

WOORDENBOEK VAN DE LIMBURGSE DIALECTEN

KATHOLIEKE UNIVERSITEIT NIJMEGEN
Vakgroep Algemene Taalwetenschap en Dialectologie
Postbus 9103
NL - 6500 HD Nijmegen

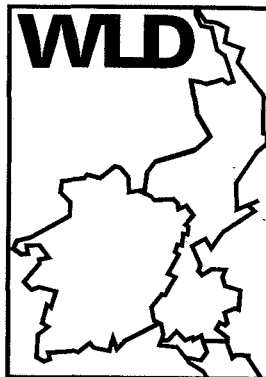
WOORDENBOEK VAN DE LIMBURGSE DIALECTEN

Opgezet door prof. dr. A. Weijnen, voortgezet door prof. dr. J. Goossens
en prof. dr. A. Hagen

I. AGRARISCHE TERMINOLOGIE

Aflevering 10: Paardetuig

DR. J. MOLEMANS † – LIC. J. VERBEEK – DR. J. GOOSSENS

1996
VAN GORCUM – ASSEN

© 1996 Van Gorcum & Comp. B.V., Postbus 43, 9400 AA Assen

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enig andere manier, zonder voorafgaand schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16B Auteurswet 1912 j^o het Besluit van 20 juni 1974, St.b. 351, zoals gewijzigd bij het Besluit van 23 augustus 1985, St.b. 471 en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 882, 1180 AW Amstelveen). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) dient men zich tot de uitgever te wenden.

CIP-GEGEVENS KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK, DEN HAAG

Woordenboek

Woordenboek van de Limburgse Dialecten / opgezet door A. Weijnen; voortgezet door J. Goosser en A. Hagen.

I, Agrarische terminologie. – Assen: Van Gorcum. – III.

Afl. 10: Paardetuig / J. Molemans, J. Verbeek, J. Goossens.

Met lit. opg., reg.

NUGI 941

Trefw.: Limburgse dialecten; woordenboeken.

ISBN 90-232-3145-7

Dit werk is tot stand gekomen met steun van de Belgische provincie Limburg, de Katholieke Universiteit Nijmegen en de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) te 's-Gravenhage.

Ter nagedachtenis van dr. Jos Molemans

TEN GELEIDE

ALGEMEEN

Deze tiende aflevering van het WLD, Deel I, Agrarische Terminologie, behandelt de woordenschat over het *paardetuig*. Het voltooiën van dit werk heeft langer op zich laten wachten dan oorspronkelijk gepland. Dr. Jos Molemans, de eerste Belgisch Limburgse redacteur aan het WLD, was al in 1993 met deze aflevering begonnen. Een slepende ziekte maakte het hem echter onmogelijk eraan voort te werken, zodat vanaf juli 1993 het voorbereidende werk aan deze aflevering bleef liggen, wachtend op een verder bewerkende en inventariserende hand. Na het beëindigen van mijn studie *taalen letterkunde: Germaanse Talen* mocht ik hem op 1 augustus 1994 vervangen en daarna opvolgen aan het Instituut voor Naamkunde en Dialectologie aan de KU Leuven. Ongelukkigerwijze is onze samenwerking van zeer korte duur geweest. Dr. Jos Molemans heeft deze aflevering niet meer kunnen zien; op 3 september 1994 is hij overleden.

Veel dank ben ik verschuldigd aan prof. dr. J. Goossens, voor de goede wetenschappelijke begeleiding, en aan twee van mijn WLD-collega's aan de Katholieke Universiteit Nijmegen: dr. Joep Kruijsen en drs. Ton van de Wijngaard, voor hun hulp om mij met het redacteurswerk vertrouwd te maken, voor hun waardevolle raadgevingen en voor de grondige correctie van deze aflevering. Een speciaal dankwoord verder voor mijn Leuvense WBD-collega lic. Rob Belemans, voor mijn Nijmeegse WLD-collega dr. Herman Cromptvoets, die al enig voorbereidend werk had geleverd, en voor de heren Bert Jambon uit Opglabbeek, Henri Willen uit Kessenich en vooral Leon Pouls uit Kinrooi, voor hun uitvoerige informatie over de mij aanvankelijk nog vreemde wereld van het paardetuig en het ter beschikking stellen van illustratiemateriaal. Tenslotte bedank ik graag mevrouw Chris Molemans-Bus uit Sint-Katelijne-Waver voor het aanpassen en maken van de pentekeningen voor deze aflevering.

MATERIAAL & METHODE VAN BEWERKING

De materiaalverzameling voor deel I van het WLD is uitvoerig beschreven in de eerste aflevering (pp. 23-31) uit 1983.

Zoals voor de vorige aflevering is de belangrijkste bron voor deze aflevering het door J. Goossens in de jaren vijftig via mondelinge enquêtes verzamelde materiaal, dat wordt beschreven in Goossens 1963, blz. 16-22. De belangrijkste aanvulling op dat materiaal vormen de ingevulde vragenlijsten 8, 13 en 36 van de Nijmeegse Centrale voor Dialect- en Naamkunde, die respectievelijk voor 112, 131 en 22 (Belgisch en Nederlands) Limburgse plaatsen gegevens opleverden. Enkele vragen over paardetuig uit de Nijmeegse vragenlijst 13, bleken geen duidelijke antwoorden op te leveren, omdat de vraagstelling m.i. te fijn gedifferentieerd was. Het gaat om volgende vragen, die dus niet in deze aflevering zijn verwerkt: 10, 20, 21, 22, 27, 37, 47, 54, 55, 56, 60, 63, 65, 66, 67, 68, 71, 76, 77, 78, 81, 82b, 86, 87, 88, 89, 91. Vraag 84 wordt behandeld in de aflevering over de hoefsmid in deel II van het WLD.

Wat de bewerkingsmethode betreft, dient er rekening mee gehouden te worden dat

twee verschillende redacteuren aan de totstandkoming van deze aflevering gewerk hebben. Toen ik aan de aflevering begon, bestond het materiaal uit twee delen. Wijler dr. Molemans had twee derde van deze aflevering, dat verwerkt is in paragrafen 1, 2, 3, 4, 5, 16, 17 en 18, in een slechts voorlopige redactie achtergelaten. Met de hulp van prof. Goossens heb ik deze zoveel mogelijk op dezelfde manier bewerkt en gepresenteerd als de woordenschat die behandeld wordt in de paragrafen 6 t.e.m. 15. Da tweede deel van de materiaalverzameling heb ik zelf volledig geïnventariseerd en bewerkt. Verschillen in de verwerking van het materiaal heb ik echter, indien ze pasten in de algemene aanpak, behouden, om het werk van dr. Jos Molemans zoveel mogelijk in de door hem bedoelde vorm te behouden.

ALGEMENE BIBLIOGRAFIE OVER HET PAARDETUIG

- Bartels, J.A.C., *Het aangespannen paard*. Lisse, Zuid Boekproducties, 1990.
- Eloy, A., *Oud landbouwgereedschap. Nederlandstalig bibliografisch en ikonografisch bronnenmateriaal voor het inventariseren van het landbouwgereedschap in Vlaanderen, periode 1850-1914. Een handleiding*. Gent, GOFF pvba, 1983.
- Goossens, J., „Het Hoofdstel, en zijn Benamingen...”, in: *Het Belang van Limburg*, 15 mei 1957.
- Goossens, J., „Relictgebieden. Een barrièrestrook in de Limburgse Kempen”, in: *Leuvense Bijdragen*, 48 (1959), p. 48-73.
- Goossens, J., *Semantische vraagstukken uit de taal van het landbouwbedrijf in Belgisch-Limburg*, 2 delen. Antwerpen, De Nederlandsche Boekhandel, 1963.
- Goossens, J., „Enkel- en Veeltoepasselijkheid van betekenaars op de taalkaart”, in Goossens, J. en van Bakel, J., *Taalgeografie en Semantiek (Bijdragen en Mededelingen der Dialectencommissie van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen te Amsterdam*, 28). Amsterdam, 1964, p. 3-27.
- Grootaers, L., „Nogmaals Kletsoor”, in: *Album Verdeyen*. Brussel/Den Haag, Mantau/Mart. Nijhoff., 1943, p. 221-226.
- Kerckhove, L. van de, „Captiare in de Zuidnederlandse dialecten”, in: *Handelingen van de Koninklijke Commissie voor Toponymie en Dialectologie*, 20 (1946), p. 109-146.
- Kruijssen, J., *Geografische patronen in taalcontact: Romaans leengoed in de Limburgse dialecten van Haspengouw*. Amsterdam, P.J.Meertens-Instituut, 1995.
- Lindemans, P., „Het Paardetuig”, in: *Eigen Schoon en De Brabander*, XLIII, 9-10 (1960), p. 397-405.
- Pollay, H., *ABC voor de paardesport*. Laren N.H., Uitgeverij Luitingh, 1979.
- Roeck, A., J. Theuwissen en J. van Haver, *Culturele Geschiedenis van Vlaanderen. Deel 1. Vlaamse Volkscultuur. Het traditionele volksleven*, Deurne/Ommen. Baart, 1982.
- Roukens, W., *Wort- und Sachgeographie Südost-Niederlands und der umliegenden Gebiete*. Nijmegen, N.V. Uitgeversmaatschappij „De Gelderlander”, 1937.
- Slob, W., *Grote paard- & pony-encyclopedie*. Kampen, La Rivière & Voorhoeve, 1989.
- Veldhuis, L., „Hoe de boeren en voerlui een paard mennen”, in: *Onze Taaltuin*, IV (1935), p. 30-32.
- Verdeyen, R., „Kletsoor”, in: *Is. Teirlinck Album*. Leuven, De Vlaamsche Drukkerij N.V., 1931, p. 157-167.

Wolters' Beeld-woordenboek Duits en Nederlands. 1ste druk. Groningen, Wolters-Noordhoff, 1986.

KAARTEN EN AFBEELDINGEN

De kaarten van deze aflevering zijn volgens een nieuw procédé vervaardigd, dat in bepaalde opzichten een technisch betere kwaliteit oplevert. Ze zijn aangemaakt en afgedrukt op het Instituut voor Naamkunde en Dialectologie van de KU Leuven.

De tekeningen werden overgenomen (en/of aangepast) uit volgende werken (voor de volledige bibliografische informatie wordt verwezen naar bovenstaande literatuurlijst):

- afb. 4a, 4b, 12: illustraties van de Nijmeegse vragenlijst 13.
 afb. 2, 5: Eloy, A. (1983) p. 629 en 250.
 afb. 6: laatste catalogus van de firma Bieman De Haas BV, Beneden-Leeuwen, p. 48.
 afb. 1, 3, 8, 9, 16, 17, 18, 19: Goossens, J., *Studie over de landbouwtermen opgetekend in Genk en omgeving.*, onuitgegeven licentiaatsverhandeling, Leuven, 1955.
 afb. 14: Wolters' beeldwoordenboek (1986) p. 139.
 afb. 21, 22: anonieme tekening bij Nijmeegse vragenlijst 13 voor L 286 (Hamont).
 afb. 7: Bartels, J.A.C. (1990) p. 143.
 afb. 10, 11, 20: Poortvliet, R., *Te hooi en te gras*. 15e druk, juni 1984. Van Holkema & Warendorf, Weesp, 1973.

De pentekeningen werden vervaardigd en/of aangepast door mevrouw Chris Molemans-Bus.

De foto's voor afbeeldingen 13 en 15 werden door de Documentatiedienst van het Openluchtmuseum in Bokrijk-Genk ter beschikking gesteld.

FINANCIËLE STEUN EN BEGELEIDING

Dit werk is tot stand gekomen met de steun van de Belgische provincie Limburg, van de Katholieke Universiteit Nijmegen en van de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) te 's-Gravenhage. De wetenschappelijke projectleiding was in handen van prof. dr. J. Goossens en prof. dr. A. Hagen. Het werk werd uitgevoerd aan het Instituut voor Naamkunde en Dialectologie van de Katholieke Universiteit Leuven.

Joke Verbeek

AGRARISCHE TERMINOLOGIE

Paardetuig

INHOUDSOPGAVE

1.	<i>Paardetuig (algemeen)</i>	1	4.2.4	haambeslag (afb. 8,2)	21
1.1	paardetuig (kaart 1)	1	4.2.5	haamkap (kaart 9; afb. 9,2)	22
2.	<i>Halster</i>	2	4.2.6	haamoren (afb. 8,3)	23
2.1	<i>Halster en varianten</i>	2	4.2.7	treiten (afb. 8,4)	23
2.1.1	halster (kaart 2; afb. 1)	2	4.2.8	trekhaken, -ogen (kaart 10; afb. 8,5 en 9,3)	23
2.1.2	stalband (afb. 2)	4	4.2.9	haamslot (kaart 11; afb. 8,6 en 9,4)	25
2.2	<i>Delen van het halster</i>	4	4.2.10	sluitriem (afb. 8,7 en 9,5)	26
2.2.1	kopriem (afb. 1,1)	4	4.2.11	jukriem	26
2.2.2	neusriem (afb. 1,2)	5	4.2.12	trossen	26
2.2.3	keelriem (afb. 1,3)	5	4.2.13	bellen aan het haam	27
3.	<i>Hoofdstel</i>	5	4.2.14	das	27
3.1	<i>Hoofdstel (algemeen)</i>	5	5.	<i>Leidsel</i>	27
3.1.1	hoofdstel (kaart 3; afb. 3)	5	5.1	teugel, leidsel (kaart 12; afb. 3,7; 10 en 11)	27
3.2	<i>Delen van het hoofdstel</i>	7	5.2	dubbele lijn (afb. 10)	29
3.2.1	kopriem (afb. 3,1)	7	5.3	kordeel, hotlijn (kaart 13; afb. 11,1)	30
3.2.2	neusriem (afb. 3,2)	7	5.4	loenje (kaart 14; afb. 11,2)	31
3.2.3	kinriem	7	5.5	opzetteugel	32
3.2.4	keelketting, keelriem (afb. 3,3)	7	5.6	koppelteugel, -stang	33
3.2.5	oogkleppen (kaart 4; afb. 3,4)	8	6.	<i>Borsttuig</i>	33
3.2.6	bit (kaart 5; afb. 3,5; 4a en 4b)	9	6.1	borsttuig (algemeen) (kaart 15; afb. 12)	33
3.2.7	bitstang (afb. 4a,1 en 4b,1)	10	6.2	borstriem (afb. 12,1)	34
3.2.8	bitringen (afb. 4a,2)	11	6.3	schoftriem (afb. 12,2)	35
3.2.9	knevels (afb. 4a,3)	12	7.	<i>Strengen</i>	35
3.2.10	kinketting (kaart 6; afb. 3,6; 4a,4 en 4b,2)	12	7.1	strengen (kaart 16; afb. 12,3)	35
3.2.11	onderstangen (afb. 4b,3)	13	7.2	strengbeugels	37
3.2.12	bovenstangen (afb. 4b,4)	13	7.3	strenghaken (afb. 12,4)	37
3.2.13	wolfsgebit, gebroken gebit (kaart 7; afb. 5 en 6)	13	7.4	smalle buikriem (kaart 17; afb. 13,1)	37
3.2.14	hengstebit (afb. 7)	15	7.5	rugriem (afb. 14,1)	39
3.2.15	bellen aan het hoofdstel	16	7.6	voorstrengen (kaart 18; afb. 15)	39
4.	<i>Haam</i>	16	8.	<i>Staartriem</i>	42
4.1	<i>Soorten</i>	16	8.1	staartriem (afb. 14,2)	42
4.1.1	haam (algemeen) (afb. 8 en 9)	16	9.	<i>Zadel en toebehoren</i>	42
4.1.2	luchthaam	18	9.1	schoftzadel (afb. 12,5; 13,2 en 16)	42
4.1.3	onderhaam	18	9.2	rijzadel	43
4.2	<i>Delen van het haam</i>	19	9.3	stijgbeugels	43
4.2.1	haamspanen (kaart 8; afb. 8,1)	19	9.4	onderzadel	44
4.2.2	haamkussen (afb. 9,1)	21			
4.2.3	kussenleder	21			

	I.10					
	9.5	singel (afb. 12,6 en 16,1)	44	16.9	het paard met een enkele lijn leiden	70
	9.6	draagriem (kaart 19; afb. 12,7; 13,3 en 17)	45	16.10	het paard met een dubbele lijn leiden	71
	10.	<i>Brede buikriem</i>	46	16.11	losgetuigd leiden	72
	10.1	brede buikriem (kaart 20; afb. 12,8 en 18)	46	17.	<i>Voerwerk</i>	72
	11.	<i>Achterhaam</i>	48	17.1	laden	72
	11.1	achterhaam (kaart 21; afb. 12,9-11 en 19)	48	17.2	lading	73
2	11.1	broek (kaart 22; afb. 12,9 en 19,1)	49	17.3	afladen (kaart 35)	74
	11.3	broekkettingen (afb. 12,12 en 19,2)	50	17.4	kippen, storten (kaart 36)	74
	12.	<i>Vliegennet</i>	51	17.5	met staande kar varen (kaart 37)	74
	12.1	vliegennet (kaart 23)	51	17.6	uitwijken (kaart 38)	77
	12.2	kopnet	52	17.7	inhalen	77
	12.3	borstnet	52	18.	<i>Commando's</i>	78
	12.4	rugnet	53	18.1	naar links (kaart 39)	78
	13.	<i>Paardedeken</i>	53	18.2	naar rechts (kaart 40)	79
	13.1	paardedeken	53	18.3	vooruit (kaart 41)	81
	13.2	paardedeken onder het zadel	53	18.4	achteruit (kaart 42)	82
	13.3	dekzeil	54	18.5	vlugger	82
	13.4	singel voor de paardedeken	54	18.6	langzamer	83
	14.	<i>Diversen</i>	55	18.7	stilstaan (kaart 43)	83
	14.1	praam (kaart 24; afb. 20)	55	18.8	poot omhoog	84
	14.2	haverzak (kaart 25; afb. 21)	56	18.9	opstaan	84
	15.	<i>Zweep en delen</i>	57	19.	<i>Ossetuig</i>	84
	15.1	zweep (kaart 26; afb. 22)	57	19.1	ossejuk	84
	15.2	steel (afb. 22,1)	59			
	15.3	snoer (afb. 22,2)	60			
	15.4	kletsoor (kaart 27; afb. 22,3)	60			
	15.5	twijg (kaart 28)	62			
	15.6	met de zweep slaan of geluid geven (kaart 29)	63			
	16.	<i>Met een paard rijden</i>	64			
	16.1	voerman	64			
	16.2	optuigen (kaart 30)	65			
	16.3	inspannen (kaart 31)	65			
	16.4	aftuigen (kaart 32)	66			
	16.5	uitspannen	67			
	16.6	met paard en kar rijden (kaart 33)	68			
	16.7	met paard en koets rijden, paardrijden (kaart 34)	69			
	16.8	het paard leiden	70			

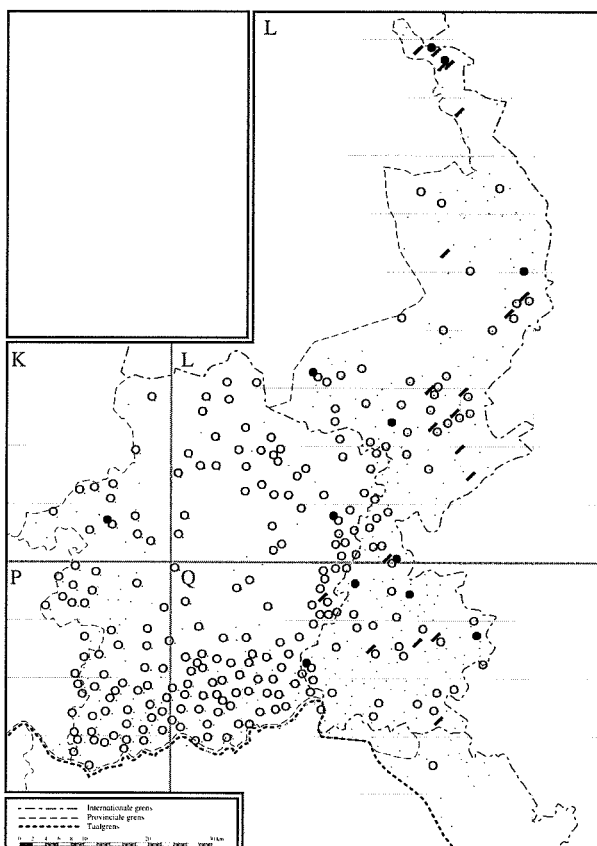
ALFABETISCH REGISTER van
woordtypen en lemmatitels

86

<i>Kaarten</i>		<i>Afbeeldingen</i>	
1. paardetuig	1	1. halster	3
2. halster	2	2. stalband	4
3. hoofdstel	5	3. hoofdstel	6
4. oogkleppen	8	4. bit	11
5. bit	10	5,6. wolfsgebit, gebroken gebit	15
6. kinketting	12	7. hengstebit	16
7. wolfsgebit, gebroken gebit	14	8,9. haam	17, 18
8. haamspanen	19	10. dubbele lijn	29
9. haamkap	22	11. kordeel en loenje	31
10. trekhaken, -ogen	24	12. borstuig, strengen, zadel, brede buikriem en achterhaam	35
11. haamslot	25	13. smalle buikriem, schoftzadel en draagriem	39
12. teugel, leidsel	28	14. rugriem en staatriem	40
13. kordeel, hotlijn	30	15. voorstrengen	40
14. loenje	32	16. schoftzadel	43
15. borstuig (algemeen)	34	17. draagriem	46
16. strengen	36	18. brede buikriem	46
17. smalle buikriem	38	19. achterhaam	49
18. voorstrengen	41	20. praam	56
19. draagriem	45	21. haverzak	56
20. brede buikriem	47	22. zweep	59
21. achterhaam	48		
22. broek	50		
23. vliegennet	51		
24. praam	55		
25. haverzak	57		
26. zweep	58		
27. kletsoor	61		
28. twijg	62		
29. met de zweep slaan of geluid geven	63		
30. optuigen	64		
31. inspannen	66		
32. aftuigen	67		
33. met paard en kar rijden	68		
34. met paard en koets rijden, paardrijden	69		
35. afladen	72		
36. kippen, storten	73		
37. met staande kar varen	75		
38. uitwijken	76		
39. naar links	78		
40. naar rechts	79		
41. vooruit	80		
42. achteruit	81		
43. stilstaan	83		

Kaart 1. PAARDETUIG

- paard(s/e)getuig, getuig
- (paards)tuig
- ✓ (paards)gescheer

1. Paardetuig (algemeen)

1.1 PAARDETUIG (kaart 1)

(JG 1a, 1b; N 13, 80; monogr.)

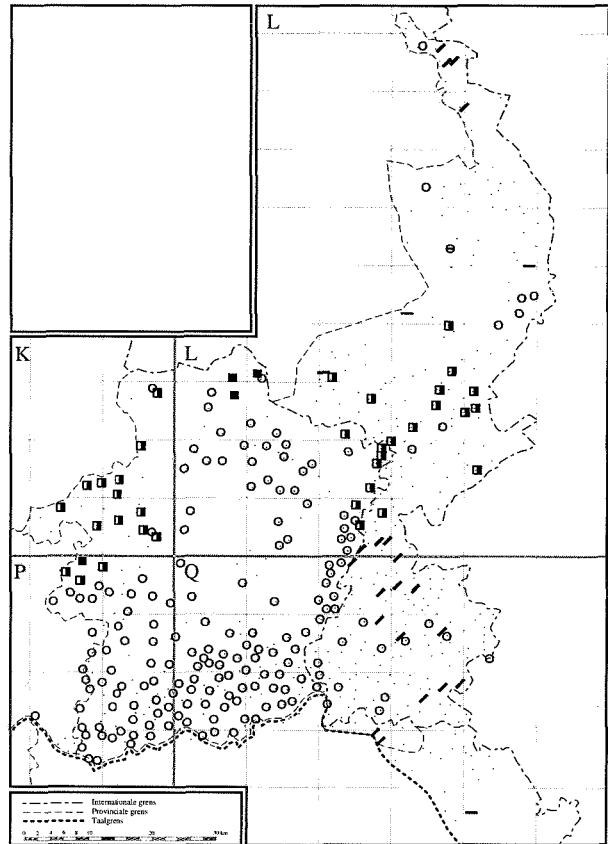
[De naam voor het paardetuig in het algemeen.]

paardsgetuig: Q 18; *pērts-gatū.x* Q 10; *pērs-* L 312, 315, 316, 317, 319, 331, 331b, 369, 370, 371, 372, 419, 421, 422, 423, 424, Q 6, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 88, 96c; *pers-* L 286, 313, 314, 353; *pērs-* L 420; *piets-* Q 172; *piāts-* Q 188; *pērts-gatū.x* L 318, 322a, Q 96d; *perts-* L 292, 377; *perts-* Q 101; *pērs-* L 295, 318b, 321, 324, 325, 374, 0426, 429a, 432, Q 198b; *pērs-* Q 97, 99*; *pets-* Q 197a, 203a, 204a, 205*; *piēts-* Q 94b; *pēš-* L 429, 434, Q 32a, 98, 111, 0112; *pēts-* Q 117a; *peātsjatsū.x* Q 121c; *pēts-* Q 211; *pers-gatū^h.x* L 282; *pērts-gatū.x* L 271; *perts-* L 215; *pers-* L 209; *pērs-gatū.x* L 358, 359, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 415; *pē.rs-* L 417, 418, Q 5; *piāts-* Q 87, 91, 94; *pērs-gatū^h.x* L 360; *pērs-gatū.x* L 356; *piāts-gatū^h.x* Q 174, 175, 178, 179; *piāts-gatū^h.x* Q 171; *piāts-gatū^h.x* Q 84, 90, 170; *piōts-* Q 89; *piōts-* Q 168a; *pers-gatū^h.x* L 354; *piāts-* Q

167, 240, 241; *peāts-gatū^h.x* K 317a; *piēts-* K 316; *pies-* Q 1; *pērs-gatū^h.x* K 357, L 413, P 46; *piērs-* P 51; *pers-* L 352; *pērs-* K 359; *pē^ors-* K 360, 361; *peāts-* P 227; *peāts-* P 178; *pēōts-* P 44; *pī^o.rs-* L 414; *piēts-* K 318, Q 76, 154, 155; *piōts-* Q 158; *piōts-* Q 158a; *piāts-* P 49, 50, 118, 118a, 119, 120, 121, 177, 177a, 184, 186, 187, 188, 192, 195, 197, 220, 223, Q 71, 73, 74, 75, 77, 79, 79a, 80, 152, 153, 156, 157, 157a, 159, 160, 161, 164, 165, 166; *pies-* K 278; *piāts-gatū^h.x* Q 78; *piērs-* K 358; *pēts-* P 107a; *pē^ots-* P 47, 48, 113, 115, 117, 172, 173, 179; *pē^ots-* P 174, 175, 182, 218; *peāts-* P 214, 219; *peāts-* P 224; *pets-* K 314; *pē^os-* P 45; *piāts-* K 315, P 180, 222; *pē.rs-gatū^h.x* L 416, Q 3; *pē^ors-* L 355; *pī^o.ts-* Q 82, 83; *pī^o.ts-gatū^h.x* Q 72; *piāts-* Q 2, 2a, 53, 55, 56, 57; *piāts-* P 52; *pers-gatū^h.x* Q 4; *piēts-gatū^h.x* Q 162; *piāts-* Q 163, 169, 177, 181, 182, 242; *piōts-* Q 168; *pets-gatū^h.x* K 353; **paardegetuig:** *perdagatū^h.x* L 282; **paardgetuig:** *piat-gatū^h.x* Q 75, 79, 79a, 80; **getuig:** *gatū^h.x* L 290, Q 253; *gatū^h.x* L 270, 282, 286, 288c, 289, 289a, 289b, 294, 295, 312, 317, 318, 318b, 319, 320a, 322, 328, 329, 330, 332, 369, 370, 371,

Kaart 2. HALSTER

- halster en sst.
- halchter en sst.
- ▤ (stal)halter
- (stal)halfter
- halfster
- (stal)halchster

372, 373, 382, 419, 420, 421, 422, 423, 425, 426, Q 14, 19, 20, 36, 95, 101, 111, 111*, 113, 187, 193, 198b, 208; *gāfīx* L 358, 359, 360, 360a, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 415, 416, 417, 418; *gātyx* L 211, 265, 266, 269, 271; *gātōx* K 314; *gātē.x* Q 2; *gātōyx* K 358, Q 77; *gātōyx* P 176a; *gātōyx* L 355, 355a, Q 72; *gātōyx* *ō* *īnīā* *gātō.x* L 414; *gātōx* P 176, Q 1, 71; *gātōx* K 278, 357, P 48, Q 2b, 178; **paardstuig:** *pērstūx* L 326; *pēš-* Q 20, 33; *pērstūx* L 268; **tuig:** *tīx* L 163, 163a, 289a, Q 15b, 95, 119; *tōyx* L 420; *tōx* K 358; **paardsgescheer:** *pē.rs-gāšīr* Q 11 (ouder dan *pērs.gāīy.x*); *pērts-gāšīr* L 322; *pērts-gāsxīr* L 164; *pērs.-* L 244c; *pēts-gāšīr* Q 112; *pētsjāšīr* Q 208b; *pērs-gāšēr* L 331; **gescheer:** *gāšīr* L 322, Q 113; *gāšīar* L 270, 271, 330, Q 101, 113; *gāsxīr* L 159a, 163, 163a; *gesxīr* L 191; *gāšēr* L 332, 383, 387, Q 20.

2. Halster

2.1 Halster en varianten

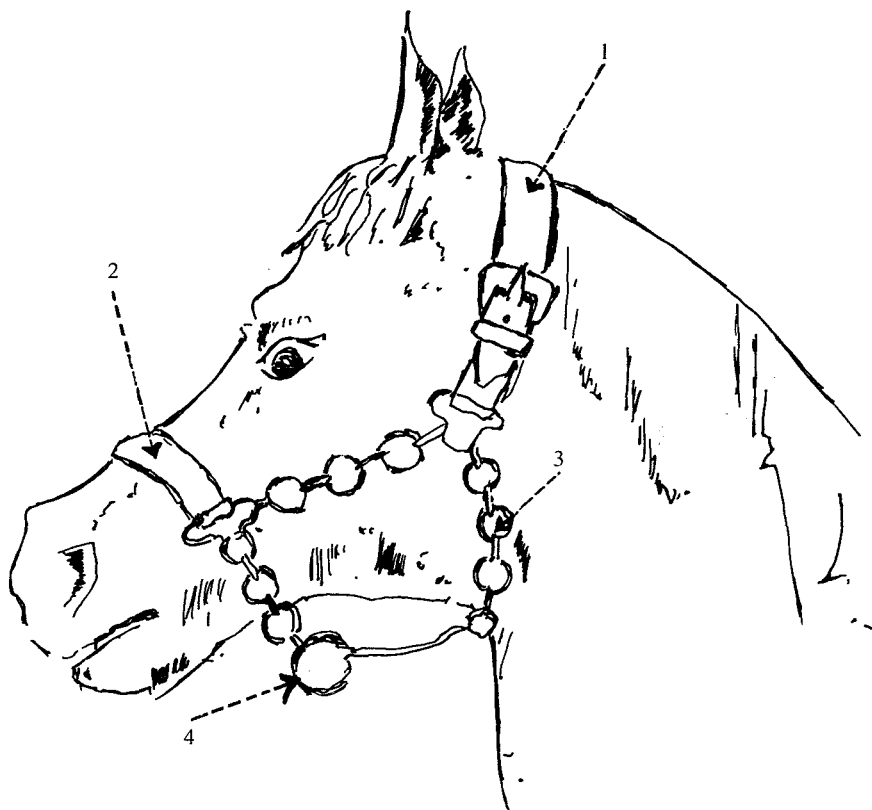
2.1.1 HALSTER (kaart 2)

(JG 1a, 1b, 1c, 1d, 2b, 2c; N 13, 18a; N 5 A(II), 59e add.; monogr.)

[Stel van leren riemen – eventueel touwen – of kettingen dat het paard om het hoofd heeft als het niet ingespannen is. Aan de halsterring (zie afbeelding 1,4) wordt de lijn of ketting gehecht waarmee het paard in de stal of op de weide wordt vastgebonden of waarmee het wordt geleid. Op sommige plaatsen wordt de term *halster* ook gebruikt om het hoofdstel (3.1) of de stalband (2.1.2) aan te duiden.

Zie afbeelding 1.]

halfter: *hal^oftār* Q 284; *hel^oftār* L 266, 268; **stalhalfter:** *stalhel^oftār* L 265, 289a; **halchter:** *hal^oxtār* L 387; *hel^oxtār* K 317a, 353, 358, 359, 360, 361, L 289, 294, 319, 370, 371 (van touw), 371a, 374, 425, 0426, P 44, 51; *hel^oxtārən* (mv.) K 316, 357; **bindhalchter:** *ben^ohel^oxtār* L 332; **kettinghalchter:** *keten^ohel^oxtār* L 331, 331b;

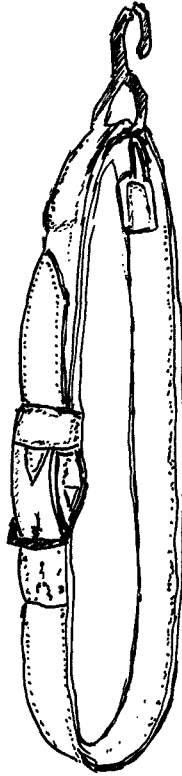

Afb. 1. Halster

1. kopriem 2. neusriem 3. keelriem 4. halsterring

stalhalchter: *sta.lhel^oxtər* K 318; *stal-* K 314, 353, L 320a, 419, P 46; *stal-* L 325, 328; *stalel^oxtər* L 370, 372; *stalhelextər* L 290, 331, 331b; *stalhel^oxtər* L 322; *stalhel^oxtər* K 315; *stalhel^oxtərən* (mv.) K 278; **halfster:** *hel^ofstər* L 244c; **halchster:** *hel^oxstər* 286, P 45; **stalhalchster:** *sta.lhel^oxstər* L 282; *stal-* L 313; **halster:** *halstər* K 278, L 270, 330, 425, Q 72, 76, 77, 79, 79a, 80, 82, 83, 84, 87, 88, 89, 90, 91, 94, 95, 96d, 101, 111, 0112, 121c, 152, 154, 155, 157a, 158a, 161, 162, 163, 167, 168, 168a, 169, 170, 171, 174, 175, 177, 178, 179, 181, 182, 187, 197a, 203a, 240, 241, 242; *helstər* K 361, L 209, 271, 286, 295, 312, 315, 316, 352, 353, 354, 355a, 360, 369, 413, 414, 416, 417, 418, 421, P 47, 48, 49, 50, 52, 53, 55, 56, 57, 58, 107a, 113 (leren riem rond kop), 115, 117, 118, 118a, 119, 120, 121, 172, 173, 175, 177, 177a, 179, 180, 182, 184, 186, 187, 188, 192, 214, 215, 218, 219, Q 1, 2a, 3, 5, 10, 71, 73, 74, 75, 78, 82, 96c, 153, 156, 157, 160, 164, 166; *hel^ostər* Q 2; *elstər* L 420, 422, 423, 424, P 176a, 178, 213, Q 6, 7, 8, 9, 11, 12, 13; *hālstər* Q 99*; *hālstər* Q 97;

hōlstər Q 172, 188, 198b; *hōlstər* Q 18a, 193; *halsər* P 222; *helsər* P 174, 195, 197, 220, 223, 224, 227, Q 159, 165; *helsər* L 159a; *elsər* P 176; **kophalster:** *kophalstər* Q 81; *kopelstər* P 175, Q 9; **stalhalster:** *stalhalstər* L 377; *stāl-* Q 113; *sta.lhelstər* L 312, 314, 317, 355, 356, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 369, 416; *stalelstər* L 420; *stalhelstər* Q 1; **bindhalster:** *benthelstər* L 269, 271; *bēn-* Q 3, 5; *bē.nl-* L 418; *bējn^otl-* L 367, 415; **halter:** *haltər* Q 111, 113, 204a, 205*, 211, 247, 247a; *heltər* L 163, 163a, 164; *hāltər* Q 98; *hēltər* L 191; *hāl^otl^ostər* L 429 (in de stal), 429a, Q 19a, 20, 32a, 33; **stalhalter:** *stalhāl^otl^ostər* Q 14; *stal-* L 434; **hoofdstel:** *hōtsəl* L 266, 322, 324; *hōtsəl* Q 18; *hōtsəl* L 318b; *hōtsəl* L 329, 429, 432, Q 112a; **stalhoofdstel:** *stalhōtsəl* L 211; *stalhōtsəl* L 426; *sta.lhōtsəl* L 371; *stal-* L 289b, 321; *stalhōtsəl* L 383; **kopstuk:** *kopstøk* L 266; *kopstøk* L 316, 420, P 113, 177 (met kettingen), Q 156; *kopstøk* L 322a; **stalband:** *sta.lba.nt* L 353, 354 (band om de nek alleen), 415, P 46, 48, 56, 57, Q 1, 2, 9 (id.); *stalbant* K 357, P 49, 50;

Afb. 2. Stalband

sta.lbā.nt P 52; *stālbānt* L 318b; **halsband:** *hals-bant* Q 2, 2b; **halsriem:** *halsrēm* Q 156; **riem:** *rēm* P 58; **trens:** *trens* L 288c, 295, Q 97; *trēns* L 191.

2.1.2 STALBAND

(JG 1a; N 8, 91; N 13, 18b)

[Leren band om de hals van het paard, waaraan de lijn of teugel wordt vastgemaakt om het op stal vast te binden. Vergelijk ook 2.1.1 HALSTER.]

Zie afbeelding 2.]

halsband: *hals-bant* K 316, 358, L 215, 265, 266, 269, 289a, 317, 369, 423, Q 2b, 9, 18a, 99*, 205*; *als-* L 420, 422, P 222, Q 2; *hōs-* Q 0112, 204a; *hāys-* Q 97, 101; *hāys-* Q 111; *hals-ban't* L 288c, 294, 318b, 320a, 321, 325, 329, 330, 331, 332, 370, 373, 374, 377, 425, 432, 434, Q 14, 15b, 20; *hāys-* Q 32a, 33; *hals-bānt* K 278, L 164, 244c, P 176, Q 94b, 95, 96d, 187; *hāls-* K 314, L 159a, 163, 163a, 163b, 286, 314, Q 198b; *hōs-* Q 197a, 203a; *hals-ban'k* L 268, 270, 271, 295, Q 117a; *hōs-*

Q 211; **stalband:** *stalbant* K 357, L 209, 282, 289, 289b, 312, 355a, 360, 413, 416, P 44, 48, Q 2; *stalbant'* L 321, 322, 370; *stal-* L 325, 331, 331b, 426, 0426; *stalbānt* Q 71, 72; *štalban'k* L 290; **nekband:** *nek-bant* K 359; *nek-ban'k* L 271; **paardsband:** *pers-bant* L 209; *pēš-ban't* Q 33; **bindband:** *benbant* Q 4; **band:** *bant* L 355, 371a, Q 83; **bindkettel:** *benketal* Q 2, 3, 5, 72, 77; **paardskettel:** *pētsketal* Q 96d; *pēš-* Q 99*; *pī'ts-* Q 72; *piāts-* Q 71; *piāts-* P 176a; *persketal* Q 198b; **halsterkettel:** *halstärketal* Q 95; *helstär-* Q 82, 83; **halskettel:** *halsketal* Q 187; **kettel:** *ketal* Q 78, 98; **bindketting:** P 188; *benketen* L 416, 417, 418, Q 1; *bejn-* K 278; *ben-* L 271; *bint-* L 164; **halsketting:** L 215; *halsketen* L 429a; *halsketen* L 270, 434; **paardsketting:** *persketen* L 244c, 289b, 312, 314; *pērs-* L 332, 366; *piārs-* Q 2; *piārsketen* L 369; *persketen* L 266; **stalketting:** *stalketen* K 358, L 163, 163a, 318, 318b, 366, 370, 413, 414, Q 9; *stal-* L 322, 325, Q 113; *štalketen* L 330, 331; *štalketen* L 290, 383; **halterketting:** *hāl'tärketen* Q 14; **ketting:** *keten* K 318, 359, L 159a, 282, 286, 288c, 295, 324, P 44, 176; *ke'et* K 314; *keten* L 373, 374; *keten* L 329, 387; **kette:** *ketā* Q 0112; **bindkoord:** *benkört* Q 3; *benköt* Q 71; **koord:** *kört* Q 2; **paardsloenje:** *pētslōyn* P 175; **loenje:** *lun* Q 156; *lün* Q 162; *lün* P 222, Q 78; *lōen* P 107a; *lōyn* P 175; **halsriem:** *halsrēm* P 213, Q 178; *hāls-* Q 156; *halsrēm* L 366, 117a; *hōs-* Q 121c, 198b; **stalriem:** *štalrēm* L 290; *štalrēm* L 328, 387; **nakriem:** *nakrim* P 176a; *nakrēm* Q 113; **nekriem:** *nekrēm* L 332, 360; **bindriem:** *bentrēm* Q 98; **keelriem:** *kēlrēm* Q 193; **riem:** *rēm* Q 83, 162; *rēm* Q 72; *rēm* P 107a; *rēm* L 318; **halsterstrang:** *hālštärštran'k* Q 97; *hōlstärštran'k* Q 198b; *hōlstärštran'k* Q 193; **halterstrang:** *hālštärštran'k* Q 111, 211; *hāl'tär-* Q 20; **paardsstrang:** *pēšštran'k* Q 32a; **strang:** *štran'k* Q 101, 204a; **streng:** *streñ* Q 94b; *štreñ* Q 204a; **bindzeel:** *benzēl* Q 72; **zeel:** *zēl* K 316; **halshalchter:** *halsel'xtär* L 372; **halshalster:** *alselstär* P 175; **halster:** *helstär* L 383; *ōstär* (mv.) L 372; **halter:** *hāl'tär* Q 32a; **naklap:** *naklap* Q 9.

2.2 Delen van het halster

2.2.1 KOPRIEM

(JG 1a)

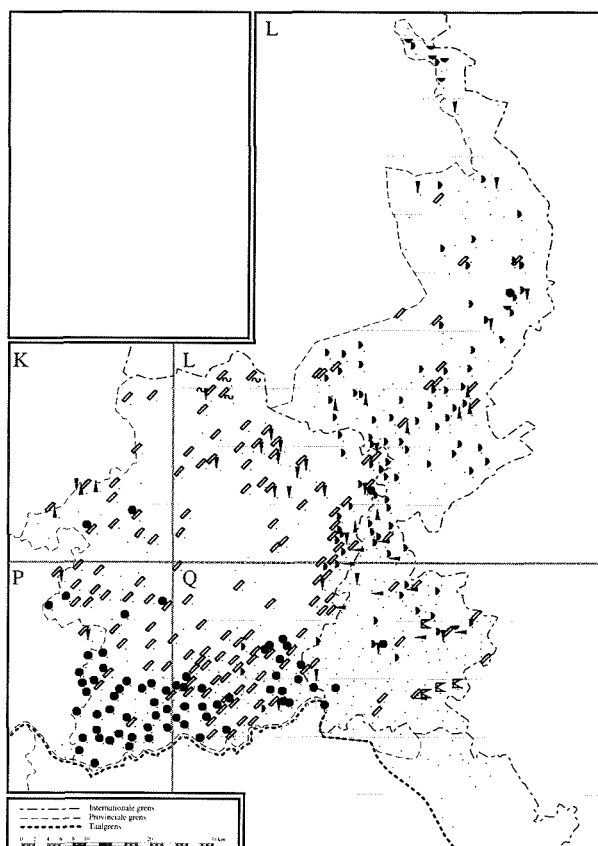
[Leren riempje van de halster dat achter de oren van het paard doorloopt.]

Zie afbeelding 1,1.]

kopriem: *kopriēm* L 414, Q 82; *kōpriēm* Q 1; *kōpriēm* Q 3; *kōprēm* L 418; *kōprēm* L 417; **nakriem:** *nakriēm* Q 2, 71, 72, 83; *nakrēm* Q 5; **nekriem:** *nekrēm* L 416; **halsriem:** *halsrēm* Q 83.

Kaart 3. HOOFDSTEL

- ∕ kopstuk
- (kop)toom
- ▷ hoofdsel(en) en sst.
- ▼ kops(t)el
- ⊞ loesjen
- ~ kopleer
- † halster en sst.
- ↓ halchter
- halter

2.2.2 NEUSRIEM

(JG 1a)

[Leren riempje van de halster dat over de neus van het paard loopt.

Zie afbeelding 1,2.]

naasriem: *nq̄.sri.m* Q 83; *nq̄.sri.m* Q 3; *nq̄zrē.m* Q 5; **snuitriem:** *snq̄uri.m* Q 82; *snq̄.t-* Q 72; *snq̄²t-* Q 71; *snq̄.t-* Q 2; *snū.trē.m* L 416, 417, 418; **snuitband:** *snq̄.t.ba.nt* L 414; *snq̄²t-* Q 1.

2.2.3 KEELRIEM

(JG 1a)

[Riem van de halster die onder de keel of kaken van het paard doorloopt en aan weerszijden aan de kopriem bevestigd is. In plaats van een riem kan een halster ook een keelketting hebben zoals op de afbeelding te zien is.

Zie afbeelding 1,3.]

keelriem: *kē.lri.m* Q 3, 72, 82, 83; *kī².l-* L 414, Q 2; *kiēl-* Q 71; *kī²lri².m* Q 1; *kē.lrē.m* L 416, 417, 418, Q 5.

3. Hoofdstel

3.1 Hoofdstel (algemeen)

3.1.1 HOOFDSTEL (kaart 3)

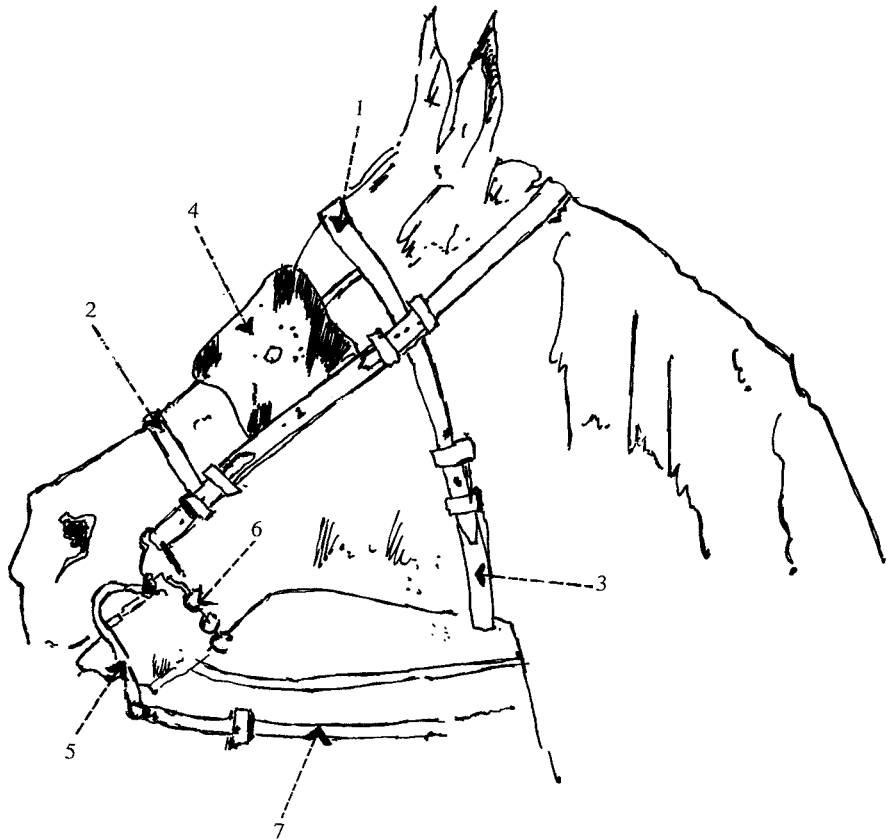
(JG 1a, 1b, 1c, 2b, 2c; N 13, 17; R 3, 60; monogr.)

[Stel van leren riemen op het hoofd van het paard als het ingespannen is.

Het woordtype *hoofdsel* is vermoedelijk ontstaan uit *hoofdstel*. *Loesj* als simplex of als eerste lid van een samenstelling gaat terug op het Franse *louche* „schuin/scheel”.

Zie afbeelding 3.]

kopstuk: L 328; *kopstøk* K 278, 278a, 314, 316, 317a, 318, 353, 357, 358, 359, 360, L 211, 282, 286, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 352, 354, 413, P 44, 45, 46, 51, 186, Q 7, 96d, 163, 177, 182, 242; *kop-* L 265, 266, 268, Q 181; *kopstøk* Q 113, 117a, 121c; *kopstøk* K 361, L 289, 289a, 289b, 371, 371a, 372, 414, 419, 420, 421, 422, 424, 429a, P 49, 50, 107a, 118, 118a, 119, 120, 121, 176, 176a, Q 1, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 18a,

Afb. 3. Hoofdstel

1. kopriem 2. neusriem 3. keelriem 4. oogkleppen 5. bit 6. kinketting 7. teugel, leidsel

71, 73, 74, 75, 76, 77 (zonder oogkleppen), 78, 79, 79a, 80, 153, 154, 155, 156, 157, 157a, 158a, 162, 167, 168, 168a, 169, 178, 197a, 203a, 204a; *kop-* Q 88, 94b, 95, 241; *kopstøk* L 331, 331b, 434, Q 97, 99*, 101, 111; *kop-* L 290, 294, 322, 322a, Q 32a, 33; *kopstøk* Q 89; *kop-* L 353, 355, 355a, 356, 358, 359, 360, 361, 366, 416, 417, 418, P 52, 53, 55, 56, 57, Q 2, 2a, 2b, 3, 5, 72, 82, 83, 90, 91; *kop-* L 363, 364, 365, 368 (zonder oogkleppen), 415, Q 84, 94, 170; **hoofdstel:** *høtsæl* L 210, 214, 244c, 246, 247, 249, 266, 267, 268, 269, 271, 288a, 293, 295, Q 177; *høtsæl* L 384, 386, 387, Q 18a, 101, 113, 117; *høtsæl* L 159a, 164, 287, 288, 289, 289b, 318, 318b, 318c, 319, 320, 320a, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 330, 369, 371, 374, 375, 377, 378, 379, 380, 381, 382, Q 168a; *høtsæl* L 290, 294, 329, 383, 385, 431, 432, 434, 434a, Q 20, 115; *øtsæl* L 370, 372; *øtsæl* Q 6; *høtsæl* L 270, 297, 298, 300, 331, 331b, 332; *høtsæl* Q 96a; *øtsæl* Q 83; volgende opgaven zijn meervoud:

høtsælən L 419; *høtsələ* Q 98; *høtsələ* L 426; *høtsələ* L 373, 421, 422, 428, 429, 433, Q 32, 33, 35, 39; *øtsələ* L 420, 423, 424, Q 7; **karhoofdstel:** *kerhøtsæl* L 319; **lappenhoofdstel:** *lapøhøtsæl* L 288c; **loesjenhoofdstel:** *lušøhøtsæl* Q 112a; **koptoom:** *koptō.m* Q 86, 87, 90, 91, 172, 174, 175, 179; *kop-* Q 94 (ouder dan *kopstøk*), 94b, 171 (zonder oogkleppen), 188; **toom:** *tōy.m* Q 167; *tōy.m* L 269, 373, P 186, 187, 188, 192, 195, 197, 222, Q 152, 153 (riem), 156, 157, 159, 160, 164, 165, 166 (hoofdstel met teugel, gebit en leireep; *toom* is hier geen synoniem van *teugel*); *tōy.m* Q 242; *tōy.m* P 177; *tōy.m* Q 101, 193; *tō.m* P 48, Q 157a, 161, 162 (zonder oogkleppen), 163 (jonger dan *kopstøk*), 175, 178; *tōm* Q 198b; *tōm* P 220, 223; *tuō.m* Q 240; *tuām* K 357, P 47, 117, 176a, 179; *tū²m* P 113; *tūm* K 359, P 58, 115, 172, 173, 174, 176, 177a, 178, 180, 182, 213, 214, 218, 219, 224, 227, Q 2; **rijtrens:** *riitrens* L 290 (hoofdstel zonder neusriem); **trens:** *tre.ns* Q 77 (zonder oogkleppen; ook bij

rijpaard), 84 (zonder oogkleppen of neusriem), 171; *trēns* Q 198b (bij rijpaard); *trēns* Q 192; *trē.ns* Q 80; *tre.ns* Q 90 (zonder oogkleppen of neusriem); **kopleer**: *kə.plēr* L 312; *kop-* L 282, 286, 313; **kopstel**: *kopstēl* L 270, Q 118; **kopsel**: *kōpsəl* L 159a, 163, 163a, 164, 165; **kopstrik**: *kopstrek* L 377; **gareel**: *gəriəl* K 317a; *gərēil* Q 156; **loesjen**: *lušə* Q 0112 (met oogkleppen), 205*, 211; *lūšə* Q 204a; vergelijk de volgende benamingen ook met 2.1.1 HALSTER: **halfter**: *helʰftər* L 266; **halchter**: *helʰxtər* K 314, 353, L 318b, 320a, 328, 331, 331b, 332, 425, 0426; *helʰxtər* K 315; **halchster**: *helʰxstər* L 282; **kophalster**: *kophelstər* L 312; **vaarhalster**: *vā.rhelstər* L 366, 367; **halster**: *halstər* L 271, Q 15b, 101, 113, 187; *alstər* L 370; *hālstər* K 314, L 191, Q 178; *helstər* L 209, 215, 295, 317, 355, 358, 359, 360, 361, 362, 368, 372, P 44; *elstər* L 423, Q 9; *helstər* P 107a; **halter**: *haltər* Q 112, 118, 204a; *hāltʰər* L 429a, 434, Q 14, 18, 19a, 20, 33.

3.2 Delen van het hoofdstel

3.2.1 KOPRIEM

(JG 1a; N 13, 25)

[Evenals bij de halster is er aan het hoofdstel een kopriem. Bij de halster ligt de kopriem achter de oren van het paard, waar hij bij het hoofdstel vóór de oren over het voorhoofd van het paard loopt. Bij enkele opgaven is het vaak niet uit te maken of het om de vorm *kieuwriem* of *kiefriem* gaat. Gekozen werd voor de vorm *kief*.
Zie afbeelding 3,1.]

frontal (fr.-): *frōntal* Q 72; *frōntal* Q 83; *frōntōil* Q 2; *frōntēl* L 355; *frōntēl* L 289; **frontail (fr.-)**: *frōntai* Q 71; **frondeel**: L 369, 377; **frontriem**: *frōntrīm* L 164; *frōnrēm* L 268, 270, 331, 331b, Q 112, 193; *frōnʰtī-* L 321; *frōnt-* Q 113; *frōnt-* Q 211; *frōntrēim* Q 20; **kopriem**: L 369; *kōprīm* L 414, Q 2, 71, 72, 82; *kōprīm* K 314, L 314, Q 178; *kōprīʰm* Q 1; *kōprīm* Q 3; *kōprim* L 209, 286, 355, P 176, 222; *kōprēm* L 416, 417, 418, Q 5; *kōprēm* L 269, 271, 289a, 295; *kop-* L 360, 371a; *kōprēm* Q 187; **kopriempje**: *kōprēmka* L 322, 325; **voorstee kopriem**: *vērstə kōprīm* Q 2; **oogriem**: *ōuxrīm* P 188, Q 162; *ūx-* K 358; *ōuxrīm* Q 156; *ūxrim* P 44; *ōuxrēm* Q 9; **onderriem**: *ōnərēm* L 423; *aṅər-* L 387; **ooglappenriem**: *ūxlapərīm* P 175; **riem aan de ooglappen**: *rīm ʰn də ōuxlēp* Q 78; **blesriem**: *blēsēm* Q 9; **kiefriem**: *kīfrīm* L 290; **loesjeriem**: *lūšərīm* Q 204a; **oorriem**: *ōurrēm* L 432; **ponyriem**: *pōnrēm* L 331; **trensriem**: *trensēm* L 265; **nakriem**: *nakrīm* Q 83; **riem**: *rīm* K 359; *rēm* Q 98; **sterband**: Q 205*; *stərbant* Q 95; *štērbantʰtī* Q 33; *štēr-* Q 32a; *štərbant* K

270; *štīr-* L 270, Q 121c; **sterreband**: *štērəbant* Q 111; **kopband**: *kōbantʰtī* Q 14; **voorbant**: *vōrbānt* L 163, 163a; **band**: *bant* L 282; **kopstuk**: *kōpstōk* P 48.

3.2.2 NEUSRIEM

(N 13, 23)

[Leren riempje van het hoofdstel dat over de neus van het paard loopt.

Zie afbeelding 3,2.]

naasriem: *nāsēm* Q 72; *nāsēm* L 290, Q 2b; *nōs-* Q 162, 178; *nāsēm* L 413, P 176; *nōs-* P 213; *nāsēm* L 268, 270, 289, 289a, 289b, 295, 318b, 321 (verstelbaar), 322, 322a, 324, 325, 331, 331b, 369, 370, 372, 373, 374, 377, 383, 387, 420, 422, 423, 425, 426, 429a, 432, Q 9, 14, 98, 99*, 111, 0112, 113, 117a, 205*, 211; *nōs-* L 371a; *nōs-* Q 193, 197a, 198b, 203a; **naze-riem**: *nāsərēm* Q 204a; *nāsərēm* Q 20; **neusriem**: *nōsrēm* K 314, 358, L 159a, 163, 163a, 164, 265, 314; *nōs-* K 278; *nōsrīm* K 318, L 209, 286, P 44; *nōis-* P 48; *nōis-* L 282; *nōsrēm* L 271, Q 95, 96d; **naasriempje**: *nāsərēmka* L 330; **snuitriem**: *snōʰ.trīm* Q 78; *snōʰtrīm* L 355; *snōʰ.t-* K 316; *snāt-* P 175; *snūtrēm* L 317; *snōʰ.t-* L 360; *snōʰ.trēm* K 357; **riem**: *rīm* K 359; *rēm* Q 32a; **naasband**: *nās-bantʰtī* L 332; **nazeband**: *nāzəbant* Q 121c; **snuitband**: *snū.t-bant* L 416; *snōʰ.t-* P 188, 222; *snōʰ.t-bānt* Q 156.

3.2.3 KINRIEM

(N 13, 24)

[Verlenging van de neusriem die onder de kin van het paard doorloopt.]

kinriem: *kenrīm* K 314, Q 162; *kenrīm* K 318; *kenrēm* L 270, 271, 331, 429a, 432, Q 9, 14, 95, 111, 211; *kenrēm* Q 20; **naasriem**: *nāsēm* P 176; *nāsēm* L 321, 369, 387, Q 33; **neusriem**: *nōsrēm* L 314; *nōsrīm* L 286, P 44; *nōs-* L 282; *nōsrēm* Q 96d; **kiefriem**: *kīfrīm* L 290; *kēfrēm* L 325; *kēy-* L 324; **kiefriempje**: *kīfrīmka* L 265; **keelriem**: *kēlēm* L 164; *kēlēm* L 330, Q 32a, 121c; **snuitriem**: *snōʰ.trīm* Q 71; *snōʰ.t-* Q 156; **gespriem**: *gesprēm* L 383; **halsterriem**: *helsterēm* Q 4; **kinnebakriem**: *kenəbakrīm* L 286; **onderriem**: *ōndərēm* Q 197a, 203a; **riem**: *rīm* K 359; **kinstoot**: *kenstōt* L 377; **stoot**: *štōt* Q 113; *stūət* Q 2; *stūət* Q 193; *štūət* Q 204a; **bakkestuk**: *bakəštōk* L 270; **kiefstuk**: *kēyštōk* L 289; **kieve-stuk**: *kivəštōk* L 270; **kinband**: *kenbantʰtī* L 318b; **keelband**: *kēlbānt* L 163, 163a; **naasband**: *nās-bantʰtī* L 332; **snuitband**: *snōʰ.t-bant* P 188; **toomsluiting**: *tōymslōətēy* P 222.

3.2.4 KEELKETING, KEELRIEM

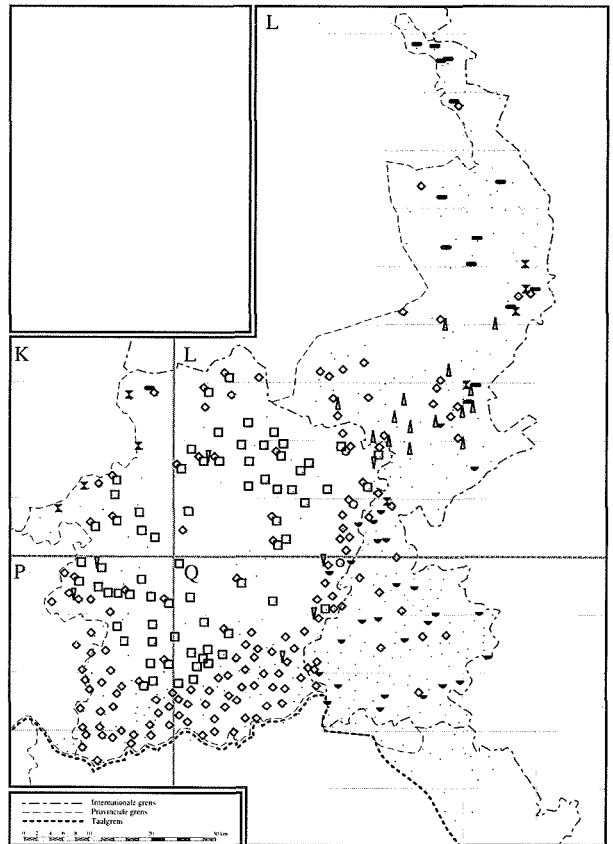
(JG 1a; N 13, 26)

[De ketting of riem die onder de keel of kaken

Kaart 4. OOGKLEPPEN

(geografische verspreiding van het eerste lid en de verspreiding van het simplex loesj)

- ◇ ooglap(pen), -(s)kleppen, -kappen, -blinden, -lotsen
- lonklap(pen)
- loesjelappen
- ▼ loesjen
- x scheellappen
- scheerlappen
- ▲ luisterlappen
- ▼ oorlappen

van het paard doorloopt en de twee uiteinden van de kopriem verbindt.

Zie afbeelding 3,3.]

1. Keelketting: **keelketting:** *kē.lkēteŋ* L 416, 417, 418; *kī^o.l-* L 414, Q 1; **keelkettel:** *kē.lkētal* Q 3, 5, 72, 82, 83; *kī^o.l-* Q 2; *kiēl-* Q 71.

2. Keelriem: **keelriem:** *kē.lri.m* Q 72, 82, 83, 162; *kī^o.l-* L 414, Q 2; *kiēl-* Q 71; *kēlriēm* L 164; *kēl-* K 314, 358; *kiel-* P 188; *kī^o.lri^o.m* Q 1; *kē.lri.m* Q 3; *kēlrim* L 355, P 176; *kēlriēm* L 270, 289, 289b, 290, 295, 321, 322, 325, 330, 331, 369, 370, 371, 377, 416, 417, 418, Q 5, 33, 95, 98, 99*, 111, 112, 113, 117a, 121c, 193, 198b, 205*, 211; *kēl-* L 432; *kēlreim* Q 20; **halsriem:** *halsriēm* Q 72, 78; *halsrim* Q 156; *hāls-* L 286; *halsrēm* L 270, 271, 383, 387, 425, Q 187; *hōs-* Q 0112, 204a; **kiefriem:** *kīfriēm* L 318b; *kēf-* L 320a; **kinriem:** *kenrim* K 318, L 209; *kenrēm* L 429a; **nakriem:** *nakrim* P 176; **nekriem:** *nekrīm* L 314; *nekrim* L 286, 413; *neķ-* K 316; **sluitriem:** *slutrēm* L 426; *slī^ot-* L 360; **strotriem:** *strōtriēm* L 271; *strōt-* L 290; **gaspriem:** *gasprim* L 282; **naasriem:** *nōsriēm* Q 83; **kaakriem:** *kōkrim* P 222; **kopriem:** *kōpriēm* L 423; **optrekiem:** L 265; **riem:** *rīm* K 359; **hals-**

band: *hālsbānt* L 163, 163b; *halsbanⁱtj* L 324; **keelband:** *kēlbant* L 269; *kē.lbānt* P 175; **bakstuk:** *bakstōk* Q 32a; *kūnjer* (?): Q 9.

3.2.5 OOGKLEPPEN (kaart 4)

(JG 1a, 1b, 1c, 2b, 2c; N 13, 28; monogr.)

[Nagenoeg vierkante leren kleppen die ter hoogte van de ogen aan het hoofdstel vastgemaakt zijn. De oogkleppen dwingen het paard altijd voor zich uit te kijken, en voorkomen zo dat het naast zich iets zou bemerken dat het doet schrikken. Zie kaart 4 voor de geografische variatie van het eerste lid en de verspreiding van het simplex loesj.

Zie afbeelding 3,4.]

ooglap(pen): *ooglap* L 320a, 360, 370, 416, 417, 421, 422, 424, P 188, 192, 195, 197, 220, 222, 223, Q 9, 13, 15b, 78, 87, 88, 90, 91, 94, 154, 156, 157, 157a, 158a, 159, 160, 161, 162, 164, 165, 166, 167, 171, 172, 178, 240; *oog-* L 423; *ō.x-* Q 72, 82; *ōx-* L 191, Q 77, 83, 84, 89, 155, 163, 168, 168a, 169, 170, 177, 181, 182, 187, 241; *ū^o.x-* P 176a; *uax-* L 282, 286, 312, 314; *ū.x-* L 414; *ūx-* P 113, 173, 174, 177a, 178, 179,

180, 182, 213, 214, 218, 219, 224, Q 2; *ux-* Q 2b; *uyf-* Q 174, 175; *uyf-* Q 178; *oxlep* Q 242; *quxlapən* L 419; *ōx-* K 278; *ū²x-* K 315, 316; *quxlapə* L 269, 271, 289, 289b, 290, 318, 318b, 322, 322a, 325, 329, 355a, 369, 372, 373, 374, 383, 420, 421, 422, 426, 432, Q 7, 11, 20, 188; *ū²x-* K 357, L 265; *ūx-* K 358, P 44, 46, 47, 48, 49, 50, 55, 107a, 115, 117, 172, 175, 176, 214, 227, Q 2; *uyf-* L 421; volgende opgaven zijn enkelvoud: *quxlap* L 417, Q 157a, 160, 161, 162, 164, 165, 166, 167, 240; *oux-* Q 158a; *ōx-* Q 82; *ōx-* Q 3, 83, 163, 169, 170, 181, 182, 242; *uax-* L 286, 313, 314; *ūx-* L 414; *ūx-* P 174, 175, 176a, 179, 180, 214, 224; *uyflap* Q 175; **lonklappen:** *lu.ηklep* P 53, 121, 187, 188, Q 2, 2a, 71, 78; *lo.ηk-* L 282, 312, 315, 316, 317, 352, 353, 355, 356, 358, 359, 360, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 371a, 413, 415, 416, 417, 418, P 52, 54, 55, 57, 118, 118a, 119, 120, Q 1, 72, 73, 74, 75, 76, 79, 79a, 80, 152, 153; *lo.ηklepə* L 361 (dubbele meervoudsvorm); *lo.ηklapə* K 318, 357 (ouder dan *ū²xlapə*), 358, 359, 360, 361, L 353 (minder gebruikt dan *lo.ηklep*), 354, 369, 372 (ouder dan *quxlapə*), P 45, 46, 51, 56, Q 12; *lonklapən* K 316; volgende opgaven zijn enkelvoud: *lu.ηklap* Q 71; *lo.ηk-* L 317, 416, 418, P 119, Q 1, 72; *lonk-* Q 2, 3, 5; **lomplappen:** *lumplapə* P 44; **luisterlappen:** *lūstərlep* L 331, 331b; *lūstərlepə* L 324, 326, 328, 330, 331, 331b, 332, 377, 383; *luystər-* L 374; *lustər-* L 294, 295, 318b, 321; *luštər-* L 290; **scheellappen:** *sxēllapən* K 314; *sxēllapə* K 278a, 317a; *sēl-* L 270, 271; *sēl-* L 331; *sxē.l-* K 353; *sxē²l-* L 268; *sēal-* L 432; **scheerlappen:** *sxerlep* L 163, 163b, 164, 191; *sxerlapən* K 278; *sxērlapə* L 244c, 246, 266, 271; *sēr-* L 270, 331, 331b; *sxēr-* L 159a, 163, 163a, 164, 211, 215, 271; **oorlappen:** *ō²rlep* Q 94; *ūrlapə* P 51; *ū²r-* L 371, Q 7 (ouder dan *quxlapə*), 96c; *u²r-* P 49; *uər-* L 354; **loesjlappen:** *lušlapən* L 419; *lošlapə* L 369, Q 6; **lotslappen:** *lōtšlep* L 372; **schuwlappen:** *sxōjlapə* L 164; *šūlapə* L 429a; **oogkappen:** *quxkapə* L 320a, 369, 424; *quxkap* (enk.) Q 18a; **oogklappen:** *ōxklapə* Q 121c; **schuwklap (enk.):** *šōjklap* Q 284; **oogkleppen:** *quxklepə* L 288c, 289a, 319, 322, 322a, 332, 370, Q 18, 19a, 36, 88, 94b, 95, 96c, 96d, 101, 156a; *ōx-* Q 112; *ō²x-* L 209; *ōx-* Q 83, 113; *ūx-* L 355, P 58a; *uax-* L 313, 352, 354; *uaxklepən* L 314; **oogskleppen:** *quxklepə* Q 204a; **oorkleppen:** *ū²rklepə* L 360; **schuwkleppen:** *šūjklepə* Q 113; **loesjen** (wellicht verkort uit een substantivistische samenstelling met *loesj* als eerste lid): *lušə* L 330, Q 32a, 33, 111, 112a, 0112, 117a, 121c, 193, 197a, 203a, 205*, 211; *lūšə* Q 198b, 204a; *lōšə* L 387, 426, 0426, 429, 434, Q 97, 99*, 187; *lōšə* Q 98; *lošən* Q 8, 14; *lōšə* L 425; *lōšə* Q 18a; **lotsen:** *lōtšə* Q 96c (ouder dan *quxklepə*); **ooglotsen:** *quxlotšə* Q 10; **oogblinden:** *ūx-blejə* P 108; *ūx-blejə* P 107a;

hozen: *hojšə* Q 20; **oormutsen:** *ūrmōtšə* Q 113; **lappenhoofdseel:** *lapəhōtšəl* L 321.

3.2.6 BIT (kaart 5)

(JG 1a, 1b, 2b; N 13, 19, 38b, 41; L 35, 45b; monogr.)

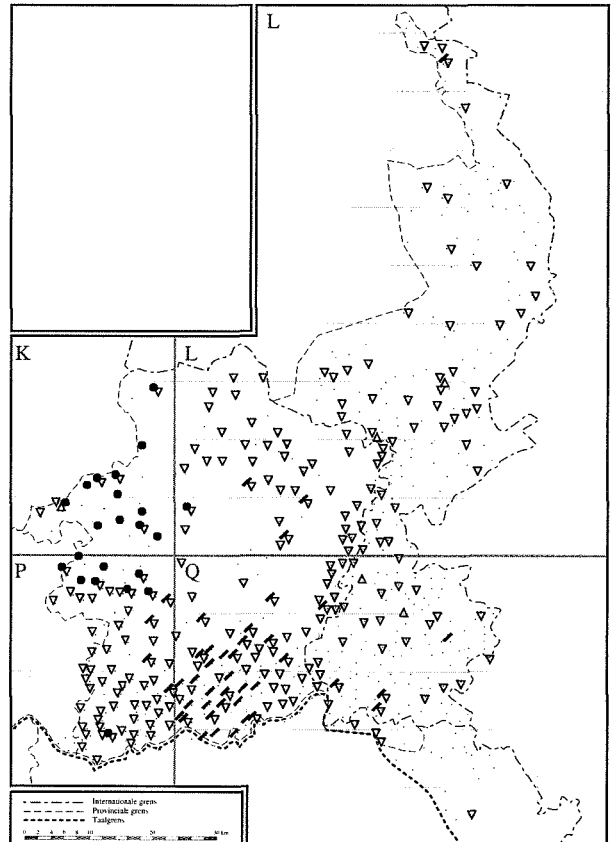
[I]zeren mondstuk aan het hoofdstel dat men een paard in de mond, boven de onderkaak legt, en waaraan de teugels bevestigd zijn. De meeste bidden bestaan uit een rechte stang, sommige hebben een beugel in het midden om te voorkomen dat het paard zijn tong op de stang legt. Voor enkele plaatsen (L 270, Q 75, 94, 169, 174 en 179) wordt gemeld dat de opgegeven term ook ter aanduiding van het wolfsgebit gebruikt wordt.

Zie afbeelding 3,5; 4a (rechte stang) en 4b (stang met beugel).]

bit: *bet* K 353, L 321, Q 15b, 36; *bēt* L 322a; **gebit:** *gəbet* K 278, 315, 316, 353, 353a, 360, L 159a, 163, 163a, 164, 191, 209, 211, 215, 244c, 265, 268, 270, 271, 289a, 321, 330, 332, Q 98, 111, 0112, 112a, 117a, 197a, 200, 203a, 204a, 205*, 247, 247a, 284; *gəbət* P 44, 107a, 113, 115, 116, 117 (recht), 172, 173, 174, 175, 176 (recht of krom), 176a (recht), 177a (recht of krom), 178 (id.), 179 (id.), 181, 182 (nu recht, vroeger ook boog), 213, 214, 219, 223 (recht of krom), 224 (recht, soms boog), 227; *gəbet* P 47, 48, 180 (recht, soms boog), 218 (recht en krom); *jəbes* Q 121c, 211; *gəbīt* L 422, 423, 424, Q 6, 7, 8, 9, 10, 72, 77, 79, 79a, 82, 83, 84, 89, 154 (één stang), 162, 166, 167, 168a, 170, 174, 177; *gəbūt* Q 33, 156a, 181; *gəbīt².t* L 356, 363, 364, 372, 421, P 52, Q 3, 5, 87, 157, 158a, 188; *gəbīt².t* Q 193, 198b; *gəbīt².t* L 419, 420, Q 13; *gəbīet* L 289, Q 179; *gəbīet* Q 86, 179; *gəbīt².t* Q 90; *gəbīt².t* Q 94, 171, 172, 175; *gəbēt* L 288c, 289b, 290, 295, 318, 318b, 320a, 322, 322a, 324, 325, 328, 329, 331, 331b, 373, 374, 383, 387, 425, 426, 0426, 429, 429a, 432, 434, Q 14, 18, 18a, 19a, 20, 94b, 95, 96d, 97, 99*, 101; *gəbēt* L 282, 286, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 319, 352, 353, 354, 355, 355a, 358, 359, 361 (geen kinketting), 362, 365, 367, 368, 369, 370, 371, 371a, 413, 414, 415, 416, 417, 418, P 54, 55, 56, 57, 58, 197, Q 1, 2, 2a, 2b, 11, 12, 71, 73, 88; *gəbēt².t* L 360, 366, P 53, Q 96c, 165 (recht of boog); *gəbēt².t* Q 32a; *gəbēt².t* P 186; *gəbēt².t* Q 187; *gəbējət* P 118 (recht of krom), 119 (synoniem van *stang*), 195 (recht of boog); *gəbēj².t* P 192, 193; *gəbēj².t* P 49, 50; *gəbēt* L 266, 294; *gəbēj².t* P 118a, 120, 121 (recht of krom), 177 (id.), 184 (id.), 187, 188, 220, 222, Q 74 (synoniem van *stang*), 78, 159 (recht of krom); *gəbēj².t* Q 156; *gəbēj².t* Q 178; **paardsgebit:** *pērs-gəbīt* L 423; *pērs-gəbēt* L 286; **los gebit:** *lōs-gəbīt* Q 91; **krom gebit:** *krump-gəbēt* P 113, 115, 117, 173; **recht gebit:** *rēxt-gəbēt* P 115, 173; **stang:**

Kaart 5. BIT

- △ bit
- ▽ (paards)gebit
- ✓ stang
- toom

stang L 164, 364, 415, 418, P 119, 121, Q 2, 5, 12, 71, 75, 76, 77, 79a, 80 (één stuk), 82, 83, 86, 94 (id.), 152, 153, 155, 156 (id.), 157a (gewone benaming), 158a, 160 (algemene benaming), 161, 162 (recht), 163 (er kan een kromming in zijn), 164 (steeds met een boog), 166, 167, 168, 169, 180, 182 (recht), 240, 241, 242; *stang* Q 113, 193, 197a, 203a; **vaarstang**: *vārstanj* L 377; **toom**: *tōm* K 278; *tū^om* P 45, 55; *tuam* K 314, 315, 316, 317a, 353, 357, 358; *tuom* K 318; *tū.m* P 44; *tūm* K 359, P 46, 52; *tum* K 360, 361, L 413, P 51, 56, 57, 219; **dwingtoom**: *dwejtōm* K 278; **watertoom**: *wōtärtōm* K 278; *wurōtum* P 57; **jok**: *jōk* K 359; **kinstaaf**: *kenstōf* P 121; **mondstuk**: P 45; *mōntstōk* L 286, 314; *mōntstōk* P 176, 197; **mulijzer**: P 57.

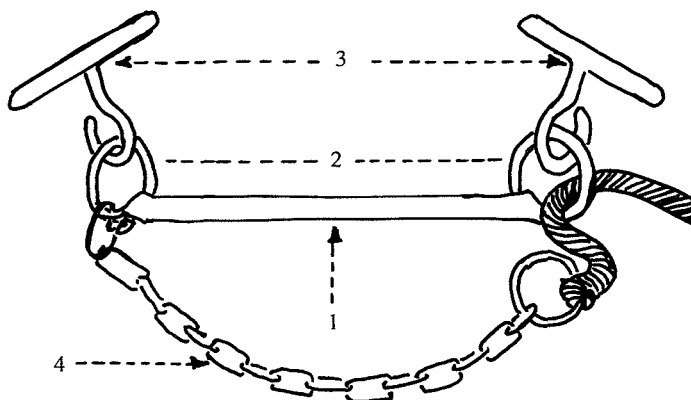
3.2.7 BITSTANG

(N 13, 42)

[De ijzeren stang van het bit dat het paard in zijn mond heeft. De benaming voor dit onderdeel is vaak hetzelfde als die voor het bit in zijn geheel. Zie afbeelding 4a,1 en 4b,1.]

gebtsstang: *gabi^ostang* Q 198b; *gabets-* L

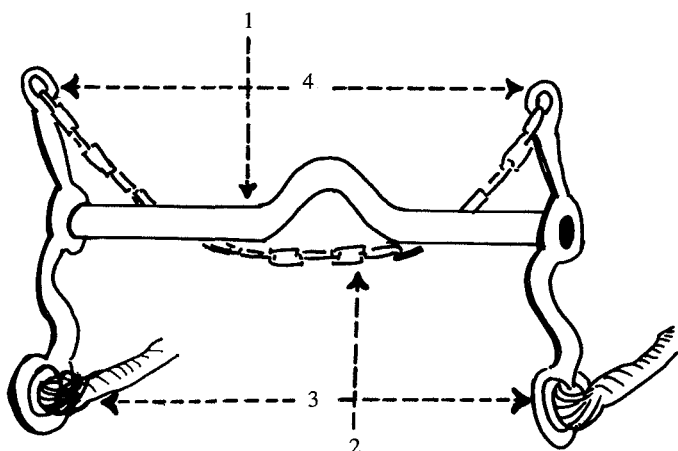
159a, 271; *gabetsstang* L 270, Q 111, 204a; *gabets-* L 295; **mulstang**: *mulstang* L 434; **stang**: *stang* K 278, 358, L 191, 215, 282, 288c, 289, 289a, 289b, 312, 314, 317, 318, 318b, 320a, 321, 355, 355a, 360, 366, 369, 370, 371a, 382, 413, 416, P 175, Q 2, 2b, 9, 18a, 71, 72, 95, 156, 162; *stang* L 290, 322, 328, 331, 331b, 332, 426, 0426, 429, Q 14, 32a, 98, 99*, 197a, 203a; *stan^j* Q 20; **stanggebit**: *stanggabēt* L 163, 163a; *stanggabē.t* L 282; **kiefgebit**: *kēf.gabēt* L 330; **losgebit**: *lōs.gabiē.t* L 420; *lōs.gabēt* L 288c, Q 101; **gebit**: *gabēt* K 314, L 164, 209, 211, 265, 268, 270, 271, Q 112a, 117a; *gabēt* P 107a, 176a, 213; *jabes* Q 211; *gabī.t* L 423, Q 9, 77; *gabūt* Q 33; *gabī^o.t* L 372; *gabē.t* L 369, 371; *gabēt* L 290, 295, 324, 325, 328, 329, 331, 331b, 374, 383, 387, 0426, Q 18, 94b, 96d, 97; *gabējt* Q 187; *gabēt* L 294; *gabejā.t* P 188, 222, Q 78; *gabī^o.t* Q 193; **bit**: *bet* L 266, Q 36; **tongijzer**: *tonjzār* L 314; *tonjzār* L 286; *tonjzār* P 176; **gebitijzer**: *gabētizār* L 432; **mondijzer**: *mōn^jizār* L 318b; **mondstuk**: *mōntstōk* P 48, 176; *mon^jij-* L 377; *mōn^jstōk* Q 121c; *mōntstōk* Q 0112; **staaf**: *stāf* K 359; **toom**: *tō.m* Q 178; *tuam* K 357; **bijtring**: *bitrejk* Q 15b.

Afb. 4. Bit

a. bit met rechte stang

1. bitstang 2. bitringen 3. knevels 4. kinketting

Afb. 4. Bit

b. bit met stang met beugel

1. bitstang 2. bitringen 3. knevels 4. kinketting

3.2.8 BITRINGEN

(N 13, 44)

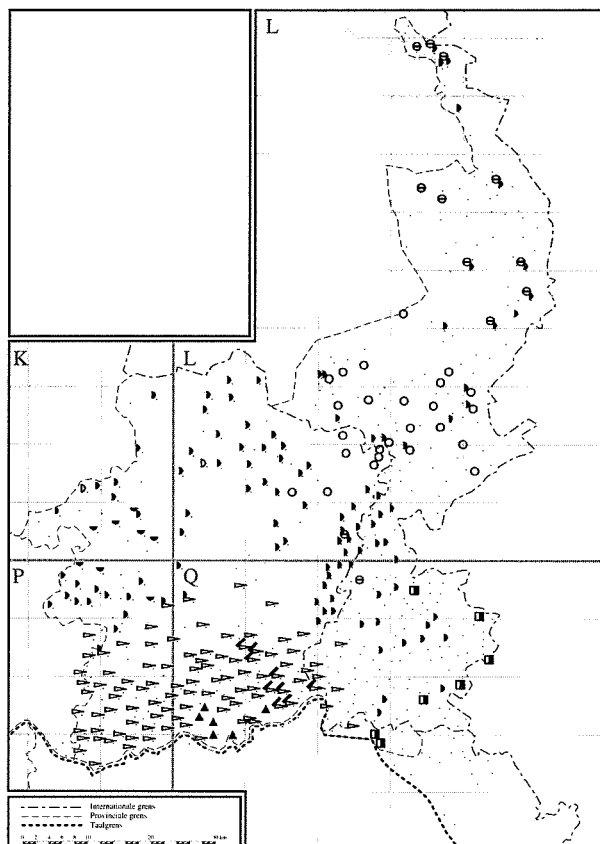
[De beide ringen aan het einde van de bitstang.
Zie afbeelding 4a.2.]

ringen: *reŋ* L 282, 286, 289a, 312, 314, 324, 328, 332, 355, 355a, 366, 371a, 372, 420, P 175, Q 2, 14, 32a, 78, 95, 98, 113, 197a, 203a; *reŋŋ* Q 156; *reŋə* L 329; *reŋk* (enk.) K 359, L 331, 331b, 374, 413, Q 101, 211; *rēŋk* (enk.) Q 96d; *rēŋk* (enk.) L 429a; **gebítsringetjes:** *gābī.tsreŋs-kəs* Q 77; **gebitringen:** *gābē.treŋ* L 416; *gābēt-* L 330, 387, 434; *gābetreŋə* L 159a, 163, 163a; *gābēt-* L 322; *jābesreŋər* Q 121c; **gebítsringen:** *gābetsreŋ* Q 111, 0112, 205*; *gābīʔts-* Q 193; *gābēts-* L 289, 290, 295; *gābetsrēŋ* L 265;

gābetsreŋ P 176, 176a, 213; *gābejə.tsreŋŋ* P 222; *gābetsreŋə* L 164, 271; *gābēʔts-* Q 187; *gābets-reŋk* (enk.) L 432; **toomringen:** *tuəmreŋ* K 318; *tuəmreŋə* K 357; **knevelringen:** *knēvəlreŋ* L 286, 325; **knuppelringen:** *knōpəlreŋ* P 188; **leidselringen:** *lejtšəlreŋə* L 209; **lijnringen:** *līnreŋ* L 331; **stangringen:** *stajrēŋ* Q 162; **vaarringen:** *vārreŋ* Q 111; **teugelringen:** *tōgəl-reŋə* L 268; *tōgəlreŋk* (enk.) L 321; *tōgəlreŋk* (enk.) Q 20; **gespanring** (enk.): *gāšpanreŋk* L 426; **ogen:** *ūgə* P 48; **schakel:** *šākəl* L 423, Q 9.

Kaart 6. KINKETTING

- ▷ kinkettin(g)(kje)
- ▼ kinsketting
- kiefkettin(g)(kje)
- ⊙ remketting
- ▽ kinkettel(tje)
- ▲ baardkettel
- kinketten
- ▷ kinkettie
- ✓ praam

3.2.9 KNEVELS

(N 13, 45)

[Beide haakjes aan de bitringen, die aan het hoofdstel worden opgehangen.

Zie afbeelding 4a,3.]

knevelen: *knēvələ* L 325, 426; *knēvələ* L 387, 422, Q 20; *knīvələ* Q 33; **knevels:** L 164; *knēvals* K 278, 314, 316, 318, 358, L 265, 270, 271, 282, 286, 288c, 289, 289a, 289b, 295, 312, 314, 318b, 320a, 321, 322, 324, 328, 329, 331, 331b, 332, 355a, 360, 366, 369, 370, 371a, 374, 413, 416, 420, 429a, Q 2, 2b, 71; *kneīvals* Q 72; *knēvals* K 357, L 377, 383, Q 95; *knēvals* Q 9; *knēvāls* P 175; *kneīvals* P 48, 107a; *knēvals* L 425; *knevals* Q 14, 15b; *knivals* L 317, 372, 423; volgende opgaven zijn enkelvoud: *knēvəl* L 159a, 294, 322a, 330, 429; *kneval* L 432; *knēvəl* L 0426; *knēvəl* L 434; *knīvəl* Q 113; *knavəl* Q 117a; **kneveltjes:** *knēvālkas* L 265, Q 2; **gebitsknevels:** *gabē.tsknēvals* L 355; **gebitshaken:** *gabetsshōk* L 269; **gebitshaken:** *jəbeshōk* Q 121c; **koppelhaken:** *koppəlō²k* P 176a; **hoofdselhaken:** *hōtsəlshōk* L 209; **haken:** *hōk* L 286, 314, P 176; **haakjes:** *hōkskas* K 359; **knuppels:** *knōpals* Q

78; *knēpals* Q 162; **knuppeltjes:** *knēpālkas* Q 156; **knuppelringen:** *knōpalrenj* P 188; **fretters:** *fretars* L 159a, 163, 163a, 191, 270, 271; *vretars* L 209, 211, 268, 290, 295; *vredars* L 266; **fretels:** *vretals* L 290; **krukken:** *krōkə* Q 32a, 33, 94b, 96d, 97, 99*, 101, 111, 0112, 187, 193; *krōkə* Q 112, 197a, 198b, 203a, 205*, 211; **gebitskruk (enk.):** *gabetskrōk* Q 204a; **drolen:** *drōlə* Q 4; *druələ* P 222; **knevelringen:** *knēvalrenj* L 325; **snappen (?):** *snep* P 213.

3.2.10 KINKETTING (kaart 6)

(JG 1a, 1b, 1c, 2c; N 13, 46; monogr.)

[Korte ketting onder de kin van het paard, die de bitringen van de bitstang met elkaar verbindt en tot steun van het bit dient.

Zie afbeelding 3,6; 4a,4 en 4b,2.]

kinkettel: *kenkətəl* P 107a, 117, 118, 175, 177a, 180, 182, 186, 187, 213, 214, 218, 222, 224, Q 2, 2a, 3, 5, 71, 72, 76, 82, 83, 84, 87, 88, 90, 91, 94, 94b, 95, 96d, 99*, 153, 171, 172, 175, 178, 179, 180, 187, 193; *keŋ-* P 176, 178; *kenj-* P 119, 120, 121, 172, 177, 184, 195, 219, 223, 227, Q 73, 79, 159, 170; *kin-* P 174, 188, Q 77,

78, 80, 155, 158a, 160, 163, 168, 168a, 169, 181, 182; *kinj*- P 176a, 179, 192, Q 165; *kinj*- P 113, 115, 173, 197, 220, Q 75, 89, 152, 154, 156, 157, 157a, 162, 164, 166, 174, 240; *kenj*kē.təl Q 79a; *kenketəl* Q 198b, 200; **kinketteltje**: *kenketəlkə* Q 188; *kinj*- Q 74, 173; **kinketten**: *kenketə* Q 204a, 211; *kenketə* Q 33, 117a, 121c; *kenketə* Q 247, 247a; **kinkettie**: *kenketi* L 354; *kenke*?i K 314; **baardkettel**: *bō.tkətəl* Q 167, 177, 241, 242; *bō*?-t- Q 164a; *bōtkətəl* Q 161; **bandkettel**: *ba.niketəl* Q 183; **stangkettel**: *stanjektəl* Q 187; **kinketting**: L 266, 268, 271, 295; *kenketen* K 315, 316, 317a, 318, 353, 359, L 163, 163a, 164, 191, 215, 270, 282, 286, 289, 289a, 312, 314, 315, 316, 317, 318, 321, 331, 331b, 352, 353, 355, 355a, 356, 360, 361, 363, 366, 372, 374, 377, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 0426, 429, 432, 434, P 46, 47, 48, 53, 55, 56, 117 (ouder dan *kenketəl*), 117a, 118a, Q 1, 2, 2b, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 19a, 20, 32a, 96c, 97, 98, 111, 112, 112a, 0112, 113; *kin*- K 278, P 58; *kenketən* P 49, 50, 52, Q 2a; *kin*- P 44; *kenketen* L 429a; *kenketen* L 329, Q 18a, 101, 197a, 203a, 205*; *kenketen* L 373; **kinsketting**: *ke.nskətən* P 51; *kens*- K 357, 358, 359, 360, 361, P 57; *kins*- P 45; **kinkettinkje**: *kenketenska* L 313, 358, 359, 362, 364, 365, 422; *kenketenskan* L 282, 312, 355; *kenketenska* L 290; *kenketenska* L 360; **remkettinkje**: L 266, 268, 271, 295; *remketen* Q 15b; *rem*- L 163, 163a, 209, 211, 215; *rēm*- L 423; *remketen* L 159a; **kiefkettinkje**: *kēfketen* L 289b, 318b, 319, 320a, 325, 328, 330, 331, 331b, 332, 367, 369, 370, 371, 371a, 377; *kēft*- L 322a; *kēu*- L 289, 324, 374; *kēfketen* L 288c, 294; *kēfketen* L 383, 387; *kēf*- L 265; **kiefkettinkje**: *kēfketen* L 368; *kēfketen* L 265; **kievekettinkje**: *kivketenska* L 290; **kibbelkettinkje**: *kebalketen* L 321; **stangkettinkje**: *stanjektenska* Q 11; **praam**: *prōm* Q 83, 84, 89, 171, 175, 178, 179, 188; *proūm* Q 174; **bakkestuk**: *bakəstōk* L 270; **bride** (fr.): *brūt* Q 2; **remtuig**: *remtūx* L 269.

3.2.11 ONDERSTANGEN

(N 13, 48)

[De twee naar onder stekende ijzeren delen van een bit dat gebruikt wordt om meer druk op de bek van het paard te kunnen uitoefenen.

Zie afbeelding 4b,3.]

stangen: *stanə* L 159a, 209, 265, 266, 268, 295, 320a, 370, 371, 371a, Q 4, 94b, 96d; *stanən* L 282, 286; *stanə* L 270, 325, 329, Q 32a, 101, 193; **stanger**: *stanər* L 416, Q 2b; *stanər* Q 204a; *stan* (enk.) K 314, 318, L 211, 271, 312, 317, 322, 355, 355a, 366, 420, 429a, P 175, Q 71; *stan* (enk.) Q 97, 117a, 162; **gebitstangen**: *gabē.tstanə* Q 2; *gabējā.t*- P 188; *gabētstanə* Q 111; *jābes*- Q 121c; **onderstang** (enk.): *onər-*

stan Q 211; **trensstangen**: *trensstanə* L 332; **zijstangen**: *zēstanə* P 48; **bascule** (fr.): *baskyl* P 222; *baskyl* P 213; **staarten**: *stet* Q 156; *stat* (enk.) Q 72; **stanghaken**: *stanhōk* Q 187; **staanderijzeren**: *stēnārizarə* Q 9; **onderste ijzers**: *ōndərstə ēzərs* K 358; **hefbomen**: *hēfbōim* L 321; **drukboom**: *drōkboūm* L 383; **lip**: *lep* Q 18a; **schaar**: *šir* Q 112, 0112; **schenkel**: *šēnkəl* L 377.

3.2.12 BOVENSTANGEN

(N 13, 49)

[De beide naar boven stekende ijzeren delen van het onder 3.2.11 genoemde bit.

Zie afbeelding 4b,4.]

bovenstangen: *bōvəstanən* L 286; *bōvəstan* (enk.) Q 211; **gebitstangen**: *gabētstanə* Q 111; **kopstukstangen**: *kopstōkstanə* L 331; **stuurstangen**: *stūrstanə* L 164; **trensstangen**: *trensstanə* L 332; **stangen**: *stanən* L 282; *stanə* L 159a, 209, 266, 295, Q 96d; *stanə* L 270, 325, 329, Q 193; *stan* (enk.) L 317, 370, 371a, Q 71, 162; *stan* (enk.) Q 101; **stangebit** (enk.): *stan-gabējā.t* Q 187; **kiefringen**: *kēfren* L 387; **kopstelringen**: *kopstəlren* L 321; **kopstukringen**: *kopstōkren* Q 4; **lijkring** (enk.): *linrenk* Q 32a; **ringen**: *ren* L 420; *renə* L 322; **bascule** (fr.): *baskyl* P 222; **bovenste ijzers**: *bōvənstə ēzərs* K 358; **lip**: *lep* Q 18a; **ogen**: *ōgə* Q 112; **ogen van de stang**: *ūgə van ə stan* Q 2; **schaar**: *šir* Q 0112; **staander**: *stendər* L 163, 163a; **stootijzeren**: *stōt-izəra* Q 9.

3.2.13 WOLFSGEBIT, GEBROKEN GEBIT (kaart 7)

(JG 1a, 1b, 2b; N 13, 43)

[Dit bit, gebruikt om moeilijke paarden te beteugelen, heeft een stang die in het midden scharniert. Het wordt vooral gebruikt bij rijpaarden. Op verscheidene plaatsen heeft dit soort bit kenmerklijk geen aparte naam. Dit wordt uitdrukkelijk gemeld voor: Q 80, 152, 162, 182. Er bestaan ook wolfsgebitten met een beugel in het midden om moeilijke paarden te beteugelen. De namen voor de twee types worden niet strikt uit elkaar gehaald.

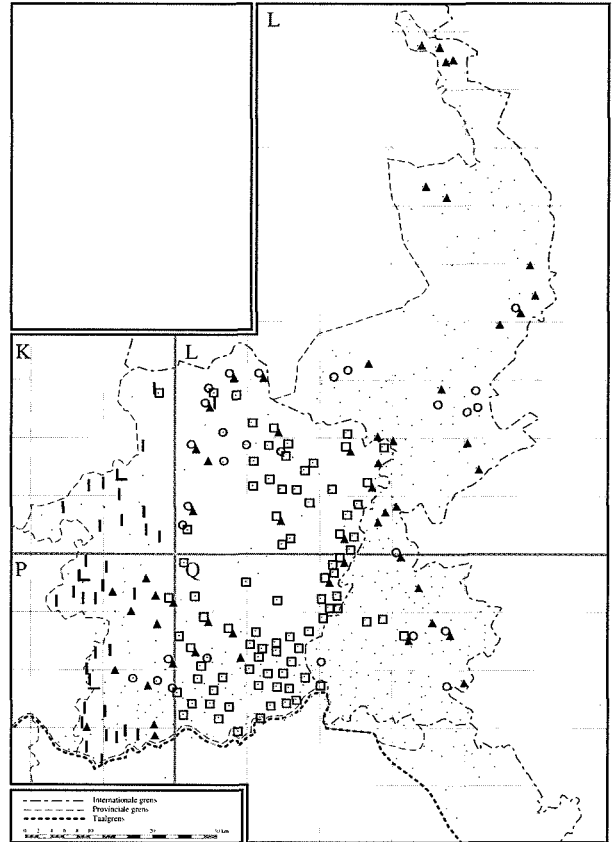
Zie afbeelding 5 en 6.]

trensgebit: *trens-gābet* L 321; *trens-gābē.t* P 175; *trē.ns-gābē.t* L 286; *trē.ns-gābējā.t* Q 74; **dwanggebit**: *dwanggābet* L 268; *dwanggābē.t* L 317; **watergebit**: *wetərgābē.t* P 56; *wetərgābē.t* P 53; **overgebit**: *ō.vərgābē.t* P 58; *ōjvərgābējā.t* Q 78; **sjeesgebit**: *šēsgābē.t* L 322; **stangebit**: *stan-gābē.t* L 371; **keelgebit**: *kēlgābē.t* L 387; **knevelgebit**: L 159a; **plooiagebit**: *plijgābē.t* L 416; **remgebit**: *remgābet* L 209; **rijgebit**: *rējgābējā.t* P 222; **schaargebit**: *šērgābē.t* L 369; **schermgebit**: *šērṁgābē.t* L 432; **veiligheidsge-**

I.10

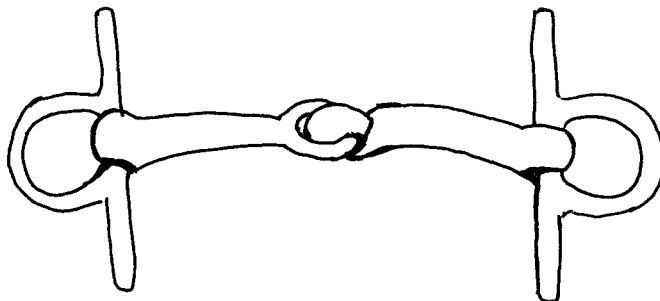
Kaart 7. WOLFSGEBIT,
GEBROKEN GEBIT

- ▲ nominale groepen en sst. met *gebit* als kern
- stang (ev. als kern van een nominale groep)
- (gebroken) trens
- rijtoom
- l watertoom

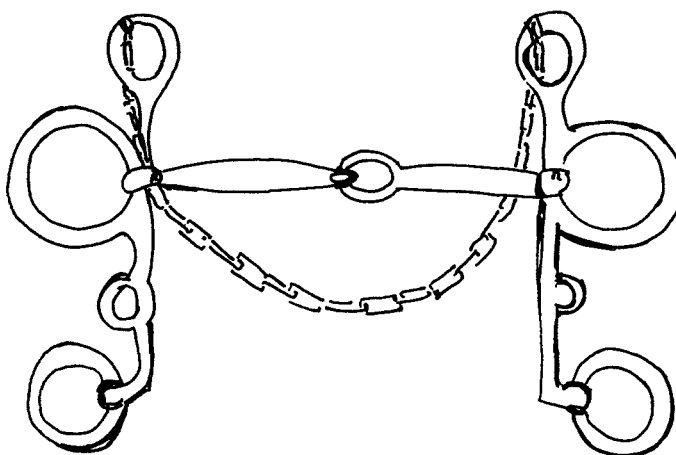

bit: *veijlexhejts* > *gabēt* L 295, 383; **verzekeringsgebit:** Q 71; **zaaggebit:** *zeggabi.t* Q 9; **dobbelgebit:** *dqbāl gabēt* Q 111; *dqbāl gabēt* P 176a (bij ruiters); *dqbāl gabi.t* L 422, Q 72, 77; *dqbāl gabē.t* L 314, 413, P 197, Q 71; *dqbāl gabēt* Q 20; **dubbelgebit:** *dqbāl gabēt* L 164; *dqbāl gabē.t* L 372; **gebrokegebit:** L 211, P 188, Q 6, 113; *gabṛōkə gabēt* L 270, 271, Q 111, 0112; *jabṛōxə jəbes* Q 211; *gabṛōkə gabūt* Q 33; *gabṛō.kə gabē.t* L 354; *gabṛōkən* ~ L 282; *gabṛōkə gabēt* L 288c; *gabṛōkə* ~ L 295, 374, 426, 0426; *gabṛō^əkə gabē^t* Q 32a; **losgebit:** *los* > *gabēt* L 191; *lōs* > *gabē^t* L 421; *lōs* > *gabē^t* Q 198b; *lōs* > *gabē^t* L 420; *lōs* > *gabē.t* L 315, 317; *lōs* > *gabēt* L 318; *lōs* ~ L 290; *lōs* > *gabējə.t* P 121; **slapgebit:** *slap* > *gabēt* L 163, 163a; *sla.p* > *gabē.t* Q 2 (voor paarden met weke mond); *slap* ~ P 57; *slap* > *gabējə.t* Q 78; *slap* > *gabējə.t* P 119; **kromgebit:** *kro.mp* > *gabēt* P 57; *kromp* ~ L 353; **scherpgebit:** *šer^əp* > *gabēt* L 425; **tweedeliggebit:** *tswejdēlex jəbes* Q 121c; **opengebit:** *ōppə gabēt* P 176a; **stijfgebit:** P 52, 57; **pelhamgebit** (waarschijnlijk naar de plaats *Pelham* in de V.S.): L 377; **dobbele stang:** *dqbāl stan* L 312; *dqbāl stan* Q 98; **gebroke stang:** Q 162, 242;

gabṛō.kə stan L 316; *gabṛō^əən* ~ K 278; *gabṛōkə stan* Q 111; **krolstang:** *krolstan* L 366; **zware stang:** *zwəər stan* L 360; **stang:** *stan* L 313, 317, 319, 358, 359, 360 (krom), 361, 362, 363, 364, 365 (met beugel), 366, 367, 368, 369 (krom), 370, 372, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 422, 423, 424, Q 1, 2 (boog), 2a (gebogen), 3, 5, 6, 8, 9, 10 (met beugel in), 11, 12, 13, 71, 72, 73, 74, 79, 82, 83, 84, (id.), 86 (id.), 87 (id.), 88 (id.), 89 (recht of krom), 90 (met kinketting), 91 (id.), 94, 96c (met beugel), 153, 154, 156, 157a, 160, 161, 164, 167, 168a (boog), 169, 170 (met beugel), 171 (boog), 172 (met beugel), 174, 175, 177, 178, 179 (één stuk met beugel), 181, 188; *stan* Q 7, 97; **watertoom:** *watərtōm* P 48; *wōtər*~ K 278; *wetərtōm* P 220; *wātərtuəm* K 317a (bij een jong paard), 357, 358, P 45; *watər*~ P 47, 113, 117; *wōtər*~ K 315, 316, 318, L 314; *wātərtūm* P 115; *watər*~ P 46, 49, 50, 172; *wōtər*~ K 359; *wetər*~ P 52, 174, 175 (bij ruiters), 180 (id.), 214, 218, 219, 224 (bij ruiters; ook voor hengsten), 227; *wā.tərtum* K 353; *wō.tər*~ K 361; *wōtər*~ K 314 (bij een jong paard), 360, P 51; *wetər*~ P 55; **watertoompje:** *wetərtij^əmka* P 178; **rijtoom:** *rējtūm* P 173; *rē*~

Afb. 5. Wolfsgebit, gebroken gebit

Afb. 6. Wolfsgebit, gebroken gebit

P 46; *rēi tuam* K 316; **dresseertoom:** *drāsērtum* P 56; **veulentoorn:** *vōlāstūm* P 44; **springtoorn:** *sprēhtūm* P 177a; **slappe toorn:** *slapə tuəm* K 357; **toorn:** *tuəm* L 352; **watertrens:** *wetārtre.ns* Q 2a; **gebroken trens:** *gabrōkə trens* L 289, Q 205*; *gabrōkə* ~ L 270 (bij militaire paarden); **losse trens:** *lōsə trens* Q 204a; **trens:** *tre.ns* L 282, 286, 312 (ook bij ruiters), 314 (id.), 315 (id.), 353, 355, 355a, 356 (wordt niet meer gebruikt), 360 (twee stukken), 413, 414, Q 79a, 156 (id.); *trens* L 289b, 325 (gebit dat in het midden scharniert), 332, Q 95, 111, 113; *trē.ns* P 177, 187 (twee stukken), Q 78 (id.); *trēns* L 331, 331b; *trēns* Q 20; **schaar:** *šer* L 331.

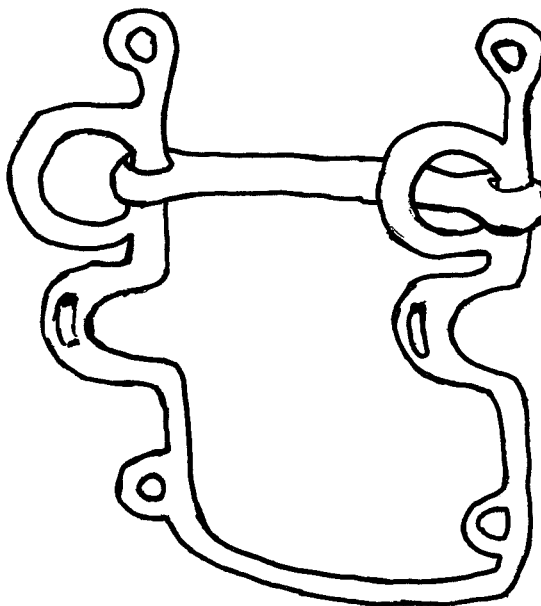
3.2.14 HENGSTEBIT

(N 13, 50)

[Bit met een beugel in plaats van een kinketting. Zie afbeelding 7.]

hengstgebit: *hejst.gebet* K 278, 316; *hejst-* L 163, 163a, 429a; *hejst.gəbət* P 213; *hejst.gəbīt* Q 77; *hejst-* Q 162; *hejst.gəbēt* Q 15b; *hejst-* Q 101; *hejst.gəbējt* Q 156; *hejst.gəbējt* P 222; **hengstegebit:** *hejstəgəbet* L 270, Q 111,

204a; *hejstəgəbet* P 44, 176; *ejstə-* P 175; *hejstəgəbīt* Q 9; *hejstəgəbēt* L 282, 286, 355, 355a, 371a, 416 (bit met een beugel of krul), Q 2b; *hejstəgəbēt* Q 14; *hejstə-* L 288c, 331, 373, 426, Q 97; *hejstəgəbējt* P 188; **beugelgebit:** *bōgəlgəbet* L 191, 0426; *bōjgəlgəbet* P 176a; *bōgəlgəbēt* K 359; **dwanggebit:** *dwanjk.gəbūt* Q 33; **kiefgebit:** *kēf.gəbēt* L 387; **remgebit:** *rēm.gəbet* L 159a; **straf gebit:** L 265; **veiligheidsgebit:** *vējlexhejst.gəbēt* L 290; **dubbel gebit:** *dōbəl.gəbēt* L 312; *dōbəl.gəbējt* Q 78; **dubbel gebit:** *dōbəl.gəbet* L 164; **krom gebit:** *krump.gəbēt* Q 2; **scherp gebit:** *šer.p.gəbēt* L 425; **kiefbeugel:** *kēf.bōgəl* L 331; **kinbeugel:** Q 121c; **rijbeugel:** *riβōgəl* L 432; **beugel:** *bōgəl* L 270, 286, 369; *bōjgəl* Q 156; **hengstestang:** *hejstəstənj* L 317; *hejstə-* L 318b, Q 198b; *hejstəstənj* Q 20; *hejstə-* L 295; **schaarstang:** *šerstənj* L 377; **dwangstang:** *dwanjštənj* L 332 (trens met stang); **dubbele stang:** *dōbəl.stənj* Q 96d; **gebogen stang:** *gəbōgə.stənj* Q 71; **zware stang:** *zwōr.stənj* L 360; **stang:** *stənj* L 369, 370, 425; **dubbele kinketting:** Q 98; **hengstebout:** *hejstəbōlt* L 211, 271; **hengsteklauw:** *hejstəklou* L 191; **paardstoom:** *petstūm* K 316;

Afb. 7. Hengstebit

beugeltoom: *bōgaltuam* K 357; **ring op het gebit:** *rejk op at jōbes* Q 211; **trens:** *trens* Q 117a.

3.2.15 BELLEN AAN HET HOOFDSTEL

(N 13, 39)

[Soms kunnen er aan een hoofdstel bellen bevestigd worden, maar meestal gebeurt dat niet bij boerenpaarden.]

hoofdselbellen: *hōtsælbelā* L 209; **muilebellen:** *mīlābelā* Q 198b; **paardsbellen:** *piāts-belā* P 176a; *pejārs-* K 359; **kransbellen:** *krans-belā* Q 198b; **bellen:** *belān* K 314; *bēlān* L 282, 312; *belā* L 215, 269, 270, 289a, 318, 318b, 325, 372, 416, 420, 423, 429a, 434, Q 2, 15b, 20, 78, 95, 98, 111, 193, 198b; *bēlā* L 366, 369, P 107a, 175, 213, Q 4, 96d, 101, 162, 178; **belletjes:** *belākas* K 357, L 314, 373, Q 77; *bēlākas* K 318, 358, L 355a, 360, Q 9, 101; *bēlāʔas* K 278; **kloteren:** *klōtārā* L 369 (groter dan *bellen*); **kloters:** *klōtārs* L 286; *klōtārs* L 290 (groter dan *schellen*), 329, 332, 371a, 377, 383, 432; *klōtārs* L 266, 270, 295, 324, 374; *kluatārs* L 282; **klotertjes:** *klōtārkas* L 331; **molenschellen:** *mōʔ-lāšēlā* Q 197a, 203a; **schellen:** *šēlā* L 270, 290, 318b, 321, Q 101 (grote bellen), 113, 197a, 203a; *šēlā* Q 204a; **klingeltjes:** *kleŋālkas* L 355; **klingers:** *kleŋārs* P 222, Q 178; **klommeltjes:** *klōmālkas* L 413; **klongelen:** *klōŋālā* Q 4; *klōŋāl* (enk.) L 314; **rongelen:** *roŋālā* L 320a; **rongels:** *roŋāls* L 289, 318b; **rongeltjes:** *rōŋālkas* L 289b, 318, 318b; **schingelen:** *šēŋālā* Q 9; de bel-

len kunnen kransvormig aan een riem of aan een band verbonden zijn: **schellenkrans:** *šēlākrans* L 270, 322, 324, 0426, Q 33; *sxelākrāns* L 164; *šēlā-* Q 197a, 203a; **bellenkrans:** *belākrans* L 325, Q 33, 97, 99*; *bēlākrāns* Q 71, 72; **bellenkransje:** *belākrēnskā* Q 187; **schellenband:** *šēlābant* Q 0112; *šēlābanĵk* Q 121c; **schellenriem:** *šēlārēm* L 387; **belriem:** *belrēm* L 317, 370.

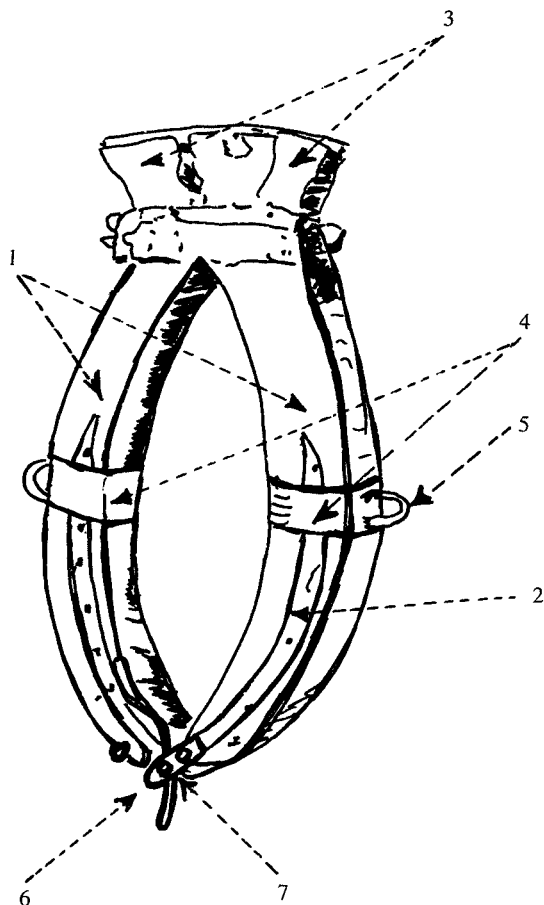
4. Haam

4.1 Soorten

4.1.1 HAAM (algemeen)

(JG 1a, 1b; N 13, 1; L 1 a-m; L 26, 1; R 3, 60; S 12; monogr.)

[Kraagvormig halsjuk van een trekpaard dat op de schouderbladen rust en zich met de bewegende schouders kan meebewegen. Het bestaat voornamelijk uit twee gebogen haamspanen (cf. 4.2.1 HAAMSPANEN) die door middel van een haamslot (cf. 4.2.9 HAAMSLLOT) aan elkaar worden vastgemaakt. Om de nek van het paard te beschermen zijn aan de binnenkant van de haamspanen kussens aangebracht (cf. 4.2.2 HAAMKUSSEN). Aan de trekhaken van het haam (cf. 4.2.8 TREKHAKEN, TREKOGEN) worden de strengen bevestigd (cf. 7.1 STRENGEN) waarmee het paard trekt.

Afb. 8. Haam (vooraanzicht)

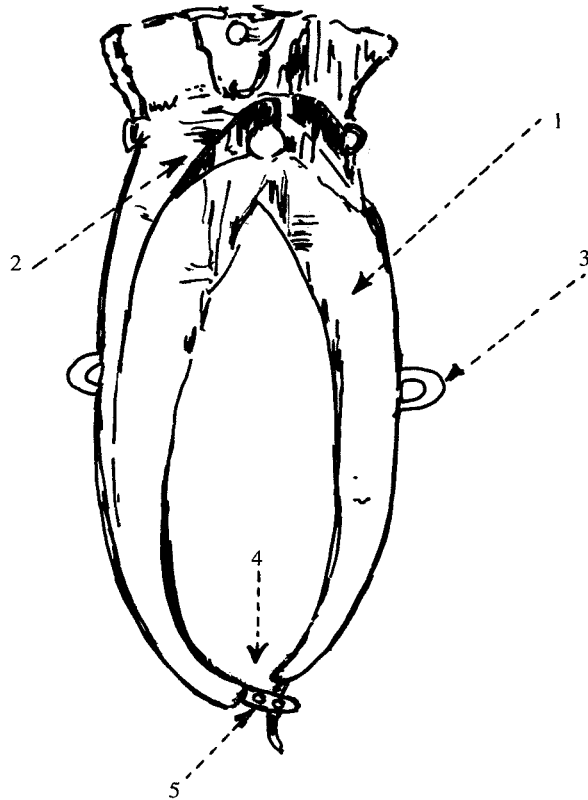
1. haamspanen 2. haambeslag 3. haamoren 4. treiten 5. trekoog 6. haamslot 7. sluitriem

Het woord is in heel Limburg mannelijk.

Zie afbeelding 8 en 9.]

haam: *hām* K 317a, 353, 358, 359, 360, 361, L 115, 159a, 163, 163a, 163b, 164, 165, 191, 209, 210, 211, 213, 215, 215a, 216, 217, 244c, 245, 246, 246a, 248, 249, 250, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 282, 286, 288, 288a, 288c, 289, 289a, 289b, 290, 291, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 318b, 319, 320, 320a, 321, 322, 322a, 323, 324, 325, 327, 328, 329, 330, 331, 331b, 332, 333, 352, 353, 354, 355, 355a, 356, 358, 359, 360, 361, 362, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 373, 374, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 385, 387, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 425, 426, 0426, 427, 429, 429a, 430, 431, 432, 434a, P 44, 45, 46, 47, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 211, Q 2, 2a, 2b, 10, 14, 15b, 18, 18a, 19, 19a, 20, 22, 27, 29, 30, 32, 33, 35, 36, 88, 96c, 97, 98, 99, 99*, 101,

102, 103, 104a, 105, 110, 111, 112, 112a, O112, 113, 116, 117a, 118, 119, 121c, 196, 197a, 200, 202, 203, 203a, 204a, 205*, 207, 208, 211, 247, 247a, 253, 255, 259, 262, 278, 284; *ām* L 372, 422, 423, 424, P 193, Q 6, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 16, 32a; *ā²m* K 317; *hāj²m* P 184; *ham* P 222, Q 192; *hō²m* K 278, 314, 315, 316, 318, 357, L 244b, P 48, 58, 107a, 113, 115, 117, 118, 118a, 119, 120, 121, 121a, 172, 173, 174, 175, 177, 177a, 179, 180, 182, 183, 184, 186, 187, 188, 192, 195, 197, 214, 218, 219, 220, 223, 224, 227, Q 1, 3, 4, 5, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 79a, 80, 82, 83, 84, 86, 87, 89, 90, 91, 92, 94, 94b, 95, 96d, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 157a, 158, 158a, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 164a, 165, 166, 167, 168, 168a, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 177, 178, 179, 181, 182, 187, 188, 193, 198, 198b, 240, 241, 242; *qm* P 176, 176a, 178; *hō²m* K 317, P 213; *hō²m* Q 77a, 93; *hoām* P 176b; *hom* P 107a; **paardshaam:** *pērshām* L

Afb. 9. Haam (achteraanzicht)

1. haamkussen 2. haamkap 3. trekoog 4. haamslot 5. sluitriem

332; *pērs-ām* L 423a; **werkhaam:** *werkham* Q 192; **gareel:** *gārīl* K 358; *gariāl* P 176.

4.1.2 LUCHTHAAM

(N 36, 18)

[Haam waarvan de kussens niet met stro gevuld zijn, maar voorzien zijn van een met lucht gevulde band. Hiervoor konden de binnenbanden van een fiets of auto gebruikt worden. Nadat er in de oorlog geen rubber meer verkrijgbaar was, geraakte het luchthaam in onbruik. Het is overigens niet erg gebruikelijk geworden. Buiten de hier opgesomde plaatsen is het ook bekend in de plaatsen K 353 en L 271.]

luchthaam: L 289, 290 (rubberen haam dat met een ventiel opgepompt kon worden), 292 (tijdens de oorlogsjaren door een zadelmaker uitgevonden, evenwel zonder veel succes), 382, 432, P 176, Q 95 (haam gebruikt bij koetspaarden), 111 (licht haam voor een sjees); **borsthaam:** *bōʔrshām* Q 203, 204 (gebruikt i.p.v. het gewone haam, als het paard een stramme nek

heeft; identiek met plat- en tochthaam); **kummet:** *komet* Q 111a; **plathaam:** *plathām* Q 118; **tochthaam (toghaam ?):** *toxhām* Q 203, 204.

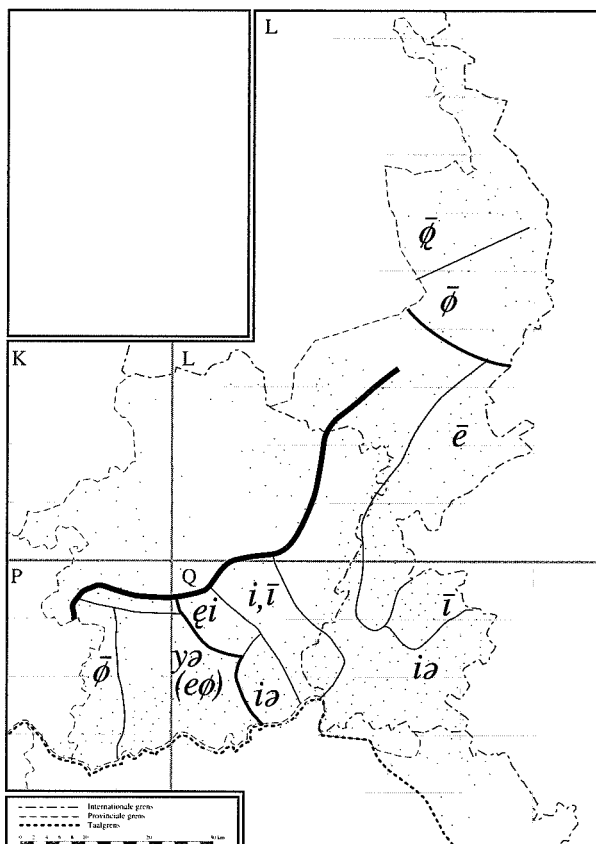
4.1.3 ONDERHAAM

(N 13, 11; monogr.)

[Twee met elkaar verbonden kussens die het paard onder het haam draagt, als dat te groot is.]

onderhaam: *ondārḥām* L 265; *ōndār-* L 246, 317, 360, Q 162, 203a; *qndār-* K 278, L 191, 271, 282, 312, 314, P 44, 48, Q 97, 98, 99*, 101, 204a; *ōndār-* L 163, 163a, 164, 209, 244c; *qndār-* L 159a; *onār-* L 355, 366, 416; *qnār-* K 357, L 413, 414; *q̄nār-* L 355a; *uñār-* L 289b, Q 33; *oñār-* L 266, 288c, 289a, 290, 294, 295, 318, 318b, 322, 322a, 324, 325, 328, 329, 330, 331b, 373, 374, 377, 425, 426, 0426, 434, Q 14, 18, 19a, 20, 111, 112a, 0112, 121c; *ōñār-* L 268, 269, 320a, 321, 383, 387, 429a, Q 113; *qñār-* L 270, 429, Q 117a, 211; *q̄ñār-* L 371a; *ōñgār-* L 432; *qndārḥaam* P 222; *oñārām* L 372, 422, Q 32a; *qndār-* Q 2, 2b; *qñār-* L 369; *q̄ñār-* L 370;

Kaart 8. HAAMSPANEN
(klankkaart)

ū̄jər– L 420; *ø̄jər*– Q 9; *ondərhōm* Q 83, 95, 96d; *ōndər*– Q 193, 197a, 198b; *qndər*– P 107a, 175; *qnər*– Q 4, 71, 77; *qndər*– K 314, 316; *ōjər*– Q 18a; *qndərhō̄m* P 188, 213, Q 156; *qnər*– Q 72, 78; *ondərhōm* K 318; **binnenhaam**: *benənām* L 286, P 176; **plathaam**: *plathām* L 432; **haamkussens**: *hāmkesəs* Q 15b; **kwetskussens**: *kwetškəsəs* Q 9; **onderkussens**: *ondərčkəsəs* P 176a; *qndərčkəsə* (enk.) K 358; *ondərčkəsə* (enk.) Q 94b; **(een) vilten (kussen)**: *vəltə* K 358; **vilten kussens**: Q 205*; *vəltə kəsəs* L 371a; **onderstel**: *qndərstəl* K 359; **ophouder**: *op̄hajər* L 270; **opvulsel**: *op̄vəlsəl* L 423.

4.2 Delen van het haam

4.2.1 HAAMSPANEN (kaart 8)

(JG 1a, 1b, 2b, 2c; N 13, 2; N 36, 8; monogr.)

[De twee doorgaans houten hoofdbestanddelen van het haam die de hals van het paard omsluiten. Ze worden uit elkaar geschoven om het haam op te zetten en vastgemaakt door het

haamslot (cf. 4.2.9 HAAMSLLOT). Op deze haamspanen zijn de trekhaken of trekogen bevestigd (cf. 4.2.8 TREKHAKEN, TREKOGEN) waaraan de strengen worden vastgemaakt.

Het meervoud van *spaan* kan door een uitgang (een letter of lettergreep achter de stam van het woord; -s, -en, -er,...) en/of umlaut (klinkerwijziging) gevormd worden. Voor de volgende plaatsen werden beide mogelijkheden opgegeven, die ook allebei zijn opgenomen: L 271, L 295, P 57, P 58, P 118, P 175, Q 71, Q 101, Q 111, Q 157a, Q 182, Q 204. In het grootste gedeelte van het umlautgebied hebben we te maken met een klankwettige umlaut van Wg *ā*, maar in West-Haspengouw en in het noorden van Nederlands-Limburg gaat het om een analoge umlaut in de meervoudsvorming van woorden met Wg *ā*, zoals bij *pā̄l* „paal” – *pē̄l* „palen”. Bovendien zijn, wat betreft de gegevens uit bron JG 1a, 1b, zowel enkelvoudsvormen als meervoudsvormen opgenomen, om meer gegevens aan te bieden over de meervoudsvorming d.m.v. een uitgang en/of umlaut. Zie afbeelding 8,1.]

1. Type *spaan*: a. Meervoudsvorming door

klankwettige umlaut: **haamspanen:** *hāmšpēn* L 331, 332, 382, 434, Q 20; *hāmšpēn* Q 32a; *hōmspējn* Q 72; *hōm-* Q 71; *hāmšpīn* Q 36, 211; *hōm-* Q 187; *hāmšpīn* Q 33, 0112; *hōm-* Q 96d; *hāmšpīn* L 294, 330, Q 99*, 101; *hāmšpīan* Q 203, 204; *hāmšpīan* L 421, Q 96c (ook enk.), 200; *ām-* L 424 (ook enk.), Q 7 (id.), 9 (id.); *hōmspīan(a)* Q 153, 168a (ook enk.); *hāmšpīan* Q 97, 111, 111*; *ham-* Q 247, 247a; *āmspīen* Q 13; **spanen:** *špēn* L 331, 331b, 383, 387, Q 18a, 112a; *spēn* L 377, Q 2a; *spējen* L 429a; *spēan* Q 71; *spēn* L 432; *spīn* Q 95; *špīn* Q 117a; *špīn* L 330; *špīan* Q 98, 118; *spīen* Q 79; b. Meervoudsvorming door analoge umlaut: **haamspanen:** *hāmšpōn* L 268, 295, P 58a; *hōm-* P 173, 214; *ōm-* P 176; *hōm-* P 213; *hōm-* P 227; *hōmspōan* P 174, 179, 180, 182, 219, 224, Q 156 (ook enk.); *ōm-* P 176a; *hōmspōan* P 218, Q 165; *ōm-* P 177a; *hamšpōn* L 159a, 163, 163a, 164, 191, 209, 244c, 270; *hōmspōun* P 107a; *hōmspōen* P 58, 119 (ook enk.), 175, 192, 195, Q 73, 78, 152, 157, 159; *ōm-* P 178; *hōmspōn* Q 163; *hōmspōen* P 177, 187, 188, 197, 220, 223, Q 77; *hōmspōen* Q 74 (ook enk.); met ontrodding: *hāmšpēn* P 57; *hāmšpēn* P 53; **spanen:** *spōn* L 246, 271; *spōn* L 209, 215; *špōn* L 295; *spōn* L 211, 266; *spōan* P 118, 120, 222, Q 161; *spōan(a)* Q 181; *spōen* P 186, Q 79a (ook enk.); met ontrodding: *spēn* P 57; c. Meervoudsvorming door een uitgang: **haamspaner:** *hāmšpānēr* L 352; *hāmšpōnēr* K 359; *hāmšpōnēr* L 364; *hāmšpōnēr* L 355; **haamspander:** *hāmšpōndēr* L 282; *hāmšpōndēr* (enk.?) L 353; **spander:** *spānēdēr* L 312; *spōndēr* K 357; *spōndēr* K 278; **haamspanders:** *hāmšpōndērs* K 360; **spanders:** *spōndērs* L 282, 314; *spōndērs* L 265; *hāmšpōndērs* L 286; **haamspanen:** *hāmšpānen* L 312; *hāmšpōnen* L 316; *hāmšpōnen* L 356; *hāmšpōnen* L 282, 313, 315; *hāmšpōnen* L 286; *hōm-* K 278; *hāmšpōnen* K 360; *hāmšpānē* L 292, P 57, Q 2a; *hōm-* K 318, 353a; *hāmšpōnē* L 358, 359, 360, 362, 367; *hāmšpōnē* K 358, L 289b, 318, 318b, 319, 320a, 322a, 365, 366, 414, 415, P 45; *ham-* L 211; *hōm-* K 316, P 58, 116; *hāmšpōnē* L 290, 291, 324; *hāmšpōnē* L 353, 354, 413; *hāmšpōnē* L 364; *hāmšpōnē* L 317, 363, P 46, 47, 50; *hōm-* P 113, 172; *hāmšpōnē* P 49, 52, 54, 55, 56; *hōm-* P 48, 117, 175, Q 160; *hāmšpōnē* K 361; *hōm-* K 357; *hāmšpōnē* P 51, 51a; *hōm-* P 118a; *hōmspōan(a)* P 184; **gareelspanen:** *grīel* K 278a; *grīelspānē* K 317a; *grīelšpōnē* K 314; *grīel-* K 315; *grēl-* K 353; **nekspanen:** *nekšpōnē* L 286; **spanen:** *spōnēn* L 314; *spōnēn* Q 1; *spānē* K 353, L 288c, Q 15b; *špānē* L 429; *spānē* K 357; *spōnē* L 361, 368, 416, 417, 418, Q 2; *spōnē* K 314, 358, L 265, 269, 271, 289, 289a, 295, 321, 322, 373, 374, P 188, Q 71, 101; *špōnē* L 270, 328; *spōnē* K 359, P 44; *spōnē* L 353; *spōnē* P 46, 115,

175; *spōnē* P 48, 56, 57; *spōnē* P 54; *spōnē* L 114; *spōnē* L 414; *spōnē* P 51; *spōnē* Q 166; *spōnē* P 118; d. Meervoudsvorming door klankwettige umlaut én een uitgang: **haamspanen:** *hāmšpēnē* Q 98; *hāmšpēnē* L 426; *hāmšpēnē* L 432; *hōmspējnē* Q 71; *hōmspējnē* Q 96; *hōmspējnē* Q 82, 83; *hāmšpējnē* Q 101; *hōmspējnē* Q 188; *hāmšpējnē* Q 112, 211; *hāmšpējnē* Q 10; *ām-* Q 11; *hāmšpējnē* Q 204; *hāmšpējnē* Q 88; *hōm-* Q 4, 87, 172, 187; *hāmšpējnē* L 369, 371a, 419, 425, Q 197a, 203; *ām-* L 372, 422, 423, Q 6, 8; *hōm-* Q 90, 90, 171, 174, 175, 178; *hōm-* Q 89; *hāmšpējnē* (111, 113, 121c, 204, 205*; *āmspējnē* Q 12; *hōmšpējnē* Q 75, 170; *hāmšpējnē* L 370, 371; *hōmspējnē* (182; *hāmšpējnē* Q 12; **spanen:** *spōnēn* Q 14; *spōnē* Q 72; *spōnē* Q 84, 90, 162, 178, 179; *spōnē* Q 94; *špōnē* L 0426; *spējnē* Q 82, 82; *spōnē* Q 3; *spōnē* Q 198b; *špōnē* Q 193; *spōnē* L 420; *spōnē* Q 2b; *špōnē* Q 111, 113, 121c; *spōnē* Q 5, 91, 94b; e. Meervoudsvorming door analoge umlaut én een uitgang: **haamspanen:** *hōmspōnē* Q 81, 158a; *hōmspōnē* Q 242; *hōmspōnē* P 164a; *hōmspōnē* Q 80, 155; *hōmspōnē* Q 163; *hōmspōnē* Q 154, 157; *hōmspōnē* Q 167 (ook enk.); *hōm-* P 118; **spanen:** *spōnē* L 413, Q 155a; *špōnē* Q 77; *spōnē* Q 241; *spōnē* Q 177; *spōnē* Q 162; *spōnē* (161; *špōnē* Q 77; *spōnē* Q 240; *spōnē* Q 161; f. Enkelvoudsvormen. f.1. zonder umlaut: **haamspanen:** *hōmspōn* K 318; *hāmšpōn* L 358, 359, 360, 362, 367; *hāmšpōn* L 314, 316, 364, 366, 415, P 45; *hāmšpōn* L 282, 313, 315, 352; P 44; *hāmšpōn* L 355; *hōmspōn* P 174; *hāmšpōn* L 354; *hāmšpōn* P 47; *hōmspōn* P 172, 182, 214, 219, 227; *hāmšpōn* K 359, P 49, 55; *hōmspōn* P 58, 117, 175, 179, 180, 224, Q 160; *hāmšpōn* K 360; *hāmšpōn* P 56; *hōmspōn* (192, 195, 218, Q 157, 165; *ōm-* P 177a, 178; *hōmspōn* P 187, 197, Q 73, 78; *hōmspōn* L 220, 223; *hōmspōn* P 188; **spanen:** *spōn* K 352; *spōn* L 361; *spōn* K 358, L 271, 368, Q 71; *spōn* K 357; *spōn* Q 2; *spōn* L 312; *spōn* P 46, 50, 176, 176a; *spōn* P 48, 53, 57, Q 2a; *spōn* (51; *spōn* P 120; f.2. met umlaut overgenomen uit het meervoud waar deze klankwettig is: **haamspanen:** *hōmspōn* Q 174, 175; *hōmspōn* (89; *hōmspōn* Q 188; *āmspōn* Q 11; *hāmšpōn* (88; *hōm-* Q 87, 172; *hāmšpōn* L 369; *ām-* Q 8; *āmspōn* Q 12; *hōmspōn* Q 182; *hōmspōn* Q 77; **spanen:** *spōn* Q 84, 90, 171, 178, 179; *spōn* Q 91; *spōn* Q 177; *spōn* Q 162; *spōn* L 370, 382; f.3. met umlaut overgenomen uit het meervoud waar deze analoog is: **haamspanen:** *hōmspōn* Q 158a; *hōmspōn* Q 80, 152, 155, 159; *hōmspōn* (177; *hōmspōn* P 121, Q 157a; **spanen:** *spōn* L 413; *spōn* Q 76; *spōn* Q 240; *spōn* Q 242; f.4. met uitgang -der: **haamspanender:** *hāmšpōndēr* L 319; *hāmšpōndēr* L 325, 328; *hāmšpōndēr* L 314; *hōmspōndēr* K 318 (oude

dan *hōmspānā*); *hāmspondār* L 288a;
 2. Andere vormen: **haamsporen:** *hōmspōrā* Q 168; *hōmspōr* (enk.) Q 168; **sporen:** *spōrā* Q 158; *spiōrā* Q 169; *spiōr* (enk.) Q 169; **houten:** *hōytā* P 53; *hōtā* Q 157a; **vormhouten:** *vōrmhōtā* P 107a, 108; **spaanhout** (enk.): *spōnhōjt* K 315; **baar** (enk.): *bār* P 176; **haambalk** (enk.): *hāmbal^{pk}* L 355; **balk** (enk.): *bal^{pk}* K 314; **jok:** *jōk* L 352; **nakstuk:** *nakstōk* Q 9; **nekstuk:** *nekstōk* L 423; **raam:** *rām* L 324.

4.2.2 HAAMKUSSEN

(JG 1a, 1b; N 13, 3; N 36, 15; monogr.)

[De met stro of paardehaar gevulde binnenbekleding van het haam die voorkomt dat de nek van het paard doorgeschaafd wordt. Zie ook 4.2.3 KUSSENLEDER. Daar het twee kussens betreft, zijn veel opgaven in het meervoud.

Zie afbeelding 9,1.]

kussen: L 374, Q 101; *kōsā* K 357, 359, L 282, 312, 373, 423, P 192, Q 96d, 121c; *kōsā* L 270, 289b, 318b, 382, 387, Q 94b, 98, 112; *kōsā* Q 1; *kōy.sā* Q 79a, 156; *kēsā* Q 15b; de volgende opgaven zijn meervoud: **kussens:** *kōsās* K 278, 314, 315, 316, 317a, 318, 353, 357, 358, 360, L 159a, 163, 163a, 211, 265, 266, 268, 269, 271, 286, 312, 313, 314, 315, 317, 319, 322, 369, 413, 425, P 44, 47, 50, 51, 56, 58, 107a, 118, 118a, 120, 121, 176a, 177, 187, 188, Q 11, 36, 73, 74, 78, 88, 94, 96c, 112a, 158a, 159, 162, 169, 172, 174, 175, 181, 182, 188, 198b, 240, 242; *kōsāns* P 222; *kōsās* L 270, 288c, 289a, 290, 294, 316, 318, 318b, 321, 324, 325, 328, 329, 330, 370, 371, 372, 374, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 0426, P 113, 115, 172, 173, 174, 175, 176, 178, 180, 197, 213, 219, 224, Q 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 33, 95, 99*, 101, 111, 178, 187, 193; *kysās* P 45; *kōsās* L 282, Q 76, 77, 154, 177; *kōsās* L 414, Q 1; *kōysās* Q 75, 80; *kōy.sās* Q 157a, 160, 241; *kōysās* Q 79, 152, 153, 157; *kōy.sās* Q 166; *kōysās* Q 156; *kesās* L 355, 355a, P 52; *kēsās* L 356, 358, 359, 360, 361, 364, 365, 366, 368, 415, 416, 417, P 53, 55, 57, Q 2, 2a, 2b, 3, 4, 5, 72, 82, 83, 84, 87, 89, 90, 91; **haamkussen:** *hāmkōsā* L 244c, Q 197a, 203a, 204a, 211; *hōm-* Q 155, 168a, 179; *hāmkōsā* L 426, 432, Q 111; *hōmkōsā* Q 77; *hāmkōsā* P 44; *hōmkēsā* Q 171; *hōmkēsā* Q 170; de volgende opgaven zijn meervoud: *hāmkōsās* L 295, 352, 354, P 46, 49, Q 18; *ham-* K 358, L 317; *hōm-* P 119, Q 163, 167, 168; *hōm-* Q 162, 164; *hāmkōsāns* K 359; *hāmkōsās* L 320a, 331, 383, 434, Q 32a, 111, 0112; *hōm-* P 177a; *hōm-* L 371a; *hāmkōsās* L 291; *hām-kēsās* L 362, 363, 367, Q 2; **haamskussen:** *hōmskōsā* K 318; *hāmskōsās* (mv.) L 290, 332, Q 97; **binnenkussens** (mv.): *benākōsās* L 286, 314, 413; *benākōsās* P 176; **kleine kussentjes**

(mv.): *klejn kōisakās* Q 71; **leren kussens** (mv.): *lērā kōsās* K 278; *lērā kōsās* L 328 (leer gevuld met paardehaar); **onderhaam:** *ōndārham* L 211; *ōndār-* L 215; *ōnār-* L 270, 289, 322, 322a, 429, 429a, Q 111; *ōnār-* Q 113; *ōnārhōm* Q 155; *ōndārhōm* P 48, Q 161; **onderkussen:** *ōndār-kōsā* P 220; **vilt:** *vēlt* L 164; **vilten kussens** (mv.): *vēltā kōsās* L 314; **balg:** L 277; **balk:** *bal^{pk}* K 353, L 290, P 176, Q 2; *bal^{pkā}* (mv.) P 117, Q 71; **ga-reelbalk:** *gārībal^{pk}* L 319; **haambalken** (mv.): *hōmbel^{pk}* Q 1; **binnenhaam:** *benānhām* L 209, 282; *benā-* L 286, 321, 322, Q 117a; **leren binnenhaam:** Q 117a; **binnenwerk:** *benānwēr^{pk}* L 271; **lijf:** *lējf* L 416; *lēf* P 214; *lē^{pf}* P 218, Q 165; **haamljif:** *hamlējf* L 372; **haammat:** *hāmma^t* P 48; **rand:** *ra^{nk}* L 382; **haamrand:** L 292; **romp:** *romp* L 377, Q 111, 113, 205*; *rōmp* L 289, Q 95, 118, 203, 204; *rōmp* L 432; **haamromp:** *hānromp* Q 20; **crin** (fr.): *kre^{ij}* Q 164; **voering:** *vō.re^{ij}* Q 11; **wals:** *wōls* Q 98; *wālsā* (mv.) Q 111*.

4.2.3 KUSSENLEDER

(N 13, 4; N 36, 17)

[Leren bekleding van de haamkussens.]

lerenleer: *kōsālēr* Q 187; *kōsālēr* L 331, Q 162; **nekleer:** *neklejār* K 314; **dekleer:** *deklēr* Q 20; **pinkleer:** *pē^{ij}klēr* Q 2; **zweetleer:** *zwejtēr* L 426; **leer van de lies:** *lē^r van dā lis* Q 98 (gemaakt van het leer van de lies); **dobbel turks leer:** *dobāl terks lēr* Q 9; **leer:** L 425; *lē^r* L 265, 270, 289a, 314, 330, 360, 366; *lē^r* Q 121c; *lējār* K 359; *lē^r* K 358; *lējār* Q 156; **balken:** *bal^{pkā}* Q 72; *bal^{pk}* (enk.) K 353, L 289; **bekleding:** *bāklējē^{ij}* L 373, 374; *bāklējē^{ij}* L 317; **leren bekleding:** *lē^{rā} beklējē^{ij}* Q 101; **beleg:** *bālex* L 265; **belegfels:** *bālexsāls* L 291, 292; **leren binnenwerk:** *lē^{rā} bōnāwēr^{pk}* L 331, 331b; **binnenwerk:** L 332, 377; **dekken:** *dēkā* Q 111*; *dēkā* Q 203, 204; *dēk* (enk.) L 321; **deksel:** *dēksāl* P 48; *dēksāl* P 176; **haamkrans:** *hāmkrans* L 432; **onderhaam:** *ōndārham* L 271; *ōnār-* L 372; *ōnār-* L 383, 429a, Q 118; *ōndārhōm* Q 193; **lagers:** *lāgārs* L 163, 163a; **overtreksel:** *ōvārtrēksāl* L 329; *ōvār-* P 175, 222; **leerovertreksel:** *lē^rōjvārtrēksāl* P 176a; **traamromp:** *trām^rōmp* Q 113; **romp:** *romp* Q 95, 111, 204a, 205*; *rōmp* L 432; **haamvoering:** *hām^vōre^{ij}* Q 197a, 203a; **voering:** *vōre^{ij}* L 271, Q 33; **voorstuk:** *vōrstōk* Q 95; **wangen:** *wā^{ij}* L 191; **zijkappen:** *zīk^{ij}* Q 204; **zijstukken:** *zīstōkā* L 271, 319; **forsing** (?): *fōre^{ij}* P 213; **pinkflank:** *pē^{ij}klā^{ij}* L 416; **koeflanken:** *kō^{ij}klā^{ij}* Q 2.

4.2.4 HAAMBESLAG

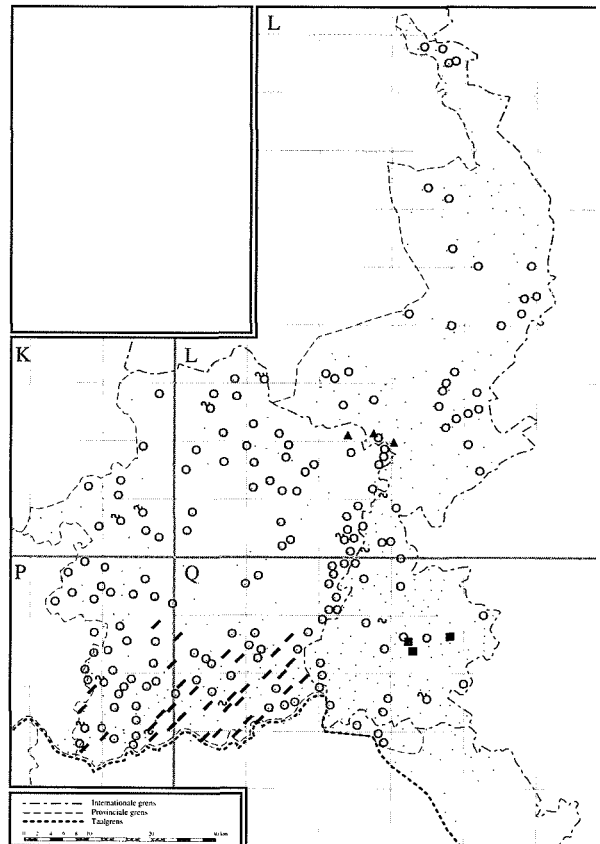
(JG 1a; N 36, 11)

[Platte ijzers die van voren op de haamspanen worden geslagen en waarvan de in elkaar pas-

I.10

Kaart 9. HAAMKAP

- kap, haam(s)kap
- ✓ (haam)deksel
- ~ kop
- ▲ klos(je)
- brug

sende uiteinden het slot vormen. Zie ook 4.2.9 HAAMSLOT.

Zie afbeelding 8,2.]

beslag: L 374, P 176; *bəslax* P 213; *bəslāx* L 246, 271, 321, 377, Q 95, 204a; *bəslāx* L 291, 432, Q 118, 203, 204; *bəslō.x* Q 71; *bəslōx* P 188, Q 83; *bəslōj* L 382; **haambeslag:** *hāmbəslāx* L 290, Q 98, 111, 111*, 204; *hōmbəslō.x* Q 71, 72; **spanenbeslag:** *špānəbəslāx* Q 111, 113; **haamijzers (mv.):** *hāmīzərs* L 417; *hōmēizərs* Q 3, 82; *hāmēzərs* Q 2; **spaanijzer:** *spōnēzər* Q 71; *spēnēzərs* (mv.) Q 72; **ijzerwerk:** L 319; **slakken (mv.):** *sləkə* L 289, 418; **haamslakken (mv.):** *hāmsləkə* L 416, 292; **haken van de spanen (mv.):** *hēk van də spinə* Q 5.

4.2.5 HAAMKAP (kaart 9)

(JG 1a, 1b; N 13, 8; N 36, 9b; monogr.)

[Leren kap boven de plaats waar de twee haamkussens samenkomen, die dient om inwateren te beletten.

Zie afbeelding 9,2.]

kap: *kap* K 278, 314, 316, 317a, 318, 357, 358, 360, 361, L 159a, 163, 163a, 164, 209, 211,

244c, 265, 266, 268, 269, 270, 271, 282, 283, 289, 289a, 289b, 290, 294, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318b, 320a, 321, 322, 322a, 325, 329, 330, 331, 331b, 353, 355, 355a, 356, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 369, 370, 371, 372, 383, 387, 413, 414, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 429, 432, 444, 47, 48, 50, 51, 52, 53, 55, 57, 107a, 113, 115, 117, 118, 118a, 120, 121, 172, 175, 176, 176a, 177a, 179, 182, 184, 186, 187, 188, 214, 219, 220, 223, Q 2, 2b, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 12, 13, 14, 15b, 18a, 20, 32a, 72, 74, 79a, 82, 83, 84, 85, 91, 95, 96c, 96d, 101, 111, 112, O112, 117a, 153, 156, 157a, 174, 177, 178, 179, 187, 188, 198b, 204a, 211; **haamkap:** *āmka.p* Q 200, *ham*– Q 247, 247a; *hāmkap* K 359, L 295, 314, 352, 369, 434, P 45, 48, 56, Q 9, 88, 197a, 203a, *ām*– Q 11; *ham*– L 413; *hōm*– P 176a, 177, C 80, 155; *qm*– P 178; *hōm*– Q 72; **haamskap** *hāmskap* L 332, Q 97; *hōms*– L 371a; **voorkap** *vōrkap* K 316; **deksel:** *deksəl* P 174, 214, 218, Q 87, 94, 158a, 159, 172, 175, 240, 242; **haam deksel:** *hōmdəksəl* P 119, 173, 195, 197, 222, C 73, 76, 77, 90, 152, 157, 161, 162, 163, 164, 165, 168, 170, 182, 241; *hōm*– Q 78; *hōm*– C

171, 181; **haamgalg**: *hāmgal²x* L 331; **haamlap**: *hōmlap* Q 160; *hōmlep* (mv.) Q 166; **kop**: *kop* K 358, 359, L 286, 314, 373, 422, 429a, P 175, 176, 222, Q 98, 162, 204a; (**het**) **voorst**: *vōstā* P 213; **voorstuk**: Q 205*; *vōrstōk* Q 71; *vō²rstōk* Q 111; *vō²rstōk* Q 193; **tussenstuk**: *tōsastōk* L 289; *tōšastōk* Q 98; **verbindingsstuk**: L 271; **bovenslot**: *bōvaslōt* Q 95; **brug**: *brōq* Q 111; *brōk* Q 111*; *brōk* Q 113; **klos**: L 374; *klos* L 319; **klosje**: *klōskā* L 321; **loopleder**: *lu²aplējār* K 353; **overleder**: *ō.vārliār* Q 79; **voorst**: *vōrstā līr* Q 2; **scharnier**: *šarnēr* Q 118; **spanenverbinder**: *spēn¹vārben¹ār* L 432; **spanhout**: *španhōyt* L 291; **versterkingshout**: L 292.

4.2.6 HAAMOREN

(JG 1a; N 13, 9; N 36, 9a)

[De twee boven de kap uitstekende delen van de haamspanen.

Zie afbeelding 8,3.]

haamkopp: L 292; *hōmkōp* Q 193; **haamskopp**: *hāmskōp* Q 203, 204; **kopp**: *kōp* L 289, 290, 291, 319, 321, 377, 383, Q 33, 98, 111, 111*; *kōp* L 271; *kēp* L 416, 417, 418, Q 2, 3, 82; *kōpān* K 278, L 314; *kōpā* K 353, L 374, P 175, 176, 213, 222, Q 20, 95, 113; *kōp* (enk.) L 414, Q 5; **spanenkopp**: *špēnkōp* L 332; *spiānā* L 372; **haamsoren**: *hāmsōrā* Q 97, 101, 112, 0112; **oren**: *ū²rān* L 314; *uārān* L 286; *ūrān* L 312; *urn* K 359; *ō²rān* Q 14; *ū²rā* L 321, 369, 371a, P 175, Q 15b, 111; *uārā* L 266, 270, Q 2b; *ū.rā* Q 4; *ūrā* P 176; *ōrā* L 329, 434, Q 162; *ō²rā* Q 32a; *ō²rā* Q 156; *q²rā* L 373, 425, 429, P 222, Q 98; **bovenspanen**: *bōvaspē²nā* L 426, 0426; **kopspanen**: *kōpspē²īnā* Q 71, 72; *kōpspē²īnā* Q 83; **haamspanenkop**: *hāmspiānākōp* Q 197a, 203a; **haamspanverlenger**: *hāmšpēn¹vārle²ār* L 432; **kopstukken**: *kōpštōkā* Q 113, 121c; **balken**: *bal²kān* L 355; **hout**: *hōtsār* Q 121c; **platen**: *plōtā* Q 1; **stekken**: *stēkān* K 316; *stēkā* K 357, L 269, 318b, Q 101; **tappen**: *tapā* K 358; **tampen**: *tōmp* (enk.) L 290; *tōmp* L 290; *tōmp* L 159a; **tres** (< fr. *tresse*): *tres* Q 2 (oren en riempje); **toppen** (**tippen?**): *ty²p* Q 78.

4.2.7 TREITEN

(N 13, 5)

[Leren omwikkelingen van het haam, waaraan de trekhaken of -ogen bevestigd zijn.

Zie afbeelding 8,4.]

treiten: *trē²ī²tān* K 316; *trō²tān* L 312; *trē²tā* Q 15b; *trētā* L 372, 416, P 44; *trētā* P 48; *trātā* K 315; *trē²tā* Q 9; **treitsen**: *trē²tān* L 282; *trē²tā* Q 9; **klingskussens**: *kle²n²kōsās* L 331, 426; *kle²n²kōsā* (enk.) L 432; **oogkussens**: *ū²xkōsās* P 107a; *ō²x-* L 422; **oorkussens**: *ūr²kōsās* Q 117a; *ō²r²kōsās* Q 111; **trekkussens**: *trē²kōsās* L 268, Q 205*;

trekkussentjes: *trē²kō²īsākās* Q 71; **haamkussens**: *hō²mkōsās* Q 78; **haakkussentjes**: *hō²kkōskās* L 289a; **leren kussentjes**: *lē²rā kōskās* L 366; **kussens onder de haak**: *kōsās qndār dān hōk* L 282; **kussen voor de trekken** (enk.): *kō²īsā vōr dā trēkā* Q 156; **kussens**: *kōsās* L 322a; *kōsās* L 420; **kussentjes**: *kōsākās* Q 197a, 203a; **koppelbanden**: *kōpālben¹* L 383; **schaakelband** (enk.): *šōkāl²bānt* Q 96d; **banden**: *ben¹* L 332; **bedeksel**: *bādēksāl* P 222; **buislappen**: *bōslapā* P 175; **hakenleer**: *hōkālēr* P 176a; **haamleer**: *hāmlēr* K 357, L 318b; **haamkleuven**: *hāmklōvā* Q 121c; **huizen**: *hō²ustā* L 372; **leren haam**: *lē²rān hām* L 325; **leren binnenwerk**: L 331, 331b; **lozen**: *luōzān* L 314; **tassen**: *tēsā* P 44, Q 2; **schachtelen**: *šaxtlā* Q 113; **trekblokken**: *trēk-blōkā* K 358.

4.2.8 TREKHAKEN, -OGEN (kaart 10)

(JG 1a, 1b, 2b; N 13, 6a en 6b; N 36, 12)

[Ijzere haken of ogen die aan de voorkant van het haam aan de haamijzers of treiten bevestigd zijn, op elke haamspaan een. Aan die haken of ogen worden de strengen bevestigd waarmee het paard trekt. Er zijn hamen met ogen, dan hebben de strengen aan het uiteinde haken, heeft het haam daarentegen haken, dan zijn de strengen aan het uiteinde van ogen voorzien.

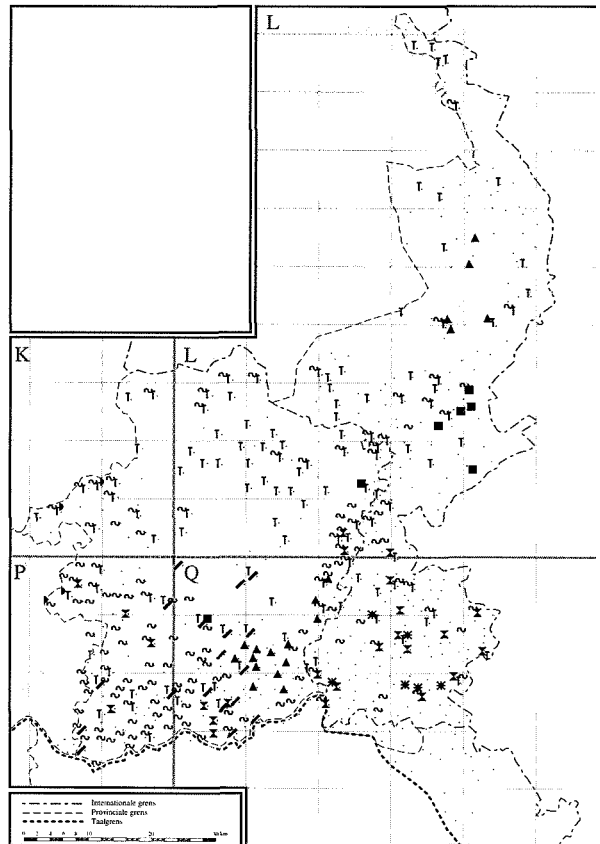
Zie afbeelding 8,5 en 9,3.]

1. Haken: **trekhaken**: *trēkhōk* L 244c, 265, 268, 270, 282, 289, 290, 318b, 321, 322, 322a, 329, 369, 371a, 374, 383, 432, Q 12, 15b, 18, 19a, 20, 94b, 95, 98, 111, 0112; *trēkhōk* L 312, 353, 382, Q 71, 72; *trēk-* L 319; *trēkōk* P 176, 176a; *trēkhyōk* P 51; *trēkhyōk* Q 155a, 157a; *trēkhēk* L 366; *trēkhōkān* Q 14; *trēkhōkā* L 373, Q 2, 4, 9; *trēkhōkā* Q 2b; *trēkhō²akā* K 357; de volgende opgaven zijn enkelvoud: *trēkhōk* L 270, 271, 295, 370, 377, 422, 426, 432, Q 9, 18a; *trēk-* L 164, 289b; *trēkhōk* L 360; *trēkhuōk* P 222; **haamhaken**: *hām²hōk* L 282, 289, 318, 318b, 320a; *ām²ōk* L 369, 422; *hām²hōk* L 286, P 189; *hām²hōk* L 313, 315, 319, 353; *hām²hō²k* L 317; *hām²hēk* L 356, 362, 363, 364, 365, 366, 413, 416; *hām²hēk* L 360; *hām²hō²k* L 355; *hām²hiōk* Q 1; *hām²hā²ōn* K 278; *hām²hākā* L 292; *hām²hōkā* L 354, P 52; de volgende opgaven zijn enkelvoud: *hām²hōk* L 312, 313, 315, 316, 321, 416; *hōm-* K 318; *hām²hō²k* L 364; *hām²hōk* L 352, 354; *hām²hō²k* L 355; **treithaken**: *trēthā²ōn* K 278a; *trē²ī²hōkān* K 316; *trā²hōkān* K 315; *trā²ī²hākā* K 353a; *trēt-* K 317a; *trēthōkā* P 48; *trē²hō²ō²* K 314; **gareelhaken**: *grē²lhēk* L 359; *grē²hākā* K 353; *grē²hōk* (enk.) L 362; *grē²lhōk* (enk.) L 360; **schaarhaken**: *sxer²hōk* L 163, 163a; *sxer²hōk* L 159a; *sxer²hōkā* L 211; *sxer²hōk* (enk.) L 191; **hachthaken**: *hax²hōkā* K 357; *hax²hō²ōk* L 314; *hax²hōk* (enk.) L 418; **looshaken**: *luōshōkān* K 315; *lū²shōk* (enk.) Q 211;

I.10

Kaart 10.
TREKHAKEN, -OGEN

- ┆ haak, haken en sst.
- ~ oog, ogen en sst.
- ⌘ (haam(s))oren
- ┆ buis, (haam)buizen
- ▲ stropen en sst.
- (haam(s))krampen
- ✱ kleuven
- ▷ treiten

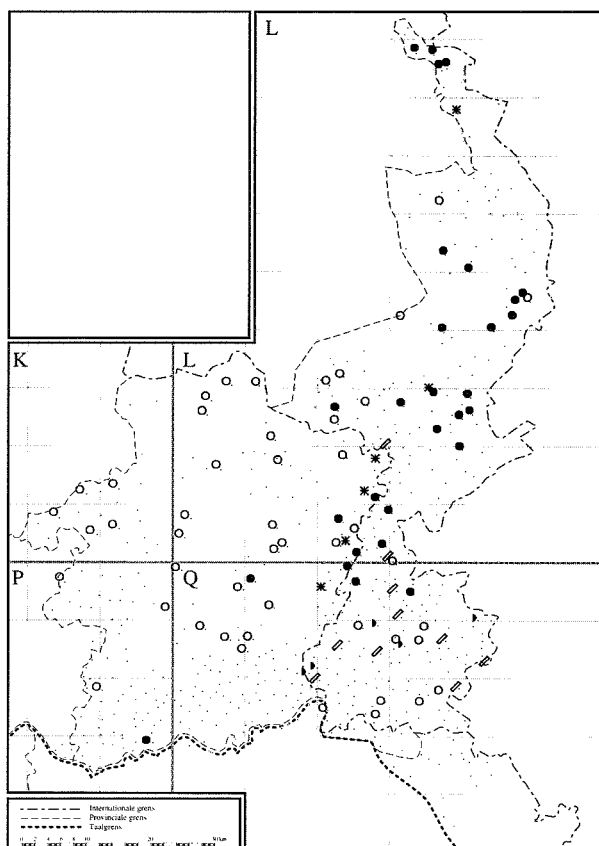

draaielhaken: *drī^olhōk* L 317; **kettelhaken:** *ketālhō^okā* Q 5; **kettinghaken:** Q 82; **klinghaken:** *klenjhōk* L 319; **klingelhaken:** *klenjālhōk* L 209; **klinkehaken:** *klenjkāhōk* Q 111; **lodderhaken:** *lodār^hhōk* Q 32a; **schakelhaak (enk.):** *šōkāl^hhōk* Q 96d; **spaanhaken:** *spōnhōk* L 353; **streng^hhaken:** *štrē^hhōk* Q 121c; **voorspanhaken:** *vo^rspanhōk* L 163, 163a; **weerhaken:** *wēr^hhōk* L 318a; **haken:** *hōk* L 215, 286, 289a, 314, 324, 325, 372, 374, 425, Q 33, 112a; *hō^ok* L 314; *hōk* L 271, 314; *hō^ok* P 180; *hyōk* Q 162; *hēk* L 355, 358, 361, 367, 368, 415, 418, Q 87; *hēk* Q 1; *hī^ok* P 57, Q 72; *hiēk* L 414; *hōkən* K 316; *hō^okā* K 359; *hōkā* Q 156a; *hoākā* K 361; *huākā* P 51; de volgende opgaven zijn enkelvoud: *hōk* K 318, L 329, 366, 370, 423; *hōk* L 282, 286, 312, 314; *ōk* P 184; *hō^ok* L 414, Q 156; *hō^oik* P 113; *huok* Q 168a; **haakje (enk.):** *hōk^oskā* L 374; **haambuizen:** P 214; *hōmbau^zā* Q 162, 163; **buizen:** *bō^uzā* Q 1, 3, 71, 72, 76, 82; *bō^uzā* Q 4; *bau^zā* Q 242; *bō^ozā* Q 2; *bō^ozā* P 176, Q 156; *bō^ozā* P 175; de volgende opgaven zijn enkelvoud: *bō^us* Q 1, 3, 71, 72, 82; *bō^os* Q 168a; *ba^us* Q 157a, 181; *bās* P 176; *bō^os* P 214, Q 2; 2. Ogen: **trekogen:** P 55; *trēkou^gən* Q 14; *trē-*

kau^gā L 369; *trēkou^gā* L 370, 371a; *trēkou^gā* L 289a, 426, P 222, Q 9, 12; *trēkō^gā* Q 242; *trēkou^gā* Q 162; *trēkū^gā* K 358, P 176a, 215; *trēkou^gā* L 413; **haamogen:** *āmou^gā* L 422; *hāmou^gā* L 434; *hōmō^gā* Q 187; *hāmou^gā* Q 211; *hāmū^gā* P 46, 54, Q 2, 2a; *hōm-* P 177, 177a; *ōm-* P 178; *hō^om-* P 176a; *hāmū^uā^gā* P 45; *hāmū^uā^gā* P 50; *hōmou^gā* Q 78; de volgende opgaven zijn enkelvoud: *hāmū^ux* L 413; *hō^om-* P 51; 223; *hāmū^ux* P 53; *hōm-* K 318; *hōmou^ux* P 197; **haamsogen:** *hāmsou^gā* Q 97; *hāmsou^gā* Q 204a; *hāmsō^gā* Q 117a; **lodderogen:** *lodārō^uā^gā* Q 32a; **schaarogen:** *sxērō^gā* L 191; **strengogen:** *štrē^hou^gā* L 331; **toomogen:** *tōmū^gā* K 360; **treitogen:** *trātu^gā* K 314; **leren ogen:** *lē^orā* ū^g. P 44; **ogen:** *ou^gāⁿ* L 419, Q 8; *ou^gā* L 36C; 420, 421, 422, 424, Q 6, 7, 9, 13; *ou^gā* L 27C; 321, 322a, 324, 325, 328, 329, 374, 425, 042C; 429, 429a, 432, Q 99*; *ou^gā* Q 71, 101; *ō^gā* C; 178; *ō^uā* Q 198b; *ou^gā* Q 197a, 203a; *ō^gā* Q 33; 118; *ou^gā* P 119, 120, 187, 184, 186, 188, 192, 195, 220, 223, Q 73, 74, 75, 78, 79a, 91, 152, 153, 156, 157, 159, 160, 164, 165, 172, 240; *ū^gāⁿ* L 282, 312; *ū^oāⁿ* K 315, 316; *uā^gāⁿ* I 286, 314; *ō^gāⁿ* K 278; *ū^gā* K 318, 357, 358, 359

Kaart 11. HAAMSLOT

- (haam)slot
- (haam)sluiting
- (haam)slieting
- ∕ kramp
- * sluithaak

360, L 413, P 46, 49, 51, 55, 56, 57, 107a, 115, 117, 172, 173, 174, 175, 176, 176a, 182, 213, 218, 224, 227, Q 2, 2a; *ugə* L 355a, Q 2b; *uəgə* K 353, P 47; *üigə* P 52; *ō.gə* Q 80, 154, 155, 179, 182; *oəgə* Q 112a; *oμ.gə* L 290, 361, Q 88; *ʔugə* P 118, 118a, 121, Q 156, 166; **haamoren:** *hāmūrə* Q 113, 121c; *hāmōrə* P 81; *hōmouərə* P 120; **haamsoren:** *hāmsūrə* Q 117a, 204a, 211; *hōms-* Q 187; *hāmsuərə* Q 111*; *hāmsōrə* Q 20, 101; *hāmsōrə* Q 32a, 111; **oren:** *ūrə* P 46, 58, Q 36, 193, 198b; *ūrə* L 423, 424, P 179; *ōrə* Q 161, 162, 167, 241;

3. Algemene benamingen: **treiten:** *trātən* K 315; *trētə* P 47, 48; *trātə* K 353; **haamstroppen:** *hāmstrōp* L 290; *hāmstrōpə* Q 96c; *hōm-* Q 77; *hōm-* Q 171; *hāmstrōpə* L 291; *hōmstrepə* Q 92; *hōmstrepə* Q 90; *hōmstrep* (enk.) Q 171; **klings-troppen:** *kļēnstrōpə* L 295; **stroppen:** *strōpə* L 266 (ijzeren haak met schroef); *strōpə* L 246, Q 9, 10, 96c, 169, 175; *strōpə* Q 58a; *strepə* Q 94; *strepə* Q 83, 84, 89, 91; **haamsklinken:** *hamsklēnkə* Q 197a, 203a; *āmsklēnk* (enk.) Q 11; **kleuven:** *klōʔf* Q 203, 204; *klōvə* Q 205*; *klōvə* Q 111; *klōjivə* Q 193; *kļyvə* Q 98; **haamkrampen:** L 372; *hāmkre.m̥p* L 331; *hāmkrampə* L

330; **haamskrampen:** *hāmskremp* L 332; **krampen:** L 372, Q 71; *kre.m̥p* L 331, 331b; *kremp* L 387; **trekkrammen:** *trekkramə* Q 87; **krammen:** *kramə* K 359; **haamringen:** *hōmrenj* Q 158; *hōmrenə* Q 187; **ringen:** *renj* L 366; **ankers:** *anjərs* L 314; **beugels:** L 413; **haambeugel (enk.):** *hāmbygəl* Q 9; **haambogen:** P 50; **hekels:** P 46; **huisten:** (*h*)*oμ.stə* L 372; **klemmen:** *klemən* L 286; **krom ijzer:** *kromp ēzər* K 357; **trekijzer:** *trekajzər* Q 162; **angen:** *ānjə* L 371; **schachtel:** *šaxtəl* Q 113; **schakelen:** *šākələ* Q 12; **schakels:** Q 95; **slakken:** *slek* L 417; *slekə* L 322; **sporen:** *spōrə* P 121; **trekken:** *tre.kə* Q 77; **trekkers:** *trekərs* L 371a.

4.2.9 HAAMSLOT (kaart 11)

(JG 1a; N 13, 7)

[Slot of scharnier onder aan het haam waarmee de uiteinden van de haamspanen worden vastgemaakt.

Zie afbeelding 8,6 en 9,4.]

haamslot: *hōmslōt* K 357; *hāmslōt* L 271; *hāmslōt* Q 0112, 197a, 203a, 204a, 205*; *hāmslōt* L 289b, 413; *hāmšlōt* Q 97; *hāmšlūt* L 317;

hamslyt L 360; **slot**: K 353; *slot* K 314, 316, 358, L 211, P 44, 176; *slōt* Q 112; *slōt* L 422; *slōt* L 425, 0426, Q 20, 111; *slōt* L 312; *slō.t* L 414; *slōt* L 265, 318, 320a, 355, 369; *slōt* Q 71, 72, 82, 83; *slōt* L 282, 286, 289, 314; *slōu.t* Q 1; *slūt* Q 198b; *slū.t* L 416, 417, 418, Q 3, 5; *slō.t* Q 2; **slotje**: *slīatšə* Q 83; **haamsluiting**: *hāmsluten* L 269; *hāmsluten* L 290, 295, 432; *hāmslyten* L 159a; **haamslieting**: *hāmslēten* Q 111, 117a; **sluiting**: *sluten* L 266, 271, 318b, Q 15b; *sluten* L 270, 295, 383, Q 14; *slūuten* L 420; *slūten* L 244c, 322, 373; *slūten* L 324, 330, 331, 331b, 332, 429a, 434; *slōten* P 222; *slōuten* Q 4; *slyten* L 164; *slūten* L 163, 163a; *slōten* Q 33; **slieting**: *slēten* Q 94b, 95; *slēten* Q 98; **sluiter**: *slūtər* L 209; **haamijzer**: *hāmīzər* L 416 (geen eigenlijk slot, maar de sluiting van de ijzeren spanen); *hāmēzər* P 48; **kramp**: *kramp* L 374, Q 20, 32a, 36, 99*, 101, 113, 121c, 211 (meestal vermeld in combinatie met een oog); *krāmp* Q 187; **sluithaak**: *slūthōk* L 322, 371a, 423; *slōjt*– L 372; *slūt*– L 191; *slūthōk* Q 9; **sluitstuk**: *slōtstōk* K 359; **grendel**: L 289a; **grendeltje**: *grēnalkə* Q 83; **haampal**: *hāmpal* L 432; **haampinnen**: *hāmpenə* L 331; **haam-stoppen**: Q 9; **oog**: *oux* Q 96d; **stangen**: *stanə* Q 78; **ijzeren latten**: *ēzərə latə* Q 2; **trompet**: *trumpēt* Q 2 (voor een koetschaam; anders: ijzeren latten).

4.2.10 SLUITRIEM

(JG 1a; N 36, 13)

[Riempje waarmee de delen van het haamslot op hun plaats gehouden worden.

Zie afbeelding 8,7 en 9,5.]

slietingsleertje: *slētenšlērəkə* Q 111; **haamleertje**: *hōmlērəkə* P 176a; **leertje**: *lērəkə* L 355a, 416, 417, 418, Q 82, 83; *lērəkə* Q 1, 2; **sluutriem**: *slūtrim* L 321; *slūtrēm* Q 5; *slūt*– L 382; **slotriempje**: *slōtrēməkə* Q 95; **slietriempje**: *slētrēməkə* Q 113; **onderriempje**: *ōndərrīmpkə* P 213; **sluitingsriem**: *slutenšrēm* L 382; **kropriem**: *krōprēm* Q 203, 204; **slotriem**: *slōtrēm* Q 111*; **riempje**: *rī.mkə* L 414, Q 72; **sluitstukje**: *slutstōkskə* L 289; **haamslot**: *hāmšlōt* Q 204; **slot**: *slōt* Q 98; **sluitingspin**: *slūtenšpen* L 432; **pinnetje**: *penəkə* L 292; **spie**: *spi* P 176; **spietje**: *spīkə* K 353; **staartel**: *startəl* Q 3; *statəl* Q 71; **tong**: *tōŋ* L 291.

4.2.11 JUKRIEM

(N 13, 12)

[Verbinding tussen het haam en de disselboom, als men met een tweespan rijdt. Verscheidene zegslieden verklaren dat een tweespan in hun gemeente niet (meer) voorkomt.]

in de volgende gevallen gaat het om een riem: **disselboomriem**: *desəlbəumrēm* L 331, 331b; *desəlbōm*– Q 95; **disselriem**: *desəlrēm* Q 72;

desəl– Q 2; *dīsəl*– L 290, Q 71; *desəlrīm* L 28 (tweespan komt vrijwel niet (meer) voor); *disəlrēm* L 331, Q 32a; *dīsəl*– L 289; *destəl*– 370, 371, 371a, Q 33; **dijsemriem**: *dēsəmrēm* 175; **jokriem**: *jōkrīm* Q 2; *jōkrīm* L 215; *jōkrē* L 332, Q 15b; **jokkeriem**: *jōkərēm* Q 98; **jufriem**: *jōkrēm* L 269, 270; *jūk*– L 360; **koppe riem**: *kōpəlrēm* L 265; *kōpəl*– L 163, 163a; *kəpəlrīm* L 159a; *kōpəlrēm* L 416; **trekriem**: *trēkrēm* Q 9; *trēk*– L 423; **bindriem**: L 16; **draagriem**: *drāxrēm* L 328; **haamrieme (mv.)**: *hōmrēmə* Q 187; **ophalterriem**: *ophalvīdərrejm* Q 20; **ophoudsriem**: L 37; **schokriem**: *šōkrēm* Q 193; **verbindingsriem**: *vōrbēndēnsrēm* L 314; **riem**: *rīm* P 44; *rēm* 366, 387;

in de volgende gevallen gaat het om een ketting: **disselboomkettel**: *desəlbəumkətəl* Q 162; **dijsemkettel**: *dēsəmkətəl* P 176a; **halskettel**: *haləkətəl* P 188; **kettel**: *kətəl* Q 78; *kətəls* (mv.) (156; **disselboogketting**: *desəlbōʔxkətēŋ* Q 011; **disselketting**: *desəlkətēŋ* L 244c, Q 97; *desəlkətēŋ* L 331, 331b, 426; *dīsəlkətēŋ* L 290; **koppelketting**: *kōpəlketiŋ* K 358; **trekketting**: *trēkkətēŋ* Q 9; **ketting**: Q 205*; **kettinkjes**: *kētēŋskəs* Q 99*; overige vormen: **halshaak**: *halshōk* P 222; **klingels**: *klēŋəls* L 209; **koppelaar**: *kōpəlār* P 175; **koppeling**: *kōpəlēŋ* 265, Q 111; **koppelteugel**: *kōpəltoŋ.gəl* P 48; **nakkband**: *nak.bānt* Q 71, 72; **ophouders**: *ophēldərs* Q 204a; **stroppen**: *štrōp* L 294.

4.2.12 TROSSEN

(N 13, 13)

[Gekleurde kwasten boven op het haam.]

flossen (< fr.): *flōšə* L 420; *flōsən* L 282, 286, 312, 314; *flōzə* Q 96d, 198b; *fluzə* Q 9, 19a, 97, 197a, 203a, 211; *flōs* (enk.) K 278, L 282; **flojes**: *flōskəs* L 314; *flēskəs* L 286; **haamsflos (enk.)**: *hāmflōs* L 286; **haamsflossen**: *hāmsfluz* Q 197a, 203a; **kwasten**: *kwəst* L 332; *kwəs* 330, Q 32a, 112a; *kwēs* Q 121c; *kwəstə* L 270, 318b, 332, 374, Q 97, 101, 187, 193, 204; *kwāstə* Q 211; *kwəs* (enk.) Q 95; *kwās* (enk.) (121c; **haamkwasten**: *hāmkwəs* Q 111; *hāmkwə* (enk.) L 432, Q 99*; **sierkwasten**: *sejərkwəs* (20; **pluimen**: *plumə* L 159a, 164; *plūmə* L 26 (bij verhuus of vertrek); *plōmə* L 426; **pluizen**: *plōsən* K 314; *pluzə* Q 0112; *plōs* (enk.) K 316, 318; **pluisjes**: *plōskəs* K 358; *plōšə* (enk.) I 358; **pluisels**: *plūzəls* L 269; **haampoelen**: *hāmpuzə* L 209, 288c, 295, 321, 413, 434; **poezen**: L 425; *puzə* L 288a, 289, 289a, 324, 328, 355a, 422, 429a, Q 9; *puzən* L 355; *pūsə* L 387; *pūzə* L 290, 317, 322, 331, 331b, 369, 370; *pūzən* Q 14; *pūzə* L 372, 414; *pūzə* L 416; *pōšə* L 360; *pūs* (enk.) L 265, 270 (witte of rode kwast), 290, 369; **poesjes**: *pōskəs* L 371a; **spoezen**: *špūzə* L 423; **haampoesten**: *hāmpuəstə* I

271; **poezels**: *puzəls* L 330; **franjsels**: *frəŋəls* P 213; **kwaspen**: *kwaspə* L 320a; **kwispels**: *kwēipsəls* P 222, Q 156; **sieraad**: *sirət* L 163, 163a; **versieringen**: *vərsīrəŋə* K 359.

4.2.13 BELLEN AAN HET HAAM

(JG 1d; N 13, 14; monogr.)

[Aan het haam zijn wel eens bellen bevestigd, waarvan er soms meerdere een krans kunnen vormen. Kloters zijn grote, ronde, koperen of bronzen bellen. Rongeltjes bestaan uit een krans van zeven tot acht kleine belletjes in verschillende tonen.]

bellen: *belən* L 282, 312; *belə* L 159a, 164, 191, 215, 244c, 270, 322, 328, 330, 366, 369, 373, 423, 429a, 434, P 44, 175, 213, Q 2, 15b, 19a, 33, 78, 83, 94b, 95, 96d, 98, 111, 112a, 117a, 119, 156, 197a, 198b, 203a; **belletjes**: *beləkas* K 316, 318, 357, 358, L 163, 163b, 164, 270, 282, 314, 355, 413, 414, 416, 423, P 48, Q 2, 2b, 4, 9, 18a, 77, 83, 101, 162; *beləʔəs* K 278, 314; **haambellen**: *hāmbelə* K 359, L 163, 163a, 269, Q 9; *ām-* L 372; *hōm-* Q 187; *həəm-* P 176a; **kordeelbellen**: *kadiəlbələ* P 107a; **kransbellen**: *krans-belə* Q 101; *krāns-* Q 198b; **kruisbellen**: *krəts-belə* Q 205* (kleine bellen); **muldersbellen**: *mələrs-belə* L 416; **rosbellen**: *ros-belə* L 244c; *ros-* L 211, 271; **bellenkrans**: *beləkrans* L 215, 420, 425, Q 2, 14, 19a, 32a, 33, 97, 99*, 111; *beləkrāns* Q 71, 72, 193, 198b; *beləkraəns* Q 156; **belriem**: *belrēm* L 317, 370, 371, 416; **bellenriem**: *belərim* L 355a; **kloteren**: *klətərə* L 369, 383, 387, 0426, Q 20; **kloters**: *klətərs* K 278, L 265, 288, 288a, 288c, 289a, 289b, 290, 318, 318b, 321, 322, 326, 328, 329, 330, 332, 370, 432, Q 9 (grote bellen); *klətərs* L 286, 360; *klətərs* L 266, 270, 271, 292, 294, 295, 322a, 324, 325; *klətərs* P 176; *klūtərs* L 282; *klətəš* Q 20; **rongels**: *roŋəls* L 287, 288, 289a, 292, 318, 318b, 320a (kleine belletjes, in tegenstelling met de kloters); *rōŋəl* (enk.) L 288; **rongeltjes**: *rōŋəlkəs* L 287, 288, 288a, 288c, 289, 289a, 289b, 318b, 320a; **schellen**: *šələ* Q 111, 121c, 211; **schellenband**: *šələbant* Q 111 (kleine bellen in verschillende tonen); *šələ-* Q 204a; *šələbanŋ* Q 117a; *šələbanʔi* L 377; **schellenboom**: *šələbōm* Q 113; **schellenkrans**: *sxələkrans* L 271 (7 à 8 bellen); *šələ-* L 265, 270, 294, 295, 321, 322, 324, 331, 434, Q 111, 0112, 196, 196a; *sxələkrāns* L 244c (kleine bellen tegen de linkerkant van het haam); *šələ-* Q 192; *sələ-* Q 204a (voor feestelijke gelegenheden); **schelriem**: *šəlrēm* L 374, 426; **koperen schellen**: *kōprə šələ* L 293; **haambeieren**: *hāmbəjərə* Q 9; **klingelwerk**: *kleŋəlwerʔk* P 188; **klingers**: *kleŋərs* P 222; **klommels**: *kloməls* L 413; **klongelen**: *kleŋələ* L 360, 416; *kle.ŋəl* L 315; **knoteren**: *knətərə* Q 20 (ronde koperen bellen); **trens**: *trə.ns* L 352.

4.2.14 DAS

(N 13, 15)

[De roodwollen versiering aan de spanen van het haam bij feestelijke gelegenheden.]

das: *das* L 159a, 164 (gekleurde haamspanen), 211, 282; *dās* L 244c, 318b (met koper beslagen); **dasje**: *dəskə* L 270, 332, Q 9; *dəskə* L 163, 163a; *dəskəs* (mv.) L 332; **haamdasje**: *hām-dəskə* L 321; **stofdäs**: *stōfdas* L 377; *stōf-* L 271; *stōf-* L 268; *stōfdas* L 265 (in koperen huls); *stōfdes* (mv.) L 191; **stofdoek**: *stōfdök* L 270 (stijf opgerolde doek met rode wol); *stōf-* L 288c, 289, 289a, 289b; *štōf-* L 290 (roodwollen doek in koperen omhulsel); *štōf-* L 295; *štōf-* L 330, 331, 331b (roodwollen doek in drie koperen bussen); **sierdoek**: *sejərdōŋk* Q 20; **haamflossen** (mv.): *hāmflūsə* Q 117a; **flos**: *floš* K 278; *flus* Q 18; *flūs* Q 204a; **boordje**: *bōrtjə* L 371a; **haamsjerp**: *hāmsērʔp* Q 111; **tressen**: *trēsə* L 432; **afgemaakt bet wollen garen**: *af.gəmək bə wələ gərə* Q 2.

5. Leidsel

5.1 TEUGEL, LEIDSEL (kaart 12)

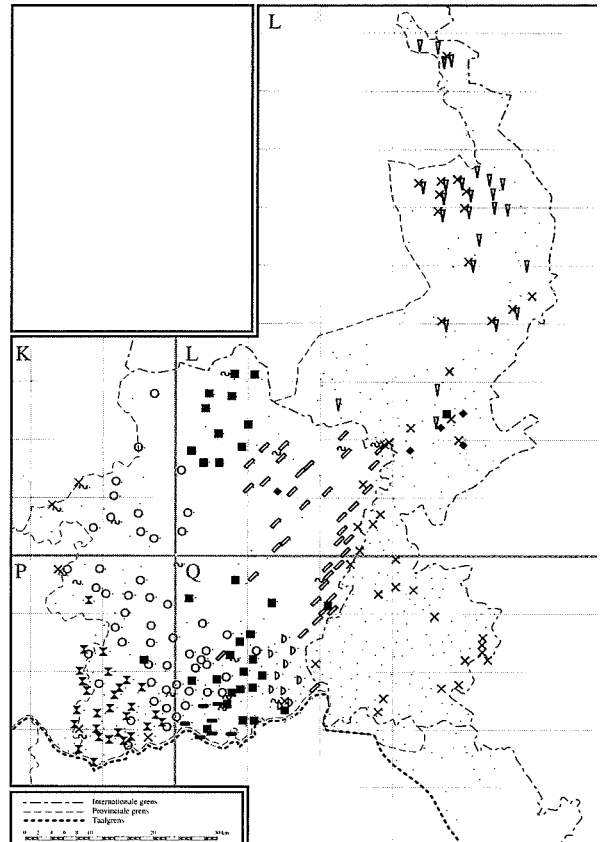
(JG 1a, 1b; N 13, 30 en 34)

[Een riem of koord waarvan de uiteinden aan de twee kanten van het bit van het paard bevestigd zijn en waarmee het bestuur wordt. Deze teugel kan lang of kort zijn. In het eerste geval bestaat hij uit één stuk en reikt hij tot achter het paard; de voerman houdt het midden ervan in de hand (cf. 5.2 DUBBELE LIJN). In het tweede geval reikt hij slechts tot juist achter het haam; dan is aan het midden een enkele lijn, het kordeel (cf. 5.3 KORDEEL) bevestigd, die de voerman in de hand houdt. De dubbele lijn van een paard dat voor de ploeg is gespannen is altijd langer dan die bij een kar of wagen. Het lemma PLOEGLIJN is al eerder behandeld in WLD I, afl. 2, blz. 182.

De vraagstelling in de lijsten liet echter niet toe om voor Nederlands Limburg evenveel materiaal op te nemen als voor Belgisch Limburg. Op de zeer ruime vraag N 13,29 *Enkele band of touw dat aan het hoofdstel is vastgemaakt* werden allerlei specifieke benamingen opgegeven, waardoor het te riskant werd om de algemene benamingen voor *teugel* voor Nederlands Limburg uit de gegevens af te leiden. Om toch een idee te kunnen geven van de gegevens voor Nederlands Limburg werd gekeken naar algemene antwoorden op vraag N 13,31 *Dubbele band die aan weerszijden van het gebit is vastgemaakt en tot aan de hand van de voerman dubbel is* en het eerste deel van vraag N 13, 34 *Kent u afzonderlijke benamingen voor de leidsele gebruikt bij het rijden met de kar, het ploegen?* Daaruit bleek

Kaart 12. TEUGEL,
LEIDSEL

- teugel
- ▷ bijtteugel
- ⤵ bekriem
- × lijn(t)
- toom en sst.
- ⌘ (toom)strang(en), -streng(els), strangel
- ~ guide
- ∇ leis(t)
- ◆ lei
- loos

dat de woordtypes *lei*, *leis* en *lijn* behoorlijk afgebakende gebieden vormen. Veiligheidshalve zijn alleen deze laatste gegevens voor Nederlands Limburg opgenomen en op kaart gebracht.

Zie afbeelding 3,7; 10 en 11.]

bekriem: *bekrīm* Q 76, 4; *bekrēm* L 319, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, Q 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 88, 96c, 188; **vaarriem:** *vā.rrīm* Q 83; **toomriem:** *tō.mrīm* Q 3; **teugelriem:** *tō.gālrīm* Q 163; **kordeelriem:** *kārdiālrem* L 282, 286; **toom:** *tōm* Q 13 (zo goed als uitgestorven), 168; *tōym* L 329, Q 5, 153; *tōm* L 356, P 121; *tōym* Q 162; *tōym* Q 82; *tō.m* Q 3, 83, 89, 154, 158a, 168a, 169, 178, 181, 182, 241 (strang + teugel + kopstuk); *tue.m* L 316; *tuəm* L 286, 312, 313, 314, 315, 353, 354, 355; *tum* Q 2a; **leitoom:** *lētō.m* Q 170; **overtoom:** *i.ø.vārtō.m* Q 77; **rijtoom:** *rejtūəm* L 282 (bij rijpaard); **teugel:** *tō.gəl* K 318, 357, 358, 359, 360, 361, L 352, 413, 414, P 51, 56, 192, Q 71, 73, 75, 79, 79a, 80, 152, 155, 157, 157a, 158a, 160, 164; *tōgəl* K 316, 317a, P 44 (riem aan halster om

paard te leiden); *tōgəl* K 278; *tōj.gəl* P 118, 119, Q 156; *tōjgəl* P 113; *tōj.gəl* P 118a, 120, 186, 187, Q 74, 78, 159; *tōjgəl* P 121, 176 (bij twee paarden, om het snelste in te houden); *tē.gəl* I 52, 55, 57, Q 2, 72; *tēgəl* P 53; *tē.gəl* Q 84; *tō.gəls* (mv.) Q 165; *tōgəls* (mv.) P 58; *tōj.gəl* (mv.) P 223; **bijtteugel:** *būttyø.gəl* Q 179; *bi.t* Q 175; *bī.ttyø.gəl* Q 174; *bī.ttyø.gəl* Q 172; *bū.ttyø.gəl* Q 87; *bī.ttyø.gəl* Q 90; *bī.ttyø.gəl* Q 91; *bi.t-* Q 94; *bē.t-* Q 171; *bī.ttyø.gəl* Q 178; **weg feugel:** *wēxtjō.gəl* Q 177; **guide (fr.):** *gīdā* I 314, 353, 358, P 46; *gīdā* P 44; *gīt* L 360, 370, I 213, Q 9, 156, 158a, 162 (dubbel), 178; *gīs* C 77; *gēs* L 282; *gī.dān* (mv.) Q 1; *gī.dān* (mv.) I 369; **loenje:** *lōnjə* P 47; **toomstrang:** *tōym strā.ŋk* P 184, 186, 188, 195, 197, Q 165 (platte dan teugel); *tōm-* P 220, 223; *tūmstrā.ŋk* P 224; *tōymstrā.ŋ* P 177; *tuəm-* P 117, 179; *tūm-* P 182; *tūm-* P 113 (ouder dan teugel), 172; *tuəmstrā.ŋ* (mv.) P 179; *tūm-* (mv.) P 50, 115, 174, 176a, 178, 218; **toomstreng:** *tūmstrē.ŋ* P 177a; **strangen (mv.):** *strā.ŋə* P 173, 175; **strangel:** *strā.ŋə* P 214; *strā.ŋəls* (mv.) P 180; **strengels (mv.):** *strē.ŋəls* P 227; **toomstrengels (mv.):** *tūmstrē.ŋəls* P 219; **ophangsel:** *ōphē.ŋsəl* P 224

Afb. 10. Dubbele lijn

paardslijn: *pērslin* L 324, 332; *pērsš-* Q 99*;
rijlijn: *rilin* L 373; **lijn:** *lin* L 290, 294, 374, 383 (van touw), 0426, Q 14, 20, 112a; *lin* L 209, 210, 211, 212a, 216, 216a, 244a, 245a, 266, 270, 271, 295, 328, 329, 425, 426, 429a, Q 19a, 32a, 33; *lij* Q 121, 121a, 121b, 121c, 121d, 121e, 197a, 203a, 205*, 211; *len(ə)* P 44; *lejn* L 372, Q 95, 178; *lējn* P 222; *lēn* P 175; *len* K 314, 353 (ouder dan *guide*); **lijnt:** *lint* L 209; *len^{ij}* L 370; *lēnt* L 163, 163b; **leis:** *lēi.s* L 270; *leis* L 159a, 163, 163a, 164, 214, 214a, 215, 217, 245b, 246a, 268, 290, 295, 318b, 322, 330; *leis* L 206, 210, 211, 212a, 216, 216a, 244a, 245a; **leist:** *lejšt* L 209, 246, 266; **lei:** *leĭ* L 330, 332, 366, 377, 383 (van leder); **leidsel:** *lejšal* L 270, 318b; **loos:** *luøš* Q 162; *luøš* Q 167; *luøš* Q 166; *luøš* Q 161, 240, 241, 242; **trens:** *tre.ns* L 317, 364 (ouder dan *bekriem*), 366.

5.2 DUBBELE LIJN

(N 13, 30 en 34)

[Lijn die aan weerszijden aan het bit bevestigd is en tot aan de hand van de voerman dubbel is.

Opgaven die niet specifiek naar een dubbele lijn verwezen (m.n. de woordtypes *paardslijn*, *rijlijn*, *lijn*, *lijnt*, *lei*, *leis*, *leist*, *leidsel* en *guide*),

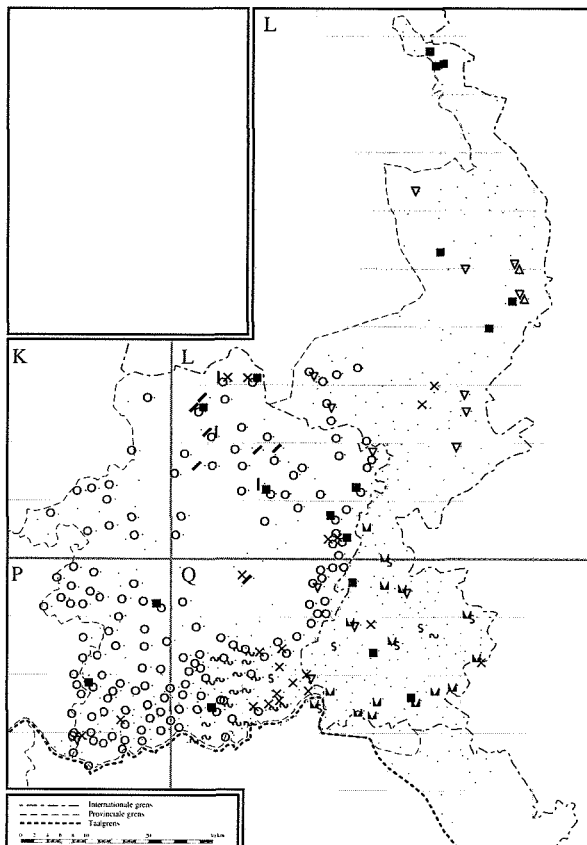
werden opgenomen onder het overkoepelende lemma TEUGEL (5.1).

Zie afbeelding 10.]

dubbele lijn: *døbəl līn* Q 0112; *døbəl lin* L 289, 289a, 289b, 317, 318b, 321, 322a, 324, 432, 434, Q 97, 98, 101; *døbəl lij* L 282, Q 205*; *dubəl* ~ Q 113, 117a; *døbəl lej* Q 198b; *døbəl lēn^j* L 265 (bij het ploegen); *døbəl lejn* L 360; *døbəl lejn* K 278, P 188, Q 94b, 193; *dabəl* ~ Q 178; *døbəl lējn* L 422; *døbəl lēn* Q 187; **dubbele lijn:** *døbəl līn* L 331, 331b, Q 111; *døbəl lin* Q 9, 18a; **dubbele lijnt:** *døbəl līnt* L 312; **dubbele lijnt:** *døbəl lint* L 191; *debal len^{ij}* Q 15b; **dubbel kordeel:** *døbəl kərdial* K 318, 358, 359, L 286, 314, 355, 366, P 48; *døbəl kər dīl* Q 71; *døbəl kərdil* L 413, 414; *døbəl kədəl* Q 2b; **dubbel kordeel:** *døbəl kədəl* K 316; *døbəl* ~ L 372; **dubbele guide (fr.):** *døbəl gūt* Q 2; *døbəl git* Q 78; **bindteugel:** L 271; *ben^tøgəl* L 270; **dubbele leis:** *døbələ leis* L 269; **dubbele lei:** *døbəl leĭ* L 320a; **dubbel leidsel:** *døbəl lejšal* L 329; **dubbele leiriem:** *døbələ lēj^rem* L 423; **dubbele bekriem:** *døbələ bekrēm* L 330, Q 96d; **dubbele kordeelkoord:** *døbəl kərdilkört* Q 4; **dubbele koord:** *døbəl kört* L 355a; **dubbel leizeel:** *døbəl lējzəl* Q 72; **dubbel zeel:** *døbəl zejil* L 288c, 318.

Kaart 13. KORDEEL,
HOTLIJN

- o kordeel
- u stuiklijn (stoklijn?),
stok(kel)lijn
- △ haarlijn
- ▽ hotlijn
- × lijn(t)/lijntje
- ˘ enkel lijn(tje)
- ~ guide(tje)
- toom
- ↙ kordeelkoord(je)
- l kordeelriem

5.3 KORDEEL, HOTLIJN (kaart 13)

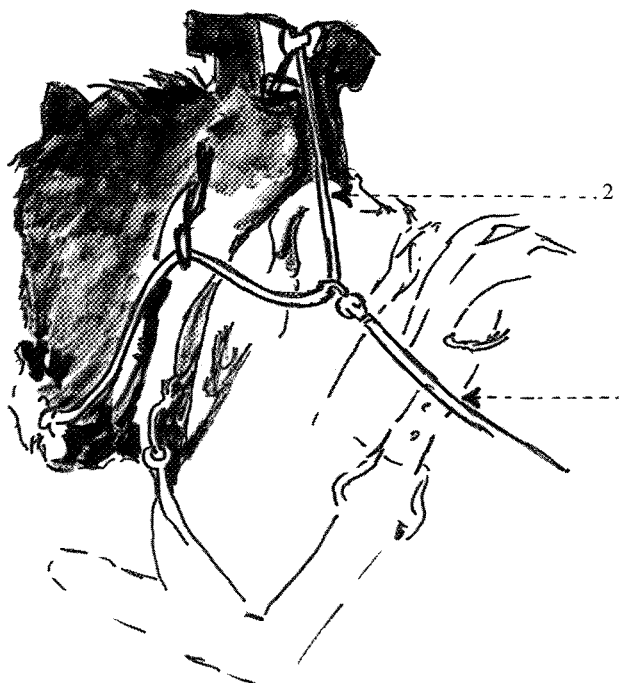
(JG 1a, 1b; N 13, 29 en 32)

[Riem die of touw dat aan de korte teugel (cf. 5.4 LOENJE) is vastgemaakt en door de voerman in de hand gehouden wordt. Als de voerman aan die lijn trekt, draait het paard naar links (haar), als hij er zachte rukjes aan geeft, draait het paard naar rechts (hot). Meestal wordt de gewenste richting van het paard echter vooral met commando's aangegeven.

Zie afbeelding 11.1.]

kordeel: *kardē.l* Q 162; *kardē.l* L 321; *kordē.l* Q 177; *kardē.l* L 289b, 318, Q 84, 90, 242; *kardē.l* Q 77; *kardē.l* Q 72; *kar`dejl`l* P 223; *kardeil* Q 163 (jonger dan *guide*); *kardē(i)l* P 186; *kar`dejl* P 120; *kordēil* Q 73; *kardēil* P 118, 119, 187, 188, 192, 197, 222, Q 74, 75, 79a, 80, 83, 152, 154, 156, 157a, 158a, 159, 160, 161, 164, 166; *kardēil`l* P 177; *kardējal* P 220; *kardēil`l* P 195; *kardēil`l* Q 165; *kardēl`l* P 121, Q 78, 79, 153, 157; *kardēal* P 219, Q 96c; *kordēil* Q 182; *kardēil* L 371, Q 11, 12, 13; *kar`diāl* P 45, 218, 224; *kērdiāl* K 317a; *kērdiāl* K 314, 315, 316, 318, 353, 358, 359, L 282, 286, 288c, 289, 289a, 313,

314, 315, 316, 317, 319, 352, 353, 355, 356, 360, 361, 362, 363, 364, 366, 367, 368, 369, 371a, 372, 415, 416, 419, 420, 421, 422, 423, 424, P 44, 47, 48, 49, 50, 117, 176, 176a, 177a, 178, 179, 180, 182, 184, Q 6, 7, 8, 9, 10; *karde* K 278; *kordēil* P 227; *kardēil* L 318b, P 46; *kordēil* Q 91; *kordēil* Q 71; *kardēil* K 316, 360, L 413, 414, P 51, 52, 53, 55, 56, 57, 58, 118a, Q 2, 2a, 87, 88, 96d; *kardēil* Q 170; *kardēil* K 357, P 107a, 113, 115, 172, 173, 174, 175, 214, Q 14; *kardēil* L 213; *kardēil* L 355a; *kardēil* Q 2b; **stoklijn:** *stokli* L 426, Q 20, 97; **stokkellijn:** *stokkellējn* Q 193 **stuiklijn (stoklijn ?):** (*stuiken* = schokken) *stoklin* Q 32a, 33; *stokli* Q 18a; *stok*– Q 117a, 121c, 196, 167a, 198b, 203a, 204a, 205*, 211; *stokli* Q 111; **hotlijn:** *hotli* L 331, 331b, 383; *hotli* I 266, 268, 271, 289a, 318b, 370, Q 9 (rechterriem van de dubbellijn), 33, 97; *hotli* Q 187; *hotli* P 213; **rijlijn:** *rijli* Q 9; **vaarlijn:** *vārlin* Q 111 **enkele lijn:** *enkal lin* Q 19b, 20, 0112; *enkal lin* Q 99*; *enkal li* Q 117a, 198b; **korte lijn:** *kortlin* Q 111; **enkel lijntje:** *enkal lejn* Q 171 **lijn:** Q 187; *lin* L 322a, Q 98; *lin* L 286; *li* C 121c; *lin`l* L 282; *lein* L 422, 423; *lejn* P 186, C

Afb. 11. Kordeel en loenje
1. kordeel 2. loenje

94, 175; *leşan* P 213; *leşn* Q 178; **lijntje**: *linkə* L 325; *lintšə* Q 177; *leşntšə* Q 90, 91, 172, 175, 179, 188; **hotlijnt**: *hoqlint* L 209; **haarlijn**: *hār-lin* L 271, Q 33; *hār-* L 268; **lijnt**: *lent* Q 4; **kordeelriem**: *kərdialrēm* L 315; *kərdialrim* L 282; *kərdi^llrēm* L 365; **bekriem**: *bekrēm* L 325, 416, Q 32a; **bekkeriem**: *bekərēm* Q 113; **bakriem**: *bakrēm* Q 113; **snoktoom**: *snoktoym* Q 9; **toom**: L 269, Q 15b; *toym* L 372, 420, 423, Q 162; *tøjim* L 366; *toym* L 295; *tōəm* Q 204a; *tōm* L 163, 163a, 164; *tōm* Q 101; *tūəm* L 244c, 314; *tuəm* L 286; *tūm* P 176, Q 2; *tum* L 355a; **guide** (fr.): *gidə* Q 113 (bij wagen); *git* Q 163, 167, 168, 169, 170, 178, 181, 240, 241; *gits* Q 76, 77, 84 (jonger dan *kordeel*), 89, 155, 168a; *gets* Q 83, 154; **guidetje**: *gitsə* Q 178, 179, 182; **kordeelkoord**: *kərdialkōrt* L 312, 314, 315; *kərdil-* Q 4; *kərdialkoər* L 354; **kordeelkoordje**: *kərdialkōrtjə* L 312; *kərdi^llkērtjə* L 359; *kərdial-kērtšə* L 358; **strang**: *stranġ* L 266; **bindteugel**: L 271; **fout**: *faut* L 0426; **touwtje**: *tōijkə* L 331, 331b; **trens**: Q 211; **gelei**: *gəlei* L 370; **leis**: L 331; **hotlei**: *hoqlēi* L 320a; **enkele lei**: *enġal lēi* L 320a; **leizeel**: L 322; **zeel**: L 324.

5.4 LOENJE (kaart 14)

(JG 1b; N 13, 31)

[Dubbele band die aan weerszijden van het bit vastgemaakt is, maar slechts tot achter de nek van het paard reikt (cf. definitie van 5.1 TEUGEL). Achter aan deze riem is het kordeel vastgemaakt.

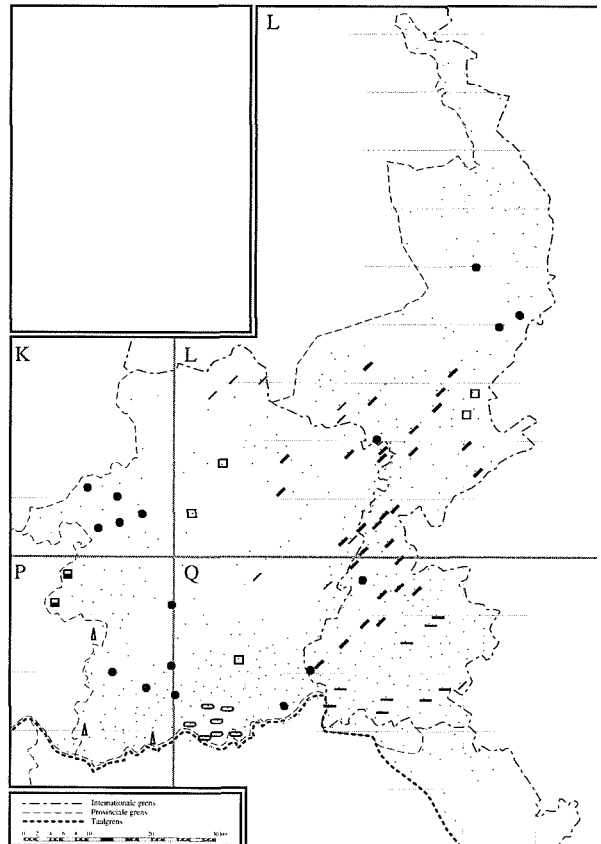
Zie afbeelding 11,2.]

bekriem: *bekrēm* L 288c, 294, 320a, 322, 325, 328, 360, 366, 369, 370, 371a, 377, 383, 387, 422, 425, 426, 0426, 429a, 432, Q 14, 18b, 19a, 32a, 33, 95, 96d, 97, 98, 99*; *bekreim* L 434, Q 20; **bakriem**: *bakrēm* Q 111, 112a, 0112, 111, 193, 197a, 198b, 203a, 204a, 205*; **keelriem**: *kēlrim* L 286; *kēl-* Q 4; **kordeelriem**: *kərdialrēm* L 312; *kərdialrim* L 282; **kordeelsriem**: *kərdialsrēm* L 318, 318b; **kopriem**: *koprēm* L 423, Q 9, 211; **belriem**: *belrēm* L 372; **bijtriem**: *biātrēm* L 289; **teugel**: *tē.gəl* K 318, 357, 358, 359; *tōgəl* L 295; *tōi.gəl* Q 156; *tōi.gəl* P 188, Q 78; *tōgəl* L 266, Q 15b; *tē.gəl* Q 2; *tōgəls* (mv.) K 314; **bijtteugel**: *bittōgəl* Q 94b; *bī.tiēgəl* Q 178; **rijtteugel**: *rēitōi.gəl* P 176a; *ritōgəl* L 270, 321; **toom**: *tō.m* Q 77; *tuəm* L 355; *tum* L 413; **dobbele toom**: *dobələ toym* L 331, 332; **rijtoom**: *ritōym* L 332; **trens**: *trens* L 265; *trens* Q 71 (bij rijpaarden); **loenje**: *lən^lə* P 47 (fr. *longe*

I.10

Kaart 14. LOENJE

- ↗ bekriem
- bakriem
- ↘ andere sst. met riem
- ▣ loenje
- loos
- teugel en sst.
- (dobbelle) toom en sst.
- ▲ (rij)strang

= halsterriem); *lōnə* P 44; vgl. voor het volgende woordtype ook het wa. *loyî* : **loos**: *luəs* Q 161, 240, 241, 242; *luēs* Q 166; *luōs* Q 167; *luōs* Q 162; **kordeellijn**: *kərdiəllēn* Q 187; **toomstrang**: *tōumstrā.ŋk* P 222; *tūmstranŋ* P 107a; *tuəm-* P 175; **rijstrang**: *ristranŋ* L 271; **stren-gels**: *streŋəls* P 175; **guide** (fr.): *gīdə* K 358, L 286; *gidə* (mv.) P 176.

5.5 OPZETTEUGEL

(N 13, 33)

[Leren riem die van het bit door de ringen boven op het haam naar het schoftzadel loopt en belet dat het paard bij het trekken gras vreet.]

opzetteugel: L 271, 369, 374, 377, Q 15b (mv.), 95; *op-zattōgəl* Q 20; *op-zet-* Q 111; *op-zet-* L 163, 163a, 164; *op-zattijgəl* Q 193; *opzettiē.gəl* Q 2; **opteugel**: *optō.gəl* Q 71; *optiē.gəl* Q 72; **bindteugel**: *benjōgəl* L 270; **opbindteugel**: *op-ben-jōgəl* L 295; **optrekteugel**: *optrektiē.gəl* Q 2b; **springteugel**: *sprēijntō.gəl* Q 71; **korte teugel**: *kōtə tōi.gəl* Q 77, 78; **opbindriem**: *op-benrēm* L 289b, Q 0112, 205*; **ophaalriem**: *ophō³lrim* L 312; **ophangriem**: *ophanrēim* Q 187; **opriemen**

(mv.): *oprēmə* Q 9; **optoomriem**: *optōumrēm* I 330; **opzetriem**: *op-zatrēm* Q 121c; **teugelriem** *tōgəlrim* L 282; **toomriem**: *tō.mrim* Q 4; **bekriem**: *bekrēm* L 317, 320a, 322, 331, 331b (synoniem van *bindriem* en *optomer*), 383, 387 420, 422, 425, 426 (de bekriem wordt afgebonden), 0426, 429, 429a, Q 14, 32a, 33, 95, 96d 97, 98, 99*; **bakriem**: *bakrēm* Q 112a, 113 198b, 204a, 211; *bakrēmə* (mv.) Q 117a, 197a 203a; **bindriem**: *benjōrēm* L 331, 331b (synoniem van *bekriem* en *optomer*); **zadelriem**: *zālrim* L 355a; *zālrēm* Q 9; **kordeelsriem**: *kərdiəlsrēm* L 289a, 318b; **optoom**: *optōum* L 294 *optōim* L 416; **optomer**: *optōumar* L 331, 331f (diende voor het ophouden van de kop van het paard, dat zich niet kon „verhamen”, doordat het haam het anders de adem afsneed); *optōumar*: (mv.) L 322; **opbinders** (mv.): *op-bendərs* I 244c; **opbindsel**: *op-bensəl* Q 178; *op-benjsəl* L 266, 290, 321, 329; *op-benjsəl* P 175; *op-bintsə* L 159a, 211, 215; *op-bentsəls* (mv.) L 269; *op-benjsəls* (mv.) L 423; **toomleer**: *tuəmler* P 176a; **ophang**: *ophanŋ* P 107a; **ophangsel**: *ophanjsəl* Q 156; **ophengsel**: P 188; *ophenjsəl* P 224 (aar de toomstrang), Q 162; *opheijsəl* P 222; *uphin-*

səl K 316; **kordeelstukken:** *kardialstøkə* P 48; **toomstrang:** *tuəmstran̄* P 213; **ophaaltouw:** *ophl̄tqu* L 191; **ophouder:** *opheldər* Q 111; **opstekers:** Q 9; **opzetsel:** *opzetsəl* P 175; het paard voorzien van zo een teugel heet: **(het paard) optomen (ww.):** *optumə* L 325, 332 (met de dubbele toom).

5.6 KOPPELTEUGEL, –STANG

(N 13, 36)

[Verbinding tussen de bitten van de paarden van een tweespan, of teugel die het haam van het bijdehandse paard (het paard dat bestuurd wordt) met het bit van het vandehandse paard (het rechtse paard van een twee- of driespan) verbindt.]

koppelijzer: P 188; *kopālīzər* L 244c, 369; *kopālīzər* L 215, 266, 268, 270 (in de ploeg), 294, 295, 321, 332, 370, 371a, 374 (stang met aan weerskanten een knevel), 387, 422; *kopālīs-dər* L 290; *kopālējzər* L 420; *kopālējzər* L 360; **koppelstang:** *kopəlstan̄* L 159a, 163, 163a; *kopəl–* L 211, 265, 271, 289, 289a, 289b, 318, 321, 377, 425; *kopəlstan̄* L 270 (in een wagen), 295, 322, 324, 325, 330, 331, 426, 0426, 432, 434, Q 20, 33, 111, 204a; *kopəlstan̄* L 322a; **stang:** *stan̄* L 282, 317, 318b; *stan̄* L 331, 331b (stang met knevels), 332, Q 211; *stān̄* L 416; **koppelhout:** *kopālhot* Q 198b; **koppelstek:** *kopālstək* Q 156, 178; **kinstek:** *kenstek* Q 78, 162; **spanstek:** *spanstek* P 44; **koppelketting:** L 209, P 188; *kopālketen̄* Q 14, 117a; *kopālketen̄* L 325, 328, Q 20, 32a, 33; **koppelkettel:** *kopālketəl* Q 71, 72, 96d, 178; *kopālketəl* Q 198b; **koppelriem:** *kopālrem̄* L 271, 416, Q 96d, 101, 113; *kopālrejm̄* Q 20; **verbindingstriem:** *varbeneņsrīm* K 359; **paardsteugel:** *pērstø.gəl* K 357; *pērtstø.gəl* L 269; *pērs–* Q 101; *pērs–* L 164, 329, Q 15b; *pērs–* L 286; *peats–* P 48; *piāststø.gəl* P 176; *piā.tstø.gəl* Q 2, 2b; **verbindingsteugel:** *varbeneņstø.gəl* Q 4; **teugel:** *tø.gəl* K 318; *tø.gəl* L 282; **tweespanslijn:** *twiāšpanslin̄* L 270; **zeel:** *zēil* L 366; **koppelaar:** *kopālēr* P 175; *kopālēr* P 107a, 213; *kopālēr̄* P 176a; *kopālēr̄* P 222; **koppeltouw:** *kopāltoū* L 271, 331, 331b; **koppelstrang:** *kopālstran̄* L 191; **breidel:** *brejəl* Q 9; **koppel:** *kopəl* L 320a, Q 18a, 97, 98, 99, 111, 0112, 121c, 187, 197a, 203a; **koppeling:** *kopālēn̄* Q 94b.

6. Borsttuig

6.1 BORSTTUIG (algemeen) (kaart 15)

(JG 1b, 1c, 1d, 2c; N 13, 51)

[Trektuig bestaande uit een stel leren riemen, dat wel eens gebruikt wordt in plaats van een haam, als het paard aan de schouders gedrukt is (zie

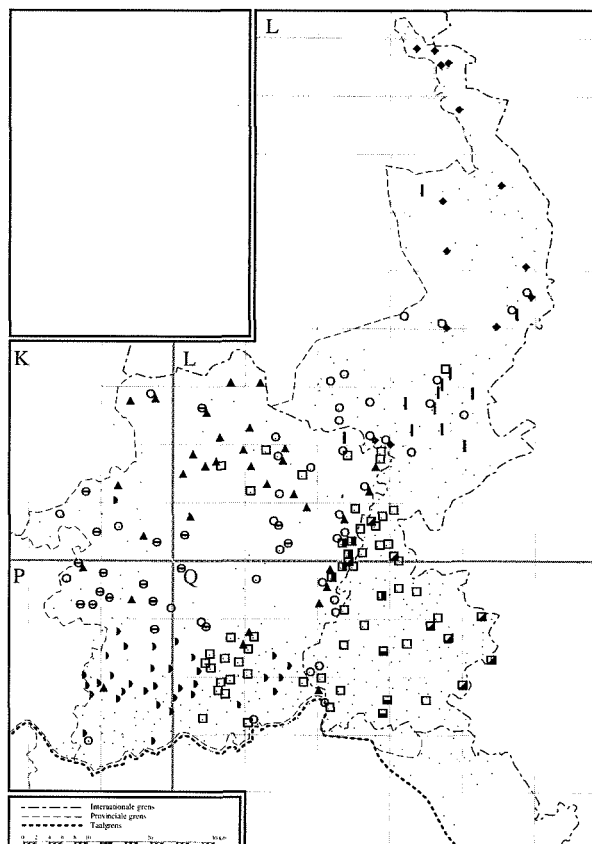
WLD I, afl. 9, p. 111). In een vrij groot aantal opgaven verwijst de benaming voor een deel van het borsttuig naar het geheel, bv. het woordtype *borstriem*. Het omgekeerde, waarbij de term voor het geheel gebruikt wordt ter aanduiding van een onderdeel ervan, komt minder vaak voor (zie 6.1 BORSTRIEM).

Zie afbeelding 12.]

gareel: K 318, Q 171; *garəl* P 113, 117, 175, 176; *grəl* P 176a; *grəl* Q 163, 170, 174; *garəl* Q 94, 175; *gre-ē.l* P 178; *garil* P 118a; *garial* P 115, 118, 120, 172, 173, 177, 177a, 222, Q 73, 78, 79, 152, 153; *griəl* P 121, 188; *griəl* P 187, Q 74, 157, 159; *garēil* Q 156; *garəl̄* P 192; *grendəl* Q 90; **borsthaam:** L 294, 358, 362, 364, 419, 432, Q 18, 18a, 172; *børsthām* L 355, Q 14, 33; *børš–* Q 32a, 97, 111; *bors–* L 425, 426, 0426, 429a, 434; *borš–* L 429; *bōrš–* Q 99*, 204a; *bros–* Q 20, 112a; *børst-ām* L 369, 370, 371a; *bōrshēm* Q 96d, 187; *bq.s–* Q 77, 154, 168a; *bq.s–* Q 76, 82, 155, 182; *bq.s–* Q 75, 79a, 80; *buās–* Q 193; *bust–* Q 198b; *bq.s(h)ēm* Q 83; *bq.shq̄.m* Q 72; *bq.s–* Q 155a, 158; *bq.shq̄.²m* Q 164a; **hondshaam:** L 423, 424; *hōntsām* L 422, Q 6, 8; *honšhām* Q 19a; **ophaam:** *o.phām* P 177; **veldhaam:** *velthām* Q 111; **plathaam:** *plathām* L 426, Q 14, 20, 0112, 113, 117a, 121c; *plas–* Q 211; **trekhaam:** *trekhām* Q 101, 197a, 203a; **drekhaam:** *drəkōm* Q 91; **borstgetuig:** L 361, 366, 421, P 44, Q 11, 13; *børst-gatīx* L 270, 289, 289b, 317, 318, 318b, 320a, 321, 322a, 369, 370; *borst–* L 325; *bqrs–* L 271, 332, 374, 422, Q 9; *bōrst–* L 265, 290; *bōrs–* Q 94b, 95; *buš–* Q 198b; *bqrs-gatōix* L 372; *bqrs-gatōix* L 420; *bqst-gatōix* P 213; *bq.s-gatōix* Q 71; *bqrs-gatōix* K 278; *bqrs(t)–* Q 2b; *bq.s-gatōix* Q 180; *bqst-gatōix* K 353; *bqrs-gatōix* L 417; *bqrs-gatōix* L 416; *bqrs-gatōix* L 360; *bqrs-gatōix* Q 2; *bqrs-gatōix* Q 4; **borsttuig:** *borsttīx* L 271, 377; **voorst borstgetuig:** *vōrstə bqrst-gatōix* K 358; **hondsgetuig:** P 45, 49, 50, 51, 52, 53, 56, 57; *hānts-gatōix* L 314; *hōns-gatōix* P 119; *hōns-gatōix* L 414; *hōns-gatōix* Q 1, 71; *hōns-gatōix* K 314, 361; *hōns–* K 357; *hōns-gatōix* L 418; *hōns-gatōix* L 416; **hondentuig:** P 47; **paardsgetuig:** *pēts-gatōix* P 107a; **wagentuig:** *wāgatōix* L 270, 387; **hondsgetrek:** *hōns-gatrōk* Q 2a; **borstgescheer:** *bqrs-gašīr* L 209; *bors–* L 330; *bqrs-gašīr* L 294, 319, 322, 325, 328; *bqrs-gašīr* L 270; *bqrs-gašīr* L 322a, 324; *bqrs–* L 331; *bqrs–* L 383; **wagensgescheer:** *wāgəgašīr* L 270; **borstlap:** *bōstlap* P 44; **voorlap:** *vōrlap* P 48; **borststuk:** K 359, L 269, Q 96c; *bōrststøk* L 312; *bqrsstøk* L 413, 423; *bqrsstøk* L 366; **bricole (fr.):** K 315; **borstriem:** voor de fonetische documentatie wordt verwezen naar het lemma BORSTRIEM (6.2): [*borstriem*] K 278, 278a, 316, 360, L 282, 286, 314, 315, 316, 352, 353, 354, 355, 355a, 356, 359, 360, 363, 365, 367, 371, 372, 413, 415, 420, P

Kaart 15. BORSTTUIG,
ALGEMEEN

- gareel
- borsthaam
- hondshaam
- ▣ plathaam
- ▤ trekhaam
- (voorste) borst(ge)tuig
- ◉ hondsgetuig
- ┆ borstgescheer
- ▲ borstriem
- ◆ (trek)zeel

45, 55, 176, Q 7, 9, 10, 82, 83, 188; **riem:** *rīm* Q 173; **zeel:** L 164, 215, 271, 321, 374; *zēl* L 163, 163a, 191, 290, 295; *zēl* L 211; *zēl* L 244c; **trekzeel:** L 246; *trek-zēl* L 159a, 191, 268, 271; **paardszeel:** L 164; **jok:** *jū^ək* L 368; *jōk* L 331, 331b; **borstleer:** *bōrstlē^r* Q 12; **overleer:** *ō^vv^r-lē^r* P 176a; **borstband:** *bōrst-bānt* K 359; **buikband:** *būk-bāntⁱ* L 373; **borsttrekken:** *buāsttrēkə* Q 178.

6.2 BORSTRIEM

(N 13, 52)

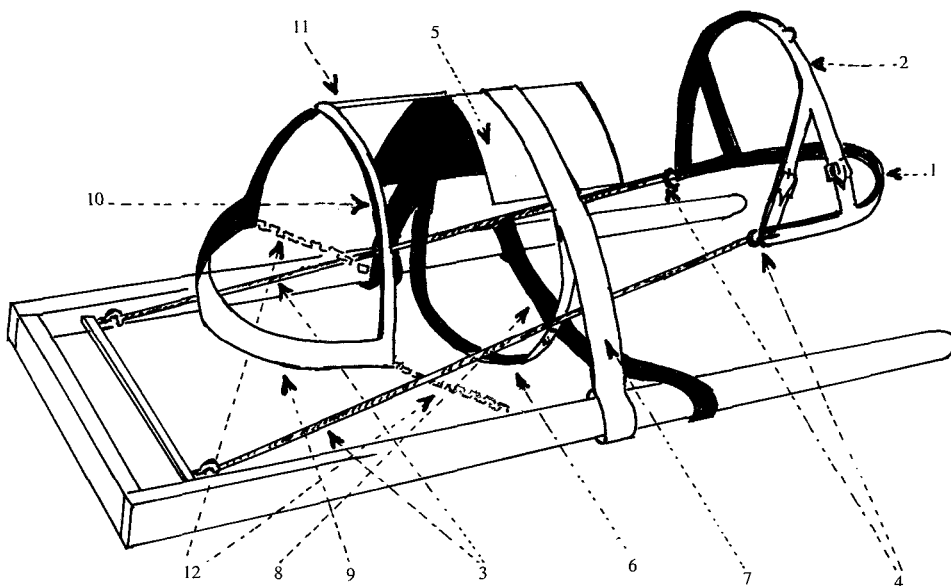
[Leren riem van het borsttuig die voor de borst van het paard zit.

Zie ook opmerking onder 6.1 BORSTTUIG.

Zie afbeelding 12.1.]

borstriem: *bōrst^{rīm}* Q 2, 2b; *bōrst-* L 314; *bōrs-* L 265; *bōst-* P 213; *bōs-* Q 77; *bōsrām* Q 71; *bōsrām* Q 78; *bōrst^{rīm}* K 316, 318, 358, L 282, 355, 413, P 188; *bōrs-* Q 4; *bō^(ə)rst-* L 286; *bōst-* P 107a, 176; *bōsrām* Q 72; *bōsrēm* Q 121c, 211; *bōrst-* L 289, 317, 322, 324, 360, 369, 416, 420, Q 33, 98; *borst-* L 325, 328; *bōrs-* L 268, 270, 271, 372, 422, 432, Q 9, 197a,

203a; *bōrs-* L 383, 426; *bōrs-* Q 32a, 111, 0112 *bōrs-* Q 95; *bōrs-* L 387, Q 99*; *bō^rrš-* Q 204a *bust-* Q 198b; *bōrsrēm* Q 187; *bōrst^{rēm}* K 357; **riem:** *rēm* L 289a; **trekriem:** *trēkrēm* I 271, 289b, 331, 331b, Q 9, 14, 101; **borstband** *bōrst-bānt* K 359, L 269, Q 18a; *bōrs-* L 423 Q 2, 9; *bōrs(t)-* L 366; *bōst-* P 176a; *bōrst-bānt* L 163, 163a; *bōrs-bāntⁱ* Q 20; *bōrst-* I 318, 370; *bōrs-* L 434; *bōrs-bānt* L 295; **trekband:** *trēk-bāntⁱ* L 318, 330; *trēk-bānt* L 290 *trēk-bānt* L 295; **buikband:** *būk-bānt* L 164 **borstzeel:** *bōs-zēl* Q 163; **trekzeel:** L 209 *trēk-zēl* L 270; **borststuk:** *bōrststōk* L 312 *bōststōk* P 175; *brōsstōk* Q 113; **platstuk** *platstōk* Q 193; **borstlap:** *bōstlap* P 44; *bōslap* K 314; **borstleer:** *bō(ə)slī(ə)* P 222; **borst** *bōrst* L 377; **voorpand:** *vōrpanⁱ* L 321; **voor** *vōrkont* L 371a; **broek:** *bruk* Q 156; **last** **riem:** *lāsrīm* Q 156; **borsthaam:** *bōrs^{hām}* C 111; *buš^{hēm}* Q 198b; **trekhaam:** *trēkhām* C 101; **borstgetuig:** *bōrst-gatūx* L 266; *buš-* C 198b.

Afb. 12. Borsttuig, strengen, zadel, brede buikriem en achterhaam

1. borstriem 2. schoftriem 3. strengen 4. strenghaken 5. schoftzadel 6. singel 7. draagriem
8. brede buikriem 9. achterhaam: broek 10. achterhaam: riem over de achterschoften van het paard
11. achterhaam: verbinding tussen achterbroek en zadel 12. broekkettingen

6.3 SCHOFTRIEM

(N 13, 53)

[Leren band van het borsttuig die over de schoft van het paard heen loopt.

Zie afbeelding 12,2.]

schoftriem: *sxoḡfrīm* L 314; *sxoḡfrī²m* Q 78; *skḡfrīm* P 188; *sxoft-* L 413; *sxōḡfrī²m* Q 156; *šuxtrēm* L 377; *šux-* L 331; *sxuf-* L 268; *šox-* Q 99*, 101; *sxoḡ-* L 271, 295; *šof-* Q 32a, 98, 111, 204a; *šox-* L 416; *šōft-* L 317; *šōf-* Q 113; *šūf-* L 432; *šoux-* Q 9; *šofreim* Q 20; *sxo-tre²m* K 357; **nakriem:** *nakrīm* P 107a, 176; *nakrēm* L 322, 387, Q 111, 193; **nekriem:** *nekrīm* L 314; *nekrīm* L 286; *nekrēm* L 289, 318b, 366, Q 33, 95; **rugriem:** *rḡqrīm* K 358; *rḡkrēm* L 331, 331b; *rḡxriām* Q 71; **borstriem:** *borstrēm* L 420; *bōrsrēmā* (mv.) Q 187; **schouderriem:** *sxoḡdarrīm* K 316; *šoḡarrēm* L 270, Q 0112, 211; **halsriem:** *halsrēm* L 270, 322; **haasriem:** *hḡsrēm* Q 121c; **leidriem:** *leiḡrēm* L 383; **lichtriem:** L 164; **schouderband:** *sxoḡdārbant* P 44; *šoḡarban¹t¹* L 434; *šort-bant* Q 4; **schoftband:** *sxoḡ-bant* L 271; *sxuḡt-bānt* L 163, 163a; **draagband:** *drāḡban¹t¹* L 330; **kettingband:** *keḡeḡ-bant* L 423; **nekband:** *nek-bant* L 282; **halsband:** *hāls-bānt* K 314; **rugband:** *rḡḡbant* Q 9; **halsstuk:** *halsstḡk* P 213; **rugstuk:** *rykstḡk* P 222; **nakstuk:** *nakstḡk* P 175; **bovenhelp:** L

321; *bōvenhḡlāp* Q 18a; **helfen:** *hēlpā* L 324; **schouderzeel:** *sxōḡarzeil* L 209; **trekzeel:** *trek-zeil¹* Q 162; **draagzeel:** *drāḡx-z¹* P 176a; **bovenkant:** *bōvākant* L 371a; **borsthaam:** *borsthām* L 288c; **borstriemdrager:** *borstrēm-drāḡar* L 360; **drager:** *drḡḡar* Q 156.

7. Strengen

7.1 STRENGEN (kaart 16)

(JG 1a, 1b, 2a, 2b, 2c; N 13, 57, 58a en 58b)

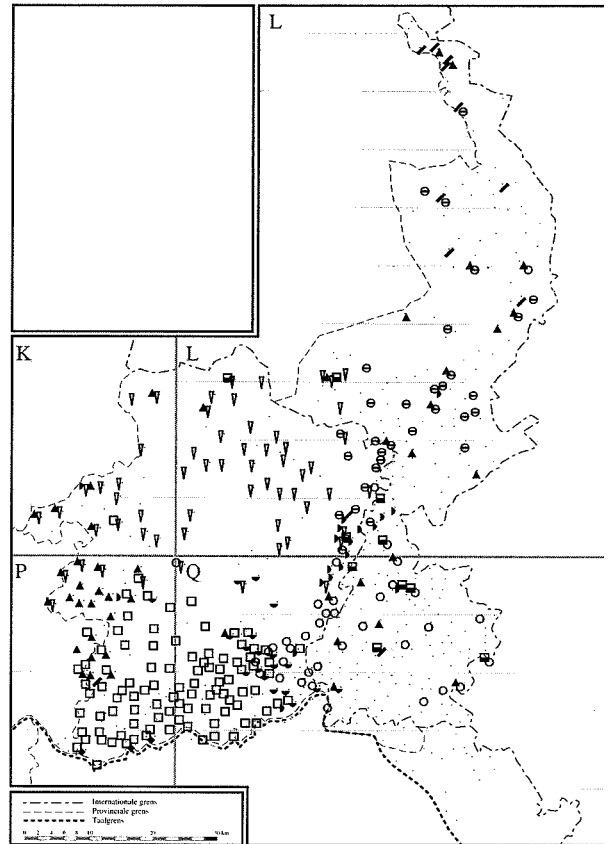
[Kettingen of touwen waarmee een paard de kar of wagen trekt. Het ene uiteinde ervan zit aan de trekhaken van het haam of van het borsttuig vast, het andere aan de voorste schei of aan een haak in de berrie van de kar of wagen. De benamingen voor strengen die uit touw vervaardigd zijn, werden achteraan geplaatst. Bij het woordtype *strengen* is niet altijd mogelijk uit te maken of de opgegeven dialectvariant enkelvoud of meervoud is. Het lemma **VELDSTRENGEN**, dat zijn strengen waarmee een paard een akkerwerktuig voorttrekt, is al eerder behandeld in WLD I, afl. 2, p. 178.

Zie afbeelding 12,3.]

strengen: K 353, 353a, 357, L 265, 266, 268, 289 (wagen), 294, 295, 325, 374, 377, 387, P 45,

Kaart 16. STRENGEN

- ▲ strengen en sst.
- ▼ hachten en sst.
- trekken en sst.
- klinken en sst.
- ⊙ klingen, klingels en sst.
- ▷ kettingen en sst.
- ▼ kett(e)len, kettels en sst.
- ↙ (trek)repen
- ◆ staarten
- (trek)riemen

47, 50, 51, 51a, 52, 55, 58a, 107a, 108, 116, Q 15b, 98; *streɣɔŋ* (enk.?) L 314; *streŋ* (enk.?) L 163, 163a, Q 11; *štreŋ* (enk.?) Q 20, 211; *streŋn* K 314; *streŋə* P 44, 48, 113, 115, 117; *štreŋə* L 270; *streŋə* K 278, P 49, 53, 176a, Q 72; *štreŋə* P 46, Q 193; **karstrengen**: P 46; *kərstreŋə* P 50; *kər-* P 52; *kərstreŋə* P 47; **trekstrengen**: *trekštreŋə* Q 99*; **hachten**: K 353a (minder gebruikt), L 319, Q 9; *haxtən* K 314, 315, 316, 359, 360, 361, L 315, 316, 352, 354, 355, 356, 413; *haxtə(n)* K 278; *haxtə* K 278a, 317a, 318, 318a, 353, 357, 358, L 289, 289a, 289b, 317, 318b, 353, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 372, 414, 415, 416, 417, 418, P 44, 45, 51, 56, Q 1 (minder gebruikt), 3; *axtə* L 421, 422; *hāxtən* L 282, 286, 312, 313, 314; **karhachten**: K 360; *karhaxtə* L 317, 416; *kər-* P 47; *kərhaxtn* K 359; **wagenhachten**: *wāgnhaxtn* K 359; **trekken**: P 114, 117, 118, 119, 188, 189, Q 78, 82, 85, 91, 92, 152, 155a, 156a, 157a, 162; *trek* (enk.?) P 213, 214 (minder gebruikt); *trekə* Q 75, 154; *trekə* K 358, P 56, 58, 107a, 115 (ouder dan *streŋə*), 118a, 120, 121, 172, 175, 176a, 178, 179, 180, 182, 184, 186, 187, 192, 219, 220, 222, 223, 224, 227, Q

2a, 71, 72, 74, 79, 83, 84, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 164, 166, 167, 168a, 169, 179, 242 *trekə* Q 181; **kartrekken**: Q 81, P 120, 121 *kərtrek* (enk.?) P 174; *kərjartrekn* Q 71; *kərtrek*: P 55, 117, 176, 176a, Q 156, 164; *kər-* P 173, 177, 177a, 188, 218, Q 78; *kər-* P 118; *kər-* Q 79a; *kər-* Q 73; *kər-* P 55, 56 (ouder dan *haxtə*), 57, 119, 197, Q 80, 152, 153, 157a, 160, 165; *kər-* Q 83; *kər-* Q 2, 72, 76, 77, 89, 93, 155, 158, 158a, 162, 163, 177, 178, 182, 240, 241; *kər-* Q 170; *kərtrekə* P 195; *kər-* Q 168 **ijzertrekken**: *ərjartreka* P 176a; **ijzeren trekken**: *ərjartreka* P 222; **eerste trekken**: *jāst* *trekə* Q 153; **haamtrek** (enk.): *hō.mtrek* Q 162 **wageltrekken**: *wō.gəltreka* Q 165; **kartrekken**: *kərtrekə* Q 2b; **klinken**: Q 188; *kle.ŋk*: Q 1, 11, 87, 88, 94, 96c, 172; *kleŋkə* Q 95, 97, 111, 0112, 117a, 121c, 198b, 205*, 211; *kle.ŋk*: Q 12; *kleŋkə* Q 20; *kleŋkə* L 434, Q 19a; *klejŋk*: Q 33 (wagen); **karklinken**: L 372, Q 12, 32a, 96c, 99*; *kärkli.ŋkə* Q 89; *karkle.ŋkə* Q 6 (ouder dan *ketəŋə*), 10, 13; *kär-* Q 91, 170, 171, 188 *karkleŋkə* Q 198b; *kär-* L 268, Q 86, 90, 94b, 204a; *kər.rkle.ŋkə* Q 1; *karklejŋkə* Q 33 **haamklinken**: *hōmkleŋkən* Q 90; **wagenklin-**

ken: Q 32a; **kligen:** *kley* (enk.?) L 383; *kleya* L 266, 270, 271, 290, 294, 319, 321, 322, 324, 325, 328, 331, 331b, 332, 369, 370, 371, 371a, 372, 374, 419, 420, 422, 424 (oud), 426; **karklingen:** L 331, 331b; *kerkleŋa* L 271, 288c, 320a, 322, 322a; **klingsels:** *kleyals* L 191, 209, 211; **karklingsels:** L 209, 211; **kettingen:** L 322, 422, 425, 432; *ketenŋa* L 424, Q 6, 8, 9; *ketenŋa* L 426; *ketenŋ* (enk.) L 423; **karkettingen:** L 421, 424, Q 178; *karketenŋa* L 420 (ouder dan *kleyŋa*), 422, 0426, Q 7; *kēr-* P 54; **haamkettingen:** K 314; *hōmketenŋ* (enk.) Q 91; **trekkettingen:** Q 32a; *trekketenŋ* (enk.) Q 9; **kettelen:** *ketala* Q 94, 174, 179; *ketala* Q 193; *ketal* (enk.) Q 4; **karkettelen:** *kārketala* Q 3, 5, 72, 82; *kār-* Q 83, 84, 90, 92, 168a, 170, 175, 188; **karkettels:** *kerketals* P 57; **karketten:** *kārketə* (enk.) Q 93; **repen:** *rēpa* L 159a, 164, 191, 215, 269, 420, Q 101; *rēpa* L 211; *rīpa* P 176; *rēp* (enk.) L 163, 163a; **trekremen:** *trekripa* L 244c; **trektomen:** *trektōma* Q 4; **staarten:** *stet* P 214, 222, 223; **trekzeel(d)er:** *trek-zēildar* Q 72; *trek-zēildar* Q 96d; **trekzeel (enk.):** L 0426 (enk.), Q 117a (id.); **voorzeel (enk.):** *vje.rzē.l* Q 89; **riemen:** *reima* L 434; **trekriemen:** *trekriman* L 282; *trekrēmā* L 289, 373, 423, Q 14, 32a, 33, 121c; *trek-* Q 101; **toghaam:** *iq̄xhām* Q 197a, 203a; de volgende termen werden opgegeven voor strengen die uit touw vervaardigd zijn: **strengen:** L 271, 289a, 289b, 290, 318b, 321, 322, 331, 332, 383, P 188 (koord/leer), Q 77, 111 (touw/leer), 117a, 205* (leer); *streŋ* (enk.?) L 286, 317; *streŋ* L 370; *streŋ* (enk.?) L 432; *streŋ* (enk.?) Q 97 (leer/kettingen met leer om); *streŋa* L 312, 369, 360, 371a, 416, Q 2, 4; **trekken:** *treka* Q 2 (leer); *treka* Q 77; **koordentrekken:** *ku(ə)-datreka* P 222; **repen:** *rēpa* L 271; **touwen:** L 324, Q 33 (ponywagen); L 321 (enk.); **trektouwen:** L 209, 270, 271, Q 32a, 33; **strengtouw:** *streŋtōwa* Q 187; **koorden:** *kjōt* Q 78; **karkoorden:** *kārkōrda* Q 204a; **trekkoord (enk.):** *trekkōt* Q 113; **zelen:** *zēla* L 321; *zēl* (enk.) L 331, 331b; *zēl* (enk.) Q 211; **trekzeelder:** *trek-zēildar* Q 111; **trekriemen:** *trekrima* Q 4 (leer); *trekrēmā* Q 111 (leer); *trekrīm* (enk.) Q 162 (leer); *trekrēm* (enk.) Q 113 (leer).

7.2 STRENGBEUGELS

(N 13, 59a)

[Beugels die de strengen met het haam of het borsttuig verbinden. Als deze verbinding uit haken bestaat, spreekt men van strenghaken (zie 7.3 STRENGHAKEN). Een aantal informanten maakt in de benaming voor dit verbindingsstuk echter geen onderscheid tussen haken en beugels. De benamingen die voor haken én beugels in het algemeen zijn opgegeven, werden hier voorop geplaatst.]

algemene benamingen: **kromijzers:** *krompēzars*

K 357; *krompēzars* K 358; **bouten:** L 289b; **hachtenstaven:** *haxtastēf* L 317; **klingselstangen:** L 369, 370; **trekstangen:** L 369; **hachtenstang (enk.):** L 318; **beugels:** L 321; **treiten:** *trētā* P 44; **riempje (enk.):** *rēmpka* L 425; specifieke benamingen: **beugelen:** *bōgala* Q 97; *bijgala* Q 111; **beugels:** L 164, 215, 268, 269, 271 (enk.?), 331, 429a (id.), Q 20, 98 (id.), 101; *bōgāl* (enk.?) L 314; *bōgāl* (enk.?) L 290, 413; *bijgāl* (enk.?) Q 211; *bijgāl* (enk.?) Q 113; *bēgāl* (enk.?) L 355a; *bōgāls* K 314, L 282, 286, 322a, Q 2b, 162; *bōgāls* L 373; *bōgāls* K 278; *bōgāls* P 176; *bōgāls* Q 156; **hachtbeugels:** Q 9; **klingselbeugel (enk.):** L 271; **ringbeugels:** *reŋbōgāls* L 314; **schakelen:** *šakala* Q 15b; *šōkal* (enk.?) L 371a; **schakels:** Q 95; *sxākāls* K 359; *šakāls* L 318b, 374; **kettingstangen:** *ketenstangā* Q 2; **trekstang (enk.):** *trekštang* L 324; **stangen met ogen:** L 369; **ogen:** *augā* L 332; *oga* Q 204a; *oμx* (enk.) L 370; **oogtrekkers:** *wxtrekr̄rs* P 176a; **klingsel (mv.):** Q 111; **klingselbouten:** L 387; **ijzeren kettingen:** L 266; **gaspen:** *gaspā* L 420; **hachtstaven:** *haxtstēv* L 416; **haken:** *hūak* P 222; **lid (enk.):** *lēt* Q 2; **looshaak (enk.):** *lūshōk* Q 211.

7.3 STRENGHAKEN

(N 13, 59b)

[Haken die de strengen met het haam of het borsttuig verbinden. Zie ook opmerking onder het lemma STRENGBEUGELS (7.2).

Zie afbeelding 12.4.]

haken: Q 101; *hōkn* K 359; *hōka* L 269, 373; *hōk* L 265, 370, 374, Q 71; *hōk* Q 156; *ōk* L 420; *hōk* L 282, 318b; *hōak* Q 204a; *hīak* Q 2; *heik* Q 72; *hōk* (enk.) Q 9, 20, 95; **hechthaken:** *hexhōk* Q 9; **looshaken:** *lūshōk* Q 111; **trekhaken:** *trekhōk* Q 71; *trekhōka* Q 4; *trekhōk* (enk.) L 332; **klingselhaak (enk.):** *kleyhāk* L 371a; *kleyhōk* L 387; **klingselhaken:** *kleykhōk* Q 97, 111; **haak van de klinken (enk.):** Q 198b; **haak van de kettingen (enk.):** Q 198b; **haakbeugels:** *hōk-bōgāls* L 314; **beugels:** *bōgāl* (enk.?) L 331, 331b, 383, 413; *bijgāl* (enk.?) Q 113; **stangen met haken:** L 369; **kettingstangen:** *ketenstangā* Q 2; **kettelstang (enk.):** *ketalstang* Q 2b; **hachtstaven:** *haxtastēf(a)f* L 360; **kramp:** L 332; **lussen:** L 321; **reep (enk.):** L 321; **strengogen:** *streŋtōwa* L 331; **treiten:** *trētā* P 44.

7.4 SMALLE BUIKRIEM (kaart 17)

(JG 1b, 1c, 1d, 2c; N 13, 61)

[Riem of ketting die onder de buik van het paard doorloopt en beide strengen verbindt.

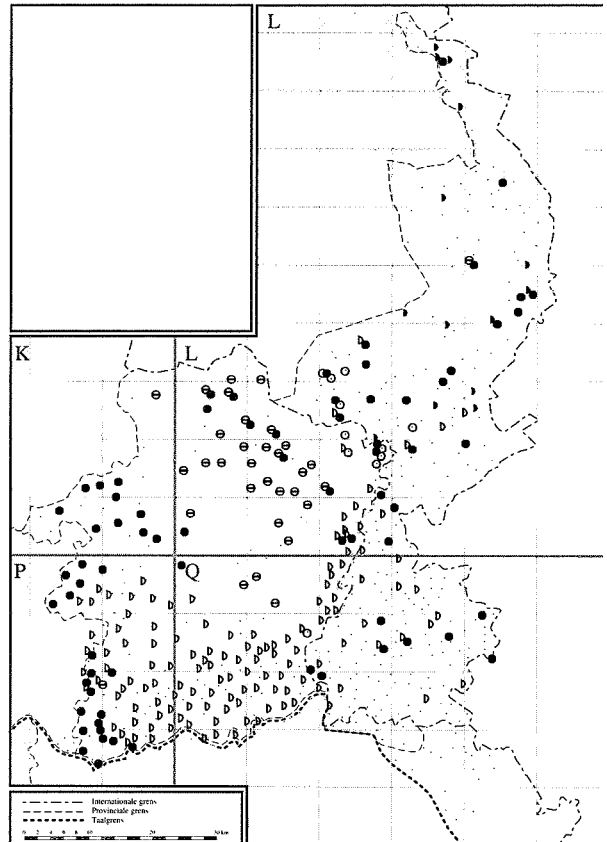
Vergelijk ook BREDE BUIKRIEM (10.1).

Zie afbeelding 13.1.]

buikzeel: L 288a, P 183, Q 18a, 33, 85, 86, 97, 101, 112a; *būk-zēl* L 330, 332, 369, 372, 420,

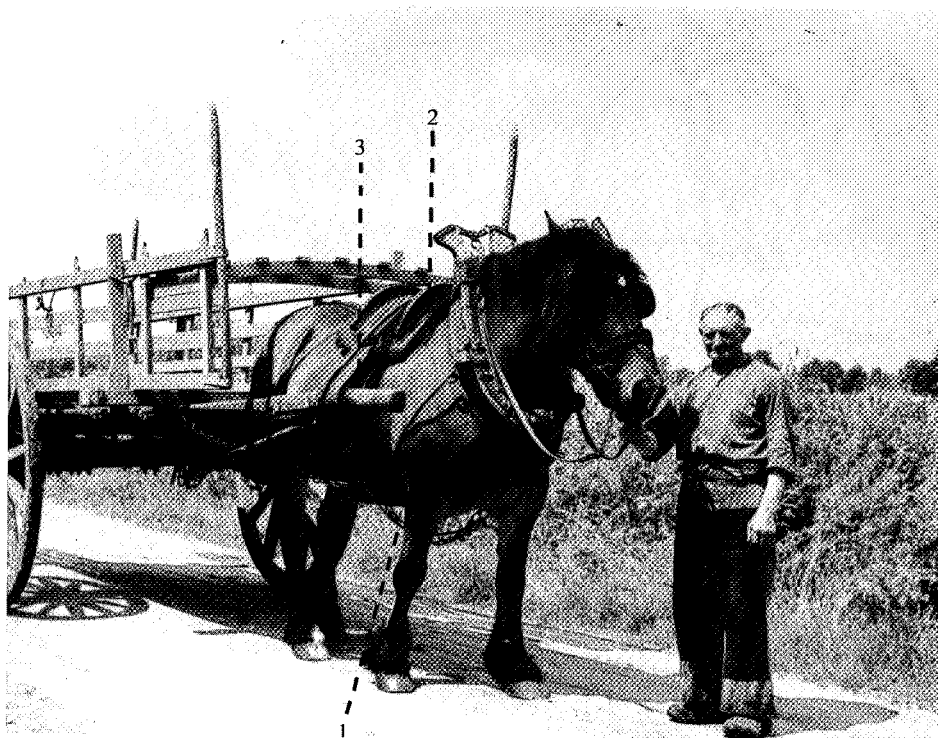
Kaart 17. SMALLE
BUIKRIEM

- ▷ buikzeel
- buikriem
- buik(s)band
- buikketting, -kettel
- ▷ sst. met singel

421, 422, 423, 425, 429a, Q 7, 8, 9, 10, 11, 13, 20, 32a, 193; *bū.k.s-* L 419, 424, Q 6, 88; *buk.s-* Q 12, 96c; *bōy.k.s-* Q 167; *baū.k.s-* Q 168; *būk.zējl* L 318, 377, Q 111; *buk.s-* L 0426, P 121, 177, 184, 187, 188, 192, 195, 222, Q 73, 74, 78, 95, 99*, 152, 156, 157, 159, 160, 164, 165; *bok.s-* P 118, 120; *buk.zē^ll* P 220; *buk.zē^ll* P 119; *baū.k.s.zējl* Q 162; *buk.zē^ll* P 223; *būk.zēl* Q 0112; *būk.zējl* Q 204a; *būk.zēl* Q 198b; *buk.zē^ll* P 186; *bū.k.s.zē.l* Q 91, 172, 188; *buk.s-* Q 79, 153, 157a, 161, 166; *bū^lk.s-* Q 94; *bu^lk.s-* Q 71; *bō.k.s-* Q 84, 89, 90, 170, 171, 174, 175, 178, 179; *bok.s-* Q 75, 79a; *bō.k.s-* Q 154; *bōy.k.s-* Q 72, 76, 82, 83, 155; *bōy.k.s-* Q 77; *baū.k.s-* Q 177; *baū.k.s-* Q 163, 181, 182, 241, 242; *būx.zēl* Q 211; *bōy.k.s-* Q 158a; *bū.k.s.zē^ll* Q 87; *bok.s-* Q 80, 168a; *baū.k.s-* Q 169; *bok.zē.l* P 56, Q 2a; *buk.zē.l* P 224, Q 2b; *buk.zē^ll* P 49, 50; *buk.zē.l* P 58, 118a, 176a, Q 2; *bok.s-* P 52, 53, 55, 57; *buk.zē^ll* P 113, 115, 117, 173 (ouder dan *bukrīm*), 176, 177a, 178, Q 15b, 240; *bok.s-* P 107a; *buk.zē.l* P 197; **voorzeel:** *vōr.zējl* L 429; **buikriem:** L 164, 215, 288a, 322a, P 116, 181, Q 98, 101; *bukrīm* L 313, P 223, Q 1; *bok-* L 414; *bō.k-* K 361; *bō.k-* P 51;

būkrīm L 314; *buk-* P 113 (leer), 173 (jonger dan *buk.zē^ll*), 227, Q 2b; *buək-* L 312; *bok-* I 214; *bōk-* K 358, 359; *bōk-* P 44; *bō.k-* K 357 *bōk-* P 46; *bōk-* K 314, 315, 316, 353, P 45 *bōyk-* P 47; *bōykri.m* K 318; *bō.k-* K 360; *bukrīm* P 172, 174, 175, 176a, 180, 182, 218, 219 *bōyk-* P 48; *būkrēm* L 271, 288c, 289, 294, 295 316, 318, 318b, 320a, 324, 370, 371a (leer), 373 377, 383, 422, 423, 432, Q 94b, 111, 117a; *bū.k-* L 368; *būx-* Q 121c; *bū^lk-* L 266, 269, 270, C 113; *bū^lk-* L 317; *bōjk-* L 360; *būkrēm* Q 187 *būkrejm* L 434; **buiksband:** *bū^l.ks.ba.nt* L 366 418, Q 5; *bōy.ks-* Q 3; *bōy.ks.ba.nt* Q 4 *bū.ks.ba.nt* L 315; *bū^l.ks-* L 365; **buikband:** *bū^l.k.ba.jk* L 266; *bū.k.ba.nt* L 317 (ketting) 356, 368; *buk-* L 312; *buk-* L 282, 286 *bū^l.k-* L 358, 359, 363, 364, 415, 416; *bok-* I 413; *bōy.k-* L 354; *bōy.k-* L 352, 355; *bū.k.ba.nt* L 362; *bū^l.k-* L 361; *bū^l.k-* L 360. 367; *bū.k.ba.nt* L 316; *buk-* L 313, P 176; *bōk-* K 278; **buikketting:** *bū.kkēteŋ* L 319, 369; *bū.k-* L 289, 289a, 289b, 318b, 328, 370, 371a; *bū.k-* L 371; **buikkettel:** *būkketel* Q 88; **buikhēlp:** *būkhēlp* L 426, Q 14; **treksingel:** *treksēŋel* I 163, 163a, 164, 191, 268, 271; **klingesingel:** L

Afb. 13. Smalle buikriem, schoftzadel en draagriem
1. smalle buikriem 2. schoftzadel 3. draagriem

295, 321, 331; **buiksingel**: *büksenjal* L 211, 290, 325, 331, 331b; *byk*- L 265.

7.5 RUGRIEM

(JG 1b, 1c, 1d; N 13, 69)

[Riem die een paard dat niet tussen berries is ingespannen op de rug draagt om de strengen op te houden. De rugriem wordt ook gebruikt bij het voorste van twee ingespannen paarden.

Zie afbeelding 14,1.]

rugriem: K 278a, 315, 353, 359, L 419, P 45, 47, 50, 51, 52, 55, 191, 193, 196, Q 7, 87, 94, 98, 101, 171, 174, 242; *røkrī.m* P 177a; *røk*- P 192, Q 74, 79, 154, 157, 159, 164a; *røx*- P 118, 120, 121, Q 71, 73, 75, 76, 77, 79a, 80, 155, 168a; *røx*- Q 72; *rex*- Q 178; *røkrīm* Q 162; *røx*- K 314, L 265, 312, 314, 316, P 48, 113, Q 177; *røk*- Q 152, 153; *røx*- Q 183; *røk*- Q 2, 2b; *røx*- Q 83; *rex*- Q 175; *ryk*- P 213; *røkrī?m* Q 78; *røxri?m* Q 158a; *røkrīm* P 172, 173, 176, 178, 222; *røx*- K 278, 316, 318, 358, L 286, P 44, 115, 117; *røx*- L 355a, Q 4; *ryk*- P 175; *røkrī?m* Q 156; *røxrēm* L 317; *røq*- Q 111; *røk*- L 289, 289b, 295, 331, 332, 370, 372, 373, 383, 422, 426, 429a, 432, Q 6, 8, 9, 18a, 33, 88, 94b,

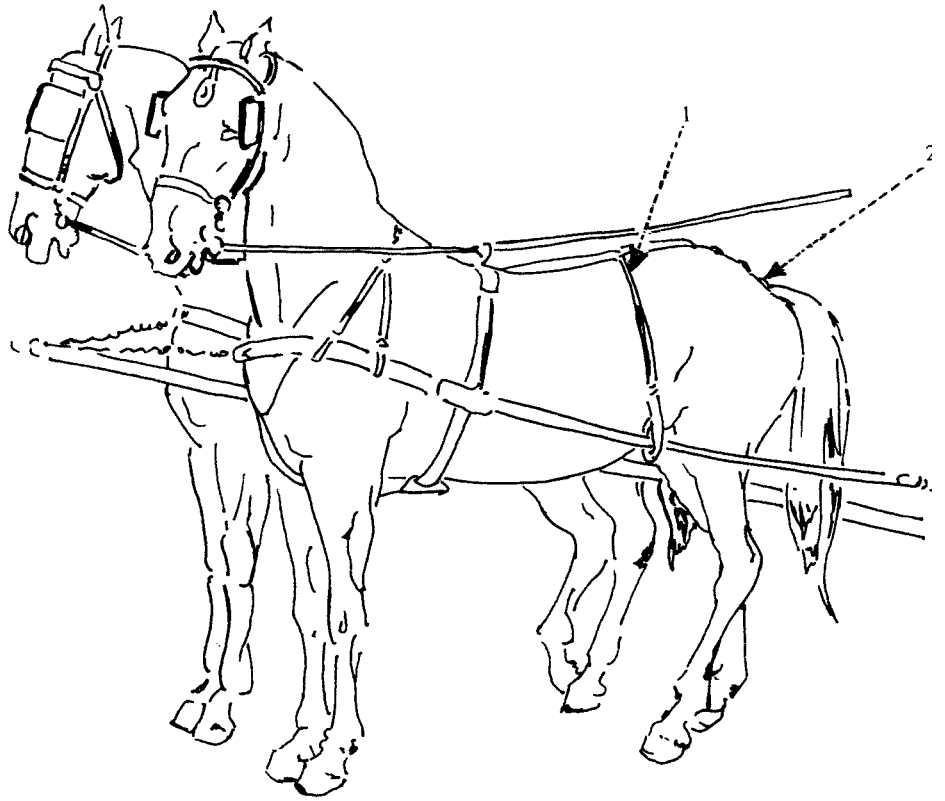
95, 121c, 172, 188, 211; *rek*- L 420; *røx*- L 416, Q 5; *røkrēm* Q 187; *røxri?m* K 357; **draagriem**: L 421, P 57; *drø.xrī.m* L 367, Q 2a, 82; *drøxrim* P 176a; *drāxrēm* L 271, 328, 332, Q 88; **lichtriem**: *lexriām* L 164; *lexrēm* L 321, 364; *lex*- L 331, 331b, Q 90; **riem**: *rī.m* Q 1; *rīām* Q 170; *rēm* L 366, 423, Q 91; **zeelriem**: *zēlrēm* Q 96d; **riem van de voorzeel**: *rīm van ə vjē.rzē.l* Q 89; **zeel**: *zēil* L 289b; **rugzeel**: L 360, 424, Q 11, 96c; *røk-zēil* L 318b, 377, 0426, Q 32a, 99*, 111; *røx-zēil* Q 182; *røk-zēil* Q 0112, 113; **helpzeel**: *hēlap-zēil* L 370; **bovenlicht**: L 354; **overhelp**: P 53; **sleehelp**: *šlēiphēlap* Q 20; **ophouder**: *ophēldār* Q 204a; **strenghouder**: L 362; **hachtendrager**: *haxtandrāgər* L 360; **kettingdrager**: *ketēndrāgər* Q 9; **klinkendrager**: Q 12; **achterlap**: *axtərlap* P 107a; **opheel**: *ophēl* L 315.

7.6 VOORSTRENGEN (kaart 18)

(JG 1b, 1c, 1d, 2c; N 13, 62)

[Strengen waar het voorgespan (dat is het voorste van twee ingespannen paarden) mee trekt en die aan de voorste schei of aan een haak in de berries van de kar of wagen zijn vastgemaakt.

I.10

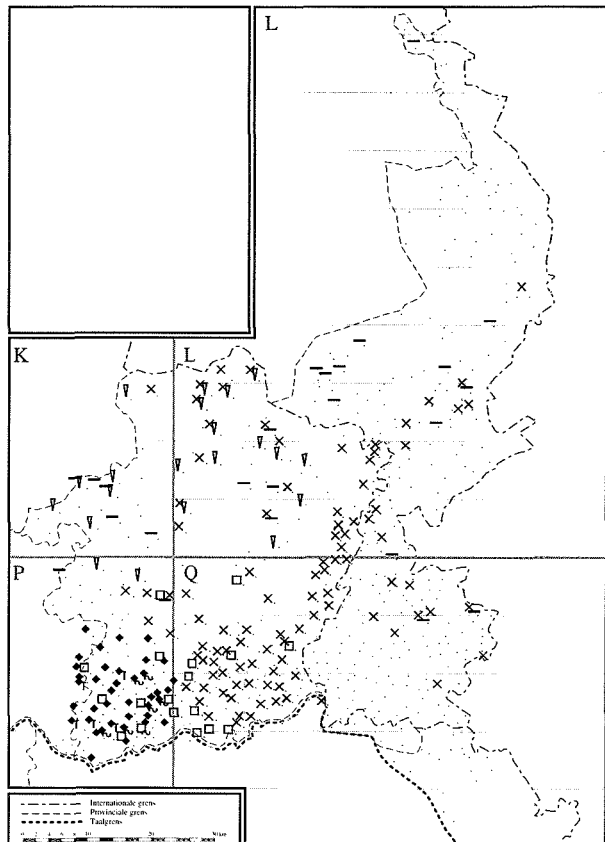
Afb. 14. Rugriem en staarriem
1. rugriem 2. staarriem

Afb. 15. Voorstrengen

Kaart 18. VOORSTRENGEN

- × zeel, zeelder, zelen, zeels en sst.
- ◆ staarten en sst.
- trekken, trekkers en sst.
- stroppen en sst.
- ∇ hachten en sst.
- † gespan en sst.
- ~ lengsel(s)

Wanneer drie paarden achter elkaar zijn ingespannen trekt zowel het eerste als het tweede paard met voorstrengen.

Zie afbeelding 15.]

voorzeelder: *vōrzejldār* Q 7, 96c; *vj̄r-* Q 111; *vēa.rzejlār* Q 5; *vīr.rzejlār* L 416; *ver-* Q 72; *vōrzejlār* L 369; *vīrzēlār* Q 4; *vj̄r-* Q 121c; *vō.rzj̄lār* Q 71; **voorzelen:** *vō.rzejlā* Q 73; *vōy^u.r-* P 119; *vōrzēlā* K 278; *vō.rzj̄lā* Q 2a; *vē^o.r-* Q 2; **voorzeels:** *vō.rzj̄.āls* L 313; *vō.rzj̄.āls* L 286; *vō.rzj̄.āls* L 414; *vōr-* L 413; volgende opgaven zijn enkelvoud: L 354, 359, 367, 421, P 55, 57, Q 11, 87, 88, 90, 168a; *vōrzejl* Q 6; *vōrzejl.l* L 423; *vō.rzejl* Q 157; *vōr-* L 328, 331, 331b, 332, 370, 371, 371a, 377, 424, 425, 426, 0426, 434, Q 9, 10, 32a, 96d, 98; *vō^u.r-* Q 14; *vōr-* L 325, Q 8; *vōr-* L 422; *vj̄r-* L 317, 372, Q 13; *vj̄r-* L 420; *vō.rzj̄.l* Q 76, 77; *vōr-* Q 75, 80; *vīr.r-* Q 82; *vōrzēl* Q 18a; *vō^u.r-* Q 33; *vōr-* Q 83; *vj̄r-* Q 117a, 198b; *vj̄rzēl* Q 0112; *vōrzejl* Q 79a; *vō.rzj̄.l* L 282; *vōr-* L 314, 315; *vōr-* L 312; **boomzeel (enk.):** *bōymzejl* Q 167, 168; *bōymzē.l* Q 158a; *bō.m-* Q 183; **trekzeel (enk.):** Q 83, 91, 92, 94, 171, 172, 174, 177; *trekzejl* Q 163; *trekzejl* L 271; *trekzē.l* Q 154,

155, 157a, 168a, 178, 179; *trekzē.l* Q 169; *trek-* Q 181; *trekzē.l* Q 183; *trekzē.l* Q 81,182; **voorspanzeel (enk.):** *vōrspanzejl* Q 112a; **zeel (enk.):** Q 88; *zejl* Q 205*; *zē.l* Q 161; *zē.l* Q 175; *zē.l* Q 198b; **voorstrengen:** L 269, P 47, 49, 52, 53, Q 95 (enk.?), 97 (id.), 193; *vōrstrej* (enk.?) K 359, L 164, P 44; *vēr-* (enk.?) L 363; *vīr-* (enk.?) L 364; *vōrstranjā* P 45; *vō.rstrejgān* L 312; *vō.rstrejgān* L 353; *vō^u.rstrejgā* P 118a; *vō.r-* Q 1; *vōrstrejgā* K 357, 358, P 50, 56; *vō^u.r-* P 176, 176a; *vōr-* K 278; *vo^o.r-* K 316; *vīr-* Q 4; *vi(ə)r-* L 360; *vōrstrejgā* L 295, 383, 432; *vōrstrejgā* P 46, 48, 58; *vō^u.r-* P 113; *vōrstrejgā* L 270; *vōrstrēn* L 315; *vōrstrēnā* L 322a; **zeelstrengen:** *zejlstrrej* (enk.?) Q 204a; **strengen:** K 358, L 365, 419; *strej* (enk.?) Q 160; *strej* (enk.?) L 319, 417, 418; *stranjā* K 359, P 51; *strejgā* L 315; *strejgā* K 360, Q 166; **voorstrengels:** L 356; **strengels:** L 362; **voorstaaarten:** *vōrstet* P 174; *vō^o.r-* P 117; *vō^u.rstet* P 188; *vō^u.r-* P 107a; **boomstaaarten:** P 191; *bōymstet* P 120; *bom-* P 118; **karstaaarten:** *kē^o.rstet* P 188, 195; **lange staaarten:** P 196; **staaarten:** *stet* P 114, 115, 118 (bij wagen), 121, 172, 173, 175, 176, 176a, 177, 177a, 178, 179,

180, 182, 184, 186, 187, 192, 197, 218, 219, 220, 223, 224, 227, Q 78, 152, 156, 159 (id.), 165; **boomtrekken:** *boumtræk* (enk.?) Q 240; *bom-* (enk.?) Q 164a; *boumtrækā* Q 159; *bō.m-* Q 241; *bom-* Q 164; **voortrekken:** *vōrtrek* (enk.?) Q 79; *vō.rtrækā* Q 153; *vō²r-* Q 78; *vōr-* Q 77; *vēr-* Q 2; **voorstreppen:** *viōstā trækā* Q 242; **langtrekken:** *lanjtrækā* P 179; **trekken:** P 116, 193, 222; *trækā* Q 3, 91; *trækā* P 223; **voortrekkers:** *vērtrekārs* Q 2b; **voorstroppen:** K 315, L 366; *vōrstrōp* (enk.?) Q 20; *vōrstrōp* (enk.?) P 44; *vōrstrōpā* K 318, 361, L 295; *vōar-* K 358; *vōr-* K 314; *vēr-* Q 2; *vīarstrēpā* L 364; **karrestroppen:** *kerāstrōp* L 331; **stroppen:** L 159a (enk.?): *strōp* L 288a, 289, 289a, 289b, 318b, 330; *strōp* L 294, Q 117a; *strōpā* L 317; *strōpā* Q 0112; *strēpā* L 416; *strēpā* L 366; **voorhachten:** L 361, P 56; *vōrhaxtān* L 313; *vōrhaxtn* K 314; *vōrhaxtā* K 318, 357, L 286, P 51; *vōr-* K 353; *vī²r-* L 360, 415; *vīa.r-* L 417; **hachten:** *haxtān* K 278a, L 312, 315, 352, 355, 358; *haxtā* K 316, L 413; *hāxtān* L 314; **voorgespan:** *vō.rgāspan* P 224; *vōyr-* P 182; *vōr-* P 175; **gespan (bij wagen):** *gāspan* P 173, 177; **voorspanners:** L 374; **lengsels:** *lēnsāls* P 195, 219, Q 159; *lēnsāls* P 187, 188 (ouder dan *kē²rstet*), 220; *lēnsāls* P 222; *lēnsāl* (enk.) P 233; **voorklinken:** *vōrkleŋkā* Q 12; *vī²r-* Q 111; **karklinken:** Q 99*; **klingen:** *kleŋā* L 320a, 368; **voorspanklingen:** L 268; **voorkettingen:** Q 170 (enk.); *vōrketēŋā* L 270, 429a; *vōrketēŋ* (enk.) Q 9; **voorkettinkjes:** *vōrketāŋskās* L 282; **voorspankettingen:** L 209, 271 (enk.); *vōrspanketēŋā* L 244c, 321; **voorspanketting (enk.):** *vōrspanketēŋ* L 270; **zeelkettingen:** Q 211; **boomkettelen:** *bō.mketālā* Q 188; **voorreep (enk.):** *vōrrēp* L 163, 163a.

8. Staatriem

8.1 STAARTRIEM

(JG 1b, 1c, 2b, 2c; monogr.)

[Riem die onder de staart van het paard doorloopt en aan het haam of aan het borsttuig is vastgemaakt als het paard geen zadel draagt. Dit onderdeel van het paardetuij was al aan het verdwijnen in de laatste fase van het met kar en paard rijden. Het belet dat het haam naar voren schuift als het paard het hoofd buigt.

Zie afbeelding 14.2.]

staartleer: K 316, 361, L 282, 354; *stertlē^r* L 319, 367, 368; *stert-* L 313, 364, 369, 370, 413, P 51a; *start-* L 317, 355a, 356, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 366, 371, 372, 414, 415, 416, 417, 419, 421, 422, 423, 424, Q 1, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 88, 96c; *stet-* K 314, 318, 353, 357, 358, 359, P 45; *stat-* Q 84, 86, 87, 90, 91, 188; *startilē^r* L 315; *stetlē²r* K 315; *stertlē²r* K

360; *stetlē²r* P 44; *startilē^r* L 312, 418, 420 *stetlē²r* P 46, 51; **staartleer:** *stetlē^r* Q 86 **staarttoom:** Q 71; met Oostlimburgse ontwik keling voor labiaal: *stattōu.m* Q 167; *sta.tōuŋ* Q 74; *stat-* Q 168; *stattō²m* Q 187a; *stattōu.m* C 163; *stattōum* Q 88; met Westlimburgse difton gering uit scherplange ô: *statt'ōum* P 187, 188 Q 79, 79a, 152, 156, 157, 164; *statt'ōum* Q 73 *statt'ōu⁽ⁱ⁾m* Q 78, 153; *statt'ōu⁽ⁱ⁾m* P 120, 121 *statt'ōu⁽ⁱ⁾m* P 119 (vroeger ook in kar); *stattō.n* Q 164a; *stattō.m* Q 75, 76, 77, 80, 83, 84, 89, 90, 94, 154, 155, 157a, 161, 169, 170, 171, 172, 174, 175, 177, 178, 179, 181, 182, 242; *sterttun* K 361; *sta.t-* Q 2; *stat-* P 55, 56, 57, 58, Q 2a *starttuam* Q 1; *stattu⁽ⁱ⁾m* P 118a; *stattu⁽ⁱ⁾m* P 52 53; *stettūm* P 46; **staatriem:** P 191, Q 74 *stati^r.m* Q 82; *starti^rm* L 314, 353; *stat-* P 119 Q 94, 170; *stertrim* K 278, L 282, 286; *start-* C 3; *statriem* P 189; *starti^rm* L 316, 362, 366 368, 372, Q 9, 12, 13; **staartsriem:** *stetsi^rm* K 353; **staartteugel:** P 118a, 174, 175, 179, 180, 182, 184, 186, 189, 190, 195, 196, 197, 214, 218, 219, 223, 227; *stattō.gāl* Q 164; *statthō.gā* Q 166; *statthō.gāl* Q 158; *stattōy.gāl* P 177, C 159, 160; *stattōy.gāl* P 192; *stattōy.gāl* P 118 177a; *stettōy.gāl* P 47, 48; *stat-* P 49, 50, 117, 173, 176, 176a, 178; *statthōy.gāl* P 113, 115 (ook in kar), 172; *startiō.gāl* Q 247, 247a; *statthij.gā* Q 240; *starti²y.gāl* Q 200; *start-* Q 192 *stattij².gāl* Q 241; **staartband:** L 352; **staart haam:** *starihām* L 314; *stathō.m* Q 168a *stathōm* Q 72; **streng:** L 364.

9. Zadel en toebehoren

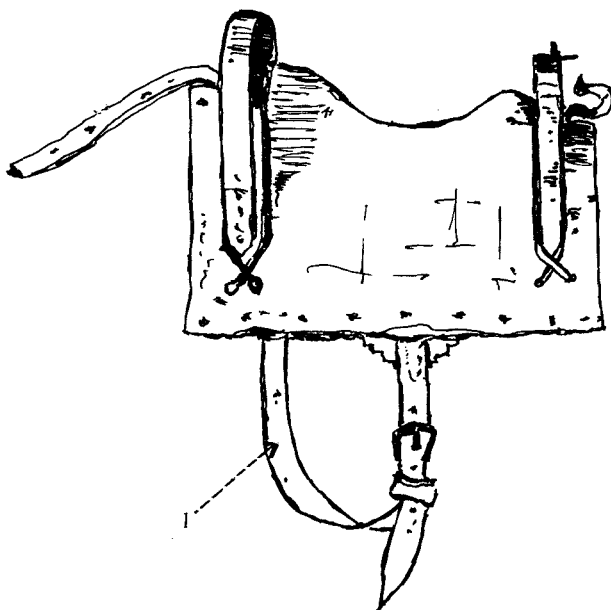
9.1 SCHOFTZADEL

(JG 1a, 1b; N 13, 64a; monogr.)

[Het zadel dat een tussen berries ingespanner paard op de schoft draagt.

Zie afbeelding 12,5; 13,2 en 16.]

zadel: *z'adāl* Q 222; *zā.l* L 354, 355, 416, 417 418; *z'āl* L 290, 369, 370, 371, 371a, Q 116 119, 121, 200, 211, 247, 247a, 257, 258, 259 260, 261, 262, 263, 278a, 283, 284a; *zāl* K 317a 353, 358, L 191, 209, 211, 215, 244c, 266, 268 269, 270, 271, 288c, 289, 289a, 294, 295, 316 317, 318, 318b, 319, 320a, 321, 322, 322a, 324 328, 330, 331, 331b, 332, 355a, 356, 358, 359 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368 372, 377, 382, 383, 387, 415, 419, 420, 421 422, 423, 424, 426, 0426, 429, 429a, 432, 434 Q 2, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 3, 14, 15b, 18a, 19a 32a, 33, 88, 96c, 97, 101, 111, 112a, 117, 204a 205; *zād.l* L 352, Q 282, 284; *zāilⁱ* L 361; *zā.l* I 414, Q 1, 2, 3, 5, 71; *z'āl* K 360, 361; *zāl* K 314 315, 316, 359, L 159a, 163, 163a, 164, 413, I 44, 46, 48, 50, 51, 56, 107a, 113, 115, 117, 172

Afb. 16. Schoftzadel
1. singel

177, 177a, 178, 180, 182, 187, 220, Q 4, 72, 75, 78, 79, 79a, 80, 82, 83, 84, 87, 90, 91, 95, 157a, 160, 164, 170, 172, 174, 187, 188, 193, 198b; *zōl* K 318; *zōrl* K 357, P 45, 57, 176; *zōl* L 313, Q 166; *zōl* Q 167; *zōl* K 278, P 175; *zōl* L 315, Q 154; *zōl* L 312; *zōl* L 282, 286, 314, P 47, 49, 52, 53, 58, 118, 118a, 120, 121, 173, 174, 176a, 179, 184, 186, 188, 192, 195, 197, 213, 219, 223, 224, 227, Q 73, 89, 152, 153, 156, 157, 168a; *zōl* L 353, Q 2a; *zōl* Q 159; *zōl* P 119; *zōl* Q 162; *zōl* Q 155; *zōl* Q 94, 171, 175, 178, 179; *zōl* Q 158a; *zōl* Q 76, 77, 161, 168, 169, 177, 181, 182, 240, 241, 242; *zōl* Q 163; *zōl* Q 74; **karzadel:** L 325, Q 113; *kerzāl* L 290; *karzāl* L 265, Q 20, 99*, 0112; *ker-* L 289b, 322, 374; *karzāl* Q 94b, 198b; *kār-* Q 96d; *kār-* P 214; *kārzāl* P 55, Q 165; *kār-* P 175; *kārzāl* P 222; *kārzāl* P 188; **karrezadel:** *kārzāl* Q 121c; *kerz-* L 331; **draagzadel:** Q 101; **rugzadel:** Q 98; **wagenzadel:** L 325; **werkzadel:** *wērzk-zāl* K 316; **het dek:** *at-dek* L 322.

9.2 RIJZADEL

(JG 1a, 1b)

[Zadel dat gebruikt wordt bij het berijden van een paard.]

rijzadel: *reijzāl* L 354; *rizāl* L 319, 373; *ri-* L 361, 362; *ri-* L 356; *ri-* L 317, 358, 359, 360, 363; *ri-* L 364, 365, 366, 367, 368, 369,

370, 371, 372, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, Q 6, 7, 8, 10, 12, 13; *ri-* L 316; *reij-* Q 11; *reij-* K 353, L 355, Q 9, 88, 96c; *reij-* Q 2; *reij-* K 317a, 358; *reijzāl* L 352; *ri-zāl* Q 188; *reij-* K 318, Q 5, 87, 90, 91, 172; *reijzāl* K 316; *reijzāl* Q 84, 157a; *reij-* P 48, 177, 177a, 187, 220, Q 160; *reij-* P 113, 117, 172, 178, Q 79, 79a; *reijzāl* P 57; *reijzāl* K 361, L 414, P 46, 49, 50, 51, 56, 176, 218, 219, Q 1, 71, 72, 75, 80, 154; *reij-* K 314, 315, 359, L 413, P 44, 115, 173, 182, 214; *reij-* Q 168a; *reij-* P 224; *reijzāl* K 360; *reijzāl* Q 2a; *reijzāl* Q 82, 83; *reij-* Q 83, 170; *reijzāl* K 357, P 45; *reijzāl* Q 166; *reijzāl* Q 162; *ri-zāl* L 312; *reij-* L 286, 313, 314, Q 3; *reij-* Q 73; *reij-* P 52, 118, 118a, 119, 120, 121, 184, 186, 188, 195, 223, Q 74, 78, 159, 164; *reij-* P 53, 174, 179, 180, 197; *reij-* P 192, Q 152, 153, 157, 165; *reij-* P 55, 58, 175; *reij-* P 227; *reij-* Q 156; *reij-* Q 89; *reijzāl* L 315; *reijzāl* L 353; *reij-* K 278; *reij-* P 176a; *reijzāl* Q 94, 171, 175, 178, 179; *reijzāl* Q 167; *reijzāl* Q 158a; *reijzāl* Q 161; *reij-* Q 77; *reij-* Q 241; *reij-* Q 155, 240; *reij-* Q 242; *reij-* Q 168, 169, 177, 181; *reijzāl* Q 76; *reijzāl* Q 182; *reij-* Q 163; *reijzāl* P 47; *reijzāl* L 282; **zadel:** *zāl* Q 174.

9.3 STIJGBEUGELS

(JG 1a, 1b)

[Metalen, van onderen afgeplatte, aan een riem

bevestigde ring waarin een ruiter de voet zet om op of af te stijgen en om op te steunen bij het rijden.]

stijgbeugelen: *stīgbō.gəl* Q 9; *stī-* P 197, Q 160; *stī-* Q 240; *stivbū.gəl* Q 181; *sti-* Q 178; *stibi^e.gəl* Q 94; *stibi^e.gəl* Q 84; *stī.gbī.gəl* Q 5; *stibē^a.gəl* Q 83; *stī.gbē.gəl* L 418; *steīg-* Q 3; *stivbyø.gəl* Q 181; *stī-* Q 167; *sti-* Q 179; *stī.byø.gəl* Q 168; *stivbū.gəl* Q 95; *stibūy^r.gəl* Q 182; *stivbyø.gəl* Q 113; *steībō.gəl* L 420; *stibō.gələ* L 370, Q 13; *stī-* Q 7; *stī-* Q 10; *stibō^a.gələ* Q 6; *stibē.gələ* Q 87; *stibūy.gələ* Q 175; *stibū^o.gələ* Q 172; *stibūy.gələ* Q 188; **stijgbeugels:** *stīgbō.gəls* L 371; *stiv-* L 312, 371; *stī-* K 357, 359, 360, 361, L 282, 286, 313, 314, 315, 316, 319, 352, 353, 369, 413, 414, P 51, 58, 118a, Q 8, 13, 75, 79a, 80, 96c, 153, 164; *stīa-* P 120; *stīa-* K 318; *stī^hv-* L 372; *stī^h-* L 421; *stīv-* P 44, Q 11; *stī-* P 119, Q 12, 71, 73, 78, 83, 152, 156, 157, 159, 161, 165, 166; *stī-* P 224, Q 79, 154, 157a; *stēg-* L 423; *stē-* K 353; *steī-* Q 76; *stē-* Q 1, 2; *stibōgəls* K 278, 358, P 45, 46, 47, 50, 174, 214; *stīa-* K 315, 317a; *stī-* P 175; *stī-* Q 158a; *stē-* K 314; *steīg-* P 49; *stī-* K 316; *stibūy.gəls* Q 177; *stibūy.gəls* Q 169; *stēvbi.gəls* L 363; *stibi^e.gəls* Q 170; *stīgbī^r.gəls* Q 171; *stī-* Q 89; *stibi^e.gəls* Q 90; *stīgbī^r.gəls* Q 91; *stibi^r.gəls* P 52, Q 2; *stibi.gəls* L 358, 359, 361, 362, 365, 367, 368, 415; *stē^hv-* L 360; *stēv-* L 364; *stē-* L 417; *stē-* L 366; *stī-* L 359; *stibē.gls* P 55; *stibē.gəls* L 355, P 56; *ti-* Q 2a; *stī.g-* L 416, Q 82; *stī-* Q 72; *steī-* L 356; *stī.byø.gəls* Q 155; *stī-* Q 174; *stī-* Q 163; *stibūy.gəls* Q 77; *stī-* Q 162; *stivūy.gəls* Q 242; *stī.būy.gəls* P 118, 177, 195; *stī-* P 48; *stī.bōy.y.gəls* P 121; *stibūy.gəls* P 178; *stī.bō^y.gəls* Q 74; *stibūy.gəls* P 176; *stī.būy.gəls* P 177a, 184, 186, 187, 188, 220, 223; *stibūy.gəls* P 113, 117, 172, 173, 179, 180, 182; *stī^h-* P 219, 227; *stī-* P 218; *stī^hvby^o.gəls* L 419; *stī.byø.gəls* Q 241; *stī-* L 422; *stibūy^r.gəls* L 424; *stī^hbū^o.gəls* L 317; *stībəls* P 115, 176a; *stī.bəls* P 192; **stootbeugels:** *stūæt.bō.gəls* L 354; **beugel (enk.):** *bō.gəl* Q 88; **stijgbeitel:** *stibi^r.təl* P 53; *stibē.təl* P 57; **stijge:** *stīvə* Q 168a.

9.4 ONDERZADEL

(N 13, 64a en 64b)

[Een vilten lap of een kussen dat onder het zadel ligt. Zie ook lemma 13.2 PAARDEDEKEN ONDER HET ZADEL.]

onderzadel: L 211, 215, P 188, Q 18a, 97, 98, 101; *ondərzāl* L 265, 271, 317, 360; *ondər-* P 176, Q 2, 204a; *ondər-* L 209, 244c; *onər-* L 416; *onər-* K 357, L 413, 416; *uṅər-* L 432, Q 33; *u-ṅər-* L 420; *onər-* L 266, 268, 269, 270, 288c, 289, 289a, 289b, 290, 294, 295, 318, 318b, 320a, 321, 322, 322a, 324, 325, 330, 331, 331b, 332, 370, 371a, 372, 373, 374, 377, 383, 422,

0426, 429a, 434, Q 9, 20, 32a, 111, 117a; *ōṅər-* Q 113; *ṅṅər-* L 266, 268, 269; *āṅər-* L 387 *onərzāl* L 369; *onərzāl* L 366; *u-ndərzāl* K 314 *ondər-* L 164, Q 94b, 96d, 198b; *ōndər-* Q 95 197a, 203a; *ondər-* K 278, 316, P 48, 107a *ōndər-* L 159a; *onər-* K 359, Q 4; *ond^orzāl* L 176a; *ondər-* L 312, 314, P 213, Q 156; *ōndər-* L 286; *onər-* Q 72; *ōndərzə(ə)l* P 222; *ondərzəə* L 282; *onərzāl^h* Q 71; *onərzəl* Q 77; **onderzedel:** *onərzəl* Q 121c; **ondenzedel:** *onəzəl* (211; **kussen:** *kōsən* L 314; *kōsə* L 324, Q 14 *kisə* L 355a; *kēsə* Q 15b; volgende opgaven zijn meervoud: L 425; *kōsəs* P 44; *kōsəs* P 175; *kēsə* Q 2b; **zadelkussen:** Q 98; *zōlkōsə* K 318; *zālkkōsə* Q 9; *zāl-* Q 193; *zāl^o-* Q 78; *zālkkōsəs* (mv.) (162; *zālkkōsəs* (mv.) L 0426, 429; **onderkussen** *ondərkōsən* Q 94b; **kussens van de zadel** (mv.) *kōsəs* *van də zāl* Q 95.

9.5 SINGEL

(JG 1a, 1b; N 13, 72; monogr.)

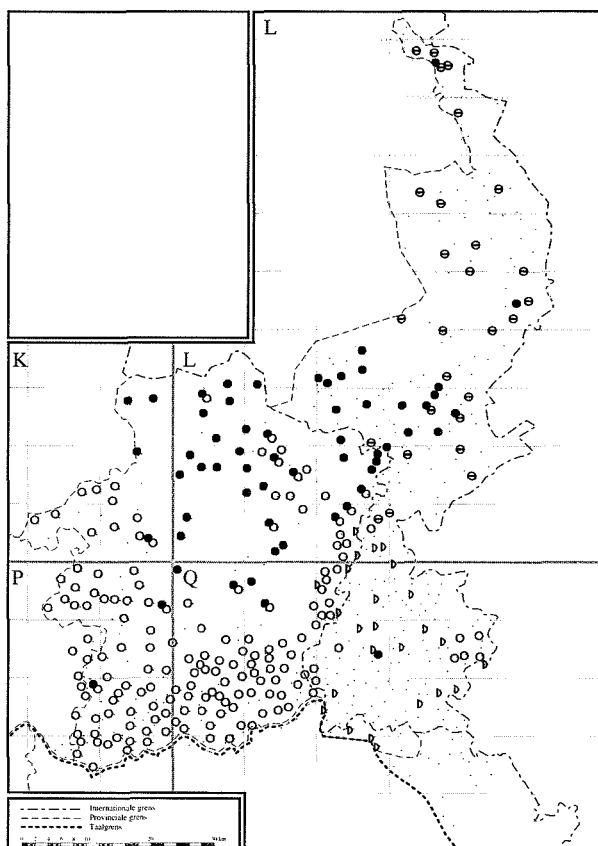
[Riem die het zadel op zijn plaats houdt. Hij i aan de zijken van het zadel vastgehecht en wordt onder de buik van het paard door midde van een gesp gesloten.

Zie afbeelding 12,6 en 16,1.]

singel: *si.ṅəl* Q 181; *siṅəl* P 115, 176 (rijzadel) 195, Q 79, 155, 160, 161, 163, 165, 167, 168 168a, 169, 182, 240, 241, 242; *si^r.ṅəl* Q 177 *si^r.ṅəl* Q 164; *se.ṅəl* K 318, L 282, 313, 314 315, 317, 319, 352, 353, 354, 355, 356, 358 359, 360, 361, 362, 363, 364 (rijpaard), 365 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 415, 419 420, 424, 422, 423, 424, P 51 (rijzadel), 56, Q 6 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 76, 77, 83 (rond buik), 87 88, 96c, 178; *s^e.ṅəl* Q 84, 90, 91, 172; *seṅəl* F 278, 314, 315, 316, 317a, 357, 358, 359, L 164 215, 244c, 266, 269, 270, 286, 289, 295, 318 318b, 320a, 322a, 324, 328, 330, 332, 355a 371a, 377, 383, 387, 413, 414, 416, 417 (rij zadel), 418, 429, P 44, 46, 47, 49, 50, 52, 53, 55 57, 58 (rond hele buik), 113, 118a, 119, 120 172, 173, 175, 176a, 177, 177a, 179, 180, 182 184, 186, 187, 188, 214, 218, 219, 220, 222 223, 224, Q 2, 3, 5, 15b, 32a, 73, 79a, 89, 95 96d, 152, 153, 154, 156, 157, 157a, 158a, 159 162, 166, 170, 171, 174, 175, 179, 188, 193 *seṅəl* P 45, 48, 121, 174, 178; *se.ṅəl* L 312 *siṅkəl* Q 78; *seṅkəl* Q 74; **buiksingel:** *būksēṅə* L 211, 268, 271, 289a, 322, 331, Q 20, 97; *bij^k-* L 265; **karzadelsingel:** *kē^orzāl^odālsēṅəl* P 175 **zadelsingel:** *zālsēṅəl* L 288c, 331, 331b, Q 2 *zāl^o-* P 118; **singel van de zadel:** *seṅəl van d. zəl* L 282; **buikriem:** Q 196, 196a; *bukrīm* L 177, 197, 223; *bok-* L 414; *būkrīm* L 314; *buk-* P 227, Q 78 (weinig gebruikt); *ba^y.k-* Q 162 *bō.k-* P 48; *ba^hkrīm* Q 72; *bū.krīm* L 290; *buk-* P 115, 176, Q 164; *bōk-* Q 178; *bō^yk-* K 318 *bū.krēm* L 417, 418 (weinig gebruikt); *bukr^rēn*

Kaart 19. DRAAGRIEM

- hulp en sst.
- ▷ sst. met help
- licht en sst.
- ◉ lichtriem

Q 200, 247, 247a; *bū.krēm* L 368 (weinig gebruikt), 369; *būk-* L 246, 294, 295, 318b, 321, 322, 325, 425, 429a, Q 14, 19a, 32a, 94b, 99*, 101, 111, 0112, 197a, 198b, 203a, 205*; *bū²k-* L 266, Q 113; *bū⁽²⁾k-* L 317; *bū^e.k-* L 367; *būx-* Q 121c; *būkrēm* Q 187; *būkrejm* L 434; *būkre.īm* K 357; **buikriem aan de zadel:** *būkrēm ān dā zāl* Q 101; **buiksriem:** *būksrīm* L 164; **singelriem:** *señālri.m* K 360, 361, Q 1, 2, 75, 80, 82, 83; *señālri.m* K 358, Q 2a, 94; *señālriēm* Q 71; *señālri.m* L 282, 413, Q 4; **pensriem:** *pensrīm* P 58; *pensrī.⁰m* Q 72; **zadelriem:** *zō.lri.m* Q 72; *zōl-* Q 83; *zō²l-* Q 165; *zō^k.āl-* Q 240; *zōjāl-* Q 168; *zālri.m* K 353; *zōl-* K 359, L 163, 163a, P 172; *zālri.m* L 355; *zō²l-* L 286; *zālriēm* L 271, 288c, 289b, 316, 371a, 426, 432; **zadelsriem:** *zālsrēm* Q 121c, 211; **riem van de zadel:** *rī.m van dā zōl* K 359; *~ van ə zō²l* P 192; *rī.m van ə zō²l* P 52; *rē.m van ə zōl* P 51; *rēm van ə zāl* L 363, 364; **riem:** *rē.m* Q 168a; **buikband:** *būk.bant* L 209; *buk.bā.nt* P 195; **zadelband:** *zālbant* L 191; **buiklicht:** *boyklēx* L 372; **buikzeel:** *būk>zejl* Q 18; **zadelgord:** *zālgōrt* L 0426; *zālgōt* Q 204a; *zālgō²t* Q 111; **gord:** *gōrt* Q 18a, 111; *gōrt* Q 200; *gō²rt* Q 247, 247a; **buik-**

gordel: *būk>gōrdāl* Q 111; **gordel:** *gōrdāl* Q 117a; volgende termen zijn verwijzingen naar het van gaatjes voorziene einde van de singel, bestemd om in de gesp te worden gestoken (de stoot), en het riempje waardoor de stoot wordt gestoken (de passant): **stoot:** *stōt* Q 171; *stōjt* L 377; **singelbestoot:** *señālbəstūət* Q 2; **passant:** *pəsānt* Q 171.

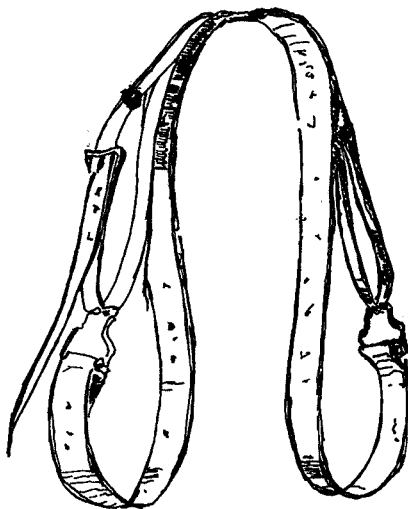
9.6 DRAAGRIEM (kaart 19)

(JG 1b, 1c, 2a, 2b; N 13, 70)

[Riem die op het lagere middengedeelte van het schoftzadel wordt gelegd en die twee lussen bevat die de berries van de kar ophouden.

Zie afbeelding 12,7; 13,3 en 17.]

hulp: K 361, L 426, P 108, 223, Q 9, 12, 153, 156; *hōlp* P 51a, 121, 222; *hō.ləp* L 421, P 186, Q 162, 177, 179, 182, 241; *h.ōləp* Q 242; *hōləp* Q 155a; *ō.ləp* L 422; *ōləp* L 423; *hō.ləp* Q 188; *hō.lp* Q 71; *hōlp* K 353a, P 107a; *hō.ləp* K 359, 360, L 420, P 44, 46, 58, 113, 115, 117, 172, 173, 179, 184, 187, 188, 192, 195, 220, 223, Q 73, 74, 75, 78, 79, 79a, 80, 118, 118a, 119, 120, 121, 152, 153, 155, 157, 157a, 158a, 159, 160,

Afb. 17. Draagriem

161, 164, 166, 167, 168, 169, 172; *ø.lap* L 424, Q 6, 11, 88; *h'qlap* K 318; *hqlap* K 314, 315, 316, 318b, 353, 357, 358, L 419, P 45, 47, 48, 49, 50, 51, 54, 55, 119, 174, 175, 178, 180, 182, 214, 219, 224, 227, Q 76, 89, 92, 93, 94, 95, 96d, 158, 170, 178, 188; opgaven uit het ont-rondingsgebied: *hēlp* L 312, 372, P 52, 53, Q 3, 72, 82, 83; *hēlp* L 416; *hē.lap* P 56, 57, Q 2, 2a, 83; 87, 90, 91, 171; *hē.lap* L 317, 358, 359, 360, 361, 362, 366, 367, 368, 415; **karhulp**: L 422, 424, Q 88, 99*; *kārnhōlp* Q 81; *kēr-* P 120; *kārnhō.lap* Q 163, 181; *karø.lap* Q 7; *karhō.lap* Q 188; *kēərnhōlp* P 54; *kārnhō.lap* Q 77, 168a, 174, 175; *kēər-* P 177; *kēər-* P 177a; *kēr-* P 197, Q 153, 165; *karø.lap* Q 8, 9, 10, 12, 13, 96c; *kār-hōlp* Q 94b; *kēr-* P 107a; *kēər-* P 218; *kēərōlp* P 176; *kēr-* P 176a; *karhylp* P 213; opgaven uit het ontrondingsgebied: *kārnhēlp* Q 86; *kā.r-* Q 5, 83; *kērhē.lap* P 52, 55; *kēr-* Q 83, 89, 94; *kār-hēlp* Q 91; *kāre.lap* Q 84; **zadelhulp**: Q 77, 82; *zayəlhōlp* P 118; *zālhōlp* L 424; *zōlhōlp* Q 90; *zōl-* P 176a; *zōjəlhō.lap* Q 178; *zōlhōlp* Q 187; opgaven uit het ontrondingsgebied: *zōlhēlp* Q 86; *zōlhēlp* Q 170; *zōl-* P 53; **bovenhulp**: *byə-vəhōlp* Q 77, *bōvəhōlp* Q 158; met ontronding: *buəvən(h)ēlp* Q 83; **zadelhulp**: *zālhēlp* L 425, 429, 429a, 434, Q 14, 18, 18a, 19a, 20, 33, 97, 98, 111, 0112, 113, 205*; *zōlhēlp* Q 193; *zāl-hēlp* Q 101, 204a; *zōl-* Q 198b; *z'ālhe.lap* Q 200, 247, 247a; **zadelshelp**: *zālshep* Q 121c; *zālshēlp* Q 211; **buikhulp**: Q 121c; **karhulp**: *karhēlp* Q 113; **overhulp**: *ōvərhēlp* Q 9; **licht**: *lext* K 278a, 317a, 361, L 282, 286, 289, 289a, 289b, 312, 313, 315, 316, 317, 318b, 319, 322, 322a, 324, 325, 328, 330, 332, 352, 354, 355, 355a, 356, 362, 363, 364, 365, 369, 370, 371,

371a, 374, 414, 416, 417, 418, 419, P 176, Q 1 2b, 4; *lext* K 278, L 314, 353; *lext* L 288a; *lēp* L 360; *lex* L 164, 269, 372, 420, Q 2, 5, 151 101; *lēxt* L 413; **karlicht**: *kārlex* Q 3; **zadellicht**: *zāllext* L 288c, 319, 320a; **riem**: L 352, 353; **lichtriem**: L 159a, 164, 191, 209, 211, 214, 325; *lexrīm* L 163, 163a; *lēx-* L 265; *lix-* L 290; *lextrēm* L 294, 295, 321; *lex-* L 244c, 246, 268, 270, 271, 332, 377, 383, 387, 0426, 432; *lēx-* L 266; **lichteriem**: *lextārēm* L 331; **draagriem**: (L 75; *drāxrēm* Q 9; *drōx-* Q 91; **zadelriem**: *zōl'lrīm* Q 72; *zōl'lrīm* P 58a; *zāl'rēm* Q 32a; **karriem**: *kārri.m* Q 168; *kār'rīm* Q 72; **berreriem**: P 189; **buikketting**: L 317; **zeel**: *zēl* Q 240; **ophouder**: *opheldər* L 294.

10. Brede buikriem

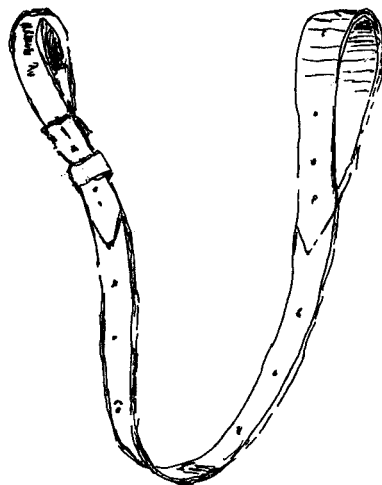
10.1 BREDE BUIKRIEM (kaart 20)

(JG 1a, 1b, 1c, 2b, 2c; N 13, 73)

[Riem die onder de buik van het paard wordt gespannen en aan de twee uiteinden van de berries wordt vastgemaakt. Hij zorgt ervoor dat het paard steviger tussen de berries staat en voor komt dat de kar opkijpt. Deze riem is breder dan de smalle buikriem (7.4) omdat hij bij het opklimmen van de kar niet in de buik van het paard zou snijden.

Zie afbeelding 12,8 en 18.]

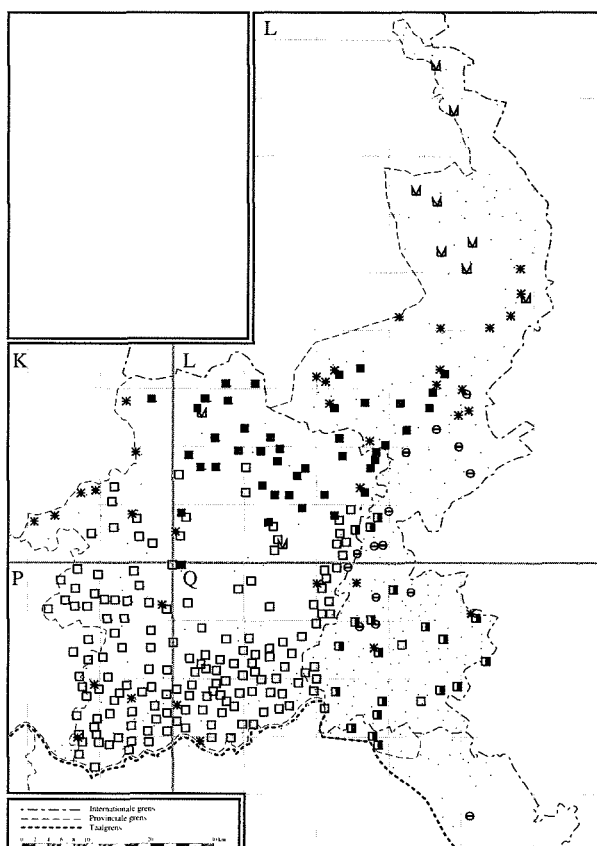
onderhulp: Q 1, 81; *ōndərnhōlp* P 222; *ōndərnhōlp* Q 187; *ōnər-* Q 71; *ō.ndərnhō.lap* Q 162; *ō.ndər-* L 352, P 186, 195; *ōndər-* Q 74; *ō.nər-* Q 163, 177, 179, 242; *ōnər-* Q 181, 182, 241; *ōnərnhō.lap* L 421, 422, Q 7; *ō.ndərnhō.lap* Q 188; *ō.ndərnhō.lap* Q 88, 160, 161, 164, 172, 175; *ōn-*

Afb. 18. Brede buikriem

Kaart 20. BREDE BUIKRIEM

- onderhulp
- onderhelp
- buikhulp
- onderlicht
- * sst. met riem
- Ⓜ buik-/kwikband

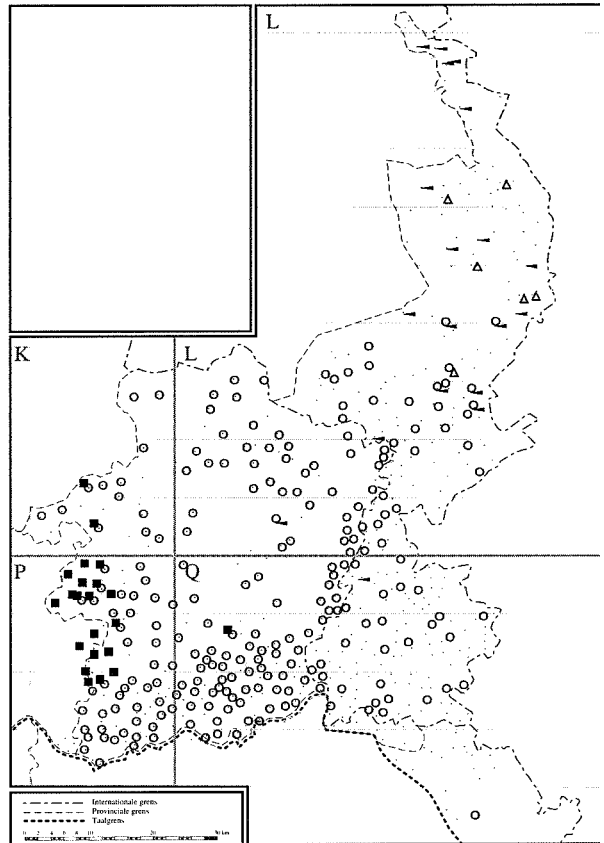
dər– Q 78; *ōndər*– P 177; *q.ndər*– P 44, 184, 188, 220, 223, Q 75, 79, 79a, 80, 152, 153, 154, 157a, 165, 166; *qndər*– P 192; *o.nər*– Q 159, 167, 169, 178; *onər*– P 197, Q 168; *q.nər*– Q 76, 77, 155, 156, 168a; *ʔnər*– K 360; *qnər*– L 414, P 58, 118, Q 73, 174; *qndər(h)l̥əp* P 119; *oɲər*– L 419; *ondərhl̥əp* K 316, 318a, P 49, 50, 58a, 96d, 113, 180, 181, 218, 227; *ōndər*– Q 94b, 95; *q.ndər*– P 175; *qndər*– K 361, P 45, 46, 47, 48, 107a, 108, 117, 121, 214, 224, Q 92, 155a, 158; met hypercorrecte h: *hōndər*– P 178; *onər*– K 357, 358, 359, P 118a, 174, 219; *qnər*– K 318, P 51, 51a, 120, Q 158a; *o.ndər̥l̥əp* P 187, Q 96c; *ondər*– P 179; *qndər*– P 177a; *q.nər*– Q 157; *o.ɲər*– Q 11; *oɲər*– L 420, 424, Q 6, 8, 9, 10, 12, 13; *qɲər*– L 423; *ondər̥l̥əp* P 115, 172, 173, 176, 182; *qndər*– P 176a; *qnər*– L 413; *qndərhl̥əp* P 213; opgaven uit het ontrondingsgebied: *ondərhl̥əp* Q 198b; *onər*– Q 5, 86; *qnər*– L 417, P 54, Q 3, 72, 82; *qnə*– Q 4; *onərhl̥əp* L 416; *o.ndərhl̥əp* Q 87, 170, 171; *qndər*– Q 91, 94; *o.nər*– L 418; *q.nər*– P 56, Q 89; *qnər*– P 52, 53, 55, 57, Q 2a; *ondərhl̥əp* Q 204a; *qndər*– Q 2b; *oɲər*– Q 111; *o.ndərhl̥əp* Q 2; *o.nər*– L 363, 364; *q.ndər̥l̥əp* Q 83; *o.nər*– Q

84, 90; **karhulp**: *kərhl̥əp* P 49; **hulp**: *hl̥əp* P 183; *h̥l̥əp* Q 1; *h̥l̥əp* Q 156; *h̥l̥əp* L 418; **onderhelp**: L 425, 426, 0426, Q 18a, 32a, 97, 98, 99*, 101, 0112, 113, 117a, 121c, 193, 197a, 203a, 205*, 211; *ʔndərhl̥əp* Q 247, 247a; *ō.ndərhl̥əp* Q 200; **buikhulp**: L 330, 331, 377, 383, 387, 429, 429a, 432, 434, Q 14, 18a, 19a, 97; *būkh̥l̥əp* Q 33, 98; *bokhl̥əp* Q 284; **help**: Q 112a; **onderlicht**: *o.ndərlext* L 282, 359; *o.ndərlext* L 366, 367, 368; *q.ndər*– L 312, 313, 315, 316, 317, 354, 355, 358; *qndər*– K 278, L 286, 314, 353; *o.nər*– L 319, 360, 361, 362, 365, 415, 416; *q.nər*– L 356; *qnər*– L 355a, 413, Q 1; *o.ɲər*– L 369, 371; *ʔnər*– L 370; *oɲər*– L 288c, 289b, 294, 318b, 320a, 322, 324, 325, 328, 371a, 374; *u.ɲərlex* L 420; *o.ɲər*– L 372; **buiklicht**: *bū.klext* L 319; *būk*– L 289, 318, 322; **licht**: *lext* Q 1 (ouder dan *onderhulp*); **buikriem**: *bokr̥m* L 414; *bukr̥m* P 213; *b̥k̥*– K 314; *b̥k̥*– K 359; *bukr̥m* P 176; *b̥k̥*– K 317a; *būkr̥m* L 289, 289a, 289b, 318b, 322a, 331, 331b, 332 (leer), Q 9, 117a; *boɲk̥*– L 372; **karriem**: *kār̥r̥m* Q 2; **onderriem**: *qnr̥r̥m* K 359; **pensriem**: P 189, Q 156a; *p̥.nsr̥r̥m* Q 240; **kwikriem**: Q 101; *kwekr̥m* L 265; *kwekr̥m* L 289a, Q 15b;

I.10

Kaart 21. ACHTERHAAM

- achterhaam
- achterboks
- △ achterbroek
- achterlap

slagriem: *slaxrīm* K 314, 315, 353, 353a; *slāx-* L 290; *slaxrīm* K 278a, 317a; *slāxrēm* L 268, 271, 294, 321; *slāx-* L 270, 295; **buikband:** L 271; *bū.k-ba.nt* L 314, 418; *byk.bānt* L 164; **kwikband:** L 209, 211, 271; *kwek.bant* L 244c, 246; *kwek.banj* L 266; *kwek.bānt* L 191; **kwikzeel:** K 278; **buikzeel:** L 269, 288a; *būk-zēil* L 318b (touw), 332 (id.), 425, Q 20; *bø.k-zīl* P 48; *bø.k-zīl* K 357; **buiksingel:** L 159a; *būksejəl* L 271; **kar- of wagensingel:** L 163, 163a; **buikgordel:** L 215.

289, 289a, 289b, 295, 315, 316, 317, 318, 318f, 319, 320a, 322, 322a, 324, 325, 328, 330, 331, 331b, 332, 353, 355, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 370, 371a, 372, 374, 377, 383, 387, 415, 416, 417, 418, 419, 425, 426, 429a, 432, 434, P 51a, 55, 57, 58a, (2, 2b, 14, 18, 19a, 32a, 33, 88, 97, 98, 99*, 101, 111, 0112, 112a, 113, 117a, 192; *ā.xtər-* L 286, 312, 313; *āxtər-* L 282, 314, P 54; *q̄xtər-* L 290; *extər-* L 0426, 429, Q 20; *atər-* Q 205*, 284; *ājītər-* Q 197a, 203a; *ātər-* Q 204a, 211; *axtər hā²m* P 222; *axtər(h)ām* L 413; *axtərām* Q 204; *axtər-* L 352, 369, 371, 372, 420, 421, 422, 423, 424, P 51, 176, Q 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 96c; *ā.tər(h)q̄.m* Q 83; *axtər(h)q̄m* K 314, 315, 316, 318, 318a, P 49, 58, 175, 214, 219, 224, Q 1, 3, 4, 5, 18a, 94b, 95, 96d, 187; *ā.xtər-* P 118, 118a, 119, 120, 188, 197, 220, 223, Q 71, 73, 74, 158a, 172; *ā.tər-* P 177, 192, 195, Q 72, 75, 76, 77, 78, 79, 79a, 80, 82, 89, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 157a, 159, 160, 161, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 168a, 170, 171, 174, 175, 178, 179, 181, 188, 241, 242; *ātər-* Q 86, 193, 198; *ē.tər-* Q 169, 177, 240; *axtər(h)q̄-m* K 357, P 174, 218; *ā.xtər-* P 184, 186; *axtər(h)q̄²m* P 213; *ātər*

11. Achterhaam

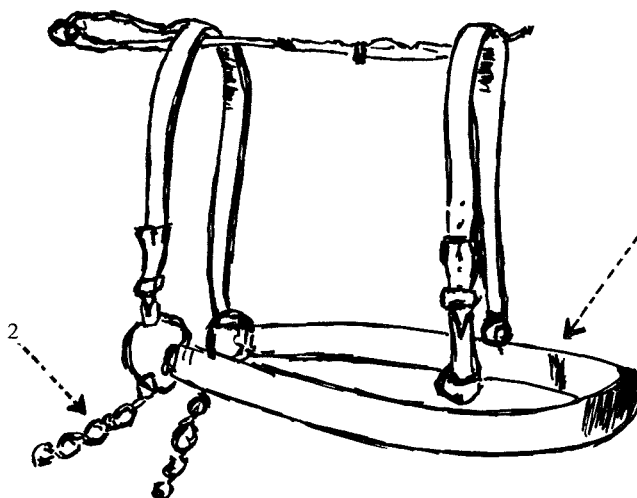
11.1 ACHTERHAAM (kaart 21)

(JG 1a, 1b, 2b; N 13, 74; monogr.)

[Samenstel van riemen dat op het achterwerk van het paard wordt gelegd en dient om de kar achteruit te stoten.

Zie afbeelding 12,9-11 en 19.]

achterhaam: K 353a, L 288a, 288c, 294, P 50, Q 81, 196, 196a; *axtər(h)ām* L 414, P 52, 56; *axtər-* K 278a, 317a, 353, 358, 359, 360, 361, L

Afb. 19. Achterhaam
1. broek 2. broekkettingen

hō^hm Q 92, 155a; *ātər(h)ōm* Q 158; *axtərōm* P 173, 179, 180, 227; *ōxtər*– K 278; *axtr*– P 182; *ā.xtər*– P 177a; *ā.tər*– P 121, 187, Q 84, 87, 90, 91, 94, 162, 182; *axtərō-m* P 178; **hinderhaam**: *hejərhām* Q 121c; **achterlap**: K 357, P 52, 107a, 108; *a.xtərlap* P 53; *axtər*– K 314, P 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 113, 115, 117, 172, 176, 176a; *ā.xtər*– P 118a; *ātər*– Q 72; **achterbroek**: L 211, 215, 266, 269, 271, 294; **achterboks**: *axtərboks* L 164, 265, 270, 295, 321, 322, 331, 331b, 416, Q 15b; *āxtər*– L 265; *extər*– L 159a, 163, 163a, 163b, 191, 209, 246, 268; *ēxtər*– L 244c; *ōxtər*– L 290; **paardsboks**: *pērts-boks* L 322; **boks**: *boks* L 324, 332, 372; **broek**: *bruk* Q 92; *brok* Q 9; **kontlap**: Q 1; **achterlicht**: *axtərlext* L 358; **achtergescheer**: *ātər-gāšār* Q 284.

11.2 BROEK (kaart 22)

(JG 1a, 1b, 2b; N 13, 75; monogr.)

[De horizontale riem van het achterhaam die om de billen van het paard loopt.

Zie afbeelding 12,9 en 19,1.]

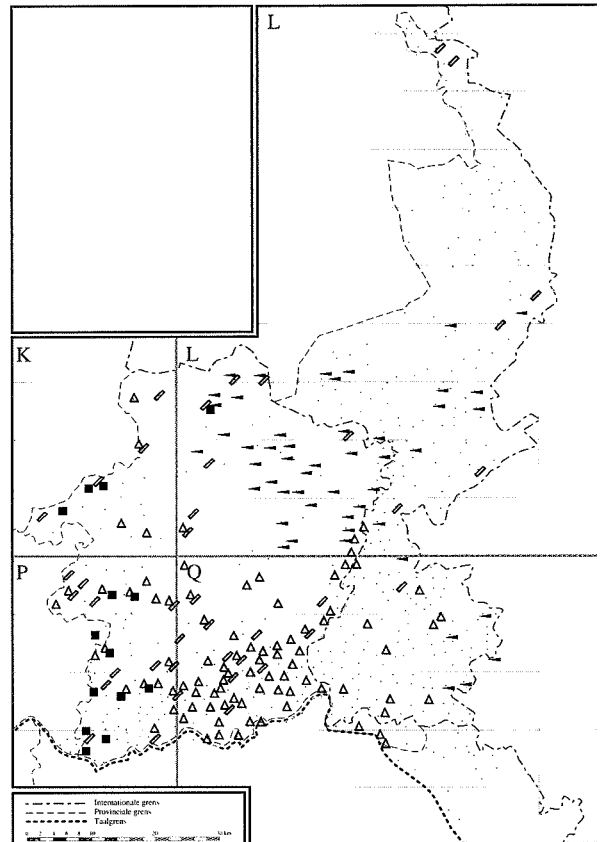
boks: *boks* L 282, 286, 289, 289a, 289b, 290, 312, 313, 314, 315, 317, 319, 321, 322, 325, 331, 331b, 353, 356, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 371a, 372, 377, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 426, Q 20, 117a, 121c; *bōks* Q 211; *bōkš* Q 113; **achterboks**: *axtərboks* L 383; **boksriem**: *boks-riem* L 317; *boksrēm* L 270, 367; **bokseriem**: *boksā*– Q 205*; **achterbokseriem**: *axtərboksrēm* L 269; **boks van achterhaam**: *boks* -van *axtər*–

hām L 286; **broek**: L 414, P 52, Q 86, 155a; *bruk* P 47, 48, 113, 117, 177a, 187, 188, 197, Q 78, 79a, 89, 90, 94, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 157a, 158a, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 167, 168a, 169, 174, 175, 178, 181, 182, 240, 241, 242; *bru^(l)k* Q 171; *bro.k* Q 170; *brok* K 278a (weinig gebruikt), 317a (id.), 358, 360, P 55, 56, 57, Q 1, 2, 2a, 4, 5, 71, 72, 77, 83, 84; *brō.k* Q 3; *brōk* Q 200, 247, 247a; *brök* L 423, 424, 425, Q 6, 8, 12, 14, 87, 88, 91, 96c, 97, 0112, 112a, 172, 188, 193, 197a, 203a, 204a; **achterbroek**: *axtərbrök* Q 96d, 101; **achterhaambroek**: Q 81; **achterhaamsbroek**: *axtər-hāms-brök* Q 33; **broek van de achterhaam**: Q 90; *brök van dā ātərōm* Q 91; **broekriem**: K 315, 353a, L 286, Q 2a, 78, 82; *brukrēm* Q 73, 76; *brok*– L 414; *brukrēm* P 213, Q 92; *brukrīm* P 44, 176; *brokrēm* Q 71; *brōkrēm* Q 10, 18a; *brō^h.k*– Q 32a; **achterriem**: P 46, Q 88; *axtərriem* K 317a; *extər*– L 163, 163a; *axtərriem* K 278, P 48; *axtərriem* L 271, 432; **kontriem**: Q 162; *kōntrēm* L 314; *kōnt*– L 282, Q 2, 77; *kōntrēm* L 354; *kōntrēm* L 413; **stootriem**: P 50; *stū^htrim* P 176a; **bilriem**: *belrēm* Q 156; *belrēm* L 387; **billenriem**: *belārī(ə)m* P 222; **batsriem**: *batsrēm* Q 162; **onderriem**: *ō.nārrēm* Q 155; **remriem**: *rēmrēm* L 295; **spanriem**: K 353a (weinig gebruikt); **springriem**: *sprejnrēm* L 319; **gatriem**: *gatrīm* P 50; **riem van achterhaam**: *riem van axtərām* P 176; **dikke riem van de achterhaam**: *dekən riem van dān atārōm* P 121; **achterlap**: K 315, 353, P 53, 55, 117, 188; *a.xtərōm* L 314; *axtər*– K 314, P 107a, 173, 175, 178, 214, 218; **hoordriem van achterlap**: P

I.10

Kaart 22. BROEK

- boks((e)riem)
- △ broek en sst.
- ◇ andere sst. met riem
- achterlap

107a; **boordleer van achterlap:** P 108; **kontlap:** Q 1; **gatlap:** *gatlap* K 358; **broekstuk:** *brokstek* Q 82; **sluiting van de billen:** K 278; **achterhaam:** P 50; *axtārham* L 374, Q 1; *ōtar(h)ōm* Q 83; **onderste riem van achterhaam:** L 413; **achterhaamband:** L 352; **bilband:** *belba⁽ⁿ⁾t* P 175; **achterhulp:** P 56 (weinig gebruikt), 58 (id.), 119 (id.); **achtergareel:** P 223; **cingue (wa.):** *sēyk* P 223; **omloop:** *omlopp* L 322; **votleer:** *voſlēr* L 370; **riemen (mv.):** *rēmā* L 373; **achterlicht:** L 353; **staartteugel:** *štart-ōgəl* Q 98.

11.3 BROEKKETTINGEN

(N 13, 79)

[Kettingen waarmee de broek van het achterhaam aan de berries is vastgemaakt.

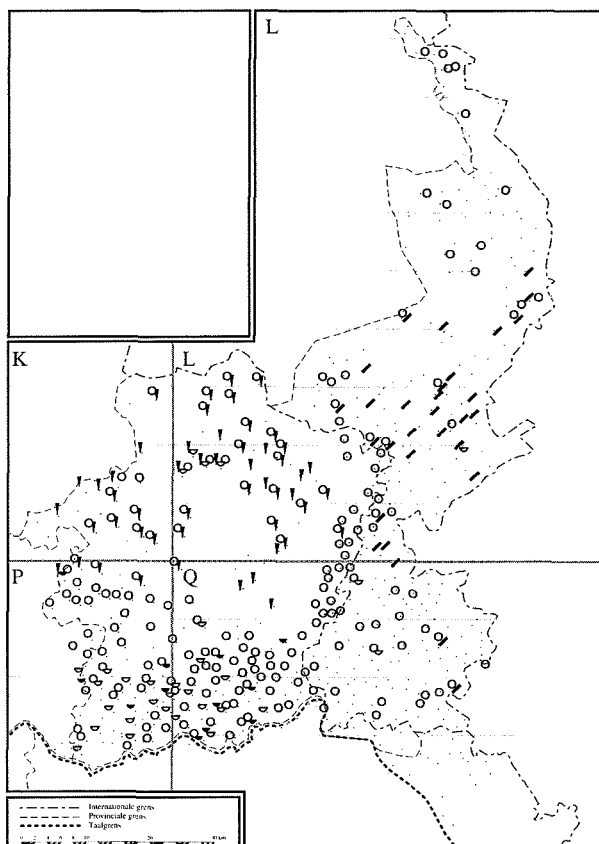
Zie afbeelding 12,12 en 19,2.]

achterhaamkettingen: Q 0112 (enk.); *āxtār-hāmketenən* L 286; *axtār-hāmketenə* L 416, 434, Q 20; volgende opgaven zijn enkelvoud: *axtār-hāmketen* Q 101; *axtār-hāmketen* L 289b, 426, P 188; *axtār(h)ām-* L 372; *axtārām-* Q 9; **achterhaamkettinkjes:** *axtār-hā(ə)m ketenjskās* P 222;

achterhaamskettingen: Q 113 (enk.), 117a; *axtār-hāmsketenə* L 383; *axtār-hāmsketenə* L 286; *oxtār-hāms-* L 290; *axtār(h)āms-* Q 32a; *axtār-āms-* Q 2; **spankettingen:** L 324; **terugzetkettingen:** *tərŷk-zetketenə* L 377; **aanhoudkettin-gen:** *ānhoutketenə* L 429a; **berriekettingen:** *børg-ketenə* L 432; **klinkkettinkjes:** *klenk ketenjskās* L 209; **achterbokskettingen:** L 159 (enk.), 271; *axtərboksketenə* L 164, 270, 292; *ēxtərboksketenə* L 244c; **kettingen van achterboks:** L 295; **kettings van de achterboks:** *ketenjs -van dan āxtərboks* L 265; **kettingen van de achterhaam:** L 328; *ketenə van dan axtār-hām* L 429a; *ketenə van ən ~* L 325; *ketenə va ə(n) axtārām* Q 2; **kettinkjes van de achterhaam:** *ketenjskās -van dan axtār-hām* L 412; *ketenjskās -van dan ~* K 278; *ketenjskās van ə -* L 331, 331b; *køtenjskās -van ən ~* L 360; *ketenjskās -van dan axtārām* L 371a; *ketenjskās -van dan āxtār-hām* L 282, 312; *ketenjskə van dan axtār-hām* (enk.) L 314, 374; **kettingen van het achterhaam:** *ketenə van ət axtārām* P 176; **kettinkjes voor achterhaam:** *ketenjskās -vør āxtār-hām* L 286; **kettingen:** *ketenə* L 422; *kitenə* (2b); *ketenən* L 282; volgende vormen zijn enkel-

Kaart 23. VLIEGENNET

- vliegennet
- ▾ paardsnet
- ▽ net(je)
- † vliegengleed
- ↗ vliegengaren

voud: K 318, L 288c; *keten* K 359, L 355a, 366, 372; *ke-?enk* K 314; **kettings**: L 269; **kettinkjes**: *ketenskas* K 358, P 44; *ketenska* (enk.) L 314, 370; **hinderhaamsketten** (enk.): *hejorhāmsketā* Q 121c; **ketten**: *ke-?ā* K 314; **broekkettels**: *brōkketāls* Q 4; **achterhaamkettelen**: *āxtārḥōmketāln* Q 71; *ātārḥāmketāl* (enk.) Q 162; *āxtārḥōmketālā* Q 187; **kettelen van de achterhaam**: *ketālā van dān āxtārḥōm* Q 95; *ketālā van dān ātārḥōm* Q 198b; *ketālā van dān ātārḥōm* Q 83; *ketāl van dān ātārḥōm* (enk.) Q 78; *ketāl van dān ātārḥōm* (enk.) Q 72; **ketteltjes van de achterhaam**: *ketālkās* >van dān ātārḥōm Q 77; *ketālkās* >van dān ātārḥōm Q 198b; **kettels van het achterhaam**: *ketāls* >van āt āxtārām P 175; *ketāls* >van āt ātārḥōm Q 156; *ketāl van āt āxtārḥōm* (enk.) P 213; **achterklinken**: *āxtārkleṅkā* Q 111; *ājtār-* Q 197a, 203a; *ājtār-* Q 204a; **achterhaamsklinken**: *ātārḥāmskleṅkā* Q 205*; *ātārḥāms-* Q 211; **achterhaamklinken**: *āxtārḥāmskleṅkā* Q 111; **achterhaamklinkjes**: Q 99*; **hinderklinken**: *hejārkleṅkā* Q 121c; **klinken**: *kleṅkā* Q 101; **achterklingen**: *āxtārkleṅā* L 321, 331; **achterhaamstrengen**: *āxtārḥōmstreṅā* Q 94b; **stren-**

getjes van de achterriem: *streṅskās* >van dān āxtārēm Q 96d; **achterhaamsriemen**: Q 113 (leer); **broekriemen**: *brōkrēmā* Q 193; **achterhaamsnoer** (enk.): *āxtārḥāmsnōr* Q 9; **stoter** (enk.): *stutōr* P 176a.

12. Vliegennet

12.1 VLIEGENNET (kaart 23)

(JG 1a, 1b, 2a, 2b; N 13, 82a)

[Fijnmazig net dat over een ingespannen paard wordt gehangen om het tegen vliegen te beschermen.]

vliegennet: K 317, P 51, 54, 108, 187, Q 1, 76, 81, 92, 93, 96d; *vli.gānet* K 359, 360, 361, Q 2, 72, 82, 83; *vli.gā-* K 357, 358, L 159a, 163, 163a, 164, 191, 209, 211, 215, 265, 414, P 46, 48, 195, Q 77, 89, 154, 162, 163, 168, 168a, 169, 171, 174, 181, 182, 242; *vli.gā-* P 175, 176a; *vli.gā-* P 118, 188; *vli.gā-* P 56; *vli.gā-* K 278, 316, 318, L 282, 286, 312, 313, 314, 352, 354, 355, 355a, 413, P 44, 45, 47, 49, 50, 52, 53, 55, 57, 58, 107a, 113, 117, 118a, 119, 120, 121, 172,

173, 176, 177a, 178, 197, 213, 222, 223, Q 2a, 8, 71, 73, 74, 75, 78, 79, 80, 84, 90, 94, 152, 153, 156, 158a, 160, 165, 166, 167, 170, 178, 179, 240; *vlē.gā-* L 316, 319, 359 (nu), 364, 368, 369, 418; *vlēgā-* L 270, 317, 318, 318b, 321, 322a, 329, 356, 366, 370, 371, 372, 373, 374, 415, 416, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 0426, 432, Q 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15b, 18, 32a, 33, 88, 91, 94b, 95, 96c, 96d, 97, 98, 99*, 101, 0112, 111, 113, 172, 188, 193, 197a, 198b, 203a, 204a; *vleīgā-* Q 2b, 157a; *vlēganet* L 271, Q 36, 101, 205, 205*; *vlēganet* L 244c, 246, 266, 269, 289, 289a, 289b; *vlēīgā-* Q 111; *vlēgānēt* L 360; *vleīganets* Q 121c; *vleganets* Q 211; **vliegennetje**: *vlēīgānētšā* Q 101, 187; **vliegnet**: *vlixxnet* P 227; **paardsnet**: L 432, P 44, Q 241; *pērsnet* L 366; *pēts-* P 172; *pijēts-* Q 76; *pijāts-* Q 87, 156, 162, 169, 181; *pijāts-* P 184, Q 78, 240; **het lijfnet**: *t lēfnet* Q 2; **dazennet**: *dāzānēt* L 191; **net**: *net* L 352, 353, 354, 355, 383, P 115, 176, 176a, 177, 179, 182, 186, 187, 192, 220, 214, Q 15b, 71, 79a, 152, 155, 156, 157, 159, 162, 164, 241; *net* Q 101, 161; **netje**: *netšā* Q 177; **net voor de vliegen**: *net vōr dā vlīgā* P 175; **vliegenkleed**: *vlē.gāklejēt* L 317, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 368, 374, 415, 416, 417, 418; *vlēgā-* L 367, 421 (van stof); *vlēgāklejēt* L 356; *vli.gāklejēt* Q 5; *vli.gāklejēt* K 278; *vli.gāklēt* Q 3; *vli.gāklēt* P 44; *vli.gā-* K 314, 317a; *vli.gā-* L 312, 315; *vli.gā-* K 315, 316, 318, 353, 357, 358, L 282, 286, 313, 314, 352, 353, 354, 355, P 45 (van stof); *vlē.gā-* L 316; *vli.gāklīt* K 359; *vli.gāklīt* K 360, 361, L 414, P 51, Q 1; *vli.gā-* P 56; *vli.gā-* L 413; *vli.gā-* Q 4; **paardskleed**: *pī.rsklīt* L 414; **kleed voor over het paard**: *klē.t vōr ī.vōr t pērt* Q 3; **vliegenkleed van het paard**: *vli.gāklejēt vōn t pērt* Q 5; **vliegengaren**: *vlīgāgārā* L 290; *vlēgā-* L 268, 270, 271, 288c, 294, 295, 318b, 320a, 321, 322, 322a, 324, 325, 328, 330, 331, 331b, 332, 374, 377, 383, 387, 0426, 429, Q 113; *vleīgā-* L 434, Q 20; *vlīgāgārā* L 265; *vle.gājārā* Q 211; **vliegengetuig**: *vli.gājātūx* K 316; *vli.gājātūx* K 314; **vliegendeken**: *vlēgādēkā* L 290; *vlēgādēkā* Q 198b; *vlēgādēkā* L 271; *vlēgādēkā* Q 32a, 0112; *vlēīgā-* Q 111; **vliegengaaas**: *vlēgāgās* Q 112, 117a; **vliegenlaken**: *vlēgālākā* L 289b, 369; **vliengerscherm**: P 107a, 108; **geziefernet**: *gāšifārnēt* L 269 (het eerste element van deze samenstelling is du. *geziefer*).

12.2 KOPNET

(JG 1a, 1b; N 13, 83a)

[Vliegennet dat alleen over het hoofd van het paard wordt gehangen.]

kopnet: *kopnēt* L 365, 429a; *kōp-* K 314, 358, L 163, 163a, 164, 209, 211, 215, 266, 282, 286, 289, 289b, 295, 314, 318b, 321, 329, 330, 369, 372, 374, 383, 387, 413, 414, 420, 422, 423,

425, 426, P 48, 52, 107a, 175, 176, 176a, 182, 222, Q 2, 2b, 4, 9, 15b, 18a, 20, 71, 72, 77, 94b, 95, 97, 98, 99*, 111, 187, 193, 197a, 20, 204a; *kōp-* Q 162; *kōpnēt* L 244c, 289a; *kōp-* L 265; *kōp-nōt* L 360; *kōpnets* Q 121c; **kc netje**: *kōpnētjā* L 269, 331, 331b; *kōpnētjā* 271; *kōpnētʔā* L 282; **naknet**: *naknēt* Q 82; **voor de hals**: *nēt vōr dā hals* L 418; **oornet**: L 332; **net**: *nēt* L 318b, P 51, Q 156; **netje**: 332; **kopkleed**: *kōpklejēt* K 278; *kōpklejēt* L 41; *kōpklit* L 414; **nekkleed**: *nekklejēt* L 417; **kle voor de nak**: *klē.t vōr dā nak* Q 3; **kleed vo de nek**: *klejēt vōr dā nek* L 416; **vliegengkle voor de kop**: *vli.gāklīt vōr dā kōp* Q 1; **ko stuk**: *kōpstōk* K 314, 316, 318, 353, L 31; **vliegengkopstuk**: *vli.gākōpstōk* K 318; **nakstu nakstēk** Q 5; **nekstuk**: *nekstōk* L 312; **kōp ren**: *kōp-gārā* L 270, 290, 377; **vliegengka vlēgākap L 322; **narrenkap**: *narākap* L 35; **oorkap**: *ōrkāp* Q 32a; *uārkāp* (mv.) L 370; **o kapje**: *ōrkāp* L 325; **koplaken**: *kōplākā* 318b; **kopvliegengaaas**: *kōp-vlēgāgās* Q 11; voor volgende plaatsens werd geen specifieke benaming van vliegennet in het algemeen (voor de fonetische documentatie wordt verwezen naar het lemma VLIEGENNET (12.1)): **vliegennet**: [*vliegennet*] 357, 358, 359, 360, 361, L 270, 271, 289a, 313, 317, 322a, 355, 364, 366, 374, 423, 432, 44, Q 14, 33, 83, 96d, 0112, 113, 156, 198; **vliegennetje**: [*vliegennetje*] Q 101; **vliegengaren**: [*vliegengaren*] L 294, 324, 429, Q 11 211.**

12.3 BORSTNET

(JG 1a, 1b; N 13, 83b)

[Vliegennet dat alleen voor de borst van het paard wordt gehangen.]

borstnet: *brōsnēt* Q 20; *brōs-* Q 113; *brōst-* L 163, 163a, 164, 209, 215, 266, 282, 286, 317, 318b, 322, 322a, 330, 355, 355a, 366, 369, 370, 374, 413, 420, 425, P 188, Q 14, 15b, 183, 98, 101; *bōrst-* L 286, 312, 314; *brōs-* 215, 270, 295, 329, 331, 331b, 372, 422, 426, 429a, 432, Q 2b, 9; *bōrs-* Q 94b, 95, 8; *bōrs-* L 383, Q 32a, 97, 111, 197a, 203a; *bōr-* L 387, Q 99*; *bōst-* P 107a, 176, 176a; *bōst-* 314, P 48; *bōs-* P 52, Q 2, 71, 72, 77, 82, 83, 162, 175; *bō(ə)s-* P 222; *buas-* Q 193; *bōrst-* L 265; *bōrs-* L 271; *bōrs-* Q 101; *brōsnets* 121c; **borstnetje**: *brōstnētjā* L 289b; *bōrsnēt* Q 96d; *bōrstnētʔā* L 282; **net voor de borst**: *vōr dā brōst* L 418; **kropnet**: P 47; **net**: *nēt* 318b; **borstkleed**: *brōstklejēt* L 365; *brōstklejēt* 416, 417; *brōstklejēt* Q 5; *brōstklīt* L 41; *brōstklīt* K 278; *brōstklet* Q 4; **kleed voor de borst**: *klejēt vōr dā brōst* L 416; *klē.t vōr dā* ~ 3; **vliegengkleed voor de borst**: *vli.gāklīt vōr dā brōst* Q 1; **borstdrom**: *bōst-drōm* K 31

drom: *drom* K 318; *drum* K 316; **borststuk:** *børststøk* L 312, 315; *børst-* K 318; **borstgaren:** *børst-gār* L 270, 321; *børst-* L 290, 377; **voorschoot:** *vørsvō(μə)t* K 278; **schootje:** *šōtjə* L 328; **scholkje:** *šōlkskə* L 328; **borstlaken:** *børstlākə* L 318b; **voordoeke:** *vøren* K 359; **schommelaar:** *sxōmālēr* K 357; voor volgende plaatsen werd geen specifieke benaming opgegeven, maar een benaming voor *vliegennet* in het algemeen (voor de fonetische documentatie wordt verwezen naar het lemma *VLIEGENNET* (12.1)): **geziefernet:** [*geziefernet*] L 269 (het eerste element van deze samenstelling is *du. geziefer*); **vliegengaren:** [*vliegengaren*] L 294, 324, 332; **dazennet:** [*dazennet*] L 191; **vliegennet:** [*vliegennet*] L 423, 0426, Q 198b.

12.4 RUGNET

(JG 1a; N 13, 83c)

[*Vliegennet* dat over de rug van het paard wordt gehangen. Een groot aantal opgaven zijn benamingen voor het *vliegennet* in het algemeen. Zie voor de fonetische documentatie het lemma *VLIEGENNET* (12.1)]
rugnet: L 164, 266, 269, Q 98; *rōknēt* L 320, 321, 329, 425, 426, 429a, Q 9, 18a, 187, 193; *rōx-* P 107a, Q 71; *rōx-* K 358, L 244c (meestal blauw linnen), 286, 314; *ryk-* P 175, 222; *ryx-* P 176; *rēx-* L 355a, 360, Q 2, 72, 82; **ruggenet:** *rōgənēt* Q 77; **kruisnet:** *krjūsnet* L 215 (katoen); *krjūtsnet* L 271; **achternet:** *ātərnet* Q 83; **kruisgaren:** *krjūts-gār* L 332; *krjūts-* L 290; **kruisdeken:** *krjūts-dēkə* L 331, 332, Q 113; **vliegendoek:** *vlēgədōk* L 374; **sprei:** P 175; **vliegennet van dunne koord:** *vlēgənēt* *va dōn kōt* Q 211; **schoudernet:** *šōvərnet* Q 197a, 203a; **groot net:** L 163, 163a; *gruət net* Q 111; **vliegennet:** [*vliegennet*] K 316, 357, L 159a, 191, 209, 265, 282, 289, 289a, 317, 366, 369, 370, 372, 413, 418, 423, P 213, Q 14, 71, 96d, 99*, 121c, 156, 204a; **het lijfnet:** [*het lijfnet*] Q 2; **paardsnet:** [*paardsnet*] L 366, 432; **net:** [*net*] L 355, 383, Q 15b, 101, 156, 162; **vliegenkleed:** [*vliegenkleed*] K 278, 318, 359, L 312, 374, 416, 417, 418, Q 1, 4; **paardskleed:** [*paardskleed*] L 414; **kleed voor over het paard:** [*kleed voor over het paard*] Q 3; **vliegenkleed van het paard:** [*vliegenkleed van het paard*] Q 5; **vliegengaren:** [*vliegengaren*] L 265, 270, 290, 294, 324, 328, 331, 331b, 377; **vliegendeken:** [*vliegendeken*] Q 32a, 198b, 111, 0112; **vliegengaas:** [*vliegengaas*] Q 117a; **vliegengetuig:** [*vliegengetuig*] K 314.

13. Paardedeken

13.1 PAARDEDEKEN

(N 13, 93; monogr.)

[*Deken die op het paard wordt gelegd als het regent of als het dier zweeft.*]

paardsdeken: L 209, 211, 266, 295, Q 187; *pērs-dēkə* L 289b, 318b, 321, 422, 423; *pērs-* L 265, 314; *pērts-dēkə* L 164, 269, 271, 322, 322a, 377; *pērs-* L 270, 324, 325, 330, 425, 429a, 432; *pērs-* L 383, 387; *pērs-* L 244c, 266; *pats-* Q 178; *pērs-dīkə* L 289, 416; *pērs-dēkə* Q 193; *pērs-* L 426, 0426; *pērs-* Q 97; *pēs-* Q 18; *pēs-* L 429, 434, Q 20, 32a, 33, 98, 111; *pēs-* Q 0112; *pēts-* Q 197a, 203a, 204a; *piēts-* Q 77; *piāts-* Q 71, 156; *pērs-* Q 198b; *pēts-* Q 211; *pēts-* Q 205*; *pērs-dīkə* L 317, 366, 372; *pērs-dēkən* L 413; *piēts-* Q 94b; *pēts-dēʔn* K 314; *pējts-dēkən* Q 72; **paardedeken:** *pērdēdēkə* Q 18a; **regendeken:** Q 113, 117a; *rēgəndēkə* L 290; *rēnər-* L 332; *rēgəndēkə* L 270, 271; *rēnər-dēkə* L 331, 331b; *rēgəndēkə* Q 111; *rēn-* Q 121c; **waterdeken:** *wātərdēkə* L 290; *wātərdējka* L 268; *wātərdīkə* L 289; **zweetdeken:** *šwēs-dēkə* Q 121c; *žwejt-* Q 111; **kruisdeken:** *krjūs-dēkə* L 320a; *krjūts-dēkə* L 271 (over het kruis van het paard); *krjūts-dēkə* L 331, 331b; **dekdeken:** *dēk-dēkə* K 358; **wollen deken:** *wōlā dēkə* L 290 (tegen de kou); **tochtdeken:** *tōx-dēkə* Q 15b; **waterdichte deken:** *wātərdextə dēkə* L 374; **deken:** *dēkə* K 318, L 355a, Q 9; *dēkə* L 215, 270, 329; *dī(ə)kə* L 360; *dīkə* L 420; *dēkə* L 331, P 44, Q 14, 162; *dīkə* Q 156; *dēkən* Q 99*; *dēkət* P 107a; **waterdek:** *wātərdēk* L 288c; **paardsdek:** *pērts-dēk* L 322; **dek:** L 295; *dēk* L 163, 163a, 282 (bij regen, anders gewoon *deken*), 289a, 312, 322; **dekje:** *dēkskə* L 163, 163a; **paardsdeksel:** *pērs-dēksəl* K 357; **deksel:** *dēksəl* K 358, L 314; **serge (fr.):** *sāri* K 359; *sādī* P 175; *sōzə* P 176a; **paardsserge:** *pjātssazə* P 176; **couvert (fr.):** P 188; **kruiszak:** *krōš-zak* L 265; **lendenzak:** *lənʔəzək* Q 9; **zak:** *zak* P 213; **mat:** *mat* L 416 (voor regen); **dekkleed:** L 191; *dēkklējt* L 328; **doekkleed:** *dōkklējt* L 429a; **kleed:** *kliāt* L 314; de volgende opgaven duiden een bedekking van zeildoek aan: **bâche (fr.):** *baš* L 360, 369, 370, 416 (voor regen), P 222, Q 2; *bax* Q 96d; **bâchetje:** *baškə* P 48; **regenbâche:** *rēgənbas* K 278; **paardsbâche:** *pērs-bas* L 317, 366; *pērs-bas* Q 4; **dekzeil:** Q 95; **zeil:** L 373.

13.2 PAARDEDEKEN ONDER HET ZADEL

(JG 1a, 1b)

[*Deken die onder het zadel wordt gelegd om de rug van het paard te beschermen. Uit een aantal opgaven blijkt dat daarvoor ook andere materialen zoals kussens, vilt of (plastic) zakken ge-*

bruikt worden. Vergelijk ook lemma ONDERZADEL (9.4.)

onderzadel: *o.ndərzāl* L 317, 358, 359, 362, 368, Q 88, 96c; *ondər-* K 353, Q 2; *q.ndər-* L 319, 355; *o.nər-* L 360, 361 (in kar), 363, 364, 365, 366, 367, 369, 415; *onər-* K 358; *o.ŋər-* L 371, 419, 424, Q 6, 7, 9, 11; *oŋər-* L 372, 420, 421, 422, 423, Q 8, 10, 12, 13; *q.nər-* L 356; *q.ndərzāl* L 316, 354; *o.ndərzq̄l* Q 160, 188; *ondər-* K 314, 315, P 50 (niet gebruikt), 113 (kussentjes), 115, 172, 176; *q.ndər-* P 44, Q 75, 79a, 80, 83; *q̄ndər-* P 46, 48, 117, 173 (vilt of deken), 177 (voor rijpaard), 214, 218, Q 91, 153, 172; *o.nər-* L 413, Q 84, 170; *onər-* K 316, 357, 361, Q 174; *q.nər-* Q 89, 168a; *q̄nər-* K 318, 359, P 51, 56; *q̄ŋər-* K 360; *q̄nərzq̄.l* L 414; *ondərzq̄.l* P 178, Q 78, 156; *q.ndər-* L 282, 286, 312, 313, 314, P 177a, 188, Q 152; *q̄ndər-* P 184; *o.nər-* Q 165; *onər-* P 118a, 197; *q̄nər-* P 52, 53, 55, 58, 118, 119, Q 73; *q.nərzq̄.r.l* L 315; *ō.ndər-* P 195; *q̄nər-* Q 157; *q.ndərzq̄.l* L 352; *q̄ndər-* K 278; *q̄nər-* P 120; *q.ndərzq̄.l* Q 162; *o.ndərzq̄jəl* Q 171, 175; *q.ndər-* Q 94; *q̄nərzq̄jəl* Q 163; *o.nərzq̄j.əl* Q 169, 177, 181; *q.nər-* Q 240; *q̄nər-* Q 168, 241; *o.ndərzq̄j.l* Q 161; *q.nərzq̄j.l* Q 76; *q.ndərzq̄j.l* Q 162; *o.nərzq̄.l* Q 167; **onderhaam:** *o.ndərhām* Q 88; *ondər-* Q 2; *o.nər-* L 366; *q̄nər-* P 52, 57; *oŋər(h)ām* L 370; *o.nərām* L 367; *o.ŋər-* L 371; *o.ndərhōm* Q 171; *ondər-* P 113, 115, 121, 177, 179, 182; *ō.ndər-* P 195; *q.ndər-* P 188, Q 75, 79, 79a, 80, 152, 154, 157a; *q̄ndər-* P 223, Q 153, 188; *o.nər-* Q 177; *onər-* P 197; *q.nər-* Q 76; *q̄nər-* P 118, Q 158a; *q̄nər(h)ōm* P 120; *ondərōm* P 178; *q.ndər-* P 177a; *q̄ndər-* P 173; *o.nər-* Q 84; **serge (fr.):** *šā.rə* Q 2a; *sq̄.də* Q 83; *sq̄.də* P 186, Q 164; *sq̄.də* Q 79; *sq̄.tə* Q 71; *sazī* K 278, 317a; *sā.zə* P 57, Q 2; *sq̄.zə* P 58, 113, 172; *šq̄.zə* P 176a; *sq̄.zə* P 47; *sq̄.zəŋ* P 45; *sezeŋ* P 44; **deken:** *dəkə* K 317a (weinig gebruikt); *dī.ē.kə* Q 87, 91; *dē.kə* Q 83, 182; *dəkə* P 180, Q 160; **paardsdeken:** *pərs.dē.kə* L 353; *pijots.dē.kə* Q 168a; *pē.rs.dī.ē.kə* L 416, 418, Q 3, 5; *pərs.←* L 361; *pī.ē.ts.←* Q 82; *pē.rs.dī.kə* L 417; *pī.ē.ts.dəkə* Q 72; *pijats.←* Q 178; *pijots.←* Q 168; *pijts.dəkən* Q 1; *pijts.dī.ē.kə* Q 172; **rijdeken:** *ri.dē.kən* L 312; *ri.dī.kə* L 360; *rejdī.ē.kə* Q 188; **zadeldeken:** *zāldē.kə* Q 11; *zq̄ldejkə* P 49; *zq̄j.əl.dē.kə* Q 77; **zadelkussen:** *zq̄lksə* Q 165; *zq̄j.əl-* Q 77; *zq̄lksə* Q 90; **kussen van de zadel:** *kqsə van də zāl* L 370; **onderkussen:** *o.ndərksə* P 187; *q.ndər-* P 220; *q̄nər-* Q 159; **kussen:** *kqsə* P 121, 179, 219; *kqy.sə* Q 79; *kqsə* Q 164; **zadelkussens:** *zq̄lksəs* Q 73; **kussens:** *kqsəs* P 192; **couverture (fr.):** *kuvərtijrə* P 227; **feutre (fr.):** *fjōtər* Q 242; **zak:** *zak* Q 79; **oude zak:** *ā zak* Q 179; **zak voor onder de zadel:** *zak vər q.nər də zq̄j.əl* Q 155.

13.3 DEKZEIL

(JG 1a, 1b)

[Zeil dat de rug van het paard bedekt als het regent.]

bäche (fr.): *baš* K 317a, 353, 358, L 316, 317, 352, 356, 358, 359, 360, 361, 362 (vroeger *zak*); 363, 364, 366, 369, 370, 371, 372, 413, 414, 417, 418, 419, 420, 421, 423, 424, P 44, 46, 47, 48, 49, 51, 52, 53, 55, 115, 118, 118a, 121, 172, 173, 174, 176, 176a, 178, 179, 180, 182, 187, 188, 195, 214, 219, 220, 224, 227, Q 1, 3, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 72, 73, 74, 79a, 80, 82, 83, 87, 88, 91, 94 (nu), 96c, 153, 162, 163 (weinig gebruikt), 165, 170, 171, 172, 175, 181, 182, 242; *ba(š)* L 355, 367, 368, P 56, 186; *bas* L 278, 361, L 312, 315, 354, 365, Q 5, 75, 89, 161; *bā.š* Q 179; **regenbäche:** *rē.gənbaš* L 422; **paardsdeken:** *pərs.dē.kə* L 319; *pərs.dəkə* L 45; *pī.ē.ts.←* Q 83; *pijts.←* Q 76; *pijts.←* Q 75; *pijats.←* P 57, Q 2, 2a, 71, 84, 90, 156, 167, 169, 174, 178, 182; *pijats.←* P 120, 177a, 197, 240; *pijots.←* Q 77, 168; *pijts.dē.kə* Q 155; *pijats.←* (L 157a; *pijats.dī.ē.kə* Q 94; **deken:** *dī.ē.kə* Q 188; *dē.kə* Q 83, 154, 177; *dəkə* P 47, 49, 58, 113, 119, 175, 177, 178, 182, 184, 187, 192, 218, 223, Q 2, 78, 152, 157, 159, 160, 163, 164, 166, 168a, 241; *dəkən* Q 1; **paardendeksel:** *pēr.dəndəksəl* K 315; *pērən-* K 314; **paardsdeksel:** *pərs.dəksəl* K 359; *pē.ē.rs.←* K 357; *pē.ē.rs.←* L 414; *pe.ē.rs.←* K 360; **deksel:** *dəksəl* K 316, 318, Q 158a; **paardsdek:** *pərs.dək* L 282, 286, 353, 312, 313, 314; **regendek:** *rī.ē.gəndək* P 51; **(re gen)dek:** (*rē.gən*)*dək* L 312; **dekkleed:** *dekkleē* K 278; **regemantel:** *rēgəma.ntəl* K 318; **zak zak** L 368, 417, Q 179; **couvert (fr.):** *kəvərt* L 50.

13.4 SINGEL VOOR DE PAARDEDEKEN

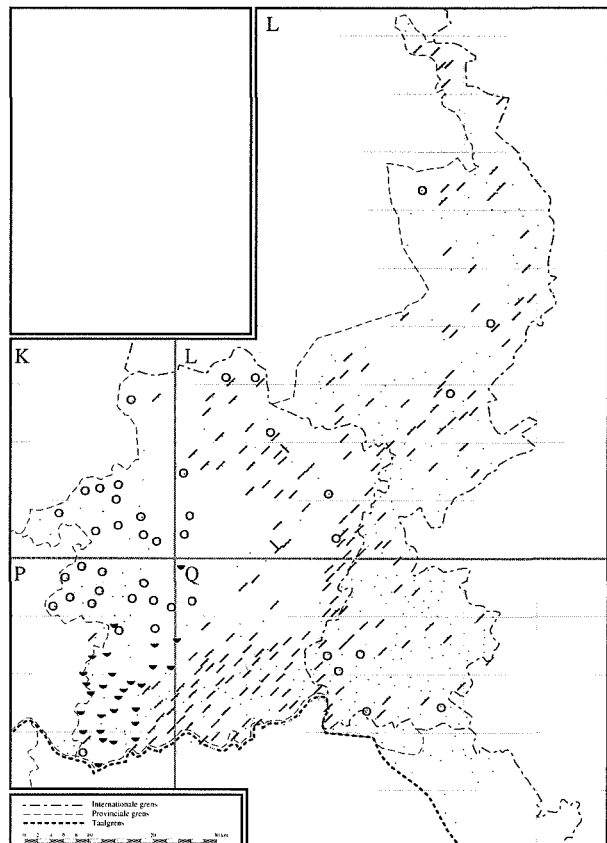
(N 13, 92)

[Riem rond de buik van het paard die dient om de paardedeken op zijn plaats te houden.]

singel: *seŋəl* K 278, 376, 318, 357, 358, 359, L 163, 163a, 164, 191, 211, 215, 244c, 265, 266, 268, 269, 270, 271, 282, 286, 288c, 289, 289b, 290, 294, 295, 312, 314, 316, 317, 318, 318b, 321, 322, 322a, 324, 325, 328, 329, 331, 331b, 332, 355a, 360, 360, 369, 370, 374, 377, 383, 387, 416, 422, 425, 0426, 429, 429a, 432, 434, P 44, 48, 175, 176, 188, 197, 213, 222, Q 9, 14, 15b, 18, 18a, 20, 32a, 33, 77, 78, 95, 96d, 97, 98, 99*, 101, 111, 0112, 113, 117a, 121c, 156, 162, 178, 187, 204a; *seŋəl* K 314; *seŋəl* Q 193; **deksingel:** *dəkəsəŋəl* L 331, 331b; **deksingel dek- L 289a; **stalsingel:** *stalsəŋəl* Q 2; **buik singel:** *būksəŋəl* L 320a; **buikriem:** P 107a; *būkrīm* L 209; *būkrēm* L 329, Q 97; *boyk-* I 372; *bu#k-* L 420; *bijk-* L 366; **singelriem:** *seŋəlriēm* Q 71; *siŋəlriēm* Q 72; *seŋəlrim* L 413**

Kaart 24. PRAAM

- ∨ praam
- ∨ proom
- ∨ priem
- prang

Q 4; **dekenriem:** *deqərēm* Q 111; *dəkə*– L 423; **pensriem:** *pensri²m* Q 78; **rugriem:** *røg-rīm* L 314; **bindriem:** L 373; **gord:** *gørt* Q 97, 98; *gørt* Q 197a, 198b, 203a; *gø²t* Q 204a; *jýt* Q 211; **dekgord:** *dəkajürt* Q 121c; **ceintuur:** P 188.

14. Diversen

14.1 PRAAM (kaart 24)

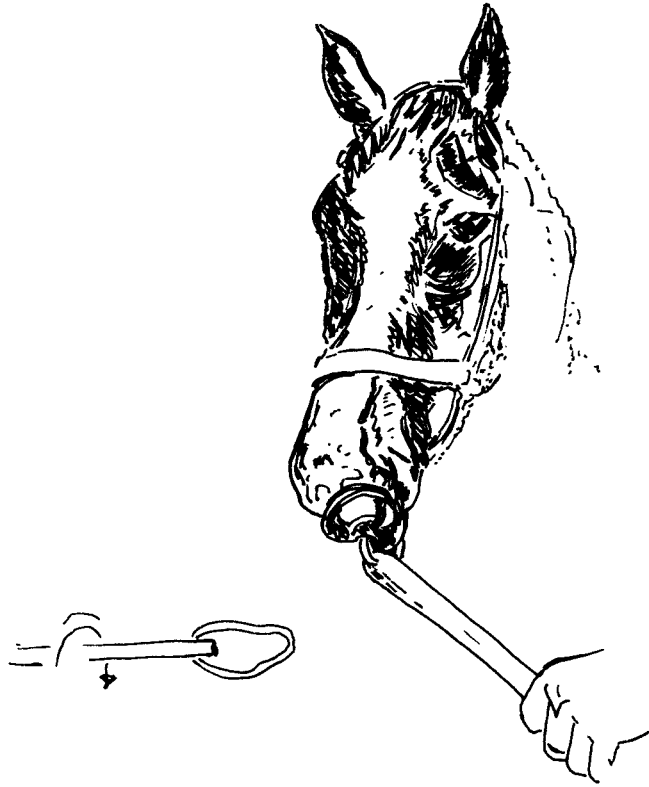
(JG 1b, 1c, 2c; N 13, 85; N 33, 377 en 380; S 28; monogr.)

[Neusknijper om het paard in bedwang te houden. Een praam bestaat uit een houtje met een lus eraan, die rond de bovenlip van het paard wordt gelegd en met het houtje wordt aangedraaid. Er bestaan ook metalen neusknijpers met deze functie (zie o.a. de termen *mulijzer*, *tandijzer* en *gebitijzer*).

Zie afbeelding 20.]

praam: *prām* K 278, L 159a, 163, 163a, 164, 165, 192a, 210, 211, 213, 215, 216a, 217, 244c, 248, 265, 266, 267, 268, 270, 271, 288, 288c, 289, 289b, 290, 291, 294, 295, 297, 318b, 319,

320a, 322, 322a, 324, 325, 327, 328, 329, 330, 331, 331b, 332, 358, 360, 360a, 361, 362, 366, 367, 369, 370, 371, 374, 377, 382, 383, 387, 415, 416, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 0426, 429, 429a, 434, Q 6, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 18, 20, 32a, 33, 95, 96a, 97, 98, 99, 99*, 101, 111, 0112, 113, 117a, 121c, 197a, 203a, 204a, 211; *praum* Q 79a, 81, 62, 170, 242; *pram* Q 75, 80; *prōm* L 269, 286, 312, 313, 314, 315, 316, 318, 353, 355, 356, 363, 364, 365, 372, 417, 418, Q 3, 4, 5, 18a, 71, 77, 82, 83, 84, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 94, 96d, 155, 168, 168a, 169, 171, 175, 178, 179, 188, 181, 182, 187, 193, 198, 198b; *prō²m* P 188, 213; *prō²am* L 282; *prōum* P 187, 192, 195, 197, 222, 223, Q 72, 76, 79, 153, 154, 156, 157, 157a, 160, 161, 164, 165, 166, 167, 174, 240, 241; *prō²um* Q 152, 159; *proum* Q 74; *prōm* (mv.?) L 354; **priem:** *prēm* (mv.?) L 366; *prēm* (mv.?) L 317, P 107a; **proom:** *prōm* P 113, 115, 117, 118a, 172, 173, 174, 175, 176, 176a, 177, 177a, 178, 179, 180, 182, 186, 218, 219, 227, Q 1, 78; *pruom* P 188; *pruom* P 120, 184, 220; *prō²m* P 121; *prō²m* Q 73; **prems:** *prems* Q 111 (vgl. du. *Bremse*); **mulpraam:** *mūlprām* L 369; **priem:** *prim* L

Afb. 20. Praam

359, 417; **prang**: *praŋ* K 278a, 314, 315, 316, 318, 353, 357, 358, 359, 360, 361, L 209, 282, 286, 295, 317, 352, 368, 413, 414, 422, P 44, 45, 47, 48, 50, 51, 52, 55, 56, 57, 214, Q 2, 2a, 103, 104a, 105, 196, 208; *praŋ* P 118a, 119; **muilprang**: P 53; **prang op de snuit**: *praŋ op-ə snūt* Q 2; **prengel**: L 250, Q 203; **muilijzer**: *mulizər* L 432, Q 95, 111, 116, 121b; *mōleizər* Q 71; *mōul-* Q 83; *mōlēizər* P 47; *mōulēzər* K 353; *mulis-dər* L 289; **tandenijzer**: *tāneizər* P 219; **gebitijzer**: *gəbēt-izər* Q 99*; **schaar**: *sxīr* Q 96a; *šīr* L 366, 423, Q 9; *šīər* Q 101; **naasknijper**: *nāsknipər* L 423; **neusknijper**: *nōsknēpər* K 359; **knijper**: L 164, 270, 432, Q 15b; *knīpər* L 373; *knēpər* Q 2b; **nijper**: *nīpər* L 289a; **muilspanner**: *mālspanər* P 176b; **kakentang**: *kākətaŋ* L 330; **naasknevel**: *nāsknēvəl* L 413; **knevel**: *knēvəl* L 191; **neusklem**: Q 95; **klem**: *klēm* L 314, 355; **naasring**: *nāsreŋ* P 176; **neusring**: *nōsrēŋk* L 286, 314.

14.2 HAVERZAK (kaart 25)

(N 13, 90; monogr.)

[Zak, gevuld met haver, die men een ingespannen paard omhangt om het te laten eten.

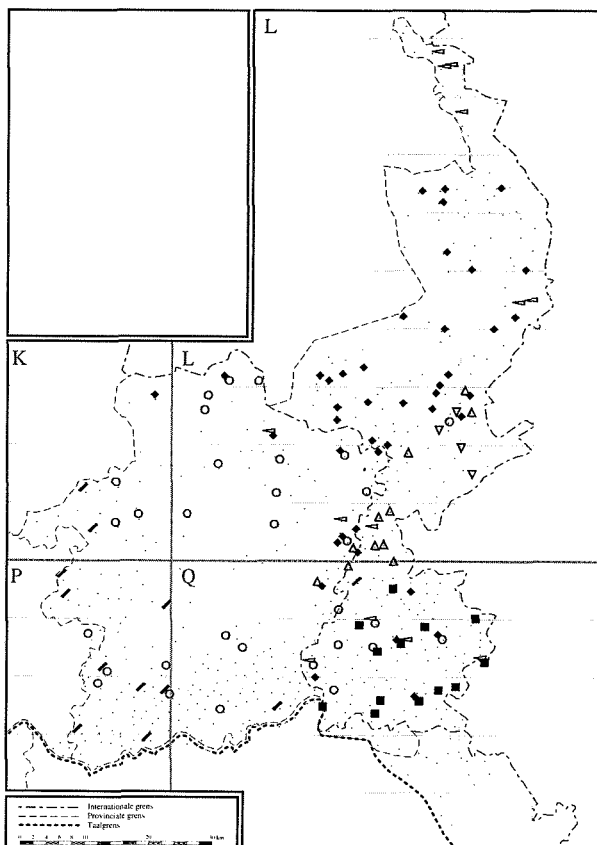
Zie afbeelding 21.]

kopzak: *kop-zak* K 278, L 209, 210, 211, 215.

Afb. 21. Haverzak

Kaart 25. HAVERZAK

- kopzak
- haverzak
- ◄ voerzak
- △ muilzak
- ▽ mondzak
- buidel en sst.
- ✓ musette

244c, 265, 266, 268, 270, 282, 288c, 289, 289a, 289b, 290, 294, 295, 317, 318, 318b, 320a, 321, 322, 322a, 324, 325, 331, 332, 369, 370, 374, 422, 423, 425, 429a, Q 9, 33, 96d, 111, 113, 204a; *kop-* Q 187; **haverzak**: *hāvəzak* K 359, L 282, 286, 312, 314, 329, 355, 355a, 360, 366, 369, 372, 413, 416, P 176, Q 18, 95, 98, 99*, 101, 113, 162; (*h*)*āvər-* L 423; *āvər-* Q 2b; *hḡvər-* K 316, P 107a, 176a, Q 72, 78, 156, 193; (*h*)*ḡvər-* Q 83; *hōvər-* K 358; **voerzak**: L 163, 163a, 164, 191; *vōrzak* L 269, 271, 317, 420, 426, Q 95, 98, 111, 121c; **muilzak**: L 331, 331b, 377, Q 18a; *mūlzak* L 0426, 429, 429a, 432, 434, Q 14, 20; *mul-* Q 9; **mondzak**: *mon^dzak* L 330, 332, 383; *mōn^dl-* L 387; **eetzak**: *ēt-zak* P 213; *ēā-* K 318; **paardszak**: *pērs-zak* Q 4; **mondbuidel**: Q 0112; *mōnt-był* Q 97; *mōnt-* Q 204a; *mont-był* Q 205*; *mōnt-* Q 111; *monk-* Q 117a, 121c, 211; **voerbuidel**: *vōrbijgəl* Q 198b; *vōrbijgəl* Q 197a, 203a; *vōrbył* Q 111, 211; **eetbuidel**: *ēt-był* Q 101; **haverbuidel**: *hāvərbył* Q 111; **muilbuidel**: *mūłbył* Q 32a; **musette** (fr.): P 188, Q 15b; *møzət* K 314; *myzət* Q 156, 178; *myzətə* P 175, 222; *møzət* P 44, 176a, Q 2; *bøzət* K 357; *møzət* P 48 (of wa. *malète?*);

paardsmandje: *pērsmen(t)šə* Q 4; **eetbak**: *ējət-bak* Q 71; **havermand**: *hāvərmān* K 358; **haverkorf**: *hḡvərkorf* Q 72; **havertob**: *hḡvərtop* Q 78.

15. Zweep en delen

15.1 ZWEEP (kaart 26)

(JG 1a, 1b, 2c; L 8, 141; L 14, 31; L B2, 244; N 13, 94; S 47; Wi 5, 10; monogr.)

[Voorwerp om het paard aan te drijven, bestaande uit een steel (cf. 15.2 STEEL) en een snoer (cf. 15.3 SNOER).

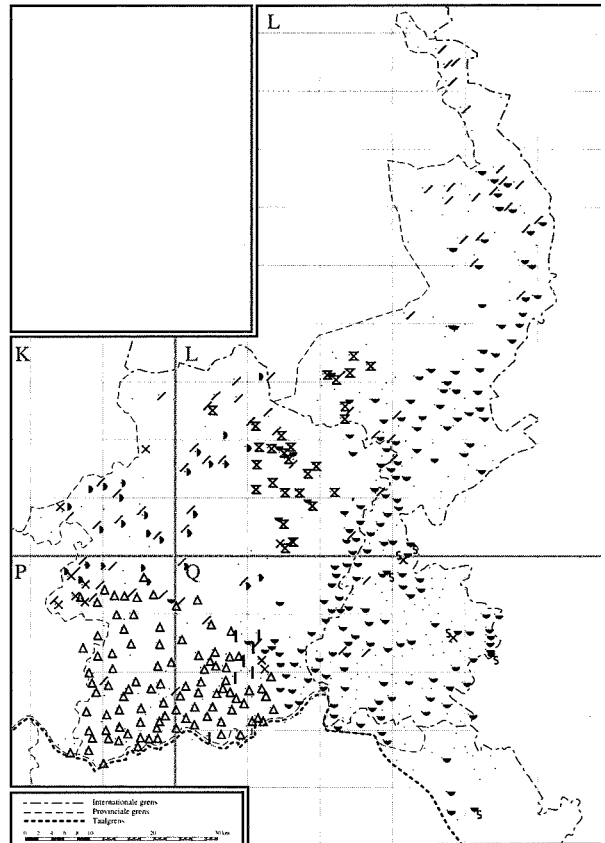
Zie afbeelding 22.]

zweep: K 278, 361, L 317, P 44, 51, 55, Q 15b; *zwēp* L 164, 165, 191, 209, 210, 211, 213, 215, 215a, 216, 217, 245, 246, 246a, 248, 250, 266, 318b, 360, 373, 374, 423; *zwēap* L 326; *zwēp* L 163, 163a; meestal met scherplange ê, kennelijk overgenomen uit het Nederlands: *zweap* L 378; *zwēip* L 269, Q 156; *zwip* L 355a, 414, P 57, Q 1, 3, 71; *zwiap* K 318, 353, 357, 358, L 282, 286, 289, 312, 313, 314, 316, 316a, 352, 353,

I.10

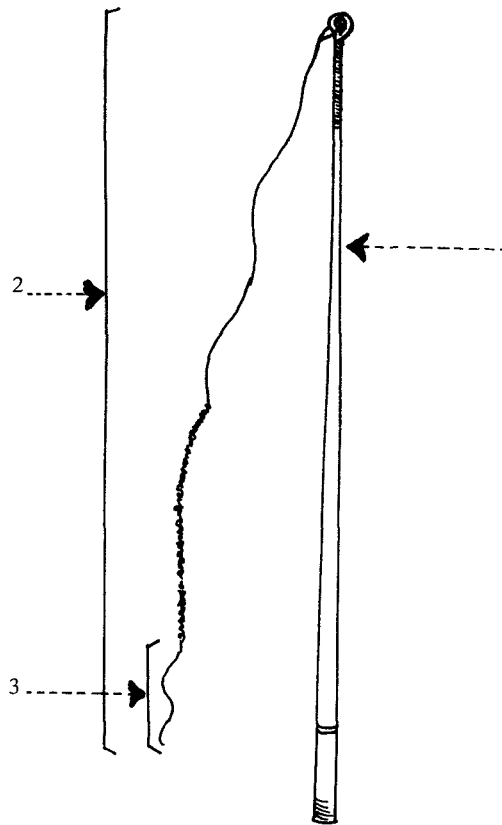
Kaart 26. ZWEEP

- / zweep
- x gesel
- smak
- ▼ smik(je)
- l klak
- △ smet
- × klats/klets
- 5 (rij)peitsche/patsche

355, 413, P 45, 47, Q 83; *zwīap* K 315, L 321, 417, P 50; *žwīap* Q 103; *zwīap* P 176; *zwīāp* L 354; *zwīp* K 359, L 265, P 52, Q 2; *šwīp* Q 102; **klap**: *klap* K 278; **klep**: *klep* K 317a; **gesel**: *gei.səl* L 317, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 415, 417, 418; *gei.səl* L 288, 288c, 289, 289a, 289b, 318, 318b, 357, 360a, 416; *gīsəl* L 314, 316; **smak**: *smak* K 314, 315, 316, 318, 353, 357, 358, 359, 360, 361, L 286, 315, 352, 353, 354, 355, 356, 413, 414, P 44, 45, 46, 51, 51a, 56 (weinig gebruikt), Q 1, 3, 4; **smik**: *sm`ik* Q 171, 175; *smik* Q 85, 86, 93, 96d, 179; *šmik* Q 32a, 101, 198b; *smi-k* Q 94; *sme.k* Q 174, 188; *smek* L 214, 214a, 215, 217, 244c, 245b, 246, 246a, 248, 249, 250, 266, 267, 268, 269, 271, 289, 293, 294, 300, 318b, 319, 320, 320a, 321, 326, 360, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 385, 415, 416, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 427, 434a, Q 2, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 18, 83 (weinig gebruikt), 84, 88, 90, 91, 94b, 96c, 96d, 100, 172, 178, 187, 199, 278; *šmek* L 270, 290, 291, 292, 295, 296, 297, 298, 299, 322, 322a, 323, 324, 325, 327, 328, 329, 330, 331, 331b, 332, 333, 383, 387, 426, 0426, 429, 429a, 432,

434, Q 7, 14, 16, 18a, 19, 20, 21, 22, 27, 32, 33, 96, 97, 98, 99, 99*, 102, 104a, 105, 110, 111, 0112, 113, 116, 117a, 117b, 118, 119, 121, 121a, 121b, 121c, 121d, 121e, 192, 193, 196a, 197, 198, 200, 202, 203, 203a, 204a, 205*, 207, 208, 211, 222, 247, 247a, 253; *smēk* Q 196; *smek* L 360a, Q 95; *šmek* Q 279, 284; *smeks* L 431 **leren smik**: *lejārašmek* Q 196, 196a; **smikje** *smekska* Q 83; **smet**: *smet* P 49, 50, 52, 53, 55, 56, 57, 58, 58a, 107a, 108, 113, 115, 117, 118, 118a, 119, 120, 121, 172, 173, 174, 175, 176, 176a, 177, 177a, 178, 179, 180, 182, 183, 184, 186, 187, 188, 192, 195, 197, 212, 213, 214, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 227, Q 2, 2a, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 79a, 80, 81, 152, 153, 154, 155a, 156, 157, 157a, 158, 158a, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 164a, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 173, 177; *smet* P 54, 196 *smit* Q 180, 181, 242; *smet* Q 241; *smyt* Q 241 *smøt* Q 182; **klak**: *klak* Q 72, 77, 82, 83, 155, 168a, 240; **klats**: *klats* Q 89, 92; *klāš* Q 20, 113; **klets**: *klets* P 49; *kle.ats* P 47, 48; *klats* K 317a, 353, L 417, P 44, 46; **karwats**: *karwats* K 353, L 360, Q 78, 95; *kər.wats* L 318b, 382; *kar.wats* L 316a, P 57, Q 203; *kər.wats* L 286, 291

Afb. 22. Zweep
1. steel 2. snoer 3. kletsoor

327, P 176a, Q 83 (strafwerktuig), 86; *karwātš* L 425; *karwaṣts* P 51; *kərwētš* L 420 (weinig gebruikt); **cravache** (fr.): *kravaš* Q 95; **rijpeitsche**: *rīpūtš* Q 113; *rīpūtš* Q 121c; **peitsche** (d.): *peṣts* Q 21; *peṣts* Q 20; *pūtš* Q 113, 284; **patsche** (d.): *paṣš* L 434a; volgende termen zijn benamingen voor een twijg waarmee het paard wordt aangevuurd (cf. ook 15.5 TWIIG): **wes**: *wes* L 355; **wits**: *wetš* Q 15b; **witsje**: L 299; **gords**: *gōṣrs* L 355; *guts* P 199; **gorsje**: L 313; volgende termen zijn mogelijk benamingen voor het einde van het snoer (cf. 15.4 KLETSOOR): **klatsoor**: *klatsur* L 317; **kletsoor**: *kletsūr* L 354; *kletsērka* P 176 (lichte rijzweep); **klatsool**: *klatsul* L 288c; **kletsool**: *klētšqal* L 429a.

15.2 STEEL

(N 13, 95a; monogr.)

[Het doorgaans houten deel van de zweep dat de voerman in de hand houdt en waaraan het zweepsnoer (cf. 15.3 SNOER) bevestigd is. Zie afbeelding 22,1.]

smikkesteel: *šmekastēl* L 434; *šmekāštēl* Q 113; *šmekāštēl* Q 0112; **smakkesteel**: *smakastēl* L 413; *smakastil* Q 4; **smetsteel**: *smetstēṣl* P 107a; **smettesteel**: *smetastēṣl* Q 71; *smetastīl* Q 156; **klakkesteel**: *klakastēṣl* Q 72; **steel**: *stēl* K 314, 357, 359, L 164, 215, 266, 269, 282, 286, 317, 318b, 320a, 369, 373, 422, 423, 429a, Q 2, 2b, 9, 15b, 77, 95; *štēl* L 329, Q 98, 101; *stēl* K 318, Q 78; *stēal* L 314; *stēṣl* K 278; *stēṣl* P 175, 176, 213; *stēṣl* P 176a; *stīal* L 289a, 312, 366; *stīal* P 222, Q 83; *stīl* L 372, 420, Q 156, 162; *stīl* L 355; *stel* P 44; *štel* Q 121, 121c; **zwepestok**: *zwepestok* L 163, 163a; **smikkestok**: *smekastok* L 268, 288c, 374, Q 18, 94b, 96d; *šmekā-* Q 14, 197a, 203a; *smikā-* Q 178; *smūkā-* Q 198b; *šmekāštok* L 290, 295, 324, 325, 328, 332, 387, 432, Q 33, 97, 98, 111, 211; **zwepestok**: L 211; **stok**: *stok* L 164, 244c, 266, 314; *št'ok* L 383; *štok* L 330; *stok* L 265; **smikkestek**: *smekastek* L 271, 289, 321, 370, 420, Q 95; *šmekā-* L 270, 322, 322a, 0426; *smikā-* Q 198b; *šmekā-* Q 284; *šmekāstek* L 292, 325, 331, 331b, 432 (weinig gebruikt), Q 99*, 111, 117a, 201; *šmikā-* Q 32a;

šmekāštek Q 204a; **zweepstek**: *zwīapstek* L 360; **geselstek**: *geįsālstek* L 289; **stek**: *stek* L 289b, 318b, 377, 416, Q 9, 187; *štek* L 270, Q 20, 101, 117, 205*; **handhaaf**: Q 18a; **smikkekuil**: *šmekākūyl* Q 121c; **smikkegard**: *smekāgērt* L 322; **gard**: *gērt* L 270; **gesel**: *geįsāl* L 287, 288; **eiken tak**: *ēkā tak* K 358; **smik**: *smek* L 288c; *šmek* Q 193.

15.3 SNOER

(N 13, 95b; S 47; R 14, 20; monogr.)

[Bewegend deel van de zweep dat aan de steel bevestigd is. Een aantal informanten verdeelt het snoer nog in een onderste gedeelte dat aan de stok bevestigd is, en een dunner (gevlochten) gedeelte, waaraan de kletsoor bevestigd is. De benamingen die met zekerheid refereren aan dat dunner gedeelte, worden apart vermeld. Zie afbeelding 22.2.]

smikkesnoer: *šmekāšnūr* Q 205*; *smekāsnōr* L 379, 380; *šmekā-* Q 22; *šmekāšnōr* L 0426, Q 39, 101, 110, 111, 0112, 116, 117a, 117b, 118, 202, 203, 204a, 253; *šmekāšņūār* Q 20; *šmekāšņār* Q 121, 121a, 121b, 121c, 121d, 121e; **smakkesnoer**: *smakāsnōr* Q 278; **snoer**: *snūr* K 314, 318, L 266, Q 9, 77, 156; *snōr* L 244c, 269, 289a, 317, 318b, 322a, 360, 366, 369, 416, 420, 423, 429a, Q 15b; *šnōr* L 295, 329, Q 14, 32a, 97, 101, 111, 117; *šnōr* Q 204a; *snō-r* L 422; *snōr* L 320a; *šnōr* L 432, Q 211; *šnōr* L 434; *snōr* K 357; **smikkeslag**: *smikāslāx* Q 198b; *smekā-* L 214, 214a, 215, 217, 245b, 246a, 248, 249, 266, 289, 300, Q 34, 39, 94b, 99*; *smekāslāx* L 290, 297, 331, 331b, Q 104a, 111, 113, 121c; *smekāslāx* Q 96d; **zweepsflag**: *zwēpslax* L 215a; *zwip-* L 213; **zweepsflag**: *zwēpaslax* L 217; *zwēpā-* L 164; *zwēpaslāx* L 250; *zwēpāslāx* L 266; **voorslag**: *vōrslāx* L 268, 288; *vōrslāx* L 323; **klakkeslag**: *klakāslāx* Q 72; **onderslag**: Q 187; **slag**: *slax* L 163, 163a; *slāx* L 289b, 377, P 175, Q 2, 187; *slāx* L 290, 325, 331, 383, Q 20, 101, 197a, 203a, 205*; *slā(ə)x* P 222; *slāx* Q 193; *slōx* P 188; **zweepskoord**: L 191; *zwēpskōrt* L 165; *zweps-* L 209; **smikkekoord**: *šmekākōrt* L 298, 299, 385; **smikkoord**: *šmekkōrt* L 432; **klatskoord**: *klatskōrt* L 246; **koord**: *kōrt* L 312, 314, 355a; *kōt* Q 121c; *kjōt* Q 78; *kuot* Q 77; **smikkoordje**: *šmekkōrtjā* L 330; **smikkeoordje**: *šmekākōrtjā* L 387; **vierkoorden**: *vīr kōrā* K 358; **smikketouw**: *smekātōy* L 267, 268, 328, 374, 382, 427, 431, 434a, Q 14; *šmekā-* L 291, 295, 296, 331, 333, 426, 429, Q 99, 105; **smiktouw**: *smektōy* L 269, 320, 377; **zweeptouw**: *zwēptōy* L 210, 211, 216, 289; *zwīap-* L 381; **zwepetouw**: *zwēpatōy* L 246a; **zweepsstouw**: *zwēpstōy* L 215; **touw**: *tōy* L 289a, 318b, 373; **leren riem**: *lērā rīm* L 314; *lērā rīm* L 286; *lērā* ~ P 176; **riem**: *rēm* L 270, 289a, 370, 420, Q 95; **gebondje** (?): Q 9, 11;

kārbōn'tišā Q 10; **lid**: *lē²t* P 213; **lijn**: *lēn* I 176a; **leer**: *lēr* L 330; **lits**: *lēts* L 416; **lerei stuk**: Q 98; **smoek** (?): *smūk* Q 198b; **zweep**: I 266; *zwēp* L 211, 215; *zwip* Q 71; *zwīap* L 265 282; *zwīap* L 314; volgende opgaven zijn waar schijnlijk benamingen voor de zweep in zijn geheel (cf. ZWEEP 15.1): **klap**: *klap* K 278; **klets klets** P 44; **smet**: *smēt* P 107a, Q 2b, 71, 162 **karwats**: *kārwats* K 317a, Q 162; *kārwats* F 358, L 371, 23; *kārwats* L 0426; **karwatsje**: *kārwatskā* L 370; **smak**: *smak* K 359, L 413, C 4; **smik**: *smek* L 266, 271, 295, 321, 374, 424 *šmek* L 270, 292, 324, 328, 331, 331b, 332, 387 Q 33, 103; *smik* Q 178; volgende opgaven zijn waarschijnlijk benamingen voor de kletsoor (cf. KLETSOOR 15.4): **katsool**: *katsōl* Q 101, 196 **klatsoor**: *klatsūr* Q 113; *klatsōōr* Q 27; **klatsool**: *klatsul* Q 102; *klatsōl* Q 16, 21; *klatsōl* I 425; *klatsōel* Q 111; **krekkjesool**: *krēkāsul* I 325; *krēkāsual* L 321; *krēkāsōl* L 327; *krēkāsō* L 378; volgende opgaven zijn uitdrukkelijk vermeld als benamingen voor het dunner, vaak gevlochten gedeelte van het zweepsnoer: **voorslag**: *vōrslāx* L 288; *vōrslāx* L 292; *vōrslāx* L 265c **smikkeslag**: *šmekāslāx* Q 105; **slag**: *slā.x* L 424 *slāx* Q 117; *slā²x* L 266.

15.4 KLETSOOR (kaart 27)

(JG 1a, 1b, 1c, 2c; N 13, 95c; L B2, 245; L 8 142; R 14)

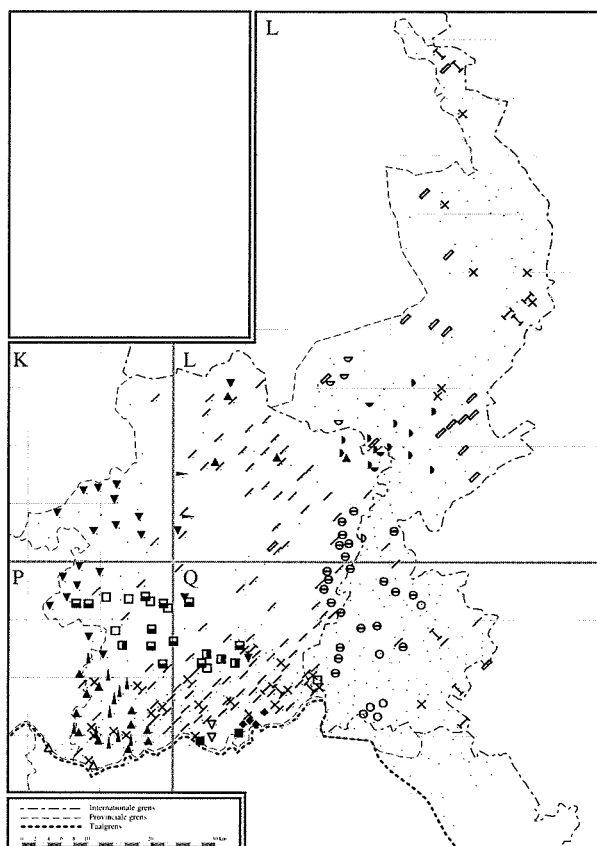
[Dun eindje touw of leer aan het uiteinde van het snoer van de zweep dat bij het slaan een knal luid geluid maakt.

Zie afbeelding 22.3.]

klatsoor: *klatsūr* L 413, Q 4; *kladzūr* K 361, I 414, P 56, 58, Q 1, 71; *klatsūr* L 434; *kladzūr* I 422, Q 94b, 96d; *klatsūr^r* L 356; *kladzūr^r* L 313 317, 362, 368, 416, 418, Q 3, 5, 82, 87, 91, 172 *klatsūr^r* Q 113; *kladzūr^r* Q 6, 111; *kladzūr^r* C 88, 96c, 188; *kladzūr^l* L 361; *kladzūr^r* L 355 358, 359, 360, 367, 417; *klatsūr* L 316a; *klatsū:* L 420, Q 117a; *kladzūr* Q 10; *kladzūr^r* L 286 312, 314, 315, 316, 353, 354; *kladzūr^r* L 372 *kladzūr^r* L 363, 364, 365, 366, 415, P 52; *kladzūr* Q 12; *kladzūr* Q 13; *klatsōr* Q 74, 78 153, 164, 164a, 165, 166, 167; *kladzōr* Q 89 90, 168a; *kladzōr* Q 84, 154, 155, 157a, 158a 161, 162, 163, 168, 169, 170, 171, 173, 174 175, 178, 179; *klatsōr* Q 20; *klatsōr^r* P 195, C 79, 152, 156, 157, 159, 160; *kladzōr^r* Q 94 *kladzōr* Q 9; *klatsōr^l* P 121; *klatsōr^r* I 187, 188, 192, 196; *kladzōr^r* Q 72, 83; *klatsō:* P 172, 180; *klatsōr^r* P 214; **klatsoor**: *kladzūr^r* Q 15; *kladzūr^r* K 278; **klatsoor**: *klazō:* Q 75, 76, 77; *klazōr^r* P 118; **klatsoor**: *klanzūr* L 352; *klanzūr* L 413; **klansoor**: *klanzūr* P 55; *klanzūr* Q 187; *klanzūr^r* P 57 *klanzūr^r* P 118a; *klanzūr^r* P 53; *klanzōr* Q 80 *klanzōr^r* Q 2; **klaksoor**: *klaksōr* Q 183; **klap**

Kaart 27. KLETSOOR

- ∕ klatsoor(tje) ♦ klatsoon
- klasoor ■ klaksoon
- klantsoor ∕ koord(je) en sst.
- klansoor × slag
- ▲ kletsoor ∕ smikkeslag
- klesoor ∕ onderslag
- ▼ klitsoor
- ┆ klotsoor
- ▽ klakstoor
- △ katsoor
- ⊙ klatsool
- ⊖ knapsool
- ▷ kletsool
- katsool
- ▷ krakkesjool
- ▷ krekkesjool

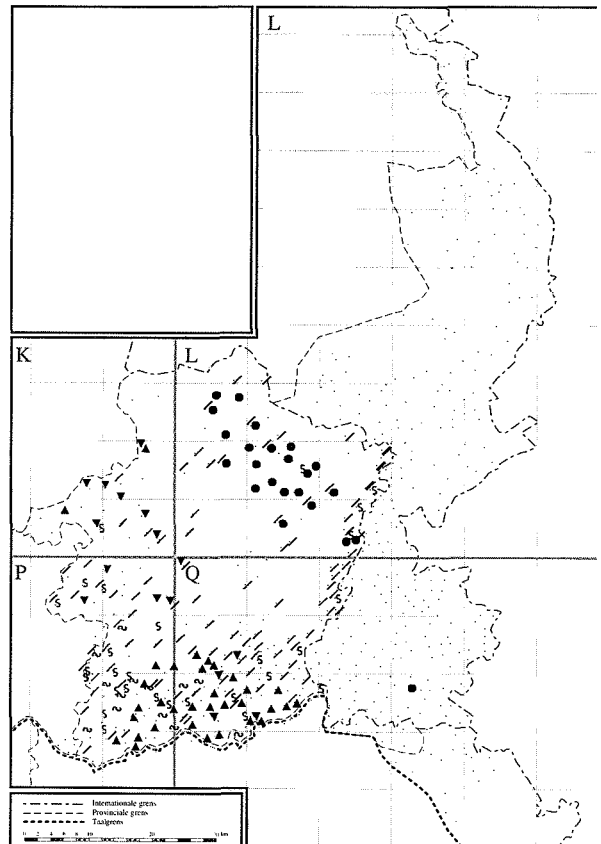
soor: *klapsūr* Q 198b; **kletsoor:** *kleṭsūr* L 355; *kleḏzūr* L 313; *kleṭso(ə)r* P 222; *kleṭsoy^ər* L 369, P 186, 197; *kleṭsoy^ər* P 184; *kleṭsīr* P 115, 176; *kleṭsīr* P 173, 218; *kleṭsūr* L 360, P 174; *kleṭsūr* P 223; **klesoor:** *klezūr* P 50, 57; *kləzūr* Q 2a; *klezūr* Q 2; *kləzōr* Q 79a; *klezōy^ər* Q 78; *kləzōy^ər* Q 73; *kləzōy^ər* P 120, Q 83; *kləzōy^ər* P 119; *klezī^ər* P 49; **klitsoor:** *kliṭsūr* K 360; *kleḏzūr* K 318, 359, P 51; *kleḏzūr* K 315, 316, 357, Q 2a; *kleṭsur* L 414; *kleḏzūr* P 46; *kleḏzūr* P 44; *klidzūr* K 358; *kleḏzūr* L 282, P 45; *kleḏzūr* K 314, 353; *kleḏzūr* P 47, 48; *klitsīr* Q 89; *klətsīr* P 107a; *kləḏzūr* P 117; **klintsoor:** *klendzūr* K 360; **klotsoor:** *klōṭsoy^ər* P 177; *klōṭsīr* P 113, 176a; *klōṭsīr* P 177a, 178, 219; *klōṭsūr* P 175, 179; *klōṭsūr* P 224; *klōṭsūr* P 182; *klōṭsūr* P 220; **klakstoor:** *klakstōr* Q 241; *klakstōr* Q 167; **klatsedoor:** *kləṭsədūr* Q 117; **knapsoor:** *knapsur* L 318b; **katsoor:** *katsūr* P 211; *katsūr* P 227; **klatsool:** Q 18, 99*; *kləṭsūl* Q 33, 102, 105; *kləḏzūl* L 424; *kləḏzūl* Q 7; *kləḏzūl* Q 11; *kləḏzūl* L 419; *kləḏzūl* L 422, Q 8; *kləḏzūl* Q 0112; *kləṭsōl* L 433; *kləḏzōl* Q 32a; *kləḏzōl* L 420; *kləṭsōl* Q 111; *kləṭsōl* Q 14; *kləṭsōl* Q 21; *kləṭsoəl* Q 98; *kləṭsoəl* Q 9,

97; *kləḏzōl* L 421; *kləḏzōl* L 423; **knapsool:** *knapsūal* L 288; *knapsōl* L 289b; *knapsōl* L 318; *knapsōl* L 289; **kletsool:** Q 18a; *kleṭsoəl* L 427; **kasool:** *kašul* Q 284; **katsool:** *katsūal* Q 196, 196a, 197a, 203a; *katsōl* Q 38; *katsōl* Q 101; **kansool:** *kansul* Q 193; **kamsool:** *kamsul* Q 198b; **kersool:** *kerdzūl* L 319; **krakkesjool:** *krakəšūal* L 320a, 370; *krakəšōl* L 371; **krekkesjool:** L 292, 319, 320, 325, 326, 328, 374, 377, 382; *krəkəšūal* L 370; *krəkəzūal* L 371; *krəkzūl* L 369; *krəkəšūal* L 321; **karsoon:** *kərsōn* Q 242; *kleṭsūr* P 175; **klatsoon:** *kləṭsōn* Q 177, 180, 182; *kləṭsōn* Q 181; **klaksoon:** *klakšūn* Q 240; *klakšōn* Q 183; **kesseldoos:** L 294; **klatskoordje:** *kləṭskōrtjə* L 209, 244c, 417; **klatskoordje:** *kləṭskōrtjə* L 330; *kləṭskōrtjə* L 331, 331b; **zweepskoordje:** L 164; **zweepskoordje:** *zwipskōrtjə* L 265; **voorkoordje:** *vōrkōrtjə* L 290; **voorkoordje:** *vōrkōrtjə* L 265c, 290; **smikkoordje:** *smekkōrtjə* L 321; **smikkekoordje:** *smekəkōrtjə* L 289; *smekəkōrtjə* L 331, 331b, 332, 387; *smekəkōrtjə* Q 121, 121a, 121b, 121c, 121d, 121e; **koordje:** *kōrtjə* L 329, 331, 383; **smikketouw(t)je:** *smekəṭōwtjə* L 331, 331b; **tip van de koord:** *typ van ə kōt* Q 78; **slag:** *slax* L

I.10

Kaart 28. TWIJG

- / wis(je)
- ✓ wits
- ▲ roede/roetje
- ▼ zweep(je)
- § stek(je)
- ~ akkerstek
- gors(je)

191, 211, P 176, 182, 218, 227; *slā.x* P 220, 224; *slāx* L 266, 268, 271, 322, 322a, Q 187, 204a; *slō.x* P 188, 195, Q 94, 159, 163, 175, 178, 181, 188, 240; *slō^e.x* Q 161; *slō.xi* Q 153; **voorslag:** *vō.rslā.x* Q 12; *vōrslāx* L 266, 318, 377; *vōr-* L 326; *vī^o.r-* L 362; *vīj^o.r-* L 317; *vōrslāx* L 295; *vōr-* L 324; **smikkeslag:** *šmekāslāx* L 270; *šmi-kā-* Q 222; *smekāslāx* L 271; *smekāslō.x* Q 84; *sme.kā-* Q 174; **onderslag:** *ōndārslax* L 163, 163a; *ōjārslāx* L 270; *ōjār-* Q 211; *ōjār-* Q 113; *o.ndārslō.x* Q 175; *ōndār-* Q 188; **smette-slag:** *smētāslō.x* P 177a; **zweepslag:** *zwēpslax* L 215; **knaller:** *knālār* Q 2b.

15.5 TWIJG (kaart 28)

(JG 1a, 1b; monogr.)

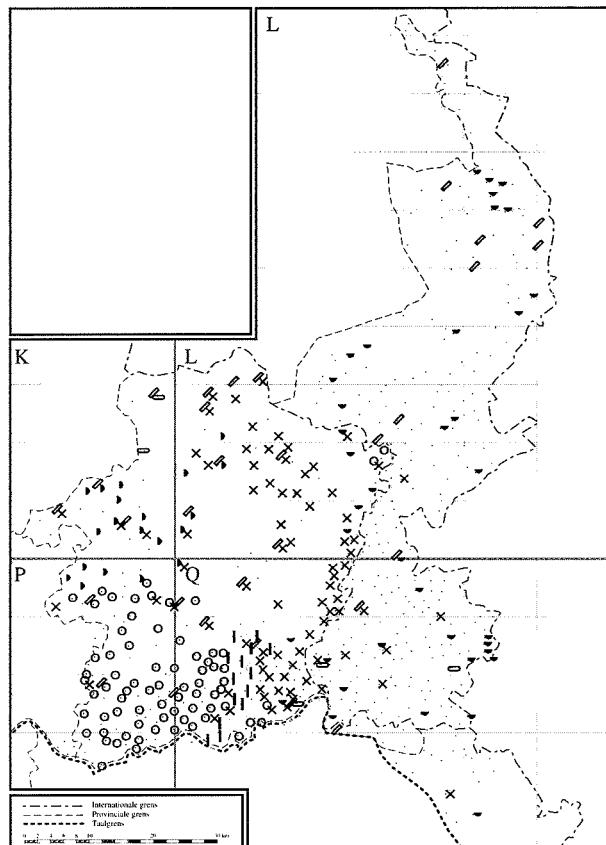
[Vaak wordt in plaats van een zweep ook een twijg gebruikt om het paard aan te vuren.]

wis: *wis* P 115, 117, 219, Q 2, 71, 77, 82, 83, 154, 162, 179; *wī.s* P 188, 224, Q 73, 166; *wī.š* P 177a, Q 74; *wī^o.s* P 187; *wīš* L 421, Q 8; *wes* L 282, Q 1; *wes* K 361, L 286, 314, 316, 317, 319, 352, 353, 354, 355, 368, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 423, 424, P 47, 53, 55,

56, 58, 118, 118a, 172, 173, 176a, Q 3, 5, 72, 76, 87, 89, 158a; *wes* P 44, 50, 52, 120, 174, 214, C 84; *wōš* Q 12, 13; **wisje:** *wī.skā* Q 169; *wiskā* : 45, 48, Q 2a, 94, 163, 168a, 171; *wī.skā* Q 90; *wī.skā* Q 75, 156, 157, 164; *weskā* K 358, 360, L 358, P 55, 113, Q 6, 7, 11, 87, 88, 91, 172; *weškā* Q 9, 10; *wes.kā* K 316; **wits:** *wets* L 370, 371, 372; **roede:** *ruj* K 317a, P 121, 184, 186, 188, 192, 197, 220, 223, Q 74, 78, 79, 159, 160, 161, 162, 166, 168, 240, 241; *ruj* P 219; *rōy* C 174; *rōy* Q 178; *ry* Q 155, 181; **roetje:** *ruj.kā* L 353, Q 79a, 157a; *ruj.kā* Q 80; *ruj.šā* Q 163, 177, 179, 182, 241; **zweep:** *zwip* K 361, P 51, 57, C 1, 2; *zwēp* Q 77, 167, 181; *zwiap* K 314, 315, 317a, 357, 359, P 49; *zwēip* Q 154; **zweepje** *zwep.kā* K 318; *zwep.kā* K 314; **stek:** *stek* K 357, L 362 (groter dan *gors*), 419, P 46, 47, 52, 115, 117, 172, 176a, 177, 177a, 178, 180, 182, 192, C 89, 159, 188; *stē.k* Q 160; **stekje:** *stekskā* L 372, 423, P 119, Q 11, 91, 158a, 170; *stēkskā* Q 182; **akkerstek:** *akr.stek* P 113, 118a, 175, 176, 177, 178, 179, 188, 195, Q 152, 153, 165, 242; **gaanstek:** *gō.nstek* Q 157a; **stok:** *stōk* K 314, 316; **gors:** *gurs* L 312, 313, 315, 316 (ouder dan *wes*); *gūr.s* L 365; *gors* L 356, 359, 360, 361

Kaart 29. MET DE ZWEEP
SLAAN OF GELUID GEVEN

- ∅ zwepen
- ▭ klappen/kloppen/klippen
- smakken
- smikken/smekken
- l klakken
- × klatsen/kletsen/klitsen
- kraken

362, 363, 364, 366, 367, 368, 415, 416, 423; *gors* L 355; *gers* L 314; *goats* Q 203; **gorsje:** *gurskə* L 315; *gorskə* L 358, 422; *gerskə* L 356, 365; **karwats:** *kərwats* L 352, P 186, 218, Q 167 (bij ruiters); *kərwats* Q 83, 84; *krwat* P 172, 175; *krwats* Q 162; **karwatsje:** *kərwatskə* P 44, Q 96c; **rijs:** *riks* L 286; **smakje:** *smakskə* K 353; **takje:** *tekskə* Q 7; **gard:** *gərt* P 113; **gardje:** *gərkə* K 318; **snade:** *snāi* L 369; **bengel:** *bəŋəl* P 180, 227; **baguette (fr.):** *bagət* Q 156; **baguette (dim.):** *bəgətsə* Q 178; **aardstoker:** *eistsyʔər* K 278.

15.6 MET DE ZWEEP SLAAN OF GELUID GEVEN (kaart 29)

(JG 1a, 1b, 2c; L 8, 141a; Wi 42; monogr.)

[Het slaan met de zweep brengt een knallend geluid voort. Terwijl in de enquête van J. Goossens het werkwoord *zwepen* in de jaren vijftig enkel voor Achel (L 282) en Hamont (L 286) werd opgetekend, vermeldt de enquête van P. Willems (1885) het nog voor een groot aantal gemeenten uit de beide Limburgen. Zie in dit verband ook *ros* voor „paard” (WLD I, afl. 9, p.

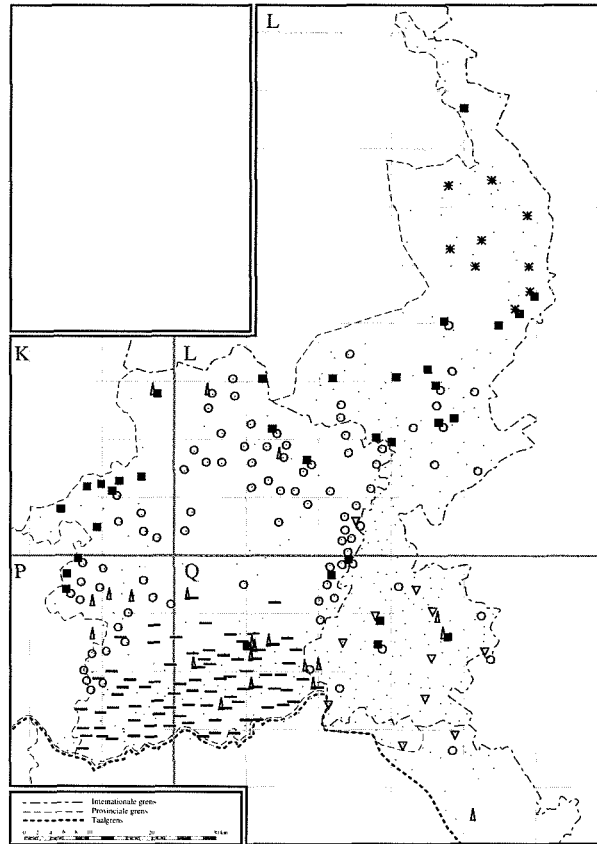
5).]

zwepen: *zwəʔpən* K 278; *zwəpə* L 164, 210, 250, 0250, 266, Q 83, 156, 178; *zwəʔpə* L 246, 326; *šwəʔpə* Q 20; *zwiʔpən* L 355; *zwiʔpən* L 282, 286, 312, 314; *zwiʔpən* K 315; *zwiʔpə* K 353, L 321, 417, P 50; *šwiʔpə* Q 19; *zwiʔpə* L 360, P 176, Q 2, 3, 71, 199; *zwiʔpə* K 358; *zwiʔpə* L 413; **klappen:** *klapən* K 278; *klapə* Q 95, 179; **kloppen:** *kləpə* Q 116; **klippen:** *kləpə* K 317a; **geselen:** *gejsələ* L 289; **smakken:** *smakən* K 316, L 315, 355 (doen klinken); *smaʔən* K 315; *smakə* K 318, 357, 358, 359, 360, 361, L 352, 413, 414, P 44, 45, 46, 51, 56, Q 1; *smaʔə* K 314; **smikken:** *smekən* L 419; *smekə* L 214, 214a, 215, 217, 245b, 246a, 288, 288a, 289, 318b, 319, 369, 372, 387, 421, Q 87, 95, 178; *šmekə* L 270, 271, 291, 329, 330, Q 20, 33, 101, 113, 121, 121a, 121b, 121c, 121d, 121e, 193, 198, 207; **smekken:** *šmekə* Q 222, 284; **klakken:** *klakə* Q 76, 77, 155, 168; *klakə* Q 72, 82, 83, 85, 158a, 163, 168a, 241; *klaka* Q 167, 240; **smetten:** *smətə* P 49; **klatsen:** *klatsən* L 312; *klatsən* L 314, 316, 353, Q 8; *klatsə* Q 1, 2, 71, 89, 94, 162, 172, 173; *klatsə* L 317, 319, 354, 356, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 368, 371, 415,

I.10

Kaart 30. OPTUIGEN

- aandoen
- (op)hamen
- (aan-/op)tuigen
- ▲ (op)zadelen
- ▽ aanspannen
- * aantouwen

416, 417, 422, 423, 424, Q 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 83, 84, 88, 90, 91, 92, 96c, 158, 167, 169, 170, 171, 174, 175, 177, 178, 179, 188; *klatsə* Q 19, 101; *klātsə* L 367, 381, P 57; *klātsə* Q 112a, 192; **kletsen**: *kletsən* L 286; *kletsə* L 313, 354, 366, 414, 417, 418, 420, P 172, Q 3, 6, 95, 102, 278; **klitsen**: *kletsən* K 315; *kletsə* K 353, 358, 360, P 47; **kraken**: *krā.kə* L 370, 371, P 48, 52, 53, 55, 56, 57, Q 2, 2a, 73; *krākə* P 50; *krō.kə* P 58, 118, 118a, 119, 121, 176a, 177, 184, 186, 187, 188, 192, 195, 197, 220, 223, 224, Q 74, 75, 76, 78, 79, 79a, 80, 81, 152, 154, 155a, 156, 157, 157a, 159, 160, 161, 162, 164, 164a, 165, 166, 177, 181, 182, 242; *krōkə* P 113, 115, 117, 172, 173, 174, 175, 176, 177a, 178, 179, 180, 182, 218, 219, 227, Q 153; **laten kraken**: *lōtə krā.kə* L 420; **slaan**: *slō.n* L 316; *slon^j* P 214; *slūⁿ* L 356; **met de smak slaan**: *met ə smak slū.n* L 355; **djakken**: *djakən* L 355; **djekken**: *tjekə* Q 156; **houwen**: *hōwə* L 356; **kappen**: *kapə* P 220; **knallen**: *knalə* Q 284; **knappen**: *knapə* Q 196.

16. Met een paard rijden

16.1 VOERMAN

(JG 1a, 1b; monogr.)

[Persoon die een ingespannen paard bestuurt oment.]

voerman: *vūrma.n* P 52, 53, 56, Q 84, 89, 90, 178; *vū^rr-* L 355, Q 3; *vur-* L 282, 286, 314, 316, 352, 353, 354, P 50, 55, 58, 192, Q 73, 74, 75, 79, 79a, 80, 82, 83, 154, 155, 157a, 158a, 159, 161, 165, 167, 168, 168a, 169, 178, 181, *vō.r-* L 356; *vōr-* L 317, 319, 358, 359, 360, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 371, 372, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, C 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 87, 96c; *vor-* Q 72; *vōr-* Q 71; *vūrm'an* Q 163; *vur-* Q 153, 157, 182, 242; *vōr-* Q 188; *vū.rman* Q 1; *vūr-* K 358, 361, L 413, P 44, 45, 46, 47, 48, 49, 51, 57, 174, 175, 180, 182, 227, Q 2, 2a; *vū^rr-* K 357; *vur-* I 278, 316, 317a, 353, 359, 360, L 209, 210, 211, 212a, 216, 216a, 244a, 245a, P 113, 115, 117, 173, 176, 178, 218, Q 162, 177, 240, 241; *vōr-* L 271, 288, 288a, 289, 318, 318b, 328, 329, 381, Q 19, 121, 121a, 121b, 121c, 121d, 121e, 172

201; *voŷrman* Q 20; *vŷr-* P 175, 214, 219; *vŷr-* P 172, 176a; *vŷr-* K 314, 318; *vŷr-* K 315; *vŷrmā.n* P 187, 223, Q 94, 171, 174, 175, 179; *vŷr-* L 312, 313, 315, P 177a, 184, 186, 197, Q 77, 78, 152, 160, 164, 166, 170; *vŷr-* L 361, 362, 424, Q 11, 88, 91; *vŷr-* Q 76; *vŷrmān* L 289, Q 95; **voereman:** *vurəma.n* Q 156; *vurə-mā.n* P 118, 118a, 119, 121, 177, 188; *vorə-* P 120; **labeurman:** *labŷrma.n* Q 240; **werkman:** *we.r^okma.n* P 220; **knecht:** *knex* L 370, P 175; *knex* P 218; *knē.x* P 220, Q 165, 168; *knex* P 224; *knē.x* P 195, Q 159, 242; *knē.t* Q 178; **voerknecht:** *vŷrknēət* (knecht van de voerman) Q 121, 121a, 121b, 121c, 121d, 121e; **paardsknecht:** *pērsknex* L 419; *pēatsknex* P 179; *piatsknēx* Q 188; **vaarknecht:** *vā.rknex* L 361 (ouder dan *voerman*); **vrachter:** *vraxtər* L 424.

16.2 OPTUIGEN (kaart 30)

(JG 1b; N 8, 97a; monogr.)

[Een trekpaard van het nodige trektuig voorzien. Men zet het hoofdstel op het hoofd van het paard, plaatst het haam om zijn nek, legt het schoftzadel op zijn rug en doet het achterhaam aan. Tenslotte gespt men de verschillende delen aan elkaar.]

(het) **getuig aandoen:** *gəty.x- q̄.ndū.n* L 312; *t >gəty.x- q̄n-* K 360; *t >gəty.x- q̄n-* L 353; *gəty.x- q̄n-* L 354; *gəty.x- ā.ndun* Q 2; *gəty.x- q̄n-* P 176; *gəty.x- q̄n-* P 49; *t >gəty.x- an-* P 48; *gəty.x- āndōn* L 294; (het) **paard aandoen:** *pērt- āndū.n* L 423; *pērt- q̄n-* L 313; *t piāt q̄n-* P 58; *t pē^o.t endūn* P 46; *t piāt q̄^o.ndun* P 57; *t pērt- ā.ndō.n* L 421; **haam aandoen:** *hām āndōn* L 318; **zadel aandoen:** *zql q̄ndun* K 318; **gescheer aandoen:** *gəšt.r ā.dū.* Q 117a; *jəšt.r āduə* Q 121c; bij het volgende woordtype werd geen object opgegeven: **aandoen:** *āndū.n* L 355, 422, 424, Q 6, 7, 9, 10; *ā.n-* L 352; *q̄.n-* K 361, L 413, P 51, Q 3; *q̄n-* K 359, L 282, 314; *q̄^o.n-* L 315, P 56, 118, 118a; *āndūn* L 414, P 45; *q̄n-* Q 193; *ā.ndun* K 358; *q̄n-* P 52; *q̄n-* P 117, Q 94b; *q̄^o.n-* P 113, 115, 172, 173; *ā.dūə* Q 252; *ā.ndō.n* L 319, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 371, 415, Q 96c; *ān-* Q 11; *ān-* L 316, 356, 369, 370, 372, 419, 420; *āndōn* L 290, 317, 318b, 322, 325, 328, 330, 331, 382, 387, 416, Q 14, 101; *āndōⁿ* L 288; *āndq̄n* L 425; *ā.ndq̄m.n* Q 2; *āndq̄m* Q 32a; **hamen:** *hāmə* P 222, Q 2a; *hqmə* P 118, 119, 120, 174, 175, 177, 177a, 178, 179, 180, 182, 184, 186, 187, 188, 192, 195, 197, 213, 214, 218, 219, 220, Q 72, 73, 75, 76, 77, 79 (voor het veldwerk), 79a, 80, 83, 84, 86, 87, 89, 91, 94, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 157a, 158a, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 168a, 169 (hamen voor het veldwerk; alle getuig bij het inspannen in de kar), 170, 171, 172, 174, 177, 178, 179, 181, 182, 188, 240, 241, 242;

h'qmə Q 175; *qmə* P 176, 176a; *hqmə* Q 74, 78; **ophamen:** *ophqmə* Q 5, 71, 82; **aantuigen:** *entŷigən* K 278; *q̄ntŷigən* K 315; *āntŷgə* L 191, 290, 317, 321, 322, 329, 374, Q 101; *āntŷgə* P 45; *q̄.n-* K 357; *āntŷigə* L 292a; *q̄n-* K 316; *en-* P 44; *q̄ntŷgə* K 314, 317, 318; *āntŷgə* K 353; **optuigen:** *optŷigən* L 286, Q 8, 14; *optŷgə* L 270, 271, 289, 295, Q 98, 113; *optŷgə* L 330; *q̄ntŷgə* K 357; **tuigen:** *tŷgə* L 293; *tŷgə* P 48; *tāigə* Q 83; *tŷgə* L 361; **opzadelen:** *qp-zq̄^olən* K 278, L 312; *op-zādələ* Q 113; *qp-zālə* L 360; *qp-zq̄^olə* P 53; *qp-zqlə* Q 83, 95; **zadelen:** *zādələ* Q 112a; *zālə* Q 94b; *sādələ* Q 284; *zq̄^olə* Q 169; *zq̄^olə* P 50, 55, Q 79; *zqlə* P 107a, Q 2a, 84, 86, 89, 188; *zq̄^olə* Q 162; **aanspannen:** *ānspanə* L 425; *q̄n-* Q 96d, 198b; *ānspanə* Q 98, 99*, 112a, 204a; *ā-* Q 33, 112b, 121, 248, 251; **aantouwen:** *āntq̄m* L 246, 266, 268, 270, 271; *an-* L 210, 214; *ā-* L 244c; *q̄n-* L 247; **aanscheren:** *āšt.rə* (cf. *gescheer*) Q 252; *āšt.rə* Q 39; **aankleden:** *ānklejən* Q 14; *q̄nklejən* L 314; *ānklejə* Q 9, 88; *q̄kliə* K 361; **kleden:** *klīə* P 47; (het) **getuig opleggen:** *t >gəty.x- opləqə* Q 12, 13; *t >gəty.x- ~* L 368; *gəty.x- opləkə* Q 197a; *gəty.x- opləkə* L 332; **het gareel opleggen:** *t >gəriəl upləqə* K 317a; **gescheer opleggen:** *gəšər opləqə* L 331; **getuig aantrekken:** *gəty.x- entrəkə* L 265; (het) **getuig opgooien:** *t >gəty.x- qp-gūjə* P 51; *gəty.x- ~* L 360; *gəty.x- qp-gūjə* Q 2c; **gescheer opgorsen:** *gəšt.r qp-gušt* Q 111; **opgorsen:** *qp-guzə* L 288.

16.3 INSPANNEN (kaart 31)

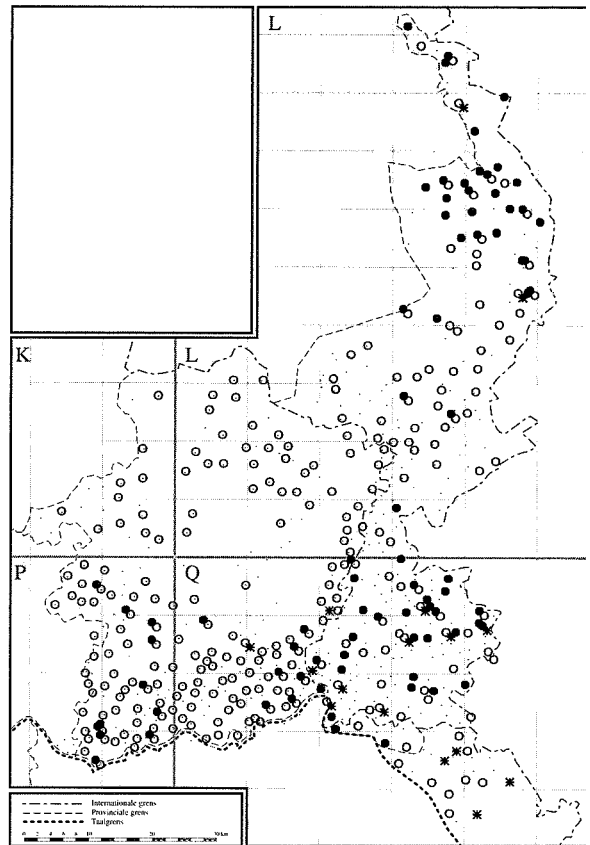
(JG 1b; N 8, 98a; RND 74)

[Het opgetuigde paard voor een kar met berries spannen. Men plaatst het tussen de berries, waaraan de draagriem, de brede buikriem, en de strengen worden vastgemaakt. Voor andere voer- en landbouwwerktuigen wordt het paard niet in- maar aangespannen. De term *inspannen* werd echter ook enkele keren in de hier behandelde betekenis opgegeven.]

inspannen: *inspanən* K 278; *e.n-* L 282, 286, 316, 355; *en-* Q 14; *e-* K 316; *ē.n-* L 312, 314; *en-* L 315; *i.nspanə* Q 80, 172; *in-* L 159a, 163, 191, 210, 214, 216, 247; *in-* Q 198b; *e.n-* K 318, 358, L 313, 317, 319, 352, 354, 356, 358, 359, 362, 363, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 413, 414, 415, 419, 420, P 58, Q 2, 2a, 6, 11, 76, 84, 87, 88, 89, 90, 91, 94, 96c, 154, 155, 156, 162, 163, 167, 168, 168a, 170, 177, 180, 181, 182, 240, 241, 242; *en-* K 317, 318, 357, 359, L 215, 244c, 246, 246c, 265, 266, 267, 268, 269, 271, 288, 288a, 289, 292, 292a, 318, 318a, 321, 374, 375, 377, 381, 416, 421, 422, 424, 425, P 44, 45, 46, 47, 48, 107a, 172, Q 72, 86, 95; *e.n^l-* L 353; *en^l-* Q 71; *e-* Q 174; *e-* K 317a, 353, Q 175, 179; *ē.n-* Q 77, 169, 171, 178; *en-* K 360, 361, L 360, 361, 364, 365, P 51, 55,

Kaart 31. INSPANNEN

- inspannen
- voorspannen
- * aanspannen

56, Q 3, 7, 9, 10, 13, 83, 158a; *en-* P 49, 50, 113, 115, 117, 173, 174, 175, 176, 176a, 178, 179, 180, 182, 213, 214, 218, 219, 224, 227, Q 200; *ei.n-* P 118a, 119, 120, 177, 184, 187, 188, 192, 195, 197, Q 73, 74, 75, 78, 152, 153, 157, 157a, 159, 160, 164, 165, 166; *ei.n-* P 222, 223; *ei.n^l-* P 53, 118, 121, 220, Q 79; *ei.n^l-* P 52, 57; *ē.n-* P 177a, 186, Q 2c, 79a; *išpana* Q 259, 278; *m-* Q 193; *en-* L 270, 290, 291, 293, 294, 295, 297, 298, 300, 320, 322, 324, 325, 328, 329, 330, 331, 332, 376, 382, 386, 387, 428, 434, Q 21, 32a, 33, 98, 99*, 101, 103, 109, 111, 113, 116, 118, 121, 192, 196, 197a, 204, 204a, 206, 222, 248; *e-* Q 39, 112a, 117a, 121c; *en-* Q 249; *e-* Q 251, 254, 255, 260, 279; **voorspannen:** *vōrspana* Q 15, 95; *vōr-* L 115, 164, 192, 192a, 209, 210, 211, 212a, 213, 214, 214a, 215a, 216, 216a, 217, 244a, 245a, 245, 246, 246a, 246b, 247, 249, 250, 265, 269, 271, P 58, 195, 222, 227, Q 71, 88, 177, 188; *vōiər-* P 218; *vīər-* Q 172, 179, 199; *vōr-* L 163, 268, 324, P 119, 181, 182, 188; *vīər-* Q 91, 171; *ver-* P 52; *vor-* P 120; *vōrspana* L 432, Q 19, 20, 30, 98, 102, 105, 117; *vō^rr-* L 329; *vōr-* L 265c, Q 14, 35, 36, 38, 99, 117a, 201; *vōr-* Q 203, 205, 247a; *vīr-* Q

39, 211; *vī^r-* Q 30, 33, 111, 112, 112a, 119, 198; **aanspannen:** *ānspana* L 191, 269, 12; *q̄n-* Q 83, 94b, 198b; *ānšpana* Q 111, 197, 253; *ā-* Q 39, 113, 119, 252, 263, 284; *q̄n-* 193; **(het paard) in de kar spannen:** *en a k spana* Q 161; **(het paard) voor de kar spannen:** *vōr dā kar spana* Q 96d; **spannen:** *spana* 214, 214a, 215, 217, 245b, 246; **(het paard) de kar zetten:** *in dā ko^uər zētən* K 278; *pērt- a kar zētā* Q 8; *en a kar ~* Q 12; *en dā kār ~* 89; *en dā kār ~* Q 188.

16.4 AFTUIGEN (kaart 32)

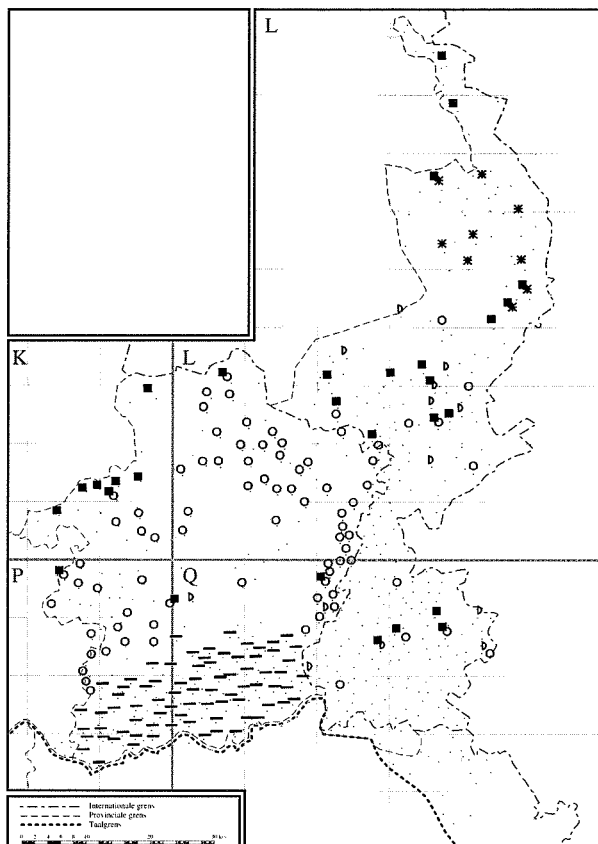
(JG 1b; N 8, 97b)

[Het paard van het trektuig ontdoen door de verschillende delen van het paardetuij los te gespen af te nemen.]

(het) gescheer uitdoen: *jāšīr us-duā* Q 121
(de) haam uitdoen: *hām ut-dōn* L 318; **(het) paard uitdoen:** *pērt- ut-dōn* L 331; **het getu uitdoen:** *t ɔgəi.ɛ.x. q̄^rdu.n* P 52; bij de variant van het volgende woordtype werd geen obje genoemd: **uitdoen:** *q̄^r.t.du.n* P 120; *q̄^r.t.dun* Q 41; *āt-* P 115, 172, 173; *ū.t.dū.n* L 314, 422, 42

Kaart 32. AFTUIGEN

- uitdoen
- ▷ afdoen
- onthamen
- af-/uittuigen
- * aftouwen

424, Q 6, 7, 8, 9, 10, 88; *ū.t.*- L 282, 312, 313, 315; *q̄.ū.t.*- Q 3; *q̄.ū.t.*- L 354, 355; *q̄.t.*- K 360, L 413; *q̄.t.*- L 352; *q̄^o.t.*- K 361, P 58; *q̄^o.t.*- P 56; *q̄.t.*- K 359; *q̄^o.t.*- P 119; *q̄^o.t.*- P 118, 118a; *q̄.t.*- K 318; *ūt-dūn* Q 193; *o.ūat.*- L 414; *q̄.t.*- P 44, 47; *q̄.t.*- K 358, P 45; *ē.t.*- P 113, 117; *et.*- P 107a; *ūt-dū* Q 113; *ū.t.dō.n* L 316, 317, 319, 356, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 370, 371, 372, 415, 419, 421, Q 11, 13, 96c; *ō.t.*- L 420; *ūt-dōn* Q 32a; *ūt.*- L 416; *ut-dōⁿ* L 290, 328, 330, 387, Q 14; *ūt.*- Q 111; *q̄.t.douⁿ* P 46; **gescheer afdoen**: *jāšīr āf-dū* Q 121; *gāšī.r āf-dū*. Q 117a; *gāšīar āf-dōn* L 322; **(het) getuig afdoen**: *t >gātē.x- āf-dun* Q 2a; *gātīx- āf-dū* L 265; *t >gātī.x- āf-dō.n* Q 12; *gātīx- āf-dōn* L 294, 325, 332, 382; bij de varianten van het volgende woordtype werd geen object genoemd: **afdoen**: *q̄f-dun* Q 94b; *āf-dōn* Q 101; *āf-dōⁿ* L 288; **aftuigen**: *ā.ftūgən* L 282; *af-tūgən* K 278; *af-tūgən* K 314, 315; *af-tūgə* L 163, 191, 210; *āf-* L 271, 289, 293, 295, 318b, 322, 329, Q 101, 112a, 113; *āftūgə* L 270, 330, Q 9; *q̄f-* Q 109; *āftūgə* L 292a; *af-tūgə* K 317, 318; *af-tūgə* K 353; *ā.ftūgə* Q 2; **uittuigen**: *q̄ttūgən* K 316; *uttūgə* L 321; *q̄ttūgə* P 44; **ont-**

hamen: *onthāmə* Q 73; *q̄nt-* P 222; *o.nthōmə* P 188, 192, 197; *ont-* P 121, 182, 187, 195, 227, Q 74, 94, 156, 160, 161, 162, 163, 164, 169, 171, 172, 174, 175, 177, 179, 181, 182, 240, 241, 242; *q̄.nt-* Q 157a, 165, 167; *q̄nt-* P 174, 175, 177, 179, 180, 184, 186, 214, 218, 219, 220, 224, Q 72, 75, 76, 77, 78, 79, 79a, 80, 86, 87, 89, 90, 91, 152, 153, 154, 155, 157, 158a, 159, 166, 168, 168a, 170, 178; *q̄n-* P 213, Q 83; *q̄.nt-* P 223; *ontōmə* P 176, 177a, 178, Q 84; **het gareel afpakken**: *t >gariəl āfpakə* K 317a; **(het) gescheer afpakken**: *gāšēr āfpakə* L 331; **(het) getuig afpakken**: *t >gātīx- āfpakə* L 421; *gātīx ~* Q 197a; **afpakken**: *āfpakə* L 360; **afscheren**: *āfšīrə* Q 252; **uitscheren**: *utšī^rrə* Q 39; **afspannen**: *āfspanə* Q 112a; **aftouwen**: *af-tūwə* L 210, 214, 246; *ā.f-* L 244c; *āf-* L 247, 266, 268, 270, 271; **afzadelen**: *āf-zādlən* L 312; *af-zādlən* K 278; *āf-zālə* Q 2; *q̄f-zādlə* Q 95; **ontzadelen**: *ont-zādlə* Q 162; **uitkleden**: *ūtklejn* L 314.

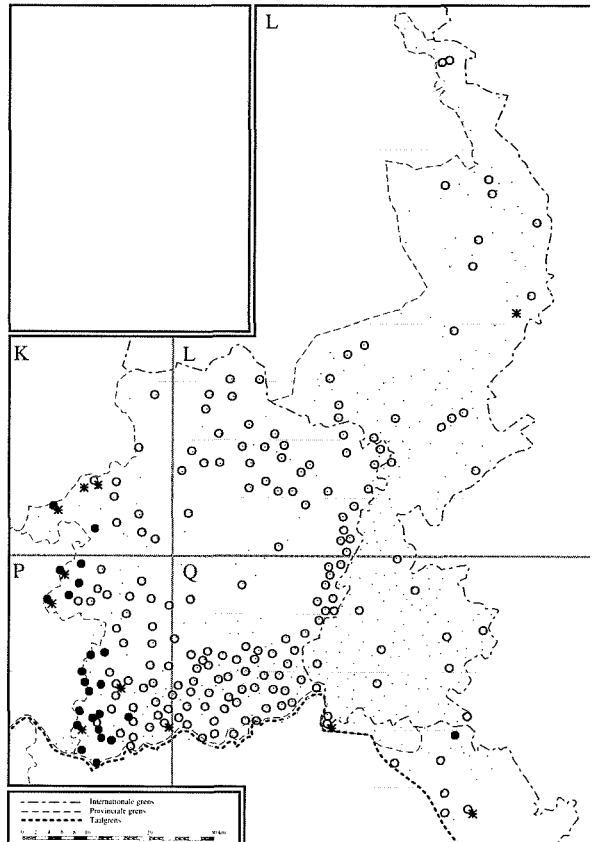
16.5 UITSPANNEN

(JG 1b, 2c; N 8, 98b; monogr.)

[Het paard losmaken van de kar of het werktuig

Kaart 33. MET PAARD EN
KAR RIJDEN

- varen
- voeren
- * rijden

waarin of waaraan het gespannen is. Bij het uitspannen uit een kar met berries worden de draagriem, de brede buikriem en de strengen losgemaakt. Vervolgens wordt het paard naar de stal geleid.]

uitspannen: *ū.tspanən* L 282, 286, 312, 313, 314, 315, 316, 353, 419, Q 8; *ut-* Q 14; *qu.t-* L 355; *qt-* K 278, 315, 316; *ū.tspanə* L 317, 356, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 372, 415, 421, 422, 424, Q 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 87, 88, 91, 94, 96c, 172, 175, 178, 179; *ūt-* L 210, 244c, 289, 382, Q 96d, 188, 198b; *ū²t-* L 266; *ut-* L 246, 268, 269, 271, 288, 292a, 318, 318b, 319, 321, 374, 425, Q 94b, 95, 188; *out-* L 414, Q 86; *ō.t-* L 420, Q 84, 89, 90, 168a, 170, 171, 174; *qu.t-* Q 167; *qu.t-* Q 72; *qu.t-* L 354, Q 3, 83; *q².t-* P 52, 53, 55, 56, 58, 119, 120, 121, 177, 184, 186, 187, 188, 192, 195, 197, 220, 223, Q 2a, 73, 74, 75, 78, 79, 79a, 80, 152, 153, 155, 156, 157a, 159, 160, 161, 164, 165, 166; *qæt-* Q 1; *quæt-* Q 77, 155, 241; *q̄.t-* L 352, P 51, 57, 224, Q 76, 154; *q̄t-* K 360, 361, L 413, Q 71; *qt-* K 317, 318; *q̄t²-* L 265; *q̄.t-* K 359, P 49, 50, 118, 118a, 177a, Q 158a; *q̄t-* P 47, 107a, Q 2; *qt-* K 315,

317a, 353, 357, 358, P 44, 45, 46, 48; *ay.t-* 162, 163, 169, 181, 182, 240, 242; *ayt-* Q 16 177; *āt-* P 115, 116, 172, 173, 174, 175, 17 176a, 178, 179, 180, 182, 213, 214, 218, 21 222, 227, Q 2c; *ýt-* L 163, 191, 214, 416 (met als eindprodukt van Opglabbeekse medialis ring); *ēt-* P 113, 117; *ū.tspanʲə* L 371; *ūtspanə* 290, 293, 294, 329, 330, 331, Q 32a, 113, 117 193, 204a, 248, 251; *ū²t-* Q 39; *ut-* L 270, 29 322, 324, 325, 328, 332, 387, Q 33, 98, 99 101, 109, 111, 112a, 112b, 197a, 252; *ūəs-* 121; **afspannen:** *afspanən* K 278; *afspanə* Q 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000.

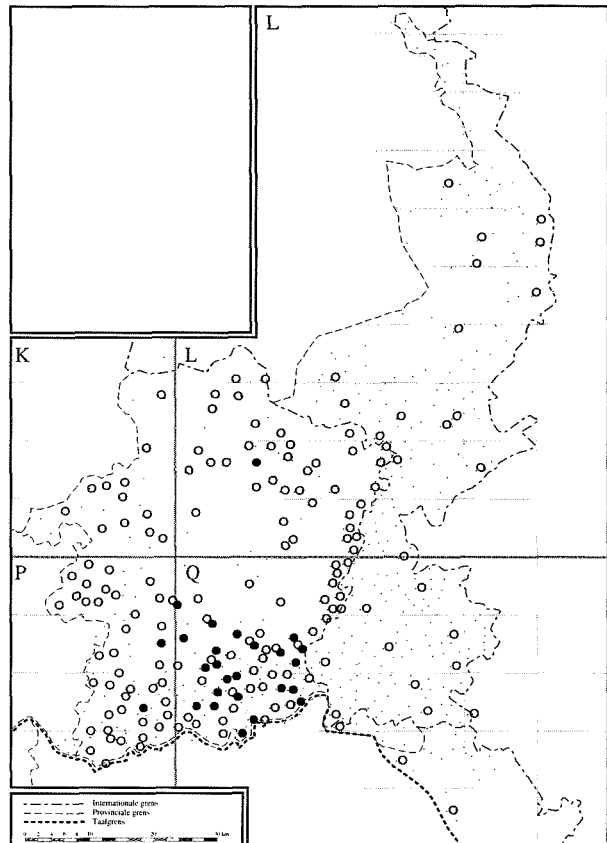
16.6 MET PAARD EN KAR RIJDEN (kaa 33)

(JG 1b, 2c; N 8, 100; Wi 33; monogr.)

varen: *vā.rən* L 312, 315, 316, 355, 419, Q 16 177; *vq̄.rən* L 286, 314, 413; *vq̄.rən* K 278, 315; *vq̄².rən* L 282, 353; *vq̄².rən* K 316; *vā.rə* K 358, 317, 318, 319, 354, 356, 358, 359, 360, 36 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370

Kaart 34. MET PAARD
EN KOETS RIJDEN,
PAARDRIJDEN

- (uit)rijden
- jagen

371, 372, 415, 417, 420, 421, 422, 423, 424, Q 2, 2c, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 96c; *vārā* L 164, 210, 214, 217, 246, 250, 0250, 266, 271, 288, 288a, 289, 291, 318b, 321, 326, 329, 330, 332, 378, 387, Q 19, 20, 33, 95, 101, 113, 116, 119, 192, 253, 279, 284; *vairā* Q 249; *fārā* Q 222; *vq̄.rā* K 359, 360, 361, L 313, P 51, 181, 184, 192, 223, 224, Q 2a, 3, 74, 79, 83, 84, 87, 89, 90, 91, 94, 152, 153, 155, 156, 157, 159, 160, 162, 163, 165, 166, 167, 168, 168a, 169, 170, 171, 172, 174, 175, 177, 178, 181, 182, 199, 240, 242; *v'q̄rā* K 318, Q 77, 179, 188; *vq̄rā* K 317a, L 163, P 176a, 179, Q 88, 198, 278; *vq̄^o.rā* L 352, P 50, 52, 53, 55, 56, 57, 58, 118, 118a, 119, 120, 121, 177, 177a, 186, 187, 188, 195, 197, 220, Q 73, 75, 76, 78, 79a, 80, 154, 157a, 158a, 161, 164; *v'q̄^orā* Q 241; *vq̄^orā* P 49, 178; **voeren**: *vj̄rā* K 353, P 117, 173, 174, 175, 176; *vj̄jārā* K 357, P 44, 45, 46, 47, 48, 115, 180, 181, 182, 186, 214, 218, 227; *vq̄j̄rā* P 172, 219; *vq̄rā* Q 251; *vūrā* P 113; **rijden**: *rē^on* K 315; *rīā* Q 199; *rijā* L 270, Q 284; *rēā* P 175; *rēā* K 314, 353, P 44 (op het veld), 47 (id.), 177a, Q 165.

16.7 MET PAARD EN KOETS RIJDEN,
PAARDRIJDEN (kaart 34)

(JG 1a, 1b; Wi 29; monogr.)

[Het paard besturen als het voor de koets gespannen is, of als het als rijdiër gebruikt wordt. Deze twee begrippen worden terminologisch niet onderscheiden.]

rijden: *rī.^on* L 312, 313, 419, Q 8; *rī.jān* L 316; *rī.n* L 314; *rējā.n* K 278, L 282, 286, 353, 355; *rē.n* L 413; *rēn* P 176, Q 2, 76; *rē^on* K 315, 316; *rī.ā* L 317, 319, 358, 359, 360, 361, 362, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 415, 421, 422, 424, Q 6, 7, 10, 12, 13; *rīā* L 378, 387, 416, 417, 418, Q 33, 101; *rīā* Q 199, 249, 279; *rī.jā* L 356; *rijā* L 291, 321, Q 20, 113, 203; *rijā* L 250, 0250, 266, 271, 289, 318b, 326, 329, 330, Q 19, 116, 198, 207, 222; *rēj.ā* K 361, L 352, 354, 420, 423, Q 11, 84, 90, 91, 96c, 158a, 171, 172, 178; *rējā* L 210, 246, P 51, Q 3, 88, 167, 241; *rējā* Q 95, 153, 166; *rējā* Q 5; *rē.ā* K 359, 360, Q 71, 78, 79a; *rēā* K 314, 317a, 318, 353, P 44, 46, 47, 48, 50, 52, 53, 56, 57, 58, 117, 118a, 121, 172, 175, 176a, 177a, 178, 179, 180, 182, 186, 187, 188, 195, 197, 214, 218 (met de

koets), 219, 220, 223, 227, Q 2a, 164, 165; *raĵ.ə* Q 83, 89, 168, 169, 170, 177 (met de koets), 181; *raĵə* P 45, Q 162; *rāĵə* K 357, Q 82; *rāə* K 358; *rē* Q 168a; **uitrijden:** *utrĭə.* Q 9; *q̄².trĕə* P 119; *q̄²t-* P 192; *q̄t-* P 49; *q̄t-* K 358; *q̄t-* P 113; **jagen:** *jā.gə* L 363; *jāgə* Q 2; *jōgə* P 120 (ruiters), 184, Q 71, 72, 73, 75 (als het paard loopt, anders *varen*), 79, 80, 83, 87, 90, 91, 94, 154, 155, 158a (met de koets), 157a (id.), 160, 174 (snel), 175 (het paard in draf), 179 (ruiters), 182, 242 (met de *bidet*, cf. aflevering I.9, 1.2); *jō²gə* Q 161; **met de bidet jagen:** *mēt. dā bīdī jōgə* Q 240; **uitvaren:** *q̄.t.vq̄.rə* Q 74; **varen:** *vq̄.rə* Q 156, 166; *vq̄rə* Q 77 (met de koets); *vq̄²rə* P 49; **voeren:** *vūrə* P 174; *vūrə* P 157 (met de koets); *vūrə* P 176 (met de koets); **bet de koets voeren:** *bē dā kuts vōjūrə* P 173; **uitgaan bet de koets:** *āt.gō²n bē dā kuts* P 115; *q̄².t.gōn bē dā* ~ P 118, Q 152; **met de bidet uitgaan:** *mēt dā bīdī aūt.t.guon* Q 182; **te paard uitgaan:** *tə pĵēt. q̄².t.gon* Q 155; **uitgaan:** *aūt.gōn* Q 163 (met het paard); **ruiteren:** *rōjūtərən* L 282; **wandelen:** *wā.ndələ* P 177.

16.8 HET PAARD LEIDEN

(N 8, 100 en 101b; Wi 25; monogr.)

[Het paard leiden of menen door het met de teugels te sturen. Werkwoorden zoals *varen* en *leiden* werden niet door alle correspondenten gegeven.]

leiden: *leĵən* K 278; *lĕĵən* L 286, 312, 314; *leĵən* L 282, Q 14; *lĕn* K 359; *lĕ²n* K 361, Q 71; *lĕn* P 176, Q 2; *leĵə* L 164, 210, 250, 0250, 266, 269, 270, 288, 289, 290, 291, 292a, 293, 294, 295, 318b, 321, 322, 324, 326, 328, 329, 330, 332, 355, 360, 368, 369, 372 (aan de kop), 374, 382, 387, 413, 417, 423, 424, 425, P 44, 188, 222, Q 9, 12, 19, 20, 32a, 33, 39, 86, 94, 94b, 95, 96d, 99*, 101, 111, 112a, 112b, 121, 121c, 162, 188, 198b; *lĕĵə* K 317, 358, L 217, 244c, 265, 268, 317 (aan de kop), 364, 422, Q 207; *lĕə* P 175, 213; *lĕ* P 48; *leĵə* Q 178, 193, 204a, 248, 249, 279, 284; *lĕĵə* L 214, 246, 247; *leĵə* Q 116, 117a; *lĕĵə* L 271, 414, Q 2c, 72, 113, 251; *lĕə* P 50, Q 3, 83, 156; *lāĵə* K 318; *lāə* K 353; **mennen:** *mēnə* K 314, L 191, Q 3; *mēnə* K 353, Q 101, 109, 112a; *mēn* K 357; **bet de muil leiden:** *bē dā mō²l lĕn* Q 2; **met de leis:** *met. dā leĵs* L 191 (*leis:* toom, teugel); **op de leis:** *op. dā leĵs* L 163, 210; **op de leis varen:** L 269; **met de kop houden:** *met. dā kōp hāĵə* L 331; **vasthouden:** *vāsthāuən* K 278.

16.9 HET PAARD MET EEN ENKELE LIJN LEIDEN

(JG Ib; N 8, 101a; N 13, 29; monogr.)

[Het paard menen met een lijn die uit twee delen bestaat, één dat via de rug van het paard de

twee uiteinden van het gebit verbindt (cf. 5. LOENJE), en een enkele lijn die aan het achterste einde van de eerste bevestigd is (cf. 5.2 KOR DEEL, HOTLIJN). Die enkele lijn, het kordeel houdt de voerman in de hand. Om het paard links te doen afslaan, houdt hij die strak gespannen; om het rechts te doen afzwenken, trekt hij met kleine schokjes (*stuijklijn*).

Werkwoorden zoals *varen* en *leiden* werden niet door alle correspondenten gegeven.]

met enkel kordeel varen: *mēt. ē.ŋkəl kərdī. vq̄.rə* Q 3; **bet de enkele kordeel varen:** *bē d ē.ŋkəl kōrdīl vq̄.rə* Q 71; *bē dā ē.ŋkəl kərdīl* ~ I 361; **met enkel kordeel varen:** *mēt ē.ŋkə kərdēĵl vq̄.rə* Q 81a; *mēt ē.ŋkəl kərdēl* ~ Q 82 *mēt ēŋkəl kərdēl* ~ Q 72; *mēt ēŋkəl kərdīl* ~ C 5; *mēt ē.ŋkəl kərdīal vā.rə* L 317; **met enkele kordeel leiden:** *mēt ēŋkəl kərdīal lĕĵə* L 364; **op enkele kordeel leiden:** *op ē.ŋkəl kərdīl lĕn* Q 2 **op kordeel varen:** *op kərdīl vārən* Q 14; *oĵ kərdīal vā.rə* L 369; *op kərdēl vārə* L 374; *oĵ kərdī²l* ~ L 288, 328; *op kərdēĵl vq̄.rə* Q 83; *oĵ kərdēl* ~ Q 84, 162; **kordeel varen:** *kərdīal vā.rə* L 360; **op de kordeel varen:** *op. dā kərdī² vq̄.rə* Q 96d; **op het kordeel voeren:** *op ət kərdīal vūrə* P 175; **op kordeel gaan:** *op kōrdīl gō.* Q 71; **met het kordeel houden:** *met ət kərdī² hāuə* L 416; **met de kordeel leiden:** *met d kərdī²l lĕĵə* L 368; **op het kordeel leiden:** *op kərdīal lĕə* P 213; **enkele kordeel:** *ē.ŋkəl kərdēĵ* P 119a; *ē.ŋkəl kərdēĵl* Q 78, 79; *ēŋkəl kərdēal* I 278; *ēŋkəl kərdī²l* L 417; *ēŋkəl* ~ L 416, 418 *ēŋkəl kərdīal* P 45; *ēŋkəl* ~ K 317; *ēŋkəl kōrdī²* K 317a; *ē.ŋkəl kərdīal* L 312, 316, 356; *ēŋkəl* ~ P 44, 47, 48; *ē.ŋkəl* ~ K 318, 359, L 286, 352 355, 366, P 49, 50; *ēŋkəl* ~ K 315, 316, 358, I 314, 353; *ēŋ²al* ~ K 353; *ē.ŋkəl kərdīl* P 51 *ēŋkəl* ~ P 46; *ē.ŋkəl* ~ K 360, 361, L 413, 414 P 52, 53, 55, 56, 57, Q 1, 2, 2a; *ēŋkəl* ~ Q 2c *ēŋkəl kərdīal* K 357; **kordelen (ww.):** *kərdīalə* I 107a; **op de enkele lijn varen:** *op. dā ēŋkəl lī. vq̄².rən* L 282; *o.p. dā ē.ŋkəl līj vārə* Q 252 *op. dā ēŋkəl līn vārə* Q 111; *op. dā ēŋkəl līj* ~ Q 113; **op een enkele lijn varen:** *op ən ēŋkəl lī vārə* Q 32a; **op enkele lijn varen:** *op ēŋkəl lī vārə* L 292a; *op. ēŋkəl līn* ~ Q 112a; *op ēŋkəl līn* ~ L 295; *op. ēŋkəl līn* ~ Q 98; *op. ēŋkəl lī* ~ Q 117a; **met de enkele lijn varen:** *mēt. d ēŋkəl līn vārə* Q 20; **met enkele lijn varen:** *mēt ēŋkəl lĕĵn vā.rə* L 372; **op een enkele lijn voeren:** *op ən ēŋkəl lĕĵn vūrə* P 176; **met een enkele lijn leiden:** *mē ən ēŋkəl lĕĵn lĕn* K 359; **me een enkele lijn menen:** *mē ən ēŋkəl lājn mēn.* K 357; **enkele lijn:** Q 33; *ē.ŋkəl līn* L 286, C 94b; *ēŋkəl* ~ Q 109; *ē.ŋə* ~ L 313; *ē.ŋkəl lĕĵn* C 91, 94, 172, 174; *ēŋkəl* ~ Q 179; *ēŋkəl* ~ C 188; *ē.ŋkəl* ~ Q 157, 160; **enkel lijntje:** *ēŋkə līntšə* Q 101; *ē.ŋkəl lĕĵntšə* Q 87, 171; *ē.ŋkə lĕĵntšə* Q 90; **op één lijn varen:** *op ēĵn līn vā.r.* L 318; *op ēĵn līn vārə* L 294; *op ēĵn līn* ~ L 322

op *ein lajn vq.ra* Q 162; **met één lijn varen:** *met- ey lej vq.ra* Q 251; **op één lijntje varen:** *op ein linka vāra* L 330, 331; **op de stuijlijen (stoklijen ?) varen:** *op >dā štuklin vāra* Q 111; *op >dā štuklin* ~ Q 39; *op >dā štuklij* ~ Q 112b, 113, 121, 192, 196, 196a, 252; *op >dā štū²klj* ~ Q 197a, 204a, 248; **op de stoklijen varen:** *op >dā štoklin vāran* Q 14; *op >dā štoklin vāra* Q 101; *op >dā štōklin* ~ Q 99*; **met de stoklijen leiden:** *met >dā štōklejn lejā* Q 188; **stuiken (ww.):** *štukā* Q 121c; **op de guide varen:** *op >dā get >vq.ra* Q 178; **enkele guide:** *e.ηkāl git* Q 240; *ē.ηkāl* ~ Q 167; *e.ηkāl gits* Q 77; *e.ηkāl* ~ Q 154; **op het koordje varen:** *op at kqrtšā vāra* Q 94b; **enkele koord:** *e.ηkāl kōr* L 315; **kordeelkoordje:** *kardialkērtjā* L 365; **enkele kordeelkoord:** *e.ηkāl kardialkōr* L 354; **op enkel zeel varen:** *op eηkāl zejl vāra* L 324; **op één zeel varen:** *op ei zejl vāra* L 293; **op één zeeltje varen:** *op ei zejlkā vāra* L 292a, 321; **enkel zeeltje:** *eηkāl zejlkā* L 289; **op een fout varen:** *op ei fōut >vāra* L 382; **op de stang varen:** *op ə stan vāra* L 292a; **op één strang sturen:** *op einā štranj štjra* L 387; **op één touwtje varen:** *op ein tōjkā vāra* L 325; **mennen:** *menā* L 329; **trompen:** *trōmpā* L 265; **gelei(de):** *gələj* L 370.

16.10 HET PAARD MET EEN DUBBELE LIJN LEIDEN

(JG 1b; N 8, 101b-c; N 13, 30 en 35)

[Het paard besturen met een lange teugel uit één stuk, die aan de ene kant van het gebit vertrekt, langs de hand van de voerman gaat en langs de andere kant weer aan het gebit bevestigd is (cf. 5.2 DUBBELE LIJN). Bij deze dubbele lijn, die links én rechts naar de hand van de voerder komt, trekt men aan de kant van de richting die het paard moet inslaan.

Werkwoorden zoals *varen*, *leiden* werden, zoals bij het vorige lemma, niet altijd opgegeven.]

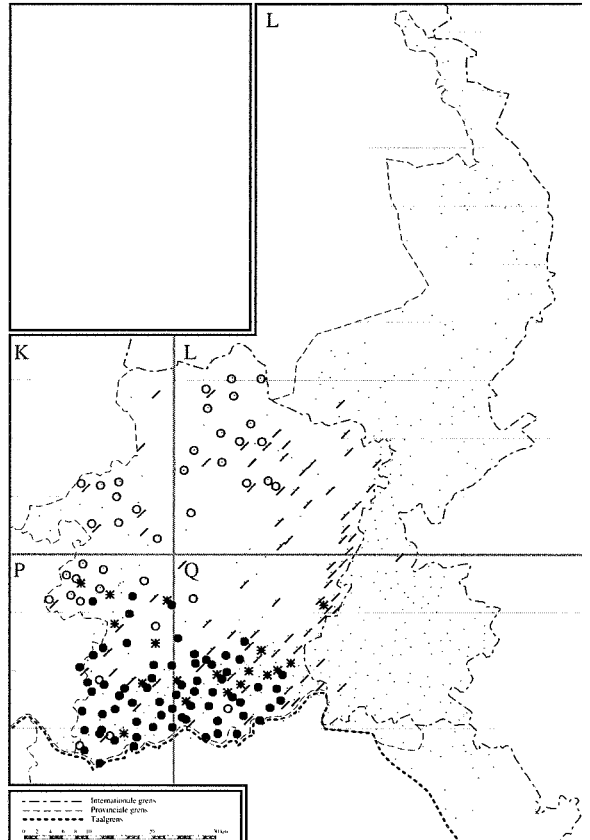
met dubbel kordeel varen: *met- dqbāl kardī²l vā.ra* L 416, 417; *met- dqbāl kardēl vq.ra* Q 72, 82; *met- dqbāl kardil* ~ Q 1; *met- dqbāl* ~ L 414; **bet dubbel kordeel varen:** *bē dqbāl kordil vq.ra* Q 72; *bē dqbāl kardil* ~ Q 2a; **op dubbel kordeel gaan:** *op- dobāl kardil gon* Q 71; **met dubbel kordeel leiden:** *met- dqbāl kardial lējā* L 364; **dubbel kordeel:** *dqbāl kerdējl* P 118, 119, Q 83; *dobāl kerdējl* Q 78; *dqbāl kardial* P 45; *dqbāl kardial* K 314, 316, 317a, 318, 357, 359, L 286, 312, 314, 316, 317, 352, 353, 355, 356, 363, 365, 366, P 44, 47, 48, 49, 50, 51; *dqbāl* ~ L 372; *dqbāl kardil* Q 3; *dqbāl kardil* K 360, 361, L 413, P 46, 52, 53, 56, 57, 107a, 118a, Q 2c, 95; *dqbāl kardeal* K 278; *dqbāl kadel* Q 2b; **met de dubbele koord varen:** *met >dā dqbāl kōrt >vā.ran* L 312; **dubbele koord:** *dqbāl kōrt* L 355a; *dqbāl kōr* K 278, 318, L 315; *dqbāl kōr* K 315, 316; *dqbāl kq²r* K 314; *dqbāl kōr* Q

157a; **dubbele kordeelkoord:** *dqbāl kardialkōr* L 354; **handkoord:** *hantkoq²r* K 278; **met dubbele lijn varen:** *met- dqbāl lējn vā.ra* L 372; *met- dqbāl lējn* ~ L 422; **met dubbele lijn varen:** *met- dqbāl lin vāra* L 324; **met de dubbele lijn varen:** *met >dā dqbāl lajn vq.ra* Q 81a; **op dubbele lijn varen:** *op- dqbāl lin vāra* L 318; *op- dubāl līn* ~ Q 112a; *op- dabāl lējn vq.ra* Q 178; **op dubbele lijn varen:** *op- dqbāl lin vāra* L 295; **op de dubbele lijn varen:** *op- dā dqbāl lin vq².ran* L 286; *op- dā dqbāl lin vāra* Q 99*; *op ə dqbāl lin* ~ L 288; *op >dā dobāl lij* ~ Q 252; *op- dā dobāl lij* ~ Q 204a; **op de dubbele lijn varen:** *op- dā dqbāl lij vq².ran* L 282; **met een dubbele lijn leiden:** *met ə dqbāl lējn lejā* Q 188; *mē ən dqbāl lējn lēn* K 359; **met dubbele lijn mennem:** *met- dqbāl lajn menā* K 357; **dubbele lijn:** Q 72, 86; *dqbāl līn* L 369, Q 10; *dqbāl lin* K 278, L 282, 286, 289, 292a, 293, 312, 313, 317, 318b, 321, 325, 358, 359, 360, 367, Q 8, 9, 12, 13, 98, 101, 109; *dqbāl lējn* L 420, 423; *dqbāl lējn* P 177, 184, 186, 187, 188, Q 87, 88, 90, 91, 94, 96c, 165, 172, 188, 193, 198b; *dabāl* ~ Q 171, 179; *dqbāl lē²n* P 178; *dqbāl lēn* K 353, 359; *dqbāl lējn* P 220, Q 79a, 84; *dabāl* ~ Q 174, 178; *dqbāl lajn* Q 163, 170, 181; **dubbele lijn:** *dqbāl lējn* Q 96d; *dqbāl lēn* K 317; **met de lijn varen:** *met >dā līn vāra* L 369; **met de lijn houden:** *met >dā līn ha²ə* L 416; **met twee lijnen varen:** *met twaj lējā vq.ra* Q 251; **op de lijn varen:** *op- dā līn vāra* L 210, 266, Q 111; *op- dā lin* ~ L 425; *op- dā lī²n* ~ L 328; **lijn:** *līn* L 370; *līn* Q 6, 11; *lin* L 244c, 316a, 330, Q 9; *lējn* P 58, 120, 224, Q 159, 175; *lēn* P 113, 172, 173, 175, 177a, 214, 219; *lē²n* P 115, 117, 174, 179, 180, 182, 213, 218; *lēn* K 314, 353; *lējn* P 220, 223; *lēn* P 227, Q 158; *laj²n* Q 163, 177; *lā²n* Q 169; *lijā* (mv.) Q 121, 197a; **dubbele guide varen:** *dqbāl git >vq.ra* Q 162; **dubbele guide:** *dqbāl gidā* Q 2, 2a; *dqbāl git* P 192, Q 73, 79, 152, 153, 158a, 161, 162, 182, 242; *dobāl git* Q 167; *dqbāl gīt* P 121; *dqbāl gits* Q 55, 76, 77, 83, 89, 154, 155, 168a; **guide (fr.):** *git* P 195, Q 75 (leer), 80, 152, 156, 157, 165, 174; *gīt* Q 71; *gits* Q 82; *gets* Q 81a; *gitan* (mv.) L 314; *gidā* (mv.?) L 356 (jonger dan *kordeel*), P 55, 92, 117, 173, 176, 176a, Q 2, 2a; **guidetje:** *gitsā* Q 178, 179; **met dubbele jacht varen:** *met- dqbāl jāxt >vāra* L 372, 416, 417; **dubbele jacht varen:** *dqbāl jāxt >vā.ra* L 360; **dubbele jacht:** *dqbāl jāxt* L 319, 360, 362, 366; **met de jacht varen:** *mēt >dā jāxt >vā.ra* L 369, 418; **met jacht leiden:** *mēt jāxt lējā* L 368; **jacht:** *jāxt* L 361, 368, 369, 371, 415, 416, 418, 419, 420, 421 (jachtouw, -zeel; dubbele lijn, korter en lichter dan een gewone); *jāx* L 331, 372, 422, 423, 424, Q 6; **jachtouw:** *jāxtou²* Q 9; *jāxtu²* Q 7; **op twee fouter varen:** *op twiā fōutār vāre* L 382; **dubbele riem:** *dqbāl rī.m* L 315.

I.10

Kaart 35. AFLADEN

- ∕ afladen
- ontladen
- lossen
- * leegmaken

16.11 LOSGETUIGD LEIDEN

(N 8, 101c)

[Een paard zonder zadel en niet tussen berries leiden met de teugel.]

los leiden: *lɔs lɛjən* K 278; *lɔs lɛjən* L 286; *lɔs lɛⁿ* Q 71; *lɔs lɛjə* Q 204a; *lɔs lɛjə* Q 112a, 121; *lɔs lɛjə* L 364; *lɔs lɛjə* Q 72; **rondleiden:** *ro.nlɛⁿ* K 361; **aan de bakriem leiden:** *ān dər bəkrēm lɛjə* Q 111; **aan de bekriem leiden:** *ān dā bəkrēm lɛjə* L 293, 425, Q 101; *ān dā bəkrēm lɛjən* Q 14; **met de bekriem leiden:** *mɛt >dā bəkrēm lɛjə* L 382, Q 96d; **losgetuigd leiden:** *lɔs>gətɪjx lɛjə* L 322; **aan de hand leiden:** *ān ə hant lɛjə* L 330; **bet de halster leiden:** *bɛ dən hɛlstər lɛə* P 213; **leiden:** *lɛjən* Q 14; *lɛn* Q 2; *lɛjə* L 269, 288, 321, 325, 329, 331, P 222, Q 197a; *lɛjə* L 289, 422; *lɛjə* Q 2c; *lɛə* Q 3; *lijə* Q 39; **onder de man leiden:** Q 99*; **aan de strang leiden:** *ān dā strāŋk lɛjə* L 270; *ān dā strāŋk lɛjə* L 210; **aan de toom leiden:** *ān dən tōm lɛjə* Q 33; **met de toom leiden:** *mɛt >dən tōym lɛjə* L 317; **teugel leiden:** *tɔgəl lɛjə* L 163; *tɔjəl lɛjə* Q 252; **aan de teugel leiden:** *ān dā tɔgəl lɛjə* L 295; **met een losse lijn leiden:** *mɛ ən lɔsə lɛn*

lɛn K 359; **los in de lijn:** *lɔs en dā lin* L 31; **mennen met losse lijn:** *mɛn mɛ lɔsə lajn* K 35; **in de lijn hebben:** *en ə lin hɔbə* L 324; **l paard varen:** *lɔs pɪət >vɔ.rə* Q 162; **rijden een los paard:** *rijə əp ɛj lɔs pɛrt* Q 20; **l paard:** K 353; *lɔs pɛrt* L 317; *lus pɛjət* K 31; *lɔs pɪət* Q 94; **los lopen:** *lɔs lɔypə* Q 9; **teuglen:** *tɔgələn* L 282; L 424, Q 86 (de teugel varen); *tɔgələ* L 265, Q 109, 112a, 112b; *tɔjələ* 48; *tɛ.gələ* Q 2; **met losse teugel:** L 374; **bet toom houden:** *bɛ dən tum ān* K 361; *bɛ dən tu hā* P 107a.

17. Voerwerk

17.1 LADEN

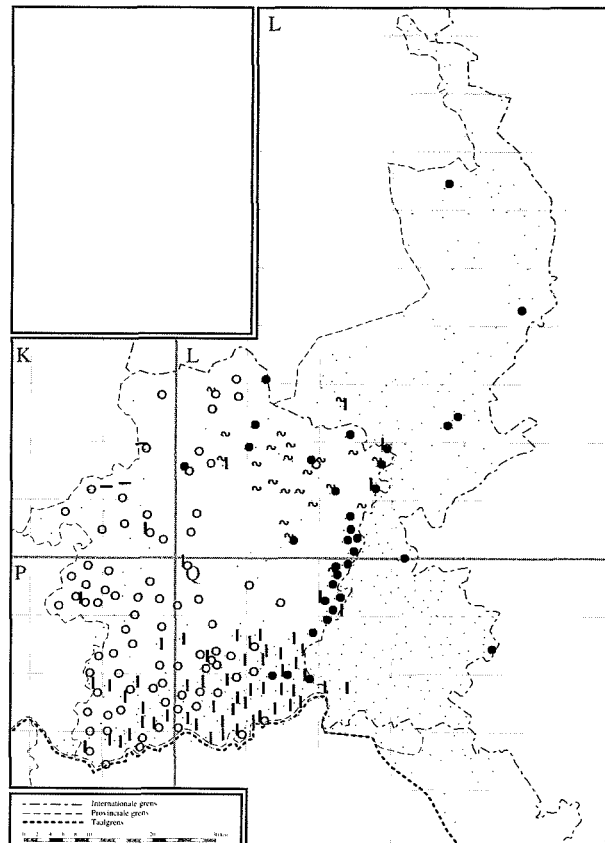
(JG 1a, 1b; L 37, 14; Wi 33, 39; add. bij N 18 [De kar laden.

Vergelijk ook WLD I, afl. 4, p. 84 e.v.]

laden: *lāj.ən* L 316, 355, 419, Q 8; *lāj.ə* L 31 319, 352, 356, 358, 359, 360, 361, 362, 36 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 37 415, 416, 417, 418, 420, 421, 422, 423, 424,

Kaart 36. KIPPEN,
STORTEN

- (op-/om)kappen
- (op-/om)kippen
- op-/omslagen
- l opslaan
- ~ op-/omstoten

6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 88, 96c; *lāiə* K 358, L 210, 246, 250, 0250, 266, 269, 271, 289, 318b, 321, 329, 330, 378, Q 98, 101, 192, 196, 199, 200; *lajə* L 214, 270, 326; *lān* Q 2; *lānə* Q 113, 116, 222, 249, 253; *lānə* Q 282; *lāə* L 291, 387, Q 19, 20, 33, 203, 207, 279, 284; *lōi.ən* L 314, 353; *l'ōiən* L 282, 286; *lōiən* K 278, 316; *lō^ə.iən* L 312, 315; *lōi.ə* K 359, 360, 361, L 313, 354, 413, 414, P 51, Q 1, 3, 5, 84, 87, 90, 91, 170; *l'ōiə* Q 158a, 172, 177; *lōiə* K 317a, 357, P 45, 174, 175, 182, 212, 214, 218, 219, 227, Q 75, 76, 77, 79a, 80, 83, 94, 95, 155, 168a, 171, 174, 175, 178, 179, 188; *lojə* L 163, 164, 165, P 173, Q 72, 154, 157a, 161, 162, 163, 167, 168, 169, 181, 182, 240, 241, 242, 243; *lō^əiə* K 318; *lōen* K 315; *lōn* P 176a; *lōə* K 314, P 44, 46, 47, 48, 49, 50, 52, 53, 55, 56, 57, 58, 113, 115, 117, 118, 118a, 119, 120, 121, 172, 177, 177a, 178, 179, 180, 184, 185, 186, 187, 188, 192, 195, 197, 220, 223, 224, Q 2a, 71, 73, 74, 78, 79, 152, 153, 156, 157, 159, 160, 165, 166; *lōē* K 353; *lojə* Q 82, 89; *lō* Q 164.

17.2 LADING

(JG 1a, 1b; Wi 52; monogr.)

[Datgene wat op de kar of kruiwagen wordt geladen.]

vra^{cht}: *vra.xt* L 282, 286, 314, P 53, 55, Q 1; *vr'axt* L 313; *vraxt* K 314, 315, 316, 317a, 318, 353, 357, 358, 359, 360, 361, L 164, 210, 246, 289, 291, 315, 316, 317, 319, 321, 326, 329, 352, 353, 354, 355, 356, 358, 359, 360, 360a, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 420, 421, 422, P 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 56, 113, 115, 117, 172, 173, 174, 175, 176, 180, 182, Q 8, 13, 19, 33, 101, 199, 203, 207, 249; *vrā.xt* L 312, P 52, 58, 176a; *vrāxt* K 278, L 266, 372; *vra.x* Q 2, 2a, 172; *vra^x* L 372, 419, 423, 424, P 57, 178, 179, 214, 218, 219, 224, 227, Q 6, 7, 9, 10, 11, 12, 20, 88, 91, 94, 95, 96c, 113, 171, 181, 182, 188, 198, 242; *vrā.x* P 118, 118a, 119, 120, 121, 177, 177a, 184, 186, 187, 188, 192, 195, 197, 220, 223, Q 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 79a, 80, 82, 83, 84, 87, 89, 90, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 157a, 158a, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 168a, 169, 170, 174, 175, 177, 178, 179, 240,

I.10

241; *vrāx* L 250, 0250, 271, 378; *vrāt* Q 116, 279, 284; *vrājt* Q 196, 196a; *vrq̄.x* Q 5; **lading:** *lōjien* Q 3, 198.

17.3 AFLADEN (kaart 35)

(JG 1a, 1b; monogr.)

[Wanneer de kar met de lading op de plaats van bestemming is aangekomen, wordt deze laatste afgeladen. Vergelijk voor het woordtype *af-trek-ken* ook het lemma *MEST VAN DE KAR AFTREK-KEN* in WLD I, afl. 1, p. 11.]

afladen: *ā.flā.iən* L 419; *āf-* Q 8; *ā.flā.iə* L 317, 319, 356, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 366, 367, 368, 371, 415, 423, Q 9, 10, 96c; *āf-* L 369, 372, 420, 421, 422, 424, Q 6, 7, 11, 12, 13, 88; *ā.flājə* L 416, 417, 418; *āf-* L 270, 318b, 329, Q 20; *aflōjən* K 278; *ā.flō.iə* K 360, L 354; *q̄.f-* Q 1, 3, 5, 87, 91; *q̄f-* Q 90, 172; *aflōjə* K 317a, 357, P 218; *ā.f-* K 359; *q̄.f-* Q 82, 83, 178, 179; *q̄f-* Q 95, 175, 188; *q̄.flōjə* Q 72, 75; *q̄f-* Q 89; *q̄f-* Q 155, 168, 182, 193; *ā.flō².ən* L 312; *aflōn* P 176a (van hooi; van aarde of mest: *af-schieten*, *af-trekken*); *a.flōə* P 57; *af-* K 314, P 47, 115, 117; *q̄.f-* P 118a, 177, Q 71, 79 (ouder dan *ontladen*), 166; *q̄f-* P 184, 187; **ontladen:** *ontlān* Q 2; *onil q̄jə* Q 158a; *ontlōjə* P 182, 218, 219, 227, Q 171, 177; *ont-* P 174, 175, 214, Q 178; *o.ntlōjə* Q 83, 167, 182; *ont-* P 173, 176, Q 161, 163, 181, 241, 242; *o.nt-* Q 77, 79a; *ont-* Q 76, 80, 154, 155, 157a, 169, 174, 240; *o.ntlōə* P 121, 188, Q 74, 164, 165, 166; *ont-* P 50, 113, 115, 118, 172, 178, 179, 187, 197, Q 78, 160; *o.nt-* Q 157; *ont-* P 55, 58, 117, 177a, 180, 184, 186, 192, 195, 220, 223, Q 73, 79, 152, 153, 156, 159; **lossen:** *lō.sən* L 282, 286, 314, 315; *lōsən* K 315, 316, L 312 (hooi, ook koren dat evenwel ook afgeschoten kan worden), 316 (bij oogst ook: *afsteken*), 355; *lō.sə* L 313, P 56, Q 2a; *lōsə* K 314 (hooi of koren), 318, 357, 358, 359, 361, L 352, 353, 356, 358, 364, 366, 413, P 44, 45, 46 (id.), 47, 48, 49, 51, 52 (hooi), 176, 214 (bieten), 219 (id.), Q 162; *lō.sə* P 119; *losə* L 365; **leegmaken:** *lēxmā.kə* P 46, 53, Q 2, 12; *lējxmō.kə* P 118a, 120, 188, Q 152, 160; *lī²x-* Q 170; *liē.x-* Q 84, 168; *liē.x-* Q 154; *lēxmōkə* Q 94, 171; *lējx-* P 224; *liēx-* Q 158a; *liē.x-* Q 168a; **losmaken:** *lōsmākə* K 360 (hooi of koren); **af-trekken (van mest):** *af-trekə* P 44; *āf-* P 52, 57; **afgooien:** *af.guiə* P 176a; **afschieten:** *ā.fsxūtə* L 414, P 52.

17.4 KIPPEN, STORTEN (kaart 36)

(JG 1a, 1b; monogr.)

[Het ontladen van een kipkar door de bak te doen kantelen. Dit gebeurt door het balkje voor de bak, dat deze vastzet (de zgn. sluitstok) weg te nemen, en het paard de kar achteruit te laten stoten.]

opkappen: *opka.pən* L 282; *opkapən* L 31 313, 353; *op-* K 278; *opka.pə* Q 75; *q̄.pkapə* 80; *qp-* K 358, 359, 360, 361, L 352, 354, 36 413, 414, P 49, 51, 56, 57, 58, 113, 117, 11 118a, 119, 173, 174, 175, 176a, 177a, 179, 18 187, 188, 192, 197, 214, 220, 223, 227, Q 1, 2a, 3, 5, 71, 74, 76, 78, 79, 79a, 83, 156, 15 157a, 159, 160, 181; *op-* K 318, 357, P 50, 5 53, 55, 115, 121, 182, Q 155, 165, 168a, 24 *up-* K 317a, P 44, 45, 46, 47, 48; **omkappe** *umkapə* K 314, 353; **kappen:** *kapən* L 314; **o** **kippen:** *opkepən* L 286, 316; *opkepə* L 31 356, 368, 371, 422, 424, Q 6, 7, 11, 12, 170; *o* *L* 418, 423; *opkipə* L 370; *op-* Q 121, 171; **oi** **kippen:** *omkipə* L 329; **kippen:** *kepən* L 286, 8; *kepə* L 352, 361, 370, 372, 420, 421, Q 9, 1 20, 88, 96c, 172; *kipə* L 210, 270, 330; **opslaa** *opslō.n* L 370, Q 83; *opslōn* L 318b, P 18 *opslōk.n* P 197; *opslō.n* Q 1, 10; *opslōn* P 17 *q̄.pslō².n* Q 13; *opslōan* P 178, 224; *op-* P 21 *opslon* P 120; *opslon^j* P 214; *opslū².n* L 355, 87, 90, 91; *op-* L 372; *opslū².n* Q 82; *opsluə.n* 177, 184, Q 73; *op-* Q 188; *opsluən* P 218; *o* *slue.n* Q 172; *opsluēn^j* Q 178; *opsluən* Q 17 *q̄.pslō.n* Q 77; *qp-* Q 79a, 154, 158a, 161, 16 168, 181, 240; *op-* Q 177, 182, 241, 242; *opsl* *Q* 162; *op-* Q 163; *opslō.n^j* Q 167, 169; *opslē* *Q* 152, 153; *opslōn* K 360, Q 72; *opslōi.n* P 19 *Q* 166; *opslē.n* Q 89; *opslē.n* Q 84; *opsluən* 193; *opslōə* P 49, 172; *opsluə* Q 171; *qp-* Q 9 179; *opsluə* Q 175; **opslagen:** *upslōgən* K 31 316; **omslagen:** *umslōgə* K 317a; **opstoten:** *o* *stiū²tən* L 419; *opstuatən* L 312, Q 8; *opstutatən* 355; *opstōtən* L 315; *opstū²tə* L 317, 358, 35 361, 362, 363, 364, 366, 368, 415, 416, 41 *opstuatə* L 318b, 360, 365, 367, 369, 371; **or** **stoten:** *omstuatə* L 318b.

17.5 MET STAANDE KAR VAREN (ka 37)

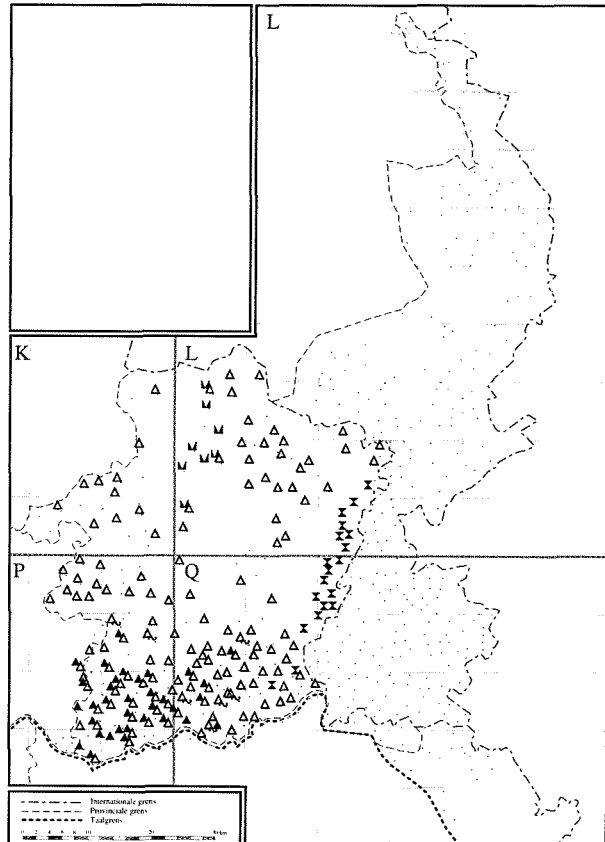
(JG 1a, 1b)

[Met één paard en twee of drie karren rijden. A men met twee karren rijdt, haalt het paard m de ene kar een lading bij, terwijl de tweede k ontladen wordt. Als men met drie karren rijdt, men, terwijl het paard met een eerste kar onde weg is, op de ene plaats een tweede kar aan h laden en op de andere een derde aan het or laden.]

bet de staande kar varen: *bə də stōndə k vō.rə* Q 240; *bə də stōndə kē²r* ~ Q 79; *bə stōndə kēr vōrə* P 49; *bə də stōndə kēr vō².rə* 361; *bə də stōndə kē²r* ~ Q 73; *bə də stōn kē²r* ~ Q 78; *bə də stōnə kē²r* ~ P 177; **met staande kar varen:** *mēt >də stiū²ndə kār vā.r* L 355; *mēt >də stōndə kēr* ~ L 312 (ouder d: *wisselkar*); *mēt >də stōndə kēr vō²rən* L 282; *m >də stōndə kēr* ~ L 286; *mēt >də stōndə k vōrən* K 278; *mēt. də stōndə kār* ~ K 316; *m*

Kaart 37. MET STAANDE
KAR VAREN

- △ staande kar
- ▲ staande wagen
- × gaande en staande kar
- ∩ wisselkar
- ~ dubbel gespan

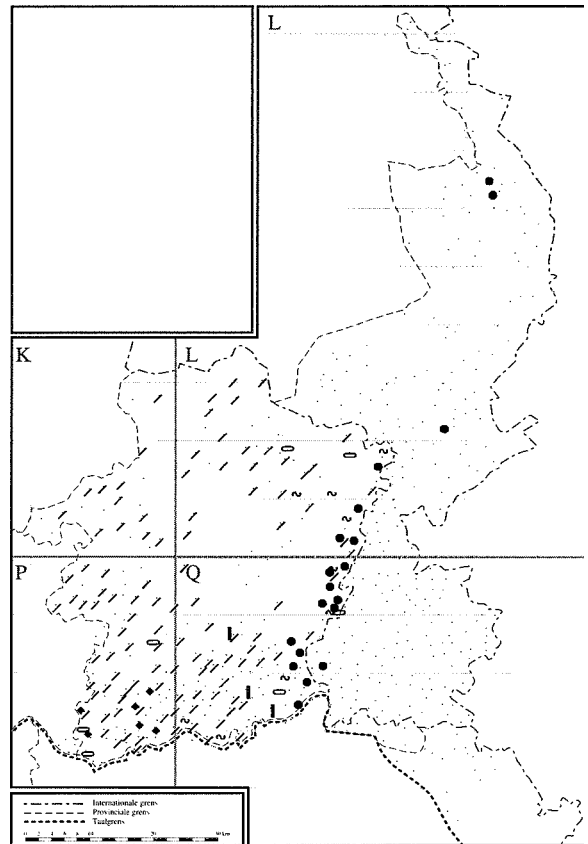

~da stōndā kar vā.rā L 367; *met ~da stōndā kar* ~ L 362; *met ~da stōndā kar* ~ L 371; *met ~da stōndā kar* ~ L 363, 364, 366; *met ~da stōndā ker* ~ L 370; *met ~da stōndā kēr* ~ L 316, 356; *met ~da stōndā kēr* ~ K 358; *met ~da stōndā kār vō.rā* Q 175; *met ~da stōndā kār* ~ Q 77, 155, 168a; *stōndā kār* ~ Q 242; *met ~da stōndā kār* ~ K 318, 359; *met ~da stōndā kē.r* ~ Q 1; *met ~da stōndā kēr* ~ L 313; *met ~da stōndā kēr* ~ L 413 (ouder dan met de wisselkar varen); **bet staande kar varen:** *bē stōndā kēr vō.rā* Q 165; *bē stōndā kēr* ~ Q 153; *bē stōndā kē.r* ~ Q 152 (gewoonlijk drie karren; soms wagen); *bē stōndā kēr* ~ Q 157; *bē stōndā kē.r* ~ Q 156; *bē stōndā kēr* ~ Q 74; *bē stōndā kār vō.rā* Q 161; *bē stōndā kēr* ~ P 53; *bē stōndā kēr* ~ P 55, 57, 220; *bē stōndā kē.r* ~ P 118, 186; *bē stōndā kē.r* ~ P 120; *bē stōndā kēr* ~ Q 80; *bē stōndā kē.r* ~ P 121; *bē stōndā kē.r* ~ P 184; *bē stōndā kēr vō.rā* K 361; **met staande kar varen:** *met stōndā kār vā.rā* L 416, 417, 418; *met stōndā kar vā.rā* L 358; *met stōndā kar vō.rā* Q 82; *met stōndā kār* ~ Q 5; *met stōndā kār* ~ Q 3; *met stōndā kār* ~ Q 83; *met stōndā kār* ~ Q 91, 171 (twee karren); *met stōndā kār* ~ Q 90;

met stōndā kār ~ Q 94 (twee karren); *met stōndā kār* ~ Q 154, 167, 169, 181; *met stōndā kār* ~ Q 84; *met stōndā kē.r* ~ Q 71; **staande kar varen:** *stōndā kār vō.rā* K 317a; **bet de staande kar voeren:** *bē da stōndā kēr vō.rā* P 44, 47; **bet staande kar voeren:** *bē stōndā kēr vō.rā* P 173, 175; *bā stōndā kē.r vō.rā* P 182; *bē stōndā kēr vō.rā* P 46; *bē stōndā kēr* ~ P 172; **gestaande kar voeren:** *gastōndā kēr vō.rā* P 176; **bet de staande kar rijden:** *bē da stōndā kēr raiā* K 357; **met de staande kar rijden:** *met ~da stanā kār rē.pn* K 315; *met ~da stanā kār* ~ K 353; *māt ~da stōndā kār* ~ K 314; **bet de staande kar:** *bē da stōndā kār* Q 76; *bē da stōndā kēr* P 52, 56; *bē da stōndā kār* P 51; *bē da stōndā kār* ~ P 45; *bā da stōndā kē.r* P 50; *bē da stōndā kār* ~ P 119; *bē da stōndā kār* ~ Q 79a (met twee of drie karren); *bē da stōndā kēr* P 115; **met de staande kar:** *met ~da stōndā kar* L 360, 365; *met ~da stōndā kār* ~ L 317, 361, 368, 415; *met ~da stōndā kār* ~ L 359; *māt ~da stōndā kār* Q 170; *met ~da stōndā kār* ~ Q 241; *met ~da stōndā kār* L 319, 369; *met ~da stōndā kār* Q 89 (twee karren, soms drie); **bet staande kar:** *bē stōndā kēr* P 223, Q 2a; *bē stōndā kār* ~ Q 2; *bā stōndā kār*

Kaart 38. UITWIJKEN

- / afzetten
- (uit)wijken
- o uit de weg/baan gaan
- ~ uit de baan/zij/weg varen
- ! opzij uitgaan
- mijden

~ P 180; *bə stōndə* ~ P 48; *bə stōndə kēʳ* P 51; *bə stōnəndə* ~ P 197; *bə stōnəndə kēr* Q 160; *bə stōndə kēʳ* P 177a; *bə stōʳndə* ~ P 113, 117, 178, 179, 227; *bə stōndə* ~ P 187; *bə stōndə* ~ P 195; *bə stōndə* ~ P 118a, 188, 192, Q 157a; **met staande kar:** *mēt stōndə kār* Q 179, 188; *mēt stōndə* ~ Q 178 (twee karren); *mēt stōndə* ~ Q 158a, 162 (twee karren), 163, 168, 177, 182; *mēt stōndə kēr* Q 75; **staande kar:** *stōndə kār* Q 72; *stōndə kār* Q 87, 172; *stōndə* ~ Q 83; *stōnʲdʲə kē.r* Q 2; *stōndə* ~ L 414; *stōndə kēr* P 176a; *stōndə kēr* Q 159, 164; **bet de staande wigel varen:** *bə də stōnə wō.gəl vō.rə* P 177; **met de staande wigel varen:** *mēt də stōndə wō.gəl vō.rə* Q 77; **bet staande wigel varen:** *bə stōndə wō.gəl vō.rə* Q 165, 166; *bə stōndə wō.gəl* ~ Q 153 (gewoonlijk drie karren); *bə stōndə wō.gəl vō.rə* P 118, 186; *stōndə wō.gəl* ~ P 184, 220; *bə stōndə wō.gəl* ~ Q 161; **bet staande wagen varen:** *bə stōʳndə wōgə vūrə* P 175; **bet staande wigel voeren:** *bə stōndə wōgəl vūrə* P 174; *bə stōʳndə wōgəl* ~ P 173; *bə stōʳndə wō.gəl vūrə* P 182; **staande wigel voeren:** *stōʳndə wōgəl vūrə* P 214; **bet de staande wigel:** *bə də stōndə wōgəl* P 115; **met de staan-**

de wigel: *mēt də stōndə wō.gəl* Q 241; **l staande wigel:** *bə stōndə wō.gəl* P 223; *bə stōndə* ~ P 177a; *bə stōʳndə* ~ P 179; *bə stōnʳ* ~ P 197; *bə stōndə* ~ P 187; *bə stōndə* ~ P 188, 192, Q 157a; *bə stōʳ* *wōgəl* P 224; *bə stōʳndə* ~ P 178, 180, 218, 222; **staande wigel:** *stōndə wō.gəl* Q 159, 160; *stōnd wōgəl* P 176a; **bet staande gevaar:** *stōndə gəvōʳ* P 195; **staand gevaar:** *stōnt* *vōʳ* Q 164; **met gaande en staande kar varen:** *mēt >gōnʲən en stōnʲə kar vā.rən* L 419, 420, 421, 422; *mēt >gō.nʲdʲə en stōnʲdʲə kar vā.rə* Q 11; *mēt >gōnʲən en stōnʲə kar* ~ L 372, 420, 421, 422, 423, 424, Q 6, 7, 9; *mēt >gōndən en stōndə kar* Q 10, 12, 13; *mēt >gōndən en stōndə kār vō.rə* Q 96c; **met gaande en staande kar varen:** *mēt >gōndən en stōndə kār* Q 88, 172 (drie karren); **met de wisselkar varen:** *mēt də wesalkār vō.rən* L 355; *mēt də wesalkēr* ~ L 312, 315; *mēt də vō.rən* L 314, 353; *mēt də vō.rən* L 354; *mēt də wesalkēr vō.rə* L 413; *mēt də wesalkēʳ vōʳə* L 352; **bet doubl gespan:** *bə dōbəl gəspā.n* Q 160; **met doubl gespan:** *mēt dōbəl gəspā.n* Q 162 (drie karren)

dobbel gespan: *dōbəl gespa.n* Q 241; *dōbəl gəspā.n* P 118a (twee paarden), 120; *dōbəl* ~ Q 163; *dōbəl gəspān* Q 83.

17.6 UITWIJKEN (kaart 38)

(JG 1a, 1b; monogr.)

[Als de weg smal is en er komt van de tegenovergestelde zijde een kar af, dan zullen beide voertuigen moeten uitwijken.]

afzetten: *af-zetən* K 278, 315, 316; *ā.f-* L 282, 286, 314, 315, 353; *āf-* L 312, 355, Q 8; *af-zetā* K 314, 317a, 318, 353, 357, 358, P 44, 45, 47, 48, 49, 50, 53, 55, 57, 113, 117, 172, 173, 176, 176a, 178, 179, 180, 182, 219; *ā.f-* K 359, 360, L 313, 356, 358, 360, 361, 362, 413, 414, 415, 416, 422, P 51, 52, 56, 177a, 224; *āf-* L 352; *āf-* K 361, L 319, 363, 364, 366, 372, 424, Q 2, 2a, 73, 88; *q̄.f-* P 58, 118, 118a, 121, 177, 220, 223, Q 1, 3, 5, 71, 72, 80, 82, 83, 89, 154, 156, 157, 157a, 158a, 159, 160, 162, 165, 166; *q̄.f-* P 119, 120, 174, 184 (stilstaan om te laten passeren), 187, 195, Q 74, 76, 77, 78, 79, 79a, 90, 163, 167, 240, 242; **overzetten:** *q̄.vərzetā* Q 181; *ij̄.vər-* L 424; **opzij zetten:** *qp-zet̄i zetā* P 192; **in de hand zetten:** *en ə hā.nt -zetā* Q 154; **rechts afzetten:** *rexs< ā.f-zetən* L 316; **afvaren:** *ā.f.vq̄.rā* Q 2; *q̄.f-* Q 84; **hut varen:** *hyt -vā.rən* L 316; *hujt -vq̄.rā* Q 152; **omvaren:** *omvā.rā* L 365, 367; **uitvaren:** *ū.t.vā.rən* L 419; *q̄.t.vq̄.rā* Q 1; **opzij varen:** *qp-zī vā.rən* L 419; *qp-zet̄i vq̄.rā* Q 153; *op-zet̄i* ~ Q 188; *op-zaj* ~ Q 170; *op-zē* ~ Q 2a; **uit de baan varen:** *ot -dā bq̄²n vq̄².rā* Q 164; *q̄y.t -dā bq̄²n* ~ Q 241; **uit de zij varen:** *ut< dā zī va.rā* Q 12; *ut< dā zet̄i* ~ L 420; **uit de weg varen:** *q̄.t -dā wq̄.x -vq̄.rā* Q 171; **van u varen:** *van ox -vq̄².rā* Q 161, 164; **haar-hou varen:** *hā.rq̄. vq̄.rā* P 177; **opzij uitvaren:** *qp-zet̄i q̄.t.vq̄.rā* Q 84; *qp-zē q̄.t-* L 168a; *qp-zaj q̄y.t-* Q 83; *qp-zaj q̄y.t-* Q 169; *qp-zaj q̄y.t-* Q 182; *qp-zē q̄y.t-* Q 155; *qp-zaj q̄².t.vq̄².rā* Q 75; *qp-zē* ~ P 52; **terzijde uitvaren:** *tərzet̄i.ə ū.t.vā.rā* Q 96c; **uit de weg varen:** *ut -dā w'q̄.x -vā.rā* L 370; *ut -dā wq̄.x* ~ L 367, 368; *ut -dā wq̄.x* ~ Q 7; **aan de zij voeren:** *an ə zē vyj̄rā* P 218; **uit de baan voeren:** *āt -dā bq̄²n vyj̄rā* P 173; **omgaan:** *omgū².n* L 417, 418; **opzij gaan:** *op-zet̄i gonj* Q 167; **uit de weg gaan:** *ut -dā wq̄.x -gq̄.n* L 369; *ut -dā wq̄.x -gq̄².n* Q 13; *ū.t -dā wq̄.x -gū².n* L 359; *ō.t -dā wq̄.x -guq̄n* Q 174; **uit de baan gaan:** *āt -dā bq̄²n gonj* P 214; *q̄t -dā bq̄²n* ~ P 120, 175; **opzij uitgaan:** *qp-zē. q̄.t.gq̄n* Q 72; *qp-zaj q̄y.t.gq̄n* Q 168; *op-zaj q̄y.t.guən* Q 177; **terzijde uitgaan:** *terzī²n ū.t.gū².n* L 421; **uitwijken:** *ū.twi.kən* L 419, Q 8; *ū.twi.kā* L 423, Q 172; *ū.twi.kā* L 371, 422, Q 6, 9, 10; *utwikā* L 214, 217, Q 95; **wijken:** *wi.kā* Q 11, 91, 87, 94; *wi.kā* Q 13; *wikā* L 330; *wē.kā* Q 179; **mijden:** *mējā* P 197; *mēā* P 174, 175, 184, 186, 188; **afsteken:** *ā.fstē.kən* L 286; **uit de**

baan rijden: *q̄t -dā bq̄n rēā* P 46; **overhouden:** *yq̄.vərhā.tā* Q 175; **plak maken:** *plak mā.kā* L 354; **sporen:** *špyrā* Q 172; **wisselen:** *wesələ* L 317.

17.7 INHALEN

(JG 1a, 1b)

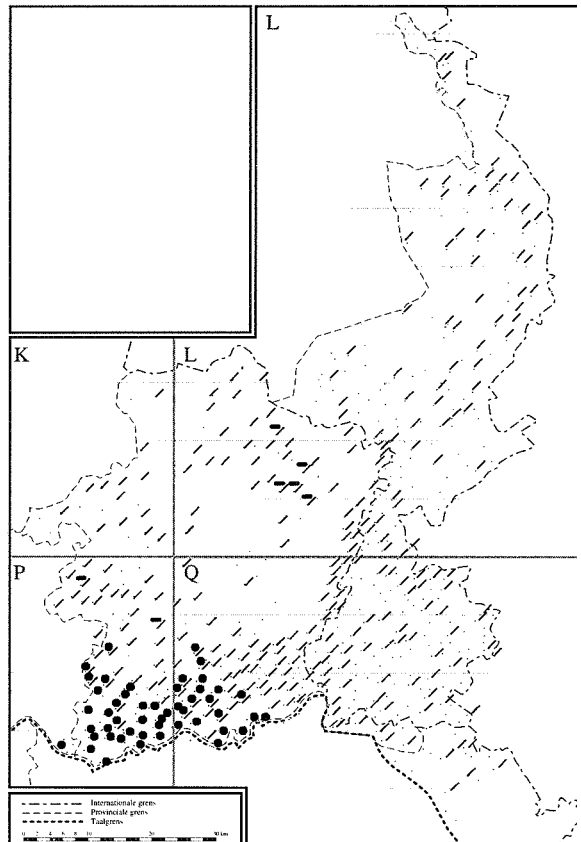
[Gaan twee karren achter elkaar en gaat de laatste vlugger vooruit dan de eerste, dan zal ze haar voorganger inhalen.]

voorbijsteken: *vərbēj.stē.kən* L 312; *vərbēj-* L 282, 286, 314; *vərbējstē.kən* K 316; *vərbī.stē.kā* L 317, 358, 359, 360, 362, 366, 368, 370, 415, Q 188; *vərbī-* L 417, 418; *vərbī-* L 319; *vərbēj-* L 313, Q 83, 90, 91, 178, 179; *vərbēj-* Q 82, 96c; *vərbēj-* Q 240; *vərbaj-* Q 177; *vərbē-* Q 84; *vərbē.st'q̄kā* L 352; *vərbēj.stē.kā* Q 88; *vərbējstē².kā* Q 76; *vərbēj-* Q 167; *vərbīstē.kā* Q 10; *vərbēj-* Q 9; *vərbē-* P 55, 117; *vərbēstē.kā* P 115, 176a; *vərbēstē².kā* K 314; *vərbīstē².kā* Q 6; *vərbē-* L 413, P 58; *vərbē-* Q 2a; *vərbīstia.kā* L 421; *vərbē-* Q 159; *vərbē²-* P 118; *vərbēstia.kā* K 361, P 224; *vərbē.stie.kā* P 197, Q 157a, 160, 166; **voorsteken:** *vq̄rstē.kən* L 353; *vq̄rstē²ən* K 315; *vq̄rstē.kā* K 318, 357; *vq̄j-* P 49; *vq̄-* Q 181; *vī².r-* L 417; *vq̄rstē.kā* P 47; *vērstē.kā* P 53; *vq̄rstē.kā* K 358, Q 11; *vq̄-* P 45, 46; *vq̄rstē².kā* K 353; *vq̄rstē.kā* L 420; *vq̄.rstū².kā* P 51; *vē-* P 56, 57; *vērstē.kā* Q 2; **doorsteken:** *dū².rstē.kā* Q 3; *dq̄-* Q 83; *dq̄or-* Q 174; *dorstie.kā* Q 79; *dq̄-* Q 80; **oversteken:** *q̄jvārstē.kā* P 219; *q̄.vərstia.kā* Q 165; **langs steken:** *lajns stē.kā* L 422, 423; *lajns stē.kā* L 372; **voorbijvaren:** *vərbī.vā.rən* L 316, Q 8; *vərbēj-* L 315, 355; *vərbī.vā.rā* L 361, 364, 369; *vərbēj-* Q 96c; *vərbī-* L 356; *vərbēj.vq̄.rā* Q 171; *vərbē-* Q 75; *vərbaj.vq̄.rā* Q 163, 182; *vq̄rbē-* K 317a; *vərbēj.vq̄².rā* P 121; *vərbē².vq̄².rā* P 178; **voorvaren:** *vq̄jrvq̄.rā* P 177a; *vq̄rvq̄.rən* L 282; *vērvq̄².rā* P 52; **langs door varen:** *lajns-dū².r vā.rən* L 419; *lajns-dū².r vā.rā* L 363, 366, 367; **langs varen:** *lajns -vq̄.rā* Q 87; *lajns -vā.rā* L 371, 372, Q 12; **uit de baan varen:** *q̄t -dā bq̄²n vq̄².rā* P 118; *q̄t -dā bq̄²n* ~ P 220; **voor hem invaren:** *vyār əm e.nvā.rā* L 424; **uitvaren:** *q̄².t.vq̄².rā* P 186; **hem uitvaren:** *əm q̄².t.vq̄².rā* P 195; **links hem doorvaren:** *lejš əm dō.rvq̄².rā* Q 157; *lejš əm dōy.r-* P 118a; *lejš əm dōyā.r-* P 188; *lejš əm dū².r-* Q 5; *lejš əm dq̄r-* Q 71, 72; **neven hem doorvaren:** *nē.vən əm dō.rvq̄².rā* Q 84; *niəvən əm dōr-* Q 153, 156; *ni².vən əm dōr-* L 414; *niā.vən əm dōy.r-* P 192; *nie.vən əm dōyā.r-* Q 78; *nē.vən əm dōr-* Q 170; *niəvən əm dū².r-* Q 1; *nē.vən əm dwer-* Q 94; *nē.vən əm dq̄r-* Q 77, 162, 169, 182; *niəvən əm dq̄r-* Q 154; *nē.vən əm dq̄r-* Q 89; *nē².vən əm dō².rvq̄².rā* Q 164; *nē.vən əm dq̄r-* Q 161; *nēvən əm* ~ Q 241; **neven doorvaren:** *nēvə dōrvq̄².rā* Q 155a, 168; *niəvə dō.rvq̄².rā* Q 152; **langs hem doorvaren:** *lajns əm dō².rvā.rā* Q 7;

I.10

Kaart 39. NAAR LINKS

- / haar en sst.
- hari (-hari)
- prrr

lanjs əm dū^ə.r- L 416; **neven hem doorvoeren:** *neəvən əm doərvuyjə* P 218; **voor hem doorvaren:** *vør əm dō.rvō.rə* Q 242; **doorvaren:** *dō.rvō.rə* Q 73; *dū^ə.r-* Q 74; *duər-* Q 175; *dø.r-* Q 168a; *dør-* Q 75; *dørvō^ə.rə* Q 79a, 80; **voorbijrijden:** *vərbī.rī^ən* Q 8; *vərberejən* K 278; *vərbaj.rai.jə* Q 181; *vərbē.rēə* P 179, 187; *vərbē-* P 44, 48, 113, 173, 175, 176; *vərbē^ə.* P 177; *vərbē^ə-* P 178; **neven doorrijden:** *niəvən dō.rrejə* K 360; *niəvən dō.rre^ə* K 359; **aan hem doorrijden:** *ən əm doərrēə* P 172; **voor hem inrijden:** *vør əm ej.nrēə* P 119; **voorbijgaan:** *vərbē.gən* P 227; *vərbē.guən* P 182; **langs hem gaan:** *lanjs əm gō^ə.n* Q 13; **opzij uitgaan:** *qp-zej.ū.t.guən* Q 172; **doorgaan:** *dō.rgəə.n* L 354; **links doorgaan:** *leŋs- doə.rgən^l* P 120; **neven hem doorgaan:** *nē.və həm duərguən* Q 179; **uitrijden:** *ō^ə.trēə* P 223; *ā-* P 214; **afzetten:** *af-zetə* P 50; **doorjagen:** *dø.rjəgə* Q 79a; **doorlaten:** *dørlō^ətə* P 174; **inhouden:** *enhāə* P 224; **kruisen:** *kri.sə* L 365; **op u gaan trekken:** *qp ox- gō^ə.n trekə* P 180.

18. *Commando's*

18.1 NAAR LINKS (kaart 39)

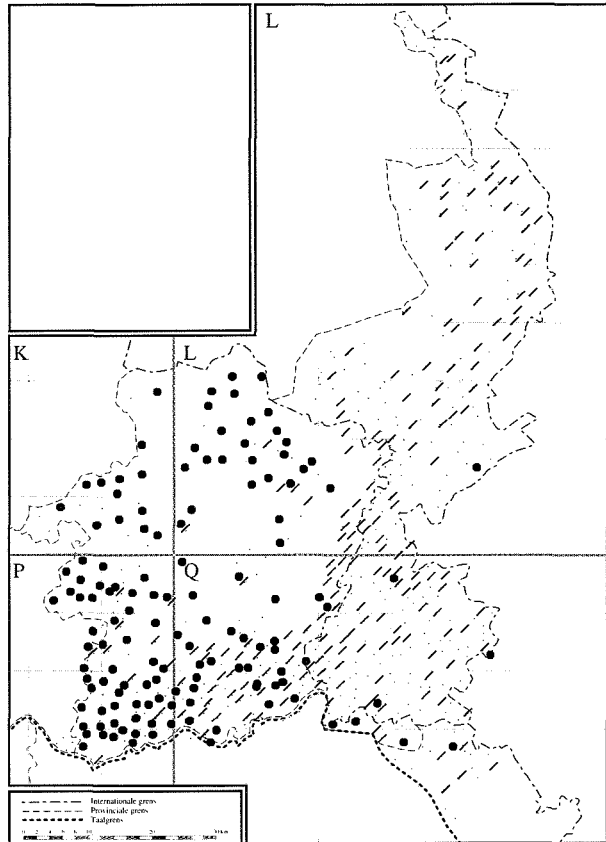
(JG 1b; N 8, 95 c, 95d en 96; L 1 a-m; L B 255; L 26, 2; L 36, 81c; S 12; monogr.)

[Voermansroep om het paard naar links te dc gaan.]

haar: *hā.r* P 53, 55, 56, 57, 118, 177; *hār* 278, 314, 315, 316, 317, 317a, 318, 353, 3: 358, 359, 360, 361, L 164, 165, 191, 209, 2 211, 213, 215, 215a, 216, 217, 245, 246, 24 247, 248, 249, 250, 265, 266, 267, 268, 2 270, 282, 288, 289, 290, 291, 295, 296, 2 298, 300, 312, 318, 318b, 319, 321, 325, 3: 329, 330, 331, 332, 353, 355a, 358, 359, 3 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 3 371, 371a, 374, 377, 415, 416, 417, 419, 4 421, 425, 426, 427, 429, 430, 431, 432, 434a 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 54, 113, 115, 1 118a, 119, 120, 172, 179, 183, 188, 192, Q 2, 2c, 3, 10, 13, 14, 20, 21, 27, 29, 30, 32, 32a, 3 35, 39, 71, 72, 74, 76, 77, 77a, 78, 83, 84, 87, 88, 89, 90, 91, 93, 94, 95, 96a, 96c, 97, 99, 101, 102, 103, 104a, 105, 109, 110, 1

Kaart 40. NAAR RECHTS

- ✓ hot en sst.
- hut en sst.

112a, 112b, 113, 116, 117, 117a, 121, 121c, 152, 154, 155, 156, 158, 158a, 160, 161, 162, 163, 164, 164a, 167, 168a, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 177, 178, 179, 187, 188, 192, 193, 196, 196a, 197a, 198, 198b, 199, 200, 202, 203, 204a, 207, 208, 222, 247, 247a, 248, 252, 253, 255, 259, 262, 278; *ār* L 369, 372, 422, 423, 424, P 176a, Q 6, 7, 8, 9, 11, 12, 16; *har* L 317, P 107a, 121, Q 94b; *hār* L 164, 191, 268, P 176, Q 95, 113; *hār* P 58; *hār* P 187, Q 156, 168; *hār* L 244b, 286, 313, 314, 315, 316, 316a, 352, 354, 355, 356, 413, 414, P 52, Q 1, 73, 75, 78a, 79, 80, 240; **haar-eweg**: *hār əwex* K 318, 353, 358, Q 2; *hār əwex* L 314; *her* ~ L 312; **haar-om**: *hār um* K 278, 317, 353, Q 72; *ār um* L 368; *hār om* Q 14, 96d, 248; *har* ~ L 191; *hār* ~ L 314; *hār om* Q 94b, 113; **haar-omme**: *hār omə* Q 178; **haar-op**: *hār op* K 317 (links en vooruit), L 163, 191, 210, 214, 244c, 246, 265, 266, 270, 271, 289, 290, 294, 318, 330, 369, Q 72, 88, 198b; *ār* ~ Q 9; *hār* ~ L 269; *hār* ~ L 286, 352; *her* ~ L 312; **haar-ju**: *hār jū* P 58 (links en vooruit); *har jū* K 357, 361 (links en vooruit); **haar-u**: *hār ū* L 290, 292a, 319, 322, 324, 330, 331, 368, 369, Q 32a; *hār* ~ P 58; *hār* ~ L 387;

hār ~ L 370, 382; *hār y* K 317, L 295, 329; *ēr* ~ L 369; **ju-haar**: *jū ār* L 424 (wijde draai naar links); **hari**: *hāri* L 362, 366, 367, 415; *hari* P 46; *hāri* P 119; **hari-hari**: *hari hari* L 317; **prrr**: *pī* P 115, 117, 172, 173, 174, 175, 176, 177a, 178, 179, 180, 182, 183, 184, 186, 193, 195, 196, 197, 211, 213, 214, 218, 219, 220, 222, 223, 224, 227, Q 74, 79, 152, 153, 156, 157, 157a, 159, 160, 161, 163, 164, 165, 166, 167, 181, 182, 241, 242; **slinks**: *sleŋks* P 115; **hoom**: *hōm* Q 20.

18.2 NAAR RECHTS (kaart 40)

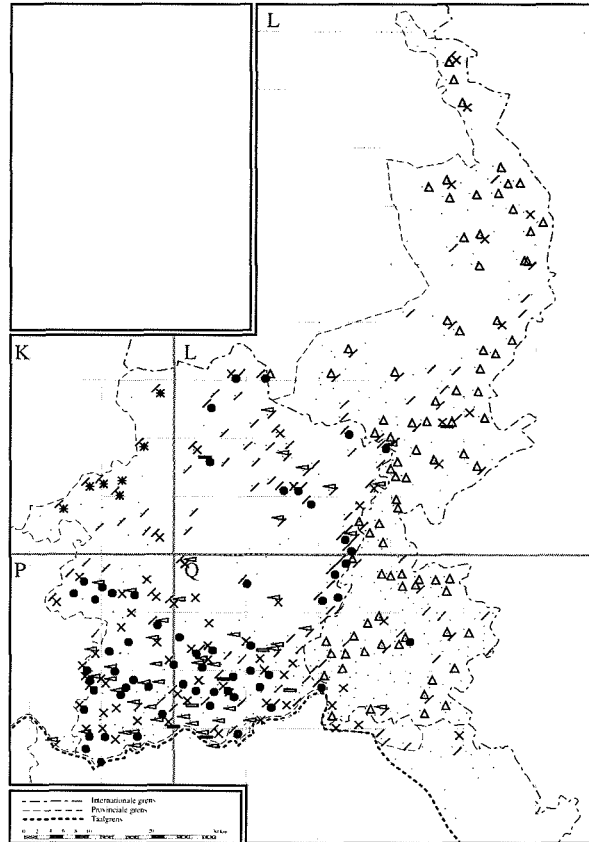
(JG 1b; N 8, 95a en 96; L 1 a-m; L B 2, 256; L 26, 2; L 36, 81d; S 12; monogr.)

[Voermansroep om het paard naar rechts te doen gaan.]

hot: *hət* L 164, 165, 191, 209, 210, 211, 213, 215, 215a, 216, 217, 244a, 245, 246, 246a, 247, 248, 249, 250, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 288, 289, 290, 291, 292a, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 300, 318b, 321, 322, 324, 325, 328, 329, 330, 331, 332, 367, 377, 419, 420, 421, 425, 426, 427, 429, 430, 431, 432, 434a, P

Kaart 41. VOORUIT

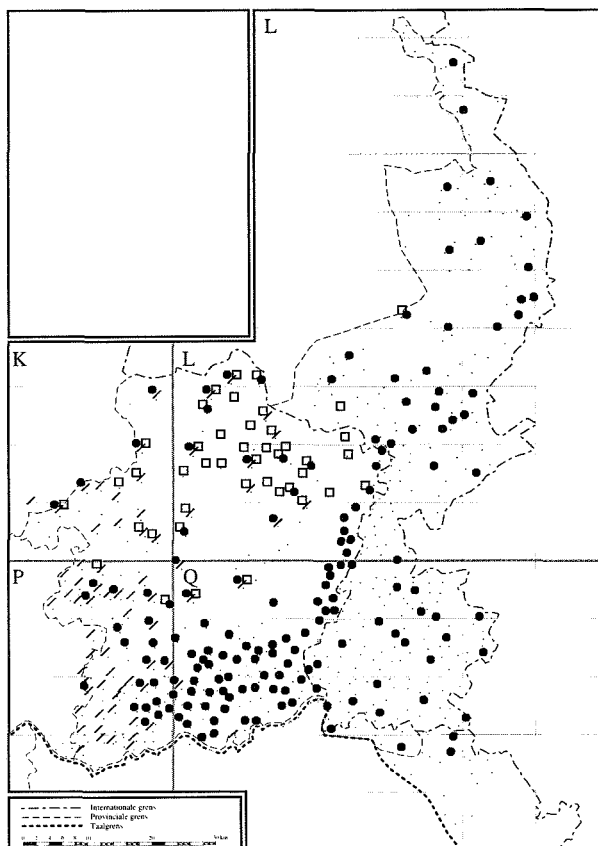
- / ju
- * dju
- △ jup
- × hup, hop
- △ vooruit, voort, voorwaarts
- allez (arree) en sst.
- hai en sst.

54, Q 2, 14, 19, 20, 21, 22, 27, 29, 30, 32, 32a, 33, 35, 39, 94b, 95, 96a, 97, 98, 99, 99*, 101, 102, 103, 104a, 105, 109, 110, 111, 112a, 112b, 113, 116, 117a, 118, 121, 168, 175, 187, 188, 192, 193, 196, 196a, 197a, 198b, 202, 204a, 208, 222, 247, 247a; *ot* L 423, 424, Q 6, 11, 13, 16; *hōt*^j L 318; *hōt*^l L 319; *hot* L 366, 372, 374, 382, 414, 415, Q 8, 87, 91, 94, 113, 170, 172, 173, 178, 188, 253, 255, 259, 262, 278; *ot* L 422, Q 9; *hot*^j L 370, 371, P 120, Q 3, 88, 89, 96c, 162, 163, 240; *ot*^j Q 7; *hot*^l L 369; *hōt* Q 208; *hōt* L 288; *hoit* Q 75, 76, 77, 79a, 157a, 158a, 164, 164a, 182; *hoit*^j Q 167; *hoit*^l Q 83; *hut* L 358, P 195, 196, Q 155; *hut*^j P 118a, Q 181; *huīt* P 113, 117, 177, Q 74, 78, 152, 154, 161; **hot-eweg**: Q 95; *hot əwex* Q 94b; *hot ywex* L 163; **hot-ju**: *hot jū*^k P 227; **hot-om**: *hot om* L 191, Q 94b, 248; *hot əm* Q 113; *ot əm* L 422; **hot-om-hot**: *hot əm hot* L 210 (het paard gaat rechts langs de geploegde voor terug); **hot-op**: *hot op* L 191 (sterk naar rechts), 210, 214, 244c, 246, 265, 266, 270, 271, 289, 290, 295, 322, 324, 330; **hot-u**: *hot ū* L 269, Q 32a; *hot ū*^k L 331; **hut**: *hut* K 278, 315, 317, 317a, 353, 357, 358, 359, 360, 361, L 282, 286, 312, 313, 314, 315, 316, 316a, 352, 353, 354, 355, 355a, 35 364, 365, 413, 414, 416, 417, P 44, 48, 53, 5 55, 56, 57, 107a, 121a, 193, 220, 222, 223, Q 3, 10, 71, 74, 79, 159, 166, 252; *yt* Q 12; *hūt*^j 178, Q 1, 12a; *yt*^j P 176; *hūt*^l P 219; *huīt* 318, P 45, 46, 47, 49, 50, 51, 52, 113, 115, 11 118, 118a, 172, 173, 174, 175, 179, 180, 18 183, 184, 186, 188, 192, 197, 213, 214, 21 224, Q 2a, 77a, 153, 165, 199; *uīt* P 176a; *hōt* 314, 316, L 361, 362, 363; *hōt*^j L 359, 360, 168a; *hōit* P 58, 177a, Q 72, 73, 86, 90, 15 169, 171, 173, 174, 175, 177, 179; *hōt* L 31 368, 387; *hōit* P 119, 187, Q 83, 84, 94b, 20 *hūt* L 367, P 121, Q 2c, 5, 80, 121c, 156, 16 248; *hūt*^j Q 32a; *hūt*^l Q 197a; **hut-eweg**: *h əwex* L 314, Q 2; *hūt* ~ L 312 (naar rechts ui wijken); *hut əwex* K 353; *hūt* ~ K 318; **hut-jo** *huīt ju* Q 165, 243; **hut-ju**: *hut jū* Q 83; *hōit* P 58; *hut ju* K 357, 358, Q 159, 241 (naar rech en vooruit); *huīt* ~ P 197; *huīt jø* P 213; **hu om**: *hut um* K 278, 353; *hut om* K 278, 31 (rechts-om), L 314, 316a; *hūt* ~ K 318; **hut-øj** *hut op* L 286, K 317 (rechts vooruit); *hūt* ~ 312; **heu**: *hōt* Q 251.

Kaart 42. ACHTERUIT

- ∠ achter en sst.
- terug en sst.
- hup-terug

18.3 VOORUIT (kaart 41)

(JG 1b; N 8, 95f en 96; L 1 a-m; L B 2, 253; L 26, 2; L 36, 81a; S 41; monogr.)

[Voermansroep om het paard vooruit te doen gaan.]

ju: *jū* K 314, 353, 359, L 282, 286, 313, 319, 352, 414, P 211, Q 101, 109, 241, 248; *jy* K 278, 315, 317a, 318, 358, L 265, 288, 293, 312, 316a, 318, P 57, 119, Q 74, 94b, 95, 112a, 112b, 113, 117a, 121, 154, 204a; *jūə* P 51, 107a, 176, Q 2, 3; *jyə* L 316, Q 177; *jūi* P 44, 45, 47; *jyi* K 357, P 184; *jō* L 353; *jø* K 360, 361, L 163, 317, 355, 358, 359, 360, 362, 363, 364, 365, 366, 368, 369, 370, 371, 372, 415, 416, 420, 422, P 192, Q 6, 7, 9, 10, 12, 13, 87, 88, 90, 91, 96c, 156, 159, 161, 172, 174, 179, 252; *jox* L 361; *jō* L 290, Q 247, 247a; *jø* L 214, 244c, 268, 269, 270, 289, 292a, 294, 314, 315, 318b, 321, 322, 324, 325, 328, 329, 356, 367, 374, 387, 421, 423, 424, 425, Q 1, 8, 14, 20, 33, 39, 99*, 188, 197a, 242; *jøi* L 413; *jo* Q 77, 163; *joə* Q 76; **dju:** *djū* K 278, 314, 353; *djø* K 315, 316, 317a, 318; **hu-jo:** *hū jo* P 222; **hu:** *hy* P 197, Q 168; **hop:** *hup* K 361; *hop* L 163, 191, 210, 246, 295, 317, 332,

382, P 56, Q 79a, 83, 89, 98, 158a, 181, 251; *hop* L 367, Q 94, 170, 171, 177, 199, 241; **hu-hop:** *hū hop* P 50; **hup:** *høp* L 247, 330, 419, P 58, 174, 175, 176, 186, 219, Q 2a, 78, 153, 156, 158, 165, 178, 193, 198b, 200; *høp* L 282, P 46, 47, 113, 118a, 120, 172, 180, Q 1, 2, 5, 71, 74, 75, 89, 160; *hyp* L 353, 372, P 54, 57, 115, 173, 179, 182; **hup-ju:** *høp jy* K 357; **jop:** *jop* L 364; **jup:** *jøp* L 423, P 113, 121, 176a, 184, 187, 213, 223, 224, Q 2c, 72, 79, 80, 86, 88, 90, 162, 164, 166, 167, 182, 240; *jøp* L 316a, 362, 416, P 55, 119, 120, 172, 188, 196, Q 1, 2, 5, 74, 197a; *jūp* L 360; *jup* P 52, 176, 178, 211, 220; *jep* L 368, 372; *jep* L 370; *jep* P 193, Q 243; **allez (fr.):** *a'le* L 282, 366, 367, P 178, Q 3, 8, 10, 83; *ha'le* P 52; *halē* Q 161; *halē* Q 177; *hø'le* P 214; *hale* P 227; *a'le* L 314; *'alē* Q 158a; *hale* P 220; *a'lē* P 53; *a'leij* P 50; *ha'leij* P 55, 173; *aleij* P 176a, Q 79; *ha'leij* P 117a, 172; **allez-hop:** *'alē hop* Q 169, 170; *'ale* ~ Q 73, 74; *halē hop* Q 188; *halē* ~ Q 168a; **allez-hup:** *alē høp* P 188, Q 157, 157a, 158; *a'le* ~ Q 78; **allez jong:** *alē junj* P 117; **allez-ju:** *alē jū* L 319; *alē jō* L 424; *alē jø* L 415; *alē jø* Q 111; **allez-jup:** *ale jøp* P 218; *alēj* ~ P 213; *alē jøp* L 415, 422, Q 152; *hale* ~

P 48; *halē* ~ L 354; *alē jyp* P 177a; *alē* ~ L 286; **allez-op**: *alē* 'op Q 6; *alē* ~ P 174; *halē* 'op Q 242; *alē* 'op Q 11, 155; *halē* ~ P 195; *alēj* ~ Q 79; *alē* 'op L 282, 370; **arree**: *harē* Q 75; *a* 'rēj P 115; **arree-hop**: *arē* 'hōp P 177; *harē* ~ P 119; **arree-hup**: *arē* 'hōp P 118; **arree-op**: *arē* 'ōp P 46; **hai**: *hai* L 330; **hai-hup**: *ai* 'hōp Q 165; **hai-op**: *hai* 'op Q 154; *ai* ~ Q 175; *ai* 'op Q 84; *ai* 'op Q 240; *hai* 'op L 354; *ai* ~ Q 160; **prrr**: *p* 'r L 270 (draf), Q 5; **prrr-ju**: *pr* 'jy L 355a; **pst**: *pst* L 361; **vooruit**: L 292a; *vō* 'ūt L 286; *vōr* ~ Q 105; *vōr* ~ L 323; *vōrut* L 295, 297, 300, 325, 331, 382, 385, 426, 427, 429, 431, Q 16, 22, 27, 29, 32a, 33, 97, 101, 102, 103, 110, 113, 204a; *vōr* ~ Q 99, 207; *vūr* ~ L 374, 378, Q 118; *vūr* ~ Q 208; *vār* ~ L 291, 327, 425, 432, Q 14, 35, 98; *vrūt* L 299, 321; *vrut* L 288, 298, 320, 327, 379, 380, 426; **voorwaarts**: *vōrwats* Q 30, 98, 113, 118, 202; *vōrwat* Q 116; **voort**: *vōrt* L 209, 210, 211, 289, Q 196; *vōrt* Q 198; *vurt* L 377, 382, Q 111, 196; *vōrt* L 164, 165, 191, 213, 215, 215a, 216, 217, 245, 246, 246a, 248, 250, 266, 268, 290, 328, 333, 387, Q 21, 96a, 104a, 187; *fōrt* L 249, 431; *vōrt* L 330, 381; **voort-ju**: *vōrt* 'jō Q 113; **weg**: *wex* Q 203; *wex* L 267, 425.

18.4 ACHTERUIT (kaart 42)

(JG 1b; N 8, 95l en 96; L B 2, 254; L 36, 81b; monogr.)

[Voermansroep om het paard achteruit te doen gaan.]

achter: *axtər* K 317, 318, 353, 357, 358, 360, 361, L 282, 317, 353, 363, 364, 413, 415, 416, P 44, 45, 47, 50, 54, 56, 57, 58, 107a, 119, 121, 173, 176, 177, 178, Q 1, 3, 78, 152; *ax* 'tər K 315; *ax* 'təf P 49; *axt* K 359; *ε.xtər* L 312; **achter-ju**: *axtər* 'jy P 172, 174; *axtər* 'jyj P 177a; *axtər* 'jyj P 180, 182, 219; **achteruit**: *axtərut* L 316a; *axtərōy.t* Q 3; *ā.tərōy.t* Q 242; *axtərō.t* P 51; *axtərōt* P 55; *axtərō².t* P 52, 53, 188; *axtər* ~ Q 2a; *ā.xtər* ~ P 121, 186, 197, 220, 223; *axtərōjt* P 48; *axtərōt* K 358, 359, P 47; *axtərōt* K 278, 314, 317a, 353, 357; *axtərāt* P 115, 172, 175, 176, 176a, 179, 218; *axtərēt* P 113, 117, 214; **terug**: *trōk* L 324, Q 8, 71, 109, 152; *trōk* P 187, Q 112b, 113, 170, 188; *trōx* K 314, 353; *tryq* L 361, 372, 420, Q 2a, 6, 13; *trjyq* Q 112a; *tryk* L 370, 414, P 50, 118a, 119, 120, 121, 184, Q 1, 2, 5, 11, 12, 33, 74, 75, 78, 80, 87, 88, 89, 90, 91, 121, 158a, 172, 174, 175, 179, 192, 195, 199, 222, 252; *trjy* L 268, 270, 271, 293, 295, 321, 322, 328, 329, 374, Q 10, 14, 94b, 95, 111, 197a, 198b; *trjy* L 292a, Q 2c; *tryx* K 317a; *trjx* L 282, 286, 416; *trik* L 246, 363, P 52, 54, 57, Q 94, 162, 171; *trēq* L 360; *trēk* L 367, Q 3; **terug-achter**: *tryk* ~ *ā.xtər* P 118a; **terug-achteruit**: *trōk* 'ā.xtərō².t P 184; **terug-hup**: *trōx* 'ōp L 312; *trjx* ~ L 286; *tryx* ~

L 265; *tryx* 'yp K 278, L 314; **terug-op**: Q 9 *tryk* ~ *op* L 421, 423, 424, Q 7, 9, 10; *trōk* ~ *op* 96c; *trōx* ~ L 214, 312; *tryk* ~ L 370, 37 416, 419, 422, Q 6, 11; *trjy* ~ L 271, 295, 32a, 39, 111, 112a, 248; *tryx* ~ L 191, 21 314; *trjx* ~ L 163, 288, 289, 290; *trik* ~ 244c; **terug-uit**: *trōx* ~ *ūt* L 353; *trōx* ~ *ū.t* L 31 *trix* ~ *ūt* L 247; **terug-hu(j)**: *trjy* ~ *hūj* Q 117 204a; *trōk* ~ *hy* Q 109; *tryk* ~ *hūj* Q 251; **teru ju(j)**: *tryk* 'jō Q 152; *trōk* 'jy Q 79a, 96d; *trōk* ~ P 173, Q 72; *tryq* ~ L 419; *tryk* ~ P 119, 12 Q 83, 154, 155, 156, 157a, 158, 159, 160, 16 169, 174, 178, 181, 240, 241; *trōk* 'jy Q 17 *tryk* ~ Q 84, 86, 90 (zie voor *ju(j)* 18.7), 17 *tryk* ~ P 193, 197, Q 76, 77, 78, 88, 89, 16 *trik* ~ Q 171; *trik* ~ Q 162; *trek* ~ Q 164, 16 182; *tryk* 'jy Q 153; *tryk* 'jy Q 192; *trōk* 'jyj 187, Q 79; *tryk* ~ P 118, 118a, 120, 188, Q 7 74, 157, 167; *tryk* 'jyj P 195; **terug-u(j)**: *trōk* ~ Q 99*; *tryk* ~ L 371; *trjy* ~ L 382; *tryk* ~ 20, 222; *trjy* ~ L 269, 330, 331, 387; *tryk* ~ 9 (zie voor *hu(j)* 18.7); *trjy* ~ L 325, 33 *tryk* ~ *ij* Q 113, 252; *trik* ~ *i* Q 94; **hup-teru hōp** *trōk* L 318b; *hōp* *trōk* L 316; *hūp* *trōx* 312; *hōp* ~ K 353; *hōp* *tryq* L 415; *hēp* ~ 358, 361, 362, 368, Q 2a; *hōp* *tryk* L 353, 35 356, 369, 372; *hēp* ~ L 317, 319; *hōp* *tryx* 360, L 265; *hōp* ~ K 316, 317a, L 282, 31 315, 316a, 352, 413, P 51; *hūp* ~ K 317, 36 *hōp* *trjx* L 286; *hōp* ~ L 414; *hūp* ~ L 314; *hō triq* L 365; *hēp* ~ L 363; *hōp* *trix* L 355; *hēp* ~ L 355a; *hōp* *trēq* L 364, 366; *hōp* ~ L 367; *hē* ~ L 359; *hēp* ~ L 360; *hēp* *trēk* Q 2, 3; **op-er terug**: *ōp* ~ *tryk* L 370; **hu-terug-ju**: *hy* 'tary 'jy Q 165; **recul (fr.)**: *rəkul* P 197, 211, 21 219; **recul-joe**: *rəkul* 'ju Q 243; **prrr**: *p* 'r L 36 *Q* 74; **ju**: *jy* Q P 227.

18.5 VLUGGER

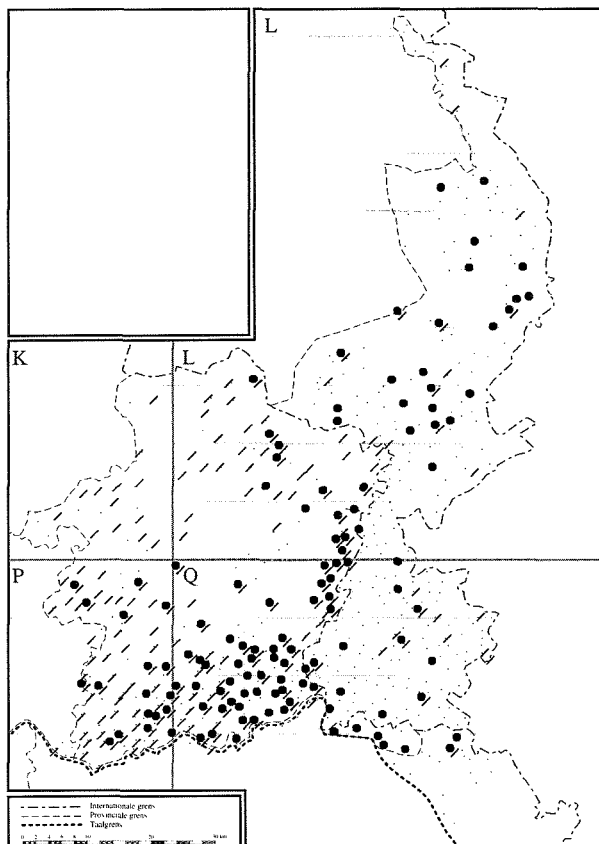
(N 8, 95g)

[Voermansroep om het paard sneller te doe gaan.]

allez (fr.): *alē* L 270, 271, 322, 329, 331, 424, 3 3; *a* 'ē L 372; *elē* L 286; *alē* Q 162; *alē* P 175, 14, 95, 101, 111; *alēj* Q 72; *alēj* L 422; *alēj* 246, 288, Q 20; **allez-hop**: *alē* 'hōp L 269, 29 325; *alē* ~ Q 95; *alēj* ~ L 324; **allez-hup**: *al hōp* Q 111; *alēj* ~ L 331; *alēj* ~ L 294; **allez jong**: *alē* 'jy Q 94b; *alē* 'jōy Q 2c; **allez-ju**: *al jy* K 353; *alē* 'jy Q 112b; *alē* ~ Q 2; *hōle* ~ 314; *alē* 'jō L 374; *alēj* ~ L 382; **allez-jup**: *hal jōp* L 416; *hōle* ~ L 314; *alē* 'jōp L 364, P 18 *alē* ~ P 176; **allez-vooruit**: *alē* 'vōrōjt L 31 **arree**: *arē* Q 2; *ārē* P 44; *arē* K 357; **arree-jup** *harē* 'jep Q 94; **gaat-gaat**: *gōt* ~ *gōt* L 360; **gang op**: *gānj* 'op Q 188; **gauwer**: Q 193; **harder hetar** P 48; **ho**: *hō* Q 72; **hop**: *hōp* L 332, 414, 39, 162, **hop-hop**: *hōp* 'hōp Q 99*, 109, 251 **hup**: *hōp* L 286, 292a, Q 113, 252; *hōp* L 328

Kaart 43. STILSTAAN

- ✓ hou/ho/hu(j) en sst.
- ju(j)

Q 9; *hyp* P 222; *hep* Q 94b; *hip* L 364; **ju**: *jøp* Q 112a; *jøp* L 317; **hot**: *høt* L 163; **hot-hot**: *høt høt* L 270; **hou**: *høy* L 332; **huut**: *hūt* Q 32a; **ju**: *jū* L 368, 414; *jū* K 353; *jy* Q 112a, 113, 121, 204a; *jø* Q 14; *jē* K 278; *je* Q 198b; **ju-ju**: *jø jø* Q 111; **ju-ju-ju**: *jy jy jy* K 314; **ju-non-dedju**: *jy non də djy* K 361; *jy non də djy* K 317; **dju**: *djy* K 318; **ju-hop**: *jē hōp* L 369; **ju-hup**: *jū hōp* Q 39; **ju-op**: *jū op* L 282; **rappert**: *rapər* K 357, 359, L 318, P 213, Q 71, 178; **beetje rappert**: *betšə rapər* Q 94b; **vlotter**: *vlōtər* Q 197a; *flōtər* L 330, Q 248; **vooruut**: L 214, 293; *vōrūt* L 244c; *vōrut* L 295; *vōr-* L 321; *vər-* L 387; *vərōt* L 265; *vrōjt* L 271, 288; **voort**: *vōrt* L 292a; *fōrt* P 107a.

18.6 LANGZAMER

(N 8, 95h en 96)

[Voermansroep om het paard langzamer te doen gaan.]

stilletjes: *steləkəs* K 317, 357, 359, 361, L 286, 288, 312, 321, 364, 416, P 44, 107a, 176, Q 2, 2c; *steləʔəs* K 278, 314; *steləkəs* L 317, 369; *støləkəs* L 414; **stilletjesaan**: *steləʔəs quən* K

278; **hou-stilletjes**: *hōy steləkəs* P 213; **stiller**: *stelər* Q 71; **ho**: *hō* L 270, 271, 290, 322, Q 14, 101, 112a, 113; *ho* L 288; **ho-ho**: *hō hō* Q 94b, 109, 112b, 121, 198b; *ho ho* L 289, 321, P 222; *hōə hōə* Q 204a; *hō hō* Q 111; **hola**: Q 98b; *hola* Q 251, 252; *houla* P 188; **hola-hola**: *ōla-ōla* P 175; **hola-ho**: *hola hō* L 269; **hou**: *høy* K 353, L 163, 210, 265, 325, 329, 425, Q 20, 95, 99*, 162; *hōy* L 286, 314, Q 94, 188; *hōy* L 368, 372, Q 39, 117a; *oy* L 422, 424; *huū* L 318b; *hūū* L 282; **hou-hou**: *hōy hōy* L 382, Q 32a, 96d; **huj**: *hūj* L 270; **ju**: *jū* L 387; *jy* L 292a, Q 204a; **ju pa**: *jū pa* P 175; **kalm**: *kal^m* L 318; **kalm-aan**: *kal^m ən* L 322, 324; **kalmer**: *kal^mmər* Q 197a; **langzaam**: *lānsəm* Q 9; *lāsəm* L 331; **langzamer**: Q 248; *lānsəmər* Q 86; *lānsəmər* Q 178; **arree**: *arēj* P 213; **prrr**: *pṛ* Q 193; **zinnig**: *zōnex* L 293.

18.7 STILSTAAN (kaart 43)

(JG 1b; N 8, 95e en 96; L B 2, 257; L 36, 81e; monogr.)

[Voermansroep om het paard te doen stilstaan.]

hou: *hou* K 360, 361, L 286, 313, 314, 317,

355a, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 413, 420, 423, 424, P 53, 54, 55, 58, 117, Q 1, 5, 160, 164, 166, 182, 188; *oŷ* L 372, 421, P 176, 176a, Q 6, 10, 11, 12, 13; *hōŷ* K 317a, L 319, 355, 356, P 47, 48, 49, 50, 52, 113, 118, 118a, 119, 177, 184, 214, Q 2a, 74, 79, 79a, 83, 87, 88, 89, 91, 94, 96c, 154, 157, 157a, 159, 161, 162, 175, 179; *ōŷ* P 115, 178, 192, Q 84; *hō^oŷ* L 288; *hōŷ* K 278, 314, 315, 316, 317, 357, 358, 359, L 265, 321, 330, 353, P 44, 46, 56, 57, 107a, 120, 121, 172, 180, 195, 213, 224, Q 2c, 80, 152, 167, 240; *hōŷ* L 315; *hōŷ* L 282, 312, 354; *ōŷ* L 422, P 45, 211, 223, 227, Q 243; *hōŷ* K 318, 353, L 316, 316a, 352, 414, 416, P 51, 173, 219, Q 2, 3, 71, 73, 75, 78, 156; *ōŷ* P 174, 175, 179, 182, 186, 197, 220; *ōŷ* P 218; **hou-hot**: *oŷ* *ot* L 424 (ter plaatse rechts); **hou-ju**: *hōŷ jŷ* L 374, P 120; *ōŷ jŷ* P 178; *hōŷ* ~ L 416; **ho**: *hō* L 289, 369, P 50, 119, 197, Q 76, 94b, 113, 170, 181, 241, 252; *ō* P 176, 219, Q 7; *ho*. Q 158; *o* Q 7, 9; **hu(j)**: *hŷ* L 416, Q 95, 112a, 121c; *hŷ* L 163, 191, 270, 322, 387, P 187, Q 14, 33, 39, 101, 109, 111, 112a, 113, 117a, 121, 204a; **hoe**: *hū* K 359; **huj-ju**: *hŷi jŷ* L 247; **ho-ju**: *ho jŷ* P 222; *hō* ~ P 177a, 197, Q 170; *hōā* ~ L 294; *hō* ~ Q 88; *hō* ~ Q 188; *hō jŷ* L 374; *hō jŷ* L 290, 319; **hot-ju**: *hōt jŷ* Q 95; **ha-ju**: *hā jŷ* Q 94b (halt); **ju(j)**: *jŷ* L 210, 214, 246, 265, 269, 288, 293, 322, 328, 360, 368, 372, 382, 419, 424, P 46, 50, 56, 58, 121, 176, Q 1, 3, 5, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 20, 71, 72, 77, 79a, 80, 83, 86, 87, 89, 90, 91, 94b, 95, 96d, 99*, 111, 155, 163, 168, 169, 170, 171, 172, 177, 178, 179, 181, 182, 188, 193, 241, 247, 247a, 252; *jŷ*. Q 158a; *jŷ* L 271, 362, P 188, 193, 219, Q 2, 159, 162, 168a, 170, 204a; *jŷ* L 266, 268, 270, 290, 292a, 295, 318, 318b, 325, 329, 330, 331, 365, 422, 425, P 172, 197, Q 6, 11, 32a, 39, 74, 78, 84, 112b, 152, 153, 156, 158, 161, 174, 175, 197a, 198b, 200, 240, 242, 248, 251; *jŷ* L 286; *jŷ* L 317, 324, 359, 415, 420, 423, P 195, 224, Q 165, 199; *jŷ* Q 94; **prrr**: *pŷ* K 278, L 282, 355, 364, Q 2, 3 (enkel bij pony's), 243 (commando om de na W.O. I ingevoerde Russische paarden te doen stilstaan); **stoppen (ww.)**: *stoppə* Q 162.

18.8 POOT OMHOOG

(N 8, 95k)

[Voermansroep om de hoef of voet op te lichten.]

poot: *pū^ot* L 246, 268, P 175, Q 111, 121; *pū^ot* P 48; *puət* K 314, 318, L 314, 360, 364, Q 252; *pūt* P 176; *put* L 368; **poos**: *pū^os* Q 197a; **pootje**: L 289, 318, 321, 329; *pŷ^otšə* Q 32a; *pŷ^otšə* Q 193; *pŷ^otšə* Q 99*; **poot-op**: Q 86, 94; *pū^ot*. *op* L 246, 266, 290, 294, 330, 416, 425, Q 2, 98, 111; *puət*. ~ L 269, 270, 282, 317, 318b, 369, P 213, Q 251; *pūt*. ~ L 288, Q 2c, 96d, 188; *put*. ~ L

372, 424, Q 3; *put*. ~ L 292a, 322, 324, 324, 328, 331, 332, 374, 382, 387, 414, Q 9, 71, 94t 95; *pōt*. ~ Q 20, 162, 178; *pō^ot*. ~ Q 14; *pō^omu* ~ P 222; *put*. *op* L 286; **poos-op**: *pū^os*. ~ (111, 112a, 248; *pō^os*. ~ Q 204a; **poot oplicht ten**: *puət*. *oplichtə* Q 101; **voet**: *vō^ot* K 357; *vu* K 317, 361; *vuət* K 359; *vūt* K 353, Q 162; *fus* (117a; *vujə* (mv.) L 244c; **voetje**: L 289; *vytə* . 107a; *vŷi^oən* K 278; *vōtšə* Q 72; **voet-op**: L 292, 295; *vūt*. *up* P 44; *vuət*. *op* P 188; *fut*. ~ L 162; *vūt*. ~ K 359, L 210, 214, P 213, Q 83, 162; *vōt*. ~ L 271; *vus* *op* Q 121c; **allez-poot**: *āl pū^ot* L 422; **allez-voet**: *elə vut* L 312; **allez-hop**: *alē hōp* L 265; **allez-hup**: *elē hōp* L 286; **hei op**: *el* *op* L 265; **hoes-op**: *hūs* *op* Q 113; *hus* ~ Q 112b; *hūs* ~ Q 39; **huut**: *hŷt* K 353; **poot poos**: *put* *pus* L 191.

18.9 OPSTAAN

(N 8, 95j)

[Voermansroep om het paard op te doen staan.] **hop**: *hup* K 314; *hop* K 318, L 369; *hōp* L 210, 246, 269, 288, 289, 292a, 295, 318, 324, 325, 360, 416, Q 14, 39, 109, 162; **hop-hop**: *hōp hōp* Q 101; **allez-hop**: *alē hup* K 314; *alē hōp* Q 94; *ale* ~ Q 252; *ale* ~ Q 20; *alē hōp* L 289, 292, 414, Q 9, 83, 86, 94b, 112a, 112b, 121, 204e 251; *ale* ~ P 188, 222; *alē* ~ P 176, Q 162; *al* ~ Q 14, 101, 111; *alē* ~ L 246, 266, 294, 295, 321, 322, 330, 331, 332, 382, Q 32a; **hei-hop**: *el hōp* L 374; **hup**: *hōp* P 107a, Q 72, 178; *hōp* L 387, Q 99*, 197a; **allez-hup**: *alē hōp* Q 2c, 98, 113, 193; *alē hōp* K 353, L 424, P 44, Q 197e; **allez-jop**: *alē jōp* L 314, Q 188; **arree-jop**: *ar jōp* K 361; **jup**: *jōp* K 317; **allez-jup**: *alē jōp* L 278; *alē* ~ Q 2; **op**: *op* Q 95; *op* K 357, 359, L 163, 289, 317, 324, 328, 330, 368, 416, Q 71, 117a, 162; **allez-op**: *alē op* L 290; *alē op* L 191, 214, 246, 270, 271, 292a, 318b, 372, 424, (198b; *alē* ~ Q 2; *alē* ~ L 422; *alē* ~ L 244c; *alē* ~ P 213; *alē* ~ P 175; *alē* *op* P 48; *el* ~ L 312; **allez-ju**: *alē jō* L 318b; **allez**: *alē* Q 3; **hei**: *el* L 317; **ju**: *jō* L 331; **hom**: *hōm* L 265; *om* (39; **opstaan (ww.)**: *opštə* Q 248.

19. Ossetuig

19.1 OSSEJUK

(JG 1a; N 13, 16a, 16b; monogr.)

[Vroeger werden in Limburg ook ossen of zelf ander hoornvee als trekdier gebruikt. Hoe arme de grond, hoe meer ossen; in de Kempisch-zandstreek werden zelfs meer ossen dan paarden ingespannen (cf. Inleiding WLD I, afl. 9, p. VII IX). De materiaalverzameling voor deze aflevering bevatte ook gegevens voor benamingen voor het ossetuig, maar aangezien de herinnering

aan deze begrippen bij de meeste zegslieden reeds te vaag was, bleek het niet mogelijk een systematische beschrijving ervan te geven. Hieronder worden alleen de dialectvarianten van het woord *juk* opgenomen als simplex en als grondwoord van samenstellingen die op een deel van het ossetuig wijzen. Het ossejuk, niet te verwarren met een ossehaam, rust op de nek van de os, vóór de schoft, en is met twee staven onder de keel vastgemaakt om niet achteruit te schuiven. Aan dit juk zijn dan de strengen bevestigd waarmee het dier trekt. Twee naast elkaar ingespannen ossen droegen niet elk apart een juk, maar een zogenaamd *dubbel juk*. De benamingen voor dit dubbel juk (waarbij ook alleen die woordtypes zijn opgenomen waarin het simplex *juk* of *jok* voorkomt) zijn achteraan geplaatst.]

jok: *jøk* K 278, 318, P 44, Q 2; *jö.k* L 414, Q 1, 2a, 71; *jök* K 358, 359, L 282, 320a, 355a, Q 2b; *jö.ək* Q 72, 82, 83; *jöək* L 289a, 372; *jük* L 420; *jü.ək* L 416, 417, 418, Q 3, 5; *jü^ək* L 317; *jøk* L 294, 322a; **ossejuk:** L 266, 295; *osajøk* K 314; *osajok* L 422, Q 15b; *osajök* L 286, 312, 314, 318, 318, 321, 369, 413, Q 9; *osajöək* L 288c, 289; *osajuk* L 244c; *osajül^ək* L 360, 366; **hoornjuk:** *hōrajök* L 374; **juk:** *jøk* L 270, Q 95, 96d; *jøk* Q 111, 117a; **ossejuk:** *osajøk* L 265; **trekjuk:** *trekjøk* L 163, 163a; benamingen voor het dubbeljuk: **koppeljuk:** *kəpəljō.k* L 414; *kəpəl-jü.ək* Q 3, 5; **dobbel jok:** *dəbəl jō.k* Q 1, 2a, 71; *dəbəl jök* L 282, 286, 312, 355a, Q 9; *dəbəl jö.ək* Q 72, 82, 83; *dəbəl jü.ək* L 416, 417, 418; *dəbəl jü^ək* L 317; **dobbel juk:** *dəbəl jyk* P 176; *dəbl jøk* L 314.

REGISTER

- A
- aan bellen 16
 het hoofdstel 16
 AAN, BELLEN ~ HET
 HOOFDSTEL 16
 aan, buikriem ~ de zadel 45
 aan de bakriem leiden 72
 aan de bekriem leiden 72
 aan de hand leiden 72
 aan de strang leiden 72
 aan de teugel leiden 72
 aan de toom leiden 72
 aan de zij voeren 77
 aan hem doorrijden 78
 aan, riem ~ de ooglappen 7
 aandoen 65
 aandoen, gescheer ~ 65
 aandoen, haam ~ 65
 aandoen, paard ~, (het) 65
 aandoen, zadel ~ 65
 aanhoudkettingen 50
 aankleden 65
 aanspannen 65, 66
 aantouwen 65
 aantrekken, getuig ~ 65
 aantuigen 65
 aardstoker 63
 achter 82
 achter-ju 82
 achterboks 49
 achterboks, kettingen van
 ~ 50
 achterboks, kettings van de
 ~ 50
 achterbokskettingen 50
 achterbokstriem 49
 achterbroek 49
 achtergareel 50
 achtergescheer 49
 ACHTERHAAM 48
 achterhaam 48, 50
 achterhaam, boks van ~ 49
 achterhaam, broek van de
 ~ 49
 achterhaam, dikke riem van de
 ~ 49
 achterhaam, kettelen van de
 ~ 51
 achterhaam, kettels van het
 ~ 51
 achterhaam, ketteltjes van de
 ~ 51
 achterhaam, kettingen van de
 ~ 50
 achterhaam, kettingen van het
 ~ 50
- achterhaam, kettinkjes van de
 ~ 50
 achterhaam, kettinkjes voor
 ~ 50
 achterhaam, onderste riem van
 ~ 50
 achterhaam, riem van ~ 49
 achterhaamband 50
 achterhaambroek 49
 achterhaamkettelen 51
 achterhaamkettingen 50
 achterhaamkettinkjes 50
 achterhaamklinken 51
 achterhaamklinkjes 51
 achterhaamsbroek 49
 achterhaamskettingen 50
 achterhaamsklinken 51
 achterhaamsnoer (enk.) 51
 achterhaamsriemen 51
 achterhaamstrengen 51
 achterhulp 50
 achterklingen 51
 achterklinken 51
 achterlap 39, 49
 achterlap, boordleer van
 ~ 50
 achterlap, boordriem van
 ~ 49
 achterlicht 49, 50
 achternet 53
 achterriem 49
 achterriem, strengetjes van de
 ~ 51
 ACHTERUIT 82
 achteruit 82
 afdoen 67
 afdoen, gescheer ~ 67
 afdoen, getuig ~, (het) 67
 afgemaakt bet wollen
 garen 27
 afgooien 74
 AFLADEN 74
 afladen 74
 afpakken 67
 afpakken, gareel ~, het 67
 afpakken, gescheer ~,
 (het) 67
 afpakken, getuig ~, (het) 67
 afscheren 67
 afschieten 74
 afspannen 67, 68
 afsteken 77
 aftouwen 67
 aftrekken (van mest) 74
 AFTUIGEN 66
 aftuigen 67
 afvaren 77
- afzadelen 67
 afzetten 77, 78
 afzetten, rechts ~ 77
 akkerstek 62
 allez (fr.) 81, 82, 84
 allez-hop 81, 82, 84
 allez-hup 81, 82, 84
 allez-jong 81, 82
 allez-jop 84
 allez-ju 81, 82, 84
 allez-jup 81, 82, 84
 allez-op 82, 84
 allez-poot 84
 allez-voet 84
 allez-vooruit 82
 angen 25
 ankers 25
 anscheren 65
 arree 82, 83
 arree-hop 82
 arree-hup 82
 arree-jop 84
 arree-jup 82
 arree-op 82
- B
- baan, uit de ~ gaan 77
 baan, uit de ~ rijden 77
 baan, uit de ~ varen 77
 baan, uit de ~ voeren 77
 baar (enk.) 21
 baardkettel 13
 bache (fr.) 53, 54
 bacheetje 53
 baguette (dim.) 63
 baguette (fr.) 63
 bakkestuk 7, 13
 bakriem 31, 32
 bakriem, aan de ~ leiden 72
 bakstuk 8
 balg 21
 balk 21
 balk (enk.) 21
 balken 21, 23
 band 4, 7
 banden 23
 bandkettel 13
 bascule (fr.) 13
 batsriem 49
 bedeksel 23
 beetje rapper 83
 bekkeriem 31
 bekleding 21
 bekleding, leren ~ 21
 bekriem 28, 31, 32
 bekriem, aan de ~ leiden 72

- bekriem, dubbele ~ 29
 bekriem, met de ~ leiden 72
 beleg 21
 belegsels 21
 bellen 16, 27
 BELLEN AAN HET HAAM 27
 BELLEN AAN HET
 HOOFDSTEL 16
 bellenkrans 16, 27
 bellenkransje 16
 bellenriem 27
 belletjes 16, 27
 belriem 16, 27, 31
 bengel 63
 berreriem 46
 berriekettingen 50
 beslag 22
 bet, afgemaakt ~ wollen
 garen 27
 bet de enkele kordeel
 varen 70
 bet de halster leiden 72
 bet de koets voeren 70
 bet de muil leiden 70
 bet de staande kar 75
 bet de staande kar rijden 75
 bet de staande kar varen 74
 bet de staande kar voeren 75
 bet de staande wagen 76
 bet de staande wagen
 varen 76
 bet de toom houden 72
 bet dobbel gespan 76
 bet dobbel kordeel varen 71
 bet staande gevaar 76
 bet staande kar 75
 bet staande kar varen 75
 bet staande kar voeren 75
 bet staande wagen 76
 bet staande wagen varen 76
 bet staande wagen voeren 76
 bet, uitgaan ~ de koets 70
 beugel 15
 beugel (enk.) 44
 beugelen 37
 beugelgebit 15
 beugels 25, 37
 beugeltoom 16
 bidet, met de ~ jagen 70
 bidet, met de ~ uitgaan 70
 bijriem 31
 bijtring 10
 bijteugel 28, 31
 bilband 50
 billen, sluiting van de ~ 50
 billenriem 49
 bilriem 49
 bindband 4
 bindhalchter 2
 bindhalster 3
 bindkettel 4
 bindketting 4
 bindkoord 4
 bindriem 4, 26, 32, 55
 bindteugel 29, 31, 32
 bindzeel 4
 binnenhaam 19, 21
 binnenhaam, leren ~ 21
 binnenkussens (mv.) 21
 binnenwerk 21
 binnenwerk, leren ~ 21, 23
 BIT 9
 bit 9, 10
 BITRINGEN 11
 BITSTANG 10
 blesriem 7
 boks 49
 boks van achterhaam 49
 bokseriem 49
 bokstriem 49
 boomkettelen 42
 boomstaarten 40
 boomtrekken 42
 boomzeel (enk.) 40
 boordje 27
 boordleer van achterlap 50
 boordriem van achterlap 49
 borst 34
 borst, kleed voor de ~ 52
 borst, net voor de ~ 52
 borst, vliegenkleed voor de
 ~ 52
 borstband 34
 borstdrom 52
 borstgaren 53
 borstgescheer 33
 borstgetuig 33, 34
 borstgetuig, voorste ~ 33
 borsthaam 18, 33, 34, 35
 borstkleed 52
 borstklaken 53
 borstlap 33, 34
 borstleer 34
 BORSTNET 52
 borstnet 52
 borstnetje 52
 borstriem 33, 34, 35
 BORSTRIEM 34
 borstriemdrager 35
 borststuk 33, 34, 53
 borsttrekken 34
 borsttuig 33
 BORSTTUIG (ALGEMEEN) 33
 borstzeel 34
 bouten 37
 bovenhelp 35
 bovenhulp 46
 bovenkant 35
 bovenlicht 39
 bovenslot 23
 bovenspanen 23
 BOVENSTANGEN 13
 bovenstangen 13
 bovenste ijzers 13
 BREDE BUIKRIEM 46
 breidel 33
 bricole (fr.) 33
 bride (fr.) 13
 broek 34, 49
 BROEK 49
 broek van de achterhaam 49
 broekkettels 51
 BROEKKETTINGEN 50
 broekriem 49
 broekriemen 51
 broekstuk 50
 brug 23
 buikband 34, 38, 45, 48
 buikgordel 45, 48
 buikhulp 38, 46, 47
 buikkettel 38
 buikketting 38, 46
 buiklicht 45, 47
 buikriem 38, 44, 47, 54
 buikriem aan de zadel 45
 BUIKRIEM, BREDE ~ 46
 BUIKRIEM, SMALLE ~ 37
 buiksband 38
 buiksingel 39, 44, 48, 54
 buiksriem 45
 buikzeel 37, 45, 48
 buislappen 23
 buizen 24

 C
 ceintuur 55
 cingue (wa.) 50
 couvert (fr.) 53, 54
 couverture (fr.) 54
 cravache (fr.) 59
 crin (fr.) 21

 D
 DAS 27
 das 27
 dasje 27
 dazennet 52, 53
 dek 53
 dek, het ~ 43
 dekdeken 53
 deken 53, 54
 deken, waterdichte ~ 53
 deken, wollen ~ 53
 deken gord 55
 dekenriem 55
 dekensingel 54
 dekje 53

I.10

- dekken 21
 dekkleed 53, 54
 dekleer 21
 deksel 21, 22, 53, 54
 deksingel 54
 dekzeil 53
 DEKZEIL 54
 dijsemkettel 26
 dijsemriem 26
 dikke riem van de
 achterhaam 49
 disselboogketting 26
 disselboomkettel 26
 disselboomriem 26
 disselketting 26
 disselriem 26
 djakken 64
 djekken 64
 dju 81, 83
 dobbel, bet ~ gespan 76
 dobbel, bet ~ kordeel
 varen 71
 dobbel gebit 14, 15
 dobbel gespan 77
 dobbel jok 85
 dobbel juk 85
 dobbel kordeel 29, 71
 dobbel leizeel 29
 dobbel, met ~ gespan 76
 dobbel, met ~ kordeel
 varen 71
 dobbel, op ~ kordeel
 gaan 71
 dobbel turks leer 21
 dobbel zeel 29
 dubbele guide (fr.) 29, 71
 dubbele guide varen 71
 dubbele jacht 71
 dubbele jacht varen 71
 dubbele koord 29, 71
 dubbele kordeelkoord 29, 71
 dubbele lei 29
 dubbele leiriem 29
 dubbele leis 29
 dubbele lijn 29, 71
 dubbele lijnt 29
 dubbele, met de ~ koord
 varen 71
 dubbele, met de ~ lijn
 varen 71
 dubbele, met een ~ lijn
 leiden 71
 dubbele, met ~ jacht
 varen 71
 dubbele, met ~ lijn
 mennen 71
 dubbele, met ~ lijn varen 71
 dubbele, op de ~ lijn
 varen 71
 dubbele, op ~ lijn varen 71
 dubbele riem 71
 dubbele stang 14, 15
 dubbele toom 31
 doekkleed 53
 doorgaan 78
 doorgaan, links ~ 78
 doorgaan, neven hem ~ 78
 doorgaan, te links ~ 78
 doorjagen 78
 doorlaten 78
 doorrijden, aan hem ~ 78
 doorrijden, neven ~ 78
 doorsteken 77
 doorvaren 78
 doorvaren, langs hem ~ 77
 doorvaren, links hem ~ 77
 doorvaren, neven ~ 77
 doorvaren, neven hem ~ 77
 doorvaren, voor hem ~ 78
 draagband 35
 draagriem 26, 39, 46
 DRAAGRIEM 45
 draagzadel 43
 draagzeel 35
 draaielhaken 24
 drager 35
 drekhaam 33
 dresseertoom 15
 drolen 12
 drom 53
 drukboom 13
 dubbel gebit 14, 15
 dubbel kordeel 29
 dubbel leidsel 29
 dubbel, met ~ kordeel
 leiden 71
 dubbele bekriem 29
 dubbele kinketting 15
 DUBBELE LIJN 29
 dubbele lijn 29, 71
 dubbele lijnt 29
 dubbele, met ~ lijn varen 71
 dubbele, op de ~ lijn
 varen 71
 dubbele, op ~ lijn varen 71
 dunne, vliegennet van ~
 koord 53
 dwanggebit 13, 15
 dwangstang 15
 dwingtoom 10
 E
 één, met ~ lijn varen 71
 één, op ~ lijn varen 70
 één, op ~ lijntje varen 71
 één, op ~ strang sturen 71
 één, op ~ touwtje varen 71
 één, op ~ zeel varen 71
 één, op ~ zeeltje varen 71
 eerste trekken 36
 eetbak 57
 eetbuidel 57
 eetzak 57
 eiken tak 60
 enkel lijntje 30, 70
 enkel, met ~ kordeel
 leiden 70
 enkel, met ~ kordeel
 varen 70
 enkel, op ~ zeel varen 71
 enkel zeeltje 71
 enkele, bet de ~ kordeel
 varen 70
 enkele guide 71
 enkele koord 71
 enkele kordeel 70
 enkele kordeelkoord 71
 enkele lei 31
 enkele lijn 30, 70
 enkele, met de ~ lijn
 varen 70
 enkele, met een ~ lijn
 leiden 70
 enkele, met een ~ lijn
 mennen 70
 enkele, met ~ lijn varen 70
 enkele, op de ~ lijn
 varen 70
 enkele, op een ~ lijn
 voeren 70
 enkele, op enkele kordeel
 leiden 70
 enkele, op ~ lijn varen 70
 F
 feutre (fr.) 54
 flos 27
 flosjes 26
 flossen (< fr.) 26
 forsing (?) 21
 fout 31
 fout, op een ~ varen 71
 fouter, op twee ~ varen 71
 franjels 27
 frettels 12
 fretters 12
 frondeel 7
 frontail (fr.) 7
 frontal (fr.) 7
 frontriem 7
 G
 gaan, langs hem ~ 78
 gaan, op dobbel kordeel
 ~ 71
 gaan, op kordeel ~ 70
 gaan, op u ~ trekken 78

- gaan, opzij ~ 77
 gaan, uit de baan ~ 77
 gaan, uit de weg ~ 77
 gaande en staande kar 76
 gaande, met ~ en staande kar 76
 gaande, met ~ en staande kar varen 76
 gaanstek 62
 gaat-gaat 82
 gang-op 82
 gard 60, 63
 gardje 63
 gareel 7, 18, 33
 gareel afpakken, het 67
 gareel opleggen, het 65
 gareelbalk 21
 gareelhaken 23
 gareelspanen 20
 garen, afgemaakt bet wollen ~ 27
 gaspen 37
 gaspriet 8
 gatlap 50
 gatriem 49
 gauwer 82
 gebit 9, 10
 gebit, dubbel ~ 14, 15
 gebit, dubbel ~ 14, 15
 gebit, gebroken ~ 14
 gebit, krom ~ 9, 14, 15
 gebit, los ~ 9, 10, 14
 gebit, open ~ 14
 gebit, recht ~ 9
 gebit, ring op het ~ 16
 gebit, scherp ~ 14, 15
 gebit, slap ~ 14
 gebit, stijf ~ 14
 gebit, straf ~ 15
 gebit, tweedelig ~ 14
 GEBIT, WOLFSGEBIT, GEBROKEN ~ 13
 gebithaken 12
 gebitijzer 10, 56
 gebitringen 11
 gebitshaken 12
 gebitsknevels 12
 gebitskruk (enk.) 12
 gebitsringen 11
 gebitsringetjes 11
 gebitsstang 10
 gebitstangen 13
 gebogen stang 15
 gebondje (?) 60
 gebroken gebit 14
 gebroken stang 14
 gebroken trens 15
 GEBROKEN, WOLFSGEBIT, ~ GEBIT 13
 gelei 31
 gelei(de) 71
 gescheer 2
 gescheer aandoen 65
 gescheer afdoen 67
 gescheer afpakken, (het) 67
 gescheer opgorsen 65
 gescheer opleggen 65
 gescheer uitdoen, (het) 66
 gesel 58, 60
 geselen 63
 geselstek 60
 gespan, bet dubbel ~ 76
 gespan (bij wagen) 42
 gespan, dubbel ~ 77
 gespan, met dubbel ~ 76
 gespanring (enk.) 11
 gespriet 7
 gestaande kar voeren 75
 getuig 1
 getuig aandoen, (het) ~ 65
 getuig aantrekken 65
 getuig afdoen, (het) 67
 getuig afpakken, (het) 67
 getuig ~, (het) 65
 getuig opgooien, (het) 65
 getuig opleggen, (het) 65
 getuig uitdoen, het 66
 gevaar, bet staande ~ 76
 gevaar, staande ~ 76
 geziefernet 52, 53
 gord 45, 55
 gordel 45
 gords 59
 gors 62
 gorsje 63
 gorske 59
 grendel 26
 grendeltje 26
 groot net 53
 guide, dobbele ~ 71
 guide, dobbele ~ varen 71
 guide, enkele ~ 71
 guide (fr.) 28, 31, 32, 71
 guide, op de ~ varen 71
 guidetje 31, 71
 H
 ha-ju 84
 haak, kussens onder de ~ 23
 haak van de kettingen (enk.) 37
 haak van de klinken (enk.) 37
 haakbeugels 37
 haakje (enk.) 24
 haakjes 12
 haakkussentjes 23
 haam 17
 haam aandoen 65
 HAAM (ALGEMEEN) 16
 HAAM, BELLEN AAN HET ~ 27
 haam uitdoen, (de) 66
 haam-stoppen 26
 haambalk (enk.) 21
 haambalken (mv.) 21
 haambeieren 27
 haambellen 27
 HAAMBESLAG 21
 haambeslag 22
 haambeugel (enk.) 25
 haambogen 25
 haambuizen 24
 haamdasje 27
 haamdeksel 22
 haamflos (enk.) 26
 haamflossen (mv.) 27
 haamgalg 23
 haamhaken 23
 haamijzer 26
 haamijzers (mv.) 22
 HAAMKAP 22
 haamkap 22
 haamkettingen 37
 haamkleuven 23
 haamklinken 36
 haamkoppen 23
 haamkrampen 25
 haamkrans 21
 HAAMKUSSEN 21
 haamkussen 21
 haamkussens 19, 23
 haamkwasten 26
 haamlap 23
 haamleer 23
 haamleertje 26
 haamlif 21
 haammat 21
 haamogen 24
 HAAMOREN 23
 haamoren 25
 haampal 26
 haampinnen 26
 haampoesten 26
 haampoezen 26
 haamrand 21
 haamriemen (mv.) 26
 haamringen 25
 haamromp 21
 haamsflossen 26
 haamsjerp 27
 haamskap 22
 haamsklinken 25
 haamskoppen 23
 haamskrampen 25
 haamskussen 21
 haamslakken (mv.) 22
 haamslieting 26
 HAAMSLLOT 25

I.10

- haamslot 25, 26
 haamsluiting 26
 haamsogen 24
 haamsoren 23, 25
 haamspaan 20
 haamspaander 20
 haamspaanders 20
 HAAMSPANEN 19
 haamspanen 20
 haamspanenkop 23
 haamspaner 20
 haamspanverlenger 23
 haamsporen 21
 haamstropfen 25
 haamtrek (enk.) 36
 haamvoering 21
 haar 78
 haar-eweg 79
 haar-hou varen 77
 haar-ju 79
 haar-om 79
 haar-omme 79
 haar-op 79
 haar-u 79
 haarlijn 31
 haasriem 35
 hachtbeugels 37
 hachten 36, 42
 hachtendrager 39
 hachtenstang (enk.) 37
 hachtenstaven 37
 hachthaken 23
 hachtstaven 37
 hai 82
 hai-hup 82
 hai-op 82
 haken 12, 24, 37
 haken, stangen met ~ 37
 haken van de spanen (mv.) 22
 hakenleer 23
 halchster 3, 7
 halchter 2, 7
 halfster 3
 halfter 2, 7
 hals, net voor de ~ 52
 halsband 4, 8, 35
 halshaak 26
 halshalchter 4
 halshalster 4
 halskettel 4, 26
 halsketting 4
 halsriem 4, 8, 35
 halsstuk 35
 HALSTER 2
 halster 3, 4, 7
 halster, bet de ~ leiden 72
 halsterkettel 4
 halsterriem 7
 halsterstrang 4
 halter 3, 4, 7
 halterketting 4
 halterstrang 4
 hamen 65
 hand, aan de ~ leiden 72
 hand, in de ~ zetten 77
 handhaaf 60
 handkoord 71
 harder 82
 hari 79
 hari-hari 79
 haverbuidel 57
 haverkorf 57
 havermand 57
 havertob 57
 HAVERZAK 56
 haverzak 57
 hebben, in de lijn ~ 72
 hechthaken 37
 hefbomen 13
 hei 84
 hei-hop 84
 hei-op 84
 hekels 25
 help 47
 helpen 35
 helpzeel 39
 hem, aan ~ doorrijden 78
 hem, langs ~ doorvaren 77
 hem, langs ~ gaan 78
 hem, links ~ doorvaren 77
 hem, neven ~ doorgaan 78
 hem, neven ~ doorvaren 77
 hem, neven ~ doorvoeren 78
 hem uitvaren 77
 hem, voor ~ doorvaren 78
 hem, voor ~ inrijden 78
 hem, voor ~ invaren 77
 HENGSTEBIT 15
 hengstebout 15
 hengstegebit 15
 hengsteklauw 15
 hengstestang 15
 hengstgebit 15
 heu 80
 hinderhaam 49
 hinderhaamsketten (enk.) 51
 hinderklinken 51
 ho 82, 83, 84
 ho-ho 83
 ho-ju 84
 hoe 84
 hoes-op 84
 hola 83
 hola-ho 83
 hola-hola 83
 hom 84
 hondentuig 33
 hondsetrek 33
 hondsetuig 33
 hondshaam 33
 hoofdsel 6
 hoofdselbellen 16
 hoofdselhaken 12
 hoofdstel 3
 HOOFDSTEL 5
 HOOFDSTEL, BELLEN AAN HET ~ 16
 hoom 79
 hoornjok 85
 hop 81, 82, 84
 hop-hop 82, 84
 hot 79, 83
 hot-eweg 80
 hot-hot 83
 hot-ju 80, 84
 hot-om 80
 hot-om-hot 80
 hot-op 80
 hot-u 80
 hotlei 31
 hotlijn 30
 HOTLIJN, KORDEEL, ~ 30
 hotlijnt 31
 hou 83
 hou-hot 84
 hou-hou 83
 hou-ju 84
 hou-stilletjes 83
 houden, bet de toom ~ 72
 houden, met de kop ~ 70
 houden, met de lijn ~ 71
 houden, met het kordeel ~ 70
 houten 21
 houtter 23
 houwen 64
 hozen 9
 hu 81
 hu(j) 84
 hu-hop 81
 hu-jo 81
 hu-terug-ju 82
 huisten 23, 25
 huj 83
 huj-ju 84
 hulp 45, 47
 hup 81, 82, 84
 hup-ju 81
 hup-terug 82
 hut 80
 hut varen 77
 hut-eweg 80
 hut-joe 80
 hut-ju 80
 hut-om 80
 hut-op 80
 huut 83, 84

I

ijzer, krom ~ 25
 ijzere kettingen 37
 ijzere latten 26
 ijzere trekken 36
 ijzers, bovenste ~ 13
 ijzers, onderste ~ 13
 ijzertrekken 36
 ijzerwerk 22
 in de hand zetten 77
 in de kar spannen, (het
 paard) 66
 in de kar zetten, (het
 paard) 66
 in de lijn hebben 72
 in, los ~ de lijn 72
 INHALEN 77
 inhouden 78
 inrijden, voor hem ~ 78
 INSPANNEN 65
 inspannen 65
 invaren, voor hem ~ 77

J

jacht 71
 jacht, dubbele ~ 71
 jacht, dubbele ~ varen 71
 jacht, met de ~ varen 71
 jacht, met dubbele ~
 varen 71
 jacht, met ~ leiden 71
 jachttouw 71
 jagen 70
 jagen, met de bidet ~ 70
 jok 10, 21, 34, 85
 jok, dobbel ~ 85
 jokkeriem 26
 jokriem 26
 jop 81
 ju 81, 82, 83, 84
 ju(j) 84
 ju-haar 79
 ju-hop 83
 ju-hup 83
 ju-ju 83
 ju-ju-ju 83
 ju-nondedju 83
 ju-op 83
 ju-pa 83
 juk 85
 juk, dobbel ~ 85
 JUKRIEM 26
 jukriem 26
 jup 81, 83, 84

K

kaakriem 8

kakentang 56
 kalm 83
 kalm-aan 83
 kalmer 83
 kamsool 61
 kansool 61
 kap 22
 kappen 64, 74
 kar, bet de staande ~ 75
 kar, bet de staande ~
 rijden 75
 kar, bet de staande ~
 varen 75
 kar, bet de staande ~
 voeren 75
 kar, bet staande ~ 75
 kar, bet staande ~ varen 75
 kar, bet staande ~ voeren 75
 kar, gaande en staande ~ 76
 kar, gestaande ~ voeren 75
 kar, in de ~ spannen, (het
 paard) 66
 kar, in de ~ zetten, (het
 paard) 66
 kar, met de staande ~ 75
 kar, met de staande ~
 rijden 75
 kar, met de staande ~
 varen 75
 kar, met gaande en staande
 ~ 76
 kar, met gaande en staande ~
 varen 76
 KAR, MET PAARD EN ~
 RIJDEN 68
 kar, met staande ~ 76
 KAR, MET STAANDE ~
 VAREN 74
 kar, met staande ~ varen 75
 kar- of wagensingel 48
 kar, staande ~ 76
 kar, staande ~ varen 75
 kar, voor de ~ spannen, (het
 paard) 66
 karhachten 36
 karhelp 46
 karhoofdsel 6
 karhulp 46, 47
 karkettelen 37
 karkettels 37
 karketten 37
 karkettingen 37
 karklingels 37
 karklingen 37
 karklinken 36, 42
 karkoorden 37
 karlicht 46
 karrestropen 42
 karrezadel 43
 karriem 46, 47
 karsoon 61
 karstaarten 40
 karstrengen 36
 kartrekken 36
 kartrekkers 36
 karwats 58, 60, 63
 karwatsje 60, 63
 karzadel 43
 karzadelsingel 44
 kasool 61
 katsool 60, 61
 katsoor 61
 keelband 7, 8
 keelgebit 13
 keelkettel 8
 keelketting 8
 KEELKETING, KEELRIEM 7
 keelriem 4, 5, 7, 8
 KEELRIEM 5
 KEELRIEM, KEELKETING,
 ~ 7
 kersool 61
 kesseldoorn 61
 kette 4
 kettel 4, 26
 kettelen 37
 kettelen van de
 achterhaam 51
 kettelhaken 24
 kettels van het
 achterhaam 51
 kettelstang (enk.) 37
 ketteltjes van de
 achterhaam 51
 ketten 51
 ketting 4, 26
 kettingband 35
 kettingdrager 39
 kettingen 37, 50
 kettingen, haak van de ~
 (enk.) 37
 kettingen, ijzere ~ 37
 kettingen van achterboks 50
 kettingen van de
 achterhaam 50
 kettingen van het
 achterhaam 50
 kettinghaken 24
 kettinghalchter 2
 kettings 51
 kettings van de
 achterboks 50
 kettingstangen 37
 kettinkjes 26, 51
 kettinkjes van de
 achterhaam 50
 kettinkjes voor
 achterhaam 50
 kibbelketting 13
 kiefbeugel 15

I.10

- kiefgebit 10, 15
 kiefketting 13
 kiefkettinkje 13
 kiefriem 7, 8
 kiefriempje 7
 kiefringen 13
 kiefstuk 7
 kievekettinkje 13
 kiestuk 7
 kinband 7
 kinbeugel 15
 kinkettel 12
 kinketteltje 13
 kinketten 13
 kinkettie 13
 KINKETTING 12
 kinketting 13
 kinketting, dubbele ~ 15
 kinkettinkje 13
 kinnebakriem 7
 KINRIEM 7
 kinriem 7, 8
 kinsketting 13
 kinstaaft 10
 kinstek 33
 kinstoot 7
 kippen 74
 KIPPEN, STORTEN 74
 klak 58
 klakken 63
 klakkeslag 60
 klakkesteel 59
 klaksoon 61
 klaksoor 60
 klakstoor 61
 klansoor 60
 klantsoor 60
 klap 58, 60
 klappen 63
 klapsoor 60
 klasoor 60
 klats 58
 klatsedoor 61
 klatsen 63
 klatskoord 60, 61
 klatskoordje 61
 klatsool 59, 60, 61
 klatsoon 61
 klatsoor 59, 60
 klatsoortje 60
 kleden 65
 kleed 53
 kleed voor de borst 52
 kleed voor de nak 52
 kleed voor de nek 52
 kleed voor over het
 paard 52, 53
 kleine kussentjes (mv.) 21
 klem 56
 klemmen 25
- klep 58
 klesoor 61
 klets 58, 60
 kletsen 64
 kletsool 59, 61
 kletsoor 59, 61
 KLETSOOR 60
 kleuven 25
 klingebeugel (enk.~) 37
 klingebouten 37
 klingelhaken 24
 klingels 26, 37
 klingeltjes 16
 klingelwerk 27
 klingen 37, 42
 klingers 16, 27
 klingsingel 38
 klinghaak (enk.) 37
 klinghaken 24
 klingkussens 23
 klingstangen 37
 klingstropen 25
 klinkehaken 24
 klinken 36, 51
 klinken, haak van de ~
 (enk.) 37
 klinkendrager 39
 klinkhaken 37
 klinkkettinkjes 50
 klinkring (mv.?) 37
 klintsoor 61
 klippen 63
 kliitsen 64
 klitsoor 61
 klommels 27
 klommeltjes 16
 klongelen 16, 27
 kloppen 63
 klos 23
 klosje 23
 kloteren 16, 27
 kloters 16, 27
 klotertjes 16
 klotsoor 61
 knallen 64
 knaller 62
 knappen 64
 knapsool 61
 knapsoor 61
 knecht 65
 knevel 56
 knevelen 12
 knevelgebit 13
 knevelringen 11, 12
 knevelringen 12
 KNEVELS 12
 knevels 12
 kneveltjes 12
 knijper 56
 knoteren 27
- knuppelringen 11, 12
 knuppels 12
 knuppeltjes 12
 koeflanken 21
 koets, bet de ~ voeren 70
 koets, met de bidet ~ 70
 KOETS, MET PAARD EN ~
 RIJDEN, PAARDRIJDEN 69
 koets, uitgaan bet de ~ 70
 kontlap 49, 50
 kontriem 49
 koord 4, 60
 koord, dubbele ~ 29, 71
 koord, enkele ~ 71
 koord, met de dubbele ~
 varen 71
 koord, tip van de ~ 61
 koord, vliegennet van dunne
 ~ 53
 koorden 37
 koorden, vier ~ 60
 koordentrekken 37
 koordje 61
 koordje, op het ~ varen 71
 kop 23
 kop, met de ~ houden 70
 kop, vliegenkleed voor de
 ~ 52
 kopband 7
 koperen schellen 27
 koptgaren 52
 kophalster 3, 7
 kopkleed 52
 koplaken 52
 kopleer 7
 KOPNET 52
 kopnet 52
 kopnetje 52
 koppel 33
 koppelaar 26, 33
 koppelbanden 23
 koppelhaken 12
 koppelhout 33
 koppelijzer 33
 koppeling 26, 33
 koppeljok 85
 koppelkettel 33
 koppelketting 26, 33
 koppelriem 26, 33
 koppelstang 33
 KOPPELSTANG, KOPPELTEUGEL,
 ~ 33
 koppelstek 33
 koppelstrang 33
 koppelteugel 26
 KOPPELTEUGEL, - STANG 33
 koppeltouw 33
 koppen 23
 KOPRIEM 4, 7
 kopriem 4, 7, 8, 31

- kopriem, voorste ~ 7
 kopriempje 7
 kopsel 7
 kopsanen 23
 kopstel 7
 kopstelringen 13
 kopstrik 7
 kopstuk 3, 5, 7, 52
 kopstukken 23
 kopstukringen 13
 kopstukstangen 13
 koptoom 6
 kopvliegengaas 52
 kopzak 56
 kordeel 30
 kordeel, bet de enkele ~
 varen 70
 kordeel, bet dobbel ~
 varen 71
 kordeel, dobbel ~ 29, 71
 kordeel, dubbele ~ (fr.) 29
 kordeel, dubbel ~ 29
 kordeel, enkele ~ 70
 KORDEEL, HOTLIJN 30
 kordeel, met de ~ leiden 70
 kordeel, met dobbel ~
 varen 71
 kordeel, met dobbel ~
 leiden 71
 kordeel, met enkel ~
 leiden 70
 kordeel, met enkel ~
 varen 70
 kordeel, met het ~
 houden 70
 kordeel, op de ~ varen 70
 kordeel, op dobbel ~
 gaan 71
 kordeel, op enkele ~
 leiden 70
 kordeel, op ~ gaan 70
 kordeel, op het ~ leiden 70
 kordeel, op het ~ voeren 70
 kordeel, op ~ varen 70
 kordeel varen 70
 kordeelbellen 27
 kordeelkoord 31
 kordeelkoord, dubbele ~ 29,
 71
 kordeelkoord, enkele ~ 71
 kordeelkoordje 31, 71
 kordeellijn 32
 kordeelriem 28, 31
 kordeelsriem 31, 32
 kordeelstukken 33
 kordelen (ww.) 70
 korte lijn 30
 korte teugel 32
 kraken 64
 kraken, laten ~ 64
 krakkesjool 61
 krammen 25
 kramp 26, 37
 krampen 25
 kransbellen 16, 27
 krekkesjool 60, 61
 krolstang 14
 krom gebit 9, 14, 15
 krom ijzer 25
 kromijzers 37
 kropnet 52
 kropriem 26
 kruisbellen 27
 kruisdeken 53
 kruisen 78
 kruisgaren 53
 kruisnet 53
 kruiszak 53
 krukken 12
 kummet 18
 künjer (?) 8
 kussen 21, 44, 54
 kussen van de zadel 54
 kussen voor de trekken
 (enk.) 23
 KUSSENLEDER 21
 kussenleer 21
 kussens 21, 23, 54
 kussens, leren ~ (mv.) 21
 kussens onder de haak 23
 kussens van de zadel
 (mv.) 44
 kussens, vilten ~ 19
 kussens, vilten ~ (mv.) 21
 kussentjes 23
 kussentjes, kleine ~
 (mv.) 21
 kussentjes, leren ~ 23
 kwaspen 27
 kwasten 26
 kwetskussens 19
 kwikband 48
 kwikriem 47
 kwikzeel 48
 kwispels 27
 L
 labeurman 65
 LADEN 72
 laden 72
 LADING 73
 lading 74
 lagers 21
 lange staarten 40
 langs hem doorvaren 77
 langs hem gaan 78
 langs steken 77
 langs varen 77
 langsgaans varen 77
 langtrekken 42
 langzaam 83
 LANGZAMER 83
 langzamer 83
 lappenhoofdseel 6, 9
 lastriem 34
 laten kraken 64
 latten, ijzeren ~ 26
 leegmaken 74
 leer 21, 60
 leer, dobbel turks ~ 21
 leer van de lies 21
 leer, voorste ~ 23
 leerovertreksel 21
 leertje 26
 lei 29
 lei, dubbele ~ 29
 lei, enkele ~ 31
 leiden 70, 72
 leiden, aan de bakriem ~ 72
 leiden, aan de bekriem ~ 72
 leiden, aan de hand ~ 72
 leiden, aan de strang ~ 72
 leiden, aan de teugel ~ 72
 leiden, aan de toom ~ 72
 leiden, bet de halster ~ 72
 leiden, bet de muil ~ 70
 LEIDEN, HET PAARD MET EEN
 DUBBELE LIJN ~ 71
 leiden, los ~ 72
 LEIDEN, LOSGETUIGD ~ 72
 leiden, losgetuigd ~ 72
 leiden, met de bekriem ~ 72
 leiden, met de kordeel ~ 70
 leiden, met de stoklijn ~ 71
 leiden, met de toom ~ 72
 leiden, met dobbel kordeel
 ~ 71
 leiden, met een dubbele
 lijn 71
 leiden, met een enkele lijn
 ~ 70
 leiden, met een losse lijn
 ~ 72
 leiden, met enkel kordeel
 ~ 70
 leiden, met jacht ~ 71
 leiden, onder de man ~ 72
 leiden, op het kordeel ~ 70
 LEIDEN, PAARD ~, HET 70
 leiden, teugel ~ 72
 leidriem 35
 leidsel 29
 leidsel, dubbel ~ 29
 LEIDSEL, TEUGEL, ~ 27
 leidselringen 11
 leiriem, dubbele ~ 29
 leis 29, 31
 leis, dubbele ~ 29
 leis, met de ~ 70

- leis, op de ~ 70
 leis, op de ~ varen 70
 leist 29
 leitoom 28
 leizeel 31
 leizeel, dobbel ~ 29
 lendenzak 53
 lengsels 42
 leren bekleding 21
 leren binnenhaam 21
 leren binnenwerk 21, 23
 leren haam 23
 leren kussens (mv.) 21
 leren kussentjes 23
 leren ogen 24
 leren riem 60
 leren smik 58
 leren stuk 60
 licht 46, 47
 lichtერიem 46
 lichtriem 35, 39, 46
 lid 60
 lid (enk.) 37
 lies, leer van de ~ 21
 lijf 21
 lijfnet, het ~ 52, 53
 lijn 29, 30, 60, 71
 lijn, dubbele ~ 29, 71
 lijn, dubbele ~ 29, 71
 LIJN, DUBBELE ~ 29
 lijn, enkele ~ 30, 70
 LIJN, HET PAARD MET EEN
 DUBBELE ~ LEIDEN 71
 LIJN, HET PAARD MET EEN
 ENKELE ~ LEIDEN 70
 lijn, in de ~ hebben 72
 lijn, korte ~ 30
 lijn, los in de ~ 72
 lijn, mannen met losse ~ 72
 lijn, met de dubbele ~
 varen 71
 lijn, met de enkele ~
 varen 70
 lijn, met de ~ houden 71
 lijn, met de ~ varen 71
 lijn, met dubbele ~
 mennen 71
 lijn, met dubbele ~ varen 71
 lijn, met dubbele ~ varen 71
 lijn, met een dubbele ~
 leiden 71
 lijn, met een enkele ~
 leiden 70
 lijn, met een enkele ~
 mennen 70
 lijn, met een losse ~
 leiden 72
 lijn, met één ~ varen 71
 lijn, met enkele ~ varen 70
 lijn, op de dubbele ~
 varen 71
 lijn, op de dubbele ~
 varen 71
 lijn, op de enkele ~
 varen 70
 lijn, op de ~ varen 71
 lijn, op dubbele ~ varen 71
 lijn, op dubbele ~ varen 71
 lijn, op een enkele ~
 voeren 70
 lijn, op één ~ varen 70
 lijn, op enkele ~ varen 70
 lijnen met twee ~ varen 71
 lijnring (enk.) 13
 lijnringen 11
 lijnt 29, 31
 lijnt, dubbele ~ 29
 lijnt, dubbele ~ 29
 lijntje 31
 lijntje, enkel ~ 30, 70
 lijntje, op één ~ varen 71
 links doorgaan 78
 links hem doorvaren 77
 LINKS, NAAR ~ 78
 links, te ~ doorgaan 78
 lip 13
 lits 60
 lodderhaken 24
 lodderogen 24
 loenje 4, 28, 31
 LOENJE 31
 loesjen 7, 9
 loesjenhoofdsel 6
 loesjeriem 7
 loesjappen 9
 lomplappen 9
 lonklappen 9
 loopleder 23
 loos 29, 32
 looshaak (enk.) 37
 looshaken 23, 37
 lopen, los ~ 72
 los gebit 9
 los gebit 10, 14
 los in de lijn 72
 los leiden 72
 los lopen 72
 los paard 72
 los paard varen 72
 los, rijden op een ~
 paard 72
 LOSGETUIGD LEIDEN 72
 losgetuigd leiden 72
 losmaken 74
 losse, mannen met ~ lijn 72
 losse, met een ~ lijn
 leiden 72
 losse, met ~ teugel 72
 losse trens 15
 lossen 74
 lotsen 9
 lotslappen 9
 lozen 23
 LUCHTHAAM 18
 luisterlappen 9
 lussen 37
 M
 maken, plak ~ 77
 man, onder de ~ leiden 72
 mat 53
 mannen 70, 71
 mannen, met dubbele lijn
 ~ 71
 mannen, met een enkele lijn
 ~ 70
 mannen met losse lijn 72
 met de bekriem leiden 72
 met de bidet jagen 70
 met de bidet uitgaan 70
 met de dubbele koord
 varen 71
 met de dubbele lijn varen 71
 met de enkele lijn varen 70
 met de jacht varen 71
 met de kop houden 70
 met de kordeel leiden 70
 met de leis 70
 met de lijn houden 71
 met de lijn varen 71
 met de smak slaan 64
 met de staande kar 75
 met de staande kar rijden 75
 met de staande kar varen 75
 met de staande wagen 76
 met de staande wagen
 varen 76
 met de stoklijn leiden 71
 met de toom leiden 72
 met de wisselkar varen 76
 MET DE ZWEEP SLAAN OF
 GELUID GEVEN 63
 met dubbel gespan 76
 met dubbel kordeel varen 71
 met dubbele jacht varen 71
 met dubbele lijn mannen 71
 met dubbele lijn varen 71
 met dubbel kordeel leiden 71
 met dubbele lijn varen 71
 met een dubbele lijn
 leiden 71
 met een enkele lijn leiden 70
 met een enkele lijn
 mennen 70
 met één lijn varen 71
 met een losse lijn leiden 72
 met enkel kordeel leiden 70
 met enkel kordeel varen 70
 met enkele lijn varen 70

- met gaande en staande
kar 76
- met gaande en staande kar
varen 76
- met het kordeel houden 70
- met jacht leiden 71
- met losse teugel 72
- met, mennen ~ losse lijn 72
- MET PAARD EN KAR
RIJDEN 68
- MET PAARD EN KOETS RIJDEN,
PAARDRIJDEN 69
- met staande kar 76
- MET STAANDE KAR
VAREN 74
- met staande kar varen 75
- met, stangen ~ haken 37
- met, stangen ~ ogen 37
- met twee lijnen varen 71
- mijden 77
- molenschellen 16
- mondbuidel 57
- mondijzer 10
- mondstuk 10
- mondzak 57
- muil, bet de ~ leiden 70
- muilbuidel 57
- muilebellen 16
- muilijzer 10, 56
- muilpraam 55
- muilprang 56
- muilspanner 56
- muilstang 10
- muilzak 57
- muldersbellen 27
- musette (fr.) 57
- N
- NAAR LINKS 78
- NAAR RECHTS 79
- naasband 7
- naasknevel 56
- naasknijper 56
- naasriem 5, 7, 8
- naasriempje 7
- naasring 56
- nak, kleed voor de ~ 52
- nakband 26
- naklap 4
- naknet 52
- nakriem 4, 7, 8, 35
- nakstuk 21, 35, 52
- narrenkap 52
- nazeband 7
- nazeriem 7
- nek, kleed voor de ~ 52
- nekband 4, 35
- nekkleed 52
- nekleer 21
- nekriem 4, 8, 35
- nekspanen 20
- nekstuk 21, 52
- net 52, 53
- net, groot ~ 53
- net voor de borst 52
- net voor de hals 52
- net voor de vliegen 52
- netje 52
- neusklem 56
- neusknijper 56
- NEUSRIEM 5, 7
- neusriem 7
- neusring 56
- neven doorrijden 78
- neven doorvaren 77
- neven hem doorgaan 78
- neven hem doorvaren 77
- neven hem doorvoeren 78
- nijper 56
- O
- ogen 11, 13, 24, 37
- ogen, leren ~ 24
- ogen, stangen met ~ 37
- ogen van de stang 13
- omgaan 77
- OMHOOG, FOOT ~ 84
- omkappen 74
- omkippen 74
- omloop 50
- omslagen 74
- omstoten 74
- omvaren 77
- ondenzedel 44
- onder de man leiden 72
- onder, kussens ~ de haak 23
- onder, zak voor ~ de
zadel 54
- ONDERHAAM 18
- onderhaam 18, 21, 54
- onderhelp 47
- onderhulp 46
- onderkussen 21, 44, 54
- onderkussens 19
- onderlicht 47
- onderriem 7, 47, 49
- onderriempje 26
- onderslag 60, 62
- onderstang (enk.) 13
- ONDERSTANGEN 13
- onderste ijzers 13
- onderste riem van
achterhaam 50
- onderstel 19
- ONDERZADEL 44
- onderzadel 44, 54
- onderzedel 44
- onthamen 67
- ontladen 74
- ontzadelen 67
- oog 26
- oogblinden 9
- oogkappen 9
- oogklappen 9
- OOGKLEPPEN 8
- oogkleppen 9
- oogkussens 23
- ooglappen 8
- ooglappen, riem aan de ~ 7
- ooglappenriem 7
- ooglotsen 9
- oogriem 7
- oogskleppen 9
- oogtrekkers 37
- oorkap 52
- oorkapje 52
- oorkleppen 9
- oorkussens 23
- oorlappen 9
- oormutsen 9
- oornetje 52
- oorriem 7
- op 84
- op de dubbele lijn varen 71
- op de dubbele lijn varen 71
- op de enkele lijn varen 70
- op de guide varen 71
- op de kordeel varen 70
- op de leis 70
- op de leis varen 70
- op de lijn varen 71
- op de stang varen 71
- op de stoklijn varen 71
- op de stuiklijn (stoklijn ?)
varen 71
- op dubbel kordeel gaan 71
- op dubbele lijn varen 71
- op dubbele lijn varen 71
- op een enkele lijn voeren 70
- op een fout varen 71
- op één lijn varen 70
- op één lijntje varen 71
- op één strang sturen 71
- op één touwtje varen 71
- op één zeel varen 71
- op één zeeltje varen 71
- op enkel zeel varen 71
- op enkele kordeel leiden 70
- op enkele lijn varen 70
- op het koordje varen 71
- op het kordeel leiden 70
- op het kordeel voeren 70
- op kordeel gaan 70
- op kordeel varen 70
- op, prang ~ de snuit 56
- op, rijden ~ een los
paard 72
- op, ring ~ het gebit 16

I.10

- op twee fouter varen 71
 op u gaan trekken 78
 op-en-terug 82
 opbinders (mv.) 32
 opbindriem 32
 opbindsel 32
 opbindteugel 32
 open gebit 14
 opgooien, getuig ~, (het) 65
 opgorsen 65
 opgorsen, gescheer ~ 65
 ophaalriem 32
 ophaaltouw 33
 ophaam 33
 ophalterriem 26
 ophamen 65
 ophang 32
 ophangriem 32
 ophangsel 28, 32
 opheel 39
 ophengsel 32
 ophouder 19, 33, 39, 46
 ophouders 26
 ophoudsriem 26
 opkappen 74
 opkippen 74
 opleggen, gareel ~, het 65
 opleggen, gescheer ~ 65
 opleggen, getuig ~, (het) 65
 oplichten, poot ~ 84
 opriemen (mv.) 32
 opslaan 74
 opslagen 74
 OPSTAAN 84
 opstaan (ww.) 84
 opstekers 33
 opstoten 74
 opteugel 32
 optomen (het paard ~,
 ww.) 33
 optomer 32
 optoom 32
 optoomriem 32
 optrekriem 8
 optrekteugel 32
 OPTUIGEN 65
 optuigen 65
 opvulsel 19
 opzadelen 65
 opzetriem 32
 opzetsel 33
 OPZETTEUGEL 32
 opzetteugel 32
 opzij gaan 77
 opzij uitgaan 77, 78
 opzij uitvaren 77
 opzij varen 77
 opzij zetten 77
 oren 23, 25
 ossejok 85
- OSSEJUK 84
 ossejuk 85
 oude zak 54
 over, kleed voor ~ het
 paard 52, 53
 overgebit 13
 overhelp 39, 46
 overhouden 77
 overleder 23
 overleer 34
 oversteken 77
 overtoom 28
 overtreksel 21
 overzetten 77
- P
- paard aandoen, (het) ~ 65
 PAARD, HET ~ MET EEN
 ENKELE LIJN LEIDEN 70
 paard, kleed voor over het
 ~ 52, 53
 PAARD LEIDEN, HET 70
 paard, los ~ 72
 paard, los ~ varen 72
 PAARD MET EEN DUBBELE LIJN
 LEIDEN, HET 71
 PAARD MET EEN ENKELE LIJN
 LEIDEN, HET 70
 PAARD, MET ~ EN KAR
 RIJDEN 68
 PAARD, MET ~ EN KOETS
 RIJDEN, PAARDRIJDEN 69
 paard, rijden op een los
 ~ 72
 paard, te ~ uitgaan 70
 paard uitdoen, (het) 66
 paard, vliegenkleed van het
 ~ 52, 53
 PAARDEDEKEN 53
 paardedeken 53
 PAARDEDEKEN ONDER HET
 ZADEL 53
 PAARDEDEKEN, SINGEL VOOR
 DE ~ 54
 paardegetuig 1
 paardendeksel 54
 PAARDETUIG 1
 paardgetuig 1
 PAARDRIJDEN, MET PAARD EN
 KOETS RIJDEN, ~ 69
 paardsbâche 53
 paardsband 4
 paardsbellen 16
 paardsboks 49
 paardsdek 53, 54
 paardsdeken 53, 54
 paardsdeksel 53, 54
 paardsgebit 9
 paardsgescheer 2
 paardsgetuig 1, 33
 paardshaam 17
 paardskettel 4
 paardsketting 4
 paardskleed 52, 53
 paardsknecht 65
 paardslijn 29
 paardsloenje 4
 paardsmandje 57
 paardsnet 52, 53
 paardsserge 53
 paardsstrang 4
 paardsteugel 33
 paardstoom 15
 paardstuig 2
 paardszak 57
 paardszeel 34
 passant 45
 patsche (d.) 59
 peitsche (d.) 59
 pelhamgebit 14
 pensriem 45, 47, 55
 pinkflank 21
 pinkleer 21
 pinnetje 26
 plak maken 77
 platen 23
 plathaam 18, 19, 33
 platstuk 34
 plooiagebit 13
 pluimen 26
 pluïsel 26
 pluïsjes 26
 pluizen 26
 poesjes 26
 poezels 27
 poezen 26
 ponyriem 7
 poos 84
 poos-op 84
 poot 84
 POOT OMHOOG 84
 poot oplichten 84
 poot-op 84
 poot-poos 84
 pootje 84
 praam 13, 55
 PRAAM 55
 prang 56
 prang op de snuit 56
 prem 55
 prems 55
 prengel 56
 priem 55
 proom 55
 prtt 79, 82, 83, 84
 prtt-ju 82
 pst 82

- R
- raam 21
 rand 21
 rapper 83
 rapper, beetje ~ 83
 recht gebit 9
 rechts afzetten 77
 RECHTS, NAAR ~ 79
 recul (fr.) 82
 recul-joe 82
 reep (enk.) 37
 (regen)dek 54
 regenbâche 53, 54
 regendek 54
 regendeken 53
 regenmantel 54
 remgebit 13, 15
 remketting 13
 remriem 49
 remtuig 13
 repen 37
 riem 4, 7, 8, 26, 34, 39, 45, 46, 60
 riem aan de ooglappen 7
 riem, dikke ~ van de achterhaam 49
 riem, dubbele ~ 71
 riem, leren ~ 60
 riem van achterhaam 49
 riem van de voorzeel 39
 riem van de zadel 45
 riemen 37
 riemen (mv.) 50
 riempje 26
 riempje (enk.) 37
 rijbeugel 15
 rijdeken 54
 rijden 69
 rijden, bet de staande kar ~ 75
 rijden, met de staande kar ~ 75
 RIJDEN, MET PAARD EN KAR ~ 68
 RIJDEN, MET PAARD EN KOETS ~, PAARDRIJDEN 69
 rijden op een los paard 72
 rijden, uit de baan ~ 77
 rijgebit 13
 rijlijn 29, 30
 rijpeitsche 59
 rijs 63
 rijstrang 32
 rijteugel 31
 rijtoom 14, 28, 31
 rijtrens 6
 RIJZADEL 43
 rijzadel 43
 ring op het gebit 16
- ringbeugels 37
 ringen 11, 13, 25
 roede 62
 roetje 62
 romp 21
 rondleiden 72
 rongelen 16
 rongels 16, 27
 rongeltjes 16, 27
 rosbellens 27
 rugband 35
 ruggenet 53
 RUGNET 53
 rugnet 53
 rugriem 35, 39, 55
 RUGRIEM 39
 rugstuk 35
 rugzadel 43
 rugzeel 39
 ruiteren 70
- S
- schaar 13, 15, 56
 schaargebite 13
 schaarhaken 23
 schaarogen 24
 schaarstang 15
 schachtel 25
 schachtelen 23
 schakel 11
 schakelband (enk.) 23
 schakelen 25, 37
 schakelhaak (enk.) 24
 schakels 25, 37
 scharnier 23
 scheellappen 9
 scheerlappen 9
 schellen 16, 27
 schellen, koperen ~ 27
 schellenband 16, 27
 schellenboom 27
 schellenkrans 16, 27
 schellenriem 16
 schelriem 27
 schenkel 13
 schermgebite 13
 scherp gebite 14, 15
 schingelen 16
 schoftband 35
 SCHOFTRIEM 35
 schoftriem 35
 SCHOFTZADEL 42
 schokriem 26
 scholkje 53
 schommelaar 53
 schootje 53
 schouderband 35
 schoudernet 53
 schouderriem 35
 schouderzeel 35
- schuwklap (enk.) 9
 schuwkleppen 9
 schuwlappen 9
 serge (fr.) 53, 54
 sieraad 27
 sierdoek 27
 sierkwasten 26
 SINGEL 44
 singel 44, 54
 singel van de zadel 44
 SINGEL VOOR DE PAARDEDEKEN 54
 singelbestoot 45
 singelriem 45, 54
 sjeesgebite 13
 slaan 64
 slaan, met de smak ~ 64
 slag 60, 61
 slagriem 48
 slakken 25
 slakken (mv.) 22
 slap gebite 14
 slappe toom 15
 sleephelp 39
 slieting 26
 slietingsleertje 26
 slietriempje 26
 slinks 79
 slot 26
 slotje 26
 slotriem 26
 slotriempje 26
 sluiiter 26
 sluiithaak 26
 sluiting 26
 sluiting van de billen 50
 sluitingspin 26
 sluitingsriem 26
 sluitriem 8, 26
 SLUITRIEM 26
 sluitstuk 26
 sluitstukje 26
 smak 58, 60
 smak, met de ~ slaan 64
 smakje 63
 smakken 63
 smakkesnoer 60
 smakkesteel 59
 SMALLE BUIKRIEM 37
 smekken 63
 smet 58, 60
 smetsteel 59
 smetten 63
 smetteslag 62
 smettesteel 59
 smik 58, 60
 smik, leren ~ 58
 smikje 58
 smikkegard 60
 smikkekoord 60

I.10

- smikkekoordje 60, 61
smikkekuil 60
smikken 63
smikkeslag 60, 62
smikkesnoer 60
smikkesteel 59
smikkestek 59
smikkestok 59
smikketouw 60
smikketouwetje 61
smikkoord 60
smikkoordje 60, 61
smiktouw 60
smoek (?) 60
snade 63
snappen (?) 12
SNOER 60
snoer 60
snoktoom 31
snuit, prang op de ~ 56
snuitband 5, 7
snuitriem 5, 7
spaan 20
spaan 20
spaander 20
spaanders 20
spaanhaken 24
spaanhout (enk.) 21
spaanijzer 22
spanen 20
spanen, haken van de ~
(mv.) 22
spanenbeslag 22
spanenkoppen 23
spanenverbinder 23
spanhout 23
spankettingen 50
spannen 66
spannen, in de kar ~, (het
paard) 66
spannen, voor de kar ~, (het
paard) 66
spanriem 49
spanstek 33
spie 26
spietje 26
spoezen 26
sporen 21, 25, 77
sprei 53
springriem 49
springteugel 32
springtoom 15
staaf 10
staande, bet de ~ kar 75
staande, bet de ~ kar
rijden 75
staande, bet de ~ kar
varen 74
staande, bet de ~ kar
voeren 75
staande, bet de ~ wagen 76
staande, bet de ~ wagen
varen 76
staande, bet ~ gevaar 76
staande, bet ~ kar 75
staande, bet ~ kar varen 75
staande, bet ~ kar voeren 75
staande, bet ~ wagen 76
staande, bet ~ wagen
varen 76
staande, bet ~ wagen
voeren 76
staande, bet ~ wagen
varen 76
staande, gaande en ~ kar 76
staande gevaar 76
staande kar 76
staande kar varen 75
staande, met de ~ kar 75
staande, met de ~ kar
rijden 75
staande, met de ~ kar
varen 75
staande, met de ~ wagen 76
staande, met de ~ wagen
varen 76
staande, met gaande en ~
kar 76
staande, met gaande en ~ kar
varen 76
staande, met ~ kar 76
STAANDE, MET ~ KAR
VAREN 74
staande, met ~ kar varen 75
staande wagen 76
staande wagen voeren 76
staander 13
staanderijzeren 13
staartband 42
staartel 26
staarten 13, 37, 40
staarten, lange ~ 40
staarthaam 42
staartleer 42
STAARTRIEM 42
staatriem 42
staartsleer 42
staartsriem 42
staartteugel 42, 50
staarttoom 42
stalband 4
STALBAND 4
stalhalchster 3
stalhalchter 3
stalhalfter 2
stalhalster 3
stalhalter 3
stalhoofdstel 3
stalketting 4
stalriem 4
stalsingel 54
stang 9, 10, 14, 15, 33
stang, dobbele ~ 14, 15
stang, gebogen ~ 15
stang, gebroken ~ 14
stang, ogen van de ~ 13
stang, op de ~ varen 71
stang, zware ~ 14, 15
stangen 13, 26
stangen met haken 37
stangen met ogen 37
stanger 13
stanggebit 10, 13
stanggebit (enk.) 13
stanghaken 13
stangkettel 13
stangkettinkje 13
stangringen 11
STEEL 59
steel 59
stek 60, 62
steken, langs ~ 77
stekje 62
stekken 23
sterband 7
sterreband 7
stijf gebit 14
stijfbeitel 44
stijgbeugelen 44
STIJGBEUGELS 43
stijgbeugels 44
stijge 44
stiller 83
stilletjes 83
stilletjesaan 83
STILSTAAN 83
stofdas 27
stofdoek 27
stok 59, 62
stokkellijn 30
stoklijn 30
stoklijn, met de ~ leiden 71
stoklijn, op de ~ varen 71
stoot 7, 45
stootbeugels 44
stootijzeren 13
stootriem 49
stoppen (ww.) 84
STORTEN, KIPPEN 74
stoter (enk.) 51
straf gebit 15
strang 4, 31
strang, aan de ~ leiden 72
strang, op één ~ sturen 71
strangel 28
strangen (mv.) 28
streng 4, 42
STRENGBEUGELS 37
strengels 32, 40
strengels (mv.) 28

- STRENGEN 35
 strengen 35, 37, 40
 strengetjes van de
 achterriem 51
 strenghaken 24
 STRENGHAKEN 37
 strenghouder 39
 strengogen 24, 37
 strengtouwen 37
 stroppen 25, 26, 42
 strotriem 8
 stuiken (ww.) 71
 stuiklijn (stoklijn ?) 30
 stuiklijn (stoklijn ?), op de ~
 varen 71
 stuk, leren ~ 60
 sturen, op één strang ~ 71
 stuurstangen 13
- T
- tak, eiken ~ 60
 takje 63
 tandenijzer 56
 tappen 23
 tassen 23
 te links doorgaan 78
 te paard uitgaan 70
 terug 82
 terug-achter 82
 terug-achteruit 82
 terug-hu(j) 82
 terug-hup 82
 terug-ju(j) 82
 terug-op 82
 terug-u(j) 82
 terug-uit 82
 terugzetkettingen 50
 terzijde uitgaan 77
 terzijde uitvaren 77
 teugel 28, 31, 33
 teugel, aan de ~ leiden 72
 teugel, korte ~ 32
 teugel leiden 72
 TEUGEL, LEIDSEL 27
 teugel, met losse ~ 72
 teugelen 72
 teugelriem 28, 32
 teugelringen 11
 tip van de koord 61
 tochtdeken 53
 tochthaam (toghaam ?) 18
 toghaam 37
 tompen 23
 tong 26
 tongijzer 10
 toom 6, 10, 15, 28, 31
 toom, aan de ~ leiden 72
 toom, bet de ~ houden 72
 toom, dubbele ~ 31
- toom, met de ~ leiden 72
 toom, slappe ~ 15
 toomleer 32
 toomogen 24
 toomriem 28, 32
 toomringen 11
 toomsluiting 7
 toomstrang 28, 32, 33
 toomstreng 28
 toomstrengels (mv.) 28
 toppen (tippen?) 23
 touw 60
 touwen 37
 touwtje 31
 touwtje, op één ~ varen 71
 traamromp 21
 TREITEN 23
 treiten 23, 25, 37
 treithaken 23
 treitogen 24
 treitsen 23
 trekband 34
 trekblokken 23
 trekhaam 33, 34
 trekhaken 23, 37
 TREKHAKEN, - OGEN 23
 trekijzer 25
 trekjuk 85
 trekken 25, 36, 37, 42
 trekken, eerste ~ 36
 trekken, ijzeren ~ 36
 trekken, kussen voor de
 ~(enk.) 23
 trekken, op u gaan ~ 78
 trekken, voorste ~ 42
 trekkers 25
 trekketting 26
 trekkettingen 37
 trekkoord (enk.) 37
 trekkrampen 25
 trekkuissens 23
 trekkussentjes 23
 trekogen 24
 TREKOGEN, TREKHAKEN,
 ~ 23
 trekrepen 37
 trekriem 26, 34
 trekriemen 37
 treksingel 38
 trekstang (enk.) 37
 trekstangen 37
 trekstrengen 36
 trektomen 37
 trektouwen 37
 trekzeel 34, 35
 trekzeel(der) 37
 trekzeel (enk.) 37, 40
 trekzeelder 37
 trens 4, 6, 15, 16, 27, 29, 31
 trens, gebroken ~ 15
- trens, losse ~ 15
 trensgebit 13
 trensriem 7
 trensstangen 13
 tres (< fr. tresse) 23
 tressen 27
 trompen 71
 trompet 26
 TROSSEN 26
 tuig 2
 tuigen 65
 turks, dobbel ~ leer 21
 tussenstuk 23
 twee, met ~ lijnen varen 71
 twee, op ~ fouter varen 71
 tweedelig gebit 14
 tweespanslijn 33
 TWIIG 62
- U
- u, op ~ gaan trekken 78
 u, van ~ varen 77
 uit de baan gaan 77
 uit de baan rijden 77
 uit de baan varen 77
 uit de baan voeren 77
 uit de weg gaan 77
 uit de weg varen 77
 uit de zij varen 77
 uitdoen 66
 uitdoen, gescheer ~,
 (het) 66
 uitdoen, getuig ~; het 66
 uitdoen, haam ~, (de) 66
 uitdoen, paard ~, (het) 66
 uitgaan 70
 uitgaan bet de koets 70
 uitgaan, opzij ~ 77, 78
 uitgaan, te paard ~ 70
 uitgaan, terzijde ~ 77
 uitkleden 67
 uitrijden 70, 78
 uitscheren 67
 UITSPANNEN 67
 uitspannen 68
 uittuigen 67
 uitvaren 70, 77
 uitvaren, hem ~ 77
 uitvaren, opzij ~ 77
 uitvaren, terzijde ~ 77
 UITWIJKEN 77
 uitwijken 77
- V
- vaarhalster 7
 vaarknecht 65
 vaarlijn 30
 vaarriem 28

I.10

- vaarringen 11
 vaarstang 10
 van u varen 77
 varen 68, 70
 varen, bet de enkele kordeel
 ~ 70
 varen, bet de staande kar
 ~ 75
 varen, bet de staande wigel
 ~ 76
 varen, bet dobbel kordeel
 ~ 71
 varen, bet staande kar ~ 75
 varen, bet staande wigel
 ~ 76
 varen, bet staande wagen
 ~ 76
 varen, dubbele guide ~ 71
 varen, dubbele jacht ~ 71
 varen, haar-hou ~ 77
 varen, hut ~ 77
 varen, kordeel ~ 70
 varen, langs ~ 77
 varen, langsdoor ~ 77
 varen, los paard ~ 72
 varen, met de dubbele koord
 ~ 71
 varen, met de dubbele lijn
 ~ 71
 varen, met de enkele lijn
 ~ 70
 varen, met de jacht ~ 71
 varen, met de lijn ~ 71
 varen, met de staande kar
 ~ 75
 varen, met de staande wigel
 ~ 76
 varen, met de wisselkar
 ~ 76
 varen, met dobbel kordeel
 ~ 71
 varen, met dubbele jacht
 ~ 71
 varen, met dubbele lijn ~ 71
 varen, met dubbele lijn ~ 71
 varen, met één lijn ~ 71
 varen, met enkel kordeel
 ~ 70
 varen, met enkele lijn ~ 70
 varen, met gaande en staande
 kar ~ 76
 VAREN, MET STAANDE KAR
 ~ 74
 varen, met staande kar ~ 75
 varen, met twee lijnen ~ 71
 varen, op de dubbele lijn
 ~ 71
 varen, op de enkele lijn
 ~ 70
 varen, op de kordeel ~ 71
 varen, op de leis ~ 70
 varen, op de lijn ~ 71
 varen, op de stang ~ 71
 varen, op de stoklijn ~ 71
 varen, op de stuiklijn (stoklijn
 ?) ~ 71
 varen, op dubbele lijn ~ 71
 varen, op dubbele lijn ~ 71
 varen, op een fout ~ 71
 varen, op één lijn ~ 70
 varen, op één lijntje ~ 71
 varen, op één touwtje ~ 71
 varen, op één zeel ~ 71
 varen, op één zeeltje ~ 71
 varen, op enkel zeel ~ 71
 varen, op enkele lijn ~ 70
 varen, op het koordje ~ 71
 varen, op kordeel ~ 70
 varen, op twee fouter ~ 71
 varen, opzij ~ 77
 varen, staande kar ~ 75
 varen, uit de baan ~ 77
 varen, uit de weg ~ 77
 varen, uit de zij ~ 77
 varen, van u ~ 77
 vasthouden 70
 veiligheidsgebit 13, 15
 veldhaam 33
 verbindingsriem 26, 33
 verbindingsstuk 23
 verbindingsteugel 33
 versieringen 27
 versterkingshout 23
 verzekeringsgebit 14
 veulenstoom 15
 vier koorden 60
 vilt 21
 vilten (een ~ kussen) 19
 vilten kussens 19
 vilten kussens (mv.) 21
 vliegen, net voor de ~ 52
 vliegendeken 52, 53
 vliegendoek 53
 vliegengaas 52, 53
 vliegengaren 52, 53
 vliegengetuig 52, 53
 vliegenkap 52
 vliegenkleed 52, 53
 vliegenkleed van het
 paard 52, 53
 vliegenkleed voor de
 borst 52
 vliegenkleed voor de kop 52
 vliegenkopstuk 52
 vliegenlaken 52
 VLEIENNENET 51
 vliegennet 51, 52, 53
 vliegennet van dunne
 koord 53
 vliegennetje 52
 vliegenscherp 52
 vliegnet 52
 vlotter 83
 VLUGGER 82
 voerbuidel 57
 voerman 65
 voeren 69, 70
 voeren, aan de zij ~ 77
 voeren, bet de koets ~ 70
 voeren, bet de staande kar
 ~ 75
 voeren, bet staande kar ~ 7.
 voeren, bet staande wigel
 ~ 76
 voeren, gestaande kar ~ 75
 voeren, op een enkele lijn
 ~ 70
 voeren, op het kordeel ~ 70
 voeren, staande wigel ~ 76
 voeren, uit de baan ~ 77
 voering 21
 voerknecht 65
 VOERMAN 64
 voerman 64
 voerzak 57
 voet 84
 voet-op 84
 voetje 84
 voor de kar spannen, (het
 paard) 66
 voor hem doorvaren 78
 voor hem inrijden 78
 voor hem invaren 77
 voor, kleed ~ de borst 52
 voor, kleed ~ de nak 52
 voor, kleed ~ de nek 52
 voor, kleed ~ over het
 paard 52, 53
 voor, kussen ~ de trekken
 (enk.) 23
 voor, net ~ de borst 52
 voor, net ~ de hals 52
 voor, net ~ de vliegen 52
 voor, vliegenkleed ~ de
 borst 52
 voor, vliegenkleed ~ de
 kop 52
 voor, zak ~ onder de
 zadel 54
 voorband 7
 voorbijgaan 78
 voorbijrijden 78
 voorbijsteken 77
 voorbijvaren 77
 voordoek 53
 voorgespan 42
 voorhachten 42

- voorkap 22
 voorkettingen 42
 voorkettingjes 42
 voorklinken 42
 voorkont 34
 voorkoord 61
 voorkoordje 61
 voorlap 33
 voorpand 34
 voorreep (enk.) 42
 voorschoot 53
 voorslag 60, 62
 voorspanhaken 24
 voorspankettingen 42
 voorspanklingen 42
 voorspannen 66
 voorspanners 42
 voorspansketting (enk.) 42
 voorspanzeel (enk.) 40
 voorstaarten 40
 voorste borstgetuig 33
 voorste, (het) ~ 23
 voorste kopriem 7
 voorste leer 23
 voorste trekken 42
 voorsteken 77
 voorstrengels 40
 VOORSTRENGEN 39
 voorstrengen 40
 voorstropen 42
 voorstuk 21, 23
 voort 82, 83
 voort-ju 82
 voortrekken 42
 voortrekkers 42
 VOORUIT 81
 vooruit 82, 83
 voorvaren 77
 voorwaarts 82
 voorzeel 38
 voorzeel (enk.) 37
 voorzeel, riem van de 39
 voorzeelder 40
 voorzeels 40
 voorzelen 40
 vormhouten 21
 votleer 50
 vracht 73
 vrachter 65
- W**
 wagen, bet de staande ~ 76
 wagen, bet de staande ~
 varen 76
 wagen, bet staande ~ 76
 wagen, bet staande ~
 varen 76
 wagen, bet staande ~
 voeren 76
 wagen, met de staande ~ 76
 wagen, met de staande ~
 varen 76
 wagen, staande ~ 76
 wagen, staande ~ voeren 76
 wagentrekken 36
 wagen, bet staande ~
 varen 76
 wagensgecheer 33
 wagenhachten 36
 wagenklinken 36
 wagensingel, kar - of ~ 48
 wagentuig 33
 wagenzadel 43
 wals 21
 wandelen 70
 wangen 21
 waterdek 53
 waterdeken 53
 waterdichte deken 53
 watergebit 13
 watertoom 10, 14
 watertoompje 14
 watertrens 15
 weerhaken 24
 weg 82
 weg, uit de ~ gaan 77
 weg, uit de ~ varen 77
 wegteugel 28
 werkhaam 18
 werkman 65
 werkszadel 43
 wes 59
 wijken 77
 wis 62
 wisje 62
 wisselen 77
 wisselkar, met de ~
 varen 76
 wits 59, 62
 witsje 59
 WOLFSGEBIT, GEBROKEN
 GEBIT 13
 wollen, afgemaakt bet ~
 garen 27
 wollen deken 53
- Z**
 zaaggebit 14
 zadel 42, 43
 zadel aandoen 65
 zadel, buikriem aan de ~ 45
 zadel, kussen van de ~ 54
 zadel, kussens van de ~
 (mv.) 44
 ZADEL, PAARDEDEKEN ONDER
 HET ~ 53
 zadel, riem van de ~ 45
 zadel, singel van de ~ 44
 zadel, zak voor onder de
 ~ 54
 zadelband 45
 zadeldeken 54
 zadelen 65
 zadelgord 45
 zadelhelp 46
 zadelhulp 46
 zadelkussen 44, 54
 zadelkussens 54
 zadellicht 46
 zadelriem 32, 45, 46
 zadelshelp 46
 zadelsingel 44
 zadelsriem 45
 zak 53, 54
 zak, oude ~ 54
 zak voor onder de zadel 54
 zeel 4, 31, 33, 34, 39, 46
 zeel, dobbel ~ 29
 zeel (enk.) 40
 zeel, op één ~ varen 71
 zeel, op enkel ~ varen 71
 zeelkettingen 42
 zeelriem 39
 zeelstrengen 40
 zeeltje, enkel ~ 71
 zeeltje, op één ~ varen 71
 zeil 53
 zelen 37
 zetten, in de hand ~ 77
 zetten, in de kar ~, (het
 paard) 66
 zetten, opzij ~ 77
 zij, aan de ~ voeren 77
 zij, uit de ~ varen 77
 zijkappen 21
 zijstangen 13
 zijstukken 21
 zinnig 83
 zware stang 14, 15
 ZWEEP 57
 zweep 57, 60, 62
 ZWEEP, MET DE ~ SLAAN OF
 GELUID GEVEN 63
 zweepje 62
 zweepskoord 60, 61
 zweepskoordje 61
 zweepslag 60, 62
 zweepstek 60
 zweepstok 59
 zweepstouw 60
 zweeptouw 60
 zweetdeken 53
 zweetleer 21
 zwepen 63
 zwepeslag 60
 zwepestok 59
 zwepetouw 60

I.10

Van het *Woordenboek van de Limburgse Dialecten* verschenen tot nu toe de volgende afleveringen

Deel I. Agrarische terminologie

- WLD, Inl. en I.1: dr. A. Weijnen, dr. J. Goossens, drs. P. Goossens, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Inleiding en Agrarische terminologie, afl. 1 (bemesten en ploegen)*, Assen 1983 (77 en 166 p.). ISBN 90 232 1820 5
- WLD, I.2 dr. A. Weijnen, dr. J. Goossens, drs. P. Goossens, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 2 (eggen en slepen)*, Assen, 1984 (80 p.). ISBN 90 232 1819 1
- WLD, I.3 drs. J. Kruijssen, dr. J. Goossens, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarisch terminologie, afl. 3 (weidebouw)*, Assen/ Maastricht, 1991 (136 p.). ISBN 90 232 263 8
- WLD, I.4 drs. J. Kruijssen, dr. J. Goossens, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarisch terminologie, afl. 4 (verbouw van graangewassen)*, Assen/ Maastricht, 1992 (202 p.). ISBN 90 232 2751 4
- WLD, I.5 drs. J. Kruijssen, dr. J. Goossens, dr. H. Brok, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 5 (verbouw van knol- en andere gewassen)*, Assen 1994 (210 p.). ISBN 90 232 2890 1
- WLD, I.6 dr. J. Kruijssen, drs. J. Kokkelmans, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 6 (boerderij, bedrijfsgebouwen)*, Assen, 1995 (176 p.). ISBN 90 232 3009 4
- WLD, I.9 dr. J. Molemans, dr. J. Goossens, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 9 (het paard)*, Assen, 1994 (167 p.). ISBN 90 232 2920 7

Deel II. Niet-agrarische vakterminologieën

- WLD, II.1 dr. H. Cromptvoets, m.m.v. J. van Schijndel, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 1 (huisslachter en bakker)*, Assen/Maastricht 1986 (214 p.). ISBN 90 232 2242 3
- WLD, II.2 drs. H. van de Wijngaard, dr. H. Cromptvoets, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 2 (bierbrouwer en stroopstoker)*, Assen Maastricht, 1988 (70 p.). ISBN 90 232 2410 8
- WLD, II.3 drs. H. van de Wijngaard, dr. H. Cromptvoets, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 3 (molenaar)*, Assen/Maastricht, 1991 (24 p.). ISBN 90 232 2669 0
- WLD, II.4 dr. H. Cromptvoets, drs. H. van de Wijngaard, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 4 (turfsteker en ertsontginner)*, Assen/Maastricht, 1987 (132 p.). ISBN 90 232 2306 3
- WLD, II.5 dr. H. Cromptvoets, drs. H. van de Wijngaard, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 5 (mijnwerker)*, Assen/Maastricht, 1987 (293 p.). ISBN 90 232 2469 8
- WLD, II.6 dr. H. Cromptvoets, drs. H. van de Wijngaard, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 6 (imker, stro- of buntgrasvlechter)*, Assen Maastricht, 1991 (128 p.). ISBN 90 232 2616 X
- WLD, II.7 dr. H. Cromptvoets, drs. H. van de Wijngaard, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 7 (kleermaker, naaister, handspinner, handwever, touwslager, mutsenmaakster)*, Assen, 1993 (208 p.). ISBN 90 232 2821 9
- WLD, II.8 drs. H. van de Wijngaard, dr. H. Cromptvoets, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 8 (pottenbakker, steenbakker, pannenbakker, gresbuisenindustrie)*, Assen/Maastricht, 1994 (136 p.). ISBN 90 232 2872 3
- WLD, II.9 drs. H. van de Wijngaard, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 9 (metselaar, timmerman, dakdekker, loodgieter, stucadoor huisschilder)*, Assen, 1995 (324 p.). ISBN 90 232 3034 5
- WLD, II.10 dr. H. Cromptvoets, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 10 (schoenmaker, zadelmaker/gareelmaker)*, Assen, 1994 (107 p.). ISBN 90 232 2953 3

WOORDENBOEK VAN DE LIMBURGSE DIALECTEN

KATHOLIEKE UNIVERSITEIT NIJMEGEN
Vakgroep Algemene Taalwetenschap en Dialectologie
Postbus 9103
NL - 6500 HD Nijmegen

WOORDENBOEK VAN DE LIMBURGSE DIALECTEN

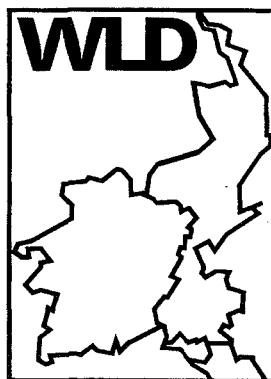
Opgezet door prof. dr. A. Weijnen, voortgezet door prof. dr. L. Draye
en prof. dr. R. van Hout

I. AGRARISCHE TERMINOLOGIE

Aflevering 11: rundvee, melk en boter, veeveelt algemeen

DR. H. CROMPVOETS

m.m.v. drs. J. van Schijndel

© 2001, Koninklijke Van Gorcum BV, Postbus 43, 9400 AA Assen

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16B Auteurswet 1912 j°, het Besluit van 20 juni 1974, St.b. 351, zoals gewijzigd bij het Besluit van 23 augustus 1985, St.b. 471 en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 882, 1180 AW Amstelveen). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) dient men zich tot de uitgever te wenden.

ISBN 90 232 3653 X

NUGI 941

Dit werk is tot stand gekomen met steun van de provincie Limburg, de Katholieke Universiteit Nijmegen en de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) te 's-Gravenhage.

Grafische verzorging: Koninklijke Van Gorcum, Assen

TEN GELEIDE

ALGEMEEN

In de elfde aflevering van *Deel I Agrarische Terminologie* vindt men de dialectwoorden-schat over de onderwerpen *rundvee, melkbehandeling, room en roombehandeling, boter-bereiding, veeteelt algemeen, voeder, voederketels en toebehoren en tuieren*. Met deze aflevering over het rund is binnen WLD I de terminologie rondom veeteelt afgerond.

De totstandkoming van deze aflevering kent een lange geschiedenis. Aan het einde van de jaren zeventig in de vorige eeuw heeft de toenmalige studente Mariet Janssen uit Lomm de paragrafen Algemeen (1) tot en met Voortplanting (7) binnen het hoofdstuk Rundvee gelemmatiseerd als doctorale scriptie voor haar studie Nederlandse Taalen Letterkunde. Zij werd hierbij begeleid door wijlen drs. P. Goossens. Dit materiaal vormt de basis voor de huidige aflevering. In de loop van de tijd zijn er echter binnen de WLD-spelling wijzigingen gekomen. Door de nieuwe spellingvoorschriften van 1995 voor de Nederlandse schrijfwijze van woorden moest een groot aantal woordtypen aangepast worden. En in de loop van de jaren kwamen er de paragrafen Ziekten (8) en Behandeling, verzorging (9), en het hoofdstuk over Melk en boter ter bewerking bij. In 1999 heeft Suzan Kroezen, studente in de Algemene Taalwetenschap en Dialectologie, onder begeleiding van drs. H.H.A. van de Wijngaard de paragraaf Boterbereiding (12) gelemmatiseerd in het kader van haar stage Dialectlexicografie. Met de lemmatisering van verwante onderwerpen binnen het hoofdstuk Veeteelt algemeen (paragrafen Algemene benamingen (13), Voeder, voederketels en toebehoren (14) en Tuieren (15)) was de aflevering rond de millenniumwisseling gereed.

Over het rund is in 1963 vanuit de Nijmeegse Centrale voor Dialect- en Naamkunde (NCDN) een uitvoerige vragenlijst verstuurd. 168 Personen stuurden de lijst ingevuld terug vanuit een groot aantal plaatsen in de beide provincies Limburg. Door dit feit kan men zeggen dat vele dialectwoorden in WLD I.11 ontleend zijn aan een periode in de landbouwgeschiedenis, de beginjaren zestig van de twintigste eeuw, waarin de rundveehouderij nog vrij kleinschalig geschiedde. De boer kende de koeien nog bij naam en niet bij nummer. Hiervoor leze men bijvoorbeeld de lemmata “roepwoord voor de stier”, “roep- en lokwoord voor de koe” en “roep- en lokwoord voor het kalf”. Een vet te mesten kalf liep nog in de wei. Maar in het lemma “mestkalf” vindt men als voorbode van de komende bio-industrie al een aantal opgaven “kistkalf”. Over het algemeen kan gesteld worden dat de dialectwoordenschat in deze aflevering dateert uit de periode vóór de bio-industrie.

BRONNEN BETREFFENDE DE TERMINOLOGIE VAN HET RUND

Aan het begin van elk woordenboekartikel of lemma worden tussen ronde haken de voor dat lemma van belang zijnde bronnen opgegeven. Voor de terminologie met betrekking tot het rund was de belangrijkste bron *Dialectvragenlijst no. 3A* van de NCDN met 238 vragen, die door 168 personen is ingevuld. Met betrekking tot de ziek-

ten van het rund werden *Dialectvragenlijst no. 52* van de NCDN en *Dialectvragenlijst 48A* van het Meertens Instituut te Amsterdam aanvullend afgevraagd. Heel veel dank gaat uit naar de personen die nauwgezet al deze vragenlijsten invulden.

Voor deze aflevering zijn verder van groot belang de gegevens met betrekking tot het rund die afkomstig zijn uit de enquête die dr. J. Goossens in de jaren vijftig in Belgisch-Limburg heeft gehouden. Deze enquête betrof de landbouwterminologie.

Naast de gegevens die verzameld werden uit de "Nijmeegse" (N) en "Amsterdamse" (A) vragenlijsten is nogal wat materiaal afkomstig uit "Leuvense" (L) vragenlijsten. Voor een overzicht van nog andere enquêtes die gebruikt werden en van de in het lemma als monografisch materiaal verantwoorde bronnen zie men de *Inleiding* op het WLD. Omdat er sinds het verschijnen van de *Inleiding* vele, nieuwe lokale dialectwoordenboeken zijn verschenen, was het voor de redactie noodzakelijk deze woordenboeken te raadplegen op woorden met betrekking tot het rund. Nieuwe geraadpleegde literatuur met het oog op WLD I.11 is:

Achten, P., *Hôessëlsë Diksjênêr*, Hoeselt 1995.

Amkreutz, L., G. Bemelmans [e.a.], *Kirchröadsjer Dieksiejoneer*, Kerkrade 1987.

Bakker, F., A. Hendriks, *'t Bliëriks van vroujer*, Nijmegen 1995.

Berg, J. van den [e.a.], *Weertlands Woordenboek*, Weert 1983.

Bernaerts, J., *Hamonts-Achels dialectwoordenboek. Etymologische verkenningen in het dialect van Hamont en Achel*, Hamont 1991.

Berns, J.B., *Namen voor ziekten van het vee: het dialectografisch onderzoek in het gebied van het Woordenboek van de Brabantse en dat van de Limburgse dialecten*, Amsterdam 1983.

Bruinsma V., *Leerboek der boter- en kaasbereiding naar de nieuwste ontdekkingen op het gebied der zuivelbereiding*, Groningen 1881.

Clout, Chr., *Woordenlijst betreffende het Heels*, zonder verdere gegevens.

Crompvoets, H., m.m.v. J. van Schijndel, *Méëls Woordeboek*, Medelo nr. 6, Meijel 1991.

Crompvoets, H., A. Weijnen [e.a.], *Woordenboek van de Brabantse Dialecten* Afl. I.6 (o.a. het karnen), Assen 1980.

Dinter, W. van, H. Giesbers [e.a.], *Dialectwoordenboek van de gemeente Gennep*, Gennep 1993.

Geraerts, A., J. Olaerts [e.a.], *Gènker Woerdeleest*, uitg. Gemeentebestuur Genk, Genk z.j..

Geurts, R., *Seppig wiej ein smawtpaer*, Echt 1988.

Gilen, T., F. Vanmarsenille [e.a.], *Sintrûinse Diksjônêr*, Sint-Truiden 1995.

Houx, J., A. Jacobs [e.a.], *Tegels Dialek. Uiteenzetting over de klankleer, spraakkunst en woordenschat van het dialect van Tegelen*, Maastricht 1968.

Jaspars, G., *Groéselder Diksjenêr*, Gronsveld 1979.

Horen, L. van, *Heljese weurd, oehdrukkinge en gebroehke*, Helden 1986.

Kooijman, G., *Thematisch Woordenboek van het Tungelroys*, Amsterdam 1985.

Litjens, G., A. van Soest, *En haffel Arces/ Lôms*, Arcen z.j..

Notermans, J., *Hiersj - Mestreechs - ABN Woordenboek*, Maastricht 1990.

Schols, W., G. Linssen, *Venrays woordenboek*, Venray 1991.

Schoofs, R., *Woordenboek van het dialect van Bree en omgeving*, Bree 1988.

Staelens, X., *Dieksjenêr van 't (H) Essels*, Hasselt 1989³.

Steijvers, L., *Weem kintj ze nog? Ein verzameling rojer weurd*, Stramproy 1989.

Stevens, A., *Túngërsë Diksjênêr*, Tongeren 1986.

- Vandermeeren, L., *Het Bjêvels*, Beverlo 1995.
Venken, M., N. Coenen, [e.a.], *'n Manjel Stokkemer wèurd*, As 1990.
Verheijen, J. [e.a.], *è maes inne taes, Plat Hôrster*, Horst 1989.
Voort, Th. van de, *Het dialekt van de gemeente Meerlo-Wanssum*, Amsterdam 1973.
Vromans, J., A. Weijnen [e.a.], *Woordenboek van de Brabantse Dialecten Afl. I.3 (het rund)*, Assen 1976.
Wijnen, F., Van "Aanvange" wies "Luie zweit", 'n stökske "Brits plat". In: *Maasbree, Afdeling eener Gemeente*, Maasbree 1985, pag. 90-100.

SPELLING

Door de nieuwe spellingvoorschriften van 1995 voor de Nederlandse schrijfwijze van woorden wijkt een aantal woordtypen qua spelling af van die in bijvoorbeeld aflevering I. 3 (Het rund) van het Woordenboek van de Brabantse Dialecten. Zo wordt **stierekalf** (WBD I.3) **stierenkalf** (WLD I.11) en **biezemelk** (WBD I.3) wordt **biezenmelk** (WLD I.11).

VERANTWOORDING ILLUSTRATIEMATERIAAL

De foto's zijn afkomstig uit het archief van de Limburgse Land- en Tuinbouwbond (LLTB) te Roermond (afb. 3, 5, 6, 7 en 8) en van het Katholiek Documentatie Centrum (KDC) te Nijmegen (afb. 1, 2, 4, 9, 10 en 11).

De kaarten zijn gemaakt met behulp van het computerprogramma MapInfo. Technische hulp werd daarbij geboden door dr. J. Kruijzen van de Nijmeegse Centrale voor Dialect- en Naamkunde.

ALFABETISCH REGISTER EN WOORDKAARTEN

In de totstandkoming van de definitieve versie van aflevering WLD I.11 heeft drs. J. van Schijndel een belangrijk aandeel gehad. Hij voerde de op fiches uitgewerkte lemmata in en trad zo nodig corrigerend op in de tekst. Daarnaast stelde hij het alfabetisch register samen en droeg hij mede de zorg voor de realisering van de woordkaarten.

FINANCIËLE STEUN EN BEGELEIDING

Aflevering WLD I.11 kon tot stand komen doordat de provincie Nederlands Limburg de arbeidsplaats van dr. H. Cromptvoets bekostigde. Een subsidie voor de drukkosten verstrekke de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO).

De werkzaamheden stonden onder toezicht van de Begeleidingscommissie WLD, die wordt gevormd door mr. J.G. Smeets, voorzitter, en de leden dr. J. Cajot, prof. dr. L. Draye, prof. dr. J. Goossens, prof. dr. R. van Hout, prof. dr. A. Knotter, dhr. F. Walraven en prof. dr. A. Weijnen. De wetenschappelijke projectleiding was in handen van prof. dr. L. Draye en prof. dr. R. van Hout. Het werk werd uitgevoerd aan de Nijmeegse Centrale voor Dialect- en Naamkunde van de Katholieke Universiteit Nijmegen.

AGRARISCHE TERMINOLOGIE IN VERBAND MET VEETEELT

Rundvee

Melk en boter

Veeteelt algemeen

INHOUDSOPGAVE

A.	RUNDVEE	1	3.2.	<i>Mannelijk rund</i>	15
1.	Algemeen	1	3.2.1	stier (kaart 6)	15
1.1	rundvee (kaart 1; afb. 1)	1	3.2.2	mannelijk kalf	17
1.2	stuks (vee)	2	3.2.3	mannelijk kalf dat van tanden begint te wisselen	17
1.3	rund (kaart 2)	2	3.2.4	castreren (kaart 7)	18
1.4	jong van een rund	4	3.2.5	os	19
			3.2.6	vet te mesten stierkalf	20
			3.2.7	springstier	20
2.	Soort en herkomst	4	3.2.8	stamboekstier (afb. 4)	21
2.1	wilde koe	4	3.2.9	geprimeerde stier	21
2.2	halfbloed	4	3.3.	<i>Vrouwelijk rund</i>	22
2.3	stamboekkoe (kaart 3; afb. 2)	5	3.3.1	koe (kaart 8; afb. 5)	22
2.4	roodbonte koe van het donkerrode type	6	3.3.2	vrouwelijk kalf	24
2.5	roodbonte koe van het oranje-rode type	7	3.3.3	dekbare vaars	25
2.6	bonte koe met rode kop	7	3.3.4	vaars (kaart 9)	26
2.7	lichtbonte koe	7	3.3.5	vrouwelijk kalf dat van tanden begint te wisselen	27
2.8	rode koe	8	3.3.6	geslachtsrijpe koe	28
2.9	rode koe met geheel witte kop	8	3.3.7	vrouwelijk rund dat voor de eerste keer drachtig is	28
2.10	rode koe met witte kop en rode vlekken om de ogen	8	3.3.8	guste koe	28
2.11	zwartbonte koe	8	3.3.9	koe die eenmaal heeft gekalfd (afb. 6)	29
2.12	zwartbonte koe met scherp gescheiden witte en zwarte banen	9	3.3.10	lege eerste koe	30
2.13	bonte koe met zwarte kop	9	3.3.11	koe die tweemaal heeft gekalfd	30
2.14	zwarte koe	9	3.3.12	muntige koe (kaart 10)	31
2.15	zwarte koe met geheel witte kop	9	3.3.13	vet te mesten vaars	32
2.16	zwarte koe met witte kop en zwarte vlekken om de ogen	10	3.3.14	vetkoe	32
2.17	donkerbruine koe	10	3.3.15	brulse koe	32
2.18	vaalbonte koe	10	4.	Lichaamsdelen	33
2.19	koe met witte vlek of streep op het voorhoofd	10	4.1	hoorn van de koe	33
2.20	koe met rode vlek op de poot	11	4.2	jaarring	33
3.	Naar geslacht en/of leeftijd	11	4.3	stomphoorns	34
3.1.	<i>Niet geslachtelijk onderscheiden</i>	<i>11</i>	4.4	haren tussen de hoorns	34
3.1.1	kalf (kaart 4; afb. 3)	11	4.5	kern (kaart 11)	34
3.1.2	pasgeboren kalf	12	4.6	kossem	35
3.1.3	pink	14	4.7	melkgebit van kalveren	36
3.1.4	enter	14	4.8	brede tanden	36
3.1.5	mestkalf (kaart 5)	14	4.9	kruis	36
3.1.6	slachtrijp	15	4.10	kruisbeen	37
			4.11	draaiers	37
			4.12	zitbeenderen	37
			4.13	banden	37
			4.14	platen	38

4.15	billen (kaart 12)	38	6.2	loeien van de koe om het kalf	62
4.16	staartkwast (kaart 13)	39	6.3	loeien van de koe van honger	62
4.17	vangplooi	39	6.4	loeien van de koe tegen melkenstijd	62
4.18	uier (kaart 14)	40	6.5	loeien van de koe van pijn	62
4.19	uierkwartier	41	6.6	brullen	62
4.20	linkervoorkwartier	41	6.7	loeien van kalveren	63
4.21	linkerachterkwartier	42	6.8	met opgeheven staart rondlopen	63
4.22	rechtervoorkwartier	42	6.9	bronstig op andere koeien springen	63
4.23	rechterachterkwartier	43	6.10	de grond omwoelen	63
4.24	driespeen	43	6.11	wisselen van tanden	64
4.25	melkaders	44	6.12	uitwerpselen van koeien (kaart 22)	64
4.26	melkkuil	44	6.13	herkauwen (kaart 23; afb. 7)	65
4.27	bloedaders	44	6.14	hijgen	67
4.28	melkspiegel	45			
4.29	hoef van de koe (kaart 15)	45			
4.30	achterklauw	45	7.	Voortplanting	68
4.31	voorklauw	46			
4.32	koeienmaag	47	7.1.	<i>Geslachtsdrift</i>	68
4.33	pens	47			
4.34	netmaag	47	7.1.1	tochtig (kaart 24)	68
4.35	boekpens	48	7.1.2	wild	69
4.36	lebmaag	48			
4.37	maagvliezen	48	7.2.	<i>Dekking</i>	69
4.38	uitsteeksels in de maag	48			
4.39	kol	48	7.2.1	leiden	69
4.40	bles	48	7.2.2	aanstieren	70
4.41	sneb	48	7.2.3	dekken	70
4.42	miltkuilen	49	7.2.4	niet bevrucht	70
4.43	baarmoeder van de koe (kaart 16)	49	7.2.5	bloedgang	70
4.44	speen van de koe (kaart 17)	49	7.2.6	onvruchtbare koe (kaart 25)	71
4.45	schede van de koe (kaart 18)	50			
4.46	penis van de stier (kaart 19)	51	7.3.	<i>Tekenen van drachtigheid</i>	72
4.47	scrotum (kaart 20)	52			
4.48	staart	53	7.3.1	bij dekking bevrucht	72
4.49	poot	53	7.3.2	niet behouden	73
4.50	huid	54	7.3.3	niet drachtig	73
			7.3.4	verdrogen	73
5.	Eigenschappen	55	7.3.5	droogstaan	74
			7.3.6	uieren	75
5.1	soortige koe	55	7.3.7	klam trekken	75
5.2	forsgebouwde koe	55	7.3.8	klamvaars	76
5.3	goede vleeskoe	56			
5.4	koe met lange poten	56	7.4.	<i>Drachtigheid</i>	76
5.5	koe met korte poten	56			
5.6	koe met ver uitspringende hielen	57	7.4.1	drachtig	76
5.7	koe met hellend kruis	57	7.4.2	hoogdrachtig	76
5.8	koe met slappe, doorgezakte rug	57	7.4.3	kalfsbel	76
5.9	koe met gebogen, opgezette rug	58	7.4.4	slijmblaas	76
5.10	magere koe	58	7.4.5	slijmen	77
5.11	mager kalf	58	7.4.6	verlopen (kaart 26)	77
5.12	melkkoe	59	7.4.7	voortijdig een levend kalf ter wereld brengen	77
5.13	vleeskoe	59			
5.14	ver uitspringende hielen	60	7.4.8	verdroogde kalf	79
5.15	voorpoten met dikke knieën	60	7.4.9	overdragen	79
6.	Verrichtingen, gedrag	60	7.5.	<i>Geboorte</i>	79
6.1	loeien van de koe in het algemeen (kaart 21)	60	7.5.1	uitgeteld zijn	79
			7.5.2	persen	80
			7.5.3	kalven	80

7.5.4	rollen	80	9.1.6	vetweiden	105
7.5.5	verkeerd liggen	81	9.1.6	houder van slachtvee	105
7.5.6	goed liggen	81			
7.5.7	waterblaas	81	9.2.	<i>Roepwoorden</i>	106
7.5.8	pootjesblaas	82			
7.5.9	het kalf afdraaien	82	9.2.1	roepwoord voor de stier	106
7.5.10	kalfmachine	83	9.2.2	roep- en lokwoord voor de koe	107
7.5.11	kalfsvlies	83	9.2.3	roep- en lokwoord voor het kalf	107
7.5.12	slijmkoek (kaart 27)	83			
7.5.13	nageboorte van de koe (kaart 28)	84	9.3.	<i>Tuig</i>	108
7.5.14	slijm bij de nageboorte	85			
7.5.15	zuiveren	86	9.3.1	koptouw	108
7.5.16	aanmelken	86	9.3.2	halster (kaart 37)	108
7.5.17	koe die pas gekalfd heeft	86	9.3.3	knieband voor een stier of kalf	108
			9.3.4	neusklem	109
			9.3.5	muilkorf voor kalveren (kaart 38)	110
8.	Ziekten	87	9.3.6	kalverjuk	111
			9.3.7	staartkoord	111
8.1	abortus, verwerpen	87	9.4.	<i>Melken</i>	111
8.2	lijfbieden, prolapsus vaginae	87			
8.3	koningskop (kaart 29)	88	9.4.1	melken (afb. 9)	111
8.4	uitpersen van de baarmoeder, prolapsus uteri	88	9.4.2	melkstoeltje (afb. 10)	112
8.5	kalfziekte, melkziekte	89	9.4.3	droogrek	113
8.6	uierontsteking, mastitis	90	9.4.4	meer melk gaan geven	113
8.7	bedorven melk	90	9.4.5	de melk inhouden	114
8.8	vlokken in de melk	90	9.4.6	de melk laten lopen	114
8.9	knobbels in de uier	90	9.4.7	zich moeilijk laten melken	115
8.10	wrang	90	9.4.8	verse koe	116
8.11	aangetaste uier	91	9.4.9	driespeen	116
8.12	wilde zucht (kaart 30)	91	9.4.10	tweespeen	116
8.13	witte vloed	92	9.4.11	verstopte speen	117
8.14	brulziekte	92	9.4.12	droge koe	117
8.15	brulkoe	92			
8.16	trommelzucht	92	B.	MELK EN BOTER	118
8.17	scherp inhebben	93			
8.18	diarree	94	10.	Melk en melkbehandeling	118
8.19	kopziekte	94			
8.20	miltvuur	95	10.1	melk (kaart 39)	118
8.21	wormbulten	95	10.2	biestmelk	119
8.22	schurft (kaart 31)	96	10.3	dunne melk	120
8.23	stalklauen	96	10.4	karnemelk (kaart 40)	120
8.24	tussenklauwontsteking	97	10.5	geronnen melk	122
8.25	tuberculose	98	10.6	melk zeven	123
8.26	lijder aan tuberculose	99	10.7	melkzeef (kaart 41; afb. 11)	124
8.27	lijder aan open tuberculose	99	10.8	filter in de melkzeef	125
8.28	mond- en klauwzeer (kaart 32)	99			
8.29	nierbekkenontsteking	100	11.	Room en roombehandeling	126
8.30	hondsolheid	100			
9.	Behandeling, verzorging	100	11.1	room (kaart 42)	126
			11.2	roomschotel	127
9.1.	<i>Weiden</i>	100	11.3	roompot	127
			11.4	vel op gekookte melk	128
9.1.1	grazen (kaart 33; afb. 8)	100	11.5	afromen (kaart 43)	128
9.1.2	omweiden (kaart 34)	101	11.6	melkafromer (kaart 44)	130
9.1.3	hoeden van koeien	102	11.7	afgeroomde melk	130
9.1.4	koeherder (kaart 35)	104	11.8	wei	133
9.1.5	zweep van de koeherder (kaart 36)	105	11.9	boterkuip	134

12.	Boterbereiding	134	14.	Voeder, voederketels en toebehoren	157
12.1	karnen (kaart 45)	134	14.1	voer	157
12.2	karnvat (kaart 46)	136	14.2	voederen	158
12.3	karnstaf	138	14.3	resten van het eten van dieren	158
12.4	karnschijf	139	14.4	veevoer verzamelen (kaart 51)	159
12.5	deksel van de karnton	139	14.5	aardappelmolen	160
12.6	karmolen	139	14.6	koekenbreker	161
12.7	draaiende karnton	140	14.7	haverkorfje	161
12.8	boog	141	14.8	spruitpot	161
12.9	wip	141	14.9	voedermik	162
12.10	koning	141	14.10	voerschep	162
12.11	kneden	141			
12.12	bak om boter in te kneden (kaart 47)	141	15.	Tuieren	163
12.13	boterlepel	143	15.1	tuieren (kaart 52)	163
12.14	boter	143	15.2	vertuieren	164
12.15	boter inleggen	144	15.3	tuiersplaats	164
12.16	klomp boter	144	15.4	tuiertuig	164
12.17	boter opmaken	144	15.5	tuierspaal (kaart 53)	165
12.18	botersoorten	144	15.6	sleephout	166
12.19	stremsel	145	15.7	tuiertouw, tuierketting	167
			15.8	tuiershamer	167
C.	VEETEELT ALGEMEEN	146			
13.	Algemene benamingen	146			
13.1	longen	146			
13.2	blaas	146			
13.3	pezen	146			
13.4	ingewanden	146			
13.5	nieren	146			
13.6	lever	146			
13.7	hart	146			
13.8	slokdam	146			
13.9	darmen	146			
13.10	hoef	146			
13.11	vee (kaart 48)	147			
13.12	veestapel	148			
13.13	vee houden	148			
13.14	vee fokken	148			
13.15	veearts (kaart 49)	149			
13.16	schijten	150			
13.17	urine	150			
13.18	urineren	150			
13.19	vaste uitwerpselen	151			
13.20	de stal uitmesten	151			
13.21	sterven	152			
13.22	kadaver	152			
13.23	jong van een dier	152			
13.24	vetmesten	153			
13.25	scheuken	153			
13.26	scheukpaal (kaart 50)	153			
13.27	strooien	154			
13.28	strooisel	154			
13.29	strooisel spreiden	155			
13.30	strooisel in de potstal	155			
13.31	strooisel keren	157			

Overzicht kaarten

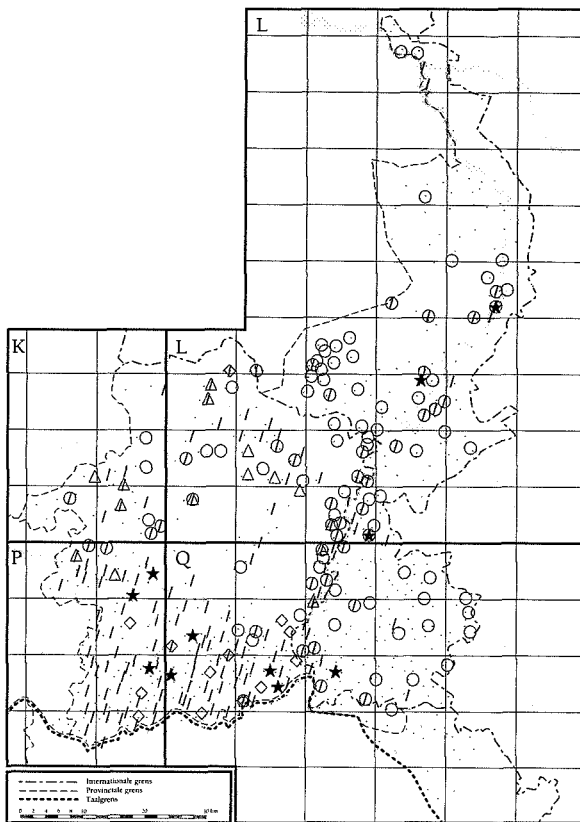
1	1.1	rundvee	1
2	1.3	rund	3
3	2.3	stamboekkoe	5
4	3.1.1	kalf	12
5	3.1.5	mestkalf	14
6	3.2.1	stier	16
7	3.2.4	castreren	18
8	3.3.1	koe	23
9	3.3.4	vaars	26
10	3.3.12	muntige koe	31
11	4.5	kern	35
12	4.15	billen	38
13	4.16	staartkwast	39
14	4.18	uier	40
15	4.29	hoef van de koe	46
16	4.43	baarmoeder van de koe	50
17	4.44	speen van de koe	51
18	4.45	schede van de koe	52
19	4.46	penis van de stier	53
20	4.47	scrotum	54
21	6.1	loeien van de koe in het algemeen	61
22	6.12	uitwerpselen van koeien	65
23	6.13	herkauwen	66
24	7.1.1	tochtig	68
25	7.2.6	onvruchtbare koe	71
26	7.4.6	verlopen	78
27	7.5.12	slijmkoek	84
28	7.5.13	nageboorte van de koe	85
29	8.3	koningskop	89
30	8.12	wilde zucht	91
31	8.22	schurft	97
32	8.28	mond- en klauwzeer	98
33	9.1.1	grazen	101
34	9.1.2	omweiden	102
35	9.1.4	koeherder	104
36	9.1.5	zweep van de koeherder	106
37	9.3.2	halster	109
38	9.3.5	muilkorf voor kalveren	110
39	10.1	melk	119
40	10.4	karnemelk	121
41	10.7	melkzeef	123
42	11.1	room	126
43	11.5	afromen	129
44	11.6	melkafromer	131
45	12.1	karnen	135
46	12.2	karnvat	137
47	12.12	bak om boter in te kneden	142
48	13.11	vee	147
49	13.15	veearts	149
50	13.26	scheukpaal	154
51	14.4	veevoer verzamelen	159
52	15.1	tuieren	163
53	15.5	tuierspaal	165

Overzicht afbeeldingen

1	rundvee	2
2	stamboekkoe	6
3	kalveren	13
4	stamboekstier	20
5	koe	22
6	koe met drinkend kalf	29
7	herkauwende koeien	66
8	grazende koeien	103
9	melkcursus in Posterholt	112
10	melken zittend op een melkkruk	113
11	melk in de kruiken gieten	124

Kaart 1. RUNDVEE

- / (-) beesten
- (-) vee
- △ (-) veestapel
- ◇ koestal
- ★ koeien

A. RUNDVEE

1. ALGEMEEN

1.1 RUNDVEE (kaart 1)

(N 3A, 1; JG 1a, 1b; monogr.)

[Als vee gehouden runderen. Rundvee in het algemeen.]

Zie afbeelding 1.]

vee: *vē* L 159a, 163a, 323, 329, 373, 383, 386, 426, 430, 434, P 51, Q 89, 98, 113a; *vēā* L 377, 386; *vējā* L 211; *vej* Q 83, 98, 182; *vje* Q 9, 11, 99*; *vej* L 432; *vi* L 420, Q 88; *vī* K 360, 361, 361a, L 266, 268, 288a, 289*, 295, 318b, 325, 354, 360, 377, 413, 423, Q 18, 35, 94b, 112a, 198b, 211; *viā* K 317, 353, L 286, 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 313, 318a, 318d, 318e, 352, 365, 370, 372, 419, 420, 421, 423, 424, Q 7, 8, 209; *vīā* L 265, 268, 269, 269b, 270, 271, 289, 290, 295, 318b, 319, 320a, 321, 326, 330, 355, 360, 362, 369, 371, 373, 374, 382, 422, 424, P 45, Q 3, 10, 14, 33, 95, 99*, 111*, 117a, 119, 203a, 204a; *vij* L 368b; *vīe* Q

11; **koevee:** *kuyvē* L 322a; *kuvī* L 266, 268; *kōvī* Q 198b; *kuvīā* L 270; *kōvīe* Q 97, 197; *koyvīe* L 290; *kōvia* Q 8; **rundvee:** *rōnt.vē* Q 84; *rōntvī* L 371a; *rō.nt.vi* L 413; **rindvee:** *rentjvē* L 332; *rentvī* L 268; *reñkvīā* L 269, 270, Q 119; *reñkvia* Q 121; **veestapel:** *vistāpāl* L 413; *viāstā.pāl* L 312, 363, 366, 415, Q 96c; *viāstā.pāl* K 358, L 314, 364, 422, Q 7; *vejstā.pāl* P 53; *viāstōpāl* K 318; *viāstōpāl* K 314; **rundveestapel:** *rōntvīstāpāl* P 44; **stalvee:** *stalvēā* K 317a; **beesten:** *bēstā* L 164, 165, 329, 331, 332, 373, 427, Q 20, 90, 176a, 178, 180; *bēāstā* K 278, L 426; *bestā* L 312, 352, 353, P 46, 188, Q 73, 162; *bestā* P 222; *bjeāstā* K 278, L 286; *bejstā* Q 72; *bestā* L 265, Q 77, 78; *bīstā* L 270, 289*, 314, 372, 413, 416, P 45, 55, 176, 218, Q 2, 94b, 95a, 187a, 193, 198b; *bīāstā* K 358, L 290, 295, 296, 314, 317, 318b, 322, 330, 358, 359, 361, 362, 367, 368, 377, 420, 422, P 48, Q 7, 10, 11, 12, 95, 97, 111; *bistā* K 358, 359, 361, 361a, L 317, 360, P 49, 50, 51, 54, 55, Q 3a, 4, 72a, 96c, 198b; *biāstā* K 316, 353, 357, L 282, 315, 316, 318b, 371, 422, 424, P 44, 48, 50, 58, 107a, 174, 176, Q 6, 7, 12, 14, 197; *bjāstā* K 315; *bjeāstā* K 318; *beā* Q 80; *besā(n)* Q 76; **koebeesten:** *kubēstā* Q

84, 167, 168; *kuybēstā* L 322a; *kuībēstā* Q 94; *kōbēstā* L 0427; *koūbēstā* Q 175, 179; *kqūbēstā* Q 179; *kqūybēstā* Q 153; *kubestā* Q 77, 155, 162, 163, 169, 182, 241, 242; *kuībēstā* Q 181; *koūbestā* P 192, 195, 197, 223, Q 160, 165, 166; *koūybēstā* P 119, 186; *kqūybēstā* P 121; *keūbestā* P 187, 188, Q 156; *kābestā* P 219; *kybestā* Q 96d; *kōbestā* Q 207; *koūbestā* P 177; *kqūbestā* P 120; *kaūbestā* P 177; *kāybēstā* Q 156; *kuj. bīstā* P 46; *kōbīstā* Q 188; *koūbīstā* P 224; *kqūbīstā* P 214; *kubīstā* L 269; *kuībīstā* P 47; *kū. iəbīstā* L 356; *kqūbīstā* P 180; *kqūbīstā* P 177a; *kqūbīstā* P 117; *kābīstā* P 113, 115, 173, 174, 175, 176, 178, 179, 182, 218, 227; *kāībīstā* P 180; *kuībīstā* P 48, 49; *kqūbīstā* P 172; *kābīstā* P 176a; *kōbīstā* Q 2; *koūbīstā* Q 2a, 71; *koūybīstā* P 52; *kqūbīstā* Q 2; *kqūybīstā* P 118a; *kqūbīstā* Q 2; *kubēsā* Q 77; *kubēsā* Q 154; *kybēsā* Q 158; *koūybēsā* Q 164; *koūybēsā* Q 157; *kqūybēsā* Q 79; *kuybēsā* Q 75, 79a, 80; *kaūybēsā* Q 161; *kōbīstā* L 423; **rundsbeesten:** *rōnzbiūstā* P 167; **rindsbeesten:** *renzbestā* Q 168a; *renzbestā* Q 171; *rensbīestā* Q 13; *renzbīstā* P 214; *renžbīstā* L 423; *renzbīstā* P 56; *rendzbīstā* P 213; **koeien:** *kyj* L 270; *kūj* L 322; *kqū* P 58, Q 156, 174, 178; *kqū* Q 74; *kqū* P 188; *kqū* L 430; *kqū* Q 193; *kej* P 57; **koestal:** *koūjstāl* P 184; *kōstāl* Q 91; *kustāl* L 282, Q 155, 177, 182, 240; *kuustāl* Q 157a; *kōstāl* Q 87, 172; *kostāl* Q 78; *kqstāl* P 220; *kqstāl* P 118; **stal beesten:** *stāl biastā* P 50.

1.2 STUKS (VEE)

(N 3A, 2)

[Een boer heeft 10, 12, 14 enz. stuks vee.]

stuk (vee): *stōk* L 373, 382, 386, 422, P 50, 51, Q 9, 77, 179, 198b, 207; *štōk* Q 35, 112a, 117a,

119, 198b; *stōk* L 320a, 371, 424, Q 9, 11, 197, 203a; *štōk* L 383, Q 204a, 209; *stēk* Q 72a; *stēk* Q 72; *stek* L 368b, Q 3a; **stuks (vee):** *stōks* K 353, 361a, L 268, 269, 289*, 312, 314, 322, 362, 373, 413, 0426, Q 71, 78, 95a, 96c, 187a; *štōks* L 295, 426, Q 98; *stōks* L 270, 288a, 374, 377, Q 94b, 96d, 197; *štōks* L 325, Q 97, 99*; *stēks* P 54; **beesten:** *bēstā* L 329, P 176, Q 180; *bestā* P 46, Q 162; *bestā* L 265; *bīestā* L 286; *bīstā* L 269b, 271, 290, 312, 330, 382, P 45, 48; *bīstā* L 289*, 314, 371a, P 176, Q 2, 33; *bīstā* Q 198b; *biastā* K 317, 357, L 282, 316, P 44, 48, 174; *bīstā* K 358, L 317, 318b, 355, 360, 420, 423, P 49, 55, Q 4; *besā* Q 76; **einden:** *eīndā* L 211; *eīndār* L 416; *ēndā* L 163a; *ēndā* L 164, 165, 214, 214a, 215, 217, 245b, 246a; *enjār* L 321, 326; *enjā* L 318b, 374; *enjār* L 420; **koeien:** *kūj* Q 158; *kyj* L 270; *kqū* Q 193, 198b; *kqū* Q 33; *kqū* Q 117a; *kqū* Q 156; *kej* L 360; **koebeesten:** *kūbestā* Q 176; *kōabēstā* Q 78; *kqūbēstā* Q 93; *kāybēstā* Q 156; *kaūbestā* P 177; *kubīstā* L 270, 295; *kobēsā* Q 80; *kubēsā* Q 77; **staarten:** *stārtā* L 159a; *stert* Q 7; *štert* Q 111*; **staartjes:** *štertjās* L 332; **melkkoeien:** *mēlkkū* L 369; **spier:** *špīr* Q 111; **spier beesten:** *špīr bīstā* L 432; **krakken:** *krakā* Q 97; **dieren:** *dērā* Q 211.

1.3 RUND (kaart 2)

(L 6, 22; L 42, 12; S 30; S 49; Wi 6; monogr.)

[Holhoornig, herkauwend zoogdier dat om zijn vlees en melk en ook wel als trekdier gehouden wordt.]

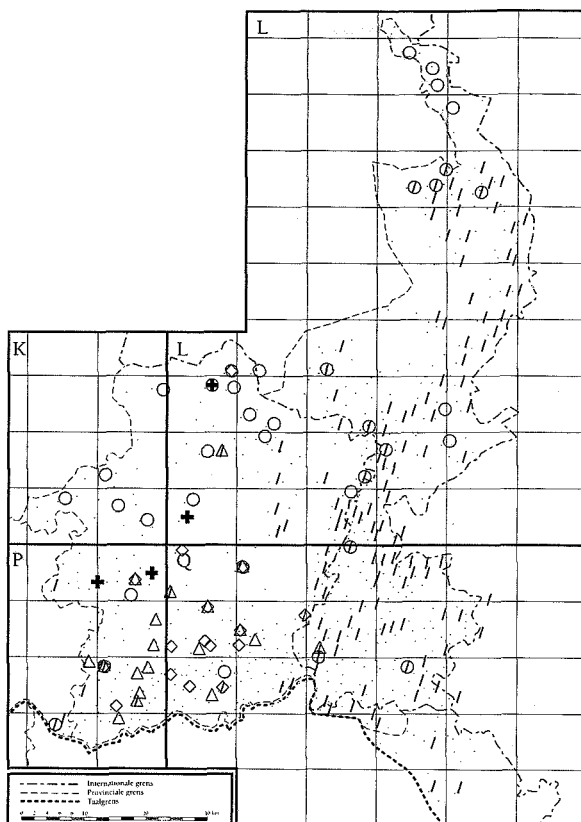
rund: *rōnt* K 278, 315, 353, 360, L 159a, 164, 165, 191, 209, 210, 212a, 217, 282, 286, 313, 316, 317, 354, 358, 413, P 176, 211, Q 3, 158, 203; *rōntj* L 329; *rōntjt* Q 14; *rōnj* L 372; *rōnt*

Afb. 1. Rundvee

Kaart 2. RUND

- / rindje
- rund
- △ koebeest
- ◇ rindsbeest
- ⊕ rundsbeest

K 315, 353, 358, L 316, Q 187; *rōntj* L 289, 321, 378, 385; *runt* P 58; *rynt* L 312; *ryntj* L 419; **rind**: *rent* L 209, 210, 211, 212a, 213, 215, 216, 216a, 217, 244a, 245, 245a, 246, 246a, 248, 249, 250, 269, 271, 289, 319, 355, 372, 387, 417, P 47, 176, 210a, 211, Q 95, 96a, 97, 98, 99, 101, 102, 103, 104a, 105, 111, 178, 196, 198, 253; *renjt* L 387, 427, Q 207; *rentj* L 288, 289, 290, 291, 298, 299, 300, 321, 323, 325, 326, 327, 328, 330, 331, 333, 374, 377, 378, 381, 382, 387, 425, 426, 429, 431, 434a, Q 7, 14, 16, 20, 21, 22, 27, 29, 32, 32a, 33, 110, 207; *renjtj* L 290, 291, 323, 333, Q 29, 30, 33; *reñt* L 266, Q 207; *reñkt* L 267; *reñk* L 268, 295, 296, 297, Q 113, 116, 117b, 118, 121, 202, 203, 204a, 208, 253; *rēnt* L 215a, Q 88, 95, 98, 179, 187, 188, 198, 199; *rē.nt* Q 200, 247, 247a; *rentj* L 291, 382, 432, Q 20; *rējnt* Q 12; *rēant* Q 88, 187, 253, 279; *rēanjntj* Q 30; *re.njtj* L 318b; *rent* L 355, 366, 418, 434, P 174, Q 2, 99, 162, 198, 253; *renjt* L 368, 422, Q 9; *rentj* L 368, 379, 380, 420, 426, 430, Q 19a, 32; *renjtj* L 432; *reñk* Q 222; *reñt* Q 2, 19, 95; *reñtj* Q 19; *rēntj* Q 19; *rēant* Q 284; *reñt* L 372, 416, 422, Q 9, 12, 284; *reñjt* Q 33; *reñntj* L 360, 429; *reñntj* Q 20; *riant* L 421; *reñš* L 423; *reñdər*

(mv.) Q 99; *renjar* (mv.) L 290; *reñər* (mv.) Q 111; *rēndər* (mv.) Q 196; *reñər* (mv.) Q 10; *rensər* (mv.) Q 10; **rindje**: *rentjə* L 360, Q 34; *rentšə* Q 196; *rēntjə* Q 284; *rentjə* L 360; *renšə* Q 10, 12; *renskə* P 186; **rundsbeest**: *rōnsbīst* L 414; *rynsbīst* P 50; *rōntsbīst* L 312; *rōnsbīs* P 57; **rindsbeest**: *rentsbjēst* L 282; *rensbīst* P 183; *rensbīat* P 176; *rentsbist* P 176; *rensbist* Q 71; *rēnsbist* Q 3; *rensbēs* Q 78, 79a; *reñtšbēs* P 80; *rensbes* Q 77, 156, 160; *reñsbējs* Q 83; *rensbīs* Q 88; *reñsbēs* Q 162; *rēnsbīs* P 55; *rentsbīs* Q 3; *reñtšbīsən* (mv.) Q 1; **rindsvee**: *rentsvī* Q 95; *rensvi* Q 95; **koe**: *ku* L 312; *kuŋ* L 314; *kōj* P 195, Q 1, 33; *kōi* L 314; *kā* P 171; **koebeest**: *kōjbīst* Q 71; *kābīst* P 176; *kōbīst* P 176; *kōbīst* P 172; *kōjbīst* L 355, P 55; *kōjbīst* Q 95; *kubes* Q 89, 167; *kōjbēs* P 121, 188; *kōbes* P 186, 189; *kaubēs* P 184, 188; *kubējs* Q 83; *kōjbēs* Q 79; *kōjbēs* P 120; *kōjbēs* P 188; *kōjbīs* Q 3, 71; *kōjbīs* P 219; *kōjbīs* Q 2; **koevee**: *kōjvīə* Q 111; **vee**: *vēə* P 50; *vīə* L 312, 354; **beest**: *bēst* L 313; *bēs* Q 162; *bjēst* L 286; *bēst* L 215, 248; *bīst* L 314, 353; *bīst* L 245, 246, 355; *bist* K 316, P 56; *bīəs* P 219.

1.4 JONG VAN EEN RUND

(N 3A, 4)

jong: *jōŋ* K 317, L 211, 266, 270, 286, 288a, 289*, 290, 295, 362, 373, 413, 423, 427, P 50, Q 4, 180, 198b, 211; *joŋ* L 164, 165, 268, Q 96d; *jōŋə* L 426; *jōŋŋ* Q 7; *juŋ* L 371a; *jōŋk* K 358, 361, L 268, 269, 316, 318b, 320a, 322a, 326, 332, 360, 377, 382, P 55, Q 3, 77, 156, 162, 187a; *jōŋk* K 358, 361a, L 265, 270, 312, 371, 372, P 51, Q 76; *jōŋk* L 163a, 269b, 373, Q 94b, 162; *jōŋŋk* L 416; *juŋk* P 45, 49, 54, 213, 218, Q 72a, 78; *jūŋk* P 177; **kalf:** *kalf* K 278, L 270, 282, 312, 314, 317, 325, 329, 330, 332, 355, 360, 368b, 369, 372, 374, 383, 420, 424, 430, P 107a, 176, 188, 213, 222, Q 3a, 9, 12, 33, 72, 78, 80, 95, 95a, 111, 111*, 113a, 117a, 119, 156, 158, 176a, 178, 179, 193, 197, 197a, 198b, 204a, 207, 209; **kalfje:** L 269, 331, Q 11, 71; **mutten:** *mōtə* L 314, P 48, Q 2; **kind:** *kēnt* Q 99*; *kētənt* L 432; **dochter:** *dōxtər* P 50, Q 2, 94b, 97, 112a, 198b; **zoon:** *zōn* Q 97; *zōŋn* P 50; **rind:** *reŋnt* L 0426; **rindje:** *rentə* L 381; **vaars:** *vērs* L 422, Q 3; **pink:** *peŋk* L 374; **knopper:** *knupər* K 357.

2. SOORT EN HERKOMST

2.1 WILDE KOE

(N 3A, 3a; monogr.)

[Koe van onbekende of niet erkende afstamming. Bedoeld wordt een koe waarvan het ouderpaar niet bekend is of waarvan de afstamming niet is geregistreerd.

Zie voor de fonetische documentatie van [*koe*] het lemma KOE (3.3.1).]

wilde koe: *weldə* [*koe*] L 209, 210, 211, 212a, 214, 214a, 215, 216, 216a, 217, 244a, 245a, 245b, 24a, 266, 268, 269b, 271, 295, 371a, 413; *weljđjə* ~ L 289*; *weldj* ~ L 318b; *weltj* ~ L 288a; *welə* ~ K 357; *welj* ~ L 290, 317, 320a, 321, 322, 322a, 325, 326, 330, 331, 332, 360, 371, 372, 373, 383, 422, 427, 430, Q 20, 95; *wel* ~ K 358, L 282, 286, 295, 312, 314, 316, 368b, 420, P 44, 46, 48, 50, Q 2, 3, 9, 11, 76, 80, 93, 94b, 96c, 97, 98, 99*, 111, 111*, 112a, 117a, 156, 180, 197, 198b, 204a, 207, 211; *weldə* ~ L 163a, 164, 165, 265; *wēaldə* ~ L 159a; *wel* ~ Q 94b, 187a, 193, 198b; *wel* ~ Q 12, 179; *wilj* ~ L 369; *wil* ~ L 416, P 188; Q 71, 72a, 162; *wil* ~ Q 2; *wəl* ~ Q 72; *wəl* ~ K 361, P 50, 51; **wilde:** *weldə* L 270; *welt* L 211, P 49; *welj* L 382, 424, Q 113a; *wəlt* K 361a; *wəl* P 51; **wild beest:** *wul biəst* P 58; **wilde vaars:** *welj vērs* L 372; **wild soort koe:** *welj sōrt* [*koe*] Q 7; **vreemde koe:** *vremdə* [*koe*] K 317, Q 96d; *vrəmdə* ~ Q 158; *vrēəm* ~ Q 119; *vrējm* ~ L 423; **gewone koe:** *gəwōn* [*koe*] Q 98; *gəwūən* [*koe*] L 269; **geen stamboekkoe:** *gejŋ stambōk* [*koe*] L 420; *gejŋ* ~ L 0426; *gejŋ* ~ Q 197,

203a; **koe zonder stamboek:** [*koe*] *zōndər stambūk* Q 156; **koe zonder papieren:** [*koe*] *zōndər pəpīrə* Q 98; **r-koe:** *er-[koe]* L 427; **niet ingeschreven koe:** *nī ɛŋgəšrēvə* [*koe*] Q 77; *nø ɛŋgəšxrēivə* ~ P 174; *ne ɛŋxəšxrēivə* ~ P 218; **niet ingeschreven:** *nī ɛjŋgəšxrēivə* P 54; **koe:** [*koe*] L 269, 270, P 45, 176, Q 198b, 209; **zonder origine:** *zōndər ɔrigin* P 222; **zonder stamboom:** *zōndər stambuəm* P 107a; **geen soort:** *gūn sōət* P 55; **onbekende:** *ɔnbəkendə* L 270; **gebas-taardeerde:** *gəbāstərdēardə* Q 78.

2.2 HALFBLOED

(N 3A, 3b)

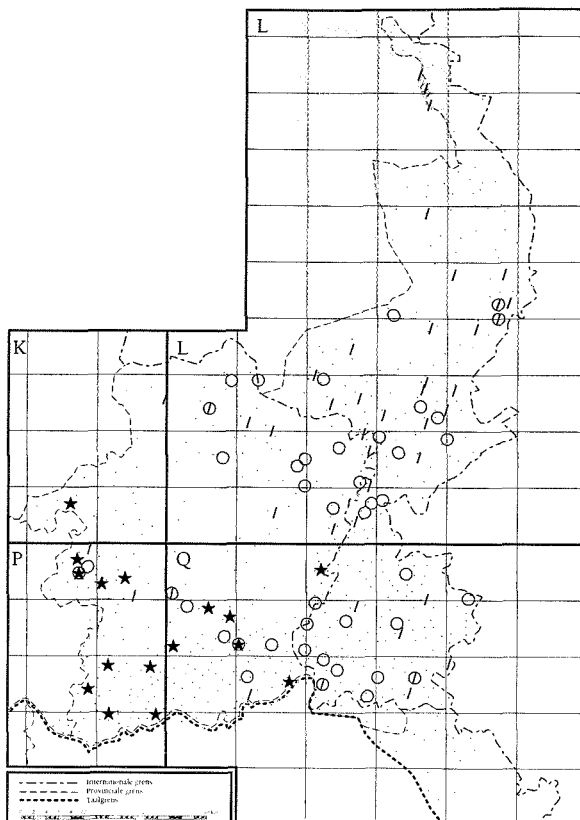
[Koe van gedeeltelijk bekende afstamming. Bedoeld wordt de koe waarvan één der ouders onbekend is — dit betreft meestal de vader — of waarvan één der ouders niet is opgenomen in het stamboek.

Zie voor de fonetische documentatie van [*koe*] het lemma KOE (3.3.1).]

halfbloed: *halfblut* K 358, L 164, 165, 314, P 50, 58; *halfbluət* L 211, P 49; *həfblūt* Q 158; *həvblūt* Q 180; *aləfbluət* Q 2; *halfblöt* L 266, 268, 269, 269b, 270, 271, 288a, 295, 316, 318b, 321, 322a, 326, 330, 331, 332, 371a, 382, 383, 420, 0426, Q 198b; *həfblöt* L 360, 373, Q 97, 111*; *həvblöt* L 416; *həəfblöt* Q 96c; *həfblöt* Q 204a; *həəfblöt* Q 204a; *halfblōət* L 369; *əvfbloət* L 420; *həvfbloet* L 317; *halfbloyt* P 45; *alvbloət* Q 2; *həfblot* Q 211; *haləvbloyt* P 51; *həvfbloyt* Q 20; **half wilde:** *haləf wəlt* K 361a; *həvfwelj* Q 7; *əvfwelj* L 424; *haləfwel* Q 71; **half wilde koe:** *halfwel* [*koe*] L 286, P 48; **halve stamboekkoe:** *həiv stambōk* [*koe*] L 372; **half stamboek:** *half stambōk* L 371; **halve koe:** *half* [*koe*] L 312; **half ras:** *half ras*: P 107a; **half ingeschreven:** *half ɛŋgəšxrēvə* P 51; **half registratie:** *həf rɛgɛstrāsi* Q 112a; **stamboekkoe:** *stambōkku* L 269; **goede koe:** *gūj* [*koe*] Q 179; **goed beest:** *gūj biəst* P 55; **koe met papieren bij:** [*koe*] *met pəpīrə bi* Q 209; **koe zonder papieren:** [*koe*] *zōndər pəpīrə* Q 98; **registerkoe:** *rɛgɛstər* [*koe*] L 163a, 427, Q 33, 113a; *regɛstər*~ Q 111, 111*; **r-koe:** *er-[koe]* L 159a, Q 197; **koe met register:** [*koe*] *met rɛgɛstər* L 372; **ingeschreven koe:** *ɛŋgəšrēvə* [*koe*] Q 77; *ɪŋgəšrēivə* [*koe*] Q 156; **geen doorfokte koe:** *gejŋ dōrfoktə* [*koe*] Q 95; **koe van de moeder:** [*koe*] *van də mudər* Q 96d; **gekruiste koe:** *gəkrōstə* [*koe*] K 357; *gəkrōzdə* [*koe*] P 222; **gecontroleerde koe:** *gəkōŋtrōlērđə* [*koe*] Q 72a; **nog gecontroleerde koe:** *nəx gəkōŋtrōlērđə* [*koe*] L 282; **controlekoe:** *kōŋtrōlə* [*koe*] L 322; **ardens koetje:** *ardens kōjka* Q 80; **koe:** [*koe*] L 270, P 176, Q 3a; **bas-taard:** *bastərt* L 289*, 320a; **van eigen kweek:** *van ɛjgə kwək* K 278.

Kaart 3. STAMBOEKKOE

- / volbloed(-)
- stamboekkoe
- ★ ingeschreven koe

2.3 STAMBOEKKOE (kaart 3)

(N 3A, 3c; monogr.)

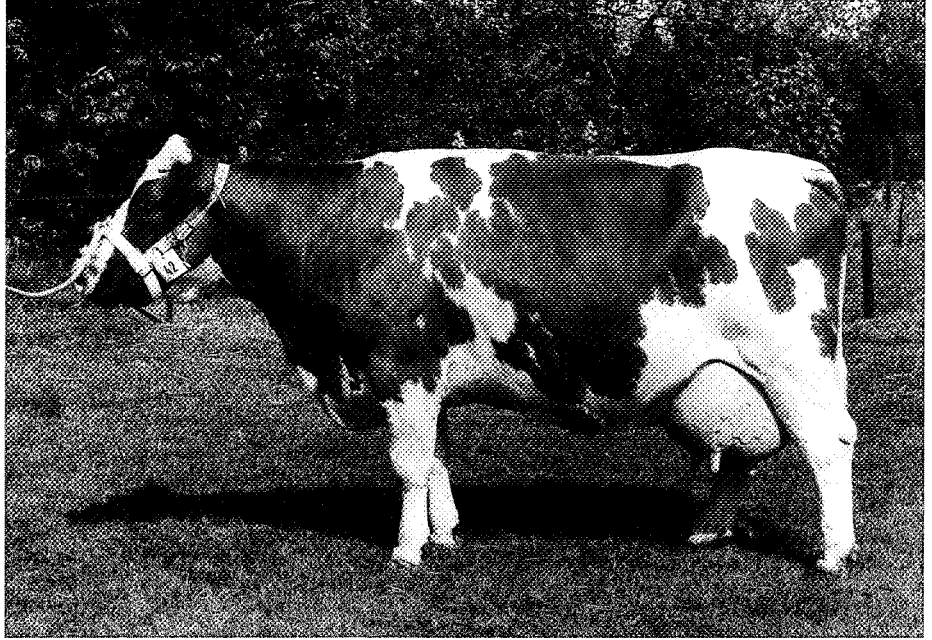
[Koe van geregistreerde afstamming. Zie ook de toelichting bij het lemma KOE VAN GEREГИSTREERDE AFSTAMMING in WBD I.3, blz. 330.

Zie afbeelding 2.

Zie voor de fonetische documentatie van [koe] het lemma KOE (3.3.1.)]

stamboekkoe: *stambuk*[koe] L 265, 282, 286, 361, P 46, 48, Q 2, 72a, 77, 176a; *stambük*~ L 314, Q 187a; *stambyk*~ Q 93; *stambök*~ L 269, 289, 362, 368b, 372, 374, 377, 420, 0426, Q 94b, 96c, 117a, 197, 198b, 203a, 204a; *štambök*~ L 270, 325, 329, 383, 426, 432, Q 33, 99, 111; *štembök*~ Q 193; *stamböyk*~ L 369; *stamböäk*~ L 420; *stambök*~ Q 96d; *stambok*~ Q 76; *stambök*~ L 355; **stamboekbeest:** *stambukbist* P 51; **koe met stamboek:** [koe] *mēt stambök* L 372; **koe van stamboek:** [koe] *van stambök* L 360; **koe uit het stamboek:** [koe] *ūt at stambök* L 422; **stamboekvee:** *stambök.vī* L 423; *stambök.vī* L 413; **stamboek:** *stambök* L 371, 373, Q 94b; *štambök* L 290, Q 35, 113a; *stambok* K 358; **stamkoe:** *stam*[koe] K 361a, L 312, 424; **stam-**

beest: *stambās* Q 7; *stambijās* K 357; **stamvee:** *štamvīā* Q 119; **koe ingeschreven in de keurboek:** [koe] *egāšrēvā en dar kerbök* Q 209; **stamboomkoe:** *stambaum*[koe] Q 9, 11; **volbloed:** *vōlblut* K 278, L 164, 165, P 50, 58; *vōlblut* L 314; *vōlbluat* L 211; *vōlblūt* L 163a; *vōlblūt* Q 180; *vōlblūat* Q 2; *vōlblōt* L 266, 268, 269, 270, 271, 288a, 289*, 290, 295, 318b, 320a, 321, 322, 322a, 326, 330, 332, 371a, 373, 382, 416, 422, 427, Q 97, 111*, 112a, 198b, 204a, 207, 211; *vōlblōt* L 331; *vōlblōt* L 316; *vōblot* L 317; *vōblout* P 45; **volbloedkoe:** *vōlblōt*[koe] Q 95, 98; *vōlblōt*~ Q 198b; **ingeschreven koe:** *engāšrēvā* [koe] Q 72; *engāšxrēvā* ~ P 48; *engāšxrēvā* ~ Q 9; *ingāšrēvā* ~ K 353; *engāšxrēivā* ~ P 50; *ēiṅgāškrēivā* ~ P 188; *ēixāšxrēivā* ~ P 218; *ēiṅgāškrēivā* ~ P 222; *ēiṅgāšxrīvā* ~ P 54; *āngāšxrēivā* ~ P 174, 176; *ēṅgāšxrēvā* ~ P 44; *ēṅāšrēvā* ~ Q 77; *engāšrīvā* ~ Q 179; *ēṅgāšrēvā* ~ Q 78; *ēiṅgāšrēvā* ~ Q 71; **registerkoe:** *rāgestār*[koe] L 269b, 330; **s-koe:** *es*-[koe] L 159a, 430; **r-koe:** *er*-[koe] L 214, 214a, 215, 217, 245b, 246a, 430; **getekende koe:** *gātēkandā* [koe] Q 158; **prijskoe:** *prēis*[koe] Q 4; *prēs*~ Q 156; **prijksbeest:**

Afb. 2. Stamboekkie

prëjsbiäst P 55; **raskoe:** *ras[koe]* Q 156; **rasbeest:** *rasbiäst* P 107a; **gekeurde koe:** *gëkyärdä [koe]* Q 80; **koe met papieren:** *[koe] mät päpërä* L 360; ~ *më päpirä* L 312; ~ *met päpërä* Q 98; **klaskoe:** *klas[koe]* Q 198b; **doorgefokte:** *dörgäfoktä* Q 20; **koe bet een pedigree:** *[koe] be nä redägrëj* P 177; **zeverbeest:** *zëvärbīs* Q 2.

2.4 ROODBONTE KOE VAN HET DONKERRODE TYPE

(N 3A, 121a)

Zie voor de fonetische documentatie van *[koe]* het lemma KOE (3.3.1).]

donkerrode koe: *dönkärruj [koe]* L 312; *dönkälroj* ~ Q 78; *dönkälrij* ~ L 360; **donkerrode:** *dönkärröjā* P 49; *dönkälrujā* P 48; *dönkärrujā* L 269; *dönkärrujā* L 371a; *dönkärrujā* L 290; *dönkärröj* P 51; *dönkärröj* Q 162; *dönkälroj* Q 77; *dönkärruj* Q 99*; *dönkärröj* L 355, 383, Q 93; *dönkärrö* L 0426; *dönkälruj* L 371; *dönkälruj* Q 2; *dönkärruj* L 321, 422, P 213; *dönkälroj* Q 71; **donkerrood (bijvgl. nmw.):** *dönkärrüt* L 332; *dönkälrij* Q 204a; *dönkärrüt* L 268; *dönkälrijät* L 320a; **duisterrode:** *düstärroj* L 163a, 331; **donkerroodbonte:** *dönkärröjät* Q 97; **donkerbont (bijvgl. nmw.):** *dönärjbont* K 278; **donkerbruine koe:** *dönkärbrön [koe]* P 45; **donker (bijvgl. nmw.):** *dönkär* P 44; **roodbonte koe:** *rujät* [koe] Q 4; *rüätbontä* ~ L 270; **roodbonte:** *rujätbontä* Q

11; *rüätbontä* Q 111*; *rüätbontä* L 271; *rüjätbontä* Q 193, 197, 203a; *rujätbontä* Q 96d; *röjätbontä* Q 7; *rutbontä* Q 211; *rüätbontä* Q 111; *rübäbontä* L 422; *rujätbontä* Q 3a, 187a, 197; *rötbontjā* L 322a, 434; *röätbontjā* L 325, 377; *röjätbontjā* L 382; *röjätbontjā* L 326; *rutbontjā* L 318b; *rüätbontjā* L 330; *rutbontä* L 420; *rüjätbontä* L 416; *rüätbontjā* L 295; *rutbontjā* L 269b; *rüätbontjā* L 268; *rujätbontä* K 353; *rujätbontä* Q 198b; **roodbont (bijvgl. nmw.):** *röjätbont* L 164, 165; *röjätbont* L 159a; *röjätbont* Q 18, 35; *röjätbont* L 211; *rutbont* L 314, Q 96a; *rutbont* Q 95a; *rujätbont* L 282; *rüätbont* L 312, Q 72a; *röjätbontj* Q 20; *rüätbontj* L 322; *rutbont* Q 91; *röjätbontj* L 432; *röjätbontj* L 369; *rutbontj* L 266, 270; *rüätbontj* Q 119; **roodbont ras:** *rüätbont ras* Q 12; **rode koe:** *röj* [koe] P 55; *röj* ~ P 188, Q 72; *ruj* ~ K 317, 358, L 289*, 316, P 46, 218; *rüj* ~ L 372; *ruä* ~ Q 209; **rode:** *röjā* P 50; *röjā* Q 98; *röjā* P 54; *rujā* Q 2; *rujā* P 48; *röj* L 373, P 51; *röj* Q 9, 77, 80; *röj* K 361, Q 178, 180; *rüj* K 358, Q 198b; *ruj* L 317, 372; **scherprode:** *šërpröjā* L 430; **vlamrood (bijvgl. nmw.):** *vlamrüt* L 368b; **rosse:** *rösä* P 174; **bruin (bijvgl. nmw.):** *bröj* Q 95; *bröj* Q 2; *brän* P 218; **bonte koe:** *böntä* [koe] L 286, 423; **bonte:** *böntä* K 361a; **bont (bijvgl. nmw.):** *bönt* Q 3; *böntj* L 318b; **vale koe:** *väl [koe]* L 289; **hollands ras:** *hölants ras* K 357; **hollandse:** *hölantsä* P 107a; **vlaanderse koe:** *vlijändärsä* [koe] P 176; **westvlaams ras:** *wëstvläms ras* Q 179; **westvlaamse:** *wëstvlämsä*

P 222; *wes.vlōmsə* L 424; **kempische koe:** *kempasə* [koe] Q 158; *kempisə* ~ L 314; *kempašə* ~ P 177; **kempische:** *kempasə* Q 78; **maas-rijn-ijsseel:** *mās-rejn-ejsəlvē* L 295; **maas-rijn-ijsseel:** *mās-rejn-ejsəl* Q 112a; **maaslandse:** *mās-lantsə* Q 156; **vos:** *vps* L 360.

2.5 ROODBONTE KOE VAN HET ORANJERODE TYPE

(N 3A, 121b)

Zie voor de fonetische documentatie van [koe] het lemma KOE (3.3.1.)

oranjerode: *ōranjərujə* L 371a; *ōranjəroī* Q 93; **oranjerood (bijvgl. nmw.):** *ōranjərūt* L 422; **oranjebont (bijvgl. nmw.):** *ōranjəbont* L 270; **oranjeroodbonte:** *ōranjəruijbontə* Q 3a; **gele koe:** *gēəl* [koe] P 45; *gēl* ~ L 316; **gele:** *gēl* Q 9; *gēil* L 317; *gial* P 52, Q 2; **geelbonte:** *geiljbontə* Q 7; **rode koe:** *ruə* [koe] Q 209; *rōī* ~ P 55; *rūī* ~ L 286; *ruī* ~ K 317, 358, L 289*; *roī* ~ P 188; **rode:** *ruuə* P 48; *rūī* L 321, Q 198b; *ruī* P 107a, 174; *roī* Q 78; **roodbonte koe:** *rūətbontə* [koe] L 270; **roodbonte:** *rūətbontə* Q 111*; *ruijbontə* L 265, Q 187a, 197; *rutbontjə* L 318b; *ruijbontə* Q 96a; *ruətbontə* L 295; **roodbont (bijvgl. nmw.):** *rōətbont* Q 35; *rūtbtont* Q 95a; *rōi.bōnt* L 164, 165; *rūtbtont* L 266, 270; **bleekrode:** *blekroī* Q 178; *blekroī* Q 71; **bleke rode:** *bleikə roī* Q 162; *bliakə ruuə* P 48; **bleekrood (bijvgl. nmw.):** *blēakroat* Q 72; *blēikrut* L 371; **lichte rode koe:** *lɛxtə ruī* [koe] L 312; **lichte rode:** *lɛxtə rōjə* L 331; *lɛxtə roī* Q 77; *lɛxtə rōī* L 383; *lɛxtə rō* L 0426; *lɛxtə rūī* L 416; **lichtrode:** *lɛxtrūjə* Q 95; *lɛxtrūjə* L 269; *lɛxtrūə* L 290; *lɛxtrōī* L 163a; *lɛxtrij* L 360; *lɛxruqī* Q 99*; **lichtrood (bijvgl. nmw.):** *lɛxtrōt* L 282; *lɛxtrūt* L 268; *lɛxtrūət* Q 72a; *lɛxtrut* L 269b; **lichteroodbonte:** *lɛxtərrōjtbontə* Q 97; **vaalrode:** *vālrōjə* L 430, Q 98; *vālrūə* Q 111; *vālrōī* L 322, 322a; **vaalrood (bijvgl. nmw.):** *vālrōt* L 331; *vālrōət* L 382; *vālrut* L 362; **bruine koe:** *brān* [koe] P 218; **bruin (bijvgl. nmw.):** *brān* P 176; **donkerbruine:** *dōnkərbroījnə* Q 112a; **rosse:** *rōsə* L 420, Q 2; **ros (bijvgl. nmw.):** *rōs* L 372; **lichtbonte:** *lɛxtbontjə* L 326; **lichtbont (bijvgl. nmw.):** *lɛxtbont* K 278, L 211; *lɛxtbontj* Q 20; **bonte koe:** *bontə* [koe] L 423; **bonte:** *bontə* Q 2; *bōntj* L 318b; **vaalbonte:** *vālbontə* L 271; **vaalbont (bijvgl. nmw.):** *vālbont* Q 96c; *vōlbōnt* L 159a; **vale koe:** *vāl* [koe] L 289, 320a, 372; *vāəl* ~ Q 4; **vale:** *vōələ* P 54; *vāl* L 355; **vaal (bijvgl. nmw.):** *vāl* L 373, Q 204a; *vōl* P 51; *vial* P 49; **bleke:** *blīkə* K 358, P 44; **kempische koe:** *kempasə* [koe] P 176, 222, Q 158; **kempisch ras:** *kempas ras* K 357; **kempische:** *kempasə* Q 156; **kempisch (bijvgl. nmw.):** *kempas* Q 179; **kempenaar:** *kempənēr* Q 162; **vlaanders ras:** *vlaŋdars ras* K 353; **ardens (bijvgl. nmw.):** *ardəns* Q 80; **vos:** *vus* Q 119.

2.6 BONTE KOE MET RODE KOP

(N 3A, 123a)

[Zie voor de fonetische documentatie van [koe] het lemma KOE (3.3.1.)]

roodkop: *rōi.kop* L 163a, 282, 383, 0426, P 177, Q 77, 112a; *rōətkop* L 382; *roətkop* L 312; *rōijkop* P 51; *rouətkop* L 369; *ruotkop* Q 99*; *rūt kop* L 266, 268, 286, 372, 416; *rutkop* Q 96d, 71; *rūətkop* L 269, 270, 271, 312, 321, P 45, Q 72a; *ruuətkop* P 48; *rūd kop* L 422; *rūijkop* L 422, P 107a; **rode kop:** *rōjə kop* L 430; *roīə kop* Q 72; *rūjə kop* K 358; *ruəkop* K 357, Q 111; *rōəjə kōp* Q 7; **roodkopje:** *ruokōpkə* L 420; **koe met een rode kop:** [koe] met *enə rūjə kop* L 269b; **bonte koe met (een) rode kop:** *bontə* [koe] met *ən rujə kop* Q 198b; *bontə kōj* met *rujə kop* Q 3a; *bontə kōj* met *rūjə kop* L 371a; **bonte met een rode kop:** *bōntə met ənə rūə kop* Q 209; **witte koe bet een rode kop:** *wetə* [koe] *bənə rōjə kop* P 55; **rode met schimmelkop:** *rū* met *šōmallkop* Q 204a; **vossenkop:** *vusəkop* L 331; **blaarkop:** *blōrkop* L 360; **rode bles:** *ru bles* Q 211; **roodbonte koe:** *rūətbontə* [koe] L 270; **roodbonte:** *rūtbontə* Q 95; *rūtbtontə* Q 113a; *ruijbontə* L 317; **roodbont (bijvgl. nmw.):** *rōtbont* K 353; **bonte koe:** *bontə* [koe] P 46, Q 93; *bōntə* ~ L 164, 165; **bonte:** *bontə* Q 11; *bontjə* L 371; **witbont (bijvgl. nmw.):** *wetbont* Q 9; **lichtbonte:** *lɛxbontə* Q 97; **rode:** *rōī* L 326, 355; *roī* Q 9; **bleke:** *blīkə* P 44; **gespikkelde:** *gəspīkaldə* Q 80; **spikkel:** *spekəl* Q 4; **geplekte:** *gəplɛktə* L 316; **geplekkerde koe:** *gəplɛkərdə* [koe] P 218; **oostvlaamse koe:** *ōs.vlamsə* [koe] Q 179; **schecke (d.):** *šek* Q 119; **bloem:** *blīm* Q 4.

2.7 LICHTBONTE KOE

(N 3A, 123b)

[Zie voor de fonetische documentatie van [koe] het lemma KOE (3.3.1.)]

lichtbonte koe: *lɛxtbontə* [koe] Q 4; *lɛxbontə* ~ L 269; *lɛxtbōntə* ~ P 55; *lijtəbōntə* ~ Q 209; **lichtbonte:** *lɛxbontə* Q 11; *lɛxtbontə* L 355, Q 3a; *lɛxbontə* Q 111; *lɛxtbontə* L 371a; *lɛxtbontjə* L 371; *lɛxtbontjə* L 322a; *lɛxbontjə* L 382; *lɛxbōntə* Q 99*; *lēgbōntə* L 271; *lēgbōntə* Q 96d; **lichte bonte:** *lītə bōntə* Q 204a; **lichtbont (bijvgl. nmw.):** *lɛxtbont* L 282; *lɛxtbōnt* L 286; *lɛxtbunt* L 420; *lɛxbunt* K 357; *lɛxtbont* L 270; **bonte koe:** *bontə* [koe] L 268; *bōntə* ~ L 312, P 46, Q 72a, 77, 93; *bōntə* ~ Q 198b; *bōntjə* ~ L 432; **bonte:** *bontə* P 51, Q 78; *bōntə* L 422, Q 9; *būntə* L 416; **lichte koe:** *lɛxtə* [koe] L 0426; **lichte:** *lɛxtə* L 316, Q 95; *lɛxtə* L 269b, 317; **licht (bijvgl. nmw.):** *lɛxt* Q 112a; **witte:** *wetə* Q 96c, 180, 187a; *wetə* Q 71; **halve witte:** *haləvə wet* L 164, 165; **vale koe:** *vāl* [koe] L 332; *vōəl* ~ K 278; **vaalrode:** *vālrōj* Q 7; **lichtrode:** *lɛxtrūj* L 321; **lichte rode:** *lɛxtə rōī* L 326; **bleke koe:**

blikə [koe] P 45; *bliəkə* ~ P 48; **bleke**: *blikə* K 358; **bleekwit**: *blēkwī* Q 72; **heel rode**: *hil ruaj* Q 2; **kleerode**: *klīa.rro.ī* P 222; **gekleurde koe**: *gəklørda* [koe] L 372; **bloem**: *bləm* Q 158; **gepleklerde koe**: *gəpləkərda kā* P 218; **geplek-kerde**: *gəpləkərda* Q 156; **geplekte**: *gəplektə* P 50; **gespikkelde**: *gəspekəlda* Q 80.

2.8 RODE KOE

(N 3A, 124)

[Zie voor de fonetische documentatie van [koe] het lemma KOE (3.3.1).]

rode koe: *rōjə* [koe] L 163a, 164, 165; *rōj* ~ K 353, L 318b, 329, 332, P 54, 55, Q 11, 93, 158, 179, 198b; *rōuaj* ~ K 278; *rōaj* ~ L 322; *rōə* ~ Q 33; *rō* ~ L 0426, 430; *roj* ~ Q 72, 77, 78, 156, 162; *rūaj* ~ L 270; *rūə* ~ L 290, Q 111*, 207; *ruə* ~ Q 204a; *rūjə* ~ L 269, P 45; *rūj* ~ L 268, 270, 286, 295, 368b, 371a, 372, 423, Q 4, 72a, 193; *ruj* ~ K 358, L 312, 316, 422, P 46, 174, 176, 218, Q 3a, 96d, 198b; *ru* ~ Q 211; *rū* ~ Q 204a; **rode**: *rōjən* L 373; *rōajə* Q 35; *rōaj* L 373, 382, Q 7; *rūjə* L 269b, Q 95; *rūajə* L 271; *rujə* Q 9; *ruuajə* L 282; *ruuə* P 48; *ruə* K 357, P 44, Q 111; *ruaj* Q 2; *rōj* K 361, L 314, 331, 355, P 51, 177, 222, Q 156, 162; *roj* Q 178, 180; *roj* K 361a, P 49, 51, Q 9, 80; *ruoj* Q 99*; *rōj* Q 71; *rūj* K 358, L 312, 321, 416, 422, P 107a, 213, Q 187a, 197, 198b; *ruj* L 317, 371, 420, Q 96c; **rood** (bijvgl. nmw.): *rōt* L 369, Q 112a; **vurig rode**: *virex ruj* Q 2; **roodbont** (bijvgl. nmw.): *rūtboŋkt* L 266; **ganse rode**: *gansə rōj* L 326; *gansə rūj* L 265; **rosse**: *rōsə* P 176; **vos**: *vōs* L 360, Q 4.

2.9 RODE KOE MET GEHEEL WITTE KOP

(N 3A, 125a)

witkop: *wetkōp* K 278, 353, 357, 358, 361, L 159a, 163a, 164, 165, 265, 266, 268, 269, 269b, 270, 271, 282, 286, 289, 290, 295, 312, 314, 316, 317, 318b, 320a, 321, 322, 322a, 325, 326, 329, 330, 331, 332, 355, 360, 368b, 369, 371, 371a, 372, 373, 377, 382, 416, 420, 422, 423, 424, 0426, 430, 434, P 44, 45, 46, 48, 49, 50, 51, 58, 107a, 174, 176, 177, 188, 213, 218, 222, Q 2, 3, 4, 9, 12, 33, 72a, 77, 78, 80, 95, 96d, 97, 98, 99*, 111, 112a, 156, 158, 162, 176a, 178, 179, 187a, 193, 197, 198b, 204a, 209; *wetkōp* Q 71, 72; *witkōp* Q 198b; **witte kop**: *wetə kōp* K 317, Q 11; *wētə kōp* P 55; **rode witkop**: *rōjə wetkōp* L 427; *rūjə witkōp* Q 198b; **witkopse rode**: *wetkōpsə rōaj* Q 7; **rode blaarkop**: *rōjə blōrkōp* L 383; **blaarkop**: *blōrkōp* L 372; **witblaar**: *wet-blār* L 318b; **begijnenkop**: *bəgēnəkōp* P 222; **rode koe**: *ruj kōj* K 358.

2.10 RODE KOE MET WITTE KOP EN RODE VLEKKEN OM DE OGEN

(N 3A, 125b)

blaarkop: *blōrkōp* L 269, 270, 321a, 325, 332, 373, Q 33, 112a; *blōrkōp* L 163a, 164, 165, 268, 290, 314, 371a, 382, Q 72a, 95a; *blōarkōp* Q 12; **rode blaarkop**: *rōjə blōrkōp* L 331; *rujə kōp* Q 198b; **gebrilde rode blaarkop**: *gəbreldə rōjə blōrkōp* L 383; **blaar**: *blār* K 357, P 45, Q 111; *blōr* L 266, 270, 271, 321, 322a, 369, 373, 0426, P 222, Q 97; *blōar* L 360; *blōr* K 278; *blōr* Q 77; *blōr* Q 179; *blōar* P 55; *blōr* L 422; **blaartje**: *blōrkə* L 420; **roodblaar**: *rūtblār* L 268; *rūtblōr* Q 95; **rode blaarkoe**: *rōj blōrkō* L 326; **witkop**: *wetkōp* L 265, 286, 316, 317, 368b, P 48, 51, 96d; **rodoger**: *rōtōgər* Q 180; **blauwe oger**: *blauə ougər* Q 7; **geplekte kop**: *gəplektə kōp* L 312; **vlekkoe**: *vlekkōu* L 430; **bles**: *bles* L 423; **brilkop**: *brelkōp* L 332; **witte met een bril op**: *wetə mēt nə brōl op* L 355; **roodbonte**: *rujboŋtə* Q 3a; **rode koe**: *ruj kōj* P 46; *rōj kōu* Q 93.

2.11 ZWARTBONTE KOE

(N 3A, 126)

[Zie voor de fonetische documentatie van [koe] het lemma KOE (3.3.1).]

zwarte koe: *zwartə* [koe] L 0426; *žwartə* ~ L 295; *zwatə* ~ P 55, 218, Q 156; *šwatə* ~ Q 117a; *zwetə* ~ K 317; *zwetə* ~ K 358, P 46; **zwarte**: *zwartə* L 269b, 321, 355, 373, 416, Q 9, 12, 95; *zwatə* P 176, Q 2, 71, 72, 178, 180; *zwetə* P 45; *zwetə* K 358, P 48; **zwartbonte koe**: *zwartboŋtə* [koe] L 282, Q 93, 98; *zwartboŋtə* ~ Q 4; *zwartboŋtjə* ~ L 332; *žwartboŋtjə* ~ L 430; *zwartboŋjtə* ~ L 371a; *žwartboŋjtə* ~ Q 198b; *zwartboŋtə* ~ L 268, 269, Q 11, 197; *zwartboŋtjə* ~ L 373; *šwartboŋtjə* ~ L 329; *žwartboŋjtə* ~ L 270; *zwartboŋtə* ~ L 164, 165, 362; *zwertboŋtə* ~ L 289*; *žwatboŋtjə* ~ Q 209; *zwartboŋtjə* ~ L 318b; **zwartbonte**: *zwartboŋtə* L 265, 316, 317, Q 3a, 95a; *žwartboŋtə* Q 7, 97, 111, 111*; *zwatboŋtə* Q 78; *šwatsboŋtə* Q 211; *zwartboŋtjə* L 318b, 320a, 322a, 427; *žwartboŋtjə* L 325, 330, 434; *zwartboŋtjə* L 377; *šwartboŋtjə* Q 33; *swartboŋjtə* Q 35; *zwartboŋktə* L 268, 295; *žwartboŋktə* L 290; *zwartboŋtə* L 271, 422, Q 197; *zwartboŋtə* Q 96d; *žwartboŋtə* Q 99*, 193; *šwartboŋtə* Q 204a; *šwatboŋtə* Q 113a; **zwartbuntə** L 420; **zwartbont** (bijvgl. nmw.): *zwartboŋt* L 159a, 314, 369, Q 18, 72a; *zwertboŋt* L 289; *šwertboŋt* Q 187a; *šwatboŋt* Q 207; *zwartboŋtj* L 382; *žwartboŋtj* L 331; *šwartboŋtj* Q 20; *zwartboŋk* L 266; *šwatsboŋk* Q 119; *zwartboŋt* Q 9; *zwertboŋt* K 278; *žwartboŋkt* L 270; *zwartboŋt* L 163a; *zwertboŋt* L 286; *zwartboŋtj* L 322; *zwartboŋt* Q 198b; **zwartwitte**: *zwatwetə* P 54, 107a; **witzwarte**: *wetzwatən* Q 77; **zwart geplekte**: *zwat gəplēktə* P 174;

zwart geplekkerde: *zwat ɣəpləkərdə* P 213, 222, Q 162; **moor:** *mūyr* L 423; **hollandse:** *hōlantəsə* K 357, P 80; **zwart hollands (bijvgl. nmw.):** *šwart hōlantəs* Q 112a; **friese koe:** *frīsə ku* L 269; **herfse koe:** *herfsə [koe]* Q 179; **herfse:** *hērfsə* Q 162; **roodblaar:** *rūətblōr* L 270; **bonte koe:** *bōntə [koe]* L 372, Q 204a; *bōnjtə* ~ L 432; *buntə* ~ L 420.

2.12 ZWARTBONTE KOE MET SCHERP GESCHIEDEN WITTE EN ZWARTE BANEN

(N 3A, 127)

lakenvelder: *lākənveldər* L 159a, 163a, 268, Q 95, 99*, 193, 211; *lākənveldər* L 269, 270, 271, 290, 325, 332, 360, 377, 382, 427, Q 98, 111, 112a; *lōkənveldər* Q 198b; **lakenvelderse:** *lākənveldərsə* L 326; **lakenveldse koe:** *lākənveldəsə ku* L 329; **lakenvelder koe:** *lākənveldər kō* Q 72a; **lakenvelderse koe:** *lākənveldərsə kō* L 422; **lakenveldse:** *lākənveldəsə* Q 35; **herfse koe:** *erāfsə kō* L 42a; **herfse:** *herfsə* P 177; **hollands ras:** *hōlantəs ras* Q 3a; **bonte hollander:** *bōntə hōljenjər* Q 7; **brabander:** *brōbendər* Q 77; **zwartwitte:** *zwatwītə* Q 180; **wit en zwarte koe:** *wet ɛn zwatə kā* P 176; **wit en zwarte:** *wet ɛjn zwatə* P 188; **witzwarte:** *wetzwatə* P 51; **wetswata** Q 2; **zwart gestreepte:** *zwat: gəstrēp.tə* P 222; **gestreepte:** *gəstrēp.tə* L 321; *gəstrēp.tə* L 331; *gəstrēp.tə* Q 78; *gəstrīb.də* Q 209; **gestipte:** *gəstīptə* Q 204a; **zwartgeplekte:** *zwatgəpləktə* P 49; *zwat: gəpləxtə* P 51; **geplekte koe:** *gəpləktə ku* Q 72; **geplekte:** *gəpləktə* P 45; *gəpləgdə* K 358, Q 9; **zwartbonte koe:** *zwatbōntə kōj* Q 93; **zwartbonte:** *zwartbōntə* L 316; *zwartbōntə* L 317, Q 197, 203a; *zwart: bōntə* Q 96d; **zwarte:** *zwartə* L 416; *zwetə* P 48; **bonte:** *bōntə* L 0426; **witstrank:** *wetstrānk* Q 156; **zwarthoppel:** *zwəthōpəl* P 46; **hoppele koe:** *hōpələ kōj* K 358; **gevlamde koe:** *gəvlamdə ku* L 383; **gebastaardeerde:** *gəbastardērdə* K 357.

2.13 BONTE KOE MET ZWARTE KOP

(N 3A, 128)

zwartkop: *zwartkōp* L 163a, 164, 165, 268, 271, 282, 295, 314, 316, 317, 321, 322, 332, 355, 369, 372, 377, 382, 383, 416, 420, 422, Q 3, 9, 12, 72a, 95, 96d, 197, 203a; *šwartkōp* L 270, 290, 430, Q 99*, 111, 111*, 193; *šwartkōp* Q 112a, 198b; *zwatkōp* P 49, 51, 54, 107a, 174, 176, 177, 213, 218, 222, Q 2, 77, 78, 156, 162; *šwat.kōp* Q 209; *šwatkōp* Q 204a, 207; *švertkōp* L 289; *šwetkōp* P 45; *zwētkōp* K 357, 358, P 48; *zwatkōp* Q 179; *zwētkōp* K 278; **moorkop:** *mōrkōp* L 269, 331, 332, Q 33, 94b, 95, 198b; *mēr.kōp* L 326; **moor:** *mēr* L 427; **zwarte moor:** *zwartə mōr* Q 7; **koe met een zwarte kop:** *ku met nə zwartə kōp* L 269b; **bonte koe met zwarte kop:** *bōnjtə kōj met*

zwartə kōp L 371a; **zwarte koe:** *zwartə kō* Q 4; *zwetə ku* K 358, P 46; **zwarte:** *zwartə* Q 198b; **zwartwitte:** *zwatwītə* Q 180; **bonte zwarte:** *bōntə zwartə* Q 3a; **bonte koe:** *bōntə kōj* Q 93; **witte koe:** *wetə ku* Q 72; **bles:** *bləs* Q 211; **verbasterd soort:** *vərbastərt sōrt* L 159a.

2.14 ZWARTE KOE

(N 3A, 129)

[Zie voor de fonetische documentatie van [koe] het lemma KOE (3.3.1).]

zwarte koe: *zwartə [koe]* L 163a, 164, 165, 268, 269, 316, 317, 318b, 322a, 371a, 372, 422, Q 3a, 4, 9, 11, 72a, 95a, 197, 197a; *šwartə* ~ L 270, 331, 423, 430, Q 193, 198b; *šwartə* ~ L 329; *zwertə* ~ K 278; *zwatə* ~ P 51, 55, 174, 176, 188, 218, 222, Q 2, 72, 77, 78, 93, 156, 158, 162, 179; *šwata* ~ Q 209; *šwata* ~ Q 204a; *šwatsə* ~ Q 211; *zwetə* ~ K 358, P 46; **zwarte:** *zwartə* K 361, L 159a, 269b, 282, 314, 355, 369, 373, 377, 416, 422, Q 2, 12, 96a, 168b; *šwartə* L 270, 290, 325, Q 99*, 111; *šwartə* Q 33, 198b; *zwärtə* Q 96c; *zwata* P 49, 51, 177, 213, Q 2, 80, 156, 178, 180; *swatə* P 107a; *šwertə* Q 187a; *zwetə* K 353; *zwetə* K 357, 358, P 44, 48; **zwart (bijvgl. nmw.):** *šwets* Q 207; **gitzwarte:** *getšwartə* Q 111; **ganse zwarte:** *gansə šwata* Q 204a; **moor:** *mōr* L 321, 420, Q 7, 98; *mōər* L 420; *mōr* L 373, 427, 434; *mūjōr* Q 9; *mōər* Q 97; *mūar* L 326, Q 111*; *mūr* Q 112a; *mūər* L 424; **moortje:** *mōrtjə* L 383; **moorkoe:** *mōr[koe]* Q 95; **zwartbont (bijvgl. nmw.):** *zwartbōntj* L 382; **bonte:** *bōntə* L 372; **friese koe:** *frīsə [koe]* L 269; **vlaanderse:** *vländərsə* P 51.

2.15 ZWARTE KOE MET GEHEEL WITTE KOP

(N 3A, 130a)

witkop: *wetkōp* K 353, 358, 361, L 159a, 163a, 164, 165, 265, 266, 268, 269, 269b, 270, 271, 282, 290, 295, 312, 316, 317, 320a, 321, 322, 322a, 325, 326, 329, 330, 331, 332, 355, 369, 371, 371a, 372, 373, 377, 382, 416, 420, 422, 424, 0426, 430, 434, P 44, 45, 46, 48, 49, 51, 54, 107a, 177, 188, 213, Q 2, 3a, 4, 9, 12, 33, 35, 71, 72, 72a, 77, 78, 80, 94b, 95, 96d, 97, 98, 99*, 111, 111*, 112a, 156, 162, 176a, 178, 179, 180, 187a, 193, 198b, 204a, 207, 209; *witkōp* Q 198b; *wōtkōp* P 174; *wiskōp* Q 119; *wetkōp* K 278; **witte kop:** *wētə kōp* P 55; **koe met witte kop:** *kō met wetə kōp* Q 197, 203a; **(koe) met een witte kop:** *met: ənə wetə kōp* Q 78; **zwarte witkop:** *zwartə wetkōp* L 268, 314, 427; **nonnetjeskop:** *nōnəkaskōp* P 50; **nonnetje:** *nōnəkə* K 357; **begijn:** *bəgējn* L 312; **zwarte blaarkop:** *šwarte blōrkōp* L 383; **blaarkop:** *blārkōp* Q 117a, 211; **blaar:** *blār* L 289; **witte moor:** *wetə mōr* Q 7; **zwarte koe:** *zwetə kōj* K 358.

2.16 ZWARTE KOE MET WITTE KOP EN
ZWARTE VLEKKEN OM DE OGEN

(N 3A, 130b)

blaarkop: *blārkoḡp* L 269b, 270, 271, 330, 373, Q 33, 204a; *blōrkḡp* L 159a, 163a, 164, 165, 290, 321, 377, Q 98, 203a; *blōrkḡp* Q 179; *blōrkḡp* Q 12; **zwarte blaarkop:** *zwartā blōrkḡp* L 268; *žwartā blōrkḡp* L 331, Q 198b; **blaar:** *blār* K 357, L 269, 314, 369, P 45, Q 111, 112a, 119; *blōr* L 266, 270, 373, 422, 0426, P 222, Q 35, 94b, 97; *blōar* P 55; *blōr* Q 77; *blōr* P 51; *bluar* P 49; **blaarkoe:** *blōrkḡ* L 322a, 371a; **gebrilde zwarte blaarkoe:** *gābreldā žwartā blōrku* L 383; **zwarte blaar:** *zwartā blōr* L 326, Q 72a; **zwartblaar:** *zwartblār* L 268; *zwartblōr* L 382, Q 95; *žwartblōr* L 270; **blaaroger:** *blaurāḡgār* Q 7; **witkop:** *wetkoḡp* L 365, 316, 317, 420, P 48, 51, 213, Q 93, 96c, 156, 178; *wōtkoḡp* P 174; **zwarte met een bril op:** *žwartā mēt. nā brōl ḡp* L 355; **(koe) met zwarte plekken om de ogen:** *mēt zwatā plekā ḡm dḡgā* Q 78; **zwarte koe:** *zwētā kuḡ* P 46; **zwarte:** *zwatā* Q 71; **spikkel:** *spekāl* L 416; **geplekkerde:** *gāplekardā* P 177.

2.17 DONKERBRUINE KOE

(N 3A, 131a)

[Zie voor de fonetische documentatie van [koe] het lemma KOE (3.3.1).]

vale koe: *vālā* [koe] L 371a, P 45; *vāl* ~ K 358, L 268, 289*, 316, 317, 318b, 329, 330, 360, 369, 372, 373, 422, 0426, 427, 432, Q 95, 111, 198b, 204a, 209; *vāal* ~ Q 4; *vōlā* ~ L 164, 165; *vōl* ~ L 163a, Q 3a, 9, 71, 193, 198b; *vōūal* ~ K 278; *vōūl* ~ P 51; *vōal* ~ L 286, P 46; **vale:** *vālā* L 268, 269b, 270, 377, 382, Q 117a; *valā* K 358, L 355, Q 33, 99*, 111; *vōl* Q 77; **vaal (bijvgl. nmw.):** *vāl* K 353, 357, 361, L 290, 326, 360, 373, 416, 420, Q 9, 14, 18, 112a, 119; *vāal* Q 12; *vōl* L 159a, P 50, 51, Q 96d, 198b; *vōal* L 314, P 44, 54; *vēl* P 213; *viāl* P 49; **donkerbruine koe:** *dōḡkalbrōn* [koe] Q 93; *dōḡkalbrōjn* ~ P 218; **donkerbruin (bijvgl. nmw.):** *dōḡkārbrun* L 282, 312; *dōḡkārbrūn* L 430; *dōḡkalbrōn* Q 78; *dōḡkalbrōn* P 222; **bruine koe:** *brōjn* [koe] Q 158; *brūn* ~ Q 11; **bruine:** *brūn* L 270; *bruən* P 107a; *brōnā* P 48; *brōn* Q 2; **bruin (bijvgl. nmw.):** *brōjn* Q 187a; **vaalbruine:** *vālbrūnā* L 321; **donkerrood (bijvgl. nmw.):** *dōḡkalrōat* Q 72; **rosse:** *rōsā* P 174; **miskleurige koe:** *mesklōregā* [koe] L 269; **muiskleur:** *mōsklōr* Q 179; *mōsklōr* Q 156; **muis:** *moas* P 188; **bonte koe:** *boḡtā* [koe] L 270; **bonte:** *bontā* Q 111*; **ardense:** *ardensā* P 55; **brandvoskoe:** *brantvōs* [koe] Q 7; **brandharige koe:** *branthōregā* [koe] Q 72a.

2.18 VAALBONTE KOE

(N 3A, 131b)

[Zie voor de fonetische documentatie van [koe] het lemma KOE (3.3.1).]

vaalbonte koe: *vālbōntā* [koe] L 269; *vālbōntjā* ~ L 371a, 373, 383; *vōlbōntā* ~ Q 198b; *vālbōntā* ~ Q 4; *vālbōntjā* ~ L 329; *vālbōntā* ~ Q 209; *vōlbōntā* ~ Q 193; **vaalbonte:** *vālbōntā* L 355, Q 95, 97, 111*; *vālbōntjā* L 326; *vālbōntā* L 290; *vālbōntjā* L 270; *vālbōntā* L 268; *vālbōntā* Q 99*; *vālbōntā* L 422; *vālbōntā* L 420; **vaalbont (bijvgl. nmw.):** *vālbōnt* K 358, L 369; *vālbōntj* Q 14; *vālbōntj* L 432; *vōalbōnt* L 286; **vale koe:** *vōlā* [koe] L 164, 165; *vāal* ~ L 420; *vāl* ~ L 316, 317, 318b, 322a, 383, 427, 430, Q 111, 198b, 204a, 211; *vāl* ~ Q 72a; *vōl* ~ L 265, Q 71; *vōal* ~ P 46; **vale:** *vālā* L 269b, 321; *vōalā* L 282; *vāl* L 325, Q 2, 33; **vaal (bijvgl. nmw.):** *vāl* K 357, 361, L 373, 416, Q 7, 112a; *vōl* Q 96d; *vēl* P 213; *viāl* P 49; **bruine:** *brōnā* P 48; **bruin (bijvgl. nmw.):** *brōjn* Q 187a; **blauwe:** *blōūā* L 163a; **blauw (bijvgl. nmw.):** *blōū* Q 78; **blauwgrijs (bijvgl. nmw.):** *blāūgreḡs* K 278; **vaalwitte koe:** *vōūlwētā kōū* P 55; **witbruin (bijvgl. nmw.):** *wetbraun* Q 77; **bonte koe:** *boḡntā kōū* Q 93; *boḡtā* ku L 270; **bonte:** *boḡntā* Q 12; **rosse koe:** *rōsā kuḡ* P 45; **muiskleurige:** *mōsklōr* Q 179; **muiskleur:** *mōsklōr* Q 156; **ardense:** *ardensā* P 51.

2.19 KOE MET WITTE VLEK OF STREEP
OP HET VOORHOOFD

(N 3A, 135a; N 3A, 136a)

[Zie voor de fonetische documentatie van [koe] het lemma KOE (3.3.1).]

bles: *bles* L 164, 165, 266, 268, 269, 321, 325, 329, 330, 368b, 371, 371a, 373, 383, 420, 427, 430, Q 33, 94b, 95, 111, 112a, 187a, 193, 197, 203a; *blēs* Q 9, 12, 77, 96d; *bles* L 265; *blōs* L 360; **blesje:** *blēsā* L 326; **lange bles:** *lanḡ bles* Q 204a; **koe met een bles:** [koe] *met ən bles* L 270, Q 198b; **koe met bles:** *ku mēt bles* L 159a; **bleskoe:** *bles* [koe] L 270, 295, 322, 331, Q 119; *blēs* ~ L 422; *blēs* ~ Q 72; **bleskop:** *bleskoḡp* L 321, 332; *blēskoḡp* Q 156; **witte bles:** *wētā bles* Q 204a; **kol:** *kōl* L 164, 165, 265, 266, 270, 320a, 325, 369, 373, 383, 427, Q 112a, 193; **kol voor de kop:** *kōl vīr dā koḡp* L 368b; *kōl vōr dā koḡp* L 318b; **koe met een kol:** *ku mēt nā kōl* L 268; **koe met de kol:** *kōḡ mēt dā kōl* Q 95a; **koe met een witte kol:** *kōū mēt ənā wētā kol* L 372; **kolkoe:** *kōlku* L 295, 330; **sterkop:** *stērkoḡp* L 420; *stārkōp* Q 7; **sterrekop:** *stērakoḡp* P 222; **ster voor de kop:** *stēr vōr dā koḡp* L 312; **koe bet een ster voor de kop:** *kāū bē ən stēr vōr dā koḡp* Q 156; **ster:** *star* Q 9; *stār* Q 179; **sterretje:** *stērka* Q 179; **koe met een ster:** *ku mēt ən ster* P 176; **koe bet een ster:** *kaū bən ster* P 177; **koe met**

ster: *kuj* met *stēr* P 48; **gesterde koe:** *xæsterdā kā* P 218; **sterkoe:** *stērķū* L 286; **witkop:** *wetkōp* L 316, 317, 422, P 45, Q 3a; *wōtkōp* P 174; **witte plek op de kop:** *wetā plek op dā kōp* P 46; **witplek:** *wetplek* L 416; **geplekte:** *gæplek.tā* P 51; **koe met een witte vlek:** *ku met ən wetā vlek* L 269b; **koe met een plak:** *kōj met enā plak* L 290; **koe met witte streep:** [*koe*] met *wetā strep* Q 3a; **met een witte streep:** met *ən wetā štrīp* L 290; **streepkoe:** *strēpku* L 282; **witstreep:** *wetstrēp* L 416; **streepkop:** *strēpkōp* L 316; *strējpkōp* L 317; **streep:** *štrēp* L 430; *štrīp* Q 209; *strēj* Q 78; **gestreepte:** *gæstriptā* P 51; **koe met gestreepte kop:** [*koe*] met *gæstrebdā kōp* P 48; **sneb:** *snep* L 320a; *šnep* Q 97; **witte baan voor haar kop:** *wetā bōn vōr hōrā kōp* L 312; **plekkoe:** *plekku* L 332; **nonnetjeskop:** *nonākaskōp* P 107a; **blaarkop:** *blārkkōp* Q 111*; **blaar:** *blōr* Q 119. **scheikoe:** *šējko* Q 7.

2.20 KOE MET RODE VLEK OP DE POOT

(N 3A, 138)

vlekpoot: *vlekpōt* L 159a, 163a, 164, 165, 289, 322a, 329, 331, 332, 430; *vlekpōt* Q 77; *vlekpōt* L 382, 427, Q 112a; *vlekpōjt* Q 97; *vlekpōat* Q 72; *vlekpōat* K 278; *vlekpōat* Q 9; *vlekpūt* L 266, 295, Q 95, 187a, 193, 198b, 204a; *vlekpūt* L 286, 317, 420, 422; *vlekpūat* L 211, 265, 268, 269, 270, 289*, 290, 318b, 320a, 321, 322, 330, 373, P 45, Q 197; *vlekpūat* Q 12, 72a; *vlekpūt* P 55, Q 198b, 211; *vlekpūat* L 360; *vlekpūt* L 372, P 51, Q 71; *vlekpūat* Q 119; *vlekpūat* L 316, Q 2; *vlekpūat* Q 209; **koe bet gevlekte poten:** *kā bā gævlek.tā puāt* P 174; **gevlekte poot:** *gævlek.tā pōat* Q 98; *gævlek.tā puāt* L 269b; **roodpoot:** *rojpōt* Q 156; *rūatpūat* L 271; **plekpoot:** *plekpōt* Q 179; *plekpōat* L 326; *plekpūt* L 368b, 372; *plekpūat* Q 7; *plekpūat* L 312; *plekpūat* P 48; **geplekkerde koe:** *xæplekardā kā* P 218.

3. NAAR GESLACHT EN/OF LEEFTIJD

3.1. Niet geslachtelijk onderscheiden

3.1.1 KALF (kaart 4)

(N 3A, 15 en 20; JG 1a, 1b; Gwn V, 5, 5a en 5b; L 27, 56; R 12, 24; Wi 17; monogr.; add. uit N 3A, 4, 26a, 75a, 75b en 76; N C, 6, 7a, 7b, 8, 9a en 14b; A 9, 17a en 17b; S 14)

[Jong rund, niet naar het geslacht onderscheiden. Zie afbeelding 3.

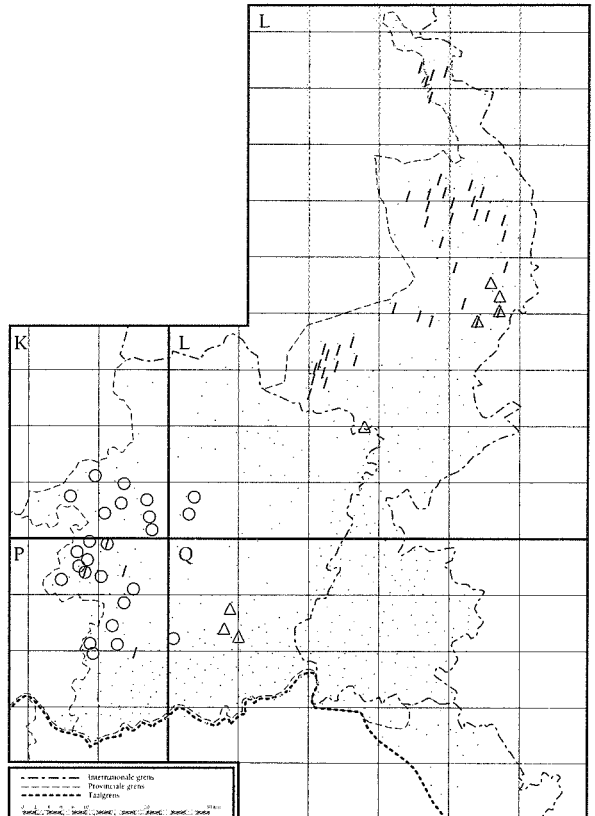
Op de kaart is het woordtype **kalf** niet opgenomen.]

kalf: *kalf* L 163, 163a, 163b, 164, 165, 209210, 211, 212, 212a, 213, 214, 214a, 215, 215a, 216, 216a, 244a, 245, 245a, 246b, 249, 267, 268, 269,

269a, 269b, 270, 288b, 289a, 291, 296, 297, 298, 299, 300, 414, P 54, 55, 121, 121a, 187a, 211, Q 4, 31, 109, 187a; *kālf* K 314, 315, 316, 318, 353, 358, L 214, 214a, 215, 217, 245b, 246, 246a, 248, 413, P 55, Q 156; *kālaf* K 278, 314, 315, 316, 317, 317a, 318, 353, 357, 358, 361a, L 246a, 250, 266, 271, 286, 289, 290, 312, 316, 321, 355, 356, 372, 416, P 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 55, 58, 107a, 113, 115, 117, 118, 172, 173, 174, 175, 176, 176a, 177, 177a, 178, 179, 180, 182, 183, 187, 188, 192, 195, 197, 213, 214, 218, 219, 222, 224, 227, Q 1, 2, 3, 3a, 71, 72a, 78, 80, 156; *ka.laf* K 357, 358, 359, 360, 361, L 282, 286, 312, 313, 314, 315, 316, 352, 353, 354, 355, 356, 363, 364, 413, P 45, 46, 50, 51, 52, 53, 55, 56, 57, 58, 118a, 119, 120, 121, 175, 176a, 179, 184, 186, 187, 188, 192, 195, 197, 220, 223, 224, Q 2, 2a, 73, 74, 75, 78, 79, 79a, 80, 152, 153, 156, 157, 157a, 159, 160, 164, 165, 166; *kālaf* L 217, 244c, P 48, 222, Q 2, 78, 80, 156; *kā.laf* Q 79, 154; *kōlf* L 266; *kēlf* P 193; *kāf* L 325, 329, 330, 331, 331b, 332, 333, 381a, 382, 383, 0426, Q 11, 14, 72, 76, 77, 78, 83, 86, 88, 89, 93, 94, 94b, 95, 95a, 154, 158, 162, 164a, 167, 168, 168a, 172, 176a, 177, 178, 179, 180, 193, 196, 198b, 199, 240; *kāf* Q 76, 77, 83, 84, 87, 88, 89, 90, 91, 94, 98, 154, 155, 158a, 161, 162, 163, 167, 168, 168a, 169, 170, 171, 172, 174, 175, 177, 178, 179, 181, 182, 188, 240, 241, 242; *kāaf* L 331, 382, Q 96d; *kaf* L 420, Q 21, 161, 178, 179; *ka.f* Q 161, 168a, 180; *kaaf* L 368, 372, 373, Q 12, 77, 96c; *kauf* L 317, 358, 359, 360, 360a, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 368b, 372, 373, 381, 381b, 386, 387, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 429, 429a, 430, 431, 432, 434, 434a, Q 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 18, 19, 19a, 20, 21, 22, 27, 29, 30, 32a, 33, 34, 35, 95, 96a, 96c, 96d, 97, 98, 99, 99*, 101, 102, 103, 104a, 111, 111*, 196, 198, 207, 284; *kauf* L 317, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 365, 366, 367, 368, 372, 415, 419, 420, 421, 423, 424, Q 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 96c; *kāuf* L 317, 293, 420, 434, Q 10, 11, 12, 14, 20, 32, 98, 101, 105, 110, 111; *kāuf* Q 162; *kājf* Q 88, 241; *kōf* L 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 293, 294, 318, 318a, 318b, 318d, 318e, 319, 320, 320a, 320c, 321, 322, 322a, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 366, 369, 370, 371, 371a, 374, 375, 377, 378, 379, 380, 382, 385, 387, 422, Q 94b, 95, 112a, 113, 113a, 116, 117, 117a, 117b, 118, 119, 121c, 187, 196, 197, 197a, 198, 200, 202, 203, 203a, 204a, 207, 208, 209, 211, 222, 247, 247a, 248, 249, 253; *kō.f* L 318b, 319, 325, 369, 370, 371; *kōaf* L 368, Q 116, 117a; *kōf* L 288a, 371, Q 208, 253; *kōjf* L 376; *kōf* L 322, Q 204a, 254, 259, 278; *kōaf* Q 204a; *kō.f* L 325; *kōuf* L 320, 416, 417, 423, Q 30, 113a, 284; *kōu.fl* 422; *kōu.fl* L 288a; *kōf* L 288a; *kō.f* L 371; *kūaf* Q 279; *kēaf* Q 83; *kēf* L 429; *kef* Q 83, 96; *kalvār* (mv.) L 163, 163a, 192, 192a,

Kaart 4. KALF

- / muk(je)
 ○ mutten(tje)
 △ mup

216, 244b, 247, 265c, 271, 295; *kālvār* (mv.) L 209, 217, 245b, 246a, 265; *kalvārs* (mv.) P 188; *kalvrā* (mv.) L 164; *kalvār* (mv.) L 115, 159a, 211, 266, Q 222; *kālāvār* (mv.) L 250; *kalēfā* (mv.) Q 3; *kāvār* (mv.) L 332, 384, Q 32a, 36, 39, 77a, 105, 198; *kaūvār* (mv.) L 433, Q 28, 192, 201; *kaūvārā* (mv.) L 434a; *kāūvār* (mv.) L 360, Q 15, 17, 33, 38, 96, 119; *kāvār* (mv.) L 292, 376, Q 27, 196, 206, ; *kāvār* (mv.) Q 100, 102; *kōūvār* (mv.) L 428, Q 112; *kōvār* (mv.) Q 207, 209, 211, 253; *kelvār* (mv.) L 312; **kalfje**: *kalfkā* L 317; *kelfkā* L 159a, 192a, 209, 268, 269, 290, 332, 355; *kēlafkā* P 47; *kūēlafkā* Q 98; *kēlfkā* L 355; *kēlfkā* P 55; *kēlfkā* L 270; *kēlafkā* P 47, 177, 188, 195, 197, 218, 224, 227, Q 2, 71, 156, 159, 164, 165; *kaifkā* L 427, Q 32a; *keifkā* L 317, 360, 381, 426, 0426, 426, 429a, Q 7, 11, 15, 19, 19a, 20, 21, 95a, 99*, 172, 198b; *kejaifkā* L 373; *keūfka* Q 97, 201; *kefkā* L 329, 386, 387, Q 96, 197; *kēfkā* L 381a; *kēfkā* L 330, 331, Q 77, 87, 111, 155, 161, 168a, 242; *kēāfkā* L 429; *kēifkā* L 366, Q 111; *keifkā* L 317, 358, 360, 360a, 361, 362, 364, 367, 368, 372, 415, 416, 418, 419, 420, 421, 423, 424, 432, Q 162; *keūfka* L 419, 424; *kōfka* L 289, 294, 318b, 322, 325, 369, 370, 371,

374, Q 113, 117a, 119, 202; *kōfka* L 289, 289*, 318b, 321, 371, 378, 381b, Q 118, 197, 208; *kōffjā* Q 121c; *kōffjā* Q 211; *kōfka* L 322a, Q 211; *kōifkā* Q 35, 101; *kōfka* L 325; *kōfka* L 289; *kōūvka* Q 284; **mutten**: *mōtā* K 318, 357, 358, L 413, P 44, 45, 46, 47, 48, 49, 51, 115, 117, 172, Q 78; *mōʔā* K 314; *mōt* P 48; *mōtā* P 176a; *mōtā* K 318, 361a, P 44; *mōtā* K 353; *mōtā* P 118a; *mytn* K 359, 360; *metān* L 414; **muttentje**: *mōtjā* P 58; *mōtākā* P 48, 49, 50, 51; **muk**: *mōk* L 216, 265c, 266; *mōk* L 163, 163a, 163b, 209, 210, 211, 212a, 214, 215, 216, 216a, 217, 244a, 245, 245a, 245b, 246a, 248, 267, 270, 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 290, 295, 318a, 318d, 318e; *mōk* P 177; *mōkā* (mv.) L 247; **mukje**: *mōkskā* L 164, 165, P 49; *mōkskā* L 265, 268; *mōkskā* P 54; *mōkskā* P 51; **mup**: *mōp* L 321, Q 72; *mōp* L 269, 269b, 270, 295; *mup* Q 77; *mēp* Q 76; **jaarling**: *jōrleŋ* P 195; *yōrleŋ* P 195.

3.1.2 PASGEBOREN KALF

(N 3A, 15 en 20; N C, 6; JG 1a, 1b; monogr.)
 [Zie voor de fonetische documentatie van [kalf]

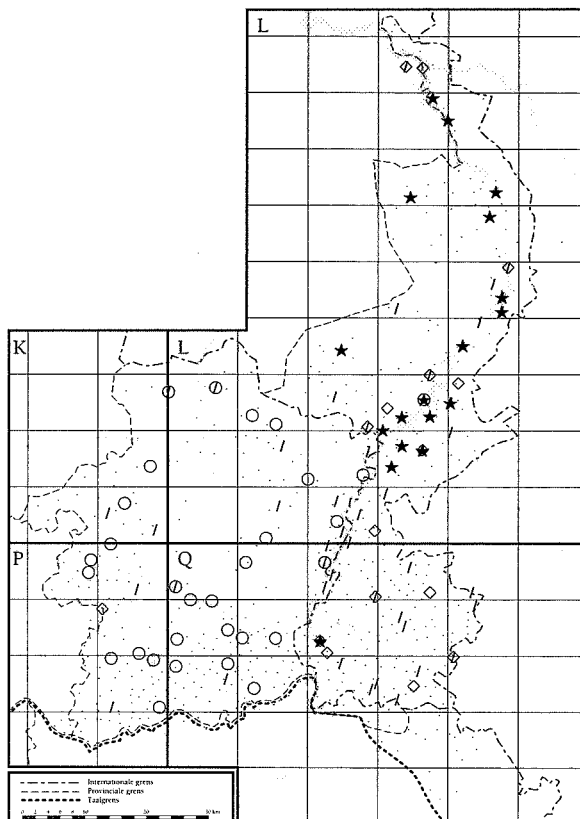
Afb. 3. Kalveren

en [kalfje] het lemma KALF (3.1.1.)
nuchter kalf: *nøxtər* [kalf] L 163, 211, 245, 268, 270, 329, 370, 372, 425, P 50, 58, 115, 118a, 172, 173, 175, 180, Q 11, 18, 113a, 117, 152, 153, 174, 178, 204a; *nøxtərə* ~ K 278, 317a, 358, 359, 360, 361, L 352, 353, 354, P 48, 119; *nøxtərə* ~ Q 13; *nøixtər* ~ L 434; *nøxtər* ~ L 269, 269a, 269b, 270, 271, 288, 290, 295, 318b, 325, 326, 331, 331b, 369, 371, Q 8, 9, 10, 12, 22, 33, 88, 94b, 111*, 113, 172, 188, 193; *nø.xtər* ~ P 223; *nøxtərə* ~ L 316, 317, 319, 419, 422, Q 6, 96c; *nøixtər* ~ Q 20; *nøgtər* ~ L 270, 295, 373, Q 198b, 204a; *nøgtər* ~ Q 95; *nyxtər* ~ P 192, Q 74, 79, 80, 168, 177; *nyxtərə* ~ L 282, 312, 313, Q 77; *nēxtər* ~ L 360, Q 91; *nēxtərə* ~ L 356, 358, 359, 361, 362, 363, 364, 366, 367, 368, 415; *nextər* ~ P 53, Q 2, 84; *nextərə* ~ P 55, Q 90, 170; *nixtər* ~ Q 94; *nixtərə* ~ Q 89, 171; *ni.xtərə* ~ Q 83; **nuchter kalfje:** *nøxtər* [kalfje] L 289*, 374, Q 99*; *nøy.xtər* ~ P 188; *nēxtərə* ~ Q 87; **nuchteringe kalf:** *nextərənjə* [kalf] P 52, 57, Q 2a; **melkskalfje:** *meləks*[kalfje] Q 111; **vers kalf:** *vers* [kalf] Q 197, 203a; *viē.s* ~ L 420; **vers kalfje:** *versə* [kalfje] L 429a; **versgeboren kalf:** *viqs.gəbuq.rə* [kalf] Q 241; *viō.s.gəburə* ~ Q

166; **versgevallen kalf:** *vē.rs.gəvalə* [kalf] L 423; *vē.s.gəvalə* ~ L 422, Q 8; *vēə.s.gəvalə* ~ Q 6; *viā.s.gəvalə* ~ L 421; **versgevallen kalfje:** *vēə.s.gəvalə* [kalfje] L 424; **platgeboren kalf:** *plat.gəbō.rə* [kalf] Q 12; **plat kalf:** *plat* [kalf] L 314, 315, 355, 365, P 51, 113, 117, 176a; **kwak kalf:** *kwak* [kalf] P 120, Q 73, 156, 157, 159, Q 79; **kalf:** [kalf] L 377, P 187, 214, 218, Q 98, 112a, 193, 198b; **kalfje:** [kalfje] L 268, 294, 321, 322, 332, 386, 387, 0426, 429a, P 195, 197, 224, 227, Q 19*, 20, 96, 117a, 161, 164, 165, 197, 242; **muk:** *møk* L 265, 266, 290; *møk* L 214, 247, 265; *muk* L 244c; **mukje:** *møkskə* L 265; *møkskə* L 211; **melkmuk:** *melkmøk* L 214, 214a, 215, 217, 245b, 246a; **mutten:** *møtə* L 316a; *møtə* P 174, 178, 182; *møjtə* P 177a; *mutə* P 121; **nuchtere mutten:** *nøxtərə mõtə* P 118a; *nøxtərə mõ.tə* K 314, 315, 316, 318, 353, 357, P 46, 47, 49; *nyxtərə mõ.tə* P 44, 45; *nøxtərə mõtə* K 360, L 413, P 173, 177; *nøxtərə mõjtə* Q 78; *nextərə metə* P 56; *nøxtərə mõj* P 167; **kleine mutten:** *klenə mõjtə* P 177a; **verse mutten:** *viq.sə mõ.tə* P 118; **platte mutten:** *plə?ə mõ.tə* K 314; **nuchtere:** *ny.xtərə* Q 154; **versgeboren (bijvgl. nmw.):** *vēs.gəvalə* Q 10; **worp:** *wørp* Q 97.

Kaart 5. MESTKALF

- / mestkalf(je)
- vetkalf(je)
- ★ hokkeling
- ◇ kist(en)kalf

3.1.3 PINK

(N C, 9b en 8; monogr.; add. uit N 3A, 15 en 20)
[Eénjarig kalf, onverschillig van welk geslacht, dat nog alle melktanden heeft.]

pink: *peŋk* K 361a, L 159a, 163, 163a, 211, 245, 268, 269, 271, 294, 318b, 321, 322, 330, 332, 372, 373, 374, 377, 382, 383, 387, 0426, 427, 429a, 434, Q 2, 3, 4, 7, 14, 18, 19a, 20, 21, 22, 32, 33, 77, 94b, 95, 95a, 96, 97, 98, 99*, 101, 101a, 111, 111*, 112a, 113, 113a, 117, 119, 121c, 187a, 192, 197, 197a, 198b, 201, 204a, 211; *pēŋk* L 163, 163a, 331, 331b, Q 12, 94b, 193, 197, 197a, 198b; *peŋk* Q 20; **pinkje:** *peŋkskə* L 321, 368b, Q 15, 21, 95a; **stierenpink:** *stīrəpeŋk* Q 96d; **winter:** *wēntər* L 159a; **eenjarig:** *eijjōrex* Q 111; **rind:** *rentj* L 290; *renjt* L 432; *reŋk* L 295, Q 204a; **slachtkalf:** *slaxtkōf* L 326.

3.1.4 ENTER

(N C, 9d; monogr.; add. uit N 3A, 15 en 20)
[Rund dat één jaar oud is.]

eenwinter: *ēwēntər* L 163, Q 3, 113, 178, 211; *eijwēntər* Q 162, 176a; *ēijwēntər* Q 176a; *ēwēntər*

L 164, 165, Q 76, 77; *ēwēntər* Q 77; *eijwēntər* Q 72; *ēnwēntər* L 163, 163a, 163b, 164, 165; **winter:** *wēntər* L 159a; **enter:** *entər* Q 113, 211; **jaarling:** *jōrleŋ* K 358, L 312, 416, P 107a, Q 2, 9, 11, 93, 94b, 97; *jōrleŋ* L 270, 314; *jūōrleŋ* Q 178; *jōrleŋ* Q 176a; *jōrleŋ* Q 7, 156, 158; *jōrleŋ* K 361a; *jūōrleŋ* K 361a; *jūōrleŋ* Q 77; *jōrleŋ* L 383, Q 78; *jōrleŋ* P 50, Q 162; *jōrleŋ* Q 180; *jōrleŋ* Q 156; *jūōrleŋ* P 177; *jyōrleŋ* Q 76; *jūjōrleŋ* P 46; *jērleŋ* L 282, 0426; *jērleŋ* K 357; *yōrleŋ* P 222; *yōrleŋ* P 222; *yōrleŋ* P 177; *jōrleŋk* P 218; *jōrleŋk* P 176; *jōrleŋk* P 176; *jōrleŋk* Q 78; *jyōrleŋk* P 188; **jaarlingetje:** *jōrleŋkskə* P 218; **eenjarige:** *ēnjāregə* L 163; **jarig rund:** *jārex rōnt* L 268; **jarige:** *jōregə* Q 204a.

3.1.5 MESTKALF (kaart 5)

(N 3A, 75b; N 3A, 76; N C, 8; S 14; monogr.)
[Kalf dat gehouden wordt voor de slacht. Woordtypen als **kistkalf**, **hokkalf**, **plankkalf** duiden op een kalf dat vet gemest wordt in een kist of box.
[Zie voor de fonetische documentatie van *[kalf]*

en [kalfje] het lemma KALF (3.1.1.)
mestkalf: *mest[kalf]* K 361a, L 270, 295, 318b, 371, 382, 420, P 58; *mest~* K 357, L 416; *mēst~* L 312; *mest~* K 278, L 159a, 270, 321; *mēst~* L 265; *mōst~* L 360; *mō.st~* L 360; *mes~* L 268, 270, 322a, 383, 432, Q 2, 11, 119; *mēs~* P 218, Q 9; *mes~* L 268, 269b; *mēs~* Q 162; **mastkalf:** *mast~* L 332, 420, 427, Q 14; *mas~* L 269, 424, Q 7, 12, 33, 98, 111, 111*, 117a, 193, 197, 197a, 211; *mās~* Q 204a, 209; *mōs~* Q 209; **mastkalfje:** *mas[kalfje]* Q 111; **mestvee:** *mestvā* L 271; **mastvee:** *mastvē* L 326; **kalf voor te masten:** [kalf] *vīr tā maštā* Q 198b; **stalmastkalf:** *stal-mas[kalf]* Q 7; **vetkalf:** *vet[kalf]* K 278, 317, 358, L 312, 316, 317, 325, 368b, 372, P 51, 176, 177, 188, Q 3, 3a, 72a, 93, 158, 180; *vēt~* L 312; *vet~* L 422, P 46, 49, 51, 176, Q 9, 71, 76, 77, 78; *veāt~* P 51; *vet~* P 222, Q 180; *vōt~* Q 156; **vetkalfje:** *vēt[kalfje]* Q 2; **vette mutten:** *vetā mōtā* P 45, 48; **vet muttentje:** *vet mōtakā* P 44; **vetdrinker:** *vetdrenkār* L 289, 289*, 318b, 320a, 325, 332; **vetbeest:** *vetbiāst* P 174; *vetbest* Q 78; **vetbeest voor de wei:** *vētbīst vēr dā wēi* P 55; **vetvee:** *vetvā* Q 111*, 197; **vetbak:** *vetbak* L 314; **kalf op vetbak:** [kalf] *op vetbak* L 416; **kalf voor te vetten:** [kalf] *vōr tā vetā* L 312; **kistkalf:** *kest[kalf]* L 159a, 163a, 322a, 326, P 107a, Q 95, 207; *kes~* L 268, 331, 382, 430, Q 98, 112a, 187a, 211; **kistenkalf:** *kesta[kalf]* L 321; **boxkalf:** *bōks[kalf]* Q 198b; **kalf in een box:** [kalf] *en anā bōks* Q 156; **hokkalf:** *hōk[kalf]* L 164, 165, 295; **hokkeling:** *hōkaleŋ* L 165, 191, 209, 215a, 246a, 269, 270, 288, 298, 325, 328, 330, 332, 374, 377, 381, 382, Q 95; **scheuteling:** *sxōtaleŋ* L 288, 385; **plankkalf:** *plank[kalf]* L 331; **drinkkalf:** *drenk[kalf]* L 314, 377; *drenk~* L 286; *drēŋk~* Q 2; **drinker:** *drenkār* Q 72; **aandrinker:** *āndrenkār* L 289*; **drinkmatten:** *drenkmōtā* K 358; **kalf voor te drinken:** [kalf] *vīr tā drenkā* L 360; **gedronken kalf:** *gādrōŋkan* [kalf] L 416; **donker kalf:** *dōŋkal* [kalf] Q 93; **kalf achter het veken:** [kalf] *axtār at vēkā* L 369; **melkmatten:** *mēlkmōtā* K 358; **opzetter:** *opzetār* L 289; *ōpzetār* L 245; **trekkalf:** *trek[kalf]* L 378; **eenjarig kalf:** *eŋjōrēx* [kalf] L 299; *ējūāreŋ ~* Q 30; **nuchter kalf:** *nōxtār* [kalf] L 374; **weidekalf:** *wēi[kalf]* L 318b; **dikbil:** *dekbēl* L 371a; *dīkbēl* L 290; **bil:** *bēl* L 0426, Q 14; **berenvot:** *bērāvōt* Q 198b;

3.1.6 SLACHTRIJP

(N 3A, 78)

[Vet genoeg om geslacht te worden, gezegd van het mestkalf.]

vet: *vet* K 278, L 332, 355, 369, 374, P 55, 58, 188, 213, 222, Q 76, 95a, 99*, 111*, 158, 197, 203a; *vet* L 372; **slachtvet:** *slaxvet* Q 35; **vet genoeg:** *vet gānōx* Q 187a; *vēt gānōx* Q 113a; *vet gānux* Q 156; *vet gānēx* L 0426; **vet gemest:** *vet*

gemest P 107a; **rijp:** *rejp* Q 77; *rīp* L 163a, 265, 268, 289*, 295, 317, 325, 371, 373, 383, 430, Q 9, 33, 94b, 95, 98, 99*, 112a, 117a, 119, 197, 198b, 204a, 207; *rīap* L 270, Q 12; *rēp* P 48, 50, Q 2; **slachtrijs:** *slaxtrīp* L 322, 326; *šlaxtrīp* L 332; *slaxrīp* L 268; *šlaxrīp* L 427, Q 20, 97; *slāxrīp* Q 9; *slaxraip* Q 180; *slaxrēp* P 218; **rijp voor de slacht:** *rīf vīr dār šlax* Q 211; **rijp voor de kop af:** *rīp vījār dār kōp āf* Q 111; **vaardig:** *vīardēx* Q 2; *vērdēx* L 290, 318b, 320a, 321, 360, 369, 430, Q 18; *vērēx* L 270, 295, 322a, 331, 332, 368b, 416, 422, Q 96c, 96d; *vēardēx* L 422; *verdēx* Q 11; *verēx* L 269b, Q 3a; *vē.rdax* L 424; *vjērex* Q 158; *vejērex* K 361; *vjērex* K 357, L 266, 271, 312, 314, 360; *vjērex* K 358, 361a, P 51; *vjērex* Q 77; *vejāreŋ* P 46; *verēx* L 159a, 163a, 164, 165, 211, 265.288a, P 45; *vjārax* Q 71, 80; *vērax* K 278, L 290; *vērax* L 286, 314, 355, P 176, Q 3; *vjadēx* P 54, Q 78, 93, 178; *vjōdēx* Q 76; *vjadax* Q 179; *vjāādax* P 55; *vejīdax* Q 72; *vējādax* P 49; *vejōdax* Q 209; *vjedax* Q 162; **slachtvaardig:** *slaxvījēreŋ* Q 77; **mastvaardig:** *masvejrdēx* Q 7; **vaardig voor te slachten:** *vērdēx vīr tā slaxtā* L 372; *vjadax vōr tā slaxtā* Q 156; **gereed:** *gārīt* P 55, Q 2, 72a; *gārītāt* L 312; *gārīt* L 355, Q 2; *gārītāt* L 316, P 44, 48, 174; *grīt* P 50; **gereed voor te slachten:** *gārējīt vūr tā slaxtā* L 420; **klaar:** *klōr* L 269, 289*, 372; *klōār* L 282; **goed:** *gut* L 355, P 176; *gōt* L 382, 386, Q 33, 198b; *gō.t* Q 9; **goed voor te slachten:** *gōāt vīr tā slaxtā* L 420; **goed voor de slacht:** *gōt vōr dār slax* Q 197, 203a; **goed voor het slachthuis:** *gu.t vār at slaxhōas* P 188; **ree:** *rēi* P 177; *rēi* Q 156; **bekwaam:** *bēkūām* L 360.

3.2. Mannelijk rund

3.2.1 STIER (kaart 6)

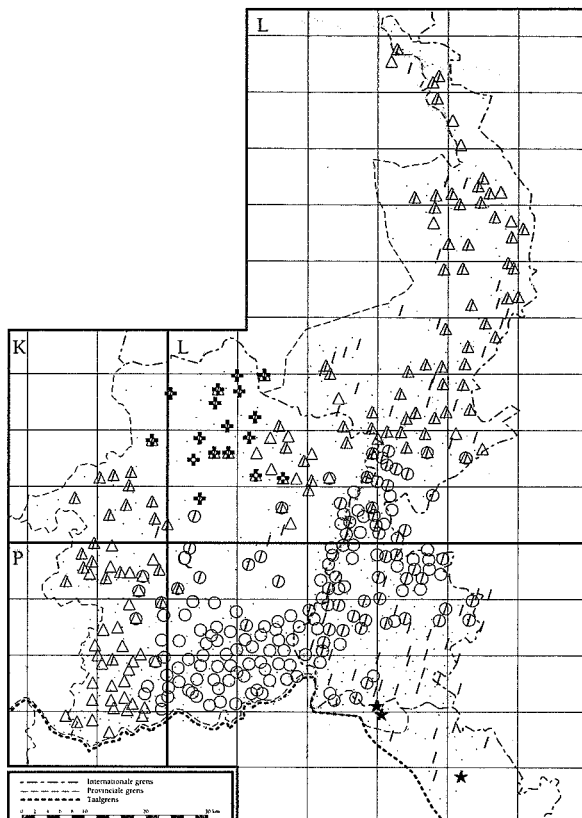
(JG 1a, 1b; A 4, 12; Gwn V, 1; L 7, 46; L 14, 14; L 20, 12; R 3, 38; S 35; Wi 14; monogr.; add. uit N 3A, 15)

[Mannelijk, niet gecastreerd rund.]

stier: *stīr* K 278, 314, 315, 316, 317a, 318, 353, 357, 358, 359, 361, 361a, L 115, 159a, 163, 164, 165, 209, 210, 211, 212a, 213, 214, 214a, 215, 216a, 217, 244c, 245, 246, 246a, 248, 249, 250, 265, 265b, 266, 267, 268, 269, 269a, 269b, 270, 271, 282, 286, 288, 288a, 288b, 289, 289a, 289*, 292, 293, 295, 296, 297, 298, 300, 312, 313, 314, 315, 318, 318c, 320, 322, 322a, 323, 324, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 350, 353, 354, 355, 369, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 381b, 382, 385, 413, 423, 424, 431, P 47, 48, 50, 57, 119, 176, Q 2, 2a, 4, 20, 33, 38, 83, 95, 96a, 96b, 102, 118a, 121, 187, 187a, 222, 255, 262; *stīr* L 290, 291, 292, 294, 295, 296, 298, 299, 322, 325, 327, 330, 331, 332, 333, 377, 384, 385, 387, 426, 428, 430, 434a, Q 19, 20, 21,

Kaart 6. STIER

- / stier
- duur
- △ var
- ✦ looi(tje)
- ★ mennes

22, 30, 31, 95, 96a, 97, 98, 99, 113, 117, 117a, 121, 222, 253, 278; *stī.r* K 359, 360, 361, P 53; *stīār* K 357, L 216, 250, 313, 319, 353, P 45, 176, Q 1, 3, 88; *štīār* L 432a, Q 113, 284; *stīr* Q 3a, 94b, 95; *stīr* L 295, Q 211; *stījār* K 278, P 46; *ste.jār* Q 2; *stēr* L 266, 316, 317, 319, 321, 326, 356, 360, 362, 368b, 415, 416, 417, 423, Q 5, 12, 32, 96, 113, 113a, 117, 192, 196, 198b, 201, 203, 207, 278, 284; *štēr* L 429, Q 19, 97, 98, 100, 101, 103, 104a, 109, 111, 111*, 112b, 116, 117, 117b, 118, 118a, 196, 197, 197a, 201, 202, 203, 204a, 206, 207, 208, 211, 247, 247a, 249, 253, 278; *stēār* L 414; *štēār* Q 116, 200, 279; *stejār* Q 2; *štējār* Q 32; *stejār* P 44, Q 2; *ster* L 329, 378, 417, Q 116, 200, 284; *šter* Q 195, 200; *stejār* K 357; **stiértje**: *stīrkā* L 420; *štīarkā* Q 113; *stōrkā* L 317; **duur**: *djār* L 373, 378, 379, 380, 381, 381b, 382, 414, 425, 426, 427, 428, 429, 429a, 430, 431, 432, 433, 434, 434a, P 58, 118, 119, 121, 186, 188, 195, 196, 197, 222, Q 1, 2, 14, 15, 16, 18, 19, 20, 21, 22, 27, 28, 29, 30, 32, 32a, 33, 34, 35, 36, 38, 39, 71, 72, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 79a, 80, 97, 98, 100, 101, 103, 110, 111, 113, 113a, 117, 118a, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 157a, 158, 160, 161, 162, 163, 165, 166, 167, 168, 173,

174, 175, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 240, 241, 242; *d'jār* Q 158a; *djār* L 387, 432, 432a, P 58, 186, 192, 195, 197, Q 27, 71, 74, 77, 78, 154, 160, 164, 167, 168a, 169, 175, 178; *djājār* L 373, 431, P 119, 120, 195, Q 73, 78, 103; *djār* Q 98, 156, 166, 178; *djār* P 55, 121, 184, Q 1; *djājār* L 426, 428, P 121, 187, 188, Q 101; *djājār* Q 159; *djār* L 371, 372, 419, 420, 422, 423, 424, Q 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 88, 95, 95a, 96, 96b, 96c, 96d, 99, 102, 104a, 105, 172, 187, 188, 196, 196a, 198, 199; *d'jār* L 421, 423; *djār* L 422, 423, Q 12, 200; *djār* L 372, Q 6, 7, 8, 188; *djār* L 420, Q 9, 11, 88; *djār* Q 12; *djār* Q 2a, 3, 4, 72, 83, 86, 89, 90, 93; *djār* Q 2, 83, 84, 89, 94, 170, 171; *djār* Q 72a; *djār* L 368, 416, Q 5, 87, 91; *djār* Q 2; *djār* Q 2; **var**: *var* L 115, 159, 163, 164, 165, 191, 192, 209, 210, 211, 213, 214, 215, 215a, 216, 216a, 217, 244a, 246, 246a, 248, 249, 250, 265b, 266, 268, 286, 317, 355, 358, 359a, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 368b, 369, 371, 372, 415, 416, 418, 426; *vār* K 314, 315, 316, 317a, 318, 353, L 213, 247, 250, 267, 312, 364, 366, P 44, 46, Q 2; *vār* P 47; *ver* K 357, 360, 361, L 245, 267, 269, 271, 289, 289a, 291, 292, 293, 294, 295, 297, 298, 300, 318b,

319, 320, 321, 323, 324, 327, 328, 329, 330, 331, 333, 374, 375, 376, 377, 382, 383, 386, 387, P 52, 118, 119, 174, 176, 177, 218; *vear* P 50; *vjer* P 212; *vejr* P 54, 188, 218; *vejar* P 183; *vēr* K 360, P 47, 49, 51, 58, 115, 117, 172, 173, 176a, 180, 182, 214; *vēar* P 50, 113, 118, 118a, 174, 175, 177, 177a, 178, 179, 218, 219, 220, 223, 224, 227; *vēr* L 319, 369, 370, P 46; *vēr* K 357, 358, 359, 361, P 44, 45, 46, 47, 48, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 176, 211, Q 2; *vejr* P 218; *vēr* L 354, P 49, 50, 52, 55, 57; *vēar* P 58; *vēr* L 354; **looi**: *lōi* K 278, 317a, L 282, 286, 312, 313, 314, 315, 316, 350, 352, 353, 354, 355, 356, 413; *loj* L 316; *luj* L 286, 312; *lūj* L 364; **looitje**: *lōkə* L 366; **bul**: *bøl* Q 101; *byl* Q 113; **bulles**: *bølās* Q 200, 247, 247a; **hens**: *hens* L 268; **mennes**: *menās* Q 284; *m'enās* Q 247, 247a; *mōnās* Q 284.

3.2.2 MANNELIJK KALF

(N 3A, 15; N C, 7a; JG 1a, 1b; A 9, 17a; Gwn V, 5a; monogr.)

[Zie voor de fonetische documentatie van *[kalf]* en *[kalfje]* het lemma KALF (3.1.1).]

stierkalf: *stūr*[*kalf*] L 159a, 164, 165, 192, 214a, 244c, 245, 246b, 265, 266, 267, 268, 269, 269a, 270, 271, 282, 286, 288, 288a, 288b, 289, 289a, 293, 294, 295, 296, 298, 300, 314, 318b, 320c, 322, 322a, 371a, 372, 381b, 382, 0426, Q 99; *stūr*~ L 270, 290, 295, 324, 325, 331, 331b, 332, 383, 386, 432, Q 30, 113a, 193; *stīar*~ L 290, Q 204a; *stir*~ L 163, 163a, 163b, 164, 165, 209, 211, 214, 244c, 245, 268, 288, 320a, 374, Q 21, 96c; *stūr*~ L 295, 332; *stēr*~ Q 197, 197a; *stēr*~ Q 204a, 208; **stierenkalf**: *stīra*[*kalf*] K 278, 317a, 361a, L 312, 314, 322, 328, 332, 369, 371, 372, 373, 374, 375, 377, 381, 381b, 424, 425, 429, Q 2, 31, 94b, 121c; *stīra*~ L 329, 330, 381a, 383, 432, Q 96, 98; *stī.ra*~ L 370, 413; *stīra*~ K 317, 361, L 314, 371; *stērā*~ L 320, 356, 363, Q 18; *stīrā*~ Q 97, 197; *stējra*~ P 44; *stēj.ra*~ Q 2; **stierkalfje**: *stūr*[*kalfje*] L 159a, 289, 381; *stūr*~ L 325; *stūr*~ L 373; *stēr*~ Q 198b; **stierenkalfje**: *stīra*[*kalfje*] L 381b, 387, 429a; *stīra*~ L 330, 381a; *stīra*~ L 355; **stierig kalf**: *stīrex kauf* Q 20; **stiermuk**: *stīrmøk* L 211; *stīrmøk* L 265; **stiermukje**: *stīrmøkskə* L 211; **stierenmutton**: *stīramōta* K 353; **kalverstier**: *kōvarstēr* Q 207; *kōvarstēr* Q 197; **durenkalf**: *dūrā*[*kalf*] L 378, 381b, 423, 425, 426, 430, P 119, 120, 121, 188, 192, 195, 197, Q 71, 73, 74, 75, 76, 78, 79, 79a, 80, 152, 153, 154, 156, 157, 157a, 158, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 174, 175, 176a, 177, 179, 181, 182, 240, 241, 242; *dūr.ra*~ Q 7; *dūr.ra*~ L 424, Q 6; *dūrā*~ L 427, P 187, Q 76, 77, 78, 156, 168a; *dūr.ra*~ L 422; *dōra*~ L 372, 420, 423, 424, 429, Q 7, 9, 10, 96c, 96d, 172, 188, 198b; *dō.ra*~ L 421, Q 11, 13; *dō.ra*~ Q 12; *dōra*~ Q 9; *dōra*~ Q 8, 96c; *dīra*~ Q 2, 2a, 83, 89, 90, 94, 171; *dīra*~ Q 84, 170; *dērā*~ Q

87, 91; **durenkalfje**: *dūrā*[*kalfje*] Q 77, 155, 159; **varkalf**: *varkalf* L 163a, 164, 192, 192a, 213, 214, 215a, 246; *vār*~ K 315, L 246b; *ver*~ L 245, 267, 289, 289a, 295, 318, 318b, 320; *vēr*~ L 269; **var**: *var* L 209, 210, 211, 212a, 216, 216a, 244a, 245a; *var* L 269, 269a, 269b; **varrenkalf**: *varā*[*kalf*] L 317, 358, 359, 360, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 368b, 369, 415, 416; *vārā*~ K 314, 316, 318, 353; *vērā*~ K 358, 359, 361, P 44, 45, 46, 47, 48, 50, 52, 53, 55, 56, 57, 223; *vē.ra*~ K 358; *vēre*~ P 55; *vērā*~ L 319, 369; *verā*~ L 321, 326, 376; *vērā*~ P 50, 107a, 113, 115, 117, 118, 172, 173, 174, 175, 176, 176a, 177a, 179, 180, 214, 218, 219, 224, 227; *v'ērā*~ P 182; *vē.ra*~ K 360, P 51, 58, 220; *vēarā*~ P 178; *vēar*~ P 118a; *vē.ra*~ P 49; **varrenkalfje**: *vērā*[*kalfje*] P 218; *vērā*~ P 177; **varrenmuk**: *varāmøk* L 209, 210, 211, 212a, 216, 216a, 244a, 245a; **varrenmutton**: *vērāmōta* K 357, P 45; *verāmetā* P 45; **looi**: *lōi*[*kalf*] L 282, 313, 314; **looienkalf**: *lōjān*[*kalf*] L 413; *lōjā*~ L 312, 315, 316, 352, 354, 355, 356, 413; **stier**: *stūr* L 210, 289, 293, 298, 324, 326, 374, 381b, 385, 429a, Q 18, 36, 95, 101, 101a, 102, 105, 117b, 201; *stūr* L 330, 434, Q 34, 99*, 113, 203; *stēr* Q 101a, 113a, 201; *stēr* Q 39, 103, 111, 111*, 113, 118, 192, 195, 201, 204a, 208, 211; *stēr* Q 222; **stiertje**: *stīrka* L 209, 266, 268, 269b, 286, 318b, 321a, 322, 322a, 373, 377, 424, Q 14, 21, 88, 95a, 96b, 99, 117, 187a; *stīrkə* L 331, 332, 386, 426, 0426, 428, 430, Q 32a, 112a, 117a, 119, 193; *stīrəkə* L 432a; *stīrəkə* L 164, 165; *stīrkə* L 289, 314, 350, 373, 377, P 49, 51, Q 3a, 94b, 96c; *stīrkə* L 295, 330, 331, 426, 432, Q 99*; *stērka* L 317, 360, 361, Q 35, 197, 197a, 198b; *stērka* Q 97, 101, 111, 111*, 196, 197, 197a, 202, 211; *stērka* K 357, P 51, Q 2; *stērəkə* Q 209; **duur**: *dūr* L 378, 431, 433, Q 14, 15, 17, 18, 19, 20, 22, 31, 32, 32a, 33, 35, 36, 38, 98, 100, 101, 103, 109, 111, 113, 117a, 158a, 162; *dūrjār* P 184; *dōr* Q 88, 96a, 99, 102, 193, 196; *dēr* Q 91; **duurtje**: *dūrka* L 373, Q 15, 19*, 21, 32a, 111, 178; *dūrka* P 288, Q 33, 164, 180, 182; *dōrkə* L 419, 422, 423, 424, Q 10, 96b, 96c, 198b; *dōrəkə* L 420; *dōrkə* P 186, Q 11, 33, 72, 73; *dōrkə* Q 96c; *dīrkə* Q 93; **var**: *var* L 163, 214, 214a, 215a, 217, 247; *ver* L 271, 289, 320a, 320c, 328, 374, 382; *vēr* P 48, 50, 52; **varretje**: *vārka* L 317, 364, 416; *vārkan* K 315; *vērka* K 358; *verka* P 54; *vērka* P 179, 213; *vē.rka* P 227; **looi**: *lōi* L 363; **looitje**: *lōjka* L 353; *lōjka* L 312; **bul**: *byl* Q 113; *būl* Q 97; **bulletje**: *būlkə* Q 32a; **buiert**: *bōjārt* Q 113; **buiert**: *bōjār* Q 121.

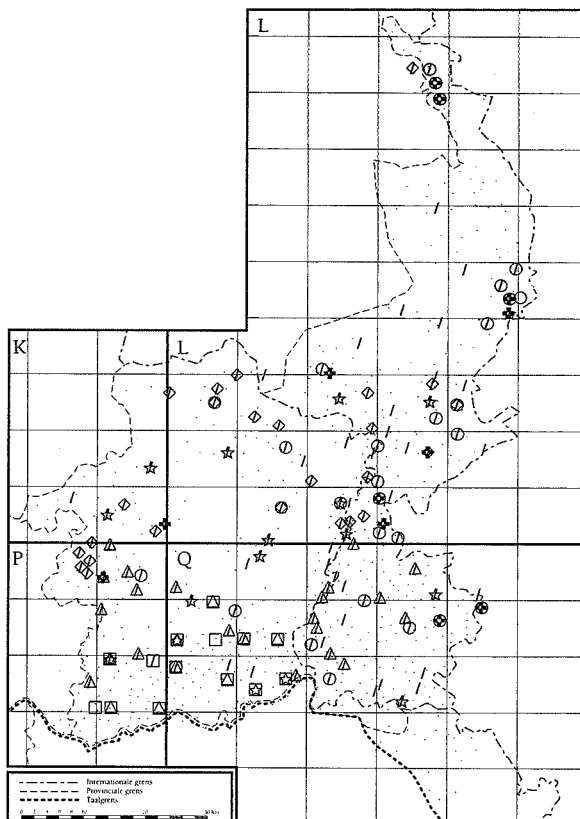
3.2.3 MANNELIJK KALF DAT VAN TANDEN BEGINT TE WISSELEN

(N 3A, 16; add. uit N 3A, 15)

[Algemeen kan men zeggen dat het hier gaat om een kalf van ongeveer één jaar oud.]

Kaart 7. CASTREREN

- / snijden
- knippen
- △ pitsen
- ◇ knippen
- ☆ afbinden
- boeten
- ♣ castreren

stier: *stīr* L 286, 312, 314, 371a, 413, 424, P 48, Q 3a, 187a; *stīr* L 430; *stīr* P 51; *stījār* K 278; **stiertje:** *stīrkā* L 318b, 371; *stīrkā* L 317; **jonge stier:** *jōṇā stīr* L 269, 295; *jōṇā stīr* Q 112a; *jōṇā stīr* L 290; *jōṇā stīr* L 316, 320a; *juṇā stīr* P 174; *jōṇā stēr* Q 197, 197a; **jong stiertje:** *jōṇ stīrkā* L 288a; *jōṇk stīrkā* L 325; *jōṇ stīrkā* P 45, Q 95; *jōṇk stīrkā* L 330; **jarige stier:** *jōrāgā stīr* Q 209; *jōrēgā stēr* Q 198b; **pinkstier:** *peṅkstīr* L 268, 427; **stierkalf:** *stīrkōf* L 320a; **stierrund:** *stējārōnt* K 357; **stierrind:** *stīrrent* L 372; *stīrrens* L 372; **stierkoe:** *stīrku* L 0426; **duur:** *dūr* Q 78; *dōr* L 424, Q 9, 198b; *dōar* L 420, Q 12; **duurtje:** *durkā* Q 179; **jonge duur:** *jōṇā dūr* Q 80, 158; *jōṇān dūr* Q 3; **jaarlingsduur:** *jōrleṅsdūr* Q 156; *jōrleṅsdūr* Q 78; **durenkalf:** *dūrākāf* Q 176a; **var:** *ver* L 269; *vēr* P 54, 177, Q 2; *vēr* L 413; **varretje:** *verkā* P 45; *vērka* P 176; **jonge var:** *juṇā vēr* P 213; *jōṇā ver* L 369; *jōṇā vēr* P 55; **varkalf:** *varkālf* L 163a; **pink:** *peṅk* Q 77, 162, 197; *peṅk* Q 198b; **jaarling:** *jōrleṅ* P 107a, Q 158, 180; *jōrleṅ* P 50; *jōrleṅ* K 358, L 416; *jōarleṅ* Q 72; *joarleṅk* P 218; *juarleṅ* Q 80; **anderhalfjarige:** *andārhalffjōrēgā* Q 95; **tweejaarling:** *twīajōrleṅ* L 282; *twīajuarleṅ* P

48; **tweejarige:** *twējāregā* P 176; *twējōregā* Q 2; *twījōrēgā* P 176; **tweejaarse:** *twījōursā* P 51; **tweejaars:** *twējārs* P 49; **tweetandige:** *twītānāgā* P 222; **viertandige:** *vīrtanēgā* P 222; **wisselaar:** *wisālār* Q 178; **opzetter:** *opzetār* L 321; **knopper:** *knupār* P 46, 49, 51; **mup:** *mōp* L 270; **buidel:** *bujal* L 326; *bōjal* Q 117a; **vaarzenkalf:** *vēzākālf* K 353; **jonge bul:** *jōṇā būl* Q 97; **rund:** *rōnt* L 282, 374, Q 95a; **rind:** *rējnt* L 422; **mennes:** *menās* L 382, Q 111*; **broekje:** *brōjkskā* L 332.

3.2.4 CASTREREN (kaart 7)

(N 3A, 18a; N 3A, 18b)

[In dit lemma worden twee manieren van castreren onderscheiden: A. onvruchtbaar maken door de teelballen weg te nemen, weg te snijden of te kwetsen, en B. onvruchtbaar maken door de teelballen af te binden of af te knippen..]

A. onvruchtbaar maken door de teelballen weg te nemen of te kwetsen: **snijden:** *snejan* L 282, P 58; *sneja* K 278, 353, 358, L 159a, 265, 288a, 289*, P 107a, Q 4, 94b, 95a, 96d, 179; *sneja* P 50, Q 2; *snean* Q 76; *snen* P 176; *snejan* L 286;

sneja K 361a, L 372, P 44, 46, 48, 174, Q 3a, 77, 158; *sneja* Q 72; *snēja* K 317, 358, L 355, P 51, 54, 55, Q 3; *šneja* Q 96c; *snēa* P 48, 177, Q 2; *snēn* Q 72a; *sneja* K 361, L 163a, 360, 372, 420, 422, 424, P 188, Q 9, 11, 12; *šneja* L 423; *snēja* K 278, P 49; *snijan* L 427; *šnijan* Q 14; *snija* L 268, 269, 269b, 289, 295, 312, 314, 316, 318b, 320a, 321, 326, 360, 362, 368b, 371, 374, 377, 382, 422, Q 9, 18, 33, 94b, 95; *šnija* L 295, 322, 322a, 325, 330, 331, 332, 373, 383, 386, 432, 434, Q 14, 20, 98, 99*, 111, 111*, 112a, 187a, 197, 197a, 198b, 204a, 207, 209; *snia* L 313; *snijan* L 373, 416; *snija* L 266, 314, 369, 371a, 416, Q 7, 198b; *šnija* L 270, 312, 430, Q 97, 117a, 119, 197, 204a; *šnia* L 290; *snia* Q 193; *snaja* P 45, 51, Q 156; *snaja* Q 176a; de stier is *gasnēja* L 211; — *gasnēn* K 357; **castreren:** *kastrēran* L 289, 382, 0426; *kastrēra* K 361, L 269, 270, P 50, Q 113a, 119; *kastrejra* L 434; *kastrira* L 164, 165; **boeten:** *bijta* P 188, 222, Q 77, 162; *būjta* P 213; *byta* P 176, 218, Q 78, 178, 180; *būjta* Q 78; *bōta* Q 71; *bōta* Q 80; *bōjta* Q 156; *bēta* Q 93; **lubben:** *lōba* L 163a, Q 198b, 211; *lupā* L 269; **kwetsen:** *kwetšan* Q 197; *kwetsā* L 271; *kwetšā* Q 211; **knippen:** *knepā* L 265; **wringen met de tang:** *vreṅa met dā taṅ* Q 112a; **omstaan:** *ēmstōn* Q 2; **roppen:** *ropā* Q 97; B. onvruchtbaar maken zonder te snijden: **knijpen:** *knejpā* L 420; *knēpā* Q 156; *knējpā* L 360; *knējapā* P 55; *knīpān* L 416; *knīpā* L 163a, 164, 165, 268, 269, 269b, 271, 289*, 295, 314, 330, 332, 371a, 373, 383, 0426, 430, Q 72, 94b, 97, 111*, 113a, 119, 198b; de stier is *gəknēpā* Q 20; **afknijpen:** *āfknīpā* L 362; **nijpen:** *nīpā* L 322, 322a, 326, 331; *nīpā* L 288a; **knippen:** *knepān* L 427; *knepā* L 159a, 320a, 321, 322, 332, 368b, 372, 382, 422, 423, Q 12, 14, 33, 95a, 96c, 98, 111, 187a, 193; **pitsen:** *petsān* L 282, P 58; *petsā* K 278, 358, 361a, L 312, 314, 316, 317, 416, P 44, 45, 46, 48, 49, 50, 51, 54, 107a, 176, 177, 218, 222, Q 2, 71, 76, 77, 78, 93, 96d, 162, 179; *pītsā* Q 156; *pōtsā* P 174; **spitsen:** *spetsā* Q 158; **afbinden:** *qfbenā* K 317; *afbeṅ* K 357; *afbejṅā* P 176; *afbejṅā* Q 78; *afbenā* Q 3a; *afbeṅā* L 270, Q 112a; *afbenjā* L 318b, 325; *afbenā* L 355; *afbejṅā* L 420; *afbeṅā* Q 72a; *afbeṅā* Q 209; *afbenā* L 424; *afbeṅā* Q 4; *qfbenā* Q 180; *qfbenā* Q 178; **klemmen:** *klemā* L 318b; **klammen:** *klamān* Q 95; **pellen:** *pēlā* Q 204a; **pramen:** *prāmā* Q 7; **de kloof opzetten:** *dā klōf opzētā* L 369.

3.2.5 OS

(N 3A, 19; JG 1a, 1b; A 3, 37; A 4, 12; L 4, 37; L 20, 12; Wi 16; monogr.)

[Gesneden mannelijk rund.]

os: *os* K 278, 314, 315, 316, 317, 317a, 318, 353, 357, 358, 359, 360, 361, 361a, L 159a, 163a, 164, 165, 210, 211, 212a, 246, 248, 250,

265, 266, 268, 269, 269b, 270, 271, 282, 286, 288a, 289, 289*, 291, 295, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 318b, 319, 320a, 321, 322, 322a, 325, 326, 329, 330, 331, 332, 352, 353, 354, 355, 356, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 368b, 369, 370, 371, 317a, 372, 373, 374, 377, 378, 381, 382, 383, 387, 413, 415, 416, 417, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 426, 0426, 427, 430, 432, 434, P 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 53, 54, 55, 56, 57, 107a, 113, 115, 117, 118, 118a, 120, 173, 174, 175, 176, 176a, 177, 178, 179, 180, 182, 213, 214, 218, 219, 222, 227, Q 2, 2a, 3, 3a, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 19, 20, 30, 33, 35, 71, 72, 72a, 73, 74, 76, 77, 80, 83, 84, 87, 88, 89, 90, 91, 93, 94, 94b, 95, 95a, 96c, 96d, 97, 98, 99*, 101, 102, 111, 111*, 112, 112a, 113, 113a, 116, 117a, 119, 121, 154, 155, 158, 158a, 162, 163, 167, 168, 168a, 169, 170, 171, 172, 174, 175, 176a, 177, 178, 179, 181, 187, 188, 192, 193, 197, 198, 198b, 199, 201, 203, 203a, 204a, 207, 209, 242, 279, 282; *q.s* L 282, 286, 314, P 57, 58, Q 182, 200, 247, 282a; *q.əs* P 188, 195, Q 78, 222, 261, 262, 263; *q.s* K 278, L 312, Q 156, 199, 211; *q.s* L 312, P 119, 121, 177, 177a, 184, 186, 187, 188, 192, 195, 197, 220, 223, 224, Q 75, 78, 79, 79a, 80, 152, 153, 156, 157, 157a, 159, 160, 164, 165, 166, 240, 241; *q.əs* Q 156, 208; *ōs* L 290, 291, 312, 314, 372, 386, P 52, 195, Q 7, 156, 204a, 207, 247, 253, 278, 283; *ōsā* P 176; *q.μs* Q 284; *q.μ.s* Q 161; de volgende opgaven zijn meervoud: *osān* L 191, 418, P 211a, Q 1, 21; *osā* L 209, 213, 288b, 289a, 296, 320, 323, P 186, 188, 211, Q 78, 79, 102, 203b; *q.sā* Q 74, 80; *osā* L 270, Q 21; *ōsā* Q 158, 160; *ōsā* P 55, 192; *asā* L 286; *q.μsā* Q 284; *os* L 164, 210, 213, 214a, 250, 266, 268, 271, 289, 297, 299, 328, 331, 371, 381a, 420, 422, P 183, Q 17, 19, 102, 112b, 117, 121, 195, 197, 197a, 201; *ōs* L 247, 293, 376, Q 117a, 117b, 121c, 156, 162, 205, 205*, 208, 210, 251, 253, 278; *ōsā* Q 222, 262; *os* L 191, 192, 209, 211, 213, 216, 216a, 246, 246b, 248, 249, 266, 269, 271, 286, 291, 295, 298, 318, 318b, 327, 330, 373, 374, 378, 381b, 386, 426, 429, 429a, 430, 431, 434, P 179, Q 6, 14, 15, 18, 19, 20, 22, 28, 29, 30, 32a, 33, 34, 35, 36, 38, 39, 95, 95a, 96a, 96b, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 106, 111, 113, 113a, 115, 118, 178, 179, 192, 193, 193a, 197, 202, 203, 206, 208, 253; *q.əs* Q 211; *q.s* L 270; *q.īs* L 313, 433, Q 121b, 284; *ys* L 290, 322, 324, 325, 385; *y.əs* Q 167; *īs* L 432a; *us* L 329; *ūs* L 286, Q 247a; *ūs* Q 222; *ūīs* Q 204a; *īs* L 326, 368; **osje:** *oskā* Q 20, 95; **stier:** *stēr* L 362, 366, 367, 368, 415; **oom:** *īm* L 266; *īām* L 268, Q 97, 111, 198b; *yām* Q 111*; *ōm* L 382, 430, 434; **gesneden oom:** *gəsnēja* *īm* L 266; **ongetrouwde oom:** *qəngətrōqdā* *īm* L 266.

Afb. 4. Stamboekstier

3.2.6 VET TE MESTEN STIERKALF

(N 3A, 75a)

[Zie voor de fonetische documentatie van [kalf] het lemma KALF (3.1.1).]

meststier: *mess̄tir* L 268; **maststier:** *mastst̄ir* L 427; **meststiertje:** *mestst̄irtjə* L 382; *mess̄tirtjə* Q 211; *mess̄stirkə* L 432, Q 119; *meststirkə* L 295; **maststiertje:** *māss̄tirəkə* Q 207; *māss̄terəkə* Q 209; *mas̄stērəkə* Q 111; **mestduur:** *mēs.d̄ōər* L 420; **mastduur:** *mas.d̄ōər* L 420; **mestkalf:** *m̄øst[kalf]* L 360; *mēs~* L 372, Q 18; **mastkalf:** *mas~* L 430, Q 98, 197, 197a; *mās~* Q 204a; **mestvee:** *mestvi* L 282; *mestvīə* L 271; **mastvee:** *masvē* L 326; **vetstier:** *vetst̄ir* K 317, 358; **vetstiertje:** *vetst̄irkə* L 325; *vetstērəkə* L 368b; **vetduur:** *vetd̄yr* Q 156; *vetd̄ōr* Q 9; **vetduurtje:** *vetdirəkə* Q 93; *vētd̄yrəkə* Q 2; *vetdyrkə* Q 180; *vētd̄ōrkə* Q 7; **vette duur:** *vetə dyr* Q 71; **vetdrinker:** *vetdrenkər* L 289*, 321; **vetvee:** *vetvīə* Q 111*, 197; **vetbeest:** *vetbēst* Q 20; *vetbiəst* P 174; *vetbēst* Q 78; **vet beest:** *vet best* L 312; **vetbeest voor de wei:** *vētbiəst vēr də wēi* P 55; **vette mutten:** *vetə m̄ōtə* P 44; **stiertje:** *st̄irkə* K 358, Q 72; **plankstier:** *plan̄kst̄ir* L 331; **babystier:** *bēbist̄ir* L 312; **weistiertje:** *wēišt̄irkə* L 318b; **pink:** *peŋk* L 416, Q 4; **duurtje:** *dyrkə* Q 77, 162; *d̄ōrkə* L 424; **hokkeling:** *hōkaleŋ* L 269, Q 95; **mutten:** *m̄ōtə* L 360; **dikbil:** *dekbēl* L 371a; **varretje voor te vetten:** *vērəkə vōr tə vetə* P 176.

3.2.7 SPRINGSTIER

(JG 1a, 1b; add. uit N 3A, 15)

springstier: *spreŋst̄ir* K 315, 358, L 313, 372, P 47, Q 88; *spre.ŋst̄ir* L 352, 355; *spre.ŋst̄ir* L 353, Q 11, 12; *spre.ŋkst̄ir* L 370; *spreŋst̄ir* L 315; *spre.ŋst̄ir* L 413; *spre.ŋkst̄ār* P 51; *spreŋstēr* L 316; *spre.ŋkstēr* L 317; *spre.ŋkstēr* L 361; *spreŋstejər* P 44; **springduur:** *spreŋd̄yr* Q 80, 155, 161, 168a, 174; *spre.ŋd̄yr* Q 157a, 162, 163, 167, 168, 181, 182; *spr̄eŋd̄yr* Q 240; *spreŋd̄yr* Q 75, 152, 157, 159; *spre.ŋd̄yr* P 186, Q 74, 79, 79a, 156, 160, 165; *spreŋd̄yr* Q 164; *spreŋkd̄yr* Q 156; *spreŋd̄jər* Q 76, 169, 179; *spre.ŋd̄jər* Q 77; *spreŋd̄jər* Q 154; *spre.ŋd̄jər* P 192, 195, 197; *spr̄ē.ŋd̄jər* P 188; *spre.ŋdyər* Q 241; *spre.ŋdyjr* P 121, 184; *spre.ŋdyjər* P 119, 120, Q 73, 78; *spr̄ē.ŋdyjər* P 187; *spre.ŋd̄ōr* Q 7; *spreŋd̄ōr* L 422, Q 13; *spre.ŋd̄ōr* L 420, 421, 423, 424, Q 6, 9, 10, 12, 96c; *spre.ŋd̄ōr* Q 8; *spreŋd̄ir* Q 84, 90; *spreŋd̄ār* Q 89, 94, 171; *spreŋd̄ār* Q 83; *spre.ŋd̄ār* Q 2; *spreŋdēr* Q 87; *spre.ŋdēr* Q 91; **springvar:** *spre.ŋvar* L 367; *spre.ŋkvar* L 360, 363, 364, 366, 368, 415; *spreŋvār* K 316; *spreŋvēr* P 49, 50, 115, 117, 170, 172, 173, 176a; *spre.ŋvēr* P 113; *spreŋkvēr* P 180; *spre.ŋkvēr* P 58, 177, 220, 224; *spre.ŋk.vēr* P 51; *spreŋvēr* P 167, 174, 175; *spreŋvēr* P 182, 214; *spreŋk.vēr* P 178, 218, 219; *spre.ŋk.vēr* P 118; *spre.ŋk.vēr* P 223; *spreŋvēr* K 358, P 45, 46, 48; *spre.ŋvēr* P 55;

spre.ηk.vē̄r P 52; *spre.ηk.vē̄ar* P 56; *spre.ηk.vē̄ar* P 177a; *spreηk.vīar* P 227; *spre.ηvīar* P 118a; **springlooi**: *spre.ηlō̄j* L 354; *spreηklō̄j* L 353; **var voor te springen**: *vār var tā spreηā* K 316; **dekstier**: *dekstīr* L 312, 314, 369, 371, 419, Q 88; *dekstī.r* L 315; *dekstīr* Q 9; *dekstēr* L 316, 319, 356, 359, 365; **dekstiertje**: *dekstērka* Q 97; **dekdur**: *dek.dūr* Q 153; *dek.dūr* Q 178; **fokstier**: *fokstīr* L 286; *fokstīr* L 332, 426; **gekeurde looi**: *gākōrda lō̄j* L 352; **looi**: *lō̄j* L 282; **var**: *var* L 362; *vār* K 314, 318, 353; *vēr* K 357, 359, 361; *vēr* K 360.

3.2.8 STAMBOEKSTIER

(JG 1a, 1b)

[Stier waarvan de gegevens betreffende afkomst e.d. in een stamboek staan ingeschreven: raszuivere stier.

Zie afbeelding 4.]

stamboekstier: *stambukstīr* K 278, 314, 316, 317a, 318, L 282, 286, 312, 313, 314, 352, 353, 413, P 47, 119, Q 178; *stambōkstīr* L 370, 371, 372, 419, 424, Q 6, 8; *stambokstīr* K 361, P 56; *stambukstī.r* L 315, 355; *stambokstī.r* P 52; *stambōkstīr* L 369, Q 12; *stambokstījār* P 51; *stambukstēr* K 358; *stambōkstēr* L 317, 319, 359, 360, 367, 421; *stambokstēr* L 356; *stambukstejār* K 357; **stamboekdur**: *stambuk.dūr* Q 152, 153, 163, 182; *stambuk.dūr* Q 154; *stambok.dūr* Q 169, 181; *stambuk.dūr* Q 77; *stambuk.dūrjār* P 119; *stambōkdōr* L 424; *stambōk.dōr* L 422, Q 7, 9, 13, 96c; *stambokdōr* L 423; *stambōkdō.r* L 420; *stambōkdōr* Q 12; *stambok.dīār* Q 83; **stamboekvar**: *stambōk.var* L 358, 361, 362, 363, 415; *stambok.vēr* P 178; *stambukvēr* K 358; *stambokvēr* K 361; *stambok.vēr* P 52, 55, 57; **stamboeklooi**: *stambuklō̄j* L 354; **stamstier**: *stamsstīr* Q 11; **stamdur**: *stamdōr* Q 11; **stier van het stamboek**: *stīr vant stambuk* K 353; **var van het stamboek**: *vēr van stambok* K 359; **beest van het stamboek**: *bīast van at stambuk* K 315; **(ene) uit stamboek**: *ījīnā ūjī stambōk* L 365; *ajī stambōk* L 368; **ene van het stamboek**: *iānā vant stambuk* K 316; **ingeschreven stier**: *e.ngāsxrē.vā stī.r* P 58; *engāsxrē.vā stejār* P 44, 45; **ingeschreven dur**: *e.ngāšrē.van dūr* Q 76, 155, 162; *e.ngāšrē.van dūr* Q 80; *ē.ngāšriā.vā dūr* Q 179; *ej.ngāsxrē.van dūr* Q 73; *eīngāsrē.van dūrjār* Q 159; *ej.ngāsxrē.van dūrjār* P 121; *eīngāsxrīvan dūrjār* P 120; *engāšrē.vā dōr* Q 10; **ingeschreven var**: *e.ngāšrē.vā var* L 364; *engāsxrē.vā vēr* P 49; *engāsxrē.vā vēr* P 113; *eīngāsxrē.vā vēr* P 177; *eīngāsxrē.vā vēr* P 118; *e.ngāsxrē.vā vēr* K 360; **ingeschreven (bijvgl. nmw.)**: *engāsxrē.vā* P 46; *e.ngāšrē.vā* Q 158a; *engāsxrī.vān* L 356; *e.ngāšriē.vā* Q 94; *e.ngāšriē.vā* Q 168a; *ē.ngāšriē.vā* Q 89; *eīngāsxrē.vā* P 53, Q 74; *eīngāsxrēj.vā* P 187; **gekeurde stier**: *gākōrda stīr* K 353; *gākōrda stīr* Q 88; *gākērda stēr* L

359; *gākērda stēr* L 365; **gekeurde dur**: *gākōrda dūr* Q 161, 175; *gākōrdan dūr* Q 157; *gākūjōrdan dūr* Q 75; *gākūyārda dūr* Q 167; *gākūyāda dūr* Q 242; *gākūjōda dūr* Q 174; *gākūjōdadūr* Q 152; *gākūjōda dūr* Q 168, 241; *gākūjōrda dūr* Q 79a, 154, 157a; *gākūjōrdan dūr* Q 160; *gākōrdan dūr* Q 73; *gākūjōdan dūr* P 192; *gākūjōdan dūrjār* Q 78; *gākūjōdan dūrjār* P 188; *gākōrdan dōr* Q 172; *gākūjōda dōr* Q 177; *gākērda dūr* Q 90; *gākūjōdan dūr* Q 171; **gekeurde springdur**: *gākūyārda spreηdūr* Q 240; *gākūjōda spreηdūrjār* P 197; **gekeurde var**: *gākōrda vār* K 353; *gākōrda vēr* P 176; *gākōjārda vēr* P 113; *gākūjōrda vēr* P 117, 176a; *gākūjōyārda vēr* P 118a; *gākūjōda vēr* P 115, 172, 173, 180; *gākūjōda vēr* P 179, 218, 224; *gākūjōda vēr* P 177; *gākūjō.rda vēr* P 177a; *gākūjōda vēr* P 174, 175, 182; *gākūjōda vēr* P 227; *gākūjōda vēr* P 178; **gekeurde**: *gākōrda* Q 188; *gākūjōda* P 219; *gākērda* Q 2; *gākūjōrda* Q 156; *gākūjōda* Q 79; *gākūjōda* P 195; *gākūjōda* Q 164, 166; **gekeurd (volt. deelv.)**: *gākōat* P 220; *gākūjār* Q 158a; *gākūjōdr* Q 165; **goedgekeurde**: *gugākōrtā* P 48; **keurvar**: *kōrvēr* P 214; **gekroonde dur**: *gākōrdan dūrjār* P 186; *gākōrdan dūrjār* P 184; **gekroonde var**: *gākōrdan vēr* P 223; **kweekstier**: *kwīkstīr* L 413; **kweekdur**: *kwīk.dūrjār* Q 156; **springdur**: *spreηdūr* Q 84; **bondstier**: *bo.ntstēr* L 366; *bo.ntstēr* L 316; **bonddur**: *bo.nddēr* Q 91; **bondvar**: *bo.nt.var* L 361.

3.2.9 GEPRIMEERDE STIER

(JG 1a, 1b)

[Stier die prijzen en andere bekroningen heeft behaald.]

geprimeerde stier: *gāprimērda stīr* K 358; *gāprimērda stīr* L 372; *gāprimērda stīār* L 370; *gāprimērda stī.r* P 58; **geprimeerde dur**: *gāprimerda dūr* Q 242; *gāprimērdan dūrjār* Q 159; *gāprimērdan dōr* Q 13; *gāprimērdan dēr* Q 87; **uitgeprimeerde dur**: *utgāprimērdan dōr* Q 7; **geprimeerde var**: *gāprimērda vēr* K 358; **geprimeerde**: *gāprimērda* L 282; *gāprimērda* P 51; **prijsstier**: *prī.sstīr* L 286, 312, 313, 314, 353, 371, 419, 424; *prī.sstīr* Q 88; *prē.sstīr* L 352; *prēsstīr* K 314, 316, 318, 353; *prī.sstīār* L 369, Q 12; *prej.sstī.r* L 355; *prē.sstīr* L 413; *prejsstīr* K 278, 317a; *prē.sstījār* P 51; *prī.sstēr* L 366; *prēsstejār* P 44, 46; *presstejār* P 45; *prej.sstēr* L 316, 356; *prīsstēr* L 319; *prī.sstēr* L 358, 360, 365; **prijsdur**: *prej.s.dūr* Q 155, 167, 240, 241; *prāi.s.dūr* Q 162, 163, 168, 177, 181, 242; *prē.s.dūr* Q 168a, 174; *prēsdūr* P 197, Q 76; *prē.s.dūr* Q 158a; *prē.s.dūr* Q 75, 79, 80, 152, 153, 154, 156, 157, 157a, 161, 164, 165, 166; *prēs.dūr* P 120; *prēs.s.dūr* P 186, Q 160; *prejāsdyr* P 195; *prāa.s.dūr* Q 169; *prej.s.dūrjār* Q 77; *prēs.dūrjār* P 192; *prēs.dūrjār* P 195; *prēs.s.dūrjār* Q 74; *prēs.s.dūr* P 187, 188;

prēas.dijr P 121; *prē.s.dyar* Q 175, 178, 179; *prē.s.dyar* P 184; *prē.s.dijər* P 119, Q 73, 78; *prē.s.dijər* Q 79a; *prī.s.djər* L 421, 422, 423, 424, Q 6, 9, 10, 11, 96c, 172, 188; *prī.sdjər* Q 12; *prī.s.djər* Q 8; *prī.s.djər* Q 91; *prē.s.djər* Q 84, 90; *prē.s.djər* Q 2, 2a; *prē.s.djər* Q 89, 171; *prī.s.djər* Q 94; **een duur wat prijs heeft:** *ənə djər wá praj.s het* Q 177; **prijsvar:** *prī.s.var* L 317, 359, 361, 362, 363, 364, 367, 368, 415; *prēs.var* K 315; *prēs.vjər* P 174, 176, 176a, 178, 182; *prē.s.vjər* K 360, P 50, 115, 117, 172, 173; *prēas.vjər* P 113, 218; *prē.s.vjər* P 177, 224; *prē.s.vjər* P 179; *prēs.vjər* P 175, 214; *prē.s.vjər* P 118a, 177a; *prē.s.vjər* P 118; *prēs.vjər* P 49; *prēs.vjər* K 361, P 47; *prē.s.vjər* K 359; *prē.s.vjər* P, 48, 53, 56, 57; *prēas.vjər* P 52; *prēs.vjər* P 223; **prijsloui:** *prēj.slōj* L 354; *prī.slōj* L 315; **concoursvar:** *koṅkürvjər* P 180, 220; *koṅkürvjər* P 219, 227; **gekeurde duur:** *gəkiqda djər* Q 182; **stamboekvar:** *stambok.vjər* P 55.

3.3. Vrouwelijk rund

3.3.1 KOE (kaart 8)

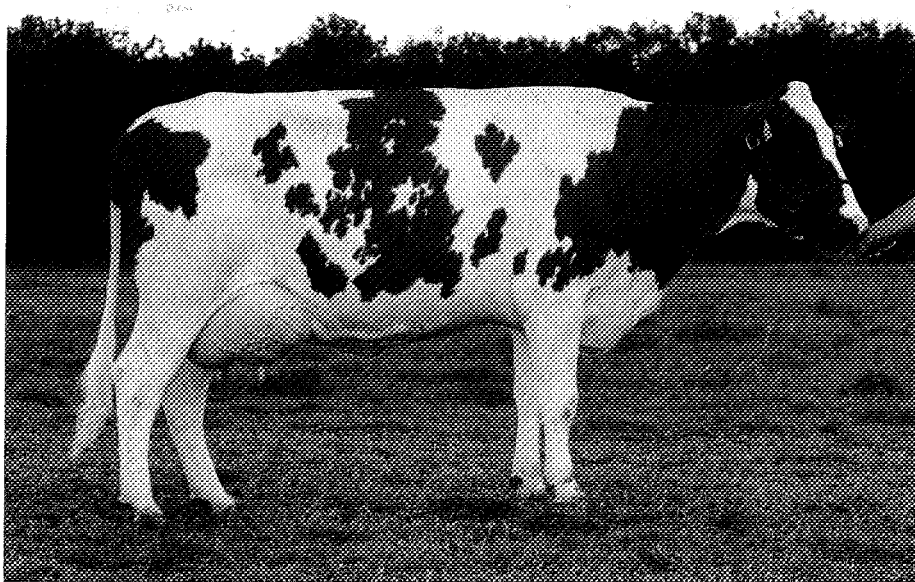
(JG 1a, 1b; A 3, 37; A 4, 11; Gwn V, 2a; L 1a-m; L 4, 37; L 5, 27b; L 7, 61b; L 14, 26 en 88; L 20, 11; L 27, 5 en 57; L 29, 44; L 38, 44; L 40, 21b; L 44, 16, 21a en 39; R 12, 29; R (s), 25 en 42; RND 127; S 18 en 27; Wi 4, 9 en 17; monogr.; add. uit N 3A, 3a, 3b, 3c, 25a, 25b, 26a, 28, 77a, 121a, 121b, 123a, 123b, 124, 126,

129, 131a, 131b, 135a en 136a; N C, 14a, 14i en 15; A 9, 18)

[Volwassen vrouwelijk rund, in de regel een rund dat één of meerdere keren gekalfd heeft. Zie afbeelding 5.

Op de kaart is het woordtype **koe** niet opgenomen.]

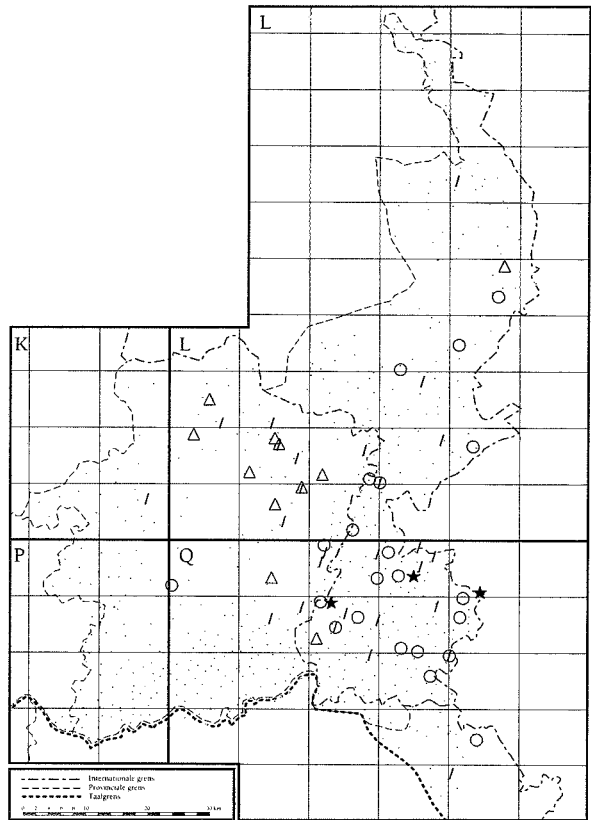
koe: *ku* K 359a, L 159, 159a, 163, 163a, 163b, 164, 165, 191, 192, 192a, 209, 210, 211, 213, 214a, 215, 215a, 216, 217, 244c, 245, 245b, 246, 246a, 246b, 247, 248, 249, 250, 265b, 266, 267, 268, 269, 269b, 270, 271, 281, 282, 285, 286, 288, 289, 289a, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 312, 313, 314, 316, 317, 318, 318b, 319, 320, 320a, 321, 322, 323, 324, 324a, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 356, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 381b, 382, 383, 385, 386, 387, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 426, 431, 432, 434a, P 119, 176, Q 2, 3a, 7, 9, 20, 71, 72, 75, 76, 77, 77a, 80, 83, 84, 86, 89, 90, 91, 95, 96, 101, 113, 117a, 154, 155, 158, 161, 162, 163, 164a, 167, 168, 168a, 169, 170, 173, 177, 180, 181, 182, 193, 198b, 208, 240, 241, 242, 255, 284; *kuj* K 278, 278a, 314, 315, 316, 317, 317a, 318, 353, 357, 358, 359, 360, 361, L 115, 159a, 187, 244b, 269, 269a, 269b, 271, 288, 300, 312, 313, 314, 360, 361, 362, 363, 367, P 44, 45, 46, 47, 48, 48a, 50, 51, 119, 164, 165, 169, 171, Q 2, 78, 94, 111; *kujū* L 358, 359, 365, 366, 368, 415; *kuy* L 164, 165, 184, 209, 210, 211, 212, 212a, 213,

Afb. 5. Koe

Kaart 8. KOE

- / vaars
- rind
- △ beest
- ★ rund

214, 214a, 215, 215a, 216, 216a, 217, 244a, 244c, 245a, 245b, 246, 246a, 246c, 247, 248, 249, 250, 266, 282, 292, 314, 316, 317, 318b, 320, 326, 328, 332, 356, 359, 360, 360a, 364, 370, 371, 372, 376, 378, 381, 415, 418, 420, 432, P 119, Q 75, 79a, 80, 93, 154, 156, 157a, 278; *kuəxi* K 317, P 188; *kuəy* L 371; *kju* P 48; *kmu* P 174, 211; *kū* L 250, 265, 269, 285, 286, 313, 317, 324, 329, 356, 360, 367, 368, 382, 383, 384, 416, 419, 420, 432, P 46, Q 3, 71, 72, 77, 82, 83, 86, 158, 161, 162, 163, 168a, 173, 174, 177, 180, 181, 183, 240, 253, 254; *kūi* L 271, 284, 312, 354, Q 102; *kūy* L 192, 217, 319, 360, Q 166, 167; *kū* L 319, 364, 416, 418, Q 209, 255, 278, 282, 284; *kūi* L 316; *kūy* L 418; *kō* L 422, 423, 424, 425, 426, 0426, 427, 428, 429, 429a, P 50, 121a, 176, 186, 193, 197, 222, Q 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 22, 32a, 87, 88, 91, 96, 96a, 96c, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 172, 188, 192, 193, 196, 197, 197a, 198, 198b, 199, 200, 203, 203a, 204, 204a, 205, 206, 207, 208, 209, 247, 247a, 248, 249, 251, 253, 254, 259, 278, 284; *kōi* K 278, 357, 358, 358a, P 51, 172, Q 95, 96a, 96d, 99, 102, 104a, 105, 187, 249; *kōiy* Q 74, 153; *kōy* L 265c,

317, 321, 370, 371, 413, 420, 432a, P 50, 119, 120, 177, 222, Q 9, 20, 30, 32, 33, 39, 71, 80, 109, 111, 112, 113, 113a, 115, 116, 117b, 118, 156, 160, 196, 201, 202, 208, 211, 222, 278; *kōi* K 358; *kōy* L 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 318, 318d, 318e, 372; *kō* K 361, Q 71, 247; *kōi* K 357, 358, 359, 360, 361, P 51, 167, 176, Q 71, 95, 161, 162, 259; *kōiy* P 51, 119, 192, Q 73; *kōy* K 361, L 214, 265c, 288, 288a, 288b, 289, 290, 291, 315, 316, 318c, 319, 322a, 352, 353, 354, 355, 360, 370, 371, 372, 413, 414, 419, 420, 421, 429, 430, 434, 434a, 436, P 50, 52, 53, 55, 56, 57, 58, 118, 119, 120, 121, 177, 184, 186, 188, 192, 195, 197, 220, 223, 224, Q 1, 2, 2a, 3, 3a, 14, 20, 22, 27, 28, 29, 30, 32, 32a, 33, 34, 35, 36, 38, 39, 71, 74, 78, 79, 98, 109, 110, 111, 111*, 112, 112b, 113, 116, 117, 117a, 117b, 118, 118a, 119, 121, 121c, 156, 160, 164, 165, 166, 171, 175, 178, 179, 198, 201, 202, 203, 206, 211, 222, 255, 259, 260, 263, 278, 279; *kōy* P 121, Q 179; *kōiy* L 371, P 52, 177; *kōay* Q 36; *kō* L 314, P 50, 175, Q 7, 9, 11, 16, 71; *kōiy* P 49, 50, 120, Q 78, 79; *kōy* P 186, Q 4, 74, 152, 156; *kōiy* Q 157; *kō* Q 71; *kō* L 356, 367, Q 72a, 259; *kōi* P 52; *kōy* L 288, 360, 434a, P 55, Q 78,

171; *kō* Q 2, 29, 193; *kōm* Q 78, 93, 94; *kōp* P 50; *kōp* Q 93; *kō* Q 2, 72a; *kōj* Q 96d; *kōm* P 184, Q 93, 179; *kō* P 50, Q 2, 78; *kōm* P 118, 118a, 121, 177a, Q 159; *kay* L 352, 355, 413, 414, P 54, 57, 121, 175, 177, 183, 187a, 188, Q 1, 2, 2a, 3, 71, 117, 119, 156, 166; *kā* P 113, 115, 117, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 176a, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 188, 218, 219, 227; *kāj* P 219; *kām* P 175, 211, 211a, 212, 214, 218, 227, Q 156; *kāp* P 118a; *kem* L 430, P 214, Q 156; *kē* P 107a, 113, 117, 178; *kem* L 371, P 187, 188, Q 93; *keā* Q 2; *keij* P 119; de volgende opgaven zijn meervoud: *ku* L 165, 191, 192, 213, 291, 368, 420, P 177, 183, Q 3, 77a, 95, 154, 167, 168a, 177, 195, 243; *kui* K 278, 314, 314a, 315, 316, 318, 353, 357, 358, 359, 360, 361, L 159, 184, 191, 247, 271, 286, 288, 288b, 289, 289a, 290, 312, 314, 316, 317, 318, 319, 323, 324a, 329, 353, 371, 371a, 372, 381a, 381b, 413, 414, 420, 429, 430, P 44, 46, 47, 119, 120, 121, 162a, 164, 169, 171, 176, 177, 186, 188, 192, 197, 211, 211a, 212, Q 1, 20, 21, 29, 30, 33, 111, 111*, 112b, 113, 115, 117, 121, 121b, 121c, 159, 165, 192, 204; *kujān* K 278, 314, 318, 353, 357, 359, 360, L 282, 312, 313, 314, 316, 360, 421, P 48, 117, 120, 176, Q 3, 152; *kujā* K 278, 316, 353, 359a, L 164, 187, 265, 271, 312, 316, 356, P 47, 48a, 117, 171, 195, 219; *kujn* P 176; *kuy* L 164, 315, 317, 421, P 115, 121; *kujan* L 213; *kuyā* L 209, 210, 211, 212, 213, 214, 214a, 216, 216a, 246, 246b, 248, 249, 250, 266, 321; *kuā* L 192, 209, 250, 316, Q 168a; *kuʔā* K 318, L 312; *kun* P 197; *kuyi* Q 161; *kū* L 317, 326, 381b, P 179, 188, 218, Q 77; *kūj* L 286, 328, 329, 373, 378, P 58, 171, 186, Q 34, 35; *kūjan* K 353; *kūjā* P 196; *kūyā* L 266; *kūan* L 210; *ky* L 319, Q 77, 164a, 168; *kyi* L 269, 270, 286, 319, 369, 370, 371, 372, 419, 432a, Q 111, 113; *kyy* L 317, 372; *kyyan* L 416; *kyā* L 419; *kyk* L 295; *kj* L 269, 271, 297, 298, 299, 317, 319, 325, 387, 420, Q 158, 162, 167, 168, 169, 177, 199, 240, 241; *kji* L 164, 268, 270, 271, 289, 293, 296, 298, 314, 316, 317, 318, 318b, 320, 322, 326, 328, 329, 330, 331, 372, 374, 376, 377, 378, 381b, 383, 385, 386, 420, 421, 422, 423, 431, Q 77; *kjiā* Q 116; *kjiar* Q 21; *kjiās* P 171; *kjū* Q 121; *kjā* L 269, 270, 319; *kjn* P 176; *kjnr* L 299; *kō* L 372, Q 10, 12, 253; *kōj* K 278, 360, P 51; *kōjan* K 357; *kōjā* K 278, 317a; *kōjan* L 355, Q 1; *kōā* Q 196; *kōj* L 357, 358, 360, P 51, Q 1, 259; *kōjan* K 357; *kōjā* P 176; *kōm* Q 88; *kōjan* L 352; *kōji* K 353, Q 156; *kōmjan* K 353; *kōmā* L 355; *kōmū* P 211; *kō* P 177; *kōā* Q 196; *kōn* P 176; *kōjan* P 176; *kōjā* P 50, 115, 117, Q 166; *kōjn* P 176; *kōjāj* Q 118; *kōn* P 176; *kō* K 361, Q 9, 88; *kōj* L 270, 282, 286, 289, 289a, 289*, 289a*, 312, 313, 314, 316, 352, 354, 372, 413, 414, 420, 433, 434, P 50, 57, 58, 117, 119, 121, 121a, 171, 172, 174, 175, 177, 182, 183, 188, 197, 214,

218, 219, Q 1, 7, 20, 33, 34, 71, 73, 78, 111, 117b, 156, 166, 175, 179, 252, 262, 278; *kōm* L 360, P 183; *kō* L 313, 372, 420, 426, P 121, 171, 176, 184, 186, Q 2, 9, 10, 11, 12, 15, 17, 18, 19, 21, 28, 71, 78, 88, 95, 96c, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 172, 192, 193, 193a, 195, 196, 197, 198, 203, 204a, 205, 205*, 206, 207, 208, 210, 248, 249, 251, 253, 254, 278, 284; *kōj* L 282, 285, 286, 288a, 289, 313, 353, 372, 419, 420, 422, 423, P 52, 119, 121, 188, 192, 197, 218, Q 1, 6, 7, 14, 22, 32, 32a, 39, 74, 93, 95, 95a, 96a, 96b, 99, 101, 102, 106, 113a, 117, 117a, 121, 178, 179, 201, 222, 247, 247a, 255, 278, 279; *kōjā* Q 262, 278; *kōm* P 176, Q 79, 203a; *kōā* L 291, P 192, 195, Q 80, 156, 211; *kōām* Q 36; *kōn* P 176, Q 2; *kōj* L 286, 313, 354, 414, P 174, 182, 187a, 188, Q 1, 27, 32, 35, 78, 178, 222; *kōjā* Q 253; *kōm* Q 284; *kōā* L 286; *kō* P 50, 119, 192, 193, Q 11, 203, 252, 259; *kōj* L 313, Q 1, 71, 74, 160; *kōjan* P 176, Q 2; *kōā* P 50, 120; *kōn* P 176; *kay* L 286, P 211, Q 156; *kaywā* L 360; *kājā* P 176; *kē* Q 2; *kēj* Q 3; *kēn* Q 2; *ke* Q 2; *kej* L 355, 358, 364, P 53, 55, 56, 57, Q 2, 3, 5, 94, 154, 180, 284; *kejā* L 355, P 52, Q 80; *kejāj* K 317; *keij* L 352; *kē* L 367, Q 2, 3; *kej* Q 93, 94; *kējū* Q 158; *ki* L 360, 360a, 366, 367, 368, 415, 416, 417, 418, Q 72, 83, 86, 89, 170; *kij* L 355, 355a, 358, 360, 360a, 361, 362, 363, 365, 366, 367, 368, 415, 416, 417, 418, P 54, Q 3; *kijan* K 315; *kiy* P 211, Q 171; *kiā* L 417; *ki* L 360, 366, 367, 368, 417, 418, Q 72, 83, 86, 89; *kij* L 358, 359, 360, 360a, 362, 368, 415; *kijā* L 360; *kīā* L 416; **koetje:** *kōmkā* L 288; **melkkoe:** *melkkōm* Q 116; **vaars:** *vārs* L 214a; *vērs* L 317, Q 88, 102; *vērš* Q 96; *vērs* L 315, 415, Q 88, 102; *vers* L 315, 322, 360, 362; *verš* Q 99; *virš* Q 192; *vjās* P 171; *vjas* Q 86; *vās* L 371, 431; *vēš* Q 21; *vēs* L 385, Q 8, 9; *vēš* Q 30, 101; *vēāš* Q 113; *veš* Q 28, 34, 211; *veš* Q 284; *vjās* K 359; *verzan* (mv.) L 418; *vjāzan* (mv.) K 359; **maal:** *mōj* L 213, 215, 267, 268; **rund:** *rōnt* Q 96; *rōnjt* Q 38; *rōant* Q 117b; **rind:** *rent* L 269, 386, P 171, Q 32, 96b, 100, 201; *rentj* L 292, 298, Q 31; *renž* L 298; *rēnt* Q 2, 102; *rentj* L 373, 429a, 431, Q 22; *rejt* Q 7; *rejk* Q 117, 118a, 202, 211; *rējk* Q 208, 262; **beest:** *bīst* L 364, 416; *bīast* L 415, 416; *bist* L 360, 360a, 364, 368, Q 5; *biast* Q 5; *best* L 314; *biēst* L 353; *bīs* L 268, Q 95; **koebest:** *kōbist* Q 2; *kubes* Q 77; **vee:** *viāj* L 415.

3.3.2 VROUWELIJK KALF

(N 3A, 20; N C, 7b; JG 1a, 1b; A 9, 17b; Gwn V, 5b; monogr.)

[Zie voor de fonetische documentatie van [kalf] en [kalfje] het lemma KALF (3.1.1).]

vaarskalf: *vārs[kalf]* L 270; *vers*~ L 288, 289, 293, Q 99, 204a; *vejrs*~ L 288a; *vērs*~ L 314; *vērs*~ L 288, 288a, 288b, 289, 293, 294, 312,

318, 318b, 322, 324, 332, Q 197, 197a; *vērš~* L 386; *vērs~* L 288, 294, 318b, 382, Q 204a; *vērš~* Q 20; *ves~* L 322a, Q 109; *veis~* L 289a; *vēs~* L 318b, 320c; *vēs~* L 318b, 382; *vēš~* Q 112a; **vaarzenkalf:** *verzə[kalf]* L 360; *verzə~* L 286; *veirzə~* Q 9; *veirzə~* L 314; *vērzə~* L 313, P 179, Q 96c; *vērzə~* L 282, 286, 312, 315, 317, 354, 356, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 415; *vēazə~* L 352; *vērzə~* L 319; *viērzə~* K 357; *verzə~* K 278; *vērzan~* L 325, Q 3; *vērzə~* L 329, 330, 331, 331b, 368b, 383; *vērzə~* L 383, 416, 422; *vēirzə~* L 360; *vēazə~* K 360; *viērzə~* K 358; *vērzə~* L 372, 381a, Q 18, 96c; *vērzə~* Q 197; *vērzə~* L 423, Q 10, 13; *viasə~* Q 198b; *viazə~* P 180, 220, Q 2, 75, 78, 91, 94, 156, 164, 169, 171, 174, 175, 177, 179, 181, 182, 241, 242; *viāsə~* Q 78; *viāzə~* P 49, 50, 52, 53, 55, 57, 58, 113, 118, 118a, 119, 120, 121, 176a, 177a, 187, 188, 192, 195, 197, 222, Q 2a, 71, 74, 78, 79a, 80, 87, 152, 153, 156, 157, 157a, 160, 165, 167, 170, 240; *viāzə~* Q 2, 79, 166, 188; *vezə~* L 320, 322, 328, 381, 425, 430, 432; *viēzə~* L 420, Q 76, 162; *vēzə~* P 115, 117, 173, 227, Q 9; *vēzə~* L 369, 370, 371, 372; *vēazə~* K 314, 315, 353, P 44, 45, 46, 47, 48, 174, 175, 182, 214, 218, 219, Q 12; *viēzə~* K 316, 318; *veizə~* P 174; *veizə~* K 278, P 46; *viēsə~* Q 162; *viēzə~* K 318, Q 154, 172; *vēsə~* L 381b, Q 98; *vēsə~* L 434; *vēzə~* L 321, 328, 369, 373, 374, 376, 377, 381b, 427, 429, P 50; *vēizə~* P 48; *viēzə~* Q 94b; *viēizə~* P 51; *vēsə~* L 426; *vēšə~* Q 21, 30; *vēzə~* L 373, 375, 377, 378, Q 8; *vēzə~* Q 7, 9, 11; *vēazə~* K 359, 361, L 424, Q 83; *vēazə~* L 422, 424, Q 6; *viēsə~* Q 158; *viēzə~* P 51; *veazə~* P 178; *veiazə~* P 56; *viazə~* Q 163; *viqzə~* Q 89, 168, 168a; *viqzə~* Q 77; *vīazə~* Q 94b; *vīazə~* L 421; **vaarskalfje:** *vērzə[kalfje]* L 330, 423; *vērzə~* L 387; *vērzə~* L 381a, 419; *viāzə~* P 177, Q 159; *vēzə~* L 381b; *vēzə~* Q 7; **vaarzenmutton:** *viērzmōtə* K 357; *vēazəmōtə* K 353, P 45; *vēazəmōtə* P 45; *veizəmōtə* K 353; **vaarzenmuk:** *viāzəmōk* Q 2; **vaars:** *vārs* Q 18, 21; *vērs* Q 38, 95, 105; *vērš* Q 99*, 196, 197; *vērž* Q 96; *vērs* L 292, 324, 330, 385, Q 101, 101a, 197, 197a, 201; *vērš* L 289, Q 99, 101a, 111*; *vers* Q 96b; *verš* Q 99; *vērš* Q 101; *vēirš* Q 113; *veirs* Q 102; *veirš* Q 102; *vīrš* Q 192; *vīrš* Q 195; *viās* Q 181; *vas* L 210; *vias* P 223; *vēs* P 227, Q 18; *vēš* Q 20, 22, 32a, 35, 36, 117, 117a; *vēž* Q 222; *vēas* P 45, Q 193, 203; *vēasš* Q 208; *vēiāsš* Q 113, 203a, 204a; *vēs* L 326, 381b, 429a, Q 14, 18, 113a; *vēš* L 433, Q 19, 33, 34, 39, 111, 117a, 121c, 201; *ves* L 374, Q 31, 193; *veš* Q 32a, 33, 35, 100, 103, 111*, 211; *veas* P 224; *viēs* Q 158a, 162; *vezə* L 431; *veis* Q 36; *veiš* Q 32, 36, 208; *veiāsš* Q 208; *vīas* Q 94b; *vīis* Q 198b; **vaarsje:** *vērskə* L 355; *vēarskə* K 361; *vērskə* Q

197, 197a; *vērskə* L 386, Q 97, 101; *viērskə* K 358; *vērskə* L 316, 317, 331, 353, 356, 358, 361, 364, Q 88; *vēarskə* L 413; *verskə* Q 21, 95a; *verskan* L 282, 312; *viāskə* P 184, 187, Q 74, 160; *viaskə* P 186, Q 73, 157, 164, 178; *vēskə* L 326; *vēsja* Q 211; *vēskə* L 320a, 321a, 373, 382, 426, 0426, Q 15; *vēškə* L 432a, Q 19*, 33; *vēaskə* P 46, 172; *veskə* L 377, 428, Q 17; *veaskə* K 317a; *viēska* Q 155, 242; *vežə* Q 98; *viqskə* Q 168, 168a; **maalkalf:** *māl[kalf]* L 270; *mōl~* L 159a, 163, 163a, 163b, 164, 165, 211, 214, 214a, 215a, 217, 245, 267, 269, 270, 271, 290, 295, 296, 298, 300, 381; *mōl~* L 213, 265; *mōul~* L 269a; *mōl~* L 244c; **malenkalf:** *mōlə[kalf]* L 268; **maalkalfje:** *mōl[kalfje]* L 381; **maalmuk:** *mōlmōk* L 247; *mōlmōk* L 265, 266, 268; *mōlmuk* L 244c; **malenmuk:** *mōlmōk* L 214; *mōlōmuk* L 244c; **mukmaal:** *mōkmōl* L 164, 165; **maal:** *māl* L 295; *mōl* L 211, 245, Q 30; **maaltje:** *mōltjə* L 192a; *mōlka* L 192; **koekalf:** *ku[kalf]* L 271; **moederkalf:** *mōdər[kalf]* Q 121c; **mukkalf:** *mōk[kalf]* L 265; **maalmukje:** *mōlmōkskə* L 211; **kalf:** *[kalf]* L 209, 329; **kalfje:** *[kalfje]* L 209, 289, 325, 330, Q 119, 202; **muk:** *mōk* L 163, 211, 245, 271; **mukje:** *mōkskə* L 331; **mup:** *mop* Q 76, 80; **knop:** *knop* Q 75; **rind:** *rentj* Q 32a; *reijnjtjš* L 367.

3.3.3 DEKBARE VAARS

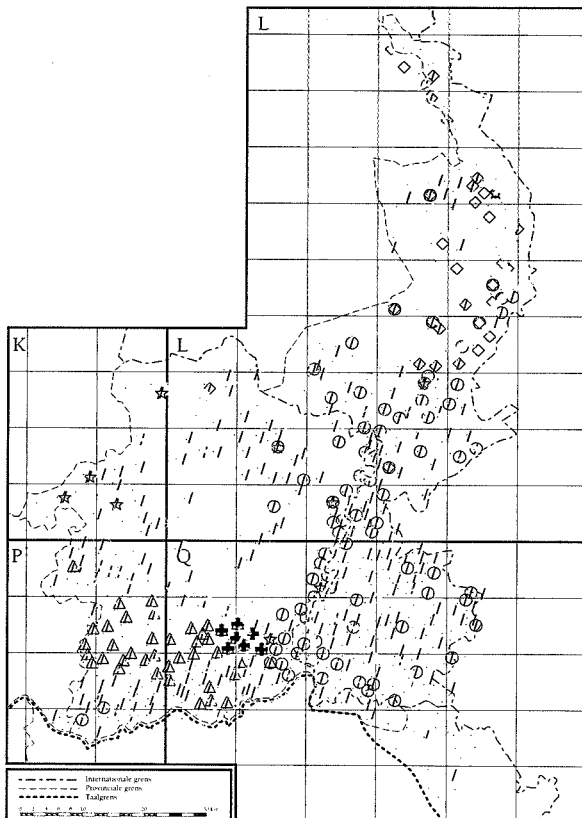
(N 3A, 21)

[Vrouwelijk kalf dat de eerste tochtigheidsverschijnselen vertoont.]

vaars: *vērs* L 270, 316, 332; *vēirs* L 317, 423; *veijərs* K 278; *viās* P 177; *vias* Q 78; *vēs* L 318b, 371; *vēs* L 372, 420; *vēas* L 321, 422; *veis* P 174; *vias* Q 76; *viqs* Q 77; *vus* P 107a; **vaarsje:** *vjaskə* Q 156; *vēskə* L 377; *vējaskə* K 357; **williche vaars:** *weləgə vers* L 314; *weləgə viās* Q 156; *wōlēgə veijəs* Q 72; **tochtige vaars:** *tōxtēgə vēs* L 420; **aankomende vaars:** *ānkōmāndə vērs* L 355; **dekbare vaars:** *dekbār veis* Q 7; **leidbare vaars:** *lējəbāəə viās* P 55; **vaars die goed is voor te leiden:** *vēs dij gōt es vōr tə lējə* Q 9; **leidvaars:** *leivēərs* L 282; *lēvejərs* K 361; **stiervaars:** *stīrvēərs* L 282; *stivijēis* P 51; **vaarzenkalf:** *vēəzəkəlf* Q 12; **maal:** *mōl* L 270, 295, 332; **rind:** *rent* Q 111; *rentj* L 265, 318b, 325; *rentj* L 290; *rent* L 372; *rentj* L 369; *rentj* L 434; *reijntj* L 430; *renjtj* L 424; *reijnt* L 0426; *rējnt* Q 198b; *renj* L 269, Q 204a; *renš* L 372; **rindje:** *renšə* Q 209; **spelig rind:** *spēlex rentj* L 427; **leidrund:** *lājənt* K 353; **groot rund:** *gruət rōnt* K 317; **pink:** *penj* L 360; *pēnj* Q 99*; **kalf:** *kalf* L 295, P 176, Q 4; **muk:** *mōk* L 163a; **jaarling:** *jāərlēj* P 45; *jōrlēj* P 50; *jōrlēj* Q 162; *jōrlēj* L 416.

Kaart 9. VAARS

- / vaars(je)
- rind(je)
- △ jaarling
- ◇ maal(tje)
- ☆ rund(je)
- ✦ eenwinter

3.3.4 VAARS (kaart 9)

(JG 1a, 1b; A 2, 38; A 4, 11; Gwn V, 6; L 8, 27; L 20, 11; R 3, 37; S 38 en 49; Wi 16; monogr.; add. uit N 3A, 20)

[Jonge koe van ongeveer twee jaar die nog geen kalf heeft gehad of voor de eerste maal kalft.]

vaars: *vārs* L 209, 210, 213, 216, 216a, 248, 250, 269, 270, 271, 290, 296, 313, 329; *vārs* L 314; *viārs* Q 2; *vars* L 163, 164, 265; *vērs* L 163a, 212a, 288, 312, 317, 326, 353, 355, 360, 366, 373, 379, 380, 413, 429a, Q 3, 38, 95, 98, 187, 187a; *vērš* L 385, Q 101a, 196; *vēars* K 360, L 318c; *vēars* K 361; *vēars* Q 101; *vērs* L 165, 214a, 244b, 246, 268, 270, 271, 286, 288, 288a, 289, 289*, 291, 292, 293, 294, 300, 313, 314, 316, 318b, 320, 322, 326, 329, 330, 331, 332, 353, 354, 355, 360, 368b, 377, 378, 385, 416, 417, 418, 420, 423, 432, Q 3, 10, 12, 18, 95, 95a, 96a, 96c, 102, 197, 197a, 203; *vērš* L 386, Q 20; *vēars* L 288, 289; *viērs* K 358; *vērs* L 318b, 364, 372; *vejārs* K 278; *vērs* K 358, L 282, 286, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 319, 354, 355, 356, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 372, 415, 419,

423, Q 3a, 9, 10, 12, 13, 88; *vērš* L 384; *vēars* K 359, L 352; *vēars* L 413; *vers* L 164, 165, 210, 214, 216, 269, 289, 289a, 293, 294, 296, 298, 300, 322, 323, 324, 325, 327, 329, 330, 331, 332, 333, 353, 360, 368, 371, 382, 385, 422, Q 95a, 96a, 102; *verš* L 383, 387, Q 97, 98, 99, 100, 101, 103, 104a, 105, 106, 196; *vēars* L 282; *vejrs* Q 88; *vejrs* Q 102, 203a; *vejārs* K 358; *viējrs* K 358; *vīars* K 360, Q 192, 193a; *vīars* P 195, 197; *vōrs* L 271; *vōrs* L 267; *vās* L 318, 372, Q 167; *viās* P 49, 50, 52, 53, 55, 57, 58, 118, 118a, 119, 120, 121, 176, 176a, 177, 177a, 184, 187, 188, 192, 195, 197, 222, Q 2, 2a, 71, 72a, 74, 75, 78, 79, 79a, 80, 87, 152, 153, 156, 157, 157a, 159, 160, 161, 164, 165, 166, 167, 176a, 181, 188, 240, 241; *viāas* P 50; *viās* P 57, 176, 180, 181, 220, 223, Q 1, 2, 78, 84, 90, 91, 94, 156, 163, 169, 171, 174, 175, 177, 178, 179, 182, 200, 242; *viās* Q 207; *viās* Q 180; *viāas* P 55, 186, Q 156; *viāas* Q 1; *vas* Q 178; *vēs* L 318b, 371, 373, 431, P 211, Q 9, 14, 15, 17; *vēš* L 429, 433, Q 16, 21, 27, 33, 38, 98, 112b, 118; *vēas* K 315, 353, 357, P 51, 56, Q 83; *vēas* Q 39, 112b, 117, 118a, 119, 121, 121a, 121b, 202, 203, 207, 247, 247a; *vējās* Q 113; *viēs* Q 198; *viējs* Q 77; *ves* L 328; *vēs* L 320, 320a, 321, 326, 327, 328,

369, 373, 376, 379, 380, 381, 381a, 381b, 420, 428, 434, P 47, 48, 50, 218, Q 20, 36; *vēš* L 432a, 434a, Q 19, 20, 21, 22, 30, 33, 39, 111, 116, 117, 118, 201, 208, 222, 253, 284; *vēas* K 315, L 321, Q 39, 253; *vēas* Q 32, 35, 113; *vējas* P 44, 45, 46; *vējās* Q 209; *vējš* Q 204a; *vējs* P 51; *vījēis* P 51; *vēs* L 319; *vēas* L 422; *vējs* P 174; *vējas* K 278, P 44, 48, Q 193; *vīes* Q 154, 155, 172; *vēs* L 370, 420, 421, 424, P 117, Q 6, 8, 9, 11; *vēas* K 314, 353, L 369, 422, P 44, 45, 46, 47, 113, 115, 172, 173, 179, 182, 214, 218, 219, 227; *vēas* P 48; *vējas* K 353; *vējs* K 316, 318; *vīes* K 318; *ves* L 296, 318, 320, 321, 326, 327, 328, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 381, 382, 420, 425, 426, 427, 429, 429a, 431, 432, Q 14; *veš* L 429, 430, 432, 434a, Q 16, 19, 20, 22, 27, 28, 29, 30, 32, 32a, 33, 34, 35, 36, 98, 101, 110, 111, 112a, 113, 115, 116, 117, 117b, 208; *veas* K 317a, P 174, 175, 178, 224; *veas* Q 35, 112a, 113, 118, 121, 211; *vējs* Q 9, 198b; *vējas* K 353, Q 72; *vējās* Q 202, 204a, 207; *vīes* Q 76, 83, 89, 158a, 162; *vījēis* Q 83; *vāš* L 427, Q 203, 222; *vīas* Q 72; *vīas* Q 113a; *vīas* Q 76; *vīos* Q 77, 89, 168; *vūos* Q 168a; *vus* P 107a; *vēzā* (mv.) L 374; *vējzā* (mv.) L 0426; **vaarsje:** *vērskā* L 329, 377, 413, Q 94b, 95; *vērškā* Q 99*; *vērskā* L 371a; *vērskā* L 332, 360, 383, 386, 416, Q 197, 197a; *vējīrskā* L 317; *vējīrskā* K 361, L 416; *vērskā* L 355, Q 3a, 4; *vīērskā* K 361a; *verskā* L 286, 314, 360, Q 187a; *vīāskā* P 50, 58, Q 2; *vīaskā* P 50, 54, 177, 188, Q 78, 93, 156; *vīāskā* Q 72a; *vēsja* Q 211; *vēška* L 430, Q 35; *vēāška* Q 204a; *vējāskā* Q 72; *vēska* L 320a, 420, P 218, Q 201; *vēška* Q 33, 111*, 117a; *vēāskā* Q 198b; *vējāskā* K 357, P 48; *vīēskā* K 358; *vīēskā* Q 209; *vējāskā* P 44, 46; *vēskā* P 213; *vēāskā* P 44, 51; *veskā* K 317, L 318; *viāskā* K 278; *vīō.ska* Q 89; **leidvaars:** *lejavīas* P 118a; *lēvēas* P 46; **stiervaars:** *stirvīēis* P 51; **dekbare vaars:** *dekbār vēis* Q 7; **jaarlingvaarsje:** *jōrleņvīaska* Q 2; **maal:** *māl* L 164, 210; *mōl* L 115, 159a, 163, 164, 165, 191, 210, 213, 214, 215, 215a, 217, 245, 246a, 249, 250, 265, 266, 267, 268, 269, 269a, 269b, 290, 291, 293, 294, 295, 297, 299, 300, 381; *mōal* L 265, 266, 295; **maaltje:** *mōlka* L 268; *mōlka* L 265; *mōlaka* L 312; **kalfmaal:** *kalfmōl* L 246; **dragende maal:** *drāgandā mōl* L 164, 165; **maalkalf:** *mōlkalf* L 209; **rund:** *rōnt* K 314, 358, L 215a, Q 12, 93; *rōntj* L 322; *rōnt* K 353; *rynt* K 278, L 360; **rind:** *rent* L 269, 271, 326, Q 9, 95, 103, 111*, 187a, 197; *re.nt* Q 172; *renjt* L 387, Q 198b; *renjtj* L 290, 298, 318b, 320a, 321, 322, 322a, 328, 330, 331, 332, 373, 374, 382, 423, 427, Q 35, 112a; *re.njtj* L 420, Q 88; *reįnt* Q 87; *rēnt* Q 94b, 96d, 179, 193, 197, 197a, 209; *rēnt* Q 198b; *rē.nt* Q 174, 175, 179, 188; *rent* L 368b, P 214, 218; *re.nt* Q 10, 96c; *rentj* L 369, 373, 381, 416, 434, Q 14, 33; *renjtj* L 424; *reįnt* Q 9; *reįntj* Q 13; *reįntj* L 371, 422; *raįntj* L 430; *reįntjš* L 360; *renk* L 269, 269b, 270, 295, Q 117, 117a, 121,

204a, 211; *reįt* Q 11; *re.njš* Q 11; *rent* L 372, Q 96c; *renjt* L 372; *reįntj* L 432; *renš* L 372; *rēntj* L 420; *rēįnt* L 422; *rīnt* Q 196; **rundje:** *rōntjā* L 420; **rindje:** *rentjā* L 210, 265, 288a, 289*, 318b, 325, 330, 420, 423, 427, 432, 434, Q 9; *renjtjā* L 322a, 419; *rentšā* L 360, 386, Q 9, 97, 198b; *re.nišā* Q 171; *rentjšā* Q 198b; *renjtjšā* Q 94; *rēntjā* L 290; *rentjān* Q 8; *renšā* Q 209; *rentā* L 420; *renakā* Q 94b; **jarig rind:** *jōrex renjt* Q 207; *jōrex rent* Q 111; **dekrijp rind:** *dekrīp rēnt* Q 94b; **jaarling:** *jōrleņ* P 117, 176a, 177a, Q 153, 154, 174, 242; *jōrleņ* Q 156; *jōrleņk* P 113, 115, 172, 173; *jō.rleņk* P 176; *jōrle.ņk* Q 152; *jōarleņk* P 178; *jōrleņk* P 48; *jōrleņ* Q 76, 77, 80, 155, 163, 168, 168a; *jōrle.ņk* Q 75; *juō.rleņ* P 121; *jūarleņ* Q 170, 240; *juā.rleņ* P 120; *juarle.ņk* P 118a, 119; *jūarleņ* Q 167, 241; *jyarleņ* P 118; *juō.rleņ* Q 74; *jārleņ* Q 83; *ōrleņ* Q 159; *ūarleņ* P 192; *ūarlē.ņk* P 177; *ūrlē.ņk* Q 78; *yarleņ* P 187; *ya.rleņk* Q 79a; *yarle.ņk* Q 78; *ya.rle.ņk* Q 79; *yarlēņk* P 188; **eenwinter:** *ē.wentār* Q 76; *ē.wentār* Q 77, 89, 168a, 170; *ē.wentār* Q 83; *ē.wintār* Q 155; **pink:** *penk* L 215a; *pe.ņk* Q 178; **schot:** *sxot* L 164; **koe:** *kū* L 270; **jonge koe:** *joņ kōj* Q 278; **beest:** *best* L 266; *bist* L 250; *best* L 215, 247; *bes* L 248; **kalf:** *kōuf* Q 222; **muk:** *mōk* L 246; *mōk* P 118a, 120, Q 74; *mōk* L 248, 270, 271; **mukje:** *mōkskā* P 119.

3.3.5 VROUWELIJK KALF DAT VAN TANDEN BEGINT TE WISSELEN

(N 3A, 22)

Het gaat hier om een kalf dat ongeveer één jaar oud is.]

vaars: *vērs* L 413; *vērs* L 316, 329; *vēars* Q 12; *vējrs* L 317; *vējars* K 278; *vējrs* L 314; *vīās* P 177, Q 2; *vīas* Q 78; *vēs* L 369, 372, 420; *vējs* P 174; **vaarsje:** *vējskā* Q 7; **tweejaarse vaars:** *twijārsā vīēis* P 51; **stiervaars:** *stirvējas* P 48; **vaarskalf:** *vērškauf* Q 99*; **rund:** *rōnt* L 422; **rind:** *rent* Q 98, 111; *rentj* L 265, 325, 332, Q 95; *rēntj* L 290; *renjt* L 371a; *renjtj* L 424; *reįnt* L 420; *reįntj* L 430; *rēnt* Q 96d; *rēįnt* Q 9; *renk* L 269; **rindje:** *rentšā* Q 11; **wisselrund:** *wesālōnt* K 317; **rind met twee tanden:** *rēņt met twi tan* Q 198b; **pink:** *penk* L 268, 320a, 321, Q 7, 197; *penk* Q 198b; **jaarling:** *jōrleņ* K 358, L 312, 360, 416; *jōrleņ* L 416; *juōrleņ* Q 77; *jōrleņ* Q 158, 179; *jōrlāņ* Q 180; *joarleņ* Q 72; *juarleņ* Q 80; *jērleņ* Q 77; *ūarleņ* P 222; **jaarlingetje:** *joarleņskā* P 218; **volle jaarling:** *vola jōsāleņ* Q 156; **tweejaarling:** *twējōrleņ* L 282; **tweejarige:** *twējōregā* L 331; *twījōregā* Q 95; **tweejaarse:** *twijōursā* P 51; *twijūarsā* P 49; **wisselaar:** *wesālār* Q 178; **wisselingetje:** *wēsāleņskā* L 360; **eerste koe:** *ōštā kō* Q 209; **muk:** *mōk* L 163a; **mup:** *mōp* L 270.

3.3.6 GESLACHTSRIJPE KOE

(N 3A, 23)

[Jong rund dat oud genoeg is om gedekt te worden.]

vaars: *vērs* L 163a; *vērs* L 270, 289*, 316, 318b, 329, 332, 368b, Q 95a, 96c; *vērsə* L 422; *vēars* Q 12; *vējrs* L 317; *vērs* L 372; *vējrs* L 416; *vējars* K 278; *vērs* Q 4; *viērs* K 358; *vers* L 360; *vēars* L 282; *viās* P 49, 176, 177, 222, Q 80, 180; *viās* Q 78, 179; *vēs* L 318b, 371; *vēāš* Q 119; *vjes* Q 162; *vēs* L 321, 369, 420, P 218, Q 9, 14; *vējās* K 357; *viēs* P 51; *vējs* P 174; *vējās* P 46, 48, Q 72; *vjes* Q 162; *viōs* Q 77; *vus* P 107a; **vaarsje:** *vēska* L 377; *viēska* P 222; **stiervaars:** *stīrvērs* L 360; *stīrvērs* L 286, 312; *stīrvēs* P 50; *stīrvjēs* K 358; *stīrvjēs* P 51; *stīrvējās* P 48; *stīrvējās* P 44; **stierenvaars:** *stīrvjās* Q 156; **leidvaars:** *lēvērs* K 361; *lēvjērs* K 361a; *lējvējrs* L 314; *lējvjās* P 50; *lējvās* Q 2; *lējvjas* P 54; **leidbare vaars:** *lējvārə* *vējs* K 278; **tweejarige vaars:** *twijōragə* *vērs* Q 3; **tweedejaars vaars:** *twīdajōrs* *vējrs* L 423; **aankomende vaars:** *ānkōmāndə* *vērs* L 355; **dekvaars:** *dekvērs* L 312; **rijpe vaars:** *riṗə* *vēs* L 320a; **stemmige vaars:** *stēməgə* *viās* Q 156; **maal:** *mōl* L 270, 295; **maaltje:** *mōlka* L 269; **rind:** *rent* Q 11, 187a, 197; *rentj* L 265, 322a, 325, 330, 332; *renjt* L 383, Q 198b; *rēnt* Q 193, 197, 197a, 209; *rentj* L 373; *renjt* L 371a; *renjtj* L 424; *rejnt* L 420; *rejntj* L 430; *renk* L 269b, 270, Q 117a, 204a; **leidrind:** *lājṛənt* K 353; **leidrind:** *lējṛənt* Q 96d; **stierrind:** *stīrrent* L 268; **stierig rind:** *stīrēx* *rentj* L 331; **jarig rind:** *jōrēx* *rent* Q 99*; *jōrēx* *rēnt* Q 198b; **dekrind:** *dēkrēntj* Q 7; **dekrrijp rind:** *dēkrīp* *rent* L 326; *dēkrīp* *rentj* L 427; **rijp rind:** *riṗ* *rent* Q 98; **goed rind:** *gōt* *rēnt* Q 198b; **groot rind:** *gruət* *rənt* K 317; **stierling:** *stīrleṅ* Q 72a; **tweejarige:** *twējōrēgə* Q 158; **leider:** *lējār* L 314; **jonge koe:** *jōṅ* *kū* Q 176a; **dekrrijp (bijvgl. nmw.):** *dēkrīp* L 159a, 164, 165, 289, Q 95, 97, 112a; *dēkrīp* Q 113a; *dēkrīp* L 290; *dēkrīp* L 266; *dēkreijp* Q 3a; *dēkreijp* L 372; *dēkrēp* Q 71; **rijp (bijvgl. nmw.):** *riṗ* Q 94b; **leidbaar (bijvgl. nmw.):** *lējvār* P 45; *lējvārə* P 55; **goed voor te stieren (woordgr.):** *gūt* *ver* *tə* *stīrə* Q 93; **goed voor te springen (woordgr.):** *gūt* *vōr* *tə* *spreijə* P 188; **bekwaam voor te winnen (woordgr.):** *bəkwam* *vir* *tə* *wenə* L 416.

3.3.7 VROUWELIJK RUND DAT VOOR DE EERSTE KEER DRACHTIG IS

(N C, 9e en 10a; JG 1a, 1b; add. uit N 3A, 14a, 20 en 22)

eersteling: *īrstələṅ* L 324, Q 4, 21, 95, 95a; *ēštələṅ* Q 20; *īstələṅ* P 117, 176, 176a; *īstələṅk* P 107a, 113, 115, 172, 173, 176, 177a, 178; *īstələṅ* P 50; *īstələṅ* P 46, 213; *īstələṅk* P 51; *īstələṅk* P 118a; *īstələṅk* P 107a; *īstələṅ* Q 15;

īstələṅ Q 162; *īstələṅ* P 187, Q 80, 93, 153; *īstələṅk* P 177; *īstələṅ* P 118, 120, 192, 195, Q 77, 154, 155, 156, 168a; *īstələṅk* Q 75; *īstələṅk* P 119, Q 79, 152; *īstələṅk* P 121; *īstələṅ* Q 159; *īstələṅ* Q 72a, 73, 157; *īstələṅk* Q 74; *īstələṅk* Q 80; *īstələṅk* Q 78; *īstələṅk* Q 79a; *īstələṅk* P 188; *īstələṅ* Q 180; *īstələṅ* Q 76; *īstələṅ* Q 94b; **drachtige vaars:** *draxtegə* *vārs* Q 18; *draxtegə* *vērs* Q 101, 101a, 201; **dragende vaars:** *drāgəndjə* *vērs* L 288; *drāgəndə* *vērs* L 288, 332; *drāgəndjə* *vērs* L 289, 330; *drāgəndə* *vērs* L 386; *drāgəndə* *vēs* L 318b; *drāgəndə* *vēs* Q 39, 211; *drāgəndə* *vēs* Q 15; *drāgəndjə* *vēs* L 320a; *drāgəndjə* *vēs* L 321; *drāgəndə* *vēs* Q 19a, 33; *drāgəndə* *vēs* L 319; **volle vaars:** *vōl* *vers* Q 21, 95a; *vōl* *verš* Q 204a; *vōl* *vēs* Q 32a; *vōl* *ves* L 372; *vōl* *vīās* Q 94b; **eerste vaars:** *īrstə* *vērs* L 294; *īrstə* *vērš* Q 99*; *īrstə* *vērs* L 383; *īrstə* *vēs* L 318b; *īstə* *vēs* L 318b; *īstə* *vēs* Q 30, 111*; *īrstə* *vēs* L 326; *ēstə* *vēs* L 0426; *īstə* *vēs* L 374; *ējstə* *vēs* Q 98; *īstə* *vēs* Q 33; *īstə* *vēs* Q 111, 111*; *ēstə* *ves* L 377; *īstə* *vēs* Q 35; **vaars:** *vārs* L 266, 322; *vērs* L 288, Q 95; *vērš* Q 20; *vērs* L 288, 320, 320a, 320c, 322, 324, 325, 329, 330, 429a; *vērš* L 386, 387; *vers* L 331, Q 21, 95a; *vōrs* Q 21; *vēs* L 373; *vēs* Q 32a, 112a; *vēs* Q 113; *vēs* L 316a, 320a, 321, 374, 382, 420, 425, 0426, Q 15; *vēs* L 429, 434, Q 19a, 117; *ves* L 432, Q 14; **drachtige maal:** *draxtegə* *mōl* L 159a, 270; **dragende maal:** *drāgəndə* *mōl* L 159a, 163, 214, 247, 270; **eerste maal:** *īrstə* *mōl* L 247; *īrstə* *mōl* L 270, 295; *qīrstə* *mōl* L 163; *ōrstə* *mōl* L 211, 245; *īrstə* *mōl* L 265; **maal:** *mōl* L 211, 214, 266, 268, 271, 290, 295, Q 20; **drachtig rund:** *draxtex* *rənt* Q 21; **drachtig rind:** *draxtex* *rent* Q 97; **dragend rind:** *drāgənt* *rentj* L 290, 322a, 332; *drāgənt* *renjt* L 426; *drāgənt* *renk* L 270, 295, Q 117a, 121c; **vol rund:** *vōl* *rənt* Q 101; *vōl* *rənt* Q 96; **vol rind:** *vōl* *rent* Q 94b, 97, 111, 192, 197; *vōl* *rent* Q 198b; *vōl* *rentj* L 425; *vōl* *rēnt* Q 203a; *vōl* *rēnt* Q 197, 197a; *vōl* *rēnt* Q 193, 198b; *vōl* *rēntj* Q 20; *vōl* *renk* Q 113a, 204a; *vōl* *renk* Q 204a; **eerste rind:** *īstə* *rent* Q 111; **rind:** *rentj* L 321a; **dragend beest:** *drāgənt* *bīst* L 244c; **eerste koe:** *īstə* *kōṅ* Q 111; **eerste kalfkoe:** *īrstə* *kālfkōṅ* Q 95; **eerste kalf:** *īrstə* [*kalf*] L 289, 295; **winter:** *wēntər* L 159a.

3.3.8 GUSTE KOE

(N 3A, 24)

[Jong rund dat maar niet voor de eerste keer drachtig te krijgen is.]

kween: *kwēn* L 163a, 268, 290, 317, 318b, 368b, 416, Q 4; *kwēən* Q 12; *kwēn* K 358; *kwīēn* P 51; *kwen* K 317; *kwent* Q 180; **kwee:** *kwē* L 330, Q 77, 197; *kwēj* L 383, P 54, 177, Q 78, 156; *kwēj* P 176, 222, Q 71, 80, 156; *kwēj* P 174; *kwe* P 48; *kwi* L 318b; **rind:** *rentj* L 325; **leeg rind:** *lēx* *rent*

Afb. 6. Koe met drinkend kalf

Q 99*; *leix renjt* Q 198b; *leix renk* Q 204a; **gust rind:** *gøst renjt* L 265; **verlopen rind:** *værløpæ rent* Q 197; **overhouden rind:** *ijævarhavæ rent* Q 111; **laat rind:** *læt rent* L 326; **jarig rind:** *jøræx rënt* Q 209; **vaars:** *vejæs* Q 72; **lege vaars:** *læx vejrs* L 314; *liæx vijos* Q 77; **guste vaars:** *gøstæ vjers* L 289*, 318b; **gustige vaars:** *gøstegæ vjers* L 422; **verlopende vaars:** *værløpændjæ vjers* L 371; **herloopse vaars:** *herløjpsæ vejs* Q 7; **muntige vaars:** *møn:tegæ vijers* K 361a; **eerste vaars:** *ejæstæ vejæs* K 353; **dragende vaars:** *drægændæ veærs* L 282; **guste maal:** *gøstæ mql* L 295; **verschoten kalf:** *værsxøtæ kalaf* P 213; **schot:** *sxøt* L 314; *šøt* L 373; **paardsbil:** *persbel* L 432; *pjersbel* L 423; **gusteling:** *gøstaleŋ* L 269; **gust beest:** *gøs bīs* L 268; **brul:** *brøl* P 48.

3.3.9 KOE DIE EENMAAL HEEFT GEKALFD

(N C, 14a; monogr.)

[Zie afbeelding 6.

Zie voor de fonetische documentatie van [koe] het lemma KOE (3.3.1.)]

eerste vaars: *erstæ vjers* Q 21; *irstæ vjers* Q 117a; *irstæ vjers* L 294; *erstæ vjers* L 322a, 329, 331, 331b, 332, 383; *irstæ vjers* L 289, 325; *iarstæ vjers* L 288, 320c; *erstæ vjers* L 386; *iarstæ vjers* Q 97; *istæ vjers* L 318b; *æstæ vjers* L 326; *æstæ vjers* Q 22, 39; *iaštæ vjers* Q 32a; *erstæ vjers* L 425; *iaštæ*

vjers L 321; *æštæ vjers* L 429; *eštæ vjers* Q 98; *irstæ vjers* Q 33; *ææstæ ves* L 377; *estæ ves* L 432; *irstæ vjers* Q 35; **gekalfdæ vaars:** *gækalfdæ vers* L 331; *gækalfdæ vjers* L 0426; *gækalfdæ vjers* Q 19*; *gækalfdæ vjers* Q 113; **afgekalfdæ vaars:** *afgækalfdæ vjers* Q 113; **kalfvaars:** *kæfvjers* L 320a; **vaars:** *vjers* Q 20; *vjers* L 429a, Q 113a; *vers* Q 101; *vjers* L 321a, 374, 382, 426, Q 15; *vjers* L 434, Q 20, 111; *vejs* Q 21, 95a; **eerste maal:** *erstæ mql* L 211, 214, 247, 265; *irstæ mql* L 270, 295; *iarstæ mql* L 269, 269a, 269b; *ørstæ mql* L 211; **verse maal:** *versæ mql* L 270; **verse koe:** *vørsæ [koe]* L 290, 291; *vørsæ* ~ L 318b; *vørsæ* ~ L 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 318a, 318d, 318e; **maal:** *mql* L 214, 214a, 215, 217, 244c, 245b, 246a, 265, 266, 271, 290, 295; **gekalfd rind:** *gækalf rënt* Q 193, 198b; **rind:** *rent* Q 192; **eerste koe:** *erstæ [koe]* Q 22, 101; *irstæ* ~ Q 193; *irstæ* ~ Q 121c, 204a; *ørstæ* ~ Q 197, 197a; *ijerstæ* ~ Q 197; *ierstæ* ~ Q 96; *æštæ* ~ Q 111; *irstæ* ~ Q 198b; *istæ* ~ Q 198b; *iaštæ* ~ Q 111*, 203a; *øštæ* ~ Q 204a; **koe van haar eerste kalf:** *[koe] vjers hør irstæ kæf* Q 193; **jonge koe:** *jøn [koe]* L 322; **scheut:** *sxøt* L 163, 163a, 163b, 164, 165; **schot:** *sxøt* L 159a, 163, 268, 288, 289; *šøt* L 290, 318, 321, 328, 330, 387; **koe:** *[koe]* L 318b, 324, Q 211; **eerste:** *irstæ* Q 200; *iarstæ* Q 99*; *iaštæ* Q 14, 117; *øštæ* Q 247, 247a; **eerstetje:** *iarstækæ* Q 97.

3.3.10 LEGE EERSTE KOE

(N 3A, 25b; N C, 15; monogr.)

[Jong rund dat eenmaal heeft gekalfd, maar dat daarna niet meer drachtig wil worden of waarmee men niet verder wil fokken.]

Zie voor de fonetische documentatie van [koe] het lemma KOE (3.3.1).]

guste koe: *gøstā* [koe] L 211, 387; *gøstā* ~ L 324, 329, 374; **guste vaars:** *gøstā vērs* L 330; *gøstā vērs* L 322a; *gøstā vēs* L 320a, 321; **guste maal:** *gøstā mōl* L 269, 295; *gøstā mōl* L 295; *gøstā mōl* L 270; **guste schot:** *gøstā šot* L 290; *gøst šot* L 383; *gyst sxt* L 159a, 244c; **guste beest:** *gøstā bist* L 295; **gust (bijvgl. nmw.):** *gøst* L 265, 270, 321a, 329, 369; *gøst* L 288a; *gøst* L 386; *gøst* L 288, 289, 318b, 325, 326, 371, 377; *gøst* L 318b; *gūst* L 270; **gust gebleven (bijvgl. nmw.):** *gøst goblēva* L 331, 331b; **gusteling:** *gøstalen* L 332; **muntige koe:** *møntagā* [koe] P 46, 49, 51; *møntagā* ~ P 188; **muntige vaars:** *møn.tegā vjērs* K 361a; *møntegā vjās* P 50; **muntig kalf:** *myntax kalf* Q 78; **muntige eersteling:** *møntegan estalen* P 44; *møntagā iøstalen* Q 80; *møntagā iøstalen* Q 156; **muntige:** *møntagā* P 176; *møntexā* P 51; *møuntšegā* Q 156; *mentagā* Q 2; **muntig (bijvgl. nmw.):** *møntax* Q 77; *møntex* K 361; *møntax* Q 179; *møntex* Q 78; **manse koe:** *majs* [koe] L 368b, Q 12, 14, 19*, 94b, 96, 98, 99*, 111*; *majs* ~ Q 21, 95a; *mājs* ~ L 424; *mās* ~ Q 193, 198b; *mōs* ~ Q 197, 204a; *mōs* ~ Q 209; **eerste manse koe:** *østā mōs* [koe] Q 204a; **manse vaars:** *majs vējs* Q 7; **eerste vaars die mans is:** *istā vēs dej mas* es L 420; **mans (bijvgl. nmw.):** *majs* L 422, Q 15, 20, 207; *mas* Q 21; *mōjs* Q 113a; *mōs* Q 113a, 197, 197a; *mējs* Q 99*; **lege koe:** *lēx kō* Q 98; **lege vaars:** *lēx vērs* L 312; *lēx vērs* L 416; *lēx vēs* L 426; *lēx vēs* L 420; **lege eerste vaars:** *lex ø.rstā vērs* L 312; **leeg rind:** *lēx rent* Q 95, 101; *lēx rent* Q 197, 197a; *lējax rent* Q 198b; *lējax renk* Q 113; **lege eersteling:** *lēxā iøstalen* Q 77; **leeg (bijvgl. nmw.):** *lēx* Q 95a; *lēx* Q 197, 197a; *lēx* L 429a; **niet vol (woordgr.):** *nēt vōl* Q 197, 197a; *nēt vōl* Q 20; *nī vōl* Q 158; *nēt vōl* L 429a, Q 197; **schot:** *sxt* K 358, L 159a, 163a, 164, 165, 211, 214, 214a, 215, 217, 245b, 246a, 247, 268, 269b, 282, 286, 288, 289*, 314, 320a, 326, 382, 413, 425, 0426, P 48, 50, Q 18, 32a, 95, 113, 117, 198b, 204a; *šot* L 265, 295, 318b, 320c, 322, 331, 332, 360, 371a, 373, 382, 383, 416, 427, 430, Q 9, 20, 30, 111, 193; *šot* L 429; *skptš* P 222; **schotje:** *sxtjā* Q 98; **weischot:** L 214, 214a, 215, 217, 245b, 246a; *wejsxt* L 209, 210, 211, 212a, 216, 216a, 244a, 245a; *wejšot* L 318b; **mestkoe:** *mes*[koe] Q 101; **mastkoe:** *mas* ~ L 317; **mastrind:** *masrent* L 423; *māsrēnt* Q 193; **vetkoe:** *vetkuu* L 372; *vetkō* Q 9; **vetbeest:** *vetbist* P 176; *vētbitst* P 55; *vetbēs* K 317; *vetbejs* Q 72; **(een) voor de vetwei:** *vør da*

vetweļ P 107a; **weibeest:** *wēbīs* Q 72a; **slachtbeest:** *slqxtbiast* Q 3a; **brulse koe:** *brølsā* [koe] Q 117a; **brul:** *brøl* L 374, 0426, Q 113; **wilde koe:** *wel* [koe] P 48; **vaars:** *vērs* L 320a; **eerste vaars:** *īrstā vērs* Q 96d; *īrstā vēs* L 372; *īstā vēās* P 45; **slecht rund:** *slēxt rønt* L 422; **verschoten rind:** *vørsxōtā rent* Q 192; **los beest:** *lōsā bis* Q 71.

3.3.11 KOE DIE TWEEMAAL HEEFT GEKALFD

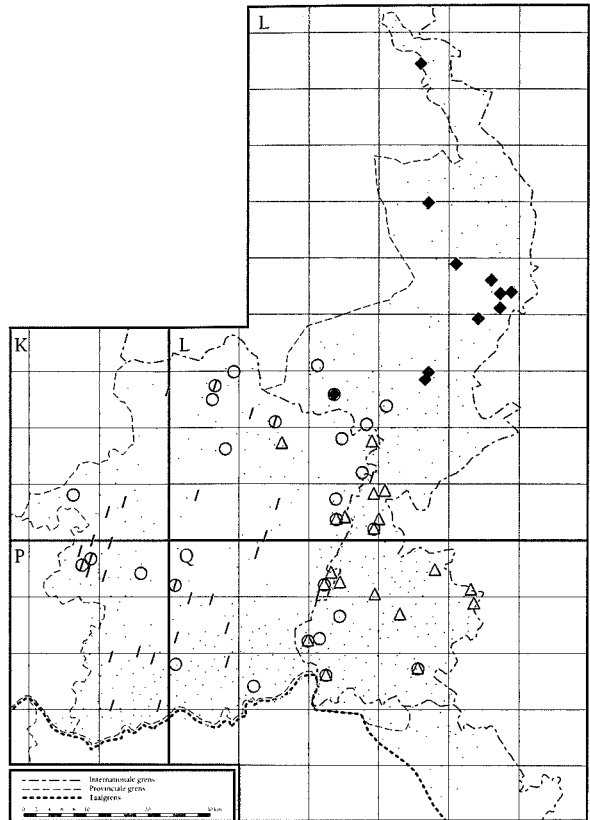
(N 3A, 26a; N C, 14b)

[Zie voor de fonetische documentatie van [koe] resp. [kalf] de lemmata KOE (3.3.1) en KALF (3.1.1).]

tweede koe: *twēdā* [koe] L 371a, Q 7, 101, 111; *twēdjā* ~ L 326; *twēdā* ~ Q 22; *twēdā* ~ K 278, P 50, Q 176a, 197, 197a; *twēdā* ~ L 265, Q 99*, 209; *twējēdā* ~ Q 96; *twējēdā* ~ Q 204a; *tswejēdā* ~ Q 121c, 211; *twēdā* ~ L 427; *twīdā* ~ L 416, 422, Q 33, 95, 193, 197, 197a, 198b; *twīdā* ~ Q 32a, 97, 111, 111*; *twīdā* ~ L 317, Q 198b; *twīdā* ~ L 316, Q 101; **koe van (het) tweede kalf:** [koe] *van at twēdā* [kalf] L 282, 369, Q 93; ~ *van at twēdā* ~ L 430; ~ *van at twēdā* ~ P 45, Q 156; ~ *vant twēdā* ~ P 48, Q 179; ~ *van twēdā* ~ P 46, 176; ~ *vant twēdā* ~ Q 78; ~ *van at twēdā* ~ L 159a, 163a, 164, 165; ~ *van twēdā* ~ P 218; ~ *van at twējēdā* ~ Q 9, 98; ~ *van twējēdā* ~ Q 2; ~ *van at twīdā* ~ P 188, Q 3a, 96c; ~ *vant twīdā* ~ L 360, 372; ~ *van twīdā* ~ K 357, 358, P 44, Q 4; ~ *van at twīdā* ~ Q 12; ~ *van twīdā* ~ Q 76; ~ *van twīdā* ~ K 317; ~ *vant twīdājā* ~ L 371; ~ *van at twīdā* ~ L 318b, 373, Q 18, 94b; ~ *van at twīdā* ~ L 289*; ~ *van at twōdā* ~ P 174; **koe van haar tweede kalf:** [koe] *van at twēdā* [kalf] P 177; ~ *vān hør twīdā* *kāf* Q 193; **koe met tweede kalf:** [koe] *met twīdā* [kalf] L 416; **koe die voor de tweede keer kalft:** [koe] *dā vør da twīdā* *kir kalf* K 358; **tweede kalfkoe:** *twēdā* [kalf][koe] L 271; **tweede kalfskoe:** *twēdā kāfs*[koe] L 331; **kalkkoe:** [kalf][koe] L 320a; **vers gekalfd koe:** *vīdš gākōjdā* [koe] Q 113; **eerste koe:** *ørstā* [koe] L 312; **jonge koe:** *jōj* [koe] L 290, 314, 322; **koe:** [koe] L 163, 247, 266, 286, 288, 290, 320a, 321a, 322, 324, 329, 330, 332, 368b, 374, 386, 387, 0426, P 51, 107a, 176, Q 3a, 11, 14, 21, 78, 95a, 117a, 192, 211; **tweede vaars:** *twēdā vārs* Q 21; *twīdā vārs* Q 117a; *twēdā vērs* L 377; *twēdā vērs* L 322a, 331, 331b, 332, 383; *twēdjā vērs* L 322a; *twēdā vērs* L 386; *twīdā vērs* L 268; *twīdjā vērs* L 330; *twījēdā vērs* L 294; *twīdā vērs* L 320c, 322; *twīdājā vērs* L 289; *twīdjā vērs* L 325; *twīdājā vērs* L 325; *twīdā vērs* Q 97; *twīdā vējrs* L 423; *twējēdā vērs* Q 9; *twēdā vēs* L 373; *twīdā vēš* Q 112a; *twīdā vēš* Q 35; *twēdā vēs* L 425; *twēt vēs* L 0426; *twēdā vēs* Q 15; *twēdā vēs* L 426; *twīdā vēs* L 321; *twīdā vēs* L 420, 422; *twōdā vēs* L 420; *twēdā vēš* L 429; *twēdjā vēš*

Kaart 10. MUNTIGE KOE

- / muntige (koe)
- lege (koe)
- △ manse koe
- ◆ guste (koe)

L 326; *twēada vēš* Q 22; *twīada vēs* L 424; *twējda vēs* L 377; *twejda vēs* L 432; *twiada vējas* K 353; **vaars van tweede kalf:** *vōrs van twīda kauf* L 360; **tweemaal gekalfde vaars:** *twēmāl gēkalfda vers* L 331; **tweede keer vaars:** *twēda kēr vjes* Q 162; **vaars:** *vārs* L 271; *vērs* Q 20; *vērs* Q 3; *vēs* L 372, 382; *vēš* Q 111; **tweede maal:** *twēda mōl* L 211, 214, 265; *twēada mōl* L 211; *twēda mōl* L 266; *twēda mōl* L 211, 265; *twīda mōl* L 268, 269b, 295; *twīada mōl* L 269, 270; *twīda mōl* L 295; **maal:** *mōl* L 382; **schot:** *sxot* L 163, 244c, P 58; *šot* L 434; **eersteling van het tweede kalf:** *īslēj van at twēda [kalf]* P 55; **van (het) tweede kalf:** *van at twēda [kalf]* L 434, Q 178; *vant twēda* ~ K 278; *van hat twēda* ~ L 386; *van at twēda* ~ P 213; *van at twēda* ~ Q 19a; *van at twīda* ~ Q 96d; *van twīda* ~ P 49, 222; *van at twīda* ~ L 413; *va ə twīda* ~ K 361a; *van hat twīada* ~ Q 97; *van at twīada* ~ K 361; *van hat twōda* ~ P 50; **tweeling:** *twēlēj* Q 162; *twilēj* Q 71; **tweedeling:** *twēdālēj* Q 77; *twēdālēj* Q 77; *twēdālēj* P 48, Q 180; *twējālēj* Q 72; *twīdāle.ŋ* Q 156; *twuadālēj* Q 80; **tweede:** *twēda* Q 20; *twējda* Q 207; *twīda* Q 95a, 187a, 197, 197a; *twīada* Q 99*, 117; **tweede kalf:** *twēda [kalf]* L

314; *twīda* ~ Q 94b; *twīda* ~ Q 94b; **tweede worp:** *twēda werp* P 54.

3.3.12 MUNTIGE KOE (kaart 10)

(N 3A, 28)

[Koe die men een tijdlang vrij wil houden en daarom niet laat dekken als ze tochtig is.

Zie voor de fonetische documentatie van [*koe*] het lemma KOE (3.3.1).]

muntige koe: *mōntēgā [koe]* K 278, 357, L 413, 416, P 44, 45, 50, Q 158; *mōntexā* ~ L 312; *mōntagā* ~ K 358, P 46, 176, Q 72a, 76, 96c; *mōntaxā* ~ P 218; *mōnjtēgā* ~ L 373; *mōjntagā* ~ Q 78; *mōnšēgā* ~ L 317; *mōntagā* ~ P 222; *mōjntagā* ~ P 188; *mōnsegā* ~ L 316; *mjntēgā* ~ P 48; *mjntexā* ~ Q 3a; *mjntagā* ~ Q 78; *mjntēgā* ~ P 177; *mentēgā* ~ Q 4; **muntige:** *mōntagā* P 49, 51, 176; *mjntagā* Q 71; *mentagā* Q 2; **lege koe:** *lēgā [koe]* K 353, P 46, 48, 55, Q 95; *lēx* ~ L 282, 289*, 312, 318b, 321, 355, 369, 430, Q 2, 94b, 99*, 198b; *lēx* ~ L 180; *lēx* ~ L 326, 420, 422, Q 12; *lējx* ~ L 317; *lējx* ~ Q 156, 204a; **lege:** *lēx* L 314; *lēx* L 372; **leeg beest:** *lēx bīs* L 382; *leax bejx* Q 72; **leeg vee:** *lēx vī* L 288a; **guste koe:**

gøsta [koe] L 163a, 211, 269, 322; *gøsta* ~ L 295; *gøsta* ~ L 270, 318b, 322a; **guste**: *gøsta* L 266; *gøsta* L 269b, 271; **gust gehouden koe**: *gøst gahōja* [koe] L 295; **manse koe**: *mānsa* [koe] L 163a, 164, 165; *maŷs* [koe] L 360, 371a, 422, 423, 0426, 430, 432, 434, Q 11, 12, 18, 35, 94b, 98, 111; *maŷs* ~ Q 94b; *māŷs* ~ Q 198b; *mās* ~ Q 198b; *mōs* ~ Q 119; *mōs* ~ Q 204a; *mōs* ~ Q 117a; **brulkoe**: *brølkō* Q 7; **doorloper**: *dōrløpær* Q 96d; *dūrløpær* L 368b; *dōrløpær* P 51; *dørløpær* Q 77; **overloper**: *ŷværløpær* Q 193; **overlopende koe**: *ŷværløpændja* [koe] L 371; **verloper koe**: *værløpær* [koe] L 386; **doorgehouden koe**: *dōargahā* [koe] Q 156; **overgehouden koe**: *ŷværgahōja* [koe] Q 209; **aangehouden koe**: *āngahōja* [koe] L 270; **losse koe**: *lōsa* [koe] L 416; **overgangskoe**: *ŷværgaŷs* [koe] L 331; **muntig (bijvgl. nmw.)**: *mōntex* Q 162; *mōntæx* Q 77, 162; **leeg (bijvgl. nmw.)**: *lēx* K 361, 361a, L 320a, Q 111, 179; *lēx* Q 97; **gust (bijvgl. nmw.)**: *gøst* L 332; **mans (bijvgl. nmw.)**: *maŷs* L 372, Q 97; *mōŷs* Q 112a; **tochtig (bijvgl. nmw.)**: *tōxtex* L 372.

3.3.13 VET TE MESTEN VAARS

(N 3A, 75c)

vetvaars: *vetvjaŷs* P 176; *vætviŷas* Q 93; *vētvērzæ* (mv.) L 312; *vetvēsæ* (mv.) Q 9; *vetvījēsæ* (mv.) K 358; **vetvaarsje**: *vetvjaŷkæ* Q 180; **vette vaars**: *vetæ vārs* L 322a; *vetæ vejrs* L 416; *vētæ vjās* Q 2; *vetæ vjās* P 188; *vetæ vējās* P 44; *vetæ vejās* P 45; *vetæ vērzæ* (mv.) L 312; *vetæ vjāzæ* (mv.) Q 156; **vaars voor vet**: *vēs vōr vet* L 427; **vetrind**: *vētrenjær* (mv.) Q 7; **vetrindje**: *vetrenjæ* L 325; **vetvee**: *vetvīæ* Q 111*, 197; **vetbeest**: *vetbēst* L 427; *vetbēst* Q 78; *vetbiast* P 174; **vetbeest voor de wei**: *vētbiast vēr dæ wēi* P 55; **vetdrinker**: *vetdrenjær* L 289*; **vette schot**: *vetæ ŷqt* L 321; **mestvaars**: *mestværs* L 159a; **mastvaars**: *māsvējēsŷ* Q 209; *masvēzæ* (mv.) Q 111; **mestmaal**: *mestmōl* L 295; **mestrind**: *mestrenjær* (mv.) L 270; **mastrind**: *masrenjær* L 269; **rind voor te masten**: *rent vōr tæ mastæ* Q 98; **mestvee**: *mestvīæ* L 271; **mastvee**: *mastvī* L 326; **mastbeest**: *māst·biast* L 420; **mestkoe**: *mestku* L 270; **mestkalf**: *meskalf* L 268; **mastkalf**: *māskōf* Q 204a; *maskōf* Q 197, 203a; **vaars**: *vjās* Q 71; *vjēs* K 358; *vejās* Q 72; *vērzæ* (mv.) Q 4; *vēzæ* (mv.) L 424; *vjōzæ* (mv.) Q 77; **vaarsje**: *vjēska* Q 162; **weivaars**: *wējvzæ* (mv.) L 318b; **schot**: *ŷqt* L 382; **paardsbil**: *pērsbel* L 330.

3.3.14 VETKOE

(N 3A, 77a; monogr.)

[Koe die niet meer geschikt is voor de produktie en daarom voor de slacht wordt gemest.

Zie voor de fonetische documentatie van [koe] het lemma KOE (3.3.1).]

vetkoe: *vet[koe]* K 278, 317, 353, L 266, 269, 270,

289*, 316, 317, 318b, 332, 369, 373, 416, 420, 422, 423, P 176, 213, Q 4, 9, 35, 111*, 117a, 162, 204a; *vet~* P 44, 49, 50, 176, 218, Q 9, 12, 71, 77, 78, 156; *vet~* P 51; *vēt~* Q 77, 113a; *vet~* Q 93; **vette koe**: *vetæ* [koe] L 163a, 265, 0426, Q 209; *vetæ* ~ P 48; **vettige koe**: *vetexæ* [koe] L 312; **koe voor vet te maken**: [koe] *vōr vet tæ māka* Q 197, 197a; ~ *vīr vōt tæ māka* L 360; **vetbeest**: *vetbest* Q 197; *vetbēst* L 427; *vetbiest* L 286; *vetbist* K 361a, L 372, P 54, Q 33, 187a; *vetbist* K 358, 361, P 51; *vōtbist* L 360; *vetbiast* K 358, L 282, P 50, 107a; *vetbiast* L 416, P 48, 174; *vetbiest* Q 198b; *vetbiest* P 46; *vetbiast* L 295, 312, 314, P 45, Q 198b; *vetbēs* L 430; *vetbes* Q 76; *vetbes* Q 158; *vetbes* P 177, 188, 222, Q 178; *vetbes* Q 162, 180; *vetbejæs* Q 72; *vetbis* Q 96c; *vet·bis* Q 2, 98; *vetbiŷ* Q 198b; *vētbias* Q 7; *vetbijæs* K 357; *vetbis* L 271, Q 72a, 94b, 112a, 193; *vēt·bis* Q 2; *vetbiās* Q 18, 97, 99*, 111, 111*; **vetweider**: *vetwējær* L 163, 163a, 163b, 164, 165, 289*, Q 95a; **mestkoe**: *mest[koe]* L 211, 377, Q 3; *mest~* P 176; *mest~* L 164, 165; *mōst~* L 290; *mes~* L 432; *mes~* L 386; *mēs~* L 266; **mastkoe**: *mast~* L 325, 326, 332, Q 95; *mas~* L 269, 373, 383, 424, Q 96d, 197, 197a; *mās~* Q 207; **slachtkoe**: *slaxtkoe* [koe] L 289, 314, 320a, 321, Q 3a; *šlaxtkoe* L 270; *slax~* L 268, Q 11, 14; *šlax~* L 426; **slachtbeest**: *slaxtbist* L 355; **vleeskoe**: *vlejs[koe]* L 372; **weikoe**: *wēi[koe]* L 330, 331; **weibeest**: *wējbēst* L 159a; **guste koe**: *gøsta* [koe] L 322; **muntige koe**: *mōntexæ* [koe] L 312; **muntige**: *mōntægæ* Q 80; **manse koe**: *maŷs* [koe] L 368b, Q 20; *mōs* ~ Q 204a; **beest voor het mest**: *bīst vēr æt mes* L 355; **een voor vet te mesten**: *en vjūr vet tsæ mestæ* Q 211.

3.3.15 BRULSE KOE

(JG 1a, 1b)

[Koe die niet meer drachtig is en veel brult.]
brul: *brøl* K 278, 314, 315, 316, 317a, 318, 353, 357, 358, 359, 360, 361, L 282, 286, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 319, 352, 353, 354, 356, 369, 370, 371, 372, 413, 414, 419, 420, 421, 422, 423, 424, P 44, 45, 46, 47, 49, 50, 51, 53, 55, 57, 58, 113, 115, 117, 118, 118a, 119, 120, 121, 167, 172, 173, 174, 176, 176a, 177a, 178, 179, 180, 187, 188, 197, 220, 223, Q 1, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 71, 73, 74, 75, 77, 78, 79, 79a, 80, 82, 84, 88, 96c, 152, 156, 157, 157a, 158a, 159, 164, 165, 170, 172, 174, 175, 177, 178, 179, 188; *brøal* Q 76; *bryl* P 48, 177, 184, 186, 192, 195, 224, Q 153, 154, 155, 160, 161, 162, 163, 166, 167, 168, 168a, 169, 181, 182, 240, 242; *bry.l* Q 241; *bræl* L 355, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 415, 416, 417, 418, P 52, 56, Q 2, 2a, 3, 5, 72, 81a, 83, 89, 90; *bræl* Q 87, 91, 94, 171; **bral**: *bral* P 175, 182, 214, 218, 219, 227.

4. Lichaamsdelen

4.1 HOORN VAN DE KOE

(N 3A, 106a; JG 1a, 1b; L 1a-m; L 27, 25; S 15; Wi 14; monogr.)

hoorn: *hörn* L 210, 211, 244b, 286, 312, 314, 316, 317, 352, 355, 413, P 56, 219, Q 1; *hōarn* Q 198; *hōrnæ* Q 203; *hōræn* K 278, 315, 316, 318, 353, 359, 360, L 286, 313, 314, 315, 360a, 366, 372, 414, P 44, 51, Q 1, 2, 15, 88; *hō.ræn* K 359, 360, 361, L 286, 352, 355, 413, 414, Q 1; *hōaræn* K 315, 353; *hōmarn* Q 1; *hōmaræn* K 278; *hōræ* K 317a, 357, 358, L 159, 164, 209, 210, 245, 246, 250, 266, 282, 288, 289, 290, 291, 295, 314, 317, 320, 321, 325, 327, 356, 369, 374, 387, 414, 432, P 47, 48, 50, 58, 118a, 164, 171, Q 2, 10, 88, 95, 96a, 97, 99, 100, 101, 102, 104a, 187, 284; *hō.ræ* L 319, 353, 369, 370, 371, P 51, Q 2a; *hōaræ* L 422; *hōmərə* K 278; *hōar* Q 116; *hōmræ* P 176; *hōn* P 57, 178, 179, 183, 214, Q 71, 74, 95, 98, 99*, 102, 103, 105, 196; *hō.n* Q 74, 88, 96c; *hōan* P 177, Q 78, 164a, 199; *hōa.n* Q 188; *hōmæn* Q 254; *hōmæn* Q 202; *hōmæn* Q 89; *hōræn* K 353, L 269, 299, 378; *hōræ* L 215, 216, 246, 246a, 248, 250, 297, 298, 300, 323, 326, 330, 331, 333, 377, 379, 380, 382, 425, 431, Q 10, 19, 21, 22, 29, 101, 110, 113, 118, 196; *hōn* L 163, P 119, 183, Q 207, 259; *hōmæn* Q 204a; *hōæn* Q 253; *hōrn* Q 7; *hōræ* L 212, 266; *hōaræ* Q 1, 284; *hōmræn* P 176; *hōmræ* P 211; *hōr* L 184, 187, Q 72; *hōn* L 164, 165, 191, 213, 215a, Q 12, 88; *hōæn* P 175, Q 203; *hōmæn* Q 248; *hōjæn* Q 278; *hōmæn* P 184, 186, 223, Q 75, 76, 79, 79a, 80, 94, 153, 154, 155; *hōmæn* Q 161; *hōmæn* P 197; *hōmæn* P 177; *hōræ* L 249, 268, 329, 378, 426, 427, 429, 430, Q 27, 32, 32a, 35, 111, 113; *hōr* L 296, 329, 385, Q 116; *hōræ* L 271, 372, 387, Q 20, 33, 97; *hōaræ* Q 30; *hōr* L 267; *hōrn* Q 33; *hōræn* Q 14; *hōmōræn* L 419; *hōræ* L 317, 319, 381, P 52, 54, Q 2, 20, 95, 208; *hōr* Q 21; *hōmæn* P 227; *hōæn* P 174, 179, 180, 182, 218, 219; *hōræ* L 420; *hōæn* Q 78, 192; *hōmæn* Q 77a; *hōmæn* P 224, Q 158a, 162; *hūræn* L 289, 360, 368; *hūræn* Q 3; *hūræn* L 419, Q 3; *hūræ* L 418, Q 198; *hūræ* Q 279, 289, 415, 416, 417; *hūræ* L 366; *hūræ* L 358, 359, 360, 362, 367, 368; *hūræn* Q 72; *hūræn* Q 5, 87, 156, 162, 222; *hūræn* L 360, 368, 420; *hūræn* Q 3; *hūræn* K 353; *hūræ* Q 3; *hūræ* L 328, Q 12, 117b; *hūræn* Q 161; *hūræn* P 121, Q 81a, 82, 89, 154, 158, 166, 172; *hūræn* L 416; *hūræn* L 416; *hūræ* L 364, 367, 418, Q 3; *hūræn* P 175, 195, 220; *hūræn* Q 73; *hūræn* L 423; *hūræ* K 357; *hūræn* P 116; *hūræ* P 171; *hūræn* P 176; *hūræn* Q 113; *hūræ* L 361; *hūræn* L 360, 417; *ōræn* P 176; *ōræ* P 172, 175, 176; *ōræ* K 317; *ōa.n* Q 83; *ōræ* Q 12; *ōn* Q 12; *ōræ* Q 16; *ōrn* L 420; *ōræn* Q 9; *ōræn* L 424; *ōræ* L 423, Q 2, 11; *ōn* P 176, Q 12; *ō.n* Q 11; *ōæn* P 176; *ūræ* L 372; *ūræ* L 372; *uæn* Q 83; *ūn* P 176; *ūæn* Q 13; *wōn* Q 168; *wo.n* Q 171, 174, 179; *wōn* Q 94;

wōn Q 77, 86, 89, 90, 94, 175; *wō.n* Q 77; *wōæn* Q 172; *wōjn* Q 168a, 179; *wuō.n* Q 168a; *wōjn* Q 179; *wōn* Q 91, 179; *ūān* Q 83; *ūwān* Q 178; *jōn* P 121, Q 71, 164, 166; *jō.n* P 118, 120, 121, 188, 192, Q 71, 78, 152, 156, 157, 157a, 159, 160, 161; *jōæn* P 187, 192, Q 78; *jō.næ* P 197; *jōmæn* P 192; *jōhæn* P 121; *jōn* P 177; *jō.næ* Q 240; *jōn* P 188; *jō.n* P 119, 177a, Q 165; *jōn* Q 93, 170, 240; *jōæn* P 121; *jōn* Q 84, 168, 169; *jūn* P 193, Q 156; *juæn* P 121a; *jumæn* P 188; *jaun* P 187a; *jen* Q 172; *gōφ.n* Q 178; *gūφ.n* Q 177; *gūφ.n* Q 242; *giōn* Q 241; *giōæn* Q 167; *giō.n* Q 241; *giō.n* Q 163, 168; *giō.n* Q 177, 181, 182; *giun* Q 167; de volgende opgaven zijn meervoud: *hōræns* P 58; *hōræs* K 315, 316, 353, 357, 358, 361, 361a, L 271, 282, 312, 314, 316, 355, P 44, 45, 46, 48, 51, 171, Q 2; *hō.ræs* K 357, 358, L 312, 313, 314, 315, 316, 354, P 56, 57, 58, Q 2a; *hōrs* P 55; *hōjras* P 49, 50, 52, 55; *hōjaras* P 53; *hōrnæs* P 119; *hōns* Q 71; *hōmərəs* K 278; *hōræs* L 269, Q 10; *hōmræs* P 107a; *hōmræs* P 48, 50, 15, 172, 173; *hōmīras* P 47, 113, 117, 118a; *hōjrans* L 0426; *hōræs* L 268, 269b, 270, 271, 373, 426, 434, Q 2; *hōrs* L 266; *hōræs* K 314, L 295, 330, Q 2, 35, 72a; *hō.ræs* Q 2, 10; *hōaræs* P 54; *hōrs* Q 95; *hōræs* P 49; *hōrs* L 210; *hūræs* L 372; *hūræs* L 356; *hūræs* L 363, 364, 365, 415; *amræs* P 176; *hōræ* L 373, 430, 432, Q 14, 20, 33, 111; *hōræ* L 331; *hōr* L 286, 295, 322, 325; *hōn* Q 94b, 111*, 197, 203a; *hōæn* Q 12, 197, 204a; *hōmæn* Q 158; *hōmīæn* Q 209; *hōræ* Q 113a; *hōr* L 332, 383, 386; *hōn* L 159a, 163a, 164, 165, Q 96c; *hō?æn* Q 204a; *hōræn* Q 14, 95; *hōræ* L 371, 377, 382, Q 112a, 117a, 119, 211; *hōræ* L 317; *hōr* L 265, 288a, 289, 289*, 318b, 320a, 321, 322a, 326, 371a, 374, Q 98; *hōn* P 176, 213, Q 18, 94b, 96d, 99*, 187a; *hōmæn* Q 162; *hōr* L 372; *hōn* P 174, Q 11; *hōæn* Q 95a; *hōn* Q 193, 198b; *hōmæn* Q 198b; *hōr* L 268; *hōn* Q 207; *hōmæn* Q 76; *hūræn* L 416; *hūræn* Q 3, 3a; *hūræn* Q 4; *hūræn* Q 162; *hūræn* L 368; *hūræ* L 362; *hūræ* L 360, 368b, 416; *hūræn* Q 72; *hūræn* P 176; *hūræs* P 176a; *ō.ræs* L 422; *ōræ* L 424; *ōræs* L 422; *ūræs* L 420; *wōn* Q 93; *wōjn* Q 179; *jōæn* Q 78; *jōæn* Q 156; *jōn* Q 77; *jōæn* P 188; *juæn* P 222; *juæn* P 177, Q 80; *juumæn* Q 78; *gōn* Q 178; *giōn* Q 176a; *giōn* Q 180; **horing:** *hōræn* L 421; *ōræn* Q 8; *ōræn* Q 7; *hōræn* L 423, Q 7, 9; *hōræn* Q 9; *ōræn* Q 7, 9; *ōræn* Q 6; **koehorn:** *kōhōrn* L 422; *kōmōræ* Q 34; *kūhōræ* L 381; *kāhōrn* P 218; *kūjōn* Q 77; *kūhōræs* (mv.) L 271; *kūihōræs* (mv.) K 317; *kōmōræ* (mv.) Q 34; *kōmōræs* (mv.) P 55.

4.2 JAARRING

(N 3A, 106b)

[Jaarlijkse ringvormige verdikking aan de hoorns.]

ring: *reŋ* K 317, 353, L 269, 290, 321, 325, 360, 368b, 371a, 373, 374, P 48, Q 2, 78, 99*, 112a,

178, 198b; *reŋk* K 358, 361, L 268, 312, 386, P 44, 46, 55, Q 71, 76, 98, 176a, 197, 203a, 204a, 207; *reŋ* Q 72, 80; *reŋ* Q 193; *reŋj* Q 78; *reŋj* P 176, 188; *reŋk* Q 12; *rēŋk* L 286, 312; *rēŋk* L 422; *reŋk* P 176, Q 77, 156; *rēŋk* Q 2; *reŋk* L 355, 434, Q 178; *rēŋk* Q 2, 96d; *reŋj* P 222; *reŋj* P 50; *reŋan* (mv.) L 159a; *reŋa* (mv.) L 163a, P 45, 51; *reŋ* (mv.) L 282, 322, 371, 372, 424, Q 197; *reŋa* (mv.) P 49; *reŋ* (mv.) P 51; *rēŋ* (mv.) Q 77; *reŋa* (mv.) L 369; **jaarring:** *jāreŋ* L 0426; *jāreŋk* L 420; *jōreŋ* L 270, 320a, 32a, 330, 331, 383, 416, Q 95a, 111, 111*, 119; *jōreŋk* L 269b, 295, 329, 360, 423, Q 9, 35, 95, 187a; *jōreŋ* L 362; *joreŋ* Q 93; *jōreŋ* Q 3; *jōareŋ* Q 156; *jōreŋ* Q 9; *juareŋk* P 54; *jōreŋa* (mv.) K 358, L 268, 382; *juareŋa* (mv.) P 48; **jaarlijkse ring:** *JORLEKSA* *reŋk* Q 3a; **kalfring:** *kalfreŋ* L 289*, 314, 332; *kalfreŋa* (mv.) L 268; **kalfsring:** *kalafsreŋk* Q 72a; **kalversring:** *kāvarsreŋ* Q 162; **hoornring:** *hōreŋ* L 332; *hōanreŋ* Q 204a; *hōreŋ* L 295; *hōreŋ* Q 97; **hoornenring:** *hōreŋareŋ* Q 7; *hūrareŋk* L 372; **ouderdomsring:** *awārdōmsreŋ* L 317; **ring op de hoorns:** *reŋ op dā hōra* Q 33; *reā op dā hōra* Q 211; *reŋk op dā hōra* L 430; **ring van de hoorn:** *reŋk van dān hōn* P 218; **ring in de hoorn:** *reŋ an dōn* Q 11; **hoornteken:** *hōrtejkān* L 326; **tekens van kalven:** *tejkās van kōmva* L 416; **verdikking:** *vārdekeŋ* L 422; **ouderdom:** *ādārdōm* P 107a; **krab:** *krabā* (mv.) L 372; **krabben op de hoorns:** *krabā op dā hōra* Q 20; **krabben in de hoorns:** *krēp en dā hōras* L 269; **frou:** *fru* P 177.

4.3 STOMPHOORNS

(N 3A, 106c)

[Afgebrokkelde of slecht ontwikkelde hoorns.]
stomphoorns: *štōmphōr* L 383; *štōmphōn* Q 99*; *štōmphōjān* Q 209; *stumphōras* P 46; *stumphōras* Q 2; *stumphējān* Q 72; *stumpjōan* Q 156; **stompe hoorns:** *stōmpā hōras* L 312; *stōampā hōan* Q 12; *stumpā hōras* P 45; **stompen van hoorns:** *stōmpā van hōras* P 55; **stompen:** *stōmpā* K 361, L 372; *stumpā* Q 2, 77, 78; *stōmp* L 321, Q 7; *štōmp* Q 112a; **stophoorns:** *stuphōras* L 268; *štuphōr* Q 98; **stopjes:** *stōpkāns* L 371a; *stypkās* L 163a; **brokkelhoorns:** *brōkāl hōras* L 268; *brōkāl hōr* Q 97; *brōkālōreŋa* L 423; *brōkāl hōra* (enk.) L 369; **kalkhoorns:** *kalkhōn* (enk.) L 164, 165; *kalākwoŋ* (enk.) Q 93; **brøsse hoorns:** *brōsā hōras* L 269; *brōsā hōras* L 269b; *brōsā hōaras* K 278; **rotte hoorns:** *rōtā hōra* Q 111; *rōtā hōr* L 318b; *rōtā hōr* L 295; *rōtā hōaras* P 48; *rōtā hōns* Q 71; *rōtā hōra* L 416; **rothoorns:** *rōthōras* L 270; **slechte hoorns:** *slēxtā hōn* Q 96d; *slēxtā hōn* Q 11; *slēxtā hōreŋa* Q 9; *slēxtā hōms* L 282; *slēxtā hōras* Q 20; *slēxtā hōr* L 322; *slēxtā hōjn* Q 198b; **kwade hoorns:** *kwōj hōn* L 159a; *kwōj*

hōr L 326; *kōj hōn* Q 4; *kō jōŋ* Q 77; *kōjā wōjān* Q 179; **slappe hoorns:** *slapā hōr* L 318b; **sprokkelhoorns:** *sprōkahōras* Q 95; **sprokken:** *sprōkā* Q 80; *šprōk* (enk.) L 332; **versleten hoorns:** *varslēta hōras* K 317; **sleten hoorns:** *šlēta hōra* Q 211; **sleten op de hoorns:** *šlējta op dā hōan* Q 204a; **misvormde hoorns:** *mes-vōrāmdā hōaras* P 107a; **kromme hoorns:** *krōm hōras* Q 72a; *krōm hōn* P 213; **kapotte hoorns:** *varslēta hōras* K 358; **geen fijne hoorns:** *geŋ feŋ hōan* Q 198b; **uitgestoten hoorns:** *ūt-gastūatā φōra* L 424; **slappe hoorns:** *slapā hōn* P 174; **mismaakte hoorns:** *mesmāktā hōras* L 422; **kreupelshoorns:** *krōpālshōra* Q 117a; **wrakkelshoorns:** *wrakālshōra* L 382; **droge hoorns:** *dryxān hōn* (enk.) P 218; **knoesten:** *knust* (enk.) L 286; **mottige (bijvgl. nmw.):** *motāgā* P 44.

4.4 HAREN TUSSEN DE HOORNS

(N 3A, 106d)

kuif: *kūf* L 265, 266, 268, 269, 270, 271, 286, 289, 289*, 290, 295, 318b, 320a, 321, 322, 322a, 331, 332, 377, 382, 383, 386, 420, 423, 434, Q 7, 35, 111, 112a, 211; *kūyf* L 270; *kūaf* L 269b, 295, 326, Q 204a; *kuf* L 325, 329, 416, 0426, Q 9, 12, 18, 71, 98, 111*, 119, 209; *kūf* L 371a, Q 204a; *kūaf* L 373; *kuf* L 159a, 163a, 164, 165; *kāf* L 382; *kāf* K 317; *kōf* P 45; *kōyf* K 361a, L 372, 420; *kōj* P 176; *kōj* L 314; *keif* Q 187a; **kuifje:** *kōjfkā* Q 95; *kōyfkā* Q 96d; *kufkā* L 386; *kejfkā* L 360; **kof:** *kōf* L 316, 317, 360, Q 4; *kōf* L 318b, 368b, Q 3a, 178; *kōf* P 55; *kōyf* Q 198b; *kūyf* Q 198b; **strof:** *struf* P 49, 54, Q 2, 72a; *štruf* Q 97; *strif* P 177, Q 197, 203a; *štrūf* L 430, Q 20, 117a, 207; *strof* K 361a, P 51; *strōf* Q 4; *strōaf* P 58; *strōyf* Q 179; *strāyf* Q 77; *strāj* Q 80; **strofje:** *strufkā* P 48; **bles:** *blēs* K 361, L 424, P 46, Q 3a, 93; *blēs* K 357, Q 72, 77, 96c; *bles* L 355, 416, P 48, 218; *blesā* (mv.) L 371; **blesje:** *blēska* Q 9; **tros:** *trōs* K 353, 358, L 422, P 50; **brøsse:** *brōs* K 353, L 422; **bos:** *bōs* L 312; **bosje:** *bōska* L 314; **kruin:** *krūjn* L 373, Q 197; **borstel:** *bōrstāl* L 312; **weerborstel:** *wērborstāl* L 282; **ponnie:** *pōni* Q 111; **kamharen:** *kamhōra* Q 113a; **houpe:** *hup* P 222, Q 156, 162; **frou:** *fru* P 176; *frū* P 107a, 218; **poes:** *pus* L 330; **wis:** *wōš* Q 111; *wōš* L 372; *wēs* P 44; *wes* L 362; **vloek:** *vlōk* K 358.

4.5 KERN (kaart 11)

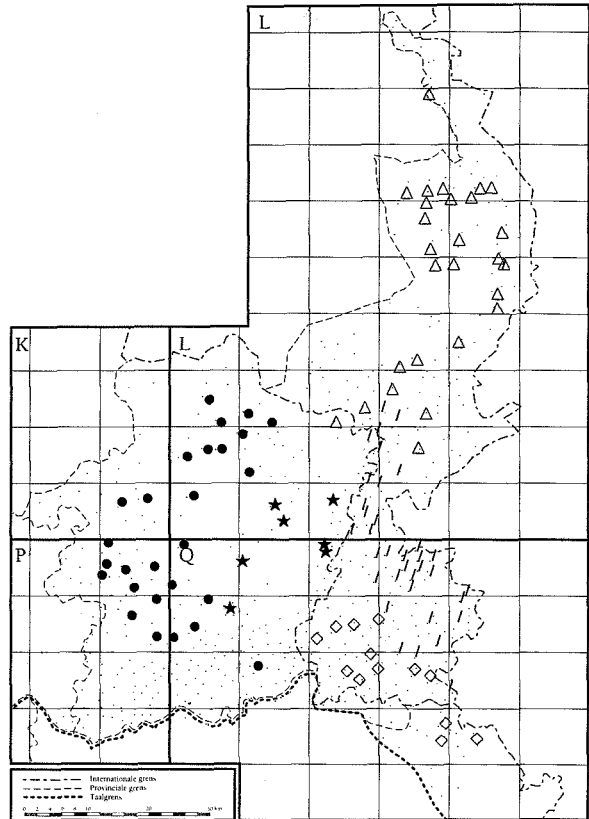
(A 4, 15; L 20, 15)

[Uitsteeksel dat komt bloot te liggen, wanneer de koe een hoorn afstoot.]

moer: *mur* L 268, 370, 381b, 426, 428, 429a, 430, 431, Q 22, 28, 33, 113a, 117a; *muar* L 328, Q 116, 117, 202; *muar* Q 201; *mūr* L 373, 428, Q 118a; *muōr* L 326; *mōr* L 374, 378, 434, Q 21,

Kaart 11. KERN

- / moer
- kern
- △ sluik
- ◇ merg, merk
- ★ jonge hoorn

27, 29, 30, 32, 38, 109; *mōar* Q 34, 35, 39; *mōr* Q 31; *mōr* Q 222; *mīr* L 381b; **merg:** *merx* Q 101, 102, 103, 203a, 204a, 208; *merax* Q 103, 192; *mirax* Q 195; *mērax* Q 95; **merk:** *merk* Q 255, 259; *merak* Q 102, 196; *mērk* Q 196, 262; **kern:** *kēn* P 118; *kēn* L 315, 317, 354, 364; *kēan* L 315, 316; *kējn* L 352; *ken* L 314, 355, 356, P 118; *kean* K 358; *kiēn* Q 2; *kīan* P 50, 54, 57; *kīāan* P 58; *kījān* P 121; *kīan* P 50, 52, 119, Q 74, 173; *kīan* L 413, Q 1; *kījān* P 51; *kījōn* Q 71, 78; *kyan* K 359; **knoest:** *knuš* Q 206; *knūaš* Q 203; *knōš* Q 278; **knots:** *knutš* Q 208; *knōatš* Q 201; **leven:** *lēvān* L 360; *lēvā* L 288b, 322; *leivān* L 317; **sluik:** *sluk* L 165, 209, 210, 211, 215, 216, 216a, 217, 244a, 246, 248, 249, 268, 269, 270, 292, 293, 324, 382; *šluk* L 330; *sluak* L 266; *slūk* L 244c, 246, 265b, 266; *šlūk* L 298; *sljĳk* L 319; *šlyk* L 320; *slōk* L 215a; *slōk* L 165; **sluis:** *slūs* L 316, 366; **aanwas:** *ānwas* L 299; **pit:** *pet* L 330; **uitsprong:** *ūtsprōj* Q 172; **wortel:** *wortal* K 361; **hart:** *het* K 357; **knubbel:** *knubal* Q 117b; **stomp:** *štōmp* Q 118; **stompje:** *stōmpka* L 289; **schurft:** *šōrf* L 270; **jonge hoorn:** *jōjā hōrān* L 418; *jōjān hōrān* Q 72; *jōjā hūrā* Q 3; *jōjān ūrān* L 416; *jōjān hōrēj* Q 8; *jūjān hōrān* L

420; *jōjān hōrēj* Q 7; **jonghoorn:** *jōjkhōrā* Q 18, 99; **jonghoortje:** *jōjkhōrka* L 431; **hoornpit:** *hōrpet* L 214a; **hoornwortel:** *hūrāwōrtal* L 289; **hoornstomp:** *hōrastōmp* L 248; *hōnstōmp* L 191; **stomphoorn:** *stōmphōrā* L 371; **vleeshoorn:** *vleshōrān* L 285, 286; *vlejsurā* L 372; **tweede hoorn:** *twīādā hōjīn* Q 11; **kalvershoortje:** *kāvāshōntjā* Q 91; **levendige hoorn:** *lēvāndegā hōn* Q 172; **hoorn uit (woordgr.):** *hōrān ūt* L 425; **hoorns afgestoken (woordgr.):** *hōrs āfgāstōkā* L 209; **stuk hoorn:** *stōk hōn* L 192; **hoortje:** *hōjōnkā* Q 167.

4.6 KOSSEM

(N 3A, 107)

[Huidplooi of kwab onder de hals van een rund.] **kossem:** *kōsēm* K 278, L 159a, 163a, 265, 268, 269, 289*, 322a, 326, 330, 371a, 373, 377, 383, 420, 427, 430, P 50, Q 35, 72a, 113a, 198b; **kussen:** *kōsā* L 332, P 107a, Q 11, 179; *kōsā* Q 7; *kōsā* L 271, 422, 423; *kōsās* (mv.) L 312; *kesas* (mv.) L 416; **vang:** *vāj* L 372; *van* L 317, 368b; *vān* L 316, 320a, 321, 369, 373, 424, Q 12; *vāan* L 420; **vlim:** *vlēm* L 372; **lel:** *lel* K 317, 361,

L 282, 286, P 48, 49; *lël* K 358, P 51, 176, 222, Q 2, 72; **vouw:** *vāi* L 270; **kwab:** *kwap* Q 112a; **kwabbel:** *kwabəl* Q 14; **borstkwab:** *bōrstkwap* L 360; **borst:** *bōrst* P 51; *bōrš* Q 204a; **vel:** *vel* P 48; **vel aan de borstknook:** *vel ān dān bōrstknōk* L 290; **borstkruis:** *bōrskrūys* Q 96d; **nekplooi:** *nekluwājə* (mv.) P 45; **moezel:** *muzəl* Q 71, 93; *mūzəl* Q 77; **sluik:** *sluk* L 159a; **keelbraai:** *kēlbrōi* P 218.

4.7 MELKGEBIT VAN KALVEREN

(N 3A, 108a)

kalvertanden: *kalvørtant* L 271; *kalvørtānt* L 163a, 265, 314; *kalvørtan* P 51, Q 78, 187a; *kalvørtān* P 55; *kālvørtān* K 361, 361a, L 312, P 58, Q 3, 3a, 4, 72a, 156; *kalvørtanjkt* L 266; *kalvørtan* L 268, 269b; *kalvørtēn* L 0426; *kalvørtēj* L 372; *kalvørtēj* L 270, 295, Q 95, 98; *kalvørtānt* L 164, 165; *kaləvørtan* K 357, 358, P 46; *kaləvørtān* P 107a, 176, 218, Q 2, 78; *kālvørtān* P 222, Q 71; *kāyvørtant* L 371a; *kāyvørtan* L 360, 423, Q 7, 18, 96c, 99*; *kāyvørtanj* L 427; *kāyvørtentj* L 434; *kāyvørtentj* L 373, 430, Q 20; *kāyvørtēj* Q 97, 111; *kāyvørtānt* Q 12; *kāyvørtēj* Q 98, 112a; *kāvørtan* Q 178, 179, 193, 198b; *kāvørtān* Q 72, 76, 176a, 180; *kāvørtēj* L 329, 332, 382, 383; *kōyvørtan* L 416, 420; *kōyvørtanj* Q 35; *kōyvørtan* L 289; *kōyvørtentj* L 318b; *kōyvørtēj* L 318b, 320a, 321, 322a, 325, 326, 330, 371, 377; *kōyvørtēj* Q 2, 117a, 207; *kōyvörtsej* Q 211; *kōyvörtēj* L 422; *kōəvörtēj* Q 204a; **kalvertandjes:** *kalvørtentjəs* L 269, P 188; **kalfandjes:** *kāyftentjəs* Q 96d; **kalverstanden:** *kāvərstān* Q 162; *kalvərsten* L 416; **kalvergebit:** *kōvərgəbēt* L 322; **melktanden:** *melktant* L 268; *melktantj* L 369; *melktānt* L 159a; *melktan* Q 95, 197; *melktān* L 282, Q 9; *melktenj* L 331, 382, Q 33; *melaktan* K 358, L 422, Q 9; *melaktaən* Q 156; *melaktān* L 424; *melaktēn* L 316; *melktān* Q 93; *mēlaktan* P 50; *mēlaktān* P 174; *mēlaktān* P 48, 49, Q 77; *mēlaktēj* L 372; *melktanj* L 427; *melaktanj* L 290; *mēlaktan* L 317; *mēlaktan* Q 99*; *mōlaktan* L 360, Q 11; *mōlaktān* P 51; **melktandjes:** *melktentjəs* L 269, 289*, P 50; *mēlaktentjəs* L 312; *mēlaktētēntjəs* Q 80; **melktanden:** *melkstej* Q 111*; *mēlaktstej* Q 111; *melkstej* Q 119; **melkgebit:** *melək-gəbēt* L 420; *mēləkəgəbet* P 176; **melkbakkes:** *melkbakəs* L 314; **kleine tanden:** *klēn tān* P 44; **eerste tanden:** *īrstə tant* L 268; *istə tān* P 45; **tanden:** *tān* K 278; *tej* L 295, 386, Q 113a, 197, 203a, 204a; **tandjes:** *tējntjəs* Q 77; **nog geen tanden** (woordgr.): *nəx gējn tan* L 368b.

4.8 BREDE TANDEN

(N 3A, 108c)

[Blijvend gebit na de wisseling.]

brede tanden: *brēi tantj* Q 35; *brēi tānt* L 159a,

164, 165; *brēi tan* Q 198b; *brē tān* Q 3, 72; *brēəj tan* L 268; *brēi tēn* L 0426; *brē tsej* Q 211; *brēi tant* L 268, 269; *brēi tenj* L 318b, 326, 330, 371a, 382, 383, 430; *brēi tēj* L 270, 295, 386, Q 95, 97, 98, 111, 197; *brēi tēj* L 422, Q 209; *brēi tan* Q 18, 99*; *brēi tan* L 269b, 282, 289*; *brēi tānt* L 314; *brēi tān* Q 71; *brēi ten* L 416; *brēi tenj* L 325, 332; *brēi tēj* Q 204a; *brēi tenj* L 332, 322a; *brēi tan* L 420; *brēi tēj* Q 119; *brījə tān* P 45; *brī tān* P 176; *brīj tāən* P 58; *brī tāən* P 55; *brīj tānt* L 265; **breed gebit:** *brējt gəbēt* L 320a; **breektanden:** *brēktānt* L 163a; *brēktan* Q 9; *brektenj* L 321; *brēktan* L 420; *bruktej* Q 113a; **vaste tanden:** *vastə tāən* L 360; *vastə tān* P 174; *vastə tāən* P 107a; *vastə tēj* Q 112a; *vās tān* P 222; **grote tanden:** *grōtə tenj* L 331; *grutə tan* P 46; **goede tanden:** *gūj tān* P 218; *gōi tēj* L 372; **echte tanden:** *extə tān* L 282; *extə tān* Q 2; **nieuwe tanden:** *nuw tēn* L 316; *noy tān* P 188; **blijvende tanden:** *blīvəndə tān* L 312; **volwassen tanden:** *vōlwəsə tān* Q 72a; **alle tanden:** *alə tan* Q 193; **hete tanden:** *hētə tēj* L 371; **groot gebit:** *grōt gəbet* L 331; **volzet gebit:** *vōlzətə gəbēt* Q 2; **ronde muil:** *rōn mōjl* Q 198b; **volle muil:** *vōl mul:* Q 33, 111, 207; *vōl mōjl* L 372; *vōl mōjl* Q 198b; **muil vol** (woordgr.): *mul vōl* L 290; *mūl vōl* L 416; **muil vol tanden:** *mul vōl tan* L 317; *mūl vōl tēj* L 369; **volzet (bijvgl. nmw.):** *vōlzətən* P 48; *vōlzətə* K 361, P 50, 51, Q 3a, 77; *vōlzət* L 424, Q 93; *vōlzət* K 353, L 312; *vōlzət* P 49; **voltandig (bijvgl. nmw.):** *vōltanəx* Q 12; **vol tanden** (woordgr.): *vōl tān* Q 77; **aftandig (bijvgl. nmw.):** *afētanəx* Q 96c; **twee tanden:** *twē tan* Q 198b; **vier tanden:** *vīr tan* Q 198b; **zes tanden:** *zēs tān* K 357; **koelientanden:** *kuəitān* Q 76; *kōitān* Q 78; *kōitēj* Q 20; *kōitēj* Q 95; **gebit:** *gəbet* K 278, Q 4; *gəbēt* L 368b, 373; *gəbējt* Q 78, 156; *gəbit* Q 162; **tanden:** *tan* K 358, L 368b, P 51, Q 7, 9; *tān* P 213; *tān* L 286; **muil:** *mōyjl* L 360.

4.9 KRUIS

(N 3A, 109)

[Beenderenselsel aan het einde van de rug.]

kruis: *krōs* P 49, 50, 176, Q 178, 179; *krōš* L 265; *krōjs* P 58, 176; *krōyus* P 174; *krōts* Q 33, 204a; *krōjs* K 278, L 420; *krōyus* L 372, 420, P 50; *krōs* K 361a, P 51, 107a, 222, Q 80, 156; *krōəs* P 188, Q 78; *krōs* K 358, P 44, 48, Q 76, 158; *krōyus* P 213; *krōs* K 357, P 45, 46, 48, Q 71, 78; *krōjs* K 278; *krōyus* Q 77; *krīys* L 266, 282, 286, 289*, 312, 316, 317, 318b, 320a, 369, 371, 371a, 372, 422, 424, 427, Q 7, 18, 94b, 95, 95c, 97, 98, 99*, 187a, 193, 197, 198b, 203a; *krījəs* L 422, Q 12; *krīys* L 269b, 332, 377, 430, Q 112a, 197, 203a, 211; *krīys* K 361, L 159a, 163a, 164, 165, 289, 314, 318b, 321, 423, 0426, Q 9, 11, 14, 94b, 96c, 198b; *kryjs* L 314; *kryts*

L 268, 269, 270, 271, 295, 322a, 325, 326, 329, 330, 331, 373, 374, 382, 383, 386, 426, 432, 434, Q 20, 35, 111, 111*, 117a, 119, 204a, 207, 209; *krytš* L 290; *krūs* L 312; *krūas* P 177; *krajs* Q 162, 176a, 180; *krōjs* Q 93; *krōmas* K 353; *krōts* P 51; *krējs* L 355, Q 4; *krējas* P 54, 55; *krēs* Q 2; *krejs* Q 3, 72; *krejs* Q 3a; *krēs* Q 2; *krējs* L 360; *kris* L 362, 368b, 416; *krīas* L 416; *kris* L 360; **staarts-kruis**: *statskrōs* P 218; **heupen**: *hōpā* Q 96d; *hōpā* L 322.

4.10 KRUISBEEN

(N 3A, 110a)

[Heiligbeen, os sacrum; één der beenderen van het bekken. Het is een driehoekig beenstuk, ontstaan uit de vergroeiing van vijf wervels.]

kruisbeen: *krōsbejn* P 222, Q 156; *krōs·bin* K 316a; *krōjsbejn* L 372; *krōjsbejn* L 420; *krōjsbejn* L 420; *krōsbēn* Q 158, 179; *krōsbejn* P 222; *krōsbejn* Q 79; *krōsbēn* Q 178; *krōsbin* P 50; *krōjsbejn* Q 18, 198b; *krōjsbin* P 176; *krōtsbē* Q 204a; *krōtsbēa* Q 33; *krōsbijān* K 358; *krōs·bin* K 358; *krōsbejn* Q 78; *krōsbīān* P 176; *krōsbijān* P 45; *krōsbēn* Q 77; *krōsbēn* Q 198b; *krōsbēn* Q 193; *krōjsbejn* L 289*, 318b, 422, Q 7, 95, 95a; *krōjsbejn* L 317, 371; *krōjsbejn* L 372; *krōjs·bejn* L 424; *krōjs·bejn* L 422; *krōjsbin* L 266; *krōjsbin* L 282, 316; *krōtsbēn* Q 211; *krōtsbē* Q 119; *krōtsbejn* L 269b, Q 20; *krōtsbejn* L 430; *krysbēn* L 163a, 164, 165; *krysbēn* L 289, Q 9; *krysbēn* Q 179, 203a; *krysbējn* L 422, 423, Q 9; *krysbējn* L 321, Q 11; *krysbīān* L 314; *krysbīān* L 312; *krysbējn* Q 12; *krysbīān* L 314; *krytsbē* Q 35, 117a; *krytsbejn* L 268, 269, 270, 271, 295, 326, 329, 330, 373, 377, 382, 383; *krytsbej* Q 112a; *krytsbejn* L 322, 322a, 331, 332, 373, 434; *krytsbē* Q 179, 209; *krūtsbīān* L 312; *krajs·bejn* Q 162; *krōsbin* P 51; *krējs·bēn* Q 4; *krēsbin* Q 2; *krēsbin* Q 72a; *krējsbejn* L 360; *krējsben* Q 3a; *krējsbīān* P 55; *krīsbejn* L 368b; *krīsbejn* L 416; *krīsbejn* L 360; **staartbeen**: *stertbin* K 361; *statbēn* Q 180; *statbēn* Q 207; *statbē* Q 93; *statbin* P 54; *stetbīān* P 44; *stetbīān* K 357; **staarts-been**: *statsbīān* P 218; *stetsbīān* P 48; **staartschroef**: *statsxrujf* P 218; **rugstrank**: *rōxstranjk* P 107a; **kruis**: *krōs* P 49, 51; *krōš* L 265; *krōjs* Q 96d; *krōmas* K 353; *krēs* Q 2; *krējas* Q 72; **rug**: *rōx* P 48; **heupen**: *hōpā* Q 111; *hōpā* Q 204a; *hōpā* Q 71.

4.11 DRAAIERS

(N 3A, 110b)

[De kleine heupen achter de grote heupen, meestal in de vorm van uitstekende botten of knobbels.]

draaiers: *drējārs* L 331, 373; *drējārs* L 314, P 45; *drējārs* L 268, 269, 270, 289*, 295, 322a, 330, 332, 382, 416, 424, P 176, Q 95; *drējārs* L

163a, 329, 360, 371, 372, 373, 383, Q 4; *drējārs* K 316a, Q 77; *drējārs* L 321, 322, 360, 420, 422, Q 78; *drijārs* L 326, Q 193, 197, 198b, 203a; **draaiers**: *drējāra* Q 211; **heupen**: *hōpān* L 282; *hōpā* L 269b, P 51, Q 9, 20, 112a; *hōpā* Q 33, 197; *huapā* Q 3a; *huapā* K 357; *ūpā* L 420; *hōpā* Q 71; *huopā* Q 162; *hōpā* Q 156; **kleine heupen**: *klējn hup* (enk.) L 317; **heupknobbels**: *hōpknubāls* Q 2; **doppen**: *dōp* L 430; *dōp* Q 7; *dōp* (enk.) L 372, Q 12, 93, 96d; **knoken**: *knōkā* K 358, L 312; *knōk* (enk.) L 312; **dollen**: *dol* (enk.) L 416; **rollen**: *rōl* (enk.) P 218; **wervelen**: *wervāla* Q 119; **hakken**: *hakā* L 318b; **staartbenen**: *štartbejn* Q 111.

4.12 ZITBEENDEREN

(N 3A, 110c)

[Onderdeel van het beenderenstelsel aan het achterende van de rug.]

zitbeenderen: *zetbīndāra* L 314; *setbejndāran* L 373; **zitbenen**: *zetbījāna* P 45; *zetbēn* Q 207; *zetbejn* L 268, 269b, 326, 329, 382, 422; *zet·bejn* L 424; *zetbējn* Q 9; *zetbejn* L 322, 372, 373, 416, 420, Q 12, 96d, 162; *zetbin* P 55; *zetbīān* L 312; *zet·bin* K 358, 361a; **zitbeentjes**: *zetbejnkās* L 268; **zitknoken**: *zetknōk* L 269, 270; *zetknōk* L 295; **zitschink**: *zetšenk* L 360; **heupen**: *hōpā* L 321; *ōpā* Q 2; *hōpān* L 286; *hōpā* P 176; *hoapā* Q 72; *uopā* Q 77; *hūpā* Q 4; *hupā* L 317; **knoken**: *knōkā* K 357; *knōk* Q 156; **billen**: *belā* P 51, 107a; **stuit**: *štijt* L 332; **stuitbenen**: *štijtbejn* L 332; **batsbenen**: *batsbejn* Q 20; **batsenbenen**: *batsēbejn* L 331; **staartbenen**: *startbejn* Q 9; **batsenknoken**: *batsōknōk* Q 111; **votsknoken**: *vōtsknōk* (enk.) Q 97; **kruisplaten**: *krytsplātā* L 330; **knobbels**: *knōbāls* (enk.) Q 112a; **kopknobbels**: *kōpknubāls* Q 2; **banden**: *benj* L 360; **bekken**: *bekā* L 383; **vlak**: *vlak* Q 93; **rustknoken**: *rōsknōk* Q 7; **dikke kont**: *dekā kont* Q 95.

4.13 BANDEN

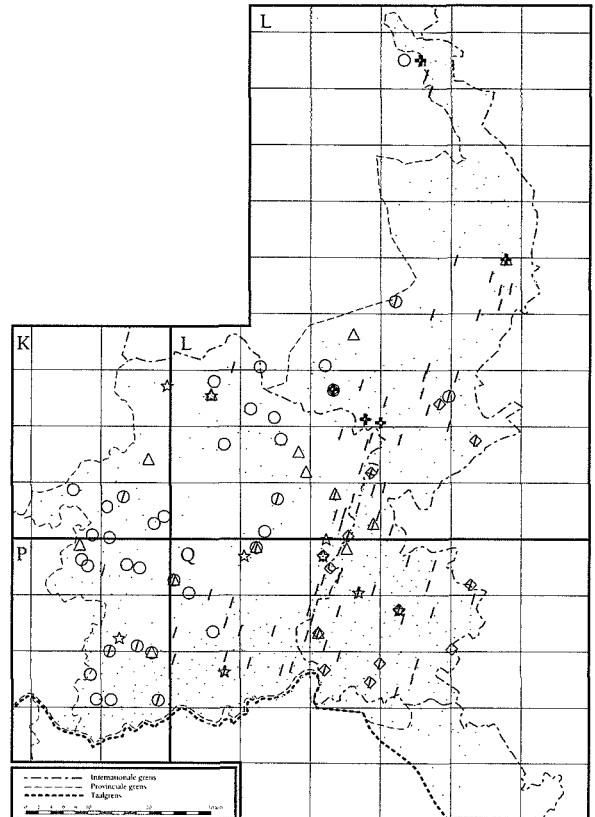
(N 3A, 111a)

[Een duidelijk zichtbare spierbundel even boven het begin van de staart aan weerskanten van het staartbeen, die zich ontspant wanneer de koe moet kalven.]

banden: *bān* K 357, 361a, P 44, Q 2; *bāān* P 55; *ban* P 48, Q 7; *bent* L 268, 269, 271; *benj* L 289, 318b; *bēant* L 164, 165, 265; *benj* L 266; *ben* L 286; *benj* L 289*, 290, 318b, 320a, 321, 322, 322a, 325, 326, 329, 330, 331, 332, 371a, 373, 377, 382, 383, 427, 430, 434, Q 14, 20; *benj* L 268, 269b, 270, 295, 386, Q 197, 203a, 207; *bēnt* L 159a, 163a; *ben* L 317, Q 178; *benj* L 360, 368b, 371, 420; *benj* L 372; *bēn* L 314, 316; **pezen**: *pēzān* L 373, P 45; *pēzā* k 358, L 265, 268, 312, 314, 318b, 332, 355, 369, 372, 420, 422, 423, P 46, 49, 51, 54, Q 2, 3, 14, 18, 33, 35,

Kaart 12. BILLEN

- / batsen
- billen
- △ kont
- ◇ vot
- ☆ broek
- ♣ boks

72a, 95, 96c, 98, 99*, 111, 112a, 117a, 119, 162, 176a, 179, 198b, 211; *pēizə* Q 78, 156; *peizə* Q 72; *pēzə* L 424, Q 9, 96d, 204a; *pēizə* P 50, 213; *peizə* P 176, Q 76, 162, 187a, 193, 198b; *pēzən* L 422; *pēzə* L 360, 416, Q 9, 12, 197, 198b, 203a, 209; *pezə* Q 11, 93; *peizə* L 416, 430, P 48, 50, 107a, 176, 218, 222, Q 71, 78, 80, 156, 204a; **bandpezen:** *bēnpēzə* Q 97; **repen:** *rēpə* Q 4; **spieren:** *spīrə* Q 158.

4.14 PLATEN

(N 3A, 111b)

[De zijvlakken van het kruis.]

platen: *plātən* L 268, 373, Q 197; *plātə* K 357, 358, L 266, 268, 269, 270, 316, 317, 322a, 329, 331, 332, 360, 369, 371a, 372, 373, 382, 383, 416, 420, 422, 430, P 45, Q 2, 11, 12, 80, 97, 98, 111, 112a, 179, 204a, 207, 209, 211; *plātə* Q 4; *plāta* P 177; *plōta* L 159a, 163a, 164, 165, 312, 314, 326, P 176, Q 3, 71, 72, 156, 162, 178, 193, 198b; *plōtə* L 312, Q 198b; *plōta* P 50, 54, 188, 218, Q 93; *plōmōta* P 107a, Q 78; *plōjtə* P 48; *plōt* Q 77; **kruisplaten:** *krōsplojōta* P 222; **heupen:** *hōpə* Q 78; *uopə* Q 77; **pan-**

nen: *pan* (enk.) P 49, 51; **plooien:** *plōjə* Q 35; *plūj* (enk.) L 372; *plōj* (enk.) L 269; *plāj* (enk.) L 321; **miltkuilen:** *meltkulən* L 282; **pezen:** *pēzə* P 51; *pēzə* Q 96d; **boks:** *bōks* L 382; **batsen:** *batsə* L 382; **blader:** *blājər* Q 7.

4.15 BILLEN (kaart 12)

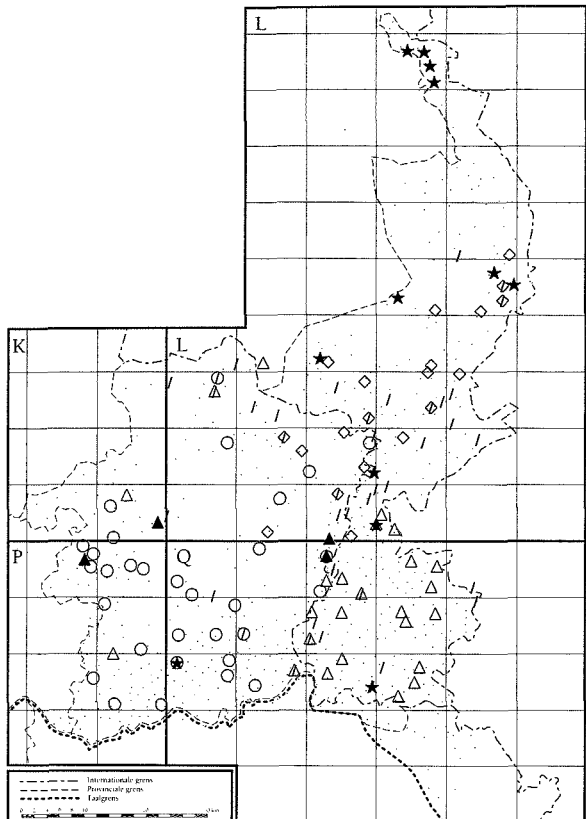
(N 3A, 112)

[Het achterwerk van de koe.]

batsen: *batsən* L 282, 373; *batsə* K 358, L 163a, 164, 165, 265, 266, 268, 269, 269b, 270, 271, 290, 295, 318b, 320a, 321, 322, 322a, 325, 326, 329, 330, 331, 332, 369, 371, 371a, 372, 373, 377, 383, 386, 416, 420, 422, 423, 424, 0426, 427, 430, 432, 434, P 50, 176, 177, 222, Q 2, 4, 12, 14, 18, 20, 33, 35, 71, 72, 76, 77, 78, 93, 94b, 95, 95a, 96c, 96d, 97, 98, 99*, 111, 111*, 112a, 113a, 117a, 119, 156, 158, 162, 176a, 178, 179, 187a, 193, 197, 198b, 203a, 204a, 207, 209; **billen:** *belən* L 286, 312, P 48; *belə* K 353, 357, 358, L 159a, 265, 289, 312, 316, 317, 318b, 332, 360, 416, P 45, 48, 49, 51, 54, 55, 176, 177, 188, 213, 218, 222, Q 2, 3a, 4, 72a, 80; *bōlə* K 361, 361a, L 355, P 174; **kont:**

Kaart 13. STAARTKWAST

- / kwast
- kwispel
- △ vlos(je)
- ◇ poes(je)
- ★ pluim
- ▲ floche

kqnt K 317, L 288a, 314, 362, 368b, P 44, 188, Q 2, 4, 15, 95; *kont* L 268; *kunjtj* L 430; *künt* L 420; **vot:** *vot* L 318b, 329, 373, 386, Q 9, 11, 14, 95, 111, 117a, 197, 198b, 203a, 211; **broek:** *bruk* K 278, Q 162; *brök* L 314, Q 7, 9, 97, 111; *brøk* P 176a, Q 3; **boks:** *bøks* L 268, 374; *boks* L 163a, 268, 318b; *bøks* L 321; **achterwerk:** *axterwerk* P 46; **achterste:** *axterstø* P 46; **lijf:** *laif* Q 180; **bodem:** *bøm* L 289*.

4.16 STAARTKWAST (kaart 13)

(N 3A, 114)

[Kwastig uiteinde van de staart.]

kwast: *kwast* K 278, 361, L 266, 270, 282, 316, 317, 318b, 321, 330, 332, 360, 371a, 420, P 48; *kwās* L 269, 329, 373, 382, 383, 386, 422, 423, 426, 0426, 432, Q 11, 77, 94b, 95, 95a, 97, 119, 179, 197, 203a; *kwās* L 326; *kwāst* L 314; *kwās* Q 71, 117a; *kwēst* L 312; **staartkwast:** *stertkwast* L 332; **kwispel:** *kwēspal* K 357, L 312, 355, 368b, 371, 416, P 46, 49, 51, 54, 55, 107a, 218, Q 2, 4, 9, 72a, 96c, 162, 180; *kwēspal* Q 2, 158; *kwējspal* P 177, Q 78; *kwējspal* Q 78; *kwēspal* P 44; *kwēspal* P 50; *kwøspal* P 174; *kwaspal* Q 72,

77; *kwēpsal* P 222; *kwēpsal* Q 156; *kwēipsal* Q 80, 156; **floche:** *fløš* K 361a, P 48; *fluš* Q 7, 9; **vlos:** *fløs* L 286, P 176; *fløys* Q 94b, 179, 193, 198b; *flōys* K 358; *fløys* Q 96d; *flus* P 176, Q 12, 18, 20, 97, 99*, 111*, 112a, 113a, 204a, 207; *fluys* Q 198b; *flūs* L 430, 434, Q 35, 204a, 209; *flūys* Q 111; *flūas* Q 33; **vlosje:** *fløskø* L 314; **pluim:** *pløjm* L 289*; *plūm* L 159a, 265, 269b, 373, Q 197; *plym* L 163a, 164, 165, 271; *playm* Q 156; *plūm* L 430; **staartpluim:** *startplūm* L 427; **pluimstaart:** *plāmstat* P 174; **poes:** *pūs* L 269, 270, 290, 295, 322, 322a, 330, 331, 369, 420, Q 14; *pūas* L 289, 295, 320a; *pus* L 321, 362; *puys* L 270, 372; *pøijs* L 360; *pøs* Q 3a; *pōys* L 372; *pēs* L 377; *pēs* L 268; **poesje:** *pūskø* L 270; **staartpoes:** *stārtpūas* L 268; **borstel:** *bjøstøl* Q 93; **stots:** *štøts* Q 98; *štøts* Q 187a; *štøts* Q 198b; **staart:** *štats* Q 211; **pluis:** *pløs* P 45; *pløš* K 353; **pluisje:** *pløskø* K 317.

4.17 VANGPLOOI

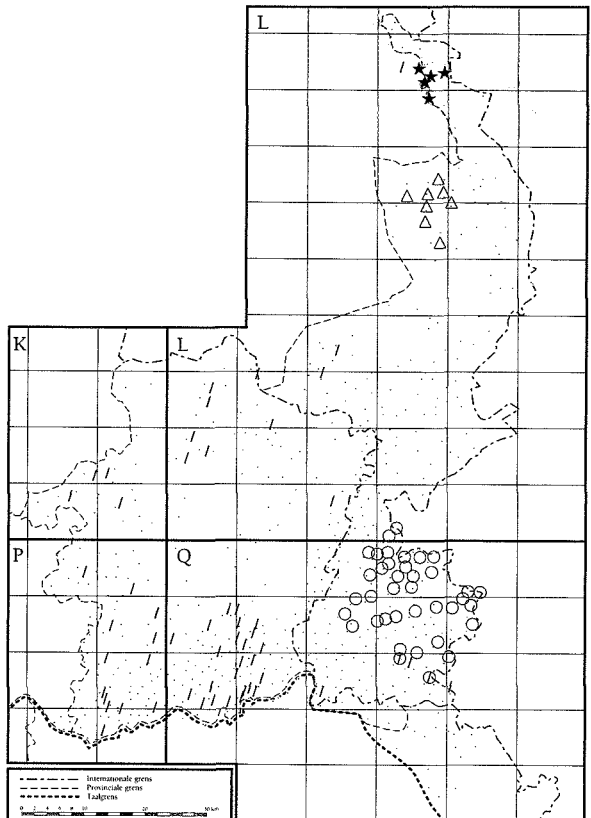
(N 3A, 115)

[Huidplooï tussen lies en uier.]

vliim: *vlem* L 268, 269b, Q 93, 95, 117a, 204a,

Kaart 14. UIER

- / ouwer
- udder
- △ koesuier
- ★ koemem

207; *vlēm* L 265, 320a, 322a, 360, 368b, 371, 371a, 373, 422, 424, Q 9; *vleim* L 430, Q 20; *vlēm* Q 12; *vlīm* L 369; *vløm* Q 198b; **vang:** *van* K 357, 358, L 159a, 163a, 269, 270, 295, 314, 318b, 326, 372, 377, 382, 383, 420, P 50, 55, 176, Q 18, 97, 112a, 193, 198b, 211; *van* K 353, 358, 361, 361a, P 45; *vān* Q 162; *vānk* L 286; *ven* Q 7; *ven* Q 3; *vq̄ən* Q 71; **vangst:** *van*s L 268, Q 2; *vanst* L 164, 165; **vangplooi:** *vanplōi* Q 77; **spiegel:** *spīgəl* P 176, Q 96a, 180; *spīgəl* P 48; *spēgəl* L 321; **melkspiegel:** *melkspīgəl* L 282; *melkšpīgəl* Q 197; *melkspēgəl* L 318b; *meləkspīgəl* L 422; *melkspīgəl* Q 78; *meləkspīgəl* P 49; *mēlkšpēgəl* Q 113a; *mōlkspēgəl* P 46; *mōləkspīgəl* P 51; **uierspiegel:** *q̄iərspīgəl* L 312; **flank:** *flaŋk* P 44, 51, 58, Q 2; **lies:** *lis* L 270, Q 2; *līs* Q 2; *lēs* L 317; *līzə* (mv.) L 312; **plooi:** *plūi* L 372; **lap:** *lap* P 188; **los vel:** *lōs vel* L 360, P 51; **tes:** *tēs* P 107a; **braai:** *broi* P 218.

4.18 UIER (kaart 14)

(JG 1a, 1b; Gwn V, 7; L 8, 24a; L 14, 27a; RND 127; S 38; Wi 51; monogr.)

[De melkklier van de koe zoals zij zich uitwendig vertoont onder aan de buik.

Op de kaart is het woordtype **uier** niet opgenomen.]

uier: *q̄iər* K 278, 316, 317, 358, L 214, 271, 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 295, 314, 318a, 318d, 318e, 319, 321, 329, 352, 369, 371, 372, 418, 421, 423, P 47, 57, 115, 177, 183, Q 7, 10, 12, 77, 88, 96a, 96c, 111, 158, 171, 172, 178, 179, 187; *q̄iṛ* L 413, P 46, 50, 176, Q 77, 78, 156; *q̄iər* L 159a, 184, 419, P 47, 178, 197, Q 6, 7, 102, 105, 179; *q̄iər* K 317a, L 163, 163a, 163b, 164, 165, 420, Q 172, 204a; *q̄iər* K 278a; *q̄iər* Q 162; *q̄iər* Q 86; *uṛiər* L 163, 164, 165, 250, 269, 270, 285, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 316, 317, 318, 320, 321, 323, 325, 327, 329, 330, 331, 371, 374, 375, 376, 377, 379, 380, 381, 382, 385, 386, 387, 422, 431, Q 9, 11, 12, 88, 95, 99, 102, 104a, 105, 192, 196, 207; *ṽiər* K 353, L 328, 331, 377, 378, 381, 382, 387, 432, Q 103, 188, 196, 198, 199, 200, 247a; *ṽiṛ* L 164, 333; *uṛiər* K 278, 317a, 359, 360, 361, L 281, 312, 314, P 184, 186, 188, 196, Q 9, 90, 94; *uṽiər* L 115, 164; *ūiər* L 382, P 51, 58, Q 82;

ūūjār Q 192, 193; *ūjār* K 318; *ejār* L 355, Q 2, 3, 5, 72, 82, 87, 91; *ejār* L 368, 416, 417, 418, Q 91; *ējār* L 356, 360, Q 3; *ējār* L 355, 415, Q 3, 5, 72; *ijār* L 214, 214a, 215, 217, 245b, 246a, 356, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 415, 417; *ijār* L 366, 368, 416, 417; *ijār* L 213; *aijār* K 357, P 45, Q 162; *āijār* Q 162; *ōjār* L 372, 419, 420, 422, 423, P 51, Q 8, 9, 11, 13, 88, 96c, 171, 172, 174, 175, 178, 179; *ōjār* P 212; *ōjār* P 195, Q 164; *ōjār* K 278, L 352, 354, Q 74; *ujār* L 271, 317, 319, 369, 370, 371, 421, 424, Q 6, 7, 10, 12, 188; *ōjār* K 315, L 279, 413, 414, P 107a, 113, 120, 171, 172, 174, 177, 186, 187, 188, 195, 197, 211, 212, 224, Q 156, 160, 161, 166; *ōjār* L 317, P 44, 46, 48, 50, 119, 164, 171, 174, 175, 192, 211, 214, Q 1, 71, 74, 156, 157a, 158a, 165; *ōjār* Q 156; *ōjār* P 223; *ōjār* K 358, P 44, 46, 47, 48, 50, 113, 115, 117, 118, 118a, 121, 167, 171, 172, 173, 176, 176a, 179, 180, 182, 184, 197, 214, 218, 219, 220, 227, Q 1, 71, 73, 74, 75, 78, 79, 79a, 80, 89, 152, 153, 157, 159, 166; *ōjār* L 414, P 58, Q 1, 76, 77, 154, 155, 157a, 161; *ōjār* P 49, 119, 175, 177a, 178, 186, Q 71, 78; *ōjār* L 313, P 223; *ijār* L 164, 265, 265c, 266, 267, 282, 286, 290, 291, 312, 313, 314, 316, 353, 381, 425, 426, 429, Q 14, 97, 99*, 253, 254, 255, 263, 278; *ijār* L 282, 286, 312, 313, 314, 315, 316, 353; *ijār* L 266, 271, 284, 291, 294, 297, 300, 313, 319, 320, 326, 432, Q 14, 188, 200, 205, 206, 247, 247a, 259, 260; *ijār* Q 249, 251, 253, 278, 279; *ijār* L 266, 269, 291, 319, 355, 387, 420, 424, 427; *ēr* P 57, Q 2; *ējār* P 52, 53, 55, 56, 57, Q 2a; *er* L 246, 250; *ejār* L 418; *ēr* L 244c, 245, 246, 246b, 248, 249, 250, 268; *ējār* L 245, 246, 247, 268, P 55, Q 2, 72; *ir* L 191, 209, 210, 211, 212, 214, 214a, 215, 215a, 216, 217, 246a, 246c; *īār* L 192a, 209, 215a, 246a, 360, 360a, 362, 364, 366, 382, 416, 417; *īār* L 192, 210, 213, 215, 217; *āār* Q 241; *aār* Q 180, 181; **koesuijer:** *kūwstār* L 209, 210, 211, 212a, 216, 216a, 244a, 245; **udder:** *ōdār* L 434a, Q 16, 19, 20, 21, 22, 27, 29, 30, 32, 32a, 32b, 33, 35, 36, 38, 39, 97, 98, 99, 101, 103, 110, 111, 112, 113, 116, 117, 117a, 117b, 118, 119, 127, 201, 203, 208, 211; *ydār* Q 116, 121, 202, 203; *yādār* Q 116; **ouwer:** *ūr* L 288, P 117, 120, 176, 181, 182, 218, 219, 222, 227, Q 75, 154, 166a; *ur* L 288, 289; *ōr* Q 84, 168a, 170; *ūār* K 314, 315, 353, 358, P 49, 58, 176, 188, Q 78, 154, 166, 198, 203, 204, 218, 222; *uar* L 159a, 317, 353, 354, 420; *ōār* K 353; *ōār* Q 83; *ōār* Q 89, 168a; *uyār* P 121; *ūyār* L 286, 288, 312, 314, 352, 353, Q 72, 77; *ayār* Q 163, 167, 168, 169, 177, 180, 181, 182, 183, 240, 241, 242; *āyār* Q 240; *ōyār* Q 81a, 83; *ōywar* L 289; **euter:** *ytār* Q 101; **zak:** *sak* Q 11; **koemem:** *kumem* L 163, 163a, 163b, 164, 165; **demen (mv.):** *dēmā* L 159a, 164, 425.

4.19 UIERKWARTIER

(A 9, 12)

[Kwartier van de koeuier in het algemeen.]

kwartier: *kwartīr* L 192a, 209, 214a, 215a, 217, 295, 318, 381a; *kwārtīr* L 210; *kwartēr* L 269, 270, 271, 288, 288a, 289, 289a, 293, 318b, 320, 326, 328, 330, 332, 377, Q 32, 103; *kwartejār* L 433; *kārtēr* L 322a, 328, 373, 375, 381, 381b, 426, 428, Q 32a, 96a; *kātēr* L 374, Q 18; *kātīr* L 244c; **kwart:** *kwart* L 381; **vierdel:** *vīādāl* Q 99, 118; *vīrāl* L 381b; *vēādāl* Q 34; *vērāl* L 288b, 289; **vierdel met een dem:** *vedāl met anā dēm* Q 222; **vierde van een uier:** *virđā van an jār* L: 266; **melkkamer:** *melkkāmār* L 385; **milk:** *mēk* Q 196; *mēk* Q 195; **deem:** *dēm* L 164, 192, 213, 246b, 269a, 289, 296, 322, 329, 376, 378, 386, Q 99, 105, 113; *dēm* L 324a, Q 117b; *dēm* L 429a, Q 15, 21, 36, 96b, 101a, 117a, 201; *dejm* Q 36, 102; *dēm* L 430, Q 109; *dēm* Q 202; **tepel:** *tēpāl* Q 38, 95; *tīpāl* Q 117a; **uier:** *ujār* L 322; *ōjār* L 268; **udder:** *ōdār* Q 15, 32a, 36; *ūjār* Q 117b.

4.20 LINKERVOORKWARTIER

(N 3A, 116a)

[Het kwartier van de uier links voor. In de vraagstelling stond erbij wat betreft de positie van de kwartieren “van achteren gezien”.]

linkervoorkwartier: *leņķarvōrkwartēr* L 382, Q 97; *leņķarvōrkātēr* L 268; **linkerkwartier voor:** *leņķarkātēr vōr* L 424; **links kwartier voor:** *leņķs kwartēr vjār* Q 112a; *leņķs kwartēr vōār* Q 111*; **linkse kwartier voor:** *leņķsā kwartēr vōr* L 321; **links voorkwartier:** *leņķs vōrkātēr* L 269; *leņķs vōrkātējār* P 45; *leņķs vōrkātējār* P 46; **linkse voorkwartier:** *leņķsā vōrkwartēr* L 332; **links voorste kwartier:** *leņķs vōstā kātējār* P 45; **kwartier links voor:** *kwartīr leņķs vōr* L 369, Q 198b; *kwartēr leņķs vōr* L 372; *kwartēr leņķs vōr* L 373; *kārtējār leņķs vēr* Q 72a; *kātēr leņķs vōr* L 422; *kātēr leņķs vōr* L 316; *kātēr leņķs vōr* L 317; **eerste kwartier links voor:** *iāstā kwartēr leņķs vōr* L 321; **voorste kwartier links:** *vōrstā kārtēr leņķs* L 322; *vōrstā kārtīr leņķs* L 265; *vōrstā kārtīr leņķs* K 358; *vōrstā kwartēr leņķs* Q 197; *vjōstā kārtīr leņķs* Q 77; *vjōstā kārtīr leņķs* Q 162; **voorste linkse kwartier:** *vjōstā leņķsā kārtēr* Q 111; *vjōstā leņķā kārtīr* Q 76; **voorste links kwartier:** *vōstā leņķs kārtīr* P 48; **linkse vierdel voor:** *leņķsā vidāl vōr* Q 197, 203a; **links vierdel van voor:** *leņķs vijādāl va vjār* Q 209; **voorste vierdel links:** *vōrstā vidāl leņķs* Q 95; *vōrstā vīādāl leņķs* Q 204a; **linkervoordeem:** *leņķarvōrdiām* L 270; *leņķarvērđiām* L 416; **linkse deem voor:** *leņķsā dēm vjār* L 355; **voorste deem links:** *vōrstā dēm leņķs* P 49; *vōrstā dēm leņķs* P 51; *verstā dēm leņķs* Q 3a; *vōstā dēm leņķs* Q 33; **spēen links voor:** *spēn leņķs vōr* L 164, 165; **links voor uier:** *leņķs vōr ujār* L 269; *leņķs*

vōr ūjār L 377; uier aan de linkerkant van voor: *ōūjār ōn dān lēnkarkānt van vōr* Q 158; voorste linkse schuif: *vōrstā lēnsā sxōf* K 358; linkse kant voor: *lēnksā kant vōr* Q 179; links voor: *lēnks vōr* L 163a, 271, 326, Q 207; *lēnks vōr* L 314; *lēnks vūr* Q 211; *lēns vēr* Q 93; *lēnks vōr* L 373; *lēnks vōr* L 420; *lēnks vēr* Q 4; links voorste: *lēnks vōrstā* P 218; linkervoorste: *lēnkārvūštā* Q 117a; voor links: *vōr lēnks* L 282; voorste links: *vōrstā lēnks* L 371a; *vōrstā lēnks* Q 12; linkse kant: *lējīnksā kant* Q 78; van de hands voorste kwartier: *van dranš vōrstā kārtēr* L 382; voorste van de hand: *vōrstā van de hanj* L 269b; voor van de hand: *vōr van dā hanj* L 290; voor aan de hand: *vōr ōn dā hānt* Q 193; bij de hand voor: *bej dā hanj vōr* L 270; voorste kwartier: *vōrstā kwarūr* L 159a; eerste kwartier: *īqstā kwarūr* P 222; *īqstā kātir* Q 71; voorste deem: *vōūrstā dōm* P 176; *vēarstā dēm* Q 2; *vōrstā demā* (mv.) Q 187a; achterste deem: *ōxtarstā dēm* L 288a; linkerkwab: *lējīnkārwāp* Q 7; links achter: *lēns āxtār* L 312.

4.21 LINKERACHTERKWARTIER

(N 3A, 116b)

[Het kwartier van de uier links achter. In de vraagstelling stond erbij wat betreft de positie van de kwartieren “van achteren gezien”.]

linkerachterkwartier: *lēnkāraxtārkwarūr* Q 97; *lēnkāraxtārkātēr* L 268; **linkerkwartier achter:** *lēnkākārtēr āxtār* L 424; **links kwartier achter:** *lēnks kwarūr āxtār* Q 111*, 112a; **linkse kwartier achter:** *lēnksā kwarūr āxtār* L 321; **links achterkwartier:** *lēnks āxtārkwarūr* L 382; *lēnks āxtārkātēr* L 269; *lēnks āxtārkātējār* P 45; *lēnks āxtārkātējūr* P 46; **linkse achterkwartier:** *lēnksā āxtārkwarūr* L 332; **kwartier links achter:** *kwarūr lēnks āxtār* L 369, Q 198b; *kwarūr lēnks āxtār* L 372, 373; *kātējār lēns āxtār* Q 3; *kātēr lēnks āxtār* L 422; *kātēr lēns āxtār* L 316, 317; **achterste kwartier links:** *āxtārstā kārtūr lēnks* L 265; *āxtārstā kātūr lēns* K 358; *exālstā kārtēr lēnks* L 322; *ēgālstā kwarūr lēnks* L 321; *ēstā kārtūr lēnks* Q 162; *ēstā kījtūr lēnks* Q 77; **achterste linkerkwartier:** *āstā lēnkākātūr* Q 76; **achterste linkse kwartier:** *exāštā lēnksā kārtēr* Q 111; **achterste links kwartier:** *āxtārstā lēnks ketūr* P 48; **linkse vierdel achter:** *lēnksā vīdāl āxtār* Q 197, 203a; **links vierdel van achter:** *lējīns vīdāl van atār* Q 209; **achterste vierdel links:** *etārstā vīdāl lēnks* Q 204a; **linkerachterdeem:** *lēnkāraxtārdiām* L 270; *lēnkāraxtārdiām* L 416; **linkse deem achter:** *lēnsā dēm āxtār* L 355; **achterste deem links:** *āxtārstā dēm lēnks* P 49, Q 3a; *āxtārstā dēm lēns* P 51; *exāštā dēm lēnks* Q 33; **spēen links achter:** *spēn lēnks āxtār* L 164, 165; **links achteruier:** *lēnks āxtārūjār* L 377; *lēnks āxtārūjār* L 269; **uier aan de linkerkant van achter:** *ōūjār ōn dā lēnkarkānt van*

ātār Q 158; **achterste linkse schuif:** *āxtārstā lēnsā sxōf* K 358; **achterste schuif rechts:** *āxtārstā sxōuf rēxs* K 361a; **linkerachterscheut:** *lējīnkāraxtāršōt* Q 7; **linkse kant achter:** *lēnksā kant ātār* Q 179; **links achter:** *lēnks āxtār* L 271, 314, 326, 373, Q 9; *lēnks āxtār* L 163a; *lēnks ātār* Q 207; *lējīns āxtār* Q 4; *lējīns ātār* Q 93; *lējīns āxtār* L 420; **links achterste:** *lēnks āxtārstā* P 218; **achterste links:** *āxtār lējīnks* Q 12; **achterste linkse kant:** *āxtārstā lēnks* L 371a; **links hinder:** *lēnks hējā* Q 211; **links voor:** *lējīns vōr* L 312; **linkse kant:** *lējīnksā kant* Q 78; **van de hands achterste kwartier:** *van dranš exālstā kārtēr* L 382; **achterste van de hand:** *exālstā van de hanj* L 269b; **achter van de hand:** *ōxtār van de hanj* L 290; **achter aan de hand:** *ātār ōn dā hānt* Q 193; **bij de hand achter:** *bej dā hanj āxtār* L 270; **achterste kwartier:** *ējzdā kātir* Q 71; **driede kwartier:** *dredā kwarūr* P 222; **achterste deem:** *āxtārstā dōm* P 176; *āxtārstā dēm* Q 2.

4.22 RECHTERVOORKWARTIER

(N 3A, 116c)

[Het kwartier van de uier rechts voor. In de vraagstelling stond erbij wat betreft de positie van de kwartieren “van achteren gezien”.]

rechtervoorkwartier: *rextārvōrkwarūr* Q 97; *rextārvōrkātēr* L 268; **rechts voorkwartier:** *rexts vōrkwarūr* L 382; *rexts vōrkātējār* P 45; *rexts vōrkātēr* L 269; *rēxs vōrkātējūr* P 46; **rechtse voorkwartier:** *rextsā vōrkwarūr* L 332; **rechterkwartier voor:** *rēxtārkātēr vōr* L 424; **rechts kwartier voor:** *rexts kwarūr vūr* Q 112a; *rexts kwarūr vōr* Q 111*; **kwartier rechts voor:** *kwarūr rexts vōr* L 369, Q 198b; *kwarūr rexts vōr* L 373; *kwarūr rēxs vōr* L 372; *kātēr rēxts vōr* L 422; *kātēr rēxs vōr* L 317; *kātēr rēxs vōr* L 316; *kātējār rēxs vēr* Q 72a; **voorst kwartier rechts:** *vōrstā kārtēr rexts* L 322; *vōrstā kārtūr rexts* L 265; *vōrstā kātūr rēxs* K 358; *vōrstā kwarūr rexts* L 321; *vīqstā kātūr rēts* Q 77; *vūōstā kātūr rēxs* Q 162; **voorst rechtse kwartier:** *vījāštā rēxsā kārtēr* Q 111; **voorst rechterkwartier:** *vījāstā rēxtākātūr* Q 76; **voorst rechts kwartier:** *vōstā rēxs ketūr* P 48; **rechtse vierdel voor:** *rextsā vīdāl vōr* Q 197, 203a; **rechts vierdel van voor:** *rēts vījādāl va vōr* Q 209; **voorst vierdel rechts:** *vōrstā vīdāl rexts* Q 95; *vōrstā vīdāl rēxs* Q 204a; **rechtervoordeem:** *rēxtārvōrdiām* L 416; *rēxtārvōrdiām* L 270; **rechtse deem voor:** *rēxsā dēm vēr* L 355; **voorst deem rechts:** *vōrstā dēm rexts* P 49; *vōrstā dēm rēxs* P 51; *vōštā dēm rēxs* Q 33; **voorst rechtse deem:** *verstā rēxtsā dem* Q 3a; **spēen rechts voor:** *spēn rexts vōr* L 164, 165; **rechts voor uier:** *rexts vōr ūjār* L 377; *rexts vōr ūjār* L 269; **uier aan de rechterkant van voor:** *ōūjār ōn dā rextākānt van vōr* Q 158; **voorst rechtse schuif:** *vōrstā rēxsā sxōf* K 358; **rechts**

voor: *rexts vōr* L 163a, 326; *rexs vōr* L 271, 373, 420; *rexs vōr* L 314; *rexs vēr* Q 4; *rēxs vōr* L 312; *rets vōr* Q 207; *rēts vūr* Q 211; *reš vēr* Q 93; **rechts voorste:** *rexs vōrstā* P 218; **rechtervoorste:** *rextārvīšta* Q 117a; **rechts voorsel:** *rexs vōrsal* Q 9; **voor rechts:** *vōar rexs* Q 12; **voorstste:** *vōrstā rexts* L 371a; **rechtse kant:** *rēxsā kant* Q 78; **bij de hands voorste kwartier:** *bi dranš vōrstā kartēr* L 382; **voorstste bij de hand:** *vōrstā bēi dā haņk* L 269b; **voor bij de hand:** *vōr bēi dā haņk* L 290; **voor van de hand:** *vōr vān dā hānt* Q 193; **van de hand voor:** *van dā haņk vōr* L 270; **voorstste deem:** *vēarstā dēm* Q 2; *vōmāstā dēm* P 176; **rechterkwab:** *rextārkwap* Q 7.

4.23 RECHTERACHTERKWARTIER

(N 3A, 116d)

[Het kwartier van de uier rechts achter. In de vraagstelling stond erbij wat betreft de positie van de kwartieren “van achteren gezien”.]

rechterachterkwartier: *rextāaxtārkwartēr* Q 97; *rextār axtārkātēr* L 268; **rechts achterkwartier:** *rexts axtārkwartēr* L 382; *rexts axtārkātējār* P 45; *rexs axtārkātēr* L 269; *rexs axtārkātējār* P 46; **rechtse achterkwartier:** *rexsā axtārkwartēr* L 332; **rechterkwartier achter:** *rextārkātēr axtār* L 424; **rechts kwartier achter:** *rexts kwartēr axtār* Q 112a; *rexs kwartēr axtār* Q 111*; **kwartier rechts achter:** *kwartēr rexts axtār* L 369, Q 198b; *kwartēr rexts axtār* L 373; *kwartēr rexs axtār* L 372; *kātēr rexts axtār* L 422; *kātēr rexs axtār* L 316, 317; *kārtējār rexs axtār* Q 72a; **achterste kwartier rechts:** *āxtārstā kartēr rexts* L 265; *axtārstē kartēr rexs* K 358; *exālstā kartēr rexts* L 322; *ēgālstā kwartēr rexts* L 321; *ēstā kartēr rexs* Q 162; *ēstā kartēr rēts* Q 77; **achterste rechtse kwartier:** *exāstā rexsā kartēr* Q 111; **achterste rechts kwartier:** *axtārstā rexs ketir* P 48; **achter rechterkwartier:** *ēstā rēxtākātēr* Q 76; **rechtse vierdel achter:** *rextsā vidal axtār* Q 197, 203a; **rechts vierdel van achter:** *rets vijədāl van atār* Q 209; **achterste vierdel rechts:** *extārstā vidal rexts* Q 95; *extārstā vīədāl rexs:* Q 204a; **rechterachterdeem:** *rextāraxtārdiām* L 416; *rextāraxtārdiām* L 270; **rechtse deem achter:** *rexsā dēm axtār* L 355; **achterste deem rechts:** *axtārstā dēm rexts* P 49; *axtārstā dēm rexs* P 51; *exāstā dēm rexs* Q 33; **achterste rechtse deem:** *axtārstā rextsā dēm* Q 3a; **speen rechts achter:** *spēn rexts āxtār* L 164, 165; **rechts achter uier:** *rexs axtār ijār* L 377; **uier aan de rechterkant van achter:** *ōujār ōn dā rextākānt van ātār* Q 158; **achterste rechtse schuif:** *axtārstā rexsā sxōf* K 358; **rechterachterscheut:** *rextāraxtāršōt* Q 7; **rechts achter:** *rexts āxtār* L 163a, 326; *rexs axtār* L 271, 314, 373; *rexs axtār* Q 4, 9; *rēxs āxtār* L 312; *regāxtār* L 420; *rets ātā* Q 207;

reš atār Q 93; **rechts achterste:** *rexs axtārstā* P 218; **achter rechts:** *axtār rexs* Q 12; **achterste rechts:** *axtārstā rexts* L 317a; **rechts hinder:** *rēts heņā* Q 211; **rechterhinderste:** *rextārheņāštā* Q 117a; **bij de hands achterste kwartier:** *bidranš exālstā kartēr* L 382; **achter bij de hand:** *ōxtār bēi dā haņk* L 290; **achterste van de hand:** *extārstā van dā haņk* L 269b; **achter van de hand:** *ātār vān dā hānt* Q 193; **van de hand achter:** *van dā haņk axtār* L 270; **achterste deem:** *axtārstā dēm* Q 2; *axtārstā dēm* P 176; **achterste kwartier:** *exāstā kārtējār* L 430; *ēxtārst kwartēr* L 159a; **rechtse kant:** *rēxsā kant* Q 78; **vierde kwartier:** *vīrdā kwartēr* P 222; **kwartaal:** *kwartāl* L 289; **achter mik links:** *ātār mik lenks* Q 198b.

4.24 DRIESPEEN

(N 3A, 117)

[Koeuier die slechts uit drie kwartieren melk geeft. Sommige woordtypen kunnen duiden op een koe die een uier met drie spenen heeft.]

driedeem: *dridēm* K 278, L 430; *dridiām* L 320a; *drijdēm* Q 204a; *dridim* L 416; *drejdēm* L 282, 314; *drejdīām* L 271; *drejdēm* L 314; *drejdēm* L 312; *drejdīām* L 312; *drejdēm* K 361a; *drēdēm* K 353; *drējdēm* K 358, L 286; *drēdēm* K 317; *drejdēm* Q 207; *drējdīm* L 360; *drēdēm* Q 2; *drajdēm* K 357; **driedemer:** *dridēmār* L 330; *dridimār* L 317; *drijdiāmār* L 371; *dridēmār* L 316; *drējdōmār* P 50; *drējdēmār* P 51; *drējdōmār* Q 77; *drējdēmār* P 51; *drējdēmār* Q 4; *drējdēmār* P 49; *drēdōmār* Q 2; *drēdōmār* Q 2, 71, 78; *drēdōmār* Q 2; *drēdēmār* L 295; *drējdēmār* L 269; *drejdēmār* L 424; **drie demen:** *dri dēmā* Q 198b; *dri dēmā* L 373, 427; *drē dōmā* P 107a; *draj dōmā* Q 152; **driedeems:** *drejdēms* L 270; *drejdēms* Q 119; **driedeemse:** *drejdēmsā* L 295; **driedemig (bijvgl. nmw.):** *dridīmex* L 371a; *dridiāmex* L 369; **uier met drie demen:** *ijār met dri dēmā* Q 204a; *ējār mēt drēj dēmā* L 355; **ouwer met drie demen:** *amār mā draj dōmā* Q 176a; **udder met drie demen:** *ōdār met dri dēmā* Q 111; *ōdār met dri daijmā* Q 98; **driedeemsuier:** *dridēmsijr* Q 99*; *drejdēmsōjār* Q 7; *drejdīmsōr* L 422; **driedeemuier:** *dridēmijār* L 382; **driedemige uier:** *drēdōmāgā ōār* P 48; **een met drie demen:** *ēj met dri dēmā* Q 198b; *ējān mēt drēj dōmān* Q 72; **met drie demen:** *met drēj dōmā* Q 179; **bet drie demen:** *be drē dōmā* P 46; **maar drie demen:** *mēr drē dōmā* Q 158; **driespeen:** *drispēn* L 159a; *drišpēn* L 332; *drispīān* L 289, 321; *drejšpēn* K 361, L 289*; *drēspēn* K 358; *drēspēān* P 44; *drējšpēn* L 372; *drēspin* Q 95; **driespener:** *drispēnār* L 383; *drīājšpēnār* L 322a; *drispīānār* L 322; *drejšpejnār* P 50; **driespeender:** *drejšpēndār* P 58; **driespenig (bijvgl. nmw.):** *drišpēnex*

L 325; **driespenige**: *drēiſpēnexā* L 372; **dries-trekel**: *drēiſtrekal* L 265; **driesteek**: *drēiſtēk* L 268; *drēiſtēk* L 268; **drietomp**: *drēiſtōmp* L 269b; **drieslag**: *drēiſlāx* Q 117a; **driepit**: *drēiſpet* L 271; **driekantige**: *drēiſkentegā* L 266; *drēiſkentegā* Q 91; **drieling**: *drīleſ* L 318b; **drie uier**: *drēi ōjār* Q 193; **maar drie tetten**: *mēr drēiſ tētā* P 222; **scheve uier**: *sxēvān ōjār* Q 72a; *sxēvān ōjār* P 55; *ševā ōjār* Q 3a; *šēivā ōjār* Q 197; *šēivān ōjār* Q 12; *sxēivān ōr* P 107a; *šēvā ōjār* L 420; *šēvān ōjār* Q 96d; **scheve udder**: *šēvā ydār* Q 211; **scheve**: *šēivā* L 422; **lamme uier**: *lamān ōjār* Q 96c; *lōmān ōjār* P 188; **ongelijke uier**: *ōjālīk ōjār* L 270; **slechte uier**: *slēxtān ōjār* P 174; **mismaakte uier**: *mesmōktā ōr* P 176; **steekuier**: *stēkūjār* Q 204a; **kromme**: *kromā* Q 93.

4.25 MELKADERS

(N 3A, 118a)

[De aders langs de buik naar de uier.]

melkaders: *melkādārs* K 361; *melkājārs* Q 94b; *melkōjārs* L 427, Q 94b, 95; *melkōjārs* L 163a, 164, 165; *melkōārs* K 278; *melkōrs* P 50; *melkōjārs* Q 179; *melākōjārs* L 422; *melākōjārs* L 372; *melegājārs* L 420; *melkōjājārs* K 278; *mēlkōjārs* Q 77; *mēlakādārs* P 48; *mēlakōjārs* Q 96c; *melkōjārs* Q 9; *mēlakōjārs* Q 12; *mēlakōjārs* Q 158; *mōlakōjārs* Q 11; **melkaderen**: *melkāra* L 314; *melkōrān* L 373; *melkōrā* K 358, L 211, 265, 266, 268, 269, 269b, 270, 271, 288, 289*, 295, 314, 318b, 320a, 321, 322, 322a, 325, 326, 329, 330, 331, 332, 368b, 369, 373, 383, 416, 0426, 430, 432, 434, P 176, Q 14, 18, 33, 97, 98, 111*, 197, 198b; *melkōjārān* L 282, 286; *melkōjārā* Q 14; *melkōjārā* L 420; *melkōrā* Q 3, 4; *melkhuārā* P 188; *mēalkōrā* L 377; *mēlakārā* L 316; *mēlakārā* L 317; *mēlakōrā* L 312, 416, Q 2, 3a, 193, 197, 203a; *mēlekōrā* L 362; *mēlakōjārā* P 213; *mēlakōjārā* L 424, Q 178; *mēlakōjārā* Q 162; *mēlakōrā* Q 72a; *mēlakōjārā* P 45, 54; *mēlakoārā* P 218; *mēlakōrā* L 312; *mēlagojārā* Q 176a; *mēlakōjārā* P 55; *mēlkōrā* L 371; *mēlkūjārā* Q 78; *mēlakār* K 357; *mēlakōrā* K 358, Q 2, 209; *mēlakōrā* Q 156; *mēlakōjārā* Q 78; *mēlakōrā* Q 156; *mēlakōrā* P 50, 107a, 176; *mēlakōjārā* P 44; *mēlakoārā* P 174; *mēlakōrā* L 355; *mēlakuārā* P 48, 49; *mēlakujārā* Q 71; *mēlakōjārā* Q 80; *mēlagojārā* L 423; *melkōrā* L 382, 386, Q 95a, 112a, 117a, 119, 204a; *mēlakujārā* Q 180; *mēlakōrā* L 290; *mēlkōrā* Q 198b; *mēlkōjārā* Q 7; *mēlekōrā* Q 2, 99*; *mējlekōrā* Q 198b; *mōlkūrā* P 177; *mōlkūārā* P 46, 51; *mōlakōjārā* L 360; *mōlakujārā* K 361a; *mōlakujārā* P 51; *mōlkōrā* Q 72; *mōlkōjārā* L 360; de volgende opgaven zijn enkelvoud: *melkōjār* L 159a; *mēlkōr* Q 20; *mēlakōjār* Q 9; *mēlakōjār* Q 187a; *mēlakōjār* K 317; *mēlakōjār* Q 96d; *mēlakojār* Q 76; *mēlkōjār* Q 93; *mēlakōjār* Q 77; *melkōr* L 371a; *mēlakōjār*

L 372; **melksaderen**: *melāksōrā* Q 111, 204a; *melksōrā* Q 35, 207, 211; **aderen**: *ūārā* P 222; **uierspiere**: *ōjārspīrān* K 353.

4.26 MELKKUIL

(N 3A, 118b)

[Opening waardoor melkaders uit het lichaam van de koe komen.]

melkkuil: *melkkul* Q 20; *mōlkkōlā* (mv.) P 46; **melkkuiltje**: *melkkylkā* L 265, 289*, 332, 373, 430, Q 33, 111*; *melkkōlkan* L 268; *melkkōjlkā* Q 179; *mēlākkōjlkā* L 372; *mēlākkōlka* Q 71; *melkkylkā* L 382; *mēlākkylkā* L 290, Q 99*; *mējlekkojlkā* Q 198b; *melkkylkas* (mv.) L 321; *mēlkkōjlkas* (mv.) Q 198b; **melkskuil**: *melākskul* Q 204a; *mēlākskūlā* (mv.) Q 111; **melkskuiltje**: *melkskyltjā* Q 207; **kuiltje**: *kyltjā* Q 211; *kōjltjā* (mv.) Q 198b; **melkpot**: *melkpot* P 50; *mēlakpot* Q 76; *mēlakpet* Q 72a; *mēlakpot* Q 2; *mōlakpot* K 361, L 360; **melkpotje**: *mēlakpetāka* P 54; **melkput**: *melkpot* Q 95; **melkputje**: *melkpotjā* L 268; **melkstraal**: *melkstrōl* Q 119; **melkweg**: *mēlakwēx* (mv.) L 424; **melkkraan**: *melkkānā* (mv.) L 331; **boterknop**: *bōtarknup* L 325; **kotzuiger**: *kōtzōgār* P 49; *kōtzōkār* P 51; **bloedader**: *blōtōrā* (mv.) L 383; **deemopening**: *dēmōpōnēj* L 416; **opening**: *ōpōnēj* Q 9; **uitgang**: *ytagāj* L 163a; **vlim**: *vlēm* K 353; **kotje**: *kōjtā* Q 156; *kūtšā* P 55.

4.27 BLOEDADERS

(N 3A, 118c)

[Aders zichtbaar op de uier.]

bloedaderen: *blūtārā* L 317; *blūtōrā* Q 3, 3a; *blūtōārā* P 174, 218; *blūtōārā* P 55; *blutuārā* P 48; *blutuārā* Q 71; *blutuārā* Q 78; *bluātōrā* L 416, Q 2; *blūātārā* L 316; *blūātōrā* L 321; *blūātōrā* Q 72a; *blūātōjārā* Q 162; *blōtōrān* L 373; *blōtōrā* L 266, 269, 270, 271, 289, 295, 320a, 322a, 329, 331, 332, 371a, 382, 0426, Q 33, 97, 98, 111, 111*, 117a, 197, 198b, 203a, 204a, 211; *blōdōjārā* L 423, 424; *blōtōrā* Q 119; *blūtōārā* P 54; *blōtōjār* Q 9; *blōtōr* (enk.) Q 35; *blūtōjār* (enk.) Q 93; **bloedaders**: *blutuārā* P 50; *blōtōjārā* L 420, Q 9; *blōtōjārā* Q 11; *blōtōjārā* Q 96c; **melkaderen**: *melkōrā* L 266, 268, 269b, 289*, 318b, 322, 368b, 373, 430, Q 20, 209; *melkōjārān* L 286; *melkōjārān* L 282; *mēlakōrā* L 312, 416, Q 12; *mēlakūārā* P 222; *mēlakōrā* L 312; *mēlakōrā* Q 156; *mēlakōjārā* Q 78; *mēlakōrā* P 107a, 176; *mēlakuārā* P 49; *mēlakōrā* Q 2; *melkōrā* Q 95a, 112a; *mēlakōrā* L 290; *mēlekōrā* Q 99*; *mōlkūrā* P 177; *mōlkuārā* P 46; *mēlakōjār* (enk.) Q 76; **melkaders**: *melkādārs* P 51; *melkōjārā* Q 179; *melkōjārā* L 163a; *mēlakōjārā* L 372; *mēlakōjārā* Q 158; **melksaderen**: *mēlāksōrā* Q 204a; *melksōrā* Q 207; **blote aderen**: *blōtān ājārā* Q 180; *blōtā ōjārā* Q 162;

blouÿtā q̄rā L 369; *bluətā q̄rā* Q 2; *blūətā q̄rā* K 358; *blūətā d̄arā* P 45; *bluÿtā q̄rā* K 358; *blōtan q̄jār* (enk.) Q 77; **blote aders:** *blūətā ājārs* L 420; *blōtā q̄jārs* Q 77; *blutā q̄jārs* L 422; **uieraderen:** *q̄jārqujāra* Q 7; *q̄jārōrā* L 355; *iĵārōrā* L 360; **uieraders:** *ĵārōjārs* Q 95; **aders op de uier:** *q̄rān op dān q̄jār* K 353; *ādār op dā q̄jār* (enk.) L 314; **spataderen:** *spatōuajārs* K 278; **spiegela-**
deren: *spēgālōrā* L 326; **dikke aderen:** *dekā d̄rā* Q 72; **aderen:** *q̄rā* L 265, 325, P 176, Q 193; *uārā* P 48; **melkspieren:** *melākspirā* P 213.

4.28 MELKSPIEGEL

(N 3A, 118d)

[Plaats achter de uier waar de haren in de ver-
keerde richting liggen.]

melkspiegel: *melkspīgāl* K 358, 361, L 211, 282, 314, P 50, 51, Q 93, 94b; *melkspīgāl* L 265, 286, Q 162, 179; *melkspīgāl* Q 197; *melkspēgāl* L 266, 268, 269, 289*, 295, 318b, 320a, 321, 368b, 369, 371, 372, 373, 416, 427, Q 95; *melkspēgāl* L 270, 325, 326, 329, 332, Q 33, 97, 98, 111*; *melkšpeīgāl* Q 20; *melkšpeīgāl* L 430; *melkspēgāl* L 434; *melākspīgāl* L 312, 422, P 54, Q 3a, 96d; *melākspīgāl* Q 187a; *melākspīgāl* L 424, P 222, Q 76, 176a; *melākspīgāl* Q 193; *melākspēgāl* L 316, 317, Q 204a; *melākspēgāl* Q 111; *melākspēīgāl* Q 72a; *mēlākspēgāl* L 420; *mēlkspīgāl* Q 78; *mēlākspīgāl* K 358, P 44, 48, 49, 50, 107a, Q 71; *mēlākspēīgāl* Q 78; *mēlākspīgāl* Q 77, 156; *mēlākspēgāl* Q 96c; *mēlākspēīgāl* Q 209; *mēlākspīgāl* P 55; *mēlkspīgāl* Q 77; *mēlākspīgāl* Q 2; *melkspīgāl* Q 207; *melkspīgāl* L 371a; *melākspēgāl* L 382, 422; *melkspēgāl* L 322a, 386, Q 119, 204a; *melākspīgāl* L 290; *melākspēgāl* Q 12; *mēlkspīgāl* P 45, Q 7; *mēlkspīgāl* Q 198b; *mēlekspēgāl* Q 99*; *mēlākspēīgāl* Q 2; *mējlekspīgāl* Q 198b; *mōlkspīgāl* P 51; *mōlkspēīgāl* P 46; *mōlākspīgāl* K 361a; *mōlākspixāl* P 218; *mōlākspēgāl* L 360; *mōlkspīgāl* Q 72; *mōlkspēgāl* L 360; **uierspiegel:** *q̄uārspīgāl* Q 9; *ājārspīgāl* K 357; **spiegel:** *spīgāl* Q 95a, 156, 178; *spīgāl* L 312, P 176; *spixāl* Q 9; *spēgāl* L 377; *špēgāl* L 331, Q 112a; *špegāl* Q 211; **melkbaan:** *melākban* L 290; **melkput:** *melkpōt* L 271; **weerborstel:** *werbōrsāl* L 163a; **weerwas:** *wērwas* L 416; **lap:** *lap* P 177; **schei:** *šēj* L 322.

4.29 HOEF VAN DE KOE (kaart 15)

(N 3A, 119a; JG 1a, 1b)

[De hoef van de koe, in zijn geheel.]

hoef: *huf* L 163a, 266, 271, 289, 434, Q 3a; *hūf* L 286, P 107a, Q 77, 162, 179; *hōf* L 269, 269b, 270, 290, 295, 330, 377, 420, 0426, Q 33, 35, 97, 111*, 113a, 119; *hōf* Q 178; *ōf* Q 11; *hōaf* Q 197, 203a; *hōuf* L 430, Q 178; *huf* Q 93; *huvā* (mv.) Q 204a; **klauw:** *klauw* L 159a, 265, 268, 269, 271,

289, 290, 314, 320a, 321, 322, 326, 332, 362, 371a, 372, 386, 420, 422, Q 95, 112a, 117a, 198b; *klau* K 278, L 312, 316, 317, 358, 359, 360, 361, 364, 366, 367, 368, 372, 417, 420, P 45, Q 9, 88, 96c, 97, 99*, 111*; *klāw* K 278; *klā* L 355; *klōuw* L 266, 268, 312, 314, 383, 416, P 51, 213, Q 76, 95a, 197, 203a; *klōu* L 312, 352, 363; *klōuw* L 372, 422; *klōw* L 289*; *klōjw* L 371; *klō* L 354; *klō* K 358, L 413, Q 80; *klauwā* (mv.) L 318b, 360, 369, Q 20, 198b, 207; *klawā* (mv.) L 317, 356, 360, 362, 365, 419, Q 91, 187a; *klau.ə* (mv.) Q 11; *klōuən* (mv.) L 282, 286, 314; *klōuə* (mv.) L 313, 369; *klōuə* (mv.) P 192; *klōə* (mv.) K 358, L 353; *klōwən* (mv.) K 316; *klua* (mv.) K 361; **voet:** *vut* K 353, P 44, 48, 50; *vūjt* Q 171; *vūt* K 353, P 47, Q 180; *vū.t* P 56, 224, Q 2a, 153, 167, 181; *vūjt* Q 74; *vūjt* P 52; *vūj.t* P 120; *vōt* L 290, 415, Q 9, 12; *vōjt* P 46; *vutə* (mv.) P 50; *vūjt* (mv.) P 58; *vōj* (mv.) Q 198b; **koervoet:** *kuijvut* K 318; *kaijuvat* P 177; *kojvūt* P 57; *kōvūt* Q 78; *kōvōt* Q 172; *kuijvōjt* P 44; *kuvajūt* Q 14; **poot:** *pōt* L 430, Q 198b; *pōət* L 426; *pōət* L 373; *pōət* Q 98; *pōjt* P 188, Q 78, 166; *pūt* L 266, 269, 318b, 368b, Q 94b, 117a, 193, 197, 203a; *pūat* L 211; *pūajūt* Q 209; *pūjūt* L 423; *put* K 361, 361a, L 373, P 46, 51, 55, 176, Q 3a, 4, 71, 211; *puət* L 282, P 45, 48, 49, 174, Q 2, 7, 12; *pujūt* K 357, 358, P 218; *pajt* Q 98; *pāət* Q 80; *putə* (mv.) P 51; *puatə* (mv.) Q 197; *pūjt* (mv.) L 416; *pyət* (mv.) L 371; **koepoot:** *kūpōt* Q 162; *kojpōt* Q 175; **teen:** *tēn* L 353, Q 77; *tejn* Q 81a, 82; *tej.ən* Q 156; *tī.η* Q 71; *tīən* P 214; *tī.n* K 360; de volgende opgaven zijn meervoud: *tēnə* Q 84, 89, 90, 94, 155, 162, 163, 168, 168a, 169, 170, 174, 177, 179, 182, 240, 241, 242; *tēnə* P 220, 223; *tejnə* Q 9, 13; *tejnə* P 118, 119, 121, 177, 184, 186, 188, 195, 197, Q 72, 73, 75, 76, 78, 79, 79a, 80, 83, 152, 154, 157, 157a, 158a, 159, 160, 161, 164, 165; *tejnə* P 187; *tīnən* P 58; *tīnə* L 288a; *tī.nə* Q 3, 5, 188; *tīnə* L 416, 418, P 115, 172, 173, 174, 175, 176, 177a, 178, 182, 218, 219, 224, Q 10; *tī.nə* L 319; *tīnən* Q 1; *tīnə* L 414, P 53, 55, 118a, Q 2, 2a; *tī.nə* Q 87; *tīnən* Q 8; *tīə.nən* L 315; *tīnə* K 314, 317a, L 422, 424, P 48, 113, 117, 179, 180, Q 6; *tīə.nə* K 357, L 313, 316, 370, 421; **schoen:** *sxuən* Q 2; *šun* Q 3; *šū* L 325; *skuən* P 188; *sxūən* L 164, 165, Q 72a; *šūn* Q 77; *šūən* Q 33; *sxōn* L 269; *šōn* L 295, 318b, 322a, 329, 331, 373, 382, 386, 424, 427, 434, Q 18, 99*, 111, 198b, 204a; *šōn* Q 7; *sxyn* P 54; *šyn* Q 72; **slof:** *sluf* P 176, 176a; **schuif:** *šūtə* (mv.) L 331; **zool:** *zōl* P 50; *zōl* L 269, Q 97; *zual* P 177; *zōlə* (mv.) L 318b; **hoorn:** *hōrə* Q 96d; *hōn* Q 156; **klonk:** *klūnk* P 222.

4.30 ACHTERKLAUW

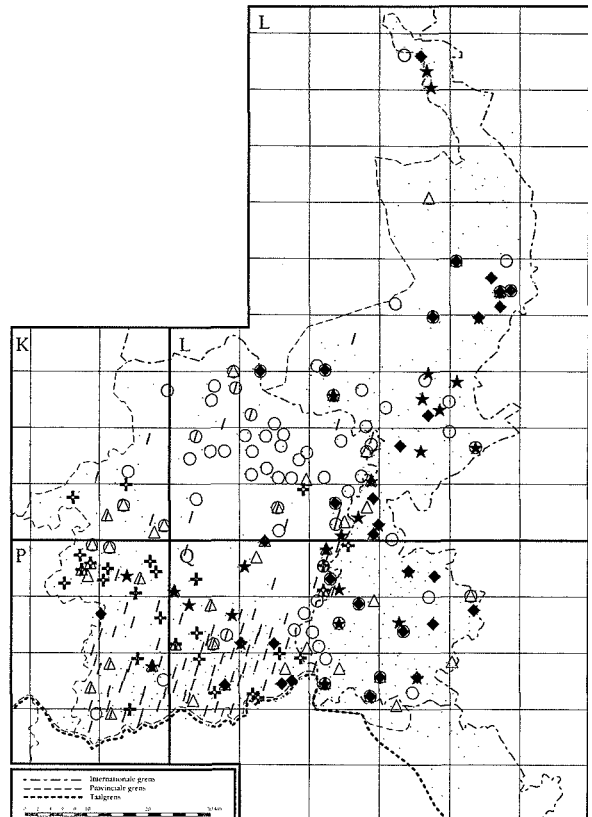
(N 3A, 119c)

[Achterste deel van de hoef.]

vers: *vars* K 361a, L 316, 317, 368b, P 51, Q 3a;

Kaart 15. HOEF VAN DE KOE

- / teen
- klauw
- △ (-)poot
- ◆ hoef
- ★ schoen
- ✦ (-)voet

vērs L 290; *vērš* Q 99*; *vērs* L 286, Q 9; *vērš* Q 204a; *vēars* Q 12; *vas* P 49, 51, 107a, 174, Q 2, 78, 180; *vjas* Q 93, 179; *vās* P 22, Q 77, 158; *vāas* Q 72; *vēs* L 382, 420; *vēš* L 430; *vēs* L 427, P 177, Q 9; *vēš* L 321, Q 20, 33; **achtersvers**: *axtərvērš* L 383; **bijklauw**: *beijklauw* L 271, 326, 371a; *beijklaw* L 270; *beijklouw* L 314; *beijklōw* L 289*; *beijklauw* L 269; *bēklø* Q 72a; *bīklauw* L 369; *bīklōuw* L 422; *bīijklōuw* L 371; *bīklow* L 430; *bīklauw* L 332, 373, 382, Q 112a; *bijklauw* L 322a; *beijklauwə* Q 207; **bijklauwtje**: *beijklauwtjə* Q 95; **achterklauw**: *axtərklauw* L 266, 373, Q 11; *axtərklaw* L 312, 424; *axtərklōuw* L 416; *āxtərklāw* K 278; *ātərklaw* Q 193; *axtərklauwə* (mv.) L 318b; **achterste klauw**: *axtərstə klauw* L 372; **loopklauw**: *lōpklauw* L 0426; **klauwtje**: *klauwkə* L 360; **bijhoef**: *bējhōf* L 269; **bijpoot**: *bējpūt* L 269; **hinderpoot**: *hejərpūt* Q 211; **bij schoen**: *bišōn* L 329; **achterschoen**: *axtəršōn* L 318b, 331; **achterste schoen**: *axtərstə šun* Q 3; **schoen**: *šon* (mv.) L 372; **bijzool**: *bēizōl* L 269; **loopzool**: *loupzool* Q 7; **zool**: *zōl* L 270, 360, Q 97; *zōal* L 322; *zūol* Q 178; **hak**: *hak* L 269b, 295, Q 77, 111, 119, 209; **hiel**: *hil* P 44, 48; **voet**: *vut* K 358;

vūt L 163a; **achterteen**: *axtərtiən* K 357; **achterste teen**: *axtərstə tēn* P 176; *āxtərstə tīn* P 55; **teen**: *tēn* L 330, Q 98; **teentje**: *tejnkə* Q 162; *tiņkə* K 358; **vessem**: *vesəm* P 45, 48; **schenkel**: *sxeņkəl* P 48; **hoortje**: *hōņkə* P 218; **spons**: *spōns* L 314; **koot**: *kut* Q 4; **kootje**: *kojə* L 265; *kōtjə* L 159a; *kytjə* L 268; **duim**: *dōym* P 54; **pink**: *peņk* P 54; **klos**: *klus* K 361.

4.31 VOORKLAUW

(N 3A, 119b)

[Het voorste deel van de hoef.]

voorhoef: *vērhuif* Q 72a; *vōrhōf* L 269; **voorklauw**: *vōrklauw* L 269, 271, 318b, 322a, 326, 369, 371a, 382, 420, Q 20, 95, 112a; *vōrklaw* L 424, Q 97; *vōrklā* Q 162; *vōrklouw* L 312, 314; *vōrklou* L 270; *vōrklōuw* L 371, 422; *vōrklōw* L 289*; *vōrklō* K 358; *vōrklauw* Q 11; *vōrklāw* K 278; *vōrklauw* L 373; *vōrklaw* L 316; *vōrklauw* L 159a, 373; *vōrklaw* L 312; *vōrklouw* L 164, 165; *vūrklauw* L 372; *vūrklaw* L 317; *vyrklauw* L 266; *vīrklōuw* L 416; *verklaw* L 360; **voorvoet**: *vīrvūt* Q 3; **voorpoot**: *vōrpūt* L 269, 318b; *vyrpūt* Q 211; **voerschoen**: *vōršōn* L 295, 318b,

329, 331; *võršõn* Q 7; *võršün* Q 77; **voorzool:** *võrzõl* L 269; **voorteen:** *võrtiõn* K 357; *võrtiën* Q 158; **teen:** *tën* L 163a, 332, 382, 383, 0426, P 177, Q 9, 77, 93, 176a, 178, 179; *tëän* K 278, Q 72, 78; *tëjn* Q 156; *tëjn* P 222; *tën* Q 9; *tin* K 361a, L 268, 269b, 372, P 51, 55, 218, Q 2, 3a, 4, 187a, 193, 198b, 204a; *tïän* L 270, 290, 314, 321, 322, P 45, 176, Q 99*, 111, 119; *tin* K 358, 361, L 420, P 51, 54, Q 33; *tiän* K 353, L 265, 360, P 44, 48, 49, 50, 174, Q 2, 12, 78, 197; *tijn* L 368b; *tijän* Q 209; **grote teen:** *grõta tën* L 427; **nagel:** *någäl* P 48; *niägäl* P 188; **hoef:** *huf* L 211; **klauw:** *klõuw* L 286; *klauw* Q 113a; *klõw* Q 156; **schoen:** *scün* P 107a; *šu* L 325; *šõän* L 422; **potjje:** *põtšä* Q 180.

4.32 KOEIENMAAG

(N 3A, 120; A 9, 11)

[Bedoeld is hier de koeienmaag in haar geheel.] **maag:** *māx* K 278, 361a, L 164, 165, 269, 282, 286, 289, 295, 312, 322a, 329, 330, 360, 362, 371a, 372, 386, 422, 423, 426, 0426, 427, 434, P 51, Q 2, 11, 12, 14, 20, 33, 97, 117a, 197, 204a, 209; *māx* Q 156; *māx* Q 4; *max* Q 179; *maux* P 174; *mõx* K 317, P 107a, 176, 213, 218, 222, Q 77, 78, 96d, 162, 178, 180, 187a, 198b; *mõxät* P 176; *mõx* Q 3a; *mõux* Q 158; **koemaag:** *kūmõx* Q 176a; *kōmāx* Q 204a; *kõjmõx* Q 95; **mook:** *mōk* K 353; *mōk* Q 3; *muk* K 358, L 355, P 50, 54, 55; *muək* P 48; *mūək* P 45; **koemook:** *kujmuk* K 357; *kõjmuk* K 358; **gemook:** *gēmūək* L 420; *gēmõək* L 369; *gēmək* L 420; **mookzak:** *mukzak* Q 72; *mukzak* P 174, 188; **zak:** *zak* Q 77; **fak:** *fak* K 314, L 314; **pens:** *pens* K 361, L 159a, 209, 211, 214a, 265, 266, 268, 269, 269b, 270, 289*, 290, 298, 314, 318b, 321, 322, 325, 326, 327, 330, 331, 332, 373, 377, 382, 383, 385, 386, 416, 430, 432, P 49, 58, 188, Q 1, 7, 9, 14, 17, 35, 94b, 95a, 96a, 97, 98, 99*, 101, 111, 112a, 113a, 118, 197, 203a; *pëns* L 312, 317, 360, 368b, 371, 372, 422, 424, P 44, 46, 51, Q 2, 9, 71, 76, 78, 80, 93, 96c, 156, 162; *pëns* L 314; *pëns* L 163a, 316; *pëns* L 244c; *pans* Q 95, 96b, 105, 111, 111*; *panš* Q 119, 201, 207, 211; *pāns* Q 193, 198b; **koepens:** *kupens* L 270, 322, 322a; *kupëns* L 215a; *kupens* L 416; **penseriij:** *pensarij* L 320a.

4.33 PENS

(N 28, 80; A 9, 11a; L 48, 15)

[De eerste afdeling van de maag van de koe waarin het voedsel geweekt wordt.

Een koe heeft vier magen: de pens, de netmaag, de boekpens en de lebmaag. In de “Amsterdamsche” vragenlijst nr. 9 werd via de vragen 11a, 11b, 11c en 11d naar de dialectbenamingen gevraagd voor deze vier magen. Exact werd gevraagd naar de benamingen voor pens,

netmaag, boekpens en lebmaag. In de “Nijmeegse” vragenlijst nr. 28 werd ook gevraagd naar de dialectbenamingen voor de vier magen. Maar hier werden de vragen wat vager gesteld. De pens wordt omschreven (vr. 80) als de “maag waarin het voedsel het eerst komt”, de netmaag als de “langwerpige maag” (vr. 81), de boekpens als “de maag die van binnen vol vliezen zit” (vr. 82) en de lebmaag als “de maag met heel grove uitsteeksels aan de binnenkant” (vr. 84). Door deze vage vraagstelling sluip onzekerheid door in de antwoorden van de “Nijmeegse” respondenten: termen worden nogal eens door elkaar gehaald voor de diverse magen. Zo goed mogelijk is in dit lemma en de volgende drie lemmata geprobeerd de juiste benaming bij het juiste begrip onder te brengen. In WBD Afl. 3 (Het rund) blz. 364 wordt het vermoeden geuit dat we hier eerder met een cultuurbegrip te maken hebben dan met een onder de mensen (nog) levende werkelijkheid en dat voornoemde vierdeling ook niet meer echt levend is bij de huisslachter. Dit vermoeden zou ook op de “Limburgse” antwoorden van toepassing kunnen zijn.

pens: *pens* K 278, 316, 353, 357, 358, L 164, 214, 215a, 217, 267, 268, 269, 270, 271, 286, 288, 288a, 288b, 289, 289a, 293, 295, 317, 318, 320, 324a, 328, 329, 330, 352, 355, 355a, 356, 367, 369, 370, 373, 375, 377, 378, 381, 381a, 381b, 414, 415a, 416, 419, 428, 430, 433, P 45, 107a, 108a, 118a, 119, 176, 177, 185, 186, 188, 195, 210a, 212, 214, Q 2a, 14, 18, 21, 32a, 36, 38, 71, 78, 80, 95, 96b, 103, 113, 162, 179, 222; *pëns* Q 10; *pëns* L 360; *pëns* L 192; *pëns* L 246b, P 186; *pans* Q 32, 99, 102, 117b, 201; *panš* Q 208; *pāns* Q 188, 195; *pāns* Q 208; **penszak:** *penszak* L 360a; *pensak* Q 80; **pensmaag:** *pensmāx* Q 109; **nirgelsmaag:** *nergəlsmāx* Q 113; **bladermaag:** *blājərmāx* L 424; *bljərmujəx* P 197; *bljərmāx* Q 71; *bljərmõx* Q 163, 176a, 179; *bluərmõx* Q 157a; *bluərmõx* Q 162; *bljərmāx* P 177a, 187, Q 166; *bljərmuəx* Q 152; *bljərmõx* P 220; **grote maag:** *grõta mõx* P 197; **maag:** *māx* L 289, 430, Q 15, 88; *mõx* Q 75; *mõux* P 184; **maagzak:** *mõxzak* Q 2; *mõxsak* Q 78; **mook:** *muk* K 357, 359, 360, P 47; *muək* P 47; *mūək* K 315, 317; *mōk* K 358; **mookzak:** *mukzak* P 118, 177; *mōkzak* Q 74; **zak:** *zak* Q 83; **potenzak:** *paýtəzak* Q 3; **fak:** *fak* L 353; **voor-**
maag: *vjərmõx* Q 171; **krikzak:** *krekzak* Q 74.

4.34 NETMAAG

(N 28, 81; A 9, 11b)

[De tweede maag van de koe, de langwerpige maag.]

netmaag: *netmāx* L 214, 215a, 217, 246b, 267, 288, 288a, 288b, 293, 295, 299, 328, 320, 324a, 329, 375, 377, 378, 381a, 381b, Q 18, 32, 32a,

103, 109, 113, 117b, 208; *nētmāx* L 433; **net**: *net* L 269, 381b, Q 201, 222; *net* L 269; *naīt* Q 96b; **nirgelsmaag**: *nergəlsmāx* Q 208; **neringmaag**: *nēreŋmāx* L 289; **bladermaag**: *blājərmāx* L 381; *blārmāx* L 428; **grasmaag**: *grāsmāx* Q 195; **maag**: *māx* L 271, Q 32a; **pens**: *pens* L 270; *pēns* L 192; **muts**: *mōts* L 270, 289a, 328; *mōts* L 328.

4.35 BOEKPENS

(N 28, 82; A 9, 11c)

[De derde maag van de koe, de maag die van binnen vol vliezen zit.]

boekpens: *bukpens* L 214, 215a, 217, 271, 288a, 288b, 289, 295, 318, 324a, 328, 329, 377, 378; *būakpens* L 288, 289; *bōkpens* L 267; *bōakpens* Q 117b; **boekmaag**: *bukmāx* L 246b, 320, 352, 375, 433; *būkmāx* Q 195; **boek**: *bōk* Q 18, 32, 32a, 96b, 113, 201, 222; **nirgelsmaag**: *nergəlsmāx* Q 208; **neringsmaag**: *nēreŋsmāx* L 381a; **bladermaag**: *blājərmāx* L 381a, 426, Q 14; *blōrmāx* L 431, Q 109; **blättermaag**: *bletərmāx* Q 113; **koningskop**: *kōneŋskop* L 269, 289a, Q 103; *kōneŋskop* Q 113; *kōneŋskop* L 381b, Q 36; *kuneŋskop* L 381a; **maag**: *māx* L 428, Q 32a; **pens**: *pens* Q 32a; *pēns* L 192; *pāns* Q 211.

4.36 LEBMAAG

(N 28, 84; A 9, 11d)

[De vierde of eigenlijke maag van de koe, de maag met heel grove uitsteeksels aan de binnenkant. Via de lebmaag gaat het voedsel in de darmen over.]

lebmaag: *leb.māx* L 214, 215a, 217, 246b, 267, 270, 271, 288, 288a, 289, 289a, 295, 318, 320, 324a, 328, 329, 375, 377, 381a, 433, Q 32, 32a, 36, 103, 109, 117b, 208, 222; **leb**: *lep* Q 18; **nirgelsmaag**: *nergəlsmāx* Q 208; **watermaag**: *wātərmāx* Q 195; **spangelenhoekje**: *speŋəlahjēkskə* L 293; **maag**: *māx* L 269, 289, 381b, Q 32a, 113; **pens**: *pēns* L 192.

4.37 MAAGVLIEZEN

(N 28, 83)

[De vliezen die binnen in de boekpens zitten.]

blader: *blājər* L 426, Q 9; *blār* L 269, 270, Q 39, 113, 121; *blōr* Q 71; *blō.r* Q 180; *blūr* Q 162; *blōrə* P 50; *blāt* (enk.) L 270; **blätter**: *bletər* Q 121; **maagblader**: *māxblār* Q 33; **liezen**: *līzə* L 413; **vliezen**: *vlīzə* L 366, Q 103; *vlīzən* P 176; *vlēzə* L 289, 330; **maagvliezen**: *māxvlēzə* L 292; *mōgvliēzə* Q 156; **vellen**: *velə* P 108; **harde vellen**: *hardə velən* L 269; **lappen**: *lapə* P 176; *lep* L 312; **lapjes**: *lapkəns* Q 71; **netten**: *netən* Q 36; **boekjes**: *bōkskəs* Q 198; **pezen**: *pēzə* L 265.

4.38 UITSTEEKSELS IN DE MAAG

(N 28, 85)

[De grove uitsteeksels in de lebmaag.]

stekels: *štēkəls* L 290; **haaksels**: *hōksəls* L 413; **schubben**: *šōbə* Q 203; *šōpə* Q 95; **vlimmen**: *vlēmə* P 176; **vliezen**: *vlīzə* P 108; **wafels**: *wōfəl*: L 292; **raten**: *rātən* Q 39; **blader**: *blājər* Q 99*; *blēr* P 57; **netten**: *netən* Q 121; **vel**: *vel* Q 9; **velletjes**: *veləkəs* P 176; **zachte vellen**: L 269; **knor**: *knor* K 358.

4.39 KOL

(N 3A, 135b)

[Witte vlek op het voorhoofd van de koe.]

kol: *kol* L 159a, 163a, 265, 266, 268, 269, 269b, 270, 289, 289*, 290, 295, 314, 318b, 321, 322a, 325, 330, 331, 332, 369, 371, 372, 373, 377, 382, 383, 420, 427, 430, Q 2, 12, 14, 33, 35, 94b, 95a, 97, 99*, 111, 111*, 112a, 193, 197, 198b, 207, 209, 211; *kolə* L 373; **kolletje**: *koləkə* Q 2; **ster**: *stər* L 282, P 45, 176, 177; *stēr* L 420; *stēr* L 286, 312, P 48, 218, 222, Q 96c; *star* Q 7, 9, 180; *štār* Q 111; *stār* L 422, Q 2; **witte ster**: *wētə stēr* P 49, 51; **ster voor de kop**: *stēr vōr də kōp* Q 156; **bles**: *bles* L 271, 322, 326, 434, Q 18, 33, 77, 98, 197, 198b, 203a, 204a; *blēs* Q 96d; *bles* Q 198b; *blōs* L 360; **blesje**: *blēsəkə* Q 179; **stip**: *step* P 107a; **vlek**: *vlēk* Q 72a; **plek**: *plēk* L 422, P 51; **plak**: *plak* L 290; **witte plek**: *wētə plēk* P 46; **hart**: *hart* L 316, 317, 355; *hat* Q 209.

4.40 BLES

(N 3A, 136b; N 3A, 135b)

[Witte streep op het voorhoofd van de koe.]

bles: *bles* K 358, L 159a, 163a, 164, 165, 211, 266, 268, 269, 269b, 270, 271, 289*, 295, 312, 314, 321, 325, 326, 331, 332, 368b, 369, 371a, 373, 382, 383, 420, 423, 0426, 427, 434, P 50, 107a, 176, 218, Q 3, 11, 14, 35, 94b, 95, 97, 98, 99*, 111, 111*, 112a, 119, 187a, 193, 198b, 207, 211; *blēs* K 358, L 316, 372, 422, Q 2, 9, 12, 72a, 96d, 156, 162, 178, 209; *blēs* P 55; *blēs* Q 72; *blēs* Q 77; *bles* L 265; *blōs* L 317, P 45, 51; **blesje**: *blēsəkə* Q 179; **witte bles**: *wētə blēs* Q 2; **lange bles**: *lanə blēs* Q 204a; **streep**: *strēp* L 282; *štērēp* L 430; *strīp* L 424; *striəp* P 48; **witte streep**: *wētə strēp* L 286; *wētə strēp* P 222; **kopstreep**: *kopstrēip* Q 180; **scheistreep**: *šeīstrēip* Q 7; **baan**: *bōn* L 312; **blaar**: *blēr* L 329; **bliksem-slinger**: *bleksəmslēŋər* L 416; **snep**: *snep* L 320a; **plek**: *plēk* L 322; **ster**: *stēr* Q 71.

4.41 SNEB

(N 3A, 137)

[Wit vlekje op de snuit van de koe.]

sneb: *snep* L 159a, 164, 165, 211, 265, 266, 268,

269, 269b, 271, 295, 314, 322a, 325, 373, 382, P 45, Q 94b, 95, 198b, 207; *šnep* L 270, 295, 330, 331, 332, 430, Q 97, 98, 111, 112a, 193, 204a; *snep* L 371, 372, 422, Q 72a; *snēp* Q 2; *snep* L 163a, 321, 427, Q 77; *snōp* P 107a, 222; *snaup* Q 7; **snebbetje**: *snēpkā* L 420; **neusvlek**: *nōšvlek* L 282; **nazenvlekje**: *nāsōvleksiā* Q 204a; **naaspiegel**: *nasspīgəl* Q 179; *nāsspegəl* L 372; **witte neusspiegel**: *wetā nōsspēīgəl* P 46; **witte vlek**: *wetā vlek* Q 209; **plek**: *plek* L 326; *plēk* Q 78; **plekje**: *plēksiā* L 317, P 51; **wit plekje**: *wet plēksiā* L 316; **plekje op de naas**: *plēksiā opā nās* L 424; **wit puntje**: *wet pōntjā* L 286; **smet**: *šmet* Q 119; **bles**: *bles* L 322; **sik**: *sek* P 176; **witte naas**: *wetā nās* L 290; **witte neus**: *wetā nōus* Q 158; **witte muil**: *wetā mul* Q 9; **witte snuit**: *wetā šnūt* L 290; *wetā snuat* L 312; *wetā snōat* Q 71; **witsnuit**: *wētšnōt* Q 156.

4.42 MILTKUILEN

(N 3A, 146; monogr.)

[Holten in het lijf van een niet fraai gebouwde koe.]

miltkuilen: *meltkōjlan* L 314, Q 112a; *meltkōjla* K 278; *meltkōjula* P 50; *meltkōla* L 265; *meltkōl* (enk.) L 312; *meltkōla* K 317, 358, P 44, 54; *meltkōula* K 361a; *meltkōla* P 46, Q 72a, 78; *meltkōla* L 0426; *meltkōjla* Q 4; *meltkōjla* Q 193; *meltkōjla* L 372, P 51, Q 3a, 72; *meltkōjla* K 353; *meltkōjla* Q 198b; *meltkūlan* L 268, 269b; *meltkūla* L 270, 369, 372, 416, 420, 423, Q 11, 18, 97, 99*, 111*, 119, 204a; *meltkūla* L 289, 289*, 318b, 320a, 321, 322, 329, 330, 332, 371, 373, 374, 383, 427, 430, Q 7, 33; *meltkulan* L 282, 317; *meltkula* L 360, 422, Q 9, 96c, 98, 207; *meltkul* (enk.) L 209, 210, 211, 212a, 216, 216a, 244a, 245a, Q 93, 197; *meltkul* (enk.) Q 14; *meljtjkulā* L 424; *meltkjla* L 312, 422; *meltkyl* (enk.) L 159a; *meltkajl* (enk.) P 58, Q 76, 77, 156, 162; *mēltkōjla* Q 198b; *mēltkōjlan* Q 198b; *mēltkulā* L 314; *mēltkjla* L 163a; *mēltkyl* (enk.) L 164, 165, 214, 214a, 215, 217, 245b, 246a; *meltkulā* P 177; *mēltkōjla* Q 71; *miālkōla* P 49; *miltkōla* P 188; *miltjkulā* L 290; *miltkōla* Q 78; **miltkuiler**: *mēltkulār* Q 12; **miltskuilen**: *meltskōjla* L 360; *meltskulā* L 268, 271, 295; *meltskulā* L 325; *melskulā* L 211, 326; *melskulā* L 266, 269, 295; *meltskulā* L 322a; *mōlskōjla* K 361; **diepe miltkuilen**: *dēpā meltkulā* Q 111; **kuilen**: *kōla* P 48; *kōjla* Q 187a; *kulā* Q 209; *kājla* Q 80; *kālā* P 174; *kaūla* Q 180; **melkkuilen**: *melkkōjla* Q 2; *melkkūla* L 331; *mēlakkūla* L 377; *melkkōjil* (enk.) Q 179; *melkkōjil* (enk.) Q 156; *melkkējlan* P 45; *melkkūla* L 372; **melkskuilen**: *melkskulā* Q 211; *mēlākskul* (enk.) Q 204a; **hazenleger**: *hōzālēgār* L 164, 165; **holle koe**: *hōl ku* L 295; *hōl kōw* L 290.

4.43 BAARMOEDER VAN DE KOE (kaart 16)

(N 3A, 48; A 48A, 47a)

baarmoeder: *bārmudār* L 159a, 164, 165, 265, 290, 298, 312, 322, 331, 355, 371, Q 3a, 71, 94b, 95a, 96d, 198b; *bārmūjār* P 45; *bārmūjār* L 314; *bārmūjār* K 358; *bārmōdār* L 266, 268, 269, 269b, 270, 289, 291, 292, 295, 318b, 330, 373, 377, 430, Q 96c; *bārmōjār* Q 20; *bōrmōjār* Q 2; *bōrmōjār* Q 179; *būrmūadār* Q 72a; **baarmoer**: *bārmūr* K 361a; *bārmōr* L 268, 320a, 322a, 331, 381, 382, 421, 424, 427, 430, Q 9; *bōrmōr* L 360; **draagmoeder**: *drāxmōjār* L 416; *draxmūjār* Q 2; **draagmoer**: *drāxmūr* L 314; *drāxmōr* L 0247, 269, 270, 290, 291, 295, 321, 326, 329, 330, 332, 360, 368b, 372, 374, 377, 382, 383, 422, Q 6, 12, 33, 111, 198b, 204a, 207; *drāxmōr* L 420, 422; *drāxmōr* L 371a, Q 9, 11; *drāxmōr* L 316, 317, 420, Q 209; *drōxmōr* Q 198b; **draagzak**: *drāgzak* L 373, 416; *drāxzak* L 312; *drāxsak* L 369; *drāxsak* Q 156; *drāgzak* P 55; *drōgzak* Q 3; *drōxzak* Q 162; **draagster**: *drāxstār* K 278; **dracht**: *draxt* K 278, L 211, 282, 286, Q 33; *drax* L 427, Q 97, 98, 99*, 112a, 193, 196, 197; *drāxt* L 288a, 318b; *drāx* L 371, 386, Q 35, 95, 111*, 117a, 204a, 211; *drayt* L 289*; *drox* Q 72, 77; *drōx* Q 113a; **moederbed**: *mudārbet* K 317; *mōjārbet* K 353; **bed**: *bet* P 48, 177, 213, Q 119; *bēt* P 48, 107a; *bēat* Q 80; *bēt* Q 7; **lijfmoeder**: *lēfmōjār* P 222; **lijf**: L 364; *lējif* Q 4; *lēf* Q 76; *lēf* Q 178a; *liāf* L 366; *līāf* L 318b; **kalverzak**: *kalvōzak* L 163a; **zak**: *zak* P 174, 176; **matrice**: *matris* Q 180; *matris* Q 176a; *matres* K 357, P 50, 176, Q 2, 78; *matres* P 218; *mātris* P 58, Q 162; *mātris* Q 176a; *mātres* P 44, 49, 51; *mātrōs* P 50; *metris* Q 156; *mētri* K 361; **moer**: *mōr* Q 18.

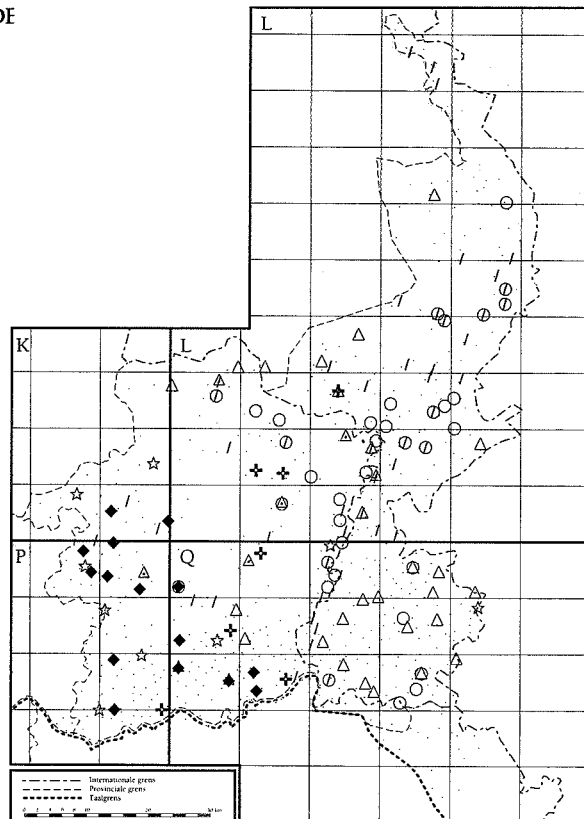
4.44 SPEEN VAN DE KOE (kaart 17)

(N C, 12; JG 1a, 1b; A 30, 6a; L 8, 24b; L 14, 27b; L 49, 6a; monogr.)

deem: *dēm* K 278, 314, 314, 315, 316, 317, 317a, 318, 353, 358, 360, 361, L 159a, 163, 163a, 163b, 164, 165, 192, 209, 210, 211, 212a, 214, 215a, 216, 216a, 244a, 244c, 245, 245a, 245b, 246, 246b, 246c, 247, 248, 0250, 250, 265, 265c, 267, 268, 269, 269a, 270, 282, 286, 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 290, 291, 292, 294, 295, 312, 313, 314, 316, 317, 318, 318a, 318b, 318d, 318e, 322a, 325, 328, 329, 330, 331, 331b, 332, 352, 353, 354, 355, 360, 366, 369, 376, 377, 379, 380, 382, 383, 386, 387, 414, 417, 418, P 51, 56, Q 7, 9, 11, 20, 21, 30, 32a, 36, 95, 96c, 99, 99*, 101, 101a, 111, 112, 113a, 117a, 193, 196, 198b, 201, 204a, 211, 253, 263, 278; *dēm* K 353, 357, 358, 359, 360, 361, L 282, 286, 312, 313, 314, 315, 316, 352, 353, 354, 355, Q 8; *dēam* L 417, 422, 423, Q 13, 113, 119, 121, 193, 196, 202; *dējam* K 278, L 429a;

Kaart 16. BAARMOEDER VAN DE KOE

- / baarmoe(de)r
- draagmoe(de)r
- △ dracht
- ◆ matrice
- ☆ (moeder)bed
- △ draagzak
- ✦ lijf(moeder)

dēm L 266, 374, 421, 423, 424, 425, 426, 0426, 429, 432, 433, 434, Q 7, 10, 15, 19, 19*, 20, 21, 22, 32a, 33, 39, 96, 97, 98, 101, 111, 112a, 117, 117a, 121c, 192, 196, 197, 198b, 203, 203a, 208, 247, 248, 253; *dīēm* L 417; *dēm* L 361, 367, 368, 372, 415, 420, 424, 428, Q 6, 7, 9, 10, 11, 12, 200, 247, 247a, 249, 284; *dē.m* L 416; *dīēm* L 369; *dīm* L 269, 360, 360a, 368, 371, 372, 415, 416, 420, Q 89; *dīam* L 271, 288, 300, 317, 319, 320a, 320c, 321, 322, 324, 326, 356, 358, 359, 360, 362, 363, 364, 365, 366, 369, 371, 374, 415, 416, 419, Q 2; *dīa.m* L 370, 372, 417, 418; *dīām* L 324; *dīam* L 270, 271, 317, 321a, 360, 360a, 367, 368, 370, 421; *dīām* L 292; *dōm* L 381b, P 46, 55, 188, 220, Q 72, 77, 88, 158, 163, 176a, 179, 188; *dōm* P 188; *dōm* L 378*; *dām* Q 222; *dīem* L 369; *dīem* L 420; *dem* P 57, 119, Q 83, 84, 86, 87, 91, 170; *dem* Q 90, 94, 171, 193; *dem* L 312, 366, 413, 417, 422, 423, 429, P 45, 46, 52, 55, 57, 188, Q 2, 2a, 3, 5, 9, 14, 18, 20, 35, 72, 81a, 82, 83, 96a, 99*, 103, 105, 111*, 171, 196, 204a, 262; *deīm* L 266, 326, 419, Q 21, 32, 37, 95a, 102, 192, 202, 204ā; *dīm* Q 89; *dōm* L 413, 414, P 44, 46, 48, 49, 50, 57, 58, 117, 118a, 119, 120, 174, 176a, 177, 183, 184, 186, 188, 196,

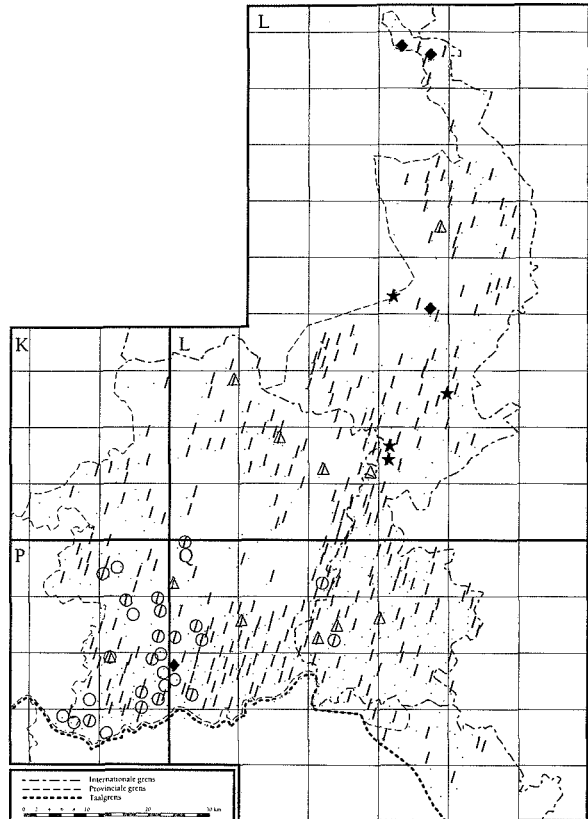
197, 210a, 218, 223, 224, Q 1, 71, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 79a, 80, 83, 88, 94b, 96c, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 157a, 158a, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 168a, 169, 172, 174, 175, 177, 178, 179, 181, 188, 240, 241, 242, *dōm* L 378*, 381, P 47, 49, 58, 13, 115, 121, 172, 173, 176, 177a, 178, 179, 180, 182, 214, 218, 219, Q 1, 71, 77, 167, 180; *dum* Q 88; **koedeem** *kudēm* L 163; *kōdōm* (mv.) Q 284; **tepel**: *tēpəl* I 313, 360, 368, 373, P 176, Q 2, 83, 95, 101, 102, *tīpəl* L 245; **speen**: *spēn* L 265; *spēn* L 332; *spīar* L 378*, 381; **strekel**: *strekəl* L 265; **tet**: *tet* P 50, 212, 176, 188, 197, 211, Q 1, 12, 78, 105, 166, 167, 179, 188, 118a, 119, 120, 121, 175, 186, 187, 192, 195, 197, 214, 220, 227, Q 74, 78, 79, 159, 166; **mem**: *mēm* L 159a, 163, 290, Q 156; **metje**: *mēməkə* Q 253; **nokkel**: *nukəl* Q 253.

4.45 SCHEDE VAN DE KOE (kaart 18)

(N C, 13; JG 1a, 1b; A 48A, 47b; monogr.)
 [Uitwendig geslachtsorgaan van de koe.]
schede: L 290, 298; *sxēdā* L 373; *sxēj* L 0247
sxēj L 268, 271, 325, Q 101, 101a, 112a, 121c, 201; *šēj* L 270, 294, 295, 318b, 330, 332, 374

Kaart 17. SPEEN VAN DE KOE

- / deem
- tet
- △ tepel
- ◆ mem
- ★ speen

377, 387, 429, 434, Q 15, 19*, 20, 35, 97, 211; *šēi* L 295, 331, 377, Q 6; *šēi* Q 72; *šēi* Q 72; *sxi* Q 117; **lijf**: *lei*f Q 82; *lei*.f L 420; *lei*f P 46, 47, 49, 53, 55, 57, 113, 115, 117, 173, 175, 176, 176a, 178, 180, 182, 218; *lē*.f P 51, 56, 58, 177a, 192, 197, Q 2, 2a, 71, 75, 76, 78, 79, 79a, 80, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 157a, 159, 160, 161, 164, 165, 166, 182; *lē*af P 48, 52, 118, 118a, 119, 120, 121, 172, 177, 179, 184, 186, 187, 188, 195, 224, Q 73, 74; *lē*f P 44, 174; *lē*.f Q 2a, 71, 72; *lei*f L 421, Q 82; *lei*.f Q 77, 83, 240; *lē*.f Q 84, 89, 90, 168a, 170, 171, 174, 175, 178, 179; *lij*f L 244a, 266, 269, 290, 291, 322, 331, 381, 383, 386, 425, 432, Q 20, 21, 22, 30, 32a, 33, 94, 95, 101, 111, 111*, 188, 197, 198b, 203a, 204a; *li*.f L 419, 421, 422, 423, 424, Q 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 87, 88, 91, 96c, 172; *li*af Q 113, 204a; *lij*f Q 21, 95a; *lij*f L 265; *lij*af Q 18; *lai*f Q 163, 167, 181, 242; *lai*.f Q 158a, 162, 168, 177; *lai*f L 426; *li*af Q 169; **vazel**: L 364; *vā*zəl K 317a, L 214, 247, 265, 288, 292, 318b, 320a, 320c, 321, 371; *vā*.zəl K 358, L 316, 317, 354, 355, 356, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 415, 416, 417, 418; *vaz*əl L 209, 210, 211, 212a, 216, 216a, 244a, 245a, 319; *vas*əl L

211; *fās*əl L 318b; *vq̄*zəl K 315, 316, 318, L 163, 353; *vq̄*.zəl K 357, 359, 360, 361, L 282, 313, 315, 413, 414, Q 1, 3, 5, 81a; *vq̄*zəl L 286, 314, Q 1; *vq̄*ə.zəl L 312, 352; *vq̄*səl L 163; *fq̄*zəl L 159a; **geschift**: *gasx*eft K 353, P 44; *gas*xift P 45; **klink**: *klen*ç P 50; *klen*ç Q 117a; **slot**: *sl*ot K 314; **natuur**: *nāt*øuər P 227; **muts**: *muts* P 219, 220, 223; **trut**: *tr*ot L 382; **pees**: *pē*zə (mv.) Q 96; **pruim**: *pr*üm L 266; **vot**: *v*ot L 0426, Q 111; **kont**: *k*onjtj L 0426; **reet**: *rē*t L 326; **gat**: *gāt* L 289; **lok**: *lō*k Q 192; **uitgang**: L 366.

4.46 PENIS VAN DE STIER (kaart 19)

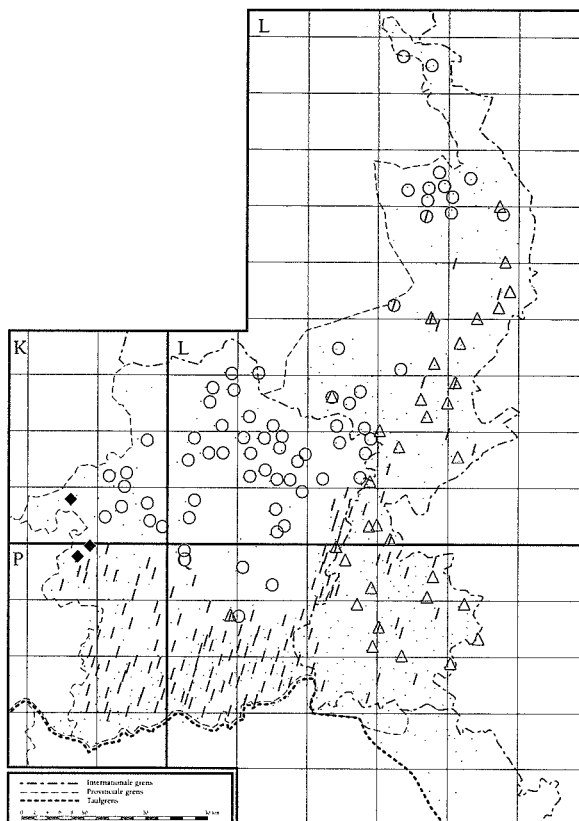
(JG 1a, 1b)

[Mannelijk geslachtsorgaan.]

schacht: *sx*axt K 359, L 313, 314, 315, 354, 355, 356, 414, P 46, 49, 50, 55, 57, 173, 174, 176, 178, Q 1; *sxa*.xt P 58; *sx*ax P 113, 184; *sxā*.xt L 312, P 52, 118; *sxā*.x P 119, 120, 177, 177a, 187, 188, 224, Q 73, 160, 164; *šax*t L 361, 363, 364, 365, 366, 369, 370, 371, 415, 419, 420, 421, 424; *šax* L 372, Q 8, 12, 13, 96c, 153, 158a, 178, 188; *ša*.x Q 188; *šā*.x Q 80, 94, 156, 157a, 161, 162, 163, 166, 168, 174, 175, 177, 182, 240, 241; *šā*.k

Kaart 18. SCHEDE VAN DE KOE

- / lijf
- vazel
- △ schede
- ◆ geschift

Q 171; **durenschacht:** *dōrəðax* Q 11; **pink:** *pe.ηk* P 192, 195, Q 152, 156, 165; *pi.ηk* Q 155, 168, 242; **durenpink:** *dūrəpe.ηk* Q 76, 77, 79, 79a, 153, 154, 157; *dūrəpi.ηk* Q 89; **varrenpink:** *vērəpe.ηk* P 118a; **pin:** *pen* L 422, P 47, Q 7, 87; *pen* P 219; **durenpin:** *dūrəpen* L 423; *dūrəpen* Q 6; *dōrəpen* Q 10; **prik:** *prek* P 178, 179, 182, 197; *pārek* P 175; **durenprik:** *dūrəprek* Q 90; **varrenprik:** *vērəprek* P 180; **pik:** *pek* P 218; **pees:** *pēs* L 282, 352; *pēs* L 316, 317, 359, 360, 362, 367; **varrenpees:** *varəpēs* L 368; **pisser:** *pesər* K 317a; **speer:** *spī.r* K 358, 360; **lans:** *lans* K 316; **roede:** *ruj* K 278, 353, L 413, P 45; *rī* Q 72; **staaf:** *stā.f* L 416, 417; **stang:** *stanj* Q 9; **koker:** *kō.kər* L 286; **sleuf:** *slōf* P 48; *sluf* K 318; **lat:** *lat* P 167; **nagel:** *nō.gəl* Q 3; **piemel:** *pī.məl* Q 170.

4.47 SCROTUM (kaart 20)

(JG 1a, 1b)

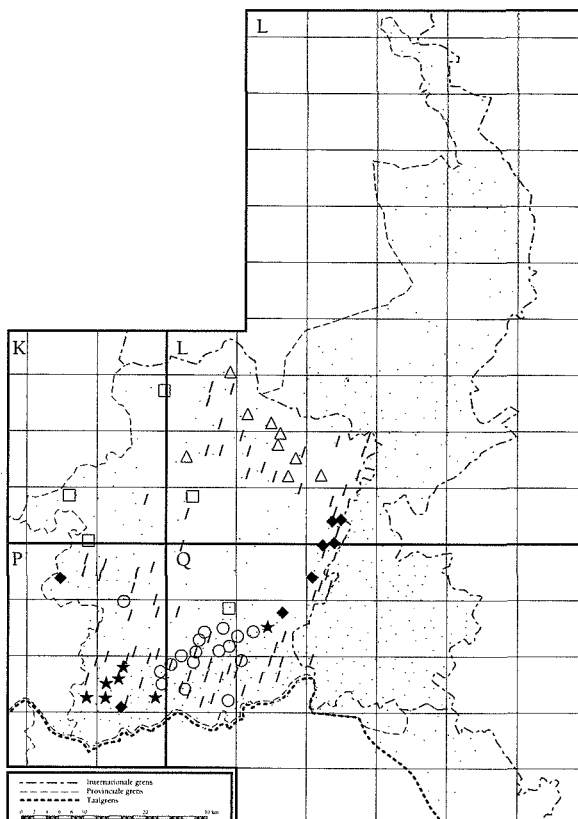
[Teelzak van de stier.]

zak: *zak* K 278, L 286, 313, 314, 315, 316, 317, 353, 354, 356, 360, 363, 365, 370, 416, 417, 419, 420, 421, 423, P 56, Q 2, 3, 5, 155, 168; **buidel:**

bōjəl L 422; *bōuəl* L 372, Q 7, 9, 88, 172, 175, 178; *bōuəl* Q 96c, 174, 179; *byjəl* L 369, 370, Q 8, 13; *by.əl* L 319, 421; *bū.əl* Q 188; *byuəl* L 371, 424, Q 6, 10, 11, 12; *bū.l* L 312; *byl* L 282, 313; *bī.əl* L 360, 368; *bējəl* Q 87, 94, 171; *bējəl* Q 91; **beugel:** *bī.gəl* L 358, 359, 361, 363, 364, 365, 366, 367; *bij.gəl* L 415; *bū.gəl* L 317; **beurs:** *bōs* L 414, P 49, 50, 113, 115, 117, 118, 172, 173, 174, 175, 176, 178, 179, 180, 182, 214, 218, 219, 227, Q 2a, 71, 72, 81a, 158a, 163, 168, 168a, 181, 182, 242; *bō.s* P 53, 55, 56, 57, 58, Q 2a, 76, 77, 154, 169; *bōu.s* Q 161; *bōs* K 314, 353, L 413, P 44, 45, 46, 47, 48; *bō.s* P 184, 186, 197, 223, 224, Q 241; *bōs* P 195; *bō.s* P 52, 118a, 119, 120, 121, 177, 177a, 187, 188, 220, Q 73, 74, 75, 78, 79, 79a, 80, 152, 153, 156, 157, 157a, 159, 160, 164, 165, 166; *bōrs* K 357, 358, 359, 360, 361, L 352, 355, P 51; *bojrs* K 316; **kloten:** *klōtə* P 192; *klōtə* Q 155; *klūtə* Q 240; *klutə* P 58; *kluətə* L 370; **durenkloten:** *dūrəklūtə* Q 167; **maal:** *māl* K 317a, L 359, 360, 415; *mā.l* L 418; *mōl* K 315; *mō.l* Q 1; **ballen:** *balə* Q 83; *bōlə* Q 177; *bēl* L 361; *bēl* Q 84; *bē.l* Q 170; *bēal* Q 89, 90.

Kaart 19. PENIS VAN DE STIER

- / (-)schacht
- (-)pink
- △ (-)pees
- ◆ (-)pin
- ★ (-)prik
- roede

4.48 STAART

(A 2, 37; L 29, 27; S 35; monogr.)

staart: *stārt* L 268, 322; *štārt* Q 115; *stārt* L 164, 209, 210, 213, 215a, 216a, 246, 246a, 248, 249, 250, 265, 266, 267, 268, 373, 415, 425, Q 95; *štārt* L 432, Q 29, 30, 33, 35, 39, 103, 105, 196; *stārt* L 268; *start* L 163, 164, 165, 191, 209, 210, 211, 213, 214, 214a, 215, 215a, 216, 217, 246a, 266, 312, 316, 368, 372, 416, 426, 427, 428, 429a, 431, 434, Q 1, 2, 7, 9, 12, 14, 15, 17, 18, 20, 38, 88, 95, 95a, 96a, 101a, 187, 187a, 192; *štart* L 426, 429, 430, 432, 432a, Q 16, 19, 20, 21, 22, 27, 28, 29, 30, 32, 32a, 33, 34, 35, 36, 97, 98, 99, 101, 102, 103, 104a, 106, 110, 111, 112a, 117b, 192, 193, 193a, 196, 198; *stert* K 359, L 216, 244b, 269, 269a, 270, 271, 288, 288a, 289, 289a, 292, 293, 295, 296, 300, 318, 320, 321, 322, 326, 328, 352, 373, 374, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 381a, 381b, 382, 385, 414, 434a, Q 3, 284; *štert* L 270, 290, 291, 296, 297, 298, 299, 300, 322, 323, 325, 327, 329, 330, 331, 333, 383, 387; *stērt* L 244b; *stērt* L 286; *stērt* L 270, 355, Q 101; *stāt* Q 2, 179, 187a; *stāt* Q 78, 118, 172; *štāt* Q 113a, 121; *stat*

P 50, 54, 58, 115, 117, 119, 121, 172, 176, 177, 183, 186, 188, 192, 211, 219, Q 71, 78, 89, 93, 154, 156, 158, 166, 167, 168, 168a, 173, 175, 179; *štat* Q 112b, 196, 201, 203, 208; *stet* K 278, 316, 318, P 54; *štats* Q 121c; *štāts* Q 113, 117, 117b, 121b, 211; *stats* Q 121, 121a, 222; *štats* Q 113, 116, 118, 118a, 202; **staartje:** *stertjə* L 313, 414, Q 12; *stetjə* P 121; *stetjə* P 53; *stetəkə* Q 93; **koeienstaart:** *kōjstart* Q 95; *kuwəstart* L 214, 214a, 215, 217, 245b, 246a; *kōštat* Q 208; **koestaart:** *kōjwštats* Q 121; **stots:** *stuts* Q 247; *štuts* Q 196, 196a, 197, 201, 202, 203, 203a, 203b, 204a, 207, 208, 248; *štūts* Q 204a; *stūjts* Q 195; *štōts* Q 193a; **zwans:** *šwans* Q 113; *zwāns* L 215.

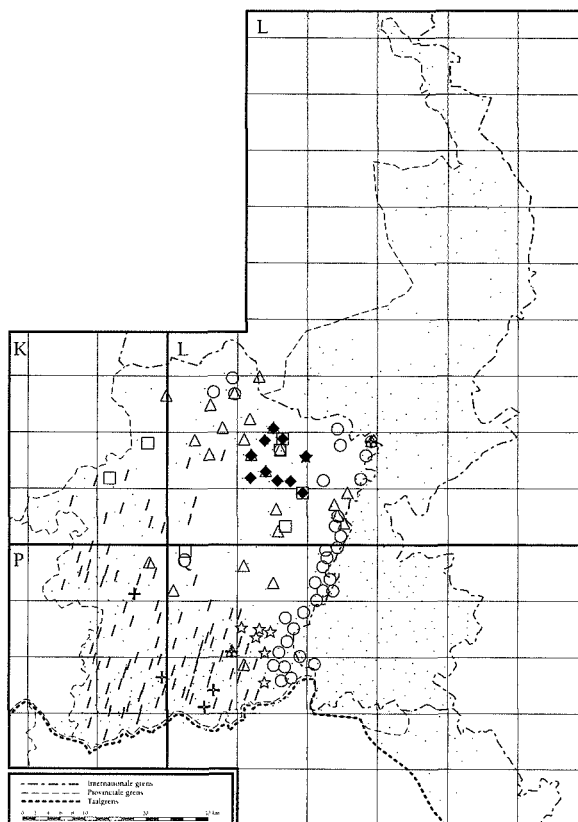
4.49 POOT

(monogr.)

poot: *pūt* Q 95; *pūat* L 317, 319, 358, 360, 360a, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 372, 415, 416, 417, 418, 420, 421, 422, 423, P 171, Q 2, 253, 284; *put* P 176; *puat* L 419, Q 12, 284; *poūt* Q 5, 156; *pijy* (mv.) L 360; **voet:** *vijt* Q 284.

Kaart 20. SCROTUM

- / beurs
- buidel
- △ zak
- ◆ beugel
- ☆ ballen
- maal
- + (-)kloten

4.50 HUDID

(L 29, 44)

huid: *hōit* L 370, Q 161; *hōt* K 318; *hōj* K 314; *hōyt* Q 158; *hōyət* P 188; *hāyət* P 188; *hūt* L 313, Q 247; *hūt* Q 249; *hōjdən* (mv.) K 357; *hōjda* (mv.) K 315; *hōjədə* (mv.) P 177; *hōjdən* (mv.) K 278; *hōyətə* (mv.) P 121, Q 1; *hāyədə* (mv.) P 121; *hāyətə* (mv.) P 188; **koeienhuid:** *kuhōt* Q 90; *kohūt* Q 284; *kuhōjdən* (mv.) K 317; *kuihōjən* (mv.) K 278; **vel:** *vel* L 286, 289, 312, 313, 316, 355, 360, 362, 366, 367, 372, 414, 415, P 54, 117, 121, 172, 176, 183, 187a, 188, 192, Q 2, 8, 12, 162; *vēl* P 193; *veəl* Q 10; *vēl* L 416, P 50, Q 88; *vēl* Q 172; *vēəl* Q 78; *velən* (mv.) K 314, 318, 357, L 355, 419, P 119, 120, 176, Q 9, 88, 167, 168a, 240; *velə* (mv.) K 316, L 312, 370, 372, 377, P 53, 58, 115, 176, 186, 218, Q 7, 12, 156, 166, 167, 177; *velən* (mv.) K 315; *velə* (mv.) L 286, P 176, Q 9; *veljə* (mv.) Q 168; *velər* (mv.) L 368, 418, Q 3, 89, 93, 168a, 175; *velər* (mv.) L 416, Q 2; *veldər* (mv.) L 420, Q 196; *veldər* (mv.) Q 88, 179; *vēldər* (mv.) Q 179; *vēldər* (mv.) Q 95; *vels* (mv.) L 352; **koeienvel:** *kuijəvel* K 317; *kuvel* L 368, 377; *kūvel* P 56; *kāvel* P 172;

køəvēl Q 78; de volgende opgaven zijn meer-
voud: *kuijəvelən* K 353, L 314; *køjivələn* K 358;
kājivələn P 219; *kivələn* L 368; *kuvelə* L 360;
kuijivələ K 316; *køjivələ* P 58; *kājivələ* Q 156;
kāvelə P 176; *kuvelər* Q 72, 154, 168a, 173;
kuijivələr L 414; *køjivələr* Q 78; *kējivələr* Q 93;
kājivəvelər Q 3; *køjivəvelər* Q 71; *køjivēlər* Q 1;
kējivēlər Q 3; *køvəldər* Q 9, 249; *køvəldər* Q 9;
køjivēldər Q 172; *køjivəldər* Q 179; **beestenvel:**
bīəstəvel L 415; *bīstəvelər* (mv.) L 416;
bestəvələr (mv.) Q 1.

5. Eigenschappen

5.1 SOORTIGE KOE

(N 3A, 140)

[Koe die harmonisch van bouw is.]

soortige koe: *sörtega* ku L 316, 318b, 321; *söartega* ku L 373; *sörtega* koym L 290; *sörtega* kō Q 99*; *sörtega* ku L 163a, 268, 271, 373, 382; *sörtega* kuym L 164, 165; *sörtega* koym L 371a, Q 111; *sörtega* kō L 0426, 427, Q 18; *sörtaga* kq̄ Q 2; *sörtex* kō Q 98; *sötega* ku L 159a; *sörtega* kōym P 222; *sörtega* ku L 295; *surtega* ku L 317; *sürtega* kō Q 198b; *syrtaga* kōym L 360; **soortige:** *sörtega* L 314; *sörtega* Q 198b; **goedsoortige koe:** *göisörtega* kōym L 289*; *götsörtega* ku L 322; *gaywsörtega* koym Q 33; **goedsoortige:** *guisörtega* L 286; **goed soort koe:** *guj sört* kuj P 44; **goed soort:** *göt sört* Q 9, 197, 203a; *jot söt* Q 2311; *gut sört* L 314; **goede soort:** *göj söt* P 55; *guj suört* Q 3; **soortkoe:** *sörtka* P 218; **soortbeest:** *sörtbes* P 188; **soort:** *sört* K 361a; *söört* L 424; **soortlingen koe:** *gaslōta* ku L 265, 289; *gaslōta* kō Q 96c, 204a; *gaslōta* kō Q 97; *gaslōta* ku L 268, 269; *gaslōta* ku L 331, 383, 386; *gaslōta* koym Q 111*, 112a; *gaslōta* koym L 430; *gaslōta* kō Q 94b; *gaslōta* kō Q 95; *gaslōwata* kō Q 209; *gaslōwata* kōj Q 72a; *gaslōwata* koym Q 179; *gaslōwata* kō Q 198b; *gaslōwata* ky L 416; **schoongesloten koe:** *šungaslōta* kō Q 197; **gelijnde koe:** *galejnda* ku Q 72; *galejnda* kō L 422; *galinda* ku L 268; *galindja* ku L 330; **gelijnde:** *galejnda* Q 193; *galenta* K 353; **goedgelijnde:** *gōtgalinta* L 332; **schoongelijnde koe:** *šungalejnda* kō Q 197; **schoongelijnde:** *sxuangelenta* Q 2; **modelkoe:** *modelku* K 361, L 269b; *mōdelku* L 282; *mōdalkū* L 416; *mōdelkōj* K 358; *mōdelkōj* Q 96d; **modelskoe:** *modelskō* Q 207; **modelbeest:** *mādelbiäst* P 107a; *mādelbis* Q 71; **goed model:** *gut model* L 369; *gut mādel* Q 3a, 4, 7, 8; *gūt mādel* Q 158; *guj mādel* L 312; *göt mādel* L 422, Q 11; *göt mōdel* Q 9; *gōāt mādel* L 420; *gy mādel* P 54; **schoon model:** *šun mādel* L 423; **model:** *mōdel* L 355; **goede koe:** *guj kuym* L 211; *guj kuj* L 312; *gōj* ku L 295; *gōj kō* Q 12; *gōj kōym* L 360; **schone koe:** *sxōn* kuj K 278; *sxōm* kq̄ Q 78; *sxūn* kuj P 46; *sxuən* kō P 174; *šōn* kuym L 372; *šōm* kuym Q 76; *šun* kuym L 420; *šun* kō Q 9; *šōm* koym Q 80; **schoon beest:** *šun bist* L 360; **fijne koe:** *fij* kō Q 197, 203a; **gemaakte koe:** *gāmāk.dā* koym L 290; **goedgemaakte:** *guigāmogda* Q 156; **van goed maaksel:** *van guāt maksal* Q 2; **goedgebouwde koe:** *guigəbəwda* kuj P 45; **dikgebouwde koe:** *dek gəbōdā* kōj P 51; **goedgevormde koe:** *gutgəvōrmdā* kq̄ P 50; **goedgevormde:** *gugəvōrmdā* Q 162; **goedgevulde koe:** *guigəvōrldā* koym P 58; **goedgeschoten koe:** *gōtgašōta* kuym L 322a; **gedraaide:** *gədrēdā* P 49; *gədrēdā* P 51; **gezette:** *gəzətā* Q 187a; **goedgeblokte:** *gōtgaślōktā* L 266; **prijskoe:**

prīskū L 416; **prijksbeest:** *prēšbijäst* K 357; *prēšbiäst* P 48; **klaskoe:** *klasku* L 322; **prachtbeest:** *praxhist* L 360; **rasbeestje:** *ras.biskā* Q 4; **vetbeest:** *vetbiäst* P 48; **staatse koe:** *štātsā* koym Q 119; **charmante koe:** *šarmanā* ku L 368b; **ferme koe:** *fērəm* kōj K 358; **flinke koe:** *flejkā* koym Q 156; **behangen koe:** *bəhaṅā* ku L 269; **typische koe:** *tipisā* ku L 163a; **pronte:** *prōntā* K 278; **madam:** *madam* L 355; **broek:** *bruk* P 176; **kamizool:** *kaməzōl* P 177.

5.2 FORSGEBOUWDE KOE

(N 3A, 141a)

forsgebouwde koe: *fōrsəbəwda* koym L 317a; **forse koe:** *fōrsā* ku L 271, 316, 317, 368b, 382; *fōrsā* kū L 286; *fōrsā* kōw Q 211; *fōrsā* kō Q 197, 204a; *fōrsā* kq̄ Q 2; *fōrsā* kō Q 209; **fors beest:** *fōrsā bēst* L 369; *fōrsā biäst* L 322a; *fōrsā bis* Q 95a; *fōrsā bis* Q 96d; **forse:** *fōrsā* Q 9; *fōrsā* L 312; **forsige:** *fōrsəgā* P 176; **koe met fors postuur:** *kō met fōrs pōštūr* Q 97; **zware koe:** *zwōr* kuym L 211, 372; *zwōrā* ku L 163a; *zwōr* ku L 265, 268, 318b, 321, 322, 332, 373, 383, Q 77; *zwōr* ku L 295; *zwōr* kuj L 312; *zwōr* koym Q 111; *zwōr* kōj K 358; *zwōr* kō L 422, 427, Q 18; *zwōr* kō Q 99*; *zwōr* kq̄ Q 2; *šwōr* koym Q 33; *zwōr* ku L 360; *zwōr* kuj P 45; *zwoar* ku Q 72; *zwūr* kō Q 95. 198b; *zūwār* kōw P 222; *zwur* kōym P 54; *zwoar* koym Q 3a; *zwoar* kōj P 51; *šwūr* kō Q 207; **zwaar beest:** *zwōr biäst* L 289*; *zwōr* *biäst* L 282; **stukkige koe:** *stōkegā* ku L 268, 269, 295; *štōkegā* ku L 332; *štōkegā* kō Q 198b; *stōkegā* ku L 270, 271, 289; *štōkegā* ku L 331; *štōkegā* koym L 290, Q 111; *štōkegā* koym L 430; **stuk van een koe:** *stōk van ən* ku L 269b; *stōk van ən* kō L 0426; *stōk van ən* koym P 58; *stēk van ən* kq̄ Q 72a; **stuk van een beest:** *stōk van ən* bis Q 71; **koe van een stuk:** *kō van ŋj* *stōk* L 424; *kū van gē* *stōk* Q 162; **groot stuk:** *grūt* *stek* L 355; **grove koe:** *grōvā* kuj K 353; *grōf* kō L 326; *grōf* ku L 330; *grūf* kuym L 420; *grūf* kō Q 198b; **grove:** *grōvā* P 44; **struise koe:** *strōsā* kō P 174; *strōsā* kōj K 358; **goede koe:** *guj* koym P 188; **schone koe:** *sxuən* kuj P 48; *šūn* kō Q 197, 203a; **sterke koe:** *sterkā* ku Q 180; *sterkā* koym P 188; *sterkā* kq̄ P 50; *stērkā* kō P 213; **sterke:** *stērkā* L 416; **straffe koe:** *strāfā* koym Q 93; *strāfā* koym Q 3a; **straffe:** *strāfā* Q 80; **ferme koe:** *fēr* ku L 314; *fērəm* kuj K 317; *fēr* kuj K 278, P 46; *fēr* kō P 176; **flinke koe:** *flejkā* ku L 373; **gezette koe:** *gəzətā* kuj K 357; **massale koe:** *masāl* kō Q 197; **staatse koe:** *štātsā* ku L 270; **particuliere koe:** *partaklir* kō P 218; **ruime koe:** *rīm* kōw L 290; **gedrongen koe:** *gədrōṅā* kō Q 204a; **geblokte koe:** *gəbłōktā* kuym L 164, 165; **geblokt beest:** *gəbłōk.dā* *biäst* P 48; **schone blok van een koe:** *sxōnā* *blōk* *van ən* kōw P 55; **vierkantige blok:** *vērkəṅjetgā* *blōk* L 422; **felle koe:** *fēl* kq̄ Q 78; **felgebouwde koe:** *fēlgəbōwda*

kū Q 158; **felgemaakte**: *fēlgəmək.də* Q 78; **modelbeest**: *mədəlbīast* P 107a; **goed model**: *gōt mədəl* Q 11; **vierkantige**: *vērkontegə* Q 111*; **schip van een koe**: *šep van ən kōy* Q 4; **brok van een koe**: *brōk fan ən kāy* Q 156; **bonk van een koe**: *bōnk van ən kōy* Q 4; **koe wie een paard**: *kōy wi ən pērt* L 290; *kay waj ə pjaət* Q 156; *kō wi ə pejət* Q 209; **koe van een paard**: *kōy van ə pērt* Q 4; **paardsbeest**: *pejrsbīas* Q 7; **bonk**: *bōnk* Q 172, 193; *bōnkə* L 314; **broek**: *bruk* P 177; **berenvot**: *bērəvot* L 372.

5.3 GOEDE VLEESKOE

(N 3A, 141b)

[Breedgebouwde en goed in het vlees zittende koe.]

klaskoe: *klasku* K 361a, L 268, 269, 282, 289, 321, 373, 386, Q 77, 180; *klaskuy* L 322a, 420; *klaskū* Q 162; *klaskow* L 371a, Q 111, 211; *klaskoy* L 430, Q 179; *klaskoj* K 358; *klaskō* L 312, 422, Q 9, 97, 99*, 198b, 204a; *klāskōy* Q 71; *klaskōj* Q 95a; *klaaskōy* P 55; **klassenkoe**: *klasəku* L 331; *klasəkō* Q 98; **klassige koe**: *klasegə ku* L 318b; *klasegə kuy* L 164, 165; **klasbeest**: *klasbis* L 372; **eersteklas koe**: *jestəklas kū* Q 162; *īstəklas kōy* Q 33; *istəklas kō* Q 72a; **klas**: *klas* L 0426; **vleeskoe**: *vlēškō* Q 209; *vlējšku* L 270, 271, 330, 383; *vlējškō* L 423; *vlēškoj* K 361a, P 49, 51; *vlēsku* L 265; *vlēškō* Q 2; **goede vleeskoe**: *gōj vlējšku* L 332; **vleesbeest**: *vlīasbīast* L 314; **goed vleestype**: *gōt vlējstīpə* L 332; **goedgevleesde koe**: *gōtgəvlēs.de kō* L 427; *gutgəvlēj.s.de kō* Q 95; *gutgəvlīzde kuy* P 48; **goedgevleesde**: *gutgəvlīzde* Q 2; **soortkoe**: *sōrtkōy* Q 112a; *sōrtkoy* Q 111; *sōrtkō* Q 2; *sōrtkōy* Q 93; *sōrtkō* Q 78; *sōrtkā* P 50; **goed soort koe**: *gōj sōrt ku* L 295; **soortbeest**: *sōrt.bes* Q 156; **soortige koe**: *sōrtegə ku* L 270; *sōrtegə kō* L 326; *sōrtegə ku* L 269b; **goed soort**: *gut sōrt* L 159a; *gōt sōrt* L 266; **soort**: *sōart* L 424; **vette koe**: *vetə ku* L 314, 322, 373; *vetə kuy* K 317; *vetə kōy* Q 3a; *vetə kō* Q 94b; *vetə ku* L 368b; *vetə kōj* P 51; *vetə kō* Q 12; *vetə ku* Q 72; **goed vette koe**: *guy vetə kuy* L 312; **prijskoe**: *prejškōy* Q 3; *prejškōy* Q 4; *prejškuy* P 45; **prijsbeest**: *prejšbīast* K 357; **concouerskoe**: *kōnkūrkā* P 218; **kwaliteitkoe**: *kwalitejtku* L 268; **kweekkoe**: *kwejkkā* P 176; **prima koe**: *prima kō* Q 204a; **modelkoe**: *modelkō* Q 204a; **schoon modelkoe**: *šun modelkō* Q 198b; **goed modellige koe**: *gōj mədelexə kōy* L 289*; **goed model**: *gōt mədəl* Q 11; **dikke koe**: *dekə kō* Q 193; **dikke platte koe**: *dikə platə kōy* L 290; **brede dikke**: *brej dekə* L 317; **stevige koe**: *stēvegə kuy* K 278; **fors beest**: *fōrsə bis* Q 96d; **forse**: *fōrsə* L 416; **struise koe**: *strōysə kā* P 174; **zwaar beest**: *zōwōr bīast* P 107a; **goed beest**: *guy bist* P 54; **goedgevoerde koe**: *gut.gəvuyjərdə kō* P 50;

geblokt beest: *gəblōk.də bīast* P 48; **felgebouwde koe**: *fēlgəbōydə kū* Q 158; **goedgeweld beest**: *gōətgəweldə bīas* Q 7; **baas**: *bās* L 382; **kast van een koe**: *kāst van ən ku* L 163a; **billemann**: *beləmān* L 372; **schilderij**: *šeldarēj* Q 96c; **malse**: *malsə* P 44; **schone koe**: *šun kō* Q 197, 203a; **showkoe**: *šaukuy* Q 76.

5.4 KOE MET LANGE POTEN

(N 3A, 142a)

hoge koe: *hōgə ku* Q 180; *hōx ku* Q 77; *hōx kū* Q 158, 162; *hox kō* Q 11; *hōx kuy* L 211; *hōygə kō* Q 78; *hōyx kuy* Q 76; *hugə kō* P 50; *hux ku* L 360; *hux kōj* P 51; *hūx kōy* Q 211; *huəgə kuy* P 48; *hūəx ku* L 270, 318b; *ūəx kō* L 424; *hyəx kōy* L 360; **hoge**: *hūgə* P 107a; *hugə* P 58, Q 71; *ugə* P 174; **hoogbenige koe**: *hūxbejnəgə kō* Q 95; **hoogpotige koe**: *hūəgpjətəgə ku* L 270; **koe die hoog op de poten staat**: *kōy dēj huəx əb.də putə stōt* Q 4; **koe wat hoog op de poten**: *ku wet hūəx əp də pjūt* L 269; **hoogbeenkoe**: *hōxbejnkū* L 386; **hoogbeender**: *huybendər* Q 96d; **hoogpoot**: *hugpytər* Q 96c; *hūəgpjūtər* L 268; **hoogpoot**: *hōyxpōyt* P 222; **hoogbeen**: *hōxbejn* L 0426; **hoge steel**: *hugə stēl* P 44; **ondiepe koe**: *əndīpə kōy* Q 93; *əndēpə ku* L 332, 373; *əndēpə kōy* L 371a; *əndēpə kō* Q 97, 198b; *əndēpə kōy* L 289*; *əndēpə ky* L 416; *əndēpə ku* L 268; *əndēpə kō* Q 12; *əndēpə kuy* L 420; *əndēpə kō* L 422; **ondiepe**: *undēpə* Q 33; **langbeender**: *lanjbīndər* P 45; *lanjbēəndər* K 278; **lange benen**: *lanj bin* K 361; **langpoot**: *lanjpūt* P 213; *lanjkpūt* L 372; **langpotige**: *lanjputegə* P 50; **die met lang poten**: *di met lanj puwətə* Q 209; **grote koe**: *gruətə kō* Q 72a; **beenduivel**: *bejndōjvəl* L 382; *bejndjvəl* L 383; **beenman**: *bējnman* L 368b; **opgeschoten koe**: *əpəšōtə kōy* L 290; **lichtige koe**: *loxtegə ku* L 163a; **lochte koe**: *loxtə ku* L 322; **springer**: *sprējər* Q 2; *sprējər* Q 2; **springerd**: *sprējərt* L 159a; **rijzige koe**: *rejšə kō* Q 99*; *rejšə kuy* L 420; *rīəs ku* L 321; **koe met stelten**: *ku met šteltə* L 270; **steltige**: *steljtegə* Q 7; **stelt**: *steljtj* L 427; **smalle koe**: *šmāl ku* L 331; **slechte koe**: *slextə kō* Q 9; **melktype**: *meləktep* L 372; **reiger**: *rejgər* L 282; *rēgər* K 317; **giraf**: *giraf* L 314; **geit**: *gejt* L 312; **koe met schaapsbenen**: *ku met šōpsbejn* L 330; **kemel**: *kēməl* Q 2; **kemelrug**: *kēməlruk* L 269; **hertenkoe**: *hertəkōy* L 430; **windkoe**: *wēntkū* L 416.

5.5 KOE MET KORTE POTEN

(N 3A, 142b)

diepe koe: *dīpə ku* L 159a, 265, 314; *dīpə kuy* L 211; *dīpə kō* P 50; *dīpə kōw* Q 93; *dīpə ku* L 163a, Q 180; *dīpə kū* Q 162, 176a; *dīpə kōy* P 58, Q 179; *dīpə kōw* P 222; *dēpə ku* L 266, 268, 269, 270, 271, 289, 295, 318b, 321, 322, 330, 331,

332, 360, 362, 373, 377, 382, 383, 386; *dēpā kuw* L 322a; *dēpā kow* L 371a, Q 111, 211; *dēpā kō* L 326, 422, 424, Q 94b, 96c, 97, 98, 99*, 193, 197, 198b, 204a, 207, 209; *dēpā kōw* L 289*; *dēpā kōw* L 360; *dēpā ky* L 416; *dēpā kō* Q 12; *dēipā kō* Q 72a; *dēipā kuī* K 357; *dēipā kōw* L 430; **diepe:** *dēpā* L 420, Q 33; *dēipā* Q 2; **koe kort in de grond:** *kū kot en dā grōnt* Q 158; **koe kort voor de grond:** *kōy kōrt vīr dā grōnt* Q 4; **koe bet korte poten:** *kā bā kōtā puatā* P 174; **kortpotige koe:** *kōrtpijātegā ku* L 270; **kortpoot:** *kōrtpiūt* L 372; **korte poten:** *kōrtā puā* K 361; **korte pootjes:** *kōrtā pōtjās* L 312; **korte:** *kōtā* Q 78; **lage koe:** *lēix kuw* Q 76; **laag koetje:** *līāx kōkē* Q 7; **laag beest:** *lēīgā biāst* P 107a; **koe die laag aan de grond staat:** *kōj dī līx anā grōnt stōt* K 358; **kleine koe:** *kleīn ku* L 314; *kleīn kōw* L 290; *klēān ku* Q 72; **gezonken koe:** *gəzōŋkə ku* L 316; *gəzōŋkə kōw* L 290; *gəzōŋkən kō* L 427; *gəzōŋkə ku* L 317; **gedrongen koe:** *gədrōŋə kōw* Q 111*; **neerkoe:** *nērēkō* Q 204a; **gestabileerde koe:** *gəstābālērēdā kūī* L 312; **geblokte:** *gəblōkēdā* Q 2; **goede koe:** *gōj kō* Q 9; **goedsoortige koe:** *gōjīsōrtāgā kō* Q 2; **dikke koe:** *dekā kōj* P 51; **dikpotige:** *dekputēgā* P 50; **dubbele:** *dōbəl* Q 71; **vleestype:** *vlējstīp* L 372.

5.6 KOE MET VER UITSPRINGENDE HIELEN

(N 3A, 144b)

hakkenschijter: *hakāšējtār* Q 3, 77; *hakāsxītār* L 163a, 266, 269, 269b, 271, 314; *hakāšītār* L 270, 295, 318b, 331, 360, 369, 372, 382, 416, 422, Q 9, 35, 97, 111, 111*, 112a, 180, 198b; *hakāšītār* L 270; *hakāsxītār* L 282, 316; *hakāšītār* L 317, Q 198b; *hakāsxētār* K 316a; *hākāšājtar* Q 162; **schijthak:** *sxīthak* L 211, 266; *šīthak* L 314, 326, 332, 383, 0426, Q 111; *sxīthakan* (mv.) L 269; *sxīthakā* (mv.) L 164, 165; *šīthakā* (mv.) L 320a; *sxēthakā* (mv.) Q 72a; *šīthakār* (mv.) L 321; **hakkenkoe:** *hakākō* Q 204a; **hakkerige koe:** *hakāregā kō* Q 193; **hak-kige koe:** *hakegā ku* L 268; **pijphak:** *pīphak* L 332; **sabelhak:** *sābəlhak* L 420; **koe met sabelbenen:** *kōy met sābəlben* Q 179; **sabelbenige:** *sābəlbenegā* Q 207; **sabel:** *sēbəl* Q 72; **koe met sabelvessemen:** *kūj met sābəlvesēmā* P 48; **vessemenschijter:** *vesēmānsxētār* P 45; **schijtvas:** *sxejīvasā* (mv.) Q 2; **volvoetige:** *vōlvjyātegā* Q 78; **koe met geitenbenen:** *kō met gējtābējīn* Q 9; **kromme heks:** *krōm jīks* L 420; **vlaamse:** *vlāmsā* Q 71; **franse:** *frānsā* Q 71.

5.7 KOE MET HELLEND KRUIS

(N 3A, 145a; monogr.)

hangkont: *hanjkont* K 278, 358, 361, 361a, L 159a, 265, 266, 269, 270, 282, 295, 314, 360, 362, 0426, P 44, 46, 48, 50, 51, 54, 58, 177, 188,

218, Q 2, 3, 4, 9, 71, 72, 72a, 76, 77, 78, 93, 94b, 95, 176a, 180; *hanjkontjī* L 322a, 373, 377, 427; *hanjkont* P 222; *hanjkont* L 268, 372, Q 179; *hanjkont* L 164, 165, 211, 214, 214a, 215, 217, 245b, 246a, 268, 286, 289*, Q 7, 162, 179; *hānjkont* L 209, 210, 211, 212a, 216, 216a, 244a, 245a; *hanjkont* Q 12; *hanjkont* L 312, 314, 422; *hanjkont* L 416; *hanjkont* L 416; *hānjkont* Q 3a; *hanjkont* P 49; *anjkont* L 422, 424, Q 11; *hānjkont* P 174, Q 80, 156, 162; *hānjkont* P 55; **hangvot:** *hanjvot* L 270, 329, 330, 331, 332, 382, 383, 386, 420, 430, Q 14, 97, 98, 99*, 111*, 112a, 193, 198b, 204a, 209, 211; *anjvot* L 420; *hānjvot* Q 119; **hangende kont:** *hanjādja kont* L 368b; *hanjāndā kont* L 316; *hanjānsā kont* L 317; **afhangende kont:** *afhanjāndā kont* L 265; **afhangskont:** *afanjkont* P 176; **hangevot:** *hanjvot* Q 111, 204a, 207; **hangetige vot:** *hanjātegā vot* Q 197, 198b; **afhangende vot:** *afhanjāndā vot* L 290, 369, Q 9; *afhanjāndā vot* L 318b; **hanggat:** *hanjat* K 353, 357, P 45; **hangkruis:** *hanjkrys* L 321; *hanjkryts* L 271, 326; *hanjkrots* Q 35; **hangend kruis:** *hanjantj krys* L 289; *hanjant krys* L 373; **afhangend kruis:** *afhanjant krys* L 163a; *afhanjant krys* L 295; **hangkoe:** *hanjō* Q 78; **hangend staartbeen:** *hanjant statbin* P 218; **waggelkont:** *wagalkont* P 107a; **doorgezakte:** *dūpōrgəzaktā* Q 158; **hoog kruis:** *hūx krjīts* L 269b; **ezelskruis:** *ēzālskrjīs* L 371; *ēzālskrjīs* Q 117a; **varkenskruis:** *verkāskrots* Q 33; **hanenkont:** *hānəkōnt* Q 156; **schrānk:** *šrāŋk* Q 96d; **kapstok:** *kapsōk* L 360; **juk:** *joak* Q 96c; **sterke koe:** *sterkā ku* L 322; **roggelse:** *roqālsā* L 290.

5.8 KOE MET SLAPPE, DOORGEZAKTE RUG

(N 3A, 145b)

zadelrug: *zādəlroek* Q 18, 95; *zōdəlroex* P 51; *zōyālroex* P 107a; *zōjālroex* Q 180; *zōjālroex* Q 77; *zōjālroex* Q 176a; *zōjālroex* Q 77; *zōjālroex* Q 178; **zaalrug:** *zālroex* K 358, L 265, 268, 360, P 45; *zālroek* L 266, 372, 382, 386, 0426, Q 9; *zālroek* L 424, Q 7, 207; *zālroex* L 420; *zālroek* L 269, 270, 271, 295, 318b, 321, 330, 331, Q 14, 97, 111; *zālroq* L 270; *zālroek* Q 2; *zālroex* L 360; *zālroex* L 416; *zālroex* L 368b; *zālroek* Q 2, 72a; *zālroex* L 369; *zālroex* P 49; *zālroek* Q 156; *zālroex* Q 4; *zālroex* L 371; *zālroex* P 177; *zālroex* K 357, 358; *zālroek* Q 96c; *zālroek* Q 2; *zālroex* P 222; *zālroex* P 51; *zālroex* L 416; *zālroex* L 314; *zālroek* Q 198b; *zālroek* Q 96c; *zālroex* P 48; *zālroex* Q 78; *zālroek* Q 156; *zālroex* Q 76; *zālroex* K 278, P 48, 50; *zālroex* P 213; *zālroex* P 44, 46, 176; *zālroex* P 54; *zālroex* P 55; *zōjālroek* Q 162; *zālroex* Q 3a; **zalenrug:** *zālroek* Q 12, 98; *zālroek* L 422, Q 99*, 204a; *zālroex* Q 71; *zālroek* Q 187a; *zālroek* Q 193, 198b; **zaalsrug:** *zālroek* Q 211; **zaalkoe:** *zōlku* Q 72; **zaalbrug:** *zōalbrjyk* P 218; **slappe**

rug: *slapə røx* L 164, 165, 268, 312, 314, 373; *slapə røk* L 326, P 188; *šlapə røk* L 332, Q 112a; *slapə røk* L 289, 318b; *šlapə røk* Q 197; *slapə røk* L 422; **koe met een slappe rug:** *kuij mē nā slapə røx* K 353; **slappe koe:** *slapə kuij* P 48; **slap beest:** *slapə biəst* L 289*; **slappe:** *slapə* Q 78; **doorgezakte rug:** *dörgəzaktə røx* L 316; *dörgəzaktə røk* L 159a; *dörgəzaktən røx* P 174; *dürgəzək-də røx* L 317; *dürgəzaktə røk* L 372; **doorgezakte:** *dörgəzək-də* L 312; *dörgəzək-dja* L 322; **zwakke rug:** *zwakə røx* L 163a; *zwakə røk* L 372; *žwākə røk* L 325, Q 111*; *zwøkə røk* Q 198b; **zwakke rugstrank:** *žwākə røkštranj* L 430; **weke rug:** *wējkə røk* L 373; **slechte rug:** *słextə røk* Q 158; *słextə røk* Q 9; *słextə røk* L 427; **slechte bovenlijn:** *šłextə bōvali.n* L 295; **lage rug:** *līgə røk* L 269b; **diepe rug:** *dipə røk* Q 93; **gebeugelde rug:** *gəbūjgəldə røk* L 420; **hangrug:** *haŋrøx* L 164, 165; **kromme:** *kromə* K 316a; **geknikte rug:** *gəknektə røk* Q 119; **rolrug:** *rølrøx* L 282.

5.9 KOE MET GEBOGEN, OPGEZETTE RUG

(N 3A, 145c)

bochel: *bøxəl* L 420; *bøxəl* L 423, 424; **pokkel:** *pøkəl* Q 9, 187a; *pokəl* L 163a, 164, 165, Q 11, 99*; *pøkəl* L 427; **poekel:** *pukəl* Q 98, 111*, 112a, 197, 209, 211; **kromme pochel:** *krømə poxəl* L 372; **gepokkelde koe:** *gəpøkəldə kō* Q 193; **pokkelkoe:** *pøkəlkō* Q 7; **poekelrug:** *pukəl røk* Q 111; **pokkelsrug:** *pøkəlsrøk* L 430; **poekelsrug:** *pukəlsrøk* Q 207; *pukəlsrøk* Q 204a; **bultenaar:** *bøltəniar* P 48; **bult:** *bølt* K 358, L 362, P 44, 177; *bølt* L 164, 165; *bølt* L 371a; *bult* P 213; *buijt* P 188; **bulrug:** *bøltrøx* L 282; *bøltrøx* L 312; **bultige koe:** *bøltəgə kō* Q 78; **kruif:** *krūif* P 222, Q 80, 96c, 156, 158; *krūif* Q 77, 93, 162, 180; *kruaf* Q 156; *krøf* Q 12, 95, 96d; **kruifrug:** *krūif røk* Q 179; **hoge rug:** *hōgə røk* L 382, 0426; *hōgən røk* L 326; *hōygə røx* Q 78; *hōgə røk* L 373; *hōygə røk* Q 76; *hōigə røk* Q 97; *hūgə røk* L 268; *hūgə røk* L 269b, 270, 318b, Q 198b; *hūgə røx* L 316; *hugə røx* L 314, 317; *hugə røk* Q 33; *hugə røk* Q 198b; *hugə røk* L 422; *hugən røk* P 55; *hugə røk* Q 3a; *huxə røk* P 218; *ūgə røk* Q 2; *hygə røk* P 54; *hux røk* L 360; *ugən røk* P 174; **kromme rug:** *krømə røk* K 358, 361, L 312; *krømə røk* L 295, 372, 386; *krømə røk* L 289, 318b; *krømə røk* L 368b; *krømə røk* L 373, P 51; *kromə røk* L 373; *kromə røk* L 422; *krøymə røk* L 369; *krumə røk* K 353, 357, P 46, 49; *krumə røk* Q 2, 72a; **scheve kromme rug:** *šēivə kromə røk* L 360; **kromme strank:** *krumə stranj* Q 72; **kromme:** *krōmə* Q 71; **sterke rug:** *størkə røk* P 176; *størkə røk* L 159a; *størkə røk* L 372; **zalenrug:** *zālərøx* P 51; **koe met een scherpe rug:** *kōy met nā šērpa røk* Q 4; **ronde rug:** *rōnda røk* L 265; *rønə røk* Q 119; **ongezond beest:** *oŋəsondə biəst* P 107a; **kameelrug:**

kəmēlrøk L 331; *kəmīalrøk* L 270; **kemelrug:** *kēmēlrøk* P 48; *kēmēlrøk* L 269; *kēijnēlrøk* P 50 *kēmēlrøk* Q 178; **kemelsrug:** *kēmēlsrøk* L 314 **kameel:** *kamēl* L 286; **karperrug:** *karparøx* I 268; *karparøk* L 289*, 383; **kattenrug:** *katərøk* P 45; *katərøk* L 332; *katərøk* L 295; **varkensrug:** *verkəs røk* L 266; *verkəs røk* L 330; **hondsrug:** *hōnstrøk* L 321; **heuvelrug:** *hōvalrøk* L 295 **zekelrug:** *zəkəl røk* L 415.

5.10 MAGERE KOE

(N 3A, 147a)

kapstok: *kapstøk* K 278, 357, 361a, L 159a, 265 266, 268, 269, 282, 295, 317, 320a, 360, 368b 372, 373, 422, 424, 427, P 50, 51, 176, 222, Q 2 3, 11, 12, 18, 71, 72a, 77, 94b, 162, 178, 179 180, 198b; *kapstøk* L 329, 430, Q 33, 97, 99* 111, 111*, 198b, 211; *kapstøk* L 312; *kapstøk* C 197, 203a; **kapstek:** *kapstøk* P 48, 55, Q 78 *kapstek* P 49; **schrinkel:** *sxrānkəl* L 416, 422, C 98; *šranjəl* L 318b, 369, 371, 377, 420, 0426, C 14, 35, 94b, 97, 111, 112a, 204a, 207, 209 *šranjəl* L 434, Q 197, 203a; *šrenjəl* L 332, C 193, 198b; *šrōnjəl* L 427, 432; **mager schrankel:** *māgər šranjəl* Q 4; **schränk:** *šranj* L 265 373, Q 7, 18, 77, 96c, 198b; *sxrānj* K 358; *šrānj* L 423; *šrōnj* Q 76; *sxrūnj* P 54; **schrakel:** *sxrøkəl* L 326, 374; *šrøkəl* L 321; **scharminkel:** *šarmenjəl* Q 9, 95a, 187a; *šarmenjəl* Q 9, 97 *sxrāmenjəl* K 353, L 268; **schrraag:** *sxrāx* L 269 271; *šrāx* L 270; **schrakelheks:** *šrøkəlheks* I 322a; **schrägel:** *šrōgəl* L 331; **schabrak:** *šabrāi* L 295; **schirnakel:** *šernākəl* L 382; **schränke laar:** *šrenjəl røk* L 330; **schräk:** *šrøk* L 330 **schanek:** *šanj* Q 176a; **schroet:** *šrūt* L 322 **schromp:** *šrōmp* L 322a; **krak:** *krak* L 427, C 119, 197, 198b, 204a; *krax* L 416; **magere krak:** *mōgər krak* Q 96d; **magere koe:** *māgər ku* I 322; *māgər kū* L 286; *māgər kuij* K 278, P 46 *māgər kō* Q 2; *māgər kōy* Q 33; *māygər kō* I 174; *mōgər kū* Q 158; *mōgər kuij* K 317; *mugə kōy* Q 3a; **mager beest:** *mōgər bēs* Q 80 *mōgər bēs* Q 156; **magere steel:** *mōgərə stejl* I 213; **magere romp:** *mōgərə rōmp* Q 78; **magere haring:** *māgərən hērenj* P 107a; **mager hout:** *māgər hot* K 358; **magere:** *mōgərə* P 188; **schrakel koe:** *sxrəl ku* L 316; *sxrōl kōy* L 371a; *šrōl ku* L 372; *sxrol kō* P 50; **schrakel:** *sxrālə* P 45 **geraamte:** *gərāmtə* L 355; *xərēmtə* P 218 **bonestaak:** *bonstøk* Q 93; **flessenvuller:** *fłēsəvøltər* L 314; **scherf:** *šerf* L 386; **kemel:** *kēməl* P 177; **grootmoeder:** *grōtmūt* L 164, 165 **blote:** *bluətə* P 44.

5.11 MAGER KALF

(N 3A, 147b)

mager kalf: *māgər kalj* P 46; *māgər kalj* K 278 L 286, Q 2; *māgər kalj* Q 99*; *māgər kalj*

L 360; *māgar kōf* L 322, Q 211; *maugar kalaf* P 174; *mōgar kalaf* K 317; *mōgar kāf* Q 158, 162; **mager kalfje**: *māgar kaufka* Q 33; *māgar kōjfkā* Q 35; *māgar kōfkā* Q 209; *māgar kōjfkā* L 369; *māgar kelfkā* L 269b, 271, 329, 373; *māgar kelfkā* L 355, P 55; *māgar kēlafkā* L 372; *mōgar kelfkā* Q 78, Q 96d; *mōgar kēfkā* Q 77; *mōgar kēlafkā* P 176; *mōgar kēfkā* Q 179; *mugar kelfkā* Q 3a; **magere mutten**: *māgarā mōtā* P 48; *māgarā mōtā* P 44; **magere spaan**: *māgarā spōan* Q 156; **magere schrankel**: *māgar šraŋkəl* Q 4; **magere kogel**: *māgarān kōgəl* P 58; **magere krak**: *māgar krak*: Q 111; **magere**: *māgarā* L 360; *mōgarā* Q 71; **schraal kalf**: *sxral kalaf* L 316; *šrāl kāuf* L 317; *sxrōl kalf* L 314; *sxrōl kalaf* L 312; *šrōl kauf* L 420; *sxrol kalaf* P 50; *sxroal kalaf* P 218; **schraal kalfje**: *sxrāl kalfkā* K 353; *sxrōl kōfkā* L 289; *sxrōl kelfkā* L 268; **schrale mutten**: *sxrāla mōtā* P 45; **schier kalf**: *sxīr kalf* L 164, 165; *sxēr kōuf* L 416; **schier kalfje**: *sxīr kelfkā* L 159a; *šīr kelfkā* L 270; *šīr kēfkā* L 383; *šīr kēfkā* Q 198b; *sxīr kōfkā* L 422; **slecht kalf**: *slex kauf* L 424; *slext kalaf* P 107a; **slecht kalfje**: *slext kelfkā* L 270; **onnozel kalfje**: *onōzal kēlafkā* Q 80; *onūzal kelfkā* K 358; **zwak kalfje**: *zvak kōfkā* L 326; **slap kalfje**: *slap kēlafkā* P 222; **teer kalfje**: *īar kēfkā* Q 93; **miserabel kalfje**: *misarābəl kējfkā* Q 9; **gier kalfje**: *gīr kēlafkā* L 290; **armoedig kalfje**: *ermōjēx kējfkā* Q 198b; **schamel kalfje**: *sxēməl kelfkā* L 269; **schrimpel kalfje**: *sxrempəl kelfkā* L 266; **schijtig kalfje**: *šītex kōjfkā* Q 204a; **scherfkalf**: *sxērāfkālaf* Q 72a; **armoedje**: *ermōjtā* L 330; **verarmoed ding**: *vōerāmujt deŋ* L 282; **ellender**: *ēalenjār* L 373; **ellendig schrankeltje**: *ēlēndax šraŋkəlā* P 54; **schrale**: *šrōlā* L 332; **fijne spier**: *fīn spīr* L 423; **scharminkel**: *sxarmēŋkəl* P 48, Q 198b; **schrankel**: *šraŋkəl* Q 111*; *šraŋkəl* Q 193; **schrank**: *šraŋk* Q 76; **krak**: *krak* Q 111; **krakje**: *krekskā* Q 98, 204a; **kreupel**: *krōpəl* L 0426, Q 12; *krōpəl* Q 99*; *krypəl* Q 11; **kreupeltje**: *krypəlā* Q 9; **springer**: *spreŋar* Q 7; **springertje**: *spreŋarā* Q 96c; **schijntje**: *šējntjā* L 355; **schijtkalfje**: *sxītkējfkā* Q 95; **darm**: *derəm* Q 119; **scherf**: *šerf* L 321; **kapstok**: *kapstōk* L 289*; **veger**: *vēgār* L 314; **kalfje**: *kelfkā* Q 95a; *kēlafkā* P 213; **hondje**: *hōŋtšā* Q 156; *hūntšā* Q 77; **hazewindhond**: *hāzawenthūnt* L 416; **haasje**: *hēškā* L 271; **geit**: *gēt* Q 180; **rat**: *rat* Q 97.

5.12 MELKKOE

(N 3A, 148)

[Koe die geschikt is voor melkproductie.]

melkkoe: *melku* L 265, 266, 269, 270, 271, 289, 318b, 321, 325, 329, 331, 369, 373, 383, 386, 432; *melkkuy* L 371, 420; *melkuij* K 278; *melkø* P 50; *melkōu* Q 111*; *melkōu* L 434; *melkōj* K 358; *melkōu* P 188; *melkōu* Q 4; *melkōj* Q 95a; *melkō* Q 14, 98; *melkau* P 177; *melkā* P 176; *melky* L

416; *melaku* L 316, 368b, 377; *melakuij* K 317; *melakū* L 416, Q 176a; *melakūW* L 420; *melakōu* Q 111, 178; *melakōu* Q 156; *melakō* L 424, Q 204a; *melakōj* Q 187a; *melakōā* L 422; *melakō* Q 11; *melakō* Q 2; *mēlakuij* L 312; *mēlakōu* Q 3a; *melku* Q 162; *melkōu* Q 93; *melkō* Q 78; *mēlku* Q 77; *melaku* P 107a, Q 77; *melakuu* L 372, Q 76; *melakuij* K 357, P 48; *melakōu* L 355; *melakōj* K 358, P 49; *melakōu* L 372; *melakō* Q 12, 96c; *melakōj* Q 96d; *melakō* P 50; *melakā* P 174, 176, 213; *mēlakōu* P 55; *mēlakōu* Q 80; *mēlakuij* K 278; *mēlakō* L 422; *mēlakō* Q 2; *melku* L 373; *melkū* Q 162; *melkōu* L 371a, Q 117a, 119; *melkō* L 322, 427, Q 35, 204a; *mēlkuij* P 45; *mēlkō* Q 7, 198b; *melakū* Q 180; *melakō* L 423; *mēlakō* Q 99*; *mōlkuij* P 46; *mōlkōj* K 361, P 51; *mōlaku* L 317; *mōlakoij* K 361a; *mōlakoij* P 51; **goede melkkoe**: *guj melku* L 159a; *guj melakuij* L 312; *gōj melakō* Q 197, 203a; *gō melakō* Q 209; *gūj melakū* Q 158; **echte melkkoe**: *extā melku* L 295; *extā melkōu* L 288a; *extā melakuij* P 44; *extā mōlkōu* L 360; **beste melkkoe**: *bestā melkōu* Q 33; **felle melkkoe**: *fēl mēlakōā* Q 78; **melkkoe**: *melkskōu* Q 211; *melkskō* Q 207; **melktype**: *melktipā* L 163a, 268, 295, 332; *melktip* K 353, L 269, 270, 282, 314, 318b, 321, 330, 430, Q 18, 94b, 97, 111*, 197, 198b; *melktyp* Q 179; *melaktip* L 286, P 222, Q 111, 193; *melaktip* Q 9; *mēlaktip* Q 72a, 156; *mēlaktep* P 218; *mēlakteip* Q 2; *melktipā* L 268, Q 112a; *melktip* L 322a, 382, 386, 427; *melktip* L 314; *melaktip* L 290; *mējlektip* Q 198b; **echt melktype**: *ext melktip* L 164, 165; **melkbeest**: *melkbāst* L 320a; *melkbīs* L 269b; *melkbīst* P 54; *mēlakbīst* P 48; *melkbīst* L 322; *mōlkbeas* Q 72; **best melkbeest**: *bestā melkbāst* L 289*; **goed melksoort**: *gōt melksōrt* L 332; **echt melksoort**: *ex melksōrt* Q 97; **melkpot**: *mēlkpōt* Q 95; **romenkoe**: *rōmakuu* L 211.

5.13 VLEESKOE

(N 3A, 149)

[Koe die vlezig van bouw is.]

vleeskoe: *vlēsku* K 353, Q 77; *vlēskūu* Q 76; *vlēškōu* Q 119, 211; *vlēskōu* Q 3; *vlēskōw* Q 33; *vlēškōu* Q 4; *vlēskō* Q 94b; *vlēškō* Q 35; *vlējškō* Q 207; *vlēškōu* Q 93; *vlējškōā* Q 78; *vleskōuw* Q 3a; *vleasku* Q 72; *vlejškuij* K 278; *vlejšku* L 159a, 266, 268, 269, 270, 271, 289, 295, 318b, 330, 369, 373, 377, 382, 383; *vlejšku* L 329, 386; *vlejškuu* L 164, 165, 211, 320a; *vlejškū* Q 176a; *vlejškōu* L 317a; *vlejškōu* Q 111, 111*; *vlejškōu* L 288a; *vlejškō* L 424, 0426, Q 94, 95, 193, 197, 198b; *vlejškō* Q 97, 98, 99*; *vlejškōj* Q 95a, 187a; *vleskōj* Q 7; *vlejškuu* K 371; *vlejškūu* L 420; *vlēskō* Q 9; *vleskōu* Q 178; *vlejškō* Q 204a; *vlejšku* L 321, 322, 325, 331, 360, 362, 368b, 373, 432; *vlejškuu* L 322a, 372; *vlejškū* L 416, Q 162; *vlejškōu* L 430; *vlejškōu* L 372; *vlejškō* L 427; *vlejškōu* P 222; *vlejškō* Q 11; *vlejšky* L 416;

vlējsku L 317; *vlējskuu* L 420; *vlējskō* L 422, 423, Q 9; *vlējškō* Q 12; *vlējskōā* L 422; *vlējskōy* L 360; *vlēskō* Q 197, 203a; *vlēškō* Q 209; *vlīsku* Q 180; *vlīskōy* L 355; *vlīskōj* P 51; *vlīskō* Q 72a; *vlīskā* P 50, 176; *vlīasku* L 314; *vlīaskuī* L 312; *vlīaskā* P 176; *vlījaskuī* P 45; *vlīskōj* K 358, 361a; *vlīskōj* K 361; *vlīskō* Q 2; *vlīskō* P 50, Q 2; *vlīskā* P 218; *vlīasku* L 316; *vlīaskuī* L 312; *vlīaskuī* P 48; *vlīaskā* P 174a; *vlījaskuī* K 357; *vlījaskōj* K 358; **vleestype:** *vlēštīp* Q 204a; *vlējstīp* Q 156; *vlējstīpā* L 163a; *vlīstēp* P 46; *vlīastīp* L 282; **vleesbeest:** *vlējsbēst* L 326; *vlējsbīast* L 289*; *vlējsbīs* L 269b; *vlējsbīs* Q 112a; *vlējz.bes* P 188; *vlēsbjest* L 286; *vlējsbīs* Q 96c; *vlīasbīast* L 314; *vlīsbiis* Q 2; **vleessoort:** *vlēsōrt* Q 179; *vlējsōrt* L 269, 295; *vlējsōrt* L 332; *vlīsōāt* P 55; **vetkoe:** *vetkōy* Q 117a; *vetkōj* P 49; *vetkay* P 177; *vetkōj* P 51; *vetkō* Q 78; *vetkōy* Q 80; **vettype:** *vetēp* Q 71; **vetbeest:** *vetbīst* P 54; *vetbēs* Q 156; *vetbes* Q 158; *vetbīast* (mv.) P 107a; **vetbroek:** *vetbruk* P 213; **slachtkoe:** *slaxkō* Q 14; *slaxkōy* P 222; *slaxkō* Q 2; **maskoe:** *maskōj* Q 96d; **worstkoe:** *wōrškō* Q 97; *wōskō* Q 14; **geblokte koe:** *gablkōtā ku* L 332.

5.14 VER UITSPRINGENDE HIELEN

(N 3A, 144a; monogr.)

sabelhakken: *sābālhakān* L 282, 371a, 416; *sābālhakā* L 266, 314, 316, 317, 322a, 371, 383, 420, 422, Q 97, 98, 111; *sābālhak* Q 35; *zābālhakā* Q 119; *sabālhakā* L 386; *sābālhak* (enk.) (enk.) L 211; **sabelbenen:** *sābālbēn* L 163a, 164, 165, Q 179; *šābālbēān* Q 72; *sābālbē* Q 112a; *sābālbējīn* L 269, 289*, 321, 330, 382, 0426; *sābālbējīn* L 372; *sābālbīān* L 314; *sābālbīān* L 214, 214a, 215, 217, 245b, 246a; **sabelvesemen:** *sābālvēsēmān* P 45; *sābālvēsēmā* P 48; **sabelpoten:** *sābālpūtā* Q 211; **schijthakken:** *sxīthakā* L 271; *šīthakā* L 270, 325, 331, 427, Q 9; *šīthakā* L 270; *sxejīthak* (enk.) P 58; *šīthak* (enk.) L 326, 373; **schijtvassen:** *sxējītvāsā* Q 2; **koehakken:** *kuhakā* L 322; **kromme hakken:** *krom hakā* L 318b; *krōm hakā* L 360; *krōmān hak* (enk.) Q 12; **grote hakken:** *grūtā hakā* L 312; **lange hakken:** *lanj hakā* Q 96d; **hakpoten:** *hakpūtā* Q 204a; **hakkige stand:** *hakegā stant* L 268; **kromme poten:** *krum puqātā* K 357; *krom piqōj* Q 9; **kromme hielen:** *krūm hīlā* L 416; **platvoeten:** *platvyāt* Q 78; **lange tenen:** *lanj tīn* L 269b; **uitspringende vassen:** *ātsprejānda vasā* P 218; **knobbels:** *knobāls* Q 4; **hazenpoten:** *āzapjāt* L 424; **geitenbenen:** *gētābē* Q 117a.

5.15 VOORPOTEN MET DIKKE KNIEËN

(N 3A, 143; monogr.)

stalbenen: *stalbēn* L 163a, P 58, Q 77; *štālbē* Q 209, 211; *štālbēā* Q 33; *stalbejīn* L 268, 269, 269b, 289*, 295, 318b, 360; *štālbējīn* L 270, 295, 322, 322a, 332, 371a, 383, 386, 0426, 430, Q 95, 99*,

111, 111*, 198b, 204a; *staalbejīn* L 420; *stalbejīn* L 416; *stalbējīn* L 317, 422; *stalbīn* L 266; *štālbīn* Q 117a; *stalbin* K 361a, Q 72a; *stalbian* L 214, 214a, 215, 217, 245b, 246a, 316; **stalknieën:** *stalknījān* L 211; *stalknījā* L 268, 314; *stalknīā* L 373; *štālnīā* L 332; *štālnīn* L 290; *štālnī* Q 112a; *stalknējān* L 159a; *stalknējā* L 164, 165; *štālnkējā* Q 193, 198b; *štālnkēān* L 331; *stalknēn* L 326; *štālnēn* L 270, Q 197; *štālnkē* Q 207; *stāālnkējī* Q 12; *stalknējān* L 286; *stalknēā* Q 2; *stalknējā* L 265; *stalknājā* P 45; **stalpoten:** *stalpōt* L 164, 165, 382; *štālpōt* L 329; *staālpuātā* Q 2; *stalpuāt* L 271; *štālpuāt* L 330; **stalknoken:** *stalknōk* L 295, 320a; **ossenknieën:** *qsāknījā* K 317; *qsāknīā* L 416, Q 72; *qsāknējā* Q 96c; *qšāknījān* K 278; **ossenpoten:** *osāpōtā* Q 180; **liggers:** *legārs* L 318b, 321, P 46; *lōgārs* P 51; *legār* (enk.) L 360, P 49; *legār* (enk.) L 372; *lēgār* (enk.) P 51; **dikke knieën:** *dekā knējā* Q 179; *dekā knējā* P 128; *dekā knējā* Q 96d; **zware poten:** *zwuār puātā* P 48; *zwōr pījī* L 420; **zware koe:** *zwar kōy* Q 93; **gezwollen knieën:** *gāzwōlā knējā* P 55; **straffe knoken:** *strafā knīj* L 372; **spatknieën:** *spāātknīā* Q 80; *spōjtknīn* Q 76; **spatbenen:** *spād.bejīn* L 424; **stelbenen:** *steltjbejīn* Q 7; **paardsknieën:** *pērsknējā* Q 9; **ligknieën:** *legknējā* P 50; **knotspoten:** *knōtspuwātā* K 357.

6. Verrichtingen, gedrag

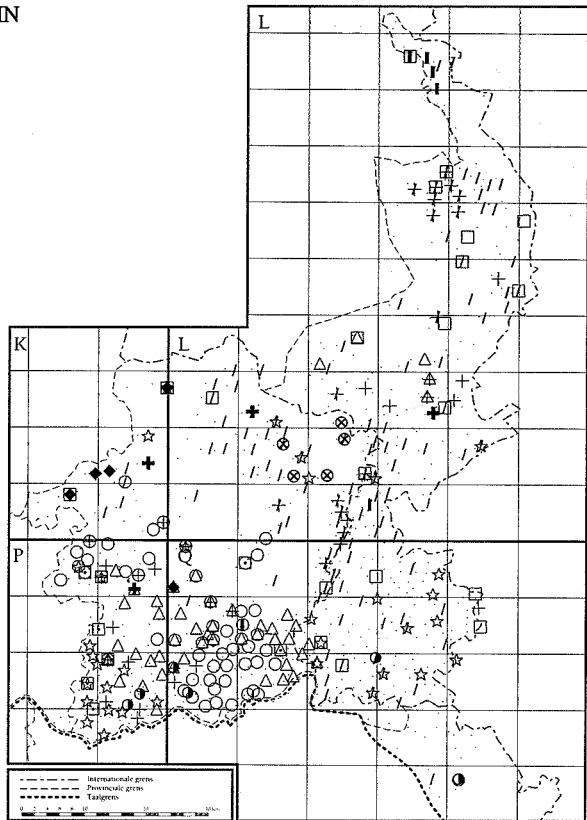
6.1 LOEIEN VAN DE KOE IN HET ALGEMEEN (kaart 21)

(N 3A, 5a; JG 1a, 1b; Gwn V, 8; Wi 57; monogr.)

loeiën: *lujān* K 278; *lujā* K 278, 317, L 316, P 58; *lujā* L 330; **brullen:** *brōlān* K 278, L 373; *brōlā* K 317a, L 317, 362, 386, P 50, 115, 172, 173, 174, 175, 176, 178, 180, 197, 214, 218, 219, 227, Q 1, 35, 96d, 98, 111*, 112a, 113a, 188, 204a; *brōlā* P 48; *brōlā* P 48, Q 95, 197, 203a; *brōlā* Q 211; *brylā* P 218; *brelā* L 368b; **beuken:** *bōkān* L 286, 371a, 413, 427, Q 14; *bō.kān* L 312, 313, 315, 316, 354, 413, 422, Q 8; *bōkā* K 316, 318, 358, L 290, 312, 314, 321, 377, 382, 422, Q 9, 33, 72a, 96c, 97, 99*, 187a; *bōkā* L 424, Q 6, 279; *bōā.kā* L 424; *bōjīkā* Q 198; *bōkā* L 420, 422, Q 9, 11; *bōākā* Q 192; *bōjīkān* L 0426; *bōkān* L 282, 286, 292, 295, 312; *bōkā* L 163, 163a, 163b, 164, 15, 209, 210, 211, 212a, 214, 214a, 215, 215a, 216, 216a, 217, 244a, 245, 245a, 245b, 246a, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 288, 289, 294, 295, 318b, 321, 329, 369, 371, 373, 374, 378, 381, 426, 430, 432, 434, Q 12, 14, 18, 20, 33, 101, 111, 111*; *bō.kā* K 357; *bōākā* L 386; *bōjīkā* Q 209; *bōkā* K 357, L 295; *būākā* Q 113, 116, 197, 203a; *buākā* L 387; *bījā* Q 193, 198b, 207; *bjākān* L 419; *bjākā* L 317, 372, Q 198b;

Kaart 21. LOEIEN VAN DE KOE IN
HET ALGEMEEN

- / beuken
- blaken
- △ kaken, keken
- + toeten
- ☆ brullen
- bulken
- ▣ brallen
- ! belken
- meuken
- ◆ blaten
- ⊗ kuimen
- + loeien

bjā.kā L 421; *bykā* L 317; *byākā* L 420; *bōākan* L 211; *bē.kān* L 355; *bēkā* L 355; *bī.kān* L 356; *bī.kā* L 358, 363; *bīākā* L 359, 360, 361, 362, 364, 365, 366, 415, 416, 417, 418, Q 5; *bikā* L 360; *bākan* L 268; **blaken**: *blākan* P 45; *blākā* K 318, 361, 361a, P 44, 45, 46, 47, 48, 51, 54, 55, 176, Q 2a; *blā.kā* P 44, 49, 51, 56; *blākā* Q 4; *blākā* P 51; *blō.kān* Q 1; *blō.kā* Q 3, 82; *blōkā* Q 242; *blōkā* Q 3, 3a, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 153, 154, 155, 157a, 158, 160, 161, 162, 164, 166, 167, 168, 168a, 169, 170, 180, 181, 182, 240, 241; *blō.kā* Q 71, 81a, 83, 89, 162; *blōkā* Q 77; *blōkā* P 121, Q 284; *blō.kā* Q 174; **blaten**: *blētn* K 315; *blētia* K 278; *blētā* Q 2; *blēʔā* K 353; *blētā* K 314, 353; **toeten**: *tūtān* L 424; *tūtā* K 314, 353, L 209, 210, 211, 212a, 216, 216a, 244a, 245a, 269b, 290, 318b, 320a, 322, 325, 326, 331, 332, P 45, Q 6, 72; *tū.tā* K 361, L 421, P 55, 57, 182, 220, Q 9, 71, 156, 157, 159; *tūātn* Q 1; *tūātā* L 420; *tūītā* P 52, 177a; *tūyātā* P 223; *tūtā* K 361, L 423, P 50, 176; *tūītā* P 117; *tuytān* K 278; *tūjtān* L 416; *tūjtā* Q 119; *toyātā* L 372; *toy.tā* L 420; **kaken**: *kākā* L 288a, 289*, 322, 325; **keken**: *kēkā* P 176, 176a, 179, Q 94b; *kē.kā* P 53; *kē.kā* Q 72, 84, 87, 90, 91, 94, 171, 172,

175, 177, 178, 179, 188; *kējka* Q 89; *kēkā* L 293, Q 77, 94b, 156, 179; *kēkākā* Q 78; *kēkā* Q 93, 178; *kijākā* P 118a, 187, Q 73, 74, 75, 78, 79, 79a, 80; *kīākā* P 58, 188, Q 2, 2a; *kijākā* P 222; *kiākā* P 119, 120, 177, 184, 188, 192, Q 2, 152; *kijākā* Q 71; **bulken**: *bōlkān* L 314; *bōlkā* L 246, 250, 266, P 176, Q 117a, 121; *bōlākā* K 353; *bōlākān* K 278; *bōlkān* L 210; *bōlkā* L 271, 329, 372, Q 19; *bōlākā* L 291, Q 12, 95; *bōlkā* L 159a; *būlkā* L 212a; *bylkā* L 288a; *byālākā* Q 193; **belken**: *belkān* Q 83; *belkā* L 159a, 163a, 426; *belākān* L 164; *belākā* L 164, 165; **balken**: *balkā* P 50; **brallen**: *bralān* Q 3; *bralā* P 49, 50, 113, 174, 213; *brēlā* Q 171; **meuken**: *mōkā* Q 165; *mō.kā* P 186; *mōākā* P 224; *mōkā* Q 192; *mōkā* Q 156; *mōkā* Q 156; *mēkā* Q 284; **kreunen**: *krenā* Q 2; **kuimen**: *kūjmā* L 319; *kymā* L 369; *kīmā* L 368; *kimā* L 360, 367; **zumpen**: *zōmpā* L 332; *zōmpā* L 372; **galderen**: *galdarān* L 289; *galdarā* L 318b; **schreeuwen**: *sxrivā* P 107a; **jouwen**: *jūwā* L 416.

6.2 LOEIEN VAN DE KOE OM HET KALF

(N 3A, 5b)

[In N 3A, 5b is gevraagd naar “Hoe noemt men het loeien van de koe om het kalf?”. De antwoorden van de respondenten komen in grote mate overeen met die op de vraag naar “het loeien van de koe in het algemeen” (zie lemma 6.1 LOEIEN VAN DE KOE IN HET ALGEMEEN). Woordtypen die niet in dat lemma voorkomen maar wel in dit lemma zijn: **blèren** (Q 20), **zeuren** (L 0426, Q 2), **roepen** (L 289*, Q 77, 156), **hunkeren** (P 48), **grommen** (Q 3), **bomen** (Q 9), **geunzen** (L 159a), **greunzen** (L 163a).]

6.3 LOEIEN VAN DE KOE VAN HONGER

(N 3A, 5d)

[In N 3A, 5d is gevraagd naar “Hoe noemt men het loeien van de koe van honger?”. De antwoorden van de respondenten komen in grote mate overeen met die op de vraag naar “het loeien van de koe in het algemeen” (zie lemma 6.1 LOEIEN VAN DE KOE IN HET ALGEMEEN). Woordtypen die niet in dat lemma voorkomen maar wel in dit lemma zijn: **roepen** (Q 77), **grommen** (P 51), **grommelen** (K 361, Q 2, 71, 93), **lamenteren** (Q 7), **geunzen** (K 361a), **razen** (Q 97), **granken** (Q 192), **nirken** (P 45).]

6.4 LOEIEN VAN DE KOE TEGEN MELKENSTIJD

(N 3A, 5c)

[In N 3A, 5c is gevraagd naar “Hoe noemt men het loeien van de koe tegen melkenstijd?”. De antwoorden van de respondenten komen in grote mate overeen met die op de vraag naar “het loeien van de koe in het algemeen” (zie lemma 6.1 LOEIEN VAN DE KOE IN HET ALGEMEEN). Woordtypen die niet in dat lemma voorkomen maar wel in dit lemma zijn: **blèren** (L 332), **geunzen** (L 159a), **jammeren** (Q 162, 178), **roepen** (L 163a, Q 97), **grommelen** (K 361, Q 93), **hummeren** (L 369).]

6.5 LOEIEN VAN DE KOE VAN PIJN

(N 3A, 5e)

brullen: *brøla* L 159a, 321, 322a, 330, 373, 386, 430, 432, 434, P 51, 176, Q 12, 98, 111*, 193, 204a; *brøla* Q 111, 197, 203a; *bryla* P 218, Q 3a; *brøla* Q 198b, 211; **beuken**: *bøkən* L 371a; *bøkə* K 358, L 312, 377, 422; *bøkə* L 423; *bøkən* L 282, 295, 373; *bøkə* L 266, 268, 269, 271, 318b, 325, 383, 426, Q 111; *bøkə* L 295; *bøkən* P 45; *bøkə* Q 33; *bijkə* L 368b; *būəkə* Q 197, 203a; **blaken**: *blākə* P 48; *blākə* Q 4, 156; *bløkə* Q 180; **blaten**: *blēʔə* K 353; **toeten**: *tūtə* L 318b, 322, Q 72; *tuʔə* K 353; **keken**: *kəkə* Q

78; *kəkə* Q 78; *kəkə* Q 179; *kīākə* Q 2; *kījəkə* P 222; **bulken**: *bølkə* L 270; *bølkə* Q 7; **belken**: *belkə* L 426; *beləkə* L 164, 165; **brallen**: *brala* P 213; **schreeuwen**: *sxrīvə* P 55; *sxrīvə* P 107a; **janken**: *jājkən* L 416; **kermen**: *kermə* Q 198b; *kərəmə* Q 2; **jammeren**: *jēmərə* Q 93; *jēmərə* Q 99*; *jāmərə* Q 3, 97; **ruchelen**: *røxələ* P 48; **steunen**: *stōnə* Q 2; *stōnən* L 286; **kreunen**: *krōnə* L 289, 326, 332, Q 35, 72a, 97; *krōnə* P 49, 51; *krōjnə* P 177; *krōjnə* Q 156; *krījənə* L 420, 424; *kryənə* P 188; *krīənə* L 416; *krinə* P 54; de koe *krōjuntš* L 360; **kuimen**: *kōjmə* Q 198b; *kōjuma* L 372; *kōjma* Q 95; *kōjma* L 372; *kōjmə* Q 187a; *kōjuma* Q 77; *kymə* L 163a, 314, Q 9, 11, 207, 209; *kjymə* L 329, 369; de koe *kyamt* Q 197; **zeuren**: *zjyrə* L 0426; **huilen**: de koe *ōjlt* L 420; **zumpen**: *zømpə* L 269b, 270, 320a; **galderen**: *galðarən* L 288a; *galðərə* L 289*, 318b; **kroezen**: *kruzə* K 361, P 49; **geunzen**: *gønzə* K 278; **meuken**: *møkə* Q 198b; **meken**: *məkə* Q 20; **meuren**: *mørə* Q 71.

6.6 BRULLEN

(N 3A, 6; JG 1a, 1b; monogr.)

[Abnormaal geluid dat vooral wild geworden runderen uitstoten.]

brullen: *brølan* K 278, L 282, 286, 373, P 50, Q 1, 77; *brøla* K 278, 314, 315, 316, 317, 317a, 318, 353, 357, 358, 359, 360, 361, 361a, L 159a, 163a, 164, 165, 211, 214, 214a, 215, 217, 245b, 246a, 265, 266, 268, 269, 269b, 270, 286, 288a, 289, 289*, 290, 295, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318b, 319, 320a, 321, 322a, 325, 326, 329, 330, 331, 332, 353, 354, 355, 356, 360, 369, 370, 371, 371a, 372, 373, 374, 382, 383, 386, 413, 414, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 426, 427, 430, 432, 434, P 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 53, 55, 57, 107a, 113, 115, 117, 118, 118a, 119, 120, 121, 172, 173, 175, 176, 176a, 178, 179, 187, 188, 195, 197, 214, 218, 220, 224, 227, Q 2, 2a, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 20, 33, 35, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 79a, 80, 84, 88, 94b, 95, 95a, 96c, 96d, 97, 111*, 112a, 113a, 117a, 119, 152, 154, 156, 157, 157a, 158, 158a, 159, 164, 165, 169, 174, 175, 177, 178, 188, 193, 198b, 204a, 207; *brøla* L 420, P 48, Q 2, 3, 209; *brøla* L 271, 295, 322, 377, 0426, P 48, Q 2, 9, 18, 94b, 96c, 99*, 111, 187a, 197, 198b, 203a; *brøla* L 314; *bryla* K 353, L 369, 416, P 174, 180, 182, 184, 186, 188, 192, 222, 223, Q 11, 77, 78, 80, 93, 153, 155, 156, 160, 161, 162, 163, 166, 167, 168, 168a, 178, 180, 181, 182, 240, 241, 242; *bryla* P 177; *brelən* L 352; *brelə* L 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 368b, 415, 416, P 52, 54, 56, Q 2a, 3, 72, 81a, 82, 83, 89; *brøla* L 416, 417, Q 2, 5, 72a, 87, 90, 91, 94, 171; **brallen**: *brala* L 321, P 50, 174, 177, 188, 218, 219; **toeten**: *tūtə* Q 2; *tutə* P 58; **keken**: *kəkə* P 176;

kē.kə Q 172; *kīa.kə* P 58; **beuken:** *bōkə* Q 211; **de banden los hebben:** de koe *hēi dā banda lōs* Q 197; **schandaal maken:** *šəndāl māka* Q 9.

6.7 LOEIEN VAN KALVEREN

(N 3A, 8)

[In N 3A, 8 is gevraagd naar “Hoe noemt men het loeien van kalveren?”. De antwoorden van de respondenten op deze vraag komen in grote mate overeen met die op de vraag naar “het loeien van de koe in het algemeen” (zie lemma 6.1 LOEIEN VAN DE KOE IN HET ALGEMEEN). Woordtypen die niet in dat lemma voorkomen maar wel in dit lemma zijn: **zeuren** (L 0426), **blèren** (L 321).]

6.8 MET OPGEHEVEN STAART RONDLOPEN

(N 3A, 9a; JG 1a, 1b; monogr.)

biezen: *bīzən* L 312, 313, 422; *bīzə* K 278, 318, 357, 358, 361, L 268, 269, 270, 271, 289, 295, 314, 321, 323, 325, 326, 329, 330, 377, 382, 386, 413, 420, 0426, P 45, 46, 47, 48, 50, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 107a, 174, 177, 213, 223, Q 2, 2a, 3a, 12, 13, 21, 33, 35, 71, 72a, 77, 78, 83, 87, 93, 95, 96d, 97, 98, 99, 99*, 101, 111, 111*, 112a, 113a, 155, 162, 163, 170, 182, 197, 203a, 204a, 207, 209, 211; *bīsə* Q 95; *bīzə* P 113, 115, 117, 118, 120, 121, 172, 173, 174, 175, 176a, 178, 180, 182, 184, 186, 192, 195, 197, 218, 220, 224, 227, Q 75, 76, 78, 152, 153, 154, 157a, 159, 160, 161, 164, 165; *bīzən* P 58, Q 77, 95, 168a; *bīzə* L 312, 369, 371a, 383, P 49, 55, 118a, 119, 176, 179, 188, 218, 222, Q 2, 2a, 3, 18, 19, 71, 72, 73, 76, 77, 78, 81a, 82, 84, 89, 90, 94, 95a, 117a, 119, 156, 162, 167, 168, 169, 171, 172, 174, 175, 180, 181, 204a, 241, 242; *bīsə* Q 178; *bīzə* Q 158; *bīzə* P 177, 214, Q 158a; *bezən* K 278, 315, 316, L 282, 315, 352, 355, 413, 421, 422, Q 118; *besən* L 286; *bezə* K 314, 317a, 318, 353, 358, 359, 360, 361, 361a, L 268, 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 290, 314, 316, 317, 318a, 318b, 318d, 318e, 319, 320a, 321, 326, 328, 353, 354, 355, 356, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 368b, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 381, 416, 417, 418, 419, 420, 422, 423, 424, 425, 427, 430, 432, 434, P 44, 45, 46, 51, Q 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 14, 88, 95, 96c; *besə* L 317, Q 14, 20; *bezn* Q 1; *beizə* P 167, 187, 188, 219, Q 74, 79, 79a, 80, 156, 157, 166; *bēzə* L 270, 295, 316, 414, Q 94b, 176; *bēzə* L 265; *bēizə* Q 80; *bōzə* K 353; *beizə* Q 94b, 187a, 188, 193, 198b; *beizə* Q 2, 156, 193, 198b; *bezən* L 416; de koe *bist* L 269b; **bisten:** *bestə* L 266; *bēstə* L 331; **rondbiezen:** *rəndjībēzən* L 373; **de bies opsteken:** de koeien *stēkə dā bis ɔp* L 164, 165; **biezemen:** *bīzəmə* P 176; **birzen:** *berzə* L 372; **bitsen:** *bitsə* L 159a;

betsə L 163a, 211; **rennen:** *renə* L 332, 386; **hollen:** *hələn* L 282, 286; **jagen:** *jāgə* L 332; **zabben:** *zabə* Q 91, 177, 178, 179; **zapsen:** *zapsə* Q 240.

6.9 BRONSTIG OP ANDERE KOEIEN SPRINGEN

(N 3A, 9b)

rijden: *reijə* L 289*; *rēijə* K 316a; *rijə* L 295, 318b, 332, 0426, Q 198b; *rījə* L 430, Q 18b; *rīajə* L 430; *rīa* L 268, 290, 427, Q 211; **springen:** *sprejən* L 286; *sprejə* L 360, P 51, Q 72a, 80, 178, 197, 198b, 203a; *šprejə* L 386; **bespringen:** *bəšprejə* L 432; **opspringen:** *ɔpsprejə* Q 4, 187a; **willig springen:** *welax sprejə* P 176; **reddelen:** *redələ* P 50, 177, 188, Q 76; *ređələ* P 54, 174, Q 2, 72, 77, 78, 156; **remmelen:** *remələ* L 322a, 355; *rēmələ* K 358, L 320a, 321, 369, P 44, Q 7, 9; *rēmələ* L 314; *rēijmələ* P 51; **riggelen:** *regələ* L 325, 374; **riffelen:** *refələ* P 50; *rēfələ* P 48; **repen:** *rēpə* Q 12; *rēpə* L 268, 326, Q 12; *reijpə* L 295; **rijpen:** *rīpə* L 268; **reupen:** *rōpə* L 159a, 164, 165, 211; *rōijpə* Q 95; **reupelen:** *rōpələ* L 163a; **roetsen:** *rutšə* L 386; **schurgen:** *sxōrgə* L 382; *šōrgə* L 332; **opeenrazen:** *ɔbērōzə* Q 179; **ripsakken:** *repšakə* Q 2; **jeuken:** *jēkə* L 331; **ranselen:** *rānšələ* Q 99*; **biezen:** *bīzə* L 290; **dekken:** *dekən* L 373; **spelig overeen-schavelen:** *špēlex ɔvərəjēnšrāvələ* Q 97; **willig (zijn):** *welax zejən* Q 4; *welax zən* P 46; *welax zen* Q 158; *welax sən* P 222; *welax sīn* Q 96d; *weljex zən* L 372; *welaz zi* Q 93; *welax* L 360, P 48; *welax* Q 156; **willig worden:** *welax wērə* L 416; **willig lopen:** *welax lijən* L 312; **redig (zijn):** *rēx sīə* Q 209; *rex* Q 207; **lopig zijn:** *luəpex sen* K 317; *lyəpex sīn* L 282; **tochtig (zijn):** *tōxtex zīn* L 383; *tōxtax sīn* L 424; *tuxtex zēən* L 420; *tōxtex* L 269, 269b; *tōxtex* L 322; **tochtig doen:** *tōxtex dōn* L 420; **spelig zijn:** *špēlex zen* Q 33; *špēlex zīə* Q 111*; **springig zijn:** de koe is *sprejex* L 322.

6.10 DE GROND OMWOELEN

(N 3A, 9c)

[Met de hoorns de grond omwoelen, gezegd van de koe.]

moren: *mōrən* L 211, 282, 286, P 45; *mōrə* K 358, L 270, 312, 371, 372, 373, 377, Q 9; *mōarə* K 278, L 0426; *morə* K 353, Q 12; *mōrən* L 373; *mōrə* L 329, 331, 332, 371a, 420, 423, 424, 426, 427, 430, 434, P 218, Q 11, 94b, 179, 198b; *mōarə* L 360; *mōrə* L 360, Q 96c, 197, 198b, 204a; *mōarə* Q 2; *mōurə* Q 7; *mōrə* Q 20; *mōrə* K 317; *mōrə* L 269; *mūarə* P 177; *mūrə* L 314; *mārə* L 317; *māarə* L 420; **ommoren:** *ɔmōrə* L 362; **boren:** *bōrən* L 413; *bōrə* L 159a, 268, 288a, 289*, 290, 312, 318b, 355, 369; *bōarə* L 326; *bōrə* L 163a, 295, 322, 322a, 325, 330,

374, 382, 383; *bora* Q 9; *bōra* L 386; **woelen:** *wula* L 270; *wuila* P 54; *wūla* Q 162; *wyla* L 321; *wōlan* L 373, Q 204a; *wōla* Q 111*; *wōila* L 430; *wōula* Q 156; *wōala* Q 80; *wōlan* L 416; **wroelen:** *vryla* Q 77, 78, 156; *vrōlan* P 58; *vrōla* K 361, Q 158; *vrōila* P 51; *vrōula* P 51; *vrila* Q 2, 93; *wrila* Q 72; *vrila* P 55; **wroeten:** *vrūata* Q 72a; *vrijta* L 265; *vrōta* L 269b; **wroetelen:** *vrytala* P 48; *vrytala* P 213; *vrōtala* L 322, Q 14; *vrōtala* P 46; **omwroetelen:** *ōmvrōtala* Q 211; **stoten:** *stūtan* L 422; **mollen:** *mōla* Q 113a, 198b; *mōla* Q 193; **moerken:** *muraka* K 358; **broeien:** *bruiā* L 382; **beuken:** *būka* L 368b; **brakken:** *brakā* K 361a; **brullen:** *brōla* Q 3a; **de grond omwoelen:** *dā grōnt ōmwōla* Q 96d; **in de grond boren:** *en dā grōnk būra* Q 4; **in gen aarde stoten:** *en gān ērt stūata* Q 197, 203a; **de kop in gen aarde steken:** *dār kōp egān eijāt štējākā* Q 209; **de kop in gen aarde zetten:** *dā kōp en gān ērt zeta* Q 33; **met de kop in de aarde staan:** *metā kōp ēnt jat stōn* Q 78.

6.11 WISSELEN VAN TANDEN

(N 3A, 108b; N 3A, 16; N 3A, 22)

wisselen: *wesālan* L 286, 314, 316, 422, P 48; *wesala* K 278, 353, L 164, 165, 265, 269b, 295, 312, 314, 316, 318b, 320a, 322, 325, 355, 360, 368b, 369, 373, 374, 424, P 44, 49, 50, 51, 55, 58, 107a, 176, 177, 213, 218, 222, Q 2, 3, 4, 33, 72, 72a, 76, 77, 78, 80, 93, 96d, 97, 117a, 156, 158, 162, 178, 180; *wēsala* L 290, 317; *wisala* Q 3a, 198b; *wisala* Q 156, 176a; *wōsala* P 50, 174; de koe *wesalt* L 322a; **breken:** *brēka* K 358, L 163a, 269b, 290, 318b, 325, 427, 430, P 45, 46, Q 3a, 7, 9, 11, 14, 96c, 97, 99*, 112a, 187a, 198b; *brēka* L 268, 326, P 54, Q 35, 119, 204a; *brēxa* Q 211; *brējxa* Q 211; *brēka* K 357, L 159a, 164, 165, 266, 268, 269, 269b, 270, 271, 289, 289*, 295, 318b, 325, 329, 330, 331, 332, 360, 373, 377, 382, 383, 386, 422, 0426, 434, P 48, Q 9, 12, 18, 20, 33, 95, 111, 111*, 113a, 197, 198b, 203a; *brējka* Q 197, 204a; *brējkan* K 361; *brējākā* Q 209; *brējka* K 361; *brēka* L 372; *brēkan* L 282; *brēka* L 312, 371, P 176, Q 193, 204a; *brēka* L 321, 422, Q 4; *brējka* L 159a; *briak* L 372, 420; *brijka* P 51; *briakā* Q 2, 71, 72a, 207; *briēka* K 361a; *brīakā* L 371a, 420; *brajka* Q 98; de koe is *gabrōka* L 322; **tanden krijgen:** *tan kregā* P 188; **uitvallen:** *ōytvalā* Q 3.

6.12 UITWERPSELEN VAN KOEIEN

(kaart 22)

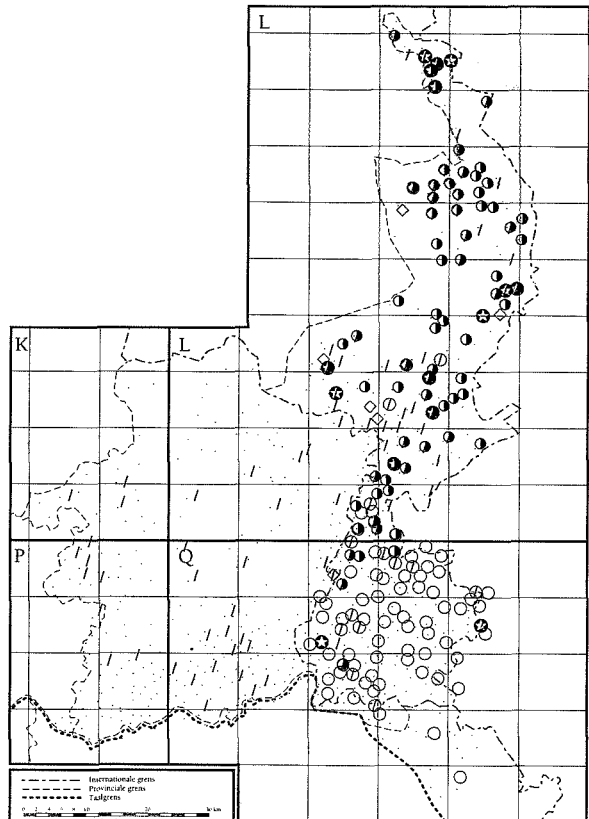
(N M, 8a; A 9, 24a; JG 1a, 1b; N 11A, 40a; monogr.; add. uit N 5A (I))

koestront: *kustront* L 209, 210, 211, 214a, 268, 269, 271, 289, 289b, 362, 420, Q 76, 77; *kuštront* L 376; *kustro.nt* L 248, 361, 362, Q 77, 155, 157a, 163, 168a, 177, 240; *kustront* Q 72,

180; *kustrōnt* L 159a, 163, 163a, 192, 192a, 209, 215a, 246, 246b, 269, 269a, 288b, 289; *kustrō.nt* L 115, 192b, Q 79a; *kustronjtj* L 292, 292a, 293, 294, 318b, 322, 322a, 326, 328, 373, 377, 378, 381b, 382, 385; *kūstronjtj* L 375; *kuštronjtj* L 325, 330, 381a; *kustrōnjtj* L 318b, 321, 328, 374; *kuštrōnjtj* L 327; *kustrunjtj* L 381b; *kustronk* L 266; *kustro.ŋt* L 266; *kustrojnjtj* L 319; *kōstront* L 318, Q 14, 15, 18, 105; *kōštront* Q 21, 33, 99, 103; *kōštronjtj* L 426, 429; *kōštrōnt* Q 102, 193, 195, 247; *kostrō.nt* Q 1, 2a; *kōštront* Q 9; *kōstront* Q 11; *kujstront* K 353, 358, P 44, 45, 46; *kujstro.nt* L 364; *kojstront* P 49; *kojstront* L 289, 413; *kojstroənt* P 177; *kojstront* Q 3; *kojstro.nt* Q 160; *kojstronjtj* L 288a; *kojštronjtj* L 430, 433; *kojstrons* Q 117a; *kajstront* Q 156; *kojštrunjtj* L 432a; *kjstrunt* L 416; *kujstrunt* K 318; *kōštront* Q 32a; *kāstront* P 176; *kāstront* P 50; *kējstront* P 107a; **koeienstront:** *kojastront* L 372a; **strontheoop:** *stro.nthuop* L 248; **stront:** *stront* L 289a, P 51; *strōnt* L 214; *strōnkt* L 267; **strontplak:** *strontplak* Q 158; **koeflak:** *kojvlaq* L 290; **flak:** *flak* L 295; **koeflat:** *kuflat* L 209, 294, 381, Q 36; *kuvlat* Q 201; *kuflāt* L 322; *kujflat* Q 112a; *kōflat* L 426, 427, 428, 429, 429a, Q 14, 16, 17, 19, 31, 32, 32a, 39, 94b, 96b, 97, 98, 99, 99*, 100, 101, 102, 103, 0112, 191, 192, 194, 195, 197, 197a, 203, 204a, 208, 253; *kōvlat* Q 30, 198b; *koflat* Q 187a; *kōfla.t* Q 200, 247, 247a; *kujflat* Q 30, 32a, 33, 35, 36, 38, 39, 109, 111, 111*, 113, 116, 117, 117a, 118, 119, 121, 121c, 202, 211, 222; *kojflat* Q 27, 121; *kōjflat* Q 34, 35, 113, 201; *kajwflat* Q 117b; *kōflat* Q 193; *kōjflat* Q 94b, 95, 96a; *kōflat* Q 32a; *koflat* Q 284; **koeienflat:** *kōaflat* Q 196, 196a; **flat:** *flat* L 326, 426, Q 20, 21, 22, 28, 35, 36, 39, 95, 96c, 98, 101, 101a, 111, 112a, 187a, 192, 193a, 196, 197, 197a, 198, 201, 203, 204a, 284; *fla.t* Q 253, 284; *vlat* Q 112b; *flatər* (mv.) Q 187a, 193, 198b; *flatar* (mv.) Q 21; **mešflat:** *mešflat* L 292; **koeflater:** *kuflātər* L 192a, 248, 269b, 270, 271, 298, 322, 322a, 324, 325, 329, 330, 332, 373, 377, 381, 381b, 386, 431; *kuflōtar* L 164, 432; *kujflōtar* L 164, 165; *kōflātər* L 0426, 429a, Q 15, 15b, 18; *kōflātər* L 429; *kōwflātər* L 290, 291; *kojflātər* L 290a, 291, 430, Q 20; **koeienflater:** *kujāflātər* L 244c, 250, 0250, 265b, 266; *kuwflātər* L 289; *kūāflātər* L 270; **mešflater:** *mešflātər* L 292; *mēšflātər* L 266; **flater:** *flātər* L 115, 163, 192b, 209, 210, 211, 212a, 213, 214, 214a, 215, 216, 216a, 217, 244a, 245a, 245b, 246, 246a, 265, 269a, 270, 288, 288a, 289, 320a, 329, 330, 331, 331b, 332, 381b, 382, 385, 386, 426, Q 20, 22, 193; **koevlaai:** *kuvlāj* L 269, 296, 320; *kuflāj* L 321a; *kōvlāj* Q 11; **koeienvlaai:** *kuwāflāj* L 209, 210, 211, 212, 216, 216a, 244a, 245a; **vlaai:** *flāj* L 244d; *vlājən* (mv.) L 289a; **mešvlaai:** *mešvlāj* L 292; **koeflats:** *kuflats* L 269, 295, 318b, 322, 330, 381; *kōjflats* Q 95; *kojflats* Q 121; **koeien-**

Kaart 22. UITWERPSELEN VAN
DE KOEIEN

- / (-)stront
- (-)flat
- (-) flater
- ◇ (-)vlaai
- ⊗ (-)flats

flats: *kujəflats* L 271; **flats:** *flats* L 163, 163a, 163b, 164, 165, 289, 318b, 322; **koeienfledder:** *kujəflədər* L 269; **koefledder:** *kufledər* L 270; **fledder:** *fledər* L 271; **koemest:** *kōjmes* Q 95; **koedrek:** *kudrek* L 320, Q 105; *kōjdrek* Q 95; **koeschitten (mv.):** *kusxetən* L 313; **schitten (mv.):** *sxətə* L 312; **koemast:** *kumats* L 270; **vlaaster:** *vləstər* L 374; **pratel:** *prətəl* L 374; **koezegel:** *kuzəgəl* L 293; **knospelen (mv.):** *knospələ* Q 253; **koerozen (mv.):** *kōjrūzə* Q 95; **struif:** *struf* P 48; **schuiten (mv.):** *špət* Q 80.

6.13 HERKAUWEN (kaart 23)

(JG 1a, 1b, 1c, 2c; A 4, 13; L 14, 26; L 14, 88; L 20, 13; S 13; monogr.)

[Het eerst niet of nauwelijks gekauwde, in de voormaag gedeeltelijk verteerde voedsel opnieuw verwerken.]

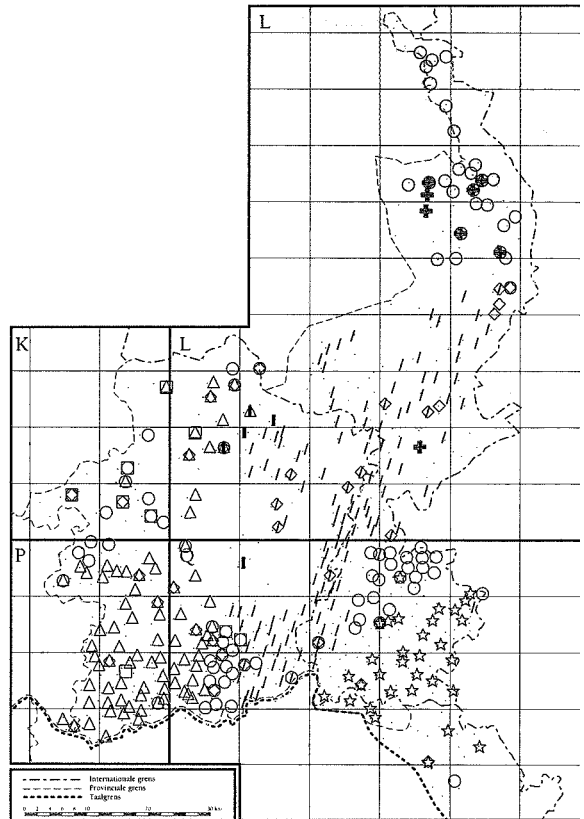
Zie afbeelding 7.]

nirken: *nerkən* K 316, 318, L 192, 214a, 246, P 197, Q 19, 21, 30, 39, 76, 77, 98, 154; *nerkə* L 209, 215a, 248, 249, 268, 286, Q 16, 21, 22, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 32a, 33, 34, 35, 38, 81, 98, 109, 117b, 162; *ne.rkə* Q 154; *nerəkən* K 317a,

357, Q 75, 157a; *nerəkən* K 360, L 271, 282, 286, 313; *nerəkə* L 249, 250, 265b, 266, P 44, 45, 46, Q 101; *nerəkə* P 51; *nerəʔə* K 353; *nerjəkə* Q 284; *nērəkə* L 216a, 246; *nērəkən* P 46; *nērəkən* K 361; *nērəkə* K 361, P 51; *nīrkən* L 165, 213, 216, 248; *nīrkə* L 163, 163a, 163b, 164, 165, 191, 209, 210, 214, 214a, 215, 217, 245b, 246a, Q 158a, 161, 168; *nī.rkə* Q 155, 169; *nīrəkən* Q 1; *nīrəkə* L 215, 216, Q 77, 155a, 158; *nī.rəkə* Q 157a; *nīrəkən* K 359; *nīrəkə* K 357; *nī.rəkə* Q 162, 240; *nījəʔəkən* P 47; *nīrkə* L 164, 191, 213, 248, Q 167; *nīrəkə* L 246; *nīrəkən* K 359, L 217, 355, Q 1; *nīrəkən* Q 1; *nīrəkə* L 209, 213, 215, 215a, 246a, Q 1, 242; *nī.rəkə* Q 167, 241; *nīrəkən* L 286; *nerkə* Q 100, 103a; *nerəkə* Q 97, 103; *nerəkə* L 268, Q 32a, 95; *nerəkə* Q 167, 179; **nirkelen:** *nerkələ* Q 103; **nilkeren:** *nelkərə* Q 5; *nēlkərə* Q 5; **irken:** *irkən* L 316, 352, P 50, 54, 58, 118, 119, 183, 218; *erəkə* P 50, 179, 183, 186, 211, Q 78, 166; *erəkən* Q 75; *erəkə* L 353, P 53, 55, 57, 118a, 186, 197, 212, Q 1, 2, 2a, 74, 78, 80, 156, 160; *erəʔən* K 278; *erəkən* L 312, 313, 314, 315, 352, 354, 355, 413, P 121, 223; *erəkə* K 318, P 47, 48, 49, 50, 52, 58, 113, 115, 117, 118, 119, 120, 121, 172, 173, 175, 176,

Kaart 23. HERKAUWEN

- / neringen
- nirken
- △ irken
- ◇ herkauwen
- ☆ nirgelen
- hirken
- ⊕ (de) nirk knauwen
- I eringen

Afb. 7. Herkauwende koeien

176a, 177a, 179, 182, 186, 187, 197, 218, 219, 220, Q 2a, 73, 74; *ērekā* L 414, P 56; *irākā* Q 79, 79a, 153, 159; *irekā* P 174, 177, 180, 184, 188, 192, 195, 214, 224, 227, Q 78, 152, 156, 157, 160, 164, 164a, 165, 166; *īrkān* P 119; *īrkān* L 355, 413, P 121; *īrākā* P 188, 192; *īrekān* L 315; *īrekā* P 52, Q 1; *erkān* L 312; *erākān* L 313; *erākā* P 48; *ejrākān* L 355; *erka* P 47, 188; *erākā* P 48, 49, 58, 196; *erēka* Q 166; *ērākā* Q 2; *ørākā* P 174; *ørēka* P 57, Q 71; *øjrekān* Q 71; **hirken:** *herkā* K 358; *he.rka* Q 77; *herekān* L 353; *hereka* K 316, 358, 360, P 178; *hērākān* L 353; *hērkan* L 353; *hērākā* K 353; *hērākā* K 278; *hiregān* Q 76; **neringen:** *nēreṅān* L 269, 288, 288a, 289, 289a, 291, 292, 297, 298, 299, 317, 324, 330, 355, 356, 360, 362, 366, 368, 370, 371, 381, 385, 415, 416, 418, 419, 420, 422, 424, 425, 426, 427, 428, 429a, 431, 432, Q 7, 8, 11, 14, 15, 88, 91; *nēreṅā* L 269, 288, 288b, 289, 292, 293, 295, 298, 299, 300, 317, 318, 318b, 319, 320, 321, 322, 323, 325, 326, 327, 328, 330, 331, 332, 333, 358, 359, 360, 360a, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 377, 378, 381, 381b, 382, 415, 416, 417, 418, 420, 421, 423, 424, 425, 427, 428, 431, 434a, Q 6, 7, 9, 10, 11, 12, 15, 18, 72, 87, 88, 91, 96a, 96c, 99, 175, 187; *nēareṅā* L 422, Q 13; *nēreṅkā* Q 21; *nēreṅxān* L 418; *nērexān* L 415; *nējreṅā* Q 119; *nēraṅā* L 319, Q 10, 12; *nereṅān* Q 83, 168; *nerēṅā* L 267, 290, 291, 381b, 432a, Q 96, 99, 102, 171, 188; *nerāṅā* Q 94, 179; *nerāgā* Q 172; *nēreṅā* L 372, 419, 420; *nereṅān* Q 102, 172; *nerēṅā* Q 96a, 99, 102, 105; *nerēgā* Q 96a; *nerāgā* Q 95, 104a; *nējreṅā* L 429, 430, 434, Q 102; *nējareṅā* L 430; *nēreṅān* L 364, Q 72; *nēreṅā* L 417, Q 7, 20; *nereṅā* Q 12, 188; *nireṅān* L 292, Q 11, 86, 90; *nireṅā* Q 3, 83, 89, 93, 168a, 174, 177, 178, 180, 182, 183; *nī.reṅā* Q 181; *nīrēṅā* Q 163, 173; *nīāreṅā* L 326, Q 81a, 82, 83, 84, 90, 170; *nīreṅān* Q 83; *nireṅā* Q 173; *nireṅān* Q 180; *nireṅān* Q 180; *najreṅān* Q 8; de koe heeft *gānereṅt* Q 96; **neringelen:** *nerēṅāla* Q 88; **erigen:** *ēreṅā* L 356; *ereṅān* L 316; *ejreṅā* L 317; *īreṅā* Q 3; *īreṅān* L 355; **nirgelen:** *nergālan* Q 201; *nergāla* Q 32, 101, 110, 111, 112b, 113, 113a, 116, 117, 117a, 118, 192, 195, 196, 198, 200, 201, 202, 203, 203a, 204a, 206, 207, 208, 247, 247a, 278; *nerāgāla* Q 202, 203; *nerāgāln* Q 204a; *nerjāla* Q 118a, 211, 222, 255; *nērgāla* Q 196, 278; *nergāla* Q 196, 200, 278; *nerjāla* Q 262; **irgelen:** *ergāla* Q 101; **(de) nirk knauwen:** *dā nerik knauwān* L 246; *nerāk knawān* L 246; *nerāk knawā* L 249; *nērā knuwā* L 382; *dā nirk knauwān* L 217; *nirk knauwā* L 210; *nirk knāuwā* L 211; *nirāk knawā* L 215; *nirāk knawān* L 244a; **nering knauwen:** *nēreṅ knuwā* L 385; *nēreṅ knuwā* L 381; *nēreṅ knujā* L 386; *nējreṅ knūā* L 379, 380; **nering kauwen:** *nēreṅ kauwā* L 268; **herkauwen:** *herkauwān* L 269, 296, 326, 330, 352, 416, 417, P 119, Q 20,

74, 101; *herkauwā* L 210, 270, 271, 329, 367, Q 196; *herkāuwān* L 419; *herkāwān* L 314, 416; *herkawā* L 416, Q 95; *herkāāvān* K 353; *herkquwā* Q 278; *harkquwā* Q 168; *herkōwā* P 55, 212; *herkāwā* Q 95; *harkāwān* L 313; *harkāwā* Q 95; *harkān* L 355; *harkōwā* K 358, Q 154; *harkquā* L 286; *harkq* Q 80; *erkauwā* P 176; *erkāwā* L 372; *erkōwā* P 176; *erkān* P 176; *erkōā* Q 2; *arkāwān* Q 11; *erkā* Q 167; **herknauwen:** *herknāwān* K 315; *harknūā* L 381; **neerkauwen:** *nirkauwā* L 210; **neerknauwen:** *nirknauwā* L 211; **weer kauwen:** *wēr kujā* Q 284; **weder kauwen:** *widarkauwān* Q 253; **opnieuw kauwen:** *opnij kāwān* L 385; *opnijī kauwā* L 374; **hermalen:** *hermōlan* Q 83; **na-eten:** *nqētā* L 271; **kauwen:** *kauwā* Q 158; *kōwā* Q 172; *kōjā* Q 253; *kuyā* Q 121; *kēawā* Q 117b; **knauwen:** *knāwān* K 315; *knāwān* K 315; *knāvā* K 314; *knuijān* L 387; **knabbelen:** *knabalan* Q 79; **knagen:** *knāgā* P 57; **malen:** *mālā* Q 158; **vreten:** *vrētā* L 244c; **sabbelen:** *zabāla* Q 101; **repselen:** *repsāla* P 171.

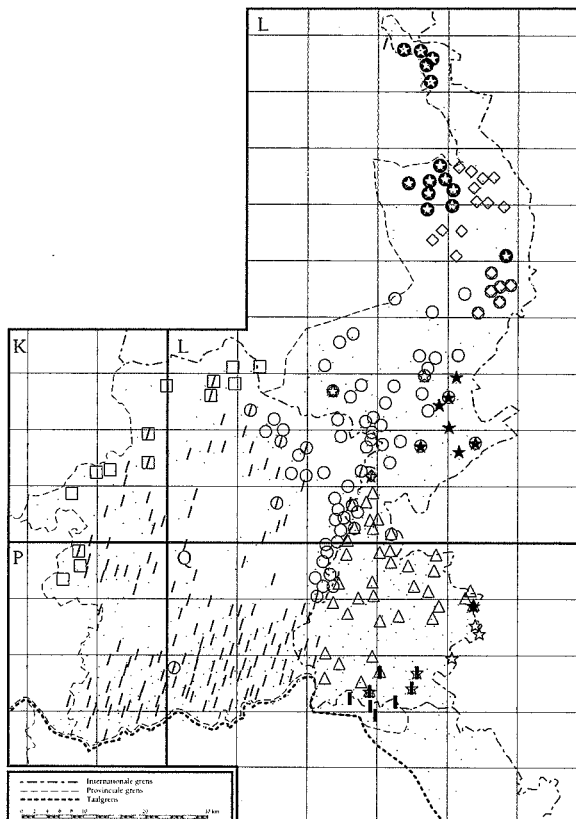
6.14 HIJGEN

(JG 1a, 1b)

kuimen: *kōmān* L 421; *kōmā* P 177, 195; *kō.mā* P 186; *kōymā* L 372, 420, P 119, Q 96c, 158a; *kōmā* P 44, 45, 46, 48, 49, 50, 58, 113, 115, 117, 118, 118a, 121, 172, 173, 174, 175, 176, 176a, 178, 179, 180, 182, 184, 187, 192, 218, 219, 227, Q 78, 155, 168a; *kōymā* P 120, 188, Q 74, 77, 79, 79a, 152, 157, 159; *kōmā* L 314; *kōymān* K 359, L 352, 354, Q 1; *kōymā* K 358, 360, 361, L 315, 353, 413, P 51, 56, 197, 223, 224, Q 71, 73, 75, 76, 88, 153, 154, 156, 157a, 160, 161, 164, 165, 166, 167, 172, 174, 175, 178, 179, 188, 240, 241; *kūymān* Q 8; *kūymā* L 423, Q 7, 9, 10, 11, 12; *kū.mā* L 370, 419; *kymān* L 312; *ky.mān* L 424; *kymā* L 313, 316, 317, 319, 369; *ky.mā* L 422, Q 13; *kēmā* P 53, Q 2, 71; *kē.mā* Q 2a, 72; *keijmān* L 355; *keijmā* L 414, P 52, 55, 57, Q 2a, 3, 5, 81a, 82, 87, 90, 91, 94; *keijmā* Q 84; *kīmā* L 368; *kīmā* L 356, 358, 359, 360, 361, 362, 365, 366, 367, 415, 416, 417, 418; *kīmā* L 363; *kajmā* Q 80, 83, 89, 162, 163, 168, 170, 177, 181, 182, 242; *kōjīmā* Q 169; **jagen:** *jāgā* K 353, Q 6; *jā.gā* K 357, L 364, 371; *jōgā* K 314, 318, P 184; *jēgā* P 167, 214; **kroezen:** *krūzā* K 360; *krūzā* K 316; *kruzā* P 47; **steunen:** *stōnān* L 282, 286; *stōnā* K 315, 353; **hijgen:** *heijgān* K 278; **kreunen:** *krōynā* P 197; **hoesten:** *hustā* K 317a.

Kaart 24. TOCHTIG

- / willig
- tochtig
- △ spelig
- ◇ rinds
- ☆ stierig
- lopig
- ⊗ varrig
- ↓ redig
- ★ springig

7. VOORTPLANTING

7.1. Geslachtsdrift

7.1.1 TOCHTIG (kaart 24)

(N 3A, 29; N C, 4a; JG 1a, 1b; Gwn V, 3; monogr.; add. uit N 3A, 21; N 3A, 9b)

[Geslachtsdrift vertonend, gezegd van de koe.]

tochtig: *tøxtax* Q 96c; *tøxtex* L 382, 386, Q 9, 11, 156; *tøxtex* L 265, 267, 271, 293, 294, 295, 300, 316, 317, 318b, 321a, 322, 330, 332, 362, 371, 372, 381, 382, 420, 422, 423, 425, 427, Q 20; *tøxtax* L 209, 210, 211, 212a, 216, 216a, 244a, 245a, 360, 369, Q 12; *tøixtex* L 288; *tøxtex* L 326, 420, 422, Q 7, 9; *tøxtax* L 424; *tøxtex* L 265, 269, 269a, 269b, 270, 271, 288, 289, 289*, 290, 294, 295, 318b, 319, 320a, 320c, 321, 322, 322a, 324, 325, 326, 369, 370, 371, 371a, 374, 377, 378, 382, 416, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 429a, Q 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13; *tøxtax* L 270, 371; *tøxtex* L 318b, 422; *tøixtex* L 288a; *tøxtex* L 358, 359, 360, 361, 362, 367, 368, 377; *textex* L 416; *textax* L 368b; *tex*

tex L 362; *textax* L 368b; **willig:** *welix* K 316, 318, 357, 358, 359, 360, 361, L 312, 314, 316, 352, 354, 355, 356, 360, 361, 363, 364, 365, 366, 372, 373, 414, 415, 416, 417, 418, P 45, 46, 49, 50, 50, 51, 52, 53, 56, 57, 171, 177, 179, 197, 214, 223, 224, Q 1, 2, 2a, 3, 5, 71, 72, 73, 78, 81a, 82, 94b, 153, 158, 159, 162; *welax* K 317, 317a, 358, L 312, P 44, 46, 49, 50, 54, 55, 58, 107a, 175, 176, 176a, 177, 177a, 178, 180, 182, 183, 187, 188, 213, 218, 219, 220, 222, 227, Q 2, 3, 3a, 71, 72a, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 83, 87, 88, 91, 93, 96c, 96d, 154, 156, 157, 162, 170, 172, 174, 176a, 178, 179, 180, 188; *weljex* L 372, 373; *welix* Q 165; *welix* Q 89; *welax* Q 1, 90, 94, 171, 175; *welix* Q 94b, 95; *wilax* P 184, Q 152, 157a, 162, 163, 164, 167, 168a, 169, 177, 242; *wilax* P 192, 195, Q 155, 158a, 166, 240, 241; *wilix* P 186, Q 160, 161, 168, 181, 182; *wølex* K 361, 361a, L 315, 413, P 51; *wøtax* P 50, 51, 174, Q 72; **spelig:** *spēlex* L 429, 429a, Q 14, 15, 18, 21, 35, 96, 101, 113a, 117, 197; *spēlex* L 426, 0426, 430, Q 18, 19*, 21, 22, 30, 32a, 33, 35, 39, 97, 98, 99*, 101, 111, 111*, 112a, 113a, 192, 197, 203a; *špēalex* Q 196; *spēlex* L 425; *špēlex* L 434; *špēlex* L

434, Q 20; *špīlex* Q 113, 113a, 117a; *špīalex* Q 119; *spōlex* Q 198b; *špōlex* Q 187a, 193, 198b; **speletig:** *spīalalex* Q 119; **redig:** *rējex* Q 197; *rēax* Q 200; *rēx* Q 197, 203a, 204a, 247, 247a; *rex* Q 207, 209; **springig:** *špreñex* Q 119; *spreñex* L 382, 386; *špreñex* L 329, 331, 332, 383, 386, 387; *špreñex* L 329; **rinds:** *rents* L 215a; *rens* L 209, 210, 211, 212a, 214, 214a, 215, 216, 216a, 217, 244a, 245a, 245b, 246a, 247, 295, 318b; *rensj* L 373; *reñs* L 244c, 245, 246, 266, 268, 269, 269a, 269b, 270, 271; **stierig:** *stīrex* L 268, 318b, 322, 373, Q 95a, 204a; *štīrex* L 332, 386, Q 95a, 119, 121c, 211; *štīarex* Q 119; *stērex* Q 121, 207; *štērex* Q 95, 97, 197, 204a, 211; **stiers:** *stīrs* L 374; **varrig:** *varex* L 159a, 163, 163a, 164, 165, 209, 210, 211, 212a, 216, 216a, 244a, 245a, 268; **lopig:** *lōpax* L 286; *lyapax* K 314, 315, 317a, 353, L 282, P 44, 47, 48; *lyapex* K 353, L 282, 286, 312, 313, 314; *luapax* K 317; *lōjapex* K 278; *lōapax* K 278; *lōpex* L 314; **lopentig:** *lypantex* Q 1; **loops:** *lōpš* Q 113; **bronestig:** *brōnstex* Q 156; **breustig:** *brōstex* Q 121c; *brōstax* L 269, 269a, 269b; *brōustax* Q 156; *brōstax* Q 2; **brul:** *brōl* L 381; **wild:** *wōljtj* L 422; **lustig:** *lōstex* L 265; *lōstex* L 265; **gek:** *gek* L 374; **rijp:** *rēp* Q 2; *rīp* L 270; **dekrīp:** *dekrīp* L 322; **vrolījk:** *vreūlek* L 432; *freūlek* L 432.

7.1.2 WILD

(N 3A, 17)

[Geslachtsdrift vertonend, gezegd van de stier.]

wild: *welt* L 266, 269b, 271, 295, 312, 360, 422, 423, P 46, 213, Q 77, 94b, 111, 178, 204a, 209; *wēlt* P 55; *weltj* L 318b, 322, 331, 371, 383; *wejt* L 422; *welš* L 317; *wēlt* L 316, Q 197, 203a; *wōlt* P 50; **driftig:** *drefteax* L 312, 321, 382, 420, P 177, 218, Q 9, 180; *drefteax* L 424, P 176, 222, Q 72a; *drefteax* L 355; **woest:** *wust* K 358, 361a, Q 3a; **brul:** *brōl* L 372, Q 4, 12, 71; *brōl* Q 11; *bryl* Q 204a; **heet:** *hejt* Q 162; *hiat* P 44, 50; **onrustig:** *ōnrastax* Q 77; **oproerig:** *oprōjarex* L 430; **redig:** *rējex* Q 2; *rōjex* L 371a, Q 35, 111, 193; *rōx* Q 80; **onredig:** *ōnrōjex* L 427, Q 111, 198b; **willig:** *wellex* L 416; *weljex* L 373; *wōlex* P 51, 174; *wōlax* Q 72; **gewillig:** *gawelex* P 49; **rijp:** *rīp* K 357, L 270, Q 197; **dekrīp:** *dekrīp* L 163a, 268, 322a, Q 20; *dekrīap* L 269; *dekrejēp* L 372; *dekrīp* L 290; **springerig:** *špreñarex* L 270; **springs:** *sprēñs* Q 7; **spelīg:** *spēlex* Q 14; **lopig:** *lyapex* P 48; **gek:** *gek* L 266; **wijzer:** *wīsdar* L 320a; **scherp:** *šerp* Q 211; **grillīg:** *grelex* L 382; **ondeugentīg:** *ōndōgāntex* Q 95a; **reppetīg:** *repatex* L 420; **bronestig:** *brōnstax* P 107a; **breustig:** *brestax* Q 93.

7.2. Dekking

7.2.1 LEIDEN

(N 3A, 30a; JG 1a, 1b; monogr.)

[De koe laten paren.]

leiden: *lejā* L 164, 165, 266, 269, 269b, 271, 282, 286, 288a, 290, 312, 314, 316, 317, 318b, 319, 320a, 329, 330, 356, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371a, 372, 373, 374, 377, 382, 386, 415, 416, 417, 418, 419, 421, 422, 423, 424, P 118, 118a, 119, 120, 121, 175, 176, 176a, 177, 177a, 184, 186, 187, 188, 192, 218, 220, 223, Q 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 73, 74, 78, 79a, 87, 88, 96c, 152, 156, 157, 157a, 159, 163, 164, 165, 166, 167; *lejān* L 313, 315; *lējā* P 50; *lēan* K 359; *lēa* K 360, L 413, P 46; *lēn* K 357, L 352; *lē.n* L 354; *lē* P 48; *lejā* L 265, 332, 360, 362, 371, 372, 416, 420, 427, Q 78, 91, 160, 174, 178; *lejān* K 278; *lējān* K 358, L 286, 312; *lējā* L 316, 368b, 416, 420, Q 5, 12, 96c; *lēn* K 357, 358, L 355, P 44, 45; *lēā* P 46, 47; *lē* P 48; *lējā* K 361, L 268, 318b, 424, P 55, 177, 180, Q 2, 156, 158; *lējān* P 58; *lējīn* Q 76; *lēan* L 413, 414, P 56, Q 1, 76; *lēā* K 361, P 49, 50, 52, 53, 55, 57, 58, 113, 115, 117, 178, 214, 219, Q 2, 2a, 71, 72, 77, 79, 80, 81a, 82, 83, 84, 155, 158a, 162, 169, 170, 181, 182, 241, 242; *lē.ā* Q 3; *lēn* L 353, P 51, Q 77; *lē* Q 75, 154, 161; *lē* Q 168a; *lejā* P 54, 107a, 188, Q 18, 153, 168, 240; *lājā* K 316, 318; *lān* K 314, 315, 353; *lājā* K 317a; **laten dekken:** *lōtā deka* L 289*, 295, 374, 383, 432, 434, Q 18, 20, 96d, 97, 99*, 193, 197, 203a; *lōtā deka* L 355; *lōtā deka* L 360; *lōtā deka* L 372; *lōtā deka* Q 198b; **dekkēn:** *deka* L 159a, 163a, 211, 266, 268, 269, 270, 295, 314, 318b, 321, 322, 326, 329, 371, 377, 420, 422, 426, 430, P 45, 107a, Q 2, 3a, 9, 14, 94b, 111*, 117a, 119, 187a, 198b, 204a, 211; *dekan* L 282, 373; *de.ā* K 278; *deka* K 361a, L 372, P 48, 49, 174, Q 71, 95a, 162, 178, 179; *deka* Q 80; *dēka* L 422, 423, Q 113a; *deka* L 386, Q 35; *dē.ā* K 278; **laten winnen:** *lōtā wenā* L 269b, 289*, 325, 330, Q 33, 97, 198b, 204a, 207; *lātān wenān* L 0426; *lōtā wenā* L 372; *lētā wenā* L 332; **winnen:** *wenā* L 269, 295, 318b, 321, 322a, 329, 331, 386, Q 94b, 98, 111, 111*, 112a, 113a, 197, 198b, 203a, 209; *wenān* Q 14; *wenā* L 426; *wōnā* Q 11; **laten springen:** *lōtān spreñān* L 314; *lōtā spreñā* P 44; *lōtā spreñā* Q 156; *lōtā spreñā* Q 72; *lōtā spreñā* Q 78; *lōtā spreñā* P 50, 176; *lōtā spreñā* Q 176a; *lōtā spreñā* P 174; **springen:** *spreñā* Q 93, 162; *špreñā* Q 119; *spreñā* P 213, Q 72a, 77; *spreñā* P 218; **stieren:** *sītrān* K 353; *sīrā* L 268, 289, Q 95; *stērā* L 360, 361; **met de koe naar de stier gaan:** *met dā ku nār dā stīr gān* Q 171, 175, 188; *met dā ku nār dān stīr gān* Q 94; **naar de duur gaan:** *nār dā dūr gān* Q 172, 177, 179; *nār dā dūr gān* Q 89; *no dān dūr gān* Q 90; **duur gaan:**

dýrə gøn P 222; **naar de var gaan:** *nār də var gān* P 174, 179, 182, 195, 224, 227; *no də vēr gøn* P 172; **varre gaan:** *vērə gōn* P 173.

7.2.2 AANSTIEREN

(N 3A, 30b; monogr.)

[Een jonge koe voor het eerst laten paren.]

aanstieren: *ānstīrə* L 266, 268, 269, 269b, 271, 289*, 295, 320a, 355, 373, 382, Q 72a; *ānštīrə* L 270, 290, 295, 322a, 331, 332, 383, 426; *ānstīrə* L 209, 210, 211, 212a, 214, 214a, 215, 216, 216a, 217, 244a, 245a, 245b, 246a; *āstīrə* Q 2; *ānstērə* L 360; *ānštērə* Q 98, 113a; *anstīrə* K 353, L 159a, 163a, 211, 265, 316, Q 96c; *anstērə* K 278, L 317; *q̄nštīrə* K 317; *q̄nānštīrə* L 312; *q̄nštīrə* Q 71; *q̄nštīrən* L 282, 286; *q̄nštīrə* L 314; *ōnštīrə* L 314; *oānštērə* P 218; *enštīrə* L 164, 165; **laten aanstieren:** *l̄tā ānštērə* Q 97; **voor de eerste keer laten stieren:** *v̄r də istā kiijər loatə stejərə* K 357; **stieren:** *stīrə* L 321; *stīrə* P 51; *stērə* Q 198b; de koe is *gāštirtj* L 325; **aanleiden:** *ānlējən* K 358; *ānlējə* L 290; *ānlēən* L 413; **voor de eerste keer leiden:** *v̄r dən istā kīr lējə* P 55; *vir dən irstə kir lejə* L 360; **leiden:** *lējə* L 371a; *lejə* Q 78; *lējə* L 368b; *lējən* L 312; *lēə* P 46; *lēn* K 358; *lējə* Q 156; *lējən* K 361; *lējə* Q 2, 158; *lēən* Q 77; *lēə* Q 2; **voor het eerst laten dekken:** *v̄r at ərst l̄tā dekə* Q 197, 203a; **eerste keer dekken:** *ēštā kēr dekə* Q 20; de koe is *istā kir gādekt* L 420; **laten dekken:** *l̄tā dekə* L 330, 377, 424, Q 99*, 193; **dekken:** *dekə* L 268, 270, 322, 326, 371, 373, 416, 420, 422, 430, P 45, 176, Q 14, 187a, 204a; *dekə* P 48, 49, Q 95a; **voor de eerste keer laten winnen:** *v̄r dən irstā kīr l̄tā wenə* Q 96d; **eerste keer winnen:** *ērstā kēr wenə* Q 112a; **laten winnen:** *lātən wenən* L 0426; *l̄tā wenə* L 427, Q 204a, 207; **winnen:** *wenə* Q 111; *wōnə* Q 11; **voor de eerste keer laten springen:** *v̄r dən istā kiər loatə spreŋə* P 174; *vər dən istā ker loatə spreŋə* P 218; **laten springen:** *l̄tā spreŋə* Q 78; *luatə spreŋə* P 177; **springen:** *spreŋə* Q 93; *spreŋə* L 416, P 213; **laten paren:** *luatə p̄rə* P 48; **naar de stier gaan:** *no də stīr gūn* L 372; *n̄q də štīr gōn* L 330; **bij de stier zetten:** *bi dər štīr zetə* Q 209; **de eerste keer naar de duur gaan:** *ištā kīr n̄q dən d̄jər gōn* Q 33; **varren:** *vērə* P 107a; **proberen:** *probērə* Q 156.

7.2.3 DEKKEN

(JG 1a, 1b)

[Het bevruchten van de koe door de stier.]

springen: *spreŋə* K 314, 315, 316, 318, 353, 357, 358, 359, 360, 361, L 316, 317, 319, 358, 363, 365, 366, 369, 372, 413, 415, P 44, 45, 46, 47, 48, 51, 56, 167, Q 77, 79, 80, 84, 87, 88, 91, 94, 153, 155, 161, 162, 163, 166, 167, 168, 168a, 169, 170, 171, 172, 175, 177, 179, 181, 182, 240,

241, 242; *spreŋən* L 352, Q 76; *spreŋə* L 314 353, 356, 359, 360, 361, 362, 364, 368, 370, 414 416, 417, 418, 419, 421, 423, 424, P 49, 50, 52 53, 55, 57, 58, 113, 115, 117, 118, 118a, 119 120, 121, 172, 173, 174, 175, 176, 176a, 177 177a, 178, 179, 180, 182, 184, 186, 187, 188 192, 195, 197, 214, 218, 219, 220, 223, 224, 227 Q 1, 2, 2a, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 71, 72 73, 74, 75, 78, 79a, 81a, 82, 83, 89, 90, 96c, 152 154, 156, 157, 157a, 158a, 159, 160, 165, 174 *spreŋən* L 282, 312, 313, 315, 354, 355; *spreŋ:* L 367, Q 164; **dekken:** *dekən* K 278, 317a, I 286; *dekə* L 358, 371, 420, 422, Q 178, 188.

7.2.4 NIET BEVRUCHT

(N C, 19; N C, 18)

[Niet bevrucht bij dekking, gezegd van de koe.] **gust:** *gōst* L 163, 211, 214, 265, 270, 288, 289 321a, 322, 330, 332, 373, 382, Q 20; *gōst* L 247 266, 295, 318b, 326; *gōst* L 270, 288, 289, 290 294, 318b, 320a, 320c, 322a, 324, 325, 326, 329 374, 377, 383; *gōs* L 268, 295, 386, 387; *gōs* I 271, 331, 331b, 382; *gōst* L 290; *gyst* L 244c **mans:** *mans* L 163, 271, 322, Q 18; *māns* I 159a; *maus* Q 15, 20, 22, 33, 35, 39, 94b, 97, 98 101, 112a, 117a; *mauws* L 0426, 429; *mauws* I 432; *mas* Q 21; *mās* Q 193, 198b; *mōus* L 429a Q 113a; *mōs* Q 117; *mōs* Q 121c, 197, 203a *mens* Q 99*; **leeg:** *lēx* L 288, 318b, 373, Q 21 32a, 98, 99*, 101, 121c, 193, 204a, 211; *lēx* I 322, 326, 382, 425, 426, 0426, 429a, 434, Q 18 19*, 20, 22, 33, 35, 39, 94b, 97, 111, 111*, 117a 197, 203a; *lēax* Q 113; *lex* L 429, Q 14, 192 *lejex* Q 198b; *lejəx* Q 21, 95a, 204a; *līx* L 289 **niet vol:** *nēt vōl* Q 97, 192; *nēt vōl* Q 198b; *ne vōl* Q 121c; **brul:** *brōl* L 321, 377; **bruls:** *bryl:* L 244c; **bandeloos:** *bandəlōs* L 321; **verlopen:** *vərlopə* Q 113a, 203a; *vərloppən* Q 197 *vərloppə* L 321; **verworpen:** *vərwoŋrə* L 432 **niet behouden:** *nejt bəhauwə* L 434; *ne bəhāldē* L 244c; *net bəhawə* Q 94b; *nēt bəhōjə* L 325 **weer spelig:** *wēr spēlex* L 425; **verschoten:** *vəršōtə* Q 97; **overgegaan:** *ōvərgəgəŋə* L 325

7.2.5 BLOEDGANG

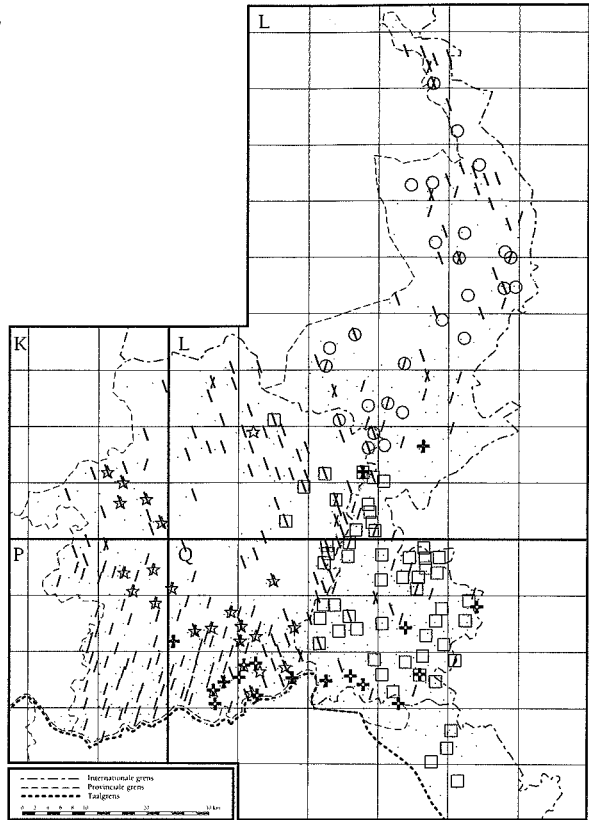
(N 3A, 31)

[Uitscheiding van een niet bevruchte koe.]

bloedgang: *blutgəŋ* P 50; *blutgəŋk* L 269b; *blut.xəŋk* Q 71; *blūt.gəŋk* L 164, 165; *blūt.gəŋk* Q 162; *blūt.xəŋk* Q 179; *blōt.gəŋk* L 269, 371a. 383, 416, 420, Q 204a; *blōt.gəŋk* Q 193; *blōt.xəŋk* L 424; *bloətgəŋk* Q 80; *blōt.gəŋk* K 361; **bloed:** *blut* P 49; *blōt* P 51; *blōt* Q 207; **bloed aan de staart:** *blōt ānə štert* L 330; **bloed af:** *blōt āf* L 288a, 373; **(het) bloeden:** *blōjən* L 422; **slijm:** *slim* L 265; *slīm* Q 117a; *slīəm* L 369; **(het) slijmen:** *slīmə* Q 211; **vuil:** *vul* L 360; *vōūi* Q 3a; **vuiligheid:** *vōlexət* K 357;

Kaart 25. ONVRUCHTBARE KOE

- / kwee
- \ kween
- manse koe
- guste (koe)
- ☆ muntige (koe)
- + stee(n)bok

vūlexhēt L 286; *vaylexhet* P 177; **willige draad:** *welagān drōat* P 107a; *welagān druāt* P 54; *welagān druāt* P 46; **lopige draad:** *lyapegān druāt* P 48; **witte draad:** *wetān droāt* P 218; **lekel:** *lēkal* Q 112a; **regel:** *rēgāls* (mv.) Q 12; **rode pees:** *ruā pēis* P 48; **knoei:** *knōj* L 331; **(het) knoeien:** *knūjā* L 318b; *knōjā* L 266; **veegsel:** *vēxsal* Q 77; **(het) vegen:** *vēgā* Q 209; **afwerpsel:** *āfwōrpsal* K 353; **willig snoer:** *welax snuār* Q 78; **(het) snoeren:** *snōrā* L 372, 382, 422, Q 7; *snōrā* Q 9, 11; *snyrā* Q 78, 156; *snērā* L 368b; **zever:** *zējvār* L 360; **(het) zeveren:** *šēvārā* Q 2; *zēavārā* Q 93; *zēvārā* P 45, Q 2; *šēvārā* Q 72a; **(het) zuiveren:** *zūjvārān* L 373; *zūjvārā* L 270, 295, 318b, 322a, 0426, Q 9, 94b, 95, 95a, 97, 111, 111*, 113a, 178, 198b; *šjūvārā* L 430; *zyvārā* L 326, 423; *špōvārā* Q 156; *zōvārā* P 176; *zōvārā* P 176; **(het) klaren:** *kliērā* K 361a.

7.2.6 ONVRUCHTBARE KOE (kaart 25)

(N 3A, 102; N 3A, 103; N 3A, 150h; N 3A, 150i; JG 1a, 1b; A 4, 14; L 20, 14; monogr; add. uit N C)

[In dit lemma duiden de benamingen niet alleen op een koe die bij de dekking niet is bevrucht maar ook op een rund dat halfslachtig ter wereld is gekomen dat wil zeggen half stier en half koe is. Ook tweeling-runderen zijn vaker onvruchtbaar.]

kween: *kwēn* K 278, 353, 361a, L 159a, 163, 163a, 163b, 164, 165, 191, 211, 214, 214a, 215, 216a, 217, 245, 246a, 248, 265, 265b, 266, 269b, 282, 286, 289*, 290, 295, 313, 314, 316, 317, 318b, 319, 360, 362, 368b, 369, 371, 372, 373, 415, 421, 422, 423, 424, Q 3, 9, 10, 11, 12, 87, 91, 94, 95, 96c, 96d, 99, 109, 172, 179, 193; *kwēnj* L 370; *kwēān* K 314, 357, 359, 360, 361, L 362, 413, 420, P 44, Q 12; *kwējn* L 319, 361, 368, 419; *kwējān* P 45; *kwēijnj* Q 6; *kwen* K 357, L 312, 314, 360, Q 3a; *kwejān* P 44; *kwēn* L 314, 353, Q 4; *kwējn* K 361, Q 7, 74; *kwejān* P 46; *kwēn* K 357, 358, L 315, 355, 364, 416; *kwēijn* P 51; *kwēn* L 315, 316, 317, 354, 356, 358, 359, 363, 364, 365, 366; *kwēān* K 315, 316, 318, 353, 358, L 352, 355, P 45, 46, Q 9; *kwējn* L 360, 367; *kwen* L 215a, 314, 355, 356; *kweān* K 317a; *kwejn* Q 158a; *kwjān* Q 1; *kwjān* Q 1; *kwjān* P 51, Q 1; *kwin* L 269; *kwjān* L 282; *kwīn* L 416;

kweŋ L 288a; *kwēm* Q 9; *kwēnt* Q 180; *kwē.nt* Q 171, 177; *kwent* L 293, 322, Q 83, 93, 98, 162; *kwe.nt* L 424, Q 5, 7, 8, 11, 77, 178, 179; *kwēnt* L 372; *kwēnt* Q 174; *kwē.nt* L 416, 418, Q 3; *kwi.nt* Q 170, 175; *kwi.njt* Q 182; **kwee**: *kwē* K 317, L 211, 216, 244a, 250, 268, 270, 292, 312, 320a, 321, 322, 325, 326, 332, 372, 374, 377, 382, 383, 425, 427, 430, P 48, 49, 50, 51, 55, Q 2, 13, 14, 32a, 39, 71, 72, 72a, 77, 84, 89, 90, 98, 111, 112a, 154, 155, 156, 162, 168a, 172, 197, 198b, 207, 242; *kweə* P 50; *kwēə* Q 2; *kwē*. Q 2a, 82; *kwēj* L 164, 165, 211, 331, 332, P 54, 56, 58, 177, Q 33, 78, 158; *kwej* P 48, 49, 50, 52, 57, 188, Q 73, 78, 154; *kwej* P 48, 174, 176, 218, 222, Q 20, 71, 76, 80, 156, 164; *kwēj* P 107a; *kwē* L 420; *kwe* P 114; *kwej* P 47, 53, 55, 113, 115, 117, 118, 118a, 119, 120, 121, 172, 173, 174, 175, 176, 176a, 177, 177a, 178, 179, 180, 182, 184, 186, 187, 188, 192, 195, 197, 214, 218, 219, 220, 223, 224, 227, Q 71, 72, 73, 74, 75, 76, 79, 79a, 80, 81a, 83, 152, 153, 156, 157, 157a, 159, 160, 161, 165, 166; *kwīə* L 289; *kwī* L 422, 430, Q 117a; *kwīə* L 318b; *kwij* L 266, Q 2a, 211; **steenbok**: *stejnboq* L 372, 382, Q 162; **steebok**: *stēboq* Q 78, 168; *stēboq* Q 179; *štēboq* Q 119; *stē.boq* Q 163, 169, 181, 241; *štēboq* Q 196; *štēboq* Q 209; *štejbok* Q 198b, 204a; *štejbok* Q 111*; *štibok* Q 195; *stiəboq* Q 167; **brulkoe**: *brølku* L 362; **brul**: *brøl* L 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 318a, 318d, 318e; **manse koe**: *maʏs ku* L 317, 368, 373, 415, 431, Q 35; *maʏws ku* L 418, 431; *maʏs kuʏ* L 420; *maʏs kō* L 426, 428, 429, 429a, Q 7, 8, 9, 15, 21, 32, 96, 99, 101, 103, 192; *maʏs kōʏ* Q 113a, 202; *maʏs koʏ* Q 27, 28, 29, 32, 112b; *maʏws koʏ* Q 39; *maʏs koʏw* L 430; *maʏs kuʏ* L 372; *maʏs kō* Q 102; *maʏs kōj* Q 95, 96b; *maʏs ku* Q 96a; *mās ku* Q 284; *mās kuʏ* Q 278; *mās koʏ* Q 259; *mās kō* Q 255; *mās kō* Q 31; *mōʏs koʏw* Q 38; *mōʏs kō* Q 99, 206; *mōs koʏ* Q 211; *mōs kō* Q 203, 203a, 208; *mōʏs kōʏw* Q 34; *mōs koʏ* Q 30, 113, 118a; *mōs kōj* Q 95; *mōs koʏ* Q 116, 117; *mōs kō* Q 204a; *meʏs kō* Q 14; **guste koe**: *gōstə ku* L 165, 192, 209, 210, 213, 268, 271, 370, 371; *gōstə kuʏ* L 246; *gōstə koʏ* L 288a, 289; *gōstə ku* L 267; *gōstə kuʏ* L 266; *gōstə koʏ* L 291; *gōstə ku* L 269, 292, 298; *gōstə koʏ* L 288b; *gustə ku* L 378; **guste**: *gōstə* L 244c, 249, 319, 320; *gōstə* L 371; *gōstə* L 328; *gestə* L 326; **muntige koe**: *mōntegə ku* P 58; *mōntegə kuʏ* K 318; *mōntegə koʏ* Q 2; *mōntegə kaʏw* P 54; *mōjntegə koʏw* Q 74; *mōntegə ku* Q 173; *mōntegə kōj* L 357; *mjntegə kju* K 315; *mjntegə kōj* K 358; *mjntegə koʏw* P 119; *mentegə ku* Q 83, 89; *mentegə kō* Q 5; **muntige**: *mōntegə* K 359, 361, P 57, Q 77, 91, 168; *mōntegə* Q 167, 175, 180; *mōjntegə* Q 75; *mōntəgə* Q 179; *mentegə* Q 72, 83; *mōndegə* Q 2; **lege koe**: *lēx ku* Q 86; *lēx kuʏ* L 285, 286; *līəx*

ku Q 83; **losse koe**: *lōsə kju* L 418; **vazelkoe**: *vāzəlku* L 381; *vāzəlkoʏ* L 434; **schot**: *sxoʏt* L 216; **os**: *oʏs* Q 77; **mastkoe**: *mastkoʏw* Q 222; **melkkoe**: *melku* L 416; **rind**: *renjtj* L 381; **vaars**: *vērʃ* Q 101; **merk**: *mērk* Q 262; **bil**: *bel* L 420; **paardsbil**: *pērsbel* L 423, 432; **teef**: *tīəʃ* L 422; **twijfeler**: *twiveldər* L 163, 163a; **hamel**: *hōməl* Q 198b; **piet**: *pīt* Q 72; **broek**: *bruk* Q 78; **peelkoe**: *pēlkō* Q 97.

7.3. Tekenen van drachtigheid

7.3.1 BIJ DEKKING BEVRUCHT

(N 3A, 32a)

[De koe is in eerste instantie vermoedelijk bevrucht, als de volgende tochtigheid uitblijft. Na verloop van tijd kan men constateren dat ze drachtig is geworden.]

vol: *vōl* K 278, 317, 357, 358, 361a, L 312, 314, 355, 362, 368b, 371, 372, 416, 422, 423, 430, P 45, 46, 48, 49, 50, 51, 54, 107a, 174, 176, 177, 213, 218, Q 2, 3, 3a, 9, 11, 12, 20, 72a, 76, 77, 78, 80, 93, 97, 111, 156, 158, 176, 179, 187a, 198b; *vōl* Q 162, 180; *vōl* L 360, Q 156; *vōlə* Q 33; *vōl* Q 94b, 193; *vōl* L 416, P 222; *vōl* P 55; **behouden**: *bəhawə* L 314; *bəhoʏwə* Q 112a, 113a; *bəhōwə* Q 95a; *bəhōjə* L 318b, 326, 369; *bəhaʏwə* K 361; *bəhaʏtə* L 373, 432; *bəhaʏwtə* Q 33; *bəhawtə* L 430, Q 111*; *bəhoʏtə* Q 204a; *bəhoʏwə* Q 96c, 204a, 211; *bəhōwə* P 44, Q 98, 197, 203a; *bəhoʏwə* Q 209; *bəhāʏwə* L 420, 434, Q 14, 18, 94b, 96d; *bəhāwə* K 278, L 265, 282, 312, Q 198b; *bəhawə* L 316, 317, 360, Q 14, 95, 97, 99*, 111; *bəʔawə* L 424; *baʏwə* Q 7; *bəhājə* L 270, 329, 330, 331, 332, 382, 383, 413, Q 2, 72, 178; *bəhōjə* L 266, 288a, 289, 289*, 295, 318b, 320a, 321, 322, 322a, 325, 371a, 374, 377, 0426, Q 35; *bəhōjə* L 290; *bəhejəwə* K 353; *bəhaldə* L 268, 269, 269b, 271; *bəhaldə* L 159a, 163a, 164, 165; **overgegaan**: *ōvərgəgōn* L 295; **overgegangen**: *ōvərgəgəŋə* L 290; *ōvərgəgəŋə* L 332, 382; **overgelopen**: *ʏvərgəloʏpə* L 372; **doorgegaan**: *dōrgəgōn* L 286; **gewonnen**: *gəwōnə* L 386; *gəwōnə* L 424; **over (de) drie weken**: *ōvər də dri wēkə* L 211; *ōvər dri wēkə* L 318b; *ōvər də dri wēkə* Q 97; *ōvər də drēj wēkə* L 268; *ōvərə drēj wiəkə* Q 71; *ēvər drē wiəkə* Q 2; *jəvər də drēj wēkə* Q 77; **drie weken over**: *drij wēkə ʔvər* Q 197, 203a; *drij wiəkə ʏvər* Q 207; **drie weken**: *dri wēkən* L 373; *dreə wiəkə* P 188; **drie weken voorbij**: *dri wēkə vōrbij* L 332; **de drie weken om**: *də dri wēkə ʔm* L 427; **over de weken**: *ʏvər də wēkə* Q 198b; **over tijd**: *ōvər tīt* L 318b; *ōvər tet* L 413; **haar tijd door**: *hərə tīt dōr* L 312.

7.3.2 NIET BEHOUDEN

(N 3A, 32b)

[Niet bevrucht. De koe wordt drie weken na de dekking weer tochtig.]

niet behouden: *nēt bahaṃtā* L 373; *nē bāhāwān* L 286; *nēt bāhāwā* Q 193; *ni bāhāwā* K 317; *net bāhawā* Q 94b; *ni bāhawā* K 278; *nēt bāhōmā* Q 112a; *nit bāhājā* L 413; *nēt bāhōjā* L 289, 318b, 326, 369, 374; *nēt bāhawtā* L 386, 427, Q 111*; *nejt bāhawtā* L 430; *nēt bāhōtā* Q 204a; *nēt bāhaywā* L 360, 362, Q 14, 33, 94b; *net bāhaywā* L 416, Q 117a; *nejt bāhaywā* L 434; *ni bāhaywā* L 314; *nēd. bāyūwā* L 422; *nit bāhāwā* L 282; *nēt bāhāwā* Q 187a, 198b; *ni bāhāwā* K 278, L 312, 314; *nēt bāhawā* L 423. 0426, Q 95, 97, 99*, 111; *ne bāhawā* L 316; *nēt bāhōmā* L 422, Q 204a; *net behōmā* Q 211; *nēt bāhōwā* Q 197, 203a; *nēt bāhōwā* Q 209; *nēt bāhājā* L 270, 332, 382; *ne bāhājā* Q 72; *nēt bāhājā* L 383; *nēt bāhōjā* L 318b, 325, 371a, 377, Q 35; *nēt bāhōjā* L 295; *nēt bāhōjā* L 290; *nēt bāhaldā* L 268, 269; *ne bāhā* P 176; **niet vol:** *nēt vōl* Q 198b; *ni vōl* L 355, P 49, 213; *ne vōl* P 48; **leeg:** *lēx* L 426; **niet vol gegaan:** *ni vōl gəgən* P 222; **herlopen:** *herlōpā* L 416; *herlōpā* Q 76; *herlūpā* P 218; *herlūpā* P 44; *herlupā* P 46, 50, Q 2; *herluapā* K 358, P 48; *herluwapā* K 357, 358; *erlupā* P 174; *herlōpā* P 177, 188; *erlōpā* Q 12; *herlōpā* Q 77; *herlupā* Q 9; *herlōpā* Q 96c; **herlopijg:** *harluapex* K 353; **omgelopen:** *omgālōpā* L 159a, 163a, 164, 165; *omgālōpā* Q 162; *omgālōpā* L 322a, 331, 332; *omgālōpā* L 268, 269, 271; *omgālōpā* L 270; *omgālōpā* L 372; *omgālōpā* L 330; *omgālōpā* L 269b, 295; *omgālōpā* L 290; *omgālōpā* L 266; *omgālōpā* L 265; **verlopen:** *vārlōpā* Q 113a, 198b; *vārlōpā* L 288a, 318b, 320a, Q 98; *vārlōpā* Q 9; *vārlōpā* Q 11; *vārlōpā* L 289*, 317; *fārlōpā* Q 156; *vārlōpā* K 361a; **overgelopen:** *ōvārgālōpā* L 321; *yvārgālōpā* L 372; *ōvārgālōpā* L 371; *ōvārgālōpā* L 322; **teruggekomen:** *tāřgākōmā* L 290; *tāřgākōmā* L 266; **niet aangesteld:** *nēt āngətelt* L 432; **niet gepakt:** *nejt gəpak* Q 20; **verschoten:** *vārsxōtā* L 312; **weer tuchtig:** *wēr tōxtā* L 360; **weer spelig:** *wēr spēlex* Q 14; *wēr špēlex* Q 33; **wililig:** *weljex* L 373; **weer willig:** *wēr welex* Q 158; *wīr wilax* Q 3, 80, 156, 176a; **herlopen (ww.):** *herlōpā* Q 7; *herlupā* P 50; *herluapā* P 45; *helōpā* L 416; *hrlōpā* L 420; *herlōpā* Q 71, 77, 179; *herlōpā* Q 78; *herlōpā* Q 178; *herlōpā* P 222, Q 78, 162; *herlōpā* Q 93; *herlōpā* Q 72; *herlūpā* P 107a; *herlupā* K 361, P 51, 55, Q 2; *erluapā* P 176; de koe *herlōpt* P 58; — *herlēipt* L 368b; — *herlept* P 54; **zich verlopen (ww.):** *zex vārlōpā* Q 207; *zix vārlōpā* Q 198b; *zex vārlōpā* Q 204a; *sax vārlōpā* Q 96d; *zex vārlōpā* Q 197; **overlopen (ww.):** *ōvārlōpā* Q 95a; **teruglopen (ww.):** de koe *lōpt*

tāřox L 211; **weer tekenen (ww.):** de koe heeft *wēr gətējkānt* L 325.

7.3.3 NIET DRACHTIG

(JG 1a, 1b; Gwn V, 4; monogr.)

muntig: *mōntex* K 315, 316, 317a, 318, 353, 359, L 352, 414, P 44, 47, 48, 176, 214, 219, Q 157, 162, 167; *mō.ntex* K 357, 358, 360, 361, L 314, 413, P 119, 175, 224, Q 154, 157a, 158a, 160, 161, 182, 242; *mōntāx* K 278, P 45, 46, 49, 50, 113, 115, 117, 172, 173, 176a, 177a, 178, 179, 180, 218, Q 76, 155, 162, 168a, 169, 177; *mō.ntāx* P 51, 118a, Q 77, 80, 168, 174, 175, 175, 179, 241; *mō.nšex* P 58; *mō.ñšex* Q 165; *mōnjāx* L 314; *mōjntex* P 121, 187, 195, 227, Q 73, 152, 153, 159; *mōj.ntex* Q 74, 78; *mōjntāx* P 188, Q 79, 79a; *mōj.ntāx* Q 75; *mōjntex* Q 164; *mōjntix* P 223; *mōjntšex* Q 156; *mōjntšex* P 192, 197; *mōj.nšex* P 220; *mōjntšix* P 186; *mōntāx* Q 172; *mō.ntāx* Q 188; *mō.ntex* P 118, 120; *mōjntex* P 177; *mōntex* Q 1; *mōjntšex* P 184; *mj.ntāx* Q 163, 181; *mjntex* Q 71, 240; *mentex* L 417, Q 3, 5, 72, 81a, 82; *me.ntex* P 57, Q 89; *mejntex* Q 2; *mentāx* Q 3, 83; *me.ntāx* P 55, Q 84, 90, 94, 170; *mejntex* Q 2a, 87; *mē.ntāx* Q 91, 171; *mentex* L 416, 418; *mejntāx* P 52; *mjntex* Q 2a; **leeg:** *lēx* L 313, 354, 371; *lē.x* L 282, 286, 312, 315, 316, 319, 353, 355; *lēx* L 317, 358, 359, 360, 361, 362, 367, 368, 369, 370, 372, 415, 419, 420, 421, 422, 423, 424, Q 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 88, 96c; *lējx* P 174, 182, Q 166; **los:** *los* L 365, 366; *lō.s* P 53; **gust:** *gōst* L 214, 214a, 215, 215a, 217, 245, 245b, 246a, 267, 287, 294; *gōst* L 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 318, 318a, 318d, 318e; *gōs* L 300, 381; **mans:** *mans* Q 101; *majs* L 360; *majs* L 423; *mōs* Q 196.

7.3.4 VERDROGEN

(N 3A, 72a)

[Minder melk gaan geven wegens drachtigheid.] **verdrogen:** *vārdřōgān* L 373; *vārdřōgā* L 163a, 314, Q 9; *vārdřōgā* Q 180; *vārdřōgā* P 177; *vārdřōjgā* P 188, Q 162; *vārdřōgān* L 286; *vārdřōgā* L 265, 269, 317, 371a, P 45, 51; *vārdřōgā* L 312, 316; *vārdřōjxā* P 218; *vārdřōgān* L 282, 312; *vārdřōgā* K 357, 358, L 423, P 44, 46, 50, 176; *vārdřōgā* K 353; *vārdřōgā* L 355, 416, Q 72a; *vārdřōgā* L 360; *vārdřōgā* K 317; de koe *vārdřōxt* L 314; — *vārdřōjāxt* K 278; **nalaten:** *nālātā* L 420; *nōlōtā* L 269, 369, 422, 0426, 434, Q 2, 95a, 96d, 111*, 117a, 187a, 198b, 204a; *nōlōtā* Q 7; *nōlōtā* Q 3; *nōlōtā* L 372, Q 3a; *noālōtā* Q 72; *nūālōtā* Q 71; *nūālūtā* Q 80; de koe *lōt nō* Q 179; — *lēt nō* L 331, Q 20, 198b, 209; — *lēt nō* L 426; **nalaten van de melk:** *nōlōsā van dā melāx* Q 211; **nalaten in de melk:** de koe *lēt nō en dā melāk* Q 197; **afnemen:** *afnēmā* P 54; *afnemā* P 49, 51;

afnēimā P 50; *afnēimā* P 107a; *āfnēmā* K 361, 361a; *āfnēmā* Q 78; *āfnēimā* Q 78; de koe *nemt af* P 58; — *nemd. af* K 358; — *nemp. qaf* Q 156; — *nimp. āf* Q 2; **afnemen in de melk:** *āfnēimā en dā melk* P 222; **afnemen van de melk:** de koe *nemb. āvānā mēlak* Q 2; **afgaan:** de koe *gejd. āf* Q 162; **vermindere(n):** *vārmendārā* P 213; **afgeven:** *āfgeva* Q 156; **optrekken:** *qptrekā* L 322; **af beginnen te zakken:** de koe *bāgent af te zakā* L 159a; **geavanceerd worden:** de koe wordt *gāvāsejrt* P 176; **droogzetten:** *drjxzetā* L 372; **haar eigen droogzetten:** *hōr ēgā drjxzetā* P 48; **droog worden:** *dryax wēra* L 371; **droog gaan staan:** de koe *gejt drjx stōn* L 318b; **bijkans droogstaan:** *bākāns drjxstōn* P 55; **droog beginnen te staan:** de koe *bāgōnt dryx tā stōān* P 174; **droogstaan:** *drjxstōn* L 416; **verzijen:** *verzēja* L 211, 432, Q 11; *verzeja* L 268, 269b, 288a, 289, 290, 424, Q 9; *vārzeja* L 271; *vārzeija* L 268, 270, 289*, Q 94b, 193, 198b; *vārzeja* Q 3, 96c, 178; *vārzeija* Q 4; *vārzeja* L 266; *vārzeja* Q 93; *vārzejān* Q 14; *vārzeja* L 270, 295, 318b, 321, 322a, 325, 326, 329, 332, 360, 368b, 373, 377, 382, 383, 386, 434, Q 12, 14, 18, 33, 35, 97, 98, 99*, 111, 112a, 113a, 197, 203a, 204a; *vārzeja* L 269; *vārzeja* L 416; de koe *vārzejt* L 164, 165; — *vārzejt* L 420; — *vārzejt* Q 95, 198b, 207; — *vārzejt* L 330; — *vārzejt* L 427; — *vārzejt* L 430; **verzijen:** *vārzeja* Q 76, 77, 94b; *vārzeja* Q 176a; de koe *vārezex* Q 158.

7.3.5 DROOGSTAAN

(N 3A, 72b; JG 1a, 1b)

[Geen melk meer geven.]

droogstaan: *drōaxstōn* L 325; *drōaxstōn* Q 7; *drōaxstōn* Q 97; *drōaxstōn* L 159a, 163a, 268, 289, 322a, 326, 373, 377, 0426, 427, Q 14, 95a; *drōaxstōn* L 329, 383, 386, 434; *drōaxstō* Q 35; *drōaxstō* Q 112a; *drōaxstō* Q 33; *drōaxstōn* P 50; *drōaxstōn* Q 77; *drōaxstōn* Q 78, 162; *drōaxstōn* Q 162; *drōaxstōn* L 320a, 321, 322; *drōaxstōn* Q 113a; *drōaxstōn* P 222; *drōaxstōn* K 361; *drōaxstōn* Q 9; *drōaxstōn* Q 178; *drōaxstōn* Q 176a; *drōaxstōn* Q 77; *drōaxstōn* Q 9; *drōaxstōn* Q 162; *drōaxstōn* Q 158a; *drōaxstōn* K 278; *drōaxstōn* K 278; *drōaxstōn* P 184; *drōaxstōn* Q 156; *drōaxstōn* Q 71, 80; *drōaxstōn* L 369, 373; *drōaxstōn* Q 78; *drōaxstōn* Q 76, 156; *drōaxstōn* Q 99*; *drōaxstōn* L 266, 268, 269, 269b, 289*, 295, 318b, 371a, 422, Q 94b, 95, 198b; *drōaxstōn* L 354; *drōaxstōn* L 286, P 213; *drōaxstō* L 265; *drōaxstōn* K 361, P 113; *drōaxstōwā* Q 204a; *drōaxstōn* P 214; *drōaxstōn* P 167; *drōaxstōn* K 357, 358, 360, 361a, P 45, 51; *drōaxstōn* Q 71; *drōaxstōn* L 372, Q 198b; *drōaxstōn* L 414; *drōaxstōn* Q 193; *drōaxstōn* Q 1; *drōaxstōn* Q 111; *drōaxstōn* L 286, 312, 316; *drōaxstōn* L 290; *drōaxstō* Q 119; *drōaxstōn* P 180; *drōaxstōn* L 422; *drōaxstōn* K 359, P 48;

drōaxstōn L 420; *drōaxstōn* L 312; *drōaxstōn* I 176, Q 187a; *drōaxstōn* P 107a; *drōaxstō* Q 117a *drōaxstōn* L 372, Q 96c, 96d; *drōaxstōn* L 423 *drōaxstōn* L 317; *drōaxstōn* P 50; *drōaxstōn* L 282 *drōaxstōn* K 357, 358, P 44, 46, 51; *drōaxstōn* P 45 *drōaxstōwā* Q 209; *drōaxstōn* K 353; *drōaxstōn* K 314, 316, 317a, 353, L 314, 371, Q 12, 98 *drōaxstōn* L 270; *drōaxstōn* L 315, 352, 353 *drōaxstōn* L 282, 312, 314; *drōaxstō* Q 111* *drōaxstōn* L 316, 424; *drōaxstōn* K 318, Q 11 *drōaxstōn* P 49; *drōaxstōn* K 278; *drōaxstōn* I 416, Q 2, 72a; *drōaxstōn* L 355; *drōaxstōn* Q 2a *drōaxstōn* L 355, 356; *drōaxstōn* L 416, 417 418, Q 3, 5; *drōaxstōn* L 362; *drōaxstōn* Q 3 *drōaxstōn* L 368b, 416; *drōaxstōn* L 360 *drōaxstōn* Q 4; *drōaxstō* Q 93; *drōaxstōn* Q 72 *drōaxstōn* Q 81a, 82; *drōaxstōn* Q 72; *drōaxstōn* I 54; *drōaxstōn* K 317; de koe *stajt drōx* L 382; — *stōt drōx* L 211; — *stōt drōx* Q 167; — *stōt drōx* Q 163; — *stōt drōx* Q 182; — *stōt drōx* Q 168a 169; — *stōt drōx* Q 174, 77, 178, 179; — *stōt drōx* Q 18; — *stōt drōx* L 330, 331, 332, Q 20 — *stōt drōx* L 164, 165; — *stōt drōx* Q 77, 155 — *stōt drōx* L 426; — *stōt drōx* Q 179; — *stōt drōx* Q 204a, 207; — *stōt drōx* P 187, 192, Q 74 75, 76, 79, 79a, 80, 152, 153, 154, 156, 157a 159, 165; — *stōt drōx* P 119, Q 73; — *stōt drōx* P 188; — *stōt drōx* P 118; — *stōt drōx* P 197 220, Q 160; — *stōt drōx* L 421; — *stōt drōx* I 420; — *stōt drōx* L 314; — *stōt drōx* K 358; — *stōt drōx* P 58, 176; — *stōt drōx* L 288a; — *stōt drōx* P 44, 46, 50, 51, 117, 173, 176a, 177a, 179 — *stōt drōx* Q 198b, 211; — *stōt drōx* Q 172 175, 188; — *stōt drōx* L 372, Q 88; — *stōt drōx* P 174; — *stōt drōx* P 219; — *stōt drōx* P 227; — *stōt drōx* L 369, 423; — *stōt drōx* L 370, 419 422, 424, Q 6, 8, 9; — *stōt drōx* P 48, 175, 218 — *stōt drōx* L 317, 319, Q 96c; — *stōt drōx* L 430; — *stōt drōx* Q 197, 203a; — *stōt drōx* P 58 174; — *stōt drōx* L 295; — *stōt drōx* L 420; — *stōt drōx* P 118a; — *stōt drōx* P 49; — *stōt drōx* K 315; — *stōt drōx* P 48; — *stōt drōx* L 371 Q 7, 10, 11, 13; — *stōt drōx* P 47; — *stōt drōx* L 271; — *stōt drōx* L 270, Q 197; — *stōt drōx* Q 12; — *stōt drōx* P 55; — *stōt drōx* P 52, 56, Q 2 2a; — *stōt drōx* L 358, 359, 360, 362, 363, 364 365, 366; — *stōt drōx* Q 87; — *stōt drōx* P 57; — *stōt drōx* L 361, 367, 368, 415; — *stōt drōx* Q 2 — *stōt drōx* Q 91; — *stōt drōx* Q 3a; — *stōt drōx* P 55; — *stōt drōx* Q 84, 90; — *stōt drōx* Q 89, 94 170, 171; — *stōt drōx* Q 83; — *stōt drōx* L 432 de koeien *stōn drōx* Q 168; — *stōn drōx* P 115 — *stōn drōx* P 172; — *stōn drōx* P 53; **zich droogzetten:** de koe *zōtix sex drix* L 360; **verzijen:** *vārzēja* Q 161; **verzijen:** de koe is *vārzēja* Q 158; **op (de) zolder staan:** *ōp dā zōldar stōn* Q 14; *ōp zōldar stōn* L 322a; de koe *stōt op dā zōldar* L 332; **verdrogen:** de koe is *vārdrōxt* I 120, Q 78; — *vārdrōxt* P 121, 177; **droog (bijvgl. nmw.):** *drōx* Q 180, 240, 241, 242

drøæx P 177; *drøux* P 186; *drøix* P 188; *drøyx* P 195, 223, Q 164, 166; *drjix* P 175, 182, 224.

7.3.6 UIEREN

(N 3A, 35; A 9, 16; monogr.)

[Een zwellende uier krijgen in de draagtijd, gezegd van de koe.]

uieren: *øjaran* K 361; *øjarā* L 289, Q 7, 193; *øjarā* K 317, Q 78; *øarā* P 213; *øarān* L 214a; *ūjarā* L 269a, 293, 318b, 322a, 326, 328, 330, 374, 375, 377, 375, 381, 381b, 386, 431, 433, Q 197, 198b, 203; *uara* L 382; *ūarā* Q 14; *ūrā* L 290, 312, Q 208; *ūran* L 269, 426, 430, Q 17, 99; *qwarā* K 353; *ēarā* Q 2; *ajarā* Q 162; *nōran* L 246b; de koe *øjart* L 420; — *øujart* L 420; — *ørt* P 58, 176; — *øjart* L 163a, 268, 422, 424, Q 12, 94b, 193; — *øuart* Q 77; — *øart* P 50; — *øjart* K 361a, P 44, Q 178; — *øuart* Q 77; — *ørt* Q 76, 156; — *øjart* P 176; — *øuart* Q 96c; — *ørt* P 48; — *ūjart* L 321, 326, 332, 373, 382, 386, 427, 434, Q 197, 198b, 203a; — *ūjartj* L 320a; — *ūrt* L 434; — *ujart* L 314, Q 98; — *ūjart* Q 9; — *ēart* P 54, Q 72a; — *ejart* Q 3a; — *ijart* L 368b; — *ajart* Q 176a; — *ajart* P 45, Q 162; — *nōrt* L 268; **udderen:** *ødara* L 432a, Q 31, 33, 34, 35, 36, 113, 117a, 118, 201; **beginnen te uieren:** de koe begint te *øjarā* L 289*, 372, 423, Q 94b, 187a; — *øjarā* K 278; — *øarā* Q 71; — *øjarā* K 278, L 372; — *øarā* L 159a, P 188; — *øarā* P 222; — *øura* P 174; — *øjarā* L 422, Q 179; — *øura* L 312, P 51; — *øura* K 358; — *øujarā* K 358; — *øarā* P 46; — *øarā* P 48; — *ørā* P 218; — *ujarā* L 269, 270, 314, 316, 317, 330, 371a, 374, 377, Q 11, 97, 209; — *ūjarā* L 269b, 270, 289, 318b, 322a, 325, 329, 373, 383, 386, 0426, 427, Q 18, 35, 95, 98, 197, 198b, 203a, 204a, 207; — *ūjarā* L 290, 295, 369, 382; — *ūrā* L 265, 266, 271, 288a, 295, 430, Q 99*, 204a; — *ūarā* P 177; — *ūjarā* L 362; — *īarā* L 416; — *ūjarā* L 360; — *ējarā* Q 3; — *ējarā* L 355; — *ējarā* L 360; — *ēarā* Q 2; — *ajarā* K 357; — *nūrā* L 192, 214, 214a, 215, 217, 244c, 245b, 246a, 266; — *nūrān* L 211; **beginnen te udderen:** de koe begint te *ødara* Q 20, 111, 111*, 112a, 113a; — *ūdara* Q 211; — *nōdara* Q 33; **uier krijgen:** *īr krīgā* L 164, 165; de koe *krīx ērā* Q 2; **uier maken:** *øar mākā* Q 117a; *ūr mākān* L 164; *ūjar mōkā* Q 193; de koe *mākt ējar* P 55; — *møk aywār* Q 180; **udder maken:** *ødar mākā* Q 111; **een schone uier maken:** de koe *mōktj ēj šūān ūjar* L 322; **een goede uier maken:** de koe *māk nā gōjā øjar* Q 96a; **bijuieren:** *būjarā* L 289a; **bijkomen:** *bīkōmān* L 332; *beijkōmā* Q 18; *beijkōmā* P 50; de koe *kōmp bej* Q 72; — *kōmt bī* Q 15; — *kūmp bēā* Q 78; — *kēmp bej* Q 93; — *kōm bē* Q 158; — *kūmp bēā* Q 156; **wassen:** *wasān* L 332; **nemen:** de koe *nemt* L 268; **hard in de uier krijgen:** de koe *krejix hard en dān øjar* Q 96d; **zwellen:** de uier *zwelt* Q 80; **avanceren:** de uier *avasiart* Q 80; **zich tonen:** de uier *tōjnt*

zex Q 97; **bijkomen in de uier:** *beijkōmā en dān øjar* Q 9; **beginnen te komen:** de uier *bāgent tā kōmā* P 177; **bloeien:** de uier *blōtj* L 332; **vol staan:** de uier *štejt fōl* L 430; **aan het werk zijn:** de uier *es ān at werk* L 322; **gespannen staan:** de uier *štejt gāšpanā* L 430; **vol lopen:** de uier *lōipt vōl* Q 15; de volgende woordtypen zijn zelfstandige naamwoorden: **vervleug:** *vārvlōx* L 385, 428, Q 32, 98, 101, 101a, 109; *vārvlōx* L 429a, Q 32a; *vārvlōx* Q 103; *vārvlōjāx* Q 202; *vārvlōž* Q 222; *vārvlōjx* Q 95a; *vārvlōjāx* Q 201; **vervlaag:** *vārvlōx* L 373, 381b; **vleug:** *vlōx* Q 14, 21, 102; *flōk* Q 105; **gevlug:** *gāvlōx* Q 38; **zwol:** *zwōl* L 322; *žwōl* L 331, Q 222; *šwōl* Q 208; *žwōl* Q 196; *zwōl* Q 195; **zwal op de uier:** *šwāl op dā øjar* L 296; **gezwel:** *gāzwel* Q 117b; *gāžwēl* Q 19; **zucht:** *zōxt* L 192a, 210, 282, 288, 288a, 289, 295, 318, 320, 324a; **brand:** *brant* P 49, 51; **knobbel:** *knōbal* (mv.) Q 117b; **scheut:** *sxōt* L 267, 271; *šōat* L 432a; **stijve uier:** *sīvā øjar* L 209; *steif øjar* L 432a; **rijzeling op de uier:** *rēasalej qb: dān ør* P 107a; **schone spiegel:** *šōnā spēgāl* L 374; **roos:** *rōs* L 213; *ruōs* L 217; *ruās* L 215a.

7.3.7 KLAM TREKKEN

(N 3A, 38a)

[*Klam trekken* is een teken van drachtigheid. Ongeveer vier of zes weken na de bevruchting is voor het eerst waar te nemen of een koe drachtig is. Wanneer men dan op de uier drukt, komt er een taai, kleverig vocht uit.]

trekken: *trekān* L 373; *trekā* K 317, 358, L 159a, 163a, 164, 165, 211, 266, 288a, 289*, 321, 325, 369, 382, 420, 423, 424, 430, 434, P 46, 54, 107a, 222, Q 2, 3, 9, 94b, 98, 111, 162, 179, 197, 203a, 209; *trekā* K 357, L 265, 372, P 44, 48, 49, 50, 174, 176, Q 11, 12, 77, 78, 93, 156; *trekā* P 51; *trekā* L 422; *trekā* Q 180; *trekā* Q 162; **aantrekken:** *āntrekā* L 268, 269, 269b, 270, 271, 289, 295, 316, 318b, 322, 326, 331, 332, 360, 373, 383, 0426, Q 18, 20, 33, 35, 97, 99*, 111*, 112a; *āntrekā* P 55; *āntrekā* Q 113a; *āntrekā* L 290; *aantrekā* P 177; *āntrekā* P 51; *antrekā* L 416; *antrokā* L 317; *ōntrekā* L 314, P 176, Q 95, 187a, 193, 198b; *qantrekā* L 312; *qntrekā* P 50; *qantrekān* L 282; *qantrekā* P 188; *qantrekān* L 286; *ōntrekā* L 314; *oawantrekā* P 218; *ūntrekā* Q 72a; *ātrekā* Q 117a, 119, 204a, 211; **klam trekken:** *klam trekā* L 268, 330, 371a, 420; **voortrekken:** *vōrtrekā* K 361a; **af trekken:** *āftrekā* Q 111; **natuur trekken:** *nātyr trekā* Q 2; *nātyr trekā* P 48, Q 71; *nātyr trekā* Q 2; *nātyr trekā* Q 72; **proberen:** *probēran* P 45; **de uier visiteren:** *dān øar visāntēarā* Q 156; **voelen of het plakt:** *vōlā of at plekt* Q 204a; **zien of het plakt:** *zījā of at plekt* Q 207; **kijken of ze natuur in de uier heeft:** *kīkān of: sā nātyr en dān øjar hēt* Q 96d; **natuur geven:**

noṭṭṛ gēvā K 361; **plakken:** de koe *plek-dā* Q 197; **duwen:** *dūja* Q 14.

7.3.8 KLAMVAARS

(N 3A, 38b; N C, 10b)

[Een klamvaars is een drachtige koe. De drachtigheid blijkt uit het klam trekken. Bij deze koe komt er een kleverig, taai vocht uit de uier.]

klamvaars: *klamvārs* Q 94b; *klamvērs* L 159a, 163a, 288, 326; *klamvēr̥s* L 268, 318b, 325, 330, 383; *klamvēr̥s* L 312, 371a; *klamveīrs* L 159a; *klamvēs* Q 211; *klamvēš* Q 32a, 35, 211; *klamvēāš* Q 113; *klamvēs* L 321; *klamvēš* Q 111*; *klamvejs* L 420; *klamvpvēr̥s* L 288; *klamvēš* L 430; **klam-maal:** *klammōl* L 164, 165, 211, 269, 295; **klam-trekker:** *klamtrēkār* L 266, 269; *klamtrēkār* L 422; **klam:** *klam* Q 112a; **klamme:** *klamā* Q 20; **trekvaars:** *trekvēr̥s* L 286; *trekvīos* Q 77; **trekmaal:** *trekmōl* L 265; **aantrekker:** *āntrēkār* Q 2; **natuurtrekker:** *nātyrtrēkār* Q 72; **plakker:** *plekār* L 382; *plekār* Q 179; **plakkerd:** *plekār̥t* L 331; **volle vaars:** *vōlā vērs* K 358; *vōlā vēs* K 317; *vōlā vjēs* K 358; *vōlā vejās* K 357; *vōlā vēās* P 45; *vōl vārs* L 282; *vōl vjās* Q 2; *vōl vjās* Q 72a; *vōl vērs* L 316, 360; *vōl vējrs* L 317; *vōl vērs* L 372; *vōl vērs* Q 96d; **vol rind:** *vōl rent* Q 95; *vōl renj* Q 204a; *vōl renj̥t* Q 198b; *vōl rēnt* Q 209; **volle jaarsling:** *vōlā jōslenj* Q 78; **dragende vaars:** *drāgāndā vērs* L 332; *drāgāndjā vērs* L 289*; **dragend rind:** *drāgāntj renj̥t* L 427; **aangemolken vaars:** *āngamōlkā vērs* L 289; **kalfvaars:** *kāfvēr̥s* L 322; **eersteling:** *istālēj* P 50; *istālēj* P 51; *istlēj* P 49; *islenj* P 51; *iēstālēj* Q 162; **eerste vaars:** *īrstā vērs* Q 3; *īstā vēš* Q 33; **eerste koe:** *īrstā kō* Q 197; **eerste kalf:** *īrstā kalf* Q 3; **jaarsling:** *jōslenj* P 54; **verse jaarsling:** *vjēs jōslenj* Q 158; **vaars:** *vers* L 373; *vjās* P 176; *vjās* P 55; *vēs* L 0426; *vēs* L 420; *vej̥s* P 174; *vēs* L 424; **maal:** *mōl* L 269b; **dragen-de maal die al honingt:** *drāgāndā māl di al honējkt* L 268.

7.4. Drachtigheid

7.4.1 DRACHTIG

(N 3A, 33)

vol: *vōl* K 278, 317, 357, 358, 361, L 266, 312, 314, 317, 318b, 322, 360, 362, 368b, 369, 371, 372, 373, 413, 420, 422, 423, 427, 430, P 44, 45, 48, 49, 50, 54, 107a, 174, 176, 177, 188, 213, 218, Q 2, 3, 3a, 9, 11, 14, 18, 20, 71, 72, 72a, 77, 78, 80, 93, 94b, 95, 95a, 96c, 97, 98, 99*, 111, 111*, 112a, 113a, 158, 162, 176a, 187a, 197, 198b, 204a; *ṣṣōl* L 424, P 48, 51, Q 2, 77, 156; *vōl* L 360, Q 12, 156; *vōl* P 55; *vōlā* Q 33; *vōl* Q 180; *vōl* K 278, L 314, Q 7, 94b, 179, 193, 198b, 207; *vōl* L 286, 312, 416, P 222, Q 162, 178, 197, 198b, 203a; *ṣṣōl* Q 96d, 209; **drachtig:** *draxtex* K 361a, L 282, 355, 372, 422, 426; *draxtā* P 51; *drāxtex*

K 278; **dragend:** *drāgānt* L 164, 165, 266, 268, 269b, 270, 290, 322a, 331, 332, 371a, 373, 383, 430, Q 14, 33, 35, 97, 117a, 119, 211; *drāgāntj* I 289, 289*, 318b; **houden:** *bāhōjwā* L 416 *bāhōjā* L 325; *bāhaldā* L 271; **aan de tel:** *ān dā tel* L 270.

7.4.2 HOOGDRACHTIG

(N 3A, 34)

[Duidelijk drachtig.]

hoogdrachtig: *hūgdraxtex* Q 197; **hoogdragend:** *hūgdrāgāntj* L 330; **drachtig:** *draxtex* K 278, I 270, 373; **dragend:** *drāgāntj* L 325; **kennelijk dragend:** *kenālek drāgānt* L 268; **wijd dragend:** *wīt drāgānt* Q 119; **vol:** *vōl* K 278, 361, 361a, I 373, 430, P 107a, Q 3, 3a, 71, 80, 111, 162, 204a *vōl* Q 197, 198b, 203a; *vōl* L 0426; **zichtbaar vol:** *zēxbār vōl* Q 96c; *zīgār vōl* Q 2; *zēxbār vōl* I 360; **dik vol:** *dek vōl* P 176; *dōk vōl* P 50; **zeke vol:** *zēkār vōl* P 54; **kennelijk:** *kenālek* L 266 **dik:** *dek* Q 78.

7.4.3 KALFSBEL

(N 3A, 36)

[Droge bel die een koe na drie en meer maander dracht uit de schede laat schieten. Voor de boer is: dit een teken dat de koe drachtig is.]

kalfbel: *kalfbel* L 271, 295, 314; *kalafbel* L 312 *kālfbēl* K 278; *kāṣfbel* L 373, 382; *kāfbel* L 329 *kāv.bel* q 179; *kōfbel* L 322a; **kalfsbel:** *kalfsbel* C 3; *kalāfšbēl* L 316; *kāwfsbel* Q 97; *kāwfsbēl* L 420 423; *kāwv.sbēl* L 368b; *kāwfsbēl* L 317; *kōfšbel* I 321; **bel:** *bel* P 176; *bēl* P 107a, Q 178; *bōl* K 278 **waterblaas:** *wātārbļōs* Q 33, 209; *wōtārbļās* C 198b; *wōtārbļōys* P 51; *wōtārbļōs* P 176 *wōtārbļōys* Q 77; *wōtārbļōys* Q 162; *wētārbļūa:* P 177; *vētārbļūas* Q 71; **kalfblaas:** *kalfbļōs* L 270 *kāfbļōis* Q 180; **luchtblaas:** *luchtblāas* P 45; **lochtblaas:** *loxlblōas* P 218; **windblaas:** *wenjđjblōs* I 326; **blaas:** *blōs* L 360, 372; *blos* Q 3a; **blaasje:** *blōjāskā* P 46; **kalfblaar:** *kalfblōr* L 269; **draagsel:** *drāxsəl* P 44, 50, Q 2; *drāxsəl* K 358; *droxsā* L 282; **natuur:** *nātyr* P 50; *nātyār* Q 78; *nātyūr* I 286; **vuil:** *vōyl* L 355; *vōl* P 48; **draad:** *drōāt* P 55 *druwat* P 222; **zuiveringsdraad:** *zōvārensdrūwā* P 46; **lekel:** *lēkāl* Q 204a; *lējkal* Q 112a; **kalfslekel:** *kāṣflēkāl* Q 198b; **snoer:** *snōr* L 373; *snīr:* (mv.) Q 72a; **snoersel:** *snōrsəl* Q 12; **slijm:** *slīm* L 268; *slēm* P 176; **eigeld:** *eigālt* Q 95; **kegel:** *kīgāl* Q 211; **koning:** *kōnēj* Q 7; *kēnēj* Q 93 **matte:** *mātā* K 353, 361; **gulp:** *gōlp* L 422; **kalfspees:** *kāṣṣpejs* P 58.

7.4.4 SLIJMBLAAS

(N 3A, 37)

[Gelei-achtige afscheiding uit de schede vóór he kalven.]

slíjm: *slēm* Q 2, 93, 156, 178, 179; *šlējim* L 372; *slējām* L 360; *slejm* L 420; *slejm* L 420; *slem* P 49, Q 11; *slēm* K 358, 361a, P 218, Q 2; *slējijām* P 55; *slējim* K 278, P 50, Q 3a; *slem* K 353; *slēm* P 45, 222, Q 3; *slējim* P 50; *slīm* L 163a, 265, 268, 269, 269b, 286, 288a, 289, 312, 314, 330, 372, 373, 426, 416, 0426, 427, Q 94b, 198b; *šlīm* L 270, 295, 321, 322, 331, 332, 371a, 382, 422, 434, Q 20, 35, 94b, 97, 111, 112a, 113a, 117a, 187a, 193, 197, 203a, 204a, 211; *slīam* L 369; *slim* L 282, Q 18, 162; *šlim* L 329, 386, Q 99*, 111*, 198b, 204a, 209; *slīam* Q 12; *slajm* P 162, 176a, 180; *slōm* Q 80; *slōum* Q 77; *slōum* Q 77; **slíjmblaas:** *slēmbluas* P 48; **slíjmer:** *slēmār* P 51, Q 2; *slēmār* P 54; **slíjmerblaas:** *slēmārbloys* P 51; *slēmārbluas* P 46; **knoei:** *knuj* L 271, 314, 318b, 362, Q 3a; *knūj* L 269, 289*, 318b, 368b, 422, 423, Q 95a; *knōj* L 266, 326; **slover:** *slōvār* L 372; *slōfār* L 318b; *slūvār* Q 18; **sloverd:** *slōqvart* Q 7; **lekel:** *lēkal* Q 198b; **snoer:** *snūr* Q 72a; *snīr* Q 72; **draad:** *drōat* P 44; **waterblaas:** *wātarblōs* L 360; *watarblōs* P 107a; *wētarbluas* Q 78; **afdraagsel:** *afdraxsəl* L 316, 317; **draagsel:** *drēxsəl* L 312; **water:** *wātər* Q 9; **zuivering:** *zōvarej* P 48; **natuur:** *nátijr* P 174; **vuiligheid:** *vōlexət* K 361; **eigeld:** *eigəlt* Q 95.

7.4.5 SLIJMEN

(N 3A, 37)

[Afscheiding geven uit de schede vóór het kalven, gezegd van de koe.]

slíjmen: *slīmā* L 322a; *slīmā* L 424; *šlīmā* Q 98; de koe *šlīmt* L 430; — *šlīmt* L 383; **slíjm afzetten:** *slīm afzətə* L 164, 165; **knoeien:** *knūjən* L 295; *knōjə* L 322a; de koe *knujt* L 159a; **snoeren:** *snuyərə* Q 78; de koe *snōrt* Q 7, 14; — *snōrt* Q 96c; — *snert* L 416; **draden:** de koe *drōajt* L 211; **vuilen:** de koe *vūltj* L 371; **sluieren:** de koe *šlōjərtj* L 325; **slokkeren:** *slūmərə* P 177; **vemen:** de koe *vēmij* L 320a; **natuur geven:** de koe *geft nātōjər* K 357; **smodderen:** de koe *smōdər* Q 71; **tekenen:** de koe *tejkəntj* L 377; **klaar afgaan:** de koe *gejt klōr əf* L 290; **haar melk laten lopen:** de koe *lōt hār melk lupə* P 58; **zich vaardig maken voor te kalven:** de koe *mōk səx fērdəx fōr tə kalvə* Q 96d.

7.4.6 VERLOPEN (kaart 26)

(N 3A, 39a)

[Na korte tijd van dracht een misgeboorte hebben, gezegd van de koe.]

verlopen: *vərlōpə* Q 3; *vərlōpə* Q 187a; *vərlōpə* Q 193; *vərləupə* Q 9, 11; *vərlōpə* L 318b, 320a, 372, 382, Q 198b; *vərlupə* L 314; de koe heeft *vərlōpə* Q 94b; — *fərlōpə* L 424, Q 96d; — *vərlōpə* L 288a, Q 97; — *vərlōpə* L 317; de koe is *vərlōpə* Q 94b; — *vərlōpə* L 318b, Q 7; — *fərlōpə* Q 156; — *vərlōpə* L 416; —

vərləupə L 332; — *fərlāupə* L 420; — *vərlūpə* L 312, P 218; — *vərlupə* P 49; — *vərluwəpə* K 357; **zich verlopen:** de koe heeft *zəx vərlōpə* Q 35, 113a, 207; — *zix vərlōpə* Q 198b; — *səx vərlōpə* L 372; — *six vərlōfə* Q 211; — *zəx vərlōpə* L 269, 289, 321, 325, 326, 0426, Q 95, 111, 111*, 204a; — *səx vərlōpə* L 430; — *səx fərlōpə* L 422; — *six vərlōpə* L 422; — *zəx vərlōpə* Q 197, 203a; — *zəx vərlōpə* L 416; — *zəx vərləupə* L 369, 371a, Q 98; — *zəx fərləupə* Q 12; — *zəx vərlūpə* L 312; — *zəx fərluəpə* L 282; **herlopen:** *hərlōpə* Q 77; *hərlōpə* P 222; *hərlōpə* Q 178; *hərlūpə* Q 72a; *hərlūpə* P 45; *hərlupə* K 361, Q 2; *hərluəpə* P 50; *ərluəpə* P 176; de koe is *hərlōpə* Q 71, 76, 77, 158, 179; — *hərlōpə* Q 72; — *hərlōpə* Q 176a; — *hərlōpə* P 188, Q 78, 162; — *hərləupə* Q 9; — *hərlūpə* P 46, 218; — *hərlupə* P 51, Q 2; — *ərlupə* Q 2; — *hərluəpə* P 44; — *hərlupə* P 54; — *hərlōpə* L 360; de koe heeft *ərlōpə* L 420; **omlopen:** de koe is *əmgəlōpə* L 159a, 163a, 164, 165; — *əmgəlōpə* L 322a, 332, 383; — *əmgəlōpə* L 268, 269, 271, 289*, 295; — *əmgəlōpə* L 270; — *əmgəlapə* L 322, 330; — *əmgəlapə* L 269b, 295; — *əmgəlapə* L 290; — *əmgəlūpə* L 266; **teruglopen:** de koe is *təroggəlōpən* L 211; **verschieten:** de koe is *vərsxōtə* P 48; — *fərsxōtə* K 358, 361a, L 355; — *fərsxōtə* P 48; — *vərsxōtə* Q 162; — *vərsxōtə* P 213; — *vərsxōtə* P 107a, 176; — *vərsxōtə* P 177; — *vərsxōtə* P 174; — *vərsxōtə* P 55; — *vərsuətə* Q 80; de koe heeft *vərsuətə* Q 3a; — *vərsxōtə* Q 93; **verwerpen:** *vərwərpə* Q 33; de koe *vərwōrptj* L 371; de koe heeft *vərwōrpə* L 295, 372, 423, Q 99*, 197; — *vərwōrpə* K 278; — *vərwōrpə* L 432; — *vərwōrpə* K 317; — *vərwōrpə* L 265; **niet behouden:** de koe heeft *ni bəhəuwə* L 314; — *nēt bəhəuwə* L 362; — *nēt bəhəwə* L 360; — *nēt bəhōjə* L 325, 374, 377; **niet houden:** de koe heeft *nə gəhəwə* L 316; **overgaan:** de koe heeft *əvərgəgəgə* Q 97; **afslaan:** de koe is *əfgəslāgə* Q 20; **verstoten:** *vərstytə* P 51; **opbreken:** de koe heeft *əpgəbrōkə* L 331; **niet vol zijn:** de koe is *ni vəl* K 353; — *nēt vəl* Q 96c; — *ni vəl* Q 156; **leeg zijn:** *lēx zīn* L 286; de koe is *lēx* Q 117a; **niet dragen:** de koe *drōxtj nēt* L 374; **over zijn:** de koe is *īvər* Q 198b; **half dracht zijn:** de koe is *half draxt* K 358; **niks in kunnen krijgen:** *neks en kənə krīgə* L 288a; **toch niet gedekt zijn:** de koe is *təx nēt gədəkt* L 373.

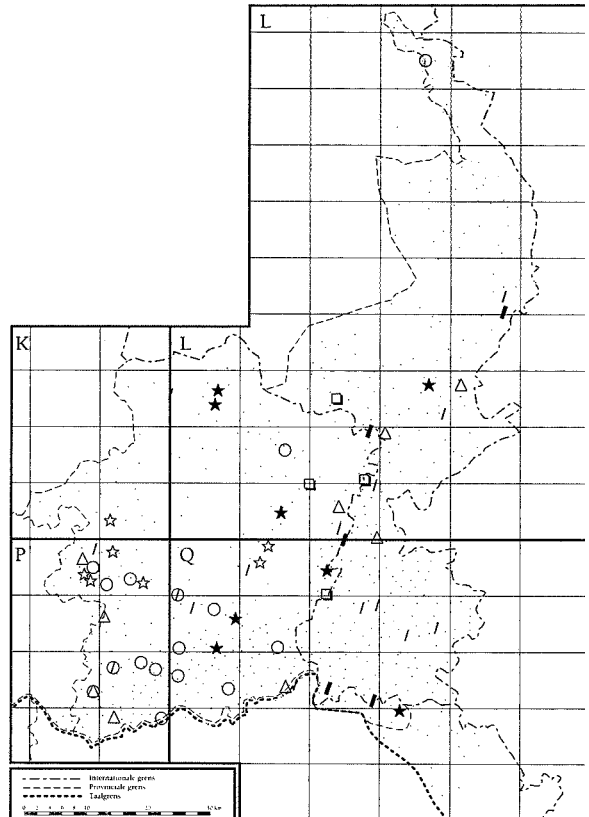
7.4.7 VOORTIJDIG EEN LEVEND KALF TER WERELD BRENGEN

(N 3A, 41b)

voor (haar/de) tijd kalven: *vōr dən tēt kalvə* P 213; *vōr də tēt kalvə* Q 78; *vōr dər tējt kalvə* P 222; de koe heeft *vōr hōrə tit gəkaləft* L 312; — *vōr hōrən tēt gəkaləft* P 107a; — *vōr dən tət əxəkaləft* P 51; — *vōr tēt gəkaləft* Q 2; — *vōr dən*

Kaart 26. VERLOPEN

- / (zich) verlopen
- herlopen
- △ omlopen
- ◆ verschieten
- ☆ verwerpen

tēat gəkalaf Q 78; — *vər dən tēat gəkalaf* Q 156; — *vør dən tīt gəkauf* Q 95; — *vir dən tīt gəkauf* L 360; — *vur dər tīt gəkauf* Q 111; — *vør dā tīt gəkauf* Q 9, 11; *vør dən tīt gəkauf* Q 33; — *vør hōran tīt .xəkauf* Q 96d; — *vōər dən tīt >xəkauf* L 424; — *vīrən tējt gəkauf* L 360; — *vər dən tējt gəkāf* Q 72; — *ʃjōr dā tēt gəkāf* Q 179; — *vər dā tēt gəkāf* Q 158; — *vør dər tīt gəkōaft* Q 204a; **voortijdig kalven:** *vōrtēdax kalvən* P 48; **voor de tijd zijn:** de koe is *vør dā tīt* Q 99*; — *vør dən tīt* Q 96c; — *vør dən tīt* L 159a; — *ver dən tēt* Q 93; **te vroeg kalven:** de koe heeft *tə vrug gəkalft* L 164, 165; — *tə vrux gəkalft* K 317; — *tə vruj gəkalft* L 268; — *tə vrōx gəkalft* L 290, 332; — *tə vreg gəkalft* P 55; — *tə vrix gəkalaf* Q 2; — *tə vrūx gəkalft* L 270, 295; — *tə vrōx gəkauf* Q 9; — *tə vrōx gəkāf* L 331; — *tə vrōx gəkāf* Q 187a; — *tə vrōx gəkōft* Q 197, 203a; — *tə vrōx gəkōftj* L 322, 325; — *tə vrōx gəkōaft* Q 204a; **vroeg kalven:** de koe heeft *vrōx gəkōlft* L 371a; **te vroeg afleggen:** de koe heeft *tə vrōx āfgalax* Q 7; **voor de dracht komen:** *vōur dā drax kōumə* P 218; **verwerpen:** *vərwerpən* L 282; *vərwerpə* L 266, 320a; *vərwerpə* L 371; de koe heeft *vərwerpən* L 211,

373; — *vərwerpə* L 269, 270, 271, 288a, 289 289*, 295, 314, 318b, 321, 326, 329, 355, 362 368b, 369, 372, 373, 382, 383, 416, 420, 422, C 14, 35, 117a, 211; — *ʃərwrəpə* Q 2; — *vərwrəpə* L 312; — *vərwrəpə* L 377; — *vərwrəpə* P 177; — *vərwrəpə* L 163a; — *vərwrəpən* L 286; — *vərwrəpə* L 265 **besmettelijk verwerpen:** *bəsmətələk vərwerpə* P 46; **verschieten:** *vərsxītə* K 278; *vərsxītə* K 353; de koe heeft/is *vərsxōtə* K 357, 358, 361, I 314, P 45; — *ʃərsxōtə* K 358; — *vərsōtə* L 423 Q 94b, 95a, 97, 198b; — *vərsōtə* L 422; — *ʃərsōtə* P 48; — *vərswojtə* Q 162; — *vərsxōjtə* P 176; — *vərsxōtə* Q 98, 204a, 207; — *vərsōtə* L 427, Q 111*, 178; — *vərsōtə* Q 12; — *ʃərsxōtə* Q 156; — *ʃərsōtə* Q 209; — *vərsxōjtə* P 50; — *vərswojtə* Q 77; — *vərswojtə* Q 162; — *vərsxōtə* P 188; — *vərsxōtə* Q 198b — *vərsxōtə* Q 72a; — *vərsūatə* Q 193, 198b; — *vərsūtə* Q 3; — *vərsūatə* Q 3a, 80; **besmettelijk verschieten:** *bəsmətələk vərsxītə* P 174; de koe is *bəsmətələk vərsxōtə* P 44; — *bəsmətələk vərsxōjtə* P 50; **verstoten:** de koe heeft *vərsītōtə* L 430; **knoeien:** de koe *knūjt* L 416; de volgende woordtypen hebben betrekking op het kalf

voor de tijd komen: het kalf *kōm vōr dān tīt* L 268; **te vroeg geboren zijn:** het kalf is *tā vruj gabōrā* L 269b; *tā vrōx gabōrā* L 322a, 330.

7.4.8 VERDROOGDE KALF

(N 3A, 42)

[Kalf dat na afgestorven te zijn zonder bederf in de baarmoeder blijft zitten.]

verdroomd kalf: *vādrōixt kawf* L 430; *vādrōixtj kōf* L 369; *vādrīxax kawf* L 373, 424; *vādrejxt kāf* Q 72; *vādrīxax kalf* L 271; *vādrīx kalaf* P 218; **droog kalf:** *drīx kalaf* L 372, P 107a; *drīx kalf* P 46; **droge mutten:** *drīgā mōtā* P 45; *drīgā mōtā* K 353; **versteend kalf:** *vāstīant kalaf* K 278, L 312, P 44; **steenkalf:** *stējnkawf* Q 95; *stējnkāf* L 382; *stējkōf* Q 112a; **stenen kalf:** *stējānā kawf* Q 12; **waterkalf:** *wātarkawf* L 430; *wātarkōf* L 322; **dode vrucht:** *du vrōxt* Q 211; **dood kalf:** *dōt kāf* Q 77; *dut kaaf* Q 96c; **kapot kalf:** *kāpōt kawf* Q 20; *kāpōt kāf* Q 93; **platte mut:** *platā mōt* K 357; **nuchter kalf:** *nīxtar kalaf* Q 156.

7.4.9 OVERDRAGEN

(N 3A, 44)

[Het overschrijden van de draagtijd, gezegd van de koe.]

overdragen: K 353, 357, 358, L 159a, 211, 266, 268, 269, 271, 286, 288a, 289*, 290, 312, 318b, 320a, 321, 322, 322a, 325, 330, 331, 332, 355, 360, 371, 372, 377, 382, 420, P 45, 46, 50, 51, 54, 55, 58, 177, 188, 222, Q 2, 3, 72a, 76, 156, 162; *ōvādrāgan* L 282; *ōvādrāgā* L 163a; *ōvādrōgā* Q 78; *ōvādrāgā* L 269b; *ōvādrāgā* P 49; *ōjvādrōgā* Q 78; **over tijd dragen:** P 107a; **toedragen:** L 312, 314, 360, 368b; **uitdragen:** L 416; **over tijd gaan:** L 270, 295, 329, 330, 362, 369, 371a, 422, 423, 0426, P 48, 176, Q 9, 12, 35, 77, 4b, 95, 97, 111, 111*, 117a, 156, 176a, 179, 211; **overgaan:** L 373, 422, 430, 432, 434, Q 7, 9, 11, 14, 18, 96c, 96d, 98, 99*, 158, 162, 167, 168b, 207, 209; *jōvārgon* Q 180; **over tijd staan:** K 361; **overstaan:** L 326, 383, 386, P 51; **lang staan:** L 318b; **over tijd lopen:** L 314; **overlopen:** K 278, L 372; **toelopen:** Q 4; **lang lopen:** L 269, 316, 317; **uitgeteld zijn:** de koe is *ōjtgāelt* L 424; **over (de/haar) tijd:** *ōvār tēt* K 317; *ōvār tīt* L 289; *ōvār tīt* L 270, 318b, 331, 426, Q 14, 20, 33, 94b, 95a, 112a, 187a, 197, 203a, 204a; *ōvār tīat* Q 113a; *ōvār tējat* P 48; *ōvār dā tēt* Q 80; *ōmūvār tētj* P 50; *iōvār tēt* Q 178; *ōvār dā tīt* Q 119; *ōvār tētj* Q 3a; *ōvār tēt* K 361a; *ōvār tīt* L 373; *ōvār tētj* Q 71; *ōvār tētj* L 265; *ōvār hōrān tētj* P 174; *ōvār q̄rān tēt* P 213; *ōmūvār arān tēt* P 218; *ōvār hōrān tēt* P 176; *ōvār tīt* L 164, 165; *ēvār tēt* Q 2; *ējvār tētj* Q 72; *tāvār tīt* L 416; *ivār tētj* Q 4; *ūvār tīt* Q 198b; *ūvār tētj* L

420; *ūvār tīt* Q 198b; *yvār tīat* Q 204a; *ūvār tīt* Q 193; *jāvār tētj* Q 77; *jēvār tēt* Q 93.

7.5. Geboorte

7.5.1 UITGETELD ZIJN

(N 3A, 43)

[De koe staat op het punt te gaan kalven.]

uitgeteld zijn: de koe is *ūtgāelt* L 266, 269, 269b, 270, 271, 286, 295, 314, 322a, 362, 371a, 383, 416, 422, 0426, 427, 432, 434, Q 11, 14, 18, 94b, 95, 95a, 111, 111*, 112a, 197, 198b, 204a; — *ūtgāeltj* L 288a, 289, 289*, 318b, 322, 326, 368b, 369, 374, 382, 426; — *ūt.xāelt* L 424; — *ūtgāeltj* L 321; — *ūtgāeltj* L 377; — *ūatgāelt* L 430; — *ūtgāelt* L 312; — *ūtgāelt* L 372; — *ūat.xāelt* Q 12; — *ūtgāelt* Q 113a; — *ūtgāelt* L 268, 290; — *ūtgāelt* Q 7; — *utgāelt* Q 9; — *ut.xāelt* L 422; — *ujt.xāelt* L 314; — *uwv.xāelt* L 420; — *utgāeltš* L 360; — *ut.xāeltš* L 317; — *ūtgāelt* L 164, 165; — *ūtgāelt* L 416; — *ōtgāelt* K 278; — *ōtgāelt* K 317; — *ōtgāelt* L 265; — *ōujt.xāeltš* L 360; — *ōtgāelt* Q 2; — *ōv.xāelt* K 361a; — *ōvt.xāelt* Q 4; — *ōvū.xāelt* L 355; — *ōvāt.xāeltj* Q 71; — *ōvtgāelt* Q 3; — *ōvtgāelt* Q 3a, 72; — *ōatgāelt* P 51; — *āvū.xāelt* Q 162; — *āvtgāelt* Q 77; **uitgerekend zijn:** de koe is *ūtgarēkant* L 269; — *ōtgarēkant* P 49; **aan de telling zijn:** de koe is *ān dā telej* L 332, 427, 430, Q 97; — *ān dā telej* Q 35; **in berekening komen:** de koe *kōm ān bārejkānā* P 50; **uitgedragen zijn:** de koe is *ūtgādrāgā* L 290, 318b, 320a, 322a, 325, 332, 374, 423; — *ōjtgādrāgā* L 265; **voldragen zijn:** de koe is *vōldrāgān* L 282; — *vōldrāgā* L 329; **aan (de) tijd zijn:** de koe is *ān dā tīt* L 295; — *ān dān tīt* L 268; — *ān tīt* Q 97, 98; — *ā tīt* Q 111*; — *an dān tīt* L 159a, 211; — *an tīt* Q 197, 203a; — *a tsūt* Q 211; — *an tīt* Q 209; — *a tīat* Q 204a; — *ōn dān tīt* Q 198b; — *ōn tīt* Q 187a, 193, 198b, 204a; **om zijn van (de/haar) tijd:** K 357, 358, L 331, P 45, 46, 50, Q 2, 4, 72a, 76, 77, 78, 96c, 99*, 117a, 158, 178; **uit zijn van (de/haar) tijd:** P 54, 58, 107a, 174, 177, 188, 218, Q 2, 96d; **in de tijd zijn:** de koe is *en dān tīt* L 163a; — *en dān tēt* P 176; — *in de tītj* Q 162; **(haar) tijd zijn:** L 371, P 55, 222, Q 180; **daar zijn van haar tijd:** L 312, P 174; **gereed zijn:** de koe is *garējt* L 330; — *garējt* L 372; — *xātū* Q 2; — *garīat* P 44, 48; **vaardig zijn:** de koe is *verex* K 361, L 268; **haar vaardig maken:** Q 93; **af zijn:** de koe is *af* Q 99*; **arbeid krijgen:** de koe *kreg erbejt* L 373; **gaan kalven:** K 278, L 372, P 48, 51, 176, 213, Q 20, 33, 78, 156; **gaan kalveren:** de koe *get kalvārā* L 316; **op kalven staan:** K 353, L 426; **op het kalven staan:** Q 119, 207; **op het kalven zijn:** Q 80, 179; **aan de kalf zijn:** de koe is *ān dā kawf* Q 14; **aan het kalven zijn:** de

koe is *ān at kaupfan* L 373; **moeten kalven:** Q 156, 176a; **gaan afleggen:** de koe *gejt āflēkə* L 386.

7.5.2 PERSEN

(N 3A, 47)

[Het maken van uitdrijvende bewegingen, gezegd van de koe die gaat kalven.]

werken: K 353, 357, 358, 361a, L 268, 270, 271, 312, 321, 360, 372, 373, 386, 0426, 427, 430, P 44, 48, 49, 50, 51, 54, 176, 177, 218, 222, Q 2, 3a, 4, 7, 71, 72, 76, 77, 78, 93, 95a, 96c, 97, 98, 99*, 111, 117a, 156, 162, 176a, 180, 187a, 198b; *werkə* Q 9, 11, 211; *wērəkən* P 58; *wērəkə* Q 193, 204a; *wērəkə* Q 78; *wērəkə* K 361, Q 72a; *wērəkə* Q 204a; **arbeiden:** K 278, L 159a, 163a, 164, 165, 211, 266, 269, 269b, 288a, 289*, 312, 314, 320a, 326, 371, 371a, 344, 420, 422, Q 162; **arbeid hebben:** L 286, 289, 295, 314, 317, 318b, 360, 362, 368b; **arbeid maken:** L 271, 290, 416; *arbeiēt mākən* L 282; **arbeid krijgen:** L 268, 295, 416; **persen:** L 265, 268, 269, 269b, 295, 322, 322a, 325, 329, 332, 355, 374, 383, 424, 430, 424, Q 3, 18, 20, 35, 95, 111*, 112a, 197, 203a, 207, 209; *pērsə* Q 12; *pēsə* L 382, 426; *pijāsə* Q 179; *pořsə* L 331; **pressen:** P 55; **apprehensie maken:** L 423, P 45, 51, Q 2, 33; *aprensī mākə* L 369; *aprensə mākə* P 46; *aprensī mākən* Q 197; **pozen hebben:** L 386, 420; **pozen maken:** Q 178; **pozen krijgen:** L 330, 422; *pōzə krigə* L 372; **trippelen:** P 213, Q 156, 158; *tripələ* P 50; **duwen:** K 278, 358, Q 80; **drijven:** Q 96d; **moeite hebben:** L 316; **weeën hebben:** L 332; **pijnen krijgen:** *pējənə kregə* P 107a; **zieken krijgen:** P 174; **trampelen:** *trampələ* Q 113a; **dorsen:** Q 94b; *drējīsə* Q 9; **gaan kalven:** Q 14.

7.5.3 KALVEN

(JG 1a, 1b; N 3A, 46; S 16; L 1a-m; monogr.)

[Een kalf ter wereld brengen, gezegd van de koe.]

kalven: L 164, 165, 374, Q 2, 15, 95, 247, 284; *kalvən* K 278, 315, 357, L 216, 269, 282, 297, 299, 313, 314, 315, 316, 352, 355, 414, P 48, 91, 56, 119, 121, 121a, 172, 176, 187a, Q 1, 3, 71, 178; *kalvə* K 278, 317, 353, 358, 360, L 159a, 163, 163a, 164, 165, 191, 209, 210, 211, 212a, 213, 214, 214a, 215, 215a, 216, 216a, 217, 244a, 245, 245a, 245b, 246, 246a, 248, 249, 250, 266, 267, 268, 269, 269b, 270, 271, 288, 288a, 289, 289, 290, 291, 295, 296, 298, 300, 312, 314, 329, 332, 356, 364, 372, 382, 383, 387, P 45, 46, 50, 51, 52, 57, 58, 115, 118a, 119, 121, 171, 174, 176, 177, 179, 188, 192, Q 1, 2, 2a, 3, 4, 71, 75, 78; *kalfə* Q 187a; *kalavən* K 278, 353, L 282, 286, 312, 313, 315, 316, 352, 354, 355, 356, 414, P 121, 219, Q 1, 71; *kaləvə* K 278, 314, 315, 316,

317a, 318, 353, 357, 358, 359, 360, 361, 361a, I 217, 290, 314, 316, 353, 355, 363, 364, 413, I 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56 58, 107a, 113, 115, 117, 118, 118a, 119, 120 121, 172, 173, 174, 175, 176, 176a, 177, 177a 178, 179, 180, 182, 183, 184, 186, 187, 188, 192 195, 197, 213, 218, 219, 220, 223, 224, 227, Q 1 2, 2a, 3, 5, 71, 72a, 73, 74, 78, 79, 79a, 80, 152 153, 156, 157, 157a, 159, 160, 164, 165, 166 *ka.ləvə* P 57; *kaəlvə* P 121; *kālvə* K 361, L 265 Q 78; *kāəlvə* K 317; *kāləvən* L 286; *kāləvə* L 312 P 222; *kawvən* Q 17; *kawvə* L 360, 368b, 420 423, 0426, 430, 432, Q 9, 10, 12, 14, 21, 27, 97 98, 99*, 101, 111, 111*, 198b; *kaūvən* L 317 360, 362, 368, 415, 416, 417, 419, 420, Q 9, 11 21, 97, 102; *kaūvə* L 317, 358, 359, 360, 361 362, 365, 366, 367, 368, 371a, 372, 373, 415 416, 417, 418, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426 427, 429, 430, 431, 432, 434a, 436, Q 6, 7, 8, 9 10, 11, 12, 13, 14, 20, 22, 29, 30, 32a, 33, 35 96a, 96c, 96d, 99, 102, 103, 104a, 105, 111 113a, 196, 198, 207, 284; *kaūfan* L 373; *kaūfvv:* L 426, 427, 434, Q 7, 18, 35, 95, 95a, 198b *kāūvə* L 317, Q 111; *kāūvən* L 416; *kāūvə* Q 16 32, 110; *kāvən* L 385, Q 86, 88, 154, 158, 161 162, 167, 168a, 240; *kāvə* L 330, 331, 333, 381 Q 10, 72, 76, 77, 77a, 83, 84, 87, 88, 89, 90, 91 93, 94, 94b, 95, 155, 158a, 161, 162, 163, 164a 167, 168, 168a, 169, 170, 171, 172, 174, 175 176a, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 187, 188 193, 240, 241, 242; *kā.və* Q 72, 81a, 82, 154 *kāivə* Q 241; *kavən* Q 14; *kavə* Q 13, 93, 95 *kaəvə* L 372, Q 96c; *kəūvə* L 416, 422, Q 112a *kəūvən* Q 254; *kəūvə* L 289, 292, 318b, 319, 320 320a, 321, 322a, 323, 325, 327, 328, 366, 369 370, 371, 374, 377, 378, 382, 422, Q 113, 116 117b, 118, 119, 196, 197, 200, 202, 203, 203a 204a, 208, 209, 211, 247, 247a, 253, 278; *kəfə* I 326; *kəəvən* L 368; *kəəvə* L 368, Q 117a; *kəvə* I 322, Q 204a, 207, 208, 248, 259; *kə.və* L 318b *kəvə* Q 83; **afkalven:** *āfkəūvə* Q 98; *āfkəūvə* C 198b; **kalveren:** *kalvərən* P 171; *kalvərə* P 175 193; *kalvrə* P 211; *kaləvərə* P 167, 214 *kawvərən* Q 7; **werpen:** *werpən* L 216; *werpə* I 318b; **jongen:** *jəŋə* Q 20, 113; **jongelen:** *jəŋələ:* Q 95, 101; **afleggen:** *āflēgə* L 386; **rinderen:** *reŋərə* L 386.

7.5.4 ROLLEN

(N 3A, 50)

[De koe tijdens het kalven op de rug wentelen.]

rollen: L 430; *rələ* K 317, 357, L 159a, 163a 266, 268, 269, 288a, 295, 316, 317, 321, 322 331, 360, 371a, 373, 382, 416, 420, 422, 424, F 48, 50, 176, Q 2, 9, 72, 72a, 78, 95, 97, 99*. 111*, 112a, 113a, 162, 178, 179, 198b, 204a 209, 211; *rələn* K 361, L 373; *rələ* L 434, Q 7: *rələ* K 361a; **zich rollen:** L 420; **omrollen:** *əmrələ* L 355; *əmrələ* L 164, 165, P 218, C

111*, 198b; *ømrqla* L 269b, 270; **trullen:** *trøla* K 278, Q 71; *tryla* Q 77, 80, 156, 162; *trýla* P 177; *trela* L 368b, P 54; *trila* Q 3; **omtrullen:** *ømrqla* Q 207; *ømdrqla* L 423; *ymtryla* P 44; **draaien:** L 430; *dreja* L 270, 289, 330, Q 94b; *dreaja* P 58; *dreja* K 278, L 318b, 369, P 174; *dreija* L 289*, 326, Q 95a; *drēja* L 265; *drējjan* K 358; *dirēja* L 314; *dren* P 176; *dreja* L 416, 422, Q 12; *dreija* L 322; *drēja* L 332, 372, P 222, Q 14; *drēja* L 371; *drēja* P 49, 55, Q 78; *drēn* P 51; *drīana* Q 117a; *drua* P 48; **omdraaien:** *ømdreja* L 268; *ømdreija* Q 96d; *ømdrēn* P 45; *ømdreja* L 312; *ømdrēan* P 46; *ømdrējjan* L 286; *ømdrēja* L 383; *ømdrēn* K 358; *ømdrē* Q 93; *ømdrē* Q 76; *ømdrēja* L 360, 427; *ømdrija* Q 197, 203a; *ømdriā* Q 111; *umdrōwā* K 353; **op de rug draaien:** *op dā røk dreja* Q 96c; *op dā rux dreā* Q 3a; *op dā rex dreja* Q 4; *op dā røk drē* Q 20; **over haar rug draaien:** *ijəvar dā røq drīā* Q 111; **wentelen:** *wentjələ* L 290, 320a; *wensələ* Q 9, 97, 98; *wensələ* L 270; *wenzələ* L 0426; *wēnzələ* Q 77; **omwentelen:** *ømwentjələ* L 322a; **keren:** *kirā* P 51; **op de rug leggen:** *opā røk legā* L 386; **omleggen:** *ømlegān* L 282; **op de rug trekken:** *op dā røk trekā* L 318b; **neer-trekken:** *nērtrekān* Q 94b; **op gen rug werpen:** *op gen røk werāpā* Q 204a; **omgooien:** *omgūjā* L 372; **ombruien:** Q 197.

7.5.5 VERKEERD LIGGEN

(N 3A, 49)

[Verkeerd liggen in de baarmoeder door een slag in de baarmoederhals, gezegd van het kalf.]

verkeerd liggen: L 265, 271, 286, 289, 295, 314, 318b, 321, 325, 362, 383, 386, 0426, P 46, 174, 176, Q 3a, 33, 94b, 96d, 99*, 111, 178, 179, 193, 197, 204a, 209; **verkeerd zitten:** K 353, L 159a, 164, 165, 269b, 270, 312, 318b, 322a, 369, 372, 373, 426, 432; **in een wrong liggen:** K 278, 317, 357, 361a, L 282, 326, 331, 360, 371a, 382, 416, 420, 422, 434, P 45, 50, 51, 55, Q 2, 7, 9, 11, 12, 14, 71, 72a, 77, 94b, 95, 97, 98, 111, 111*, 112a, 119, 187a, 198b; **wrong zitten:** L 316; **een wrong in de dracht hebben:** Q 207; **verwongen liggen:** Q 162; **gewrongen liggen:** Q 78; **gedraaid liggen:** L 211, 288a, Q 95a, 211; **gedraaid zitten:** L 270; **verdraaid liggen:** L 360, 424, P 48, Q 9, 96c, 158, 176a; **verdraaid zitten:** L 372; **verdraaid zijn:** L 423, Q 2, 4, 80, 93; **in een draai liggen:** L 269; **mis liggen:** P 55, 174; **het achterste voor liggen:** P 48, 188, 218, Q 2, 156, 197, 203a; **het achterste voor zitten:** Q 4; **het achterste voor kalven:** P 107a; **hinderwaarts liggen:** P 188; **contrarie liggen:** P 50, 177, 213, 222, Q 77; **in een slag liggen:** L 295; **een slag gedraaid liggen:** L 332; **in een kronkel liggen:** Q 14; **een kronkel in de baarmoeder**

hebben: L 430; **niet te goed liggen:** Q 156; **slecht liggen:** Q 180; **niet juist zitten:** P 44; **achter een plank liggen:** L 322; **op de rug liggen:** L 269b; **in de vang liggen:** L 163a.

7.5.6 GOED LIGGEN

(N 3A, 51)

[Het kalf ligt goed in de baarmoeder: de voorpoten zullen het eerst naar buiten komen.]

goed liggen: L 164, 165, 211, 265, 268, 269, 320a, 322, 329, 360, 369, 382, 386, 416, 420, 423, 424, 426, 430, P 46, 48, 55, 174, 222, Q 2, 3a, 14, 33, 72a, 76, 77, 111*, 156, 158, 198b, 204a, 207, 209; *gūt legān* L 286; **goed zitten:** K 358, L 159a, 268, 269, 269b, 270, 271, 288a, 295, 325, 330, 332, 360, 383, P 58, Q 4, 12, 20; **goed komen:** L 290, 322a, 332; **de poten zitten goed:** *dā pojt zeta gōt* L 0426; **ten goede liggen:** P 45, 50, 51, Q 156, 178; **ten goede zitten:** K 353, L 317, 372, Q 78; **juist liggen:** Q 78; **juist zitten:** L 312, P 44; **normaal liggen:** K 278, L 427, P 49, 51, Q 97, 198b; bij de volgende woordtypen kan men de werkwoorden *liggen* of *zitten* aanvullen: **goed:** *gut* K 278, 361, 361a, L 282, 312, 314, 355, P 48, 50, 107a, 176, Q 3, 71, 72; *gūt* L 163a, P 188, 213, Q 162, 179; *xiūt* P 218; *guāt* Q 2; *gūjt* Q 162; *gōt* L 266, 270, 289*, 316, 318b, 326, 331, 362, 368b, 371, 371a, 373, 377, 416, 427, Q 9, 14, 35, 94b, 96a, 96c, 112a, 113a, 117a, 187a, 193, 198b, 204a; *gōāt* L 420, 422, Q 80; *gōwt* Q 111; *gōwt* K 357; *gōūt* L 434; *gōuāt* Q 2; *gōt* Q 9, 11; *jōt* Q 211; *gūt* P 54, Q 93; **gewoon:** *gəwōn* L 331; **voorwaarts:** K 317, L 422, P 177, Q 77, 119, 176a, 180.

7.5.7 WATERBLAAS

(N 3A, 52a)

[De eerste met vocht gevulde blaas die de weg baant voor het kalf.]

waterblaas: *wātarblās* K 361, L 282, 423; *wātarblāwās* K 357; *wātarblōs* L 211, 266, 268, 269, 269b, 270, 272, 289, 289*, 290, 295, 316, 318b, 320a, 321, 322, 322a, 325, 326, 329, 330, 332, 362, 371, 371a, 373, 374, 377, 382, 383, 386, 416, 424, 426, 427, 430, 432, 434, Q 2, 14, 20, 33, 35, 95, 95a, 97, 98, 99*, 111, 111*, 112a, 113a, 117a, 187a, 197, 198b, 203a, 204a, 207, 209; *wātarblōās* L 360; *wātarblōs* Q 9; *wātarblōās* L 330, Q 12, 96c; *wātarblōws* Q 7; *wātarblōs* L 288a; *wātarblōs* L 355; *wātarblōās* L 420; *wātarblōs* L 372; *wātarbluās* P 51; *wātarblōs* Q 4; *wātarblōs* L 369, 420, 422, Q 2, 11; *wātarblōs* L 265; *wātarblōwās* K 358; *wātarblōs* P 107a; *wātarblōās* P 44; *wātarblūōs* Q 158; *wātarblās* L 317; *wātarblōs* Q 72a; *wātarbluwās* P 46; *wōtarblōs* L 159a, 163a, 164, 165, 314, Q 94b, 193; *wōtarblōs* Q 198b; *wōtarblōās* K 358, L 312; *wōwātarblōwās* K

278; *wōtarbliuqs* Q 178; *wōtarblōs* Q 96d; *wōtarbloys* P 51; *wōtarblōs* L 312; *wōtarblōs* K 317, L 314; *wōtarbliuqs* Q 77; *wōtarblōs* P 176, Q 3; *wōtarblos* Q 3a; *wōtarbloas* Q 72; *wōtarblois* Q 180; *wōtarbluas* Q 76; *wōtarblōwās* L 286; *wōtarblōas* K 278; *wōitarblois* Q 93; *wōitarbliuqs* Q 162; *wōitarbliuqs* Q 162; *wōitarbluas* Q 176a; *wōitarblōwās* P 45; *wō?arblōs* K 353; *wētarbluas* P 48; *wētarblōas* P 55, Q 78, 156; *wētarblōas* P 213; *wētarblōas* P 218, Q 156; *wētarbloas* P 174; *wētarblūas* P 49; *wētarbluas* P 54, Q 71, 78; *wētarblūwās* P 222; *wētarblōs* P 50; *wētarbluas* P 177, 188; *wasarblōs* Q 211; **waterblaasje**: *wētarblōska* P 218; **eerste waterblaas**: *ērstā wātarblōs* P 50; *īrstā wātarblōs* L 268, 368b, 372; *īrstā wātarblōs* L 416; *jōstā wātarblōs* Q 179; *jēstā wātarblōs* Q 9; *īrstā wōtarblōs* Q 94b, 198b; *īstā wētarbluas* P 48; **blaas**: *blōs* P 176; **eerste blaas**: *ērstā blōs* L 332; *jōstā bluas* Q 80; **slijmerblaas**: *slējmarblos* P 50; *slēmarbluas* P 49; **vochtblaas**: *vōxblōs* L 331; **water**: *wātər* K 361a, Q 18; **waterzak**: *wātərzak* Q 7.

7.5.8 POOTJESBLAAS

(N 3A, 52b)

[De tweede blaas waarin de voorpoten van het kalf zitten.]

pootjesblaas: *pōtjēsblois* L 159a, 268, 289, 383, Q 112a; *pōtjēsblois* L 290; *pōtjēsbliuqs* Q 162; *pōtjēsbliwās* K 278; *pūtjēsblois* L 269, 289*, Q 117a; *pūtjēsblois* Q 197, 203a; *pūtjēsblois* Q 95; *pūtjēsblois* L 372; *pytjēsblois* L 295, 420; *pyatjēsblois* L 270; *puatjēsblois* K 317; **potenblaas**: *pūatablōs* L 382; *puatablōs* Q 2; **pootblaas**: *publuas* Q 71; **blaas met de poten**: *blōs met dā pūtā* Q 204a; *blōs met dā pūat* L 0426; *bliuqs mē dā pōtā* Q 77; *blōs met dā pōtā* Q 158; **blaas bet de poten**: *blōas bē dā pōtā* Q 156; **blaas met de pootjes**: *blōas mēt tā pūtjēas* Q 96c; **pootjeszak**: *pōtjēszak* Q 7; **voetjesblaas**: *vutjēsblois* L 288a; **voetblaas**: *vutblōs* L 211; *vōtblōs* Q 9; **tweede waterblaas**: *twēdā wātarblōs* L 329, 332, 0426, 427, 430, Q 33; *twēdja wātarblōs* L 326, 382; *twēdā wātarblōs* L 377; *twējda wātarblōs* L 322a; *twējda wātarblōs* L 373, Q 204a; *twjēdā wātarblōs* Q 9; *twīdā wātarblōs* L 268, 295, 368b, 373, 416, Q 187a; *twīdja wātarblōs* L 318b; *twīdā wātarblōs* L 322, 424, Q 14, 97, 111; *twīdā wātarblōs* L 372, Q 198b; *twīdā wātarblōs* L 316; *twīdā wātarblōs* L 321; *twīdā wātarblōs* Q 12; *twēdā wātarblōs* Q 179; *twīdā wātarblōs* L 369; *twīdā wātarblōs* P 107a; *twjēdā wātarblōs* L 265; *twīdā wātarblōs* L 317; *tswējda wasarblōs* Q 211; *twīdā wōtarblōs* Q 94b, 198b; *twjēdā wōtarblōs* L 163a; *twīdā wōtarblōs* Q 198b; *twēdā wōtarblōs* L 314; *twjēdā wōitarbliuqs* Q 93; *twēdā wōitarbliuqs* Q 162; *twjēdā wōitarbliwās* P 45; *twēdā*

wōtarblōs L 312; *twēdā wōtarblōs* P 176; *twēc wētarblōas* P 55, 213; *twēdā wētarbloas* P 21; *twōdā wētarbloas* P 174; *twēdā wētarbluas* P 5 Q 78; *twīdā wētarblūwās* P 222; *twēc wētarbluas* P 177; **tweede blaas**: *twēdā blōs* 434; *twēdā blōs* L 266, 386, P 176, Q 209; *twējēc blōs* Q 2, 98; *twējīdā blōs* Q 72a; *twēdā blōs* 99*; *twīdā blōs* L 269b, 318b, 325, 422, Q 3, 193; *twīdja blōs* L 330; *twīdā blōs* L 271, 111*; *twīdja blōs* L 320a, 382; *twīdā blōs* L 42; *twīdā blōs* L 416; *twīdja blōs* L 371; *twēc blōas* L 312, Q 78; *twēdā bliuqs* Q 178; *twīc blōas* Q 156; *twīdā blos* Q 3a; *twējda bloas* Q 7; *twēdā blois* Q 180; *twīdā blōs* L 355; *twēdā blū* P 48; *twuadā blūas* Q 80; **waterblaas**: *wātarblō* L 331, 371a, Q 197; *wōtarblōwas* L 286; **slijnblaas**: *slējmbilās* L 282; *slīmblōs* Q 95a; *slīmblō* Q 207; *slējmbilōas* K 278; *slēmbilōas* K 35; *slēmbilōs* K 353; *slēmbilōwās* K 358; *slējmbilōs* 50; *slīmblōs* Q 96d; *slēmbilōas* P 44; *slējmbilōas* 420; *slējambiluas* P 48; **slijmerblaas**: *slējmarblāwās* K 357; *slējmarblōs* K 36; *slējmarblōs* Q 2; *slējmarbliōs* K 361; *slējmarblois* P 51; *slējmarbluas* P 5; *slējmarblūwās* P 46; **klipperblaas**: *klebārbliuqs* 77; **vruchtblaas**: *vrōxtblōs* L 330; **net**: *nēt* 360.

7.5.9 HET KALF AFDRAAIEN

(N 3A, 54a)

[Het kalf met mechanische middelen ter werel helpen.]

afdraaien: *afdrējan* K 358; *afdrējā* L 163a, P 50; *afdrējā* L 420, 422, Q 96c; *afdrējā* P 51; *afdrējā* Q 2; *av.drējā* P 46; *afdrējā* P 51; *av.drējā* K 358; *afdrējā* P 49; *afdrējā* L 164, 165, P 58; *afdrējā* 176; *afdrējā* P 45; *afdrējā* L 159a; *afdrōwā* L 353; *afdrōā* P 44; *afdrūa* P 48; *afdrān* Q 72; *āv.drān* Q 2; *afdrējā* L 329, 368b, Q 198; *āv.drējā* Q 176a; *afdrējā* L 321, 322, 331; *afdrējā* L 371; *afdrējā* L 312; *āv.drējā* L 416, 12; *āafdrējā* P 55; *āv.drējā* K 361a; *afdrējā* Q 156; *āv.drējā* Q 179; *afdrējā* L 266, 269b, 271, 289*, 295, 318b, 320a, 326; *afdrējā* P 211, 270, 289; 314, 22a, 325, Q 99*; *āafdrējā* P 177; *afdrējā* 318b; *afdrējā* L 314, 327, Q 35; *afdrējā* Q 112; *afdrējā* Q 20; *afdrējā* Q 97; *afdrējā* Q 111; *afdrējā* Q 14; *afdrējā* Q 197; *afdrējā* Q 204; 211; *afdrējā* Q 117a; *afdrējā* Q 204a; *afdrējā* Q 9; *afdrējā* Q 78; *afdrējā* Q 178; *afdrējā* Q 156; *afdrējā* Q 3a; *qv.drējā* P 188; *qv.drējā* P 54; *afdrējā* Q 187a; *afdrējā* P 222, Q 95; *qv.drējā* Q 71; *afdrējā* Q 94b; *qv.drējā* Q 162; *afdrējā* Q 95; *qv.drējā* Q 76; **aftrekken**: *aftrēkān* L 282; *aftrēkā* L 316, 37, P 176; *aftrēkā* P 48, 107a; *aftrōkā* 50; *aftrēkān* L 286; *aftrēkā* L 360, 416, P 213, 207; *ātrēkā* Q 4; *aftrēkā* L 372; *aftrēkā* Q 158; *aftrēkā* Q 162; *aftrēkā* P 222, Q 193; *aftrēkā* Q 77; *aftrēkā* Q 77; *aftrēkā* Q 198b; **afhalen**

āfhāla K 357, Q 33; *āfhōlā* L 163a; *āfhōlā* L 269, Q 98, 111, 111*, 113a, 197, 203a, 209; *āfhōlā* Q 99*; *āfhāēlā* Q 80; *afwinden: afweŋə* P 218; **afdrijven: afdrēvə** K 317; **uitdraaien: ūdraiə** L 382; *utdrējə* L 360; *ūdrējə* L 330; **eruitdraaien: erūtdrēijə** L 371a; **deruitdraaien: druadrēijə** L 420; *drūtdrējə* L 332, 383; *dərūtdrē* L 430; *trūtdrējə* Q 9; *trūtdrējə* Q 7; **met het machien draaien: met ət məsxīn drējə** L 0426; **met (het) machien halen: met məšīn hālā** L 362; *met ət məsxīn hēlən* L 0426; *met ət məšīn hōlā* L 369; **met het machientje halen: mət ət məšīntšə hōlā** Q 96d; **halen: holā** Q 72; **machine gebruiken: məšīn gəbrūkə** L 268; **kunstmatig verlossen: kōnstmātēx vərloqsə** L 374; **afzagen: afzāxən** L 312; **uitzagen: ūtzēgə** Q 14; **afsnijden: āfsnijən** L 312.

7.5.10 KALFMACHINE

(N 3A, 54b)

[Instrument waarmee men het kalf geboren doet worden.]

kalfmachine: kalfmāšīn L 265, 268, 271, 289, 290, Q 95; *kalfmāšīn* K 358, L 159a, 295, 314, P 45, 176, Q 3a, 4; *kalfmōšīn* K 361; *kalfmāšēn* P 46, 48, 55, Q 78; *kalfmāsxīn* L 266, 268, 269b, 0426; *kalfmāsxīn* L 288a; *kalfmāsxēn* P 50; *kalfmāxīn* P 58; *kalfmāsin* L 164, 165, 211, 282; *kalfmāsen* P 177; *kalāfmāšīn* K 358; *kalāfmāšīn* K 357, L 312, 355, P 44, Q 71, 80; *kalāfmāšēn* P 49, 51, 218, Q 2, 156; *kalāfmāsan* P 174; *kalāfmāšōn* P 50; *kalāfmāsxīn* Q 78; *kauřmāšīnə* Q 14, 20; *kauřmāšīn* L 362, Q 7; *kauřmāšīn* Q 12; *kauřmāšējn* L 372; *kauřmāšēj* L 422; *kauřmāxīn* Q 11; *kauřwfmašējn* L 360; *kawřmāšīn* L 430, Q 111; *kawřmāšīn* Q 111*; *kawv.māšīn* L 368b; *kawřmāsxīn* Q 18; *kafmāšīn* Q 77; *kafmāsin* Q 180; *kařmāšīn* Q 96c; *kāwfmašīn* L 317; *kāfmāšīn* L 332, Q 162, 198b; *kāfmāšījn* Q 76; *kāfmāšēj* Q 179; *kāfmāsxīn* L 382; *kōřmāšīn* L 326, 416; *kōřmāxīnə* L 416; *kōřmāsxīn* L 422; *kōřmāšīn* Q 187a; *kōřmāšīnə* L 320a; *kōřmāšīn* L 318b, 322a, Q 112a, 113a; *kōřmāšīn* L 321, 371; **kalfsmachine: kalfsmāšīn** L 270, 295, 314, Q 35; *kalfsmāšīn* K 361a; *kalfsmāšēn* P 51; *kalāřsmāšīn* L 286; *kalāřsmāšīn* K 317; *kalāřsmāšīn* L 316; *kalāřsmāšēn* P 54; *kalāřsmāšēn* P 48, Q 72a; *kaqřsmāšīn* L 372; *kauřřsmāšīn* Q 9; *kauřřsmāšēj* L 424; *kauřřmāsxīn* Q 9; *kawřřsmāšīn* L 360, 423; *kawřřmāšēj* L 420; *kāřřmāšīn* L 329, 331; *kāřřmāšīn* Q 198b; *kawřmāšīn* L 427; *kōřřmāšīn* L 369; **kalvermachine: kalvərmāsen** P 176; *kāləvərmāšīn* P 222; *kaləvərmāšīn* P 213; *kauřvərmāšēj* L 420; *kauřvvərmāšīn* L 371a; *kawřvərmāšīn* Q 97; *kāvərmāšīn* L 383, Q 193; *kāvərmāšīn* Q 176a; *kōřvərmāšīn* Q 207; *kōřvərmāšīj* L 289*, 318b, Q 197, 203a; *kōřvərmāšīj* Q 209; *kōřvərmāsxēj* Q 204a;

kōvərmāšīn L 322; *kōəvərmāšīj* Q 204a; **kalvermachientje: kauřvərmāšīntšə** Q 96d; *kawřvərmāšīnə* Q 99*; **verlosmachine: vərloqsmašīn** Q 197; **machine: māšīn** K 353, L 330, 386, Q 117a, 198b; *māšīn* L 434; *māšēn* Q 2; *mēšən* Q 3; *māsin* P 188; *māsxīn* L 163a, Q 98; *māxīn* Q 156; **machientje: māšīnkə** L 325; **katrol: kətrōl** L 211, Q 72; **hefboom: hefboŋ** L 164, 165; **boom: bōm** L 163a; **koord: kyoūt** Q 158; **trekkoord: trekkyoūt** Q 162; **kruiwagen: krōwāgə** K 278; **zaag en beitel: zēx řjn bejtəl** Q 14.

7.5.11 KALFSVLIES

(N 3A, 55)

[Het vlies waarin het kalf zit als het geboren wordt.]

bed: bet L 430, P 54, 176, 177, 222, Q 14, 76, 94b, 95a, 97, 98, 99*, 111, 112a, 158, 162, 198b, 204a, 207; *bēt* P 46, 48, 49, 50, 107a, 174, 218, Q 12, 77, 78, 96c, 96d, 113a, 156, 178; *bəət* P 51, Q 80; *bet* Q 180, 197; *bēt* Q 2; *bēt* Q 2, 72; *bēt* Q 7, 20; **kalverbed: kōəvərbət** Q 204a; **net: net** K 361a, L 164, 165, 266, 268, 271, 295, 321, 322a, 331, 355, 362, 369, 416, 420, 422, Q 72a, 193; *net* K 357, 358, L 312, 372; *net* L 265, P 44; *nēt* P 55; *nēt* Q 2; *nōt* L 360; **kalfsnet: kalāřřnet** K 317; *kawřřnet* L 423; **vlies: vlis** K 353, L 270, 316, P 48, Q 93; *vliš* Q 179; *řlęjs* Q 156; **kalfsvlies: kalfsvlis** K 278; **vruchtvlies: vrōxtvliš** K 361; *vrōxvliš* L 268; **geboortevlies: gabōrtəvlēs** L 270; **slijmvlies: slęmvliš** K 358; **lies: lis** Q 35, 211; *lēš* L 288a, 320a, 330, 360, 382, Q 9; *lēz* L 368b; *lēzə* (mv.) L 332; **liest: lest** P 51; **rein: rejn** L 265, 318b, 326, 373, 0426, Q 9; *rējn* L 317; *rējn* L 416, 427; *rējn* L 372; **blaas: blōš** L 424, P 176, Q 95; **tweede blaas: twēdə blōš** L 314; **tweede waterblaas: twēdə wātərbloš** Q 33; **vuil: vōjl** K 278; *vul* L 286, 312; *vul* L 282; **bocht: bōxt** L 159a, 163a, 211; *box* L 271; **kwaad: kōt** Q 3a; *kōt* Q 4; **zak: zak** P 213; **kalfzak: kalfzak** P 50; **slijm: slīm** L 269b; *řlīm* L 432; **nageboorte: nōgəbōrtə** Q 94b; *nōgəbōrtə* L 322, 325; *nogəburtə* L 420; **lechter: lēxtər** L 290; **ligster: lęxřtər** L 383; **helm: heləm** Q 117a.

7.5.12 SLIJMKOEK (kaart 27)

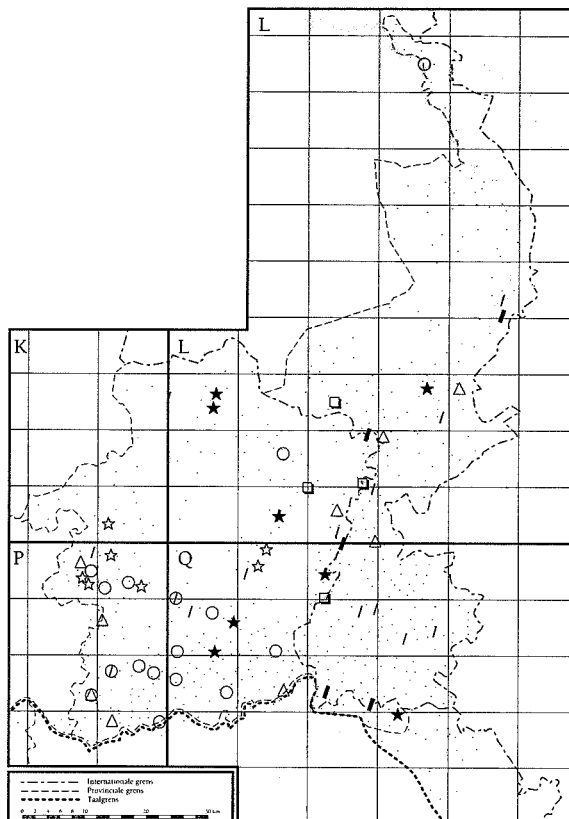
(N 3A, 56)

[Koekje dat het kalf bij de geboorte in de bek heeft.]

leeftong: lęřtōŋ L 269, 329, Q 97, 111*, 113a, 179; *lęřtōŋ* L 422; *lęřtōŋ* Q 3; *leřřtōŋ* P 45; *lēřřtōŋ* L 373; *lřřtōŋ* Q 98; *lřřřtōŋ* Q 72a; **tong: toŋ** K 278; *tōŋ* L 416; *tōŋ* P 176, Q 2; **leeftocht: lęřřtōxt** L 321; *lęřřtōx* L 270, 424, Q 197, 198b; **milt: melt** L 360, P 46, 176, 222, Q 78, 162; *mełt* P 177; *mēlt* L 163a, P 188; *mēłt* P 54; *mēlt* Q 93; *męjlt* Q 156; *męjlt* Q 71; *mīłt* Q 2; *mōlt*

Kaart 27. SLIJMKOEK

- / leef(tong)
- milt
- △ (-)koek(je)
- ★ slijm
- ☆ slijmer
- / leeftocht
- slover

P 50, 174; **koek**: *kuk* P 44; **koekje**: *køkskə* L 374; **kalfskoe**: *kaləfskøk* P 107a; *kawfskøk* L 420; **slijmkoe**: *slēm*kuk P 218; *šlīm*køk L 331; **geboortekoe**: *gəbʊortəkuk* Q 178; **moederkoe**: *mujərkuk* P 174; **neringskoekje**: *nejərənskøjkskə* L 430; **broodje**: *brʊjtšə* Q 95; *brʊtšə* Q 99*; **kalfsbrood**: *kəfsbrōt* L 332; **kalverblood**: *kəvərbrōt* L 383; **lap**: *lap* L 325, 326; **leeflap**: *lēflap* L 266; *lējfləp* Q 7; **miltlapje**: *meljtljəpkə* L 290; **kussen**: *køsa* K 361a; **zuigkussen**: *zoxkøsa* L 268; **spons**: *spuns* L 0426; **plaatje**: *pletjə* Q 204a; **flapje**: *flepəkə* L 164, 165; **slijm**: *slīm* L 312, 416; *šlīm* L 322, Q 209; *slīəm* L 314; *slim* Q 9; *slējəm* Q 72; *slōm* Q 80; **slijmer**: *slēmər* K 357, P 48, 51; *slējər* P 55; *slēmər* P 51; *slējər* Q 3a; *slēmər* Q 4; *slēmər* P 49; **slover**: *slōvər* L 368b, 372; *slōvər* Q 12; *slōfər* L 318b.

7.5.13 NAGEBOORTE VAN DE KOE

(kaart 28)

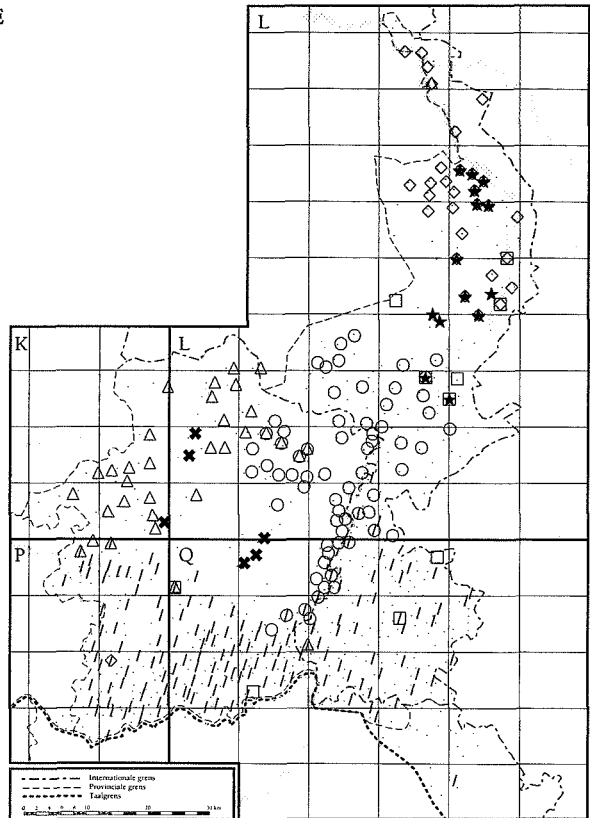
(N 3A, 57a; JG 1a, 1b; A 33, 19b; monogr.)

nageboorte: *nəgəbōrt* Q 30; *nəgəbōrtə* L 269,

270, 322, 331, 332, Q 111; *nəgəbōrtə* L 268
nəgəbōrtə Q 2; *nəgəbōrtə* Q 30; *nəgəbōrtə* L
 265; *noijəbōrtə* Q 180; **bed**: *bet* L 373, 427, 430
 434, P 46, 47, 48, 49, 50, 52, 53, 54, 55, 56, 57,
 58, 107a, 113, 115, 117, 118a, 119, 120, 121
 172, 173, 174, 175, 176, 176a, 177, 178, 179
 180, 184, 186, 187, 188, 192, 197, 213, 218, 219
 220, 222, 223, 224, 227, Q 2, 2a, 3, 14, 18, 19
 21, 32, 32a, 33, 35, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79
 79a, 83, 84, 87, 88, 89, 91, 94b, 95, 95a, 96c, 97
 98, 99*, 102, 103, 111, 112, 113, 117, 117a, 152
 153, 154, 155, 156, 157, 157a, 158, 158a, 159
 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168
 168a, 169, 170, 172, 177, 182, 187a, 192, 193
 195, 196, 197, 198b, 203, 203a, 204a, 207, 208
 209, 211, 240, 241, 242; *bēt* Q 112; *bēt* P 44, 46
 48, 49, 51, 55, 174, 176, 218, Q 72a, 78, 93, 94
 96c, 113a, 156, 171, 174, 175, 176a, 178, 179
 200, 247, 247a, 284; *bēt* Q 80; *bēt* Q 2, 72, 77
bet P 182, 195, Q 162, 197, 204a; *bōt* Q 11; **ko**
bed: *kōbet* Q 97, 204a, 209; *kəwbet* Q 111^a
kubet Q 77; *kuibet* P 46; *kəwbet* Q 71; *kōbet* (L
 78; **rein**: *rejn* L 288, 288a, 289, 289b, 289*, 292
 294, 318b, 320a, 321, 322, 324, 325, 326, 360
 362, 369, 371a, 374, 377, 382, 383, 420, 422

Kaart 28. NAGEBOORTE VAN DE
KOE

- / (koe)bed
- (koe)rein
- △ vuil
- ◇ bocht
- ★ lechter
- nageboorte
- ✱ kwaad

424, 0426, 427, 428, Q 7, 9, 14, 20, 96d; *rejn* L 317, 319, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 366, 367, 368, 369, 370, 372, 415, 419, 420, 421, 422, 423, 424, Q 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 88, 96c; *rejn* L 381b, 430; *rejnə* L 330; *rejn* L 371, 372, 416; *rējn* L 368b, 371, 372, 416, 420, 422, 423, Q 9; *rējn* Q 12; *rē.n* Q 87, 90; **koerein**: *kuiřejn* L 365; **bocht**: *bqxt* L 159a, 192, 192a, 211, 217, 267, P 176; *boxt* L 163a, 164, 165, 209, 210, 211, 212a, 216, 216a, 244a, 245a; *bōxt* L 165, 214, 214a, 215, 217, 245b, 246a, 266; *box* L 268, 270, 271, 295; *bōx* L 250, 268; *bōax* L 269b; *bōx* L 246, 268; **lechter**: *lxtər* L 266, 269a; *lēxtər* L 214, 214a, 215, 217, 245b, 246a, 267, 290; *lēxtər* L 290, 291, 295, 322, 332; **vuil**: *fəl* K 357; *fəuyl* L 360; *vəl* K 278, 317, L 413, P 45; *fəəl* Q 2; *vəl* K 278, 314, 315, 316, 317a, 318, 358, P 44, 45; *vəl* K 357, 358, 359; *vəul* L 355; *vəl* K 361a; *vəl* K 360, 361, P 51; *vəwəl* K 353; *vəəl* K 353; *vəl* L 315, 354; *voəl* P 51; *vo* L 355; *vul* L 282, 312, 314, 316, 356, 361, 362, Q 94b; *ful* L 314; *vu.l* L 282, 286, 358; *vuəl* L 314; *vul* L 286, 312; *vū.l* L 313; *vyl* L 165; **klein vuil**: *klē vəl* P 48; **vuilnis**: *vøles* L 265; **kwaad**: *kwāt* K 361; *kət* Q 3, 3a; *kət* L 352; *kot* Q 4; *kōt* L 353; **kwade din-**

gen: *kwōt deŋə* L 386; *kwō deŋə* L 331; **kraam**: *krēm* Q 15; **afval**: *āfval* L 290; **nagerei**: *nāgərej* L 290; **geslons**: *gəsləns* L 269; **slover**: *sləjvər* L 329.

7.5.14 SLIJM BIJ DE NAGEBOORTE

(N 3A, 57b)

[Kleverige slijm bij de nageboorte.]

slijm: *šlej̄m* Q 14; *slēj̄m* P 58; *slēj̄m* Q 77; *slēm* Q 93, 179; *slēm* P 218; *slēj̄m* Q 72; *slēm* Q 2, 178; *šlīam* L 270; *slīm* L 159a, 163a, 164, 165, 211, 265, 268, 269b, 282, 286, 289, 295, 416, Q 95, 198b; *šlīm* L 270, 295, 322, 332, 430, Q 97, 111, 117a, 204a; *slīam* L 269, 314; *xlīm* Q 207; *slim* L 316, Q 11, 94b; *šlim* Q 99*, 197, 203a, 211; *slijm* Q 3a; *slēm* Q 158; *slōj̄m* Q 77; *slēm* P 218, Q 76; *slōj̄m* Q 162; *slaj̄m* Q 180; *sluam* L 314; **slijmer**: *slēmər* P 48, 51, Q 72a; *slēj̄mər* P 55; *slēmər* P 54; *slēmər* P 51; *slēmər* K 361a, P 222; *slēj̄mər* P 50; *slēj̄mər* Q 3; *slemər* P 49; *slēmər* L 416; *slēmər* P 176; *slōj̄mər* P 176; *slaj̄mər* K 357; *slaj̄mər* Q 176a; **slever**: *slēj̄vər* L 271, 326, 369; *šlej̄vər* L 383; *slēj̄vər* L 371; *šlēj̄vər* L 434; *slēj̄vər* L 371a; *šlēj̄vər* Q 35; **slic-**

ver: *slīvār* L 266, Q 198b; **slover:** *slōvār* L 269, 320a, 321, 374, 382, 422, 424, 427; *šlōvār* L 322a, 331, 372, 423; *slōvār* L 360, 362; *slōfār* L 318b; *šlōvār* L 420; *slōvār* Q 7; *slōvār* L 372; *šlōvār* Q 20; *slūvār* L 0426, Q 18; *šlūvār* Q 97, 111*, 193, 204a; *sluvār* Q 96c; **slibber:** *slebār* L 312; **slobber:** *slobār* L 373; **vuil:** *vōjl* P 177; *vōl* P 50; *vōl* K 358; *vōl* Q 71; *fōal* Q 156; *vūl* L 368b, P 107a; *vāl* P 174; *vaal* Q 80; **klein vuil:** *klen vōl* P 49; *klē vōl* P 46; *klē vōl* Q 2; *klē vōal* Q 2; *klē vāl* K 361; **vuiligheid:** *vulaxējt* Q 9, 12; **navuil:** *nāvul* L 420; **veegsel:** *vēxsəl* Q 96d; *vēxsəl* Q 198b; *vexsəl* Q 209; **knoei:** *knūj* L 288a, 289; *knuj* Q 98; **zuivering:** *zōvāvarej* K 353; *zēvarej* Q 2; **nazuivering:** *nōzjvarej* Q 198b; **koebed:** *kābet* P 213; **zever:** *zejvār* L 295.

7.5.15 ZUIVEREN

(N 3A, 58)

[Afscheiding blijven geven na het kalven, gezegd van de koe.]

knoeien: L 159a, 163a, 211, 268, 269b, 271, 288a, 289*, 295, 320a, 322, 322a, 331, 332, 368b, 373, 420, 424, 427, Q 2; *knūjā* L 416; *knōijā* L 326; *knōjā* L 265; **naknoeien:** L 290; **zuiveren:** K 358, 361a, L 372, P 44, 45, 176, 222, Q 12, 77, 78, 193; *zjvārā* L 0426, Q 198b; *zōvārā* K 358; *zōvārā* P 50; **zich zuiveren:** L 289, 430, Q 2, 9, 33, 72a, 95, 95a, 99*, 179; **haar zuiveren:** Q 71, 156, 162; *hōr zōvārā* Q 80; *hōr zōjvārā* P 174; **nazuiveren:** L 372; **niet zuiver zijn:** L 270, Q 94b; **vuilen:** L 371, P 50; **navuilen:** Q 7; **vuil verliezen:** L 369, P 48, Q 72, 76; **vuiligheid verliezen:** Q 11; **vuiligheid kwijt worden:** L 372; **vuil afgeven:** Q 9; **klein vuil afgeven:** *kle vōl āf.xēvā* P 51; **vuil afgaan:** *vul āf gōan* L 360; **nog altijd vuil derafkomen:** Q 158; **nog altijd vuil van haar komen:** P 177; **afkomen van het klein vuil:** P 46; **zich vegen:** Q 98, 187a, 198b, 207; *zax fēgā* Q 96d, 209; **navegen:** Q 197; **slijmen:** Q 112a, 197, 203a; *šlūmā* Q 97; **slijm geven:** L 316; **slijmeren:** Q 3; **sleveren:** L 266, 270; **sloveren:** L 382, Q 111*; *slōvārā* L 422; **nasloveren:** L 371a; **lekelen:** Q 35; **zeveren:** L 360; *zevārā* Q 93; *šājvārā* K 357; **verliezen:** L 416, P 55, 188, Q 177, 178; *vārlizā* P 218; **rijzen:** K 361, L 282, 286, 314; *risā* L 317; **afsmijten:** P 176; **vloeien:** L 164, 165, 269; **snoeren:** L 362; *snuārā* Q 3a; **werken:** L 312; **zich schoon maken:** Q 204a; **zich rein maken:** Q 204a; *zax rēn mākā* Q 117a; **nog niet klaar zijn:** L 290, 325; **uitwerpen:** *ūtwerpā* Q 111; **afwerpen:** K 353; **het lijf afwerken:** Q 4; **afkalven:** P 58, Q 2.

7.5.16 AANMELKEN

(N 3A, 61)

[Het maken van de eerste melkbewegingen bij

een vaars die pas gekalfd heeft, gezegd van de boer.]

aanmelken: *ānmelkā* L 266, 268, 288a, 289, 289*, 318b, 320a, 321, 326; *ānmelakā* L 290; *ānmēlakā* Q 2; *ānmōlkā* L 360; *ānmōlakā* K 358; *āāmōlkā* P 177; *anmelkā* L 159a, 163a, 317; *anmelakā* L 265, 316; *ānmelakā* Q 72a, 156; *q̄nmelakā* Q 71; *q̄nmōlakā* P 51; *q̄ānmelakan* L 286; *q̄ānmelakā* Q 78; *q̄ānmelakā* P 54; *q̄ānmelkā* Q 76; *q̄ānmelakā* P 44, 49; **voormelken:** *vōrmelkā* L 269, 314, 362, 0426, Q 97; *vōrmēlakā* L 312; *vōrmelkā* L 422; *vōrmelakā* Q 178; *vōrmelkā* K 278; *vōrmelkā* P 45; *vōrmōlkā* K 361; *vōjrmelakā* P 222; *vōrmelkā* P 50; *vōrmelakā* K 357; *vōrmelā?ā* K 278; *vōrmelkā* Q 180; *vōrmōlakā* K 361a; *vōrmelkan* L 373; *vōjrmelakā* P 218; *vjrmelakā* L 372; *vjarmelakā* Q 111; *virmelkā* L 416; *fjrmelakā* Q 2; *vōrmelkā* L 325; **(de) eerste keer melken:** *īarstā kīr melakā* Q 12; *dān estā kēr mōlkā* P 46; **melken:** *melkā* Q 96d; *mēlakā* K 358, P 174; **aanspannen:** *ānsparā* L 322a, 372, 377; **aantrekken:** Q 20; *āntrekā* L 269, 269b, 270, 295, 331, 369, 371a, 373, 383, 420, 427, 434, Q 14, 18, 33, 97, 98, 99*, 111, 111*, 112a, 204a; *āntrekā* L 423; *āntrekā* Q 35; *āntrekā* P 55; *āntrokā* P 51; *antrekā* L 211; *antrekā* Q 11; *antrekā* Q 2; *aantrekā* Q 80; *āntrekā* Q 117a, 119, 204a, 209, 211; *āntrekā* Q 113a; *q̄ntrekā* L 314, F 176, Q 94b, 95, 95a, 187a, 193, 197, 198b; *q̄ntrekā* Q 78; *q̄ntrekā* Q 198b; *q̄āntrekā* P 107a; *q̄āntrekā* P 176; *q̄āntrekā* L 282; *q̄āntrekā* P 188; *q̄ūntrekā* Q 158; *q̄itrekā* Q 162; *ōntrekā* Q 72; *ontrekā* P 50; *ęntrekā* P 48; **aftrekken:** *āftrekā* K 353; **voortrekken:** *vōrtrekā* L 322; **trekken:** *trekā* L 430, Q 3a; *trēkā* P 48; **stropen:** *strōjipā* L 271; *strōjipā* L 332; *strōpā* Q 77; *strōjipā* L 318b; *strōjupā* L 420, 422; *strōpā* L 382, Q 77, 179; *strōpā* Q 197, 203a, 207; *strōjupā* L 371; *štrōjupā* Q 9; *strējipā* L 368b; *strēpā* Q 3; *strēpā* Q 93; *struapā* K 317; **aanstropen:** *q̄jnstrōjupā* Q 162.

7.5.17 KOE DIE PAS GEKALFD HEEFT

(A 4, 16; L 20, 16)

[Voor een aantal varianten van vaars zou men kunnen denken aan een woord vers. Het WNI (XX-1, blz. 2125) vermeldt *vers* in de betekenis van “jonge koe van ongeveer twee jaar die nog geen kalf heeft gehad of voor de eerste maal kalf”. Het onderscheid tussen *vers*- en *vaars*-varianten is niet altijd even duidelijk. Daarom is er gekozen voor één woordtype *vaars*.]

vaars: *vārs* L 298, 313; *vars* L 268; *vjās* P 54, 57, 176, Q 2, 176; *vjas* Q 74, 91, 93, 173; *vjas* Q 79; *vērs* L 285, 286, 314, 317, 386, Q 88, 95, 206; *vērs* Q 96, 101, 102, 103; *vērs* L 322, 367, Q 10, 88, 196; *vērz* L 416; *vērs* Q 101; *vers* K 316, 358, L 269, 271, 289, 289a, 292, 293, 296, 298, 322, 324a, 326, 329, 330, 356, 362, 364,

366, 368, 381b, 416, 418, 425, 426, P 119, Q 5, 32a, 118; *verš* Q 96a, 99, 101; *vears* L 355; *vēs* L 320, 328, 431, Q 11; *vēš* Q 19, 21; *vēāš* Q 113, 118a, 201; *vēs* L 381, 381b, Q 15, 16; *vēš* L 434, Q 30, 33, 259; *vēas* Q 253; *vēāš* Q 262; *vēš* Q 21; *ves* L 371, 374, 378, 381b, 382, 426, 428, P 171; *veš* L 429, Q 31, 34, 38, 284; *veāš* Q 202, 278; *vjes* Q 77; *vēz* L 420; *vīrs* K 361; *vīars* Q 195; *vīarš* Q 192; *vīs* K 316; *vīas* P 119, Q 154, 201; *vīāš* Q 203; *vīas* Q 83, 89; *vījas* Q 175; *vōrs* K 359, L 191, 209, 210, 211, 213, 214a, 215, 215a, 216a, 217, 244a, 244c, 246, 249, 250, 265b, 266, 267, 270, 292, 299, 317, 320, 322, 324a, 326, 352, 354, 355, 413, 414, 415, 418, P 51; *vōrš* L 268; *vjōs* Q 168; *vjōas* Q 77; *vjōs* Q 2, 89; *voīs* K 318; *vjōus* P 119; *vjōs* P 121; *vjōs* Q 1; *vōrs* L 246; *vōrš* L 291; *vōrs* L 288a; *vjōs* Q 180; *vōrs* L 248, 288b, 289; *vaarst* *vōrst* L 298; **vaarse:** *vesā* K 357; *vēsā* L 319; *vēsā* Q 7, 8; *vōrsa* K 357, L 216; **verse koe:** *versā* *ku* L 370; *vēsā* *ku* L 431; *vēs* *kuw* L 371; *vōrsā* *ku* L 165; *vōrsā* *kōy* Q 3; *vjōsā* *kōy* Q 1; *vōršā* *kōw* L 289; **vers gekalfde koe:** *vers* *gəkalfdā* *ku* Q 72; *vjes* *gəkalfdā* *ku* Q 72; *vers* *gəkaafda* *kuw* L 372; *vers* *gəkalfdā* *kōj* Q 95; *vērš* *gəkaufda* *kō* Q 32; *vērš* *gəkaufda* *kōw* Q 113; *vērš* *gəkōfdā* *kuā* Q 196; *vēs* *gəkaufda* *kō* Q 9; *vēš* *gəkalfdā* *kōw* Q 39; *vīāš* *gəkaufda* *kōw* L 432a; *vīāš* *gəkōfdā* *kōw* Q 117; *vōs* *gəkalfdā* *kōy* P 50; *vōs* *gəkalfdā* *kā* P 183; *vjōs* *gəkalfdā* *kōw* Q 78; **vers gekalfde:** *vias* *gəkalfdā* Q 83; *vōrs* *gəkalfdā* L 360; *vōs* *gəkalfdā* P 58; *vjōs* *gəkalfdā* P 52; *vjōs* *gəkalfdā* Q 179; **verskalvige koe:** *vēskejevəgā* *kō* Q 18; *vēškaivəgā* *kō* Q 98; **verskalvige:** *vēskejevəgā* Q 102; *viaskevegā* Q 86; *vjōskevegā* Q 86; **frisse koe:** *fresā* *ku* L 192; **fris gekalfde koe:** *fresā* *gəkaafda* *kōw* Q 116; **frisse:** *fresā* Q 222; **friskalvige koe:** *fresā* *kaivəgā* *kōy* Q 117a; **gekalfde koe:** *gəkalfdā* *ku* Q 75; *gəkalfdā* *kōw* Q 74; **kalkoe:** *kaafkuw* L 372; **eerste vaars:** *ēštā* *veš* Q 27, 29; *īrstā* *vērs* L 372; *īrstā* *vers* L 356; *īrstā* *vejrs* Q 102; *īarstā* *vērs* Q 12; *īštā* *verš* Q 100; *īštā* *veš* Q 32; *īāstā* *vērās* K 315; *īāstā* *vēs* L 371; *īāstā* *veš* Q 28; *īstā* *vēs* L 381; *īāstā* *vēs* L 371; **eersteling:** *ērstāleŋ* Q 71; *īrstāleŋ* L 364; *īāstāleŋ* P 174; *jōstāleŋ* Q 168; *ījōstāleŋ* P 118; **eenwinter:** *ējwentār* Q 5; **maal:** *mōl* L 299; **koe:** *kaŋ* L 355; **vaarskoe:** *vēšku* Q 35; **dragende vaars:** *drāgandā* *vērs* L 372; **lege vaars:** *lēgā* *vērs* L 372.

8. Ziekten

8.1 ABORTUS, VERWERPEN

(A 48A, 9)

[Het uitdrijven van de vrucht voordat de normale draagtijd is verstreken en het jonge dier zijn volkomen ontwikkeling heeft bereikt.]

verwerpen: L 269, 364, 371, 421, Q 20;

varwerpā L 0247, 266, 290, 291, 295, 298, 318b, 324, 330, 331, 366, 377, 381, Q 6; **verschieten:** *vōrsxētā* Q 99*; *vōršētā* L 292, Q 196.

8.2 LIJFBIEDEN, PROLAPSUS VAGINAE

(N 3A, 97; N 52, 30a; A 48A, 44a)

[Het uitzakken van de bovenrand van de schede, die dan vooral bij liggende dieren buiten de schaamlippen te voorschijn komt als een roze bal, die meestal gauw min of meer ontstoken raakt. Een prolapsus vaginae ontstaat wanneer er een verslapping optreedt in het weefsel dat de vagina vasthoudt in het bekken.]

lijfbieden: L 289, Q 88; **het lijf laten kijken:** *at līf lītā* *kikā* L 292; **het lijf uitduwen:** *hāt* *laiv aūtđōjā* Q 176a; **het lijf uitsmijten:** de koe *šmit at līf ūt* L 291; **(de) koning stoten:** Q 3; *kōneŋ stōātā* P 189; *kōneŋ stutā* P 49, 50; *dā kōniŋ stutā* Q 72a; *dā kōniŋ stytā* P 51; *dā kōjāneŋ stōūtā* P 222; *kēniŋ stutā* P 55; *kēneŋ stuatā* Q 2; *dā kēneŋ stuatā* Q 2; *dā kēniŋ stowtā* Q 72; *dā kē?aniŋ stytā* P 54; de koe *stōt dā kōneŋ* P 46; — *styt dā kōneŋ* Q 77; — *styt dā kōneŋ* Q 78; — *styt dā kōneŋ* K 361; — *styt dā kōneŋ* K 358; — *styt dā kōneŋ* P 188; — *styt dā kōniŋ* Q 158; — *styt dā kōjūneŋ* Q 156; — *styt dā kōneŋ* Q 71; — *styt tā kōneŋ* P 44; — *stōt dā kōjūneŋ* P 50; — *stōtā kōneŋ* Q 76; — *stōt dā kōneŋ* Q 77; — *styt dā kēneŋ* Q 2; — *stētā kīneŋ* Q 93; **hare koning stoten:** *hōrā kōneŋ stytā* Q 162; de koe *stōt hōjūrā kōjūniŋ* P 48; — *stōt hōrā kōjūneŋ* P 176; — *stōt hōrā kōneŋ* P 174; — *styt hōrā kōneŋ* P 177; — *styt hōrā kōneŋ* P 48; — *styt hōrā kōneŋ* K 51; — *styt hōrā kōjūneŋ* P 218; **de koning laten zien:** *dā kōneŋ lītā zin* Q 18; *dā kōneŋ lītā zin* Q 95, 193, 198; *dā kōneŋ lītā zin* Q 179; *dā kōniŋ lūtā zin* Q 173; *dā kōneŋ lītā zin* Q 6; *dā kōniŋ lītā zin* Q 96c; *dā kōneŋ lītā zēn* Q 14; de koe *lot dā kōneŋ zējŋ* P 45; — *lōt dā kōneŋ zēn* L 422; — *lōt dā kōneŋ zin* Q 94b; — *lēt dā kōneŋ zējŋ* L 430; — *līt dā kōneŋ zēn* Q 99*; — *līt dār kōneŋ zi* Q 112a; — *līet dā kōneŋ zēn* Q 11; — *līt dā kōneŋ zin* Q 3a; — *lījāt tā kōneŋ zin* L 424; — *lījāt ā kōjūneŋ zēn* L 420; **(de) koning, laten kijken:** *dā kōneŋ lītā kikā* L 421; *dā kōneŋ lītā kikā* Q 9; *dā kōneŋ lītā kikā* Q 15; *dā kīneŋ lītā kējā* L 420; de koe *lit dā kōneŋ kikā* Q 7; — *lēt dā kīneŋ kikā* L 416; — *lītā kōneŋ kikā* Q 12; — *lījāt tā kōneŋ kikā* 422; — *lēt dā kīneŋ kikā* L 368b; **de koning zien:** *dā kōneŋ zin* Q 95a; **de koning tonen:** de koe *tōjint dā kōneŋ* Q 18; **de koning afwerken:** de koe *wērāq dā kōneŋ af* K 358; **(de) koningskop laten zien:** *dā kōneŋskop lītā zin* L 322a; *dā kōneŋskop lītā zēn* L 268, 292, 330, 331, 383; *dā kōneŋskop lītā zēn* L 324, 377; *kōneŋskop lītā zēn* L 381; de koe *lōt dā kōneŋskop zēn* L 268; — *lēt dā kōneŋskop zēn* L 0247, 332; — *lētjāt dā kōneŋskop zēn* L 377; — *lītāt dā kōneŋskop zēn*

P 369; — *liat dər kyəneŋskop zia* Q 111*; — *liŋ dā kōneŋskop zēn* L 325; — *liətj dā kōneŋskop zēn* L 318b; — *lyt dā kōneŋskop zēn* L 269; — *lyt dā kōneŋskop zēn* L 295; (**de**) **koningskop laten kijken**: *dā kōneŋskop lōtā kīkā* L 266, 291, 330; *dā kōneŋskop lōtā kīkā* L 291, 318b; *dā kōneŋskop lōtā kīkā* L 265; *dā kōneŋskop lōtā kīkā* L 292; *kōneŋskop lōtā kīkā* L 321; de koe *lōt dā kōneŋskop kīkā* L 265; — *lōtj dā kōneŋskop kīkā* L 289, 289*; **de koningskop tonen**: de koe *tōnt dā kōneŋskop* L 373; (**de**) **koningskop zien**: *dā kōneŋskop zēn* L 266; *dā kōneŋskop zēn* L 371; *dā kōneŋskop zēn* L 271, 295, 0426; *kōneŋskop zēn* L 331, 371a; **de koningskop uitdoen**: *dā kōneŋskop ūtdōn* L 318b; **rozen**: K 353, L 364; *rōzəzā* K 278; *ruzə* P 51; *rūzən* L 286; *rūsə* L 317; *ryzə* L 316; *ry.zən* L 364; de koe *ruast* L 282; — *rūast* K 358, L 312; — *rūst* L 360; **het rood laten zien**: L 271; de koe *lōt ət rōj zīn* L 159a; — *lōt ət rūət zēn* L 268; — *lō.t ət ruət zīn* L 312; — *lyt ət rut zēn* L 269; **de rooi laten zien**: de koe *liət dā ruj zēn* L 318b; — *lēt dā rījə zēn* L 416; — *lōt dā ru.j zīn* L 314; — *lōt dā rōj zīn* L 211; — *lēt dā rōj zīən* L 164, 165; **rooien**: *rōjə* L 269; de koe *rōjt* L 163, 163a; **rozig zijn**: de koe *is ruzəz L 314*; **de kan laten zien**: Q 193, 196; *dā kan lōtā zīn* Q 101a; *dā kan lōtā zīn* Q 95, 193, 198, 198b; *dā kan lōtā zēn* Q 99*; de koe *lēt dā kan zīn* Q 95; — *lēt dā kan zīn* Q 198b; — *lēt dā kan zīə* Q 197; **de dop laten zien**: de koe *lit dan dop zī* Q 33; **de kop laten zien**: de koe *lit dər kop zī* Q 211; **de bol laten zien**: Q 20, 187a; **alles afwerken**: de koe *wərəkt əlās əf* K 358; de volgende woordtypen zijn woordgroepen: **het lijf af**: *ət lif əf* L 366; **het lijf uit**: *ət lif ūt* L 270; **de koningskop uit**: *dā kōneŋskop ūt* L 270; **koningskop is los**: *kōneŋskop es los* L 382; **zwakke banden**: *žwākə bēŋ* Q 113; **slap in de banden**: L 288a.

8.3 KONINGSKOP (kaart 29)

(N 52, 30b; N 3A, 97; N 52, 30a; N 48A, 44a, 44b, 54a en 54d; monogr.)

[Uitstulping van de schede in de vorm van een vuistgrote, roze bol. Bij een onvolledige prolapsus vaginae komt een klein deel van schede, namelijk meestal de bovenwand, als een vuistgroot, rood gewzel voor de dag (Berns, blz. 76). Bij een volledig prolapsus vaginae komt de gehele schedewand min of meer te voorschijn.] **koningskop**: L 271, 290, 291, 371; *kōneŋskop* L 290; *kōneŋskop* L 214, 214a, 215, 217, 245b, 246a, 265, 0247; *kōneŋskop* L 269, 318b, 381; *kōneŋskop* L 266, 270, 288a, 289, 290, 291, 292, 295, 298, 318b, 320a, 330, 331, 371, 377, 382, 427; *kōneŋskop* K 357, L 423; *kōneŋskop* L 291, 292, 322, 324, 377; *kyneŋskop* L 372; *kyəneŋskop* Q 6; *kīəneŋskop* L 366; **koningsbol**: *kyəneŋsbol* Q 6; **koningenkop**: *kō.neŋəkop* Q

180; **koning**: Q 9; *kōneŋ* Q 20; *kōneŋ* Q 9 *kōəneŋ* Q 6; *kōneŋ* K 361a, L 326, 421, Q 88, 95 99*, 193, 198; *kōəneŋ* L 424; *kōəneŋ* P 189 *kyəneŋ* Q 6; *kinēŋ* Q 4; **koninkje**: *kōneŋskə* C 94b; **roos**: L 364; *ruəs* L 291, 324, 366; *rīs* I 364; *ry.s* L 364; **het rood**: *ət rōt* L 163; **de rooie** *dā ruiə* P 107a; **kroonkop**: *krūnkop* Q 112; **kan kan** Q 95, 99*, 101a, 193, 196, 197, 197a, 198 204a; **dop**: *dop* Q 18; **kalverkrop**: *kalvərkrop* C 19*; **draag**: *drāx* Q 39; *drax* Q 113, 202 **dracht**: *draxt* Q 204a; **kittelaar**: *hetəlar* Q 9.

8.4 UITPERSEN VAN DE BAARMOEDER, PROLAPSUS UTERI

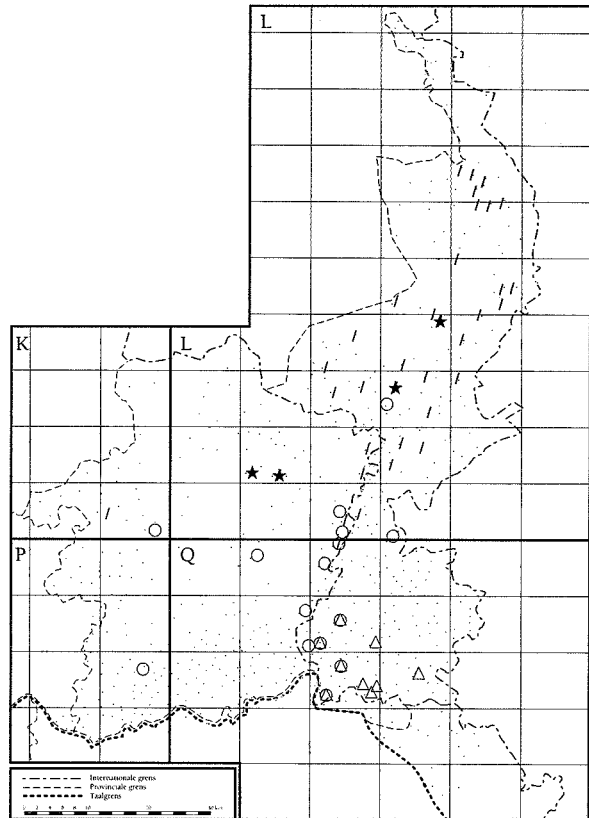
(N 52, 4; A 48A, 8; N 3A, 97; N 52, 30a monogr.)

[Het uitzakken van de baarmoeder veroorzaakt door de naweëen of door het gewicht van de vruchtvliezen. In tegenstelling tot een prolapsus vaginae doet zich de prolapsus uteri altijd voor na een baring.]

lijf uitstoten: *lif ūstuətā* L 269; **uitstoten**: *qūtstōtən* Q 9; **het lijf uitsmijten**: *ət lif ūtsmītā* L 330, 331; de koe heeft *ət lif ūtxəsmētən* L 429 **uitsmijten**: *ūtsmūtā* L 377; **het lijf afwerken**: L 364; (**het**) **lijf uitgooien**: *lif ūtgujə* L 298; *ət lif ūtgōjə* L 381; *ət lif ūtjgōjə* L 265; **alles uitgooien**: *əlās ūtqujən* Q 6; *əlās ūtgōjə* L 382; **het lijf uitdoen**: *ət lif ūtdōn* L 324; *ət lif ūtdōn* L 288a 292, 318b; **het lijf uitduwen**: *ət lif ūtdujə* L 330 *ət lif ūtdowə* L 291; de koe *dōjt ət lif ūt* L 320a de koe heeft *ət lif ūtxədōjt* L 424; **de draag uitduwen**: *dā drax ūtdujə* Q 202; de koe heeft *dā drax ūtgədyt* Q 101a; **zich alles uitduwen**: *zə əlās ūtdōjə* Q 113; de koe heeft *zich əlās ūtəgədyjt* Q 19*; **de draagmoer laten zien**: de koe *lētā drāgmōr zīə* Q 209; — *lōt dā draxmuə* *zīn* L 312; **de moer laten zien**: de koe *liət dā mū zīə* Q 119; **de draag laten zien**: *dā drāx lōtā zīə* Q 39; *dā drax lōtā zījə* Q 112; *dā drax lōtā zīə* C 112b, 202; de koe *lōt dā drāx zī* Q 117a; — *liət dā drāx zīə* Q 111; — *liət dā drāx zī.ə* Q 204a; — *lēt dā drāx zījə* Q 207; de koe laat *dā drax zēn* C 113a; **eruitkomen van de draagmoer**: L 331; **de koning laten zien**: de koe *lējət dā kōneŋ zēn* L 429; **de koningskop laten kijken**: *dā kōneŋskop lōtā kīkā* L 291; **koningstoten**: *kīneŋstutə* Q 3; **de kan laten zien**: Q 196; **uitbroeien**: *ūtbrūjə* Q 204a; **lijf uitwerpen**: Q 20; **de baarmoeder uitwerpen**: *dā bārmōdə* *ūtwerəpə* Q 99*; **draag uitwerpen**: *drax ūtwerpə* Q 112b; **alles uitwerpen**: *əlās ūtwerpə* Q 99*; de koe heeft *əlās ūtgəwōrpə* Q 39; *ə* *ūtəwōrpə* Q 112; **het lijf eruitwerken**: L 271; **het lijf uitwerpen**: *ət lif ytwerkə* L 0247; **het lijf uitgaan**: de koe *gējt ət lif ūt* L 291; **het lijf uitleggen**: de koe heeft *ət lif ūtxələxt* L 421; **de koe laten zien**: de koe *lyt dā kay zīn* Q 98; **de kalverkrop laten zien**: *dā kalvərkrop lōtā zēn* Q

Kaart 29. KONINGSKOP

- / koningskop
- koning
- △ kan
- ★ roos

19*: **de dracht zien:** *də draxt zin* Q 35; **uitkalven:** de koe heeft *ōatgəkaləft* P 189; **parsen:** *parsə* L 163; de volgende woordtypen zijn woordgroepen: **het lijf uit:** *ət lijf uət* L 266; *ət lijf üt* L 289, Q 88; **het lijf af:** *ət liəf əf* L 366; **met de baarmoeder uit:** *met də bārmudər üt* Q 95, 193, 198.

8.5 KALFZIEKTE, MELKZIEKTE

(N 3A, 99; N 52, 1; A 48A, 2; monogr.)

[Een stofwisselingsziekte waarvan de aanleiding is het vrij plotseling op gang komen van de melkafscheiding na het kalven. De zieke dieren maken een suffe indruk, herkauwen niet meer en hebben dikwijls een wat trage mestafzetting. Door de boeren wordt de melkziekte vaak verward met de kopziekte. Het zijn allebei deficiëntieziekten: bij melkziekte gaat het om een gebrek aan calcium, bij kopziekte echter om een gebrek aan magnesium. Zie ook het lemma KALFZIEKTE, MELKZIEKTE in WBD I.3, blz. 460.]

kalfziekte: K 353, L 163, 269, 290, 295, 364, 371; *kalfziktə* Q 3a; *kalfzikt* L 0247; *kalfzik* L 268; *kalfzektə* P 50; *kalfzēktə* L 298; *kalfzēkdjə* L

292; *kalfzēkdə* L 291, P 55; *kalfsektə* L 314, Q 4; *kalfzykt* L 266; *kalfzēkdjə* L 288a, P 44, Q 72a; *kaləvziktə* P 213; *kaləvze.kdə* L 364; *kaləfzektə* L 312; *kaləvzēqdə* Q 2; *kaləfsektə* Q 2; *kəfzēkdjə* L 292, 318b, 320a, 322; *kəfzēkdjə* L 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 318a, 318d, 318e; *kəfzēk* L 326; *koəfzēkdjə* L 318b, 324; *kəyfzēktə* L 366; *kəyfsēqdə* L 424; *kəyfsēqdə* L 416; *kəyfsēktə* L 424; **kalfsziekte:** L 265, 269b, 270, 290, 330, 331, 413, P 45; *kalfs-zektə* K 361a, P 51; *kaləfsziktə* Q 2; *kəlfzikt* L 265; *kəfzszikdjə* L 377; *kəlfzēkdə* Q 3; *kəfzszēk* L 322a; **kalverziekte:** K 361, P 48; *kalvəziktə* K 278; *kalvəzikt* L 0426; *kalvəzektə* K 361a, P 58, 176; *kalvəzēkdə* P 46, 177, Q 78; *kalvəzēqdə* P 188; *kalvəzəktə* P 50; *kaləvəziktə* P 49, Q 156; *kaləvəsektə* P 107a; *kaləvəzektə* L 316, Q 156; *kaləvəzēqdə* P 51; *ka.ləvəzēkdə* P 222; *kaləvəzēkdə* P 218; *karvalzēktə* L 421; *kāləvəziktə* Q 80; *kāvəziktə* Q 158; *kāvəziqdə* Q 162; *kāvəzēqdə* Q 76; *kāvəzēkdə* Q 72; *kāvərsyqdə* Q 179; *kāvərzyqdə* Q 178; *kəyvəziktə* L 432; *kəyvəzēkdə* L 317; *kəyvəzēqdə* L 368b; *kəyvəzēktə* L 372, 423, Q 12, 95; *kəyvəzēqdə* L 360; *kəy.vərze.əqdə* L

420; *kǫvǫrzēktā* L 422; *kǫvǫrzēkdjā* L 289; **kalfjesziekte**: *kelfkaszikta* L 266, 270, 271; *kelafskaszikta* L 164, 165; *kelfkaszēktā* L 295, 416; *keifkasēktā* L 372; *keifkasze.ktā* Q 11; *keifkaszēk* Q 7; **muttetjesziekte**: *mǫtakasektā* K 357; **kalverkrankte**: *kalvǫrkrenjdā* Q 95a; *kāvǫrkrenkdā* Q 193; *kǫvǫrkrenkdā* Q 211; *kaivǫrkrenktā* Q 96d; *kaivǫrkrenjdā* L 420; *kaivǫrkrenjdā* Q 98; *kaivǫrkrenkdā* Q 97; **kalfskrankte**: *kǫfskrenjdā* L 377, 382; **kalfskrankheid**: *kāfskraṅkhejt* L 331, 332; **kalfjeskrankheid**: *kēfkskraṅkhejt* L 383; **kalverkrankheid**: *kalvǫrkraṅkhejt* L 381; *kalvǫrkraṅkhēt* L 425, 427; **melkkoorts**: Q 3, 20, 99*; *melkkōrts* Q 18, 35; *mēlkkōrst* Q 9; *mēlakkōrts* Q 95, 193, 198; *melkkōrts* Q 112b; *melkkōrs* Q 19*; *mēlakkōrs* L 429; *mēlakkōrs* Q 6; *mēlakkōrs* Q 88; *mēlakkōrs* Q 2; *mēlakkōrs* L 424; *mēlakkōrts* Q 177; *mēlakkotsā* P 189; **melkfieber**: *melkfībār* Q 196; *mēlākfībār* L 429; *melkfībār* Q 112; *melkfībār* Q 113; *mēlxfībār* Q 121c; *melkfēbār* Q 197, 197a; *mēlxfēbārān* Q 15; **melksfieber**: *melksfībār* Q 202; *melksfībār* Q 204a; **bloedziekte**: *bluūtsektā* L 282; **het bloed**: *at blūt* L 163a; *at bluūt* L 269.

8.6 UIERONTSTEKING, MASTITIS

(N 52, 5a; A 48A, 10a; monogr.)

[Door het feit dat de natte spenen (melk) een geschikte voedingsbodem vormen voor bacteriën en door de plaats van de uier (mest en vuil) is de kans op infectie groot. Streptococcen zijn de belangrijkste ziekteverwekkers. Bij een acute ontsteking is de uier gezwollen, pijnlijk en rood. De melk is meestal waterachtig en bevat vlokjes. Bij slepende gevallen vertoont de uier plaatselijk knobbels en verhardingen. De melk ziet er meestal normaal uit (Berns, blz. 118). Zie ook WBD I.3, blz. 461.]

uierontsteking: L 371; *ǫjǫrontstēkeṅ* L 0247; *ǫjǫrontstēkeṅ* L 424; *ǫjǫrontstēkeṅ* Q 112; *yjǫrontstēkeṅ* L 269, 292, 318b, 320a, 381; *yjǫronstēkeṅ* L 330, Q 204a; *yjǫrontstēkeṅ* Q 95, 193, 198; *yjǫrontstēkeṅ* Q 6; *yjǫrōntstēkeṅ* Q 197, 197a; *yǫrontstēkeṅ* L 429; *yǫrontstēkeṅ* L 265, 266, 291; *ūrontstēkeṅ* L 288a; *iǫrontstēkeṅ* L 366; **udderontsteking**: *ǫdǫronstēkeṅ* Q 112b; *ǫdǫronstēkeṅ* Q 113; *ǫdǫrōntstēkeṅ* Q 202; **ontsteking**: L 382; **ontsteking in de uider**: *onstēkeṅ en dā ǫdǫr* Q 39; **melkontsteking**: Q 9; **mastitis**: *mastitās* L 290; **zwerende uier**: *ǫwēǫrānt yjǫr* L 331; **brand in de uier**: L 413; **wind in de uier**: L 364, Q 3; *went en dān ǫjǫr* L 364; **scheut**: *šǫt* L 324; *šǫt* L 291, 295, Q 101a; *sxǫt* L 214, 214a, 215, 217, 245b, 246a; **scheut op de uier**: *šǫt op dān ǫjǫr* Q 88; *šǫt op tān yǫr* L 429; *sxyt opǫ ǫjǫr* L 289; **gescheut in de uier**: *gǫsxǫt en dā yǫr* Q 99*; **vleug in de uier**: *vlǫx en dā yǫr* Q 15; **vervleug**: *vǫrvlǫx* Q 99*.

8.7 BEDORVEN MELK

(N 52, 5b; A 48A, 10b)

[Uierontsteking kan aanleiding zijn voor he sterk veranderen van de melk. Ze kan zelfs ette rig, bloederig of geelwaterig worden. Soms vind men in de melk slechts enkele kleine stolseltjes. **bedorven melk**: *bǫdǫrvǫ mēlǫk* P 189; **rott melk**: *rotā melk* L 292; **slechte romen**: *slext. rǫmā* L 265; **mastitismelk**: *mastitāsmelk* L 290 **verharde melk**: *vǫrhǫrdā melk* L 291; **pap**: *paj* Q 99*; **gehottelde melk**: *gǫhotǫldjā melk* I 320a; **etter**: *etar* Q 204a; **vuurwater**: Q 113 **melkvuur**: *melkvyr* Q 112; **biestmelk**: Q 15 *bēsmelk* L 331; **biest**: *bēst* L 295; *bēst* Q 9; *bis* I 432; *bēs* L 324, 371, 429; **wei**: *wēj* Q 18, 88 **melk met stoppen**: *melk met stǫp* L 292; *melj met štǫp* L 331; **geschift (volt. deelw.)**: *gǫsxǫft* I 163.

8.8 VLOKKEN IN DE MELK

(N 52, 5b; A 48A, 10b; N 52, 5a, 5c)

[Bij uierontsteking kunnen er kleine stolseltjes in de melk komen.]

vlokken: *vlǫkǫ* Q 95, 193, 198; **stoppen**: L 421 *stopǫ* P 189, Q 196; *stǫp* L 163, 0247, 377, 381 *stǫp* L 265; *štǫb* Q 202; *štǫp* L 291, 330, Q 19 99*; *štǫp* Q 101a; *step* L 364; **stroppen**: *strǫp* I 163, 318b.

8.9 KNOBBELS IN DE UIER

(N 52, 5c; A 48A, 10c)

[Knobbels die in de uier kunnen ontstaan bij uierontsteking.]

knobbelen: *knobǫlā* L 292, Q 99*; *knubǫlā* C 202; **knobbels**: *knobǫls* Q 88; *knǫbǫls* L 318b *knubǫls* L 292; **keesknobbels**: *kēsknobǫls* Q 9 **knoppen**: *knyp* L 290; **stoppen**: *stǫpǫ* P 189 *stǫp* Q 197, 197a; *štǫp* L 330; **knoden**: *knǫ* C 112b, 113; *knǫ*. (enk.) Q 101a; **scheut**: *šǫt* L 295 382; *šǫt* L 324; **vleug**: *vlǫx* Q 15, 121c; **heilighid**: L 318b.

8.10 WRANG

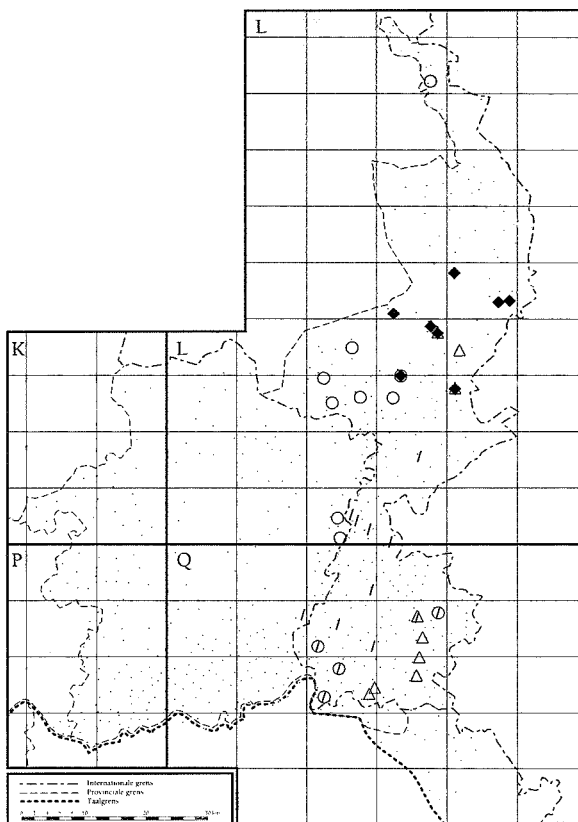
(N 52, 6a; A 48A, 11a; monogr)

[Wrang is een besmettelijke uierontsteking var droogstaande weidedieren. De ziekte treedt op in de zomermaanden, meestal bij meer dieren tegelijk in een weide. Eén of meer uierkwartierer veretteren. Het zieke kwartier zwelt, voelt harc en warm aan en is zeer pijnlijk. Het uiervocht is dun en vloeibaar van een gele of grauwe kleur, meestal echter dik en bruinachtig. De oorzaak is de gewone etterbacterie. Niet altijd worden wrang en mastitis scherp van elkaar onderscheiden.]

wrang: L 288a, 289, 290, Q 19*, 20; *vranj* L 163.

Kaart 30. WILDE ZUCHT

- / vervleug
- zucht
- △ (-) zwal (-)
- ◆ scheut

0247, 265, 266, 269, 291, 292, 295, 298, 318b, 320a, 330, 331, 324, 377, 381, 382, 421, 424, 425, 427, 429, Q 6, 15, 88, 95, 101a, 112, 113, 193, 198; **uierontsteking:** *uĳərontstēķeĳ* L 377; **ontsteking:** *ōnštēķeĳ* Q 202; **spring:** *spreĳ* L 364; **sprang:** *spraĳ* L 366; **gescheut:** *gəšōt* Q 99*; **vleugziekte:** Q 9; **gele etter:** *gəələ etər* Q 204a.

8.11 AANGETASTE UIER

(N 52, 6b; A 48A, 10c, 11b; monogr)
 [De door ontsteking aangetaste uier of één van de kwartieren die aangetast is.]
zieke uier: *zēķ uĳər* L 318b; **aangestoken kwartier:** *āngəstōķə ķwärtēr* Q 6; **ontstoken kwartier:** *ontstōķə ķwärtēr* Q 101a; *ontštōķə ķwärtēr* Q 112; **vals kwartier:** *vals ķwärtēr* L 382; **hard kwartier:** *hərt ķwärtēr* L 0247; **krank kwartier:** *krəĳķ ķwärtēr* L 330; **wrangkwartier:** *wrəĳķwärtēr* Q 113; **wrangstuk:** *wrəĳstōķ* L 331; **ontstoken vierdel:** *ontstōķə vĳdəl* Q 197, 197a; **lamme deem:** *lām dēm* L 424; **driedeem:** *driidēm* L 214, 214a, 215, 217, 245b, 246a, 364; *driĳdēm* L 318b; **driedemer:** *dreiidēmər* L 290;

zwerende deem: *zwērəndĳə diəm* L 320a.

8.12 WILDE ZUCHT (kaart 30)

(N 52, 3; A 48A, 7)
 [Een zeer sterke zwelling van de uier en omgeving in de laatste tijd van de dracht. Deze wordt veroorzaakt door abnormaal grote hoeveelheden vocht in het onderhuidse bindweefsel van de uier, maar ook van de schaamstreek en soms van de buikstreek tot aan de voorbenen. Zie ook het lemma WILDE ZUCHT in WBD I.3, blz. 463.]
zucht: L 163, 289, 292, 318b, 320a, 324, 421; *zyĳt* L 288a; *zōx* L 424; *zōx* Q 95, 193, 198; *zōx* Q 113; **vervleug:** *vərvlōx* L 382, 425, 427, 429, Q 19*, 20, 88, 95, 99*, 101a, 112, 113, 193, 198; **vervlaag:** *vərvlōx* L 377, 381; **vleug in de uier:** *vlōx en də ĳr* Q 15; **scheut:** *sxōt* L 266, 269; *sxyt* L 271; *šōt* L 265, 290, 291, 292, 331; **brand:** Q 3; *brəĳtĳ* L 432; **zwal:** *zwal* L 298; *žwalə* L 291; *žwəl* L 331; *šwəl* Q 202, 204a; *žwōl* 331; *šwəl* Q 112; **veel zwal in het udder:** *vōl zwəl en ət ødər* Q 112b; **veel zwal in de uier:** *vōl zwōl en dər uĳər* Q 197, 197a; **grillige uier:** *grēlēgən uĳər* Q 6; **hents:** *hents* L 364;

hens P 189; **streng in de uier:** Q 3; **vooruijer:** *võryjār* L 330; **zwamuijer:** *zwamjār* L 265; **weeruier:** *wērjār* L 291; **heiligheid:** *helexhējt* L 421; **fleer:** *flēer* Q 95, 193, 198.

8.13 WITTE VLOED

(N 52, 28; A 48A, 42; N 3A, 99)

[Baarmoederontsteking. Een voortdurende uitvloeijing van etter uit de schaam. Zie ook het lemma BAARMOEDERONTSTEKING, WITTE VLOED in WBD I.3, blz. 463.]

witte vloed: L 265, 288a, 295, 330, 331, 371, 377, 381, Q 15, 196; *wetā vlōi* L 366, Q 99*; *wetā vlos* Q 113; **vloed:** *vlut* K 358; *vlūat* L 286; *vlyt* Q 93; **wit vuil:** *wet vūl* L 318b, Q 113; **vuil-dracht:** Q 3; **etterdracht:** *etardrax* Q 88; **het wit:** *at wet* L 318b; **eiwit:** Q 39; **melkwolf:** *melakwōlāf* L 289; **klein vuil:** *klej vq̄al* P 189; **rot:** Q 9; de volgende twee woordtypen duiden op de koe die deze ziekte heeft: **witvuiler:** *wetvūlār* Q 95, 193, 198; **witvloeier:** *wetvlujār* L 298; de volgende woordtypen zijn werkwoorden of werkwoordelijke uitdrukkingen: **knoeien:** L 288a, 290, 291; *knōjā* L 382; de koe *knūjt* L 163; — *knōjt* L 265, 266; — *knōjt* L 330, 331; — *knuatj* L 318b, 324; — *knoatj* L 292; — *knūajt* L 424; **rijzen:** *rīzan* L 364; de koe *rest* L 364; **wit vegen:** *wet vēgā* Q 204a; **zich wit vegen:** de koe *vēx zex wet* Q 101a; **zich niet gezuiverd hebben:** de koe heeft *zex net gəzjvart* Q 202; **met het vuil staan:** de koe *štējt met at vūl* L 291; **het aan de baarmoeder hebben:** de koe heeft het *ān nā bālmōr* L 320a; **niet gans zijn:** de koe is *nēt gans* L 291; **niet zuiver zijn:** de koe is *nēt zjvār* L 292.

8.14 BRULZIEKTE

(N 3A, 101; A 48A, 45a; JG 1a, 1b; L 19B, 4a; monogr.; add. uit N C)

[Een afwijking aan de eierstokken van koeien. De dieren vertonen voortdurend verschijnselen van tochtigheid, tegelijkertijd zijn ze onvruchtbaar. De koeien maken een eigenaardig brullend geluid, ze hebben slappe banden en ze groeien slecht. Zie ook het lemma BRULZIEKTE in WBD I.3, blz. 464-465.]

brulziekte: L 381; **brul:** *brōl* K 318, 353, 361, 361a, L 265, 282, 286, 288a, 292, 314, 316, 318b, 321, 326, 360, 364, 371, 372, 374, 420, 421, 423, 427, 434, P 46, 50, 177, Q 2, 6, 9, 11, 20, 71, 93, 95a, 112a; *brōl* Q 77, 99*; *brōla* L 320a, 324; *brōl* L 377, Q 3, 9, 18, 94b, 187a, 198b, 204a; *brel* L 366, Q 2, 3; *bryl* K 357, P 44, Q 3a, 74, 77, 78, 162, 176a; **de brul hebben:** de koe heeft *dā brōl* L 295, 329, 330; — *dān brōl* L 295; — *dā brōla* L 322a; — *dām brūl* L 270; **brul zijn:** de koe is *brōl* K 278, 357, 358, 361, L 265, 286, 289, 289*, 312, 314, 318b, 355, 362, 364, 377, 422, 424, 0426,

430, P 48, 49, 51, 54, 55, 174, 176, Q 4, 33, 72a, 76, 94b, 97, 111*, 113a, 117a, 119, 158, 207; — *brōl* L 312, 360, Q 198b; — *brōla* L 325, 373, 432; — *brōl* Q 30, 98, 99*, 111, 203a; — *bryl* L 369, P 177, 188, Q 14, 80, 156, 162, 180; — *brjīl* P 222, Q 178; — *brēl* L 416; — *brel* L 368b, 416; **bral zijn:** de koe is *bral* P 218; **bruls zijn:** de koe is *brōls* L 163a, 164, 165, 211, 214, 214a, 215, 217, 245b, 246a, 0247, 266, 267, 268, 269, 269b, 290, 332, P 107a, Q 20, 95; — *brōls* L 271; **los in de banden zijn:** de koe is *los en dā benj* L 318b, 374, 422; — *los en dā bēnt* L 265; — *los en dā bej* Q 97; **bandloos zijn:** de koe is L 269; — *banjtj-los* L 298; — *bayklos* L 295; — *bayklōs* L 291; **door de banden zijn:** de koe is *dōr dā benj* L 290, 318b, 332; **de banden af hebben:** de koe heeft *dā benj āf* L 371a; **af in de banden zijn:** de koe is *āf en dā benj* L 430; **de pezen af hebben:** de koe heeft *dā pēzā āf* Q 33, 198b; **van de pees af zijn:** de koe is *van dā pejās āf* Q 72.

8.15 BRULKOE

(N 3A, 101; A 48A, 45b, 45c; L 19B, 4a)

[Een koe die aan de brulziekte lijdt.]

brulkoe: *brōlku* L 292, 298, 318b, 322, 331, 373, 377, 381, 382, 383, 386, 421, Q 20; *brōlkuj* P 45; *brōlkou* L 291; *brōlkōj* Q 96d; *brōlkō* P 50; *brōlkō* Q 7, 14, 96c, 198b; *brōlko* L 316, 317; *brōlko* L 360; **brul:** *brōl* K 318, 358, L 286, 332, 418, 420, P 51, 118, 176; *brōl* Q 2; *brōla* L 324; *bryl* K 315, 358, L 159a, 312, 317, 354, 362, Q 7, 156; **brulse koe:** *brōlsā ku* L 266, 268, 269, 270, 295, 318b; *brōlsā kō* Q 95; *brōlsā kou* L 290; *brōlsā kō* Q 197; *brōlsā kuw* L 0247; **spelige:** *špēlegā* Q 99*; **kwee:** *kwēj* L 330; **bruut:** *bryt* Q 193; **gels:** *gels* Q 211.

8.16 TROMMELZUCHT

(N 3A, 90; L 23, 1c; A 48A, 6; N C add.; monogr.)

[Een sterke gasophoping in de pens bij koeien vooral veroorzaakt dor het eten van nat of bedauwd gras en klaver. Deze trommelzucht belet, door druk op de longen, de ademhaling en leidt tot hevige benauwdheid die de dieren kan doen stikken (Berns 1983, blz. 129). Zie ook het lemma TROMMELZUCHT, METEORISME in WBD I.3, blz. 468-471.]

oplopen: *oplōxpā* L 268, 269b, 270, 271, 290, 318b, 321, 331, 371a, 377, 381, 382, 383, 422, 427, 430, 432, 434, Q 18, 78, 94b, 95, 95a, 97, 101, 111, 113a, 193; *oplōxpā* L 372, P 188, Q 96c, 156, 162; *oplōxpā* Q 12; *ōplōxpā* Q 7; *oplōxpā* L 422, 423, Q 9; *oplōxpā* Q 176a; *oplāxpā* Q 9; *oplōpā* Q 33, 187a; *oplōpā* P 50, Q 71, 76, 77, 80, 117a, 179; *oplōpā* Q 198b, 203a; *oplōpā* Q 93; *oplofā* Q 211; *oplūpā* K 361a, P 46, 51, Q 2; *oplūpā* P 58, 218; *oplūpā* P 107a, Q

72a; *opluwəpə* K 358; *upluwəpə* K 357; *upluəpə* K 353; *opliuəpə* K 358; *upluəpə* P 44, 49; *oplypə* P 54; *oplypə* P 51; de koe *lōp op* Q 96d; — *līptj op* L 322a; **opgelopen** (volt. deelw.): Q 20; *opgəlōpə* P 177, Q 94, 192, 196, 198b, 204a, 207; *opgəlōpə* P 118, 179, Q 3, 172, 179, 188, 259, 278; *opxəlōpə* Q 4, 89; *opgəlōpən* K 278, P 119, 121, 121, Q 3, 4, 72, 77, 83, 86, 89, 90, 93, 154, 158, 168a, 172, 177; *opgəlō.pə* Q 3; *obgəlōpə* Q 3; *opgəlōəpə* Q 173; *opgəloəpə* Q 72; *opxəloəpə* Q 15; *opxəloypə* Q 6; *opxəlōypə* Q 9; *opgəlōypə* L 295; *opgəlōypə* Q 30; *opgəloypə* L 269, 270, 289, 295, 330, 332, 373, 386, Q 20, 98, 99*, 111*, 112a, 204a; *opgəloypə* P 195, Q 12, 72, 74, 78, 88, 111, 156, 162; *opxəloypə* L 424, P 176, 222, Q 9, 10, 156; *opgəloypən* L 362, 424, Q 168; *opgə?oypə* Q 156; *opgəloypə* L 370, 423, P 184, Q 74, 167, 196; *opgəloypən* Q 5; *opgəloypə* L 330, Q 11; *opgəlōpə* L 331, Q 197, 198b; *opgəlōpə* Q 88, 180, 183, 209; *opgəlōəpə* L 377; *opgəloypə* L 0247; *opgəloypə* K 318, 359, P 50, 51, 57, 58, 176; *opxəloypə* P 50, 213, Q 1; *opgəloypən* L 352, P 48, 54, 171; *opxəloypən* L 355; *opgəloypə* P 55, 174, 219; *upgəloypə* P 46; *upgəloypə* P 48; *upxəloypə* P 48; *opgəloypə* P 45; *opgəloypə* K 357, P 117; *opgəloypən* K 353, L 314; *opgəloypən* K 315, L 312; **opstijven**: L 371; *opsteivə* L 314; *opsteivə* L 372; *opsteivən* L 352; *opstivə* L 265, 288, 292, 318b, 322a, 324; *opstivə* L 312; *opstivə* L 317, 326, 368b, 374; **opstuiven**: *opstijvən* L 313; **opgestijfd** (volt. deelw.): L 364; *opgəstijft* L 355; *opgəstijft* L 360, 420; *opgəstijft* K 316, L 282, 286, 356, 360, 362, 364, 366, 367, 368, 372, 416, 418, 419; *opgəstijft* L 372; *opxəstijft* L 319, 369; *opgəstijft* L 416; *opgəstijft* L 360; *opxəstijft* L 368, 416; *opgəstijft* L 288a, 318b; *opgəstijft* L 370, 371; *opgəstijft* L 370; *opgəstijft* L 371; **gestijfd** (volt. deelw.): *gəstijft* L 289; **gestijgd** (volt. deelw.): *gəstijgt* L 289*; **opgesteven** (volt. deelw.): *opgəstievə* L 314; *opgəstievən* L 313, 314; *opxəstievən* L 282; *opgəstievə* L 312; **opstijving**: *opsteivən* K 278; *opsteivən* L 355; *opstiven* L 312; **opjagen**: *opjəgə* L 427; **opgejaagd** (volt. deelw.): L 421; *opgəjəxt* L 372, 420; *opgəjəx* L 373; *opgəjəx* L 0426; **opgezwollen** (volt. deelw.): *opxəzwolə* Q 162; **dik zijn**: *dek zin* L 159a; **te dik zijn**: de koe is *tə dek* L 163a, 164, 165; — *tə dik* L 266, 269, 290, 291, 298, 325; **dik staan**: de koe *stōt dek* K 315, 318; — *stīt dik* K 359; **wind inhebben**: de koe heeft *wənt in* Q 198b; **opblazen**: *opblūozə* Q 178; **zich verpakt hebben in het voer**: de koe heeft *zix vərpək en ət vōər* Q 119; **op barsten staan**: de koe *styt op bərstə* L 312; **op het barsten staan**: de koe *stet op ət bōrstən* L 312; **trommelen**: *trumələ* Q 77; **trommelzucht**: L 291; **penspijn**: *pənspīn* L 318b; *pənspajn* Q 180; **koliek**: *kolik* L 322.

8.17 SCHERP INHEBBEN

(N 3A, 93; A 48A, 53)

[Spijsverteringsstoornis die ontstaat doordat de koeien met het voedsel scherpe voorwerpen als stukjes ijzerdraad, spijkers en spelden opnemen. Wanneer deze scherpe voorwerpen in de netmaag terechtkomen, kan er een ernstige spijsverteringsstoornis ontstaan. De dieren herkauwen niet meer, nemen geen voedsel meer op en hebben een lichte trommelzucht. Omdat de netmaag slechts door het middenrif van het hart en hartenzakje gescheiden is, kunnen scherpe voorwerpen gemakkelijk daar terechtkomen. Ze veroorzaken dan een ernstige etterige ontsteking die kan leiden tot de dood van het dier. Zie ook het lemma SCHERP INHEBBEN (IJZER) in WBD I.3, blz. 471-472.]

(een/het) **ijzer inhebben**: L 326, Q 6; *ən ēəzər ēnhəbə* P 54; *ən ējzər enhəbə* P 55; *ējəzər enhəbən* L 0426; *izər enhəbə* L 416; *izər inhəbən* L 421, Q 198b; *ējzər enhəbə* Q 3a; *ēzər enhəbə* Q 72a; *izər enhəbə* L 360, 430, Q 112a; *izər enəbə* L 424, Q 9; *ən ēzər enhəbə* P 218; *ē.jzər enhəbə* P 50; *ēzər enhəbə* L 372; *ēzər ējnhəbə* P 222; *ən ējzər ēnhəbə* Q 77; *ən eəzər ējnhəbə* P 188; *ən ēzər ēnhəbə* Q 179; *əjzər enhəbə* Q 180; *isdar enhəbə* L 322; *ət ējzər enhəbə* L 360; *izər enhəbə* L 371, Q 33, 97, 98, 99*; *izər enhə* Q 204a; *ējzər enhəmə* L 355; *ējzər enhəmə* K 361; *ən ezər enhəmə* P 46; *ēzər enhəmə* P 51; *ian ēzər ēnhəmə* Q 2; *izər enhəmə* K 358; de koe heeft *ən ēzər ēn* Q 2; — *ən ēzər en* Q 2; — *ən ēzər en* P 44; — *ēzər en* Q 76; — *ən ēzər en* P 48, Q 156; — *ēzər en* Q 78; — *ən ēzər en* P 177; — *ət ējzər en* Q 4; — *ən ezər en* Q 158; — *ējzər en* L 420; — *ən ējzər en* P 174, Q 77; — *ēzər en* Q 93; — *ən ēzər en* Q 156; — *izər in* L 163a, 164, 165, Q 198b; — *izər en* L 291, 314, 322a, 330, 331, 368b, 381, 416, 427, Q 11, 20, 113a, 187a, 197, 204a, 207; — *izər en* L 369; — *izər e* Q 119; — *izər en* L 269b; — *isdar en* L 325; — *isər en* Q 96c; — *ət isdar en* L 290; — *əd izər en* Q 12; **een ijzertje inhebben**: de koe heeft *ən ēzərəkə en* P 176; **ijzer hebben**: *ējzər həbə* Q 72; **ijzer in de pens hebben**: *izər en də pens həbə* L 291; *izər en də pens həbə* L 383; *ējzər en də pens həbə* L 372; **ijzer aan het hart hebben**: *izər ən ət hert həbə* L 289*; **ijzer gevreten hebben**: de koe heeft *izər gəvrētə* Q 203a; — *izər vrētə* Q 111*; **ijzer aan het hart**: *izər ən ət hart* L 312; *izər ənt art* L 317; *isər ant hart* L 282; *izər ənt art* L 316; *ən ēzər qnt hat* Q 17; *izər ən ət hert* L 318b; **ijzer in de maag**: *esdar en də mōx* P 107a; *izər enə māx* L 292; **ijzer in de pens**: *ēzər enə pens* K 361a; *izər en də pens* L 318b; **scherp in de maag**: *šerp enə māx* L 292; **ijzer in de zak**: *izər en dər zak* Q 117a; **ijzer**: *izər* Q 193; **(het) scherp inhebben**: *sxerp enhəbə* L 289*; *šerp enhəbə* L 270; *ət šerp enhəbə* L 265; *sxerp enhəbə* L 268, Q 18; *ət šerp enhəbə* L 422; *ət šerəp enhəbə* Q 95; *ət šerp*

enþǫ L 424; *tšǣp enþǫ* Q 162; *at šerp enþǫ* L 329, 434; *sxerp enþǫ* L 269; *at sxerp enþǫ* L 271; *šerp enþǫ* L 321; *at sxerap enþǫ* K 361a; *at sxerp enþǫ* K 353; *tsxǣrǣp enþǫ* P 48; de koe heeft *sxerp en* L 266, 268; — *šerp en* L 295, 332; — *šerp en* Q 7; — *šerp en* L 377; — *at šerap en* L 291; **get scherp** **inhebben**: *gat šerps enþǫ* L 423; **scherp ophebben**: *sxerp upþǫ* P 45; **get scherp** **geveten hebben**: *get šerps frejǣtǫ hǫ* Q 209; de koe heeft *xet šerps xǣvrǣtǫ* Q 96d; **iet scherp** **gegeten hebben**: *it sxerp getǫ heþǫ* P 58; **scherp geslikt hebben**: de koe heeft *sxǣrǣp gaslekt* K 357; **scherp in het lijf hebben**: de koe heeft *šerp en at lif* L 320a; **(het) scherp in**: *sxerp in* L 159a; *šerp e* Q 119; *šerp en* L 382; *šerp en* L 374; *at šerp en* L 373; *at šerp en* L 331; **zich get ingevreten hebben**: de koe heeft *zex get ingǣvrǣtǫ* L 330; **wat ingevreten hebben**: de koe heeft *wat engǣvrǣtǫ* Q 94b; **ingevreten (volt. deelw.)**: *engǣvrǣtǫ* Q 95a; **een scherf inhebben**: *ǣ šerf ehǫn* Q 211; **het zuur**: *at zūr* K 358; **verpakt**: *vǣrpak* Q 99*; **de draad inhebben**: de koe heeft *dǣr drǣt en* Q 196; **niet nirken**: *ni nirǫ* L 0247.

8.18 DIARREE

(N 3A, 91, 99; A 48A, 52; monogr.)

[Buikloop. Te dunne ontlasting, meestal veroorzaakt door een min of meer ernstige ontsteking van de darmen. Zie ook het lemma DIARREE in WBD I.3, blz. 472-474.]

schijt: *sxejt* P 176; *sxejǣt* K 361; *sxǣjǣt* P 107a; *sxǣ.t* Q 78; *sxǣ.t* Q 156; *sxǣt* P 44; *sxǣt* K 357, 358, P 218; *skǣjt* P 222; *sxǣt* Q 2; *sxǣt* P 177; *šǣt* Q 76, 93; *šǣjt* Q 9, 72, 77; *šǣat* Q 80; *šǣjǣt* Q 71; *šǣ.jt* Q 162; *sxit* L 282; *šit* L 298, 416, Q 9, 187a; *šit* Q 200; **afgang**: *afgǣnjǫ* P 51; *ǣfgǣnjǫ* L 374, Q 9; *ǣfgǣnjǫ* Q 180; *ǣfǣgǣnjǫ* Q 156; *ǣfǣgǣnjǫ* Q 77; **schijterij**: *sxǣtǣrǣ* Q 2; **braddel**: *brǣdǣl* Q 72; **platte schijt**: *plat sxit* L 314; **slijter**: *slǣtǣr* Q 95; **scheuter**: *šǣtǣr* Q 198b; *šǣ.tǣr* Q 247, 247a; **scheut**: *šuit* L 420; *šyt* L 421; **spel**: *spǣl* L 286; **drijt**: *drǣt* Q 200; **dunne mest**: *dǫnǫ mest* L 427; de volgende woordtypen zijn werkwoorden of werkwoordelijke uitdrukkingen: **schijten**: *sxǣtǫ* Q 156; *šitǫ* Q 96d; **aan de schijt zijn**: L 364, 371; *ǣ dǣ šǣjt sǣjn* Q 4; *ǣn dǣ sxǣjt zǣjn* L 355; *ǣn dǣ šit zǣn* L 376; *ǣnǫ šit zǣn* L 324, 325, 330, 331, 372, 377; *ǣnǫ šit zǣn* L 292; *ǣn dǣ šit zen* Q 97; *ǣn dǣ šit zen* Q 33, 99*; *ǣn dǣ šit zǣn* L 270; *ǣn dǣ šit zǣn* L 383; *ǣn dǣr šitǣ zǣ* Q 111*; *ǣn dǣr šit sijǣ* Q 209; **(de/het) schijt hebben**: *at sxejt heþǫ* P 58; *sxǣjǣt heþǫ* P 54; *sxǣjt þǫ* P 174; *dǣ skeǣt hǫþǫ* P 188; *at sxejt hǫþǫ* P 50; *sxǣjt þǫ* P 213; *dǣ šǣjt hǫþǫ* Q 176a; *at sxǣt heþǫ* K 361a; *dǣ sxǣt heþǫ* K 317; *at sxejt heþǫ* K 353; *at sxejǣt heþǫ* P 46; *at sxǣt heþǫ* P 51; *hǣt sxǣjt heþǫ* K 278; *dǣ šǣjt heþǫ* Q 3; *at sxǣt heþǫ* P 49; *at sxǣt heþǫ* P 45; *xǣt ǣmǫ* P 48; **aan de dunne**

zijn: *ǣn dǣn dǫnǫ zen* Q 33, 97; *ǣn dǣn dǫnǫ zǣn* L 322; **dun schijten**: *dǫn šitǫ* L 332, Q 198b **plat schijten**: de koe *sxǣt plat* K 358; **aan de afgang zijn**: *ǣn dǣn ǣfgǣnjǫ zen* Q 98; *ǣn dǣn ǣfǣgǣnjǫ sǣn* Q 96d; **de afgang hebben**: *dǣn ǣfgǣnjǫ heþǫ* P 46; **aan de doorgang zijn**: *ǣn dǣn dǫrgǣnjǫ zen* Q 98; **aan de spel zijn**: *ǣn dǣn spel zen* L 265; **scheuteren**: *šǣjtǣrǣ* Q 7; de koe *šǣtǣrt* Q 198b; — *šǣjtǣrt* L 330, Q 99*; — *šǣjtǣrtj* L 325; **aan de scheut zijn**: *ǣn dǣ šǣj se.ǣn* L 420; de volgende woordtypen zijn woordgroepen: **aan de/het schijt**: *ǣn dǣ šǣjt* I 372; *ǣn dǣ sxǣ.jt* P 50; *ǣj dǣ sxǣjǣt* P 55; *ǣnǫ sxǣ* Q 2; *ǣn at sxǣt* P 48; *ǣnt sxǣjt* K 278; *ǣn dǣ šǣjt* C 77; *ǣn dǣ šǣjt* Q 3a; *ǣn dǣ sxǣt* L 316; *ǣn dǣ sxǣ* Q 72a; *ǣn dǣ šǣt* Q 179; *ǣn dǣ šǣt* Q 178; *ǣnǫ šǣj* L 360; *ǣn dǣ sxit* L 269; *ǣn dǣ sxit* L 159a, 163a 211, 0247; *ǣn dǣ sxit* L 266, 271, 288a, 289, 381 416; *ǣn dǣr sxit* Q 207; *ǣn dǣ sxit* L 312; *ǣn dǣr sxit* Q 204a; *ǣn dǣ sxit* L 266, 269, 312; *ǣn dǣ sxit* L 268, 269b, 289*, 314; *ǣn dǣ sxit* L 164 165; *ǣn dǣ šit* L 290, 291, 318b, 326, 329, 332 362, 369, 371, 371a, 373, 382, 386, 424, 426 0426, 427, 430, 432, 434, Q 18, 20, 35, 94b, 95a 99*; *ǣn dǣ šit* Q 187a, 193, 198b; *ǣn nǫ šit* L 290 *ǣn dǣ šit* L 270, 295, Q 198b; *ǣn dǣ šit* L 422 *ǣn dǣr šit* Q 119, 196; *ǣn dǣr šit* Q 111, 112a 117a, 197, 204a; *ǣn dǣr šit* Q 211; *ǣn dǣ šit* C 12, 14, 113a; *ǣnǫ šit* L 321; *ǣn dǣr šit* Q 197 203a; *ǣn dǣ šit* L 317, 368b, Q 9; *ǣn dǣ šit* Q 96c; *ǣnǫ šit* L 330, 360; *ǣnǫ šit* L 331; *ǣn dǣ šit* L 422; *ǣn šit* L 366; *ǣn dǣ šit* L 322a, 423; *ǣn dǣ šit* Q 11; **aan de dunne**: *ǣn dǣ dǫnǫ* L 289*, 295; *ǣn dǣn dǫnǫ* L 268, 269; *ǣn dǣr dǫnǫ* Q 111; *ǣn dǣr dǫnǫ* Q 119; **aan de lochte**: *ǣn dǣ loxtǫ* L 430; **aan de doorgang**: *ǣn dǣ dǫrgǣnjǫ* Q 204a; **aan de drijt**: *ǣn dǣr drǣt* L 291; **aan de pratel**: *ǣnǫ prǣtǣl* L 320a; **aan de fledder**: *ǣn dǣ fledǣr* L 291; **aan de spat**: *ǣn dǣ spǣt* L 377; **aan de scheuter**: *ǣn dǣ šǣjtǣr* Q 99*.

8.19 KOPZIEKTE

(N 3A, 79; A 48A, 3; monogr.)

[Door de overgang van de stal naar de weide treden stoornissen op in het maagdarmkanaal nǣ plotselinge opname van grote hoeveelheden eiwit uit het jonge gras. Kopziekte komt vooral in het voorjaar voor. Bij een acuut verloop is er een potselinge aanval van krampen, waarbij alle ledematen, hals, hoofd, ogen en oren betrokken zijn. De opeenvolgende krampgolven nemen in hevigheid toe, totdat de dood volgt door een hartkramp (Berns 1983, blz. 137).

Door de boeren wordt kopziekte vaak verward met melkziekte. Het zijn allebei zogenaamde deficiëntieziekten: bij kopziekte gaat het dan om een gebrek aan magnesium, bij melkziekte aan calcium. Zie ook het lemma KOPZIEKTE in WBD I.3, blz. 474-475.]

kopziekte: L 163a, 164, 165, 265, 266, 268, 269, 271, 290, 295, 331, 364, 371, 377, 381, 383, 0426, 427, 432, Q 20, 33, 39, 95, 95a, 98, 101a, 187a, 197, 198b, 207, 211; *kopziktā* L 286, Q 3a, 72a; *kopzīktā* Q 204a; *kopzikt* L 0247; *kopsiktā* L 282, 314; *kopziktā* L 312; *kopzikt* L 159a; *kōpziktā* L 312; *kopzēktā* L 269b, 332, 366, 372, 373, 421, 422, Q 113a; *kopzēktā* L 372, Q 12; *kopsēktā* L 424; *kopze.ktā* Q 9, 11; *kopzēk* L 326; *kopzektā* P 45; *kopzektā* K 278, 316, 353, P 48, 50, 51; Q 9; *kopsektā* K 357, P 176, Q 2; *kopsejiktā* L 430; *kopze.aktā* L 420; *kopzykt* L 266; *kopzīkdā* P 222; *kopzīkdā* Q 158; *kopsīkdā* Q 2; *kopzīkdjā* L 371a; *kopzēkdā* L 317, 360, 416; *kopzēqdā* L 368b; *kopzēkdā* L 291, P 54; *kopzēkdā* K 358, 361, P 46, 55, Q 77, 78; *kopsekdā* K 361a, Q 4, 76, 77, 162; *kopzeqdā* L 290; *kopzēkdā* P 218; *kopsekdā* Q 71; *kopzēkdā* L 355, Q 72; *kopzykdā* Q 180; *kopsykda* Q 179; *kopzōkdā* P 174; *kopzēkdjā* L 297, 318b, 320a, 321, 322, 324, 330, 369; *kopzēkdjā* L 322a; *kopsēkdjā* L 371; *kōpsēqdjā* L 369, 371; *kopzēkdj* L 289; *kopzēkdjā* L 288, 288a, 289*; **kopkrankte:** *kopkrejntā* Q 35, 197, 203a; *kopkrejntā* Q 93; *kopkrejndā* Q 20, 97, 99*; *kopkrejndā* L 426, Q 18, 99*, 112a, 192, 193, 198b, 204a; *kopkrejndā* L 423, Q 96d; *kopkrejndā* Q 196; *kopkrejndā* L 434, Q 99*, 111; *kopkrejndā* L 420, 422, Q 96c; *kopkrejndā* L 270; *kopkrejndā* Q 7; *kopkrejndā* Q 209; *kopkrejndjā* L 382; **kopkrankheid:** *kopkranḡkhejt* L 329, 434; *kopkranḡkhet* Q 117a; **kopkrank:** *kopkranḡ* L 270, Q 119; **krankte:** *krejndā* L 270; **grasziekte:** *grāsiktā* P 44; *grōsziktā* P 49; *grōszōktā* P 50; *grāsektā* K 358; *grāszekdā* Q 2; *grasekdā* P 51; **graskramp:** *grāskramp* L 355; **grashoest:** *grāsōs* Q 6; **graskoorts:** P 48; **melkkoorts:** Q 98; *melkḡotsā* P 177; **melkfieber:** *melkḡēbār* Q 20; **melkziekte:** *mēlaksegdā* P 107a; **worm in de kop:** *wōrām en dā kop* Q 156; **de worm:** *dā wōrm* Q 80; **zot zijn:** de koe is *zōt* P 55; **brul zijn:** de koe is *brel* P 55.

8.20 MILTVUUR

(N 3A, 87; A 48A, 22; monogr.)

[Miltvuur is een bodemziekte. De smetstof blijft in de vorm van sporen jarenlang buiten het lichaam in de grond levensvatbaar. Door graven, door verschil in waterstand, misschien ook door mollen en regenwormen komen de sporen naar boven. Als het vee ze opneemt met het voedsel of binnenkrijgt door wonden, groeien ze in het lichaam uit en verspreiden zich met het bloed naar alle organen. Deze dodelijke ziekte heeft een snel verloop. Soms sterven de dieren zonder dat er voorafgaande verschijnselen konden worden opgemerkt ineens onder krampachtige stuipen. Meestal worden ze vrij plotseling hevig ziek met hoge koorts en verschijnselen van pijn en zijn ze binnen 24 uur dood. Bloedige uitvloeiin-

gen uit neus, mond, aars en kling komen veel voor, vooral na de dood. De slijmvliezen zijn hoog roodblauw gekleurd (Berns 1983, blz. 141). Zie ook het lemma MILTVUUR in WBD I.3, blz. 475-476.]

miltvuur: K 353, L 163a, 164, 165, 265, 266, 268, 290, 298, 364, 371, 381, 421, Q 95, 95a, 97, 98, 99, 111, 111*, 112a, 119, 187a, 196, 197, 204a, 207; *meltvūr* K 358, P 218, Q 9, 11, 77; *meltfūr* K 361a, L 282, 423, P 44, 176, 222, Q 76, 96c, 96d, 162, 209; *me.ltfūr* L 314; *mēltvūr* L 312, Q 193, 198b; *meltvūjār* K 278; *mēlftfūr* Q 71, 156; *mēltvūr* L 159a; *me.lftfūr* Q 12; *meltvūr* P 177; *meljtjvūr* L 329, 330, 331, 332, 373, 377, 382, 383, 434, Q 7, 14, 20, 33, 35; *meljtjvūr* L 424, 430; *meljtjvūr* L 422; *meltvūr* Q 197, 203a; *miltfūr* Q 3a; *melakfūr* Q 162; *meltvōr* L 0247, 266, 268, 269, 269b, 270, 271, 295, 316, 422, Q 113a; *meltvōjār* P 45, 51; *melšvōr* L 317; *meljtjvōr* L 289, 290, 291, 292, 318b, 320a, 321, 322, 322a, 324, 325, 326; *meljtjvōrā* L 374; *meljtjvōr* L 420; *mēlftfōr* L 369; *melftfōjār* L 420; *meltvēr* L 360, 416; *meljtjvēr* L 368b; *meltsvēr* L 360; *mēltvēr* L 416; *meltvējār* Q 72a; *melstfējār* Q 2; **miltvier:** *meltfūr* Q 4; *meltvār* Q 3; *meltvūr* P 50; *mēltvūr* Q 72; **milt:** *melt* Q 77, 93, 179; **wildvuur:** *welstfūr* P 107a; **vuur:** *vūr* L 286, 330, P 48, 49; *vūjār* L 312; *vōr* L 372; *fōjār* P 51; **vier:** *vār* P 55; *vār* P 54; **koudvuur:** *kātvyār* Q 78; **lopend vuur:** *luəpənt fyr* P 48; **koolvuur:** *kōəlvūr* Q 158; **koolvier:** *kōəlvūr* Q 2; *kōlvūjār* Q 2; **koolsvuur:** *koəlsvūr* Q 211; **koolziekte:** *kō.lzekdā* P 46; **klem:** *kļēm* P 174; **zuur:** *sūr* K 358; **riet:** *rijt* L 372.

8.21 WORMBULTEN

(N 52, 22; N 3A, 83b; A 48A, 35; monogr.)

[In de zomer leggen runderhorzels hun eitjes aan de haren van het rund. Na enkele dagen kruipen er larven uit de eitjes. Deze dringen het lichaam binnen langs de haren en het haarzakje, doorboren de huid en groeien langzamerhand uit. In de winter komen ze vooral onder de huid van de rug terecht. Iedere plek waar een larve zit, vormt een bultje, de wormbult. Om te kunnen ademen doorboort de larve de huid van het rund. Dit veroorzaakt wondjes die gemakkelijk geïnfecteerd kunnen raken, waardoor zeer uitgebreide verettering kan ontstaan. Zie ook het lemma WORMBULTEN in WBD I.3, blz. 478-479.]

aamsbetels: *āmsbejtāls* L 425, 427; **aambetelen:** *āmbējtālā* L 420; *āmbējtālā* L 372; *ōmbējtālā* L 377, 381; *āmbējtāl* (enk.) L 421; *ōmbējtāl* (enk.) L 382; **amelsbetels:** *āməlsbējtāls* Q 9; *āməlsbējtāls* Q 6; **aambeien:** *āmbējā* L 330; *āmbējā* L 330; **angels:** *aḡāls* L 270, 288a, 318b, 369, 416, Q 3a; *a.ḡāls* Q 3; *aḡāl* (enk.) L 362, 366, 368b, 371, 416, 422, Q 1, 4; **angelen:** *aḡālā*

L 320a, 360, 364, Q 3, 15; **angelsbetelen:** *aņalsbētala* L 33; *aņalsbejtala* L 430, Q 112a; **angelbetelen:** *aņalbejtala* Q 7, 9; *aņalbejtāl* (enk.) Q 19*; **angelsbetel:** *aņalzbejtāl* L 424; *haņalsbejtāl* Q 14; **angelsbeten:** *aņalsbētān* L 164, 165; *aņalsbēt* (enk.) L 211; **angelbeten:** *aņalbe.tā* L 314; *aņalbiatān* L 282; *aņalbitān* L 312; *aņalbēt* (enk.) L 312, 314; **angelbouten:** *aņalboat* (enk.) L 321; **angelsbouten:** *aņalsbōt* Q 197; *aņalsbōjt* L 427; *aņalsbūt* Q 112; *aņalsbōut* (enk.) L 383, Q 14, 95, 99*, 101, 111; *aņsbōut* (enk.) L 0426; **angelsboutelen:** *aņalsbōutala* Q 97; **boutangels:** *bōutanaļs* Q 88; **amelsbout:** *āmalšbōut* Q 12; **angelsteek:** *aņalstēk* L 326; **angelbutsen:** *aņalsbōtsā* Q 204a; *aņabōtsā* Q 192; **angelsbutsen:** *aņalsbōtsā* Q 204a; *aņalsbōtsā* Q 207; **angelblutsen:** *aņalblōtsā* Q 113a; **angelbulten:** *aņalbōltā* Q 204a; *aņalbōlt* (enk.) Q 117a; **angelsbulter:** *aņalsbōltār* L 265; *aņalsbylt* (enk.) L 159a; **horzelbulten:** *hōrzalbōltā* L 268, 290; *hōrzalbōltā* L 265; *hōrzalbōltā* L 271; *hōrsalbōltja* L 331; *hōrsalbōldja* L 289*; **bulten:** *bōltā* L 269; *bōljtja* L 331; *bōlt* (enk.) L 372; **horzelknobbelen:** *hōrzalknubala* Q 101a; **knobbels:** *knubāl* (enk.) L 163a, 266, 325, P 174, Q 2, 78; *knobāl* (enk.) L 360; **angelknobbels:** *aņalknōbāls* L 316; **angelknobbelen:** *aņalknōbala* L 317; *aņalknubala* Q 111*; **knobbelen op de rug:** *knobala op dā rōk* Q 95, 193, 198; **angelswormen:** *aņalswōrm* Q 18; **koewormen:** *kōwōrām* Q 18; **runderwormen:** *rōndārworm* L 0247; **huidwormen:** *hētworm* L 163; **wormen:** *wōrm* L 269; **maaien:** *māwa* P 189; *mōwa* P 222; **maai-knoken:** *māknōkā* P 51; *mōknōk* P 50; *mājknēk* Q 2; *mājknēk* Q 72a; *mōjknōk* P 54; **maai-knobbelen:** *mōjknubā* Q 177; *mōknōbā* Q 71; **maai-bouten:** *mājbōtā* K 358; **maai-knotsen:** *mōjknōtsā* P 48; **maai-knopen:** *mōjknōp* Q 93; **knopen:** *knup* (enk.) Q 77, 158; *knūp* (enk.) Q 72; **stalkknopen:** *staalkna.yp* (enk.) L 420; **maai-butsten:** *mōwājbōtsā* K 353; **butsten:** *bōtsā* K 358, P 45; **maai-blutsen:** *mōablōtsā* P 44; **wei-knopen:** *wējknup* L 291; **knoden:** *knō* Q 211; **knoesels:** *knōzāl* (enk.) Q 35; **warbossen:** *warbōs* Q 196, 196a; *warbōsā* Q 247, 247a; *warbōs* (enk.) Q 196, 200; **zwellen:** *zwōlā* Q 180; *šwel* (enk.) Q 198b; **gezwel:** *gəzwel* L 269b, 322; *gəzwel* L 372, 422, Q 156; *gəzwel* L 286; *gəzwel* L 270, Q 193; *gəšwel* L 373; *gəžwel* Q 96d, 209; **abces:** *apsēs* P 48, 176, 218; *āpsēs* P 49; **zwerage:** *zwērqi* K 357; *zwerqā* P 46; **zwer-ring:** *zwēreņ* L 355.

8.22 SCHURFT (kaart 31)

(N 3A, 89; N 52, 13; A 48A, 26; monogr.)
[Een zeer hardnekkige, heftig jeukende huidaan-doening, die kan leiden tot sterke vermagering en zelfs tot totale uitputting van de aangetaste

dieren. Schurft wordt veroorzaakt door verschillende soorten mijten, voor ieder dier weer verschillend. Zie ook het lemma SCHURFT in WBD I.3, blz. 479-481.]

schurft: L 266, 290, 314, 371, Q 9; *sxōrft* K 353, L 282, 288a, 314, 355, 364, 381; *sxōrf* L 159a, 413, 0426, P 51, Q 15, 78, 112b, 113, 204a; *sxōraf* L 316, P 55, Q 156; *sxōrft* Q 198b; *sxōrfi* L 163, 164, 165; *sxōrf* L 0247, 268, 269; *sxōrafi* L 289; *sxōraf* L 286, P 189; *šōrft* L 292, 295, 331, 364, Q 95; *šōrf* L 295, 317, 322, 330, 371, 377, 386, 424, 429, 432, Q 9, 18, 19*, 20, 101a, 112, 196, 197, 197a, 202; *šōrv* Q 72; *šōraf* Q 12, 71, 93, 96c, 179, 187a; *šōraf* L 424; *šōrft* L 324; *šōrj* Q 7; *šōrft* L 265, 291, 292, 318b, 320a; *šōrf* L 298, 320a, Q 197, 198b; *šōraf* L 422, Q 76, 204a; *šōrf* Q 99*; *šōrx* L 320a; *sxyraft* P 48; *sxerf* L 269b; *šerft* L 366, Q 3; *sxēraf* Q 2; *sxerf* L 416; *šerft* L 368b, Q 3a; *šēraf* L 416; *šērf* Q 4; **huid-schilfers:** *hōtsxelfārs* Q 72a; *hōtsxelfārs* K 357; *hōutšelfārs* Q 71; *hōutšxelfārs* L 422; *hūtsxlvārs* L 269; *hūtsēlfārs* L 321, 322a, 332, 373, Q 33, 35, 211; *hōtsxōlvārs* K 361a; *hūtsxelfārs* P 177; **schilfers:** L 371; *sxelfārs* L 373; *šelfārs* L 372, Q 9; *šelvārs* Q 11; **huid-schilferen:** *hūtsxelfāra* L 326, Q 98; *hūtsōlvāra* Q 97; **schilferen:** *šōlvāra* Q 96d; *šōjlvāra* Q 193; **schilfertjes:** *šerfālkaš* L 372; **roos:** *rōās* L 430; *rūās* L 270, Q 111, 111*; **(het) ruig:** *rōjux* P 174; *trōjux* Q 158; *rō.x* P 50; *rōx* P 107a, 189, 218; *trōx* P 44; *rēx* Q 2; *trēx* P 54; *rōx* P 46; *rjx* L 270; **rui:** *rōj* Q 88, 95, 193, 198; *ru* L 331, 429, Q 39; *ruj* L 425, 427; *ruj* L 318, Q 6; *rōjā* L 421; **rover** (mv.): *ruvār* K 361; **schillen:** *sxelan* P 58; *šēlā* L 331; *skēlā* P 222; *sxēlā* P 213; *šō.lā* Q 162; **schilletjes:** *šēlkās* Q 177; *šōlkās* L 360; **schulpen:** *sxōlāpā* L 312; *šō.lpā* L 423; *šōlāpā* Q 11; **schubben:** *sxōbā* L 271; **pellens:** *pēlā* K 317; **zetsel:** *zētsāl* L 420; *zētsāl* L 360; *zōtsāl* L 420; *šōtsāl* L 424; **ring:** *reņ* P 51; **krets:** *kreis* L 270; **krassel:** *krāsāl* Q 162; *kra.sāl* Q 180; **krauw:** *krauw* Q 121c; *krōw* Q 112; **rap:** *rap* K 358; **uitslag:** *ūtslāx* L 289; *ytslax* L 163a; **huiduitslag:** *hōdōtslax* P 45; **zonnenbrand:** *zōnabrānt* L 268; **vergiftiging:** *vərgefəgeņ* P 176; **moet:** *mut* L 382; **schimmels:** *šōmāls* L 330.

8.23 STALKLAUWEN

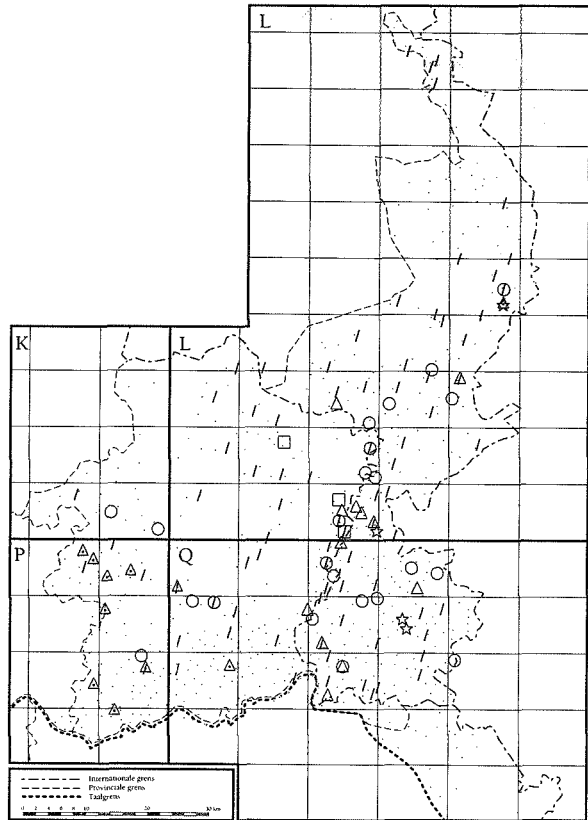
(N 52, 9; A 48A, 13)

[Als de koeien in de winter op stal staan, hebben ze weinig of geen beweging. Daardoor slijten de klauwen minder af. Ze kunnen aangroeien. Hierdoor ontstaan de "stalklauwen" met snavelvormig omgebogen toongedeelten. Deze hebben een zeer ongunstige invloed op de beenstanden en veroorzaken onnodige vermoeidheid. Zie ook het lemma STALKLAUWEN in WBD I.3, blz. 482.]

stalklauwen: *stalklōuwā* L 381; *štālklōuwā* Q

Kaart 31. SCHURFT

- / schurft
- (-)schilfers, (-)schilferen
- △ rui
- △ (het) ruig
- ☆ roos
- zetsel

113; **stalpoten:** *stalpōt* L 382; *štalpōt* L 331; *štalpōat* L 330; *stalpyat* L 292; *štalpyat* Q 19*; *štālpjī* Q 196; *stalpqwat* (enk.) L 377; *stālput* (enk.) Q 95, 193, 198; **stalhoeven:** *štalhōvā* L 331; **stalbenen:** L 163; **lange tenen:** L 413; *lan tianā* L 318b, Q 113, 202; *lan tīn* Q 112; **wintertenen:** *wentjartianā* L 318b; **lange voeten:** *lan vōt* Q 112; **lange hoeven:** *lān hōf* L 265; **schoenen:** *šōn* Q 112; **lange schoenen:** *lan sxōn* L 266; **volle voeten:** *volvōt* Q 39; **volvoet:** *vōlvut* P 189; *volvōt* L 318b, 429; **volle poten:** *volā paūt* (enk.) Q 101a; **volle hoeven:** *vol hōf* Q 101a; **berenklauwen:** *bēraklōw* (enk.) L 320a; **pantoffelklauwen:** *pantufalklōw* (enk.) L 324; **chinese klauwen:** Q 88; **schaapsvoeten:** *sxōpsvōt* (enk.) Q 15; **kloven:** *klōf* (enk.) Q 9; **zwaluwstaarten:** *zwālywstārt* (enk.) L 366; **merken:** L 371; **volvoetig (bijvgl. nmw.):** L 265, 364; *vōlvōtex* L 291; *volvōtex* L 291, 318b, 421, 424, Q 99*; *vōlvōtex* Q 6; *volvitex* Q 3.

8.24 TUSSENKLAUWONTSTEKING

(N 3A, 81; N 52, 10; A 48A, 14)

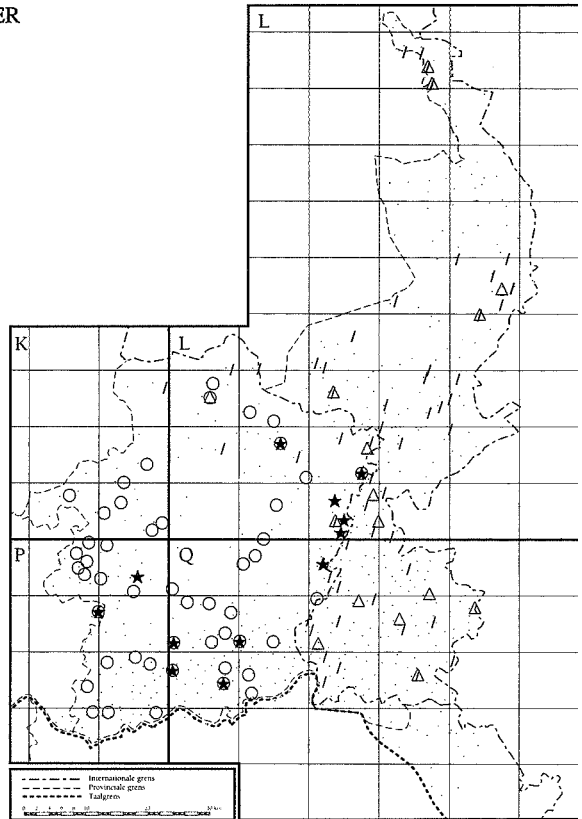
[Door het binnendringen van scherpe voorwer-

pen zoals spijkers, stenen of strohalmen tussen de klauwen van een koe kunnen kleine wondjes ontstaan. Door infectie kan een pijnlijke zwelling ontstaan, waardoor de klauwen van elkaar kunnen worden gewrongen. Tussenklauwontsteking is vaak een naziekte van mond- en klauwzeer. Zie ook het lemma TUSSENKLAUWONTSTEKING in WBD I.3, blz. 482-483.]

slak: *slek* L 269, 289, 292, 318b, 364, 381, 421, 424, Q 6, 15, 20, 35, 76, 88; *bl'k* L 331, 429, Q 19*39, 95, 99*, 101a, 112, 13, 117a, 193, 196, 198, 202, 204a; *slēk* P 189; *slēk* K 361a, L 282, 360, 369, 420, P 107a, 222, Q 77, 80, 93, 96d, 178; *šlēk* 99*, 111; *sle.k* L 312; **slakkenpoot:** *slekapaūt* L 298; **slakpoot:** *šlekpqwat* L 377; *slekpōt* L 382; *slekpaūt* L 265; **slakkenpootje:** *slakapōtjā* L 290; *šlekapyōtjā* L 291; **scheurklauw:** L 163a, 269, 269b, 271, 382; *sxōrklāw* K 278, L 316; *sxōrklōw* L 286; *šōrklāw* L 270, 295, 317, 321, 322a, 383, Q 97; *šōrklaw* Q 111*; *sxīrklaw* L 416; **gescheurde klauw:** *gəsxērdā klā* L 355; *gəšīrdā klaw* L 368b; **barst in de klauwen:** *bars en dā klāwā* L 268; **scheurpoot:** *sxōrpaūt* P 45; *šōrpūt* L 423; *sxiərpaūt* Q 2; **scheurvoet:** *šōrvōt* Q 7; **gescheurde**

Kaart 32. MOND- EN KLAUWZEER

- / mond- en klauwzeer
- pootziekte
- △ (-)blaren(-)
- ★ muilziekte

tenen: *gæxiærdæn tīn* Q 2; **spleetklauw:** *spleiṭkloṡw* L 372; **gespleten klauwen:** *gæšplīta kloṡwæ* Q 112a; *gæšple.tæ klawæn* Q 9; **gespleten tenen:** *gæsplēta tēn* Q 162; **gespleten voeten:** *gæsplēta vōt* L 295; **gespleten hoef:** *gæšplīatæn hōf* Q 193; **gebarsten klauw:** *gæbørstæ kloṡw* L 416; **gekloven hoef:** *gæklo.væ huf* L 314; **gekloven poot:** *gæklōvæ pūt* P 218; *gæklōvæ pūæt* (mv.) L 424; **gekloven schoenen:** *gækloavæ šūn* Q 72; **kliefpoot:** *klēfpūt* P 49, 51; *klēfpūt* (mv.) L 360; **kloofpoot:** *klōfpuwæt* K 357; *klōfpuæt* P 44, 48; *klōəfpuæt* P 48; *klōfpūæt* K 358; *klūfpūt* L 286; *klūfpuæt* L 282; **klooftenen:** *klōftin* K 358; **gesleten hoef:** *gæslīta hōf* L 372; **pootziekte:** Q 9; **hoefziekte:** *hōfzēk* L 326; **vlek:** *vlēk* P 174; **brand:** *branijt* L 288a; **natte klauwziekte:** *nātæ kloṡwzēkdjæ* L 320a; **droge klauwen:** *drīx kloṡwæ* Q 95; **zwering tussen de tenen:** *zwēreṡ tōsæ dæ tīnæ* L 289*; **harenbos:** *hōræbōðš* Q 111; *hōræbōðš* L 430; **haarworm:** L 271; *hōrwōrm* L 266; *hōrwōrm* L 331; *hōrwōrm* L 330; **harenworm:** *hōrwōrm* L 330; **rotstraal:** *rotštrōl* L 330.

8.25 TUBERCULOSE

(N 3A, 85a; N 52, 17a; A 48A, 30a)

[Een besmettelijke ziekte die ontstaat doordat tuberkelbacteriën in het lichaam van het die geraken. De besmetting kan op verschillende wijzen gebeuren: direct, doordat de smetstof met de ingeademde lucht of het opgenomen voedsel van lijders aan tuberculose belandt in het lichaam van gezonde stalgenoten; indirect doordat de smetstof via zuivelfabrieken met de melk van het ene bedrijf op het andere terecht komt. Het is een slepende ziekte. Zie ook het lemma TUBERCULOSE in WBD I.3, blz. 483.]

tuberculose: L 366, 413; *tybærklōsæ* L 372 *tōbærkølōsæ* P 176; *tybærkylōs* L 269b, 314, I 48, 218, Q 3a, 11, 204a; *tybærklōs* Q 93 *tybærkølōs* K 361a; *tybærkyluæs* P 48 *tybærkylōs* L 422, Q 162; *tybærkølōs* Q 77 **t.b.c.:** L 163, 163a, 164, 165, 0247, 265, 266 269, 270, 286, 288a, 292, 295, 318b, 322, 322a 326, 329, 330, 331, 332, 369, 371a, 372, 373 377, 383, 422, 423, 424, Q 20, 33, 77, 95, 99* 112a, 187a, 197, 198b, 203a, 204a, 209, 211 **t.b.:** L 159a, 268, 298, 321, 382, 386, 426, C

95, 95a, 97, 111, 193, 198, 198b; **tering:** L 288a, 290, 291, 318b, 320a, 371, P 45, Q 35, 101a, 112, 113; *tēreŋ* K 317, L 282, 324; *tēareŋ* Q 39; *teareŋ* Q 78; *tereŋ* L 211; *tēreŋ* Q 179; *tēreŋ* L 266, 269, 270, 330, 331, 430, P 213, Q 9, 15, 96d, 111*, 113a, 202, 204a; *tereŋ* P 218; *teireŋ* L 269b; *teiriŋ* Q 162; *tēireŋ* P 107a; *tūreŋ* L 420; *tūreŋ* L 416; *tīa.reŋ* Q 3; **pokken:** L 364, Q 3; *pøkə* L 360, 420, P 50, 51, 55, 174, 188, 222, Q 2, 9, 71, 72, 72a, 76, 78, 156; *pøkə* Q 173; *pøʔan* K 278; *pøkə* K 358, L 289, 291, 292, 368b, Q 88, 180; *pøkə* L 317; *pukə* K 357, P 46, 49; **pokziekte:** *pukzektə* K 353; **schwindsucht:** *šwentzox* Q 121c.

8.26 LIJDER AAN TUBERCULOSE

(N 52, 17c; N 3A, 85a)

[Koe die tuberculose heeft. Zie ook het lemma LIJDER AAN TUBERCULOSE in WBD I.3, blz. 484.]

t.b.c.-koe: L 318b; **t.b.c.-lijder:** [*t.b.c.-liər* L 373; **t.b.-lijder:** [*t.b.-liər* Q 15; **teringbeest:** *tēreŋbiast* L 320a; **teringlijder:** Q 9; **longlijder:** *loŋlejár* L 289*; **wrak:** Q 39; *vrak* Q 204a; **koe met longrot:** *kō mēt loŋrōt* Q 7; **getekende:** *gətəkənda* P 189; **reageerder:** L 318b, 382, Q 113; **pokkenkoe:** *pøkəkoŋ* L 289; **koe met de pokken:** *koŋ met tə pøkə* L 291; **in een slecht vel steken:** de koe *stekt en ən slēxt vel* L 265.

8.27 LIJDER AAN OPEN TUBERCULOSE

(N 52, 17b; N 3A, 85b)

[Koe die aan open tuberculose lijdt. Dit is een vorm van tuberculose, waarbij tuberculeuze haarden in het lichaam met de buitenwereld in verbinding staan. Het betreft een zeer besmettelijke vorm. Zie ook het lemma LIJDER AAN OPEN TUBERCULOSE in WBD I.3, blz. 484.]

open lijder: Q 197; *ōpə lejár* Q 95, 112, 193, 198; *ōpən lejár* L 163, 163a, 265, Q 95a; *ūpə lejár* Q 193, 198b; *ōpə lejár* Q 204a; *ōpə lijár* L 321, 373; *ōpə liər* Q 99*, 101a, 112a; *ōpə lijár* L 330, Q 33; *ōpən lijár* L 292; *ōpə lijár* L 430.

8.28 MOND- EN KLAUWZEER (kaart 32)

(N 3A, 80a; monogr.)

[Een zeer besmettelijke ziekte, veroorzaakt door een virus. De eerste verschijnselen zijn stijfheid, vermindering in de melk, hoge koorts, sterke speekselafscheiding. Daarna ontstaan er blaren op het slijmvlies van de mond en de tong, aan de spenen en tussen de klauwen. Ook inwendig kunnen blaren voorkomen. De grootste schade wordt veroorzaakt door allerlei bij- en naziekten zoals verwerpen bij drachtige dieren, zeer ern-

stige uierontstekingen, langdurige kreupelheden, klauwontstekingen en misvormingen van de klauwen, uitgebreide ettering en longaan- doeningen (Berns 1983, blz. 181). Zie ook het lemma MOND- EN KLAUWZEER in WBD I.3, blz. 484-486.

De gegevens van A 48A, 21 zijn verwerkt in de aflevering over het kleinvee (WLD I.12) in het lemma MOND- EN KLAUWZEER (I.1.7).]

mond- en klauwzeer: L 159a, 163a, 164, 165, 266, 270, 271, 288a, 295, 322, 326, 362, 432, Q 95a, 98, 99*, 187a, 198b, 211; *mont en klauwzēr* Q 20, 204a; *mont en klōwzēr* L 268; *mōnt en klōwzēr* L 286; *mōnt en klawzēr* Q 193; *mōnt en klōwzēr* L 282; *mōnt en klōwzēr* L 289*; *mont ən klawzejár* K 278; *mont en klōwzēr* L 265; *mont en klauwziər* L 422; *mont en klawziər* Q 111*; *mont en klauwzēr* L 371a, Q 18; *mōnd ən klawzēr* Q 96d; *mont ən klāzēr* L 355; *mont ən klauwziər* Q 11; *mōnt en klāwziər* Q 9; *monjtj en klauwzēr* L 322a, 329, 331, 332, 374, 377, 383, 426, 430; *monjtj en klauwzējr* L 373; *monjtj en klauwzēr* Q 14; *monjtj en klauwzēr* Q 33; *monjtj en klōwzēr* L 318b; *monjtj en klauwziər* L 289, 330, 373; *moŋtj ən klauzēr* L 369; *moŋk en klōwzēr* L 269b; *mōŋk en klōwzēr* Q 113a; **poot- en muilziekte:** *pyt en mǝəlzekdə* P 54; **pootziekte:** L 314; *putziktə* P 49, 50, Q 3a; *puatziktə* K 317, 318, P 48; *puatsiktə* P 44; *pūatziktə* L 312; *poatziktə* Q 80; *pōtziktə* Q 162; *putziktə* Q 3; *pūtziktə* P 213; *poŋtsiktə* P 188; *poatziktə* Q 158; *puatziktə* Q 2; *puatzektə* P 176; *puwatzektə* K 353, P 45; *pūtzektə* L 316, Q 72a; *puwatzektə* K 357, 358, P 176, Q 2; *putzektə* P 50, 51, 58; *putzektə* L 372, Q 96c; *pōjtzektə* Q 93; *poŋtsektə* Q 156; *pōtsekdə* Q 77; *putzektə* K 361, P 46, Q 4; *putsekdə* K 361a, P 51; *puatsekdə* Q 2; *pūatsekdə* P 107a; *pūatzektə* K 358; *pōtzektə* Q 77; *pōjtzektə* P 222, Q 78; *pōjtzektə* Q 76; *poŋtzektə* P 177; *putzēkdə* L 317, 360; *pūtzēqdə* L 368b; *pytzēkdə* L 360, 416; *pūatzēkdə* L 416; *poŋtzēkdə* Q 72; *putsekdə* Q 71; *pūtzēkdə* P 218; *pōtsykda* Q 176a; *po.tzykda* Q 180; *puatzøkda* P 174; **klauwzeer:** *klauwzēr* L 427; *klawziər* L 312; *klauwziər* L 321, Q 7; *klauwzēr* L 325; **klauwziekte:** *klauwzēktjə* L 320a; **kwade poten:** *koj pōtə* Q 178; *koj pø* Q 179; **muilziekte:** *mǝəlzikta* Q 156; *maŋlziktə* Q 162; *mǝəlzikda* Q 78; *ma.ŋlziktə* Q 162; *mulzektə* Q 9; *muŋlzēktə* L 420; *mūlzēktə* L 424; *mijlzēktə* L 372; *mǝŋlzēkdə* P 55; *maŋlzēkdə* Q 77; *moalsekdə* P 107a; *mūlzē.əkda* L 420; *mulzēkdə* L 360; *mulzēqdə* L 423; **muilzeer:** *mǝlziər* P 48; **muilkrankte:** *mulkreŋtə* Q 9; *mulkreŋdə* L 427; *mulkreŋdə* Q 12; **tongblaren:** *toŋblǝrə* L 269, 0426, 434, Q 112a, 119, 204a; **blarenkrankte:** *blǝrəkreŋkdə* Q 97; **blaren:** *blǝrə* L 164, 165, 269, 295, 314, 371, 422, Q 95, 111; **blaren in de muil:** *blǝrə en də mul* L 318b; **krankte:** *kreŋtə*

Q 197, 203a; *krēṅdā* Q 197, 207; *krēṅdā* Q 209; **bakkesbrand:** *bakasbrant* L 355.

8.29 NIERBEKKENONTSTEKING

(N 3A, 94; N 52, 29; A 48A, 43)

[Een aandoening van de pisbuis, vervolgens van de blaas en van een van de pisleiders en tenslotte van het nierbekken. De kwaal komt bijna uitsluitend bij het vrouwelijk dier voor. De dieren hebben minder eetlust, herkauwen weinig, vermageren, hebben een droge en stugge huid. Ze urineren telkens in kleine hoeveelheden. De oorzaak is een bepaalde smetstof. Zie ook het lemma CHRONISCHE NIER- EN NIERBEKKENONTSTEKING in WBD I.3, blz. 486.]

dresen: *drēsā* K 361a, L 332, 371a, 422, 0426, Q 3, 94b, 179, 198b; *dre.sā* Q 93; *drēsā* Q 18; *drejsā* L 270, 321, 330, 373, 382, 422; *drejzā* Q 156; *drejšā* L 371, 372, 427, 430, 434, Q 7, 97, 99*, 111, 112a; *drējšā* Q 12; *drižā* L 420; *drōzā* Q 156; *druzā* Q 72a; *druazā* Q 2; *drōsā* K 357; *drōzā* P 177; *drō.sā* Q 77; **dreselen:** *drejsalā* L 326; **dretsen:** *drētsā* Q 178; **tretsen:** *tretsā* L 360; **streetsen:** *strejstā* L 420; **zeiken:** *zejkā* Q 78; **aan de zeik zijn:** de koe is *ān dā zejīk* L 270; **aan de nieren hebben:** *ān dā nērā hebā* L 289*; *ān dā nērā hōbā* L 269; *ān dā nērā hā* Q 204a; de koe heeft het *ān dā nērā* L 268; — *an dā nērā* L 159a; — *ān dā nērā* L 270, 318b, Q 33, 95, 99*; — *ānā nērā* L 331; — *qn dā nērā* Q 96d; — *ān dā nejārā* Q 20; **op het water hebben:** *op at wātār hōbā* L 322a, 377; de koe heeft het *op at wātār* L 269b, Q 207; — *op at wātār* L 265; — *opt wōwātār* K 278; **het op haar blaas hebben:** de koe heeft het *op hōr blos* P 51; **verschieten:** *varšētān* Q 39; **kleuteren:** *klōtārā* L 320a; **zijpelen:** *zibalā* L 163a; **koude:** *kā* Q 78; **kou op de nieren:** *kāy op dā nērā* L 312; *kāy op dā nejārā* P 45; *kōw op dā nērā* Q 209; *kā op dā nērā* P 55; **kel op de nieren:** *kel qbā nērā* Q 2; **kou op de blaas:** *kāy qpā blōs* L 424, Q 6; *kā op dā bluās* P 189; **nierziekte:** P 48; *nērzeptā* L 316; *nēržēkdā* L 317, 360; *niržēkdā* Q 71; **nierkrankte:** *nērkreṅdā* Q 197; *nērkreṅkdā* Q 193; *nērkreṅdā* Q 88; **nierkrankheid:** *nērkrankhejt* Q 33; **nierbrand:** *nirbrant* P 50; **drees:** *drejs* L 372; **triets:** *trits* K 361; **blaasontsteking:** *blōsonštēken* Q 204a; **blaasentzündung:** *blāsentyndun* Q 121c; **het water:** *at wātār* L 371; **verlamming van de blaas:** *vārlāmen* van *dā blōs* L 292; **zeiks** (bijvgl. nmw.): *sēks* L 163.

8.30 HONDSOLHEID

(N 52, 12b; A 48A, 25)

[Een bij honden, wolven, vossen en andere dieren voorkomende infectieziekte die door een beet kan worden overgebracht, ook op koeien. Zie ook het lemma HONDSOLHEID in WBD I.3, blz. 486.]

hondsdolheid: L 364, Q 39, 88; *honjtisdolhej* L 292, 318b; **dolle hond:** *dolān honjk* L 291 *dolā honjk* Q 121c; **razende hond:** L 413 *rāzandā honjtj* L 381; *rōzandā honjtj* L 288a 331; *rōzandjā hōnjtj* L 318b, Q 19*; **razig hond:** *rōzegā hunt* Q 204a; **razetige hond** *rōzategā hont* Q 112; **woeste hond:** *wustā honj* Q 121c; **razernij:** L 413, Q 88; *rōzarnij* L 320a *rōzarnēj* L 424; *rūzarnēj* P 189; **dol zijn:** *do zen* L 265; de koe is *dōl* Q 113; **razend zijn:** I 371; de koe is *rōzant* L 331, 366, 429; — *rōzandj* L 289; — *rōzant* Q 6; **razetig zijn** *rōzätex zīn* Q 95, 193, 198; de koe is *rōzantex* (197, 197a; — *rōzätex* Q 196; — *rōzantex* Q 3 — *rō.zantex* L 421; **razeltig zijn:** de koe i *rysaltex* Q 101a; **gek in de kop zijn:** de koe i *gek enā kop* L 330.

9. BEHANDELING, VERZORGING

9.1. Weiden

9.1.1 GRAZEN (kaart 33)

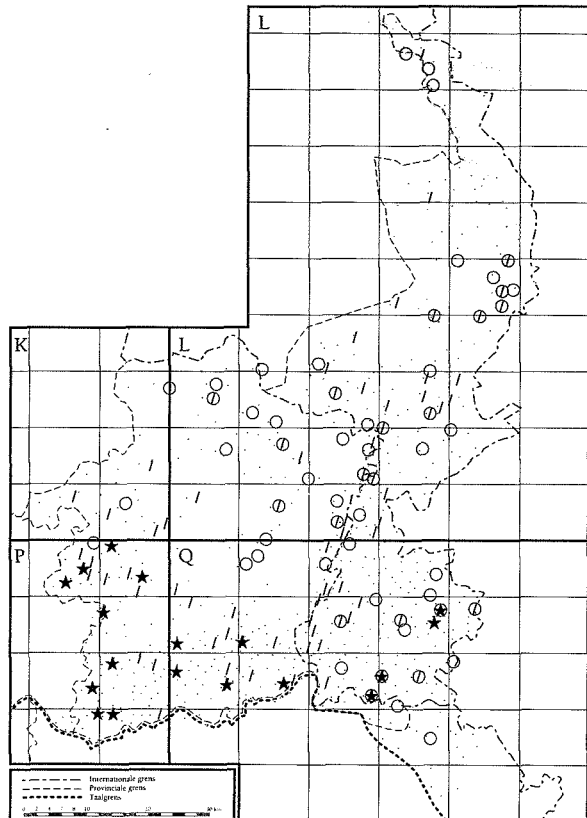
(N 3A, 10; monogr.)

[Zie afbeelding 8.]

grazen: *grāzā* P 51, Q 113, 113a, 197, 203a *grāzā* Q 156; *grōzā* P 176, Q 77, 156, 162; *grōzā:* P 47, 213; *grōjūsā* P 55; *xrōzā* P 218; *grōzā* (178; *grōzā* P 48, 107a, Q 78; *grōjūzā* P 174 **weiden:** *weijān* L 295, 422; *weijā* L 164, 165 266, 268, 269, 269b, 289*, 312, 318b, 330, 369 374, 383, 420, Q 99*, 111, 111*, 112a, 197, 203a 211; *weijān* L 268, 314, 373; *wejā* K 278, L 159a 270, 271, 382, Q 98, 253; *wejān* Q 204a; *weja* I 290, Q 113, 193, 209; *wēān* P 45; *weijā* L 321 322a, 360, 372; *wejān* L 416, 427, Q 14; *wejā* I 316, 318b; *wejā* L 312; *wēijān* L 286; *wēijā* I 368b; *wējā* K 278, L 317, 371, 420, Q 9; *wēn* K 358, L 355; *wējā* Q 3a, 4; *wēā* Q 3; *wejā* Q 35 *wijā* Q 119; **lopen:** *lōpān* K 317, 353, Q 76, 77 94b; *lōpā* L 163a, Q 80, 94b, 95a, 119, 158, 179 198b, 204a; *lōpā* P 177; *lōjūpā* Q 162; *lōjūpān* I 270, 288a, 362, 423, 432; *lōjūpā* L 269, 289, 318b 320a, 325, 329, 331, 332, 373, 374, 424, 430 434, P 188, 222, Q 7, 12, 18, 96c, 96d, 97, 99 99*, 176a; *lōjūpā* L 372, 422; *lōpā* L 326, Q 95 197, 198b, 203a; *lōpā* Q 72, 93; *lōjūpā* L 268, 290 295, 322, 330, 371a, Q 111; *lōjūpān* L 295; *lūpā* I 314, P 46, Q 72a; *lūpān* L 413; *lūpā* L 211, 265 P 44; *lupān* P 58, Q 2; *lupā* K 361, 361a, P 49, 50 51, 107a, 218, Q 2; *luwāpā* K 357; *lupā* P 48 176; *lūpā* P 54; *lōjūpā* L 416; *lōjūpā* L 360; **ui zijn:** de koeien zijn *qwat* Q 71; **gaan:** de koeier *gont* Q 111; — *gont* Q 207; **uitgaan:** de koeier *gōn* *ōt* K 358; **vreten:** *vrētā* Q 20; *vrētā* L 0426 Q 99*; **zitten:** *zetā* Q 187a; **afhoeden:** *āfhōjā* (113; **grazelen:** *grāzālā* Q 95.

Kaart 33. GRAZEN

- / lopen
- weiden
- ★ grazen

9.1.2 OMWEIDEN (kaart 34)

(N 3A, 11; monogr.)

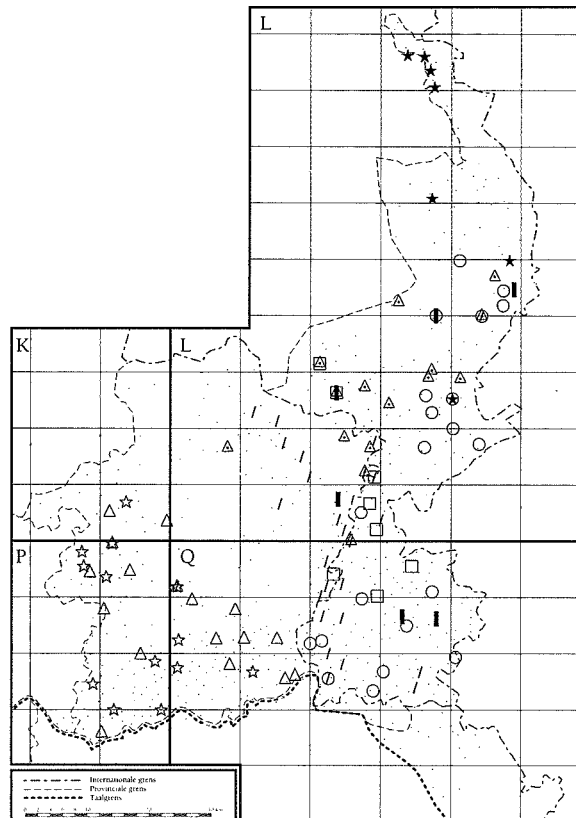
[Het geregeld verplaatsen van vee.]

omweiden: *omweijə* L 330, 332, 382, 386, Q 97, 112a; *omweijə* L 383; *omweijə* L 325, 427; *omweijə* L 266, 269, 295, Q 94b, 111*197, 203a, 211; *omweijən* Q 95; *omweijə* Q 94b; *omweijə* Q 198b; *omweijə* L 270; *omweijə* L 290; **omzetten:** *omzetə* L 317, 368b, 422, Q 9, 14, 18; *omzetən* L 362, 371a, 373; *omzetə* L 434; *omzetə* L 372, Q 96a; *omzetə* L 424; *omzətə* L 360; *omzətə* L 360; *omzetə* L 316, 420, Q 99*, 187a, 204a; *omzetə* Q 12; *omzetə* Q 193, 198b, 207; *omzətə* Q 198b; *omzetə* L 295; *omzətə* Q 96c; *omzetə* Q 2; *umzetə* L 416; **omjagen:** *omjəgə* L 320a, 322, 322a, 331, 355, 371, 372, Q 14; *omjəgən* L 326; *omjəgə* L 369; *omjəgə* L 318b; *omjəgə* L 289*; *omjəgə* L 265; *omjəgə* L 269b, 295; **omdoen:** *omdōn* L 318b, 426, 430, Q 98; *omdōn* L 373; *omdōn* L 289*; *umdōn* Q 11; de koeien worden *umgədē* Q 33; **omscharen:** *omšārə* L 332; *omšəxārən* L 211; *omšəxārə* L 159a, 163a, 164, 165, 268; **omdrijven:** *omdrīvə* Q 111; *omdrīvə* L 271, 318b; *omdrīvə* L 290, Q

113a; *umdrējvə* L 420; **omleggen:** *omlegə* L 312; *omlēgə* L 314; **omspannen:** *omšpanə* Q 117a, 119; **omleiden:** *omleijə* L 290; **ombrennen:** *ombrenə* Q 111; **omlaten:** *omlātə* Q 204a; **herjagen:** *herjəgən* K 361; *herjəgə* P 49, 177; *herjəgə* Q 77; *herjəgə* K 357, P 51, Q 72a, 93; *herjəgə* P 107a, 215, Q 77, 80, 178, 179; *herjəgə* Q 72, 158; *herjəgə* P 54; *erjəgə* Q 2; **herzetten:** *herzətə* P 50; *herzətə* P 188; *herzətə* K 358, P 218, Q 176a; *herzətə* P 44, 48, 50, 51, 222, Q 156; *herzətə* Q 2; *herzətə* Q 78; *erzətə* P 174; **herweiden:** *herwēən* Q 76; *herwējə* Q 78; **hertuieren:** *hertajərə* Q 162; *hertajərə* Q 162; *herjəpərə* P 222; **herleiden:** *herlējə* Q 71; *hərlən* K 353; **verplaatsen:** *vərlətsə* L 422; *vərlətsən* L 282; *vərlətsə* K 278; **verweiden:** *vərwēijə* Q 95a; *vərwēijə* L 270, 325; *vərwēijə* L 423; **verzetten:** *vərzətən* L 282, 286; *vərzətə* P 48; *vərzətə* Q 9; **verleggen:** *vərlējə* L 312; *vərlējən* L 288a; **verscharen:** *vərsxārə* L 268; **vertuieren:** *vərtijərə* L 321; **voortzetten:** *vōrzətə* K 361a; *vōrtzətə* Q 7; **voortdrijven:** *vōdrēvə* K 361a; **inscharen:** *enšārə* Q 97; **tuieren:** *tjərə* P 176; *tjəvərə* K 358; *tjərə* Q 20; **veranderen (van weide):** *vərandərə* P 176;

Kaart 34. OMWEIDEN

- / omzetten
- omweiden
- △ herjagen
- △ omjagen
- ☆ herzetten
- omdoen
- ★ omschoren
- I omdrijven

värānərə van wē Q 3; *sfərəndərə* Q 209; **in een andere weide doen:** *en ən āndər wē doun* P 46; **doorlaten naar een andere weide:** *dōrlōtə nō ən andər wēj* Q 98; **in een andere weide jagen:** *en ən ānər wē jōgə* Q 3a; **(op een) andere weide zetten:** *andər wē zētə* P 45; *op ən ānər wēj zētə* P 55; **naar de andere weide brengen:** *nō dā ānər wē brēhə* Q 4; **nieuwe tuier geven:** *nōən tōr giəvə* Q 2.

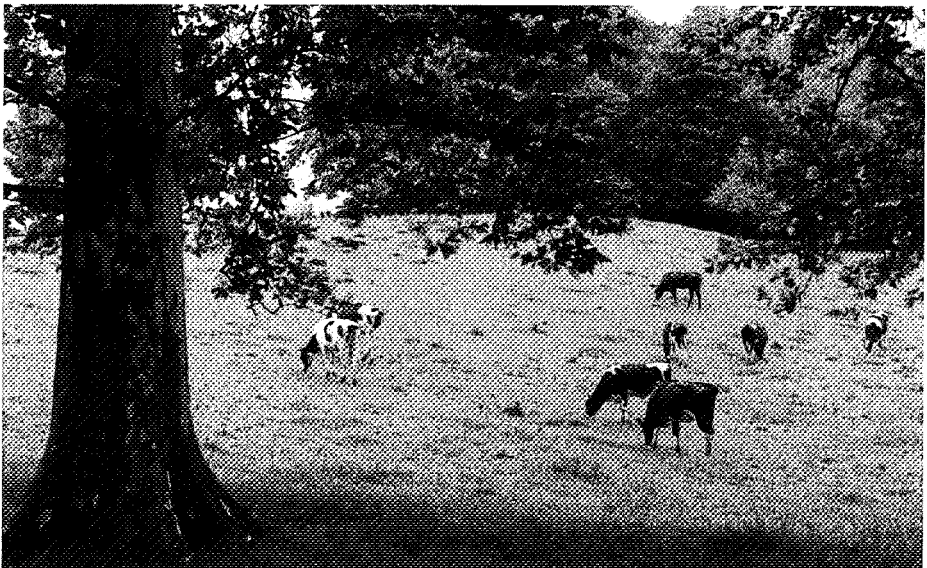
9.1.3 HOEDEN VAN KOEIEN

(N 3A, 12a; N M, 2; JG 1a, 1b; A 48, 18c; L 1a-m; L 27, 5; S 14; Wi 39; R; monogr.)
hoeden: *hujə* K 353, Q 202, 203; *hujən* L 312; *huan* P 51a; *hunə* Q 204a, 207; *hojən* P 176; *hōjə* Q 12; *hōjə* K 278, 357, L 163, 163a, 163b, 164, 165, 209, 210, 211, 216, 289, 331a, P 45, 197, Q 7, 9, 35, 36, 38, 39, 95, 98, 99, 111, 111*, 113, 116, 117a, 117b, 118, 119, 156, 178, 179, 201, 202, 208, 211; *hōjən* L 319, 422, P 121, Q 8; *hōjn* P 172; *hōwə* P 44, 45, 51, Q 157a, 160, 164, 174, 175, 178, 179, 241; *hōwən* Q 240; *hōə* L 420, 428, 430, Q 22, 35, 88; *hōən* Q 2, 71; *hōn* P 176; *ōjə* Q 11; *ōə* Q 9; *hōjə* K

318, L 159a, 164, 165, 191, 192, 213, 215; 246c, 266, 267, 269, 269b, 270, 288, 288a, 289; 290, 290a, 291, 292, 293, 294, 295, 298, 299; 312, 317, 318, 318b, 319, 320, 320a, 321, 321; 322, 322a, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329; 330, 331, 356, 371, 371a, 372, 372a, 373, 374; 378, 381, 382, 419, 420, 421, 423, 425, 426; 0426, 427, 431, 432, 432a, 434a, Q 7, 9, 10, 11; 14, 15, 16, 18, 19, 22, 30, 33, 36, 36a, 38, 39; 88, 94, 94b, 95, 95a, 96, 96a, 96b, 96c, 96d, 97; 98, 99*, 100, 101, 102, 103, 104a, 105, 112; 112b, 118, 179, 187a, 191, 192, 193, 196, 197; 197a, 198, 198b, 201, 203, 203a, 278; *hōjən* L 278, 357, L 317, 371a, Q 88; *hōə* L 291, 429; 432, P 48, Q 21, 37, 95, 101; *hōən* L 414, 421; *hōmə* L 319, 369, 370, 371, 419, Q 10, 188; *hōmə* L 317; *hōwən* Q 21; *hōnə* Q 204a, 207; 208, 209, 248; *hō* Q 192; *ōjə* L 377, 422, 424; Q 11, 16; *ōjən* L 420; *ōjən* Q 6; *ōmə* L 372, 422; 424, Q 6, 7, 9, 11, 12; *hōjə* K 37, L 267, 270; 289*, 329, 330, 331, 332, 377, 382, 383, 421; 430, 434, Q 20, 29, 30, 33, 35, 94b, 111, 112; 116, 121, 121c, 156; *hōjən* P 119, Q 202; *hōməj* P 51; *ōjə* L 420; *ōmə* L 420; *hōnə* Q 253; *hō* P 51; *hōjə* L 192a, 246, 266, 292, 294, 295, 321

330, 331, 375, 376, 377, 378*, 379, 380, 381, 383, 384, 385, 386, 426, 429, 430, 433, Q 20, 27, 28, 32, 32a, 95, 96c, 0112, 112a, 117a, 117b, 118, 222; *hōjan* K 353, L 266, 322a; *hōjə* L 373; *hōən* K 359; *hōə* P 107a; *hōnə* Q 204a, 208, 253; *hō* Q 203; *hydn* Q 1; *hujə* K 278, 316, 317, L 164, 216, 0247, 296, 297, 314, 316, P 48, 49, 121, 172, 177, 186, 187, 188, 192, 223, Q 1, 9, 74, 78, 156, 164a, 181; *hujan* K 353, L 282, 286, Q 1, 78; *hujən* L 315, 316; *hujən* K 278, 314, 315, 316, 353, 357, 358, 360, L 312, P 121, 21a, 176, Q 75, 154, 158, 180; *hujə* K 317a, L 249, 358, P 46, 47, 48, 50, 58, 113, 115, 117, 118, 118a, 119, 120, 121, 164, 171, 173, 176, 176a, 177, 179, 183, 184, 186, 188, 211, 220, Q 73, 77, 78, 79, 80, 155, 165, 166, 240; *huj.wə* Q 162; *huj.ə* P 222, Q 162, 180; *huj.ən* L 354; *hujn* K 358, 361, Q 77; *hujənə* Q 207; *huj* Q 177; *ujə* P 172; *ujə* K 317, Q 11; *ujwə* Q 7; *hūjə* K 361a, L 209, 210, 214, 215, 217, 244b, 246a, 0247, 248, 249, 250, 265, 267, 269, 269b, 270, 271, 295, 296, 297, 299, 300, 312, 383, 387, 414, P 44, 58, 107a, 121, 218, Q 1, 13, 35, 71, 78, 98, 110, 113a, 162, 166, 172, 176a, 182, 202; *hūjan* K 278, 315, L 314, 315, 352, 414, P 121, 188, Q 1, 167; *hūjə* K 358, 359, 360, L 352, P 46, 48, 49, 50, 119, 174, 175, 177, 177a, 178, 180, 182, 195, 197, 213, 214, 218, 219, 220, 224, 227, Q 71, 75, 76, 79a, 152, 153, 156, 157, 158, 158a, 159, 163, 167, 168, 169, 242; *hū.ə* L 414, Q 1; *hūən* K 315, 358, 361, L 192, 286, P 115, Q 71, 77, 164a; *hū.ən* L 313, 413; *hūn* L 352, 353, 413, P 176, Q 76, 77, 168a, 176; *hū.n* L 312, 314, 352; *hūwə* Q 77, 77a, 241; *hūjwə* Q 284; *hūnə* Q 204a, 253; *hū* P

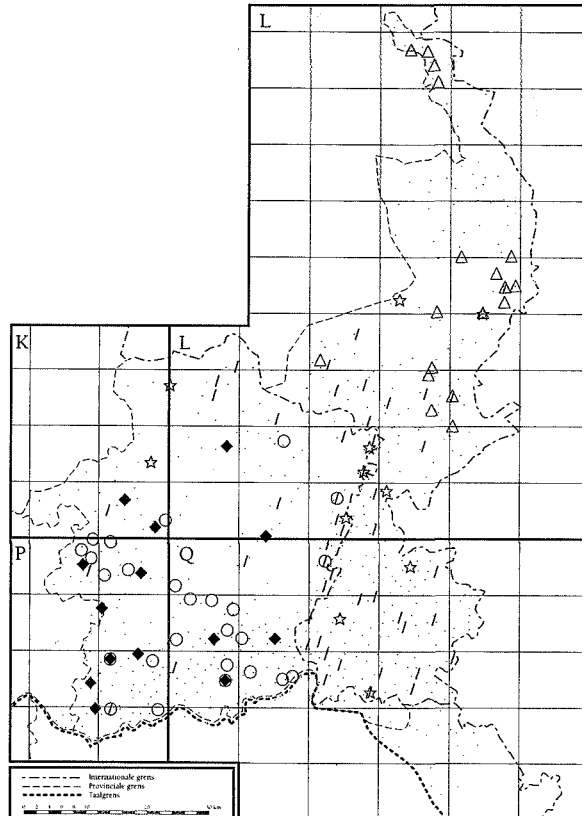
175, Q 80, 154, 161, 168a, 177; *ūjə* Q 13; *ūn* P 176; *ūə* P 167, 174, 210a; *ūən* P 176; *hējə* L 359, 360, 364, 367, 368b, 369, 416, 417, 418, Q 72a, 94; *hējan* L 360, 362, 366, 368, 416, 417, 418, Q 94; *hē.jə* L 358, 359, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 415; *hēən* L 360a, 416; *ējə* L 369; *he.jə* Q 87, 91; *hejan* L 360, Q 93; *hejə* Q 2, 93, 94, 171; *hejə* L 366; *heə* L 360a, Q 2; *hejə* P 179, Q 2, 5, 93; *hejan* L 360; *he.jən* L 356; *hijə* Q 72; *hiə* P 52, 53, 55, 56, 57, Q 2, 3, 72, 84, 90, 170; *hiən* Q 89; *hi.ə* Q 2a, 3, 72, 81a, 82, 83; *iə* Q 83; *hijə* L 355, P 55, Q 4; *hiə* P 54, 56, 57, Q 2a, 3, 3a, 83; *hiən* L 355, P 54, Q 3, 3a, 72, 86; *hin* L 355, Q 2; *hi.n* L 355; *iən* Q 83; **gaan hoeden:** L 316; **los hoeden:** *los hōjə* L 433; **weiden:** L 212; *wējə* L 159, 164, 184, 210, 214, 214a, 215, 217, 245b, 246, 246a, 250, 266, 269, 271, 288, 295, 299, 318, 321, 326, 329, 360, 387, 413, 423, Q 12, 19, 20, 33, 95, 101, 116, 187a, 198, 199, 207, 209, 210, 247, 247a, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 278, 279, 282, 283, 284; *wējə* L 291, 378, Q 20, 101; *wējən* K 278, L 286, 312, 314, 417, Q 254; *wējn* L 355; *wējə* Q 113; *wēn* Q 2; *wēən* Q 3; *wiə* Q 22; *wāən* K 315, 353; **laten weiden:** *lōtə wējə* L 331; **leiden:** L 420; *lejjə* L 269, 289, 289b, 292, 318b, 320a, 322, 324, 325, 330, 374, 432, Q 20; *lejjən* L 362; *lejan* Q 117; **langs de weg leiden:** *lanš də wēx lejjə* L 324; **grazen:** *grāzə* Q 20; *grāzən* Q 39; **laten grazen:** *lōtə grāzə* Q 20; **tuieren:** *tūrə* L 430; *tōrə* P 49; *tōrə* Q 156; **met de koeien uitgaan:** *met də ky ütqōn* L 386; *met də kōj ütqōn* L

Afb. 8. Grazende koeien

Kaart 35. KOEHERDER

- / (koe)herd
- (koe)herder
- △ vatsji
- ◇ koejongen
- ✦ zweitser
- ★ koeter

433; **de koeien spannen:** *də kō spanə* Q 197, 197a; **langs de weg spannen:** *lanš də wēx spanə* Q 99*; **omspannen:** *ømspanə* Q 197, 197a; **langs de berg gaan:** *lanš dər bər x joa* Q 121; **trennen:** *trenən* Q 204a.

9.1.4 KOEHERDER (kaart 35)

(N 3A, 12b; JG 1a, 1b; monogr.)

[Zie ook het lemma KOEWACHTER, VEEKNECHT (1.3.14) in WLD I.6, blz. 23-25.]

koehoeder: *kuhujər* K 318, L 314; *kuujər* L 420; *kuhujər* L 0426, P 107a; *kōuhujər* L 286; *kuijhjər* P 46; *kōuhjər* L 353; *kuuhjər* P 177; *kuhjä.r* L 313; *kōihjər* K 360; *kuhj.r* L 314; *kōuhj.r* L 352; *kōuhj.r* K 361; *kōuj.r* L 315; *kuhujər* L 282, P 44; *kuijhujər* K 278, 317a; *kōwhujər* Q 35; *kōwhujər* P 118a; *kuihyər* K 315, P 46; *kuihyər* K 278, 314, 353, 358, P 44, 47; *kōijhyər* P 49; *kōuhyər* P 186; *kōihyər* K 358; *kēhyər* P 176; *kōjhyr* K 358; *kūhyər* Q 162; *kuwhyər* Q 75; *kōhijndər* Q 204a; *kuhōjər* L 322; *kuw.hōjər* L 164, 165; *kuihōjər* K 318; *kuijhōjər* P 48; *kōhōjər* L 426, Q 9; *kōuhōjər* L 372; *kōjihōjər* Q 187a; *kuihōjər* L 312; *kuihōjər* K 357;

kōwhōjər Q 111*, 119; *kūwhōjər* Q 156; *kuihōjər* K 278; *kōwhōjər* L 289*; *kōhōjər* Q 11; *kuihōjər* K 359, P 45, 51; *kuihōjər* K 357; *kōjhōjər* P 51; *keihjər* Q 3; *kōuhjər* Q 3; *kōuhjər* L 355, Q 4; *kuəhjar* Q 3a; *kuihōjər* P 45; *kuhjar* Q 5; *kōhjar* Q 72a; *kōijhōjər* P 51; **hoe der:** *hujər* K 317, L 312; *hujər* P 213; *hujər* P 48; *hujər* P 50; *hōjər* L 318b, 371a, 373, Q 78, 198b; *hōndər* Q 204a; *hōjər* Q 20; *hjar* Q 72; *hjar* L 368b; *hjar* L 416; **koejongen:** *kuijōj* L 270; *kuw.jōj* L 322a, 420; *kuijōj* Q 77; *kuijōj* L 369; *kōjōj* Q 12, 14, 96c, 96d, 97, 193, 197, 198b; *kōjōj* L 430, Q 20; *kuijōj* L 270, 319, 326, 370; 381, 419, Q 158a; *kuijōj* L 361; *kōjōj* L 371, C 88, 188; *kōjōj* L 372; *kōjōj* P 49; **vatsji:** *vatsi* F 50, 57, 113, 115, 117, 119, 172, 174, 179, 184, 186, 195, 218, 220, Q 73, 74, 78, 76, 80, 83, 87, 94, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 157a, 158, 158a, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 180, 181, 240, 241, 242; *va.tši* Q 159; *vatsi*, P 187, Q 76; *vadzi* Q 170; *vatsi* P 197; *vatsj* C 79a; *vatsj* Q 80; *vatsi* P 222; *vatsj* P 218; **zweitser:** *šwejtər* L 332, 383, Q 95, 211; *šwejtər* C 197; *šwejtər* L 267; *žwejtər* Q 97; *žwejtər* L

321; *zweijtsar* L 250, 0250, 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 318a, 218d, 318e, 328; *šwajtsar* Q 121; **koeter:** *kutār* P 50, 113, 117, 174, 176, 218; *kuwtār* P 48, 175, 177, 177a, 218, 227; *kuwtār* P 180; *kuijtār* P 172, 179; *kūtār* P 214, 224; *kūwtār* P 223; *kū.wtār* P 220; *kojtār* P 219; **koelier:** *kujār* K 316; *koijār* P 119; **koelherd:** *kuhert* L 269b, 271, 373, 432; *kōhert* L 427; *kojhert* L 430; *kōhært* Q 9; *kuijhert* L 360; *kuijwhert* L 365; *kōhert* Q 11; *kōhert* Q 7; *kuwert* L 316, 317, 356, 372; *kuw.ert* L 416, 417, 418; *kuijwert* L 359, 361, 362, 363, 364, 366, 367, 368, 415; *kōwert* L 422, 424, Q 8, 10, 12, 13; *kojwert* L 354; *kowert* L 421; *kōwert* L 423; *kuijwert* L 358; *kōert* L 423, Q 6, 7, 9, 96c; *kojert* L 413; *kōert* Q 84; *kuhert* L 269, 295; *kōjwhert* L 360; *kuwjert* L 317; *kojwert* L 420; *kuert* L 374; *kuhert* L 286, 329, 360, 382, 386; *kōhert* L 423, Q 99*; *kojwhert* L 413; *kojwhert* L 290; *kuert* L 312; *kuhert* L 265, 270; *kojhert* L 355; *kojwert* L 414, Q 1; *kujert* K 361; *kūert* L 422; *kojert* K 361a; *kuhart* L 159a, 163, 163a, 163b, 164, 165, 268; *kuwhart* L 209, 210, 211, 212a, 214, 214a, 215, 216, 216a, 217, 244a, 245a, 245b, 246a; *kuher* L 282; *kuhert* Q 72, 81a, 82; *kihert* Q 72; *kōjat* Q 87, 91; *kojjet* P 51; *kōjaet* Q 78; *kojwjet* P 54; *kājat* P 50; *kojjet* P 55; *kōjjet* P 57; *kūjjet* Q 2; *kōjjet* P 53; *kōjjet* P 52; *kōjjet*.t Q 2; *kōjjet* P 55; *kojjet* P 223; *kujot* Q 168, 170, 182; *kujjet* Q 171; *kūjjet* Q 176a; *kō.jot* Q 2a; *kojjet* Q 71; *kōjjet* Q 2a; *kōjjet* P 120; *kōjjet* P 121; *kōjjet* P 176a; *kojjet* P 188; *kujjet*.t Q 80; *kujjet*.t Q 74; *kūjjet* Q 241; *kojjet* Q 73; *kujjet*.t Q 79a; *kojjet*.t P 58, Q 71; *kōjjet*.t Q 152; *kojjet*.t Q 153; *kujot* Q 240; *kōjjet* P 184; *kojjet*.t P 192; *kojjet*.t Q 160, 165; *kojjet*.t Q 157; *kojjet*.t P 177; *kewjot*.t P 192; *kōjjet* Q 78; *kōjjet* P 118; *kujot* Q 169, 174, 177; *kojjet* Q 175, 178; *kowjot* Q 178; *kojjet* Q 179; *kujjet* Q 181; *kujjet* Q 162; *kujjet* Q 154; *kojjet* Q 79; *kūjjet*.t Q 90; *kāhjet* P 178; *kōhjet* P 172; *kujjet* Q 89; *kūjjet* Q 77; *kujjet* Q 77, 83, 168a; *kojjet* Q 179; *kōjjet* Q 94b; *kōjjet* Q 172; *kāhjet* P 115; *kojjet* Q 93; *kuhjet* Q 76; **herd:** *hert* L 427; *hert* L 377, 382; *hirta* Q 179; **koelherder:** *kujjet* L 316; **koeknecht:** *kōjjet* Q 95; **koeschep:** *kujjet* L 295; *kujjet* L 322; **schep:** *šepar* Q 117a; **koepik:** *kōpek* Q 94b; **koepits:** *kōpets* Q 97.

9.1.5 ZWEEP VAN DE KOEHERDER (kaart 36)

(N 18, 146)

[Zweep om bijvoorbeeld de koeien naar de stal te brengen.]

smik: *smek* L 271, 318b, 321, 371, 372, 374, 377, 382, 420, 422, 423, Q 9, 12, 93, 178, 179, 197, 197a; *šmek* L 291, 322, 322a, 324, 325,

329, 330, 332, 384, 386, 426, 0426, 427.Q 22, 39, 99*, 111, 113a, 119, 193, 197, 204a, 209, 211, 247; *smek* L 369; *šmik* Q 101; **koesmik:** *kūšmek* L 331, 331b; **smak:** *smak* K 318, 357, 358, 361a, L 282, P 48, 51, Q 2b, 3a, 4; **smet:** *smet* P 51, 55, 107a, 177, 213, 222, Q 2, 2b, 71, 78, 156, 176a; *smet* P 186, 197, Q 162; *smet* Q 78; **zweep:** *zwējp* Q 79a; *zwiap* P 44; *zwiap* P 176; *zwip* L 289, P 55; **gesel:** *gejsal* L 318b, 324, 360; *gejsal* L 317, 360, 368, 368b, 372, 416; **peits:** *pejts* L 268; **wis:** *wes* L 355, 420; *weš* L 422; **koewitsje:** *kuwetska* L 299; **klets:** *klēts* L 360, P 55; *klēts* P 48; **geerd:** *gert* L 163, 163a; **tjakke:** *tjakə* Q 9; **klak:** *klak* Q 77; **klap:** *klap* K 278; **wats:** *waš* L 326; **bliets:** *blets* K 314; **snade:** *snāj* L 368, 368b.

9.1.6 VETWEIDEN

(N 3A, 77b)

[Het laten grazen van slachtvee in een speciaal daarvoor bestemde weide.]

vetweiden: *vetweija* L 268, 270, 288a, 289*, 320a, 426, Q 9, 11; *vetwejan* L 265, 373, Q 95; *vetweijan* L 318b; *vetweja* K 278, L 270, 329, 377, 382, Q 18, 94b; *vetweja* L 163a; *vetweija* L 368b; *vetweja* L 317; *vetweja* Q 3, 3a; *vetweija* L 372; *vetweja* Q 96c; *vetweja* K 361; **laten vetweiden:** *lōta vetweija* Q 98; *lōta vetweija* L 332; **op de vetweide zetten:** *opə vetwej zeta* L 424; *op sta vetweij zeta* L 422; *oba vetwej zeta* Q 176a; *op da vetwe zeta* Q 77; **op de vetweide doen:** *op da vetweij doun* P 46; **op de vetweide laten lopen:** *op da vetweij lōta lajpa* Q 111; *op da vetwe lōta lupə* P 46; **op de vetweide laten gaan:** *op da vetweij lōta gōn* L 434; **op de vetweide staan:** *ob da vetweij stōn* P 188; **laten vetgrazen:** *lōta vētxrəzə* Q 77; **voor vet laten lopen:** *vijr vet lōta lajpa* Q 198b; **op de weide jagen:** *oba wē jāgə* P 51; *up da we jāgə* P 49; **de weide op doen:** *da wēj op dua* Q 33; **grazen:** *>xrəzə* P 218.

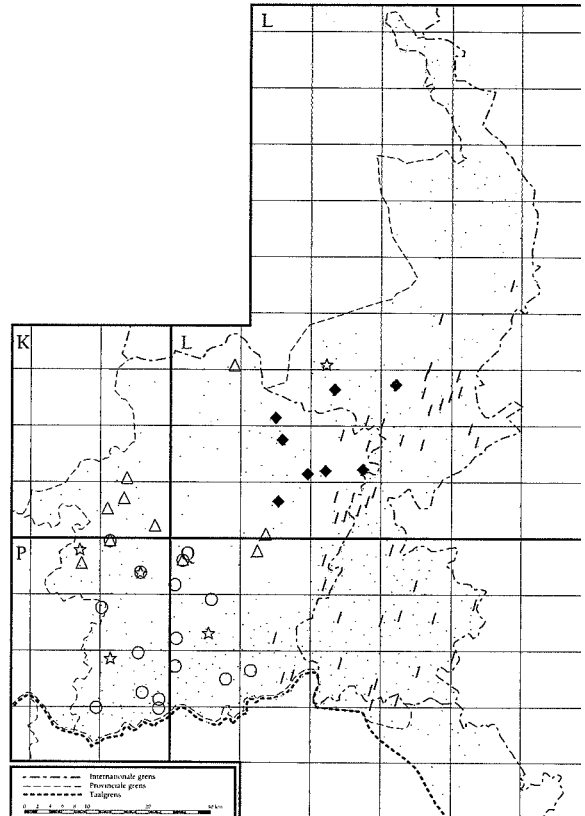
9.1.6 HOUDER VAN SLACHTVEE

(N 3A, 77d)

vetweider: *vetwejar* L 159a, 164, 165, 265, 268, 269, 269b, 270, 271, 289*, 295, 325, 331, 332, 369, 373, 377, 382, 427, P 176, Q 18, 94b, 95, 111, 187a, 207; *vetwejar* L 268, 288a, 295, 318b, 322a, 330, 422, 0426, Q 97, 98, 99*, 111*, 197, 204a, 211; *vetwejar* L 163a, 211, 314, 30, Q 193; *vetwejar* K 278; *vetwejar* L 321; *vetwejar* P 45; *vetwejar* K 358, L 286, 420; *vetwejar* Q 35; *vetwejar* K 353; *vetwejar* L 312; *vetwejar* Q 77; *vetwejar* P 55; *vetwejar* L 383; *vetwejar* Q 113a; *vetwejar* L 386; *vetwejar* Q 198b; *vetwejar* Q 162; *vetwejar* L 360; *vetwejar* L 420; **vetmester:** *vetmestar* L 282, 322, Q 112a, 117a; *vetmestar* L 269b;

Kaart 36. ZWEEP VAN DE
KOEHERDER

- / (koe)smik
- smet
- △ smak
- ◆ gesel
- ☆ zweep

vetmestər K 358; *veətməstər* P 51; *vetmestər* Q 180; **vetmaster:** *vetmastər* Q 14; **vetter:** *vetər* P 50, 54, 222, Q 162; *veṭər* P 44, 48, 50, 176, Q 71, 78, 156; *veṭər* Q 2; *vētər* Q 2; **vetmaker:** *vetmēkər* Q 204a; *vetmejakər* Q 209; *vetmekər* Q 198b; **vetboer:** *ved.būr* Q 76; *vetbuər* P 177; *vetbōr* L 416; *veṭbūr* P 218, Q 96c; *veṭbōr* Q 9; *vetbur* Q 3; **vetman:** *vētman* Q 2; **beestenvetter:** *bēstəvetər* Q 93; **boer met vetweiden:** *bur met vetwēə* Q 3a; **weidenboer:** *wejbūr* L 269, 295, 314, 326, 329, P 188, Q 95a; *wejbōr* L 266, 320a; *wejbūr* L 424; *wejbōr* L 316, 416; *wējbūr* L 371; *wējjbūr* L 422; *wējbōr* L 317; *wēbqwar* K 357; *wēbqur* P 46; *wejbūr* Q 72; *wēbur* K 361a; *wēbūr* Q 72a; *wēbqur* Q 2; **weidenman:** *wejmān* Q 9; *wejmān* Q 12; **weidenmaster:** *wejjəmastər* Q 7; **mastboer:** *maz.būr* Q 179; **kalvermaster:** *kawvərmastər* L 423; **beestenmaster:** *bīstəmastər* L 423; **boer:** *būr* P 213; **veekoopman:** *vēkojpman* Q 20; *viəkōpman* L 312; *vīkojpman* L 372; **beestenkoopman:** *biəstəkojpman* K 317; *biəstəkōpman* K 278; **kalverkoopman:** *kaləvərkōjpman* P 107a; **vetbeestenkoopman:** *vetbesəkōjpman* Q 158; **koopman:** *kojpman* Q 156; *kojpman* Q 96d.

9.2. Roepwoorden

9.2.1 ROEPWOORD VOOR DE STIER

(N 3A, 13)

mannetje: *menəkə* L 288a, 312, P 45, 176, (99*; *menəkə* P 218, Q 162; *məkə* Q 93; **menes** *menəs* L 382, Q 95, 197, 203a, 204a, 207; *mena* L 386; **menes, mennes:** *mənəs mənəs* Q 209 **menne:** *menə* L 420, Q 12, 18, 94b, 97, 111, 193 198b, 211; *mənə* Q 72a, 96c, 96d, 178, 179 *mənə* P 50; **menne, menne:** *menə menə* P 177 *mənə mənə* P 222; **stiertje:** *stīrkə* L 332; **bles** *bles* L 368b; **bul:** *bul* L 163a; **bulles:** *bōləs* Q 97 **loebes:** *lobəs* Q 198b; **hans:** *hans* L 163a; **man netje kom:** *menəkə kōm* Q 7; *mənəkə kōm* Q 2 **kom mannetje:** *kōm mənəkə* L 422; **kom man netje kom:** *kōm mənəkə kōm* P 48, Q 71; **kon jong:** *kōm jōŋ* Q 80, 156; *kōm jōŋ* L 270; *kōn juŋ* Q 2; **kom jong, kom jong:** *kōm jōŋ kōm jōŋ* Q 77; **kom maar jong:** *kōm mē jōŋ* L 355; **alle jong kom:** *alē jōŋ kōm* K 358; **max kom:** *mak kōm* L 369; **max, max kom:** *maks maks kōm* (204a; **kom max:** *kōm maks* Q 197; **kom ma kom:** *kōm maks kōm* Q 176a; **mè kom:** *mē kōn*

P 213; **die menne die die:** *di menə di di* Q 198b; **kom:** *kəm* Q 72; **kom kom:** *kəm kəm* P 107a; **kom kom kom:** *kəm kəm kəm* P 48; **kom die:** *kom de* L 372, 373; *kun dē* L 420; **kom je kom je:** *kəm də kəm də* L 430, Q 4; *kəm dē kəm dē* L 360; **die kom:** *dē kəm* Q 197; *de kōm* Q 113a; **kom maar:** *kəm má* L 268; **kom gauw:** *kəm gəuw* P 54.

9.2.2 ROEP- EN LOKWOORD VOOR DE KOE

(N C, 16; VC 14, 2a (r); monogr.)

[Men roept de koe naast de algemene benamingen **koe**, **muk** enzovoorts ook met het noemen van de kleur, b.v. **zwarte** en met een eigennaam als **Lies** en **Berta**.]

koe: *ku* L 215a, 267, 268, 269, 269a, 295, 298, 318b, 322, 377, 382, 386, 431; *kuw* L 245b; *kō* L 426, 429, Q 15, 203, 208; *kōj* Q 95; *koy* L 288a, 289, 433, Q 32a, 36, 111*, 119, 201, 202, 222; **koetje:** *kukə* L 292; *koukə* L 291; *kōjəkə* Q 121; **kom koetje:** *kəm kōjəkə* L 426; **mut:** *mut* Q 94b; **mut, mut:** *mut mut* Q 95; **muttetje:** *mutəkə* Q 96a, 101; **muttetje kom:** *mutəkə kom* Q 195; **mutsje:** *møtskə* Q 193; **moets:** *muts* Q 36; *mutš* Q 31, 101, 103, 111*, 201; *mōiš* Q 21; **moetsje:** *mutškə* Q 102; *mytskə* Q 197, 203a; **moetsje dè:** *mutškə de* Q 101; **moetsje dè dè:** *mutškə dē dē* P 111, Q 101; *moiškə dē dē* Q 101; **dè moetsje dè:** *de mutškə de* Q 198b; **moetsje dè kom:** *mutškə de kəm* Q 111; *møiškə de kum* Q 33; **miets:** *mitš* Q 222; **mietsje:** *mitškə* Q 112a, 113; **kuus:** *kys* L 214a; *kūs* L 294; **poetje:** *putjə* L 293, 328; **muk:** *møk* L 192a, 248; *møk* L 295; *muk* L 326; *møk* L 295; **mukje:** *møkškə* L 268; **muk, muk:** *møk møk* L 163, 163a, 250; **muk, muk, muk:** *møk møk møk* L 214; **mukke:** *møkə* L 295; **mukke, mukke:** *møkə møkə* L 290; **kom muk:** *kəm møk* L 250; **bonte:** L 269, 289, 377; *bonjtjə* L 330, 378; **rode:** *rōjə* L 269, 377; *rōj* L 330; *rūəj* L 378; **zwarte:** L 269, 289, 377, Q 103; *šwartə* L 330; **witte:** L 330, 378; **witkop:** L 330; **vos:** *vos* Q 34; **lies:** *lis* L 288a, 318b, Q 99*, 103, 192; **marie:** *mari* L 269; **bet:** *bet* Q 192; **betje:** L 320; **bella:** L 271, 381, 381b; **truida:** L 381, 381b; **greta:** L 434; **berta:** *berta* L 434; **ida:** L 434a; **els:** Q 103; **hier:** *hej* L 324; **hier moer:** *hej mōr* L 328; **hier moer, hier moer:** *hej mōr hej mōr* L 374; **hier maal, hier maal:** *hej mql hej mql* L 322a; **moer hiem:** *mur hejm* L 321; **hier moe hier moe ho:** *hej mō hej mō hō* L 331, 331b; **kom:** *kəm* L 266; *kəmə* L 288; **kom maar:** L 244c; *kəm mar* L 211; *kəm mer* L 289; **kom hier:** *kum hi* Q 33; **kom gauw:** *kəm gəuw* L 318b; **hallo kom:** *halō kəm* L 332; **kom hier dan:** *hom hi danə* Q 38; **kom met:** *kəm met* L 288; *kəmət* K 353; **kom hier dè:** *kəm hi de* L 434, Q 22, 98; *kəm hi dē* Q 19*, 197; *kəm ī dē* Q 32a; *komidē* L 360; *komidə* L 428; *kum hi dē* Q 33; **kom hier dè**

dè: *kəm hi de de* Q 193; **kom dè:** *kəm de* L 288, 316a, 331, 420, 425, 429a, Q 101; *kəm dē* Q 20, 121c; *kōm de* L 373, Q 119; *kum de* L 429; **kom dè, kom dè:** *kəm de kəm de* L 374, 0426; **kom dè dè dè:** *kəm de de de* Q 204a; **dè kom:** *dē kəm* L 288, Q 30, 121, 192, 211; *dē kōm* Q 113, 113a; *dē kəm* Q 113; **dè dè kom:** *dē dē kəm* Q 18; **dè kom dè:** *dē kum dē* Q 33, 39, 111*; **dè kom dè dè:** *dē kōm dē dē* Q 204a; **dè kom hier dè:** *dē kəm hi dē* Q 15; **kom hier da:** *kōm hej dá* Q 117a; **da kom da:** *dá kōm dá* Q 117; **dè:** *dē* Q 101a; **dè, dè:** *dē dē* Q 99, 197; **dè, dè, dè:** *dē dē dē* Q 96, 99*, 198b, 203a; *tē tē tē* Q 20; **dè kom:** *dē kəm* Q 99; *dē kōm* Q 117a; **mup kom:** *mup kumə* L 429; **klein dè kom:** *klejn de kōm* L 319; **mè dè:** *mē də* Q 5; **mie dè:** *mi dē* L 316a; **moe dè:** *mu dē* Q 21, 95a; **hela:** *hēlá* L 318b; **allee:** *alej* L 387; **allee, allee:** *alej alej* L 383; **alla:** *alá* L 324; **ju hut:** *jy hōt* Q 117a.

9.2.3 ROEP- EN LOKWOORD VOOR HET KALF

(N C, 17; VC 14, 2b (r))

[Met kan een kalf roepen met de algemene benamingen **kalf**, **kalfje**, **muk** enzovoorts, met eigenamen als **Liesje**, met klanknabootsingen of eventueel met het rammelen van melkemmern.] **kalf:** L 266, 267, 268, 269, 269a, 289, 295, 298; *kāf* Q 31, 36, 95; *kōf* L 289, 322, 377, Q 202, 203, 208, 222; *koyf* L 288a, Q 119; *kayf* L 386, 426, 431, 433, 434, Q 32a, 111*, 201; *kāyf* Q 15; **kalfje:** *kalfkə* L 382; *kelfkə* L 291; *kefkə* L 332, Q 102; *kōfkə* L 289; *kōfkə* L 318b, 378; *kōfkə* Q 121; **muk:** *møk* L 214a, 248, 269, 290, 291, 298; *møk* L 159a, 215a, 245b, 265, 290, 295, 296; **muk, muk:** *møk møk* L 214, 268; *møk møk* L 163, 244c, 250, 271; *møkə møkə* L 291; **muk, muk, muk:** *møk møk møk* L 247; **mukke:** *møkə* L 295; **mukke, mukke:** *møkə møkə* L 290; **mukke, mukke, mukke:** *møkə møkə møkə* L 331; **mukje:** *møkškə* L 192a, 214; *møkškə* L 250; **muttetje:** *møtəkə* K 353; *møtəkən* L 353; *mutəkə* Q 94b, 99, 197; **muttetje kom:** *mutəkə kom* Q 195; **moets:** *mutš* Q 99*, 111, 192, 196, 284; **moets, moets:** *mūtš mūtš* Q 32a; **moetsje:** *mutškə* Q 34, 117a; *mutzkə* L 382; *mutškə* Q 96a, 99*, 103, 117a, 196, 197, 200, 201, 247, 247a; *mytskə* Q 197, 203a; *myiškə* Q 111*, 192; *mōiškə* Q 21; **mutsje:** *møtskə* Q 193; **mietsje:** *mitškə* Q 35, 113, 222; *mitšə* Q 121; **kuus:** *kys* L 294; **poetje:** *putjə* L 289, 322, 328, 330, Q 20; **poetje, poetje:** *putjə putjə* L 325; **mup:** *møp* L 428; *møp* L 269, 270; **mup, mup:** *møp møp* L 425; **kiebe:** *kibə* L 373; **liesje:** *liskə* L 288a; **ida:** L 434a; **kom hier dè:** *kəm hi de* Q 22; *kumī de* Q 101; *kum hi dē* Q 33; **kom hier dè dè:** *kəm hi de de* Q 193; **kom kalfje:** *kəm kēfkə* L 426; **kom muttetje:** *məm mutəkə* Q 21, 95a; *kəm mōtəkə* Q 98; **kom maar jong:** *kəm mer jōh* L 387; **kom**

hier sjè sjè: *kòm hī šē šē* L 434; **niepje:** *nipkə* L 382; **niepsje:** *nipskə* Q 30; **kniebes:** *knibəs* L 320c; **moer heem:** *mūr hejm* L 321; **byjou:** *bizu* Q 200, 247, 247a; **kalfje dè:** *kəffkə dē* Q 97; **dè kalfje dè:** *dē kəffkə dē* Q 198b; **moetsje kom:** *mutškə kòm* Q 192; **mietsje kom:** *mitškə kōm* Q 117; **mitsje kom hier:** *møtskə kòm hī* Q 19*; **kom hier moetsje:** *kōm hījə mutškə* Q 204a; **kom muk:** *kōmə muk* L 244c; **moetsje dè kom:** *mutškə dē kòm* Q 111; **moetsje dè kom dè:** *mutškə dē kòm dē* Q 39; **moetsje kom dè dè dè:** *mutškə kòm dē dē dē* Q 204a; **dè moetsje dè kom:** *dē mutškə dē kōm* Q 113; **moetsje dè:** *mutškə dē* Q 101, 111*; **mutškə dē** Q 97; **mitsje dè:** *møtskə dē* Q 18; **moetsje dè dè:** *mutškə dē dē* Q 111; **mietsje dè kom:** *mitškə dē kòm* Q 211; **niepje dè dè:** *nepkə dē dē* L 0426; **mupje kom:** *mupkə kumə* L 429; **kom mietzel:** *mōm mitzəl* Q 121c; **poetje kom:** *putjə kòm* L 332; **kom:** *kòm* L 266; *kōm* Q 96; **kom maar:** *kōm mēr* L 373; **kom dè:** *kòm dē* L 289, 316a, 420, 429a; *kòm dē* Q 20; **dè kom dè:** *dē kòm dē* Q 97; **dè, dè:** *dē dē* L 326; **dè, dè, dè:** *dē dē dē* Q 96, 198b; **mie dè:** *mī dē* L 316a; **mī tē** Q 5; **die:** *dī* Q 203a; **allee, allee:** *alēj alēj* L 383; **alla:** *alá* L 324; **hier:** *hej* L 324;

9.3. Tuig

9.3.1 KOPTOUW

(N 3A, 14a)

[Touw aan de horens van een koe.]

zeel: *zəl* L 316, 322, P 177, Q 2, 3, 3a, 33, 35, 76, 94b, 113a, 117a, 178, 180, 197, 198b, 203a, 204a, 207, 209, 211; *zəl* K 278, P 54, Q 78, 204a; *zējl* Q 111, 156; *zəl* Q 80; *zēl* L 269, 422, Q 93, 95a, 119, 197; *zēəl* Q 12; *zējl* L 317, 360, 371, 372, 420, 422, 423, Q 9, 96c; *zējl* L 416, Q 162; *zējəl* L 420; *zējl* L 269, 289, 318b, 320a, 325, 330, 362, 373, 377, 432, 434, P 188, Q 7, 11, 20, 96d, 98, 112a, 176a, 187a, 193; *zējl* L 290; *zīl* L 413, P 51, 176, Q 2; *zāl* L 286, 312, P 48, 176, Q 2; *zil* L 358, 361, 361a, P 50; *zīəl* K 353, L 312, P 44, 48, 49, 50, 51, 55, 213; *siəl* L 314, P 107a; *zījəl* K 357, L 314, P 45; *zējlə* (mv.) L 374; **kopzeel:** *koppzəl* L 265, 269b, Q 95, 197, 198b, 203a; *kop-səl* Q 77; *kop-seəl* L 282; *koppzəl* Q 119; *koppzējl* L 368b; *koppzējl* L 372, Q 78; *kopp-sējl* L 430; *koppzējl* L 318, 321, 322a, 326, 329, 331, 332, 360, 371a, 373, 382, 383, 0426, Q 9, 14, 18, 97, 111*; *koppzil* Q 72a; *koppzial* P 174; *koppzējlə* (mv.) L 374; **koezeel:** *kūzəl* Q 77; *kōwzəl* L 288a; *kōwzəl* Q 71; *kōuzəl* Q 4; *kōzəl* Q 94b; *kōuzəl* Q 179; *kōzējl* L 424; *kōzējl* P 222; *kāwuzējl* Q 156; *kuzejl* L 369; *kūzējl* Q 162; *kōzējl* Q 14, 99*; *kōwzējl* L 289*; *kuzeəl* Q 72; *kujzial* K 317; *kōuzil* L 350; *kāzil* P 218; **koezeeltje:** *kuzelkə* L 386; **touw:** *tōuw* L 266; **kop-**

touw: *koptōuw* L 159a, 268, 332, 426; *koetouw* *kutōuw* L 211, 270; *kutōw* L 163a; **koord:** *kōə* Q 2; **kopkoord:** *koppkōət* P 58; **capuchor** *kapəsun* L 0426, 427; **loen:** *lūən* Q 158; **striek** *štrek* L 270; **strop:** *štrop* L 332, 430; **strank** *stranjk* L 271; **koestrank:** *kustranjik* L 268; *kustrānjik* L 268; **kreng:** *krēj* K 357, 358; *krēj* (P 2); *krēj* P 46; **kopstuk:** *koppstøk* L 295; **tuiej** *tōjər* K 278.

9.3.2 HALSTER (kaart 37)

(N 3A, 14b; monogr.)

[Tuig aan de kop van een os of een stier.]

halster: *halstər* K 317, 353, 357, 358, L 268, 270, 314, 321, P 49, 51, 176, Q 9, 35, 72, 76, 77, 93, 95a, 96c, 111, 113a, 162, 179, 180, 187a, 197, 203a, 204a; *halstər* Q 119; *haljtər* Q 197; *hālštər* L 163a, Q 97, 99*, 178; *helstər* K 358, 361, L 286, 316, 317, 360, 368b, 416, 422, 423, P 46, 48, 50, 55, 213, 222, Q 2, 156; *elstər* L 422, Q 72a; *helstər* L 159a, 164, 165, 211, 269, 282, 289, 295, 312, 314, 318b, 355, 362, 383, 413, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 188, Q 3, 7, 9; *helstər* P 48; *hēlštər* L 322; *hōlštər* Q 198b; *hōlštər* Q 198b; *hōlštər* Q 198; *hōlštər* P 51; **halfster:** *helfstər* L 214, 214a, 215, 217, 245b, 246a; **halfter:** *helftər* L 266, 268, 288a; *helstər* L 318b, 332, P 45; **halter:** *haltər* (P 204a, 207, 209, 211; *haljtjər* L 430; *hāltjər* Q 18, 20; **capuchon:** *kapəsūn* L 265, 269, 269b, 270, 290, 291, 295, 318b, 322, 322a, 331, 332, 371, 371a, 373, 374, 377, 386, 424, 430, Q 11, 94b, 96d, 111, 117a, 193, 197, 203a; *kapəzūn* L 326; *kapəsūn* Q 12; *kapəsūn* L 325; *kapəsun* L 295, 321, 328, 330, 373, 382, 420, 426, 0426, 434, Q 14, 18, 97, 98, 111*, 112a, 113a, 187a; *kapəsōj* L 413; *kapəsōn* L 214, 214a, 215, 217, 245b, 246a; *kapəsōj* Q 95; *kapəsōj* Q 2; *kapəsōj* Q 4; *kapəsōj* Q 3; *kapəsōjn* L 372; *kap-sun* L 271, Q 198b; *kapsul* L 289*; *kabəsōj* L 360; **kopstuk:** *koppstøk* L 268, P 50, 174, 177, 222, Q 71, 78, 80, 158; *koppstøk* L 270; **kopstel** *koppstəl* L 426; **hoofdsel:** *hōtsəl* L 318b, 320e; *hōtsəl* L 329; *hytsəl* L 318b; *hotsəl* L 214, 214e, 215, 217, 245b, 246a; **ketting:** *ketej* K 278, (P 3a); **ketten:** *ketə* Q 33; **toom:** *tūəm* P 44, 176; **lijn:** *lajn* Q 156; *lōjn* P 107a; **muntel:** *møntəl* L 163, 163a, 163b, 164, 165; **zeel:** *zəl* Q 33; *zējl* L 369.

9.3.3 KNEBAND VOOR EEN STIER OF KALF

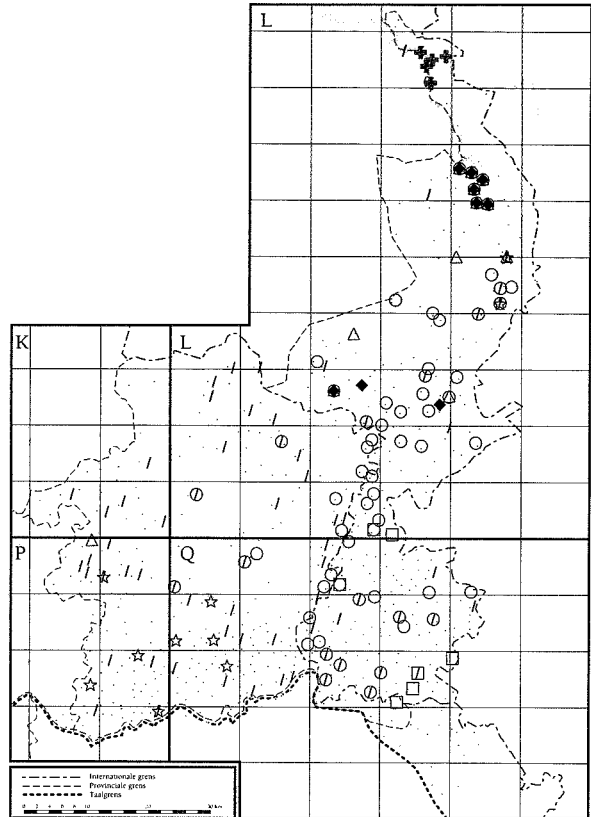
(N 3A, 14c; monogr.)

[Ijzeren, soms houten beugel of ring aangebracht ter hoogte van de knie, meestal met een touw om de horens. Deze knieband wordt bevestigd om de koeien los te kunnen laten lopen en tevens ze in bedwang te kunnen houden.]

knieband: *knibant* K 317, 353, L 368b, 369

Kaart 37. HALSTER

- / halster
- capuchon
- △ half(s)ter
- ◆ hoofdsel
- ☆ kopstuk
- halter
- ♣ muntel

372, 413, 416, P 48; *knibanjtj* L 321, 373, 432; *knibanj* L 382; *kniban* Q 156; *knijbant* L 371a, 420, Q 111; *knibānt* Q 77; *knibānt* K 278; *knibān* P 44; *knijbānt* Q 76; *knūbant* L 314, Q 176a, 180; *knībānt* Q 77, 158, 162; *knēbant* L 422, 424, Q 97, 98, 99*, 193, 197, 203a; *knēbanjtj* L 426, Q 14; *knējbant* L 360, 423, Q 7, 9, 11, 96c, 112a; *knējbanjtj* L 427, Q 33; *knējbaŋk* Q 113a; *knējbānt* L 164, 165, Q 12, 94b; *knejbant* L 420, Q 78; *knejbaŋt* L 422; *knejbaŋk* Q 117a; *knējbant* K 358, L 286; *knējbān* P 51; *knējibant* Q 4; *knēbant* Q 2, 72a; *knēbānt* P 213; *knēbānt* P 218; *knējbant* P 50, 54, 174; *knējbānt* Q 93, 179; *knējbān* Q 3; *knejbānt* Q 71; *knēbant* P 46; *knējbant* P 50; *knējbant* L 282, P 188; *knējbanjtj* Q 20; *knējbaŋk* Q 211; *knējbānt* L 312, 314, Q 80, 96d; *knējibant* L 372; *knēbānt* P 176; *knajbant* P 45; *knibeŋ* (mv.) L 0426; *knēbeŋ* (mv.) Q 204a; *knējbān* (mv.) K 358; *knejbenjtj* (mv.) L 430; *knahban* (mv.) P 51; **kniebandje:** *knēbentjə* Q 198b; *knējbentšə* Q 198b; **knieēnband:** *knēnbanjtj* L 329; *knēnbaŋk* L 270, 295; *knēabant* Q 78; *knējābant* P 55; *knējābaant* P 107a; **kniezeel:** *knizeil* L 318b, 321, 325, 326, 330; *knejbzeil* L 289*; **knielap:** *knilap* L 316,

317, 360; *knejlāp* K 361; *knājlap* Q 156; **knieriem:** *knirēm* L 331; **kniehak:** *knihak* L 268, 271; *knihax* L 269, 269b; **knieēnhak:** *knēnhaka* L 270; **kniepoot:** *knipōt* L 159a; **kniehalchter:** *knejhelextər* L 290; **band:** *banjtj* L 373; **zeel:** *zēl* Q 3a; *ziəl* Q 2; **halster:** *halstər* K 361a; **ring:** *reŋk* L 374; **scheer:** *šīər* L 374; **hacht:** *haxt* L 211, 268; de volgende woordtypen zijn werkwoorden: **kniebanden:** *knējbanə* L 355; *knejbana* L 360; *knējbānə* Q 3; *knē.bān* Q 2; de koe is *gəknēbant* Q 95; **kniezeelen:** *knejzēlə* L 287, 288, 288a, 288b, 289, 289*, 289a, 289b, 318a, 318d, 318e; **kniepoten:** de koe is *gəknijpōt* L 163a.

9.3.4 NEUSKLEM

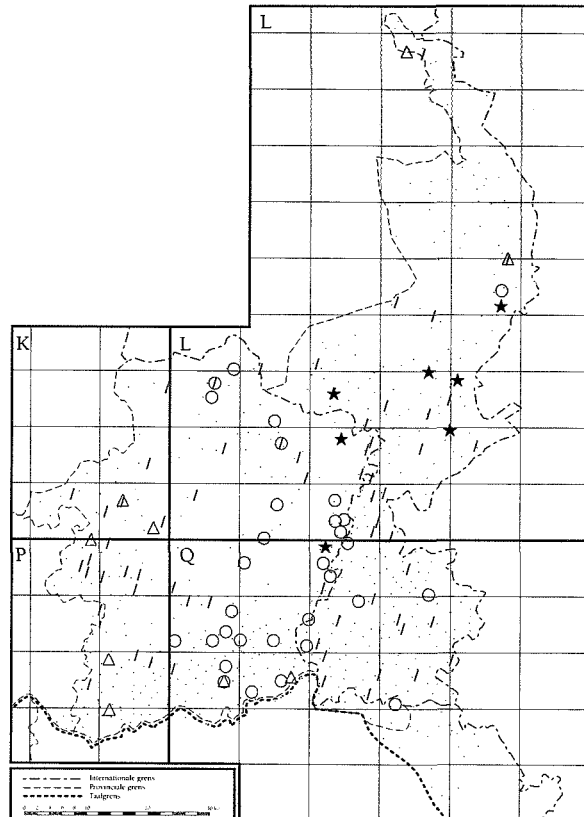
(N 3A, 14d)

[Klem in de neus van een stier.]

ring: *reŋ* L 159a, 164, 165, 211, 288a, Q 180; *reŋk* K 278, 353, 357, 358, 361a, L 265, 266, 268, 269, 269b, 270, 282, 289, 295, 312, 314, 317, 318b, 321, 322, 322a, 325, 329, 330, 332, 360, 362, 371, 372, 373, 377, 383, 386, 413, 422, 424, 427, P 44, 45, 48, 51, 55, Q 2, 3, 11, 12, 33,

Kaart 38. MUILKORF VOOR
KALVEREN

- / muilkorf(je)
- muntel(tje)
- △ kalverkorf(je)
- ★ (kalver)mandje

35, 97, 98, 111, 112a, 113a, 117a, 119, 162, 176a, 187a, 198b, 204a, 207, 211; *rēŋk* L 163a, 286, 316, Q 77, 178, 193, 197, 203a, 209; *reŋk* K 361, L 360, P 173, 213, Q 71, 72, 72a, 77, 80; *reŋk* P 222, Q 78; *rēŋk* L 423; *reŋ* L 369; *reŋk* L 355, 368b, 426, 432, P 46, 174, Q 2, 4, 14; *reŋk* P 176; *rēŋk* Q 3a; *rīŋk* Q 179; **neusring:** *nōsreŋ* K 278; *nōsreŋ* K 317; *nōwāsrēŋk* P 107a; **naasring:** *nāsreŋk* L 290, 320a, Q 9, 18; **nazenring:** *nāzāreŋk* Q 119; **snuitring:** *snōtreŋk* K 358; *snōātreŋk* Q 156; **stierenring:** *štērāreŋk* Q 197; **scheer:** *sxīr* L 268, 326, Q 198b; *sxīar* L 289*; *sxīr* L 416; *šīr* L 318b, 360, 368b, 371a, 372, Q 94b, 96d, 198b; *šīr* L 317; *šīar* L 270, 321, 369, 420, 422, 424, Q 33, 97, 99*, 111; *šīr* L 420; *sxēr* L 382; *šēr* L 331, 332, 386, 427, 434, Q 7, 9, 20, 95, 111*, 112a; *šējr* L 430; *šer* Q 9; **naas-scheer:** *nāssxēr* L 0426; **praam:** *prām* L 271, Q 12; *prām* L 314; *prāum* Q 156; *praum* Q 76, 162; *pram* Q 96c; *prōm* P 218, Q 95a, 176a; *prōum* Q 77; *prōum* P 174, Q 158; *prōm* L 312, P 222; *prōam* L 286, P 188; *prom* Q 93; *prōm* Q 78; *pruam* Q 78; **prang:** *praŋ* P 48, 49, 50, 51, 54, Q 2; *preŋ* Q 2; **tang:** *taŋ* Q 111; **stierentang:** *štērātaŋ* Q 197.

9.3.5 MUILKORF VOOR KALVEREN
(kaart 38)

(N 3A, 14e)

[De muilkorf voor kalveren die geen hoo- mogen vreten.]

muilkorf: *mulkōrf* L 318b, 330, 332, 382, Q 95 113a; *mulkōraf* L 290; *mulkōrf* L 163a, 265 321, 326, 373, 0426, 432, 434, Q 20, 33, 98 111*, 198b, 204a; *mulkōraf* Q 187a, 204a *mulkōrf* Q 99*; *mulkōraf* Q 198b; *mulkōrf* I 386, Q 211; *mulkōraf* P 107a; *mulkōraf* L 312; *mulkerf* L 362; *mūlkōrf* L 289*; *mūlkōrf* L 371. Q 111, 197, 203a; *mūlkōraf* L 286; *mūlkōrf* L 430; *mūlkerf* L 368b; *mūalkōraf* Q 12; *mōlkōrf* P 177; *mōlkōrf* P 50; *mōujlkerf* L 360; *mōlkerf* L 265; *mōulkōrf* P 51; *mōwālkerf* P 54; *mōlkerf* K 278, P 46; *mōlkerf* K 357, P 48, 50; *mōlkerāf* Q 72a; *mōlkerf* Q 2; *mōlkerf* K 358; *mōlkerāf* F 49; *mōuālkērf* P 55; *mōulkarf* P 51; *mōwālkōraf* K 353; *mōalkōraf* P 188; *mōulkerāf* L 355; *mōlkerf* L 413; *mōālkōrf* Q 71; *mōulkōrf* P 58; *mōālkōraf* Q 156; *mālkerf* P 174; *mālkōraf* K 317; *mēlkerf* L 371a; **muilkorfje:** *mulkōrfkə* Q 198b; *mūlkōrfkə* L 268; *mōulkōrfkə* L 372;

mälkørjkæ K 361; **kalverkorf:** *kalvørkøræf* K 358; *kävørkøræf* Q 179; *kalvørkøræf* K 361a; *kalvørkøræf* P 218; *kävørkøræf* Q 162; *kalvørkøræf* P 45; **kalverkorfje:** *kalvørkørjkæ* L 159a, 268; *kalvørkøræfjkæ* P 176; **koekorf:** *køjkøræf* Q 156; *køkøræf* P 222; **muttenskorf:** *møtæskøræf* P 48; **mondkorf:** *monkøræf* L 372; **korf:** *køræf* L 316, P 213; *køræf* P 176; *keræf* Q 2; **kalvermandje:** *kalvørmentjæ* L 270; *kävørmentjæ* L 331, 383; *køvørmentjæ* L 318b, 322a; *køvørmentjæ* L 369; **mandje:** *møntjæn* Q 7; **mulband:** *mulbant* Q 96c; *mülbant* L 422; *mølbant* Q 78; **muntel:** *møntæl* L 282, 312, Q 9, 77, 80, 162, 178, 180; *møntjæl* L 423, Q 9, 11, 14, 112a; *møntæl* Q 94b, 96d, 209; *møntæl* Q 76; *muntæl* L 420; *myntæl* Q 158; *mēntæl* Q 72, 93; *mintæl* Q 3, 3a; *møntšæl* L 420; *mōntšæl* L 424; *mønšæl* L 422; *mōndæl* L 314; *menjdjæl* L 416; *mønjkæl* L 269, 317; *mønæl* Q 78; **munteltje:** *møntalkæ* Q 97; *mynjalkæ* L 360; **koemuntel:** *køymøntæl* Q 4.

9.3.6 KALVERJUK

(N 3A, 14f)

[Driehoekig raam om de nek van een kalf.]

juk: *jøk* K 317, L 266, 269, 289, 295, 312, 316, 317, 373, 374, 377, 383, 426, 0426, 432, P 51, Q 80, 187a, 211; *jøk* L 382; *jøk* L 329, Q 97, 111*; *jök* K 353, 357, 358, 361a, L 282, 286, 314, 320a, 355, 369, 371, 413, Q 7, 14, 96c; *jōæk* L 422, 424; *jok* K 278, L 312; *jøk* K 278, L 270, 322a, 374, 430, 434, Q 9; *jøk* L 423, P 45, Q 9, 95; *jōæk* Q 12; *jūk* L 360; *juk* L 420; *juæk* Q 3, 3a; *jÿk* L 360, 416; **jukje:** *jökskæ* K 361; **kalfsjuk:** *kalfsjuæk* Q 4; **jukraam:** *jøkrām* Q 112a; **haam:** *hām* L 159a, 163a, 164, 165, 211, 265, 268, 288a, 289*, 290, 295, 318b, 326, 330, 322, 368b, 371a, 372, 373, 386, 427, Q 20, 111, 113a, 117a, 197, 203a, 204a, 207; *hām* Q 156; *āəm* L 420; *hām* L 422; *hōm* Q 162, 178, 198b; *høəm* Q 156; **haampje:** *hōmkæ* Q 198b; *hōmkæ* P 213; *hōmkæ* Q 198b; **kalverhaam:** *køvørhām* Q 119; **raam:** *rām* L 269b, 270, 331, 372, Q 99*; *røm* Q 95a, 179; *røm* P 176; **houten raampje:** *hømtæ rēmckæ* Q 97; **kennef:** *kenæf* P 50, 188; *kenæf* P 46, 48, 50, 55, 107a, Q 2, 72, 78; *kønæf* Q 72a; *kønæf* Q 76, 77, 158; *kōwønæf* P 222; *kōønæf* P 58; *knef* P 51; *knef* P 49; **gareel:** *græl* P 174; **halster:** *hølstær* Q 193; **halter:** *haltær* Q 209; **driehoek:** *drihøk* Q 98; *drejħuk* Q 95; **driebok:** *dribok* L 321; **scheer:** *sxīr* L 271; **kruis:** *krÿs* P 218.

9.3.7 STAARTKOORD

(N 3A, 14g)

[Koord waarmee men op stal de staart van de koe vastbindt.]

staartkoord: *štärtkørt* Q 33; *štärtkørt* Q 97; *statkøæt* Q 156; *statkwøt* Q 77; **staartkoordje:**

štærkørtjæ L 330; **staartenkoord:** *stærtækørt* L 322a; **koord voor de staart:** *køt vør dær štats* Q 211; **koekoord:** *køwkwøt* Q 93; **strooikoord:** *struikøt* P 176; *struikjuæt* Q 78; **koord:** *kørt* L 282; *kørt* L 316, 329, Q 197, 203a; *kørt* Q 72a; *kør* K 358; *kor* P 51; *køt* P 48, 49, 213; *kømt* P 48; *køæt* Q 204a; *køæt* Q 72; *køwæt* P 222; *køt* P 174; *kyøt* Q 15; *kyøt* Q 179; **koordje:** *kidšæ* P 55; **staarttouw:** *stæærtøw* L 268; *starttøw* L 159a, 211, 268, 371a, 427, Q 96d; *štærtøw* Q 20; *starttøw* L 420; *starttøw* L 163a; *starttøw* L 373; *sterttøw* L 269, 269b, 318b, 383; *štærtøw* L 290, 331, 332; *stærtøw* L 295; **bindtouw:** *benttøw* Q 112a; **touw voor de staart op te binden:** *tøw vør dæ štart op tæ bejæ* Q 98; **touw:** *tøw* L 312, 317, 372, 377; *tøw* Q 9; *tøw* Q 197, 203a; *tøw* L 360; *tāw* L 420; **staartbinder:** *stærtbendær* Q 204a; *startbendær* Q 198b; *startbenjær* L 373, Q 7; *štartbenjær* Q 198b; *stertbenjær* L 322; *štærbenjær* Q 113a; **staartenbinder:** *startæbendær* Q 95a; *stærtæbendær* L 289*; **stotsbinder:** *štütz.bendær* Q 197; **staartlijn:** *startlëjn* L 265; *stertlīn* L 382; *startlëjnæn* (mv.) L 314; **staartenlijn:** *štertælīn* L 295; *stætælīn* P 51; **staartzeel:** *stærtæšëj* L 423; *stetzæl* P 45; **zeel:** *zæl* Q 35; *zëj* L 432; *zëj* L 422; **staarhouder:** *stærthøjær* L 326; **staartophouder:** *startophøwær* Q 95; **staartkleem:** *startklēm* L 314; **staartleer:** *startlēr* Q 4; **staartband:** *stærtbant* Q 112a; **riem:** *rēm* Q 198b; **teugel:** *tøgæl* K 353; **bindel:** *bønæl* Q 2; **kreng:** *krøj* P 46.

9.4. Melken

9.4.1 MELKEN

(L 38, 44; JG 1a, 1b; Wi 26; Vld.; monogr.)

[Melk uit de uiers van de koe drukken.

Zie afbeelding 9.]

melken: *melkæ* K 278, 361, L 210, 212, 246, 266, 293, 312, 314, 321, 326, 364, 366, 367, 416, 417, 418, 420, P 50, 119, 120, 121, 169, 171, 176, 192, 193, 195, 214, 219, Q 2a, 3, 5, 7, 19, 32b, 33, 71, 72, 77, 81a, 82, 88, 113, 116, 156, 159, 168a, 177, 178, 208, 222, 243, 284; *melkæn* K 278, 286, 314, 318, 353, 359, 360, 361, L 164, 184, 282, 286, 291, 312, 313, 316, 317, 319, 355, 358, 368, 413, 415, P 46, 52, Q 2, 3, 9, 19, 78, 96c, 170; *mælakæ* K 318, 353, L 250, 271, 289, 316, 355, 372, 413, P 44, 45, 47, 48, 49, 50, 117, 164, 175, 188, 195, 197, 211, 214, 218, 219, Q 1, 2, 2a, 12, 73, 74, 78, 116, 119, 121, 156, 162, 167, 179, 199, 207, 211, 219, 227, 249; *mælækæn* K 315, 316, 357, L 286, 312, 352, 355, P 172, Q 1, 71; *melkn* K 278; *mē.lkæ* L 317, 319, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 415, 419, 424, Q 6, 7, 9, 10, 76, 77, 83, 84, 87, 89, 90, 91, 94, 153, 154, 155, 158a, 163, 168a,

Afb. 9. Melkcursus in Posterholt

169, 170, 171, 174, 175, 181, 242; *me.ləkə* K 359, 360, L 372, 423, P 51, 52, 53, 55, 56, 57, 58, 117, 118, 119, 120, 121, 174, 177, 177a, 180, 184, 186, 187, 188, 192, 195, 220, 223, 224, Q 2, 11, 12, 13, 75, 79, 79a, 80, 88, 96c, 152, 156, 157, 157a, 159, 160, 164, 165, 166, 172, 175, 179, 182, 240; *me.ləkən* L 282, 286, 314, 315, 352, 353, 354, 355, 356; *me.lkən* L 421, 422, Q 8; *melaʔən* K 315, 317a; *mēlkə* L 372; *mēlkən* P 51; *mēlakə* Q 188; *mē.lkə* Q 177; *mēlkə* K 318, L 329, 378, P 46, 57, 171, 176, Q 5, 7, 19, 20, 97, 111, 165, 199, 201; *mēlkən* K 361, L 360, 420, P 56, Q 71, 83; *mēlakə* P 113, 115, 172, 173, 176, 176a, 178, Q 2, 9, 95, 284; *mēlakən* K 353, 357, 358, L 282, 286, 317; *mē.ləkə* P 118a; *mē.ləkən* L 312, 313; *mēlaʔə* K 314; *mēlkə* K 358, L 270, 317, 372, Q 19, 156; *mēlkən* L 417; *mē.lkən* Q 83; *mēlakə* Q 95, 279; *mē.ləkə* Q 222, 253; *melkə* L 299, Q 101, 113, 198, 208, 178; *melkən* L 372; *meləkə* Q 10; *me.lkə* Q 161, 168, 241; *me.ləkə* Q 162; *mēlkə* L 159a, 382, Q 20; *mē.lkə* L 387; *mē.lkə* L 387; *mējlkə* L 422; *mējlkən* P 119; *mōlkə* L 360, Q 88; *mōlkən* L 360; *mōlakə* L 414, P 176, Q 1; *mō.ləkə* K 360, 361; *mōlaʔən* K 278; *mōlkə* L 360; *mōlkən* K 360, Q 86; *mōlkən* K 315; *mō.ləkən* L 413; *mōjlkən* Q 171; **zjppen:** *sipə* Q 111.

9.4.2 MELKSTOELTJE

(A 9, 13; A 42, 18a; JG 1d; monogr.)

[Houten krukje met drie of vier poten waarop

men zit bij het melken van de koeien.

Zie afbeelding 10.]

melkstoel: K 278, L 214a, 266, 290, 369, 375, J 177, Q 36; *melkstul* L 209, 215a, 265, Q 166 *melakstul* K 318; *melkstul* Q 197; *melakstul* I 330; *melkstual* L 217; *mēlkstul* P 176; *mēlakstū* Q 76; *melkstōl* L 246, 267, 268, 269, 269a, 271 288, 288a, 289, 318, 318b, 320, 320a, 322a 324a, 326, 328, 332, 370, 373, 374, 375, 377 381, 381b, 382, 385, 429a, Q 15, 17, 18, 31, 99 100, 201, 204a; *mēlkstōl* L 270, 290, 299, 377 428, Q 21, 32, 32a, 33, 36, 98, 99, 101, 117a 118, 208; *mēlakstōl* L 381a; *mēlakstōl* L 266 322, 364, 378; *mēlakstōl* L 244c, Q 2, 102 *mēlakstōl* Q 113; *mēlkstōl* L 269a, 295; *mēlkstō* Q 38; *mēlkstōul* L 430, 433; *mēlkstōul* L 434 *mēlkstōl* L 292, 381, 381b, 423, 431, Q 14, 96b *mēlkstōl* L 291, 324, 327, 331, Q 19, 21, 32a, 34 98, 101a, 102, 103, 109, 111*, 192, 201 *mēlakstōl* L 424; *mēlkstōal* Q 203; *mēlakstōl* C 97, 101, 193, 222; *mēlakstōual* Q 2; *mēlkstōul* I 433; *mōlkstōl* L 360; *melkstōl* L 293, Q 15 *melkstōl* L 386, 426, Q 113, 202, 208; *mēlakstō* L 376; *mēlakstōl* L 432a, Q 195, 210; *melkstoa* Q 117b; *melkstōal* Q 196; *melkstōul* Q 118 *melixstōl* Q 211; *mējlkstōal* Q 36; **melkstoeltje** L 271; *melkstōlkə* L 246, 0247, 266, P 118, 210a 220, Q 75; *mēlkstōlkə* L 270, Q 196; *mēlkstōlkə* L 246b, 268, 269, 270, 288, 288b, 289, 289a 295, 318, 318b, 326, 375, Q 105, 203; *mēlkstōlkə* L 298, 300, 429, Q 32a, 111; *mēlakstōlkə* L 378 Q 95, 188; *mēlkstōlkə* L 245; *melkstōlkə* L 296

melkstøltjå L 159a; *meļkstøļkå* L 330, 421, Q 17; *meļkštøļkå* Q 32, 99*, 103; *meļkštøļžå* Q 222; *meļakštøļkå* Q 95, 96a; *meļakštøļkå* Q 99; *melkštøļkå* Q 117a; *meļkštøļkå* L 377; *melkstylkå* L 192, 210, 213, 214, 265; *melkstyltjå* L 163, 163a, 163b, 164, 165, 192a; *meļakstøļkå* L 364, 366; *melkstøļkå* L 367, 376; **melkkruk:** *meļakkrøk* Q 162; *meļkkkrøk* L 246; **melkkrukje:** *meļkkkrøkskå* L 269; *meļkkkrøkskå* L 271, 326; **kruk:** *krøk* L 329; **krukje:** *krøkskå* Q 103; **melkbok:** *meļkbøk* Q 35; **bokstoel:** *bokstu.ϕl* Q 74; **driepoot:** *dripøt* Q 101; **driepootje:** *drejiputšå* Q 95; **melkblok:** K 353; **koestoel:** *køstuał* P 184.

9.4.3 DROOGREK

(A 15, 25; monogr.)

[Het houten rek buitenshuis waarop men vaten, melkbussen en emmers te drogen legt.]

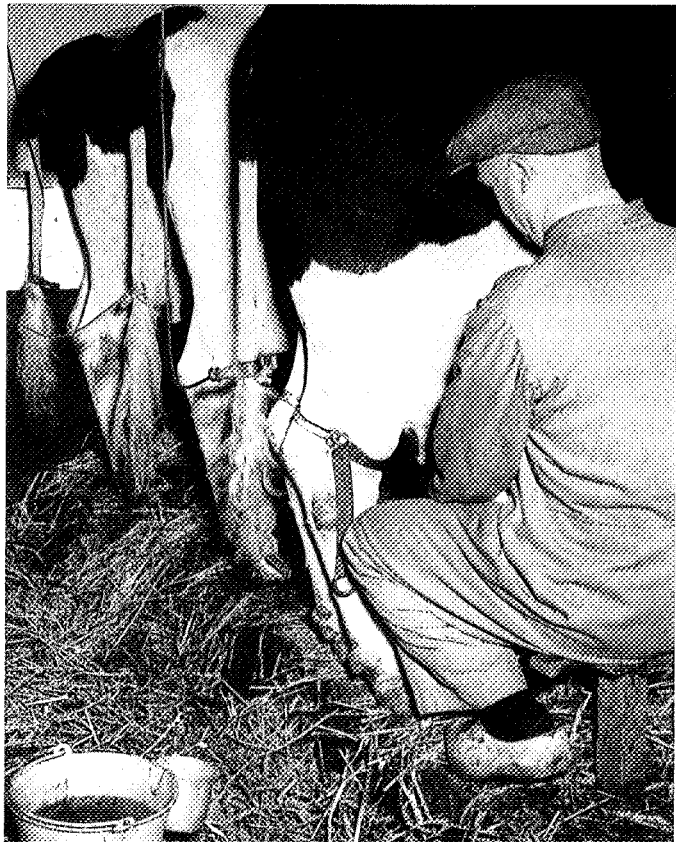
tuitenrek: L 164, 214a, 248, 288a, 293, 318; *tøjtårek* L 210, 214, 244c, 269, 292, 318b, 320, 325, 328, 373, 374, 381a, 381b, 382, Q 20, 102; *tøjtånrek* L 267, 291, 377; *tøjtånřek* Q 109;

tøjtårek L 210; *tøjtårek* L 211; *tøjtårek* Q 222; **droogrek:** *drøxrek* L 330, 429; *dryaxrek* L 211, 246b, 248, 328, Q 112a; *dryxrek* L 269, 271; *dryaxrek* L 375; **vaatrek:** *våtrek* L 269; **tobbenrek:** *tøbårek* Q 101, 117a, 193; **melkrek:** *meļkrek* L 325; **kruikenrek:** *krūkarek* Q 96a; *krūkarek* Q 101; **rek:** *rek* L 298, 381, Q 101; *řek* Q 203; **kruikenbank:** *krūkåbånk* Q 103, 201, 202; *krūkåbånk* Q 36, 101a; *krūkånbånk* L 377; **droogbank:** *drøxbånk* L 269a; **tuitenbank:** *tøjtåbånk* L 215a, Q 102; *tøjtåbånk* L 430; **emmerbank:** *emåbånk* Q 118; **tobbenbank:** *tøbåbånk* Q 192; **stortbank:** *štortbånk* L 327; **bankje:** *bånškå* Q 15; **tuitenhuisje:** *tøjtåhyskå* L 267; *tøjtånhyskå* L 291; **tuitending:** *tøjtådenk* L 289a, 289*; **tuitenstand:** *tøjtåstanj* L 381, 381b; **droogt:** *drøxt* L 192a; **vaatstaander:** L 269; **kruikenbak:** *krūkåbak* L 382; **tuin:** *tūn* L 328.

9.4.4 MEER MELK GAAN GEVEN

(N 3A, 68)

meer melk geven: *mīr meļak xevå* P 213; *mī meļak gēvå* L 422; de koe *gēft mēr melk* P 48; —

Afb. 10. Melken zittend op een melkkruk

gōf miar melæk P 174; **meer geven:** *mār gevā* Q 180; *mē gēvā* Q 93; *mīr gēivā* L 317; *miar gēvā* L 316; **bijkomen:** *beijkōmā* L 289*; *beijkōmā* Q 77, 158; *beijkomā* Q 96d; *beijkomā* Q 96c; *bēijkōmā* Q 77; *bēijkūmā* Q 4; *bēijkōmā* Q 113a; *beijkomā* L 268; *bēikōmā* P 222; *beijkōmā* L 422; *beijkomā* L 424; *bekomā* L 361a; *bīkōmā* Q 187a; *bīkōimā* L 369; *bīkūmā* Q 198b; *bīkūamā* Q 193; *bīkumā* Q 198b; *bīkōmā* L 321; *bīkōmā* L 331, 368b, 371a, 377, Q 33, 97, 98, 111*, 112a; *bījkōmā* L 325; *bīkōmā* L 373; *bīkūimā* L 416; *bīkumā* L 326; *bykōmā* Q 211; de koe *kōmt bī* L 0426; — *kōmt beī* L 159a; — *kōmt bēj* L 372; — *kōmt biī* L 332; — *kōmt bi* Q 95, 198b; — *kōmtj beī* L 322a; — *kōmtj bī* L 322, 330; — *kōmp beī* Q 94b; — *kōmp bej* L 271; — *kōmp bej* Q 178; — *kōmp bēj* Q 11; — *kōmp bi* L 382, 383, 430, Q 20, 99*, 197; — *kōmp bī* Q 197, 203a; — *kōmt bēij* L 372; — *kōmpjt bīā* L 318b; — *kōmp beī* Q 204a; — *kōmp bēj* Q 179; — *kāmp bēj* Q 156; — *kym bēj* P 218; — *kenm bī* L 416; — *kōm bēj* Q 12; **aankomen:** *ānkōmā* L 289*, 290, 295; *ānkōmā* L 270; *ānkōmā* L 268; de koe *kōmp ān* L 295; — *kōmp ān* L 269b; **bijnemen:** *beijnēmān* K 361; de koe *nēmt bē* P 46; **aannemen:** *ānnēmā* P 58; *ānnēmā* P 177; *ānnēmā* Q 72a; *qnnēmā* P 51; *qnnēimā* P 50; *qnnēimā* Q 78; *ennēmā* P 49; de koe *nemt qwan* P 54; — *nemb. ān* Q 2; — *nēmt qn* Q 71; — *nēmt qn* P 48; — *nimp ān* Q 2; **toenemen:** *toqwnēmā* P 51; **aantrekken:** *ōntrēkā* Q 72; **aangeven:** *āngēvā* L 290; *āngēvā* Q 35; *āngēvā* L 163a; *engēvā* L 164, 165; **aangaan:** *aangon* Q 80; *qāngon* P 176; *qāngon* Q 78; *qjngonj* Q 162; de koe *get qn* Q 156; — *get qan* Q 76; **vermelken:** *vārmelkān* L 282; *vōrmelkā* L 288a, 314, 320a, 420; *vārmelkā* L 265; *vōrmelkā* K 353; *vārmelkā* L 312; *vārmelkā* P 44; *vārmelkān* L 286; *vārmelkān* P 45; *vārmōlkā* L 360; de koe *vārmōlkt* L 420; de koe is *vārmōlkān* L 312; **zich vermelken:** de koe *vārmōlkt zex* L 427; **hermelken:** *hērmelkā* Q 3a; *hārmōlkā* Q 204a; **zich hermelken:** de koe *hārmelkt zex* Q 207; de koe heeft *zex hermōlkā* Q 111; **verzijen:** *vārzējān* L 288a; *vāzējā* Q 7; **herzijen:** *hērzējā* Q 9; **vonken:** *vōnkā* L 266, 269; de koe *venk* L 331; de koe is *gāvōnkt* L 211; **bijvenemen:** de koe *venm bē* K 358; **bijwinnen:** *bēwēnā* K 358; **weer melk gaan geven:** de koe *gēit wjēr melk gēvā* Q 9; **goed geven:** de koe *geft gut* P 55; — *geft gōwt* K 357; **de melk laten schieten:** de koe *lētā melæk šijātā* Q 209; **zich aan het zetten zijn:** de koe *es zex qn at zētā* Q 204a.

9.4.5 DE MELK INHOUDEN

(N 3A, 69; monogr.)

[Tijdens het melken plotseling geen melk meer geven, gezegd van de koe.]

ophouden: *ophōuwān* L 326; *ophōuwā* L 416, Q 112a, 211; *ophōuan* L 314; *ophōuwā* L 372; *ophōwā* Q 197, 203a; *ophōwā* Q 204a; *ophaywā* L

362, 434, Q 18, 33, 35, 94b, 98, 187a; *ōphaywā* 7; *ōpawā* Q 11; *ōpawā* L 420, 422; *ōphāwān* 286; *ōphāwā* L 265, Q 198b; *ōphāwā* L 31; *ōphawā* L 316, 317, 360, 368b, Q 9, 94b, 97, 99 204a; *ōphayā* Q 9, 78; *ōbawā* L 423; *ōphōujā* 289*, Q 162; *ōphōjan* L 288a; *ōphōjā* L 266, 29 318b, 321, 322a, 371, 374; *ōphōā* L 290; *ōphājā* 331, Q 3a, 4, 77, 78; *ōphājā* P 55; *ōphājā* L 38 *ōpājā* Q 2; *ōphān* L 355; *ōphā* P 177; *ōphōūtā* 373; *ōphōtā* Q 113a; *ōphaytā* L 372; *ōphawtān* 373; *ōphawtā* L 386, 427, Q 111, 111*; *ōphādā* 179; *ōphatā* Q 93; *ōphaldā* L 211, 268, 269; de koe *hōlt op* K 358, Q 117a; — *hōlt op* Q 207; — *hōltš op* L 360; — *helt op* L 270, 383, 416, P 22 Q 12, 119; — *heljtj op* L 332, 430, Q 20; — *elt c* L 424, Q 2; — *helj op* L 288a; — *hēlt op* L 163 — *helt op* L 269b, 271, P 218, Q 197, 198b; — *heljtj op* L 330; — *eld. op* Q 96d; — *helt op* Q 9 209; — *hiljtj op* L 369; **optrekken:** *optrekān* 282; *optrekā* K 361, L 270, 314, 422, P 50, 5 176, Q 95, 95a, 176a; *optrejkā* L 377; *optrekā* 358, 361a, P 50, 51, Q 77; *optrejkā* Q 80; *optrej* Q 2; *optreʔā* K 278; *optrekā* Q 180; *uptrekā* 317, P 45; *uptrekā* P 44, 48, 49; de koe *trekt up* 353; — *trekt op* K 358, Q 71; — *trekt op* P 46; — *trekt up* K 357; **in de hoorns trekken:** de koe *hōrās trekā* L 269; *enā hōrās trekā* P 54; *en c* *hōr trekā* L 318b; *en dā hōrn trekā* L 159a; *en c* *hōrās treʔān* K 278; de koe *trektj enā hōr* L 28; — *trektj enā hōr* L 322; de koe heeft *in dā hē getrōkā* L 164, 165; **in de hoorns slaan:** de koe heeft *en dā hōrās gāšlāgā* L 270; **niet aflaten:** *āflōtā* Q 72a; de koe *lōt na af* P 174; — *lōt ni af* 48; — *lēt ne āf* Q 156; **niet laten schieten:** de koe *lēt nejt šejtā* L 430; — *lejt ne sxejtā* Q 2; **inhouden:** *enhān* P 176; **uitscheiden:** *uwtsējā* L 420; **de pens trekken:** de koe *trekt en dā pens* L 41; **vasthouden:** de koe *helt vas* L 0426; **niet doo geven:** de koe *gōft nūt dōr* L 290; **verzijen:** *vārzjā* L 320a; *vārzējā* L 267; **verzigen:** *vārzējā* Q 1; **droogmaken:** *driūx mōkā* Q 193; **opkomen:** *ōpkōmān* L 371a.

9.4.6 DE MELK LATEN LOPEN

(N 3A, 70)

[De melk uit de spenen laten vloeien.]

(de melk) laten lopen: *laātā lōpā* Q 76; *lōtā lōj* L 159a, 163a, 164, 165, Q 94b, 113a, 187a, 19 203a; *lōwātā lōpā* K 278; *lōtā lōpā* L 372, Q 1; *lōdōtā lōpā* Q 158; *lōtā lōpā* Q 3, 3a, 117a, 17; *lōtā lōpā* K 278; *luātā lōpā* Q 80; *lōtā lōpā* Q 7; *lōtā lōpā* Q 35; *lōtā lōpā* L 372; *lōtā lōpā* Q 1; *luātā lōpā* P 177; *lōtā lōpā* Q 78, 162; *lātā lōpā* L 314; *lōtā lōpān* L 0426, Q 14; *lōtā lōpā* 353, L 268, 269, 270, 271, 289, 295, 318b, 32 322a, 325, 326, 329, 331, 332, 368b, 373, 37 382, 383, 427, 430, 434, Q 14, 18, 33, 95, 97, 9 99*, 112a, 193, 198b, 204a; *lōtā lōpā* Q 1; *lōjōtā lōpā* Q 162; *lōtā lōpā* Q 96c; *lōtā lōpā*

176a; *luatā lōypā* P 188, Q 78; *lātā lōypā* Q 9; *lātā lōypā* L 317; *lōtā lōypā* L 371, 422, 423; *lōtā lōypā* L 420; *lōtā lōpā* L 289*; *lwōtā lōpā* Q 178; *lōtā lōpā* Q 93; *lōtā loapā* Q 72; *lātā laupā* L 420; *lōtā laupā* L 290, 322, 369, 373, Q 9, 11, 111; *lōjtā laupā* Q 9; *lōtān lūpān* L 286; *lōtā lūpā* L 266, Q 2, 72a; *lōtā lūpā* P 107a; *loatā lūpā* P 218; *lōtā lūpā* P 45; *lōtā lūpā* K 358, L 312; *lātā lupā* K 361, 361a; *lōtā lupā* P 58, 176; *lōtā lupā* P 46; *luatā lupā* P 49, 51; *lōtā lupā* P 50; *loūtā lupā* P 51; *lotā lupā* P 50; *loatā lupā* P 174; *lōtā lupā* P 55; *lōtā luapān* L 312; *lōtā luapān* L 282; *lātā luapā* P 44; *lōtā luapā* L 316; *luatā luapā* P 48; *lōtā luwāpā* K 357, 358; *lōtā lōypā* L 416; *lōtā lōypā* L 360; *lōtā lōypā* L 360; *luatā lupā* P 54; de koe *lōt lōpā* Q 71, 207; — *lōt lōpā* L 211; — *lōy lōypā* Q 96d; — *lōt luapā* P 176; — *lōjt laupā* L 330; — *lōt lūpā* L 265; — *lēt lōpā* Q 198b, 204a; — *lēt lōypā* Q 20; — *lēt lōpā* Q 197; — *lēt lōypā* L 416; — *lēt lōypā* L 432; — *let lōpā* Q 209; — *lēt lōpā* Q 119; — *lēt lōypā* L 320a; — *lyt lōpā* Q 180; — *lyt lōypā* Q 156; — *lōt lōypā* L 424; — *lōt luapā* P 48; **goed laten lopen:** *gōt lōtā lōypā* L 371a; **lopen:** *lōypā* L 288a, 362; *lōpā* Q 198b; **laten schieten:** *lōtā sxitā* L 314; *lōtā sētā* Q 111*; **schieten:** de melk *šōt* Q 95a; (**melk**) **verliezen:** *vārlizā* P 213; *vīzā* P 222; **gemakkelijik geven:** de koe *gōf gamēkalak* Q 111; (**de melk**) **goed laten komen:** de koe *lyt gōt kōmā* L 295; **verloren laten lopen:** *vārlōrā lōtā lupā* Q 2; (**de melk**) **laten gaan:** de koe *lēt gōn* L 426; **los geven:** *lōs gevā* L 355; **deruitlopen:** de melk *lōp dārūat* L 269b.

9.4.7 ZICH MOEILJK LATEN MELKEN

(N 3A, 71)

[Het slechts met moeite gemolken kunnen worden, gezegd van de koe. Er komen in dit lemma verschillende grammaticale categorieën voor.]

taai melken: *teĵ melkōn* Q 95; *teĵ melkā* L 268; *teĵ melkōn* L 282; *teĵ melakān* L 286; de koe *mōlkt teĵ* L 360; — *mōlakt teĵ* K 361; **teeg melken:** *teax mēlkā* Q 78; *teax mōlakā* P 51; de koe *melkt tēx* P 50; — *melk tiāx* P 188; — *mēlak tiāx* Q 2; — *mēlak tiĵx* Q 71; **zich taai melken:** de koe *melkt zex teĵ* L 268, 329, 332; — *melktĵ zex teĵ* L 289, 325; — *mēlkt zex teĵ* L 416; — *mōlkt zex teĵ* L 270; — *mōlakt zex teĵ* L 290; — *mōlkt zex teĵ* L 269; — *melkt zex teĵ* L 266, 295, 371a; — *melktĵ zex teĵ* L 289*; — *melk zex teĵ* L 269b, 295; — *melak sax teĵ* Q 12; — *melk zex teĵ* L 383; — *melktĵ zex teĵ* L 322; — *melkt zex teĵ* K 278; **zich teeg melken:** de koe *melk sax tēx* L 430; — *melak sax tēx* P 218; — *melk zex tiĵx* Q 14; — *melak zex tiāx* Q 72a; **zich teeg laten melken:** de koe *lōt sax tex mēlkā* P 50; **taai geven:** de koe *gōft teĵ* L 318b; *geft teĵ* L 265; **teeg melken zijn:** de koe *es tēx melakā* Q 156; **wreed melken:** *vreĵt mēlakā* Q 80; **vree melken:** *vrē melkā* Q 20; *vrī melakā* Q 211; **zich vree melken:** de koe *melkt zex vrē* L 386, 434; —

melk zex vrē Q 94b; — *mōlkt zex vrē* L 427; — *melk zex vrēĵ* Q 98; — *melk zex vrēĵ* L 0426; — *melkt zex vrī* Q 33; — *melak sax vrīā* L 422; — *melk zex vrīā* Q 97; — *melkt zex vrīā* Q 35, 207; — *mēlkt zix vrīĵ* Q 198b; — *melakt zex vrīĵā* Q 197, 203a; — *mēlak zex vrīā* Q 99*; — *mōlkt zex vrīĵā* Q 204a; **hard melken:** *hat mēlakā* P 54; *het mēlakā* P 49; *het mōlkā* P 46; de koe *mēlakt het* P 48; **zich hard laten melken:** de koe *līt zax hāat mēlakā* P 55; **zich strang melken:** de koe *mēlkt zex stranĵ* Q 9; *mōlak sax stranĵ* L 424; **strang geven:** de koe *gēft stranĵ* L 316; — *gēft stranĵ* L 314, 362; — *geft stranĵ* Q 4; — *gōft stranĵ* L 317; — *gōf stranĵ* Q 11; — *gōft stranĵ* L 369; **zich lastig melken:** de koe *melakt sax lestex* L 416; **zich lastig laten melken:** de koe *lit zex lestex mēlkā* Q 7; **lastig te melken zijn:** de koe *es lestex tā mōlkā* L 360; **lastig melken zijn:** de koe *es lestex mēlkā* Q 3a; **haar moeilijk laten melken:** de koe *lōt ōr mūĵlak mēlakā* P 213; **zich slecht laten melken:** de koe *lēt zex slēx mēlkā* L 426; **de melk slecht laten komen:** de koe *lita mēlak slēx kōmā* L 423; **zich lelijk melken:** de koe *melakt zex lēlak* L 312; **zich niet goed melken:** de koe *melkt zex nēt gōt* L 373; **zich zwaar melken:** de koe *melkt zex zwōr* L 268; **laag melken:** de koe *melk liāx* P 177; **zich wrang laten melken:** de koe *lōyt sax ſran mēlkā* Q 96d; **straf zijn:** de koe *es straf* Q 179; **de melk ophouden:** de koe *helt dā melk op* L 420; — *helĵ dā melk op* Q 14; **haar melk los geven:** de koe *geft ōr mēlak lōs* L 355; **de melk niet laten schieten:** de koe *lēt dā mēlk nēt šōtā* Q 198b; **haar niet laten melken:** de koe *lōt ōr ni mēlkā* Q 158; de volgende woordtypen zijn zelfstandige naamwoorden of zelfstandig gebruikte bijvoeglijke naamwoorden die duiden op een koe die slechts met moeite gemolken kan worden: **taai melker:** *tāĵ mōlkār* P 51; **taai koe:** *teĵ ku* L 330; *teĵ kuw* L 320a; *teĵ kuw* L 372; *tē koĵ* K 358; **tege koe:** *tex ku* Q 77; **taai:** *teĵā* L 271; *teĵ* L 420; *teĵ* L 322; *tē* K 357; *tēā* P 45; *ti* K 358; *tuj* P 176; **tege:** *tēgā* P 174; *tex* Q 178; *tiāx* P 222; **wrede koe:** *vrē ku* L 331; *vrīā kōw* Q 111*, 119; **wreed beest:** *vrē bēs* L 386; **wrede udder:** *vrīā ōdār* Q 119; **wrede:** *vrīā* Q 18, 111; *vrīĵ* Q 209; *vrīĵā* Q 197; **een harde voor te melken:** *ān hōtā vōr tā mēlakā* P 107a; **lastige koe:** *lestagā kuw* L 372; **moeilijke koe voor te melken:** *mūĵlakā kuj vōr tā mēlakā* K 353; **kwade koe voor te melken:** *kōĵ ku vōr tā mēlakān* L 312; **kwade koe:** *kwōĵ kuj* K 317; **stijf krenĵ:** *stēĵ krenĵ* Q 95a; **krenĵ:** *krenĵ* L 322; de volgende woordtypen zijn bijvoeglijk naamwoord: **taai melks:** *teĵ melks* L 326; **taai:** *teĵ* L 163a, 164, 165, 211, 270, 288a, 312, 322a, 382, Q 9, 94b; *teĵ* L 289*, 318b, 321, 377; *teĵ* L 368b, Q 96c; *teĵ* K 361, L 159a; *teĵ* L 372, 422; **teeg:** *teĵx* Q 76; *tēx* Q 77, 93, 162, 186; *tēax* Q 78; *tex* Q 162; *tīax* Q 2; *tīĵax* Q 2; **wreed:** *vrī* Q 117a, 193, 198b; *vrīā* L 373, Q 3, 198b; *vrī* Q 95, 112a, 187a; *vrīĵ* Q 113a, 204a; **hard:** *het* P 44; **kwaad:** *kōwāt* K 278.

9.4.8 VERSE KOE

(N 3A, 60)

[Koe die pas gekalfd heeft en aan een nieuwe melkperiode begint.]

verse koe: *versə ku* L 268, 270, 271, 321, 329, 330, 373, 383; *vərsə ku* L 382; *vərsə ku* L 386; *vərsə kō* Q 95; *vesə kuj* K 353; *vesə kuj* K 317; *vesə kuj* P 44; *vesə kujj* P 48; *vesə kuj* K 357; *vesə koj* P 49; *vesə kō* P 50; *vesə kujj* P 46; *vəsə ku* L 374, 432; *vəsə kō* L 427; *vəšə kō* L 434; *vərsə ku* L 163a, 269, 269b, 270, 282, 295, 316, 317, 318b, 322, 325, 377; *vərsə kuw* L 164, 165; *vərsə kū* L 265; *vərsə kōw* Q 3a; *vərsə kōw* Q 3; *vərsə koj* K 358; *vərsə koj* K 361a; *vərsə kōw* L 289*; *vərsə kuw* L 322a; *vərsə kōw* L 290; *vərsə kuj* K 278; *vərsə kō* Q 2; *vərsə kō* P 50; *vərsə kuj* K 278; *vərsə kōw* P 54; *vərsə kōw* L 288a; *vərsə ku* L 289; *vərsə ku* Q 180; *vərsə kuw* L 420; *vərsə kōw* Q 33; *vərsə kōw* Q 111*; **verse vaars:** *vərsə vėrs* L 318b; *vərsə vėrs* L 322a; *vərsə vės* L 320a; *vərsə vjās* P 176; **verse maal:** *versə mōl* L 271; *vərsə mōl* L 159a, 265; **versgekalfd koe:** *vərsəgəkōfdə kō* Q 197, 203a; *vərsəxəkəwv.də kō* L 422; *vərsəgəkōfdə kō* Q 9; *vərsəxəkəwv.də kō* L 424; *vərsəgəkəwvfdə kōw* L 360; *vərsəgəkəwvfdə ku* L 360; *vərsəxəkəwv.də kō* P 176; *vjəsgəkōfdə kū* Q 77; *vjəsgəkōfdə kōw* P 188; *vjəsgəkōlfdə kəw* Q 156; *vjəsgəkōv.də kōw* Q 179; *vjəsgəkōfdə kō* Q 204a; *vjəsgəkəwvfdə kō* Q 198b; *vərsəxəkəwvfdə kō* P 218; **versgekalfd:** *vjəsgəkōv.də* Q 72; *vjərsəkəwv.də* Q 77; *vjəsgəkōfdə* Q 209; *vjəsgəkəwvfdə* Q 11; *vjəsgəkəwvfdə* L 430; *vjəsgəkəwvfdə* L 416; *vjəsgəkəwvfdə* P 107a; *vjərsəkəwvfdə* Q 93; *vjəsgəkōlfdə* P 222; *vjəsgəkōv.də* Q 178; *vjəsgəkəwvfdə* Q 198b; *vjərsəkəwv.də* Q 76; **versgekalverde koe:** *vərsəkəwvfdə kō* P 213; **verskalvige koe:** *vərsəkəwvfdə kō* Q 9; *vərsəkəwvfdə kō* Q 94b; *vjərsəkəwvfdə kōw* Q 111*; **verskalvige:** *vjərsəkəwvfdə* Q 12; *vərsəkəwvfdə* Q 187a; *vjərsəkəwvfdə* Q 99*; *vjərsəkəwvfdə* Q 35; *vjərsəkəwvfdə* Q 111; **vers kalfje:** *vjərsəkəwvfdə* Q 20; **verse:** *versə* L 331; *vesə* P 45; *vəsə* L 369, 371, 371a, Q 18; *vjərsə* Q 162; *vərsə* K 358, 361, L 211, 268, 355, Q 4; *vjərsə* L 312, 314; *vərsə* L 314; *vərsə* Q 2; *vjərsə* Q 71, 78; **vaars:** *vərs* Q 94b; **vaarsje:** *vjərsə* Q 2; **frisse koe:** *frəšə ku* L 373; *frəšə kōw* Q 119; **frisse vaars:** *frəšə vėrs* L 326; *frəšə vės* L 0426; **frisgekalfd koe:** *frəsgəkōfdə kō* Q 204a; **fris-melkende koe:** *frəšmėlkənt kōw* Q 119; **gekalfd koe:** *gəkōfdə kəw* P 177; *gəkōfdə koj* Q 95a; **gekalfd vaars:** *gəkəwv.də vėrs* L 368b; **kalkoe:** *kəwvfdə* Q 14; *kəwvfdə* Q 197; **kalkskoe:** *kəwvfdə* Q 7; **melkkoe:** *mėlėkkə* Q 72a; **melkgevende koe:** *mėlėkgevəndə kō* L 422; **eersteling:** *īsəleŋ* P 55; *isəleŋ* P 51; *jərsəleŋ* P 55; *jərsəleŋ* Q 158; **eerste maal:** *qəstə mōl* L 163a; **eerste:** *īštə* Q 113a.

9.4.9 DRIESPEEN

(N 3A, 66)

Koeuier die slechts uit drie kwartieren melk geeft. Het is niet altijd goed aan te geven of de benamingen duiden op de koeuier met de afwijking of op de koe met een dergelijke koeuier.]

driespeen: *drispən* Q 18; *drišpən* L 332, Q 2 112a; *drispən* L 321; *drejšpən* K 361; *drėspė* K 358; *drėjšpən* L 268; *drėspən* P 44; **driespener:** *drišpənər* L 322a, 383; *drispənər* L 32 *drejšpənər* P 50; **driedeem:** *dridēm* L 159 382, 430; *dridēm* L 326; *dridēm* Q 20 *dridēm* K 278, L 211; *drijdēm* Q 204a; *drėdė* Q 2; *drejdēm* L 372; *drejdēm* K 353, L 31 *drejdēm* Q 211; *drejdēm* L 312; *drejdēm* 312; *drėjdēm* K 358; *drėjdēm* P 48; *drėdēm* 218; *drejdēm* K 361a; **driedemer:** *dridēmər* 163a, 164, 165, 282, 318b, 329, 330, 042 *dridēmər* L 373, 427, Q 97, 98, 111, 111 *dridēmər* K 278; *dridēmər* L 317; *drijdēmər* 371; *dridēmər* L 371a; *dridēmər* L 36 *drijdēmər* L 420; *drijdēmər* L 416; *drėdēmər* 295; *drėdēmər* P 45; *drejdēmər* L 36 *drėjdēmər* Q 71; *drejdēmər* L 422; *drejdēmər* 424; *drejdēmər* K 357, L 269, 288a, 289*, Q 9 *drejdēmər* L 266; *drejdēmər* Q 93; *drejdēmər* 290; *drėjdēmər* P 50; *drejdēmər* Q 198 *drejdēmər* P 54; *drejdēmər* Q 77; *drėdēmər* 317; *drėdēmər* Q 2; *drėdēmər* P 46; *drėdēmər* 78; *drėdēmər* Q 80; **drie demen:** *dri dēmə* 373; *dri dēmə* L 316; *dri dēmə* L 422; *dri dēmə* Q 95a; *drė dēmə* Q 179; *drė dēmə* Q 72a; **dri deemse:** *drėjdēməsə* L 295; *drejdēməsə* L 29 **driedemige:** *drejdēməgə* Q 187a; **koe met drie demen:** *kō met dri dēmə* Q 99*; *kō met dri dēmə* Q 197; *kō met dri dēmə* Q 197, 203a; *kōw n drė dēmə* Q 4; **koe bet drie demen:** *kōw be dr dēmə* P 188; *ku be drė dēmə* P 107a; **dri deemse koe:** *drėjdēməsə kōw* L 355; **met de drie demen:** *met də dri dēmə* Q 209; **driestreke:** *drėjstrekəl* L 265; **drieling:** *drileŋ* L 318 **driesteek:** *drėstėk* L 268; **drietoom:** *drėjtōm* 269b; **drietop:** *drėtəp* L 416; **drietop:** *drėjtōp* 269b; **driesslag:** *drišlōx* Q 117a; **één valk deem:** *īŋ vālsə dēm* P 55; **scheve uier:** *šėŋ ūjər* L 377; **demer:** *dēmər* Q 98.

9.4.10 TWEESPEEN

(N 3A, 66)

[Koe die slechts uit twee spenen melk geeft.] **tweespeen:** *twėspən* K 361; *twėšpən* L 332, 112a; *twišpən* L 268, Q 18; *twišpən* L 32 *twiəspən* P 44; **tweespener:** *twėšpənər* L 38 *twėjšpənər* L 322a; *twiəspənər* P 50; **tweedeem:** *twėdēm* L 159a, 314, 382, 430; *twėdēm* L 320; *twidēm* K 361a; *twidēm* L 420; *twiədēm* L 321

twijadēm K 353; *twidēm* K 358, L 314; *twidēm* L 372; *twiadām* L 312; *twiadōm* P 48; *twejdēm* Q 2; *twejdēm* Q 207; *tswejdēm* Q 211; *twēdōm* P 218; **tweetemer:** *twēdēmār* L 163a, 164, 165, 282, 318b, 329, 0426; *twēdēmār* L 373; *twēdēmār* Q 93; *twēdemār* Q 198b; *twēdīmār* L 371a; *twēdōmār* Q 77; *twejadēmār* K 278; *twe-dimar* L 317; *twidēmār* L 269, 286; *twidīmār* L 416; *twīdiamār* Q 2; *twīadēmār* L 289*, 330; *twīadēmār* Q 111; *twīademār* P 45; *twīadīamār* L 369; *twidēmār* L 295, 318b, P 51, Q 95; *twidējāmār* P 51; *twidemār* P 49; *twidēmār* Q 193; *twidimar* L 420; *twidōmār* P 46, Q 71; *twiadēmār* K 317; *twiadēmār* Q 111*; *twīadīamār* L 360, 371; *twījadēmār* K 357; *twejdēmār* Q 98; *twejdōmār* Q 80; *twjēdēmār* Q 9; **twee demen:** *twē dōmā* Q 179; *twī dīmā* L 422; *twī dōmā* P 176; *twīā dēmā* L 316; **twee-deemse:** *twidēmsā* L 295; *twēdēmsā* L 386, Q 35; *twīadēmsā* L 270, 271; *twīadēmsā* Q 119; *twīadēmsā* L 289; **tweedemige:** *twīdemegā* Q 187a; *twēdēmegā* L 331; *twīdemegā* Q 3; *twīadīamegā* L 270; **koe met twee demen:** *kō met twē dēmā* Q 99*; *kō met twījā dēmā* Q 197, 203a; **tweestrekkel:** *twīastrekāl* L 265; **tweeling:** *twīlēj* L 318b; **tweetoom:** *twītōm* L 269b; **tweetop:** *twītōp* L 269b; **tweeslag:** *twēšlōx* Q 117a; **twee goede tetten:** *twī gūj tētā* P 222; **twee valse demen:** *twī valsā dēmā* P 55; **demer:** *dēmār* Q 98; **geit:** *gejt* Q 156; *gejt* L 290; *gēāt* P 177.

9.4.11 VERSTOPTE SPEEN

(N 3A, 67a)

Speen waaruit wegens verstopping geen melk komt.]

verstopte speen: *vərštōptā špēn* L 383; **verstop-te deem:** *vərštōptā dēm* L 314; *vərštōptā dēm* Q 9, 197, 203; *vərštōptā dīm* L 422; *vərštōptā dīm* L 360; *vərštōptā dīām* L 312; *vərštōptā dōm* P 48, Q 80; *vərštōptā dēm* Q 204a; *vərštōptā dīām* L 270; *vərštōptjā dīām* L 369; *vərštōptān dīām* L 420; *vərštōp-dā dēm* L 269; *vərštōp-dā dīām* L 321; *vərštōp-dā dēm* L 270, 290, 295, 331; *vərštōp-dā dēm* Q 119; *vərštōb-dān dēm* Q 2; *vərštōptān dēm* K 278; **stop:** *stōp* L 326, 0426; *štōp* Q 111; *stēp* P 54; *stōpān* (mv.) L 282; *stōp* (mv.) L 269b, 322a, Q 9; **stopdeem:** *štōpdēmā* (mv.) Q 193; **lamme deem:** *lāmā dem* P 49; *lām dēm* Q 96c; *lām dōm* P 46; *laēm dōm* P 58; *lām dem* P 51; *lām dēm* L 422; *lām dēm* L 424; *lām dīm* L 420; *lāēm dēm* Q 12; *lāēm dēm* P 55; *lāēm dem* P 177; *lāmēm dōm* P 174; *lōēm dōm* P 188; *lōm dōm* Q 71, 78; *lōāmā dōm* P 176; *loēm dōm* P 218; *lōm dēm* Q 96d; **lamme tet:** *lōm tēt* Q 78; **kapotte deem:** *kāpōtā dēm* K 358, P 51; *kāpōtā dēm* L 416; *kāpōtā dēm* L 372; *kāpōtā dem* P 45; *kāpōtā dīm* L 372; *kāpōtā dōm* P 48; *kāpōtā dīām* L 312; **kwade deem:** *kōj dōm* Q 77; *kōj dōm* Q 77; *kōj*

dōm Q 179; *kōj dōm* Q 158; **dode speen:** *dōjā špēn* Q 112a; **dode deem:** *dōjān dēm* Q 7; **dode tet:** *dōj tēt* P 222; **dood kwartier:** *duāt kærtijār* Q 2; **dove deem:** *dōuf dōm* Q 94b; **slappe deem:** *šlāpān dēm* L 432; **ontstoken deem:** *ōntstōkā dēm* L 355; *ōntstōkā dēm* Q 11; *ōntstōkā dīām* L 322; **toeē deem:** *tu dēm* L 316, 318b; *tu dīm* L 317; **vuile deem:** *vul dēm* Q 99*; *vōul dōm* Q 72; **slechte deem:** *słextā dēm* L 288a; *słextā dōm* Q 180; **verloren deem:** *vərlojūrā dōm* P 107a; **verdroogde deem:** *vərdrujəgdā dēm* K 353; **verspeelde deem:** *vəršpeldā dēm* Q 211; **wrang:** *vraŋ* K 361a, L 271, 360, Q 93; **uierontsteking:** *ujārōntštēkeŋ* Q 204a; *ujārōntštēkeŋ* L 270; *ōjārōntštēkeŋ* L 368b; **ontsteking:** *ōntštēkeŋ* Q 20; *ōntstiakeŋ* Q 72a; **rijzing:** *rējzeŋ* P 50; **knop in een deem:** *knup en ən dēm* Q 98.

9.4.12 DROGE KOE

(N 3A, 73)

[Koe die geen melk meer geeft maar toch niet drachtig is.]

droge koe: *drōgā ku* L 163a; *drōx kō* L 0426; *drīj kō* L 422, Q 95, 198b; *drījāx kuw* L 420; *dryx kō* Q 209; *drīx kō* Q 2; **droogstaande koe:** *drījxstōndā kōw* L 371a; **droge manse koe:** *drījāx mōs kō* Q 197, 203a; **droge:** *drygā* P 44; **muntige koe:** *mōntegā kuj* K 278; *mōntegā kujj* P 48; *mōntegā kōjj* P 51; *mōntegā ku* P 49; *mōntegā kuj* K 317; *mōntegā kū* Q 176a; *mōntegā kōj* K 358, P 51; *mōntegā kōw* Q 178; *mōntāxā kā* P 218; *mōntāgā kōj* Q 179; *mentegā kō* Q 72a; *mentāgā kōj* Q 4; *mūntāgā kō* Q 78; *mījāntegā kaj* P 177; *mēntegā ku* Q 72; **muntige:** *mōntegā* P 50, Q 158; *mōntāgā* P 107a, 174, 176, Q 71; *mōjūntšegā* Q 156; *mēntāgā* P 54; *mīntegā* Q 2; **guste koe:** *gōstā ku* L 265, 268, 269, 369, 386; *gōstā kuw* L 372; *gōstā ku* L 295; *gōstā ku* L 269b, 271, 289, 321, 383; *gījstā ku* L 270; *gōstā ku* L 330; **guste:** *gōstā* L 331, 372; **droge, guste koe:** *drījāx gōstā kōw* L 290; **droogstaande, guste koe:** *drījxstōndjā gōstā kōw* L 289*; **guste, droge:** *gōstā drūāx* L 320a; **manse koe:** *māws ku* L 368b; *māws kōw* Q 111, 111*; *māws kō* L 423, Q 9, 14; *māys kōjw* Q 33; *māys kōj* Q 20; *māys kō* Q 94b; *māys kō* Q 11; *māūs kō* Q 12; *mās kō* Q 193; *mās kōj* Q 96d; *mōs kō* Q 204a; **lege koe:** *lēx kōj* L 430; *lēx kō* Q 98; **lege melkkoe:** *lēx mēlākkuj* L 312; **leeg beest:** *lēx bīst* P 55; **mest-koe:** *mestku* L 377; **slachtkoe:** *slāxkō* L 424; *šlāxkōw* Q 211; **een voor het mes:** *eŋ vōr ət mets* Q 207; **weidenkoe:** *wājkuj* K 353; **afgemolken koe:** *āfgēmōlkā kōw* Q 7; **woekerdier:** *wukərđūr* L 314; **os:** *ōs* L 382.

B. MELK EN BOTER

10. Melk en melkbehandeling

10.1 MELK (kaart 39)

(A3, 3; A 11, 1c; A 17, 17; A 7, 14; RND 40; RND 127; S 23; JG 1a, 1b, 2c; L 1a-m; L 4, 3; L 29, 5; NE 3, V 6n; Vld.; Gwn 10, 1; monogr.)
[De hoofdzakelijk uit water, eiwit, vet en melksuiker bestaande witte vloeistof die door het vrouwelijk rund wordt afgescheiden.

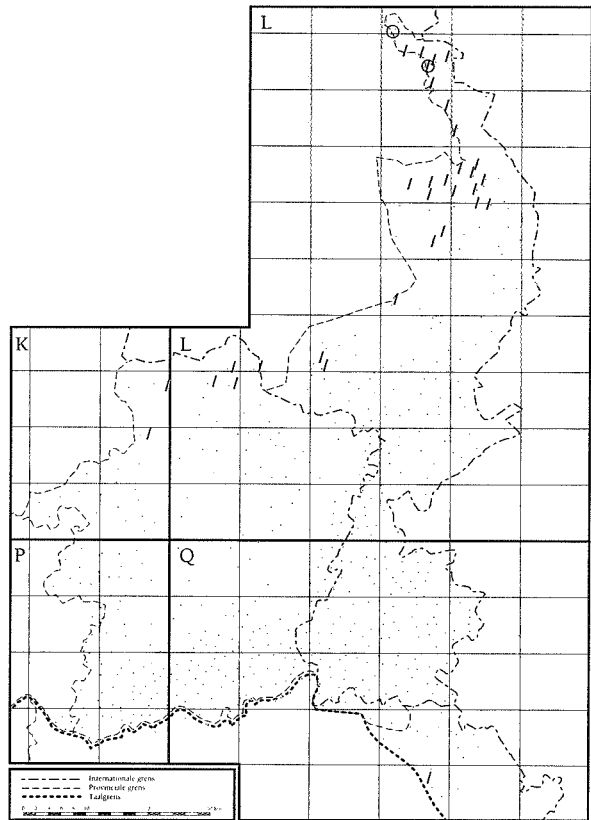
Op de kaart is het woordtype **melk** niet opgenomen.]

melk: *melk* K 278, 314, 315, 316, 317, 353, 357, 358, 360, L 164, 165, 192, 209, 210, 211, 213, 214, 215a, 245b, 246, 246b, 247, 248, 249, 266, 267, 268, 269, 269a, 271, 288a, 289, 289a, 290, 291, 294, 295, 296, 300, 312, 313, 314, 316, 318, 318b, 319, 324a, 328, 329, 332, 333, 355, 360, 362, 366, 368, 370, 371, 372, 374, 385, 387, 414, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 426, 428, 429, 429a, 433, P 47, 54, 56, 58, 119, 162a, 164, 171, 172, 174, 176, 179, 180, 182, 186, 187a, 188, 192, 193, 211, 211a, 218, 219, Q 1, 2a, 3, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 18, 20, 21, 31, 32, 32a, 33, 36, 71, 72, 81a, 82, 83, 89, 90, 95, 95a, 100, 101, 102, 103, 106, 117, 158, 161, 162, 167, 168a, 178, 192, 201, 203, 203b, 247, 247a; *melak* K 278, 315, 316, 317a, 318, 353, 357, 358, 359, L 213, 214a, 250, 265, 266, 267, 269, 270, 271, 288, 288a, 289, 289a, 289*, 298, 312, 313, 318, 322, 324a, 325, 328, 329, 378, 381b, 382, 416, 417, 418, 431, P 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 52, 58, 113, 115, 117, 121, 172, 174, 176, 177, 178, 179, 182, 183, 188, 192, 195, 214, 218, 219, 227, Q 1, 2, 2a, 3, 5, 9, 12, 14, 18, 19, 21, 38, 71, 72, 77, 81a, 82, 83, 96a, 99, 100, 102, 111, 156, 166, 167, 203, 242, 247, 284; *me.lak* K 359, 360, L 282, 286, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 319, 352, 353, 354, 355, 356, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 415, 419, 420, 421, 422, 424, 424, P 51, 53, 55, 56, 57, 58, 118, 119, 120, 121, 174, 177, 177a, 180, 184, 186, 187, 188, 192, 220, 223, 224, Q 2, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 79a, 80, 83, 84, 87, 88, 89, 90, 91, 94, 96c, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 157a, 158a, 159, 160, 163, 165, 168a, 169, 170, 171, 172, 174, 175, 178, 179, 181, 182, 240; *mēlk* L 244a, 248, 250, 269a, 368, Q 12, 95, 284; *mēlak* L 244c, 246a, Q 113, 198; *mē.lak* L 372, 382; *m.ēlk* L 245, 246, 250, P 121, Q 97; *mēlek* Q 203a; *mejk* L 191, 192, 192a, 213, 246b, 249, 268, 269, 271, 286, 292, 292a, 296, 298, 299, 300, 312, 313, 318, 320, 321, 322, 323, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 352, 360, 367, 368, 370, 373, 374, 375, 377, 378, 378*, 379, 380, 381, 381b, 382, 386, 414, 415, 418, 420, 422, 425, 426, 428, 429,

429a, 430, 431, 433, 434, P 44, 45, 46, 50, Q 2, 3, 7, 8, 9, 15, 17, 19, 20, 21, 22, 27, 28, 31, 34, 71, 74, 78, 86, 88, 89, 93, 95, 96a, 96b, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 105, 111, 111*, 154, 162, 167, 168, 177, 196, 201, 203, 240, 284; *mēlak* f 278a, 314, 315, 316, 317, 317a, 318, 353, 357, 358, 359, 361, L 115, 159a, 163, 192, 192a, 210, 214, 214a, 215, 216, 217, 244c, 245, 246, 246a, 246c, 247, 248, 249, 250, 265c, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 282, 286, 290, 291, 292, 294, 295, 297, 298, 299, 300, 312, 313, 314, 316, 317, 319, 320, 322, 322a, 324, 324a, 325, 328, 329, 330, 331, 352, 353, 355, 356, 360, 364, 368, 369, 371, 372, 374, 375, 376, 377, 381, 381a, 382, 386, 387, 414, 415, 416, 417, 420, 421, 423, 425, 427, 428, 432, 434, P 44, 45, 48, 47, 48, 50, 55, 107a, 113, 115, 117, 118a, 172, 175, 176, 176a, 177, 178, 183, 184, 186, 188, 195, 197, 211, 212, 214, Q 2, 3, 5, 6, 7, 9, 14, 15, 16, 18, 19, 20, 21, 22, 30, 32, 32a, 33, 35, 36, 38, 39, 78, 79, 80, 83, 89, 95, 96a, 96b, 98, 99, 99*, 101, 101a, 102, 103, 104a, 105, 110, 111, 112, 113, 117, 117a, 118, 119, 156, 161, 162, 163, 172, 180, 181, 183, 187, 192, 193, 193a, 195, 196, 201, 203, 204, 205, 206, 240, 241, 248; *me.lak* Q 2, 162; *mē.lak* I 192; *mealk* Q 34; *mēlaq* Q 10; *mulek* L 293, 323, *mēlk* L 248, 288b, 289, 298, 329, 368, Q 9, 14, 17, 80, 160; *mēlak* L 217, 246, 246b, 298, 323, C 88, 95, 102, 198; *mē.lk* L 314, Q 168a; *mē.lak* C 71, 172, 247; *melk* L 191, 293, 297, 298, 327, 329, 331, 376, 377, 386, 419, 426, 432a, P 53, C 15, 19, 21, 29, 30, 32, 32a, 32b, 33, 35, 39, 98, 100, 101, 111, 112b, 113, 113a, 117, 117a, 117b, 118, 119, 121, 195, 196, 202, 203, 204a, 205, 206, 207, 208; *melak* K 314, 318, L 290, 291, 299, 317, 322, 432a, P 57, 117, 176, 182, 218, 219, 227, Q 86, 88, 91, 93, 95, 113, 113a, 117a, 117b, 118, 171, 172, 179, 197, 200, 202, 203, 204a, 208, 210, 251, 253, 259; *me.lak* K 314, C 161, 162, 164, 168, 241; *melx* Q 116, 121, 121b, 121c, 211, 222; *melax* Q 116, 121, 211, 222, *melaš* Q 222; *mēlk* L 381, Q 32; *mēlak* L 291, C 278; *mē.lak* P 52, 55, 57, 58, 120, 188, 222, 223, Q 71, 72, 74, 75, 77, 78, 82, 154, 166, 168a, 177, 188, 195, 199, 200, 249, 251, 260, 279, 284, *mē.lk* Q 278; *mē.laš* Q 263; *mēlaš* Q 222; *mēla* Q 222, 262; *mējlk* L 216, 329, 353, 383, 434, C 20, 30; *mējlk* L 248, Q 102; *mējlk* P 121; *mōli* L 360, 372, 381a, P 120, Q 3, 21, 72, 179; *mōlaj* P 57, Q 1, 93, 158, 167; *mō.lak* Q 1; *mōlek* L 354, *mō.lak* P 119, Q 1; *mōlak* K 360, 361, L 355, C 1; *mōlk* L 414, Q 2; *mō.lak* L 413; *mōjlk* Q 93, *mylk* Q 2; *milak* Q 253, 284; *mī.lak* Q 253, 254, 255, 259, 278, 279; *milāš* Q 222; *milāž* Q 222, *molk* P 51; *malak* L 286; **romen:** *rōmā* K 278, 317a, L 163, 163a, 163b, 164, 165, 209, 210, 213, 214, 214a, 215, 216a, 245b, 265; *rōmān* f 278; *rō.āmā* L 192, 213, 245; *rōmā* L 209; *rō.mī* L 209; *rōmā* L 159a, 210, 214, 215, 216a; *rōm:* L 214a; *rōmā* L 210, 265, 281, 281*; *rūmān* I

Kaart 39. MELK

- / romen
 ○ room

244c; *rūamə* L 214, 216, 284, 285, 286; *rūamən* L 313; *ruamə* L 191, 192, 209, 210, 211, 213, 214, 214a, 215, 216, 217, 245b, 246a; *ruamən* L 313; *ruəmən* L 282, 312; *rumə* L 279; **room**: *rōm* L 115, 164; *rōam* L 115.

10.2 BIESTMELK

(L 32, 100; JG 1a, 1b; S 3; A 7, 18; monogr.)

[De eerste melk van de koe, nadat ze gekalfd heeft.]

biestmelk: *bistmelək* P 50; *bistmē.lək* P 52, 55; *bistmø.lək* K 361; *bestmelk* K 358, L 368, P 116; *bestmēlək* K 318; *bēstmēlk* Q 17; *bismēlk* L 191, 248, 250, 329, P 164, Q 9, 158, 247; *bismēlk* L 268, 282, Q 101a; *bismēlək* P 178; *bismē.lək* P 118a, Q 91; *bismēlk* Q 252; *bismēlək* Q 156; *bismējlk* P 119; *bismē.lək* P 53, 57, 119, 120, Q 73, 76, 79a, 80, 87, 88, 90, 152, 153, 154, 158a, 160, 163, 172, 181; *bismēlək* L 315, P 46, 47, 113, 117, 172, 174, 175, 180, 195; *bīsmēlk* P 50, Q 168, 179; *bīsmēlək* P 48; *bī.smēlk* Q 2a; *bīsmē.lək* P 177, Q 83, 84, 94, 155, 171, 175, 177, 179, 182; *bī.smē.lək* Q 74, 77; *bīsmēlk* L 269a; *bīsmēlək* Q 172; *bīsmē.lək* Q 168; *bīsmē.lək* Q 161, 162; *bijsmēlək* P 219, 227;

bijsmēlək P 218; *bijsmē.lək* P 121, 184, 187, 197, 220, Q 157a, 164; *besmelk* K 358, L 245, 246, 248, 358, P 175, 176; *besmēlək* L 266, P 44, Q 259; *besmē.lək* K 360; *besmēlək* L 244c; *besmēlk* L 268, Q 8; *besmēlək* L 429; *besmējk* L 246; *besmēlək* L 244c; *besmølk* K 359; *besmø.lək* L 413; *bēsmēlk* L 269, 298, 377, 389, 416; *bēsmēlək* L 418; *bēsmēlk* L 300; *bēsmēlək* L 267, Q 96a; *bēsmē.lək* L 366; *bēsmēlk* L 297; *bēsmēlək* Q 117a; *bēsmølk* L 413; *bēsmēlk* Q 284; *bēsmēlək* Q 253; *bēsmē.lək* P 51; *bejsmē.lək* Q 75, 79; *bejsmē.lək* Q 157; **biestromen**: *bistrōma* L 210; *bisruamə* L 210; **biezenmelk**: *bizəmēlk* Q 156; **biest**: *bist* K 278, 315, 317a, 318, L 164, 165, 192, 210, 211, 213, 214a, 215a, 216, 217, 246a, 271, 282, 286, 295, 312, 313, 314, 315, 316, 385, 431, Q 3, 71; *bīst* P 49, Q 113; *bī.st* Q 72; *biəst* K 317; *best* K 278, 314, 316, 318, 353, 357, 361, L 286, 316, P 45, Q 2; *bēst* K 315; *bēst* L 270, 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 292, 292a, 317, 318, 318a, 318b, 318d, 318e, 319, 320, 321, 322a, 324a, 326, 328, 330, 367, 368, 434a; *bēst* L 290; *bis* K 357, 358, L 165, 191, 192a, 214, 215, 245b, 248, 249, 250, 282, 313, 352, 353,

354, 355, 381a, 426, P 45, Q 7, 15, 31, 33, 36, 38, 96b, 96c, 97, 99, 101, 102, 104a, 105, 112b, 116, 117b, 118, 187, 192, 196, 201, 208, 222; *bis* L 424, Q 6, 9, 15, 22, 89, 178, 192; *bīas* L 417, Q 113; *bijis* P 177a; *bēs* L 267, 291, 292, 293, 295, 296, 299, 320, 322, 323, 325, 327, 328, 330, 331, 333, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 365, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 377, 378, 381, 381b, 382, 386, 414, 415, 416, 419, 420, 421, 422, 423, 425, 426, 428, 429a, 431, 432a, Q 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 18, 19, 21, 30, 32, 32a, 33, 34, 35, 36, 88, 98, 99*, 101, 102, 103, 111, 113, 117, 117b, 196, 198; *bēs* L 364, 416, 418; *bēš* L 382, 387; *bes* K 353, 357, 359, L 352, 356, 366, P 46, Q 32, 203, 208; *beis* L 429, 430, 433, Q 27, 29, 102; *beas* L 290; *bejas* L 381b; *bes* Q 3, 5; **eerste melk:** *istā melk* P 171; *īstā melk* L 414; *istā melāk* P 172, 173; *īstā melāk* Q 1, 81a, 82; *istā mē.lāk* P 56, Q 2, 2a; *īstā melāk* P 176a; *istā melāk* P 219; *īstā mē.lāk* Q 188; *jostā mē.lāk* P 58, 118, 186, 187, 188, 192, 223, Q 75, 78, 156, 159, 169, 241; *jostā mē.lāk* P 52, Q 165; *jostā melk* Q 71; *jostā melk* Q 173; *jōsā mē.lāk* Q 76; *jōstā mē.lāk* Q 242; **verse melk:** *versā melāk* L 376; *viōsā mē.lāk* Q 159; *viōsā mē.lāk* Q 174; **moedermelk:** *mudārmelāk* P 179; **bedmelk:** P 119, Q 71; *betmelk* P 56; *betmelāk* P 115; *betmelāk* Q 1; *betmōlk* Q 2; **beddenmelk:** *bēādamejālāk* P 177; **slechte melk:** *slēxtā melāk* P 176; **vuile melk:** *vōl melāk* P 214; *vōyl mē.lāk* Q 167, 240; *vōl mē.lāk* Q 168a; **vette melk:** P 219; *vetā melk* P 171; **kalvermelk:** *kalvārmelk* P 176; **kalversmelk:** *kāvārmelāk* Q 179; **kalfsmelk:** *kalfsmēlk* Q 2; **kalfjesmelk:** *kelfkasmēlk* Q 2; **nuttefjesmelk:** *mōtākasmēlk* P 176; **melk van een kalfkoe:** *mōlk vān ān kalfkō* Q 2; **zoete melk:** *zōtā melk* L 312; **melk:** *melk* K 278; **zog:** *zox* Q 2; **zeverpap:** *zivārpap* L 316; **mee:** *mē* P 183.

10.3 DUNNE MELK

(N 3A, 74)

[Dunne melk met een laag vetgehalte.]

blauwe melk: *blāywā melk* L 163a, 265, 269, 269b, 371a; *blāyw melk* L 322a, 329, 331, 332, 373, 0426, Q 95, 95a, 198b; *blāyw melāk* Q 193; *blāyw melk* Q 35; *blāyw mējlāk* Q 198b; *blaw melk* L 270, Q 97; *blaw melāk* Q 9, 111; *blaw melk* Q 9; *blaw melk* L 427; *blaw mēlk* L 416; *blaw mōlāk* L 317; *blōywā melk* P 50; *blōyw mēlāk* L 312; *blōyw melāk* P 218; *blōw melāk* Q 71; *blōw melāk* Q 211; *blōyw melāk* L 422; *blōyw melk* L 371; *blō melāk* Q 3; *blō melāk* K 357, 358; *blō mōlk* P 51; *blō mōlāk* K 358, 361a; **blauwe romen:** *blōywā rōmā* L 164, 165; **melk van een blauwe koe:** *melk vān ān blāywā ku* L 314; *melk vān ā blāyw kū* L 320a; *mēlāk vān ān blō kō* Q 2; **dunne melk:** *dōnā melāk* K 353; *dōnā melāk* P 44, 48; *dōnā melāk* P 49; *dōn melk*

K 361, L 314, 318b, 320a, 321, 332, Q 4, 111* *dōn melāk* K 317, L 316, 372, 424, Q 76, 156 187a; *dōn melāk* Q 77, 96d, 156, 162; *dōn mēl* Q 77; *dūōn melāk* Q 158; *dōn mēlāk* P 45; *dō mōlk* P 46; *dōn mōlāk* P 51; *den melāk* L 416, C 72a; *den melāk* P 54; *den mōlāk* L 360; *dūn mel* P 177; *dūn melk* Q 78; *dūn melāk* Q 78; *dēn mōl* Q 72; *dīn mēlāk* P 55; **dun (bijvgl. nmw.):** *dōn* Q 197, 203a; **magere melk:** *māgērā melk* L 268 269, 270, 271, 326; *māgēr mēlk* L 295, 318b 374; *māgēr melāk* L 423, Q 197; *māgēr melāk* F 278; *māgēr melk* Q 112a; *mōgēr melāk* P 213 *mōxār melāk* P 218; **magere (bijvgl. nmw.) mōgērā** Q 93; **mager (bijvgl. nmw.):** *māgēr* I 159a; **slappe melk:** *slapā melāk* L 420; *slap: melāk* P 107, 176; *šlapā melk* Q 98; *šlapā mēlā* Q 99*; **arme melk:** *ērām mēlāk* P 222; *ern melāk* Q 178; *ērām melāk* P 48; *ērām melāk* C 180; **zwakke melk:** *zwākā melāk* L 422; *zwak: mēlāk* Q 96c; *zwākā melāk* Q 12; **slechte melk** *slēxtā melk* L 289*, 318b; *šlēxtā melk* L 386 **schiere melk:** *sxīrā melk* L 163a; **geen dikke melk:** *gējn dekā melk* L 368b; **watermelk** *wātārmelk* L 382; *wātārmelāk* Q 2; **flauwe melk** *flā melk* Q 179; **lichte melk:** *lēxtā melk* L 420 **fluitjesmelk:** *flōjtjasmēlk* P 176; *flētšasmēlāk* C 2; **fluit:** *flōjt* Q 7; **melk met weinig graden melāk met wejnex grōdā** L 372; **melk zonde graden:** *melāk zōndār grōdā* L 355; **melk me min graden:** *melk met men grōtā* L 372; **weinig graden:** *wejnex grōdā* L 312; **een met nee vet:** *ēj met nēr vet* Q 207; **klater:** *klātār* L 266 332; **vazelmelk:** *vāzālmēlk* Q 97; de volgende woordtypen zijn werkwoordelijke uitdrukkingen: **geen graden geven:** *de koe gēft gējn grōdā* L 360; **niet veel graden hebben:** *de koe hūt nī fel grōdā* Q 3a; **melk geven wie een lei:** *de koe gift mēlk wī ān lej* Q 198b; de volgende woordtypen zijn woordgroepen: **slecht in de graden:** *slēxt en dā grōdā* L 282; **met weinig vetgehalte:** *met wenāx fēlxāhaltā* Q 209; **laag in het vet:** *lēx en āt vet* L 430, Q 20; *līx ent ve* L 369; **te weinig vet:** *tā wenex vet* Q 204a; **geer vet:** *gējn vet* L 373.

10.4 KARNEMELK (kaart 40)

(L 1u, 103; L 27, 30; JG 1a, 1b; R 3, 49 en 71; S 17; S 23 add.; A 7, 16; RND 100; Gwn 10, 3 Vld.; monogr.)

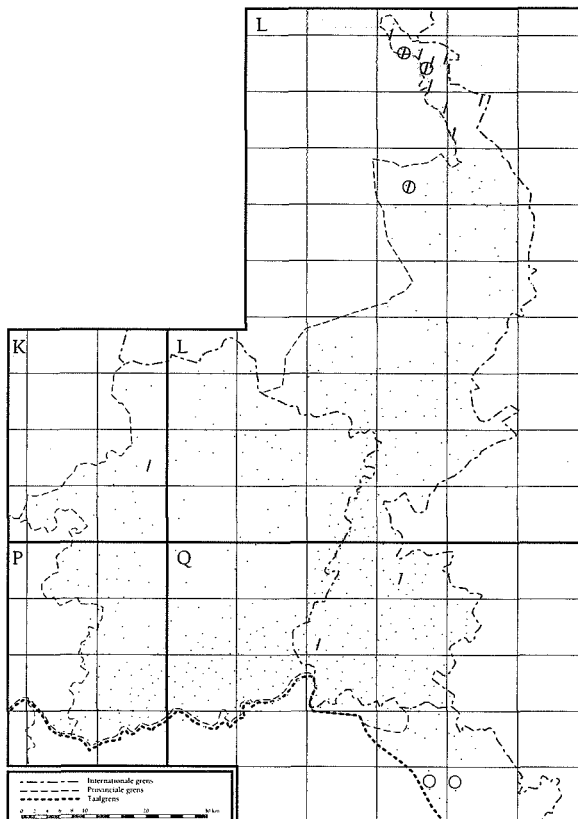
[De voeistof die van de room overblijft als de boter gemaakt is.

Op de kaart is het woordtype **botermelk** nie opgenomen.]

botermelk: K 315, 316, 353, 357, 358, 359, 360 L 213, 214, 245, 246, 248, 288, 289, 295, 298 314, 318, 318b, 324, 354, 371, 374, 385, 414 428, 433, 434a, P 52, 56, 57, 121, 171, 172, 176 188, 192, 219, Q 1, 7, 15, 22, 33, 36, 96a, 97, 98 99, 115, 164a, 253; *bōtārmelk* L 266, 288a, 319

Kaart 40. KARNEMELK

- / karnemelk
 ○ melk

429a, P 47, Q 15, 21, 27, 74, 100; *bōtarmelak* K 357, L 286, 293, 314, 318c, 326, 352, 353, 355, 356, 414, 429a, P 44, 45, 48, Q 1, 18, 19; *bōtarmēlk* L 269a, P 51; *bōtarmēlak* L 244c, 289, Q 99; *bōtarmelāq* L 288, 288a, 318; *bōtarmēlk* K 315, L 270, 292, 298, 320, 330, 352, 355, 376, 378, 427, 428, 430, P 48, 176, Q 7, 14, 17, 20, 21, 31, 88, 96a, 96b, 98, 100, 101, 101a, 102, 103, 105; *bōtarmelak* K 278a, 315, 316, 317, 317a, 318, 359, 361, L 381a, 429, P 45, 43, 48, 176, 214, Q 7, 9, 21, 95, 99, 99*, 101, 161, 162, 183; *bōtarmēlak* K 358, Q 9; *bōtarmēlk* L 433; *bōtarmēlak* L 244c, Q 88, 95, 188; *bōtarmelāq* K 357, L 314, 319, 352, 353, 369, 371, 421, 425, 428, 434, Q 9, 15, 19, 20, 32, 33, 98, 99, 101, 103; *bōtarmēlaq* Q 21; *bōtarmēilk* Q 167; *bōtarmēilk* K 358, Q 102; *bōtarmōlk* K 360, Q 32a, 101; *bōtarmōlak* K 360, L 414; *bōtarmōlaq* Q 1; *bōtarmōlak* L 413; *bōtarmōlak* K 278; *bōtarmelk* L 323, 426, Q 32, 100, 101; *bōtarmēlak* Q 260; *bōtarmilk* Q 259; *bōtarmīlak* Q 253; *bō.tarmelak* K 278; *bō.tarmelak* L 417; *bō.tarmēlk* Q 1, 11; *bō.tarmēlak* K 357, 359, 360, L 319, 355, 369, 370, 371, 420, 422, P 44, 46, 51, Q 7, 8, 10, 11, 12, 13, 88, 96c;

bō.tarmēlak Q 95; *bō.tarmelāq* P 57, Q 88; *bō.tarmē.lak* Q 249; *bō.tarmē.laq* Q 188, 247a, 251; *bō.tarmō.lak* K 360; *bō.tarmō.lak* K 361; *bō.tarmōlk* L 414, P 51; *bō.tarmī.lak* Q 279; *bō.tarmī.laq* Q 255, 259, 278; *bō?armelak* K 314, 353; *bōtjarmē.lak* P 55; *boātarmelk* K 278, P 177, 187a; *boātarmelak* Q 1, 72; *bōātarmelak* L 289; *boātarmēlk* L 315, Q 78; *bōātarmē.lak* L 313, 423, 424, Q 6; *boā.tarmē.lak* L 354; *bōā.tarmē.lak* L 372; *bōā.tarmē.lak* Q 178; *bōātarmelāq* Q 38; *boātarmēilk* Q 36; *boātarmelak* Q 32, 192; *boātarmōlak* K 278; *bōātarmōlk* Q 34; *botarmēlk* K 317, L 192, 192a, 209, 210, 211, 212a, 214, 214a, 216, 216a, 217, 244a, 245a, 245b, 246a, 247, 249, 267, 269, 271, 289a, 293, 294, 295, 300, 320, 321, 324a, 326, 328, 329, 374, 377, 379, 380, 381, 382, 384, 385, 387, 431, 432, P 54, 58, 118a, 119, 121, 121a, 176, 177, 183, Q 83, 154, 166, 168a, 240, 278; *botarmelak* L 209, 266, 298, 312, 322, 375, 378, 381b, P 178, 188, Q 32, 38, 156, 196; *botarmēlk* L 246, 248, 250, 295, 316, 327; *botarmēlk* L 115, 210, 213, 215a, 266, 268, 270, 286, 290, 292, 299, 300, 329, 331, 373, 377, 381, 381b, 382, Q 2a, 9, 34, 71, 72, 91a, 82, 97, 111, 111*, 113,

278; *botarmelæk* L 192, 213, 214a, 215, 244c, 247, 250, 267, 268, 270, 271, 291, 292, 322a, 324, 330, 383, P 48, 20, 174, 180, 184, 197, 218, 219, 227, Q 1, 77a, 156, 160, 201, 203, 248; *botarmē.læk* L 314, 421, P 58, 118, 120, 121, 223, Q 2a, 83, 163, 165; *botarmēlq* L 214, 249; *botarmē.lq* L 246; *botarmēlaq* L 209, 214a, 216, 217, 245, 246a, 246b, 246c, 265c, 269, 413, Q 83, 111, 112, 113, 118, 121, 192, 201, 204, 205, 206; *botarmēlāq* Q 193; *botarmēliš* Q 222; *botarmelk* L 270, 293, 318, 327, 386, 432a, Q 35, 112b, 113, 117, 118, 119, 121, 177, 196, 208, 278; *botarmelæk* L 376, P 183, Q 117a, 121; *botarmelēx* Q 211; *botarmēlk* P 186; *botarmēlæk* Q 158; *botarmē.laq* Q 82; *botarmēlāž* Q 222; *botarmølk* L 265, 297, 378; *botarmølæk* L 381; *botarmølæk* L 265; *botarmī.læk* Q 254; *bo.tarmē.læk* L 316, P 56, Q 155, 181, 242; *bo.tarmē.læk* Q 162; *bojtarmelæk* P 49, 175, 179, 182, 186, 195, 220; *bojtarmē.læk* L 282, 286, 312, 315, 352, 353, P 118a, 119, 177, 177a, Q 73, 74, 78, 161, 164, 166, 240; *bojtarmelæk* P 117, 172; *bo.tjarmē.læk* P 187, 188, 192, Q 75, 76, 77, 79, 79a, 80, 89, 152, 153, 154, 156, 157, 157a, 159, 160, 163, 168a; *bojtarmē.læk* Q 241; *bo.tjarmē.læk* Q 168; *bojtarmelk* Q 158; *bojtarmē.læk* P 52, Q 170, 182; *boj.tarmē.læk* P 53, 57, Q 167; *boj.tjarmē.læk* Q 169; *bojtarmēlæk* P 47; *bojtarmējlk* Q 241; *bojtarmelæk* P 117, 182; *bojtarmē.læk* P 58, 120, 188, 222, 223, Q 74; *bojtarmē.ælæk* Q 72; *bojtarmēlaq* P 218, 219; *bojtarmē.laq* P 52, 57, 195, Q 71, 75, 77, 78, 154, 168a, 177; *boj.tarmē.lāš* Q 263; *bojtarmōlaq* P 119; *boj.tarmī.læk* Q 284; *bojtarmelæk* P 174, 175; *bojtarmelæk* P 50, 113, Q 163; *bojtarmelk* Q 71; *bojtarmēlaq* P 107a; *buōjtarmēlæk* Q 172; *bojtarmelk* P 119, Q 83, 201; *bojtarmelæk* L 332; *bojtarmelk* L 294, 313, P 186, 193, 197, Q 71; *bojtarmelæk* L 313, 329, P 177, 178, 184, Q 180, 196; *bo.tarmē.læk* P 224; *bojtarmē.lk* P 50; *bojtrmelk* Q 168; *bojtarmēlaq* L 282, 291, 297, 312, 387, Q 35, 39, 117, 117a, 119; *bojtarmējlk* P 121; *bojtarmelk* Q 35; *bojtarmēlex* Q 116; *bōtarmelæk* Q 12; *bōtarmēlk* L 214; *bōtarmēlaq* L 316, Q 14; *bōtarmēlk* L 296; *bōyātarmelk* K 278; *bojtarmelæk* P 115, 167, 172, 173; *bojtarmelk* P 176; *bojtarmelæk* P 113, 176a; *bojtarmilāq* P 227; *bojātarmelæk* K 278; *bojtarmelæk* P 211; *baūtarmelk* P 176; *baūtarmelæk* P 115; *bōjtarmelæk* P 115; *bōjtarmēlaq* P 47, 172, 212, 214; *bōtarmelk* L 292a, 431; *bōtarmelæk* L 324a; *bōtarmēlk* Q 80; *bōtarmē.læk* Q 171, 175; *bō.tarmē.læk* Q 2, 84; *bōtarmelk* Q 117, 117b; *bōjtarmē.laq* Q 166; *buō.tarmē.læk* Q 174, 179; *buōtarmēlk* Q 93; *buōtarmølk* Q 86; *bōtarmēlk* Q 2; *bū.tarmē.laq* Q 171; *bū.tarmilāq* Q 86; *bōtarmēlk* L 299, 381b; *buōtarmelæk* Q 179; *buōtarmelæk* Q 179; *buōtarmēlk* Q 172; *buō.ītarmēlaq* Q 179; *buō.ītarmē.laq* Q 172; *butarmelk* L 317, 360a, P

175, Q 3; *butarmelæk* Q 36, 240; *butarmelæk* (241; *butarmēlaq* L 286, 292, 293, 294, 298, 300, 320, 325, 331, 374, 375, 376, 377, 386, 432, 1 55; *bu.tarmē.læk* Q 177; *bu.tarmē.læk* Q 90, 91 172; *butarmelk* Q 30, 39; *buātarmelk* Q 3 *buātarmelæk* L 287, 288a, 288b, 288c, 289, 289* 289a, 289b, 318a, 318d, 318e, Q 3; *buātarmelk* L 415, 420; *buātarmēlaq* Q 198; *buātarmelk* L 329 *buātarmølk* Q 33; *buītarmē.læk* L 364, 365, 415 *buj.tarmē.læk* Q 94; *buja.tarmē.læk* L 356, 360 367; *būjtarmē.læk* L 363; *būja.tarmē.læk* L 358 359, 361, 362, 366, 368; *būtarmelk* L 420 *būtarmēlk* L 368; *būtarmēlk* L 420; *būtarmēlaq* L 415; *bū.tarmē.læk* L 419; *bū.tarmēlaq* L 420 *būātarmelk* L 372; *būātarmēlk* Q 198 *būātarmelæk* L 317, 372; *būātarmē.læk* Q 87 *bū.tarmēlk* Q 3, 5; *bū.tarmē.læk* L 317 *būātarmēlk* L 416, 417, 418, Q 3; *būātarmēlaq* L 289, 368, Q 30, 36, 105; *bū.ātarmē.laq* Q 199 200; *bytarmē.laq* Q 5; *bjūtarmelk* L 364, 416 *bjūtarmēlk* L 367, 416; *bjūtarmelæk* L 418 *bj.tarmēlaq* L 364; *bjūtarmēlaq* L 416 *bjātarmelk* L 416; *buētarmelæk* Q 94 *byē.tarmēlaq* Q 91; *bētarmēlaq* L 355 *bē.tarmēlaq* L 356; *bēātarmelæk* L 360; **karne melk**: K 317; *karnamēlk* Q 95; *karnamēlæk* L 285; *karnamēlk* Q 32; *ķernamēlæk* L 115 *kenmelk* L 191, 192, 209; *ķenmelk* L 165 *ķenmelæk* L 159a, 164; *ķēnāmēlk* L 164; *ķemēl* L 163; *ķēnāmēlæk* L 163, 163a, 163b, 164, 165 192a; **melk**: *mēlk* L 164, 209; *mēlæk* L 159a *melæk* L 164; *mølæk* L 279, 281, 284; **melken pap**: *mēlakapap* L 159a; **gestoten melk** *gastjōtā melk* L 416; **hooggedraaide melk** *hōgadrēdā melk* Q 77.

10.5 GERONNEN MELK

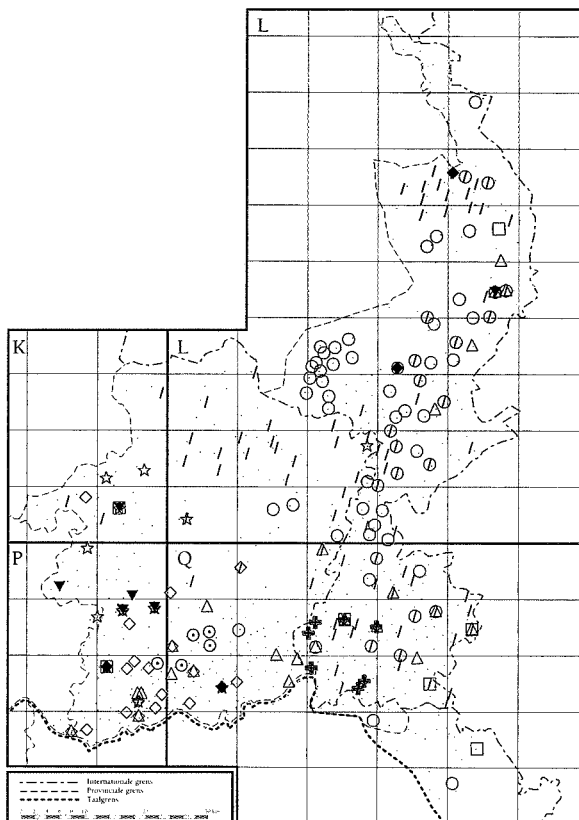
(L 2, 7; A 7, 15; monogr.)

[Melk die door het lange staan dik en zuur is geworden.]

zure melk: L 248, 295, 385, Q 15; *zjūr melk* (156; *zjūr melk* L 282; *zur melk* P 176, Q 7, 247a 278; *zur melk* L 355, 378; *zur mēlæk* L 381b, (19, 38, 99, 99*, 102; *zur mēlk* Q 36; *zur melk* I 293, 327, 329, 386, Q 35, 100, 101, 112b, 117 119, 203, 208; *zur mēlk* Q 32; *zur melæk* L 376 Q 117a, 253; *zuar melk* L 356; *zuar melæk* P 188 *zuar mēlk* L 326; *zuar mēlæk* L 270, Q 201; *zua melk* Q 113, 117b, 202; *zūrā mēlk* L 217, P 169 Q 22; *zūrā mēlk* Q 101; *zūrā melk* Q 121; *zūrā melk* L 432a; *zūr mēlk* L 191, 209, 298, 313, 319 322, 328, 352, 353, 377, 429a, 431, P 48, Q 15 21, 27, 31, 34, 36, 89, 99; *zūr melæk* Q 83; *zū mēlk* L 292a, 373, 381b, 382, Q 14, 103, 111* *zūr mēlæk* L 330, P 55, Q 32, 95; *zūr mējilæk* (102; *zūr melæk* K 353, Q 93, 192; *zūr mēlāž* (222; *zor melk* L 420, Q 96b; *zor mēlæk* Q 96a; *zo melæk* Q 192; *zoar melk* L 419; *zoar mēlæk* Q 2 *zōrā mēlk* L 269a; *zōrā mēlæk* L 244c; *zōrā mēlāi*

Kaart 41. MELKZEEF

- / (melk)zij(tje)
- zijschotel
- △ (melk)zeef(je)
- ◇ zijg
- ☆ (melk)filter
- (zij)trechter
- ♣ zijbaar
- ▼ (melk)zift
- ⊙ zijgschotel
- ◆ teems

L 267; *zōr melk* L 246, 271, 288a, 289, 318b, 320, 324a, 374, 417; *zōr melāk* L 266; *zōr melk* L 292, 422, Q 102; *zōr melāk* L 291, 292, 324a; *zōr mēlk* Q 198; *zōr mēlāk* L 244c; *zure romen: zūra rōma* L 164, 165; *zūr rūama* L 214; **verzuurde melk:** *vərzūrdā melk* Q 89; **dikke, zure melk:** *dekā zur melk* L 426; **dikke melk:** L 269, 282, Q 18, 33, 201, 247; *dekā melk* L 433; *dekā melāk* Q 171; *dekā melk* L 381b, 428, 430, Q 17, 178; *dekā mēlāk* Q 12, 96a, 99*; *dekā melāk* Q 10, 93; *dekā mēlāk* L 354; *dikā mēlk* L 269a; *dikā mēlāk* L 381a; **geronnen melk:** L 371, P 171, 211, 212; *gəronā melk* K 358, P 50, 118, 162a, 165, 167, 169, 171, 174, 176, 189, Q 157; *gəronā melāk* P 192; *gəronā mēlāk* P 47, 48, 49; *gəronā mēlāk* Q 160; *gərqnā mēlāk* P 183, Q 78; *gərqnā mēlk* Q 80; *gərqnā melk* K 315, 352; **doorgeroomde melk:** *dōrgərqmdā melāk* Q 158; **geklonterde melk:** *gəklontərdā melk* Q 160; **gedraaide melk:** Q 200; *gədrājdā mēlk* Q 105; *gədrīdā melk* Q 279; **gekeerde melk:** *gəkīrdā mēlk* Q 200; *gəkiādā melk* Q 253; *gəkējdā mēlāk* Q 102; **gehotselde melk:** *gəhotsəldā melk* L 192a, 286; **gedrezen melk:** *gədrēzā melk* P 171; **gedreesde melk:** *gədrēsdā mēlk* P 211a; **omgegangen melk:**

omgəgəgānā melāk Q 95; *omgəgəgānā melāk* Q 253; *omgəgəgānā melk* Q 121; *omgəgəgānā melk* Q 200; *omgəgəgānā melk* Q 208; *omgəgəgānā melk* Q 210; **overeengegangen melk:** *ōvəreṅgəgəgānā melk* Q 17; *ōvəreṅgəgəgānā mēlk* L 368; *ōvəreṅgəgəgəgānā melk* Q 98; **overeengegane melk:** Q 15; **ineengelopen melk:** *enəngəlōpā melk* L 192a; **overeengelopen melk:** *īvəreṅgəlōpā melk* Q 3; *jyvəreṅgəlōupā melk* Q 168; **bijeengeschoten melk:** L 289a; *bingəsxōtā mēlk* L 315; *bīngəsxōtān mēlk* L 313; *bīṅəsxōtā melāk* L 355; **geschoten melk:** *gəsxōtā mēlk* L 248; **overeengeschoten melk:** *ōvəreṅgəsxōtā mēlk* L 368; **gemattelde melk:** *gəmatəldā melāk* L 355; **mat:** Q 78; **mat:** Q 209, 253; **bedorven melk:** *bədqrvā mēlk* Q 7.

10.6 MELK ZEVEN

(S 46; Wi 30; monogr.; add. uit N 12, L 324)

[De melk door een doek, zeef of filter laten vloeien om de melk te zuiveren van onbruikbare of verontreinigende stoffen of bestanddelen.]

zijgen: *zēigə* P 50, 176, Q 178; *zēigān* K 315, L 250, Q 3, 71; *zēigə* K 353, P 171; *sēigə* Q 222;

zēgə K 358, L 244b; zēgən Q 2; sēəgə Q 116; zēigə L 210; zēəgə L 212; zaəgə Q 156; zāigən Q 83; zigən L 417; ziəgə L 289; zīgə Q 101; **zijen:** zējə L 215, 215a, 288, 289, 290, 291, 296, 297, 372, Q 12, 96a, 104a, 105, 118, 198, 284; zēiən K 278, L 165, 286, 355; zēiən L 286; zējə L 164, 191, 209, 210, 213, 245, 246a, 248, 266, 267, 268, 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 318a, 318d, 318e, Q 117b, 187; seə Q 284; zējə L 159a, 211, 217, 249, 250, Q 113, 116, 202, 204a, 208, 279; zēiən L 184, 216; zē.īə L 246, Q 207; zījə L 288, 295, 298, 299, 300, 318, 320, 325, 327, 328, 330, 331, 333, 374, 378, 379, 380, 381, 382, 387, 425, 426, 427, 429, 431, 432, 434a, Q 19, 22, 27, 30, 32, 32a, 33, 35, 97, 99, 969*, 101, 102, 103, 110, 111, 196, 196a; zijən L 385, Q 14; zīə L 387, Q 16, 29, 98; zīən L 326, 360; zīə L 321, 323, 324, Q 20, 198; zijən L 269, Q 21; zīə L 271; zīə Q 19; zūə Q 199; **doorzijen:** dōrzīən Q 203; **doorgieten:** L 314; **zeven:** zēvə Q 203; **zijpen:** zīpə L 378.

10.7 MELKZEEF (kaart 41)

(A 18, 11a; L 48, 35.Ia; Lu 2, 35.Ia; Gwn 8, 6; JG 1d; monogr.)

[Voorwerp waarmee men melk zeeft. Het is een soort vergiet met als bodem een doek. De melk wordt uit de melkammer via deze melkzeef in de melkbus gegoten. Hierdoor blijven grove verontreinigingen achter.

Zie afbeelding 11.]

zij: zēj K 278, 353, L 250, 286, 290, 352, 353, 355a, 370, 414, 421, P 186, Q 3, 10, 102, 121,

193, 0195; zē.ī K 278, L 314, 355; zēj K 278; zē L 215a, 245b, 250, Q 10, 117a, 119, 208, 222; zē L 360, 372; zēj L 214, 214a, 296, Q 113, 208; zē K 357; zāi Q 121b; zī L 292, 298, 317, 320, 332, 356, 362, 363, 367, 369, 375, 378, 378*, 381, 386, 429, 431, Q 21, 31, 33, 36, 38, 99, 99*, 100, 101, 101a, 103, 111*; zī L 319, 369; zī L 381b, Q 95, 112; zīj L 269a, 271, 293, 322, 325, 360a, 377, 381a, 381b, 419, 421, Q 7, 15, 196, 196a, 201, 203; zīə L 434a; zī.ī L 372; zīāi L 421; **zijtje:** zējk Q 2a; **melkzij:** melkzēj L 355; melkzēj L 214, 214a, 215, 217, 245b, 246a; melkzēj L 352 melkzē.ī L 314; melkzēi Q 222*; melkzēi L 209, 210, 211, 212a, 216, 216a, 244a, 245a, 269; melk zī L 269, Q 15, 99; melkzī L 325; melkzī Q 99 melkzī Q 101; melkzi Q 103; **zijg:** zējx K 353c, 118, 118a, 119, 176, 177, 186, 188, 197, 212, 214, 220, Q 78, 157, 166; zējgə Q 2; zēx P 176, 177a zē.x P 176; zējax P 224; zējx Q 3; zējx P 195; zāj Q 162; zāix Q 163; **zijger:** zēgər Q 2; **zijschotel** zējxsətəl L 245, 291; zējšətəl L 290; zējxsətəl I 289a, 289*; zējšətəl L 300; sēšətəl Q 284 zējxsətəl L 215a, 244c, 271; zējšətəl Q 247a zējxsətəl L 288; zējšōətəl L 424; zējxsuətəl L 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 318a, 318d, 318e; zēxsətəl L 269; zēxsətəl L 245 zējxsətəl L 267; zējšətəl L 291, Q 113; zējxsətəl I 192a, 246b, 291, 296; zējxsətəl L 214; zējxsətəl I 267; za.īšətəl Q 83; zīxsətəl L 288, 292, 382 zīšətəl L 294, 330, 373, 377, 381a, 431, Q 20, 34, 201; zīšətəl L 375; zīšətəl L 295, 298, 318, 318b, 327, 328, 332, 426, 430, 433, 434, Q 21, 95, 101a zīšətəl Q 19, 112; zīšətəl L 293, 295; zīšətəl I 381b; zīšyətəl L 415a, 416; zījšətəl L 292, 293

Afb. 11. Melk in de kruiken gieten

322, Q 201; *zījšotal* L 324; *zi.āšytal* L 416; *zīāšytal* L 416; *zījšotal* L 292; **zijgschotel:** *zejxšxotal* P 187; *zejxšxotal* Q 152; *zejxšxasol* Q 75; *zēxšōjtāl* Q 74; *zēxšōjtāl* Q 80; **zijabaar:** *zejbār* Q 96a; *zejbō.r* Q 188; *zibār* Q 99; *zībār* Q 95a; *zibōr* Q 101; *zībōr* Q 196, 196a; **zijgpot:** *zejxpot* P 197; **zijtrecther:** *zejtrectar* L 248; **trechter:** K 358, P 176; *trextar* Q 99; *trejxtar* Q 262; *tritar* Q 208; *tritā* Q 121; **melkfilter:** K 315, P 119; **filter:** *feltar* K 317, 358, L 371a, 414, P 45, 107a, 108a, 176, 186, Q 162; **zeef:** Q 95; *zēf* L 269, 271, 299, Q 179; *zē.af* Q 156; *zeaf* Q 71; *zīaf* Q 157; *zef* P 184, 220; *zēf* P 212; *žef* Q 171, 172; **zeefje:** *zēfkā* Q 7; **melkzeef:** L 268, 329, Q 36; *melkzēf* Q 113, 202; *mēlakzēf* Q 99; *melxzēf* Q 121; *mēlakzef* P 185; *melkzef* Q 78; **melkzeefje:** *mēlakzēfkā* Q 101; **zift:** *zēft* K 358, L 269, Q 108a; *zēft* P 47, 119; **melkzift:** P 58; **zeefschotel:** *ze.āšōjtāl* Q 71; **afromer:** K 357; *āfrō.ymār* L 360; **teems:** *tēms* L 292; *tēms* L 214a; *tēms* P 176; *tēms* Q 162; *tīms* Q 162; **teemse:** *tējmzā* L 115.

10.8 FILTER IN DE MELKZEEF

(L 48, 35.Ia, Ib en Ic; Lu 2, 35.Ib en Ic; A 18, 11b en 11c; BN 2, 4; monogr.)

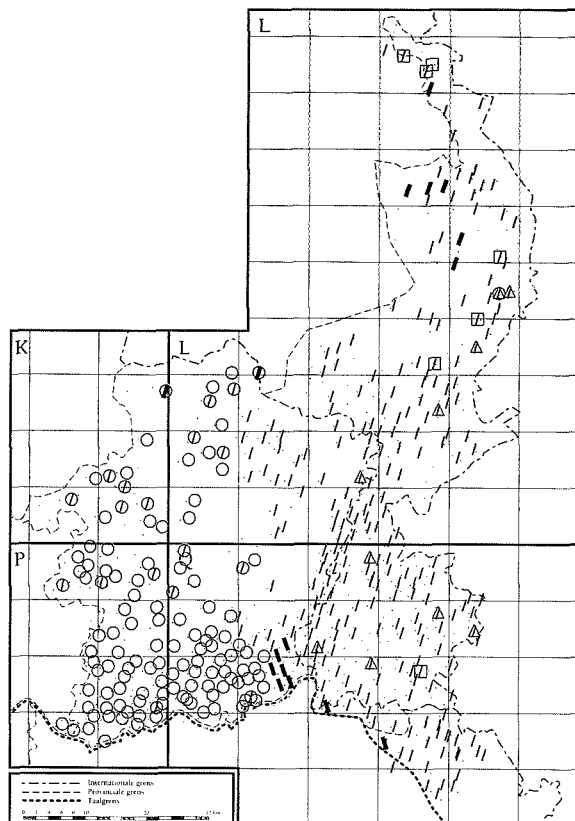
[In het algemeen is de filter een linnen of katoenen lap waardoor de melk gezuiverd wordt van verontreiniging. In plaats van deze lap gebruikt men ook wel een vel filtreerpapier of een schijf watten. Ouderwets is de met paardenhaar vervaardigde melkzeef.]

zijdoek: K 360; *zejduk* K 278, 315, 317, 353, 357, L 352, Q 102; *zejdok* L 414; *zejdōk* L 289a, 289*, 290, Q 3, 193; *zejdox* Q 222*; *zejdōx* Q 262; *zejdōk* L 250; *sedōyk* Q 284; *zejduk* L 286; *zejduk* L 192a; *zejdōk* L 244c, 424, Q 95a; *zejdōk* L 246b, 269a, 360, Q 208; *zidōk* L 298, 317, 332, 356, 363, Q 96, 201; *zidōk* L 381b, Q 99; *zidoyk* L 369, 430, 433; *zijdōk* L 360a, 381b, 419, Q 196, 201, 202, 203, 247a; *ziājōk* L 421; **zijdoekje:** *zejdōkškā* Q 102; *zejdōkškā* L 286, 291, 353; *zejdōkškā* Q 119; *zejdykškā* L 314; *zejdekskā* L 355a; *zejdykškā* L 215a; *zejdōkškā* L 250, 271; *zejdykškā* L 214, 214a; *zejdekskā* L 360; *zidōkškā* L 330, 375, 378, 421, Q 33, 99*, 100, 101, 101a; *zidōkškā* L 381b; *zijdōkškā* L 322, 325, Q 7; **zijdoek:** *zejx.duk* K 318, 353c, P 58, 197, Q 102, 166; *zejxduk* P 224; *zejxdoyk* Q 2a; *zēgdok* Q 2; *zejxdox* Q 3; *zāixduk* Q 83; *zīx.dōk* L 417; **zijdoekje:** *zēx.dōkškā* Q 74; *zīkdōkškā* Q 21; **zijlap:** *zejlap* L 265, 288a; *zejlap* L 250; *zilap* L 293, Q 31; *zilop* L 381a; *zīlap* L 319, 369; *zūlap* L 372; **zijlapje:** *zejlepka* L 286; *zejlepka* L 288; *zilepka* L 215a, 269, 298, 429; **zijlapje:** *zejxlepka* Q 171; **lap:** *lap* L 367; **lapje:** *lepka* Q 113; **watlapje:** *watlepja* Q 121b; **gaaslapje:** *jāslepja* Q 121b; **zeeflap:** *zēflap* P 212; **zaanlapje:** *zūuānlepka* Q 162; **lapje van de zijger:** *lepka van dā zējgar* Q 88; **zij:** *zej* L 245b, 381; *zē* K 353; *zē* L 269; *zej* L

291; *zēj* L 192a, 296; *zij* L 322, 328, 381b; *zi* L 321; *ziā* L 434a; **zijtje:** *zejkā* L 215a, 248; *zējkā* L 291; *zīkā* L 292, 330, Q 21; *zīkā* L 318b, 434; **zijg:** *zejx* P 186; *zēax* P 176; *zējgā* L 115; **melkzij:** *melkzēj* L 288; **boterzij:** *bōtarzi* L 433; **fijne zij:** *fin zi* Q 100; **zaandoek:** *zōanduk* Q 80; *zōnduk* Q 74; *zōanduk* Q 78; *zoanduk* P 187, Q 78, 80; *zojanduk* P 220; *zōjnduk* Q 163; *zōnduk* P 195; *zōandok* Q 3, 71; *zjōnduk* Q 162; *zwojnduk* Q 77; *zunduk* P 188; *zuanduk* P 184, Q 157, 162; *zuyanduk* P 185, 186; *zūanduk* Q 156; **roomdoek:** *rumdōk* Q 188; *roumdōk* Q 99; *rōymdōk* Q 95; **zeef:** *zēf* L 115, Q 15, 21, 208; *zief* Q 111*; **zeefje:** *zēfkā* L 329, Q 15; **zeefdoek:** *zifduk* Q 157; *žefdōk* Q 172; **zeefdoekje:** *zēfdōkškā* K 358; *žefdōkškā* Q 172; **zeeflap:** *zēflap* P 212; **zift:** *zēft* K 278, Q 208; **ziftetje:** *zēftakā* K 358; **romenzift:** *rōmazēft* L 209a; **melkzeef:** *melkzēf* L 291, Q 117; **boterzeefje:** *bōtarzēfkā* L 382; **doek:** *dōk* L 434; **doekje:** *dōkškā* L 327, 431, Q 103, 195; **doekje katoen:** *dekskā katun* L 355; **doek van de zij:** *dōk van dā zi* Q 111*; **boterdoek:** Q 102; **melkdoekje:** *melkdōkškā* L 370, 431; *melkdōkškā* L 289; *melakdekskā* Q 3; *mejākōdōkškā* Q 102; **zeemdoek:** *zēmduk* K 360; **raamdoek:** *rāmduk* Q 179; **cementdoek:** P 119; **neteldoek:** L 355; *netalduk* Q 78; **neteldoekje:** *nūtaldōkškā* L 317; *nitaldōkškā* Q 95; **zuiver doekje:** *zjvār dōkškā* Q 7; **stramiendoek:** *stramejnduk* P 176; **stramien:** *stramin* L 372; **sermijndoek:** P 177, 177a; *sermejnduk* P 108a, 118a, 119, 214; *sermejndok* Q 2; *žermēnduk* P 176; **zjischoteldoek:** *zixšōtalduk* L 415a; *zišōtaldōk* L 373; **zjischoteldoekje:** *zišōtaldōkškā* L 377; *zišōtaldōkškā* L 318; *zixšōtaldōkškā* L 382; *zišōtaldōkškā* Q 112; *zījšōtaldōkškā* L 292; *zīāšytaldēkskā* L 416; **zijgschotelvod:** *zejxšxasol* Q 75; **zijgschotel:** *zejxšxotal* L 271; *zējxšxotal* L 216a, 246, 267; *zēxšxotal* L 266; *zišōtal* Q 34; *zišōtal* L 426; *zišotal* L 327; **zjjslet:** *zejšlet* L 248; *zejšlet* L 245b; *zēslēt* L 245; *zējšlet* K 278, L 267, 291; **zjjslat:** *zejxšlat* K 358; **flanellen lapje:** L 291; *flanelā lepkan* K 278; *flanēlā lepka* K 278; **lijnen lapje:** *līnān lepka* L 377; *līnā lepza* Q 222; **filter:** L 370, P 176; *feltar* L 386, P 176; *veltār* L 268; **filtertje:** *feltarkā* P 176; **filtererpapier:** L 355, 414; **filterpapier:** P 197; *feltarpapēr* L 371a; **filtervodje:** *feltarvōišē* P 176; **watten (mv.):** L 370, P 45, 107a, Q 112; *watā* L 214, 375, 378*, 424a, P 186, Q 117a; **wattetje:** *watākā* L 355; **watje:** L 372, Q 179; *wetjā* L 292, 314; *wētšā* Q 10; *wētšā* Q 0195; **schijf wat:** P 186; **zeefwatten (mv.):** *zēfwatā* Q 95; **zijwatten (mv.):** *zejwatān* L 271; *zēwatā* L 245; *ziwatā* Q 103; *zējwat* (enk.) L 267; *ziwat* (enk.) L 381b; **zijwatje:** *zēwetjā* L 245; *zejwetjā* L 244c; *ziwetjā* L 332; **melkzijwatten (mv.):** *melkzējwatā* L 291; **paardsharen zij:** *pertshōrā zī* Q 99; **haarzij:** *hōrzej* Q 222.

Kaart 42. ROOM

- / room
- zaan
- △ vel
- \ raam
- / romen
- vet

11. Room en roombehandeling

11.1 ROOM (kaart 42)

(N 6, 15a; N 16, 17; L 6, 15; L 14, 22; JG 1a, 1b, 2c; A 7, 15; A 39, 7a; Wi 53; Gwn 10, 1; monogr.)

[Het vette deel van de ongekoekte melk dat boven komt drijven, als men de melk rustig laat staan.]

room: *rōm* L 159, 164, 192, 192a, 213, 246, 268, 270, 286, Q 30, 33, 35, 38, 39, 89, 90, 95, 112a, 112b, 113, 116, 117, 117a, 117b, 118, 119, 121, 121c, 196, 197, 202, 203, 203a, 204, 204a, 205, 207, 208, 211, 222, 247, 247a, 248, 249, 249a, 250, 251, 252, 252a, 253, 253a, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 278, 278a, 279, 282, 283, 284, 284a; *rō.m* Q 81a, 83; *rōam* L 294, Q 36, 279; *rom* P 197, Q 94b, 95, 95a, 96b, 104, 187a, 195, 199, 200, 203; *roam* L 211, 214, 266, 269b, 320a, 376, Q 1, 36, 113, 113c, 118, 118, 121, 204a, 207; *rōm* L 191, 420, Q 11, 95, 96c, 105, 180, 187a, 197; *rōm* L 249, 268, 269, 270, 288, 326, 372, Q 15, 16*, 35, 39, 88, 96c, 111, 112a, 0112, 113, 118, 187, 187a, 196,

198b, 248; *rōum* L 215, 216, 249, 265c, 267, 269, 269a, 270, 271, 288, 288a, 288b, 289, 289t, 290, 291, 293, 294, 295, 296, 297, 299, 300, 317, 318, 318b, 320a, 321, 321a, 322, 322a, 323, 324, 324a, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 331e, 331b, 332, 360, 368, 369, 370, 371, 372, 372e, 374, 375, 376, 377, 378, 381, 381b, 382, 382e, 384, 385, 386, 387, 416, 417, 418, 419, 420, 422, 423, 424, 425, 426, 0426, 427, 428, 429, 429e, 432, 433, 434, 434a, Q 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 12e, 14, 15, 15a, 16, 17, 19, 19a, 20, 21, 22, 31, 32, 32a, 33, 34, 36, 88, 94b, 95, 96, 97, 98, 99, 99*, 101, 102, 103, 111, 111*, 112, 112a, 180, 187, 188, 192, 193, 198, 198b, 284; *rōu.m* L 421, 423, Q 8, 284; *rōum* L 292, 317, 370, 377, 383, Q 9, 10, 12, 94b, 96a, 101; *roym* L 317, 319, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 415, 416, 417, 418, Q 87, 88, 91, 96c, 172, 188; *rōüm* Q 90; *roüm* L 356; *rōum* Q 30, 118, 222, 254, 284; *rōum* L 214; *rōwam* L 159a; *rejm* C 179; *rüm* K 359, L 213, 214a, 215a, 217, 244c, 245, 246, 280, 266, 355; *rūam* K 315, 318, 358, L 192, 210, 244c, 246, 247, 266, 353; *rūim* I 319; *rum* L 214, 245b, 250, 266, 366, P 57; *ruan* K 315, 353, L 216, 247, 250, 260, 313, 314, 316

P 47, 50; *rū.m* Q 2; *rījəm* L 210, 214; *rym* L 247; *rōm* L 265, 353, 416, Q 83; *rōm* Q 3; *rōm* L 210, 212; *rōjīm* L 360; *rōjūm* L 416; *rem* Q 93; **romen:** *rōmā* L 165, 210; *rōmān* K 278; *rōmā* L 246; *romā* L 184; *rumān* L 312; *rūmā* L 216a; *ruāmā* L 266; *rūāmā* L 209; *rēāmān* L 286; **raam:** *rām* Q 94, 171, 174, 175, 178, 179, 249; *ram* Q 199; **zaan:** *zān* K 317a, L 314, 355, 414, P 211, Q 2; *zāan* P 119; *zān* K 353; *zōn* K 314, 315, 316, 361, L 269, 286, 353, 354, P 50, Q 2, 2b, 3; *zō.n* L 314; *zōən* K 353, 358, L 286, 312, 313, P 45, 47, 176a, Q 1, 78; *zōn* L 355; *zōən* K 278, L 282, 313, 314, 355, 413; *zōmān* K 358, Q 157a, 158; *zōajñ* Q 156; *zōjñ* Q 77; *zōjñ* K 278, Q 72; *zōn* K 316, 318, L 352, 353, P 52, 113, 171, 186, Q 2, 4; *zō.n* Q 1, 3; *zōən* K 357, 358, 359, 360, 361, L 282, 286, 312, 314, 315, 353, P 44, 46, 47, 48, 49, 50, 52, 53, 55, 56, 57, 58, 115, 117, 167, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 176a, 179, 180, 183, 186, 214, Q 2a, 72, 78, 160; *zōā.n* Q 2a; *zōjūm* L 353, P 218, Q 71; *zōjūn* P 58, Q 74; *zōjñ* L 413, P 212; *zōjñ* L 355; *zōən* K 360, L 286, 354, P 118, 121, 164, 176, 177a, 178, 182, 213, 218, 219, 224, Q 1, 71, 78, 80; *zoon* Q 182; *zōjñ* Q 157a; *zōajñ* Q 166; *zwojñ* Q 177; *zōjūm* K 357; *zōjūm* P 197; *zūn* Q 170; *zū.n* Q 186; *zūən* P 48, 51, 196, 222, Q 158a, 167; *zū.ən* L 414; *zūən* L 414, P 47, 49, 118a, 119, 120, 121, 177, 184, 186, 187, 188, 192, 195, 197, 220, 223, 227, Q 73, 75, 77, 78, 79, 79a, 80, 152, 154, 156, 159, 160, 161, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 240, 241; *zūjñ* Q 181; *zūen* Q 77; *zūen* Q 76, 153, 155, 157a, 168a; *zūjñ* Q 176a; *zwojñ* Q 173; *zwojñ* Q 180; *zūin* Q 166a; *zwojñ* Q 162; *zōn* L 355, Q 2; *zōn* L 355a; *zwojñ* Q 169; *zwojñ* Q 74, 156, 157, 162; **zane:** *zānā* Q 121; **vet:** *vet* L 159a, 163, 164, 249, 294, 295, Q 205; **vel:** *vel* L 269, 271, 299, 329, Q 16, 95, 113, 121, 192; *fel* L 372; **crème:** *krēm* P 186, Q 253; *krējñ* K 353; **boter:** *botər* Q 117a; **lies:** *līs* L 313; **boks:** *boks* L 271; *botz* Q 284; **boks van moeder:** *boks van mōdər* L 329; **hemd van pastoor:** *hōmā van pəštōr* Q 96.

11.2 ROOMSCHOTEL

(N 12, 60; JG 1c, 2c; add. uit N 5A (I), L 372; monogr.)

[Aarden schotel waarin men de versgemolken melk enige tijd laat staan, totdat de room bovendrijft. Vergelijk ook het lemma AARDEN POT in WLD II.8, blz. 25-26.]

melkteil: *mēlktēl* L 413; *mēlktēl* Q 4; *mēlaktejil* L 353; *mēlktejil* L 314; *mēlaktejil* L 282; **zaanteil:** *zūjntēl* P 48; *zwojntēl* Q 77; **roomteil:** *rōmtel* K 278; **boterteil:** *botərtējil* L 292a, 324a; *botərtēl* P 176; *botərtēl* L 286; **tejl:** *tejl* K 318, L 295, 314, 369, 372, 417, 418, P 176a, Q 9; *tējl* K 359, L 317, 366, 370, P 107a, 222, Q 71; *tējlā* Q 2a, 156; *tējlan* Q 71; *tējl* Q 5; *tējal* Q 72; *tēl* L 355, P 44; *tēal* P 175; *tēl* L 286, P 214; *tēlā* Q 173; *tēl* K 278; *tējl* P 188; *tējl* Q 78; *tēl* L 354, 414, Q 2, 2b,

4, 82; *tēlā* L 414; *tēlan* Q 1; *tēal* Q 72; *tāl* K 314; **melkschotel:** *mēlksōtal* L 329; *mēlksōtal* Q 32a; **boterschotel:** *botərsōtal* K 358; *bytərsjytal* L 360; **roomschotel:** *romsōtal* Q 198; *rōjūmsōtal* L 322a; *ruāmsxōtal* L 209; **romenschotel:** *rōmāsxōtal* L 159a; **zijschotel:** *zišōjūtal* Q 192; **schotel:** *šōtal* Q 162; **boterbaar:** *botərbōrā* Q 187; **roombaar:** *rōjūmbār* L 0426; **melkbaar:** *mēlkbār* Q 16; *mēlaqbār* L 422; *mēlkbōr* Q 95; **baar:** *bār* L 294, 321, 328, 429a, 434, Q 9, 14, 15a, 18, 19a, 19*, 97, 99*; *bārā* L 374; *bōr* Q 94b; *bōrā* Q 86, 178; *bōrān* Q 85; *bōr* Q 93; **roompot:** *rōjūmpot* L 299; *rōjūmpot* L 286; **romenpot:** *rōmāpot* L 163, 163a; **zaanpot:** *zōjūmpot* L 286; **vangspot:** *vājspot* L 163, 163a; *vājspot* L 163; **stenen pot:** *štējñā pot* L 290; **roombak:** *rōjūmbak* L 416; **roompateel:** *rōjūmpatēl* Q 97, 111; **pateel:** *patēl* Q 0112; *patēl* Q 101, 197, 197a; *patējil* Q 100, 101; *patēl* Q 111; *patēlā* Q 204a; *patēl* Q 193, 198b; *patēl* Q 198b; *patēl* Q 101; **roomplateel:** *rōmplatēl* Q 204a; **plateel:** Q 98, 112a; *platēl* Q 101; *platēl* Q 113, 121; *platēl* Q 39, 121c; *platēl* Q 211; **melkkom:** *mēlkkomā* L 288; *mēlakkomp* L 423; *mēlakkōmp* Q 9; *mēlkkump* Q 33; **melkromer:** *mēlkrōjūmər* L 289a; **afromer:** *afrōjūmər* L 420; **aarden telder:** *ərdān tēldər* L 269; **botertelder:** *butərtējər* L 372; **stand:** *stān* Q 2a; **uiles:** *ulās* L 290, 291, 295; *ylās* L 331, 386; **uilespot:** *ylāspot* L 322; **duppen:** *dōpā* L 383; **kubus:** *kūjbās* L 371, 371a; **kroes:** *krūs* K 314; **croeg:** *krux* K 357; **zaankruik:** *zōānkruk* Q 2a; **vlootje:** *vlōtjā* Q 20; *vlyōtjā* L 425; **crameu:** *kramø* Q 200; *kramā* Q 284; *kramē* Q 247, 247a; **cuve:** *kūjvā* Q 113; **hugel:** *hūjgəl* L 268.

11.3 ROOMPOT

(N 12, 59; A 7, 15; JG 1d, 2c; monogr.)

[Stenen pot waarin men de room bewaart.]

roompot: Q 113; *rōjūmpot* L 268, 288, 288a, 289, 289a, 289b, 291, 292, 292a, 294, 295, 299, 318b, 320a, 321, 322, 322a, 324, 324a, 325, 328, 330, 331, 369, 371, 373, 374, 377, 383, 426, 0426, 429a, 432, 434, Q 9, 14, 19a, 19*, 94b, 97, 193, 198b; *rōjūmpot* L 420, 422, Q 88, 96d; *rōjūmpot* L 287, 318, 371a; *rōjūmpot* Q 187; *rōjūmpot* L 317, 370, 372, 423, Q 9; *rōjūmpot* L 268, Q 198b; *rompot* L 265, 266, Q 198; *rūmpot* P 176; *rūāmpot* L 209; *rōjūmpot* L 366; *rōjūmpot* L 360; *rōjūmpot* L 214, 214a, 215, 217, 245b, 246a; *raāmpot* L 282; **zaanpot:** L 286; *zōāmpot* L 282, 413; *zōājñpot* Q 156; *zōjūmpot* K 278; *zwojñpot* Q 77; *zwojñpot* Q 173; *zōjñpot* L 286, 314; *zōjñpot* L 312, 314; *zōāmpot* P 213, Q 3, 4, 72; *zūjñpot* L 414; *zūjñpot* L 352; *zūāmpot* P 222; *zōjñpot* L 355, 355a; *zōjñpot* L 355; **stenen roompot:** *stēnā rōmpot* K 278; **stenen pot:** *štējñā pot* L 290; *stēnā pot* K 278; **boterpot:** Q 15a; *botərpot* L 329; **bewaarpot:** *bwoānpot* Q 178;

vangspot: *vanſpot* L 159a; **uilespot:** *ȳlespot:* L 318b, 332; **uiles:** *ȳlas* L 292a, 324a, 332; **keulse pot:** Q 19; *kølsæ pot* L 269; *kølsæ pot* L 215; *kølsæ pot* Q 18; **kronenpot:** *krðanæpot* Q 14; **driekroonse pot:** *drēikrūanæsæ pot* L 290; **driekronen:** *drikruanæn* L 292; **kroeg:** *krux* K 316, 357, 358, 359, P 176a, 188, Q 2, 2b, 78, 81, 162, 180; *krūx* P 175; *krox* L 413; **zaankroeg:** *zðānkrōx* Q 1; *zðānkrux* P 175; *zðūānkrux* Q 71; *zðānkrēx* P 107a; *zuānkrux* P 48; **baar:** *bār* L 369, 425, 426, 429, Q 16, 20, 32a, 33, 98, 101, 117a, 197, 197a, 204a; *bōræ* Q 94b; **roombaar:** Q 35, 0112, 203a, 204a; *rōmbār* Q 121c; *roūmbār* Q 100; *roūmbār* P 111, Q 111, 192; **boterteil:** *būjætærtēil* L 416; **teil:** *tēil* L 295; *tēil* P 44; **roomduppen:** *rōmdōppæ* Q 39; *roūmdōppæ* L 331, 331b, 387; **duppen:** *dōppæ* L 386, Q 112a; **roomkroes:** *rūānkrōs* K 318; **kroes:** *krūs* K 314; **melktob:** *melktōp* L 163, 163a; **roomvaatje:** *rōmvēšæ* Q 211; **vat:** *vāt* L 329.

11.4 VEL OP GEKOOKTE MELK

(N 6, 16; L 6, 16; L 14, 23; A 39, 7b)

[Het vlies dat ontstaat bij afkoeling van gekookte melk.]

vel: *vel* L 159a, 165, 192, 192a, 265, 265c, 266, 267, 268, 269, 269a, 269b, 271, 288b, 290, 295, 299, 300, 317, 318, 318b, 320a, 322, 328, 331a, 360, 360a, 362, 366, 371, 373, 376, 381b, 414, 416, 434, Q 6, 7, 11, 20, 31, 32, 36, 38, 39, 72, 95, 96c, 99, 101, 102, 103, 117a, 118, 188, 192, 203, 204a; *fel* Q 172; *vēl* L 245, 246, Q 10, 99*, 197, 253; *ve.l* L 295; *vel* L 415, 420, P 176, Q 20, 33, 88, 89, 95, 111, 205; *ve.l* L 270; *vēl* L 250, 266, Q 83; *vel* Q 203; *velæ* L 291, 322, 377, Q 21; *velæ* L 319, Q 33; **velletje:** *velkæ* L 288a, 330, Q 30, 196; *velakæ* L 418, P 57; *felakæ* Q 166, 188; *velkæn* L 424; *vēlakæn* Q 1; *valakæ* P 57; **lies:** *līs* K 278, L 286, 313, 353, P 119, Q 3, 77, 0112, 154, 158, 166, 166a, 167, 179, 196, 202; *līz* L 355; *līzæ* Q 98; *lis* L 314, 352, 353, 354, P 197, Q 97, 157a, 178, 197, 253; *les* Q 9, 78; *lēs* L 316, 366, 416, 417, Q 12; **liesje:** *līskæ* Q 89, 180; *līskæ* Q 179; *leskæ* L 355, Q 11, 157a, 167; *lēskæ* L 422, Q 102; *lēskæ* Q 88; **roomlies:** *rōmlīs* Q 208; **lijs:** *lēijs* P 183, 186, 196, Q 160; *lēijs* P 188; *lēijs* P 186; **lijsje:** *lēijskæ* L 417; **liest:** *lest* L 286; **room:** *rōm* Q 83, 203, 222, 278; *rōm* Q 197; *rōm* P 47; *roūm* L 368, 371, 418, 422, Q 9, 193; *ruām* L 312; *rōm* Q 88; **roomvelletje:** *rōmvēlšæ* Q 253; **melkvelletje:** *melkveltjæ* Q 278; **zaan:** *zōn* Q 2; *zōun* Q 72; *zōæn* P 57, 174; *zōūæn* P 218; *zōæn* P 57, 176; **vlies:** *vliis* Q 102; *vlēis* L 377; *vlijs* L 269; **slip:** *slēp* P 58, Q 74, 78, 167; *slēp* P 52, 55; *slōp* P 50; **broek:** *brōk* K 353, 360, P 46, 47, 48, 49, 171; *brōk* P 171, Q 2; **onderbroek:** *ōndærbrōk* Q 196; **pastoor zijn broek:** *pastuær zæn bruk* P 174; **boks:** *boks* L 270, 271; **boks van pastoor:** *boks van pæstuær* L 300; **boer zijn hemd:** *būr*

zīn hōmæ Q 95; **rok:** *rōk* P 164; **het dik:** *æt de* P 176; **crème:** *krēm* L 420; **schaal:** *šōl* Q 102 **schil:** *sxel* P 211; **melkschil:** *melkšēl* Q 83; **pel** *pēl* K 353; **melkkorst:** *melkkōst* P 171 **schuim:** *sxāum* Q 1; **slek:** *slek* P 183.

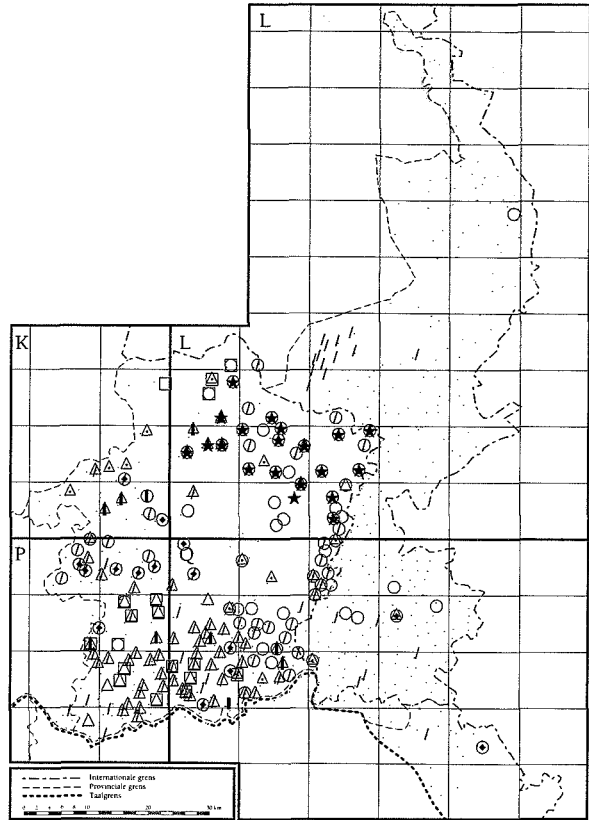
11.5 AFROMEN (kaart 43)

(A 23, 3; Lu 1, 3; JG 1a, 1b, 1d; Vld.; monogr. [De room van de melk scheppen. Men kon de room van de melk scheiden door met een houten latje de room tegen te houden, terwijl de ontroomde melk door de tuit van de in schuin stand gehouden roomschotel wegvloeide. Een andere methode was de melk overgieten of aflaten in een andere kruik of emmer, terwijl men de aan de oppervlakte gevormde room tegen hield door blazen. Een modernere manier van scheiden van room en melk gebeurde met de melkmachine of centrifuge.]

afromen: L 368; *ð.frōmæ* Q 182; *ð.frō.mæ* Q 3 *ā.fromæ* L 314; *ā.froumæ* L 319, 356, 358, 360, 361, 362, 363, 367, 368, 372, 415, 416, 417, 418; *ð.froumæ* Q 72; *ā.froumæ* L 366; *ā.frouīm.* L 359, 364; *āfrōumæ* L 371, Q 6, 9, 12; *āvrōum.* L 424; *afrōīmæ* Q 100; *āfrōīmæ* Q 36, 99 *ā.frōumæ* L 369, 370, 420, 421, 422, 423, Q 8 13; *āfrōumæ* L 419, Q 7, 10, 11; *āfrōmæ* Q 113 *ð.frōmæ* Q 169; *ā.frōumæ* L 317, Q 96c; *ðfrōum.* Q 172, 188; *ðfrēmæ* Q 83, 84, 89, 170; *ð.frē.m.* Q 81a, 82; *ðfrēimæ* Q 90, 91, 179; *ðfrēimæn* C 87; *ðfrēmæ* Q 94, 171; *ðfrēmæ* Q 174; *āfrumæ* I 51, 56, Q 2a; *ā.frumæ* K 359, 360; *ðfrumæ* Q 1 *afruamæ* K 318, P 176a; *āfruamæ* L 282 *ā.fruamæn* L 286, 313, 316; *ð.frū.mæ* Q 1 *ā.frū.mæ* L 414; *ā.fruamæn* L 355; *afrymæn* I 118a; *ñfrymæn* L 250; *afryamæ* P 44, 45, 47 **romen:** *rōmæ* Q 155, 240; *romæn* L 352; *rōum.* Q 158a; *rōimæ* Q 111; *rōmæ* Q 263; *rumæ* K 361 P 55, 57, Q 1, 2a; *ruamæ* K 318; *ruimæ* P 53 *rūmæ* P 48, 49, 113; **afromeren:** P 52; **rome ren:** P 52; *romaræ* Q 71; **ontromen:** *ontroūm.* Q 88; **zanen:** *zōnæ* P 176a; *zōænæ* P 115; *zōpæi* P 118; *zōænæ* P 178; *zyænæ* Q 156, 157, 163 *zyōnæ* Q 160; **afzanen:** *afzqanæn* K 278 *āfzōanæn* L 314; *āfsōanæn* L 312; *ā.fsoanæn* I 282; *afzōnæ* P 179; *āfsōnæ* P 178; *ðfzuænæ* I 118a; *ðfzyænæ* P 119; *ðfsyanæ* Q 157; **ontzanen** *ontsoūnæ* P 197; **uitzanen:** *ūiæ.tsyænæ* P 120 *ōa.tsyænæ* Q 165; **aflaten:** L 293, 370, Q 164a *āflōtæ* L 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289, 289* 289a, 289b, 318a, 318d, 318e, 371, Q 9, 10, 11 12, 99*, 101, 196, 196a; *ā.flōtæ* Q 2, 88, 96c *ā.flō.tæ* L 315; *āvlōtæ* L 424; *āflōtæ* K 314, C 253; *āflōtæ* P 45, 52; *ðflōtæ* Q 91, 172; *āflōtæi* P 210a; *ā.flōtæ* L 316; *ā.flōtætan* L 286 *ā.flōtætan* L 354; *ð.flōtæ* Q 83; *āfloætæ* P 219 *ðfloætæ* Q 202; *ð.floætæ* P 118, Q 164; *ð.floætæn* I 186; *ā.floætæ* P 224; *ōfloætæ* Q 171; *ðflōtæ* Q 94 *āflōtæ* K 318, P 57, 172, 173, 176; *āflōtæ* Q 7

Kaart 43. AFROMEN

- / aflaten
- afromen
- △ doordraaien
- △ afdraaien
- ★ afblazen
- (-)zanen
- ⊙ romen
- l afscheppen

ā.flōtā L 362; *ā.flō.tā* L 319; *q̄.flōtā* Q 90, 178, 179; *aflōtā* P 44, 47, 48, 49, 50, 113, 175, 177, 218; *āflōtā* P 52, 53, 55, 56, 57, Q 2a; *ā.flōdātā* P 177a; *q̄.flōdātā* Q 84, 157, 163; *ō.flōdātā* Q 159; *q̄.flōdātā* P 192, Q 156; *ā.vlōtā* L 363; *q̄.vlōdātā* P 58; *ā.flōtā* K 360; *aflōtā* P 46; *āflōtā* Q 2a; *q̄.flōtā* Q 77, 168a, 240; *q̄.flōtā* Q 169, 181; *q̄.fluōtā* Q 162; *q̄.fluātā* P 177, 184, 187, 195, Q 73, 75, 76, 80, 153, 155, 161, 168, 241; *q̄.fluātā* P 188, 220, 223, Q 74, 78, 79, 79a, 152, 154, 157a, 165, 166; *ā.flūātā* P 51; *afluwātā* P 227; *q̄.fluōtā* Q 182; *ā.flōitā* L 413; *q̄.fletā* Q 89; **uitlaten:** *q̄.tlōtā* Q 174; **afblazen:** L 370, 415a; *ā.vblō.zā* L 368, 369, 370; *ā.vblō.zā* L 315; *ā.vblō.zān* L 354; *ā.vblō.zān* L 313; *ā.vblō.zā* L 420, 422; *ā.vblō.zā* L 356, 360, 361, 366, 415; *ā.vblō.zān* L 352; *ā.vblōj.zān* L 355; *ā.vblū.zā* L 317; *ā.vblū.zā* L 372; *ā.vblūj.zā* L 364; *ā.vblūj.zā* L 359; **de room van blazen:** *dā roujīm va.n blūzā* L 365; **schuimen:** *xyxmā* Q 195; **afschuimen:** *afsxjxmā* P 174; **doordraaien:** Q 75; *dōrdrēā* Q 79; *douā.rdrēā* P 187, 188; *dojīārdrēā* P 121; *dōjā.rdrēā* Q 74; *dōrdrēā* Q 75, 79a, 80; *dō.rdrēā* Q 153; *dō.rdrēn* Q 76, 77; *dōrdrē* Q 154; *dōrdrēā* P 46, Q 166; *dō.rdrēā* Q 159, 160,

164, 165; *dōrdrēā* P 214; *dōjrdrēā* P 115, 173, 177, 178, 179, 180, 195, 219; *dōj.rdrēā* P 177a, 192, Q 156; *dōjārdrēā* P 220; *dōjā.rdrēā* P 184; *dōjīārdrēā* P 120, 172, 176; *dōjīārdrēā* P 50; *dōj.rdrēā* P 224; *dōjīārdrēā* P 118; *dōjīwārdrēā* Q 78; *dōjrdrēā* P 197; *dōrdrēā* Q 157a, 168, 181, 182, 241; *dō.rdrēā* Q 162; *dū.rdrēā* P 186; *dō.rdrējā* Q 96c; *dō.rdrējān* L 315; *dōwardrējā* P 223; *dūārdrējā* L 419; *dōj.rdrējā* P 119; *dō.rdrē.jā* Q 71; *dōj.rdrējē* P 58; *dōjā.rdrēn* P 118a; *dō.rdrēn* Q 2; *dō.rdrēā* Q 157; **afdraaien:** L 415; *q̄.vdrāā* Q 168a; *ā.vdrējā* Q 6; *ā.vdrējā* L 361, Q 10, 12; *ā.vdrējā* L 365; *ā.fdrē.jā* Q 5; *q̄.vdrējā* Q 188; *ā.fdrējān* L 312; *ā.vdrējān* L 315; *q̄.vdrēā* Q 171, 178; *q̄.vdrēā* Q 163; *q̄.fdrēā* Q 3; *ō.fdrē.jā* Q 72; *q̄.vdrējē* Q 175, 177; *ā.vdrēn* L 413; *ā.vdrēn* L 353, 354, 355; *avdrēn* K 357, 358, P 45; *ā.fdrēn* L 352; *avdrēān* K 314, 315; *avdrējā* K 353; *afdrōjā* K 317a; *avdrōjān* K 316; *aufdrīā* Q 111; **draaien:** *drēā* Q 73; *drā* Q 167; **vlieten:** P 119; **afgieten:** *afxjītā* P 182; *q̄fxītā* Q 167; *q̄.fxī.tā* P 118; *q̄fgītān* P 220; *q̄fxējītā* Q 79; **door-****doen:** P 218; *dōjrdun* P 174, 175, 182, 218, 227; *dōjārdun* P 167; **room afdoen:** *roujīm ā.vdōn* L 367; **afscheppen:** *q̄fšepā* Q 171, 242;

afsxǫpǫ K 357, 358; *āfsxǫpǫ* K 359; *ā.fsxǫpǫ* L 353; *afsxǫpǫ* P 115; *ǫfsxǫpǫ* P 121; *ǫfsǫpǫ* Q 80, 175; **aflopen:** *ǫflǫ.pǫ* Q 177; **laten aflopen:** *lotǫn afluǫpǫn* K 315; **teilen:** *tejlǫ* Q 80.

11.6 MELKAFROMER (kaart 44)

(N 12, 57 en 58; JG 1a, 1b; A 23, 3; monogr.)
[De afromer scheidt de roomlaag van de melk. Dit scheiden kan gebeuren door een grote schuimspaan of een houten lepel te gebruiken. Met een houten latje kan men room tegenhouden, terwijl de ontroomde melk door de tuit van de in schuine stand gehouden plateel of teil vloeit. Men kan de room eenvoudig met een vinger wegdoen of men kan die wegblazen. Moderner is de scheiding van room en melk met een melkmachine of centrifuge.]

afromer: *ā.frǫmǫr* L 312; *ā.fromǫr* L 286, 314; *āfromǫr* L 352, 353; *āfrǫmǫr* K 278; *afromǫr* K 278; *ǫ.frǫmǫr* Q 3, 163, 168a, 177, 242; *ǫfrǫmǫr* Q 181; *ǫ.frǫ.mǫr* Q 3; *ā.froumǫr* L 358, 362, 416, 417, 418; *ā.frouǫimǫr* L 356, 359, 360, 363, 367; *ā.frouǫimǫr* L 364, 365, 366; *ǫfroumǫr* Q 72; *ǫ.froumǫr* Q 75; *āfrǫmǫr* L 317; *afrumǫr* K 359, L 355, 355a; *āfrumǫr* L 282, 413, Q 2, 2a, 2b; *afrumǫr* K 357, 358, P 175, 176; *āfrūmǫr* K 359, L 286; *ā.frūmǫr* L 354, 355, 416; *afruǫmǫr* K 315, 318, 353, 358; *āfrūǫmǫr* L 286; *afruǫmǫr* K 318, 357; *afrūǫmǫr* K 316, 318; *āfrūǫmǫr* L 282, 312, 313; *ā.fruǫmǫr* L 315, 316; *āfrūǫmǫr* L 314; *ā.frumǫr* L 282, P 51, 55, Q 2; *āfru.ǫmǫr* L 314; *ǫ.frumǫr* P 58; *ǫ.frumǫr* Q 1; *āfrūmǫr* P 46, 48; *afryǫmǫr* P 44, 47, 107a, 180; *ā.fruǫimǫr* P 52, 53; *afryǫmǫr* P 45, 48; *āfrǫǫimǫr* L 289, 294, 374, Q 9; *āfrǫǫimǫr* L 360; *āfrǫǫimǫr* L 366, 372, 416, 420; *āfrǫǫimǫr* L 371a, Q 11, 12; *ā.frǫǫimǫr* L 319, 369; *ā.vrǫǫimǫr* L 424; *ā.frǫǫimǫr* L 317, 370, 371, 372, 419, 420, 421, 422, 423, Q 6, 7, 8, 9, 10, 13, 88, 96c; *afrǫǫimǫr* L 371; *ǫfrǫǫimǫr* Q 77; *ǫ.frǫǫimǫr* Q 169; *ǫ.frǫǫimǫr* Q 172; *ǫfrǫǫimǫr* Q 188; *ǫfrǫmǫr* Q 171, 175; *ā.freǫimǫr* L 361, 368, 415; *ǫfreǫimǫr* Q 87; *ǫ.freǫimǫr* Q 91; *ǫfrēmǫr* Q 94, 174, 178; *ǫfreǫimǫr* Q 179; *ǫ.freǫimǫr* Q 90; *ǫfreǫimǫr* Q 72; *ǫfrēmǫr* Q 89; *ǫ.frēmǫr* Q 82; *ǫ.frēmǫr* Q 83, 84, 170; **melkafromer:** *melkǫfrǫmǫr* Q 4; *melkǫfrǫǫimǫr* L 423; *melkǫfrǫǫimǫr* L 373; *melkǫfrǫmǫr* Q 33; *melkǫfrǫǫimǫr* Q 9; *melkǫfrǫǫimǫr* L 422; *melkǫfrǫmǫr* L 369; *melkafryǫmǫr* P 176a; *melkafryǫmǫr* P 44; **melkromer:** *melkrǫmǫr* Q 162; *mē.lǫkrumǫr* P 57; *melkǫrǫmǫr* P 117; *melkǫrūmǫr* Q 2; **romer:** *rǫmǫr* Q 71, 240, 242; *romǫr* Q 71; *roumǫr* Q 182; *rumǫr* K 360, 361, L 414, P 76, Q 1, 2, 2a; *rūmǫr* L 414; *rǫmǫr* Q 101; *rǫmǫr* Q 113; *rǫmǫr* L 329, Q 211; *rǫimǫr* L 429, 434, Q 101; *ryǫmǫr* P 49; *rūǫmǫr* L 209; **ontromer:** *ontrǫmǫr* Q 77, 168; *ontrǫmǫr* L 318b; *ontrǫmǫr* Q 154; *ontrumǫr* Q 1;

ontrǫimǫr L 318b, 429a; *ontrēmǫr* Q 81a **melkafschepper:** *mēlkkǫfsǫpǫr* L 387; **afschep per:** *afsxǫpǫr* L 163, 163a; **roombaar:** *roumbā* L 0426; **baar:** *bār* Q 14; **houten teil:** *houǫtǫn tejl* L 292a; **melkbarer:** *melkbār* L 429a; **plets plets** Q 36; **pletsje:** *pletskǫ* Q 14; **houten plets** *houǫtǫ plets* Q 33; **foetsj:** *fuitš* Q 113; **roomblazer:** *rǫmblǫzǫr* L 163, 164, 165; **vetafdraaier** *vetafdreǫjǫr* L 159a; **melkafdraaier** *mēlkkǫfdreǫjǫr* L 282; **melkdraaier:** *melkdrēǫ* Q 78; **doordraaier:** *doǫrdreǫjǫr* P 188; **lepel** *lēpǫl* Q 94b, 193; *lēpǫl* Q 14; **houten lepel** *houǫtǫn lēpǫl* Q 197, 197a; **roomlepel** *roumlēpǫl* L 290; **schuimspaan:** *šymspǫn* I 265; **schuimlepel:** *šymlēpǫl* L 331; **schuimer** *šǫmǫr* Q 211; **roomveer:** Q 98, 121; *rǫmvēr* C 204a; *roumvēr* Q 111; **veer:** *vēǫr* Q 113; **melkmachine:** *melkmǫšim* Q 32a, 77; *mēlǫkmǫšim* I 176a; *mēlkmǫšim* Q 162; *mēlǫkmǫšim* P 178 *mē.lǫkmǫsēn* P 118a; *mē.lǫkmǫsēn* Q 164 *mēlǫkmǫšim* K 353; *mē.lǫkmǫšim* P 184, 186 192, 195, 224, Q 74, 75, 76, 78, 80, 152, 153 154, 156, 157, 157a, 159, 160, 177; *mēlǫkmǫšim* Q 155; *mēlǫkmǫšim* P 223; *mē.lǫkmǫsēn* P 177, C 166; *mēlǫkmǫšim* K 317a; *mēlǫkmǫšim* P 174 *mēlǫkmǫšim* P 50, 175, 179, 188, 218 *mēlkmǫšim* P 173; *mē.lǫkmǫšim* P 119, 120, 172 177a, 197, Q 2, 73, 79, 79a; *mēlǫkmǫsēn* P 182 *mē.lǫkmǫsēn* P 118, 121; *mē.lǫkmǫšim* P 187 *mē.lǫkmǫšim* Q 247, 247a; *mēlǫkmǫšim* P 115 *mē.lǫkmǫšim* P 52, 220, Q 165; *melkmǫšim* F 188; *mēlǫkmǫšim* K 314; *mē.lǫkmǫšim* Q 162 167, 241; *mēlǫkmǫsēn* P 176; *mēlǫkmǫksim* K 314; *mēlǫkmǫšim* Q 161; *mēlǫkmǫšim* P 175; *melkmǫšim* P 222; *mēlǫkmǫsēn* Q 156; **centrifuge:** Q 94b, 101, 121c, 198b; *sentrifūžǫ* C 198b; *sentrifūš* Q 200; *sentǫrfūš* Q 88; *sentǫrfūžǫ* Q 198; *sentǫrfūš* Q 96d; *sentǫrfūš* L 328; *sentǫrfūš* P 35; *sentrifūš* Q 99*; *sentǫrfūš* Q 100; *sentǫrvūš* Q 204a; *sentrifūš* Q 39; *sentǫrfūš* L 331, 331b, 425; *sentǫrfūš* Q 32a; **écrémeuse:** *ēkrēmǫš* P 113, 173, 179, 224; *ēkrēmǫš* P 213; *ēkrēmǫš* P 175, P 180; *ēkrēmǫš* P 219, 227; *krēmǫš* P 176a; *krēmǫš* P 174, 197, 214; *krēmǫš* P 167; **draaiwat:** *drē.vǫ.t* Q 72; *drē.ǫvǫ.t* Q 5.

11.7 AFGEROOMDE MELK

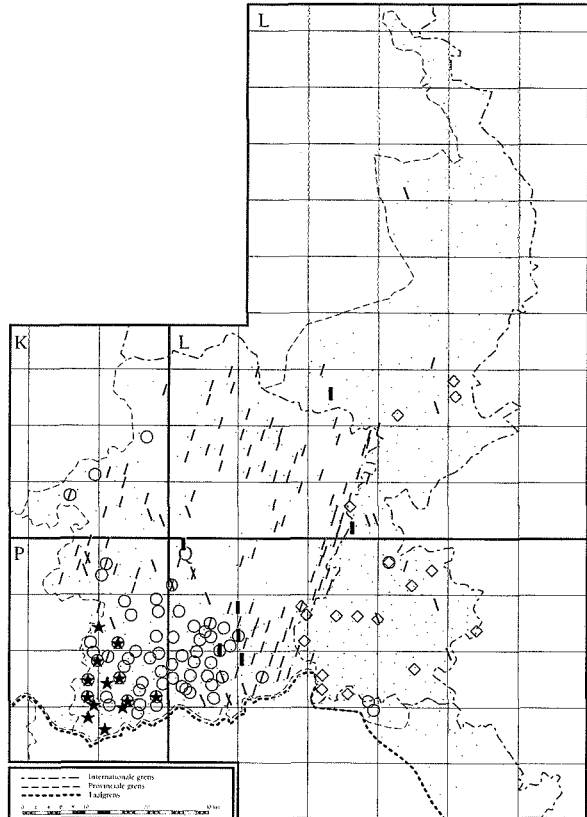
(A 7, 15 en 17; A 23, 4a; L 27, 29; JG 1a, 1b; L 1u, 103; Lu 1, 3 en 4a; monogr.)

[De vloeistof die overblijft als de melk ontroomd is.]

afgeroomde melk: Q 75; *afxǫrǫmdǫ mēlǫk* Q 9; *afxǫrǫmdǫ mēlk* Q 254; *afxǫrǫǫimǫdǫ mēlk* L 371; *afxǫrǫǫimǫdǫ mēlk* P 118a, Q 7, 99; *afxǫrǫǫimǫdǫ mēlk* Q 7, 14, 36; *afxǫrǫmdǫ mēlk* P 188; *afxǫrǫmdǫ mēlǫk* K 353; *afxǫrumǫdǫ mēlk* P 54; *afxǫrumǫdǫ mē.lǫk* K 357; *afxǫrumǫdǫ mēlǫk* P 46; *afxǫruǫimǫdǫ mēlk* Q 9; *afxǫrymdǫ mēlk* P 47; *afxǫrymdǫ mēlǫk* P 44; *afxǫrymdǫ mēlǫk* P 176;

Kaart 44. MELKAFROMER

- / (melk)afromer
- melkmachine
- \ (melk)romer
- ◇ centrifuge
- ★ écrémeuse
- I ontromer

afxarømda melk P 52; *afxarømda melæk* P 47; *afxarøumdja melk* L 322; *afxarøumdā melk* L 317, 368, 414, Q 96a; *afxarøumdā me.læk* Q 7, 11, 12, 13; *afxarøimda melk* Q 101; *afxarøimda mēlæk* Q 88; *afxarūmda melæk* P 51; *afxarāmda me.læk* Q 171, 175; *afxarōmda melk* Q 118; *afxarūmda melk* Q 1; *afxarūmda melæk* L 414, Q 1; *afxarūmda melk* Q 11; *afxarūimda me.læk* P 53; *afxarūimda melæk* Q 12; *afxarōmda melk* Q 88; *afxarōmda mēlæk* P 51; *afxarøimda mēlæk* Q 9; *ā.fxarøimda me.læk* L 364; *ā.fxarūmda me.læk* P 55; *ā.fxarūmda melk* Q 2a; *ā.fxarøumdā me.læk* Q 10, 88; *afxarūmda melæk* Q 1; *afxarūmda melæk* Q 1; *avgørūmda mēlæk* Q 1; *oūfxarēimda melæk* Q 179; *ō.fxarē.mda mēlæk* Q 82; *ōfxarōmda mēlæk* Q 3; *ōfxarøimda melk* Q 172; *ōfxarøimda mēlæk* Q 95; *ōfxarēimda mōlæk* Q 86; *ōfxarēmda me.læk* Q 94, 174; *ōfxarōmda melk* Q 71; *ōfxarōmda melk* Q 3; *ōfxarōmda me.læk* Q 182, 242; *ōfxarūmda me.læk* Q 73; *ōfxarēmda me.læk* Q 89; *ō.fxarēimda me.læk* Q 91; *ō.fxarōmda mē.læk* Q 177; *ō.fxarømda me.læk* Q 169; **geroomde melk:** *gærōmda me.læk* Q 158a; *gærōmda mēlæk* Q 158; *gærūmda melk* P 56; *gærūmda mōlæk* L 414;

gærūmda mōlæk K 361; *gærøimda mēlæk* Q 27; *gærōmda me.læk* Q 79a; **ontroomde melk:** Q 1; *ontrūmda mēlæk* Q 1; **uitgeroomde melk:** *oūtxærøimda melk* Q 241; **romersmelk:** *rumærsmē.læk* P 56; **romermelk:** *romarmēlæk* Q 71; **roommelk:** *rumme.læk* K 360; *rumme.læk* P 57; **romer:** *rōmār* Q 240; **afroom:** *ō.frøim* Q 169; **afgelaten melk:** P 119, 164; *afxalōtā melæk* P 176; *afxalōutā melk* P 171; *afxalātā melk* L 293, P 121; *afxalāatā melk* P 176; *afxalōtā mēlæk* P 167; *afxalōtā melk* P 171, Q 253; *afxalōtā melæk* P 176a; *afxalōtā mēlæk* P 176; *afxalōatā melk* P 118, 212; *afxalōatā melæk* P 178; *afxalōatā melæk* P 175, 176, 182, 214, 219; *afxalōatā melk* P 183; *afxalōatā melæk* P 48, 58, 176; *afxalōatā mēlæk* P 113, 115, 173, 174, 179, 180, 218; *afxalutān melk* P 121a; *afxaluatā melæk* P 176; *afxalōtā melk* P 172, 210a, Q 78, 166; *afxalōtā melæk* P 115, 183; *afxalōtā mēlæk* K 318; *afxalōtān melk* P 176, Q 164a; *auyfxalōtān melk* Q 164a; *āfxaluōtā mēlæk* Q 1; *āfxalōtān melæk* L 355; *āfxalōtā mēlæk* Q 88; *āfxalōtān melk* Q 158; *āfxalātā melk* L 315; *āfxalātā mēlæk* Q 160; *āfxalātā mōlæk* Q 172; *āfxalōtā mēlæk* Q 248; *āfxalōtā melk* Q 9; *āfxalōtā melæk* L 292a; *āfxalōtā mēlæk* L 269a; *āfxalōatā*

mē.lak Q 2a; *āfxaluata melk* P 193; *āfxaluata melk* P 177, Q 168; *āfxaluata melak* P 121; *āfxalēta melk* L 328; *āfxalōta melk* L 322, 326, 374, Q 2, 166; *āfxalōta melak* Q 38; *āfxalōta mēlk* L 381b, Q 9; *āfxalōta melak* L 371, Q 7, 12; *āfxalōta mēlak* P 177; *āfxalōta mēlak* Q 102; *āfxalōta mēlk* Q 9, 101; *āfxalōta mēlk* Q 101; *āfxalōtan melk* L 371, P 119, Q 15; *āfxalōta mē.lak* K 360; *āfxalōata mē.lak* P 177a, 224; *āfxalōta mē.lak* Q 9, 96c; *āfxalōta mē.lak* Q 10; *o.afxaluata mōlk* Q 78; *āfxalōta mē.lak* Q 158a; *āfxalōta mēlk* Q 71; *ō.fgəlōta mēlk* Q 72; *ō.fxalōata mē.lak* P 186; *ō.fxaluata mē.lak* Q 161; *ōfxalōata mēlk* Q 80; *ōfxalōta mēlk* Q 71; *ōfxalēta melak* Q 72; *ōfxalēta mēlk* Q 71; *ōfxalātan mēilk* P 121; *ōfxalūta melak* Q 156; *ōfxalūda mē.lak* Q 178; *ōfxalōta mē.lak* P 195; *ōfxalōta mē.lak* Q 179; *ōfxaluata mē.lak* P 197; *ōfxaluata mē.lak* P 119, 187, Q 182, 240; *ōfxalyta mēlk* Q 71; *ōfxalōta mēlk* P 220; *ōfxalōta mē.lak* Q 87; *ōfxalōta mēlk* Q 198; *ō.fxalōta mē.lak* Q 83, 152, 155; *ō.fxalōta mē.lak* Q 157; *ō.fxalōata mē.lak* P 192, Q 156, 159; *ō.fxalōata mē.lak* P 118; *ō.fxalōata mē.lak* Q 163; *ō.fxaluata mē.lak* P 220, 223, Q 75, 76, 79, 80, 154, 166, 167, 241; *ō.fxalōta mē.lak* Q 165; *ō.fxalōta mē.lak* Q 91; **aflaat:** K 316, 357, 358; *aflāt* K 317a, 353; *aflāt* K 315; *aflaēt* K 317; *aflōt* K 318, P 176; *aflōt* K 314, 315, 316, 318, L 353; *aflōat* K 357; *aflāt* L 315; *āflāt* L 317; *āflōt* L 289, 314, 360; *ā.flō.t* L 319, 417, 418; *ā.flōt* L 359; *ā.flōt* L 369, Q 2, 9; *ōflōat* Q 94; *ōflōat* Q 81a; *ōflōat* Q 77a; *ō.flot* Q 3; *ō.flōat* Q 82; *ō.flūat* Q 170; *ō.flōt* Q 90; *ō.flōat* Q 84; *ō.fluet* Q 168a; *ōflot* Q 3; *ōflōt* Q 3; *ōflut* Q 83; *ōflūot* Q 77; **laat:** *lōt* Q 13; **uitgelaten melk:** *ouitxelūta mēilk* Q 167; **uitlaat:** *ouitlōt* Q 168a; **overgelaten melk:** *iavargalōtan melk* P 57; **fluitjesmelk:** L 317, 370, 419, 421, 424, P 49, Q 7, 32, 75; *flōtjāsmelk* L 371, Q 10; *flōjtšāsmelak* Q 156; *flōtjāsmelak* Q 156; *flō.ūtšāsmelak* P 176; *flōtšāsmelak* Q 162; *flōkāsmelk* P 163, 166, 168; *flōtākāsmelk* K 316; *flōjtjāsmelk* P 176; *flōtjāsmelk* P 55, 57, 117, 118, 118a, Q 157a, 163; *flōtšāsmelk* Q 179; *flōājtjāsmelk* K 317; *flētjāsmelk* P 52, Q 2, 3; *flētšāsmelk* Q 90; *flētšāsmelak* Q 2, 3; *flētjāsmelk* L 360a; *flētjāsmōlk* Q 3; *flētšāsmelk* Q 83; *flētjāsmelk* Q 2; **fluitmelk:** L 214; *flōtmelk* Q 195; **fluitenmelk:** *flōjtāsmelk* L 291, 382; **fluitermelk:** *flōjtāsmelk* L 269; **vlottenmelk:** *vlōtāsmelk* L 271, Q 32; **fluitjesbier:** *flōtjāsbīr* P 55; **feestjesmelk:** *fēstjāsmelk* P 120; **ondermelk:** L 192, 192a, 209, 245b, 271, 289, 295, 324a, 385, Q 99, 100; *ondārmelk* L 269, Q 36; *ondārmelak* L 355, Q 19; *ondārmelak* Q 99*; *ondārmēlk* L 268, Q 17, 102; *o.ndārmē.lak* L 282, 313, 314, 316, 317; *ondārmē.lak* Q 172; *ondārmēlak* Q 102; *ondārmelk* Q 32; *ōndārmelk* L 269; *ōndārmēlk* Q 96b, 191*; *ōndārmēlāž* Q 222; *onārmē.lak* Q 178; *oņārmelk* L 289, 320, 324a, 328, 329, 428, 429a, Q 21, 22; *oņārmelak*

L 289, 381b; *oņārmēlk* L 292, 381, 381b, 430; *oņārmelak* L 330, 429, Q 21; *o.ņārmē.lak* L 37; *oņārmelak* L 376; *oņārmelk* L 426, Q 100, 119, 121; *oņārmēlk* Q 113; *ōņārmelak* L 270; *ōndārmelk* L 214, 214a, 215, 217, 245b, 246; *oņārmēlk* L 433; *oņārmēlk* L 381b; **botermelk** K 353, L 316, Q 77; *bōtārmelak* L 352; *bōtārmelak* Q 10; *butārmelk* L 360a, Q 161; *butārmelk* Q 195; *byetārmēlk* Q 85; *byōtārmelk* P 118; *byōtārmelk* Q 179; **onderromen ondārrōmā** L 164; **kleine melk:** *klēn melk* P 47, 48; *klēn melk* P 52, 171, Q 83; *klēn melk* P 50; *klēn melak* P 50, 174; *klēn mē.lak* P 58, Q 181; *klēn melak* Q 248; *klejñ melk* P 49; *klejñ melk* L 218; *klejñ mē.lak* P 197, Q 160, 168; *klej melk* Q 278; **magere melk:** *māgar melk* Q 278; *māgā melk* Q 208, 259; **dunne melk:** *dōn mē.lak* L 118a, 120, Q 73, 77; *dōn melk* L 432a; **blauw melk:** *blō mēlk* Q 154; *blojū mēlak* P 172; *blo mē.lak* Q 157a; **taptemelk:** L 271; *taptāmelk* L 386; **getapte melk:** *gatapta melk* Q 117b; **doorgejaagde melk:** *dōrgəjəoxdā mēlak* Q 160; **stijv melk:** *šīīaf mēlak* L 381a; **namelk:** *nōmēlk* L 201; **gefietste melk:** *gəviitsdā mēlk* Q 101a; **gefietste:** *gəvidsdā* Q 111; **gezijde melk:** *gəzijd melk* Q 203; **terugmelk:** *tərokmēlk* Q 32a; **zoet melk:** *zytā mēlk* Q 71; *zytā melk* P 188; **zure zōrā** L 286; **gedoopte melk:** *gədōpdā melk* L 203; **spoeling:** *spōlēj* L 378; *spylēj* L 210; **spoelsel:** *spōlsəl* L 381b; **afloper:** *ō.flō.pər* L 177; **leut:** *lōt* K 314, 316, 318, 357, 359, P 45; *lō.t* K 357, 358, 359; *līt* K 353; **leuter:** *lītār* L 353; *lyjtār* P 45; **knijp:** *knejp* L 419; **foeks:** *fuk* L 266; **foek:** *fuk* L 244c; **joks:** *joks* Q 6; **getsj getš** Q 88; **doorgedane melk:** *dōurgədūnā mēlā* P 227; *dōrgədūjā melk* P 218; *dōrgədēnā mēl* P 175; **getrokken melk:** *gatrokā mē.lak* P 184; **pijjesmelk:** *pipkāsmelk* L 210, 213; **foetsj:** *fut* L 419, Q 31; *foiš* L 424, Q 6, 7, 8; *foiš* L 370, 371, 372, 419; *fytš* L 372; **foetsjmelk:** *futšmel* Q 21, 32; *futšmēlak* L 381a; *futšmōlk* Q 320; *fotšmelk* Q 15; **foetsmelk:** *fotsmelk* Q 15; **zwers:** *zwirs* L 282, 286, 314, 315; *zwers* L 312, 314, 315; *zwis* K 278; *swis* K 278; *zwes* L 278; *swes* K 318; **zwier:** *zwira* L 286, 313; **girs gers** L 317, 358, 359, 360, 361, 362, 364, 366, 367, 368, 415, 417, 418, 420, 421, 422, 423, Q 7, 7, 8; *gers* L 424, Q 6, 7; *gers* L 416; *girs* L 415; **gie remelk:** *girāmōlk* L 360a; **fiets:** *fīs* L 165, 191, 192, 210, 214, 214a; **trits:** *trets* L 317, 360a; **klits:** *klēts* K 314, L 315, 316, 317, 352, 354, 355, 356, 358, 363, 364, 365, 366, 413; *klēts* L 316, 353, 355; **klitsmelk:** *klētsmelk* L 360a; **doorgedraaide klits:** *dōrgədṛējdā klēts* P 118a; **wei:** *wēj* P 171, 176, Q 9, 10; *wēj* L 416, Q 95; *wēj* Q 35; *wē* P 171; **doorgedraaide melk:** *dōrgədṛējdā mēlk* P 192, Q 98; *dōrgədṛējdā mēl* P 177; *dōrgədrujdā mēlak* Q 12; *dōrgədṛēd. mē.lak* Q 74, 157, 159, 164; *dōrxādridā mēlk* L 101; *dō.rgədṛēdā mē.lak* Q 160; *dō.īrgədṛēd.*

mē.lāk P 52; *dōargadrēida mēilk* P 121; *dōargadrēada melk* Q 34; *dōi.rgadrēda mē.lāk* P 118a; *dōi.rgadrēida mē.lāk* P 119; *dōiurgadrēda mē.lāk* Q 78; *doṽ.rgadrēda melāk* P 197; *doṽ.rgadrēda mēlāk* P 188; *doṽ.rgadrēda mē.lāk* P 173, 177, 177a, 187, 192, Q 156; *doṽiurgadrēda mēlāk* P 113, 117, 120; *doṽargadrēida melāk* P 188; *dōrgadrēda mē.lāk* Q 75, 79a; *dōrxgadrinjda melāk* Q 117a; *dō.rgadrēda mē.lāk* Q 162; *dōrgadrēda mōlk* Q 32a; *dōrgadrēida melk* P 118a, 119, Q 96a; *dürgadrēida melk* P 186; **afgedraaide melk:** *afxadrāida melk* Q 36; *afxadriada melk* Q 100; *afxadrīda melāk* Q 112; *āfxadrēida melāk* Q 196; *āfxadrēida mēlk* Q 102; *āfxadrēda melk* Q 177; *āfxadrēida melāk* Q 18, 32; *āfxadrēida mēlāk* Q 102; *āfxadriada mēlk* Q 105; *āfxadreda melk* Q 203; *āfxadrīnda mēlk* Q 113; *āfxadriēda mēlāk* Q 101, 111*; *āfxadriada melk* Q 101; *āfxadriada mēlāk* Q 201; *āfxadriada melk* L 329, Q 117; *āfxadriānda melk* Q 112b, 202; *āfxadriūda melk* Q 196; *āfxadriūnda melk* Q 121; *āfxadriūda mēlāk* Q 12; *āfxadrēda mēlk* Q 32, 33; *āfxadrēda mē.lāk* L 354; *ō.fxadrē.īda mēlk* Q 5; *ōfxadrēda mēlāk* Q 179; *ōfxadrēida mē.lāk* Q 188; *ōfxadrēida mēilk* Q 93; *ōfxadriāida melk* Q 198; *ōfxadrēida melk* P 187a; *ōfxadrēda mēlāk* Q 94; *ō.fxadrēda mē.lāk* Q 153, 163; *ō.fxadrēda mē.lāk* Q 181; **uitgedraaide melk:** *ōṽaxadrēada mēlk* P 186; **centrifuge:** *sentārfy* L 373; **centrifugemelk:** *sentārfymelk* L 431; *sentārfjūsmelk* L 250; **fugemelk:** *fjūsmelk* L 214, 246, 248, 250, 268, 270, 292a, 295, 298, 324a; *fjūsmelāk* L 324a; *fjūsmēlk* L 248; *fjūsmēlk* L 292; *fjūsmelāk* L 267; *fjūmelk* L 191, Q 22; *fjūmelk* L 293; **fuge:** *fjūs* L 209, 210, 214, 214a, 215, 217, 245b, 246, 246a, 267, 290, 322a, 324a, 326, 327; *fjūs* L 245b, 328; *fjū* L 290, 291; **cremeusemelk:** *krāmōzamelk* P 164; *krāmōsmēlāk* P 168; *krāmōsmēlāk* P 167; **machiensmelk:** *mēšinsmelk* L 318, 318b, 364, P 172; *mēšinsmelk* L 319; *mēšinsmelk* L 416; *mēšinsmē.lāk* L 319, Q 10; *māšinsmelk* Q 101; *māšinsmelk* Q 208; **machienmelk:** *māšinmelk* L 288a; *māšinmelk* Q 74; *māšenmēlāk* P 49; **machinemelk:** *māšenjamēlk* Q 259; **machiensmelk:** *māšinsamēlāk* L 418; **gemachiende melk:** *gamašinda mēlk* Q 78; **fabrieksmelk:** *fābriksmēlāk* L 244c; **fabrieksromen:** *fābriksrōmā* L 210.

11.8 WEI

(L 27, 30 en 31; JG 1a, 1b, 1c, 2c; A 7, 15, 27 en 28; L 2, 7; A 9, 15a en 15b; S 15; Ge 22, 65 en 128; monogr.)

[Dunne, zoete vloeistof die, na de afscheiding van de kaasstof, van de melk overblijft.]

wei: *wēi* K 353, L 191, 210, 215a, 217, 245b, 248, 250, 266, 267, 269, 271, 282, 286, 288, 288a, 289, 289a, 290, 291, 292, 293, 295, 298,

299, 312, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 322a, 324a, 325, 328, 330, 333, 352, 356, 358, 359, 360, 360a, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 374, 376, 377, 379, 380, 381, 381a, 381b, 382, 385, 386, 387, 413, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 428, 429, 429a, 430, 431, 432, 433, P 46, 53, 113, 115, 117, 118a, 121, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 176a, 177, 177a, 178, 179, 180, 182, 188, 213, 214, 218, 219, 227, Q 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 20, 22, 27, 29, 31, 32a, 33, 35, 36, 38, 72, 78, 81, 87, 88, 91, 93, 94, 95, 96a, 96b, 96c, 98, 99, 99*, 100, 101, 101a, 102, 103, 104a, 105, 109, 110, 111*, 112b, 113, 117, 117a, 117b, 118, 119, 121, 121a, 121b, 121c, 121d, 121e, 156, 162, 163, 166, 167, 168, 171, 172, 174, 175, 178, 179, 187, 188, 193, 195, 196, 198, 201, 202, 203, 208, 211, 222, 248, 278, 284; *wēiā* L 320, 327, 371, 375, 377, 378, 381, 381b, 385, 428, 431, P 118, 119, 120, 121, 176, 177, 184, 187, 188, 223, Q 14, 16, 21, 22, 32, 32a, 33, 34, 35, 36, 38, 78, 98; *wē.ī* L 417, Q 12; *wēim* Q 10; *wēā* L 355, Q 78, 154, 177; *wē* K 357, P 176, Q 1, 38; *wēi* L 282, 372, 373, 415, 420, Q 9, 96b, 99, 101, 103, 113, 179, 201, 208; *wēiā* L 431, Q 78; *wē.ī* Q 32; *wē* L 354, Q 86, 170; *wēi* L 416; *wēi* L 213, Q 32, 118, 201, 222; *wēiā* Q 240; *wēiā* P 52, 53, 57, 58, 120, 121, 186, 188, 192, 195, 197, 220, Q 2, 2a, 34, 79, 152, 157, 159, 160; *wēi* L 244c, 246a, 249, 292, 329, 331, 373, 374, 416, 429, P 115, 183, 186, 187a, Q 1, 30, 32, 32a, 77a, 94, 95, 97, 99, 101, 103, 105, 111, 113, 116, 156, 168a, 196, 202, 241, 254; *wēā* P 197, Q 74; *wē.* Q 71, 72, 82; *wē* K 361, L 353, P 51a, 53, 55, 57a, 58, 118, 119, 121a, 172, 175, 177, 183, 192, 219, Q 1, 2, 2a, 3, 71, 75, 76, 77, 79a, 80, 83, 84, 89, 90, 153, 154, 155, 157a, 158, 161, 163, 164, 164a, 166, 168, 168a, 169, 170, 177, 181, 182, 241; *wēi* L 286, P 55, Q 12, 284; *wēi.* Q 5; *wēiī* Q 200, 201, 247, 247a; *wāi* K 316; *wā.ī* P 193; *wīiā* Q 240; **oude wei:** *ōyda wēi* Q 117b; **dikke wei:** L 376, 431, Q 15, 16, 105; *dekā wēi* Q 101, 102; *dekā wēi* L 329; **kaaswei:** *kāswē* P 54; *kēsweī* L 318, 324a; *kēs-wāi* K 315; *kēs-wē* K 357; *kēs-wēiā* P 56; *kēs-wāi* K 318; *kēs-wē* K 358; *kēs-wēi* K 359; *kēs-wāi* K 316; *kēs-wōāi* K 317; *kēs-wē* P 45; *kēs-wē.* L 414; *kēs-wēi* L 355; *kēs-wēiā* L 330; *kēs-wēi* L 292a; *kēs-wē* L 414; *kīs-wēi* Q 195; *kīs-wēi* L 381a; *kīi-wēi* L 300, 328; *kīi-wēi* K 360, P 56; *kīi-wēi* P 46; *kīi-wēi* P 51; *kīi-wēi* P 46, 47, 48; *kīs-wēi* Q 102; *kīs-wēi* K 360, L 289; *kīs-wēi* L 328; *kīs-wē* L 414; *kīi-wēi* L 359, 360, 363, 365, 366, 372; **kazenwei:** *kēs-wāi* K 353; *kēs-wāi* K 314; *kēs-wēi* P 49, 50; *kēs-wēi* P 44; *kōi-wōā* K 353; **kaasweik:** *kēs-wēi* K 359; *kīi-wēi* L 364; **kaasweek:** *kēs-wāi* K 315; **kazenweek:** *kēs-wāi* K 353; **kaasweit:** *kēs-wēi* K 353; **weg:** *wēi* L 318b; **kaasnat:** *kīs-nāt* L 356; **kaaswater:** *kēs-wātār* L 329;

kēswōtar K 315; *kejšwātar* L 292a; *kīaswātar* L 326; **water:** *wātar* K 317a, L 192, 288, 288a; *watar* L 210, 211; *wōtar* K 278; **drupwater:** L 364; **drupsel:** L 364; **zuur water:** *zūr wātar* Q 102; **het water van de bottermelk:** *at wātar van dā botarmēlak* L 318; **witte kaas:** *weta kīas* Q 113; **kaas:** *kīas* Q 118, 201; *kī.s* Q 102; **kaas-melk:** *kēsmeḷk* L 329; **afgelaten melk:** *afxəlōtān meḷk* P 176; **bottermelk:** P 176; *botarmēlak* L 214; *bojarmēlak* Q 15; *botarmēlak* L 267, Q 32; **ondermelk:** *ōndarmēlak* Q 95; *oṅarmēlak* L 296; *ōṅarmēlak* L 329; *oṅarmēlak* L 430; **onderromen:** *ōndarroamā* L 210; **dikke melk:** *dikā meḷk* Q 101, 196; **hui:** *hūj* L 289a, Q 105; *hy* L 326; **spoelsel:** *spōlsal* L 269; **het dun:** *at dōn* L 352; **zijning:** *zīneṅ* L 432a; **matte (d.):** *matā* Q 284.

11.9 BOTERKUIP

(JG 1c, 2c)

[Houten kuipje waarin de boeren de boter wassen.]

boterkuip: K 359, P 45, 49, 52, 53, 55, 57, 58; *botarkōp* K 358; *bōtarkūp* L 422, 423; *botarkaup* Q 180; *bojtarkau.p* Q 162; *botarkōp* P 56; *bōtarkōp* P 51; *bōtarkō.p* Q 1; *bojtarkō.p* Q 81, 158, 158a; *bojtarkōp* Q 155a; *botarkō.p* Q 2a; *botarkop* K 361; *botarkāp* P 50; **boterkuipje:** L 421, P 47, Q 172; *bojtarkupka* Q 182; *boj.tarky.pkā* Q 183; **boterteil:** K 316, 357, L 317, 319, 352, 354, 358, 359, 361, 366, 367, 415; *bōtartejil* L 314, 356; *bōtartejil* L 282, 313; *bōtartejil* L 355; *bō.tartel* L 286; *bōtartejil* K 278; *bōtartejil* L 369; *botartejil* L 353; *butartejil* L 372; *būjā.tartejil* L 417, 418; *buōtartejil* L 315; *bj̄tartejil* L 364; *bōtartejil* L 363, 365; **teil:** K 278a, L 312, 360, 362, 368, 413, P 44; *tejl* L 416; *tejl* L 316; *gājil* K 353; **tijn:** *tejn* Q 7; **boterkom:** *bō.tarko.mp* Q 1; **boterlamp:** Q 12; **boterscho- tel:** K 315, 318, 360; *bō.tārsxōtāl* Q 1; *bō.tārsxō.tāl* L 414; *bō'ārsxō'al* K 314; *būā.tāršūā.tāl* Q 3; *būjā.tāršūjātāl* L 416; **boter- loop:** Q 92; *botarloyp* Q 82; *botarlayp* Q 83; *bō.tarlōp* Q 84; **loop:** *lōp* Q 169; *lūp* Q 72; *lup* Q 91; **loopje:** *lōpkā* Q 13, 174; *lūpkā* Q 8; **boter- vat:** *boatārvāt* Q 170; **vat:** *vāt* P 214; **stand:** *stānā* P 46.

12. Boterbereiding

Door karnen kan van melk of room boter worden gemaakt. De vetbolletjes in de melk of room worden door heftige klutsbewegingen tot grotere korrels verenigd. In een karnvat gebeurt dat handmatig: er wordt met een karnstaf gestoten. Met hulpmiddelen zoals een boog en een wip was dit werk minder zwaar. In een karmolen werd er gekarnd door ronddraaiende bewegingen. De ton draait dan om zijn as. Er kan ook een

constructie gemaakt worden die door een paa wordt voortbewogen. Bij het karnen in een dra- ende karnton draait de ton in zijn geheel in al richtingen.

Als de grote korrels gevormd zijn, wordt de ka- nemelk ervan afgescheiden. De korrels word- in een bak tot een gelijkmatige massa gekne- Dit gebeurde soms met behulp van een boter- pel. Daarna werd de overgebleven karneme- weggewassen en kan er zout worden toegevoe- voor conservering. Ten slotte wordt de boter- eenheden verdeeld.

Om kaas te maken wordt aan het afgevloei- vocht een zuur toegevoegd om het te laten stre- men.

12.1 KARNEN (kaart 45)

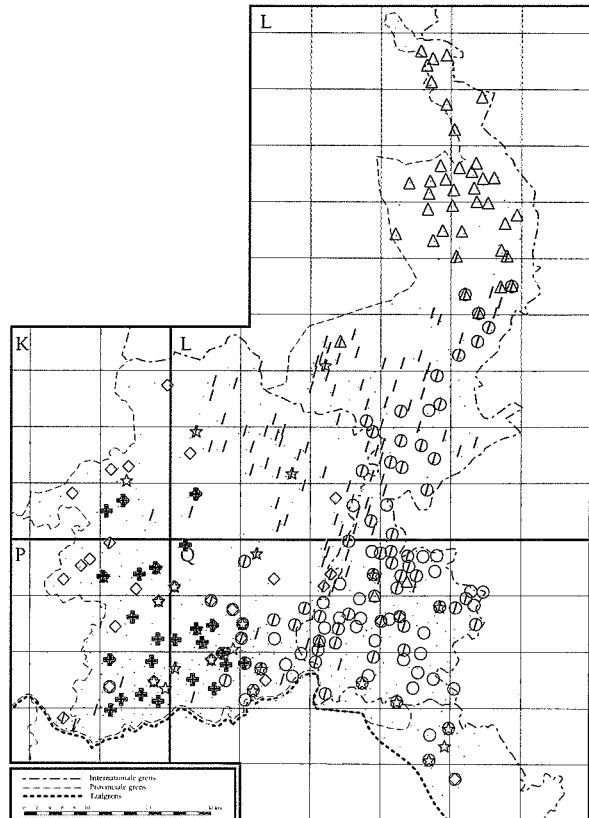
(S 17; L 1a-m; L 1u, 114; L 6, 7; L 22, 8; L 2 68; A 7, 23; A 28, 7; Ge 22, 8; Vld.; monog- add. uit N 12; A 16; S)

[Het op en neer bewegen van de vetdeeltjes in c- melk of room, zodat deze zich aan elkaar hecl- ten en op die manier boter vormen. Boter make- Zie voor de fonetische documentatie van [bote- en [boter] het lemma BOTER (12.14) in de- aflevering.]

stoten: L 288a, 289a, 295, 366, Q 15; *stōtā* 382, Q 89, 173 (in een pot); *štōtā* L 292a, 293, 322, 322a, 328, 385, 387, 430, Q 32, 33, 34; *st'ōtā* L 292a; *št'ōtā* L 292, 292a; *stotān* L 35; *stōtātān* L 417, 419; *stōtātā* L 289, 417; *stoatā* 381b; *štōatā* L 426; *stoatān* L 371, Q 11; *stoa-* L 320a, 376, 377, 381, 427; *štōatā* L 300, 43; *stōtān* L 373; *stōtā* L 374; *štōtā* L 293; *stōtātā* 377; *stūtān* L 368, 418, Q 7; *stūtā* L 372, P 5; 186, Q 3, 95, 102 (in stenen pot); *štūtā* L 291; 296; *stutān* L 415, P 212, Q 88; *stutā* L 312, 36; Q 188 (in pot); *stūtātān* L 267, 286, 353, 35; *stūtātā* L 269a, 288, 289, 328, 422, P 179; *štūtā-* L 270, 291; *stūtātān* L 286, 313, 370, 415; *stua-* L 269, 318b, 326, P 211, Q 1, 12; *štuaatā* L 301; 370, Q 111, 113; *stūtātā* L 320, 321; *stuatā* L 321; 371; *stuoatā* Q 9; *štūjūtā* L 290; *stijūtā* L 317, 35; 359, 360, 360a, 361, 362, 363, 364, 365, 366; 367, 368, 415, 416, 417; *stytā* P 51, Q 88; *stijūtā* L 416; *stajūtān* Q 15; *stajūtā* Q 166 (in de kroeg); *stjūtātā* L 431; *štjūtātā* Q 99, 101; **boter stoter** [boter] *stōtā* Q 102; ~ *štōtā* L 385, 430 (oude- wetse manier), Q 20, 21, 27; ~ *štōtātā* Q 27; *štōatā* Q 22, 31, 32a; ~ *štōtātā* Q 21; ~ *stūtātān* 105; ~ *stūtātā* Q 95, 96a (in een vat), 187; ~ *štūtā-* Q 102, 105, 198; ~ *stutān* L 317; ~ *stutā* Q 88; *stūtātā* L 286, 319; ~ *stuatā* L 318b, 424; ~ *stua-* Q 22; ~ *štuoatā* L 429; ~ *stjūtātān* Q 14; ~ *stjūtā-* L 429a; ~ *štjūtātā* Q 101; **botter stoten:** [botte- *stōtān* L 312, 356, 417, Q 77, 86; ~ *stōtā* L 26; 379, 380, Q 162, 178; ~ *štōtā* L 322, 329, 386, 387, 388 (in stenen pot); ~ *stōtā* Q 162; ~ *štōtā* 299; ~ *stōtātān* L 314; ~ *stōtātā* L 297; ~ *štōtātā*

Kaart 45. KARNEN

- / (-)stoten
- (-)draaiien
- △ (-)karnen
- ◇ boteren
- ☆ (-)maken
- ✱ (-)rollen

297, 323, 327; ~ *stoatən* L 315, 354, Q 7, 8, 12, 91; ~ *stoatə* L 289 (op de boerderij), P 176; ~ *stoatən* L 326, Q 13, 17, 154 (in een pot); ~ *stoatə* L 326; ~ *štoatə* L 325, Q 32, 36, 111*; ~ *stōtən* L 371; ~ *stōtə* L 382; ~ *štōtə* L 381, 381b; ~ *štōtə* L 432a; ~ *stqatə* L 378; ~ *stoytə* Q 156; ~ *stoyatə* L 381b; ~ *stōtən* L 372; ~ *stūtən* K 360, L 355; ~ *stūtə* L 271, P 50 (vroeger), Q 3 (vroeger), 88 (in een vat dat vast staat); ~ *štūtə* L 297, Q 192; ~ *stutən* L 364, 368, 413, 414, 419, P 218, Q 3, 4, 71 (in een stenen kruik); ~ *štutən* Q 39, 111; ~ *stutə* L 372, Q 3, 88, 94b; ~ *štutə* Q 193, 198; ~ *stūatə* L 271, 324, Q 3; ~ *štūatə* L 270, 295, 381a; ~ *stuatə* L 266, 267, 268, 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289 (boerderij), 289*, 289a, 289b, 318a, 318d, 318e, 362, P 213; ~ *štuatə* L 328, 330, Q 113, 117 (vroeger), 118, 121, 201; ~ *stūatə* L 381b; ~ *stuatən* L 312; ~ *stūqatə* L 378; ~ *štuytə* Q 118; ~ *stytə* L 364; ~ *stytən* L 416; ~ *štūātə* Q 19; ~ *stuatən* Q 13; ~ *stuatə* L 267, 295, 300, 321, 328, 330, 377, 382, Q 19, 36, 96a (met de machine), 99, 102, 111; *drējən* Q 86, 91, 105; *drējə* L 377; *drējən* L 429; *drējə* L 429, 433, Q 35, 36, 100, 198; *drējə* Q 32a, 95;

drēj Q 32a; *drējənə* Q 207; *drījə* L 329, 432a, Q 93, 101, 113, 196, 196a; *drījə* L 425, Q 101; *drījənən* Q 202; *drījənə* Q 112b, 113, 117b, 121 (met moderne machine), 201, 202, 278; *drīnə* Q 253; *drījən* Q 83 (met een machine); **boter draaiien**: [*boter*] *drejən* Q 72; ~ *drejə* Q 14, 96b, 99, 99*, 102, 105, 187, 198; ~ *drējə* Q 196; ~ *drējə* Q 18, 20, 21, 27, 29, 33; ~ *drēj* Q 110; ~ *drējən* Q 98; ~ *drējə* Q 38; ~ *drījə* Q 22, 27, 30, 32, 101, 101a, 103, 198; ~ *drījən* Q 98; ~ *drījə* Q 16, 97, 100; ~ *drījənə* Q 222; ~ *drījə* Q 103; **botter draaiien**: Q 188 (in een pot); [*botter*] *drejən* Q 3, 71, 77, 83, 154, 180; ~ *drējə* L 271, 297, 299, 323, 370, 372 (met een draaivat), 381, 381a, 381b, P 180, Q 3, 32, 88 (vat dat zelf draait), 91, 162, 168, 172, 173, 183; ~ *drējən* Q 71; ~ *drējə* Q 33; ~ *drējə* Q 83; ~ *drē* Q 175, 179; ~ *drījə* Q 35, 111*, 117 (nu), 117a (nu), 118, 192, 196, 203, 284; ~ *drījə* Q 203; ~ *drījənən* Q 209; ~ *drījənə* Q 113, 119, 201, 208, 222, 253, 255; ~ *drījənə* Q 204a, 208; **afdraaiien**: *āf drejə* Q 102; **doordraaiien**: *dōrdrejə* Q 102; **karnen**: L 269, 271, 288, 295, Q 95; *keņə* L 163, 163a, 163b, 164, 165, 191, 192, 192a, 209, 210, 211, 212a, 213, 214, 214a, 215, 215a, 216, 216a, 217, 244a,

244c, 245, 245a, 245b, 246, 246a, 248, 249, 250, 266, 267, 268; *kerna* L 244b; *kurnan* Q 37; **botter karnen:** Q 98; [*botter*] *kena* L 268; **boteren:** *bōtarən* K 315; *bōtarə* P 46, 47, 48, 176, Q 101; *botarən* K 278, 315, L 352, 413, P 180, Q 71, 75, 77, 83, 155a; *botərə* K 316, P 50, 51, 57, Q 284; *b'ōtarə* K 358, Q 11; *boatərə* P 50 (nu), 57; *boatarən* P 117; *boatərə* P 58; *bōtarə* P 119, Q 12; *bojtərən* Q 2; *bōjtərə* Q 177; *bo'arən* K 353; *bōutarə* P 176, 211; *bōatarə* Q 2; *butarən* L 420; *butərə* Q 111; *buatarə* Q 5; *būatarə* P 119, 193, Q 72; **(de) boter maken:** [*boter*] *mākə* Q 1; *də* ~ *mōkə* Q 4; **botter maken:** [*botter*] *mākən* L 353, P 57, Q 19, 209; ~ *mākə* L 289 (in de fabriek), 367, P 193, Q 2, 113, 196, 255, 259, 278; ~ *maəkən* P 119; ~ *maəkə* P 195; ~ *maṽkə* P 193, Q 156; ~ *mōkən* Q 83, 155, 173, 180; ~ *mōkə* P 50, Q 74, 155a; ~ *moakə* Q 180; ~ *mōkən* Q 79; **afmaken:** K 318; **de boter opmaken:** *də* [*boter*] *opmōkə* Q 4; **rollen:** *rōlən* K 358, P 121, Q 1, 75, 167; *rōlə* K 358, P 55, 57, 186, 188, Q 74, 78, 158, 160, 168; **botter rollen:** [*botter*] *rōlən* K 357 (in een rolvat), L 413, P 118, 121, 218, Q 154; ~ *rōlə* P 50, 118, 176, 183, 197, Q 74, 78, 167; ~ *rōlə* Q 79; **botter slaan:** [*botter*] *slən* P 52; ~ *slōṽ* P 57; **botter werken:** [*botter*] *wərəkən* K 318; **botter standen:** [*botter*] *stanən* L 419; **afromen:** *afrūamə* P 176.

12.2 KARNVAT (kaart 46)

(A 7, 19, 19a en 23; A 16, 8a; L 1a-m; L 22, 8 add.; L 27, 67 en 68; JG 1a, 1b, 1c, 2c; S 17; Ge 22, 11, 15 en 16; monogr.; add. uit N 5A (I); N12, 51; N 12)

[Botervat waarbij de karnstaf (zie het lemma KARNSTAF (12.3) in deze aflevering) met de daaraan bevestigde schijf in een op- en neergaande beweging wordt gebracht. Dit vat, waarin de melk tot boter gekarnd wordt, kan van verschillende materialen gemaakt worden. Vaak was het van hout (**kersenhout:** *kērs* in L 329) of steen en soms van metaal, bijvoorbeeld van een omgebouwde melkbus (**melkbus:** *mēl'kbōs* in L 322a, **melktuit:** *mēl'ktōit* in L 163, 164 en 165, **tuit:** *tōit* in L 373).

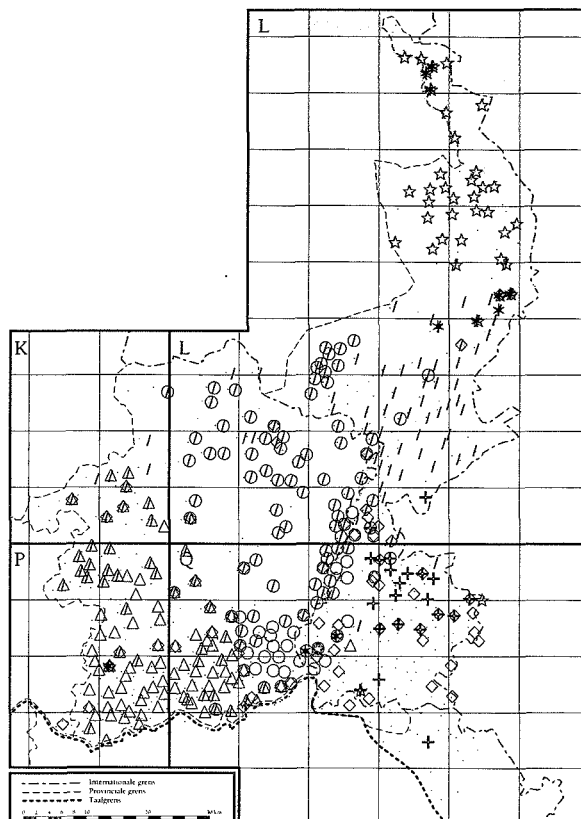
Zie voor de fonetische documentatie van [*boter*] en [*botter*] het lemma BOTER (12.14) in deze aflevering.]

stand: *stānt* L 282; *stant* Q 101 (van hout); *standj* L 318b; *stanj* L 289; *stanj* L 266, 268, 287, 288, 288a, 288b, 289, 289*, 289a, 289b, 318a, 318d, 318e, 374; *stanj* L 290, 291, 300, 333, 381b; *stanj* L 318, 318b, 320, 321, 322, 324, 326, 328, 369, 370, 372, 374, 377, 379, 380, 381, 381b, 382, 431, 434a; *stanj* L 292, 292a, 294, 298, 322a, 325, 330, 331, 331b, 332, 376, 385, 386, 387, 426, 431; *stān* K 278 (van hout), 316, 317a (van hout), 318, 359, 360, L 282 (van hout), 286, 312, 313, 314, 315, 316 (van hout), 352

(van hout), 353 (van hout), 355, 357, 358, 359, 360, 361, 413 (van hout), 414, P 44, 45, 46, 47, 48, 49, 51, 52, 53, 56, 57, 214 (van hout), Q 1 2a, 3 (van hout), 71, 89, 165 (van hout), 167, 177, 182, 241, 242 (van hout); *stan* K 314, 315, 353, L 269a, 282, 289, 289a, 317, 355, 356, 358, 359, 360, 360a, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368 (van steen), 415, 416, 417, 418 (van hout), 419, 420, 421, 422, 423, 424, P 44, 56, 176a, 177, Q 1 (van hout), 5, 7, 11, 12, 76, 77, 79, 82 (van hout), 83, 87, 88, 153, 154; *stān* F 278, 357, Q 1; *staən* K 357, P 118a; *stajnj* L 319, 369, 370, 371, 372; *stajnj* L 432 (van hout); *sta* L 319; *staj* K 359 (van hout); *stoən* K 358 (van hout); *stōn* L 282, 286; *stōən* K 358, L 286 (van hout), 312; *stōn* L 355; *stēnj* (mv.) Q 14 (van steen); *stēən* (mv.) Q 1; **boterstand:** [*boter*] *staj* L 266, 287, 288, 288a, Q 2, 6, 10, 12; ~ *staj* C 20; ~ *stanj* L 318b; ~ *stān* K 318, L 355, 286 (van hout); ~ *stan* L 356, 418, 419, 422, 424, Q 8, 9, 10, 12, 13, 96c; ~ *stajnj* L 372; ~ *stēn* (mv.) L 356 **botterstand:** [*botter*] *stānt* L 265; ~ *staj* L 267, 268, 271, 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 295, 318a, 318d, 318e, Q101; ~ *staj* L 270, 290, 291, 295, 296, 297, 381b, 383, 385, 0426, Q 30, 100, 111; ~ *stānj* L 327; ~ *stanj* L 292a, 322, 372, 378, 381; ~ *stānj* L 292, 293, 299, 322, 322a, 323, 324, 325, 327, 329, 330, 331, 381a, 426, 431 ~ *stān* K 278, 316, L 312, 314, P 52, Q 3, 164a ~ *stan* K 278, 315, L 314, 317, 358, 359, 360, 360a, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 415, 416, 417, 420, P 50, Q 4, 9, 12, 71, 88 ~ *stān* L 386; ~ *stāən* L 354 (van hout); ~ *staən* F 317, L 315; ~ *stoən* L 355; ~ *stōn* K 357; ~ *stēnj* (mv.) L 427, Q 14; ~ *stēnə* (mv.) L 316; ~ *stēnj* (mv.) L 316 (van hout); **stompstand:** *stompstaj* K 314; *stumpstan* K 315, 353; **karnstand** *kəranstaj* L 270; **vat:** *vās* Q 211 (van hout) **botervat:** [*boter*] *vāt* L 423; ~ *vāt* L 371, 429a, C 19a, 34, 39 (van hout), 95, 99*, 101, 168, 187 ~ *vās* Q 222; ~ *vōt* Q 88; **bottervat:** [*botter*] *vāt* I 211, Q 102, 113; ~ *vāt* Q 9 (van steen); ~ *vāt* I 298, 426, 428, 430, 434, Q 19, 20, 21, 31, 96a, 99*, 101, 102, 105, 111, 0112, 113, 117a, 119, 180, 197, 200; ~ *vās* Q 121, 121c (van hout) ~ *vāət* L 269, 271, Q 112b, 118, 121, 208; ~ *vōt* C 77a, 102; ~ *vōt* P 176, Q 2a, 71, 72, 88 (van hout) 178, 183, 193; ~ *voat* Q 179; **bottervaatje:** [*botter*] *vətjə* L 432a; **stootvat:** *stutvōt* Q 3; **rolvat** *rōlvat* K 318, 353, 357, Q 78; *rōlvāt* L 317, 360a Q 2; *rōlvāət* P 175; *rōlvōt* L 414, P121, Q 2a, 77 *rōlvōət* P 176a, Q 72, 78; *rōlvōat* Q 75, 168 **karnrolvat:** *kəranrōlvat* K 358; **karnvat:** *karva* Q 198b (van hout); **zwaardervat:** *zwardərvāt* Q 9 **croeg:** *krux* K 318, 353, 357, 359, P 44, 45, 46, 48, 49, 58, 113, 117, 118a, 120, 172, 175, 176, 176a, 177a, 178, 179, 180, 182, 184, 188, 192, 195, 197, 214, 220, 223, 224, 227, Q 2, 2a (van steen), 71 (van steen), 72 (van steen), 74, 75, 76, 80, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 157a, 159, 162

Kaart 46. KARNVAT

- / (-)stand
- (-)pot
- △ (-)kroeg
- ◇ (-)vat
- ☆ (-)karn
- + (-)baar
- * (-)ton

164, 165, 168, 177, 181, 182, 240, 241, 242; *kruax* P 121, 177 (van steen); *krøx* K 315, 316, 358, 360, 361 (van steen), P 51, 52, 56, 57, 58, 118; *krøx* L 414, Q 1; **boterkroeg**: [*boter*]kru \bar{x} P 47, Q 241; **botterkroeg**: [*botter*]kru \bar{x} P 115, 119, 172, 174, 175, 176, 177, 183, 186, 213, 219, 227, Q 2, 71, 78, 152, 154, 156, 158a, 162, 163, 164a, 166, 167, 178, 182 (van steen); \sim *krūx* P 192, 193; \sim *krøx* P 107a; \sim *krøx* Q 156; **botterkroegje**: [*botter*]krø \bar{x} skā P 118 (van steen); **stootkroeg**: *stōatkru \bar{x}* P 223 (van steen); *stōutkru \bar{x}* P 179, 184, 188, Q 79, 79a, 106, 156, 160, 161 (van steen); *stōyatkru \bar{x}* P 119 (van steen); *stūtkru \bar{x}* P 50, 115 (van steen); *stūatkru \bar{x}* P 176, 183; *stūatkru \bar{x}* P 173, 177a; *stūatkru \bar{x}* P 118a (van steen); *stūtkrøx* P 54, 55; *stūatkru \bar{x}* P 53; **roomkroeg**: *rōyāmkru \bar{x}* Q 71; **zaankroeg**: *zōānkru \bar{x}* P 50, 113, 115, 173, 174, 177a, 178, 179, 182, 195, 218 (van steen); *zōānkru \bar{x}* P 186; *zūnkru \bar{x}* P 119, 177 (van steen); *zūānkru \bar{x}* P 184, 187, 188, 192, 197, 220, 223, 227, Q 76, 79, 79a, 152, 153, 155, 156, 157a, 160, 161, 165, 166, 167, 240, 241 (van steen); *zūānkru \bar{x}* Q 78; **kroeg voor boter te stoten**: *kru \bar{x}* : *vōr* [*boter*] tō *stōtā* Q 158; **stenen kroeg**: *stējnā kru \bar{x}* Q 242; **kroes**:

kru \bar{x} K 315; *krūs* K 314; **roomkruik**: *rōmkru \bar{k}* Q 2a; **pot**: *pōt* Q 89; **boterpot**: [*boter*]pōt L 424, Q 2, 19a (van steen), 95, 178, 188; **botterpot**: [*botter*]pōt L 287, 288, 288a, 288b, 289, 289*, 289a, 289b, 316, 318a, 318d, 318e, Q 3, 4, 11, 15, 15a, 77, 83, 93, 94, 94b, 95, 99, 102, 168, 168a, 169, 170, 172, 174, 175, 177, 179 (van steen), 187a; **stootpot**: *stōtpōt* Q 72, 77, 86, 89, 90, 94; *stōātpōt* Q 83; *stōatpōt* L 0426 (van steen); *stōytpōt* Q 72, 83 (van steen); *stōtpōt* Q 171 (van steen); *stūtpōt* Q 3; *stutpōt* Q 3, 91 (van steen); *stūātpōt* L 417, 418; *stūytpōt* L 416; *stūatpōt* Q 14; **roompot**: *rōmpōt* Q 82, 83, 84, 89 (van steen); *rōympōt* Q 81a (van steen); *rōmpōt* L 425 (van aardewerk); *rōympōt* L 287, 288, 288a, 288b, 289, 289*, 289a, 289b, 317, 318a, 318d, 318e, 319, 322a, 328, 358, 362, 368, 369, 370, 371, 372, 416 (van steen), 419, 420, 421, 422, 423, 424, 429, 429a, 430, Q 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 22, 87, 88, 90, 91, 96c, 172, 188 (van steen); *rōyāmpōt* L 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 415 (van steen); *rōāmpōt* L 416 (van steen); *rāympōt* Q 5 (van steen); *rāmpōt* Q 94, 171, 174, 175, 178, 179 (van steen); *rōympōt* (mv.) L 372; **zaanpot**: *zōnpōt* L

414; *zōnpōt* K 278 (van steen); *zōnpōt* L 352, 353 (van steen); *zōānpōt* L 312, 313, 314, 315, 354, 355, 413 (van steen); *zūānpōt* Q 77, 168a, 170, 241 (van steen); **driekronenpot:** *drīkrōnanpōt* Q 14 (van steen); *drīkrōānanpōt* Q 15a (van steen); **keulse pot:** *kōlsə pōt* Q 14 (van steen); **keulse stenen pot:** *kōlsə stēnan pōt* Q 17; **stenen pot:** *stēna pōt* Q 84; **rozenpot:** *rōzəpōt* Q 170; **karn:** *karən* L 269, 271, 295, Q 95, 196; *kan* L 210; *kərən* L 244b; *kən* L 159a, 163, 163a, 163b, 164, 165, 191, 192, 192a, 209, 210, 211, 212a, 213, 214, 215, 215a, 216, 216a, 217, 244a, 244c, 245, 245a, 245b, 246, 246a, 248, 249, 250, 266, 268, 269; *kər* L 214; **botterkarn:** *[botter]kən* L 209, 210, 211, 212a, 216, 216a, 244a, 245a, 248; *~karən* P 176; *~kar* Q 117b; **baar:** *bār* Q 16, 21, 32a, 98, 112a, 117a, 196, 203a, 253; **boterbaar:** *[botter]bār* Q 22, 33 (van steen); **botterbaar:** *[botter]bār* L 429, Q 32, 32a, 36, 101, 111, 0112, 113, 118; **stootbaar:** *štōtbār* Q 33; *štōāt̄bār* Q 34; *štōat̄bār* L 432a; *štōat̄bār* Q 32; *štutbār* Q 35 (van steen); *štuat̄bār* L 432a; **ton:** *tōn* Q 94b (van hout); **botterton:** *[botter]tōn* L 270, 271, 291, P 176, Q 102; **stootton:** *štōttōn* L 295; **karnton:** *karəntōn* L 269; *kərəntōn* L 164, 270; *kəntōn* L 163, 164, 165; **bottertijn:** *[botter]tīn* Q 111; **rol:** *rōl* P 175, 188, 192; **botterrol:** *[botter]rōl* P 222 (van hout), Q 162; **stoot:** *štōt* L 292; *štut* L 382; **botterstoot:** *[botter]štūt* L 296; **stootlob:** *stōattōp* L 368; **botterkit:** *[botter]kēt* K 358; **botterstoker:** *[botter]štōkər* Q 278; **botterduppen:** *[botter]jdōpə* Q 21.

12.3 KARNSTAF

(A 7, 19, 20, 21 en 23; A 16, 8, 8a, 8b en 8c; L 22, 8; L 27, 67 en 68; JG 1a, 1b, 1c; Ge 22, 18, 19 en 20; monogr.; add. uit: N 5A (I); N 12, 51, 52, 54 en 61)

[Boterstoter bestaande uit een stok met een aan de onderzijde bevestigde plank die van gaatjes is voorzien.

Zie voor de fonetische documentatie van *[botter]* en *[botter]* het lemma BOTER (12.14) in deze aflevering.]

stoter: *stōtər* L 269, 270, 313, P 177, Q 15, 156, 162; *štōtər* L 328, 385, 387; *stōātər* L 289, 295, 320, 378, P 176, Q 94; *štōātər* Q 31; *štōtər* L 293; *štōātər* L 292; *stōītər* Q 101a; *stōītər* Q 14; *stōtər* L 270, 289, 289b, 317, 320, 322, 324, 328, 331, 373, 374, 376, 377, 378, 431, P 121, 192, Q 9, 14, 18, 77, 155, 158a, 161, 167, 168a, 174, 175, 177, 178, 179, 181, 240, 242; *štōtər* L 292, 292a, 293, 294, 322, 327, 329, 330, 331, 332, 382, 383, 386, 426, 0426, 428, 430, 433, 434, 434a, Q 19a, 20, 21, 27, 32, 32a, 33, 35, 36, 99, 101, 111*, 201, 203; *stōātər* L 312, 381b; *štōātər* L 325, Q 21, 34, 100, 201; *stōātər* P 223; *štōtər* L 327; *štōsər* Q 211; *stōūtər* L 373, 381, 381b; *štōūtər*

L 429; *štōātər* L 428; *stōītər* L 318; *štōītər* Q 9, 99*; *stōītər* P 188, 197, Q 9, 78, 156; *stōītər* 58, 120, 177, 184, 187, 188, 192, 195, 197, Q 1: 75, 78, 79, 79a, 80, 152, 153, 154, 156, 157, 157a, 159, 160, 161, 164, 165, 166; *stōūtər* 119, 177, 222, Q 83; *stōūtər* P 220; *stōūtər* 121; *stūtər* L 269a, P 46, 176, Q 198b; *štūtər* 329, Q 0112, 192, 193, 196, 198; *stūtər* K 359, 360, L 314, 315, 316, 317, 352, 355, 378, 414, 423, P 56, 58, 118a, 186, 219, Q 2, 3, 7, 71, 96; 161, 187a; *štūtər* Q 102, 105, 117a, 121, 203; 208; *stūtər* K 318, L 271, 286, 289, 314, 317, 328, 328a, 375, 381b, P 174, 218; *stūtər* L 292, 292a, Q 22, 101, 117; *stūtər* L 267, 271, 287, 296, 320, 326, 375, 378, 425, P 52, 53, 115, 177, 176, 176a, 183, Q 96b, 101; *stūtər* L 291, 43; Q 32, 99, 101, 101a, 111, 119, 121, 197, 197; *stūtər* Q 14; *štūtər* L 298; *stūtər* P 186; *stūtər* Q 118, 196; *stūtər* L 431; *stūtər* L 358; *stūtər* P 118a; *stūtər* K 316, L 359, 381; *stūtər* L 318b, P 176, 179, 182, Q 172, 188; *stūtər* L 322; *stūtər* K 359, 360, L 286, 289; 295, 364, 413, 416, 420, 422, P 50, 51, 172, Q 9, 71, 83, 88, 94b, 172, 198; *stūtər* L 290, Q 32; 102; *stūtər* L 319, 369, P 175, 177a, L 180, 219, 224, 227; *stūtər* K 316, 317, 318, 358, 312, 317, 318b, 319, 321, 369, 370, 371, 416, 421, 422, 423, 424, P 44, 45, 47, 48, 49, 50, 107a, 113, 115, 173, Q 1, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 71; *stūtər* L 295, 432a, Q 202; *stūtər* Q 121; *stūtər* K 315; *stūtər* L 355, 360a, 367, 368, 416; Q 3; *stūtər* P 57, Q 2a, 91; *stūtər* Q 96d; *stūtər* L 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 415; *stētər* Q 84, 86, 89, 90, 93, 94, 171; *stūtər* L 381, Q 9; *stūtər* Q 99*, 103; *stūtər* Q 18; *stūtər* Q 15; *stūtər* Q 99; *stūtər* Q 103; **stotertje:** *stōtərka* L 428; *stūtərka* L 420; **boterstoter:** *[botter]stōtər* Q 241; *~stūtər* L 413; *~stūtər* Q 2; *~stūtər* L 416; **boterstoter:** *[botter]stōtər* 313, P 121, Q 162; *~stōtər* L 271, P 188, Q 17; *~stōtər* P 193; *~stōūtər* L 292a, P 119; *~štōīt̄ja* Q 101a; *~stōīt̄ər* Q 15a, 77a, 78, 98, 154, 158, 163, 168, 169, 178, 179, 241; *~štōtər* Q 19, 20, 21, 33, 34, 35, 36, 38, 98, 111, 112a; *~stōāt̄ər* 429a; *~štōāt̄ər* Q 101, 204a; *~štōūt̄ər* L 425; *~stōūt̄ər* Q 76; *~stūtər* L 269a, 270, P 176; *~stūtər* Q 117a, 204a; *~stūtər* L 316, 372, P 54, 183, 212; Q 4, 71, 172, 198b; *~stūtər* Q 102; *~stūtər* 381a, Q 112b, 113, 202; *~stūtər* L 295, Q 2; *~stūtər* L 291, Q 101, 101a, 111*, 113, 119, 202, 208; *~stūtər* Q 101a; *~stūtər* Q 208; *~stūtər* P 176; *~stūtər* L 381a; *~stūtər* K 315, 366, 418, Q1, 88; *~stūtər* L 429, Q 192, 196; *~stūtər* Q 39; *~stūtər* L 291; *~stūtər* L 359; 368; *~stētər* Q 72; *~stētər* Q 74; *~stētər* L 432; *~stētər* L 429a; *~stētər* Q 18; *~stētər* (mv. L 313); **boterstotertje:** *[botter]stōt̄tərka* Q 100; **stokstoter:** *stōkstūtər* P 176a; **kroegstoter:** *kruxstōūtər* P 177; **staf:** *staf* L 164; *stāf* L 246

248, 268, 269a, 288a, 289a, 320a; *štāf* L 329; **botterstaf**: [*botter*]*staf* K 278, L 265; *~stāf* L 266, 268, 288, 289a, 290, 295; *~štāf* L 290, Q 101; **karnstaf**: *kērānstaf* L 192a; *kēnstaf* L 159a, 163, 163a, 164, 165, 215a; *kēnāstaf* L 163, 164, 165, 192, 210; *kēnstāf* L 191; *kēnāstāf* L 211, 248; **stok**: *stōk* L 295; **stek**: *stēk* L 269, 292a, Q 162; *štēk* L 270, 292, 298, Q 38, 103, 121, 208; *štēk* Q 101a; **botterstok**: [*botter*]*stōk* K 278, 357, 358; **botterstek**: [*botter*]*stēk* L 372, 423, P 48, Q 9, 72; *~štēk* Q 101, 102; *~štēk* Q 102; *~štēak* Q 111; **karnstok**: *kēnstōk* L 213, 266; **karnstek**: *karnstēk* L 271; **stootstek**: *stōtstēk* Q 77; *stāūtstēk* Q 166; *štōātstēk* Q 16; **stootstekje**: *stōtstēkska* P 184; **stoterstek**: *stūātārstēk* L 318b; *stūtārstēk* P 56; *štōtārštēk* L 433; **stek van de stoter**: *štēk van dā štōatar* L 428; **polsstok**: *pōlssstōk* L 214a; **steel**: *stēl* L 192a, 246b, 267, 289a, 292a, 377, 431, Q 15; *štēl* L 327, 382, 434, Q 20, 21, 33, 99, 101, 101a, 202, 203; *stēlā* Q 117a; *stējl* P 176; *stīl* L 314, 368; *stījāl* L 289; *štījāl* Q 193; **stotel**: *stējtāl* L 368b; **stamper**: *stāmpār* K 359, L 163, 164, 165, 269, 282, 355a, P 176, Q 2b; *stāmpār* Q 102, 187; *stēmpār* L 192, 210, 245b, 287, 288, 288a, 288b, 289, 289*, 289a, 289b, 318a, 318d, 318e, 356, 360, 371a; *štēmpār* L 292; **stomper**: *stōmpār* K 278, P 55; *stūmpār* K 353, 357, 358, P 121a, 173, 175, Q 2; **boterstamper**: [*boter*]*stēmpār* L 318b; **boterstomper**: [*boter*]*stūmpār* K 316; **boterstamper**: [*botter*]*stāmpār* K 318, Q 95; *~stāmpār* L 329; *~stēmpār* L 291; **boterstomper**: [*botter*]*stūmpār* P 176; **stand**: *stāj* L 267, 271; *stānj* L 378, 381, 381b; *štānj* L 292, 322a; **boterstand**: [*botter*]*stāj* L 269, 271; *~štāj* L 331, Q 20; *~štānj* L 332; **stander**: *stēnjār* L 292a; *štēnjār* L 293, 298, 331, 331b, 332; **boterstander**: [*botter*]*štēnjār* L 324; **pols**: *pōls* L 214a, 248; *pōls* L 209, 210, 211, 212a, 214a, 215, 216, 216a, 244a, 244c, 245a, 246, 246b, 268, 269a; **karnpols**: *kēnpōls* L 209; *kēnpōls* L 214; *kēnāpōls* L 209, 210, 211, 212a, 214, 214a, 215, 216, 216a, 217, 244a, 244c, 245a, 245b, 246a, 248, 268; *kēnāpōls* L 209; **haspel**: *hāspāl* Q 94b, 98, 101, 117a, 201, 222; **knuppel**: *knōppāl* L 295; **karnknuppel**: *kēnknōppāl* L 209; **stamhout**: *stāmhāt* K 315; **karnner**: *kēnār* L 210; **stoker**: *stōkār* Q 248; *stūkār* Q 222; **botterkuil**: [*botter*]*kyl* Q 113; **vleugel**: *vlōægāl* Q 203.

12.4 KARNSCHIJF

(A 16, 8c; N 12, 52; N 12 add.)
[Van gaatjes voorziene plank die aan de onderzijde van de karnstaf is bevestigd.]
schijf: *šējif* Q 187a, 193; *šif* L 433, Q 15, 34, 103, 117a, 119; **botterschijf**: *botāršif* Q 21, 38; **stamper****schijf**: *stāmpālšif* L 292; **karnschijf**: *kēnssxif* L 163, 164, 165; **polsschijf**: *pōlssxif* L 214a; **plank**: *plājk* L 434; *plājk* Q 102; **plankje**:

plējkskā L 298, Q 99; **stamperplank**: *stēmpārplājk* L 289a; **stoterplank**: *štōatarplājk* L 428; **stotersplank**: *stūtārplājk* L 318b; **pols**: *pōls* L 248; **karnpols**: *kēnpōls* L 215a; **bret**: *bret* Q 121; **stoterbret**: *štūtārbret* Q 208; **pulf**: *pōlaf* L 266, 292a; **spatter**: *špetār* L 382; **plets**: *pletš* Q 33; **tredel**: *trējāl* K 314; **holteren wiken met gaatjes**: *hōltārā wikā met.getjās* L 163, 164, 165.

12.5 DEKSEL VAN DE KARNTON

(A 7, 21; JG 1a, 1b; Ge 22, 38; N 12, add.)
[Deksel met een opening voor de karnstaf.]
deksel: *dēksāl* L 165, 192, 245b, 248, 267, 269, 270, 271, 292, 295, 320, 328, 329, 330, 373, 376, 381b, 385, Q 17, 27, 35, 36, 96a, 98, 99*, 100, 102, 103, 105, 111, 117a, 118; *dēksāl* L 432a, Q 112b, 208; *dōksāl* Q 34; **karndeksel**: *kēndēksāl* L 191; **roldeksel**: *rōldēksāl* P 176; **standendeksel**: *stājāndēksāl* L 266; **deksel van de botterbaar**: *dēksāl vān dā botārbār* Q 202; **dek**: *dēk* L 192, 209, 210, 244c, 288a, 289, 289a, 292, 292a, 293; **karndek**: *kēndēk* L 209; **standendek**: *stājāndēk* L 293; **standsdek**: *stājāns.dēk* L 318b; **dek van de stand**: *dēk vān dā stānj* L 318; **dekel**: *dēkāl* Q 121, 222; **holteren dekkel**: *hōltārā dēkāl* L 163, 164, 165; **schijf**: *šif* L 429, 430; 431, 433, Q 13, 15, 18, 21, 22, 32, 32a, 33, 101; *šējif* Q 88, 102; *šējif* Q 98; **boterschijf**: *botāršif* Q 36; **roomschijf**: *rōjmsšif* Q 99; **standschijf**: *stājānsšif* L 289; **standensschijf**: *štājānsšif* Q 106; **stopsel**: *stōpsāl* L 377, 381b; *štōpsāl* L 327, 381a; **stop**: *stōp* Q 102; *stōp* Q 201, 203; **plank**: *plājk* Q 201; *plājk* L 192a; **plankje**: *plējkskā* L 428, Q 100; **stoterplank**: *stūtārplājk* L 326; **bret**: *bret* L 164; *bret* L 246; **plaatje van de roompot**: *plējtjā vān dā rōjūmpōt* Q 14; **scheel**: *šēl* L 421, Q 6; *šēl* L 317; *šēāl* Q 155; *šyl* Q 9; *šēlār* (mv.) Q 90; **schildertje**: *šōldārkā* L 429a.

12.6 KARNMOLEN

(N 12, 53 en 55; L 1a-m; JG 1a, 1b, 1d; monogr.)
[De molen waarmee men karnt. De karnmolen staat rechtop en de verticale as draait met horizontale bewegingen. Een variant hierop is een liggende ton met een horizontale as met verticale ronddraaiende bewegingen.
Zie voor de fonetische documentatie van [*boter*] en [*botter*] het lemma BOTER (12.14) in deze aflevering.]

molen: *mōlā* L 426, P 175; **botermolen**: [*boter*]*mōlān* K 360, L 282, 413; *~mōlā* L 286, 289b, 312, 414, Q 14, 101; *~mōln* K 359; *~mōlā* K 358; *~mōjā* Q 187; *~mōjā* L 317; *~mēlā* Q 2; **botermolen**: [*botter*]*mōlān* K 278; *~mōlā* K 278, 318, 357, 358, L 163, 164, 165, 246, 288, 289a, 295, 314, 321, 329, 330, 423, 0426, P 44, Q 9, 97, 101, 102, 175, 204a; *~mōlān* Q 71;

~møln K 314; ~mylā L 317; ~mūðalā Q 39; ~myðalā Q 111, 113; ~møðilā P 176; ~mēlā L 355a; ~mīlā L 366; ~miðilā Q 162; **karnmolen:** *kənmøla* L 163, 163a, 211; *kənmøla* L 266; **draaiwat:** *drejvat* L 370, 422; *drejvāt* L 291, 322a, 324, 331, 423, Q 13, 15a; *drejvāt* L 429a; *drevāt* L 429; *drījvāt* Q 33, 111, 0112, 203a; *drījvāt* Q 18; *drīvāt* Q 198b; *drejvārt* Q 9; *drījvōt* Q 198b; **botervat:** [*botter*]vāt L 429a; **bottervat:** [*botter*]vat L 372, 420, P 48, 176a; ~vāt L 325, 426, Q 98, 100, 0112, 197, 197a, 204a; ~vās Q 211; ~vōt L 371a, Q 96d, 198b; **rolvat:** *rōlvat* Q 2b; *rōlvāt* Q 2b; *rōlvōæt* Q 71; **rad:** *rat* L 215; **boterrad:** [*botter*]rāt L 318b; **botterrad:** [*botter*]rāt L 288, 290, 295, 320a, 324, 328, 329, 331, 331b, Q 20; ~rāt L 332; ~ra L 265; **karnrad:** *karnrāt* Q 101; *kənrat* L 209, 210, 211, 212a, 214, 214a, 215, 216, 216a, 217, 244a, 245a, 245b, 246a; *kənrāt* L 268; **stand:** *stan* Q 4; **botterstand:** [*botter*]stān L 295; ~stān K 316; **rolstand:** *rōlstan* L 282; **rol:** *rōl* Q 156; **botterrol:** [*botter*]rōl P 222; **botterton:** [*botter*]tōn Q 197; **centrifuge:** *səntərviŋ* L 432; *səntərviŋ* L 373.

12.7 DRAAIENDE KARNTON

(N 12, 51, 56 en 58; L 1a-m; L 27, 30 en 69; JG 1a, 1b, 1d, 2c; Ge 22, 10, 26, 29, 34 en 37; A 7, 19; S 17; monogr.)

[De karnton wordt met een zwengel of een wiel zelf rondgedraaid. Deze ton, waarin de boter door draaien wordt gemaakt, draait zelf mee.

Zie voor de fonetische documentatie van [*boter*] en [*botter*] het lemma BOTER (12.14) in deze aflevering.]

rolvat: *rōlvat* K 278, 314, 315, 316, 318, 353, 357, 358, 359, 360, L 317, 355a, 366, 413, 414, P 44, 45, 46, 48, 175, 176, Q 1, 2, 2b, 78, 168; *rālvat* P 44; *rōlvāt* L 315, 316, 317, 355, 356, 358, 359, 360, 361, 363, 364, 365, 367, 369, 414, 416, 420, P 56, 176, Q 2; *rōlvaat* L 352, P 51, 118a, 175, 177, Q 1; *rōlvāæt* Q 1; *rōlvāæt* L 312, 352, 354, P 57; *rōlvōt* Q 3; *rōlvōæt* L 353, P 121, Q 74; *rōlvōt* K 318, 359, 360, 361, L 413, 414, P 51, 56, 119, 121, 176, Q 1, 2a, 71, 77, 168, 242; *rōlvōt* P 119; *rōlvōt* P 188; *rōlvōæt* L 282, 286, 312, 313, 314, 315, P 49, 50, 52, 53, 54, 55, 57, 58, 73, 74, 78, 107a, 113, 115, 117, 118a, 119, 120, 172, 173, 175, 176, 176a, 177, 177a, 178, 187, 188, 214, Q 1, 2a, 71, 72, 76, 77, 79, 154, 155, 163, 182, 240, 241; *rōlvōæt* P 118, 121; *rōlvōæt* P 177; *rōlvōæt* L 312, P 57, 115, 121, 172, 187, Q 78; *rōlvōæt* P 121a, Q 158, 168a; *rōlvōæt* Q 154; *rōlvōæt* (mv.) Q 71; **draaiwat:** *drājvat* L 385, Q 94, 172; *drejvat* L 370 (van hout), 420, 423, Q 7, 9, 88, 172; *drējvat* Q 201; *drījvat* Q 113; *drājvāt* L 366; *drejvāt* L 268, 271, 292a, 295, 299, 300, 319, 321, 322, 322a, 323, 324, 328, 329, 330, 331, 331b, 332,

360, 361, 366, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 381, 381a, 381b, 382, 383, 386, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 429a, Q 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15a, 19, 21, 32, 32a, 88, 96a, 96b, 99, 100, 101, 102, 104a, 105, 110, 187; *drejvāt* L 319, 368, Q 3 (van hout), 111; *drevāt* L 426, 433, Q 9, 35, 36, 98; *drējvāt* L 429a, Q 98; *drēvāt* L 426, 429, 430, 434 (van hout), Q 18, 20, 27, 29, 33, 35, 36, 38; *drījvāt* Q 113, 196, 204a; *drījvāt* L 325, 425, 427, Q 16, 22, 27, 30, 32, 33, 97, 98, 100, 101, 101a, 103, 111, 111*, 0112, 113, 117, 192, 196, 200, 201, 202, 203, 204a, 208, 247, 247a, 248; *drīvāt* Q 111, 117b, 192, 193; *drjevāt* (mv.) Q 103; *drejvaat* Q 177; *drejvāæt* L 267, 372, 373, 96c; *drīvās* Q 117; *drejvart* Q 9; *drajvōt* Q 72; *drejvōt* Q 87, 88, 91, 96d, 172, 178, 188; *drevōt* Q 3, 71, 72, 82, 83, 84, 90, 94, 169, 170, 171, 177, 178, 182, 242; *drēvōt* Q 162, 163; *drījvōt* (mv.) Q 198, 198b (van hout); *drījvōt* Q 83; *drīvōt* (mv.) Q 193, 198b; *drāvōæt* Q 168a; *drevōæt* Q 3, 5, 89, 174; *drevōt* Q 171, 179; *drēvōt* Q 240; *drejvōt* Q 172; *drevōt* Q 93; *drevōæt* Q 83; *drīvās* (mv.) Q 116; **draaivaatje:** *drīvetjə* Q 35; *druvəvetjə* L 432a; **botervat:** [*botter*]vat K 278, 372, 47, Q 10; ~vāt L 362, 419, 420, Q 10, 19a, 20, 99*, 101; ~vaat Q 1; ~vōurt L 418; **bottervat:** [*botter*]vat K 278, L 372, Q 11, 179, 248, 255, 278; ~vāt L 292a, 294, 324, 325, 329, 387, 432, 433, Q 16, 32a, 39, 98, 0112, 117a, 197, 197a, 198, 204a, 248; ~vās Q 121c, 211; ~vūat Q 179; ~vōt Q 71, 86, 89, 96d, 174, 182, 198b, 242; ~vōæt L 317; ~vōūat P 227; ~vōt Q 77; ~vōæt L 314; ~veat (mv.) Q 71; **tuimelvat:** *tōmālvōt* K 361; **rolbottervat:** *rōlvatərvāt* Q 83; **balvat:** *balvat* K 357; **rol:** *rōl* L 314, 352, P 174, 176, 178, 182, 184, 188, 192, 195, 197, 219, 220, 224, Q 3, 72, 79a, 152, 156, 157, 157a, 159, 161, 164, 166, 166; *rōal* P 176; **botterrol:** [*botter*]rōl P 176, 179, 180, 182, 183, 184, 186, 188, 192, 197, 213, 218, 219, 222, 223, 224, Q 75, 80, 152, 160, 161, 162, 164a, 166, 167, 179, 181, 240; **rol bet een zwong:** *rōl bē ə zwōŋ* P 175; **stand stan** L 289a; *stanj* L 318b; *stan* K 315, 353, 317, 356, 364; *stān* K 316, 359, L 314; **botterstand:** [*botter*]stān K 314, Q 4; ~stān K 278; ~sten (mv.) K 278; **draaistand:** *drājstān* K 278; *drejstān* L 289; *drōjstān* K 317a; **rolstand rōlstān** K 278; *rōlstān* L 282; **tuimelstand tūmālstān** L 290, 291; **ton:** *tōn* Q 94b; **boterton:** [*botter*]tōn Q 88, 95; **botterton:** [*botter*]tōn L 316, 368, P 176, 213, Q 3, 197, 197a; **tijn:** *tīn* L 360; **botermolen:** [*botter*]mōlā Q 187; **botter molen:** [*botter*]mōlā L 163, 164, 165; **botter pot:** [*botter*]pōt Q 94b; **karntrommel kənrōmāl** L 163, 164, 165; **de zwong:** *də zwu*. P 176a; **zwengelaar:** *zweŋŋəlēr* P 176; **winde weŋŋ** Q 78; **centrifuge:** *səntərviŋ* Q 112a; **botterton:** *boətərətōrən* K 278; **koteleboot kōtəlabbōt** Q 78.

12.8 BOOG

(N 12, 54)

[Om het karnen te vergemakkelijken werd er een boog tegen de zolder genageld, die met een pees de karnstok op en neer liet gaan.]

boog: *bōx* K 314, 358, L 355a, 420, P 44; *boax* L 329, Q 98; *bōx* L 269, 322a, 374; *boax* P 176, 176a; *bōx* Q 2b; *buōix* Q 162; **karnboog:** *karənboax* L 295; **boogpees:** *bōxpēs* K 359; **spanstek:** *spanstēk* L 416.

12.9 WIP

(N 12, 52, 53 en 54; A 7, 20)

[Veerkragtige lat tegen de zolder die met de karnstok verbonden is. De wip dient om het karnen te vergemakkelijken.]

wip: *wep* K 278, 314, 318, 357, 358, 359, L 215, 246, 268, 269, 282, 290, 291, 295, 312, 314, 317, 322, 322a, 329, 331, 360, 416, P 44, 176a, Q 2b, 39, 162; *wōp* L 288, 318b, 369, 374, 420, 422; **botterwip:** *botərwep* K 357, L 355a, Q 4; **karnwip:** *kenəwep* L 209, 268; **wipper:** *wepər* Q 98; **wipperd:** *wepər* L 324; **wiplat:** *wōplat* L 413; **wipstok:** *wepstōk* K 358; **veer:** *vēr* L 318b, 371a, Q 39; **veerstek:** *vērstēk* L 322; **stoter:** *stōtər* L 386; *štjətər* Q 113; **haspel:** *haspəl* Q 101; **scholder:** *špōldər* L 429a; **botterstand:** *botərštaj* L 329.

12.10 KONING

(N 12, 56)

[De koning is een verticale as met bovenop een kroonwiel. Via die constructie zet een rondlopend paard de karmolen in beweging. Zie ook WLD II.3 v.a. blz. 163.]

koning: *kōneŋ* L 321; *kōneŋ* K 357, L 322a, 325, 329, 330, 331, Q 101; *kūaneŋ* Q 39; *kyneŋ* L 289a; **as:** *as* L 282, P 222; **koningsas:** *kōneŋsas* L 318b; **hoofdass:** *huvdas* P 176a; **haspel:** *aspəl* L 420; **kroon:** *krūn* L 355a; **botermolen:** *bōtərmōlə* L 369; **werk:** *wērək* L 332; **drijfwerk:** *drīfwērək* L 294; **hoepelman:** *hupəlman* L 331, 331b; de volgende woordtypen betreffen het kroonwiel: **kroonrad:** *krōnrat* K 358; *krunrat* Q 211; **botterrad:** *botərrāt* L 295, 387; *botərrat* L 372; **kamrad:** *kampraət* P 175; **zwenkrad:** *zweŋkrāt* L 371a; het volgende woordtype omvat de gehele constructie, inclusief de dissel: **manege:** *manēžə* Q 198b; *manēžə* K 359, P 175, Q 96d.

12.11 KNEDEN

(A 28, 7; L 1a-m; L 1u, 114; L 6, 7; L 22, 8; Ge 22, 8 en 69; R 3, 76 en 77; monogr.)

[De boter kneden om de melk, die zich nog tussen de boterdeeltjes bevindt, eruit te drukken. In

sommige gebieden werd de boter tegelijkertijd gewassen.

Zie voor de fonetische documentatie van [*boter*] en [*botter*] het lemma BOTER (12.14) in deze aflevering.]

kneden: *knēdən* K 317, L 369; *knēdə* Q 32a; *knēadə* Q 222; *knējan* K 318, L 165, 245b, 419, P 55, 118a, Q 7, 18, 21; *knējə* L 245, 291, 298, 374, 375, 376, 0426, Q 16*, 112; *knēn* P 176; *knē* Q 204a; *knējan* L 248, 250; *knējə* Q 95, 102; *knēj* Q 32; *knēj* Q 179; *knējan* L 246, 269, 370, 429, Q 203; *knējə* L 164, 211, 266, 292a, 293, 295, 300, 318a, 320b, 324, 326, 326*, 328, 377, 378, Q 95, 99, 99*, 106, 113, 121, 188, 196, 208; *knējə* L 424; *knēn* L 354; *knē* L 434, Q 36, 111, 112; *knēə* L 360; *knajən* L 318 (vroeger); *knajə* L 329, 381b, 430; *knajən* L 269, Q 15; *knajə* L 271, 289, 289*, 289a, 292, Q 21, 34, 36, 113; *knījan* L 421; *knījə* L 289, 289b, 420, P 119; *knījə* L 372; **boter kneden:** [*boter*] *knējə* Q 3; **botter kneden:** [*botter*] *knējan* L 210 (met een houten spaantje en een vlootje); ~ *knējə* L 269a, 330, Q 21, 163 (met de vuist), 171, 176a; ~ *knējan* L 245, Q 96a; ~ *knējə* L 215a, 250, 329, 381a; ~ *knējan* L 214, 360a; ~ *knējə* L 210, 248, 371, 377, 381, Q 31, 36, 98, 103, 117a, 169, 193, 201, 202; ~ *knē* Q 192; ~ *knajə* L 327, 433, Q 35; ~ *knajə* L 378*, 386, Q 16; ~ *knījan* P 118, 177; **wassen:** *wasən* L 328; *wasə* Q 95; *wāsə* Q 2; *wājsə* Q 263; **botter wassen:** [*botter*] *wasən* P 188; ~ *wasə* L 360, P 57, 177, 220, Q 166; ~ *wāsən* Q 75; **klatsen:** *kletšə* Q 97; **botter klatsen:** [*botter*] *klatsən* Q 180; ~ *klatsə* Q 101; ~ *kletsən* L 246b, Q 83; ~ *kletšə* Q 101, 112b; **bewerken:** *bawērəkən* K 317; **botter bewerken:** [*botter*] *bawērəkən* P 220; **botter uitwerken:** [*botter*] *ytwērəkə* L 416; **botter maken:** [*botter*] *mōkə* P 177; **opwaken:** *opweəkən* L 314; **knijpen:** *knipən* L 164; **slaan:** *slōn* P 176; **botter drogen:** [*botter*] *drōgən* Q 83; **zuurmelk steken:** *zūrmələk štēkə* Q 201; **drabben:** *drabən* L 269; **botter wegen:** [*botter*] *wēgə* L 371 (in een teil); **regeren:** *rəgērə* Q 112 (kneden en in ponden verdelen); **tezen:** *teəsə* L 364; **alpen:** *alpə* Q 166 (in een machine); **rollen:** *rōlə* P 176.

12.12 BAK OM BOTER IN TE KNEDEN (kaart 47)

(N 12, 51, 59 en 61; JG 1a, 1b; A 7, 22; Ge 22, 15, 72 en 73; L 27, 67 en 68; monogr.; N 5A (I), add.)

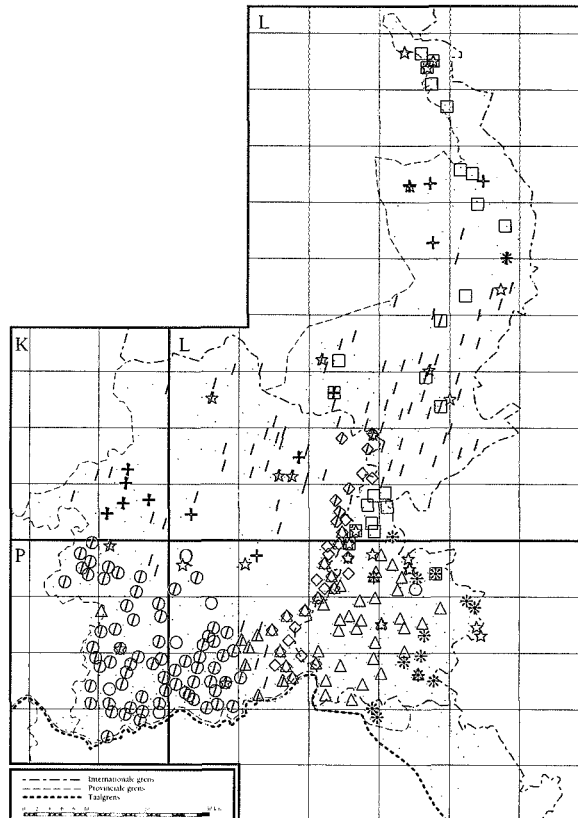
[Kneedbak die schuin werd geplaatst om de melk uit de geknede boter te laten vloeien.

Zie voor de fonetische documentatie van [*boter*] en [*botter*] het lemma BOTER (12.14) in deze aflevering.]

teil: *tejl* L 266, 268, 271, 292a, 298, 299, 317, 318, 318b, 319, 322a, 324, 325, 326, 327, 329, 355, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366,

Kaart 47. BAK OM BOTER IN TE
KNEDEDEN

- / (-)teil
- (-)kuip(je)
- △ (-)loop(je)
- ◇ (-)baar
- ☆ (-)kom
- (-)vloot(je)
- + (-)schotel
- * (-)tijn(tje)

367, 368, 369, 370, 374, 381a, 382, 385, 415, 419, 420, 421, 422, 431, P 50, 53, 55, 58, 113, 115, 117, 118, 119, 121, 172, 173, 174, 175, 176a, 177, 177a, 178, 179, 182, 186, 187, 188, 192, 195, 197, 218, 219, 223, 224, 227, Q 75, 76, 79a, 80, 152, 153, 154, 156, 157, 157a, 159, 160, 161, 164, 165, 166, 167, 168, 240, 242; *tejal* L 292a, P 220; *tejlā* P 49, 50, 52, 120, 179, Q 240; *tejl* P 118a; *tejl* P 176; *tēl* K 358, P 44, 45, 46, 47, 48; *tēlā* P 45, 46; *tēl* K 318, 357, 359, 360, 361, L 413, P 51, 56, 57, Q 2, 2a, 77, 79, 83, 84, 89, 155, 162, 163, 168a, 169, 170, 177, 178, 181, 241, 242; *tēlā* Q 155; *tēl* L 378; *tēl* L 294; *tāl* K 314, 315, 353; **boterteil**: [*boter*]*tejl* L 312, 314, 317, 358, 359, 360, 361, 363, 365, 366, 369, 371, 381b, 415, 416; *~tejal* L 413; *~tel* L 282, 286; **botterteil**: [*botter*]*tejl* L 246, 265, 269a, 271, 282, 288, 288a, 289, 289a, 290, 291, 292a, 293, 295, 314, 317, 320, 321, 322, 322a, 324, 326, 328, 330, 331, 331b, 355a, 358, 359, 360, 360a, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 368b, 370, 374, 377, 381, 381b, 382, 383, 387, 415, 416, 417, 431; *~tejlj* L 292, 292a; *~tejal* L 270; *~tejl* P 176; *~tel* K 278 (van hout); *~tēl* P 56; *~tēl* L 330; *~tāl* K 314; *~tjl* L 386; **melkteil**:

melaktejl L 363, 364; *melaktēl* K 316; **loop**: *lō*, Q 33, 77, 90 (vroeger), 102, 168a, 171, 179; *lōā*, Q 96b; *lōyp* Q 89; *lōap* Q 18; *loap* Q 21, 100 111*; *lōip* Q 97, 101; *lōp* Q 198b; *lup* Q 87; *lūā*, Q 96c; *luap* L 424, Q 6; *luap* Q 100; *luop* Q 168 *laup* Q 32; *lāup* Q 21; **loopje**: *lōpkā* Q 178; *lōpk* Q 181; *lupkā* Q 113; *lypkā* Q 187; **botterloop** [*botter*]*lup* Q 88; *~lūap* Q 96c; *~luap* Q 9, 11, 20 (15 centimeter hoog); *~luap* Q 19a; **botterloop** [*botter*]*lōp* Q 36, 90, 175, 242; *~loop* Q 32e 111, 201, 204a; *~lōp* Q 13; *~lōp* Q 188; *~lōap* C 96b, 198; *~loap* Q 203a; *~lōap* Q 32a; *~loap* C 32, 36, 100, 101a, 111*; *~lōip* Q 99*, 101; *~lōj* Q 178; *~lōp* Q 102, 193; *~lup* Q 102, 193, 198 198b; *~luap* Q 111, 0112, 192, 196, 201; *~luap* C 98, 103; *~liōp* Q 99; *~liēp* P 107a; **botterloopje** [*botter*]*lōpkā* Q 19; *~lōpkā* Q 181; *~lōypkā* Q 32 **botterloper**: [*botter*]*luapər* Q 111; **botterloper tje**: [*botter*]*lōparkā* Q 101; **look**: *lōk* Q 17C **botterlook**: [*botter*]*lōk* Q 101; **botterloot**: [*botter*]*lōt* Q 177; **kuip**: *kuyp* Q 242; *kōp* Q 71 (aan de zijkant zit een gaatje dat met een kurk af te sluiten is; dit is om het water te vervensen) **botterkuip**: [*botter*]*kyp* Q 39; *~kōp* P 45, 46, 47 Q 2; *~kōp* Q 2a; **botterkuip**: [*botter*]*kōjp* P 52

~*kōp* P 44, 48, 49, 50, 53, 55, 58, 118, 118a, 177, 177a, Q 2; ~*kaup* Q 162, 163, 240, 241; ~*kāup* P 175; ~*kāp* P 115, 172, 173, 174, 176, 176a, 178, 182, 218, 219, 224; ~*kōp* P 195, 197, Q 152; ~*kōip* P 120; ~*koap* P 188; ~*koyp* P 119, 220, Q 155, 167; ~*koyp* P 179; ~*kōp* P 121, 180, 186, 187, 188, 192, 223, Q 75, 76, 79, 79a, 80, 153, 154, 156, 157, 157a, 160, 161, 164, 165, 166; ~*kōap* P 52, Q 78; ~*kōip* P 174; ~*kuap* P 222; ~*kēp* P 113, 117; **botterkuipje**: [*botter*]kōpkə P 175, Q 159; ~*kōpkə* P 227; ~*kepka* P 175; **kom**: *kom* L 367; *komp* L 370, 429a, Q 14; **botterkom**: [*botter*]kōm P 51; ~*komp* Q 162; ~*kump* Q 2b; **botterkom**: [*botter*]kōm L 209, 366; ~*kum* P 176a; ~*komp* L 269, Q 3, 16, 57, 121; ~*kōmp* L 322a; ~*kump* Q 33 (van beukenhout); **kneedkom**: *kneijkōm* L 159a, 289a; *knaijkōmp* L 332; **botterkneedkom**: [*botter*]kneijkōm L 163, 164 (van hout); **houten kom**: L 314; *hōta komp* Q 101; **holteren kom**: *hōtsərə komp* Q 121c; **porceleinen kom**: Q 15; **vloot**: *vlōt* L 214a; *vlōat* L 248, 322; **vlootje**: *vluatjə* Q 35; **bottervloot**: [*botter*]vlōt L 163, 163a, 191, 245b, 289b; ~*vlōat* L 248; ~*vloat* L 429; ~*vlūt* L 318b; ~*vluat* L 291; ~*vlūt* L 214; **bottervlootje**: [*botter*]vlōtjə L 426, 0426, 430, 433; ~*vlōtjə* Q 14; ~*vluatjə* L 432; ~*vluatjə* L 267, 429a; **romenvloot**: *rōmavlōt* L 163, 164, 165 (van hout); **kneedvloot**: *knaivlōt* L 329; **ton**: *ton* L 192a, 295; **bottertonnetje**: [*botter*]tōnkə Q 9; **tijn**: *tejn* L 268; **bottertijn**: [*botter*]tjn Q 19, 35; ~*tij* Q 117, 202, 203, 204a, 208; ~*tejn* Q 204a, 247, 247a; **bottertijntje**: [*botter*]tintjə Q 112b; ~*tijnkə* Q 20, 38, 119; **botterschotel**: [*botter*]sūatəl L 362; **botterschotel**: [*botter*]sxōtəl K 316, 318, 357, 358, 359, L 209, 210, 414; ~*sxōtəl* L 215, 244c, 268; ~*šūatəl* Q 4 (van hout); **kneedschotel**: *knēišōtəl* L 318b; **botterschaal**: [*botter*]šāl Q 9; ~*šāl* L 423; **scholler**: *šōlar* Q 83; **kneeder**: *knējər* Q 113; *knējər* Q 172; **botterkneder**: [*botter*]knējər L 424; **botterkneder**: [*botter*]knaījər Q 105; ~*knījər* L 372; **pateel**: *pətīəl* Q 197, 197a; *pətīəl* Q 101; *pətīlə* Q 193 (van steen); **botterplateel**: [*botter*]platīəl Q 208; **botterplets**: [*botter*]pletš L 378; **botterplank**: [*botter*]planjk K 358; **kneedbak**: *knējbak* Q 96a; *knēbak* L 329; *knējbok* L 371a; **botterbak**: [*botter*]bak Q 88; **botterbak**: [*botter*]bak L 165, 192, Q 27, 96d; **baar**: *bār* L 369, 370, 372, 373, 419, 420, 421, 422, 423, 424, Q 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15 (platte aarden schotel), 17, 88; *bār* Q 96c; *bārə* L 371; *bōr* Q 87, 90, 91, 94, 172, 174, 175, 179, 188; *bōr* Q 171; **botterbaar**: [*botter*]bār Q 7; **buut**: *byt* Q 117a (van email); **botterbuut**: [*botter*]byt Q 121; **karnbuut**: *kēnbōt* L 209; **bottervat**: [*botter*]vāt Q 94b; ~*vōt* Q 83; ~*vōrt* Q 72; **bottervaatje**: [*botter*]vūtšə Q 198; **houten bottervat**: *hōtən* [*botter*]vāt Q 93; **nap**: *nap* L 288; **vormpje**: *verəmkə* Q 94; **trog**: *troax* L 271; **bottertrog**: [*botter*]trōx Q 156; **zaanspot**: *zānspōt* L

164; **kneedbret**: *knējbret* Q 14; **botterstand**: [*botter*]štəŋ Q 222.

12.13 BOTERLEPEL

(A 7, 20; N 12, 61; N 12, 61 add.; Ge 22, 4; monogr.)

[Lepel om de boter mee te kneden. Er bestaan platte lepels en lepels met ribbels. Deze laatste worden spaan genoemd. De lepels zijn van hout gemaakt.

Zie voor de fonetische documentatie van [*botter*] en [*botter*] het lemma BOTER (12.14) in deze aflevering.]

botterlepel: *botarlēpəl* L 322, 331; *botarlāepəl* L 322a; **kneedlepel**: *knēlēpəl* L 270; **holteren lepel**: *hōtərə lepəl* L 265; **botterkneedlepel**: *botarknēlēpəl* L 163, 164, 165; **botterschelepel**: *botarsxōplēpəl* L 163, 164, 165; **spaan**: *špān* L 331; *spōn* P 176; **botterspaan**: *botaršpān* L 331; *botarspōn* L 163, 164, 165; **plets**: *pletš* L 331, Q 100; **bottersteek**: *botarstēk* Q 95.

12.14 BOTER

(N 12, 51, 52, 55, 58 en 61; JG 1a, 1b; L 1a-m; L 1u, 114; L 20, 26b; L 22, 8; L 27, 67 en 69; S 4 en 17; A 4, 26a en 26b; A 7, 19, 21, 22 en 23; A 9, 15b; A 16, 8a; A 28, 7; N 5A (I); R 3, 76 en 77; Vld.; monogr.)

[Het bovengedreven vet op de melk. Dit is het eindproduct van het karnen.]

boter: *bōtar* K 315, 316, 317a, 318, 353, 357, 358, 358b, 359, 360, 361, L 244b, 266, 282, 286, 287, 288, 288a, 289b, 312, 314, 315, 318b, 318c, 319, 352, 355, 356, 369, 370, 371, 385, 413, 414, 420, 422, 423, 425, 429, 429a, 430, P 44, 45, 46, 47, 51, 55, 214, Q 1, 2, 2a, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 16, 18, 19, 19a, 20, 21, 22, 27, 29, 31, 32, 32a, 33, 36, 38, 88, 95, 96, 96a, 96b, 96c, 97, 98, 99, 99*, 100, 101, 101a, 102, 103, 105, 110, 187, 196, 198, 222; *bōtar* Q 22; *bōtar* Q 222; *bōatar* L 282, 286, 289, 312, 313, 314, 372, 422, 424, P 45, 46, 47, 176, Q 1, 6, 27, 32, 34, 96c, 116, 167, 178, 188, 241; *bōatar* Q 30; *bōʔar* K 314, 353, Q 178; *bōtar* L 214, 294, 332, P 119, Q 12, 168; *bōatar* K 278; *bōutar* L 287, 288, 288a, P 48; *bōgatar* Q 1; *bōtar* L 381b, Q 2, 2b, 89; *bōatar* Q 2; *būtar* L 317, 367, 418, 420, Q 3, 4, 33; *būatar* L 289, 317, 356, 362, 368, 372, 416, 417, 418, 419, Q 3, 5, 33, 39, 87, 195, 198, 200; *būqtar* L 326; *būatar* L 419; *būitar* L 363; *būjatar* L 358, 359, 360, 361, 365, 366, 367, 368, 415; *būjatar* L 416; *būtar* Q 72; *būōtar* Q 93; *būatar* L 419, Q 162; **botter**: *botar* L 432, P 50, 174, 183, 186, 188, 192, Q 35, 71, 72, 74, 75, 77, 82, 83, 168, 180, 208, 284; *botar* K 278, 315, 316, 317, 318, 357, 358, 359, 360, 361, L 115, 163, 163a, 163b, 164, 165, 191, 192a, 209, 210, 211, 212a, 213, 214, 214a, 215, 215a, 216, 216a, 217, 244a, 244c,

245, 245a, 245b, 246, 246a, 246b, 247, 248, 249, 250, 0250, 265, 265b, 266, 267, 268, 269, 269a, 270, 271, 282, 285, 288, 288a, 288b, 289, 289a, 289b, 290, 291, 292, 292a, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 312, 313, 314, 315, 316, 318, 320, 320a, 321, 322, 322a, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 331b, 332, 333, 352, 353, 354, 355, 355a, 356, 370, 371, 371a, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 378*, 379, 380, 381, 381a, 381b, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 413, 414, 417, 420, 423, 425, 426, 0426, 427, 428, 429, 429a, 430, 431, 432a, 433, 434, 434a, P 44, 48, 49, 50, 51, 52, 54, 55, 56, 57, 58, 74, 78, 107a, 113, 117, 118, 118a, 119, 120, 121, 171, 172, 174, 175, 176, 176a, 177, 177a, 178, 179, 180, 182, 183, 184, 186, 187, 188, 192, 193, 195, 197, 213, 218, 219, 220, 222, 223, 224, 227, Q 1, 2a, 3, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 15a, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 32a, 33, 34, 35, 36, 38, 39, 71, 72, 74, 75, 76, 77, 77a, 79, 79a, 80, 81a, 82, 83, 88, 89, 91, 93, 94b, 95, 96a, 96b, 96d, 97, 98, 99, 99*, 100, 101, 101a, 102, 103, 104a, 105, 109, 110, 111, 111*, 112a, 112b, 0112, 113, 115, 116, 117, 117a, 117b, 118, 118a, 119, 121, 121a, 121b, 121c, 121d, 121e, 152, 153, 154, 155, 155a, 156, 157, 157a, 158, 158a, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 164a, 165, 166, 167, 168, 168a, 169, 173, 171, 172, 178, 180, 181, 182, 183, 187, 187a, 192, 193, 196, 197, 197a, 198, 200, 201, 202, 203, 203a, 204a, 206, 207, 208, 209, 211, 222, 240, 241, 242, 247, 247a, 248, 253, 255, 259, 262, 278, 284; *botor* Q 222; *boatar* K 278, L 269, 289, 289a, 296, 318, 354, 356, 360, 366, 372, 378, 415, 417, 419, P 50, 52, 53, 57, 119, 175, 176, Q 1, 3, 29, 32, 71, 72, 78, 79, 86, 89, 154, 158a, 161, 162, 163, 166, 167, 168, 169, 170, 182, 193, 198, 198b; *boatar* L 216, 326, P 115, 121, Q 13, 17, 36, 78, 192, 196; *boitar* Q 156; *bo'ar* K 314, 353; *boitar* P 176; *boatar* P 193; *boitar* P 48, 113, 115, 172, 173, 176, 211, Q 78, 192; *boatar* K 278, P 179; *botar* L 248, 293, 316, 431, P 54, 58, Q 2, 84, 117a, 117b, 154, 197, 201; *bøatar* L 367; *bøitar* Q 158; *bøtar* Q 71, 77, 173; *butar* L 317, 330, 360, 360a, 364, 368, 368b, 372, 415, 416, 418, 419, 420, 431, 432, P 180, Q 3, 4, 30, 33, 39, 80, 88, 95, 117, 162, 177, 179, 198, 198b; *buatar* L 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 318a, 318d, 318e, 362, 368, 372, Q 3, 5, 33, 39, 90, 91, 94, 172, 178, 188, 193; *buotar* L 420, 421; *buitar* L 364, 415; *bytar* L 317, 358, 359, 360, 360a, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 415, 416, 417, 418; *bjatar* L 416, 418; *batar* Q 83, 248; *buotar* Q 172, 174, 178, 179; *buoatar* Q 178; *buøtar* Q 86, 93, 171, 175, 179; *buoitar* Q 91; *buøtar* Q 93, 175, 179; *buøtar* Q 179; *buatar* P 119, Q 72, 74, 111, 162, 166, 172, 179, 192.

12.15 BOTER INLEGGEN

(R 3, 76 en 77; Ge 22, 118; monogr.)

[Techniek om de boter zo lang mogelijk te kunnen bewaren. Hierbij werd er zo min mogelijk gekneed.]

Zie voor de fonetische documentatie van [*boter*] en [*botter*] het lemma BOTER (12.14) in dez aflevering.]

opsteken: *opstēka* P 176; **botter opsteken:** [*botter*] *opstēka* L 373, 375, 378, 379, 380, 381
insteken: *enstēka* L 429a, 431; *enštēka* L 29^c, 385, 432, 433, 434a, Q 36, 38, 97, 98, 100, 101
eštēka Q 118; *eštēxa* Q 121, 121a, 121b, 121c, 121d, 121e; **boter insteken:** [*boter*] *enstēka* L 318c; ~ *enštaijka* L 294, 332; **botter insteken** [*botter*] *enstēka* Q 96a; ~ *enštēkan* L 327; ~ *enštēka* L 331, Q 99; ~ *enštēkan* L 165, 271; ~ *enštēkan* L 323, 428; ~ *enstēka* L 250, 269, 297, 320, 326, 374, 378; ~ *enštēka* L 292, 298, 300, 324, 329, 376, 383, 386, Q 115, 293, 296; ~ *enštēka* Q 117; ~ *enštēka* L 427, Q 32; ~ *enštaijka* L 322; ~ *instēka* L 247; ~ *eštēka* Q 30, 33, 117; ~ *eštēka* Q 35, 39; ~ *eštēka* Q 121; **botter inleggen:** [*botter*] *enlegan* L 249; ~ *enlegā* L 266; ~ *inlegan* L 115; ~ *enlegā* L 288; ~ *enlegā* L 330; **boter innaken:** [*boter*] *enmāka* L 214
botter innaken: [*botter*] *enmākan* L 384; ~ *enmāka* L 267; ~ *innāka* L 209; **zouten:** *zōtā* L 265; **botter zouten:** [*botter*] *zōtā* L 289, 318; ~ *zoatā* L 387; ~ *zāltan* L 210; **botter inzouten** [*botter*] *enzoatān* L 377; ~ *enzātā* L 382; ~ *enzāltān* L 214.

12.16 KLOMP BOTER

(Ge 22, 87; N 12, 62 add.; monogr.)

[Bepaalde hoeveelheid die gehanteerd werd om boter te verkopen.]

wek: *wēk* Q 78 (iets minder dan een half pond) *wējk* L 360 (5 kilo boter waarmee men naar d markt ging); *wēx* L 326; **pond:** *pōntā* P 176; *pō* P 176; **een stukje botter:** *an stōkska botar* Q 94 (een half pond); **klonter:** *klōjntar* Q 284.

12.17 BOTER OPMAKEN

(N 12, 62; Ge 22, 78)

[De boter gereedmaken voor de verkoop.]

botter opmaken: *botar opmāka* L 163, 163a, C 0112; **in vorm slaan:** *en vōram slōn* P 176.

12.18 BOTERSOORTEN

(Ge 22, 104; Ge 22, 106; Ge 22, 109; Ge 22, 112 Ge 22, 113; monogr.)

roombotter: *roymbotar* Q 95; **grashbotter:** *grās botar* Q 95; **nagrasbotter:** *nōgrāšbotar* P 17 (boter van koeien die in het nagras (na het hooien) grazen); **weibotter:** *wējbotar* Q 95; **eifelbot**

ter: *venbotar* Q 284; **rapenbotter:** *rōpabotar* P 176 (boter van koeien die veel rapen eten); **winterbotter:** *wentarbotar* P 176 (boter van koeien terwijl ze in de winter op stal staan); **melkerijbotter:** *mēlakarēbotar* P 176; **boerenbotter:** *būrabotar* P 176.

12.19 STREMSEL

(A 7, 26; N 3E (II), 39; Ge 22, 127; Vld.; monogr.)

[Het zuur dat bij de melk wordt gevoegd om het te laten stollen.]

stremsel: *stremsal* L 191, 192, 210, 267, 269, 286, 289, 291, 295, 318b, 326, 328, 374, 381b, 382, Q 1, 15, 18, 95; *štremsal* L 292, 292a, 322a, 327, 329, 385, 386, 429, 433, Q 20, 31, 33, 34, 36, 98, 99, 99*, 100, 101, 102, 112b; *stremsal* L

163; *stramsal* Q 2; *strōmsal* L 373, 381b, 431; *štrōjmsal* Q 36; *strempsāl* L 244c; *štrempsāl* Q 32; **kaasstremsel:** *kīasstremsal* L 214; *kīasštremsal* Q 113; *kijēsštremsal* Q 101; **melk-stremsel:** *mēlakstremsal* L 374; **vangsel:** *veņsāl* Q 36, 192, 196, 196a, 198, 203, 253; *feņsāl* Q 284; *veņsāl* Q 101, 102, 103, 111*, 201, 208; *feņsāl* Q 202; *veņksāl* Q 32; **bottervangsel:** *botarveņsāl* Q 101a; *botarveņsāl* Q 101a; **bevangsel:** *baveņsāl* Q 208; **rinsel:** *rensāl* Q 78, 96b, 100; *reņsāl* Q 162, 163, 193; *rentsāl* Q 101; **zuursel:** *zjrsāl* Q 15; *sūrsāl* Q 17; *zōrsāl* L 320; **zure room:** *zurā rōm* Q 38; **kaaspoeder:** *kēspūjār* P 176; **matte (d.):** *mat* Q 196, 196a (korreltjes); **leb:** *lep* Q 105; **botterkleursel:** *botarklōrsāl* Q 32; **bottermelk:** *botarmēlak* L 244c; **lauw water:** *lau wātār* L 329; **stijf:** *šīf* Q 121.

C. VEETEELT ALGEMEEN

13. Algemene benamingen

13.1 LONGEN

(N 28, 88b)

[De longen of de long van het grootvee in het algemeen.]

longen: P 107a; *loŋa* L 211, 269b, 270, 289, 290, 291, 292, 293, 312, 320a, 321, 325, 330, 331, 413, 416, 420, 426, 432, P 176, ! 11a, 12, 20, 36, 39, 71, 80, 95, 93c, 99*, 103, 118a, 121, 121c, 158, 162, 180, 187a, 198, 202, 203; *loŋa* L 362, 366, P 50, 51, 57, Q 74; *lōŋa* L 318b, Q 91, 113, 117a, 197; *loŋŋa* P 211; *luŋa* P 117, 120; *loŋ* (enk.) K 358, L 269, Q 121, 204a; *luŋ* (enk.) Q 33; **loos** (enk.): *lōs* L 163, 316, 372; *lōs* L 312; *lōŋas* K 278; *lōrs* L 265; *lus* Q 9; *luas* L 265; **licht** (enk.): *lext* K 358, L 377, P 46, 108, 176; *lex* Q 71, 81a, 83; *lixt* K 278; *lix* P 177, Q 180; *līx* Q 72, 156.

13.2 BLAAS

[In vragenlijst N 28, vraag 73 werd gevraagd naar benamingen voor de “blaas van het varken”. Voor dialectvarianten van “blaas” en eventuele heteroniemen ervan zie het lemma BLAAS VAN EEN GESLACHT VARKEN in WLD II.1, blz. 41-42.]

13.3 PEZEN

[In vragenlijst N 28, vraag 63 werd gevraagd naar de dialectbenamingen voor “pezen” van zowel het rund als het varken. De antwoorden op deze vraag zijn opgenomen in het lemma PEZEN in WLD II.1, blz. 34.]

13.4 INGEWANDEN

[In vragenlijst N 28, vraag 58 werd gevraagd naar de dialectbenamingen voor “ingewanden”. De antwoorden zijn opgenomen in het lemma INGEWANDEN VAN GESLACHT VEE in WLD II.1, blz. 39.]

13.5 NIEREN

(N 28, 88d)

[Boonvormig orgaan dat dient tot afscheiding van de urine. De opgaven zijn alle meervoud.]

nieren: P 107a, Q 71; *nīrā* L 290, 312, 413<p50, 57, 108, 117, 120, 176, 177, Q 72, 74, 81a, 83, 156, 158, 162, 180; *nīrān* L 312; *nīrā* K 358, L 413, P 51; *nījārā* K 278, P 46; *nīrā* L 265; *nērā* L 269b, 270, 289, 291, 292, 293, 318b, 321, 325, 330, 362, 366, 372, 416, 420, 432, Q 9, 12, 33,

36, 39, 80, 91, 95, 96c, 99*, 103, 113, 118a, 121, 121c, 187a, 197, 198, 202, 203, 20
nērā P 211; *nēārān* L 316; *nejārā* Q 20; **nī
tjes:** *nirkās* L 211, 265; *nirākās* L 163; *nērka:*
269, 270, 289, 293, 318b, 320a, 331, 377, 4
bonen: *būnā* Q 78; **boontjes:** *bōnākās* Q 71.

13.6 LEVER

(N 28, 88c)

[Grote klier waarin onder andere gal wordt afscheiden.]

lever: K 358, P 50, 107a; *lēvār* P 57, 117, 117, 211, Q 9, 91, 95, 96c, 99*, 103, 117a, 180, 181, 197; *lēvār* L 316, P 108, Q 118a; *lējvār* P 51, 111a, 204a; *leavār* Q 36, 80; *lejāvār* P 46; *lej* L 312, P 120, Q 39; *lēvār* K 278, L 163, 211, 212, 269, 269b, 270, 289, 290, 291, 292, 293, 318b, 320a, 321, 325, 330, 331, 362, 366, 372, 416, 420, 426, 432, Q 12, 20, 33, 39, 72, 81a, 121, 158, 162, 175, 180, 202, 203; *lēvār* Q 113, *lejvār* Q 113, 121, 121c, 156; *lejvār* L 413; *līvār* L 372; *liāvār* Q 74; *liāvār* P 177, Q 71.

13.7 HART

(N 28, 88a)

[Holle spier in de borst die door pulseren bewegingen de bloedsomloop gaande houdt.]

hart: *hart* L 163, 211, 265, 312, 316, 362, 372, 416, 416, 420, 426, 432, Q 11a, 12, 20, 36, 39, 95, 96c, 99*, 103, 197, 198, 203; *hāt* 46, 50, 57, 107a, 108, 117, 120, 177, 211, Q 74, 78, 80, 81a, 83, 91, 113, 156, 158, 162, 181, *hāt* Q 72, 204a; *at* P 176; *hats* Q 117a, 117, 121, 121c, 202; *hert* K 278, L 269, 269b, 270, 289, 290, 291, 292, 293, 312, 318b, 320a, 321, 325, 330, 331, 377, Q 9, 187a; *ert* Q 9; *het* 358, P 51; *het* Q 2.

13.8 SLOKDARM

[In vragenlijst N 28, vraag 86 werd gevraagd naar de dialectbenamingen voor “slokdarm”. De antwoorden op deze vraag zijn opgenomen in het lemma SLOKDARM in WLD II.1, blz. 44.]

13.9 DARMEN

[In vragenlijst N 28, vraag 78 werd gevraagd naar de dialectbenamingen voor “verschillen darmen” bij rund en varken. De antwoord zijn opgenomen in het lemma DARMEN in WLD II.1, blz. 40-41.]

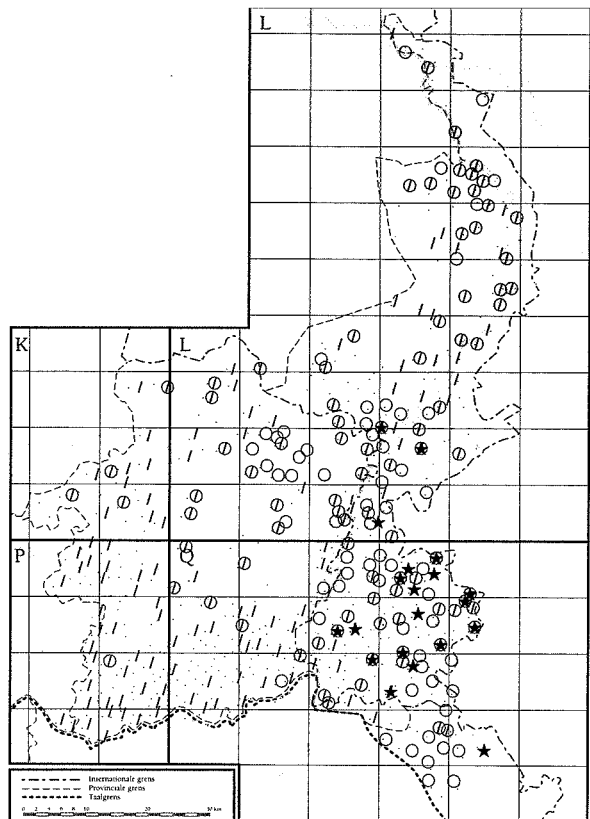
13.10 HOEF

(S 14; L 1a-m)

hoef: *huf* K 278, 315, 353, 357, 358, L 16

Kaart 48. VEE

- / beesten
- vee
- ★ dieren

210, 215, 216, 279, P 48, 54, 56, 57, 58, 118a, 119, 121, 121a, 172, 175, 176, 177, 183, 186, 193, 197, Q 1, 3, 71, 77, 83, 86, 162, 166, 167, 177, 196, 204a, 207, 240, 248, 259; *hūf* K 315, L 165, 191, 209, 211, 213, 215a, 217, 245, 246, 246a, 248, 266, 286, 432, Q 89, 154, 168; *uf* P 176; *uaf* K 317; *ūf* Q 83; *hōf* L 267, 268, 269, 271, 288, 289, 291, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 316, 320, 321, 323, 325, 327, 328, 330, 331, 333, 356, 360, 364, 366, 368, 374, 377, 378, 381, 385, 387, 415, 422, 425, 426, 434a, Q 7, 9, 10, 14, 21, 22, 30, 32a, 33, 35, 88, 95, 96a, 97, 98, 99, 101, 102, 104a, 111, 113, 116, 117b, 118, 172, 187, 196, 198, 203, 208; *hōv* L 367, 416, 418; *hof* Q 95; *hoaf* L 290; *ōf* L 416, Q 9, 12, 16; *ōaf* L 372; *houf* L 379, 380, 382, 429, 430, Q 27, 29, 32, 179; *houf* P 51; *hauf* Q 20, 93; *houf* Q 179; *ouf* Q 2; **voet:** *vut* P 50, 115, 172, 177, 219, Q 158; *vuat* K 357, P 119, 121, Q 78; *vūt* Q 74; *vōt* Q 103, 110; *voat* P 176, 187a; *vīt* Q 94; **poot:** *pōt* Q 77a; *put* P 164, 171; **hoorn:** *hōrn* K 359, Q 105; *hōrə* L 425, 427; *hōr* L 319; **klomp:** *klomp* Q 164a; **klonk:** *klun̄k* P 192; **blok:** *blok* Q 154; **schoen:** *šōn* Q 202.

13.11 VEE (kaart 48)

(A 11, 4; JG 1a; RND 4, 31; RND 7, 31; RND 8, 31; RND 10, 31; Wi 52; N C, add.; Vld.; monogr.)

[Alle huisdieren samen: paarden, runderen en kleinvee. Vergelijk het lemma VEESTAPEL (13.12) in deze aflevering.]

vee: *vē* L 164, 192a, 210, 214a, 326, 329, 387, 433, Q 15, 19, 203a, 36, 38, 71, 113; *veə* L 192, 381b, Q 34, 36; *veĕ* L 293, Q 101; *vej* Q 32, 83; *vejə* L 159a, 381b; *vēə* K 278, L 184, 213, 428, P 171, Q 12, 15, 21, 178; *vēĭ* L 210, 213, Q 1, 101; *fē* L 159a, 192a; *fēə* Q 21; *vē* Q 15, 31; *veə* L 330, 381b, 426, Q 98; *vej* Q 32a; *vejə* L 429; *viĕ* Q 17; *vē* L 376, Q 18; *vēə* L 378, Q 21; *vē* L 374; *viĕ* Q 99; *vi* L 210, 268, 270, 288a, 360, 413, Q 3, 95, 96a, 102, 112a, 113, 118, 198, 199, 201, 208, 279, 284; *fi* Q 172; *viə* K 353, L 209, 214, 214a, 215, 216, 217, 245b, 246, 246a, 250, 266, 267, 271, 289, 289a, 291, 298, 299, 312, 314, 318, 321, 326, 328, 381, 382, 431, 432a, Q 12, 15, 16*, 30, 36, 101, 111, 111*, 113, 116, 117, 119, 121, 192, 196, 202, 207, 208, 211, 222, 249, 252, 253, 284; *fiə* L 214, 215a, Q 192; *viĕ* L 289a,

320, 417, P 176, Q 14, 18, 99, 101; *viĵa* L 210; *viĵ* L 271, 360; *vī* L 214, 246b, 355, 381b, 414, Q 2, 95, 113, 113a, 199; *vīa* K 315, 358, L 212, 269, 270, 286, 291, 319, 358, 359, 360, 360a, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 416, 417, 418, 420, 421, 422, 423, Q 19, 111, 203; *fiā* Q 117a, 121, 205, 211, 249, 251, 253, 254, 255, 259, 260, 278, 279, 284; **beesten:** *bēstā* L 115, 164, 279, 329, 331, 332, P 184, 197, Q 20, 161, 163, 171, 179, 183; *bēstān* Q 86; *bēstn* Q 168a; *bēastā* K 317, 317a, L 214a, 329, Q 19, 20, 98; *bēastān* Q 14; *bēĵstā* Q 82, 83; *bēĵstān* Q 92; *bēestā* L 428; *bestā* P 119, 177, 188, 195, 222, 223, Q 74, 78, 95, 14, 156, 166, 177, 206, 240, 241; *bestān* L 352, 353; *besn* Q 75, 77; *beastān* L 281, Q 9; *beastn* L 284; *beĵstā* Q 255; *bēstā* L 192; *bēstā* K 353, L 216, 265, 285, 312, 313, 387, P 120; *bēstn* K 314; *beĵstā* Q 81a, 82; *biĵstn* K 278, 318; *biĵstā* K 316; *biĵstān* K 315; *bīstā* P 46, 50, 113, 115, 174, 175, 176, 178, 212, 214, Q 2, 2a, 3, 71, 188, 192, 196, 199; *bī.stā* L 316; *bī.stān* Q 1; *bīstā* Q 198; *bīastā* K 278a, 357, 358, L 209, 214a, 216, 245, 246b, 246c, 265c, 288, 288a, 289, 290, 291, 292, 294, 297, 298, 300, 314, 319, 324, 325, 329, 355, 360, 364, 369, 371, 372, 375, 376, 377, 381, 415, 416, 420, 421, 423, 432, P 44, 45, 47, 48, 107a, 117, 172, 182, 183, 211, 218, 219, 227, Q 7, 36, 38, 99, 101, 111, 113, 118, 119, 200, 203, 247a; *bīastān* L 356; *biĵstā* L 293, 317, 374, 425; *bīestā* L 286; *bīestān* L 282; *bistā* L 318, P 51, 52, 55, 57, Q 3, 78, 88, 91, 95, 105, 172, 193; *bistn* K 359, 360, 361, L 413, 414, Q 3; *bi.stn* Q 1; *biastā* L 210, 213, 214, 215, 217, 244c, 246, 246a, 247, 249, 250, 267, 268, 269, 270, 271, 289, 299, 325, 382, Q 101, 192, 252; *biastn* L 417; *biĵstā* P 58, Q 71; **beester:** *bēstār* Q 20; *bestār* L 386; *bīastār* Q 222; *biastār* L 291; **dieren:** *dēra* L 374, 382, 434, Q 30, 32, 33, 35, 39, 102, 103, 112, 117, 121, 192, 201, 204, 206, 263; *dēarā* Q 116, 117a.

13.12 VEESTAPEL

(JG 1a, 1b)

[Al het vee dat op een boerenbedrijf aanwezig is. Vergelijk het lemma VEE (13.11) in deze aflevering.]

veestapel: *viastā.pāl* K 357, L 314, 363, 365, 366, 372, 421, 422, Q 12; *viasta.pāl* Q 96c; *vištā.pāl* L 413; *viastōpāl* K 318; *vištō.pāl* Q 5; *veĵstō.pāl* P 197, Q 78, 157; *veĵstōpāl* Q 72; **vee:** *vē* P 51, Q 90; *vi* K 360, Q 87, 91; *vī* K 361; *viā* L 282, 313, 353, 370, 371, 419, 424, Q 10; *viē* Q 13; *viē* Q 9, 11; *vīā* L 319, 358, 360, 361, 362, 364, 369, 415; *vej* P 53; **beesten:** *bēstā* Q 84, 90, 94, 171, 174, 175, 178; *bestā* P 119, 121, 184, 186, 187, 188, 192, 195, 197, Q 73, 74, 89, 152, 156, 157a, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 167, 168, 169, 177, 181, 241, 242; *bestān* L 312; *bēstā* K 314, L 313, P 120, 177, 220, 223; *beĵstā*

P 118, Q 83; *bistā* K 359, P 52, 55, 56, 57, : 118a, Q 2, 2a; *bīstā* P 46, 219, Q 188; *biastā* 353, L 370, 371, 420, 423, P 47, 48, 49, 113, 117, 176a, 179, 180, 224, Q 6, 7; *biastān* L 316; *biĵstā* Q 8; *biĵstān* K 278; *biĵstān* L 214; *biĵstān* K 315; *bīastā* L 317, 356, 359, 362, 367, 368, P 45, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 182, 218, 227; *besā* Q 76, 77, 79, 79a, : 153, 154, 157, 166; *besān* Q 76, 77; *be.sān* Q 76; **stal beesten:** *stal biastā* P 50; *stal bīastā* P 50; **stalbeesten:** *sta.lbiastā* L 354; **kudde beeste** *kōd biastā* P 50; **kudde vee:** *kōt vi* Q 88; **st** *stal* K 317a; *stal* Q 96c; *stā.l* Q 172; *stēl* Q 172; **boerderij:** *burdārēĵ* Q 164; *būrdārē* P 164; **winning:** *wenēĵ* P 192; **hof:** *hōf* K 316; **ger** *garēĵ* L 356; *gari* L 413; *garĵ* K 358; *garia* 354; *garī.ā* L 352; *garĵ*, L 355; **gedoën:** *gād* Q 154; **op het geleg:** *op at xālēx* Q 174.

13.13 VEE HOUDEN

(N Q, 10a)

[Het houden van vee in het algemeen. De objecten “vee”, “beesten”, “koeien” e.a. worden in lemma niet gedocumenteerd.]

houden: *hōmā* L 366, 420, Q 113, 196, 197a, 198b, 201, 202; *hōmān* Q 112b, 187; *hōē* 290, 291; *hōān* L 316; *hōĵā* L 266, 289b, 292, 295, 318b, 320a, 321, 321a, 322, 322a, 377, 378; *hōĵān* L 318, 329; *hōtā* Q 117a, 118; *hōūtā* L 426, 427, Q 28; *hōūtā* L 431, Q 28; *hōūtān* Q 35; *hōmā* Q 13, 30, 33, 100, 117a, 191, 204a, 222; *hōn* P 51; *hōān* K 358; *hōmā* Q 3; *hoĵā* L 289; *hotā* Q 203; *haytā* L 373, 387, 432, Q 20, 22, 33, 98, 111; *haytān* Q 16; *hayā* 94b, 95, 96c, 97, 99*, 192, 204a; *hāmā* K 278, 265, Q 96a, 96b, 121, 121b, 121c, 193, 198, 198a; *haymān* Q 14, 15; *hāĵā* L 270, 299, 331, 332, 382, Q 80; *hāgā* P 56, Q 72, 81a, 158, 175; *hāgān* Q 71; *haldā* L 210, 269, 269b, 270, 271; *hāldā* L 159a, 163; *hāldān* L 269, 270; *hān* K 318, P 176b; *hāā* L 294, P 176; *hā* P 50, 117, 188, 211, Q 156; *ān* P 176; **beest hebben:** *hebā* Q 180; *ebā* P 176; **een schone s vee hebben:** *ānā šōnā stal viā hēbā* L 265; **aa** **houden:** *ānhōūtā* L 429; **boeren:** *būrā* K 31; *bōrā* L 416; **koeien vetten:** *vetā* Q 253; **vee m** **ten:** *mēstā* Q 253; **voor de melk houden:** Q 7

13.14 VEE FOKKEN

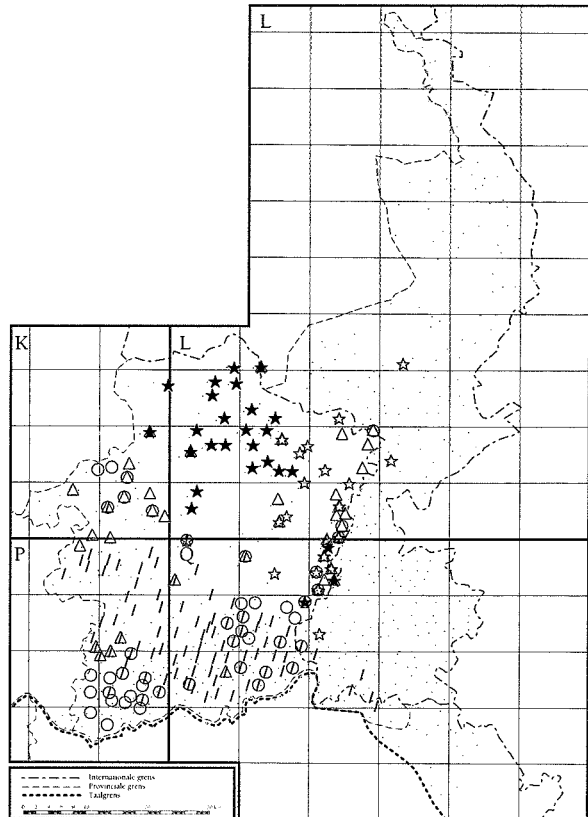
(N Q, 10b; monogr.)

[Het houden van vee met als doel de vermenigvuldiging van de dieren. Objecten als “vee” “koeien” zijn in dit lemma niet gedocumenteerd.]

fokken: *fōkā* L 159a, 163, 164, 210, 265, 269a, 269b, 270, 271, 289, 289b, 290, 291, 292, 294, 295, 318, 318b, 321, 321a, 322, 325, 331, 373, 374, 426, 429, 432, P 176, Q 15, 1

Kaart 49. VEEARTS

- / artist
- (-)meester
- △ veterinair
- ★ veear
- ☆ veear

20, 22, 28, 30, 33, 35, 94b, 95, 96b, 98, 113, 121, 187, 193, 203; *fokə* L 318b, Q 20; *fokən* L 316; *opfokken*: L 329; *opfokə* L 299, 322, 322a, 432; *kweken*: L 420, Q 71; *kwəkə* L 366, Q 96c, 180; *kwəkə* P 50, 51, 176, 177, 188, 211, Q 80, 156; *kwəkən* Q 71; *kwəʔə* K 278; *trekken*: L 427, Q 14; *trekə* Q 97, 202; *trekə* L 377, 382, 430, 431, Q 13, 15, 35, 36, 39, 91, 100, 111, 0112, 117a, 121, 121c, 196, 197, 197a, 198b, 204a; *trəkə* Q 175; *trekə* Q 198, 198b, 203; *optrekken*: *optrekə* L 330; *optrekə* P 56; *optrekə* L 430, Q 96a; *aantrekken*: *āntrekə* L 322a, 330, 332, 374, 387, Q 18, 33, 98, 99*, 101, 111, 112b, 193a; *āntrekə* Q 96b; *antrekə* Q 187; *āntrekə* Q 192; *qntrekən* Q 198a; *ātrekə* Q 35, 201, 204a; *atrekə* Q 222; *ātrekə* Q 113, 121b; *uitbreiden*: *ūtbreijə* L 164; *vetmesten*: *vetmestə* K 318, Q 83; *vetmestə* P 51, 117; *vetten*: *vetə* Q 81a; *aanvetten*: *q̄nvetə* Q 83; *masten*: *mastə* Q 91; *aandrinken*: *āndreykə* L 320a; *opzetten*: L 288a; *houden*: *hōijə* L 289, 320a; *aanhouden*: *ānhōijə* L 266, 292; *ophouden*: *ophōan* K 358; *bijhouden*: *bēhaga* Q 158; *boeren*: *būrə* K 357; *zuchten*: *zəxtə* Q 121.

13.15 VEEARTS (kaart 49)

(JG 1a, 1b; Vld.; monogr.)

veear: *vēarts* Q 10; *vēarts* Q 11; *vēars* L 319, 419; *vēars* L 361, 362, Q 6, 7, 9; *vējars* L 418; *vē.orts* Q 1; *vīarts* Q 96c; *viarts* Q 95; *viājerts* L 292; *viars* L 417; *vīars* Q 5; *viārs* L 381; *viārs* L 368, 415, 421; *vijārs* L 360; **veear**: *vēart* K 278, L 352, 353, 354, Q 13, 88; *vēart* L 312, 313, 413; *vēart* L 282, Q 8; *viart* L 286, 314; *vijart* L 358; *viā.rt* L 356; *viart* L 317, 389, 363, 365, 366; *vijart* L 315, 316, 367; *viā.rt* L 355; *viā.rt* L 364; *vijr* L 355; *vē.art* L 414; *vēat* K 317a; **paardsmeester**: *pijətsmē.stər* Q 76; *pijətsmē.stər* Q 77, 168a; *pijətsmē.stər* Q 81a; *pijətsmē.stər* Q 172; *pijətsmē.stər* Q 87, 91, 171, 177; *pejətsmēstər* P 179; *pijətsmēstər* Q 181; *pijətsmēstər* P 220, 223; *pijətsmē.stər* Q 163; *pijətsmēstər* P 184, 186, 197, Q 165; *pejətsmēstər* P 218; *pejətsmēstər* P 219; *pejətsmēstər* P 227; *pejətsmēstər* P 175; *pejətsmēstər* P 167, 214; *pejətsmēstər* P 174, 182; *pijətsmēstər* P 180, 224; *pijətsmē.stər* Q 155; **paardenmeester**: *pēramēstər* K 314; *pēramijəstər* K 315; *pijəramijəstər* K 358; **meeter**:

mē.star Q 3, 82, 83, 179; *mēi.star* L 424, Q 6, 10, 88, 96c; *mīstar* K 357, 360; *mīstar* P 177a, Q 1; **veemeester:** *viāmēt.star* L 370; **koemeester:** *kujmjēstar* K 318; **artist:** *artest* K 357, P 46, 47, 48, 49, 50, 52, 53, 55, 56, 57, 58, 113, 115, 117, 118, 118a, 172, 173, 176, Q 1, 2a, 3, 72; *ártest* P 176a; *ártes* P 177, 177a, Q 73, 79, 153; *artes* P 119, 120, 178, 179, 184, 197, 220, Q 2, 71, 84, 90, 172; *arte.s* Q 166; *artist* Q 158, 200, 247, 247a; *artis* P 195, Q 77, 83, 89, 94, 155, 157a, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 167, 168, 169, 170, 171, 174, 175, 177, 178, 179, 181, 182, 188, 196, 200, 241, 242, 247, 247a; *ártis* P 121, 187, 188, 182, Q 74, 75, 76, 78, 79a, 152, 154, 156, 157, 159; *arti.s* Q 240; *árti.s* Q 80; **paardsdokter:** *pērtsdōktār* L 292; *pertsdōktār* Q 284; **paarden-dokter:** *pērdāndōktār* Q 95; **beestendokter:** *bistāndōktār* Q 95; **veedokter:** *viādōktār* Q 113a; *vidōktār* Q 95; **veedoktertje:** *vedōktārka* Q 19; **veterinair:** *vetarnēr* K 317a, L 360, 369, 370, 371, 372, 420, 421, 422, 423, 424, P 44, 172, 173, 176, Q 6, 7, 9, 11, 12, 13; *vetāranēr* K 318, 353, 357, 358, 359, 360, 361, L 352, 422, P 176a, Q 2, 96c; *vetāranēr.r* L 417; *vetranēr* Q 3; *vētarnēr* K 316; *vētāranēr.r* Q 3; *vētarnēr* P 51; *vētāranēr.r* L 416; *vētārinēr* Q 162; *vitarnēr* P 45; *vitāranēr* L 286; *vitranēr* K 318; **expert:** *ekspēr̄x* K 314, 353.

13.16 SCHIJTEN

(JG 1a, 1b; monogr.)

[Vaste ontlasting hebben, gezegd van vee.]

schijten: *sxētā* K 314, 353, P 44, 113, 115, 167, 173, 174, 176a, 178, 218; *sxētā* K 318, 357, 358, 359, 360, 361, L 413, 414, P 45, 46, 49, 50, 51, 55, 56, 57, 58, 179, 180, 184, 192, 224, Q 1, 2, 2a, 156, 159, 160, 165; *sxētā* P 48, 172; *sxētā* P 52, 53, 117, 118, 118a, 119, 120, 121, 177, 177a, 186, 187, 188, 195, 197, Q 73, 74, 78; *sxētā* L 352; *sxētā* K 317a; *sxētā* L 354, 355; *sxētā* K 278; *sxētā* Q 152; *sxētā* K 315, 316; *sxētā* L 214, 214a, 215, 217, 245b, 246a; *sxētā* L 312, 313, 314, 353; *sxētā* L 282, 286; *sxētā* L 315, 316, 356; *skētā* P 175, 176b, 182, 214; *skētā* P 223, Q 164; *skētā* P 223; *skētā* P 220; *skētā* P 219; *skētā* P 227; *šētā* Q 81, 89, 90, 168a, 170, 171, 174, 175, 178, 179; *šētā* P 47, Q 161; *šētā* Q 71, 72, 79, 79a, 80, 153, 154, 157, 157a, 166; *šētā* Q 75, 76; *šētā* Q 3, 81a, 82, 83; *šētā* Q 158a; *šētā* Q 77, 155, 167, 240, 241; *šētā* Q 162, 163, 168, 169, 177, 181, 182, 242; *šētā* L 382, 418, Q 5; *šētā* L 319, 361, 362, 366, 370, 372, 423, Q 87, 91, 94, 188; *šētā* Q 8; *šētā* L 317, 358, 359, 360, 363, 364, 365, 367, 368, 369, 371, 415, 422, 424, Q 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 88, 96a, 172; *šētā* L 416, 417; *šētā* L 420; *šētā* L 419; *šētā* L 421; **kakken:** *kakā* L 317, 319, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 382, 414, 415, 416, 417,

418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, P 184, Q 2a, 3, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 71, 72, 81a, 8, 84, 88, 90, 91, 94, 96c, 158a, 161, 170, 171, 17, 174, 177, 178, 179, 242; *kakā* L 286, 313, 31, 352, 353, 356, Q 8; *kakā* K 316, 318, 357, 35, 359, 360, 361, L 413, P 44, 45, 46, 47, 48, 49, 5, 51, 52, 53, 55, 56, 57, 58, 113, 115, 117, 11, 118a, 120, 121, 167, 172, 173, 174, 175, 176, 176b, 177a, 178, 179, 180, 182, 186, 187, 17, 189, 195, 197, 214, 218, 219, 220, 223, 224, 22, Q 2, 73, 74, 77, 78, 79, 79a, 83, 87, 152, 15, 155, 156, 157, 159, 160, 163, 164, 165, 166, 16, 169, 175, 181, 182, 241; *kā.kā* P 177a, Q 75, 7, 80, 89, 153, 157a, 162, 168a; *kākā* K 315, 312, 315, 316, 354, 355; *ka.kā* L 282; *kākā* 119, Q 240; *kā.kā* Q 167; *kā?ā* K 314, 317a, 35, *ka?ān* K 278.

13.17 URINE

(N 38, 18d; JG 1a, 1b; monogr.)

[Vloeibare ontlasting van vee.]

zeik: *zejik* K 317a, L 159a, 163, 216, 217, 26, 269b, 270, 271, 288a, 289, 289b, 291, 292, 29, 295, 314, 318b, 320a, 321, 322a, 330, 331, 36, 371, 374, 377, 382, 386, 387, 427, 429, 432, 176, 218, Q 13, 15, 16, 18, 20, 21, 22, 88, 95, 9, 98, 99*, 111, 112a, 0112, 198; *zejik* L 382; *zejik* 115, 269, 299, 432; *zejik* L 422, Q 9, 204a; *ze.* L 416, 417, 418; *zejik* Q 284; *zejik* L 290, 364, 219, Q 39, 111; *zē.ik* L 353; *ze.ik* Q 5; *zajik* L 33, Q 35; *zajik* K 314; *zēk* L 413, Q 247; *zēk* K 27, *zēk* L 414, Q 1, 35, 38, 39, 77, 86, 112b, 11, 117a, 118, 121c, 192, 197, 198, 198a, 202, 20, 204a, 222; *zē.k* L 353, 414, Q 1, 2a, 3, 71, 7, 81a, 82; *zijik* Q 198a; **pis:** *pes* L 295, 382, Q 8, 95, 98, 198, 284; *pēs* P 218; *pis* L 271; **urine:** 295.

13.18 URINEREN

(N 38, 18b; JG 1a, 1b; monogr.)

[Vloeibare ontlasting hebben, gezegd van vee.]

zeiken: *zejikā* K 317a, L 159a, 163, 216, 217, 26, 269b, 270, 271, 288a, 289, 289b, 291, 292, 29, 295, 299, 318b, 320a, 321, 322a, 330, 331, 35, 374, 377, 382, 386, 387, 427, 429, 432, P 11, 176, 218, Q 13, 15, 16, 18, 20, 21, 22, 88, 95, 9, 98, 99*, 111, 112a, 0112, 198, 203; *zejikā* L 31, *zejikā* L 115, 269, 432; *zejikā* L 371; *ze.ikā* L 41, 417, 418; *zejikā* L 422, Q 9, 111, 204a; *zejikā* 364; *zejikā* L 290, Q 39; *zejikā* L 353, P 21; *ze.ikā* Q 5; *zajikā* L 333, Q 35; *zajikā* K 314; *zijik* Q 198a; *zēkā* L 414, Q 1, 35, 38, 39, 77, 86, 112, 113, 117a, 118, 121c, 192, 197, 198, 202, 204, 222; *zē.kā* L 414, Q 1, 2a, 3, 30, 71, 72, 81a, 8; *zēkā* L 413, Q 198a, 247; *zēkā* Q 117; *zē?ān* 278; **pissen:** L 271, 374; *pēsā* L 377, 382, Q 8, 95, 98, 198; *pēsā* P 218; *pisā* L 271; **urineren:** 295; **vloeien:** *flojā* Q 117; **gorzen:** *gorzā* L 360

13.19 VASTE UITWERPSELEN

(JG 1a, 1b; A 9, 24e; A 9, 28c; monogr.)

[Vaste uitwerpselen van vee.]

stront: *stront* K 314, 315, 316, 317a, 353, 357, L 209, 209a, 210, 288, 295, P 45, 47, 48, 49, 50, 113, 115, 117, 167, 172, 173, 174, 175, 176a, 176b, 178, 179, 180, 182, 214, 218, 219, 224, 227, Q 14, 15, 38, 95, 96a, 101; *stro.nt* K 318, 358, 359, 360, 361, L 282, 286, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 352, 353, 354, 355, 356, 358, 359, 360, 363, 365, 366, 367, 368, 371, 372, 413, 415, 419, 420, 421, 422, 423, 424, P 46, 51, 52, 53, 55, 56, 57, 58, 118, 118a, 119, 120, 121, 177, 177a, 184, 186, 187, 188, 192, 195, 197, 220, 223, Q 2, 3, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 73, 74, 75, 76, 78, 79, 79a, 80, 83, 84, 87, 88, 89, 90, 91, 94, 96c, 152, 153, 154, 156, 157, 157a, 158a, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 174, 175, 178, 179, 181, 182, 188, 241, 242, 253; *stront* K 278; *strō.nt* L 414, 416, 417, 418, Q 1, 2a, 3, 5, 71, 72, 81a, 82; *strōnt* L 164, 192, 192a, 213, 214, 244c, 246, 246b, 269a, 288b, 289, Q 95; *straunt* Q 284; *strontj* L 288a, 293, 298, 318b, 322, 326, 328, 373, 381b, 382, Q 35; *stronjtj* L 324a, 378; *stro.njtj* L 382; *stro.njtjš* L 369; *stru.ijnjtjš* L 370; *stronk* L 266; *strōnkt* L 267; *štront* L 270, Q 21, 32, 32a, 33, 98, 101, 101a, 111*, 192; *štrōnt* L 386, Q 99, 102, 193, 195, 196; *štrōntj* Q 284; *štrontj* L 330, 429, 432a, 433; *štronjtj* L 329; *štruntj* Q 33; *štronk* Q 113, 118; *strō.nk* Q 113; *štrons* Q 202; *štrōns* Q 208; *strunz* Q 284; **keutels:** *kōtals* K 317a, 318, L 413, 414, P 44, 45, 47, 49, Q 1; *kō.tals* K 357, 359, L 352, P 46, 58, Q 71, 157; *kōy.tals* P 118a, 177; *kō?als* K 278, 314, 315, 353; *kōtals* P 118, 119, 121, 184, 186, 187, 188, 192, 195, 197, 220, 223, 224, Q 73, 159, 165; *kō.tals* L 315, 316, P 120; *kōutals* P 48, 115, 117, 173, 174, 175, 176a, 176b, 177a, 179, 180, 218, 219; *kōutals* P 113, 172; *ke.tals* P 57; *kē.tals* Q 2; *kī.tals* Q 2a; *kīā.tals* P 52, Q 81a, 82; **keutelen:** *kōtələ* K 317a, L 266, 288b, 289, 328, 378, 382, 428, Q 9, 36, 101; *kōtələn* Q 14, 17; *kō.tələ* K 358, 360, L 286, 314, 319, 354, 369, 371, 423, Q 7, 10, 11, 12, 79, 79a, 88, 96c, 152, 154, 155, 157, 157a, 161, 162, 163, 168, 169, 181, 241, 242; *kō.tələn* L 282, 312, 313, 352, Q 8, 75; *kōtələ* L 353, Q 164, 193, 202, 203, 211; *kōā.tələ* Q 13; *kōtələ* L 381b, Q 247; *kjōtələ* Q 168a; *kjō.tələ* Q 175, 178, 179; *kōūtələ* Q 6; *kōj̄tələ* Q 158a; *kyā.tələ* L 422, 424; *kjūtələ* L 289, 419; *kjū.tələ* L 317, 372; *kyō.tələ* L 421, Q 174, 188; *kyū.tələ* L 420; *kē.tələ* L 355; *kīā.tələ* L 359, 360, 361, 362, 363, 365, 366, 367, 368, 415, 416, 417, 418, Q 3, 5; *kī.tələ* L 364; *kī.ətələ* Q 91, 170; *kjē.tələ* Q 89; *kī.ətələ* Q 83, 84, 94; **keutel (enk.):** *kōtal* K 316, L 244c, 318b, 382, 429, Q 34, 95, 167, 284; *kōatal* Q 284; *kōtal* Q 247; **keuteltjes:** *kō.təlkəs* L 370, P 51, Q 182, 240; *kō.ūtəlkəs* P 182; *kōtəlkəs* P 192; *kō.təlkəs* Q

166; *kī.ətəlkəs* L 358, 362, P 53; *kī.ətəlkəs* Q 87; *kīā.təlkəs* L 356; *kē.təlkəs* P 55, 56; **schijt:** *šū* L 429; *sxit* L 214, 214a, 215, 217, 245b, 246a; **schitten:** *sxetən* K 278, L 312; **krenten:** *krentə* P 214; *kre.ntə* Q 72; **pitten:** *pītə* Q 163, 169; **drekk:** *drek* K 358, 361, L 293, 322, Q 95, 253, 284; **kladders:** *kladərs* P 227; **poep:** *pup* L 382; **kak:** *kak* L 244c, Q 253; **ene noster:** *nə nostar* Q 179; **huisje:** *hōskə* Q 77; **bout:** *boyt* L 270; **koot:** *kōt* Q 20.

13.20 DE STAL UITMESTEN

(N 11, 14; N 5A (II), 50a; A 9, 26; JG 1a, 1b, 1c, 1d, 2c; monogr.)

[De stal of mestgoot van mest ontdoen. Objecten “stal”, “mestgoot” en “mest” zijn niet gedocumenteerd.]

uutmesten: *ūtmestə* L 328, 332, 426, Q 101, 113, 118; *ūtmestən* L 295, Q 101; *ōtmestə* K 318; *ūtmestə* L 289, 322, 322a, 327, 373, 376, 381, 416, 417, 430, Q 5, 15, 19a, 31, 32a, 96a; *utməstə* L 371, 419, Q 9, 10, 12; *ū.tməstə* L 319, 370, 372, 420, 421, 422, 423, 424, Q 6, 8, 11, 13, 87, 91, 96c; *ūj̄tmestə* L 365; *ū.tmə.stən* L 282, 286; *ōtmestə* Q 170; *ō.tməstə* Q 84, 90, 170; *q̄.tməstə* P 56, Q 2, 158a; *ōy.tməstə* Q 83; *ōȳtmestə* Q 3, 72, 82, 83; *ōtmestə* K 357; *ōtmestə* K 314, 353; *q̄tmestə* P 49, 50; *ūtmestə* Q 34; *utməstən* L 267; *ōā.tməj̄.stə* Q 74; *ūsmej̄stə* Q 222; *ō.tməsə* Q 168a; *q̄.tməsə* Q 76; *ōȳā.tməsə* Q 77; *ōȳā.tməsən* Q 77; *q̄.tməj̄.sə* Q 152, 153, 157a; *q̄ā.tməj̄.sə* Q 79a, 80; *ūtmestə* L 268, 270, 296; *ytmestə* L 164, 192a, 209, 217; *ytmestən* L 209a, 210; *ytmestə* L 215a; *q̄.tməsə* Q 154; **mesten:** *mestə* Q 32a, 35, 98, 100, 111, 113; *mestən* L 429a, Q 117a; *mestə* L 428, P 46, 47, 48, 49, 52, 53, 55, 56, 57, 113, 115, 117, 176a, Q 2, 13, 31, 32a, 88, 99, 155, 163, 187, 201, 242; *mestən* Q 19; *mēā.stə* P 177a; *mestə* L 432a, Q 33, 192; *mestən* L 214a; *mēstə* Q 208; *mēj̄.stə* P 118a, 119, 120, Q 73; *mēj̄ā.stə* P 118; *mēj̄.sə* Q 79; *mēj̄.sən* Q 75; **masten:** *mājstə* Q 96b; **afmesten:** *afmestə* K 353; **uutdoen:** Q 71; *ūtdōn* L 386; *q̄.dū.n* K 361, L 413; *ō.dū.n* L 414; *q̄.dun* K 360; *q̄.dū.* L 413; *ō.ədūn* Q 1; *ū.dūn* L 313; *ūj̄dō.n* L 363, 364; *ō.dūn* Q 1; *aȳ.dy.n* Q 169; *ū.tu.n* L 313; *ōtun* K 318, 359; *ōtūn* K 316; *ōtu* K 314; *ōtūj* K 358; *ōtoyn* P 46; *ō.tū.n* L 352; *ōȳ.tun* L 355; *ō.tuȳn* P 45; **afdoen:** *ā.f.dun* L 354; *āv̄dū.n* L 353; *āv̄dū.n* L 282, 312, 314, 315; *āv̄dūj̄.n* L 366; *afdyn* K 278a; *āv̄dō.n* L 316, 317, 356, 358, 359, 360, 361, 362, 367, 368; *āf.dōn* L 292a; **uutvaren:** *ūtvārə* Q 192; *ū.tfā.rə* Q 7; *ūj̄tfārən* L 360; *ōtvārə* K 318; *ūj̄tfārən* L 313; *ōtfārə* K 317a; *ō.tfō.rə* Q 2, 71; *aȳtvārə* Q 180; *q̄ȳtvārə* Q 4; *q̄.tvq̄ā.rə* P 56; *q̄j̄.tvq̄ā.rə* Q 2; *āfyj̄rə* P 173; **afvaren:** *āfvārə* L 288, 288a, 289b, 318b; *āfārə* L 244c; *āfā.rə* L 369; *ā.fā.rə* L 354; *ā.fōārən* L 352; **leegvaren:** *lēx.vārə* L 248; **uuttrekken:** *ūttrekə* Q 192;

ü.ttrekə Q 91; *üttrəkə* L 430; *ü.ttrekə* Q 172, 175, 179, 188; *ü.ttrekə* Q 94; *ay.ttrekə* Q 162, 168, 181, 240; *ayttrekə* Q 177; *ayə.ttrekə* Q 241; *ättrekə* P 173, 175, 218; *əə.ttrekə* P 184, Q 80; *ö.ttrekə* Q 84, 171; *öättrekə* P 121; *öä.ttrekə* Q 164; **trekken:** *trekə* P 113, 174, 175, 176, 179, 180, 184, 186, 197, 214, 219, 220, 223, Q 178, 181; **schoonmaken:** L 385; *sxonmäkä* L 214; *sxonmqkä* P 174; *sxonmq.kä* P 220; *sxoymmq.kä* P 120, 121, 177, 187, 188, 195, 197, Q 157, 159, 165; *sxoymmq.kä* P 192; *šonmäkä* Q 203; *šönmqkä* Q 161, 182; *šönmq.kä* Q 89, 155, 174, 175, 241; *šönmö.kä* Q 167, 242; *šonmäkä* L 381b; *šoymmqkä* Q 157; *šoymmq.kä* Q 75, 79a, 166; *sxunmäkä* P 47; *sxunmä.kä* Q 2; *sxünmäkä* L 269a; *sxunmqkä* P 117, 172, 178, 180, 182, 219, 224; *sxunmqkan* L 289a; *šunmäkan* Q 196; *šunmq.kä* Q 91; *šünmäkä* Q 103; **uitschieten:** *øtsxitə* K 278; *øtsxitən* L 355; *øtsxitən* K 278; *ütsxētə* L 266; *ütsētə* L 290, 326, 374, 378; **vegen:** *vəgə* Q 36; *viəgə* Q 160; **uitslepen:** *ütslēpə* Q 192; **uitkruien:** *øtkrømə* K 315; *øtkraja* K 357; *q.tkraja* P 51; *q.tkraə* P 51; **afschurgen:** *ā.fšerəgə* L 365; **uithalen:** *üthoələ* Q 113; *üthölən* L 271; **leegmaken:** *leigmäkä* Q 102; **leeghalen:** *leaxhoələ* Q 117b; **leegkruien:** *lëxkryja* L 210; **uitsmijten:** *öä.tsmjə.ta* P 192; **uitkeren:** *ütkerə* L 318; *ütkerə* L 382; **klaarmaken:** *klärmäkä* L 266; **droogleggen:** *dryxlegən* L 354; **uitschrabben:** *ütsrabə* Q 36; **verzuiveren:** *vərzjivərə* Q 103; **stronten:** *strontən* K 315; **afslagen:** *afslägə* K 353; **uitscheppen:** *ütsšəpə* L 433.

13.21 STERVEN

(N 38, 17b)

[Doodgaan, gezegd van een dier.]

kapotgaan: *kapot.gq̄n* L 115, 159a, 353, 360, 386, 387, 427, 429, Q 9, 13, 15, 16, 18, 20, 38, 88, 197; *kapot.gq̄* Q 111, 0112, 113, 203; *kapot.gq̄ə* Q 202; *kapot.gon* P 176; *kapot.gōn* Q 99*; *kapot.goən* Q 1; *kapot.gq̄ən* P 218; *kapot.gəə* Q 117, 117a; *kapot.gouən* Q 192; *kapot.gauən* P 219; *kapot.gō* Q 118; *kapot.gou* Q 112a; *kapot.guə* Q 247; *kapot.guṽə* Q 204a; *kapotjoa* Q 222; *kapotjuə* Q 121c; *kapotxan* K 314; *kapotxən* L 413; *kapot.gq̄n* L 163, 217, 269, 269b, 270, 271, 289, 289b, 290, 291, 292, 294, 295, 299, 318b, 320a, 321, 322a, 330, 333, 371, 374, 377, 432, Q 21, 95, 98, 111, 198; *kapot.gq̄n* Q 77; *kapot.gōn* Q 97; *kapot.gq̄* L 265, Q 39; *kapot.gōn* Q 95; *kapot.guan* L 414, Q 13, 86; *kapot.gun* Q 198a; *kapotxuq̄n* L 422; *kapotxy.n* L 364; **doodgaan:** *dq̄ət.gōə* Q 118; **sterven:** *štərvə* L 330; **creperen:** *krəpərə* Q 95, 112a, 198; *krəpəjərə* Q 20; **creveren:** P 219; **peigeren:** *peigərə* L 333; **verrekken:** *vərekə* Q 113.

13.22 KADAVER

(N 38, 20)

[Dood beest.]

kapot beest: L 288a, 318b, 333; *kapot bešt* 265; *kapot best* L 322a; *kapot bēs* Q 20; *kəp biast* L 216, 291, 295; *kapot bias* Q 97, 11 *kapot bis* Q 95; **kapotte beest:** *kapotə bīast* 176; *kapotə biast* L 321; *kapotə bias* Q 99 *kapotə bijs* Q 192; *kapotə bis* Q 88; **kapot die** *kapot dir* Q 222; *kapot dēr* Q 13, 15, 39, 117 118, 197, 204a; **kreng:** *kreŋ* L 217, 270, 27 299, 360, 364, 427, Q 77, 247; *kreŋ* L 217, 28 413, 414, Q 95, 198; **kadaver:** L 269b, 270, 27 290, 295, 374, 377, 382, 429, Q 21, 30, 39, 9 98, 112a, 113; *kədāvər* L 291, 294, 320a, 33 371, 387, 413, Q 22, 35, 97, 111; **prij:** *prij* 111, 197; **kapotte prij:** *kapotə prij* Q 111, 204 **aas:** *q̄s* Q 20; **lijk:** *lik* L 269b; *lik* L 115, 271; **lij** *lēf* P 218; **pens:** *pəns* L 292, Q 86; **geraamt** *gərəmdjə* L 374; **geraamsel:** *gərəmsəl* Q **geraams:** *gərəəms* Q 0112; **rabbekast:** *rabəkə* K 314.

13.23 JONG VAN EEN DIER

(R 12, 38; S 16; L 1a-m; L 27, 47a; monogr.)
jong: *joŋ* K 353, 359, L 115, 159a, 163, 16 192a, 209, 210, 211, 216, 245b, 247, 250, 26 316, 414, Q 3, 10, 22, 30, 32a, 33, 86, 96a, 9 103, 110, 111, 116, 117, 168, 211; *juŋ* Q 2, 3 *juəŋ* K 317; *jōn* Q 172; *joym* Q 3; *jōŋ* Q 166; *jo* Q 15, 27, 117b, 118, 119, 197, 198, 204a, 20 222; *joŋkt* Q 17, 113, 117a, 203, 208, 248, 25 *jōŋkt* Q 196; *joŋk* K 278, 315, 357, 360, L 19 192, 213, 215, 216, 217, 248, 249, 265, 265 266, 267, 268, 269, 288, 289, 290, 291, 29 296, 297, 298, 299, 300, 313, 315, 316, 31 320, 321, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 33 332, 333, 352, 355, 360, 360a, 366, 368, 37 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 384, 38 414, 415, 425, 426, 428, 432, 433, 434a, P 5 54, 56, 57, 118a, Q 1, 7, 8, 9, 12, 16, 19, 20, 2 32, 38, 39, 72, 77, 88, 89, 93, 94, 95, 96, 9 100, 101, 102, 104a, 154, 158, 161, 162, 164 168a177, 179, 196, 206, 240; *jo.ŋk* L 382, Q *joŋk* K 358, L 367, 416, Q 12; *jōŋk* L 429; *jōə* Q 7; *joəŋk* P 51, 172, Q 2; *joə.ŋk* Q 156; *joŋk* 278, L 165, 209, 215a, 245, 246, 246a, 248, 25 266, 286, 312, 314, 368, 374, 386, 418, P 55, 1, 11, 18, 88, 93, 95, 105, 112, 167, 168, 17 179, 187, 241; *juŋk* K 315, 316, L 319, 372, 37 380, 416, 420, 422, 433, P 58, 115, 119, 12 121a, 164, 175, 176, 177, 187a, 188, Q 2, 28, 7 74, 77a, 78, 83; *ju.ŋk* Q 2; *juəŋk* Q 83; *joəŋk* 383, Q 254; *jōəŋk* L 419; *juŋk* P 50, 176, Q 7; *juəŋk* Q 78; *jōŋk* K 353, L 288, 318, 330, 364, 121, 171, 172, 175, 176, 188, 192, 211, Q 3, 20, 102; *jōŋk* L 292, 293, 320; *jə.ŋk* P 179; *jō* P 183, 192, 197, 219, Q 168, 179; *jə.ŋk* P 19:

jønkt Q 259; *jønjk* P 186; **jongen** (mv.): *jonan* L 429a; *ōjŋə* Q 9; **jongetje**: *jønjskə* P 48; *juŋskə* K 353; **kleine**: *klejə* Q 278; **klein**: *klejn* K 358; *klejt* Q 28; **jong dier**: *jonk dēr* L 420; *jonk dīr* L 352; **jong beest**: *joŋŋ bijəst* P 176; *jonə bēst* P 176; *juŋ biəst* P 176.

13.24 VETMESTEN

(N 38, 26; N 3A, 75a, 75b, 75c, 76 en 77a; monogr.)

[Vee vetmesten, in het bijzonder gezegd van stiertjes, kalveren en vaarzen.]

vet maken: L 427; *vet māka* L 288a, 292, 295, 321, 369, 372, 374, 382, 420, 429, P 45, 47, Q 21, 98, 111, 112b, 192; *vət mākən* P 51; *vet maka* Q 179; *vət maka* L 414; **vetten**: *vetə* L 413, P 218, Q 77, 86; *vetə* K 278, L 414, 416, P 46, 48, 176, 213, 218, 222, Q 78, 156, 162; *vetə* Q 158; *veʔə* K 314; *vētə* Q 2; **vetweiden**: *vetwejə* L 164, 165, 416, Q 192; **weiden**: *wejə* Q 192; **vetmesten**: *vetmestə* L 289, 292, 322a, 355, Q 117a, 121c; *vetmēstə* Q 3a, 222; *vetmēstən* L 286; *vetmestā* L 316; *vetmēstən* L 429; *vetmestā* L 269b; *vetmestə* Q 192; *vetmēstā* L 159a; *vetmōstə* K 361, L 414; *vētmeəstə* P 55; **vetmasten**: *vetmastā* L 322a, 333; *vətmastə* L 360; **mesten**: *mestā* L 289, 299, 318b, 320a, 364, Q 39, 113, 203; *mestən* Q 13; *mēstə* K 314, L 295, 330, 429, Q 88, 95, 111; *mēstā* L 294; *mestā* L 163, 216, 269, 269b, 271, 386; *mēstā* L 217, 265, 371, Q 20, 97; *mējstə* Q 204a; *mōstə* P 219; **masten**: *mastā* L 270, 288a, 289b, 318b, 321, 326, 329, 331, 360, 371, 374, 377, 387, 422, 423, 427, 432, Q 9, 12, 13, 15, 18, 20, 21, 30, 35, 38, 95, 98, 99*, 101, 111, 112a, 112b, 0112, 113, 117a, 118, 202, 203; *māstā* L 265, 290, Q 197, 247; *māstən* Q 204a; *maštə* Q 198; *mōstə* L 291; **vet voeren**: *fet vūrən* L 115; **dik voeren**: *dik vōrə* Q 113; **vet drinken**: L 295; *vet drenkə* L 288, 289, 0426; *vet drenkə* L 289, 317, 372; *vet drenkə* Q 179; *vēt drenkə* L 369; *vet drenkə* L 420; *vet drēnkə* Q 9; *vet drenkə* L 386; *vet trenkə* K 357; **doen drinken**: *dy.n drenkə* P 54; **laten drinken**: *lūqitə drenkə* Q 162; **aandrinken**: *āndrenkən* L 269; **drinken**: *drenkə* L 288a; **zuipen**: *zjūpə* L 416; **opzetten**: *opzətə* L 372, Q 96c; *opzətə* L 164, 165; *ōpzətə* Q 179; **schikken**: *sxekə* Q 101; **weteren**: *wētərə* L 164, 165; **doen**: *dōn* L 288.

13.25 SCHEUKEN

(S 31)

[Het zich wegens jeuk wrijven, gezegd van dieren.]

schuren: *sxūrə* L 165, 191, 215; *sxōrə* L 289; *šūrə* L 297, 300, 323, 325, 327, 328, 381, 385, 425, 427, 429, 431, 432, 434a, Q 16, 22, 30, 32a, 98, 101, 103, 110, 111, 113, 116, 117b, 196, 202,

204a, 208; *šōrə* L 374, Q 96a, 99, 102, 104a, 187, 198; **schobben**: *sxobə* L 164, 210, 216, 246a, 266, 267; *sxōbə* L 217, 246; *sxubə* L 271; *šubə* L 291; **zich schobben**: *zex sxobə* L 248; **kratsen**: *kratsə* L 300; **zich kretsen**: *zex kretsə* Q 99; **jeuken**: *jōkə* L 269, 320, 381, 387, Q 14; **juksen**: *jōksə* L 250; **scheuken**: *šōkə* L 385; **wrijven**: *vrīvə* L 288, Q 22, 96a, 97; **schrompen**: *šrompə* Q 35, 101.

13.26 SCHEUKPAAL (kaart 50)

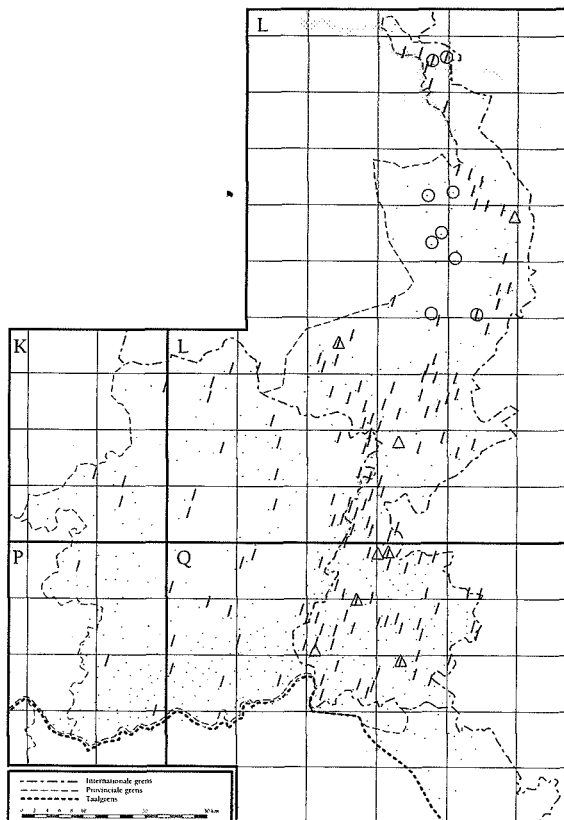
(N 14, 69; S 31; monogr.)

[Een paal in de weide waaraan het vee zich kan schuren.]

schuurpaal: *sxūrpa:l* K 314; *sxūrpa:l* L 163, 164, 165; *sxūrpa:l* K 318, L 159a, 163, 163a, 163b, 164, 165, 191, 214, 215, 217, 246a, 322a, 382, 425, Q 2, 18, 113; *sxūrpa:l* L 312; *sxūərpā:l* L 314; *sxūərpā:l* L 286; *sxūrpa:l* K 358; *sxūərpā:l* L 286; *sxūrpa:l* L 413, Q 156; *sxūərpā:l* L 414, P 222; *sxūrpa:l* P 48; *sxūrpa:l* L 355; *sxurpa:l* P 176; *sxu.rpa:l* L 314; *sxurpa:l* L 282; *sxurpa:l* L 282; *sxurpa:l* L 214, 214a, 215, 217, 245b, 246a, Q 78; *sxōrpā:l* K 278; *šūrpa:l* L 265, 270, 295, 297, 323, 325, 328, 329, 330, 331, 331b, 332, 373, 385, 386, 387, 426, 0426, 427, 429, 429a, 430, 431, 432, 434a, Q 14, 16, 18a, 20, 29, 30, 32a, 33, 96a, 97, 98, 101, 103, 110, 111, 111*, 0112, 112a, 112b, 113, 117a, 117b, 121c, 196, 202, 203, 204a, 208, 211; *šūrpa:l* Q 3, 4; *šū.rpa:l* L 331; *šūrpa:l* Q 178; *šūrpa:l* Q 121; *šūərpā:l* Q 71; *šūrpa:l* Q 162; *šūrpa:l* Q 22; *šūrpa:l* Q 77; *šūərpā:l* Q 72; *sxōrpā:l* L 247, 268, 269, 271, 288, 288a, 289, 289a, 289b, 326, Q 94b; *sxōrpā:l* L 289; *sxōrpā:l* Q 2; *šōrpā:l* L 291, 294, 317, 318b, 320, 320a, 320c, 321, 321a, 322, 324, 370, 371a, 374, 416, 422, 423, Q 9, 88, 95, 96d, 99, 102, 104a, 105, 193, 197, 197a, 198, 198b, 203a; *šōrpā:l* Q 9; *šōrpā:l* L 423; *šōrpā:l* L 371; *šōrpā:l* L 420; *šōrpā:l* L 369; *šōrpā:l* L 372; *šōrpā:l* L 366; *šōrpā:l* L 360; **schuurstaak**: *sxūrstāk* K 358; *sxūrstāk* P 44; *sxūrstāk* K 318; *sxōrstāk* K 357; **schuursteel**: *sxūrstē:l* P 175; *sxūərstē:l* Q 2; *sxūərstē:l* Q 2b; **schuurhout**: *sxūrhō:t* P 213; *sxūrhō:t* P 107a; **schuurpalot**: *sxūərpālō:t* P 175; **schobpaal**: *sxob.pā:l* L 163, 163b, 211, 216; *sxoppā:l* L 245; *sxoppā:l* L 244c; *sxōppā:l* L 295; *šub.pā:l* L 290; *sxōb.pā:l* L 266; **wrijfpaal**: *wrijfpa:l* L 250, 288, 377, Q 21, 22, 97, 187, 203; **schamppaal**: *sxampā:l* L 247; *šampā:l* Q 20; **schamper**: *šampər* L 265; **schimper**: *šimpar* L 374; **schromppaal**: *šromppā:l* L 265, Q 101; *sxromppā:l* L 288; **schrompstijl**: *sxrompstil* L 288; **jeukpaal**: *jōkpa:l* L 269, 381; **jeukhout**: *jōkhō:t* K 359; **tui-erpaal**: *tjūərpā:l* L 320; **schurgpaal**: *šōrxpā:l* L 244b; **schurk**: *šork* Q 30; **weipaal**: *weipa:l* Q 100.

Kaart 50. SCHEUKPAAL

- / schuurpaal
- schobpaal
- △ wrijfpaal

13.27 STROOIEIEN

(S 36; L 7, 61b; R(s), 64-69; monogr.)

[Hooi of stro onder het vee spreiden.]

strooien: *strōiā* L 269, 271, 286, 292, 295, 313, 318c, 320, 321, 325, 328, 373, 374, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 385, 420, 422, 425, 427, Q 12, 14, 18, 34, 36, 88, 96a, 98, 99a, 102, 109, 115, 117, 118, 187, 253; *strōiān* Q 7; *strōān* L 355a; *strōiā* L 326; *strōiā* L 319, 382; *štrōiā* Q 193; *strōiā* Q 10; *strōn* Q 2; *strō.n* Q 2; *strō* Q 80; *štrōiā* L 297, 298, 299, 300, 323, 327, 328, 329, 331, 332, 333, 375, 387, 426, 429, 430, 432, Q 16, 20, 21, 22, 27, 29, 30, 32, 32a, 34, 97, 98, 99, 101, 102, 103, 104a, 105, 110, 111, 113, 116, 117b, 118, 192, 193, 196, 198, 201, 203, 204a, 207, 208, 284; *štrōiā* L 330, 331, 383, 434a, Q 33, 284; *štrōiā* Q 35, 202; *strūiā* L 373; *stryān* K 353; *stryāiā* L 425, Q 39; *strūān* K 315, L 416; *stroiā* L 191, 210, Q 156, 167; *stroiā* Q 158; *strōā* Q 78; *strōn* Q 1; *struiā* P 171, Q 12; *struiān* Q 1; *štruiā* L 376; *streiā* L 417; *strēā* Q 89; *strēān* Q 83; *strēivā* Q 93; *streivā* Q 178; **strouwen:** *strōuā* L 164, 165, 191, 209, 210, 211, 215, 248, 249, 250, 265, 266, 267, 268, 289, 296, 318,

368, Q 160; *strōuān* L 317; *stroūān* L 286, 317; *strōuā* L 213, 215a, 216, 217, 246, 246a, 186, 188; *štrōuā* L 290, 291; *strōn* L 354; *strōn* 171; *strōā* P 174; *stroā* P 183; *strōān* K 36 *stroān* L 414; *stron* P 176; *stroūā* P 55; *stroūn* 176; *struwan* L 353; *strā* P 211; *strāā* P 16 *štrōuā* Q 200; *strōuā* Q 278; *štrōu.ā* Q 284.

13.28 STROOISEL

(N 6, 10; L 7, 61b; JG 1a, 1b, 2b-1 add.; N 18, 4 add.; monogr.)

[Dat wat in de stal onder het vee wordt gestrooi Dat kan vers stro zijn maar ook gehakt stro of afval na het wassen van gedorst graan. Verder gebruikte men bladeren uit hagen, eiken- en berkenbos en loof van struiken eveneens als strooisel.]

strooisel: *strōisāl* Q 162; *strō.isāl* Q 101; *strois* L 192, 210, 213, 215a, 246, 266, Q 30, 77, 9, 154, 155; *štroisāl* Q 98, 121c; *stroūisāl* L 356, 121; *strōisāl* L 163; *strosāl* K 357, 358, 359, 36 361, L 354, P 51, 176, Q 167; *stroisāl* L 35 *strōsāl* P 46; *strūisāl* L 288, 289; *strū.isāl* L 24 249, 266, 269, 271; *struisāl* P 171, 174, Q 1:

štrūasæl Q 248; *štrūjsæl* L 246; *štryjsæl* Q 105; *strījsæl* L 416; *strysæl* P 44; *stryasæl* P 47; *strōjsæl* L 192, 210, 214, 214a, 215, 216, 269, 271, 293, 296, 318b, 323, 324a, 353, 372, 373, 375, 378, 381, 381b, 382, 385, 420, 425, 426, P 183, Q 7, 14, 15, 15a, 16*, 20, 36, 94b, 95, 95a, 96b, 99, 104, 111, 187, 187a, 199, 207; *strōasæl* Q 253; *strōjsæl* Q 102; *strōjšæl* Q 1; *štrōjsæl* L 270, 294, 295, 296, 297, 299, 327, 329, 330, 331, 332, 383, 384, 387, 0426, 427, 428, 429a, 432, 433, 434a, Q 14, 16, 17, 20, 32, 32a, 33a, 34, 35, 38, 39, 96, 96a, 97, 99, 101, 112, 112a, 112b, 0112, 113, 113c, 117, 117a, 117b, 118, 121, 193, 195, 198, 198b, 203, 204a, 211, 222; *štrōjšæl* Q 111; *strōjsæl* Q 10, 12, 76, 80, 88, 96c, 168; *strōμsæl* L 424a; *štrō.μsæl* Q 200; *strōjsæl* L 370, 371, 419, 422, 423, Q 11, 13, 284; *strōjšæl* L 191; *štrōjšæl* Q 196, 254; *strōjšæl* L 269; *štrōjšæl* Q 247; *strōsæl* K 278, 314, 315, 317a, 353, L 352, 353, P 45, Q 80; *štrōsæl* Q 253; *strōsæl* L 355, Q 251; *strō.sæl* Q 255; *štrōsæl* Q 117, 253; *štrō.sæl* Q 252; *strasæl* K 316, 318; *strāsæl* L 355; *strējsæl* Q 93; *strē.sæl* Q 83; *strēsæl* Q 83, 89; *strejsæl* Q 91; *strejsæl* L 414, Q 72, 178; *strī.asæl* Q 82; *strojtsæl* P 52, 53; *štrojtsæl* Q 121b; *strōsæl* P 55, 56, Q 1; *strō.tsæl* L 414, Q 3; *strutsæl* L 289; *strātsæl* P 164, 211; *strētsæl* Q 89; *strejtsæl* Q 178; *strōjtsæl* L 271, 293, 294, 318, 318b, 320a, 321, 322, 322a, 324, 324a, 326, 374, 377, 382, 422, Q 14, 20, 207; *štrōjtsæl* L 292, 324, 325, 328, 331, 332, 376, 382, 386, 387, 429, 434, Q 19, 20, 21, 30, 35, 39, 96, 99, 99*, 101, 111, 119; *strōtsæl* Q 278; *štrōtsæl* Q 253; *štrō.tsæl* Q 252; *strōtsæl* L 319, Q 2; *štrōtsæl* L 421, Q 2; *štrōtsæl* L 292; *strōjtsæl* Q 6, 7; *strōjtsæl* L 372, 420, Q 8, 9; **strouwsel:** *strōjsæl* L 159a, 163, 164, 209, 211, 214, 216a, 244c, 247, 265, 266, 267, 268, 269b, 286, 289, P 224; *strōjsæl* L 210, 214, 246, 247, 266, 267, 268, 270; *strājsæl* L 210, 250, 269, 288; *strājsæl* L 290, 291; *strājsæl* L 288; *strōjsæl* L 217, 245b, 246, 282, 286, 312, 313, 314, 315, 316, 416, P 49, 50, 58, 113, 115, 121, 209, Q 165; *strōjsæl* Q 160; *strōjtsæl* L 289, 289b, Q 78; *strōjtsæl* L 288; *strājtsæl* L 289, 318; *strājtsæl* L 288; *strōjtsæl* L 417, 418, Q 5; **haksel:** *haksæl* L 290; *heksæl* L 331; **strouwstro:** *štrāμštrū.* L 290; *štrōjštrūa* Q 97; **strooistruu:** *štrōjštrya* Q 192; *štrōjštrya* Q 203a; **haverstruu:** *hāvərštrō* L 387; **bosselenstruu:** *bōsələstry* Q 198b; **weitenstruu:** *wejtāštrō* L 387; **ruggenstruu:** *rōkəštrō* L 387; **rug:** *rōkə* (mv.) L 387; **stro:** L 414; *strō.* L 413, P 56, 57, Q 1, 2; *strōμ* P 223, Q 158a; *strū* P 167; *štrūa* Q 101; **strooi:** *strōj* K 358, P 55; *stroj* Q 2, 71; *stroj* L 163; **struu:** *štrōj* Q 101, 113; *strōj* P 175, 179, 180, 182, 184, 214, 218, 219, 224, 227; *štrōj* Q 101; *stry* P 186, 195, 197, 220, Q 165, 198b; *stryj* P 174; *strīj* Q 95; *štrīj* Q 39; **kaf:** *kāf* Q 39; **mest:** *mes* L 381b; **loof:** *lōjfl* L 372.

13.29 STROOISEL SPREIDEN

(JG 1a, 1b; RND 10, 51)

[Het verspreiden van het strooisel onder het vee.]
strooien: *strōja* P 50, 52, 53, Q 158a, 162; *strōja* Q 77, 79a, 154, 155, 157a, 161, 167, 240, 241; *strōja* L 356, 361, 364, 365, 366, 368, P 118, 118a, 121, 177, 177a, Q 73, 78; *strōa* K 360, L 414, P 46, 49, 56, 57, 174, 175, 182, 214, 218, 219, 224, Q 1; *strō.a* Q 2, 71; *strōan* K 358, L 353, Q 2; *strōn* K 357, 359, 361, L 352, 413; *strūja* Q 3; *strya* K 353, P 44, 47, 48; *stryan* K 314, 315, 353; *strān* K 316, 318, L 355; *strāa* P 167; *streμa* P 120; *strēva* Q 84; *strēa* Q 83, 89; *strē.a* Q 72, 83; *strēn* Q 170; *strejva* Q 87, 90, 91, 94, 171, 174, 175, 178, 179; *strī.a* Q 82; *strōja* K 317a, Q 181; *strōja* P 186; *štrōjan* K 278; *strō* Q 168a; *štrōa* Q 2, 75, 76, 80, 163, 168, 169; *strōμa* L 424, P 45, Q 6, 7, 9, 10, 11, 12, 88, 96c, 182, 188, 242; *strōμa* L 370, 372, 419, 420, 421, 422, 423, Q 8, 11, 13; *strōμva* Q 172; *štrōva* Q 177; **strouwen:** *strōja* L 115; *strōμan* L 312; *strōμa* P 117, 118a, 121, 172, 179, 220, Q 73, 78; *strōμa* P 179, 220; *strāμa* Q 160, 164, 166; *strōμa* L 286, 314, 316, 317, 319, 358, 359, 362, 363, 369, 371, 415, 416, 417, 418, P 58, 115, 176a, 177, 177a, 184, 187, 188, 192, 195, 197, Q 5, 152, 153, 156, 157, 159; *strōμan* L 282, 315; *strōμn* P 176b; *strōμa* P 113, 119, 223, Q 165; *strōμan* L 313; *stroa* P 51; *strōa* P 173, 178; *strūμa* P 227, Q 74, 79; **opstrouwen:** *opstrōμa* L 354; **droogleggen:** *drīxlēgā* Q 3.

13.30 STROOISEL IN DE POTSTAL

(N 11, 13a; N 11, 13b; N 11, 13c; JG 1a, 1b, 1c, 2c; monogr.)

[Een potstal is een ouderwetse stal met als belangrijkste functie het winnen van mest (zie ook het lemma POTSTAL in WLD I.6 blz. 31-32). Over de mest heen werd strooisel gespreid, zodat de koeien steeds hoger kwamen te staan en de stal vol mest raakte. Als strooisel werd van alles gebruikt: in de zon gedroogde graszoden, dennenaalden, stro, gedroogde bladeren, heiplagen, turf(molm), zaagmeel.]

strooisel: K 360, L 364, 421, P 55, Q 13, 76; *strojsæl* P 51, Q 71; *strosæl* K 359, L 313, P 51; *strotsæl* K 360, Q 3; *strojtsæl* L 417, 418; *strōsæl* Q 3, 77; *stryjsæl* L 360; *štrōjsæl* K 278, L 271, 289b, 364, Q 9, 88, 117a; *strōjsæl* P 176; *štrōjsæl* L 270, 331, 331b, 0426, Q 117a; *strōjtsæl* L 318b, 320a, 321, 330, 377, 416, 420, 426; *štrōjtsæl* L 324, 328; *strōjsæl* L 360, Q 88, 96d; *strōjsæl* L 360, Q 88; *strōsæl* K 278, 353, L 355, 369; *strōsæl* K 278, 353, L 354, P 45; *strōsæl* L 369; *strōsæl* L 355a, 369; *štrōjsæl* L 159a; *strejsæl* Q 72, 86; *strē.sæl* Q 82, 83; **strouwsel:** *strōjsæl* L 163, 163a, 282, 286, 313, 314, 317, 356; *štrōjsæl* L 270; *strōjsæl* L 282, 286; *strājsæl* L 265, 356;

stōysal L 159a; *strouysal* L 359, 366, 368; *strasal* K 318, L 352; **strouwding**: *straudeŋ* L 369; **hegstrooisel**: *heḡstroisæl* K 278; *hexstroisæl* L 282; *heḡstroisæl* L 364; *heḡstroisæl* L 366; *heḡstroisæl* (mv.) L 364; **hegstrouwsel**: *hexstroisæl* L 315; *heḡ.trausæl* L 286, 314; *hexstroisæl* L 282; *hexstroisæl* L 314; **heggenstrooisel**: *heḡastroisæl* L 365; **heggenstrouwsel**: *heḡastroisæl* L 316; *heḡastroisæl* L 368; **haagstrooisel**: *hāxstrūsæl* K 357; *hāxstrosæl* K 357, 359; *hāxstrōsæl* K 359; *hāxstrōsæl* K 353; *hōxstrōsæl* K 353; *hōxstrōsæl* K 314; *hāxstrōsæl* P 44; **haagstrouwsel**: *hōxstrasæl* K 318; **bosstrooisel**: Q 87; *bosstrōsæl* K 353; *bosstrōisæl* L 332; *bōsstrōisæl* L 422; *bosstrōsæl* P 44; **bosstrouwsel**: *bosstrōsæl* L 315; **dennenstrooisel**: *denāstrosæl* K 357; *denāstrōisæl* L 271; *denāstrōisæl* L 294; *denāstrōsæl* K 314; **dennenstrouwsel**: *denāstrōsæl* L 282; *denāstrōsæl* L 316; *denāstrōisæl* L 368; *denāstrasæl* K 318; *denāstreisæl* Q 91; **naaldenstrouwsel**: *nōlstrōsæl* L 282; **speldenstrooisel**: *spelāstōsæl* K 314; **boomstrooisel**: *boymstroisæl* Q 79; **eikenstrouwsel**: *ei.kāstrōisæl* L 415; **bladerstrooisel**: *blōrstrōisæl* Q 1a; *blōrstrōsæl* K 359; *blōrstrōsæl* P 46; *blōrstrōsæl* K 315, P 45; *blōrstrōsæl* K 314; *blōrstrōsæl* K 278; **bladerstrouwsel**: *blāi.ārstrōisæl* L 363; *blāi.ārstrōisæl* L 368; *blōi.ārstrasæl* K 318; *blōi.ārstrasæl* K 316; *blōi.ārstrasæl* K 318; **loverstrooisel**: *lovi.vārstrōisæl* L 360; **heistrouwsel**: *heḡstrōisæl* L 288a; *hāistrasæl* K 316; *hāistrasæl* K 318; **vlagstrooisel**: *flaxstrōsæl* K 314; **grachtstrooisel**: L 352; *graxtrōsæl* L 353; *graxtrōsæl* L 353; **kantstrooisel**: *kāntstrōsæl* K 278a; **meststrooisel**: *messtrōisæl* Q 35; **schiltenstrouwsel**: *šēlāstrasæl* K 318; **potstrooisel**: *potstrōisæl* Q 88; **stro/strouw**: L 368, 412, 413, Q 1a, 13, 80a, 90, 162; *strō* K 361, L 414, Q 1, 3, 71, 86, 153a, 170; *strō*. Q 1, 82; *strōa* P 57, Q 2; *strō* Q 3; *strau* Q 5; *stro* L 361, 416, 417, 418; **struu**: *strūi* L 364; *strōi* L 286, 416; *strōi* L 387; *strōi* L 282; **strooi**: *strōi* K 278, 360, L 352, 414, 414a, P 51, Q 5; *stro* P 51, Q 117; *stro* L 417; *strui* L 282, 314, 356, 366, 368, Q 2, 5; *strui* K 356; *strui* Q 2; *strui* L 416; **bosstro**: L 413; *bosstrō* Q 3; **bosstrooi**: *bosstro* L 414; **haagstro**: *hāxstrō*. L 413; *hāxstro* L 413; **haagstrooi**: *hāxstrōi* L 414; *hāxstrōi* L 414, 414a; **bladerstro**: *blārstrō* L 414; *blārstrō* L 414; **eikenstrooi**: *ei.kāstrōi* L 416; **hei**: K 360, L 314, 316, 359, 362, 364, 368, 370, 412, 413, 414, 416, P 56, 57, Q 86; *hei* L 282, 316, 317, 319, 359, 361, 362, 363, 365, 367, 368, 370, 371, 416, P 57, Q 72; *hēi* P 56; *hēi* K 278; *hē* K 359, L 413, P 48; *hēa* L 355a; *ei* L 372, Q 7, 12; *hē* L 353, 414, 414a, P 50, 51, Q 2, 3, 83, 84; *hāi* K 315, P 44; *hāi* K 353; **strooihei**: *strōihei* L 331, 331b; *strōi* Q 9, 10; **heilappen**: L 359, 372; *heilap* L 358, Q 14; *eilap* L 422, Q 6; *eilap* L 424;

heilap Q 11, 88, 96d; *eilap* Q 7, 8, 11, 12; **gralappen**: *grā.slep* Q 8; **lappen**: L 268, 416, 417, 421; *lap* L 316, 317, 321, 328, 359, 360, 363, 362, 363, 365, 368, 369, 370, 372, 415, 419, 42 P 51; *lap* L 419, 420; *lep* L 319, 364, 366, 368, 371, 416, 417, 418, P 52, 53, 55, 56, 57, 5 Q 1, 2, 2a, 3, 5, 8, 9, 10, 13, 72, 88, 96c; *lep* 12; *lap* (enk.) L 414, Q 1, 2, 3, 5; **lapjes**: *lep* K 364; **heivlaggen**: L 282, 286; *hēflag* L 355 *hēflag* L 413; **vlaggen**: *vlag* K 278, L 21 282, 286, 313, 316; *vlag* L 270, 314, 356; *vla* L 290, 291; *flag* K 314, 317a, 318, 353, 35 358, 359, 360, 361, L 244c, 268, 316, 413, 41 P 44, 45, 46, 51; *flag* K 278, 315, 316, 35 360, 361, L 312, 314, 315, 352, 353, 354, 35 412, 413, 414, P 46, 49, 51; *vla* (enk.) L 31; **heilplaggen**: *heiplag* L 288c; **plaggen**: L 41 31; *plag* K 357, L 268; *plag* L 289b, 290; *plak* 295; **vlikken**: *vlek* L 360, 374; *vlek* L 370 *flek* L 332, 322, 322a, 324; **vlinken**: *vlenk* 331, 332; *flenk* L 383; **graszoden**: L 414; **riisen**: *res* L 288, 289, 289a, 317, 322, 331, 331 331 *reš* L 426, 434, Q 118; *reš* L 422, 424, Q 1 *res* P 175; *res* (enk.) L 318b, 330, 364; *ri* (enk.) L 369; *rejs* (enk.) Q 71; *rē.š* (enk.) L 42; **russen**: *rōs* K 353; *rōs* (enk.) L 352, 360; *r* (enk.) L 163, 164, 268, 270; *rōš* L 387, 43; **gras**: *grō.s* P 176a; *grōs* L 414; **bosgras**: L 42 *bosgrās* P 51; *bosgrōs* Q 83; *bosgrōs* P 5 **broeksgras**: *brōksrō.s* L 317; **dennennaalder** L 316, 359, 412, 413, 414, 416, 419, Q 12, 1; *denānāldan* L 368; *denānāljān* L 368; *denānōl* L 163, 164; *denānōljā* L 329, 419, 042 *denānōljā* L 415; *denānōljā* L 422; *denānōljā* 358; *denānōljār* L 429a; *denānōljā* L 355a, 36; *denānōljān* L 316; *denānōljā* P 113; *denānōljā* 12; *denānōljān* L 416; *denānōljā* L 17; *denānōljā* Q 204a; *denānōljā* Q 79, 155, 16 161; *denānōljān* L 286, 314; *denānōljān* L 31; *denānōljā* L 286; *denānōljā* L 282; **dennaalder** *dennōljān* L 413; *dennōljā* L 356, 363; *dennōljā* 354; *dennōljā* L 317; *dennōljā* L 41; *dennōljā* L 360; *dennōljā* L 364; *dennōljā* 364; **naalden**: *nāldan* L 414, 414a; *nōljā* Q 11 *nōljā* P 49; *nōljā* L 416; *nōljān* L 416; *nōljā* 366, 416, 417, 418; *noal* P 214; *nōal* P 18; *nōljān* L 355; *nōljā* L 359, Q 7; *nōljā* L 41; *nōljā* L 367; *nōljā* L 368; *nōljā* Q 6; *nōljā* 423, Q 9; *nōljān* Q 18; *nōljā* L 361, 362; *nuljā* L 421; *nūljān* L 421, 424; *nōljā* L 314, 352, 35; *nōljān* L 312, 315; *nōljā* L 312, P 167, Q 158; *nōljān* L 282; *nōljān* L 286; *nōljān* L 413; **der nenspellen**: *denāspel* L 288, 289, 289a, 289c, 50, 52, 53, 55, 56, 57, 118a, 119, 120, 173, 177; 184, Q 1, 2, 73, 78, 79a; *denāspel* K 353, 282, P 118a, Q 71, 75; *denāspel* Q 76, 80 *denāspel* L 282; *denāspel* L 316; **dennerspelden**: *denāspeld* K 356; **bosspeller** *bōsspel* P 51; *bōsspel* K 359; **spellen**: *spel* 278, 318, 353, 357, 358, 359, 360, 361, P 44, 4;

47, 48, 49, 51, 58, 118, 121, 188, Q 79a; *spelān* K 316, 360, L 282, 318b, 414, P 44, 46, 55; *spe.la* P 45, 117; *speln* K 278, 359; *spēla* K 317a; *spelā* K 315; **dennenspangen:** *denāspana* L 319, 320b, 369, 374, Q 72, 82, 83, 84, 90; *de.nāspana* Q 77, 89, 177; *dēnāspana* Q 171; *dēnāspāna* Q 188; **spangen:** *spana* L 318b, 321, 322, 324, 370, 419, Q 10, 12, 13, 91, 168a; *spa.ŋa* L 371, 372, 420, Q 11, 87, 88, 94, 96c; *spāŋa* Q 170; *špana* L 331, 432, Q 35; **spangelen:** *spanala* L 324; *spēnala* L 320a, 322, 322a, 324; *špēnala* L 290; **doornen:** *dīa.n* Q 3, 5; *dīan* Q 1a; *dīo.na* P 220; **blader:** *blā.ŋar* L 359, 365, 367, 417; *blā.ŋar* L 416; *blāer* L 289; *blār* L 244c, 268, 270, 289a, 312, P 56, Q 2; *blōr* K 360, 361, L 312, 314, 414, P 49, 51, 56, 58, 118a, Q 2, 2a, 5, 71; *blōar* P 52, 53; *blōa.r* Q 80; *blōr* K 278; *blōr* L 286; *blōr* Q 75, 79a, 154; *blēr* L 270, P 46, 49, Q 72, 83; *blēar* Q 82; *blēar* P 55; *bliar* P 178; *bliēr* Q 79a; *blier* P 121; *blyr* Q 84; **blaren:** P 46; *blārān* Q 71; *blōrā* P 44, 47, 48; *blārā* P 51; **bladeren:** P 56; *blōarā* P 57; **droge bladeren:** P 44; **droge blader:** *drōx blā.ŋar* L 329; *drōga blōr* L 163, 164; *drux blār* Q 2; *drig blār* Q 2; **eikenblader:** *ē.kablōr* Q 3; **lover:** *lōvar* Q 33, 35, 117, 117a, 118, 121c, 204a; *lōvar* Q 9, 111, 0112; *loūvar* L 318b, 321, 383, 0426; *loūvar* L 422, 423, 424, 428, 432, Q 111*; *loū.vār* L 319, 369, 371, 424, Q 6, 7, 8, 9, 10; *lauvar* L 320a, 324, 422, Q 101; *loūivār* L 362, 368; *loūj.vār* L 358; **bladerlover:** *blā.ŋarlauvar* L 374; **loveren:** L 370; *loū.vārā* L 370, 372; **loof:** *loūf* L 295, 322, 330; *lef* L 368; **aardappelloof:** *ērapallōf* L 286; *japallō.f* Q 172; **biezen:** *bēsān* L 362; **biesschaarsel:** *bisšersāl* K 361; **opschaarsel:** *opšarsāl* L 369; **schrapsel:** *sxrapsāl* Q 1; **turf:** L 370, P 51, 53, 118a; *tōrf* Q 74; *tōrv* P 53; *tōraf* P 177, 219, Q 12; *tōraf* Q 13; *tēraf* Q 2, 170; **pitsers:** *petsārs* L 211, 244c, 290, 291, 295; *pitsārs* L 268; **pitsen:** *petsā* L 268; **spitsers:** *spetsārs* L 265, 295; *špetsārs* L 270, 290; **dennensporen:** *denāspuorā* Q 163; **zaagmeel:** Q 76, 77, 155, 161, 168, 181, 241; *ziāxmīal* P 188, 220, Q 79a, 152, 157; *ziāxmīal* Q 75, 80; *ziēxmīal* Q 153; *ziāgmīal* Q 156; *zēxmē.l* Q 83; **zagenmeel:** Q 80a; *zēgamēal* Q 164; *zēgamēl* P 173; **mos:** *mos* P 56, 57, Q 5, 9, 13, 91; *moš* L 370; **puimen:** *pōjma* L 429, Q 19a, 97, 111, 111*, 117, 187; *pōma* Q 117, 117a, 121c, 211; *pō.mā* Q 204a; *pōma* Q 0112; **puinen:** *pōjnan* L 429a; **pessemen:** *pesāmā* K 357; **kapsel:** *kapsāl* L 286; *kepsāl* L 414; **kaf:** *kaf* P 51, 53; *kāf* P 90; *kāv* P 53; **aardmest:** *ertmēst* L 266; **blademest:** Q 80; **beemd:** *bēmtj* L 289a; **vuil ding:** *vūldenjk* L 372; **varens:** *vā.ān* P 52; **lissen:** *lēsa* P 113; **schepsel:** *sxōpsāl* L 163, 163a; **tuig:** *tījx* L 268; **petattenkruid:** *pātātākkrāt* P 173; **wazen:** *wāzā* Q 197, 197a; *wōzā* Q 198b; **gedroogde wazen:** *gadrūgdā wōzā* Q 198b; **mokken:** *mokā* Q 72; **groezen:** *grūzā* Q 72, 82, 83; **hooi:** *hoj* P 222; **strooiwei:** *struwej* P 45;

strooischillen: *strōu.šēlā* L 423; **stoppels:** P 44; **weigras:** *wejgrajā.s* P 57; **grasvlokken:** *grasflokān* P 56; **toffen:** *tofā* P 57; **zaadsel:** *zātsāl* P 56; **papzand:** L 316.

13.31 STROOISEL KEREN

(JG 1a, 1b, 2c)

[Strooisel in de potstal keren.]

onderschieten: *onārsxītā* K 316, P 57, Q 2; *onārsxī.tā* Q 1; *onārsxītā* K 358; *onārsxij.tā* P 51; *ondārsxētān* L 419; *o.ndārsētā* Q 96c; *oŋārsētā* Q 7, 9, 10; *oŋārsētān* Q 8; *oŋārsē.tān* L 420; **verschieten:** *vārsxītā* L 286, 413; *vārsxītā* K 278, L 282, 314, 353, 354; *vārsxītān* L 312, 313, 315, 352, 355; *vārsxī.tā* L 414; *vārsxētā* L 316, 356; *vārsē.tā* L 363, 365; **herschieten:** *hērsxītā* K 361; **de beesten onderschieten:** *dā biāstān oŋārsētā* Q 12; **de stal goed schieten:** *dā stal guj xītā* K 318; **stronten dooreenschieten:** *strontā dārānsxījtā* P 44; **de stal gelijk schieten:** *dā stal gālēksxītā* K 314; **strouwen:** *strōuā* L 417; *strōā* K 360; **de stal opstrouwen:** *dā sta.l opstrōā* P 56; **te goed strouwen:** *tā goj strōā* K 360; **strooien:** *stryān* K 315; **verlijken:** *vārlikā* L 319, Q 5; *vārli.kā* L 370, 371; *vārlikān* L 365; *vārli.kā* L 317, 358, 359, 361, 362, 363, 366, 367, 368, 415; *vārli.kā* L 364, 369; *vārlijka* L 372; *vārlij.kā* L 360; *vārlejkā* Q 3; **verleggen:** *vārlegān* L 365; **strooi derondergooien:** *strūj dārondargujā* K 317a; **de stal ondertrekken:** *dā sta.l oŋārtreka* Q 7; **spreiden:** *sprejā* Q 8; **de stronten uiteendoen:** *dā stro.ntān oti.du.n* K 359; *dā stro.ntān otiāndun* K 357; **de stal arrangeren:** *dā sta.l aran žerā* L 422; **rangeren:** *ranžerān* P 45.

14. Voeder, voederketels en toebehoren

14.1 VOER

(N 5A (II), 64a en 64b; RND 97; S 41; L 28, 45; JG 1d; monogr.)

[Veevoer. De samenstelling van dit voer is gevarieerd. Afval van hooi en stro, wortels van gras en graan, soorten zaad, zemelen en meel kunnen ingrediënten zijn.]

voer: *vōr* L 245, 248, 249, 250, 266, 267, 268, 269, 270, 288, 289, 291, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 317, 320, 321, 323, 325, 327, 328, 329, 330, 333, 372, 374, 377, 378, 79, 380, 381, 382, 385, 387, 418, 425, 426, 427, 429, 431, 432, 434a, Q 9, 12, 14, 16, 21, 22, 30, 32a, 33, 35, 95, 96a, 97, 98, 99, 101, 102, 103, 104a, 105, 110, 111, 113, 116, 117b, 118, 187, 192, 196, 198, 202, 203, 204a, 207, 208, 248, 253, 284; *vor* L 271, Q 8; *voar* L 290, Q 7; *fōr* L 288, 288a, 289, 291, 292, 294, 297, 298, 300, 316, 318, 320, 325, 331, 356, 360, 368, 369, 371, 372, 374, 376, 377, 381, 386, 387, 415, 416, 420, 421, 423, 425, 428, 432, 434, Q 5, 14, 19, 21, 32, 33, 35, 38, 39, 91, 98, 101,

102, 103, 113, 117, 172, 188, 192, 193, 198, 199, 200, 201, 203, 204, 206, 247a, 249, 251, 255, 278; *fō.r* L 247, 293, 319, 364, 375; *fōar* Q 36, 105, 112, 116, 117a, 119, 196, 205, 211, 284; *fo.ar* L 265c; *fo.r* L 215a, 246c, 249, 250, 266, 269, 270, 271; *fō.r* Q 7; *fōx* Q 121; *vūr* L 164, 165, 210, 216, 244b, 286, 312, Q 253; *fūr* L 163, 164, 209, 210, 214, 215, 216, 246a, 282, 312, 353, 417, Q 168a, 177, 254, 259, 260, 263, 279; *fū.r* L 214a, 284, 286, 313, 317, 382, 414, Q 9, 95; *vuər* P 188; *vuər* Q 284; *vūr* L 163, 164, 165, 286; *fuər* L 324; *fūr* L 285, 329; *fūr* L 314; *voür* L 382, 429, Q 20, 27, 32; *vōür* Q 20; *fōüar* Q 20; *voür* Q 20; **voeder:** *vuijər* K 315, 317, P 45, 121, 164, 176, 177, 188, Q 1, 72, 78, 83, 156, 167; *fuijər* K 278, 278a, 315, 317, 317a, 318, 353, 357, 358, 359, L 115, 159a, 355, P 44, 46, 47, 48, 50, 58, 107a, 113, 115, 117, 119, 120, 172, 174, 175, 176, 177, 178, 181, 182, 184, 211, 212, 214, 218, 219, 222, 223, 227, Q 1, 2, 3, 72, 74, 78, 77, 78, 83, 154, 156, 161, 162, 166, 188, 179, 195; *fuijər* L 281, 352, P 55, Q 163; *voijər* K 278, 357, Q 72; *foijər* K 360, 361, L 413, P 51, 52, 57, Q 71, 86; *fōijər* K 314, 316; *vōijər* Q 2; *fōijər* L 353, Q 171; *vōijər* Q 93; **veevoeder:** *viävür* L 265; *fēvüijər* L 279; *fiäfüar* Q 222; *fiäfür* L 213; *feävür* L 192; *fiävör* L 245, 268; *fiävör* L 244c, Q 30; *viävōar* L 267; *fiävōar* Q 111; *fēäfōar* Q 15; *fiävör* L 246b; *veävōar* L 246; **koevoer:** *kuvür* L 192a; *kuvur* L 217; *küvür* Q 82; **eten:** *ētə* Q 163, 168a, 177, 180, 181; *ēatə* Q 240, 241; *ē.tə* Q 82; *etən* Q 183; *dēatə* P 227; *jētə* P 197; **beestengoed:** *biästəgöt* Q 111; **krok:** *krøk* L 312; **krokkoek:** *krøkkuk* L 312; **hel voer:** *hel vör* Q 32a; **fORAGE:** *voräzi* L 318; *vöräš* Q 101; *vorøža* Q 163; *voijəräsi* K 360; *vuijərøžə* Q 1; **kleien:** *klīə* Q 192; **kunsel:** *kōnsəl* Q 1; **mastvoer:** *masvör* Q 32a; **mest:** *mējst* Q 284; **mascherang:** *mažəraŋ* Q 196, 196a; **puimen:** *pōmə* Q 113; **draf:** *dräf* Q 95, 113; **aardgallen:** *ē.rt.gallə* L 326.

14.2 VOEDEREN

(Wi 36; Wi 39; L A2, 370; RND 8, 97; S 20; Vld.; monogr.)

[Het geven van voer aan het vee.]

voeren: *vürə* K 359, L 210, Q 199, 209, 210, 247, 247a, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 278, 279, 282, 283; *vürən* Q 83; *vürən* L 286; *vü.ra* Q 83; *vuər.rə* Q 284; *vörə* L 246, 271, 288, 329, 372, 382, 417, Q 12, 95, 101, 111, 111*, 113, 116, 192, 207, 208, 253, 284; *vörən* L 360; *vōürə* Q 33; *vō.rə* Q 19, 83; *voərə* L 387, Q 199, 279; *voərən* L 353; *voürə* Q 20; *vōrə* Q 72, 118; *vō.rə* Q 162; *vōrə* P 50; *vōrə* Q 162; *vürə* P 47, Q 163, 253; *vürə* P 176; *vörə* L 422; *vörən* Q 121; *verə* L 415, 416; *vērə* L 360; **voederen:** *vuijərə* K 357, P 44, 45, 46, 47, 50, 51, 171, 176, 197; *vuijərən* L 312, P 50, Q 2, 3; *vu.ijərə* Q 3; *vuijər* P 188, Q

156; *voijərə* K 358, P 176; *voijərən* K 278; *vōijərə* L 413; *vōijərə* L 360; *vōijərən* Q 71; *vuijərən* I 315; *vōijərə* Q 2, 178; *vō.ijərən* K 353; **voeden** *vuijə* L 159, 326; *vuijən* L 164, 184, 210, 212; *vōijə* L 250, 266, 289, 319, 358, 359, 360, 360a, 361, 362, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 415, 417, 418, 419, 420, 421, 423, Q 95; *vō.ijə* Q 95; *vōijəi* L 317, 360, 363, 364, 365, 416, 422; *voijə* L 378 *vōə* L 291; *vōijə* L 289, 321.

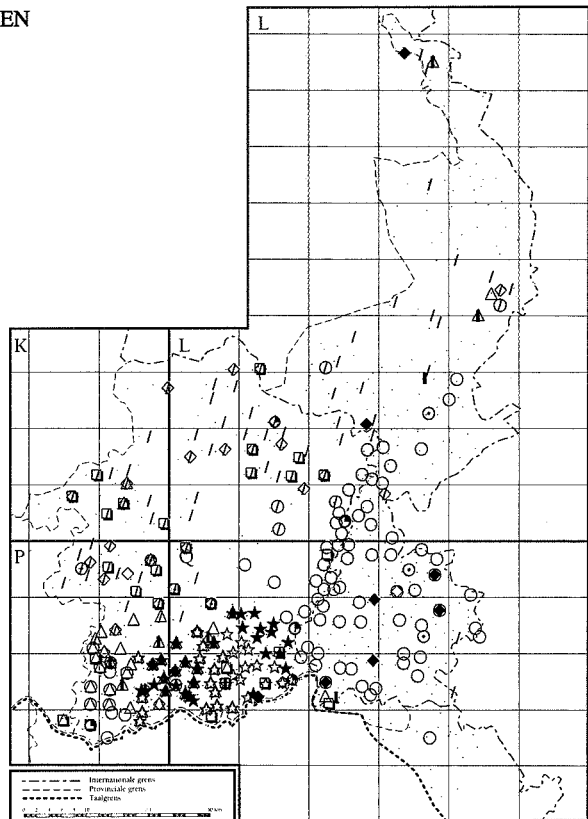
14.3 RESTEN VAN HET ETEN VAN DIEREN

(L 34, 77b)

overschot: K 278, 314, 316, 358, L 282, 313, 316, P 116, 174, 176; *ōvərsxōt* K 317, 357 *ōvərsxōt* K 353, L 313, 314, 317, 352; *oəvərsxō* P 195; *ōvərsxōt* K 318, 357, 358; *ōvərsxōt* L 316 P 45, 120, 171, 181, 188, 197, 219, Q 9; *ōvərsxō* K 318; *ōvərsxōt* P 212; *ōvərsxōt* L 352, 353, 414 P 58, Q 78; *ōvərsxōt* Q 9, 88; *ōvərsxōat* P 192, C 1; *ōvərsxōt* P 50, 176, 197; *ōvərsxōt* Q 2 *ōvərsxōt* P 169, 183, 214; *ōvərsxōt* K 318 *ōijvərsxōt* P 177, 218; *ōijvərsxōat* P 119 *ōijvərsxōt* P 171; *ōvərsoijt* Q 71; *ōvərsxuət* P 121 *ijvərsxōt* L 372; *ijvərsuət* L 317; *ēvərsxōt* P 54 *ēvərsxōt* Q 2; *ēvərsxōt* Q 2; *ēvərsxōt* L 371, I 57; *ivərsxōt* L 355; *ivərsxōat* L 415; *iəvərsxōat* I 368; *ivərsōt* L 360; *ivərsxōt* Q 3; *ivərsxūt* L 364 *ivəršijət* L 419; *ivərsxut* L 356; *nēvərsxōt* P 56 **afval:** *afval* K 278, 314, 357, 360, P 176; *āf.və* L 282, 286, 317, 362, 364, 368, Q 2, 12; *āf.vəl* I 312, Q 88; *afal* K 357, L 415, P 214; *āf.vəal* I 314; *āval* L 422; *āfal* L 367; *ōfal* Q 156; *ōfval* C 3; *ōfal* P 199; *ōfval* P 119; **orten (mv.):** *ortə* I 175, 183, 214; *ōrtən* Q 168, 178; *ortən* P 218 *ōrtə* P 186; *ōrtən* Q 71; *ōrtən* P 192; *ōrtə* Q 156a 179; *ōrtə* Q 9, 10, 72, 91; *urtə* Q 168; *ērtən* Q 86 *ijrtə* Q 89; **brokken:** Q 71; *brøkə* P 177, 193 *brøk* P 188; *brək* P 120; **brokkelen:** L 286, 313 **gruimelen:** *grōmələ* Q 1; *grōmələn* L 312; **gruimels:** *grōməls* K 360; *grīaməls* L 360; **kruimeltjes:** *krijməlkəs* L 317; *krijaməlkəs* Q 2; **klatsen** *klatsə* P 120; *klats* (enk.) Q 9; **klatsjes:** *kletskə* Q 2; **braddel:** *brədəl* P 164, 176, Q 78; *brādəl* I 171, 174; **rest:** *rest* L 313, 316, P 171; **overblijfselen:** *ōvərblijfsələ* P 176; **knauwelen:** *knouəlk* L 366, 368, 415; **knauwels:** *knauəls* K 278 *knouəls* L 362; **knauweles:** *knouələs* L 316 **stront:** *stront* K 278, L 286, 312, 352, 358, 371 413, P 52; *strōynt* Q 78; **kak:** *kak* L 371, P 52, C 78; **keutel:** *kōtəl* L 286, 312; *kūtəl* Q 78; *kō?əl* K 278; **schijjt:** *šit* L 371; **zeik:** *zējk* L 312; **pis:** *pe:* L 312; **breuzelingen:** *brøzələŋən* P 171; **kemmel:** *keməl* K 357; **knirwels:** *knerwəls* L 359.

Kaart 51. VEEVOER VERZAMELEN

- / plukken
- kruiden
- △ (-)trekken
- ◇ (-)snijden
- ☆ roppen
- ★ repen
- (-)maaien
- ! steken
- (-)halen
- ◆ zoeken
- (-)sikkelen

14.4 VEEVOER VERZAMELEN (kaart 51)

(N Q, 11c; JG 1a, 1b, 1c, 2c; L 36, 65; monogr.)
 [Het plukken, trekken, steken of snijden van veevoer. Veevoer kan bestaan uit groenvoer, rapen, gras of gewassen als lupinen en serradella. Het verzamelen van veevoer kan dus bestaan uit verschillende handelingen. Object als “groenvoer”, “konijnenvoer”, “gras” e.a. zijn niet gedocumenteerd. Zie ook het lemma KNOLLEN UITTREKKEN (2.2.6) in aflevering WLD I.5.]

kruiden: P 219; *krōjān* L 372; *krōā* P 115, 172, 173, 174, 175, 178, 180, 182, 214, 218, 219, 227; *kruyā* Q 97, 99*, 100, 111, 0112, 113, 121, 121c, 196, 197, 197a, 201, 203, 204a, 253; *kruā* L 270, 429, Q 18, 20, 22, 28, 30, 33, 35, 121, 203; *kruān* Q 3; *kruāyā* Q 202; *krūyā* Q 117a, 204a; *krūyān* Q 16; *krūāyā* Q 39; *krūā* Q 88; *krujā* L 289, 330, 331, 332, 378, 381, 382, 417, 426, 427, 431, Q 5, 7, 13, 14, 15, 88, 91, 94b, 96c, 187, 188; *krujān* L 373, 420, Q 8; *kruj.ā* L 372, 419, 421, 422, Q 7, 87, 88, 91; *kruj.ān* Q 6; *krūjā* L 371, 416, 417, 423, Q 9, 10, 13, 96a, 96b; *krūj.ā* L 371, Q 10, 11, 12, 96c, 172; *krūjān* L 424, Q 6, 9; *krujijā* Q 88; *krōn* P 176, 176b; *krōjā* L 420, Q 3, 5; *krōjān*

L 372; *krojā* Q 187; *krōjān* L 372; *kroyā* Q 36, 193; *kruyā* Q 193a, 198b; **plukken:** K 314, L 163, 163a, 413, P 114; *plōka* K 318, 357, 358, 359, 360, L 164, 210, 265, 266, 317, 319, 321a, 369, 420, P 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 58, 117, 118a, 119, 120, Q 1, 73, 78, 121b, 222; *plōkān* K 316, L 286, 312, 313, 314, 315, 316, 352, 353, 354, 413, Q 71; *plō.kān* L 282; *plō?ā* K 278, 317a, 353; *plō?ān* K 278, 314, 315; *plōkā* K 361, L 269, 270, 271, 288a, 289, 289b, 290, 291, 316, 318b, 319, 320a, 322a, 370, 414, 432, Q 1; *plōkā* L 269b; *plēkā* L 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 415, 416, 417, P 52, 53, 55, 56, 57, Q 2, 2a, 71; *plēkān* L 355, 358, 415; *plēkān* L 356; *plēkā* L 366; **trekken:** K 358, P 120, Q 74, 80; *trekā* K 318, L 163, P 114, 120, 177, 197, Q 72, 79a; *trekān* P 116, 121, 211; *trekā* L 269a, 295, P 56, 113, 115, 117, 118, 121, 172, 173, 174, 175, 176, 176a, 177, 177a, 178, 179, 180, 182, 186, 187, 188, 192, 195, 220, 223, 224, Q 72, 74, 79, 79a, 80, 152, 153, 156, 157, 157a, 160, 161, 164, 165, 167, 240, 241, 242; *trekān* Q 75; *trē.kā* Q 75, 78, 154; *trekā* Q 156, 158, 198; **af trekken:** *āftrēkā* L 330, 332, 374, 431; *āftrēkān* Q 198a; **uittrekken:** *ūftrēkā* L 432,

Q 20, 95, 113; *ātrekə* P 176; *ātrekən* P 116; *ġ.treġə* Q 71; **repen:** Q 80, 86; *rēpə* P 185, Q 81a, 83, 170; *rēpən* P 192, 83, 90; *rē.pə* Q 81a, 82, 83, 84, 89, 90, 94, 165, 171; *rēpə* Q 175, 180; *rejpə* P 184, 187, 188, 192, 195, Q 78, 152, 156, 157, 159, 160, 164, 166; *rejpə* P 195; *rejpən* Q 159; *re.jpə* Q 72; *rājpə* P 193; **roppen:** *rōpə* Q 158a, 178, 179; *rō.pə* Q 76, 77, 154, 155, 157a, 161, 168, 168a, 169, 174, 175, 177, 179, 181, 182, 241, 242; *rōpə* Q 180; *rōpən* Q 177; *rōypə* Q 153; *rōypə* P 177, 186, Q 74, 79; *rōy.pə* Q 163, 167; *rōyapə* P 223; *rōy.pə* P 220; *rōjə* Q 162; *rōjən* Q 152; *ryapə* Q 240; **snijden:** P 56, 116; *sneja* K 278, L 352, P 54, 56, 117, Q 178; *snejan* K 278, 353, 358, L 282, 286, 355, Q 71; *sneja* K 318; *sneən* P 46, 51, 119, 176; *sneən* P 176, Q 71; *snēə* P 50; *sneja* P 184; *snejan* L 286; *sneja* P 197, Q 1; *snēən* K 353; *sneja* P 188; *snaja* Q 156; *sniġə* L 269, 360; *sniə* L 360; *sniġən* L 317, 415; *snia* L 432, Q 36; *sniən* L 368; **afsnijden:** *afsnēja* K 353; *afsnēja* K 278, 318; *afsnēja* Q 74; *afsnijən* L 317; *afsnijə* L 363; **krommen:** *krōmə* L 330; **sikkelen:** *zikələ* P 214; *zikələn* L 317; *sikələ* Q 179; *zikələ* Q 91; **sichelen:** *sixalan* Q 3; **afsikkelen:** *afzikələ* L 423; **steken:** *stēkə* L 163, 322, Q 162; *stē.kə* Q 181; *stēkə* L 295; *stēkə* P 176, 179; *stēkən* Q 79a; *steakə* Q 80; *stējəkən* P 121; *stikən* Q 198a; *stikə* P 188; **maaien:** *māə* Q 243; *mējə* Q 162; *mējən* L 364, P 57, Q 71; *mējən* P 119; *mējn* K 357, 358; *mēə* P 52, 172; *mēn* Q 1, 158; *mējən* L 286; *mējə* L 362, 367; *mējə* P 214; *mēə* Q 177; *mējən* L 286; *mān* Q 2; *mējən* L 368, Q 8; *mē.jən* K 353; *mēn* K 361; *mijə* Q 199; *mōmijə* P 211; **afmaaien:** *afmajən* K 361; *afmējə* L 363; *afmēja* Q 171; *afmēja* K 314; *afmēə* P 58; *afmēn* Q 171; **bijeenhalen:** *biejnhqələ* L 330; **uithalen:** *əa.thqələ* Q 159; **halen:** *hələ* P 56; *ā.lə* Q 2; *hqələ* Q 33; *hōqələn* Q 71; *qlə* P 48; *hōlə* Q 112b; *hoələ* Q 162; **bijendoen:** *biəndōn* L 416; *biejndōn* L 318b; *biəndōn* L 316; **zoeken:** *zōkə* L 321, Q 98, 113, 192, 198b; *zōkən* Q 35; *zūkə* L 159a; *zykə* Q 181; **afrijten:** *āfrūtə* L 325, 430; **afdoen:** *afdū* L 265; *āfdōn* L 269; *āvdqən* P 51; **bijeenscharren:** *biejnsərə* L 292; **roffen:** *rufə* L 325, 382; **afroffen:** *āfrufə* L 294, 325; **strepən:** P 188; **zomen:** *zoəmə* L 366; *zymən* L 415; **hooien:** *hōjən* Q 162.

14.5 AARDAPPELMOLEN

(N 18, 134; monogr.)

[De aardappelmolen is het werktuig waarmee men de gekookte aardappelen tot puree maalt.]

aardappelmolen: *erpəlmōlə* L 211, 288c, 289, 289b, 320a, Q 197, 197a; *ġerpəlmōlə* L 288c, 422; *ġərapəlmōlən* L 286; *ġ.rpəlmō.lə* L 331, 331b; *jəpəlmōqələ* Q 78, 156; *jəpəlmōlə* Q 78; *jāpəlmōqələ* Q 156; *jəpəlmōjələ* P 186, 197; *jəpəlmōjn* Q 71; *ġərapəlmilə* Q 4; *ġərapəlmilə* Q

3a; *ġerpəlmijlə* L 368, 368b; **aardappelmolen:** *ġərapəlmōlə* Q 96; *ġəpəlmōlə* Q 204a; **aardappelenmolen:** *erpəlmōlə* L 244c, 321, 37; *ġəpəlmōlə* L 329; *ġ.rpəlmō.lə* L 331, 331b; *ġəpəlmōlə* L 317; *ġəpəlmōjələ* L 37; *ġəpəlmilə* L 360; **aardappelmolentje:** *erpəlmōlkə* L 318b; *ġəpəlmōlkə* L 318b; **aardappelenmolentje:** *ġəpəlmōlkə* L 290; **patatenmolen:** *pətatəmōlə* K 318, L 244c, 266, 29; 299; *pətatəmōlə* K 278; *pətatəmōlə* P 107; *pətatəmōlən* K 278; *pətatəmōlə* K 36; *pətatəmōlə* P 51; *pətatəmōqələ* P 170; *pətatəmōlə* K 278; *pətatəmōlən* L 28; *pəte'emōlə* K 314; *pətatəmōlə* K 357, P 44, 48; *pətatəmōlə* Q 2; *pəteimōlə* P 55; **varkensmolen:** *verkəsmōlə* L 214, 247, 268, 270, 271, 28; 322, 384; *verkəsmōqələ* Q 77; **varkensmolentje:** *verkəsmōlkə* L 270; *verkəsmōlkə* L 291; *vėrkəsmōlkə* L 265; **brijselmolen:** *brisəlmōlə* 0426; *brisəlmōlə* L 326, 332, 382; *brisəlmōlə* L 331, 331b; *brisəlmōlə* L 322, 32; *brėjəlmōjələ* Q 77, 179; *brėjəlmōjələ* Q 93; **brijselmolen:** *brisəlmōjələ* Q 39; **brijselmolentje:** *brizəlmōlkə* L 322a; **brijselmolen:** *brizəlmōlkə* L 294; *brizəlmōlə* L 292a; **voermolen:** *vōrmōlə* L 268; **voermolentje:** *vōrmōləkə* Q 2; *vōrmōlkə* L 270; **drankmolen:** *drāŋkmōlə* L 159a, 163, 163a, 164, 165; *drāŋkmōqələ* P 107a; **brokkelmolen:** *brəkəlmōlə* L 416; **kwetsmolen:** *kwetšmōlə* L 331; *kwetšmōlə* Q 211; *kwetšmōlə* L 268; **kwetsmolentje:** *kwetšmōlkə* L 330; **knutselmolentje:** *knōtsəlmōlkə* L 318b; **braddelmolen:** *bradəlmōlə* Q 77; **bratselmolen:** *bradzəlmōlə* L 371; **brijselmachine:** *brisəlmāšin* L 423, Q 19a, 20, 33; *brisəlmāšin* L 426, 427, 429, Q 14; *brisəlmāšin* Q 18; *brīsəlmāšin* L 383; *brījəlmāšin* Q 203a; *brėjəlmāšin* Q 96c, 96d; *brėjəlmāšin* Q 198b; *brėjəlmāšəjən* L 420; *brėjəlmāšəjən* L 422; **brijselmachine:** *brīsəlmāšin* L 377, Q 98, 99; 101, 111; *brīsəlmāšin* L 0426; *brizəlmāšin* L 434; *brizəlmāšin* Q 32a; *brizəlmāšin* Q 204a; *brīsəlmāšin* Q 111; *brėjəlmāšin* L 369; *brėjəlmāšin* Q 197; *brėjəlmāšin* Q 119, 204a; *brėjəlmāšin* Q 9, 95a; *brėjəlmāšəjən* L 420; *brėjəlmāšəxin* Q 9; **varkensmachine:** *verkəsmāšin* L 289, 360, Q 94b; *verkəsmāšin* L 369; **varkensmachientje:** *verkəsmāšinka* L 288a; **aardappelmachine:** *ġərapəlmāšin* Q 4; *jətapəlmāšin* Q 162; *jərpəlmāšin* Q 178; *jəlpərmāšin* P 222; **aardappelmachientje:** *ġəpəlmāšinka* L 318b; **crompijremachine:** *krōmpijəramāšin* Q 209, 247; **patattenmachientje:** *pətatəmāšənəkə* Q 2b; **kwetsmachientje:** *kwetšmāšin* Q 197; *kwetšmāšin* L 386; **brokkelmachine:** *brəkəlmāšin* L 416; **brijsmachientje:** *brėjəlmāšinka* Q 39; **brijsel:** *brēsəl* (79a); **brijselskuis:** *brizəlskūjs* L 432; **brijselkuil:** *brizəlkūyl* Q 113a; **koekbreker:** *kukbrēkə* Q 2b; **aardappelpletter:** *jəpəlpłətər* P 51.

14.6 KOEKENBREKER

(N 18, 135; N J, 7)

[Werktuig waarmee men lijnkoeken en dergelijke tot brokjes maalt.]

koekenbreker: *kukabrēkar* L 211; *kukabrēkar* Q 162; *kukanbrēkar* L 163, 163a, 265; *kūkanbrēkar* L 163, 163a; *kukabreikar* L 159a; *kōkabrēkar* Q 20, 97, 99*; *kōkabreakar* Q 39; *kōkabreakar* Q 98; *kōkabrēkar* L 266, 268, 271, 289b, 292a, 294, 295, 318b, 320a, 321, 321a, 325, 330, 332, 371, 427, 729, Q 18, 28, 33, 39, 94b, 98, 111, 111*, 113, 113a, 197, 198, 198b, 203a; *kōkanbrēkar* L 271, 290, 291; *kōkabrēkar* L 331, 331b; *kōkabreikar* Q 204a; *kōkabreikar* Q 198b; *kōkabreikar* Q 209; *kōkabreikar* Q 247; *kōkabreikar* L 371a; *koxabrekar* Q 211; *kō.kabri.kar* Q 32a; *koṽkabrēkar* L 384, 430; **koekbreker:** *kukbrēkar* P 107a; *kukbrēkar* K 357, 358; *kuqbrēkar* Q 162; *kukbrēkar* L 282; *kukbrēkar* Q 79a; *kukbriakar* Q 2; *kukbrīakar* Q 2b; *kōkabrēkar* L 0426; *kōkabrēkar* L 270, 317, 360, 427, Q 18, 111, 117a, 197, 197a, 198b, 203a, 204a; *kōkbreikar* L 268; *koṽkbreikar* P 51; *kokbreikar* K 361; *koxbreakar* Q 121c; **breekmolen:** *brēkmōla* L 163, 164, 165, 331, 377, Q 14; *brēkmōla* Q 96; *brēkmiala* Q 3; **breker:** *brēkar* K 353; *brēkar* Q 39; *brēkar* L 382, P 45; *brēkar* Q 11; *breakar* P 48; **brekerd:** *brēkart* Q 9; **koekenmolen:** *kōkamōla* L 270, 326, 331, Q 9; *kōkamylā* Q 111*, 198; *kōkamylā* Q 111; **koekmolen:** *kōkmōla* Q 197, 197a; *kokmōla* Q 71; *kōkmylā* L 317; *koṽkmēla* P 55; **koekensmolen:** *kōkasmōla* Q 22; *kōkasmōla* L 322; **koeksnijmolen:** *kōksnīmōla* L 422; *kuksnējmōla* Q 179; **snijmolen:** *šnejmōla* Q 193; **krotmolen:** *krotmōla* L 289; *krotmōla* Q 93; **bietmolen:** *bejtmōla* Q 80; **molen:** *mōla* P 176; *mō.lā* K 278; *mōla* L 387; *mōyla* Q 78, 156; *mylā* L 420; **mengelmolen:** *miṽalmōyla* P 48; **pletmolen:** *pletmōla* K 318; *plētmōla* P 46; *pletmōlan* K 361; *pletmōlā* Q 12; *pletmōyla* P 48; **plettermolen:** *pletarmōla* Q 80; *pletarmōlan* K 358; **pletteraar:** *pletariar* P 222; *pledārēr* P 218; **platmolen:** *platmōla* L 312; **lijnkoekmolen:** *lēnkukmēla* P 54; *līenkoqmēla* P 55; **sleddermolen:** *sledarmōyla* P 107a; **koekenmachine:** *kōkamašij* Q 209, 247, 247a; **koekmachine:** *kokmašij* Q 247; **pletmachine:** *pletmašijn* Q 76; **plettermachine:** *pletarmāšin* Q 80, 156; *pletarmāšin* Q 158; *pledarmāšin* P 50; **kwetsmachine:** *kwetšmašij* Q 247; **hokselmachine:** *heksalmāšin* Q 39; **brijtselmachine:** *bretšalmāšij* Q 196; **breekmachine:** *brēkmāšin* Q 72; **presser:** *presar* Q 180; **verdelers:** *vārdēlar* Q 247; **egger:** *egar* P 51.

14.7 HAVERKORFJE

(N 18, 112)

[Korfje uit stro en twijgen gevlochten waarmee men haver voor het paard in afmeet. De inhoud is ongeveer 3 kg. Men bindt het ook wel aan de muil van het paard om te beletten dat het ergens aan vreet, bijvoorbeeld bij het maaien.]

haverkorf: L 0426; *hōvarkorř* P 213; *hōvarkorřaf* Q 78; **korfje:** *korřaka* P 176; **kaar:** *kār* L 292a; **havermaat:** K 361; *hāvarmōt* L 427; *hōvarmōt* Q 2; **havermaatje:** *hōvarmōtja* Q 179; **korenmaat:** K 361; **paardsmaat:** *pērs mōt* Q 4; **maat:** *mōt* K 278; *muot* Q 77; **maatje:** *mōtja* L 270; *mōtja* L 163, 163a; *myatja* P 222; **muintje:** *mōyntja* P 222; **haverzak:** *havarzak* K 278; *hōvarzak* Q 78; **haverpot:** *hāvarpot* L 265; **voederkorf:** *vuijarkorř* Q 78; **paardsmandje:** *pērs mantja* L 289; *pērsmentja* L 368b; *pērsmentja* L 318b, 368; *pērsmentšā* L 416, Q 3a; *pērsmentšā* L 416; *pērsmentijā* L 369; **paardsmand:** *pērsmanj* L 321; *pērsmanj* L 369; **mandje:** *mentja* L 326; **havermandje:** *hāvarmenja* L 282, 317; *āvarmenja* L 420; *hōvarmanāʔa* K 314; **havermand:** *hāvarmān* K 358; **hakselmant:** *heksalmant* L 244c; **voermantel:** *vōrmanjal* Q 9; **spint:** *spint* L 266, 268, P 44, 48, 51; *špent* Q 39; *spint* L 247; *špenj* P 55; *špenj* Q 211; **spintje:** *špentja* L 383, Q 33, 117a, 204a; *spentsā* P 54; *špensā* L 384; *špēnsā* L 386; **haverspint:** *hāvarspejnt* Q 156; **haverspintje:** *hāvarspentsā* Q 2b; **splint:** *splent* K 358, P 107a; **kop:** *kop* K 278, L 265, 270, 289, 291, 377, 426, Q 18, 19a, 101, 111; *kop* L 372, 422, Q 9, 96c, 96d; **kopje:** *kōpka* L 0426; **kopzak:** *koṽsak* L 371; **kophaver:** *koṽāvar* L 372; *koṽāvar* L 372; **haverenkop:** *hāvārakop* L 423; **mondbuil:** *mōṽkbyl* Q 113a; **bindel:** *beṽal* Q 204a; **bezet:** *bāzet* K 357; **want:** *wānt* Q 209, 247; **mengeltje:** *meṽalka* Q 204a; **zeef:** *zīaf* L 317; **zift:** *zēft* L 163, 164, 165; **schepel:** *šē.pəl* L 331; **voederbak:** *vuijārbak* Q 79a; **bakje:** L 374.

14.8 SPRUITPOT

(N 18, 129)

[Pot waarin men koren kookt, zodat het gaat zwellen. Vervolgens voert men dit aan beesten met name aan het paard.]

spruitpot: *šprütpot* L 331; *špruatpot* L 270; **spruitketel:** *špruatkētal* L 270; **spuitpot:** *spōtpot* K 361, P 51; *spōtpōt* K 361a; *spōtpot* Q 77; *spōtput* Q 77; *spētpot* Q 2b; *spētpot* Q 2; *spetpot* Q 9; **spuitspot:** *spōtspot* P 107a; **spuitketel:** *spōtkētal* K 358, L 282, P 51; *spytkeṽtal* Q 179; *špotkētal* L 322; *spētkētal* Q 2, 9; *spejtkiatal* Q 3a; *spetkiatal* L 317; **spuitsketel:** *spōtskētal* P 177; **spuitelpot:** *spējātalpot* P 54; **spuitbak:** *spetbak* L 317; **spuitskom:** *spōtskump* P 176; **korenspuiter:** *kōrāspōtar* K 357; **korenspuut:**

kouaraspøjt K 278; **spikpot:** *spekpot* L 321, 368b, 416; *spekpot* L 360, 368b, 423; **spikke-tel:** *spekkiatal* L 317; **zuipketel:** *zøipkētal* L 0426; *zuypkētal* Q 96c; **kwelpot:** *kwelpot* Q 18, 22, 98; **kwelketel:** *kwelkētal* Q 19a, 98, 111; *kwelkētal* Q 18; *kwelkiatal* Q 39; **kwelemmer:** *kwōlomar* L 382; **broeipot:** *brøipot* L 268; **broeiketel:** *brōkējatal* Q 209; **brutspot:** *brōtspot* L 163, 164, 165; **kookpot:** *koukpot* P 48; **voerkuij:** *vōrkūp* Q 96d; **voerketel:** *vūrketal* L 265; *vōrkētal* Q 193; *vouarkētal* L 384; **koeketel:** *koukētal* L 355; *koukiatal* Q 3a; **hakselketel:** *heksalkētal* L 416; **machiensketel:** *mešinskētal* Q 96; *mešinskētal* L 384; **ossenketel:** *osakētal* L 416; **varkensketel:** *verkaskētal* L 427; *verkaskētal* Q 32a; **douche:** *dus* L 355; **marmiet:** *marmit* P 222; *mērmit* Q 79a; *mēmēt* Q 4; **marmietje:** *marmitaka* P 44; **paardsmarmiet:** *piāatsmarmēt* P 55; **gespuitmarmiet:** *gaspøitmarmēt* Q 71; **pot:** *pot* L 163, 163a; **ketel:** *kētal* Q 101; *kētal* Q 33; *ketal* L 265; *kijetal* Q 93; *kejetal* Q 204a; *kijetal* Q 197.

14.9 VOEDERMIK

(N 18, 31; monogr.)

[Een korte, houten gaffel waarmee men het veevoer in de koe- of varkensketel roert.]

roergaffel: *rōrgafal* L 331, Q 113; *rōjərgafal* K 357; *rūrgafal* Q 156; *ryjrgafal* K 278; *ryjərgafal* Q 2; **roerder:** *rōrdər* L 289; **roerholt:** *rūrhlōt* L 163, 163a; **roerstek:** *rūrstek* P 44, Q 179; **roerriek:** *rūrrek* K 361a; **schudgaffel:** *sxōtxafal* L 282, P 48; **gaffel:** *gafal* P 176; **gaffeltje:** *gefalka* Q 101; **voedermik:** *vojərmek* K 278; **voermik:** *vōrmek* Q 9; **mik:** *mek* K 318; **voederriek:** *vujərrek* Q 4; **voerriek:** *vōrrek* L 420; **drankriek:** L 159a; **varkensriek:** *verkəsrek* L 324; **brijtselknoest:** *brīsalknōus* L 423; **brijtselkuil:** *brīsalskyl* Q 33; **brijtselkuil:** *brīsalskøl* Q 204a; **brijtselkuis:** *brīsalskys* L 326; **stok:** *stok* L 324; **stamper:** *stampər* K 358; **knuppel:** *knōpəl* L 270; **vork:** *vōrak* Q 111.

14.10 VOERSCHEP

(N 18, 9a en 132; JG 1a, 1b)

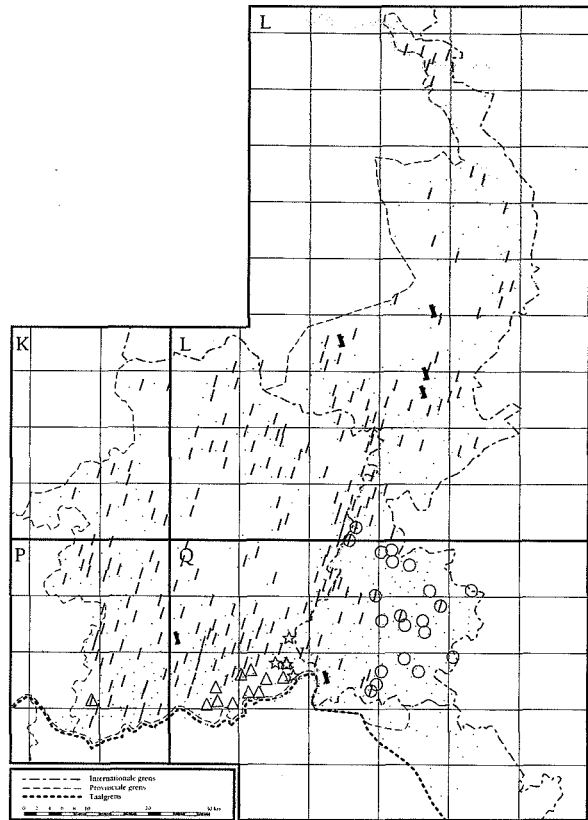
[Schep zonder steel om voer uit de koe- of varkensketel te scheppen.]

voerschotel: *vūršotal* L 265; *vūrsxō.tal* L 282; *vōrsxotal* L 266, 268; *vōrsxōtal* L 269, 271; *vōrsxōtal* L 244c; *vōršotal* L 270, 290, 291, 295, 299, 322, 325, 330, 331, 331b, 332, 377, 383; *vōršotal* L 382; *vōršōtal* L 322; *vouəršotal* L 384, 386; *vōršōtal* L 294; *vōršōtal* L 295, 322a; *vōršūtal* L 368, 368b; *vōršūatal* L 418; *vōršūjatal* L 368; *vōršūjatal* L 416; **koeschotel:** *kuijxouatal* K 278; *kōsxōtal* Q 2b; *kušūatal* L 317; *kušūja.tal* L 368; **koeschep:** *kuijxōp* K

357; *kōšōp* L 422; *kōjixōp* K 361a; *kōjixōp* I 361; **drinkschep:** *dreykxōp* P 51; **ketelschep** *kētalsōp* L 331; **voerschep:** *vōršōp* L 420, Q 14 **schep van de koeketel:** *sōp van ə kōukiatal* L 360; **voerschepper:** *vōršōpər* L 270; **drankschepper:** *drānkxōpər* L 163, 163a, 164, 165 **drankenschepper:** *drānkāšōpər* P 48; **schep per:** *sxōpər* K 278, L 282, 286, 289, P 48 *sxōpər* K 358; *šōpər* L 265; *šōpər* L 294, 330 420; *šepər* L 368, 368b; **koeschoep:** *kušup* (77; **scheppan:** *sxōppan* P 48, 107a, 117, 118 120, 121, 175, 176a, 177, 178, 187, 188, 195 213, 223, 224, Q 9, 78, 156, 165, 198b; *sxōppa* P 44, 113, 115, 172, 173, 176, 177a, 179, 180 182, 218, 219, Q 94b; *sxōppan* Q 9; *šōppan* (71, 77, 79a, 93, 95a, 96c, 157, 162, 168, 176a 177, 178, 179, 181, 182, 193; *šō.ppan* Q 77 169; *šōppan* Q 13, 94b, 176a; *skōppan* P 177 197, 222; *sxeppan* P 51, 54, 55, Q 2, 2b *sxēppan* P 55, Q 2; *šēppan* Q 90, 93, 94; *šēppa* Q 3a, 4; *šēppan* Q 171; **voerpan:** *vuarpan* Q 3a *vōrpan* Q 20, 39, 98, 105; **voederpan:** *vujərpa* Q 3a, 4; **varkenspan:** *verkāspan* L 429, 434, I 174, Q 18, 19a, 33, 39, 96, 98, 99*, 101, 111 113, 113a, 197, 203a, 204a, 209, 211 *verkāspan* Q 119; *verəkāspan* Q 204a *ve.rəkāspan* P 220, Q 240; *ve.rkāspan* P 192 *verkāspan* P 176, Q 14, 19a, 32a, 156 *verəkāspan* Q 247; *ve.rəkāspan* P 220; **brijtsel pan:** *brejtsalpan* Q 204a; **meelpan:** *mēlpan* (171; **pan:** *pan* P 222, Q 156; **voerlepel** *vōarlēpal* L 422; *vōrlēa.pal* Q 6; *vōrlē.pal* Q 7 *vōrlēpal* L 0426; *vōrlipal* L 372, 420 *vōarli.pal* L 420, 422; **koелеpel:** *kūliapal* I 317; **varkenslepel:** L 0426; *verkāslēpal* K 318 L 282, 426; *verkāslēpal* L 427; *verkāslēpal* I 423; *verkāslipal* L 372; *verkāslipal* L 360; **var kenspotlepel:** *verə?aspōtlēpal* K 278; **potlepel** P 51; *pōtlēpal* K 361a, L 282, Q 2b; *potlīpal* I 317; *pōtliapal* L 317; **pollepel:** *pōllēpal* K 278 358; **scheplepel:** *sxōplēpal* K 357; *šōplēpal* (22; *sō.pliāpal* L 360; *šēpliāpal* Q 3a; **douchele pel:** *dustlēpal* L 355; **zeiklepel:** *zejīklēpal* Q 9 **lepel:** *lēpal* Q 197, 197a; *lēpal* Q 197, 197a **schepel:** *šiapal* L 270; **voerteil:** *vōrteijl* L 288 289b, 292a, 318b, 320a, 321, 322, 324, 326 371, 382; *vōrtel* L 288a; *vōurteijl* L 369; **teil:** *teij* L 289b; *tel* L 289; *tīl* L 294; **teiltje:** *tel?jə* F 314; **nap:** *nap* L 268; **houteren bakje:** *hujtər: bekəskə* L 360; **houten patee:** *hōltə patiijəl* (209; **veespint:** *vejspin* Q 240; **schraper:** *šrāpə* Q 22; **hozer:** *hōzər* L 325; **plet:** *plet* P 107a **voernoest:** *vūrnust* L 214; **dranknoest** *drānknu* L 159a; **varkensnoest:** *verkāsnus* (9; **noest:** *nust* L 211, 247; **varkenskop** *verkāskōp* P 177; **schephang:** *šōphan* Q 96d **varkensspan:** *verəkāsspuwən* P 186, 197 **schepspan:** *skōpsspuwən* P 186, 197.

Kaart 52. TUIEREN

- / tuieren
- spannen
- △ paggen
- ∨ op de/een tuier zetten
- ☆ palen

15. Tuieren

15.1 TUIEREN (kaart 52)

(N 3A, 14h; N 14, 71; L 27, 5; A 17, 20; JG 1c, 2c; Vld.; monogr.)

[Een koe of geit laten grazen aan een touw dat met een paal in de grond bevestigd is. Men doet dit om het af te grazen stuk grasland te beperken.]

tuieren: K 278a, 361, L 354, 358, P 53, 113, 114, 115, 119, 173, 184, 214, Q 9, 10, 11, 12, 13, 73, 88, 89, 155; *tōiara* K 360, L 163, 163a, 288, 289, 289b, 320, 320a, 320c, 386, 419, 420, 422, 423, 432, P 186, Q 9, 193; *tōiārən* L 365, 420, 423, 424, Q 6, 8; *tōiārən* K 314; *tōiārən* Q 160; *tōiāra* Q 88, 96d; *tōiārən* L 315; *tōiara* Q 188; *tōiārən* K 278; *tōiara* K 358, L 372; *tōārən* P 46, 58, 118a, 220, 223; *tōra* L 244c, 247, 268, 312, P 120, 222, Q 79a, 95, 165; *tōrən* P 49, 117, 192, Q 2a, 78, 80, 152, 156, 168a; *tōiara* L 163, 163a, 163b, 164, 165, 289a, 319, 324, 325, 330, 373, 377, 382, P 177, Q 94b, 95, 111; *tōiārən* L 352, 421, P 52, 118, 176a, 177, 179, 219, Q 96c, 172; *tōiārən* L 413; *tōiara* Q 156; *tōiārən* P 47, 121, 172,

180, Q 153, 157; *tōura* P 176a; *tōiārən* P 50; *tōara* P 213; *tōra* Q 1; *tōra* L 159a, 414, P 48, 107a, 175, Q 71, 78, 79, 156, 157a; *tōārən* K 314, L 414, P 44, 176, Q 74, 75, 154, 158a, 159; *tōrən* Q 71; *tōura* K 278, 316, 318, 358, P 44; *tōiārən* L 413; *tōura* Q 77; *tōiārən* K 359; *tōiara* L 318, 318b, 321, 321a, 326, 331, 331b, 369, 370, 371, 371a; *tōiārən* L 326, 369; *tōara* L 270, 318b, 327; *tōārən* K 315, L 370, 371, P 182, Q 76; *tōrən* L 286; *tōra* L 163, 164, 165; *tōrən* L 353; *tōiara* L 322, 322a, 374, 387; *tōara* L 294, 295, 317, 326, 329, 331, 332, 369, Q 100, 198b; *tōārən* L 282, 312, 314; *tōārən* L 316; *tōra* L 211, 214, 215, 265, 266, 268, 269, 270, 271, 287, 288, 288a, 291, 295, 290, 314, 425, 426, 0426, 427, 429, 429a, Q 14, 18, 18a, 20, 97, 98, 99*, 113, 196, 196a, 197; *tōrən* L 282, 286, 313, 314; *tōara* Q 3; *tōiārən* L 355, Q 77, 87, 171; *tōara* Q 5, 82; *tōra* Q 83; *tōiārən* P 55, 57; *tōiara* L 355, 355a, Q 4, 72; *tōrən* Q 72; *tōra* Q 2, 2b; *tōrən* P 56; *tōiara* L 366, 416; *tōiārən* L 356, 364; *tōiara* L 416, 417, 418; *tōrən* L 317, 359, 360, 360a, 361, 362, 363, 366, 367, 368; *tōra* L 364; *tōrən* Q 90; *tōiara* K 357, Q 162, 163, 168; *tōiārən* K 357, P 45; *tōiara* Q 169; *tōiara* L 360; *tōra* Q 84; *tōrən* Q

170; *tujarə* Q 196, 196a; *tūjarə* L 382; *tōjarə* P 51, Q 169; *toərə* K 353; **vasttuien:** K 318, Q 7; **op de/een tuier zetten:** *opə tōər zətə* Q 78; *opən tujər zətə* L 325; *op dən tujər zətə* Q 198b; *op an tujər zətə* L 288, 290; *opə tujər zətə* L 288; *opə tūjar zətə* L 322; **op de tuier binden:** *op dən tujər bindən* L 163, 163b; **op de tuier staan:** *op dən tujər stōn* L 267; **vastbinden:** Q 94; *vazbejnə* Q 79a; *vesbenjə* Q 121c; **spannen:** *spanə* L 429a, Q 14, 98, 197, 197a, 203a; *španə* Q 21, 22, 32a, 33, 101, 111, 111*, 0112, 112b, 112a, 113, 117a, 203, 204a, 211; **afspannen:** *āšpanə* Q 113; **aan het spanhout spannen:** *ān ət španhōyt španə* Q 101; **palen:** Q 94; *pōlə* Q 175; *pōlən* Q 179; *pōlən* Q 174; **paggen:** Q 167; *pagə* P 175, Q 163, 175, 177, 178, 181, 182, 240, 241; *pagən* Q 176b, 242; **spazelen:** *špāzələ* Q 196, 196a.

15.2 VERTUIEREN

(L 40, 21b; monogr.)

[Het verplaatsen van het vee, telkens wanneer een stuk wei is afgegraasd.]

vertuieren: *vərtujrən* L 282, 286, 312, 314, 316; *vərtōjarən* K 358; **hertuieren:** P 117; *hertōjarən* K 359, 361, L 352, P 119, 172, 188, Q 96c; *hertōjarən* P 50, Q 3, 73, 77; *hertōjira* P 219, Q 74; *hertōjrən* Q 71; *hertōjra* P 50, 120, 193; *ertōjra* P 171; *hertōjra* P 176, Q 78, 156; *hertōjəra* P 188, 195; *hertujrən* L 352; *hertūjəra* Q 162; *hertajəra* Q 177; *hertajərən* K 357; *hertejəra* P 55, Q 3, 5; *hertejəra* Q 5; *hertejrən* P 56; *ertejərən* Q 3; *hertūrən* L 415, Q 86; **voortuieren:** *vōrttōjarən* K 278; *vurtōjarən* L 421; *vōrttōjarən* K 360, Q 9; *vōrttōjərən* Q 8; *vūrttujrən* L 317; *vurttūjəra* L 417; *vūrttūra* L 416; *vōrttūjəra* L 366; *vuərttūra* L 362; *vuərttūjərən* L 368; *vūrttūjəra* L 360; **voortstuiere:** *vuustōjərən* K 353; **omtuieren:** *umtōjərən* L 372; *omtūjərən* L 358; **ene nieuwe tuier geven:** *nən nōjən tejr gēvə* Q 5; **een tuier geven:** *ən tojər gēvə* K 353; **tuieren:** Q 88; *tōjəra* K 359, P 119, Q 88; *tōjərən* K 314, 358, P 119; *tōjəra* K 314; *tōjəra* L 422, Q 7, 12; *tōjərən* L 372; *tōjərən* Q 79a; *tōjra* P 119, 176; *tōjəra* Q 88; *tōjūjərən* L 421; *tōjra* P 121; *tōjərən* P 117, 174, 181; *tōjərən* P 184; *tōjəra* K 353; *tōjərən* K 353; *tōjəra* Q 2; *tōjərən* P 57; *terə* Q 2; *tejira* Q 83; *tejərən* L 355; *tīərən* L 368; *tījərən* L 362, 415; *tījəra* L 360, Q 3; *tejəra* Q 5; *tejərən* Q 72; **vooraantuieren:** *vōrāntōjəra* Q 7; **vooraanpalen:** *vōrānpōlə* Q 7; **andere paal geven:** *ajəra pōl gēvə* Q 7; **herpalen:** *herpōlə* Q 179; **palen:** *pə.lə* Q 172; **herpaggen:** *herpagə* P 171, Q 177; **herpiketten:** *herpiketən* P 212; **voortzetten:** *vōtzetə* K 317a, 353; *vōtzetn* K 353; *vūrtzetə* L 367; **omzetten:** *ōmzetə* P 211; *ōmzetən* L 355; **herzetten:** Q 152; *herzetə* Q 78; **verzetten:** L 282; *vərzetə* L 423; **verplaatsen:** L 282; *vərpōltsə* P 176; **van plaats veranderen:** L 313; **veranderen:** L 368; **verstouwen:** *vərstōjən* L 314; **van de ene na de**

andere reep doen: *van dən iənə na dən andər. riəp dūn* L 312; **verpachten:** *vərpaxtə* P 171 214; **verbeuren:** *vərbōrən* K 359; **hippen:** *hep. Q 2*; **wegspannen:** *wəxšpanə* Q 113; **voorthouwen:** *vōrthōjə* Q 10; **omhouwen:** *omhōjə* I 364; *omhōjwə* L 416; *ōmhōjən* L 360; **omdoen:** *ōmdōn* L 358; **omjagen:** *ōmjāgən* L 355; **hoe den:** *hōjən* K 314; *hū* L 316; *hōjən* L 316; *hijən* I 352.

15.3 TUIERPLAATS

(N 14, 72; monogr.)

[Cirkelvormig stuk weiland dat een getuierd koe of geit kan afgrazen.]

tuier: *tōjər* K 278, L 289a, P 176a, Q 94b, 95 *tōjər* P 213; *tōjir* K 359, Q 156; *tōjūr* K 316, 318 358, P 44; *tōj* L 159a, P 107a, Q 71; *tōj* L 414, C 156; *tōjər* K 314, 358, L 268, 287, 288, 288a 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 318a, 318d 318e, 320c, 372, 420, Q 9, 193; *tōjūjər* Q 88, 96d *tōj* L 244c, 247, 268, P 222; *tōjūr* Q 77; *tujr* I 163, 163b, 164, 165, 209, 210, 211, 212a, 214 214a, 215, 216, 216a, 217, 244a, 245a, 245b 246a, 265, 266, 268, 270, 271, 282, 287, 290 295, 314, 321, 425, 0426, 427, 429, 429a, Q 14 18, 18a, 20, 21, 97, 98, 99*, 113; *tujər* L 291, 295 317, 318b, 331, 332, Q 198b; *tyr* L 288; *tujər* I 270, 317a, 318b, 320, 320a, 321a, 322a, 324 326, 329, 330, 331, 331b, 332, 371, 374, 387 426, 432, Q 196, 196a; *tūjər* L 369; *tūr* L 269, C 203; *tajər* Q 162; *tējər* L 355, Q 72; *tēj* Q 2, 2b *tējər* L 360; *tejər* Q 3; *tījər* L 366, 416; **halv tuier:** *halvə tōj* Q 156; **tuierplaats:** *tujərplāts* I 382; **tuierstek:** *tējərstek* L 355a; **tuierplek:** *tōjərplek* Q 9; **tuierplak:** *tōjərplak* Q 78; **tuierhoek:** *tōjrhuk* P 48; *tajərhoek* K 357; **hoek:** *huk* I 312; **spansel:** *spensəl* Q 197, 197a, 203a *špensəl* Q 18a, 20, 22, 32a, 33, 97, 100, 111 0112, 112b, 211; *špensəl* Q 117a; **gespan gašpan** Q 204a; **streep:** *strēp* L 63, 163a; **wei plaats:** L 322.

15.4 TUIERTUIG

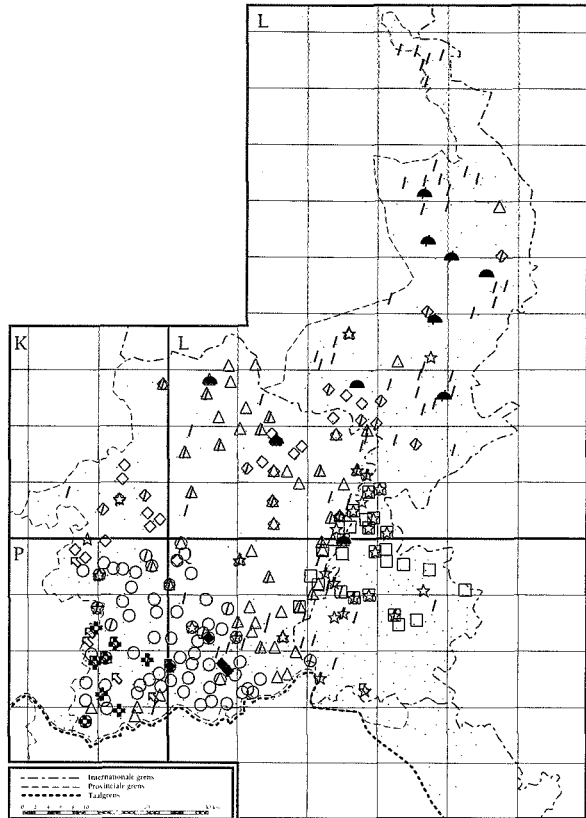
(N 3A, 14h)

[Het tuiergereedschap in het algemeen.]

tuiertuig: *tūjərtuj* L 382; **tuiergetuig:** *tōjərgətē:* P 188; **tuierstel:** *tijrstel* L 426; **tuier:** *tōjər* K 317; *tōjūr* K 358; *tōjūr* L 312, Q 96c; *tōjər* I 317, Q 93; *tōj* P 213, 218, 222; *tōj* P 48; *tōjər* K 278, L 268, 289*, 422, 423, 424, Q 7, 9, 12, 94b 96d, 179; *tōjūjər* L 372, 420; *tōjūr* P 50; *tōjər* I 420, Q 95a; *tōjūjər* L 372; *tōj* L 268, 413, Q 80 156; *tōj* Q 156; *tujr* L 159a, 211, 266, 268, 270 271, 282, 286, 295, 312, 314; *tūjər* L 269b, 295 P 50; *tujər* L 269, 314, 320a, 325, 326, 371, 377 386, Q 9; *tūjər* L 317, 318b, 321, 322, 322, 330 374, Q 198b; *tajər* Q 162; *tājər* Q 176; *tejər* C

Kaart 53. TUIERPAAL

- / tuierspaal(tje)
- (tuiers)paal
- △ tuiers
- ◇ (tuiers)staak
- ☆ (tuiers)hout
- stap
- (tuiers)pin
- ⋈ tuiersijzer
- ⊕ (tuiers)pilot
- ◆ (tuiers)pik

3a; *tējar* L 355; *tējar* L 360; *tijar* L 360, 362, 368b, 416.

15.5 TUIERPAAL (kaart 53)

(N 14, 72 en 73a; N 3A, 14h; JG 1c, 2c; L 40, 21a; L B2, 286; A 17, 20; monogr. add. uit N 14, 71)

[De tuierspaal is een houten of ijzeren paal die men met de tuiershamer in de grond slaat en waaraan de koe of geit wordt vastgebonden.]

tuierspaal: L 352, 358, Q 11; *tōjarpāl* L 289a, Q 111; *tōjarpāl* Q 94b; *tōjarpāl* Q 9, 96c; *tōjarpāl* K 278; *tōjarpāl* Q 13; *tōjarpāl* Q 77; *tōjarpāl* Q 155; *tōjarpāl* Q 77; *tōjarpāl* L 159a; *tōjarpāl* L 414; *tōjarpāl* Q 158a; *tōjarpāl* L 414; *tōjarpāl* Q 77; *tōjarpāl* L 163, 163a, 289, 289b, 420, 422, 423, Q 7, 9, 111, 193; *tōjarpāl* L 244c; *tōjarpāl* L 422; *tōjarpāl* Q 88, 96d; *tōjarpāl* L 372; *tōjarpāl* L 372, Q 198b; *tōjarpāl* Q 7; *tōjarpāl* L 372; *tōjarpāl* P 117, Q 168a; *tōjarpāl* L 413; *tōjarpāl* P 107a; *tōjarpāl* Q 95; *tōjarpāl* Q 79a; *tōjarpāl* Q 156; *tōjarpāl* P 222; *tōjarpāl* P 188; *tōjarpāl* K 359; *tōjarpāl* K 357; *tōjarpāl* K 353; *tōjarpāl* K 353; *tōjarpāl* Q 77; *tōjarpāl* L 316a; *tōjarpāl* L

318b; *tōjarpāl* L 370, 371; *tōjarpāl* L 211; *tōjarpāl* L 318b, 324, 325, 326, 329, 330, 331, 331b, 371a, 373, 374, 377, Q 9; *tōjarpāl* L 371; *tōjarpāl* L 270, 318b, 321, 322, 322a, 329, 331, 371a, 374, 377, 382, 387, Q 198b; *tōjarpāl* L 163, 163b, 164, 165, 209, 210, 211, 212a, 214, 215, 216, 216a, 244a, 245a, 265, 266, 268, 269, 270, 271, 288, 290, 291, 295, 425, Q 14, 18, 18a, 97, 99, 113; *tōjarpāl* L 353; *tōjarpāl* L 318b, 332, Q 100, 198b; *tōjarpāl* L 314; *tōjarpāl* L 317; *tōjarpāl* P 57; *tōjarpāl* P 56, Q 3; *tōjarpāl* Q 83; *tōjarpāl* L 355; *tōjarpāl* L 355; *tōjarpāl* Q 2; *tōjarpāl* Q 72a; *tōjarpāl* Q 5; *tōjarpāl* Q 72; *tōjarpāl* L 360; *tōjarpāl* Q 170; *tōjarpāl* Q 90; *tōjarpāl* L 368, Q 3; *tōjarpāl* L 360; *tōjarpāl* L 364, 416, Q 86; **tuierspaaltje:** *tōjarpāl* Q 154; *tōjarpāl* Q 188; **weipaal:** *wejarpāl* L 314, 316; *wejarpāl* P 57; **klinkpaal:** *klejarpāl* Q 2; **spanpaal:** *spanpāl* Q 197, 197a, 203a; *spanpāl* Q 204a; *spanpāl* Q 112b; **spanselpaal:** *špenzelpāl* Q 117a; **koepaal:** *koujarpāl* Q 179; **schuurpaal:** *sxjarpāl* L 314; *sxjarpāl* L 414; **melkpaal:** *melkarpāl* L 286; **paal:** *pāl* K 353, L 269, 270, 271, 363, Q 3a, 14, 91, 112a, 174, 211; *pāl* Q 222; *pāl* Q 96c; *pāl* Q 84; *pāl* P 176, Q 3, 175, 179; **paaltje:** *pāl* L

373; **tuiersaak:** K 361; *tøjærstāk* K 359, 361, 361a, L 319, 365, P 51; *tøjærstōk* K 359; *tørstāk* P 46; *tøjærstāk* K 358, P 44; *tøjærstāk* K 359; *tøjærstōk* K 316, 318; *tøjærstāk* K 361; *tøjærstāk* L 320c, 423; *tøjærsta.k* K 360; *tøjærstāk* K 358; *tøjærstāk* K 278; *tøjærstāk* P 46; *tøjærstāk* K 358, L 268; *tøjærstōk* K 358; *tøjærstāk* K 357; *tøjærstāk* L 318b, 320, 321, 369; *tøjærstāk* L 290; *tøjærstāk* L 326, 382; *tøjærstāk* L 369, 374; *tøjærstāk* L 290; *tøjærstāk* L 360, 361, 362, 364, 416; *tøjærsta.k* L 417; *tøjærstāk* L 360, 360a, 366; *tøjærstōk* L 362; *tøjærstāk* Q 2, 2b; **koestaak:** *kujstāk* K 353; *køjstāk* K 360; *kujstō.k* K 314; *kujstōk* K 314, 353; **weistaak:** *wājstāk* K 353; **staak:** *stāk* K 316, L 359, 362, 366, 367, 368b, 369, 420, 421, P 44, 45, 51; *stāk* K 278, L 414, 416, 418; *stāk* K 358, P 51; *stāk* K 353; *stōk* K 278a, 314, 315, 318, 358, 359; *stō.k* Q 5; *stōk* K 318; **tuierstok:** *tøjærstōk* K 357; **tuiersstek:** *tøjærstēk* P 44; *tøjærstēk* L 355; *tøjærstēk* P 172; **tuiers:** *tøjær* K 278, L 352, 372, 413, 419, 423, Q 7, 88, 89, 96c, 172, 178, 179; *tøjær* L 282; *tøjær* L 282, P 57; *tøjær* P 50, Q 1; *tøjær* P 176; *tøjær* Q 88; *tøjær* Q 88; *tøjær* L 413; *tøjær* L 422, 423, Q 172; *tøjær* P 196; *tøjær* P 220, 223; *tøjær* L 372, 422, Q 12; *tøjær* P 213; *tøjær* L 315; *tøjær* L 247, 312, P 171; *tøjær* L 292, 312, 314, 316a, 369, 370, Q 6, 8, 12; *tøjær* L 316a; *tøjær* L 282, 314; *tøjær* L 282, 286, 288a, 312, 313, 314, 317; *tøjær* L 286; *tøjær* L 282; *tøjær* L 316; *dyær* L 352; *tøjær* Q 162; *tøjær* L 355, Q 5, 87, 171; *tøjær* Q 83; *tøjær* Q 3; *tøjær* L 360, Q 4, 94; *tøjær* Q 82; *tøjær* Q 2; *tøjær* Q 2; *tøjær* Q 170; *tøjær* Q 84; *tøjær* L 356, 366, 368, 415, 417; *tøjær* L 317, 368; *tøjær* L 358, 416; *tøjær* L 367, 415; **tuierspag:** *tøjærpax* P 50, 52, 117, 118, 119, 172, 184; *tøjærpax* P 119; *tøjærpax* Q 78; *tøjærpax* P 50, 121, 176, Q 73, 157; *tøjærpax* Q 2, 71, 74, 75, 76, 157a; *tøjærpax* Q 159; *tøjærpax* P 180, Q 153, 156, 160; *tøjærpax* Q 156; *tøjærpax* Q 79; *tøjærpax* P 49, 182, Q 2a, 71, 76, 78, 79a; *tøjærpax* Q 71; *tøjærpax* Q 78; *tøjærpag* Q 1, 156; *tøjærpax* Q 80; *tøjærpax* P 174; *tøjærpax* P 182, 192, 193, Q 165; *tøjærpax* P 184; *tøjærpax* P 186; *tøjærpax* P 54, Q 77; *tøjærpax* P 55; *tøjærpax* Q 2, 72; *tøjærpax* P 56; *tøjærpax* Q 72; *tøjærpax* P 55; *tøjærpax* Q 2; *tøjærpax* P 55; *tøjærpax* Q 162; **pag:** *pax* P 50, 53, 57, 58, 107a, 117, 118a, 119, 120, 121, 171, 175, 177, 214, Q 71, 72, 73, 78, 162, 163, 167, 168, 177, 180, 181, 182, 188, 240, 241, 242; *pax* P 120, Q 162; *pax* Q 152; *pax* P 195, 218, Q 2, 2b, 156; **paghout:** *paxhouæt* P 214; **schaapstuiers:** *sxāpstøjær* L 354; **tuiershout:** *tøjærhōt* P 107a; *tøjærhōt* P 50; *tøjærhōt* Q 77; *tøjærhōt* Q 94; *tøjærhōt* Q 198b; *tøjærhouæt* L 0426; *tøjærhouæt* L 423, 424; *tøjærhouæt* L 112a; *tøjærhōt* Q 74; *tøjærhōt* K 358; *tøjærhouæt* L 372; *tøjærhouæt* Q 156; *tøjærhouæt* L 373, 432; *tøjærhōt* Q 198b; *tøjærhouæt* Q 11; *tøjærhōt* L 294; *tøjærhouæt* L 426, 427, 430, 434, Q 14, 18, 20, 21, 97, 98, 99, 99*,

111; *tøjærhōt* Q 197; *tøjærhōt* P 45; *tøjærhōt* K 358 **klophout:** *klophōt* L 288a; *klophōt* L 360 **hout:** *houæt* Q 14; *hōt* Q 3; **kluppel:** *klōpal* Q 3a **tuiershaak:** *tøjærhōk* L 270; **kreng:** *kreng* K 358, L 46; **tuierspeel:** *tøjærpīl* Q 162; **peel:** *pīl* Q 162 *pīl* Q 162; **tuierspegel:** *tøjærpīgæl* Q 77; **pegel** *pīgæl* Q 163, 169; *pīgæl* Q 168; **stap:** *stap* I 427, 429a, 432, Q 10, 12, 14, 15, 88; *stap* I 0426, 429, 430, 432, 434, Q 14, 18a, 20, 21, 22 32a, 35, 97, 98, 111, 111*, 0112, 117a; *stap* I 427, Q 8, 33; **tuierspilot:** *tøjærplōt* P 188 *tøjærplōt* P 176a; **pilot:** *pilōt* P 214; *pēlōt* P 219 *plōt* P 176; *plōt* P 181; *plōt* P 171; *plōt* I 113, 171, 173; **piket:** *piket* P 211; *peket* P 212 de volgende woordtypen duiden op een ijzeren paal of pin: **tuiersijzer:** P 114, 115, 173, 179 *tøjærzær* Q 156; *tøjærzær* P 176; *tøjærzær* P 197 *tøjærzær* P 48; *tøjærzær* P 176a; *tøjærzær* Q 197 **tuiersijzerpilot:** *tøjærzærplōt* P 197; **tuierspik** *tøjærpek* Q 156; *tøjærpek* Q 80; *tøjærpik* Q 158; **pik** *pek* Q 158, 158a; **tuierspin:** *tøjærpen* L 244c *tøjærpen* L 320a; *tøjærpen* L 332; *tøjærpen* L 211 *tøjærpen* L 360; **pin:** *pen* L 266, 312, 332, Q 14 *pējn* L 269b; *pen* L 291; *pen* L 312.

15.6 SLEEPHOUT

(N 3A, 14h; N 14, 73b; JG 1c, 2c; monogr.)
[Hout waaraan het tuiertouw of de tuiersketting is bevestigd. Door dit slepend stuk hout voor komt men dat koe of geit verstrikt raken in he touw of de ketting of dat zij bij de tuierspaas komen.]
sleephout: L 426, P 52, 180; *sleephouæt* L 289a 295, 318b, 322a, 373, Q 94b, 95, 98; *sleephouæt* I 295, 329, 332, 432, Q 18a, 20, 97; *sleephōt* I 107a; *sleephōt* L 312, 370; *sleephōt* L 282 *sleephōt* Q 156; *sleephouæt* P 222; *sleephouæt* C 193; *sleephouæt* P 186; *sleephouæt* L 215, 269, 271 *sleephōt* L 244c; *sleephōt* L 163, 164, 165 *sleephōt* L 270; *sleephōt* L 366; *sleephōt* K 316 *sleephōt* K 357, P 44; *sleephōt* K 358; *sleephouæt* I 46; *sleephōt* P 48; *sleephouæt* K 278; *sleephōt* C 72; *sleephōt* Q 78; *sleephōt* P 49, 51, Q 71; *sleephōt* Q 204a; *sleephōt* Q 2a, 71; *sleephōt* Q 7a *sleephōt* Q 82; *sleephōt* Q 2; *sleephōt* Q 2; *sleephōt* K 314; *sleephōt* P 51; *sleephōt* L 159a; *sleephōt* P 55; *sleephōt* Q 211; *sleephōt* Q 2, 2b; *sleephōt* I 121; *sleephouæt* Q 72; *sleephouæt* P 177; *sleephōt* C 77; *sleephōt* Q 178; *sleephouæt* Q 162; **sleepstek:** *sleepstēk* P 176a; *sleepstēk* P 176; *sleepstēk* L 332; **sleepstok:** *sleepstōk* L 286; **sleepstaak:** *sleepstāk* P 49; **sleeppaal:** *sleeppāl* L 355; *sleeppāl* L 330; **sleep:** *sleep* Q 9; *sleep* L 331; **spanhout:** *spanhouæt* Q 35, 95; *spanhouæt* Q 33, 101, 111 111*, 112a, 204a; *spanhōt* Q 207; *spanhōt* C 197, 203a, 207; *spanhōt* Q 0112, 112b, 113 117a, 204a; *spanhōt* Q 211; **spanstek:** *spanstēk* Q 207; **houtsplan:** *houætspan* Q 204a; **tuiershout:** *tøjærhouæt* L 320a; *tøjærhouæt* Q 9; *tøjærhouæt* Q 156;

tǫmārhat K 318; *tǫjārǫut* L 422, 423; *tǫjārǫilt* L 163, 163a; *tǫrhǫut* L 425; *tǫjārǫut* Q 193; *tǫjārǫut* L 318b, 321; *tǫjārǫt* Q 198b; *tǫjārǫut* Q 100; *tǫjārǫt* Q 198b; *tǫrhǫut* L 425, 0426, 427, 429, 429a, Q 14, 15, 18, 20, 21, 22, 32a, 33, 94b, 98; *tǫrhǫt* Q 97; *tǫrhǫt* L 268; *tǫrhǫt* Q 203; **tuierstek:** *tǫjārstek* L 372; **tuierstaak:** *tǫjārstāk* L 326; *tǫjārstāk* L 374; *tǫjārstāk* L 270; *tǫrstāk* L 211, 288; *tǫrstāk* L 290; **tuierpaal:** *tǫjārǫl* Q 100; **tuiersleep:** *tǫrstēap* P 175; **tuierboom:** *ty.rbōm* L 314; **tuier:** *tǫjār* L 319, 358; *tǫjār* Q 88, 96d; *tǫjār* L 289, 320, 320c; *tǫjār* L 371, 371a; *tǫjār* L 322, 387; *tyār* L 370; *tǫjār* L 369; *tǫjār* L 265; *tǫjār* L 359, 364, 367, 368, 416; *tǫjār* L 416, 417, 418; **stek:** *stek* L 321.

15.7 TUIERTOUW, TUIERKETING

(A 17, 20; N 3a, 14h; JG 1c, 2c; monogr.; add. uit N 14, 73b)

[Het touw of de ketting waarmee men de koe of de geit aan de tuierpaal vastmaakt.]

tuiertouw: L 115; *tǫjārtoū* L 289, Q 193; *tǫjārtoū* L 289, 327, 377; *tǫjārtoū* L 381, 381b, 383; *tǫjārtoū* L 329; *tǫjārtoū* L 215a, 291, 295; **spantouw:** *špantōū* L 429, 433, Q 103; **touw:** *toū* L 211, 271, 296, 381a, 381b, Q 95, 99; **tuier:** *tǫjār* L 288a; *tǫjār* L 244c, 246b, 248, 250, 268; *tǫjār* K 314; *toār* L 269; *tǫjār* L 269a, 293, 298, 318, 322, 325, 328, 373, 377, 378, 382, 434; *tǫjār* L 330, 375; *tǫjār* L 271, 320; *tyār* L 269, 291, 292; *tǫjār* L 192a, 210, 214, 214a, 245b, 267, 381a, Q 15; **tuierzeel:** *tǫjārzejl* Q 195; *tǫjārzejl* L 332, 377; *tǫjārzejl* Q 31; **spanzeel:** *španzēl* Q 33; *španzēal* Q 203; *špānzēl* Q 197, 203a; **zeel:** *zēl* Q 3a, 202; *zēal* P 54, 177; *zēl* L 289a, 289*; *zēl* K 358, Q 178; *zejl* L 290, 292, 328, 377, 381a, 386, 428, Q 21, 96a, 101, 111*; *zēl* K 353, 357; *zēal* P 107a; **zeeltje:** *zejlkā* L 289; **spankoord:** *špankoāt* Q 117a, 119; *špankōāt* Q 201; **koord:** *koāt* Q 121, 222; *kōāt* Q 222; *kōt* Q 208; **spansnoer:** *spansnōr* Q 38; **halsband:** *halsbantj* L 332; **tuierlijnd:** *tǫjārlijnt* L 214a; **lijn:** *līn* L 269, 271; *lājn* P 177; **loenje:** *lujn* Q 78, 162; *lujānt* P 222; de volgende woordtypen duiden op een tuierketting: **tuierketting:** *tǫjārketēj* L 423; *tǫjārketēj* L 163a, 423; *tǫjārketēj* P 50; *tǫjārketēj* L 413; *tǫjārketēj* L 325; *tǫjārketēj* L 322a, 329, 331; *tǫjārketēj* L 270; *tǫjārketēj* L 2109, 210, 211, 212a, 215a, 216, 216a, 244a, 245a, Q 14; *tǫjārketēj* L 265, 290; *tǫjārketēj* P 55; **ketting:** *ketēj* L 269, 269b, 270, 271, 282, 373, P 50, Q 14, 72a, 197, 203a; *ketēj* K 361, L 372, P 51, Q 72a, 96c; **tuierkettel:** *tǫjārketāl* P 188; *tǫjārketāl* Q 193; *tǫjārketāl* Q 76; *tǫjārketāl* Q 156; *tǫjārketāl* Q 77; **kettel:** *ketāl* P 176; *ketāl* Q 99, 162, 176a; *kētāl* Q 2; *ketāl* q 158; **leiketetting:** *lejkētēj* Q 9; **spanketting:** *španketēj* Q 113a; **schachtel:** *šaxāl* Q 196, 196a.

15.8 TUIERHAMER

(N 14, 73b en 74; N 3A, 14h; A 17, 20; monogr.; add. uit N 14, 71; S 15)

[De zware, houten hamer waarmee men de tuierpaal in de grond drijft.]

tuierhamer: L 369, Q 94b, 95; *tǫjārǫmār* K 316; *tǫmārǫmār* K 358; *tǫmārǫmār* K 318; *tǫmārǫmār* K 278; *tǫjārǫmār* P 48; *tǫjārǫmār* Q 78; *tǫjārǫmār* Q 156; *tǫjārǫmār* L 163, 163a, 423, Q 9; *tǫjārǫmār* L 422, 423; *tǫjārǫmār* Q 193; *tǫjārǫmār* L 420; *tǫjārǫmār* L 372; *tǫjārǫmār* L 159a, 244c, 246, 247, 250, 0250, 268; *tǫjārǫmār* L 209, 210, 211, 212a, 216, 216a, 244a, 245a, 269; *tǫjārǫmār* L 289b, 320, 320a, 320c, 321a, 322, 326, 370, 371a, 373, 377, 379, 380; *tǫjārǫmār* Q 193; *tǫjārǫmār* L 371; *tǫjārǫmār* L 432; *tǫjārǫmār* L 317, 432; *tǫjārǫmār* L 318b, 321, 322, 322a, 374, 377, 382; *tǫjārǫmār* Q 198b; *tǫjārǫmār* L 294, 318b, 374, 382; *tǫjārǫmār* Q 198b; *tǫjārǫmār* L 163, 163b, 164, 165, 211, 214, 215, 266, 268, 270, 271, 290, 291, 295, 322a, 425, 426, 0426, 427, 429, 429a, 430, 434, Q 14, 18, 18a, 20, 21, 22, 32a, 97, 99*, 113; *tǫjārǫmār* L 265; *tǫjārǫmār* Q 162; *tǫjārǫmār* L 355, 355a; *tǫjārǫmār* Q 4; *tǫjārǫmār* Q 3; *tǫjārǫmār* L 360; **tuierhamel:** *tǫjārǫmāl* Q 156; *tǫmārǫmāl* P 44; *tǫjārǫmāl* K 359; *tǫjārǫmāl* Q 77; *tǫjārǫmāl* P 176a; *tǫjārǫmāl* P 213; *tǫjārǫmāl* L 414; *tǫjārǫmāl* P 175; *tǫjārǫmāl* P 107a, Q 71; *tǫjārǫmāl* Q 76; *tǫjārǫmāl* K 358; *tǫjārǫmāl* P 188; *tǫjārǫmāl* Q 88, 96d; *tǫjārǫmāl* P 222; *tǫjārǫmāl* P 222; *tǫjārǫmāl* L 324, 325, 330; *tǫjārǫmāl* L 292, 329, 331, 331b, 325, 387; *tǫjārǫmāl* L 270, 331, 332; *tǫjārǫmāl* L 326; *tǫjārǫmāl* K 357, P 45; *tǫjārǫmāl* Q 2, 2b; *tǫjārǫmāl* Q 2; *tǫjārǫmāl* P 55; *tǫjārǫmāl* Q 72; **klophamer:** Q 112a, 113; *klophāmār* K 278, L 282, 286, 314, Q 35; *klophāmār* L 355, Q 117a; *klophāmār* Q 211; *klophāmār* P 176; **spanhamer:** Q 98; *španhāmār* Q 0112, 117a; **koehamer:** *kūjhāmār* K 314; *kūjhāmār* Q 33; *kūjhāmār* Q 111, 112b; **paghamer:** *paxhāmār* Q 178; **paghamel:** *paxhāmāl* P 175; **riethamer:** *rīthāmār* Q 97, 111, 204a; **voorhamer:** *vōrhāmār* L 312; **vuisthamer:** *vūshāmār* Q 121c; **puisthamer:** *pūshāmār* L 295; **houten hamer:** *hōūtā hāmār* Q 100, 111*; *hōūtā hāmār* Q 101; *hōūtā hāmār* Q 197, 197a, 203a; **houteren hamer:** *hōūtārān hāmār* L 314; *hōūtārān hāmār* L 413; **hamer:** *hāmār* L 369; **tuierhout:** *tǫjārǫūt* P 175; *tǫjārǫūt* L 295; **klophout:** *klophōūt* L 317, 368b; *klophōūt* L 288, 288a, 289, 318b, Q 14; *klophōūt* L 416; *klophōūt* L 366; *klophōūt* L 360; **slaghout:** *šloaxhōt* Q 117a; **paaldrijver:** *pōldrīvār* L 289a.

ALFABETISCH REGISTER
van woordtypen en lemmatitels
(in hoofdletters)

A

- aambeien 95
aambetelen 95
aamsbetels 95
aandrinken 149, 153
aandrinker 15
aangaan 114
aangehouden koe 32
aangemolken vaars 76
aangestoken kwartier 91
AANGETASTE UIER 91
aangeteld, niet ~ 73
aangeven 114
aanhouden 148, 149
aankomen 114
aankomende vaars 25, 28
aanleiden 70
AANMELKEN 86
aanmelken 86
aannemen 114
aanspannen 86
AANSTIEREN 70
aanstieren 70
aanstieren, laten ~ 70
aanstropen 86
aantrekken 75, 86, 114, 149
aantrekker 76
aanvetten 149
aanwas 35
aardappelenmolen 160
aardappelenmolentje 160
aardappelloof 157
aardappelmachientje 160
aardappelmachine 160
AARDAPPELMOLEN 160
aardappelmolen 160
aardappelmolentje 160
aardappelpletter 160
aardappelsmolen 160
aarde, de kop in gen ~ steken 64
aarde, de kop in gen ~ zetten 64
aarde, in gen ~ stoten 64
aarde, met de kop in de ~ staan 64
aarden telder 127
aardgallen 158
aardmest 157
aas 152
abces 96
ABORTUS, VERWERPEN 87
achter aan de hand 42
achter bij de hand 43
achter, bij de hand ~ 42
achter, kwartier links ~ 42
achter, kwartier rechts ~ 43
achter, linkerkwartier ~ 42
achter links 42
achter, links ~ 42, 42
achter, links kwartier ~ 42
achter, links vierdel van ~ 42
achter, linkse deem ~ 42
achter, linkse kant ~ 42
achter, linkse kwartier ~ 42
achter, linkse vierdel ~ 42
achter mik links 43
achter rechterkwartier 43
achter, rechterkwartier ~ 43
achter rechts 43
achter, rechts ~ 43
achter, rechts kwartier ~ 43
achter, rechts ~ uier 43
achter, rechts vierdel van ~ 43
achter, rechtse deem ~ 43
achter, rechtse vierdel ~ 43
achter, speen links ~ 42
achter, speen rechts ~ 43
achter, uier aan de linkerkant van ~ 42
achter, uier aan de rechterkant van ~ 43
achter van de hand 42, 43
achter, van de hand ~ 43
ACHTERKLAUW 45
achterklauw 46
achterkwartier, links ~ 42
achterkwartier, linkse ~ 42
achterkwartier, rechts ~ 43
achterkwartier, rechtse ~ 43
achterschoen 46
achterste 39
achterste, bij de hands ~ kwartier 43
achterste deem 42, 42, 43
achterste deem links 42
achterste deem rechts 43
achterste, het ~ voor kalven 81
achterste, het ~ voor liggen 81
achterste, het ~ voor zitten 81
achterste klauw 46
achterste kwartier 42, 43
achterste kwartier links 42
achterste kwartier rechts 43
achterste linkerkwartier 42
achterste links 42
achterste, links ~ 42
achterste links kwartier 42
achterste linkse kwartier 42
achterste linkse schuif 42
achterste rechts 43
achterste, rechts ~ 43
achterste rechts kwartier 43
achterste rechtse deem 43
achterste rechtse kwartier 43
achterste rechtse schuif 43
achterste schoen 46
achterste schuif rechts 42
achterste teen 46
achterste van de hand 42, 43
achterste, van de hands ~ kwartier 42
achterste vierdel links 42
achterste vierdel rechts 43
achterteen 46
achterruier, links ~ 42
achtersvers 46
achterwerk 39
aderen 44, 45
aderen, blote ~ 44
aderen, dikke ~ 45
aders, blote ~ 45
aders op de uier 45
af beginnen te zakken 74
af, bloed ~ 70
af, de banden ~ hebben 92
af, de pezen ~ hebben 92
af, het lijf ~ 89
af in de banden zijn 92
af, van de pees ~ zijn 92
af zijn 79
afbinden 19
afblazen 129
afdoen 151, 160
afdoen, room ~ 129
afdraagsel 77
afdraaien 82, 129, 135
AFDRAAIEN, HET KALF ~ 82
afdrijven 83
afgaan 74
afgaan, klaar ~ 77
afgaan, vuil ~ 86
afgang 94
afgang, aan de ~ zijn 94
afgang, de ~ hebben 94
afgedraaide melk 133
afgekalfde vaars 29
afgelaten melk 131, 134
afgemolken koe 117
AFGEROOMDE MELK 130
afgeroomde melk 130
afgestoken, hoorns ~ 35
afgeven 74
afgeven, klein vuil ~ 86
afgeven, vuil ~ 86
afgieten 129
afhalen 82
afhangend kruis 57
afhangende kont 57
afhangende vot 57
afhangskont 57
afhoeden 100
afkalven 80, 86
afknippen 19
afkomen van het klein vuil 86
aflaat 132
aflaten 128
aflaten, niet ~ 114
afleggen 80
afleggen, gaan ~ 80
afleggen, te vroeg ~ 78
aflopen 130
aflopen, laten ~ 130
afloper 132
afmaaien 160
afmaken 136
afmesten 151
afnemen 73
afnemen in de melk 74

afnemen van de melk 74
 afrijten 160
 afroffen 160
 AFROMEN 128
 afromen 128, 136
 afromer 125, 127, 130
 afromeren 128
 afroom 131
 afscheppen 129
 afschepper 130
 afschuimen 129
 afschurgen 152
 afsikkelen 160
 afslaan 77
 afslagen 152
 afsmijten 86
 afsnijden 83, 160
 afspannen 164
 aftandig 36
 aftrekken 75, 82, 86, 159
 afval 85, 158
 afvaren 151
 afwerken, alles ~ 88
 afwerken, de koning ~ 87
 afwerken, het lijf ~ 86, 88
 afwerpen 86
 afwerpsel 71
 afwinden 83
 afzagen 83
 afzaten 128
 afzetten, slijm ~ 77
 ALGEMEEN, LOEIEN VAN DE KOE
 IN HET ~ 60
 alla 107, 108
 alle tanden 36
 allee 107
 allee, allee 107, 108
 alles afwerken 88
 alles uitgooien 88
 alles uitwerpen 88
 alles, zich ~ uitduwen 88
 allez jong kom 106
 alpen 141
 altijd, nog ~ vuil derafkomen 86
 altijd, nog ~ vuil van haar
 komen 86
 amelsbetels 95
 amelsbout 96
 ANDERE, BRONSTIG OP ~ KOEIEN
 SPRINGEN 63
 andere, doorlaten naar een ~
 weide 102
 andere, in een ~ weide doen 102
 andere, in een ~ weide jagen
 102
 andere, naar de ~ weide brengen
 102
 andere, (op een) ~ weide zetten
 102
 andere paal geven 164
 andere, van de ene na de ~ reep
 doen 164
 anderhalfjarige 18
 angelbetelen 96

angelbeten 96
 angelblutsen 96
 angelbouten 96
 angelbulten 96
 angelbutsen 96
 angelen 95
 angelknobbelen 96
 angelknobbels 96
 angels 95
 angelsbetel 96
 angelsbetelen 96
 angelsbeten 96
 angelsboutelen 96
 angelsbouten 96
 angelsbulten 96
 angelsbutsen 96
 angelsteek 96
 angelswormen 96
 apprehensie maken 80
 arbeid hebben 80
 arbeid krijgen 79, 80
 arbeid maken 80
 arbeiden 80
 ardens 7
 ardens koetje 4
 ardense 10, 10
 arme melk 120
 armoedig kalfje 59
 armoedje 59
 arrangeren, de stal ~ 157
 artist 150
 as 141
 avanceren 75
 B
 baan 48
 baan, witte ~ voor haar kop 11
 baar 127, 128, 130, 138, 143
 baarmoeder 49
 baarmoeder, de ~ uitwerpen 88
 baarmoeder, het aan de ~ hebben
 92
 baarmoeder, kronkel in de ~
 hebben 81
 baarmoeder, met de ~ uit 89
 BAARMOEDER, UITPERSEN VAN DE
 ~, PROLAPSUS UTERI 88
 BAARMOEDER VAN DE KOE 49
 baarmoer 49
 baas 56
 babystier 20
 BAK OM BOTER IN TE KNEDEN
 141
 bakje 161
 bakje, houteren ~ 162
 bakkesbrand 100
 balken 61
 ballen 52
 balvat 140
 band 109
 bandeloos 70
 BANDEN 37
 banden 37, 37

banden, af in de ~ zijn 92
 banden, de ~ af hebben 92
 banden, de ~ los hebben 63
 banden, door de ~ zijn 92
 banden, los in de ~ zijn 92
 banden, zwakke ~ 88
 bandloos zijn 92
 bandpezen 38
 BANEN, ZWARTBONTE KOE MET
 SCHERP GESCHIEDEN WITTE
 EN ZWARTE ~ 9
 bankje 113
 barst in de klauwen 97
 barsten, op het ~ staan 93
 barsten, op ~ staan 93
 bastaard 4
 batsbenen 37
 batsen 38, 38
 batsenbenen 37
 batsenknoken 37
 bed 49, 83, 84
 beddenmelk 120
 bedmelk 120
 BEDORVEN MELK 90
 bedorven melk 90, 123
 beemd 157
 beenduivel 56
 beenman 56
 beest 3, 24, 27
 beest, dragend ~ 28
 beest, fors ~ 55, 56
 beest, geblokt ~ 55, 56
 beest, goed ~ 4, 56
 beest, goedgeweld ~ 56
 beest, gust ~ 29
 beest, guste ~ 30
 beest, jong ~ 153
 beest, kapot ~ 152
 beest, kapotte ~ 152
 beest, laag ~ 57
 beest, leeg ~ 31, 117
 beest, los ~ 30
 beest, mager ~ 58
 beest, ongezond ~ 58
 beest, schoon ~ 55
 beest, slap ~ 58
 beest, stuk van een ~ 55
 beest van het stamboek 21
 beest, vet ~ 20
 beest voor het mest 32
 beest, wild ~ 4
 beest, wreed ~ 115
 beest, zwaar ~ 55, 56
 beesten 1, 2, 148, 148
 beesten, de ~ onderschieten 157
 beesten hebben 148
 beesten, kudde ~ 148
 beesten, spier ~ 2
 beesten, stal ~ 2, 148
 beestendokter 150
 beestengoed 158
 beestenkoopman 106
 beestenmaster 106
 beestenvel 54

beestenvetter 106
 beester 148
 beginn 9
 begijnenkop 8
 beginnen te komen 75
 beginnen te uderen 75
 beginnen te uieren 75
 behangen koe 55
 behouden 72, 76
 BEHOUDEN, NIET ~ 73
 behouden, niet ~ 70, 73, 77
 bekken 37
 bekwaam 15
 bekwaam voor te winnen 28
 bel 76
 belken 61, 62
 bella 107
 benen, lange ~ 56
 berekening, in ~ komen 79
 berenklaauwen 97
 berenvot 15, 56
 berg, langs de ~ gaan 104
 berta 107
 besmettelijk verschieten 78
 besmettelijk verwerpen 78
 bespringen 63
 best melkbeest 59
 beste melkkoe 59
 bet 107
 bet, blaas ~ de poten 82
 bet drie demen 43
 bet, koe ~ drie demen 116
 bet, koe ~ een pedigree 6
 bet, koe ~ een ster 10
 bet, koe ~ een ster voor de kop 10
 bet, koe ~ gevlekte poten 11
 bet, koe ~ korte poten 57
 bet, rol ~ een zwong 140
 bet, witte koe ~ een rode kop 7
 betje 107
 beugel 52
 beuken 60, 62, 63, 64
 beurs 52
 bevangsel 145
 BEVRUCHT, BIJ DEKKING ~ 72
 BEVRUCHT, NIET ~ 70
 bewaarpot 127
 bewerken 141
 bewerken, botter ~ 141
 bezet 161
 bies, de ~ opsteken 63
 biesschaarsel 157
 biest 90, 119
 BIESTMELK 119
 biestmelk 90, 119
 biestromen 119
 biestmolen 161
 biezemen 63
 biezzen 63, 63, 157
 biezzenmelk 119
 bij de hand achter 42
 bij de hand voor 42
 bij de hands achterste kwartier 43
 bij de hands voorste kwartier 43
 bij de stier zetten 70
 BIJ DEKKING BEVRUCHT 72
 bijeendoen 160
 bijeengeschoten melk 123
 bijeenhalen 160
 bijeenscharen 160
 bijhoef 46
 bijhouden 149
 bijkans droogstaan 74
 bijklauw 46
 bijklauwtje 46
 bijkomen 75, 114
 bijkomen in de uier 75
 bijnemen 114
 bijpoot 46
 bijschoen 46
 bijuieren 75
 bijvemen 114
 bijwinnen 114
 bijzool 46
 bil 15, 72
 BILLEN 38
 billen 37, 38
 billenman 56
 bindel 111, 161
 binden, op de tuier ~ 164
 binden, touw voor de staart op te ~ 111
 bindtouw 111
 birzen 63
 bisten 63
 bitsen 63
 blaar 8, 9, 10, 11, 48
 blaar, zwarte ~ 10
 blaarkoe 10
 blaarkoe, gebilde zwarte ~ 10
 blaarkoe, rode ~ 8
 blaarkop 7, 8, 8, 9, 10, 11
 blaarkop, gebilde rode ~ 8
 blaarkop, rode ~ 8, 8
 blaarkop, zwarte ~ 9, 10
 blaaroger 10
 blaartje 8
 BLAAS 146
 blaas 76, 82, 83
 blaas bet de poten 82
 blaas, eerste ~ 82
 blaas, het op haar ~ hebben 100
 blaas, kou op de ~ 100
 blaas met de pootjes 82
 blaas met de poten 82
 blaas, tweede ~ 82, 83
 blaas, verlamming van de ~ 100
 blaasentzündung 100
 blaasje 76
 blaasontsteking 100
 blader 38, 48, 48, 157
 blader, droge ~ 157
 bladeren 157
 bladeren, droge ~ 157
 bladerlover 157
 bladermaag 47, 48, 48
 bladermest 157
 bladerstro 156
 bladerstrooisel 156
 bladerstrouwsel 156
 blaken 61, 62
 blaren 99, 157
 blaren in de muil 99
 blarenkrankte 99
 blaten 61, 62
 blätter 48
 blättermaag 48
 blauw 10
 blauwe 10
 blauwe melk 120, 132
 blauwe, melk van een ~ koe 12
 blauwe oger 8
 blauwe romen 120
 blauwgrijs 10
 blazen, de room van ~ 129
 bleekrode 7
 bleekrood 7
 bleekwit 8
 bleke 7, 7, 8
 bleke koe 7
 bleke rode 7
 BLES 48
 bles 8, 9, 10, 34, 48, 48, 49, 100
 bles, koe met ~ 10
 bles, koe met een ~ 10
 bles, lange ~ 10, 48
 bles, rode ~ 7
 bles, witte ~ 10, 48
 blesje 10, 34, 48, 48
 bleskoe 10
 bleskop 10
 blijvende tanden 36
 bliksemslinger 48
 blits 105
 bloed 70
 bloed aan de staart 70
 bloed af 70
 bloed, het ~ 90
 bloedader 44
 bloedaderen 44
 BLOEDADERS 44
 bloedaders 44
 bloeden, (het) ~ 70
 BLOEDGANG 70
 bloedgang 70
 bloedziekte 90
 bloeien 75
 bloem 7, 8
 blok 147
 blok, schone ~ van een koe 55
 blok, vierkantige ~ 55
 blote 58
 blote aderen 44
 blote aders 45
 bochel 58
 bocht 83, 85
 bodem 39

boek 48
 boekjes 48
 boeknaag 48
 BOEKPENS 48
 boekpens 48
 boer 106
 boer met vetweiden 106
 boer zijn hemd 128
 boerderij 148
 boeren 148, 149
 boerenbotter 145
 boeten 19
 boks 38, 39, 127, 128
 boks van moeder 127
 boks van pastoor 128
 bokstoel 113
 bol, de ~ laten zien 88
 bondduur 21
 bondstier 21
 bondvar 21
 bonen 146
 bonenstaak 58
 bonk 56
 bonk van een koe 56
 bont 6
 bonte 6, 7, 7, 7, 9, 9, 10, 10, 107
 bonte hollander 9
 bonte koe 6, 7, 7, 7, 9, 9, 10, 10
 bonte koe met (een) rode kop 7
 BONTE KOE MET RODE KOP 7
 BONTE KOE MET ZWARTE KOP 9
 bonte koe met zwarte kop 9
 bonte, lichte ~ 7
 bonte met een rode kop 7
 bonte zwarte 9
 BOOG 141
 boog 141
 boogpees 141
 boom 83
 boomstrooisel 156
 boomwollen lapj 125
 boontjes 146
 boren 63
 boren, in de grond ~ 64
 borst 36
 borstel 34, 39
 borstknook, vel aan de ~ 36
 borstkruis 36
 borstkwab 36
 bos 34
 bosgras 156
 bosje 34
 bosselenstruu 155
 bosspellen 156
 bosstro 156
 bosstrooi 156
 bosstrooisel 156
 bosstrouwsel 156
 BOTER 143
 boter 127, 143
 BOTER, BAK OM ~ IN TE KNEDEN 141
 boter, (de) ~ maken 136
 boter, de ~ opmaken 136
 boter draaien 135
 BOTER INLEGGEN 144
 boter inmaken 144
 boter insteken 144
 BOTER, KLOMP ~ 144
 boter kneden 141
 boter, kroeg voor ~ te stoten 137
 BOTER OPMAKEN 144
 boter stoten 134
 boterbaar 127, 138, 143
 boterbak 143
 boterdoek 125
 boterduppen 138
 boteren 136
 boterkneder 143
 boterknop 44
 boterkom 134, 143
 boterkroeg 137
 BOTERKUIP 134
 boterkuip 134, 142
 boterkuijpe 134
 boterlamp 134
 BOTERLEPEL 143
 boterlook 142
 boterloop 134, 142
 boterlopertje 142
 botermelk 120, 132, 134
 botermolen 139, 140, 141
 boterplank 143
 boterpot 127, 137
 boterrad 140
 boterschijf 139
 boterschotel 127, 134, 143
 BOTERSOORTEN 144
 boterstamper 139
 boterstand 136
 boterstomper 139
 boterstoter 138
 boterteil 127, 128, 134, 142
 botertelder 127
 boterton 140
 botervaatje 143
 botervat 134, 136, 140, 140
 boterzeeffje 125
 botertzij 125
 botter 143
 botter bewerken 141
 botter draaien 135
 botter drogen 141
 botter, een stukje ~ 144
 botter inleggen 144
 botter inmaken 144
 botter insteken 144
 botter inzouten 144
 botter karnen 136
 botter klatsen 141
 botter kneden 141
 botter maken 136, 141
 botter opmaken 144
 botter opsteken 144
 botter rollen 136
 botter slaan 136
 botter standen 136
 botter stoten 134
 botter uitwerken 141
 botter wassen 141
 botter wegen 141
 botter werken 136
 botter zouten 144
 botterbaar 138
 botterbaar, deksel van de ~ 139
 botterbak 143
 botterbuut 143
 botterkarn 138
 botterkit 138
 botterkleursel 145
 botterkneder 143
 botterkneedkom 143
 botterkneedlepel 143
 botterkom 143
 botterkroeg 137
 botterkroegje 137
 botterkuil 139
 botterkuip 142
 botterkuijpe 143
 botterlepel 143
 botterloop 142
 botterloojpe 142
 botterloot 142
 botterloper 142
 bottermelk 145
 bottermelk, het water van de ~ 134
 bottermolen 139, 140
 botterplateel 143
 botterplets 143
 botterpot 137, 140
 botterrad 140, 141
 botterrol 138, 140, 140
 botterschaal 143
 botterscheplepel 143
 botterschijf 139
 botterschotel 143
 botterspaan 143
 botterstaf 139
 botterstamper 139
 botterstand 136, 139, 140, 140, 141, 143
 botterstander 139
 bottersteek 143
 botterstek 139
 botterstok 139
 botterstoker 138
 botterstomper 139
 botterstoot 138
 botterstoter 138
 botterstotertje 138
 botterteil 142
 bottertijn 138, 143
 bottertijntje 143
 botterton 138, 140, 140
 bottertonnetje 143
 bottertoren 140

bottertrog 143
 bottervaatje 136
 bottervangsel 145
 bottervat 136, 140, 140, 143
 bottervat, houten ~ 143
 bottervloot 143
 bottervlootje 143
 botterwip 141
 bout 151
 boutangels 96
 bovenlijn, slechte ~ 58
 box, kalf in een ~ 15
 boxkalf 15
 braai 40
 brabander 9
 braddel 94, 158
 braddelmolen 160
 brakken 64
 bral 32
 bral zijn 92
 brallen 61, 62, 62
 brand 75, 91, 98
 brand in de uier 90
 brandharige koe 10
 brandvoskoe 10
 bratselmolen 160
 brede dikke 56
 BREDE TANDEN 36
 brede tanden 36
 breed gebit 36
 breekmachine 161
 breekmolen 161
 breektanden 36
 breken 64
 breker 161
 brekerd 161
 brengen, naar de andere weide ~ 102
 BRENGEN, VOORTIJDIG EEN
 LEVEND KALF TER WERELD ~ 77
 bret 139, 139
 breustig 69, 69
 breuzelingen 158
 brijmachientje 160
 brijssel 160
 brijsselknoest 162
 brijsselkuil 160
 brijselmachine 160
 brijselmolen 160
 brijselmolentje 160
 brijsselkuil 162
 brijsselskuis 160, 162
 brijsselmolen 160
 brijsselkuil 162
 brijselmachine 160, 161
 brijselmolen 160
 brijselpan 162
 bril, witte met een ~ een op 8
 bril, zwarte met een ~ een op 10
 brillkop 8
 broeien 64
 broeiketel 162
 broeipot 162

broek 39, 55, 56, 72, 128
 broek, pastoor zijn ~ 128
 broekje 18
 broeksgras 156
 brok van een koe 56
 brokkelen 158
 brokkelhoorns 34
 brokkelmachine 160
 brokkelmolen 160
 brokken 158
 bronstig 69, 69
 BRONSTIG OP ANDERE KOEIEN
 SPRINGEN 63
 broodje 84
 brosse 34
 brosse hoorns 34
 bruin 6, 7, 10, 10
 bruine 10, 10
 bruine koe 7, 10
 brul 29, 30, 32, 69, 69, 70, 72, 92, 92
 brul, de ~ hebben 92
 brul zijn 92, 95
 BRULKOE 92
 brulkoe 32, 72, 92
 BRULLEN 62
 brullen 60, 62, 62, 64
 bruls 70
 bruls zijn 92
 BRULSE KOE 32
 brulse koe 30, 92
 BRULZIEKTE 92
 brulziekte 92
 brutspot 162
 bruut 92
 buidel 18, 52
 buier 17
 buiert 17
 bul 17, 17, 106
 bul, jonge ~ 18
 bulken 61, 62
 bulles 17, 106
 bulletje 17
 bult 58
 bulten 96
 bultenaar 58
 bultige koe 58
 bultrug 58
 butsen 96
 buut 143
 byjou 108

C

capuchon 108, 108
 CASTREREN 18
 castreren 19
 cementdoek 125
 centrifuge 130, 133, 140, 140
 centrifugemelk 133
 charmante koe 55
 chinese klauwen 97
 concourskoe 56
 concoursvar 22

contrarie liggen 81
 controlekoe 4
 crameu 127
 crème 127, 128
 cremeusemelk 133
 creperen 152
 creveren 152
 cromptremachine 160
 cuve 127

D

da kom da 107
 da, kom hier ~ 107
 daar zijn van haar tijd 79
 dan, kom hier ~ 107
 darm 59
 DARMEN 146
 dè 107
 dè, dè 107, 108
 dè, dè, dè 107, 108
 dè dè kom 107
 dè, kalfje ~ 108
 dè kalfje dè 108
 dè, klein ~ kom 107
 dè kom 107, 107
 dè, kom ~ 107, 108
 dè kom dè 107, 108
 dè kom dè dè 107
 dè, kom ~ dè dè 107
 dè, kom hier ~ 107, 107
 dè kom hier dè 107
 dè, kom hier ~ dè 107, 107
 dè, kom ~ kom dè 107
 dè, mè ~ 107
 dè, mie ~ 107, 108
 dè, mietsje ~ kom 108
 dè, moe ~ 107
 dè, moetsje ~ 107, 108
 dè moetsje dè 107
 dè, moetsje ~ dè 107, 108
 dè moetsje dè kom 108
 dè, moetsje ~ kom 107, 108
 dè, moetsje ~ kom dè 108
 dè, moetsje kom ~ dè dè 108
 dè, mutsje ~ 108
 dè, niepje ~ dè 108
 deem 41, 49
 deem, achterste ~ 42, 42, 43
 deem, achterste ~ links 42
 deem, achterste ~ rechts 43
 deem, achterste rechtse ~ 43
 deem, dode ~ 117
 deem, dove ~ 117
 deem, één valse ~ 116
 deem, kapotte ~ 117
 deem, knop in een ~ 117
 deem, kwade ~ 117
 deem, lamme ~ 91, 117
 deem, linkse ~ achter 42
 deem, linkse ~ voor 41
 deem, ontstoken ~ 117
 deem, rechtse ~ achter 43
 deem, rechtse ~ voor 42

deem, slappe ~ 117
deem, slechte ~ 117
deem, toeë ~ 117
deem, verdroogde ~ 117
deem, verloren ~ 117
deem, verspeelde ~ 117
deem, verstopte ~ 117
deem, voorste ~ 42, 43
deem, voorste ~ links 41
deem, voorste ~ rechts 42
deem, voorste rechtse ~ 42
deem, vuile ~ 117
deem, zwerende ~ 91
deemopening 44
dek 139
dek van de stand 139
DEKBARE VAARS 25
dekbare vaars 25, 27
dekduur 21
dekkel 139
dekkel, holteren ~ 139
DEKKEN 70
dekken 63, 69, 70, 70
dekken, eerste keer ~ 70
dekken, laten ~ 69, 70
dekken, voor het eerst laten ~ 70
DEKKING, BIJ ~ BEVRUCHT 72
dekrijp 28, 69, 69
dekrijp rind 27, 28
dekkrind 28
deksel 139
deksel van de botterbaar 139
DEKSEL VAN DE KARNTON 139
dekstier 21
dekstiertje 21
dekvaars 28
dem, vierdel met een ~ 41
demen, bet drie ~ 43
demen, drie ~ 43, 116
demen, een met drie ~ 43
demen, koe bet drie ~ 116
demen, koe met drie ~ 116
demen, koe met twee ~ 117
demen, maar drie ~ 43
demen, met de drie ~ 116
demen, met drie ~ 43
demen 41
demen, ouwer met drie ~ 43
demen, twee ~ 117
demen, twee valse ~ 117
demen, udder met drie ~ 43
demen, uier met drie ~ 43
demer 116, 117
dennaalden 156
dennenaalden 156
dennenspangen 157
dennenspelden 156
dennenspijlen 156
dennenspijlen 156
dennenspijlen 157
dennestrooisel 156
dennestrouwsel 156
derafkomen, nog altijd vuil ~ 86
derondergooien, strooi ~ 157
deruitdraaien 83
deruitlopen 115
DIARREE 94
die 108
die kom 107
die, kom ~ 107
die menne die die 107
die met lang poten 56
diepe 57
diepe koe 56
diepe miltkuilen 49
diepe rug 58
dier, jong ~ 153
DIER, JONG VAN EEN ~ 152
dier, kapot ~ 152
dieren 2, 148
DIEREN, RESTEN VAN HET ETEN
VAN ~ 158
diik 76
diik, het ~ 128
diik staan 93
diik, te ~ zijn 93
diik voeren 153
diik vol 76
diik zijn 93
dikbil 15, 20
dikgebouwde koe 55
dikke aderen 45
dikke, brede ~ 56
dikke, geen ~ melk 120
dikke knieën 60
dikke koe 56, 57
dikke kont 37
dikke melk 123, 134
dikke platte koe 56
DIKKE, VOORPOTEN MET ~ KNEIËN
60
dikke wei 133
dikke, zure melk 123
dikpotige 57
ding, verarmoed ~ 59
dingen, kwade ~ 85
dochter 4
dode deem 117
dode speen 117
dode tet 117
dode vrucht 79
doek 125
doek van de zij 125
doekje 125
doekje katoen 125
doekje, zuiver ~ 125
doen 153
doen, de weide op ~ 105
doen drinken 153
doen, in een andere weide ~ 102
doen, op de vetweide ~ 105
doen, tochtig ~ 63
doen, van de ene na de andere
reep ~ 164
dol zijn 100
dolle hond 100
dollen 37
donker 6
donker kalf 15
donkerbont 6
donkerbruin 10
donkerbruine 7
DONKERBRUINE KOE 10
donkerbruine koe 6, 10
donkerrode 6
donkerrode koe 6
DONKERRODE, ROOBBONTE KOE
VAN HET ~ TYPE 6
donkerrood 6, 10
donkerroodbonte 6
dood kalf 79
dood kwartier 117
doodgaan 152
door de banden zijn 92
doordoen 129
doordraaien 129, 135
doordraaier 130
doorenschieten, stronten ~ 157
doorfokte, geen ~ koe 4
doorgang, aan de ~ 94
doorgang, aan de ~ zijn 94
doorgedane melk 132
doorgedraaide kliits 132
doorgedraaide melk 132
doorgefokte 6
doorgegaan 72
doorgehouden koe 32
doorgejaagde melk 132
doorgeroemde melk 123
doorgeven, niet ~ 114
doorgezakte 57, 58
DOORGEZAKTE, KOE MET SLAPPE,
~ RUG 57
doorgezakte rug 58
doorgieten 124
doorlaten naar een andere weide
102
doorloper 32
doornen 157
doorzijen 124
dop 88
dop, de ~ laten zien 88
doppen 37
dorsen 80
douche 162
douchelepel 162
dove deem 117
draad 76, 77
draad, de ~ inhebben 94
draad, lopige ~ 71
draad, willige ~ 71
draad, witte ~ 71
draag 88
draag, de ~ laten zien 88
draag, de ~ uitduwen 88
draag uitwerpen 88
draagmoeder 49
draagmoer 49
draagmoer, de ~ laten zien 88

draagmoer, eruitkomen van de ~ 88
 draagsel 76, 77
 draagster 49
 draagzak 49
 draaien 81, 129, 135
 draaien, boter ~ 135
 draaien, botter ~ 135
 draaien, een slag ~ liggen 81
 draaien, met het machien ~ 83
 draaien, op de rug ~ 81
 draaien, over haar rug ~ 81
 DRAAIENDE KARNTON 140
 draaiëren 37
 DRAAIERS 37
 draaiers 37
 draaistand 140
 draaiwaatje 140
 draaiwat 130, 140, 140
 drabben 141
 dracht 49, 88
 dracht, de ~ zien 89
 dracht, een wrong in de ~ hebben 81
 dracht, half ~ zijn 77
 dracht, voor de ~ komen 78
 DRACHTIG 76
 drachtig 76, 76
 DRACHTIG, NIET ~ 73
 drachtig rind 28
 drachtig rund 28
 DRACHTIG, VROUWELIJK RUND DAT VOOR DE EERSTE KEER ~ IS 28
 drachtige maal 28
 drachtige vaars 28
 draden 77
 draf 158
 dragen, niet ~ 77
 dragen, over tijd ~ 79
 dragend 76, 76
 dragend beest 28
 dragend, kennelijk ~ 76
 dragend rind 28, 76
 dragend, wijd ~ 76
 dragende maal 27, 28
 dragende maal die al honingt 76
 dragende vaars 28, 29, 76, 87
 drankenschepper 162
 drankmolen 160
 dranknoest 162
 drankriek 162
 drankschepper 162
 drees 100
 drek 151
 dreselen 100
 dresen 100
 dretsen 100
 drie, bet ~ demen 43
 drie, de ~ weken om 72
 drie demen 43, 116
 drie, een met ~ demen 43
 drie, koe bet ~ demen 116
 drie, koe met ~ demen 116
 drie, maar ~ demen 43
 drie, maar ~ tetten 44
 drie, met de ~ demen 116
 drie, met ~ demen 43
 drie, ouwer met ~ demen 43
 drie, over (de) ~ weken 72
 drie, udder met ~ demen 43
 drie uier 44
 drie, uier met ~ demen 43
 drie weken 72
 drie weken over 72
 drie weken voorbij 72
 drieboek 111
 driede kwartier 42
 driedeem 43, 91, 116
 driedeems 43
 driedeemse 43, 116
 driedeemse koe 116
 driedeemsuier 43
 driedemuier 43
 driedemer 43, 91, 116
 driedemig 43
 driedemige 116
 driedemige uier 43
 driehoek 111
 driekantige 44
 driekronen 128
 driekronenpot 138
 driekroonse pot 128
 drieling 44, 116
 driepit 44
 driepoot 113
 driepootje 113
 drieslag 44, 116
 DRIESPEEN 43, 116
 driespeen 43, 116
 driespeender 43
 driespener 43, 116
 driespenig 43
 driespenige 44
 driesteek 44, 116
 driestekel 44, 116
 drietip 116
 drietomp 44
 drietoom 116
 drietop 116
 driftig 69
 drijfwerk 141
 drijt 94
 drijt, aan de ~ 94
 drijven 80
 drinken 153
 drinken, doen ~ 153
 drinken, laten ~ 153
 drinken, vet ~ 153
 drinken, voor te ~ 15
 drinker 15
 drinkkalf 15
 drinkmatten 15
 drinkschep 162
 droge 117
 droge blader 157
 droge bladeren 157
 droge, guste, ~ 117
 droge, guste koe 117
 droge hoorns 34
 droge klauwen 98
 DROGE KOE 117
 droge koe 117
 droge manse koe 117
 droge mutten 79
 drogen, botter ~ 141
 droog beginnen te staan 74
 droog 74
 droog gaan staan 74
 droog kalf 79
 droog worden 74
 droogbank 113
 droogleggen 152, 155
 droogmaken 114
 DROOGREK 113
 droogrek 113
 DROOGSTAAN 74
 droogstaan 74, 74
 droogstaan, bijkans ~ 74
 droogstaande, guste koe 117
 droogstaande koe 117
 droogt 113
 droogzetten 74
 droogzetten, haar eigen ~ 74
 droogzetten, zich ~ 74
 drupsel 134
 drupwater 134
 dubbele 57
 duim 46
 duisterrode 6
 dun 120
 dun, het ~ 134
 dun schijten 94
 dunne, aan de ~ 94
 dunne, aan de ~ zijn 94
 DUNNE MELK 120
 dunne melk 120, 132
 dunne mest 94
 duppen 127, 128
 durenkalf 17, 18
 durenkalfje 17
 durenkloten 52
 durenpin 52
 durenpink 52
 durenpriek 52
 durenshacht 52
 duur 16, 17, 18
 duur, de eerste keer naar de ~ gaan 70
 duur, een ~ wat prijs heeft 22
 duur gaan 69
 duur, gekeurde ~ 21, 22
 duur, gekroonde ~ 21
 duur, geprimeerde ~ 21
 duur, ingeschreven ~ 21
 duur, jonge ~ 18
 duur, naar de ~ gaan 69
 duur, uitgeprimeerde ~ 21
 duur, vette ~ 20

duurtje 17, 18, 20
duwen 76, 80

E

echt melksoort 59
echt melktype 59
echte melkkoe 59
echte tanden 36
écrémeuse 130
één valse deem 116
eenjarig 14
eenjarig kalf 15
eenjarige 14
EENMAAL, KOE DIE ~ HEEFT
GEKALFD 29
eenwinter 14, 27, 87
eerst, voor het ~ laten dekken
70
eerste 29, 116
eerste blaas 82
eerste, (de) ~ keer melken 86
eerste, de ~ keer naar de duur
gaan 70
eerste kalf 28, 76
eerste kalfkoe 28
eerste keer dekken 70
eerste keer winnen 70
eerste koe 27, 28, 29, 30, 76
eerste, koe van haar ~ kalf 29
eerste kwartier 42
eerste kwartier links voor 41
EERSTE, LEGE ~ KOE 30
eerste, lege ~ vaars 30
eerste maal 28, 29, 116
eerste manse koe 30
eerste melk 120
eerste rind 28
eerste tanden 36
eerste vaars 28, 29, 29, 30, 76,
87
eerste vaars die mans is 30
eerste, voor de ~ keer laten
springen 70
eerste, voor de ~ keer laten stie-
ren 70
eerste, voor de ~ keer laten win-
nen 70
eerste, voor de ~ keer leiden 70
EERSTE, VROUWELIJK RUND DAT
VOOR DE ~ KEER DRACHTIG IS
28
eerste waterblaas 82
eersteklas koe 56
eersteling 28, 76, 87, 116
eersteling, lege ~ 30
eersteling, muntige ~ 30
eersteling van het tweede kalf
31
eerstetje 29
egger 161
eifelbotter 144
eigeld 76, 77

eigen, haar ~ droogzetten 74
eigen, van ~ kweek 4
eikenblader 157
eikenstrooi 156
eikenstrouwsel 156
einden 2
eiwit 92
ellender 59
ellendig schrankeltje 59
els 107
emmerbank 113
ene nieuwe tuier geven 164
ene noster 151
(ene) uit stamboek 21
ene, van de ~ na de andere reep
doen 164
ene van het stamboek 21
ENTER 14
enter 14
eringen 67
eruitdraaien 83
eruitkomen van de draagmoer
88
eruitwerken, het lijf ~ 88
eten 158
ETEN, RESTEN VAN HET ~ VAN
DIEREN 158
etter 90
etter, gele ~ 91
etterdracht 92
euter 41
expert 150
ezelskruis 57

F

fabrieksmelk 133
fabrieksromen 133
fak 47, 47
feestjesmelk 132
felgebouwde koe 55, 56
felgemaakte 56
felle koe 55
felle melkkoe 59
ferme koe 55, 55
fiets 132
fijne, geen ~ hoorns 34
fijne koe 55
fijne spier 59
fijne zij 125
filter 125, 125
FILTER IN DE MELKZEEF 125
filterpapier 125
filttertje 125
filtervodge 125
filtreerpapier 125
flak 64
flanellen lapje 125
flank 40
flapje 84
flat 64
flater 64
flats 65

flauwe melk 120
fledder 65
fledder, aan de ~ 94
fleer 92
flessenvuller 58
flinke koe 55, 55
floche 39
fluit 120
fluitenmelk 132
fluitersmelk 132
fluitjesbier 132
fluitjesmelk 120, 132
fluitmelk 132
foek 132
foeks 132
foetsj 130, 132
foetsjmelk 132
foetsmelk 132
fokken 148
FOKKEN, VEE ~ 148
fokstier 21
fors beest 55, 56
fors, koe met ~ postuur 55
forse 55, 56
forse koe 55
FORSGEBOUWDE KOE 55
forsgebouwde koe 55
forsige 55
fourage 158
franse 57
friese koe 9, 9
fris gekalfde koe 87
frisgekalfde koe 116
friskalvige koe 87
frismelkende koe 116
frisse 87
frisse koe 87, 116
frisse vaars 116
frou 34, 34
fuge 133
fugemelk 133

G

gaan 100
gaan afleggen 80
gaan, de eerste keer naar de duur
~ 70
gaan, (de melk) laten ~ 115
gaan, droog ~ staan 74
gaan, duur ~ 69
gaan hoeden 103
gaan kalven 79, 80
gaan kalveren 79
gaan, langs de berg ~ 104
GAAN, MEER MELK ~ GEVEN 113
gaan, met de koe naar de stier ~
69
gaan, naar de duur ~ 69
gaan, naar de stier ~ 70
gaan, naar de var ~ 70
gaan, op de vetweide laten ~
105

gaan, over tijd ~ 79
 gaan, varre ~ 70
 gaan, weer melk ~ geven 114
 gaaslapje 125
 gaatjes, holteren wieden met ~ 139
 gaffel 162
 gaffeltje 162
 galderen 61, 62
 gans, niet ~ zijn 92
 ganse rode 8
 ganse zwarte 9
 gareel 111
 gat 51
 gauw, kom ~ 107, 107
 geavanceerd worden 74
 gebarsten klauw 98
 gebastaardeerde 4, 9
 gebeugelde rug 58
 gebit 36
 gebit, breed ~ 36
 gebit, groot ~ 36
 gebit, volzet ~ 36
 gebleven, gust ~ 30
 geblokt beest 55, 56
 geblokte 57
 geblokte koe 55, 60
 GEBOGEN, KOE MET ~, OPGEZETTE RUG 58
 geboortekoek 84
 geboortevlies 83
 geboren, te vroeg ~ zijn 79
 gebilde rode blaarkop 8
 gebilde zwarte blaarkoe 10
 gebruiken, machine ~ 83
 gecontroleerde koe 4
 gecontroleerde, nog ~ koe 4
 gedekt, toch niet ~ zijn 77
 gedoen 148
 gedoopte melk 132
 gedraaid liggen 81
 gedraaid zitten 81
 gedraaide 55
 gedraaide melk 123
 gedreesde melk 123
 gedrezen melk 123
 gedrongen koe 55, 57
 gedronken kalf 15
 gedroogde wazen 157
 geelbonte 7
 geen dikke melk 120
 geen doorfokte koe 4
 geen fijne hoorns 34
 geen graden geven 120
 geen, nog ~ tanden 36
 geen soort 4
 geen stamboekhoe 4
 geen vet 120
 geerd 105
 gefietste 132
 gefietste melk 132
 gegaan, niet vol ~ 73
 gegeten, iet scherp ~ hebben 94

GEHEEL, RODE KOE MET ~ WITTE KOP 8
 GEHEEL, ZWARTE KOE MET ~ WITTE KOP 9
 gehotselde melk 123
 gehottelde melk 90
 gehouden, gust ~ koe 32
 geit 56, 59, 117
 geitenbenen 60
 geitenbenen, koe met ~ 57
 gek 69, 69
 gek in de kop zijn 100
 GEKALFD, KOE DIE EENMAAL HEEFT ~ 29
 GEKALFD, KOE DIE PAS ~ HEEFT 86
 GEKALFD, KOE DIE TWEEMAAL HEEFT ~ 30
 gekalfd rind 29
 gekalfd, fris ~ koe 87
 gekalfd koe 87, 116
 gekalfd, tweemaal ~ vaars 31
 gekalfd vaars 29, 116
 gekalfd, vers ~ 87
 gekalfd, vers ~ koe 30, 87
 gekeerde melk 123
 gekeurd 21
 gekeurde 21
 gekeurde duur 21, 22
 gekeurde koe 6
 gekeurde looi 21
 gekeurde springduur 21
 gekeurde stier 21
 gekeurde var 21
 gekleurde koe 8
 geklonterde melk 123
 gekloven hoof 98
 gekloven poot 98
 gekloven schoenen 98
 geknikte rug 58
 GEKOOKTE, VEL OP ~ MELK 128
 gekroonde duur 21
 gekroonde var 21
 gekruiste koe 4
 gele 7
 gele etter 91
 gele koe 7
 geleg, op het ~ 148
 gelijkschieten, de stal ~ 157
 gelijnde 55
 gelijnde koe 55
 gels 92
 gemaakte koe 55
 gemachiende melk 133
 gemakkelijk geven 115
 gemattelde melk 123
 gemest, vet ~ 15
 gemook 47
 gen, de kop in ~ aarde steken 64
 gen, de kop in ~ aarde zetten 64
 gen, in ~ aarde stoten 64
 gen, op ~ rug werpen 81
 genoeg, vet ~ 15

gepakt, niet ~ 73
 geplekkerde 8, 10
 geplekkerde koe 7, 8, 11
 geplekkerde, zwart ~ 9
 geplekte 7, 8, 9, 11
 geplekte koe 9
 geplekte kop 8
 geplekte, zwart ~ 8
 gepokkelde koe 58
 geprimeerde 21
 geprimeerde duur 21
 GEPRIMEERDE STIER 21
 geprimeerde stier 21
 geprimeerde var 21
 geraams 152
 geraamsel 152
 geraamte 58, 152
 gereed 15
 gereed voor te slachten 15
 gereed zijn 79
 gerei 148
 GERONNEN MELK 122
 geronnen melk 123
 geroomde melk 131
 GESCHIEDEN, ZWARTBONTE KOE MET SCHERP ~ WITTE EN ZWARTE BANEN 9
 gescheurde klauw 97
 gescheurde tenen 97
 gescheut 91
 gescheut in de uier 90
 geschift 51, 90
 geschoten melk 123
 gesel 105
 GESLACHTSRUPE KOE 28
 gesleten hoof 98
 geslons 85
 gesloten koe 55
 gesneden oom 19
 gespan 164
 gespannen staan 75
 gespikkelde 7, 8
 gespleten hoof 98
 gespleten klauwen 98
 gespleten tenen 98
 gespleten voeten 98
 gespuitmarmiet 162
 gestabileerde koe 57
 gesterde koe 11
 gestijfd 93
 gestijgd 93
 gestipte 9
 gestoten melk 122
 gestreepte 9, 11
 gestreepte, koe met ~ kop 11
 gestreepte, zwart ~ 9
 get scherps gevreten hebben 94
 get scherps inhebben 94
 get, zich ~ ingevreten hebben 94
 getapte melk 132
 getekende 99
 getekende koe 5

getrokken melk 132
getsj 132
geunzen 62
geven, andere paal ~ 164
geven, een tuier ~ 164
geven, ene nieuwe tuier ~ 164
geven, geen ~ geven 120
geven, gemakkelijk ~ 115
geven, goed ~ 114
geven, haar melk los ~ 115
geven, los ~ 115
geven, meer ~ 114
geven, meer melk ~ 113
GEVEN, MEER MELK GAAN ~ 113
geven, melk ~ wie een lei 120
geven, natuur ~ 75, 77
geven, nieuwe tuier ~ 102
geven, slijm ~ 86
geven, strang ~ 115
geven, taai ~ 115
geven, weer melk gaan ~ 114
gevlamde koe 9
gevlekte, koe bet ~ poten 11
gevlekte poot 11
gevlug 75
gevreten, get scherps ~ hebben
94
gevreten, ijzer ~ hebben 93
gewillig 69
gewone koe 4
gewonnen 72
gewoon 81
gewrongen liggen 81
gezette 55
gezette koe 55
gezijde melk 132
gezonken koe 57
gezuiverd, zich niet ~ hebben 92
gezwel 75, 96
gezwollen knieën 60
gier kalfje 59
gieremelk 132
giraf 56
girs 132
gitzwarte 9
goed 15, 81
goed beest 4, 56
goed, (de melk) ~ laten komen
115
goed, de poten zitten ~ 81
goed, de stal ~ schieten 157
goed geven 114
goed komen 81
goed laten lopen 115
GOED LIGGEN 81
goed liggen 81
goed melksoort 59
goed model 55, 56, 56
goed modellige koe 56
goed, niet te ~ liggen 81
goed rind 28
goed soort 55, 56
goed soort koe 55, 56

goed, te ~ strouwen 157
goed, vaars die ~ is voor te lei-
den 25
goed, van ~ maaksel 55
goed vette koe 56
goed vleestype 56
goed voor de slacht 15
goed voor het slachthuis 15
goed voor te slachten 15
goed voor te springen 28
goed voor te stieren 28
goed, zich niet ~ melken 115
goed zitten 81
goede, een ~ uier maken 75
goede koe 4, 55, 55, 57
goede melkkoe 59
goede soort 55
goede tanden 36
goede, ten ~ liggen 81
goede, ten ~ zitten 81
goede, twee ~ tetten 117
GOEDE VLEESKOE 56
goede vleeskoe 56
goedgeblokke 55
goedgebouwde koe 55
goedgekeurde 21
goedgelijnde 55
goedgemaakte 55
goedgeschoten koe 55
goedgeveesde 56
goedgeveesde koe 56
goedgevoerde koe 56
goedgevormde 55
goedgevormde koe 55
goedgevalde koe 55
goedgeweld beest 56
goedsoortige 55
goedsoortige koe 55, 57
gorzen 150
grachtstrooisel 156
graden, geen ~ geven 120
graden, melk met min ~ 120
graden, melk met weinig ~ 120
graden, melk zonder ~ 120
graden, niet veel ~ hebben 120
graden, slecht in de ~ 120
graden, weinig ~ 120
gras 156
grasbotter 144
grashoest 95
graskoorts 95
graskramp 95
graslappen 156
grasmaag 48
grasvlokken 157
grasziekte 95
graszoden 156
grazelen 100
GRAZEN 100
grazen 100, 103, 105
grazen, laten ~ 103
greta 107
grillig 69

grillige uier 91
groezen 157
GROND, DE ~ OMWOELEN 63
grond, de ~ omwoelen 64
grond, in de ~ boren 64
grond, koe die laag aan de ~
staat 57
grond, koe kort in de ~ 57
grond, koe kort voor de ~ 57
groot gebit 36
groot rund 25, 28
groot stuk 55
grootmoeder 58
grote hakken 60
grote koe 56
grote maag 47
grote tanden 36
grote teen 47
grove 55
grove koe 55
gruimelen 158
gruimels 158
guld 76
gust 30, 32, 70, 73
gust beest 29
gust gebleven 30
gust gehouden koe 32
gust rind 29
guste 32, 72, 117
guste beest 30
guste, droge 117
guste, droge, ~ koe 117
guste, droogstaande, ~ koe 117
GUSTE KOE 28
guste koe 30, 31, 32, 72, 117
guste maal 29, 30
guste schot 30
guste vaars 29, 30
gusteling 29, 30
gustige vaars 29

H

haagstro 156
haagstrooi 156
haagstrooisel 156
haagstrouwsel 156
haaksels 48
haam 111
haampje 111
haar eigen droogzetten 74
haar melk laten lopen 77
haar melk los geven 115
haar moeilijk laten melken 115
haar niet laten melken 115
haar tijd door 72
(haar) tijd zijn 79
haar vaardig maken 79
haar zuiveren 86
haarworm 98
haarzij 125
haasje 59
hacht 109

hak 46
 hakken 37
 hakken, grote ~ 60
 hakken, kromme ~ 60
 hakken, lange ~ 60
 hakkenkoe 57
 hakkenschijter 57
 hakkerige koe 57
 hakkige koe 57
 hakkige stand 60
 hakpoten 60
 haksel 155
 hakselketel 162
 hakselmand 161
 halen 83, 160
 halen, met (het) machien ~ 83
 halen, met het machientje ~ 83
 half dracht zijn 77
 half ingeschreven 4
 half ras 4
 half registratie 4
 half stamboek 4
 half wilde 4
 half wilde koe 4
 HALFBLOED 4
 halfbloed 4
 halfster 108
 halfter 108
 hallo kom 107
 halsband 167
 HALSTER 108
 halster 108, 109, 111
 halter 108, 111
 halve koe 4
 halve stamboekkoe 4
 halve tuiier 164
 halve witte 7
 hamel 72
 hamer 167
 hamer, houten ~ 167
 hamer, houteren ~ 167
 hand, achter aan de ~ 42
 hand, achter bij de ~ 43
 hand, achter van de ~ 42, 43
 hand, achterste van de ~ 42, 43
 hand, bij de ~ achter 42
 hand, bij de ~ voor 42
 hand, van de ~ achter 43
 hand, van de ~ voor 43
 hand, voor aan de ~ 42
 hand, voor bij de ~ 43
 hand, voor van de ~ 42, 43
 hand, voorste bij de ~ 43
 hand, voorste van de ~ 42
 hands, bij de ~ achterste kwartier 43
 hands, bij de ~ voorste kwartier 43
 hands, van de ~ achterste kwartier 42
 hands, van de ~ voorste kwartier 42
 hanenkot 57
 hangend kruis 57
 hangend staartbeen 57
 hangende kont 57
 hangetige vot 57
 hangevot 57
 hanggat 57
 hangkoe 57
 hangkont 57
 hangkruis 57
 hangrug 58
 hangvot 57
 hans 106
 hard 115
 hard in de uier krijgen 75
 hard kwartier 91
 hard melken 115
 hard, zich ~ laten melken 115
 harde, een ~ voor te melken 115
 harde vellen 48
 hare koning stoten 87
 HAREN TUSSEN DE HOORNS 34
 harenbos 98
 harenworm 98
 haring, magere ~ 58
 HART 146
 hart 35, 48, 146
 hart, ijzer aan het ~ 93
 hart, ijzer aan het ~ hebben 93
 harspel 139, 141, 141
 haverenkop 161
 haverkorf 161
 HAVERKORFJE 161
 havermaat 161
 havermaatje 161
 havermand 161
 havermandje 161
 haverpot 161
 haverspint 161
 haverspintje 161
 haverstruu 155
 haverzak 161
 hazenleger 49
 hazenpoten 60
 hazewindhond 59
 heel rode 8
 heem, moer ~ 108
 heet 69
 hefboom 83
 heggestrooisel 156
 heggestroouwsel 156
 hegstrooisel 156
 hegstroouwsel 156
 hei 156
 heilappen 156
 heiligheid 90, 92
 heiplaggen 156
 heistrouwsel 156
 heivlaggen 156
 heks, kromme ~ 57
 hel voer 158
 hela 107
 HELLEND, KOE MET ~ KRUIS 57
 helm 83
 hemd, boer zijn ~ 128
 hemd van pastoor 127
 hens 17
 hents 91
 herd 105
 herfse 9, 9
 herfse koe 9, 9
 herjagen 101
 HERKAUWEN 65
 herkauwen 67
 herknauwen 67
 herleiden 101
 herloopse vaars 29
 herlopen 73, 73, 77
 herlopig 73
 hermalen 67
 hermelken 114
 hermelken, zich ~ 114
 herpaggen 164
 herpalen 164
 herpiketten 164
 herschieten 157
 hertenkoe 56
 hertuieren 101, 164
 herweiden 101
 herzetten 101, 164
 herzijen 114
 het aan de baarmoeder hebben 92
 het op haar blaas hebben 100
 hete tanden 36
 heupen 37, 37, 37, 37, 38
 heupen, kleine ~ 37
 heupknobbels 37
 heuvelrug 58
 hiel 46
 HIELEN, KOE MET VER UITSPRINGENDE ~ 57
 hielen, kromme ~ 60
 HIELEN, VER UITSPRINGENDE ~ 61
 hiem, moer ~ 107
 hier 107, 108
 hier, dè kom ~ dè 107
 hier, kom ~ 107
 hier, kom ~ da 107
 hier, kom ~ dan 107
 hier, kom ~ dè 107, 107
 hier, kom ~ dè dè 107, 107
 hier, kom ~ moetsje 108
 hier, kom ~ sjè sjè 107
 hier maal, hier maal 107
 hier moe hier moe ho 107
 hier moer 107
 hier moer, hier moer 107
 hier, mutsje kom ~ 108
 HIJGEN 67
 hijgen 67
 hinder, links ~ 42
 hinder, rechts ~ 43
 hinderpoot 46
 hinderwaarts liggen 81
 hippen 164
 hirken 67
 ho, hier moe hier moe ~ 107
 hoeden 102, 164
 hoeden, gaan ~ 103

hoeden, los ~ 103
HOEDEN VAN KOBIEN 102
hoeder 104
HOEF 146
hoef 45, 47, 146
hoef, gekloven ~ 98
hoef, gesleten ~ 98
hoef, gespleten ~ 98
HOEF VAN DE KOE 45
hoefziekte 98
hoek 164
hoepelman 141
hoesten 67
hoeven, lange ~ 97
hoeven, volle ~ 97
hof 148
hoge 56
hoge koe 56
hoge rug 58
hoge steel 56
hokkalf 15
hokkeling 15, 20
hokselmachine 161
hollander, bonte ~ 9
hollands ras 6, 9
hollands, zwart ~ 9
hollandse 6, 9
holle koe 49
hollen 63
holteren dekkel 139
holteren kom 143
holteren lepel 143
holteren wieken met gaatjes 139
hond, dolle ~ 100
hond, razende ~ 100
hond, razetige ~ 100
hond, razige ~ 100
hond, woeste ~ 100
hondje 59
HONSDOLHEID 100
hondsdolheid 100
hondsrug 58
HONGER, LOBIEN VAN DE KOE VAN
~ 62
honingen, dragende maal die al
~ 76
hoofdas 141
hoofdsel 108
hoog, koe die ~ op de poten staat
56
hoog, koe wat ~ op de poten 56
hoog kruis 57
hoogbeen 56
hoogbeender 56
hoogbeenkoe 56
hoogbenige koe 56
HOOGDRACHTIG 76
hoogdrachtig 76
hoogdragend 76
hooggedraaide melk 122
hoogpoot 56
hoogpoter 56
hoogpotige koe 56
hooi 157

hooien 160
hoorn 33, 45, 147
hoorn, jonge ~ 35
hoorn, levendige ~ 35
hoorn, ring in de ~ 34
hoorn, ring van de ~ 34
hoorn, stuk ~ 35
hoorn, tweede ~ 35
hoorn uit 35
HOORN VAN DE KOE 33
hoornenring 34
hoornpit 35
hoornring 34
hoorns afgestoken 35
hoorns, brosse ~ 34
hoorns, droge ~ 34
hoorns, geen fijne ~ 34
HOORNS, HAREN TUSSEN DE ~ 34
hoorns, in de ~ slaan 114
hoorns, in de ~ trekken 114
hoorns, kapotte ~ 34
hoorns, krabben in de ~ 34
hoorns, krabben op de ~ 34
hoorns, kromme ~ 34
hoorns, kwade ~ 34
hoorns, mismaakte ~ 34
hoorns, misvormde ~ 34
hoorns, ring om de ~ 34
hoorns, ring op de ~ 34
hoorns, rotte ~ 34
hoorns, slappe ~ 34, 34
hoorns, slechte ~ 34
hoorns, sleten ~ 34
hoorns, sleten op de ~ 34
hoorns, stompe ~ 34
hoorns, stompen van ~ 34
hoorns, uitgestoten ~ 34
hoorns, versleten ~ 34
hoornstomp 35
hoornteken 34
hoornkje 35, 46
hoornwortel 35
hoppele koe 9
horing 33
horzelbulten 96
horzelknobbelen 96
houden 148, 149
houden, niet ~ 77
HOUDEN, VEE ~ 148
houden, voor de melk ~ 148
HOUDER VAN SLACHTVEE 105
houpe 34
hout 166
hout, mager ~ 58
houten bottervat 143
houten hamer 167
houten kom 143
houten lepel 130
houten pateel 162
houten plets 130
houten raampje 111
houten teil 130
houteren bakje 162
houteren hamer 167

houtspan 166
hozer 162
hugel 127
hui 134
HUID 54
huid 54
huidschilferen 96
huidschilfers 96
huiduitslag 96
huidwormen 96
huilen 62
huisje 151
hut, ju ~ 107

I

ida 107, 107
iet scherp gegeten hebben 94
ijssel, maas-rijn~ 7
ijsselvee, maas-rijn~ 7
ijzer 93
ijzer aan het hart 93
ijzer aan het hart hebben 93
ijzer, (een/het) ~ inhebben 93
ijzer gevreten hebben 93
ijzer hebben 93
ijzer in de maag 93
ijzer in de pens 93
ijzer in de pens hebben 93
ijzer in de zak 93
ijzertje, een ~ inhebben 93
in berekening komen 79
in, (het) scherp ~ 94
in, niks ~ kunnen krijgen 77
in vorm slaan 144
ineengelopen melk 123
ingeschreven 21
ingeschreven duur 21
ingeschreven, half ~ 4
ingeschreven koe 4, 5
ingeschreven, koe ~ in de keur-
boek 5
ingeschreven, niet ~ 4
ingeschreven, niet ~ koe 4
ingeschreven stier 21
ingeschreven var 21
ingevreten 94
ingevreten, zich get ~ hebben
94
INGEWANDEN 146
inhebben, de draad ~ 94
inhebben, een ijzertje ~ 93
inhebben, (een/het) ijzer ~ 93
inhebben, get scherp ~ 94
inhebben, (het) scherp ~ 93
INHEBBEN, SCHERP ~ 93
inhebben, wind ~ 93
inhouden 114
INHOUDEN, DE MELK ~ 114
INLEGGEN, BOTER ~ 144
inleggen, botter ~ 144
inmaken, boter ~ 144
inmaken, botter ~ 144
inscharen 101

insteken 144
insteken, boter ~ 144
insteken, botter ~ 144
invreten, wat ingevreten hebben
94
inzouten, botter ~ 144
irgelen 67
irken 65

J

jaarlijkse ring 34
jaarling 12, 14, 18, 25, 27, 27
jaarling, volle ~ 27
jaarlingetje 14, 27
jaarlingsduur 18
jaarlingvaarsje 27
JAARRING 33
jaarring 34
jaarsling 76
jaarsling, verse ~ 76
jaarsling, volle ~ 76
jagen 63, 67
jagen, in een andere weide ~
102
jagen, op de weide ~ 105
jammeren 62
janken 62
jarig rind 27, 28, 29
jarig rund 14
jarige 14
jarige stier 18
je, kom ~ kom je 107
jeuken 63, 153
jeukhout 153
jeukpaal 153
joks 132
jong 4, 152
jong, allez ~ kom 106
jong beest 153
jong dier 153
jong, kom ~ 106
jong, kom ~ kom jong 106
jong, kom maar ~ 106, 107
jong stiertje 18
JONG VAN EEN DIER 152
JONG VAN EEN RUND 4
jonge bul 18
jonge duur 18
jonge hoorn 35
jonge koe 27, 28, 29, 30
jonge stier 18
jonge var 18
jongelen 80
jongen 80, 153
jongetje 153
jonghoorn 35
jonghoortje 35
jouwen 61
ju hut 107
juist liggen 81
juist, niet ~ zitten 81
juist zitten 81
juk 57, 111

jukje 111
jukraam 111
juksen 153

K

kaar 161
kaas 134
kaas, witte ~ 134
kaasmelk 134
kaasnat 133
kaaspoeder 145
kaasstremsel 145
kaaswater 133
kaasweek 133
kaaswei 133
kaasweik 133
kaasweit 133
KADAVER 152
kadaver 152
kaf 155, 157
kak 151, 158
kaken 61
kakken 150
KALF 11
kalf 4, 11, 13, 25, 25, 27, 107
kalf, aan de ~ zijn 79
kalf achter het veken 15
kalf, donker ~ 15
kalf, dood ~ 79
kalf, droog ~ 79
kalf, eenjarig ~ 15
kalf, eerste ~ 28, 76
kalf, eersteling van het tweede ~
31
kalf, gedronken ~ 15
KALF, HET ~ AFDRAAIEN 82
kalf in een box 15
kalf, kapot ~ 79
KALF, KNIEBAND VOOR EEN STIER
OF ~ 108
kalf, koe met tweede ~ 30
kalf, koe van haar eerste ~ 29
kalf, koe van haar tweede ~ 30
kalf, koe van (het) tweede ~ 30
kalf, kwak ~ 13
KALF, LOEIEN VAN DE KOE OM HET
~ 62
KALF, MAGER ~ 58
kalf, mager ~ 58
KALF, MANNELIJK ~ 17
KALF, MANNELIJK ~ DAT VAN TAN-
DEN BEGINT TE WISSELEN 17
kalf, muntig ~ 30
kalf, nuchter ~ 13, 15, 79
kalf, nuchteringe ~ 13
kalf op vetbak 15
KALF, PASGEBOREN ~ 12
kalf, plat ~ 13
kalf, platgeboren ~ 13
KALF, ROEP- EN LOKWOORD VOOR
HET ~ 107
kalf, schier ~ 59
kalf, schraal ~ 59

kalf, slecht ~ 59
kalf, stenen ~ 79
kalf, stierig ~ 17
kalf, tweede ~ 31
kalf, vaars van tweede ~ 31
kalf, van (het) tweede ~ 31
kalf, verdroogd ~ 79
KALF, VERDROOGDE ~ 79
kalf, vers ~ 13
kalf, verschoten ~ 29
kalf, versgeboren ~ 13
kalf, versgevalen ~ 13
kalf, versteend ~ 79
kalf voor te drinken 15
kalf voor te masten 15
kalf voor te vetten 15
KALF, VOORTIJDIG EEN LEVEND ~
TER WERELD BRENGEN 77
KALF, VROUWELIJK ~ 24
KALF, VROUWELIJK ~ DAT VAN
TANDEN BEGINT TE WISSELEN
27
kalfbel 76
kalfblaar 76
kalfblaas 76
kalfje 12, 13, 25, 59, 107
kalfje, armoedig ~ 59
kalfje dè 108
kalfje, dè ~ dè 108
kalfje, gier ~ 59
kalfje, kom ~ 107
kalfje, mager ~ 59
kalfje, miserabel ~ 59
kalfje, nuchter ~ 13
kalfje, onnozel ~ 59
kalfje, schamel ~ 59
kalfje, schier ~ 59
kalfje, schijtig ~ 59
kalfje, schraal ~ 59
kalfje, schrimpel ~ 59
kalfje, slap ~ 59
kalfje, slecht ~ 59
kalfje, teer ~ 59
kalfje, vers ~ 13, 116
kalfje, versgevalen ~ 13
kalfje, zwak ~ 59
kalfjeskrankheid 90
kalfjesmelk 120
kalfjesziekte 90
kalkoe 30, 87, 116
kalkoe, eerste ~ 28
kalkoe, melk van een ~ 120
kalkmaal 27
KALFMACHINE 83
kalfmachine 83
kalfring 34
KALFSBEL 76
kalfsbel 76
kalfsbrood 84
kalfsjuk 111
kalfskoe 116
kalfskoe, tweede ~ 30
kalfskoek 84

kalfskrankheid 90
 kalfskrankte 90
 kalfslekel 76
 kalfsmachine 83
 kalfsmelk 120
 kalfsnet 83
 kalfspees 76
 kalfsring 34
 KALFSVLIES 83
 kalfsvlies 83
 kalfsziekte 89
 kalft, koe die voor de tweede
 keer ~ 30
 kalftandjes 36
 kalfvaars 29, 76
 kalfzak 83
 kalfziekte 89
 KALFZIEKTE, MELKZIEKTE 89
 kalkhoorns 34
 KALVEN 80
 kalven 80
 kalven, aan het ~ zijn 79
 kalven, gaan ~ 79, 80
 kalven, het achterste voor ~ 81
 kalven, moeten ~ 80
 kalven, op het ~ staan 79
 kalven, op het ~ zijn 79
 kalven, op ~ staan 79
 kalven, te vroeg ~ 78
 kalven, tekens van ~ 34
 kalven, voor (haar/de) tijd ~ 77
 kalven, voortijdig ~ 78
 kalven, vroeg ~ 78
 kalven, zich vaardig maken voor
 te ~ 77
 kalverbed 83
 kalverbrood 84
 kalveren 80
 kalveren, gaan ~ 79
 KALVEREN, LOBIEN VAN ~ 63
 KALVEREN, MELKGEBIT VAN ~ 36
 KALVEREN, MUILKORF VOOR ~
 110
 kalvergebit 36
 kalverhaam 111
 KALVERJUK 111
 kalverkoopman 106
 kalverkorf 111
 kalverkorfje 111
 kalverkrankheid 90
 kalverkrankte 90
 kalverkrop 88
 kalverkrop, de ~ laten zien 88
 kalvermachientje 83
 kalvermachine 83
 kalvermandje 111
 kalvermaster 106
 kalvermelk 120
 kalvershoortje 35
 kalversmelk 120
 kalversring 34
 kalverstanden 36
 kalverstier 17
 kalvertanden 36
 kalvertandjes 36
 kalverzak 49
 kalverziekte 89
 kameel 58
 kameelrug 58
 kamharen 34
 kamizool 55
 kamrad 141
 kan 88
 kan, de ~ laten zien 88, 88
 kant, linkse ~ 42, 42
 kant, linkse ~ achter 42
 kant, linkse ~ voor 42
 kant, rechtse ~ 43, 43
 kantstrooisel 156
 kapot beest 152
 kapot dier 152
 kapot kalf 79
 kapotgaan 152
 kapotte beest 152
 kapotte deem 117
 kapotte hoorns 34
 kapotte prij 152
 kapsel 157
 kapstek 58
 kapstok 57, 58, 59
 karn 138
 karnboog 141
 karnbuut 143
 karndek 139
 karndeksel 139
 KARNEMELK 120
 kamemelk 122
 KARNEN 134
 karnen 135
 karnen, botter ~ 136
 karner 139
 karnknuppel 139
 KARNMOLEN 139
 karnmolen 140
 karnpols 139, 139
 karnrad 140
 karnrolvat 136
 KARNSCHIJF 139
 karnschijf 139
 KARNSTAF 138
 karnstaf 139
 karnstand 136
 karnstek 139
 karnstok 139
 karnton 138
 KARNTON, DRAAIENDE ~ 140
 karntrommel 140
 KARNVAT 136
 karnvat 136
 karnwip 141
 karperrug 58
 kast van een koe 56
 katoen, doekje ~ 125
 katrol 83
 kattenrug 58
 kauwen 67
 kau-
 wen, nering ~ 67
 kauwen, opnieuw ~ 67
 kauwen, weder ~ 67
 kauwen, weer ~ 67
 kazenweek 133
 kazenwei 133
 keelbraai 36
 keer, (de) eerste ~ melken 86
 keer, de eerste ~ naar de duur
 gaan 70
 keer, eerste ~ dekken 70
 keer, eerste ~ winnen 70
 keer, koe die voor de tweede ~
 kalft 30
 keer, tweede ~ vaars 31
 keer, voor de eerste ~ laten
 springen 70
 keer, voor de eerste ~ laten stie-
 ren 70
 keer, voor de eerste ~ laten win-
 nen 70
 keer, voor de eerste ~ leiden 70
 KEER, VROUWELIJK RUND DAT
 VOOR DE EERSTE ~ DRACHTIG
 IS 28
 keesknobbels 90
 kegel 76
 keken 61, 62, 62
 kel op de nieren 100
 kemel 56, 58
 kemelrug 56, 58
 kemelsrug 58
 kemmel 158
 kempenaar 7
 kempisch 7
 kempisch ras 7
 kempische 7, 7
 kempische koe 7, 7
 kenef 111
 kennelijk 76
 kennelijk dragend 76
 keren 81
 KEREN, STROOISEL ~ 157
 kermen 62
 KERN 34
 kern 35
 ketel 162
 ketelschep 162
 kettle 167
 ketten 108
 ketting 108, 167
 keulse pot 128, 138
 keulse stenen pot 138
 keurboek, koe ingeschreven in
 de ~ 5
 keurvar 21
 keutel 151, 158
 keutelen 151
 keutels 151
 keuteltjes 151
 kiebe 107
 kijken, (de) koning laten ~ 87

- kijken, de koningskop laten ~ 88, 88
kijken, het lijf laten ~ 87
kijken of ze natuur in de uier heeft 75
kind 4
kistenkalf 15
kistkalf 15
kittelaar 88
klaar 15
klaar afgaan 77
klaar, nog niet ~ zijn 86
klaarmaken 152
kladders 151
klak 105
klam 76
KLAM TREKKEN 75
klam trekken 75
klammaal 76
klamme 76
klammen 19
klamtrekker 76
KLAMVAARS 76
klamvaars 76
klap 105
klaren, (het) ~ 71
klas 56
klasbeest 56
klaskoe 6, 55, 56
klassenkoe 56
klassige koe 56
klater 120
klatsen 141, 158
klatsen, botter ~ 141
klatsjes 158
klauw 45, 47
klauw, achterste ~ 46
klauw, gebarsten ~ 98
klauw, gescheurde ~ 97
klauwen, chinese ~ 97
klauwen, droge ~ 98
klauwen, gespleten ~ 98
klauwtje 46
klauwzeer 99
KLAUWZEER, MOND- EN ~ 99
klauwzeer, mond- en ~ 99
klauwziekte 99
klauwziekte, natte ~ 98
kleerode 8
kleien 158
klein 153
klein, afkomen van het ~ vuil 86
klein de kom 107
klein vuil 85, 86, 92
klein vuil afgeven 86
kleine 153
kleine heupen 37
kleine koe 57
kleine melk 132
kleine mutten 13
kleine tanden 36
klem 95
klemmen 19
klets 105
kleuteren 100
klibberblaas 82
kliefpoot 98
klink 51
klinkpaal 165
klits 132
klits, doorgedraaide ~ 132
klitsmelk 132
klomp 147
KLOMP BOTER 144
klonk 45, 147
klonter 144
kloof, de ~ opzetten 19
kloofpoot 98
klooftenen 98
klophamer 167
klophout 166, 167
klos 46
kloten 52
kloven 97
kluppel 166
knabbelen 67
knagen 67
knauwelen 158
knauweles 158
knauwels 158
knauwen 67
knauwen, (de) nirk ~ 67
knauwen, nering ~ 67
KNEDEN 141
kneden 141
KNEDEN, BAK OM BOTER IN TE ~ 141
kneden, boter ~ 141
kneden, botter ~ 141
kneder 143
kneebak 143
kneebret 143
kneedkom 143
kneedlepel 143
kneedschotel 143
kneedvloot 143
knieband 108
KNIEBAND VOOR EEN STIER OF KALF 108
kniebanden 109
kniebandje 109
kniebes 108
knieën, dikke ~ 60
knieën, gezwollen ~ 60
KNIEËN, VOORPOTEN MET DIKKE ~ 60
knieënband 109
knieënhak 109
kniehak 109
kniehalchter 109
knielap 109
kniepoot 109
kniepoten 109
knieriem 109
kniezeel 109
kniezelen 109
knijp 132
knijpen 19, 141
knippen 19, 19
knirwels 158
knobbel 75
knobbelen 90
knobbelen op de rug 96
knobbels 37, 60, 90, 96
KNOBBELS IN DE UIER 90
knoden 90, 96
knoei 71, 77, 86
knoeien 77, 78, 86, 92
knoeien, (het) ~ 71
knoesels 96
knoest 35
knoesten 34
knoken 37, 37
knoken, straffe ~ 60
knop 25
knop in een deem 117
knopen 96
knoppen 90
knopper 4, 18
knor 48
knospelen 65
knots 35
knotspoten 60
knubbel 35
knuppel 139, 162
knutselmolentje 160
KOE 22
koe 3, 4, 4, 22, 27, 29, 30, 87 107
koe, aangehouden ~ 32
koe, afgemolken ~ 117
KOE, BAARMOEDER VAN DE ~ 4
koe, behangen ~ 55
koe bet drie demen 116
koe bet een pedigree 6
koe bet een ster 10
koe bet een ster voor de kop
koe bet gevlekte poten 11
koe bet korte poten 57
koe, bleke ~ 7
koe, bonk van een ~ 56
koe, bonte ~ 6, 7, 7, 9, 9, 1 10
koe, bonte ~ met (een) rode kc 7
KOE, BONTE ~ MET RODE KOP 7
KOE, BONTE ~ MET ZWARTE KOP
koe, bonte ~ met zwarte kop
koe, brandharige ~ 10
koe, brok van een ~ 56
koe, bruine ~ 7, 10
KOE, BRULSE ~ 32
koe, brulse ~ 30, 92
koe, bultige ~ 58
koe, charmante ~ 55
koe, de ~ laten zien 88
KOE DIE EENMAAL HEEFT GEKAL 29
koe die hoog op de poten staat
koe die laag aan de grond staa 57

- KOE DIE PAS GEKALFD HEEFT 86
 KOE DIE TWEEMAAL HEEFT
 GEKALFD 30
 koe die voor de tweede keer
 kalft 30
 koe, diepe ~ 56
 koe, dikgebouwde ~ 55
 koe, dikke ~ 56, 57
 koe, dikke platte ~ 56
 KOE, DONKERBRUINE ~ 10
 koe, donkerbruine ~ 6, 10
 koe, donkerrode ~ 6
 koe, doorgehouden ~ 32
 koe, driedeemse ~ 116
 KOE, DROGE ~ 117
 koe, droge ~ 117
 koe, droge, guste ~ 117
 koe, droge manse ~ 117
 koe, droogstaande ~ 117
 koe, droogstaande, guste ~ 117
 koe, eerste ~ 27, 28, 29, 30, 76
 koe, eerste manse ~ 30
 koe, eersteklas ~ 56
 koe, felgebouwde ~ 55, 56
 koe, felle ~ 55
 koe, ferme ~ 55, 55
 koe, fijne ~ 55
 koe, flinke ~ 55, 55
 koe, forse ~ 55
 KOE, FORSGEBOUWDE ~ 55
 koe, forsgebouwde ~ 55
 koe, friese ~ 9, 9
 koe, fris gekalfde ~ 87, 116
 koe, friskalvige ~ 87
 koe, frismelkende ~ 116
 koe, frisse ~ 87, 116
 koe, geblokte ~ 55, 60
 koe, gecontroleerde ~ 4
 koe, gedrongen ~ 55, 57
 koe, geen doorfokte ~ 4
 koe, gekalfde ~ 87, 116
 koe, gekeurde ~ 6
 koe, gekleurde ~ 8
 koe, gekruiste ~ 4
 koe, gele ~ 7
 koe, gelijnde ~ 55
 koe, gemaakte ~ 55
 koe, geplekkerde ~ 7, 8, 11
 koe, geplekte ~ 9
 koe, gepokkelde ~ 58
 KOE, GESLACHTSRUPE ~ 28
 koe, gesloten ~ 55
 koe, gestabieleerde ~ 57
 koe, gesterde ~ 11
 koe, getekende ~ 5
 koe, gevlamde ~ 9
 koe, gewone ~ 4
 koe, gezette ~ 55
 koe, gezonken ~ 57
 koe, goed modellige ~ 56
 koe, goed soort ~ 55, 56
 koe, goed vette ~ 56
 koe, goede ~ 4, 55, 55, 57
 koe, goedgebouwde ~ 55
 koe, goedgeschoten ~ 55
 koe, goedgevelesde ~ 56
 koe, goedgevoerde ~ 56
 koe, goedgevormde ~ 55
 koe, goedgevolde ~ 55
 koe, goedsoortige ~ 55, 57
 koe, grote ~ 56
 koe, grove ~ 55
 koe, gust gehouden ~ 32
 KOE, GUSTE ~ 28
 koe, guste ~ 30, 31, 32, 72, 117
 koe, hakkerige ~ 57
 koe, hakkige ~ 57
 koe, half wilde, ~ 4
 koe, halve ~ 4
 koe, herfse ~ 9, 9
 KOE, HOEF VAN DE ~ 45
 koe, hoge ~ 56
 koe, holle ~ 49
 koe, hoogbenige ~ 56
 koe, hoogpotige ~ 56
 koe, hoppele ~ 9
 koe, ingeschreven ~ 4, 5
 koe ingeschreven in de keurboek
 5
 koe, jonge ~ 27, 28, 29, 30
 koe, kast van een ~ 56
 koe, kempische ~ 7, 7
 koe, klassige ~ 56
 koe, kleine ~ 57
 koe kort in de grond 57
 koe kort voor de grond 57
 koe, kortpotige ~ 57
 koe, kwade ~ 115
 koe, kwade ~ voor te melken
 115
 koe, lage ~ 57
 koe, lakenvelder ~ 9
 koe, lakenvelderse ~ 9
 koe, lakenveldse ~ 9
 koe, lastige ~ 115
 koe, lege ~ 30, 31, 72, 117
 KOE, LEGE EERSTE ~ 30
 KOE, LICHTBONTE ~ 7
 koe, lichtbonte ~ 7
 koe, lichte ~ 7
 koe, lichte rode ~ 7
 koe, lochte ~ 56
 koe, lochtige ~ 56
 KOE, LOEIEN VAN DE ~ IN HET
 ALGEMEEN 60
 KOE, LOEIEN VAN DE ~ OM HET
 KALF 62
 KOE, LOEIEN VAN DE ~ TEGEN
 MELKENSTIJD 62
 KOE, LOEIEN VAN DE ~ VAN HON-
 GER 62
 KOE, LOEIEN VAN DE ~ VAN PIJN
 62
 koe, losse ~ 32, 72
 KOE, MAGERE ~ 58
 koe, magere ~ 58
 koe, manse ~ 30, 32, 32, 72,
 117
 koe, massale ~ 55
 koe, melk van een blauwe ~ 120
 koe, melkgevende ~ 116
 koe met bles 10
 koe met de kol 10
 koe, met de ~ naar de stier gaan
 69
 koe met de pokken 99
 koe met drie demen 116
 koe met een bles 10
 koe met een kol 10
 koe met een plak 11
 koe met een rode kop 7
 koe met een scherpe rug 58
 koe met een slappe rug 58
 koe met een ster 10
 koe met een witte kol 10
 (koe) met een witte kop 9
 koe met een witte vlek 11
 koe met een zwarte kop 9
 koe met fors postuur 55
 KOE MET GEBOGEN, OPGEZETTE
 RUG 58
 koe met geitenbenen 57
 koe met gestreepte kop 11
 KOE MET HELLEND KRUIS 57
 KOE MET KORTE POTEN 56
 KOE MET LANGE POTEN 56
 koe met longrot 99
 koe met papieren 6
 koe met papieren bij 4
 koe met register 4
 KOE MET RODE VLEK OP DE POOT
 11
 koe met sabelbenen 57
 koe met sabelvessemen 57
 koe met schaapsbenen 56
 KOE MET SLAPPE, DOORGEZAKTE
 RUG 57
 koe met stamboek 5
 koe met stelten 56
 koe met ster 10
 koe met twee demen 117
 koe met tweede kalf 30
 KOE MET VER UITSPRINGENDE HIE-
 LEN 57
 koe met witte kop 9
 koe met witte streep 11
 KOE MET WITTE VLEK OF STREEP
 OP HET VOORHOOFD 10
 (koe) met zwarte plekken om de
 ogen 10
 koe, miskleurige ~ 10
 koe, moeilijke ~ voor te melken
 115
 KOE, MUNTIGE ~ 31
 koe, muntige ~ 30, 31, 32, 72,
 117
 KOE, NAGEBOORTE VAN DE ~ 84
 koe, niet ingeschreven ~ 4
 koe, nog gecontroleerde ~ 4

koe, ondiepe ~ 56
 KOE, ONVRUCHTBARE ~ 71
 koe, oostvlaamse ~ 7
 koe, opgeschoten ~ 56
 koe, overgehouden ~ 32
 koe, overlopende ~ 32
 koe, particuliere ~ 55
 koe, prima ~ 56
 koe, rijzige ~ 56
 KOE, RODE ~ 8
 koe, rode ~ 6, 7, 8, 8, 8
 KOE, RODE ~ MET GEHEEL WITTE
 KOP 8
 KOE, RODE ~ MET WITTE KOP EN
 RODE VLEKKEN OM DE OGEN
 8
 KOE, ROEP- EN LOKWOORD VOOR
 DE ~ 107
 koe, roodbonte ~ 6, 7, 7
 KOE, ROODBONTE ~ VAN HET DON-
 KERRODE TYPE 6
 KOE, ROODBONTE ~ VAN HET
 ORANJERODE TYPE 7
 koe, rosse ~ 10
 koe, ruime ~ 55
 KOE, SCHEDE VAN DE ~ 50
 koe, schip van een ~ 56
 koe, schone ~ 55, 55, 56
 koe, schone blok van een ~ 55
 koe, schoongelijnde ~ 55
 koe, schoongesloten ~ 55
 koe, schrale ~ 58
 koe, slappe ~ 58
 koe, slechte ~ 56
 koe, smalle ~ 56
 KOE, SOORTIGE ~ 55
 koe, soortige ~ 55, 56
 KOE, SPEEN VAN DE ~ 49
 koe, staate ~ 55, 55
 koe, sterke ~ 55, 57
 koe, stevige ~ 56
 koe, straffe ~ 55
 koe, struise ~ 55, 56
 koe, stuk van een ~ 55
 koe, stukkige ~ 55
 koe, taaie ~ 115
 koe, tege ~ 115
 koe, tweede ~ 30
 koe, typische ~ 55
 koe uit het stamboek 5
 KOE, VAALBONTE ~ 10
 koe, vaalbonte ~ 10
 koe, vaalwitte ~ 10
 koe, vale ~ 6, 7, 7, 10, 10
 koe van de moeder 4
 koe van een paard 56
 koe van een stuk 55
 koe van haar eerste kalf 29
 koe van haar tweede kalf 30
 koe van (het) tweede kalf 30
 koe van stamboek 5
 koe, verlopen ~ 32
 koe, vers gekalfde ~ 30, 87
 KOE, VERSE ~ 116
 koe, verse ~ 29, 87, 116
 koe, versgekalfde ~ 116
 koe, versgekalverde ~ 116
 koe, verskalvige ~ 87, 116
 koe, vette ~ 32, 56
 koe, vettige ~ 32
 koe, vlaanderse ~ 6
 koe voor vet te maken 32
 koe, vreemde ~ 4
 koe wat hoog op de poten 56
 koe wie een paard 56
 koe, wild soort ~ 4
 KOE, WILDE ~ 4
 koe, wilde ~ 4, 30
 koe, wit en zwarte ~ 9
 koe, witte ~ 9
 koe, witte ~ bet een rode kop 7
 koe, wrede ~ 115
 koe zonder papieren 4, 4
 koe zonder stamboek 4
 koe, zware ~ 55, 60
 KOE, ZWARTBONTE ~ 8
 koe, zwartbonte ~ 8, 9
 KOE, ZWARTBONTE ~ MET SCHERP
 GESCHEIDEN WITTE EN ZWAR-
 TE BANEN 9
 KOE, ZWARTE ~ 9
 koe, zwarte ~ 8, 9, 9, 9, 10
 KOE, ZWARTE ~ MET GEHEEL
 WITTE KOP 9
 KOE, ZWARTE ~ MET WITTE KOP EN
 ZWARTE VLEKKEN OM DE
 OGEN 10
 koebed 84, 86
 koebeest 3, 24
 koebeesten 1, 2
 koedeem 50
 koedrek 65
 koeflak 64
 koeflat 64
 koeflater 64
 koeflats 64
 koefledder 65
 koehakken 60
 koehamer 167
 koeherd 105
 KOEHERDER 104
 koeherder 105
 KOEHERDER, ZWEEP VAN DE ~
 105
 koehoeder 104
 koehoorn 33
 koeien 2, 2
 KOEIEN, BRONSTIG OP ANDERE ~
 SPRINGEN 63
 koeien, de ~ spannen 104
 KOEIEN, HOEDEN VAN ~ 102
 koeien, met de ~ uitgaan 103
 KOEIEN, UITWERPSELEN VAN ~ 64
 koeien vetten 148
 koeienflat 64
 koeienflater 64
 koeienflats 64
 koeienfledder 65
 koeienhuid 54
 KOEIENMAAG 47
 koeienstaart 53
 koeienstront 64
 koeientanden 36
 koeienvel 54
 koeienvlaai 64
 koeier 105
 koejongen 104
 koek 84
 koekalf 25
 koekbreker 160, 161
 KOEKENBREKER 161
 koekenbreker 161
 koekenmachine 161
 koekenmolen 161
 koekensmolen 161
 koeketel 162
 koekje 84
 koekmachine 161
 koekmolen 161
 koeknecht 105
 koekoord 111
 koekorf 111
 koeksnijmolen 161
 koelepel 162
 koemaag 47
 koemast 65
 koemeester 150
 koemem 41
 koemest 65
 koemook 47
 koemuntel 111
 koepaal 165
 koepens 47
 koepik 105
 koepits 105
 koepoot 45
 koerein 85
 koerozen 65
 koeschep 162
 koescheper 105
 koeschitten 65
 koeschoep 162
 koeschotel 162
 koemik 105
 koestaak 166
 koestaart 53
 koestael 2
 koestoel 113
 koestrunk 108
 koestront 64
 koesuier 41
 koeter 105
 koetje 24, 107
 koetje, ardens ~ 4
 koetje, kom ~ 107
 koetje, laag ~ 57
 koetouw 108
 koevee 1, 3
 koeivlaai 64

koevoer 158
koevoet 45
koewitsje 105
koewormen 96
koezeel 108
koezeeltje 108
koezegel 65
kof 34
kogel, magere ~ 59
koker 52
KOL 48
kol 10, 48
kol, koe met de ~ 10
kol, koe met een ~ 10
kol, koe met een witte ~ 10
kol voor de kop 10
koliek 93
kolkoe 10
kom 107, 107, 108, 143
kom, allez jong ~ 106
kom, da ~ da 107
kom dè 107, 108
kom, dè ~ 107, 107
kom, dè dè ~ 107
kom, dè ~ dè 107, 108
kom dè dè dè 107
kom, dè ~ dè dè 107
kom, dè ~ hier dè 107
kom dè, kom dè 107
kom, dè moetsje dè ~ 108
kom die 107
kom, die ~ 107
kom gauw 107, 107
kom, hallo ~ 107
kom hier 107
kom hier da 107
kom hier dan 107
kom hier dè 107, 107
kom hier dè dè 107, 107
kom hier moetsje 108
kom hier sjè sjè 107
kom, holteren ~ 143
kom, houten ~ 143
kom je kom je 107
kom jong 106
kom jong, kom jong 106
kom kalfje 107
kom, klein dè ~ 107
kom koetje 107
kom kom 107
kom kom kom 107
kom maar 107, 107, 108
kom maar jong 106, 107
kom mannetje 106
kom, mannetje ~ 106
kom mannetje kom 106
kom max 106
kom, max ~ 106
kom max kom 106
kom, max, max ~ 106
kom, mè ~ 106
kom met 107
kom, mietsje ~ 108

kom, mietsje dè ~ 108
kom mietzel 108
kom, moetsje ~ 108
kom, moetsje dè ~ 107, 108
kom, moetsje dè ~ dè 108
kom, moetsje ~ dè dè dè 108
kom muk 107, 108
kom, mup ~ 107
kom, mupje ~ 108
kom, mutsje ~ hier 108
kom muttetje 107
kom, muttetje ~ 107, 107
kom, poetje ~ 108
kom, porceleinen ~ 143
komen, beginnen te ~ 75
komen, (de melk) goed laten ~ 115
komen, de melk slecht laten ~ 115
komen, goed ~ 81
komen, in berekening ~ 79
komen, nog altijd vuil van haar ~ 86
komen, voor de dracht ~ 78
komen, voor de tijd ~ 79
KONING 141
koning 76, 88, 141
koning, de ~ afwerken 87
koning, (de) ~ laten kijken 87
koning, de ~ laten zien 87, 88
koning, (de) ~ stoten 87
koning, de ~ tonen 87
koning, de ~ zien 87
koning, hare ~ stoten 87
koningskop 88
koningsas 141
koningsbol 88
KONINGSKOP 88
koningskop 48, 88
koningskop, de ~ laten kijken 88, 88
koningskop, (de) ~ laten zien 87, 88
koningskop, de ~ tonen 88
koningskop, de ~ uit 88
koningskop, de ~ uitdoen 88
koningskop, (de) ~ zien 88
koningskop is los 88
koningstoten 88
koninkje 88
kont 38, 51
kont, afhangende ~ 57
kont, dikke ~ 37
kont, hangende ~ 57
kookpot 162
koolsvuur 95
koolvier 95
koolvuur 95
koolziekte 95
koopman 106
koord 83, 108, 111, 167
koord voor de staart 111
koordje 111

koot 46, 151
kootje 46
kop 161
kop, bonte koe met (een) rode ~ 7
KOP, BONTE KOE MET RODE ~ 7
KOP, BONTE KOE MET ZWARTE ~ 9
kop, bonte koe met zwarte ~ 9
kop, bonte met een rode ~ 7
kop, de ~ in gen aarde steken 64
kop, de ~ in gen aarde zetten 64
kop, de ~ laten zien 88
kop, gek in de ~ zijn 100
kop, geplekte ~ 8
kop, koe bet een ster voor de ~ 10
kop, koe met een rode ~ 7
kop, (koe) met een witte ~ 9
kop, koe met een zwarte ~ 9
kop, koe met gestreepte ~ 11
kop, koe met witte ~ 9
kop, kol voor de ~ 10
kop, met de ~ in de aarde staan 64
kop, rijp voor de ~ af 15
kop, rode ~ 7
KOP, RODE KOE MET GEHEEL WITTE ~ 8
KOP, RODE KOE MET WITTE ~ EN RODE VLEKKEN OM DE OGEN 8
kop, ster voor de ~ 48
kop, witte ~ 8, 9
kop, witte baan voor haar ~ 11
kop, witte koe bet een rode ~ 7
kop, witte plek op de ~ 11
kop, worm in de ~ 95
KOP, ZWARTE KOE MET GEHEEL WITTE ~ 9
KOP, ZWARTE KOE MET WITTE ~ EN ZWARTE VLEKKEN OM DE OGEN 10
kophaver 161
kopje 161
kopknobbels 37
kopkoord 108
kopkrank 95
kopkrankheid 95
kopkrankte 95
kopstel 108
kopstreep 48
kopstuk 108, 108
KOPTOUW 108
koptouw 108
kopzak 161
kopzeel 108
KOPZIEKTE 94
kopziekte 95
korenmaat 161
korensput 161
korensputter 161
korf 111
korfje 161

kort, koe ~ in de grond 57
 kort, koe ~ voor de grond 57
 korte 57
 korte, koe bet ~ poten 57
 KORTE, KOE MET ~ POTEN 56
 korte pootjes 57
 korte poten 57
 kortpoot 57
 kortpotige koe 57
 KOSSEM 35
 kossem 35
 koteleboot 140
 kotje 44
 kotzuiger 44
 kou op de blaas 100
 kou op de nieren 100
 koude 100
 koudvuur 95
 kraam 85
 krab 34
 krabben in de hoorns 34
 krabben op de hoorns 34
 krak 58, 59
 krak, magere ~ 58, 59
 krakje 59
 krakken 2
 krank kwartier 91
 krankte 95, 99
 krassel 96
 kratsen 153
 krauw 96
 kreng 108, 111, 115, 152, 166
 kreng, stijf ~ 115
 krenten 151
 krets 96
 kretsen, zich ~ 153
 kreunen 61, 62, 67
 kreupel 59
 kreupelshoorns 34
 kreupeltje 59
 krijgen, arbeid ~ 79, 80
 krijgen, hard in de uier ~ 75
 krijgen, niks in kunnen ~ 77
 krijgen, pijnen ~ 80
 krijgen, pozen ~ 80
 krijgen, tanden ~ 64
 krijgen, uier ~ 75
 krijgen, zieken ~ 80
 krikzak 47
 kroeg 127, 128, 136
 kroeg, stenen ~ 137
 kroeg voor boter te stoten 137
 kroegstoter 138
 kroes 127, 128, 137
 kroezen 62, 67
 krok 158
 krokkoek 158
 kromme 44, 58, 58
 kromme hakken 60
 kromme heks 57
 kromme hielen 60
 kromme hoorns 34
 kromme pochel 58
 kromme poten 60
 kromme rug 58
 kromme, scheve ~ rug 58
 kromme strank 58
 krommen 160
 kronenpot 128
 kronkel, een ~ in de baarmoeder hebben 81
 kronkel, in een ~ liggen 81
 kroon 141
 kroonkop 88
 kroonrad 141
 krotmolen 161
 kruiden 159
 kruiif 58
 kruiifrug 58
 kruikenbak 113
 kruikenbank 113
 kruikenrek 113
 kruimeltjes 158
 kruin 34
 KRUIS 36
 kruis 36, 37, 111
 kruis, afhankelijk ~ 57
 kruis, hangend ~ 57
 kruis, hoog ~ 57
 KRUIS, KOE MET HELLEND ~ 57
 KRUISBEEN 37
 kruisbeen 37
 kruisplaten 37, 38
 kruiwagen 83
 kruk 113
 krukje 113
 kubus 127
 kudde beesten 148
 kudde vee 148
 kuif 34
 kuifje 34
 kuilen 49
 kuiltje 44
 kuimen 61, 62, 67
 kuip 142
 kunnen, niks in ~ krijgen 77
 kunsel 158
 kunstmatig verlossen 83
 kussen 35, 84
 kuus 107, 107
 kwaad 83, 85, 115
 kwab 36
 kwabbel 36
 kwade deem 117
 kwade dingen 85
 kwade hoorns 34
 kwade koe 115
 kwade koe voor te melken 115
 kwade poten 99
 kwak kalf 13
 kwaliteitkoe 56
 kwart 41
 kwartaal 43
 kwartier 41
 kwartier, aangestoken ~ 91
 kwartier, achterste ~ 42, 43
 kwartier, achterste ~ links 42
 kwartier, achterste linkse ~ 42
 kwartier, achterste ~ rechts 43
 kwartier, achterste rechts ~ 43
 kwartier, achterste rechtse ~ 43
 kwartier, bij de hands achterste 43
 kwartier, bij de hands voorste ~ 43
 kwartier, dood ~ 117
 kwartier, driede ~ 42
 kwartier, eerste ~ 42
 kwartier, eerste ~ links voor 41
 kwartier, hard ~ 91
 kwartier, krank ~ 91
 kwartier links achter 42
 kwartier, links ~ achter 42
 kwartier links voor 41
 kwartier, links ~ voor 41
 kwartier, links voorste ~ 41
 kwartier, linkse ~ achter 42
 kwartier, linkse ~ voor 41
 kwartier, ontstoken ~ 91
 kwartier rechts achter 43
 kwartier, rechts ~ achter 43
 kwartier rechts voor 42
 kwartier, rechts ~ voor 42
 kwartier, vals ~ 91
 kwartier, van de hands achterste ~ 42
 kwartier, van de hands voorste ~ 42
 kwartier, vierde ~ 43
 kwartier, voorste ~ 42
 kwartier, voorste ~ links 41
 kwartier, voorste links ~ 41
 kwartier, voorste linkse ~ 41
 kwartier, voorste ~ rechts 42
 kwartier, voorste rechts ~ 42
 kwartier, voorste rechtse ~ 42
 kwast 39
 kwee 28, 72, 92
 kweek, van eigen ~ 4
 kweekduur 21
 kweekkoe 56
 kweekstier 21
 kween 28, 71
 kweken 149
 kwelemmer 162
 kwelketel 162
 kwelpot 162
 kwetsen 19
 kwetsmachine 160, 161
 kwetsmolen 160
 kwetsmolentje 160
 kwijt, vuiligheid ~ worden 86
 kwispel 39
 L
 laag beest 57
 laag in het vet 120

laag, koe die ~ aan de grond
staat 57
laag koetje 57
laag melken 115
laat 132
laat rind 29
lage koe 57
lage rug 58
lakenvelder 9
lakenvelder koe 9
lakenvelderse 9
lakenvelderse koe 9
lakenveldse 9
lakenveldse koe 9
lamme deem 91, 117
lamme tet 117
lamme uier 44
lang, die met ~ poten 56
lang lopen 79
lang staan 79
langbeender 56
lange benen 56
lange bles 10, 48
lange hakken 60
lange hoeven 97
LANGE, KOE MET ~ POTEN 56
lange schoenen 97
lange tenen 60, 97
lange voeten 97
langpoot 56
langpotige 56
langs de berg gaan 104
langs de weg leiden 103
langs de weg spannen 104
lans 52
lap 40, 45, 84, 125
lapj, boomwollen ~ 125
lapje 125
lapje, flanelen ~ 125
lapje, lijnen ~ 125
lapje van de zijger 125
lapjes 48, 156
lappen 48, 156
lastig melken zijn 115
lastig te melken zijn 115
lastig, zich ~ laten melken 115
lastig, zich ~ melken 115
lastige koe 115
lat 52
laten aanstieren 70
laten aflopen 130
laten dekken 69, 70
laten drinken 153
laten grazen 103
laten paren 70
laten schieten 115
laten springen 69, 70
laten vetgrazen 105
laten vetweiden 105
laten weiden 103
laten winnen 69, 70
lauw water 145
leb 48, 145

LEBMAAG 48
lebmaag 48
lechter 83, 85
leeflap 84
leeftocht 83
leeftong 83
leeg 30, 32, 70, 73, 73
leeg beest 31, 117
leeg rind 28, 30
leeg vee 31
leeg zijn 77
leeghalen 152
leegkruien 152
leegmaken 152
leegvaren 151
lege 31
LEGE EERSTE KOE 30
lege eerste vaars 30
lege eersteling 30
lege koe 30, 31, 72, 117
lege melkkoe 117
lege vaars 29, 30, 87
leggen, op de rug ~ 81
lei, melk geven wie een ~ 120
leidbaar 28
leidbare vaars 25, 28
LEIDEN 69
leiden 69, 70, 103
leiden, langs de weg ~ 103
leiden, vaars die goed is voor te
~ 25
leiden, voor de eerste keer ~ 70
leider 28
leidrind 28
leidrund 25, 28
leidvaars 25, 27, 28
leiketting 167
lekel 71, 76, 77
lekelen 86
lel 35
lelijk, zich ~ melken 115
lepel 130, 162
lepel, holteren ~ 143
lepel, houten ~ 130
leut 132
leuter 132
leven 35
LEVEND, VOORTIJDIG EEN ~ KALF
TER WERELD BRENGEN 77
levendige hoorn 35
LEVER 146
lever 146
licht 7, 146
lichtbont 7, 7
lichtbonte 7, 7, 7
LICHTBONTE KOE 7
lichtbonte koe 7
lichte 7
lichte bonte 7
lichte koe 7
lichte melk 120
lichte rode 7, 7
lichte rode koe 7

lichterroodbonte 7
lichtrode 7, 7
lichtrood 7
lies 40, 83, 107, 127, 128
liesje 107, 128
liest 83, 128
liezen 48
liggen, achter een plank ~ 81
liggen, contrarie ~ 81
liggen, een slag gedraaid ~ 81
liggen, gedraaid ~ 81
liggen, gewrongen ~ 81
LIGGEN, GOED ~ 81
liggen, goed ~ 81
liggen, het achterste voor ~ 81
liggen, hinderwaarts ~ 81
liggen, in de vang ~ 81
liggen, in een kronkel ~ 81
liggen, juist ~ 81
liggen, mis ~ 81
liggen, niet te goed ~ 81
liggen, normaal ~ 81
liggen, op de rug ~ 81
liggen, slecht ~ 81
liggen, ten goede ~ 81
liggen, verdraaid ~ 81
LIGGEN, VERKEERD ~ 81
liggen, verkeerd ~ 81
liggen, verwrongen ~ 81
liggers 60
ligknieën 60
ligster 83
LIJDER AAN OPEN TUBERCULOSE
99
LIJDER AAN TUBERCULOSE 99
lijder, open ~ 99
lijf 39, 49, 51, 152
lijf, het ~ af 88, 89
lijf, het ~ afwerken 86, 88
lijf, het ~ eruitwerken 88
lijf, het ~ laten kijken 87
lijf, het ~ uit 88, 89
lijf, het ~ uitdoen 88
lijf, het ~ uitduwen 87, 88
lijf, het ~ uitgaan 88
lijf, (het) ~ uitgooien 88
lijf, het ~ uitleggen 88
lijf, het ~ uitsmijten 87, 88
lijf, het ~ uitwerpen 88
lijf, scherp in het ~ hebben 94
lijf uitstoten 88
lijf uitwerpen 88
lijfbieden 87
LIJFBIEDEN, PROLAPSUS VAGINAE
87
lijfmoeder 49
lijk 152
lijn 108, 167
lijnen lapje 125
lijnkoekmolen 161
lijs 128
lijsje 128
linkerachterdeem 42

LINKERACHTERKWARTIER 42
 linkerachterkwartier 42
 linkerachterscheut 42
 linkerkant, uier aan de ~ van
 achter 42
 linkerkant, uier aan de ~ van
 voor 42
 linkerkwab 42
 linkerkwartier achter 42
 linkerkwartier, achterste ~ 42
 linkerkwartier voor 41
 linkervoordeem 41
 LINKERVOORKWARTIER 41
 linkervoorkwartier 41
 linkervoorste 42
 links achter 42, 42
 links, achter ~ 42
 links, achter mik ~ 43
 links achterkwartier 42
 links achterste 42
 links, achterste ~ 42
 links, achterste deem ~ 42
 links, achterste kwartier ~ 42
 links, achterste ~ kwartier 42
 links, achterste vierdel ~ 42
 links achteruier 42
 links, eerste kwartier ~ voor 41
 links hinder 42
 links kwartier achter 42
 links, kwartier ~ achter 42
 links kwartier voor 41
 links, kwartier ~ voor 41
 links, speen ~ achter 42
 links, speen ~ voor 41
 links vierdel van achter 42
 links vierdel van voor 41
 links voor 42, 42
 links, voor ~ 42
 links voor uier 41
 links voorkwartier 41
 links voorste 42
 links, voorste ~ 42
 links, voorste deem ~ 41
 links, voorste kwartier 41
 links, voorste kwartier ~ 41
 links, voorste ~ kwartier 41
 links, voorste vierdel ~ 41
 linkse achterkwartier 42
 linkse, achterste ~ kwartier 42
 linkse, achterste ~ schuif 42
 linkse deem achter 42
 linkse deem voor 41
 linkse kant 42, 42
 linkse kant achter 42
 linkse kant voor 42
 linkse kwartier achter 42
 linkse kwartier voor 41
 linkse vierdel achter 42
 linkse vierdel voor 41
 linkse voorkwartier 41
 linkse, voorste ~ kwartier 41
 linkse, voorste ~ schuif 42
 lissen 157
 lochtblaas 76

lochte, aan de ~ 94
 lochte koe 56
 lochtige koe 56
 loebes 106
 loeien 60
 LOEIEN VAN DE KOE IN HET ALGE-
 MEEN 60
 LOEIEN VAN DE KOE OM HET KALF
 62
 LOEIEN VAN DE KOE TEGEN MEL-
 KENSTIJD 62
 LOEIEN VAN DE KOE VAN HONGER
 62
 LOEIEN VAN DE KOE VAN PIJN 62
 LOEIEN VAN KALVEREN 63
 loen 108
 loenje 167
 lok 51
 LOKWOORD, ROEP- EN ~ VOOR DE
 KOE 107
 LOKWOORD, ROEP- EN ~ VOOR HET
 KALF 107
 LONGEN 146
 longen 146
 longlijder 99
 longrot, koe met ~ 99
 loof 155, 157
 looi 17, 17, 21
 looi, gekeurde ~ 21
 looienkalf 17
 looikalf 17
 looitje 17, 17
 look 142
 loop 134, 142
 loopje 134, 142
 loopklauw 46
 loops 69
 loopzool 46
 loos 146
 lopen 100, 115
 LOPEN, DE MELK LATEN ~ 114
 lopen, (de melk) laten ~ 114
 lopen, goed laten ~ 115
 lopen, haar melk laten ~ 77
 lopen, lang ~ 79
 lopen, op de vetweide laten ~
 105
 lopen, over tijd ~ 79
 lopen, verloren laten ~ 115
 lopen, vol ~ 75
 lopen, voor vet laten ~ 105
 lopen, willig ~ 63
 lopend vuur 95
 lopentig 69
 lopig 69, 69
 lopig zijn 63
 lopige draad 71
 los 73
 los beest 30
 los, de banden ~ hebben 63
 los geven 115
 los, haar melk ~ geven 115
 los hoeden 103
 los in de banden zijn 92

los, koningskop is ~ 88
 los vel 40
 losse koe 32, 72
 lover 157
 loveren 157
 loverstrooisel 156
 lubben 19
 luchtblaas 76
 lustig 69

M
 maag 47, 47, 48, 48, 48
 maag, grote ~ 47
 maag, ijzer in de ~ 93
 maag, scherp in de ~ 93
 MAAG, UITSTEEKSELS IN DE ~ 4
 maagblader 48
 MAAGVLI EZEN 48
 maagvliezen 48
 maagzak 47
 maaiblutsen 96
 maaibouten 96
 maaibutsen 96
 maaien 96, 160
 maaienknope n 96
 maaiknobben 96
 maaiknoken 96
 maaiknotsen 96
 maaksel, van goed ~ 55
 maal 24, 25, 25, 27, 28, 28, 25
 31, 52, 76, 87
 maal, drachtige ~ 28
 maal, dragende ~ 27, 28
 maal, dragende ~ die al honing
 76
 maal, eerste ~ 28, 29, 116
 maal, guste ~ 29, 30
 maal, hier ~ hier maal 107
 maal, tweede ~ 31
 maal, verse ~ 29, 116
 maalkalf 25, 27
 maalkalfje 25
 maalmuk 25
 maalmukje 25
 maaltje 25, 27, 28
 maar drie demen 43
 maar drie tetten 44
 maar, kom ~ 107, 107, 108
 maar, kom ~ jong 106, 107
 maas-rijn-ijssel 7
 maas-rijn-ijsselvee 7
 maaslandse 7
 maat 161
 maatje 161
 machien, met het ~ draaien 83
 machien, met (het) ~ halen 83
 machienmelk 133
 machiensemelk 133
 machiensketel 162
 machiensmelk 133
 machientje 83
 machientje, met het ~ halen 83
 machine 83

machine gebruiken 83
 machinemelk 133
 madam 55
 mager beest 58
 mager 120
 mager hout 58
 MAGER KALF 58
 mager kalf 58
 mager kalfje 59
 mager schrankel 58
 magere 58, 59, 120
 magere haring 58
 MAGERE KOE 58
 magere koe 58
 magere kogel 59
 magere krak 58, 59
 magere melk 120, 132
 magere mutten 59
 magere romp 58
 magere schrankel 59
 magere spaan 59
 magere steel 58
 maken, apprehensie ~ 80
 maken, arbeid ~ 80
 maken, botter ~ 136, 141
 maken, een goede uier ~ 75
 maken, een schone uier ~ 75
 maken, haar vaardig ~ 79
 maken, koe voor vet te ~ 32
 maken, pozen ~ 80
 maken, schandaal ~ 63
 maken, udder ~ 75
 maken, uier ~ 75
 maken, vet ~ 153
 maken, zich rein ~ 86
 maken, zich schoon ~ 86
 maken, zich vaardig ~ voor te kalven 77
 malemuk 25
 malen 67
 malenkalf 25
 malse 56
 mandje 111, 161
 manege 141
 MANNELIJK KALF 17
 MANNELIJK KALF DAT VAN TANDEN BEGINT TE WISSELEN 17
 mannetje 106
 mannetje kom 106
 mannetje, kom ~ 106
 mannetje, kom ~ kom 106
 mans 30, 32, 70, 73
 mans, eerste vaars die ~ is 30
 manse, droge ~ koe 117
 manse, eerste ~ koe 30
 manse koe 30, 32, 32, 72, 117
 manse vaars 30
 marie 107
 marmiet 162
 marmietje 162
 mascherang 158
 massale koe 55
 mastbeest 32
 mastboer 106
 mastduur 20
 masten 149, 151, 153
 masten, kalf voor te ~ 15
 masten, rind voor te ~ 32
 mastitis 90
 MASTITIS, UIERONTSTEKING, ~ 90
 mastitismelk 90
 mastkalf 15, 20, 32
 mastkalfje 15
 mastkoe 30, 32, 60, 72
 mastrind 30, 32
 maststier 20
 maststiertje 20
 mastvaardig 15
 mastvaars 32
 mastvee 15, 20, 32
 mastvoer 158
 mat 123
 matrice 49
 matte 76, 134, 145
 max kom 106
 max, kom ~ 106
 max, kom ~ kom 106
 max, max kom 106
 mè de 107
 mè kom 106
 mee 120
 meelpan 162
 meer geven 114
 MEER MELK GAAN GEVEN 113
 meer melk geven 113
 meester 149
 meken 62
 MELK 118
 melk 118, 120, 122
 melk, afgedraaide ~ 133
 melk, afgelaten ~ 131, 134
 MELK, AFGEROOMDE ~ 130
 melk, afgeroomde ~ 130
 melk, afnemen in de ~ 74
 melk, afnemen van de ~ 74
 melk, arme ~ 120
 MELK, BEDORVEN ~ 90
 melk, bedorven ~ 90, 123
 melk, bijengeschooten ~ 123
 melk, blauwe ~ 120, 132
 melk, (de ~) goed laten komen 115
 MELK, DE ~ INHOUDEN 114
 melk, (de ~) laten gaan 115
 MELK, DE ~ LATEN LOPEN 114
 melk, (de ~) laten lopen 114
 melk, de ~ laten schieten 114
 melk, de ~ niet laten schieten 115
 melk, de ~ ophouden 115
 melk, de ~ slecht laten komen 115
 melk, dikke ~ 123, 134
 melk, dikke, zure ~ 123
 melk, doorgedane ~ 132
 melk, doorgedraaide ~ 132
 melk, doorgejaagde ~ 132
 melk, doorgeroemde ~ 123
 MELK, DUNNE ~ 120
 melk, dunne ~ 120, 132
 melk, eerste ~ 120
 melk, flauwe ~ 120
 melk, gedoopte ~ 132
 melk, gedraaide ~ 123
 melk, gedreesde ~ 123
 melk, gedrezen ~ 123
 melk, geen dikke ~ 120
 melk, gefietste ~ 132
 melk, gehotselde ~ 123
 melk, gehottelde ~ 90
 melk, gekeerde ~ 123
 melk, geklonterde ~ 123
 melk, gemachiende ~ 133
 melk, gemattelde ~ 123
 MELK, GERONNEN ~ 122
 melk, geronnen ~ 123
 melk, geroemde ~ 131
 melk, geschoten ~ 123
 melk, gestoten ~ 122
 melk, getapte ~ 132
 melk, getrokken ~ 132
 melk geven wie een lei 120
 melk, gezijde ~ 132
 melk, haar ~ laten lopen 77
 melk, haar ~ los geven 115
 melk, hooggedraaide ~ 122
 melk, ineengelopen ~ 123
 melk, kleine ~ 132
 melk, lichte ~ 120
 melk, magere ~ 120, 132
 MELK, MEER ~ GAAN GEVEN 113
 melk, meer ~ geven 113
 melk met min graden 120
 melk met stoppen 90
 melk met weinig graden 120
 melk, nalaten in de ~ 73
 melk, nalaten van de ~ 73
 melk, omgegaan ~ 123
 melk, ontroomde ~ 131
 melk, overeengegane ~ 123
 melk, overeengegangen ~ 123
 melk, overeengelopen ~ 123
 melk, overeengeschooten ~ 123
 melk, overgelaten ~ 132
 melk, rotte ~ 90
 melk, schiere ~ 120
 melk, slappe ~ 120
 melk, slechte ~ 120, 120
 melk, stijve ~ 132
 melk, uitgedraaide ~ 133
 melk, uitgelaten ~ 132
 melk, uitgeroomde ~ 131
 melk van een blauwe koe 120
 melk van een kalfkoe 120
 MELK, VEL OP GEKOOKTE ~ 128
 melk, verharde ~ 90
 (melk) verliezen 115
 melk, verse ~ 120
 melk, verzuurde ~ 123

- melk, vette ~ 120
 MELK, VLOKKEN IN DE ~ 90
 melk, voor de ~ houden 148
 melk, vuile ~ 120
 melk, weer ~ gaan geven 114
 MELK ZEVEN 123
 melk, zoete ~ 120, 132
 melk zonder graden 120
 melk, zure ~ 122
 melk, zwakke ~ 120
 melkaderen 44, 44
 MELKADERS 44
 melkaders 44, 44
 melkafdraaier 130
 MELKAFROMER 130
 melkafromer 130
 melkafschepper 130
 melkbaan 45
 melkbaar 127
 melkbakkes 36
 melkbarer 130
 melkbeest 59
 melkbeest, best ~ 59
 melkblok 113
 melkbok 113
 melkdoekje 125
 melkdraaier 130
 MELKEN 111
 melken 86, 111
 melken, (de) eerste keer ~ 86
 melken, een harde voor te ~ 115
 melken, haar moeilijk laten ~ 115
 melken, haar niet laten ~ 115
 melken, hard ~ 115
 melken, kwade koe voor te ~ 115
 melken, laag ~ 115
 melken, lastig te ~ zijn 115
 melken, lastig ~ zijn 115
 melken, moeilijke koe voor te ~ 115
 melken, taai ~ 115
 melken, teeg ~ 115
 melken, teeg ~ zijn 115
 melken, vree ~ 115
 melken, wreed ~ 115
 melken, zich hard laten ~ 115
 melken, zich lastig ~ 115
 melken, zich lastig laten ~ 115
 melken, zich lelijk ~ 115
 MELKEN, ZICH MOEILIK LATEN ~ 115
 melken, zich niet goed ~ 115
 melken, zich slecht laten ~ 115
 melken, zich strang ~ 115
 melken, zich taai ~ 115
 melken, zich teeg ~ 115
 melken, zich teeg laten ~ 115
 melken, zich vree ~ 115
 melken, zich wrang laten ~ 115
 melken, zich zwaar ~ 115
 melkenpap 122
 MELKENSTIJ, LOEIEN VAN DE KOE
 TEGEN ~ 62
 melker, taai ~ 115
 melkerijbotter 145
 melkfieber 90, 95
 melkfilter 125
 melkgebit 36
 MELKGEBIT VAN KALVEREN 36
 melkgevende koe 116
 melkkamer 41
 MELKKOE 59
 melkkoe 24, 59, 72, 116
 melkkoe, beste ~ 59
 melkkoe, echte ~ 59
 melkkoe, felle ~ 59
 melkkoe, goede ~ 59
 melkkoe, lege ~ 117
 melkkoeien 2
 melkkom 127
 melkkoorts 90, 95
 melkkorst 128
 melkkraan 44
 melkkruk 113
 melkkrukje 113
 MELKKUIL 44
 melkkuil 44
 melkkuilen 49
 melkkuiltje 44
 melkmachine 130
 melkmuk 13
 melkmutten 15
 melkontsteking 90
 melkpaal 165
 melkpot 44, 59
 melkpotje 44
 melkput 44, 45
 melkputje 44
 melkrek 113
 melkromer 127, 130
 melks, taai ~ 115
 melksaderen 44, 44
 melkschil 128
 melkschotel 127
 melksfieber 90
 melkskalfje 13
 melkskoe 59
 melkskuil 44
 melkskuilen 49
 melkskuiltje 44
 melksoort, echt ~ 59
 melksoort, goed ~ 59
 MELKSPIEGEL 45
 melkspiegel 40, 45
 melkspieren 45
 melkstanden 36
 melkstoel 112
 MELKSTOELTJE 112
 melkstoeltje 112
 melkstraal 44
 melkstremsel 145
 melktanden 36
 melktandjes 36
 melkteil 127, 142
 melktob 128
 melktype 56, 59
 melktype, echt ~ 59
 melkvelletje 128
 melkvuur 90
 melkweg 44
 melkwolf 92
 MELKZEEF 124
 melkzeef 125, 125
 melkzeefje 125
 melkziekte 95
 MELKZIEKTE, KALFZIEKTE, ~ 89
 melkzift 125
 melkzij 124, 125
 melkzijwatten 125
 mem 50
 memmetje 50
 mengelmolen 161
 mengeltje 161
 menne 106
 menne, die ~ die die 107
 menne, menne 106
 mennes 17, 18, 106
 mennes, mennes 106
 merg 35
 merk 35, 72
 merken 97
 mes, een voor het ~ 117
 mest 155, 158
 mest, beest voor het ~ 32
 mest, dunne ~ 94
 mestduur 20
 mesten 151, 153
 mesten, een voor vet te ~ 32
 mesten, vee ~ 148
 MESTEN, VET TE ~ STIERKALF 20
 MESTEN, VET TE ~ VAARS 32
 mestflat 64
 mestflater 64
 MESTKALF 14
 mestkalf 15, 20, 32
 mestkoe 30, 32, 32, 117
 mestmaal 32
 mestrind 32
 meststier 20
 meststiertje 20
 meststrooisel 156
 mestvaars 32
 mestvee 15, 20, 32
 mestvlaai 64
 met, kom ~ 107
 MET OPGEHEVEN STAART RONDLO
 PEN 63
 meuken 61, 62
 meuren 62
 mie dè 107, 108
 miets 107
 mietsje 107, 107
 mietsje dè kom 108
 mietsje kom 108
 mietzel, kom ~ 108
 mik 41, 162
 mik, achter ~ links 43

milt 83, 95
 MILTKUILEN 49
 miltkuilen 38, 49
 miltkuilen, diepe ~ 49
 miltkuiler 49
 miltlapje 84
 miltskuilen 49
 miltvier 95
 MILTVUUR 95
 miltvuur 95
 min, melk met ~ graden 120
 mis liggen 81
 miserabel kalfje 59
 miskleurige koe 10
 mismaakte hoorns 34
 mismaakte uier 44
 misvormde hoorns 34
 model 55
 model, goed ~ 55, 56, 56
 model, schoon ~ 55
 modelbeest 55, 56
 modelkoe 55, 56
 modelkoe, schoon ~ 56
 modellige, goed ~ koe 56
 modelskoe 55
 moe dè 107
 moe, hier ~ hier moe ho 107
 moeder, boks van ~ 127
 moeder, koe van de ~ 4
 moederbed 49
 moederkalf 25
 moederkoek 84
 moedermelk 120
 moeilijk, haar ~ laten melken 115
 MOEILJK, ZICH ~ LATEN MELKEN 115
 moeilijke koe voor te melken 115
 moeite hebben 80
 moer 34, 49
 moer, de ~ laten zien 88
 moer heem 108
 moer hiem 107
 moer, hier ~ 107
 moer, hier ~ hier moer 107
 moerken 64
 moet 96
 moeten kalven 80
 moets 107, 107
 moets, moets 107
 moetsje 107, 107
 moetsje dè 107, 108
 moetsje dè dè 107, 108
 moetsje, dè ~ dè 107
 moetsje, dè ~ dè kom 108
 moetsje dè kom 107, 108
 moetsje dè kom dè 108
 moetsje kom 108
 moetsje kom dè dè 108
 moetsje, kom hier ~ 108
 moezel 36
 mokken 157

molen 139, 161
 mollen 64
 MOND- EN KLAUWZEER 99
 mond- en klauwzeer 99
 mondbuil 161
 mondkorf 111
 mook 47, 47
 mookzak 47, 47
 moor 9, 9, 9
 moor, witte ~ 9
 moor, zwarte ~ 9
 moorkoe 9
 moorkop 9
 moortje 9
 moren 63
 mos 157
 mottige 34
 muil 36
 muil, blaren in de ~ 99
 muil, ronde ~ 36
 muil vol tanden 36
 muil vol 36
 muil, volle ~ 36
 muil, witte ~ 49
 muilband 111
 muilkorf 110
 MUILKORF VOOR KALVEREN 110
 muilkorfje 110
 muilkrankte 99
 muilzeer 99
 muilziekte 99
 muilziekte, poot- en ~ 99
 muintje 161
 muis 10
 muiskleur 10, 10
 muiskleurige 10
 muk 12, 13, 25, 25, 27, 27, 107, 107
 muk, kom ~ 107, 108
 muk, muk 107, 107
 muk, muk, muk 107, 107
 mukje 12, 13, 25, 27, 107, 107
 mukkalv 25
 mukke 107, 107
 mukke, mukke 107, 107
 mukke, mukke, mukke 107
 mukmaal 25
 muntel 108, 111
 munteltje 111
 muntig 30, 32, 73
 muntig kalf 30
 muntige 30, 31, 32, 72, 117
 muntige eersteling 30
 MUNTIGE KOE 31
 muntige koe 30, 31, 32, 72, 117
 muntige vaars 29, 30
 mup 12, 18, 25, 27, 107
 mup kom 107
 mup, mup 107
 mupje kom 108
 mut 107
 mut, mut 107
 mut, platte ~ 79

muts 48, 51
 mutsje 107, 107
 mutsje dè 108
 mutsje kom hier 108
 mutten 4, 12, 13, 20
 mutten, droge ~ 79
 mutten, kleine ~ 13
 mutten, magere ~ 59
 mutten, nuchtere ~ 13
 mutten, platte ~ 13
 mutten, schrale ~ 59
 mutten, verse ~ 13
 mutten, vette ~ 15, 20
 muttenskorf 111
 muttentje 12
 muttentje, vet ~ 15
 muttetje 107, 107
 muttetje kom 107, 107
 muttetje, kom ~ 107
 muttetjesmelk 120
 muttetjesziekte 90

N

na-eten 67
 naalden 156
 naaldenstrouwsel 156
 naas, plekje op de ~ 49
 naas, witte ~ 49
 naasring 110
 naasscheer 110
 naasspiegel 49
 nageboorte 83, 84
 NAGEBOORTE, SLIIM BIJ DE ~ 85
 NAGEBOORTE VAN DE KOE 84
 nagel 47, 52
 nagerei 85
 nagrasbotter 144
 naknoeien 86
 nalaten 73
 nalaten in de melk 73
 nalaten van de melk 73
 namelk 132
 nap 143, 162
 nasloveren 86
 natte klauwziekte 98
 natuur 51, 76, 77
 natuur geven 75, 77
 natuur, kijken of ze ~ in de uier heeft 75
 natuur trekken 75
 natuurtrekker 76
 navegen 86
 navuil 86
 navuilen 86
 nazenring 110
 nazenvlekje 49
 nazuiveren 86
 nazuivering 86
 neer, een met ~ vet 120
 neerkauwen 67
 neerknauwen 67
 neerkoe 57

neertrekken 81
 nekplooi 36
 nemen 75
 nering kauwen 67
 nering knauwen 67
 neringelen 67
 neringen 67
 neringsmaag 48
 neringskoekje 84
 neringsmaag 48
 net 48, 82, 83
 neteldoek 125
 neteldoekje 125
 NETMAAG 47
 netmaag 47
 netten 48, 48
 neus, witte ~ 49
 NEUSKLEM 109
 neusring 110
 neusspiegel, witte ~ 49
 neusvlek 49
 niepje 108
 niepje de dè 108
 niepsje 108
 NIERBEKKENONTSTEKING 100
 nierbrand 100
 NIEREN 146
 nieren 146
 nieren, aan de ~ hebben 100
 nieren, kel op de ~ 100
 nieren, kou op de ~ 100
 nierkrankheid 100
 nierkrankte 100
 niertjes 146
 nierziekte 100
 niet aangeteld 73
 niet aflaten 114
 NIET BEHOUDEN 73
 niet behouden 70, 73, 77
 NIET BEVRUCHT 70
 niet, de melk ~ laten schieten
 115
 niet doorgeven 114
 NIET DRACHTIG 73
 niet dragen 77
 niet gans zijn 92
 niet gepakt 73
 niet, haar ~ laten melken 115
 niet houden 77
 niet ingeschreven 4
 niet ingeschreven koe 4
 niet juist zitten 81
 niet laten schieten 114
 niet nirken 94
 niet, nog ~ klaar zijn 86
 niet te goed liggen 81
 niet, toch ~ gedekt zijn 77
 niet veel graden hebben 120
 niet vol 30, 70, 73
 niet vol gegaan 73
 niet vol zijn 77
 niet, zich ~ gezuiverd hebben
 92

niet, zich ~ goed melken 115
 niet zuiver zijn 86, 92
 nieuwe, ene ~ tuier geven 164
 nieuwe tanden 36
 nieuwe tuier geven 102
 nijpen 19
 niks in kunnen krijgen 77
 nilkeren 65
 nirgelen 67
 nirgelsmaag 47, 48, 48, 48
 nirk, (de) ~ knauwen 67
 nirkelen 65
 nirken 65
 nirken, niet ~ 94
 noest 162
 nog altijd vuil derafkomen 86
 nog altijd vuil van haar komen
 86
 nog gecontroleerde koe 4
 nog geen tanden 36
 nog niet klaar zijn 86
 nokkel 50
 nonnetje 9
 nonnetjeskop 9, 11
 normaal liggen 81
 noster, ene ~ 151
 nuchter kalf 13, 15, 79
 nuchter kalfje 13
 nuchtere 13
 nuchtere mutten 13
 nuchteringe kalf 13

O

ogen, (koe) met zwarte plekken
 om de ~ 10
 OGEN, RODE KOE MET WITTE KOP
 EN RODE VLEKKEN OM DE ~
 8
 OGEN, ZWARTE KOE MET WITTE
 KOP EN ZWARTE VLEKKEN OM
 DE ~ 10
 oger, blauwe ~ 8
 om zijn van (de/haar) tijd 79
 ombrengen 101
 ombruien 81
 omdoen 101, 164
 omdraaien 81
 omdrijven 101
 omgegangenen melk 123
 omgelopen 73
 omgooien 81
 omhouwen 164
 omjagen 101, 164
 omlaten 101
 omleggen 81, 101
 omleiden 101
 omlopen 77
 ommoren 63
 omrollen 80
 omscharen 101
 omspannen 101, 104
 omstaan 19
 omtrullen 81
 omtuieren 164
 OMWEIDEN 101
 omweiden 101
 omwentelen 81
 OMWOELEN, DE GROND ~ 63
 omwoelen, de grond ~ 64
 omwroetelen 64
 omzetten 101, 164
 onbekende 4
 onderbroek 128
 ondermelk 132, 134
 onderromen 132, 134
 onderschieten 157
 onderschieten, de beesten ~ 15'
 ondertrekken, de stal ~ 157
 ondeugentig 69
 ondiepe 56
 ondiepe koe 56
 ongelijke uier 44
 ongetrouwde oom 19
 ongezonder beest 58
 onnozel kalfje 59
 onredig 69
 onrustig 69
 ontromen 128
 ontromer 130
 ontroomde melk 131
 ontsteking 90, 91, 117
 ontsteking in de udder 90
 ontstoken deem 117
 ontstoken kwartier 91
 ontstoken vierdel 91
 ontzanden 128
 ONVRUCHTBARE KOE 71
 oom 19
 oom, gesneden ~ 19
 oom, ongetrouwde ~ 19
 oostvlaamse koe 7
 op barsten staan 93
 op kalven staan 79
 opblazen 93
 opbreken 77
 opeenrazen 63
 open lijder 99
 OPEN, LIJDER AAN ~ TUBERCULOSIS
 99
 opening 44
 OPGEHEVEN, MET ~ STAART ROND
 LOPEN 63
 opgejaagd 93
 opgelopen 93
 opgeschoten koe 56
 opgesteven 93
 opgestijfd 93
 OPGEZETTE, KOE MET GEBOGEN, ~
 RUG 58
 opgezwollen 93
 ophebben, scherp ~ 94
 ophouden 114, 149
 ophouden, de melk ~ 115
 opjagen 93
 opkomen 114

oplopen 92
 OPMAKEN, BOTER ~ 144
 opmaken, botter ~ 144
 opmaken, de boter ~ 136
 opnieuw kauwen 67
 oproerig 69
 opschaarsel 157
 opspringen 63
 opsteken 144
 opsteken, botter ~ 144
 opsteken, de bies ~ 63
 opstijven 93
 opstijving 93
 opstrouwen 155
 opstrouwen, de stal ~ 157
 opstuiwen 93
 optrekken 74, 114, 149
 opwaken 141
 opzetten 149, 153
 opzetten, de kloof ~ 19
 opzetter 15, 18
 oranjebont 7
 oranjerode 7
 ORANJERODE, ROODBONTE KOE
 VAN HET ~ TYPE 7
 oranjerood 7
 oranjeroodbonte 7
 origine, zonder ~ 4
 orten 158
 os 19
 os 19, 72, 117
 osje 19
 ossenketel 162
 ossenknieën 60
 ossenpoten 60
 oude wei 133
 ouderdom 34
 ouderdomsring 34
 ouwer 41
 ouwer met drie demen 43
 over tijd 72
 over tijd dragen 79
 over tijd gaan 79
 over tijd lopen 79
 over tijd staan 79
 over zijn 77
 overblijfselen 158
 OVERDRAGEN 79
 overdragen 79
 overeengegane melk 123
 overeengegangen melk 123
 overeengelopen melk 123
 overeengeschoten melk 123
 overeenschravelen, spelig ~ 63
 overgaan 77, 79
 overgangskoe 32
 overgegaan 72
 overgegangen 70, 72
 overgehouden koe 32
 overgelaten melk 132
 overgelopen 72, 73
 overhouden rind 29
 overlopen 79, 73
 overlopende koe 32
 overloper 32
 overschot 158
 overstaan 79
 P
 paal 165
 paal, andere ~ geven 164
 paaldrijver 167
 paaltje 165
 paard, koe van een ~ 56
 paard, koe wie een ~ 56
 paardendokter 150
 paardenmeester 149
 paardsbeest 56
 paardsbil 29, 32, 72
 paardsdokter 150
 paardsharen zij 125
 paardsknieën 60
 paardsmaat 161
 paardsmand 161
 paardsmandje 161
 paardsmarmiet 162
 paardsmeester 149
 pag 166
 paggen 164
 paghamel 167
 paghamer 167
 paghout 166
 palen 164, 164
 pan 162
 pannen 38
 pantoffelklauwen 97
 pap 90
 papieren, koe met ~ 6
 papieren, koe met ~ bij 4
 papieren, koe zonder ~ 4, 4
 papzand 157
 paren, laten ~ 70
 parsen 89
 particuliere koe 55
 PAS, KOE DIE ~ GEKALFD HEEFT
 86
 PASGEBOREN KALF 12
 pastoor, boks van ~ 128
 pastoor, hemd van ~ 127
 pastoor zijn broek 128
 patattenmachientje 160
 patattenmolen 160
 pateel 127, 143
 pateel, houten ~ 162
 pedigree, koe bet een ~ 6
 peel 166
 peelkoe 72
 pees 51, 52
 pees, rode ~ 71
 pees, van de ~ af zijn 92
 pegel 166
 peigeren 152
 peits 105
 pel 128
 pellen 19
 pellen 96
 PENIS VAN DE STIER 51
 PENS 47
 pens 47, 47, 48, 48, 48, 152
 pens, ijzer in de ~ 93
 pens, ijzer in de ~ hebben 93
 pens, in de ~ trekken 114
 penserij 47
 pensmaag 47
 penspijn 93
 penszak 47
 PERSEN 80
 persen 80
 pessemes 157
 petattenkruid 157
 PEZEN 146
 pezen 37, 38, 48
 pezen, de ~ af hebben 92
 piemel 52
 piet 72
 PIJN, LOEIEN VAN DE KOE VAN ~
 62
 pijnen krijgen 80
 pijphak 57
 pijpjesmelk 132
 pik 52, 166
 piket 166
 pilot 166
 pin 52, 166
 PINK 14
 pink 4, 14, 18, 20, 25, 27, 27,
 46, 52
 pinkje 14
 pinkstier 18
 pis 150, 158
 pissen 150
 pisser 52
 pit 35
 pitsen 19, 157
 pitsers 157
 pitten 151
 plaatje 84
 plaatje van de roompot 139
 plaats, van ~ veranderen 164
 plaggen 156
 plak 48
 plak, koe met een ~ 11
 plakken 76
 plakken, voelen of het ~ 75
 plakken, zien of het ~ 75
 plakker 76
 plakkerd 76
 plank 139, 139
 plank, achter een ~ liggen 81
 plankje 139, 139
 plankkalf 15
 plankstier 20
 plat kalf 13
 plat schijten 94
 plateel 127
 PLATEN 38
 platen 38
 platgeboren kalf 13

- platmolen 161
 platte, dikke ~ koe 56
 platte mut 79
 platte mutten 13
 platte schijt 94
 platvoeten 60
 plek 48, 48, 49
 plek, witte ~ 48
 plek, witte ~ op de kop 11
 plekje 49
 plekje op de naas 49
 plekje, wit ~ 49
 plekken, (koe) met zwarte ~ om de ogen 10
 plekkoe 11
 plekpoot 11
 plet 162
 pletmachine 161
 plets 130, 139, 143
 plets, houten ~ 130
 pletsje 130
 pletteraar 161
 plettermachine 161
 plettermolen 161
 plooi 40
 plooiën 38
 pluim 39
 pluimstaart 39
 pluis 39
 pluisje 39
 plukken 159
 pochel, kromme ~ 58
 poekel 58
 poekelrug 58
 poekelsrug 58
 poep 151
 poes 34, 39
 poesje 39
 poetje 107, 107
 poetje kom 108
 poetje, poetje 107
 pokkel 58
 pokkelkoe 58
 pokkelsrug 58
 pokken 99
 pokken, koe met de ~ 99
 pokkenkoe 99
 pokziekte 99
 pollepel 162
 pols 139, 139
 polsschijf 139
 polsstock 139
 pond 144
 ponnie 34
 POOT 53
 poot 45, 53, 147
 poot- en muilziekte 99
 poot, gekloven ~ 98
 poot, gevlekte ~ 11
 POOT, KOE MET RODE VLEK OP DE ~ 11
 pootblaas 82
 pootje 47
 pootjes, blaas met de ~ 82
 pootjes, korte ~ 57
 Pootjesblaas 82
 pootjesblaas 82
 pootjeszak 82
 pootziekte 98, 99
 porceleinen kom 143
 postuur, koe met fors ~ 55
 pot 137, 162
 pot, driekroonse ~ 128
 pot, keulse ~ 128, 138
 pot, keulse stenen ~ 138
 pot, stenen ~ 127, 127, 138
 poten, blaas bet de ~ 82
 poten, blaas met de ~ 82
 poten, de ~ zitten goed 81
 poten, die met lang ~ 56
 poten, koe bet gevlekte ~ 11
 poten, koe bet korte ~ 57
 poten, koe die hoog op de ~ staat 56
 POTEN, KOE MET KORTE ~ 56
 POTEN, KOE MET LANGE ~ 56
 poten, koe wat hoog op de ~ 56
 poten, korte ~ 57
 poten, kromme ~ 60
 poten, kwade ~ 99
 poten, volle ~ 97
 poten, zware ~ 60
 potenblaas 82
 potenzak 47
 potlepel 162
 POTSTAL, STROOISEL IN DE ~ 155
 potstrootisel 156
 pozen hebben 80
 pozen krijgen 80
 pozen maken 80
 praam 110
 prachtbeest 55
 pramen 19
 prang 110
 pratel 65
 pratel, aan de ~ 94
 pressen 80
 presser 161
 prij 152
 prij, kapotte ~ 152
 prijs, een duur wat ~ heeft 22
 prijsbeest 5, 55, 56
 prijsduur 21
 prijskoe 5, 55, 56
 prijslooi 22
 prijsstier 21
 prijsvar 22
 prik 52
 prima koe 56
 proberen 70, 75
 PROLAPSUS, LIJFBIEDEN, ~ VAGINA 87
 PROLAPSUS, UITPERSEN VAN DE BAARMOEDER, ~ UTERI 88
 pronte 55
 pruim 51
 puinen 157, 158
 puinen 157
 puisthamer 167
 pulf 139
 puntje, wit ~ 49
 R
 r-koe 4, 4, 5
 raam 111, 127
 raamdoek 125
 raampje, houten ~ 111
 rabbekast 152
 rad 140
 rangeren 157
 ranselen 63
 rap 96
 rapenbotter 145
 ras, half ~ 4
 ras, hollands ~ 6, 9
 ras, kempisch ~ 7
 ras, roodbont ~ 6
 ras, vlaanders ~ 7
 ras, westvlaams ~ 6
 rasbeest 6
 rasbeestje 55
 raskoe 6
 rat 59
 raten 48
 razeltig zijn 100
 razend zijn 100
 razende hond 100
 razemij 100
 razetig zijn 100
 razetige hond 100
 razige hond 100
 reageerder 99
 rechterachterdeem 43
 RECHTERACHTERKWARDIER 43
 rechterachterkwartier 43
 rechterachterscheut 43
 rechterhinderste 43
 rechterkant, uier aan de ~ van achter 43
 rechterkant, uier aan de ~ van voor 42
 rechterkwab 43
 rechterkwartier achter 43
 rechterkwartier, achter ~ 43
 rechterkwartier voor 42
 rechterkwartier, voorste ~ 42
 rechtervoordeem 42
 RECHTERVOORKWARDIER 42
 rechtervoorkwartier 42
 rechtervoorste 43
 rechts achter 43
 rechts, achter ~ 43
 rechts achter uier 43
 rechts achterkwartier 43
 rechts achterste 43
 rechts, achterste ~ 43

rechts, achterste deem ~ 43
 rechts, achterste kwartier ~ 43
 rechts, achterste ~ kwartier 43
 rechts, achterste schuif ~ 42
 rechts, achterste vierdel ~ 43
 rechts hinder 43
 rechts kwartier achter 43
 rechts, kwartier ~ achter 43
 rechts kwartier voor 42
 rechts, kwartier ~ voor 42
 rechts, speen ~ achter 43
 rechts, speen ~ voor 42
 rechts vierdel van achter 43
 rechts vierdel van voor 42
 rechts voor 42
 rechts, voor ~ 43
 rechts voor uier 42
 rechts voorkwartier 42
 rechts voorsel 43
 rechts voorste 43
 rechts, voorste ~ 43
 rechts, voorste deem ~ 42
 rechts, voorste kwartier ~ 42
 rechts, voorste ~ kwartier 42
 rechts, voorste vierdel ~ 42
 rechtse achterkwartier 43
 rechtse, achterste ~ deem 43
 rechtse, achterste ~ kwartier 43
 rechtse, achterste ~ schuif 43
 rechtse deem achter 43
 rechtse deem voor 42
 rechtse kant 43, 43
 rechtse vierdel achter 43
 rechtse vierdel voor 42
 rechtse voorkwartier 42
 rechtse, voorste ~ deem 42
 rechtse, voorste ~ kwartier 42
 rechtse, voorste ~ schuif 42
 reddelen 63
 redig 69, 69
 redig (zijn) 63
 ree 15
 reep, van de ene na de andere ~
 doen 164
 reet 51
 regel 71
 regeren 141
 register, koe met ~ 4
 registerkoe 4, 5
 registratie, half ~ 4
 reiger 56
 rein 83, 84
 rein, zich ~ maken 86
 rek 113
 remmelen 63
 rennen 63
 repen 38, 63, 160
 reppetig 69
 repselen 67
 rest 158
 RESTEN VAN HET ETEN VAN DIEREN
 158
 reupelen 63

reupen 63
 riem 111
 riet 95
 riethamer 167
 riffelen 63
 riggelen 63
 rijden 63
 rij, maas---ijssel 7
 rij, maas---ijsselvee 7
 rijp 15, 69, 69, 28
 rijp rind 28
 rijp voor de kop af 15
 rijp voor de slacht 15
 rijpe vaars 28
 rijpen 63
 rijzeling op de uier 75
 rijzen 86, 92
 rijzige koe 56
 rijzing 117
 rind 3, 4, 14, 18, 24, 25, 25, 27,
 27, 28, 28, 28, 29, 72
 rind, dekrijp ~ 27, 28
 rind, drachtig ~ 28
 rind, dragend ~ 28, 76
 rind, eerste ~ 28
 rind, gekalfd ~ 29
 rind, goed ~ 28
 rind, gust ~ 29
 rind, jarig ~ 27, 28, 29
 rind, laat ~ 29
 rind, leeg ~ 28, 30
 rind met twee tanden 27
 rind, overhouden ~ 29
 rind, rijp ~ 28
 rind, spelig ~ 25
 rind, stierig ~ 28
 rind, verlopen ~ 29
 rind, verschoten ~ 30
 rind, vol ~ 28, 76
 rind voor te masten 32
 rinderen 80
 rindje 3, 4, 25, 27, 27
 rinds 69
 rindsbeest 3
 rindsbeesten 2
 rindsvee 3
 rindvee 1
 ring 33, 96, 109, 109
 ring in de hoorn 34
 ring, jaarlijkse ~ 34
 ring om de hoorns 54
 ring op de hoorns 34
 ring van de hoorn 34
 rinsel 145
 ripsakken 63
 rissen 156
 rode 6, 7, 7, 8, 107
 rode blaarkoe 8
 rode blaarkop 8, 8
 rode, bleke ~ 7
 rode bles 7
 rode, bonte koe met (een) ~ kop
 7

RODE, BONTE KOE MET ~ KOP 7
 rode, bonte met een ~ kop 7
 rode, ganse ~ 8
 rode, gebilde ~ blaarkop 8
 rode, heel ~ 8
 RODE KOE 8
 rode koe 6, 7, 8, 8, 8
 rode, koe met een ~ kop 7
 RODE KOE MET GEHEEL WITTE KOP
 8
 RODE, KOE MET ~ VLEK OP DE
 POOT 11
 RODE KOE MET WITTE KOP EN
 RODE VLEKKEN OM DE OGEN
 8
 rode kop 7
 rode, lichte ~ 7, 7
 rode, lichte ~ koe 7
 rode met schimmelkop 7
 rode pees 71
 RODE, RODE KOE MET WITTE KOP
 EN ~ VLEKKEN OM DE OGEN
 8
 rode, vurig ~ 8
 rode witkop 8
 rode, witkopse ~ 8
 rode, witte koe bet een ~ kop 7
 roede 52
 ROEP- EN LOKWOORD VOOR DE
 KOE 107
 ROEP- EN LOKWOORD VOOR HET
 KALF 107
 ROEPWOORD VOOR DE STIER 106
 roerder 162
 roergaffel 162
 roerholt 162
 roerriek 162
 roerstek 162
 roetsen 63
 roffen 160
 roggelse 57
 rok 128
 rol 138, 140, 140
 rol bet een zwong 140
 rolbottervat 140
 roldeksel 139
 ROLLEN 80
 rollen 37, 80, 136, 141
 rollen, botter ~ 136
 rollen, zich ~ 80
 rolrug 58
 rolstand 140, 140
 rolvat 136, 140, 140
 romen 118, 127, 128
 romen, blauwe ~ 120
 romen, slechte ~ 90
 romen, zure ~ 123
 romenkoe 59
 romenpot 127
 romenschotel 127
 romenvloot 143
 romenzift 125
 romer 130, 131

- romeren 128
 romermelk 131
 romersmelk 131
 romp, magere ~ 58
 rondbiezen 63
 ronde muil 36
 ronde rug 58
 RONDLOPEN, MET OPGEHEVEN
 STAART ~ 63
 rood 8
 rood, het ~ 88
 rood, het ~ laten zien 88
 roodblaar 8, 9
 roodbont 6, 7, 7, 8
 roodbont ras 6
 roodbonte 6, 7, 7, 8
 roodbonte koe 6, 7, 7
 ROODBONTE KOE VAN HET DON-
 KERODE TYPE 6
 ROODBONTE KOE VAN HET ORAN-
 JERODE TYPE 7
 roodkop 7
 roodkopje 7
 roodoger 8
 roodpoot 11
 rooi, de ~ laten zien 88
 rooie, de ~ 88
 rooien 88
 ROOM 126
 room 119, 126, 128
 room afdoen 129
 room, de ~ van blazen 129
 room, zure ~ 145
 roombaar 127, 128, 130
 roombak 127
 roomblazer 130
 roombotter 144
 roomdoek 125
 roomduppen 128
 roomkroeg 137
 roomkroes 128
 roomkruik 137
 roomlepel 130
 roomlies 128
 roommelk 131
 roompateel 127
 roomplateel 127
 ROOMPOT 127
 roompot 127, 127, 137
 roompot, plaatje van de ~ 139
 roompot, stenen ~ 127
 roomschijf 139
 ROOMSCHOTEL 127
 roomschotel 127
 roomteel 127
 roomvaatje 128
 roomveer 130
 roomvelletje 128
 roos 75, 88, 96
 roppen 19, 160
 ros 7
 rosse 6, 7, 8, 10
 rosse koe 10
 rot 92
- rothoorns 34
 rotstraal 98
 rotte hoorns 34
 rotte melk 90
 rover 96
 rozen 88
 rozenpot 138
 rozig zijn 88
 ruchelen 62
 rug 37, 155
 rug, diepe ~ 58
 rug, doorgezakte ~ 58
 rug, gebeugelde ~ 58
 rug, geknikte ~ 58
 rug, hoge ~ 58
 rug, knobbelen op de ~ 96
 rug, koe met een scherpe ~ 58
 rug, koe met een slappe ~ 58
 RUG, KOE MET GEBOGEN, OPGE-
 ZETTE ~ 58
 RUG, KOE MET SLAPPE, DOORGE-
 ZAKTE ~ 57
 rug, kromme ~ 58
 rug, lage ~ 58
 rug, op de ~ draaien 81
 rug, op de ~ leggen 81
 rug, op de ~ liggen 81
 rug, op de ~ trekken 81
 rug, op gen ~ werpen 81
 rug, over haar ~ draaien 81
 rug, ronde ~ 58
 rug, scheve kromme ~ 58
 rug, slappe ~ 57
 rug, slechte ~ 58
 rug, sterke ~ 58
 rug, weke ~ 58
 rug, zwakke ~ 58
 ruggenstruu 155
 rugstrank 37
 rugstrank, zwakke ~ 58
 rui 96
 ruig, (het) ~ 96
 ruime koe 55
 RUND 2
 rund 2, 18, 24, 27, 27
 rund, drachtig ~ 28
 rund, groot ~ 25, 28
 rund, jarig ~ 14
 RUND, JONG VAN EEN ~ 4
 rund, slecht ~ 30
 rund, vol ~ 28
 RUND, VROUWELIJK ~ DAT VOOR
 DE EERSTE KEER DRACHTIG IS
 28
 runderwormen 96
 rundje 27
 rundsbeest 3
 rundsbeesten 2
 RUNDVEE 1
 rundvee 1
 rundveestapel 1
 russen 156
 rustknoken 37
- S
 s-koe 5
 sabbelen 67
 sabel 57
 sabelbenen 60
 sabelbenen, koe met ~ 57
 sabelbenige 57
 sabelhak 57
 sabelhakken 60
 sabelpoten 60
 sabelvessemen 60
 sabelvessemen, koe met ~ 57
 schaal 128
 schaapsbenen, koe met ~ 56
 schaaftstuijer 166
 schaapsvoeten 97
 schabrak 58
 schacht 51
 schachtel 167
 schamel kalfje 59
 schamper 153
 schamppaal 153
 schandaal maken 63
 schank 58
 scharminkel 58, 59
 schecke 7
 schede 50
 SCHEDE VAN DE KOE 50
 scheel 139
 scheer 109, 110, 111
 schei 45
 scheikoe 11
 scheistreep 48
 schenkel 46
 schep van de koeketel 162
 schepel 161, 162
 scheper 105
 schephang 162
 scheplepel 162
 scheppan 162
 schepper 162
 schepsel 157
 schepsaan 162
 scherf 58, 59
 scherf, een ~ inhebben 94
 scherfkalf 59
 scherp 69
 scherp geslikt hebben 94
 scherp, (het) ~ in 94
 scherp, (het) ~ inhebben 93
 scherp, iet ~ gegeten hebben 94
 scherp in de maag 93
 scherp in het lijf hebben 94
 SCHERP INHEBBEN 93
 scherp ophebben 94
 SCHERP, ZWARTBONTE KOE MET ~
 GESCHIEDEN WITTE EN ZWAR-
 TE BANEN 9
 scherpe, koe met een ~ rug 58
 scherprode 6
 scherps, get ~ gevreten hebben
 94
 scherps, get ~ inhebben 94

SCHOUKEN 153
scheuken 153
SCHEUKPAAL 153
scheurklauw 97
scheurpoot 97
scheurvoet 97
scheut 29, 75, 90, 90, 91, 94
scheut, aan de ~ zijn 94
scheut op de uier 90
scheuteling 15
scheuter 94
scheuter, aan de ~ 94
scheuteren 94
scheve 44
scheve kromme rug 58
scheve udder 44
scheve uier 44, 116
schier kalf 59
schier kalfje 59
schiere melk 120
schieten 115
schieten, de melk laten ~ 114
schieten, de melk niet laten ~ 115
schieten, de stal goed ~ 157
schieten, laten ~ 115
schieten, niet laten ~ 114
schijf 139, 139
schijf wat 125
schijntje 59
schijnt 94, 151, 158
schijnt, aan de ~ zijn 94
schijnt, aan de/het ~ 94
schijnt, (de/het) ~ hebben 94
schijnt, platte ~ 94
SCHIJTEN 150
schijten 94, 150
schijten, dun ~ 94
schijten, plat ~ 94
schijterij 94
schijthak 57
schijthakken 60
schijtig kalfje 59
schijtkalfje 59
schijtvas 57
schijtvassen 60
schikken 153
schil 128
schilderij 56
schildertje 139
schilferen 96
schilfers 96
schilfertjes 96
schillen 96
schillenstrouwsel 156
schilletjes 96
schimmelkop, rode met ~ 7
schimmels 96
schimper 153
schip van een koe 56
schirnakel 58
schitten 65, 151
schobben 153
schobben, zich ~ 153

schobpaal 153
schoen 45, 46, 47, 147
schoen, achterste ~ 46
schoenen 97
schoenen, gekloven ~ 98
schoenen, lange ~ 97
scholder 141
scholler 143
schone blok van een koe 55
schone, een ~ stal vee hebben 148
schone, een ~ uier maken 75
schone koe 55, 55, 56
schone spiegel 75
schoon beest 55
schoon model 55
schoon modelkoe 56
schoon, zich ~ maken 86
schoongelijnde 55
schoongelijnde koe 55
schoongesloten koe 55
schoonmaken 152
schot 27, 29, 29, 30, 31, 32, 72
schot, guste ~ 30
schot, vette ~ 32
schotel 127
schotje 30
schraag 58
schraak 58
schraal kalf 59
schraal kalfje 59
schragel 58
schrakel 58
schrakelheks 58
schrale 58, 59
schrale koe 58
schrale mutten 59
schrank 57, 58, 59
schrankel 58, 59
schrankel, mager ~ 58
schrankel, magere ~ 59
schrankelaar 58
schrankeltje, ellendig ~ 59
schrapper 162
schrapstel 157
schreeuwen 61, 62
schrimpel kalfje 59
schroet 58
schromp 58
schrompen 153
schromppaal 153
schrompstijl 153
schubben 48, 96
schudgaffel 162
schuif, achterste linkse ~ 42
schuif, achterste ~ rechts 42
schuif, achterste rechtse ~ 43
schuif, voorste linkse ~ 42
schuif, voorste rechtse ~ 42
schuim 128
schuimen 129
schuimer 130
schuimlepel 130
schuimspeen 130

schuit 45
schuiten 65
schulpen 96
schuren 153
SCHURFT 96
schurft 35, 96
schurgen 63
schurgpaal 153
schurk 153
schuurhout 153
schuurpaal 153, 165
schuurpalot 153
schuurstaak 153
schuursteel 153
schwindsucht 99
SCROTUM 52
sermijndoek 125
showkoe 56
sichelen 160
sik 49
sikkelen 160
sjè, kom hier ~ sjè 107
slaan 141
slaan, botter ~ 136
slaan, in de hoorns ~ 114
slaan, in vorm ~ 144
slacht, goed voor de ~ 15
slacht, rijp voor de ~ 15
slachtbeest 30, 32
slachten, gereed voor te ~ 15
slachten, goed voor te ~ 15
slachten, vaardig voor te ~ 15
slachthuis, goed voor het ~ 15
slachtkalf 14
slachtkoe 32, 60, 117
SLACHTRIJP 15
slachtrijp 15
slachtvaardig 15
SLACHTVEE, HOUDER VAN ~ 105
slachtvet 15
slag, een ~ gedraaid liggen 81
slaghout 167
slak 97
slakkenpoot 97
slakkenpootje 97
slakpoot 97
slap beest 58
slap in de banden 88
slap kalfje 59
slappe 58
slappe deem 117
slappe hoorns 34, 34
slappe koe 58
SLAPPE, KOE MET ~, DOORGEZAK-
TE RUG 57
slappe, koe met een ~ rug 58
slappe melk 120
slappe rug 57
slecht, de melk ~ laten komen 115
slecht in de graden 120
slecht, in een ~ vel steken 99
slecht kalf 59
slecht kalfje 59

slecht liggen 81
slecht rund 30
slecht, zich ~ laten melken 115
slechte bovenlijn 58
slechte deem 117
slechte hoorns 34
slechte koe 56
slechte melk 120, 120
slechte romen 90
slechte rug 58
slechte uier 44
sleddermolen 161
sleep 166
SLEEFHOUT 166
sleephout 166
sleeppaal 166
sleepstaak 166
sleepstek 166
sleepstok 166
slek 128
sleten hoorns 34
sleten op de hoorns 34
sleuf 52
slever 85
sleveren 86
slibber 86
sliever 85
slijm 70, 76, 77, 83, 84, 85
slijm afzetten 77
SLIJM BIJ DE NAGEBOORTE 85
slijm geven 86
SLIJMBLAAS 76
slijmblaas 77, 82
SLIJMEN 77
slijmen 77, 86
slijmen, (het) ~ 70
slijmer 77, 84, 85
slijmerblaas 77, 82, 82
slijmeren 86
SLIJMKOEK 83
slijmkoe 84
slijmvlies 83
slijter 94
slikken, scherp geslikt hebben 94
slip 128
slobber 86
slof 45
SLOKDARM 146
sломmeren 77
slot 51
slover 77, 84, 85, 86
sloverd 77
sloveren 86
sluieren 77
sluik 35, 36
sluis 35
smak 105
smalle koe 56
smet 49, 105
smik 105
smodderen 77
snade 105
SNEB 48
sneb 11, 48
snebbetje 49
snep 48
snijden 18, 160
snijmolen 161
snoer 76, 77
snoer, willig ~ 71
snoeren 77, 86
snoeren, (het) ~ 71
snoersel 76
snuit, witte ~ 49
snuitring 110
soort 55, 56
soort, geen ~ 4
soort, goed ~ 55, 56
soort, goed ~ koe 55, 56
soort, goede ~ 55
soort, verbasterd ~ 9
soort, wild ~ koe 4
soortbeest 55, 56
soortige 55
SOORTIGE KOE 55
soortige koe 55, 56
soortkoe 55, 56
spaan 143
spaan, magere ~ 59
spangelen 157
spangelenhoekje 48
spangen 157
spanhamer 167
spanhout 166
spanhout, aan het ~ spannen 164
spanketting 167
spankoord 167
spannen 164
spannen, aan het spanhout ~ 164
spannen, de koeien ~ 104
spannen, langs de weg ~ 104
spanpaal 165
spansel 164
spanselpaal 165
spansnoer 167
spanstek 141, 166
spantouw 167
spanzeel 167
spat, aan de ~ 94
spataderen 45
spatbenen 60
spatknieën 60
spatter 139
spazelen 164
speen 50
speen, dode ~ 117
speen links achter 42
speen links voor 41
speen rechts achter 43
speen rechts voor 42
SPEEN VAN DE KOE 49
SPEEN, VERSTOPTE ~ 117
speen, verstopte ~ 117
speer 52
spel 94
spel, aan de ~ zijn 94
speldenstrooisel 156
speletig 69
spelig 68, 69
spelig overeenschrijven 63
spelig rind 25
spelig, weer ~ 70, 73
spelig zijn 63
spelige 92
spellen 156
spiegel 40, 45
spiegel, schone ~ 75
spiegeladeren 45
spier 2
spier beesten 2
spier, fijne ~ 59
spieren 38
spikkel 7, 10
spikkel 162
spikpot 162
spint 161
spintje 161
spitsen 19
spitsers 157
spleetklauw 98
splint 161
spoeling 132
spoelsel 132, 134
spons 46, 84
sprang 91
spreiden 157
SPREIDEN, STROOISEL ~ 155
spring 91
springduur 20, 21
springduur, gekeurde ~ 21
springen 63, 69, 70, 70
SPRINGEN, BRONSTIG OP ANDERE KOEIEN ~ 63
springen, goed voor te ~ 28
springen, laten ~ 69, 70
springen, var voor te ~ 21
springen, voor de eerste keer laten ~ 70
springen, willig ~ 63
springer 56, 59
springerd 56
springerig 69
springertje 59
springig 69
springig zijn 63
springlooi 21
springs 69
SPRINGSTIER 20
springstier 20
springvar 20
sprokken 34
sprokkenhoorns 34
spruitketel 161
SPRUITPOT 161
spruitpot 161
spuitbak 161
spuitelpot 161
spuitketel 161
spuitpot 161

spuitsketel 161
 spuitskom 161
 spuitspot 161
 staaf 52
 staak 166
 staan, dik ~ 93
 staan, droog beginnen te ~ 74
 staan, droog gaan ~ 74
 staan, gespannen ~ 75
 staan, koe die hoog op de poten
 ~ 56
 staan, koe die laag aan de grond
 ~ 57
 staan, lang ~ 79
 staan, met de kop in de aarde ~
 64
 staan, met het vuil ~ 92
 staan, op barsten ~ 93
 staan, op de tuier ~ 164
 staan, op de vetweide ~ 105
 staan, op (de) zolder ~ 74
 staan, op het barsten ~ 93
 staan, op het kalven ~ 79
 staan, op kalven ~ 79
 staan, over tijd ~ 79
 staan, vol ~ 75
 STAART 53
 staart 39, 53
 staart, bloed aan de ~ 70
 STAART, MET OPGEHEVEN ~ ROND-
 LOPEN 63
 staart, touw voor de ~ op te bin-
 den 111
 staartband 111
 staartbeen 37
 staartbeen, hangend ~ 57
 staartbenen 37, 37
 staartbinder 111
 staarten 2
 staartenbinder 111
 staartenkoord 111
 staartenlijn 111
 staarhouder 111
 staartje 53
 staartjes 2
 staartklem 111
 STAARTKOORD 111
 staartkoord 111
 staartkoordje 111
 STAARTKWAST 39
 staartkwast 39
 staartleer 111
 staartlijn 111
 staartophouder 111
 staartpluim 39
 staartpoes 39
 staartsbeen 37
 staartschroef 37
 staartskruis 37
 staarttouw 111
 staartzeel 111
 staatse koe 55, 55
 staf 138

stal 148
 stal beesten 2, 148
 stal, de ~ arrangeren 157
 stal, de ~ gelijkschieten 157
 stal, de ~ goed schieten 157
 stal, de ~ ondertrekken 157
 stal, de ~ opstrouwen 157
 STAL, DE ~ UITMESTEN 151
 stal, een schone ~ vee hebben
 148
 stalbeesten 148
 stalbenen 60, 97
 stalhoeven 97
 STALKLAUWEN 96
 stalklauwen 96
 stalknieën 60
 stalknoken 60
 stalknopen 96
 stalmastkalf 15
 stalpoten 60, 97
 stalvee 1
 stambeest 5
 stamboek 5
 stamboek, beest van het ~ 21
 stamboek, (ene) uit ~ 21
 stamboek, ene van het ~ 21
 stamboek, half ~ 4
 stamboek, koe met ~ 5
 stamboek, koe uit het ~ 5
 stamboek, koe van ~ 5
 stamboek, koe zonder ~ 4
 stamboek, stier van het ~ 21
 stamboek, var van ~ 21
 stamboekbeest 5
 stamboekduur 21
 STAMBOEKKOE 5
 stamboekkoe 4, 5
 stamboekkoe, geen ~ 4
 stamboekkoe, halve ~ 4
 stamboeklooi 21
 STAMBOEKSTIER 21
 stamboekstier 21
 stamboekvar 21, 22
 stamboekvee 5
 stamboom, zonder ~ 4
 stamboomkoe 5
 stamduur 21
 stambout 139
 stamkoe 5
 stamper 139, 162
 stamperplank 139
 stamperschijf 139
 stamstier 21
 stamvee 5
 stand 127, 134, 136, 139, 140,
 140
 stand, hakkige ~ 60
 standen, botter ~ 136
 standendek 139
 standendeksel 139
 standenschijf 139
 stander 139
 standschijf 139

standsdek 139
 stang 52
 stap 166
 steebok 72
 steekuier 44
 steel 139
 steel, hoge ~ 56
 steel, magere ~ 58
 steenbok 72
 steenkalf 79
 stek 139, 167
 stek van de stoter 139
 stekels 48
 steken 160
 steken, de kop in gen aarde ~ 64
 steken, in een slecht vel ~ 99
 steken, zuurmelk ~ 141
 stelt 56
 steltbenen 60
 stelten, koe met ~ 56
 steltige 56
 stemmige vaars 28
 stenen kalf 79
 stenen, keulse ~ pot 138
 stenen kroeg 137
 stenen pot 127, 127, 138
 stenen roompot 127
 ster 10, 48
 ster, koe bet een ~ 10
 ster, koe bet een ~ voor de kop
 10
 ster, koe met ~ 10
 ster, koe met een ~ 10
 ster voor de kop 10, 48
 ster, witte ~ 48
 sterke 55
 sterke koe 55, 57
 sterke rug 58
 sterkoe 11
 sterkop 10
 sterrekop 10
 sterretje 10
 STERVEN 152
 sterven 152
 steunen 62, 67
 stevige koe 56
 STIER 15
 stier 15, 17, 18, 19
 stier, bij de ~ zetten 70
 stier, gekeurde ~ 21
 STIER, GEPRIMEERDE ~ 21
 stier, geprimeerde ~ 21
 stier, ingeschreven ~ 21
 stier, jarige ~ 18
 stier, jonge ~ 18
 STIER, KNEIBAND VOOR EEN ~ OF
 KALF 108
 stier, met de koe naar de ~ gaan
 69
 stier, naar de ~ gaan 70
 STIER, PENIS VAN DE ~ 51
 STIER, ROEPWOORD VOOR DE ~
 106

stier van het stamboek 21
stieren 69, 70
stieren, goed voor te ~ 28
stieren, voor de eerste keer laten
~ 70
stierenkalf 17
stierenkalfje 17
stierenmotten 17
stierenring 110
stierentang 110
stierenvaars 28
stierepink 14
stierig 69
stierig kalf 17
stierig rind 28
stierkalf 17, 18
STIERKALF, VET TE MESTEN ~ 20
stierkalfje 17
stierkoe 18
stierling 28
stiermuk 17
stiermukje 17
stierrind 18, 28
stierrund 18
stiers 69
stiertje 16, 17, 18, 20, 106
stiertje, jong ~ 18
stiervaars 25, 27, 27, 28
stijf 145
stijf kreng 115
stijve melk 132
stijve uier 75
stip 48
stok 139, 162
stoker 139
stokstoter 138
stomp 35
stompe hoorns 34
stompen 34
stompen van hoorns 34
stomper 139
stomphoorn 35
STOMPHOORNS 34
stomphoorns 34
stompje 35
stompstand 136
stoot 138
stootbaar 138
stootkroeg 137
stootpot 137
stootstek 139
stootstekje 139
stoottob 138
stootton 138
stootvat 136
stop 117, 139
stopdeem 117
stophoorns 34
stopjes 34
stoppels 157
stoppen 90, 90
stoppen, melk met ~ 90
stopsel 139

stortbank 113
stotel 139
stoten 64, 134
stoten, boter ~ 134
stoten, botter ~ 134
stoten, (de) koning ~ 87
stoten, hare koning ~ 87
stoten, in gen aarde ~ 64
stoten, kroeg voor boter te ~
137
stoter 138, 141
stoter, stek van de ~ 139
stoterbret 139
stoterplank 139, 139
stotersplank 139
stoterstek 139
stotertje 138
stots 39, 53
stotsbinder 111
straf zijn 115
straffe 55
straffe knoken 60
straffe koe 55
stramien 125
stramiendoek 125
strang geven 115
strang, zich ~ melken 115
strank 108
strank, kromme ~ 58
streep 11, 48, 164
streep, koe met witte ~ 11
STREEP, KOE MET WITTE VLEK OF
~ OP HET VOORHOOFD 10
streep, met een witte ~ 11
streep, witte ~ 48
streepkoe 11
streepkop 11
streesten 100
strekel 50
STREMSSEL 145
stremsel 145
streng in de ~ 92
strepren 160
strik 108
stro 155
stro/strouw 156
strof 34
strofje 34
stront 64, 151, 158
stronten 152
stronten, de ~ uiteendoen 157
stronten dooreenschieten 157
stronthoop 64
strontplak 64
strooi 155, 156
strooi derondergooien 157
STROOIEN 154
strooien 154, 155, 157
strooihei 156
strooikoord 111
strooischillen 157
STROOISEL 154
strooisel 154, 155

STROOISEL IN DE POTSTAL 155
STROOISEL KEREN 157
STROOISEL SPREIDEN 155
strooistruu 155
strooiwei 157
strop 108
stropen 86
stroppen 90
strouwding 156
strouwen 154, 155, 157
strouwen, te goed ~ 157
strouwsel 155, 155
strouwstro 155
struif 65
struise koe 55, 56
struu 155, 156
stuiit 37
stuitbenen 37
stuk, groot ~ 55
stuk hoorn 35
stuk, koe van een ~ 55
stuk van een beest 55
stuk van een koe 55
stuk (vee) 2
stukje, een ~ botter 144
stukkige koe 55
STUKS (VEE) 2
stuks (vee) 2

T

t.b. 98
t.b.c. 98
t.b.c.-koe 99
t.b.c.-lijder 99
t.b.-lijder 99
taai 115
taai geven 115
taai melken 115
taai melks 115
taai, zich ~ melken 115
taaie 115
taaie koe 115
taaie melker 115
tanden 36, 36
tanden, alle ~ 36
tanden, blijvende ~ 36
TANDEN, BREDE ~ 36
tanden, brede ~ 36
tanden, echte ~ 36
tanden, eerste ~ 36
tanden, goede ~ 36
tanden, grote ~ 36
tanden, hete ~ 36
tanden, kleine ~ 36
tanden krijgen 64
TANDEN, MANNELIJK KALF DAT
VAN ~ BEGINT TE WISSELEN
17
tanden, nieuwe ~ 36
tanden, nog geen ~ 36
tanden, rind met twee ~ 27
tanden, twee ~ 36

tanden, vaste ~ 36
tanden, vier ~ 36
tanden, vol ~ 36
tanden, volwassen ~ 36
TANDEN, VROUWELIJK KALF DAT
VAN ~ BEGINT TE WISSELEN
27
TANDEN, WISSELEN VAN ~ 64
tanden, zes ~ 36
tandjes 36
tang 110
tang, wringen met de ~ 19
taptemelk 132
te dik zijn 93
te goed strouwen 157
te vroeg afleggen 78
te vroeg geboren zijn 79
te vroeg kalven 78
te weinig vet 120
teef 72
teeg 115
teeg melken 115
teeg melken zijn 115
teeg, zich ~ laten melken 115
teeg, zich ~ melken 115
teems 125
teemse 125
teen 45, 46, 47
teen, achterste ~ 46
teen, grote ~ 47
teentje 46
teer kalfje 59
tege 115
tege koe 115
teil 127, 128, 134, 141, 162
teil, houten ~ 130
teilen 130
teiltje 162
tekenen 77
tekenen, weer ~ 73
tekens van kalven 34
telder, aarden ~ 127
telling, aan de ~ zijn 79
ten goede liggen 81
ten goede zitten 81
tenen, gescheurde ~ 97
tenen, gespleten ~ 98
tenen, lange ~ 60, 97
tenen, zwering tussen de ~ 98
tepel 41, 50
tering 99
teringbeest 99
teringlijder 99
teruggekomen 73
teruglopen 77, 73
terugmelk 132
tes 40
tet 50
tet, dode ~ 117
tet, lamme ~ 117
tetten, maar drie ~ 44
tetten, twee goede ~ 117
teugel 111
tezen 141
tijd, aan (de) ~ zijn 79
tijd, daar zijn van haar ~ 79
tijd, haar ~ door 72
tijd, (haar) ~ zijn 79
tijd, in de ~ zijn 79
tijd, om zijn van (de/haar) ~ 79
tijd, over ~ 72
tijd, over (de/haar) ~ 79
tijd, over ~ dragen 79
tijd, over ~ gaan 79
tijd, over ~ lopen 79
tijd, over ~ staan 79
tijd, uit zijn van (de/haar) ~ 79
tijd, voor de ~ komen 79
tijd, voor de ~ zijn 78
tijd, voor (haar/de) ~ kalven 77
tijn 134, 140, 143
tjakke 105
tobbenbank 113
tobbenrek 113
toch niet gedekt zijn 77
TOCHTIG 68
tochtig 68, 32
tochtig doen 63
tochtig (zijn) 63
tochtige vaars 25
toedragen 79
toeë deem 117
toelopen 79
toenemen 114
toeten 61, 62, 62
toffen 157
ton 138, 140, 143
tonen, de koning ~ 87
tonen, de koningskop ~ 88
tonen, zich ~ 75
tong 83
tongblaren 99
toom 108
touw 108, 111, 167
touw voor de staart op te binden
111
trampelen 80
trechter 125
tredel 139
trekkalf 15
trekken 75, 86, 149, 152, 159
trekken, in de hoorns ~ 114
trekken, in de pens ~ 114
TREKKEN, KLAM ~ 75
trekken, klam ~ 75
trekken, natuur ~ 75
trekken, op de rug ~ 81
trekkoord 83
trekmaal 76
trekvaars 76
trennen 104
tretsen 100
triets 100
trippelen 80
trits 132
trog 143
trommelen 93
TROMMELZUCHT 92
trommelzucht 93
tros 34
truida 107
trullen 81
trut 51
TUBERCULOSE 98
tuberculose 98
TUBERCULOSE, LIJDER AAN ~ 99
TUBERCULOSE, LIJDER AAN OPEN ~
99
tuchtig, weer ~ 73
tuyer 108, 164, 164, 166, 167,
167
tuyer, een ~ geven 164
tuyer, ene nieuwe ~ geven 164
tuyer, halve ~ 164
tuyer, nieuwe ~ geven 102
tuyer, op de ~ binden 164
tuyer, op de ~ staan 164
tuyer, op de/een ~ zetten 164
tuyerboom 167
TUIEREN 163
tuieren 101, 103, 163, 164
tuyergetuig 164
tuyerhaak 166
tuyierhamel 167
TUIERHAMER 167
tuyierhamer 167
tuyierhoek 164
tuyierhout 166, 166, 167
tuyierijzer 166
tuyierijzerpilot 166
tuyierkettel 167
tuyierketting 167
TUIERKETTING, TUIERTOUW, ~
167
tuyierlijnd 167
TUIERPAAL 165
tuyierpaal 153, 165, 167
tuyierpaaltje 165
tuyierpag 166
tuyierpeel 166
tuyierpegel 166
tuyierpik 166
tuyierpilot 166
tuyierpin 166
TUIERPLAATS 164
tuyierplaats 164
tuyierplak 164
tuyierplek 164
tuyiersleep 167
tuyierstaak 166, 167
tuyierstek 164, 166, 167
tuyierstel 164
tuyierstok 166
tuyiertouw 167
TUIERTOUW, TUIERKETTING 167
TUIERTUIG 164
tuyiertuig 164
tuyierzeel 167
tuyier 157

tuimelstand 140
 tuimelvat 140
 tuin 113
 tuitenbank 113
 tuitending 113
 tuitenhuisje 113
 tuitenrek 113
 tuitenstand 113
 turf 157
 TUSSENKLAUWONTSTEKING 97
 twee demen 117
 twee goede tetten 117
 twee, koe met ~ demen 117
 twee, rind met ~ tanden 27
 twee tanden 36
 twee valse demen 117
 tweede 31
 tweede blaas 82, 83
 tweede, eersteling van het ~ kalf 31
 tweede hoorn 35
 tweede kalf 31
 tweede kalfkoe 30
 tweede kalfskoe 30
 tweede keer vaars 31
 tweede koe 30
 tweede, koe die voor de ~ keer kalft 30
 tweede, koe met ~ kalf 30
 tweede, koe van haar ~ kalf 30
 tweede, koe van (het) ~ kalf 30
 tweede maal 31
 tweede vaars 30
 tweede, vaars van ~ kalf 31
 tweede, van (het) ~ kalf 31
 tweede waterblaas 82, 83
 tweede worp 31
 tweedeem 116
 tweedeemse 117
 tweedejaars vaars 28
 tweedeling 31
 tweedemer 117
 tweedemige 117
 tweejaarling 18, 27
 tweejaars 18
 tweejarige 18, 27
 tweejarige vaars 28
 tweejarige vaars 28
 tweeling 31, 117
 tweemaal gekalfde vaars 31
 TWEEMAAL, KOE DIE ~ HEEFT GEKALFD 30
 tweeslag 117
 TWEESPEEN 116
 tweespeen 116
 tweespener 116
 tweestrekkel 117
 tweetandige 18
 tweetoom 117
 tweetop 117
 twijfeler 72
 TYPE, ROOBBONTE KOE VAN HET

DONKERRODE ~ 6
 TYPE, ROOBBONTE KOE VAN HET
 ORANJERODE ~ 7
 typische koe 55

U

udder 41, 41
 udder maken 75
 udder met drie demen 43
 udder, ontsteking in de ~ 90
 udder, scheve ~ 44
 udder, veel zwal in het ~ 91
 udder, wrede ~ 115
 udderen 75
 udderen, beginnen te ~ 75
 udderontsteking 90
 UIER 40
 uier 40, 41
 uier aan de linkerkant van achter 42
 uier aan de linkerkant van voor 42
 uier aan de rechterkant van achter 43
 uier aan de rechterkant van voor 42
 UIER, AANGETASTE ~ 91
 uier, anders op de ~ 45
 uier, bijkomen in de ~ 75
 uier, brand in de ~ 90
 uier, de ~ visiteren 75
 uier, drie ~ 44
 uier, driedemige ~ 43
 uier, een goede ~ maken 75
 uier, een schone ~ maken 75
 uier, gescheut in de ~ 90
 uier, grillige ~ 91
 uier, hard in de ~ krijgen 75
 uier, kijken of ze natuur in de ~ heeft 75
 UIER, KNOBBELS IN DE ~ 90
 uier krijgen 75
 uier, lamme ~ 44
 uier, links voor ~ 41
 uier maken 75
 uier met drie demen 43
 uier, mismaakte ~ 44
 uier, ongelijke ~ 44
 uier, rechts achter ~ 43
 uier, rechts voor ~ 42
 uier, rijzeling op de ~ 75
 uier, scheut op de ~ 90
 uier, scheve ~ 44, 116
 uier, slechte ~ 44
 uier, stijve ~ 75
 uier, streng in de ~ 92
 uier, veel zwal in de ~ 91
 uier, vierde van een ~ 41
 uier, vleug in de ~ 90
 uier, wind in de ~ 90
 uier, zieke ~ 91
 uier, zwal op de ~ 75

uier, zwerende ~ 90
 uieraderen 45
 uieraders 45
 UIEREN 75
 uieren 75
 uieren, beginnen te ~ 75
 UIERKWARTIER 41
 uierontsteking 90, 91, 117
 UIERONTSTEKING, MASTITIS 90
 uierspiegel 40, 45
 uierspijeren 44
 uiles 127, 128
 uilespot 127, 128
 uit, de koningskop ~ 88
 uit, het lijf ~ 89
 uit, met de baarmoeder ~ 89
 uit zijn 100
 uit zijn van (de/haar) tijd 79
 uitbreiden 149
 uitbroeien 88
 uitdoen 151
 uitdoen, de koningskop ~ 88
 uitdoen, het lijf ~ 88
 uitdraaien 83
 uitdragen 79
 uitduwen, de draag ~ 88
 uitduwen, het lijf ~ 87, 88
 uitduwen, zich alles ~ 88
 uiteendoen, de stronten ~ 157
 uitgaan 100
 uitgaan, het lijf ~ 88
 uitgaan, met de koeien ~ 103
 uitgang 44, 51
 uitgedraaide melk 133
 uitgedragen zijn 79
 uitgelaten melk 132
 uitgeprimeerde duur 21
 uitgerekend zijn 79
 uitgeroomde melk 131
 uitgestoten hoorns 34
 UITGETELD ZIJN 79
 uitgeteld zijn 79, 79
 uitgooien, alles ~ 88
 uitgooien, (het) lijf ~ 88
 uithalen 152, 160
 uitkalven 89
 uitkeren 152
 uitkruien 152
 uitlaat 132
 uitlaten 129
 uitleggen, het lijf ~ 88
 uitmesten 151
 UITMESTEN, DE STAL ~ 151
 UITPERSEN VAN DE BAARMOEDER
 PROLAPSUS UTERI 88
 uitscheiden 114
 uitscheppen 152
 uitschieten 152
 uitschrabben 152
 uitslag 96
 uitslepen 152
 uitsmijten 88, 152
 uitsmijten, het lijf ~ 87, 88

UITSPRINGENDE, KOE MET VER ~
HIELEN 57
uitspringende vassen 60
UITSPRINGENDE, VER ~ HIELEN 60
uitsprong 35
UITSTEEKSELS IN DE MAAG 48
uitstoten 88
uitstoten, lijf ~ 88
uittrekken 151, 159
uitvallen 64
uitvaren 151
uitwerken, botter ~ 141
uitwerken, het lijf ~ 88
uitwerpen 86
uitwerpen, alles ~ 88
uitwerpen, draag ~ 88
uitwerpen, lijf ~ 88
UITWERPSELEN VAN KOEIEN 64
UITWERPSELEN, VASTE ~ 151
uitzagen 83
uitzanen 128
URINE 150
urine 150
URINEREN 150
urineren 150
UTERI, UITPERSEN VAN DE BAAR-
MOEDER, PROLAPSUS ~ 88

V

vaal 7, 10, 10
vaalbont 7, 10
vaalbonte 7, 10
VAALBONTE KOE 10
vaalbonte koe 10
vaalbruine 10
vaalrode 7, 7, 7
vaalwitte koe 10
vaardig 15
vaardig, haar ~ maken 79
vaardig voor te slachten 15
vaardig, zich ~ maken voor te
kalven 77
vaardig zijn 79
VAARS 26
vaars 4, 24, 25, 25, 26, 27, 28,
28, 29, 29, 30, 31, 32, 72,
76, 86, 116
vaars, aangemolken ~ 76
vaars, aankomende ~ 25, 28
vaars, afgekalfde ~ 29
VAARS, DEKBARE ~ 25
vaars, dekbare ~ 25, 27
vaars die goed is voor te leiden
25
vaars, drachtige ~ 28
vaars, dragende ~ 28, 29, 76, 87
vaars, eerste ~ 28, 29, 29, 30,
76, 87
vaars, eerste ~ die mans is 30
vaars, frisse ~ 116
vaars, gekalfde ~ 29, 116
vaars, guste ~ 29, 30

vaars, gustige ~ 29
vaars, herloopse ~ 29
vaars, lege ~ 29, 30, 87
vaars, lege eerste ~ 30
vaars, leidbare ~ 25, 28
vaars, manse ~ 30
vaars, muntige ~ 29, 30
vaars, rijpe ~ 28
vaars, stemmige ~ 28
vaars, tochtige ~ 25
vaars, tweede ~ 30
vaars, tweede keer ~ 31
vaars, tweedejaars ~ 28
vaars, tweejaars ~ 27
vaars, tweejarige ~ 28
vaars, tweemaal gekalfde ~ 31
vaars van tweede kalf 31
vaars, verlopende ~ 29
vaars, verse ~ 116
VAARS, VET TE MESTEN ~ 32
vaars, vette ~ 32
vaars, volle ~ 28, 76
vaars voor vet 32
vaars, wilde ~ 4
vaars, willige ~ 25
vaarse 87
vaarsje 25, 25, 27, 27, 28, 32,
116
vaarskalf 24, 27
vaarskalfje 25
vaarskoe 87
vaarst 87
vaarzenkalf 18, 25, 25
vaarzenkalfje 25
vaarzenmuk 25
vaarzenmutton 25
vaatrek 113
vaatstaander 113
VAGINAE, LIJFBIEDEN, PROLAPSUS
~ 87
vale 7, 10, 10
vale koe 6, 7, 7, 10, 10
vals kwartier 91
valse, één ~ deem 116
valse, twee ~ demen 117
vang 35, 40
vang, in de ~ liggen 81
VANGPLOOI 39
vangplooi 40
vangsel 145
vangspot 127, 128
vangst 40
var 16, 17, 17, 18, 21
var, gekeurde ~ 21
var, gekroonde ~ 21
var, geprimeerde ~ 21
var, ingeschreven ~ 21
var, jonge ~ 18
var, naar de ~ gaan 70
var van stamboek 21
var voor te springen 21
varens 157
varkalf 17, 18

varkensketel 162
varkenskop 162
varkenskruis 57
varkenslepel 162
varkensmachientje 160
varkensmachine 160
varkensmolen 160
varkensmolentje 160
varkensnoest 162
varkenspan 162
varkenspotlepel 162
varkensriek 162
varkensrug 58
varre gaan 70
varren 70
varrenkalf 17
varrenkalfje 17
varrenmuk 17
varrenmutton 17
varrenpees 52
varrenpink 52
varrenprik 52
varretje 17, 18
varretje voor te vetten 20
varrig 69
vasen, uitspringende ~ 60
vastbinden 164
vaste tanden 36
VASTE UITWERPSELEN 151
vasthouden 114
vastuieren 164
vat 128, 134, 136
vatsji 104
vazel 51
vazelmelk 120
VEE 147
vee 1, 3, 24, 147, 148
vee, een schone stal ~ hebben
148
VEE FOKKEN 148
VEE HOUDEN 148
vee, kudde ~ 148
vee, leeg ~ 31
vee mesten 148
(vee), stuk ~ 2
(VEE), STUKS ~ 2
(vee), stuks ~ 2
veeart 149
VEEARTS 149
veearts 149
veedokter 150
veedoktertje 150
veegsel 71, 86
veekoopman 106
veel, niet ~ graden hebben 120
veel zwal in de uier 91
veel zwal in het udder 91
vee meester 150
veer 130, 141
veerstek 141
veespint 162

VEESTAPEL 148
 veestapel 1, 148
 veevoeder 158
 VEEVOER VERZAMELEN 159
 vegen 152
 vegen, (het) ~ 71
 vegen, wit ~ 92
 vegen, zich ~ 86
 vegen, zich wit ~ 92
 veger 59
 veken, kalf achter het ~ 15
 vel 36, 48, 54, 127, 128
 vel aan de borstknook 36
 vel, in een slecht ~ steken 99
 vel, los ~ 40
 VEL OP GEKOOKTE MELK 128
 vellen 48
 vellen, harde ~ 48
 vellen, zachte ~ 48
 velletje 128
 velletjes 48
 vemen 77
 VER, KOE MET ~ UITSPRINGENDE
 HIELEN 57
 VER UITSPRINGENDE HIELEN 60
 veranderen 164
 veranderen, van plaats ~ 164
 veranderen (van weide) 101
 verarmood ding 59
 verbasterd soort 9
 verbeuren 164
 verdeler 161
 verdikking 34
 verdraaid liggen 81
 verdraaid zijn 81
 verdraaid zitten 81
 VERDROGEN 73
 verdrogen 73, 74
 verdroogd kalf 79
 verdroogde deem 117
 VERDROOGDE KALF 79
 vergiftiging 96
 verharde melk 90
 VERKEERD LIGGEN 81
 verkeerd liggen 81
 verkeerd zitten 81
 verlamming van de blaas 100
 verleggen 101, 157
 verliezen 86
 verliezen, (melk) ~ 115
 verliezen, vuil ~ 86
 verliezen, vuiligheid ~ 86
 verlijken 157
 VERLOPEN 77
 verlopen 70, 73, 77
 verlopen koe 32
 verlopen rind 29
 verlopen, zich ~ 73, 77
 verlopende vaars 29
 verloren deem 117
 verloren laten lopen 115
 verlosmachine 83
 verlossen, kunstmatig ~ 83
 vermelken 114
 vermelken, zich ~ 114
 verminderen 74
 verpachten 164
 verpakt 94
 verpakt, zich ~ hebben in het
 voer 93
 verplaatsen 101, 164
 verrekken 152
 vers 45
 vers gekalfde 87
 vers gekalfde koe 30, 87
 vers kalf 13
 vers kalfje 13, 116
 verscharen 101
 verschieten 77, 78, 87, 100, 157
 verschieten, besmettelijk ~ 78
 verschoten 70, 73
 verschoten kalf 29
 verschoten rind 30
 verse 116
 verse jaarsling 76
 VERSE KOE 116
 verse koe 29, 87, 116
 verse maal 29, 116
 verse melk 120
 verse mutten 13
 verse vaars 116
 versgeboren kalf 13
 versgekalfde 116
 versgekalfde koe 116
 versgekalverde koe 116
 versgevalen 13
 versgevalen kalf 13
 versgevalen kalfje 13
 verskalvige 87, 116
 verskalvige koe 87, 116
 versleten hoorns 34
 verspeelde deem 117
 versteend kalf 79
 verstopte deem 117
 VERSTOPTE SPEEN 117
 verstopte speen 117
 verstoten 77, 78
 verstouwen 164
 VERTUIEREN 164
 vertuieren 101, 164
 vervlaag 75, 91
 vervleug 75, 90, 91
 verweiden 101
 verwerpen 77, 78, 87
 VERWERPEN, ABORTUS, ~ 87
 verwerpen, besmettelijk ~ 78
 verworpen 70
 verwrongen liggen 81
 VERZAMELEN, VEEVOER ~ 159
 verzetten 101, 164
 verzijen 74, 74, 114, 114
 verzijgen 74, 74, 114
 verzuiveren 152
 verzuurde melk 123
 vesseem 46
 vessemenshijter 57
 vet 15, 127
 vet beest 20
 vet drinken 153
 vet, een met neer ~ 120
 vet, een voor ~ te mesten 32
 vet, laag ~ 120
 vet gemest 15
 vet genoeg 15
 vet, koe voor ~ te maken 32
 vet, laag in het ~ 120
 vet maken 153
 vet muttentje 15
 VET TE MESTEN STIERKALF 20
 VET TE MESTEN VAARS 32
 vet, te weinig ~ 120
 vet, vaars voor ~ 32
 vet voeren 153
 vet, voor ~ laten lopen 105
 vetafdraaier 130
 vetbak 15
 vetbak, kalf op ~ 15
 vetbeest 15, 20, 30, 32, 32, 55,
 60
 vetbeest voor de wei 15, 20, 32
 vetbeestenkoopman 106
 vetboer 106
 vetbroek 60
 vetdrinker 15, 20, 32
 vetduur 20
 vetduurtje 20
 veterinair 150
 vetgehalte, met weinig ~ 120
 vetgrazen, laten ~ 105
 vetkalf 15
 vetkalfje 15
 VETKOE 32
 vetkoe 30, 32, 60
 vetmaker 106
 vetman 106
 vetmasten 153
 vetmaster 106
 VETMESTEN 153
 vetmesten 149, 153
 vetmester 105
 vetrind 32
 vetrindje 32
 vetstier 20
 vetstiertje 20
 vette duur 20
 vette, goed ~ koe 56
 vette koe 32, 56
 vette melk 120
 vette mutten 15, 20
 vette schot 32
 vette vaars 32
 vetten 149, 153
 vetten, kalf voor te ~ 15
 vetten, koeien ~ 148
 vetten, varretje voor te ~ 20
 vetter 106
 vettige koe 32
 vettype 60
 vetvaars 32
 vetvaarsje 32
 vetvee 15, 20, 32
 vetwei, (een) voor de ~ 30

vetweide, op de ~ doen 105
 vetweide, op de ~ laten gaan 105
 vetweide, op de ~ laten lopen 105
 vetweide, op de ~ staan 105
 vetweide, op de ~ zetten 105
 VETWEIDEN 105
 vetweiden 105, 153
 vetweiden, boer met ~ 106
 vetweiden, laten ~ 105
 vetweider 32, 105
 vier 95
 vier tanden 36
 vierde kwartier 43
 vierde van een uier 41
 vierdel 41
 vierdel, achterste ~ links 42
 vierdel, achterste ~ rechts 43
 vierdel, links ~ van achter 42
 vierdel, links ~ van voor 41
 vierdel, linkse ~ achter 42
 vierdel, linkse ~ voor 41
 vierdel met een dem 41
 vierdel, ontstoken ~ 91
 vierdel, rechts ~ van achter 43
 vierdel, rechts ~ van voor 42
 vierdel, rechtse ~ achter 43
 vierdel, rechtse ~ voor 42
 vierdel, voorste ~ links 41
 vierdel, voorste ~ rechts 42
 vierkantige 56
 vierkantige blok 55
 viertandige 18
 visiteren, de uier ~ 75
 vlaai 64
 vlaamse 57
 vlaanders ras 7
 vlaanderse 9
 vlaanderse koe 6
 vlaaster 65
 vlaggen 156
 vlagstrooisel 156
 vlak 37
 vlamrood 6
 vleesbeest 56, 60
 vleeshoorn 35
 VLEESKOE 59
 vleeskoe 32, 56, 59
 VLEESKOE, GOEDE ~ 56
 vleeskoe, goede ~ 56
 vleessoort 60
 vleestype 57, 60
 vleestype, goed ~ 56
 vlek 48, 98
 vlek, koe met een witte ~ 11
 VLEK, KOE MET RODE ~ OP DE
 POOT 11
 VLEK, KOE MET WITTE ~ OF
 STREEP OP HET VOORHOOFD
 10
 vlek, witte ~ 49
 VLEKKEN, RODE KOE MET WITTE
 KOP EN RODE ~ OM DE OGEN
 8
 VLEKKEN, ZWARTE KOE MET WITTE
 KOP EN ZWARTE ~ OM DE
 OGEN 10
 vlekke 8
 vlekpoot 11
 vleug 75, 90
 vleug in de uier 90, 91
 vleugel 139
 vleugziekte 91
 vlies 83, 128
 vlieten 129
 vliezen 48, 48
 vlikken 156
 vlim 35, 39, 44
 vlimmen 48
 vlinken 156
 vloed 92
 VLOED, WITTE ~ 92
 vloed, witte ~ 92
 vloeien 86, 150
 vlok 34
 vlokken 90
 VLOKKEN IN DE MELK 90
 vloot 143
 vlootje 127, 143
 vlos 39
 vlosje 39
 vlotenmelk 132
 vochtblaas 82
 voeden 158
 voeder 158
 voederbak 161
 VOEDEREN 158
 voederen 158
 voederkorf 161
 VOEDERMIK 162
 voedermik 162
 voederpan 162
 voederriek 162
 voelen of het plakt 75
 VOER 157
 voer 157
 voer, hel ~ 158
 voer, zich verpakt hebben in het
 ~ 93
 voeren 158
 voeren, dik ~ 153
 voeren, vet ~ 153
 voerketel 162
 voerkuip 162
 voerlepel 162
 voermandel 161
 voermik 162
 voermolen 160
 voermolentje 160
 voermoest 162
 voerpan 162
 voerriek 162
 VOERSCHEP 162
 voerschip 162
 voerschepper 162
 voerschotel 162
 voerteil 162
 voet 45, 46, 53, 147
 voetblaas 82
 voeten, gespleten ~ 98
 voeten, lange ~ 97
 voeten, volle ~ 97
 voetjesblaas 82
 vol 72, 76, 76
 vol, dik ~ 76
 vol lopen 75
 vol, muil ~ 36
 vol, muil ~ tanden 36
 vol, niet ~ 30, 70, 73
 vol, niet ~ gegaan 73
 vol, niet ~ zijn 77
 vol rind 28, 76
 vol rund 28
 vol staan 75
 vol tanden 36
 vol, zeker ~ 76
 vol, zichtbaar ~ 76
 volbloed 5
 volbloedkoe 5
 voldragen zijn 79
 volle hoeven 97
 volle jaarling 27
 volle jaarsling 76
 volle muil 36
 volle poten 97
 volle vaars 28, 76
 volle voeten 97
 voltandig 36
 volvoet 97
 volvoetig 97
 volvoetige 57
 volwassen tanden 36
 volzet 36
 volzet gebit 36
 vonken 114
 voor aan de hand 42
 voor bij de hand 43
 voor, bij de hand ~ 42
 voor, eerste kwartier links ~ 41
 voor (haar/de) tijd kalven 77
 voor, kwartier links ~ 41
 voor, kwartier rechts ~ 42
 voor, linkerkwartier ~ 41
 voor links 42
 voor, links ~ 42
 voor, links ~ 42
 voor, links kwartier ~ 41
 voor, links ~ uier 41
 voor, links vierdel van ~ 41
 voor, linkse deem ~ 41
 voor, linkse kant ~ 42
 voor, linkse kwartier ~ 41
 voor, linkse vierdel ~ 41
 voor, rechterkwartier ~ 42
 voor rechts 43
 voor, rechts ~ 42
 voor, rechts kwartier ~ 42
 voor, rechts ~ uier 42
 voor, rechts vierdel van ~ 42
 voor, rechtse deem ~ 42
 voor, rechtse vierdel ~ 42
 voor, speen links ~ 41

- voor, speen rechts ~ 42
 voor, uier aan de linkerkant van ~ 42
 voor, uier aan de rechterkant van ~ 42
 voor van de hand 42, 43
 voor, van de hand ~ 43
 voor vet laten lopen 105
 vooraanpalen 164
 vooraantuiëren 164
 voorbij, drie weken ~ 72
 voorhamer 167
 voorhoef 46
 VOORHOOFD, KOE MET WITTE
 VLEK OF STREEP OP HET ~ 10
 VOORKLAUW 46
 voorklauw 46
 voorkwartier, links ~ 41
 voorkwartier, linkse ~ 41
 voorkwartier, rechts ~ 42
 voorkwartier, rechtse ~ 42
 voormaag 47
 voorpoot 46
 VOORPOTEN MET DIKKE KNIËËN 60
 voorschoen 46
 voorsel, rechts ~ 43
 voorste bij de hand 43
 voorste, bij de hands ~ kwartier 43
 voorste deem 42, 43
 voorste deem links 41
 voorste deem rechts 42
 voorste kwartier 42
 voorste kwartier links 41
 voorste kwartier rechts 42
 voorste links 42
 voorste, links ~ 42
 voorste links kwartier 41
 voorste, links ~ kwartier 41
 voorste linkse kwartier 41
 voorste linkse schuif 42
 voorste rechterkwartier 42
 voorste rechts 43
 voorste, rechts ~ 43
 voorste rechts kwartier 42
 voorste rechtse deem 42
 voorste rechtse kwartier 42
 voorste rechtse schuif 42
 voorste van de hand 42
 voorste, van de hands ~ kwartier 42
 voorste vierdel links 41
 voorste vierdel rechts 42
 voortdrijven 101
 voorteen 47
 voorthouwen 164
 VOORTIJDIG EEN LEVEND KALF TER WERELD BRENGEN 77
 voortijdig kalven 78
 voortrekken 75, 86
 voortstuiëren 164
 voorttuien 164
 voortzetten 101, 164
- vooruiër 92
 voorvoet 46
 voorwaarts 81
 voorzool 47
 vork 162
 vorm, in ~ slaan 144
 vormpje 143
 vos 7, 7, 8, 107
 vossenkop 7
 vot 39, 51
 vot, afhappende ~ 57
 vot, hangetige ~ 57
 votsknoken 37
 vouw 36
 vree melken 115
 vree, zich ~ melken 115
 vreemde koe 4
 vreten 67, 100
 vroeg kalven 78
 vroeg, te ~ afleggen 78
 vroeg, te ~ geboren zijn 79
 vroeg, te ~ kalven 78
 vrolijk 69
 VROUWELIJK KALF 24
 VROUWELIJK KALF DAT VAN TANDEN BEGINT TE WISSELEN 27
 VROUWELIJK RUND DAT VOOR DE EERSTE KEER DRACHTIG IS 28
 vrucht, dode ~ 79
 vruchtblaas 82
 vruchtvlies 83
 vuil 70, 76, 83, 85, 86
 vuil afgaan 86
 vuil afgeven 86
 vuil, afkomen van het klein ~ 86
 vuil, klein ~ 85, 86, 92
 vuil, klein ~ afgeven 86
 vuil, met het ~ staan 92
 vuil, nog altijd ~ derafkomen 86
 vuil, nog altijd ~ van haar komen 86
 vuil verliezen 86
 vuil, wit ~ 92
 vuilding 157
 vuilracht 92
 vuile deem 117
 vuile melk 120
 vuilen 77, 86
 vuiligheid 70, 77, 86
 vuiligheid kwijt worden 86
 vuiligheid verliezen 86
 vuilnis 85
 vuisthamer 167
 vurig rode 8
 vuur 95
 vuur, lopend ~ 95
 vuurwater 90
- W
 wafels 48
 waggelkont 57
- want 161
 warbossen 96
 wassen 75, 141
 wassen, botter ~ 141
 wat, een duur ~ prijs heeft 22
 wat ingevreten hebben 94
 wat, koe ~ hoog op de poten 54
 wat, schijf ~ 125
 water 77, 82, 134
 water, het ~ 100
 water, het ~ van de bottermelk 134
 water, lauw ~ 145
 water, op het ~ hebben 100
 water, zuur ~ 134
 WATERBLAAS 81
 waterblaas 76, 77, 81, 82
 waterblaas, eerste ~ 82
 waterblaas, tweede ~ 82, 83
 waterblaasje 82
 waterkalf 79
 watermaag 48
 watermelk 120
 waterzak 82
 watje 125
 watlapje 125
 wats 105
 watten 125
 wattetje 125
 wazen 157
 wazen, gedroogde ~ 157
 weder kauwen 67
 weeën hebben 80
 weer kauwen 67
 weer melk gaan geven 114
 weer spelig 70, 73
 weer tekenen 73
 weer tuchtig 73
 weer willig 73
 weerborstel 34, 45
 weeruiër 92
 weerwas 45
 weg 133
 weg, langs de ~ leiden 103
 weg, langs de ~ spannen 104
 wegen, botter ~ 141
 wegspannen 164
 WEI 133
 wei 90, 132, 133
 wei, dikke ~ 133
 wei, oude ~ 133
 wei, vetbeest voor de ~ 15, 20, 32
 weibeest 30, 32
 weibotter 144
 weide, de ~ op doen 105
 weide, doorlaten naar een ander ~ 102
 weide, in een andere ~ doen 10
 weide, in een andere ~ jagen 102
 weide, naar de andere ~ bringer 102
 weide, op de ~ jagen 105

weide, (op een) andere ~ zetten 102
 weide, veranderen (van ~) 101
 weidekalf 15
 weiden 100, 103, 153
 weiden, laten ~ 103
 weidenboer 106
 weidenkoe 117
 weidenman 106
 weidenmaster 106
 weigras 157
 weiknopen 96
 weikoe 32
 weinig graden 120
 weinig, melk met ~ graden 120
 weinig, met ~ vetgehalte 120
 weinig, te ~ vet 120
 weipaal 153, 165
 weiplaats 164
 weischot 30
 weistaak 166
 weistiertje 20
 weitenstruu 155
 weivaars 32
 wek 144
 weke rug 58
 weken, de drie ~ om 72
 weken, drie ~ 72
 weken, drie ~ over 72
 weken, drie ~ voorbij 72
 weken, over de ~ 72
 weken, over (de) drie ~ 72
 wentelen 81
 WERELD, VOORTIJDIG EEN LEVEND
 KALF TER ~ BRENGEN 77
 werk 141
 werk, aan het ~ zijn 75
 werken 80, 86
 werken, botter ~ 136
 werpen 80
 werpen, op gen rug ~ 81
 wervelen 37
 westvlaams ras 6
 westvlaamse 6
 weteren 153
 wie, koe ~ een paard 56
 wie, melk geven ~ een lei 120
 wieken, holteren ~ met gaatjes 139
 wijd dragend 76
 wijzer 69
 WILD 69
 wild 69, 69
 wild beest 4
 wild soort koe 4
 wilde 4
 wilde, half ~ 4
 wilde, half ~ koe 4
 WILDE KOE 4
 wilde koe 4, 30
 wilde vaars 4
 WILDE ZUCHT 91
 wildvuur 95
 willig 68, 69, 73
 willig lopen 63
 willig snoer 71
 willig springen 63
 willig, weer ~ 73
 willig worden 63
 willig (zijn) 63
 willige draad 71
 willige vaars 25
 wind in de uier 90
 wind inhebben 93
 windblaas 76
 winde 140
 windkoe 56
 winnen 69, 70
 winnen, bekwaam voor te ~ 28
 winnen, eerste keer ~ 70
 winnen, laten ~ 69, 70
 winnen, voor de eerste keer laten ~ 70
 winning 148
 winter 14, 14, 28
 winterbotter 145
 wintertenen 97
 wip 141
 wip 141
 wiplat 141
 wipper 141
 wippered 141
 wipstok 141
 wis 34, 105
 wisselaar 18, 27
 wisselen 64
 WISSELEN, MANNELIJK KALF DAT VAN TANDEN BEGINT TE ~ 17
 WISSELEN VAN TANDEN 64
 WISSELEN, VROUWELIJK KALF DAT VAN TANDEN BEGINT TE ~ 27
 wisselingetje 27
 wisselrund 27
 wit en zwarte 9
 wit en zwarte koe 9
 wit, het ~ 92
 wit plekje 49
 wit puntje 49
 wit vegen 92
 wit vuil 92
 wit, zich ~ vegen 92
 witblaar 8
 witbont 7
 witbruin 10
 witkop 8, 8, 9, 10, 11, 107
 witkop, rode ~ 8
 witkop, zwarte ~ 9
 witkopse rode 8
 witplek 11
 witsnuit 49
 witstrank 9
 witstreep 11
 witte 7, 107
 witte baan voor haar kop 11
 witte bles 10, 48
 witte draad 71
 witte, halve ~ 7
 witte kaas 134
 witte koe 9
 witte koe bet een rode kop 7
 witte, koe met een ~ kol 10
 witte, (koe) met een ~ kop 9
 witte, koe met een ~ vlek 11
 witte, koe met ~ kop 9
 witte, koe met ~ streep 11
 WITTE, KOE MET ~ VLEK OF STREEP OP HET VOORHOOFD 10
 witte kop 8, 9
 witte met een bril op 8
 witte, met een ~ streep 11
 witte moor 9
 witte muil 49
 witte naas 49
 witte neus 49
 witte neusspiegel 49
 witte plek 48
 witte plek op de kop 11
 WITTE, RODE KOE MET GEHEEL ~ KOP 8
 WITTE, RODE KOE MET ~ KOP EN RODE VLEKKEN OM DE OGEN 8
 witte snuit 49
 witte ster 48
 witte streep 48
 witte vlek 49
 WITTE VLOED 92
 witte vloed 92
 WITTE, ZWARTBONTE KOE MET SCHERP GESCHIEDEN ~ EN ZWARTE BANEN 9
 WITTE, ZWARTE KOE MET GEHEEL ~ KOP 9
 WITTE, ZWARTE KOE MET ~ KOP EN ZWARTE VLEKKEN OM DE OGEN 10
 witvloeiër 92
 witvuiler 92
 witzwarte 8, 9
 woekerdier 117
 woelen 64
 woest 69
 woeste hond 100
 worm, de ~ 95
 worm in de kop 95
 WORMBULTEN 95
 wormen 96
 worp 13
 worp, tweede ~ 31
 worstkoe 60
 wortel 35
 wrak 99
 wrakkelschoorns 34
 WRANG 90
 wrang 90, 117
 wrang, zich ~ laten melken 115
 wrangkwartier 91
 wrangstuk 91
 wrede 115
 wrede koe 115
 wrede udder 115

wreed 115
wreed beest 115
wreed melken 115
wrijfpaal 153
wrijven 153
wringen met de tang 19
wroelen 64
wroetelen 64
wroeten 64
wring, een ~ in de dracht hebben 81
wring zitten 81

Z

zaadseel 157
zaag en beitel 83
zaagmeel 157
zaalbrug 57
zaalkoe 57
zaalrug 57
zaalsrug 57
zaan 127, 128
zaandoek 125
zaankroeg 128, 137
zaankruik 127
zaanlapje 125
zaanpot 127, 127, 137
zaanspot 143
zaanteil 127
zabben 63
zachte vellen 48
zadelrug 57
zagenmeel 157
zak 41, 47, 47, 49, 52, 83
zak, ijzer in de ~ 93
zakken, af beginnen te ~ 74
zalenrug 57, 58
zane 127
zanen 128
zapsen 63
zeef 125, 125, 161
zeefdoek 125
zeefdoekje 125
zeefje 125, 125
zeeflap 125, 125
zeefschotel 125
zeefwatten 125
zeel 108, 108, 109, 111, 167
zeeltje 167
zeemdoek 125
zeik 150, 158
zeik, aan de ~ zijn 100
zeiken 100, 150
zeiklepel 162
zeiks 100
zekelrug 58
zeker vol 76
zes tanden 36
zetsel 96
zetten, bij de stier ~ 70
zetten, de kop in gen aarde ~ 64
zetten, op de vetweide ~ 105
zetten, op de/een tuier ~ 164

zetten, (op een) andere weide ~ 102
zetten, zich aan het ~ zijn 114
zeuren 62
zeven 124
ZEVEN, MELK ~ 123
zever 71, 86
zeverbeest 6
zeveren 86
zeveren, (het) ~ 71
zeverpap 120
zich aan het zetten zijn 114
zich alles uitduwen 88
zich droogzetten 74
zich get ingevreten hebben 94
zich hard laten melken 115
zich hermelken 114
zich kretsen 153
zich lastig laten melken 115
zich lastig melken 115
zich lelijk melken 115
ZICH MOEILJK LATEN MELKEN 115
zich niet gezuiverd hebben 92
zich niet goed melken 115
zich rein maken 86
zich rollen 80
zich schobben 153
zich schoon maken 86
zich slecht laten melken 115
zich strang melken 115
zich taai melken 115
zich teeg laten melken 115
zich teeg melken 115
zich tonen 75
zich vaardig maken voor te kalven 77
zich veggen 86
zich verlopen 77, 73
zich vermelken 114
zich verpakt hebben in het voer 93
zich vree melken 115
zich wit veggen 92
zich wrang laten melken 115
zich zuiveren 86
zich zwaar melken 115
zichtbaar vol 76
zieke uier 91
zieken krijgen 80
zien, de bol laten ~ 88
zien, de dop laten ~ 88
zien, de draag laten ~ 88
zien, de draagmoer laten ~ 88
zien, de dracht ~ 89
zien, de kalverkrop laten ~ 88
zien, de kan laten ~ 88, 88
zien, de koe laten ~ 88
zien, de koning ~ 87
zien, de koning laten ~ 87, 88
zien, (de) koningskop ~ 88
zien, (de) koningskop laten ~ 87, 88
zien, de kop laten ~ 88

zien, de moer laten ~ 88
zien, de rooi laten ~ 88
zien, het rood laten ~ 88
zien of het plakt 75
zift 125, 125, 161
ziftetje 125
zij 124, 125
zij, fijne ~ 125
zij, paardsharen ~ 125
zijbaar 125
zijdoek 125
zijdoekje 125
zijen 124
zijg 124, 125
zijgdoek 125
zijgdoekje 125
zijgen 123
zijger 124
zijger, lapje van de ~ 125
zijglapje 125
zijgpot 125
zijgshotel 125
zijgshotelvod 125
zijgslat 125
zijlap 125
zijlapje 125
zijning 134
zijpelen 100
zijpen 112, 124
zijshotel 124, 125, 127
zijshoteldoek 125
zijshoteldoekje 125
zijslat 125
zijstlet 125
zijtje 124, 125
zijtrechter 125
zijwatje 125
zijwatten 125
ZITBEENDEREN 37
zitbeenderen 37
zitbeentjes 37
zitbenen 37
zitknoken 37
zitschink 37
zitten 100
zitten, de poten ~ goed 81
zitten, gedraaid ~ 81
zitten, goed ~ 81
zitten, het achterste voor ~ 81
zitten, juist ~ 81
zitten, niet juist ~ 81
zitten, ten goede ~ 81
zitten, verdraaid ~ 81
zitten, verkeerd ~ 81
zitten, wrong ~ 81
zoeken 160
zoete melk 120, 132
zog 120
zolder, op (de) ~ staan 74
zomen 160
zonder origine 4
zonder stamboom 4
zonnenbrand 96
zool 45, 46
zoon 4

zot zijn 95
zouten 144
zouten, botter ~ 144
zucht 75, 91
ZUCHT, WILDE ~ 91
zuchten 149
zuigkussen 84
zuipen 153
zuipketel 162
zuiver doekje 125
zuiver, niet ~ zijn 86, 92
ZUIVEREN 86
zuiveren 86
zuiveren, haar ~ 86
zuiveren, (het) ~ 71
zuiveren, zich ~ 86
zuivering 77, 86
zuiveringsdraad 76
zumpen 61, 62
zure 132
zure, dikke, ~ melk 123
zure melk 122
zure romen 123
zure room 145
zuur 95
zuur, het ~ 94
zuur water 134
zuurmelk steken 141
zuursel 145
zwaar beest 55, 56
zwaar, zich ~ melken 115
zwaddervat 136
zwak kalfje 59
zwakke banden 88
zwakke melk 120
zwakke rug 58

zwakke rugstrank 58
zwal 91
zwal op de uier 75
zwal, veel ~ in de uier 91
zwal, veel ~ in het udder 91
zwaluwstaarten 97
zwamuijer 92
zwans 53
zware koe 55, 60
zware poten 60
zwart 9
zwart geplekkerde 9
zwart geplekte 8
zwart gestreepte 9
zwart hollands 9
zwartblaar 10
zwartbont 8, 9
zwartbonte 8, 9
ZWARTBONTE KOE 8
zwartbonte koe 8, 9
ZWARTBONTE KOE MET SCHERP
GESCHEIDEN WITTE EN ZWAR-
TE BANEN 9
zwarte 8, 9, 9, 9, 10, 107
zwarte blaar 10
zwarte blaarkop 9, 10
zwarte, bonte ~ 9
ZWARTE, BONTE KOE MET ~ KOP 9
zwarte, bonte koe met ~ kop 9
zwarte, ganse ~ 9
zwarte, gebilde ~ blaarkoe 10
ZWARTE KOE 9
zwarte koe 8, 9, 9, 9, 10
zwarte, koe met een ~ kop 9
ZWARTE KOE MET GEHEEL WITTE
KOP 9

zwarte, (koe) met ~ plekken om
de ogen 10
ZWARTE KOE MET WITTE KOP EN
ZWARTE VLEKKEN OM DE
OGEN 10
zwarte met een bril op 10
zwarte moor 9
zwarte, wit en ~ 9
zwarte, wit en ~ koe 9
zwarte witkop 9
ZWARTE, ZWARTBONTE KOE MET
SCHERP GESCHEIDEN WITTE
EN ~ BANEN 9
ZWARTE, ZWARTE KOE MET WITTE
KOP EN ~ VLEKKEN OM DE
OGEN 10
zwartgeplekte 9
zwarthoppel 9
zwartkop 9
zwartwitte 8, 9, 9
zweep 105
ZWEEP VAN DE KOEHERDER 105
zweitser 104
zwellen 75, 96
zwengelaar 140
zwenkrad 141
zwerage 96
zwerende deem 91
zwerende uier 90
zwering 96
zwering tussen de tenen 98
zwier 132
zwierts 132
zwol 75
zwong, de ~ 140
zwong, rol bet een ~ 140

Van het *Woordenboek van de Limburgse Dialecten* verschenen tot nu toe de volgende afleveringen

Deel I. Agrarische terminologie

- WLD, Inl. en I.1 dr. A. Weijnen, dr. J. Goossens, drs. P. Goossens, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Inleiding en Agrarische terminologie, afl. 1 (bemesten en ploegen)*, Assen, 1983 (77 en 166 p.). ISBN 90 232 1820 5.
- WLD, I.2 dr. A. Weijnen, dr. J. Goossens, drs. P. Goossens, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 2 (eggen en slepen)*, Assen, 1984 (80 p.). ISBN 90 232 1819 1.
- WLD, I.3 drs. J. Kruijssen, dr. J. Goossens, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarisch terminologie, afl. 3 (weidebouw)*, Assen/Maastricht, 1991 (136 p.). ISBN 90 232 2634 3.
- WLD, I.4 drs. J. Kruijssen, dr. J. Goossens, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarisch terminologie, afl. 4 (verbouw van graangewassen)*, Assen/Maastricht, 1992 (202 p.). ISBN 90 232 2751 4.
- WLD, I.5 drs. J. Kruijssen, dr. J. Goossens, dr. H. Brok, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 5 (verbouw van knol- en andere gewassen)*, Assen, 1994 (210 p.). ISBN 90 232 2890 1.
- WLD, I.6 dr. J. Kruijssen, drs. J. Kokkelmans, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 6 (boerderij, bedrijfsgebouwen)*, Assen, 1995 (176 p.). ISBN 90 232 3009 4.
- WLD, I.9 dr. J. Molemans, dr. J. Goossens, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarisch terminologie, afl. 9 (het paard)*, Assen, 1994 (168 p.). ISBN 90 232 2920 7.
- WLD, I.10 dr. J. Molemans, lic. J. Verbeek, dr. J. Goossens, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 10 (paardentui)*, Assen, 1994 (115 p.). ISBN 90 232 3145 7.
- WLD, I.11 dr. H. Cromptvoets, m.m.v. drs. J. van Schijndel, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 11 (rundvee, melk en boter, veeteelt algemeen)*, Assen 2001 (212 p.). ISBN 90 232 3653 X.
- WLD, I.12 dr. H. Cromptvoets, dr. J. Goossens, m.m.v. drs. J. van Schijndel, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 12 (kleinvee, pluimvee)*, Assen, 1993 (150 p.). ISBN 90 232 3356 5.
- WLD, I.13 Lic. M. Ooms, dr. J. Goossens, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 13 (landbouwvoertuigen)*, Assen, 1999 (139 p.). ISBN 90 232 3490 1.

Deel II. Niet-agrarische vakterminologieën

- WLD, II.1 dr. H. Cromptvoets, m.m.v. J. van Schijndel, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 1 (huisslachter en bakker)*, Assen/Maastricht, 1986 (214 p.). ISBN 90 232 2242 3.
- WLD, II.2 drs. H. van de Wijngaard, dr. H. Cromptvoets, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 2 (bierbrouwer en stroopstoker)*, Assen/Maastricht, 1988 (70 p.). ISBN 90 232 2410 8.
- WLD, II.3 drs. H. van de Wijngaard, dr. H. Cromptvoets, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 3 (molenaar)*, Assen/Maastricht, 1990 (242 p.). ISBN 90 232 2669 0.
- WLD, II.4 dr. H. Cromptvoets, drs. H. van de Wijngaard, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 4 (turfsteker en ertsontginner)*, Assen/Maastricht, 1987 (132 p.). ISBN 90 232 2306 3.
- WLD, II.5 dr. H. Cromptvoets, drs. H. van de Wijngaard, m.m.v. drs. J. Busch, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 5 (mijnwerker)*, Assen/Maastricht, 1989 (293 p.). ISBN 90 232 2469 8.
- WLD, II.6 dr. H. Cromptvoets, drs. H. van de Wijngaard, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 6 (imker, stro- of buntgrasvlechter)*, Assen/Maastricht, 1991 (128 p.). ISBN 90 232 2616 X.
- WLD, II.7 dr. H. Cromptvoets, drs. H. van de Wijngaard, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 7 (kleermaker, naaister, handspinne, handwever, touwslager, mutsenmaakster)*, Assen, 1993 (208 p.). ISBN 90 232 2821 9.
- WLD, II.8 drs. H. van de Wijngaard, dr. H. Cromptvoets, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 8 (pottenbakker, steenbakker, pannbakker, gresbuisenindustrie)*, Assen, 1994 (136 p.). ISBN 90 232 2872 3.

- WLD, II.9 drs. H. van de Wijngaard, Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 9 (*metselaar, timmerman, dakdekker, loodgieter, stucadoor, huisschilder*), Assen, 1995 (324 p.). ISBN 90 232 3034 5.
- WLD, II.10 dr. H. Crompvoets, Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 10 (*schoenmaker, zadelmaker/gareelmaker*), Assen, 1994 (107 p.). ISBN 90 232 2953 3.
- WLD, II.11 drs. H. van de Wijngaard, Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 11 (*smid, loodgieter, koperslager*), Assen, 1998 (222 p.). ISBN 90 232 3370 0.

WOORDENBOEK VAN DE LIMBURGSE DIALECTEN

WOORDENBOEK VAN DE LIMBURGSE DIALECTEN

Opgezet door prof. dr. A. Weijnen, voortgezet door prof. dr. L. Draye
en prof. dr. R. van Hout

I. AGRARISCHE TERMINOLOGIE

Aflevering 8: Landerijen algemeen, akkerland, weiland, grond en grondsoorten,
wegen en paden, ontginnen en niet-seizoengebonden arbeid, hekwerk,
afrastering en omheining

DR. H. CROMPVOETS

m.m.v. drs. J. van Schijndel

© 2004, Koninklijke Van Gorcum BV, Postbus 43, 9400 AA Assen

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enig andere manier, zonder voorafgaand schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16B Auteurswet 1912 j°, het Besluit van 20 juni 1974, St.b. 351, zoals gewijzigd bij het Besluit van 23 augustus 1982, St.b. 471 en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 882, 1180 AW Amstelveen). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 17 Auteurswet 1912) dient men zich tot de uitgever te wenden.

NUR 525

ISBN 90 232 4018 9

Dit werk is totstandgekomen met steun van de provincie Limburg, de Katholieke Universiteit Nijmegen en de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) te 's-Gravenhage.

Grafische verzorging: Koninklijke Van Gorcum, Assen

TEN GELEIDE

ALGEMEEN

In de achtste aflevering van *Deel I Agrarische Terminologie* vindt men de Limburgse dialectwoordenschat over de onderwerpen *landerijen algemeen, akkerland, weiland, grond en grondsoorten, het landschap* met onder andere de paragraaf over wegen en paden, ontginnen en niet-seizoengebonden arbeid, hekwerk, afrastering en omheining.

Van WLD deel I zijn nu 11 afleveringen verschenen t.w. de afleveringen 1 tot en met 5 over de landbouw in engere zin, de afleveringen 9 tot en met 12 over de vee-teelt, aflevering 13 over boerenkarren en aflevering 6 over de boerenbehuizing met name de bedrijfsruimten. Maar de afleveringen 7 (Boerenhuis, erf en moestuin) en 8 (Landerijen) ontbreken in het geheel. Op dit moment is de numerieke volgorde nog verbroken. Maar met het verschijnen van aflevering 8 is Deel I bijna compleet. De bedoeling is dat aflevering 7 binnenkort gereed zal zijn. Dan zal de Limburgse agrarische terminologie in 13 afleveringen uitputtend behandeld zijn.

Het totale aantal lemmata in deze aflevering beslaat 122. Er zijn 30 kaarten en 16 illustraties. Vermeld moet worden dat van het totale aantal lemmata drs. H.H.A. van de Wijngaard de lemmata AKKERGRENS, GRENSVOOR, GRENSSTROOK LANGS EEN AKKER, GRENSPAAL, GRENSSTEEN en TOEGANGSWEG NAAR HET BRF heeft samengesteld. Een aantal lemmata van aflevering 8 zal ook nog aan bod komen in *Deel III Algemene Woordenschat* sectie 4, aflevering 4 (De Wereld), waarin een aantal landschappelijke elementen lexicografisch behandeld worden.

Bij het samenstellen van deze aflevering heeft dr. J. Kruijsen belangrijke hulp geboden. Hiervoor veel dank.

BRONNEN BETREFFENDE DE TERMINOLOGIE RONDONDER LANDERIJEN

Aan het begin van een woordenboekartikel of lemma worden tussen ronde haken de voor dat lemma van belang zijnde bronnen opgegeven. Voor de terminologie met betrekking tot landerijen zijn verschillende "Nijmeegse" (N), "Amsterdamse" (A) en "Leuvense" (L) vragenlijsten als belangrijkste bron gebruikt. Uiteraard werd het vragenlijstenmateriaal aangevuld met gegevens uit andere relevante enquêtes, dialectmonografieën en lokale woordenboeken.

Voor een overzicht van deze andere enquêtes die gebruikt werden en van de in het lemma als monografisch materiaal verantwoorde bronnen zie men de *Inleiding* op het WLD in deel I aflevering 1. Omdat er sinds het verschijnen van de *Inleiding* vele, nieuwe lokale dialectwoordenboeken zijn verschenen, was het voor de redactie noodzakelijk deze woordenboeken te raadplegen op woorden met betrekking tot landerijen. Verdere geraadpleegde literatuur met het oog op WLD I.8 is:

- Achten, P., *Hôessëlsë Diksjënëer*, Hoeselt 1995.
- Amkreutz, L., Bemelmans, G., e.a., *Kirchröadsjer Dieksiejoneer*, Kerkrade 1987.
- Bakker, F., Hendrixx, A., *'t Bliëriks van vruuwer*, Nijmegen 1995.
- Berg, J. van den, [e.a.], *Weertlands Woordenboek*, Weert 1983.
- Bernaerts, J., *Hamonts-Achels dialectwoordenboek. Etymologische verkenningen in het dialect van Hamont en Achel*. Hamont 1991.
- Clout, Chr., *Woordenlijst betreffende het Heels*, zonder verdere gegevens.
- Crompvoets, H., m.m.v. Schijndel, J. van, *Mééls Woordeboe:k*, Medelo nr. 6, Meijel 1991.
- Dinter, W. van, Giesbers, H., [e.a.], *Dialectwoordenboek van de gemeente Gennep*, Gennep 1993.
- Geraerts, A., Olaerts, J., [e.a.], *Gènker Woerdeleest*, uitg. Gemeentebestuur Genk, Genk z.j..
- Geurts, R., *Seppig wiej ein smawtpaer*, Echt 1988.
- Gilen, T., Vanmarsenille, F., [e.a.], *Sintrüinse Diksjónèèr*, Sint-Truiden 1995.
- Houx, J., Jacobs, A., [e.a.], *Tegels Dialek. Uiteenzetting over de klankleer, spraakkunst en woordenschat van het dialect van Tegelen*, Maastricht 1968.
- Jaspars, G., *Groéselder Diksjenèr*, Gronsveld 1979.
- Horen, L. van, *Heljese weurd, oehdrukkinge en gebroehke*, Helden 1986.
- Kooijman, G., *Thematisch Woordenboek van het Tungalroys*, Amsterdam 1985.
- Litjens, G., Soest, A. van, *En haffel Arces/ Lôms*, Arcen z.j..
- Notermans, J., *Hiersj - Mestreechs - ABN Woordenboek*, Maastricht 1990.
- Schols, W., Linsen, G., *Venrays woordenboek*, Venray 1991.
- Schoofs, R., *Woordenboek van het dialect van Bree en omgeving*, Bree 1988.
- Staelens, X., *Dieksjenèèr van 't (H)Essels*, Hasselt 19893.
- Steijvers, L., *Weem kintj ze nog? Ein verzameling rojer weurd*, Stramproy 1989.
- Stevens, A., *Túngërsë Diksjënëer*, Tongeren 1986.
- Vandermeeren, L., *Het Bjêvels*, Beverlo 1995.
- Venken, M., Coenen, N., [e.a.], *'n Manjel Stokkemer wèurd*, As 1990.
- Verheijen, J., [e.a.], *È maes inne taes, Plat Hôrster*, Horst 1989.
- Voort, Th. van de, *Het dialect van de gemeente Meerlo-Wanssum*, Amsterdam 1973.
- Wijnen, F., Van "Aanvange" wies "Luie zweit", un stökske "Brits plat". In: *Maasbree, Afdeling eener Gemeente*, Maasbree 1985, pag. 90-100.
- Woordenboek van de Brabantse dialecten* Afl. 2 (Behuizing en landerijen), Assen 1967.
- Woordenboek van de Vlaamse Dialecten* Deel I Aflevering 1 (Akkerland en Weiland), Tongeren 1979.
- Woordenboek van de Vlaamse Dialecten* Deel I Aflevering 1 (Wetenschappelijk Apparaat), Tongeren 1979.

VERANTWOORDING ILLUSTRATIEMATERIAAL

De foto's zijn gemaakt door Martijn Essers.

De kaarten zijn gemaakt met behulp van het computerprogramma MapInfo. Technische hulp werd daarbij geboden door dr. J. Kruijsen van de Nijmeegse Centrale voor Dialect- en Naamkunde en drs. J. van Schijndel.

ALFABETISCH REGISTER EN WOORDKAARTEN

Bij de totstandkoming van de definitieve versie van aflevering WLD I.8 heeft drs. J. van Schijndel een belangrijk aandeel gehad. Hij voerde de op fiches uitgewerkte lemmata in en trad zo nodig corrigerend op in de tekst. Daarnaast stelde hij het alfabetisch register samen en droeg hij mede zorg voor de realisering van de woordkaarten.

FINANCIËLE STEUN EN BEGELEIDING

Aflevering WLD I.8 kon totstandkomen doordat de provincie Nederlands Limburg de arbeidsplaats van dr. H. Crompvoets bekostigde. Een subsidie voor de drukkosten verstrekke de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO).

De wetenschappelijke projectleiding was in handen van prof.dr. L. Draye en prof.dr. R. van Hout. Het werk werd uitgevoerd aan de Nijmeegse Centrale voor Dialect- en Naamkunde van de Katholieke Universiteit Nijmegen.

april 2003

dr. H. Crompvoets

AGRARISCHE TERMINOLOGIE IN VERBAND MET BEHUIZING EN LANDERIJEN

Landerijen algemeen, akkerland, weiland, grond en grondsoorten,
wegen en paden, ontginnen en niet-seizoengebonden arbeid,
hekwerk, afrastering en omheining

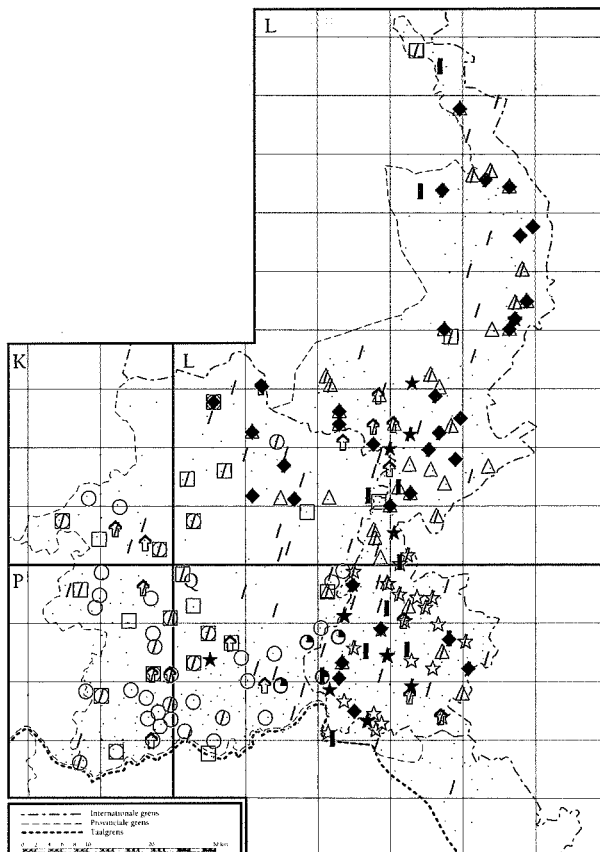
INHOUDSOPGAVE WLD I.8

1.	De landerijen	1			
1.1.	<i>Algemeen</i>	1			
1.1.1	Landerijen (kaart 1)	1	1.4.3	Klei, leem	30
1.1.2	Erf en omliggende landerijen (kaart 2)	3	1.4.4	Blauwe klei	31
1.1.3	Huisakker (kaart 3)	3	1.4.5	Limburgse klei (kaart 13)	31
1.1.4	Stuk grond	4	1.4.6	Lichte klei	33
1.2.	<i>Akkerland</i>	4	1.4.7	Zand, zandgrond	33
1.2.1	Bouwland (kaart 4)	4	1.4.8	Loodzand	34
1.2.2	Akker	7	1.4.9	Lage, natte zandgrond	34
1.2.3	Geerakker	9	1.4.10	Vruchtbare grond (kaart 14)	34
1.2.4	Hoek van een stuk land	9	1.4.11	Onvruchtbare grond	36
1.2.5	Hoogliggende akker	9	1.4.12	Steenachtige grond	37
1.2.6	Hoogte in een akker (kaart 5)	9	1.4.13	Harde, lastige grond	37
1.2.7	Laagliggende akker	10	1.4.14	Grind (kaart 15)	38
1.2.8	Laagte in een akker (kaart 6)	11	1.4.15	Roodbruine aarde	38
1.2.9	Omwalde akker (kaart 7)	12	1.4.16	Mulle grond	38
1.2.10	Toegang tot akker	13	1.4.17	Fijn droog stof (kaart 16)	40
1.2.11	Braakland (kaart 8)	13			
1.2.12	Braakliggen	15	2.	Het landschap	41
1.2.13	Akkergrens, grensvoor (kaart 9)	16	2.1.	<i>Wegen en paden</i>	41
1.2.14	Grensstrook langs een akker	17	2.1.1	Met steengruis verharde weg	41
1.2.15	Grenssteen, grenspaal	18	2.1.2	Steengruis	41
1.3.	<i>Weiland</i>	19	2.1.3	Talud (kaart 17)	41
1.3.1	Weiland in het algemeen	19	2.1.4	Smalle weg, pad	42
1.3.2	Laaggelegen weidegrond (kaart 10)	20	2.1.5	Brede landweg (kaart 18)	43
1.3.3	Beemd	20	2.1.6	Vredewis	45
1.3.4	Grasland	22	2.1.7	Karrenspoor (kaart 19)	45
1.3.5	Dries	22	2.1.8	Hoefslag	46
1.3.6	Wei (kaart 11)	23	2.1.9	Veldweg (kaart 20)	46
1.3.7	Omheinde wei	24	2.1.10	Toegangsweg naar het erf	48
1.3.8	Vetweide	25	2.1.11	Weg over het erf	48
1.3.9	Wetering	26	2.2.	<i>Landschappelijke elementen</i>	50
1.3.10	Pand van een weideperceel	26	2.2.1	Laagte in het landschap	50
1.3.11	Vloeiweide	26	2.2.2	Moeras (kaart 21)	50
1.3.12	Bevloeien	26	2.2.3	Droge plekken in moeras	52
1.3.13	Gemeenteweide	26	2.2.4	Lage, natte plekken in moeras	53
1.3.14	Venweide	27	2.2.5	Kuil (kaart 22)	53
1.3.15	Drinkkuil in de wei	27	2.2.6	Heuvel	54
1.3.16	Graszode (kaart 12)	27	2.2.7	Gegraven waterloop	54
1.4.	<i>Grond en grondsoorten</i>	29	2.2.8	Natuurlijke waterloop	55
1.4.1	Grond, aarde	29	2.2.9	Vijver (kaart 23)	56
1.4.2	Kluit aarde	30	2.2.10	Poel	57
			2.2.11	Bron (kaart 24)	57
			2.2.12	Dijk	58

3.	Ontginnen en niet-seizoen-gebonden arbeid	59	<i>Overzicht kaarten I.8</i>		
3.1	Heizode los- en stukploegen	59	1	landerijen	1
3.2	Egaliseren	59	2	erf en omliggende landerijen	2
3.3	Breken van leem- of koffiebanken	59	3	huisakker	3
3.4	Ontginnen	60	4	bouwland	5
3.5	Stuk onontgonnen grond	60	5	hoogte in een akker	10
3.6	Bos	60	6	laagte in een akker	11
3.7	Rooien	61	7	omwalde akker	12
3.8	Stronk, boomstronk (kaart 25)	63	8	braakland	13
3.9	Uitgegraven dennenwortel	64	9	akkergrens, grensvoor	16
3.10	Penwortel van een den	64	10	laaggelegen weidegrond	21
3.11	Wortelklomp van een struik	64	11	wei	23
3.12	Ontbost terrein met een schop omwerken	65	12	graszode	28
3.13	Wortels rooien	65	13	limburgse klei	32
3.14	Heizode (kaart 26)	65	14	vruchtbare grond	35
3.15	Zoden afsteken	66	15	grind	39
3.16	Een sloot uitdiepen	67	16	fijn droog stof	40
3.17	Sloothak, slootzeis	67	17	talud	42
3.18	Heizeis	67	18	brede landweg	44
			19	karrenspoor	46
			20	veldweg	47
			21	moeras	51
			22	kuil	53
4.	Hekwerk	68	23	vijver	57
4.1	Hek	68	24	bron	58
4.2	Hek aan de ingang van een wei (kaart 27)	68	25	stronk, boomstronk	63
4.3	Draaihek	70	26	heizode	66
4.4	Slagboom	70	27	hek aan de ingang van een wei	69
4.5	Losse paal met draad	70	28	voetgangershek	72
4.6	Optilbaar hek	71	29	omheining	73
4.7	Dubbel sierhek	71	30	prikkeldraad	76
4.8	Voetgangershek (kaart 28)	71			
				<i>Overzicht afbeeldingen I.8</i>	
			1	bouwland	6
5.	Afrastering, omheining	73	2	weiland in het algemeen	20
5.1	Omheining (kaart 29)	73	3	omheinde wei	25
5.2	Haag	73	4	limburgse klei	32
5.3	Doornhaag	74	5	stenige grond	37
5.4	Afrastering van wei	74	6	brede landweg	44
5.5	Omheining van takken	74	7	veldweg	49
5.6	Omheining van palen	74	8	toegangsweg naar het erf	49
5.7	Omheining van opstaande latjes	74	9	moeras	50
5.8	Omheining van ijzeren spijlen	75	10	lage, natte plekken in moeras	52
5.9	Draadafrastering	75	11	natuurlijke waterloop	56
5.10	Gladde ijzerdraad	75	12	bos	61
5.11	Prikkeldraad (kaart 30)	76	13	stronk, boomstronk	62
5.12	Elektrische draadafrastering	78	14	hek	68
5.13	Paal van de weideafrastering	78	15	draadafrastering	75
5.14	Spanstokje	78	16	prikkeldraad	77
5.15	Afrasteringshout	78			
5.16	Omheinen	79			

Kaart 1 LANDERIJEN

- / (bouw)land
- labeur
- △ akker
- ◆ veld
- ☆ gewande
- grond
- ↑ (boer(en))goed
- ★ hof
- ┃ landerij(en)
- ⊙ labearing

1. DE LANDERIJEN

1.1. Algemeen

1.1.1 LANDERIJEN (kaart 1)

(N 6, 33a; N 5A, 76d; A 10, 3; A 11, 4; A 20, 1b; JG 1b, 1d; L 37, 11a; L 38, 23; L 44, 27; Vld.; monogr.)

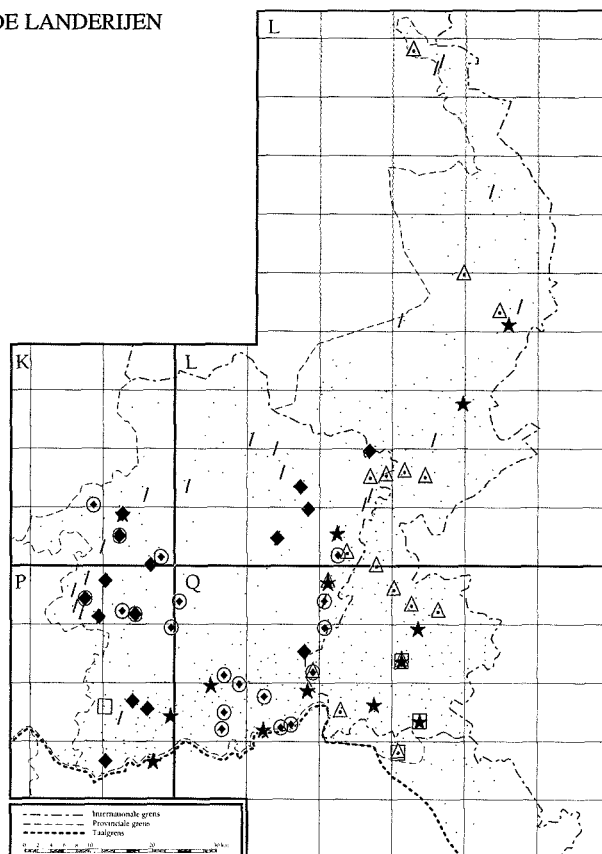
[Het geheel van bebouwde akkers, weilanden en velden, behorend bij een boerderij.]

bouwland: K 358, L 355, Q 5; *bouylant* L 210; *bejaflānt* K 353; **land:** *lant* K 358a, 359, 361, L 159a, 210, 213, 268, 269, 271, 289, 289a, 312, 314, 317, 352, 355, 356, 359, 360, 362, 367, 371, 372, 387, 413, 416, 417, 418, P 46, 48a, 56, 120, 121, Q 1, 2, 3, 5, 7, 9, 15, 18, 19, 31, 32, 36, 38, 71, 74, 78, 89, 93, 95, 96a, 98, 99, 101, 101a, 102, 111, 113, 113a, 121b, 156, 166, 201, 202, 203, 208, 211, 259; *lānt* L 164, 192, 192a, 209, 210, 213, 214, 214a, 282, 423, P 175, 176, 214, Q 2, 71, 162, 172, 179, 196, 247; *lā.nt* L 246b, Q 78; *lanjtj* L 288a, 293, 298, 318, 320, 322, 324a, 326, 327, 328, 329, 330, 370, 374, 376, 381,

381b, 426, 431, 432a, 433, Q 16*, 21, 30, 32a, 34; *lanjk* L 267, 268, 270, 291, Q 113, 118, 121; *lānyk* L 270; *lanjt* L 266; *lantš* L 329; de volgende opgaven zijn meervoud: *leŋ* Q 100, 111; *leŋj* L 434a, Q 32; *lēnt* L 314; *leŋjtj* L 428, 429, Q 14, 15; *leŋjtj* Q 17; *leŋdjə* L 318b; *leŋjər* L 372, Q 7; *leŋjər* L 372; **landerijen:** L 164, Q 199; *landəreŋə* Q 95; *lāndəreŋə* L 209; *landəriə* Q 100; *landəriŋə* Q 111; *leŋjəriə* Q 20; *leŋjəriən* L 372; *leŋjəriŋə* L 381, Q 31; **landerij:** *landəreŋ* Q 113; **landouwen:** *landouwə* Q 95; **ganse pachtland:** *gansə paxtlant* Q 12; **gelande:** *gəleŋjər* L 381b; **akker:** L 329, 386, 426, Q 113a, 211; *akər* L 191, 213, 214a, 215a, 268, 269, 271, 289, 289a, 290, 293, 295, 296, 316, 318, 318b, 320b, 322a, 326, 326*, 366, 368, 377, 381, 381b, 382, 428, 430, 431, 432a, Q 9, 21, 32, 102; *akər* L 381a; **akkergrond:** L 415; **akkerland:** Q 38; *ākərlānjtj* L 381a; **akkerbedrijf:** *ākərbədrīf* L 426; **grond:** P 58, 121; *gront* K 353, 361, L 159a, 312, 352, 355, 413, P 46, 176, 219, Q 1, 2, 2a, 9, 71, 72, 74, 243; *gronjtj* L 373; *gronktj* L 291; *grā.nt* L 312; **hele grond:** *hilən gront* L 415; **grond en weiden:** *gront en weŋdən* K 357;

Kaart 2 ERF EN OMLIGGENDE LANDERIJEN

- / boerderij
- ⊙ winning
- △ (boeren)hof
- ◆ geleg
- ★ goed
- erf

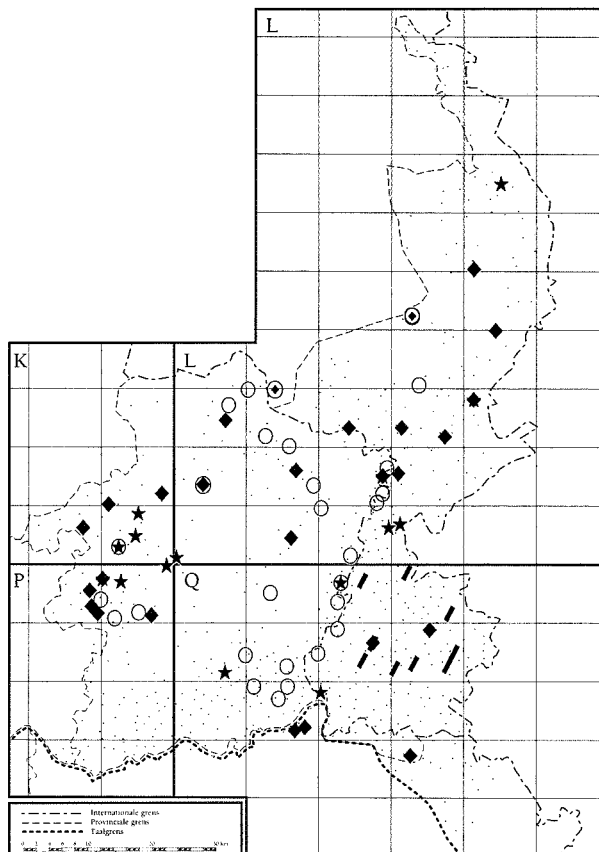

grondbezitting: P 172; **bezittingen:** *bəzetenə* Q 159; **veld:** *vel* L 210, 214, 250, 270, 271, 296, 312, 316, Q 98, 102, 105, 113, 121b; *veljtj* L 290, 318, 318b, 321, 322, 330, 332, 376, 381b, 385, 431, Q 15; *vēlt* L 215a, 248; *fēlt* L 367; *fēlt* Q 195; *vē.lt* L 191; *velx* L 360; *vel* L 286; *velər* (mv.) L 364; **labeur:** *labōr* K 314, 318, 353, 361, L 413, P 50, 51, 52, 119, 172, 176, 192, 214, 219, Q 6, 8, 71, 78, 86, 96c, 157, 165; *labōr* Q 71; *labōr* P 193; *labōr* Q 71; *labōr* P 188, 195, Q 2, 78, 159; *labōmər* Q 162; *labiōr* Q 162; *labyōr* Q 168a, 177; *labōər* L 317; *labōr* P 176, Q 241; *labōjər* P 195; *labōjir* L 312; *labōjər* P 119; *labjər* P 121; *labjər* Q 156; *labyər* P 120, 177, 197, Q 74; *labər* P 57, Q 2; *labər* Q 171; *labiər* Q 83; *labi.r* Q 86; *labi.r* Q 83; **labeurgrond:** L 317; *labjōrgront* Q 168a; *labērgront* Q 3; **heel labeur:** *hīl labōr* K 357; **labeuring:** Q 95; *labōren* Q 88, 96; *labōrin* Q 88; *labōren* Q 88; *labōiren* Q 88; *labjēren* Q 171; **gewande:** *gəwandə* L 434a, Q 99, 101, 111*, 193, 196, 196a, 197, 197a, 208; *gəwanj* Q 14, 18, 20, 21, 32a, 33, 34, 38, 112a; *gəwanj* Q 112b, 118, 198; *gəwan* Q 36, 98; *gəwanjə* (mv.) Q 34; **eigendom:**

L 317, 372, P 119, 218, Q 88; *eigəndom* L 286; *ēgəndom* P 211; *ēgəndom* Q 119; **klein eigendom:** *klejn eigəndom* K 361; **goed:** *gut* K 358, 360, L 286, P 56, 121, 197, Q 72, 170; *gōt* L 319, 320, Q 203, 208; **boerengood:** L 320b, 326, 326*; *būrəgōt* L 378, Q 36; **boergoed:** *bōrgut* Q 78; **goederen:** K 360; **aangeleg:** *āngəlēx* L 361, 368; **geleg:** *gəlēx* Q 96a; *gəlēx* K 278; **hof:** *hoj* L 292, Q 196; *hoj* L 270; *hoj* L 374; *huof* L 328; *huof* Q 75; *hōf* Q 15, 18, 101, 187a; *hōf* L 433, Q 201; **winhof:** *wenof* Q 75; **boerderij:** K 278, L 355, P 214, Q 5; *burdəri* L 298, 301a; *burdərēj* Q 7; *bōrdərēj* L 289; *bōrdəri* L 317; **boerderij met grond:** *burdərēj met gront* L 291; **boerenplaats:** L 368; *bōrənplāts* Q 101; **plaats:** L 269a; **bedrijf:** *bədrīf* Q 102; **heel bedrijf:** *hīəl bədrējəj* P 117; **gedoen:** *gədun* K 353, P 176; **heel gedoens:** *hīəl gədōns* L 368; **grootte:** *grjətə* L 267; **land van de winning:** *lānt van də wenēj* Q 179; *lān van də wenēj* Q 177; **winning:** K 318, P 46; *wenēj* P 192.

Kaart 3 HUISAKKER

- geleg
- ◆ huisveld
- ★ (huis)hof
- ▬ (huis)gewande
- ⊙ aangelag

1.1.2 ERF EN OMLIGGENDE LANDERIJEN (kaart 2)

(N 5A(II), 76f; L 38, 23)

[De algemene benaming voor het boerenerf met de omliggende landerijen.]

winning: K 314, 358, L 422, P 46, Q 95a; *weneŋ* Q 9, 76; *wēneŋ* Q 178; *wenəŋ* Q 170; *we.nenŋ* Q 162; *weneŋ* Q 2, 2b, 12, 77; *weneŋ* Q 179; *wōneŋ* P 55; *weniŋ* P 54; *weniŋ* K 361, Q 158; **winning met grond:** *weneŋ mōt gront* Q 86; **winningveld:** *weneŋvelt* Q 72; **boerderij:** L 215; *burdārēi* L 265, 352; *būrdārēi* L 420; *būrdārēi* P 222; *burdārēi* K 318, Q 9; *buərdārēiə* P 44, 49, 178; *burdārē.i* P 50; *burdārēi* L 163, 164, P 48; *bøurdārēi* P 51; *burdəri* L 271, 330; *burdərii* L 372a; *boūardārəi* K 357; *boūardaraŋ* P 45; *burdərē* K 317; *bōrdārēi* L 360; *bōrdārēi* L 360; *bōrdārē* L 416; *bōrdərii* L 372; *bōrdəri* L 316, 317; **hof:** *hōf* L 159a; *hōf* L 266, 377, 378, 382, 430, Q 22, 111, 209; *hō.f* Q 33; *ōyf* L 423; *hōf* L 371, Q 7, 35, 95a; *huaf* Q 193; **boerenhof:** *būrənhōf* L 269a; **grote hof:** *grutan hōf* Q 187a; **hoeve:** *huf* K 353; **goed:** *gut* K 318; *gūt* P 222;

xut Q 177; *got* Q 7; *xoət* Q 80; *gōi* L 270, 331, Q 39, 94b, 111, 192, 204a; *xōət* L 420; *xōyt* Q 156; **geleg:** *gālēx* K 318, 358, L 362, P 46; *gālēax* P 51, 55; *xālēx* P 218; *galex* P 50; *gālēx* L 368b, 416; *gālē.x* L 321, Q 88; *galiəx* P 177, 188; *galiēx* K 361a; **aangelag:** *qəngəlōx* L 312; *qngəlox* L 286; **erf:** *erf* Q 204a; *erəf* Q 111; *erf* P 176; *erəf* Q 209; **bedrijf:** *bədrīf* Q 192; **huisblok:** *hūsblōk* L 289b, Q 97; **blok:** *blōk* Q 71; **gewande:** *gəwanj* Q 35; *gəwan* Q 111; **labeur:** *lābōr* P 174; **labeuring:** *labōren* Q 198b; *lābōren* Q 11; **domein:** *dōmaŋ* Q 162; **het gans gedoe:** *ət gans gədu* L 269; **gedoenst:** *gədōnst* L 326; **ding:** *dēŋk* Q 211.

1.1.3 HUISAKKER (kaart 3)

(N 5A(II), 76d en 76e; N 6, 33a; A 10, 3 en 4; JG 1b, add.; L 19b, 1a; monogr.)

[Aan het erf grenzende akkergrond.]

huisveld: *hūsvelt* L 266, 295, 326, Q 97; *hūsvelt* Q 209; *hūsveltj* L 318, 330, 331, 378; *hūsveltj* L 371; *hōsvelt* P 45; *hō.svelt* P 48; *hōuwəsvelt* P 55; *hōsvelt* K 314; *hōsvelt* K 317; *hōsvelt* P 44;

høijsfelt L 360; *høiusvelt* P 44; *høijsvelts* L 360; *høijsfelt* L 416; *høijsvelt* L 360; *høiusvelt* L 314; *høuesvelt* K 353; *høæsvelt* L 352; *høsvelt* Q 178; *høsfelt* Q 179; *høsvelt* P 49; *høsveldar* (mv.) Q 39; **veld:** *velt* L 269a, 372, P 51, 55, Q 2, 71, 113, 204a; *velt* K 358; *felt* P 55, Q 2b; *velt* L 163, 163a; *vels* L 372; *velt* Q 71; *felat* Q 177; **huis-blok:** *høisblok* K 314; *husblok* L 318b; *høijsblok* L 360; *høisblok* L 360; **blok:** *blok* L 159a, 288c, 312, 382, 429, P 48, 49, Q 28, 156; *bløk* P 188; *blok* P 44, 48; *bløk* Q 4; **huisakker:** Q 121; *hūsakør* L 320a; **akker:** *akør* L 330, 372a, 378, Q 2; *akør* L 422; **huishof:** *høshof* K 318, 357; *høshof* K 358; *høshof* P 45; *høshof* K 358; *høshof* K 318; *høshof* K 361a; **hof:** *hof* L 215, P 51, Q 7; *høf* L 331, 432; *høf* K 318, 361, L 371, Q 94b; *huof* Q 75; *hoif* L 0426; **achterhof:** *atørhof* Q 158; **neerhof:** *nørhof* K 317; **geleg:** L 265, 292, 371a; *gæg* L 368b, 372a; *gælæx* L 312, Q 9, 86, 170; *gælæx* L 317, Q 7, 12; *gælæx* L 362; *gælæx* L 316, 362, 422, Q 4, 7, 72, 77, 93; *gælæx* Q 88; *xælæx* Q 93; *gæg* P 54; *gælæx* L 282; *gælæx* P 50; *gælæx* K 357, P 46; *gælæg* L 372; **aangelag:** *āngælq̄æx* L 352; *angælq̄æx* L 265; *q̄ngælq̄æx* L 286; *q̄ngælq̄æx* L 286; **gelag:** *galq̄æx* L 312; **huisgewande:** *husgəwan* Q 97; **gewande:** Q 99*, 101, 111; *gəwāndə* Q 113; *gəwanj* Q 35; *gəwanj* Q 14, 20; *gəwan* Q 111, 113a; **winning:** *wenēj* Q 162; *wenēj* Q 9, 12; *wenij* Q 156; **winhof:** *wenof* Q 75; *wēnaf* Q 178, 179; *wēnaf* Q 162; **winninggrond:** *wenējgront* Q 86; **grond:** *gront* Q 2b; *grōnt* L 316, 317, Q 209; **thuisgrond:** *to.wəsgro.nt* P 222; **labeurgrond:** *labørgront* P 51; **labeuring:** *labørēj* L 420; **labeur:** *labør* K 318; *labør* Q 158; **huisgoed:** *hōəsɡut* P 222; *hāsxoət* P 218; **goed:** *gut* Q 162, 177; *gūt* Q 170; *gōi* L 360; **geleggoed:** *galēgut* P 176; **huisplak:** *hūsplak* L 291; **stee:** *stēj* K 278; *stēj* K 278; **land:** *lant* L 0426, Q 80; *lā.nt* Q 187a; *lanjtj* L 321; *lān* P 178; **landerijen:** *landərəjə* Q 187a; *lāndəriən* Q 204a; *landərəj* Q 80; **boerderij:** *burdəri* L 0426; **kamp:** *kamp* L 420; **het achterui:** *aiātəroūt* Q 72.

1.1.4 STUK GROND

(N 27, 2a en 5; Vld.; N 11A, 106 add.; monogr.)
[Een stuk land, een perceel grond, in het algemeen.]

stuk: K 361; *støk* L 163, 163a, 165, 265, 269a, 269b, 372, 382, P 46, 50, 175, 178, Q 9, 11, 71, 77, 79a, 180, 198b; *støk.k* K 358; *støk* K 318, L 269, 269b, 289, 289b, 318b, 321, 331, 331b, 352, 381, 382, 427, Q 1, 12, 94b, 162, 176a; *støk* L 290a, 295, Q 33, 35, 39, 112a, 113, 117a, 192, 196, 198, 211; *støk* L 270, 299, 329, 330, 331, 387, 430, Q 97, 99*, 111, 193; *støk* L 362, Q 170; **stuk land:** Q 18, 197, 197a; *støk lant* K 317, L 317a, P 108, Q 80; *støk lant* Q 39, 98, 201; *støk lanjtj* L 332; *støk lānt* Q 192; *støk lanjtj* L 377;

støk lant Q 111; *støk lanjtj* L 322a, 432; **land lant** P 46, Q 7, 80, 176a; *lanjtj* Q 20; **landje:** C 39; **stuk grond:** *støk gront* Q 156; *støk gront* L 174, 177, Q 156; *støk grōnt* Q 247a; *støk.k gront* L 312; *støk grōnt* L 312; *støk gront* L 420; *støk grōnt* Q 94b, 204a; *støk gront* L 289, Q 76; *støk xront* P 51; *støk grontj* L 288a; *støk gront* P 222 *støk gront* Q 39, 121c; *støk grontj* Q 16; *støk xrōnt* Q 247; *støk grōnt* P 54; *støk gront* Q 3 **stukje grond:** *støkskə grōnt* L 165; **grond:** P 51 *gront* L 371a; **perceel:** L 332, 381, 382, 383, 427, 432, Q 14, 20, 30, 33, 39, 97, 99*, 113, 117a, 197, 198, 247a; *pərsəl* Q 111, 158, 192, 194; *pərsəl* L 377, Q 22, 98, 176a, 198b, 204a *pərsəl* Q 72; *pərsəl* K 353, L 289, 318b, 371a P 49, Q 94b; *pərsəl* L 214, 214a, 215, 217, 245b, 246a, 371a, P 44, 48, 107a; *pərsiəl* P 45; *pərsiə* L 269a, 290, 320a, 322, P 48; *pərsiəl* P 174, C 96c; *pərsiəl* K 358; *pərsiəl* Q 1; *pərsiəl* Q 34, 80 *pərsiəl* L 430, Q 20; **plak:** *plak* K 318, L 159a, 163, 163a, 211, 214, 214a, 215, 217, 245b, 246a, 248, 269, 270, 271, 289, 295, 299, 318b, 330, C 270; **plak grond:** *plak gront* L 265; *plak gront* L 165; *plak grontj* L 290; *plak grōntj* L 322a; **lap lap** L 163, 163a, 271, 318b, 322a, 331, 427, P 55 Q 97, 176a, 193, 211; **lap grond:** Q 39, 121c 197, 197a; *lap gront* Q 3; *lap grontj* L 321a, C 35; *lap grontj* L 331, 331b; **veld:** Q 211; *velt* L 295, 372a, 420, P 50, 51, Q 3, 39, 104a, 117a 204a; *velt* K 361, L 360, 416, P 46, 175; *velt* C 26; *veljtj* L 290a, 377, 381, Q 20, 28, 33; **kamp:** *kamp* L 360; **pand:** *pant* L 360; *pānt* P 176, C 72; **pandje:** *pəntšə* L 360; **plan grond:** *plar gront* Q 3; **blok:** Q 97; **flard:** *flēr* Q 192; **zil:** *ze* P 45.

1.2. Akkerland

1.2.1 BOUWLAND (kaart 4)

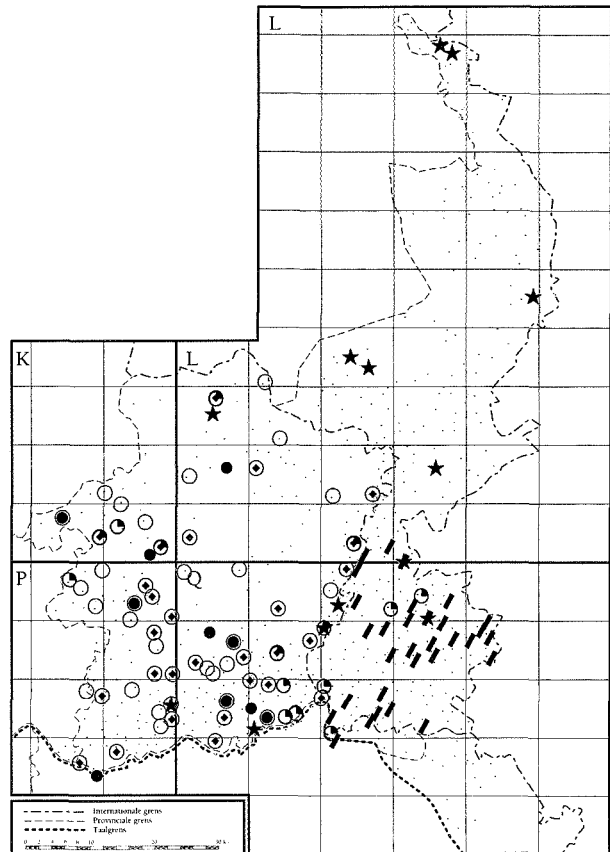
(N 6, 33a; N 27, 3a; N 5A(II), 95a, 95b en 95c N 11, 1a; L 31, 18; L 19, 1a; L 37, 11b; L A1 113; L 4, 38; JG 1a, 1b; A 3, 38; A 10, 4; A 20 1b; Wi 7; S 49; RND 4, 7, 8 en 10, regel 37; Vld. monogr.)

[Voor de akkerbouw gebruikt land, het geheel van akkers.]

veld: *velt* K 278, 315, 316, 318, 353, 357, 358, 359, 360, 361, L 159, 163, 164, 192, 210, 211, 212a, 213, 214, 214a, 215, 216, 216a, 245b, 246, 247, 249, 250, 265, 266, 267, 268, 269, 269b, 270, 271, 286, 294, 295, 296, 297, 299, 313, 314, 315, 316, 317, 320b, 326, 326*, 352, 353, 354, 355, 360, 362, 364, 366, 368, 371, 413, 415, 416, 417, 418, 420, P 48, 50, 51, 52, 57, 58, 107a, 118, 119, 121, 162a, 171, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 183, 188, 193, 197, 211, 211a, 222, Q 2, 3, 8, 11, 12, 18, 19, 19a, 19*, 21, 36, 39, 71, 72, 74, 75, 77, 83, 86, 88, 89, 90, 93, 94b

Kaart 4 BOUWLAND

- laboregrond
- ∕ gewande
- ⊙ laboreland
- ⊕ laboreuring
- ★ bouwgrond
- labeur

95, 95a, 96, 96a, 96b, 97, 98, 99, 99*, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 110, 111, 111*, 112, 112a, 0112, 113, 113b, 113c, 116, 117, 117a, 117b, 118, 119, 121, 121b, 121c, 158, 161, 164, 167, 168, 173, 175, 178, 179, 187a, 192, 193, 193a, 197, 197a, 198, 198b, 199, 201, 202, 203, 203b, 204, 204a, 205, 206, 207, 208, 211, 222, 247, 247a, 248, 249, 251, 254, 262, 278, 284; *veijt* Q 74; *ve.lt* L 313, Q 260; *ve.alt* L 271; *veljt* L 356, 422, Q 1, 33; *veljt* K 314, 315, 316, 317a, 318, 353, 357, 358, 359, L 319, 360a, 364, 371, 372, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, P 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 113, 115, 117, 167, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 176a, 176b, 178, 179, 180, 182, 183, 188, 196, 218, 219, 224, 227, Q 3, 5, 39, 71, 72, 83, 95a, 156, 158, 162, 176a, 210, 278; *ve.alt* L 413; *veijt* P 119, 188, Q 74, 284; *veijt* P 55, Q 71; *ve.lt* K 357, 358, 359, 360, 361, L 282, 286, 312, 313, 314, 315, 316, 352, 353, 354, 356, 363, 364, 365, 413, P 46, 47, 51, 55, 56, 118a, 184, 192, Q 3, 10, 72, 82, 83, 87, 88, 153, 157, 157a, 158a, 160, 161, 162, 164, 165, 166, 168, 170, 171, 172, 177, 181, 182, 241, 253; *veljt* Q 1, 2; *ve.ljt* P 119, Q 74, 156, 163,

167, 168, 168a; *vej.ljt* P 58; *veljt* K 358, L 210, 215, 217, 246, 266, 269, 286, 312, 314, P 186, Q 78, 95, 119, 156, 178, 187, 198, 199, 222, 247a; *ve.lt* Q 95, 197, 200, 203, 205, 247a, 249, 251, 253, 254, 255, 259, 278, 279; *ve.alt* Q 279; *veljt* L 163, 164, 192, 314, 353, Q 71, 88, 95, 162, 193, 196, 203a, 222, 251, 255, 262, 278, 283; *ve.lt* L 313, 416, 417, 418, P 118, 177a, 186, 187, 188, 195, 197, 223, Q 10, 12, 13, 75, 76, 77, 79, 79a, 80, 83, 84, 9, 90, 91, 94, 96c, 154, 155, 159, 169, 174, 175, 178, 179, 188, 199, 209, 216, 222, 247, 247a, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 278, 279, 283; *ve.ljt* P 118, 120, 223, Q 78; *vej.lt* Q 282, 284; *veijt* P 220; *vel* Q 78; *veljt* P 50; *veljtij* L 415; *veljit* L 288, 289, 289b, 290, 291, 292, 293, 294, 317, 318, 318b, 320a, 321, 322, 322a, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 331b, 332, 333, 360, 373, 374, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 381b, 382, 384, 385, 386, 387, 415, 420, 425, 426, 0426, 427, 428, 429, 429a, 431, 432, 432a, 434, 434a, Q 9, 11, 14, 15, 16, 17, 19, 20, 21, 27, 29, 30, 31, 32, 32a, 33, 34, 35, 38, 118; *veljtij* L 317, 358, 359, 360, 360a, 361,

Afb. 1. Bouwland

362, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 422, 423, Q 152; *ve.ljtj* L 317, 366, 415, 422, Q 2, 73, 240; *vēljij* L 316a, P 52, 53, 54, 121, 177, Q 2; *velš* L 423, Q 10; *veltsš* Q 2; *vēljij* L 289, 291, 321, 326, 331, 331b; *vēltsš* L 372; *ve.ljtš* L 369, 370, 371, 420, 421; *ve.ljtš* L 372, Q 11; *veltsš* L 317; *veljtš* L 423; *vēljtsš* Q 2; *vēljtsš* L 372; *vej.ljtš* L 359, 360, 367; *vēj.ljtš* Q 7; *vejljtš* L 319, 358, 361, 362, 368; *vej.ljtš* L 419, 424, Q 6; *felt* K 314, 314a, 316, 353, L 286, 289, 312, 352, 355, 364, 386, 418, P 44, 45, 46, 47, 107a, 117, 164, 176, 179, 182, 183, 227, Q 1, 9, 12, 83, 167, 192, 196, 222; *fē.lt* L 281a, P 51, 52, Q 72, 82, 56, 161, 163, 168a, 177, 241; *fēalt* Q 179; *fēilt* Q 71, 284; *fēlš* Q 7; *fēltsš* L 291, 325; *feltj* L 292, 294, 300, 331, 369, 371, 374, 377, 381, 415, 421, P 47, 48, 50, 113, 115, 172, 174, 175, 211, 212, 214, Q 14, 15, 20, 21, 32, 35, 38; *feljij* L 293, 319, 358, 360, 368, 371a, 420; *feljij* Q 78; *fēlt* K 318, 353, 357, P 55, 178, 197, Q 83, 156, 180, 181, 183, 193; *fē.lt* K 358, 359, L 282, 286, 297, 313, 314, 316, 317, 353, 356, 416, 417, P 119, 188, 195, Q 88, 91, 154, 171, 172, 179, 188, 199; *fēalt* P 177; *fēilt* Q 284; *fē.ilt* P 120, Q 74; *fē.ijlt* P 57, 223; *fē.ljt* Q 75, 166; *fēljij* L 318, 320, 368, 375, 376, 387, 428, 434; *fēljij* L 414, Q 2, 3, 77, 95; *fēaljt* P 184; *fēljij* L 360; *fēlš* Q 10; *fēltsš* L 432; *fēljtsš* L 324, 329, 372, 382, Q 7; *fē.ltš* L 425; *fē.ljtš* L 319, 423; *fēlt* K 278a, 318, L 159a, 210, 249, 265, 267, 271, 413, P 176, 181, 182, 218, 219, Q 2, 19, 36, 79, 80, 89, 98, 99, 101, 102, 103, 112, 117, 198; *fē.lt* L 244c, Q 242; *fēalt* L 209; *fēljij* L 372; *fēljij* L 420; *fēljtsš* Q 6; *fēlt* K 315, L 214, 214a, 216, 246, 246c, 250, 312, P 192, Q 105, 156, 162, 222, 240; *fē.lt* L 159a, 163, 164, 192, 192a, 213, 215, 215a, 217, 245, 246a, 246b, 247, 266, 268, 269, Q 5; *fēljij* P 58; *fē.ljt* P 222, Q 1, 9; *fē.ljtš* L 265c; **veldgrond**: L 270, 296, P 45, 176, Q 3; *veltgront* L 360; *veltxront* P 175; *veiltgront* P 54; *veltgront* L 265; *veltgrō.nt* L 211; *vēltxrōnt* Q 12; *vēltgront* Q 156; *vēltgront* Q 2b; *veltgronjtj* L 321a, 331; *veltgrontjtj* L 318b, 321; *veltgronjtj* L 332; *veltgrunt* L 372; *veltgronk* L 269, Q 117a; *veljtgronk* L 291; *veltxront* Q 3; *veljtjgronk* L 290; *veltgrōnk* L 269a, 269b; *veltgrō.nk* L 270; **geveld**: *gəvēlt* Q 112b; **akkerveld**: K 278; **bouwweld**: *bojwvveltj* L 381; **kamp**: *kamp* L 270; **kampje**: *kəmpkə* L 210; **gewande**: Q 113, 192, 193, 196, 196a, 198b, 199, 203a, 207; *gəwənt* Q 101, 193; *gəwənj* L 429a, Q 14, 17, 20, 32, 35, 111, 116*; *gəwānj* Q 207; *gəwənjij* L 434; *gəwəj* Q 39, 112, 117, 117a, 118, 121; *gəwənt* Q 36, 39, 97, 98, 101, 111, 112a, 0112; *jəwəj* Q 119; *gəwənj* (mv.) Q 17; *gəwəj* (mv.) Q 113; **land**: *lant* K 278, 314, 316, 317, 318, 353, 357, 358, 360, L 115, 159a, 164, 192a, 209, 210, 213, 214a, 215, 216, 216a, 246, 246b, 247, 250, 265, 268, 269, 271, 286, 288b, 289, 289a, 289*,

296, 299, 313, 317, 325, 354, 355, 358, 359, 366, 368, 372, 386, 413, 414, 415, 416, 420, P 45, 50, 51, 54, 57, 58, 107a, 116, 120, 121, 171, 174, 176, 177, 178, 179, 183, 185, 192, 193, 197, 219, Q 2, 3, 8, 9, 10, 12, 19, 28, 31, 36, 38, 39, 71, 78, 83, 86, 88, 89, 90, 95, 95a, 96, 95b, 97, 98, 99, 99*, 100, 101, 101a, 103, 106, 111, 111*, 112, 112a, 112b, 113, 115, 164, 168a, 170, 187, 187a, 192, 199, 201, 201, 203, 204a, 208, 222, 248, 251, 253, 257, 258, 259, 260, 261, 262; *la.nt* L 416, Q 3, 71, 72, 116, 119, 121, 156, 211; *lont* L 371a; *laənt* L 248, 289, P 189; *lānt* K 278, L 159a, 163, 164, 165, 191, 204, 210, 211, 213, 214, 214a, 215a, 216, 216a, 217, 244c, 248, 282, 286, 289a, 289*, 312, 314, 316, P 176, 179, Q 1, 17, 21, 71, 72, 77, 88, 93, 94b, 95, 96a, 99, 102, 103, 121b, 162, 170, 175, 178, 179, 187, 187a, 193, 195, 196, 197, 197a, 198, 198b, 203a, 247; *lā.nt* K 278, Q 199, 209, 210, 222, 247, 247a, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 278, 279, 282, 283; *lāənt* L 115; *lanjtj* L 288, 288a, 292, 293, 295, 298, 299, 318, 318b, 320, 321a, 322, 322a, 323, 324, 324a, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 331b, 332, 369, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 381, 381a, 381b, 382, 383, 384, 385, 387, 425, 426, 429, 430, 431, 432, 433, Q 15, 16, 20, 21, 22, 27, 28, 30, 33, 34, 35; *lānjtj* L 382, 0426, Q 34; *lantš* L 298; *lāj.nt* Q 284; *lent* L 316; *lenjtj* L 427, 428, 429, 430, 434, Q 14, 15, 15a, 17; *lanjk* L 249, 266, 267, 268, 269, 269a, 269b, 270, 290, 291, 295, 296, 297, Q 113, 113a, 117, 117b, 118, 119, 121, 121c; *la.njk* Q 116, 121, 211; *lānj* L 290, 291, Q 117a; *lā.njk* L 270; *lanjt* L 383; *lanjkt* L 290, 291; *lā.njkt* Q 263; **bouwland:** K 315, 357, L 265, 268, 289b, Q 9, 94b; *bojwlanjt* L 215a, Q 95; *bojwlanjtj* L 288a, 322, 324, 325, 332, 381; *bojwlānt* L 163, 163a, 164; *buwlanjtj* L 374, Q 35; *bulanjtj* L 329; *byjwlanjt* L 360; *buwlānt* Q 113; *bulenjtj* L 426, 0426, 428; *buwlenjtj* L 429a; *bojwlanjk* L 268, 270, 295, Q 121c, 211; *bowlanjk* L 268, 270, Q 117; **landbouwland:** *lā.nbōwlanj* K 278; **stuk land:** *štōk* *lant* Q 204a; **landbouwgrond:** Q 104a; **veldaarde:** *velē.t* Q 117a; **stuk:** *štō.k* Q 263; *štōk* Q 16; **open stuk:** *uəpə štōk* Q 198; **plak:** *plak* K 315, L 211, 246, 250, 269, Q 1; **plaats:** Q 1; **ploegland:** L 286; *pluxlānt* Q 178; **kouter:** *kōutər* L 355, P 57, 180; *kōtər* P 193; *kō.tər* P 118; **akker:** *akər* K 278, 318, 359, L 265, 265c, 269, 271, 286, 288, 288a, 289, 289b, 290, 291, 293, 295, 312, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320a, 322a, 324, 330, 331, 354, 355, 364, 371, 372, 372a, 381, 382, 414, 415, 416, 420, 424, 0426, 433, 434, P 44, 47, 48, 51, 57, 118, 119, 174, 176, 177, 180, 193, 262, Q 2, 2c, 3, 12, 14, 15, 16*, 18, 20, 21, 23, 30, 32a, 33, 71, 74, 77, 83, 88, 96, 96b, 97, 98, 99*, 101, 111, 112a, 112b, 0112, 113, 156, 157, 158, 187a, 192, 193, 199; *ākər* Q 2; *nakər* L 292; *əkər* L 286, P 49; *ē.kər* L 282;

dekər L 281a; **akkerland:** K 360, L 282, 289a, 368, Q 9, 111, 113; *akərlant* L 414, 416, P 43, 175, Q 7, 96c, 111*; *akərānt* L 286, P 222, Q 193, 196; *ākərānt* L 317; *akərāntjtj* L 321, 325, 329, 331, 332, 371a, 374, 383, 432, Q 20, 22; *akərāntjtj* L 430; *akərāntjk* L 295, Q 121c; **akkergrond:** L 289, 289a, P 108, Q 204a; *akərgrōnt* L 312, Q 113, 193; *akərgrunt* L 289b; *akərxxrunt* L 368; *akərgronjtj* L 287, 288, 288a, 318b, 320a, 383, 429, Q 35; *akərgrōntjtj* L 318b, 387; *akərgrōntjk* Q 113; *ē?ərgront* K 278; **bouwakker:** L 381; **bouwgrond:** Q 156, 180; *bojwgrōnt* L 163, 163a, 271, 314, Q 11, 96c; *bujgrōnt* Q 39; *bojwgronjtj* L 288, 288c; *bugronjtj* Q 20; *bugronjtj* L 382; **grond:** *gront* K 358, L 265; *grōnt* L 312; *gronjtj* L 288; *gronjk* L 266, 290a, 295; *gronjkt* L 290; **labeurgrond:** K 315, L 317, 352, 368, P 57, 58, 172, 176, 192, Q 1; *labōrgront* K 357, 359; *labōrgront* K 318, P 51; *labōrgront* P 46, 50, Q 9, 79a, 156; *labjōrgront* Q 162; *labōrgrōnt* L 312, Q 88; *labōrgront* Q 1; *labōrgront* P 195; *labōrgront* K 361; *labōjərgront* K 353; *labōərgront* Q 80; *lābōrgrōnt* Q 179; *lābōrgront* Q 162; *lābōrgront* Q 158; *labōrgrunt* Q 78; *labōrgrōnt* L 286; *labijərgront* Q 72; *lābərgront* P 55, Q 2; *lābərgront* Q 1a; *lābyərgront* Q 76; *lāby.ərgrōnt* P 177; *labuərgront* P 120; **labeurland:** K 353, 357, 361, L 363, 372, P 119, Q 2, 74; *labōrlānt* L 423, P 176, 214, 219, Q 6; *lābōrlānt* Q 188; *labōrlānt* Q 78; *labōrlānt* Q 159; *labōrlānt* Q 88; *lābōrlānt* L 414; *labōjrlānt* L 312; *lābōrlānt* Q 162; *labjōrlānt* Q 162, 168a, 170, 177; *labōrlānt* Q 241; *labērlānt* P 56, 57, Q 2; *lābērlānt* Q 5; *labjrlānt* P 121; *lābyjrlānt* P 119; *labjrlānt* Q 83; *labjrlānt* Q 86; **labeur:** K 353, L 355; *labō.ər* K 353; *labōr* K 361a; *lābōr* Q 71; *labōr* Q 71; *labōjūrə* P 227; *lābyōr* Q 158; *labjōr* Q 176a, 177; *labēr* P 55; *lābējər* Q 72; **labeuring:** L 423, Q 198b; *labōrēj* K 358, Q 179, 198; *lābōrēj* K 361; *labōrēj* Q 187; *labōrēj* K 357, P 44, Q 96c, 178; *labōrēj* L 312; *labōjūrēj* Q 33; *labjūrēj* Q 31; *lābējēj* Q 86, 171; *labjūrēj* Q 86; **zaailand:** *zowējlānt* K 314; **eind:** *ēj* L 270, Q 113.

1.2.2 AKKER

(N 27, 2a; N 11, 1b; A 11, 4; A 3, 40; JG 1a, 1b, 1d; L 37, 11b; L 19b, 1a; Vld.; monogr.)

[Met het begrip *akker* wordt in dit lemma bedoeld een bepaald begrensd stuk akkerland of bouwland. Veel respondenten uit Belgisch Limburg beschouwen *perceel* als een notariswoord. De woordtypen **tarweland**, **haverland**, **bietenland**, **korenveld** en **koren** duiden op een stuk land waarop een bepaald gewas wordt verbouwd.]

akker: *akər* K 315, 353, 358, L 159a, 164, 165, 192, 210, 212a, 213, 246, 246b, 247, 250, 266,

268, 271, 286, 287, 288, 288a, 288b, 289, 289a, 289*, 290, 291, 293, 298, 318, 318b, 323, 326, 329, 331, 355, 360, 362, 367, 368, 371, 372, 373, 376, 378, 381a, 381b, 387, 413, 418, 420, 423, 426, 428, 429, 434, P 48, 50, 58, 121, 171, 176, 177, 180, 183, 197, Q 1, 2, 3, 5, 8, 10, 12, 14, 15, 16*, 18, 19, 20, 21, 30, 31, 32a, 33, 36, 38, 71, 72, 75, 77, 78, 82, 88, 90, 95, 96a, 99, 100, 101, 102, 111, 112a, 113, 116, 117b, 118, 155a, 156, 161, 162, 167, 168, 172, 173, 188, 192, 193, 196, 201, 203, 203a, 203b, 207, 208, 222, 279; *ēʔar* K 278; *ēkar* K 278; **akkertje**: *ekærkæ* L 288, Q 20; **stuk**: *støk* K 278, 314, 317a, 318, 353, 357, 359, 360, 361, L 268, 286, 313, 314, 315, 317, 319, 352, 353, 354, 369, 371, 372, 419, 424, P 44, 46, 47, 48, 49, 50, 58, 113, 115, 117, 118, 119, 120, 121, 167, 172, 173, 175, 176b, 177, 184, 188, 192, 197, 219, 223, 224, 227, Q 1, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 73, 74, 76, 78, 79a, 80, 88, 96c, 96d, 153, 154, 155, 156, 157a, 158a, 159, 160, 161, 162, 164, 166, 168, 168a, 169, 172, 174, 175, 177, 178, 181, 182, 188, 211, 240, 242; *støk* L 288, 316, 317, 420, 421, 422, 423, P 182, 218, Q 8, 13, 0112, 197, 197a, 203a; *støk* L 286; *štøk* Q 193; *štøk* L 330, Q 19a, 19*, 33, 203a; *støk* L 356, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 415, P 52, 53, 55, 56, 57, Q 2, 2c, 3, 83, 84, 87, 89, 90, 91, 94, 170; *stek* Q 171; **stuk land**: *støk lant* P 48; *støk la.nt* K 358; *støk lant* L 159a, P 179; *støk lā.nt* L 312, Q 96c, 157, 163, 174, 179; *støk lant* Q 94b; *støk lāni* P 180, Q 204a; *støk lā.nt* P 214; *štøk lant* Q 99, 111*; *štøk lant* Q 99*; *styk lant* P 45; *støk lā.nt* Q 170; *štøk lanjtj* Q 35; *støk lanjtj* L 322a, 328; *štøk lanjtj* L 324, 329; *štøk la.njtj* L 331, 331b; *štyk lanjtj* L 432; *støk lanjtj* L 387; *støk lenjtj* L 428; *støk lanjk* Q 117; *štøk lanjk* L 270; **stuk bouwland**: *støk boawlanjtj* L 374; **stuk grond**: *støk gro.nt* L 413, Q 179; *støk grōnt* Q 88; *støk xrō.nt* P 118a; *støk xronjtj* L 369; *støk gronjk* L 295; *štøk gronjk* L 291; **stuk akkerland**: *støk akærlant* P 175; **stuk akker**: *støk ækær* L 424; *støk akær* L 416; **stuk veld**: *styk vēlt* L 282; *støk vēls* L 372; **stuk labourgrond**: *støk labørgront* K 357, 359; *støk labøjærgont* K 353; **stuk labour**: *støk lābēr* Q 2; **land**: *lant* L 159a, 192, 209, 210, 246b, 269, 271, 295, 312, 386, P 167, Q 3, 5, 18, 39, 74, 94b, 96b, 98, 99, 101, 102, 111, 193a, 202, 203, 204a, 284; *la.nt* L 416, 417, 418, Q 1, 2, 72, 89, 165, 181; *lānt* K 278, L 164, 187, 192a, 210, 213, 214, 214a, 216, 216a, 248, 422, P 172, 174, 175, 176a, 178, 218, Q 96a, 195, 196, 249; *lā.nt* P 52, 56, 177, 184, 186, 187, 188, 192, 195, 220, 223, Q 71, 73, 74, 75, 78, 79, 80, 152, 154, 155, 157a, 158a, 159, 160, 161, 164, 167, 169, 177, 182, 240, 241, 242; *lanjtj* L 287, 288, 298, 320, 328, 329, 373, 381b, 383, 431, 432a, 433, Q 16*, 19a, 19*, 21, 34; *lenjtj* L 429a, 430, Q 14, 15, 17; *lanjk* L 270, Q 117a, 119, 121; *lanjkt* L 249; **landje**: *lentjæ* L 318; *lētšæ* Q 162; **landerij**: *landæri* Q 249; **veld**: *vēlt* L 191, 209, 213, 214, 214a, 248, 249, 250, 265, 267, 268, 269, 270, 271, 291, 296, 298, Q 18, 19, 28, 36, 95, 985a, 96a, 101, 103, 106, 111, 112b, 113, 113a, 115, 117, 117a, 118, 121, 192, 201, 203, 204a, 205, 205*, 206, 208, 211; *fēlt* L 211, 269, 297, 299, 312, 325, Q 21, 32, 222; *vēlt* K 353, L 164, 191, 213, 246, 266, 298, P 107a, Q 195; *fēlt* L 213; *vēalt* L 248; *fēilt* Q 284; *fēilt* Q 121b; *vē.lt* L 355, P 51; *vēlt* L 164, 248, 286, 314, Q 102, 197; *fēlt* Q 95; *vēlt* L 165, 282, 286; *fēlt* Q 103; *veljtj* L 293, 320, 321, 322, 323, 324a, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 374, 376, 381, 385, 431, 434, Q 14, 16*, 27, 30, 32, 38; *feljtj* L 318, 322, Q 35; *velts* L 329; *veljtj* L 328, Q 22, 33; *vēljtj* Q 34; *vēljtj* L 318; **perceel**: L 420; *pærseĭ* L 419, 421, 423, 424, 429a, P 46, Q 6, 7, 8, 9, 11, 77, 84, 90, 98, 101, 113, 168, 168a, 169, 170, 171, 178, 179, 181, 182, 241; *pærseĭ* Q 72, 83, 155; *pærseĭl* Q 72; *pærseĭl* P 119, 120, 177, 188, 195, 220, Q 73, 74, 78, 76, 78, 79, 80, 82, 83, 152, 153, 154, 156, 157, 158a, 159, 160, 161, 164, 165; *pærseĭl* L 420; *pærseĭl* P 121; *pærseĭal* P 223; *pærseĭal* Q 94; *pærseĭal* K 314, 315, 316, 317a, 318, 353, 357, 358, L 265, 268, 282, 286, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 352, 354, 355, 356, 359, 360, 363, 365, 370, 371, 415, P 45, 47, 49, 50, 113, 115, 167, 173, 176a, 176b, 178; *pærseĭal* L 288, 319, 358, 361, 368, 417, P 219, Q 96c; *pærseĭl* Q 10; *pærseĭl* K 360, 361, L 413, 414, P 118a, Q 1, 71; *pærseĭl* P 53, 56, 57, 58, Q 2, 87, 188; *pærseĭl* L 416, 418, Q 2, 3, 5; **akkerperceel**: *akærpærseĭl* P 222; **perceeltje**: *pærseĭka* L 422; *pærseĭka* Q 162; *pærseĭka* L 364; **labour**: *labøur* P 219; *labøær* P 197; *labøur* Q 241; **labourgrond**: *labøergont* K 318; **labouring**: *labøreŋ* Q 187; **bouwgrond**: *buwgrōnjtj* L 14; **bouwland**: L 289b, Q 9; *bowlānt* L 163, 163a; *bilānjtj* L 0426; **akkergrond**: *akærgrōnt* Q 113; *akærgrōnjkt* L 290; **akkerland**: *akærlānt* Q 193; *akærlanjtj* L 330, 332; **zaadland**: *zōĭlanjtj* L 318b; **tarweland**: *terflant* P 175; **haverland**: *hāværlant* P 175; **bietenland**: *bitælant* P 175; **ploegland**: *pluxlānt* Q 178; **eigendom**: *ēġændom* P 115, 118, 120, 121, 180, 223, Q 74, 80, 159, 165; *ēġændom* P 53, Q 163; *ē.ġændom* Q 89, 90; *ēġædom* Q 155; **eigen land**: *ē.ġæ.lā.nt* Q 178; **het onze**: *dōs* P 177a; **meegebruik**: *mēġgrōŋjk* P 227; **winhof**: *wenaf* Q 158a; **kouter**: *koūtær* P 180; **plak**: *plak* L 211, 214, 247, 266, 268, 288; **plak land**: *plak lant* K 315, 316; **pand**: *pant* K 278; *pa.nt* L 352, 355, 414; *pā.nt* L 315; **lap grond**: *lap xro.nt* Q 88; **teelgrond**: *tōĭlgrōnjtj* L 320a; **korenveld**: *kōrævelt* Q 121c; **koren**: *kōræ* L 432a, Q 21; *koæræ* Q 203; *koær* Q 222; **band**: *bānt* L 271; **blok**: *bloæk* Q 83; **pacht**: *pōt* P 214; **pachtland**: *pā.xlā.nt* Q 178; **paal**: *powæl* P 214; **kamp**: *ka.mp* L 317.

1.2.3 GEERAKKER

[Zie voor het lemma GEERAKKER WLD I, 1 blz. 117.]

1.2.4 HOEK VAN EEN STUK LAND

(N P, 1; A 33, 10; monogr.)

[Een hoek of punt van een stuk land.]

tomp: *tomp* L 265, 290, 291, 294, 299, 318b, 322, 374, 77, Q 39, 95; *tōmp* P 57; *tōmp* Q 20; *tōmp* L 322a; *tōmp* L 289, 320a, 321, 325, 329, 332, 372, 373, 374, 377, 381, 382, 387, 426, 427, 430, 431, 432, P 176a, Q 14, 16, 20, 22, 28, 30, 33, 35, 36, 94b, 95, 95a, 99*, 101, 111*, 112, 112a, 113, 113a, 117a, 118a, 187, 192, 198a, 204a; *tōmp* L 318, Q 196; **timpje:** *tempkə* L 360; **tip:** *tip* L 368, 416, Q 71; *tēp* K 278; *tip* Q 198b; *tōp* L 282, 287, 317, P 56, 118, Q 18, 72, 180; *tōp* K 314, 359, L 312, 316; **top:** *top* L 414, Q 3; *tōp* P 56; **spits:** *špets* Q 117, 117a, 201, 203; **punt:** *pōnt* Q 193a; **scheer:** *sxēr* P 176a; **scherphoek:** *sxerphoək* P 120; **hoek:** *hōk* Q 203; **bek:** *bek* P 176a, 177, Q 112b, 198, 198b; **spie:** *spej* P 51; **draai:** *drēj* K 278; **overschildje:** *ōvāršeltjə* Q 15; **start:** *start* Q 3; **lap grond:** *lap gronjtj* Q 20.

1.2.5 HOOGLIGGENDE AKKER

(N 11, 2a en 2f; A 10, 4)

[De woordtypen in dit lemma duiden niet alleen op een hoogliggende akker maar ook op hooggelegen grond in het algemeen zoals **hei**, **zandgrond**, **droge grond**. Verder komen er ook plaatsbepalingen voor als **op de hoogte** en **op een berg**.]

hoogveld: *hōxfēlt* L 265; *hoəgveljtj* L 381b; *huxfēlt* L 266; *huəxvəlt* L 214, 247; *huxfēlt* P 107a; *huəxfēlt* L 248; **hoog land:** *hōx lānt* L 214; *hū.g lāntj* L 381a; *hux lanj* L 295; **hoge grond:** L 289; *hōgə gront* L 214a; *hōgə grōnt* L 163, 163a, 192a; *hōəgə grōnt* L 213; *hōgə grōnkt* L 291; *hūgə gront* L 360; *hugə grōnt* L 268; *hūgə grōnt* K 359; *hūgə grōnt* K 359; *hugə grōnt* L 414; *hūgə grōnt* P 176; *huəgə grōnt* L 244c, 317; *huəxə grōnt* L 282; *huəwgə gront* L 210; *huəgə gronjtj* L 328; *huəgə gront* K 353; *hugə gronjtj* L 318b; *hūəgə gronjtj* L 288c; *hūəgə grōnjtj* L 288; *hūjgə grōnt* L 364; **hoge labeur:** *hugə labēr* Q 2; **hooggelegen perceel:** *hoəx gəlēgə pərsēl* L 429a; **hoog stuk:** *hōx stōk* L 159a; *hoəx stōk* K 278; *huəx stōk* L 282; *hū.x štōk* L 381a; **hoog blok:** *huwax blōk* K 314; **hoogliggend land:** *huxligənt lānt* Q 198b; *huxlegənt lanj* L 270; **hoogte:** *hōgdə* Q 9; *huōgdə* L 378; **de hoge:** *dən huəgə* L 288; **hoge dries:** *huəgən drēs* L 270; **dries:** *dres* L 244c; **pand akker:** *pant akər* Q 2c, 3; **veld:** *vəlt* L 209, 269, 269a, 271; *veljtj* L 291, 318; **lichte grond:** *ləxtə gront* L 368; *ləxtə grōnt* L 312; *ləxtə grōnkt* L 268, 295; **droge grond:**

drōgə grōnt L 268; **droog land:** *dryəx lant* Q 101; **zandgrond:** L 213, 296; *zantgront* L 210; **zandige grond:** *zəndegə gronjtj* L 288a; **magere grond:** *māgərə grōnt* L 163, 164; **hei:** *hej* L 270; **rug:** *rōk* Q 97; **kop:** *kop* L 290, 320a, 322a, Q 113; **steekop:** *stēkop* Q 117a; *štēkop* Q 117, 119; **spionkop:** *spiunkop* L 322; **kamp:** *kamp* L 387; **kemp:** *kemp* L 329; **hoge akker:** *hōgən akər* L 374; *hūəgə akər* L 289a; *hōgən eʔər* K 278; **bergakker:** *bērəkər* P 222; **bergland:** *bērklānt* Q 162; *bērklānt* P 175; **berg:** *bērəx* Q 99*; *bērəx* Q 94b; **bult:** *bōljtj* L 387; **aalsberg:** *ālsbērəx* Q 117; **berm:** *bērəm* L 286; **talud:** *təlyt* Q 14; **kleef:** *klēf* Q 97; *klēəf* Q 36; **vliegerd:** *vlēgərt* L 383, 385; **brammerd:** *bramərt* Q 14; **lieberd:** *libērəx* L 250; **mussenberg:** *mōsəbērəx* L 330; **stuifzand:** *stūfzānt* L 215a; **heerbaanveld:** *hērbanvəlt* L 292; **patattenland:** *patətəlānt* K 353; de volgende woordtypen zijn plaatsbepalingen: **op de berg:** *op də bērəx* Q 30, 33; *op də bērəx* Q 94b; *op tə bērəx* Q 162; *ob dən bērəx* K 278; *op tə bērəx* Q 162; *op dər bērəx* Q 197, 197a, 203a; **op de hoge:** *opən hōəgə* L 322, 322a, 324; *opə huəgə* L 294, 321; *opən hūgə* L 324; **op de hoogte:** *op də hōgdə* L 428; *op də hōgdə* Q 121b; **op een hoogte:** *op ejn hōxtə* L 332; **op de zand:** *opə zānt* L 191; **op de hoge bongerd:** *op də hōgə bōnjərt* L 373; **op de akker:** *op dən ekər* Q 38; **op de kop:** *op dər kop* Q 121b; de volgende woordtypen zijn bijvoeglijke naamwoorden: **hoog:** *hōx* L 298, 329; *hōūx* L 326; *hūūx* L 369; **heuvelachtig:** *hōvələxtəx* Q 88; *hōvələxtəx* Q 96d.

1.2.6 HOOGTE IN EEN AKKER (kaart 5)

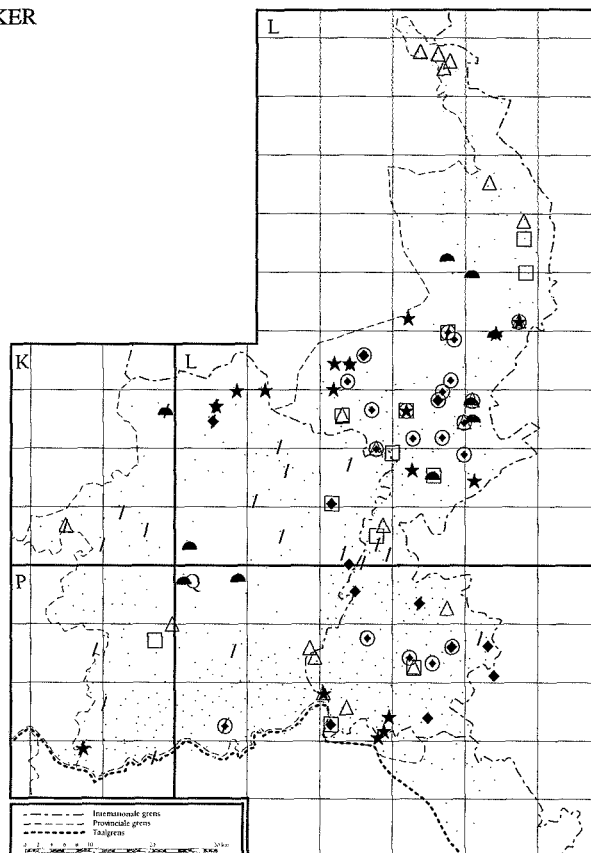
(N 11, 3b; N 11A, 130a; monogr.)

[Verhoging in een akker of hoger gelegen stuk grond.]

hoogte: *hōxtə* L 332; *hōgdə* L 331, Q 96d; *hōəgdə* L 0426; *hōədə* Q 193; *hōxt* L 214, 247; *hōxt* L 159a, 163, 163a, 164; *huəxtə* K 353; *hūgdə* Q 88; *hyəgdə* Q 111*; *hūgdə* Q 187; *hū.gdə* Q 35; *hyəxtə* L 270; *hūgdjə* L 318b; *hiōgdə* L 321; *hūgdə* Q 2; **heuvel:** L 288a; *hōvəl* L 288, 295, 312, 314, 322, Q 15, 33; *hōvəl* Q 204a; *ōəvəl* L 424; *hyəvəl* Q 113; *hūvəl* Q 119, 198b; *hūjəl* Q 121c; *hīəvəl* L 368; **heuveltje:** *hōvəlkə* L 312; **rug:** L 268; *rōx* P 119; *rōk* L 248, 268, 324; *rōk* L 318b, 374, 382, 426, Q 111*, 198b; *rōq* L 290; *rəx* L 368; **berg:** *bērəx* K 278, 318, L 290, 317, 369, 416, 429a, 434, P 175, 222, Q 33, 117; *bērəx* K 278, 353, 357, 359, L 360, 428, P 107a, 176; *bērəx* L 312; *bērəx* L 364; *bērəx* L 314, Q 72, 162; *bērəx* L 422; **horst:** *hōrst* K 278, L 295, Q 1a; *hōrst* L 266; *hōrs* L 331, 331b; *hōrs* L 244c, 331; *hōs* L 382; *hōrt* L 414, Q 1; **donk:** *donk* Q 98; *dujnk* K 314; **verhoog:** *vərhyx* Q 188; **verhoging:** Q 187a; *vərhygəj* Q 14; **bult:** *bōlt* L 265, 282, 295, 312, P 175, Q

Kaart 5 HOOGTE IN EEN AKKER

- / berg
- ⊙ kop
- △ hoogte
- ★ bult
- ◆ heuvel
- rug
- ▲ horst

197, 197a, 203a; *bølt* L 270, Q 187; *bølt* L 286; *balt* L 282; *bøljtj* L 324; *bøljtj* L 377; *bø.ljtj* L 289; *bøljtj* L 287, 288; *baljtj* L 387; **poekel**: *pukəl* Q 111, 113, 117, 118; **kop**: *kop* L 270, 288a, 289b, 290, 291, 294, 320a, 321, 322, 322a, 324, 328, 330, 331, 332, Q 97, 111, 0112, 113, 162; *kōp* L 383; **steenkop**: *štejnkop* Q 97; **kamp**: *kamp* L 295; **zandbank**: *zanjtjbank* L 288; **kleef**: *klī.f* Q 117a; *klef* L 211; **knip**: *knep* Q 94b, 111, 211, 284; **kukkel**: *køkəl* Q 203a; **hup-pel**: *høpəl* Q 99*.

1.2.7 LAAGLIGGENDE AKKER

(N 11, 2b)

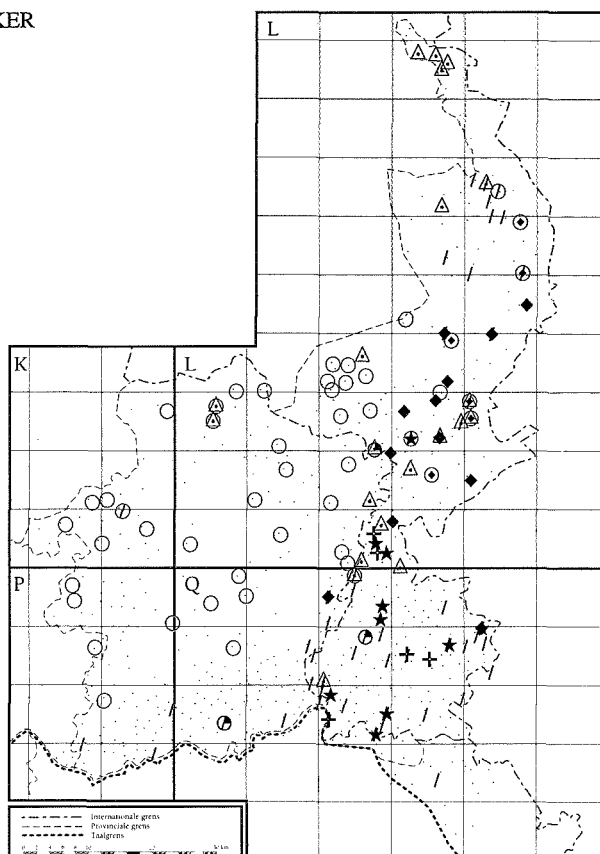
[Een aantal woordtypen duiden niet zozeer op een afgebakend perceel, een akker, maar meer algemeen op laagliggende grond.]

lage akker: *liġə akər* L 289a; *leiġəġən εʔər* K 278; **akker**: *akər* L 289a; **platte akker**: *platə akər* Q 2c, 3; **delakker**: *delakər* P 222; **del**: *dəl* K 314, Q 162, 188; *dēl* P 175; *del* Q 204a; **dal**: *dāl* L 288, Q 14; **laaggelegen perceel**: *liax gəlġə pərsəl* L 429a; **laagte**: *liəgdə* L 428;

liəgdə Q 9; *liəxdjə* L 374; **lage grond**: *liġə gront* L 360; *liġə gront* L 364; *liġə grōnt* K 359; *liġə gronjtj* L 318b; *liəgə gront* K 353, L 265; *liəgə grōnt* L 317; *liəxə gront* L 282; *liġə gront* K 357; *liġə grōnt* L 268; *liġə gront* K 359; *li.gə gronjtj* L 288; *liəgə grōnt* L 244c; *liəgə gronjtj* L 288c; *lēgə grōnt* L 414; **laagliggend land**: *lixiġəni lanjk* L 270; *lixiġəni lānt* Q 198b; *lēxiġəni lanjtj* L 332; **laag land**: *lēx lānt* L 163, 163a; *lēx lanjtj* L 329; *lixi lanjk* L 295; *lēxi lenjtj* Q 14; **laag stuk**: *lēx stōk* L 159a; *liəx stōk* L 282; *lēax stōk* K 278; **lage labeur**: *lēgə lābēr* Q 2; **lage**: *lēġə* P 176; **laag veld**: *lēix felt* P 107a; **vlakke grond**: *vlāka gronjk* L 295; **kempgrond**: *kempgronkt* L 290; **kemp**: *kemp* L 291; **bietenland**: *bijətəlānt* K 353; **zure lage grond**: *zōrə liġə gronjtj* L 288a; **zure grond**: *zūrə grōnt* L 163, 164; **zware grond**: *zwoərə grōnt* L 312; *zwoərə grunt* L 368; **natte grond**: *nātə grōnt* L 268; **zomp**: *zomp* Q 117a; *zōmp* Q 117; *zōmp* L 383; **rot stuk**: *rōi stōk* P 44; **biezengrond**: *bizəgrōnt* L 163, 164; **band**: *bānt* L 270, 271; *bēntj* L 434; **slond**: *sloni* Q 101; *šlōnt* Q 113; **ven**: *ven* L 320a; **broek**: *brōk* L 290; *brōək* L 422; **kuil**: *koil* Q 94b; **put**:

Kaart 6 LAAGTE IN EEN AKKER

- / del
- zonk
- △ laagte
- ◆ zomp
- ★ kuil
- ⊙ slink
- † schoot
- slonk

pōt Q 97; **zonk**: *zōŋk* L 320a; de volgende woordtypen zijn plaatsbepalingen: **op de lage**: *opə ligə* L 294; *opən ligə* L 324; *opə liagə* L 322; *opən liagə* L 324; *opə lēgə* L 331; *opə lēagə* L 322a; **in de lagerd**: *enə ligərt* L 266; **in de del**: *en də del* Q 101, 162; *en də del* Q 94b; **in de beemd**: *en də bem* K 278; **onder de berg**: *ōndər dər bērx* Q 197, 197a, 203a; **in de berg**: *en dər bērc* Q 197, 197a; de volgende woordtypen zijn bijvoeglijke naamwoorden: **laag**: *liḡ* Q 88, 96d; *liāx* L 369; *liḡx* Q 162; **diep**: *dēp* Q 33; **zompig**: *zō.mplex* L 374; **kwaad**: *kōət* L 286.

1.2.8 LAAGTE IN EEN AKKER (kaart 6)

(N 11, 3a, N 11, add.; Vld.; monogr.)

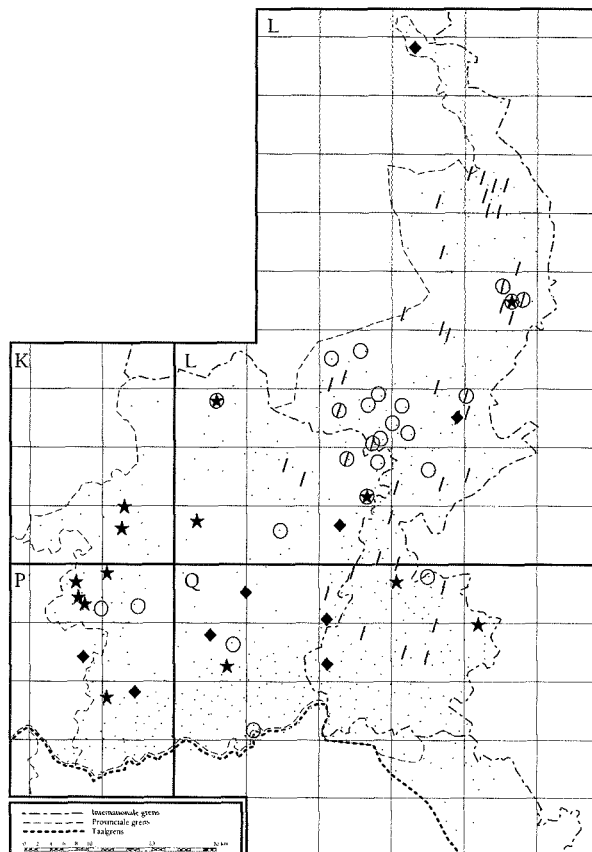
[Laagte of kuil waar de grond steeds vochtig blijft of waar water blijft staan.]

laagte: *lēxtə* Q 14; *lēxtə* L 372, 0426; *lēxt* L 159a, 163, 163a, 164; *lēxt* L 211, 214; *lēxtə* L 332; *lēgdə* L 331, 331b, Q 20; *leagdə* L 377; *lext* L 312, 314; *liagdə* L 321; *ligdə* Q 95; *liāxtə* L 429a; *liəgdjə* L 330; *ligjə* L 288a; **zonk**: *zōŋk* K 278, 318, 353, L 215, 265, 328, 360, 414, 416,

424, Q 1a, 14; *zōŋk* K 359, L 282, P 107a; *zōŋk* L 282, 286, 312, 314, 317, 422, Q 2c, 3; *zōŋŋk* L 369; *zūŋk* K 314, 315, 353, 357, L 364, 368, P 44, 176, Q 2; *zūŋk* L 288, P 48; *zōŋk* L 287, 288, 288c, 289, 289a, 289b, 318b, 320a, 322a, Q 72; **zink**: *zēŋk* L 265, 291, 383; **slenk**: *sleŋk* L 268, 328; *sle.ŋk* L 382; *slēŋk* L 247; *šleŋk* L 291, 331; *šle.ŋk* L 331, 331b; **slonk**: *sloŋk* Q 162; *šloŋk* Q 97; *šlōŋk* L 321; **del**: *del* L 214, 214a, 215, 217, 245b, 246a, 266, 268, 332, Q 9, 12, 14, 35, 88, 94b, 95, 96d, 97, 98, 99*, 101, 111, 113, 117, 117a, 118, 119, 121c, 156, 193, 198b, 211, 253; *dēl* K 318, L 244c, 290, 295, P 175, 222, Q 15, 111, 162, 178, 187, 188; *del* L 331, Q 94b, 197, 197a, 203a, 204a; **dal**: *dāl* L 360, Q 113; **kuil**: *kul* L 434, Q 19a, 19*, 113, 117a, 197, 203a; *kūl* L 328, 428; *kol* Q 187a; **kot**: *kōt* K 278; **schoot**: *šō.t* L 426, Q 111; *šōt* L 429; *sxūt* Q 198b; *šūt* Q 0112; **zomp**: *zomp* L 271, 290, 294, 295, 322, 324, 330, 374, Q 9; *zōmp* L 324, 387; *somp* Q 117a; *zōmp* L 432; **lok**: *lōk* Q 33; *loak* Q 113, 117; **ooi**: *ūa* L 382; **zak**: *zak* K 278, L 270, 295, 322, 322a, 331, 332; **ven**: *ven* L 288a; **wijer**: *wējər* K 353; **vuilnis**: *vylnes* Q 97; **zouw**: *zaw* Q

Kaart 7 OMWALDE AKKER

- / kamp(je)
- hof(je)
- ★ schans
- ◆ blok

162; **holte:** *hōlt* L 312; **slak:** *šlak* L 432; *šlāk* L 0426; **slei:** *slēj* L 424; **bedding:** *bēdenj* Q 111; **moelde:** *mōlt* Q 111*.

1.2.9 OMWALDE AKKER (kaart 7)

(N 11, 2e; N 11, 2f; N 27, 3b; A 10, 4; monogr.)

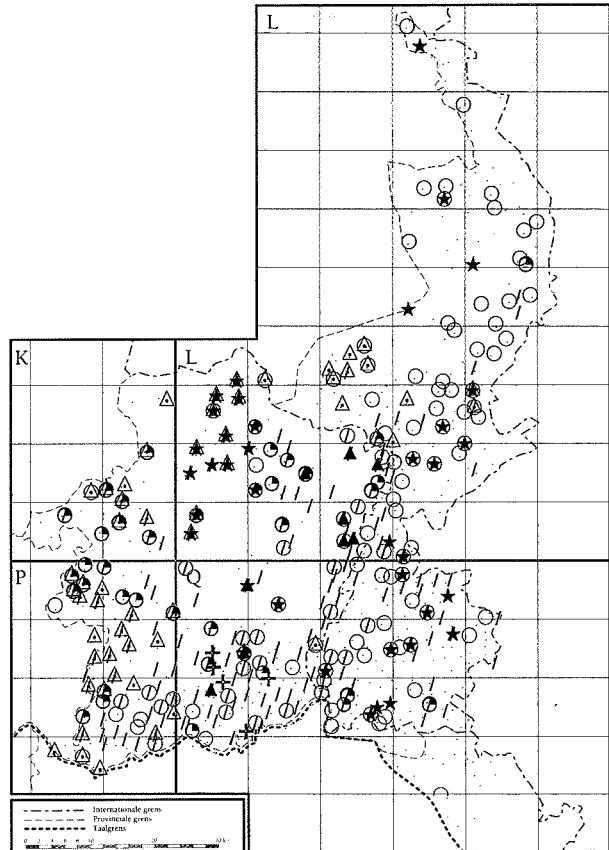
[Een akker welke omsloten is door een akkerwal, een brede gracht of door bossen.]

kamp: *kamp* L 211, 265, 268, 269a, 269b, 270, 271, 289, 289b, 290, 291, 318b, 321, 322a, 331, 331b, 332, 360, 362, 369, 381, 387, 430, 432, Q 14, 20, 30, 97, 111, 112a, 0112; *kāmp* L 214, 214a, 215, 215a, 217, 244c, 245b, 246a, 331, 331b, 381a; *kā.mp* L 268; **kampje:** *kempkə* L 381a, 432, Q 9; **schans:** *sxans* K 318, 358, L 269, 312, 413, P 48, 51, 176; *šans* L 372, Q 22, 76, 117a; *sxōns* P 44, 49; **hof:** *hōf* P 50; *hoəf* Q 72; *hōf* L 287, 288a, 312, 318b, 320a, 320b, 321, 321a, 324, 326, 326*, 328, 331, 369, 382, 416, P 55; *hōf* L 269, 269b, 271, 371a, Q 28, 180; *hūf* L 372; **hofje:** *hōfkə* L 312; *hōfkə* L 320a, 328; *hōfkə* L 271; **blok:** *blōk* L 159a, 332, 420, P 108, Q 12, 104a; *blo.k* Q 3; *blōk* Q 71; *bluak* P 177, Q

3; *blūak* Q 3; **krom blok:** *krom blōk* K 353
omwalde akker: *ōmwaldən ākər* L 314
ōmweldə akər L 295; **omgewalde grond**
omgaweldə gront K 353; **omwald veld:** *ōmwai*
vēlt L 314; **beschermd akker:** *bəsxərmdjə*
ākər L 289a; **gereende akker:** *gərēndə akər* (L 188; **warm stuk:** *wərəm stōk* Q 94b; **beschu**
stuk: *bəsxōt stōk* Q 187a; *bəšōt štōk* L 290a
stuk in de hekken: *stōk en də hegən* K 278; **stul**
in de wal: *stōk en də wal* K 278; **akker in d**
wallen: *ākər in də wel* L 290; **afgemaakt**
grond: *afgəmakitə grōnt* K 278; **afgesloten**
akker: *āfxəslōtən akər* K 278; **ingesloten**
akker: L 286; **ingesloten labeur:** *ēngəslōt*
lābər Q 2; **ingesloten stuk:** *ēngəšlōitə stōk* (L 204a; *ēngəšlōtə stōk* Q 99*; **ingesloten land**
ēnxəslōūtə lānt P 175; **toeveld:** *tōjvəlt* L 352
veld: *vēlt* K 278; *vēlt* K 317; *veljt* Q 1; **veldje**
veləkə P 45; **bosgrond:** *bōsgrōnt* P 222; **bos**
land: *bōšlānt* Q 80; **bleek:** *blēk* Q 2b; **beemd**
bē.mu Q 39; **band:** *bānt* L 371a; *bāntj* L 318b
haagkant: *haxkənt* K 358; **haagland:** *hāglānt* L 54; **boshaag:** *bōšhāx* Q 204a; **polder:** *pōldər* L 288; **braak:** *bro.k* K 361.

Kaart 8 BRAAKLAND

- / braak
- braakland
- △ vogel(s)wei(tje), vogelenwei
- ⊙ braakgrond
- ★ dries(land)
- ▲ vogelzang
- ⊕ hazenwei

1.2.10 TOEGANG TOT AKKER

(N 11, 8)

[De ingang van een akker waarlangs men er met de kar op kan rijden. Een woordtype als **overvaart** duidt op een stuk grond dat door een sloot onderbroken wordt.]

vaart: *vārt* L 0426, Q 9, 97, 98, 101, 111, 0112, 197, 197a, 203a; *vā.rt* Q 192, 200, 247, 247a; *vōrt* Q 113, 193, 198b; *vāt* Q 117a, 204a, 211; *vōt* Q 72, 94b, 113, 162; *vōt* Q 178; *vōt* P 107a; **opvaart:** L 214, 268, 270, 288a, 289, 317, 321, 322, 322a, 324, 331, 332, 372, 424, 426, 428, 429, 429a, 432, 434, Q 1, 19a, 33, 35, 94b, 99*, 111, 111*, 191; *op.vārt* L 214, 214a, 215, 217, 245b, 246a; *op.vā.rt* Q 192; *op.vōrt* Q 96d, 188; *op.vāt* Q 117, 118; *op.vōt* Q 162; **invaart:** *envārt* L 295, 324, 368, 383, Q 14; *evārt* Q 121c; *evāt* Q 121c; *ejnvōt* P 222; *evōt* Q 117; **doorvaart:** *dōrvārt* L 287, 288, 289b, 318b; *dūrvārt* L 289a; **afvaart:** *ōf.vōt* Q 162; **uitvaart:** *ū.vārt* L 332, Q 187a; *ū.vōrt* Q 15; **overvaart:** *yəvərvā.rt* Q 192; **vaargat:** *vārgāt* L 268, 320a, 324, 328, 369, 374; *vārgā.t* L 331, 331b; *vōrgōt* Q 1a; *vārgat* K 357;

varəgat K 359, 360; *vərgat* P 44; *vorgat* L 244c; *vōrgāt* L 266; *vō.rgā.t* L 290; *vōrgāt* L 291; **mengat:** *mengāt* L 414; **opgat:** *op.gā.t* P 175; **afgat:** *af.gat* P 175; **ingāt:** *engāt* L 265; *engōt* L 282; *egat* L 364; *təgāt* L 368; *təgāt* L 416; **vaartengat:** *vōrtəgat* L 295; **voergat:** *vurgat* L 211, 214, 214a, 215, 217, 245b, 246a; **vekensgat:** *vēkas.gāt* L 318, 318b, 320a, 369; **hoofdgat:** *hōtgat* K 314; *hōtxat* K 353; **hoofdsat:** *hōtsxat* K 318; **ingāt:** *ənəgōt* L 282; *ənəgōt* L 312, 314; **uitvaar:** *ū.vōr* Q 187a; **keel:** *kēl* L 387; **kot:** *kūt* Q 162; **oprit:** *opret* Q 121c; **ingang:** *ingānh* Q 187; **inrij:** *inrēj* L 159a; **slip:** *slep* K 278; *slep* K 278; **het varen:** *ət vōrə* L 247, 321.

1.2.11 BRAAKLAND (kaart 8)

(N 11, 6; N 27, 4b; N 27, 31; N 11A, 135; A 10, 4; A 33, 12; A 33, 14a; JG 1a, 1b, 2a, 2b, 2c; L 22, 13; L 1a-m; L 1u, 22; L 19b, 1a; S 4; Ale 253; monogr.)

[Stuk land of akker dat men één of meer jaren onbewerkt laat liggen alvorens het opnieuw te beploegen.]

braak: L 315, 352, 354, 355, 414, 416, 419, 420, P 180, Q 2; *brāk* L 270, 312, 372, P 51, 58, 222, Q 12, 20, 104a, 196; *brā.k* L 359, 367, 368, 416, 417; *braæk* P 119; *brak* L 423, Q 71, 284; *brāæk* Q 188; *brauþk* P 174, Q 178; *brøk* K 315, 353, L 269, 270, 289b, 300, 313, 319, 320, 321, 326, 327, 331, 331b, 356, 360, 368, 370, 371, 371a, 379, 380, 387, 418, 421, 424, 426, 0426, 429, 430, P 50, 117, 119, 180, 183, 193, 218, Q 2a, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 15, 19a, 27, 29, 30, 32a, 33, 39, 72, 74, 75, 77, 86, 88, 90, 91, 94b, 95, 96a, 97, 102, 105, 111, 111*, 112a, 113, 117b, 162, 168, 172, 175, 187, 191, 193, 194, 196, 202, 204a, 207, 208; *brō.k* Q 2a, 71, 81a; *brōæk* Q 83, 112; *brøk* Q 9, 204a; *bruoþk* Q 162; *brök* K 318, L 317, 362, 366, 369, 415, 424, P 48, 50, 57, 58, 113, 115, 117, 118a, 119, 172, 173, 174, 175, 176, 176a, 182, 197, 224, Q 11, 78, 90, 91, 96c, 155, 173, 174, 179, 180; *brōæk* P 49, 50, 51, 56, 57, 58, 121, 178, 180, 188, 192, 218, Q 71, 72, 73, 74, 75, 82, 156, 157, 158; *brōþk* Q 158a; *brōþæk* Q 178; *brōþuk* Q 9; *brōæk* K 318, 359, 360, 361, P 195, Q 1, 155a; *broax* Q 121c; *broþæk* P 121, Q 167; *bruoþk* Q 3; *bruoþk* Q 89, 173, 177; *bruæk* P 51, 121, 187, 195, 197, 220, Q 75, 76, 77, 78, 79a, 80, 161; *bruok* Q 162, 164, 165, 167, 168, 168a, 177, 242; *bruk* Q 3, 80; *bruak* Q 167; *bruoþk* P 118; *bruoþk* Q 181; *brūæk* Q 156; *brēuþk* Q 183; **braakland:** L 210, 271, 419, 420, P 48, Q 103; *brāklant* K 353, L 211, 372, P 47, 48; *brāklānt* L 115, 217, 245b; *brāk-lanþ* L 268, 269a, 295; *brāklā.ñt* L 290, 291; *brāklānt* L 286, Q 7, 95; *brā.klā.nt* L 286, 417; *brā.kla.nt* L 314; *brā.klā.ñtš* L 319; *brōklant* K 314, 315, 353, L 191, 209, 244b, 249, 250, 289, 320a, 322, 416, 422, 432, P 179, 222, Q 5, 12, 39, 97, 98, 99, 99*, 101, 102, 104a, 110, 111, 156, 196, 203, 204a; *brōkla.nt* Q 81a; *brōklānt* L 115, 248, 422, Q 96d, 187, 188, 193, 196, 197, 197a, 198, 198b, 204a; *brōklā.nt* P 214; *brōklanjtj* L 288c, 298, 299, 320a, 321a, 322, 322a, 323, 325, 328, 330, 331, 332, 333, 377, 378, 381, 382, 383, 385, 430, 431, 432, 434a, Q 16, 20, 21, 22, 32; *brōkla.njtj* L 292, 331, 331b; *brōklenjtj* L 427, 429a, 430, Q 14; *brōklanþ* L 297, Q 118; *brōklant* L 291; *brōklanþt* L 267, 290; *bruoþklant* Q 178; *brōklant* K 358; *brōklāænt* Q 1; *brōklānt* Q 158; *brōklanþ* Q 118; *brōklānt* L 209, P 192; *brōkla.nt* L 363; *brōklānt* Q 77; *brōklā.nt* L 362, Q 94; *brōklanþ* Q 117a; *brōklanjtj* L 288a; *brōækla.nt* Q 82; *broæklant* P 178; *broæklant* Q 160; *broækla.nt* P 186; *broklant* L 371a, Q 278; *broklā.nt* Q 240; *bruoþklant* Q 278; *bruæklant* Q 89; *bruwaklant* P 188; *bruaklā.nt* P 184; *bruoklant* P 186; *bruwoklānt* Q 162; *brōæklant* Q 180; **braakgrond:** L 362, 372, 372a, 413, Q 92, 204a; *brākgront* K 357, L 364, 372, 416, P 55; *brākxront* K 317a; *brākgrōnt* L 268; *brākgrōnt* L 360; *brakxront* Q 2; *brakgrōnt* P 54; *brā.kxro.nt* L 316, 358, 365; *brōkgront* K 315, 318, 358, Q 83; *brōkgrōnt* K 353, Q 7; *brōkgrōnt* Q 193, 194; *brōkgrōnt* P 176; *brōjxront* P 48; *brōkxront* Q 2; *brōkgront* P 45, 5; *brōkxront* P 44, 174; *brōkgront* P 46; *brōkgront* L 321; *brōækgront* P 51; *brōækxront* P 176; *broækgrōnt* Q 79a; *broþkxront* K 360; *bruækxro.nt* Q 166; **braak stuk:** *brāk stōk* L 357; *brøk štøk* Q 35, 101; *brøk štøk* Q 27; *broæk štøk* Q 116; *brōæx štøk* Q 116; **gebraakt stuk land:** *gæbrōkt štøk lanþ* Q 117; **stuk braakland:** K 353; **braakliggende grond:** *brā.klegāna gro.nt* L 352; *brōklegāna gront* Q 39; **braakliggend land:** *brāklegant lānt* L 209; *brōklegant* L 416, Q 94b; **braakliggend stuk:** *brāl leqant štøk* L 290, 291; **braakliggende akke:** *brāklegāna akær* Q 2c; *brōklegāna akær* L 43; **braakliggend veld:** *brōklegant veld* L 372; **braakliggende plak:** *brōæklegāna plak* K 359; **braakakker:** *brōkakær* Q 194; **vogelwei:** L 288, 288a, 289b, 318b, 321, 324, 353, 374; *vōgalwē* L 282, 288c, P 214, Q 96d; *vōgalwēj* K 359, L 286, 314, P 175; *vō.galwēj* P 50; *vōigalwēj* P 11; *vōgalwē* K 358, P 44, 46; *vō.galwē* L 413, P 4; *vōgalwēj* P 58; *vōgalwēj* L 355; *vōgalwāj* K 27; *vōgalwāj* K 314, 316, 318; *vōgelwāj* K 31; *vōj.galwēj* P 50, 52; *vouj.galwēj* P 117; *vouj.galwēj* P 118; *vōgalwēj* P 176; *voumælwēj* L 175; *voumælwēj* P 50; *voagalwēj* P 48; *vogalwēj* P 49; *vougalwēj* P 172, 176a, 177, 227, Q 15; *vougalwēj* P 107a; *vou.galwēj* P 118a, 120; *vougalwēj* P 211; *vōgalwēj* P 52; *vōgalwē* Q 2; *vō.galwēj* P 50; *vūgalwēj* L 289, 289e; *vōgalwēj* Q 2; **vogelswei:** L 313; *vōgalswēj* L 317a; *vōgalswēj* L 312; *vō.galswēj* L 282, 31; 331, 331b; *vōgalswēj* K 278; *vōgalswēj* L 28; *vōgalswē* L 414; *vōgalswāj* K 278; **vogelsweitje:** *vō.galswējkæ* L 286; **vogelenwei:** *vogalawē* L 197; **vogelzang:** *vōgalzanj* L 369; *vōgalzanþ* L 371, 422, Q 3, 155a; *vō.galza.ñk* L 420, 42; *vougalzanþ* Q 83; *vuagalzanþ* L 362; *vūgalzanþ* L 420; **leeuwerikenplak:** *lëværekaplak* L 163, 164; **hazenwei:** *hōzawēj* Q 75; *hōzawēj* Q 80; *hōzawēj* Q 183; *houzawē* Q 154; *ōzawē* Q 83; *hōzawē* Q 170; *hōzawē* Q 170; **schaapswei:** *šōpswēj* Q 194; *šōpswēj* Q 192; *šōpswēj* Q 1; **schapenwei:** *šōpawēj* L 387; **vetwei:** *vētwej* L 322a; **dries:** *dris* L 159a, 211, 265, 266, 282, 312, 313, 314, 315, 352, 353, 354, 355, Q 3, 5; *dris* L 413, 414; *dris* Q 113; *drēs* L 316, 331, 356, 364, 377, 382, 383, Q 95, 101; *drēs* Q 20, 22, 35, 101, 111, 196, 196a, 203a; *drēs* Q 39; *drejs* Q 20; *drejš* L 434, Q 20; *drēš* Q 19; **driesland:** *drēslanj* L 330; **puindries:** *pōundris* L 286; **smelen:** *smēla* K 278; *smejāla* K 278; **smelenplak:** *šmēlaplak* L 270; **smelen dries:** *šmēlandrēs* L 291; **groes:** *grōs* Q 20; *groþus* Q 20; *grus* P 178; *grūs* Q 81a, 82; **onder komen stuk:** *oñærkōmæ štøk* L 290a; *oñærkōmæ štøk* Q 211; **schom:** *šom* L 331; **leeg land:** *lë.lant* Q 192; *lëx lānt* L 192a, 192b, Q 194; *lë*

lanjtj L 299, 322; *liix lant* Q 168; **leegliggend land**: *lëxlegənt lanjtj* L 332; **onderkomen land**: *ōnjarkōmā lanjtj* L 322a; **hard land**: *hart lant* L 213, 246a; *hart lānt* L 215a; **los land**: *los lānt* L 313; **bloot land**: *bluət lant* Q 192; **kaal land**: *kāl lant* Q 192; **rauw land**: *rō. lā.nt* Q 1; *rō. la.nt* L 414; **ruigter**: *rōxtər* Q 11; **zwetland**: *zweīlant* K 353; **hardliggend veld**: *hartlegənt vēlt* L 159a; **hardliggende plak**: *hartlegəndā plak* L 246; **helliggende akker**: *hēllegəndžā akər* L 317; **dode grond**: *dojā gront* P 108; **stravelje**: *stravel* Q 72; *stravel* Q 76; *stravel* K 361; *stravaļ* Q 1; *strevai* Q 2b; **straveljegrond**: *strāvāigront* Q 2b; **desolaatgrond**: *deselāixront* L 368; **desolaat**: *deslōt* Q 72; *desəlōt* Q 83; **desolaat perceel**: *destālāt pərsēl* Q 111; **wildernis**: *weldərnēs* Q 158; *weljərnēs* Q 33; **verwilderd land**: *vərweldərt lānt* Q 198; **wild stuk**: *welt stōk* L 269b; **vulding**: *vuldeņk* L 371a; **brammerd**: *bramərt* L 429; **onkruidsakker**: *onkrūtsakər* Q 28; **zomerland**: *zōmərleņjtj* Q 15; **bukkem**: *bekəm* Q 83; het volgende woordtype is een zelfstandig gebruikt bijvoeglijk naamwoord: **guste**: *gōstə* L 266; **klein rusland**: L 165.

1.2.12 BRAAKLIGGEN

(N 11, 5; N 11, 6; N 11A, 134a; N 11A, 135; N 27, 4b; L 1a-m; L 22, 13; JG 1a, 1b, 1d; S 4; Wi 43; Ale 253; monogr.)

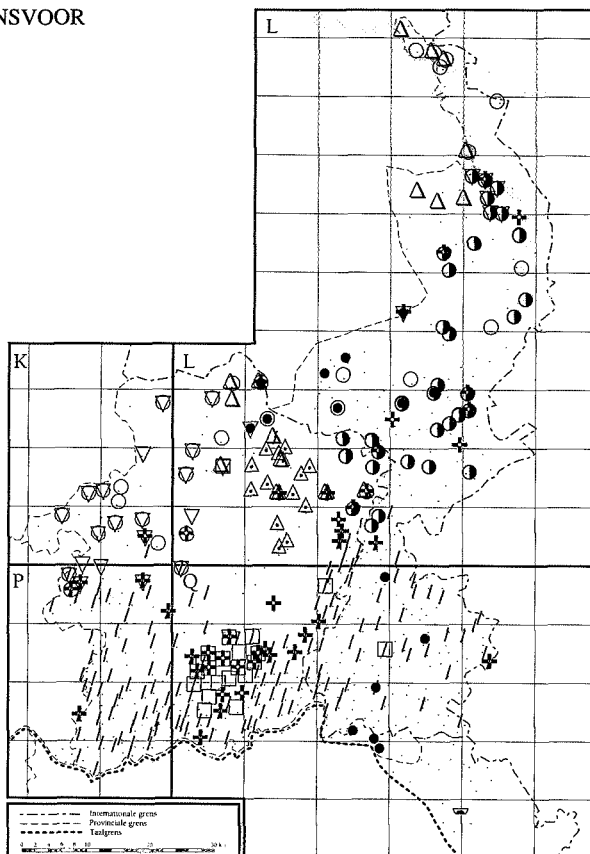
[Land of een akker voor een tijd, soms voor meerdere jaren, onbebouwd laten liggen. Naast de werkwoordelijke woordtypen als **braken** en **braakliggen** komen er in dit lemma ook woordtypen voor die bijvoeglijk van aard zijn. Deze hebben grammaticaal de functie van een bepaling van gesteldheid bij de werkwoorden (**laten**) **liggen** en **zijn**, b.v. het land ligt **braak**, is **hard**, **woest** en b.v. het land (**voor**) **vogelwei** laten liggen, (**in de**) **dries** laten liggen enz.]

braakliggen: K 278, L 417, 419, P 55; *brāklegə* L 164, 209, 210, 211, 245, 246, Q 2c, 101; *brāklegə* Q 95; *brāklegə* L 268, 290, 291; *brā.klegə* L 352, Q 2; *braaxliga* Q 222; *brōklegə* L 164, 191, 209, 249, 250, 269, 271, 291, 295, 297, 321, 323, 328, 372, 377, 382, 416, 426, 432, Q 8, 21, 22, 27, 33, 35, 39, 96a, 98, 99, 101, 102, 104a, 187, 198; *brōklegən* L 244b; *brōklegə* Q 102; *brōklegən* Q 1; *brōklegə* L 434a, Q 29; *brōklegə* L 288, 290, 321, 325, 327, 329, 330, 374, 381, 387, 427, 429, 431, Q 16, 20, 30, 32a, 97, 103, 105, 113, 118, 194, 196; *brōkklekə* L 267, 298, 299; *brōklika* Q 203; *brōkliqə* Q 196; *brōkliqə* P 179, Q 110, 198b, 202, 204a; *brōaxliga* Q 116; *brōakleņā* K 359; *brōklegə* P 177, 219, Q 78; *brōklegə* P 176; *brōxlīxə* Q 211; *brōklīgə* P 192, 227; *brōaklegə* P 49, Q 83, 88; *bruaklegə* Q 89, 155; *bruokliga* Q 74, 241; *bruwokliga* Q 162; *bruwəklīgə* P 188; *bruoiklegə* Q 162; *brōklegə* Q 12; **braken**: *brāka* L 164, 210,

416; *brākən* K 315, 353, L 286; *brōkə* K 318, L 288, 289, 289b, 291, 292, 294, 295, 300, 320a, 322, 322a, 324, 326, 328, 330, 331, 331b, 332, 333, 374, 377, 378, 379, 380, 383, 385, 387, 426, 0426, 429, 430, P 171, Q 14, 19, 19a, 20, 27, 30, 33, 35, 97, 111, 111*, 113, 117, 118, 187, 191, 197, 198, 198b, 204a, 207; *brōʔn* K 314; *brōkə* P 107a, Q 72, 117a; *brōxə* Q 284; *brōaxə* Q 116; *brūqkə* Q 178; *brūqikə* Q 162; **op braken liggen**: *op brōkə legə* L 248; **in de braak liggen**: *in də brōk leqə* Q 194; *en də brōk liqə* Q 192; **op braken laten liggen**: *op brōkə lōtə legə* L 248; **hardliggen**: L 159a; *hartlegə* L 213, 215a, 246, 246a; *hawlegə* L 245; **helliggen**: *hēllegə* L 317; **vastliggen**: *vāstleņā* K 315, 353; *vāstlegə* L 286; **dries liggen**: *drēslegə* L 377; *drēslekə* L 378; *drēšliqə* Q 247a; **leegliggen**: P 48; *lëxlegə* L 266; *lëxlegə* L 332; *liixlegə* Q 168; **blootliggen**: *blootlegə* L 428; **in de smelen liggen**: *en də smēalən legən* K 278; **ter vogelwei liggen**: L 289; **laten liggen**: *lōtə legə* L 318b; **een jaar laten slapen**: *ən jōr lōtə slōpə* L 248; **onbewonnen laten**: L 364; *onbəwonə lōtə* L 360; **zomervoren**: *zōmərvoorə* L 268, 295, Q 97, 98, 187a; *zōmərvoorə* L 159a, 163, 163a, 164, 211, 214, 214a, 215, 217, 245b, 246, 246a, 247; **zomerbelken**: *zōmərbēlkə* Q 97; **zomerlagen**: *zōmərloğə* L 271; **leeglagen**: *lëxloğə* L 295; de volgende woordtypen zijn als bepaling van gesteldheid bijvoeglijk van aard: **braak**: *brāk* K 315, 357, L 159a, 163, 163a, 192a, 209, 266, 268, 289a, 312, 421, 422, Q 2c, 94b, 95, 113; *brā.k* L 361, 365; *brāak* Q 156; *brak* Q 284; *brauk* P 174; *brōk* K 314, 316, 353, 358, L 115, 265, 289, 290, 294, 318b, 321, 322a, 324, 329, 331, 372, 374, 382, 387, 419, 420, 425, 427, 429a, 432, 434, P 48, 164, 176, 222, Q 2, 10, 12, 13, 14, 20, 32, 33, 35, 71, 87, 91, 94b, 96c, 98, 99*, 101, 111, 0112, 117b, 118, 188, 192, 193, 197, 197a, 198b, 204a, 208; *brōak* K 357, 359, L 422; *brōax* Q 116; *brōk* P 175; *brōk* L 423, P 45, 173, 175, 179, Q 2, 9, 156, 169, 171, 175; *brōak* K 359, P 57, 177a; *brōak* K 359; *broax* Q 121c; *brok* L 288a, Q 249; *bruok* P 223, Q 79, 152, 153, 154, 157a, 159, 160, 162, 163, 182; *bruwok* Q 162; *brō* P 175; *brōak* Q 180; **in de braken**: *en də brōkə* L 288a; **hard**: *hart* L 192b, 246, 250, 268; *hārt* L 244c, 265b; *hā.rt* L 368; *hāart* L 415; **hel**: *hēl* L 270, 368; *hēl* L 317; *hēl* L 367; *he.l* L 317, 359, 360, 364, 367; **vast**: *vāst* L 314; **leeg**: *lëx* L 282; *lë.x* L 355; *lëx* Q 192, 194; *lëix* Q 73; *liax* Q 72; **voor zomerland**: *vōr zōmərleņjtj* Q 15; **in de belk**: *en də belk* L 434; *en də belk* L 434; **nog in de voren**: L 424; **dries**: *drēs* L 329, 330, 383; *drejs* Q 20; *drēš* Q 113, 117a; **in dries**: *en dris* L 352; *en drīs* L 290; **in de dries**: *en dən dris* L 312; **te dries**: *tə drīs* Q 113; **onderkomen**: *ōndərkōmən* L 163, 163a; *ōndərkōmə* Q 98; *ōnjarkōmā* L 322a, Q 211; *ōnjarkōmā* L 289, 290a; **schom**: *sxōm* L 271; *šom* L 270; *šōm* L

Kaart 9 AKKERGRENS, GRENSVOOR

- / reen(voor)
- + voor
- scheid(d(s))voor
- gescheid (zelfst.nw.)
- ▽ scheid(en)
- limiet
- scheid (zelfst.nw.)
- △ scheiding
- △ scheiling

270; *šum* L 332; *ios*: *los* K 278, L 361, 413; **woest**: *wōs* L 269; **desolaat**: *daselōt* Q 3; *destālāt* Q 12, 18, 111; *destolāt* Q 192; *tōslōt* Q 1; *tāslōt* Q 72; *tārslōt* P 58; *sālāt* Q 2b; *tāslā* Q 71; *slōr* Q 83; **verwilderd**: Q 198; **kaal**: *kāl* Q 192; *kōl* Q 194; **bloot**: *bluāt* Q 192; **stoppelbloot**: L 356; **vernegligeerd**: *vārnēgli.gērt* Q 156; **onbewerkt**: Q 278; *onbāwerākt* L 366; **gans**: *gans* Q 117; **vogelwei**: L 318b, 328, P 48; *vōgālweĭ* L 322, 324; *vō.gālweĭ* P 55; *vōgālweĭdā* Q 113; *vōĭgālweĭ* P 53; *vougālweĭ* P 211; *vougālweĭ* P 47; *vuogālweĭ* Q 113; **vogelswei**: *vō.gālswēĭ* L 331, 331b; **in vogelswei**: *en vōgālswēĭ* K 278; **vogelzang**: *vōgālzanĭ* L 369; *vōgālzanĭk* L 424; *vōgālzanĭk* L 422; *vō.gālza.ŋk* L 369; *šō.gālza.ŋk* L 421; *šō.gālzā.ŋk* L 424; **in de smelen**: *en da smēlan* K 278; **open**: *ūpān* L 372.

1.2.13 AKKERGRENS, GRENSVOOR (kaart 9)

(N 11, 56; N 11A, 120; JG 1a, 1b, 1c, 1d, 2c; L B2, 268; L 24, 27; L 41, 24; monogr.)

[De grens tussen twee afzonderlijke akkers in de

vorm van een diepe voor die met de ploeg getrokken wordt. Zie voor de fonetische documentatie van de woorddelen [voor] resp. [voord] het lemma PLOEGVOOR (WLD I.1, blz. 105-106). **reen**: *reĭn* K 361a, L 317, 429, 429a, 432, P 58 118, 118a, 119, 120, 121, 177, 184, 186, 187 188, 192, 195, 196, 197, Q 2a, 12, 14, 15, 19e 20, 22, 34, 36, 73, 74, 78, 79, 94b, 95, 96a, 97 98, 99*, 101, 103, 111, 111*, 152, 153, 156, 157 159, 165, 166, 180, 187a; *rēn* P 56, 57, 119, 121 Q 2, 33, 35, 94b, 0112, 113, 117, 117a, 118, 121 121c, 158a, 191, 192, 193, 194, 198b; *reĭ.n* I 368, 421, 422, 423, 424, Q 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12 13, 88, 96c, 167; *rīān* P 47, 48, 174, 175, 176 177a, 178, 179, 180, 182, 218, 219, 224, 227 *rē.n* P 55, Q 116, 162, 172, 174, 175, 177, 178 179, 181, 182, 188, 241, 242; *rīān* P 113, 115 116, 117, 172, 173, 176, 176a, 214; *rēn* P 120 184, Q 27, 78, 187; *rē.n* Q 164a, 173, 178, 188 *rīn* P 50, 57, 214, Q 2a; *rīn* P 50, 52; *rēān* P 176 *rēān* Q 71; *rē*. Q 91; *rīān* P 49; *rēān* P 220; *reĭ* Q 2; *reĭān* P 223; *rēĭn* P 188, 193; *reĭn* P 53; *rēā* Q 94, 171; *rie.n* Q 240; *rinĭ* Q 1; *reĭn* Q 164 **reenvoor**: *re.n[voor]* Q 81a, 82, 170; *rēn*– P 56

Q 2, 2c, 86, 204a, 222; *rējn-* P 222, Q 79a, 96d, 111, 160; *rē-* Q 90, 91, 93, 170; *rīan-* P 47, 48; *rīan-* P 44, 107a; *rīn-* P 175; *reĭ-* Q 92; *reĭn-* Q 191; *rēā-* Q 203a; *rē-* Q 87; *reĭn-* Q 2a; *rēā.n-* Q 71, 169; *rēn-* Q 204a; *reĭ.n-* Q 72; *reĭ.n-* Q 88; *rīn-* P 46, Q 1; *rī-* P 46; **gereente:** *gareĭntān* Q 71; **zijreen:** *zījrēn* Q 192; **kopreen:** *kōprēn* Q 192; **scheivoor:** *sxeĭ[voor]* L 159a, 163, 163a, 164, 192a, 192b, 248, 268, 282; *sxē-* K 361, L 352, 353, 414; *sxē-* K 314, 357; *sxāĭ-* K 315, 318, 353; *sxiā-* K 314, 315; *sxēĭ-* L 286; *šēĭ-* L 295; *sxēĭ-* L 315; *sxē-* K 359; *sxē-* K 358; *skē-* K 357; *sxāĭ-* K 316; *sxēĭ-* K 278; *sxēĭ-* K 278; *sxīā-* P 44; *sxī-* P 48; *sxeĭā-* Q 1; **scheidvoor:** *šēĭt[voor]* L 292, 318b, 321, 324; *sxēĭt-* L 289b; *šēĭ.t-* L 369; **gescheidsvoor:** *gāšēĭts[voor]* L 324; *gāšēĭ.ts-* L 372; **scheidingsvoor:** *sxeĭdens[voor]* L 246; *šēĭ.eĭs-* L 317; *šēĭens-* L 360; *šxeĭdens-* P 176; **scheidsvoor:** *sxeĭts[voor]* L 286, 312; *šēĭts-* L 316a, 332; *šēĭ.ts-* L 369, 372; **scheidelvoor:** *šēĭ.gāl[voor]* L 416; **scheilingvoor:** *šēĭ.leĭ[voor]* L 360, 368, 418; *š.e.leĭ-* L 364; **scheidvoord:** *sxeĭ.t[voord]* L 282; *sxēĭt-* L 288; **scheivoord:** *sxeĭ[voord]* L 312, 354; *sxēĭ-* L 314; *sxē-* L 354; **scheidingsvoord:** *sxeĭdens[voord]* L 312, 314; **gescheidvoord:** *gāšēĭt[voord]* L 290, 295; **scheilingvoord:** *sxeĭleĭ[voord]* L 356; **kantvoor:** *kānt[voor]* L 163; *ka.nt-* L 216; *kanĭt-* L 265b; **grensvoor:** *grens[voor]* L 248, 428, Q 92; *greĭns-* L 246; **paalvoor:** *pōl[voor]* Q 1a, 82; *pōl-* L 369; *p'ōl-* Q 3; *pō.l-* Q 5; **tussenvoor:** *tōsā[voor]* L 419; **voor:** *[voor]* K 360, L 214, 244c, 247, 265, 286, 326, 331, 331b, 366, 368, 370, 372, 383, 414, 419, 420, 421, 422, 429, P 46, 48, 56, 174, Q 2, 5, 72, 74, 75, 76, 77, 79, 80, 84, 85, 88, 89, 90, 91, 96c, 121c, 158, 162, 168, 240; **voord:** *[voord]* L 289, 314; **scheien (zelfst.nw.):** *sxiā* K 317a, P 44; *sxiā* P 45; *sxeĭā* K 278; *sxē.ān* L 413; *skēn* K 357; *sxēā* P 46; *sxē* P 51; *sxēā* P 56; *sxeĭā* Q 1; *šxeĭā* Q 1; *sxiān* K 314, 315; *sxēn* K 357, 359; *sxēn* K 358, L 355; *sxēān* K 360; *sxiān* K 353; *sxē.ān* L 353; *sxēĭān* L 312; **schei (zelfst.nw.):** *šēĭ* L 265; *šē* Q 284; *sxē* L 352; *sxeĭ* L 214, 214a, 215, 217, 245b, 246a, 316; *sxē* K 359, 360; **scheiling:** *šēĭ.leĭ* L 358, 359, 360, 360a, 361, 362, 363, 365, 366, 367, 368, 415, 416, 417, 418; *š.e.leĭ* L 364; **scheideling:** *šēĭ.galeĭ* L 416; *šēĭ.aleĭ* L 418; **gescheid (zelfst.nw.):** *gešēĭt* L 270, 290, 291, 321, 322, 322a, 324, 329, 332, 377, 387, 426, 0426; *gāsxēĭt* L 214, 214a, 215, 217, 244c, 245b, 246a, 246, 248, 271; *gāsxēĭ.t* L 265b; *gāšēĭ.t* L 319, 330, 331, 331b, 369, 370, 382, 419; *gāšēĭ.t* L 371; **scheider:** *šēĭār* L 421; **scheid (zelfst.nw.):** *sxeĭt* L 286, 288, 289a; *šē.l.t* Q 200, 247, 247a; *sxeĭ.t* L 316; *šēĭ* Q 112, 192; *šēĭt* L 265, 316a, 318b, 322, 324, Q 21; *šēĭt* Q 284; **scheidings:** *šēĭeĭ* L 360, 366, 368, 372; *sxeĭeĭ* L 209; *sxēĭeĭ* L 286; *sxeĭij*

L 313; *šēĭ.eĭ* L 317; *sxēeĭ* L 355; *sxeĭeĭ* L 115, 163, 163a, 192b, 211, 216, 282; **scheidingslijn:** *šxeĭeĭsleĭj* Q 1; **snaad:** *šnōt* Q 208; **graaf:** *grāf* L 331, 331b; **riem:** *riām* P 211, 212; **veldgrens:** *vēlt.grens* Q 88; **grens:** *grens* L 313, 355, 373; **limiet:** L 355; *lāmĭ.t* Q 72, 75, 76, 77, 79, 79a, 80, 82, 83, 84, 89, 153, 154, 155, 157a, 161, 163, 168a; *lāmĭt* Q 9; **limit** Q 101; **holte:** *hōlt* L 314.

1.2.14 GRENSSTROOK LANGS EEN AKKER

(JG 1a, 1b, 1c, 2a-2, 2, 2b-4, 5, 2c; N 11, 7a; N 11, 7b; A 33, 11; A 33, 12, A33, 14a; A 33, 14b; monogr.; div.)

[Een strookje niet bewerkte grond tussen twee akkers. Gezien het feit dat een akker vier zijden heeft, kan men in principe een onderscheid maken tussen de onbewerkte grond in de lengterichting van de akker en aan de kop van de akker. Indien de strook in de lengterichting van de akker alleen als grens dienst doet, is zij ongeveer een halve meter breed; dient zij ook als doorgang voor voertuigen, dan kan zij twee tot vier meter breed zijn (L 322, 369, 415, P 49, 57). De strook aan de kop van de akker wordt niet alleen gebruikt als keerstrook voor de ploeg (de zogenaamde wendakker), maar ook als wekje waar schapen (L 322) of koeien (L 360, P 119) kunnen grazen. Vaak ook is deze grond begroeid met struikgewas (L 419, Q 5, 72, 74, 75, 76, 79, 80, 83, 84, 85, 153, 154, 155a, 160, 168) of bomen (Q 169). Uit de opgaven blijkt echter vaak niet welk van de voornoemde grenzen bedoeld wordt. Daarom is in het lemma geen onderscheid gemaakt tussen de verschillende grenzen; alleen als de zegslieden specifieke informatie met betrekking tot dit punt hebben vermeld, wordt dit per plaats opgenomen. Daarbij moet echter nooit uit het oog worden verloren, dat het hier gaat om een verouderd begrip. Naarmate de landbouw intensiever is geworden, zijn de oneconomische grensstroken, voor zover niet als toe- of doorgangsweg noodzakelijk, geheel verdwenen.]

reen: P 51a; *rēā.n* Q 72, 82, 83 (2-3 m breed), 89; *reĭn* Q 160 (zowel akker- als weidegrens); *rīn:* L 413, 414 (van willekeurige breedte), P 56, 175, Q 1, 1a; *rīā.n* L 282, 286, 312 (40-50 cm breed), 313 (idem), 314, 316; *reĭn* L 426, 0426, 432, P 118b, 121, 188, 189, Q 12, 13, 14, 15, 78, 79, 79a, 94b, 96d, 99*, 111*, 153, 197, 197a; *re.n* Q 71, 72, 75, 7, 77, 80, 83, 87, 154, 155, 155a, 157, 161, 162, 163, 168a, 169, 170, 174; *reĭ.n* L 317, 318b, 319, 356, 358, 359, 360, 361, 362, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 372, 415, 416, 417 (keerstrook), 418, 419, 420 (grens zo breed als de twee à drie laatste voren), 421, 422, 424, Q 88, 162, 168; *rēn* Q 2c, 3, 35, 39 (om op een ingesloten akker te kunnen komen), 74, 117, 117a, 121c, 204a, 211; *rīnj* Q 1; *rīā.n* L 355, 355a; *rīān* L 353, P 118a, 175; *reĭ.n* Q 5; *rēn* Q

85; *reĭ.ən* L 372; *reĭnə* L 321; *rēən* Q 86; *rē.n* Q 188; *rē* Q 91; *rēĭn* P 222; *riən* L 315 (ongeveer 50 cm breed), 413, P 44, 49, 176; *rĭn* P 48, 176; *rĭən* L 352; *rēən* K 278 (servituutweg); *reĭən* K 278; *rē.n* Q 191; *ryən* K 318; **reentje**: *reĭnkə* L 356, 359; *reĭ.njkə* L 361; **langs de reën**: *leŋs .də reĭ.n* Q 5; **schuine reën**: *šqunə rēn* Q 113; **groene reën**: *grōnə rēn* Q 198b; **rauwe reën**: *lōmə rēn* Q 117; *ro-ŋə rēn* Q 116; **halve reën**: *hāvə rē.n* Q 90; *halvə reĭn* P 188; **reënkant**: *rēkānt* Q 93; *rēnkānt* Q 20; *rēnkānt* L 282; **reëkeer**: Q 86; **tussenreën**: *tōsənriən* L 282; **scheireën**: *sxēriən* L 354; *sxēri* L 355a; *sxē.rin* L 413; **scheilingreen**: *šej.lēnreĭ.n* L 362; **scheilingsreën**: *šej.lēnsreĭ.n* L 364; **scheidelreën**: *šej.gəlreĭ.n* L 416; **scheilingreentje**: *šej.lēnreĭnkə* L 363; **scheilingsreentje**: *šej.lēnsreĭ.nkə* L 365; **riem**: *rim* L 414, P 51; *rĭm* K 361; *reĭm* L 356; *rēm* Q 35, 98; *rēĭm* Q 222; *ryəm* K 316; **riempje**: *rimkə* K 359 (40 cm breed), 360, P 56; **scheiriem**: *sxērĭm* K 358; *sxērĭm* L 414; *sxērĭm* L 414 (40 cm breed); *sxērĭm* L 413; **voordeel**: *vjal* K 314 (tot 2 m breed), 315, 318, 353 (verschillende afmetingen), 357, P 45, 46, 48; *vĭ.əl* P 118, 177; *vĭ.əl* P 49, 50; *vĭ.əldər* K 315; *vĭ.əl* P 107a; *vĭj.əl* K 314, 353; *vj.əl* Q 1; *vē.əl* P 51a, 56; *vē.əl* K 360, Q 1; *vej.əl* K 357, 359; *vōrdəl* Q 15; *vōrəl* L 314; *vō.əl* P 44; *vĭ.əl* P 51; *vĭ.əl* P 52, 55, 56, 57 (2-3 m breed), 58, 118a, Q 2, 2a, 73; *vĭ.əl* P 53, 119, 120; *vĭ.əldəl* Q 74; **voordeeltje**: *vĭ.əl.kə* Q 1, 71; *vĭ.əl.kə* Q 1; *vĭ.əl.kə* P 51; **vooring**: L 422, P 175; **vooreind van gras**: *vōrēnt .van gras* L 165; **hoofdbed**: *hōx.bət* K 278a; **braak hoofdpan**: *brōk hupant* P 107a; **scheipand**: *sxēĭpānt* L 314; **schoor**: *šor* L 322, 322a, 324; *šōr* L 321; *sxō.ər* K 278; **dries**: *drēs* L 320a, 322, 322a, 324, 374; **driesje**: *drēs.kə* L 318, 324, 374; **houtkant**: *hātkānt* K 278; **hegkant**: *hēxkānt* L 286; **groes**: *grūs* L 159a, Q 2a; *grōs* L 271; *grōjs* Q 94b; *grōst* L 324; **groeskant**: *grōskānt* L 314; *grōskanĭ* L 270; *grōskant* L 268; **groesrand**: *grōsrant* L 268; **schaapsgroes**: *šōpsgrōs* L 322; **brauw**: *brau* L 244c, 246; *brō.ū* L 211; *brō.ĭ* L 331, 331b; *brō.ū* L 265b, 266; **brauw tussenbeide**: *brōj .tōsəbēj* L 331, 331b; **kammetje**: *kemkə* P 57, 58; **reifel**: *reĭf.əl* L 286, 288a, 289a, 289b, 316; *reĭ.f.əl* L 368; **boord**: *bōrt* L 291, 318b; *bōrt* L 324; *bū.ər* L 289a; *bārt* Q 192; **boordje**: *bōrtjə* L 320a, 324; **bermakker**: *beramakər* K 353; **zoom**: *zōm* L 295; **keerstuk**: *kiərštōk* L 269; **graskant**: *grāskant* L 424; *grāskanĭ* L 270; *graskant* K 353; **begraasde kant**: *bəgrāzədə kānt* K 357; *bəgrāzədə kānt* K 359; **kant**: *kant* P 48; *kānt* L 163, 164; **vuile kant**: *vĭ.əl kānt* K 278; **grachtkant**: *grāxkant* Q 2; **hoekse plak**: *hōksə plak* L 250; **spatie**: *spōsi* Q 3; **rabat**: *ra`bat* P 195 (tussen hofweg en perceel); *rabat* P 195; **schaapswei**: *šōpswēj* L 332; **paardswei**: *pērtswēj* L 286; **weitje**: *wēj.kə* Q 198b; **hazenwei**: *hoazwēj* Q 81; **broek**: *brōk* L

428; **scheiding**: *sxē.riən* L 209; **wal**: *wal* L 322 387; *wal* L 290, 295; **zoom**: *zō.ū.m* L 364, 368 (gebruikt om spurrie op te zaaien); **pad**: *pat* K 278, 353; **paadje**: *pōj.kə* L 314; **vaart**: *vō.r.t* P 57; *vāt* P 49, 56; *vō.t* P 58; *vō.rt* Q 86; **doorvaart**: *dūr.vāt* P 55; **veldvaart**: *velt.vāt* P 50; **uitweg**: *yt.wēx* L 163, 163a; *ūt.wēx* L 250 (3 m breed; servituutrecht); **scheidweg**: *sxējt.wēx* L 214, 214a, 215, 217, 245b, 246a; **akkerweg**: *akər.wēx* L 288a; **mestweg**: *mest.wēx* L 271; *mēs.wēx* L 295. 331; *mēs.wi.e* L 419; **weg**: *wē.x* L 324; **vooring**: *vj.əl* L 113 (weg waarop verschillende wandekkers uitkomen); **veldweg**: L 352, 355a; **groene weg**: L 192a; **spoor**: P 44; de volgende woordtypen worden gebruikt als benaming voor een strookje grond tussen akker en weg: **talud**: L 322a, Q 97, 99*; **kleef**: L 291. 0426, Q 19a; **berm**: L 322, Q 117, 187, 187a; **graaf**: L 294, 368, 429, 434, Q 14, 19a, 27, 33, 35, 101, 111, 111*, 0112, 113, 118, 191, 197, 197a, 198b, 203a, 204a; **gracht**: P 175, Q 160. 162, 187; **welgracht**: Q 71; **scheidingsgrachtje**: L 416.

1.2.15 GRENSSTEEN, GRENSPAAL

(N 11, 9; JG 1b, 1c, 2c; L 35, 87; L 41, 24; monogr.)

[De steen of paal die de grens tussen akkers aan-geeft. Langs de grenzen van landerijen worden meest op de hoeken, maar ook op verschillende plaatsen elders dergelijke dikke stenen of palen geplaatst als grensmerkteken.]

reënsteen: *rēn.stēn* Q 71, 158; *rē.nstēn* Q 89; *renstēn* Q 157a; *rēnštēn* Q 192; *rēn.stēn* P 119; *rēn.stē.n* Q 179; *rē.nstēn* Q 80; *rē.nstē.n* Q 76, 86, 154, 155a, 168a, 172, 174, 175, 178, 180, 181, 188, 241, 242; *rēnštē* Q 113, 204a; *rēn.stē* Q 118; *rē.nštē* Q 116; *rē.stē.n* Q 90, 170; *rē.stēn* P 44, Q 89; *rē.stēn* Q 84; *rē.stēn* Q 87; *rē.stēj.n* Q 91; *rē.stēn* Q 94; *rē.stē.ə* Q 171; *rē.əštē.ə* Q 203a; *rē.stē* Q 91; *rēn.stĭn* P 54, 55, 56, 58; *rēn.stĭn* P 53, Q 2; *rēn.stĭ.n* Q 2; *rēj.nstĭn* P 56; *rēj.nstĭ.n* Q 2; *rē.nstēj.n* Q 75, 155, 161; *rēn.stēj.n* Q 198b; *rē.nstēj.n* Q 162; *rēn.stēn* Q 188; *rē.nstēj.n* Q 162; *rēj.nstēj.n* L 422, 423, 424, P 118, 119, 120, 121, 177, 184, 186, 187, 188, 192, 195, 197, 222, Q 7, 9, 10, 18, 73, 74, 78, 79, 79a, 88, 94b, 96c, 96d, 152, 153, 156, 156a, 157, 159, 164, 165, 166; *rēj.nstēj.n* Q 97, 99*, 101, 111*, 193; *rēj.nstēj.n* Q 10, 13, 162, 167, 168; *rēj.nstēj.n* Q 111; *rēj.nstēj.n* P 195; *rēn.stēn* P 220, 223; *renstĭan* Q 2c; *rēj.nstēn* L 422, Q 187a; *rēj.nstē.n* Q 177; *rēn.stēn* Q 169, 187; *rēn.stēn* Q 191, 196, 196a; *rēj.nstĭn* P 57, 58, 118a; *rēj.nstēj.n* (mv.) Q 197, 197a; *rāj.nstāj.n* P 198; *rĭan.stēn* P 155; *rĭan.stĭn* P 44, 49, 107a, 113, 115, 117, 172, 173, 174, 176, 176a, 179, 180, 224; *rĭan.stĭn* P 47, 175; *rĭan.stĭn* P 48, 175, 177a, 178, 182, 218, 219, 227; *rĭn.stĭn* P 46, 52, 164, 169, 171, 175,

218; *rinstiān* P 214; *riċ.nstia.n* Q 240; *rinstēn* P 116; *rinsti.ān* P 181; *rinstiān* P 176; *rinstin* P 48, 50, 176, 214; *rimstin* P 211, 212; **reen:** *rēn* P 57; *rē.n* Q 200, 247, 247a; *rin* P 176; **paalsteen:** L 413; *pālstejn* L 358; *pālstin* Q 2; *pālstiān* K 357; *paūlstiān* P 219; *pōlstejn* L 317, 356, 360, 363, 364, 365, 366, 367, 416, 417, 418; *pōlstejn* L 416; *pōlstiān* K 360, 361, L 282, 312, 314, 316, 352, 353; *pōlstiān* K 359; *pōalstīn* K 359; *pōalstiān* L 286, 312; *pōlstejn* L 358; *puōlstin* Q 1; *pōalsti.ān* L 316; *pōalstiān* L 282; *pōlstin* L 354; *poalstiān* L 286; *poelstēn* Q 77, 155; *poalstēn* Q 72; *pōalstejn* Q 72; *pōalstēn* Q 83; *pōlstejn* L 317, 358, 359, 360, 361, 362, 364, 366, 368, 415, Q 5; *pōlstē.n* Q 3; *pōlstin* P 56; *pōalstin* L 414, Q 1; *pōalstinj* Q 1; *poalstin* P 56; *poalstiān* L 315; *pōalstī.ān* L 313; *pualstin* L 414; *pōlstiān* (mv.) K 318; *pōlstinān* (mv.) Q 1a; *pōlstin* (mv.) L 355; *pōlstēn* (mv.) L 355; **grenssteen:** K 316, L 163, 164; *grensstejn* L 268, 288c, 368, Q 12; *grensštejn* L 329; *grensstējn* Q 178; *grensstīn* L 312, 363, Q 2; *grensstin* P 57; *grensstiān* L 215, 352, 355; *grensstiān* K 357; **limietsteen:** *lāmīstējn* Q 88; *lāmī.tstēn* Q 89; **grensbrik:** *grensbrek* L 428; **scheisteen:** *sxejstēn* K 278a, L 159a, 163, 163a, 164; *sxejstējān* K 278; *sxejsteān* L 211; *sxejstejn* L 268; *sxejstian* L 286; *sxājstīān* K 318; *skejstianān* (mv.) K 357; *sxēstianān* (mv.) K 358; **scheidsteen:** *sxejstējān* K 278; *sxejstejn* L 419; *sxejstian* L 214, 247; **gescheid:** *gæsxējt* L 265b; *gæšējt* L 330; **gescheidsteen:** *gæsxējtstejn* L 266, 371; *gæsxējtstīn* (mv.) L 246; **steen van het gescheid:** *stīān van at gæsxējt* (mv.) L 246; **scheensteen:** *sxiānstiān* K 315; **scheesteen:** *sxiāstīān* K 353; **schee:** P 51; **hoeksteen:** *huksten* Q 83; *hōkstejn* L 356, 419; **drijfsteen:** *dri.fstejn* Q 192; **veldsteen:** *velstīān* L 414; **klauw:** *klaū* Q 192; **steen:** *stejn* L 271, 318b, 320a, 322, 420; *štejn* L 330; *stīān* L 265; *stīān* L 244c; **eigen steen:** *eigə stejn* L 368; de volgende woordtypen duiden op een grensmaal: **grensmaal:** *grenspōl* L 270, 290, 295, 316, 318b, 324, 368, 415, 432, Q 83, 98; *jrēnsōql* Q 121c, 211; *grenspōl* (mv.) L 209, 290, 322, 322a, 324, 373, 381, 429a, Q 14, 27; **grensmaaltje:** *grenspōlka* L 314; **reenmaal:** *rejnōql* L 424, Q 97; *rejnōpāl* L 422; *rēnpōl* P 57; *rejnōql* (mv.) L 421; *rejnōpāl* (mv.) Q 2; **scheidingsmaal:** *šejēnspōl* L 420; *šejēnspōl* (mv.) L 383; **scheidpaal:** *sxejpōl* K 353; *sxejtpōl* L 369; *sxejtpōl* L 286; *šejtpōl* L 318b; *šejtpōl* (mv.) L 319, 324; **scheidspaal:** *sxejtspōl* K 360, L 271; *šejtspōl* L 362, 372; *sxejtspōl* (mv.) L 268; **scheenmaal:** *sxiānpōl* K 353; **scheilingpaal:** *šej.lēnpōl* L 415; **scheilingspaal:** *šejlēnspōl* L 368; **scheipaal:** *sxejpāl* K 278a; *sxejpōl* L 268; *sxejpōl* K 278; *sxejpōl* K 278; **scheepaal:** *sxiāpōl* K 314, P 45; **gescheidspaal:** *gæšējtspōl* L 295, 332, 420; *gæsxējtspōl* (mv.) L 322a; **gescheidpaal:** *gæsxējtpōl* L 370; *gæšējtpōl* L 369;

gæšējtpōl (mv.) L 270; *gæšējtpēal* (mv.) L 290; **paal:** *pōl* L 288a, 289a, 289b, 291, 321, 328, 330, 368, 371, 372, 374, 377, 387, 415, 420, 0426, 429, P 45, 46, Q 5, 15, 19a, 35, 113; *pōl* L 288a, Q 3; *pōl* (mv.) L 288, 289, 290, 294, 331, 383, 426, Q 33, 0112, 117, 117a; *pōl* (mv.) L 366; *pōlān* (mv.) P 46; **hoekpaal:** *hōkpōl* L 265; *hōkpōl* L 288a, 372; *hōkpōl* (mv.) L 371; *hōkpōl* (mv.) L 434; **landpaal:** *lanjijtpōl* L 332; *lanjijtpōl* (mv.) L 331, 331b; **paal met getuigen:** *pōl met gætjgə* L 369; **strijkpaal:** *štrikpōl* L 332; **stenen paal:** *štēnə pōl* (mv.) Q 33; het volgende woordtype duidt op rijshout dat in de grond wordt gestoken om de akker vrij te houden van overlopers: **vrijrij:** *vrejrīs* Q 113.

I.3. Weiland

I.3.1 WEILAND IN HET ALGEMEEN

(N 6, 33b; N P, 5; N 14, 50a; S 43; RND 20; A 10, 3; A 10, 4; monogr.)

[Het totaal aan grasland waarop men de koeien kan laten grazen en waarop men kan hooien.]

weiland: *wejlant* L 215a, 269, 369, Q 6, 94b, 113; *wejlān* L 163, 164, 165, 289, P 176, Q 95; *wējlant* P 213; *wējlanjtj* L 329, 332, Q 20; *wējlānjtj* L 331; *wējlānj* L 290; *wēlant* L 355; *wēlant* Q 77; *wēlanjtj* Q 33; **weigrond:** *wejgront* Q 95; *wejgrōnt* L 164; **grasgrond:** *grāsgront* Q 95; **grasland:** Q 113; *grāslant* L 382; *grāslanjtj* Q 33; *grāslēnjtj* L 434; *grāslānj* L 266; **wei:** *wēj* L 163, 164, 192, 209, 210, 211, 213, 214, 214a, 215, 216, 216a, 217, 244c, 245b, 246, 247, 249, 250, 266, 267, 268, 269, 269b, 270, 271, 288, 288a, 289, 289b, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 299, 318, 318b, 320a, 321a, 322, 322a, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 373, 374, 375, 376, 377, 381, 381b, 382, 383, 384, 385, 387, 425, 426, 0426, 428, 429, 429a, 432, 434, 434a, Q 14, 16, 16*, 17, 19, 20, 21, 27, 32a, 35, 36, 38, 39, 94b, 15, 15a, 95, 96, 96a, 96b, 97, 98, 99, 99*, 101, 104, 105, 111, 112, 0112, 112a, 112b, 113, 113c, 117, 117b, 121, 121b, 121c, 187, 187a, 192, 193, 194, 195, 196, 198, 198b, 199, 203, 207, 211, 247, 248, 254; *wēj* L 265, 332; *wāj* K 314; *wēj* Q 30, 39, 113, 117, 117a, 118, 119, 203a, 252; *wē* Q 3; *wēj* Q 33, 35, 117b, 204, 252, 253; *wi* Q 121; *wējə* (mv.) L 163, 164, 191, 249, 269, 270, 271, 318b, 378, 426, Q 20, 30, 32, 34, 95, 99, 198, 198b, 222, 251, 255, 284; *wējə* (mv.) Q 113, 117a; **waas:** *wās* Q 39, 98, 101, 111, 111*, 0112, 112b, 113a, 118a, 192, 193a, 196, 196a, 197, 197a, 198a, 201, 203, 204a, 222; *wā.s* Q 192; *wōs* Q 198, 198b; **weiwaas:** *wējwās* Q 97, 100; **waats:** *wātš* Q 211; **band:** *bānjtj* L 290, 321; **griend:** *grēnjtj* L 330; **begang:** *bəganj* Q 192.

Afb. 2. Weiland

1.3.2 LAAGGELEGEN WEIDEGROND (kaart 10)

(N 14, 52; N P, 5; JG, 1a, 1b; S 5; A 10, 4; RND 20; L 19b, 2aI; Vld.; monogr.)

[Laaggelegen, vaak natte weidegrond, die men meestal gebruikt om te hooien. Vergelijk ook lemma 1.3.3 BEEMD.]

broek: *bruk* K 314, 316, 317, 317a, 318, 353, 357, 358, 359, 360, 361, L 159a, 191, 211, 215, 265, 282, 312, 314, 353, 414, P 44, 45, 47, 48, 50, 58, 176, 176a, 222, Q 2, 2b, 74, 77, 92, 156, 162, 240; *brūk* L 163, 163a, 163b, 164, 165, 191, 209, 210, 211, 213, 214, 215, 215a, 216, 217, 246a, 269, 431; *brōk* L 164, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 266, 267, 268, 269, 271, 288, 289, 289a, 289b, 290, 291, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 317, 318, 318b, 320, 320a, 321, 321a, 322, 322a, 323, 324, 324a, 325, 327, 328, 329, 330, 331, 331b, 332, 333, 356, 360, 366, 370, 377, 378, 381, 382, 385, 386, 387, 413, 416, 422, 425, 426, 0426, 427, 429, 429a, 432, 434a, P 118, Q 14, 16, 18, 18a, 22, 30, 32a, 33, 35, 71, 95, 96a, 97, 98, 99, 99*, 100, 101, 102, 103, 104a, 105, 110, 111, 111*, 113, 117a, 118, 187, 193, 196, 197, 197a, 198, 198b, 202, 203, 204a, 207; *brō.k* L 423, Q 9; *brok* K 314, 315, 316, 357, 358, 359, 360, 361, L 352, 355a, 360, 372, 413, P 51, 52, 55, Q 1, 9, 71; *broæk* L 352; *brōæk* L 317; *brōk* L 379, 380; *brøk* K 358, L 413, 414; *broøk* L 382, 430, Q 20, 27, 29, 32; *broyk* L 369;

brox Q 116, 117b; *brøk* Q 88; *bryk* L 314; **broekland:** *brōklanjtj* Q 21; **broekgrond:** *brōkgrōnjtj* L 381a; **hooibroek:** *hōjbruk* K 315; *hojbruk* P 46; *hojbrok* P 53; *hōjbruk* P 44, 50; *hōjbrok* K 358; **broekwei:** *brōkweĳ* L 244c, 270; **gebroek:** *gabrōk* L 425; **broekes:** *brukəs* L 159a; **lage weidegrond:** *lēgə wēgront* L 355; **lage wei:** *līx wē* K 359; **natte wei:** *natə wē* L 420; **weiland:** Q 77; **wei:** *wē* L 382; **zure wei:** *zūr wē* L 270; **zure grond:** *zūrə gront* L 210; **hooiwei:** L 159a, P 180, Q 72; *hōuwē* L 209, 214a, 215a, 247, 269; *hōuwē* L 270; *hōjwē* Q 192, 196, 205; *hōjwē* L 371, Q 88; *hōjwē* Q 278; *hyəwē* L 246b; *hywē* L 244a; *hyəjwē* L 245; **hooiland:** *hōjulant* L 164; **hooiveld:** *hojve.lt* L 286; **zomp:** *zomp* L 294, 378, Q 211; *zōmp* Q 196; **wijer:** *wijərt* L 330; **vulnis:** *vylnes* Q 97; **kamp:** *kamp* P 107a; **peel:** *pēl* L 318b; **meer:** *mēr* L 416; **laak:** *lāk* L 250; **dries:** *drēs* L 322a; *drēš* Q 118; **slons:** *slōns* Q 94b.

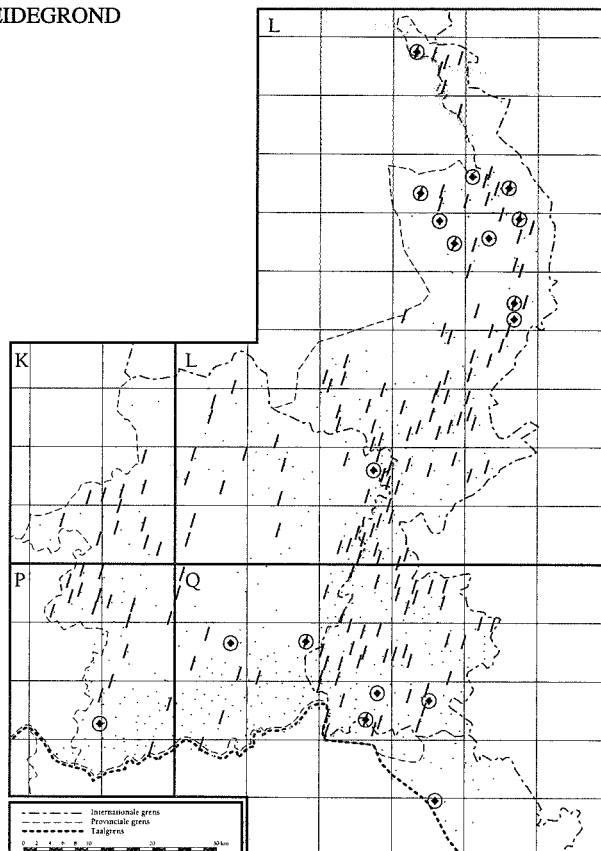
1.3.3 BEEMD

(N 14, 53; N 14, 52; N 14, 50a; N 14, 50b; N 6, 33b; N P, 5; JG 1a, 1b, 1c; L 19b, 2aI; L 1a-m; L 4, 40; A 10, 4; S 2, 5, 43; Wi 6; RND 20; Vld.; monogr.)

[Het begrip *beemd* is, getuige ook de bronnenopgave bij dit lemma, vaak afgevraagd. Op grond van de informatie die de zegslieden bij hun antwoord gaven, springen er twee betekenissen uit

Kaart 10 LAAGGELEGEN WEIDEGROND

/ (hooi)broek
 ⊙ hooiwei

van *beemd*. De eerste is “lager gelegen, vochtig weiland” en de tweede is “hooiweide of hooiland”. Een aantal informanten vermeldt erbij dat *beemd* weiland is aan de Maas of aan een beek. Enkele andere bijvoegingen zijn: “slechte wei met veel onkruid”, “grasland zonder omheining”, “weiland met enkele bomen”, “stuk zure grond”. De lage ligging wordt nogal eens als een slechte eigenschap, als minderwaardig, gewaardeerd. Sommige informanten geven aan dat een *beemd* iets anders is dan een *broek*. Mede door de diverse bijvoegingen bij de antwoorden zijn de *beemd*-opgaven daarom niet verwerkt in lemma 1.3.2 LAAGGELEGEN WEIDEGROND, waarin de *broek*-opgaven domineren. Binnen de woordtypen *beemd* en *band/bend* is niet altijd met zekerheid te zeggen of ze enkel- of meervoud zijn. Waar dit met zekerheid te zeggen is, is dit aangegeven.]

beemd: L 371; *bēmt* K 353, 359, L 163, 163a, 244b, 320b, 326, 326*, Q 155a, 173, 203; *bemt* K 318, L 282, 366, P 44, 176, Q 1, 178; *bēmt* L 312, Q 12; *bejmt* P 119, Q 101; *bemt* K 278, 315, 357, 358, L 212a, 214, 214a, 215, 217, 245b,

246a, 286, 314, 413, 416, P 50, 57, 113, 119, Q 2, 3, 179, 188; *bemt* L 265, 286, 312, 420; *bjēmt* Q 199; *bēijnj* L 319; *bēmjtj* L 322; *beijnjtj* Q 101; *bemjtj* L 382; *bēmjtj* L 288, 318b; *bimjtj* L 289a; *biāmt* L 269; *bīāmt* K 314, 358; *bōmt* K 314; *bōmt* L 286; *bymt* P 47; *bympj* P 47, 48; *byāmt* K 315; *bijāmt* K 357; *bamt* L 286, 313, 315, 316, 317, 357, 355, 355a, 356, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 413, 414, 415, 416, 417, P 56, 57, 119, 176, Q 1, 2a, 3, 78, 88, 96d; *bāmt* L 413, 417, Q 3; *bamət* P 222, Q 166; *begāmt* K 278; *bēm* L 422, P 179; *bēm* Q 2; *bēm* L 295, 317, P 193, Q 3; *bem* K 278, L 360, 367, 422, P 52, 55, 57, 58, 120, 176, 222; *bem* K 315, L 314, 360, 361, 418, P 50, 52, 55, 57, 58, 115, 117, 118, 118a, 119, 121, 172, 173, 174, 176, 176a, 177, 177a, 178, 179, 184, 186, 187, 188, 195, 197, 220, 223, 227, Q 2, 2a, 9, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 79a, 80, 82, 83, 84, 87, 89, 90, 91, 164, 165, 166, 167, 168, 168a, 169, 171, 172, 177, 180, 181, 182, 183, 240, 241; *bōm* P 171, Q 168a; *bam* P 57; *bamp* P 49, 50, 175, 176, 180, 181, 182, 183, 213, 214, 218, 219, 224, 227, Q 2, 4, 5, 72, 78, 87, 88, 89, 91, 156, 188; *bāmp*

L 296, P 175, Q 2; *bampt* L 314, 315, 355, 366, 368, 413, 415, P 118, 176; *bemp* P 177, Q 2, 91, 93, 179; *bempt* K 278a, 317a, L 187, 418, P 164, Q 78; de volgende opgaven zijn in elk geval meervoud: *bēmdā* L 286, 369, Q 18a, 96, 156, 198b; *bēmdā* L 295, Q 98, 198b; *bēmdān* L 413; *bemdā* Q 12; *bamdā* Q 96d; *bēmā* Q 162; *bēmp* Q 99; *bemerd*: *bemart* Q 249; **beemdje**: *bemka* L 316; **beemdgrond**: *bemgrōnt* P 176; **hooibeemd**: *hojβem* P 55, 56, 192, Q 155, 163, 168a; **band/bend**: *bent* L 164, 246a, 271, 386, P 211, Q 113, 116, 117a, 117b, 118, 119, 121, 198, 202, 203, 222, 262; *be.nt* Q 98, 99, 101, 102, 103, 111, 116, 201, 222; *bēnt* Q 99, 101; *bē.nt* L 386; *benj* L 298, 332, 425, 428, Q 9; *bēnj* L 374, 426; *benj̄tj* L 434a, Q 14; *be.njtj* Q 14, 15, 19, 21, 30, 33; *bēnjtj* Q 30; *bej̄* L 268, 371a; *bej̄t* L 266; *bēnt* L 270, 271, Q 97, 99*, 100, 103, 111, 111*, 116, 119, 121, 211, 222; *bēnjtj* L 323, 324, 330, 371, 373, 387, 420, 429, 432, 434, Q 14, 18, 19, 20, 21, 22, 32, 32a, 33, 35, 36; *bent* L 215, Q 102, 104a, 110, 111, 196, 208; *bēnt* Q 0112; *be.ant* Q 36, 39; *bej̄nt* Q 18a; *bēan* Q 193; *bejn* Q 33; *bēn* L 332; *bēnj* L 324, 329, 330, 425, 426, 0426, 427, 433, Q 33; *be.antj* Q 35, 38; *benj̄tj* L 429, 429a; *bēnt̄s* Q 11; *bej̄k* Q 97; *bēnt* Q 98, 99, 112, 112a, 112b; *bēj̄nt* Q 198; *beant* L 159a, 281a; *be.ant* Q 112; *bēnjtj* L 318b, Q 16, 20, 22, 27, 29; *benj̄tj* Q 21; *beenj* L 430; *bant* L 217, 245, 246, 249, 354; *bānt* L 270, 271, 295, 319, 322a, 369, Q 10; *bāant* L 246; *bānjtj* L 269, 287, 288, 289, 289a, 289b, 290, 291, 292, 299, 300, 318, 320, 320a, 321, 321a, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 331b, 370, 372, 374, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 381a, 382, 387, 419, 427, 428, 431, 432; *bānjtj* L 319; *banj̄tj* L 265c, 290, 291; *bāntj* L 267; *banj̄t* L 266, 297; *bānjt̄j̄s* L 370; *bōnt* L 213; *benat* Q 113, 196, 207, 284; *benat* Q 204a, 247, 247a, 251, 253, 254, 255, 284; *be.nat* Q 252, 253; *bēnat* Q 278, 279; *benant* Q 105; *bēanāt* Q 196; *benat* Q 204, 204a, 205, 259; *bē.nat* Q 283; de volgende opgaven zijn in elk geval meervoud: *bēndā* Q 113, 113a, 117a, 118, 121, 203, 211; *bēndā* Q 198; *benj̄dā* Q 207; *bentj̄ā* L 248; *benj̄an* Q 8; *be.nj* L 265c, 324, 329, Q 20; *bej̄t* L 266; *bēndā* Q 112a, 201; *bēndā* Q 39; *bēnjā* L 294, Q 20, 22, 30, 32; *bēnj* L 333; *bēnjās* Q 20; *bēndā* Q 117a; *benjā* L 429; *bej̄ā* L 386; *bēj̄* L 369; *bēnjā* L 426; *be.āndā* Q 198; *bī.njā* Q 32; *benatā* Q 105, 197, 197a, 207; *benatā* Q 203a; *bēnatā* Q 102; *be.nantā* Q 105; *be.janjā* Q 32; **bandel**: *be.āndāl* Q 247a; *bendal* Q 249; *biendāl* Q 200; **vuile band**: *vulā benat* Q 208; **bandje**: *benj̄ā* L 248, 378; **hooiveld**: *hoj̄ve.lt* L 282; *hūj̄ve.lt* L 313; *ojuveljtj* Q 11; **hooiland**: *o.julānt* Q 6; *o.julānt* Q 11; **hooiwas**: *hoj̄uwas* L 421; **het hooi**: *tho.j* Q 88; **hooiwei**: *hoj̄wej̄* Q 75, 80; *hoj̄wej̄* P 173; *hoj̄wej̄* L 369; *ūj̄wej̄* P 167; *ojuwej̄* L 424; *o.juwej̄* Q 6; **veldwei**: *veltwaj̄* Q 98; **wei**: *wej̄* L 159a,

191, 216, 371, 372, 374, 385, 419, 422, 423, Q 7 8, 12, 91, 96c, 284; *wāj* K 353; **hooibraak**: *hoj̄brōj̄ak* P 119; **blaak**: *blōk* P 179; **braak**: *brēj̄* L 314; **pas**: *pās* L 210; **weerd**: *wērt* Q 12 **meers**: *mj̄ōs* P 188.

1.3.4 GRASLAND

(N 14, 54; N 14, 50a; N 14, 50b; N 6, 33b; N F 5; L 19b, 2aI; L 4, 40; A 10, 4; monogr.)

[Grasland in het algemeen en ook wel de graslaag of grasmat in het bijzonder. In N 14, 54 werd gevraagd naar de dialectwoorden voor “grond die met gras is begroeid in het algemeen ook grasland dat niet als weide is aangelegd of als zodanig wordt gebruikt”. Volgens een aantal informanten kan **groes** echter ook “beemd” of “wei” betekenen.]

groes: *grūs* K 314, 357, 358, L 159a, 163, 163a, 163b, 164, 165, 211, 215, 265, 286, 354, 355, 414, P 118, 176a, 222, Q 72, 77, 89, 94b, 118, 155a, 162, 178; *grus* K 278, 358, L 282, 314, 355, 355a, 413, P 44, 48, Q 2b, 9, 71, 156; *grū*: Q 71; *grūš* Q 1; *gruās* Q 2; *gruūs* K 359; *grj̄s* K 318; *grōs* L 244c, 247, 266, 268, 269, 270, 271, 287, 288, 288a, 289, 289a, 289b, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 312, 318b, 320a, 320c, 321, 321a, 322, 322a, 324, 324a, 325, 326, 329, 330, 331, 331b, 332, 360, 366, 373, 377, 381, 382, 386, 387, 416, 425, 426, 427, 429, 432, Q 7, 8, 9, 10, 12, 13, 16*, 18a, 20, 22, 33, 35, 91, 95, 112a, 112b, 113, 193, 203, 204a; *grōās* Q 77; *groās* C 117a; *grōs* L 288, 420; *grōs* L 370, 372; *grōūs* L 369; *jrōs* Q 211; *grōūs* Q 4, 14, 15, 18a, 19, 20, 97, 111*; *grōuās* Q 2; *grauūs* Q 98, 99*, 100, 101 **groesje**: *grōskā* L 270; *grōj̄skā* Q 97; **groesplek**: *grōsplek* Q 178; **veldgroes**: *vēj̄ltgrus* Q 71; **grasland**: *grāslanj̄tj* Q 14; **gras**: *grās* L 325, 327, 371a, Q 97; *gras* K 278; **band**: *bānjtj* L 371, *bēnj* L 371; **beemd**: *bēnt* L 294; *bēnt* Q 98 **vogelwei**: *vōgəlwej̄* L 326.

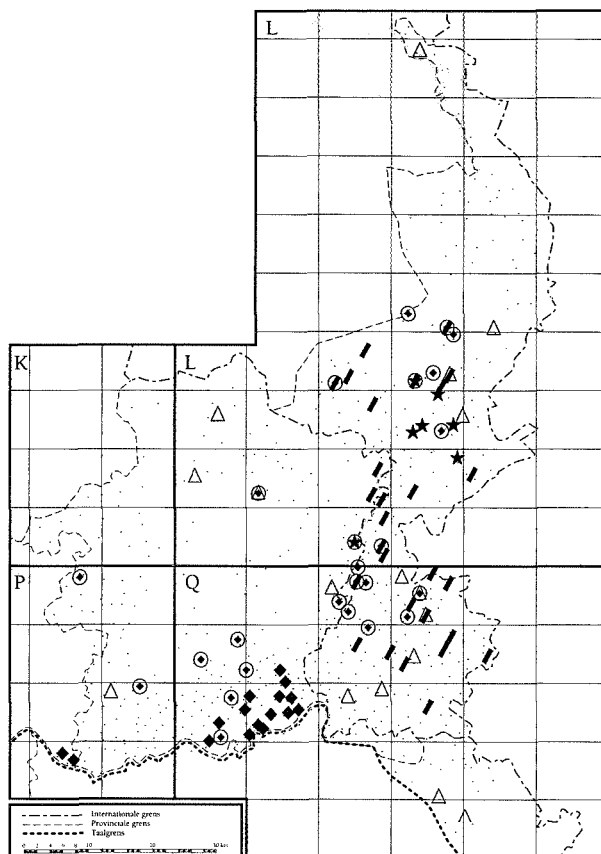
1.3.5 DRIES

(N 14, 55; N 14, 52; N 14, 50a; N 14, 50b; N 6 33b; L 19b, 3a; L 19b, 2aI; A 10, 4; Wi 15; RNL 20; monogr.)

[In onder andere de vragen N 14, 55 en L 19b, 3a is gevraagd naar de betekenis van *dries*. De antwoorden verschillen nogal van elkaar. De ene informant zegt dat *dries* een “niet omheinde wei” is, volgens de andere is *dries* een “omheinc stuk weiland”. De een noemt *dries* “droge hoge weide”, de ander een “laag stuk weiland”. Het kenmerk “braakliggend” scoort het hoogst. “Met gras begroeid” en “onvruchtbare” of “minderwaardige grond” zijn de daaropvolgende meest genoemde kenmerken. Op grond hiervan zou men *dries* als volgt kunnen definiëren: “onvruchtbare, met gras begroeide grond die

Kaart 11 WEIDE

- ↗ band
- ⊙ groes
- △ gras(-)
- ◆ hof
- ★ vriend

enige jaren braak ligt, voordat men ze bewerkt”. Intussen kan men er wel schapen laten grazen. Van Dale (11de druk, blz. 661 s.v. **dries**) geeft als de eerste twee betekenissen “braakliggende akker” en “verarmd bouwland dat als (schapen)weide gebruikt wordt”.]

dries: *dris* K 315, 316, 318, 358, 361, L 159a, 163, 163b, 164, 165, 191, 210, 211, 212a, 214, 214a, 215, 217, 245b, 246a, 247, 265, 266, 286, 312, 313, 314, 315, 329, 352, 354, 355, 355a, 369, 413, 414, 429a, P 48, 50, 51, 57, 119, 176a, 177, 178, 179, 180, 188, Q 2, 3, 4, 8, 11, 18a, 71, 72, 77, 86, 88, 89, 95, 154, 156, 167, 178, 179, 180, 262, 278; *driš* Q 9, 113; *driās* Q 78; *driļās* P 177; *drijs* P 177; *driļš* Q 284; *drīs* K 278, 315, 318, 353, 358, L 290, 413, 414, P 171, Q 71, 162, 178; *drīās* Q 72; *drīst* K 278; *drēs* L 270, 289, 289a, 289b, 291, 292, 294, 295, 296, 318b, 319, 320, 320a, 320c, 321, 322, 322a, 324, 325, 326, 331, 331b, 360, 362, 366, 367, 374, 377, 378, 382, 387, 416, 417, 420, Q 35, 88, 96, 100, 101, 193, 197, 197a, 198, 198b, 253; *drēš* L 425, 426, 427, 429, 432, Q 14, 15, 22, 32a, 98, 99*, 111, 111*, 112b, 113, 117a, 196, 199, 203, 204a, 249,

253, 278; *drēļās* L 387; *dres* K 358, L 244c, 268, 282, 286, 314, 355, 355a, 413; *dreās* K 357, 359; *dreāš* Q 279; *drēs* L 370; *drējs* Q 2, 20, 156; *drējš* Q 20, 112a; **velddries:** *veltdrēs* L 326; **schaapsdries:** *šōpsdrēš* Q 111*; **koedries:** *kudrēs* L 360; **galgendries:** *galgandris* P 188; **kleedries:** *klidrēs* L 360; *klēdrejš* Q 20; **spurriedries:** *sperxdrēs* L 360; **groesdries:** *grōsdrēs* L 326; **groes:** *grūs* K 361; *grōs* L 374; **gras:** *grās* L 374; **pas:** *pēs* L 246; **vogelswei:** *vōgalswē* L 414; **braak:** *brōk* Q 88.

1.3.6 WEI (kaart 11)

(N 14, 50a; N 14, 50b; N 5A(II), 76d; N 5A(II), 76e; N M 4a; L 19B, 2a; L A2, 430; L 4, 40; L 32, 45; JG 1b, 1d, 2c; A 10, 3; A 3, 40; RND 20; Wi 4; R; S 43; Vld.; N 14, 129 add.; monogr.)

[In het algemeen een stuk weiland of grasweide waar het vee graast. Bedoeld is een niet-omheinde weide.]

wei: P 116; *wēj* K 278, 357, 359, L 115, 159a, 163, 163a, 163b, 164, 165, 187, 191, 192, 209, 210, 211, 212a, 213, 214, 214a, 215, 215a, 216,

216a, 217, 244a, 244c, 245, 246, 246a, 246b, 247, 248, 249, 250, 265, 266, 267, 268, 269, 269b, 270, 271, 282, 286, 287, 288, 288a, 288b, 289, 289a, 289b, 289*, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 318b, 318c, 319, 320, 320a, 320c, 321, 321a, 322, 323, 324, 324a, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 331b, 332, 333, 356, 358, 359, 360, 360a, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 371a, 372, 372a, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 381b, 382, 383, 385, 386, 387, 413, 415, 416, 417, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 0426, 427, 429, 429a, 430, 431, 432, 433, 434a, P 52, 57, 58, 107a, 113, 115, 117, 118a, 119, 120, 121, 172, 173, 174, 175, 176, 176a, 177, 177a, 178, 179, 180, 182, 184, 186, 187, 188, 192, 195, 197, 211a, 218, 219, 220, 223, 224, 227, Q 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 18a, 19, 20, 21, 22, 27, 28, 29, 30, 32, 32a, 32b, 33, 34, 35, 36, 38, 39, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 78, 79, 79a, 80, 86, 88, 93, 94b, 95, 95a, 96, 96a, 96b, 96c, 96d, 97, 98, 99, 99*, 100, 101, 102, 103, 104a, 105, 109, 110, 111, 111*, 112a, 112b, 113, 113a, 115, 116, 117, 117a, 117b, 118, 119, 121, 121c, 152, 153, 154, 156, 157, 157a, 159, 160, 161, 162, 164, 164a, 165, 166, 167, 168, 175, 176a, 178, 179, 180, 182, 187, 192, 193, 193a, 196, 197, 197a, 198, 198b, 199, 200, 201, 202, 203, 203a, 203b, 205, 205*, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 222, 247, 247a, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 278, 283, 284; *wēi* K 278, 357, 358, L 216, 265, 265c, 269, 271, 282, 286, 288, 288a, 289, 291, 292, 293, 294, 297, 298, 300, 312, 316, 318, 319, 320, 320c, 325, 329, 331, 355, 356, 360, 364, 366, 368, 369, 370, 371, 372, 374, 375, 376, 377, 378, 381, 386, 387, 415, 416, 417, 420, 421, 422, 423, 425, 428, 432, 434, P 48, 50, 55, 107a, 113, 115, 172, 174, 175, 177, 197, 213, 222, Q 1, 5, 9, 14, 15, 19, 20, 21, 30, 32, 33, 35, 36, 38, 39, 71, 95, 98, 99, 101, 102, 103, 105, 111, 112, 0112, 113, 116, 117, 117a, 118, 119, 121, 161, 162, 163, 192, 193, 196, 198, 201, 203, 204, 204a, 205, 206, 211, 222, 241; *wēə* K 358, L 320, 413, P 44, 167, 171, 175, 176; *wēə* P 211, Q 158; *wē* K 357, 358, 359, 360, L 352, 354, 355, 355a, 413, P 44, 45, 46, 50, 51, Q 88, 173, 284; *wē* K 358, 359, L 316a, 355, Q 2, 78, 284; *wēi* L 418, 432a, P 49, 50, 53, 55, 57, 58, 119, 181, 182, 184, 214, 218, 222, 223, 227, Q 1, 30, 75, 78, 88, 112b, 117, 117, 117a, 154, 162, 168, 181, 200, 204a, 242, 249, 251, 253, 254, 255, 259, 260, 263, 279; *wēi* P 50, 52, 55, 119, 175, 176, 177, 183, 196, 214, Q 33, 72, 116, 156, 172, 204a, 211, 241, 253; *wēə* Q 2; *wē* K 358, 360, 361, L 291, 353, 354, 414, P 45, 50, 51, 52, 56, 57, 58, 118, 121, 174, 176, 178, 179, 183, 184, Q 1, 2, 2a, 2b, 3, 4, 72, 75, 77, 78, 82, 83, 84, 89, 102, 154, 155, 156, 163, 168a, 169, 170; *wē* Q 284; *wēi* P 187, Q 74,

87, 90, 91, 94, 164, 166, 171, 172, 179, 188, 199
wēi K 278, 278a, L 281a, Q 86, 172, 188; *wē* K 358, 359, L 355, P 44, 45, 46, 47, 48; *wēə* L 355
wē L 354, P 48, Q 282, 284; *wāi* K 317a, Q 98
 121b, 198b; *wāi* K 314, 315, 316, 317a, 318
 353, L 244b, 281a, P 193, Q 198, 208; *wāə* P 46
weiland: *wēilānjtj* L 331, 331b; *welant* P 48
wāilānt K 314; **graswei:** L 314, 352, 364, P 176
graswēi Q 278; *grāswēi* L 295; *grōswe* Q 284
grasland: *gāslanjtj* L 332; *grāslant* Q 111*
grasplaats: *grāsplāts* Q 33; **grasplak:** *graspla*
 L 159a; **grasveld:** *grāsweljtj* Q 22; **gras:** *grās* I
 294, Q 39, 192; *groas* Q 193 *grōs* Q 9; **groes**
grūs L 265, Q 72, 77, 158, 241; *grus* P 177, Q 74
grōs L 289, 290, 291, 292, 293, 330, 364, 423
 429, Q 11, 33, 36; *grōəs* P 44; *groūs* Q 14, 15
 18, 97; *graus* Q 15, 15b; **was:** *wā.s* Q 192; **wei**
was: *wēiwas* Q 101; **band:** *bānjtj* L 288a, 289
 289b, 290, 292, 294, 320a, 322a, 371, 372, 373
 381b; *bent* Q 113, 113a, 121; *bent* Q 32, 99, 115
bēnt Q 99*, 101; *bējnt* L 387, Q 99*; *bēnjtj* I
 381b, Q 15, 28, 30; *bēant* Q 39; *bēnjtj* L 429
bēnj L 0426, 430; *benat* Q 204a; **hof:** *hof* P 211
 212; *hōaf* Q 178; *huof* Q 168; *hūyf* Q 240; *wof* C
 171; *wuof* Q 174; *wōf* Q 93; *guof* Q 177; *gūwō*
 Q 163; *guwēf* Q 181; *gūaf* Q 180, 181, 183; *guo*
 Q 167; *gūō.f* Q 177; *gwōf* Q 178; *gwo.f* Q 177
wuō.f Q 175, 179; **winhof:** *wenaf* P 192; **dries**
dris L 354, 413; *drēs* L 366, Q 118; *drēš* Q 117a
 201; **blaak:** *bljōk* Q 156; *blōk* P 118; **broek**
bruk P 48, 49, Q 80; *brōk* K 358; **beemd:** *bēm*
 Q 39; *bamp* Q 3, 96c; *bīamt* K 358; **griend**
grēnt L 327; *grēnjtj* L 292, 322, 328, 329, 385
grēnš L 423; **weerd:** *wērt* L 209, 210, Q 96c
wert L 213; **pas:** *pas* L 350.

1.3.7 OMHEINDE WEI

(N M, 4b; L 32, 45; monogr.)

[Een met prikkeldraad of anderszins afgemaakte wei. Een groot aantal opgaven was **wei**. Deze opgaven zijn in dit lemma niet gedocumenteerd. Voor de fonetische documentatie van **wei** zie men lemma 1.3.6 WEI.]

afgemaakte wei: *āfgāmāktā wēi* L 299, 416
 432; *āfgāmāktā wēi* Q 20; *āfgāmaktā wēi* L 209
āfgāmaktā wē P 45; *āfgāmaktā wāi* K 353
āfgāmāktā wāi K 314; *āfgāmōktā wēi* Q 172
āfgāmākdā wēi L 271, Q 39; *āfgāmākdā wēi* I
 427; *āfgāmaqda wēi* Q 111; *āfgāmākdjā wēi* I
 325, 330, 374; *āfgāmākājā wēi* L 289
āvgāmaqda wēi L 312; **afgepaalde wei:**
āfgāpōlda wē L 352; *āfgāpōlda wēi* Q 20, 203
āfgāpōlda wēi Q 35, 97; *āfgāpōlda wēi* Q 96a
āfgāpōlda wēi Q 118, 121; *āfjāpōlda wēi* C
 121c; *āfgāpōlda wēi* Q 204a; **omgepaalde wei:**
ōmjāpō.lā wēi Q 222; **afgesloten wei:** P 119
 171; *āfgāšlōtā wēi* L 329; **gesloten wei:**
gāslōqūtā wē P 175; **afgezette wei:** *oafgəzətā wēi*
 P 197; **afgespannen wei:** *āfgāspanā wēi* L 316.

Afb. 3. Omheinde wei

ōfgāspanan weīa P 176; *ōfgāspana wē* P 46; **afgerasterde wei:** *ōfgarasterda weī* Q 95; **gesloten kamp:** *gāslōta kām* L 331, 331b; **kamp:** *kamp* L 291; **afgebaalde wei:** *ōfgābāīda weī* Q 187a; **gebaalde wei:** *gābāīda weī* Q 98; **baaldem:** *baīam* Q 39; **afgetuinde wei:** *āfgatīnda weī* L 269b, Q 39; *āfgatīnda wēī* Q 113; **getuinde wei:** *gatūnda weī* L 430; **ingetuinde wei:** *egatīmda wē* Q 284; *egatīgdā wēī* Q 252; **ingezaunte wei:** *eīngazemt wē* Q 284; **omheinde groes:** *omhēīda graīs* Q 15; **toeē wei:** *toā wēī* L 269a; *tōw wēī* Q 158; **huiswei:** *hūsweī* Q 111*, 112b; **clōture:** *klotīr* P 176; **kalverwei:** *kawvārweī* Q 111*; *kōvārweī* Q 200, 247, 247a; **varkenswei:** *verkāsweī* Q 111*; *vē.rakāsweī* Q 200, 247, 247a; **overwei:** *yāvārweī* Q 111*; **pas:** *pas* Q 101; *pēs* Q 101; **pilottenwei:** *pālōtawē* P 183; **wei met een hek om:** *wēī mēt an hēq om* Q 111; **stiche-ling:** K 353; **wei met een sticheling:** P 45.

1.3.8 VETWEIDE

(N 3A, 77b; N 3A, 77c; N 6, 33b; JG 1a, 1d; L 19B, 2aI; L 32, 45; RND 20; S 43; monogr.)
[Speciale, meestal afgemaakte wei waar men koeien laat grazen die niet meer geschikt zijn voor de productie en die als slachtvee bestemd zijn.]
vetwei: P 58; *vetweī* K 278, L 159a, 164, 165, 266, 268, 269, 269b, 270, 271, 282, 289, 295,

313, 314, 316, 321, 322, 322a, 325, 326, 329, 330, 331, 332, 362, 369, 372, 373, 377, 382, 426, 0426, 427, 430, 432, 434, P 176, 188, Q 9, 14, 18, 20, 94b, 95, 95a, 97, 98, 99*, 111, 111*, 112a, 162, 187a, 197, 198b, 207; *vetweī* L 163a, 314, Q 193, 197, 203a, 204a, 209; *vetweīj* L 289*, 318b, 320a, 422, Q 111*, 204a; *vetwēī* L 265, P 50, Q 179; *vetweī* K 278, L 362, 416, P 222, Q 178; *vetwēī* P 45; *vetweī* L 423, Q 76; *vetwēī* L 286, 368b, 371, Q 9; *vetwēj* L 312, 423; *vetwēīj* L 420, 422, P 107a; *vetwē* K 317, 358, P 213; *vetweī* L 369; *vetweī* Q 117a, 119, 176a; *vetwe* Q 3a; *vetwēī* P 54, 177; *vetwēj* Q 33, 35; *vetwē* K 361, 361a, Q 2, 3, 4, 72a; *vetwāī* K 353; *vetwāī* K 278, 318, 353; *vētweīj* L 312; *vētwe* Q 2; *vētweī* P 174; *vētweī* L 416, 417, P 50, 176, Q 5, 11, 71, 78, 96c, 192; *vētweī* Q 71, 72; *vētweīj* L 372, P 176, Q 156; *vētweī* Q 78; *vētweīj* Q 12; *vētwe* K 357, 358, P 44, 48; *vētweī* P 44; *vētwe* K 361, P 46, 51, Q 3, 77, 81a, 82; *vētwe* P 49; *vētweī* K 358; *vētweī* K 353; *vētweī* K 314, 317; *vētweī* P 55; *vētwe* P 51; *vētweī* L 383; *vētweīj* Q 113a; *vētwe* Q 2, 77; *vetweī* Q 162; *vetweī* L 290, Q 198b; *vetweīj* L 386; *vetweī* P 176, Q 93; *vetweī* Q 198b; *vetweī* Q 158, 180; *vētweī* Q 7; *vētwe* Q 4; *vōtweī* L 360; *vōtweī* L 360; *veweīj* L 420; *vetwēīa* (mv.) L 317; **vetweitje:** *vetweīka* P 218; **mestwei:** *masweīj* Q 96d; **veewei:** L 376; **beestenwei:** *bīstawē* Q 1; *bīstawēī* L 418; **koewei:** *kuweī* L 416; *kōweī* L 427; **wei:** *wēī* L 312, Q 71,

72; **wēj** Q 2a; **wē** L 414, Q 1; **vetgras**: *wētgrās* Q 7; **mastgras**: *masgrās* Q 7; **nagras**: *nāgras* Q 9; *nōgrās* L 269, 271, 295, 326, 383, 422, 0426, Q 97; **nawei**: *nōwēj* L 322a; **nawas**: *nōwās* Q 211; **jong gras**: *joŋk grās* Q 9; **groement**: *grōmæt* L 268, 295, Q 211; *gromānt* Q 11; *gromæt* L 269; *grōmānt* L 372, 424; *grōmenijj* L 330; **tweede snede**: *twīdā snēj* L 375.

1.3.9 WETERING

(N 14, 57; N 14, 61; N 14, 53 add.; N 14, 52 add.; N 18, 19 add.; L 19B, 2aI, RND 20)

[Hooiwei met sloten omgeven.]

wetering: L 286, 312; *wētareŋ* L 313, 314, 352, 413, Q 3, 88; *wetareŋ* L 281a; *wētareŋ* L 290, 326; *wetareŋ* Q 71; *wītareŋ* L 317, 416; *witareŋ* L 356, 360, 416; **watering**: L 416, Q 2; **weterbroek**: K 318.

1.3.10 PAND VAN EEN WEIDEPERCEEL

(N 14, 61)

[Gedeelte van een perceel weiland, of van weiland in het algemeen, dat zich bevindt tussen afwateringssloten. Het betreft uiteraard slechts laaggelegen weidegronden.]

pand: *pant* K 316, L 416, Q 156; *pānt* P 222; *pān* P 175; *pāt* P 175; **perceel**: L 163, 164, 165; *parsēl* Q 162; *parsial* L 366; *pārsiāl* L 322, P 175; *pārsil* L 355; **waterperk**: *wātarperək* Q 2b; **perk**: *pērək* L 355; **bed**: L 289a; *bēt* L 355, P 176a; *bēt* L 312; *bēdā* L 326; *bōt* L 360; **bedje**: *bētjā* L 286; **beekkant**: *bēkant* Q 2; **baan**: *bān* L 322; **band**: *bānt* P 213; **schei**: *sxej* K 278; **reen**: *rejn* L 370; **meet**: *mīt* L 269; *mīāt* L 286; *mitš* Q 9; **rabat**: L 291, 374, 386; *rəbat* L 290; **dijk**: *dējk* K 318; *dējk* K 358; *dēk* K 359; *dik* L 332; **rug**: *rōk* L 374; **kavel**: *kāvəl* L 312, 314; **gracht**: *graxt* K 357; **weterbeemd**: *wētərbēm* Q 4; **beemd**: *bamt* L 317; **dries**: *dris* K 358.

1.3.11 VLOEIWEIDE

(N 14, 58)

[Weiland, laag gelegen en zodanig aangelegd dat van tijd tot tijd kunstmatige bevloeiing kan plaatsvinden.]

wetering: L 287, 288, 288a, 289, 289b, 318b, 320a, 320c, 331, 332, 369; *wētareŋ* K 314, 359, L 282, 286, 312, 314, 355, 413; *wetareŋ* K 278; *wetareŋ* L 312; *wētareŋ* L 321, 324, 371a, 374, 422, 425, 427, Q 96d; *wētariŋ* K 358; *wētareŋ* Q 9; *wētariŋ* L 371a; *wētariŋ* P 107a; *wītareŋ* L 289a, 360; *wītareŋ* L 360, 416; *wiatareŋ* L 317, 366, Q 2; *wiatareŋ* L 355a; *witareŋ* L 317, 372, 420; **watering**: L 332, Q 95; *wātareŋ* L 370, P 176; *wātariŋ* Q 2; **weterbeemd**: *wētərbēm* Q 4; **weterbroek**: *wētārbrok* K 316; **waterbroek**: *wātārbrok* K 358; **vloeiwei**: L 382, 386; *vlujwēj*

L 331, 331b; *vlujwē* P 44; **waterwei**: *wātārwēj* K 357; **kunstwei**: L 294; *kōnswēj* L 215; **rijzelwei**: *rižalwēj* L 163, 163a; **wei**: *wēj* P 213; **overloop**: *ōvārlōp* L 326.

1.3.12 BEVLOEIEN

(N 14, 58)

[Bepaalde gronden in het bijzonder weiland kunstmatig van water voorzien, irrigeren.]

weteren: *wētārə* K 318, L 414; *wižtārə* Q 2b; **sproeien**: *sprujə* Q 94b.

1.3.13 GEMEENTEWEIDE

(N 14, 60; A 10, 4; N 18, add.; monogr.)

[Weiland dat eigendom is van de gemeente. Een woordtype als **vrijwei** duidt erop dat men hier als kleine of arme boer zijn koeien vrij kon laten grazen. De informanten van Horn (L 325) en Maasbracht (L 377) zeggen echter dat men eertijds op de gemeentewei de koeien kon laten grazen tegen een jaarlijkse vergoeding.]

gemeentewei: L 163, 164, 165; *gəməntəwēj* L 282, 314, 371a; *gəməntəwēj* L 286, 314; *gəməjntəwēj* L 329, 332, Q 22, 95, 96d, 111; *gəməjntəwēj* P 222; *gəməntəwēj* P 176; *gəməntəwēj* K 278; *gəməntəwē* K 357, 359; *gəməntəwē* L 355, Q 198b; *gəməntəwē* P 48; *gəməntəwē* L 413; *gəməjnjdjəwēj* L 288, 318b, 374; *gəməjnjdjəwēj* L 324; *gəməndjəwēj* L 331; *gəməndjəwēj* L 371a; *gəməjŋəwēj* L 289a; *gəməjŋəwēj* L 321; *gəməntəwē* L 355; **gemeentswei**: *gəməntswēj* L 312; *gəməntswēj* L 286; *gəməŋkswēj* L 270, 295; *gəməjntšwēj* L 360; *gəmənjtswēj* L 291; **gemene wei**: *gəməjn wēj* Q 9, 111; *gəmən wāj* K 314; **gemeente**: *gəməntə* K 318; *gəmənt* L 271; *gəməjnjdjə* L 377; **meent**: *mēānt* L 326; **gemeentegrond**: *gəməjntəgront* Q 98; **gemeentegroes**: *gəməjntəgrōys* Q 97; **gemeentebroek**: *gəməntəbruk* L 159a; *gəməjntəbruk* P 176a; *gəməjntəbrōk* Q 99*, 111*, 198b; *gəməntəbrōk* Q 198b; *gəməntəbrōk* K 358; *gəməjnjdəbrōk* L 325; *gəməntəbrōk* L 247; *gəməntəbrōk* L 268; *gəməndəbrōk* Q 113; *gəməntəbrōk* K 358; **gemene broek**: *gəməŋ bruk* P 44; **broek**: L 115; *brūk* L 163, 163a, 214; *brōk* L 322, Q 95, 100, 101, 117a, 193; **gemeentebeemd**: *gəməntəbēm* Q 2; *gəməntəbēmə* Q 162; *gəməntəbēmə* Q 2; *gəməntəbāmp* Q 4; **beemd**: *bēm* Q 2b, 71; **vrijwei**: Q 9; **wei**: *wēj* L 382; **armengrond**: *erməgront* P 107a; **koewei**: L 425; *kōwēj* L 426, 0426, 427, 429a, Q 98; *kōuwēj* Q 20; **dries**: *drīs* Q 178; **griend**: *grējŋš* L 423; **weerd**: *wīrt* L 420; **steentje**: *stējŋkə* L 378.

1.3.14 VENWEIDE

(N 27, 23c)

[Weiland aan of rondom een ven.]

venwei: *venweĳ* P 176; *venweĳ* L 332; **vengras:** *vengrās* Q 9; **venmoertje:** *venmujærkə* Q 7; **beemd:** *bēmt* Q 99*; *bēmt* P 48, 49; *bamt* L 360, 413; *bem* Q 2b, 71, 80, 158; *bēm* P 174; *bem* P 177; *bamp* P 175; **bend:** *bent* Q 39; **broek:** L 269a, P 45; *bruk* P 44, 49, Q 162; *brok* K 358, 361, L 413; *brøk* P 55; **zure wei:** *zūr weĳ* Q 97; *zōrə weĳ* L 269; **natte wei:** *nātə weĳ* L 269, 289; **zippwei:** *sipweĳ* L 159a; **moswei:** *mōsweĳ* P 107a; **zompige wei:** *zōmpege wēĳ* Q 211; **wei met ene zomp:** *weĳ met ənə zomp* L 290; **vroente:** *vrūənt* P 49; **vroen:** *vrījan* P 48; **hoogwei:** *huxwē* K 358; **wei:** *weĳ* L 269, 269b, 420, Q 39, 72; *wēĳ* L 312; **weiland:** *wēĳlanĳ* L 290a; **groes:** *grus* Q 72; **polder:** Q 28; **dries:** *dris* K 318; **clōture:** *klotyr* P 222; **berm:** *bærəm* P 54; **wetering:** *wētərəĳ* Q 12.

1.3.15 DRINKKUIL IN DE WEI

(N 14, 70; A 21, 1h; monogr.)

[Een kuil in het weiland met drinkwater voor het vee. De woordtypen **drinkput** en **put** duiden op een put gemaakt van cementen ringen.]

drinkkuil: *dreĳkkul* L 288, 289b, 291, 320c, Q 203; *dreĳkkūl* L 245b, 269, 294, 318b, 320c, 322, 324, 329, 381a, Q 204a; *drēĳkul* L 244c, 286, 289a, 289*, 314; *drēĳkkūl* L 289; *drēĳkqul* Q 96d; *dreĳkqūl* K 358; *dreĳkquəl* L 420; *dreĳkāl* P 176; **drenkkuil:** *dreĳkkūl* L 326; *dreĳkqul* L 372; *dreĳkqūl* L 422; **waterkuil:** *wātærkqūl* L 360; *wātærkul* L 429, Q 113, 204a; *wq̄tærkyl* L 163, 164, 165; *watærkqul* L 355; *wq̄tærkqūl* Q 193; *wq̄tærkōl* Q 193; *wātærkūlə* (mv.) L 291, Q 192; **weterkuil:** *wetærkyl* L 115, 159a, 163, 163a; *wq̄tærkul* L 191; **drinkenskuil:** *dreĳkaskul* L 288a; **kuil:** *kq̄l* K 358; *kul* L 211, Q 197, 197a; *kūl* L 244c, 246, 265c, 266, 292, 293, 298, 318b, 320, 321, 328, 330, 369, 377, Q 21, 101a, 103, 106, 192, 195, 196, 197, 197a; *kq̄l* L 355a; *kajl* K 357; **kuiltje:** *kylkə* L 265c, Q 103; **drinkpoel:** *dreĳkpōl* L 271, Q 35, 99, 101, 204a; *dreĳkpoəl* Q 2; **drenkpoel:** *dreĳkpōl* Q 38; *dreĳkpoūl* L 433; *dreĳkpuł* P 176a; *dreĳkpōl* Q 21; **waterpoel:** *wātærpōl* L 271; *wātærpoūl* Q 34; **poel:** *pul* L 377, 414, P 48, 107a, 213, Q 4, 178, 204a; *pūl* Q 77, 162; *puəl* Q 78, 156; *pūəł* Q 71; *puł* L 284; *pōl* L 270, 321a, 322, 325, 332, 381b, 416, 425, 429a, Q 15, 18, 21, 22, 31, 32a, 33, 36, 38, 94b, 95, 97, 98, 99, 101, 111, 111*, 112, 112a, 112b, 0112, 113, 117a, 119, 121, 121b, 192, 198b, 202, 203, 208, 211, 222, 247, 247a; *pōūl* L 430; *poūl* Q 34; *poūl* Q 20; *poəl* Q 200; *pq̄l* Q 18a; *pāl* P 222; **drink:** *dreĳk* L 192a, 211, 215, 246b, 247, 250, 265c, 266,

268, 271, 290, 332, 427, Q 97, 99*, 100; *drēĳk* L 163, 164, 165, 214, 247, 248, 426, Q 99*; *drē.ĳk* L 325, 432, Q 200, 247, 247a; **drenk:** *dreĳk* L 326, 370, 428, Q 36; *dreĳk* L 382, 0426; **drinksel:** *dreĳksəl* P 107a; *dreĳsəl* P 44; **drinkplaats:** L 269, 270, 374, Q 78; *dreĳkplāts* Q 36; **drinkgat:** *dreĳkgāt* L 269a, 289, 289a, 291, 295, 320c, 328, 332, 382, 387; *drēĳkgāt* L 289a, 289*, 318b; **drenkgat:** *dreĳkgāt* L 371a; *dreĳkgōt* L 371a; **zuipgat:** *zypgat* L 163, 163a, 163b; *zūpgāt* L 320a, 330, 331; **watergat:** *wātərgāt* L 378, Q 9; **schepgat:** *šq̄pgāt* L 325; **gat:** *gāt* L 378; *gāət* P 175; **drinkkot:** *dreĳkot* K 314; *dreĳkqt* K 318; **drenkkot:** *dreĳkut* Q 156; *dreĳkut* Q 156; *drēĳkkūt* Q 162; **waterkot:** *wq̄tærkqt* K 316; *wq̄tærkuət* Q 72; *wātarkijət* L 416; **bron:** *boərə* Q 284; **sprong:** *sprq̄ĳk* L 322a; *šprq̄ĳk* Q 102; **kolk:** L 289a; *kolĳ* L 163, 163b, Q 77; *kolək* Q 2, 2b; *kq̄k* L 376; *kq̄yk* L 377; *kajk* L 322; **fontein:** Q 102; **drinkbak:** *dreĳbak* L 366, 413; *dreĳkbak* L 312, P 175, Q 2; **drenkbak:** *dreĳbak* L 282; *dreĳkbak* Q 14; **zuipbak:** *zūpbak* Q 111; *zūfbak* Q 121c; **zuipsbak:** *zuəpsbak* Q 117a; **koezuip:** *kuzūp* L 375; **drinckkuip:** *driĳkkq̄əp* K 358; **drinkput:** *dreĳkpōt* K 359, L 282; *drēĳkpōt* L 289; **drenkput:** *dreĳkpōt* K 278; **put:** *pōt* L 265, 314, Q 203; *pōt* L 269, 318; **putje:** *pōtšə* Q 102; **wijer:** *wiərt* Q 21; **wijertje:** *wējæršə* Q 222; **wijver:** *wivər* L 376; **ven:** L 317; *veĳ* Q 284; **slob:** *slq̄b* Q 9.

1.3.16 GRASZODE (kaart 12)

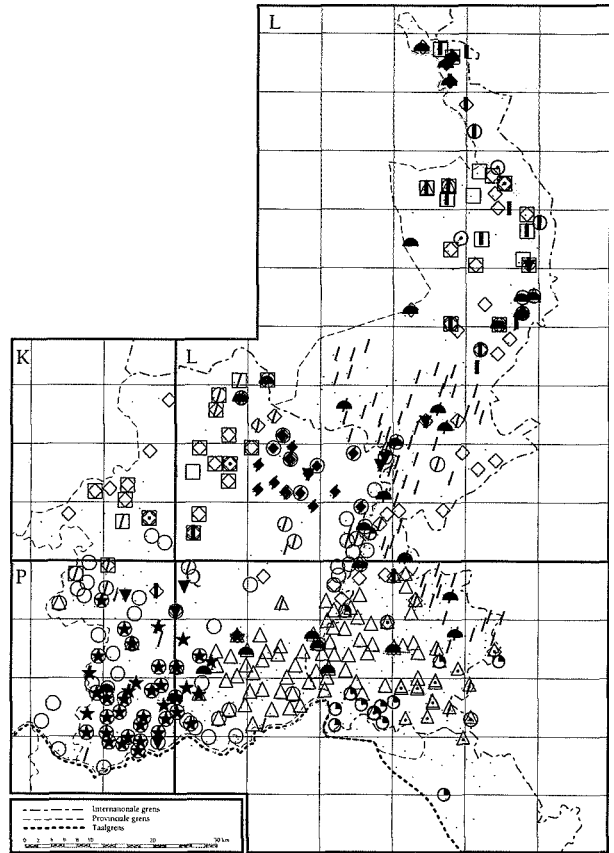
(N 14, 77a; N 14, 77b; N 27, 39g; GV, K6; JG 1a, 1b; L 8, 123; L B2, 273; S 46; NE 2 II, 15; N 18, 38 add.; N 18, 40 add.; monogr.)

[Vierkant afgestoken stuk van de met gras begroeide bovengrond. Naar dialectbenamingen voor de graszode is vaak navraag gedaan getuige ook de bronnenopgave bij dit lemma. In verschillende enquêtes werd gevraagd naar de zode in het algemeen, dus zowel de graszode als de heizode. De opgaven die betrekking hadden op de heizode zijn ondergebracht in lemma 3.14 HEIZODE.]

groes: *grūs* L 209, 210, P 47, 118, Q 72, 75, 76, 77, 78, 80, 83, 84, 89, 94, 154, 157, 162, 163, 167, 168, 168a, 169, 171, 174, 175, 177, 178, 182; *gruž* Q 178; *grōs* L 271, 370, Q 5, 21, 22, 32a, 88, 91, 95, 95a, 96c, 96d, 193, 202; *grōās* Q 188; *groəs* Q 203b; *grō.s* Q 83, 204a; *groš* Q 12, 96c; *grojš* Q 78, 96a, 101, 188; *grōjš* Q 102; *grq̄us* Q 17, 18, 96a, 96b, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 111, 172, 179, 188, 192, 193a, 196, 201; *grq̄ūs* Q 36; *grq̄us* Q 90, 172, 179, 191; *grāus* Q 32, 86, 96, 179; *grāūs* Q 99*; de volgende opgaven zijn meervoud: *grūze* Q 72, 77, 82, 83, 89, 155, 162, 178; *grōzə* Q 22, 32a, 88, 94b, 0112, 187, 193; *grōzən* Q 102; *grq̄uzə* Q 18, 18a,

Kaart 12 GRASZODE

- / (gras)ris
- (gras)res
- △ groes
- ◇ (gras)rus
- ★ (gras)mok
- (gras)vlag
- (gras)zode
- ⊥ (gras)ros
- ⊙ (gras)plag
- ◆ lof
- ⊖ (gras)was
- △ wats
- ▼ (gras)lap

96a, 97, 98, 99, 99*, 101, 102, 103, 104a, 105, 111, 111*, 110, 112b; *gr̥uṣa* Q 203; *gr̥uṣa* Q 99*, 112b; *gr̥uṣa* Q 18a, 179; *gr̥ōš* Q 10, 12; *gr̥ōs* Q 10; *gr̥ōš* Q 13; *gr̥ōš* Q 12; **groesstuk:** *gr̥uṣstōkə* (mv.) P 171; **groeswas:** *gr̥ōsweš* L 427; **groesris:** *gr̥ōsres* L 381a; *gr̥ōsreš* L 326; **groesrus:** *gr̥ōsr̥ōs* L 291; **groeslap:** *gr̥ōslapə* (mv.) L 268; **groeszode:** *gr̥ūszōj* (mv.) L 265; **groesplag:** *gr̥ōsplaqə* (mv.) L 290; **groesvlag:** *gr̥ūšflagn* (mv.) K 314; *gr̥uṣflagən* (mv.) L 282; *gr̥uṣflagə* (mv.) L 314; *gr̥ōsflagə* (mv.) L 244c; **groesje:** *gr̥ōškə* L 248; **rus:** *r̥ōs* K 278, 314, 315, 316, 317a, 318, 353, 359, L 297, 314, 315, 316, 316a, 317, 327, 329, 353, 354, 355a, 356, 413, Q 101, 121; *r̥ō.s* K 359; *r̥ōš* L 385, 432, 432a, P 57, Q 9, 11, 15, 21; *r̥ōš* L 316a; *r̥ōs* L 159a, 191, 266, 267, 268, 270, 290, 291, 298, 299, P 51 Q 72; *r̥ōš* L 215, 217; *r̥ōš* L 385, 386, 387; *r̥ōš* Q 32; *rys* K 315, Q 2; de volgende opgaven zijn meervoud: *r̥ōsə* K 278, L 265, 360, 414, Q 4; *r̥ōsən* L 313, 316, 355; *r̥ōsn* K 314; *r̥ōšə* L 426, Q 9, 21; *r̥ōšə* L 329, 426, Q 15, 16, 22, 98; *r̥ōšən* Q 14; *rysə* K 315; *r̥ōs* L 159a, 163, 164, 165, 214, 215, 244c, 245b, 247, 266, 268, 295; *r̥ōs* L 291; *r̥ōš* L 0426,

432; *r̥ōš* Q 9; *r̥ōš* L 386, Q 14; *rys* L 366; **grasrus:** *gr̥āsr̥ōs* L 299; *gr̥ōsr̥ōs* K 318; *gr̥āsr̥ōsə* (mv.) K 278; *gr̥ōsr̥ōsə* (mv.) Q 4; *gr̥āsr̥ōs* (mv.) L 163, 164, 165; **ros:** *ros* L 163, 163a, 163b, 164, 165, 191, 192, 209, 210, 211, 246, 268, 270, 296, 298, 300; *roš* Q 21; *r̥ōs* L 248; *r̥ō.s* L 290; *r̥ōs* L 246a, 250; *r̥ōs* P 57; *r̥ū.zə* (mv.) L 414; **grasros:** *gr̥āsr̥ōs* L 268; **ris:** *res* K 358, L 286, 287, 288, 288a, 289, 289b, 294, 296, 313, 314, 316, 317, 318, 318b, 319, 320, 320a, 320c, 321, 321a, 322, 322a, 323, 324, 325, 326, 328, 329, 330, 331, 331b, 332, 333, 359, 360, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 371a, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 381a, 381b, 382, 415, 416, 417, 418, 419, P 44, 51, 52, 53, 57, 115, 119, 120, 214, Q 1, 2, 5, 181; *re.s* L 282; *reš* L 421, 422, 423, 426, 429, 430, 431, 433, 434, P 118, Q 20, 21, 27, 28, 29, 33, 34, 35, 38, 112a, 113, 113a, 117, 117a, 118, 121e; *r̥ēs* P 197; *r̥ēs* Q 78; *r̥ējās* Q 78; *r̥ē.əs* P 177a; *r̥ēš* Q 117a; *ris* L 292, 293, 327, 377; *r̥iš* L 373; de volgende opgaven zijn meervoud: *resə* L 332; *resən* K 358, L 312, 316a; *r̥ējəs* Q 156; *rešə* L 429, Q 20, 27, 30, 32, 33, 35, 0112, 112a, 113, 117b, 208; *reš* Q

211; *rēšā* L 422; *rišā* L 319; *rišā* L 427; *rēs* L 316a; **grasris**: *grāsres* L 288a, 318b, 370; *grāsreš* Q 117a; **res**: *res* K 360, L 312, 367, P 197, 211, 218, Q 1, 3, 175; *reš* K 361, L 312, 356, 358, 360, 361, 369, 372, 374, 382, 416, 419, P 45, 46, 47, 48, 49, 50, 52, 55, 58, 107a, 113, 117, 118, 118a, 167, 172, 173, 176a, 176b, 178, 179, 180, 182, 184, 219, 224, 227, Q 2, 3, 71, 78, 162; *reš* L 420, 422, 423, 424, 425, Q 6, 7, 8, 14; *rēš* L 418, 429a; *rē.s* Q 240; *rejs* P 197, Q 2, 71, 74, 78; *reġ.s* P 121, 186, 187, 188, 195, 197, 220, 223, Q 153, 156, 159, 164, 165, 166; de volgende opgaven zijn meervoud: *resā* L 317, P 164; *resān* L 286; *rešā* L 313, P 44; *rēsā* P 175; *rešān* L 429a; *rešā* P 176; *reštars* Q 242; *res* L 371a; *reš* L 372, P 176a, Q 2; *rejs* P 222; *rējs* Q 71; *rējās* Q 78; *rešt* Q 167; **grasres**: *grāsrejs* P 222; *grōuasrejs* Q 71; *grāsrešā* (mv.) Q 9; *grāsrešā* (mv.) P 175; **zode**: Q 20, 96d; *zōdā* L 163, 164, 165, Q 95; *zōj* L 271; *zō* Q 101; *zōt* Q 113; *zuā* Q 79; *zōudā* P 176; *zōuw* Q 88; *grōuwān* L 286; *zōwġ* L 373; *zōj* (mv.) L 286, 313, 330, 425, Q 95; *zōjā* (mv.) L 244b, 265, 269, 271, 295, 318b, 325, 374, Q 14; *zōjān* (mv.) L 295; *zō* (mv.) Q 156; **graszode**: Q 35; *grāszōj* L 271; *grāszōj* L 159a; *grāszōudā* P 176; *grōszut* Q 83; *grōszōuw* Q 88; *grāszuj* L 270; *grāszōj* (mv.) Q 95; *grāszōjā* (mv.) L 159a; *grāszōjā* (mv.) L 269, 270, 271, 318b, 374; *grāszōjān* (mv.) L 295; **plag**: *plax* L 192, 269, 271, 298, 313, 355; *plax* L 298; de volgende opgaven zijn meervoud: *plagā* L 210, 213, 245, 269, Q 98; *plagān* L 414, Q 96d; *plāgn* K 359; *plagā* L 250, 270, 290, 295; *plakā* Q 196; **grasplag**: *grasplagā* (mv.) L 215, 355; *jrāsplagā* (mv.) Q 222; **vlag**: *vlox* L 210, 211, 214a, 216, 249, 266, 268, 286, 314, 355; *flax* K 318, 358, L 315, 352, 353, 355, 355a, 356, 413, 414; de volgende opgaven zijn meervoud: *vlagā* L 163, 163a, 209, 210, 211, 214, 215, 216, 244c, 247, 248, 249, 268, 312, 355a, P 44; *vlagān* L 282, 312, 314; *vlagā* L 246, 290, 295; *flagā* K 316, L 314, 354, P 51; *flagān* K 359, L 314, 355, 413; *flagn* K 314, 359; **grasvlag**: *grasvlagā* (mv.) K 358, L 247; **lap**: *lap* P 54, Q 2; *lapā* (mv.) L 327, 371, 371a, Q 2b; *lapān* (mv.) L 268; *lupā* (mv.) P 222; **graslap**: *grōclap* L 362; *grāstēp* (mv.) Q 2b; **was**: *wās* Q 195, 196, 196a, 197, 203a, 278; *wōs* Q 193; *wāze* (mv.) Q 196, 197, 197; *wāzā* (mv.) Q 112b; *wōzā* (mv.) Q 198, 198b; **graswas**: *grōsweš* (mv.) L 427; *graswōš* (mv.) Q 13; *grāswōšā* (mv.) Q 121c; **wats**: *watš* Q 202, 203, 204a, 206, 208, 251; *wāš* Q 101, 116, 121, 203, 203b, 211; *watšā* (mv.) Q 204a, 207, 222; *watšā* (mv.) Q 204a; **mok**: *mok* P 50, 113, 115, 118a, 121, 173, 177, 177a, 178, 179, 182, 184, 186, 187, 218, Q 74, 165; *muk* Q 73, 74, 78; *mokā* (mv.) P 174, 175, 176b, 180, 186, 195, 197, 219, 220, 223, 224; *mukā* (mv.) Q 72; *mōk* (mv.) P 188, 197, Q 74, 156, 159; **smok**: *smuk* Q 75, 79, 80, 157a, 158a, 160; *smōk* (mv.) Q 155, 161;

grasmok: *grō.smok* P 118; *grōasmuk* P 192; *grōā.smuk* Q 152; *grōā.smyk* (mv.) Q 157; *grōā.smōk* P 119, Q 79a; **mop**: *mupā* (mv.) Q 160; **grashoop**: *grō.ashō.p* Q 75; **hoop gras**: *hōp grōā.s* Q 241; **lof**: *lof* L 317, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 415, 419; *lofā* (mv.) L 366; **pettem**: *petām* P 107a, Q 163; **graspoes**: *grāspus* L 270; **graspol**: *grāspol* L 373; **schulp**: *sxōlāp* P 44; **schaar**: *sxēr* L 288; *šōār* Q 121; **grasschaar**: *grāssxōr* Q 112b; **perk**: *perk* P 171, 218; **perkje**: *perkskā* Q 83; **grasperkje**: *grōuasperkskā* Q 72; **hoop klos**: *hō.p klōā.s* Q 170; **ossenkop**: *ōsōkōp* P 213.

1.4. Grond en grondsoorten

1.4.1 GROND, AARDE

(S 1, 7, 11, 42; Wi 52; R III, 5, 6, 7, 8; L A1, 150; Vld.; N 18, add.; monogr.)

[De algemene benaming.]

grond: *gront* K 278, 353, L 163, 165, 191, 209, 210, 212a, 214, 215, 216, 246, 246a, 249, 250, 269, 270, 271, 288, 289, 296, 314, 327, 331, 360, 413, 417, 431, 432, P 50, 171, 176, Q 2, 3, 12, 19, 71, 83, 95, 96a, 97, 98, 99, 101, 102, 103, 104a, 105, 110, 111, 113, 116, 162, 178, 196, 198, 201, 202, 203, 207, 208, 279; *grōnt* K 358, L 115, 159a, 163, 164, 165, 209, 211, 213, 215, 215a, 216, 217, 245, 246, 246a, 271, 248, 250, 271, 286, 289, 312, 329, 355, 372, Q 3, 95, 97, 98, 99, 101, 102, 187, 192, 193, 196, 198, 199, 204a, 249; *grōnt* Q 111; *grunt* K 315, L 269; *grōnt* L 434a; *grōnt* L 429; *grāunt* Q 256, 284; *grōunt* Q 198; *grōnjt* L 288, 292, 293, 298, 299, 300, 318, 318c, 320, 321, 322, 323, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 333, 33, 374, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 385, 387, 425, 426, 427, 429, 431, 432, 434a, Q 16, 20, 21, 22, 27, 29, 30, 32, 32a, 33, 34, 35; *grōnjt* L 429; *grōanjt* L 429; *grōnjt* L 292, 318b, 320, 321, 323, 373, 378, 381, 385, 425; *grōunt* Q 284; *grōnjt* L 330, 379, 380, 387, 430, Q 20, 30; *grōnjt* L 330, Q 14, 20; *grōnjt* L 429; *grōnjt* Q 20; *grōnjt* L 249, 267, 268, 290, 295, 296, 297, Q 113, 116, 117b, 118; *grōjt* L 266, 291; *grōajt* L 290; *grōjkt* L 267, 291; *grōjkt* L 270, Q 118; *grōjt* L 266, 291; **aarde**: *ārdā* L 372; *ērdā* L 385; *ērt* L 164, 165, 191, 209, 210, 213, 215, 216, 245, 246, 246a, 248, 249, 250, 266, 268, 269, 271, 288, 289, 290, 291, 292, 295, 296, 298, 299, 300, 318, 320, 321, 323, 327, 328, 329, 330, 331, 333, 374, 378, 379, 380, 381, 382, 415, 416, 422, 425, 426, 427, 430, 431, 432, 434a, Q 10, 20, 27, 29, 32, 32a, 33, 34, 35, 98, 99, 101, 103, 105, 110, 111, 111*, 192, 196, 196a, 284; *ēart* L 316a; *ērt* L 360a; *ērt* Q 116, 162, 202, 208; *ēat* Q 203; *ēra* Q 100; *ējt* Q 204a; *ēar* K 314; *ert* L 244b, 249, 297, 376, 377, 382, 385, Q 21, 35, 117b, 198; *ēart* Q 74; *ējrt* P

183; *ęat* Q 208, 208b, 252, 256, 263, 283, 284; *ęt* Q 117, 117b; *ęar* K 359; *ęrt* L 210, 214, 214a, 215, 215a, 217, 245b, 246a, 271, 321, 325, Q 95, 101, 117, 187; *ēat* Q 117; *ēart* Q 39; *eat* Q 72, 113, 119, 121, 207; *ert* L 211, 267, 387, 429, Q 12, 30; *ēt* Q 118; *ert* L 214, 217, 300, 322, 332, 378, Q 98, 115, 253, 284; *et* Q 113, 117b; *eat* Q 203; *ęrdn* Q 1; *ęart* L 314; *ęrt* Q 121; *ęar* K 357; *įáart* Q 1; *aejar* P 45; *jejar* K 318; *iær* L 414; *jāt* P 50, 188, 193, Q 74; *jat* P 197, Q 163, 176a; *jet* Q 162; *ęja* Q 204a; **dre**k: *drek* L 387, Q 16, 22, 27, 30, 36, 83, 95, 97, 99, 100, 103, 121, 192, 196, 247; *dre.k* Q 200, 247, 247a.

1.4.2 KLUIT AARDE

(N 27, 36; S 18; R 3, 8; L 28, 8; L 28, 9; L 1a-m; L B2, 290; ALE 257; Vd.; monogr.)

kluit: Q 36, 96a, 161; *klōt* L 372; *klō.t* Q 156; *klōt* L 215a, Q 90, 102; *klō.yæt* P 196; *klōt* P 176; *klōt* L 379, 380, 381, 430, Q 177; *klōt* Q 78; *klōtj* L 265; *klajæt* P 188; *klūt* L 245, 246, 248, 249, 250, 266, 267, 268, 269, 271, 289, 290, 290a, 291, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 321, 323, 326, 330, 331, Q 20; *klū.t* L 331, 331b; *klj̄t* L 164, 209, 211, 213, 215, 246a, 289, 321, 325, 330, 371, 374, 378, 379, 380, 381, 382, 385, 387, 419, 422, 425, 426, 429, 430, 432, 434a, Q 12, 14, 16, 20, 21, 22, 27, 29, 30, 32, 32a, 33, 35, 39, 97, 98, 99, 99*, 101, 102, 103, 104a, 105, 110, 111, 113, 117, 117b, 118, 187, 196, 198, 203, 204a, 207, 208; *klj̄tj* Q 35; *kljt* L 159a, 163, 163a, 165, 191, 210, 211, 216, 217, 245b, 247, 248, 269, 295, 332, 384, 385, 387, Q 16, 18, 22, 97, 113, 115, 118, 247; *klyet* L 288; *klj̄t* L 417; *klēt* Q 93; **kluitje**: *klōtj̄an* K 353; **klot**: *klōt* K 278, 315, 316, 317, 318, 353, 357, 358, 360, 361, L 286, 288, 289, 289b, 312, 313, 314, 315, 316, 316a, 320, 320a, 321, 321a, 333, 352, 355, 356, 360, 362, 366, 367, 368, 369, 371, 371a, 372, 372a, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 382, 413, 414, 415, 416, 418, 420, 422, 423, 427, 431, 432, 433, P 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 53, 54, 55, 56, 58, 107a, 108, 115, 117, 119, 120, 121, 164, 171, 172, 174, 176, 176a, 177, 178, 179, 180, 186, 187a, 188, 192, 193, 197, 211, 218, 219, Q 1, 2, 2b, 3, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 20, 71, 72, 74, 76, 77, 78, 79a, 83, 86, 88, 89, 93, 94, 94b, 95, 96c, 99, 105, 156, 158, 162, 166, 167, 168, 168a, 170, 172, 173, 175, 176, 176a, 179, 180, 192, 193, 196, 198, 198b, 240, 241; *klōt* K 278, 314, 318, 353, 358, 361, L 286, 312, 318b, 319, 328, 330, 352, 360, 427, P 44, 48, 121, 222, Q 2, 10, 71, 77a, 158, 166, 168; *klōt* L 360a, Q 172; **klotje**: *klōtəkā* K 317; **aardklot**: *ęrtklōt* L 316a; **kloot**: *klōt* L 323, 327, 372, 385, P 175, 176; *klōat* L 322a; *klōat* L 269, 269a, 270, 327, P 176; *klōuæt* L 374; *klūæt* L 269b, 292, 293, 320, 328, P 192; *klua.t* Q 253; **aardkloot**: *ęrtklua.t* L 228; **klots**: *klots* Q 222, 247, 253; *kluts* L 294, 322; *klutš* L

330; *klüst* L 324; *klōts* Q 253; **klotsje**: *klōtšə* Q 167; *klōtšə* Q 168a; *klōtšə* Q 12; **klats**: *klats* L 312; **klont**: *klont* L 289, 314, P 47, 171; *klontj* L 288a, 329, 382; *klōnt* L 115, 419; **aardklont**: *jatklont* Q 80; **klontje**: *klōntjə* L 322; **klonter**: *klōntər* L 209, 266, Q 97, 98, 196; *klontər* Q 111; *klontjər* L 330; *kluntər* L 372; **klotter**: *klōtər* K 358; **klomp**: *klomp* K 317, 358, 360, L 330, 384, Q 37, 98, 253, 284; *klōmp* L 368, 372; **kløk**: *kløk* Q 253; **bonk**: *boŋk* L 289, 330, 382, 415, 419, Q 28, 80, 97, 111, 112a, 117a, 121c; *bōŋk* L 163, 163a, 318b, Q 99*, 196, 197, 197a; *buŋk* L 372, Q 30; *bōŋk* Q 98; *boŋk* L 378; **stomp**: *štomp* L 290; **knode**: *knō* L 430, Q 33, 37, 97, 99*, 117a, 192, 197, 198, 203a, 204a, 211; *knōə* Q 192; *knōə* Q 113; *knōj* Q 196; *knōet* Q 117; *knoə* Q 116, 121; *knō* Q 248; **knüll**: *knyl* Q 253, 259, 284; **knab**: *knab* Q 192; **knabbel**: *knabəl* L 429a; **schaar**: *šqr* L 332, 382, 383, 387; *šōar* L 386; *sxqr* Q 113; **schol**: *sxql* Q 7; *šol* Q 247a; **schoon**: *sxōn* Q 105; *šōn* Q 196; *šōan* Q 192; *šōn* Q 111, 204a; **brok**: *brōk* L 318b; **vløk**: *flōk* Q 78; **tomp**: *tōmp* L 360; **spit**: *spēt* K 278.

1.4.3 KLEI, LEEM

(N 27, 41; N 27, 33; N 18, 2 add.; N 18, 5 add.; N 15, add.; R 3, 6; A 10, 4; Wi 52, 53; Vld.; monogr.)

[Grijs- tot geelachtige, sterk samenhangende, enigszins klevende, vruchtbare grondsoort, ontstaan door afzetting van verweringsproducten door rivieren. Leem is ook een kleiachtige grondsoort echter met een zandgehalte groter dan 20%. Zie ook het lemma KLEI, LEEM in WLD II, afl. 8 (pottenbakker e.a.), blz. 31.]

klei: *klej* L 159a, 164, 210, 212a, 246, 250, 269, 269b, 271, 286, 289, 289b, 290a, 291, 299, 312, 322, 326, 329, 355, 360, 377, 387, 413, 416, 420, 427, P 45, 176, Q 7, 12, 19, 20, 22, 33, 39, 83, 94b, 95, 97, 98, 99, 99*, 101, 104a, 112a, 116, 117a, 121, 180, 192, 198, 203, 208, 211, 247a, 284; *klejā* L 423, 430, Q 199; *klej.ə* Q 282, 284; *klēj* L 289, 312, Q 20, 95, 96c, 113, 194, 198b, 207, 279; *klē.j* Q 116, 119, 121, 211, 222; *klē* K 317; *klē.j* Q 199, 209, 210, 247, 247a, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 278, 279, 283; *klaj* L 433; *klajə* L 378, 382; *klāə* K 358; *klāj* K 278, 315, 353; *klēj* Q 1, 16; *klē* Q 71; *kljā* Q 111, 249; **kleigrond**: *klejgront* Q 95; *klejgrōnt* L 163, 163a; *klēgront* K 358; *klejxront* Q 247; *klejgrunt* Q 204a; **zware kleigrond**: *zwōrā klejgront* L 296; **zware klei**: *šwūrā klēj* Q 204a; **kleiaarde**: *klejert* Q 18; **brasklei**: *brasklej* Q 39; **leem**: *lēm* K 278, L 164, 165, 216, 326, 429, P 192, Q 3, 30, 33, 35, 39, 71, 77, 78, 83, 89, 113, 116, 117a, 118, 156, 178, 196, 199, 202, 204a, 207, 208, 211, 255, 259, 279, 284; *lēm* Q 3, 192, 199, 210, 247, 247a, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254,

255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 278, 279, 283; *lēm* L 244b, 245; *lēm* L 165, 209, 210, 215a, 331, P 188; *lēm* L 265, Q 170, 196, 247; *lēm* Q 83, 93, 117b, 193; *lēm* Q 39, 104, 247a; *lēm* L 213, 249, 268, 269, 269a, 269b, 271, 288, 288a, 289, 289b, 291, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 317, 318b, 320, 320a, 321, 322a, 323, 325, 327, 328, 329, 330, 332, 333, 360, 368, 371a, 372, 372a, 374, 377, 379, 380, 381, 382, 383, 385, 417, 419, 422, 423, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434a, P 222, Q 9, 10, 12, 14, 16, 19, 20, 21, 27, 29, 32, 32a, 33, 34, 95, 96a, 97, 98, 99, 101, 102, 103, 104a, 105, 110, 111, 111*, 156, 162, 176a, 187, 198, 201, 207; *lēm* L 378, 387, Q 284; *lēm* L 382; *lēm* Q 284; *lēm* L 267, 290, 321, 371a, 377, 378, Q 95, 198; *lēm* Q 282; *lēm* Q 249; *lēm* Q 168; *lēm* Q 203; *lēm* L 164, 312, 413, P 50, 51, 55, 176, Q 1; *lēm* L 213; *lēm* K 318, 353, L 191, 214, 214a, 215, 217, 245b, 246, 246a, 248, 250, 266, P 44, 47, 48, 50, 107a, 108, 164, 174, 176, 179, 211, Q 2; *lēm* L 413; *lēm* L 355, P 175, Q 2, 178, 203; *lēm* K 315, 353, 358, L 212a, 286, 312, 313; *lēm* P 171; **leemgrond:** Q 204a; *leemgrond* Q 76; *leemgrond* Q 2b; *leemgrōnt* L 163, 164, 165; *leemgrōnt* Q 113c; *leemgrōnt* Q 99; *leemgrōnt* Q 102; *leemgrōnt* L 434a; *leemgrōnt* L 318b, 321a, 330, 382, 430; *leemgrōnt* L 331, 331b; *leemgrōnt* L 270; *leemgrōnt* Q 162; *leemgrond* P 176; *leemgrond* P 46; *leemgrond* P 54; *leemgrond* L 352, P 49; *leemgrond* P 48; **zware leem:** *zwār* *lēm* L 379, 380; **zware leemgrond:** *zwār* *leemgrōnt* L 378; *zwār* *leemgrōnt* L 432; **goede leemgrond:** *gōw* *leemgrōnt* Q 111; **goede grond:** *gōw* *grond* K 361; **zware grond:** K 353; *zwār* *grond* Q 2b; *zwār* *grond* Q 158; *zwār* *grond* K 358; *zwār* *grond* L 328; *zwār* *grond* Q 121c; **zware:** *zwār* L 332; *zwār* L 322, 377; *zwār* L 290, 331, 386; *zwār* L 331, 331b; **slibgrond:** *slepgrōnt* L 159a; **poldergrond:** *polargrōnt* K 358; **maasgrond:** *mōsgrōnt* Q 198; **gevelsland:** *gēvalslānt* Q 30; **klevenaarde:** *klēvānērt* Q 113a; **douwaarde:** *dōuwērt* Q 101; *dwojat* Q 178; **ooi:** *u* L 328; **potaaarde:** *potējat* Q 72; **kommel:** *kōmāl* L 381, Q 11.

1.4.4 BLAUWE KLEI

(N 27, 19b; N 27, 44)

[De blauwe klei in het algemeen en de klei die onder het veen zit in het bijzonder.]

blauwe leem: *blōw* *lēm* L 269, 269b, 290a, 318b, 322, 322a, 360, 420; *blōw* *lēm* L 265; *blōw* *lēm* L 352; **blauwe klei:** L 270; *blōw* *klei* L 331, Q 7; *blōw* *kalāj* Q 11; **blauwe aarde:** *blōw* *jāt* P 55; **leem:** *lēm* L 265; *lēm* L 269, 321, 321a, 420; *lēm* K 317, 318, 358, P 45; **leemlaag:** *lēm* *lōx* L 312; **gelleem:** *gēliēm* P 48; **wilde leem:** *weldjā* *lēm* L 318b; **potleem:** *potlēm* L 159a, 163, 163a, 165; **potjesleem:**

potjeslēm L 163, 163a; **potaaarde:** *potērt* L 270; *potert* Q 96c; *potiēt* Q 158; *potiēt* Q 77; *potjāt* P 55, 177, Q 71, 156; **pottenaarde:** *podajāt* Q 162; *potajāt* Q 72; **blauwe potaaarde:** *blōw* *potjāt* Q 156; **deluwaarde:** *dēliēt* Q 162; **douwaarde:** *dōuwērt* Q 39, 111, 112a; *dōuwērt* Q 117a, 204a; *dōuwērt* Q 96c; *dōuwāt* K 358; **klevenaarde:** *klēvānērt* Q 39; **plakgrond:** *plekgrōnt* P 44; **magere klei:** *māgērā* *klei* Q 7; **klei:** *klei* L 295, Q 9, 80, 111; *klāj* K 353; **huivenklei:** *hūjvōklei* Q 211; **grijze klei:** *grīzā* *klei* L 312, 430; **kattenklei:** *katōklei* L 269a; **pannenklei:** *panōklei* L 332, 427; **pannenleem:** *panālēm* L 372; *panālēm* L 371a; **pannengrond:** *panōgrōnt* Q 12; **deeg:** *dēx* P 49; **drift:** *dreft* K 358; **drijf:** *drijf* P 333; **drijfzand:** *drēvzant* K 358; **sleep:** *slēp* L 265; *slēp* L 290; **duinlaag:** *dūnlōx* L 312; **spade:** *spāj* L 382; **zwarte grond:** *zwāt* *grond* P 107a, 176; *zwāt* *grond* P 45; **zure grond:** *zūr* *grond* P 175.

1.4.5 LIMBURGSE KLEI (kaart 13)

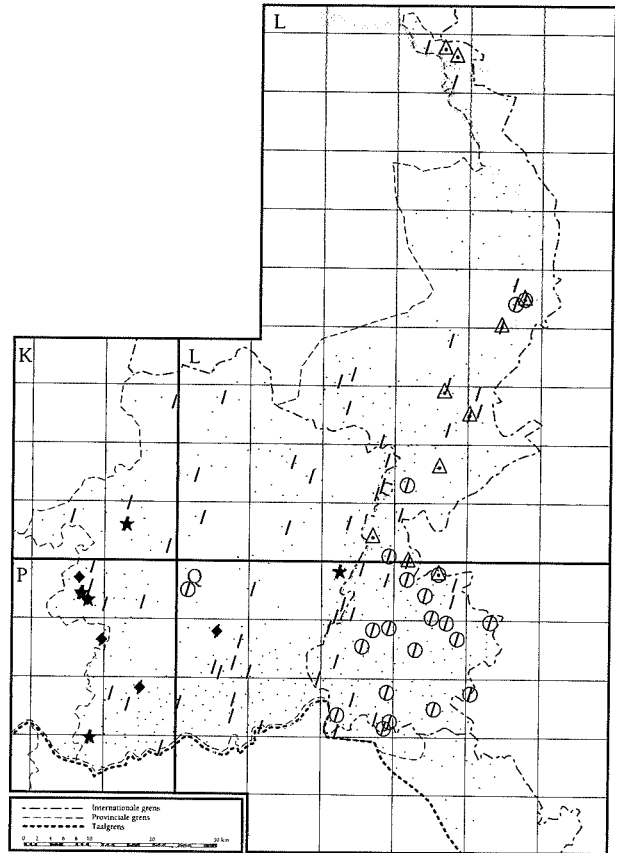
(N 27, 42; N 27, 45; N 27, 33)

[Vraag N 27, 42 vroeg naar benamingen voor löss of "Limburgse klei" en vraag N 27, 45 naar die voor de "bruine, taaie, Limburgse klei, vooral langs hellingen". Op grond van de antwoorden zijn deze vragen tot één lemma versmolten. Van Dale (elfde druk, blz. 1610) definieert löss als volgt: "vruchtbare, weinig plastische leemsoort, licht vuilgeel of roodgeel van kleur, in Nederland ook wel *Limburgse klei* genoemd".]

leem: *lēm* K 353, L 165, Q 3, 30, 33, 35, 39, 71, 77, 113, 117a, 158, 196, 198, 204a, 211; *lēm* Q 193; *lēm* Q 72; *lēm* Q 3; *lēm* Q 192; *lēm* K 278; *lēm* Q 156; *lēm* L 269, 269a, 269b, 289, 289b, 290a, 295, 318b, 321, 322a, 330, 331, 332, 360, 362, 372, 372a, 381, 416, 420, 430, 432, P 177, Q 7, 11, 14, 16, 18, 20, 22, 39, 97, 98, 99*, 104a, 111, 112a, 156, 180; *lēm* L 331, 331b; *lēm* Q 193; *lēm* P 222, Q 39, 197, 197a, 198b; *lēm* L 371a, 430, Q 96c, 162; *lēm* Q 12; *lēm* Q 204a; *lēm* Q 80; *lēm* K 361, L 413, P 46, 55, 176; *lēm* K 318, 358, L 312, 352, P 45, 48, 50, 107a, 176, 178; *lēm* P 175, Q 2b; *lēm* L 312; **leemgrond:** *lēmgrōnt* Q 76; *lēmgrōnt* L 159a; *lēmgrōnt* Q 79a, 94b; *leemgrond* K 358; **zware leem:** *zwār* *lēm* Q 156; *zwār* *lēm* Q 80; **brikenbakkersleem:** *brikēbakērslēm* Q 198; **tasenleem:** *tēsālēm* L 371a; **schinderleem:** *sxendārlēm* L 159a; **rode potleem:** *rōjā* *potlēm* L 165; **löss:** *lōs* L 269, 295, 322, 332, 382, 427, Q 20, 28; *lōs* L 322; **lössgrond:** *lōsgrōnt* L 163, 163a; **klei:** *klei* L 165, 269, 289b, Q 76, 79a; *klēj* Q 39; *klēj* Q 170; *kalāj* Q 11; **limburgse klei:** *lembōrgsā* *klēj* Q 33; **kleiaarde:** *klējērāt* L 312; **zware klei:** *zwār* *klei* Q 39; **plakaarde:** *plekārđā* L 420; *plekējir* K 358; **plakgrond:** *plakxgrōnt* P 175; *plekgrōnt* P 48, 49; *plekxgrōnt* P

Kaart 13 LIMBURGSE KLEI

- / leem(grond)
- klevenaarde, kleef(-)
- △ löss(grond)
- ◆ potaarde
- ★ plakgrond

Afb. 4. Limburgse klei

48; *plekgrōnt* Q 7; *plekgront* K 358; **klevenaarde**: *klēvanērt* L 269a; *klēvenērt* Q 97, 99*, 111, 192, 198b; *klēvāērt* Q 197, 197a; *klēvanēart* L 381; *klēvāet* Q 211; *klēvāert* Q 28; *klēvanert* Q 33; *klēvavāet* Q 113; *klēvavāēt* Q 204a; *klēvavāet* Q 204a; *klēvanēt* Q 117a; *klēvanērt* Q 39; *klēvāērt* Q 39; **kleefaarde**: *klēfērt* Q 112a; *klēfert* Q 98; *klēfērt* Q 22; *klēfērt* L 269; **kleefgrond**: *klēfgronk* L 269; *klēfgronjtj* L 430; *klēfgrōnt* Q 2b; **klevender**: *klēvandar* Q 197, 197a; **kleef**: *klēf* Q 39; **potaaarde**: *potējt* P 107a; *potējt* P 44; *potējt* P 49; *potējt* P 48; *potjāt* P 177, Q 71; **pottenaarde**: *potjāt* P 176; *potjāt* Q 162; **geulgrond**: *gōlgrōnt* Q 204a; **grachtgrond**: *grāxgront* Q 158; **zware grond**: *zwūrā grōnt* Q 94b; *zwōrā grōnt* P 108; **zware**: *zwūrā* Q 94b; **bruine grond**: *brūnā grōnt* L 312; **zavelgrond**: *zōvālgrōnt* Q 3; **deeg**: *dēx* P 49; **douw-aarde**: *dōāt* P 45; **ijzermul**: *ējzarmōl* Q 72.

1.4.6 LICHTE KLEI

(N 27, 43; N 27, 41)

[Grondsoort die bestaat uit zand en klei. Zavel is lichte klei waarin het zandgehalte 60 tot 80% kan zijn.]

zavelgrond: Q 18, 98, 111; *zāvālgront* K 358; *zāvālgrōnt* P 50, 55; *zāvālgrōnt* L 163, 163a, 165, 211, 372a, Q 7, 170, 204a; *zāvālgrōnt* L 362; *zāvālgrōnt* P 174; *zōvālgrōnt* P 108, 176, Q 72, 77, 80, 156, 198b; *zōvālgrōnt* P 175; *zāvālgronjtj* L 299, 330, 332, 432, Q 28; *zāvālgrōntj* L 322a, 387; *zāvālgrōnk* L 269; *zāvālgrōnk* L 269a, Q 113, 211; **zavel**: *zāvāl* K 353, 358, L 269b, 270, 271, 289, 290a, 295, 312, 318b, 321a, 322, 331, 331b, 371a, 381, 382, 383, 416, 430, Q 11, 12, 20, 30, 33, 39, 94b, 97, 99*, 112a, 117a, 192, 204a; *zāval* L 322, P 178; *zōvāl* K 318, P 175, 222, Q 3, 76, 193; *zōvāl* Q 198; *zōvāl* P 50, Q 180; **solfergrond**: *solfargrōnt* K 358; **lichte leem**: *līxtā lēm* Q 162; *lēxtā lējm* L 420, Q 9, 39; *lēxtā lējm* L 371a; *līxtā lējm* Q 156; *lēxtā lim* P 51; **lichte leemgrond**: *lēxtā lēmgrōnt* Q 71; **zandleemgrond**: *zantlīmgrōnt* Q 2b; **zandleem**: *zantlējm* L 372; **lichte grond**: *lēxtā grōnt* P 45; *lēxtā grōnt* Q 79a, 94b; **zoete grond**: *zōjtā grōnt* Q 158; **gemengde grond**: Q 39; **pijppgrond**: *pējāpgrōnt* P 177; **doorregen grond**: *dārēgā grōnt* P 48; **halfzware grond**: *halfzwārā grōnt* P 48; **halafzwaōrā grōnt P 49; **deeg**: *dēx* P 44; **overgang**: *ōvārgank* L 331; **dalgrond**: *dālgrōnt* L 159a.**

1.4.7 ZAND, ZANDGROND

(N 27, 40; Wi 52; S 45; L 7, 61a; L 8, 103; N 11, 2f add.; N 18, add.; A 10, 4; Vld.; monogr.)

[Zand is steenstof, een geologische formatie die uit losse, fijne korrels kwarts en glimmer bestaat. Zandgrond is de grondsoort die uit zand bestaat,

en is lichte, niet zo'n vruchtbare grond. Zavel bestaat voornamelijk uit zand met wat lichte klei.]

zand: *zant* K 315, 353, 358, 360, L 164, 165, 209, 210, 246, 250, 269, 271, 286, 289, 312, 313, 317, 353, 355, 360, 366, 368, 371, 414, 416, 417, 418, 420, P 47, 50, 55, 57, 171, 176, 183, Q 2, 10, 12, 19, 83, 95, 96a, 97, 98, 99, 101, 102, 103, 104a, 105, 110, 111, 113, 116, 196, 203, 207, 249, 253, 278; *zānt* Q 284; *zānt* K 278, L 159a, 163, 164, 165, 191, 211, 212a, 213, 215, 215a, 216, 217, 245, 246, 246a, 248, 250, 286, 289, 313, 314, 355, 372, P 176, Q 88, 95, 178, 179, 187, 188, 196, 198, 199, 200, 202, 203, 204a, 207, 253, 279; *zānt* Q 1, 2; *zā.t* Q 1; *zanjtj* L 288, 298, 299, 300, 318b, 319, 320, 320a, 321, 323, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 333, 373, 374, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 385, 387, 425, 426, 431, 432, 434a, Q 16, 20, 21, 22, 27, 29, 30, 32, 32a, 33, 35; *zānjtj* Q 20; *zēnjtj* L 427, 429, Q 14; *zanjk* L 249, 268, 295, 296, 297, Q 113, 116, 117b, 118, 208; *zanjkt* L 290, 291; *zanjt* L 266, 267, 291, 387; **zandgrond**: L 289, Q 111; *zantgront* K 358, L 289b, P 44; *zāntgront* L 352, Q 95; *zāntgrōnt* Q 194; *zantxgront* Q 176a; *zantgrōnt* P 46, 50; *zantxgrōnt* Q 2b; *zantgrōnt* Q 39, 98, 99*, 204a, 211; *zantxgrōnt* Q 96c; *zāntgrōnt* L 211; *zantgrōnt* P 54; *zantgronjtj* L 332, 432; *zanjtjgronjtj* L 299, 318b, 321a, 322, 330; *zanjtjgrunt* L 372; *zanjtjgrunjtj* Q 33; *zēnjtjgronjtj* L 430; *zanjtjgrunjtj* Q 30; *zanjkgrōnk* L 269, 290a, 295, Q 113c; *zanjkgrōnk* L 269b; **zavel**: *zāvāl* L 288, 319, 327, 329, 377, 416, 417, 420, 422, 431, 433, P 48, 164, 171, 211, Q 1, 7, 9, 10, 12, 78, 102, 112a, 117a, 253; *zā.vāl* Q 158; *zāvāl* L 422; *zōvāl* P 176, 197, Q 3, 72, 76, 78, 83, 89, 160, 162, 167, 188, 194; *zō.vāl* Q 156; *zōvāl* P 186, 188, Q 80, 83; *zōbāl* Q 178; *zōvāl* L 371a, Q 77; *zōvāl* P 174; **zavelgrond**: L 268, Q 32, 99; *zāvālgront* Q 101, 170; *zāvālgrōnt* Q 9, 11; *zāvālgrōnt* P 178; *zāvālgrōnt* P 177; *zōvālgront* P 107a, 108, Q 80, 176a; *zōvālgrōnt* Q 77, 156; *zōvālgrōnt* Q 72; **lichte grond**: K 353, 361, L 214, 268, 289, 413, P 51, Q 97; *lēxtā gront* K 358; *lēxtā grōnt* Q 3; *lēxtā grōnt* L 163, 163a, 164, 165, Q 193; *lēxtā grōnt* L 159a; *lēxtā gront* L 420; *līxtā gront* Q 158, 198b; *lēxtā gronjtj* L 324, 328, 377; *lēxtā grōnjtj* L 387; **lichte**: *lēxtā* L 322, 322a, 331, 331b, 332, 377, 382, 383, 386; *lē.xtā* L 290; **lochte grond**: *lūxtā gront* P 48, 49; **lichte zandgrond**: *lēxtā zanjkgrōnk* L 270; **lichte zand**: *lēxtā zānt* L 165; **hoge, lichte grond**: *hūgā lēxtā grōnt* L 312; **hoge grond**: *hūgā grōnt* L 312; **hoge**: *hūgā* L 288a; **zandachtig land**: *zāntextax lōnt* P 222; **middelmatige grond**: *medālmōtegā gronjtj* L 427; **magere grond**: *māgārā gront* L 265; **magere**: *māgārā* Q 7; **slechte**: *šlēxtā* Q 7; **konijnsgrond**: *knūnsgront* Q 111; **schrale jan**: *sxrōlā jan* P 176; **veld**: *velt* L 269a; **bouwgrond**: *bōuwgrōnjtj* L 321; **hei-**

grond: *hejgront* Q 71; **hoog veld:** *hōx veljtj* L 381a; **bosveld:** *bušveljtj* Q 30; **mol:** *mol* Q 21.

1.4.8 LOODZAND

(N 27, 17)

[De loodgrijze zandlaag onder de heizode.]

loodzand: L 289b, 332, 416, 420, Q 180; *loatzānt* L 211; *lōatzant* K 278; *lōtzānt* L 159a, 165; *lōtzanjtj* L 331, 331b, 383; *luatzant* L 269, 271, 352, P 48; *luwatsant* P 45; *lutzant* L 289, Q 3; *lutsent* Q 19; *lutzanjtj* L 288a; *luatzanjtj* L 382; *luatzanj* L 269b; *lutzanj* L 269a; *lyatzant* P 44, 49; **loodlaag:** *luatlōx* L 320a; **grijze zand:** *grēzā zant* Q 2b; *grīzā zant* L 371a; *grīzā zanjtj* L 330; **grijze grond:** *grīzā gronk* L 290a; **grijze aarde:** *grīs ert* L 312; *grēš ert* L 265; **magere, grijze zand:** *māgārā grīzā zant* Q 7; **grijze:** *grīzā* L 290, 318b, 321, 322a; **vliegerd:** *vlēgert* L 332; **cichoreigrond:** *sokarējgronjtj* L 322; **cichorei:** *sokarēj* L 318b; **zavel:** *zōval* Q 71; **witte zavel:** *wētā zōval* Q 72; **driftzavel:** *dreftzōval* P 107a; **drijfzand:** *drējfsant* K 361; *drēwfzant* L 420; *drīfzanjtj* Q 28; **licht zand:** *lext sant* P 48; **zandlaag:** *zantlōx* K 358; **boszand:** *boszanj* L 269; **duinlaag:** *dōnlōx* K 358; **vloei:** *vluj* K 353; **heizand:** *hejzanjtj* L 331; **heilaag:** *hejlōx* L 312; **rijnzand:** *rēnzant* K 318; **scherpe zand:** *sxerapā zant* K 317; **bleekzand:** *blejzant* Q 11; **zwarte zand:** *zwartā zaant* Q 12.

1.4.9 LAGE, NATTE ZANDGROND

(N 27, 35; R 3, 5)

zure grond: *zyrā gront* K 318; *zyrā gront* K 317, P 48; *zyrā grōnt* Q 7; *zūrā gront* L 265, Q 76, 94b, 97, 98, 111, 176a; *zūrā grōnt* L 159a, 163, 163a, 165, 209, 211, Q 11, 99*, 193, 204a; *zūrā gront* K 278, 353, P 50, Q 3; *zuārā grōnt* Q 12; *zūrā gront* Q 2b; *zuwārā gront* P 54; *zurā gront* Q 3; *zur grōnt* Q 9; *zūrā gronjtj* L 299, 318b, 330, 377, 383, 432; *zūrā grōnjtj* L 322a, 387; *zūrā gronjtj* Q 33; *zūrā grunjtj* Q 33; *zu.rā gronjtj* L 331, 331b; *zōyrā gront* P 46; *zōyrā gront* P 51; *zōyrā gront* P 45; *zōrā gront* L 269, 289, 289b, 372a, 420; *zōrā gront* L 362; *zōrā gronjtj* L 321a; *zōrā gronk* L 269, 269a; *zōrā gronk* L 269a, 269b; **zuur land:** *zūr lant* Q 111; **grijze grond:** *grēzā gront* K 358; **zachte, platte grond:** *zōxtā platā grōnt* L 312; **lichte:** *lextā* L 332; **lage grond:** *lēgā gront* K 361; *lēgā grōnt* L 163; *ligā gront* L 288; *ligā gronjtj* L 318c; **lage, natte zandgrond:** *lēgā nātā zantgront* L 331; *ligā nātā zanjgronk* Q 118; **lage, natte grond:** *liægā nātā gront* Q 39; *ligā nātā gronjtj* Q 35; **lage, zure grond:** *lēgā zūrā gront* L 214; **lage kamp:** *liāx kemp* (mv.) L 290; **band:** *bānjtj* L 320a; *benjtj* Q 14; *bēnt* Q 111; *bēnjtj* L 299, 430, Q 35; *bē.njtj* L 331, 331b; *bēnj* L 322a; *beānet* Q 196; *bēnjā* (mv.) L 430, Q 28, 30; *bendā* (mv.) Q

117a; **zure band:** *zūr benet* Q 204a; *zōr bēj* L 371a; **beemd:** L 420; *bēmt* Q 117a; *bemt* L 416; *bēmjtj* L 321; *bēmpt* Q 96c; *bēm* P 55, Q 72, 176a, 180; *bēm* Q 97; *bem* P 50, Q 76; *banj* P 44, 48, 49; *banjtj* Q 14; *bijāmt* L 352; **beemdgrond:** *bēmgront* P 222; **beemdengrond:** *bēamdagrōni* Q 37; **zure beemd:** *zūrā bēmt* Q 39; *zūr bēm* Q 71; **bandgrond:** *bāntgronk* L 270; **dries:** *drēs* L 322a; **natsige:** *nētsegā* L 382; **zege grond:** *ziēx grunjtj* Q 30; **natte, koude bliksem:** *nātā kalda bleksām* L 269; **zippgrond:** *zipgronjtj* L 332; **zjperd:** *zipārt* L 332; **slip:** *slep* L 320a; **zomp:** *zomp* L 165, 271, 373, 374, 378, 383, 384, 433, Q 33; *somp* L 246; *sōmp* L 266; *zump* Q 33; *zoamp* L 296; *zōmp* L 293; **broek:** *brūk* L 209, 210; *brōk* L 296, 330, 378; *brōuk* L 384; **broekgrond:** *brōkgront* L 431, 432; *brōkgrōnjtj* L 292, 381; *brōkgronk* L 267; *brōkgrōnk* L 270; **papzand:** L 247; **drijfzand:** *drīfzant* L 249; **hemel-vleug:** *hēmālvlōx* L 326, 385; *hēmālvlōx* L 295; **zwarte grond:** *zwartā gronjtj* L 323; **moerasgrond:** *murasgronjtj* L 330; **vliezige grond:** *vli-segā gronjtj* L 318; **slonk:** *šlonk* Q 121; **kwelm:** *kwelām* Q 33; **doodleger:** *duatlēgar* Q 32; **peeltje:** *pelkā* L 265; **veengrond:** *vīangrōnt* L 312; **klot:** *klot* Q 162; **natte, zure kraam:** *nātā zūrā krōm* Q 33; **venpot:** *venpōt* Q 79a; **zuipkot:** *zōpōt* K 358; **overvloten grond:** *īpōarvlōtā gront* Q 148; de volgende woordtypen zijn zelfstandig gebruikte bijvoeglijke naamwoorden: **zure:** *zūrā* L 270, 331; *zōrā* L 295, 318b; **lage:** *liægā* L 288a.

1.4.10 VRUCHTBARE GROND (kaart 14)

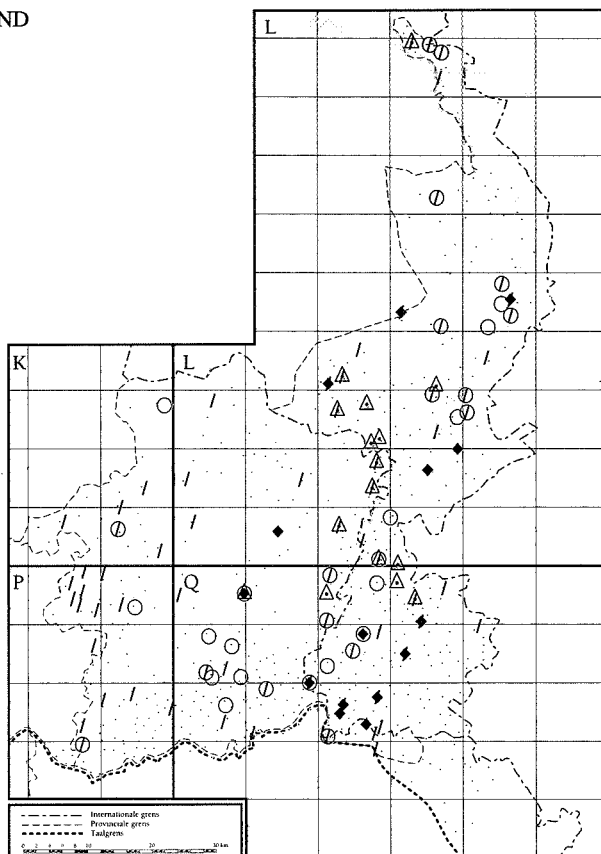
(N 27, 28; N 27, 29; N 27, 30)

[Grond van een dergelijke samenstelling dat de groei van de geteelde gewassen er gunstig door wordt beïnvloed en die gunstig reageert na bemesting. Goede grond die geschikt is voor de teelt.]

goede grond: *gujā gront* K 353, 361, L 265, 420, P 44, 45, 49, 176, Q 76, 156, 180; *gujā gront* K 317, P 46, 48, 50, 107a, 174, Q 156, 162; *gujā grōnt* P 54, 177; *gujā grōnt* L 159a, 163, 163a, 165, 211, 312, Q 79a; *xujā xrōnt* P 175; *gūjā grōnt* Q 170; *guā gronjtj* Q 30; *gojā gront* K 318, 358, L 352; *gojā gront* K 358, P 51; *gojā gront* P 51; *gojā xront* Q 247; *gojā gronk* L 269; *gojān gronk* L 270; *gōjā gront* L 269, 289, 289b, 352, 371a, 372a, 413, 420; *gōjā grōnt* Q 7, 12, 94b, 99*, 193, 197, 197a; *gō grōnt* Q 192; *gōjā grōnk* L 269b; *gōā gronk* L 290; *gōā gronkt* L 290; *gōjā grōnt* Q 198; *gōjā gronjtj* L 288a, 299, 318b, 322, 330, 331, 331b, 427; *gojwā gronjtj* L 430; *gōjwā grunjtj* Q 33; *gojā grunjtj* Q 33; *gōwā gront* Q 39, 98; *gowā gront* Q 111; *gōwā gronk* Q 117a; *gojā gront* Q 2b; *gōjā gront* L 362; **vette grond:** Q 97, 104a; *vetā gront* P 55, Q 80; *vetā grōnt* L 163, 163a, 211, P 175, Q 79a, 94b, 99*;

Kaart 14 VRUCHTBARE GROND

- / goede grond
 ○ vette grond
 △ gelpe (grond)
 ◆ wasbare (grond)

vetā grōnt K 278, P 55, Q 3, 71, 72; *vetā grōnjtj* L 322, 331, 331b, 332, 430, 432, Q 16; *vetā grōnhk* L 269a, 269b; *vetā grōnhk* L 270, 295; *vētā grōnhk* L 290; *vētā grōhkt* L 290; *vētā grōnt* Q 77, 158; *vētā grōnt* Q 7, 12, 170; *vetā grōnt* K 358; *vetā grōnt* Q 198; **vettige grond:** *vetāgā grōnt* Q 96c; **goede vette grond:** *gujā vetā grōnt* K 278; **vruchtbare grond:** *vrōxtbārā grōnt* L 271; *vrōxbārā grōnt* P 222; *vrōxborā grōnt* Q 72; *vrōxbārā grōnjtj* Q 28; *vrōxbārā grōnhk* L 290a; **gelpe grond:** *gelpā grōnt* L 289b, 371a, 372a, 420; *gelāpā grōnt* L 371a; *gelpā grōnt* L 159a; *gōlāpā grōnt* Q 9; *gelpā grōnjtj* L 430, Q 33; *gelpā grōnjtj* L 320a; **gelpse grond:** *gelpšā grōnt* Q 98; **wasbare grond:** Q 97, 111; *wāsbārā grōnt* Q 94b, 192, 193; *wāsbārā grōnt* L 265; *wāsbārā grōnt* Q 194; *wāsbān grōnt* L 289; *wāsbārā grōnt* Q 196; *wāzbārā grōnt* Q 3; *wāsbārā grōnt* L 416; *wāsbārā grōnjtj* L 382, 383; *wāsbārā grōnhk* L 269; **wassige grond:** *wesegā grōnt* Q 111; *wesegā grōnt* Q 96c; **zware grond:** *zjowārā grōnt* K 353; **rijke grond:** *rjākā grōnt* P 51; *rikā grōnt* L 165; **labourgrond:** *labōrgrōnt* P 48, 50; *labōrgrōnt* P 46, Q 156; *labō.rgrōnt* P 44, 49;

labōargrōnt Q 80; *labjāargrōnt* Q 76; **goede leemgrond:** *gōmā lēmgrōnjtj* Q 35; **leemgrond:** *lējmgrōnt* Q 11; **nette grond:** *netā grōnt* Q 7; **veldgrond:** *veljtjxgrōnt* Q 71; **bouwgrond:** *bojwgrōnt* Q 80; *bowgrōnt* Q 39; *bojwgrōnjtj* L 321a; **goede bouwgrond:** *gōjā bugrōnjtj* L 427; **landbouwgrond:** *lantbojwgrōnt* L 372; **gardenijsgrond:** *gērdānērsgrōnhk* L 269a; **gaardengrond:** *gārdagrōnt* Q 39; **dankbare grond:** *danjkbārā grōnt* L 420, Q 97, 111; *danjkbārā grōnt* L 165; *danjkbārā grōnjtj* L 382; **beste grond:** *bēstā grōnt* K 318; **vlotte grond:** *vlotā grō.nt* L 211; **gewillige grond:** *gāwelāgā grōnt* K 358, Q 97; **lochte grond:** *loxtā grōnt* Q 111; **gewassige grond:** *gāwasegā grōnt* K 358; **teeltgrond:** *tēltgrōnhk* L 290a; *tjāltgrōnt* P 48; **teelgrond:** *tēlgrōnt* Q 94b; *tōlgrōnjtj* L 320a; **humusgrond:** *hūmāssgrōnt* Q 158; **felle grond:** *fjēlā grōnt* Q 98; **hofgrond:** *hōfgrōnjtj* L 331; **goed veld:** *gōt veljtj* L 377; **goede drek:** *jojwā drek* Q 121c; *drek:* *drek* L 372; **bloemendrek:** *blōmādrek* Q 39; **gulle bodem:** *gōlā bojām* P 174; **rijpe grond:** *rjipā grōnjtj* L 383; *rajpā grōnt* Q 162; *rapā grōnt* P 48; **schone akker:** *šō.nā*

akər Q 111; **goede akkergrond:** *gōmā akərgronjtj* Q 35; **goed land:** *gōt lant* Q 39; *gōt lānt* Q 198; *gōt lanjtj* Q 28, 33; **multere grond:** *mōltərə gronk* L 290a; de volgende woordtypen zijn zelfstandig gebruikte bijvoeglijke naamwoorden: **gelpe:** *gelpə* L 318b, 321, 321a, 322a, Q 3, 20, 22; **goede:** *gūjə* L 312; *gōjə* L 318b, 360; **zware:** *zwōrə* L 318b; **vruchtbare:** L 332; *vrōxtbārə* L 312, Q 180; **wasbare:** Q 39; **wassige:** *wesegə* L 318b; **vette:** *vetə* L 318b; **dankbare:** L 332; **humusrijke:** *hūməsrīkə* L 322.

1.4.11 ONVRUCHTBARE GROND

(N 27, 31; N 27, 29; N 11, 2d; N 11, 2f; A 10, 4; N 6, 33a; Vld.; monogr.)

[Grond van slechte kwaliteit. De oorzaak kan verschillend zijn. Het gevolg is echter een slecht landbouwproduct.]

magere grond: L 268, 271, Q 104a; *māgərə gront* L 265, 352, P 44, 48, 49; *ma.grə grōnt* P 177; *māgərə grōnt* L 163, 163a, 244c, 312, 314, Q 7, 96c, 99*, 247a; *māgərə grōnt* K 278; *mōgərə grōnt* Q 156; *mōgərə gront* K 314, Q 76, 80; *mogərə grōnt* Q 72; *moxərə xront* Q 247; *mōgərə grōnt* Q 3; *mōugərə grōnt* Q 158; *mōgərə xrōnt* P 175; *mōgərə grōnt* P 55; *māgərə gronjtj* L 288, 288c, 318b, 324, 331, 331b, 377, 381, 430, 432, Q 35; *māgərə grōnjtj* L 383; *māgərə gronk* L 295; *māgərə grōnk* L 269b, 270; *mōgərə grōnt* Q 198; **mager land:** *māgər lānt* P 175; *māgər lanjtj* L 377; *māgər lanjk* L 295; *māgər lenjtj* L 429a; *māgər lenjtj* L 429; **mager stuk:** *māgər stōk* L 294; **mager stuk land:** *māgər štōk lanjtj* L 324; *māgər štōk lanjk* L 270; **magere rekkel:** *māgərə rēkəl* L 332; **magere hendrik:** *māgərə hendrek* Q 39; **magere hans:** *mōgərə hēns* Q 79a; **magere heks:** *māgərə heks* L 266; **magere plak:** *māgərə plak* L 266; **slechte grond:** L 364; *slēxtə gront* K 318, 357, 358, 361, L 289, 289b, 360, 372a, 420, P 176, 178, 222, Q 2, 156; *slēxtə grōnt* K 278, 359, L 371a, P 48, 50; *slēxtə gront* L 265, Q 180; *slēxtə grōnt* K 278, L 159a, 282, Q 162; *slēxtə grōnt* Q 2b, 156, 162; *slēxtə grōnt* K 359, L 282, P 54; *slēxtə grōnt* L 362; *šlēxtə gront* Q 37, 111; *šlēxtə grōnt* Q 187a, 193; *šlēxtə grōnt* Q 196; *slēxtə grōnt* L 317; *slēxtə grōnt* Q 12; *slēxtə gront* Q 98; *slēxtə gronjtj* L 318b, 321a; *šlēxtə gronjtj* L 299, 329, 430, Q 16, 35; *šlēxtə grōnjtj* L 322a, Q 33; *slēxtə gronk* L 269; *šlēxtə grōnk* Q 211; *slēxtə grōnt* Q 198b; **slēcht land:** *slēx lānt* Q 88, 96d, 197, 197a, 203a; *slēxt lānt* P 107a; *slēx lānt* Q 198b; *slēxt lant* Q 204a; *šlēx lant* Q 39; *šlēx lānt* Q 192; *šlēxt lanjtj* Q 33; *šlēx lanjtj* L 434; *šlēx lenjtj* Q 14; *slēx lanjk* Q 118; *šlēx lanjk* Q 117; **slecht veld:** *slēxt velt* K 353; **slechte akker:** *slēxtə akər* Q 3, 198b; *slēxtən akər* L 416; **slechte plak:** *slēxtə plak* L 214, 247; **slecht stuk:** *slēxt stōk* L 159a; *slēxt stōk* Q 94b; *šlēxt štōk* L 324; *šlēx štōk* Q

101; **slechte laabeurgrond:** *slēxtə labōjərgront* K 353; **ondankbare laabeur:** *ōndaŋkbārə labēr* Q 2; **kwade grond:** *kwājə grōnt* L 244c; *kwōjə grōnt* L 163, 163a, 211; *kwōwajə gront* K 278; *kojə gront* Q 76; *kojə grōnt* Q 77; *kejə grōnt* Q 170; *koajə gront* P 178; *kājə gront* P 45; **kwade plak:** *kwōjə plak* L 211; **kwaad stuk:** *kōt stōk* Q 162; **kwade akker:** *kwājən eʔər* K 278; **arme grond:** *ermə gront* P 44, Q 39; *erāmə gront* F 48, 49; *erāmə grōnt* P 174; *erāmə grōnt* L 165 Q 94b; *ermə xrōnt* P 175; *erāmə xrōnt* P 175; *ermə grōnjtj* L 377; *ermə grōnjtj* Q 28; **arm land:** *erm lanjk* L 270; **schrale grond:** *sxrālə gront* L 420; *sxrālə grōnt* L 414; *sxrōlə grōnt* Q 94b; *šrōlə gronjtj* L 322, 430; *šrōlə gronk* L 295; **dorre grond:** *dōrə grōnt* P 51, Q 156; *dōrə gronjtj* Q 22; **lichte grond:** L 268; *lēxtə gront* L 371a, 372; *lēxtə grōnt* L 286; *lēxtə gront* L 265; *lēxtə gronjtj* L 322; *lēxtə gronk* L 295; **luie grond:** *lōjə gronjtj* L 330; **woeste grond:** *wōstə gronk* L 290a; **zure grond:** *zūrə gront* Q 80; *zūrə grōnt* Q 204a; *zūrə grōnt* Q 170; *zūrə grōnjtj* L 387; **zure kraam:** *zūrə krōm* Q 204a; **zavelgrond:** *zōvəlgront* Q 80; *zōvəlgrōnt* Q 193; **zavel:** *zōvəl* P 107a; *zovəl* P 108; **wrede grond:** *vrājə gront* Q 97; **zandgrond:** *zantgront* Q 204a; *zantgrōnt* K 317; *zantjgronjtj* Q 33; **zand:** *zānt* L 163; **zandberg:** *zantbērx* K 358; **witte zand:** *wetə zanjtj* Q 30; **drijfzand:** *drēfzānt* Q 158; **dode grond:** *dū. gronk* Q 117a; *dōjə grōnt* Q 71; **hei:** *hej* L 430, Q 197, 197a; **heiveld:** *hejveljtj* L 431; **heiland:** Q 99; **heikop:** *hejkop* Q 113; **heigrond:** *hejgrōnt* L 312; **vliegggrond:** *vlēxront* L 286; **vliegerd:** *vlēgərt* L 28a, 332; **mestvreter:** *mesvrētər* L 269; *mesvrētər* Q 96c; **uitgepierende grond:** *ətgəpirjəda gront* P 45; **knikkerd:** *knekərt* L 291, 328; **magere knikkerd:** *māgərə knekərt* L 269a; **smelenplak:** *šmēləplak* L 270; **venggrond:** *vōngrōnt* Q 11; **vuile band:** *vūlə benət* Q 204a; **knak:** *knak* Q 99, 111; **kajak:** *kajak* Q 111, 196, 196a; **krak:** *krak* Q 97; **brammerd:** *bramərt* Q 14, 15; **klevenaarde:** *klēvənərt* Q 111*; **pofgrond:** *pufgrōnt* P 44; **schabbernak:** *šabərnak* Q 99, 196, 196a; **schavernak:** *šāvərnak* Q 101, 111; **fluitier:** *flōətər* Q 9; **zomp:** *zōmp* L 387; **pongel:** *poŋəl* L 289a; **hemelvleng:** *hēməlvlēx* L 318b; **lichte duivel:** *lēxtə dījvəl* L 322a; **magere duivel:** *māgərən dīvəl* L 360; **zandige duivel:** *žendegə dījvəl* L 288a; **dorre duivel:** *dōrə dījvəl* Q 14; *dōrən dījvəl* P 51; **slechte duivel:** *slēxtə dījvəl* L 318b; **beemd:** *bēmtə* Q 188; **ondankbare grond:** *ōndaŋbārə grōnt* Q 2; **droge grond:** *dryjēgə gront* Q 100; **vazele grond:** *vāzələ gront* Q 100; **ruw land:** *rō lant* L 270; **dorre dessa:** *dōrə desə* L 322a; **slechte kraam:** *šlēxtə krōm* Q 117; **lipgrond:** *klepxrōnt* L 312; **konijnsaarde:** *knīnsərt* L 269a; **knasterd:** *knastərt* L 320a, 382, Q 111; **krammes:** *kraməs* Q 111; *kreməs* Q 28; **vlegel:** *vlēgəl* Q 98; **vlegelgrond:** *vlēgəlgronjtj* L

322; **rekel**: *rēkəl* L 321; **rammel**: *reməl* L 382; **hengst**: *heŋs* Q 111; **schuim**: *šqm* Q 3; **verloren kost**: *vərlōrə kos* Q 111; de volgende woordtypen zijn zelfstandig gebruikte bijvoeglijke naamwoorden: **slechte**: *slextə* L 369, 369, P 176, 222; *slēxtə* Q 94b; **magere**: L 288a; *māgərə* L 312, 369; **schrale**: *šrēlā* L 330; **vazele**: *vāzələ* L 290; **ruwe**: *ruwə* L 428; **natte**: *nātə* L 368.

1.4.12 STEENACHTIGE GROND

(N 27, 32; N 11, 2d; N 27, 31; A 10, 4)

[Grond die vol stenen of kiezel zit.]

kiezelkop: Q 35, 39, 97, 112a, 192; *kizəlkop* Q 9, 33, 111, 117a; *kizəlkop* P 48; *kēzəlkop* L 269, 269b, Q 33; *kezəlkop* Q 204a; **kiezelenkop**: *kēzələkop* L 330; **kiezelland**: *kizəllant* Q 102; **land met kiezel**: *lant met kizəl* Q 98; **kiezelkuil**: *kizəlkul* Q 39; **kiezelplak**: *kēzəlplak* L 330; **kiezel**: Q 18; *kizəl* Q 94b; **kiezelachtige grond**: *kizələxtegə grōnt* Q 204a; *kizələtəgə grōnt* Q 77; *kezələxtegə grōnt* L 430; **kiezelgrond**: *kizəlxrōnt* Q 247; *kizəlgṛōnt* P 54; *kizəlgṛōnt* Q 94b; *kizəlgṛōnt* Q 2b; *kizəlgṛōnt* L 312; *kizəlgṛōnt* Q 198; *kēzəlgṛōnt* Q 11; *kēzəlgṛōnt* L 382; *kēzəlgṛōnt* L 322; **kiesgrond**: *kisgrōŋk* Q 117a; **kieskop**: *kiskop* Q 121c; **kiesknoppen**: *kisknōp* Q 28; **kitselgrond**: *ketzəlgṛōŋk* L 270; **kriemelgrond**: *krizəlgṛōnt* P 222; **steenland**: L 420, Q 180; *stēnlānt* Q 198; *stējnlant* L 269, 372, 416; *stējnlant* Q 99*, 111; *stējnlent* L 430; *stianlant* K 318, P 45; *stīnlant* P 176; *stīnlant* P 51; *stēlānt* Q 196; *stējlant* Q 99*; *stējlanjt* L 383; **steengrond**: *stējngṛōnt* Q 156; *stējngṛōnt* Q 193; *stējngṛōnt* L 318b; *stējngṛōnt* L 432; *stēngṛōnt* Q 194; *stīangṛōnt* K 358; *stīangṛōnt* P 44; *stīangṛōnt* L 312; *stīngṛōnt* P 51; *stēgṛōnt* Q 197, 197a; **steenakker**: *stējnakər* L 322a, 377, Q 7; *stējnakər* Q 22; **stenen akker**: *stējnən akər* L 289; **steenkamp**: *stēnkamp* L 265; **steenkop**: *stēkop* Q 113; *stējkop* Q 9; **steen**: *stējn* L 371a; **steentje**: *stē.nkə* L 331, 331b; **op de stenen**: *op tə stējn* Q 12; **steenbergr**: *stījənberx* L 352; **steenachtige grond**: *stējnextexə grōnt* Q 162; *stējnextexə grōnt* L 420; *stīnextexə grōnt* K 361; **stenige grond**: *stējnegə grōnt* L 332; **stuk met veel stenen**: *stōk met vōl stējn* Q 211; **keigrond**: *kejgrōnt* Q 99*; *kēgrōnt* Q 156; *kēxrōnt* P 175; **keijtesgrond**: *kēkəsgrōnt* K 358; **keiengrond**: *kejəgrōnt* P 107a; **keiland**: *kēlānt* Q 158; *kēlant* Q 80; *kejlant* Q 156; **keiberg**: *kēberx* Q 72; **berggrond**: *berəxrōnt* P 48; **steekberg**: *stēkberx* Q 113; **grintkoppen**: *grēntkōp* L 159a; **grindachtige grond**: *grēndetegə grōnt* L 165; **stijf land**: *stīf lenjt* L 430; **zandkop**: *zanjtjtkop* Q 33; **zavelgrond**: *zəvəlgṛōnt* Q 193; *zəvəlgṛōnt* L 290a; **knak**: *knak* Q 99*, 111; **schabbernak**: Q 204a; *šabərnak* Q 247a; **schavernak**: *šəvərnak* L 381, Q 3, 111, 192; **brammerd**: *bramərt* L 427, Q 15.

Afb. 5. Steenachtige grond met mais

1.4.13 HARDE, LASTIGE GROND

(N 27, 33; R 3, 6; A 10, 4; monogr.)

[Harde, zware grond die moeilijk te bewerken is.]

zware grond: L 420; *zwārə grōnt* K 361; *zwārə grōnt* L 312; *zwaərə grōnt* P 45; *zwpārə grōnt* Q 2b; *zwpārə grōnt* L 268; *zwpārə grōnt* L 209; *zwpārə grōnt* L 352; *šwpārə grōnt* Q 39; *zwoārə grōnt* Q 156; *zwpārə grōnt* Q 80, 180; *zwpārə xrōnt* P 175; *žwojārə grōnt* Q 97; *žwpārə grōnt* Q 33; *šwpārə grōnt* Q 20; *zwpārə grōnt* L 288a; *zwojārə grōnt* K 358; *zwpārə grōnt* Q 94b; *šwpārə grōnt* Q 912, 196; *zwoārə grōnt* P 46; **zwaar stuk**: *šwūr stōk* Q 192; **stijve grond**: *stējvə grōnt* K 278, P 50; *stējvə grōnt* Q 94b; *stējvə grōnt* Q 76; *stējvə grōnt* P 48; *stējvə grōnt* L 420; *stējvə grōnt* Q 198; *stīvə grōnt* L 211; *stīvə grōnt* Q 33; *stīvə grōnt* Q 39, 97, 98, 112a; *stīvə grōnt* L 432, Q 28; *stīvə grōnt* Q 204a; *stīvə grōnt* Q 99*, 192; *stīvə grōnt* Q 117a; **harde grond**: *hardə grōnt* L 115; *herdə grōnt* L 269; *herdə grōnt* L 267; **helle grond**: L 331; *helə grōnt* L 416, Q 37, 98; *helə grōnt* Q 72; *helə grōnt* L 429a; *helə grōnt* L 322, 323; *helə grōnt* L 293; *helə grōnt* Q 111; **helle, stijve grond**: *helə stīvə grōnt* L 430; **stijve kork**: *stīvən kōrək* L 371a; **taaie grond**: *tejə grōnt* L 289, 332; *tejə grōnt* Q 193; *tejə grōnt* L

299, 318b, 377; *teja grōnjtj* L 383; *teja grōnk* L 270; *teja gront* Q 104a; *tēja grōnjtj* Q 16; *tēja gront* K 358; *teja grōant* Q 12; *teja grōnt* Q 7; *tōja gront* K 317; **tege grond:** *tēgā grōnt* Q 170; *tēgā grōnt* P 174; *tēgā grōnt* Q 77; *tēxā xrōnt* P 175; *teagā gront* P 178; *tega gront* P 222; *tiagā grōnt* P 177; **tege, zwarte grond:** *teīgā zwatā gront* P 176; **wrede, taaie grond:** *vrējā teja grōnt* L 165; **wrede grond:** *vreā grōnjtj* L 382; **wrede, taaie duivel:** *vreja tejan dūval* L 165; **wrede grond:** *vrējā grōnt* L 159a; *vreja grōnk* L 290a; *vrija gront* L 269; *vriā gront* K 318; **valse grond:** *valsā grōnt* L 372, 372a; *valšā grōnjtj* L 427; **taaie, derve grond:** *tēja dē.rvā grōnt* L 312; **stugge grond:** *stōgā grōanjtj* Q 30; **kluiterrige grond:** *klūtāregā gront* L 163; **spaaigrond:** *spejgront* L 327; **vrekke grond:** *vrekā grōnk* L 295; **wrakke grond:** P 51; **stenige grond:** *stēnegā grōnjtj* L 378; **steenland:** *štejnlant* Q 99; **keigrond:** *kejgrōnt* L 289; **kei:** *kej* L 289; **kiezeland:** Q 99; **leemgrond:** *liamgront* P 108; *limgront* P 51; **stijve leem:** *stējīva lējm* Q 96c; **taaie leem:** *teja lējm* Q 11; **stijve klei:** *stējīva klēj* Q 96c; **schurft:** K 353; *sxōrft* P 48; *sxyraft* P 44; *sxerft* P 49; *šerft* Q 3; **koude grond:** *kāa grōnt* Q 71; *kōā grōnjtj* Q 20; **bendige grond:** *bendegā grōnt* L 163, 163a, 247; *benjegā gront* L 332; *bendegā grōnk* L 270, 295; *bendegā grōnk* L 269a; *bendegā grōnjtj* L 331, 331b; **taaie, bendige grond:** *teja bendegā grōnk* L 269; **vliezengrond:** *vlēsāgront* L 332; *vlē.sāgrōnjtj* L 331, 331b; **pleigrond:** *plejgront* L 330; **potaarde:** *potjēt* Q 158; *potjaat* Q 156; **ijzergrond:** *izāgrōnk* L 270; **ijzeren grond:** *izārān gront* L 165; **lastige grond:** *lestegā grōnjtj* Q 20; **valse grond:** *valsā grōnjtj* L 373; **derve grond:** *dervā grōnt* Q 162; **derf land:** *derf lantš* L 360; **klotgrond:** *klotgrōnjtj* L 318b; **zure grond:** *žūārā xront* Q 247; *zūrā grōnt* Q 198b; **klevengrond:** *klēvāgrōnt* Q 192; **klevenaarde:** *klēvāērt* Q 99*; *klēvāēt* Q 211; *klēvāēat* Q 113; *klēvāēat* Q 204a; *klēvānert* Q 115; *klēvānērt* Q 117; *klēvānēt* Q 117; *klēvānērā* Q 100; *klēvāērt* Q 33; **kleefaarde:** *klēfērt* Q 32; **transe grond:** *transā grōnjtj* L 383; **stijve grond:** *stīvā gront* Q 39; *štīvā gront* Q 97, 98; *stīvā grōnjtj* Q 35; *stīvā grōnt* L 434a; **stijve prengel:** *štīvā preṅal* Q 97; **prengel:** *preṅal* Q 39; **hengst:** *hejs* Q 111; **knasterd:** *knastert* Q 111; **wrede duivel:** *vrīā dōjīval* Q 111; **heer:** *hīar* Q 111; **schabbernak:** *šabārnak* Q 197, 197a, 204a; **hellige dries:** *šejnēgn dris* L 381; **koffiebank:** *kōfābanj* Q 30; **steenknak:** *štejnknank* Q 99; **knak:** *knak* Q 101; de volgende woordtypen zijn zelfstandig gebruikte bijvoeglijke naamwoorden: **zware:** *zwo.rā* P 50; *zōwārā* L 214, 265; *šwōrā* L 332; **stijve:** *stīvā* L 321, 382, Q 9, 204a; **harde:** *hārdā* L 318b; **helle:** *helā* L 321a; **taaie:** *teja* L 322a, 330; *tējā* P 55; **tege:** *tējīgā* Q 79a; **bendige:** *bendegā*

L 269b, 295; *benjegā* L 290; *bendjegā* L 290; **wrede:** *vrēā* L 331; *vrija* L 295; *vrīā* Q 111.

1.4.14 GRIND (kaart 15)

(S 11; L 1a-m; N 18, add.; monogr.)

[Collectieve benaming voor de kleine keitjes die in grote menigte in diluviale gronden en op de bodem van de rivieren worden aangetroffen, kiezels.]

kiesel: *kizal* K 353, 358, L 313, 368, 372, 379, 380, 385, 417, 422, P 55, Q 10, 16, 22, 32, 33, 35, 83, 93, 102, 104a, 110, 111, 113, 116, 118, 168, 198, 202, 204a; *kiāzal* Q 1; *kij.zal* L 360; *kizal* Q 83, 89, 95; *kejzal* Q 2; *kēzal* L 300, 378, 419, 429, 430, P 47, 176, Q 10, 12; *kē.zal* L 360; *kezal* Q 20, 27, 98, 101, 207; **kriezel:** *krizal* P 164, 188, Q 78; *kriēzal* P 211; *krīzal* P 179, Q 156, 179; **kies:** *kis* L 387, Q 27, 30, 117b, 208; **kitzel:** *ketzal* L 295, 296, 297; **grind:** *gront* K 358, L 209, 210, 211, 215, 246a, 250, 267, 268, 269, Q 32a, 96a, 97, 98, 99, 102, 103, 104a, 105, 196; *grejnt* P 55; *grēnt* L 162, 164, 165, 191, 213, 215a, 216, 217, 246, 248, Q 95, 187; *grēnjtj* L 422, 426; *grejnt* L 266; *grejnk* L 295.

1.4.15 ROODBRUINE AARDE

(N 27, 46)

[De roodbruine aarde waarmee men de stijlen, balken en kozijnen van vakwerkhuisen kleurt.] **rode aarde:** *ruājā ērt* L 269; *ruā ēart* Q 39; *rud ērt* L 295; *rūj ērt* Q 39; *rūj ērat* L 312; *ruat ējt* P 107a; *rudēt* P 175; *rū et* Q 211; *rū ēt* Q 117a; *ruj jāt* P 222; *rōj ērt* Q 11; *rō ert* Q 98; **roodaarde:** *rudārdā* Q 104a; **rode grond:** *ruja gront* K 358; *ruja grōnk* L 269; **rode leem:** *roā lējm* L 430; **dodekop:** L 289, Q 94b; *dōdakop* L 430; *dojākop* L 322a, Q 97; *dojākop* P 51; *dājākop* L 163, 163a, 383; *dōwākop* L 372a; *duadākop* L 382, Q 30, 113; *dudākop* Q 204a; *dujākop* L 269, P 176; **doodskop:** Q 14; *dōtskop* Q 111; *doatskop* Q 22; *duitskop* P 45; *dūtskop* L 360; **verfgond:** *verāfxrōnt* P 48; **aardverf:** *ertverf* L 352; **brikaarde:** *brekjēt* Q 77; **brikkengrond:** *brekāgrōnt* Q 12; *brekāgrōnt* Q 170; **steengrond:** *stingrōnt* K 358; **okerklei:** *oākarklēj* Q 22.

1.4.16 MULLE GROND

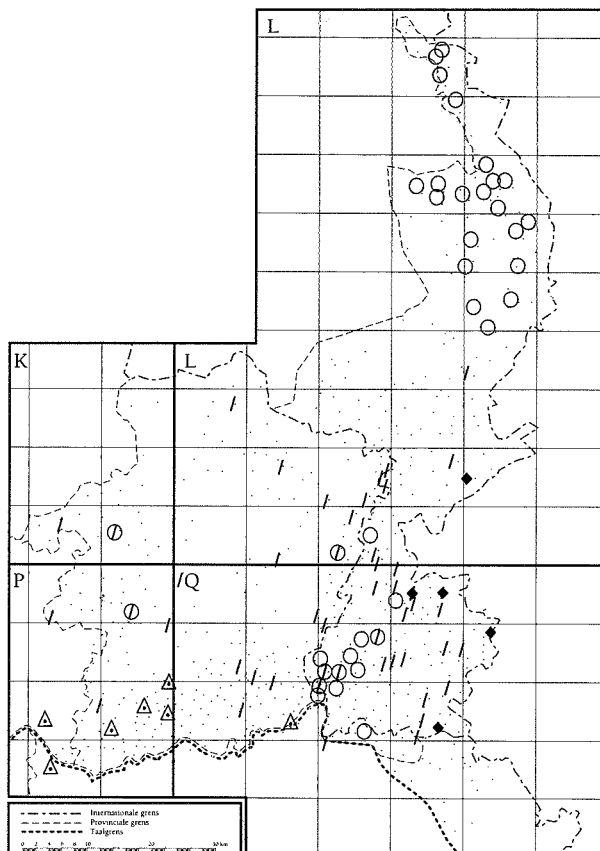
(N 27, 37a; monogr.)

[Droge losse grond, zonder kluiten.]

mul: *mōl* L 321, 362, 387, Q 12, 39, 71, 77, 94b, 96c, 112a, 113, 192, 193, 196, 198b; *mōl* L 269b, 321a, 430, P 176; Q 22, 28, 30, 33, 72, 97, 111, 117a, 192, 197, 17a, 204a, 207; *mul* L 269a; **mulle grond:** *mōlā gront* L 265, P 177, 178, Q 80; *mōlā grōnt* P 50, 174; *mōlā grōnt* L 159a, 163, 163a, 211; *mōlā gront* Q 111; *mōlā gront* P

Kaart 15 GRIND

- / kiezel
- grind
- △ kriezel
- ◆ kies

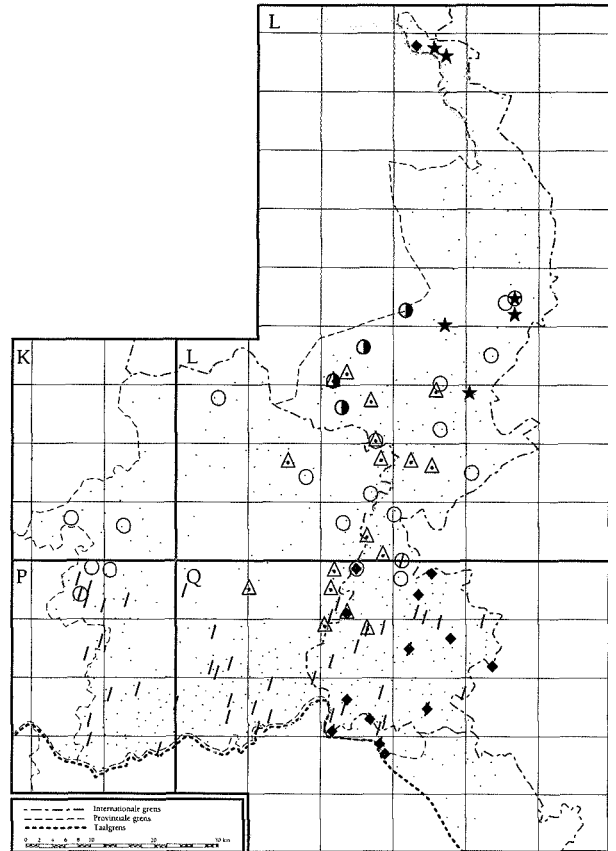

222; *mōlā grōnt* Q 2b; *mōlā grōnk* L270; *mōlā grōnhk* Q 211; *mōle grōht* Q 198; *mōlā grōnjtj* L427; *mūlā gront* Q 176a; *mō.l gront* P 107a; **mullige grond:** *mōlēgā gront* P 49; **gemullige grond:** *gāmōlēgā gront* K 353; **gemullig land:** *gāmōlēx lant* L 352; **mul land:** *mōl lenjtj* L 427; **mol:** *mol* L 269, P 108, Q 37, 94b, 98, 99*; *mōl* Q 170; *mōl* Q 39; **molle grond:** *mōlā grōnt* Q 79a, 194, 204a; *mōlā grōnt* K 317; *mōlā grōnt* L 289; *mōlā grōnjtj* Q 33; **molachtige grond:** *mōlaxtēgā grōnt* Q 3; **mollige grond:** *mōlēgā gront* P 48; *mōlēgā gront* L 420; **molteren grond:** *mōltērā gront* Q 76; **mal:** *mal* L 372; **moude:** *mōūw* L 312, 318b, 371a, Q 3, 9; *mōūw* Q 11; *māūw* L 289, 320a, 322, 322a, 330, 332, 371a, 383, 420, Q 16, 18; *māū* L 430; *māūwī* L 432; *mōūw* Q 97; *mōū* Q 99*; *mō* Q 3; *mōūw* L 416; **moudegrond:** *māūwgront* L 289; *māūwgrōnk* L 290a; **losse grond:** *lōsā gront* P 45, Q 80; *lōsā grōnt* P 55; *lōsā grōntš* L 360; **malse grond:** *mālsā gront* K 358, 361; *mālsā grōnt* K 278; **fijne grond:** *fīnā grōnt* L 312; *fājnā grōnt* Q 162; **lichte grond:** *lōxtā grōnt* Q 162; **lochte**

bodem: *lōxtā bōm* Q 192; **stuifgrond:** *stūfgrōnt* L 165; **stuiverd:** *štīvārt* L 332; **hemelvluchtige grond:** *hīmālvlōxtēgā gront* Q 156; **droog zand:** *drūx sant* P 48; **zandgrond:** *zantgrōnt* P 54; **zand:** *zanjtj* L 299; *zā.nk* L 290; *zā.nkt* L 290; **losse zand:** *lōsā zant* P 51; **fijne zand:** *fēnā zānt* P 44; **zachte zand:** *zōxtā zanjtj* L 318b; **pof:** *pof* K 358; **stub:** *stōp* Q 180; **melm:** *melm* L 269, 271, 295, 382; **fluiterd:** *flōūtārt* L 312; **konijnsaarde:** *knūnsērt* L 331; **aaarde:** *ērt* P 175; **breumelgrond:** *brōmālgront* Q 158; **vlieggrond:** *vligront* K 318; *vligrōnt* L 312; **papzand:** L 214, 214a, 215, 217, 245b, 246a; **vliegerd:** *vlēgārt* L 332; **zavel:** *zāvāl* Q 7; *zā.vāl* L 331, 331b; **brok:** *brōk* Q 192; de volgende woordtypen zijn zelfstandig gebruikte bijvoeglijke naamwoorden: **mulle:** *mōlā* L 288a, Q 156; *mōlā* P 51; **malse:** *mālsā* L 413.

Kaart 16 FIJN DROOG STOF

- / stub
- stof
- △ moude
- ◆ mul
- ★ (fijne) melm
- pof

1.4.17 FIJN DROOG STOF (kaart 16)

(N 27, 37c)

[Fijn droog stof op landwegen.]

stof: *stōf* K 353, 358; *stōf* K 358; *stōf* L 312, 321, P 51, Q 14; *stōf* L 269, 269a; *štōf* L 299, 322a, 330, 387, 432, Q 20; *stūf* P 45; *stūf* L 372, 420; *stōf* P 48; *stōf* L 362; *štōf* Q 22; **pof:** *pof* L 265, 288a, 289, 318b; **moude:** *mōū* L 430; *mōūw* L 289, 289b, 320a, 321, 322, 371a, Q 7, 9, 18, 97; *mōūw* Q 96c; *mōlj* L 377; *mōj* L 382; *mōj* L 427; *mō* Q 3; *mōūw* L 360; *mōlā* L 382; **stub:** *stōb* P 50, Q 11, 39, 71, 204a; *štōb* Q 39, 117a; *stōb* Q 198b; *štōb* Q 20, 111, 198; *stōp* P 44, 46, 48, 49, 50, 54, 107a, 108, 174, 175, 176, 177, 222, Q 12, 79a, 80, 104a, 156, 158, 180; *štōp* Q 37, 98, 112a, 192; *stōp* Q 76, 94b, 162, 176a, 197, 197a; *štōp* Q 97, 99*, 194, 204a, 211, 247; *stōp* Q 177; *stēp* Q 2b, 170; **stob:** *stōp* Q 39; **stobber:** *stōbār* K 278; **mul:** *mōl* L 159a, Q 18, 121c, 193, 196, 247a; *mōl* Q 14, 28, 33, 111, 113, 198, 204a, 247; **mulm:** *mōlm* L 295; **mul land:** *mōl lant* Q 39; **mul zand:** *mōl zanhk* L 269b; *mōlā zanjij* Q 35; **melm:** *melm* L 270, 331; *melām* L 290; *mēlām* L

163, 163a; **fijne melm:** *fīnā melm* L 269; **stofzand:** L 352; *stōfsant* K 318; **vleugzand:** *vlōgzānhk* L 290; *vlōgzānhkt* L 290; **fijne zand:** *fēnā zant* K 317; **zand:** *zanijj* L 321a; **zandige grond:** *zandegō grōnt* L 312; **stuifzand:** *stūfzant* L 271; *štūfzanijj* L 331, 331b; *stūfzanhk* L 290a; **stuiwer:** *stūvār* L 269; **stuifweg:** *stūfwex* L 165; **steverd:** *štēvār* L 383; **fijne drek:** *fīnā drek* Q 39; **drek:** *drek* L 372a.

2. HET LANDSCHAP

2.1. Wegen en paden

2.1.1 MET STEENGRUIS VERHARDE WEG

(L 24, 28b)

[In vraag L 24, 28b werd uitdrukkelijk gevraagd naar een naam voor de weg die met steengruis was bedekt. De woordtypen **koolassenweg**, **assenweg** e.a. wijzen op een andere bedekking dan steengruis. **Macadam** is een recentere vorm van een wegdeklaag.]

kiezelweg: P 171, Q 158, 168a; *kizəlwex* L 418, Q 77, 83, 154, 168, 180, 188; *kizəlwex* P 51, Q 89; *kizəlwex* Q 5, 93; *kizəlwex* K 315, Q 72; *kizəlwex* L 367; *kizəlwex* Q 4, 173; *kizəlwex* L 416, Q 88, 89; *kizəlwex* L 364; *kizəlwex* L 364; *kizəlwex* L 366; *kizəlwex* L 282, 312, 352, 353, 355, P 57, Q 179, 196; *kizəlwex* Q 9, 11, 172; *kizəlwex* L 368; *kizəlwex* Q 71; *kizəlwex* Q 196; *kizəlwex* L 317, 414, 415, 418, Q 91, 93, 171; *kizəlwex* Q 77; *kizəlwex* L 372, Q 72; *kizəlwex* L 372, Q 12, 83; *kizəlwex* Q 12; *kizəlwex* Q 11, 196; **kiezel**: *kizəl* K 359, 360, 361, L 282, 312, 315, 355, 415, P 57, 58, Q 75, 173; *kizəl* L 414, P 50; **kiezelbaan**: *kizəlboən* P 52; **kiezelstraat**: *kizəlstrōt* Q 188; **kiezelpaadje**: *kizəlpekə* L 355; **kriezel**: *krizəl* P 172, 176, 183, 195, 197, Q 75; *krizəl* Q 156; **kriezelweg**: *krizəlwex* P 172; *krizəlwex* Q 78; **kriezelbaan**: *krizəlboən* P 171; *krizəlboən* P 195; *krizəlboən* P 195; *krizəlboən* P 193; *krizəlboən* P 197; **steenweg**: *stejnwex* L 370; *stejnwex* L 372; *stejnwex* L 319; *stejnwex* Q 7, 155; *stejnwex* L 372; *stejnwex* Q 10; *stejnwex* Q 9, 11; **koolassenweg**: *kōlasənwex* L 352; **assenweg**: *asəwex* P 51; *asəwex* K 357; *asəwex* P 51; *asəwex* Q 179; *asəwex* Q 1, 2; *asəwex* L 352; *asəwex* L 356; **asweg**: *aswex* Q 172; *aswex* L 313; **assenbaan**: *asəboən* P 117, 121; **assenbaantje**: *asəbānkə* P 50; **assen**: *asə* Q 78; **grindweg**: L 355; *grentwex* Q 83, 90; *grentwex* L 286, 316; *grentwex* Q 9; *grentwex* L 368; *grentwex* L 368, 424; **steengruisweg**: K 314; **schermoelieweg**: *sxermujəwex* P 47; **gravibaan**: *gravibān* Q 183; **macadam**: Q 71; *makadam* L 370, P 176, 183; *makadam* Q 72.

2.1.2 STEENGRUIS

(L 24, 28a; monogr.)

[Kleine stukjes steen waarmee men wegen bedekt. Voor een verklaring van het woordtype **brokkeljon** zie men de toelichting bij het lemma **MOKER** (WLD II.9, blz. 15) waarin **brokkeljon** in verband wordt gebracht met het Franse *briqualions* en het Waalse *bricayons* "steenpuin".]

kiezel: *kizəl* K 359, L 282, 312, 317, 352, 355, 414, 415, 418, P 52, 57, 58, 171, Q 4, 5, 7, 9, 71,

72, 75, 77, 83, 88, 91, 93, 111, 173; *kizəl* L 414, 416, P 50, 51, 52, Q 9, 20, 71, 88, 89, 154, 158, 168a, 171, 172, 173, 179, 180, 188, 196, 200; *kizəl* L 367; *kizəl* K 315; *kizəl* L 364; *kizəl* Q 77; *kizəl* L 364; *kezəl* Q 247, 247a; *kizəl* L 319, 372, Q 11, 12; **kiezelsteentjes**: *kizəlstenkəs* K 359; **fijne kiezel**: K 360, L 355; *finə kizəl* Q 7; *finə kizəl* Q 12; *finə kizəl* Q 11, 12; **kriezel**: *krizəl* P 171, 172, 176, 183, 193, 197, Q 75, 78; *krizəl* P 179; **griezel**: *grizəl* Q 86; **kriezelsteen**: *krizəlstejn* P 195; *krizəlstejn* Q 156; **steentjes**: *stənkəs* Q 4; **kleine steentjes**: *klejn stejnəkəs* L 370; *klejn stejnətəs* Q 11; *klejn stəjnətəs* Q 11; **fijne steentjes**: *fin stejnəkəs* L 356; *fin stənkəs* L 356; **keijtjes**: *kejtətəs* Q 10; *kejtəs* P 176; *kejtəs* P 52; **keien**: K 361; **steengruis**: *stejngrōjtəs* Q 78; *stəngrōjtəs* K 314; *stəjngrōjtəs* K 361, P 46, Q 2; *stəngrōjtəs* L 315; **gruis**: *grōjtəs* Q 78; **grind**: *grent* L 355, 366, 416, Q 9, 12, 83, 90; *grent* L 286, 316; *grent* L 368; *grent* L 424; *grent* L 368; **brikkenschrot**: *brekəšrōt* Q 111; **brikkendrek**: *brekəndrek* Q 93; **brikken**: *briqn* Q 168; **mul**: *mōl* Q 168; **koolassen**: L 352; **assen**: *asə* K 357, L 352, P 51, 117, 121, Q 78, 88, 172, 179; *asə* Q 2; *asə* Q 1; **as**: *as* L 356; **sintelen**: *zəntələn* L 313; **vliezen**: *vlēzə* Q 179; **schermoelie**: *sxermuljə* P 47; **gravi**: *gravi* P 183, 219, Q 155, 183; *gravē* P 57; **steenslag**: *štejšlāx* Q 111; **steenkat-selen**: *stējkatsələ* L 423; **gekapte kiezel**: *gəkaptjə kizəl* L 319; **brokkeljon**: *bōkəljon* L 312.

2.1.3 TALUD (kaart 17)

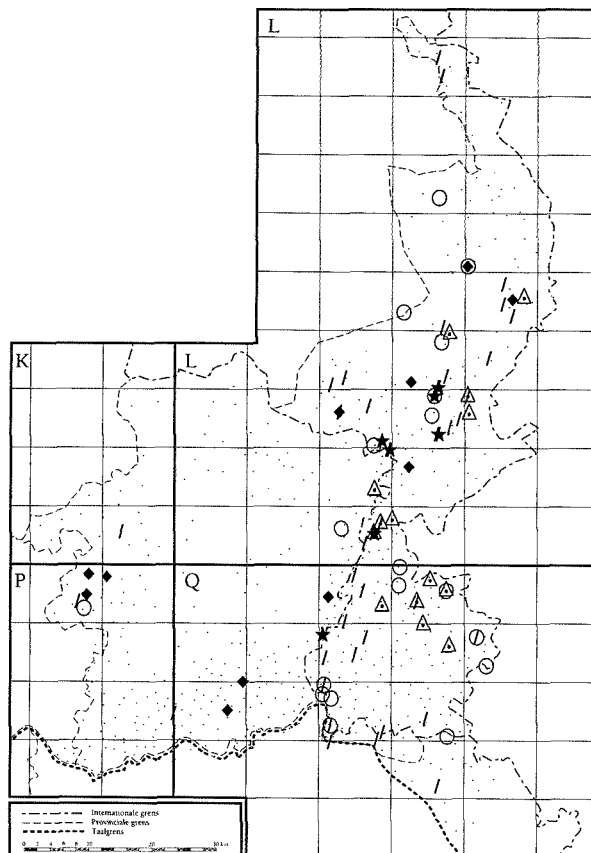
(N M, 27; N 11, 7a; N 11, 7b; monogr.)

[De aflopende kant van een weg, dijk of sloot. Een aantal woordtypen duidt op een sloot of greppel naast de weg, terwijl gevraagd was naar de "aflopende kant van een weg, dijk, of sloot".]

talud: Q 33; *təlyt* Q 99*; *təlyt* L 164, 165, Q 95, 198; *lyt* L 289; *taly* K 358, L 269a, 269b, 294, 322a, 427, P 48, Q 14, 18, 99*, 197, 197a, 204a, 253; *təly* L 330, 332, 0426, Q 96a, 97, 117, 198b; *təlyj* L 318b, 374, Q 156; *təlyj* L 320a, 329, 331, Q 15b, 97; *təlyj* L 270, 289, 289b; *təly* L 290, 294, 299; **berm**: *berm* L 266, 290a, 321, 325, 420, Q 20, 22, 30, 95, 121, 187a, 198b, 208b; *berəm* L 322, P 49, Q 187, 187a; *bērm* L 211, 265; *bērm* Q 117; *brēm* Q 121; **kant**: *kant* P 45, 46, 51, Q 9; *kānt* Q 77, 158; *kan* L 269; *kanjtj* L 292, 318b, 377; *kaņk* L 266; **slootkant**: *sluətkant* L 265, 269; **beekkant**: P 45; **graafkant**: *grāfkaņk* L 266; **grachtkant**: *grāxkānt* Q 72; **rand**: *raņk* L 322; **weggenrand**: *wəjəraņk* Q 121; **schuine kant**: *sxynsə kant* L 362; *šōjnsə kenjtj* L 430; **schuine kant**: *sxynsə kānt* L 312; **scheve kant**: *sxē.və kānt* L 192; **stikke kant**: *stekə kānt* L 159a; **boord**: L 288a; *bōrt* L 292; **schoor**: *šōr* L 321a, 322, Q 96c; *šōr* L 322a, 330, 426; *šōrə* L 374; **kleef**: *klēf* L 291, 331, 331b, 372a, 426,

Kaart 17 TALUD

- / talud
- berm
- △ kleef
- ◆ kant
- ★ schoor

0426, 432, Q 19a; *klēf* Q 33; *klef* L 271; *kliaf* Q 113; *kliaf* Q 28, 39; *klīf* Q 30; **berg:** *berx* Q 121; **bergje:** *berxskə* L 271; **helling:** Q 187a; **del:** *dēl* Q 76; **dijk:** *dēk* P 177; *dējk* P 107a; **gelei:** *galei* Q 193a; **brand:** *brayk* Q 121; de volgende woordtypen duiden op een sloot of greppel: **graaf:** *grāf* L 210, 268, 289, 322, 373, 429, 430, Q 15, 16, 20, 22, 35, 36, 39, 98, 99, 111, 111*, 0112, 112a, 112b, 113, 115, 192, 193, 196, 197, 197a, 200, 201, 203, 204a, 208, 247, 247a; *jrāf* Q 121, 222; *graf* Q 192; *grōf* Q 198, 198b; *grēf* Q 118; **graafje:** *grēfka* Q 201; *grēfka* Q 204a; **greppel:** *gropel* Q 20; **grub:** *grōp* Q 20, 95; *grōp* Q 39; **gracht:** *grāx* Q 80; *grēx* Q 94b; *grēx* Q 94b; **grats:** *grats* L 270; **zoeg:** *zux* K 353; **slouw:** *šloy* Q 192.

2.1.4 SMALLE WEG, PAD

(N M 5; N P, 2; S 27; L 40, 25; R I, 3; A 25, 6 add.; L 19B, 6; monogr.)

[Een smalle weg, een pad in het algemeen. In L 40, 25 werd gevraagd naar de dialectwoorden voor “een smalle weg, een pad” en in N M, 5

naar die voor “een pad of een veeweg door een wei”. Omdat er in de antwoorden op beide vragen veel overlapping zat, zijn deze in één lemma ondergebracht. Uiteraard duiden woorden als **veeweg**, **weiweg**, **koegang** e.a. specifiek op een weg door een wei.]

pad: *pat* K 314, 353, 358, L 210, 216, P 117, C 187a, 196, 284; *paat* K 361; *pāt* L 213, 215 215a, 217, 245, 246, 246a, 248, 249, 250, 266 267, 268, 269, 269b, 271, 288, 288a, 289, 290 291, 292, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 312 316, 320, 320a, 321, 323, 325, 327, 328, 329 330, 331, 331b, 333, 374, 377, 378, 379, 380 381, 382, 385, 387, 426, 427, 429, 430, 432 434a, Q 1, 16, 20, 21, 22, 27, 30, 95, 96a, 99 101, 104a, 196; *pāat* L 331, 415; *pāt* K 359, I 286, 314, 316, 328, Q 3; *pōat* L 312; *pōat* L 312 *pā.t* Q 3; **paadje:** L 420; *pājka* K 360; *pajkan* I 282; *patəkə* K 359; *petjə* K 353, L 164, 165, 191 209, 426; *petšə* Q 84; *pētjə* L 271, 288a, 316 329, 358, 360, 362, 368, 415, 416, 421, 430, Q 3 14, 15b, 20, 30, 32, 33, 36, 39, 0112, 112a, 117a 201; *pētšə* L 367, 423, Q 3, 5, 88; *petjə* K 353, I 163, 163a, 211, 215, 292, 432, Q 29, 35, 88

pejtja L 362, 372, 422, Q 3; pējtja K 314, L 317, 372; peatja L 366, 368, 415; peiša L 316, 417; peṭaka K 357, 358, 359; peka L 352, 355, 414; pēka L 313, P 57; peaka L 312; pejka K 278, L 312, P 57; peja K 317a; pejkān K 278, L 352; pejaka K 361; pejnka P 211; pēnka P 171, 212; pējtja L 358, 368, 372, Q 3; pēiša Q 99, 101, 104a, 105, 116; peatja L 368; pēka L 282, 286, 352; pēnka P 211; pejnka P 214; pōjka L 312; pōjka L 282; pōatja Q 177; pōjkān L 282; pōjka L 314; pijaka K 360, Q 1; pijtja Q 79a; piaka K 361; pōjka L 244b; **voetpad**: vōtpāt L 425, 426, Q 16, 18, 32a, 33, 39, 97, 98, 99*, 103, 110, 111; vōtpat Q 39, 94b, 105, 112b, 113, 117b, 118, 187, 197, 197a, 198b, 203, 204a, 208, 253; vōtpat Q 192, 196, 202, 203, 207; vōtpāt Q 204a; vōtpa.t Q 247, 247a; vōtpa.t Q 200; vō.atpā.t Q 200; vōtpāt L 430; vōtpōt Q 179; fōtūtpat Q 284; vōspat Q 116, 121c, 222; fūspat Q 121; **voetpaadje**: vōtpētja Q 9, 12; vōtpēatja L 415; vōtpētja L 421; vōtpētšā Q 10; vōtpētja Q 20; **buurtpad**: bījrtpāt L 430; **looppad**: lōppāt Q 22; lauppāt L 269a; **veldpaadje**: veltpētja Q 117; **zandpaadje**: zanjtpētja L 329; **veldspad**: veltspāt L 317; **veldpad**: veltpat Q 7; **bospaadje**: bospētja L 317; **kerkenpaadje**: kerkepēka L 313; **kerkenweg**: kerkaewēx Q 204a; **kerkweggetje**: kerkwēxskān Q 71; **fietspad**: fietspāt L 415; **velopad**: vēlōpāt L 416; **velopaadje**: velopētja L 415; **veloweggetje**: velowēxskā Q 73; **hofpad**: hōfpāt Q 7; **weipad**: weipāt L 270; wejāpāt L 295; **weipaadje**: weipētja Q 20, 30, 33; **pad door de wei**: pāt dōr dā wej L 269; **veepad**: viēpāt L 266; **koepad**: L 159a; **koepaadje**: kuwapētja L 192; kuwpetja L 291; kōpētja L 427, Q 15; **karspoorpad**: keršpōrpāt L 330; **veespoor**: vēšpōr L 331; **voetweg**: vutwēx Q 72; vōtwēx Q 113; vutwēix Q 71; **voetweggetje**: vutwēxskā P 119, Q 71; vutwēxskā P 176; vōtwēxskā Q 95; vutwēxskā Q 73; **veeweg**: viēwēx Q 111*; viwēx Q 117a; viēwēx L 290a; **veeweggetje**: vēēwēxskā L 429; **koeweg**: kuwēx L 322a, 373; kowēx L 0426; **weiweg**: wejwēx L 318b; wejwēx L 164, 165; **grasweggetje**: grāswēxskā P 121; **mosemweggetje**: mōsēm-wēxskā Q 96c; **veldweg**: veltwēix Q 39; **veldweggetje**: veltwēxskān Q 71; **weg**: wēx Q 19, 111, 201; wē.x L 382, Q 247, 247a; wēx Q 35; wējx Q 284; wēax Q 192; wīax Q 200; **weggetje**: wēxskā L 386, 423, 425, P 119, 120, Q 3, 7, 19, 20, 96a, 193, 201; wēxskā L 316, 360, 368, Q 8, 9, 12, 88, 102, 177, 198; wēxskān Q 71; wēgaskā P 48; wējxskā L 362, 372, P 119, Q 77; wējšā Q 179; wēxskā L 312, P 48, 121, Q 9, 11, 187a, 247, 247a; wēxskā Q 200; wēxskā L 314, 378, 387, 431, P 56, 57, Q 3, 72, 83, 86, 96c, 101, 105, 187, 187a; wēaxskā P 57; wēaxskā Q 2; weskā Q 88; wēxskā L 286, 312, 314; wēišā Q 172; wējxskā Q 2; wixskā Q 2; wējxskā K 361; wōxskā L 422; **wegel**: wēgal Q 3; **wegeltje**: wēgaltja P 176;

wēgaltšā Q 156; **holle weg**: hōlā wēx Q 193a; **binnenweg**: benāwēx K 278; **assenweg**: asāwēx K 278; **voetbaan**: vutbōān P 50; **voetbaantje**: vutbaānkā P 119; vūtbankā P 193; vūdbājnkā P 171; vutbējnkā Q 78; vutbōjnkā P 184; vutbōjnkā P 50; vutbōjnkā Q 156; vutbuānkā Q 162; **kerkbaan**: kerkbōān P 50; **baan**: bāān P 120; bōn Q 77; **baantje**: bankā P 121; bājnkā P 171; bēnkā P 174, 176, 219; bējnkā P 120; benkā Q 86; bōjnkā P 50, 117, 188, Q 74; bōnkā P 107a; bōjnkā Q 76, 80; bōjnkān Q 71; bōjnkā P 172, 195; buānkā Q 162; bōnkā P 188, Q 177; bōnkā Q 158; bōnkā Q 180; **doorloop**: dōrlōūp L 290a; **voetgang**: vōtgānk Q 30; **gangetje**: gejnkā L 312, 423, Q 179; **straatje**: strōkān K 353; strōjtja K 353; strōjātākā L 352; strōjšā Q 247, 247a; strōjšā Q 200; strājkā K 278; strōkā P 171; strētja L 360; stritja Q 2; strūtja Q 152; **kattenstraatje**: katāstrētja L 364; **kerkstraatje**: kerkstritja L 415; **gang**: gāj Q 179; **gats**: gats Q 10, 284; ga.ts Q 200, 247, 247a; ge.ts Q 247a; **gatsje**: gatskā Q 86; getskā L 368, 417, 421, 422, Q 7, 8, 11, 39, 105, 172, 198b; **smal gatsje**: šmal jetšā Q 121; **steeg**: P 171, 174, 181, 188, 214, Q 72; stējx P 214; stēx P 120; stēx Q 200; stēax L 368, P 184; stīax P 55, 119; stīx Q 156; **steegje**: stēxskā Q 156; stēxskā Q 74; stēxskā P 57, 188, Q 88, 177; stīxskā L 421; stīaxskā P 55; **koedrift**: kōdref Q 204a; kōwdref Q 35; **drift**: dref L 322; dref Q 111; drēf L 289; **koegang**: kōgānk Q 97; **voetlaantje**: vatlōnkā Q 156; **laantje**: lōnkā Q 156; **vaart**: vārt L 382, Q 35; vōārt P 46; vāt P 51, 177; **vauwer**: vōwār Q 121; **dijk**: dēk P 45; **stegel**: štēgāl Q 38; stegāl Q 77; **ruitertje**: rōjtārka Q 180.

2.1.5 BREDE LANDWEG (kaart 18)

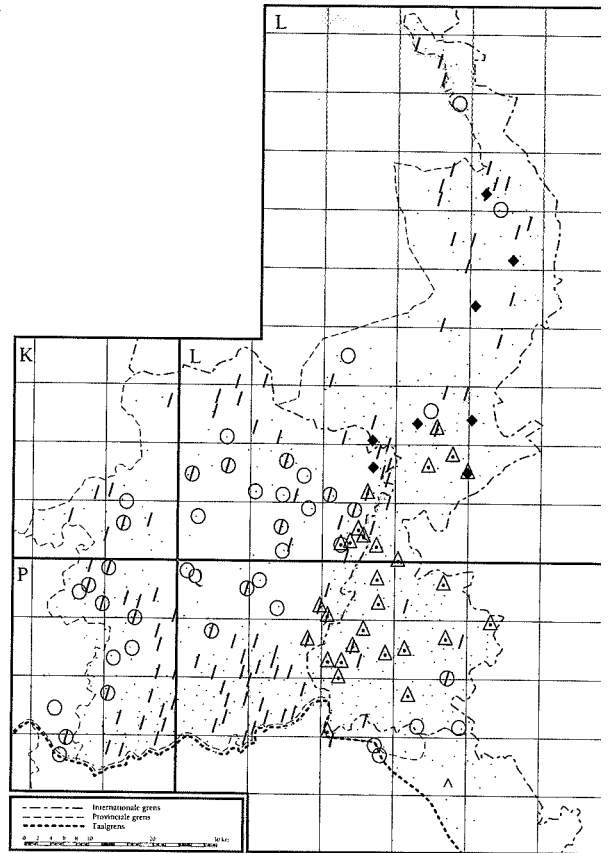
(N 5A, 75a; S 7; Wi 17; L 23, 31a; L 23, 31b; L 1a-m; L 40, 25; monogr.)

[Brede landweg of een niet-openbare weg door bouw- of weiland.]

dreef: Q 99; drēf K 278, 314, 315, 353, 357, 358, 359, L 164, 165, 210, 211, 212a, 213, 215, 215a, 217, 245, 246, 248, 250, 266, 269, 282, 286, 289, 290, 312, 313, 314, 316, 320, 323, 330, 331, 352, 355, 368, 370, 372, 374, 378, 418, 419, 420, 426, 431, P 46, 50, 54, 57, 119, 121, 176, Q 2, 3, 74, 162, 167, 168, 172, 177, 180; drē.f Q 179; drēaf P 171; **koelijf** P 50, 55, 120, 176; **dref** L 297, Q 93, 103, 116, 118, 179, 196; **dreaf** K 357, P 58, Q 172; drēf K 353, 357, L 360, 367, 372, 416, 418, 420, 424, P 45, 188, Q 10, 12, 88, 156, 199; drē.f P 51; **dref** L 159a, 378, P 50, 119, 179, 195, 197, Q 2, 9, 74, 77, 78, 80, 86, 88, 94, 162; **dreijf** L 317, 379, 380, 420, P 171, 176, Q 32, 88; **drēf** Q 12; **dref** L 319, P 184, 192, 218, 219, Q 71, 72, 90, 93, 154, 156, 158, 173, 183, 284; **driaf** L 289, Q 82, 83, 89, 168a; **drif** K 315, Q 178; **driaf** Q 83; **drōf** Q 77; **koedreef**: kōdref Q

Kaart 18 BREDE LANDWEG

- / dreef
- dreeft
- △ allee
- ◆ gelei

Afb. 6. Brede landweg

103; **dreeft**: *drēft* K 318, 358, L 288, 315, 352, 355, 362, 364, 366, 413, 419, P 48, 164, Q 1, 4; *drēft* L 360, 368, 422, P 58; *dreft* L 191, 246a, 325, P 164, 176, 211, Q 3, 116, 207, 222, 247, 247a; *dreft* P 46, 50, 51, 117, 171, 176, Q 71; *dreft* L 415; *drēft* L 360, 416, 417, P 118; *dreft* Q 5; *dre. aft* Q 1; *drēft* L 368; **gelei**: *galei* L 217, 249, 267, 321, 327, 333, 371, 387; **laan**: *lān* L 216; *lōn* Q 95; **allee**: *alē* L 385, Q 20, 117b; *alei* Q 30; *alea* Q 278; *alēi* Q 113; *alei* L 330, 372, 382, 387, 422, 423, 425, 427, 429, Q 12, 16, 19, 88, 97, 99, 101, 102, 104a, 105, 111, 198, 203, 259; *alēi* Q 10; **opgang**: *opganġ* Q 110; **gang**: *gānā* Q 188; **route**: *ruat* Q 196; **weg**: *wēx* Q 278; **steeg**: *stēx* L 210.

2.1.6 VREDEWIS

(N M, 26; L 32, 80; monogr.)

[Bosje stro, gras of iets dergelijks op een stok of tak gebonden, en geplaatst op akkers en weiden, om aan te geven dat deze niet meer toegankelijk zijn o.a. voor weidend vee of jagers.]

vreewis: *vrēwes* L 289, 316, 318b, P 56, 119, 176, Q 180; *vrēwēs* Q 156; *vrējwēis* Q 156; *vrēweš* K 278, Q 204a, 247, 252; *vrēwēs* P 58, Q 2, 173, 179; *vrējwes* L 312; *vrējwes* Q 198b; *vrēweš* P 176; *vrējwēs* L 270, Q 1; *vrējwēis* P 177; *vrēwēis* P 192; *vrēwēs* Q 78; *vrēawēis* Q 74; *vrējwēs* Q 72; *vrēwes* L 1, 84, 90, 168; *vrēweš* K 358, P 176, Q 15b, 71, 158, 175; *vrēawēs* L 286; *vrējweš* Q 193; *vrējwes* L 286; *vrēwōš* Q 18, 193a; *vrēwōs* Q 3, 8, 179, 180; *vrējwys* Q 9; *vrēwijs* Q 71; *vrējwīs* Q 9; *brēweš* Q 3; **vrijwis**: K 353, L 413; *vrējwes* K 357, Q 88, 198b; *vrējwēs* L 313; *vrēwēs* Q 158; *vrējwes* P 50; *vrēwēs* Q 86; *vrējwes* Q 94b; *vrēwēs* P 50; *vrēweš* Q 93; *vrējwēis* Q 156; *vrējwes* Q 172, 187a; *vrējweš* P 116, Q 170; *vrēwes* Q 168; *vrējwēs* Q 196, 196a; *vrējwes* Q 83; *vrēwis* Q 76; *vrējwiš* Q 96c; *vrēwōš* Q 192; *vrēwōš* Q 97; *vrējwōs* Q 197, 197a; *vrēwōs* P 48; *vrēwes* L 316; *vrējweš* Q 196; *vrējweš* Q 198; *vrēawēš* Q 111; *vrējwes* L 372a; *vrēweš* L 316; *vrēwōš* Q 36; **vrije wis**: *vrēa wēis* P 195; *vrēa wēs* P 177; *vrēja wēas* P 177; **strowis**: *struawēs* L 269b; *struawēš* Q 98; *strowēis* Q 80; *štryweš* Q 204a; *strōjwōs* L 426; *štrōwōš* Q 99*; *štrōawōš* Q 20, 22; *strōwōš* Q 99*; **wis**: *wes* L 269, P 46; *wēš* L 373; *wēs* P 121, Q 74; *wēs* L 331, 331b, 371, P 51, Q 91; *wēis* P 177; *wes* P 46, 176, 219; *wēš* P 164; *wajš* Q 93; *wōš* Q 28, 113, 192, 201; **vreerijis**: L 420; *vrērejis* Q 15; *vrēris* L 318b, 368, 418, 427, Q 15b, 33, 39, 101, 112b, 121c; *vrēris* L 416; *vrēriz* L 416; *vrēris* L 329, Q 97; *vrējris* L 430; *vrējris* L 289, 289b; *vrējrijš* Q 88; *vrēris* Q 12; *vrēaris* Q 30; **vrijrijis**: *vrēris* Q 36; *vrēris* L 432; *vrēris* Q 30; **rijis**: *ris* L 271, 288a, 290a, 321, 366, 416, Q 9, 12, 20, 28, 112a, 118a, 201; *ris* Q 192; *riās* L 415; **rijsje**: *riškā* L 288a, Q 112b; **rijzer**: *rišar* Q

98; **schutrijzer**: *šōtrīzār* Q 39; **schutsmei**: *sxōtsmēi* K 359; *sxōtsmēi* K 358; *šōtsmēi* L 322a; *skōtsme* K 357; **schutmei**: K 358; **vreemei**: *vrēmei* L 362, Q 20; **vrijmei**: L 355, P 47; *vrējmei* Q 196; *vrēmei* Q 117a; **mei**: *mei* L 423; *mēi* L 352; *mē* K 361; *mēi* L 163, 163a; *mē* P 45; **vreetak**: *vrētak* Q 15; **bode**: Q 95; *boj* L 352, P 183; *bōj* L 352, P 219; *bōj* L 332; *buj* L 352; **stropop**: *struapup* Q 98; **vlagje**: *vlexskā* Q 39; **vlik**: *vlek* Q 111*; **tekenstokje**: *tēkanstōkskā* L 192; **grensstek**: *grensštek* Q 121; **reenstek**: *rīnštek* L 421; **verbodstek**: *vārbotštek* P 171; **stek**: *stek* L 360, P 46; **plankje**: *plējkskā* L 358, P 218; **grenspaal**: *grenzpōl* Q 284.

2.1.7 KARRENSPOOR (kaart 19)

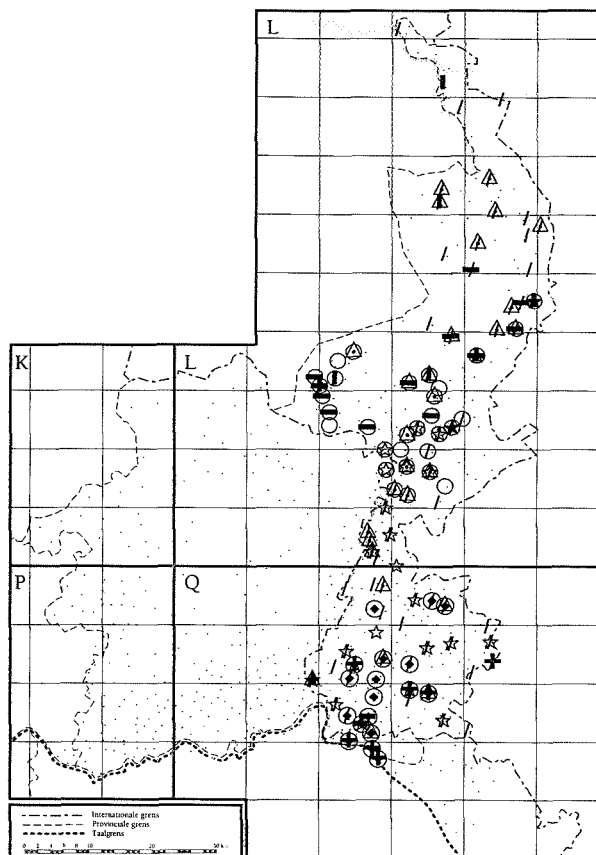
(A 21, 2a; A 21, 2b; N 18, 40; monogr.)

[Een niet-verharde weg met geulen die zijn ontstaan door het uitschuren van karwielen.]

karspoor: L 115, 247; *karšpōr* L 426, Q 21; *karšpōr* L 191, 248, 250, 266; *karšpōr* L 428, Q 15, 111*; *kāršpōr* Q 208; *kāršpūr* Q 195; *keršpūr* L 291; *kerspōr* L 269a, 289, 289b, 291; *kerspōr* L 269; *keršpōr* L 295, 327, 376; de volgende opgaven zijn meervoud: *karšpōrā* L 211, 214; *kāršpōrān* L 246; *karšpōrā* Q 16*; *karšpōrān* L 192a, 245b, 271; *karšpōrā* L 429; *karšpōrā* Q 36, 99*; *kāršpōrān* L 268; *kerspōrān* L 265c; *keršpōrā* L 291; *kerspōrā* L 269, 296; *karšpōr* L 430; *karšpōr* Q 193; *karšpōr* Q 106; *karšpōr* Q 15; **karrenspoor**: *karāspōr* L 210, 244c, Q 101, 113; *karāspōr* L 381c, Q 21, 36, 99, 201; *kāršpōr* Q 119, 121b; *kerāspōr* L 293, 332; *karāspōr* L 431, Q 31, 203; *karāspōr* Q 33, 34; *kārāspōr* Q 121; *kerāspōr* L 381, 381b, 382; *kerāspōr* L 329, 330; *karšpōar* Q 21; *karāspōar* Q 201; *kārāspūr* Q 222; *kerāspuar* L 289; de volgende opgaven zijn meervoud: *karāspōrā* Q 102; *kārāspōrā* Q 117a; *karāspōrā* Q 95; *karāspōrā* Q 35, 112; *kerāspōrā* L 271; *kārāspōrā* Q 222; *kerāspuarā* L 289; *karāspōr* Q 99; **wagenspoor**: *wāgāspōr* L 248; **spoor**: *spōr* L 248, Q 101; *špōr* (mv.) L 433; **vaarspoor**: *vōrspōar* Q 1; **vaarleis**: *vārlejis* L 271, 288, 289, 289a, 289b, 289*, 292, 296, 298, 318, 318a, 318b, 320, 322, 328, 329, 377, 381b, 382; *vārlejis* L 298; *vārleiza* (mv.) L 289, 292, 293, 322a, 325, 328, 330, 375, 377, 378, 381, 381b; *vārleisān* (mv.) L 288a; *vārleizar* (mv.) L 381a; **leis**: *lejis* L 330; *leiza* (mv.) L 292, 327, 328, 332, 374, 376, 381b; **sleuf**: *slōva* (mv.) L 271; **geul**: *gōl* Q 203; **karrenvoor**: *kārāvūr* Q 121; **voor**: *vōr* Q 203; *vuara* (mv.) Q 119, 202; *vōrān* (mv.) Q 101; **kargelei**: *kārgalei* Q 202, 247, 247a; *kārgalei* Q 19, 103, 106; *kārgaleja* Q 101a; **karrengelēi**: *karāgalei* Q 34, 101, 201; *kārāgalei* Q 202; *karāgalei* Q 35; *karāgaleja* Q 111*; **vaargelei**: *vārgalei* Q 196; *vārgalei* Q 200; *vārgaleja* Q 197; **gelei**: *galei* Q 101, 195, 196, 196a; *galeja* Q 101a; *galejar* (mv.) Q 192;

Kaart 19 KARRENSPOOR

- / (kar(ren))spoor
- (vaar)leis
- △ kar(ren)weg
- ☆ veldweg(getje)
- ⊙ (-)gelei
- aardweg
- ⊕ holle weg
- ↓ zandweg
- ★ landweg

lei: *lei* Q 196, 196a; **karweg:** L 210, 214; *karwex* L 211; *karwēx* L 250, 426, 428; *kār wēx* L 246; *kerwēx* L 269a, 291; *kerwēx* L 292, 295, 296; *karwēix* L 245b, Q 197; **karrenweg:** *karāwēx* L 429, Q 35; *karāwēx* Q 101; *kārāwēx* Q 202; *karāwēx* Q 21, 95; *kerāwēx* L 322, 328, 382; *kerāwēx* L 293, 377, 381, 381b; *kerāwēx* L 288a; **veldweg:** *veltwēx* Q 113; *veltwēx* Q 98, 103; *veltwēx* L 271, Q 119, 208; *vēltwēx* Q 196; *veltwēx* Q 95, 99, 112; *vēltwēx* Q 99*; *veltwēix* Q 193; *veljtjwēx* L 298, 327, 378, 382, 429; *veljtjwēx* L 330, 374, 377, 431, 433, Q 33; **veldweggetje:** *veltwēxskā* Q 201; *veljtjwēxskā* Q 20; **veldpaadje:** *veljtjwēxskā* L 292; **zandweg:** *zantwēx* L 211; *zantwēx* L 271; *zāntwēx* L 165; *zantwēx* L 289, 289b; *zanjtjwēx* L 293; *zanjtjwēx* L 298; **aardweg:** *ārtwēx* L 269; *ertwēx* L 266; *ertwēx* L 296; *ērtwēx* L 291; *ērtwēx* L 291, 298; *ertwēx* L 289a, 289*, 318a, 320; *ērtwēx* L 318b; *ērtwēx* L 292; *ē.rtwē.x* L 325; *ērtwēx* Q 196, 196a; **landweg:** *lantwēx* L 271; *lāntwēx* Q 95; *lanjtjwēx* L 329; **akkerweg:** *akārwiāx* L 289; **binnenweg:** L 115; *benāwēx* L 211; *benāwē.x* Q 247, 247a; *benāwiā.x* Q 200; **vaarweg:** *vār wēx*

Q 113; **vaart:** *vār* Q 21; **bosweg:** *bušwēx* Q 35; **holle weg:** *hōlā wēx* Q 202; *hōlā wēx* Q 103; *hōlā wēx* Q 201; *hōlā wēx* Q 121; *hō.lā wē.x* (Q 247, 247a; *hō.lā wīā.x* Q 200; **weg:** *wēx* L 318.

2.1.8 HOEFLAG

(N P, 2 add.; A 21, 2a add.; monogr.)

[Het platgetreden, onbegroeid stuk grond van een karrenweg of koeweg waar het paard loopt. **hoefslag:** *hufslax* L 211; *hōfslāx* L 382, Q 20; *hōfslax* Q 196, 196a.

2.1.9 VELDWEG (kaart 20)

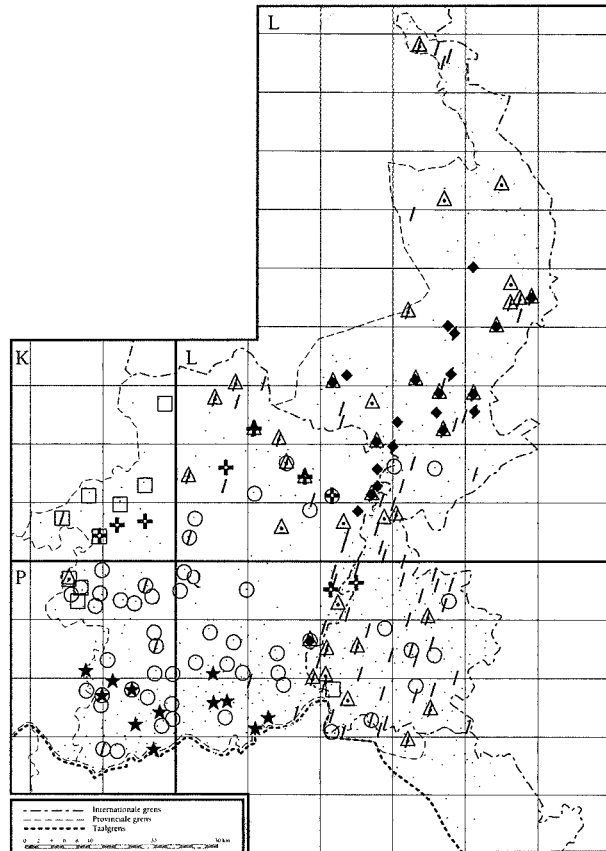
(N 5A, 75c; N P, 2; JG, 1a, 2b; L 37, 43 monogr.)

[Een niet-verharde, vaak met gras begroeide weg door het veld, waarlangs men vanaf het erf de akkers kan bereiken die niet aan de straat gelegen zijn.]

veldweg: L 294, 312, 355a; *veltwēx* K 353, L 159a, 164, 244d, 265, 368b, 414, P 218; *veltwēx* L 269, 269a, 271, 360, Q 36, 111, 111*, 112, 112*

Kaart 20 VELDWEG

- / veldweg(getje)
- (-)vaart
- △ kar(ren)weg
- ◆ mestweg(getje)
- ★ veldbaan
- kar(ren)spoor
- ⊕ servitude(weg)

202, 203; *veltwē.x* L 270; *vēltwēx* L 163, 163a, 164; *vēltwēx* Q 179; *veltwēix* Q 39, 179, 198b, 222; *vēltwēix* Q 192; *veltwēx* L 282, 316, 352, Q 14, 94b, 95a, 97, 99*, 101, 106, 187, 197, 197a, 204a, 209; *vēltwēx* L 282, 286, 312, 316, Q 96a; *veltwēax* P 56, Q 39; *vēltwēx* Q 196; *velšwēx* Q 8; *veljtjwēx* Q 7, 28, 35a; *veljtjwēx* L 317, 322a, 329, 330, 331, 331b, 332, 373, 374, 377, 426, 429, 430, 431, 432, Q 20, 33; *veljtjwēix* Q 30; *veltswēx* L 317; *veljtjwēx* L 291, 318, 318b, 372, 381, 387, Q 18, 22, 28, 29; *veljtjwēax* P 120; *veltwiāx* Q 112, 168a, 196, 203; *veltwiāx* L 372, Q 198a; *veļltwīāx* Q 198a; *veltswīāx* L 372; *veljtjwīāx* L 372; *veljtjwīēx* L 422; **veldweggetje:** *veltwēxskā* L 313; *veltwēxskā* Q 20; *vēltwēxskā* L 421; *veltwēxskā* L 316, P 56, Q 96c; **veldwegel:** Q 96c; **veldbaan:** *veltbān* P 177; *veltbayn* Q 80; *veltbān* Q 157a; *veltbōn* P 176, 176a, 192, 222, Q 177, 180; *veltbōn* P 114, 185; *veltbōyn* Q 158; **veldstraatje:** P 176; **veldpaadje:** *veltpetjā* L 358; *veltpetšā* L 360; *veljtjpetjā* Q 33; *veltpēikān* L 286; **veldvaart:** *veltfārt* Q 2; *veltvat* P 50; *veltvōt* Q 72; **mestweg:** *mestwēx* L 292, Q 88; *mēstwēx* L 294, 295, 321, 371, 374; *mēstwēx* L 289;

mestwēx L 271; *mēswēx* L 295, 331, 331b, 372; *mēswwēx* L 266; *mēstwēx* L 289b, 325, 326, 372a; *mēstwēx* L 290, 291; *mēswie.x* L 419; *mēswiāx* L 372; **mestweggetje:** *mēstwēxskā* L 322; *mēswwēxskā* L 294, 330; **servitudeweg:** *servatydawēx* L 368; *servatydawēx* K 357; *servatjtwēx* L 316; *servatjtwēx* Q 15; *servatjatswēx* L 368; **servitude:** L 362; *servityt* K 358, 359; *servatyt* Q 9; *servatit* L 355; **vaart:** *vārt* P 51, 56, Q 2b, 35, 74, 98, 111, 0112, 196, 201; *vōrt* L 414, Q 1, 3, 88; *vqart* P 46; *vqūart* Q 1; *vōrt* Q 198; *vērt* P 46; *vāt* P 50, 51, 52, 57, 119, 120, 177; *vāat* P 120, 177; *vaat* P 119, 121; *vōt* P 117, 172, 176, 176b, 177, 195, 219, Q 71, 74, 76, 86, 162, 171; *vō.t* Q 156; *vqat* P 188, Q 78, 159; *vōjāt* P 48; *vōjt* Q 93, 198; *vōat* Q 71; **invaart:** L 364; **uitvaart:** *qūtvārt* L 360; *ūrvārt* L 378, 382; *qivārt* L 368, 413; *ātvoat* P 218; **opvaart:** *opvārt* L 368; *opvort* Q 88; *opvōt* P 176; **noodvaart:** *nōtvaat* P 120; **afvaart:** *af.vārt* L 415; **karvaart:** *kērvārt* P 51; *kērvāt* P 55; *kērvat* P 54; *kērvāat* P 55; *kārvōt* Q 72; *kārvōt* Q 77; **damvaart:** *damvōt* P 219; **binnenvaart:** *benānvaot* Q 72; **karrenweg:** *karāwēx* L 215, 317, Q 11, 39; *karāwēx* L 416, 432;

kārāwēx Q 209; *kerāwēx* L 269, 269a, 321, 330; *kerāwēx* L 320a; *karāwīax* L 420; **karweg:** L 159a, 211; *kārwe.x* Q 95; *karwēx* L 265; *kārwe.x* Q 193, 204a; *karwē.x* Q 88; *karwējx* L 360, 0426; *karwēx* L 360, 362, Q 96a, 99*; *kārwe.x* Q 94b; *kerwēx* L 269b, 271, 289, 295, 322, 331; *kerwex* L 292; *kerwēx* L 282; *kērwe.x* L 316; *kērwe.x* P 44; *kerwēx* L 312, 352; *kerwex* L 312; *karwix* L 372, 420; **vaarweg:** *vārwe.jex* Q 1; *vōrwīx* Q 1; *vērwe.x* L 312; **landweg:** *lantwēx* L 316; *lanjtjwēx* L 330; **landweggetje:** *lantwēxskā* Q 95; **akkerweg:** *akārwe.x* L 287, 288a, 289; *akārwe.x* Q 162; **akkerweggetje:** *akārwe.xskā* L 288a; **zijweggetje:** *zejwēxskā* L 423; **aardweg:** *ērtwēx* L 269; **binnenweg:** *benāwēx* Q 97; *benāwējx* Q 222; **binnenweggetje:** *benāwēxskā* L 363; *benāwēxskā* L 291; **voetweg:** *vutwēx* Q 71; **weggetje:** *wēxskā* P 119; *wēxskā* Q 7, 8; *wēxskā* Q 117a; *wēsja* Q 121; *wīaxskā* Q 2; **wegeltje:** *wiagālskā* Q 2; **weg:** *wēax* K 359; *wēx* Q 35, 112b; *wīax* K 361; **kar-spoor:** *kar-spōr* K 317, 318; *kar-spōur* K 353; *kar-spōur* K 278; *kār-spōar* K 314; *kār-spōur* K 353; *kerspōr* K 278; *kerspōr* P 44; *kerspōr* P 46; *kerspōr* K 357; *kerspōar* P 49; **karrenspoor:** *keraspōr* Q 187a; **paadje:** *pājikā* K 360; *pājikā* P 51; *pētjā* Q 117a; *pēatjā* Q 39; *pejikā* L 312; **pad:** *pāt* Q 39; **renenpad:** *renāpat* P 46; **reen:** *rēn* Q 3; *rējan* K 278; *rējn* L 317, 366; **doorgang:** *dōrganj* Q 12; *dōrganj* Q 7; **spoor:** *spōr* K 357, 358, P 45; *spōar* K 353; **steeg:** *stēx* Q 162; *stējx* Q 158; *stēx* P 176; **steegje:** *stēxskā* Q 162; **straat:** *strowat* P 54; **straatje:** *strōtjā* L 319; **karstraat:** *kerstrōat* P 48; **uitgat:** *ōtxat* K 314; **ramp:** *ramp* L 415; **baan:** *bōn* Q 156; **erfbaan:** *erfbōn* P 113, 114, 115; **akkerbaan:** *akārboan* P 178; **aarden baan:** *jēdā baan* Q 165; *jādā bun* Q 243; **verloren baantje:** *verlōurā bojnka* Q 157; **groen weggetje:** *grōn wēxskā* Q 113; **groene weg:** *grōnā wēx* L 332, 427; *grōnā wēx* Q 15; *grōnā wējx* Q 192; *grōnā wēx* Q 112b; *grōjnā wēx* Q 20; **koeweg:** *kōuwēx* Q 20; **grasweg:** *grāswēx* Q 193a; **dries:** *drēs* L 320a; **groesweggetje:** *grōswēxskā* L 288a; **holle weg:** *hōlā wēx* L 382; **noodweg:** *noatwēx* L 374; **dode weg:** *dōjā wēx* L 352; *dūōjā wēx* Q 100; **dreef:** *dref* Q 162; **dreeft:** *drefjt* L 289b, 318b; *drefjt* L 322; **achterruit:** *ātārōt* Q 170; **varegat:** *faregat* K 357, 358, 361; *varəgat* K 359; *vērəgat* P 46; **vaargat:** *vōrgōt* Q 5.

2.1.10 TOEGANGSWEG NAAR HET ERF

(N 5A, 75a; N 5, 110; N P, 2 add.; monogr.)

[Toegangsweg of oprijlaan naar het boerenerf.]

vaart: *vārt* K 358, L 214, 214a, 215, 217, 245b, 246a, 317, 331, 360, 368b, 371, 371a, 372, 372a, 378, 387, 416, 420, 422, 423, 426, 430, 432, P 44, 45, Q 2, 9, 14, 20, 21, 22, 28, 33, 35, 39, 95a, 96c, 99*, 101, 102, 111*, 187a, 192, 204a; *vāt* P 44, 49, 50, 54, Q 204a, 209, 211; *vōt* P 176, 222, Q 71, 72, 77, 94b, 162, 177, 178, 179; *vārt* K 361a,

P 51, Q 2b; *vōrt* Q 4, 162, 198b; *vāt* Q 156, 171; *vōat* P 48, Q 156; *vōūt* Q 158; *vājt* Q 112b; *vōjt* 93; *vōart* Q 3, 198; *vōt* P 222; *vōat* P 218; *vāat* 55, 174; *voat* P 188; *vōart* P 46; *vōuat* P 48; *vā* P 178; **opvaart:** *op.vārt* L 265, 270, 289, 291, 291, 295, 318b, 320a, 321, 322, 326, 330, 37 382, 0426, 432, Q 7, 11, 14, 97, 98, 101, 11 113a, 193; *op.vārt* L 312, Q 9, 39; *op.vāt* Q 117. **invaart:** *envārt* L 271, 360, 386, 416, Q 9, 9' *ēnvārt* L 312, Q 12; *ējnvāat* P 177; *envōt* Q 180 *i-nvuāt* Q 80; *invōat* Q 156; **uitvaart:** *yivōrt* 163, 163a; **doorvaart:** *dōrvārt* L 288; **opri** *ōpret* L 269, 269a, 420, Q 7; *ōpret* L 286; *ōpret* 86; **toerit:** *turet* K 317, L 362; **inrit:** *enret* K 317 L 294, 317, Q 95; *e.nret* L 316; **inrij:** *enrij* L 260 **oprijweg:** *ōprīwēx* L 330; **weg op de straat aar** *wēx. op .dā strōt. ān* Q 88; **weg naar hu** **gehucht:** *wex nō at .gahōxt* L 163, 164; **weg:** *wē* L 352; **varegat:** *vārəgat* K 318; *varəgat* K 351 **laan:** *lān* L 215; **dreef:** *dref* K 353, L 159a; *drē* Q 76; **dreeft:** *drefjt* P 48; *drefjt* P 176; **allee:** *alēj* 326; *alēj* Q 209; **spoor:** *spōar* K 314; *spōr* K 35'

2.1.11 WEG OVER HET ERF

(N 5A, 75b; N 5, 111)

[Een weg over het boerenerf, langs of tussen d gebouwen door. Deze weg ontbreekt bij geslote boerderijen.]

hofpad: *hōfpāt* L 292, 322, 331, 378, Q 35, 35' *hōfpāt* L 269a, 321, 326, 371, 422, Q 97; *hōfpa* K 314, L 163, 163a; *hufpat* K 318, L 159a, 294 *hūfpāt* L 362, 372; *hūfpāt* L 360; *hōfpāat* L 352 *hōfpōt* L 312; *hūfpōt* Q 86; *hōfpāt* L 215; *hūfpa* K 317; **hofpaadje:** *hōāfpētjā* L 289; *hōfpejka* L 312; *hūfpētjā* L 416; **looppad:** *lyppat* P 54 **mesthofpad:** *mesthofpat* K 358; **pad:** *pat* K 358 *pāt* L 269; *pōat* L 312; *pāt* P 51; **paadje:** *patak* K 318; *pekā* P 45; *pētjā* L 360; **gelegweg** *galēxwēx* L 316, 317; **hofweg:** *hōfwēx* L 318 **hofweggetje:** *hōfwēxskā* L 426; *hōfwēxskā* L 382; **servitudeweg:** *serfātītwējx* L 360; **mest weg:** *mestwēx* L 244d; **mesthofweg:** *mēsī hōfwīax* Q 2; **weggetje:** *wēxskā* L 382; **baan** *bōn* P 176, 218, Q 178, 179; **baantje:** *bājnkā* L 48; *bōjnka* Q 156; **hofbaan:** *hōfbōn* P 50; **hol** **baantje:** *hōfbōjnka* P 55; **voetbaan:** *vutbōn* L 162; **vaart:** *vārt* Q 111; *vāt* P 44, 49, Q 211; *vōt* P 48; *vōjt* Q 93; *vōt* P 107a; **hofvaart:** *hōfvārt* L 7; **gang:** *ganj* Q 71, 158; *gānj* Q 193; **aangaf** *ōngōt* Q 4; **mesthof:** Q 2b, 80; **miste:** L 290; **o** **de hof:** *op .dān ūyf* L 420; **geleg:** L 420; **pavei** Q 204a; **karspoor:** K 318, 353, P 44; **spoor:** L 357; **luif:** L 429.

Afb. 7. Veldweg

Afb. 8. Toegangsweg naar het erf

2.2. Landschappelijke elementen

2.2.1 LAAGTE IN HET LANDSCHAP

(L 29, 30; Wi 11; A 10, 4; S 20)

[Een laagte in het landschap in het algemeen. Vergelijk ook lemma 1.2.8 LAAGTE IN EEN AKKER.]

laagte: *laxtə* K 314, L 164, 165, 211, 313, P 188, Q 179; *legdā* L 426, P 188, 192, Q 78, 156; *legdžā* Q 156; *laxt* L 210; *laxtə* Q 196; *laxtə* L 250, P 172; *laxtə* L 378, Q 93; *laxtə* P 115, 176, Q 72, 161, 167; *legdā* L 431, P 179, 187a, Q 71, 78; *leigdā* Q 83, 158; *leagdān* Q 1; *leigdā* L 387, Q 111; *leagdja* L 288; *leigdja* L 330; *laxt* L 191, 209, 213, 215, 215a, 217, 246a, 248; *legdā* Q 9; *leixdā* Q 2; *leigdja* L 325, 327; *laxt* L 164; *laxtə* K 353, L 367, 419, P 176; *leaxtə* Q 102; *laxt* L 266; *legdā* Q 78, 203; *leagdja* L 320, 323; *laxtə* K 278, L 216, 244b, 299, 331, 355, 382, 385, 414, 417, P 50, 53, 56, 58, 117, 119, 120, 121, 172, 176, 177, 183, 211, Q 2, 33, 72, 86, 90, 101, 166, 179, 203, 240; *laxtə* K 315; *legdā* L 333, 379, 380, 429, 432, Q 20, 29, 89, 101, 110, 156; *leegdā* Q 99; *leigdā* P 55, 176; *leagdja* L 374; *leigdja* L 381; *lejax* L 286; *laxtə* K 318, 357, 358, 359, 360, L 360, 368, 372, 416, 420, P 164, 172, Q 3, 88, 102, 105, 168a, 172, 187; *laxtə* K 278, 314, 315, 316, 317, L 245, 246, 249, 267, 268, 297, 298, 300, 368, 422, P 164, Q 16, 21; *liixtə* Q 8; *liixtə* Q 7, 12, 22, 32a; *leixtə* L 312; *liixtə* Q 103; *liixt* L 316; *liixt* L 416; *liixt* L 415; *ligdā* L 360, Q 88, 104a, 113, 118, 168a, 172, 196, 198, 204a, 208;

liagdā L 291, Q 9, 12, 27, 30, 32, 97, 116, 196, 202; *liiegdā* L 290; *liegdā* L 425, Q 117b, 168; *liegdā* L 387, 427, Q 98; *ligdja* L 289, 377; *liegdja* L 377; *liegdja* L 321; *liagdja* L 328, 370; *liixtə* L 269, 295, 296, Q 2, 3, 35, 88, 95, 96a; *liixtə* Q 12; *ligdā* L 419, Q 95; *liagdā* Q 10; *liigdja* L 289; *liagdja* L 415; *loagdā* L 430; *lyxd*: P 177; **laagste:** *leixtə* Q 154; *liixtə* Q 12; **del:** *de* P 172, 177, 183, 188, 193, 218, 219, Q 1, 9, 38, 93, 116, 162, 167, 168, 175, 179; *del* L 290, I 121, 176, Q 1, 78, 247; *deijl* Q 156, 247; *dəl* I 186, Q 196; **kamerdel:** *kāmardel* L 250; **delling** *delenj* P 164, 171, 176; **dal:** *dāl* K 358, L 312, 313; *dāl* L 312, Q 207; *dōl* Q 3; **daling:** *dālenj* I 164; **zonk:** *zonk* K 278, L 312, 314, 326, 360, 362, 366, 413, 415, Q 222; *zonk* K 358, L 378, 417; *zō.nk* L 355; *zonk* L 416; *zōnj* L 286; *zunj* K 314, 315, 353, P 117, Q 3, 71, 89; *zūnj* L 286; *zōnj* (mv.) Q 72; **zomp:** *zomp* L 212a; *sōmp* I 329; *sō.mp* L 250; *zūmp* Q 20; **slonk:** *slounj* I 188; **kot:** *kot* K 318; **slei:** *sleij* L 418; **kamp:** *kemp* (mv.) L 214a; **diepte:** K 317, P 58; **vallei:** P 121; *valēj* Q 95; *valēā* Q 177; **holte:** *hōlt* Q 3; **dreef:** *drēf* L 352.

2.2.2 MOERAS (kaart 21)

(N 27, 20; N 14, 53; N 6, 33b; R 3, 9; A 2, 57; RND 20; Wi 17; Wi 54; L 19B, 2aI; Vld.: monogr.)

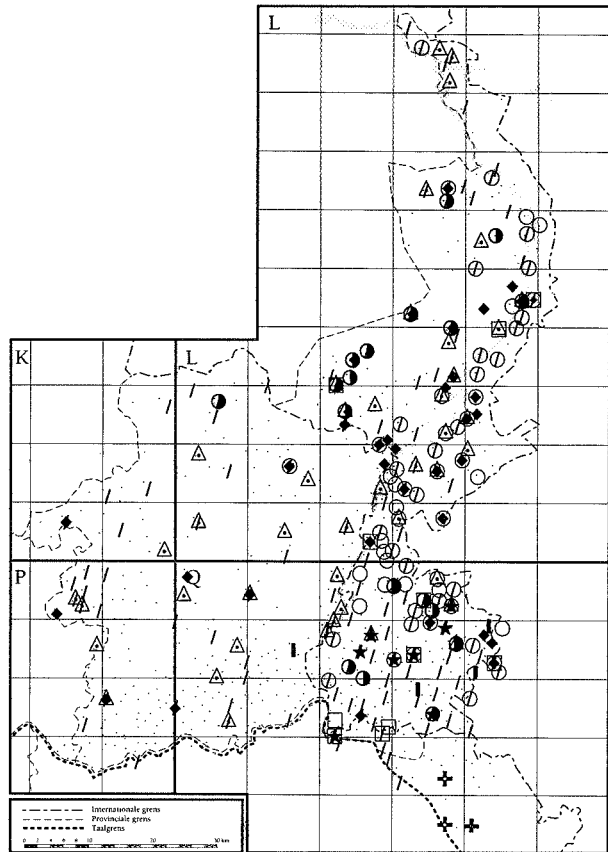
[Waterachtig, laaggelegen, drassig land, broekland, gebied zonder behoorlijke afwatering.]

moeras: *muras* K 278, 315, 317, 358, L 159a

Afb. 9. Moeras

Kaart 21 MOERAS

- / moeras
- zomp
- △ ven
- ◆ broek(grond)
- moer
- bend, band
- ★ (ge)vuilnis
- † prats
- ⊙ peel(grond)
- + moerast

163, 164, 191, 209, 210, 211, 213, 214, 216a, 246a, 248, 249, 50, 268, 269, 270, 271, 281a, 286, 288, 288a, 289, 289a, 290, 292, 296, 298, 299, 312, 314, 318, 322, 326, 328, 329, 355, 360, 372, 373, 376, 377, 381, 381a, 381b, 413, 417, 426, 429a, 434, P 45, 50, 51, 174, 176, 223, Q 2, 3, 9, 15, 18, 19, 20, 21, 32, 32a, 33, 39, 77, 83, 95, 96c, 98, 99, 101, 102, 111, 112a, 113, 113a, 115, 116, 118, 121b, 121c, 158, 162, 187a, 192, 193, 193a, 196, 197, 198, 202, 203, 208, 211, 247; **maras** L 115, 248, 271, 296, 298, 300, 320, 321, 326, 329, 360, 373, 378, 433, P 44, 48, 49, Q 15, 36, 96b, 99, 101a, 102, 112b, 121; **muraes** Q 156; **murēs** L 266; **murās** L 216, Q 71, 156, 192, 207; **mūras** K 353, L 265, Q 3, 34, 178, 195, 199, 247a; **mārōs** P 46; **moras** L 293, 381b, Q 12, 39, 100, 118a, 121c, 162, 222, 284; **mōras** L 291, 326; **moaras** Q 30; **morās** L 289; **mōyras** Q 203; **morēs** Q 249; **mudaras** Q 20; **mōmas** L 420; **moerast**: **murast** Q 284; **mōrast** Q 279; **morā.st** Q 253; **moeras-grond**: **mūrasxroni** P 175; **moer**: **mūr** L 211, 265, 288, 318b, Q 21, 33, 38, 113; **mōr** L 246b, 269, 288, 288a, 289, 289b, 290, 312, Q 204a; **mōr** Q 102; **mōjr** Q 106; **moerground**: **mōrgrōnjij** L 292,

320; **zomp**: **zomp** L 210, 248, 269, 269a, 270, 271, 288, 290, 298, 299, 321, 322, 326, 329, 330, 331, 360, 376, 379, 380, 381, 381b, 382, 385, 428, 429, 430, 431, 432, 434, Q 14, 16, 17, 20, 22, 28, 29, 32, 35, 39, 101, 111, 113, 121, 121c; **zoamp** L 268; **zōmp** L 159a, 214, 247, 248, 250, 266, 268, 332, 378, 381, 382, 387, Q 95, 96b, 117b, 211; **zōamp** Q 22; **somp** L 269, 432a, Q 33, 34; **sōmp** L 296, 300, Q 36; **zump** Q 21, 30; **sump** L 426, Q 20; **zōmp** Q 38, 118; **sōmp** Q 101; **ven**: **ven** K 361, L 209, 246, 265, 269, 289, 332, 362, 377, 420, P 107a, 176, Q 3, 35, 72, 80, 162; **vēn** L 163, 163a, 165, 294, 295, 320a, 322, 353, 416, 432, P 48, 49, 176, Q 2b, 12, 28, 96c; **ven** L 289, 290a, 318b, 330, 382, 383, 413, Q 7, 97, 113; **vēn** L 372a; **vōn** Q 11; **natte ven**: **nōtā ven** Q 71; **wijer**: **wēar** K 315, Q 2; **waterkot**: **wōtarkot** K 318; **watersprong**: **wātərsprōnhk** L 329; **poel**: **pūal** P 55; **pōl** L 289; **modderpoel**: **modərpōl** L 268; **kuil**: **kūl** L 371a; **vlies**: **vliis** L 209; **zīp**: **zīp** Q 15; **sīp** L 163, 163a; **vuilnis**: **vūlnes** Q 99, 99*, 101; **vījlnes** Q 111; **vōalnes** Q 198; **vulnes** Q 97, 112a; **gevuilnis**: **gəvūlnes** Q 101; **gəvūlənəs** Q 35; **gəvōlənəs** Q 204a; **vuilgebroidenis**: **vūlgəbrūətənəs** Q 203b;

vulgəbrōtənas Q 196; *vølgəbrōtənas* Q 247a; **vuilgebroeds:** *vulxəbrōts* Q 247; **vuiligheid:** *vuləxhēt* L 312; **vuille kraam:** *vulə krēm* Q 204a; **vuilwammes:** *vūəlwaməs* Q 113; **vuilding:** *vūldenĳ* L 318; **kwacht:** *kwāxt* L 288; *kwaxt* K 318; **kwelm:** *kwelm* Q 20, 101; **prats:** *prats* Q 21, 87, 113, 117a, 121, 121b, 201; **prat:** *prat* Q 222; *prāt* Q 252; **modder:** *modər* L 377, Q 101; **todder:** *todər* Q 30; **vots:** *vojtš* Q 101; **peelgrond:** *pilgrōnt* L 271; **peel:** *pial* L 265, 290; *pīəl* L 288; **mos:** *mos* Q 284; **bend:** *bent* Q 121; *bēnt* Q 111; *bēnjtj* L 427, Q 33; *bēant* Q 198; *bejənt* Q 198b; *biənt* Q 198b; *bēanət* Q 197, 197a; **band:** *bānt* L 271, 295; *bānjtj* L 289; **slond:** *šlont* Q 111; *šlōnt* Q 36; **moerslond:** *mošlont* Q 101; **broek:** *bruk* P 47, 176, Q 3, 156; *brūk* L 210; *brök* L 267, 269, 269b, 294, 318, 321, 321a, 322a, 331, 331b, 332, 360, 371a, 374, 381, 382, 385, 427, 432a, Q 39, 117, 119, 195; *brok* Q 1; *brox* Q 121; *brek* Q 3; **broekgrond:** K 353; **gebroeks:** *gəbrōks* L 332; **kuilenbroek:** *kələləbrok* K 358; **broekage:** *brokəži* L 360; **braak:** *brāk* L 289; **beemd:** *bem* Q 76, 79a; *bem* P 175, 178, Q 80; *bemdə* (mv.) Q 98; *bemə* (mv.) Q 180; **moerbeemd:** K 278; **levendige grond:** *lēəftəgə gront* P 55; **verzopen wei:** *vəzōpən wē* K 358; **berm:** *berəm* P 54; **drift:** *dreft* P 55; **bol ven:** *bəl ven* L 381; **moelde:** *mauj* Q 203a.

2.2.3 DROGE PLEKKEN IN MOERAS

(N 27, 21a; R 3, 9)

[Hoger gelegen, droge plekken in een moerasge-
bied.]

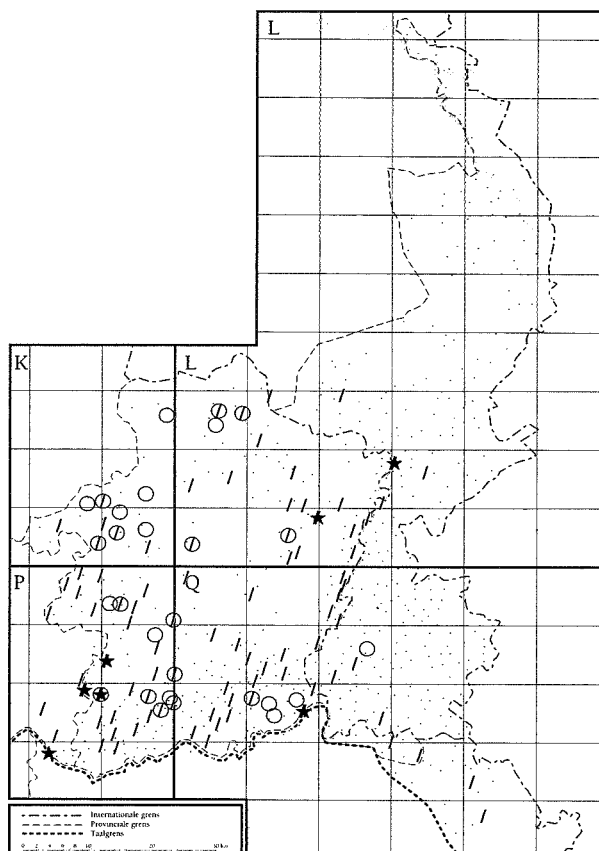
bult: *bølt* K 317, L 211, 269b, 290a, 299, P 48, C 16; *bøljtj* L 289; *bølt* L 165; *bølt* L 270, 289; *bøljtj* L 321, 322a, Q 22; *bøljtj* L 288a, 318b; **hei bult:** Q 39; *hejbølt* L 265; *heəbølt* P 49; *hēəbølt* P 48; **poekel:** *pukəl* Q 111; **hei:** *hej* L 372, 430, C 98; **bultgrond:** L 269; **hoogte:** *hūxtə* K 358; *hejxtə* Q 72; *hextə* Q 72; *hext* L 360; **horst:** *hørs* L 289b, 318b, 352, 360, 413, Q 3; *hōrst* L 312; *horst* K 361; *hōrst* L 265, 290; *hørst* K 278, Q 3; *hōrst* L 332; *hørs* L 269b, 331, 331b, 383; *hōst* L 51; *hōjst* K 318; *hōs* Q 71; *hus* Q 76; *us* Q 76; **heuvel:** *hēəvəl* Q 39; *hūvəl* L 420; **heuveltje:** *əvəlkə* Q 7; **zandberg:** *zəntbərəx* Q 2; **zandbergje:** *zəntbərəxskə* K 358; **berg:** *bərəx* L 290; *bərəx* Q 2b; **droge berg:** *drīgə bərəx* Q 2; *drīg:* *bərəx* P 107a; **droge plak:** *drīgə plak* P 175; **eilandje:** *ēləntjə* L 371a; *elənəkə* P 45; *ēlənšə* C 80; **zandkop:** *zāntkop* L 159a; *zənjtjəkop* L 322; **leemkop:** L 163, 163a; **kop:** *kop* L 299, 382, C 20; *kəp* (mv.) Q 97; **donk:** *doŋk* K 353, L 246, 295, 322, 327, 330, 332, 371a, 378, 383, 420; *dōŋk* L 266, 269a, 323, 326; *dōŋk* L 293; **vengat:** *vəŋgāt* Q 7; **rabattin:** Q 28; **kleef:** *klef* L 209; **rug:** *røk* L 382; **beemd:** *bem* P 177; **knoebel:** *knubəl* Q 111; **springbron:** *sprəŋbūdn* Q 158.

Afb. 10. Lage, natte plekken in moeras

Kaart 22 KUIL

/ kuil
 ○ kot
 ★ gat

2.2.4 LAGE, NATTE PLEKKEN IN MOERAS

(N 27, 21b)

[De lager gelegen delen in een moeras waarin steeds water staat.]

zomp: *zomp* L 265, 269, 269a, 269b, 270, 271, 290, 290a, 295, 299, 320a, 321a, 322, 322a, 330, 331, 331b, 332, 371a, 372, 372a, 382, 416, 420, 427, 430, 432, Q 9, 16, 35, 39, 97, 98, 111, 112a, 113, 117a; *zōmp* L 163, 163a, 165, 289, 318b, 321, 332, 383, 387, Q 11, 96c, 196; *zump* P 174, Q 30, 33; *zōmp* (mv.) Q 28; **zomplok:** *zomploak* Q 22; **del:** *dēl* K 318, L 352, P 175, 222, Q 2b, 12, 247a; *del* L 269b, Q 3, 97, 117a; *dēl* Q 79a; *del* L 331, 331b; *dōl* Q 72; **zonk:** *zonk* K 358, L 360, P 176; *zōnk* L 312, P 51, Q 3; *zunk* L 420; *zuānk* P 177; *zon* K 318; *zōnk* L 318b, P 54, 107a; **slonk:** *slōnk* Q 158, 162; *slun* Q 71; **laagte:** *līxtə* K 358; **poel:** *pul* P 44, 49; *pūl* Q 77; *pōl* L 270, 382, Q 111; **poeltje:** *pulkə* L 352; *pōlkə* Q 158; **vengat:** *vengat* Q 80; *vengāt* L 265; *vengat* L 159a, P 48; **ven:** *ven* K 353, L 288b; *ven* K 278, L 320a; **moergat:** *mūrgat* L 211; **gat:** *gat* L 163, 163a; **waterkot:** *wātərkōt* K 361; **laag kot:**

liəx kōtə (mv.) K 317; **watergat:** *wātərgātə* (mv.) L 269; **holte:** *hōlt* L 312; **kleine holte:** *klēn hōlt* L 312; **kuil:** L 413; *kōl* P 48; *kūl* L 288b, 289, 289b; **wijer:** *wiijər* Q 111; **slond:** *slont* Q 111; **laak:** *lōk* Q 71; **kwacht:** *kwaxt* K 353; **zijp:** *zōp* (mv.) P 45; **vuilnis:** *vulnes* Q 98; **doodleger:** *duwətlēgər* Q 204a; **sleet:** *slēt* Q 170; **zouw:** *zōuw* Q 94b; *zow* Q 170; *zaw* Q 76; **gracht:** *grāx* Q 170; **kwel:** *kwel* Q 111; **kwaak:** *kwāk* P 46.

2.2.5 KUIL (kaart 22)

(L 29, 12a; L 1a-m; monogr.)

[Een kuil, gat in de grond.]

kuil: K 315, P 54, 56; *kōal* Q 2; *kōjəl* Q 2; *kōl* K 353, L 367, Q 2, 284; *kō.l* P 50; *kōjil* P 164, Q 93, 179; *kōl* P 44, 47, 50, Q 2; *kōl* L 372, P 45, 46; *kōal* P 177; *kōjil* Q 1, 172; *kōjəl* P 188; *kōl* L 352, Q 1; *kōl* Q 88, 161, 162; *kō.l* P 51; *kōal* K 353, P 171; *kōjəl* K 353; *kōjil* L 355, 360, P 55, 58, 121, 177, 188, Q 71, 72, 78, 88, 89, 95, 102, 166, 167; *kōjil* Q 95; *kol* P 193; *kōjil* Q 95; *kōjəl* Q 78; *kōl* P 186; *kūl* K 358, 360, L 313, 360, 366, 368, 370, 372, 377, 415, 417, 419, 420, Q 7, 8, 9, 10, 12,

196, 247, 248; *kuəl* L 360, 422; *kuil* L 414, 419, Q 10; *kulj* L 372; *kul* L 286, 289, 312, 313, 316, 360, Q 284; *kyl* L 416, 418, Q 259; *käl* P 115, 121, 171, 172, 176, 179, 183, 218, Q 168a; *kayl* P 120, 188, Q 3, 83, 86, 88, 89, 154, 156, 158, 168, 168a; *kaəl* P 176; *kaual* P 192, Q 240; *käil* K 357, 358b, P 180, 219; *käil* Q 179; *kejl* P 117; **kuiltje**: *kilkə* L 362; **kot**: *kot* K 278, 314, 315, 317, 318, 357, 358, L 313; *kot* K 315; *köt* K 359, L 312, 313, 314, 414, Q 156; *kōət* L 312; *kūt* P 53, 54, 119, 176, 187a, Q 2, 99, 168, 173, 175, 177; *kuət* P 54, 188, 192, Q 78; *ku.ət* Q 78; *kut* P 176; *kūt* L 416; **gat**: *gat* P 211; *gaət* P 176; *gāt* L 370, 415; *gāt* Q 179; *goət* P 172; *gōət* P 117; **put**: *pōt* K 316.

2.2.6 HEUVEL

(L 34, 22)

[Een kleine verhevenheid in het landschap.]

heuvel: *hōvəl* K 312, 313, 358, 360, P 45, 54, 58, 117, 120, 171, 193, Q 1, 9, 88; *ōvəl* Q 7, 9; *hōū.vəl* Q 156, 156a; *jōvəl* Q 179; *hōvəl* Q 12; *hōvəl* Q 10, 253; *hōjvəl* P 171, 218, Q 78, 96c; *hijvəl* L 317; *hijvəl* L 317, 360, 372, P 176; *hyvəl* Q 284; *hyvəl* P 119; *ijvəl* L 372, P 176; *jyvəl* Q 86; *hēvəl* L 355, Q 2; *hiəvəl* L 415, Q 3; *hīvəl* L 359, 364, 367, 368, Q 3; *hījvəl* L 415; **hugel**: *hijgəl* Q 284; **heuveltje**: *hōvəlkə* K 312, L 317, 352, Q 2; *hōvəlkə* K 314; *hivəlkə* L 358, 366; *hivəlkə* Q 89; *hiəvəlkə* L 360, 362; **berg**: *berx* K 278, 313, 314, 318, L 352, 353, 415, 420, 422, P 50, 52, 57, 115, 120, 174, 177, 197, 212, 214, 219, Q 71, 83, 156, 156a; *berəx* P 183, 197, Q 3; *bērəx* Q 91; *barx* Q 168, 168a; *bejrx* K 313; **bergje**: *berxskə* K 278, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 357, 358, 359, 360, 361, L 352, 355, 356, 358, 368, 371, 415, 420, P 45, 56, 114, 116, 121, 164, 171, 175, 176, 181, 186, 188, 192, 195, 211, Q 2, 71, 86, 158, 168, 168a, 178, 180; *berəxskə* P 177, Q 1, 2; *berxskən* K 313, 353, L 352; *bejrxskə* P 121; **kleine berg**: *klēnən berx* Q 2; *klēnən berx* K 278; **klein bergje**: *klē berxskə* P 171; **zandberg**: *zantberx* K 312; **terpje**: *terpkə* L 413; **tom**: *tum* P 164, 171; **hoop**: *hōp* Q 72; *hūp* P 218; **aardhoop**: *ijəthōp* Q 83; **zandhoop**: *zanthup* L 414; **hoopje**: *uəpskə* K 317; **horst**: *hōrt* Q 1; **krip**: *krip* Q 253.

2.2.7 GEGRAVEN WATERLOOP

(N 27, 24; AGV, m1; A 20, 1c; A 20, 1d; A 10, 21; A 2, 48; L 24, 27; L 1a-m; L 36, 4; L A1, 62; Lu 1, 5; R 14, 23j; S 11, 33; monogr.)

[In het algemeen is in dit lemma sprake van een gegraven waterloop als afscheiding of om overtollig water af te voeren of om te bewateren. In dialectenquêtes zijn er veel vragen gesteld naar de benamingen voor een sloot, graaf of gracht. In de antwoorden bleek veel overlap te zitten. Het gaat hier om waterlopen die verschillend van breedte kunnen zijn. Omdat de antwoorden hierover niet eenduidig waren, was het niet mogelijk

aan een begrip een vaste breedte toe te kennen. Algemeen kan men zeggen dat een gracht een bredere sloot is, een graaf een wat bredere, vaal droge sloot, en dat een goot, grub en zouw wa smallere waterlopen zijn. Het overeenkomstige bij alle waterlopen is dat ze gegraven zijn.]

sloot: *slōt* K 278, L 164, 296, 313, 362, 382, P 51 171, 183, Q 74, 78, 86, 95, 101; *slōt* L 331, 430 433, 434, 434a, Q 15, 20, 32a, 102; *slō.t* L 374 *slōwt* Q 156; *slōwat* L 286; *slōət* L 165; *slōət* Q 16 21; *slōət* L 378; *slōūt* L 210; *slōət* L 426; *zlōw* C 195; *slōts* L 385; *sloət* L 269, 271, 330, 375, 381 420, Q 14; *sloət* L 429a; *šloət* Q 21, 32; *sloūt* C 83; *šloūt* L 429; *šloət* Q 19; *slojt* L 288, 289, 377 381, 427, Q 17; *šlojt* L 325, 376, Q 32a, 98, 102 *slow* Q 196; *slow* Q 191, 193, 195, 196, 197; *slōw* Q 196a; *slōt* L 330, Q 74; *slōt* L 330, 426, Q 101 113, 196; *slūōt* L 373; *slōūt* Q 78, 83, 101; *šlōw* Q 99, 192, 193a; *slōū* Q 200; *slūt* L 269, 271 288a, 316, 316a, 354, 419, P 57, 121, 214, Q 95a 187; *slūt* Q 104a, 193, 198; *slūjt* Q 75; *slūjt* I 271; *slūt* L 269, 271, 295, 314; *šlūt* L 296, Q 193 *slūāt* L 269, 286, 314, 372; *šlūjt* Q 191; *slūt* L 245 246, 246a, 266, 269a, 271, 289, 312, 313, 320a 368, 378, 381b, Q 12, 96b; *slūyət* L 286; *slōt* I 176, 193, Q 77; *slōət* Q 3; *slōūt* Q 79a; *slōt* Q 157 162, 168, 173, 180, 183; *slōjt* Q 75; *slōjt* Q 2, 79 *slēt* Q 72; **slootje**: *slytjə* L 288a; *slyōtjə* L 378 *sljōtjə* L 319; *slykə* L 286; *slōtjə* L 282; *slōtsə* C 155; *slējtjə* Q 83; **watersloot**: *wātərslōūt* Q 100 **graaf**: *grāf* L 115, 159a, 164, 165, 191, 192, 192a 209, 209a, 210, 211, 213, 214, 214a, 215, 215a 216, 217, 244c, 245b, 246, 246a, 246b, 248, 249 250, 266, 267, 268, 269, 269a, 270, 271, 288 288a, 288b, 289, 289a, 290, 291, 292, 292a, 293 295, 296, 297, 298, 299, 300, 313, 318, 318b, 319 320, 320b, 321, 321a, 322, 323, 325, 326, 326* 327, 328, 329, 333, 360, 366, 370, 371a, 372, 373 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 381a 381b, 382, 383, 385, 386, 387, 419, 420, 422, 423 424, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 432a, 433, 424 424a, P 46, 50, 51, 164, 211, Q 2, 7, 8, 9, 10, 12 18, 20, 34, 38, 39, 96, 96a, 96b, 96c, 99, 99*, 101 102, 111, 113, 116, 117, 117b, 118, 119, 121, 196 201, 252; *grāv* L 360, Q 284; *jrāf* Q 121, 121e 211, 222, 251; *grāf* Q 278; *jrāf* Q 251, 259; *grōf* L 368, P 45, 176, Q 1, 10, 12, 89, 95, 102, 168, 187 194, 198, 200; *grōəf* P 192, Q 83; *grōf* P 179 *grōuf* P 188; *grōf* K 353, Q 93, 156, 253; *grōf* K 353; *grēf* P 55; **afwateringsgraaf**: *āfwātərənysgrā*, L 321; *āfwētərənysgrāf* L 269; **leigraaf**: L 159a *leigrāf* L 192, 381, 385; **graafje**: *grēfkə* L 320 381b, Q 201; *grēfkə* L 164, 266, 372; **vlootsgraaf**: *vlōtsgrāf* Q 19, 21, 27; **vlootgraaf**: *vlōtgrāf* Q 100; **vloot**: *vlōt* P 51, Q 33, 77; *vlot* P 218; *vlōt* K 357, L 431; *vlōjt* Q 162; *vlōt* Q 75; *vlēt* Q 83; **vliet**: K 353; **gracht**: *graxt* K 278, 314, 315, 316 318, 353, 357, 358, 358b, 359, 361, L 163, 164 209, 210, 211, 214, 214a, 216, 216a, 265, 269 293, 299, 312, 313, 314, 316, 316a, 317, 320, 322

323, 326, 329, 330, 352, 353, 355, 355a, 360, 360a, 362, 363, 364, 366, 367, 368, 369, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 432a, P 44, 45, 46, 47, 50, 51, 54, 57, 107a, 117, 118, 119, 121, 129, 164, 171, 176, 211, Q 3, 6, 21, 30, 32, 33, 36, 39, 71, 111*, 112a, 196, 197; *graxt* P 51; *grāxt* K 278, L 216, 281a, 314, P 52, 54, 58, Q 3, 5, 121; *grax* L 269, 271, 296, 299, 329, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 372, 378, 381a, 381b, 415, 416, 429, 429a, 430, 431, 432, P 57, 121, 176, 183, 197, 218, Q 2, 13, 14, 15, 17, 18, 20, 22, 28, 32, 32a, 34, 35, 36, 83, 88, 95, 95a, 96a, 96b, 98, 99, 100, 101, 101a, 102, 103, 106, 110, 111, 112b, 113, 113a, 115, 117a, 118, 156, 187a, 192, 193, 193a, 195, 201, 203, 203b, 208, 241; *grāx* L 248, P 52, 119, 188, 193, 192, 196, 197, Q 71, 72, 74, 75, 77, 78, 79, 83, 86, 90, 117, 117a, 158, 159, 162, 168a, 170, 176a, 188, 243a; *grēx* Q 91, 170, 171; *grēx* Q 83; *grēx* Q 92; *grāt* Q 121, 202, 208; *grāet* Q 121b; *jrāt* Q 118a, 121, 121a, 121c, 211; *grēt* Q 175, 177, 178, 179; **vlootgracht:** P 51; *vlootxrax* Q 80; *vlutgrāx* Q 72; *vluutxrax* Q 76; **laatgracht:** *letgraxt* P 44, 49; **loop:** *lōp* K 316; *lōap* L 266; *loap* L 315; *luap* L 352; *lūp* K 358; *lyap* L 245b; *lōip* L 297, 298, 322a, 323, 327, 371a; *lōip* L 298; *lūip* L 209; **afloop:** *āflup* K 360; **loopje:** *lōipkə* L 370; *lōapkə* L 266; **loper:** *lōpər* L 354; *līpər* L 355a; **lopertje:** *lōpərkə* L 353; **waterloop:** *wātərlōap* L 191; *wātərlōp* Q 117, 117a, 118, 192; *wātərlōip* L 433, Q 96b, 97, 111, 113a; *wātərlup* Q 195; *wasarlōf* Q 121; *waslōf* Q 222; **waterloopje:** *wātərlōipkə* L 372; **zouw:** *zōuw* K 357, 358, 359, 360, 361, L 286, 315, 352, 354, 355, 355a, 366, 414, P 46, 51, 57, 58, 118, 119, 195, 197, Q 1, 2, 5, 71, 74, 91, 92, 95, 95a, 111, 172, 178, 179; *zōuw* P 119, 197, Q 71; *zou* Q 78; *zoəw* L 418; *zauw* K 318, P 46, Q 1, 89; *zā* P 174; *zuw* L 316, 356, 366, Q 36; *zu* L 356, 360, 367, 416; *zyw* L 416; *zēiw* P 52, Q 93; *zēā* P 51; *zē* P 50; *zeiw* Q 172; **zouwtje:** *zuijə* L 316a; *sukə* L 364; *zēijkə* Q 179; *zēijkə* Q 91; **zoeg:** *zūx* K 315; *zux* K 314; *zuq* L 364; *zāx* P 218; **zoegje:** *zāxskə* P 219; **goot:** *gōt* K 358; *goət* Q 157; *gut* Q 12; *gōt* Q 12, 172; *gōt* Q 15, 36, 101, 117, 117b, 178, 196, 208; *gōt* Q 21, 27, 33, 34, 101, 199, 203b; *gēt* L 246; **watergrub:** *wāatargrup* L 372; **grub:** *grōb* Q 20, 101; *grōp* Q 192; *gryp* K 358, Q 27; **voots:** *vōtš* Q 29, 33, 36; *vōitš* Q 28; *voitš* Q 32, 32a; *vōatš* Q 30, 34, 35, 39; *voitš* Q 30; *voatš* Q 22, 31; *voats* Q 35; *voatš* Q 32, 101; *vōš* Q 31; *vuutš* Q 35, 113; *vuatš* Q 39; **vootsje:** *vōtškə* Q 35; **hol:** *hōl* P 50, 57, Q 1; *hōl* Q 71, 78; *hōal* Q 156; *hōual* Q 78; **heul:** *hōl* P 54; *hōwal* P 54; *hul* L 367; *hēl* L 360, 366, 416, 417; *hēlj* L 362; *hel* L 418; *ēl* L 418; *hēl* L 368, 416; *healj* L 415; *ēl* L 368; **heulte:** *hōlt* L 312, 354, 414; *hōlt* L 286, 312, 313, 314, 352, 353, 413; *hōldjə* L 282; *hōljtj* L 317; *helt* L 355a, 356; *hēlat* L 368; *hēltš* L 360; *helt* L 355; *hēlt* L 355, 355a, 360; **zīp:** *zīp* L 289, 322, 362, Q 28, 33, 39, 100, 201, 202, 206; *sif* Q 121b; **wal:** *wal* L 289a,

313, 354, 356, 360, 371a, Q 79; *wāl* L 286, 314, 416, Q 95, 95a, 102; *wā.l* Q 12; **waterlaat:** L 289, 292; *wātərlōt* L 319, 320, 371a, 381b; *wātərlōut* L 292a; **waterlaatje:** *wātərlōtjə* L 319; **waterlosing:** L 289, 289b, 318b; *woatərlōsəj* L 286; **losing:** *lōsəj* L 289, 318, 360, 371a, 372a, Q 96c; **kanjel:** *kānjəl* L 368; **water:** *wātər* Q 201; **water-tje:** *wetərkə* Q 203; *wētərkə* Q 95; **wetering:** *wetərəj* L 163, 163a; **afwatering:** *āfwītərəj* L 362; **kuil:** *kōl* P 52; *kōul* L 358; *kōjl* Q 78; *kul* L 248; **sleupje:** *slōpjkə* L 319; **gelei:** *gələj* Q 99; **geleis:** *gələjs* L 329; **slenk:** *slenk* L 330; **reutel:** *rōtəl* P 46; **sluis:** *slās* P 218; **wijer:** *wejər* L 209a; *wejər* L 300; *wijər* L 434, Q 38, 201; *wījər* L 428; *wiər* L 374, Q 98, 201; *wīr* L 329; **wijert:** *wejərt* Q 11, 96a, 102; *wejərt* L 374, Q 102; *wijərt* L 292, 373, 374, Q 20, 96a; *wīrt* L 270, 432, Q 101a, 203a; *wērt* L 191; **grats:** *grats* L 246, 270; **gratsje:** *grətskə* L 246; **talud:** *taly* P 119, Q 203b; *tālī* Q 2; *təlyj* L 370; *təry* L 298; *tərylj* L 209, 298, 381; *təli* Q 92; *təli* Q 3; **taludgraaf:** *tərlujgrāf* L 381; **rigole:** *regəl* P 55, Q 12; *rigəl* Q 200, 247, 247a; **griool:** *griōul* P 172; **vloeiër:** *vlōjər* P 197; **schans:** *sxans* K 359; **vest:** *vəst* K 318; *vəst* K 359; **geul:** *gōl* Q 39; *xōul* P 175; **aag:** *āx* Q 111, 113; **wijk:** *wik* L 265; **slond:** *šlonjtj* L 430; **rabat:** *rəbut* Q 7.

2.2.8 NATUURLIJKE WATERLOOP

(N 27, 25; N 27, 24; A 2, 48; A 10, 21; A 20, 1d; A 20, 1c; AGV, m1; L 24, 17; L 24, 27; L 33, 10; L 37, 15; R I, 23; S 33; monogr.)

[Natuurlijke, smal stromende waterloop.]

beek: *bēk* K 278, 314, 315, 318, 353, 357, 358, 359, 360, 361, L 210, 244c, 250, 269a, 282, 286, 288a, 289a, 289b, 289*, 291, 296, 298, 312, 313, 316, 318b, 319, 320a, 321, 321a, 329, 352, 355, 360, 366, 367, 369, 370, 371, 372a, 377, 382, 413, 414, 420, 423, 429, P 44, 45, 46, 47, 49, 50, 51, 52, 54, 55, 56, 57, 58, 118, 120, 121, 172, 176, 177, 195, 211, 212, 214, 218, 219, Q 1, 2, 2b, 7, 8, 9, 10, 12, 18, 30, 71, 74, 78, 79a, 88, 95, 96a, 96c, 97, 99*, 112, 157, 159, 165, 175, 179, 243; *bē.k* Q 2, 196; *bēak* K 278, Q 39, 192; *bējk* P 48, Q 6, 83, 96c, 156; *bējak* Q 156; *bek* L 360, 372, P 176, Q 80; *bejak* Q 72; *bēk* L 159a, 163, 164, 165, 191, 192, 209, 214, 248, 269, 269a, 269b, 270, 289, 295, 296, 298, 299, 322, 322a, 329, 330, 331, 331b, 373, 377, 381b, 382, 383, 387, 427, 430, 431, 432, 432a, Q 9, 12, 14, 15, 16, 20, 22, 28, 98, 111, 117a; *bēak* L 249, Q 12; *bēak* L 381, 381b, Q 113; *bējk* P 48, 50, 107a, 108, 119, 171, 174, 175, 176, 177, 178, 185, 188, Q 78, 156; *bēk* P 192; *bēk* L 423; *bīek* L 416; *bēk* Q 247; *bek* L 314, P 176, 197; *bīek* Q 86, 90, 93, 162, 176a, 179; *bīēk* Q 178; *bīek* Q 86, 177; *bīk* L 289, 356, 358, 359, 360, 363, 364, 368, 372, 416, 420, Q 5, 77, 83, 89, 241; *bītk* L 360; *bīak* L 289, 317, 358, 359, 360, 360a, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 372,

415, 416, 417, 418, 420, 421, 422, 423; **biak** L 289, 296, 360, 364, 368, 415, 422, Q 3, 5, 76, 86, 90, 158, 162; **biijk** Q 78; **biëk** L 289, 420, 421, Q 162, 170; **biëk** Q 158, 168a, 171; **beekje**: **bēkska** K 317, 359, L 318b, 329, 352, Q 95, 99*; **bējkska** Q 156; **bekska** L 210, 312; **bejakska** Q 72; **bekska** K 361, L 248, 381a; **bēkska** L 381b, 430; **bēakška** Q 119; **bē.nska** Q 253; **baak/bach**: **bāk** Q 39, 113, 202; **bāak** Q 201; **bak** Q 259, 284; **bāx** Q 204a, 208, 211; **bā.x** Q 253; **bachje**: **bexska** Q 204a; **afvoerbeek**: **āfvōrbēk** L 270; **afwateringsbeek**: **āfwātarensbēk** L 290a; **waterbeekje**: **wātərbēkska** L 332; **water**: **wātər** Q 158, 199; **wātər** L 331, 331b; **lopend water**: **lōpənt wātər** Q 117b; **watertje**: **wētərka** Q 247; **wētərka** Q 99*; **vliet**: **vlit** K 353; **vlēt** L 318, Q 117a; **vlet** Q 117a; **vloot**: **vlōt** P 51, Q 33; **loop**: **lōp** K 278; **lōap** L 216; **luap** L 312; **līj** L 289; **lōp** L 211, Q 196; **lōjp** L 290; **loopje**: **lōpkən** L 352; **loopgraaf**: **lōpgrāf** L 210; **loper**: **lōpər** L 355; **waterloop**: **wātərloup** L 269, Q 7; **wētərloep** Q 71; **wātərlyap** L 265; **wātərloep** Q 33, 35, 113, 197, 197a; **wātərloep** Q 97, 111; **waterloopje**: **wātərloepka** L 332; **bron**: **brōn** Q 76; **bōn** P 175; **sprong**: **sprōnk** L 265, 382; **sprōj** L 163, 163a; **šprōnk** L 430; **stroom**: **strōm** L 420, Q 162; **strōym** Q 9; **straym** Q 80; **struam** P 48; **strōm** L 360; **stroompje**: **strōjmkə** Q 16; **rin**: **ren** Q 39; **fluit**: **flōit** Q 111; **geultje**: **gōlka** Q 96a; **wetering**: **wētəreŋ** L 289; **slond**: **šlonjtj** L 430; **slei**: **šlēj** Q 22; **ruis**: **rūš** Q 117a; **zījp**: **zīp** L 292, 382; **zouw**: **zōuw** Q 111; **zā** P 174; **waterlaat**:

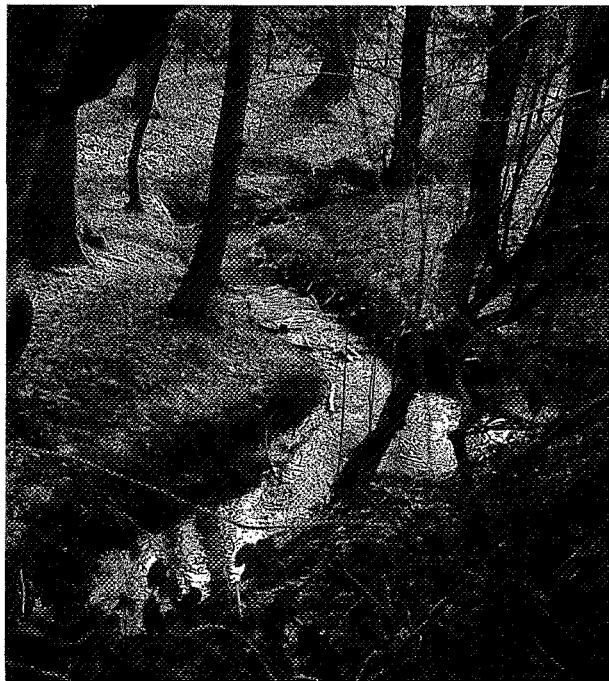
wātərlojt L 290; **walletje**: **welka** L 321; **gelei**: **gələ** Q 99; **drift**: **dreft** L 382; **zonk**: **zōnk** L 288b; **lumer**: **lōjmar** Q 38.

2.2.9 VIJVER (kaart 23)

(R 7, 18; S 40; A 20, 1e; L 8, 47; monogr.)

[Kleine, natuurlijke of (meest) gegraven, vaak omsloten waterplas. Vroeger groef men vaak vijvers om er vis in te houden. Tegenwoordig is de vijver vaak een deel van een park- of tuinaanleg.]

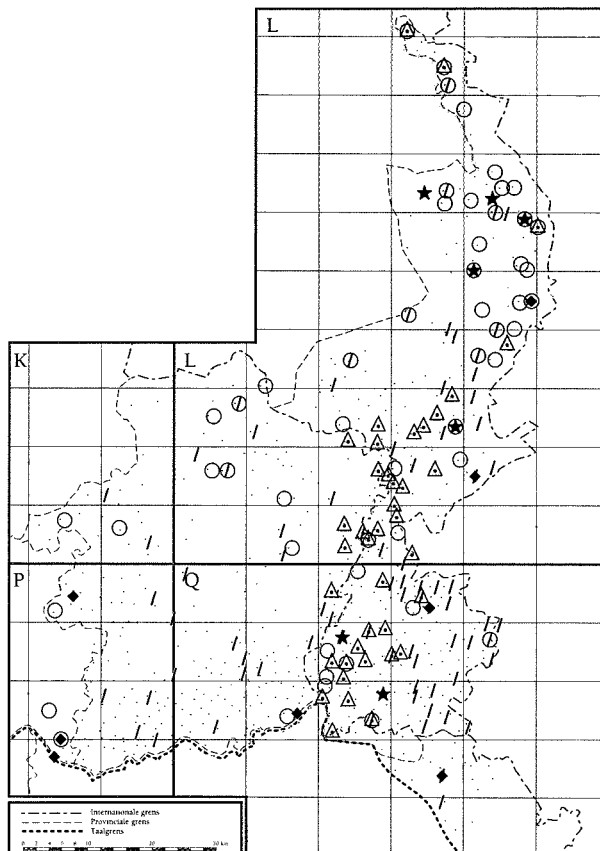
vijver: **vējvər** K 358, L 164, 210, 265, 313, 314, 354, 355, P 164, 171, Q 95, 96a, 178; **vējvər** L 115, 159a, 164; **vēəvər** P 47; **vēvər** K 353; **vīvər** L 165, 191, 210, 211, 213, 215, 215a, 216, 245b, 246, 247, 249, 250, 266, 267, 268, 269, 271, 286, 288, 295, 296, 298, 299, 318, 329, 366, 378, 385, 418, 427, 433, Q 14, 95, 102, 119, 187, 196; **vivər** Q 14, 32; **wijer**: **wijər** L 291, 298, 300, 322a, 331, 333, 374, 377, 386, 387, 425, 429, Q 22, 27, 29, 30, 32a, 33, 35, 96, 101, 111, 111*, 196, 203, 208; **wīar** L 289, 316, 330, 368, 417, Q 21, 97, 201, 203; **wījər** L 295, Q 20, 33; **wīr** L 290, Q 278; **wīər** L 416; **wejər** L 210, 246a, 288, Q 12, 113, 116, 119, 202, 207, 253; **wējər** Q 10, 118, 204a; **wēar** P 186; **wē.ar** K 315; **wēr** Q 2; **wejər** K 360, L 245b, 265, 313, 353, 355, P 57, 188, 197, Q 1, 35, 72, 77, 78, 88, 113, 117a, 121, 202, 208, 222, 253; **wēar** P 197, Q 78; **wējər** Q 116, 117b; **wēr** P 176; **wēər** L 165, 288, Q 167; **wajər** Q 83.

Afb. 11. Natuurlijke waterloop

Kaart 23 VIJVER

- / wijer
- vijver
- △ wijert
- ◆ poel
- ★ kuil

89; **wijert:** *wijart* L 320, 321, 323, 325, 327, 371, 381, 420, 425, 426, 427, 431, 434a, Q 98, 99, 101, 103, 196; *wiart* L 297, 328, 379, 380, 382, 432, Q 16, 97; *wijart* L 328, Q 33, 103, 110; *wiart* L 319, 427; *weijart* L 115, Q 9; *weijart* L 164, 250, 422, Q 102, 104a, 105, 188, 193, 198; **poel:** *pul* P 48, 171, Q 179; *pōl* L 271, P 211, Q 38, 253; *pouyl* L 387; **kuil:** *kul* L 209, 247, Q 192; *kūl* L 217, 266, 329, Q 96; **kolk:** *kōlk* L 215.

425, 426, 427, 430, 431, 432, 434a, Q 14, 16, 21, 22, 30, 32a, 33, 35, 95, 96, 96a, 97, 98, 99, 101, 102, 103, 104a, 102, 110, 111, 113, 116, 117b, 118, 187, 196, 198, 201, 202, 203, 204a, 207, 208, 252; *pōl* Q 113, 196; *poal* L 290, 328; *poal* Q 2; *pouyl* L 429, 430, 434, Q 20, 27, 29, 32; **kuil:** *kul* L 209, 211, 216, Q 103; **bats:** *bats* Q 196, 196a.

2.2.10 POEL

(N 27, 24; S 28; A 20, 1; A 2, 48; monogr.)
[Klein ondiep, stilstaand water, veelal als troebel of smerig gedacht. Een poel heeft dan ook meestal een meer ongunstige betekenis dan een vijver.]

poel: *pul* L 210, 249, P 176; *puy.l* Q 284; *pūl* K 353, 357, 358b, L 164, 165, 191, 209, 213, 215, 215a, 216, 217, 246a, P 44, 45, 46, 47, 50, 197; *pū.l* P 51, Q 156; *pōl* L 245, 246, 248, 250, 266, 267, 268, 269, 288, 289, 291, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 320, 321, 323, 325, 327, 328, 329, 330, 331, 333, 374, 377, 378, 379, 380, 382, 385, 387,

2.2.11 BRON (kaart 24)

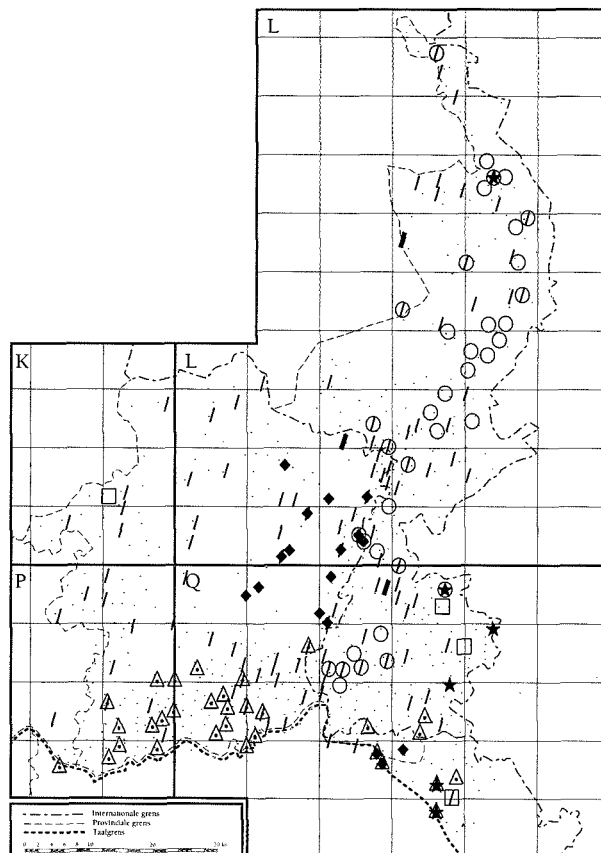
(S 5; L 1a-m; L 22, 26; N 5A(I), 40c add.; monogr.)

[Natuurlijke opening in de grond waar water uit opwelt.]

bron: *brōn* K 278, 316, 353, 358, L 286, 289, 313, 314, 352, 366, 367, 413, 414, 417, P 46, 47, 52, 58, 117, 164, 176, 195, Q 1, 2, 11, 12, 20, 71, 72, 77, 83, 86, 90, 91, 93, 95, 102, 155, 168, 172, 173, 177, 178, 200; *brōyn* L 319; *bron* L 164, 165, 191, 209, 210, 211, 215, 216, 246a, 249, 250, 265, 267, 289, 290, 320, 321, 327, 328, 329, 331, 355, 374, 377, 381, 382, 387, 419, 425, 426, P 51, 176, Q 16, 20, 22, 32, 32a, 33, 71, 89, 96a, 97, 101, 103, 104a, 111, 187, 198, 202, 203, 208; *brōan* L 313,

Kaart 24 BRON

- / bron
- sprong
- △ born
- ◆ spring
- ★ kwel
- put
- / wel

420, Q 12; *bron* L 355; *brojn* P 176; *brōn* L 266, 271, 385, P 176, Q 88; *brun* L 269, 370, 372, 378, 379, 380, 415, 416, 419, 420, 422, 430; *bruyn* L 371; *brōn* K 318, Q 11; *brōn* L 372; *bryn* K 318; *brān* P 188; *brōnā* Q 259; *brōnā* Q 113; **born:** *bōyn* Q 204a; *bōa.n* Q 247, 247a; *bjōn* P 193; *biōn* Q 77; *bōra* Q 284; *bō.ra* Q 284; *bō.an* Q 253; *bon* P 211, Q 78, 196; *boān* Q 74, 88, 155a, 158, 207, 278; *boyn* Q 74; *bojn* Q 162; *biōjn* Q 183; *buon* Q 77; *buōjn* Q 180; *biōn* Q 173; *bōn* P 176, 183, 218, Q 88, 255; *bō.n* P 179; *bōān* P 192, Q 78; *bō.an* P 121; *buōn* Q 168; *bō.ra* Q 284; *buoan* Q 196; *boāra* Q 284; *būn* Q 156; *bū.n* Q 156; *bun* P 121; *buān* Q 77, 154; *buān* Q 167; *buōn* P 197; **born-tje:** *bōrantjā* Q 284; **sprong:** *sprōy* L 266; *sprōy* L 164, 213, 215, 215a, 217, 248; *šprōy* Q 103; *sprōy* L 250, 265, 268, 271, 295, 297, 298, 299, 323, 325, 374, 377, 431, Q 98, 102; *šprōy* L 291, 296, 300, 320, 330, 333, 425, 427, 429, Q 20, 30, 99, 101, 104a, 105; **spring:** *sprey* L 368, 372, 417, 422, Q 4; *šprey* L 425, 427; *spre.yk* Q 10; *sprejnk* Q 4; *sprēy* Q 209; *šprē.yk* Q 247, 247a; *sprey* L 360, 415, 418, Q 3, 7, 10; *sprejnk* Q 12; *sprey* Q 12; **springwater:** *spreykwātar* L 355;

put: *pōt* Q 118; *pōt* Q 35; *pōts* Q 259; *pyt* K 315; **putje:** *pōtjā* Q 35; **sprongput:** *sprōykpōt* L 315; **springput:** *spreykpōt* L 416; **ader:** *ōr* Q 27, 29, 105, 110, 118; **kwel:** *kwel* L 215, Q 30, 116, 117b, 253, 278; **kwelm:** *kwelm* Q 27, 111; **wel:** *wel* L 244b, 319, Q 21.

2.2.12 DIJK

(N 27, 24; L 33, 34)

[Opgehoopte aarde.]

dijk: *dējk* K 278, 314, 316, 318, 353, 357, 358, L 355, 414, P 46, 56, 57, 58, 116, 121, 176, 192, 197, Q 2, 3, 83; *dējak* P 171; *dēajk* K 317; *dēk* K 315, 353, 357, L 414, P 46, 222, Q 1, 74; *dē.k* P 50, 51; *dēak* P 47; *dēak* P 121, 185; *dēk* Q 2; *dēk* Q 1; *dēk* K 359, P 197, Q 78, 89, 90, 93; *dē.k* K 358b, L 413, Q 156; *dēak* P 51; *dēak* K 357, P 176; *dīk* L 289, 312, 313, 316, 317, 358, 359, 366, 368, 369, 371, 372, 416, 421, Q 8, 9, 10, 12, 95, 172, 192, 199, 284; *dīak* L 415; *dik* L 286; *diak* L 282, 286, 313, 316, 368, 372; *diēk* Q 88; *dajak* P 195; *dājk* P 45; **dam:** *damp* P 171, Q 1; **val:** *vāl* Q 1; **talud:** *teli* Q 86; **kant:** *kant* K 357.

3. ONTGINNEN EN NIET-SEIZOENGEBONDEN ARBEID

3.1 HEIZODE LOS- EN STUKPLOEGEN

(N 27, 16)

doorploegen: L 420; **omploegen:** *omplōgā* L 321; **heiploegen:** *heiplōgā* L 360, Q 12; *hēiplōgā* L 371a; **ris ploegen:** *res plōgā* L 320a, 382; **graven uitploegen:** *grēfuutplōgā* L 420; **de hei breken:** *dā hej brēkā* L 270; **heibreken:** *hejbrēkā* L 383; **stukbreken:** *stōkbrēkā* L 312; **breken:** *brēkā* L 332, 387; **scheuren:** *sxōrā* K 318, L 211, P 46; *sxōran* L 312; *šōrā* L 322a, 330; *sōrā* Q 79a; **ontginnen:** L 332; *ontgenā* L 271; **akkeren:** *akara* Q 71, 72, 162; **kapotsnijden:** *kapotsnēja* L 163, 163a; *kəpotsnijā* L 360; *kapotsnija* L 290; **snijden:** *snija* L 371a; **snijden met de snijwel:** *snejā metā snejwel* L 265; **messenwellen:** *mesəwela* L 289; **bewerken met de messenwel:** *bəwērka met da mesəwel* L 289b; **eggen:** *ēgā* P 48, 49; **kettingeggen:** *ketenēgā* P 45; **schijfeggen:** *sxiēgā* L 290a; **bouwen:** *bōwā* L 295; **dreegbouwen:** *dreigbōwā* L 269; **ombouwen:** *ombōwā* L 269b; **hei omdoen:** *hē ēmduyn* Q 2b; **russen:** *rōsā* P 48, 49, 54, 107a; *rysā* P 44; **ris-sen steken:** *resā štēkā* Q 28; **doorsteken:** *dōrstēkā* L 331; **stroppen:** *stropā* P 174, 177; **kleinmaken:** *klejnīmākā* Q 9; **kortmaken:** *kortmākā* L 165; **schaven:** *šāvā* L 322; **frezen:** *frēzā* K 361, P 176; *frēzan* K 358; **omschellen:** *ōmsxēlā* K 358; **hei omblekken:** *hej omblēkā* L 360; **belken:** Q 39; *belkā* L 432; **schulpen:** *sxōlāpā* P 175; **villen:** *velā* Q 111; **afrijden:** *afrējā* P 51.

3.2 EGALISEREN

(N 27, 11)

[De grond met de schop egaliseren, al spittend gelijkmaken.]

gelijkmaken: *gəlejkīmākā* L 372, 420; *gəlejkmaakā* P 178; *gəlejkmauykā* P 174; *gəlejkīmōkā* Q 3; *gəlejkīmākā* P 177; *gəlejkīmōkā* P 222; *gəlikīmākā* L 289, 290, 295, 299, 312, 318b, 321a, 331, 371a, 432, Q 20, 33, 39, 111, 112a, 113, 204a; *gəlikīmākā* L 269b; *gəlikīmākā* L 269; *glikīmākā* L 163, 163a, 165, 269; *gəlikīmōkā* Q 94b; *gəlikīmōkā* Q 194; *xəlikīmēkā* Q 247; *jəlixmāxən* Q 211; *gələjkīmōkā* Q 180; *gəlejkīmākā* P 45; *gəlejkīmākā* K 361; **rechtmaken:** *rəxtmākā* L 289; **gaafmaken:** *gəafmākā* L 211; **kleinmaken:** *klejnīmākā* Q 11; *klejnīmākā* Q 197, 197a; **effenmaken:** *ēfəmākā* Q 96c; **vaardigmaken:** *vīarəxmōkā* Q 76; **gelijksteken:** *gəlikstēkā* L 360; *gəlejkstēkā* Q 72; **afsteken:** *āfstēkā* L 371a; **opsteken:** *ōpstēkā* Q 12; **slechten:** K 353; *słextā* K 318, L 382; *šłextā* L 270, 330, 332, Q 30; *šłextā* L 312; *słixtā* K 358, P 107a; **gelijk-slechten:** *gəlikšłextā* L 322; *gəliksləxtā* L 269a;

gəlejkstixtā K 358; **uitgelijken:** *ūtgalikā* Q 204a; **gelijkschoffelen:** *gəlejksoxfəlā* K 317; **gelijkspaden:** *gəlikspājā* L 360; *gəlejkspājā* K 278; **gelijkschoppen:** *gəlikšōpā* Q 22; **spaden:** *spājā* L 271, 372a; *spājən* L 362; **omspaden:** *omspājā* L 318b; *ōmspājən* L 159a; **schoepen:** *šupā* Q 158; **gelijkgraven:** *gəlejkgrāvā* P 55; *gəlejkxrvā* P 51, Q 2b; *gəlikgrāvā* L 427; **graven:** *grāvā* L 430, Q 28, 111, 192; *grōvā* P 176, Q 79a, 94b, 156, 170, 193; *xroəvā* P 175; **omgraven:** *ōmgrāvā* P 46, 48; *ōmgrəvā* P 44, 49; *ōmgrāvā* L 331, 331b, Q 98; *ōmgrōvā* Q 77; **gelijkomdoen:** *gəlikomdōn* L 430; **omdoen:** *omdōn* Q 98; *ōmdōn* L 289; *ōmdōyn* P 46; *ōmdūwā* Q 204a; **de grond omdoen:** *dā grōnt ōmdun* Q 7; **regelen:** L 290a; **regaliseren:** L 290a; **fatseneren:** *fatsənērā* L 321, Q 111; **omzetten:** *omzētā* L 320a; *ōmzētā* Q 99*; *ōmzētā* Q 198b; **nivelleren:** *nivaliārā* Q 80; **planeren:** *planērā* L 427, Q 39, 117a; **effenen:** *ēfənā* P 108; **pletten:** *pletā* Q 35; **verzaten:** *vərzūtā* Q 71.

3.3 BREKEN VAN LEEM- OF KOFFIEBANKEN

(N 27, 13a; N 27, 13b)

[Het breken van leembanken of de donkerbruine, harde laag in zandige grond, de koffiebanc genaamd. Dit deed men met een schop, een hak of een bepaald soort ploeg.]

breken: L 420; *brēkā* K 317, L 211, P 175, Q 96c; *brēkā* L 265, 269b, 289, 289b, 290, 318b, 320a, 321a, 322, 332, Q 111; *brēkā* Q 11; *brē?ā* K 353; *brīkā* L 372; *brīakā* Q 71; **(de) korst breken:** *kōrst brēkā* L 352, Q 3; *kōš brēkā* Q 22; *kuš brēkā* Q 35; *kōs brēkā* Q 72; *kōrs brējkā* K 361; *kōs brējkā* Q 204a; *dā kōst brēkā* P 45, 46; *kōrst brēkən* K 358; *kōz brīakā* Q 2b; **de bank breken:** *dā bank brēkā* L 432; **fijnbreken:** *fjēnbrēakā* P 51; **losbreken:** *losbrēkā* L 163, 163a; **doorbreken:** *dūrbrēkā* L 420; **(de) grond breken:** *dā grōnt brēkā* P 176; *grōnt brēkā* Q 180; *grōnt brēkā* L 312; **onderste voor breken:** *ōndərstə vōr brēkā* K 318; **kweerten breken:** *kwērtā brēkā* L 331; **(de) onderlaag breken:** *ōnərlōx brēakā* Q 39; *dā onərlōx brēkā* L 290a; **de speellaag breken:** *dā špēilōx brēkā* L 332; **ontbreken:** *ontbrējkā* P 222; **ondergronden:** *ōndərgrōndā* L 271; *ōnərgrōndā* L 269, 269a; *uñərgrōndā* L 372; *ōnərgrōnjā* L 318b, 382; *ōnərgrōnjā* L 430; *ōnərgrōnjā* L 321; **ondergrond losmaken:** *ōndərgrōnt losmākā* Q 99*; **losmaken:** *lōsmōkā* Q 194; **diepspaden:** *dēpspājā* L 269, 270; **diepspitten:** *dēpspētā* L 372; **diep omzetten:** *dēp omzētā* Q 97; **uitkappen:** *ōtkapā* K 318; **graven:** *grōvā* Q 80; *grōyvā* Q 158; **omgooien:** *emgujā* Q 3; **russen:** *rōsā* K 358; **frezen:** *frēzā* K 358; **ploegen:** *plugā* K 317; **wroelen:** *vrylā* P 55; **omwerken:** *ōmwerkā* L 269; **leem schieten:** *lēm šitā* Q 77; **onderholen:** *ōnərhōlā* Q 39; **klotten:**

klotæ P 44; **beulen:** *bølan* P 107a; **riolen:** *riölæ* L 382, 383; *trijölæ* L 331, 331b; **rijbalken:** *rāabalakæ* P 178.

3.4 ONTGINNEN

(N 27, 5; N 11a, 112; monogr.)

[Het in cultuur brengen van woeste grond.]

ontginnen: *ontgenæ* K 353, L 159a, 269a, 270, 289b, 295, 299, 321, 322, 332, 377, Q 35, 39, 96c, 111; *ōntgenæ* Q 99*; *ontgenæ* L 271; *ontgenan* K 278; *ontginæ* Q 158; *ontgōnæ* P 50; **breken:** *brēka* Q 3, 99*; *brēakæ* P 48; *brēaka* Q 39; *brēikæ* Q 79a; *bre.aka* P 50; *brēkæ* L 289, 330, 332, 352, 377, 382, 383, 387, 427, 430, 432, P 176, Q 3, 9, 14, 20, 22, 39, 77, 94b, 98, 170, 193; *brēakæ* Q 198; *brēakæ* P 49, Q 76, 97; *brēikæ* P 50; *brēxæ* Q 121c; **afbreken:** *ofbrēka* Q 72; **opbreken:** *obrēkæ* P 51; *opbrekæ* P 54; **goed maken:** *gōt mākæ* L 290, 290a, 318b, 360, 372a, 416, 420; *got mākæ* L 371a; **grond goed maken:** *gront gōt mākæ* L 362; **bewerken:** P 108; *bæwerkæ* K 318; *bæwerkæ* K 258, P 174, Q 71; *bæwērakæ* Q 2b; *bæwerkæn* L 371a; *bæwerkæn* L 312; *bæwerkæ* K 353; *bæwērakæ* L 312; **omdoen:** *ōmdū* L 265; *ōmdōn* L 269, 288a, Q 12; *omdōn* L 430; **omzetten:** *omzētæ* L 320a; *omzētæ* Q 111; *omzētæ* K 361, L 165, Q 11; **slechten:** *slextæ* L 269; *slextæ* L 322a, 331, 331b, 332, Q 97; **labeuren:** Q 20; *labōran* K 358; *labōræ* P 51; **uitrotten:** *ūtrōtæ* Q 111, 204a; *utrōtæ* Q 247, 247a; **omrotten:** *ōmrotæ* Q 117a; **in (de) winning brengen:** L 420; *en wenej breŋæ* L 289, 321a, Q 104a; *en dæ wenej breŋæ* L 318b; *en dær wenej breŋæn* L 288a; **gaan winnen:** *gwan wenæ* P 48; **akkeren:** *akæræ* L 382; **diep omakkeren:** *dip ōmakæræ* P 175; **de grond scheuren:** *dæ grōnt sxōjæræ* Q 94b; **scheuren:** P 45; *sxōæræ* P 44, 48, 49, Q 156; **rus scheuren:** *rōs sxēæræ* P 55; **vruchtbaar maken:** *vrōuxbær mōkæ* Q 80; *vrōgbar mākæ* Q 7; **aanmaken:** *anmākæ* L 211; **ommaken:** *ōmmākæ* L 269; **omhakken:** *ōmhakæn* P 107a; **opvaren:** *opvūqræ* Q 162; **stropen:** *strōpæræ* Q 39; *strōjpan* Q 39; **belken:** *bēlakæ* Q 162; **omploegen:** *ōmplūgæ* Q 204a; **ploegen:** *plōgæ* Q 28; **ondergronden:** *ōnjærgroŋæ* L 291; **in gebruik nemen:** *en gæbrūæk nēmæ* L 269b; *en gæbrūk nēmæ* L 289; **cultiveren:** *kōltivēræ* L 163, 163a; **wilde grond bouwen:** *weldæ grōnt bōuæ* L 209; **diepe voor omrijden:** *dipæ vōur ōmrējæ* P 175; **pelen:** *pialæ* L 382; **draineren:** *drēnēræ* P 222.

3.5 STUK ONONTGONNEN GROND

(N 27, 4a; N 11, 6; N 11A, 112; ALE 254)

[Een stuk woeste grond, nog niet ontgonnen hei, veen of moeras.]

wilde grond: *weldæ grōnt* L 209; *welæ gront* Q 39, 111; *weldæ grōnt* Q 7; *weljæ gronjtj* L 322;

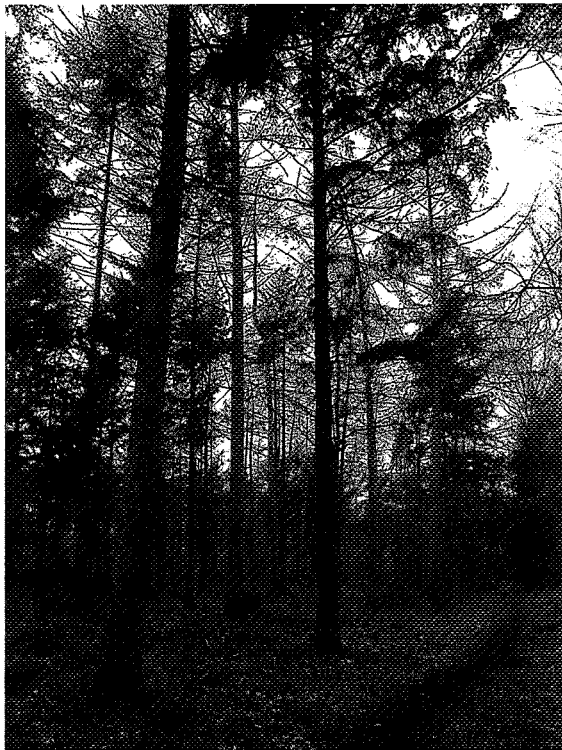
weldjæ grōnjtj L 320a; *welæ gronk* L 295; **wild stuk:** *weljætj stōk* L 290a; **wildernis:** L 288a, Q 111; *weldarnes* K 318; *wildarnis* K 358, Q 79a; *weljærnes* L 332; **stuk wildernis:** *stōk weljærnes* L 321; **stuk wilde grond:** *stōk wēldæ grōnt* L 165; *stōk welæ grō.nt* Q 196; **wild ding:** *weljætj denk* L 318b; **woeste grond:** *wustæ gront* L 271 289b; *wustæ gronjtj* L 332; *wōjstæ gronjtj* L 430; *wuštæ grōnjtj* Q 28; *wustæ grōnk* L 269b; *wustæ grōnt* Q 7; **stuk woeste grond:** *stōk wustæ grōnt* L 217, 245b; *stōk wōstæ gro.ŋk* L 290, 291; **woest stuk:** *wōst stōk* L 290a; **rauwe grond:** *ruwæ gronjtj* Q 33; **rauw ding:** *ruw denk* L 318b; **braak:** *brōk* L 371a, Q 12; *brauk* P 174; *brōuk* Q 158; *brēk* P 44, 49; **braakgrond:** L 420; *brāk-gront* L 352, P 48; *brākgrōnt* L 312; *brakgrōnt* F 54; *brākgrōnt* L 163, 163a; *brakgrōnt* L 312; *brōkgrōnt* Q 193; *brōakgrōnt* Q 156; *brōkxront* L 175; *bruakgront* Q 76; **braakland:** *brākklant* P 48; *braklant* K 358; *brāklanjtj* Q 20; *brōklant* Q 98; *brōkklanjtj* L 330; *brōklant* Q 77; **braakliggende grond:** *brōklegændæ gront* Q 39; **braakveld:** *brōkfēlt* K 317; **schandlapje:** *šantjlepæ* L 324; **onontgonnen grond:** *ununtgunæ gront* L 420; **peelveld:** *pelvelt* L 265; **ven:** *ven* Q 71, 96c, 162; *ven* L 290, P 108; *fen* P 108; **hei:** *hej* K 278, L 270, 288a, 289, 290, 321a, 322a, 416, Q 104a; *hēj* L 265, 312, 371a; **heigrond:** *hejgrōnt* L 159a, Q99*; *hejgrōnt* P 50; *hēj.gront* P 45; **stuk hei:** *stōk hej* L 211; *stōk hej* L 269; **heiland:** Q 99*; **perceel hei:** *persial hej* L 289; **op de los:** *op tæ los* Q 9; **bosgrond:** *bosgrōnt* L 289; **gang:** *gaŋ* P 222; **struwel:** *strywel* Q 3; *strywel* L 331; *strævël* Q 72; *strævël* K 361; *strævaŋ* Q 2b; **broek:** L 377; *brūk* Q 80; *bruæk* P 51; *brōk* L 290, 322a, 371a, 432; *brōæk* P 51; *bro.k* P 50; **broekdeel:** *brōkdejl* L 318b; **broekgrond:** *brōkxront* Q 3; **broekland:** *brūoklānt* Q 170; **zomp:** *zomp* L 269, 270, 430, Q 35; **moer:** *mōr* L 322a; **stuk moer:** L 211; **meers:** *miās* Q 180; **dries:** *drēš* Q 204a, 247a; *dreš* Q 247; **stuk dries:** *stōk drēš* Q 22; **band:** *bēnet* Q 197, 197a; **vuile band:** *vulæ benæt* Q 204a; **beemd:** *bem* P 107a, 176.

3.6 BOS

(N 27, 4a; RND 82; L 1a-m; L 22, 7; Vld.; monogr.)

[Een met opgaande bomen beplante uitgestrekte grond hetzij in natuurstaat of aangelegd.]

bos: *bōs* K 278, 278a, 314, 315, 316, 318, 353, 357, 358, 359, 360, 361, L 286, 288, 288a, 289, 292, 293, 294, 297, 298, 300, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 324, 329, 331, 352, 354, 355, 355a, 356, 360, 362, 364, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 371a, 372, 413, 414, 415, 416, 417, 419, 421, 422, 423, P 44, 45, 46, 47, 48, 50, 55, 57, 58, 113, 115, 117, 118, 172, 174, 175, 176, 179, 183, 188, 192, 211, 212, 214, Q 1, 2, 3, 5, 7, 9, 11, 12, 77, 86, 88, 95, 163, 168a, 175,

Afb. 12. Bos

177, 178, 179, 180, 183, 188, 193, 198; *bḡas* P 195; *bḡ.s* L 286, 312, 313; *bḡš* K 317a, 357, L 312, 352, 353, 364, 374, 377, 381, 387, 420, 425, P 107a, Q 14, 15, 19, 21, 98, 99, 101, 102; *bḡž* L 428; *bḡs* P 193, 197, Q 1; *bḡ.s* L 414, Q 105; *bos* K 278, 315, 317, 353, 357, 358b, L 115, 163, 164, 165, 192, 192a, 209, 210, 213, 214, 214a, 215, 215a, 216, 217, 244c, 245, 246, 246a, 246b, 247, 249, 250, 265, 265c, 266, 267, 268, 271, 281a, 286, 289, 329, 385, 416, 418, 419, 423, P 44, 45, 46, 47, 48, 50, 51, 57, 58, 117, 164, 176, 178, 181, 182, 184, 218, 219, 227, Q 2, 3, 4, 8, 10, 11, 71, 72, 83, 86, 88, 89, 90, 91, 93, 162, 167, 168, 171, 172, 173, 177, 179, 180, 181, 183, 188, 284; *bo.s* K 358, Q 241; *boz* L 360; *boš* L 417, 420, Q 12, 19, 20, 33, 34, 82, 99, 102, 284; *bo.š* Q 284; *boi.š* P 119; *bōs* L 314, 382, P 52, 121, 193, 197, Q 2; *bō.s* K 278, P 52, 119, 120, 177, 188, 195, 222, 223, Q 156, 161, 166, 240; *bō.š* Q 284; *bōys* Q 78; *bō.yš* Q 263; *bus* L 325, 376; *bu.s* L 382; *buš* L 375, 386, 434, Q 20, 32, 36, 38, 39; *bu.š* Q 208; *byš* Q 30, 35; *bḡs* Q 154, 155a; *bḡš* Q 103, 111, 112, 113, 116, 117, 117a, 118, 121, 192, 200, 201, 205, 208b, 211, 222, 278; *bḡ.as* L 282, 291; *bḡus* Q 79; *bḡ.š* Q 116, 119, 121, 196, 204, 211, 222; *bḡ.iš* Q 278; *bḡs* Q 71, 155; *bḡ.s* Q 154, 156; *bḡas* Q 78; *bḡus* Q 78;

bḡ.us Q 75; *bḡš* P 121, Q 158, 208, 209, 278; *bḡ.š* Q 199, 203, 247a, 249, 251, 253, 254, 259, 260, 278, 279; *bḡ.yš* Q 121, 255; *bḡi.š* Q 208; *bḡs* L 269, 270, Q 77; *bḡis* Q 74, 75; *bḡš* P 121, Q 111, 196a, 259; *bḡs* Q 71, 75; *bḡ.us* Q 74; *bḡ.š* Q 251, 255; *bes* Q 72; **bosje**: *bḡskā* L 165, P 47; *bḡškā* L 382; *bḡskā* L 299, 317, 326, Q 95, 198; *bḡška* Q 21, 99, 111, 201; *biaskan* L 360; **wald**: *walt* L 159a, 163; **bosgrond**: *bušjront* Q 208b; **hout**: *hḡ.ut* L 432; *hā.t* K 359.

3.7 ROOIEN

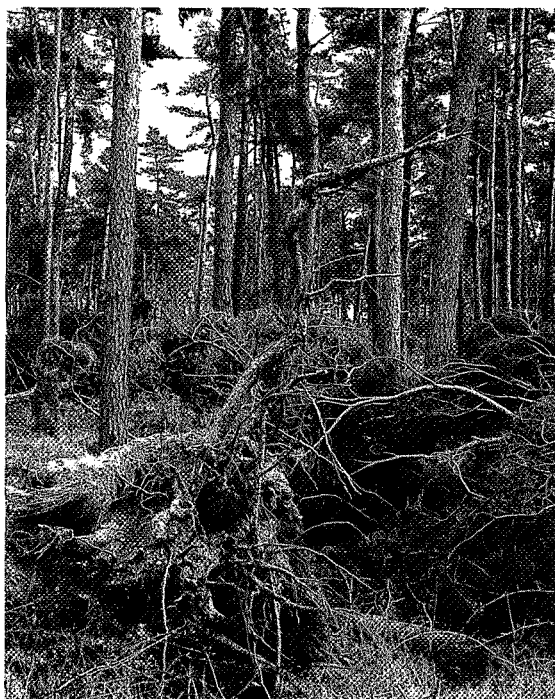
(N 27, 6; N 27, 8b; R 3, 1; monogr.)

[Een stuk grond ontdoen van bomen, boomstronken, wortels en struikgewas. Een object als *struiken*, *stronken*, *bomen*, *puisten* is niet gedocumenteerd.]

rooien: K 353, L 271, 330, 331, Q 14, 20, 104a, 192; *rōja* L 267, 269, 288, 289, 290a, 295, 318b, 322, 332, 376, 377, 382, P 51, Q 94b, 97, 98, 99*, 162, 193, 194, 196; *rūja* L 318c, 372; *ruja* P 222, Q 3; *rōja* L 164, Q 33; **uitrooien**: *utrōja* L 269a, Q 9; *uytrōja* L 420; *ytrōja* L 163, 163a; *utroja* Q 7; *ūtrūja* L 249, 271, 292, 295, 320; *ytrōja* L 247; *ytrōja* L 163, 163a; **uitdoen**: *ytdun* L 115; *ytdūn* L 163, 214; *ydūn* L 210; *ḡtdūn* L

159a; *øtjū* L 265; *ødūn* K 358; *utduən* Q 117; *ūtdū* Q 39; *udū* Q 35; *ytdun* L 159a; *ytduən* L 165; *ūdōn* L 269, 289b, 290, 293, 297, 318b, 321, 322, 322a, 324, 326, 330, 331, 331b, 332, 374, 375, 384; *ītdōn* L 288a, 289; *ūdōn* L 371a; *atdquən* P 46; *ūdōnə* L 378, 382; **omdoen:** *omdōn* L 379, 380; *ōmdōn* L 294; *ømdōn* L 269; **afdoen:** *afduən* K 318; **ontginnen:** *ontgenə* L 209, 300, 371a; *ōntgenə* L 269b; *ontxənə* K 361; *qntxənə* Q 2b; **breken:** L 433; *brēkə* L 265, 329, 377, 383, 385, 386, 387, 434a, Q 77, 170; **opbreken:** *opbrēkə* Q 158; **groesbreken:** *grōsbrēkə* L 429a; **rotten:** *rōtə* L 427, Q 22, 30, 113, 121; *rotə* Q 113; **uitrotten:** *ūtrotə* L 270, 373, 381, 382, 383, 427, 430, 432, Q 22, 32, 33, 38, 39, 100, 111, 112a, 117a, 197, 197a, 198b, 204a; *ūsrotən* Q 211; **omrotten:** *umrōtə* Q 33; **kappen:** *kapə* L 320a, 321, 322a, P 44, 45, 48, 49, 54, Q 79a, 95, 180; **uitkappen:** *qutkapə* P 50; *qutkapə* Q 158; *qitkapə* Q 76; *qətkapə* P 55; *uutkapə* L 420; *aitkapə* P 174, 178; *etikapə* P 108; **omkappen:** *ømkapə* Q 80; **kaalkappen:** *kālkapə* L 331, 331b, Q 96c; **hakken:** *hakə* K 358, P 44, 45, 48; **omhakken:** *omhakə* K 318; **uithakken:** *qūathakə* P 54; *øtakə* K 317; *qithakə* K 361, Q 76; *qūathakə* Q 72; *ēthakə* P 107a; *qəthøkə* P 55; **houwen:** *hōwə* L 211; *haywə* L 382; **afhouwen:** *āfhōywə* Q 117a; **omhouwen:** *ōmhōywə* Q 7; **uithouwen:** *ūthōywə* L 427, Q 99*; **stukhouwen:** *stōkōywə* Q 9; **slaan:** *šlōn* L 331; **afslaan:**

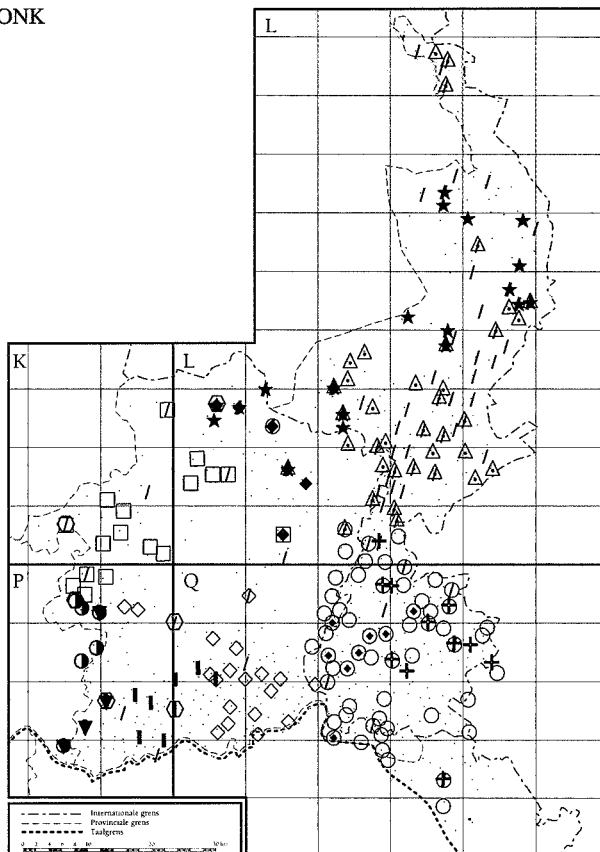
āšlōn Q 16; **trekken:** L 362; *trēkə* L 312; *trēkə* L 352, Q 12; *trēkə* L 360, Q 2b, 96c; *trēkə* K 361; *trēkan* L 312; **uittrekken:** *qittrēkə* P 51; *ytrēkə* L 163, 163a; *ūtrēkə* L 295; *ōtrēkə* Q 170; *quttrēkə* Q 3; *qūtrēkə* Q 77; *qtrēkə* Q 156; *ottrēkə* P 222; *ātrēkə* P 176; **uitrijten:** *ūsrišə* Q 211; **uitsteken:** *ūstēkə* L 318b; **goed maken:** *gōt mākə* L 318b, 372a; **kaal maken:** *kāļ mōkə* Q 72; **platleggen:** *platlēgə* L 420; **zuiver maken:** *zījvar mākə* L 289; **ontwortelen:** *qntwōrtələn* L 312; *ontwōrtələ* Q 180; *qntwōrtələ* Q 71; **uitsmijten:** *qtsmētə* L 352, P 51; *ōatsmētə* Q 156; *ātsmētə* P 175; **uitgooien:** *ūtgujən* L 312; *yitgujə* L 360; *awətgōjə* P 177; **uitgoezen:** *ūtguzə* L 289; **uitwerpen:** *øtwerəpə* K 278; **uithalen:** *qūathālə* P 177; *ūthūlə* Q 198b; *āthoələ* P 175; **deruithalen:** *dərūthōlə* L 322; **uitwerken:** *qutwerəkə* Q 3; **omzetten:** *umzətə* L 321; **ommaken:** *ømmākə* L 165; **slechten:** *šlētə* L 323, 327; **poesten:** *pustə* L 210, 250, 266, 270, 271, 298; *pūstə* L 269b, 271; *pystə* L 211, 246, 269, 269a; **uitgraven:** *ūtgrāvə* L 320a, Q 204a; *ūətgrāvə* Q 39; *ūtgrōvə* Q 194; *ātgraəvə* P 178; **graven:** *grāvə* L 360, Q 30; **omwisselen:** *ømwesələ* Q 28; **ruimen:** *rījmə* L 288a, 290; **opruimen:** *oprījmə* L 289; **ontbosen:** *ōntbosə* L 163, 163a; *qndbōsə* Q 71; *ontbōšə* Q 39; **scheuren:** *sxōərə* Q 156; **slopen:** *slōpə* Q 80; **knoren:** *knōrə* L 387; **uitknoren:** *ūtknōrə* L 383; **renderen:** *rendjējə* P 175.

Afb. 13. Stronk, boomstronk

Kaart 25 STRONK, BOOMSTRONK

- / (boom)stronk
- (boom)vot
- △ (boom)boks
- ◇ (boom)kont
- ★ (boom)puist
- (boom)post
- + storkel
- ┆ gateind
- ⊙ stronkel
- ◆ soets
- (boom)tronk
- aarsgat
- ▼ tjonk

3.8 STRONK, BOOMSTRONK (kaart 25)

(N 27, 8a; R 3, 2; Wi 11; L 7, 59; L B2, 343; Vld.; monogr.)

[Wat blijft staan, de stomp met wortels, als een boom omgehakt is.]

stronk: *stronk* L 165, 210, 212a, 246, 266, 267, 271, 289, 297, 298, 300, 318c, 323, 324, 327, 331, 355, 374, 375, 378, 379, 380, 420, 431, 432, Q 95; *štronk* L 291, 295, 299, 322, 329, 330, 377, 384, 427, 428, Q 19, 113, 253; *stronk* K 317, L 286, 316a, P 222; *stroan* L 210; *strōnk* L 115, 159a, 163, 164, 209, 214, 250, 266, 269b, 321, 326, 329, 360, 372, 373, 378, 381, P 45; *štrōnk* L 332, Q 196; *strōnk* L 382; *strun* P 176, 178; *štrun* Q 20; *strun* K 353; *stronk* K 278, 353, L 269, 372a; *strōnk* L 293; *stronk* Q 284; *štrōnk* Q 30; *strēnk* Q 2; **boomstronk:** Q 3; *būamstronk* L 313; *boamstronk* L 417; *būamstrun* P 176; *bōmstrōnk* Q 83; **stronkel:** *štronkal* Q 32; *štronkal* Q 98; *strōnk* Q 12, 96a, 102; *štrōnk* Q 99; *strōnk* Q 97, 198; **strinkbol:** *strejnbol* K 315; **strobbe:** *strōb* L 288; **storkel:** *storkal* Q 113; *storakal* Q 121; *štorkal* L 428, Q 16, 21, 35,

39, 115, 118; *šturkal* Q 284; *stōrkal* Q 284; *štrōrkal* Q 101; *stōrkal* Q 253; *stōrkakal* Q 253; **tronk:** *trōnk* Q 156; *trōnk* L 312; *trun* P 48; *trōnk* P 176; **boomtronk:** *bōmtronk* K 353; *būmtrun* Q 2; **tjonk:** *tjonk* P 171; *tjun* P 50; *tjōnk* P 176; *tšun* P 174; *tšōnk* P 176; **vot:** *vot* L 316a, 420, 422, 427, 429a, 430, 433, Q 7, 10, 14, 16, 18, 20, 22, 28, 30, 33, 35, 36, 38, 39, 88, 95, 97, 98, 99, 99*, 101, 104a, 111, 112a, 113, 117, 117a, 121c, 192, 193, 196, 196a, 197, 197a, 198, 198b, 204a, 222, 253; *vot* L 422, Q 7, 9, 11, 12, 96c, 194, 247, 247a; *vōt* Q 211; **boomvot:** *bōmvot* Q 200, 204a, 278; *boamvot* Q 100; **kont:** *kōnt* Q 71, 72, 77, 162; *kont* Q 80, 158, 162, 176a, 178, 180; *kōnt* Q 79a, 89, 93, 94b, 167, 170; *kunt* Q 76; **boomkont:** *bo.mkōnt* Q 3; *bumkōnt* P 55; *bumkōnt* P 54; **boks:** *boks* L 163, 163a, 165, 246, 269a, 270, 271, 288, 288a, 289, 290a, 292, 295, 318b, 320a, 321, 321a, 322, 322a, 330, 332, 360, 371a, 378, 382, 386, 387, 432; *boaks* L 420; *bōks* L 321, 383; *buks* L 327, 372, 376, 377, 420; *bōks* L 431, 432; **boomboks:** *boymboks* L 289b; *bāymbōaks* L 319; **poest:** *pust* L 210, 211, 245a, 247, 265, 286, 289, 312, 313,

314, 318, 318b, 360; *pušt* L 290; *pūs* L 249, 269b, 271; *puas* L 269; *pyš* L 290a; **boompeest:** *buəmpust* L 286; **post:** *post* K 315, 318, 353, 357, 358, 360, L 352, 353, 354, 416, P 44, 45, 46, 51; *post* K 358, 361, L 355; **boompost:** *bōmpōst* K 278; **gateind:** *gateiŋ* P 188; *goteŋ* P 50; *goteŋ* Q 80; *gōteŋ* Q 156; *gōteŋ* P 176; *gōien* P 176; *gōteŋ* Q 156; *gaoteŋ* P 177; *goteŋə* P 50; *gōuətēŋk* P 174; *gōteŋ* Q 74; *gōuətēŋ* P 196; *goateŋ* P 174; *gōteŋ* P 186; *goaŋiŋ* Q 80; *gūteŋ* Q 78; **gatblok:** *gōatblok* P 197; *goatbloak* P 175; *gōatblōk* P 183; *gōatblok* P 186; **boomgat:** *būmgō.ūt* P 50; *būamgat* P 211; *bumgat* P 171; **gat:** *gōt* P 55; **aarsgat:** *ēāsēgōat* P 49; *ēasgat* P 48; *ēisgōuət* P 108; *ēisgōt* P 107a; *jasgōt* P 50; *jasgō.ūt* P 50; *jatsxat* P 171; **eindsgat:** *entsxat* P 164; **stam:** *štam* Q 116; **boomstam:** *bumstam* Q 1; **wortelenstam:** *wotzaləstam* Q 121; **boomwortel:** *bōmwōtəl* Q 253; **wortelen (mv.):** *wōrtələn* Q 98; **boomstaart:** *būmstāat* Q 2b; **soets:** *suts* L 312, 313, 316a; *sūts* L 289; *stāts* L 362; *sūts* L 416; *sōuts* L 360; **stomp:** *stomp* Q 71; *stōmp* L 159a; *stump* Q 74; **stobbe:** *stoba* Q 95; **stop:** *sto.p* Q 3; **knor:** *knōr* L 294, 331, 331b, 385, 387; **knoer:** *knuar* L 382; *knūr* (mv.) L 271; **houtknor:** *hōutknōr* L 332; **stok:** *stōk* Q 12; *stōk* P 55; *stok* L 292, 320, 332, 360; *stōk* Q 88; *štuk* Q 196, 196a; *stōk* Q 12; *stēk* L 360; **stokboks:** *stukbojks* L 369; **boomstok:** *bōəmstok* L 416; **kits:** *kits* Q 178; **kop:** *kop* Q 208; **stap:** *štap* Q 196, 196a; **zink:** *seŋk* P 51; **speen:** *špēn* L 434a; **boomkruin:** *bōmkrūn* Q 222; **struik:** *strūk* L 286, 314; **klos:** *klos* L 163, 163a; **knuist:** *knust* L 265, 385.

3.9 UITGEGRAVEN DENNENWORTEL

(R 3, 3; L B2, 344)

dennenwortel: *denəwōrtəl* L 316a, Q 35, 39, 96a, 100; *denənwōrtəl* L 332; *denəwōrtəl* L 329, 429a; *denənwōrtəl* L 115; *denəwōtəl* Q 117; **wortel:** *wōrtəl* L 360; **tanswortel:** *tanswōtsəl* Q 222; **dennenpeest:** *denəpūst* L 320; *denəpust* L 210, 214; *denəpust* L 314; **peest:** *pūst* L 288, 289, 295; *pūs* L 250; *pust* L 209, 210, 267, 298, 316a, 324; *puəst* L 316a; **dennenpost:** *denəpōst* K 357, 358; **post:** *pōst* K 318, L 414; **dennenboks:** *denəboks* L 373, 378, 379, 380; *denabuks* L 377; **boks:** *boks* L 163, 293, 296, 297, 324, 326, 330, 374, 375, 378; *bōks* L 292; *buks* L 376; **broek:** *brōk* L 271; **dennenstrok:** *denəstrōŋk* L 374, 379, 380; *denəštrōŋk* L 329; *denənstrōŋk* L 266; **strok:** *strōŋk* L 249, 265, 318; *strōŋk* L 312; **strobbe:** *strubəl* L 294; **knoest:** *knust* L 385; **knoer:** *knuar* L 323, 381; *knūr* L 322; **knor:** *knōr* L 292, 327, 334, 383, 385, 386, 387; *knōr* L 382, 384; **dennenknab:** *denəknab* L 318e; **knab:** *knab* L 321; **dennenvot:** *denəvot* Q 33, 118; **vot:** *vot* Q 38; **stomp:** *stomp* L 165; *stōmp* L 163; **dennenpeel:** *denəpēl* Q 32; **peel:**

pēl L 428; **moer:** *mūər* Q 30; **stok:** *štok* L 385; *stok* L 369; **speen:** *špēn* L 434a; **looi:** *lōj* L 247.

3.10 PENWORTEL VAN EEN DEN

(N 27, 9b)

[De penvormige wortel van een dennenboom.]
pinwortel: *penwōrtəl* L 211, 265, 269b, 271, 371a; *penwōrtəl* K 258, 361, L 430, 432; *penwōtəl* K 318, P 45; *penwōtəl* P 177; *pēnwōrtəl* L 290a; *pēnwōtəl* Q 198; *penwōrtəl* K 278; *penwōrtəl* L 352; *penwōtəl* P 174, Q 71; *penwōtəl* P 175; *penwōtəl* K 317, P 45, 49; *pēwōrtəl* L 312; *pinwōtəl* P 51; *pinwōtəl* Q 76; **pin:** *pen* K 353, L 159a, 163, 163a, 165, 269a, 270, 295, P 44, 51, Q 97; **penwortel:** *penwōrtəl* L 332; *penwōrtəl* Q 39; *penwōtəl* Q 117a; **pen:** *pen* Q 97; **pennewortel:** *pēnwōtəl* P 48; **penworteltje:** *pēnwōtəlka* P 174; **dennenwortel:** *denəwōrtəl* P 51; **wortel:** *wōrtəl* L 159a, 330, 387, 420; *wōtəl* P 46, 50, 222, Q 79a, 158; *wō.təl* Q 204a; *wōrtəl* Q 28; **hartwortel:** *hartwōrtəl* Q 3; **pijpwortel:** *pīpwōrtəl* L 322; **grote wortel:** *grūsə wōtsəl* Q 211; **spilwortel:** *spelwōrtəl* L 371a, Q 96c; *spelwōtəl* P 107a; **spil:** *spel* L 360; **pijlwortel:** *pilwōrtəl* L 320a, 321, 321a, 322a; *pilwōrtəl* L 289b, 312, 318b; *pilwōrtəl* L 288a, 289; *pēəlwōrtəl* K 358; **peelwortel:** *pēlwōrtəl* L 290, Q 99*, 111, 247; *pēlwōrtəl* L 372; *pēlwōtəl* Q 204a; *pēlwōrtəl* L 383; **pijlworteltje:** *pilwōrtəlka* L 312; **pijl:** *pil* L 382; *pīəl* Q 72; *pī.l* L 331, 331b; *pījəl* L 360; *pēl* Q 2b; **peel:** *pēl* L 331, Q 7, 9, 22, 97, 111; *pēəl* Q 12; *pejəl* P 54; **strok:** *štrōŋk* L 270; **boks:** *boks* L 270; **peest:** *pūs* L 270; **pinpeest:** *penpūs* L 269; **handaar:** *handōr* Q 39.

3.11 WORTELKLOMP VAN EEN STRUIK

(N 27, 9c)

post: *pōst* P 45, 49, 51; *post* K 358, 61, P 48; *pōst* K 278; **peest:** *pust* L 165, 312; *pūst* L 312; *pūs* L 269, 270; **klot:** *klōt* L 371a, Q 79a, 80; *klot* P 176, Q 9, 76, 156; *klōt* Q 79a; **kluit:** *klūt* L 269b; *klut* L 295; *klūt* L 387; **wortelkluit:** *wōrtəlklīyat* Q 39; **wortelklot:** *wōtəlklōt* Q 77; *wōtəlklōt* Q 156; **strok:** *strōŋk* L 288a; *štrōŋk* L 331, 331b, Q 198; *strōŋk* L 269b, 318b; *štrūŋk* L 432; **wortelstrok:** *wōrtəlštrōŋk* L 330, Q 22; *wōrtəlstrūŋk* L 372; **aardstrok:** *ērtstrōŋk* L 289; **strokkel:** *strōŋkal* Q 7; **tronk:** *trōŋk* Q 170; **klomp:** *klomp* Q 80; **tjonk:** *tjuŋk* P 175; **boks:** *boks* L 211, 269, 269a, 290, 318b, 320a, 322, 332; **tros:** *trōs* P 48; **stok:** *stōk* Q 12; **stuk stōk** L 372a; **knab:** *knab* P 55; *knap* P 177; **struik:** *strūk* Q 180; **wortelstruik:** *wōtəlstrūk* P 107a; **struikwortel:** *štrūkwotəl* Q 024a; **stroebel:** *štrubəl* L 331; **gateind:** *gōteŋ* Q 71; *gōuətēŋ* P 54; **gateindje:** *gōuətēŋskə* P 174; **turf:** *tōrf* L 371a; **wortelenbos:** *wōrtələbos* L 289;

wortelabos L 360; **wortelen (mv.):** *wortala* L 420, 427, Q 98, 104a, 111; *wōtsala* Q 211; **wortel:** L 420; *wōtəl* P 178, Q 80, 117a, 162; *wōtəl* P 175; *wō.təl* Q 204a; *wōrtals* (mv.) L 159a; *wōrtals* (mv.) K 358; *wōrtals* (mv.) P 50; *wōrtalz* (mv.) P 222; *wōrtals* (mv.) K 318; **knoestwortel:** *knūswoṭal* Q 158; **kont:** *kōnt* Q 2b; *konij* L 299; **vot:** *vot* Q 28, 33, 39, 196; **wortelvoetje:** *wortelvoetje* L 430; **pruik:** *prijk* L 321, Q 9; **wortelpruik:** *wortalprijk* Q 94b; **handaar:** *handōr* Q 39; **knoer:** *knōr* L 382, Q 97; **knorvel:** *knorvəl* L 430.

3.12 ONTBOST TERREIN MET EEN SCHOP OMWERKEN

(N 27, 10a)

[Het ontboste terrein met een schop omwerken om de achtergebleven wortels te verwijderen.]

omspaden: *ōmspāja* L 211, 269, 289; *ō.mspo.jan* L 312; *omspāja* L 318b, 371a; **losspaden:** *losspōja* L 165; **omgraven:** L 420; *omgrāva* L 322a, 382, Q 98; *ōmgrāva* L 387; *ōmgrāva* Q 39, 204a; *ōmxroavən* P 175; **nagraven:** *nōgrāva* L 270; **uitgraven:** *ūatggrāva* Q 39; *q̄tgrōva* Q 76; *q̄tgrāva* P 48; **graven:** *graavə* P 178; *grōva* Q 80, 94b; **diep uitgraven:** *dip q̄tgrōva* K 317; **spaden:** *spāja* L 288a, 290, 372, 372a; *spōja* K 278; **omzetten:** L 371a; *omzētā* L 320a, 321, Q 7, 11, 97, 111; *ōmzētā* L 163, 163a, Q 96c; *umzētā* L 420; *ymzētā* Q 12; *ōmzōtā* Q 9; *ēmzētā* Q 170; **omdoen:** *omdōn* L 318b; *ōmdōn* L 269; *ō.mdun* K 358; *ōmdū* L 265; **omwerken:** *ōmwerkā* L 269b; **hakken:** *hakā* K 358, P 54, 177; **uithakken:** *yīthakā* L 360; *q̄ūthakā* Q 72; **schoonmaken:** *sxonmākā* L 159a; **zuiveren:** *zīvvarā* L 331, 331b, 383, 427, Q 99*, 111; **zuiver maken:** *zīvvar mākā* L 289, Q 111; *zōvvar mākā* P 45; **ommaken:** *ōmmākā* L 163, 163a; **opkuisen:** *opkōsā* K 318; **ruimen:** *rōjīmā* Q 22; **opruimen:** *ōprōjūmā* P 51; **klaar maken:** *klōr mākā* L 332; **waardig maken:** *vērdex mākā* L 331; **klein maken:** *klēn mākā* P 44; **omwoelen:** *ōmwolā* Q 80; **omslechten:** *omslextā* L 318b; **slechten:** *slixtā* L 352; **omlappen:** *ōmlapā* Q 158; **uitgaffelen:** *ūtgafālā* Q 30; **gritselen:** *grētsālā* P 222; **ontginnen:** *ontgenā* L 269, 295; *q̄ntgenā* L 312; **breken:** *brēkā* L 432; **rooien:** *rōjā* Q 193; *rūjā* Q 35; **omrotten:** *ōmrotā* Q 117a; **narotten:** *nōrōtā* L 430; **uitrotten:** *ūtrōtā* Q 39, 111; **opruissen:** *ōprōsā* P 107a; **russe uitrapen:** *rēsən ātroapā* P 175; **omvlikken:** *omvlekā* L 321a; **wortels deruit doen:** *wōrtals drāt dūn* P 174; **ontwortelen:** *ontwōrtālā* Q 247; *ontwōrtālā* P 176; **belken:** *bēlakā* Q 162; *bōlakā* Q 71; **stompen trekken:** *stōmp trēkā* Q 71; **meteren:** *mejtārā* Q 72; **napitsen:** *nōpetsā* L 330; **polderen:** *pōldarā* L 269b; **ombottelen:** *ombōtālā* Q 111; **puimen:** *pōmā* Q 33.

3.13 WORTELS ROOIEN

(N 27, 8c)

[Dennenwortels met een hefboom uit de grond trekken.]

rooien: *rōjā* Q 193; *rōjjā* L 165; **trekken:** K 353, L 362, 413; *trēkā* K 278, L 352, 372, 382, 420, P 44, 46, 48, 49, 54, Q 2b, 12, 71, 96c; *trē.kā* K 358; *trē.kān* L 312; *trēkā* L 312; **uittrekken:** *ūttrekā* L 159a, 269, 432, Q 98; *q̄ittrekā* P 51; *q̄ōttrekā* Q 79a; *q̄ttrekā* P 45; *ōttrekā* L 371a; *q̄ttrekā* Q 3; *āttrekā* P 175; **heffen:** *hefā* P 48; **uitheffen:** *ūthōfā* L 320a; *yīthōfā* L 360; **dompen:** *dompā* L 331; *dōmpā* L 163, 163a; **opdompen:** *opdompā* L 270; **opkrieken:** *opkrekā* P 107a; **wippen:** *wōpā* L 321; **uitwippen:** *ūtwipā* Q 204a; **uitdoen:** *ūdōn* L 269, 318b; **poesten:** *pystā* L 269a; *pūstā* L 269b; *pustā* L 270; *puštān* L 290a; **lichten:** *lxtā* L 288a, 330; *lōxtā* L 322a; **uitlichten:** *ūtlxtā* Q 72; *q̄līxtā* Q 76; *utlxtā* Q 7; **uitrijten:** *ūtrītā* Q 111; *ytrītā* L 289; **uitvoeren:** *q̄utvērā* Q 158; **hakken:** *hakā* K 361.

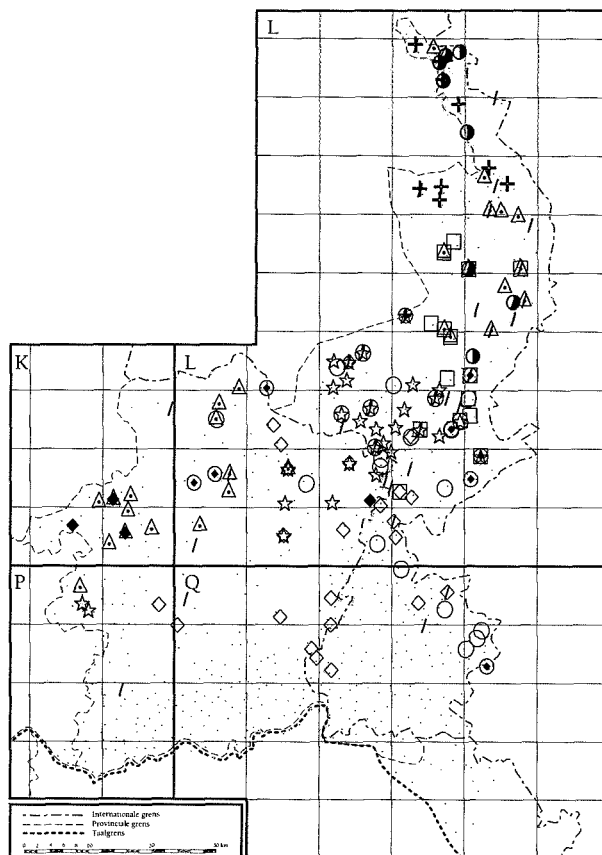
3.14 HEIZODE (kaart 26)

(N 14, 77b; N 14, 77c; N 27, 39h; N 27, 39g; N 18, add.; N 11, add.; S 46; A 39, 15a; A 39, 15b; R 3, 98; L 8, 123; L B2, 274; AGV, k6; monogr.) [Afgestoken stuk hei.]

plag: *plax* L 165, 192a, 245b, 250, 265, 266, 268, 269, 271, 295, 318, Q 30; *plak* L 267, 270, 295, 300, 320a, 322, 323, 331a; *plaq* L 270, 323, 327, Q 39; **heiplag:** *hejplax* L 159a, 163, 164, 165, 215, 269, 288, 295, 321, 379, 380; *hejplax* L 209, 288a; *hejplax* K 278; *hēplax* L 355; *hēplax* L 414, Q 2b; *hejplak* L 322, 377, 432, P 176a; *hejplaq* L 270, 323; **vlag:** *vlix* L 163, 214, 245b, 247, 266, 269b; *flax* K 315, L 314, 355a; *vlaq* L 291; *flōx* K 357; *flōk* K 357; *vloq* K 358; **heivlag:** *hejvlax* L 163, 163a, 244c, 246a, 247, 268, 271; *hejflax* L 314; *hejvlax* K 358, L 312, 360; *hēvlax* L 355; *hēvlax* P 44; *hājflax* K 316, 318; *hejvlaq* L 290, 291, 295; *hēflōk* K 357; *hejflagən* (mv.) L 282; *hēflagn* (mv.) K 359; *hēflagən* (mv.) L 413; *hājflagn* (mv.) K 314; **vlik:** *vlek* L 265, 287, 288, 288a, 289, 289b, 292, 318b, 320, 320a, 320c, 321, 321a, 322a, 324, 327, 332, 360, 366, 368, 369, 371, 374; *vleq* L 369, 416, P 48, 49; *flek* L 289, 321, 322, 322a, 326, 330, 384, 416; **vlink:** *vlenk* L 244c, 266, 290, 291, 294, 300, 327, 331, 331b, 332, 384; *vlenk* L 245, 265c, 331, 331b; *flenk* L 268, 381; **rus:** *rōs* L 265, 352, 354; *rōš* L 384, 387; *rōs* L 300; *rōš* L 329; **heirus:** *hejrōs* L 265; *hejrōš* Q 121; *hējrōsn* (mv.) L 286; **ris:** *res* L 292a, 314, 320a, 321, 322, 328, 329, 331, 332; *reš* L 428; *rēš* Q 117a; **heiris:** *hejres* L 288a, 318b, 322, 362, 370, 371a, 381a; *hejreš* Q 20, 35, 117, 118; *hējres* L 288a, 288b; **ros:** *ros* L 163, 163b, 164, 165, 298; **heiros:** *hejros* L 192, 266, 269; **lap:**

Kaart 26 HEIZODE

- / (hei)plag
- ☆ vlik
- △ (hei)vlag
- ◇ (hei)lap
- (hei)ris
- vlink
- ⊕ (hei)bult
- ⊙ (hei)rus
- (hei)ros
- ◆ schad

lap L 328, 360, 369, 381, 381b; lep (mv.) L 369, P 57, Q 5, 12; **heilap:** heilap L 288, 373, 432, 433, Q 30, 88, 104a; hēilap L 420; hēilap Q 33; hēlap Q 2; heilap (mv.) L 316a, Q 9, 96d; hēilep (mv.) L 317, 416; **zode:** zōj L 115; zōja (mv.) L 269; **heizode:** heizōj L 271; **heidezode:** hēidəzōjdə P 175; **bult:** bōlt L 159a, 164, 191, 209, 210, 211; bōlt L 165; bōlt L 165, 213, 215a; **heibult:** heibōlt L 192; **heipoest:** heipus L 322; **heilof:** heiluf L 416, Q 5; **schad:** sxadə (mv.) K 358; sxadən (mv.) K 315; sxadn (mv.) K 353; šadə (mv.) L 372; **heipol:** heipol L 115; **heischaar:** heisxōr Q 121; **schabbert:** šobartə (mv.) L 422; **schavert:** šāvərtə (mv.) L 318; **vilt:** velt L 366.

3.15 ZODEN AFSTEKEN

(N 14, 78; N 27, 39g; N 18, add.; JG 1b)

[Een object russen, vlaggen, zoden enzovoorts is niet gedocumenteerd.]

afsteken: afstēka K 316, P 107a, 175; ofstēikə Q 78, 156; ofstējakən Q 71; afstēka L 159a, 163, 164, 165, 425; afstēka L 269, 289, 331, 331b, 377, 429a, Q 9, 162; afstēka P 175; afstēikə Q

204a; abstēka L 317; afstēxa Q 211; afstēka L 270, 324, Q 20, 33, 111, 111*, 0112; afstēka L 426; afstēka L 331, 331b; ofstēka Q 198b; ofstēka Q 77; afstēka L 372; afstēka P 222; afstēka Q 32a; afstēj K 278; **steken:** stēka K 358, P 176a, Q 9; stēka Q 99*, 101, 112a; stēka Q 156; stēkən L 413; stēka L 163, 163b, 214, 215, 244c, 247, 265, 266, 268, 269, 287, 288, 289a, 289b, 294, 295, 318b, 320a, 320c, 321, 321a, 322, 322a, 329, 355, 360, 370, 382, 416, 427, Q 94b, 96d, 97, 198b; stēkən L 163, 163b, 314; stēka L 270, 291, 330, 331, 0426, 429, 432, Q 20, 22, 97, 113, 203; stēxa Q 121c; stēka Q 2; stēka L 414; stēka L 420; **uitsteken:** útstēka Q 197, 197a, 203a; **snijden:** snēja L 355a; **vilkken:** L 432; vlekə L 265, 318b, 360; vlekən L 320a; vlekə P 48, 49; **houwen:** hōwə L 163, 163a, 244c, 268, 270, 271, 295, 322, 374, 386, Q 9, 96d; **kappen:** kapə L 318b, 366, 371a, P 48, Q 2; kapən L 282; kapn K 314; **uitkappen:** atkapə P 213; **afvlaggen:** afvlagə L 211, 265; aflagə P 44; aflagən L 282; aflagn K 359; aflagn K 314; aflagə K 316; a.aflagə L 314; afvlagə L 290, 291; **vlaggen:** vlagə K 357, L 282, 312; flagə K 353; **afplaggen:** afplagə L 291; afplagən

L 384; **aflappen:** *āflap̄a* Q 2b; *ā.flap̄a* Q 95; **afriessen:** *āfres̄a* L 325, 332; *āfres̄an* L 322a; **afritsen:** *āfrets̄an* L 286; **maken:** *māk̄a* L 370; *mōk̄a* Q 178; **scharen:** *šōr̄a* Q 95; **trekken:** *trēk̄a* Q 2, 4.

3.16 EEN SLOOT UITDIEPEN

(A 10, 21; N 18, add.; monogr.)

[Het uitdiepen of het op diepte houden van een sloot met behulp van een schop, hak, riek, krabber en een zeis.]

vegen: L 320b, 326, 326*, Q 77; *vēḡa* L 163, 164, 165, 191, 209, 210, 213, 214, 214a, 215a, 250, 269, 269a, 270, 271, 288a, 289, 291, 292, 293, 296, 318, 318b, 320, 322, 328, 330, 332, 373, 374, 376, 377, 381, 381a, 381b, 385, 426, 428, 429, 430, 431, 432a, 433, 434a, Q 15, 18, 21, 30, 31, 36, 38, 96, 96a; **opvegen:** *opvēḡa* L 322a; **uitvegen:** *ūtvēḡa* L 324a; **uitdiepen:** L 271; *ūtdip̄a* L 289a, 295, Q 36; *ūtdēp̄a* L 298, 378, 381b, 382, 386, 387, Q 21, 99, 102, 105, 192; *ūtdēp̄a* Q 112a; **dieper maken:** *dēp̄ar māk̄a* L 289; **uitscheppen:** *ūtsxep̄a* Q 113a; *ūtsxōp̄a* L 215a; *ūtsōp̄a* Q 192; **poetsen:** L 291; *puts̄a* L 214, 268, 270; **schoonmaken:** *sxōnmāk̄a* L 192a; *šūānmāk̄a* Q 192; **reinmaken:** *reñmax̄a* Q 211; **uitschieten:** *ūtsēt̄a* L 324a, 378; **uitbaggeren:** *ūtbaḡar̄a* L 269; **uitgraven:** *ūtgrāv̄a* L 289a, 327, 387, Q 95, 99, 102; **graven:** *grāv̄a* Q 15; **uitsmijten:** *ūtsmūt̄a* Q 100; *ōtsmūt̄a* L 159a; **schouwen:** Q 187b; *sxōw̄a* Q 102; **opmaken:** *opmāk̄a* L 326, Q 32, 192; **mooiën:** *mōj̄a* Q 195, 196; *mōj̄a* Q 192; *mauj̄a* Q 102; *maw̄a* Q 102; *mō* Q 203; **uittmootsen:** *ūtmjōts̄a* Q 101; **uittmotten:** *ūtmūt̄a* Q 113c.

3.17 SLOOTHAK, SLOOTZEIS

(JG 1a, 1b; N 14, add.; N 18, add.)

[Hak of zeis waarmee men sloten en beken maait en schoonmaakt.]

slootmes: *slō.tmēs* Q 89; *sloutm̄.s* P 186, 187, 197, Q 156, 164; *sloæt̄m̄.s* P 220; *slō̄a.tm̄.s* P 223; *sloutm̄.s* P 195; *slō̄tm̄.s* Q 77, 155; *slō̄utm̄.s* Q 78, 79, 79a, 80, 156, 157a; *slō̄utm̄.s* P 188, Q 152, 157, 159; *sluutm̄.s* P 184; *slū̄.tm̄.s* P 177a; **snijmes:** *sn̄ē.mēs* P 115; **veegmes:** *vēxmēs* P 172; *vēxmēs* P 48; **beekmes:** *bej̄kmēs* P 113, 117, 176a; **doornmes:** *djō.nm̄.s* P 118; **doornenmes:** *dō̄ānmēs* P 113; **zouwmes:** *zōumēs* L 420; *zōum̄.s* Q 75, 80; *zōum̄.s* Q 78; **zoimes:** *zōj̄mēs* L 420; **haagmes:** *hō̄xmēs* P 121, 177; *hō̄xmēs* Q 78; **slootzeis:** *slō̄uts̄ē.s* Q 75; **zeis:** *zējs* Q 88; **lapzeis:** *laps̄ē.s* Q 79; **lapzeissem:** *laps̄ē.sām* P 119; *laps̄ēj̄.sām* P 118a; *laps̄ī.sām* Q 73; **lappenzeisse:** *lep̄s̄ēj̄.sā* Q 96; *lep̄s̄ē.sā* Q 83; **doornenzeisse:** *dō̄.rāzēj̄si* L 317; **veegzeissie:** *vē̄xzēj̄si* L 289; **beekzeissie:** *bēks̄ēj̄si* L 282; **beekzeissem:** *bēj̄kzēj̄sām* Q 78;

houwer: *hō̄w̄ar* L 288a, 289; **gravenkuiser:** *grāv̄akōj̄sar* L 420; **zouwschopje:** *zō̄um̄sxō̄pk̄a* L 286; **halvemaan:** *hā̄fm̄uān* Q 154; *halā̄fm̄uān* P 188; *alā̄fm̄oān* P 178; **sloothak:** *slō̄uthuok* Q 164; **kwade tong:** *kō̄ō̄tō̄j* Q 156.

3.18 HEIZEIS

(JG 1a, 1b)

[Zeis of een soort hak waarmee men hei maait of zoden hakt. In de regel heeft de heizeis één handvat.]

heizeis: L 316; **heizeissie:** *hej̄zēj̄si* L 356, 417; *hej̄zēj̄.si* L 282, 286, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 415; *hē̄zē̄.si* L 352, 355; *hej̄zē̄j̄si* L 354; *hē̄zē̄.si* L 413; *hej̄zē̄si* K 278; *hē.zē̄.si* L 414; *hē̄zē̄si* L 353; *hāj̄zā̄zi* K 315; **heizeissem:** *hej̄zēj̄.sām* Q 10; *ēj̄zēj̄.sām* L 422, Q 8, 9, 11, 13; **heizeisse:** *hej̄zēj̄sā* L 416, 418, Q 5; *hē̄.zē̄.sā* Q 83; *hē̄.zē̄.sā* Q 3; **heizeissen:** *hej̄zēj̄.sān* Q 7; *ēj̄zēj̄.sān* Q 8; **heizeissing:** *hej̄zēj̄.sēj̄* L 420; **vlagzeissie:** *flagzēj̄si* L 354; *flaxsēj̄.si* L 312; *flagzē̄si* K 316, 318, 358, 359; *flagzē̄.si* K 318, 357, 360, 361; *flanzē̄si* K 317a; *flagzā̄si* K 315, 353; *flagzā̄zi* K 314, 353; **vlagzeis:** *flagzēj̄s* K 317a; **vlagzeisse:** *flagzē̄sā* P 45; *flagzē̄.sā* P 51; *flaxsē̄sā* P 44; **vlagzeissem:** *flagzē̄sām* P 46; **lappenzeissem:** *lep̄s̄ēj̄sām* P 50; *lep̄s̄ēj̄.sām* Q 12; *lep̄s̄ē̄a.sām* P 52; *lep̄s̄ē̄.sām* P 53; **lappenzeissing:** *lap̄zēj̄.sēj̄* L 419, 421; **lappenzeissie:** *lap̄zēj̄si* L 364; *lap̄zēj̄.si* L 360; **lappenzeisse:** *lep̄s̄ē̄.sā* Q 72, 82; **lapzeisse:** *laps̄ē̄.sā* Q 71; *laps̄ē̄.sā* Q 1, 2, 3; **lapzeissem:** *laps̄ē̄.sām* P 55, 56, 57, 58, Q 2; **beekzeissie:** *bē.ksej̄.si* L 286; **doornenzeissie:** *dō̄rāzēj̄.si* L 317; **korte zeis:** *kō̄tā zē̄.s* Q 181; **kortzeis:** *kō̄āts̄ē̄s* Q 158a; **routezeis:** *rutzē̄.s* Q 181; **zeis:** *zēj̄s* Q 167; *zē̄s* Q 240; *zē̄.s* Q 242; **hak:** *hak* K 278, 317a, 259, L 286, 314, 352, 355, 371, 414, 415, 416, 417, 418, Q 2, 71, 82; **laphak:** *lapak* L 370, 372; **lappenhak:** *lap̄ahak* L 365, 366; *lep̄hak* Q 5; **vlaggenhak:** *vlaḡānhō̄k* L 282; **strouwselhak:** *strō̄us̄ālhak* L 313; **strouwselhaak:** *strō̄us̄ālhō̄k* L 312; *strō̄us̄ālhō̄k* L 282; **heizicht:** *hej̄zext* L 319, 369, 370, 371; **heidezicht:** L 370; **slootmes:** *slō̄tmēs* Q 162; *slō̄utm̄.s* Q 160, 161; *slē̄j̄tm̄.s* Q 72; **zouwmes:** *zō̄umēs* P 51; **haagmes:** *hō̄xmēs* P 182; **halvemaan:** *halā̄fm̄oān* P 180; *hāv̄āmoān* Q 161; *halāv̄āmoān* P 195, Q 160, 166; **dissel:** *dēs̄əl* L 369; **sikkel:** *zīkəl* P 179; **houtkappertje:** *ō̄tkep̄ark̄a* Q 1; **kluitenslager:** *klutā̄nslē̄gar* L 319; *klutā̄nslē̄gar* L 369.

4. HEKWERK

4.1 HEK

(N 14, 62; S 13; L 1a-m; RND 8, 20; R I, 44; R I, 45; monogr.)

[Algemene benaming.]

hek: *hek* L 210, 267, 288, 377, 379, 380, 381, 382, 387, P 55, Q 117a, 203, 211; *he̅k* K 358, L 164, 211, 245, 246, 265, 266, 269, 295, 296, 298, 299, 331, 378, 385, Q 15, 18, 32, 102, 117a, 193, 196, 201; *he̅q* L 419; *ek* L 368; *he̅k* Q 95; *he̅k* L 434a, Q 95; **hekkēn:** *he̅kə* L 213, 215a, 217, 250, 417; *he̅kən* L 165; *he̅kə* L 164, 191, 209, 215, 246a, 289, Q 2, 96a, 187; *he̅kən* L 313, Q 1; *he̅jka* L 216; **gaard:** *gār* Q 103, 105; *gār* Q 2, 10, 202, 208; *gā̅r* Q 78; *gār* P 179, 195, Q 78, 89; *gō̅.r* Q 93; *gār* P 164; **barrier:** *bar̅ir* Q 78; *br̅ir* Q 89; *bar̅er* L 426, Q 102, 103, 198, 200, 202, 207, 247, 247a; *bar̅er* Q 99; *br̅er* L 374, 422, 425, 427, 431, Q 10, 12, 14, 22, 102, 104a, 105; **barriēl:** *bar̅il* P 211; **barriēltje:** *br̅elka* P 164; **veken:** *vēka* L 429, Q 21, 35, 98, 113; *vēka* L 430, 432, Q 16, 20, 22, 27, 30, 33, 110, 111; *vēkən* Q 30; *vējka* Q 32a; **vauwer:** *vō̅war* Q 247, 247a; *vō̅war* Q 200; **vauwēren:** *vō̅wārə* Q 113; *vō̅wārə* L 429, Q 27, 35, 103, 105, 110; *vā̅wārə* Q 16, 30; **varen:** *vārə* L 209; *vō̅rə* L 249; *vō̅rə* L 325; **poortje:** *pō̅rtjə* L 297, 323; *pō̅rtjə* L 300; *patjən* K 353; **deurtje:** *dō̅rkə* L 382; **stanketsel:**

stanketsəl L 268; *stā̅nketsəl* L 248, 267; *stā̅nketsəl* L 374, Q 118; *stā̅jket̅səl* Q 98; *stā̅nketsəl* Q 204a; *štā̅nketsəl* Q 99, 101, 113; *štā̅nketsəl* Q 97; *staketsəl* Q 21; *staketsəl* Q 113; *staketsəl* L 328; **tuin:** *tū̅n* L 267, 290, 321; *tuā̅n* L 291; **garnei (du.):** *gar̅nēj* Q 116, 207; **gril:** *grēl* P 164, 211; **rek:** *rēk* Q 29, 78, 83; **gelint:** *gəl̅int* L 217; **gitter:** *gītār* Q 113; *getār* Q 118.

4.2 HEK AAN DE INGANG VAN EEN WEI (kaart 27)

(N 14, 67; A 25, 5a; L 19B, 6; Vid.; JG, 2c; monogr.)

[In dit lemma zijn vooral de antwoorden ondergebracht van de vragen naar "hek aan de ingang van een wei" (N 14, 67), "een (toegangs)hek, gevlochten van twijgen en opgehangen tussen twee stijlen, dat in een omheining is aangebracht of op een dam (in een sloot) is geplaatst" (A 25, 5a), "een hek, slag- of draaiboom op een doorgang naar akker of weide, of ter versperring van een weg in privaatsbezit" (L 19B, 6).]

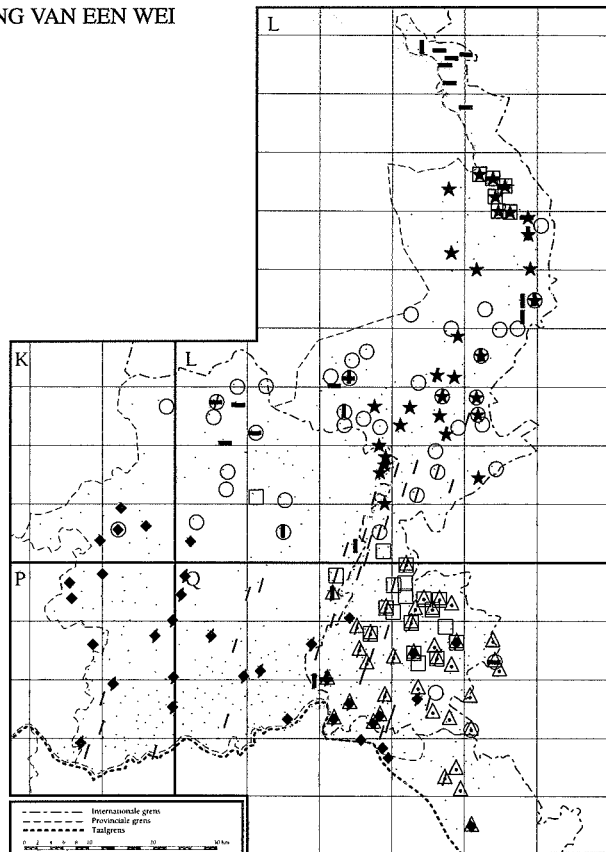
barrier: *bar̅ir* L 312, P 180; *bar̅ir* P 176; *bar̅ār* Q 2; *bar̅ir* P 213, Q 2, 2b; *br̅ir* P 119, Q 2, 3, 4, 71, 77, 78, 89, 156, 162; *br̅ir* P 176a; *br̅iār* P 175, 222, Q 1; *br̅iār* Q 72; *bar̅er* L 426, Q 36, 95, 101, 111, 113, 197, 197a, 203, 203a, 204, 253; *bar̅er* Q 21, 99*, 198b, 203; *br̅er* L 293, 322, 330, 332, 372, 377, 378, 378*, 381, 381a, 381b, 382, 422,

Afb. 14. Hek

Kaart 27 HEK AAN DE INGANG VAN EEN WEI

- / barrier(tje)
- poort(je)
- △ vouwer(e)
- ◆ gaard
- ★ varen
- veken
- hekken
- ! hek
- ◻ klapveken

425, 426, 0426, 427, 429a, Q 9, 12, 14, 18a, 20, 36, 88, 94b, 96d, 97, 98, 100, 101, 103, 106, 111, 0112, 193, 198b, 203; *br̄.r* Q 192; *br̄r* Q 7; *b̄r̄j̄ar* Q 2; *br̄j̄ar* Q 2; **barriertje**: *bar̄rka* Q 101; *bar̄rka* Q 198b; *br̄rka* Q 19; **weidebarrier**: *w̄br̄r* Q 2; *w̄j̄br̄.r* Q 192; **trekbarrier**: *tr̄kbar̄r* Q 99*; **barriël**: *bar̄l* K 316, L 313; *bar̄l* K 316; *brij̄l* K 316; **hek**: *hek* L 159a, 269, 270, 271, 423, Q 94b; *h̄k* L 248, 289b, 298, 318b, 416, Q 9, 95; **hekken**: *hek̄a* L 119, 214, 215, 247, 289, Q 95, 121; *hek̄an* L 247, 312, 313; *h̄k̄a* L 163, 163a, 163b, 164, 165, 289b; *h̄k̄an* L 315, 316; **hekje**: *heks̄ka* L 271; **weidehek**: *w̄j̄dah̄k* L 267; **vaartheek**: *v̄arthek* Q 102; **vaart**: *v̄a.t* Q 252; **inrijhek**: *enrihek* L 290; **poort**: *p̄ort* K 358, L 296, 355, 355a, 376, 413; *poart* L 316; *p̄oart* K 278; *p̄oats* Q 222; *poats* Q 121, 202; *port* L 250, 265, 267, 282, 286, 288, 288a, 289a, 289b, 290, 292, 298, 312, 314, 318, 318b, 320, 320c, 322, 329, 331, 331b, 381b, 386; *p̄ort* L 271, 295, 382, 426; *p̄ort* L 312, 366, 416; **poorts**: *p̄orts* L 269; **poortje**: *p̄ortj̄a* L 331, 331b, 333; *p̄ortj̄a* L 289b; **weipoort**: *w̄j̄port* L 318b; *w̄j̄port* L 360; **varen**: *v̄ar̄a* L 210, 247,

331, 371, 371a; *v̄ar̄a* L 331, 331b; *v̄or̄a* L 214, 214a, 215, 217, 244c, 245b, 246a, 248, 266, 268, 271, 291, 293, 294, 298, 320a, 321, 322, 324, 325, 326, 330, 370, 373, 387; **varengat**: *v̄ar̄gāt* L 381a; **vaargat**: *v̄ar̄gāt* L 330, 381a, 420; *v̄or̄gāt* L 298; **voorgat**: *v̄or̄gāt* L 250, 269a; **voergat**: *v̄ur̄gāt* L 214; **gaard**: *ḡart* Q 113; *ḡar* K 359, L 414, Q 2, 2b, 18, 71, 88, 111, 113, 196, 196a, 200, 203, 247, 247a, 284; *ḡor* K 318, P 48, 119, Q 1, 77, 89, 156, 178, 193, 198b; *ḡor̄* P 176a, Q 78; *ḡor̄* Q 71; *ḡor̄* P 44, 107a, Q 156; *gor* Q 2; *ḡor̄* P 51, 175, Q 71; *ḡer* K 357, 358; **veken**: *v̄ek̄a* Q 22, 97, 112a; *f̄ek̄a* Q 31; *v̄ek̄a* L 429, Q 7, 19, 20, 21, 33, 34, 38, 97, 111, 111*; *f̄ek̄a* Q 36; *f̄ek̄a* L 364; *v̄ek̄a* Q 0112, 113; *v̄īk̄a* Q 32a; **vekensgat**: *v̄ek̄asxāt* L 318b, 369; **klapveken**: *klapv̄ek̄a* L 214, 214a, 215, 217, 245b, 246a; **vauwer**: *v̄auw̄ar* Q 121c, 193, 208, 253; *v̄aw̄ar* Q 198b; *v̄auw̄ar* Q 20; *pf̄auw̄ar* Q 222; *v̄ouw̄ar* Q 119, 121, 196, 259; *v̄ō.w̄ar* Q 252; **vauweren**: *v̄ouw̄ar̄a* Q 18a, 38, 101, 112, 113, 113b, 192, 196, 196a, 204a, 208, 211, 284; *v̄auw̄ar̄a* Q 9, 19, 32, 33, 34, 35, 95, 97, 99, 99*, 101, 103, 111, 0112, 113, 192, 201; *v̄aw̄ar̄a* Q 36;

vaart: *vārt* L 330, 381a; **doorvaart:** *dōrvārt* L 324; **invaart:** *envārt* L 381a; **vaartengat:** *vōrtagāt* L 295; *vōrtagāt* L 295; **hoofdgat:** *hōtʰxat* K 314; **valdeur:** *valdār* Q 196, 196a.

4.3 DRAAIHEK

(N 14, 68a; N M, 5; A 25, 5d; L B 19, 6; monogr.)
[Een hek dat op scharnieren of haken draait aan de ingang van een wei, gemaakt van prikkeldraad of houten latten.]

barrier: *barīr* Q 112; *bārir* P 176; *brīr* P 107a, Q 4, 77, 178; *brīr* P 176a, Q 156; *bārīr* P 213; *brīar* P 175, 222; *brījar* Q 71; *brīar* P 175; *barēr* L 360, 426, Q 21, 36, 95, 111, 113, 196, 197, 203a; *bārēr* Q 197, 197a; *bārēr* Q 21, 99*, 203; *brēr* L 320, 320c, 321, 322, 327, 328, 330, 332, 370, 371, 371a, 372, 373, 377, 378*, 381b, 420, 422, 423, 0426, 427, 429a, Q 9, 18, 18a, 32a, 36, 94b, 97, 98, 99, 100, 101a, 103, 106, 111, 0112, 112b, 203; **barriertje:** *brērka* L 378*, 381; **draaibARRIER:** *drābārīr* Q 2, 2b; *drābrīr* Q 2; *drējbrēr* Q 88, 96d; **barriël:** *briījal* K 316; **poort:** *pōrt* L 250, 296, 328, 355, 355a, 413, Q 95, 203; *port* K 366, L 267, 282, 286, 288a, 289, 289a, 289b, 289*, 290, 292, 293, 294, 314, 318a, 318b, 320a, 322, 324, 325, 331, 331b; *pōrt* L 282, 312, 317, 367, 416; *pōwart* K 278; *pōrt* L 269, 270, 271, 295; *pōats* Q 222; *poats* Q 211; *pūt* L 317; **poorts:** *pōrts* L 269; **poortje:** *pōrtja* L 267, 378, 378*, 381; *pōrtja* Q 22, 111*; *pōāiša* Q 222; **draaiport:** *drējport* L 288a, 289a, 314; *drējpōrt* L 376; *drējpōrt* L 270; **draaiende poort:** *drējēndā pōrt* L 366; **deurtje:** *dijarkā* L 289; **hek:** *hek* K 289, L 159a, 269, 271, 418, Q 112; *hek* L 163, 164, 165, 289a, 289*, 381b, 382; **hekken:** *hekan* L 247, 286, 313; *hekā* L 119, 214, 289; *hekā* L 163, 163b; **hekkengat:** *hekgat* L 159a; **draaihek:** *drējhek* L 269; *drējhek* L 376; **draaiend hek:** *drējant hek* L 163, 164, 165; **rekke:** *rekā* L 163, 163a; **gaard:** *gār* K 358, Q 2, 112b, 204a, 208; *gārt* Q 12; *gār* K 318, P 48, Q 3, 156, 193, 198b; *gōār* P 175; *gēr* K 357, L 413; *gūr* L 414; **draaigaard:** *drēagēr* K 358; **weigaard:** *wēigōār* Q 78; **vauwer:** *vāwār* Q 193; *vawār* Q 193; *vōwār* Q 121, 259; *vauwār* Q 208; **vauweren:** *vōwārā* Q 9, 111, 112, 112a, 112b, 0112, 113; *vō.wārā* Q 284; *foūwārā* Q 117a; *vauwārā* Q 32a, 36, 99*; *vawārā* L 0426, Q 33, 100; *vooawārā* Q 202; **steekvouwer:** *štēakfōwār* Q 247, 247a; **varen:** *vāre* L 331; *vā.rā* L 331, 331b; *vōrā* L 211, 244c, 248, 271, 291, 295, 321, 322, 325, 326, 371, 374, 387; *vō.rā* L 268; **veken:** *vēkā* L 369, Q 112a; *vēkā* L 378*, 381, 429, 430, 432, Q 15, 16*, 20, 21, 32, 33, 34, 35, 98, 111, 0112, 117a; *vēkā* Q 112b; *fēkā* Q 36; *viēkā* Q 32a; *viakan* Q 32a; **stegel:** *štēgāl* Q 15, 99*, 284; *stēxal* Q 72; *stēxal* Q 2; *štījal* Q 121c; **hoofdsgat:** *hōtʰxat* K 316; **ingaat:** *enāgōat* L 282; **varengat:** *faragat* K 359; **voorgat:** *vorgāt* L

244c; **vaartengat:** *vōrtagāt* L 295; *vōrtagāt* L 295; **ingang:** *engājk* L 270; **wimpel:** *wōmpal* C 21; **draaibred:** *drēbrēat* P 52; **molen:** *mōlā* I 376; **haspel:** *hāspal* L 214, 214a, 215, 217, 245b 246a; **aflying:** *āflōtinj* Q 2; **schuiftuin:** *šūftūn* I 330.

4.4 SLAGBOOM

(A 25, 5b; L 19B, 6; monogr.)

[Een toegangshek in de vorm van een enkele boom die om een paal draait, aangebracht in eer omheining of op een dam in een sloot bijvoorbeeld.]

slagboom: L 119; *slagbōum* Q 88; *slāgbōumā* L 371; *slāgbōmā* Q 2 84; *slāgbōum* Q 21; *slāxbōm* Q 112; *slāgboam* Q 15; **draaiboom:** L 290, 314; *drējbuam* L 312; *drējbaum* L 271; *drējbōum* L 327; *drojboam* L 286; *drējbum* L 316; **distelboom:** *distalbuam* Q 99*; **sluitboom:** *slūtbōum* L 381b; **hekkenboom:** *hekābuam* L 269; **boom:** L 247, Q 208; *buam* L 271, Q 95; *bōum* Q 21; *bōm* Q 203; **draaiport:** *drējport* L 376; **poort:** L 296, 328; *port* L 250, 288a, 298; **draaiportje:** *drējpōrtja* L 376; **klamp:** *klamp* L 292; **sluitting:** *slūtenj* L 269; **barrier:** *barēr* Q 36; *brīar* L 214, 214a, 215, 217, 245b, 246a; *brēr* L 293 330, 381b, Q 36; *bārēr* L 298, Q 95, 112; **slagbarrier:** *slāgbbrīr* Q 168; **stegel:** *štīgāl* Q 117a; *stēxal* P 119, Q 156, 172; **varen:** *vōrā* L 321 322, 325; **vauwer:** *vōwār* Q 121; *vauwār* Q 278; *pfaūwār* Q 222; **vauweren:** *vauwārā* L 0426; *vāwārā* Q 36; **veken:** *fēkā* Q 36; **draaigaard:** *drāgōr* Q 2; **gaard:** *gār* P 118, Q 2; *gēr* K 358; **sperant:** *sparant* L 372.

4.5 LOSSE PAAL MET DRAAD

(N 14, 68c; N 7, 48b; L B 19, 6; A 25, 8)

[Losse paal met draad waarmee men de wei kan afsluiten.]

varen: *vā.rā* L 331, 331b; *vōrā* L 244c, 291, 292, 294, 319, 320, 320a, 321, 322, 371; *fōrā* L 370, 371, 373; *fōrā* L 371a; **los varen:** *los vōrā* L 295; **gaard:** *gār* K 359; *gār* K 318, Q 77; *gōār* P 213; **gaard van draad:** *gōār van droat* P 176a; **barrier:** *brīr* Q 2, 156; *brīar* Q 72; *briījal* K 316; *brēr* L 416, 0426, Q 20, 193; **trekbarrier:** *trekbrēr* Q 78, 96d; *trekbrēr* Q 99*; **spanbarrier:** *spanbrēr* Q 198b; **draadbarrier:** *drūqōdbrīr* Q 162; *drōdbārējar* Q 2; **noodbarrier:** *nōqūtblīar* P 222; **barrier van draad:** *brīr van droat* P 176a; **draad:** *drōt* L 324; *drōt* L 423; **puntdraad:** *pōntdrōt* Q 20; **draadafsluiting:** *drōtafslūtenj* Q 98; **losse sluiting:** *losā slūtenj* L 270; **sluit:** *slēt* Q 111, 111*, 113; **sluitpaal:** *slūtpōl* L 269, 326; **hek:** *hek* Q 95; **hekken:** *hekā* L 268, 324, 356, 415; *hekā* L 163, 163b; **los hekken:** *los hekā* L 163, 163a; **poort:** *pōrt* L 355a; *port* L 318b, 331, 331b, 356, 360, 416; *pōrt* L 360, 366; *pōrt* Q

0112; **losse poort**: *losə port* L 289a; **weipoort**: *weiport* L 322; **veken**: *vēka* L 429, Q 22, 33, 117a; *vē.kə* Q 112a; *vīakə* Q 32a; **vauwer**: *vəwə* Q 197, 197a, 203a; **trekvauweren**: *trekvəwə* Q 204a, 211; **stegel**: *stexəl* K 358; **stek**: *stək* Q 2, 2b; **doorgang**: *dərxgānk* Q 204a; **uitvaart**: *ūtvdrt* L 332; **invaart**: *envdrt* L 332; **weigat**: *weigāt* L 322; **tuin**: *tūn* L 378*; **losse tuin**: *losə tūn* L 330; **rek**: *reak* Q 156; **slip**: *slōp* L 317.

4.6 OPTILBAAR HEK

(N 14, 68b; A 25, 5e; monogr.)

[Het niet draaiend maar uitneembaar hek aan de ingang van een wei.]

poort: *pōrt* L 269a, 296, 355a; *port* L 250, 267, 288a, 289a, 289*, 290, 293, 314, 318, 318b, 331, 331b; *pōrt* L 271, Q 0112; *pōt* Q 203; *poats* Q 121; **poorts**: *pōrts* L 269; **poortje**: *pōrtjə* L 267; **hefpoortje**: *həfpōrtjə* L 270; **hangpoort**: *hanpōrt* L 376; **hek**: *hek* L 269, 271, 423; *hək* L 289*, 289a, 373, Q 95; **hekken**: *hekə* L 119, 289, 324, Q 168; *həkə* L 163, 163b, 318b, 320, 320a, 320c; *həkən* L 282; **los hekken**: *los hekə* L 247; **hekje**: *həkskə* L 289; **noodhek**: *noathek* Q 98; **gaard**: *gār* Q 202; *gəər* P 107a; *gōr* K 318; *gōər* P 213; *gōyər* Q 71; **valgaard**: *valgaər* P 222; **herzettende gaard**: *herzetandə gēr* K 358; **vauwer**: *vāwər* Q 198b; *pfəwər* Q 222; **vauweren**: *vəwərə* Q 21, 99*, 111; *vəwərə* Q 113, 211; **veken**: *vēka* L 369; *vəkə* L 326, 378, 378*, 381, 430, Q 111; *vəkən* L 429, Q 21; *vīakə* Q 32a; **gevaak**: *gəvā.k* Q 192; **afsluiting**: *əfslūtiŋ* K 278; *əfslūteŋ* L 322; **sliet**: *šlēt* Q 111, 113; **weisliet**: *wejslīta* L 163, 163a; **stegel**: *stīgəl* Q 9; **horde**: *hōrt* L 382; *hōrt* L 322, 324; *hō.rt* L 325; **barrier**: *brīr* L 414, Q 2; *brīər* P 175; *brēr* L 377, 378*, 382, 0426, Q 22, 36, 88, 101, 101a, 203; *barēr* L 426, Q 196; *barēr* L 360; **stekken van de barrier**: *stəkə van də bārīr* Q 2; **gehengselbarrier**: *gəhənsəlbərəjər* Q 2; **losse barrier**: *los brēr* L 427, Q 106, 193, 198b; *los barēr* Q 197, 197a, 203a; *losə brēr* L 381b; **uithangbarrier**: *uıthanhbrēr* L 327; **barriël**: *brijəl* K 316; **varen**: *vā.rə* L 331, 331b; *vōrə* L 244c, 291, 295, 320a, 321, 328, 432; **stanketsel**: *stānketsəl* L 320a; **stop**: *štop* Q 204a, 208; **losse tuin**: *losə tūn* L 318b; **tuinhek**: *tūnhek* L 332; **bredje**: *brētjə* L 292; **leghouster**: *lēxhōtər* P 176a; **deur**: *dōər* Q 78; **schot**: *šot* L 360; **schutsel**: *sxōtsəl* K 359; *šōtsəl* L 420; **vaartengat**: *vōrtəgāt* L 295; **hekkenstaken**: *hekəstākə* L 268; **varenstaken**: *vōrastākə* L 268.

4.7 DUBBEL SIERHEK

(A 25, 5f; L 19B, 6)

[Dubbel sierhek dat toegang geeft tot een boerenhofstee of buitenplaats.]

barrier: *barīr* P 176, Q 112; *barēr* L 426, Q 21, 35, 101, 113; *bārēr* Q 21, 99*; *brēr* L 377, 378*, 381, Q 16*, 32, 36, 99, 101a, 103, 111, 193, 203; *brējər* L 430; **groot barrier**: *gruāt brēr* Q 103; **dobbel barrier**: *dəbəl barēr* Q 196; **poort**: *pōrt* L 119, 244c, 296, 328, 381a; *port* L 267, 288a, 289*, 289a, 292, 293, 298, 318, 328, 329, 330, 378*, 381, 429; *pōrt* L 269, 271, 295; *poats* Q 121; **voorpoort**: *vōrpōats* Q 222; **inrijpoort**: *enripōrt* L 376; *enripōrt* L 290; **grote poort**: *grōtə port* L 322; **hek**: *hek* L 271; *hək* L 381b; **inrijhek**: *enrihek* L 271; **sierhek**: *tsīrhek* Q 222; **hekken**: *hekə* L 214; **veken**: *vēka* L 429; **stanketsel**: *stanketsəl* L 378, Q 203; *štaketsəl* Q 34; **garnei (du)**: *garnejj* Q 208; **grille**: *grel* K 358, P 176, Q 2;

4.8 VOETGANGERSHEK (kaart 28)

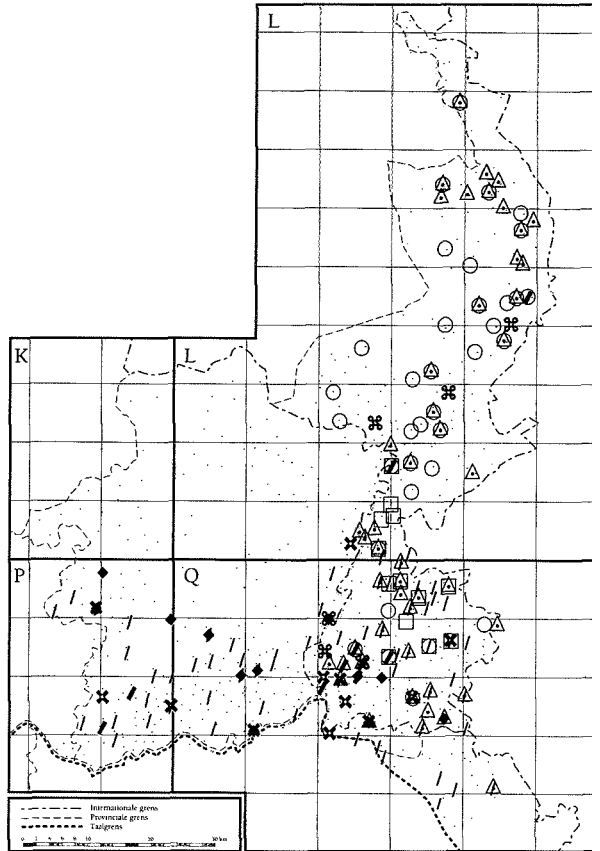
(A 25, 6; A 25, 8; L 19B, 5a; L 19B, 6; S 43; monogr.)

[Een smalle doorgang tussen weiden of landerijen. Men kent verschillende vormen zowel van ijzer als van hout gemaakt. Nogal toegepast is een houten of een ijzeren kruis dat kan draaien op een zware paal. Verder komen voor een draaiende haspel of draaimolentje, een hek van latwerk, drie palen in een driehoek geplaatst, twee horizontale balken waar men doorheen moet kruipen, een klapdeurtje of vaste palen die een bocht vormen. De benamingen voor de verschillende vormen wijken zo weinig van elkaar af dat ze in één lemma zijn ondergebracht.]

stegel: *stīgəl* L 434a, Q 16*, 38, 98, 207, 253, 278; *stīgəl* Q 20, 21, 29, 32, 34, 35, 96, 97, 99*, 101, 110, 111, 247, 247a, 253, 259; *stīgəl* P 118, Q 77; *štejəl* Q 262; *stīgəl* Q 7, 10, 83, 116, 118; *štīgəl* Q 35, 105, 106, 112, 113, 114, 200, 211; *stīgəl* Q 27; *stīīgəl* Q 202; *štījəl* Q 222; *stexəl* P 50, 58, 121, 174, 179, 183, 188, 193, Q 71, 72, 74, 78, 83, 86, 88, 90, 155a, 156, 167, 173, 179; *stixəl* P 50, Q 74, 75, 77, 89, 173; **stegeltje**: *stīgəlkə* L 430, Q 88; *stīgəlkə* Q 75; *stīgəlkə* Q 75; *stixəlkə* Q 88; **draaistegel**: *drājstexəl* P 47, Q 155a; *drustixəl* P 48; **kruipstegel**: *krōipstexəl* Q 155a; **veken**: *vēka* L 0426, Q 112; *vəkə* L 378, 429, 431, 432, Q 21, 22, 30, 33, 36, 101, 112, 113; *vəkə* Q 113; **vekentje**: *vəkəkə* L 429; **gaard**: *gārt* Q 12; *gār* Q 71, 101a, 106, 196, 208; *gāər* P 51; *gōr* Q 89; *gor* Q 180; *gojr* Q 77; **draaigaard**: *drājgār* Q 2, 71; *drēgar* Q 71; *drēgār* Q 71; *drēgōər* P 50; *drēgōər* Q 71; **haspel**: *haspəl* L 191, 214, 216, 248, 249, 250, 267, 269, 293, 297, 325, 330, 374, 377, 387, 425, 426, 427, 429, Q 20, 22, 30, 32, 32a, 33, 98, 99, 102,

Kaart 28 VOETGANGERSHEK

- / (-)stegel(tje)
- △ haspel
- (-)poor(tje)
- veken(tje)
- ✕ (-)molen(tje)
- ◆ (draai)gaard
- / (-)barrier(tje)
- % tuin

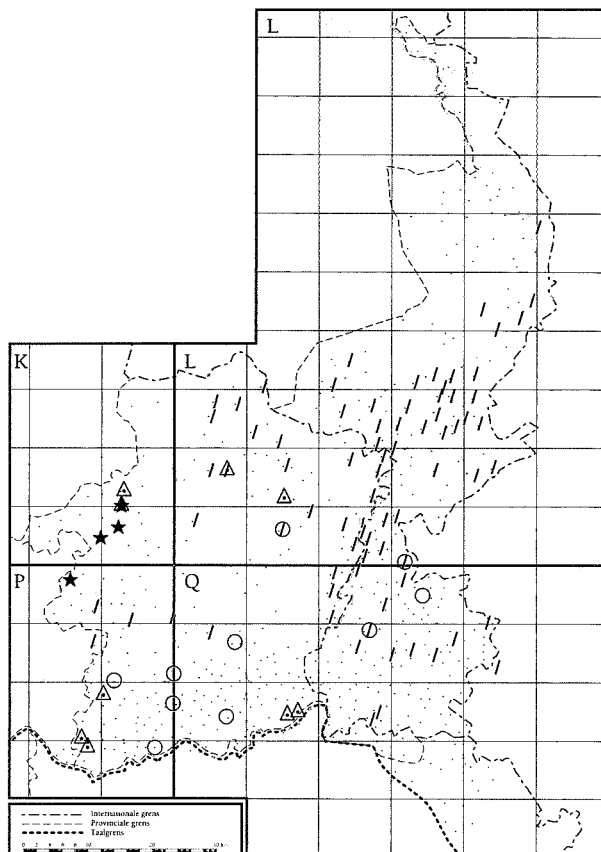

103, 104a, 105, 111, 117b, 196, 202, 203, 204a, 208, 211, 262; *aspal* Q 16; *hāspal* L 210, 211, 215, 217, 248, 268, Q 196, 207; *hāspal* L 246a; **molen**: *mōla* P 176; *mōla* Q 196; **molentje**: *mōlakā* P 50, 176, Q 95, 105, 113, 156, 196, 198; *mōlakā* Q 203; *mūlakā* Q 193; **draaimolentje**: *drejmōlakā* Q 156; *drejmōlakā* Q 180; **padmolentje**: *pātmōlakā* L 423; **barrier**: *barīr* P 180; *barēr* Q 101; *brēr* L 271; **barriertje**: *barērka* Q 101; *barērka* Q 99*, 102; *brērka* L 378*, Q 103, 106, 187; **draai barrier**: *drejābrīr* P 177; **poortje**: L 247; *portja* L 119, 248, 318a, 429; *pōrtja* L 210, 267, 288a, 293, 325, 327, 328, 330, 377; *pōrtja* L 217, 244c, 266, 267, 292, 295, 297, 298, 318, 378*, 381b, 382, Q 31; *pōrtja* Q 101; *pōrtja* L 269, 271, 298; *pōtja* Q 117a; *pōrtša* Q 99; *pōtša* Q 203; *purtja* Q 112; *pūtja* Q 112; **ingangspoortje**: *engansportja* L 290; **poort**: *pōrt* L 269a; **hekje**: *hekska* L 248, 289, 330; *hekska* L 271; **manhek**: *manhek* L 250; **draaihek**: Q 15; **draaihekje**: *drejheqskā* L 329; *drējheqskā* L 381b; **klaphekken**: *klaphēka* L 164; **hek**: *hēk* L 385; **heksen**: *heka* L 211, 217; *hēka* L 209, 213, 215a; **valdeur**: Q 113; **varen**: *vōrā* L 323; *vōrā*

L 246, 266; **vauwveren**: *vōuwvāra* Q 196, 222; **tuin**: *tūn* L 296, 320, 323, Q 12, 96a, 103; **tour niquet**: L 329, Q 121, 193; **trouée**: *trawej* Q 200; **draaipaal**: *drejpōl* L 371; *drejpōl* Q 8; *drejpōl* L 416; *drāpāl* Q 90; **draaijer**: *drājār* L 175, 180; **draaikruis**: *drejkriās* L 415; **draai bred**: *drēbrēat* Q 78; **draaiwervel**: *drejwōrvāl* L 381a; **wervel**: *wervāl* Q 27; **draaiboom**: L 314; *drejābum* L 355; **slagboom**: Q 83; *slāgbum* L 355; **scharniersel**: L 329; **doorgang**: *dōrganġ* L 325; **vonder**: *vonjār* L 320a; **vaartengat**: *vōrtagāt* L 295; **stapje**: *stepka* L 328.

Kaart 29 OMHEINING

- / tuin
- rek
- △ afsluiting
- ★ stegeling

5. AFRASTERING, OMHEINING

5.1 OMHEINING (kaart 29)

(N 14, 62; N 14, 67; S 11, 13; L 19B, 5a; A 25, 5; RND 8, 20; Gwn 16, 11; monogr.)

[De omheining in het algemeen.]

tuin: *tōjn* L 354, 355, 360, P 50, 58; *tōjn* L 372; *tōan* Q 2; *tōjn* L 360; *tūn* L 250, 267, 270, 271, 286, 288, 289, 292, 294, 295, 300, 312, 313, 314, 316, 317, 318b, 320, 320a, 322, 322a, 323, 324, 327, 329, 330, 331, 332, 333, 360, 369, 370, 371, 374, 382, 386, 416, 420, 425, 0426, 427, 429, 429a, 432, Q 9, 12, 14, 19, 20, 99*, 101, 111, 0112, 113, 117a, 196, 196a; *tū.n* L 313, 317, 325, 326, 329, 331, 332, 423, Q 7, 117a; *tūnə* L 293, 320, 321, 325, 382, 387, Q 22, 284; *tūən* L 270; *tsūn* Q 121c; *tuən* L 415, Q 113; *tuyn* L 420; *tunə* L 387; *tyn* Q 9, 97; *tynə* Q 284; *tōn* Q 71; *tōn* Q 2; *toən* L 371, 413; *tōyn* L 372; *tēn* P 107a; **tuin- ing:** *tjney* Q 88; **rek:** *rek* Q 97; *reḳ* P 176a, 222, Q 33, 72, 78, 156, 162; *reḡ* L 416; *rēḳ* Q 20; **omheining:** *omhēney* L 312; *qmhēney* P 176; **afsluiting:** *afslōten* K 316; *afslōten* K 318;

afslūten P 175; *q̄fslūten* Q 178; *afslūten* L 366; *q̄fslōten* P 176; *afslōten* P 175; *afslāten* P 176; *afslaten* P 213; *āvslēten* L 355; *afvslāten* Q 179; **afmaking:** *afmāken* K 359; *afmāʔη* K 278; **afspanning:** *afspanen* K 358; **stegeling:** *stegalen* K 318, 357; *stexalen* K 358; *stexalen* P 44; **draad:** *drōt* K 316; **beschot:** *bašot* Q 116; **houten beschot:** *hōytə bəsxot* L 320.

5.2 HAAG

(N 14, 62; RND 20; Wi 9; S 13, add.; Vld.; A 25, 4a; L 1a-m; L B2, 279; JG 1b, add.; L 32, 45; monogr.)

[Omheining van levend hout ter afpaling van een erf of een stuk land. Men kent verschillende soorten hagen zoals beukenhaag, elzenhaag, ligusterhaag, meidoornhaag, taxushaag en vlierhaag.]

haag: *hāx* K 353, 357, 358, 358a, 359, 360, L 271, 413, 414, P 44, 45, 46, 47, 48, 50, 51, 52, 55, 57, 171, 176, 211, 212, Q 2, 121, 192, 196, 198, 199, 200, 203, 204, 204a, 205, 207, 208, 222, 247a, 249, 251, 253, 254, 255, 259, 260,

263, 278, 279, 284; *hā.x* K 357, 358, 361, L 414; *hāæx* P 47; *āx* P 171, Q 2; *hax* Q 284; *hōx* K 278a, 314, 315, 317, 317a, 353, P 58, 117, 119, 120, 176, 177, 178, 181, 182, 184, 188, 195, 197, 218, 219, 222, 223, 227, Q 71, 72, 74, 75, 77, 78, 83, 154, 156, 162, 163, 166, 168, 168a, 171, 177, 178, 179, 180, 181, 183, 198, 241; *hōæx* P 107a, 113, 115, 172, 174, 175, 185, 214, Q 83; *ōx* P 78; *hō.x* Q 162, 240; *hox* P 192, 196; *hōyx* P 188; *hōx* K 316, 318, Q 156; *hōæx* Q 161; *ō.æx* P 176; **heg:** *hex* L 214, 269, 271, 312, 314, 328, 355, Q 32a; *hēx* K 278, L 115, 119, 159a, 163, 164, 192, 209, 210, 212a, 213, 214, 214a, 215, 215a, 216, 217, 244c, 245, 246, 246a, 247, 248, 265, 281a, 286, 290, 312, 313, 314, 316, 319, 352, 353, 355, 356, 364, 415, 416, 417, 421, 428, Q 3, 5, 32a, 36, 249, 279; *hēx* L 312, 314, 316a, 369; *hek* L 250, 267, 271, 291, 316a, 38, 387, Q 20, 95, 113, 116; *hēk* L 192a, 244c, 246, 246b, 246c, 249, 250, 265c, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 288, 288a, 289, 289a, 289b, 289*, 291, 292, 293, 294, 296, 297, 298, 316a, 317, 318, 318a, 318b, 320, 320a, 322, 324, 325, 328, 329, 330, 331, 368, 369, 371, 372, 374, 375, 376, 377, 378, 378*, 381, 381a, 381b, 382, 386, 387, 420, 425, 0426, 429, 430, 432, 434, Q 12, 14, 15, 19, 20, 21, 30, 31, 32, 32a, 33, 35, 36, 38, 39, 95, 98, 99, 99*, 101, 101a, 102, 103, 105, 106, 111, 111*, 112, 112a, 113, 113a, 117, 117a, 118, 119, 187, 192, 193, 201, 202, 203, 211, 222; *hēk* L 316a; *hēæq* L 360; *hē.k* Q 116; *hējk* L 360; *ek* L 422, 425, Q 7, 9, 12; *heq* L 266, 382, Q 3, 21, 34, 95, 111; *hek* Q 35, 88, 91, 172, 188; *hēk* Q 222; *høk* L 360; **tuin:** *toy.n* Q 3; *tūn* L 314, 317; *tū.n* L 316.

5.3 DOORNHAAG

(A 25, 4a; R I, 46; Vld.; monogr.)

[Haag van haagdoorns of andere doornstruiken.] **doornenheg:** *dōræhek* Q 111; *dōræhek* L 329, Q 20; *dōræheq* L 329, 382, Q 111; *dōræhek* L 271; *dōñhek* Q 203; *dōñæhek* Q 99*; *dōñhek* Q 101; *dōræheq* L 318b; *dōræhek* Q 95; *dērænheq* L 360; **doornenhaag:** *dōñahāx* Q 208.

5.4 AFRASTERING VAN WEI

(N 14, 62; S 11; Gwn 16, 11; A 25, 8; N 11, 8 add.; monogr.)

[Kunstmatige omheining, doorgaans een afrastering van met draad verbonden palen.]

afrastering: *āfrastareñ* L 289, 289a, 289b, 373, 426, Q 14, 18, 94b, 97, 100, 101, 113; *afrastareñ* L 163, 164, 165; **afsluiting:** *āvslēteñ* L 355a; **gelint:** *gələnt* L 165, 191, 211, 245, 248, 250, 267, 268, 269, 271, 297; *gələnt* L 159a, 163, 163a, 163b, 164, 244c; *glēnt* L 245, 246; *gələñk* L 266, 268; *gələñjtj* L 290, 291; *gələnt* L 209, 210, 211, 213, 214, 215, 215a, 246a, 247; **geländer (du.):** *gələndār* Q 118; **balie:** *baj* Q 18a, 88,

95, 96d, 97, 111, 111*, 112b, 0112, 192, 193, 196, 196a, 197, 197a, 198b, 203, 203a, 204a, 208, 252; *bāj* Q 204a; **hekkenslag:** *hekəslāx* L 268; **spanjard:** *spanjart* Q 18; **tuin:** *tūn* L 320c, 331, 331b, 371a; *tōñ* Q 2b.

5.5 OMHEINING VAN TAKKEN

(A 25, 4b; monogr.)

[Omheining van een erf of een stuk land gevlochten van takken.]

tuin: *tjñ* L 119, 214, 247, Q 15, 32, 99; *tūn* L 289b, 293, 318, 322, 376, 381b, Q 21, 34, 35, 99*, 112; *tuəñ* Q 32a, 106, 113; *tūəñ* L 381a; **getuinde haag:** *gətjñdā hāx* Q 196; **tuinheg:** *tsjññhek* Q 211; **tuinwerk:** *tjñwerk* Q 111; **gevitste heg:** *gəfetsdā hek* Q 193; **schutting van kluppels:** *sxōteñ van klōpəls* L 267; **spalier:** *špalēr* Q 202; **heggentakken:** *hegətek* L 269; **balie:** *baj* Q 113; **heg:** *hek* Q 121; *hēk* L 288a, Q 101.

5.6 OMHEINING VAN PALEN

(A 25, 4c; monogr.)

[Omheining van palen, verbonden door enkele latten of ruwe planken.]

houten afrastering: L 119, Q 36; *āfrastareñ* L 289, 430, Q 102, 113; **rooster:** L 329; **tuin:** *tūn* L 269, 269a, 289b, 293, 296, 298, 321, 322, 328, 377, 378, 378*, 426, Q 21, 121; *tsūn* Q 222; **hek:** *hek* L 210, 269, 271, Q 203; *hēk* L 289a, 289*, 381b, Q 101; **hekken:** *hēkə* L 292; **lattenhek:** Q 193; *latəñhēk* L 376; **gelint:** *gələnt* L 247, 248, 250; *gələnt* L 210; *glīnū* L 214, 214a, 215, 217, 245b, 246a; **vauweren:** *vawərə* Q 21; **veken:** *vēkəñ* L 429; **onderslag:** *ōndərəslāx* Q 101a; **beschot:** *bəsxōt* Q 99*, 203; **schot:** *šōt* L 325; **schutting:** *šōteñ* Q 35; *sxōtjēñ* L 318a; **schutting van palen:** *sxōteñ van pəl* L 267.

5.7 OMHEINING VAN OPSTAANDE LATJES

(A 25, 4d; monogr.)

[Omheining getimmerd van opstaande latjes, meestal rond een tuin of hof.]

tuin: *tūn* L 289b, 293, 296, 318b, Q 21, 121; *tuəñ* L 267; *tūəñ* L 298; *tūəñ* L 378; *tjñ* L 247, 248; *tsūn* Q 222; **holteren tuin:** *hōltərəñ tuəñ* L 290; **hek:** *hek* L 269, 271; *hēk* L 289a, 289*, Q 21, 101, 203, 222; *hēk* Q 117a; **hekje:** *hēkskə* L 269, 322, 325, 381b, Q 112; **schutting:** *šōteñ* Q 119; *šōteñ* L 292, 298, 378*; *sxōtjēñ* L 318a; **spalier:** *špalēr* Q 35, 113, 208, 211; **lattenhek:** Q 193; *latəñhēk* L 376; *lōtəñhek* L 381a; **geländer (du.):** *gələndār* Q 112, 203; **afrastering:** Q 36; *āfrastareñ* L 271; **gitter:** *jitar* Q 222; **latwerk:** Q 111; **veken:** *vēkəñ* L 429; **stegel:** *stēgəl* Q 196, 196a.

5.8 OMHEINING VAN IJZEREN SPIJLEN

(A 25, 4e)

[Omheining van ijzeren spijlen of staven.]

stanketsel: *stanketsəl* L 244c, 289, Q 16*, 32a, 106, 117a, 196; *stanketsəl* L 430, Q 99; *stanketsəl* L 267, 288a, 296, 322, 376, 377; *štanketsəl* L 298, 325, 329, Q 112; *štanketsəl* L 378*, Q 101a, 103; *štanketsəl* L 292, Q 113; *štanketsəl* L 429, Q 99*; *staketsəl* L 119, 210, 248, 250, 290, Q 21, 32; *štaketsəl* L 295, 381a, Q 31, 36, 121, 202; *štaketsəl* Q 101a; *staketsəl* Q 35; **hangstetsel:** *hanštetsəl* Q 111; **kesteksel:** *kəsteksəl* L 210; **ijzeren hek:** *īzərə hek* Q 193; *īzəran hek* L 267; *īzərə hek* L 295, 330; *īzər hek* L 269; **hek:** *hek* L 269, 271, 289b, 329, Q 203; *hek* L 289a, 289*, 292, 381b, Q 21, 101; **heken:** *heka* Q 102; **ijzeren gitter:** Q 203; *īzərə jītər* Q 222; **gitter:** *gitər* Q 113, 208; *jītər* Q 222; **tuin:** *tūn* L 293; *tuən* L 269; *tūna* L 378; **afrastering:** Q 36; *āfrastəreŋ* L 293, 382; **spalier:** *špalēr* Q 211; **barrier:** *brēr* L 381b; **omheining:** *ømhejney* L 268; **raster:** L 329; **schutting:** *sxøjten* L 318a; **bad:** L 269.

5.9 DRAADAFRATERING

(N M, 67; N 14, 62; A 25, 4f; L 19B, 6; JG 2c; monogr.)

[Omheining of afrastering van palen verbonden door ijzerdraad, prikkeldraad of andere draad.]

afrastering: L 214, 289b, 290, Q 36, 119, 202, 203; *āfrastəreŋ* L 248, 267, 268, 288a, 289a, 289*, 293, 298, 318, 318a, 381b, 429, Q 16*, 21, 99, 99*, 112; *āfrastəreŋ* L 269; **draadrastering:** L 119; **balie:** *baj* L 378*, 381, Q 101a, 103, 106, 111, 112, 193, 197, 200, 203, 203a, 211, 247, 247a; **draad:** *drōt* L 163, 294, 317, 324, 329, 377, 378*, 429, Q 32a, 35, 121, 196, 211; *drōt* Q 202; *drōt* L 282; *drō* L 265; **weidraad:** *wējdrōt* L 318b; **tuin:** *tūn* L 267, 269, 269a, 270, 271, 292, 295, 296, 298, 320a, 322, 325, 328, 329, 330, 332, 376, 377, 378*, 381, 381b, 382, 0426; *tūyn* L 327; *tūna* L 330; **palen met draad:** *pōl met drōt* L 430; **weipalen met draad:** *wējpōl met drōt* L 286, 314; **gelint:** *gəlent* L 247, 248, 250; *gəlēt* L 244c; *gəlīnt* L 214; **draadheg:** *drōathek* Q 222; **heg:** *hek* L 271, Q 101; **rek:** *rek* Q 97; *reḱ* Q 32a, 34, 77; **afpaalsel:** *āfpōlsəl* Q 21; **draadspalier:** *drōtšpalēr* Q 208; **spaliering:** *špalēreŋ* Q 99*; **stegeling:** *stīkaleŋ* P 44; *stīxələŋ* K 357; *stexələŋ* P 45; **spanjard:** *španjərt* Q 97.

5.10 GLADDE IJZERDRAAD

(N M, 6a; N M, 6b; Vld.; monogr.)

[Het gladde ijzerdraad waarmee men weiden omheint.]

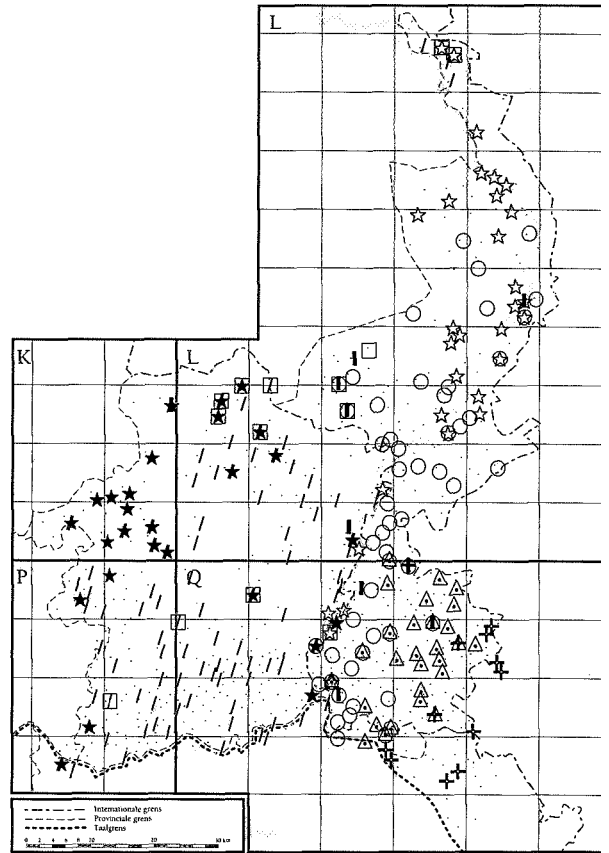
gladde draad: *gladə drōt* L 163, 163b, 164, 165, 211, 266, 269, 269a, 269b, 271, 295, Q 15, 33, 39, 111; *glədə drōt* Q 28; *gladə droat* Q 121; *glatə*

Afb. 15. Draadafrastering

Kaart 30 PRIKKELDRAAD

- / pikdraad
- puntdraad
- ☆ pindraad
- △ tankel(en)draad
- ★ pinnetjesdraad
- pikkel(en)-/pikker-/pikkendraad
- † stachel(en)draad
- ! prikkeldraad

drōt L 159a, 332, Q 39, 113, 118, 204a; *glātā drōt* L 289, 289b, 290a, 294; *glātān drōt* L 290, 291, 373, 374, 0426, 427, 430; **gladdraad**: *glatdrōt* L 244d; **glatsdraad**: *gletsdrōt* Q 18; **ronde draad**: *ronā drōt* Q 196; *ronā droqət* K 358; *ronā droət* Q 180; **ronde ijzerdraad**: *ronā eĵzardrōt* Q 156; *ronā eĵzardrāt* P 45; **ijzerdraad**: *eĵzardruqət* P 46; *eĵzardruət* P 49; *ĭzardrōt* L 269, 270, 271, 289, 322a, Q 20, 94b, 95, 187a; **ijzeren draad**: *eĵzārān drāt* K 353; *e.ĵzārān dro.t* P 50; **kale draad**: *kālān drōt* L 325, Q 39; *kālā drōt* L 292, 318b, 332; **gave draad**: *giva drōt* L 288a, 289; **zoete draad**: *zōtā drōt* Q 198; *zōtān drōt* Q 198b; **zinken draad**: *zenkān drōt* P 176; *sēnkā druqət* Q 158; **zinkdraad**: *zenkdrōt* Q 39, 111; **weidraad**: *weĵdrāt* Q 204a; *weĵdrōt* L 192, Q 18, 99*; *weĵdroət* Q 72; *weĵadrōt* Q 30; **afraasteringdraad**: *āfrastareĵdrōt* L 432; **tuindraad**: *tūndrōt* L 270, 331; *tūjndrōt* Q 39; **wasdraad**: *wešdrōt* Q 15, 20, 22, 98, 112a; *wešdrōt* Q 111; **lijnwaadsdraad**: *livāsdōt* L 321; *livānsdrōt* L 374, Q 95; **ursusdraad**: L 420; *yršydrōt* Q 11; *ōrsardruət* Q 76; **gegalvaniseerde draad**: *gəgalvanisērdān drōt* Q 97; **zware kippendraad**: *žwōrā*

kepāndrōt Q 30; **trekdraad**: *trēkdrōt* Q 20 **draad**: *drōt* L 270, 271, 292, 299, 320a, 329, 331, 331b, 372a, 386, Q 14, 20, 35, 36, 96a, 96c, 117, 117a, 192, 193, 193a, 198b, 222; *drōt* Q 3 *druqət* Q 77; *druət* P 46, Q 80; *drō* L 265.

5.11 PRIKKELDRAAD (kaart 30)

(N M, 6b; N M, 6a; L 40, 73; JG 1b; L 32, 4; add.; Vld.; Gwn 16, 11; A 25, 4f; A 25, 8 add. monogr.)

[Twee- of driedraads gevlochten ijzerdraad var scherpe punten voorzien waarmee men een weide of een stuk grond afspant.]

pikdraad: L 321, 414; *pekdrāt* L 416, P 176, 193, Q 152; *pekdrāt* P 45; *pekdrāt* Q 1; *pek draət* P 172, 181; *pekdraət* L 421; *pekdraut* I 372; *pekdrōt* K 359, 361, L 159a, 164, 165, 316, 317, 318b, 358, 360, 362, 364, 367, 368, 372, 413, 415, 417, P 50, 57, 107a, 117, 119, 176, 212, Q 3, 5, 7, 8, 9, 73, 74, 79a, 84, 86, 88, 156, 188; *pegdrōt* L 315; *pekdrōt* P 188; *pekdrōt* K 353, L 416; *pikdrōt* L 286, 312, 313, 352, 360 *pekdrōt* Q 5, 77; *pekdrōt* L 312; *pegdrōt* L 354

Afb. 16. Prikkeldraad

pekdrøvat K 358; pekdrot L 372, P 50, 219, Q 179; pekdroät P 44, Q 78; pegdröt L 356, 360; pegdröät K 359, 360, P 46, 50, Q 2a; pekdroyt L 352, Q 71; pegdröjät L 413; pekdroyt Q 71; pigdröät Q 90; pekdrot Q 177; pekdroat P 57, 184, Q 180; pekdroyät P 211; pegdroat L 353; pegdroat Q 1; pekdroyt P 121, Q 83; pekdroyt Q 162; pekdrot P 50; pekdroyät P 55; pekdroat Q 72; pekdroyt L 422; pekdroyt Q 77; pikdroyt Q 158; pekdruat P 46, 119, 177, 195; pegdrut Q 75, 76, 78; pekdruat P 49, 120; pegdrüt Q 156; pikdruat Q 80; pigdruot Q 241; pigdrüt Q 156; pigdroyt Q 181; pekdroyt L 355, Q 2; pekdroyt P 56; **pikkeldraad:** L 316; pekäldröt L 163, 163a, 288a, 318b; pekäldröt Q 96c; pekäldröt P 176; **pikkerdraad:** pekärdröt L 312; pekärdröyät L 282; pekärdröyät L 282; pikärdröt L 286, 314; pikärdröt L 312; **pikkendraad:** pekärdröt P 176; pekärdröt P 176; pekädrot Q 3; pikärdröt Q 2; pikärdröt L 312; **pikkeldraad:** pekäladröt L 289; **pindraad:** pändröt L 163, 163a, 192, 211, 214, 214a, 215, 217, 244d, 246b, 246a, 269, 269a, 269b, 270, 290, 290a, 291, 294, 295, 299, 325, 330, 331, 331b, 372a, Q 10, 11, 12, 95; pändröt Q 96c; pändröt L 423; **pinnetjesdraad:** penäksdrät K 278, 357, 359, L 312, 358; penäksdrät K 353, 360, Q 3; penäksdröt K 314, 317a, 353, 359, L 282, 314, 316, P 211, Q 12; penäksdröt K 353; penäksdröt K 357;

penäksdröt Q 172; penäksdröt K 318; penäksdröt K 316; penäksdröt K 358; penäksdröt K 314, 315; penäksdröt K 314; penäksdröt K 278; penäksdröt L 355; penäksdrüt P 51; penäksdrät L 421; penäksdrät P 174; penäksdröt L 312; pönäksdröt L 314; pönäksdrüt P 48; pinäksdröt K 361, Q 88; pinäksdröt K 358; pinäksdröt Q 3; **prikkel-draad:** L 420; prekäldröt L 269, 288, 289, 318b, Q 15, 20, 39, 187a; preäldröyät K 278; **prik-draad:** prekärdröt L 360; **puntdraad:** pöntdrät L 248; pöntdröt L 245, 266, 267, 270, 271, 289, 289b, 329, 386, Q 18, 20, 39, 94b, 95, 97, 98, 99, 99*, 187a, 192; pöntdröt L 265; pöntdröt Q 94b, 96a, 102, 193, 197, 197a; pöntdröt Q 194; pöntdröt L 381a, Q 198b; pöndröt L 266, 267, 270, 299, Q 99*; pöndröt Q 88, 96a; pönjtdröt L 292, 318b, 320a, 321, 321a, 322, 329, 332, 373, 374, 377, 378*, 382, 426, 0426, 427, 429, 430, Q 15b; pönjtdröt Q 198b; pönjtdröt L 322a; pönjtdröt L 329, 330, 382, 432; pönjtdröt Q 198; **stekeldraad:** štekäldröt Q 15, 15b, 20, 22; **tuin-draad:** tü.ndröt L 331, 331b; **tuin:** tuen L 324; **stacheldraad:** štaxäldrät Q 204a, 253; štaxäldröt Q 20, 117, 117a, 121, 247, 247a; štaxäldroat Q 121c, 222; štaxäldroat Q 121, 253; štagäldröt Q 204a; štagäldroat Q 113; **stachelendraad:** štaxäldröt Q 252; štagäladröt Q 204a; **stachel:** štagäl Q 204a; **tankeldraad:** tanäladröt

L 430, Q 16, 28, 30, 33, 35, 36, 39, 98, 99*, 101, 111, 111*, 112, 0112, 112a, 112b, 113, 118, 201, 203, 204a; *taŋkældrøt* Q 203; *takældrøt* Q 196, 197, 197a, 200; *takældrøt* Q 193a; **tankelen-draad:** *taŋkæländrøt* Q 95.

5.12 ELEKTRISCHE DRAADAFRATERING

(N M, 6a)

[Afrastering met onder elektrische stroom staande prikkeldraad of gladde ijzerdraad.]

schrικdraad: *šrekdrøt* L 320a, 322, Q 197, 197a; *šrekdroat* Q 121; *šrexdroat* Q 203; **elektrische draad:** *elətrisegə drøt* Q 0112; **elektrieke draad:** *elətrikə drøt* L 312; **elektriekse draad:** *elətriksən drøt* Q 94b; **elektriek:** *eləntrek* Q 187a.

5.13 PAAL VAN DE WEIDEAFRATERING

(N 14, 64; S 27; Vld.; monogr.)

[De meeste opgaven in dit lemma duiden op een paal uit de draadomheining rond een weide. Deze opgaven zijn ontleend aan de antwoorden op de vraag "Hoe noemt u de paal van de weide-afrastering?" (N 14, 64). Een aantal opgaven is ontleend aan de vraag naar het algemene woord voor "paal" (S 27). De antwoorden op beide vragen zijn in dit lemma ondergebracht.]

weipaal: *wēipōl* L 159a, 163, 163a, 163b, 164, 165, 211, 214, 215, 265, 266, 268, 269, 270, 271, 287, 288, 288a, 289, 289a, 289b, 291, 294, 295, 318b, 320, 320a, 320c, 321, 322, 322a, 324, 325, 329, 330, 331, 331b, 332, 369, 370, 371, 374, 382, 387, 416, 427, 429a, 432, Q 9, 18, 20, 32, 88, 94b, 95, 96d, 97, 98, 99*, 204a, 208; *wēipōl* L 371a; *wēipōal* Q 156; *wēipōyl* L 423; *wēipōal* L 282, 360; *wēipōyl* Q 162; *wēipōl* L 317, 366, 372, 422; *wēipōal* L 286, 312, 314; *wēipōl* P 176; *wēipōal* P 222; *wēipōal* Q 71; *wēipōal* K 358; *wēipōal* L 413; *wēipōal* K 357; *wēipōal* K 358; *wēipōl* L 355; *wēipōl* Q 33; *wēipōl* Q 2, 2b; *wēipōyl* Q 72; *wēipōal* L 414; *wēipōal* Q 77; *wēipōyl* K 278; *wāipōl* K 316; *wāipōl* K 318; *wāipōyl* K 314; **weidepaal:** *wēipōl* L 214, 214a, 215, 217, 244c, 245b, 246a, 247, 268, 290, 295, 373, 425, 426, 0426, 429, 432, Q 18a, 22, 32a, 97, 101, 111, 0112, 112a; *wēipōal* Q 121c, 203, 211; *wēipōl* Q 113; *wēipōl* Q 117a; **baliepaal:** *baipōl* Q 18a, 97, 193, 197, 197a, 198b, 203a; **varenpaal:** *vōrāpōl* L 214, 214a, 215, 217, 245b, 246a; **weipilot:** *wēipōl* P 176a; *wēipōl* P 48; **pilot:** *pōl* P 175, Q 78; *pōl* P 107a; *pōl* Q 156; **tuinpaal:** *tūnpōl* L 326, 331, 381; **weistaak:** *wēstōak* K 358; **staak:** *stāk* P 44; **piket:** *pikēt* P 175; *pakēt* P 213; **paal:** *pōl* L 164, 165, 191, 209, 210, 211, 213, 215, 215a, 216, 217, 244b, 245, 246, 246a, 248, 249, 250, 266, 267, 268, 269, 288, 289, 290, 291, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 320, 321, 323, 325, 327, 328, 330, 331,

333, 374, 377, 378, 379, 380, 382, 385, 387, 425, 426, 427, 429, 430, 431, 432, 434a, P 176, Q 14, 16, 20, 21, 22, 27, 29, 30, 32, 32a, 33, 35, 96e, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104a, 105, 11C, 111, 111*, 112b, 113, 116, 117b, 118, 187, 19C, 198, 202, 203, 204a, 207, 208; *pōal* Q 196; *pōul* K 359; *pōal* Q 156; *pōal* Q 178; *pōul* Q 162.

5.14 SPANSTOKJE

(N 14, 65)

[Stok of paaltje in de afrasteringsdraad waarmee men die draad spant.]

trekpaal: *trekpōl* K 314, L 266, 269, 271, 289, 295, 321a, 322a, 330, 429, Q 94b, 97, 99*, 0112, 113; *trekpōl* L 211, 214, 215, 265, 329, 370, C 18a, 32a, 88, 96d, 97, 111, 193, 198b, 204a; *trekpōal* L 312; *trekpōal* L 314, 360; *trekpōul* C 77; *trekpōl* Q 4; *trekpōl* P 48; **trekpaaltje:** *trekpōlkə* L 270; *trekpōlkə* Q 20; *trekpōlkə* I 282; *trekpōalkə* Q 156; **trekhout:** *trekhōt* Q 197, 197a, 203a; **trekker:** *trekər* P 222; **aantrekker:** L 289a; *qaintrekər* Q 156; **treklesper:** *treklepə* Q 9; **trekstaak:** *trekstāk* K 357; **spanhout:** *spanhōlt* L 163, 163a; **spanhoutje:** *spanhōltjə* C 98; **spanstek:** *spanstək* L 369, 416, Q 78; *spānstək* Q 71; **spanpaal:** *spanpōl* L 382; *spanpōl* L 355; **spanpaaltje:** *spanpōlkə* L 268; *spanpōlkə* L 355; **spanner:** *spanər* L 314, I 176a; *spanər* L 290, 0426, Q 100; *spanər* F 278; **draadspanner:** *drōtspanər* L 159a, 289b, Q 18; **draaipaal:** *drēpāl* P 176; *drēipōl* L 244c, 265; *drēipōl* L 321; **draaipaaletje:** *drēipōlkə* I 371; *drēipōlkə* L 371a; *drēipōlkə* Q 117a; *drēipōlkə* L 295; *drēipōlkə* Q 94b; *drēipōlkə* I 318b; *drēipōlkə* P 22; **draaiknuppel:** *drējknōpə* L 268; **draaikluppel:** *drējklōpəl* L 332; **draaier:** *drējər* Q 9; **wringhoutje:** *wreŋhōtʔə* L 282; **wringstek:** *wreŋstək* K 318; **wringer:** *wreŋər* I 372; **vlegelknuppel:** *vlēgəlknepəl* Q 2; **kluppel-tje:** *klōpəl* L 288a; **knevel:** *knēval* Q 2, 2b; **vregel:** *vrēgəl* Q 113, 211; **vregelkluppel:** *vrējgəlklōpəl* L 291; **vregelhoutje:** *vrējgəlhōltjə* L 270; **vreelhout:** *vrējalhōyt* L 326, 432; **vreelstek:** *vrēlstək* P 107a; **vreel:** *vrēl* P 213; **kreng:** *krēŋ* K 358; **streefpaal:** *strēfpōl* L 429a, Q 198b; **streef:** *strēf* L 366; **kram:** *krām* L 423; **krammer:** *krēmər* Q 14; *krēmər* L 420; **trekijzer:** *trekizər* L 271, Q 98, 204a; **katrol:** *katrōl* K 316; **takel:** *tākəl* L 286; **schrraagpaal:** *šrāxpōl* I 270; **stukje hout:** *stōkskə hōlt* L 163, 164, 165; **ringhout:** *reŋhōt* Q 203; **schamper:** *šempər* L 387; **klauw:** *klōuw* Q 101; **aansluitter:** *ānslōtətə* K 359; **koevoet:** *kōvōt* Q 22; **knebel:** *knibal* C 95.

5.15 AFRASTERINGSHOUT

(N 14, 66; monogr.)

[In het algemeen het hout waarmee men de

weide afrastert. Dat kunnen dennenhout, eikenhout, berkenhout, acacia en andere houtsoorten zijn. Vergelijk lemma 5.13 PAAL VAN DE WEIDE-AFRASTERING.]

tuinhout: *tūnhōyt* L 332, Q 98, 111; *tūnhōyt* L 432; *tūnhōyt* L 331, 331b; *tyñhōyt* Q 204a; *tōñhōt* Q 204a; **tuingsgaard:** *tūngērdā* (mv.) L 371; *tūngērtā* (mv.) L 326; **tuinstaaik:** *tuənstākā* (mv.) L 268; **tünzel:** *tynzəl* Q 284; **hout:** *hōyt* K 278; *hōt* Q 178; *hō.t* Q 117a; **weihout:** *weihōyt* L 324, 325, 330, 332, 374; **weistaak:** *wēstākā* (mv.) K 357; **vreehout:** *vrējhōyt* L 318b, Q 20; *vrējhōt* Q 156; *vrējhōt* Q 71; *vrējhōyt* Q 95; *vrēj.hōt* Q 77; **vree:** *vrēj* Q 162; **gelinhout:** *gələnthōlt* L 268, 270; **gelintstaak:** *gələntstākā* (mv.) L 214, 247; *gələntstākā* (mv.) L 268; **paalhout:** *pōlhōyt* Q 9; **rekhout:** *rekhōyt* Q 97; **schoorhout:** *sxōrhōyt* L 286; **dennenhout:** *dənəhōt* Q 2, 2b; **berkenhout:** *berkəhōt* Q 2, 2b; **gekloven eik:** *gəklōvən ēk* L 413.

5.16 OMHEINEN

(N 14, 63; L 32, 45; A 25, 9; Gwn 16, 11; Vld.; monogr.)

[Iets omgeven met een omheining, meest van toepassing op een weiland.]

tuinen: Q 193; *tōijnā* L 360; *tōəñā* L 420; *tijnā* L 267, 295, 332, 370, 377, 0426, Q 36, 97, 98, 99, 99*, 101, 111, 113, 192, 196, 284; *tijnā* Q 204a, 253; *tyñā* Q 200, 247, 247a; *tsijnā* Q 121e; *tjəñā* Q 113; *tijnā* Q 284; *tūnā* L 292, 293, 330, 371, 371a, 378, 378*, 381, 422, 425, 426, 432, Q 18a, 20, 102, 111; *tuəñā* L 295; *toynā* L 372; **afstuinen:** P 56, 57; *afstōnā* L 326; *āftijnā* Q 97; *āftisijnā* Q 222; *āftūnā* Q 20; *āftōrij* P 50; **omstuinen:** *omtūnā* Q 22; *omtūnən* L 372; **tuin zetten:** *tijn zētā* L 248; *tūn zētā* Q 112, 112b; *tūn zētā* L 318b; *tūn zētā* L 330, 331; **zetten van ene tuin:** *zētā van ēijnən tuən* L 267; **ene tuin om de wei zetten:** *ənā tūn om dā wē.ī zētā* L 423; **tuin maken:** *tūn mākā* L 322, 329, 332; *tuyn mākā* L 327; **tuin derom maken:** *tūn drom mākā* L 331, 331b; **omheinen:** L 317; *omēñən* P 176; **afrasteren:** L 119, Q 203; *āfrastarā* L 265, 270, 289, 289a, 320, 320c, 322, 426, Q 14, 18a, 22, 94b, 97, 99*, 100, 101, 0112, 112a, 117a; *āfrāstarā* L 163, 164, 165; *āfrāstarən* Q 98; *āfrāstarən* L 372; **afrastering plaatsen:** *āfrastarēñ plātsā* L 318a; **afrastereren:** *āfrastarērən* L 373; **afpalen:** K 359, L 352, Q 2, 90, 196; *āfpōlā* L 269, 382, 416, 418, P 121, Q 8, 9, 12, 78, 88, 91, 94b, 172, 211; *āfpōlā* Q 96d; *āfpōlā* L 360; *āfpōlā* Q 172; *āfpōlā* Q 247; *āfpōlā* K 278; *āfpōlālən* Q 71; *āfpōlā* Q 222; *āfpōlā* Q 97, 192, 204a; *āfpōlā* Q 14, 18, 203; *āfpōlā* Q 112b, 113; **ompalen:** *ōmpōlā* L 271; **uitpalen:** *ōyatpōlālən* Q 71; **afmaken:** K 357, P 46, 56; *āfmākā* K 314, 359, L 159a, 163, 214, 244c, 247, 265, 266, 268, 270, 271, 282, 286, 288, 288a, 289, 289a, 289b, 289*, 290, 291, 294, 295, 312,

313, 314, 316, 317, 318, 318b, 320, 320a, 320c, 321, 322, 322a, 324, 328, 330, 355, 358, 360, 362, 368, 369, 374, 377, 382, 386, 387, 413, 414, 415, 416, 420, 423, 0426, 427, 429, 429a, Q 1, 2, 2b, 3, 8, 9, 10, 15, 20, 32a, 168, 196, 196a, 203; *āfmākən* L 282, 286, 314, 362, Q 9; *āfmākā* L 163, 163b, 425; *āvmākā* L 355, 355a; *āfmaʔən* K 278; *āfmākē* K 317; *āfmōkē* K 316, 318, Q 88; *āfmōkē* Q 93; *āfmō.ʔn* K 314; *āfmōʔən* K 315; *āfmōkən* K 314; *oafmoakā* Q 3; *āfmōʔn* K 278; *āfmōkē* P 177; *āfmōkən* Q 3; **afballiën:** *āfbajā* Q 192; *āfbājā* Q 204a; *āfbājā* Q 198b; *āfbāā* Q 248; **balie zetten:** *baj zētā* Q 111, 197, 197a, 203a; *baj zētā* Q 193; **balie deromheen zetten:** *baj dromhēn zētā* Q 111*; **afsluiten:** P 54, 121, 164, 171, Q 179; *āfslōjtən* L 352; *āfslōtā* Q 2; *āfslūtən* L 282, 420; *āfslūtā* Q 178; *āfslūtā* L 366; *āfslōtā* Q 74; *āfslōjtən* L 414; *āfslōtā* P 195; *oafslōtā* Q 156; *afslōjtən* L 355; *āfslōtā* Q 170; *āfslōtā* P 184; *āfslūtā* Q 179; *afslūtā* P 175, 213; *afslātən* P 218; *āfslātā* Q 173; *afslājən* P 219; **omsluiten:** *omslūtən* Q 9; **afspannen:** K 359, L 312, 316, 355, P 116; *afspanā* K 357, 358, P 164, 171, 176, Q 259; *āfspanā* L 282, 416, Q 2, 12; *āfspanā* Q 86, 175; *āfspanən* Q 3; *afspanā* P 107a; **draad spannen:** *drōt spanā* L 377; **toemaken:** *tumākā* L 362, 366, 368, 415, Q 14, 111; *tjmākā* L 416; *toymākən* P 121, Q 168a; *taymākā* Q 162; *taymōkā* Q 72; *toymaṅkən* Q 168a; *taymōkən* Q 180; **afstegelen:** *afstegəlā* K 357; *afstegələn* P 47; *afstexəlā* K 358; *afstexəlā* K 318; **stegelen:** *stexəlā* P 44; **gelint maken:** L 250; *gələnt mākā* L 244c; *glint mākən* L 214; **gelint zetten:** *gələnt zētā* L 248; **afslagen:** K 357; *afslāgən* K 353; **vreechten:** *vrēxtā* L 163, 163a; **afrekken:** *āfrekā* Q 97; *oafrekā* P 192; *āfrekā* Q 156; **wei afrekken:** *wē.ī oafrekā* Q 156; **rekken:** *rekā* P 222; **rek maken:** *rek mōkā* Q 78; **rek zetten:** *rek zētā* Q 97; *rejk zētā* Q 33; *rejk sētā* P 176a; **rek rond zetten:** *rek ront zētā* P 192; **afsepareren:** *oafseparējērā* Q 156; *āfseparārən* Q 84; **afpilotten:** *āfpəlōtən* P 119; **hek om een wei zetten:** *hek ōm ējn wēj zētā* Q 9; **omweiden:** *ōmwējā* Q 113; **opstellen:** L 269; **opmaken:** *opmākā* L 288a; **poort maken:** *pōrt mākā* L 269a; **nieuwe draad trekken:** *nijən drōt trēkā* L 271; **heg poten:** *heq pōtā* L 115; **poten:** *pōtā* L 288a; **afzingen:** L 282; **afwerken:** *āfwerkā* L 360; **aftouwen:** *aftoṅwā* P 58; **touwen:** *toṅwā* P 179; **aftrekken:** *āfrekā* P 177; **uitdraden:** *ōyatdrōmādən* Q 71; **haag maken:** *hāx mākā* Q 204a; **heg zetten:** *hek zētā* Q 117a; *heq zētā* L 271; *heq zētā* Q 111; **afzetten:** K 357, L 312; *āfsētā* Q 74; **pindraad trekken:** *pendrōt trēkā* L 294; **pikdraad zetten:** *peqdrūt sētā* Q 156; **uitsen:** *fejsā* Q 193; **vreden:** *vrējā* Q 156; *vrēn* Q 77; **toevreden:** *tōmvrējən* Q 71.

ALFABETISCH REGISTER van woordtypen en lemmatitels (in hoofdletters)

- A
- aag 55
aalsberg 9
aangat 48
aangelag 3, 4
aangeleg 2
aanmaken 60
aansluit 78
aantrekker 78
aarde 29, 39
aarde, blauwe ~ 31
aarde, grijze ~ 34
AARDE, GROND, ~ 29
AARDE, KLUIT ~ 30
aarde, rode ~ 38
AARDE, ROODBRUINE ~ 38
aarden baan 48
aardhoop 54
aardklont 30
aardkloot 30
aardklot 30
aardstronk 64
aardverf 38
aardweg 46, 48
aarsgat 64
achterhof 4
achterruit 48
achterruit, het ~ 4
ader 58
afbaliën 79
afbreken 60
afdoen 62
afgat 13
afgebaalde wei 25
afgemaakte grond 12
afgemaakte wei 24
afgepaalde wei 24
afgerasterde wei 25
afgesloten akker 12
afgesloten wei 24
afgespannen wei 24
afgetuinde wei 25
afgezette wei 24
afhouden 62
aflappen 67
aflating 70
afloop 55
afmaken 79
afmaking 73
afpaalsel 75
afpalen 79
afpilotten 79
afplaggen 66
afrasteren 79
afrasteren 79
afrasteren 79
afrastering 74, 74, 74, 75, 75
- afrastering, houten ~ 74
afrastering plaatsen 79
AFRATERING VAN WEI 74
afrasteringdraad 76
AFRATERINGSHOUT 78
afrekken 79
afrekken, wei ~ 79
afrijden 59
afringen 79
afrissen 67
afritsen 67
afsepareren 79
afslaan 62
afslagen 79
afsluiten 79
afsluiting 71, 73, 74
afspannen 79
afspanning 73
afstegelen 79
afsteken 59, 66
AFSTEKEN, ZODEN ~ 66
aftouwen 79
aftrekken 79
aftuinen 79
afvaart 13, 47
afvlaggen 66
afvoerbeek 56
afwatering 55
afwateringsbeek 56
afwateringsgraaf 54
afwerken 79
afzetten 79
AKKER 7
akker 1, 4, 7, 7, 10
akker, afgesloten ~ 12
akker, beschermde ~ 12
akker, braakliggende ~ 14
akker, gereende ~ 12
AKKER, GRENSSTROOK LANGS
EEN ~ 17
akker, helligende ~ 15
akker, hoge ~ 9
AKKER, HOOGLIGGENDE ~ 9
AKKER, HOOGTE IN EEN ~ 9
akker in de wallen 12
akker, ingesloten ~ 12
akker, kwade ~ 36
AKKER, LAAGLIGGENDE ~ 10
AKKER, LAAGTE IN EEN ~ 11
akker, lage ~ 10
AKKER, OMWALDE ~ 12
akker, omwalde ~ 12
akker, op de ~ 9
akker, pand ~ 9
akker, platte ~ 10
akker, schone ~ 35
akker, slechte ~ 36
- akker, stenen ~ 37
akker, stuk ~ 8
AKKER, TOEGANG TOT ~ 13
akkerbaan 48
akkerbedrijf 1
akkeren 59, 60
AKKERGRENS, GRENSVOOR 16
akkergrond 1, 7, 8
akkergrond, goede ~ 36
akkerland 1, 7, 8
akkerland, stuk ~ 8
akkerperceel 8
akkertje 8
akkerveld 6
akkerweg 18, 46, 48
akkerweggetje 48
ALGEMEEN, WEILAND IN HET ~
19
allee 45, 48
arm land 36
arme grond 36
armengrond 26
as 41
assen 41, 41
assenbaan 41
assenbaantje 41
assenweg 41, 43
asweg 41
- B
- baak/bach 56
baaldem 25
baan 26, 43, 48, 48
baan, aarden ~ 48
baantje 43, 48
baantje, verloren ~ 48
bachje 56
bad 75
balie 74, 74, 75
balie deromheen zetten 79
balie zetten 79
baliopaal 78
band 8, 10, 12, 19, 22, 24,
26, 34, 52, 60
band, vuile ~ 22, 36, 60
band, zure ~ 34
band/bend 22
bandel 22
bandgrond 34
bandje 22
bank, de ~ breken 59
barriël 68, 69, 70, 71
barrieltje 68
barrier 68, 68, 70, 70, 70, 71.
71, 72, 75
barrier, dobbel ~ 71

- barrier, groot ~ 71
 barrier, losse ~ 71
 barrier, stekken van de ~ 71
 barrier van draad 70
 barriertje 69, 70, 72
 bats 57
 bed 26
 bedding 12
 bedje 26
 bedrijf 2, 3
 bedrijf, heel ~ 2
 beek 55
 beekje 56
 beekkant 26, 41
 beekmes 67
 beekzeissem 67
 beekzeissie 67, 67
 BEEMD 20
 beemd 12, 21, 22, 24, 26, 26,
 27, 34, 36, 52, 52, 60
 beemd, in de ~ 11
 beemd, zure ~ 34
 beemden grond 34
 beemdgrond 22, 34
 beemdje 22
 beestenwei 25
 begang 19
 begraasde kant 18
 bek 9
 belk, in de ~ 15
 belken 59, 60, 65
 bemerd 22
 bend 27, 52
 bendige 38
 bendige grond 38
 bendige, taaie, ~ grond 38
 berg 9, 9, 42, 52, 54
 berg, droge ~ 52
 berg, in de ~ 11
 berg, kleine ~ 54
 berg, onder de ~ 11
 berg, op de ~ 9
 bergakker 9
 berggrond 37
 bergje 42, 54
 bergje, klein ~ 54
 bergland 9
 berkenhout 79
 berm 9, 18, 27, 41, 52
 bermakker 18
 beschermde akker 12
 beschot 73, 74
 beschot, houten ~ 73
 beschut stuk 12
 beste grond 35
 beulen 60
 BEVLOEIEN 26
 bewerken 60
 bewerken met de messenwel
 59
 bezittingen 2
 bietenland 8, 10
 biezen grond 10
 binnenvaart 47
 binnenweg 43, 46, 48
 binnenweggetje 48
 blaak 22, 24
 blauwe aarde 31
 BLAUWE KLEI 31
 blauwe klei 31
 blauwe leem 31
 blauwe potaarde 31
 bleek 12
 bleekzand 34
 bliksem, natte, koude ~ 34
 bloemendrek 35
 blok 3, 4, 4, 8, 12
 blok, hoog ~ 9
 blok, krom ~ 12
 bloot 16
 bloot land 15
 blootliggen 15
 bode 45
 bodem, gulle ~ 35
 bodem, lochte ~ 39
 boerderij 2, 3, 4
 boerderij met grond 2
 boerengoed 2
 boerenhof 3
 boerenplaats 2
 boergoed 2
 boks 63, 64, 64, 64
 bol ven 52
 bongerd, op de hoge ~ 9
 bonk 30
 boom 70
 boomboks 63
 boomgat 64
 boomkont 63
 boomkruin 64
 boompoest 64
 boompost 64
 boomstaart 64
 boomstam 64
 boomstok 64
 boomstronk 63
 BOOMSTRONK, STRONK, ~ 63
 boomtronk 63
 boomvot 63
 boomwortel 64
 boord 18, 41
 boordje 18
 born 58
 borntje 58
 BOS 60
 bos 60
 bosgrond 12, 60, 61
 boshaag 12
 bosje 61
 bosland 12
 bospaadje 43
 bosveld 34
 bosweg 46
 boszand 34
 bouwakker 7
 bouwen 59
 bouwen, wilde grond ~ 60
 bouwgrond 7, 8, 33, 35
 bouwgrond, goede ~ 35
 BOUWLAND 4
 bouwland 1, 7, 8
 bouwland, stuk ~ 8
 bouwveld 6
 braak 12, 14, 15, 22, 23, 52,
 60
 braak hoofdpand 18
 braak, in de ~ liggen 15
 braak stuk 14
 braakakker 14
 braakgrond 14, 60
 BRAAKLAND 13
 braakland 14, 60
 braakland, stuk ~ 14
 braakliggend veld 14
 BRAAKLIGGEN 15
 braakliggen 15
 braakliggend land 14
 braakliggend stuk 14
 braakliggende akker 14
 braakliggende grond 14, 60
 braakliggende plak 14
 braakveld 60
 braken 15
 braken, in de ~ 15
 braken, op ~ laten liggen 15
 braken, op ~ liggen 15
 brammerd 9, 15, 36, 37
 brand 42
 brasklei 30
 brauw 18
 brauw tussenbeide 18
 BREDE LANDWEG 43
 bredje 71
 breken 59, 59, 60, 62, 65
 breken, de bank ~ 59
 breken, (de) grond ~ 59
 breken, de hei ~ 59
 breken, (de) korst ~ 59
 breken, (de) onderlaag ~ 59
 breken, de speilaag ~ 59
 breken, kweerten ~ 59
 breken, onderste voor ~ 59
 BREKEN VAN LEEM- OF KOFFIE-
 BANKEN 59
 brengen, in (de) winning ~
 60
 breumelgrond 39
 brikaarde 38
 brikken 41
 brikkenbakkersleem 31

- brikkendrek 41
 brikkengrond 38
 brikkenschrot 41
 broek 10, 18, 20, 24, 26, 27, 34, 52, 60, 64
 broek, gemene ~ 26
 broekage 52
 broekdeel 60
 broekes 20
 broekgrond 20, 34, 52, 60
 broekland 20, 60
 broekwei 20
 brok 30, 39
 brokkeljon 41
 BRON 57
 bron 27, 56, 57
 bruine grond 33
 bukkem 15
 bult 9, 9, 52, 66
 bultgrond 52
 buurtpad 43
- C
- cichorei 34
 cichoreigrond 34
 clôture 25, 27
 cultiveren 60
- D
- dal 10, 11, 50
 dalgrond 33
 daling 50
 dam 58
 damvaart 47
 dankbare 36
 dankbare grond 35
 de bank breken 59
 (de) grond breken 59
 de grond omdoen 59
 de grond scheuren 60
 de hei breken 59
 de hoge 9
 (de) korst breken 59
 (de) onderlaag breken 59
 de speilaag breken 59
 deeg 31, 33, 33
 del 10, 11, 42, 50, 53
 del, in de ~ 11
 delakker 10
 delling 50
 deluwaarde 31
 DEN, PENWORTEL VAN EEN ~ 64
 dennenboks 64
 dennenhout 79
 dennenknab 64
 dennenpeel 64
 dennenpoest 64
 dennenpost 64
 dennenstonk 64
 dennenvot 64
 dennenwortel 64, 64
 DENNENWORTEL, UITGEGRAVEN ~ 64
 derf land 38
 derom, tuin ~ maken 79
 deromheen, balie ~ zetten 79
 deruit, wortels ~ doen 65
 deruithalen 62
 derve grond 38
 derve, taaie, ~ grond 38
 desolaat 15, 16
 desolaat perceel 15
 desolaatgrond 15
 dessa, dorre ~ 36
 deur 71
 deurtje 68, 70
 diep 11
 diep omakkeren 60
 diep omzetten 59
 diep uitgraven 65
 diepe voor omrijden 60
 dieper maken 67
 diepspade 59
 diepspitten 59
 diepte 50
 DIJK 58
 dijk 26, 42, 43, 58
 ding 3
 ding, rauw ~ 60
 ding, wild ~ 60
 dissel 67
 distelboom 70
 dobbel barrier 71
 dode grond 15, 36
 dode weg 48
 dodekop 38
 doen, wortels deruit ~ 65
 domein 3
 dompen 65
 donk 9, 52
 doodleger 34, 53
 doodskop 38
 doorbreken 59
 doorgang 48, 71, 72
 doorloop 43
 doornenhaag 74
 doornenheg 74
 doornenmes 67
 doornenzeissie 67, 67
 DOORNHAAG 74
 doornmes 67
 doorploegen 59
 doorregen grond 33
 doorsteken 59
 doorvaart 13, 18, 48, 70
 dorre dessa 36
 dorre duivel 36
 dorre grond 36
 douwaarde 31, 31, 33
 draad 70, 73, 75, 76
 draad, barrier van ~ 70
 draad, elektrieke ~ 78
 draad, elektrieke ~ 78
 draad, elektrische ~ 78
 draad, gaard van ~ 70
 draad, gave ~ 76
 draad, gegalvaniseerde ~ 76
 draad, gladde ~ 75
 draad, ijzeren ~ 76
 draad, kale ~ 76
 DRAAD, LOSSE PAAL MET ~ 70
 draad, nieuwe ~ trekken 79
 draad, palen met ~ 75
 draad, ronde ~ 76
 draad spannen 79
 draad, weipalen met ~ 75
 draad, zinken ~ 76
 draad, zoete ~ 76
 DRAADAFRATERING 75
 DRAADAFRATERING, ELEKTRISCHE ~ 78
 draadafsluiting 70
 draadbarrier 70
 draadheg 75
 draadrastering 75
 draadspalier 75
 draadspanner 78
 draai 9
 draaibARRIER 70, 72
 draaiboom 70, 72
 draaibred 70, 72
 draaiend hek 70
 draaiende poort 70
 draaiier 72, 78
 draaigaard 70, 70, 71
 DRAAIHEK 70
 draaihek 70, 72
 draaihekje 72
 draaikluppel 78
 draaiknuppel 78
 draaikruis 72
 draaimolentje 72
 draaipaal 72, 78
 draaipaalje 78
 draaiport 70, 70
 draaiportje 70
 draaistegel 71
 draaiwervel 72
 draineren 60
 dreef 43, 48, 48, 50
 dreeft 45, 48, 48
 dreegbouwen 59
 drek 30, 35, 40
 drek, fijne ~ 40
 drek, goede ~ 35
 drenk 27
 drenkbak 27

- drenkgat 27
 drenkkot 27
 drenkkuil 27
 drenkpoel 27
 drenkput 27
 DRIES 22
 dries 9, 14, 15, 18, 20, 23,
 24, 26, 26, 27, 34, 48, 60
 dries, hellige ~ 38
 dries, hoge ~ 9
 dries, in ~ 15
 dries, in de ~ 15
 dries liggen 15
 dries, stuk ~ 60
 dries, te ~ 15
 driesje 18
 driesland 14
 drift 31, 43, 52, 56
 driftzavel 34
 drijf 31
 drijfsteen 19
 drijfzand 31, 34, 34, 36
 drink 27
 drinkbak 27
 drinkenskuil 27
 drinkgat 27
 drinkkot 27
 drinkkuil 27
 DRINKKUIL IN DE WEI 27
 drinkkuip 27
 drinkplaats 27
 drinkpoel 27
 drinkput 27
 drinksel 27
 droge berg 52
 droge grond 9, 36
 droge plak 52
 DROGE PLEKKEN IN MOERAS 52
 DROOG, FIJN ~ STOF 40
 droog land 9
 droog zand 39
 DUBBEL SIERHEK 71
 duinlaag 31, 34
 duivel, dorre ~ 36
 duivel, lichte ~ 36
 duivel, magere ~ 36
 duivel, slechte ~ 36
 duivel, wrede ~ 38
 duivel, wrede, taaie ~ 38
 duivel, zandige ~ 36
- E
- een jaar laten slapen 15
 EEN SLOOT UITDIEPEN 67
 effenen 59
 effenmaken 59
 EGALISEREN 59
 eggen 59
 eigen land 8
- eigen steen 19
 eigendom 2, 8
 eigendom, klein ~ 2
 eik, gekloven ~ 79
 eilandje 52
 eind 7
 eindsgat 64
 elektriek 78
 elektrische draad 78
 elektrieke draad 78
 elektrische draad 78
 ELEKTRISCHE DRAAD-
 AFRASTERING 78
 ene tuin om de wei zetten 79
 ene, wei met ~ zomp 27
 ene, zetten van ~ tuin 79
 erf 3
 ERF EN OMLIGGENDE LANDE-
 RIJEN 3
 ERF, TOEGANGSWEG NAAR HET
 ~ 48
 ERF, WEG OVER HET ~ 48
 erfbaan 48
- F
- fatseneren 59
 felle grond 35
 fietspad 43
 FIJN DROOG STOF 40
 fijnbreken 59
 fijne drek 40
 fijne grond 39
 fijne kiezel 41
 fijne melm 40
 fijne steentjes 41
 fijne zand 39, 40
 flard 4
 fluit 56
 fluitier 36
 fluiterd 39
 fontein 27
 frezen 59, 59
- G
- gaafmaken 59
 gaan winnen 60
 gaard 68, 69, 70, 70, 70, 71,
 71
 gaard, herzettende ~ 71
 gaard van draad 70
 gaardengrond 35
 galgendries 23
 gang 43, 45, 48, 60
 gangetje 43
 gans 16
 gans, het ~ gedoe 3
 ganse pachtland 1
 gardeniersgrond 35
- garnei (du.) 68, 71
 gat 27, 53, 54, 64
 gatblok 64
 gateind 64, 64
 gateindje 64
 gats 43
 gatsje 43
 gatsje, smal ~ 43
 gave draad 76
 gebaalde wei 25
 gebraakt stuk land 14
 gebroek 20
 gebroeks 52
 gebruik, in ~ nemen 60
 gedoe, het gans ~ 3
 gedoen 2
 gedoens, heel ~ 2
 gedaan 3
 GEERAKKER 9
 gegalvaniseerde draad 76
 GEGRAVEN WATERLOOP 54
 gehengselbarrier 71
 gehucht, weg naar het ~ 48
 gekapte kiezel 41
 gekloven eik 79
 gelag 4
 gelaender 1
 geländer (du.) 74, 74
 geleg 2, 3, 4, 48
 geleggoed 4
 gelegweg 48
 gelei 42, 45, 45, 55, 56
 geleis 55
 gelijkgraven 59
 gelijkmaken 59
 gelijkomdoen 59
 gelijkschoffelen 59
 gelijkschoppen 59
 gelijkslechten 59
 gelijkspaden 59
 gelijksteken 59
 gelint 68, 74, 74, 75
 gelint maken 79
 gelint zetten 79
 gelinthout 79
 gelintstaak 79
 gelleem 31
 gelpe 36
 gelpe grond 35
 gelpse grond 35
 gemeente 26
 gemeentebeemd 26
 gemeentebroek 26
 gemeentegroes 26
 gemeentegrond 26
 gemeentewei 26
 GEMEENTEWEIFE 26
 gemeentewei 26
 gemene broek 26
 gemene wei 26

- gemengde grond 33
 gemullig land 39
 gemullige grond 39
 gereende akker 12
 gereente 17
 gescheid 19
 gescheid, steen van het ~ 19
 gescheid (zelfst.nw.) 17
 gescheidpaal 19
 gescheidspaal 19
 gescheidsteen 19
 gescheidsvoor 17
 gescheidsvoor 17
 gesloten kamp 25
 gesloten wei 24
 getuigen, paal met ~ 19
 getuinde haag 74
 getuinde wei 25
 geul 45, 55
 geulgrond 33
 geultje 56
 gevaak 71
 geveld 6
 gevelsland 31
 gevitste heg 74
 gevuilnis 51
 gewande 2, 3, 4, 6
 gewassige grond 35
 gewillige grond 35
 gitter 68, 74, 75
 gitter, ijzeren ~ 75
 gladde draad 75
 GLADDE IZERDRAAD 75
 gladdraad 76
 glatsdraad 76
 goed 2, 3, 4
 goed, grond ~ maken 60
 goed land 36
 goed maken 60, 62
 goed veld 35
 goede 36
 goede akkergrond 36
 goede bouwgrond 35
 goede drek 35
 goede grond 31, 34
 goede leemgrond 31, 35
 goede vette grond 35
 goederen 2
 goot 55
 graaf 17, 18, 42, 54
 graafje 42, 54
 graafkant 41
 gracht 18, 26, 42, 53, 54
 grachtgrond 33
 grachtkant 18, 41
 gras 22, 23, 24
 gras, hoop ~ 29
 gras, jong ~ 26
 gras, vooreind van ~ 18
 grasgrond 19
 grashoop 29
 graskant 18
 GRASLAND 22
 grasland 19, 22, 24
 graslap 29
 grasmok 29
 grasperkje 29
 grasplaats 24
 grasplag 29
 grasplak 24
 graspoes 29
 graspol 29
 grasres 29
 grasris 29
 grasros 28
 grasrus 28
 grasschaar 29
 grasveld 24
 grasvlag 29
 graswas 29
 grasweg 48
 grasweggetje 43
 graswei 24
 GRASZODE 27
 graszode 29
 grats 42, 55
 gratsje 55
 graven 59, 59, 62, 65, 67
 graven uitploegen 59
 gravenkuiser 67
 gravi 41
 gravibaan 41
 grens 17
 grensbrik 19
 grenspaal 19, 45
 GRENSPAAL, GRENSSTEEN, ~
 18
 grenspaaltje 19
 grenssteen 19
 GRENSSTEEN, GRENSPAAL 18
 grensstek 45
 GRENSSTROOK LANGS EEN
 AKKER 17
 grensvoor 17
 GRENSVOOR, AKKERGRENS, ~ 16
 greppel 42
 griend 19, 24, 26
 griezel 41
 grijze 34
 grijze aarde 34
 grijze grond 34, 34
 grijze klei 31
 grijze, magere, ~ zand 34
 grijze zand 34
 gril 68
 grille 71
 GRIND 38
 grind 38, 41
 grindachtige grond 37
 grindweg 41
 grintkoppen 37
 griool 55
 gritselen 65
 groement 26
 groen weggetje 48
 groene reen 18
 groene weg 18, 48
 groes 14, 18, 22, 23, 24, 27,
 27
 groes, omheinde ~ 25
 groesbreken 62
 groesdries 23
 groesje 22, 28
 groeskant 18
 groeslap 28
 groesplag 28
 groesplek 22
 groesrand 18
 groesris 28
 groesrus 28
 groesstuk 28
 groesvlag 28
 groeswas 28
 groesweggetje 48
 groeszode 28
 grond 1, 4, 4, 7, 29
 GROND, AARDE 29
 grond, afgemaakte ~ 12
 grond, arme ~ 36
 grond, bendige ~ 38
 grond, beste ~ 35
 grond, boerderij met ~ 2
 grond, braakliggende ~ 14, 60
 grond, bruine ~ 33
 grond, dankbare ~ 35
 grond, (de) ~ breken 59
 grond, de ~ omdoen 59
 grond, de ~ scheuren 60
 grond, derve ~ 38
 grond, dode ~ 15, 36
 grond, doorregen ~ 33
 grond, dorre ~ 36
 grond, droge ~ 9, 36
 grond en weiden 1
 grond, felle ~ 35
 grond, fijne ~ 39
 grond, gelpe ~ 35
 grond, gelpse ~ 35
 grond, gemengde ~ 33
 grond, gemullige ~ 39
 grond, gewassige ~ 35
 grond, gewillige ~ 35
 grond goed maken 60
 grond, goede ~ 31, 34
 grond, goede vette ~ 35
 grond, grijze ~ 34, 34
 grond, grindachtige ~ 37
 grond, halfzware ~ 33
 grond, harde ~ 37
 GROND, HARDE, LASTIGE ~ 37

- grond, hele ~ 1
 grond, helle ~ 37
 grond, helle, stijve ~ 37
 grond, hemelvluchtige ~ 39
 grond, hoge ~ 9, 33
 grond, hoge, lichte ~ 33
 grond, ijzeren ~ 38
 grond, kiezelachtige ~ 37
 grond, kluitrige ~ 38
 grond, koude ~ 38
 grond, kwade ~ 36
 grond, lage ~ 10, 34
 grond, lage, natte ~ 34
 grond, lage, zure ~ 34
 grond, lap ~ 4, 8, 9
 grond, lastige ~ 38
 grond, levendige ~ 52
 grond, lichte ~ 9, 33, 33, 36, 39
 grond, lochte ~ 33, 35
 grond, losse ~ 39
 grond, luie ~ 36
 grond, magere ~ 9, 33, 36
 grond, malse ~ 39
 grond, middelmatige ~ 33
 grond, molachtige ~ 39
 grond, molle ~ 39
 grond, mollige ~ 39
 grond, molteren ~ 39
 GROND, MULLE ~ 38
 grond, mulle ~ 38
 grond, mullige ~ 39
 grond, multere ~ 36
 grond, natte ~ 10
 grond, nette ~ 35
 grond, omgewalde ~ 12
 grond, ondankbare ~ 36
 grond, onontgonnen ~ 60
 GROND, ONVRUCHTBARE ~ 36
 grond, overvloten ~ 34
 grond, plak ~ 4
 grond, plan ~ 4
 grond, rauwe ~ 60
 grond, rijke ~ 35
 grond, rijpe ~ 35
 grond, rode ~ 38
 grond, schrale ~ 36
 grond, slechte ~ 36
 GROND, STEENACHTIGE ~ 37
 grond, steenachtige ~ 37
 grond, stenige ~ 37, 38
 grond, stijve ~ 37, 38
 grond, stugge ~ 38
 GROND, STUK ~ 4
 grond, stuk ~ 4, 8
 GROND, STUK ONONTGONNEN ~ 60
 grond, stuk wilde ~ 60
 grond, stuk woeste ~ 60
 grond, stukje ~ 4
 grond, taaie ~ 37
 grond, taaie, bendige ~ 38
 grond, taaie, derve ~ 38
 grond, tege ~ 38
 grond, tege, zwarte ~ 38
 grond, transe ~ 38
 grond, uitgepierungde ~ 36
 grond, valse ~ 38, 38
 grond, vazele ~ 36
 grond, vette ~ 34
 grond, vettige ~ 35
 grond, vlakke ~ 10
 grond, vliezige ~ 34
 grond, vlotte ~ 35
 grond, vrekke ~ 38
 GROND, VRUCHTBARE ~ 34
 grond, vruchtbare ~ 35
 grond, wasbare ~ 35
 grond, wassige ~ 35
 grond, wilde ~ 60
 grond, wilde ~ bouwen 60
 grond, winning met ~ 3
 grond, woeste ~ 36, 60
 grond, wrakke ~ 38
 grond, wrede ~ 36, 38, 38
 grond, wrede, taaie ~ 38
 grond, zachte, platte ~ 34
 grond, zandige ~ 9, 40
 grond, zege ~ 34
 grond, zoete ~ 33
 grond, zure ~ 10, 20, 31, 34, 36, 38
 grond, zure lage ~ 10
 grond, zware ~ 10, 31, 33, 35, 37
 grond, zwarte ~ 31, 34
 grondbezitting 2
 groot barrier 71
 grootte 2
 grote hof 3
 grote poort 71
 grote wortel 64
 grub 42, 55
 gruis 41
 gulle bodem 35
 guste 15
 H
 HAAG 73
 haag 73
 haag, getuinde ~ 74
 haag maken 79
 haagkant 12
 haagland 12
 haagmes 67, 67
 hak 67
 hakken 62, 65, 65
 halfzware grond 33
 halve reen 18
 halvemaan 67, 67
 handaar 64, 65
 hangpoort 71
 hangstetsel 75
 hans, magere ~ 36
 hard 15
 hard land 15
 harde 38
 harde grond 37
 HARDE, LASTIGE GROND 37
 hardliggen 15
 hardliggend veld 15
 hardliggende plak 15
 hartwortel 64
 haspel 70, 71
 haverland 8
 hazenwei 14, 18
 heel bedrijf 2
 heel gedoens 2
 heel labeur 2
 heer 38
 heerbaanveld 9
 heffen 65
 hefpoortje 71
 heg 74, 74, 75
 heg, gevitste ~ 74
 heg poten 79
 heg zetten 79
 heggen, stuk in de ~ 12
 heggentakken 74
 hegkant 18
 hei 9, 36, 52, 60
 hei, de ~ breken 59
 hei omblekken 59
 hei omdoen 59
 hei, perceel ~ 60
 hei, stuk ~ 60
 heibreken 59
 heibult 52, 66
 heidezicht 67
 heidezode 66
 heigrond 33, 36, 60
 heikop 36
 heilaag 34
 heiland 36, 60
 heilap 66
 heilof 66
 heiplag 65
 heiploegen 59
 heipoest 66
 heipol 66
 heiris 65
 heiros 65
 heirus 65
 heischaar 66
 heiveld 36
 heivlag 65
 heizand 34
 HEIZEIS 67
 heizeis 67

- heizeisse 67
 heizeissem 67
 heizeissen 67
 heizeissie 67
 heizeissing 67
 heizicht 67
 HEIZODE 65
 heizode 66
 HEIZODE LOS- EN STUKPLOEGEN 59
 HEK 68
 hek 68, 69, 70, 70, 71, 71, 72, 74, 74, 75
 HEK AAN DE INGANG VAN EEN WEI 68
 hek, draaiend ~ 70
 hek, ijzeren ~ 75
 hek om een wei zetten 79
 HEK, OPTILBAAR ~ 71
 hek, wei met een ~ om 25
 hekje 69, 71, 72, 74
 hekken 68, 69, 70, 70, 71, 71, 72, 74, 75
 hekken, los ~ 70, 71
 hekkenboom 70
 hekkengat 70
 hekkenslag 74
 hekkenstaken 71
 heks, magere ~ 36
 hel 15
 hele grond 1
 helle 38
 helle grond 37
 helle, stijve grond 37
 hellige dries 38
 helliggen 15
 helliggende akker 15
 helling 42
 hemelvleug 34, 36
 hemelvluchtige grond 39
 hendrik, magere ~ 36
 hengst 37, 38
 herzettende gaard 71
 het achterruit 4
 het gans gedoe 3
 het hooi 22
 het onze 8
 het varen 13
 heul 55
 heulte 55
 HEUVEL 54
 heuvel 9, 52, 54
 heuvelachtig 9
 heuveltje 9, 52, 54
 HOEFLAG 46
 hoefslag 46
 hoek 9
 HOEK VAN EEN STUK LAND 9
 hoekpaal 19
 hoekse plak 18
 hoeksteen 19
 hoeve 3
 hof 2, 3, 4, 12, 24
 hof, grote ~ 3
 hof, op de ~ 48
 hofbaan 48
 hofbaantje 48
 hofgrond 35
 hofje 12
 hofpaadje 48
 hofpad 43, 48
 hofvaart 48
 hofweg 48
 hofweggetje 48
 hoge 33
 hoge akker 9
 hoge, de ~ 9
 hoge dries 9
 hoge grond 9, 33
 hoge labeur 9
 hoge, lichte grond 33
 hoge, op de ~ 9
 hoge, op de ~ bongerd 9
 hol 55
 holle weg 43, 46, 48
 holte 12, 17, 50, 53
 holte, kleine ~ 53
 holteren tuin 74
 hoofdbed 18
 hoofdgat 13, 70
 hoofdpand, braak ~ 18
 hoofds gat 13, 70
 hoog 9
 hoog blok 9
 hoog land 9
 hoog stuk 9
 hoog veld 34
 hooggelegen perceel 9
 hoogliggend land 9
 HOOGLIGGENDE AKKER 9
 hoogte 9, 9, 52
 HOOGTE IN EEN AKKER 9
 hoogte, op de ~ 9
 hoogte, op een ~ 9
 hoogveld 9
 hoogwei 27
 hooi, het ~ 22
 hooibeemd 22
 hooibraak 22
 hooibroek 20
 hooiland 20, 22
 hooiveld 20, 22
 hooiwas 22
 hooiwei 20, 22
 hoop 54
 hoop gras 29
 hoop klos 29
 hoopje 54
 horde 71
 horst 9, 52, 54
 hout 61, 79
 hout, stukje ~ 78
 houten afrastering 74
 houten beschot 73
 houtkant 18
 houtkappertje 67
 houtknor 64
 houwen 62, 66
 houwer 67
 hugel 54
 HUISAKKER 3
 huisakker 4
 huisblok 3, 4
 huisgewande 4
 huisgoed 4
 huishof 4
 huisplak 4
 huisveld 3
 huiswei 25
 huivenklei 31
 humusgrond 35
 humusrijke 36
 huppel 10
 I
 ijzerdraad 76
 IJZERDRAAD, GLADDE ~ 75
 ijzerdraad, ronde ~ 76
 ijzeren draad 76
 ijzeren gitter 75
 ijzeren grond 38
 ijzeren hek 75
 IJZEREN, OMHEINING VAN ~ SPIJLEN 75
 ijzergrond 38
 ijzermul 33
 in de beemd 11
 in de belk 15
 in de berg 11
 in de braak liggen 15
 in de braken 15
 in de del 11
 in de dries 15
 in de lagerd 11
 in de smelen 16
 in de smelen liggen 15
 in (de) winning brengen 60
 in dries 15
 in gebruik nemen 60
 in vogelswei 16
 ingang 13, 70
 INGANG, HEK AAN DE ~ VAN EEN WEI 68
 ingangspoortje 72
 ingat 13, 13, 70
 ingesloten akker 12
 ingesloten labeur 12
 ingesloten land 12
 ingesloten stuk 12

- ingetuinde wei 25
 ingezaunte wei 25
 inrij 13, 48
 inrijhek 69, 71
 inrijpoort 71
 inrit 48
 invaart 13, 47, 48, 70, 71
- J**
- jaar, een ~ laten slapen 15
 jan, schrale ~ 33
 jong gras 26
- K**
- kaal 16
 kaal land 15
 kaal maken 62
 kaalkappen 62
 kajak 36
 kale draad 76
 kalverwei 25
 kamerdel 50
 kammetje 18
 kamp 4, 4, 6, 8, 9, 10, 12, 20, 25, 50
 kamp, gesloten ~ 25
 kamp, lage ~ 34
 kampje 6, 12
 kanjel 55
 kant 18, 41, 58
 kant, begraasde ~ 18
 kant, scheve ~ 41
 kant, schuine ~ 41
 kant, schuinse ~ 41
 kant, stikke ~ 41
 kant, vuile ~ 18
 kantvoor 17
 kapotsnijden 59
 kappen 62, 66
 kargelei 45
 karregelei 45
 KARRENSPOOR 45
 karrenspoor 45, 48
 karrenvoor 45
 karrenweg 46, 47
 karspoor 45, 48, 48
 karspoorpad 43
 karstraat 48
 karvaart 47
 karweg 46, 48
 katrol 78
 kattenklei 31
 kattenstraatje 43
 kavel 26
 keel 13
 keerstuk 18
 kei 38
 keiweg 37
- keien 41
 keiengrond 37
 keigrond 37, 38
 keiland 37
 keitjes 41
 keitjesgrond 37
 kemp 9, 10
 kempgrond 10
 kerkbaan 43
 kerkenpaadje 43
 kerkenweg 43
 kerkstraatje 43
 kerkweggetje 43
 kesteksel 75
 kettingeggen 59
 kies 38
 kiesgrond 37
 kiesknoppen 37
 kieskop 37
 kiezel 37, 38, 41, 41
 kiezel, fijne ~ 41
 kiezel, gekapte ~ 41
 kiezel, land met ~ 37
 kiezelachtige grond 37
 kiezelbaan 41
 kiezenkop 37
 kiezelgrond 37, 38
 kiezelkop 37
 kiezelkuil 37
 kiezelland 37
 kiezelpaadje 41
 kiezelplak 37
 kiezelsteentjes 41
 kiezelstraat 41
 kiezelweg 41
 kippendraad, zware ~ 76
 kits 64
 kitselgrond 37
 kitzel 38
 klaar maken 65
 klamp 70
 klaphekken 72
 klapveken 69
 klats 30
 klauw 19, 78
 kleedries 23
 kleef 9, 10, 18, 33, 41, 52
 kleefaarde 33, 38
 kleefgrond 33
 klei 30, 31, 31
 KLEI, BLAUWE ~ 31
 klei, blauwe ~ 31
 klei, grijze ~ 31
 KLEI, LEEM 30
 KLEI, LICHTE ~ 33
 KLEI, LIMBURGSE ~ 31
 klei, limburgse ~ 31
 klei, magere ~ 31
 klei, stijve ~ 38
 klei, zware ~ 30, 31
- kleiaarde 30, 31
 kleigrond 30
 kleigrond, zware ~ 30
 klein bergje 54
 klein eigendom 2
 klein maken 65
 klein rusland 15
 kleine berg 54
 kleine holte 53
 kleine steentjes 41
 kleinmaken 59, 59
 klevenaarde 31, 31, 33, 36, 38
 klevender 33
 klevengrond 38
 klipgrond 36
 klok 30
 klomp 30, 64
 klont 30
 klontor 30
 klontje 30
 kloot 30
 klos 64
 klos, hoop ~ 29
 klot 30, 34, 64
 klotgrond 38
 klotje 30
 klots 30
 klotsje 30
 klotten 59
 klotter 30
 kluit 30, 64
 KLUIT AARDE 30
 kluitenslager 67
 kluitrige grond 38
 kluitje 30
 kluppels, schutting van ~ 74
 kluppeltje 78
 knab 30, 64, 64
 knabbel 30
 knak 36, 37, 38
 knasterd 36, 38
 knebel 78
 knevel 78
 knikkerd 36
 knikkerd, magere ~ 36
 knip 10
 knode 30
 knobel 52
 knoer 64, 64, 65
 knoest 64
 knoestwortel 65
 knor 64, 64
 knoren 62
 knorvel 65
 knuist 64
 knüll 30
 koedreef 43
 koedries 23
 koedrift 43

- koegang 43
 koepaadje 43
 koepad 43
 koevoet 78
 koeweg 43, 48
 koewei 25, 26
 koezuip 27
 koffiebank 38
 KOFFIEBANKEN, BREKEN VAN
 LEEM- OF ~ 59
 kolk 27, 57
 kommel 31
 konijnsaarde 36, 39
 konijnsgrond 33
 kont 63, 65
 koolassen 41
 koolassenweg 41
 kop 9, 10, 52, 64
 kop, op de ~ 9
 kopreen 17
 koren 8
 korenveld 8
 kork, stijve ~ 37
 korst, (de) ~ breken 59
 korte zeis 67
 kortmaken 59
 kortzeis 67
 kost, verloren ~ 37
 kot 11, 13, 50, 54
 kot, laag ~ 53
 koude grond 38
 koude, natte, ~ bliksem 34
 kouter 7, 8
 kraam, natte, zure ~ 34
 kraam, slechte ~ 36
 kraam, vuile ~ 52
 kraam, zure ~ 36
 krak 36
 kram 78
 krammer 78
 krammes 36
 kreng 78
 kriezel 38, 41, 41
 kriezelbaan 41
 kriezelgrond 37
 kriezelsteen 41
 kriezelweg 41
 krip 54
 krom blok 12
 kruipstegel 71
 KUIL 53
 kuil 10, 11, 27, 51, 53, 53,
 55, 57, 57
 kuilenbroek 52
 kuiltje 27, 54
 kukkel 10
 kunstwei 26
 kwaad 11
 kwaad stuk 36
 kwaak 53
 kwacht 52, 53
 kwade akker 36
 kwade grond 36
 kwade plak 36
 kwade tong 67
 kweerten breken 59
 kwel 53, 58
 kwelm 34, 52, 58
 L
 laag 11
 laag kot 53
 laag land 10
 laag stuk 10
 laag veld 10
 laaggelegen perceel 10
 LAAGGELEGEN WEIDGROND
 20
 laagliggend land 10
 LAAGLIGGENDE AKKER 10
 laagste 50
 laagte 10, 11, 50, 53
 LAAGTE IN EEN AKKER 11
 LAAGTE IN HET LANDSCHAP 50
 laak 20, 53
 laan 45, 48
 laantje 43
 laatgracht 55
 labeur 2, 3, 4, 7, 8
 labeur, heel ~ 2
 labeur, hoge ~ 9
 labeur, ingesloten ~ 12
 labeur, lage ~ 10
 labeur, ondankbare ~ 36
 labeur, stuk ~ 8
 labeuren 60
 labeurgrond 2, 4, 7, 8, 35
 labeurgrond, slechte ~ 36
 labeurgrond, stuk ~ 8
 labeuring 2, 3, 4, 7, 8
 labeurland 7
 lage 10, 34
 lage akker 10
 lage grond 10, 34
 lage kamp 34
 lage labeur 10
 lage, natte grond 34
 LAGE, NATTE PLEKKEN IN
 MOERAS 53
 LAGE, NATTE ZANDGROND 34
 lage, natte zandgrond 34
 lage, op de ~ 11
 lage wei 20
 lage weigrond 20
 lage, zure ~ grond 10, 34
 lagerd, in de ~ 11
 land 1, 4, 4, 6, 8
 land, arm ~ 36
 land, bloot ~ 15
 land, braakliggend ~ 14
 land, derf ~ 38
 land, droog ~ 9
 land, eigen ~ 8
 land, gebraakt stuk ~ 14
 land, gemullig ~ 39
 land, goed ~ 36
 land, hard ~ 15
 LAND, HOEK VAN EEN STUK ~ 9
 land, hoog ~ 9
 land, hoogliggend ~ 9
 land, ingesloten ~ 12
 land, kaal ~ 15
 land, laag ~ 10
 land, laagliggend ~ 10
 land, leeg ~ 14
 land, leegliggend ~ 15
 land, los ~ 15
 land, mager ~ 36
 land, mager stuk ~ 36
 land met kiezel 37
 land, mul ~ 39, 40
 land, onderkomen ~ 15
 land, plak ~ 8
 land, rauw ~ 15
 land, ruw ~ 36
 land, slecht ~ 36
 land, stijf ~ 37
 land, stuk ~ 4, 7, 8
 land van de winning 2
 land, verwilderd ~ 15
 land, zandachtig ~ 33
 land, zuur ~ 34
 landbouwgrond 7, 35
 landbouwland 7
 landerij 1, 8
 LANDERIJEN 1
 landerijen 1, 4
 LANDERIJEN, ERF EN OMLIGGEN-
 DE ~ 3
 landje 4, 8
 landouwen 1
 landpaal 19
 LANDSCHAP, LAAGTE IN HET ~
 50
 landweg 46, 48
 LANDWEG, BREDE ~ 43
 landweggetje 48
 langs de reen 18
 lap 4, 29, 65
 lap grond 4, 8, 9
 laphak 67
 lappenhak 67
 lappenzeisse 67, 67
 lappenzeissem 67
 lappenzeissie 67
 lappenzeissing 67
 lapzeis 67
 lapzeisse 67
 lapzeissem 67, 67

- lastige grond 38
 LASTIGE, HARDE, ~ GROND 37
 laten liggen 15
 laten, onbewonnen ~ 15
 LATJES, OMHEINING VAN
 OPSTAANDE ~ 74
 lattenhek 74, 74
 latwerk 74
 leeg 15
 leeg land 14
 leeglagen 15
 leegliggen 15
 leegliggend land 15
 leem 30, 31, 31
 leem, blauwe ~ 31
 LEEM, KLEI, ~ 30
 leem, lichte ~ 33
 leem, rode ~ 38
 leem schieten 59
 leem, stijve ~ 38
 leem, taai ~ 38
 leem, wilde ~ 31
 leem, zware ~ 31, 31
 LEEBANKEN, BREKEN VAN
 LEEM- OF KOFFIEBANKEN
 59
 leemgrond 31, 31, 35, 38
 leemgrond, goede ~ 31, 35
 leemgrond, lichte ~ 33
 leemgrond, zware ~ 31
 leemkop 52
 leemlaag 31
 leeuwerikenplak 14
 leghouter 71
 lei 46
 leigraaf 54
 leis 45
 levendige grond 52
 licht zand 34
 lichte 33, 34
 lichte duivel 36
 lichte grond 9, 33, 33, 36, 39
 lichte, hoge, ~ grond 33
 LICHTE KLEI 33
 lichte leem 33
 lichte leemgrond 33
 lichte zand 33
 lichte zandgrond 33
 lichten 65
 lieberg 9
 liggen, dries ~ 15
 liggen, in de braak ~ 15
 liggen, in de smelen ~ 15
 liggen, laten ~ 15
 liggen, op braken ~ 15
 liggen, op braken laten ~ 15
 liggen, ter vogelwei ~ 15
 lijnwaadsdraad 76
 LIMBURGSE KLEI 31
 limburgse klei 31
 limiet 17
 limietsteen 19
 lochte bodem 39
 lochte grond 33, 35
 lof 29
 lok 11
 loodlaag 34
 LOODZAND 34
 loodzand 34
 looi 64
 loop 55, 56
 loopgraaf 56
 loopje 55, 56
 looppad 43, 48
 lopend water 56
 loper 55, 56
 lopertje 55
 los 16
 los hekken 70, 71
 los land 15
 los, op de ~ 60
 los varen 70
 losbreken 59
 losmaken 59
 losmaken, ondergrond ~ 59
 LOSPLOEGEN, HEIZODE LOS- EN
 STUKPLOEGEN 59
 löss 31
 losse barrier 71
 losse grond 39
 LOSSE PAAL MET DRAAD 70
 losse poort 71
 losse sluiting 70
 losse tuin 71, 71
 losse zand 39
 lössgrond 31
 lossing 55
 losspaden 65
 luie grond 36
 luif 48
 luimer 56
 M
 maasgrond 31
 macadam 41
 mager land 36
 mager stuk 36
 mager stuk land 36
 magere 33, 37
 magere duivel 36
 magere, grijze zand 34
 magere grond 9, 33, 36
 magere hans 36
 magere heks 36
 magere hendrik 36
 magere klei 31
 magere knikkerd 36
 magere plak 36
 magere rekel 36
 maken 67
 maken, dieper ~ 67
 maken, gelind ~ 79
 maken, goed ~ 60, 62
 maken, grond goed ~ 60
 maken, haag ~ 79
 maken, kaal ~ 62
 maken, klaar ~ 65
 maken, klein ~ 65
 maken, poort ~ 79
 maken, rek ~ 79
 maken, tuin ~ 79
 maken, tuin derom ~ 79
 maken, vaardig ~ 65
 maken, vruchtbaar ~ 60
 maken, zuiver ~ 62, 65
 mal 39
 malse 39
 malse grond 39
 manhek 72
 mastgras 26
 meegebruik 8
 meent 26
 meer 20
 meers 22, 60
 meet 26
 mei 45
 melm 39, 40
 melm, fijne ~ 40
 mengat 13
 messenwel, bewerken met de
 ~ 59
 messenwellen 59
 methof 48
 methofpad 48
 methofweg 48
 mestvreter 36
 mestweg 18, 47, 48
 mestweggetje 47
 mestwei 25
 MET STEENGRUIS VERHARDE
 WEG 41
 meteren 65
 middelmatige grond 33
 miste 48
 modder 52
 modderpoel 51
 moelde 12, 52
 moer 51, 60, 64
 moer, stuk ~ 60
 MOERAS 50
 moeras 50
 MOERAS, DROGE PLEKKEN IN ~
 52
 MOERAS, LAGE, NATTE PLEKKEN
 IN ~ 53
 moerasgrond 34, 51
 moerast 51
 moerbeemd 52
 moergat 53

moergrond 51
 moerslond 52
 mok 29
 mol 34, 39
 molachtige grond 39
 molen 70, 72
 molentje 72
 molle grond 39
 mollige grond 39
 molteren grond 39
 mooien 67
 mop 29
 mos 52
 mosemweggetje 43
 moswei 27
 moude 39, 40
 moudegrond 39
 mul 38, 40, 41
 mul land 39, 40
 mul zand 40
 mulle 39
 MULLE GROND 38
 mulle grond 38
 mullige grond 39
 mulm 40
 multere grond 36
 mussenberg 9

N

nagras 26
 nagraven 65
 napitsen 65
 narotten 65
 natsige 34
 natte 37
 natte grond 10
 natte, koude bliksem 34
 natte, lage, ~ grond 34
 NATTE, LAGE, ~ PLEKKEN IN
 MOERAS 53
 NATTE, LAGE, ~ ZANDGROND
 34
 natte, lage, ~ zandgrond 34
 natte ven 51
 natte wei 20, 27
 natte, zure kraam 34
 NATUURLIJKE WATERLOOP 55
 nawas 26
 nawei 26
 neerhof 4
 nemen, in gebruik ~ 60
 nette grond 35
 nieuwe draad trekken 79
 nivelleren 59
 nog in de voren 15
 noodbarrier 70
 noodhek 71
 noodvaart 47
 noodweg 48

O

okerklei 38
 omakkeren, diep ~ 60
 omblekken, hei ~ 59
 ombottelen 65
 ombouwen 59
 omdoen 59, 60, 62, 65
 omdoen, de grond ~ 59
 omdoen, hei ~ 59
 omgepaalde wei 24
 omgewalde grond 12
 omgooien 59
 omgraven 59, 65
 omhakken 60, 62
 omheinde groes 25
 OMHEINDE WEI 24
 OMHEINEN 79
 omheinen 79
 OMHEINING 73
 omheining 73, 75
 OMHEINING VAN IJZEREN SPIJLEN
 75
 OMHEINING VAN OPSTAANDE
 LATJES 74
 OMHEINING VAN PALEN 74
 OMHEINING VAN TAKKEN 74
 omhouwen 62
 omkappen 62
 omlappen 65
 OMLIGGENDE, ERF EN ~ LANDE-
 RIJEN 3
 ommaken 60, 62, 65
 ompalen 79
 omploegen 59, 60
 omrijden, diepe voor ~ 60
 omrotten 60, 62, 65
 omschellen 59
 omslechten 65
 omsluiten 79
 omspaden 59, 65
 omtuinen 79
 omvlikken 65
 omwald veld 12
 OMWALDE AKKER 12
 omwalde akker 12
 omweiden 79
 omwerken 59, 65
 OMWERKEN, ONTBOST TERREIN
 MET EEN SCHOP ~ 65
 omwisselen 62
 omwoelen 65
 omzetten 59, 60, 62, 65
 omzetten, diep ~ 59
 onbewerkt 16
 onbewonnen laten 15
 ondankbare grond 36
 ondankbare labeur 36
 onder de berg 11
 ondergrond losmaken 59

ondergronden 59, 60
 onderholen 59
 onderkomen 15
 onderkomen land 15
 onderkomen stuk 14
 onderlaag, (de) ~ breken 59
 onderslag 74
 onderste voor breken 59
 onkruidsakker 15
 onontgonnen grond 60
 ONONTGONNEN, STUK ~ GROND
 60
 ontbossen 62
 ONTBOST TERREIN MET EEN
 SCHOP OMWERKEN 65
 ontbreken 59
 ONTGINNEN 60
 ontginnen 59, 60, 62, 65
 ontwortelen 62, 65
 ONVRUCHTBARE GROND 36
 onze, het ~ 8
 ooi 11, 31
 op braken laten liggen 15
 op braken liggen 15
 op de akker 9
 op de berg 9
 op de hof 48
 op de hoge 9
 op de hoge bongerd 9
 op de hoogte 9
 op de kop 9
 op de lage 11
 op de los 60
 op de stenen 37
 op de zand 9
 op een hoogte 9
 opbreken 60, 62
 opdampen 65
 open 16
 open stuk 7
 opgang 45
 opgat 13
 opkrikken 65
 opkuisen 65
 opmaken 67, 79
 oprijweg 48
 oprit 13, 48
 opruimen 62, 65
 oprussen 65
 OPSTAANDE, OMHEINING VAN ~
 LATJES 74
 opsteken 59
 opstellen 79
 OPTILBAAR HEK 71
 opvaart 13, 47, 48
 opvaren 60
 opvegen 67
 ossenkop 29
 overgang 33
 overloop 26

- overschildje 9
 overvaart 13
 overvloten grond 34
 overwei 25
- P
- paadje 18, 42, 48, 48
 paal 8, 19, 78
 PAAL, LOSSE ~ MET DRAAD 70
 paal met getuigen 19
 paal, stenen ~ 19
 PAAL VAN DE WEIDEAFRASTE-
 RING 78
 paalhout 79
 paalsteen 19
 paalvoor 17
 paardswai 18
 pacht 8
 pachtland 8
 pachtland, ganse ~ 1
 pad 18, 42, 48, 48
 pad door de wei 43
 PAD, SMALLE WEG, ~ 42
 padmolentje 72
 palen met draad 75
 PALEN, OMHEINING VAN ~ 74
 palen, schutting van ~ 74
 pand 4, 8, 26
 pand akker 9
 PAND VAN EEN WEIDEPERCEEL
 26
 pandje 4
 pannengrond 31
 pannenklei 31
 pannenleem 31
 papzand 34, 39
 pas 22, 23, 24, 25
 patattenland 9
 pavei 48
 peel 20, 52, 64, 64
 peelgrond 52
 peeltje 34
 peelveld 60
 peelwortel 64
 pelen 60
 pen 64
 pennenwortel 64
 penwortel 64
 PENWORTEL VAN EEN DEN 64
 penworteltje 64
 perceel 4, 8, 26
 perceel, desolaat ~ 15
 perceel hei 60
 perceel, hooggelegen ~ 9
 perceel, laaggelegen ~ 10
 perceeltje 8
 perk 26, 29
 perkje 29
 pettem 29
- pijl 64
 pijlwortel 64
 pijlworteltje 64
 pijpgrond 33
 pijpwortel 64
 pikdraad 76
 pikdraad zetten 79
 piket 78
 pikkeldraad 77
 pikkeldraad 77
 pikkendraad 77
 pikkendraad 77
 pilot 78
 pilottenwei 25
 pin 64
 pindraad 77
 pindraad trekken 79
 pinnetjesdraad 77
 pinpoest 64
 pinwortel 64
 plaats 2, 7
 plaatsen, afrastering ~ 79
 plag 29, 65
 plak 4, 7, 8
 plak, braakliggende ~ 14
 plak, droge ~ 52
 plak grond 4
 plak, hardliggende ~ 15
 plak, hoekse ~ 18
 plak, kwade ~ 36
 plak land 8
 plak, magere ~ 36
 plak, slechte ~ 36
 plakkaarde 31
 plakgrond 31, 31
 plan grond 4
 planeren 59
 plankje 45
 platleggen 62
 platte akker 10
 platte, zachte, ~ grond 34
 pleigrond 38
 PLEKKEN, DROGE ~ IN MOERAS
 52
 PLEKKEN, LAGE, NATTE ~ IN
 MOERAS 53
 pletten 59
 ploegen 59, 60
 ploegen, ris ~ 59
 ploegland 7, 8
 poekel 10, 52
 POEL 57
 poel 27, 51, 53, 57, 57
 poeltje 53
 poest 63, 64, 64, 64
 poesten 62, 65
 poetsen 67
 pof 39, 40
 pofgrond 36
 polder 12, 27
- polderen 65
 poldergrond 31
 pongel 36
 poort 69, 70, 70, 70, 71, 71,
 72
 poort, draaiende ~ 70
 poort, grote ~ 71
 poort, losse ~ 71
 poort maken 79
 poortje 68, 69, 70, 71, 72
 poorts 69, 70, 71
 post 64, 64, 64
 potaarde 31, 31, 33, 38
 potaarde, blauwe ~ 31
 poten 79
 poten, heg ~ 79
 potjesleem 31
 potleem 31
 potleem, rode ~ 31
 pottenaarde 31, 33
 prat 52
 prats 52
 prengel 38
 prengel, stijve ~ 38
 prikkeldraad 77
 PRIKKELDRAAD 76
 prikkeldraad 77
 pruiik 65
 puimen 65
 puindries 14
 punt 9
 puntdraad 70, 77
 put 10, 27, 54, 58
 putje 27, 58
- R
- rabat 18, 26, 55
 rabattin 52
 rammel 37
 ramp 48
 rand 41
 raster 75
 rauw ding 60
 rauw land 15
 rauwe grond 60
 rauwe reen 18
 rechtmaken 59
 reen 16, 17, 19, 26, 48
 reen, groene ~ 18
 reen, halve ~ 18
 reen, langs de ~ 18
 reen, rauwe ~ 18
 reen, schuine ~ 18
 reenkant 18
 reenkeer 18
 reenpaal 19
 reensteen 18
 reensteek 45
 reentje 18

- reenvoor 16
 regalisieren 59
 regelen 59
 reifel 18
 reinmaken 67
 rek 68, 71, 73, 75
 rek maken 79
 rek rond zetten 79
 rek zetten 79
 rekel 37
 rekel, magere ~ 36
 rekhout 79
 rekke 70
 rekken 79
 renderen 62
 renenpad 48
 res 29
 reutel 55
 riem 17, 18
 riempje 18
 rigole 55
 rijbalken 60
 rijke grond 35
 rijnzand 34
 rijpe grond 35
 rijs 45
 rijsje 45
 rijzelwei 26
 rijzer 45
 rin 56
 ringhout 78
 riolen 60
 ris 28, 65
 ris ploegen 59
 rissen steken 59
 rode aarde 38
 rode grond 38
 rode leem 38
 rode potleem 31
 rond, rek ~ zetten 79
 ronde draad 76
 ronde ijzerdraad 76
 roodaarde 38
 ROODBRUINE AARDE 38
 ROOIEN 61
 rooien 61, 65, 65
 ROOIEN, WORTELS ~ 65
 rooster 74
 ros 28, 65
 rot stuk 10
 rotten 62
 route 45
 routezeis 67
 rug 9, 9, 26, 52
 ruigter 15
 ruimen 62, 65
 ruis 56
 ruitertje 43
 rus 28, 65
 rus scheuren 60
 rusland, klein ~ 15
 russen 59, 59
 russen uitrapen 65
 ruw land 36
 ruwe 37
- S
- schaapsdries 23
 schaapsgroes 18
 schaapswei 14, 18
 schaar 29, 30
 schabbernak 36, 37, 38
 schabbert 66
 schad 66
 schamper 78
 schandlapje 60
 schans 12, 55
 schapenwei 14
 scharen 67
 scharniersel 72
 schaven 59
 schavernak 36, 37
 schavert 66
 schee 19
 scheenpaal 19
 scheensteen 19
 scheepaal 19
 scheer 9
 scheesteen 19
 schei 26
 schei (zelfst.nw.) 17
 scheid (zelfst.nw.) 17
 scheideling 17
 scheidelreen 18
 scheidelvoor 17
 scheider 17
 scheiding 17, 18
 scheidingsgrachtje 18
 scheidingslijn 17
 scheidingspaal 19
 scheidingsvoor 17
 scheidingsvoord 17
 scheidpaal 19
 scheidspaal 19
 scheidsteen 19
 scheidsvoor 17
 scheidvoor 17
 scheidvoord 17
 scheidweg 18
 scheiling 17
 scheilingpaal 19
 scheilingreen 18
 scheilingreentje 18
 scheilingspaal 19
 scheilingsreen 18
 scheilingsreentje 18
 scheilingvoor 17
 scheilingvoord 17
 scheipaal 19
- scheidpand 18
 scheieren 18
 scheiriem 18
 scheisteen 19
 scheivoor 17
 scheivoord 17
 schepgat 27
 schermoelie 41
 schermoelieweg 41
 scherpe zand 34
 scherphoek 9
 scheuren 59, 60, 62
 scheuren, de grond ~ 60
 scheuren, rus ~ 60
 scheve kant 41
 schieten, leem ~ 59
 schijfeggen 59
 schinderleem 31
 schoepen 59
 schol 30
 schom 14, 15
 schone akker 35
 schoon 30
 schoonmaken 65, 67
 schoor 18, 41
 schoorhout 79
 schoot 11
 SCHOP, ONTBOST TERREIN MET
 EEN ~ OMWERKEN 65
 schot 71, 74
 schouwen 67
 schraagpaal 78
 schrale 37
 schrale grond 36
 schrale jan 33
 schrikdraad 78
 schuiftuin 70
 schuim 37
 schuine kant 41
 schuine reen 18
 schuinse kant 41
 schulp 29
 schulpen 59
 schurft 38
 schutmei 45
 schutrijzer 45
 schutsel 71
 schutsmei 45
 schutting 74, 74, 75
 schutting van kluppels 74
 schutting van palen 74
 servitude 47
 servitudeweg 47, 48
 sierhek 71
 SIERHEK, DUBBEL ~ 71
 sikkel 67
 sintelen 41
 slaan 62
 slagbarrier 70
 SLAGBOOM 70

- slagboom 70, 72
 slak 12
 slapen, een jaar laten ~ 15
 slecht land 36
 slecht stuk 36
 slecht veld 36
 slechte 33, 37
 slechte akker 36
 slechte duivel 36
 slechte grond 36
 slechte kraam 36
 slechte labeurgrond 36
 slechte plak 36
 slechten 59, 60, 62, 65
 sleep 31
 sleet 53
 slei 12, 50, 56
 sleuf 45
 sleupje 55
 slibgrond 31
 sliet 71
 slenk 11, 55
 slip 13, 34, 71
 slob 27
 slond 10, 52, 53, 55, 56
 slonk 11, 34, 50, 53
 slons 20
 sloot 54
 SLOOT, EEN ~ UITDIEPEN 67
 sloothaak 67
 SLOOTHAK, SLOOTZEIS 67
 slootje 54
 slootkant 41
 slootmes 67, 67
 slootzeis 67
 SLOOTZEIS, SLOOTHAK, ~ 67
 slopen 62
 slouw 42
 sluis 55
 sluit 70
 sluitboom 70
 sluiting 70
 sluiting, losse ~ 70
 sluitpaal 70
 smal gatsje 43
 SMALLE WEG, PAD 42
 smelen 14
 smelen, in de ~ 16
 smelen, in de ~ liggen 15
 smelendries 14
 smelenplak 14, 36
 smok 29
 snaad 17
 snede, tweede ~ 26
 snijden 59, 66
 snijden met de snijwel 59
 snijmes 67
 snijwel, snijden met de ~ 59
 soets 64
 solfergrond 33
 spaaigrond 38
 spade 31
 spaden 59, 65
 spalier 74, 74, 75
 spaliering 75
 spanbarrier 70
 spanhout 78
 spanhoutje 78
 spanjard 74, 75
 spannen, draad ~ 79
 spanner 78
 spanpaal 78
 spanpaaltje 78
 spanstek 78
 SPANSTOKJE 78
 spatie 18
 speen 64, 64
 speilaag, de ~ breken 59
 sperant 70
 spie 9
 SPIJLEN, OMHEINING VAN
 IJZEREN ~ 75
 spil 64
 spilwortel 64
 spionkop 9
 spit 30
 spits 9
 spoor 18, 45, 48, 48, 48
 spring 58
 springbron 52
 springput 58
 springwater 58
 sproeien 26
 sprong 27, 56, 58
 sprongput 58
 spurriedries 23
 staak 78
 stachel 77
 stacheldraad 77
 stachelendraad 77
 stam 64
 stanketsel 68, 71, 71, 75
 stap 64
 stapje 72
 start 9
 stee 4
 steeg 43, 45, 48
 steegje 43, 48
 steekberg 37
 steekop 9
 steekvouwer 70
 steen 19, 37
 steen, eigen ~ 19
 steen van het gescheid 19
 STEENACHTIGE GROND 37
 steenachtige grond 37
 steenakker 37
 steenberg 37
 steengrond 37, 38
 STEENGRUIS 41
 steengruis 41
 STEENGRUIS, MET ~ VERHARDE
 WEG 41
 steengruisweg 41
 steenkamp 37
 steenkatselen 41
 steenkak 38
 steenkop 10, 37
 steenland 37, 38
 steenslag 41
 steentje 26, 37
 steentjes 41
 steentjes, fijne ~ 41
 steentjes, kleine ~ 41
 steenweg 41
 stegel 43, 70, 70, 71, 71, 71,
 74
 stegelen 79
 stegeling 73, 75
 stegeltje 71
 stek 45, 71
 stekeldraad 77
 steken 66
 steken, rissen ~ 59
 stekken van de barrier 71
 stenen akker 37
 stenen, op de ~ 37
 stenen paal 19
 stenen, stuk met veel ~ 37
 stenige grond 37, 38
 steverd 40
 sticheling 25
 sticheling, wei met een ~ 25
 stijf land 37
 stijve 38
 stijve grond 37, 38
 stijve, helle, ~ grond 37
 stijve klei 38
 stijve kork 37
 stijve leem 38
 stijve prengel 38
 stikke kant 41
 stob 40
 stobbe 64
 stobber 40
 stof 40
 STOF, FIJN DROOG ~ 40
 stofzand 40
 stok 64, 64, 64
 stoboks 64
 stomp 30, 64, 64
 stompen trekken 65
 stop 64, 71
 stoppelbloot 16
 storkel 63
 straat 48
 straat, weg op de ~ aan 48
 straatje 43, 48
 stravelje 15
 straveljegrond 15

- streef 78
 streefpaal 78
 strijkpaal 19
 strinkbol 63
 strobbel 63, 64
 stroebel 64
 stronk 63, 64, 64, 64
 STRONK, BOOMSTRONK 63
 stronkel 63, 64
 stroom 56
 stroompje 56
 stropen 60
 stropop 45
 stroppen 59
 strouwselhaak 67
 strouwselhak 67
 strowis 45
 struik 64, 64
 STRUIK, WORTELKLOMP VAN EEN
 ~ 64
 struikwortel 64
 struweel 60
 stub 39, 40
 stugge grond 38
 stuifgrond 39
 stuifweg 40
 stuifzand 9, 40
 stuiver 40
 stuiverd 39
 stuk 4, 7, 8, 64
 stuk akker 8
 stuk akkerland 8
 stuk, beschut ~ 12
 stuk bouwland 8
 stuk, braak ~ 14
 stuk braakland 14
 stuk, braakliggend ~ 14
 stuk dries 60
 stuk, gebraakt ~ land 14
 STUK GROND 4
 stuk grond 4, 8
 stuk hei 60
 STUK, HOEK VAN EEN ~ LAND 9
 stuk, hoog ~ 9
 stuk in de heggen 12
 stuk in de wal 12
 stuk, ingesloten ~ 12
 stuk, kwaad ~ 36
 stuk, laag ~ 10
 stuk labeur 8
 stuk labeurgrond 8
 stuk land 4, 7, 8
 stuk, mager ~ 36
 stuk, mager ~ land 36
 stuk met veel stenen 37
 stuk moer 60
 stuk, onderkomen ~ 14
 STUK ONONTGONNEN GROND
 60
 stuk, open ~ 7
 stuk, rot ~ 10
 stuk, slecht ~ 36
 stuk veld 8
 stuk, warm ~ 12
 stuk, wild ~ 15, 60
 stuk wilde grond 60
 stuk wildernis 60
 stuk, woest ~ 60
 stuk woeste grond 60
 stuk, zwaar ~ 37
 stukbreken 59
 stukhouwen 62
 stukje grond 4
 stukje hout 78
 STUKPLOEGEN, HEIZODE LOS- EN
 ~ 59
- T
- taaie 38
 taaie, bendige grond 38
 taaie, derve grond 38
 taaie grond 37
 taaie leem 38
 taaie, wrede, ~ duivel 38
 taaie, wrede, ~ grond 38
 takel 78
 TAKKEN, OMHEINING VAN ~ 74
 TALUD 41
 talud 9, 18, 41, 55, 58
 taludgraaf 55
 tankeldraad 77
 tankelendraad 78
 tanswortel 64
 tarweland 8
 tassenleem 31
 te dries 15
 teelgrond 8, 35
 teeltgrond 35
 tege 38
 tege grond 38
 tege, zwarte grond 38
 tekenstokje 45
 ter vogelwei liggen 15
 terpje 54
 TERREIN, ONTBOST ~ MET EEN
 SCHOP OMWERKEN 65
 thuisgrond 4
 timpje 9
 tip 9
 tjonk 63, 64
 todder 52
 toeë wei 25
 TOEGANG TOT AKKER 13
 TOEGANGSWEG NAAR HET ERF
 48
 toemaken 79
 toerit 48
 toeveld 12
 toevreden 79
 tom 54
 tomp 9, 30
 tong, kwade ~ 67
 top 9
 tourniquet 72
 touwen 79
 transe grond 38
 trekbarrier 69, 70
 trekdraad 76
 trekhout 78
 trekijzer 78
 trekken 62, 65, 67
 trekken, nieuwe draad ~ 79
 trekken, pindraad ~ 79
 trekken, stompen ~ 65
 trekker 78
 treklepper 78
 trekpaal 78
 trekpaaltje 78
 trekstaak 78
 trekvauwieren 71
 tronk 63, 64
 tros 64
 trouée 72
 tuin 68, 71, 72, 73, 74, 74,
 74, 74, 74, 75, 75, 77
 tuin derom maken 79
 tuin, ene ~ om de wei zetten
 79
 tuin, holteren ~ 74
 tuin, losse ~ 71, 71
 tuin maken 79
 tuin zetten 79
 tuin, zetten van ene ~ 79
 tuindraad 76, 77
 tuinen 79
 tuingaard 79
 tuinheg 74
 tuinhek 71
 tuinhout 79
 tuining 73
 tuinpaal 78
 tuinstaak 79
 tuinwerk 74
 tünzel 79
 turf 64
 tussenbeide, brauw ~ 18
 tussenreen 18
 tussenvoor 17
 tweede snede 26
- U
- uitbaggeren 67
 uitdiepen 67
 UITDIEPEN, EEN SLOOT ~ 67
 uitdoen 61, 65
 uitdraden 79
 uitgaffelen 65
 uitgat 48

UITGEGRAVEN DENNENWORTEL

64
 uitgelijken 59
 uitgepieriende grond 36
 uitgoezen 62
 uitgooien 62
 uitgraven 62, 65, 67
 uitgraven, diep ~ 65
 uithakken 62, 65
 uithalen 62
 uithangbarrier 71
 uitheffen 65
 uithouwen 62
 uitkappen 59, 62, 66
 uitknoren 62
 uitlichten 65
 uitmoetsen 67
 uitnotten 67
 uitpalen 79
 uitploegen, graven ~ 59
 uitrapen, russen ~ 65
 uitrijten 62, 65
 uitrooien 61
 uitrotten 60, 62, 65
 uitscheppen 67
 uitschieten 67
 uitsmijten 62, 67
 uitsteken 62, 66
 uittrekken 62, 65
 uitvaar 13
 uitvaart 13, 47, 48, 71
 uitvegen 67
 uitvoeren 65
 uitweg 18
 uitwerken 62
 uitwerpen 62
 uitwippen 65
 ursusdraad 76

V

vaardig maken 65
 vaardigmaken 59
 vaargat 13, 48, 69
 vaargelei 45
 vaarleis 45
 vaarspoor 45
 vaart 13, 18, 43, 46, 47, 48,
 48, 69, 70
 vaartengat 13, 70, 70, 71, 72
 vaarthek 69
 vaarweg 46, 48
 val 58
 valdeur 70, 72
 valgaard 71
 vallei 50
 valse grond 38, 38
 varegat 48, 48
 varen 68, 69, 70, 70, 71,
 72

varen, het ~ 13
 varen, los ~ 70
 varengat 69, 70
 varenpaal 78
 varenstaken 71
 varkenswei 25
 vast 15
 vastliggen 15
 vauwer 43, 68, 69, 70, 70,
 71, 71
 vauweren 68, 69, 70, 70, 71,
 72, 74
 vazele 37
 vazele grond 36
 veegmes 67
 veegzeissie 67
 veel, stuk met ~ stenen 37
 veengrond 34
 veepad 43
 veespoor 43
 veeweg 43
 veeweggetje 43
 veewei 25
 vegen 67
 veken 68, 69, 70, 70, 71, 71,
 71, 71, 74, 74
 vekensgat 13, 69
 vekentje 71
 veld 2, 4, 4, 4, 8, 9, 12, 33
 veld, braakligend ~ 14
 veld, goed ~ 35
 veld, hardliggend ~ 15
 veld, hoog ~ 34
 veld, laag ~ 10
 veld, omwald ~ 12
 veld, slecht ~ 36
 veld, stuk ~ 8
 veldaarde 7
 veldbaan 47
 velddries 23
 veldgrens 17
 veldgroes 22
 veldgrond 6, 35
 veldje 12
 veldpaadje 43, 46, 47
 veldpad 43
 veldspad 43
 veldsteen 19
 veldstraatje 47
 veldvaart 18, 47
 VELDWEG 46
 veldweg 18, 43, 46, 46
 veldwegel 47
 veldweggetje 43, 46, 47
 veldwei 22
 velopaadje 43
 velopad 43
 veloweggetje 43
 ven 10, 11, 27, 51, 53, 60
 ven, bol ~ 52

ven, natte ~ 51
 vengat 52, 53
 vengras 27
 vengrond 36
 venmoertje 27
 venpot 34
 venwei 27
 VENWEIDE 27
 verbodstek 45
 verfgrond 38
 VERHARDE, MET STEENGRUIS ~
 WEG 41
 verhoging 9
 verhoog 9
 verloren baantje 48
 verloren kost 37
 vernegleerd 16
 verwilderd 16
 verwilderd land 15
 verzaten 59
 verlopen wei 52
 vest 55
 vetgras 26
 vette 36
 vette, goede ~ grond 35
 vette grond 34
 vettige grond 35
 vetwei 14, 25
 VETWEIDE 25
 vetweitje 25
 VIJVER 56
 vijver 27, 56
 villen 59
 vilt 66
 vitsen 79
 vlag 29, 65
 vlaggen 66
 vlaggenhak 67
 vlagje 45
 vlagzeis 67
 vlagzeisse 67
 vlagzeissem 67
 vlagzeissie 67
 vlakke grond 10
 vlegel 36
 vlegelgrond 36
 vlegelknuppel 78
 vleugzand 40
 vliegerd 9, 34, 36, 39
 vlieggrond 36, 39
 vlies 51
 vliet 54, 56
 vliezen 41
 vliezengrond 38
 vliezige grond 34
 vlik 45, 65
 vlikken 66
 vlink 65
 vloei 34
 vloeiër 55

- vloeiwei 26
VLOEIWEIDE 26
vlok 30
vloot 54, 56
vlootgraaf 54
vlootgracht 55
vlootsgraaf 54
vlotte grond 35
voergat 13, 69
voetbaan 43, 48
voetbaantje 43
voetgang 43
VOETGANGERSHEK 71
voetlaantje 43
voetpaadje 43
voetpad 43
voetweg 43, 48
voetweggetje 43
vogelenwei 14
vogelswei 14, 16, 23
vogelswei, in ~ 16
vogelsweitje 14
vogelwei 14, 16, 22
vogelwei, ter ~ liggen 15
vogelzang 14, 16
vonder 72
voor 17, 45
voor, diepe ~ omrijden 60
voor, onderste ~ breken 59
voor zomerland 15
voordeel 18
voordeeltje 18
vooreind van gras 18
voorgat 69, 70
voorling 18
voorlingsweg 18
voorpoort 71
voots 55
vootsje 55
voren, nog in de ~ 15
vot 63, 64, 65
vots 52
vreden 79
VREDEWIS 45
vree 79
vreechten 79
vreechout 79
vreef 78
vreefhout 78
vreefstek 78
vreefmei 45
vreefrij 45
vreetak 45
vreefvis 45
vreefregel 78
vreefregelhoutje 78
vreefregelkluppel 78
vreefke grond 38
vrije wis 45
vrijeime 45
- vrijrij 19, 45
vrijwei 26
vrijwis 45
vroen 27
vroente 27
vruchtbaar maken 60
vruchtbare 36
VRUCHTBARE GROND 34
vruchtbare grond 35
vuiling 15, 52
vuile band 22, 36, 60
vuile kant 18
vuile kraam 52
vuilgebroedenis 51
vuilgebroeds 52
vuiligheid 52
vuilnis 11, 20, 51, 53
vuilwammes 52
- W
- waas 19
waats 19
wagenspoor 45
wal 18, 55
wal, stuk in de ~ 12
wald 61
wallen, akker in de ~ 12
walletje 56
warm stuk 12
was 24, 29
wasbare 36
wasbare grond 35
wasdraad 76
wassige 36
wassige grond 35
water 55, 56
water, lopend ~ 56
waterbeekje 56
waterbroek 26
watergat 27, 53
watergrub 55
watering 26, 26
waterkot 27, 51, 53
waterkuil 27
waterlaat 55, 56
waterlaatje 55
waterloop 55, 56
WATERLOOP, GEGRAVEN ~ 54
WATERLOOP, NATUURLIJKE ~ 55
waterloopje 55, 56
waterlossing 55
waterperk 26
waterpoel 27
watersloot 54
watersprong 51
watertje 55, 56
waterwei 26
wats 29
weerd 22, 24, 26
- weg 18, 43, 45, 46, 48, 48
weg, dode ~ 48
weg, groene ~ 18, 48
weg, holle ~ 43, 46, 48
WEG, MET STEENGRUIS VERHAR
DE ~ 41
weg naar het gehucht 48
weg op de straat aan 48
WEG OVER HET ERF 48
WEG, SMALLE ~, PAD 42
wegel 43
wegeltje 43, 48
weggenrand 41
weggetje 43, 48, 48
weggetje, groen ~ 48
WEI 23
wei 19, 20, 22, 23, 25, 26,
26, 27
wei, afgebaalde ~ 25
wei, afgemaakte ~ 24
wei, afgepaalde ~ 24
wei, afgerasterde ~ 25
wei, afgesloten ~ 24
wei, afgespannen ~ 24
wei, afgetuinde ~ 25
wei, afgezette ~ 24
WEI, AFRASTERING VAN ~ 74
wei afrekken 79
WEI, DRINKKUIL IN DE ~ 27
wei, ene tuin om de ~ zetten
79
wei, gebaalde ~ 25
wei, gemene ~ 26
wei, gesloten ~ 24
wei, getuinde ~ 25
WEI, HEK AAN DE INGANG VAN
EEN ~ 68
wei, hek om een ~ zetten 79
wei, ingetuinde ~ 25
wei, ingezaunte ~ 25
wei, lage ~ 20
wei met een hek om 25
wei met een sticheling 25
wei met ene zomp 27
wei, natte ~ 20, 27
wei, omgepaalde ~ 24
WEI, OMHEINDE ~ 24
wei, pad door de ~ 43
wei, toeë ~ 25
wei, verzopen ~ 52
wei, zompige ~ 27
wei, zure ~ 20, 27
WEIDAFRASTERING, PAAL VAN
DE ~ 78
weidebarrier 69
WEIDGROND, LAAGGELEGEN ~
20
weidehek 69
weiden, grond en ~ 1
weidepaal 78

- WEIDEPERCEEL, PAND VAN EEN ~
26
weidraad 75, 76
weigaard 70
weigat 71
weigrond 19
weigrond, lage ~ 20
weihout 79
weiland 19, 20, 24, 27
WEILAND IN HET ALGEMEEN 19
weipaadje 43
weipaal 78
weipad 43
weipalen met draad 75
weipilot 78
weipoort 69, 71
weisliet 71
weistaak 78, 79
weitse 18
weiwaas 19
weibas 24
weibeg 43
wel 58
welgracht 18
wervel 72
weterbeemd 26, 26
weterbroek 26, 26
weteren 26
WETERING 26
wetering 26, 26, 27, 55, 56
weterkuil 27
wijer 11, 20, 27, 51, 53, 55,
56
wijert 55, 57
wijertje 27
wijk 55
wild ding 60
wild stuk 15, 60
wilde grond 60
wilde grond bouwen 60
wilde leem 31
wilde, stuk ~ grond 60
wildernis 15, 60
wildernis, stuk ~ 60
wimpel 70
winhof 2, 4, 8, 24
winnen, gaan ~ 60
winning 2, 3, 4
winning, in (de) ~ brengen 60
winning, land van de ~ 2
winning met grond 3
winninggrond 4
winningveld 3
wippen 65
wis 45
wis, vrije ~ 45
witte zand 36
witte zavel 34
woest 16
woest stuk 60
woeste grond 36, 60
woeste, stuk ~ grond 60
wortel 64, 64, 65
wortel, grote ~ 64
wortelen (mv.) 64, 65
wortelenbos 64
wortelenstam 64
WORTELKLOMP VAN EEN STRUIK
64
wortelklot 64
wortelkluit 64
wortelpruik 65
wortels deruit doen 65
WORTELS ROOIEN 65
wortelstronk 64
wortelstruik 64
wortelvotje 65
wrakke grond 38
wrede 38
wrede duivel 38
wrede grond 36, 38, 38
wrede, taaie duivel 38
wrede, taaie grond 38
wringter 78
wringhoutje 78
wringstek 78
wroelen 59
- Z
zaadland 8
zaailand 7
zachte, platte grond 34
zachte zand 39
zak 11
zand 33, 36, 39, 40
zand, droog ~ 39
zand, fijne ~ 39, 40
zand, grijze ~ 34
zand, licht ~ 34
zand, lichte ~ 33
zand, losse ~ 39
zand, magere, grijze ~ 34
zand, mul ~ 40
zand, op de ~ 9
zand, scherpe ~ 34
zand, witte ~ 36
zand, zachte ~ 39
ZAND, ZANDGROND 33
zand, zwarte ~ 34
zandachtig land 33
zandbank 10
zandberg 36, 52, 54
zandbergje 52
zandgrond 9, 33, 36, 39
ZANDGROND, LAGE, NATTE ~ 34
zandgrond, lage, natte ~ 34
zandgrond, lichte ~ 33
ZANDGROND, ZAND, ~ 33
zandhoop 54
zandige duivel 36
zandige grond 9, 40
zandkop 37, 52
zandlaag 34
zandleem 33
zandleemgrond 33
zandpaadje 43
zandweg 46
zavel 33, 33, 34, 36, 39
zavel, witte ~ 34
zavelgrond 33, 33, 33, 36, 37
zege grond 34
zeis 67, 67
zeis, korte ~ 67
zetten, balie ~ 79
zetten, balie deromheen ~ 79
zetten, ene tuin om de wei ~
79
zetten, gelind ~ 79
zetten, heg ~ 79
zetten, hek om een wei ~ 79
zetten, pikdraad ~ 79
zetten, rek ~ 79
zetten, rek rond ~ 79
zetten, tuin ~ 79
zetten van ene tuin 79
zipp 51, 53, 55, 56
zippert 34
zippgrond 34
zippwei 27
zippren 17
zippweggetje 48
zil 4
zink 11, 64
zinkdraad 76
zinken draad 76
zode 29, 66
ZODEN AFSTEKEN 66
zoeg 42, 55
zoegje 55
zoete draad 76
zoete grond 33
zomerbelken 15
zomerlagen 15
zomerland 15
zomerland, voor ~ 15
zomervoren 15
zomp 10, 11, 20, 34, 36, 50,
51, 53, 60
zomp, wei met ene ~ 27
zompig 11
zompige wei 27
zomplok 53
zonk 11, 11, 50, 53, 56
zooimes 67
zoom 18, 18
zouw 11, 53, 55, 56
zouwmes 67, 67
zouwschopje 67
zouwtje 55

I.8

zuipbak 27
zuipgat 27
zuipkot 34
zuipsbak 27
zuiver maken 62, 65
zuiveren 65
zure 34
zure band 34
zure beemd 34
zure grond 10, 20, 31, 34,
36, 38
zure kraam 36
zure lage grond 10, 34
zure, natte, ~ kraam 34
zure wei 20, 27
zuur land 34
zwaar stuk 37
zware 31, 33, 36, 38
zware grond 10, 31, 33, 35, 37
zware kippendraad 76
zware klei 30, 31
zware kleigrond 30
zware leem 31, 31
zware leemgrond 31
zwarte grond 31, 34
zwarte, tege, ~ grond 38
zwarte zand 34
zwetland 15

Van het *Woordenboek van de Limburgse Dialecten* verschenen tot nu toe de volgende afleveringen:

Deel I. Agrarische terminologie

- WLD, Inl. en I.1: dr. A. Weijnen, dr. J. Goossens, drs. P. Goossens, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Inleiding en Agrarische terminologie*, afl. 1 (*bemesten en ploegen*), Assen, 1983 (77 en 166 p.). ISBN 90 232 1820 5.
- WLD, I.2 dr. A. Weijnen, dr. J. Goossens, drs. P. Goossens, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie*, afl. 2 (*eggen en slepen*), Assen, 1984 (80 p.). ISBN 90 232 1819 1.
- WLD, I.3 drs. J. Kruijssen, dr. J. Goossens, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie*, afl. 3 (*weidebouw*), Assen/Maastricht, 1991 (136 p.). ISBN 90 232 2634 8.
- WLD, I.4 drs. J. Kruijssen, dr. J. Goossens, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie*, afl. 4 (*verbouw van graangewassen*), Assen/Maastricht, 1992 (202 p.). ISBN 90 232 2751 4.
- WLD, I.5 drs. J. Kruijssen, dr. J. Goossens, dr. H. Brok, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie*, afl. 5 (*verbouw van knol- en andere gewassen*), Assen, 1994 (210 p.). ISBN 90 232 2890 1.
- WLD, I.6 dr. J. Kruijssen, drs. J. Kokkelmans, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie*, afl. 6 (*boerderij, bedrijfsgebouwen*), Assen, 1995 (176 p.). ISBN 90 232 3009 4.
- WLD, I.8 dr. H. Cromptvoets, m.m.v. drs. J. van Schijndel, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie*, afl. 8 (*landerijen*), Assen, 2004 (100 p.). ISBN 90 232 4018 9.
- WLD, I.9 dr. J. Molemans, dr. J. Goossens, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie*, afl. 9 (*het paard*), Assen, 1994 (168 p.). ISBN 90 232 2920 7.
- WLD, I.10 dr. J. Molemans, lic. J. Verbeek, dr. J. Goossens, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie*, afl. 10 (*paardentuig*), Assen, 1994 (115 p.). ISBN 90 232 3145 7.
- WLD, I.11 dr. H. Cromptvoets, m.m.v. drs. J. van Schijndel, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie*, afl. 11 (*rundvee, melk en boter, veeteelt algemeen*), Assen, 2001 (225 p.). ISBN 90 232 3653 X.
- WLD, I.12 dr. H. Cromptvoets, dr. J. Goossens, m.m.v. drs. J. van Schijndel, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie*, afl. 12 (*kleinvee, pluimvee*), Assen, 1998 (150 p.). ISBN 90 232 3356 5.
- WLD, I.13 Lic. M. Ooms, dr. J. Goossens, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie*, afl. 13 (*landbouwvoertuigen*), Assen, 1999 (139 p.). ISBN 90 232 3490 1.

Deel II. Niet-agrarische vakterminologieën

- WLD, II.1 dr. H. Cromptvoets, m.m.v. J. van Schijndel, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën*, afl. 1 (*huisstichter en bakker*), Assen/Maastricht, 1986 (214 p.). ISBN 90 232 2242 3.
- WLD, II.2 drs. H. van de Wijngaard, dr. H. Cromptvoets, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën*, afl. 2 (*bierbrouwer en stroopstoker*), Assen/Maastricht, 1988 (70 p.). ISBN 90 232 2410 8.
- WLD, II.3 drs. H. van de Wijngaard, dr. H. Cromptvoets, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën*, afl. 3 (*molenaar*), Assen/Maastricht, 1991 (242 p.). ISBN 90 232 2669 0.
- WLD, II.4 dr. H. Cromptvoets, drs. H. van de Wijngaard, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën*, afl. 4 (*turfsteker en ertsontginner*), Assen/Maastricht, 1987 (132 p.). ISBN 90 232 2306 3.
- WLD, II.5 dr. H. Cromptvoets, drs. H. van de Wijngaard, m.m.v. drs. J. Busch, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën*, afl. 5 (*mijnwerker*), Assen/Maastricht, 1989 (293 p.). ISBN 90 232 2469 8.
- WLD, II.6 dr. H. Cromptvoets, drs. H. van de Wijngaard, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën*, afl. 6 (*imker, stro- of buntgrasvlechter*), Assen/Maastricht, 1991 (128 p.). ISBN 90 232 2616 X.

I.8

- WLD, II.7 dr. H. Cromptvoets, drs. H. van de Wijngaard, Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 7 (*kleermaker, naaister, hand spinner, handwever, touwslager, mutsenmaakster*), Assen, 1993 (208 p.). ISBN 90 232 2821 9.
- WLD, II.8 drs. H. van de Wijngaard, dr. H. Cromptvoets, Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 8 (*pottenbakker, steenbakker pannembakker, gresbuisenindustrie*), Assen, 1994 (136 p.). ISBN 90 232 2872 3
- WLD, II.9 drs. H. van de Wijngaard, Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 9 (*metselaar, timmerman, dakdekker, loodgieter stucadoor, huisschilder*), Assen, 1995 (324 p.). ISBN 90 232 3034 5.
- WLD, II.10 dr. H. Cromptvoets, Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 10 (*schoenmaker, zadelmaker/gareelmaker*), Assen, 1994 (107 p.). ISBN 90 232 2953 3.
- WLD, II.11 drs. H. van de Wijngaard, Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 11 (*smid, loodgieter, koperslager*), Assen, 1994 (222 p.). ISBN 90 232 3370 0.
- WLD, II.12 drs. H. van de Wijngaard, Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 12 (*houtzager, timmerman, meubelmaker, rad- en wagenmaker, kuiper, klompenmaker, mandenmaker*), Assen, 2001 (277 p.). ISBN 90 232 3732 3.

Deel III, Algemene Woordenschat

- WLD III, 2.1 drs. H. van de Wijngaard, Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Algemene Woordenschat, Sectie 2, Het huiselijk leven, afl. 1 (*De woning*), Assen 2003 (442 p.). ISBN 90 232.
- WLD III, 4.1 dr. J. Kruijssen, Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Algemene Woordenschat, *Inleiding* en Sectie 4, De wereld tegenover de mens, Fauna, afl. 1 (*Vogels*), Assen 2001 (50 en 270 p.). ISBN 90 232 3753 6.
- WLD III, 4.2 dr. J. Kruijssen, Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Algemene Woordenschat, Sectie 4, De wereld tegenover de mens, Fauna, afl. 2 (*Overige dieren*), Assen 2001 (260 p.). ISBN 90 232 3754 4.
- WLD III, 4.3 dr. J. Kruijssen, m.m.v. dr. H. Brok, Woordenboek van de Limburgse Dialecten Algemene Woordenschat, Sectie 4, De wereld tegenover de mens, afl. 3 (*Flora*) Assen 2002 (416 p.). ISBN 90 232 3754 4.

De materiaalbases van de Algemene Woordenschat zijn te raadplegen op de website van het WLD:
<http://www.kun.nl/dialect/wld>

WOORDENBOEK VAN DE LIMBURGSE DIALECTEN

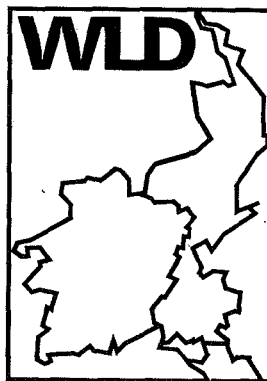
WOORDENBOEK VAN DE LIMBURGSE DIALECTEN

Opgezet door prof. dr. A. Weijnen, voortgezet door prof. dr. J. Goossens
en prof. dr. A. Hagen

I. AGRARISCHE TERMINOLOGIE

Aflevering 9: Het paard

DR. J. MOLEMANS – DR. J. GOOSSENS

1994
VAN GORCUM – ASSEN

© 1994 Van Gorcum & Comp. B.V., Postbus 43, 9400 AA Assen

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enig andere manier, zonder voorafgaand schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16B Auteurswet 1912 j^o het Besluit van 20 juni 1974, St.b. 351, zoals gewijzigd bij het Besluit van 23 augustus 1985, St.b. 471 en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 882, 1180 AW Amstelveen). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerke (artikel 16 Auteurswet 1912) dient men zich tot de uitgever te wenden.

CIP-GEGEVENS KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK, DEN HAAG

Woordenboek

Woordenboek van de Limburgse Dialecten / opgezet door A. Weijnen; voortgezet door J. Goosser en A. Hagen.

I, Agrarische terminologie. – Assen: Van Gorcum

Afl. 9: Het paard / J. Molemans, J. Goossens.

Met lit. opg., reg.

NUGI 941

Trefw.: Limburgse dialecten; woordenboeken.

ISBN 90-232-2920-7

Dit werk is tot stand gekomen met steun van de Belgische provincie Limburg, de Katholieke Universiteit Nijmegen en de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) te 's-Gravenhage.

TEN GELEIDE

ALGEMEEN

In deze negende aflevering van het Woordenboek van de Limburgse dialecten, Deel I, Agrarische Terminologie, wordt de woordenschat in verband met het *paard* behandeld.

Aan de redactie van deze aflevering werd in het late voorjaar van 1992 begonnen. Hiertoe werd ik in staat gesteld dank zij de steun van de Bestendige Deputatie van de provincie Limburg, waarbij mijn dank in de eerste plaats gaat naar de gedeputeerden mevrouw Frieda Brepoels en de heer Jef van Bree, verantwoordelijken voor het cultuur- en onderwijsbeleid in Belgisch Limburg. Zij zorgden ervoor dat ik vanuit het provinciaal onderwijs gedetacheerd kon worden naar het Instituut voor Naamkunde en Dialectologie van de K.U. Leuven, waar ik onder de leiding van J. Goossens het werk kon opstarten. Ik ben er trots op dat ik als eerste Belgisch-Limburger voltijds bij het redigeren van het WLD betrokken ben, waarvan de redactie al sinds meer dan tien jaar aan de K.U. Nijmegen gecentraliseerd is. Aan mijn collega's in Nijmegen, H. Crompvoets, J. Kruijssen en A. van de Wijngaard, ben ik veel dank verschuldigd; via geregelde contacten tijdens de inwerkingsfase werden problemen en probleempjes deskundig opgelost, niet in het minst op het vlak van de computerbeheersing. Ook R. Belemans gaf mij op dit gebied waardevolle raadgevingen.

Het is ook passend een woord van dank te richten tot een aantal deskundigen wat de zakelijke kant van het onderwerp betreft, met name de heer D. Van de Sompele van de Landelijke Ruitersschool in Oud-Heverlee en de heer Antoon Loos uit Overpelt. Zij bezorgden mij veel bruikbare informatie en stelden illustratiemateriaal ter beschikking.

BRONNEN

De materiaalverzameling voor WLD, Deel I, is uitvoerig beschreven in de Inleiding bij aflevering I (blz. 23-31) uit 1983.

De belangrijkste bron die voor deze aflevering werd gebruikt, is het door J. Goossens in de jaren vijftig via mondelinge enquêtes verzamelde materiaal, beschreven in Goossens 1963, blz. 16-22.

Dit materiaal werd aangevuld met gegevens uit Nijmeegse, Amsterdamse en Leuvense vragenlijsten. De hoofdbron hiervan is de uitvoerige vragenlijst 8 uit 1962 van de Nijmeegse Centrale voor Dialect- en Naamkunde (NCDN), die gegevens voor 112 gemeenten uit de beide Limburgen opleverde. Voor de Belgisch-Limburgse gemeenten is deze vragenlijst in 1962 meestal ingevuld door studenten in de Germaanse Filologie maar ook door afgestudeerde „germanisten”. De meesten onder hen hadden de vragenlijst ingevuld in opdracht van wijlen professor J.L. Pauwels. Studenten van Pauwels hadden leren fonetisch te transcriberen volgens het Teuthonista-systeem en pasten dat bij het invullen van deze en ook van talrijke andere Nijmeegse vragenlijsten meestal vrij consequent toe. Uit de opgedane ervaring met de redactie van deze

aflevering blijkt, dat de vragenlijsten voor het Belgisch-Limburgse gebied de redacteur meer houvast bieden voor de uitspraak van de gegevens en voor de omspelling naar de normen die voor het WLD gelden, die overigens in belangrijke mate met het Teuthonista-systeem overeenstemmen. De invullers van de vragenlijsten voor Nederlands Limburg die deze scholing niet hebben gehad, passen de door de NCDN voorgeschreven spellinginstructies al dan niet consequent toe of gebruiken een systeem dat ze zelf ontworpen hebben, wat de redacteur meermaals voor problemen heeft gesteld.

Op vragenlijst 8 van de NCDN volgde op 30 mei 1968 een beknopte aanvullende lijst, gecodeerd als N 8A, die door 52 correspondenten werd ingevuld, op enkel uitzonderingen na allen uit Nederlands Limburg afkomstig. Enkel de eerste twee vragen van vragenlijst N 8A zijn voor deze aflevering van belang.

Op de NCDN in Nijmegen berust ook een 69 bladzijden tellend manuscript van de hand van Pierre Heynen. Het is een deel – inleiding en een hoofdstuk over het paard – van een doctoraalscriptie onder de titel *De taalschat van de groote Zuid-Limburgsch hoeve*. Het hoofdstuk dat het paard behandelt, bevat heel wat interessante en nuttige gegevens, maar is zeer gecompliceerd en soms vrij verward geordend. Het werk is ongedateerd, maar is vermoedelijk opgesteld in de jaren vijftig.

Waardevol is de vragenlijst van de Leuvense hoogleraar P. Willems, in 1885 verspreid in het Nederlandstalige deel van België, het zuidelijk deel van Nederland en in de daaraan grenzende strook van het Rijnland. Dit materiaal is meer dan een halve eeuw ouder dan het in de jaren vijftig door J. Goossens ingezamelde materiaal voor Belgisch Limburg. De enquête van P. Willems levert in een aantal gevallen woorden op, die zeventig jaar later onbekend blijken te zijn (bijv. *ros* voor paard, zie lemma 1. in deze aflevering), of aan het uitsterven zijn (bijv. het werkwoord *zwepen*, dat in de volgende aflevering over het paardetuig en de voermanstermen aan bod komt). Een grondig vergelijkend onderzoek van een aantal woorden uit het materiaal van P. Willems en dat van J. Goossens zou de moeite lonen.

Indien nodig – ter aanvulling en/of controle van de antwoorden der correspondenten in de genoemde vragenlijsten – werd gebruik gemaakt van de tot nu toe verschenen lexicografische werken voor de beide provincies Limburg.

Voor deze aflevering over het *paard* werden verder geraadpleegd:

Berns, J.B. (1983), *Namen voor ziekten van het vee. Een dialectografisch onderzoek in het gebied van het Woordenboek van de Brabantse en dat van de Limburgs Dialecten*, Amsterdam.

Goossens, J. (1961), Stie-stiegig, in: *Heidebloemke 21* (1961-1962), 20-21.

Goossens, J. (1961), Het windei, in: *Heidebloemke 21* (1961-1962), 119-122.

Goossens, J. (1968), Pseudo-Lautverschiebung im niederländischen Sprachraum, in *Niederdeutsches Jahrbuch 91*, 7-41.

Goossens, J. (1975), Van einen seltsamen stut. Zu Veldekes „Eneide“ V. 5049f., in *Verbum et Signum. Friedrich Ohly zum 60. Geburtstag überreicht*, herausgegeben von H. Fromm – W. Harms – U. Ruberg, Band 2, München, 177-187.

TREKDIEREN IN LIMBURG

Als trekdieren werden in Limburg niet alleen paarden, maar ook ossen en zelfs koeien gebruikt. Het gebruik van rundvee als trekkracht kwam vooral in de Limburgse zandstreek voor en dit tot het midden van deze eeuw.

Een eigen paardenras bestond in Limburg niet, in tegenstelling tot naburige streken zoals Brabant (*Brabander*) en de Ardennen (*Ardenner*). Vóór de 19de eeuw waren de Limburgse paarden van tamelijk heterogeen slag. Het waren wel sterke werkpaarden en ze werden als zodanig druk verhandeld, vooral in de grensstreek, maar zij vormden geen bepaald ras. Via de markten kwam vooral het Hollandse paard naar Limburg, nadien door kruising het Brabantse ras, maar een typisch Limburgs trekpaard ontstond hierdoor niet.

In Brabant en stellig ook in andere gebieden werd volgens laatmiddeleeuwse afbeeldingen een grote wagen (hooi- of oogstwagen) bespannen met zes paarden, en een kleine wagen met vier. Het span liep gekoppeld. Daaruit blijkt dat het middeleeuws paard in onze streken betrekkelijk klein geweest moet zijn. De haarkleur van het vroegere Zuidnederlandse paard wijst eveneens op een heterogene afstamming. De bonte verscheidenheid van kleur, net zoals bij het melkvee, is het gevolg van het feit dat onze provincies op de viersprong van de Westeuropese paardenhandel lagen. Eeuwenlang kwamen er paarden in transitio door onze provincies. Ook de vele legers die ons land doorkruisten, hebben hun sporen in het inlands paardenbloed nagelaten.

Dat het paard in de periode 1500-1800 overal in onze streken – ook in Limburg – in de landbouw werd gebruikt, blijkt onder meer uit vele afbeeldingen met ploegende paarden. Toch dient erop gewezen te worden, dat er in vergelijking met andere levensgebieden maar weinig afbeeldingen van onze landbouw bestaan, wat ook geldt voor paarden in de landbouw (akkerbouw en veehouderij). Uit tal van archivalia is anderzijds toch wel vast komen te staan, dat het paard op vele – meestal grote – Limburgse landbouwbedrijven werd gebruikt en dat het hoog in aanzien stond. Het paard, zowel voor een landbouwwerktuig als voor een dure sjees gespannen, was immers een kenmerk van welstand.

In de Kempische zandstreek werden veel meer ossen dan paarden als trekdiere gebruikt. Blijkens een in 1741 gehouden veetelling in Achel, een grensgemeente met Noord-Brabant, met in dat jaar 96 gezinshoofden, telde de gemeente 34 paarden en 92 ossen. Twee van de 96 Achelse gezinshoofden beschikten over drie paarden, zes over twee paarden, onder meer het klooster St.-Catharinadal en de eremieten van de Kluis. Deze twee geestelijke inrichtingen beschikten bovendien ook over resp. vijf en tien ossen; zestien Achelaren bezaten één paard. De meerderheid van de ingezetenen had één (35) of twee ossen (21). Zestien keuterboeren hadden os noch paard en dienden een stier of een koe voor wagen of ploeg te spannen. Op het vee werd in het Ancien Régime een personele belasting geheven. In 1741 werd in Achel een os merkwaardigerwijze meer belast dan een paard, nl. met anderhalve gulden tegen één gulden voor een paard. Op 23 januari 1763 werd deze wanverhouding opgeheven: één gulden voor een paard en 12,5 stuiver voor een os. In Neerpelt, een buurgemeente van Achel, werd in 1779 een personele belasting van een halve gulden op een paard en van vijf stuivers op een trekos geheven – beduidend minder dan in Achel –, belasting die in 1780 nog werd teruggebracht tot vijf stuivers per paard en drie voor een os. Te vermelden is dat de personele belasting op de commercie, het verbruik, het vee e.d. tijdens het Ancien Régime op het platteland in feite eerst in de 18de eeuw geleidelijk aan in de gemeenten werd ingevoerd, met de bedoeling de druk van de eenzijdige en al te zware grondbelasting te milderen tot een verhouding 2/3 reële belasting (grondbelasting) en 1/3 personele belasting. Dat er eveneens paardenhandel plaatsvond, in Noord-Limburg vooral met Brabanders, blijkt uit de op 29 februari 1764 in Overpelt ingevoerde personele belastingen: voor elk verkocht ingevoerd of uitgevoerd paard diende 15 stuivers belasting betaald te worden, voor een os 10 stuivers.

In de Antwerpse Kempen waren de verhoudingen in het bezit van paarden en osse ongeveer dezelfde, zoals uit veetellingen in de gemeenten Dessel en Rijkevorsel blijkt.

In het midden van Belgisch Limburg waren er als trekdiereen ongeveer evenveel paarden als ossen. Zo telde Zonhoven in 1785 op 245 gezinnen 62 paarden en 1 osse (dit laatste getal lijkt wel een schrijffout: is 71 bedoeld?), in 1895: 89 paarde en 138 werkossen, en in 1910: 125 paarden en 79 werkossen. Tussen 1895 en 1910 treedt er in Zonhoven dus een merkelijke verschuiving in het voordeel van de paarde op.

In Haspengouw werd omstreeks 1800 uitsluitend gebruik gemaakt van de trek kracht van het paard, met name van het Brabants paard. Als reden geeft men d zwaarte van de daar gebruikte karren aan, die door ossen niet op de zware leemgronden getrokken konden worden. In de Kempen waren karren én gronden lichter. De o werd vermoedelijk vanuit het zuiden geleidelijk aan door het paard verdrongen, eers in Haspengouw en vervolgens in het overgangsgebied tussen Kempen en Haspengouw: in de kantons Hasselt en Herk waren in vijf Kempische gemeenten de osse rond 1800 al volledig verdwenen.

In de Franse tijd had de veestapel slechts secundaire betekenis. Hij diende in d eerste plaats om de akkerbouw in stand te houden: in de 23 kantons van het Departement Beneden-Maas (Meuse-inférieure) werden volgens een telling van 1808-1810 15.215 van de 18.298 paarden uitsluitend in de landbouw gebruikt, 372 voor de fok 207 voor de handel, 298 voor de luxe, terwijl er 2.318 veulens waren. Het fokken va paarden geschiedde in Belgisch Limburg alleen in de kantons Herk, Loon en St. Truiden, maar blijkbaar onvoldoende: in 1812 werden nagenoeg 4.000 paarden in h departement ingevoerd, terwijl er ongeveer 3.000 werden uitgevoerd. Een ontwikkelde vervoersdienst bestond er niet. Landbouwers verhuurden hun kar en paard wel aa kooplui, terwijl tevens bekend is dat de overheid geregeld boerenpaarden en karre voor vervoer van diverse aard opeiste. De opgave van de luxe-paarden – 298, voorz in de omgeving van Maastricht – is wellicht niet correct; op deze paarden wer immers een vrij hoge personele belasting geheven. In 94 gemeenten kon de verhouding van het aantal paarden ten opzichte van het aantal runderen worden nagegaan. In zestien gemeenten, alle uit de Limburgse Kempen, bedroeg het aantal paarden niet meer dan 10% van dat van het rundvee. Dit laatste affirmeert de eerde gegeven cijfers, waaruit bleek dat in de Kempische landbouw meer ossen dan paarde werden gebruikt. In 51 gemeenten waren er op 100 runderen tussen 10 en 25 paarder. De meerderheid (42) van deze gemeenten lag in het midden van Belgisch Limburg, d overige in de arrondissementen Hasselt en Maastricht. Negen gemeenten, waarvan vijf in het arrondissement Maastricht, hadden van 51 tot 75 paarden op 100 runderen. Enkel Oost-Maarland en Eben-Emael telden meer dan 75 paarden op 100 runderen. Het arrondissement Roermond was derhalve slecht van paarden voorzien, het arrondissement Hasselt telde er aanzienlijk meer, maar het grootste aantal paarden kwam voor in het arrondissement Maastricht. Toch waren er in de afzonderlijke arrondissementen aanzienlijke verschillen, die kennelijk met de bodemgesteldheid samenhangen. In de Maaslandse dorpen Dilsen, Elen, Kessenich, Ophoven en Rotem in het arrondissement Roermond bedroeg in 1819 het aantal trekpaarden het dubbele van het aantal trekossen (235 tegen 117), in de aanpalende Kempense dorpen Neeroeteren en Opoeteren hielden ze elkaar in evenwicht (98 tegen 88). Waar minder paarden voorkwamen lag het bestand trekossen uiteraard hoger en vice versa.

In Limburg werden de paarden met haver gevoerd. Het was de enige diersoort di

goed werd verzorgd. De teelt van haver was belangrijk in het arrondissement Hasselt, waar men voor de bewerking van het land en voor het vervoer grotendeels op de paarden aangewezen was. In de Kempische kantons Achel en Bree valt een geringe haverbouw op, maar daar werden dan ook nog veel ossen gebruikt. Er bestaat duidelijk een nauw verband tussen de verbouwde gewassen en het al dan niet houden van paarden. Uit cijfers van het jaar 1809 blijkt dat in Limburg de hooioogst bijna geheel als paardenvoer werd gebruikt. Alleen in het kanton Beringen bleef een behoorlijk deel (2/3) over voor het rundvee, maar elders was 80 à 100% van de hooioogst voor de paarden bestemd. De runderen werden met nagras gevoerd en met een deel van de klaveroogst, waarvan echter ook nog de helft voor de paarden nodig was. Een redelijke goede voeding van de paarden veronderstelt dat het met de voeding van het vee bijzonder slecht gesteld geweest moet zijn. Men kan niet aannemen, dat de geringe oppervlakten aardappelen en knolgewassen voldoende opleverden om het tekort aan hooi en klaver te compenseren. De dure paarden werden steeds ten koste van de runderen bevoordeeld.

Het is niet heel duidelijk op welk jaar de gegevens uit de *Dictionnaire Géographique du Limbourg* van Ph. Vandermaelen betrekking hebben, maar blijkens enkele gegevens wellicht op 1831-1832. Wat het vee betreft maakt hij een onderscheid tussen paarden, veulens, hoornbeesten, kalveren, schapen en geiten. De moeilijkheid is hierbij dat de verhouding paarden/ossen niet precies uit te maken is, want onder hoornbeesten dienen niet enkel ossen, maar ook koeien en stieren begrepen te worden. Wij citeren uit zijn werk enkele gegevens voor zes type-gemeenten van Belgisch Limburg:

- Bocholt (Kempen): 1.337 inwoners, 62 paarden, 820 hoornbeesten;
- Tessengerlo (Noordwesten): 2.838 inwoners, 73 paarden, 716 hoornbeesten;
- Stokkem (Maasland): 994 inwoners, 41 paarden, 200 hoornbeesten;
- Alken (overgang Kempen-Haspengouw): 2.711 inwoners, 200 paarden, 300 hoornbeesten;
- Vliermaal (Haspengouw): 1822 inwoners, 106 paarden, 165 hoornbeesten;
- Vreeren (Haspengouw) : 404 inwoners, 105 paarden, 148 hoornbeesten.

Al is dit overzicht beperkt, toch blijkt er een duidelijke tegenstelling uit tussen enerzijds de Kempen en anderzijds het Maasland en Haspengouw: hoe beter de gronden en hoe groter de bedrijven, des te meer paarden en minder hoornvee, d.w.z. ossen.

BIBLIOGRAFIE

- Goossenaerts, J. (1956-1958), *De taal van en om het landbouwbedrijf in het Noordwesten van de Kempen*, in: Reeks VI, nr. 76, van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde, Gent.
- Lindemans, P. (1952), *Geschiedenis van de landbouw in België*, I-II, Antwerpen.
- Martens, J. (1982-1983), *De provincie Limburg in de Franse Tijd. Een demografische en sociaal-economische studie*. Onuitgegeven licentiaatsverhandeling, Gent.
- Molemans, J. (1980), De betwiste meting van Achel. Processen tussen de gemeente en het klooster Sint-Catharinadal (1732-1743), de eremieten (1737-1738) en particulieren (1737-1741), in: *Limburg* 67, 91-128.
- Molemans, J. en Mertens, J. (1982), *Zonhoven. Historisch-naamkundige studie*, Zonhoven.

- Molemans, J. (1988), De eerste kadastrale meting van Overpelt (1761-1763), in: *Heide Oude Land van Loon* 43, 27-49.
- Molemans, J. (1991), Reële en personele belastingen in Neerpelt, in: *Limburg* 70, 223-254.
- Peeters, H. (1985), *Het kanton Bree tijdens de Franse Revolutie*, Bree.
- Philips, J.F.R., Jansen, J.C.G.M., Claessens, Th.J.A.H. (1965), *Geschiedenis van de landbouw in Limburg, 1750-1914*, verschenen in de reeks: Werken uitgegeven door de Bestendige Deputatie van de Provincie Limburg, No 8, Assen. Tevens opgenomen in de reeks Maaslandse monografieën, No 4.
- Slob, W. (1967), *Het paard in de landbouw: Geschiedkundige beschouwing van de rol, welke het paard in de landbouw tot dusver vervulde*, Doetinchem.
- Vandermaelen, Ph. (1978), *Dictionnaire Géographique du Limbourg*. Uitgegeven in de reeks Maaslandse Monografieën, No 25, Assen.
- Vanhaute, E. (1992), *Heiboeren. Bevolking, arbeid en inkomen in de 19de-eeuwse Kempen*. Publikatie 102 van het Centrum voor Landelijke Geschiedenis, Brussel.

ALGEMENE BIBLIOGRAFIE OVER HET PAARD

De meeste van de hier genoemde werken bevinden zich in bibliotheek van de Belgische Boerenbond (ABB), Minderbroedersstraat 8, 3000 Leuven. De hier vermelde studies vertegenwoordigen een kleine keuze van de daar voorhanden omvangrijke literatuur over het paard.

- Bartels, J.A.C. (1990), *Het aangespannen paard*, Lisse.
- Beekman, J. H. (1898), *Geïllustreerd handboekje voor de verzorging en verpleging van het paard*, Zutphen.
- Bogaart, N. (1978), *Het paard*, Utrecht.
- Bolsche, W. (s. d.), *Het paard in zijne natuurlijke ontwikkeling*, bewerkt door B.C. Goudsmit, Amsterdam.
- Broekhuyzen, A. van (1907), *Het Belgische trekpaard*, Gent-Maastricht.
- Churchill, P. e.a. (1979), *Het boek van het paard*, 3de druk, vertaald door Anita Fleischeuer, Alphen aan den Rijn.
- Francq van Berkhey, J. le (1975), *Het paard*, Amsterdam (reprint 1779).
- Hinrich, H. (1989), *Atlas van huisdierrassen: 220 gebruiksveerassen in woord en beeld*, Zutphen.
- Leeuwen, A. van (1896), *De ouderdomskenmerken van het paard*, Groningen.
- Lijsen, H.J. (1961), *Thieme's paardenboek. Paarden en pony's*, Zutphen.
- Quadekker, E. (1896-1898), *De paardenrassen*, Groningen.
- Quadekker, E. (1903), *Het paardenboek*, 3 dln., Zutphen.
- Sevelius, Fr. e.a. (1979), *Houdt uw paard gezond. Voorkomen en genezen van ziekten*. Wageningen. Oorspr. titel: *Hall hästen frisk*, vertaald door E.B. Bron-Kockum en bewerkt door L.F. van de Velde.
- Silver, C. (1976), *Elseviers paardengids*, Amsterdam. Oorspr. titel: *Elsevier's guide to the horses of the world*, vertaald en bewerkt door Nico C.R. Bogaart.
- Slob, W. (1961), *Omgang met paarden en pony's*, Zwolle.
- Sompele, D. van de (1980), *Van landbouwwrijspaard tot edel warmbloed*. Oud-Heverlee.

- Veenstra, H. en A. van Leeuwen (1948), *Handleiding ten dienste van cursussen in paardenkennis*, 6de druk, bewerkt door E.J. Dommerhold, Groningen.
- Willems, A.E.R (1949), *Signalement van het paard*, Antwerpen.
- Willems, A.E.R. en D. van de Sompele (1983), *De ouderdomsbepaling van het paard*, s.l.
- Zwageman, C. (1940), *Ons landbouwwerkpaard*, Terneuzen.

KAARTEN EN AFBEELDINGEN

De kaarten bij deze aflevering zijn met behulp van apparatuur van het Universitair Centrum Informatievoorzienig (UCI) van de K.U. Nijmegen door drs. J. van Schijndel drukkbaar gemaakt. Om het verwijzen te vergemakkelijken zijn de kaarten genummerd.

De meeste foto's zijn overgenomen uit volgende werken, vermeld onder de Algemene bibliografie over het paard, waarvan wij enkel de auteur(s) en het jaar van uitgave vermelden: Beekman, J.H. (1898), Broekhuizen, A. van (1907), Churchill, P. e.a. (1979), Hinrich, H. (1989), Lijsen, H.J. (1961), Silver, C. (1976), Willems, A.E.R. en Sompele, D. van de (1983). Deze foto's werden gemaakt door de fotodienst van het Economaat van de Belgische Boerenbond, Minderbroedersstraat 8, 3000 Leuven.

Een aantal foto's werd eveneens ter beschikking gesteld door het Katholiek Documentatie- en Onderzoekscentrum van de K.U. Leuven en door de Documentatiedienst van het Openluchtmuseum in Bokrijk-Genk.

De tekeningen zijn van de hand van Chris Bus uit Sint-Katelijne Waver.

FINANCIËLE STEUN EN BEGELEIDING

Dit werk is tot stand gekomen met steun van de Belgische provincie Limburg, van de Katholieke Universiteit Nijmegen en van de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) te 's-Gravenhage. De wetenschappelijke verantwoordelijkheid was in handen van prof. dr. J. Goossens en prof. dr. A. Hagen.

Jos Molemans

AGRARISCHE TERMINOLOGIE

Het paard

INHOUDSOPGAVE

1.	<i>Soort en herkomst</i>	1	3.2.3	lip (afb. 2.8 en 2.10)	19
			3.2.4	muil (afb. 2.9)	19
1.1	<i>paard</i>	1	3.2.5	snuit (afb. 2.6)	19
			3.2.6	oog (afb. 2.4)	19
1.2	klein paard (kaart 1 en 2; afb. 1)	1	3.2.7	oor (afb. 2.1)	19
1.3	ros	5	3.2.8	manen (afb. 2.13)	20
			3.2.9	manenstrang (afb. 2.14)	20
			3.2.10	heksenvlechten	20
			3.2.11	bosje haren aan de bovenlip	20
2.	<i>Onderscheid naar geslacht en/of leeftijd</i>	5	3.2.12	wit stervormig vlekje op het voorhoofd (kaart 9; afb. 3)	21
2.1	<i>Het mannelijk paard</i>	5	3.2.13	bosje haar dat tussen de oren naar voren hangt (kaart 10 en 12; afb. 2.2)	22
2.1.1	hengst	5	3.2.14	langwerpige streep van voorhoofd tot neus (kaart 11 en 12; afb. 4)	23
2.1.2	castreren (kaart 3)	6	3.2.15	vlekje op de neus	24
2.1.3	ruin (kaart 4)	7	3.2.16	beide beenderen van de onderkaak (afb. 2.11)	25
2.1.4	slecht gesneden hengst (kaart 5)	8	3.2.17	gebit	26
2.1.5	breukhengst	8	3.2.18	tand(en)	26
2.1.6	darmuitstulping	8	3.2.19	melkgebit	26
2.2	<i>Het vrouwelijk paard</i>	8	3.2.20	wisselen van de tanden (kaart 13)	27
2.2.1	merrie	9	3.2.21	blijvend gebit	28
2.2.2	fokmerrie (kaart 6)	9	3.2.22	keel (kaart 14; afb. 2.16)	28
2.3	<i>Veulen</i>	10	3.3	<i>Romp</i>	29
2.3.1	veulen	10	3.3.1	schoft (afb. 2.17)	29
2.3.2	hengstveulen	11	3.3.2	borst (afb. 2.19)	29
2.3.3	merrieveulen	11	3.3.3	schouders (afb. 2.18)	30
2.3.4	moederloos veulen	12	3.3.4	vlees- en spieraanzetting links en rechts op de borst	30
2.3.5	tetveulen (kaart 7)	12	3.3.5	middendeel van het paard	30
2.3.6	gespeend veulen	13	3.3.6	rug (afb. 2.29)	31
2.4	<i>Onderscheid naar leeftijd</i>	13	3.3.7	lies (kaart 15; afb. 2.28)	32
2.4.1	benamingen van het paard naar de leeftijd	13	3.3.8	lendenen en kuil (afb. 2.30)	32
2.4.2	oud, versleten paard (kaart 8)	14	3.3.9	flank (kaart 16; afb. 2.32)	32
			3.3.10	buik (afb. 2.33)	33
			3.3.11	lang ruw haar rond buik en uier	34
3.	<i>Lichaamsdelen</i>	16	3.3.12	uier (kaart 17)	34
3.1	<i>Algemeen</i>	16	3.3.13	tepel (kaart 18)	34
3.1.1	rechterkant van het paard	16	3.3.14	achterhand van het paard	35
3.1.2	linkerkant van het paard	17	3.3.15	kruis (afb. 2.31)	36
3.1.3	voorstedeel van het paard, tot achter de voorbenen	18	3.3.16	aars (kaart 19)	36
			3.3.17	staart (afb. 2.37)	37
			3.3.18	bil (kaart 20; afb. 2.38)	38
3.2	<i>Kop</i>	18	3.4	<i>Geslachtsorganen</i>	38
3.2.1	kop	18	3.4.1	geslachtsorgaan van de hengst als geheel	38
3.2.2	nek (afb. 2.12)	18	3.4.2	teelid	39

I.9

3.4.3	omhulsel van het teellid (kaart 21)	39	4.3.1	harmonisch van bouw	58
3.4.4	teelballen, testes	39	4.3.2	goed uit de weg kunnend	59
3.4.5	teelzak (kaart 22)	40	4.3.3	rank paard	59
3.4.6	vagina, geslachtsorgaan van de merrie (kaart 23)	40	4.4	<i>Negatieve lichamelijke ken- merken</i>	59
3.5	<i>Poten</i>	41	4.4.1	slecht van bouw	59
3.5.1	poot	41	4.4.2	onelegant paard	60
3.5.2	elleboog (afb. 2.20)	42	4.4.3	mager paard	60
3.5.3	bovenbeen (afb. 2.21)	43	4.4.4	kribbebijter	60
3.5.4	voorknie (afb. 2.22)	43	4.4.5	windzuiger (kaart 32)	61
3.5.5	pijpbeen (afb. 2.23)	43	4.4.6	paard met een scheve heup	62
3.5.6	kogel (afb. 2.24)	43	4.4.7	zaalrug	62
3.5.7	haarkrans (kaart 24)	44	4.4.8	teentreder	63
3.5.8	schenkel (afb. 2.39)	45	4.4.9	strijker	63
3.5.9	achterknie (kaart 25; afb. 2.40)	45	4.5	<i>Kenmerken zonder waarde- connotatie</i>	63
3.5.10	eeltwrat, zweelwrat (afb. 2.27)	45	4.5.1	zwaar paard (afb. 6)	63
3.6	<i>Paardehoef</i>	46	4.5.2	fijngebouwd	63
3.6.1	hoef (kaart 26; afb. 2.26)	46	4.5.3	grof	64
3.6.2	zool	48	4.5.4	langbenig paard	64
3.6.3	straal (kaart 27; afb. 5)	48	5	<i>Gedrag, verrichtingen</i>	65
3.6.4	koot (kaart 28; afb. 2.25)	49	5.1	<i>hinniken (kaart 33 en 35)</i>	65
4.	<i>Eigenschappen</i>	50	5.2	briesen (kaart 34 en 35)	66
4.1	<i>Kleur</i>	50	5.3	roepen van de hengst naar de aankomende merrie (kaart 36)	68
4.1.1	schimmel	50	5.4	kwaadaardig roepen	69
4.1.2	pommelee, appelschimmel (kaart 29 en 30)	50	5.5	bevend schudden met de huid	69
4.1.3	blauwe en bruine schimmel	52	5.6	zich over de rug wentelen	69
4.1.4	moorkop	53	5.7	de eerste uitwerpselen van het veulen	70
4.1.5	roodbont paard	53	5.8	uitwerpselen van het paard	70
4.1.6	vos(paard) (kaart 31)	53	5.9	lopen	70
4.1.7	koffievos, brandvos	53	5.10	stapvoets gaan (afb. 7)	71
4.2	<i>Temperament en karakter</i>	54	5.11	op een sukkeldrafje lopen	71
4.2.1	lomp paard	54	5.12	draven (kaart 37; afb. 8)	72
4.2.2	koppig	55	5.13	galopperen (kaart 38; afb. 9)	73
4.2.3	boosaardig paard	55	5.14	tegelijktijd galopperen en draven	75
4.2.4	slecht paard	55	5.15	op hol slaan (kaart 39)	76
4.2.5	schrikachtig	55	5.16	zwijmelen	77
4.2.6	overgevoelig paard	56	5.17	trappelende bewegingen ma- ken (kaart 40)	78
4.2.7	karspringer	56	5.18	vooruittrappen (kaart 41)	78
4.2.8	paard dat met rukken trekt	56	5.19	achteruittrappen	79
4.2.9	weerstand biedend	56	5.20	met de voorpoten harkend over de grond krabben	80
4.2.10	week in de muil	57	5.21	stropelend lopen bij het aantrekken	80
4.2.11	mak	57	5.22	bij het stappen de hoeven naar buiten bewegen	80
4.2.12	moedig en opgewekt	58	5.23	bij het stappen de voeten naar binnen keren	81
4.2.13	dartel	58			
4.3	<i>Positieve lichamelijke ken- merken</i>	58			

5.24	bij het stappen de voeten kruiselings plaatsen	81	7.2	zondagsziekte	95
5.25	zich bij het stappen op de voorhoeven trappen	81	7.3	paard met maandelijks diarree	96
5.26	haarenkelen (kaart 42)	82	7.4	buikkrampen	96
5.27	bij het stappen de hoeven niet voldoende opheffen	83	7.5	hoefbevangenheid (afb. 11)	96
5.28	met de poten te ver uit elkaar staan	83	7.6	kolder	97
5.29	met de poten dicht bijeen staan	83	7.7	grauwe staar	97
			7.8	zwarte staar	97
			7.9	maanblind paard	97
			7.10	troebele ogen	98
			7.11	een naar boven schelend oog	98
			7.12	gezwollen tandvlees (kaart 51)	98
6.	<i>Voortplanting</i>	84	7.13	aanwassen op de tanden	98
6.1	<i>Bronstigheid</i>	84	7.14	krampig	99
6.1.1	bronstig, van merries (kaart 43)	84	7.15	overkoot (afb. 12)	100
6.1.2	bronsttijd	85	7.16	beervoetigheid (kaart 52)	101
6.1.3	afscheiding als teken van hengstigheid	85	7.17	overhoef (afb. 13)	102
6.1.4	vocht afscheiden (kaart 44)	85	7.18	brokkelhoef	102
6.1.5	merrie die vocht afscheidt	86	7.19	rotstraal (afb. 14)	103
			7.20	mok (kaart 53)	103
			7.21	mouw (kaart 54; afb. 15)	104
			7.22	legger	106
			7.23	dikke hakken (afb. 16 en 17)	106
			7.24	spat (afb. 18)	107
6.2	<i>Dekken</i>	86	7.25	gal (afb. 16 en 19)	108
6.2.1	de merrie bij de hengst brengen	86	7.26	steengal	108
6.2.2	de merrie dekken (kaart 45; afb. 10)	86	7.27	bolspat (afb. 20)	108
6.2.3	uitgestort zaad van de hengst (kaart 46)	87	7.28	schiefelbeen (afb. 21)	109
			7.29	hanetred	109
			7.30	kreupel zijn	109
6.3	<i>Drachtigheid en geboorte</i>	88	7.31	straalkanker (afb. 22)	110
6.3.1	de merrie is niet drachtig (kaart 47)	88	7.32	klemhoef	110
6.3.2	drachtige merrie	88	7.33	zweer	111
6.3.3	vochtafscheiding uit de tepels als teken van zwangerschap	89	7.34	witte vlekken	111
6.3.4	zwellen van de uier	91	7.35	manenschurft	111
6.3.5	dikker worden	91	7.36	gedrukt	111
6.3.6	een veulen werpen (kaart 48)	91	7.37	dempig (kaart 55)	112
6.3.7	met de benen zwaaien en bewegen tijdens het werpen	92	7.38	cornage (kaart 56)	113
6.3.8	geboorteomhulsel van een veulen	92	7.39	verkouden	114
6.3.9	koekje dat de veulens bij de geboorte in de mond hebben	92	7.40	hooiveulen	114
6.3.10	nageboorte van het paard (kaart 49)	93	7.41	goedaardige droes (kaart 57)	114
6.3.11	melk van het paard	94	7.42	kwade droes	114
6.3.12	spenen (kaart 50)	95			
			8.	<i>Behandeling en verzorging</i>	115
			8.1	<i>het paard wennen aan tuig en arbeid</i>	115
			8.2	mooi pratend het paard op de nek kloppen	115
			8.3	roskammen (kaart 58)	116
			8.4	roskam (afb. 23)	116
			8.5	opmaken van staart en manen	117
			8.6	de staart couperen	118
7.	<i>Ziekten</i>	95			
7.1	<i>leewater</i>	95		<i>ALFABETISCH REGISTER van woordtypen en lemmatitels</i>	119

Kaarten

1.	klein paard (klankkaart)	2	30.	pommelee, appelschimmel	
2.	klein paard (woordkaart)	3		(woordkaart)	5
3.	castreren	5	31.	vos(paard)	5
4.	ruin	6	32.	windzuiger	6
5.	slecht gesneden hengst	7	33.	hinniken	6
6.	fokmerrie	9	34.	briesen	6
7.	tetveulen	12	35.	briesen (betekeniskaart)	6
8.	oud, versleten paard	15	36.	roepen van de hengst naar de aankomende merrie	6
9.	wit stervormig vlekje op het voorhoofd	21	37.	draven	7
10.	bosje haar dat tussen de oren naar voren hangt	23	38.	galopperen	7
11.	langwerpige streep van voorhoofd tot neus	24	39.	op hol slaan	7
12.	bles (betekeniskaart)	25	40.	trappelende bewegingen maken	7
13.	wisselen van de tanden	27	41.	vooruittrappen	7
14.	keel	29	42.	haarenkelen	8
15.	lies	31	43.	bronstig, van merries	8
16.	flank	33	44.	vocht afscheiden	8
17.	uier	35	45.	de merrie dekken	8
18.	de(e)m, tepel	36	46.	uitgestort zaad van de hengst	8
19.	aars	37	47.	de merrie is niet drachtig	9
20.	bil	38	48.	een veulen werpen	9
21.	omhulsel van het teellid	40	49.	nageboorte van het paard	9
22.	teelzak	41	50.	spenen	9
23.	vagina	42	51.	gezwollen tandvlees	9
24.	haarkrans	44	52.	beervoetigheid	10
25.	achterknie	46	53.	mok	10
26.	hoef	47	54.	mouw	10
27.	straal	48	55.	dempig	11
28.	koot	50	56.	cornage	11
29.	pommelee, appelschimmel (klankkaart)	51	57.	goedaardige droes	11
			58.	roskammen	11

Afbeeldingen

1. Ardenner	4	13. overhoef	102
2. lichaamsdelen	17	14. rotstraal	103
3. wit stervormig vlekje op het voorhoofd	22	15. mouw	105
4. langwerpige streep van voorhoofd tot neus	23	16. bolspat, dikke hakken, ha- zehak, gal	106
5. straal	49	17. dikke hakken	106
6. zwaar paard	64	18. spat	107
7. stapvoets gaan	70-71	19. gal: peesgallen, kootgal, voorkootgal	108
8. draven	74-75	20. bolspat	108
9. galopperen	74-75	21. schiefelbeen	109
10. de merrie dekken	87	22. straalkanker	110
11. hoefbevangenheid	96	23. roskam	117
12. overkoot	100		

1. Soort en herkomst

1.1 PAARD

(JG 1a, 1b; A 3, 4; A 11, 4; L 4, 4; L 5, 27c; L 22, 21; L 23, 1b; Gwn 5, 9a; R (s); S 27; S 49; RND 60, 74; Wi 6, 17; monogr.; add. uit N 18)
paard: *p̄.r̄t* K 317, L 416, 417, 418, Q 3, 5; *p̄.r̄t* L 163, 164, 165, 191, 192, 192a, 209, 210, 213, 214, 214a, 215, 215a, 216, 216a, 217, 244c, 245, 246, 246a, 246b, 246c, 247, 248, 249, 250, 269, 270, 271, 282, 286, 288a, 288b, 289, 289a, 289*, 290, 291, 292, 292a, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 318b, 318c, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 352, 353, 354, 355, 355a, 356, 358, 359, 360, 360a, 364, 368, 369, 370, 371, 372, 371a, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 380, 381, 381a, 381b, 382, 383, 385, 386, 387, 413, 415, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 429a, 430, 431, 432, 432a, 433, 434, 434a, Q 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 32a, 33, 34, 35, 36, 38, 39, 88, 96c, 98, 100, 101, 103, 104a, 106, 110, 111, 115; *p̄.r̄t* K 317, 357, L 324, 366, Q 193; *pī.r̄t* Q 199; *p̄.r̄d* L 361, 362, 363, 365, 366, 367; *pē.r̄t* L 267; *p̄.r̄t* L 159a, 163, 244b, 265, 268; *p̄.r̄t* L 211; *pē.r̄t* K 278; *pī.r̄t* K 358; *p̄.r̄t* L 212a, 354, 355, 355a, Q 95, 95a, 96a, 97, 99, 102, 109; *p̄.r̄t* K 361, L 115, 413, Q 192, 195, 196, 197, 198, 247, 247a, 269, 282, 284; *pī.r̄t* L 414; *pī.r̄t* Q 105; *pī.r̄t* Q 1; *p̄.r̄t* Q 201; *p̄.r̄t* K 314, 315, 353, P 44, 45, 46, 47, 113, 115, 117, 172, 173, 181, 182, 183, 211, 212, 213, 214, 218, Q 83, 119, 121, 121b, 121c, 199, 200, 203, 203a, 203b, 204, 204a, 205, 205*, 206, 207, 208, 211, 247, 247a, 282, 284; *pē.r̄t* P 179; *pē.r̄t* P 178, 224; *pē.r̄t* K 317a, P 174, 175, 219, 227; *pē.r̄t* P 48, 107a; *pē.r̄t* K 359, Q 112, 112a, 112b, 113, 113a, 116, 117, 117a, 117b, 118, 119, 222, 248, 249, 251, 253, 255, 259, 260, 263, 278; *pē.r̄t* K 360; *pē.r̄t* Q 254; *pē.r̄t* P 51; *pē.r̄t* P 56; *pī.r̄t* Q 81a, 82; *pī.r̄t* Q 72; *pī.r̄t* Q 158; *pī.r̄t* Q 155, 162; *pī.r̄t* Q 154; *pī.r̄t* Q 168a, 177; *pī.r̄t* Q 158a; *pī.r̄t* P 220, 223, Q 1, 163, 242; *pī.r̄t* Q 168; *pī.r̄t* K 316, 318; *pī.r̄t* K 317, Q 76; *pī.r̄t* Q 172; *pī.r̄t* Q 200; *pī.r̄t* P 58, 118, 118a, 119, 119a, 120, 121, 177, 177a, 187, 188, 192, 193, 195, 197, Q 2, 2a, 71, 73, 74, 78, 152, 155a, 156, 157, 157a, 159, 160, 164, 165, 166; *pī.r̄t* P 52, 176, 176a, 184, 222, Q 75, 79, 79a, 80, 153, 161, 167, 180, 181, 183, 188, 240, 241; *pī.r̄t* P 49, 50, 53, 54, 55, 57, 180, 186, Q 84, 86, 87, 90, 91, 93, 94, 170, 171, 174, 175, 177, 178, 179, 182; *pī.r̄t* Q 89.

1.2 KLEIN PAARD (kaart 1 en 2)

(JG 1a, 1b, 1c, 2c; N 8, 62a, 62b, 62c en 62d; A 4, 3; L 20, 3)

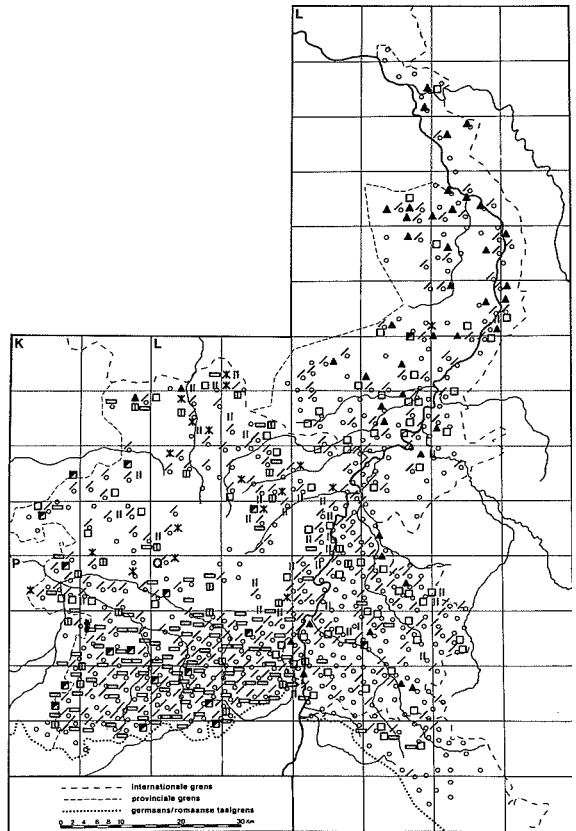
[Bedoeld is een paard dat lichter is dan een gewoon boerenpaard en dat men in de koets kan spannen. Een pony is lichter dan een bidet, die op zijn beurt niet zo zwaar als een ardenner is (P 49). Een dubbele pony is zwaarder dan een (enkele) pony of bidet (L 424). Een bidet, iets groter dan een pony, dient veelal als loop- en koetspaard (P 192, Q 168, 242). Een hit - waarbij eveneens een onderscheid tussen enkele en dubbele hit wordt gemaakt - kan vergeleken worden met een pony of bidet. Een ardenner is kort, dik en gedrongen (P 46), groter dan een pony maar kleiner dan een gewoon paard. Uit de antwoorden blijkt een sterke wisseling van de accentuering in pony en bidet. *Pony* met initiaal accent is aan het Nederlands, met finaal accent aan het Franse *pony* ontleend. De beginaccentuering in *bidet* gaat op een autonome ontwikkeling in de dialecten terug. Buiten de genoemde termen komen er nog een vrij groot aantal andere voor. Zie afbeelding 1.]

pony: L 210, 313, 317, 371, 413, 421, P 54, 58, 118, 121, 183, Q 10, 13, 18, 172, 278 (het initiaal accent wijst op overname uit het Nederlands [<Engels]); *punē* Q 164, 170; *pōnē* L 371; *po.nē* Q 90, 155; *ponē* Q 94; *ṽōnē* L 420; *ṽonē* Q 174, 175, 182, 188, 242; *ṽoni* Q 11; *ṽōnē* Q 96c, 154; *ṽonē* Q 171; *ṽonē* Q 76, 80, 157a, 162; *ṽoni* Q 88, 91; *pōni* L 268, 269, 270, 322, 325, 328, 371, 378, 429, Q 22, 39, 94b, 96a, 96b, 193, 203a; *poni* L 271, 290, 295, 331, 382, Q 14, 99*, 111; *pōni* K 278, 357, L 191, 209, 210, 211, 213, 215a, 216, 217, 244a, 244c, 246, 247, 248, 249, 265, 265b, 266, 270, 271, 288, 288a, 288b, 289, 289a, 292, 292a, 293, 294, 296, 298, 299, 312, 314, 318, 318a, 320, 322, 326, 329, 330, 332, 361, 371, 373, 374, 376, 381, 381b, 386, 425, 426, 428, 429, 430, 431, P 176, Q 15, 20, 21, 27, 29, 31, 32, 32a, 35, 95, 96, 96d, 98, 99, 101, 102, 103, 109, 111, 112a, 112b, 113, 113a, 117, 117a, 117b, 118, 118a, 121, 121c, 192, 197a, 198b, 201, 202, 204a, 206, 222, 248, 251; **poney:** *pu. nē.* Q 3 (accentuering op het tweede lid wijst op overname uit het Frans); *pu nē.* L 417; *pu nē* K 314; *pu nē* Q 73, P 177, 178; *pu nē* P 47, 113, 172; *po. nē* L 360; *po nē.* L 414, Q 1; *po nē* K 314, 315, 316, 358, 359, L 364, 365, 366, 368, 369, 415, P 58, Q 84, 87; *po nē* L 282, P 49, 50, Q 2a; *po nē* P 119, 120, 174, 180, 188, 195, 197, 214, 218, 219, 220, Q 71, 159, 165; *po nē* P 48, 53; *po ni* Q 252; *pō nē.* L 416, 418, Q 81a, 82; *pō nē* K 318, L 413, 414, P 51; *pō nē.* Q 72; *pō nē* P 120, 121, 175, 176a, 177a, 182, 186, 192, 213, 219, 223, 224, Q 79, 153, 156, 158a, 162; *pō nē* Q 152; *pōnē* K 316, 317a, 353, 357, L 282, 312, 314,

Kaart 2. KLEIN PAARD

(woordkaart)

- ∕ pony(tje) enz.
- ∥ dobbele pony enz.
- ▭ bidet(je)
- ▲ hit(je)
- ardenner
- ardenais
- ▣ ardennees, arde(e)ns en sst.
- × loper(tje)

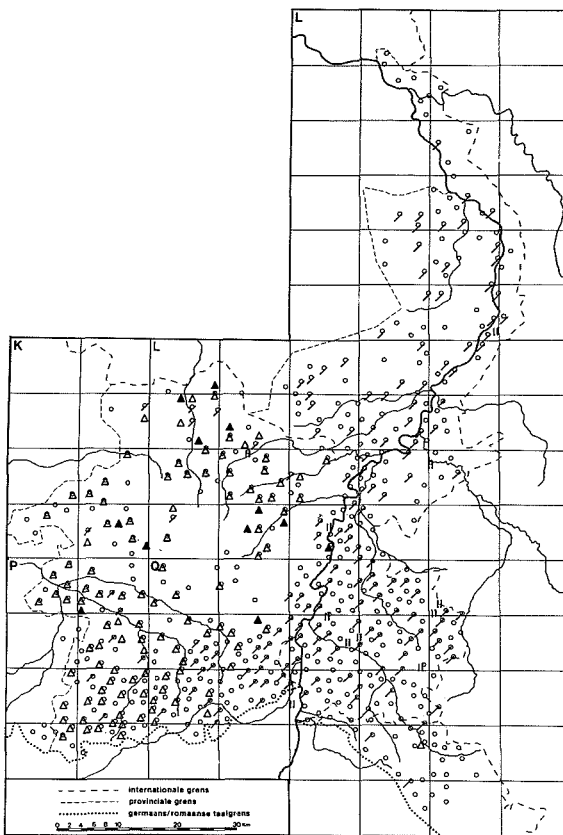
315, 316, 317, 352, 353, 354, 355, 356, 358, 359, 361, 362, 363, 367, 416, P 44, 45, 46, 55, 118, 118a, 119, 179, 184, 187; *pənēj* L 312, P 55; *pənēj* P 52; *pənē* Q 2, 2a; *pənēj* K 278, 360, P 57, 117, Q 74; **pony**, **poney**: *punē* K 318, L 372, 416, 420, Q 11, 77, 154; *punēj* Q 72; *punēj* Q 83; *pūnī* Q 195; *pū.ni* Q 5; *puni* L 250, 286, 434, Q 33, 196, 203, 250, 255; *pōnē* L 419, 421, 422, 424, Q 6, 7, 8, 9, 10, 12; *po.nē* L 416; *ponē* L 312, 314, 316, 317, 319, 352, 354, 355, 356, 362, 370, 372, 416, 418, Q 13, 86, 179; *pone* Q 163; *ponēj* Q 74, 75; *po.nē* Q 166; *ponē* K 318, 359, P 107a; *ponij* Q 113; *pōnē* K 317, 357, L 319, 367, 368, 420, 422, Q 1; *pōnē* Q 162, 177; *pōnē* L 360, 366, P 120, Q 167, 168, 169, 173, 181, 188, 211, 240; *pōnēj* Q 79a, 83; **ponytje**: *po.nēkə* Q 77; *pōnēkə* Q 178; *pōnējka* Q 75; *pōnikə* L 381b; **poneytje**: *pu.nēkə* Q 168a; *pō.nēkə* Q 160; *pənēkə* K 360; *pənējka* Q 1; **ponytje**, **poneytje**: *punikū* Q 204a; *ponēkə* K 361, Q 179; *ponēkə* Q 83; **ponypaard**: *po.nēpērt* P 44; **(een) dobbele**: *dqbālə* P 174; **dobbele pony**: L 358, 385, Q 18, 116 (naargelang de zwaarte wordt vaak een onderscheid gemaakt tussen enkele en dubbele pony, bidet, hit, enz., hoewel het

adjectief „enkel” in de praktijk vrijwel nooit wordt toegevoegd); *dqbālə pōni* L 270; *dqbālə pōni* L 425; *dqbālə pōni* Q 101, 103, 117, 117a, 198b; **dobbele poney**: *dqbālə pu.nēj* L 282; *dqbālə po.nē* K 358, L 316, 366, 415, Q 87; *dqbālə po.nēj* L 423; *dqbālə pənē* K 361, L 312, 315, 316, 416; *dqbālə pənēj* L 312; *dqbālə pənē* P 50; **dobbele pony**, **poney**: *dqbālə pū.nē* Q 5; *dqbālə pūni* L 286; *dqbālə pōnē* L 419, Q 88; *dqbālə pōnē* L 424, Q 6; *dqbālə pōnē* K 317, L 368, L 422, Q 8; **grote pony**: *grute pənēj* Q 2a; **dobbele merrie**: *dqbal mēra* Q 80; **bidet**: *be.de* P 218 (fr. *bidet*); *be.dē* P 187; *bi.dē* P 121, 174, 175, 178, 180, 184, 186, 195, 197, 119, 120, 222, 223, 224, Q 165; *bi.dēj* P 113, 115, 173, 176, 176a; *bi.dī* Q 2; *bādēj* Q 79; *bādē* P 177, 182, 179, 213; *bādēj* P 48, 107a, 117, 172, 177a; *bādī* P 176; *bādī* L 317; *bedē* Q 174; *bede* Q 83; *bedī* Q 71; *bedī* Q 84, 88, 89, 90, 91; *bide* P 192, Q 181; *bidej* P 188, Q 94, 156, 163, 169, 175, 178, 188, 241; *bidej* Q 82, 152; *bidi* Q 160, 164, 166; *bedi* P 118, Q 3, 96d; *bidē* K 353, L 424, Q 3, 78; *bidēj* K 278; *bidej* Q 79a, 157, 179; *bide* K 361, Q 94, 162, 172, 177, 188, 240, 250, 252; *bidē* L 282, 360; *bide* P 44, Q 2c, 94b, 101, 193,

Kaart 1. KLEIN PAARD

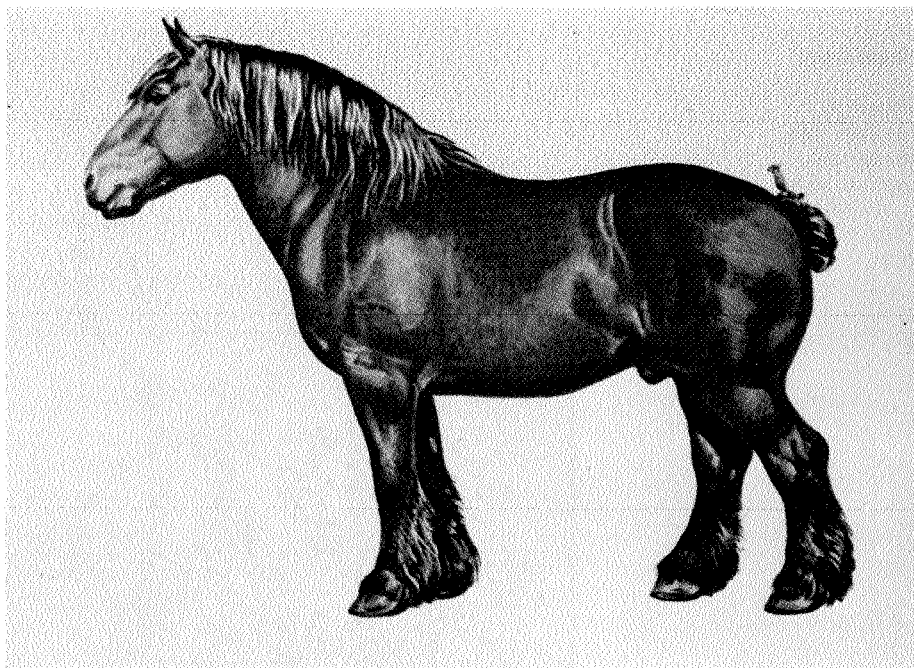
(klankkaart)

- ∨ pony(tje)
- " dubbele pony
- △ po hey(tje)
- ▲ dubbele po hey

198b, 248; *bīdī* Q 72; *bidī* P 119, Q 75, 77, 161; *bidī* K 278a, L 416, Q 11, 71, 72, 74, 76, 77, 80, 83, 86, 98, 111, 153, 154, 155, 157a, 159, 162, 167, 168, 168a, 170, 180, 182; *bude* Q 94; **bi-detje**: *bidekə* Q 178, 179; **hit**: *het* K 278, L 163, 165, 191, 192a, 209, 210, 211, 213, 214a, 215, 216, 217, 244a, 246, 247, 248, 265, 266, 268, 269, 270, 271, 288, 290, 292a, 293, 295, 322, 324, 328, 332, 385, Q 20, 33, 94b, 96d, 101, 188, 204a, 208 (een shetlandpony, van „Hitlandt”, de oude benaming van Shetland; vgl. *shetlander*); **hitje**: *hetjə* L 312, 434; **hitteveulen**: *hetəvølə* L 210; **dubbele hit**: *doblə het* L 210 (de grootste soort van hitten, een hit is een klein soort paard, eerder een koets- dan een werkpaard); **shetlander**: *šetlandər* L 210, 292a, 387, 424, Q 99* (de oorsprong van dit kleine, stevige ras ligt in de Shetland en Orkney eilanden; het is een geharde en sterke pony die een groot aandeel van de Britse export uitmaakt); *šetlendər* L 270, Q 112a; *šetlenjər* L 321; **ardener**: L 246, 270, 271, 292a, 321, 322, 324, 325, 328, 329, 330, 331, 332, 374, 381, 382, P 50, Q 9, 94b, 99*, 112a, 117a, 121, 121c, 193, 197a, 198b, 248, 250 (massief, gestopt paard met kor-

te, grove benen, iets lichter dan het Brabantse paard; het werd door Napoleon gebruikt om zijn artilleriestukken te trekken; zijn enorme diensten aan de landbouw zijn drastisch afgenomen door de mechanisatie); *ardənər* K 278, 353, L 294, 295, 368, Q 94, 113, 113a, 204a, 252; *ardenər* K 318, 357, 359, L 163, 210, 265, 282, 317, 318, 318b, 360, 364, 369, 422, 425, P 49, Q 2, 14, 20, 32a, 33, 39, 95, 96d, 98, 103, 111, 251; *ardīnər* P 48; *ardənər* P 176; **ardennais**: Q 86, 101; *ardə nē* Q 242; *ardə nē* K 314, 353; *ardə nē* K 317, Q 153, 159; *ardənē* L 290, P 173; *ardenē* P 44; *ardənē* L 416; *ardəne* P 188; *ardenē* P 175; *ardənē* P 177, 222, Q 2, 162; **ardennes**: *ardenēs* Q 178; **(een) ardennese**: *ardənēsə* Q 155; **ardens paard**: *ardens pērt* L 424; *ardens pērt* P 213; **ardens paardje**: *ar dēns pērdəkə* L 354; **(een) ardense**: *ar dēnsə* L 362, 367, P 46, 51, Q 3; *ardēsə* K 278; *ardēsə* P 58, Q 14, 162; **(een) ardens (paard)**: L 293, Q 5; *ar dēns* P 180, Q 96c; *arđējns* P 107a; **ardeens paard**: *ardēns pērt* L 286, 314; *arđējns piət* Q 72; *ardēns piāt* Q 188; **ardeens paardje**: *ardēns pērdžə* L 317; *ardēns pierkə* K 361; **(een) ardeense**: *ardēsə* K 317, L 312, Q 89; *ar dēnsə* P

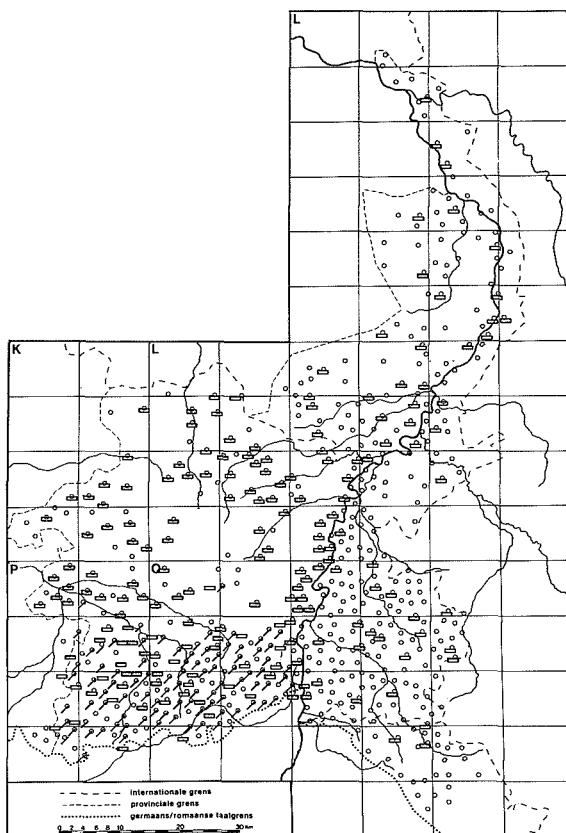
Afb. 1. Ardenner

45; **loper**: P 47 (een snellopend paard, draver); *lyppar* L 282, 286, 312, 314, 315, P 51; *lypær* L 286, 414, Q 1; *løppær* L 365, 372, Q 12; *lekkpær* L 361, 367, 416; *lupær* L 353; **lopertje**: *løpærkø* L 290; *lupærkø* P 56; **(een) tweehander**: *twihänder* P 173; *twēhandær* K 278; **tweehandig paard**: L 368; *twi^ohandax pērt* L 313; *twihandax pē.rt* L 416; *twij^ohandax pē^ot* K 353; *twēj^ohēnax pē^ot* K 353; *twihandax pē^ot* K 359; **(een) tweehandig (paard)**: *twihēnex* Q 162; **(een) tweehandiger**: *twihandegær* K 361; **tweehands paard**: L 364, 424, Q 198b (een paard voor twee handen; het kan dienen als rij- of koetspaard, maar ook als werkpaard; vgl. *tweehander* en *twespanner*); *twi^ohans pērt* L 312; *twihans* ~ L 372; *twihans* ~ Q 3; *twihants* ~ L 360, 417; *twihants pē^ot* P 213; *twihans pja.t* Q 2c; *twējhāns pi.æt* Q 72; **(een) tweehandse**: *twihānsø* L 317; **(een) tweehands (paard)**: *twihānts* L 364; *twihants* Q 96d; *twi^ohans* L 422; *twiā* ~ L 312, P 44; *twi* ~ L 286; *twēhāns* Q 162; **tweedehands paard**: *twidāhans pērt* Q 94b; **(een) tweedehandse**: *twedāhāntsø* P 107a; **(een) tweedehands (paard)**: *twiədāhants* Q 113; *twedāhānts* P 176; *twi^odāhans* Q 111; *twēdā* ~ L 282; *twedāhānts* L 266; **(een) tweederhandse**: *twēdārhantsøn* K 278; **bels**: L 331, Q 112b (paard van Belgische origine); **halve engelsman**: *alāvən eņālsman* P 175; **fjord**: *fjōrdø* L 288 (de oorsprong van de fjord,

ook fjording en westland-pony genoemd, ligt in Noorwegen; de fjord is een stevig gebouwd, primitief soort pony, onmisbaar in het hooggebergte, waar het te steil en te koud is voor een tracto of vrachtwagen, en wordt daarom veel gebruik als werkpony); **gelder**: Q 112a (het Gelderse type); **hollander**: *hōlandær* K 278; *hōljenjær* L 324 387; **hollands paard**: *hōlans pi^o.rt* L 414; *hōlā pērt* Q 14; **hoge hollander**: L 319; **kempenaar**: *kēmpānēr* Q 188; **litouwer**: L 312; **russisch paardje**: L 319; **bieke**: *bikø* K 353 (fr. *bique* eig.: roepwoord tot een varken); **camionneur**: *kamionēr* Q 252; **circuspaardje**: *ser^okāspētšø* C 252 (ras dat in een circus optreedt); **drieling**: *drējlen* L 210, 265, 288, 289, 318, Q 96d (paar tussen een hit en een normaal paard); *drējlen* I 290; *drilej* L 163; **haki**: *haki* L 313 (de hackney is een donkere pony, krachtig en fel, met een hoge stappende beweging met veel actie; vora gebruikt in het tuig); **jep**: Q 197a; **kinkers paardje**: Q 95 (vermeld als verouderd voor hi of pony); **kop**: *kōp* Q 240; **kopje**: *kōpkø* P 4⁴ (troetelnaam voor een klein paardje?); **krakje**: *krēkskø* Q 113a; **kruisling**: *krūjslen* L 270 (ontstaan uit een kruising van twee rassen; vgl. de drie volgende woordtypen); **gekruist paardje**: *gākrušt pērtšø* L 265; **(een) gekruiste**: Q 99* **croisé** (fr.): *krūø zēj* P 227; **licht paard**: *lex pērt* L 374; **lichtgeboren paardje**: *legābō.rz*

Kaart 3. CASTREREN

- / boeten
 = snijden

pērtšə L 418; **(een) luxe (paard):** *lÿks* L 324 (een rank dravertje); **middelras:** Q 109; **muilezel:** L 289, Q 72, 88, 101, 102, 284 (bastaard van een paardhengst en een ezelin, kleiner dan een muilddier); **ras:** *ras* L 425, Q 30, 96b (rij- of koetspaard); **rasboek:** *rasbuk* Q 30, 117a (paard van zuivere afstamming); *rasbok* Q 252; **raspaard:** *raspērt* Q 14, 29, 96b; **raspony:** *rasponi* Q 30; **rijpaard:** *rē^ə.piã.t* P 120 (eerder een koets- dan een werkpaard; vgl. *loper* en *ruiter*); *rēpē^ət* P 214; **ruiter:** *rytar* Q 252.

1.3 ROS

(Wi 16)

[Thans is het woord *ros* niet meer gangbaar; het is nog wel vermeld in de enquête van Willems. In enkele dialectwoordenboeken toegelicht als „niet meer gebruikelijk”. Het woord leeft nog voort in *roskam(men)*, *rosdoek*, *rosmolen* en *ros-sig*.]

ros: *ros* K 278, 315, 353, 358, L 164, 212a, 246, 266, 286, 312, 314, 321, 355, 360, 372, 378, 413, 417, P 50, 176, Q 2, 3, 12, 19, 83, 95, 156, 178, 199, 203, 279, 284.

2. Onderscheid naar geslacht en/of leeftijd

2.1. Het mannelijk paard

2.1.1 HENGST

(JG 1a, 1b; A 4, 2b; L 20, 2b; L 39, 42; L A1, 166; S 27; Wi 8; monogr.)

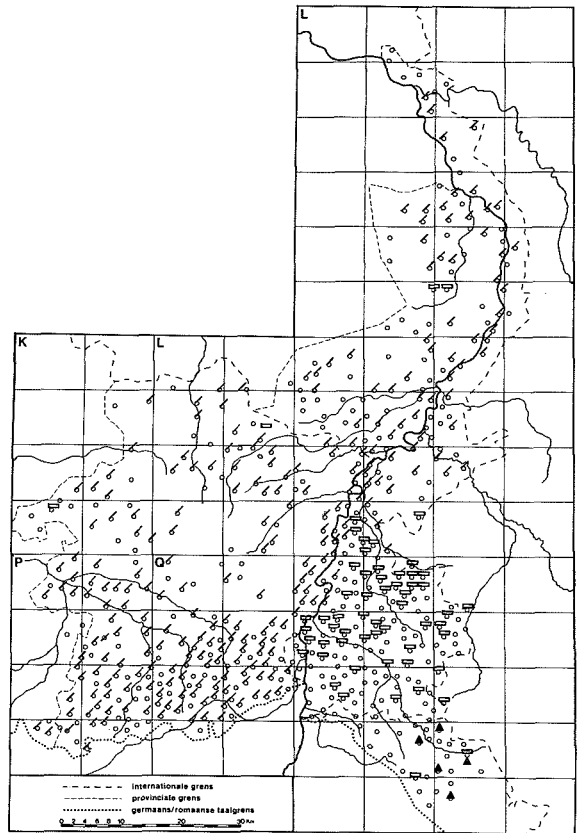
[Ongesneden mannelijk paard.]

hengst: *hejst* K 278, 314, 315, 316, 317a, 318, 353, 359, 361, L 215, 246, 246a, 282, 286, 312, 313, 314, 315, 317, 352, 353, 354, 355, 356, 360, 363, 364, 365, 366, 370, 371, 380, 381b, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 432a, P 49, 50, 56, 179, 180, 181, 182, Q 1, 2a, 2c, 3, 5, 15, 21, 29, 72, 86, 121; *ejst* L 372; *hejst* L 245, 387; *hejst* K 357, 358, 360, L 164, 165, 166, 191, 209, 210, 213, 214a, 215a, 216, 216a, 217, 244a, 248, 249, 266, 267, 268, 288a, 288b, 289, 289a, 291, 292, 292a, 293, 298, 316, 316a, 319, 320, 322, 326, 328, 329, 330, 358, 359, 360, 361, 362, 367, 368, 374, 376, 382, 385, 386, 415, 418, 420, 421, P 44, 45, 46, 47, 48, 51, 52, 53, 55, 57, 58a, 113, 115, 117, 118, 172, 173, 174, 175, 176, 211, 212, 213, Q 2, 2a, 19, 33, 35, 38, 39, 113a, 117a, 197, 198b, 200, 203a,

I.9

Kaart 4. RUIN

- ∕ ruïn (met umlaut)
- ▭ ruïn (zonder umlaut)
- ▲ wallach

247, 247a; *eŋst* L 369, 424, P 176a, Q 6, 8, 9, 16; *hēŋst* Q 248; *iŋst* P 176; *heŋs* L 244c, 381, 430, 431, P 58, 119, 120, 121, 183, 184, 186, 187, 188, 192, 195, 196, 197, 214, 218, 219, 220, 222, 223, 224, 227, Q 14, 20, 22, 27, 31, 34, 73, 74, 74a, 75, 78, 79, 79a, 80, 81a, 82, 83, 152, 153, 156, 157, 158a, 159, 163, 164, 165, 166, 241, 262; *eŋs* L 372, P 178, 179, Q 13; *heŋs* Q 90; *he.ŋs* Q 91; *heŋs* L 192a, 248, 250, 268, 269, 270, 271, 297, 298, 299, 300, 331, 333, 378, 425, 426, 428, P 177, 177a, 178, Q 10, 18, 28, 32, 32a, 71, 72, 76, 77, 84, 87, 88, 89, 93, 94, 94b, 95, 96, 96a, 96b, 96c, 96d, 97, 98, 99, 99*, 100, 101, 102, 104a, 105, 109, 110, 111, 112a, 112b, 113, 116, 117, 117a, 118, 118a, 121, 154, 155, 157a, 160, 161, 162, 163, 167, 168, 168a, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 187, 188, 192, 193, 195, 196, 196a, 201, 202, 204a, 206, 207, 208, 211, 240, 241, 242, 259; *eŋs* L 422, 423, Q 7, 9, 11, 12; *heŋks* Q 32, 103, 117b, 198, 255.

2.1.2 CASTREREN (kaart 3)

(JG 1a, 1b; N 8, 60)

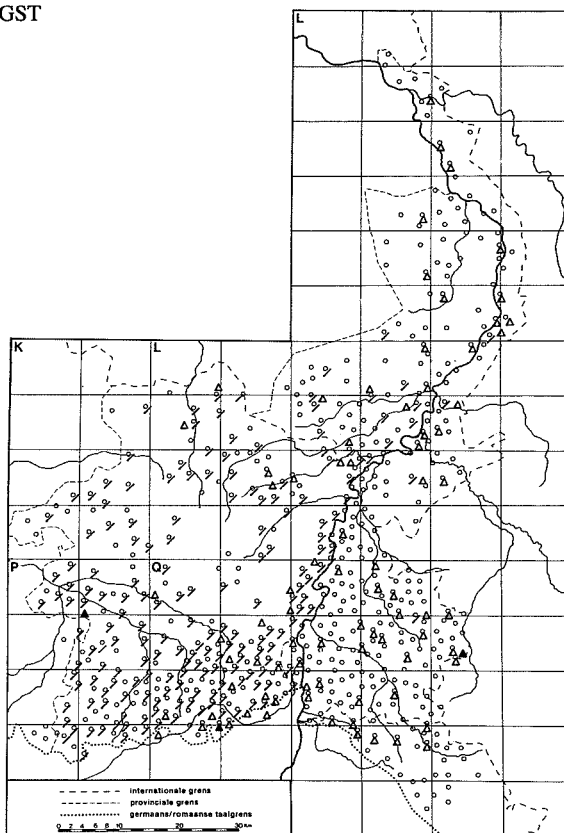
[Een mannelijk paard onvruchtbaar maken door

de teelballen weg te snijden; men spreekt dan van een ruïn. Vgl. het lemma RUIN (2.1.3).]

boeten: *býtā* P 219, Q 73, 75, 76, 77, 80, 152, 153, 154, 155, 157, 157a, 159, 161, 162, 163, 164, 166, 167, 168, 168a, 169, 174, 175, 177, 178, 179, 181, 182, 240, 241, 242; *býtā* P 176, 182, 213, 214; *bytā* P 50, 107a, 113, 119; *bytā* P 115, 117, 118, 120, 121, 174, 175, 176a, 177, 177a, 178, 179, 180, 186, 195, 197, 218, 220, 223, 224, Q 74, 158a, 165; *bōtā* Q 88, 94b, 172, 188; *bōjtā* P 172, 184, 187, 188, 192, 227, Q 79, 79a, 156, 160; *bītā* Q 83, 84, 89, 90, 170, 171; *bitā* Q 3, 72, 82, 83, 86, 90, 94; *bētā* Q 87, 91; **snijden:** *snī².n* L 286, 313, Q 8; *snī².n* L 419; *snī.n* L 312, 314; *snīā*. L 317, 319, 358, 359, 360, 360a, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 415, 421, 422, Q 13; *snīā* L 356, 370, 371, 416, 418, 424, Q 6, 7, 9, 10, 11, 12; *snī².iā* L 266; *snīiā* Q 188, 198b; *snījān* L 316, Q 14; *snījā* L 163, 191, 192, 214, 268, 269, 271, 289, 292a, 318, 318a, 374, 417, 425; *snēiā* L 247; *sneīā* L 288, 372, 420; *snē².n* K 315; *snēn* P 176, Q 2, Q 2a, 76, 78; *snēā*. L 352, 413, 414; *snēā* K 314, 317a, 318, 353, 358, P 44, 46, 47, 48, 49, 52, 53, 55, 56, 57, 58, 117, 118, 118a, 119, 120, 121, 175, 182, 184, 187, 188, 195, Q 79, 79a, 158a,

Kaart 5. SLECHT GESNEDEN HENGST

- ∟ piet
- ▲ klophengst
- ▲ klopper

160; *snē* Q 154; *snēiā* Q 1, 152; *snēā* P 115, 172, 173, 177, 177a, 178, 179, Q 71, 73; *snēi.ən* L 315, 353, 355; *snēiā*. K 361, L 354, Q 84, 88, 91, 96c, 171, 172, 174; *sn'ēiā* K 360; *snēiān* K 278, 316, L 282; *snēiā* K 359, L 210, 244c, 265, P 223, Q 3, 5, 94b, 95, 96d, 157, 159, 160; *snēiā* K 317, Q 2c; *snēiā* Q 240; *snāi.ə* Q 81a, 169; *snāiā* P 51; *snāi.ə* Q 170; *snāiā* K 357, L 423, P 45, Q 83, 162; *snūiā* L 270, 290, 294, Q 32a, 193, 204a; *šni* Q 117a, 251; *šniā* L 387, Q 20, 98; *šniijā* L 293, 295, 322, 324, 325, 328, 330, 331, 332, Q 33, 99*, 101, 109, 111, 112a, 112b, 113, 121, 121c, 197a, 250, 252; **lubben**: *løbā* L 210, Q 20; **castreren**: L 270, 271, 295, 329, 382, Q 14, 101; *kastrēra* L 246, Q 117a.

2.1.3 RUIN (kaart 4)

(JG 1a, 1b; A 4, 2c; L 20, 2c; L 39, 43; N 8, 20 en 38; S 27; monogr.)

[Gecasteerde hengst. Als de veulens één à twee jaar zijn en de ballen voldoende gezakt en zichtbaar in de balzak zijn, worden zij gecasteerd. Een hengst van drie tot vijf jaar die om de een of andere reden op deze leeftijd nog gecasteerd wordt, wordt meestal gesneden hengst en niet

ruin genoemd.]

ruin: *rjñ* L 267, 299, 319, 323, 369, 370, 371, 372, 419, 420, 424, 433, Q 6, 8, 11; *ryān* L 316; *ryn* L 164, 191, 209, 210, 211, 213, 214a, 215, 215a, 216a, 217, 244a, 245, 246, 246a, 248, 249, 250, 268, 269, 270, 288, 288a, 288b, 289, 289a, 290, 291, 292, 292a, 293, 295, 296, 297, 298, 300, 316, 317, 320, 321, 322, 325, 326, 327, 328, 330, 331, 333, 373, 374, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 381b, 382, 385, 386, 387, 425, 427, 431, 434a, Q 7, 9, 10, 12, 13, 15, 18; *rōn* L 165, 192a, 213, 215, 216, 244c, 286; *rōijn* L 414, Q 2a, 71; *rōiñ* P 227; *rōijn* K 314, 315, 358, L 421, 423, P 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 58, 58a, 113, 115, 117, 121, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 176a, 178, 179, 180, 181, 182, 188, 214, 218, 219; *rōij* L 317; *rōijn* K 317a, P 177, 177a, 187, Q 74, 78, 79, 79a; *rōijn* K 278, 316, 318, 357, 359, 360, 361, L 282, 312, 313, 314, 352, 353, 354, 422, P 51, 54, 56, 118, 118a, 119, 120, 183, 184, 186, 192, 195, 197, 211, 212, Q 5, 73, 76, 77, 88, 96c, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 157a, 158a, 159, 160, 161, 164, 165, 166, 167, 172, 174, 175, 178, 179, 240, 241; *rīn* L 356, 358, 359, 364, 365, 366; *rīn* L 360, 361, 362, 363, 367, 368, 415, 416, 417, 418; *rē.n* Q 72;

rēn Q 171; *rejn* L 413; *rejn* L 355, P 52, 53, 55, 57, Q 1, 2, 2a, 3, 86, 87, 91, 93, 94; *rējn* Q 168a; *rejn* Q 75, 84, 90; *rān* Q 169; *rājn* Q 81a, 82, 173; *rajn* Q 80, 83, 89, 162, 163, 168, 170, 177, 180, 181, 182, 242; **ruin:** (vormen zonder umlaut) *rūn* L 265b, 266, 426, 428, 429, 430, 432a, 434, Q 28, 31, 32, 33, 39, 109, 110, 195; *run* L 317, Q 16, 19, 21, 22, 27, 29, 30, 32a, 34, 35, 38, 95, 96, 96a, 96b, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104a, 105, 111, 112b, 117b, 192, 196; *ruj* Q 113, 117, 118, 118a, 201, 202, 207, 208, 211, 222, 262, 278; *røn* K 353; **wallach (du.):** *walax* Q 253, 255, 259, 262, 284.

2.1.4 SLECHT GESNEDEN HENGST (kaart 5)

(JG 1a, 1b; N 8, 20, 61a en 61b; monogr.)

[Bij de *piet* is slechts één teelbal uitgesneden; men kan daarom spreken van een halfgelubde hengst. Bij de *klophengst* zijn één of beide zaadbollen niet uit de buikholte ingedaald; hij mag niet voor de kweek gebruikt worden, omdat dit erfelijk is, en wordt door het verbrijzelen der teelballen met een houten hamer ongeschikt gemaakt tot de voortteling. Wie veel fokmerries bezit, gebruikt wel eens een klophengst om uit te proberen of de merries hengstig zijn en alzo de kostbare dekhengsten te sparen.]

piet: *pit* K 278, 314, 315, 317a, 318, 359, 360, 361, L 265, 270, 282, 286, 288, 289, 292a, 293, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 321, 322, 324, 325, 328, 331, 352, 353, 354, 355, 356, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 372, 382, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 422, 424, P 48, 49, 50, 56, 107a, 113, 115, 117, 118a, 174, 175, 176, 176a, 213, 222, Q 1, 2, 2a, 2c, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 13, 83, 89, 90, 112a, 158a, 162, 163, 167, 168, 168a, 169, 170, 171, 174, 175, 177, 178, 181, 182; *pīt* P 52; *pīt* K 314, 316, 317, 318, 353, 358, L 368, 424, P 47, 53, 55, 57, 172, 173, 175, 178, 180, 214, 224; *pīt* P 58, 119, 120, 121, 177, 177a, 184, 186, 192, 195, Q 2, 2a, 71, 72, 73, 75, 78, 79, 79a, 80, 81a, 82, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 157a, 159, 160, 161, 174, 165, 166; *pīt* P 118, 187, 188, 197, 220, 223, Q 74; *pet* L 371, 374, 419, 420, 421, 423, P 176, Q 9, 10, 11, 12, 76, 77, 83, 84, 86, 87, 88, 91, 94, 94b, 96c, 188; *pejt* K 357, P 44, 45, 46, 179, 218, 227; *pejt* P 51; *pejt* P 219; **binnenpiet:** *benapit* L 318a (één teelbal is niet ingedaald; vgl. *binnenhengst*); *bənā-* L 369, P 50, Q 3; **binnenhengst:** *bənānengst* P 115; *bənāhejns* Q 193; **klophengst:** *klophengst* L 244c, 271, 282, Q 14; *klopenst* L 314, Q 14, 32a; *klophenst* L 163, 191, 192, 210, 247, 266, 269, 270, 289, 290, 292a, 294, 321, 360, 361, 362, 370, 374, 387, 425, Q 33, 94b, 113, 197a, 198b, 200, 247, 247a, 248; *klopenst* L 424; *klophens* Q 2, 20, 83, 164, 165, 181, 188; *klophejns* Q 193;

klophens L 268, 295, 322, 329, 330, 331, 332, 382, Q 9, 39, 89, 94, 94b, 95, 98, 99*, 101, 109, 111, 112a, 117a, 121, 121c, 162, 168, 178, 179, 182, 204a, 250, 251, 252; *klop-* Q 87, 175, 188, 241; *klophenks* Q 112b; *klopens* Q 12; *klop-* Q 96d; **klopper:** *klopær* P 50, Q 242 (identiek met *klophengst*); *klopær* Q 121; **grote boks:** *grūta bōks* L 270 (*boks:* broek, achterste deel van het paard, het in plooiën loshangende huidgedeelte onder aan de buik dat de koker bevat).

2.1.5 BREUKHENGST

(N 8, 61c)

[Een hengst waarbij door het castreren een darmuitstulping optreedt.]

breukhengst: *brōkhejst* L 290; *brōkhejns* Q 14; **gebroken hengst:** *gabrōka hejst* K 317, 359; *gabrōkan* ~ L 282, 286, 314, Q 71; *gebrōʔan* ~ K 278; *gabrūkan* ~ L 317; *gabrōka hejst* L 372; *gabrōkan* ~ P 213; *gabrōʔka hejst* Q 198b; *gabrōka* ~ K 357, Q 2, 117a; *gabrōkan* ~ L 191, 210, 319; *gabrōkan (h)hejst* P 107a; *gabrūʔkan hejst* L 368; *gabrōkan hejst* L 424; *gabrōkan* ~ P 48; *gabrōkan hejst* P 176; *gabrōka hejns* Q 20; *gabrōka* ~ Q 251; *gabrōʔka hejns* Q 32a; *gabrōka* ~ Q 94b, 99*, 112b, 162, 188, 204a; *gabrōʔka* ~ Q 252; *gabrōka* ~ L 331, Q 39, 112a, 113; *gabrōkan* ~ L 270; *gabrōken hejns* Q 96d; *gabrūkan hejst* L 364; *gabrūka* ~ L 416; *gabrōka* ~ Q 86; *gabrūka hejst* L 360; **(een) gebroken (hengst):** *gabrōka* L 318, P 50, Q 72; *gebroka* Q 250; *gebrōka* Q 98; *jabrōxa* Q 121; **gebroken piet:** *gabrōka pit* L 369; **misgesneden:** *mis-gasnējā* K 357; *mes-gasnējā* K 359; **slecht gesneden:** L 321, 324, 325, 374, Q 14; *slēx gasnējn* Q 162; *slext* ~ P 176; *slēxt gasnējā* Q 33; **slecht gesnoden:** *slēx gasnōjā* Q 96d; *slēx* ~ Q 188; *slēx gasnōjā* Q 109; **te lang gesneden:** *tā lanj gasneān* Q 71; **lang gesnoden hengst:** *lanj gasnōʔjān hejst* L 424; *lanj gasnōjā hejns* Q 99*.

2.1.6 DARMUITSTULPING

(N 8, 61c)

breuk: *brōk* K 353, L 244c, 265, 271, 321, 332, 387, 425, Q 109; *brōʔk* L 288, Q 197a; *brōk* L 292a, 324, 325; *brūʔk* L 374; *brīʔk* Q 3; **snijbreuk:** *snēbrōk* K 353; **zakbreuk:** *zak-brōk* L 312; *zakbrōk* L 295.

2.2. Het vrouwelijk paard

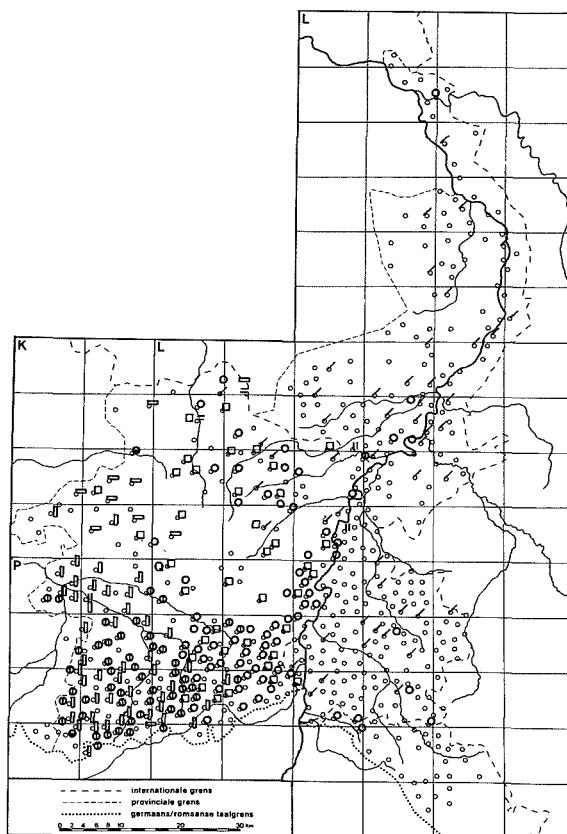
2.2.1 MERRIE

(JG 1a, 1b; A 4, 2a; L 11, 11; L 20, 2a; L A1, 92; S 27; Wi 4; monogr.)

[Gebruikt als handels-, werk-, voermans- en als fokpaard.]

Kaart 6. FOKMERRIE

- ∠ fokmeer
- = fokmerrie
- ≡ fokmerre
- kweekmeer
- ▣ kweekmerrie
- ▩ kweekmerre
- veulen(s)meer
- veul(ens)merrie
- ◉ veulhen(s)merre

meer: *mēr* K 315, 357, L 163, 164, 191, 192, 192a, 209, 210, 211, 213, 214, 214a, 215, 215a, 216, 216a, 217, 244a, 244c, 245, 246, 246a, 247, 248, 249, 250, 265b, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 288, 288b, 289, 289a, 292, 292a, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 312, 316, 317, 318, 318a, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 332, 333, 371, 373, 377, 381, 381b, 385, 386, 387, 416, 417, 418, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432a, 434, Q 12, 14, 16, 18, 19, 20, 21, 22, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 32a, 33, 34, 38, 39, 81a, 82, 83, 84, 87, 88, 89, 90, 91, 93, 94, 94b, 96a, 96b, 96c, 98, 99, 99*, 100, 101, 102, 103, 104a, 105, 109, 110, 111, 112a, 112b, 113, 113a, 121c, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 179, 180, 181, 186b, 187, 188, 192, 193, 196, 197a, 198, 199, 201, 202, 203, 203a, 204a, 222, 278, 282, 284; *mē.r* L 282, 286, 313, 314, 315, 317, 319, 354, 356, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 415, Q 5, 7, 8, 167; *mē^o.r* L 212a, 316a; *mē^o.r* Q 178; *mē^o.r* Q 13; *mēr* L 331, 379, 380, 381b, 382, Q 2a, 72, 74, 75, 76, 77, 79, 79a, 80, 116, 154, 155, 157a, 158a, 168a; *mer* Q 39; *mē.r* K 359, 360, 361, L 414, 422, Q 1, 3, 11;

316, 318, L 290, 291, 352, 353, 355, 371, 413, 418, Q 32a, 35, 86, 95, 96, 97, 117a, 118, 118a, 121, 186, 206, 208, 249, 253, 255; *mē^o.r* L 423, 424, Q 6, 9, 10, 11, 207, 211; *mē^e.r* L 419; *mer* K 318, Q 278; *mī^o.r* L 421; *mī^e.r* L 420; *mō^o.r* Q 71; **merrie:** *meri* K 278, 314, 357, 359, L 165, 246, 265, 313, 329, 360, 413, 416, P 54; *mēri* K 317a, L 317, P 197, 214, 222, Q 96d, 112; *meri* K 317, 353; *merēi* K 359; *mēreī* K 314; *mē.ri* L 352; *mēri* K 316; **merre:** *mērā* K 353, 358, P 44, 45, 46, 47, 48, 51, 52, 53, 55, 56, 57, 115, 121, 172, 173, 174, 175, 176, 179, 180, 182, 183, 184, 186, 187, 188, 192, 195, 196, 197, 213, 218, 219, 220, 223, 224, 227, Q 2, 2c, 78, 152, 153, 156, 157, 160, 162, 164, 165, 166, 168, 240; *mērā* L 374, 378; *mē^o.rā* Q 241; *mē^o.rā* Q 169; *mērā* Q 159; *mī^o.rā* L 372; *myrā* L 371; *mōrā* P 49, 50, 58, 113, 115, 117, 118, 118a, 119, 120, 176a, 177, 177a, 178, Q 73.

2.2.2 FOKMERRIE (kaart 6)

(JG 1a, 1b; N 8, 50b)

[Een merrie geschikt voor de kweek of die één of meer veulens gehad heeft. Een *kweekmeer*

werkt niet (Q 168), terwijl een *veulensmeer* ook in de kar loopt (Q 77). In tegenstelling tot een *veulensmeer* is een *kweekmeer* gewoonlijk drachtig. Kleinere boeren zorgen ervoor een *veulensmeer* te hebben, die jaarlijks een *veulen* werpt, waardoor elk jaar een aanspanner ter beschikking staat.]

meer: *mēr* Q 14; *mē.r* L 362, 368; *mēr* Q 96d; **fokmeer:** *fōkmēr* 210, 214, 244c, 247, 266, 270, 271, 282, 289, 292a, 295, 318b, 322, 324, 325, 329, 330, 332, 374, 382, 387, Q 20, 39, 98, 99*, 101, 109, 111, 112b, 193, 198b, 204a; *fōkmē.r* L 317, 359, 365, 369, 416; *fōkmēr* L 288, 294, 331, 369; *fōkmer* L 191, 293; *fōkmēr* L 290, Q 94b, 117a; *fōkmēr^or* Q 32a, 112a; *fōkmē.r* L 419, 420; *fj^o.kmē.r* L 317; **fokmerrie:** *fōkneri* L 314; *fōkneri* L 286; **fokmerre:** *fōkmērā* L 321, 425; *fōkmōrā* P 50; **fokpaard:** *fōkpērt* L 328, Q 33; **kweekmeer:** *kwēkmēr* L 313, 354, 356, Q 7, 10, 84, 94, 171, 175, 188; *kwēk-* K 315; *kwik-* Q 163; *kwē.kmē.r* L 417, 418, Q 1, 5; *kwēk-* L 319, 358, 360, 367; *kwēkmēr* L 314, 416, Q 88; *kwik-* L 364; *kwē.kmēr* Q 2a, 72; *kwēk-* Q 75, 77, 162; *kwēk-* Q 8; *kwik-* Q 79, 157a, 160; *kwēkmēr* L 352, 353, 422; *kwēk-* K 360; *kwik-* L 413; *kwē.kmē.r* Q 3; **kweekmerrie:** *kwēkmeri* K 316, 318, 357; *kwik-* K 314, P 222; *kwēkmeri* K 278, 317; *kwīk-* L 286; *kwē.kmē.r* L 414; *kwēkmeri* K 359; **kweekmerre:** *kwēkmērā* P 53, 56, 167, 173, 175, 180, 182, 213, 218, 224, Q 153, 156; *kwēk-* K 358, P 44, 45, 46, 51, 52, 55; *kwik-* P 48, 121, 172, 174, 179, 184, 186, 187, 195, 197, 219, 224, 227, Q 159, 165, 167, 168, 240; *kwīk-* K 353; *kwēkmōrā* P 50, 58, 107a, 176, 177, 177a, Q 73; *kwēk-* P 49, 119; *kwik-* P 115, 118a, 161; **kweekpaard:** *kwēkpeāt* K 359; *kwīkpiāt* Q 166; *kwīkpiāt* Q 2c; **veulenmeer:** *vō.lāmēr* L 282, 312, 316; *vō.lā-* L 330; *vō.lā-* L 163, 322, 328; **veulenmerre:** *vō.lāmē.rā* L 370; **veulensmeer:** *vō.lasmēr* Q 7, 8, 10, 13, 88, 96c, 241; *vō^o.lās-* Q 12; *vō.lās-* Q 204a, 251; *vij^o.lās-* Q 111, 200, 247, 247a; *vyō.lās-* Q 163; *vijō.lās-* Q 77, 155, 175, 177, 181; *vijō.lās-* Q 174; *vijō.lās-* Q 89; *vyō.lasmē.r* Q 167; *vijō.lasmē^o.r* Q 169; *vijōlasmēr* Q 86; *vō.lasmēr* Q 74, 75, 79, 79a, 80, 157a, 158a; *vyō.lās-* Q 76; *vyō.lās-* Q 154, 168a; *vō.lasmēr* K 361, L 423, Q 9, 11; *vō^o.lesmē^o.r* L 424; *vij^o.lasmī^o.r* L 372, 421; *vō.lasmōr* Q 71; *vī^o.lasmē.r* L 359, 360, 361, 363, 364, 366, 367, 415, Q 83, 87, 90, 91, 94, 172; *viē.lasmēr* Q 83, 84, 170; *viē.lās-* Q 171; *vē.lasmē^o.r* Q 2a; *vē.lasmēr* L 355; **veulensmerre:** *vō.lasmērā* P 174, 186, 197, 220, 224, Q 152, 153, 156, 157, 159, 160, 164, 165, 166, 168; *vō.lās-* P 48; *vōj.lās-* P 188, 192, 195, 223; *vōj.lās-* P 47; *vō.lās-* P 180, 182; *vō.lās-* P 176; *vōj.lās-* P 121, Q 78; *vōj.lās-* P 172, 173, 175, 179, 218, 219, 227; *vō.lasmōrā* Q 161; *vō.lās-* P 113, 117, 176a; *vōj.lās-* P 119; *vōj.lās-* P 178; *vōj.lās-* P 118, 118a, 120, 177, 177a; *vōj.lās-* P

115; *vī^o.lasmērā* Q 81a, 82; *vē.lās-* P 57, Q 2; **veulmerrie:** *vōlmeri* K 317a; **veulensmerrie:** *vōlasmēri* P 214; **bokmeer:** *bōkmēr* Q 95; **geschikte meer:** *gāsxek^o.dā mē^o.r* L 312; **gewone merrie:** *gāwuānā meri* K 353; **mam:** *mam* Q 170 (borst, uier, van *mam*: moeder); **lege meer:** *lēax mēr* Q 113; *lēx-* Q 248; **raspaard:** *raspiā.t* Q 164; **trekmeer:** *trēkmēr* Q 178, 179, 181, 182, 242 (*trekken*: fokken); **trekmerre:** *trēkmērā* Q 82; **tuchtmeer:** *zōxmēr* Q 121 (vgl. *du. Zugmähre*).

2.3. Veulen

2.3.1 VEULEN

(JG 1a, 1b; A 4, 2d; L 20, 2d; L A1, 262; N 8, 1; Gwn 5, 10; RND 107; S 40; Wi 4; monogr.)

[Jong paard, gewoonlijk tot de leeftijd van twee en een half jaar.]

veulen: *vō.lā* K 278a, 314, 317, 317a, 318, 353, L 115, 159a, 191, 192, 192a, 204, 209, 210, 211, 213, 214, 214a, 215, 215a, 216, 216a, 217, 244a, 244c, 245, 246, 246a, 246b, 246c, 247, 248, 249, 250, 265, 265b, 268, 269, 270, 271, 281, 284, 285, 288, 288a, 288b, 289, 289a, 292, 295, 296, 297, 298, 300, 317, 318, 318a, 318b, 320, 320a, 321, 326, 329, 330, 331, 332, 344, 371, 375, 376, 377, 382, 385, 386, 414, 422, 426, 427, 428, 429, 430, 432, 434, P 44, 45, 46, 50, 113, 117, 171, 176a, 183, 197, 214, 222, Q 2c, 16, 18, 19, 20, 21, 22, 27, 28, 29, 31, 32, 32a, 94b, 95, 96, 96a, 96b, 96d, 97, 98, 99, 99*, 100, 101, 102, 103, 104, 104a, 105, 108, 109, 110, 112a, 121, 121c, 187, 196; *vō.lān* K 278, 315, 316, L 353, Q 14, 15; *vō.lā* K 357, 358, 359, 360, 361, L 291, 313, 319, 352, 354, 369, 370, 371, 413, 414, 422, 423, P 45, 48, 51, 58, 224, Q 1, 7, 9, 10, 11, 13, 39, 71, 73, 75, 79, 79a, 80, 88, 96c, 152, 153, 156, 157, 157a, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 182, 240, 242; *vō.lān* L 282, 286, 312, 314, 315, 316, 353, Q 8; *vō^o.lā* L 164, 387, P 211, 212, Q 203, 203a, 207, 253, 254, 257, 259, 260, 265; *vō^o.lā* L 424, Q 6, 12; *vō^o.lā* Q 278, 279; *vōj.lā* P 118, 186, 192; *vijō.lā* Q 240; *vō.lā* P 197; *vō^o.lā* Q 255; *vōj.lā* P 119, 220, Q 74; *vōj.lā* P 49, 188; *vijō.lā* Q 77, 155, 168, 169, 174, 175, 177, 179, 180, 188; *vōj.lā* L 266, 267, 269, 290, 292, 292a, 293, 294, 322, 323, 324, 325, 327, 328, 373, 374, 378, 378*, 379, 380, 381, 381b, 425, 431, P 174, 176, 180, 182, 218, Q 179a, 204a; *vō^o.lā* Q 251, 252, 262; *vō.lā* L 163, 164, 165, 299, Q 197a, 222, 284; *vō.lā* Q 250; *vōj.lā* P 118a, 120, 121, 177, 177a, 184, 187, 195, 223, Q 78; *vōj.lā* P 47, 107a, 115, 172, 173, 175, 178, 179, 196, 213, 219, 227; *vijō.lā* Q 173, 174; *vijō.lā* Q 89; *vijō.lā* Q 162; *vij.lā* Q 198b; *vij.lān* L 289; *vij^o.lā* L 289, Q 30, 33, 34, 35, 36, 38, 39, 111, 112, 112b, 113, 113a, 116, 117,

117a, 118, 118a, 119, 158a, 183, 192, 193, 195, 198, 199, 201, 202, 208, 211; *vij².lā* L 317, 372, 421, 432a, Q 112a, 172; *vij².lān* L 419; *vij².lā* L 420; *vylā* Q 206; *vyalā* L 316a, 372, 374; *vy².lā* Q 76, 154, 163, 168a, 178, 181, 188; *vy².lā* Q 162, 167; *vy².lā* Q 247, 247a, 249; *vē.lā* P 52, 53, 54, 55, 56, 57, Q 2, 2a; *vē.lān* L 355; *vē².lā* Q 83; *vealā* Q 72; *viēlā* Q 94; *viēlā* Q 86; *viē.lā* Q 93; *vī.lā* L 360; *vīlā* L 416; *vī².lā* L 356, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 415, 416, 417, 418, Q 3, 5, 72, 81a, 82, 87, 90, 91, 170; *vīē.lā* Q 84, 94, 171; *viālā* L 415, Q 83.

2.3.2 HENGSTVEULEN

(JG 1a, 1b; N 8, 3a)

[Het mannelijk jong van een paard.]

hengstveulen: *hejstvōlā* L 192, 214, Q 121; *hejst-* K 317; *hejst-* L 372; *hejst-* L 191, 210, 247, 265, 268, 270, 288, 318, 318a, 321, 328, 329, 382, Q 98; *hejst-* L 271, 295, 331, 332, Q 32a, 94b, 95, 99*, 101, 109, 112a; *hejst-v².lā* L 371, Q 153; *hejst-* Q 152, 159; *ejst-* L 369; *hejst-vōlān* K 278; *hejst-* L 286, 314; *hejstvō².lā* L 387; *hejstvō².lā* Q 74; *hejst-vi².lā* Q 174, 175; *hejstvō².lā* L 266, 290, 292a, 293, 294, 322, 324, 325, 425; *hejst-* Q 204a; *hejst-vō².lā* Q 251, 252; *hejstvō².lā* L 163, Q 197a; *hejstvō².lā* P 107a; *hejstvō².lā* Q 198b; *hejstvō².lā* L 289, Q 13; *ejst-* L 421; *hejst-* Q 33, 39, 111, 112b, 117a, 193; *hejstvyālā* L 374; *hejstvyō².lā* Q 178; *hejst-vi².lā* Q 91; **hengstveulen:** *hejstāvōlā* K 314, 353, L 244c, P 50, Q 2c, 20; *hejstā-* P 44, 45, 46, 113, 176a, Q 96d; *ejstā-* L 424; *hejstā-* P 214, Q 121c; *hejstāvōlān* K 315, 316, Q 14; *hejstāvō².lā* K 318, 361, L 313, 352, 354, 370, 413, 414, P 51, 58, Q 1, 73, 157; *ejstā-* Q 13; *hejstā-* K 357, 358, 360, L 319, Q 10, 96c; *ejstā-* L 422, 423, P 48, Q 7, 9, 11; *hejstā-* P 197, 224, Q 75, 79, 79a, 80, 156, 160, 164, 165; *hejstā-* Q 71, 157a, 161, 163, 182, 241, 242; *hejstāvō².lān* L 282, 312, 315, 353; *hejstā-* L 316; *ejstāvō².lā* Q 6, 12; *hejstāvō².lā* P 118; *hejstāvō².lā* P 119, 120; *hejstā-* P 192, 220; *hejstāvō².lā* Q 174; *hejstā-* Q 162; *hejstāvō².lā* Q 177; *hejstā-* Q 77, 155, 169, 240; *hejstāvō².lā* P 180, 182, 218; *hejstā-* P 117, 174; *ejstā-* P 176; *hejstāvō².lā* P 184, 195; *hejstā-* P 177, 177a; *hejstā-* P 121, 187, 188, 223, Q 78; *hejstāvō².lā* P 49, 179; *ejstā-* P 178; *hejstā-* P 47, 115, 172, 173, 213; *ejstā-* P 175; *hejstā-* P 219, 227; *hejstāvō².lā* Q 158a; *hejstāvō².lā* L 317; *hejstāvō².lān* L 419; *hejstāvō².lā* Q 172; *hejstāvō².lā* Q 188; *hejstā-* Q 76, 168a, 181; *ejstāvō².lā* L 420; *hejstā-* Q 154, 162, 167; *hejstāvē.lā* P 56; *hejstā-* P 52, 53, 55, 57, Q 2a; *hejstāvē.lān* L 355; *ejstāvē.lā* Q 83; *hejstāvē.lā* Q 86; *hejstāvī².lā* L 356, 363, 364, 365, 366, 416, 417, 418, Q 3, 5, 72, 81a, 82, 83, 90; *hejstā-* L 358, 359, 360, 361, 362,

367, 368, 415, Q 87; *hejstā-* Q 170; *hejstāvīē.lā* Q 84, 171; *hejstēvie.lā* Q 94; **hengstige veulen:** *hejstegā vō².lā* K 359; **hengstveulentje:** *hejstvō².lā* L 246; *hejstvō².lā* L 330; **hengstje:** *hejstā* K 317a, P 184, 186, 220, 222, 227, Q 74; *ejstā* P 178; *hejstā* L 269, P 115, Q 88, 111, 172, 188, 240; *ejstā* P 175, Q 7.

2.3.3 MERRIEVEULEN

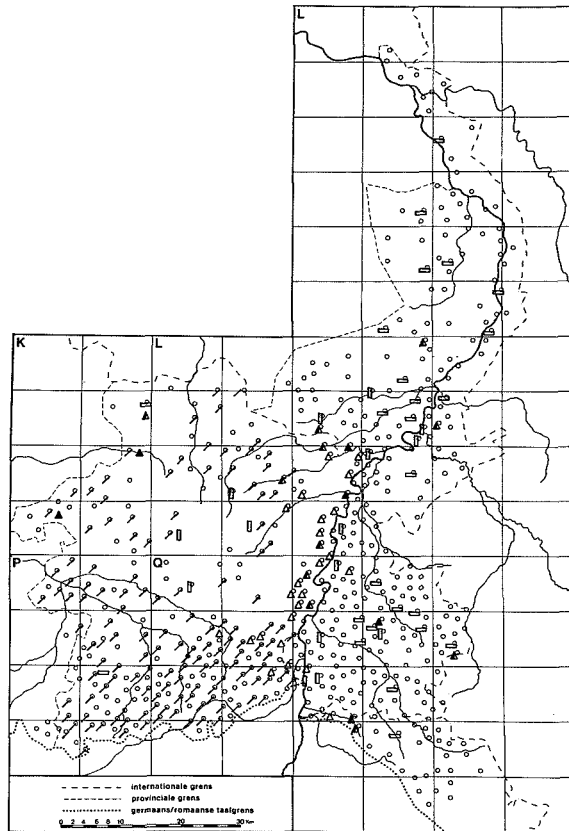
(JG 1a, 1b; N 8, 3b)

[Het vrouwelijk jong van een paard.]

meerveulen: *mērvōlā* L 191, 192, 210, 214, 244c, 247, 268, 271, 288, 295, 318, 318a, 329, 331, 332, 382, Q 94b, 98, 99*, 101, 109, 121c; *mēr-* Q 95, 121; *mērvō².lā* L 163; *mē.r-* K 361, L 414, 422, Q 1; *mē.rvō².lān* L 282, 286, 314; *mēr-* L 312; *mē.r-* L 353; *mērvō².lā* L 387; *mērvō².lā* L 266, 292a, 293, 294, 322, 324, 325, 328, 425, Q 197a, 204a; *mēr-* L 290; *mērvō².lā* Q 251, 252; *mērvō².lā* Q 198b; *mē.rvō².lā* L 317; *mēr-* L 289, Q 33, 39, 111, 112a, 112b, 113, 158a, 193; *mē².rvō².lān* L 419; *mērvō².lā* L 416, Q 5; *mē.r-* Q 3; **meertje:** *mērka* L 317, 368, Q 10, 12, 111; *m².ē²rkā* Q 88; *mēr².kā* L 316, P 56, 184, 186, 220, 227, Q 74, 155; *merikā* K 317a; *mērka* Q 112a, 178; *mō².rkā* P 115; **merrieveulen:** *mērivōlā* K 278, 314, 317, L 246, 265, P 197, 222, Q 96d, 112a; *mēri-* P 214; *meri-* K 353; *mērivō².lā* K 357, 359, L 313, 413; *mē.ri-* L 352; *mērivō².lān* K 316; *mērivō².lā* L 360; **merreveulen:** *mērvōlā* Q 2c; *mērā-* K 353, L 321, P 44, 45, 46, Q 20, 32a; *mērā-* K 318; *mērvōlān* K 315, Q 14; *mērvō².lā* K 358, P 48, 51, 224, Q 75, 79, 79a, 80, 152, 153, 156, 157, 157a, 160, 162, 164, 165, 166; *mē.rāvō².lā* L 354, 369, 370, Q 7; *m².ērā-* Q 96c, 252; *mērā-* Q 159; *mē.rā-* L 370, Q 9, 10, 11, 13; *mē².rā-* L 423; *mē.rāvō².lān* K 360, L 315, Q 8; *mē².rāvō².lā* L 424, Q 6; *mērvō².lā* P 186, 192; *mērvō².lā* P 220, Q 74; *mērvō².lā* P 188, 213; *mērvō².lā* Q 240; *mērvō².lā* Q 77, 169, 174, 175, 177, 188; *mērvō².lā* P 174, 176, 180, 182, 218; *mērvō².lā* P 121, 184, 187, 195, 223; *mērvō².lā* P 47, 172, 173, 175, 178, 179, 227; *mērvō².lā* Q 89; *mērāvō².lā* Q 172; *mī².rā-* L 372, 421; *mīē.rāvō².lā* L 420; *mērvōlā* L 374; *mērvō².lā* Q 168; *mērvō².lā* Q 76, 178; *m².ērā-* Q 163; *mērā-* Q 181; *mērvō².lā* Q 162, 167, 168a; *mērvō².lā* P 52, 53, 55, 56, 57, Q 2, 2a; *mē.rāvō².lān* L 282, 286, 314; *mērvō².lā* Q 83; *mērvō².lā* Q 72, 81a, 82, 171; *mē.rā-* L 356, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 415, 417, 418, Q 87, 90, 91; *m².ērāvīē.lā* Q 84; *mērā-* Q 94, 171; *mōrvōlā* P 50, 113, 117, 176a, Q 73; *mōrvō².lā* P 58, Q 161; *mōrvō².lā* P 119, 120; *mōrvō².lā* P 49; *mōrvō².lā* P 118; *mōrvō².lā* P118a, 177, 177a; *mōrvō².lā* P 115; **meerveulentje:** *mērvōlā* L 330.

Kaart 7. TETVEULEN

- ∕ tetveulen(tje)
- ⊖ zuigveulen(tje)
- ▣ zuikveulen(tje)
- ▲ zeugeling
- △ zuigeling
- △ zuikeling

2.3.4 MOEDERLOOS VEULEN

(N 8, 6)

[Veulen dat met een melkfles grootgebracht wordt.]

meerloos veulen: *mērlōs vōlā* Q 95; **moederloos veulen:** *mudārlo^s vōlā* L 312; *mōdārlo^s vōlā* Q 14; *mūrlōs vōlā* L 332; *mudārlo^s vōlā* L 322; *mudārlo^s vōjlā* P 213; **moederloos veulentje:** *mōdārlo^s vōlkā* L 269; **flesveulen:** *flesvōlā* L 325; **leiveulen:** *leivōlā* L 382; **lepelveulen:** *lēpalvōlā* K 314; **lebbēr:** *lēbār* L 321; **lepper:** *lēpār* K 278, L 163, 210, 214, 247, 271, P 50, Q 112a, 113; *lēpār* K 357, L 266, 286; *lēpār* L 270; **lepperd:** *lēpārt* L 290; *lēpārt* L 295; *lōpārt* L 244c; **lepveulen:** *lep^vōlā* L 246, 261, 265, 329, 331, Q 98, 101, 112a, 121; *lep-* L 191; *lep^vōlā* Q 14; *lep^vōlā* L 294, Q 204; *lep^vij^alā* Q 111; *lēpvē.lā* Q 2; **papkind:** *papken^t* Q 39; **pappot:** *pappōt* Q 112a, 121; **papveulen:** *pap^vōlā* K 361; *pap^vōlā* L 270; **weesveulen:** *wēisvōlā* Q 20; *wēs^vōlā* L 282; *wēs^vealā* Q 248; **zuiger:** *zākār* P 174.

2.3.5 TETVEULEN (kaart 7)

(JG 1a, 1b; N 8, 2)

[Veulen dat nog gezoogd wordt. Een tetveulen is ouder dan een zuigeling en kan verkocht worden.]

tetveulen: *tet^vōlā* K 314, 317a, 318, 353, P 44, 45, 46, 50, 113, 117, 176a, 186, 197, 214, 222, Q 96d; *tet^vōlā* K 315, 316; *tet^vōlā* K 357, 358, 359, 360, 361, L 313, 352, 413, 414, P 48, 51, 58, 224, Q 71, 73, 79, 79a, 80, 88, 152, 153, 156, 157, 157a, 159, 161, 164, 165, 166; *tet-* Q 160, 182, 240; *tet^vōlā* L 282, 286, 314, 315, 353; *tet^vij^alā* P 118, 192; *tet^vij^alā* P 188, 220, Q 74; *tet^vij^alā* P 49, 188; *tet^vij^alā* Q 241; *tet^vij^alā* Q 77, 155, 168, 169, 174, 175, 177, 188; *tet^vij^alā* P 174, 176, 180, 182; *tet^vij^alā* P 118a, 120, 121, 177, 177a, 187, 195, 223, Q 78; *tet^vij^alā* P 47, 107a, 175, 178, 213, 218, 219, 227; *tet^vij^alā* Q 89; *tet^vij^alā* Q 162; *tet^vij^alā* L 317, Q 172; *tet^vij^alā* Q 158a; *tet^vij^alā* Q 242; *tet^vij^alā* Q 76, 154, 168a, 178; *tet^vij^alā* Q 162, 167; *tet^vē.lā* P 52, 53, 55, 56, 57, Q 2, 2a; *tet^vē.lā* L 355; *tet^vī.lā* L 360; *tet^vī.lā* L 358,

359, 360, 361, 363, 365, 366, 367, 416, 417, 418, Q 3, 5, 72, 81a, 82, 87, 90, 91, 170; *tet-vīe.lā* Q 84, 94, 171; *tet-vīalā* Q 83; **tetveulentje**: *tet-vīφ.lākā* Q 181; *tet-vī^o.lākā* L 356; **tetter**: *tettar* P 120, 188; **zuigveulen**: *zīx-vōlā* L 191, 210, 270, 331, Q 112a; *zōīx-* L 268, 382, Q 32a; *zōīx-vōlān* K 278; *zōīx-vōlā* P 176; *zōīg-* Q 204a; *zōīx-* L 293, 322, 324, 325; *zīx-vī^olā* Q 39, 113; *zux-vōlā* Q 98, 101, 121; *zōx-* L 265, Q 109; *zux-vō^olā* Q 250; **zuikveulen**: *zīkvōlā* Q 2c; *zīkvōlān* Q 14; *zōīkvīalā* L 374; *zīkvī^o.lā* L 364; *zīk-* L 416; *zūkvōlā* Q 99*; *zō.kvō.lā* L 414; *zūkvōīlā* Q 188; *zūkvōlā* L 318b, 329, 330; *zūk-* L 425; *zūkvī^olā* Q 111; *zuāk-* Q 193; *zū.k-vī^olā* L 364; *zuāk-* Q 193; **zuigveulentje**: *zīx-vōlkā* L 246; *zī^ox-* L 244c; **zuikveulentje**: *zūkvōlkā* L 292a; **zeugeling**: *zūxlē^o* L 321; *zōgā-* Q 109; *zōyāgā-* K 353; *zōgālē^o* K 317a; **zuigeling**: *zīygalē^o* L 290, 332; *zōīgā-* L 422; *zōxā-* Q 247, 247a; *zōīgā-* K 278, Q 8; *zōīgā-* L 318, 319, 372, Q 13; *zī.gā-* L 362; *zīygalē^o* Q 121c; **zuikeling**: *zīklē^o* Q 200; *zīkā-* Q 14; *zī.kā-* L 424; *zī^o.kā-* L 419, Q 6; *zīkā-* L 421; *zīφ.kā-* Q 188; *zīφkā-* L 420; *zō.kā-* L 369, Q 12, 96c; *zōkā-* L 370, 371, Q 9, 10, 11, 94b; *zī^o.kā-* Q 90, 91; *zīe.kā-* Q 171; *zēkā-* L 368, 415; *zēī.kā-* Q 83; *zīkēkā-* Q 86; **melkveulen**: *mē.^lkvō.lān* L 282, 286; *mē^lkvī^olā* Q 117a; **memveulen**: *memvō.lān* L 312; **speenveulen**: *spīānvō.lā* L 354; *spē^on-* K 361; *spīānvōlā* Q 197a; **veulen**: *vōlā* L 288, 295; *vō.lā* L 163; *vōlā* L 294; *vō^olā* Q 251; *vīlā* Q 198b; **veulentje**: *vōlākā* Q 96d; *vōlkā* L 266; **klein veulentje**: *klē.vō.lākā* Q 1; *klē* ~ L 316; **niet gespeend (veulen)**: *nēt gēspīānt* L 424; **ongespeend (veulen)**: *onjās^opīānt* Q 252.

2.3.6 GESPEEND VEULEN

(N 8, 2b)

[Een veulen dat gespeend, niet meer gezoogd wordt. De ontwenning heeft tijdens de vierde of vijfde maand plaats.]

gespeend veulen: *gāspēnt vōlā* L 265, Q 2c; *gāspēntī* ~ L 288; *gāspījānt* ~ P 222; *gāspīānt* *-vō.lān* L 312; *gāspēnt* ~ L 282, 286; *gāspī^ont* *vō^o.lā* L 424; *gāspīnt vōīlā* Q 188; *gāspī^ont vōlā* Q 204a; *gāspēntī* ~ L 292a; *gāspēnt vīōlā* Q 162; *gāspīnt vīlā* Q 198b; *gāspī^ontī* *vī^olā* L 289; *gāspīnt* ~ Q 193; *gāspīnt vī.lā* L 360; *gāspēnt* *-vī^o.lā* L 416; *gāspī^ont vōlā* L 290; *gāspī^ont vī^olā* Q 111; *gāspī^ont* ~ Q 112a; *gāspēnt* ~ L 329, Q 20, 101; *gāspēntī* ~ L 382; **gespeend**: *gāspī^ont* L 422; *gāspī^ont* Q 32a; *gāspīānt* Q 33; **(een) gespeende**: *gāspīāndā* Q 200; *gāspīāndā* Q 247, 247a; **speenling**: *spī^onlē^o* L 321, 369; **speenveulen**: *spīnvōlā* L 268, 295; *spēn-* K 353, L 288; *spēnvōlān* Q 14; *spīānvōlā* L 330, Q 121; *spēn-* L 332; *spīnvōlā* L 324; *spīān-* L 293, 328; **flesveulen**: *flēšvōlā* Q 101; **veulen**: *vōlā* K 314,

318, L 318, P 44, 50, Q 96d; *vōlān* K 278, Q 14; *vō.lā* K 357, 359, 361, L 318b, Q 71; *vōlā* L 294, P 176; *vōī.lā* P 107a, 175; *vī^olā* Q 113, 117a; *vīφ.lā* Q 162; *vī^o.lā* L 364, 368, Q 72; **veulentje**: *vōlkā* L 266; **alleenstaand**: *aleīnstānt* Q 94b.

2.4. Onderscheid naar leeftijd

2.4.1 BENAMINGEN VAN HET PAARD NAAR DE LEEFTIJD

(A 32, 11a, 11b, 11c, 11d, 11e en 11f; A 45, 28a; N 8, 5, 15, 20, 62f en 62g; monogr.)

[Namen voor het onderscheid naar de leeftijd zijn talrijk. Specifieke namen treffen wij vooral aan tijdens de ontwikkeling van jong veulen tot paard. Na één jaar is het een *jaarling*. Wordt het op anderhalve à tweejarige leeftijd voor het eerst met een merrie voor een voertuig gespannen, dan heet het *aanspanner* of *achtienmaander*. Zijn de veulens na circa twee jaar volwassen geworden, dan zijn het *tweejarigen* of *twenters*. Nadien worden nog weinig specifieke namen volgens de leeftijd gegeven, behalve als de paarden (te) oud geworden zijn: ouder paard (zes tot twaalf jaar), oud paard (dertien jaar en meer).

De leeftijd van een paard kan worden vastgesteld aan de hand van het gebit. Als alle vaste snijtanden volledig doorgekomen zijn, heeft het een „volwassen gebit”. Vanaf nu wordt de leeftijd bepaald op grond van de veranderingen die zich op het kauwvlak van de ondertanden voltrekken en van de hoek die de ondertanden met deze uit de bovenkaak vormen. Tot achtjarige leeftijd is de ouderdom nauwkeurig vast te stellen; daarna wordt het wat moeilijker en noemt men een paard *afstands*.]

A. de eerste weken na de geboorte: **veulen**: *vōlā* L 191, 192, 192a, 213, 215a, 217, 245, 246, 246b, 247, 268, 269, 271, 288a, 289a, 292, 295, 297, 298, 300, 318b, 320a, 326, 330, 331, 377, 434, Q 21, 95, 99*, 103, 108, 121c, 197; *vōlān* Q 15; *vō^olā* Q 203; *vōlā* L 266, 267, 294, 328, 381b, Q 204a; *vōlā* L 164, Q 222; *vī^olā* Q 38, 111, 112, 192, 193, 195, 202, 208; **veulentje**: *vōlākā* K 353, L 204, Q 32, 95, 102, 196; *vōlkā* L 290, 378*; *vīalākā* L 374; **paardje**: *pērtīsā* Q 95; **tetveulentje**: *tet-vī^o.lākā* L 317;

B. als het enkele maanden oud is: **veulen**: *vōlā* L 192, 192a, 204, 215a, 245, 246, 289a, 300, 344, Q 21, 102, 197; *vōlā* L 290, 292, 328, 374, 378*; *vī^olā* Q 38, 111, 192, 193, 195, 208; **maandeling**: *mōndlē^o* Q 103; **speenveulen**: *spēnvōlā* Q 108; **tienmaander**: *tīnmūndār* K 361; **zuikveulen**: *zūkvōlā* Q 203;

C. als het één jaar oud is: **jaarling**: *jārlē^o* K 317, 318, L 269, 270, 282, 286, 294, 372, 416, 422, Q 2, 188; *jō^orlē^o* Q 1; *jōār-* K 353; *jōār-* K 278; *jō^or-* P 44; *joār-* P 213; *joarlē* L 368;

jouar– K 314; *jūr*– P 48, 222; *juar*– Q 83; *juor*– K 361; *jōrleŋk* Q 94; *joar*– P 175; *jōrleŋ* L 210, 214, 247, 288, 295, 300, 317, 325, 374, 382, 424, Q 94b, 109; *jōr*– L 317, 318, 321, 330, 332; *jōir*– P 107a; *jōr*– L 292, 328; *jōar*– Q 71; *jōr*– Q 162; *jur*– P 188; *jēr*– Q 3, 72, 86; **(een) jari-ge**: L 192, Q 112b; *jōregā* L 245, 298a, Q 38, 203; *jōrājā* Q 252; *jōregā* L 163; *jōregā* Q 103; **(een) eenjarige**: *eiŋjōregā* L 300; *eiŋjōregā* L 271, 292, Q 111; *in*– L 266; **eenjarig veulen**: Q 21; **jarig veulen**: *jōrex*– *vōlā* Q 121c, 197; **enter**: *entār* L 265, 270, 271, 321, 329, 331, 374, Q 99*, 113; **graspaard**: *graspert* L 163, 164, 360, 364; *grās*– L 271, Q 20; *graspert* L 265; *grōspiāt* P 176; **grasveulen**: *grasvōlā* L 192a, 247; *grās*– L 244c; **pinter**: *pentār* Q 94b (nog geen twee jaar oud en niet geschikt om te ploegen); **veulen**: *vōlā* L 215a, 246; *vōlā* L 290, 378*; *vījōlā* Q 111, 192, 193, 195, 208; **weideveulen**: *weivōlā* L 270; **eenjaars**: *iajōrs* K 317; **jarig**: *jōrax* Q 96d;

D. als het achttien maanden oud is: **aanspanner**: L 192, 268, 382, Q 195; *anspendār* L 210 (als het veulen aan kar en tuig gewend is; na circa anderhalf jaar), 215a; *aspēnār* Q 251; *q̄nspenār* Q 109, 178; *q̄nspendār* Q 188; *an*– L 214, 247; *ānspeñār* L 416 (achttien maanden); *āšpeñār* Q 117a; *ānšpendār* Q 192, 196; *āšpendār* Q 111, Q 200, 247, 247a, 248, 250, 252; *ānšpenār* L 270, Q 193; *ānšpendār* L 322 (paard dat voor het eerst voor de kar komt), 329 (jong veulen dat aangespannen of beleerd wordt), Q 99* (paard dat op anderhalfjarige leeftijd wordt aangespannen), 197a; *ānšpeñār* Q 111; *ānšpendār* Q 99*; **inspanner**: *enspenār* Q 162 (veulen van achttien maanden); **achttienmaander**: L 292, 378*, Q 250; *axtinmōndār* K 278, L 282, 286; *axtin*– P 213 (het begint te werken); *āxin*– K 278; *axti^onmōndār* L 416; *axtinmō^ondār* P 175; *axtean*– K 359 (achttien maanden oud); *axtinmōñ^onār* L 288; *axti^onmō^onār* L 422; *axtinmōjñdār* K 318; *axtinmondār* L 312; *axtinmōndār* Q 3; *āxtejñmundār* Q 83; *āxtēnmunnār* Q 72; *āxtēnmūqñār* Q 162 (tijd van het inspannen), 178; *āxtinmāndār* Q 2c; *axtinmandār* K 353 (veulen van anderhalf jaar); *axtinmōndār* Q 39; *āxtinmōjñdār* Q 188 (tussen veulen en paard: anderhalf jaar); **jong paard**: L 192a, 200; **(een) anderhalfjarige**: L 289*, 292, 300, Q 103, 197, 203, 252; **paard**: *pert* L 246; *pert* Q 208;

E. als het twintig maanden oud is: **twintigmaander**: *twintaxmōndār* P 213; *twintaxmūqñār* Q 162;

F. Als het twee jaar oud is: **(een) tweejarige**: L 378*, Q 103, 192, 197; *twijōregā* L 422; *twi^ojōrāgā* L 312, 368; *twijō^orāgā* K 359; *twijōregā* L 266; *twiā*– L 271; *twi*– L 424; *twajōrājā* Q 252; *twijōregā* Q 94b; *twējijāregā* Q 83; *twijēragā* L 416; **(een) tweejarige**: *twijōrsā* K 317;

twijājōmārsā K 353; *twijūrsā* K 361; **twente twentār** L 270, 294, 329, 331, P 175, Q 83, 99 113; **vierentwintigmaander**: *virantwentexmōdār* L 286; **paard**: *pert* L 164, 246, 294, Q 2 38; *pert* Q 102; *pert* Q 208; **jong paard**: *jōi^opert* L 374; *jōŋk p^oert* Q 193; **tweejarig**: *tweijōrex* Q 2; *twijōrāx* Q 96d;

G. als het ouder dan twee jaar is: **dertigmaander**: *dertexmōñjār* Q 39; *dertaxmōndār* K 27 *datexmūqñār* Q 162; **(een) driejarige**: *drējōmāsā* K 353; **(een) driejarige**: L 378*, Q 19 *drējjōrāgā* K 359; *drī^ojōrāgā* L 368; *drējjōrājā* 252; *dri^ojēregā* L 416; **driejarige**: *drājarāgār* 357; **drieling**: *drējleŋ* Q 96d (paard van dr jaar); **paard**: *pert* Q 21; *p^oert* Q 195 (na dr jaar); **jong paard**: *juŋk p^oert* K 353 (drie à z jaar); **(een) vierjarige**: *vērjōrājā* Q 252; **vierjarige**: *virjōrāgār* K 359; *vejārjārāgār* K 35 **(een) voljarige**: *vōljōregā* Q 99* (ouder dan z jaar); **voljarige**: *vōljōrex* L 288 (zes jaar); **volzpaard**: *vōlzatā p^oiat* P 188 (vijf jaar en ouder **aftander**: *q̄ftēntār* Q 162 (acht jaar; de tand duiden de juiste leeftijd niet meer aan); **aftandpaard**: *q̄ftandex pert* L 321 (vanaf acht jaar **(een) aftandige**: *q̄ftendegā* Q 188 (ouder dan tien jaar); *ā.ftenegā* Q 96c; **aftandspaard**: *ā.tans pert* L 210, 269, 282, 295; *āftan^os* ~ 292a, 300, 425; *āftens* ~ Q 101; *āften^os* ~ Q 1. *āftens* ~ Q 20; **aftandse voes**: *āftanse vus* Q 9 **twintiger**: *twēn^oejār* K 314 (paard van twint jaar); **machabeeër**: L 192 (heel oud paard); **aandig**: *aftandex* K 353; **aftands**: L 192, 25 332; *q̄ftans* Q 95, 193; *āf*– K 361 (meer dan vijf tien jaar), L 244c, 286 (tien jaar), 288 (acht veertien jaar), 321 (negen jaar en ouder), Q 9° (ouder dan vijftien jaar), 111; *āftan^ots* L 32 322; *āftan^os* L 331; *āftens^o* Q 113; *āftens^o* Q 2. *āftens* L 332; **driejarig**: *drējjōrāx* Q 96d; **ou^oq̄t** K 353 (vanaf vijftien jaar); **volzet**: *vōlzatā* 361 (ouder dan zes jaar); **van tand af**: *vc.tā.nd^o.ā.f* P 224; *van tā.nd^o.q̄f* Q 159.

2.4.2 OUD, VERSLETEN PAARD (kaart 8)

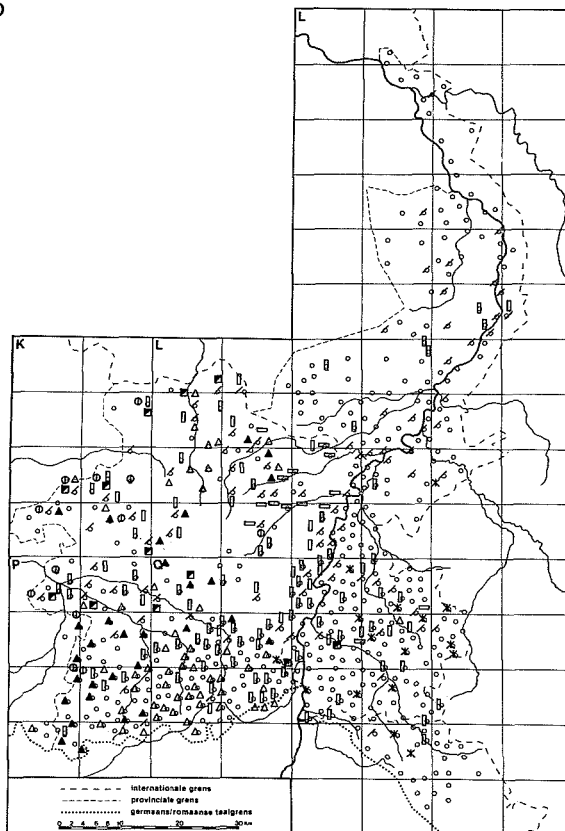
(JG, 1b; A 45, 28a; L 5, 36; L 36, 82; N 8, 2 62f en 62g; monogr.)

[Zie ook het lemma BENAMINGEN VOOR HE PAARD NAAR DE LEEFTIJD (2.4.1), sub F.]

biek: *bik* K 314, L 312, 314, P 188, Q 71, 112 158, 158a, 168, 168a, 240, 243 (wellicht onleend aan fr. *bique* „geit”); **oude biek**: *ā bik* 50, 176, 187, 193, 211, 222, Q 74, 78, 94, 15 160, 162, 164, 165, 167, 170, 175, 177, 17 179, 182; *ā^o* ~ L 352, 354, 355, 355a, P 58, 18 195, 219, 223, Q 79, 79a, 156, 157a, 161, 16 161; *āvā* ~ K 314, 318; *ayā* ~ L 315, 356, 360; *q̄j* ~ L 317; **versleten biek**: *varsle.tā bik* Q 2; **versleten oude biek**: *varsle.tā ā^o bik* Q 152, 15 **bik**: *bek* K 353, 358, P 107a, 115, 177a, 18 188, 213, Q 2c, 3, 83; **oude bik**: *ā^o bek* K 361,

Kaart 8. OUD, VERSLETEN PAARD

- ∕ (oude, versleten) knol
- ⊖ (oude, versleten) kragge
- ▯ (oude) krak
- △ (oude, versleten) bieċ
- ▲ (oude) bik
- ▣ (oude) djek
- ⊙ (oude) hecht
- x storkeġ

413, P 113, 118, 118a, 120, 173, 174, 178, 197, 214, 220, 227, Q 75; $\bar{a} \sim$ Q 1; $\bar{q}^{\circ} \sim$ L 358, 359, Q 91; $a\bar{u}\bar{a}$ beġ L 362; **djek**: *djek* K 278, 314, 361, L 282, 312, P 48, 50 (mager, versleten paard; vgl. *bi(e)k*, *hecht*, *knol*, *krak*); *djek* K 318; *džek* Q 2c; **oude djek**: Q 103; *ān djek* Q 2; $a\bar{u}\bar{a}$ žek Q 94b; **hecht**: *hext* K 278, 317, 353, 358, L 416, P 44, 107a (vgl. *bi(e)k*, *djek*, *knol*, *krak*); *hext* K 353, P 172, 176; **oude hecht**: $\bar{a}\bar{u}\bar{a}\bar{n}$ *hext* K 315; $\bar{a}\bar{v}\bar{a}\bar{n} \sim$ K 314; $\bar{a}\bar{n} \sim$ P 47; **knol**: L 332, Q 88 (identiek met *bi(e)k*, *djek*, *hecht*, *krak*); *knol* K 314, 317a, 318, 353, 357, 359, L 210, 249, 265, 266, 268, 270, 271, 282, 298, 314, 317, 321, 324, 325, 329, 356, 358, 360, 363, 364, 366, 367, 368, 374, 375, 382, 416, 421, 423, 425, P 50, 52, 54, 57, 118, 119, 184, Q 2, 5, 14, 32a, 33, 83, 99*, 112a, 118, 162, 203, 248; *knol* L 316, 414, Q 8, 11; *kn'ol* L 286; *knol* L 387, 422; *knol* P 222; **oude knol**: L 266, Q 15, 21; $\bar{a}\bar{a}$ *knol* L 352, P 47; $\bar{a} \sim$ L 413, P 51, Q 71; $\bar{a}\bar{l}\bar{d}\bar{a} \sim$ L 244c, 246, 0247, 269, 271; $\bar{a}\bar{l}\bar{d}\bar{a} \sim$ L 163; $a\bar{u}\bar{a} \sim$ L 370, Q 96d, 111; $o\bar{u}\bar{a} \sim$ Q 113; $\bar{q}\bar{u}\bar{a} \sim$ L 372; $\bar{a}\bar{i}\bar{a} \sim$ L 270, 331; $\bar{q}\bar{i}\bar{a} \sim$ L 295, 371a, 376, 377; $\bar{a}\bar{u}\bar{a}$ *knol* L 312; $\bar{a} \sim$ Q 2; $\bar{a}\bar{a}$ *kn'ol* K 361; $\bar{q}\bar{i}\bar{a} \sim$ L 419; $\bar{u}\bar{.}\bar{u}\bar{.}\bar{a}$ *knol* L 314;

versleten knol: L 267; **kragge**: *kraq* L 369, 416, Q 101, 112a; **oude kragge**: $a\bar{u}$ *kraq* L 361, 362, 366, 367, 368, 372, 415, 419; $\bar{q}\bar{i}$ *kraq* L 319; **versleten kragge**: $v\bar{a}\bar{r}\bar{s}\bar{l}\bar{i}^{\circ}\bar{.}\bar{t}\bar{a}$ *kraq* L 317; **krak**: *krak* K 278, 315, 316, L 269a, 269b, 271, 286, 288, 290, 291, 314, 319, 320, 353, 363, 381, 414, 417, 418, 424, P 176, 184, 214, Q 2a, 3, 5, 6, 9, 14, 19, 20, 21, 32, 38, 71, 72, 74, 81a, 82, 83, 88, 90, 95, 96, 99*, 100, 101, 109, 158a, 162, 168a, 172, 179, 199, 200, 201, 251, 252; *krək* L 364; **oude krak**: \bar{a} *krak* K 318, 359, 360, L 413, P 46, 48, 49, 51, 55, 56, 57, 121, 178, Q 75, 76, 77, 78, 83, 84, 86, 90, 154, 157, 174, 175, 177, 178; $a\bar{u}$ \sim L 313, 316, 365, 420, 421, 422, Q 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 87, 96c, 111, 222; $o\bar{u}$ \sim Q 113, 196, 202; **oud paard**: K 353, L 159a; $a\bar{u}\bar{t}$ $\bar{p}\bar{e}\bar{r}\bar{t}$ L 353, 354, 355a, 420, 422, Q 7, 9, 12; $a\bar{u}\bar{.}\bar{t}$ \sim L 420; $\bar{a}\bar{u}\bar{.}\bar{t}$ \sim L 286, 313; $\bar{a}\bar{t}$ \sim L 270, Q 88; $\bar{q}\bar{t}$ \sim L 292, 295, 319, 324, 352, 368, 371a; $a\bar{u}\bar{t}$ $\bar{p}\bar{e}\bar{.}\bar{r}\bar{t}$ L 417; $\bar{a}\bar{t}$ \sim Q 3; $\bar{a}\bar{t}$ $\bar{p}\bar{e}\bar{r}\bar{t}$ Q 95, 102; $a\bar{u}\bar{t}$ $\bar{p}\bar{e}\bar{.}\bar{r}\bar{t}$ Q 192; $\bar{a}\bar{t}$ \sim K 361; $\bar{a}\bar{t}$ $\bar{p}\bar{i}^{\circ}\bar{.}\bar{r}\bar{t}$ L 414; $\bar{a}\bar{t}$ $\bar{p}\bar{i}\bar{e}\bar{r}\bar{t}$ Q 1; $\bar{a}\bar{t}$ $\bar{p}\bar{e}\bar{.}\bar{r}\bar{t}$ P 47, 211, Q 83, 200; $\bar{q}\bar{t}$ \sim Q 204a; $\bar{q}\bar{t}$ $\bar{p}\bar{e}\bar{.}\bar{r}\bar{t}$ Q 253; $\bar{a}\bar{t}$ $\bar{p}\bar{e}\bar{r}\bar{t}$ K 360; $\bar{a}\bar{.}\bar{t}$ $\bar{p}\bar{e}\bar{.}\bar{a}\bar{t}$ P 56; $\bar{a}\bar{t}$ $\bar{p}\bar{i}\bar{a}\bar{t}$ Q 158; $\bar{a}\bar{t}$ $\bar{p}\bar{i}\bar{.}\bar{a}\bar{.}\bar{t}$ P 58, 186, 197, Q 2, 78, 160; $\bar{a}\bar{t}$ $\bar{p}\bar{i}\bar{a}\bar{t}$ P 176, 183, 188, Q 80, 167; $\bar{a}\bar{t}$

piāt P 55, 57, 179, 182, Q 93, 178; *āt piqt* Q 89; **slachtpaard:** *slaxtpērt* L 286, 315, 317, 369; *slax-* L 360, Q 10, 13; *slaxtpērd* L 363; *slaxtpērt* P 44; *slaxpēt* P 175; *slaxpiāt* P 195, Q 73, 157a; *slaxpiāt* Q 161, 241; *slaxpiāt* Q 171, 242; *slaxpiqt* Q 168a; *šlaxpērt* Q 112a; **versleten paard:** *vərslē.tā pē.rt* L 422; *vərslī.tā pērd* L 365; *vərslē.tā pērt* Q 12; *vərslē.tā pērt* P 46; *vərslēitā* ~ P 173; *vərslē.tā piāt* Q 163, 242; *vərslē.tā piāt* P 57; *vərslēte piāt* Q 80; *vərslētā piāt* Q 164; **storkel:** Q 112b; *štorkəl* Q 121c (de eigenlijke betekenis is stronk; overdrachtelijk voor een mager, oud paard); *štōrkəl* L 387; *štōrkəl* Q 39, 112a, 117a; *štōrkəl* Q 98, 197a, 204a; *stōrkəl* Q 14; *štōrkəl* Q 94b, 111, 121, 198b, 250, 252; **bok:** *bok* L 416; **oude bok:** *ayə bok* L 361, 366, 368, 372, 415, 420, 424; *qjā* ~ L 288; *ayə bōk* Q 8; **versleten bok:** *vərslētā bok* L 424; **versleten bonk:** *vərslētā bōnk* L 270; **kink:** *kenk* L 328, 329, 382 (*lomperd*); **kinkel:** *kenkəl* L 317, 322; **knook:** *knō.k* L 314; *knōk* L 266; *knōk* L 210; **oude knook:** *āā knuok* Q 163; **knul:** *knūl* Q 109; *knūl* Q 198b; **knuppel:** *knūpəl* L 266, P 119, 192, Q 117a; **oude knuppel:** *qjā knūpəl* Q 162; **korenzaaijer:** *kō.rəzē.r* Q 1; **krammes:** *kraməs* Q 101, 112a; **kreng:** *krej* L 360; *krej* L 316; *krej* Q 5; **oude kreng:** *ay krej* L 282; **kruk:** *krøk* L 271; **oude kruk:** *qj krøk* L 371; **rabbi:** *rabi* Q 91; **saucisseman:** P 214; *sasisəman* P 175 (ouder dan twintig jaar); **saucissepaard:** *so šispērt* P 172; *sōsesā*– K 353; **scharminkel:** Q 109; **schernakel:** *šərnākəl* L 382; **schraag:** L 269a; **strobbeel:** *štrubəl* L 293 (slecht te been); **strobbeelaar:** *štrubəlēr* L 332; *štrubelēr* L 324; **struikelaar:** *štrōkəlār* L 322; **stultes:** *štqltəs* Q 101; **versleten ruïn:** *vərslētā ryn* L 270; **vilderspaard:** *veldərspērt* L 290; *vilərspiqt* Q 168; **weidepaard:** *wējipērt* L 312 (slachtpaard van ca. vijftien jaar dat nog één jaar mag weiden); **oude beest:** *ā biəst* P 119; **oude duivel:** *ān dī.vəl* Q 90; **oude grijze:** *ayə grizə* L 359; **oude hengst:** *ān hejst* P 176; **oude kabas:** *ā kəbas* P 45; **oude krem:** *ayə krej* Q 111; **oude merre:** *ā mērə* P 53; **versleten merre:** *vərslē.tā mērə* P 118; **oude steel:** *āstī.l* P 197; *āstī.l* P 117; **oude student:** *qjā student* L 266; **oude stuip:** *aldə stūp* L 269; **oude trekker:** *ān trekər* K 359; **versleten:** *vərslē.tā* Q 167, 169, 181; *vərslētā* L 423, Q 155; *vərslētā* Q 78; *vərslē.tā* P 177; *vərslētā* Q 74; *vərslēitā* P 182, 219; *vərslīpētā* Q 90; *vərslē.tā* Q 197; **goed voor te slachten:** *gūt fōr tə slaxtə* P 192; **nog goed voor Krebs:** *noχ gut fōr krebs* P 187 (slachter in St.-Truiden); **goed voor de vilder:** *gut fōr ə vilər* Q 168; *gūt fōr ə velər* Q 89; **een (paard) dat op is:** *īn dā op ɛs* P 56; **voor de bik:** *vōr dā bek* P 176a; *vōr dā bek* P 179; **voor de hop af:** *vor ə hop-* *qj* Q 78.

3. Lichaamsdelen

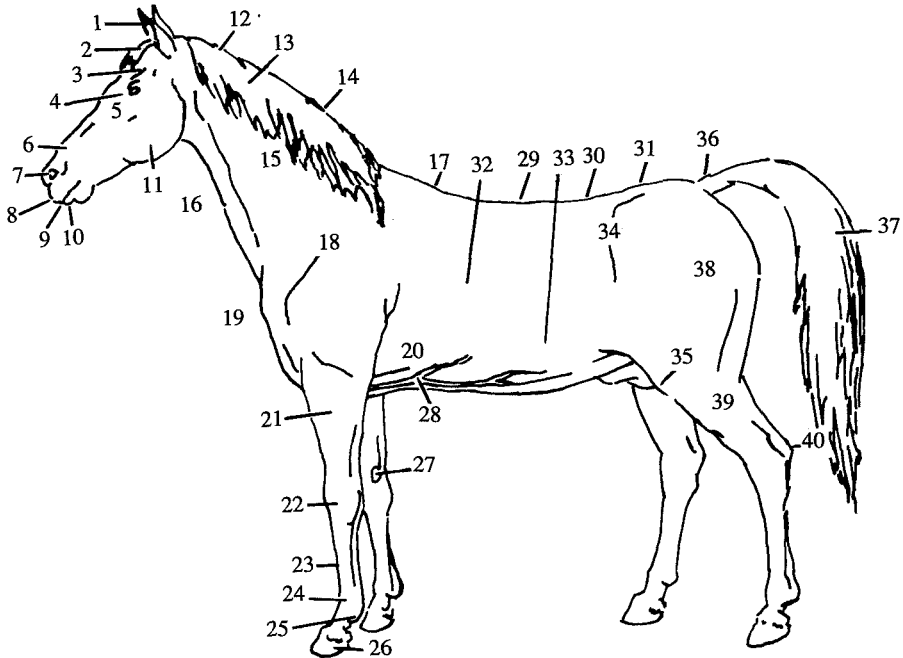
3.1. Algemeen

3.1.1 RECHTERKANT VAN HET PAARD

(N 8, 9 en 10)

[Tegenovergestelde kant van de plaats waar d voerman gaat.]

van de kant: *van dər kānt* Q 250; **van de man kant:** *van ə mans ken't* Q 14; **van de mans kant:** *van dər mansə kan'k* Q 117a (de kant we van de voerman); *van dər mansə kan't* Q 39; **van de man:** *van dā man* Q 14, 32; **van de mans:** *van dā mans* Q 111; **van de manse zij:** *van a manse zi* Q 20; **van mans zij:** *van mans zi* Q 382; **vademekant:** *vādəməkan'k* Q 121, 121 (*vademe* < van de man (weg)); **vademezij:** *vādəməzi* Q 101; **vandeme:** *vandəmə* Q 39 (*vandeme*: van de (voer)man weg); **vademekant:** *vandəməkant* Q 99*; **vanneme:** *vanəmə* Q 10 (geassimileerde vorm van *vandeme*); **vannemekant:** *vanəməkant* Q 98, 111, 204, 251; *vanəməkant* Q 121; *vanəməkānt* Q 198b; **vannemepaard:** *vanəməpērt* Q 101; **vannemezij:** *vanəməzi* Q 252; *vanəməzij* Q 112a, 197; **vallemans:** *valəmāns* Q 9 (*val(le)mans* < van d mans); **valmanszij:** *valmānszij* L 382; **vallemekant:** *valəməkant* Q 94b, 112a (*valleme* is d gereduceerde vorm van *valleman*); *valəməkant* Q 121; *valəməkant* L 329; *vōlāməkānt* Q 181, 193; **vallemepaard:** *valəməpērt* Q 192; **vallomezij:** *valəməzij* Q 113; **buitenhand:** *butəhan* L 289; *būtəhan* L 293, 325, 328; *buətə*– L 281; *butə*– L 318b; **buitenhand:** *butərhan't* L 311; **buitenkant:** *būtəkant* L 369 (de voerman gaat steeds links van het paard); *butə*– L 317, 361, 372; *būtəkant* L 322, 324; *butə*– L 288, 321; *būtəkānt* P 176; *bytə*– L 364, 416; *bōjtə*– L 361; **buitenkantse kant:** *butəkānsə kānt* L 286; **rechtterflank:** *rextərflānk* L 424, Q 95, 96d; **rechtterhand:** *rextərhan'k* L 268; **rechterkant:** *rextərkānt* P 175; **rechtse kant:** *rexsə kānt* L 213; *rexsə kant* Q 2c; **uiterhand:** *qjətərhānt* L 314; **uiterhandse kant:** *qjətərhānsə kānt* L 314; *qjətərhāntə kant* K 318, 357; *qjətə(h)āntə* ~ J 359; **van de hand:** *van dā han't* L 192, 271; *vā dā han'k* L 268; *van dā* ~ L 269, 270, 295; *vā dā han'kt* L 226, 290; *van dā han't* L 292c, 292, 294, 331, 374, 387; *van dā han't* L 330, 332; *vā dā hānt* L 210, 244c, 265; **van de handse kant:** *van dā hansə kant* L 266; **aan de handse kant:** *ān dā antsə kant* L 369 (bedoeld is wellicht: van de handse kant); **averechtse kant:** *əvəreksə kant* K 353; **hoofdkant:** *hytka.nt* K 361; **hot:** *hōt* L 425 (voermansterm *hot*: rechts); **ophang:** *ophā* P 175; **ophengselpaard:** *ophənsəlpjāt* P 222; **zij:** *zei* Q 178.

Afb. 2. lichaamsdelen

1. oor	21. bovenbeen (3.5.3)
2. bosje haar tussen de oren (3.2.13)	22. voorknie (3.5.4)
3. front	23. pijpbeen (3.5.5)
4. oog (3.2.6)	24. kogel (3.5.6)
5. (aan)gezicht	25. koot (3.6.4)
6. snuit (3.2.5)	26. hoef (3.6.1)
7. neusgaten	27. zweelwrat (3.5.10)
8. bovenlip (3.2.3)	28. lies (3.3.7)
9. muil (3.2.4)	29. rug (3.3.6)
10. onderlip (3.2.3)	30. lende (3.3.8)
11. onderkaak (3.2.16)	31. kruis (3.3.15)
12. nek (3.2.2)	32. flank (3.3.9)
13. manen (3.2.8)	33. buik (3.3.10)
14. manenstrang (3.2.9)	34. heup
15. hals	35. knieschijf
16. keel (3.2.22)	36. staartwortel
17. schoft (3.3.1)	37. staart (3.3.17)
18. schouders (3.3.3)	38. bil (3.3.18)
19. borst (3.3.2)	39. schenkel (3.5.8)
20. elleboog (3.5.2)	40. achterknie (3.5.9)

3.1.2 LINKERKANT VAN HET PAARD

(N 8, 9 en 10)

[Kant waar de voerman het paard leidt.]

voermanskant: Q 83; *vurma.nska.nt* Q 2; *vurmanskant* L 312; *vörmans-* L 424; *vörmanskant* Q 33; **voermanszij:** *vürmanszej* Q 2c; **mans-**

kant: *mānskānt* Q 72 (kant van de voerman); **naar de man:** *nō dā man* Q 14; **naar de mans:** *nō dā mans* Q 32a, 111; **naar de mans(e) kant:** *nō dār mans kant* Q 39; *nō dā mansə ka.ŋk* Q 117a; *nō dā mans kerŋt* Q 14; **naar de manse zij:** *nō dā mansə zi* Q 20; *nō mans zij* L 382;

nademe: *nōdamā* Q 39, 109, 121c (gereduceerde vorm van: naar de man; vgl. *namene-* en *naremekant*); **nademekant:** *nōdaməkant* Q 94b, 98, 99*, 111, 112a, 251 (identiek met *bijdehand* en *handkant*); *nōdamā*– Q 204; *nōdaməkank* Q 121; *nōdaməkant*† L 329; *nōdaməkānt* Q 188, 193; **nademepaard:** *nōdaməpērt* Q 192; **nademezij:** *nōdaməzi* Q 101; *nōdamā*– Q 252; *nōdaməzi* Q 112a, 113, 197a; **namenekant:** *nōmānəkant* Q 251 (vgl. *nademe-* en *naremekant*); **naremekant:** *nōrəməkant* Q 248 (*nareme:* naar de man); **aan de hand:** *ān dā hant* L 192; **bij de hand:** *beḡ dā haṅk* L 268, 295 (vgl. *nademekant*, *handkant* e.d.); *beḡ dā* ~ L 270; *beḡ dā haṅkt* L 290; *beḡ dā haṅk(t)* L 266; *bi dā han*† L 292a, 293, 294, 332, 374, 387; *bī dā* ~ L 331; *beḡ dā hānt* L 244c, 265, 271; *beḡ dā* ~ L 210, 269; **bij de handse kant:** *beḡ de hansə kant* L 266; *beḡ dā hāntsə kānt* L 163; **hands:** *hānts* K 314; **handkant:** *hantkant* K 353, P 44 (vgl. *nademekant*, *bijdehand* e.d.); **handskant:** *hanskānt* L 282; **handpaard:** *hant-pērt* Q 101; *ant-pēat* P 175; *hānt-pḡāt* P 222; **handzij:** *hantzē* K 317; *hanṡzi* L 330; **handzijkant:** *hantzēkant* K 353; **binnenhand:** *benəhant* L 289; *benəhan*† L 288, 318b, 325, 328; *benen*– L 318; **binnenkant:** L 364; *benəkant* L 317, 360, 372; *benā*– L 368, 369; *benā*– L 416; *benəkant*† L 293, 321, 322, 324; *benəkānt* P 176; **binnenkantse kant:** *benəkānsə kānt* L 286; **haar:** *hār* L 425 (voermansterm, *haar:* links); **haarkant:** *hārka.nt* K 361; **linkerflank:** *leṅkərflāṅk* Q 71, 86, 95; **slinkerkant:** *sleṅkərkaənt* P 213; *sleṅkərkaēt* P 175; **onderhandse kant:** *ondərhantsə kant* K 318; *qnarhantsə* ~ K 357; *qnarantsə* ~ K 359; **overhandse kant:** *qvərhanṡse kant* L 163.

3.1.3 VOORSTE DEEL VAN HET PAARD, TOT ACHTER DE VOORBENEN

(N 8, 11b)

[Het voorste gedeelte van het paard. Zie ook de lemmata MIDDENDEEL VAN HET PAARD (3.3.5) en ACHTERHAND VAN HET PAARD (3.3.14).]

borst: *borst* L 360, 364; *bōrst* L 214; *bos* P 176; *bōp.s* Q 178; *bōst* K 353; *bōrs* Q 101; **voorborst:** *vōrbōrs* Q 94b; **voorhand:** *vōrhant* L 246, 269, Q 94b, 99*, 109, 112a, 112b; *vōrant* L 424; *vōrhant* Q 251; *vḡr*– Q 113, 197a; *vḡr*– L 289, Q 111; *vōrhanḡ* L 268, 270, 295; *vḡ.r*– Q 117a; *vḡr*– Q 121, 121c; *vōrhanḡt* L 266; *vōr*– L 290; *vōrhan*† L 288, 318b, 329, 330, 331, 332, Q 32a, 39; *vōr*– L 318, 374; *vōr*– L 292a, 294, 322, 324, 325, 328, 382, 425; *vōrhā.nt* L 244c; *vōrhānt* K 314, Q 96d, 198b; *vōr*– L 191, 210, Q 96d; *vōr*– L 163, 282, Q 188; *vōrhənṡt* Q 14; *vē.ra.nt* Q 2; *vējərhānt* Q 72; **voorkant:** *vōrkant* L 192; *vōr*– L 247, 271, 369; *vōr*– L 317; *vōrkant*† L 321; *vōrkānt* L 214, Q 162; *vē.rka.nt* Q 2; *viərkanṡ* Q 83; **vcōrkwartieren:** *vōrkwar-*

tiərən K 278; **voorpaard:** *vōrpērt* L 246, Q 111 *vōrpeat* P 175; *vōrpeat* P 48; *vōrpeāt* Q 112a *vōrpiet* Q 162; **(het) voorste:** *vōrstə* Q 2c; *vōrst* L 422; *vōrstə* P 213; *vōstə* P 175; *vōstə* P 44 *vḡuaste* P 222; *vērstə* L 317; *vōrstə* Q 101; *vōst* Q 20; *vōstə* Q 252; *vḡstə* Q 111; **voorstel** *vōstəl* Q 250; **voorwerk:** *vōrweṡk* K 317, I 288, 329, 387, 424; *vōr*– L 292a, Q 98, 204a 248; *vōir*– P 176; *vōir*– P 107a; *vḡr*– Q 121 *vē.r*– Q 2; *vēr*– L 368.

3.2. Kop

3.2.1 KOP

(JG 1a, 1b)

kop: *kop* K 278, 314, 315, 316, 317a, 318, 357 358, 359, 360, 361, L 312, 313, 314, 315, 316 317, 319, 352, 353, 354, 355, 356, 358, 413 414, 416, 417, 418, 423, P 44, 45, 46, 47, 48, 49 51, 53, 55, 56, 58, 113, 115, 117, 118, 118a 119, 120, 121, 172, 173, 174, 175, 176, 176a 177, 177a, 178, 179, 182, 184, 187, 188, 195 214, 218, 219, 220, 223, 224, 227, Q 1, 2, 2a, 3 5, 7, 11, 73, 75, 76, 77, 79, 79a, 80, 81a, 82, 83 87, 88, 89, 153, 154, 157a, 158a, 159, 160, 164 166, 168, 169, 178, 179, 181; *ko.p* L 282, 286 *kop* L 359, 360, 361, 363, 365, 366, 367, 368 369, 370, 371, 372, 415, 419, 420, 421, 422 424, P 50, 52, 57, 177, 180, 192, Q 6, 8, 9, 1c 12, 13, 74, 78, 84, 90, 91, 94, 155, 161, 162 163, 165, 170, 171, 172, 182, 188, 240, 241 242; *ko.p* Q 157; **paardekop:** *peṡəkop* K 353 **paardskop:** *pērskop* L 364; *piā.ts*– Q 152, 156 *piqts*– Q 168a; *pērskop* L 362; *piatskop* P 186.

3.2.2 NEK

(JG 1a, 1b)

[Zie afbeelding 2.12.]

nak: *nak* L 369, 370, 371, 372, 414, 419, 420 421, 422, 423, 424, P 49, 50, 52, 53, 55, 57, 58 113, 115, 117, 118, 119, 120, 121, 172, 173 175, 176, 176a, 177, 177a, 178, 179, 180, 182 184, 186, 187, 188, 195, 197, 213, 214, 218 219, 220, 222, 223, 224, 227, Q 1, 2, 2a, 3, 5, 6 7, 8, 9, 10, 12, 13, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78 79, 79a, 80, 81a, 82, 83, 87, 88, 89, 90, 91, 94 96c, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 157a, 158a 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167 168, 168a, 169, 170, 171, 172, 174, 175, 177 178, 179, 181, 182, 188, 240, 241, 242; **nek:** *ne* K 278, 317a, 353, 358, L 286, 312, 313, 314 315, 316, 317, 319, 352, 353, 354, 355, 356 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366 367, 368, 413, 415, 416, 417, 418, P 44, 45, 46 47, 48, 51, 56, 174; *ne.k* L 282; *neḡ* K 314, 315 316, 318, 357, 359, 360, 361; **hals:** *hā.ls* Q 168 172, 177; *ha.ls* Q 91; *a.ls* Q 11, 83.

3.2.3 LIP

(JG 1a, 1b)

[Zie afbeelding 2.8 en 2.10.]

lip: *lep* K 278, 317a, 353, L 286, 313, 355, 356, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 415, 416, 417, 418, P 47, 52, 53, 55, 57, 121, 177a, 178, 179, 180, 182, 184, 186, 187, 188, 197, 218, 219, 220, 223, 224, 227, Q 2, 2a, 3, 5, 72, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 79a, 80, 81a, 82, 83, 84, 87, 90, 91, 94, 153, 154, 156, 157, 160, 165, 170, 172, 178; *le.p* L 282; *lip* P 192, 195, Q 89, 155, 157a, 158a, 159, 161, 162, 163, 164, 166, 167, 168, 168a, 169, 177, 181, 182; *løp* K 314, 315, 316, 357, 358, 359, 360, 361, L 312, 314, 315, 316, 317, 319, 352, 353, 354, 369, 370, 371, 372, 413, 419, 420, 421, 422, 423, 424, P 44, 45, 46, 48, 49, 50, 51, 56, 58, 113, 115, 117, 118, 118a, 119, 120, 172, 173, 174, 175, 176, 176a, 177, 177a, 214, Q 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 71, 73, 88, 96c, 179, 188; *lø.p* L 414, Q 1; *lyp* Q 174, 175; **paardslip:** *piã.tslip* Q 152.

3.2.4 MUIL

(JG 1a, 1b)

[Zie afbeelding 2.9.]

muil: *mül* L 370, 371, 419, 421, 424, Q 6, 11; *mü.l* L 416, 417; *mul* L 282, 286, 316, 356, 372, 418, Q 7, 8, 9, 10, 12; *muļ* L 312, 313; *moļ* K 360, 361, Q 88, 91, 188; *moyl* L 420, 422, 423, P 192, Q 74, 79, 159, 160, 164; *m'ayl* Q 79a; *mayl* P 118a, Q 75, 76, 80, 83, 154, 156, 157a, 162, 163, 167, 169, 177, 181, 182, 240, 242; *maꞥal* Q 89, 168, 241; *mōyl* Q 72; *mōyl* P 51, 56, 57, 58, Q 2a, 5, 71, 73, 81a, 82, 84, 90, 96c, 152, 153, 155, 158a, 161, 166, 170; *mōyl* L 355, P 55, 119, 177, 187, 188, Q 157; *mōyl* Q 178; *mōꞥal* Q 77; *mōyl* Q 175; *mōꞥl* Q 168a; *mōļ* P 53, Q 94; *mōļ* Q 2; *mōļ* K 317a; *mōļ* L 315, 352, 354, 414, Q 1, 87, 179; *mōļ* L 353; *mōļ* Q 78; *mōļ* P 46, 47, 48, 49, 50, 118, 121, 177a, Q 171; *mōļ* L 413; *mōꞥyl* P 120; *mōi.l* Q 174; *mōyl* P 52; *māl* P 115, 172, 173, 174, 176a, 178; *mēl* P 117, 172; **bakkes:** *bakas* K 316, 317a, 318, 357, 358, 359, L 312, 314, 331, P 44, 45, 46, 50, 113; *baʔas* K 278, 314, 315.

3.2.5 SNUIT

(JG 1a, 1b)

[Zie afbeelding 2.6.]

snuit: *snū.t* L 282, 286, 312, 313, 314, 315, 316, 319, 353, 369, 370, 371, 372, 416, 417, 418, 419, 421, Q 5, 81a, 82, 83, 89, 174, 177; *snū.t* L 358, 359, 360, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 415; *snūt* Q 168a; *snūt* L 317, 356, 361, 362; *snou.t* L 420; *snōꞥ.t* Q 160; *snōꞥꞥ.t* P 121, Q 74; *snōꞥꞥꞥ.t* Q 78; *snou.t* L 354, Q 155, 167; *snou.t* L

355, Q 3; *snay.t* Q 162, 169, 181, 182, 240, 242; *snō.t* K 360, 361, L 352, 413, 414, P 44, 51, 56, 177a, Q 1, 2, 2a, 71, 72, 76, 154, 164; *snōt* P 45, 46, 47, 48, 50; *snōꞥ.t* P 55, 57, 118, 177, 184, 186, 187, 188, 192, 195, 197, 220, 223, Q 73, 75, 79, 79a, 152, 153, 156, 157, 157a, 159, 161, 165, 166; *snōꞥꞥ.t* P 52, 53, 58, 119, 120, 224; *snōꞥit* K 278; *snō.t* K 314, 315, 316, 318, 357, 358, 359, L 413; *snajit* K 317a; *snāt* P 115, 172, 173, 174, 175, 176, 176a, 178, 179, 180, 182, 218, 219, 227; *snēt* P 113, 117, 214; **snuits:** *snū.ts* L 422, 423, 424, Q 6, 8, 9, 10, 11, 13, 84, 87, 88, 91, 96c, 172, 178, 179, 188; *snū.ts* Q 90, 94, 171; *šnū.ts* Q 7; **bakkes:** *bakəs* P 47, 49; *baʔas* K 353; **bek:** *bek* Q 9; **naas:** *nəs* Q 84, 89, 90, 163, 168, 169, 172, 177, 178, 182; *nōꞥs* Q 77, 158a; *nōas* Q 241; *nōas* Q 171; *nā.s* L 418; *nās* L 360, 361, 368, 420, Q 6, 7, 8, 12; **naaskoter:** *nōskūtər* Q 163.

3.2.6 OOG

(JG 1a, 1b)

[Zie afbeelding 2.4.]

oog: *oꞥx* L 317, 319, 361, 362, 369, 370, 371, 372, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 424, P 177, 184, 186, 192, 195, 197, 220, 223, Q 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 71, 74, 75, 76, 79, 79a, 80, 87, 88, 90, 91, 94, 96c, 152, 153, 154, 156, 157, 157a, 158a, 159, 160, 161, 162, 164, 165, 166, 167, 168, 171, 172, 178, 188, 240; *oꞥx* L 356, 358, 359, 360, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 415, P 118, 119, 120, 121, Q 73, 78; *oꞥx* L 423, Q 5; *ō.x* Q 3, 72, 81a, 82; *ōx* K 278, P 48, Q 77, 83, 84, 89, 90, 155, 163, 168a, 169, 170, 177, 181, 182, 241, 242; *ōx* K 316, 318, 357, 358, 359, 361, L 413, P 44, 46, 47, 51, 53, 55, 56, 57, 58, 113, 115, 117, 172, 173, 174, 175, 176, 176a, 178, 179, 180, 182, 214, 218, 219, 224, 227, Q 2, 2a; *ōx* L 355, P 52, 177a; *ōꞥx* K 315, 316, P 49; *uōx* K 314, 317a, 353, L 282, 286, 312, 313, 314, 315, 316, 352, 353, 354, 414, Q 1, 2a; *ōx* P 50, 53, 118a; **oof:** *oꞥf* Q 174, 175, 179.

3.2.7 OOR

(JG 1a, 1b)

[Zie afbeelding 2.1.]

oor: *ōr* Q 75, 76, 77, 79, 79a, 80, 84, 89, 90, 152, 153, 154, 155, 157, 157a, 158a, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 166, 167, 168, 168a, 169, 170, 171, 174, 175, 177, 178, 179, 181, 182, 240, 242; *ōꞥr* P 186, Q 94, 165; *ōꞥꞥr* P 195; *oər* K 278; *oꞥər* P 120, 184, 192, 197, 220, 223, Q 73, 74, 156; *ōꞥər* P 118, 119, 121, Q 78; *oꞥr* Q 81a, 82; *oꞥər* P 177, 187, 188, Q 83; *ūr* K 316, 318, 357, 358, 359, 360, 361, L 312, 372, 413, P 46, 51, 55, 56, 57, 176, 178, 180, 214, 219, 224, Q 2, 188; *ūr* P 50, 52; *ūr* L 414, 416, 417, 418,

Q 1, 2a, 3, 5, 71, 72; *ū̄r* Q 96c; *ū̄r* K 313, 314, 315, L 313, 315, 316, 317, 354, 369, 370, 371, 419, 420, 421, 422, 423, 424, P 44, 45, 47, 48, 113, 115, 117, 172, 173, 174, 175, 176a, 177a, 179, 182, 218, 227, Q 2a, 6, 7, 8, 10, 13, 87, 88, 91, 172; *ī̄r* L 356, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 415, P 53, 58, 118a; *ū̄or* L 319, Q 11; *ū̄or* Q 9, 12; *ūor* K 317a, L 282, 286, 314, 352, 353, P 49; *ū̄or* L 355.

3.2.8 MANEN

(JG 1a, 1b; N 8, 21)

[Het lange nekhaar bij een paard. Paarden worden vaak onderscheiden naar de kleur van de manen (zie paragraaf 4.1).

Zie afbeelding 2.13.]

manen: *mānə* K 317a, 353, L 191, 192, 210, 214, 244c, 246, 247, 265, 266, 269, 270, 271, 288, 289, 290, 292a, 293, 295, 318, 318b, 321, 322, 324, 325, 328, 330, 331, 332, 360, 364, 368, 369, 374, 382, 387, 421, 423, Q 2, 9, 12, 20, 32, 32a, 33, 39, 86, 88, 98, 99*, 109, 111, 112a, 112b, 113, 117a, 121, 121c, 197a, 201, 204a, 208, 248, 242, 251, 252; *mānən* Q 8, 14; *mā.nə* L 317, 319, 354, 356, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 370, 371, 372, 415, 416, 417, 418, 420, 422, 424, Q 6, 7, 9, 10, 11; *mā.nən* L 316, 355, 419; *m̄ānə* Q 13, 96c; *mā̄nə* Q 154; *mōnə* K 314, 317, 318, 353, L 163, 268, P 45, 46, 47, 48, 58, 113, 115, 117, 118a, 119, 120, 121, 173, 176, 176a, 180, 220, 222, 223, Q 71, 73, 74, 75, 77, 78, 79a, 83, 84, 87, 90, 91, 94, 94b, 95, 96d, 101, 152, 153, 155, 156, 157, 160, 162, 163, 166, 168a, 169, 170, 172, 174, 175, 177, 179, 181, 182, 188, 193, 198b, 240, 242; *mōnən* K 315, 316; *mō.nə* L 313, Q 2a, 3, 5, 81a, 82, 83, 94; *m̄ō.nən* L 282, 286, 312, 315; *m̄ō̄nə* Q 178, 179; *m̄ō̄n* Q 76; *mō̄nə* K 358, 359, P 174, 175, 177, 178, 179, 182, 184, 188, 213, 218, 219, 224, Q 2a, 89, 157a, 161, 164; *mō̄.nə* L 352; *mō̄.nən* L 312, 314; *mō̄enə* K 357; *mō̄ənə* P 214; *mō̄ənən* K 278, L 282, 314, 353; *mōnə* L 414, P 52, Q 1, 2c; *mō̄nə* L 413; *mō̄.nə* Q 72; *mōnə* P 187, Q 171; *mō̄nə* K 359, 361, P 44, 49, 50, 53, 55, 56, 57, 107a, 118, 172, 177a, 186, 192, 195, 197, Q 71, 158a, 165, 241; *mō̄enə* Q 80; *mō̄ə* P 227; *mū̄ənə* K 360, P 222; *mū̄onə* P 51; *mū̄ənə* Q 79; *mū̄qnə* K 361; **vlechten:** *vlextə* P 175.

3.2.9 MANENSTRANG

(N 8, 21 en 25)

[Gewelfde bovenkant van een paardenek waar de manen ingeplant zijn.

Zie afbeelding 2.14.]

maanstrang: *mānstrā.ŋk* L 317, Q 9; *mā.n-* L 361; *mōn-* Q 89, 177; *m̄ō.n-* Q 3; *mōnstrāŋk* Q 162; *mānstrāŋk* L 360, Q 86, 109; *m̄ōn-* Q 178;

mōqn- K 278; *mōn-* Q 2c; *mānstrāŋk* Q 32; 33, 39, 113; **manenstrang:** *mānstrā.ŋk* L 244; 318b, 364; *mōnə-* Q 172; *mānstrāŋk* L 191; 210, 214; *mōnə-* Q 94, 95, 96d, 198b; *m̄ō̄nə-* L 282, 286; *mānstrā.ŋk* Q 11; *mānstrāŋk* L 192; 246, 247, 265, 266, 269, 271, 288, 289, 292; 318, 321, 328, 372, 374, 416, 422, 424, 425, Q 9, 14; *mōnə-* L 268, Q 94b; *mōnstrāŋk* L 163; *mōnə-* K 278; *mōnstrāŋk* L 312; *mānstrāŋk* L 270, 290, 293, 294, 295, 322, 324, 325, 330; 331, 332, 368, 369, 382, 387, Q 20, 98, 99; 101, 111, 112a, 117a, 121, 121c, 197a, 204; 250; *mōnə-* L 329; *mānstrāŋk* Q 248; **strang** *strāŋk* Q 193; *strāŋk* P 50; **nekstrang** *nekstrā.ŋk* L 364; **kam:** *kamp* L 282, 331, 364; 416, P 188; *kam(p)* P 176; *kā.np* L 414; *kam* L 317, 318, P 48; *kōmp* P 107a; **manenkam:** *mānəkamp* L 288, 322; *m̄ō̄nə-* Q 71; **maanspiren:** *mōnspīrə* Q 94b; **manenstapel:** *mānəstōpə* Q 112a (gewelfd deel van een paardenek, dat met haren begroeid is); **bovennek:** *bōvənek* L 353; **haarnek:** *hā̄rnek* K 359.

3.2.10 HEKSENVLECHTEN

(N 8, 22; monogr.)

[Onontwarbaar kluwen in de manen die ontstaan doordat vele paarden 's nachts aan een kettin gebonden worden in plaats van aan een ledere riem. Bij het reiken naar de hooiruif en het op e neer bewegen van het hoofd schuift de kettin over de manenstrang, waardoor ruwe mane (heksen vlechten) ontstaan. Het volksgeloc schreef dit vroeger toe aan het werk van boze geesten, die het paard 's nachts bereden.]

duivelsvlechten: *dīvəlvlextə* L 288; **hekloven** **maanstrang:** *gəklū̄.və mō.nstrā.ŋk* Q 3; **heksenbezem:** *heksəbessəm* L 163; **heksen vlechten** *heksəvlextə* L 369, K 318, 353, Q 113; *heksəvlextə* L 290; **kladder:** *klatər* Q 162 (klodde: warboel); **knopen:** *knīpə* Q 2; **krauw:** *krō̄p* (252 (schurft)); **maan in de kladder:** *mōn en d kladər* Q 2c; **manelknop:** *mānəlknop* Q 112 (knoop in de manen); **pop in de manen:** *pup ę də mō̄nə* P 175 (*pop:* streng); **ruwe manen:** *ru mānə* L 374; **speknak:** *špeknač* Q 112a (vette gezwollen nek); **streng:** *štręŋ* Q 32a (dooreer gevlochten kluwen haar); **tressen:** *tressə* K 317; **verkeerde struif:** *vərkirdə štrō̄f* Q 193 (*struif*: kuif, haarbos); **warboel:** *war̄bul* Q 109; **weerborstel:** *wērborstəl* L 269 (haren die tegen d streek gaan; vgl. *weerwas*); **weerwas:** *wērwas* (117a; *wēr-* L 368; **wrong:** *wroy* K 361.

3.2.11 BOSJE HAREN AAN DE BOVENLIP

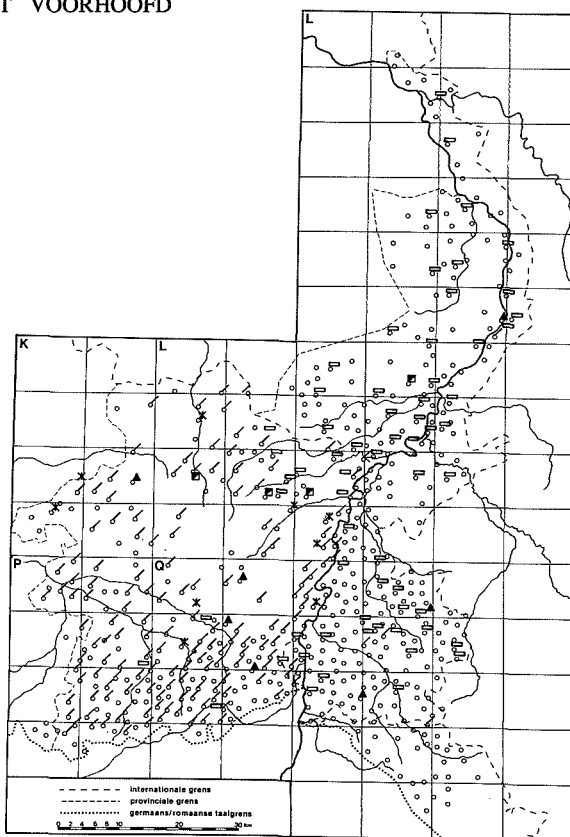
(N 8, 24)

[Voelharen aan de bovenlip.]

snor: *snor* K 278, 318, 357, L 191, 210, 244; 246, 247, 250, 266, 268, 282, 288, 289, 312

Kaart 9. WIT VLEKJE OP HET VOORHOOFD

- ∨ ster(ret)je
- = kol(let)je
- ▲ hart(je)
- kroon
- x plak(je), plek(je)

314, 317, 318, 318b, 364, 414, 424, P 44, 48, 176, Q 71, 72; *snor* L 269, 271, 328, 360, 416, Q 9; *snur* L 368; *snqr* L 270, 290, 292a, 293, 294, 295, 321, 322, 324, 329, 330, 331, 332, 382, 387, 425, Q 14, 20, 39, 96d, 101, 109, 111, 112b; **snorretje:** *snørkə* L 371; **snorbaard:** *snørbārt* L 369; **snorhaar:** *snørhør* L 372; **moustache (fr.):** *mustas* K 353, L 369, 414, P 222, Q 2, 162, 178; *mestas* P 175, 213; *møstes* P 107a; *mastes* Q 4, 71; *mætes* K 361; **snuits:** L 265 (synoniem van snor en knevel); *snquts* Q 32a, 39, 98, 111, 112a, 113, 117a, 121c, 197a, 204a; *snōts* Q 251; *snuts* L 329, Q 101; *snōts* Q 251; *snqjts* L 382; *snāuts* Q 252; **knevel:** *knīval* Q 95, 96d, 198b; *knīvəl* Q 39; *knīvəl* Q 94b; *knēvəl* K 314, L 286, Q 99*; **haverknevel:** *hqværknēvəl* K 317 (het eerste lid wijst op het beeld van afgesneden haverdraden); **baard:** *bār* Q 94b (de haren op onderlip en kaken); **baardje:** *bārtəkə* K 361; **kattebaard:** *katəbq̄t* Q 188; **onderneus:** *qndərnøs* K 353; **smous:** *smoqs* L 163 (eig.: een hondensoort met een korte snuit, die vrijwel geheel door lange haarlokken bedekt is); **spieren:** *spīrə* K 359 (haartjes).

3.2.12 WIT STERVORMIG VLEKJE OP HET VOORHOOFD (kaart 9)

(JG 1a, 1b; N 8, 27a; S 27)

[Witte plek op het voorhoofd van donkerharige paarden, niet groot maar van verschillende vorm als rond, ovaal e.d. Een *ster* is iets groter dan een *kol*.

Zie afbeelding 3.]

ster: *ster* K 317a, L 317, 319, 363, 364, 365, 370, 371, P 214, Q 2c, 82, 83, 88; *stē.r* L 414, 416, 417, Q 1, 3; *stē.r* P 186; *stēr* K 278, 357, 358, 359, L 282, 286, 312, 313, 315, 316, 352, 353, 354, 355, 356, 413, P 45, 46, 47, 49, 51, 55, 56, 57, 58, 107a, 222, 223, Q 2, 75, 79a, 152, 153, 154, 157a, 164, 165; *stē.r* Q 2a, 5, 71; *stē²r* P 119, 197; *stēr* K 360, 361, P 176; *stē²r* P 50, 113, 115, 117, 118, 118a, 120, 121, 172, 173, 174, 175, 176a, 177a, 179, 180, 182, 184, 187, 188, 192, 195, 213, 218, 224, Q 73, 78, 79, 156, 157, 159, 160, 166; *star* L 360, 372, 418, 419, 421, 422, 423, 424, Q 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 90, 96c; *stā.r* Q 72; *stār* K 314, 315, 316, 318, Q 76, 77, 80, 83, 84, 89, 91, 94, 94b, 155, 161, 162,

Afb. 3. wit stervormig vlekje op het voorhoofd

168, 168a, 171, 172, 174, 182, 188, 241, 242; *ster* L 270, 330, Q 101, 251; *štar* Q 111; **sterretje:** *ster^okə* P 44; *stēr^okə* Q 87, 158a, 163; *stē^or^okə* P 219; *stār^okə* Q 3; **lange ster:** *lanj stār* Q 89; **lelijke ster:** *lelikə stēr* P 52; **witte ster:** *wetə stēr* P 48; *wetə stēr* K 361; *wetə stēr^r* P 177, 178; *wetə stār* Q 167; *witə* ~ Q 179, 240; **kol:** *kəl* L 163, 191, 210, 214, 244c, 246, 247, 265, 266, 268, 270, 271, 288, 289, 290, 292a, 294, 295, 317, 318, 321, 322, 324, 325, 328, 329, 330, 331, 332, 359, 362, 367, 371, 372, 374, 382, 387, 425, P 188, Q 14, 20, 32a, 33, 39, 72, 94b, 95, 96d, 98, 99*, 101, 109, 111, 112a, 112b, 113, 121, 121c, 162, 193, 198b, 204a; **kolletje:** *kəl^kkə* L 361, 369; **hart:** L 269, Q 112a (kol of ster gelijkend op een hartje); *hert* K 317; *hart* Q 197a; *hat* Q 81a, 170; **hartje:** *hertšə* Q 4; **kroon:** *kruən* L 293, 354; *krūⁿ* L 366, 368; **maan:** *muən* P 220; **plakje:** *plakskə* K 314; **witte plak:** *wetə plak* Q 71, 74; **plek:** *plek* L 415, 422, Q 13; **plekje:** *plekskə* K 353, L 314; **witte plek:** *wetə plek* L 420.

3.2.13 BOSJE HAAR DAT TUSSEN DE OREN NAAR VOREN HANGT (kaart 10 en 12)

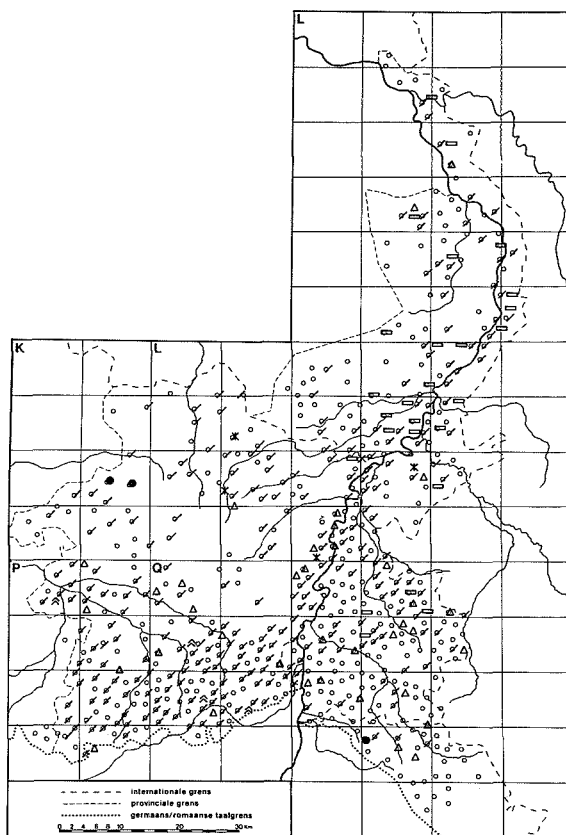
(JG 1a, 1b; N 8, 26; S 27)

[Bosje haar dat van tussen de oren over de kol of het voorhoofd tot over de ogen neerhangt. Zie ook het volgende lemma met *bles* in de betekenis van een lange, witte streep over de paardekop tot halverwege de neus. Zie afbeelding 2.2.]

bles: *blēs* K 278, 314, 315, 317a, 318, 353, 357 358, 359, 361, L 164, 165, 191, 209, 210, 211 213, 215a, 217, 244c, 245, 246, 246a, 248, 249 250, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 286, 288 289, 291, 293, 295, 296, 297, 298, 299, 300 312, 313, 314, 315, 317, 318, 318b, 319, 320 321, 322, 323, 326, 327, 328, 329, 330, 331 333, 352, 353, 354, 356, 358, 359, 360, 361 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370 371, 372, 374, 377, 378, 379, 380, 381, 382 385, 387, 413, 415, 416, 417, 418, 421, 422 424, 425, 426, 427, 429, 430, 431, 432, 434a, 1 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 55, 56, 57 58, 107a, 113, 115, 117, 118, 118a, 172, 173 174, 175, 176, 176a, 177a, 179, 180, 182, 188 213, 214, 218, 219, 224, Q 1, 2a, 3, 5, 6, 8, 9 10, 11, 12, 13, 14, 16, 20, 22, 27, 29, 32, 32a 39, 33, 71, 72, 73, 76, 77, 80, 81a, 82, 83, 84 86, 87, 88, 89, 90, 91, 94, 94b, 95, 96c, 97, 98 99, 101, 102, 103, 104a, 109, 110, 111, 112a 113, 116, 118, 121, 153, 154, 156, 157, 158a 162, 167, 168a, 170, 171, 172, 174, 175, 177 178, 182, 187, 188, 196, 198, 203, 204a, 207 242, 248, 250; *blēs* L 414, Q 1; *blej^s* P 184 186, 187, 188, 192, 195, 197, 220, 223, Q 74 79a, 152, 159, 161, 164, 165, 166; *blēs* L 321 *bles* L 282, Q 86, 96d, 98; *bles* Q 35, 117b, 155 163, 181, 202; *ble^s* Q 169; *blej^s* Q 2a; *blēs* I 290; *blēj^s* Q 240, 241; **blesje:** *blēs^{kə}* P 178, C 75, 96d; *blē^{skə}* Q 168; **manenbles:** *mānables* C 2; **kleine bles:** *klejə blēs* Q 252; **witte bles** *wetə blēs* P 227; **top:** *top* L 163, 210, 246, 265 268, 290, 328, 374 (kuifje, bosje haren); *tup* I 292a, 325, 328, Q 101; **manetop:** *mānatop* I 247, 295, 324, 331, 387, Q 33, 98, 112a (gedeel telijk naar voren gekamde manen); *mōnə* I 329; *mānatup* L 270, 294, 322, 332; **maantop** *māntop* L 191; **manetopje:** *mānatj^pkə* L 271 **struif:** *struf* L 364; 425, Q 2, 2a, 8, 71, 83, 94l (kuif); *strūf* L 210; *strū^f* P 177, Q 78; *strof* P 45 50; *strouf* L 419, 422; *strouf* Q 188; *strāf* P 227 *strayf* Q 162; *štruf* L 382, Q 20, 39, 99*, 101 112a, 117a, 121, 197a, 204a, 251, 252; *štruaf* C 113; *štrūf* Q 111; *štrouf* Q 193; **struivel:** *stru^{və}* L 423; **kolstruif:** *kəlštrūf* Q 111; **kopstruif** *kopstruf* Q 7; **manestruif:** *mānəstruf* L 192; *mā nəstruf* Q 250; **flos:** *flōs* K 316 (fr. *floche*); *flō* K 317; *flus* Q 248; **frou-frou:** *fruf^r* L 317, C 2a; **frou:** *f^r* L 424 (verkort uit fr. *frou-frou*) **kapoel:** *kapul* P 222 (fr. *capoule*: haarsnit); *kə pul* Q 160; **kwispel:** *kwēspəl* P 48 kwaspel; vgl *flos* en *pluche*); *kwēj^spəl* Q 79a; *kwēj^spəl* I 121; *kwispəl* Q 162; **kwispeltje:** *kwēspəl^{kə}* C 181; **pluche (fr.):** *plōs* K 316; *plōs* K 314; **poes** *pus* L 382; *pūs* L 364; *pūs* L 316; **spoes:** *spus* I 424; **schop:** *šop* Q 121 (kuif; du. *Schopf*); *šōp* C 251; **tros:** *tros* K 278 (kuif); *trus* L 282; **vliegen** **bros:** *vliēbrōs* Q 155 (fr. *brosse*: borstel); *wis wēs* L 366, P 44, 46, 52; *wuš* Q 101; **wisje** *wōskə* Q 112a.

Kaart 10. BOSJE HAAR
(TUSSEN DE OREN)

- ∨ bles(je)
- = top(je) en sst.
- △ struif, struivel
- flos
- ^ kwispel(tje)
- x poes, spoes

3.2.14 LANGWERPIGE STREEP VAN
VOORHOOFD TOT NEUS (kaart 11 en 12)

(JG 1a, 1b; N 8, 27b)

[Lange, witte streep over de paardekop tot halverwege de neus, naar de vorm in verschillende soorten onderscheiden: *halve* en *doorlopende bles*, *smalle* en *brede bles*, en als ze de hele snuit wit kleurt: *witte muil*, *snuit*. Zie ook het vorige lemma met *bles* in de betekenis van een naar voren hangend haarbosje.

Zie afbeelding 4.]

streep: *strēp* K 278, 314, 317, 318, 353; *strēp* Q 155; *strē.p* L 282, 286, 312, 313, 314, 316, 319, 419, 420, 421, 424, Q 3, 13, 82, 88, 90, 163, 167, 168, 171, 240, 241; *strēp* L 370; *strē^o.p* L 372; *streip* Q 80; *strēp* Q 14; *strē.p* L 359, 417; *streip* L 356, 414, P 120, 121, 184, 187, Q 74, 78, 79, 153, 156; *streip* Q 5; *streip* P 222; *strīp* K 359, L 266, P 46, 118a, Q 2; *strī.p* L 317, 355, 360, 361, 362, 363, 366, 368, 415, 416, Q 6, 7, 8, 9, 10, 11, 71, 72, 75, 76, 81a, 83, 87, 89, 91, 94, 96c, 154, 174, 175; *strī^op* L 352, 354, P 44, 45, 47, 177a, Q 188; *striap* K 357, P 49, 50, 107a, 175, 176, 176a, 179, Q 197a; *stria.p* K 358, L 315; *striāp* K 357; *strip* K 360,

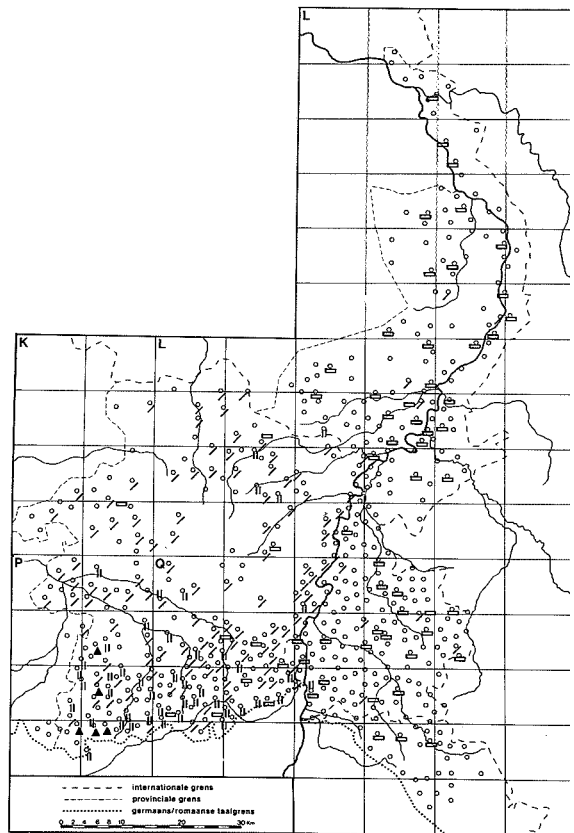

Afb. 4. langwerpige streep van voorhoofd tot neus

I.9

Kaart 11. LANGWERPIGE STREEP

- / (lange) streep(je)
- " witte streep
- = bles en sst.
- ▲ witte muil/snuut

361, L 269, 413, 414, P 53, 55, 56, 57, Q 1, 2c, 94b; *štrēp* L 293, 322, Q 98, 121; **streepje**: *strēpkā* Q 3; *štrīpkā* Q 112a; **lange streep**: *laŋ strīp* Q 83; *laŋ strīap* P 180; *laŋ strip* K 361, P 52; **witte streep**: *wetā strēp* L 318; *witā* ~ Q 77, 168a; *witā strēp* Q 162; *witā strē.p* Q 177, 181, 182, 242; *wetā streip* P 119, 177, 220, Q 73, 157; *witā* ~ Q 157a; *wetā strep* P 51; *witā strēip* P 186, 188, 192, 195, 197, Q 152, 160, 161, 165, 166, 172; *witā strīp* Q 179; *wetā strī.p* L 358, 365, 367, Q 12, 188; *wetā strīp* P 182, 227; *wetā strīap* P 115, 117, 172, 173, 174, 176, 178, 224; *wetā strip* Q 2, 2a; *witā* ~ Q 79a; **witte muil**: *wetā mēl* P 113; *wetā māl* P 218; **witte snuit**: *wetā snāt* P 178, 219 (één of beide lippen zijn eveneens wit); *wetā snāst* P 213; **bles**: *blēs* K 318, L 163, 191, 192, 210, 214, 244c, 246, 247, 265, 268, 270, 271, 288, 289, 292a, 294, 295, 317, 322, 324, 325, 328, 329, 330, 331, 332, 374, 382, 387, 418, 425, Q 20, 32a, 33, 39, 83, 90, 94b, 95, 99*, 101, 111, 112a, 112b, 113, 117a, 121c, 162, 193, 197a, 204a, 250; *ble.s* Q 169, 198b; *blēs* L 290; **grote bles**: *grōtā blēs* Q 178; *grūtā* ~ Q 96d; **lange bles**: *laŋā blēs* Q 109, 111, 248, 252; **witte bles**: *witā blei.s* Q 164; **doodskop**: *duātskop* L 422; **grote kol**: *gru-*

tā kōl Q 96; **lijst**: *lē.st* P 58 (streep, strook); *lis* C 159; **tweede snuit**: *twidā snōst* Q 79a; **witt baan**: *wetā bōn* K 316.

3.2.15 VLEKJE OP DE NEUS

(N 8, 27c)

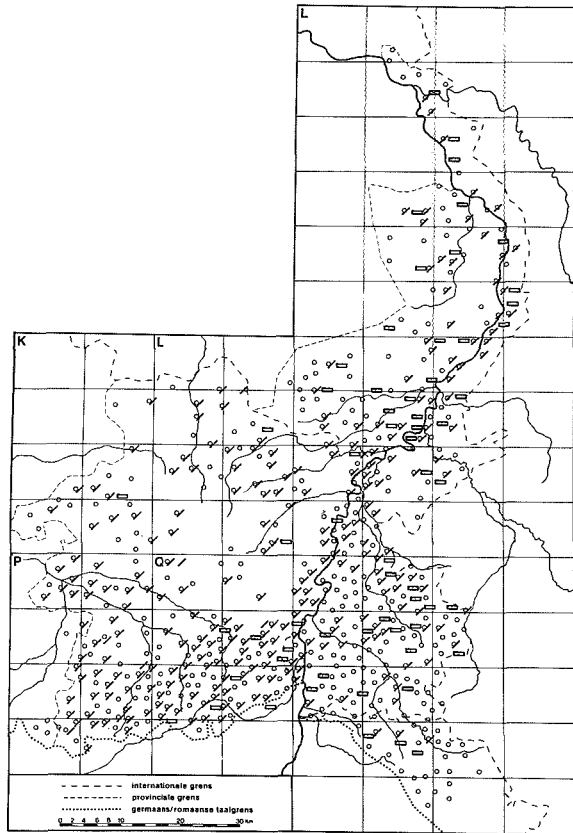
[Witte aftekening tussen neusvleugels en boven lip.]

snep: L 246, 295, 382, 374, 425, Q 9, 94b; *snej* K 361, L 163, 210, 214, 271, 286, 317, 318 318b, 387, Q 2, 98; *snep* L 191, 244c, 266, 288 292, Q 4; *snep* L 247, 265, 321, P 50, Q 95 204a; *šnep* L 270, 329, 331, 332, Q 99*, 109 112a, 112b, 113, 193, 248; *šnep* L 290, 293 322, 324, Q 32a, 33, 111, 121; *šnōp* Q 39; **plak plak** P 176; **plakje**: *plakskā* K 314; **witte plak** *wetā plak* Q 71; **plek**: *plek* K 278; **plekje** *plekskā* K 357, 359, L 312, 314, 364, P 176 **neusplekje**: *nōsplekskā* K 353; **witte neus**: *wit. nōs* Q 240; **naasspiegel**: *nāspēgəl* L 416; **sjiek šek** Q 20, 117a (fr. *chique*: pruim); **vlek**: *vlek* F 278, L 269, 364; **vlekje**: *vlekskā* K 278, L 364 Q 14, 112a; **vleesvlek**: *vleisvlek* Q 162; **vlek snuit**: *vleksnūt* L 282; **witte snuit**: *wetā snēt* L 107a; **blesje**: *bleskā* Q 96d.

Kaart 12. BLES

(betekeniskaart)

- ∕ bles: bosje haar enz. (3.2.13)
- = bles: langwerpige streep (3.2.14)

3.2.16 BEIDE BEENDEREN VAN DE ONDERKAAK

(JG 1a, 1b; N 8, 30)

[De scha(a)r(en) of het geschaar vormen de beide takken van de onderkaak van een paard en de uitwendige holte in het achterste gedeelte daarvan.

Zie afbeelding 2.11.]

schaar: *sxi^or* L 313, P 56, Q 2a; *skī^or* P 188; *sxi^o.r* L 414, Q 1, 2a; *sxi^or* P 119, 120, Q 73; *sxi^or* K 361, Q 2; *sxēr* K 316, 318, 358, L 355, P 107a, 113, 176, Q 2c, 98; *sxē^or* K 360, P 44, 45, 53, 55, 57, 58, 117, 178; *sxē^o.r* L 413; *sxējār* K 314; *sxēr* K 315, 357, L 312, 315, 352, 354; *sxē^or* K 314; *sxēr* K 278; *sxē^or* L 282; *sxējār* K 314, 353; *šīr* L 265, 318, 318b, 324, 360, 416, 417, 418, Q 3, 5, 94b, 95, 101, 113, 121, 193; *šīr* L 270, 321, 360, 361, 362, 364, 368, 369, 372, 382, 421, 422, 423, Q 7, 8, 39, 99*, 112b, 204a; *šīr* Q 71; *šēr* L 322, 332, Q 90, 161, 162, 178; *šē^or* Q 32a; *šēr* Q 14; *šējār* Q 82; *šējīr* Q 72; **scharen:** *sxi^orā* P 46, 51; *sxi^orā* L 356; *sxi^orān* L 316; *sxi^o.rān* L 282; *sxērā* L 163; *sxērān* L 286, 314, 353; *sxē^orā* K 361; *sxērā* K 317a; *sxērān* K

278, L 312; *šī^orā* L 317, 358, 359, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 415; **schaarbek:** *sxi^or^{bek}* L 269 (schaar van de paardemuil); *šīr-* Q 96d; *š'ēr-* L 329; *šār-* Q 112a, 117a; *šīr^{bek}* L 360; **geschaar:** *gāsxī^or* L 246, Q 32 (kaak); *gāsxī^or* Q 2, 109; *gāsxēr* K 317; *gāsxē^or* Q 98; *gāšīr* L 318, 360, 370, 374, Q 96d, 112a, 121, 193, 204a; *gāšī^o.r* Q 13; *gāšī^or* L 319, 321, 328, 374, 382, 419, 424, Q 12, 14, 39, 87, 88, 96c, 99*, 101, 111; *gāšī^or* L 369; *gāšī^or* L 371, Q 6, 9, 11; *gāšī^or* L 420, Q 113; *gāšēr* L 321, 329, Q 20; *gāšēār* L 293; *gā-šēr* Q 14; **kaak:** *kōk* Q 71, 77; *kō.k* Q 3; *kāk* L 271; *kā.k* L 418; **kaken:** *kōkə* Q 83, 84, 89, 96d, 168a; *kō^oan* K 278; *kākə* L 265, 293, 317; **kaak(s)been:** *kōkbīn* P 176; *kā.ks-bīn* Q 2a; *kākbi^on* L 314; *kā^oks-* L 286, P 175; *kōksbiān* K 318; *kōks-* P 115; *kaks-* P 47, 48; *kouāksbi^ojan* K 357; *kōksbin* Q 1; *kākə-* K 359, L 414; *kō.kbē.n* Q 82; *kōks-* Q 72, 81a, 83, 175, 241; *kō.ks-* Q 71; *kāksbeān* K 278; *kōks-beijn* Q 78; *kōks-beijn* P 118; *kōksbeijn* Q 162; *kā.kbeijn* L 416, 417; *kō.ksbeijn* Q 5; *kōks-* Q 164; *kākbeijn* L 317; **onderkaak:** *o^orākāk* L 387; *u^oar-* Q 33; **keren:** *kērə* P 49, 50 (*keer*: bocht in een paarde-

gebit); **kieuwen:** *kīyø* L 191; *kīyø* L 271; *kē^owø* L 322; **kin:** *ken* L 372, Q 252; **kinnebak:** *kenə-bak* Q 188; **maalwerk:** *mālwer^ok* L 424 (*malen* is de naam voor de beweging en werking van de tanden van het paard bij het eten); **molen:** *mø̄lø* P 44; *mø̄j.lø* P 121; *mē.lø* P 56; *mū^o.lø* P 52, 81a; **muil:** *māl* P 176; **onderste muil:** *ønəstø mul* Q 251; **schaakbeen:** *sxø̄kbiøn* K 317.

3.2.17 GEBIT

(JG 1a, 1b; N 8, 17 en 18b)

[Het geheel van alle tanden en kiezen van een paard.]

gebeet: *gəbēt* L 269, 290, 292, 293, 295, 315, 316, 332, 387, P 222, Q 2c, 14, 32a, 95, 96d, 101, 109, 188; *gəbē.t* K 359, 360, 361, L 282, 286, 312, 313, 319, 325, 330, 352, 353, 354, 355, 358, 359, 361, 362, 365, 367, 368, 369, 370, 371, 413, 414, 416, 417, 418, P 51, 55, 56, 57, 58, 197, Q 2, 2a, 11, 13, 71, 73, 88, 152, 153, 157, 164; *jəbēt* Q 251; *gəbē^o.t* L 366, 415, P 52, 53, 56, 186, Q 12, 96c, 165; *gəbēj.t* P 192, Q 159; *gəbēj.t* Q 156; *gəbējt* P 49; *gəbējə.t* P 118, 119, Q 74, 78; *gəbēt* L 266, Q 98; *gəbējə.t* P 120, 121, 177, 184, 187, 188, 195; *gəbūt* Q 33, 83, 162; *gəbūt* Q 6, 7, 8, 9, 10, 72, 75, 76, 77, 79, 79a, 80, 81a, 82, 84, 89, 153, 154, 155, 157a, 158a, 160, 161, 162, 163, 166, 167, 168, 168a, 169, 170, 174, 177, 182, 240, 242; *gəbūt^o.t* L 356, 363, 364, 419, 421, Q 3, 5, 198b; *gəbēt.t* L 372; *gəbē.t* Q 83, 87, 90, 172; *gəbēj.t* Q 175; *gəbiət* L 364; *gəbiē.t* L 420, Q 91, 94, 171, 178, 179; **gebit:** *gəbet* K 278, 314, 315, 316, 318, 353, 357, 358, L 191, 210, 214, 244c, 247, 314, 331, P 44, 46, 47, 48, Q 111, 112a, 112b, 121, 248; *jəbet* Q 252; *gəbət* K 317a, P 107a, 113, 115, 117, 172, 173, 175, 176, 176a, 177a, 178, 179, 180, 182, 213, 214, 218, 219, 220, 223, 224, 227; *gəbit* K 357, L 422, 423, 424, P 45, 176.

3.2.18 TAND(EN)

(JG 1a, 1b; N 8, 17)

[Achter het codenummer van de plaats is de meervoudsvorm vermeld. Voor een aantal plaatsen beschikken wij evenwel alleen over de enkel- of meervoudsvorm; deze laatste citeren wij als eerste.]

tand: *tānt* L 163, 265; **tanden:** *taŋ* L 290; *teŋ* Q 252; *teŋ* Q 252; *teŋ* Q 101, 111, 112a, 197a; *teŋj* L 322, 331, 374, Q 33; **tand(en):** *tā.nt* L 282 (*tān*), 312 (id.), 313 (id.), 315 (id.), 316 (*tēn*), 317 (*tan*), 358 (id.), 359 (id.), 360 (id.), 361 (id.), 362 (id.), 364 (id.), 365 (id.), 366 (id.), 367 (id.), 368 (id.), 372 (id.), 415 (id.), 419 (id.), 420 (id.), 421 (id.), 422 (id.), 423 (id.), 424 (id.), P 117 (*tān*), 118 (*tan*), 118a (*tān*), 120 (id.), 121 (id.), 177 (id.), 177a (id.), 178 (id.), 184 (id.), 186 (id.), 187 (id.), 188 (id.), 192 (id.), 195 (id.),

197 (id.), 214 (id.), 220 (id.), 223 (id.), 224 (id.), 227 (id.), Q 2a (*tā.n*), 6 (*tan*), 7 (id.), 8 (id.), (id.), 10 (id.), 12 (id.), 13 (id.), 71 (*tā.n*), 7 (*tān*), 74 (id.), 75 (id.), 76 (id.), 77 (id.), 78 (*tēn*), 79 (*tān*), 79a (id.), 80 (id.), 84 (id.), 87 (*tan*), 8 (id.), 89 (*tān*), 91 (*tan*), 94 (*tān*), 96c (*tan*), 15 (*tān*), 154 (id.), 155 (id.), 156 (id.), 157 (id.), 157a (id.), 158a (*tā.n*), 159 (*tān*), 161 (id.), 16 (id.), 164 (*tā.nt*), 165 (*tān*), 166 (*ta.nt*), 16 (*tān*), 169 (id.), 170 (id.), 171 (id.), 172 (id.), 174 (id.), 175 (id.), 177 (id.), 178 (id.), 179 (id.), 188 (*tan*), 240 (*tān*), 241 (id.); *tā.njijš* L 36 (*teŋj*); *tānt* K 315 (*tan*), 316 (*tān*), P 175 (*tān*), *tānt* K 314 (*tan*), P 113 (*tān*), 115 (id.), 172 (id.), 173 (id.), 174 (id.), 176 (id.), 176a (id.), 18 (id.), 182 (id.), 218 (id.), 219 (id.); *tān* K 27 (*tān*); *ta.nt* K 318 (*tān*), 357 (id.), 358 (id.), 35 (id.), 360 (id.), 361 (id.), L 286 (*tān/tō^on*), 31 (*tān*), 352 (id.), 353 (id.), 354 (*tā^on*), 355 (*tān*), 356 (*tēn*), 363 (*tān*), 413 (id.), 414 (*tā.n*), 41 (*tan*), 417 (id.), 418 (id.), P 51 (*tān*), 52 (id.), 5 (id.), 55 (id.), 56 (id.), 57 (id.), 58 (id.), 11 (id.), Q 2 (id.), 2a (id.), 3 (*tā.n*), 5 (id.), 11 (*tan*), 81a (*tā.n*), 82 (id.), 83 (*tān*), 90 (id.), 160 (id.), 163 (id.), 168 (id.), 168a (id.), 181 (id.), 18 (id.), 242 (id.); *tant* K 317a (*tan*), 353 (id.), P 4 (*tān*), 45 (id.), 46 (id.), 47 (id.), 48 (id.), 49 (id.), 50 (id.), 167 (id.), Q 72 (*tā.n*), 153 (*tan*); *ta.nj* 371 (*teŋj*); *taj.njijš* L 370 (*teŋj*); *taj^onjijš* L 39 (*teŋj*); *tē.nt* Q 1 (*tē.n*).

3.2.19 MELKGEBIT

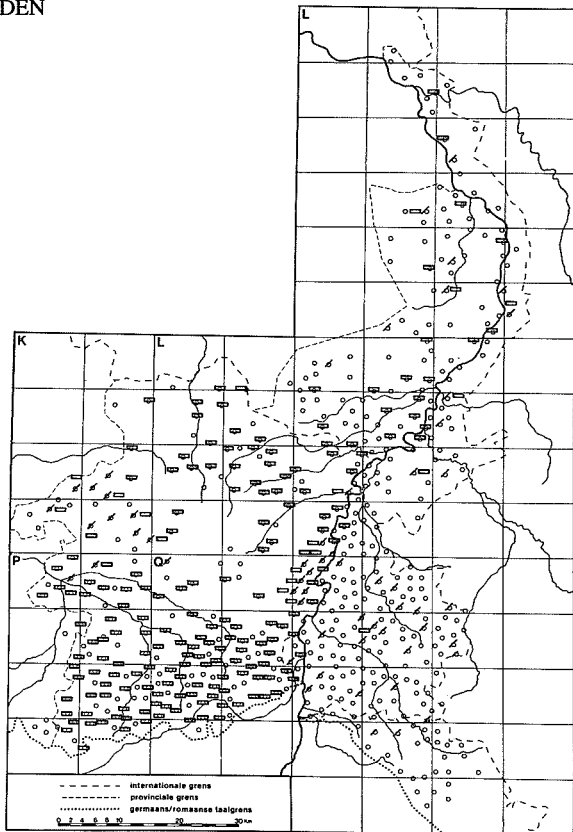
(JG 1a, 1b; N 8, 18a)

[Tot twee en een half à drie jaar hebben de paarden een melkgebit of veulenstanden. De twee middelste snijtanden komen door in de eerste levensweek van het veulen (soms zijn ze bij de geboorte al aanwezig), binnen een maand of zes weken gevolgd door de snijtanden ernaast. De twee laatste snijtanden volgen tussen de zes en negen maanden, waarna het melkgebit compleet is. De veulenstanden zijn wit van kleur in tegeerstelling tot het wat gelige vast gebit en lope naar de basis toe in een punt uit.]

melktanden: *mē.ᵀktān* L 286, 312, 313, 353, 363, P 113, 115, 119, 172, 173, 177, 192, 195, 197, 74, 79, 83, 84, 154, 155, 156, 157, 159, 160, 163, 164, 169, 172, 177, 179; *mēlak-* K 318, 358, L 214, P 44, 45, 46, 47, 49, 50, 176, 180, 182, 184, 186, 197, 218, 219, 222, 223, 224, 227, Q 162, 178; *mē.ᵀktā.n* Q 158a; *mēᵀk-* 414, Q 2a, 71; *mēj.ᵀktān* Q 167; *mēᵀk-* K 278, *mēᵀktēn* L 316; *mē.ᵀktan* L 358, 359, 360, 363, 365, 366, 368, 419, 420, Q 7, 8, 10, 11, 96; *mēᵀk-* K 353, 357, Q 96d, 188; *mēᵀktanə* L 317; *mēᵀktaŋ* L 268; *mēᵀksteŋ* Q 252; *mēᵀkte* L 295, Q 109, 111, 117a, 250; *mēᵀktenj* L 318, 318b, 322, 324, 325, 369, 374, 382, Q 20, 35; *mē.ᵀk-* L 371; *mē.ᵀktej^o* L 319; *mø.ᵀktān* L

Kaart 13. WISSELEN VAN DE TANDEN

∠ breken
 = wisselen

360, 361, L 413; **melkktandjes:** *mē.l^oktentās* L 356; *mē.l^oktentias* L 365; **melkgebeet:** *mēl^ok-gābēt* L 269, Q 95; *mēl^okjābēt* Q 251; *mēl^ok-gābīa.t* Q 198b; **melkgebit:** *mēl^ok-gābet* L 191, 246, 270; *mēl^ok-* K 278; *mēl^ok-* K 353; *mēl^ok-gābit* L 424; *mēl^ok-gābie.t* Q 178; **memtanden:** *mēm^ontan* K 314; **memmetjestanden:** *mēm^okāstān* K 316; *mēm^oāstan* K 315; **tettanden:** *tētandā* K 317a; **veulentand(en):** *vī^o.lāiā.nt* L 317; *vī^olā-* Q 162; *vī^olātānt* L 210; *vī^olā-* P 176; *vī^olā-* L 163; *vī^olātant* Q 99*; *vī^olā-* Q 113; *vī^olātān* L 288; *vī^olā-* L 290; *vī^olā-* L 289; *vī^olātānkt* L 266; *vī^olātānⁱ* L 321; *vī^olā-* L 425; *vī^olā-* L 374; *vī^olātēn* L 270, 331, Q 101, 112a; *vī^olā-* L 292a; *vī^olā-* Q 117a; *vī^olātenj* L 318, 330, 382, Q 32a; *vī^olā-* L 293, 294, 322; *vī^o.lāiā.nt* L 416; *vī^o.lā-tān* L 416, 417, 418; **veulenstand:** *vī^olāstānt* L 265; *vē.lāsta.nt* L 355; **veulenstanden:** *vī^o.lāstān* K 316, 359, 360, 361, L 282, 314, 353, P 48, 51, 58, 113, 197, 214, 224, Q 2c, 73, 75, 79, 79a, 152, 153, 156, 157, 157a, 159, 160, 161, 165, 166, 182, 240, 241, 242; *vī^olās-* P 176a, Q 14; *vī^o.lās-* Q 12; *vī^oilās-* P 186, 192, 220; *vī^oilās-* P 118, 118a, 119, 120, 121, 177, 177a, 184, 187, 188, Q 80; *vī^oilās-* P 172, 175, 178, 179, 195,

218, 219; *vī^o.lās-* Q 172; *vī^olās-* Q 158a, 183; *vī^olās-* Q 80; *vī^olās-* Q 76, 154, 188; *vī^olās-* Q 77, 168, 168a, 174, 175; *vī^olās-* Q 162; *vē.lās-* P 52, 53, 55, 56, 57, Q 2, 2a; *vī^o.lās-* Q 170; *vīe.lās-* Q 94, 171; *vī^o.lāstān* Q 3, 5, 72, 81a, 82, 90; *vī^o.lāstan* Q 9, 13, 88, 96c; *vī^olās-* Q 94b, 188; *vī^o.lās-* L 372, 421; *vī^olās-* Q 193; *vī^o.lās-* L 361, 364, 367, 368, 415, Q 87, 91; *vī^o.lāstēn* Q 1; *vī^olāstēn* Q 98, 112a; *vī^olās-* Q 204a; *vī^o.lāstēnⁱ* L 369, 370, 371; *vī^olās-* L 328; *vī^olās-* L 387; **veulensgebeet:** *vī^olāsgābit* Q 33.

3.2.20 WISSELEN VAN DE TANDEN (kaart 13)

(JG 1a, 1b; N 8, 19)

[Het breken of wisselen van de veulentanden gebeurt op twee en een half- à drie en een half-jarige leeftijd; het veulen verliest de melktanden en krijgt paardetanden, eerst de twee voorste tanden of binnentanden. Als het omstreeks vier jaar is, breken de twee middentanden en op vier en een half- à vijfjarige leeftijd de twee hoektanden.]

breken: L 192, Q 98; *brēka* K 318, L 210, 246, 265, 266, 271, 382, Q 14, 33, 111, 248, 250, 251; *brēkan* K 316; *brēka* K 357; *brēka* L 422; *brēka* L 288, 331, 332, 387, Q 101, 109, 117a, 197a, 198b; *breka* L 268; *breika* Q 204a; *brēka* P 46, Q 94b, 99*, 193; *brēʔa* K 314, 353; *brēʔan* K 315; *brē.kā* K 358, Q 7, 9, 10, 11, 12; *brē.kan* Q 8; *brēka* K 361, L 424, Q 32a, 39, 112a, 112b, 113; *brē.kā* K 359, Q 6; *brē.kā* L 372, P 51, Q 1; *brēka* K 360; *brēxā* Q 121, 121c; **wiselen:** *wesala* K 314, 317, 317a, 318, 353, 359, 361, L 163, 191, 210, 214, 244c, 247, 266, 270, 271, 289, 292a, 293, 295, 313, 317, 318, 319, 321, 322, 324, 325, 328, 329, 330, 331, 352, 354, 356, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 420, 421, 422, 423, 424, 425, P 44, 45, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 55, 56, 57, 58, 107a, 113, 115, 117, 118, 118a, 119, 120, 121, 172, 174, 175, 176a, 177, 177a, 178, 184, 186, 187, 197, 213, 214, 218, 219, 220, 222, 223, 224, 227, Q 2, 2c, 3, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 73, 74, 82, 83, 84, 87, 88, 91, 96c, 96d, 101, 159, 174, 188; *wesalan* K 278, L 282, 286, 312, 314, 315, 316, 353, 355, 419, Q 8; *wesala* L 290, Q 95; *wesala* L 294, 382; *wisala* K 357, P 173, 176, 179, 180, 182, 188, 192, 195, Q 2a, 71, 72, 76, 77, 78, 81a, 83, 94, 162, 163, 165, 167, 168, 168a, 172, 175, 182, 241, 242; *wi.sala* Q 89, 90, 154, 155, 156, 158a, 162, 169, 170, 171, 177, 178, 179, 181; *wisala* Q 164; *wi.sala* Q 75, 79a, 80, 152, 153, 157, 157a, 160, 161, 166, 240; *wō.sala* Q 79.

3.2.21 BLIJVEND GEBIT

(JG 1a, 1b; N 8, 18a en 18b)

[Op vijfjarige leeftijd heeft het paard een volwaardig gebit, meestal paardstanden genoemd.] **tanden:** *tan* L 317; *ten* Q 197a; **paardstand:** L 247, 329; *pēstānt* L 265; *pēstānt* L 364; *pēstant* L 269; *pērs-* L 246; *pērs-* Q 113; *pērstānt* L 266; *pēstant* Q 99*; **paardstanden:** *pē.rstān* Q 3, 5; *pērs-* L 414; *pē.ts-* Q 81a, 82, 83; *pēts-* Q 72; *piā.ts-* Q 2a, 72; *pērstān* L 354; *pērstān* L 286, 312, 313, 314, 352, 353, 355; *pērs-* L 282; *pēts-* P 44; *piets-* Q 162; *piets-* K 318; *piets-* K 278; *piā.ts-* Q 2; *piāts-* P 176; *pē.rstan* L 416, 417, 418; *pērs-* L 317, 368, 424, Q 96d; *pērs-* Q 94b, 95; *pēats-* K 317a; *piāts-* Q 188; *pērts-* L 288; *pērs-* L 286, 290; *pērstēn* L 315, 316, 356; *pērstēn* L 270, 292a, Q 98, 101; *pērs-* L 295; *pēats-* Q 250; *pēts-* Q 204a; *pēš-* Q 111; *pērstēn* L 294, 318, 321, 322, 324, 328, 330, 331, 332, 369, 382, Q 39; *pērs-* L 293, 425; *pēs-* Q 32a; *pēš-* Q 14; **paardetanden:** *pierdāē.n* Q 1; **blijvend gebeet:** *blivānt gābēt* L 269; *blivānt gābūt* Q 33; **blijvend gebit:** *blivent gābet* L 191, 246; **breekstanden:** *brēkten* L 331; **gebroken tanden:** *gābrōka ten* L 331;

driejarige tanden: *drējōjarsā tan* K 353; **voll muil:** *vōl mul* L 192; **vol gebeet:** *vōl gēbēt* (20; **voljarig gebit:** *vōljōʔrāx gēbet* Q 112a; **wis seltanden:** *wesālān* P 107a; *wi.sāl-* Q 89; *wesaltan* L 362; **gewisselde tanden:** *gewesalde tā* P 222; **zestander:** Q 9; **(het heeft) gewisseld gāwesālt K 317, 359; **(het is) volzet:** *vōlzet* P 48 **volzatten:** *vōlzatā* K 361, P 50; **muil is vol:** *mōj es-vōl* L 360; **bakkes vol:** *bakās -vō.l* L 314; **d muil vol:** *dā mul vō.l* L 360; *dā mul vōl* L 286.**

3.2.22 KEEL (kaart 14)

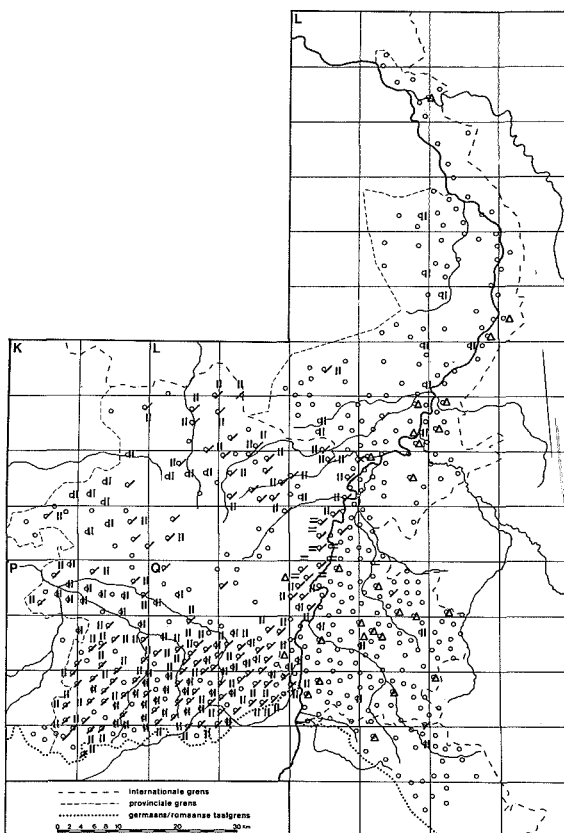
(JG 1a, 1b; N 8, 29)

[Zie afbeelding 2.16.]

keel: *kē.l* L 286, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 319, 353, 356, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 358, 369, 370, 371, 372, 415, 419, 420, 421, 422, Q 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 33, 83, 84, 88, 90, 91, 94, 155, 162, 163, 168, 171, 172, 174, 175, 177, 178, 179, 182, 188, 240, 242; *kē.l* P 213, Q 76, 77, 87, 89, 161, 169, 170, 181; *kē.l* Q 241; *kē.l* K 278; *kē.l* K 317, 353; P 47, 176, 176a, Q 251; *kē.l* K 359, 361, L 288; P 44, 56, 57, 113, 115, 117, 172, 173, 174, 175, 178, 179, 180, 218, 219; *kē.l* L 413; *kē.l* Q 154 *keal* P 177a, 182, Q 166; *kē.l* L 414, Q 1; *kē.l* L 51; *kiel* K 360; *kiel* P 118, 118a, 120, 121, 177, 192, 214, Q 78, 165; *kiel* P 184, Q 71; *kiel* L 186, 188, 195, 227, Q 74, 75, 79, 79a, 80, 153, 157, 157a, 160; **keelgat:** *kēlgāt* L 360, 425 **keelgang:** *kēlgan* L 324; **keelknoop:** *kē.lknō.*, Q 3 (strottohoofd); *kē.l-* Q 181; **keelpijp:** *kēlpj* L 282; **strot:** *strūt* L 317, 419, Q 82, 87, 91, 156, 170, 172; *strūt* L 356, 358, 359, 361, 362, 363, 367, 368, P 52; *strūt* P 222; *strūt* Q 94 *strūq.t* Q 84, 90, 171; *strūq.t* Q 157; *strua.t* L 120, 121, 177, 187, 188, 197, Q 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 79a, 80, 152, 153, 154, 157a, 159, 160, 161, 165, 166, 167, 240, 241; *strua.t* L 317, 364, P 119, Q 83; *struq.t* Q 168a; *struq.t* Q 182 *strus.t* Q 155, 169; *struq.t* Q 101; *struq.t* Q 174, 177; *struq.t* Q 162, 163, 164, 168; *struq.t* P 184, 195; *struq.t* Q 89; *strō.t* K 314, 315, 316, 357, 358, L 312, 313, 319, 352, 353, 354, 355, 365, 370, 371, 414, P 46, 51, 55, 56, 57, 118a, 224, (2, 2a, 9, 10, 13, 96; *strō.t* P 58, 118; *strōt* I 317a, 318, 353, 359, L 288, 318, 318b, P 44, 45, Q 88, 94b, 95, 188; *strōt* P 49, 50; *strō.t* L 282, 286, 372, P 192, Q 11, 12, 83, 178; *strō.t* P 53 *strō.t* L 312, Q 158a; *strōq.t* Q 188; *stroat* I 278, L 314, Q 71; *strouq.t* P 47, 48; *strouq.t* L 220; *strouq.t* P 118a; *strouq.t* P 113, 117, 172, 173, 174, 175, 176, 176a, 178, 180, 182, 218, 219, 227; *strōq.t* P 179; *strōq.t* P 107a; *strōq.t* L 210 *strōq.t* P 186; *strōq.t* L 244c, 266; *strōq.t* Q 162, 175, 179; *strōt* L 290; *strōt* L 294, 329, Q 252 *strōq.t* Q 197a; *strōq.t* Q 113; *strōq.t* L 295; *strots* *strūt* L 421; *strūqts* L 422, 423; *strō.ts* Q 7, 8 *strō.ts* L 420, 424, Q 6; *strōts* Q 20; **krop:** *krōq*

Kaart 14. KEEL

- ✓ keel en sst.
- ▯ strot
- = strots
- △ la, laai

P 115 (keel en strot), Q 39; **la(ai)**: *lā* Q 32a, 39, 98, 101, 109, 111, 112a, 117a, 204a, 248 (keelgang, de ruimte tussen de beide takken van de onderkaak); *lāi* L 270, 271, 322, 329, 330, 331, 332, 374, 382, Q 9, 14, 99*; *lā* Q 211; *lāi* L 163, Q 95, 193, 198b; **passage (fr.)**: *pāsōžə* P 188 (keelgang); **raak**: *rākə* Q 248 (gehemelte; vgl. du. *Rachen*); **slik**: *šlek* Q 94b (eig.: de handeling van slikken); **slikker**: *sleʔər* K 278 (keel).

3.3. Romp

3.3.1 SCHOFT

(JG 1a, 1b; N 8, 14, 32.1 en 32.2)

[Het benige uitsteeksel dat de hals van de rug scheidt, het hoogste punt van de ruggegraat.

Zie afbeelding 2.17.]

schoft: *sxof* K 278, 314, 315, 316, 353, 357, 358, L 282, 286, 352, P 44, 45, 46, 48, 49, 53, 55, 58, 174, 175, 218; *sxō.f* P 224; *sxou.ft* P 220, Q 74; *sxōu.ft* P 121; *skōu.ft* P 188; *sxou.f* P 186, 192, 195, Q 78, 156, 159, 165; *sxōu.f* P 187; *skou.f* P 223; *sxouft* P 184; *sxoft* K 278, 317a,

359, 360, 361, L 312, 313, 314, 315, 316, 353, 413, 414, P 47, 50, 51, 52; *schoft* K 357; *sxof* L 425; *sxōf* L 266; *sxō.f* Q 152, 160; *sxoft* K 318; *šoft* L 370, 420, Q 95, 158a; *šof* L 372, Q 76; *šoft* L 317, 319, 358, 359, 363, 366; *šof* L 372, 423, Q 72, 154; *šō.f* Q 79, 79a, 153, 157, 161, 166; *šū.f* Q 80; *šouf* Q 240; *šoft* L 270; **schocht**: *sxox* P 56, 57, 113, 115, 117, 118a, 172, 173, 176, 176a, 177a, 178, 180, 182, Q 2, 2a; *sxō.xt* P 118, 120; *sxqx* Q 2, 94; *skqx* P 219; *sxou.xt* P 177; *sxou.x* P 119, Q 73; *skou.x* P 197; *sxox* P 179; *sxō.xt* Q 1, 2a; *skōx* Q 164; *sxōx* L 269; *šox* L 361, 362, 364, 368, 371, 419, 420, 421, 424, Q 6, 182; *šō.kt* Q 155; *šqx* L 372, 415, 422, Q 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 77, 81a, 82, 94, 162, 167, 168, 177, 181; *šok* Q 168a, 169; *šox* L 360, 364, 365, 369, 416, 417, 418, Q 3, 6; *šox* L 367; *šō.k* Q 242; *šou.x* Q 241; *šox* L 332, Q 71; **schoft-been**: *sxoftbīn* P 48.

3.3.2 BORST

(JG, 1b; N 8, 32.2)

[Zie afbeelding 2.19.]

borst: *borst* K 357, 358, 359, 360, 361, L 163,

269, 288, 317, 318, 318b, 319, 324, 330, 353, 358, 361, 364, 370, 374, 413, 414, 415, 417, 418, 419, 420, 421, 424, P 51, Q 1, 3, 6; *bḡrst* L 312, 313; *bḡrs* L 331, 332, 372, 416, 422, 423, 424, 425, Q 2, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 88, 96c; *bḡrs* Q 197a; *bḡst* P 46, 49, 53, 55, 56, 57, 115, 117, 173, 174, 175, 180, 213; *b'ḡst* L 315, 316, 352, 354, 355, 356; *bḡ.st* K 278, L 282, 286, 314, P 52, 58, 118, 118a; *bḡs* P 176, 179, 214, 218, 219, 227, Q 2, 2a, 71, 72, 81a, 82, 89, 154, 155, 162, 163, 168, 169, 177, 181, 182, 242; *bḡ.s* Q 76, 77, 158a, 167, 168, 168a, 169; *bḡ.s* P 119, 120, 121, 177, 177a, 179, 184, 186, 187, 188, 192, 195, 220, 223, 224, Q 73, 74, 75, 78, 79, 79a, 80, 152, 153, 156, 157, 159, 160, 164, 165, 166, 240; *bḡs* Q 161; *bḡs* Q 171, 174; *borst* L 359, 362, 363, 365, 366, 367, 368, 369, 371; *bḡrs* Q 94b, 95; *bost* P 50, 113, 172, 182; *bḡst* K 315, 316, 318; *bos* Q 83, 94, P 178; *bḡ.s* Q 157a, 241; *bḡ's* Q 84, 90, 193; *bḡ.s* Q 188; *bḡ.s* Q 178; *bḡst* Q 198b; *bḡ.s* Q 87; *bḡ.s* Q 170; *bua.s* Q 91, 172; *bḡst* K 314a, 317a, 353, P 44, 45, 47, 48; *bḡs* Q 175, 179; *bḡrš* L 382, 387, Q 101, 111; *bḡs* Q 248; *bḡrš* Q 99*; *bḡrš* Q 204; *bros* Q 112a, 121; *bḡs* Q 20; **voorborst:** Q 112b; *vḡrbḡrst* L 191; **borstkas:** *bḡskas* L 360; *bros*– Q 117a; **kas:** *kas* Q 172; **borstknook:** *brosknḡk* Q 252; **boeg:** *bux* L 265, 271, 286, Q 20 (schoudergewricht); *būx* L 317; *bḡx* L 295; *bḡx* L 331; **hart:** *hat* Q 75, 83, 168a (borststuk).

3.3.3 SCHOUDERS

(JG 1a, 1b; N 8, 32.1 en 32.2)

[De schouder loopt van de schoft naar beneden in een punt uit.

Zie afbeelding 2.18.]

schouder(s): *sxḡr* P 48; *sxḡrə* K 358, L 413; *sxḡ.rə* L 352; *skḡrə* P 214; *sxḡmər* L 191, 289; *sxḡmər* P 115, 177, 177a, 178, 179, 180, 182, 188, 195, 218, 224; *sxḡmər* P 176; *sxḡmərs* K 317a, L 282, 312, 313, 314, 315, 316; *skḡmər* P 175, 197, 219, 220, 227; *sxḡr* P 55; *sxḡrə* K 357, 359, 360, P 44, 45, 46, 47, 51, 56, 57, Q 2a, Q 159, 165; *skḡrə* Q 164; *sxḡr* P 58; *sxḡr* P 52; *sxḡrə* P 49, 50, 53; *sxḡmər* Q 156; *sxḡmər* P 192, Q 152; *sxḡmər* P 117, 172, 173, 176a, Q 160; *sxḡmər* P 118, 118a, 119, 120; *sxoar* P 222; *sxo-mər* P 186; *sxḡrə* Q 2; *sxḡmər* P 174; *sxārə* K 318; *sxārən* L 355; *sxārs* K 316; *sxāvər* K 315; *sxāvərs* K 314; *šḡ.rən* L 352; *šḡmər* L 317; *šḡmər* Q 9, 33, 94b, 188; *šḡmər* L 364, 365; *šḡmərs* L 417, 418; *šḡmərs* L 366; *šḡmər* L 372, Q 172, 178, 179; *šḡmər* L 359, 367, 368; *šḡmərs* L 317, 371, 416, 419, 422, 424, Q 2, 6, 10, 11, 12, 13, 88, 91, 96c, 171, 174; *šḡmərs* L 358, 361, 362, 363, 366, 415; *šḡm.vərs* L 319; *šḡr* Q 157; *šḡ.r* Q 79a, 177, 182; *šḡ.r* Q 71, 76, 77, 168a, Q 3, 80; *šḡrə* Q 153, 161, 166; *šḡ.rə* Q 75, 83, 90, 154,

157a, 170, 241, 242; *šḡrə* Q 158a; *šḡ.rə* Q 3 89, 155; *šḡ.rs* Q 84; *šḡmər* Q 79; *šḡmər* Q 162 163; *šḡmər* Q 168; *šḡmərs* L 423; **schouderen** *sxḡmərə* L 354, 356, P 184; *sxḡmərə* P 121; *sxḡmərən* K 278; *skḡmərə* P 223; *sxḡrə* L 414, Q 1 2a; *sxḡmərə* Q 73, 74; *šḡmərə* Q 72, 81a, 82 *šḡmərən* L 421, Q 8; *šḡmərə* L 420, Q 87, 167 *šḡmərə* L 361; *šḡmərə* Q 5; **asselen:** *a.sələ* C 167, 181 (schouders); **blad:** *blāt* L 331; *blājə* (mv.) L 330; *blāj.ər* (mv.) L 317, 318b; **schouderblad:** *šḡm.ərblḡ.t* Q 94, 175; *šḡm.vərblāt* I 290; *šḡm.vərblāj.ər* (mv.) L 369, 370; *šḡmər* (mv.) L 360; **schoudergewricht:** *šḡm.dərgvəre*: L 322; *šḡmər*– Q 14; **schouderplaten:** *šḡ.rplḡt*: Q 241; *šḡm.ərplḡ.tə* Q 163; **hoop (heup):** *hḡ.ḡ* Q 78 (achter); **scheivoorgewricht:** *sxḡjəvərgə vřext* K 353.

3.3.4 VLEES- EN SPIERAANZETTINC LINKS EN RECHTS OP DE BORST

(N 8, 11; N 8, 31 en 32.2)

kussen: *kḡsə* Q 251, 252 (vlees- en spieraan zetting waartegen het haam drukt; zie ook *trek kussens*); **kussens:** *kḡsəs* K 278, 314, 318, 357 361, L 210, 244c, 266, 282, 286, 312, 314, 317 330, 332, P 48, 107a, 176, 222, Q 98, 101, 117a 121; *kḡsəs* L 269, 270, 288, 292a, 294, 321, 324 325, 328, 329, 331, 369, 382, 424, 425, P 175, C 14, 20, 33, 39, 93, 94b, 99*, 109, 111, 112a 188; *kḡsəs* Q 32a; *kḡsəs* L 364, 416, Q 2, 9 *kesəs* Q 86; **kussentje:** *kḡskə* Q 113; *kḡsəkə* (mv.) Q 2; **trekkussens:** L 271, Q 112a *trekkḡsəs* Q 112a; **blad:** *blāt* L 360 (schouder blad); **blader:** *blār* L 265; *blājər* L 292a, 374 *blḡr* L 265; **borst:** *bḡrs* Q 2c; *bḡst* P 213; *bḡs* C 162; *bost* P 50; *bos* Q 83; *bḡ.s* Q 178; *bḡs* C 112b; **dikke borst:** *dekə bḡst* K 353; **voorborst** *vḡrbḡst* K 317; **borstkussen:** *bḡrstkḡsə* L 295 **borstspieren:** *bḡstspīrə* P 175; **bouletten:** *bḡle.tə* K 353, 359 (< fr. *boulette*); **broers:** *brḡrs* C 204a; **dikke hartknook:** *dekən hartknū.k* Q 3 **knobbelen:** *knubələ* L 387; **muskels:** *muskəls* I 163; **schoudervlees:** *šḡərvlḡš* Q 248; **tas:** *tes* I 213 (spieraanzetting); *tḡsə* (mv.) Q 71; *tes*: (mv.) P 44, Q 96d.

3.3.5 MIDDENDEEL VAN HET PAARD

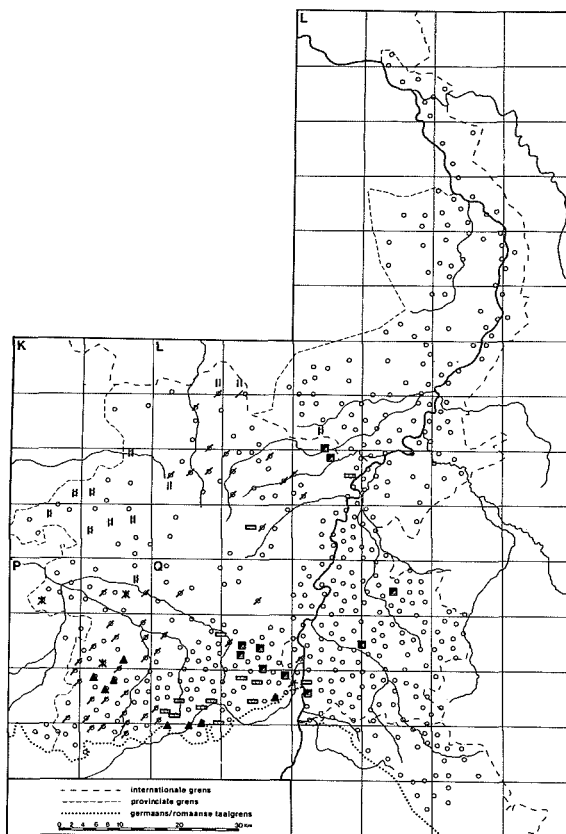
(JG 1a, 1b; N 8, 12)

[De middel- of middenhand van het paard, in tegenstelling met VOORSTE DEEL VAN HET PAARD TOT ACHTER DE VOORBENEN (3.1.3) en ACHTERHAND VAN HET PAARD (3.3.14).]

lijf: *līf* L 269, 286, 330, Q 96d, 188; *lī.f* L 282 286, 314, 353; *lī.f* L 368; *lḡ.f* K 317a; *lḡ.f* K 314 316, P 176, 214, 227; *lḡ.f* K 358, P 51, 121, 224 Q 2, 79, 164; *lḡ.f* P 180, 218; *lḡ.f* P 184, 186 220, 223; *lḡ.f* K 278; *lḡ.f* K 317, 353; *laj.f* Q 162 242; **overlijf:** *ḡ.vərllḡ.f* Q 160; *jḡ.vərllḡ.f* Q 89

Kaart 15. LIES

- ∕ lies(t), liezen
- = dun
- || vang
- vliem
- ▲ moes
- x vallei

middelhand: *medāhant* Q 83, 98, 204a, 248, 251; *medāhanġ* L 270, Q 121, 121c; *medāhanʃ* L 292a, 382, 387; *medāhānt* K 314; (**het**) **middelste:** *medālstā* Q 2c; *midālstā* L 330; **middenhand:** *medāhant* L 192, 210, 271, P 50, 99*, 109, 111; *medāhanġ* L 265, 268, Q 117a; *medāhanġt* L 266; *medāhanʃt* L 321, 330; *medāhanʃ* L 288, 318, 328, 329, 331, 332, 425, Q 32a, 33; *medāha.nʃ* L 318b; *medāherʃt* Q 14; *medāhānt* L 191, 282, Q 72; *medāhān* K 278; **middenpaard:** Q 112a; **middenrif:** *medāref* L 330; **middenstuk:** *medāstōk* L 163, 271, 317; *medāstōk* L 374, 424; *medāstōk* L 322, Q 112a, 113; *medāstōk* L 270, 290, 329; **pens:** *pe.ns* K 357, 360, 361, L 317, 319, 355, 358, 360, 363, 364, 365, 421, 423, Q 2c, 76, 84, 94, 158a, 161, 167, 178, 181, 241, 242; *pens* K 318, L 244c, 266, 314, 413, P 44, 113, 172, 173, 175, 176, 176a, 178, 179, 182, 214, 219, Q 2c, 9, 162; *pē.ns* P 118a, 187, 192, 195, Q 3, 74, 75, 78, 79a, 80, 152, 165, 166; *pēns* L 286, Q 156; *pe.ns* Q 182; *pens* P 107a; *pēns* Q 159; *pāns* Q 193; **romp:** *ro.mp* K 359, L 312, 313, 315, 316, 317, 319, 354, 355, 356, 359, 360, 361, 362, 364, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 415, 416,

417, 418, 419, 420, 422, 423, 424, P 52, 53, 58, 118, 119, 120, 177, 195, 197, Q 1, 2a, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 71, 72, 73, 76, 77, 79, 81a, 82, 83, 84, 87, 88, 89, 90, 91, 94, 96c, 153, 154, 157, 161, 167, 168, 168a, 169, 170, 171, 172, 174, 175, 177, 178, 179, 188, 240; *roāmp* Q 252; *romp* K 278, 315, L 288, P 44, 47; *rōmp* Q 20; *rō.mp* L 282, 352, Q 157a; *rōmp* P 174; *ru.mp* P 177a, 188; *rump* K 353, P 48, 49, 50, 115, 117, 178; **geraamte:** *gārōmtā* Q 195; **korpus:** *kor²pās* Q 163; *kor²pās* P 118, Q 160; **kruis:** *kreġs* L 360; **lichaam:** *lexām* P 56, Q 2a; **model:** *mo²del* Q 240 (lichaam, < fr. *modèle*); **ribbenkast:** *rōbākast* L 325, 360; *rōbākas* Q 20; *rōbā-* P 222; **singel:** *seġal* K 353, P 213 (eig.: buikriem).

3.3.6 RUG

(JG 1a, 1b; N 8, 12)

[Zie afbeelding 2.29.]

rug: *rōq* L 270, 319, 370, 420, 421, 424; *rōk* L 322, 369, P 115, 172, 173, 175, 177, 177a, 178, 179, 180, 182, 184, 186, 214, 219, 223, 224, 227, Q 96d, 157a, 161, 162; *rōk* L

317, 371, 372, 422, 423, Q 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 101, 158, 160, 164, 166, 167, 240; *røx* K 314, 318, 353, 357, 358, 359, L 265, 314, 315, 352, 354, P 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 113, 117, 118a, 176, 176a, 184, Q 177, 182, 241; *røx* K 360, 361, L 312, 313, 316, 413, 414, P 58, 118, 119, 120, 121, Q 1, 71, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 80, 155, 163, 168, 168a, 169, 181, 241, 242; *reg* L 358, 359, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 416; *rek* L 418; *rek* L 360, 415, P 57, Q 2, 2a; *rex* L 355, P 53, Q 72, 81a, 82; *røx* L 356, 417, P 52, 55, 56, Q 2a, 3; **ruggegraat**: *røgəgruot* Q 159; *røgəgruot* Q 163; **rugstrang**: *røkstrā.ηk* Q 157a; *røk-* P 187, 188, 192, Q 11, 79a, 142, 154, (157, 159, 161, 166; *røx-* Q 181, 182; *røx-* Q 163; *røkstra.ηk* Q 79, 153, 156, 160, 164; *røx-* L 282, 313, Q 168; *røxstranj* K 278, 317a; *røx-* Q 81a; *røkstrā.ηk* L 416; *røx-* Q 3; *røkstra.ηk* Q 5; **ruggestrang**: *røgəstrā.ηk* Q 241; *røgəstra.ηk* L 352; *regəstranj* L 418; **strang**: *strā.ηk* Q 162, 164, 177, 242; *stra.ηk* Q 2a, 158a, 240; *stranj* Q 72, 81a, 82.

3.3.7 LIES (kaart 15)

(JG 1b; N 8, 32.10)

[De twee huidplooien die de grens vormen tussen het onderste gedeelte van de buik en het bovenste gedeelte van het been.

Zie afbeelding 2.28.]

lies: *lis* P 119, 121, 180, 184, 195, 197, Q 73, 165; *lis* P 177, 179, 218; *līs* P 223; *les* P 220, Q 78; *lēs* L 359, 361, 362, 368; *leis* P 219; **liezen**: *lizə* L 315, 352, 354, Q 95; *lizən* L 312, 355; *lisən* L 282; *lī.zə* Q 83; *lězə* L 356, 363, 364; *lē.zə* L 416, Q 5; *lejsən* L 286; **liest**: *list* P 53, 57, 113, 115, 118, 118a, 120, 172, 173, 175; *list* P 182; *listə* (mv.) P 186, Q 2a; **liesgewricht**: *lēsgəvrēx* Q 188; **dun**: *døn* Q 174 (liesstreek, onderbuik; de vleeswand beneden de korte ribben); *den* Q 83; *dən* Q 188; **dunnen**: *dønə* L 371, Q 160, 162, 164, 166, 167, 177, 242; *denə* Q 169; *dənə* L 416; **moes**: *mus* P 178, Q 164 (dikke, vlezige spier; lat. *musculus*); *mys* Q 240, 241; *møš* Q 179; *muš* P 176, 177, 177a (uitstekend op de bil tegen de buik); **rotel**: *rō.təl* Q 163 (heupgewricht); **vallei**: *fa.lej* P 176a (< fr. *vallée*); *fələj* P 47; *fələ* P 55; **vang**: *vanj* L 286 (achterste deel achter onderrribben); *vanj* K 314, 315; *va.ηk* K 357, 358, 359, L 282, 352, P 56; *vanjə* (mv.) K 317a, 353, L 318; **vliem**: *vliēm* Q 84 (lies), 89, 90 (id.), 171, 172 (lies, spierstuk); *vlēm* L 319, 369, Q 33; *vløm* Q 101 (streek tussen achterpoot en buik), 198b.

3.3.8 LENDENEN EN KUIL

(JG 1a, 1b, 2c)

[Achter de rug liggen de lendenen. Bij een welgevormd paard gaan de lendenen, die sterk en

goed gespierd moeten zijn, ongemerkt in kruis en flanken over. De miltkuilen of -holten vormen het gedeelte van de flanken tussen heuppe wricht en de laatste rib, een holte aan de buik te hoogte van de milt. Een paard heeft bij voorkeur kleine miltkuilen.

Zie afbeelding 2.30.]

diepte: *dip.tə* Q 83; **hoop**: *hū.p* L 367 (vg voor het woordtype *hoop* ook Ned. *heup*); *huø.* Q 94; *hō.p* K 361; *høøp* P 119; *wuøp* Q 171 *wop* Q 174; **kuilen**: *køulə* Q 164a; **leden**: *lən* : 353; *lē.* Q 1, 2a; *lejn* K 278; **lenden**: *lē.ndə* : 313; *lēnə* L 363, 365, 416, 417, 418; *lēnən* : 286; *l'ēnə* Q 12; *lē.ηə* Q 10, 11; *lēn'* Q 71; *lēn'* K 317a, L 371, 372, 421, 422, 423; *lē.nən* Q 8; *lejn'ə* L 360, 361, 362, 368, 419, 424, Q 6, 7, 8; *lej.n'ə* L 359, 367, 415; *lē.ndə* L 414; *lən* L 312; 316; *lēnə* Q 72; *lən* L 356; *le.ηə* Q 13; *lēn'ə* : 370, 420; *le.n'ə* L 317, 319, 366; *lejn'ə* L 358; **miltkuil(en)**: K 278a, L 315, 352, 354, 355; 356, Q 155a, 158a; *me.ltkūl* L 418; *me.ltku.lə* : 317; *me.ltkū.lə* L 364, 366; *me.ltkøul* Q 96; *me.ltkøul* Q 90; *me.ltkøul* L 414; *me.ltkøul* P 58; *me.ltkøul* P 118; *me.β'β'kūl* L 371; *me.β'β'kūlə* Q 8; *me.β'β's-* L 370; *mej.β'β'kū.lə* L 358, 359, 362; *meltkøul* K 278, P 177a; *meltkāl* P 178; *meiβ'β'skū.lə* L 369; *meiβ'β'skūlə* L 419; *mēltkul* : 282, 286, 316; *mēltkūlə* L 313; *mē.β'β'køul* Q 88; *me.lkūl* L 424, Q 6; *me.lkūl* L 363, 416; *me.lkūl* Q 12; *me.lkū.lə* L 365; *me.lkøul* L 422; *me.lkøul* .lə L 420; *me.lkøulə* Q 74; *me.lkøul* P 120, 121; *me.lkøul* Q 170; *me.lkøul* P 119, Q 72; *me.lkøul* P 57, Q 3, 84, 164; *me.lkøul* Q 73; *me.lkøulə* (82, 89; *mej.β'β'kū.lə* L 415; *me.β'β'kū.lə* Q 7; *me.lkøul* Q 1; *me.β'β'kūl* Q 11; *me.β'β'skū.lə* L 372, (10; *me.lš-* Q 13; *melkul* Q 8; *melkøul* P 56; *melkøulə* P 55; *melkøul* L 314; *melkøul* K 316, : 44, 45; *melkøulə* K 314; *melkøulə* K 315, 359; *melkøul* P 118a; *mej'β'β'kūlə* L 368; *mej'β'β'kūl* : 367; *mej'β'β'køul* P 53; *mēlkūlə* L 312; *mē.lk'ūl* (5; *mē.lšku.lə* L 423; *mē.ləkøul* Q 172; *mēləkøul* (87; *mi.ltkøul* Q 162; *mi.β'β'køul* P 177; *mi.β'β'køul* Q 2a; *mi'β'β'køulə* P 52; *mi.lkøul* Q 2a; *miə.lkøul* L 358; *mi.lkūl* L 421; *mi.lkøul* Q 2a, 160; *mi.lkøul* Q 161; *mi.lkøulə* Q 157a, 169; *mi.β'β'køul* Q 71; *mølkøul* K 360; *mølkøul* P 51; *mølkøulə* K 361; *mølkøulə* K 318; *mīllkū.lə* L 360; *mølkøul* L 415; **miltkoter**: *mēlkōtər* L 314 (koter: kuilen); **meerkuil**: *mērkajl* K 353, 357 (vervorming van *miltkuil*); **minkuilen**: *minkøulə* Q 81a (id.).

3.3.9 FLANK (kaart 16)

(JG 1a, 1b; N 8, 12 en 32.10)

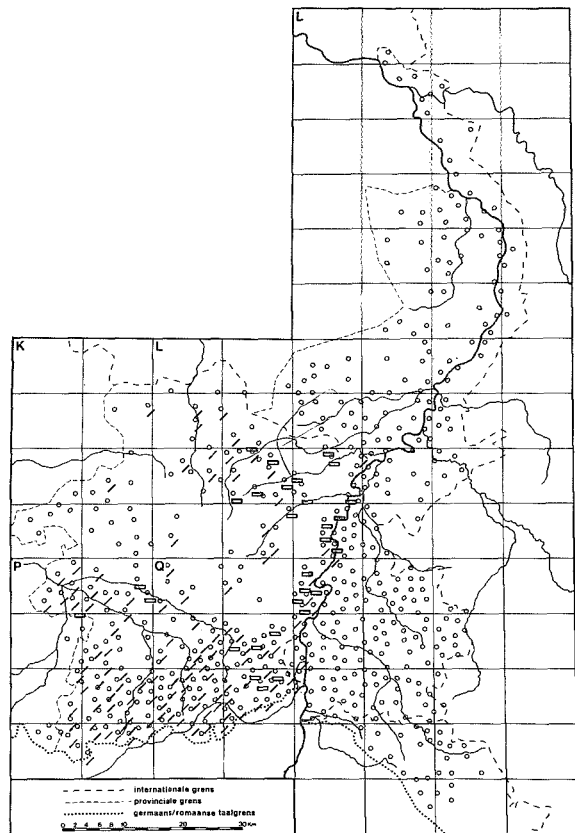
[Zijkanten van de buik tussen de achterste ribbe en de heup. De flanken dienen kort, gesloten en gevuld te zijn.

Zie afbeelding 2.32.]

flank: *fla.ηk* L 312, 313, 314, 315, 316, 355; 356, 360, 363, P 51, 52, Q 73, 75, 76, 79, 91

Kaart 16. FLANK

∠ flank(en)
= zijde(n)

153, 156, 157, 158a, 160, 161, 162, 168, 181, 182, 240, 241; *flaŋk* K 316, P 44, 45, 47, 48, 113, 172, 176, 176a, 182, Q 78; *flā.ŋk* L 424, P 187, 192, 219, 220, 227, Q 65, 79a, 152, 159, 163, 164, 166, 178, 188; *flāŋk* P 179, 218, 222; *flāi.ŋk* P 197; **flanken**: *fla.ŋkə* L 414, 416, 417, 418, 422, P 53, 55, 58, Q 1, 2, 2a, 3, 8, 11, 13, 71, 72, 76, 80, 81a, 82, 84, 89, 90, 154, 167, 172, 177; *flaŋkə* P 46, 49, 50, 115, 117, 173, 174, 175, 178, 180, 214, Q 2a; *flaŋkən* K 278; *flā.ŋkə* L 358, 367, 370, P 118a, 177, 177a, 184, 186, 195, 223, 224, Q 96c, 169, 171, 242; *flāŋkə* P 188, Q 95; *vlā.ŋkə* Q 157a; **zijde**: *zī* L 359, 361, 362, 368, 369; *zē* P 49; *zēi* P 57, Q 83; **zijden**: *zīə* L 319, 358, 364, 365, 415, 421, Q 7, 10, 12; *ze.iə* L 372, 420, 423, Q 9, 11; *ze.iən* L 419; *zēə* P 56; *zē.iə* Q 87, 171, 174; *ze.iə* Q 90; *zaiə* Q 170; **zijkanten**: *zeika.ntə* L 353; *zeikāntə* Q 175; *zeikənə* Q 96c; **opzij**: *op-zī* L 317; **linkse flank**: *le.ŋse fla.ŋk* L 363; **rechtse flank**: *rexse fla.ŋk* L 363; **linkse kant**: *le.ŋsə ka.nt* L 363; **rechtse kant**: *rexsə ka.nt* L 363.

3.3.10 BUIK

(JG 1a, 1b; N 8, 14 en 41)

[Zie afbeelding 2.33.]

pens: L 269, 270, 271, 289, 290, 292a, 293, 294, 295, 321, 328, 330, 332, 387, Q 32, 33, 86, 99*, 112a; *pe.ns* K 357, 358, 359, 360, 361, L 282, 286, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 352, 354, 355, 356, 358, 359, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 421, 422, 423, 424, P 50, 51, 52, 56, 58, 119, 177, 177a, Q 1, 2, 2a, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 71, 72, 73, 76, 77, 81a, 82, 84, 88, 90, 152, 153, 154, 155, 157, 157a, 158a, 160, 161, 163, 164, 165, 166, 169, 170, 172, 175, 177, 178, 178, 181, 241, 242; *pens* K 278, 314, 315, 317, 318, 353, L 246, 247, 265, 266, 288, 322, 325, 382, 424, 425, P 44, 45, 46, 47, 48, 49, 53, 55, 57, 107a, 113, 115, 117, 172, 173, 174, 175, 176, 176a, 178, 179, 180, 182, 213, 218, 219, 222, 227, Q 14, 83, 96d, 113, 156; *pe.n's* Q 167, 168a, 240; *pē.ns* L 360, 420, P 118, 118a, 120, 121, 184, 186, 187, 188, 192, 195, 197, 220, 223, 224, Q 13, 74, 78, 79, 79a, 80, 83, 89, 91, 94, 95, 96c, 166,

171, 174; *pēns* L 369, Q 159; *pe.ns* Q 162, 182; *pēns* K 316, Q 20, 32a, 111; *pēns* L 163, 244c; *pans* Q 94b, 101, 109, 111, 197a; *pā.ns* Q 188; *pāns* Q 193, 198b; *panš* Q 39, 112b, 117a, 204a, 251, 252; *pānš* Q 248, 250; **penszak**: *penszak* L 270; **buik**: *bū.k* L 312, 313, 319, 353, 361, 362, 371, 372, Q 11, 91, 95, 96c; *bū.k* L 356, 360, 361, 362, 367; *būk* L 289, 290, 293, 294, 295, 312, 324, 329, 330, 331, 369, 382, Q 14, 96d, 112a, 188, 197a, 198b; *būx* Q 121; *bū²k* L 266, 269, 270, 328, 374, Q 112b; *buək* L 246, 288; *buk* L 192, 210, 214, 268, 292a, 318b, 332, P 214, Q 2, 20, 32, 33, 39, 101, 111, 117a; *buək* L 246, 288; *bok* L 413, P 113, Q 2a; *bōk* Q 178; *bou.k* K 318; *bouk* Q 83; *baū.k* Q 169; *bō²k* Q 2c; *bōk* K 359; *būk* L 191, 416; *bō.k* K 369; *bōk* K 317; *bōjk* K 278, 317a; **onderbuik**: *onərbuək* L 288; **lijf**: *lijf* L 266, 270, 289, 369, 374, 416, Q 112a, 113, 204a; *lī²f* L 271, 424; *lī.f* L 317; *lijf* L 210, 265, 364, Q 14; *lēf* P 175; **zak**: *zak* L 416, Q 32a, 39, 41, 98, 101, 111, 112a, 112b, 121, 197a, 248, 252; **hooizak**: *hūizak* K 317; **balg**: *bal²k* L 328; **graspens**: *grāspe.ns* K 361 (doorgezakt); **hooipens**: *hōipe.ns* K 361 (doorgezakt); **kast**: *kās* L 312 (grote buik); **snokpens**: *snokpe.ns* K 361 (rechtaf); **vak**: *vak* K 278.

3.3.11 LANG RUW HAAR ROND BUIK EN UIER

(N 8, 23)

[Eerste haar dat een veulen verliest.]

duivelshaar: L 246, 269, 282, 324, 330, 372, 424, P 44, 48, Q 14, 32, 94b, 98, 188, 197a; *dīvəls^hōr* L 269, 288, 289, 290, 317, 321, 322, 374, 382, 425, Q 71, 95, 101, 111, 121, 248, 251, 252; *dīvəls*– L 270, 286, 318, Q 9, 33, 109, 112a, 117a; *dī.vəls^h.r* L 318b; *dōvəls*– Q 193; *dī.vəls*– Q 3; *dīvəls*– L 416; *dīvəls^hōr* L 364; *dēivəls*– L 360; *dēivəls*– Q 2; *dūvəls*– Q 20; *dūvəls^hō^uər* K 353; *dīvəls^hō^pər* P 213; *dīvəls^hō^uər* K 278; *dīvəls^gu^oər* Q 178; *dīvəls^hōr* P 176; *duvəls*– P 50; *dīvəls^hō^r* L 414; *dūvəls^hō^r* K 359, P 175, Q 204a; *dīvəls^hō^uər* K 314; *dīvəls^hār* K 278, L 292a; *dīvəls^hō^r* L 163; *dēivəls^hō^r* Q 2; **duiverhaar**: *dīvərhō^r* Q 113 (vervorming van duivelshaar); **winterhaar**: *wentərhō^r* Q 101, 111; *wentār*– L 293, 425; *wēntār*– Q 94; *wentār*– Q 20; *wēntār*– L 422, Q 112b; *wentār*– Q 14, 39; *wentār^o* P 175; *wentār^hor* P 107a; *wentār^hōr* L 368; *wentār^hōr* L 210; **fluishaar**: *flūshō^r* Q 39 (*fluīs*: pluis); **ruwe zak**: *rouzak* K 278; **stalhaar**: *štalhō^r* Q 112a; **vluighaar**: *vlūx^hō^r* L 294 (donshaar); **wild haar**: *welt^hō^r* P 222.

3.3.12 UIER (kaart 17)

(JG, 1b; A 30, 6e; L 49, 6e; N 8, 39a en 39b)
uier: L 191, 269, 292a, Q 71, 98, 248, 250; *ūr* L

265, Q 14, 99*, 251, 252; *ūr* L 282, 286, 31 313, 314, 315, 316, 353; *ūr* L 266, 290, 29 294, 295, 369, 387, 421; *ūr* L 317, 319, 424, 6, 7, 10, 12; *ūjār* L 269, 318b, 321, 322, 32 325, 328, 331, 374, Q 94b, 188, 198b, 204 *ūjār* L 370; *ūjār* L 270, 318, 332; *ōr* K 314, 31 L 413, P 44, 46, 47, 48, 50, 113, 115, 117, 11 118a, 121, 172, 173, 176, 176a, 177, 179, 18 182, 184, 186, 192, 214, 218, 219, 220, 22 223, 227, Q 73, 152, 153, 159, 165, 166; *ōr* 74, 75, 79, 79a, 80, 160; *ō.r* P 58, 192, Q 7 154, 155, 157, 157a, 158a, 161; *ō^r* P 49, 12 174, 175, 177, 187, 188, 213, Q 156; *ō^a.r* Q 7 *ō^a.r* K 317, P 177, 177a, 195, 224; *ōjār* K 35 360, Q 74; *ōjār* L 352, 354, P 51, Q 88, 94, 17 *ōjār* K 278, 316, 318, 361, L 372, Q 83, 164; P 107a, 197; *ōjār* L 370, 419, 420, 422, Q 9, 1 13, 96c, 171, 174, 175, 179; *ōjār* L 163, 423, 8, 193; *ājār* Q 161; *ājār* K 357, P 45; *ī^r.r* L 35 359, 360, 361, 362, 367, 368; *ī^r.r* L 363, 36 365, 366, 415; *ūjār* L 356; *iār* L 210; *ūjār* L 41 *ēr* Q 2; *ē^r.r* P 52, 53, 55, 56, 57, Q 2a; *ējār* Q 87, 91; *ējār* Q 2c, 72; *ējār* L 355; *ēr* L 244 268; *ē^r.r* L 271; **oer**, **ouwer**: (vormen zond umlaut) *ūr* L 288; *ūr* L 425, Q 197a; *ūjār* 382, Q 95; *ūjār* Q 96d; *ūjār* Q 90; *ōr* Q 84, 17 *ō^r.r* Q 89, 168a; *ō^a.r* K 353; *ō^u.r* Q 172; *ō^u.r* 83; *ō^u.r* Q 162, 167, 168, 177, 181, 182, 24 241; **udder**: *ōdār* Q 20, 32a, 33, 39, 101, 10 111, 112a, 112b, 113, 117a, 121; **mam**: *mam* 424, Q 175; *mamə* (mv.) Q 97; **mem**: *mem* 318, L 314, 317, Q 101; *mēəm* L 372; **paard** **mem**: *pērdəmēm* L 314; **tet**: *tet* K 318, P 51, 1; *tētə* (mv.) Q 177, 241; *tētə* (mv.) P 175.

3.3.13 TEPEL (kaart 18)

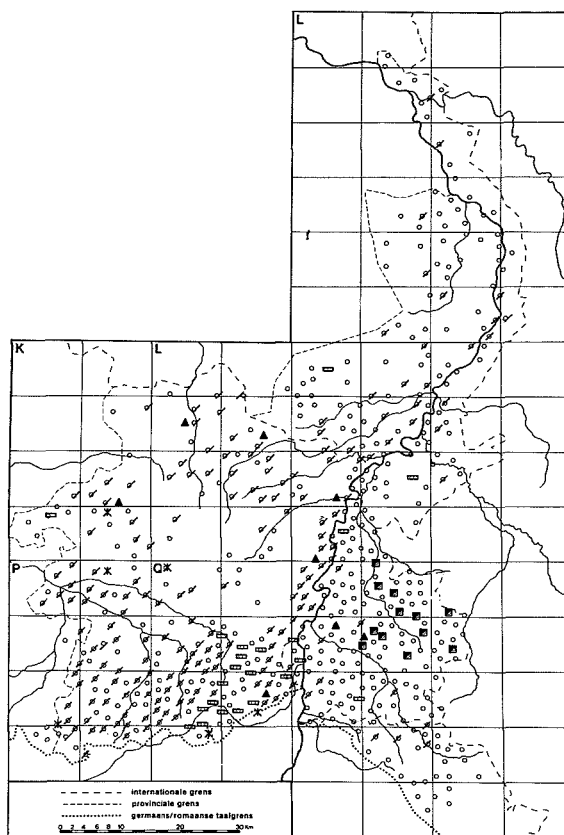
(A 30, 6e; L 49, 6e; N 8, 39a, 39b en 40)

[Deem, speen, borst.]

deem: *dēm* K 353, 359, L 163, 164, 192, 21 211, 215a, 244c, 245b, 246, 248, 250, 265, 265 267, 269a, 282, 288, 290, 291, 295, 312, 31 318b, 325, 328, 330, 331, 377, 378*, 379, 38 381b, 382, 387, 414, 424, 429, Q 9, 11, 36, 10 111, 112a, 204a, 208, 248; *dē^m* L 425, Q 112 202; *deəm* Q 121; *dēm* L 329, 422, 423, 42 433, Q 14, 20, 21, 32a, 39, 99*, 192, 201, 20 *dējīm* Q 247; *dējīm* L 266, 419, Q 32, 37, 10 *dē.m* Q 117a; *dēm* Q 19, 197a, 198b; *dē^m* 292a, 321, 322, 368, 369; *diəm* L 269, 292, 31 324, 370, 367, 372; **demen**: *dēmə* L 268, 288 294, 318, 332, 374, Q 94b, 98a; *dēmən* K 27 *dēmə* Q 193, 204a, 250; *dē^m* Q 113; *diəmə* 269, 271; *dējīmə* Q 96d; **deempjes**: *dēm^kəs* 278; *dēm^kəs* Q 196; **paardsdeem**: *pērsdiəm* 364; **dem**: *dēm* K 358, L 423, 434, P 57, Q 2, 94; *dēm* Q 9, 83, 86, 96a, 103; *dim* L 360a; *dōⁱ* L 414, P 107a, 175, 176, 188, Q 71, 75, 16 175; *dīm* Q 178; *dīmə* (mv.) L 360; **paardsden** *piətsdēm* Q 171; *pērsdēm* L 413; **tepel**: *tēpəl*

Kaart 17. UIER

- ∕ uier
- ◻ oer, ouwer
- ▣ udder
- ▲ mam, mem
- × tet

314, 317, 353, 357, L 164, 191, 270, 271, 282, 286, 288, 289, 289a, 289b, 289*, 292, 293, 312, 314, 318a, 318b, 330, 331, 360, 374, 376, 416, Q 2, 14, 95, 96d, 101, 188; *tepal* Q 252; *teipal* P 48; *tīpal* L 245; *tī².pal* Q 3; **tet**: *tet* K 353, 361, L 286, 356, 362, P 44, 48, 50, 118, 175, 177, 184, 188, 197, 213, 220, 222, Q 71, 83, 162, 193, 241; *tēt* P 176, Q 162, 163, 166, 176a, 262; *tēt* Q 251; *tets* L 322; *tat* P 186; *tetā* (mv.) P 212, Q 2c; **spēen**: *spēn* L 210, 271, 292; *spīanā* (mv.) L 381; **luiertep**: P 119; **nuk**: Q 248 (eig.: zuigfles; vgl. du. *Nuckel*, bij nuckeln: zuigen); **teutel**: P 210a (teut: uitloop).

3.3.14 ACHTERHAND VAN HET PAARD

(N 8, 13 en 32.9)

[Het achtergestel van een paard, in tegenstelling met de voorhand of het voorste deel (3.1.3), en het middendeel of de middenhand (3.3.5).]

achterhand: *axtərhand* K 318, L 269, 289, 317, Q 99*, 111, 112a, 113, 204a; *ātər*– Q 83, 251; *axtərha.nt* Q 95; *axtəra.nt* Q 2; *axtərhanjk* L 266, 268, 295, Q 117a; *q̄xtərhanjkt* L 290; *axtərhandī* L 288, 292a, 294, 318, 325, 328, 330, 331, 374,

Q 32a, 39; *axtərhenīt* Q 14; *axtərhand* K 314, 361, L 163, 191, 210; *ātər*– Q 72, 188; **hinderhand**: *heṅərhanjk* Q 121, 121c (vgl. du. *hinter*); **achterkant**: *axtərkant* L 271; **achterkwartieren**: *āxtərkwartierā* K 278; **achterlijf**: *axtərlijf* K 317; **achterpaard**: *axtərpērt* L 331; *axtərpeat* P 48; *axtərpiā.t* Q 2; **achterstel**: L 321; *axtərstēl* L 288, 289; *axtərštēl* L 270; **achterwerk**: L 192, 387, 425, Q 9, 32, 33, 94b, 197a; *axtərwe²k* K 353, 357, L 270, 329, 332, 364, 368, 372, 424, P 107a, 176, Q 2, 98, 109; *āxtər*– L 286, 312, 314; *āxtərweīt²k* L 282, Q 163; *axtərwe²k* K 278; *ātər*– Q 121, 162; *axtərwe²k* L 163; **(het) achterste**: *axtərstā* K 359, 369, L 317, Q 71; *āxtərstā* Q 2c; *agāstā* K 353; *extərstā* L 422, P 44, Q 3; *estā* P 175, 213; *āitāstā* Q 251; *exāstā* Q 111; *exāstā* Q 112a; *ēstāstā* Q 250; *exāstā* Q 20; **bovenhand**: *bōvāhānt* Q 96d; **broek**: *bruk* L 265, 331; *brōk* Q 112; **boks**: L 322; *boks* L 191, 295 (*boks*: broek „het achterste”); *bōks* L 268, 271; **achterhandig (deel)**: *axtərhentex* L 329.

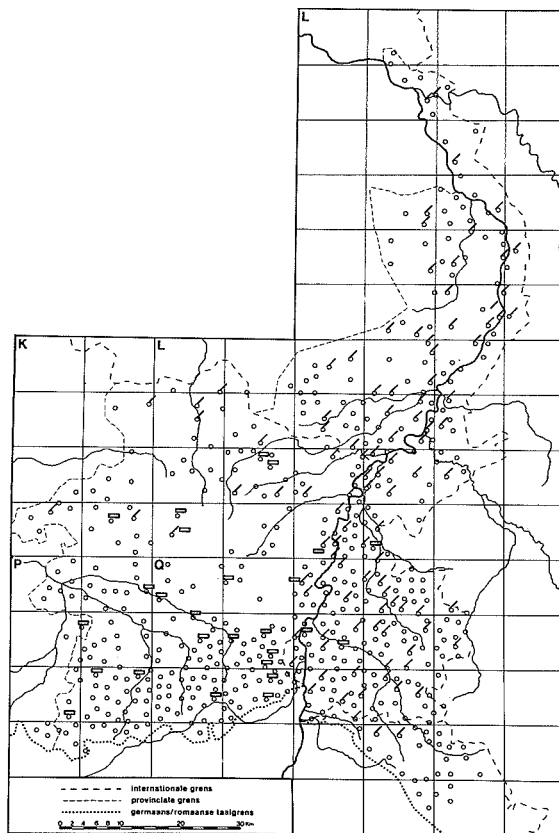
I.9

Kaart 18. DE(E)M TEPEL

(klankkaart)

/ deem en sst.

= dem en sst.

3.3.15 KRUIS

(JG 1a, 1b; N 8, 13 en 14)

[Kruising van ruggegraat en achterheupen, uitlopend in de staart en staartwortel.

Zie afbeelding 2.31.]

kruis: *krÿ.s* L 286, 312, 314, 315, 316, 317, 319, 353, 369, 370, 371, 372, 419, 421, 422, 423, 424, Q 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 88, 94, 96c, 188; *krÿs* L 288, 425; *krÿj.s* L 313; *krÿts* L 270, 293, 325, 328, 330; *krøj.s* L 420; *krøjs* K 278; *krøj.s* L 282, 354, Q 167, 240, 241; *krø.s* K 357, 358, 359, 360, 361, L 352, 413, P 44, 51, 58, 118a, 177a, 186, 192, 195, 197, 220, 223, Q 71, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 79a, 80, 152, 153, 156, 157, 157a, 158a, 159, 160, 161, 165, 166, 168a, 174, 175; *krø.s* K 314, 315, 316, 318, L 414, P 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 113, 115, 117, 118, 119, 120, 121, 172, 173, 174, 175, 176, 176a, 178, 179, 180, 182, 214, 218, 219, 227, Q 1, 73, 178, 179; *krø².s* P 184, 224; *krø².s* P 187, 188; *krøj.s* Q 162, 163, 168, 177, 181, 182, 242; *krø².s* Q 169; *krÿ.s* L 356, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 415, 416,

417, Q 5, 83, 87, 91; *krÿs* L 418; *krÿ.s* Q 84, 85, 90, 170, 171; *krøj.s* L 355, Q 172; *krøjs* Q 3, 8, 83; *krÿ.s* Q 2, 2a, 72, P 53, 55, 56, 57; *krø².s* 52; *krøes* K 353; *krøjs* K 317a; **kruiswerk** *krÿ.sweræk* L 318b; **heup:** *guuæp* Q 181; **hope (heupen):** *huopæ* Q 164, 166; **kroep:** *krup* 197, 222 (fr. *croupe*).

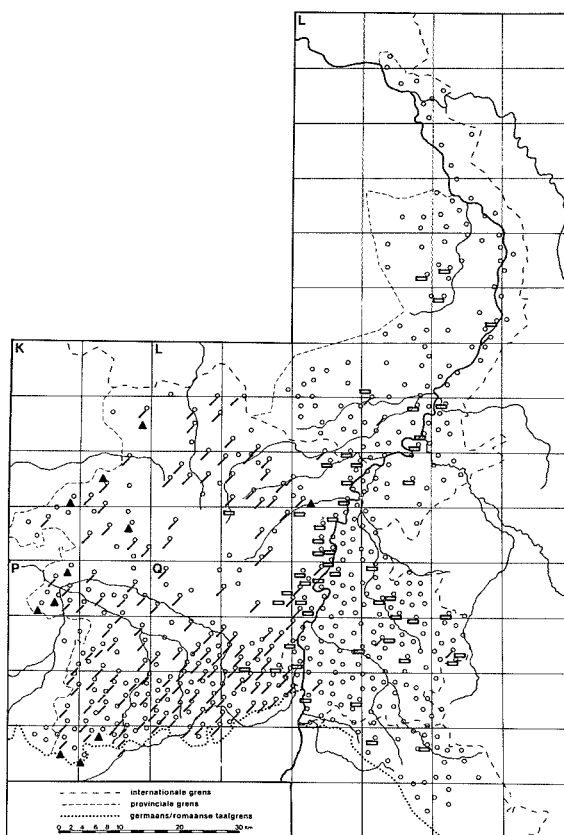
3.3.16 AARS (kaart 19)

(JG 1a, 1b; N 8, 13, 32.9 en 35)

kont: *kø.nt* K 357, 358, 361, L 282, 286, 312, 313, 314, 315, 316, 352, 353, 354, 355, 356, 364, 414, 416, 417, 418, P 51, 53, 55, 56, 57, 58, 118a, 119, 177, 177a, 197, 220, 224, Q 1, 2, 2a, 3, 5, 6, 9, 10, 12, 71, 72, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81a, 82, 83, 84, 91, 152, 153, 154, 155, 156, 157a, 158a, 160, 161, 163, 167, 168, 168a, 172, 174, 177, 240, 242; *kønt* K 278, 317a, 318, 360, P 44, 46, 49, 113, 115, 117, 172, 173, 174, 175, 176, 176a, 178, 179, 180, 182, 214, 218, 223, C 111, 162; *køjk* Q 121; *kø.nt* P 118, 120, 121, 184, 186, 187, 188, 192, 195, 223, Q 74, 80, 157, 159, 164, 166, 169, 181, 182, 241; *ko.nt*]

Kaart 19. AARS

- / kont
 = vot en sst.
 ▲ gat

317, 319, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 365, 366, 367, 368, 413, 415, Q 87, 88, 90, 94, 96c, 165, 170, 171, 175, 178, 179; *kont* K 315, 316, 353, L 270, P 50; *kont* L 292a, 324; *kō.nt* Q 188; *kōnt* Q 94b, 193; *vot*: *vot* L 246, 266, 269, 292a, 321, 322, 329, 330, 331, 364, 368, 370, 372, 382, 419, 421, 424, Q 6, 7, 9, 10, 11, 14, 20, 32, 33, 39, 94b, 95, 96d, 101, 111, 112a, 112b, 117a, 121, 121c, 170, 197a, 198b, 248; *vot* L 369, 371, 420, 422, 423, Q 8, 13, 252; *paardsvot*: *pers-vot* L 244c; *gat*: *gat* K 278, 314, 316, 359, P 45, 47, 48; *gāt* L 368; *gōt* P 214, 219, 227; *aars*: *ā.rs* Q 6; *aarsdarm*: *nqzde.ram* Q 177; *kot*: *kūt* Q 178.

3.3.17 STAART

(JG 1a, 1b; RND 60)

[Zie afbeelding 2.37.]

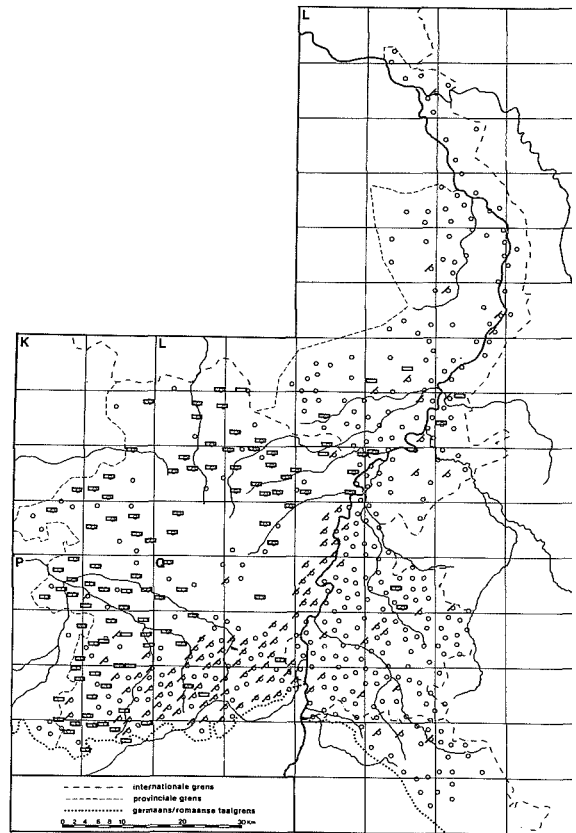
staart: *stert* K 278, 278a, 357, 358, 360, 361, L 163, 164, 209, 210, 214, 215a, 216, 249, 268, 269, 270, 271, 286, 288, 288a, 289, 289, 292, 293, 313, 318, 320, 352, 364, 369, 370, 374, 375, 377, 381, 382, 413, P 51; *stert* L 319; *stert*

L 265c, 291, 294, 297, 298, 300, 325, 329, 331, 376, 386, 387, Q 284; *start* L 115, 159a, 192, 192a, 213, 214a, 215, 216, 245, 246, 246a, 246b, 246c, 247, 250, 265, 266, 267, 268, 279, 281, 281*, 282, 284, 312, 314, 315, 316, 317, 319, 324, 353, 354, 355, 356, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 365, 366, 367, 368, 371, 372, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, Q 1, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 88, 95, 199; *stert* L 428, 432, 434, Q 14, 19, 20, 21, 30, 32, 33, 35, 36, 38, 39, 98, 101, 102, 103, 105, 111, 192, 196; *stet* K 314, 315, 316, 317, 317a, 318, 353, 359, P 44, 45, 46, 47, 48; *stets* Q 263; *stat* P 49, 50, 52, 53, 55, 56, 57, 58, 107a, 113, 115, 117, 118, 118a, 119, 120, 121, 172, 173, 174, 175, 176, 176a, 177, 177a, 178, 179, 180, 181, 182, 184, 186, 187, 188, 191, 192, 195, 197, 211, 212, 214, 218, 219, 220, 222, 223, 224, 227, Q 2a, 71, 72, 73, 75, 76, 77, 78, 79, 79a, 80, 81a, 82, 83, 84, 86, 87, 89, 90, 91, 94, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 157a, 158a, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 168a, 169, 170, 171, 172, 174, 175, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 188, 240, 241,

I.9

Kaart 20. BIL

∠ bats en sst.
= bil en sst.

242; *sta.t* Q 2, 74; *štat* Q 112; *štats* Q 113, 116, 117, 117a, 118, 119, 121, 204, 211, 222; **stots:** *štuts* Q 200, 203, 206, 247, 249, 251, 253, 254, 255, 259, 260, 278, 279 (du. *Stutz*: staart; eig.: het stompe achterdeel van het lichaam); *štūʔts* Q 201, 205; *štuts* Q 193, 198, 199.

3.3.18 BIL (kaart 20)

(JG 1b, 1c; N 8, 32.3, 32.9, 32.10 en 32.11)
[Zie afbeelding 2.38.]

bats: *bats* L 163, 244c, 266, 269, 270, 292a, 293, 322, 330, 331, 382, 387, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, P 50, 118, 121, 174, 175, 176a, 177a, 184, 188, 192, 195, 197, 220, 223, 224, Q 3, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 75, 76, 77, 79, 79a, 80, 83, 84, 87, 88, 89, 90, 91, 94, 94b, 96c, 99*, 101, 109, 111, 112a, 117a, 152, 153, 155, 156, 157, 157a, 158a, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 168a, 169, 170, 171, 172, 174, 175, 177, 178, 179, 181, 182, 188, 193, 197a, 198b, 204a, 240, 241, 242, 248, 250, 252; *ba.ts* P 187, Q 154, 159; *baʔš* L 369; **achterbats:** *axterbats* Q 101; **bil:** *bel* K 278, 314, 315, 316, 317a, 318, 353, 357, 358, 359,

360, 361, L 282, 286, 292a, 293, 312, 313, 314, 316, 317, 318b, 319, 331, 332, 352, 353, 354, 355, 356, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 370, 371, 372, 374, 414, 415, 416, 418, P 44, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 55, 56, 57, 58, 107a, 113, 115, 117, 118, 118a, 120, 121, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 177a, 178, 180, 182, 186, 213, 214, 218, 219, 223, 224, 227, Q 1, 2, 2a, 5, 39, 73, 74, 94b; *bel* P 119, Q 2, 33; *beł* L 369; *bil* P 45, 175, 222, Q 158a, 160; *bəl* L 315, 413; **achterbil:** *axterbel* K 353, Q 71; **dijen:** *dējə* L 324; **dop:** *dop* L 422, 425, Q 32a, 96d; **draaijer:** *drējər* L 210; *drejər* L 271; **zitbeen:** *zet-bē* Q 113.

3.4. Geslachtsorganen

3.4.1 GESLACHTSORGAAN VAN DE HENGST ALS GEHEEL

(JG, 1b; N 8, 36 en 37b)

gemacht: L 321, P 50; *gəmaxt* L 318, 319, Q 112a (afleiding van *macht*); *gəmax(t)* K 278; *gəmax* L 191, Q14, 86, 98; *gəmə.x* Q 167; *gəmə*

Q 188; **gemecht**: *gæmext* K 317, L 244c, 387, 414, 420, Q 9; *gæmexs* K 314, L 425, Q 20, 32a, 33, 39, 117a; *gæmex* K 353, L 282, 317, 329, 331, 372, 382, 421, 422, 423, 424, P 48, 175, 182, 219, Q 2c, 7, 13, 71, 95, 99, 99*, 101, 109, 113, 193, 197a; *gæmē.x* Q 165; *gæmek* Q 3; *gæmeks* L 270, 374; *gæmext* L 364; *gæmexs* Q 111; *gæmex* L 368, P 176, 222, Q 2; *gæmēx* P 188, Q 162; *gæmēk* Q 83; *gæmēks* Q 14, 204a; *jæmē.ks* Q 252; *gæmētis* Q 121; **supieten**: *səpiətə* L 312 (*supiet*: zwezerik).

3.4.2 TEELLID

(JG 1a, 1b; N 8, 36, 37a en 37b)

[Penis of roede.]

schacht: *sxaxt* K 314, 361, L 163, 210, 244c, 266, 288, 292a, 312, 313, 314, 315, 316, 353, 354, 356, 372, P 48, 49, 50, 53, 55, 57, 113, 117, 118a, 172, 175, 176, 178, 180; *sxa.xt* L 282, 355, P 52, 58, Q 2; *sxāxt* P 118; *sxax* L 268, 271, P 179, 184, Q 2, 89, 248; *sxā.x* P 119, 120, 121, 177, 177a, 187, 188, 192, 195, 223, 224, Q 73, 74, 78, 152, 156, 159, 160, 164, 165; *sxāx* P 222; *skā.x* P 197, 220; *šaxt* L 265, 270, 293, 294, 317, 318, 322, 324, 325, 328, 331, 332, 358, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 368, 369, 370, 371, 374, 415, 416, 418, 419, 420, 424, Q 3, 6, 86; *šax* L 270, 295, 318b, 321, 329, 330, 372, 382, 387, 422, 424, 425, Q 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 39, 81a, 82, 83, 84, 88, 90, 91, 94b, 95, 96c, 96d, 98, 99*, 101, 109, 111, 112a, 113, 117a, 158a, 172, 178, 181, 188, 193, 197a, 198b, 204a; *šā.x* Q 77, 175, 179; *šā.x* Q 75, 76, 79, 79a, 80, 83, 87, 94, 153, 154, 155, 157, 157a, 161, 162, 163, 166, 167, 168, 174, 177, 182, 240, 241; *šāx* Q 32a, 162; *šā.k* Q 171; *šāx(t)* L 290; *šəx* L 269; *šək* L 293; **schachtel**: *šaxtəl* Q 39; **piezel**: *pizəl* K 278, L 331, Q 39, 94b, 101, 111, 112a, 121, 121c, 252; *pizəl* Q 188; *pēzəl* L 269; **slurf**: *slørʔf* L 286, 314; *slørʔf* L 163, 248; **streng**: *streŋ* K 314; **zaadstreng**: Q 101; *zōtstrəŋ* K 353; *zōt-* Q 2c; *zūtstreŋ* P 48; *zōtštrəŋk* L 382, Q 112; **zwans**: *zwa.ns* Q 89 (paardepenis; een andere betekenis is staart, bekend in het ww. *zwansen/zwansen*: zie lemma 8.6); *zwans* Q 94b, 188; **kettel**: *ketəl* P 213 (*ket-tel*: ketting); *ketəl* P 214; **koker**: *kō.kər* L 282, 286 (eig.: het omhulsel van het teellid; hier wordt het teellid zelf ook *koker* genoemd); *kūā-kər* L 289; **lat**: *lat* P 214, 218; **lul**: *ləl* K 357; **paardslul**: *pē.rsləl* L 416, 417; **moer**: *mūr* Q 121 (eig.: wortel, peen); **pees**: *pēs* K 278, 353 (evenals *pezerik* in feite de penis bij het varken); **pegel**: *pē.l* Q 117a; **pezerik**: L 269; **piet**: *pit* P 107a; **pin**: *pen* K 361; **pink**: *pi.ŋk* Q 242 (eig.: het mannelijk lid van de stier, hier van de hengst); **roede**: *ruj* K 318, 353; **geroed**: *gərū.t* P 121; **sabel**: *səbəl* K 314; **schaar**: *šā.r* Q 171; **schanke**: *šəŋkər* L 314; **speer**: *spēr* P 44;

stang: *staŋ* L 414; **steel**: *stīəl* Q 83; **stelt(lul)**: *stē.lt(ləl)* Q 5; **verge (fr.)**: *veřš* P 174 (roede); **vits**: *vetš* Q 250 (eig.: vitsroede, vergelijkbaar met *wis*); **wis**: *wes* P 227; **lummel**: *lōməl* L 317 (eig.: een lomp, onhandig iemand); **zwing**: *zweŋ* K 361; **penis**: L 360, 367, 368, 369; **piemel**: *pī.məl* Q 170; *pīnəl* Q 83; **pissel**: *pesəl* Q 20; **pisser**: *pisər* K 278; **pummel**: *pōməl* Q 9; **schachtpummel**: *šəxpuməl* Q 204a.

3.4.3 OMHULSEL VAN HET TEELLID (kaart 21)

(JG, 1b; N 8, 36 en 37b)

[Schede van de roede.]

koker: L 210; *kōkər* L 265, 268, 288, 290, 295, 312, 318, 369, 425, Q 95, 101, 112a, 162; *kōʔər* K 278, 314; *kōkər* L 191, 244c, 270, 271, 294, 322, 324, 325, 329, 330, 331, 332, 374, 387, Q 14, 98, 111; *kōʔkər* Q 197a; *kōkər* P 107a; *kūkər* L 317; *kūʔkər* Q 193; *kukər* Q 198b; *kūʔkər* L 416; **sloek**: *slūʔx* Q 252; *sluk* L 292a; *slō.x* Q 1; *šluk* Q 33, 109, 112a; *šlūk* Q 32a, 111; *šlūx* Q 113, 121; **sloof**: *slū.f* L 352; *sluaf* K 317a; *sluf* K 318; **sluif**: *slōf* K 314, 315, P 44, 45, 46, 48, 50, 53, 177a, 178, Q 2, 250; *slōʔf* K 317; *slōif* K 357, 358, 360, L 292a, 313, 315; *slōif* P 176, 177; *slōuf* P 118, 120; *slōf* L 321; *šlōif* Q 112a; *sluf* L 364; *slāf* P 115, 172, 173, 176, 176a, Q 2c; *sluaf* Q 156; *slēf* P 113, 117; *šlōif* Q 20; *slōuf* L 355, P 56, 57, 58, Q 2a, 71, 74, 83, 90; *slōuf* P 52, 55, Q 73, 78, 79; *slōuf* Q 2a, 72; *slōuf* K 359; *slōuaf* K 353, 359, Q 72; *slōif* P 51; *slōf* K 278, Q 2c; **sluis**: *slōs* P 47; *slōis* K 316; *slōis* L 282; *slās* P 115, 174, 175, 179, 180, 182, 218, 219; *slaus* Q 75, 76, 79a, 80, 154, 162, 172, 240, 241; *slēs* P 214; *slōus* P 195, 197, 220, 222, 223, 224, Q 77, 152, 153, 157, 159, 164; *slōus* P 184, 187, 188; *slōus* K 359; *slūs* L 368; *slūs* L 269; *slūs* L 366, 367; **broek**: *bruk* K 278 (*broek* in de betekenis van *koker*; eig.: het in plooiën loshangende huidgedeelte onder aan de buik, dat de *koker* bevat); **hoes**: *hus* L 382.

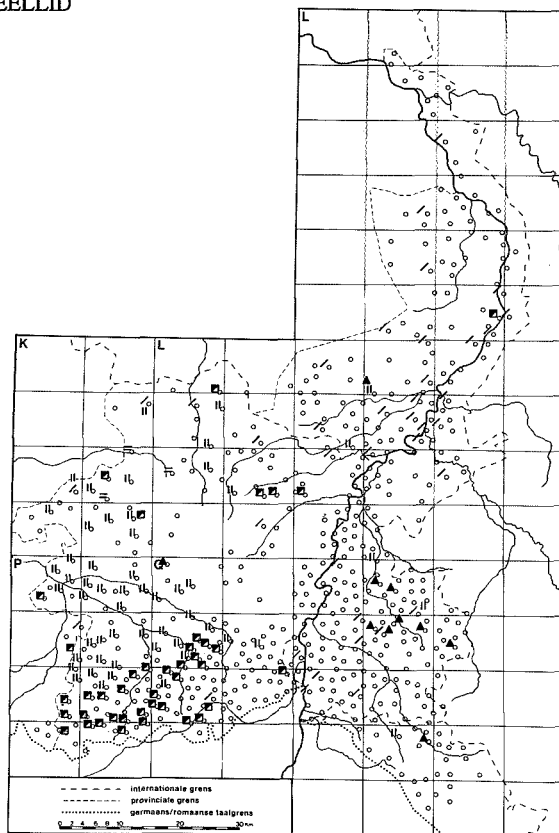
3.4.4 TEELBALLEN, TESTES

(JG 1b; N 8, 36, 37a, 37b, 37c en 38)

kloten: Q 3, 98, 99*, 112b; *klūtə* P 46, 48, 176, 222, Q 83, 95, 96d, 112a, 188, 240; *klūʔtə* L 210, 244c, 246, 289, 290, 321, 330, 368, 369, 382, 424, P 44, 50, 107a, 219, 224, Q 2, 33, 250; *klūʔtən* L 312; *klūyətə* K 357, L 270; *kluətə* K 317, 318, L 265, 293, 317, 318b, 364, 370, 372, P 175, 177a, Q 29, 113, 121, 121c, 248; *kluətən* L 282, 286, 314; *kluyətə* K 353; *kluytə* P 173; *klōtə* L 269, 271, 331, 387, Q 20, 94, 94b, 112a, 162, 178, 204a; *klōʔtə* L 191, 266, 268, 292a, 294, 318, 322, 328, 329, Q 14, 32a, 86, 101, 111, 159; *klōtə* L 325, Q 14, 109; *klōʔtə* L 425;

Kaart 21. OMHULSEL VAN HET TEELLID

- ∕ koker
- " sluif
- = sloof
- sluis
- ▲ sloek

kloutə Q 79, 79a, 155; *kloutən* K 278; *klautə* Q 242; *kljūtə* L 364; *kljū* L 288; *klytə* K 361, P 222, L 360; **bol**: *bō.l* Q 75; **bolle**: *bōlə* Q 3, 156, 163, 178; *bōl* L 266, 270, 286, 295, 312, 321, 329, 330, 332, 382, 414, 422, 424, Q 71, 101, 111, 112a, 113, 117a, 121, 121c, 197a; *bōl* P 188; *bōlə* Q 177; *bēl* L 271, 288, 317, 324, 361, 364, 374, Q 2, 83; *bēl* L 290, 294, 364; **ballen**: *balə* K 318, 359, L 163, 271, 328, 331, 372, P 107a, Q 94b, 95, 162, 172, 181; *balən* K 278; **klitsen**: *klītsə* P 192, Q 83, 94, 162 (heteroniem van *kloten*); *klitsə* Q 167; *klōtsə* Q 204a; **hoden** (mv.): *hujə* Q 193 (teelballen); **peuls** (mv.): *pōls* Q 252 (ballen).

3.4.5 TEELZAK (kaart 22)

(JG 1a, 1b; N 8, 36, 37a, 37b en 38)

bors: *bōrs* K 361, L 355, P 51 (*beurs*, mnl. *borse*: balzak); *bōs* P 49, 50, 113, 115, 117, 172, 174, 175, 176, 176a, 179, 180, 182, 197, 213, 218, 219, 227, Q 155, 162, 168, 168a, 182, 240, 242; *bō.s* P 52, 53, 55, 56, 57, Q 2a, 76, 77, 154; *b'ōs* P 118; *bōū.s* K 359, Q 161; *bō.s* P 118a, 119, 120, 121, 223, 224, 177, 177a, 184, 186,

187, 188, 195, Q 73, 74, 78, 79a, 80, 152, 153, 157, 157a, 159, 160, 164, 166, 241; *bōs* P 220 *bōs* K 357, P 44, 45, 46, 47, 48; **buidel**: *būl* I 163, Q 117a, 198b, 204a (*buidel*: zak); *būj.al* C 13; *būj.al* L 322, 332, 369; *būl* L 282, Q 251, 252; *būj.al* L 370, 372, 424, Q 6, 8, 10, 12 *bōj.al* L 422, Q 7, 9, 94; *bōj.al* Q 88, 96c, 174, 175, 178, 179; *bēl* Q 84, 170; *bēl* Q 89, 90 *bēj.al* Q 83, 87, 91, 171; *bū.gal* L 317; *būgal* C 94b; *bygal* Q 162; *bī.gal* L 358, 359, 360, 361, 363, 365, 366, 367, 368, 415; *bigal* L 364 **paardsbuidel**: *pērs-bī.gal* L 362; **zak**: *zak* K 278, 318, 361, L 271, 294, 314, 317, 325, 360, 363, 365, 370, 371, 419, 420, P 176, Q 11, 94, 111, 112a; **balzak**: *ba.lzak* Q 88; *bal*- K 278, I 288; **klootzak**: *klō^otzak* L 266; **maal**: *māl* I 359, 360, 365, 415; *mōl* K 360.

3.4.6 VAGINA, GESLACHTSORGAAN VAN DE MERRIE (kaart 23)

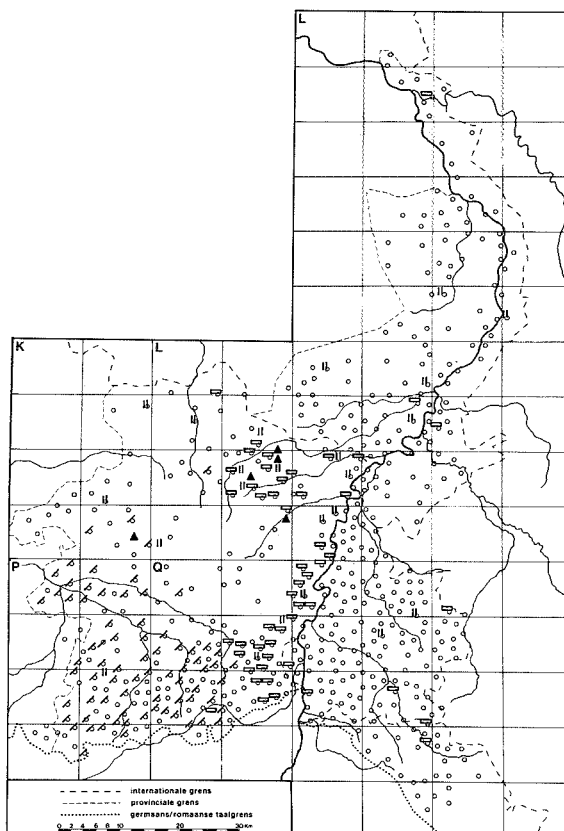
(JG 1a, 1b; N 8, 35, 39b en 40)

[Het uitwendig zichtbare geslachtsdeel.]

lijf: *lijf* L 210, 244c, 266, 268, 290, 294, 324, 425, Q 7, 14, 32a, 33, 94b, 96d, 99*, 111, 112a,

Kaart 22. TEELZAK

- ∕ bors
- = buidel en sst.
- ▨ zak en sst.
- ▲ maal

121, 197a, 198b, 204a, 250, 252; *li.f* L 372, 419, 421, 422, 423, 424, Q 6, 7, 8, 10, 12, 13, 83, 87, 88, 94, 96c, 188; *li^o.f* L 270, 328, Q 113; *li^o.f* L 271, 322, 332; *lif* L 265, 292a, Q 98, 193; *lē.f* Q 84, 86, 89, 90, 168a, 171, 174, 175, 178, 179; *lē^o.f* P 175; *lei.f* L 420; *lē^o.f* P 47, 49, 50, 113, 115, 117, 173, 176, 176a, 178, 179, 182; *lē^o.f* P 46, 53, 55, 56, 57, 58, Q 2, 2a, 71, 75, 79, 79a, 153, 154, 156, 157, 157a, 158a, 161, 164, 166; *lē^o.f* P 52, 118, 118a, 119, 120, 177, 177a, 184, 186, 187, 188, 192, 195, 197, 220, 224, Q 73, 74, 80, 152, 155, 160, 165; *lē^o.f* P 48, 180; *lei^o.f* Q 81a, 82, 83, 109; *lei^o.f* Q 172; *lē^o.f* P 107a, 223; *lei^o.f* Q 72; *lei^o.f* Q 167, 240, 241; *lei^o.f* Q 77; *lē^o.f* Q 169; *lai^o.f* Q 162, 163, 168, 177, 181, 182, 242; **vazel**: *vāzəl* K 317a, L 265, 271, 288, 289, 317, 324, 369, 372, 416, 422, 424, Q 112a; *vā.zəl* L 316, 319, 353, 354, 355, 356, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 370, 415, 417; *vā^o.zəl* L 352; *fāzəl* L 292a; *fāsəl* L 321; *vazəl* L 210; *vq̄zəl* K 316, 317, 318, L 192, 312, Q 198b; *vq̄.zəl* K 359, 360, 361, L 414, Q 1, 3, 5, 82; *vq̄^o.zəl* L 312, 313, 413; *vq̄^o.zəl* L 286, 314; *vq̄^o.zəl* K 278; *vq̄^o.zəl* K 278, 357; *fq̄zəl* L 163; *vē.zəl* P 51; **klīng**: *kleŋ* L 210, 265, 271, 289,

290, 292a, 293, 295, 318, 318b, 325, 328, 329, 330, 331, 332, 374, 382, 424, Q 14, 32a, 101, 111, 113, 117a; *kleŋk* K 278, 314, 315, 318, 353, L 191, 270, 282, 286, P 44; *kleŋk* Q 188, 248; *kleŋ* L 317; **schede**: *sxei* L 282, 288, P121; *sxē* K 357, 358; *šei* L 317, 321, 330, 369, 382, 387, Q 9, 11, 72, 76, 94b, 178; *šei* Q 252; *šēi* Q 251; *šē.t* Q 169; **geschicht**: *gāsxext* P 172 (zoals *geschift* van het ww. schiften, bij scheiden); **geschift**: *gāsxext* K 353, P 44, 45; **brod**: *brōt* P 44, 175, 213, 214, 218, 219, Q 159; **fluit**: *flōt* K 361; **muts**: *muts* P 213 (pijp); *muš* P 175; **pisgat**: *pes.gat* P 175; **pruim**: *prum* Q 39; *prūma* (mv.) L 266; **prut**: *prōt* Q 248; *prōt* P 107a; *prut* Q 170; **schuif**: *sxōif* L 315; **viool**: *viōul* P 175.

3.5. Poten

3.5.1 POOT

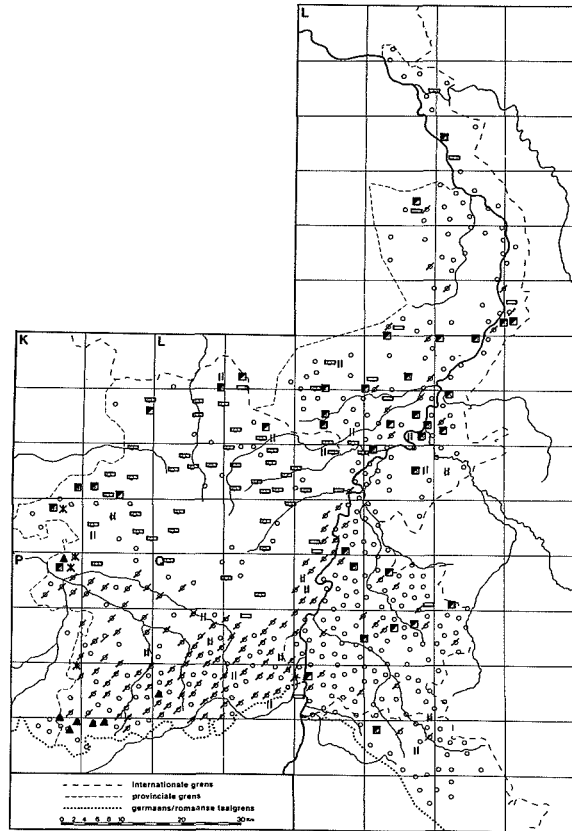
(JG 1a, 1b)

[Tussen haakjes de meervoudsvorm.]

poot: *pū.t* L 416 (*pī.*), Q 3 (*pī.*), 5 (id.); *pūt* P 46 (*pūtə*), 175 (id.), 176 (id.), 214 (id.), 224 (id.),

Kaart 23. VAGINA

- ∕ lijf
- vazel
- kling
- || schede
- ▲ brod
- * geschift, geschicht

227 (id.), Q 188 (*pyi*); *pū².t* L 417 (*pī*), 418 (id.); *pū².t* P 113 (*pū²tə*), 115 (id.), 117 (id.), 172 (id.), 173 (id.), 174 (id.), 176a (id.), 177a (id.), 178 (id.), 179 (id.), 180 (id.), 182 (id.), 218 (id.), 219 (id.); *puət* K 314 (*puə²ə*), 315 (*puətən*), 316 (id.), 317a (*puətə*), 318 (id.), 353 (id.), 357 (id.), 358 (id.), 359 (*pu²ə*), L 282 (*pyət*), 286 (id.), 312 (id.), 313 (id.), 314 (id.), 315 (id.), 316 (id.), 317 (id.), 352 (id.), 353 (*po²n*), 354 (*pyət*), 369 (id.), 370 (id.), 371 (*pyət*), 372 (*pyət*), 419 (id.), 421 (id.), 422 (id.), 423 (id.), 424 (id.), P 44 (*puətə*), 45 (id.), 47 (id.), 49 (id.), Q 6 (*pyət*), 7 (id.), 8 (id.), 10 (*pū²i*), 96c (*pyət*); *pūət* L 355 (*piət*), 356 (id.), 358 (id.), 359 (id.), 360 (*pī²t*), 361 (*piət*), 362 (id.), 363 (id.), 364 (id.), 365 (id.), 366 (id.), 367 (*pī²t*), 368 (id.), 415 (*piət*); *puət* P 50 (*puətə*); *puet* Q 12 (*pū²i*); *puot* L 319 (*pū²i*), Q 11 (*puə²i*); *puot* Q 9 (*pū²i*); *put* K 360 (*putə*), 361 (id.), L 413 (*pyi*), 414 (*putə*), P 51 (id.), 56 (id.), 57 (id.), 58 (id.), 118a (id.), Q 2 (id.), 2a (id.), 71 (id.), 87 (id.), 88 (*py*), 91 (*putə*), 172 (id.); *pūt* P 52 (*pū²tə*), 53 (id.), 55 (id.); *pu²* Q 1 (*pu²ə*); *pōt* P 222 (*pōtə*), Q 77 (id.), 84 (id.), 89 (id.), 90 (*pōtə/pē*), 94 (*pōtə*), 155 (id.), 162 (id.), 163 (id.), 167 (id.), 168 (id.), 168a

(id.), 169 (id.), 170 (id.), 171 (id.), 174 (id.), 175 (id.), 177 (id.), 178 (*pōt*), 179 (*pōtə*), 181 (id.), 182 (id.), 240 (id.), 241 (id.), 242 (id.); *pōt* L 420 (*pyət*); *pōūt* P 220 (*pōūtə*); *poət* K 278 (*poətən*), P 48 (*poətə*); *poūt* P 119 (*poūtə*), C 158a (id.); *poūt* P 118 (*poūtə*), 120 (id.), 177 (id.), 184 (id.), 186 (id.), 187 (id.), 188 (id.), 192 (id.), 195 (id.), 197 (id.), Q 72 (id.), 73 (id.), 74 (id.), 75 (id.), 76 (id.), 79 (id.), 79a (id.), 80 (id.), 81a (id.), 82 (id.), 83 (id.), 152 (id.), 153 (id.), 154 (id.), 156 (id.), 157 (id.), 157a (id.), 159 (id.), 160 (id.), 161 (id.), 164 (id.), 165 (id.), 166 (id.); *pōūt* P 121 (*pōūtə*), Q 78 (id.); *puot* Q 13 (*pi²i*).

3.5.2 ELLEBOOG

(N 8, 32.1 en 38.2)

[Been dat de beweging van de bovenarm van de poot bevoerdert.

Zie afbeelding 2.20.]

elleboog: L 318; *elabōx* L 270, 271, 288, 314, 331, Q 32a, 112b, 113; *elə-* L 312, 374, 424, Q 20; *elabōx* Q 252; *elabōx* Q 2; **achterarm**: C 248; **bovenarm**: *bōvānε²m* L 288, Q 94b; **bo-**

venbeen: *bōvabiān* L 282; *bōvabi^{rn}* L 210; **bo-
vengewricht:** *bōvægavrext* L 293; **bovenknie:**
bōvækni L 324; **dikbeen:** *dikbēn* Q 197a; **eerste
kwartier:** *iastā kafīr* K 353; **gewricht:** *gāvrext*
L 332, 360, 364, P 175.

3.5.3 BOVENBEEN

(N 8, 32.3)

[Zie afbeelding 2.21.]

bovenbeen: *bōvabejn* L 289, 290, 292a, 318, 318b, Q 95, 96d, 99*, 101, 109, 193; *bō²vā-* L 424, Q 32a; *bōvā-* L 293, 295, 324, 330, 332, 387, Q 14, 39, 111; *bōvabejn* L 422; *bū²vabējn* L 289; *būvabēn* Q 198b; *bō.vabē.* Q 117a; *bōvabē* Q 121; *bōvā-* Q 33; *bōvabi^{rn}* L 265; *bōmvabīn* P 175; *bōvabiān* K 314, L 265, 312; *bīyvabējn* L 360, 364, 416; *bōvabēn* L 163; **achterste boven-
been:** *exarstā bōvabejn* L 332; **bovenste been:**
bōvastabejn Q 204a; *bōvastabian* P 213; **over-
been:** *q̄vārbē* Q 252; *q̄vārbēn* Q 250; **voorbeen:**
vōrbejn L 269; *vī².rbē.n* Q 3; **voorpoot:** *vōrpū²t*
L 369; **bovenpijp:** *bōvāpīp* L 265; *bōvā-* L 210; **bovenpoot:** *bōvāpūt* K 359; *bōmvā-* P 176; *bōmvāpūmat* K 357; *bōmvāput* Q 71; **bovenarm:**
L 271; **onderarm:** L 191, Q 112b; *ondārē^{rm}* L 286; *q̄ndār-* L 317; **onderarmbeen:** *oṅārē^{rm}m-
bējn* Q 20; **opperarm:** *opārār^{rm}* Q 113; **voor-
arm:** *vē.re.^{rm}* Q 2; **spier:** *špēr* Q 248.

3.5.4 VOORKNIE

(JG 1a, 1b; N 8, 32.5, 32.9, 32.10 en 32.11)

[Knie van een voorbeen.

Zie afbeelding 2.22.]

knie: *kni* K 314, 315, 317a, 353, L 292a, 293, 314, 318, 322, 324, 325, 328, 330, 331, 332, 369, P 48, 51, Q 76, 77, 83, 89, 90, 154, 155, 161, 167, 168, 169, 171, 172, 177, 181, 240, 242; *knī* L 316, 317, 319, 356, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 415, 416, 417, 418, 419, 423, P 47, Q 75, 84, 94, 157a, 158a, 162, 163, 168a, 182, 241; *knī* Q 72, 81a, 82; *knij* K 278, L 163, 329, 382, Q 32a, 111; *knij* L 368; *knēj* K 316, 318, 359, 360, 361, L 282, 312, 313, 315, 353, 354, 355, 413, 414, P 52, 53, 55, 56, 57, 58, 184, 186, 195, 197, 220, 222, 223, 224, Q 1, 3, 74, 79, 112a, 121, 121c, 153, 157, 159, 160, 164, 165, 166; *knēj* P 118, 119, 120, 121, 174, 177, 177a, 187, 188, 192, 219, Q 2a, 6, 7, 71, 73, 78, 79a, 152; *knē* P 46, 49, 50, 113, 115, 117, 172, 173, 176, 176a, 178, 179, 180, 182, 213, 218, Q 2, 2a; *knēj* P 175, Q 156, 165; *knēj* P 118a, 227; *knaj* K 357, P 45; *knēj* L 288, 289, 371, 372, 420, 421, 424, P 44, 214, Q 8, 13, 80, 81, 87, 91, 117a, 174, 178, 179; *knēj* L 210, 266, 270, 290, 425, Q 9, 10, 11, 12, 14, 88, 96c, 96d, 101, 188, 193, 197a, 198b; *knē* L 269, 295, 387, Q 94b, 95, 99*, 109, 204a, 248, 250, 252; *knē.* Q 5; **knieschijf:** Q 86;

knējšif L 265; *kni-* L 416; **voorknie:** L 191, Q 112b; *vōrkni* L 317; *vōrkni* L 370; *vōrkneij* K 358, Q 20; *vij²rknēj* Q 113; *vē.rknē* Q 2; **voorst-
knie:** *vīqstā knēj* P 52; *vōrstā knēj* P 175; **hand-
wortel:** *hāntwōrtal* L 286; **scheen:** *sxejn* P 214; **scheenpijpen:** *sxenīpē².pā* P 177.

3.5.5 PIJPBEEN

(JG, 1b; N 8, 32.1, 32.3, 32.6, 32.11, 32.14, 32.15 en 32.16)

[Het gedeelte van het voorbeen van het paard tussen de knieschijf en de koot tot aan de kogel. Het ondereinde van het pijpbeen vormt het koot-
been.

Zie afbeelding 2.23.]

pijp: *pīp* L 163, 191, 210, 282, 288, 289, 290, 293, 294, 295, 314, 317, 329, 331, 369, 374, 382, 424, 425, Q 20, 94b, 96d, 113; *pī.p* L 317, 325, 420, Q 95; *pī²p* L 269, 328; *pīap* L 269, 270, 271, 332, 364, 372; *pīp* L 268, 286, 292a, 318, 318b, Q 14, 32a, 33, 99*, 101, 109, 111, 112a, 112b; *pēp* Q 71; *pē.p* Q 2; *pējp* Q 83; *pīf* Q 121; **pijpbeen:** *pī²pbiān* P 175; *pī.pbē.* Q 117a; *pīpbejn* Q 204a; *pīpbejn* L 387; *peapbejn* P 188; *pējpbejn* Q 71, 72; *paipbejn* Q 162; **been-
pijp:** *bejn²pīp* L 295; *bīn-* L 266; *bejn²pī²p* L 368; *bejn²pīap* L 270; *binpēp* Q 2c; **achterpijp:**
axtārpīp L 265, 293, 324, 330; *axtārpīap* L 271; **onderpijp:** *ondārpīp* L 265; *oṅārpī.p* Q 117a; **voorp-
pijp:** *vōrpīp* L 324, 330; **been:** *bejn* Q 95; *bejn* L 322; *bēn* P 222; **been onder de knie:** *bīn
q̄nār ə knēj* K 359; **achterbeen:** *axtārbēn* Q 197a; **achterpoot:** *axtārpū²t* L 369; **lang been:**
laṅ biān P 213; **onderbeen:** *ondārbejn* Q 39, 101; *ōndār-* Q 193; *ondārbejn* L 360, Q 96d; *onār-* L 364; *ondārbēn* Q 250; *q̄ndārbian* K 353, L 312; *undār-* K 314; *oṅārbēn* Q 111; *oṅārbē.* Q 117a; *ōṅdārbīn* P 175; **onderste been:** *q̄nastā
biān* P 213; **achteronderbeen:** *axtāroundārbejn*
Q 101; *axtāroundārbian* K 314; **voorbeen:**
vōrbejn Q 162; *vōrbēn* Q 197a; **scheen:** *sxejn* P 48; *šī².n* Q 3; *šēn* Q 94, 188; *šēnā* (mv.) L 331, Q 20, 162; **scheenbeen:** *sxejnbīn* P 48; *sxēnbian* K 353; *sxejānbējān* K 278; *šēnbēā* Q 252; *šēnbējn.* Q 39; **achterscheen:** *axtārsxejn* P 50; *axtāršēn* Q 71; *axtāršē²n* L 422; **voorscheen:**
vq̄ārsxē²n P 175; *vq̄²ršē²n* L 422.

3.5.6 KOGEL

(N 8, 32.7, 32.15 en 32.16)

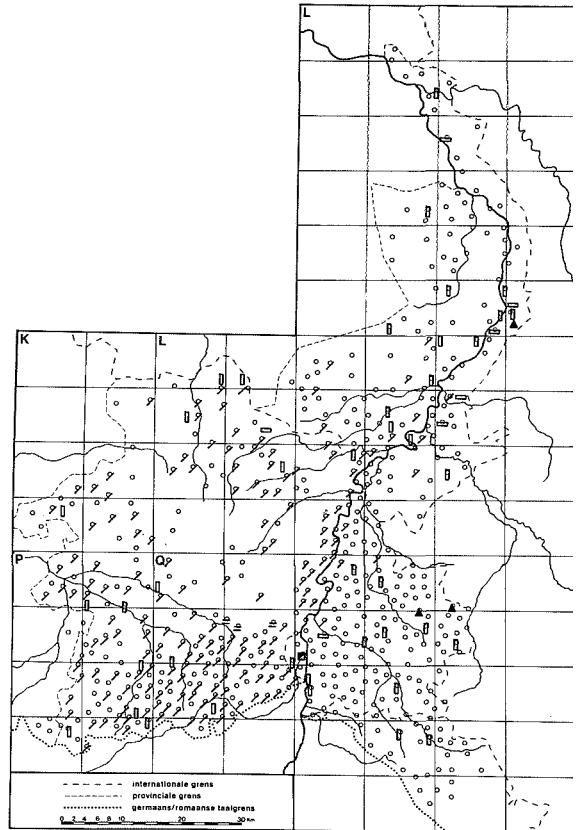
[Het gewricht tussen pijp(been) en koot van een paard; ook bij een rund.

Zie afbeelding 2.24.]

kogel: *kōgəl* L 191, 265, 269, 270, 271, 286, 288, 290, 322, 331, 374, 424, 425, Q 20; *kogəl* L 295; *kū²gəl* Q 111; *kūgəl* Q 113; *kugəl* L 317, Q 117a; *kuājəl* Q 121; *kq̄gəl* L 324.

Kaart 24. HAARKRANS

- / haarband en sst.
- = haarrand
- o kroon
- ▣ hoefkroon
- ▢ kroonrand
- ▲ hoefrand

3.5.7 HAARKRANS (kaart 24)

(JG 1a, 1b; N 8, 32.7, 32.8, 32.15 en 32.16)

[Deel van de paardevoet waar de hoef aan het vlees vastzit. Elke hoef heeft een haarkrans of kroonrand tussen de hoef en de koot. Deze haarkrans mag niet geschoren worden, omdat de daar aanwezige haren tot bescherming van de uiterst gevoelige kroonrand dienen.]

haarband: *hōrbant* K 358, L 372, 416, 418, 422, 424; *hōr-* K 318, P 47, 50, 113, 115, 172, 179; *hō^or-* P 44, 45, 47, 48, 49, 219; *ō^or-* P 175, Q 71; *gūor-* Q 177; *wōr-* Q 89; *har-* K 314, 353; *hōrbant* L 290; *hōrbant* L 288, 293, 318, 325, 328, 330, 331, 369, 374, 382, 425, Q 20; *hōrbant* L 319; *hōrbent* Q 14; *hōrba.nt* L 282, 313, 314, 315, 317, 352, 354, 356, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 371, 415; *hō.r-* L 416, 417, Q 1; *ōr-* L 419, Q 2, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 13; *hōer-* K 357; *gūor-* Q 163, 242; *hō.r-* Q 3, 5, 72; *hōr-* Q 91; *hō^or-* K 359, 360, 361, L 353, P 53, 55, 56, 118a, Q 2a, 84, 158a; *ō^or-* Q 156, 172; *oər-* P 118; *gūor-* Q 182; *hūr-* P 120; *ū^or-* Q 74, 78; *hūr-* P 51; *huər-* P 119,

Q 165, 166, 168; *huər-* P 223, Q 80; *hōrba.ni^o* L 370; *hōurbant* K 278; *hō^or-* P 218; *ōr-* I 173; *hū^or-* P 227; *har-* K 315, 316; *hōrbā.nt* I 286, 289, 312, 316, 367, 421, 423, Q 88, 91, 94, 96, 171, 175, 188; *ōr-* L 372, 420, 422, 424; *wōr-* Q 77, 169; *hō.r-* P 117, Q 75, 90, 174, 179; *ōr-* P 176, Q 159; *hō^or-* P 52, 174, 177a, 184, 187, 224, Q 73, 83, 178; *ō^or-* P 192, Q 157; *hūr-* Q 162; *huər-* P 186, 188, Q 76, 152, 153, 154, 157a, 160, 161, 164, 167, 240, 241; *uər-* I 121, 195, 197, 220; *hu^or-* Q 155; *wūor-* C 168a; *gūer-* Q 181; *hōrbāi.ni^o* L 369; **haren band:** *hōrbant* K 353; *urābā.nt* Q 79; **haar been:** *hōrbān* P 176; **haarkrans:** *hō^o.rkra.ns* I 414, Q 2a; **rand:** *rant* K 278; **haarrand:** *hō^o.ra.ŋk* Q 81a, 82; *hōra.ŋk* Q 87; **kroon:** L 163; *krōn* L 265, 374, 387, Q 162 (*kroon:* krans) *krō^on* L 294, 328, 330, P 214, Q 32a, 111; *krō^o* L 269, 271; *krōyn* P 188; *krōn* Q 14; *krōyn* I 197, 222, Q 153; *krūn* L 324, Q 188; *krū^on* I 210, 266, 268, 290, Q 2, 113, 204a, 250; *krū^o* K 353, L 282, 286, 314, P 50, Q 121, 252; *krū^o* L 295, P 58, Q 94b, 101, 198b; *krūn* L 360; **kroonrand:** L 191, Q 99*; *krū^onrant* L 317

krō^onranĵ L 332; *kruan-* L 270, 271; *krō^onranĵ* L 331; **hoefkroon:** *hōfkrun* Q 95; **hoefrand:** L 271; *hōfranĵ* Q 112a, 117a; **wrijf:** *wrif* L 364.

3.5.8 SCHENKEL

(N 8, 32.8, 32.9, 32.10 en 32.11)

[Bovenbeen boven de knie.

Zie afbeelding 2.39.]

schenk: *sxēnk* L 314; *šēnk* L 424; *šēnkə* (mv.) Q 96d; **schengel:** L 266; *sxenĵal* L 288; *sxēnkəl* L 191; *sxēnkəl* L 286; *šēnkəl* L 270, 295, 317, Q 111; *šēnkəl* Q 197a; *šēnkəl* L 269, 271, 424; **achterschenkel:** *axtəršēnkəl* L 331, Q 94b; *axtəršēnkəl* Q 197a; **voorschenkel:** *vōršēnkəl* L 331; *vj^or-* Q 112a; **dij:** Q 112a; *dej* L 422; *dej* Q 198b; **dijbeen:** L 382, 425; *dējbē* Q 113; **achterdijbeen:** L 387; **onderbil:** *ōndərbel* K 353; *undər-* K 314; **eerste onderbil:** *iastə ōndərbel* K 353; **eerste bovenbil:** *iastə bōjūabel* K 353.

3.5.9 ACHTERKNIE (kaart 25)

(JG 1a, 1b, 2c; N 8, 32.1, 32.5, 32.9, 32.10, 32.11 en 32.12)

[Uitstekend achterpootsgewricht van het paard.

Een gedeelte van de termen duidt niet de uit- maar de insprong of knieholte aan.

Zie afbeelding 2.40.]

hak: *hak* K 317a, 361, L 163, 265, 270, 286, 288, 289, 290, 292a, 295, 312, 313, 314, 315, 316, 318, 322, 325, 332, 352, 353, 354, 355, 364, 371, 382, 387, 413, 414, 425, P 57, 176, 188, Q 1, 3, 5, 14, 20, 32a, 33, 39, 71, 72, 76, 81a, 82, 83, 84, 86, 87, 90, 94, 94b, 95, 99*, 109, 111, 112a, 112b, 113, 117a, 121, 153, 154, 160, 162, 163, 168a, 171, 174, 175, 178, 179, 181, 188, 193, 197a, 198b, 204a, 250, 252; *ha.k* L 282, 356, Q 75; *ak* L 372; **hakken:** *hakə* K 353, L 318b, 324, 328, 331, Q 87, 91, 155, 168, 169, 170, 240; *ha.kə* Q 80, 89; *ha^oən* K 278; *akə* Q 172; **schijthak:** *sxiθak* L 210, 244c, 246, 266, 268 (het achterwaarts uitstekende gewricht aan de achterpoten van een paard of rund waarop de drek neerkomt); **schijthakken:** *sxiθakə* L 269, 271; *sxit-* L 191; *šit-* Q 101; **haze-sprong:** *hāzəsprōnk* Q 252 (spronggewricht zoals bij een haas); *hāzəsprōnk* Q 14; *hāzəsprōnk* L 382, Q 32a, 101; **hees:** *hīs* L 292a, 360a (knieholte; mnl *haessene*, *hesse*: kniepees); *hī^o.s* L 416, 417, 418; *hī^o.s* L 290, 370, Q 96c; *hī^o.š* Q 10; *ī^o.s* L 419, 421, 422, 424, Q 12; *hiəs* L 293, 318, Q 101, 250; *his* Q 88, 94b; *iēs* L 420, Q 9, 11, 13; *hēs* L 329; *hīrs* L 367, 368; *hī^o.rs* L 369; **hesen:** *hīsə* L 294; *hī^osə* L 330; *ī^osə* L 423; *hī^ozə* L 328; *hiəsə* L 270; *isə* Q 96d; *hēsə* L 331; *hesə* Q 204a; *hēsə* L 210; *hīrsə* L 360; **jarret (fr.):** *ža^o yē* P 174, 176, 218, 219, 224, 227, Q 159; *žo^o yē* P 178; **knie:** *kni* P 51, 177, 241; *kni* Q 182, 241; *knēj* K 318, P 220, 223, 224, Q 91, 164,

166; *knēj* P 118, 119, 120, 121, 177, 187, Q 73, 78, 79a; *knē* P 115, 117, 172, 176a, 180, 214; *knēj* P 118a, 227; *knē* P 213; *knē* Q 248; **achterknie:** *axtərknī* K 314, 315, 353; *axtərknij* L 191; *axtərknī* L 370; *āxtərknēj* L 312; *axtərknēj* K 316, 358, P 55, 58; *axtərknē* P 50, 173; *axtərknēj* L 288, P 44, Q 111; *axtərknēj* Q 113; *axtərknaj* K 357; **achterste knie:** *axtərstə knēj* P 175; *āterstə knēj* Q 165; **eerste knie:** *ēstə knēj* Q 74; *ē.stə* ~ P 197; *ē.sə kni* Q 77; *jā.stə kni* Q 181; *jā.stə knī* Q 157a; *jā.stə knēj* Q 157; **bovenknie:** *bōvəkni* K 317a; **springgewerf:** *šprēnggewerf* L 270; **springgewricht:** Q 109; *šprēngvərēxt* L 369; *šprēngvərēx* Q 188; **spronggewerf:** L 328, 364; *šprōngvərēf* L 282; *šprōn-* L 295; **spronggewricht:** L 191, 294; *šprōngvərēxt* L 282, 314; *šprōn-* L 286; *šprōnk-* L 312; *šprōn-* Q 2c; *šprōn-* L 374; *šprōngvərēx* Q 188; *šprōn-* Q 14; *šprōn-* Q 162; *šprōngvərēxt* L 290, Q 112a; *šprōn-* L 332; *šprōngvərēx* L 322; *šprōnk-* Q 101; *šprōnk-* Q 204a; **vars:** *vars* K 359, 360, L 317; *vās* P 184, 186, 195, 222, Q 71; *vā.s* P 188, Q 156; *vas* P 46, 50, 107a, 113, 179, 182, Q 2; *va.s* Q 2a; *vias* Q 94; *vērs* L 331; *vērš* Q 39, 101; *vērs* L 289; *ve.rs* L 325; *vjes* K 278; *vē.š* Q 117a; *vē^o.š* Q 121c, 248; *vēš* Q 121; *vēš* Q 14; *vērš* Q 204a; **vessem:** *vesəm* K 357 (hiel, hak); **schijtvars:** *sxē.t.vas* P 55, 56, 57; **beengewricht:** *bejngvərēx* L 295; **enkel:** *enĵal* L 270, 331, P 48; *enĵal* L 352; **knieschijf:** *knējšif* Q 20; **scheeg:** *sxē.x* Q 156 (uitsteeksel).

3.5.10 EELTWRAAT, ZWEELWRAT

(A 4, 2e; L 20, 2e; N 8, 32.1, 32.3, 32.4, 32.13, 32.15 en 32.16)

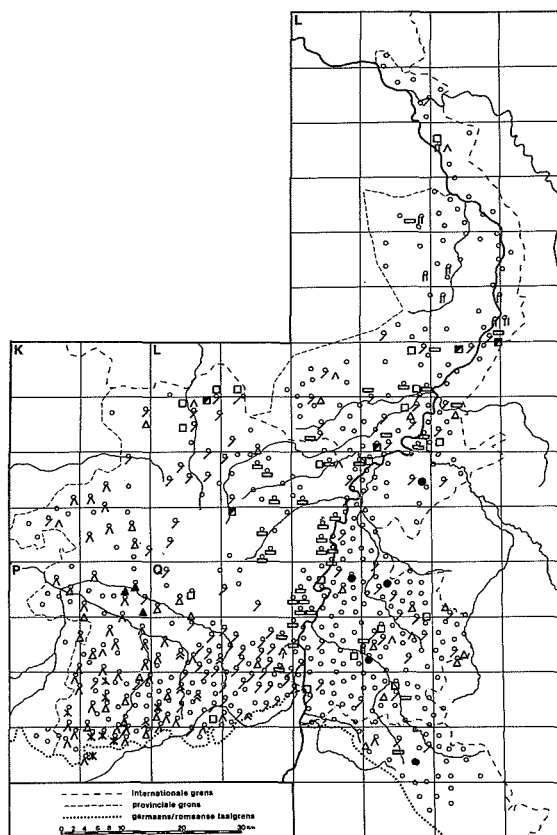
[Wratvormige uitwassen (zweel = eelt) binnenwaarts aan de hoofdschenkels van voor- en achterpoten. Ze zijn, net als de vingerafrukken bij de mens, volkomen individueel. Men veronderstelt dat ze overblijfselen van een extra teen of aanhangsel zijn.

Zie afbeelding 2.27.]

wrat: *vrat* K 314, 353, 361, L 192a, 215, 250, 314, 315, 317, 325, 356, 360, 364, 366, 368, 369, 387, P 44, 48, 50, 51, 118, 121, 222, Q 2, 79, 102, 162; *vratə* (mv.) L 269, 312, 318b, 381, 382, P 57, Q 117a, 198b; **wratte:** *vratəl* L 372, 429, Q 9, 32, 88, 95, 103, 112b, 117b, 192, 204a, 250; **frattel:** *fratəl* Q 20; **beenwrat:** L 215a; **bilwrat:** *belvrat* L 431; **eeltwrat:** Q 96a; *ēltvrat* L 321; *ēltvratə* (mv.) L 332; **zweel:** L 216a; *zwēl* L 209, 217, 371; *zwēl* L 292a; *zwejl* L 265; **zweelknobbel:** *zweelknubəl* L 210; **zweelknop:** *zweelknup* L 244a, 249; *žwēl-* L 290; *zweelknjūp* (mv.) L 268; **zweelwrat:** *zweelvrat* L 163, 269, 286, 289, 292a, 294, 317, 318, 320, 324, 374, 385, Q 14; *zwēl-* L 425; *zwēl* L 288, 293, 322; *zwēl-* L 292; *zwrīl-* L 368; *zwēl-* L 328, 331, Q 113; *žwējl-* Q 99; *šwēl-* L 270;

Kaart 25. ACHTERKNIE

- / hak(ken)
- # schijthak(ken)
- = hees, hesen
- ^ (achter)knie, achterste knie
- ∞ eerste knie
- sprong-/springgewricht
- ▣ sprong-/springgewerf
- △ vars
- ▲ schijtvars
- hazesprong
- x jarret

šwejl- Q 30; **zweelwratte**: *zweelvrata* L 191, 246, 282, 295; *zwēl-* L 244c, 266, 271, 321, 381b; *zwēl-* Q 162; *žwel-* Q 101; *žwēl-* L 329, 330; *šwel-* L 426, 428, Q 112a; **zweelwratte**: *žweelvrata* Q 111, 121; *šwel-* Q 32a; **paardszweel**: *pērszwēl* L 298; **paardshoorn**: *pērsqhōra* L 298; **spat**: *spat* L 267, 364, 367, 368, 418, Q 12, 74, 95, 196; *spāt* Q 15; *špat* L 429, Q 22, 99*, 109, 113a, 278; *spata* (mv.) K 353, L 209; **spatader**: *spatōr* Q 109; **spatbel**: *špatbel* Q 39; **volspat**: *volspat* L 269; **zweetvrat**: L 248; **spoor**: Q 102; *spōr* P 50, 172 (uitwas); *spōr* P 222, Q 35, 74, 118; *spōur* P 176; *spūr* Q 72, 154; *spuor* P 188; *špōr* Q 20; **sporen**: *spōra* L 426, 428, Q 2c, 78; *spōra* Q 204a; *spoara* Q 71; *spōra* Q 188; *spuora* Q 162, 173; *špōra* Q 98; *špōra* L 270, 293, 382, Q 29, 111, 112a, 203a, 250; **voorsporen**: *vērspōra* Q 2; **brandader**: *brantōr* L 246; **eeltnop**: *ēltnop* L 422; **haquet** (fr.): *hakē* Q 77; **cale** (fr.): *kal* Q 248; **knobbel**: *knubal* P 119, L 416, Q 2, 74; *knōbal* L 313; *knōbal* L 434; **weeldeknobbel**: Q 21; **knors**: L 420; *knōrs* L 317, 364, Q 94b; **kwabbel**: *kwabal* L 289; **zweetkwab**: *žweйтkwap* Q 99; **rasp**: Q 86; **spen**: *špēn* Q 193; **sint-mar-**

koensplek: *se.nta mārknusplak* Q 10; **wolfsklauw**: *wolfsklay* L 293.

3.6. Paardehoef

3.6.1 HOEF (kaart 26)

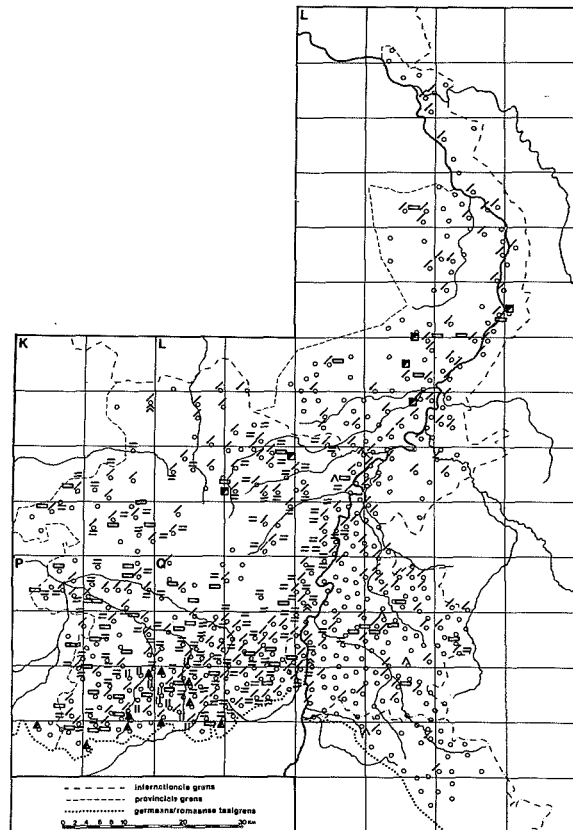
(JG 1a, 1b; L 1, a-m; L 27, 6; N 8, 32.8 e 32.17; S 14)

[Zie afbeelding 2.26.]

hoef: *huf* K 278, 316, 318, 358, 361, L 163, 16, 210, 215, 244c, 249, 250, 282, 312, 313, 315, 318, 352, 353, 355, 413, 414, P 50, 54, 5, 56, 57, 58, 118a, 119, 121, 121a, 172, 175, 17, 177, 183, 186, 193, 197, Q 3, 71, 73, 76, 83, 8, 154, 162, 166, 167, 177, 181, 196, 203, 204, 207, 240, 248, 252; *hūf* P 49, 53, 120; *huv* Q 7, 259; *hūf* K 317, 357, 359, L 165, 191, 209, 21, 213, 215a, 217, 245, 246, 246a, 248, 266, 28, 364, 387, 432, P 48, 107a, 174, 213, 219, Q 8, 84, 89, 156, 157, 157a, 168, 168a, 169, 174; *hi* P 179, Q 90; *ūf* Q 83; *hūf* K 314, 353, Q 1, 2, 72, 81a, 82, 165; *hūf* L 286; *hōf* L 267, 26, 269, 270, 288, 289, 290, 291, 292a, 293, 29, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 316, 317, 318

Kaart 26. HOEF

- ∨ hoef
- = hoorn
- ▭ heurn
- ▭ voet
- ▣ klauw
- ▲ klomp
- ▲ klonk
- ^ schoen
- ⋈ slof

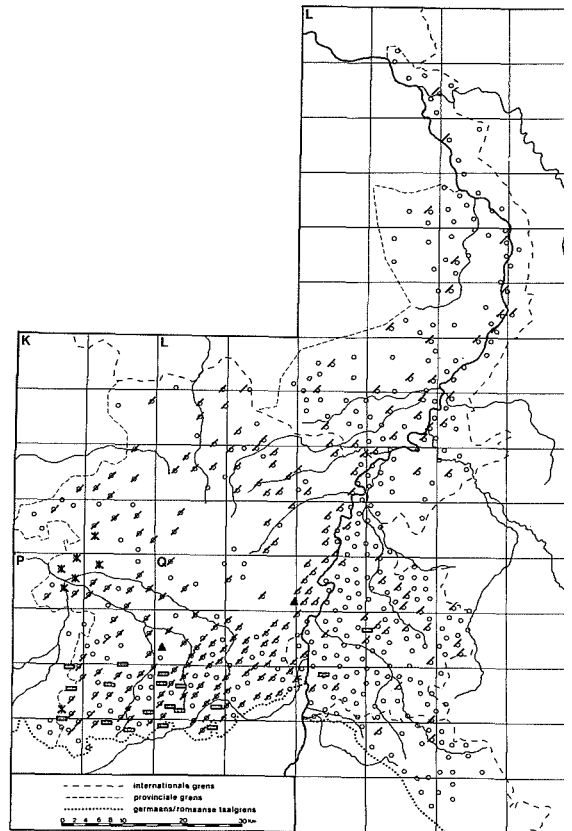

320, 321, 322, 323, 324, 325, 327, 328, 330, 331, 332, 333, 356, 358, 359, 360, 360a, 361, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 371, 372, 374, 377, 378, 382, 385, 415, 416, 419, 420, 421, 424, 425, 426, 431, 434a, Q 7, 10, 12, 14, 21, 22, 30, 32a, 33, 35, 87, 88, 91, 93, 95, 96a, 96d, 97, 98, 99, 101, 102, 104a, 109, 111, 112a, 113, 116, 117b, 118, 121c, 172, 187, 188, 193, 196, 197a, 198, 198b, 203, 208; *ōf* L 422, Q 9; *hō.f* L 370, 417, 418, Q 117a; *hōv* L 319; *houf* K 357, P 46, Q 79; *hou.f* P 184; *houf* L 379, 380, 429, 430, Q 20, 27, 29, 32, 178, 179, 188, 201; *hāf* L 381; **hoorn**: *hō.rā* K 357, 358, 359, 360, 361, L 352, 354, 369, 414, 416, 421, 423, P 56, 57, Q 10, 13, 96c; *ō.rā* L 420, Q 7, 9, 11; *hōrən* K 315 (hele voet), 316; *hōrā* K 314 (bovenste kant van hoef), 317a, 353 (bovenste kant van hoef), P 51, Q 96d, 99*, 102; *hōrā* P 47, 49, 50, 58; *orā* Q 12; *hō^o.rā* Q 88; *ō^o.rā* L 424, Q 6; *hou^orā* P 48, 117; *hō^orā* P 118a; *ou^orā* P 176; *hō^or* L 319, Q 121c; *hō^orā* L 427, Q 103; *ō^orā* Q 8; *hō^orā* P 107a; *hou^o.rā* P 177a, 178; *hou^orā* P 115, 173, 213; *hō^orā* P 172; *ō^orā* P 176a; *hū^o.rā* L 317, 417, 418, Q 3; *hū^o.rā* L 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 415; *hū^o.rən* L

419; *hū^o.rā* P 52; *ū^o.rā* L 372; *ū^o.rā* L 422; *hō^o.rā* Q 2; *hō^orən* Q 14; *hō.n* P 120, 178, Q 74, 75, 158a; *hōn* P 175, 182, 218; *hō^o.n* Q 81a, 82, 178, 188; *hō^o.n* Q 84; *hō^o.n* P 121, 187, Q 73, 83, 152, 160, 161; *ō^o.n* Q 172; *hū^o.n* Q 5, 87, 91; *hū^o.n* Q 78; *hu^o.n* Q 79, 79a, 80, 154, 155, 157a, 167, 241; *hu^o.n* Q 162; *gu^o.n* Q 181; *gu^o.n* Q 183, 242; *gu^o.n* Q 182; *gu^o.n* Q 177; *wo.n* Q 174; *wōn* Q 175; *wō.n* Q 89, 168, 171; *wōn* Q 90, 169; *wu^o.n* Q 77, 168a, 170; **heurn**: *jō.n* P 195, 197 (buitenkant van hoef); *jō^o.n* P 188; *jō.n* Q 240; *jō.n* P 192, Q 159, 164, 166; *hyo.n* Q 153; *hyō.n* P 184; **voet**: *vūt* K 314, 353, 359, L 210, 364, P 47, 55, 56, 115, 175, 176, 218, Q 39, 74, 156, 169, 175; *vū.t* K 360, P 186, 197, 214, 224, Q 2a, 71, 75, 160, 241; *vū^o.t* P 177; *vū^o.at* Q 74; *vū^ot* P 175; *vūt* K 358, P 44, 50, 113, 117, 164, 172, 219, Q 3, 158; *vūt* Q 171; *vōt* L 270, 288, 290, 294, 295, 360, 372, Q 94, 94b, 96c, 101, 103, 110, 111, 121, 204a; *vout* P 44; *vūt* P 119, 180; *vūt* Q 74; **klauw**: *klāu* L 360 (voet); *klāu* L 271, 290, 293, 325, 364; **paardspoot**: *pērsput* Q 94b; *piatspūt* P 118; **blok**: *blōk* Q 181 (betekenis zoals *klomp*, *klonk*, *schoen* en *slof*, eig.: „klomp”); **klomp**: *klo.mp* Q 161,

Kaart 27. STRAAL

- ∕ straal
- ▭ veulensvoet(je)
- ▲ veulenspoet(je)
- * klein(e) voet(je)

164a, 242; *klu.mp* P 223; *klump* P 211, 227;
klonk: *klu.nk* P 220, Q 156, 165; *klunjk* P 192;
schoen: *šō.n* L 372; *šōn* Q 111, 202; *šūn* Q 248;
slof: *slōf* Q 96c; *slof* K 278, Q 188.

3.6.2 ZOOL

(N 8, 33)

[Het gedeelte van de onderkant van de hoef rondom de straal (3.6.3).]

zool: K 318, L 210, 293, 425, P 48, Q 197; *zōl* K 353, L 163, 191, 246, 247, 266, 269, 270, 271, 290, 294, 295, 317, 322, 324, 330, 331, 332, 360, 364, 374, 382, 424, Q 9, 14, 20, 32a, 33, 39, 94b, 98, 99*, 101, 111, 112a, 112b, 121, 121c, 204a, 250, 251, 252; *zō^l* L 312, 422; *zōul* P 175, 176, 213, Q 72; *zōual* K 278; *zōul* P 50, 107a; *zōuil* Q 162, 178; *zōl* K 361, L 265, 318, 321, 369, Q 3, 94, 96d, 109; *zō^l* L 286, 288, 314, Q 71; *zōal* Q 113; *zū^l* L 289, P 222; *zūal* Q 83; *zō.l* Q 2; *zōl* Q 248; **hoeflijst:** *hōflist* L 416;
hoefzool: *hufzōl* K 317; **voetzool:** *vōtzōl* Q 193.

3.6.3 STRAAL (kaart 27)

(JG 1a, 1b; N 8, 33 en 34)

[Veerkrachtig eeltweefsel, enigszins in de vorm van een pijlpunt (mnl. *straal*: pijl), dat de driehoekige ruimte van de achterrand van de steunsels van een paardehoef opvult. Tilt men de hoef op, moet er een goed ontwikkelde straal te zien zijn. Beginnend bij de bal van de voet en in één punt uitlopend naar de teen werkt de straal als een antislipmechanisme.

Zie afbeelding 5.]

straal: *strōl* K 314, 315, 316, 317, 317a, 31 353, 358, L 163, 210, 246, 247, 265, 266, 26 269, 271, 282, 286, 288, 289, 292a, 293, 31 315, 316, 317, 318, 319, 321, 352, 353, 35 356, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 36 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 374, 41 419, 420, 421, 422, 424, P 115, 176, Q 2, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 38, 86, 87, 88, 91, 94, 94 95, 96c, 98, 121c, 188, 198b; *strō.l* L 416, 41 418; *strō^l* K 359, L 312, 313, P 213; *strōel* 357; *strōal* K 278, L 282; *strōual* K 278, 35 *strōl* K 318, P 176, Q 90, 174, 175, 179; *strōl* 355, 413; *strō.l* Q 1, 3, 5, 72, 81a, 82; *strō^l*

50, 361, P 47, 49, 50, 52, 53, 55, 56, 57, 58, 17, 172, 173, 179, Q 2a, 83, 84, 158a, 171, 172, 178; *strō².l* Q 71; *stroəl* P 118, 174, 175, 177a, 180, 182, 214, 218, 224; *strū².l* L 414, Q 2a; *strūql* Q 170; *struəl* P 118a, 119, 120, 121, 184, 186, 187, 188, 195, 220, 222, Q 73, 74, 75, 76, 77, 79, 79a, 80, 83, 152, 153, 154, 157a, 159, 160, 161, 162, 163, 165, 167, 168, 240, 241, 242, 243; *struə.l* Q 155; *struəl* Q 168a; *struel* Q 169, 181; *struəl* K 361, Q 156, 162, 177; *struql* Q 182; *struql* Q 157; *struql* Q 89; *strāl* K 353, L 191, Q 109; *strāl* L 270, 290, 294, 295, 322, 324, 325, 328, 329, 330, 331, 332, 382, 387, 425, Q 20, 32a, 33, 39, 99*, 101, 111, 112, 112a, 117a, 121, 195, 204a, 248, 251; *štroəl* Q 113, 116; *štrāl* Q 252; **veulenspoort**: *vøi.laspøyt* Q 78; **veulenspoortje**: *vø².laspø²tšə* Q 12; **veulensvoet**: *vø.ləs.vū.t* P 223, Q 152, 156, 164, 166; *vøiləs-* P 177; *vø.ləs.vū.t* Q 241; *vø.ləs-* Q 162; *vø.ləs.vut* P 173, 175; **veulensvoetje**: *vø.ləs.vytšə* Q 165; *vøiləs-* P 197; *vøiləs-* P 172; *vøiləs.vytšə* P 178, 219; *vø.ləs.vytəkə* Q 159; *vøiləsvøitšə* Q 101; *vø²ləs-* Q 193; **kleine hoef**: *klenən huf* K 353; **kleine voet**: *klenə vū.t* P 51; **klein voetje**: *klej vytšə* P 175; *klē² vytəkə* K 357; *klē vøkə* P 45, 46, 48; *klā* ~ P 44; **fourchette (fr.)**: *før šet* P 227; **kern**: *kiən* K 359; **scheer**: *sxēr* P 176; **schoentje**: *šønəkə* L 423; **ster**: *stēr* Q 3.

Afb. 5. straal

3.6.4 KOOT (kaart 28)

(JG 1a, 1b; N 8, 32.1, 32.2, 32.3, 32.7, 32.10, 32.14, 32.15 en 32.16)

[Het korte been onmiddellijk boven de hoef, zowel van de voor- als achterpoot. Het is één van de belangrijkste lichaamsdelen van het trekpaard.

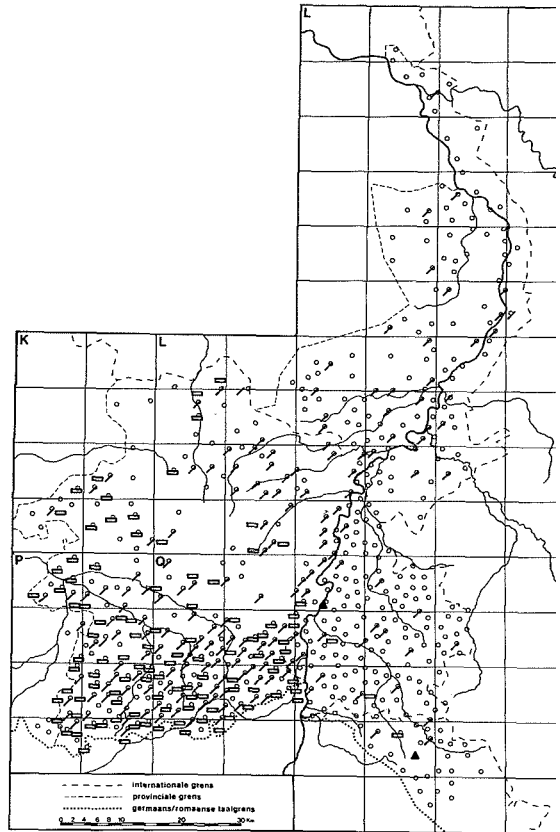
Zie afbeelding 2.25.]

koot: *kōt* L 163, 214a, 329, 331, 332, 387, P 223, Q 77, 83, 84, 89, 90, 95, 96d, 155, 162, 163, 167, 168, 168a, 169, 170, 171, 174, 175, 177, 178, 181, 182, 240, 242, 248; *kō.t* Q 9; *kō²t* L 266, 292a, 294, 318, 318b, 374, Q 2c, 14, 32a, 94b, 101, 111, 112a, 193; *koət* L 269; *koøt* L 420; *koøt* P 220; *koøt* P 119, Q 158a; *køt* L 382, 425, Q 94; *køøt* L 418, P 118, 177, 177a, 184, 186, 192, 195, 197, Q 72, 74, 75, 76, 79, 79a, 81a, 83, 152, 153, 154, 156, 157a, 160, 165, 166, 172; *køøt* P 120, 121, 188, Q 73, 78; *kuøt* Q 99*; *kūt* L 317, 292a, 354, Q 121, 198b; *kū.t* L 319, 416, 417, Q 3, 5, 91; *kū.š* Q 1; *kū²t* L 268, 288, 289, 290, 312, 322, 328, P 107a, 173, 174, 175, 178, 180, 182, 213, Q 71, 204a; *kūøt* L 210; *kuøt* K 315, 316, 353, L 265, 270, 271, 282, 286, 317, 362, 364, 370, 372, 419, 421, 422, 424, P 47, 113, 117, 179, Q 6, 8, 10, 197a, 251, 252; *kūøt* L 355, 356, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 415; *kuøt* L 371, Q 11; *kuøt* L 369; *kut* K 361, L 295, 414, P 49, 50, 55, 56, 57, 58, 118a, Q 2, 2a, 71, 88, 94; *kūt* P 53; *kūt* L

244c; **kootbeen**: *kōtbejn* L 332; *kūt-* L 324; **kootgewricht**: *kōigəvrex* Q 112b; *kōtgevrix* Q 109; *kō²tevrex* L 330; **achterkoot**: *axtərkō²t* L 330; **achterste koot**: *exəlštə kut* L 318b; **voorkoot**: *vø²rkoøt* L 330; *vø²rkuøt* L 292; **voorstekoot**: *vø²rštə kut* L 318b; **boelce** (fr. boulet) *bu²lę* K 357, 358, 360, 361, L 416, 417, 418, P 51, 58, 113, 115, 118a, 119, 120, 121, 172, 174, 175, 176, 176a, 178, 179, 182, 184, 186, 188, 192, 197, 213, 214, 218, 219, 220, 223, 224, 227, Q 2, 3, 12, 73, 79, 79a, 80, 86, 87, 91, 94, 152, 153, 155, 156, 158a, 159, 160, 162, 163, 165, 168, 171, 174, 179, 181, 182, 188, 240; *bə²lę* P 173, 187; *bə²lę* Q 71; *bu²lę²* P 49, 50; *bə²lę²* P 47, 48; *bu²lę* K 314, 315, Q 90; *bə²lę* Q 96d; *bu²lę* Q 89, 96c; *bu²li* L 314, 352; *bo²lę* P 180; *bø²lę* P 177; *pø²lę* K 318; *ba²lę* P 44, 45, 46; *ba²lę* P 176a; *bū²lę* Q 161, 164, 166, 167, 241, 242; *bū²lę* Q 250; *bū²lę* Q 172; *bə²lę²* Q 3; *bule* Q 94b, 198b; *bulę* K 353, 359, L 282, 312, Q 2c, 95; *bū²lę* P 222; *buli* Q 83, 99*, 197a; **hiel**: *hil* K 317a; **fits**: *ve.tš* Q 252 (vgl. du. regionaal *Fit-sche*: scharnier); *vetš* Q 18.

Kaart 28. KOOT

- ∕ koot en sst.
- = boelee
- ▲ fits

4. Eigenschappen

4.1. Kleur

4.1.1 SCHIMMEL

(JG 1a, 1b; N 8, 63a en 63b; S 31)

[Paard met een geheel of overheersend witte of grijsachtige vacht. Naarmate de leeftijd vordert, neemt het wit toe; schimmels worden niet geboren, ze ontstaan mettertijd. De vosschimmel is wit met rode of bruinachtige vlekken.]

schimmel: *sxmæl* K 278, 317, 318, 353, L 209, 210, 211, 282, 313, 314, P 48, 50, 176, 213, 222, Q 2c; *sxmæl* Q 2; *sxymæl* L 215a; *sxymæl* L 163, 164; *sxømæl* K 314, L 165, 191, 192, 213, 214, 215, 216, 217, 244c, 245, 246, 246a, 247, 248, 249, 250, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 288, 289, 312, 316, 414, P 44, 107a, Q 73; *šemæl* L 265, 358, 359, 360, 364, 368, 414, 416, 417, 418, Q 83, 84, 86, 94, 170; *šemæl* Q 3, 5; *šømæl* L 290, 291, 292a, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 317, 318, 318a, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 370, 372, 374, 377, 378, 381, 382, 385,

387, 422, 424, 425, 426, 427, 429, 431, 43 434a, Q 6, 11, 14, 16, 20, 21, 22, 27, 30, 32, 32 33, 39, 71, 88, 90, 94b, 95, 96a, 96c, 97, 98, 9 99*, 101, 102, 103, 104a, 105, 109, 110, 11 112a, 112b, 113, 116, 117a, 117b, 118, 12 121c, 171, 175, 178, 187, 188, 196, 197a, 198 201, 202, 204a, 207, 208, 248, 250, 252; *šøm* L 369, Q 251; *šømæl* Q 35, 193, 200, 203, 24 247a; **voesschimmel:** P 50, Q 33, 248; *vussx mæl* L 268, 270; *vussmæl* L 360; *vūs-* L 41 *vussšømæl* L 324, 325, Q 14, 39, 111, 188; *vūs-* 204a; **vosschimmel:** *vøssxmæl* K 278, 317, 282, Q 2c; *vøssxømæl* L 247, 288, 289; *vossšøm* L 424; *vøs-* L 322; **wit paard:** *wet pært* L 36 (**een**) **witte:** *wetə* K 359; *witə* P 175.

4.1.2 POMMELEE, APPELSCHIMMEL (ka 29 en 30)

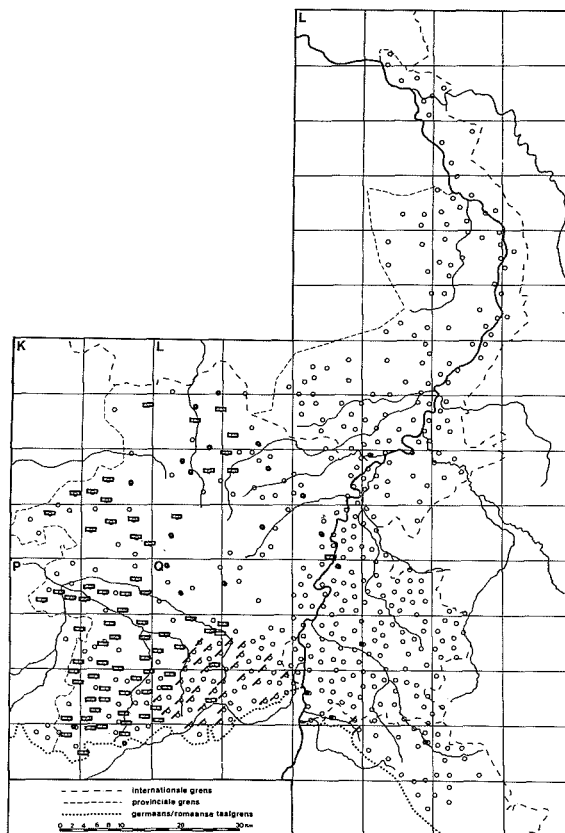
(JG 1a, 1b; N 8, 63c, 63d en 63e)

[Paard met ronde, glanzende plekken in de vor van appels in het haarkleed, van binnen wit (van buiten zwart. De afwisseling van zwarte (witte haren vormt een cirkelvormig patroo vooral op de schouders en het kruis.]

Kaart 29. POMMELEE

(klankkaart)

- ∕ ɸommelee
- = pomme lee
- pommelee

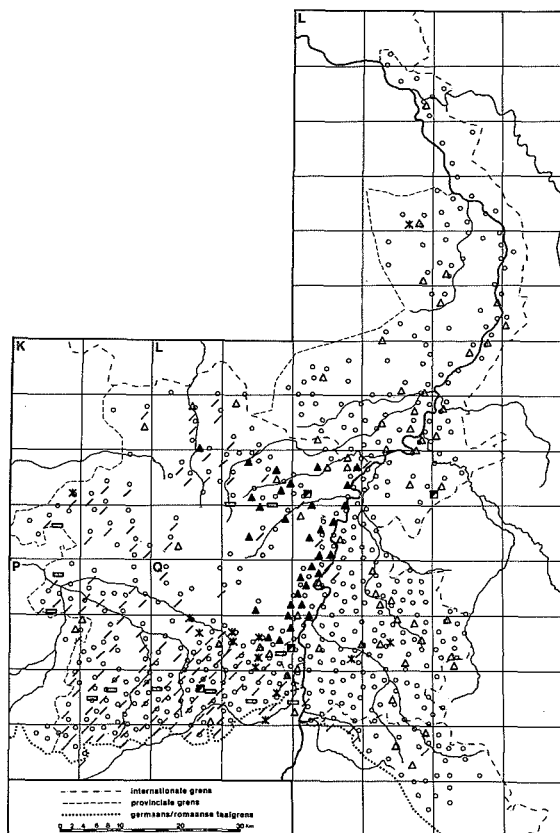
pommelee: ɸomālē Q 83, 84, 94, 171, 174, 179 (fr. *cheval gris pommelē*); ɸo.mālē Q 166, 167; ɸo.mālēj Q 75, 164; ɸomālēj Q 161; ɸo.mālī Q 160; ɸomālē Q 158a; ɸomālēj Q 76, 79, 79a, 80, 153, 154, 157, 157a, 159; ɸu.mālē Q 168a, 172, 178, 240; ɸumālē Q 89, 163, 168, 241; ɸu.mlē Q 77; ɸumlē Q 242, 247, 247a; ɸumālē Q 182; ɸumlē Q 169; pomā'lē K 314, 315, 316, 318, 353, 358, 359, 360, 361, L 313, 314, 316, 355, 356, 363, 413, 424, P 56, 58; pomā'lēx Q 155; pomā'lē P 115, 180, 182, 192, 218, Q 71, 81a; ɸomā'lē K 357; pomā'lēj P 47, 52, 53, 55, 57, 119, 120, 121, 177, 187, 195, 219, Q 165; ɸomā'lē P 176a, 181, 184; ɸomā'lēj K 278, P107a, 118, 118a, 197, Q 74, 152, 156; ɸumā'lē P 44, 51; ɸu.mā'lē Q 162; ɸumā'lē P 117, 173, 175, 176, 178, 179, 186; ɸumā'lēj P 48, 49, 50, 172, 188, 214, 220, 223, 227, Q 72, 73, 78, 83; pomālē. L 414, Q 1, 2a; pomālē K 317, L 374, 421, Q 3, 101; pomālē P 223; pomālēj L 282; ɸomāl Q 198b, 200; ɸomālē L 317, 360, 368, 416, Q 14, 252; ɸomālē P 213; ɸopālē L 312, 315, 353, 354; **appelschimmel:** apālsxēmāl K 278, L 210, 286, P 50; apālsxēmāl L 163; apālsxēmāl L 244c, 246, 266, 268, 271, 288,

312, 414, P 107a; apālsēmāl L 265, 368, Q 83, 86, 91; apālsēmāl L 270, 293, 294, 295, 318, 321, 322, 324, 325, 328, 329, 330, 331, 332, 360, 369, 374, 382, 387, 425, Q 12, 14, 20, 32, 32a, 33, 39, 94b, 95, 99*, 101, 111, 112a, 112b, 113, 117a, 121, 121c, 162, 198b, 204a, 250, 251, 252; **appelbloesem:** apālblu.sēm L 282; **(een) geappelle:** gəapāldə L 315, 358, 365, 416, 422, 423, Q 5, 9, 87, 88; gəapāldə L 361, 362, 366, 369, 370, 371; gapāldə L 371, 372, 415, 419, 420, 421, 424, Q 6, 7, 8, 10, 12, 13, 96c; gəpāldə L 368; **(een) gebloemde:** gəblumdə K 353; gəblōmdə L 364, 367; **gedopte schimmel:** gədoptə sxēmāl L 192 (van doppen of ronde vlekken voorzien); **(een) gedopte:** gədoptə L 269; **(een) gepenningde:** Q 86; gəpenēndə Q 90, 94; gəpiniēndə Q 178; **(een) geplekte:** gəplekdə L 317; **(een) geplekkerde:** gəplekərdə Q 2; **gespikkelde schimmel:** gəspekəldə šēmāl L 387; **(een) gespikkelde:** gəspekəldə L 368; gəspikəldə Q 155; **(een) gevlekte:** gəvlektə K 317, Q 2c; **vliegenschimmel:** vlēgəšēmāl Q 112a (gespikkelde schimmel, met zwarte spikkels op een wit grondvlak); **geappeld:** gəapālt L 360; gapālt Q 11; **gebloemd:** gəblumt P 48; **gehamerd:** gəhā-

Kaart 30. POMMELEE

(woordkaart)

- ∕ pommelee, gepommeleerd
- △ appelschimmel
- ▲ geappeld(e)
- (ge)bloem(d) en sst.
- gespikkeld(e) en sst.
- x gepenningd(e)

mært L 329; **gepenningd**: L 210, Q 101, 111; *gəpənɛxt* Q 71; *gəpənɛjt* Q 72, 82, 83; *gəpənɛxt* K 314; *gəpənɛjk* Q 172; **geperkt**: *gəpərkt* P 107a; **geplekt**: *gəpləkt* L 368; *gəpləkt* L 270; **gepommeleerd**: *gəpuma lēʔt* P 175; *gəpoma lēʔt* P 174; **gespikkeld**: *gəspəkəlt* Q 96d; **gesteken**: *gəstē.kə* Q 3 (gevelekt); **gevelekt**: *gəvləkt* L 265, 321, 329; **gewolkt**: *gəwɔlʔkʲ* L 324 (vgl. *gehamerd*); **bloem op het paard**: *blum op t pēʔt* P 44; **(het paard) heeft bloemen op**: *het blomən op* Q 91; **(het paard heeft) bloemen**: *bluma* P 177a, 178; *blo.mə* Q 172; *bloma* Q 152, 158, 174; **(een paard met) hamerslag**: *hā.mərslā.x* L 317; *hāməršlāx* L 325.

4.1.3 BLAUWE EN BRUINE SCHIMMEL

(N 8, 63b)

[De blauwe schimmel is overwegend blauw of grijsblauw, met zwarte manen. Bij de bruine schimmels zijn allerlei schakeringen mogelijk: lichtbruin, donkerbruin, goudbruin, kastanjebruin, roodbruin, zwartbruin of geappeld bruin. Sommige gelijken in kleur sterk op de vossen, maar onderscheiden zich van deze door hun

zwarte manen, staart en poten. In principe worden alle paarden die bruine of rode dekhare zwarte manen en staart hebben, beschreven a bruin.]

A. blauwe schimmel: **blauwschimmel**: L 21374, Q 9, 33, 86; *blaušəməl* L 294, 295, 318, 14; *blō-* Q 251, 252; **blauwe schimmel**: *blāxəməl* K 278; *blōmə* ~ L 282; *blōmə sxyməl* 163; *blāmə sxyməl* L 270, 288; *blāvə* ~ K 31; *blāmə šəməl* L 360, 416; *blōə* ~ Q 83; *blāʔ šj məl* Q 162; *blāmə šəməl* L 317, 322, 324, 32422, Q 32a, 111, 112b; *blāmə* ~ Q 188; *blōmə* L 318b, 372, Q 204a; **blauwe moorkop**: *blōj murkəp* L 265; **blauwe voes**: *blāmə vus* L 27 (een) **blauwe**: *blōʔn* Q 2; (een) **blauwgrijs**: *blōjgrīzə* L 266; **blauw gespikkeld**: *blōj gəspəkəlt* Q 96d;

B. bruine schimmel: **bruinschimmel**: *brōjnsəməl* L 265; *brunšəməl* L 295, 318, 332, Q 311; *brūn-* Q 204a; **bruine schimmel**: *brū sxyməl* L 288; *brōnə* ~ K 314; *brūnə šəməl* 416; *brōjina* ~ L 360; *brōjina* ~ Q 83; *brāj šj məl* Q 162; *brūnə šəməl* L 322, 325, 422, 14, 33; *brūnə* ~ L 324; *brājina* ~ Q 188; **bruij voes**: *brūnə vus* L 271; **grijze schimmel**: Q 1

greīzā šemal L 360; *greīzā šemal* Q 3; **muischimmel:** *mausšomāl* Q 111; **roodschimmel:** *rōpīšomāl* L 328; **rode schimmel:** *rue šomāl* Q 252; **zwarte schimmel:** *zwartā šemal* L 360; **(een) bruine:** *brq̄nā* Q 2; **(een) bruinrijze:** Q 109; *brūngrīzā* L 266; **bruin gespikkeld:** *brūn gāspekelt* Q 96d.

4.1.4 MOORKOP

(N 8, 63f)

[Paard met zwarte kop, manen en staart, terwijl de romp vele witte haren tussen de bruine onderkleur heeft. Het wordt muisvaal of vaalblauw geboren, maar wordt in het eerste levensjaar al zwart.]

moor: *mōr* L 163, Q 83, 162; *mōr* Q 14; *muər* Q 121c; **morê (wa.):** *mōre* Q 198b, 200, 247, 247a; **moorkop:** Q 99*, 109; *mōrkop* L 210, 246, 266, 269, 270, 271, 294, 318, 321, 322, 324, 329, 331, 332, 382, Q 2c, 14, 39, 94b, 101, 112a, 112b, 121, 204a; *mōr*- Q 111; *mūr*- L 265, Q 9; *mūr*- K 317, L 328, 369; *muər*- L 288, 317; *mur*- Q 113, 193; *muər*- K 353; *muər*kop Q 252; *muər*kup K 314; **moorvos:** Q 95; **zwartkop:** P 50; *zwat*kop P 222; *zwet*- P 48; *šwat*kop Q 251; *šwets*kop Q 248; **zwartschimmel:** *zwartšomāl* L 331; **blaarkop:** *blq̄rkop* Q 20 (zwarte kop met witte *blaar*: veel wit haar aan de kop dat zich tot om de ogen uitstrekt).

4.1.5 ROOBBONT PAARD

(N 8, 63d, 63e en 63g)

[Bruin paard, rood-wit gevlekt als een koe.]

koe: *koy* Q 117a; **koepaard:** *kupērt* L 163, 191, 210, 246, 269, 270, 271, 292a, 293, 294, 312, 317, 321, 322, 328, 329, 369, 374; *kuy*- L 318b; *kō*- L 325, Q 14, 98, 99*, 101; *kō*μ- L 288; *koy*- L 290, Q 32a, 33, 111; *kuy*μ- L 364; *kōj*- L 360; *kupērt* L 266; *kupējart* K 278; *kōjpejart* K 359; *kōpērt* Q 204a; *kōpērt* Q 95, 112b; *kōjpejart* K 357; *kupjēt* K 318; *kōpīā.t* Q 2; *kupjāt* P 222; *kā*- P 176; **koepaardje:** *koypērtšā* Q 112a; **koebont paard:** Q 248; **voesbont paard:** *vusbont* pērt L 331; **getekend wie een koe:** *jātēkant wi ən kō* Q 252; **bont paard:** Q 109; *bont* pērt L 324; *bōnt pēat* Q 250; **(een) bonte:** *bontā* L 269, 271, 416, 424; *bojktā* L 295; *bont*ā L 288, 318, 331, 332, Q 14; *bōntā* L 163, 289, Q 99*, 113, 193; *bōntā* K 353, L 265, 312; *buntā* L 368; *bunt*ā L 369; **(een) rode bonte:** *rujā bō.ntā* Q 3; **(een) bruine:** *brunā* L 422; *brq̄jnā* K 361; **(een) gevlekte:** Q 94b.

4.1.6 VOS(PAARD) (kaart 31)

(JG 1a, 1b; N 8, 63g, 63h en 63j)

[Licht- of rosbruin paard met witte manen, staart en poten. Onder de vossen zijn er diverse kleur-

nuanceringen: roodvossen (rode tot dieprode gloed), goudvossen, zweetvossen (zwartachtig rood naar geel overhellend en glimmend), lichte vossen (geelbruin tot geelbruin), donkere vossen (van donkerbruin tot zeer donker roodbruin).]

voes: *vus* L 192, 214, 244c, 265, 266, 268, 269, 270, 271, 290, 292, 293, 295, 312, 317, 324, 325, 330, 331, 332, 358, 360, 361, 362, 363, 365, 366, 368, 369, 370, 371, 374, 382, 387, 415, 420, 421, 422, 423, 425, P 52, 56, 57, 115, 179, 192, 195, Q 2a, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 20, 32a, 33, 39, 77, 79, 80, 84, 86, 87, 88, 89, 91, 94, 94b, 95, 96c, 96d, 98, 99*, 101, 111, 112a, 112b, 113, 117a, 121, 121c, 152, 153, 154, 158a, 159, 161, 162, 163, 164, 167, 168, 169, 170, 172, 174, 175, 178, 188, 193, 198b, 200, 201, 204a, 247, 247a, 250, 251, 252; *vūs* L 364, Q 83; *vū.s* L 416, 417, 418, Q 3, 5, 72, 81a, 82; *vū's* L 294; *vuš* K 359, 360, 361, L 314, 316, 352, 353, 355, 356, 413, 414, P 49, 51, 55, 113, 117, 118, 118a, 119, 120, 121, 162, 172, 173, 174, 175, 176, 176a, 177, 177a, 178, 180, 182, 184, 186, 187, 188, 197, 213, 214, 218, 219, 220, 222, 223, 224, 227, Q 1, 2, 2a, 71, 73, 75, 76, 78, 79a, 83, 90, 155, 156, 157, 157a, 160, 165, 166, 168a, 177, 179, 181, 182, 240, 241, 242; **voespaard:** *vuspērt* L 317, 324, 372; *vušpērt* K 359; *vušpiā.t* Q 74; *vūspjāt* Q 171; **vos:** *vōs* K 278, 314, 315, 316, 317, 317a, 318, 353, 357, 358, L 246, 247, 289, 295, 313, 315, 318, 319, 322, 354, 356, 359, 367, 413, P 45, 46, 48, 58, Q 2c; *vō.s* L 282, 286; *vōs* L 419, 424, P 44, 47, 50, 52, Q 6, 7, 8, 188; *vōs* P 107a; **vosje:** *vōskā* L 210; **vospaard:** *vōspērt* L 210, 271, 288, 318b; *vōspērt* K 357; *vōspērt* L 265; *vōspejart* K 278; *vōspejrt* P 48; **(een) lichte:** *lxtā* K 353.

4.1.7 KOFFIEVOS, BRANDVOS

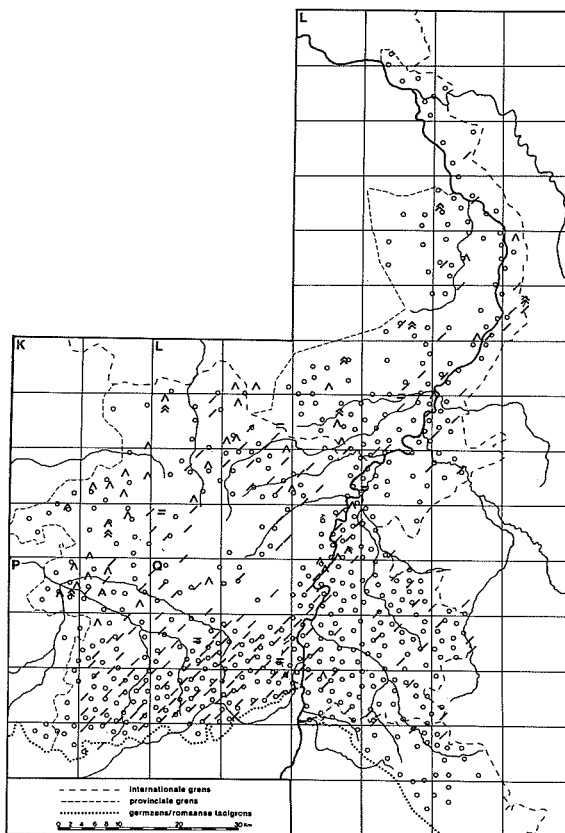
(N 8, 63i en 63j)

[Vospaard met donkerbruine of koffiekleurige vacht.]

brandvos: *brantvus* L 290, Q 86, 99*, 101, 112a, 204a; *brant*- L 424; *branj*- L 268, 295, Q 117a; *brant*- L 292a, 293, 331; *brant.vus* L 244c, Q 178, 200, 247, 247a, 250, 252; *brant.vū.s* Q 3; *brant*-vuš Q 83; **brandvos:** *brantvōs* L 289, 322; *brant*- L 288, 318, 321; *brant*- L 210; **bruinvos:** *brunvus* Q 39, 94, 111; **bruine voes:** *brunā vus* L 382; **donkele voes:** L 271; *dojnkālā vus* Q 121c; *dōjnkālā vuš* P 222; *dōjnkālā* ~ P 213; **donkere voes:** *dōjnkārā vus* L 270; **donkere vos:** *dōjnkārā vōs* K 353; **duistere fuchs (du.):** *dūstārā fuks* L 163; **gebernde voes:** *gābjāndā vus* Q 71; *gābjāndā vuš* P 222; **goudvos:** Q 111 (licht geel); **kastanjelevoes:** *kastānjālāvus* Q 252 (de kleur als van een vos met zwarte manen en staart, en gewoonlijk ook met zwarte onderbenen en/of sokken); **koffievoes:** *kofivus* L 331; *kofī*- L 265, 324, 360, Q

Kaart 31. VOS(PAARD)

- / voes
 = voespaard
 ^ vos
 ⌘ vospaard

14, 95, 113; *kqfivū^s* L 294; **kaffeevoes**: *kafevus* Q 162; **koffievoes**: *kqfivōs* K 317; *kqfī-* K 318; **zwartvoes**: *šwartvus* Q 101; **(een) bruine**: *brunā* Q 9; **(een) gebrande**: *gābrandā* L 416; **bruin**: *brun* L 269; **donkelbruin**: *donkālbrūn* Q 96c; *dujkāl-* L 368.

4.2. Temperament en karakter

4.2.1 LOMP PAARD

(JG 1a; N 8, 62h)

karhengst: L 266, 321, Q 112b; *karheŋst* K 359, L 246, 317, 416 (ondeugdelijke hengst, gebruikt als trek- of werkpaard); *kār-* K 318, 353, Q 3; *kēr-* L 387; *kēr-* L 312, P 50, 222; *karheŋst* K 278; *karēŋst* L 369; *karheŋst* L 191, 247, 360, 368, Q 2, 33, 39, 197a, 198b; *kēr-* L 288, 289, 294, 293, 318, 318b, 322, 324, 325, 329, 382, P 44, 107a; *kē^or-* P 175, 213; *kēr-* K 357; *karheŋst* Q 248; *karheŋs* L 244c, Q 14, 20; *kār-* Q 83; *kēr-* L 372; *karheŋs* L 425, Q 32a, 98, 99*, 101, 109, 111, 112a, 113, 178, 192; *karā-* Q 121, 121c; *kār-* Q 72, 94, 94b, 95, 162, 188, 204a;

kēr- L 270, 271, 295, Q 193; *kēr-* P 176; *kare* L 422; **karhecht**: *karhexst* K 314; **karpaar** *kārpē.rt* Q 95; **karslof**: *kārsluf* Q 83; **klof**: *ki* Q 178; **kloffer**: *klufār* K 278; **lompe klof**: *lom, kluf* P 48; **klos**: *klōs* L 286 (plomp paard); **klu pel**: *klōpəl* L 331, 424, Q 112a (lomp, onbeho wen paard); **knol**: *knōl* L 265; **lompe knol**: *lo pə knōl* L 271; **kröbbel**: *krübəl* L 317 (ou lompe paard); **lomperd**: *lōmpərt* K 278; **lompe rik**: *lo.mpərek* Q 3, 82; **lompe beest**: *lo.m, bī.st* Q 5; **lompe bok**: *lōmpə buk* L 269, 27 **lompe hout**: L 332; *lo.mp hōt* K 361; **lompe ko** *lōmpə ku* L 163; **lompe paard**: *lōmp pērt* Q 96 *lump pē.rt* K 317; *lōmp pē^ot* L 282; *lompe pī.ā.t* 2c; **os**: *ōs* L 422; **schobberd**: *sxobārt* L 2 (stakker); **stommerik**: *stomərek* L 414, 41 417, 418, Q 72, 81a, 82; **stom beest**: *stom bī. Q 1*; **stomme duivel**: *stomā dīvəl* K 361; **(ee lompe**: *lōmpə* Q 94b; **(een) stomme**: *stōmā* 71; **(een) trage**: *trō.gə* Q 117a; **(een) vuile**: *vu* Q 252; **niet gedresseerd**: *ni gədresē^ot* Q 81a; **I leert niet**: *hē lī^o.rt ni* Q 2a.

4.2.2 KOPPIG

(JG 1a; A 48A, 41a; N 8, 64h)

dwars: *twērs* Q 14; *dwērs* Q 95; *dwējās* K 314; *dwēš* Q 14; *dwejs* P 48; **ter(d)wars:** *tārwiā.rs* Q 2; **eigenzinnig:** *ēigəzenax* P 213; **hortig:** *hortex* L 317 (eigenzinnig; *hort:* bui, zin); **wars:** L 191, 387, Q 9, 94; *wērs* L 244c, 266, 269, 270, 288, 290, 291, 292a, 295, 324, 329, 330, 332; *wē^ərs* L 422; *wērs* L 282, 293, 294, 314, 317, 322, 364, 368, 416, Q 197a; *wē^ərs* L 312, 372; *wers* L 210; *wēs* L 382; *wes* L 374; *wērs* Q 39, 101; *wēš* Q 33, 11; **koppig:** *kopex* K 278, 359; *kopex* P 107a; *kōpex* L 163, 271, 318b, 325, 330, 332, 374, 414, P 175, 176, Q 1, 9, 71, 94b, 99*, 111, 113, 121, 162, 198b; *kēpex* L 416, 417, 418, Q 3, 72, 81a, 82; **kops:** *kōps* Q 98, 101, 109; **kopsig:** *kōpsax* L 328; **spannig:** *špenex* L 266; **steeg:** *stēx* K 314, 317, 318, Q 251; *stēx* L 374; *štīx* Q 248; *štīax* Q 252; **steegs:** *stēxs* L 191, 292, 298; **steegtig:** *stextex* P 176; **steens:** *stens* L 210, 214, 247, 268; *stējs* L 266, 271; *štens* L 270; **steen-****dig, steentig:** *stē.ntex* L 416 (afleiding van *steen*); *stentex* L 364; *stēn^lex* L 318, 318b, 369, 374; *stēn^lex* L 290; **stenig:** *stējnex* Q 5; *stōn^lex* L 414; **stijfkoppig:** Q 86; **stug:** L 0247; **stuur:** *štēr* Q 252; **dwarshout:** *tārwiərs^hōt* K 361; **dwarsoor:** *dwərsōwər* K 278; **ezel:** *ē.zəl* L 414, Q 1, 2a; *ēzəl* K 278; **kolderaar:** *kōldərər* Q 162; **(een) koppige:** *kōpexā* K 353; *kōpəgā* L 295, Q 117a; *kēpəgā* Q 83; **koppige beest:** *kōpəgā bis* Q 2c; **koppige duivel:** *kēpəgən dēj.vəl* Q 2; **(een) kopsige:** *kōpsegā* Q 94b; **(een) steendige:** *stē.ntegā* Q 3; **steense bok:** L 192; **steense knol:** *stēnsā knōl* L 210; **stege kop:** *stīgā kōp* Q 204a; **(een) stijve:** *stivā* L 424; **stijfkop:** *stijfkōp* L 265; *stīf*– L 289, Q 32a; **(een) warse:** *wərsā* L 269; **warsdrijver:** *wē^əšdrīvər* Q 112a; *wēš*– Q 113; **(het) gaat in de achterhaam:** L 331; **steigeren:** L 366, 421 (van een paard dat niet naar de teugels wil luisteren); **(het heeft de) kolder:** *kōldər* Q 6, 99* (onhandelbaar paard).

4.2.3 BOOSAARDIG PAARD

(JG 1a; N 8, 62o)

[Onbetrouwbaar paard dat onverwachts slaat en bijt. Gewoonlijk legt het daarbij de oren in de nek en laat het wit van zijn ogen zien.]

bok: *buk* L 270; **chinees:** *šenēs* Q 111; **deug-****niet:** *dōgənēt* Q 14; *dōgənēt* L 424; *dōgənūt* L 163; **duivelskind:** *dīvəlskēnt* Q 111; **(een) heim-****elijke:** *hāmələkə* K 353; **knopper:** *knupər* P 48 (bijter); **krammes:** *kraməs* K 278, L 425, Q 9, 32a, 33, 39, 98, 99*, 101, 109, 111, 112, 112a, 112b, 113, 117a (kwaadaardige oude knol); *kraməs* Q 204a; *kramē* Q 188; **kreng:** *krej* L 271, 288, 289, 290, 292a, 295, 321, 325, 332, 360; *krej* L 312, 316; *krej* Q 14; *kriņ* Q 5; **(een) kwade:** *kwōjā* L 329, 331; *kō.ə* L 417; *kojā* Q

71; *kujā* Q 193; *kūjā* Q 96d; *kōjā* L 286; **kwaad****paard:** *kot pē.rt* Q 3; *kōjt pī^ə.t* Q 83; *kōt pjet* Q 162; *kōt pīāt* Q 2c; *koat* ~ P 222; **(een) lastige:** *lē.stegā* Q 72; **loebas:** *lubās* L 266; **loopkop:** *lupkōp* L 265 (paard dat vlug kwaad is); **(een) nietsige:** *nitsegā* L 382 (hatelijk, nijdig); **prij:** Q 33, 250; *prēj* Q 178 (onwillig paard); *pri* Q 111, 252; **ros:** *rōs* K 278, L 369, 416, P 222, Q 2 (fr. *une rosse*); **rotzak:** *rōtzak* L 269, 324, 424; **stug****paard:** *stōx pērt* L 322; **verrekkeling:** *vrekələj* Q 121; *vrekələj* L 424; **vlieger:** *vliġər* K 317 (paard dat vlug driftig wordt); **vrek paard:** *frēk pērt* L 163 (onverschrokken, brutaal); **vuil****paard:** *vōjil pē^ət* K 359; **warskop:** *wərskōp* L 265; **wregelaar:** Q 94b (onwillig paard); **(een) zure:** *zū.rā* L 414, Q 1, 2a, 71, 81a, 82; *zūrā* K 361, Q 112a; *zū^ə.rā* Q 3; *zūrā* Q 72; *zō.rā* L 416, 417, 418, Q 5; *zōrā* L 293; **zure bengel:** *zūrā beņjəl* Q 39.

4.2.4 SLECHT PAARD

(N 8, 62j)

[Er is weinig betekenisverschil met het vorige lemma. In vraag 62j werd het woord *schend* (*meer*) gesuggereerd. Dit is dan ook dominant, terwijl de overige antwoorden meestal ook in een ander lemma ondergebracht kunnen worden.]

schinde: *šen* L 374; *šej* L 321; *šej* L 369; **schinder:** *šēndər* Q 101, 111 (oud, afgeleefd paard, goed voor de vilder; vgl. du. *schinden*: villen); **schindheks:** *šēnhēks* L 292a; **schind-****meer:** *šēntmēr* L 270; *šen*– L 325, 328, 332, Q 14, 20, 98, 101, 109; *šēnmē^ər* Q 113; *šēnmēr* L 382; **schindpaard:** *šēnpērt* L 293; **(een) geme-****ne:** *jəmənə* Q 252; **kluppel:** *klōpəl* L 290; *klepəl* Q 117a; **krak:** *krak* P 222, Q 111; **kreng:** *krej* L 368, Q 99*; **(een) kromme:** *krōmā* L 265; **kruk:** *krōk* L 269, 271; **kwak:** *kwak* L 317 (sukkelachtig paard); **(een) schamele:** *šēmālā* L 270; **(een) scheve:** *šivā* L 265; **schrankel:** *šrāņkəl* Q 96d; **slechte bok:** *šlēxtā buk* L 324; **zandmeer:** *zāntmēr* Q 198b (oud, afgeleefd paard dat zandboeren nog voor de kar spannen); **zeikerd:** *zē^əkərt* Q 113.

4.2.5 SCHRIKACHTIG

(JG 1a; N 8, 64j en 64k)

[Gezegd van schichtige, schuwe paarden, die angst hebben voor plotselinge geluiden en bewegingen. Zij slaan dan eventueel op hol, zodat zij streng aan de lijn gehouden dienen te worden.]

schouw: *sxō*. L 414; *sxō* K 361, Q 2c; *sxōu* K 278, L 163, 191, 210, 269, 289, 314, Q 1, 9; *sxōy* L 214, 282, 312; *sxō* K 357, P 48; *sxō^əy* L 288; *sxōy* L 244c, 246, 247, 266, 268; *sxā* P 44, 176; *sxāy* K 317, 318; *sxō*. Q 2; *sxōjāf* K 314; *sxē* P 107a; *sōy* L 270, 271, 293, 374, 422, 424,

Q 3, 5, 72, 82, 83, 86, 94b, 95, 188; *šōμ* L 290, Q 72, 178; *šōμ* Q 113; *šū* L 292a, 324, 325, 382, 387, 416, 417, 418, Q 101; *šuy* L 295, 317, 321, 328, 332, Q 14, 109, 112b, 248; *šū²μ* L 368, 372, Q 193; *šūμ* L 329, 331, Q 198b; *šui* Q 117a; *šay* Q 162; *šūμ* L 364, 416, Q 94; *šōμ* L 360; **schuw:** *šij* Q 39, 111; *šuy* Q 197a; *šij²i* Q 32a; *šūi* L 425, Q 33, 98, 112a; *šō* Q 94b; *šōi* Q 252; *šōi* Q 121, 121c; **angstig:** *ęstax* Q 252; **bang:** *baη* K 359, L 318b, Q 82, 96d, 252; **kritsel:** *kretšal* Q 111; **schichtig:** *šextex* L 322, Q 33; **schrikachtig:** *sxrekē.txtex* Q 2a; *sxrekextex* P 176; *sxrekextax* K 278, P 222; *šrekextex* L 270, 295, 318, 374, Q 99*; *šreę.txtex* Q 72; **schuchtig:** L 210; **(een) schichtige:** *sxextegā* K 353; **(een) schieloze:** *sxi-luąsā* K 353; **(een) schouwe:** *sxāā* P 175, 213; *skaā* P 188; *šōā*. Q 7; *šōμā* L 265, Q 3; *šūā* L 322, 369, Q 14; *šūμā* L 330; *šūμā* L 294; **(een) schrikachtige:** *sxrikextagā* Q 2; **schrikpiet:** *šrekpi²t* Q 81a; **(een) schuwe:** *šō²iā* Q 204a.

4.2.6 OVERGEVOELIG PAARD

(N 8, 94e)

[Paard dat bij het zien van mensen geluiden en bewegingen maakt, maar zonder kwaadaardigheid.]

beuker: *bōkār* Q 14, 94b (*beuken:* schreeuwen); **beukerd:** *bōkār* L 424; **bruller:** *brylār* P 222; **(een) gevoelige:** *gavōlegā* Q 14; **grijzard:** *gręjzār* L 247 (van grijzen?); **grinsar:** *grenšār* Q 9; **jammeraar:** *jōmārēr* Q 298; **janker:** *jaηkār* P 48, 213, Q 101, 109, 112a, 113; *ja.ηkār* Q 2; *jāηkār* L 163; *jāη²ār* K 314; **jenker:** *jeηkār* L 317, 416; *jeηkār* L 364; *jinkār* L 369; **junker:** *jōηkār* Q 9, 94b; **junker:** *jōηkār* Q 188; **kakelaar:** *kēkālēr* Q 83; **kakerd:** *kākār* L 265; **karzeiker:** L 210; **(een) kietelachtige:** *kītalętegā* Q 198b; **(een) krawellige:** *krāwelegā* K 353 (licht geraakt); **(een) kreupele:** *krōpālā* L 321; **kwaker:** *kwākār* Q 2, 94b; **kwakerd:** *kwākār* L 293; **kweker:** *kwēkār* L 288, 318b, 321, 328, 332, 374, 382; *kwēkār* Q 101; *kwēkār* L 282, 312, Q 162; *kwe²ār* K 278; **keker:** P 222; *kēkār* Q 2c; **kwekerd:** *kwēkār* L 324, 330, 331, 368, Q 98b; **kwieker:** *kwīkār* K 317, Q 39, 83, 94b; *kwīkār* Q 72, 111; **kwiekerd:** *kwīkār* Q 112a; **meek:** *mēk* L 321 (zie *meker*); **meker:** *mīkār* L 422, 424 (*meken:* dreinerig huilen; ook: mekkeren als een geit); **minker:** *miηkār* Q 162 (*minken:* janken); **(een) pijnlijke:** *pinlekā* L 382; *pinlakā* L 424; **pijnlijk paard:** *pinlek pērt* L 318; **schreeuwer:** *sxriųār* K 361; *sxriųār* K 359; *sxriųār* K 353; *skriāvār* K 357; **(een) weke:** *wējīkā* L 269; **(een) zure:** *zūrā* L 286, 325, 382, 425, P 50, Q 86, 94b, 99*, 101, 111, 121, 197a, 252; *zōrā* L 244c, 266, 270, 288, 290, 292a, 294, 322; **gevoelig:** *gavōjīlex* Q 20; **krawellig:** *krāweļex* P 107a; **kreupel:** *krōpāl* L 331; **krikkel:** *krekāl* K 353; *krikāl* K 361.

4.2.7 KARSPRINGER

(N 8, 84a)

[Ongeduldig paard dat tijdens het afspannen tussen de berries uitspringt, wat moeilijk af te leren is.]

karspringer: L 374, 382, P 50, Q 86; *karspre ηār* K 278, 317, L 244c, 266, 360, 364, Q 9, 72 197a; *kār-* K 314, 353, 359, L 268; *kēr-* L 288 289, 293, 294; *kēr-* P 107a; *kēr-* L 265, 265 312, 318, 318c, 321; *kēr-* K 357, 361, L 282 286, P 44; *kē²r-* P 175; *karspre ηār* L 317, 416 422, Q 162; *kār-* Q 2, 3, 188; *karspre ηār* Q 14 *kēr-* L 372; *kēr-* P 176, Q 2c; *karspre ηār* Q 99* 101, 113, 121; *kār-* Q 204a, 248; *kēr-* L 270 290, 322, 324, 325, 329, 331, 332, 387; *karspre ηār* Q 39; *karspre ηār* Q 33; *karspre ηār* L 328 **stijger:** *štiğār* Q 112a; **trippelaar:** Q 98; **wegloper:** *węxlōpār* Q 96d.

4.2.8 PAARD DAT MET RUKKEN TREKT

(N 8, 62r)

(een) hortige: *hōrtegā* L 322, 331 (*hortig:* t vlug, gejaagd); **joetsar:** *jutsār* L 331 (*joetsen* lopen, draven); **krikker:** *krekār* L 210 (*krik* driftig); **rijter:** *riātār* L 312 (*rijten:* trekken) **robbelaar:** *rubālēr* Q 94b, 101 (*robben, robbe len:* rukken); **robber:** *rōbār* L 317; **roffelaar:** *rufālēr* Q 2c (*roffen:* met rukken trekken); *rufālēr* P 222; *rufālār* P 188; *rafālēr* L 364; **roffer:** *ru fār* K 317, 353, L 312, 372, P 48, 175, 213, Q 2 9, 83, 86, 94, 162; *rofār* K 361, L 317, 364, 424 Q 96d; *rofār* K 357, 359, L 318, P 50; *roųfār* I 369; *ruvār* L 286; **rofferd:** *rufār* L 293, 382 *rofār* L 288, 328, Q 14; *rofār* L 321, 416, 422 Q 193; **roeper:** Q 250; *rupār* Q 109, 111, 117a 121, 121c, 204a; *rupār* Q 252; **roeperd:** *rupār* L 382, Q 39; 112a; 113; *ropār* L 425; *rōpār* C 14; **(een) roepetige:** *rū²pāntēgā* L 294 (vgl. *roe per*); **rotsar:** *rotsār* L 424, Q 9 (*rotsen:* rukken ook: glijden); *rotsār* P 107a, Q 94b, 188; *rušār* I 290; **rotsērd:** Q 99*; *rotsār* L 246, 265, 266, C 32a, 98, 111, 112b, 197a, 198b, 248; *rušār* I 387, Q 101; **rukduivel:** *rōkdūvāl* L 331; **rukker:** *rōkār* K 278, L 382; **rukkerd:** *rōkār* I 288, 289, 295, 324, 325; **stuiker:** *štukār* Q 112a **vlieger:** *vlēgār* L 269, 293; *vlējgār* Q 2 **vliegerd:** *vligār* L 292a; **hamevlieger:** *hāmā vlēgār* L 329; **braks:** *braks* L 163; **niet haamvast:** *nēt hāmvas* L 325; *nēt hāmvas* Q 111; *nej* ~ Q 20; **slecht haamvast:** *sļext hōmvast* Q 3 **niet haamvol:** *nēt hāmvol* L 270.

4.2.9 WEERSTAND BIEDEND

(N 8, 64e)

[Hard in de bek, minder gevoelig voor de toom Het paard verzet zich tegen het trekken, voora bij het begin van een nieuw of lang niet gedaan

werk, of als het hard moet trekken.]
wreed: *vrē²t* L 268, Q 248; *vrē* L 293; *vrī* Q 198b; *vri* Q 117a; **wreed in de muil:** *vrūt en dā mul* L 295; *vrūt en ə mul* L 288; *vrī²t en dā mul* L 210, 244c, 266, 290; *vrī²t en ə mul* L 321; *vrīət en dā mul* L 271; *vrēt* ~ L 163; *vrēt in dā mul* L 191; *vrēt en dā mul* L 246; *vrīə* ~ L 289, 294, 424, 425, Q 99*, 101, 109, 111, 113; *vrīə en ə mul* L 382, 330; *vrī* ~ L 318, Q 204a; *vrīə en de mul* L 270; *vri* ~ Q 98; *vrē* ~ L 329, 387; *vrē²i* ~ L 322; *vrē* ~ Q 14; *vrē²x* ~ Q 14; *vrē²* ~ Q 121; *vrīə en dā mul* Q 32a, 112a; *vrē en ə mul* L 331; *vrīə en ə mū²l* L 292a; *vrēt en dā mū²l* Q 162; *vri en dā mū²l* Q 94b, 193; *vri en ə mū²l* Q 71; *vrē² en ə mō²l* Q 72; *vri²ət en ə mō²l* K 314; *vrī.t en dā mō²l* Q 2; *vrī²t en ə mū²l* L 416; **wreed in gen muil:** *vrīə en gən mul* Q 39; *vrīə e jən mul* Q 252; **wreed in het bakkes:** *vri en t bakəs* Q 71; **wreed in zijn bakkes:** *vrī²t en zə bakəs* K 317; **wreed in de bek:** *vrē en dā bek* L 374; **hard in de bakkes:** *het en ə ba²əs* K 314; **hard in de bek:** *het en dā bek* P 44; **hard in de muil:** *hart in dā mul* L 191; *hārt en dā mul* L 312; *hōrt* ~ L 192; *hōt* ~ Q 162; *hārt en ə mul* L 288; **hel in de muil:** *hēl en dā mul* L 322, 374; *hēl en dā mō²l* Q 83; **hel van bek:** *hēl vān bek* Q 95; *hēl va* ~ Q 121c; **sterk in het bakkes:** *ster²k in t ba²əs* K 278, 353; **sterk in zijn bakkes:** *ster²k en zə bakəs* K 318; *ster²k en zə bakəs* K 361; **sterk van bakkes:** *ster²k va bakəs* K 357, 359; **sterk in de muil:** *sterək en dā mul* L 282; *ster²k_c en ə mul* L 368; *ster²k inə mul* L 317; *ster²k en dā mū²l* L 265, 369; *ster²k en dā mō²l* L 422; *ster²k en dā mō²l* Q 83; *stē.rəq_c en ə mō²l* Q 3; *ster²k en dā mō²l* L 360; *ster²k en dā mō²l* P 48; *ster²k en dā mō²l* L 414; **stijf in de muil:** Q 94; *stī²f en ə mul* L 328; *stī²f en dā* ~ L 424; *stī²f en dā mō²l* Q 178; **stram in de muil:** *stram en dā mō²l* P 222; **strang in de muil:** *štraj en dā mō²l* Q 96d (*strang:* sterk, hard); **taai in de muil:** L 269, P 50; *tē² en dā mul* L 289, 317; *tē² en ə mū²l* L 331; *tē² en dā mū²l* P 213; *tē² en ə mū²l* L 372; **teeg in de muil:** *tēx en ə mē²l* P 107a (*teeg:* taai); **teeg van muil:** *tēx -van māl* P 175; **vrek in de muil:** *vrek en dā mul* L 322; **wars in de muil:** *wērs en dā mul* L 332; **(een) helle:** *hē.lə* Q 2; **(een) wrede:** *vrīə* L 324, 325, Q 112b; **harde muil:** *hōdā māl* P 176; **helle muil:** *hēl mū²l* L 364; **stijfmuil:** Q 86; *stī²mū²l* L 265; **knarser:** *knarsər* Q 94b; **moelijk paard:** *mū²ələk pē²ət* K 353.

4.2.10 WEEK IN DE MUIL

(JG 1a; N 8, 64f)

[Gevoelig in de mond voor de druk van het gebit, vooral bij jonge paarden.]

week: *we²k* L 268, 293, 325, Q 14; *wēk* L 163; *wik* P 176; *wiək* K 318; *wik* K 361, L 414; **week in het bakkes:** *we²k in t ba²əs* K 278; *wi²ək en*

t ba²əs K 353; **week in zijn bakkes:** *wi²k en zə bakəs* K 317; **week van bakkes:** *wi²k van bakəs* K 359; *wi²k va bakəs* K 357; **week in de bek:** *wi²k en dā bek* L 265; *wi²k* ~ P 44; *wi²ək en ə bek* K 314; **week van bek:** *we²k van bek* Q 95; *wēx va bek* Q 121c; **week in de muil:** *we²k en dā mul* L 266, 269, 270, 294, 295, 322, 329, 374, 387, 424; *we²k en ə mul* L 288, 328, 330, 331, 382; *wē²k en dā mul* L 289; *we²k* ~ L 290; *wē²k in ə mul* L 317; *wēk en dā mul* Q 113; *wēk in dā mul* L 191; *wē²q_c en ə mul* L 368; *wi²k en dā mul* L 244c; *wi²k in dā mul* L 210; *wiək en dā mul* L 282, 312, 314; *weək en dā mū²l* Q 112a; *we²k en ə mū²l* L 292a; *wiək en dā mū²l* P 213; *we²k en dā mō²l* P 222; *we²k* ~ L 422; *wi²k* ~ Q 2c; *wē²k en ə mō²l* Q 72; *wē²k en dā mō²l* L 360; *wē²k en dā mō²l* P 48, 50; *wi²k en dā mō²l* L 414; *wē²k_c en ə mū²l* L 364, 416; **week in gen muil:** *wēk e jən mul* Q 252; **gevoelig:** *gəvō²lex* L 332, Q 109, 204a; *gəvō²lex* L 416, 417, 418; **lijs:** Q 112b; *lis* Q 39, 98; *lē²s* Q 198b; **lijs in de bek:** *lis en dā bek* Q 86; **lijs in de muil:** Q 193; *lis en dā mul* Q 14, 33, 99*; *līs* ~ Q 111, 121; *līs en dā mū²l* Q 32a; *līs en de mō²l* Q 94b; **lijs in gen muil:** *līs e jən mul* Q 252; **los in de muil:** *lōs en dā mō²l* Q 96d; **slap in de muil:** *slap en ə mō²l* Q 71; *slap en dā mō²l* Q 178; *šlap en dā mul* Q 101; **slee:** *slī* L 318b (*stroef*, mnl. *slee*); **slee in de muil:** *slij en ə mul* L 318; **soepel:** *supəl* Q 117a; **teer:** *tīər* L 214; **zacht:** *zāx* L 271; **zacht in de muil:** *zōxt en dā mul* L 289; *zōx* ~ L 192; *zāxt in dā mul* L 191; *zāx en ə mul* L 382; *zō.x_c en dā mō²l* Q 3; *zō.x_c* ~ Q 5; *zax_c* ~ Q 81a, 82, 83; *zōxt en dā mul* L 364; **zoet in de muil:** Q 94; *zyt en ə mō²l* Q 1 (*zoet:* zacht); *zyt en ə mō²l* Q 71; *zīt_c en dā mō²l* Q 73; *zīt en ə mō²l* Q 2a; **zwak in de muil:** *zō.w.k_c en ə mul* L 417; *zō.w.k en dā mul* L 322; *zō.w.k_c en ə mū²l* L 416; *zō.w.k en dā mū²l* L 369; **(een) sleeē:** *šlīə* L 293; **(een) weke:** *we²kə* L 321, 324, Q 162; *wī.kə* Q 2; **weke muil:** *wiəkə māl* P 175; *wiəkə mē²l* P 107a.

4.2.11 MAK

(JG 1a; N 8, 64i en 64j)

[Gezegd van een zachttaardig, gewillig paard.]

braaf: *brāf* L 330, 374, Q 94b, 248; *brā.f* Q 2a, 72, 81a, 82; *brā.* L 414, Q 71; **gehandzaam:** *gəhandzōəm* P 222; **gemakkelijk:** L 293, Q 101; *gəməkələk* L 321, 324, Q 14, 39; *gəməkələk* L 288, 318b, 425, Q 14, 33; *gəmekələk* L 414, Q 113; *gəmekələk* K 359; *gəmə²ələk* K 278; *gəmekələk* P 175; *gəməkələx* L 294; *gəmə²kələk* Q 193; *jəməkələx* Q 252; *jəməlix* Q 121c; **makkelijk:** *mēkələk* L 329; **getrouw:** *gətrō²* Q 1, 2a, 3, 5, 82; *gətrū* L 416; *gətrū²* L 417, 418; **gewillig:** L 289; *gəwelex* L 360, 422, 424; *jəweləx* Q 252; *jəwēlix* Q 121; **willig:** *welēx* L 424; **kalm:** *kal²m* Q 96d; **lief:** *lē²f* Q 109, 111, 252; **mak:** *mak* K 278, L 271, 332, Q 9, 83, 99*, 101, 162; *māk* L

331, Q 95; **moedig**: *mōdex* L 317; **stil**: *stel* L 314, Q 71, 72; **tam**: P 50; *tām* L 332, 382, Q 101, 197a; **zacht**: *zōxt* L 288, 293, 294, 318, 369; *zōxt* L 416, 417, 418, Q 3, 5; *zōxt* L 372; *zōxt* L 368; *zāx* Q 94; *zax* Q 81a, 96d, 112a; **zeeg**: *zēx* K 317, L 163, 191, 210, 214, 244c, 247, 282, 294, 312, 314, Q 112a (*zeeg*, *gezeeg*, *gezegen*: zacht, handelbaar); *zēxt* L 192; *ziāx* L 317; **gezeeg**: *gāzēx* K 314, 318, 353; *gāzēxt* L 414; **gezegen**: *gāzē.gān* Q 1; **zinnig**: *zenex* L 266, 268, 270, 271, 292a, 294, 295, 318, 322, 325, 328, 330, 331, 382, P 176, Q 101, 204a (*zinnig*, *gezinnig*: mak); *zōnex* L 290; **gezinnig**: P 213; **zoet**: *zyt* K 361; *zyt* Q 162; **(een) brave**: *brāvā* K 353; **(een) willige**: *welegā* Q 111; **(een) kalmte**: *kal^omā* Q 3; **(een) makke**: *makā* L 269; **(een) stille**: *stelā* K 353; **(een) tamme**: *tōmā* P 107a; **(een) trouwe**: *trōjā* Q 117a; **zachte beest**: *zaxtā bis* Q 2c; **hij werkt gaarne**: *hi wer^okt gēr* L 265.

4.2.12 MOEDIG EN OPGEWEKT

(JG 1a; N 8, 64j)

[Gezegd van energieke en levendige paarden.]
abeel: *abēl* Q 82 (het Rh. Wtb. vermeldt *abil*: flink, arbeidsfreudig); **bochtig**: *bōxtex* Q 109; **driftig**: *dreftax* L 416, 417, 418, 422, Q 2a, 3, 5, 81a; *dreftax* L 368, 424, P 222, Q 96d; **geestig**: *gejtex* L 322; **goedsgemoeds**: *gōtsgāmuis* L 266; **hevig**: *hē.vex* Q 1; **ijverig**: *ivārex* K 361; *iāvārex* P 213; **kwik**: *kwek* Q 94; **levendig**: *lēvātex* L 270; *liēvāntex* L 414; **moedig**: *mudax* K 278; *mujex* L 265; *mōdex* L 332; **monter**: *montār* L 382, Q 112b, 113, 117a; *mōntār* Q 193; *mōntār* Q 101; **nugger**: *nugār* P 175; **rustig**: *rōstex* Q 99*; **vief**: *vif* Q 94b; **vinnig**: *venex* K 353, L 271; **vlok**: *vlok* L 424 (*vlok*, *vlokker*: monter, bijdehand); **vlokker**: *vlokār* L 290, 292a, 325, 329, 331; **vlot**: *vlot* L 214, 290, 295, 328, 425; *flot* L 324, Q 14; **vriendelijk**: *vrendālāk* L 266; **vroom**: *vrōm* L 360, 364 (*vroom*: naartstig, werkzaam, ook: braaf); **vurig**: *vōrex* Q 198b; *vūrex* Q 111; *vī.rex* Q 2a; **wakker**: *wakār* K 357, 359, L 163, 210, 282, 289, 312, 329, 369, 416, P 44, 48, 176, Q 71, 72, 86, 94, 98, 101, 112a, 121, 188, 204a, 251; *wa^oār* K 278; **wreed**: *vrēt* Q 2 (*wreed*: moedig, opgewekt); *vrēt* K 317, L 288; *vrīāt* L 265; *vrīāt* K 314; *vrēt* L 191; *vrēā* K 318, Q 33; *vrē* L 387; **blij paard**: *blij pērt* L 269; **(een) driftige**: *drōftegā* L 414; **(een) hevige**: *hē.vegā* L 414; *hēvegā* K 353; **(een) monter**: *mōntārā* L 331; **(een) vieve**: *vī.vā* Q 71; *vīvā* Q 162; *vivā* Q 83; **vlieger**: *vli.gār* Q 72; **(een) vlugge**: *vloggā* L 424; **(een) vurige**: *viregā* Q 3; **(een) wakkere**: *wakārā* Q 111, 162.

4.2.13 DARTEL

(JG 1d; N 8, 64g)

[Gezegd van felle, vurige, moeilijk te tomei paarden, vooral jonge hengsten.]

speels: L 364; *spējāls* Q 72; *spels* K 314; *spejil* P 176; *spels* Q 188; *spiāls* Q 83; *špēls* L 294, C 39, 101, 109, 197a; *špels* Q 112a; *špēls* Q 204a *špī^ols* Q 112b, 113; **speuls**: *spōls* L 163, 244c 246, 266, 269; *spō^ols* L 288; *spōls* L 191, 210 214, 292a; *spōls* Q 95; *špōls* L 329; *špōls* L 270 290; **wild**: *welt* L 270, P 45, 213, Q 117a; *weli* L 288, 293, 318, 318b, 364, 368, Q 33; *wē^olt* I 312; *wilt* Q 2, P 175; *wilt^o* L 332; *wōl* L 414 **weelderig**: P 50; *weldārex* K 317, L 312; *wēldārex* L 247; *wēldā^orex* L 292a, 322; *wēldārex* I 269, 270; *wēldā^orex* L 325; *wēldā^orex* L 374 *wēldā^orex* Q 86; *wī^oldā^orex* L 289; *wōldā^orex* C 98; **willig**: *wēlex* L 290, 321, 424; *wējlex* L 330 *welēx* L 416; *wēljex* L 422; **bretság**: *brētsex* C 96d, 109, 198b (speels, weelderig); *brētsex* C 95; **dartel**: *dartal* L 271; **driftig**: *dreftex* L 414 *dreftax* L 282; **gek**: *gēk* P 213; *gek* Q 2, 98 **giftig**: *gōftex* K 361 (hevig); **levendig**: *lēvātex* C 193; *levāntix* L 317; **rap**: *rap* L 293; **waalmoed**: *wālmōt* Q 121 (vgl. Ndl. welgemoed); **zot**: *zōt* I 175; **(een) dapper**: *dapārā* L 265; **(een) helle**: *hēlā* K 318, 359; **(een) hevige**: *hēvegā* K 353 **kiffelaar**: *kēfalēr* L 424; **(een) monter**: *mōntārā* Q 252; **(een) rappe**: *rapā* L 265; **(een) wilde**: *welā* Q 3, 112a; *wēlā* L 331; *wilā* P 222; **wilde man**: *wēlāman* Q 14; **zot staan**: *zōt stōn* f 353.

4.3. Positieve lichamelijke kenmerken

4.3.1 HARMONISCH VAN BOUW

(N 8, 64a)

[Gezegd van een goed gebouwd paard, met korte, gesloten en gevulde flanken.]

dobbel: *dōbāl* P 107a; **geblokt**: *gāblōkt* K 314 L 266, 314; *gāblōk* L 289; **gedrongen**: *gādrōn*. K 318, L 318, 325, 424, Q 14, 32a, 94b, 101 162, 178; *gādrōnā* L 289, Q 111; *gādrōnā* C 193; *gādrōnā* K 353, L 368, P 48; **kort gedrongen**: *kōrt -gādrōne* K 361; *kōrt* ~ L 374; *kōr gādrōnā* L 424; *kōt gādrōnā* Q 2c; *kōt gādrōnā* C 83; **kort ineengedrongen**: *kōrt enī^ongādrōnā* f 317; **schoon ineengedrongen**: *šōn enējgādrōn*. Q 188; **kort ineengehouden**: *kōt enējgōyā* C 252; **gelijnd**: P 50; *gālīnt* Q 101, 112a; *gālīnī* I 318, 374; *gālīnī* L 294; *gālēnt* K 278; *gālēnt* C 2; *gālējnt* Q 204a; **egaal van lijn**: L 382; **gera masseerd**: *gāramāsiārt* P 188 (gedrongen vai gestalte, < fr. ramasser); **gesloten**: L 424; *gā slōtā* L 282, 288, 292a, 318, 328, Q 96d (paar met een korte en volle flank); *gāsloātā* L 314 *gāslōtāt* L 191, 244c, 269, 271; *gāslōtāt* P 176

gaslōwata K 278; *gaslīta* L 360, 364, 416; *gāslōta* Q 98b, 101, 109, 204a; *gāslōta* L 270, 294, 322, 329, 331, 332, 382, Q 111, 112a, 112b, 117a, 204a; **kort gesloten:** *kort gaslōta* L 265, 321, Q 95; *kort gaslōta* L 266; **gestopt:** *gāstopt* L 290 (met korte, krachtige rug); *gāstop* Q 98a; **gestuikt:** *gāstukt* L 192, 312, Q 14 (gedrongen, kort en breed gebouwd); *gāstū^okt^l* L 330; **getrokken:** *gātrōkə* L 270, 271, 288, 416, Q 101, 112a, 204a (harmonisch van bouw); **kort:** *kort* K 278, L 244c, 269, 270, 288, 292a, 293, 312, 314, 318, 360, 364, 368, 369, 372, 382, 387, 416, Q 33, 94b, 98a, 193, 197a, 204a (de afstand tussen kruin en schoft is kleiner dan bij een gemiddeld paard); *kort* K 353, P 44, 176, Q 94; *kot* Q 113; **goed kort:** *gu^l kort* P 213; **kort gebouwd:** *kort gābōwt* L 422; **goed gebouwd:** *gōt gābōwt* Q 111; **kort gestoken:** *kort gāstōkə* P 175; **kort van romp:** *kort van rōmp* L 422; **rond:** *rōnt* L 312; **rondborstig:** *rundborstax* L 368; **schoon:** *šōn* Q 248; **soortig:** Q 94b, 101, 121; *sōrtex* K 278, 353, L 191, 210, 425, Q 112a; *sōrtex* L 271, 318, 322, 324, 332, 382, Q 39; *sōrtex* L 288, 374, Q 99*, 204a; *surtix* L 317; *sūrtex* Q 198b; *sōrtex* L 295, 331; **klaspvaard:** *klaspērt* L 317; **(een) geblokte:** *gāblōktə* L 414; **(een) dobbele:** *dōbālə* Q 162; **geramasseerd paard:** *gəramasīrt pīāt* P 222; **tiepig paard:** *tīpex pērt* L 163 (tiepig: typisch „karakteristiek, type-paard”).

4.3.2 GOED UIT DE WEG KUNNEND

(N 8, 64d)

[Gezegd van een paard dat goed te been is.]

vlot: *vlot* K 317, 318, L 244c, 282, 289, 290, 294, 312, 314, 317, 318b, 360, 424, 425, P 176, Q 95, 101, 204a, 248; *flōt* L 270, 292a, 322, 324, 331, 332, Q 14, 33, 113, 121c; **adret:** *adrē.t* P 175 (flink, parmantig, < fr. *adroit*); **flink:** *fleŋk* Q 2c; *vlēŋk* Q 251; **gerade:** *gērāġə* Q 99* (goed gebouwd, zonder gebreken; vgl. du *gerade*); **goed op de benen:** *gōt op ə bēn* Q 198b; **goed te poot:** *gut tə pū^ot* P 213; *gut tə pōwt* Q 83; **krek te poot:** *krēk tə pōwt* P 222 (precies, juist, fr. *correct*); **niets:** *nīš* Q 109, 117a, 248 (vlug, beweeglijk, du. *nitsch*); *netš* Q 14; **rap:** *rap* L 265, 271, 288, Q 2, 72; **vierbeens:** *vērbeġns* L 270 (goed te poot; vgl. *vierkotig* en *viervoetig*); **vierkotig:** *vēr^okōtēx* L 293, 322; **viervoetig:** *vēr^ovōtēx* Q 112a; *vēr-* Q 111; *vēr^ovētāx* L 368; **vierkant:** *vīrkānt* L 163 (in alle opzichten goed, gesloten); *verkant* K 353; **vierkantig:** *vīrkantēx* K 361; *vēj.ər-* Q 2; *vīrkēntēx* L 210; *vēr^okentēx* L 372; *vēr^okentēx* L 288; **vief:** *vīf* P 50, Q 193 (vlug, beweeglijk, < fr. *vif*); **goede gaander:** *gu^lə gōndər* L 192; **(een) gangige:** *gēn^legə* L 290 (van *gang*: wijze van lopen); **goede schrik:** *gu^lə s^oxrek* K 353 (*schrik*: goed in zijn soort, puik); **(een) snelle:** *snēlə* L 424; **vief paard:** *vīf*

pē^ot K 353; **(een) vierkantige:** *vīrkantēgə* K 359; *vēr^okentēgə* L 269; **(een) vlotte:** *vlotə* L 266, 321; *flōtə* L 329, Q 121; **(met) losse gang:** *lōsə gan^lk* L 416; **(het) stapt goed:** *stapt gut* Q 3.

4.3.3 RANK PAARD

(JG 1a; N 8, 20 en 62l)

[Gezegd van een slank, snel paard, dat vaak als rijdier wordt gehouden.]

luxepaard: P 175; *lyks pērt* L 286, 294, 314, 368, 387, 425; *lōks* ~ Q 111; *lōks pē.rt* L 416, 417, 418, Q 5; *lyks pērt* Q 109; *lōks pī^o.rt* L 414; *lyks pē^ot* Q 252; *lōks* ~ Q 204a; *lyks pī^o.t* Q 81a, 82; *lōks pī^ot* Q 72, 83; *lyks pīāt* P 222; *leks pē.rt* Q 3; **(een) luxepaard:** *lyks* K 278, 317, L 191, 210, 244c, 247, 266, 268, 269, 270, 282, 288, 289, 292a, 293, 312, 318b, 321, 322, 328, 382, Q 33, 96d, 99*, 112a, 113, 162, 197a; *lōks* Q 2a, 2c, 39, 71; **chiquepaard:** *šīk pē^ort* K 361; **draver:** *drāvər* K 359, L 422; **(een) dunne:** *dōnə* L 324; **herenpaard:** *hī.rapiert* Q 1; **koetspaard:** *kuts-pē^ot* Q 121; *kutspī^ot* Q 83; **(een) ranke:** *ran^lkə* K 353; *rēŋə* Q 162; **rankpaard:** *ran^lk pērt* L 265; **ras:** *ras* L 322, 329 (paard met stamboek); **rasboek:** *rasbok* L 163; **raspaard:** *raspērt* Q 14, 98; *raspērt* Q 94b; **renpaard:** *renpīāt* Q 2; **rijder:** *rēġər* Q 198b; **(een) rijze:** *rēzə* L 424 (*rijz*: rijzig; *rank*, *slank*); *rēsə* Q 193; **rijzig paard:** *rīzēx pērt* Q 20; **ros:** *rōs* L 293 (*ros* is thans niet meer gebruikelijk in de betekenis van „paard” (zie lemma 1.3), maar komt uitzonderlijk nog voor in de betekenis van „raspaard”); **(een) slanke:** *slōŋkə* P 107a; **(een) smalle:** *smālə* K 353; *smālə* L 271; *šmālə* L 290, 295, 331, 332, Q 101; **smalbetser:** *šmalbetsər* Q 111 (paard met smalle dijen of billen; *betser* is een afleiding van *bats*: bil); **staatspaard:** *štāts pē^ot* Q 252 (*staats*: statig, mooi); **opgetrokken:** *opgātrōkə* L 210; **rank:** *ran^lk* P 50; *rāŋk* L 266; **smal:** *šmāl* Q 117a; *šmāl* L 325; **(paard met) weinig lichaam:** *wēnex lexam* K 353.

4.4. Negatieve lichamelijke kenmerken

4.4.1 SLECHT VAN BOUW

(N 8, 62k, 62l en 78a)

[De antwoorden van de correspondenten doelen vooral op een hol paard met ingevallen flanken en uitstekende heupen. Vgl. het lemma HARMONISCH VAN BOUW (4.3.1).]

hol: *hōl* K 353, L 210, 266, 282, 288, 290, 292a, 293, 321, Q 86, 101; *hō^o.l* Q 1; *hō^o.l* L 314; *hō^l* Q 72; *hō^l* L 270, 271, 294, 332, 374, 382, 416, Q 14, 112a, 121, 198b; *hō^o.l* L 364; *hō^l* P 48, 50, 107a, 176, 213; *hūl* K 314, Q 83; *hū^o.l* Q 193; *hō^o.l* Q 2; **houten:** *hōwtə* Q 99*, 111; **kreupel:** *krōpəl* Q 96d, 113, 193, 252; **krom:** *krump* L

368; **onsoortig**: *qnsörtex* L 290 (tegengestelde van *soortig*: harmonisch van bouw; zie lemma 4.3.1); **schraag**: *sxrāx* L 288, 290 (krom); *šrāx* Q 101, 252; **schrinkel**: *šraṅkəl* Q 101 (krom); *šrāṅkəl* Q 252; **slecht**: *slext* L 318, P 175; **slecht gebouwd**: *slex >gəbqut* L 422; **slecht gemaakt**: *slex >gəmqk* Q 162; **haverkist**: L 322; **(een) holle**: *hōlā* L 318b, 374, Q 94b; *hō^lā* Q 204a; *hōlā* Q 99*; *qlā* L 424; *huqlā* Q 162; **holle kast**: *hōlā kas* L 331, 332; **hol paard**: *hō^l pērt* L 328; **houteren paard**: *hqutərə pejart* K 359; **krak**: *krak* L 192, 289, 425, P 222, Q 96d, 109 (mager paard); **(een) kromme**: *kromā* L 422; **kruk**: *krqk* L 210, 266, 271; *krqk* Q 94b; **(een) lamme**: *lqmā* Q 162; **(een) onsoortige**: *qnsörteḡā* L 265; **(een) slecht gemaakte**: *slext gəmakta* K 353; **slecht model**: *slex mqdel* Q 2c; **slecht paard**: *slext pē.rt* Q 3; **(een) vazele**: *vāzələ* L 324 (schraal, slap); **(een paard met) holle heupen**: *hōl hūp* L 290.

4.4.2 ONELEGANT PAARD

(N 8, 20 en 62n)

[Lomp paard.]

lobbes: *lobās* L 288, 387, Q 9, 14 (lomperd, lummel); **lubbe**: *lqbā* K 314 (onhandig paard); *lēbā* Q 3; **lubbess**: *lqbās* L 332, 360, 425, Q 109, 197a (vgl. Rh. Wtb. s.v. *Löbbs*: *Dummkopf*, *Tölpel*); *lqbās* Q 204a; *lqbās* K 357, L 210, 269, 289, 321, 329, 331, 374, 382, P 107a, Q 14, 32a, 39, 94b, 95, 96d, 101, 111, 112a, 113, 117a, 193; **loebas**: *lubās* K 278, 353, L 368, P 48, 50, Q 2, 2c, 83; *lubās* K 317, 361, L 282, 286, 292c, 314, 322, Q 33, 72, 198b, 248; *luyābas* L 270; *lūbas* P 176; *lūbas* K 359, L 294; **loepi**: *lupi* Q 162; **bot paard**: *bot pē^{rt}* Q 121; **(een) buitenmodelse**: *būtāmodelsā* Q 113; **flabbes**: *flabās* L 312 (*flab*: kwast, kwibus); **flatser**: *flatsər* L 424 (*flats*: niet al te snugger); **(een) gewoonlijke**: *jəwōnlajā* Q 252; **kloef**: *kluf* Q 178 (lomperik); *klof* P 50; **knapperd**: *knāpərt* L 265 (ironisch voor mooi, knap); **lelijkerd**: *jələ^{rt}* K 278; **lelijkkerik**: *leləkərek* Q 2; **(een) lompe**: *lōmpā* L 270; **lomperik**: *lōmpərek* Q 2c; **mottig paard**: *mqtax pjāt* P 222; **plomperd**: *plombərt* Q 111; **slobberd**: L 290; **sloeber**: *slubər* L 416; **sloffer**: *slofər* Q 188 (het paard *sloft*: heeft geen mooie gang); **sloof**: *slōf* Q 96d; **sukkelaar**: *səqəlīr* L 324; **sul**: *səl* Q 99*; **wuiles**: *wōlās* L 424 (vgl. Rh. Wtb. s.v. *Wäules*); **lomp**: *lomp* L 271; **lomp gemaakt**: *lōmp >gəmakta* K 278.

4.4.3 MAGER PAARD

(N 8, 62m)

biek: *bik* L 312, P 50 (fr. *bique*); **magere biek**: *māḡərə bik* Q 162; **bik**: Q 86; *bek* K 314, 317, 353, P 48 (*bik* komt vooral voor in verbinding met *mager*; *bik*, *biek* en *krak* betekenen ook: ver-

sleten paard; zie lemma 2.4.2); **magere bik**: L 175; *māḡərə bek* Q 2, 2c; *māḡərə* ~ P 107a; **brak**: *brak* L 292a, 332 (mager paard; metafoor van *brak*: keet, vervallen huis); *brāk* L 288; **brik**: *brek* L 288, 292a, Q 39, 94b, 95, 98, 101, 204a (contaminatie van *bik* en *brak*); *brik* L 314; **doorjager**: *dōrjēḡər* L 322 (mager paard dat toch veel eet); **kapstok**: *kapstok* L 266, 27 (hoekig, met uitstekende heupen); *kapstok* (L 101, 112b); **knophout**: *knophōts* Q 121 (*kapstok*: mager paard of koebeest; vgl. Rh. Wtb. s.v. *Knoppholz*); **(een) magere**: *māḡərə* K 353, (L 83); *māḡərə* Q 194; *mājərə* Q 252; **magere kin kel**: *māḡərə keṅkəl* K 361; **magere knol**: *māḡərə rā knql* L 269; **mager krak**: *māḡər krak* Q 111, 112a; *māḡər* ~ Q 193; **mager paard**: *māḡə pē^{rt}* K 359; **magere schrakel**: *māḡərə šrākəl* L 424; **magere schurk**: *māḡərə šp^{rk}* L 265; **paraplu**: *paraplu* P 222; **ribbenkas**: *rqbākas* (L 94b); **ribbenkoning**: *rqbāqōneḡ* L 295, 321; **schacht**: *šaxta* L 318 (spiermager paard); **scha kel**: *šakəl* Q 14; *šqkəl* L 382; **scharminkel**: (L 109); *šarmenḡəl* L 270, 293; *šarmenḡəl* L 325; **schenk**: *šēṅk* Q 162 (*schenk*: bot, been); **schor kel**: *šorkəl* L 292a; **(een) schrale**: *šrqlā* L 422, 424; **schrokkel**: *šrqkəl* L 321 (vgl. *doorjager*); **schut**: *šot* L 317; **wrak**: *wrak* L 163; **schraal**: *sxrōmāl* K 278.

4.4.4 KRIBBEBIJTER

(JG 1a, 1b; A 48A, 41b; N 8, 62o en 84f; ad uit N 52)

[Nerveus paard dat met de snijtanden in de kribbe of op een ander hard voorwerp bijt, de lucht hoorbaar naar binnen zuigt en kreunt. Dit leidt dikwijls tot indigestie. Een kribbebijter is te herkennen aan de sterke afslijting van de wrijfvlakken, vooral aan de voorrand der snijtanden. Een kribbebijter zuigt wel lucht op; het woord is echter geen synoniem van *windzuiger* (4.4.5).]

kribbebijter: *krebbābitər* L 246, 266, 329, (L 96d, 121, 196, 204a, 252; *krybā*– L 369; *krqbā*– L 290, 318b, 324, 328, Q 98, 188, 193, 198t; *krqbā*– L 331, 382; *krebbābitər* L 356, 416, 417, 417, 418, Q 91, 95, 117a; *krqbā*– Q 5; *krqbā*– I 315, 369, 370, 371, Q 11, 175, 179; *krqbābitər* L 289; *krebbābitər* L 316, 353, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 368, 415, Q 83; *kribā*– Q 87, 88; *krqbā*– L 312, 317, 319, 419, 421, 422, 423, 424, Q 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 94, 188; *krebbābitər* L 163, 210, 268, 269, 270, 271, 292, 295, 313, 322, Q 94, 101, 109, 248; *krqbā*– L 317; *krqbā*– L 288, 291, 318, 321, 325, 332, 374, 377, 381, 425, Q 14, 20, 32a, 39, 99*, 111, 112a; *krqbā*– L 330, 387, Q 94b; *krebbābisər* (L 121c); *krebbābitər* Q 84, 89, 90, 170, 171; *kribā*– Q 186a; *krqbā*– Q 174, 178; *krebbābitər* Q 86; *krebbābitər* L 265; *kribābitər* Q 168; *krqbā*– I 372, 420; *krebbābitər* P 214; *krebbābitər* L 352, I

184, 223, Q 153, 154; *kribā-* Q 157a, 164; *krōbā-* L 413; *krebabē^o.tar* P 186, Q 80; *krebabejtār* L 352, 355, Q 172; *krebabejtār* Q 3, 81a, 82, 83; *krebabētār* Q 2c; *krōbā-* P 107a; *krebabejtār* K 278; *krebabejtār* Q 77; *kribabejtār* Q 155, 177; *krebabajtār* Q 182; *kribā-* Q 162, 163, 181; *krōbā-* Q 177; *kribabā^o.tar* Q 169; **kribbijter:** *krebī.tār* L 282, 286; *krōb-* L 314; *krebi.tār* L 367; *krebētār* K 317a, 318, 353, P 178, 179, 180, 182, 219, Q 156, 157; *krib-* P 192; *krōb-* K 315, 316, P 45, 46, 47, 48, 49, 50, 115, 173, 175, 176, 176a; *krebē.tār* K 358, P 53, 56, 57, 177a, 187, 197, 220, 227, Q 2, 2a, 71, 72, 74, 75, 79, 79a, 152, 159; *krib-* Q 160, 161, 165, 166; *krōb-* K 314, 357, 359, 360, 361, L 414, P 58, 119, Q 1; *krebē^o.tar* P 52, 118a, 121, Q 78; *krib-* P 195; *krōb-* P 113, 117, 118, 120, 177, Q 73; *krebē^o.tar* P 188, 218; *krōb-* P 172; *krebētār* K 318; *krōb-* P 44, 174; *krebējtār* P 227; *kribejtār* Q 240, 241; *kribajtār* Q 242.

4.4.5 WINDZUIGER (kaart 32)

(JG 1a, 1b; N 8, 62q, 84f en 85; A 48A, 41b en 41c)

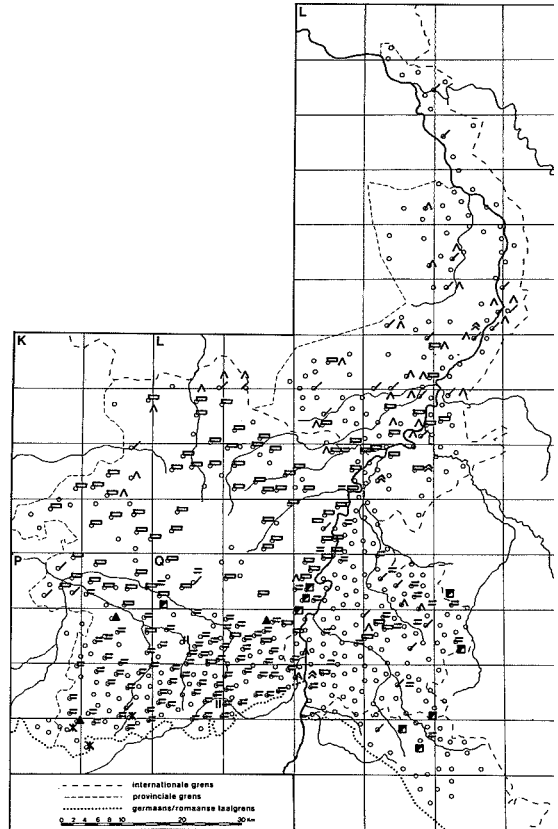
[Paard dat zich bijv. op de rand van een deur of voerbak vastklemt en met een klokkend geluid lucht naar binnen zuigt, die in de plaats van in de longen in de maag terecht komt. Door te veel lucht in de maag kan het koliek (zie het lemma **BUIKKRAMPEN** (7.4)) krijgen.]

windzuiger: L 421, Q 248; *we.nt.zūgār* L 286; *went-* Q 98; *went-* L 246, 271, Q 204a; *wenjk-* L 295; *we.n^o.zūgār* L 318b; *went^o-* L 265, 266, 289, 290, 292, 292a, 318b, 322, 330, 331, Q 32a; *wint-* L 163, 191; *wint^o-* L 290; *wenjkzygār* L 268, 269, 270; *wejnt-* Q 33; *went.zōgār* P 44, 47; *went-* P 49; *wej.nt-* P 186; *went.zōgār* K 317a, L 282, 286; *wenjkzūgār* Q 113; *went.zūgār* Q 112b; *wēntzūgār* Q 2c; **windzuiker:** (vormen met palataal vocalisme) *wej.n^o.zūgār* L 369; *went^o-* L 423; *went^o.zūgār* L 318, 321; *went^o-* L 288, 291, 325, 328, 329, 374, 377; *we.n^o.zūgār* L 371; *went^o.zūgār* L 370, 372, 421, Q 8; *wej.n^o.zūgār* L 419, 422, Q 7, 9; *went^o.zūgār* L 329, 332; *wejn^o.zūgār* L 424; *we.nt.zōgār* P 58; *wejn^o.zūgār* P 53, Q 2a; *we.nt.zōgār* K 358; *we.nt-* P 48; *wint-* P 45; *went.zōgār* K 314, 315; *we.nt.zōgār* Q 2; *wejn^o.zōgār* L 420; *went.zōgār* K 278; *we.nt.zēgār* Q 90; **windzuiker:** (vormen met velaar vocalisme) *we.nt.zūgār* L 315; *we.nt-* L 416, 417, 418, Q 5; *wēnt.zūgār* Q 96d; *wēnt-* Q 193; *went-* Q 109, 111; *went^o-* L 294, 324; *wē.nt.zūgār* L 312; *we.nt-* L 313, 356, Q 88; *we.n^o.zūgār* L 317; *we.nt.zūgār* L 364, 365, 366; *wej.n^o.zūgār* L 358, 359; *we.nt.zūgār* L 316; *we.nt.zūgār* L 415; *wej.n^o.zūgār* Q 6; *wej.n^o.zūgār* L 361, 362, 363, 367, 368; *went.zūgār* Q 101; *went^o-* L 382; *we.nt-* L 314, 353; *we.nt.zōgār* K 360, 361, P

51, Q 154; *went-* L 413; *we.nt-* K 359, L 352, 414, P 55; *went^o-* Q 1; *went^o.zūgār* P 56; *wejn^o.zūgār* P 57, Q 2a; *wejn^o.zōgār* P 52; *wejn^o.zūgār* P 120; *went.zōgār* K 353; *we.nt.zōgār* K 357; *went.zōgār* P 46; *we.nt.zōgār* L 354, 355; *went.zōgār* K 316, 318; *we.nt-* Q 3; *went-* Q 83; **windhapper:** *we.nthapār* L 286, Q 95; *went-* K 317, 318, L 246, 269, 270, 271, Q 95, 101; *wenjk-* L 266, 295, Q 39; *went^o-* L 324; *went^o-* L 265, 288, 291, 293, 294, 318, 322, 328, 329, 330, 331, Q 112a; *wē.nt-* L 312, Q 188; *wēnt-* L 244c, 312, Q 188; *we.nt-* L 282; *went-* K 278; *wej.n^o.zūgār* L 369, Q 9; *wint-* L 210; **windschepper:** *went.sxepār* Q 2; *went.sxepār* P 50, P 174, 175; *we.nt-* P 177a, 224; *went-* P 113, 117, 172, 176, 176a, 178, 182, 218; *wej.nt-* P 184, 187, 188, 195, 223, Q 78, 152, 159; *wej.n^o.zūgār* P 118, 121, 222, Q 153, 156; *wej.n^o.zūgār* P 119, Q 73, 175; *went-* Q 2c; *we.n-* Q 157; *wej.n-* Q 164; *wē.n^o.zūgār* Q 83, 84, 89, 171; *we.nt-* Q 81a, 82, 86, 172; *wej.n^o.zūgār* Q 87; *we.nt.sōpār* Q 181; *went-* Q 101, 112a, 162, 198b, 204a; *wenjk-* Q 113, 117a; *wēnj^o-* Q 252; *went^o-* L 425; *we.n^o.zūgār* Q 182; *wejn^o.zōgār* Q 13; *we.nt.sōpār* Q 157a, 158a; *went-* Q 94b, 99*, 109, 111; *wenjk-* Q 121; *we.n^o.zūgār* Q 76, 77, 80, 155, 161, 162, 167, 168a, 174, 178, 179, 240, 241, 242; *went^o-* Q 39; *wej.n^o.zūgār* Q 90; *wē.nt-* Q 175; *wēnt-* Q 193; *wē.n^o.zūgār* Q 168, 169, 177; *went-* Q 20; *we.n^o.zūgār* Q 10; *went^o-* Q 14; *went^o-* Q 71; *wejnt-* Q 33; *wejn^o-* P 197; *wej.n^o.zūgār* Q 75, 79, 79a; *wejn^o.zūgār* L 370, 372, 424, P 177; *went^o-* Q 32a; *wi.nt-* Q 94; *wi.n^o.zūgār* Q 163; **windblazer:** *wej.nt.bluazār* P 118a (ook gezegd van kribbebijters); **blazer:** Q 86; *blō^o.zār* P 213; **windbuil:** *wentbūl* Q 197a; **windeter:** *wejnētār* P 222; **windjager:** *wentjēgār* Q 94b; **windmaker:** *wentmōkār* P 180; **windslurper:** *went.slōpār* P 214, 220, 227; **windsnapper:** Q 250; *we.ntsnapār* Q 2, 11, 96c; *we.ntsnepār* Q 12; *wēnkšnepār* Q 251, 252; *wenjkšnepār* Q 117a, 121c; **windvreter:** *wentvrētār* Q 178; **windzuiper:** *went.sōipār* Q 162; **gaper:** *gāpār* P 44; **juffrouw:** Q 198b; **kribzuiker:** *krōpsūkār* L 312; **lochthapper:** *loxhapār* L 295, 381, 382, Q 188; **lochtschepper:** *lojtsxōpār* Q 74; *lojtsōpār* Q 162; **lochtveger:** *lojtvēgār* L 364; **lochtzuiger:** L 290, 331; **muzikant:** Q 94b; **poffer:** *pufār* P 172; **snuiver:** *snōjvār* L 414; **sterrenkijker:** L 192; **vliegenvanger:** Q 39; **opgelopen:** *op.xəlupār* P 107a (*oplopen:* zwellen); **ze blaast haar op:** *zā bluasār* P 219; **het (paard) keekt hoog:** *at kejkt hyx* L 360.

Kaart 32. WINDZUIGER

- / windzuiger
- ▭ windzuiker
- ^ windhapper
- ∧ lochthapper
- = windschepper
- ▨ lochtschepper
- windsnapper
- ▲ (wind)blazer
- x windsturper

4.4.6 PAARD MET EEN SCHEVE HEUP

(N 8, 94a)

[Een paard van ongelijke heuphoogte. Dit gebrek komt meer bij koeien dan bij paarden voor.]

onthaupt: Q 248; *qnthōpt* L 191, Q 99*; *ont-* K 357, L 163; *qntōpt* P 175; *onthōp* P 188; *qnthōp* L 288; *ont-* L 321; *qnthōpt* K 278, 317, 359, L 286; *qnthōpt* L 282; *ont-* Q 9, 14, 11; **onthoopt:** *qnthōupt* P 213; **(één) heup af:** *hōp af* L 322, 425, Q 20, 32a, 98, 101, 111, 112a, 112b, 113, 204a; *hōp* ~ Q 197a; *ōp* ~ L 424; *hōp* ~ Q 252; *hōp* ~ L 374, 424; *hōp of* Q 33; *hū.p af* Q 39, 117a; **(één) hoop af:** *huop of* Q 83; *huop* ~ Q 162; *wup* ~ Q 86; *hōp* ~ Q 71, 72; *hōp af* P 222; *guōp of* Q 178; **één heup (hebben):** *ējn hūp* L 416; **één hoop (hebben):** *ēn hūl* P Q 3; **overheupt:** *ūvārhiūp* L 289; **scheef:** *sxīf* L 286, 314; *šēif* L 382, Q 14; **kramphopig:** L 317; *kramphuapex* L 364; *kramphōpax* K 278; **(een) manke:** *ma.ηka* Q 3; **(een) scheve:** *šēvā* Q 252; *šēivā* L 269, 293, 295, 330, Q 94b, 96d, 188; **(met een) scheve heup:** *sxiivā hōp* K 353; *šēivā* ~ L 271, 332; *šēif hōpā* (mv.) L 331; **(met een) scheve hoop:** *sxēivā hōp* P 107a; *šēif wop*

Q 94; **scheef in het kruis:** *šēif en at krūts* L 2; **afgezakte heup:** *āfgzakēdā hōp* L 294; **hangge heup:** *hanōtegā hōp* Q 94b; **verzakte heu** *vārzaktā hōp* L 265; *vārzaktā* ~ L 324; **(e heup is) afgeblat:** *āf-gablāt* L 360; **(de heup zijn niet) even hoog:** *ēvā hūx* L 210.

4.4.7 ZAALRUG

(N 8, 12 en 90q)

[Zwak ingebogen of doorgezakte rug bij e paard, dat wellicht te vroeg werd ingespanner] **zaalrug:** Q 178, Q 248; *zālřq* L 270, 290, 3; 387, Q 33, 112a; *zālřok* L 244c, 266, 268, 3; 332, 204a, 252; *zāl-* L 372; *zāl-* L 269, 293, 32a, 95, 96d, 98, 117a, 198b; *zōul-* P 175; *zō-* P 188, 213; *zōil-* Q 162; *zōl-* Q 113; *zālřok* 269, 288, 289, 292a, 294, 295, 317, 318, 319, 321, 324, 325, 329, 330, 331, 382, 387, 4; 424, 425, Q 9, 14, 20, 39, 94b, 101, 111, 11; 121, 121c, 197a; *zōl-* Q 99*, 188, 193; *zālřō* 210, 246, 265, 271; *zāl-* K 357; *zōl-* K 3; 317, 353, L 191, 192, P 107a, 176; *zōal-* L 2; 314; *zōul-* P 50; *zōul-* K 278, P 44; *zōl-* 359, L 286; *zālřok* K 361; *zōl-* L 312, Q :

zālreḡ L 364, 368, 374, 416; *zālreḡ* L 360, 416; *zōlreḡ* Q 3, 83, 86, 94; *zōl-* Q 72; **doorgezakte rug**: *dōrgazaktə røx* L 163; **lage rug**: *leigə røk* P 222.

4.4.8 TEENTREDER

(N 8, 84b)

[Paard met naar binnen gedraaide hoeven, waarvan het het voorste deel eerst op de grond zet, omdat een achterpees lam is; daardoor heeft het geen vlotte gang.]

teentreder: L 163, 191, 192, 332, Q 20, 117a; *tēntrējār* L 368; *tian-* K 314, Q 198b, 252; *tēntrējār* L 246, 288, 289, 290, 321, 322, Q 111; *tīn-* L 324, Q 113; *tian-* L 269, 270, 271, Q 197a, 252; *tēn-* L 329, 330, 382, Q 162; *tēn-* Q 14; *tejntrējār* Q 83; *tiantrēr* K 357; *tiantrējār* L 317, 372, 425, P 107a; *tīn-* L 360; *tēn-* L 374; *tīntrēr* Q 71; *tian-* L 312; *tiantrējār* Q 112a; *tēntrējār* P 50; *tīn-* L 210; *tian-* P 175, Q 33; *tīn-* Q 99*; *tēn-* K 317; *tēntrijār* Q 2; **toontreder**: *tōntrējār* L 331; **tenentreder**: *tīntrējār* L 318b; *tiantrējār* L 364; *tīntrējār* Q 204a; **teenganger**: *tēnganjar* L 424; **teentrappert**: *tiantrapər* L 265; **stopper**: *stupər* P 222 (het zet de hoeven plat op de grond); **trampelaar**: *trampelər* Q 33; **trippelaar**: *trepālər* L 424; *trīpālər* L 416; **(het paard) gaat op de teen**: *gē.t. op -tən tin* Q 3.

4.4.9 STRIJKER

(N 8, 84d)

[Paard dat de poten te dicht bij elkaar zet en tijdens het gaan met de enkels tegen elkaar wrijft, waardoor vooral verwondingen aan de kogel (zie het lemma KOGEL 3.5.6) kunnen ontstaan. Vgl. het lemma HAARENKELEN (5.26).]

strijker: L 192, 295, Q 94b, 98, 117a; *strī.kər* Q 95; *strīkər* L 288, 289; *strīkər* L 163, 265, 374, 425, Q 14; *strē.kər* Q 2; *strēkər* K 317, P 176; *strējār* K 353; *štrīkər* L 290, 294, 322, 332, Q 111, 193, 204a, 252; *štrīkər* L 270, 382, Q 33, 39, 99*, 112a, 112b, 113; **strijkerd**: *štrīkərt* L 330; **sleper**: *slejpər* L 368, 369 (het gaat zodanig dat de zool over de grond sleept; vgl. *slofferd*); *slejpər* L 321; *slīpər* Q 9; **slofferd**: *slofərt* L 424, Q 3; **(het) stoot zich aan**: *šīpət zex ān* Q 20.

4.5. Kenmerken zonder waardeconnotatie

4.5.1 ZWAAR PAARD

(JG, 2c; N 8, 62d, 62e en 64b)

[Zwaargebouwd paard, geschikt voor het veldwerk of als trekdiër.

Zie afbeelding 6.]

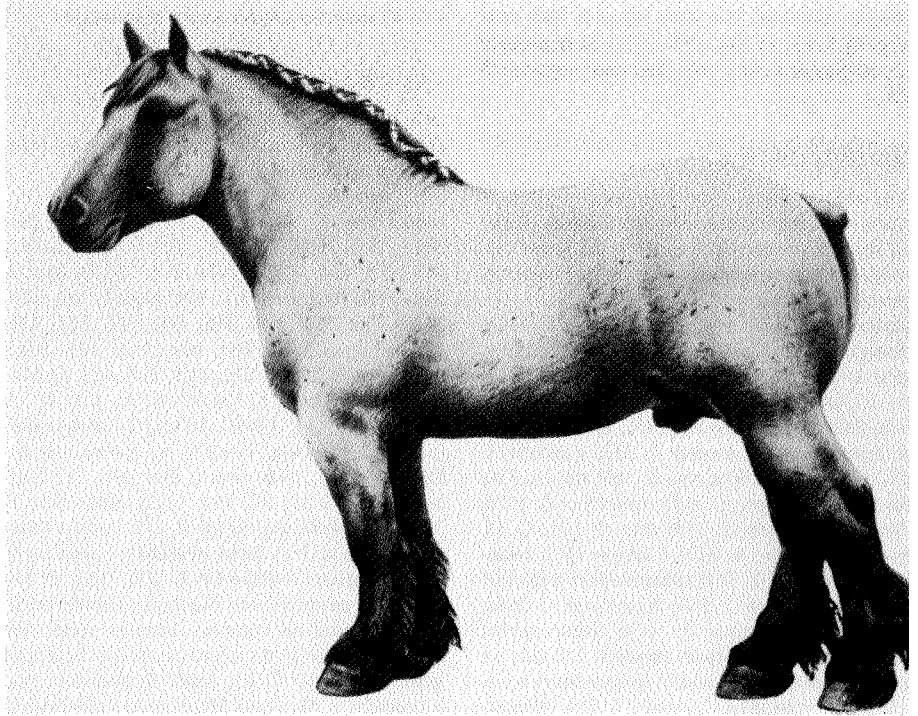
bonk: *boḡk* K 361, L 265, 266, 271, 288, 290, 292a, 294, 295, 324, 325, 329, 332, 360, 382, 414, 416, 424, 425, P 107a, Q 9, 20, 39, 86, 95, 101, 112a, 162; *boḡk* L 369; *bōḡk* L 163, 210, 244c, 246, 247, 270, 286, 290, 312, 317, 318, 318b, 321, 322, Q 94b, 96d, 113, 193, 204a, 252; *boḡk* K 278, L 282, 293, 328, 422, Q 121; *bōḡk* L 387; *buḡk* K 314, P 44, 50, 176, Q 33; *bu.ḡk* L 364, Q 2; *būḡk* L 368, Q 2c; **assepaard**: *asəpīā.t* Q 2; **belg**: *belex* Q 14 (paard van het Belgische ras); **bels**: *bels* L 269, 270, 322 (vgl. *belg*); *belš* Q 14, 39, 99*, 112a; **blok**: *blōk* K 359; **werkblok**: *wōrkblōk* P 175; **zware blok**: *zwōrə blōk* K 359; **(een) geblokte**: *gəblok.tə* Q 2; **brabander**: *brābandər* K 278, 317, P 222 (Belgisch trekpaard van Brabantse origine: sterk, groot, mssief en compact, immens sterk; een fier paard met grote allure en goede bewegingen); *brōbandər* Q 83; **echte brabander**: *extə brobandər* P 48; **(een) brabantse**: *brōbantsə* Q 162; **brabants paard**: L 358; **boerenpaard**: *būrəpərt* Q 95; *burəpeat* P 48; *būrəpərt* Q 83; *būrəpīat* Q 94; **labourpaard**: *labōrpērt* K 359; *labōrpērt* K 357; **klots**: *klots* Q 252; **knoes**: *knōqs* Q 96d; **knol**: *knōl* L 265, 270, 271, 322 (zwaar werkpaard; niet pejoratief zoals in „oude” knol (2.4.2)); **kolos**: Q 109; **(een) patat (van een paard)**: *pətat* K 361; **trekpaard**: Q 250; *trekpərt* L 286; **(een) zware**: *šwōrə* L 331; *zwōrə* Q 83; **zwaar paard**: *zwōr pərt* L 374; *zwōr pərt* P 175; *šwōr pērt* Q 112b; **geblokt**: *gəblōkt* L 266; **gedrongen**: *gədrōḡə* Q 86; *gədrūḡə* Q 83; **zwaar**: *zwōr* L 314; *zwōr* K 278; *šwūr* Q 248; *šwūr* Q 252.

4.5.2 FIJNGEBOUWD

(N 8, 64c)

[Gezegd van een paard met dunne, fijngebouwde poten.]

fijn: *fīn* L 244c, 282, 288, 289, 290, 293, 294, 295, 317, 318, 324, 331, 332, 369, 382, 416, 422, Q 32a, 94, 95, 96d, 111, 121c, 188, 193, 198b; *fīn* L 246, 270, 271, 328, 330, 368; *fīn* L 163, 210, 292a, 318b, 322, 325, 360, 425, Q 9, 14, 33, 94b, 98, 99*, 101, 109, 112a, 112b, 113; *fījən* L 312; *fī* Q 204a; *fī* Q 248; *fēn* L 265; *fējīn* L 372, P 176; *fēn* L 414; *fējīn* Q 72; *fējīn* P 222, Q 3; *fēn* K 314, L 414, P 176, Q 2; *fējīn* K 278, P 48, 50; *fajīn* Q 162; **licht**: *lext* P 213; *lex* L 271, Q 162; *lixt* Q 71; **licht van benen**: *lext -va bijənə* K 353; **slank**: Q 251; *slanj* P 107a;

Afb. 6. zwaar paard

stoelspotig: *stulspōtax* L 265 (met poten als van een stoel); **(een) fijne:** *finā* L 192, 269, 321, 329, Q 39; *finā* Q 121; *finā* L 424; *fēnā* K 318, 353; **juffrouw:** *jufrōw* P 175 (ironisch); **joefel:** *jufal* Q 101; **(een) lichte:** *laxtā* K 359; *lītā* Q 252; **loper:** *luaper* K 317; **(het heeft) fijne benen:** *fin bē*. Q 117a; **(het heeft) fijne pootjes:** *fējn pytākās* K 361; *fējn pūtšās* Q 2c.

4.5.3 GROF

(N 8, 64b)

[Gezegd van een paard met zware poten.

Een aantal antwoorden is opgenomen in het lemma ZWAAR PAARD (4.5.1), omdat het daar eerder thuishoort.]

grof: L 265, 360, Q 248; *grof* K 278, 317, 353, L 163, 192, 210, P 176, 213, Q 98; *grōf* L 244c, 246, 247, 270, 271, 292a, 317, 324, 325, 328, 330, 331, 332, 364, 382, 387, 416, 425, Q 14, 33, 39, 111, 112b; *jrōf* Q 121c; *grōf* L 422; *grof* P 48, 50, 107a; *grōf* K 314, 361, L 282, 290, 293, 295, 312, 318, 321, 369, 414, P 44, Q 9, 71, 95, 96d, 99*, 101, 109, 112a, 188, 252; *jrōf* Q 251; *grōf* L 288, 322, 368, Q 32a; *groaf* P 222, Q 72; *grūf* Q 198b; *grūf* Q 3; *grūf* L 289, 372; *gruaf* Q 83; *gruaf* Q 94; *grōf* Q 2;

grof van knoken: *grōf van knōk* L 294; **(ee) grove:** *grōvā* L 269, 329, 424, Q 193; *jrōvā* 121; *grōvā* L 318b; *grōvā* Q 204a; *gruovā* 162; **grove beer:** Q 94b; **grove bengel:** *grōv beŋal* Q 113; **grove kluppel:** *grōvā klōpāl* 318; **(paard met) grove benen:** *grōf bē*. 117a; **(het staat) stevig op zijn poten:** *stēvax zān pūtā* Q 2c.

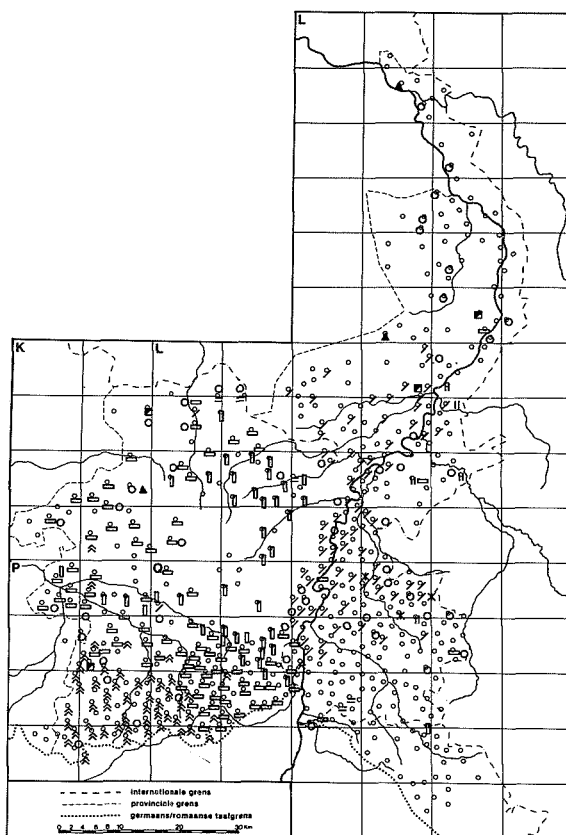
4.5.4 LANGBENIG PAARD

(N 8, 20 en 62i)

(een) hoge: *hūgā* K 359, 361; *hūgā* L 270; *ūgā* L 424; *hugā* Q 117a, 193; *hūgā* K 353; *hōgā* 162; *hōgā* P 222; **hoge rekel:** Q 99*; **kleppe:** *klepār* K 314, 321, 330 (meestal wordt een ri paard bedoeld); *klepār* L 163, 246, 265, 27 *klepār* L 288, 424, P 50, 176, Q 2, 20 (paard met bijzondere wijze van lopen), 39, 94b, 98, 10 113, 204a; **klippel:** *klepāl* K 278, L 265, 28 286, 387, P 107a, Q 112a; *klepāl* L 364, 41 *klepāl* L 288, 368, Q 2; **kluppel:** *klōpāl* K 31 318, L 266, Q 101, 113; *klōpāl* L 270, 317, 36 *klōpāl* Q 9; **lange knuppel:** *lanā knōpāl* Q 94b; **bee man:** *bejnman* Q 14; **langbeen:** *lanbejn* Q 10 **grote jong:** L 331; **kersenplukker:** *kērsaplōkē* L 210; *kērsaplōkār* L 271; *kērsā-* L 324; **(ee**

Kaart 33. HINNIKEN

- / hummeren
- = himmeren
- || hommeren
- ⊖ (ge)ruchelen
- ⊐ richelen
- (ge)rochelen
- ⊗ briezen, briesen
- hinniken
- ▲ brens(el)en
- * wieëren

langpotige: *lan̄kpōtəgə* Q 162; **loper:** *luopər* K 317; *lōpər* Q 2c; **hoge loper:** Q 94b; **reiger:** *reigər* L 318; **rijs paard:** *rejs pērt* Q 14 (*rijs:* rijzig); **ros:** *rōys* P 176; **staak:** *stāk* L 332; **hoge staak:** *hū^əgə stāk* L 269; **steel:** *stēl* K 353; **stelt:** *stēl^š* L 424; **steltēman:** *steltēman* Q 111; **hoge stultes:** *huəjə stōltəs* Q 282 (*stultes:* afleiding van *stult*, is ook gewoon voor een onbeholpen iemand); **vanestek:** *vānəstək* Q 112a (*vaan:* vlag, vaandel); **hoogbenig:** *hūəxbejnex* L 271; **hoogpotig:** (*h*)*ūxpū^ətex* Q 2; **lang:** *lan̄k* K 353; *lan̄* L 360.

5. Gedrag, verrichtingen

5.1 HINNIKEN (kaart 33 en 35)

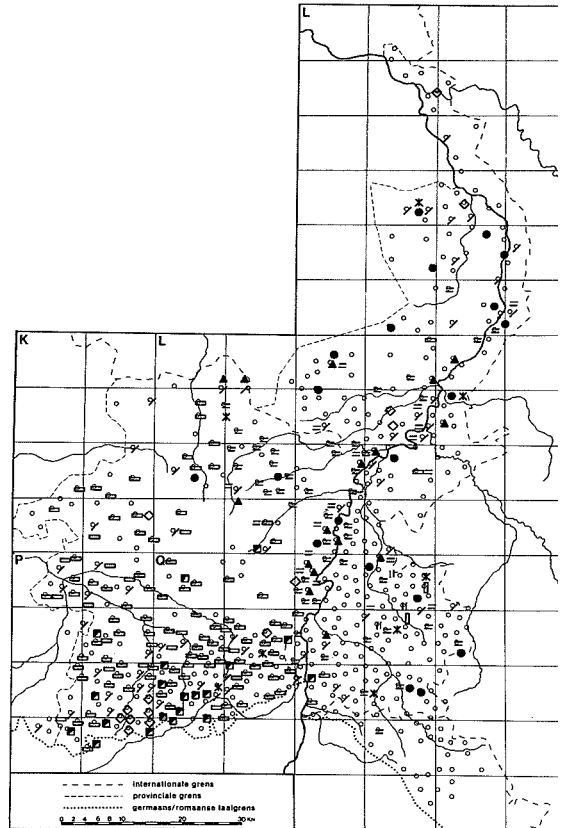
(JG 1b, 2c; L B2, 291; L 22, 21; N 8, 47 en 65; S 5; Wi 57)

[Het hoge keelgeluid dat een paard maakt. De klanknabootsende werkwoorden *hummeren*, *himmeren* en *hommeren* vertonen dezelfde klankwisseling als *ruchelen*, *richelen* en *rochelen*.]

hummeren: *hōmərə* L 288, 289, 289b, 292, 292a, 293, 294, 318, 318b, 319, 320a, 321, 322, 322a, 324, 325, 328, 329, 332, 370, 371, 372, 373, 374, 377, 378, 419, 420, 421, 422, 423, 425, 426, 427, 429, 431, Q 2, 6, 7, 10, 12, 13, 16, 18, 19, 20, 21, 30, 32a, 33, 35, 96a, 96c, 97, 98, 99*, 102, 104a, 113; *hōmərən* L 312, Q 14; *ōmərən* Q 8; *ōmərə* L 369, 372, 422, 424, Q 10; *hōmərə* L 291, 331, Q 29; *hōmərə* L 369, 432, Q 22, 96a; *hōmərən* L 312, Q 15; *hōmərə* L 290; *hū^əmərə* Q 111; **himmeren:** *hemərən* L 282, 286; *hemərə* L 361; *himərə* Q 196, 196a; **hommeren:** *homərə* L 300; *hōmərə* L 331, 382, 386; *humərə* Q 112a; **ruchelen:** *rōxələ* K 314, 317a, 318, 353, 357, 361, L 317, 354, 413, Q 96d, 121, 161, 163, 168, 181, 182, 242; *rōxələn* K 315, 316, L 312, 315; *rōxələ* K 357, 359, L 316a; *rōxələ* K 353, 358, 359, 360, 361, L 269a, 317, 382, 414, P 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 57, 58, 117, 118, 118a, 119, 120, 121, Q 1, 2c, 15, 71, 72, 73, 74, 75, 77, 78, 79, 79a, 80, 83, 88, 94, 94b, 96d, 121, 153, 154, 155, 155a, 157, 157a, 158a, 162, 167, 168, 169, 173, 174, 175, 177, 178, 179, 188, 198a, 241 (laag keelgeluid);

Kaart 34. BRIESEN

- / briesen
- ▲ bruisen
- = pruisen
- = spruisen
- ◇ pruisen
- ▮ pruisen
- ▮ spruisen
- blazen
- snuiven
- × brullen

rø.xələ Q 76, 168a; *røxələn* L 314, 316, 353; *ryxələn* L 316; **geruchelen:** *grøxələ* P 57, 113; *grøxələ* P 52, Q 84; **richelen:** *rexələ* L 356, 360, 363, 364, 365, 366, 368, 415, 416, 417, 418, P 44, Q 83, 251; *rexələ* L 358, 359, 361, 362, 364, 366, 367, 368, 415, 416, P 53, 55, 57, Q 2, 2a, 3, 5, 72, 81a, 82, 83, 84, 86, 87, 89, 90, 91, 171, 172; *rixələ* L 313, 352, 364, Q 94; *rixələn* L 355; **rochelen:** *roxələ* L 269b, 294; *roxələn* K 278; **gerochelen:** *groxələ* P 116; **briezen, briesen:** *brizə* P 113, 114, 115, 172, 173, 174, 176a, 177a, 178, 180, 184, 186, 222, 224, Q 95, 156, 159, 164, 165 (*briesen* is eveneens bekend in de bet. van proesten; zie volgend lemma); *brizə* K 357, P 175, 176, 177, 179, 182, 187, 187a, 188, 192, 195, 197, 213, 214, 218, 220, 222, 223, 227, Q 152, 160, 164a, 167, 240, 241; *brizə* P 118, 196, Q 78, 155, 161; *brizə* Q 162; *brēsə* P 52; *breizə* P 219, Q 166, 167; **hinniken:** *henəkə* K 317, 318, 353, L 164, 210, 211, 212a, 246, 266, 270, 271, 291, 360, 372, 377, 378, 386, 414, 425, 432, P 48, 50, 107a, 116, 176, 197, 213, Q 2, 9, 12, 20, 22, 33, 88, 95, 97, 98, 109, 112a, 116, 117a, 121, 156, 199; *henəkən* L 282, 286, 312, 314, 353; *henəʔən* K 278; *henəkə* L

329; *enəkə* Q 11; *enəkə* L 369; *hənəkə* L 15
brenselen: *brensələ* K 317 (frequentatief v van *brensen*, *brinsen*: hoog hinniken); **brense** *brinzə* L 159a, 265; *brenzə* L 265; **honsele** *honsələ* L 269 (vgl. Rh. Wtb. s.v. *hönsche*, *hünscheln*); **wieëren:** *wiʔrə* Q 20, 35 (vgl. *wiehern*); *wijərə* Q 39.

5.2 BRIESEN (kaart 34 en 35)

(JG 1a, 1b; L 1, a-m; L 22, 21; N 8, 66 en 67; 5)

[Proestend, snuivend of blazend geluid met ne en lippen maken.]

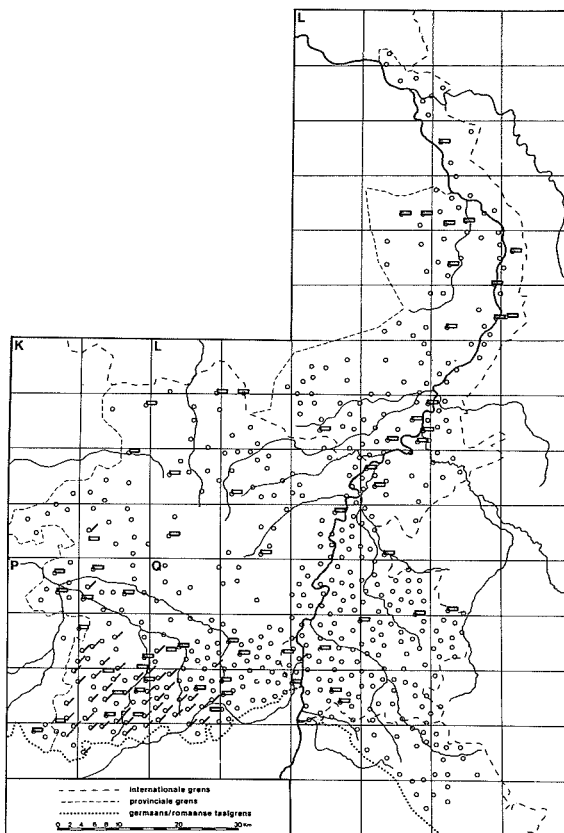
blazen: *bluə.zə* P 187, Q 2a, 91, 160, 161, 16 241; *bluəzə* P 222, 227; *blusə* L 417; *bluq.zə* 165, 188; *blue.zə* Q 168a; *blōʔ.zə* P 113, 18 192; *bloəzə* P 214, 219; *bluq.zə* Q 164; *bluqzə* 162; **briesen:** *brisə* K 317a, L 209, 216, 24 250, 271, 286, 318, 329, 330, 352, 364, 37 381, 434a, P 44, 55, 107a, 176, 183, 193, 19 211, Q 74, 83, 98, 117a, 168, 195; *brizə* L 24 282, P 50, 121, 175, Q 78, 83, 112a; *brisan* 278, L 414; *brisanə* L 325; *brisə* L 328, P 4 179, Q 89, 95, 188; *brizə* K 357, P 188, 192,

Kaart 35. BRIESEN

(betekeniskaart)

/ briesen: hinneken (5.1)

= briesen: proesten (5.2)

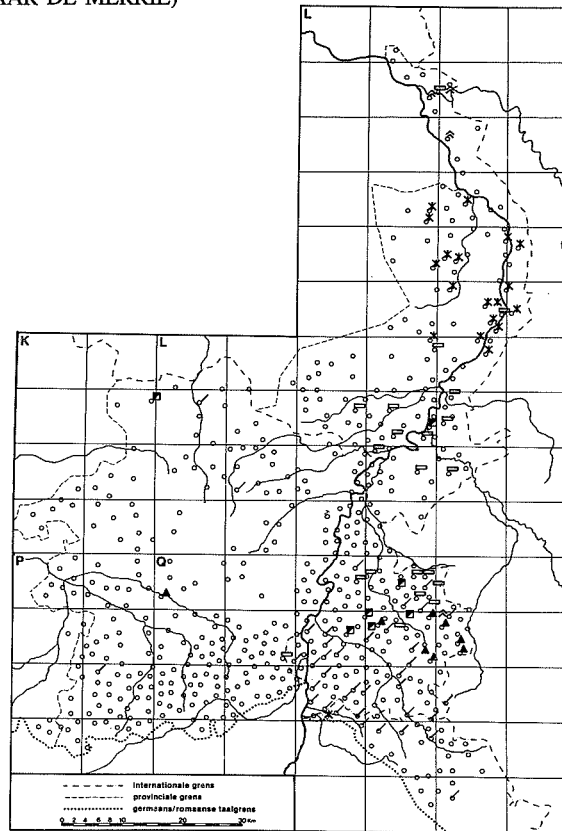
157a, 162, 163; *brēsə* L 267, 269, 323, 417, 419; *brējsə* P 51; *brišə* L 191, 210, 217, Q 196; *brēšə* Q 102; **bruisen:** *brūsə* L 298, 364, Q 20; *brū.sən* L 282, 286; *brū^əsə* L 288, 294; *brusə* L 374; *bruzə* L 332; *bruzən* L 282; *brū.šə* L 421, 423; *brušə* L 371a, Q 7, 8, 11; *bružə* Q 99*; **pruisen:** *prō.sə* K 360, 361, L 413, 414, P 51, 56, 58, Q 1, 2a, 71, 72, 76, 84, 89, 90, 153, 154, 157, 159, 164; *prō.sə* P 52; *prōsə* Q 2c, 74; *prōzə* P 48; *prō^ə.sə* P 55, 57, 121, 184, 187, 188, Q 73, 75, 78, 79, 79a, 80, 152, 156; *prō^ə.sə* P 53, 119, 120, 177; *prō^ə.zə* P 192; *prō^ə.sə* Q 74; *prō^ə.sə* Q 155; *prō^ə.sə* K 359, Q 77, 172; *prō^ə.sə* Q 3, 81a, 82; *prō^ə.sə* Q 83; *prō^ə.sən* L 355; *prō.sə* Q 168a, 170, 171, 175, 178, 179; *prōsə* L 382; *prōjzə* Q 88; *prū.sə* L 353, 354, Q 5, 87, 91, 94; *prū.sən* L 312, 314; *prū^ə.sə* P 175; *prūsə* Q 71; *prusə* K 317, L 416, 418; *prusan* L 315; *prū.šə* Q 96c; *prūšə* Q 193; *prušə* L 290, Q 198; *prāsə* P 172, 173, 176, 176a, 178, 182, 213, 218; *prāzə* P 115; *prau^ə.sə* Q 163, 168, 169, 181, 182, 242; *prausə* Q 72, 162; *prauzə* P 175, 227; *prēsə* P 113, 117, 172; *prōsə* K 318, P 44, 45, 46, 47, 49, 50; *prō.sə* K 357, 358, P 177a, Q 2; *prō^ə.sə* P 118, 118a; *prōsə* K 314, 353; *prōsən* K 315; **sprui-**

sen: *spru.sə* L 317, 319, 362, 369; *sprū.sə* L 358, 359, 360, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 415; *sprusə* L 266, 288, 292a, 318, 374; *spruzə* L 271, 321, 425, Q 14; *sprū.sən* L 316; *sprū.sə* L 370; *sprū.šə* L 356; *sprū.šə* L 371, 421, Q 7, 10, 11, 12, 13; *sprūšən* Q 8; *sprū^ə.sə* L 416; *sprū.zə* L 313, 422; *sprūzə* L 372, Q 9; *sprūžə* Q 6; *sprūžən* L 419; *sprō^ə.zə* L 420; *šprusə* L 293, 295, 322, 325, 329, 382, 427, Q 14, 20, 98, 112a, 121, 197a; *šprusə* Q 94b; *špruzə* L 270, 330, Q 101; *šprūsə* Q 32a, 111, 113, 204a, 248; *šprūšə* Q 96d, 105; **pruisen:** *prō^ə.stə* P 186, 195, 197, 220, 223; *prō^ə.stə* P 224; *prūstə* K 359, L 324; *prustə* L 163, 214, 328, P 222, Q 9, 86; **protsen:** *prōtsə* Q 95; **pruitsen:** *prūtšə* Q 112a; *prutšə* Q 35; **spruitsen:** *sprutsə* Q 32a, 39, 109; **snuiven:** L 354, 362; *snūvə* L 244c, 246a, 248, 289, 422; *snū^əvə* L 288; *snuvə* L 269, 377, 425; *snūvə* L 270, 331, Q 20, 39, 121c; *snuvə* Q 204a, 208; *snū^əvə* L 210, 265; **bleren:** *blērən* L 297; **brullen:** *brōlə* L 313, Q 30, 168; *brōlə* Q 111, 197a; *brələ* L 210; *brələ* Q 93; *briljə* L 331; **jameren:** *jī^əmərə* L 330; **kreunen:** *kriənə* Q 117a; **snorken:** *snō^əkə* Q 110, 252; **snurken:** *snō^əkə* P 227.

I.9

Kaart 36. ROEPEN (HENGST NAAR DE MERRIE)

- / joechelen
- = kraaien
- ▣ hum-, him-, hommelen
- ▲ rauw(el)en
- ≈ runniken
- x schuifelen

5.3 ROEPEN VAN DE HENGST NAAR DE AANKOMENDE MERRIE (kaart 36)

(N 8, 47; N 8A, 1b en 1c)

[Bij het naderen van de hengst joechelt (juicht) de merrie naar de hengst, die deze roep op zijn beurt beantwoordt met onder meer te rauwen, hummelen, joechelen e.d.]

In dit lemma zijn ook de enkele antwoorden uit vraag N 8A, 1c (zachtjes hinniken van de merrie tegen het veulen) ondergebracht, omdat zij enkel in dit kader passen; de gestelde vraag leverde geen enkele specifieke term op.]

joechelen: *juxələ* Q 16, 39, 94b, 96a, 99*, 101, 102, 105, 106, 111, 112a, 112b, 117, 187a, 196, 196a, 197a, 198, 198a, 198b, 200, 202, 204, 210, 222, 247, 247a, 248, 250, 251, 252; *juxələn* L 312; *jugələ* Q 35, 204a; *jūxələ* P 176; *joxələ* L 364; *jəxələ* Q 193; *jəxələ* Q 284; **kraaien:** *krejə* L 269, 291, 320a, 324, 328, 331, 374, 382, 387, Q 94b (uit vreugde hinniken); *krējə* L 163, Q 16, 21; *krejə* L 330, 332; *krējə* L 387; *krēə* Q 39; *krejə* Q 35; *krīə* Q 29, 30, 111, 112a; **giechelen:** *gixələ* L 382, Q 95; **giemelen:** *gimələ* Q 94b

(vgl. du. *gimmeln*: giechelen); **hummele** *həmələ* L 329, Q 33, 98, 101, 106 (vgl. du *hummeln*; klankwisseling met *himmelen* en *hommelēn*; wisseling r-l met *hummeren*, *himmeren* of *hommeren* in het vorige lemma); **himmelen:** *hmelən* K 278; **hommelen:** *humələ* Q 112a; **hukeren:** P 175; *høŋkərə* Q 94b; **lachen:** *laxən* 278; **michelen:** *mixələ* Q 197a (lachen; vgl. *meckeln*, *mickeln* in het Rh. Wtb.); *miğələ* 210, 248; **rauwen:** *roʷə* Q 109, 121, 121c (et knorrend geluid maken; vgl. *rauen* in het R Wtb.); *rōʷə* Q 116; *raʷə* Q 112b, 118; *rōə* Q *rōʷə* Q 112a; **rauwelen:** *roʷələ* Q 196; **roepelen:** *rupə* Q 2; *rūʷpən* L 312; **ruppelen:** *rəpələ* 364; **runnen:** *runə* L 297; **runniken:** *runəkə* 163, 164, Q 118; *runəkə* L 191; **grinniken:** *grnəkə* Q 22; **schreeuwen:** *sxrivə* L 269; **schuiven:** *šūvə* L 215; **schuifelen:** *sxūfələ* L 210, 21 244c, 245, 246, 247, 250, 266, 268, 269, 269 269b, 271, 297, Q 198a; *sxūfələ* L 214, 26 *šūfələ* L 270, 290, 295; **schruivelen:** *šruvələ* 101.

5.4 KWAADAARDIG ROEPEN

(N 8, 47 en 67)

beuken: *bēka* Q 2 (luid schreeuwen); **bulderen:** *bøldarən* L 286, 314; **grinsen:** *grensə* L 416; (**het paard**) **grinst:** *grēst* L 210; **grunselen:** *grønšəla* L 211; **huiveren:** *hēvərə* Q 2c; **jonken:** *jōņkə* Q 193 (janken); **junkereren:** *jyņkərə* P 188, 213; **kwaken:** *kwākə* Q 33; **kaken:** *kākə* L 293; **kweken:** *kwēkə* L 288, 289, 292a, 324, 328, 331, 332, 369, 374; *kwēkən* L 282; *kwēkə* L 329; *kwīkə* Q 72; *kwīkən* L 312; *kwīkə* Q 4; **keken:** *kī.kə* Q 2; **lelijk doen:** *lelək dū^o.n* Q 2; **meken:** *mēka* L 295, 425, Q 14, 32a; *mē^okə* Q 22; *mēkə* L 271; *mīkə* L 424; *miākə* L 270; *mīkə* L 422; **minken:** *meņkə* L 321, Q 9, 14, 111, 112a, 121 (waarschuwend geluid maken van de merrie als iemand het veulen nadert); *mēņkə* P 175; **schreeuwen:** *sxrīvə* K 361; *sxrīvə* P 44; *sxrīvə* K 314, 353; *sxrīv^ouən* L 312; *šriavə* L 264, 317.

5.5 BEVEND SCHUDDEN MET DE HUID

(N 8, 66 en 68)

[Rillen, beven, huiveren, vooral na zware arbeid, bij koude en uit angst.]

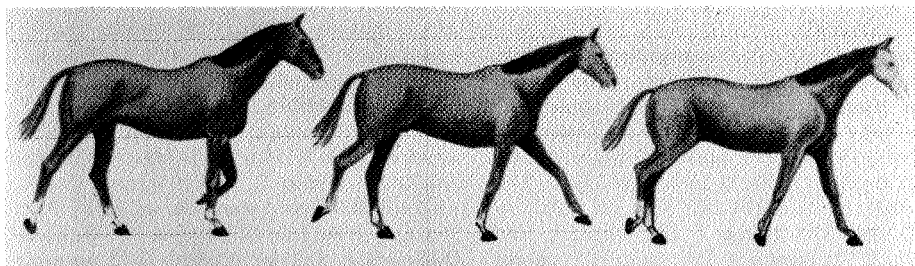
razelen: *rāzəla* L 191, 210, 244c, 246, 247, 266, 268, 269, 270, 271, 290, 293, 322, 329, 331, 332, 382, 422, Q 32a, 33, 39, 71, 95, 98, 101, 109, 111, 112a, 113, 117a, 121, 197a, 204a, 248, 252; *rōzəla* P 176; *roazala* P 188; **rij(e)ren:** *rīrə* L 265; *rī^orə* L 294, 295; *rījərə* L 368; *rījərə* L 317, 324, 325, 382, 416, Q 94b; *reijərə* L 288; *reijərən* L 282; *reijərə* K 361; *rēijərən* L 286; *rōrə* Q 71; (**zich**) **schudden:** *sxōdə* K 278, 314, 353, 357, 359, L 192, 271, 292a, P 44, 222; *sxōdən* L 282; *sxōdə* L 289, 317, Q 9; *sxēdə* Q 2c; *šōdə* L 330, 424, 425, Q 162, 251, 252; *šōdə* L 321, 331, 360, 374, 422, Q 14; *šyda* L 369; *šēdə* L 364, 368, Q 3, 83; (**zich**) **schuddelen:** *sxōdələ* L 269, Q 112b; *šōdələ* Q 121; *šōdələ* L 372, Q 20, 99*, 101, 193; *šōdələn* Q 14; (**zich**) **schudderen:** *sxōdərə* L 288; *šōdərə* Q 101; **vliegen schudden:** *vlēgə sxōdə* L 328; (**zich**) **schudsen:** *šōtsə* Q 117a; (**zich**) **schooieren:** *šūjərə* Q 188; *šūjərə* Q 94; *šōjərə* Q 178; (**zich**) **schuiveren:** *šūvərə* L 387, 424, Q 111, 198b (huiveren, schudden met de huid); **beven:** *bējvə* P 213; *bēvə* P 175; **bibberen:** *bebərə* Q 2, 113; **bibbelen:** *bebələ* Q 162; **daveren:** *dāvərə* L 293; **huiveren:** *hōvərə* P 50; **rillen:** *relə* Q 94b; **trekken:** *trekən* L 314 (van de spieren).

5.6 ZICH OVER DE RUG WENTELEN

(JG 1a, 1b; N 8, 69)

[Geregeld gaan de paarden op hun rug liggen en slaan met de poten in de lucht. Zij doen dit vooral bij jeuk of buikpijn.]

(**zich**) **wendelen:** *wē.ndələn* L 282, 312, 315; *wē.ndələ* K 359, L 352, Q 172; *wēndələn* K 278, 315, L 314; *wē.n^ddələ* Q 75; *wē.ηələ* Q 156; *wē.n(d)ələ* P 56; *wēnələ* L 413, Q 81a, 82; *wējⁿdələ* P 197; *wēj.n^ddələ* Q 79a; *wējⁿdələ* Q 152, 153; *wē.ndələ* K 358, 360, L 354, 363, P 51, Q 168a; *wē.ndələn* L 355; *wēndələ* K 357; *wē.n^žələ* Q 76, 77; *wēn^žələ* L 423, Q 155; *wēn^žələ* Q 72; *wēnələ* Q 2a, 71; *wē.nələ* K 361; *wīndələ* L 424; (**zich**) **wentelen:** *wē.ntələ* L 313, 353, Q 3, 158a, 160, 177; *wēntələ* K 314, 317a, Q 83; *wēntələ* L 244c; *wē.n^īələ* Q 73; *wē.nšələ* L 415, 416, 417, 418, Q 5, 178; *wēņkələ* L 414, P 49, 50, 107a, 113, 115, 117, 172, 173, 174, 175, 176, 176a, 178, 179, 180, 182, 213, 214, 218, 219, 227, Q 1; *wē.ņkələ* P 177a, Q 2; *wē.η.kələ* P 187, 188; *wēj.ntələ* P 223, Q 164; *wējntələ* P 222; *wēj.n^tələ* P 192, Q 157, 165; *wēj.n^īələ* P 220, Q 79; *wējⁿələ* L 360, 371, Q 74; *wējⁿələ* L 361, 362, 368; *wējⁿələ* L 372, 419, 424, Q 6, 7, 9, 10, 12; *wēj.nkələ* P 58, Q 78; *wējⁿkələ* P 184, 186; *wēj.ņkələ* P 118, 118a, 119, 177, 195, Q 159, 166; *wēntələ* K 353, 357, L 210, 265, 266; *wēntələn* L 314; *wēntələ* L 324; *wēntələ* K 318, L 192, 246, 247, 269, 271, P 44, 45, 46; *wēntələn* K 316; *wē.ntələ* L 356, 364, 365, Q 154, 157a, 161; *wē.ntələn* L 286, 316; *wē.ntələ* L 163, 191, Q 162, 169; *wēntələ* L 288, 290, 292a, 293, 294, 318, 318b, 321, 322, 325, 331, 374; *wēntələ* L 289; *wē.n^īələ* L 317, 366, Q 80, 156, 167, 168, 182, 240; *wēn^īələ* L 370, 421; *wē.n^īələ* Q 13; *wēn^īələ* L 422; *wēn^īələn* Q 8; *wēnšələ* L 329, 331, 332, 382, 387, 425, Q 9, 14, 20, 32, 32a, 33, 39, 98, 99*, 109, 111, 112a, 113, 198b; *wēnšələ* Q 193; *wēnsələ* L 192, 270, Q 94b, 95; *wē.nšələ* Q 83, 89, 90, 94, 174, 178, 179; *wēnsələ* Q 84; *wēnsələ* Q 87, 91, 96d, 188; *wē.nšələ* Q 171, 175; *wēnsələ* Q 188; *wē^o.nšələ* Q 88; *wē.ņkələ* P 52, 53, 55, 57, Q 2a; *wēj.kələ* L 268, 295, 329, P 48; *wēj.n^īələ* L 359; *wējⁿələ* L 358; *wējⁿələ* L 367, 369; *wēj.n^īələ* L 420, Q 11, 96c; *wējⁿələ* P 47; *wi.ntələ* Q 181, 241; *wi.n^īələ* Q 163; *wi.ņkələ* Q 242; *wōnšələ* Q 101; (**zich**) **draaien:** *drējⁿ* P 176; (**zich**) **ombriuen:** *ombrūjə* Q 98, 111 (*bruien:* vallen); *ombrūjə* Q 197a; *ombrūjə* Q 252; *ombrōjə* Q 198b; (**zich**) **rollen:** *rōlə* Q 2; *rōlə* Q 252; (**zich**) **schokkelen:** *sxukələ* Q 251; (**zich**) **schuibelen:** *šjībələ* Q 204a (frequentatief van schuiven; Rh. Wtb.: *schubbeln*); *šybalə* Q 252; (**zich**) **schullen:** *sxōlə* Q 112b (Rh. Wtb.: *schöllən*); *šōlə* Q 117a, 121, 121c; *šōlə* Q 112a; (**zich**) **trullen:** *trōlə* P 48, Q 2c, 101, 168a, 197a, 248; *trōlən* K 278, L 314; *trōlə* Q 111, 198b; *trələ* L 368; **tuimelen:** *tōyūmələ* K 353.

Afb. 7. stapvoets gaan

5.7 DE EERSTE UITWERPSELEN VAN HET VEULEN

(N 8, 58)

[Zij vormen een zwarte, kleverige stof.]

pek: L 318, Q 39, 117a; *pek* K 278, 318, L 163, 214, 265, 270, 288, 293, 368, P 44, 188, 222, Q 98, 101, 113, 204a; *pēk* L 322, 324, 325, 331, 332, 364, 416, 425, Q 86, 111; *pek* L 244c, 247, 295; *pēk* L 289, 290, 292a, 294, 321, 329, 330, 374, 382, Q 14, 20, 83, 94b, 111, 112a, 112b, 251b; *pē^ok* Q 72, 252; *pek* L 191, 268; *pēk* Q 109; *pē^ok* Q 112a; *pē^ox* Q 121; *pī^ok* Q 32a; *pia.k* Q 2; **darmpek:** *der^ompēk* L 210, 271, 282; *dēr^om-* L 286; *der^ompēk* L 331; **pek^omest:** *pek^omest* L 210; **beestkeutel:** *bestkō^oal* K 314; **drek:** *drek* K 357, 359; **erfdrek:** *er^ofdrek* Q 193, 198b; **erfpacht:** *er^ofpax* Q 96d; **erfstront:** *er^of-strōnt* Q 96d; **eerste mest:** *r^o.rstō mest* Q 3; **geboortestront:** *gabōrtastrōnt* L 312; **klit:** *klet* L 318; **mest:** *mēs* Q 33, 121c; **kwaad mest:** *kōt mēs* Q 162; **zwart mest:** *zwat mēs* Q 83, 94; **schijt:** *šit* Q 112a; **slijmer:** *slēmār* Q 2c; **stop:** *stop* L 424, P 175; **stopsels:** *stōpsēls* P 213; **teer:** *tēr* P 48; **(het) zwart:** *zwart* L 360.

5.8 UITWERPSELEN VAN HET PAARD

(A 9, 24b)

keutelen: *kōtālā* L 289a, 332; **keutels:** *kōtāls* L 267; **paardskeutel:** *pērtskōtāl* L 293, 318b, Q 105; *perts-* L 213; *pērs-* L 374, 385, 425, Q 38, 96b; *pērs-* L 322, 322a, 429a, Q 17; *pērs-* Q 193; *pēts-* Q 101a; *pēš-* Q 109; *pēškōtāl* Q 34; *pērtskōtāl* L 369a; **paardekeutelen:** *pērdakōtālā* L 268; **paardskeutelen:** *pērtskōtālā* Q 202; *pērs-* L 288b, 289, 318, 326, 328, 373, 375, 376, 378, 428; *pērs-* L 290, 320, 327, 373, 377, 381, 426; *pērts-* Q 95; *pērs-* Q 96a, 102; *pē^ots-* Q 113, 118, 119; *pe^ots-* Q 222; *pērs-* L 386, Q 19, 101, 111*; *pērs-* Q 99, 100; *pērs-* Q 196; *pēš-* Q 35; *pērtskōtālā* L 292a; *pēts-* Q 211; *pe^ots-* Q

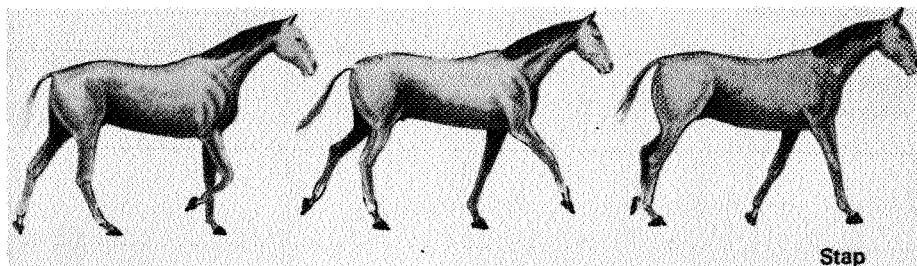
201; *pēts-* Q 203, 208; *pēš-* Q 14, 15; *pēš-* L 429, 433, Q 32a, 36, 98; *pēš-* Q 31, 32, 33; *pērtskōtālā* L 269; *pērs-* L 329, 381a, 381b; *pērtskōtālā* L 431; *pērtskōtālā* L 289; *pī^ors-* Q 195; **paardskeutels:** *pērtskōtāls* L 271; *perts-* L 192, 214; *pērs-* L 246, 266; *pēš-* L 432a; **paardemest:** *pērdālest* L 217; **paardsmest:** *pērtsmest* L 210; *pēš-* L 432a; **paardemop:** *pērdāmōp* L 209; *pērdāmōpā* (mv.) L 164, 295, 329; **paardsmop:** *pērtsmōp* L 330; *pērs-* L 244c; *pērtsmōpā* (mv.) L 270; *perts-* (mv.) L 214a, 296; *pērs-* (mv.) L 298, 320, 377; **paardsstront:** *pērtstrōnt* L 382; *pērs-* L 326; *pērs-* L 192a; *pērtstrōnt* L 215a; *pērsstrōnt* Q 103; *pēš-* L 430; *pēš-* Q 18; *pērsstrōnt* Q 102, 196; *pī^ors-* Q 195; **paardeviijgen:** *pērdāvīgā* L 295, Q 109; **paardsviijgen:** *pērtsvīgā* Q 113; *pērs-* Q 99.

5.9 LOPEN

(JG, 1b; N 8, 81a en 82)

[Uit de gevraagde toelichting en bij vraag N 8, 82 blijkt dat *gaan* de betekenis van „stappen”, „stapvoets gaan” heeft, *lopen* die van „snel lopen” of „draven”.]

lopen: *lāppā* L 292a; *lōy.pā* L 317, 368, 370, 371, 372, 420, 421, 422, 423, 424, Q 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 88, 96c, 160, 164, 165, 166, 167; *lōy.pā* L 319, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 369, 415; *lōypā* L 425, P 120, 184, 186, 187, 188, 192, 195, 197, 220, 223, Q 74, 78, 79a, 152, 153, 156, 157, 159; *lōypā* L 356, P 118, 118a, 121; *lōypā* Q 79; *lōy.pān* L 419, Q 8; *lō.pā* Q 75, 76, 77, 80, 83, 84, 87, 89, 91, 94, 154, 155, 157a, 161, 162, 163, 168, 168a, 169, 170, 171, 172, 174, 175, 177, 178, 179, 181, 182, 188, 241, 242; *lōpā* P 48; *lōpān* K 278, L 315, 353; *lōypā* P 119, 177, Q 73, 158a; *lūpā* L 413, 414, P 44, 46, 47, 113, 115, 117, 172, 173, 174, 175, 176, 176a, 178, 179, 180, 182, 218, 219, 224; *lūpā* P 177; *lūpān* K 316; *lū^opā* Q 240; *lū^opān* K 316, L 355; *lupā* K 359, 360, 361,

L 352, P 51, 55, 56, 57, 58, Q 2, 2a; *lūpā* P 52, 53, 118a; *luapā* K 314, 317a, 318, 353, 357, 358, L 316, 354, P 45, 49, 50; *luā.pā* L 313; *luapān* K 315, L 282, 286, 314; *luā.pān* L 312; *luūpā* P 214, 227; **belsen:** *bē.lā* Q 83 (driftig lopen); **jagen:** *jō.gā* Q 90 (snel lopen); *jōgā* Q 90.

5.10 STAPVOETS GAAN

(N 8, 81a)

[De langzaamste gang van het paard (stap, draf, galop) waarbij de vier voeten in de volgende volgorde opgeheven en weer neergezet worden: links achter, links voor, rechts achter, rechts voor, links voor, rechts achter, rechts voor en links achter. Zijn de vier hoefslagen niet duidelijk hoor- en zichtbaar, dan noemt men de stap onregelmatig.

Zie afbeelding 7.]

stappen: *stapā* K 314, 317, 318, 357, 361, L 163, 191, 210, 214, 246, 247, 265, 268, 269, 271, 289, 317, 318, 321, 360, 364, 368, 369, 374, 414, 416, 422, 424, 425, P 44, 48, 107a, 176, 188, 222, Q 2, 2c, 3, 72, 86, 94, 94b, 95, 96d, 162, 198b; *stapān* K 278, L 282, 286, 312, 314, Q 14; *štapā* L 270, 294, 295, 324, 325, 328, 329, 330, 331, 382, 387, Q 20, 32, 32a, 33, 39, 98, 99*, 101, 109, 111, 112a, 113, 117a, 121, 193, 204a, 248, 251; **stapvoets gaan:** *stap>vuts* *>gōn* K 353; *stap>vuts* *>gō^o.n* L 312; *stap>vōts* *>guā.n* Q 188; *štap>vōts* *>gōn* L 382; **stapvoets (gaan):** *stap>vōts* L 266; *štap>* L 290; **(stapvoets) gaan:** *gōn* L 192, 244c, 288, 289, 292a, 293, 322, 328, 332, Q 197a; *gō* Q 39, 111; *gōn* P 50, Q 71; *gōn* Q 96d; *gō^o.n* K 361; *gō^o.n* P 176; *gū.n* L 372; *jūā* Q 252; *gū^o.n* L 317; *gū^o.n* L 364; *guan* Q 178; *gōnⁱ* Q 2; **ploegsgang:** *ploxsganj* Q 121c (de stap van het paard als het voor de ploeg gespannen is).

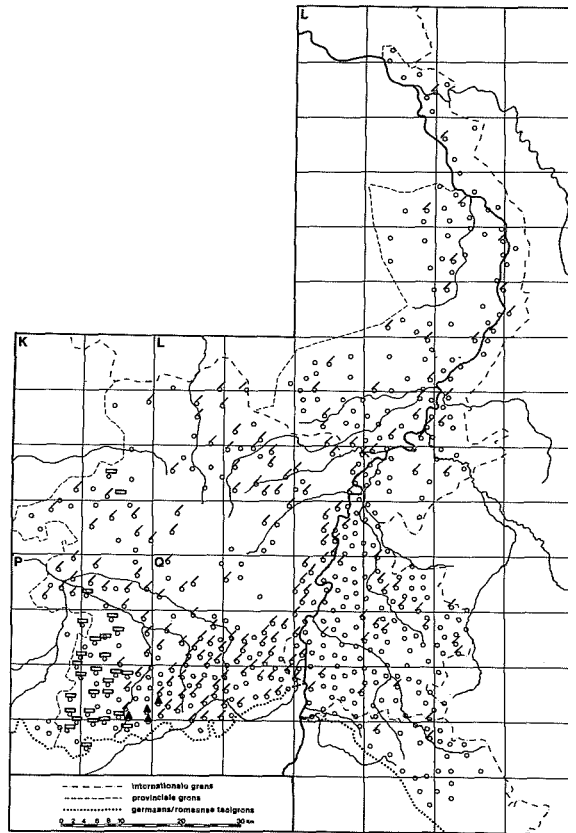
5.11 OP EEN SUKKELDRAFJE LOPEN

(N 8, 81a, 81d en 83)

schakken: *šakā* L 290, 382, Q 2c; **schokken:** *sxōkā* Q 86; *sxō^oā* K 353; *šōkā* L 192, 328; *šukā* L 293; **schokkelen:** *sxōkālān* L 314; *šōkālā* Q 32a, 117a; **het schokjes lopen:** *bā sxōkskas lūpā* P 48; **met schokjes lopen:** *met šokskas lōypā* L 416; *met šokskas lō.pā* Q 162; **op een schokje schokken:** *op ā šōkskā šōkā* L 271; **sukkelen:** *sōkālā* L 270, 321, 330; *sigālā* Q 2; **op een drafje gaan:** *op ējn drefkā gōn* L 269; **op een drafje lopen:** *op ān drefkā lōy.pā* L 368; *op ān drefkān lū^o.pā* L 312; **op een klein drafje lopen:** *op- ā klejn drefkā lōypā* P 188; **op zijn gemak gaan:** *op zē gēmak gōn* K 278; **op het gemak gaan:** *up t gēmak gōn* K 353; **op het gemakje gaan:** *op t >gēmakskā gōn* K 359; **op het gemak lopen:** *op t gēmak luūpā* P 213; **op zijn gemak lopen:** *op >zān gēmak lōypā* L 360; **op zijn gemakje lopen:** *op zi gēmakskā luapān* L 282; **bommelen:** L 330; *bōmālā* L 382; **niet doorzetten:** *ne dōrzetā* P 44; **langzaam draven:** *lanksām drāvā* Q 101; **licht draven:** *lix drōvā* Q 162; **luiweg draven:** *lōwex drāvā* K 361; **langzaam lopen:** *lanśām lōypā* L 425; *lanśām lō.pā* Q 83; **schobben:** *sxubā* K 314; **slenteren:** *slentārā* L 422; **stilletjes gaan:** *stelakās gōn* P 213; *stelā^oās gōn* K 278; **voetje voor voetje gaan:** *vyū^oā vōr vyū^oā gōnⁱ* P 175; **schokkelpaard:** *šokālpērt* Q 111; **op een drafje:** *op ān drefkā* L 325, 329, Q 99*, 193; *op ān drefkān* K 278; *op ā drefkān* L 286; **bommeldrafje:** *boymāldrāfkā* L 369; **op een hondsdrافje:** L 374 (onregelmatige stap of draf als bij een hond); **op een klein drafje:** *op ā klejn drefkā* Q 94b; **kort drafje:** *kōt drafkā* P 222; **passendraf:** *pasāndrōf* Q 3; **op het gemakje:** *op t >gēmakskā* P 175; **op zijn gemak:** *op zā gēmak* P 107a; **op een schok:** *op ēnā šōk* L 244 (*schok*: sukkeldraf); **op een schokje:** *op ā sxōkskā* K 278, L 163, 191, 247; *op- ā sxōkākā* P 176; *op ā šōkskā* L 364; *op ā šōkskā* L 214, 246,

Kaart 37. DRAVEN

- / draven
- o draffen
- ▲ draften

265, 295, Q 94b, 112a; **op een sukkel(draf):** *op en ə səkəl* L 266; **sukkeldraf:** *səkəldraf* Q 204a; **sukkeldrafje:** *səkəldrefkə* L 322, 331, 332, Q 240.

5.12 DRAVEN (kaart 37)

(JG 1b; N 8, 81b en 81d)

[In draf gaan, een actieve twee-tempogang, waarbij een diagonaal benenpaar gelijkmatig wordt opgeheven en weer neergezet, bijv. eerst linkervoorbeen en rechterachterbeen, daarna beide andere benen, met daartussen een zweefmoment.

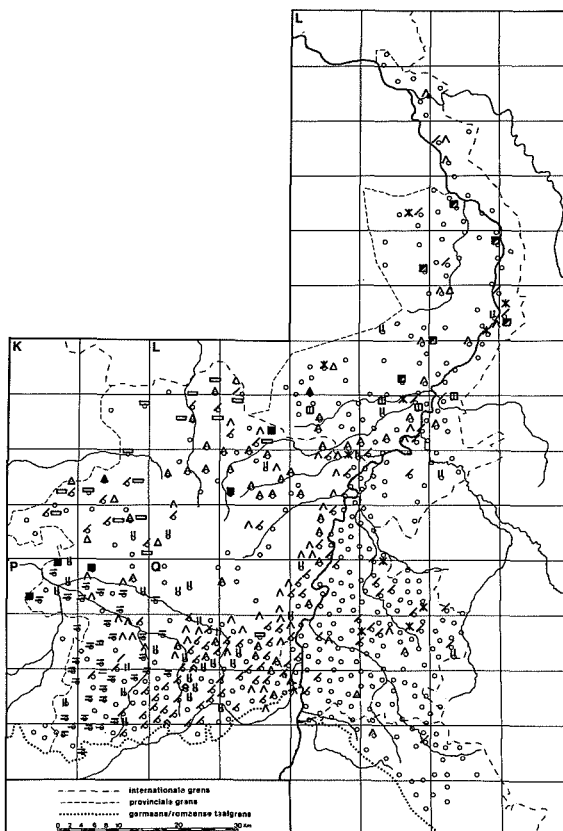
Zie afbeelding 8.]

draven: *drävə* K 353, 358, 359, 360, 361, L 163, 191, 210, 214, 246, 247, 265, 266, 268, 270, 271, 288, 289, 290, 292a, 294, 295, 313, 317, 318, 318b, 319, 321, 322, 325, 328, 329, 330, 331, 332, 356, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 374, 382, 387, 413, 414, 415, 416, 420, 421, 422, 423, 424, 425, P 44, 45, 46, 47, 48, 49, 51, 52, 53, 55, 56, 57, Q 2, 2a, 2c, 6, 7, 9, 10, 11,

12, 20, 32, 32a, 33, 39, 88, 94b, 95, 96c, 98, 99* 101, 109, 111, 112a, 113, 117a, 121, 121c, 197a 204a, 248, 252; *drävən* L 282, 286, 312, 314 315, 316, 356, 419, Q 8, 14; *drävə* L 352, Q 73 *trävə* Q 251; *drqvə* K 314, 318, P 58, 119, 120 121, 177, 184, 186, 188, Q 1, 3, 71; 72, 74, 75 76, 77, 78, 79, 79a, 80, 83, 84, 86, 87, 88, 89 90, 91, 94, 96c, 96d, 152, 153, 154, 155, 156 157, 157a, 158a, 159, 160, 162, 163, 164, 165 166, 167, 168, 168a, 169, 170, 171, 172, 174 175, 178, 179, 181, 182, 188, 193, 198b, 240 241, 242; *drqvən* K 278; *drqvə* K 357; *drqv* Q 161; **draffen:** *drafə* K 318, P 50, 107a, 113 115, 117, 118, 118a, 172, 173, 174, 175, 176 176a, 177a, 178, 179, 180, 182, 184, 213, 214 218, 219, 223, 224, 227; *drafən* K 316; **draften** *draftə* P 197, 220, 222; *drftə* P 195; **lopen:** *lq̃ pə* L 288, 293, 324, 331; *lqpə* Q 198b; *lūpə* I 244c; *luapə* K 353; **hard lopen:** *hā.ri luə.pən* I 312; **hel lopen:** *hə.l lupə* L 354; **in de draf lopen:** *en dən draf luapə* K 317a.

Kaart 38. GALOPPEREN

- ∕ galopperen
- = galoppen
- ▮ in (volle) galop (gaan/lopen)
- x drieslag en sst.
- ^ viervoetig (gaan/lopen)
- △ viervoets (lopen)
- ∞ viergevoets (lopen)
- ▲ te viervoet (lopen)
- ⇐ vierklauwens en sst.
- viersprong(s) en sst.
- ▣ vierkappens en sst.
- ▢ vierhakkig gaan

5.13 GALOPPEREN (kaart 38)

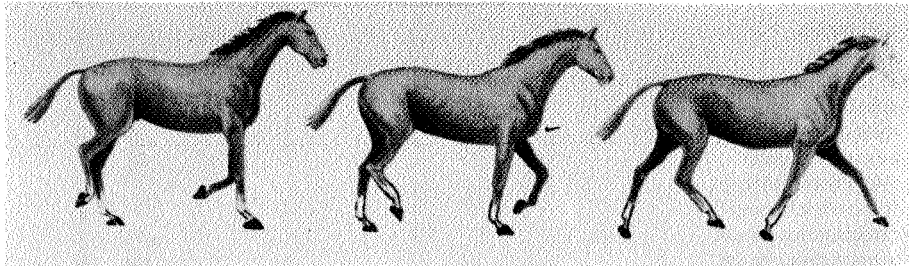
(JG 1b; N 8, 20, 81c, 81d, 81e en 81f)

[De galop is een drie-tempogang. Het paard beweegt met lange, gelijkmatige passen en leidt met één van de voorbenen. Beginnend met het rechter voorbeen gaat het als volgt verder: links achter (linker diagonaal), rechts achter en links voor, gevolgd door een zweefmoment. Bij het grootste aantal paarden hoort men drie hoofslagen (zie *drieslag*), waarbij de nederzetting van de twee voeten overkruis geschiedt. Enkel bij de galop van zeer goed gedresseerde manègepaarden worden de vier hoofslagen gehoord. Dit laatste heeft niets te maken met „vierkappens, vierklauwens of viervoetig lopen”, wat „snel lopen” betekent.

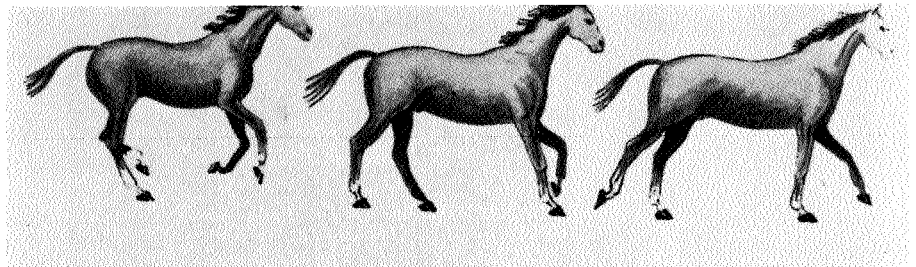
Zie afbeelding 9.]

galopperen: L 271, 330, 331, 382; *galō pērā* K 317, 318, 361, L 413, 422, Q 9, 10, 11, 71, 88, 91, 101, 109, 117a, 171, 174, 175, 193, 198b; *galō pērā* K 357, 358, L 322, Q 111; *galapērā* L 329, Q 32, 32a, 33, 87, 94, 94b, 95, 96d, 98, 101, 112a, 113; *galapērān* L 312, Q 14; *galapē*².

rā Q 83; *galo pīērā* Q 178; *galō pīē.rā* P 177; *galō pīērā* Q 169; *galā pīērā* Q 76, 77; *galā pīē.rā* Q 168; *galā pīrā* Q 84, 170; *galā pīrā* L 210; *galo pīre* P 119; *galō pīārā* Q 159; *galā pīārā* Q 156, 157, 240; *galo pīārā* Q 167; *galō pīērā* P 177, 186, 192, 223, Q 79a, 153, 160, 163, 164, 165, 166, 241; *galo pīērā* P 195, 197, Q 158a, 181; *galā pīērā* Q 162; *galo pīre* P 119; *galopērā* L 313, 371, 372, 374; *galopērān* L 286; *galopērān* L 316, 419; *galopērā* Q 99*; *glōpērā* L 268, 424; *galopēērā* Q 75, 80; *galopējārā* Q 72; *galopējārā* P 176; *galopērān* Q 8; *galopērā* L 246; *galopējārā* Q 20; *galopērā* L 369, 416, Q 172; *galopērā* L 317; *galopējārā* K 353; *galopīrā* L 191, P 222; *jālopērā* Q 252; *jālopērā* Q 121; *jālopējārān* K 314; **galoppen:** *ga lōpā* P 49, 50, 172, 175, 176, 179, 180, 187, 188, 213, 214, 218, 219, 224, 227, Q 2, 152; *galōpā* P 44, 47, 50, 52, 53, 55, 58, 107a, 113, 117, 118, 118a, 120, 121, 173, 176a, 177a, 178, 182, Q 73; *galopā* P 115; **in galop gaan:** *en ga lōp gōn* L 269, 324; *en galop -gōn* L 370; **in galop lopen:** *en ga lōp lūpā* L 414; *en ga lōp luapā* L 265; **op een drieslag gaan:** *op nā drejslāx gōn* L 288

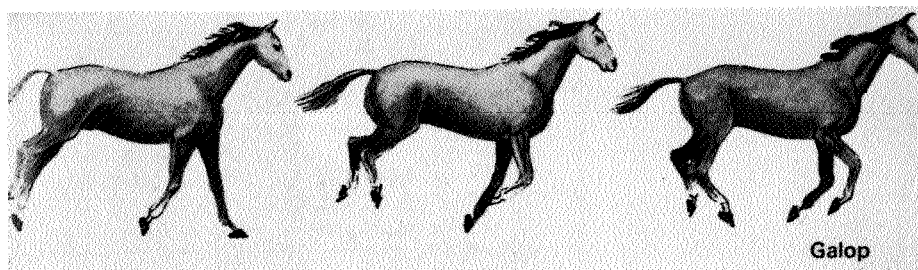
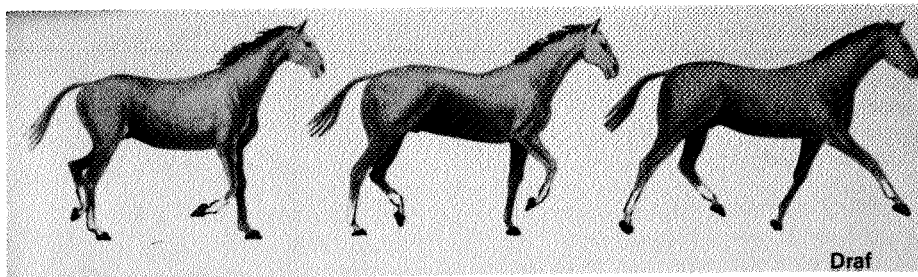
Afb. 8. draven

Afb. 9. galopperen

(het paard beweegt de voorpoten tegelijk en de achterpoten beurtelings); *op en drijslax* ~ Q 101; *op en drijslax* ~ L 210; **op een drieslag lopen:** *op en drijslax lōpə* Q 20; **drieslag maken:** *drijslax mākə* L 322; **drieslagen (ww.):** *drijslax gə* Q 112a; **driestappen (ww.):** *drijslax* Q 162; **vierhakkig gaan:** *vērhekex gōn* L 322 (in galop; vgl. *vierkappens*); *vērhekex* ~ L 318b, 324, 331; **vierkappens lopen:** *vīrkapəs lōpə* L 317; **vierkappens springen:** *vī.rkapəs spreŋə* P 44; **vierklauwens lopen:** *vīrkļawəs lōpə* L 317 (vgl. *vierkappens*, *viersprongs* en *viervoets*); *vīrkļawəs lōpən* K 278; *vīrkļawəs lu.pə* L 313; *vīrkļawəs lu.pə* K 317a; *vīrkļawəs* ~ K 314, 353; *vīrkļawəs lu.pən* L 282, 286, 312, 314; *vīrkļawəs lu.pə* K 361; **vierklauwens springen:** *vīrkļawəs spreŋə* K 358; **viervoetig gaan:** *vīrvōtəx gōn* Q 94b, 96d; **viervoetig lopen:** *vīrvōtəx lōpə* Q 13; *vīrvōtəx* ~ L 317; *vīrvōtəx* ~ L 422; *vī.rvōtəx lōpə* P 120, 121; *vīrvōtəx* ~ Q 74; *vī.rvōtəx* ~ P 119; *vīrvōtəx* ~ L 325, 332, Q 96c; *vīrvōtəx lōpə* L 356; *vīrvōtəx lōpə* Q 94; *vīrvōtəx lōpə* P 58; *vīrvōtəx lō.pə* Q 179; *vīrvōtəx* ~ Q 172; *vīrvōtəx* ~ Q 75; *vīrvōtəx* ~ Q 3, 84, 89, 90; *vīrvōtəx lo.nə* Q

87, 91; *vīrvōtəx lōpən* L 315; *vīrvōtəx lōpə* L 413; *vīrvōtəx lō.pən* L 355; *vīrvōtəx lu.pə* L 318; *vīrvōtəx lu.pən* L 316; *vīrvōtəx lu.pə* L 354; *vīrvōtəx lōpə* L 416; **viervoets lopen:** *vīrvōtəx lōpə* L 288; *vīrvōtəx lōpə* L 352; *vīrvōtəx lu.pə* K 357; *vīrvōtəx* ~ K 314, 318; *vīrvōtəx lu.pən* L 282, 286, 314; *vī.rvōtəx lu.pə* K 361; *vīrvōtəx* ~ L 359, L 352; **viervoetsig lopen:** *vī.rvōtəx lōpə* P 118; **drieslager:** *drijslax gə* Q 117 (paard de drieslag maakt; vgl. *driestapper*); **driestapper:** *drijslax gə* Q 168; **viervoeter:** *vīrvōtəx* L 109 (paard in galop); **(een) viervoetige:** *vīrvōtəx gə* L 423; **(op de, een) drieslag (lopen):** *drijslax* L 271; *op en drijslax* L 374; *op en drijslax* L 210; *drijslax* L 270; *drijslax* Q 112; **(in) galop (lopen):** *ga lōp* K 360, P 174, 220, L 157a; *galop* P 48; **in galop (lopen):** *en ga lōp* Q 2a, 83; *e ja lōp* Q 121c; *en galop* L 360, L 96c, 182; *en* ~ P 184, Q 7, 72; **in de galop (lopen):** *en ə ga lōp* P 57, Q 78, 154, 155; *en* ~ Q 79; *en də galop* P 177a; *en ə* ~ Q 168a; **in volle galop (lopen):** *en vōlə ga lōp* Q 157a; *en vōlə galop* Q 89; **viergevoets (lopen):** *vīrgəvōtəx* Q 154, 161, 164; **vierkappens (lopen):** *vī.rka*

pās P 51; *vir-* P 47; *vēr-* L 364; **te vierklauw (lopen):** Q 86; **vierklauwens (lopen):** *vīrklōs* K 359; *vīrklāvās* K 315; *vērklauās* L 317, 361; (**in een**) **viersprong (lopen):** *vērspron* L 247; **viersprongs (lopen):** *vīrsprōņs* L 214; *vēr-* L 271; *ver-* L 244c; *vēršprōņs* L 290, 293; **te viervoet (lopen):** *tā vīrvūt* K 316; *tā vērvōt* L 289; **viervoetig (lopen):** *vīrvūtāx* Q 77, 79a, 80, 174, 178; *vir-* L 163; *vīrvytāx* Q 76, 175; *vir-* L 191, 192; *vērvōtēx* L 270, 290, 294, 295, 321, 328, 329, 330, 370, 372, 374, 419, 421, Q 6, 99*, 111, 112b, 248; *vērvōtāx* L 371, 424, Q 9, 10, 88, 188; *vēr-* Q 7; *vērvōtēx* L 420; *vīrvūtāx* Q 83; *vīrvūtēx* L 316, P 55, 56; *vī.rvūtēx* P 52, 53; *vērvōtēx* L 317, 319, 369; *vēr-* L 266; *vī.rvōūtāx* Q 79; *vīrvūtāx* Q 84, 171; *vērvētēx* L 360, 363, 365, 366; *vērvētāx* L 358, 359, 361, 362, 367, 368; **viervoetig op loop:** *vī.rvytāx op lyp* P 118; **viervoete weg:** *vī.rvūtege wē.x* P 177; **viervoets (lopen):** *vīrvūts* K 359; *vērvōts* L 266, 318b, Q 197a.

5.14 TEGELIJKERTIJD GALOPPEREN EN DRAVEN

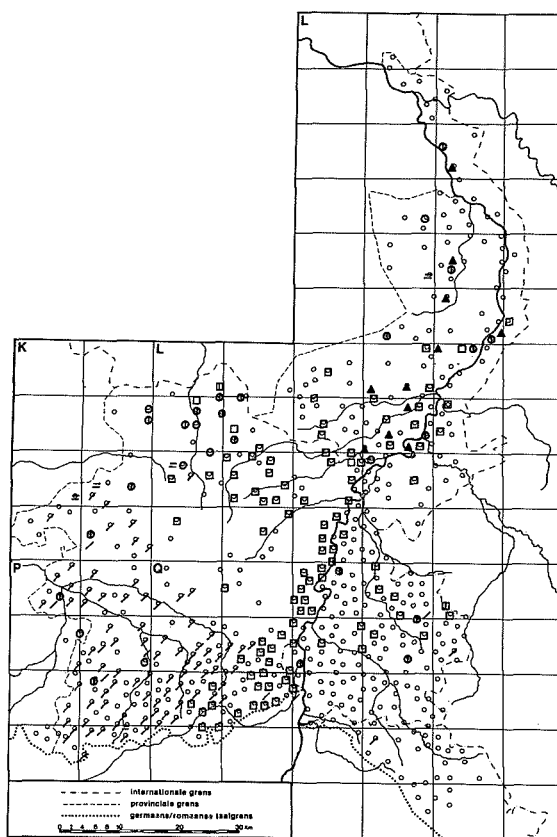
(N 8, 20, 81c en 81e)

[Gelijktijdig galopperen en draven, bijv. met de voorpoten galopperen en met de achterbenen draven, ofwel afwisselend draven en galopperen. De correspondenten kennen hiervoor weinig specifieke woorden: enkel *fetteren* en *springen*. Er komen wel een aantal klanknabootsende woorden voor in de betekenis „snel, wild lopen”.]

doorbreken: *dōrbrekā* P 44 (het paard is als het ware niet in toom te houden; vgl. *doorlopen* en *doorslaan*); **doorlopen:** *dōr²xlōpā* Q 112a; **doorslaan:** *dōrslōn* L 331; **driesprong maken:** *drišprōņk māka* Q 111; *dreišprōņk mō²kā* Q 193; **fetteren:** *fētārā* Q 94b, 109, 111, 113, 117a, 204a; **flouteren:** *floutārā* L 332; **jekken:** L 329; **ketteren:** *ketārā* L 266; *kedārā* L 382; **klabatteren:** *klabatārā* L 425, Q 111, 112a, 117a (wilder dan galopperen); *klabatārān* L 382; **klabeteren:** *klabētārān* Q 14; **klabetteren:** *klabetārā* L 424, Q 98; *klabetārā* L 364; **klavetteren:** *klavētārā* L 270, 321 (lawaaierig, wild lopen); *klavētārā* L

Kaart 39. OP HOL SLAAN

- op (de) hol (gaan, zijn)
- ◊ op hol slaan, slagen
- op (de) loop (gaan, zijn)
- op loop slaan
- ∕ lopen gaan
- = gaan lopen
- ▲ klater(en) en sst.

288; **klabieten:** *klabitərə* Q 32a, 39, 113, 251 (draven met tussenslag); *klābitərə* Q 204a; **klawieten:** *klawitərə* P 107a (snel lopen met de vier poten tegelijkertijd); *klawitərən* K 278; **klabodderen:** *klabōdərən* L 282 (zeer wild lopen); **klavatsen:** *kalavatsə* L 368 (wild lopen en de hoeven met veel lawaai op de grond ploffen); **kletteren:** *kletərə* L 416, Q 98 (de hoeven kletterend neerzetten); **overslaan:** *qivərsləən* P 50; **springen:** *spreŋə* P 213; **wild galopperen:** P 175; **driespringer:** *drišpreŋgər* Q 20 (paard dat de driesprong maakt); **springer:** *spreŋər* L 424; *spreŋər* Q 2; **driesprong (maken):** *drišprəŋk* Q 39; *drēi-* L 290; *drēi-* Q 121; **hondsdrif:** *hōns-draf* P 188 (onregelmatige stap); **(op een) katefak (lopen):** *katəfak* L 331; **korte galop:** *kortə galəp* Q 95.

5.15 OP HOL SLAAN (kaart 39)

(JG 1a, 1b; N 8, 81f)

[Aan het hollen gaan, niet meer aan het commando gehoorzamen.]

op hol gaan: *op hō.l gō².n* L 315; *op hō.l gō¹.n* P 121; *up hōl gō¹.n* K 278; **op hol slaan:** *op hōl*

slō¹.n L 191, 246, 265; *op hō.l slō¹.n* L 316; *q. hō.l slō².n* L 313; *op hō.l* ~ L 312, 314; *op hē slō².n* K 278; *op hōl slō¹.n* Q 95; *op hōl slō².n* L 282, 286; *op hōl slō².n* P 176; *op hōl slā* P 48; *q. hōl slō¹.n* L 270, 295, Q 14; *op hōl* ~ L 329; *q. hōl slō¹.n* Q 112a, 112b; **op hol slagen:** *op hē slō².n* K 317; *op hōl slāgə* K 357; **op hol zijn:** *q. hōl zī.n* L 314; **op de klater gaan:** *op də klātə gō¹.n* L 246, 266, 270; *op ə klātər* ~ L 290, 292; 322, 328; **op de klater slaan:** *op ə klātər slō¹.n* L 292a; **klateren (ww.):** L 192; *klātərə* L 292a; **op (de) loop gaan:** *op ə lō¹.p gō².n* L 312; *op ə lō¹.p gō¹.n* L 332; *op lō¹.p gō¹.n* L 316, 352; *op lō¹.p* ~ Q 181; *op də lō¹.p gō¹.n* Q 98; *op ə lō¹.p* ~ L 288; 290, 292a, 294, 318, 321, 322, 324, 325, 328; 331, 382; *op də lō¹.p* ~ L 271, 295, 318b, 425, C 109; *op -də lō¹.p* ~ Q 14; *op də lō¹.p* ~ Q 20; *q. də lō¹.p gō¹.n* Q 33; *op də lō¹.p gō¹.n* Q 113, 117a; *q. lō¹.p gō¹.n* Q 158; *op ə lō¹.p -gō¹.n* L 319, 369, 370; 371, 420, Q 7, 8, 9, 10, 11, 12, 88, 96c; *op -d lō¹.p gō¹.n* Q 96d, 99*, 101; *op ə lō¹.p -gō¹.n* Q 13; *op də lō¹.p gō¹.n* Q 32a; *op lō¹.p -gō¹.n* C 162; *op lō¹.p -gō¹.n* Q 167; *op lō¹.p -gō¹.n* L 413; *op ə lō¹.p* ~ L 317; *op ə lō¹.p* ~ L 419, 422; 424; *op ə lō¹.p gō¹.n* L 372; *op lō¹.p -gō¹.n* Q 161

op lō.p >gwa.n Q 177, 188; *op ə lōip* ~ L 421, 423; *op lō.p >guən* Q 174, 179; *op >də lō.p >guə* Q 175; *op lō.p >gue.n* Q 178; *op lōip* ~ Q 172; *op lō.p >guənⁱ* Q 242; *op lō.p >guən^j* Q 241; *op liap >gū^a.n* L 355; *op lē.p >gū^a.n* Q 170; *op lē.p >gue.* Q 171; *op lē.p >gē.n* Q 89; *op lēp guen* Q 86, 90; *op ə lē.p >gū^a.n* Q 3; *op >də lē.p >xuən* Q 91; *op lēp guen* Q 86, 90; *op ə lēi.p >gō^a.n* L 360, 367, 368, 415; *op ə lēi.p >gū^a.n* L 359; *op ə lēi.p >gū^a.n* L 363, 364, 365, 366; *op ə lēip gū^a.n* L 416; *op ə lēi.p* ~ L 356; *op ə lup >gō^a.n* L 362; *op ə lup >gū^a.n* L 358; **de loop opgaan:** *də loyp* *op >gōn* Q 95; **op loop slaan:** *op luəp stō^a.n* L 282; *op lōp slō* Q 117a; **(het is) lopen:** *loyp.pə* L 421; *loypə* P 181; *lopə* Q 251; *lupə* K 361, P 58; **lopen gaan:** *lō.pə gōn* P 175; *lopə* ~ Q 248; *lupə* ~ P 213; *luəpə* ~ K 318; *luəpən* ~ K 315; *lopə gē* Q 112a; *lōfə jē* Q 121; *loypə gō.n* P 118, 121; *lō.pə* ~ Q 75, 83; *loypə gōn* P 188, 222, Q 71, 72, 74; *lupə* ~ P 46, 48, Q 2c; *luəpə* ~ P 45, 50; *lupə* ~ P 57; *lupə gōn* Q 2a, P 53, 55; *lupə* ~ P 52; *lupə gē* P 227; *loypə gō.nⁱ* Q 78, 156; *lō.pə* ~ Q 76, 80, 155, 157a; *loypə gōnⁱ* P 119, 120, 186, Q 79, 79a, 152, 153, 157; *lupə* ~ P 47, Q 172, 175; *lūpə* ~ P 177a; *luəpə* ~ K 357; *lupə* ~ P 56; *loypə gō.n* P 223; *lō.pə gō.nⁱ* Q 77; *loypə gō.n* P 187; *luəpə* ~ P 49; *lupə gō^a.n* K 361, L 354, P 51; *loypə gō^a.n* P 192, 195, Q 159; *lupə* ~ P 113, 115, 117, 173, 174, 176, 176a, 179, 182, 218, 224; *lupə gō^a* P 180; *lupə goən* P 178, 219; *lō.pə gon* Q 168a; *lupə* ~ K 360; *luəpə gōn* P 44; *luəpə go* K 358; *loypə go.nⁱ* Q 165; *luəpə gōnⁱ* P 214; *loypə gōnⁱ* Q 158a; *lō.pə* ~ Q 163; *loypə gōn* Q 164, 166; *loypə* ~ P 177, 197; *lō.pə* ~ Q 90; *lupə* ~ P 118a; *loypə gue.n* Q 160; *loypə* ~ Q 73; *lō.pə gu.nⁱ* Q 168; *luəpə gān* K 353; *lupə gōn* K 359; *lupə gōnⁱ* Q 2; *lō.pə gē.n* Q 84; **gaan lopen:** *gōn loypə* P 220; *gōn lōpən* L 353; *gē luəpə* L 244c; *go* ~ K 314; *gē luəpən* K 315; **lopen gegaan:** *lō.pə gəgōnⁱ* Q 154; **lopen zijn:** *lupə sen* P 107a; **aangaan:** *q^an-gōnⁱ* P 214; **doorgaan:** *dōrgōn* L 331; **derdoor gaan:** *dərdōr gōn* L 294; *dərdōr^a x jū^a* Q 252; **derdoor lopen:** *dərdōr^a x lōpə* Q 251; **dertussenuit gaan:** L 210; *dərtōsənūtⁱ gōn* L 191; *dərtōsənūt* ~ L 290; *dərtōsənūt* ~ L 288, Q 39; **deruit trekken:** *tərat trəkə* P 44; **dervandoor gaan:** L 387; *dərvandōr gōn* L 244c, 269, 270, 328; *dərvandōr* ~ L 247; *dərvandōr* ~ L 214; *dərvandōr^a x gē* Q 112a, 113; *tərvandō^a.r gō.nⁱ* Q 156; **vandoor gaan:** L 268; *vandōr gōn* L 163; *vandō^a.r gōnⁱ* P 197; **vandoor gegaan:** *vandōr gəgəpə* Q 89; **op hol (gaan):** *op hōl* L 210, 353, 374; **op de hol (gaan):** *op dən hōl* P 107a; **op de klafer (gaan):** *op ə klātər* L 330, 374; **op de loop (gaan, zijn):** *op də lō^ap* Q 39; *op ə lōip* L 289, 330, 421; *op >də lōip* L 374, Q 94b; *op >də lō^a.p* Q 94; *op ə lēi.p* L 356; **(het is) op loop:** *op lō.p* Q 174; **dervandoor (gaan):** L 210; *tərvan dū^a.r* L 362; *tərvan dū^a.r* L 361.

5.16 ZWIJMELEN

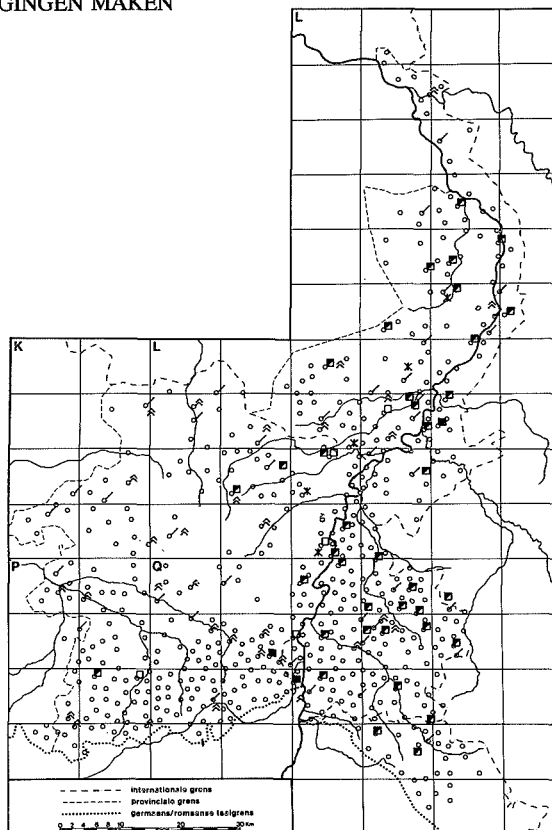
(N 8, 73 en 83)

[Onvast, langzaam en met moeite gaan, zonder richting te houden.]

schravelen: *sxrāvələ* L 244c, 246, 266, 268, 269, 271, 288 (in de kar lopen zonder vaste gang; frequentatief van mnl. *scraven*: krabben); *sxrā.vələ* L 282, 286; *sxrāfələ* Q 2; *sxrāvələ* K 318; *sxrāfələ* K 317; *šrāvələ* L 265, 270, 292a, 294, 321, 328, 329, 330, 331, 364, 368, 369, 382, 414, 416, Q 39, 95, 98, 99*, 101, 111, 112a, 121, 197; *šrāvələn* Q 14; *šrāfələ* L 322, 425, Q 113, 251; **(het) houdt geen baan:** *helt gējn bān* L 360; **baden:** *bājən* K 278 (Rh. Wtb.: *baden*); **banzelen:** *banzələ* L 289 (Rh. Wtb.: *banzeln*); **dantelen:** *dāndələ* P 175; **dazelen:** *dāzələ* L 321, Q 9, 94b (waggelend gaan; Rh. Wtb.: *daseln*); *dōzələ* Q 178; **hoddelen:** *hodələ* Q 252; *hōdələ* Q 39; **hot en haar lopen:** *hijt en hār lupə* K 359 (van links naar rechts en omgekeerd, zonder spoor te houden); **van hot naar haar lopen:** *vān hōt nō hār loypə* Q 204a; **toefelen van hot naar haar:** *tufələ van hōt nō hār* Q 32a; **kris-kras gaan:** *kreskras >gōn* P 48; **krom lopen:** *krōmp luəpə* P 213; **kuieren:** *kūjərə* Q 197a; **overweer lopen:** *ōvərwiər lōpə* Q 71; **niet rechttoe lopen:** *ni rextōy lupə* Q 2c; **schaffen:** *saxafələ* P 50; **scheef lopen:** *sxeif lupə* P 107a; **scheigelen:** *šēigələ* Q 95 (zwaaiend lopen); **schrankelen:** *šranjələ* L 328, 332, 369, 374 (kriskras gaan; Rh. Wtb.: *schrankeln*); **schurgen:** *sxōrgələ* L 292a (als een kruiwagen); *šōrgələ* L 318; **slingeren:** *slenjərə* P 107a; *slōnjərə* L 210; *šlenjərə* L 290, 322, 332, Q 101; *šlējnərə* Q 193; **slodderen:** *šlōdərə* Q 117a; **slodderentēre gaan:** *šlōdərənūtərə gōn* Q 11; **struimelen:** *strūjəmələ* K 314 (stropelen); **taperen:** *tāpərə* L 288, Q 113 (stropelen; Rh. Wtb.: *tapern*); **waggelen:** *wakələ* L 382; **zagen:** *zījəgə* Q 2; **zwabberen:** *žwābərə* L 324; **zwijsmelen:** *zwīmələ* L 317, 364; *zwīmələn* L 312; **schravelaar:** *šrāvələr* L 424 (schravelend paard); **stultes:** *stōltəs* Q 98 (sufferd, treuzelaar); *steltəs* Q 96d; **sukkelkloot:** *segəlklūt* Q 3; **zadderaar:** *zwa-dārējər* K 353; **geen vaste gang (hebben):** *gējnə vastə gānj* Q 20; **een slechte gang (hebben):** *šlēxtə gānj* Q 96d; **hot en haar (lopen):** *hijt en hār* K 357; **van hot naar haar (lopen):** *vān hōt nō hār* K 353; **geen spoor (houden):** *gēj spūr* L 364; **wie een zatte (gaan):** *wi ōnə zōtə* Q 198b; **zigzag over de weg (gaan):** *zexzax ōvər də wex* K 353.

Kaart 40. TRAPPELENDE BEWEGINGEN MAKEN

- ∕ dabben
- trappelen
- trampelen
- trempelen
- ⋈ trippelen
- × denderen

5.17 TRAPPELENDE BEWEGINGEN MAKEN (kaart 40)

(N 8, 70b en 71)

[Het paard tilt de poten hoog genoeg op, maar werpt ze niet vooruit; het blijft ter plaatse trappelen.]

dabben: *dabə* K 314, 318, 353, L 191, 210, 266, 268, 269, 270, 290, 292a, 293, 317, 318b, 322, 325, 360, 374, 382, 414, P 44, 107a, Q 2, 3, 33, 71, 94b, 98, 101, 109, 117a, 121c, 162, 197a, 198b, 252 (van ongeduld met de voorpoten stampen; zie ook lemma 5.20); *dabən* K 278, L 282, 314; **debberēn:** *debərə* K 361; **trappelen:** *trappələ* L 324, 369, 422, Q 96d; *trabələ* P 188; **trippelen:** Q 86; *tripələ* L 364, P 48, 50, 213, 222, Q 2c, 83, 94, 101, 198b; *trīpələ* K 361, L 414, P 175, Q 72, 162; *triəpələ* L 317; *trepələ* K 317, L 269, 324, Q 94b, 109, 111; *trepələn* K 278, L 312; *trēpələ* L 288, 318, 328; *trebələ* L 163; *treīpələ* Q 2; *trōpələ* L 416; **trampelen:** *trampələ* L 214, 246, 247, 265, 266, 271, 288, 295, 322, 325, 329, 331, 360, 364, 369, 382, 424, 425, P 176, Q 9, 33, 39, 98, 99*, 101, 111, 112a, 113, 117a, 121, 204a, 248, 251; *trampələn*

Q 14; *trāmpələ* L 244c, Q 20, 193, 252; **drempelen:** *drempələ* L 210; **trempelen:** *trempələ* L 424; **braken:** *brōʔə* K 353; **denderen:** *dənərə* L 266, 293, 321, 368, 424; **drentelen:** *drenlə* L 271; **dribbelen:** *drōbələ* Q 32a; **denderaa:** *dendəriʔr* L 294 (een paard dat *dendert*: trappelede bewegingen maakt).

5.18 VOORUITTRAPPEN (kaart 41)

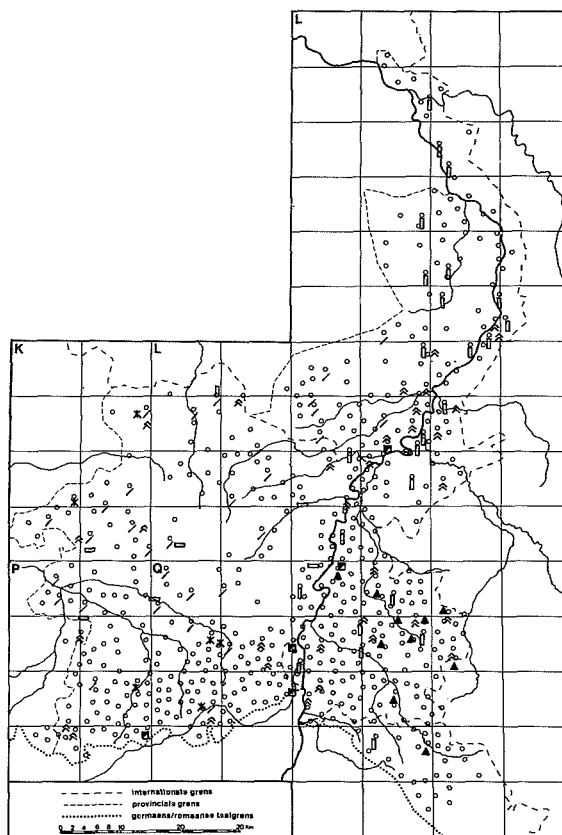
(N 8, 70b en 71)

[De meeste woorden in dit lemma komen ook het volgende lemma voor.]

houwen: *hōwə* L 328, Q 96d (trappen); **voorouhouwen:** *vōriūthōwə* Q 188; *vōrāt*– P 222; *vōriqūə* L 424; **kappen:** *kapə* K 317, 318, 353, 359, 361, L 265, 288, 289, 317, 318, 318a, 32360, 364, 414, 416, 424, P 44, 48, 50, 176, Q 2, 2c, 3, 71, 83, 162; *kapən* K 278, L 282, 314; **klaauwen:** *klōwə* P 188; *klāvə* K 314, Q 72, 83; *klauən* K 278; *klauə* Q 162; **schoppen:** *sxōpə* 50; *skōpə* K 357; *sxōpə* L 414, 424; *sxupə* Q 50; *šupə* L 368; **schuppen:** *sxōpə* L 192, 246, 268, 271, Q 9, 98; *sxōpən* L 282; *sxōpə* L 16

Kaart 41. VOORUITTRAPPEN

- ∨ kappen
- ▭ schoppen
- ▮ schuppen
- ▣ (vooruit)houwen
- ⋈ (vooruit)stampen
- ▲ (vooruit)stoten
- * klauwen

191, 210, 244c; *šopə* L 290, 295, Q 101, 113, 248; *šopə* L 270, 321, 329, 330, 331, 382, 425, Q 33, 95; **stampen:** *stampə* K 357, L 269, 369, 372, 374, P 107a, 213, Q 86, 162; *stampən* K 278, L 286; *stāmpə* K 359, Q 94, 198b; *štampə* L 270, 290, 293, 294, 322, 325, 328, 330, 331, 332, 387, Q 20, 98, 99*, 109, 112a, 117a, 121; *štāmpə* Q 193; **vooruitstampen:** *vōrūtstampə* P 175; **stoten:** *stōʔtən* Q 14; *štūtə* Q 112a, 117a, 204a; *štūʔtə* Q 39, 113; *štūətə* Q 252; *štūəsə* Q 121c; *štōtə* Q 112a; *štōʔtə* Q 32a, 111; **vooruitstoten:** *vōrūtstūətə* Q 252; **trappen:** *trapə* Q 33.

5.19 ACHTERUITTRAPPEN

(JG 1a; N 8, 70a en 72)

[Met één of beide achterpoten achterwaarts trappen.]

slaan: Q 86, 94, 168; *slōn* L 163, 191, 210, 244c, 266, 268, 269, 271, 288, 289, 318, 318b, 425, Q 9, 98; *slōn* Q 2; *slōʔn* L 286, 312, 372, P 175; *slō* L 265; *slōjn* K 314; *slōn* L 282, 314; *slōyan* K 278; *slōn* Q 71, 95, 96d; *slōn* Q 1; *slōʔn* L 317, 424, P 176; *slōə* P 107a; *slon* Q 83; *slūn* L 364; *slūʔn* L 316, 424, Q 3; *sluon* K 361;

slān Q 2c; *slāyə* P 48; *slōn* Q 71, 72, 162; *slōn* K 357, 359; *slōn* L 270, 290, 292a, 293, 294, 295, 322, 325, 328, 329, 330, 331, 332, 382, 387, Q 14, 20, 109, 111, 112a, 197a; *slōə* Q 33; *slō* Q 39, 121c; *slōn* Q 101; *slōʔn* Q 32a; *slūə* Q 252; **achteruitslaan:** Q 94b; *axtərūtslōn* L 359; *axtərūt-* L 246, 374; **hinderuitslaan:** *heñərūtslō* Q 117a; **slagen:** *slāə* P 44; *slōgə* K 317; **hakken:** *hakələ* Q 39 (van *hakken*: houwen of kappen met de hakken); **houwen:** *hōyə* L 192, 210, 214, 247, 266, 270, 288, 289, 292a, 293, 321, 324, 328, 329, 331, 382, P 188, Q 111, 117a, 121, 193, 204a; *hōyə* L 360, 364, 372; *hōʔn* K 361; *hōə* Q 71; *hōə* Q 83; *hōyə* L 368; *hāyə* L 295, 330, Q 198b; **achteruithouwen:** *axtərūthōyə* P 222; *ātərūt-* Q 188; **kappen:** *kapə* P 107a, 175, 213, Q 72, 81a, 82, 162; **stampen:** *stampə* K 317, L 191, 192, 372, 422, Q 9, 94b; *stāmpə* Q 71; *stampən* Q 14; *stāmə* L 266; *štampə* Q 39, 101, 113, 197a, 248, 251; **achteruitstampen:** *āxtərūtstāmpə* Q 2a; **achteruitlopen:** *axtərūyətluyəpə* K 353; **achteruittrappen:** *axtərūttrapə* K 317; **achteruitwerken:** *axtərūtwerʔkə* K 353; **heffen:** *hefən* K 278; **de kont uitsmijten:** *də kōnt -q̄.tsmē.tə* L 414; **de kont uitgooien:** *də*

kønt -ū.t.guǵə L 416, 417, Q 5; *də kōnt* -q̄.t.guǵə Q 2a; *də kō.nt* -q̄ut.guǵə Q 81a; **de vot opsmijten:** *də vot opsmītə* L 322; **trennen:** *trenə* Q 117a.

5.20 MET DE VOORPOTEN HARKEND OVER DE GROND KRABBEN

(JG 1a; N 8, 74)

[Met de hoeven in de aarde krabben of wroeten.]

dabben: *dabə* K 314, 353, 357, 359, 361, L 244c, 271, 288, 289, 293, 295, 317, 318, 318b, 321, 324, 325, 328, 329, 331, 360, 364, 368, 369, 382, 387, 414, 416, 417, 418, 424, 425, P 107a, 175, 188, 213, 222, Q 3, 5, 20, 71, 72, 81a, 82, 94, 95, 96d, 111, 112a, 121, 162, 173, 178, 188, 196, 196a, 198, 198b, 204a (zie voor *dabben* „trappelende bewegingen maken”, lemma 5.17); *dabən* Q 14; **vooruitdabben:** *vōrautdabə* Q 162; **dabbelen:** *dabələ* L 332; **klammen:** *klamə* L 364, Q 94b; **klauwen:** *klauə* L 266, 269, 270, 292a, 330, Q 32a, 33, 86, 101, 109, 112a, 113, 117a, 162, 248 (zie voor *klauwen* „vooruit-trappen”, lemma 5.18); *klāuən* K 278; *klāvə* K 314, 353, Q 72, 83; *klōə*. Q 2a, 71; *klouə* L 329; *klōuən* L 312; *klōuə* L 210; **krabben:** *krabə* L 191, 210, 266, 270, 317, 364, 422, P 48, 50, 176, Q 2, 9, 99*, 117a, 197a, 252; *krabən* L 282, 286; **krabbelen:** *krabələ* Q 251; **krampen:** *krampə* Q 39; **kratsen:** *kratsə* L 292a, 294, 331, Q 112b, 121; **kretsen:** *kretsə* Q 95, 98; **poten:** *pōtə* L 163 (slaan, stoten); **scharen:** *sxōuərən* K 278; **scharren:** *sxēʔrə* P 213; *sxerən* L 312; *sxerə* L 288; *šārə* Q 101; *šarən* Q 14; *šarə* L 424, Q 98; *šorə* L 330, 331; **schuifelen:** *šijvələ* Q 39.

5.21 STROMPELEND LOPEN BIJ HET AANTREKKEN

(N 8, 62k, 73, 79 en 80)

aanstoten: Q 72, 99*; *ānstūtə* L 422, Q 2; *an-* L 210; *qən-* P 213; *en-* P 44; *āstūtə* Q 2c; *q̄nstūtə* P 107a, Q 96d; *q̄nstuūətə* K 353; *ānstōūtə* P 222; *q̄n-* Q 83; *ānstūtə* K 361; *ānstūtə* L 270, 382; **aantrekken:** L 425; *āntrekə* L 292a; *qən-* Q 1; **bortelen:** *bōtalə* P 44; *bōtalə* Q 188; **(zich) niet houden:** *nēt hōuə* Q 252; **roffen:** *rofə* Q 94b (driftig, met rukken trekken); **rusen:** *rōtsə* Q 252 (schuiven, uitglijden); **schachelen:** *šaxələ* Q 95 (gebrekkelig of schommelend lopen, du. *schachern*); **schampen:** *sxampə* Q 2 (met de hoeven uitglijden); **stachelen:** *staxələ* P 48, Q 98, 112a, 204a (moeizaam lopen; Rh. Wtb.: *stacheln*); *staxələ* Q 101, 121, 248; **stechelen:** *stexələ* L 265, 321; *stexələ* K 317, L 271; *stēxələ* P 175; *stexələ* L 322; *stixələ* L 293; **stoppen:** L 364; *stōpələ* L 317; **stobbelen:** *stobələ* L 416, Q 3 (moeizaam aantrekken); **stubbelen:** *štōbələ* L 333 (Rh. Wtb.: *stubbeln*); *štībələ* L 332; **stram-**

pelen: *štrampələ* L 387 (stropmepen); **stropmepen:** L 364; *strumpələ* K 353, P 176; *strumələ* 163; *štrumpələ* L 331, Q 99*; **stompelen:** *stōpələ* L 360; **(zich) strengen:** Q 94b; **strobbelen:** *strobələ* L 288, 317, 318, 318b, 368 (*strobbelen* *strubbelen*: struikelen; Rh. Wtb.: *strubbelen* *strobələ* L 289; *strubələ* L 265, 266; *štrubələ* 290, 322; **struikelen:** *strijkələn* L 286; *strijkələn* L 312; *strykələn* L 314; *struykələn* L 28 *štrūkələ* Q 20; *štruxələ* Q 251; **strunkele:** *strōnʔələn* K 278; **stuiken:** *štukə* Q 112a; **taffelen:** *tafələn* Q 14; *tafələ* L 328; *tiqafələ* P 17 **toffelen:** *tōʔfələ* Q 32a (tastend zijn weg zoeken); *tufələ* Q 98; **treuzelen:** *trōzələ* Q 188; **voelen:** *vōlə* Q 111, 193 (onzeker zijn); **strobblaar:** *strobələr* L 266 (paard dat strobbeli); *štr. bālēr* L 295; **stroppelezak:** *štrōmpələzak* L 25 (stropmelend paard); **struikelaar:** *strūkələr* 210; **taperaar:** *tapərər* Q 109 (paard dat stommelend vooruitkomt; afleiding van *tapen*, in R Wtb.: moeizaam gaan); **niet vast in de haam:** 14.

5.22 BIJ HET STAPPEN DE HOEVEN NAA BUITEN BEWEGEN

(N 8, 72, 75, 77, 78a en 86)

[In dit lemma staan ook de antwoorden op vraag N 8, 77: „met de hoeven naar buiten gekeek staan”.]

fransen: *fransə* K 318, 353, 359, 361, L 27 317, 321, 360, 364, 369, 374, 424, 425, P 44, 4 50, 173, 175, 213, Q 2, 2c, 39, 71, 72, 83, 8 98, 112a, 113, 117a, 121, 162; *fransən* K 278, 312, Q 14; *fransə* Q 2; *frānsə* K 314, Q 25 **frans gaan:** *frans gōn* Q 20; *frāns* ~ L 19 *frans go.nʔ* Q 162; **frans lopen:** *frans loypə* 111; *frāns lūʔpə* L 210; **frans staan:** *frans stī* K 314, 353, L 244c, 246, 266, 268, 269, 27 289, 318, 318b, 321, 360, 369, 425, Q 14, 9 *frāns* ~ L 191, 210, 288; *frāns stōʔn* L 286, 31 P 213; *frans stō* L 265; *frans stōən* L 282; *frā stōn* K 278, 318, P 44, 50, 176, Q 2c, 83; *frā stōn* Q 9, 94b, 188; *frāns stōʔn* L 424; *frā stuən* L 317; *frans stijn* L 364; *frans stijʔn* 416; *frans stōn* K 359, P 48, 222, Q 72, 16 *frans stōn* L 270, 290, 292a, 293, 294, 295, 32 324, 328, 329, 330, 331, 382, Q 20, 39, 10 111, 112a, 112b, 121, 197a; *frāns stōʔn* Q 19. *frans stō* Q 113, 117a, 248; *frāns stōn* Q 10 *frāns stōʔn* Q 32a; *frāns štūə* Q 252; *frans štū* Q 204a; **maaien:** P 107a; *mējə* L 266, 269, 27 288, 292a, 293, 294, 318, 324, 325, 328, 32 331, 387, Q 95, 99*; *mējə* L 163, 192, 244 265, 268, 271, 322, 332; *mēə* P 188, 213, Q 9 *mēn* K 357; *mējə* L 289, 368, 369, 372, 382, 9; *mējən* Q 14; *mējə* L 364, 414, 424, P 22 *mējən* L 286, 314; *mīə* Q 32a, 39, 111; *mīʔnə* 121, 204a; *mān* Q 2; *mājə* K 317, 318; **biljarden:** P 188; *biljarten:* *biljārə* Q 162; **blaaie-**

blōjā L 163; *blājā* L 210; **blaaieren:** *blōjārā* L 210; *blōjārā* Q 193; **draaien:** *drejā* L 424; **draaien in de koot:** *drejā en dā kū²t* L 322; **flakeren:** *flākārā* L 374 (Rh. Wtb.: *flackern*); **vlakeren:** *vlākārā* L 290, 328; **inhaken:** *enhōkā* Q 94b; **(de poten) overeen slaan:** *ōvārejnšlōn* L 387; **weisteren:** L 266 (onrustig gaan; Rh. Wtb.: *weistern*); **zwaaien:** *zwājā* L 271; *žwājā* L 295; **zwellen:** *zwōmā* L 271; *žwōmā* Q 111; *šwōmā* Q 101, 112a, 248; **(het) zwiert:** *zwejārt* L 318b; **een franse:** *ənā frānsā* L 416; **fransman:** *frānsman* K 317, L 331, 387, Q 99*, 162; *frānsma.n* Q 3; *frānsmān* Q 96d; **lopen wie een fransman:** *lajpā wi nā frānsman* L 331; **zwaaiert:** *zwōjār* L 387; **(het heeft de) franse gang:** *frānsā gā.ŋk* Q 95; *frānsā gāŋk* Q 198b; *frānsā gaŋk* L 270; **(het heeft) franse benen:** *frānsā bejn* L 382, Q 101; **(het heeft) franse poten:** *frānsā pjt* L 269; **(het heeft de) franse slag:** *frānsā šlāx* Q 197a; **(het heeft de) franse stand:** *frānsā stant* K 361, P 188; *frānsā stant¹* L 374; *frānsā stānt* Q 198b; *frānsā štant* L 329; *frānsā štant¹* L 325, 332; **(het heeft de) franse stap:** *frānsā štāp* Q 109; **(het staat frans:** *stējt frāns* Q 94b; **(het is) koehak-kig:** *kouhākex* L 290 (stand van de achterbenen met de hakken binnenaarts gekeerd).

5.23 BIJ HET STAPPEN DE VOETEN NAAR BINNEN KEREN

(N 8, 72 en 86)

[De hoeven staan haaks of op zijn Vlaams, in tegenstelling met de Franse stand (zie het vorige lemma).]

(het) haakt: *hōkt* L 368; *hōkt* P 50; **vlaamsen:** *vlōmsā* P 173; *vlāmsā* P 44; **vlamen:** *vlōmā* L 360; *vlāmā* Q 71; **vlaams lopen:** *vlōms lōjupā* Q 96d; **vlaams staan:** *vlōms stō²n* L 424; **vlaams (lopen, gaan):** *vloms* Q 94; *vlōms* Q 83, 96d; **toontreden:** *tōntrejā* L 191; **haaks paard:** *hōks pērt* L 269 (*haaks:* de voeten of voorbenen zijn naar binnen gekeerd en staan te dicht opeen); **haker:** *hōkār* L 317; **(een) haakse:** *hōksā* Q 188; **(een) kromme:** *krōmā* L 265; *kromā* L 265, 387; *krumā* Q 2; **(een) scheve:** *sxiijāvā* K 353; *šējivā* Q 94b; **teentredert:** *tē²ntrejār* L 290 (daar de hoeven haaks naar binnen gekeerd staan, treedt het paard op zijn eigen hoeven); *teən-* L 332; *tēntrejār* L 374; **toontredert:** *tū²ntrejār* L 322, 330, Q 111; *tūn-* L 295, 324; *tūntrenār* Q 117a; *tuntrijār* L 268; **toontrapper:** *tuəntrapār* Q 113; **vlaams paard:** *vlāms pjā.t* Q 71; **(een) vlaamse:** *vlāmsā* Q 99*; *vlāmsā* Q 80; **vlaming:** *vlōmeŋ* L 369, Q 3; **wringer:** *vreŋār* K 278; **haaks:** L 422, 424 (zie *haaks paard*); *hōks* K 317, 318, 353, L 270, 271, 292a, 329, 330, 331, 360, 364, 382, P 48, 176, Q 2, 20, 95, 117a; *hōks* L 163, 282; *hāks* P 222; *haks* L 286, 314, Q 112a, 162; **hakkig:** *hakex* Q 14, 204a; **(op het) hazepad gaan:** *hāsāpāt -gōn* L 360; **(het heeft**

een) hazespoor: *hāzāspōr* L 290 (vergelijking met het spoor dat een haas in de sneeuw achterlaat); **(het heeft een) teentredersgang:** *teən-trējārs gaŋk* L 332; **(het heeft) vlaamse poten:** *vlāmsā pūat* L 360; **(het heeft de) vlaamse stand:** *vlāmsā stant* P188.

5.24 BIJ HET STAPPEN DE VOETEN KRUISSELINGS PLAATSEN

(N 8, 76)

krammen: *kramā* K 318, L 270, 424, P 50, 175, Q 39, 109, 112a, 121; *kramān* L 282; **kremmen:** *kremā* L 289, 293, 318, 324, Q 9, 86, 94b, 95, 98, 101, 111, 113, 193, 204a; *krēmā* L 288; **kruisen:** *krūsā* Q 111; *krūtsā* L 295, 382; *krūtšā* L 290; *krūtšā* Q 98, 121c; **dooreenhouden:** *dōrejnhojā* L 321; **frutselen:** *frōtsəlān* L 312; **kruiselings lopen:** *krūtšālejs lōjupā* L 269; **overeen gaan:** *ōvārejn gōn* L 331; **(de poten) overeen gooien:** *ōvārejn gō²jān* Q 14; *iāvāē gojā* Q 83; **(de poten) overeen slaan:** *ōvārejn šlōn* L 387; **(de poten) overeen zetten:** *ovāren zētā* L 163; **op het vossespoor lopen:** *op t -vō-sāspūr lōjupā* L 368; **vlechten:** *vlextā* Q 94; **(de poten) vooreen gooien:** L 364; *vōrejn gujā* L 424; **(de poten) vooreen slaan:** *vōrejn slōn* K 278; **kruisganger:** *krūtsgēŋār* Q 20; **kruisslager:** *krōjūslōgār* K 353; **kruiselings (lopen):** *krōsālejs* P 176; **kruisweegs (lopen):** *krīswēxs* L 364; **hij heeft ze binnenin:** *hē hēt zā benānen* L 416; **(het heeft de) hanekramp:** *(h)ā.nā-kramp* Q 2 (krampachtige beweging van de achterpoten, waarbij het spronggewricht sterk en krampachtig gebogen wordt; vgl. ook *hanetred*); **(het heeft de) hanetred:** *hānātrei* L 210; **(het loopt) wie een koe:** *wēj ān kō* Q 188; **(het gaat) over een koord:** *tēvār ān kōrt* Q 3.

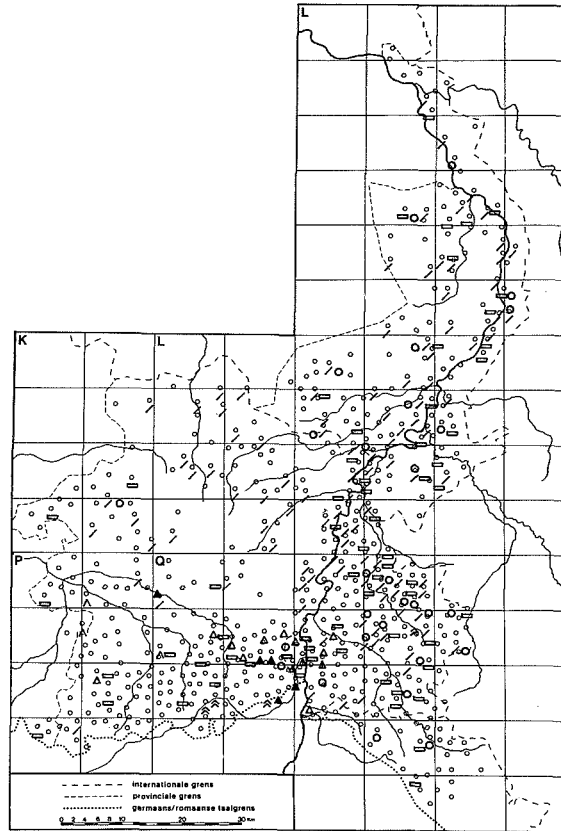
5.25 ZICH BIJ HET STAPPEN OP DE VOORHOEVEN TRAPPEN

(N 8, 75 en 79)

(zich) vangen: *vanjā* K 317, L 191, 192, 210, 265, 266, 268, 270, 288, 289, 292a, 293, 295, 324, 328, 331, 364, 382, P 176, Q 2, 95, 101, 111, 121, 252; **(zich) aanstrijken:** *ānstrikan* Q 14; **(zich) aantreden:** *āntrejā* Q 109; **(zich) achterhalen:** *axtārhalā* K 361; **doorslaan:** *dōrslōn* K 278; **te wijd doorslaan:** *te wūt dōrslōn* L 282; **doortreden:** L 424, Q 94; *dōrtreā* Q 112a; *dōrtreŋ* L 318b; **te wijd doortreden:** *tā wēt dōrtrejā* Q 2c; **te wijd doortrekken:** *tā wūt dōrtre²kā* Q 113; **in de ijzers kappen:** *en ā isārs kapā* L 331; **zich klappen:** *klapā* L 210, Q 99*, 204 (met de voor- tegen de achterijzers slaan); **(zich) klatsen:** *klatsā* L 321, 325, 424; **in de hoeven klatsen:** *en dā hōvā klatsā* L 322; **in de ijzeren klatsen:** *in dā īzārā klatsā* Q 198b; **(zich) klemmen:** *klemā* L 289, 290, 318b, 329,

Kaart 42. HAARENKELEN

- ∨ haarenkelen
- △ klopenkelen
- ▲ klopschenen
- ▲ klopschenkelen
- ∧ knopenkelen
- ∧ (knop)schenkelen
- ⇒ (zich) stoten
- (zich) strijken

P 50, Q 32a, 86, 95, 248, 251 (knellend drukken, doordat de ijzers te lang zijn); **kleppen**: *klepæræn* Q 14 (een klepperend geluid met de hoefijzers maken); (de ijzers) **klinken**: *klīnkæ* Q 178; (de ijzers) **kloppen**: P 222; **overslaan**: *ōværsliq̃n* L 312; *ōværsliq̃æn* K 278; **overstappen**: *ōværstapæ* K 353; **overtreden**: *ōvætrējæ* L 322; (zich) **pakken**: *pakæ* L 293, 294; **op zijn poten lopen**: *op zæn puætæ lupæ* K 353; *op zæn puætæ luæpæ* K 359; (zich) **raken**: *rākæ* L 271, 422; *røkæ* P 188; *røkæ* Q 162; (zich) **schuppen**: *sxøpæn* L 282 (*schuppen*: schoppen); (zich) **in de ijzere slaan**: *en dæ īzæræ slīq̃n* Q 39; *en dæ īzæræ slīq̃æ* Q 33; (het) **staat onder zich in**: *stē.t -q.nær zex- ē.n* Q 3; (zich) **stampen**: *stampæ* Q 112a; **zich stoten**: L 425; (zich) **aanstoten**: *ānštōtæ* Q 20; *āštutæ* Q 117a; **struikelen**: Q 98; *strijkælæ* Q 188; **takken**: *takæ* Q 9; **hij treedt (zich)**: *hæ tret* Q 72; *hē trøþ* L 289; **op zijn varsen treden**: *op zæn vāsæ trējæ* Q 83; **doorslager**: *dōrslēgær* L 332; **tenentreder**: *tījænantrējær* K 314; *tēntrējært* L 330; **te kort van voor**: *tæ kq̃rt van vq̃r* L 282.

5.26 HAARENKELEN (kaart 42)

(L 1, a-m; N 8, 71, 72, 78a, 79 en 84d; S 8)
[De enkels bij het stappen tegen elkaar strijkt of slaan, zodat ze verwond geraken.]

haarenkelen: *hāreṅkælæ* K 357, 361, L 215, 24 248, 249, 250, 266, 267, 270, 288, 289, 29 291, 292a, 293, 294, 295, 318, 318b, 321, 32 324, 325, 327, 328, 329, 331, 354, 362, 36 371, 372, 374, 377, 378, 382, 387, 414, 41 418, 425, 426, 427, Q 9, 32, 35, 39, 98, 99 101, 109, 110, 111, 112a, 113, 121, 196, 197 202; *hāreṅkalan* L 312; *āreṅkælæ* Q 7, 32, 32 *āreṅkælæn* Q 8; *hōreṅkælæ* L 164, 269, 271, 31 325, 353, Q 33, 198b; *hōreṅkælæn* L 316; *hōre kælæ* K 359; *hōr-* Q 3; *hāreṅkælæ* L 213, 214; *q̃* L 420; *hāreṅkælæ* L 364, 368, 416, 430, Q 9, 2 *ār-* L 424; *hareṅʔalan* K 278; *hōreṅkælæ* Q *hōreṅkælæn* L 282, 286; *hōreṅkælæ* L 265, 35 368; *hōreṅkælæ* L 191; *hāreṅkælæ* L 244c, 24 246, 317; *hāreṅkælæn* Q 14; *hāreṅkælæ* L 244 431, Q 27, 30; *ār-* L 419, Q 21, 32a; *hōr-* 213; *hōr-* K 318, L 210; *ør-* Q 9; *āreṅkælæ* 12; *hāreṅkælæ* P 56; *hārweṅkælæ* Q 112b; **klope kelen**: *klop-ēṅkælæ* Q 72, 86, 89, 99, 102, 19 *klop-ēṅkælæ* Q 88, 96d; *klop-ēṅkælæ* Q 83; **kno**

enkelen: *knupenkalā* P 50, Q 78; *knopējnkalā* P 107a, 176; **klopschenen:** *klopsxēnā* Q 2, 93; *klōp-* Q 179, 188; *klōpšenā* Q 94; **klopschenkelen:** *klōpsxēnkalā* Q 105; *klōpšenkalā* Q 94b, 95; **knopschenkelen:** *knupsenkalā* Q 162; *knupšēnkalā* Q 167, 178; **schenkelen:** *sxēnkalā* Q 113; **(zich) stoten:** *stōtā* L 379, 380, 425, Q 89, 93, 158; *stō³tā* Q 83; *stōjtā* L 217; *stōjtā* Q 80; *stōūtā* L 209, 215a; *stoutā* Q 78; *stūtā* P 176, Q 187; *stū³tā* L 246, 268, P 47; *stuatā* K 317, 353; P 179, 211; *stutā* L 372, Q 3, 95, 96a, 102; *stoutā* L 216; *stautā* Q 83, 160; *stōtā* L 165, 269, 320, 330, 374; *stōjtā* L 289, Q 97, 103; *štōtā* L 323, 333, 382, 385, Q 20, 29, 32, 33; *štōjtā* Q 22; *štūtā* L 290, 296, 297; *štū³tā* Q 203, 208, 278; *štutā* Q 95, 104a, 113, 116, 204a, 253; *štōtā* L 387, 429, 432, 434a, Q 16, 117b, 207; *štōjtā* Q 111; **(zich) strijken:** *strika* L 210, 271, 288, 318, Q 94b, 95; *strika* Q 98, L 192, 268, 271, 374; *strēka* K 318; *stri³ka* Q 39; *strika* L 290, 322, 332, Q 20, 32a, 111, 117a, 193, 248, 252; *stri³ka* Q 39; *strika* L 382, Q 101, 112a, 112b, 204a; *stri³xā* Q 121; **(zich) kappen:** *kapā* P 188, Q 3; **schenen kappen:** *sxejnā kapā* P 48; **(zich) kloppen:** *klōpā* Q 193; **(zich) kneukelen:** *knōkalā* Q 118; **enkels poetsen:** *enkalā pōtsā* Q 2c; **ruisen:** *rōsā* K 314; **schuren:** *sxūrā* L 163; *sxērā* L 210; *šūrā* Q 121c; **vegen:** *vēgā* K 353; **wrijven:** *vrēvā* K 314; **haarenkelder:** *hārenkal-dār* L 387 (paard dat haarenkelt); **klopenkeler:** *klōp-enkalār* Q 83; **strijkerd:** *strikart* L 330.

5.27 BIJ HET STAPPEN DE HOEVEN NIET VOLDOENDE OPHEFFEN

(N 8, 80)

slepen: *slēpā* L 192, 266, 269, 288, 292a, 321, 424, P 188, 213, Q 89, 94b, 95; *slēpān* Q 9; *slēpā* L 210, P 48; *slēpā* L 191; *slēpā* L 317, 422; *slēpān* K 278; *slīpā* P 175; *slēpā* K 361, Q 4, 71; *slēpā* Q 2; *slēpā* L 368, 369; *slīpā* P 175; *slēpā* L 270, 295, 318, 322, 325, 328, 329, 331, Q 39, 112b, 193; *slēpā* Q 101; *slēpā* Q 113; *slēpā* Q 197a; *slēpā* L 293, 360, 372, P 176; *slēpā* Q 33, 39, 112a, 251, 252; *slēpā* Q 248; *slēfā* Q 121c; **sloffen:** *slofā* L 163, 244c, 246, 265, 266, 268, 269, 271, 288, 317, 369, 372, 414, 416, 424, Q 96d, 188; *slofān* L 282, 286, 314, Q 14; *slōfā* L 321; *slōfān* L 312; *slōfā* L 289; *slofān* K 278; *slufā* K 314, 317, L 292a, 368, 372, P 44, 107a, 222, Q 9, 72, 83, 86, 94, 162; *sluafā* P 175; *slūfā* K 353; *slofā* L 270, 294; *slōfā* L 290; *slōfā* Q 20, 109, 204a; *slōfā* L 425; *slufā* L 324, 331, 332, 382, 387, Q 111, 112a, 113, 117a, 121; **op zijn sloffen gaan:** *op zin slufā gōn* L 324; **sleffen:** *slēfā* Q 2; **sleuren:** *slurā* Q 101; **slotsen:** *slutsā* Q 198b; **stroffen:** *strofā* K 318; *strofā* K 359; *štrufā* L 293; **stroffelen:** *strofalā* K 357; **sleper:** *slēpār* L 318b (paard dat sleept); **sleperd:** *slēpār* L 330;

sleppoot: *slēput* P 107a; **sloffer:** *slofār* P 50; *slufār* Q 2c; **slofferd:** *slufār* L 330; **stijf beest:** *stej³f -bīst* Q 3.

5.28 MET DE POTEN TE VER UIT ELKAAR STAAN

(N 8, 78b)

(te) breed staan: *brējt stōn* L 369; *brējt* ~ L 360; *brījat* ~ K 353; *brūt stō³n* P 175; *briat* ~ P 213; *brēt stōn* Q 83; *brūt* ~ P 176; *brējt stōn* Q 96d; *brējt stō³n* L 424; *brē.t stū³.n* Q 3; *brūt stuōn* K 361; *brējt stōn* L 364; *brējt stōn* P 222; *brūt* ~ P 48; *brējt stōn* Q 101; *brēt štō* Q 248; *brē.t stūā* Q 252; **(te) hol staan:** *hōl stōn* L 318; *hōl stō³n* L 286; *hō³l* ~ L 312; *hōl stōn* Q 2c; *hō³l* ~ P 50; *hōl stū³n* L 414; *hō³l štōn* Q 112a; **(te) ruim staan:** *rīm stōn* L 191, 210, 266, 289, 292a, 425; *rōm* ~ K 314; *rō³m stō³.n* Q 2; *rīm stō³n* L 314; *rīm stō* L 265; *rōm stō³an* K 278; *rōjīm stōn* Q 188; *rōjīm stū³n* L 372; *rōjīm stōn* K 318; *rīm stōn* L 270, 293, 329, Q 39, 98, 111, 197a; *rū³m* ~ L 294; *rīm* ~ L 382; *rōm* ~ Q 112a, 112b; *rōjīm štō³n* Q 193; *rīm štō* Q 113; **(te) wijd gaan:** *wīt gōn* L 325; **(te) wijd staan:** Q 94b; *wīt stōn* L 244c, 266, 269, 271, 321, Q 14; *wī³t* ~ L 288; *wīt stō³n* L 312; *wīt stō³n* L 282; *wyt stō³n* L 424; *wīt stuān* L 317; *wīt stō³n* L 416; *wēt stōn* K 357, 359; *wōt stuōn* K 361; *wīt štōn* L 295, 322, 324, 328, 331, Q 33, 111, 121; *wīt štō* Q 117a, 121c; *wīt štōn* Q 99*; *wīt štūūā* Q 204a; **bodemwijd staan:** *bōdām³wīt štōn* L 331; **open staan:** *ōpā stōn* P 44; **uiteen staan:** Q 9; *utēj³n stōn* Q 95; *utēj³n* ~ Q 14; **een verveugelde:** *nā vārvlōgaldā* K 353; **een goede om patatten te aarden:** *nā gujā om patatā tā ērā* K 317; **wijde gang:** *wijā gan³k* L 330; **(te) brede stand:** *brēā stant* P 188; **wijde stand:** *wijā štān³* Q 32a; *wijā* ~ L 332; **holbenig:** *huqlbējnex* Q 162; **holsporig:** P 50; *hōlspōrex* P 107a; **(te) wijd (staan):** *wīt* L 290; *wīt* L 163.

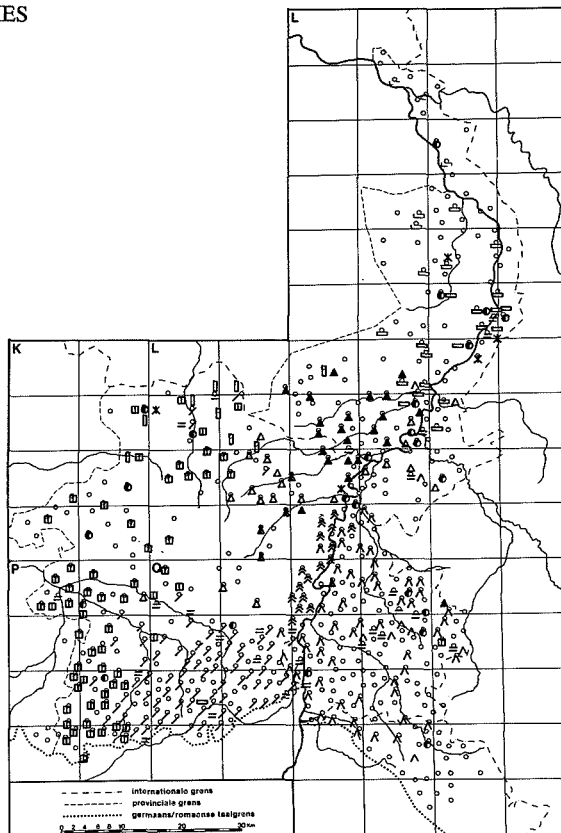
5.29 MET DE POTEN DICHT BIJEEEN STAAN

(N 8, 78a.en 78b)

(te) eng gaan: *en gōn* L 163, 325, 365; *en guōn* K 361; **(te) eng lopen:** *en lōpā* Q 94b; **(te) eng staan:** Q 86, 94; *en stōn* L 191, 269, 271, 288, 289, 289, 290, 292a, 318, 321, 360, 374, Q 98; *en* ~ K 314, 353, L 244c, 318, 369; *en* ~ L 266, 425, Q 14; *en stō³.n* Q 2; *en stō³n* L 286; *en* ~ L 312; *en* ~ L 314; *en stō* L 265; *en stō³n* L 282; *en stōn* P 44, 50, 176; *en* ~ K 278; *en* ~ K 318, Q 2c; *en stōn* Q 95; *en* ~ L 368, Q 9; *en stō³n* L 424; *en stūn* Q 198b; *en stū³n* L 372; *en stuān* L 317; *en stuōn* K 361; *in stōn* L 364; *en stō³n* L 416; *en stōn* P 48, Q 72, 162; *en* ~ Q 71; *en štōn* L 270, 293, 294, 295, 322, 324, 325, 328, 329, 330, 331, 332, 382, Q 99*, 109, 111, 112a,

Kaart 43. BRONSTIG, VAN MERRIES

- / heet
- = hits
- hengstig
- paards
- ▭ paardig
- △ rossig
- ⋈ ros(se)tig
- ▲ steeg
- ▲ teeg
- ▲ teug
- sturig
- × tochtig

112b, 121, 197a; *eη* ~ Q 20, 33, 39; *eη štō* Q 113, 117a; *ēη* ~ Q 121c; *eη* ~ Q 248; *eη štōn* Q 101; *eη štūā* Q 252; *eη štūā* Q 204a; **(te) smal staan:** *smō^ql štōⁿ* P 175, 213; *smāl stōn* Q 83; *smōl štōn* Q 96d; *smō.l štūⁿ* Q 3; *smōal stōn* P 222; *smāl štōn* Q 112a; **bereklauw staan:** *bē-rāklay štōⁿ* L 424; **from staan:** *from stōⁿ* K 278; **(te) kort staan:** *kōrt stōn* K 357, 359; **kort bijeen staan:** *kōt bijē štōn* Q 188; **op een lijn gaan:** *op ən lējn gōn* P 188; **op een lijn staan:** *up ən lēn stōn* K 353; **(een) enge:** *eηā* L 270; **(een) madammeke:** *madamākā* K 317; **(het heeft) geitebenen:** Q 9; **(het heeft) osseknieën:** *osākniē* K 317; **(een) enge stand hebben:** *eηā štānⁱ* Q 32a; **(een) smalle stand (hebben):** *smōālā stān* P 188.

6. Voortplanting

6.1. Bronstigheid

6.1.1 BRONSTIG, VAN MERRIES (kaart 43)

(JG 1a, 1b, 1c, 2c; N 8, 42a en 44; N 8A, 2 monogr.)

[Geslachtsdrift vertonend, gezegd van merrie: Een hengstige merrie reageert op de aanwezigheid van de hengst met het optillen van de staar. Ze neemt herhaaldelijk een urinerende houding aan, waarbij kleine hoeveelheden urine worden geloosd, terwijl de clitoris ritmisch naar buiten wordt geperst. Bij de afwezigheid van de hengst zijn deze symptomen minder duidelijk of soms geheel afwezig.]

heet: *hī^ot* P 176; *hiət* L 286, 312, 314, P 182; *hiēt* Q 240; *hit* P 58, Q 2a; *hē.t* Q 71, 72, 75, 76, 77, 80, 81a, 82, 83, 84, 87, 89, 91, 94, 154, 155, 157a, 158a, 161, 162, 168a, 169, 170, 172, 173, 175, 177, 178, 179, 181, 182, 188, 241, 242; *hē^o.t* Q 171; *hej.t* Q 163; *hejt* P 187, 188, 192, 221, 222, Q 152, 153, 156, 157, 159; *hej.t* (167, 168; *hejt* P 118, 119, 120, 121, 184, 185;

186, 195, 197, Q 73, 74, 78, 79, 79a, 160, 165, 166; *hēit* L 360, Q 96d; *heit* Q 164; *hēt* Q 86; **hits**: *heis* L 269, 282, 314, 321, 329, 382, P 48, 188, 222, Q 2, 33, 39, 71, 83, 86, 94, 95, 96d, 101, 109, 111, 112a, 121, 178, 188; *heis* L 270; *hits* Q 162; **hengstig**: *hegstex* L 191, 266, 269, 271, 295, 322, 329, 330, 372, 374, 387, P 176, Q 33, 113, 188, 252; *hegstex* Q 112a; *hēgstex* L 373; *hegstex* L 314, P 50, Q 83; *hegstax* K 278; *hegstex* K 317, 357; **paardig**: *pērdex* L 282, 286, 312, 313, 316; *pērdax* K 317a; *pērdex* L 288; *pējārax* K 278; *pērex* L 317; **paards**: *pērts* L 269, 269a; *pērs* L 270, 293, 294, 322, 322a, 331, 332; *perts* L 159a, 163, 192, 214, 247; *pers* L 210, 244c, 246, 265, 266, 268, 271, 290, 291, 295, Q 162; *perts* L 211, 269b; **rossig**: *rōsex* L 422, Q 95; *rōsex* L 425, 427, 434, Q 19, 30, 102, 113, 117, 204a; *rōsax* Q 251, 252; *rōsex* L 294, 382, 429, 431, 432, Q 16, 18, 20, 21, 22, 29, 32a, 33, 35, 39, 88, 94b, 96a, 97, 98, 98a, 99*, 101, 106, 109, 111, 112a, 112b, 117a, 118, 121, 121c, 187, 193, 196, 197a, 198a, 198b, 200, 202, 204, 204a. 210, 247, 247a, 248, 250; *rōsax* Q 14, 96d; **ros(se)tig**: *rōstex* L 419, 420, 421, 423, 424, 425, 426, Q 6, 7, 8, 11, 13; *rōstax* Q 9, 10, 12, 96c; **steeg (stadig)**: *stidex* P 57; *stix* L 358, 362; *stī²x* L 317, 359, 360, 366, 367, 368; *stī².x* L 365; *stī* Q 5; *stīgex* Q 3; *stīx* L 372, 377, 378; *stīx* L 364; *stīx* L 330, 382, 387; *stīx* L 387; *stīx* L 325, 331; **teeg**: (< (s)tadig) Q 15; *tī².x* L 416, 417; *tī²x* L 361, 415; **teug**: (< (s)tadig) *tōx* L 288, 289, 289b, 293, 318, 318b, 319, 320a, 320c, 321, 369, 370, 371, Q 117a; *tōx* L 292, 292a, 322, 324, 326, 328, 374; *teix* L 368; **sturig**: *stūrex* K 361, L 312, P 177a, 179, 180, 189, 214, 223, 224, Q 1; *stūrax* K 278, 317a, P 49, 118a, 182, Q 73; *stūrix* P 48, 174; *stū²rex* P 213; *stūjīrex* P 177; *stūjīrax* P 220; *stūrex* L 315, 352, 414, P 47, 50, 107a, 113, 117, 173, 176, 176a, 178; *stūrax* L 353, P 44, Q 73, 118a; *stūjī.rax* P 51; *stūjīrex* P 115; *stūjīrax* P 227; *stōrex* K 314, 318, 353, 359, L 314; *stōrax* P 45; *stōjīrex* P 46, 218, 219; *stōjīrax* P 172, 175; *stī.rax* P 52; *stī.rax* P 56; *stīrex* L 286, 355, 356, 363, Q 2, 2a; *stīrex* L 354, P 53, 55; **tochtig**: *tōxtex* L 246 (vooral gezegd van koeien); *tōxtex* L 270, 297; *textex* L 372; *tōxtax* K 278; **brunstig**: *brunstax* K 278; **bruistig**: *brustex* L 386 (wordt gezegd van varkens); **rits**: *rits* K 357 (wordt gezegd van schapen en geiten).

6.1.2 BRONSTTIJD

(N 8, 44)

[Het antwoord op deze vraag leverde meestal adjectieven met de betekenis „brunstig” op. Deze zijn overgeheveld naar het vorige lemma.]

brunst: *brōns* L 329 (*brunst*: periode van paartijd); **dektijd**: *dektūt* Q 112a; **hittetijd**: *hitātēt* Q 2c; **paardigheid**: L 163, 247; **paardsigheid**: L

192; **paardstijd**: *pērstūt* L 266, 290; **rossigheid**: *rōsaxhēt* Q 252; *rōsexēt* Q 198b; *rōsexēit* Q 14, 99*; **rossige tijd**: *rōsege tūt* Q 111; **sturigheid**: *stūrixēt* P 175; *stōrāxhēt* K 353; *stōrāxet* K 314, 317, 318; **sturigtijd**: *stūrextēt* P 107a; **teugheid**: L 374; **afdekken**: *āfdeke* Q 20; **staan**: *stōn* L 271, 286; **de meer staat**: *dā mēr stē* L 265.

6.1.3 AFSCHIEDING ALS TEKEN VAN HENGSTIGHEID

(N 8, 45, 46 en 48)

veem (vademen): *vēm* L 382, Q 94b (kristalheldere, dunne draadjes die aan de schede of kling zichtbaar zijn; *veem* is umlautmeervoud van *vadem*: draad); *vēm²m* Q 112a; *veēm* Q 121; *vēm* L 265, 288, 290, 292a, 329, 331, 424, Q 14, 33, 99*, 111; *vēm²p* Q 248; *veēm* Q 113; *vēmā* (mv.) Q 95 (meervoud van *veem* met een nieuwe meervoudsuitgang); *vēmā* (mv.) L 325; **veempjes (vadempjes)**: *vēm²kas* L 266, 324; *vej²mkas* Q 204a; **veemdraad**: L 192; **bellen**: *belān* K 278; **leek**: *lē²k* Q 39 (afgescheiden vocht); **leeksel**: *lēksal* Q 2; **lekel**: Q 112b; *lē²īkal* Q 112a (geelbruine afscheiding); *lēj²kāl* P 50, Q 98; **leker**: *lēkar* Q 250 (troebel vocht); *lēj²kar* Q 204a; **natuur**: *natūr* Q 250 (teelvocht); **revelsel**: *riabālsal* L 312; **slijm**: *slēm* Q 2; *slīm* Q 252; *slīmā* (mv.) Q 252; *slīmā* (mv.) L 191, 271; **slover**: *šlovār* Q 20 (slijm); **sloveren**: *šlōvārā* L 322; *šlōvārā* Q 20; *slāvārā* L 191; **snoer**: *snōr* Q 14; *snūr* Q 83; **snoersel**: *snūrsal* Q 83, 86; **spinneweb**: *spenewep* L 244c; **stuur**: *stōr* K 353; **sturigvocht**: *stō²r²xvōxt* K 317; **vochtafzet**: *vōx-āfzet* Q 2c; **er hangt sturigheid aan**: *dō han²t stōrexhet qn* K 353.

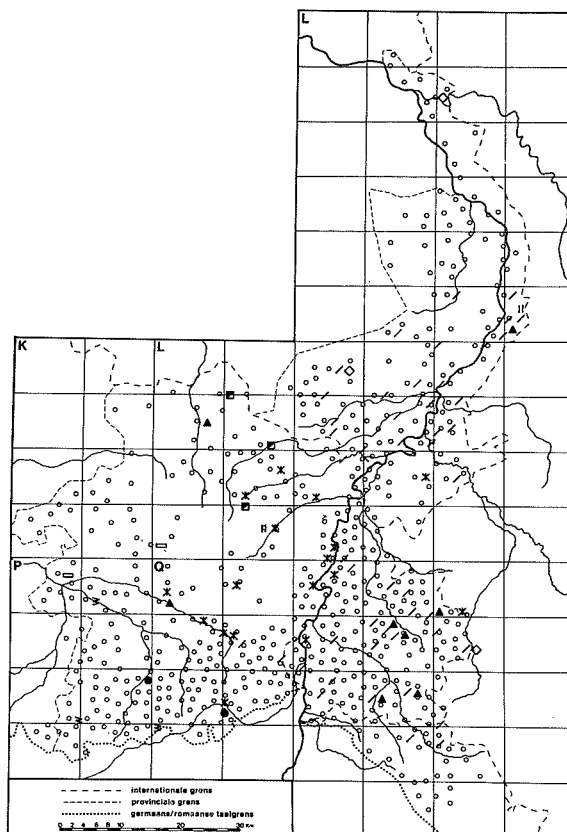
6.1.4 VOCHT AFSCHIEDEN (kaart 44)

(N 8, 45, 46 en 48)

vemen: *vēmā* L 269, Q 94b (vochtdraadjes afscheiden); *vēm²mā* Q 112a; *veēmā* Q 121; *vēmā* L 265, 266, 268, 270, 271, 288, 289, 290, 292a, 293, 294, 295, 318, 318b, 321, 322, 324, 328, 329, 330, 331, 387, 424, Q 14, 32a, 33, 39, 83, 98, 99*, 101, 111, 193, 250, 251, 252; *veēmā* Q 113; *vej²mā* Q 204a; *vēmā* L 332, 369, Q 94, 109, 197a, 198b; **leken**: *lēkā* L 270, Q 2, 112a (vocht druppelsgewijs verliezen); **lekelen**: *lēkālā* Q 111; *lēkālā* Q 109; *lēj²kālā* Q 197a; *lēj²kālān* L 314; **lekeren**: *lēj²kārā* Q 204a; **snoeren**: *snjūrā* Q 71, 162; *snōrā* L 422, 424, Q 9; *snōrān* Q 14; *snejārā* Q 2; *snūrā* L 364, Q 3, 72, 83; *snērā* L 360, 368, 416; *šnōrā* L 382, Q 96d, 117a; **(bellen) afgooien**: *af-guijā* P 44; **witte bellen afgooien**: *wetā belā āf-gojā* K 361; **bliksemen**: *bleksāmā* P 107a; **druppen**: *dre²pā* Q 2; **knoeien**: *knuijā* L 271; *knijā* L 416; **natuur verliezen**: *natjūr vārlerā* Q 95; **pekelen**: *pej²kālā* Q 101 (pegelen: draden verliezen); **rijzen**: *rizān* L 282; *rizā* L

Kaart 44. VOCHT AFSCHIEDEN

- / vemen
- ▲ lek(el/er)en
- x snoeren
- = (witte) bellen afgooien
- ▯ knoeien
- rijze(le)n
- » smijten en sst.
- ◇ tekenen
- werpen en sst.

317; **rijzelen:** *rizələ* L 364; **sleuren:** *slōrə* L 387; **smijten:** *smitə* P 222; **afsmijten:** *afsmētə* P 175; **draad smijten:** *drot smētə* P 50; **tekenen:** Q 121; *tejkənə* L 163, 288; **(slijm)draden uitgooien:** *aut gojə* Q 162; **(ze) gooit uit:** *guyt üt* Q 188; **werpen:** *werpə* P 188; **(draden) uitwerpen:** *autwerpə* Q 162; **zeveren:** *zejvərə* L 293.

6.1.5 MERRIE DIE VOCHT AFSCHIEDT

(N 8, 45, 46 en 48)

veemmerre: *vēmērə* L 321 (de meer is klaar voor de paring); **lekerig:** *lekəre* Q 248.

6.2. Dekken

6.2.1 DE MERRIE BIJ DE HENGST BRENGEN

(N 8, 43a en 43b)

laten hengsten: *lētə hejstən* L 286; *lētə hejstə* K 353; **hengsten:** *hejstə* Q 86; *hejstə* P 213, Q 2c; *hejstə* L 317, 322, 331, Q 94; *hejsə* P 222; **aanhengsten:** *anhjstən* K 278; **naar de hengst**

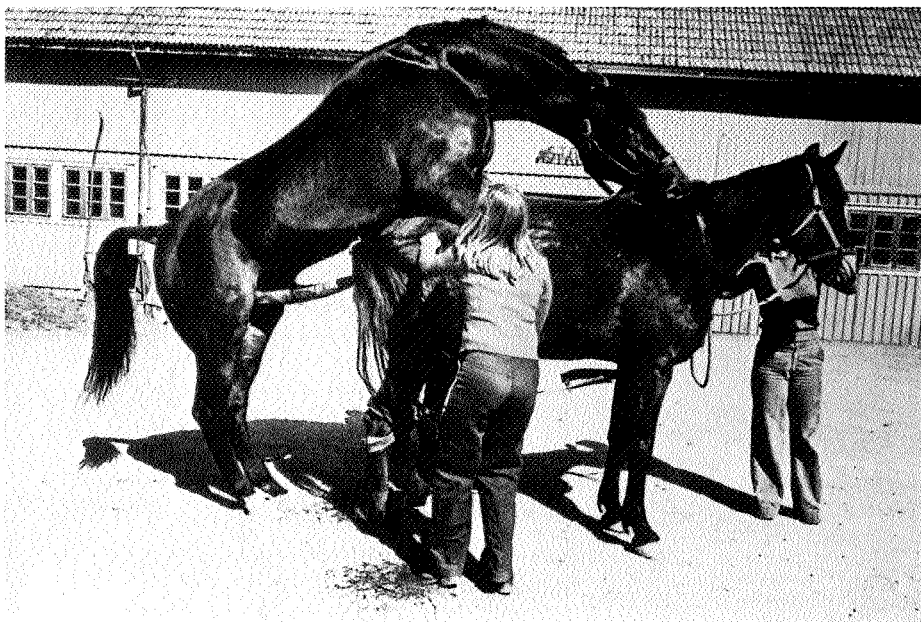
brengen: *nə dən hejst brejən* L 312; *nə dən hejst brejə* K 353; *nj dən ejs brejə* Q 96c **naar de hengst gaan:** *nə dən ejs gōn* L 369; *n dən hejst ~ L 360; nē dən hejst ~ L 318b, 321 325; nē dən hejs ~ L 330, 332, Q 94b; nō dən hejs ~ Q 72; nō dər hejs ~ Q 111; na dən hejst gō* L 244c; *nē dər hejs ~ Q 117a; nē dē ejs gōn* P 213; *nē dən hejs gō* Q 32a; *nē dən hejs gōn* P 107a; *no dən hejs ~ Q 188; nē d hejs ~ Q 99**; *nua dən hejs gon* Q 83; *nə dən ejs >gojn* P 176; *no dən hejst >gūn* Q 3; *n dər hejs gūm* Q 204a; *nə dər hejs >gu* Q 25C **(naar de hengst) leiden:** L 364; *lejə* L 270, Q 5 *lejən* L 314; *lən* K 357; **naar de hengst rijden** *nē dən hejst rijə* L 292a; *nū dən hejst rejə* I 361; *nē dən hejst rējə* K 359; *nē dən hejst rej* P 44; **laten rossen:** *lētə rōsə* Q 112a, 198b; **la ten springen:** *lētə šprejə* Q 193; **laten tekenen:** L 192.

6.2.2 DE MERRIE DEKKEN (kaart 45)

(JG 1a, 1b; N 8, 43a en 43b)

[Zie afbeelding 10.]

dekken: *dəkə* K 317, 317a, 318, 353, 357, 358

Afb. 10. de merrie dekken

359, 361, L 163, 191, 192, 210, 244c, 246, 247, 265, 313, 317, 319, 352, 354, 356, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, P 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 55, 56, 57, 58, 107a, 113, 115, 117, 118, 118a, 119, 120, 121, 172, 173, 174, 175, 176, 176a, 177, 177a, 178, 179, 180, 182, 184, 186, 187, 188, 192, 195, 197, 213, 214, 218, 219, 220, 223, 224, 227, Q 1, 2, 2a, 2c, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 71, 72, 73, 74, 76, 77, 78, 79, 79a, 81a, 82, 84, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 94, 94b, 95, 96c, 96d, 121, 121c, 152, 153, 155, 156, 157, 158a, 159, 160, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168a, 169, 170, 171, 172, 174, 175, 177, 178, 179, 182, 188, 193, 241, 242; *dē.kən* L 282, 286; *dē.kə* Q 75, 80, 154, 168; *dē.kən* K 316, L 312, 314, 315, 316, 353, 355, 419, Q 14; *dēʔən* K 278; *dēʔə* K 314, 353; *dēj.kə* L 387; *dəkə* L 266, 268, 269, 270, 271, 288, 289, 290, 292a, 293, 294, 295, 318, 318b, 322, 324, 325, 328, 329, 330, 331, 332, 374, 382, P 222, Q 20, 32a, 33, 39, 98a, 99*, 101, 109, 111, 112a, 112b, 113, 117a, 197a, 198b, 204a; *dəkə* Q 161, 181, 240, 252; *dēʔən* K 315; *dēkə* Q 251; *dīʔkə* L 425; **hengsten:** *hejnstə* L 288; **rijden:** *riə* L 293; *rijə* L 322; *rej.ə* Q 90; *raj.ə* Q 83; **rossen:** *rɔsə* L 424, 425, Q 13, 32a, 96d; *rɔsən* L 314; **springen:** *spreŋə* L 191, 290, Q 88, 89, 94b, 170, 173; *spreŋən* K 278; *spreŋə* P 50; *spreŋə* Q 2; *špreŋə* Q 101, 111, 112a;

šprēŋə Q 248, 251; **stalen:** *štālə* Q 250 (< *stadelen*); **winnen:** *wenə* Q 39 (*winnen*: bevruchten).

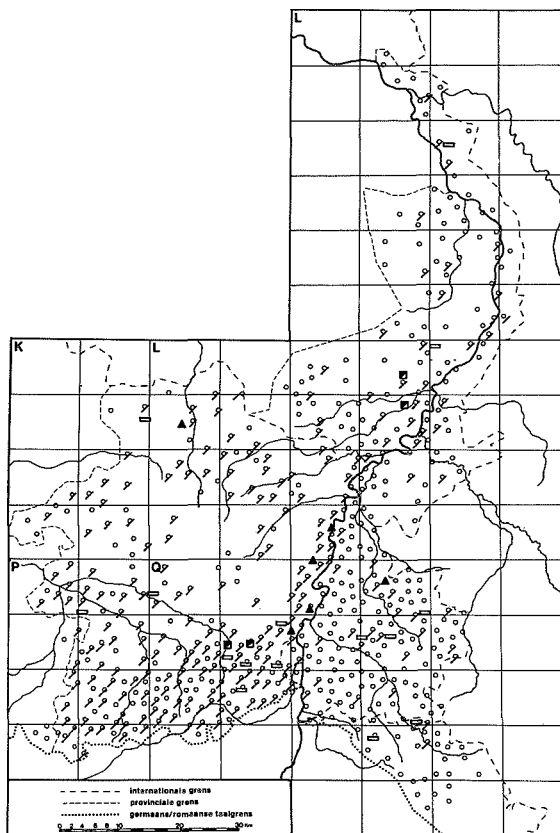
6.2.3 UITGESTORT ZAAD VAN DE HENGST (kaart 46)

(N 8, 48 en 49)

natuur: *natjŕ* K 353, 359, P 188, Q 9, 71, 83, 86, 111; *natjŕ* Q 95, 96d, 162; *natjŕr* L 312; *natyr* P 48, 176; *natjŕ* L 244c, 270; *natjŕjər* K 357; *natēr* L 360, 364; *natūr* Q 20, 250; *natur* K 318, P 50; **sprong:** *spron* L 314; *spronk* L 269; *sprōŋk* L 321, Q 178; *spron* K 317, L 286, 289, 317; *spronk* L 364; *sprūŋ* P 176; *špron* L 295; *špronk* Q 251; *šprōŋk* Q 252; *špronk* Q 121; **sprongen:** *sprōŋ* L 210, 265, 268, 271, 288, 291, 292a, 318, 321, 328, 374; *sprōŋk* L 424, 425, Q 14, 94b, 198b; *sprōŋk* Q 98; *spron* L 369; *spronk* L 368; *špron* L 270, 293, 324, 325; *šprōŋk* L 290, 294, 329, 330, 382, 387, Q 32a, 33, 39, 99*, 101, 109, 111, 112a, 112b, 113; *šprōŋk* Q 193, 204a; **zaad:** *zōt* L 266, 288, 332, 422, Q 2, 188; *zōʔt* P 175, 213; *zōʔət* K 278; *zōt* Q 2c; *zōʔt* P 44, Q 71; *zūʔt* P 222; *zuət* Q 83; **afwerpsel:** *afwōʔrʔpsəl* P 107a; **deksel:** *dēksəl* Q 83; **sperma:** L 163, Q 248.

Kaart 45. DE MERRIE DEKKEN

- ∕ dekken
- rijden
- ▲ rossen
- = springen

6.3. Drachtigheid en geboorte

6.3.1 DE MERRIE IS NIET DRACHTIG (kaart 47)

(N 8, 48 en 49)

gust: *gøst* L 163, 191, 210, 214, 244c, 265, 271, 292a, 293, 322, 328, 330, 332, 372 (onvruchtbaar); *gøs* L 270, 387; *gøst* L 247; *gøs* L 268; *gøst* L 288, 289, 318, 321, 324, 325, 374, 382; *gøs* L 294, 295, 331; *gøst* L 266, 290; *gøs* L 269; **leeg:** Q 198b; *lēx* K 353, L 282, 314, Q 2, 117a; *lēx* L 425, Q 112a, 112b; *lēx* L 424, Q 14, 20, 32a, 33, 39, 99*, 109, 111, 121c, 251, 252; *lēx* Q 113, 121; *lēx* P 50, 188, Q 101; *lēx* L 372, 382, Q 86, 248, 250; *lēx* Q 9; *lēx* Q 162; **niet vol:** *nī vq.l* Q 3; *nī vql* K 318, Q 162; *nī* ~ K 278, 353, L 317, P 44; *nī* ~ K 361, L 414, P 175, Q 2, 2c, 71, 72; *nēt* ~ L 360, 364, 368, 369, 416; *nēt* ~ L 331, Q 39, 94b, 111, 112a, 197, 204a; *net.* ~ Q 96d; *ne* ~ P 107a, 213; *neĭ.* ~ K 359; *ne* ~ P 48; *nēt vql* L 422, Q 193; *net.* ~ Q 188; *nē vq̄l* L 286; *ne* ~ P 176; *nī vol* Q 83; *neĭ* ~ K 357; *nī vql* L 312; *nēt.* ~ Q 251, 252; *neĭ* ~ Q 94, 178; **vaats:** *fāts* L 270 (leeg);

guste meer: *gøstə mēr* L 192; **kween:** *kwen* I 312 (onvruchtbare merrie); *kweæn* L 317a; **nie drachtige merrie:** *nī draxtegə mēri* K 317; **(ze heeft) niet behouden:** *nī bəhaldə* L 192; *nē behq̄d* Q 252; **(ze) draagt niet:** *drōx nēt* L 372 *drōx* ~ L 269; **(ze is) niet gedekt:** *nēt gədək* C 95; **(ze is) herlopen:** *herlōpə* Q 83 (niet bevrucht); *herlōpə* L 317; **ze staat niet:** Q 94 (*staan:* toelaten dat ze gedekt wordt).

6.3.2 DRACHTIGE MERRIE

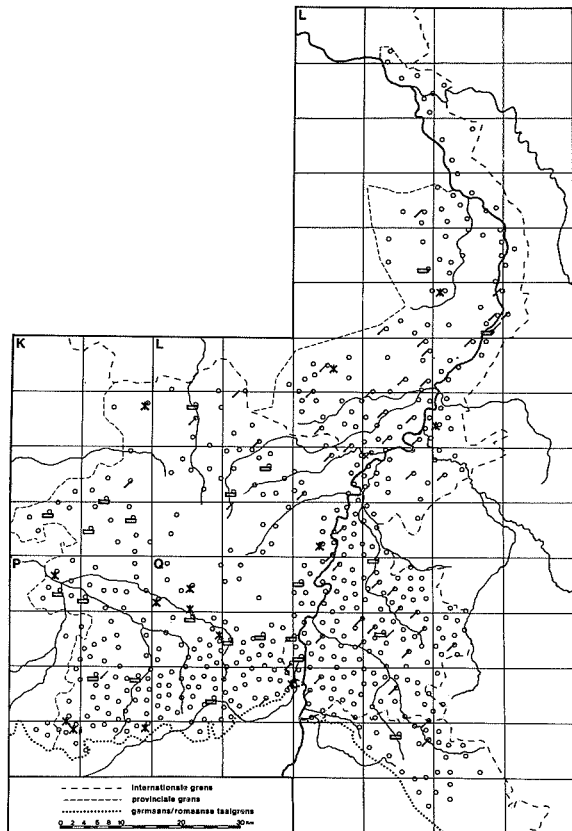
(JG 1a, 1b; N 8, 50a)

[De merrie „behoudt”, als men na een drieta weken zekerheid heeft dat ze drachtig is; bij een miskraam „verwerpt” ze.]

vol: *vq.l* K 318, 358, 359, 360, 361, L 286, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 319, 352, 353, 354, 355, 356, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 368, 370, 372, 413, 414, 419, 420, 421, 422, 423, 424, P 51, 52, 53, 55, 56, 57, 58, 177, 177a, 179, Q 1, 2, 2a, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 71, 75, 76, 77, 80, 83, 84, 87, 88, 90, 91, 94, 96c, 153, 156, 157a, 158a, 160, 162, 163, 167, 168, 168a, 169, 170, 172, 174, 178, 179, 181

Kaart 46. UITGESTORT ZAAD

- = natuur
- / sprong(en)
- x zaad

182, 188, 240, 242; *v̄ol* K 357, P 44; *v̄ol* K 278, 314, 315, 316, 317a, 353, P 45, 46, 47, 48, 49, 50, 113, 115, 117, 118a, 119, 172, 173, 174, 175, 176, 176a, 178, 180, 182, 214, 218, 219, 227, Q 2c, 3, 5, 72, 73, 74, 78, 81a, 82, 109, 177; *v̄ol̄* L 369; *v̄ol̄.l* L 417, P 118, 120, 121, 184, 186, 187, 188, 192, 195, 197, 220, 223, 224, Q 79a, 152, 157, 159, 161, 164, 165, 166, 171, 175; *vol.l* L 366, 367, 415, 416, 418; *vol* L 325; *v̄ol* L 241; *v̄ol* L 318; **drachtig**: *draxtex* K 317; **dragend**: *drāgənt* L 191, 319, 322, Q 33; **(een) volle**: *v̄ol̄.l* L 371; **volle meer**: *v̄ol mē̄r* L 314, 317, 321, 416, Q 14, 20, 32a, 83, 94, 94b, 98, 99*, 109, 111, 112b, 178, 188, 193, 197a, 198b, 204a; *vol mē̄r* Q 113, 252; *v̄ol mē̄.r* K 361, L 282, 286, 360, 364, Q 3; *v̄ol mē̄̄r* L 422, Q 112a; *v̄ol̄ mē̄.r* L 369; *v̄ol mē̄r* Q 71, 162; *v̄ol mē̄r* Q 86; *v̄ol mē̄̄r* L 312; *v̄ol mē̄r* Q 9, 121; *v̄ol mē̄̄r* L 424; *v̄ol mē̄̄.r* L 372; *v̄ol mē̄r* Q 72; **volle merrie**: *v̄ol̄a mē̄ri* K 278; *v̄ol̄a mē̄ri* K 318, 353, 359; *v̄ol mē̄ri* P 222; **volle merre**: *v̄ol mē̄r̄a* L 425, P 176, Q 2; *v̄ol̄* ~ P 188; *v̄ol̄a* ~ P 175; *v̄ol mē̄r̄a* P 107a; *v̄ol mē̄r̄a* P 50; **dragende meer**: *drāgəndā mē̄r* L 210, 244c, 270, 289, 295, 318, 324, 331, 374, 387, Q 250; *drāgəndā mē̄r* L 293;

veulenmeer: *v̄ol̄.lamē̄r* Q 39; *v̄ol̄a* L 192, 268, 271, 288, Q 101; *v̄ol̄a* L 266; *v̄ol̄a* L 163; *v̄ol̄.lamē̄r* Q 95; *v̄ol̄a* L 290; *v̄ij̄̄l̄a* Q 117a; **veulensmeer**: *v̄ol̄.lasmē̄r* L 382, Q 94b; *v̄ol̄.lasmē̄r* Q 96d; **veulmeer**: *v̄ol̄.lmē̄r* L 246, 292a, 329; *v̄ol̄* Q 248; **veulenmerrie**: *v̄ol̄.lamē̄ri* K 314; *v̄ol̄.lamē̄ri* L 265; **veulenpaard**: *v̄ol̄.lapē̄rt* L 269; **(ze) draagt**: *dr̄ox̄t̄* L 294.

6.3.3 VOCHTAFSCHEIDING UIT DE TEPELS ALS TEKEN VAN ZWANGERSCHAP

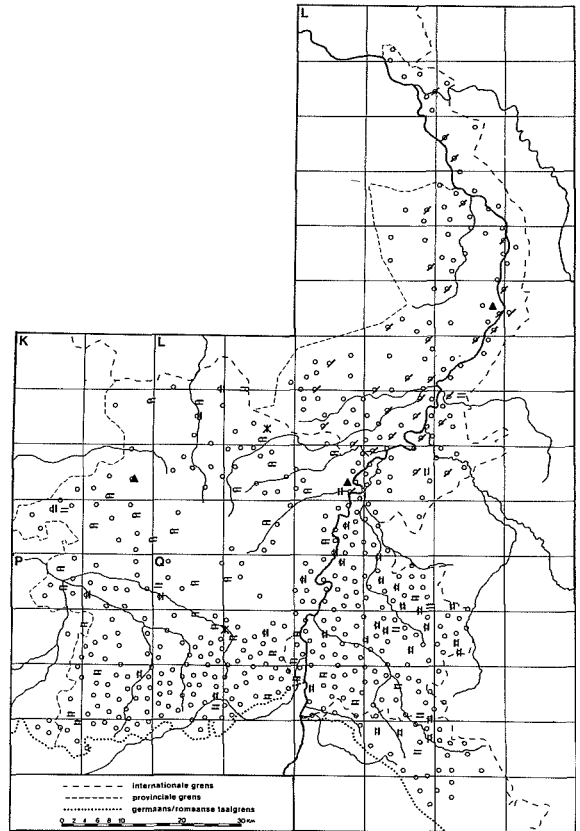
(N 8, 51)

[Er zijn diverse uitdrukkingen ter aanduiding van de komende geboorte van het veulen. De eerste tekenen die op een naderende geboorte wijzen, zijn de volgende: de merrie wordt onrustig en dreunt door haar stal, terwijl ze regelmatig tekenen van krampen en pijn (weeën) vertoont. De hars die zich aan de spenen heeft gevormd, druipert er nu af en de banden zijn los, d.w.z. de spieren aan beide zijden van de staartwortel zijn slap.]

(ze heeft) witte biest aan de demen: *wet̄a bis̄ q̄n dā d̄q̄im̄a* Q 96d (de eerste moedermelk of het

Kaart 47. NIET DRACHTIG

- / gust
- || leeg
- = niet vol
- ▲ (ze) draagt niet
- x (ze is) herlopen

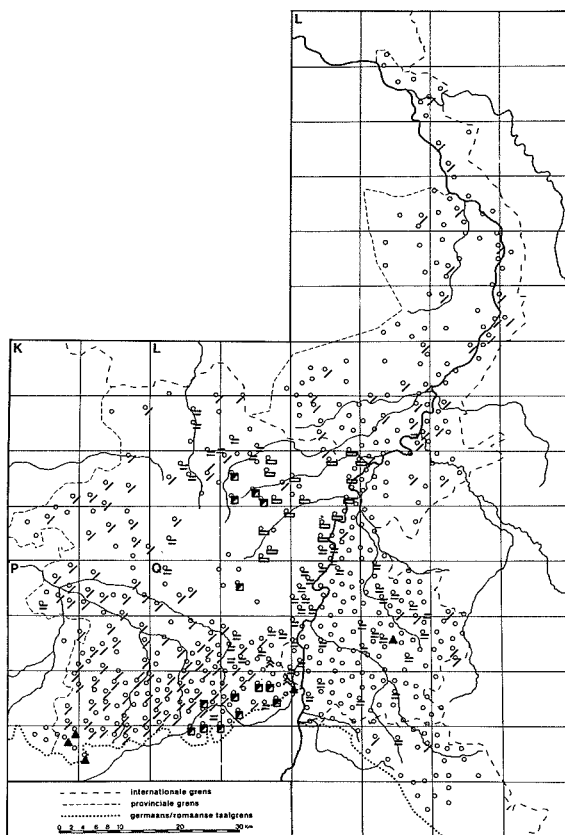

zog); (ze heeft) druppeltjes aan de demen: *drōpalkas an ə diəmā* L 372; (ze heeft) eikels: *ēkals* Q 39; (ze heeft) kegels aan de demen: *kigəls an də dēmā* Q 204a; (ze heeft) kegelen: *kigəla* Q 121; *kixəla* Q 252; (ze heeft) kles aan de demen: *kles an ə dēmā* L 288 (*kles*: hars); (ze heeft) krekelen aan de demen: *kri^əkələ an də dēmā* Q 111 (identiek met *kegels*); *krikələ qn də* ~ Q 94b; *krikələ qn də* ~ Q 71; *krəkələ qn də* ~ Q 98; *kriəkələ an də dēmā* Q 197a; (ze heeft) krekelen aan de uier: *kriəkələ an dər qər* Q 248; (ze heeft) melk aan de uier: *mēl^ək an dər qər* Q 33; (ze heeft) melk in het uier: *mēl^ək en t ij^ər* L 266; (ze heeft) melk in de uier: *mēl^ək en dən ij^ər* Q 95; (ze geeft) goede natuur: *guiə natyər* L 312; (ze heeft) natuur in de uier: *natij^ər en dən q^ər* P 213; (ze) trekt natuur: *trek natij^ər* Q 162; (ze heeft) nopjes: *nōpkəs* P 175; (ze heeft) plakken: *plək* L 382; (ze heeft) slijm aan de tetten: *slēm an də tetə* Q 2c; (ze heeft een) stop in de demen: *stōp en də dymā* Q 178; *stōp en də dōmā* P 107a; (ze heeft) stoppen: *stōp* Q 72 (aan de demen zijn stopjes of stopjes gestold vocht merkbaar); *stōp* Q 94; *stōp* L 331, Q 39; (ze heeft) stopjes: *stōpkəs* K 278, 314,

318, L 269, 288, 425, P 48, 176, Q 94b, 101, 188, 162; *stōpkəs* P 188; *stēpkəs* Q 86; *stēpkəs* L 364; *stēpkəs* Q 2; *stōpkəs* L 382; (ze heeft) stopjes aan de demen: *stōpkəs qən də dēmān* L 314; *stēpkəs qn də dēmā* Q 83; (ze heeft) stopjes op de demen: *stōpkəs op ə dī^əmā* L 321; (ze heeft) stopjes aan de uier: *stōpkəs an dən q^ər* L 271; (ze heeft) tappen aan de demen: *tapə an də dēmā* K 318; (ze heeft) tippelen: *tīpələ* Q 252 (stippen, stopjes); (ze heeft) tippelen aan de demen: *tīpələ an də dēmā* K 317; *tīpələ an də* ~ Q 111, 112a; *tēpələ qn də* ~ Q 94b; *tīpələ an də dēmā* Q 101, 251; *tīpələ qn də dēmā* Q 198b; *tepələ an ə dī^əmā* L 368; *tōpəl qn də dēimā* Q 96d; (ze heeft) tippeltjes: *tēpalkəs* L 416; (ze heeft) tippen: *tepə* Q 252; (ze heeft) top op de demen: *top op ə dā dīmā* L 360; (ze heeft) toppen: *tōpə* Q 162; (ze heeft) toppen aan de demen: *tupə an də diəmā* L 324; (ze heeft) was aan de demen: *was an də dēmā* L 191, 210; *was an də* ~ L 294, 331, 332; *was an ə* ~ L 325, 330; *wəs an ə* ~ L 290; *was an də dī^əmā* L 292a; (ze heeft) was in de deem: *was en də dēm* L 163, 265; (ze heeft) was aan het uier: L 191; *was an t ij^ər* L 329; *was an ə t ij^ər* L 295; *was an*

Kaart 48. EEN VEULEN WERPEN

- / veulen
- = veulenen
- ≡ veulingen
- veulezen
- ▲ veulderen
- ⋈ veuleden

at *ij̄ər* L 322; *wās an at iər* L 214; *was an at ēr* L 247, 268; *wās an t ~ L* 244c; **(ze heeft) was aan de uier:** *was ān dān q̄r* L 192; *was ān dān ē̄r* L 271; **(ze heeft) zegels:** *zēgəls* Q 14; **(ze heeft) zegels aan de demen:** *zēgəls ān dā dēmā* L 328; *zēgəls ān dā dēmā* Q 32a; **(ze heeft) zegels op de demen:** *zēgəls op dā dēmā* Q 14; **(ze heeft) zegels op de tepels:** *zēgəls op dā tēpəls* L 289; **(ze heeft) zog:** *zʊk* Q 162; **(ze heeft) zwam:** *zʷām* Q 198b (sponsachtig vocht); **druppelen:** *drʊpələ* Q 113 (vochtafscheiding geven); **(ze) druft:** *drʊft* P 50; **de lijm loopt:** *dā lēm lypt* K 359 (*lijm*: kleverig vocht); *dā lēm lȳpt* K 357; **(ze) plakt:** *plektʰ* L 289; **de demen plakken:** *de dēmā plekə* Q 112b; **de zegels komen:** *dā zīgəls kʊmā* L 422; **de zegels zijn af:** *dā zīgəls zīn āf* L 424 (gezegd als de drachtigheid van de merrie duidelijk blijkt uit de afscheiding uit de tepels); **er hangt wat aan haar stopjes:** *dā hanjt wat. q̄n hār stʊpkəs* K 353.

6.3.4 ZWELLEN VAN DE UTIER

(N 8, 51)

(ze) uiert: *q̄j̄ərt* Q 193 (uier beginnen te krijgen

als gevolg van drachtigheid); **(ze is aan het) uieren:** *ij̄rə* Q 99*; *ij̄rə* L 293, 387; *ij̄j̄ərə* L 374; *q̄rə* P 44, 222; *q̄j̄ərə* K 353; *q̄j̄ərə* K 361; *q̄j̄ərə* Q 3; *ij̄j̄ərə* L 426; **(ze is aan het) uideren:** *q̄dərə* Q 112a; **(ze) krijgt uier:** *krixt ij̄ər* L 270.

6.3.5 DIKKER WORDEN

(N 8, 51)

(ze is) aan het bijkomen: *ān t- bēkōmā* K 361; **ze trekt aan:** *zə trēkt q̄n* L 282.

6.3.6 EEN VEULEN WERPEN (kaart 48)

(JG 1a, 1b; N 8, 52)

[Als de weeën toenemen, gaat de merrie liggen. De geboorte begint, als de vliezen breken en het vruchtwater wegloopt.]

veulen: *vōlā* K 317, 317a, 318, 353, L 192, 210, 214, 247, 268, 269, 270, 271, 288, 289, 295, 318, 318a, 330, 331, 332, 374, 382, P 44, 45, 46, 48, 50, 113, 117, 176a, 197, 222, Q 2c, 121; *vōlān* K 278, 314; *vō.lā* K 357, 358, 359, 360, 361, L 319, 352, 413, P 51, 58, 224, Q 71, 73, 75, 79, 80, 152, 153, 156, 157, 157a, 159, 160,

161, 164, 165, 166; *v̄l̄an* K 315, 316; *v̄l̄an* L 282, 286; *v̄l̄a* L 387, Q 248; *v̄l̄i* P 186, 192, 220; *v̄l̄a* Q 121c; *v̄l̄i* P 118, 119, Q 74; *v̄l̄i* P 49, 187, 188; *v̄l̄i* Q 76, 77, 155, 162, 163, 168, 168a, 169, 177; *v̄l̄a* Q 86, 162; *v̄l̄a* L 246, 266, 290, 292a, 293, 294, 322, 324, 325, 425, P 182; *v̄l̄a* Q 252; *v̄l̄a* L 163, 191, 329, P 176; *v̄l̄i* P 118a, 120, 121, 177, 177a, 184, 188, 195, 223; *v̄l̄i* P 107a, 115, 172, 173, 174, 175, 178, 179, 180, 218, 219; *v̄l̄i* Q 154, 167; *v̄l̄a* Q 39, 112a, 117a, 158a; *v̄l̄a* L 356, 362, Q 72, 81a; *v̄l̄a* Q 84; *v̄l̄a* Q 170; *v̄l̄a* Q 2, 2a, P 52, 53, 55, 56, 57; *v̄l̄an* L 355; *v̄l̄an* L 355; **veulenen:** *v̄l̄anə* L 329, Q 20, 32, 32a, 39, 94b, 95, 96d, 98, 99*, 101, 109, 112a, 112b, 197a; *v̄l̄anən* L 353, Q 14; *v̄l̄anə* L 414, 422, 423, Q 1, 7, 9, 10, 11, 13, 88, 96c; *v̄l̄anən* L 312, 314, 315, 316, 354, Q 8; *v̄l̄anə* L 424, Q 6, 12; *v̄l̄anə* Q 178; *v̄l̄anə* Q 204a; *v̄l̄anə* Q 250; *v̄l̄anə* P 47; *v̄l̄anə* Q 162; *v̄l̄anə* Q 33, 111, 113, 193, 198b; *v̄l̄anə* L 317; *v̄l̄anə* L 356, 358, Q 82, 87, 89, 90; *v̄l̄anə* Q 83; *v̄l̄anə* Q 89; **veulingen:** *v̄l̄enə* L 369, 370, 371; *v̄l̄enə* L 321; *v̄l̄enə* L 372; *v̄l̄enən* L 419; *v̄l̄enə* L 420; *v̄l̄enə* L 421; *v̄l̄enə* L 359, 360, 361, 367, 368, 415, 416, 417, 418, Q 3, 5; **veulezen:** *v̄l̄azə* Q 163, 240, 241, 242; *v̄l̄azə* Q 174, 175, 179, 181; *v̄l̄azə* Q 162; *v̄l̄azə* L 363, 364, 365, 366, Q 4; **veulderen:** *v̄l̄dərə* P 214; *v̄l̄dərə* Q 188; *v̄l̄dərə* P 227; *v̄l̄dərə* P 213; *v̄l̄dərə* Q 111; **veuleden:** *v̄l̄adə* Q 172; *v̄l̄adə* Q 94; **werpen:** *w̄r̄pə* L 244c; **(een) veulen werpen:** *v̄l̄a w̄r̄pə* Q 251.

6.3.7 MET DE BENEN ZWAAIEN EN BEWEGEN TIJDENS HET WERPEN

(N 8, 53)

arbeiden: *ēr̄bējə* L 163; **dabben:** *dabə* P 175; **dresen:** *drēsə* Q 86; **fransen:** *frānsə* K 314; **houwen:** *hojə* Q 252; *hōjə* L 372; *hojə* L 374, Q 188; **krauwen:** *krōjə* L 266; **kwelten:** *kweltə* L 293; **maaien:** *mējə* L 270, 321; *mōjə* Q 113; **persen:** *persə* L 269, 324, 325; **(de merrie) afpersen:** *āfpersə* L 270; **rammelen:** *ramələ* Q 204a; **rollen:** *rōlə* L 265; **schoppen:** *sxupə* Q 2; **slaan:** *slōn* L 360, P 175; *slōn* L 372; *slūn* Q 3; *slūn* L 364; *slōn* L 425; **(met de poten) smijten:** *smitə* L 210; **spartelen:** *spartələ* Q 2; **stampen:** *sta.mpə* Q 2; *stampə* Q 109; **stippen:** *štīpə* L 322; **(zich) wentelen:** *wenitələ* L 292a, 322; *wējntalə* P 222; *wēnsalə* P 175; *wenšalə* Q 20; **werken:** L 192, Q 94b (de weeën komen); *wēr̄kə* L 286, L 422, 424, P 213, Q 83, 162; *wēr̄kə* P 44, Q 2c, 198b; *wēr̄kə* Q 33, 117a, 111, 112b, 121; **voorwerken:** *vorwēr̄kə* Q 252; **wijden:** *wējə* L 424 (de benen ver uiteensteken tijdens het werpen; van adj. *wijd*); **zwaaien:** *zwejə* Q 9; **zwiebelen:** *zwibələ* Q 112a (met de benen rondslaan); **(ze heeft) arbeid:** *ēr̄bējə* L 289 (woordt

gezegd als de weeën aan de gang zijn); *ēr̄bējə* L 288, 298; *ēr̄bējə* L 372; *ēr̄bet* L 282, 312; **(zu maakt) arbeid:** *ēr̄bet* L 368; *ēr̄bet* L 317; **(zu heeft) krampen:** *krampən* L 282; *krampə* L 290; **(ze heeft) perenzie:** *pərenzi* L 288 (*ap prensie*, fr. *apparence*: aanstalten maken om te veulenen); **(de merrie krijgt) pozen:** *pōzə* L 331 (barensweeën); *puzə* Q 96d; **(ze heeft) trekkingen:** *trēkənə* Q 71.

6.3.8 GEBOORTEOMHULSEL VAN EEN VEULEN

(N 8, 54, 55 en 56)

[Het vruchtvlies dat na de geboorte van het veulen afkomt. Als de merrie het veulen alleen ter wereld brengt, stikt het veulen meestal in de zak die zo sterk is, dat hij met behulp van een mes of scherp voorwerp geopend moet worden.]

net: L 247, 265, 266, 332, Q 9, 39, 86; *net* K 314, 361, L 192, 244c, 282, 286, 294, 295, 312, 329, 360, 364, 368, 387, 416, 422, 424, 425, F 50, Q 3, 20, 94b, 96d, 98, 188, 193, 204; *net* K 317, 318, 353, 357, 359, L 210, 214, 289, 290, 292a, 314, 317, 318b, 321, 322, 325, 328, P 176, Q 2, 2c, 112a; *net* L 268, 269, 270, 271, 293, 330, 331, Q 117a; *nets* Q 121, 121c, 252; *nets* C 251; **zaknet:** *zaknet* K 278; **blaas:** *blōs* L 163 (rekbaar vruchtvlies); *blōs* Q 71; *bluqs* Q 162; **waterblaas:** *wātərblōs* L 331, Q 101; **haam:** *hām* L 163, 331, 377; **helm:** *hēl̄m* L 368, 382 (geboortevlies); *hēl̄m* L 210, 270, 329; **lies:** *lēs* L 288, 317, 382; *lēs* L 372; *līs* Q 162; **vlies:** *vliis* L 314, 318, 329, P 107a; *flis* Q 94b; **zak:** *zak* L 290, 374, Q 112a; **levenzak:** *lēvazak* Q 39; **moederzak:** L 364.

6.3.9 KOEKJE DAT DE VEULENS BIJ DE GEBOORTE IN DE MOND HEBBEN

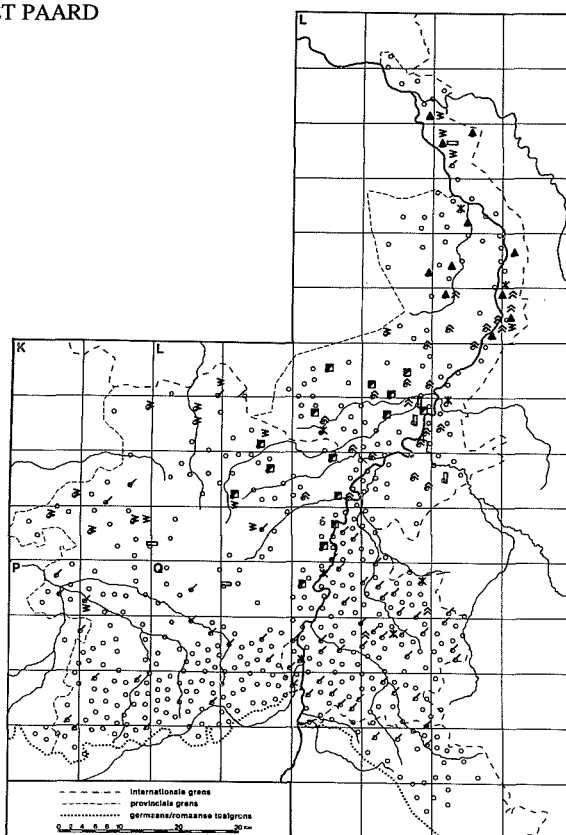
(N 8, 55 en 56)

[Klein, gelig en sponzig klontje, dat met de ademhaling verband houdt. Het ligt op de tong van de pas geboren veulentjes. Meestal valt het bij de geboorte op de grond tussen het stro, droogt onmiddellijk op en is dan vrijwel onvindbaar.]

blaasje: *blōskə* Q 112a; **bolletje:** *bōləkə* Q 3; **brokje:** *brōkskə* Q 39; **broodje:** *brījtjə* Q 14; *brījtšə* Q 198b; *brōtšə* L 332, Q 94b, 252; **koek:** *kōk* L 268; *kōk* L 368; *kuk* P 44; **koekje:** *kōkskə* L 318, 321, 374, Q 95; *kōkskə* Q 117a; **lap:** *lap* L 314, 325, Q 33, 162, 250; **lap op de tong:** *lap op ə toŋ* L 369; **lapje:** *lēpkə* L 288, Q 109, 175; **leefkoekje:** *lēfkōkskə* Q 204a; **levenskoekje:** *lēvaskōkskə* Q 32a; **leeftocht:** *lēftoxt* L 292a, 321, Q 111; *lēftox* Q 98, 112a, 193; **leef-tong:** *lēftoŋ* L 424, Q 111; **milt:** *melt* L 210, 270, 295, 360, P 48, 107a, 175, 213, Q 83, 101, 162, 178; *melt* L 387; *mēlt* L 163, 191, Q 96d;

Kaart 49. NAGEBOORTE VAN HET PAARD

- / (moeder)bed
- ▲ bocht
- (het) kwaad
- ▭ kwaad ding
- ⋈ lichter, ligger
- rein
- ⊳ (het) vuil, vuilnis
- * nageboorte

milt P 222; *milt* P 188; *miālt* Q 71; *mōlt* K 361, Q 94; **miltlapje**: *meltlɛpkə* L 290; **moederbrood**: *mōdərbrōt* Q 32a; **moederkoek**: *mudərkuək* Q 83; *modarkök* Q 113; **moederkoekje**: *mōdərkökə* L 330; **platsje**: *plɛtskə* L 269, 270, 293, Q 112b (*plats*, *plas*: koek); *plɛtskə* L 322; *plɛtskə* Q 248; **plas**: *plɑs* K 353; *plɑs* L 329; **plasje**: *plɛskə* Q 2; *plɛskə* Q 86; *plɛskə* Q 112a; **pruim**: *prūm* L 331; **slijm**: *slīm* L 282, 416; *slīm* Q 121; **slijmkoekje**: *slimkəskə* L 364; **spons**: *spons* P 175; **tongetje**: *ti.ɲskə* Q 2; **veulenbrood**: *vōlɛbrūt* L 322; **veulenbroodje**: *vōlɛbrūʔtjə* L 289; **veulenkoek**: *vōlɛkək* L 266; **veulenplaaster**: *vōlɛplāstər* L 322; **vocht**: *vɔx* Q 2; **zoeker**: *zūkər* Q 188; **zoeklap**: *zūklɑp* L 294; **zoek tong**: *zuktōŋ* Q 20; **zuigkussen**: *zūxkɔpsə* L 271; **zuiglap**: *zōxlɑp* L 331; **zuiglapje**: *zūxlɛpkə* L 329.

6.3.10 NAGEBOORTE VAN HET PAARD (kaart 49)

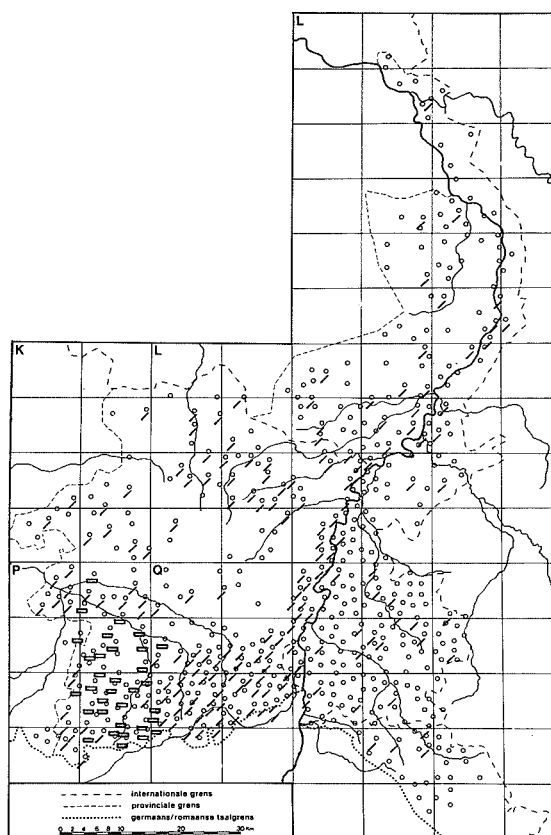
(A 33, 19a; N 8, 54 en 55)

[Moederkoek die na de geboorte van het veulen afkomt.]

bed: *bɛt* L 192, 282, 286, 416, 424, 425, 428, P 48, 50, 107a, 175, 176, 188, 213, 222, Q 14, 20, 21, 32, 32a, 33, 39, 71, 72, 83, 86, 94, 96d, 101, 102, 103, 111, 112, 112a, 113, 117, 117a, 121, 121c, 162, 188, 193, 195, 196, 197, 197a, 198b, 203, 204a, 208, 248, 250; *bɛt* K 318, P 44, Q 2c, 32a, 94b, 98, 99*, 109, 112b, 193, 197a, 198b, 248; *bɛt* Q 19; *bɛt* Q 252; *bɛt* Q 251; **moederbed**: *mudərɛt* K 317; **bocht**: *bɔxt* L 191, 192a, 217, 244c, 271; *bōxt* L 165, 266; *bōx* L 250, 268, 270; *boæx* L 246; **(het) kwaad**: *kot* Q 3; *kuɔt* K 361; *kuɔt* L 191; **kwaad ding**: *kuɔ dɛŋk* L 322, 325 (de nageboorte werd onder een boom begraven); *kuɔ dɛŋə* (mv.) L 387; **lichter**: *lɛxtər* L 269, 290, 292a, 294, 295, 318b, 321, 322, 330, 374, 382 (nageboorte, zowel van een paard als van een varken); *lɛxtər* L 266, 268, 269a, 270, 271, 293, Q 101, 112a; *lɛxtər* L 332, 372; *lɛxtər* L 329; *lɛxtər* L 267, 381a; **ligger**: *lɛgər* L 368; **rein**: *rɛjn* L 288, 292, 292a, 293, 318b, 322, 324, 422, 425, Q 9; *rɛjn* L 317, 360, 364, 369; *rɛjən* L 372; **(het) vuil**: L 271; *vūl* L 191, 192, 416; *vūl* L 165, 364; *t >vōl* K 314, 357, 359; *ət >vōl* K 278, 359; *vayl* P 50; *t >vūl* L 282, 312, 314; *t >vul* L 317; *vōmɛl* K 353; **vuilnis**: *vōlɛs* L

Kaart 50. SPENEN

- ∕ spenen
= speunen

265; **afval:** *āfval* L 290; **boks:** *boks* L 163 (eig.: de aars of vot van de merrie); **geslons:** *gəslɔns* L 269; **kraam:** *krɔm* Q 15; **laken:** *lākə* L 288; **nageboorte:** *nəgəbɔrtə* L 318, Q 14, 95; *nəgəbɔrt* Q 30; *nəgəbɔrtə* L 331, Q 111; *nəgəbɔrtə* L 268; *nəgəbɔrt* L 214; *nəgəbɔrtə* Q 30.

6.3.11 MELK VAN HET PAARD

(N 8, 32.6 en 57)

[De biest- of paardsmelk bevat ingrediënten die het veulen tegen verscheidene ziekten weerstand geven en die er bovendien voor zorgen dat het darmpek, de taaie, donkere substantie die zich in de darmen van het pasgeboren veulen bevindt (zie het lemma DE EERSTE UITWERPSELEN VAN HET VEULEN (5.7)), verwijderd wordt.]

biest: *bist* L 247, 322 (de eerste melk na het veulenen; de latere melk wordt meer- of paardsmelk genoemd); *bis* Q 33, 99*, 109; *biš* Q 20; *bīs* L 163, Q 39, 111; *bēst* L 288, 324; *bēs* L 295, Q 112b, 193, 198b; **biestmelk:** *bistmɛlʲk* L 312; *bis-* Q 9, 96d; *bēs-* L 329, 331; *bīsmɛlʲk* K 361; **melk:** *mɛlʲk* L 271, 330, 368, 369, 374, 422, P 50, 107a, Q 71, 95, 162; *mɛ.lʲk* Q 2;

mɛlʲk Q 198b; *mɛlʲk* K 278, L 293, 318a, 372, 44, Q 98, 111; *mɛlʲk* L 317; *mɛlʲk* Q 112a, 11 250; *mɛlʲk* Q 251, 252; *mɔlʲk* L 360; **merrmelk:** *mɛrəmɛlʲk* Q 2; *mɛrəmɛlʲk* L 416, Q 9 197a; *mɛrəmɛlʲk* Q 188; *mɛrəmɛlʲk* L 288, 292 *mɛrəmɛlʲk* Q 101; *mɛrə-* Q 117a; *mɛrəmɛlax* 121; *mɛrəmɛlʲk* L 425; **paardsmelk:** *pɛrsmɛ.lʲ* Q 3; *piā.rs-* Q 2; *pɛrtsmɛlʲk* L 331; *pɛrs-* L 27 318, 322, 364, 382, 424; *pɛrs-* L 210, 266; *pɛr:* Q 94b; *pɛjars-* K 314; *pejts-* P 48; *piets-* Q 16 *pɛs-* Q 14; *pɛš-* Q 111; *pɛrsmɛlʲk* L 244 *pɛrsmɛlʲk* K 317, 357, L 286; *pɛrs-* L 268, 31 *pɛjars-* K 278, 353; *pɛjars-* K 359; *pijars-* 318; *piāts-* P 176, Q 2c; *pɛš-* Q 32a; *pɛrsmɛl* L 328; *pɛrs-* L 191; *peatsmɛlax* Q 121 *pɛrsmɛlʲk* K 361; *pi.ars-* L 414; **romen (mv.** *rɔmə* Q 248; *rɔmā* K 359; *rɔmə* L 265; *rjmə* 357, 359; **zog:** *zɔx* Q 101; *zōx* L 289, 424; *zɔx* 121; **zok:** *zɔk* L 265, P 175, 213; *zɔk* L 325, 33 *zɔək* P 188; *zoak* P 222; *zōk* L 282, 290, 321, 188; *zōək* Q 72; *zɔ.k* Q 2; *zɔək* Q 86; *zɔək* 162.

6.3.12 SPENEN (kaart 50)

(JG 1a, 1b; N 8, 59)

[Het veulen het zuigen ontwennen.]

spenen: *spīnā* Q 188, 198b, 204a; *spī²nā* K 317, L 244c, 266, 288, 289, 292a, 318, 319, 321, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 415, P 46, 57, Q 11, 14, 96c, 98; *spī¹enā* K 360; *spī²enā* L 214, 269, 318b, 356, 370, 372, 421, 422, 423, 424, 425, P 192, Q 6, 7, 9, 10, 12, 78, 109, 252; *spī²anā* L 286, 314, 419, Q 8; *spī².nān* L 313; *spī²enā* K 361, L 371, 420, Q 2, 13; *spī²enā* Q 9, 74, 75, 79a, 80, 152, 153, 156, 157, 160, 166; *spī²nā* Q 3, 87, 88, 91, 95, 96d, 172, 251; *spē²nā* K 314, 353, 358, L 163, 210, 271, 354, 374, 387, P 45, 47, 55, 175, Q 2c, 84, 89, 90, 94, 155, 162, 163, 167, 168a, 170, 171, 174, 175, 177, 178, 179, 241, 242; *sp²ēnān* L 353; *spē²nān* L 312, 316; *spē²nā* L 268, P 44, 48, 49, 52, 53, 56, 57, 115, 172, 174, 182, 214, 219, 227; *spē²ī²nā* K 318; *spē²ī²nān* K 278; *spe²-nā* P 44; *spe²enā* L 413; *spenā* Q 77, 157a, 161, 164, 168, 169, 181, 182, 240; *spē²nā* K 357; *spē²-nān* L 315, 355; *spē²nā* P 213; *spē²ī²nā* Q 76, 83, 154, 158a, 179; *špī²nā* L 270, 324, Q 33, 94b, 113, 117a; *špī²nā* L 290, 293, 382, Q 32a, 99*, 111, 112a, 197a, 248; *špī²nā* L 325, 328, 329, Q 121, 250; *špī²nā* L 294, 295, Q 39, 193; *špē²nā* L 331, 332, Q 20; *špē²nā* L 322; *špē²nā* Q 101; **speunen:** *spī²nā* P 118a; *spū²nā* P 51, 58, 118, 119, 120, 121, 177, Q 73, 159; *spū².nā* P 184, 186, 223; *spū²nā* P 187, 188, 195, 197, 220, 222, Q 165; *spō²nā* P 50, 113, 117, 173, 176, 176a, 179, 180; *spō²nā* P 177a, 178, 218; *spō²nā* P 224; *spō²ī²nā* P 107a; **(het is) gespeend:** *gāspī².nt* Q 3, 5; *gāspī².nt* L 416, 417, 418, Q 2a; *gāspī².nī* Q 1; *gāspē².nt* L 414, Q 71; *gāspe²ī²nt* Q 72, 81a, 82; **verspenen:** *vāršpē²nā* L 330; **van de meer afdoen:** *van dā mē²r afdū* L 265; **van het paard doen:** *van t pē²rt dūn* L 163, 314; **vanaf doen:** *vanaf dūn* K 315; **van de meer afzetten:** *van dā mē²r af-zitā* P 176; **van het paard afzetten:** Q 112b; *van t pē²rt-āf-zetā* K 361; **van de meer zetten:** *van ā mē².r zetā* L 364; **van het paard zetten:** *van t pē²rt zetā* L 270; *van t pē²rt ~* L 247; *van t pī²āt ~* Q 2; *van t pē²rt zetān* L 282, 286; **afzetten:** *afzetān* K 278; **vanaf zetten:** *vanāf -zetān* K 316; *vanaf -zetā* K 318, 353; **van de mem afdoen:** *van dā mem af-dun* K 278; **van de mem afzetten:** *van dā mem af-zetā* K 317a; **van de tet afdoen:** *van ā tet ā.f-du* K 359; **van de tet afzetten:** *van ā tet ā.f-zetā* L 352.

7. Ziekten

7.1 LEEWATER

(A 48A, 12c; N 8, 90m en 90n; monogr.)

[Gewrichtsontsteking bij veulens – ook bij kalveren en hoenders –, door een vochttophopping, veroorzaakt door een besmetting die bij veulens vooral via een navelwond binnendringt.]

leewater: *lēwātār* K 361, L 191, 246, 270, 290, 291, 292, 318b, 329, 331, 332, 364, 371a, 387, 422, 424, Q 2, 2c, 9, 14, 33, 99*, 101, 111, 196, 197a, 248; *lēj-* L 163, 244c, 271, 369, Q 113, 204a, 251, 252; *lē-* L 266, 317, 360, 364, 368; *lēj-* L 192, 210, 0247, 288, 289, 290, 292a, 293, 318, 321, 322, 324, 325, 328, 374, 377, 381, 382, 425, Q 6, 14, 20, 32a, 39, 98, 111, 112a, 117a; *lī²-* L 416; *liā-* L 298, 330, 366; *li-* L 268, 269, 295, 421; *lēwātār* L 265; *lēwāsār* Q 121c; *lēj-* Q 121; *lēwō.tār* Q 3; *lējwō²tār* Q 193; *lēwōtār* K 317, 318; *lēj-* Q 86, 94, 94b, 96d, 188, 198b; *liā-* L 282; *lēwōtār* Q 162; *lēj-* Q 72; *lēj-* P 107a, Q 83; *lēwētār* P 175; *lēj-* P 50, 188, 213, Q 71; **kleewater:** *klēwātār* L 364; **beenziekte:** *biēnzektā* K 353; **beenderziekte:** *bejāndārziktā* K 278; **veulensziekte:** *vōlāsziktā* L 331, Q 96d; *vōjilās-* P 188; **zeenwater:** *sēnwō²tār* L 312 (zenuw, mnl. *sene*).

7.2 ZONDAGSZIEKTE

(A 48A, 1; N 8, 90r; monogr.)

[Een ernstige stofwisselingsstoornis in de spieren van de achterhand van het paard, meestal na een zware werkperiode. De aanleiding tot de ziekte – ook *maandagziekte* genoemd – is overmatige en dikwijls eenzijdige voeding gedurende een periode van stalrust tijdens het weekeinde, bestaande uit suiker- en zetmeelhoudende stoffen. Gaat het dier weer aan het werk, dan verbrandt de suiker en het melkzuur dat hierbij vrij komt beschadigt de spieren. Na het inspanssen vertoont het paard loomheid, een korte stap en laat het hoofd hangen. Specifiek is tevens een onzekere en wijde gang van de achterhand, gepaard met overdadig zweten. Laat men het paard niet meteen rusten, dan zakt het door in het achterstel en laat zich vallen.]

zondag(s)ziekte: L 290, 291, 322, 330; *zōndax-ziktā* Q 96d; *zōndax-zēqdā* Q 3; *sonax-ziktā* L 282; *sqnāxsiktā* L 312; *zōndāxsiktā* L 268; *zōndāx-ziktā* Q 162; *zōnēxszēkdā* L 317; *sonas-zēkdā* L 290; **zondagskrankte:** *zōndāskrējndā* Q 111; *zōndāxskrējkdā* Q 95; **maandag(s)ziekte:** L 381; *mōndāxziktā* L 286; *mōndāx-zēktā* L 424; *mōndāxzēktā* L 298; *mōndā²ēxzēkdā* L 292a; *mōndā²ēxzēkdā* L 288; *mōjndā²ēxzēkdā* L 317; *muōndāxzēqdā* Q 71; *mōndā.xszīqdā* Q 2; *mōndāxsziktā* L 265; *mōjndā²ēxs-* L 331; *mōjndā²ēxszēkdā* L 324; **maandag(s)krankte:**

mōndexkreŋtə Q 112b; *mōndexkreŋdə* Q 39; *mōn'dexs-* Q 14; **beslag**: *bəslāx* L 289, 381 (kreupelheid in het kruis of lendenlamheid); *bəšlāx* L 295; **kruisbeslag**: *krj̄sbəslāx* L 266; **kruisslag**: *krj̄slax* Q 20; *krj̄tslāx* L 269, 271; *krj̄tslāx* L 291; **bevangenheid**: L 0247; **bloedkrankte**: *blōtkreŋdə* Q 193; **bevangen**: *bəvaŋə* L 210, 324 (de achterpoten zijn stijf); **overvoerd**: *q̄vərvūrt* L 163 (tijdens de rustperiode overvoerd); **vervangen**: *vərvəŋə* L 266, 330, Q 99* (bloedopdrang, waarvan de uitwerking op de hoorn van de hoeven te zien is); **zondagkrank**: *zōndexkraŋk* L 270; **zondagskrank**: *zōndāxskrāŋk* Q 204a; *zōndexskrāŋk* Q 112a.

7.3 PAARD MET MAANDELIJKSE DIARREE

(N 8, 94d en 94e)

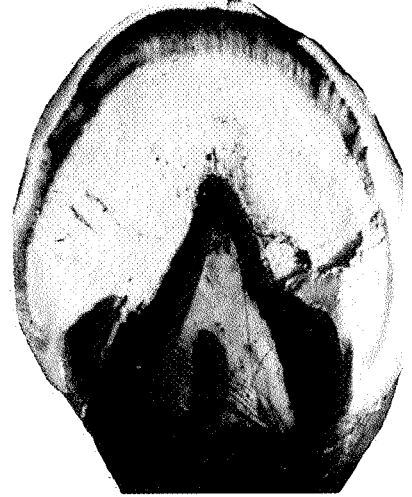
schijtbeest: *šitbī's* L 424; **schijter**: *šitər* Q 112a; *šētər* L 372; **schijterd**: *sxitərt* K 359; *šitərt* L 293; **maandschijter**: Q 98, 251; *mōn'sxitər* L 288; *mō'ntsxētər* K 359; *mōnt-* K 318; *mantsxētər* K 314; *mōntšitər* Q 188, 204a; *mōntšitər* Q 95; *mōntšitər* L 318, 318b, 364, 416, Q 14, 39, 94b, 111, 248; *mōnš-* L 332, 382; *mōntšētər* Q 86; **maanschijter**: Q 9; *mō'nsxitər* L 312; *mōn-* L 210; *mōnsxētər* K 317, 353, P 222; *mō'n-* P 213; *mōn-* P 107a, Q 2c; *mō'nsxētər* P 175; *mōnsxētər* Q 2; *mōnskētər* K 357; *mōənsxētər* P 50; *mōnšitər* L 374, Q 109; *mōnš-* Q 33; *mōnšētər* Q 71; *mōnšētər* Q 3; **maneschijter**: *mōənsxētər* L 282; *mōənsxētər* K 361; *mōənsxētər* K 278; *mōnəšitər* Q 113; *mō'nə-* L 422; *mōnəšitər* L 317; *mōnəšitər* Q 162; **doorloper**: *dōrlōpər* Q 99*; **(het is) aan de schijt**: *ān də sxiət* L 269; *an dər šit* Q 252; *q̄n dā* ~ Q 96d.

7.4 BUIKKRAMPEN

(A 48A, 5; N 8, 90o; monogr.)

[Met krampen gepaard gaande darmstoornis die hevige pijn veroorzaakt bij dieren, in het bijzonder bij paarden.]

koliek: (fr. *colique*) *kolik* K 314, L 247, 270, 271, 282, 289, 295, 298, 312, 324, 325, 332, 369, 371a, 381, 425, Q 6, 9, 99*, 196, 197a, 198b; *kōlik* Q 204a; *kolik* L 292, 377; *kōlik* L 290; *kōlik* K 278, 317, 353, L 317, 318, 424, P 44, 50, 175, Q 2c, 72, 111; *kōlik* L 416; *kālik* L 191, 266, 322, 331, Q 39, 96d, 112a, 112b; *klik* L 192, 210, 244c, 246, 0247, 269, 382, Q 14; *kālik* K 361, L 330, 422, Q 94b, 95; *klik* Q 32a, 71, 83; *kālī'k* L 368; *kāliək* L 372; *kliək* L 268, 291; *kōlek* P 213; *kāleik* L 360; *klek* P 107a; **kolieken**: *kōlikə* Q 188; *kālikə* Q 33; *kāli.kə* Q 3; *kālikə* Q 162; *kōlēikə* Q 2; *kōlekə* P 176; **penspijn**: *penspin* L 271, 288, 291, 293, 318, 318b, 321, 328, 374, Q 14, 99*; *pe.ns-* L 364, 366,

Afb. 11. hoefbevangenheid

416, Q 9; *pe.ns-* Q 20; *pēns-* L 286; *penspijn* 113; *penspin* L 290, 331; *pe.ns-* L 421; *pēnsp.* L 314; *penspeni* L 265; *penspēn* K 353, P 4 *pe.ns-* Q 2; *pe.nspejn* K 359, 361; *pe.ns-* Q 5 96d; *pē.nspājn* Q 83; *pānspejn* Q 193; *pānšp.* Q 252; **buikpijn**: *bukpin* Q 101; **buikkram** *bōkramp* Q 86; **krampen**: *krampon* K 27 **wind**: *wint* L 163.

7.5 HOEFBEVANGENHEID

(A 48A, 20; monogr.)

[Gezegd van een paard met een ontsteking onc de hoefhoorn, waarbij de bloedvaatjes voc doorlaten als gevolg van de zwelling van hoeflederhuid. De hoef is warm en klopt. Hc wel in de regel alleen de voorhoeven in het zie teproces betrokken zijn, komt het ook voor c alle hoeven aangetast zijn. De ziekte is het g volg van een storing in de bloedsomloop, e reumatische aandoening van het hele lichaam een deel ervan, vooral van de poten, meestal een plotselinge afkoeling, lange marsen op vc harde wegen, een te lange rust, van schrik pijn. Symptomen van de hoefziekte zijn t doorzakken van de zolen en stijfheid in de p ten.

Zie afbeelding 11.]

bevangen: *bəvaŋə* L 266, 290, 292, 295, Q 2 99* (reumatisch in de spieren; zie ook lemr 7.14); **vervangen**: *vərvəŋə* L 266, 269, 25 318b, 377, 381, 421, Q 20.

7.6 KOLDER

(A 48A, 37; N 8, 90p; monogr.)

[Kolder (< lat. *cholera*) is een slepende, ong

neeslijke hersenaandoening, die aanleiding geeft tot stoornissen in de beweging en de bloedsomloop. De uiterlijke verschijnselen zijn: onhandelbaarheid, niet willen werken, een sufferig uiterlijk, het hoofd laag houden en de oren laten hangen, evenals een waggelende gang. Deze vorm van aandoening wordt stille kolder genoemd. Bij verergering van de ziekte wordt het paard wild, draait in het rond en slaat op hol. Dan spreekt men van razende kolder.]

kolder: L 322, 325, 329, 330, 331, 332, 382; *kōldar* L 163, 192, 210, 244c, 246, 266, 268, 269, 270, 312, 368, 377, 381, 387, 421, 424, 425, Q 14, 33, 39, 94b, 95, 99*, 112a, 162, 188, 197a; *kōlar* Q 3, 72; *kōldar* L 318, 318b, 416; *koldar* L 290, 291, 292, 294, 369, Q 204a, 252; *kōldar* L 0247; *kōldar* L 324, 374; **cholera:** *kōlrā* L 360; **maankolder:** *mōnkōldar* L 286; **stille kolder:** *štelā koldar* L 291; **cornard (fr.):** *kānār* Q 2 (hersenvliesontsteking); **bretság:** Q 112a (afl. van *brats* (zie *de brats steekt hem*); het paard wordt tengevolge van de aandoening kolderig of wild); **gek:** *gek* L 289, 293, Q 9, 14, 96d; **kolderachtig:** *kōldarēxtax* Q 96d; **koldergek:** *kōldargek* Q 111; **kolderig:** *kōldarex* L 271; **zot:** *zot* Q 2; **kolderig paard:** *kōldarex pērt* L 265; **de brats steekt hem:** *dā brats štik em* Q 32a (het paard wil op *de brats*: weglopen, op hol slaan).

7.7 GRAUWE STAAR

(A 48A, 39c; N 52, 27)

[Een meer of minder sterk troebel en ondoorzichtig worden van de ooglenzen. De gewone kleur van de ogen verandert in blauwwit. Deze kwaal, meestal een gevolg van maanblindheid (zie het lemma MAANBLIND PAARD (7.9)), kan tot gehele of gedeeltelijke blindheid leiden.]

staar: *stār* L 289, 318b, 381; *štār* L 294, 331, Q 99*, 112; *štēar* Q 202; **gevlekte staar:** *gəvlekdā stār* L 382; **grauwe staar:** *grōyā stār* L 292, 382, Q 88; **grijze staar:** *grīzā stār* L 291; **witte staar:** *wetā stār* Q 204a; **maanoger:** *mōnēgar* Q 3; *mōnōigār* L 331; **scheel:** *šēl* Q 95, 193, 198; **(het heeft een) kristaloog:** *krestalōyx* Q 95, 193, 198; **(het heeft een) maanoog:** *mēnōx* L 163; **(het heeft een) staarogen:** *štārōygā* L 331; **(het heeft een) varkensoog:** L 421; **(het heeft) vlekken:** *vlēkā* Q 99*; **(een) vlek op het oog:** *vlēk op at oyx* Q 101; *vlēk op at ōx* Q 113.

7.8 ZWARTE STAAR

(A 48A, 39b; N 52, 26)

[Deze vorm van staar, waarbij het netvlies en de oogzenuw verlamd zijn, openbaart zich door blindheid en onbeweeglijkheid van de pupil bij verschillend licht. Het oog behoudt wel zijn natuurlijke kleur, vorm en glans, zodat een leek de

kwaal gewoonlijk niet of eerst laat vaststelt, maar de kenner ontdekt haar aan de strakke uitdrukking van het paard met „staande ogen” en de onbeweeglijkheid van de pupil.]

staar: *stār* L 318b, 371a, 387; *stār* Q 9; *štār* L 331, Q 113, 204a; **staar op het oog:** *štār op at oyx* Q 101a; **zwarte staar:** L 421; *zwartā stār* L 292, 382; **maanoger:** *mōnōigār* Q 15; *mōnōigār* L 424; *mōnēgar* Q 3; *mānēigār* Q 88; **scheelooog:** *šēlōyx* L 331; **sterrenkijker:** *štārəkikār* Q 113; **blind:** *blēnt* Q 88; *blēnt* L 292; **maanblind:** L 364; **scheel:** *šēl* Q 6; **(het heeft) glazen ogen:** L 413; **(het heeft een) lopend oog:** *lōpant ōx* L 163; **(het heeft een) vlek:** *vlēk* Q 247, 247a; *vlēkā* (mv.) Q 99*; **(het heeft een) vlek op het oog:** *vlēk op at oyx* L 291.

7.9 MAANBLIND PAARD

(A 48A, 38a; N 8, 62p en 90v)

[Gezegd van een paard met een periodieke oogontsteking, gewoonlijk om de maand of na twee maanden. Het paard is dan lichtschuw en het hele oog vertoont ontstekingsverschijnselen: een sterke traanafscheiding en een roodachtige kleur van de bindhuid. De kwaal is gewoonlijk na twee à drie weken geweken, maar kan zich ook periodiek herhalen en tot blindheid leiden. De naam maanblindheid houdt verband met de vroegere mening, dat deze kwaal maandelijks, bij het op- en afgaan van de maan, terugkeerde.]

maanoger: *mūmōngār* Q 178; *mōnōygār* L 324; *mūmōn-* Q 112b, 162; *mōnōngār* L 191; *mōmōn-* K 278; *mōnūngār* P 176; *mōnūngār* K 317, L 210; *mōnūngār* K 318, 353, L 265; *mōn-* L 286; *mōnūngār* Q 2; *mōnōngār* L 369, Q 39, 113; *mōnōigār* L 270, 271, 290, 292a, 293, 294, 317, 318, 321, 322, 324, 325, 328, 329, 330, 331, 332, 372, 374, 382, 416, 421, 422, 424, Q 6, 9, 14, 20, 33, 39, 94b, 96d, 98, 99*, 101, 109, 111, 112a, 112b, 188; *mōn-* Q 71; *mōnōigār* L 423, Q 94b; *mōnōngār* Q 117a; *mōnhūngār* L 282 (hypercorrecte *h*); *mōnūngār* L 295; *mōnēigār* L 360, 364, 366, 368; *mōnēgar* Q 3; *mōmōnēigār* Q 72; **maandoger:** *mōnōigār* Q 196, 200; *mōntēigār* Q 86; **maankijker:** *mōnkikār* L 331; *mōnkičkār* L 312; *mōnkikār* Q 193; *mōn-* Q 2c; **manekijker:** *mōnəkikār* L 322; **maanlichter:** *mūmōnlixtār* Q 178; **(een) maanlichtige:** *mōnlixtēgā* Q 2; **maanschiјter:** *mōnsxētār* P 107a; *mōnšitār* L 321; **blind paard:** *blēnt pērt* K 353; **(een) schele:** *sxēlā* L 269; *šēlā* Q 251; **maanblind:** *mōnblēnt* L 0247, 292, 364; *mōm-* P 50; *mōnblēnt* L 331; *mōnblēnt* Q 94; **maandblind:** *mōnblēnt* Q 204a; *mōnt-* Q 121c; **maandblind:** *mōndāblēnt* Q 252; *mōndāblēnt* Q 248; *mōndā-* Q 250; **maangek:** *mōngēk* L 387; **maanlichtig:** *mōnlixtēgā* Q 94; *mūmōnlixtix* Q 162; **maanogig:** *mōmōnyxtix* Q 168; **scheel:** *sxēl* P 175; **(het heeft een) maanoog:** *mōnōyx* L 270,

271, 288, 289, 291, 292, 317, 318, 318b, 322, 324, 331, 372, 416, 422, 424, Q 14, 71, 101, 111, 188; *-ōux* L 360, 364, 368, Q 72; *muoŋoux* Q 162; *mōnaux* L 295; *mōnōx* Q 39; *mōnōx* L 163; *mōmən-* K 278; *māyn-* P 48; *mōnōx* L 268; *mōnūx* Q 2; *mōn-* P 44; *mōn-* P 176; *mōnūx* L 210; *mōnuax* K 314, 317, 353, L 265, 286; *mōnux* L 266; **maanooġje:** *mōnōxskə* L 266; **maandoog:** *mōntoux* Q 204a; **(het heeft een) blesoog:** *blesoux* Q 112a (oog met een witte vlek); *blesūx* L 265; **(het heeft een) glazeren oog:** *glāzərə oų.* Q 252; **(het heeft een) meel-oog:** *mēlux* K 314 (meel wijst op de meelachtige of witte vlek).

7.10 TROEBELE OGEN

(N 8, 94g)

blasse ogen: *blasə ūgə* L 210 (*blas:* vaalbleek, du. *blasse*); **droezelige ogen:** *druzələgə oųgə* Q 98; **droezel:** *drōzəl* Q 99* (troebelheid); **dode ogen:** *duųəjə uəgə* K 353; **dove ogen:** *dūvə uəgə* L 286 (*doof:* dof); **droefogen:** *drōfoųgə* Q 101; **duistere ogen:** *dūštər oųgə* L 290 (*duister:* dof, troebel); **keef op zijn ogen:** *kējəf op zən uəgə* K 353; **kranke ogen:** *kranjə oųgə* L 425; **loop-ogen:** Q 94b; *lōjpoųgə* Q 96; **lodderoog:** *lō-dərūx* Q 2 (slaperig, droevig); **matte ogen:** *matə oųgə* L 424; **overlopen ogen:** *ōvərlopən ūgə* P 175; **prutogen:** *prōtuəgə* K 314; **pupsen (in de ogen):** *pōpsə* L 331 (strontjes); **schaamogen:** *šēmōųgə* Q 111; **troebele ogen:** *trubəl oųgə* L 324, 332; **varkensoog:** *verkasōųgə* L 330 (grijs-achtig); *verkasōųgə* (mv.) L 369 (de ogen hebben een wit hard hoornvlees); **waterogen:** Q 94b; *wētərōųgə* P 222; *wātərōųgə* Q 197a; *wō.tər-ō.gə* Q 3; *wētərugə* P 107a; **zeepogen:** *ziəpoųgə* L 269 (ontstoken ogen); **brandig:** *brənex* L 282; *brənix* L 317; *brəndlex* L 288; **droef:** *drōf* Q 251; **droezelachtig:** *druzələxtex* K 357; *drūzəl-* K 359; **droezelig:** *druzələx* K 318, L 271, 282; *drūzələx* P 176; *dryzələx* L 364, 416; **droezig:** *drusex* L 318; **duister:** *dūštər* Q 14; **duizeltig:** *duzəltəx* Q 252; **loom:** *lōm* Q 83; **suf:** *səf* Q 112a; **troebel:** *trubəl* L 382, Q 113; **troebelilig:** *trubələx* K 317; **wazig:** *wāzex* L 288; **leepheid:** *leəphət* P 50 (druipende ogen); **duts:** *dōts* Q 112a (sukkel); **geen klare:** *gejənə kljərə* L 321; **slaapmuts:** *šlōpmōts* L 331; **grienen:** *grinə* L 293 (huilen); **(het) droezelt:** *drūzəlt* K 361 (heeft troebele ogen); **(het) treurt:** *trōrt* K 278; **(het heeft) brand (op de ogen):** *branj* L 318; **(het heeft) wormen:** *wōrm* Q 20.

7.11 EEN NAAR BOVEN SCHELEND OOG

(N 8, 90v)

glasoog: *glāsōųx* L 331 (de kleur van de iris is grijs tot wit); **glazen oog:** *glāzən oųx* Q 101; **glazeren oog:** *glāzərə oųx* L 425; **scheef oog:**

šēif oųx L 292a; **scheeloog:** *šēloųx* Q 98; **vle oog:** *vlekuax* L 282 (vlek op het rechter oog); **witooġ:** *wetuax* L 312 (met een witte vlek); **loenser:** *lunsər* K 353, L 192 (paard dat na boven loenst of loert); **loerzak:** *lūrzak* L 26 (een) **schele:** L 424; *sxēlə* L 266, 271; *sxēlə* 2c; *sxēplə* P 175; *šēlə* L 321, Q 3, 162; **schele** *sxēl* L 210; *sxəəl* P 50; *skjəl* P 222; *šəl* Q 95.

7.12 GEZWOLLEN TANDVLEES (kaart 51)

(JG Ib, 2 c; A 48A, 51; N 8, 90f, 91 en 92)

[Zwelling van het tandvlees treedt op bij jonġpaarden tijdens de periode van tandwisseling.] **roos:** *rūšs* L 246, 265, 364, 368, 382, 422, 42 Q 14; *rūs* L 295, Q 188; *rūməs* L 293; *ruəs* 269, 270, 271, 291, 317, Q 121; *rus* Q 193; *rūməs* K 314, L 291; *rōšs* L 268, 292a, 294, 323, 322, P 50, Q 101, 248; *rōs* L 163, 329, 331, 33 Q 109, 204a; *roas* L 290, Q 112a; *rouməs* K 27 *rōs* L 325, Q 2; **roos in de muil:** *rūšs in də m* L 210; *ruəs-ən də mul* L 369; **brand:** *brant* 353, L 265, 360, Q 2c (ontsteking); *branj* L 29 318b, 369; *brānt* L 315; **brand in de muil:** *bra.nt-ən ə moųl* Q 3; **schuil:** *sxūl* L 210, 211 (spruw, zwelling van het slijmvlies van het haed van verhemelte); *sxōųəl* K 353; *sxōųəl* K 278 *sxōųl* P 213; *sxāl* P 115, 172, 173, 176; *sxāųl* 175, 213; *sxōųl* P 44, 50, 52, 53; *sxōųl* K 357, 35 *sxōųl* K 361; *sxēl* P 107a; *sxēl* P 117; *sxəl* P 11 *šul* L 360, Q 20; **abces:** *apsəs* P 175; *apsə* (mv.) L 416; **boon:** *bun* P 222 (gezwel in het tandvlees van het paard); **dikke muil:** *dikə m* L 290; **dikke raken:** *dekə rakə* L 328 (*raa* verhemelte, du. *Rachen*); **eendebek:** *iə.ndəb* Q 2 (de boventanden groeien uit over de onder-tanden); **gezwollen tandvlees:** *gəzwoųlə tanjvlē* L 377; *gəzwoųlə* ~ L 324, 331; **snijtand:** *šnētən* L 382; **vors:** *vroš* Q 111 (opgezwollen als een kikvors).

7.13 AANWASSEN OP DE TANDEN

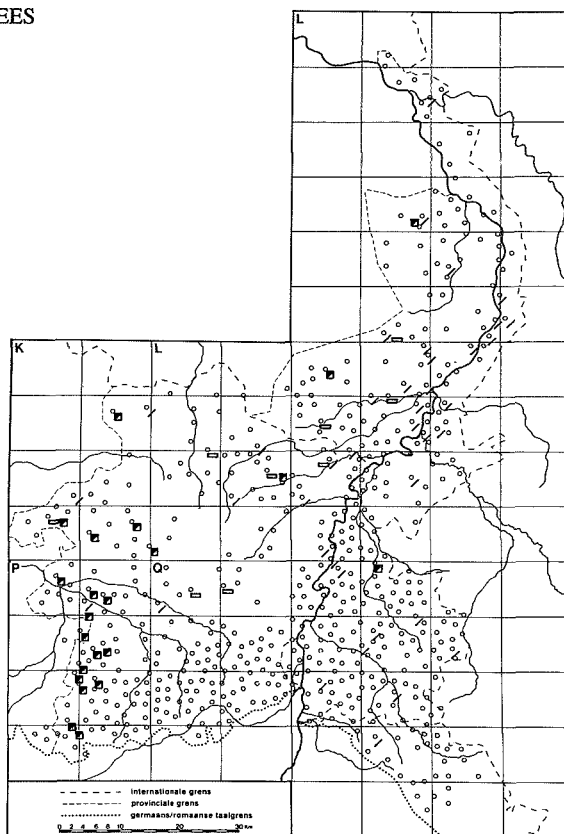
(JG Ib, 1c, 2c; N 8, 91)

[Knobbelvormige aanwassen op de tanden. Aan de wrijfvlakken van de beneden- en bovenkaak elkaar niet geheel dekken, ontstaan door de ongelijke afslijting scherpe haken op de hoektanden. Zij komen vooral voor vanaf zevenjarige leeftijd en ontwikkelen zich het sterkst aan het paard negen jaar oud is.]

haak: P 44, Q 172; *hōk* L 163, Q 33, 109; *oək* 9; **haken:** L 356, 360, 415, P 52, 56, 57, Q 8 96c, 242; *hyək* P 118, 220; *hyək* P 119, 12 177, 186, 187, 188, 192, 195, 197, 214, 22 223, 224, Q 73, 74, 75, 76, 79, 79a, 80, 15 153, 154, 155, 156, 157, 157a, 159, 161, 16 164, 165, 166, 167, 240; *hōk* L 270, 271, 28 312, 314, 318b, 319, 382, 419, 422, P 113, 11 117, 172, 173, 179, 180, 219, 222, Q 2a, 2c, 1

Kaart 51. GEZWOLLEN TANDVLEES

- ∕ roos en sst.
- ▭ brand en sst.
- schuil

11, 12, 14, 32a, 71, 88, 90, 91, 96d, 101, 111, 112a, 112b, 174, 175, 188; *ðk* P 176; *hø^ok* L 330, P 118a, 174, 177a, 182, 218, 227, Q 98, 204a; *þ^ok* P 175, 178; *høk* L 282; *høk* L 210, 246, 265, 266, 268, 269, 288, 290, 292a, 293, 313, 316, 324, 328, 329, 331, 332, 374, 425, Q 20, 94b, 95, 117a, 121, 193; *q̄k* L 424; *højik* L 372, 420; *høk* L 289, 317, 321, 353; *jøk* Q 77, 169; *juøk* Q 168a; *gyøk* Q 168, 241; *gyøk* Q 163, 181; *giðk* Q 177, 178; *giðk* Q 182; *hī^ok* Q 72, 82; *hiak* Q 83; *hiøk* Q 2; *hē^ok* L 414; *hek* Q 3; *hēk* L 364, 365, 366, 416, 417, 418, Q 5, 86, 94; *hēik* L 368; *heik* L 363; *jek* Q 84, 89; *huøk* K 361; *høk* P 46; *høk* K 318, P 48; *hō^oə* K 353; *hō^oən* K 314; *hō^okə* K 359; *høyəkə* K 357; *hā^oən* K 278; **haketanden**: Q 7; **aanwas**: *q̄nwas* K 317; **angelen**: *aŋəla* L 317; **brobbelen**: *brubəla* Q 162; **brokken**: *brøkə* P 227; **keer**: *kēr* L 322 (*keer*: wending, hier: bocht in een paardegebit); **knobbels**: *knøbals* K 361, P 45; **krammen**: *krem* Q 20; **kroon**: L 371 (tand die boven het tandvlees uitsteekt); **rakels**: *røkəls* Q 155, 162 (*raak*: verhemelte, du. *Rachen*; bedoeld is een opzwellende van aan het harde verhemelte grenzende monddelen); *røkəls* P 55; **schaar**: *sxuər* Q

78 (beide takken van de onderkaak van een paard); **schenk**: *šenk* Q 101, 111, 198b; **schenzen**: *sxenkə* L 282; *sxenkə* Q 2; *šenkə* Q 197a; *šenkə* Q 248; **schenkel**: *šenkəl* Q 113; **splinteren**: *šplentərə* Q 204a; **tandvlees**: *tā.nt-vlis* Q 1; **uilenhaak**: L 362; **varkensgebit**: *ve^okəsgəbet* Q 39; **aftandig paard**: *āften^ovex pērt* L 369 (oud paard dat haken op de tanden krijgt).

7.14 KRAMPIG

(N 8, 94c)

[Gezegd van een paard dat kramp in de benen heeft. Vooral als de paarden een tijdje gestaan hebben, zijn ze erg stijf in de achterpoten. Het paard gaat als een haan. Zie ook het lemma HANETRED (7.29).]

krampig: *krəmpex* L 292a, 318, 322, 329, Q 39, 83, 86, 94b, 95, 99*, 101, 111, 112a, 113; *krəmpex* L 269, 282, 414, Q 2, 9, 107a, 204a, 248; *krəmpex* L 288; *krəmpəx* L 364, 368, 369, Q 252; *krēmpəx* L 416; *krəmpex* K 317, L 265, 321, 332, P 222, Q 14, 251; *krəmpəx* K 278; *kram^oex* K 314; **krampachtig**: *krəmpəxtex* L 290; **krampotig**: *krəmpətex* K 357, 359; **po-**

tenkrampetig: *putakrēmpætēx* Q 94b; **bevangen:** *bəvəŋə* L 163 (zoals *vervangen* gezegd van een paard dat door plotselinge kramp overvallen niet meer vooruit kan; zie ook lemma 7.2); **vervangen:** *vərvaŋə* Q 200, 247, 247a; **kreupel:** *krōpel* K 278; **kramptrekker:** *kramptrēkər* L 324, 325; *kra.mptreker* Q 3; *krāmp*– L 289; **krampentrekker:** *krampātrēkər* L 290, 295, Q 72, 109, 121; *krampātrēkər* L 210, 266, 271, 330; **(een) krampige:** *krēmpēgə* L 270; **jan-kerd:** *janškərt* L 329; **peestrekker:** L 324; **(een) zure:** *zūrə* L 214; *zōrə* L 247; *zōgrə* P 188; **(het heeft de) kramp:** *kramp* L 246, 270, 318b, 387, 422, 424, P 50, 176, Q 33, 121c; *kram* P 175, 213; *krāmp* Q 96d, 193; **(het heeft) krampen:** *krampə* K 353, L 360, 364, 372, Q 162; *krampən* L 286, 314; *kra.mpə* Q 2; *krāmpə* Q 2; *krēmp* L 382, Q 7; **(het heeft) krampbenen:** *krambiŋnə* K 353; **kramp in de benen (hebben):** *kramp en dā beŋn* Q 101; **kramp in de knoken (hebben):** *kramp en dā knōk* Q 111; *kramp en dā knōk* L 294; **(het heeft) een krampe pijp:** *krēmpīp* Q 32a (*pijp*: been; zie lemma 3.5.5); **kramp in de poot (hebben):** *kramp en dā pōt* Q 98; *kramp en dā pōt* (mv.) Q 20; **(het heeft) krampentrek-**
ken: *krampātrēkə* Q 112a.

Afb. 12. overkoot

7.15 OVERKOOT

(JG 1b; N 8, 73b, 93a, 93b en 95m)

[Het voorwaarts doorknikken van de koot van het voorbeen van het paard als gevolg van een verstuijing of van een forcering door te hard te trekken.

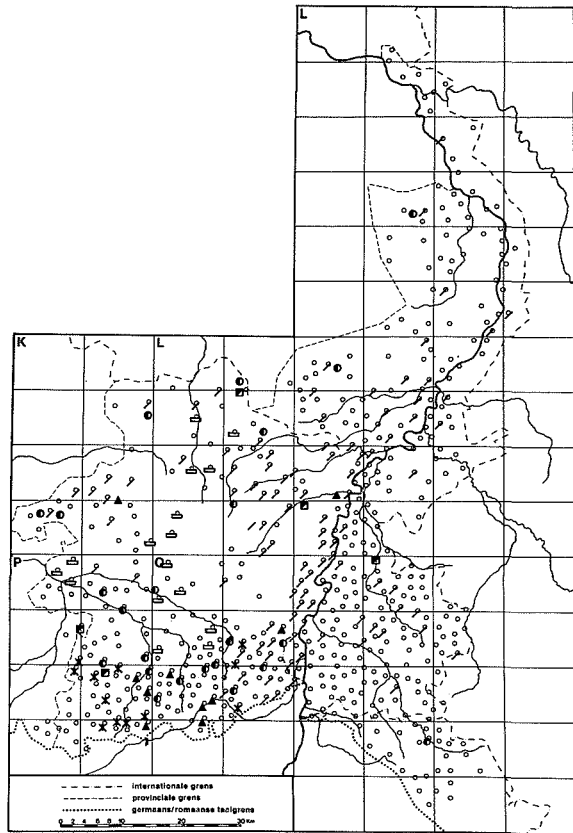
Zie afbeelding 12.]

overkoot: *ōvərkōt* L 331, 332, 387, Q 33, 98, 109; *yə.vər*– Q 162; *qvər*– L 163; *ōvərkōt* L 266, 268, 318, 425, Q 32a, 39, 101, 112a; *ōvər*– L 294; *ōvərkōt* Q 112b; *ōvər*– L 425; *īvər*– Q 193; *qvərkōt* K 353; *ō.vərkōt* P 119, Q 79, 79a, 157, 161; *ō.vərkōt* P 120; *ōvərkōt* P 222; *ōj.vər*– P 118; *ōvər*– P 121; *ōj.vərkōt* Q 78; *ōj.vərkōt* P 188; *ōvərkōt* L 295, Q 204a; *ōvər*– L 312; *qvərkōt* L 210; *ōvərkōt* L 270, 271, Q 252; *ōvər*– Q 121, 121c; *ōj.vər*– P 107a, 117, 176; *yəvər*– Q 113; *ōvərkōt* P 50; *ōvər*– Q 71; *ōj.vər*– P 118a; *īvər*– Q 117a; *ēvər*– P 57, Q 2; **overgekoot:** *ē.vərgəkōt* Q 2; *ōvərgəkōt* L 292a; *ōvərgəkōt* Q 248; *ōvərgəkōt* L 325; *īvərgəkōt* L 416; *ōvərgəkōt* L 318b; *ōvər*– L 324; *ovərgəkōt* L 246; *ōvərgəkōt* L 321, 382; *īvər*– L 328; *ōvər*– L 288; *ī.vərgəkōt* L 359; *ī.vərgəkōt* Q 3; **verkoot:** *vərkōt* P 107a (identiek met *overkoot*, *overgekoot*); *vərkōt* Q 74; *vərkāt* Q 2c; **overkotig:** *ōvərkōtēx* Q 99*; *yəvər*– Q 162; *ō.vərkōtēx* P 223; *ōj.vərkōtēx* P 220; *ō.vərkōtēx* P 197, Q 152, 156, 164, 165, 166; *ō.vərkōtēx* P 184; *ōvərkōtēx* Q 80; *ōj.vər*– P 192; *ōj.vərkōtēx* P 177a, 187; *ōvərkōtēx* K 278; *ō.vərkōtēx* Q 160; *ō.vər*– P 195;

ōvərkōtēx L 269; *ōj.vər*– P 218; *ējəvər*– P 17 *ōj.vərkōtēx* P 178; *ōvər*– L 290, 312; *ōj.vərkōtēx* P 113; *ōj.vərkōtēx* P 175, 180; *ō.vərkōtēx* 282, 314; *iəvərkōtēx* L 364; **overpotig:** *ōvəpūtēx* P 213 (overkotig); *ō.vərpūtēx* P 22 *ōj.vərpūtēx* P 172; *ōvərpūtēx* P 179; *ō.vərpūtēx* L 352; **slap te poot:** *slap tə pōt* P 222; **slap de potten:** *slap en dā pūtə* P 48; **stork:** *štōrk* 330 (met doorgezakte gewrichten); **doorschieten:** *dōrxītə* K 359; *dōrskejtə* K 357; **doorzakken:** *dōrzakə* Q 188; **(het zakt) door de knieën:** *duə.r dā knīə* L 317; **knikken:** *knekən* K 27 *knekə* K 317; **doorknikken:** *dūrknēkə* Q 198 *dōr*– L 244c; *dqər*– L 422; *djər*– L 360; *dqər*– 353; *dōrknēkən* L 314; **(het is) doorgeknikt:** *dōrʔxgəknek* Q 204a; **(het is) overgeknikt:** *īvərgəknek* Q 198b; *ōj.vər*– P 48; *ōvərgəknek* 252; *īvərgəknek* Q 193; *ē.vərgəknek* Q 2c; **(h is) geforceerd:** *jəfōrsiət* Q 252; **(het is) gzwikt:** *gəšwekt* Q 121; **(het is) overgezwikt:** *ōvərgəzwekt* Q 197a; **knikkelen:** *knekələ* Q 7 **(het) knikkelt:** *knekəlt* P 173, Q 72; **(het) krikelt:** *krikəlt* Q 94 (staat onvast, wankelt); **ovende koten gaan:** *ōvər dā kōtə gōn* L 191; **ovekoot schieten:** *ōvərkōt šētə* Q 111; *ōvərkōt šētə* Q 20; **overkoot geschoten:** *ōvərkōt gəšō* Q 95; **over de koot geschoten:** *iəvər dā kōt gəšōtə* Q 83; **ovende koot (geschoten):** *ō.vər dā kōt* Q 182; **ovende potten schieten:** *ōvər dā pūt šētə* Q 96d; *jēv. dā pōtə šītə* Q 86; **stronkelen:** *strōŋʔələn* K 27 **doorzakker:** P 174; **knikker:** *knekər* P 175,

Kaart 52. BEERVOETIGHEID

- ∕ bereklauw(en)
- ▭ berepoot
- × platvoet(en)
- ▣ doorslaan
- (te wijd) doorstaan
- ▲ doorzakken en sst.

219; *knikər* P 219; **knikkerd**: *knekərt* L 330; **bol**: *bōl* L 322 (gezwollen knieën); **(het heeft) knikkelpoten**: *knekəlpūtə* P 172; **(het heeft) overkoten**: *q̄varkōtən* Q 14; *q̄varkuətə* L 424; *ivarkūtə* L 368; *ivarkū²tə* L 374; *ū²vər-* L 289; *ōvarkū²tən* L 282, 286; *ōvarkuətən* L 282; *ōvarkuətə* L 265; *qvər-* L 293; **(het) pootje (hebben)**: *pū²tšə* P 213, Q 94b (pijn aan de koot); *pōtšə* Q 101, 198; *pōtšə* Q 111; *pu²tə* K 318; **(het) staat over**: *stēt tē.vər* Q 84; **(het staat) te recht**: *tə rəxt* P 47, Q 73; *tə rē.xt* P 58; *tə rəxt* P 176a.

7.16 BEERVOETIGHEID (kaart 52)

(JG 1a, 1b; N 8, 93b)

[Beervoetige stand, een afwijking, waarbij de koots naar voren is gebroken door het achterwaarts doorzakken van de koot, zodat de vetlok met de bodem in aanraking komt.]

(het heeft/staat) bereklauw: *bēraklau* L 191, 210, 266, 270, 271, 288, 289, 290, 292a, 293, 294, 317 (de rechtse poten staan naar binnen gedraaid), 318b, 321, 322, 325, 328, 331, 332, 356, 359 (koepaard), 360, 361, 362, 364 (dikke poot),

365, 367, 368, 371, 374, 382, 416, 420, 421, 422, 423, 424, 425, Q 7, 8, 10, 11, 12, 13 (lelijke, dikke poten), 14, 32a, 33, 39, 87, 89, 91, 94, 96c, 96d, 98, 99*, 101, 109, 111, 175, 179, 188, 204a; *bē.ra-* L 370, 372, L 416 (staat recht vóór op zijn poten), 417, 418, Q 6; *b'ērə-* L 363, 366, 415, Q 9; *bēraklau* K 278, Q 94b, 95, 112a, 113, 121c; *bīraklau* L 324; *bēraklā* Q 163; *bērakloū* L 282, 369, Q 178; *bē.ra-* L 319; *b'ērə-* L 312; *bē.ra-* K 358; *bē²ra-* P 56; *bē².ra-* P 51; *bē².raklō.* Q 3; *bēraklō* L 353; **bereklauwen (hebben)**: *bēraklāvə* K 314, 353; *bēraklāvən* K 315, 316 (slaat met de voorste poten naar buiten); *bēraklāvər* Q 90; *bēraklān* K 318; *bēraklāvə* K 317; **(bere)klauwen (hebben)**: *klaūə* Q 169; **(een) berepoot (hebben)**: *bērəpūt* P 46; *b'ērəpuət* L 316; *bērə-* L 314, 354, 355, P 45; *bē²ra-* P 44; *bē².rəpūt* Q 72; *bērə-* L 413; *bē.ra-* L 414, Q 78; *bē².ra-* K 361; *bērə-* Q 2a; *bī².ra-* Q 2a; *bi²rə-* Q 2; *bī².rəpūt* Q 1; *bērəpōūt* Q 76; **beervoeten (hebben)**: *bērəvūtə* P 50; **(een) platvoet (hebben)**: *plat.vūt* P 177, 220 (een platte straal); *plat.vūt* P 172, 197, Q 84, 168a; *plat.vut* P 176; *plat.vōūt* P 219; *plat.vūtə* (mv.) P 115, 224; *plat.vuūtə* (mv.) P 179; *plat.vōtər* (mv.) Q

181; doortreder: *dōtrtrēr* Q 77; een holle: *nān hō.lā* Q 1; (een) kromme: *kromā* Q 71, 81a, 89; (een) kromme van achter: *kromā van axtār* L 414; stuiper: *stupār* Q 81a (van *stuiip*: kramp); achterkotig: *axtærkij̄tex* L 269; hol in de knieën: *hōl en de knēn* L 322; holbenig: *huāl-bē.nex* Q 82; (te) lang gekoot: *lā.ŋk >gākū²š* L 362; *lāŋk gākōt* L 163; te lang van koot: *tā la.ŋk >van kōt* Q 242; *tā la.ŋk >van kōūt* Q 164; doorslaan: *dōrslōⁿ* L 286; *dōurslō^m* P 107a; *dürslōn* L 368; *dōr-* Q 20; *dō^r-* P 176; doorstaan: *dō^rstōn* K 353; *dōr-* L 210; *dō.rstō.n* Q 2; *dōrstōⁿ* L 286; *dōrstō^m* K 278; *dō^r.rstōn* P 187 (de poten *fransen*: naar buiten zetten; zie lemma 5.22); *dō^rstōn* P 121; *duərstuən* L 317, 364; *dōrstō.n* Q 163; *dō^r.rstōn* Q 157; (het) staat door: *stīā dō.r* Q 155; *stō dōr* Q 154; *stāt* ~ K 353; *stī dō.r* P 53, 58; *stī dō^r* P 176a; *stō dō^r.r* Q 159; *stē.duər* Q 171; *stē.du.e.r* Q 83; te wijd doorstaan: *tā wīt dōrstōn* L 288; *tā wīt.du.e.rstōⁿ* Q 91; *tā wīt.dō.r²xstūā* Q 252; doortreden: *dō.rtrēā* Q 240; doorzakken: *dō^r.rzakā* Q 241; *dō.r-* Q 152; *dōr-* K 318, L 372; (het) zakt door: *zak dōr* P 222; *zak.dōr* Q 167; *zak.dō^r.r* P 192; *zak.dō^r.r* P 188; (het) zakt door in de boelee: *zak.dō.r en ā bu²lē* Q 162; (het is) doorgezakt: *dō^r.rgāzak* Q 88; hol staan: *hō.l stōn¹* Q 2a; pees afgeschuurd: *peis .ōfgāšyot* Q 161; (het is) afgetrokken: *ā.f.gatrōkā* L 417; (het gaat als/is een) beer: *b²ēr* L 315; *bē^r* P 52; *bēr* P 55; *bī.e.r* P 120; (een paard met een) geitpoot: *gētāpuāt* K 317a; (een paard met een) kalversvoet: *kāvərsvūt* Q 162; (een paard met) koehesen: *mēt kuhē.sā* L 418; (een paard met een) koepoot: *kō²pōūt* Q 156; (het is) doorgespannen: *dō.rgāspanā* K 357; (het is) door-eengetrokken: *dōrī.gatrōkā* K 359 (te hard gewerkt); (het is) gefatekeerd: *gāfatakērt* P 50 (fr. *fatigué*); (het is) gekraakt in de boelee: *gākrok.en ā bu²lē* P 223; *gākrok.* ~ P 182; (het staat) door zijn boelee: *dō^r zānā bu²lē* P 218; (het) hangt in zijn knieën: *he² en zān knē* Q 2a; (het) hangt in de koot: *he² en dā kū².t* Q 5; (het heeft) franse poten: *fra.nšā pūāt* L 360 (naar binnen gekeerd; zie lemma 5.23); (het heeft) overkoten: *ōvārkuātā* L 265; (het heeft) de poten wijd: *dā pē.t we²t* Q 3; (het heeft) spat: *spō.t* Q 177 (kramp); (het) staat te breed: *stē.tā brē.t* Q 72; *stē²tā brē²t* L 416; (het) staat te diep: *stē.tā dīp* Q 73; (het) staat te fel door: *stō tā fēl dō^r.r* Q 153; (het) treedt te fel door: *trīe tā fēl dōr* Q 157a; (het staat) te laag: *tā lē²x* P 227; (het) staat plat: *stī plat* P 180; (het) staat te plat: *stī te plat* P 173, 175, 178; (de poten) staan te plat: *stōn tā plat* P 47.

7.17 OVERHOEF

(N 8, 90m)

[Verdikking van het kroonbeen boven de hoof.

Afb. 13. overhoef

De knobbels op de kroonrand kunnen het gevolg zijn van eigen kroonbetrapping, verstuijing e misstappen op een oneffen boden, of door be trappeling van andere paarden, vooral bij he draaien op het veld. Als deze beenwoekerin groot van omvang is, wordt het kroongewricht stijf en gaat het paard kreupel.

Zie afbeelding 13.]

overhoef: *ōvārhu^f* L 318b, Q 94b; *ōvār-* Q 252 *īvār-* Q 204a; *ōvār-* K 278, Q 248; *ōvārhu^f* l 271, 318; *ōvār-* L 369; *ōvār-* L 387; *ōvār-* l 191; *ōvār-* L 210, 265; *ōvār-* L 266; *ōvārhu^f* l 268, 270, 292a, 330, 331, 332, 382, Q 14, 32ε 33, 39, 95, 96d, 98; *ōvār-* L 294, 324, Q 14 *ī²vār-* Q 111, 112a; *yōvār-* Q 113; *iōvār-* l 364; *ōvār-* L 288, 290; *ū²vār-* L 289; *īvārhu^f* (117a; **dikke kronen:** *dīkā krōnā* L 331 (gezwel tussen hoof en haarband); **form:** *fō^rm* K 353, l 265, P 188, Q 2, 99*, 101, 162 (gezwel aan d kroon; fr. *forme*); **gespel:** Q 112a; **gesplete¹ haarband:** *gāsplētā hōrbān¹* L 372; **gesplete¹ hoof:** *gāsplētā hōf* L 372; **ontsteking van de ko gel:** *ontstēkē² van dā kōgāl* L 163; **overkwast¹ ten:** *ōvārkwāstēn* L 282 (*kwāst*: knobbel); **ge spelterd:** *gāspēltārt* L 360 (*spelteren*: splinteren).

7.18 BROKKELHOEF

(N 8, 90u)

[Een hoof met wanden die zeer bros zijn en ge makkelijk afbrokkelen. In de hoornwand zij

kloven. Als het paard moet beslagen worden, is het moeilijk de ijzers goed vast te nagelen.]

brokchoef: *brokhuif* L 387; *brokhhōvā* (mv.) L 322; **brokkelhoef:** *brokālthōf* L 271; *brokālthōvā* (mv.) L 270; **brokkelpoten:** *brokālpyāt* L 312; **brokkelvoet:** *brokālvyūt* L 369; *brokālvyōt* P 50; *broqʷālvutā* (mv.) K 353; **brokkelige poten:** *brokālēgā pyāt* L 372; **brokkelige voet:** *brokālēgā vōt* L 290; *brokālēgā vōt* (mv.) L 328; **brosse hoeven:** *broqā huvā* L 210; **sprokchoef:** *sprokhhōf* L 292a; *šprok-* L 325; *sprokhuva* (mv.) L 210; **sprokke hoef:** *sprokā hōf* L 368; *sprokā huvā* (mv.) L 265; *šprokā hōvā* (mv.) L 293, 332; **sprokke hoorn:** *sprokān hōrā* Q 96d; **sprokpoten:** *sprokpyāt* L 321, 424; *sprokpuātā* K 353; *sprokputā* K 361; **sprokvoet:** *sprok-vūt* P 213; *sprokvūt* K 317; *sprokvōt* L 317, 425; *sprokvyūt* L 369; *šprokvūt* Q 248; *šprokvōt* L 290; **sprokvoeten:** *sprokvijt* L 192; *sprokvyūt* L 282, Q 71; *sprokvōt* L 288; *sprokvūt* Q 72; *sprok-vēt* L 368, 416; *šprokvōt* L 295, 322, 330, 331, 332a, Q 32a, 98, 99*, 111, 112a, 113, 198b; *šprokvōjt* Q 20; **sprokke voeten:** *sprokā vō* Q 94b; *šprokā vōt* Q 204a, 252; **sprokkelhoef:** *sprokālthōf* L 317; **sprokkelvoet:** *sprokālvyūt* P 188; *sprokālvyūtā* (mv.) K 318; *sprokālvejt* (mv.) Q 2; *šprokālvyōt* (mv.) Q 101; **weke hoeven:** *wejkā hōvā* L 329; **weke poten:** Q 94; **weke voet:** *wīʷkā vūt* P 175; *wikā* ~ P 48, 176; *wikā vūt* P 44; **weke voeten:** *wejkā vōt* L 269, 294, 318, 324, 331, 382, 425, Q 39, 112a; *wējkā* ~ L 289; *wejkā* ~ Q 204a; *wēkā* ~ Q 197a; *wēkā* ~ Q 252; *wejkā vō* Q 94b; *wejkā vōʷt* Q 112b; *wējkā* ~ L 422; *wēxā vōs* Q 121; *wejkā vōj* Q 95; *wejkā vōjt* Q 20; *wēkā vōj* Q 188; *wejkā vijt* P 222, Q 162; *wēkā* ~ L 191; *wējkā vēt* L 360; **droge voeten:** *drōx vōt* L 318, 331; *drōx* ~ Q 14; **gerande hoorn:** *garejdan hūʷrā* Q 3; **kwade hoorn:** *kō-μajān hōμarān* K 278; **kwade voeten:** *kōμā vijt* K 278; **rotte hoeven:** *rōtā huvān* L 314; **rotte poten:** *rōtā pyāt* L 286; **slechte hoeven:** *slēxtā huvā* L 163; *slēxtā hōvā* Q 33; **slechte hoorn:** *slēxtān hōμrā* P 107a; **slechte poten:** *slēxtā pūtā* Q 2c; **slechte voeten:** *slēxtā vōt* L 318b; *slēxtā vūt* Q 162; *slēxtā vōj* Q 193; **sprankelhoeven:** *spraŋkālthōvā* L 364; **zachte voeten:** *zaxtā vōt* Q 14; **sprok:** *sprok* Q 178; *šprok* Q 117a.

7.19 ROTSTRAAL

(A 48A, 18; N 8, 90l; N 52, 32c; monogr.)

[Ziekte bestaande in een rotting van de hoornstraal van de hoef, vooral tengevolge van het onhygiënische omstandigheden op stal zoals het langdurig staan in vochtige mest en urine, waardoor de hoeven verweken. Uit de straalgroeve loopt een wit, stinkend vocht. Als de straallederhuid eveneens wordt aangetast, kan kreupelheid optreden. Zie ook het lemma STRAALKANKER (7.31).

Afb. 14. rotstraal

Zie afbeelding 14.]

rotstraal: *rōtstrōl* K 317, L 163, 191, 192, 214, 244c, 246, 247, 0247, 265, 266, 268, 269, 271, 282, 286, 288, 288a, 289, 292a, 293, 317, 318, 318b, 320a, 321, 360, 364, 368, 369, 371a, 372, 374, 377, 381, 421, 422, 424, Q 2, 2c, 9, 14, 86, 88, 94b, 95, 96d, 98, 121c; *rut-* K 314; *rōtstrōl* L 416; *rōtstrōʷl* K 359, L 312; *rōtstrōμal* K 278, 357; *rōtstrōl* K 318, P 176; *rōtstrō.l* Q 3, 72; *rōtstrual* P 222; *rōtstruql* Q 162; *rōtstrēl* Q 15; *rōtstrōl* L 270, 290, 291, 292, 294, 322, 324, 325, 328, 329, 330, 331, 332, 382, 387, 425, 429, 429, 432, Q 20, 32a, 33, 39, 99*, 101a, 111, 112, 112b, 113, 117a, 121, 193, 196, 197a, 198, 202, 204a, 248; **rotte straal:** *rōtā strōʷ.l* Q 71; *rōtā struql* Q 178; **kwade straal:** *kōj strōʷl* Q 83; *kōj struql* Q 162; **natte straal:** *nōtā strōl* Q 94; *nātā* ~ L 424; *nōtā struql* Q 178; *nātā* ~ K 361; **natte voeten:** *nātā vōt* L 266; **rotte poot:** *rōtā puat* Q 9; *rōtā pūtā* (mv.) K 361; **rotvoet:** *rōtvūt* P 107a; **rotte voeten:** *rōtā vūtā* P 175; *roʷā vūʷā* K 314; **rotzool:** *rōtzoql* P 50; **verrotte straal:** *vrotā strōʷl* P 213; **vuile straal:** *vulā štrōl* Q 252; **rot:** *rōt* Q 18.

7.20 MOK (kaart 53)

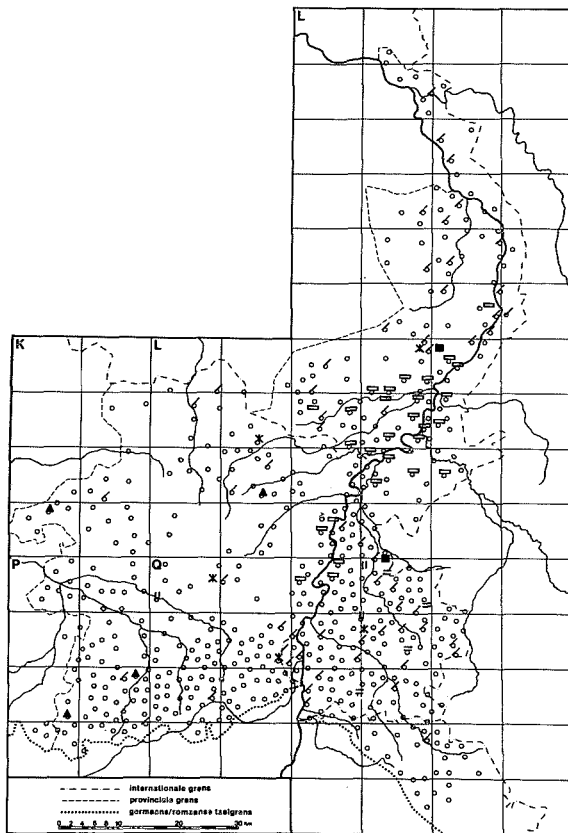
(A 48A, 15; N 8, 90d, 90e en 90k; N 52, 32a; monogr.)

[Eczeem of huidontsteking in de kootholte van het paard. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen natte en droge mok. De ontsteking ont-

I.9

Kaart 53. MOK

- ∟ mok
- = mot
- ▲ brand en sst.
- krets
- * (natte) schurft
- = ziek
- ∟ zeik

staat veelal door inwerking van vocht, het langdurig lopen op modderwegen en het staan op vuil en nat strooisel. Eerst ontstaan huidzwellingen, later zweertjes waaruit vocht komt dat tot korsten opdroogt of etterachtig wordt. De ziekte kan van langdurige aard zijn en tot kreupelheid leiden.]

mok: *mok* K 318, L 265, 289, 318, 318b, 360, 364, 425, Q 95, 162; *mok* L 288; *muk* L 163, 191, 192, 210, 214, 216, 244c, 246, 247, 265, 266, 268, 270, 291, 295, P 222, Q 3, 20, 33, 94b, 96d, 99*, 121, 121c, 202, 204a; *mu.k* L 429, Q 252; *mōk* Q 88; *mūk* L 290, 324, Q 32a, 95, 111, 112, 112a, 193, 198, 198b; *mū^ok* Q 39, 101, 101a; *muək* L 269, Q 113; *myk* (mv.) L 282, 312; *mēk* (mv.) L 271; **mot:** *mut* L 269, 298, 321, 322, 328, 329, 332, 381, 382, 387, 421, 425, Q 9, 14, 15; *mu.t* L 330; *mūt* L 292, 292a, 293, 294, 299, 324, 325, 331, 377; *mū.t* L 318b; *mū^ot* L 320a, 374; **brand:** *brant* K 353, P 175 (aanduiding van het ontstekingsachtige karakter van de ziekte); **beenbrand:** *bejnbrant* P 188; **haarbrand:** *hōrbrant* L 366; **gespleten hoeven:** *gāšplētā hōvā* L 331 (een gevolg van de ziekte); **kanker:** *kāṅkər* Q 196 (etterend gezwel); **kan-**

kerpoot: *ka.ṅkərpū.t* Q 3; **mokpoten:** *mokpō^ot* P 189; **open poot:** Q 9; **schilfer:** L 371. (schurftschilfer); **weke hoeven:** *wējka hōvā* I 331 (duidt op natte mok); **ziltpoten:** *ziltpuatā* C 2 (weke poten); **krets:** *krets* L 291 (jeukend huidziekte, schurft); **krets** Q 20; **nat eczeem:** *nā ekzēm* Q 2; **schurft:** *šōr^oft* L 291, 317 (schurft kan ook aan het bovenbeen, boven de koot voorkomen); *šōr^of* Q 94b, 101; **natte schurft** *nā.tā šōr^of* Q 3; **ziek:** *zēk* Q 32a, 112a, 112b 197a (ziek: wondvocht); **zeik:** *zēj^ok* Q 2, 20, 98.

7.21 MOUW (kaart 54)

(A 48A, 54e; N 8, 32.10, 32.11, 90g, 90h, 90i en 90j; monogr.)

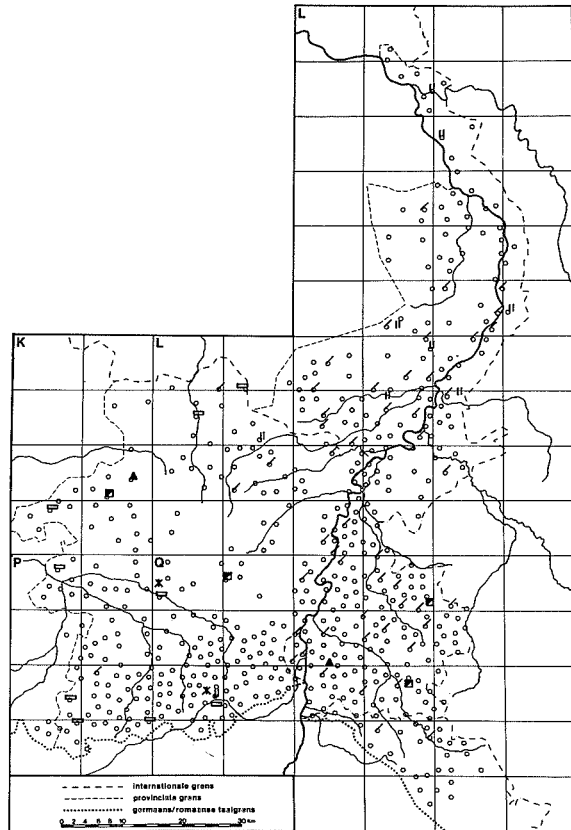
[Gezwel, met name een vochtophoping, aan de achterzijde van het spronggewricht. Bij een jong paard kan een overvuld kniegewricht wel een van voorbijgaande aard zijn, maar meestal is het een ernstige aandoening waarbij geen verbetering optreedt.]

Zie afbeelding 15.]

hazesprong: *hāzəsprōṅ* L 210, 265, 360, 364 *hō^ozə~* L 282; *hāzəssprōṅk* L 265; *hōzəsprōṅ^o*,

Kaart 54. MOUW

- / (haze)sprong
- ▣ mouw(tje)
- = moes(ch)
- muis(je)
- ▲ gezwel
- x zinking

Afb. 15. mouw

Q 96d (eig.: beentje uit de achterpoot van het paard; hier: vochtgezwel aan het achterbeen van het paard); *hāzāspronk* L 422; *hāzāspruy* L 369; *hōzā*– P 176; *hāzāspronk* L 266 (knieontsteking), 288, 289, 292a, 318, 318b (het paard kan door een afwijking alleen maar één richting uitdraaien; het struikelt over de voorbenen, als de voerman het de verkeerde kant laat wenden), 321, Q 9; *hāzāspronk* L 268, 269, 424, 425, Q 14, 94b; *hōzā*– Q 95; *hāzāspronk* L 294, Q 248; *hāzāspronk* Q 252; *hāzāspronk* L 293, 324, 325 (afwijking in het kniegewricht), Q 193; *hāzāspronk* L 270, 290, 295, 330, 378, 387, Q 20, 32a, 33, 39, 98, 99*, 111, 112a, 112b, 117a, 197a, 248; *hōzā*– Q 113; *hāzāspronk* Q 204a; *hāzāspronk* Q 101; **sprong**: *špronk* L 331; **mouw**: *muu* L 324 (uitzetting van het knieschijfgewricht bij jonge paarden); *moū* L 271; *moū* Q 162; *maū* L 291; **mouw(tje)**: *mūjukā* L 331; *mōjukā* L 191; *mōjukā* L 317; *mōjukā* L 163, 265; **moes(ch)**: *mūs* P 222, Q 162 (< fr. *mouche*; ophoping van lidvocht tussen dij- en schenkelbeen); *mus* L 314, P 44, Q 2; *mōs* K 353, L 286; *muš* P 174, 213; **muis**: *mūs* Q 112a; **muisje**: *mūškā* Q 204a; *mōškā* K 318; *mējškā* Q 3; **gezwel**: *gəzwēl* Q 193; *gezwel* K

317; **waterknie:** *wõtarkni* K 353; **zim:** *zem* Q 3; **zinking:** *zēnkeŋ* Q 162; *zēnkəŋ* Q 2 (ontsteking).

7.22 LEGGER

(N 8, 32.1, 90d, 90f en 90g; monogr.)

[Een veel voorkomende zwelling of slijmbeursje van verschillende grootte aan de achterkant van de elleboog. Ze ontstaat door de druk van de kalkoenen der voorijzers op het gewricht, als het dier over een te kleine ligplaats beschikt en daardoor met de borst op de onder het lijf getrokken voeten ligt. De legger is een schoonheidsfout, die bij het lopen niet hindert maar wel pijnlijk kan zijn.]

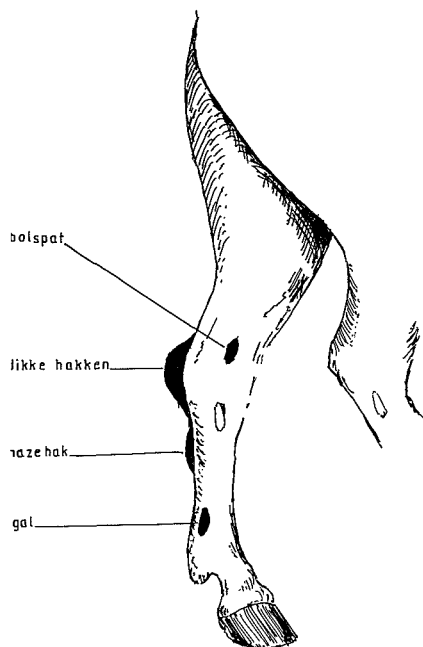
lig: *lex* Q 3 (van ww. liggen); *lek* Q 101; **ligger:** *legār* L 289, 325, 329, 331, 424 (vochtgezwel op de voorbenen), P 44; *lekār* L 321; *leqār* Q 39, 99*; *lēgār* Q 14; *ligār* P 50, 188; *legārs* (mv.) L 318; **legger:** *legār* L 265, 288, 289, 294, 322, Q 94b, 101, 162, 198b; *leqār* L 324, Q 112a; *legār* K 318, 353, L 293; *lēgār* L 330 (vochtgezwel op de voorpoten door de druk van de hoefijzers, als het paard ligt), 332, 382, Q 20; **lechter:** *lēxtār* Q 14; *lēxtār* L 328; **ijzerlegger:** *izārlēgār* Q 111 (wijst duidelijk op de ligging van de voorpoten op de hoefijzers); **dik been:** *dik.bī.n* Q 2; **gal:** *gal* L 290, 292a, 295, 312, 318, 318b, Q 94b, 95, 188, 204a (*gal* of *peesgal*: vochtophoping van de pees van het voorbeen, als het paard met de hoefijzers daarop klauwt); *jal* Q 121c; *galā* (mv.) L 270, 288; **peesklap:** *pēs-klap* L 210, 282, 331, Q 98 (synoniem van *peesgal*: ontsteking en opzwellling van de diepe buigpees van het pijpbeen als gevolg van verrekking of gedeeltelijk scheuren van de pees bij zwaar werk); *pēs-* L 271; **spierbolletjes:** *spīrbōlakās* L 317; **stalbenen:** *štalbēŋ* Q 20 (het been van het paard is gezwollen, omdat het te lang op stal stond); **stalnkie:** L 192; **stalzwan:** *štolžwan* Q 111 (sponzachtige vochtophoping); *štolšwan* Q 34; **zwambuil:** *žwambūl* Q 117a; **tabaksbuil:** *tūbaksbūl* Q 20 (vergelijking van het slijmbeursje met een tabakszak); **waterknie:** *wõtarkni* K 317, L 322; **zucht:** *zøxt* K 278, L 322 (waterzucht- of ophoping); **pees verlamd:** L 425 (door de druk van de ijzers; vgl. de twee volgende woordtypen); **pees verrekt:** *pēs vārekt* L 163; **pezen geforceerd:** *pēza gāfōrsērt* Q 2c.

7.23 DIKKE HAKKEN

(N 8, 90d, 90e, 90f, 90h en 90j; monogr.)

[Verdikking aan de achterkant van het spronggewricht tengevolge van vochtophoping, die kan ontstaan door trappen, stoten of slaan tegen harde voorwerpen. Het is duidelijk merkbaar als men het achterbeen van opzij bekijkt.

Zie afbeelding 16 en 17.]

Afb. 16. bolspat, dikke hakken, hazehak, gal

Afb. 17. dikke hakken

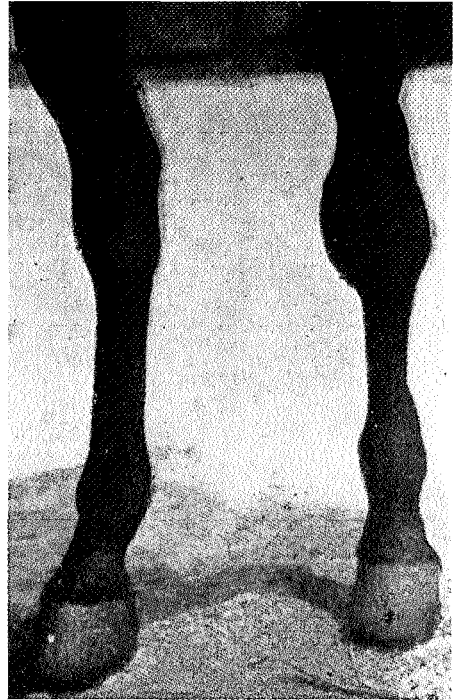
dikke hak: *dekā hak* L 318, 374, 425, P 176, Q 95, 121; *dikā hak* Q 113; **dikke hakken:** *dekā hakā* L 210, 317, 318a, 360, 364, 416, 422, Q 248, 252; *dekā hakān* L 282, Q 14; *deʔā haʔan* K 278; *dikā hakā* K 318, 357, 359, L 292a, 331, Q 32a, 101, 111, 112a, 204a; *dekā hek* L 286; **hazehak:** *hōzəhak* L 163, Q 94; *hāzəhakā* (mv.) Q 98; **hazehakjes:** *hāzəhekškās* L 322; **krep-hakken:** *krephakā* Q 193; **pijphak:** *piʔphak* Q 39 (*pijp*: been (zie lemma 3.5.5), een op de knobbel van het hielbeel liggende zwelling; de *pijphak* wordt over het algemeen beschouwd als een schoonheidsgebrek, maar een harde zwelling kan zeer pijnlijk zijn); *piʔphakā* (mv.) L 265, 295, Q 94b, 99*; **schijthak:** *sxithak* L 192 (vgl. *hazehak* en *schijtvarsen*); *šit-* L 332; *šēit-* Q 3; *šit-hakā* (mv.) L 325; **dikke schijthakken:** *dekā sxithakā* L 266 (dik wijst op de verdikking van de hakken); **vette hakken:** *vetā hakā* L 293 (vgl. *volle hakken*); **volle hakken:** *vql hakā* L 321, 324 (dik door het vochtgezwel); **schijtvarsen:** *šēivasā* Q 71 (*vars*: achterknie, uitstekend achterpootknie; zie lemma 3.5.9); **dikke varsen:** *dekā vasā* P 107a; **dikke boelee:** *dekā bojle* P 107a (*boelee*: koot „spronggewricht”; zie lemma 3.6.4); *dikā bules* (mv.) Q 162; **dikke kapeles:** *dikā kapeles* P 188 (< *kapsel*, met name van het spronggewricht); **dikke koten:** *dekā klātā* L 364; **koewis:** *kuwes* Q 94b; **natte voeten:** *nāʔtā vūtā* P 175 (wijst op een met vocht gevulde zwelling); **bollig:** *bōlex* L 270 (bolachtig vochtgezwel); **gelp:** *gelʔp* L 163 (*gelp*: vol); **de gelp in de hakken:** *dā gelʔp in dā hakā* L 210; **gelps:** *gelʔpš* Q 111; **vol in de hak:** *vol en den hak* L 290.

7.24 SPAT

(A 48A, 54f; N 8, 90d, 90f, 90g en 90j)

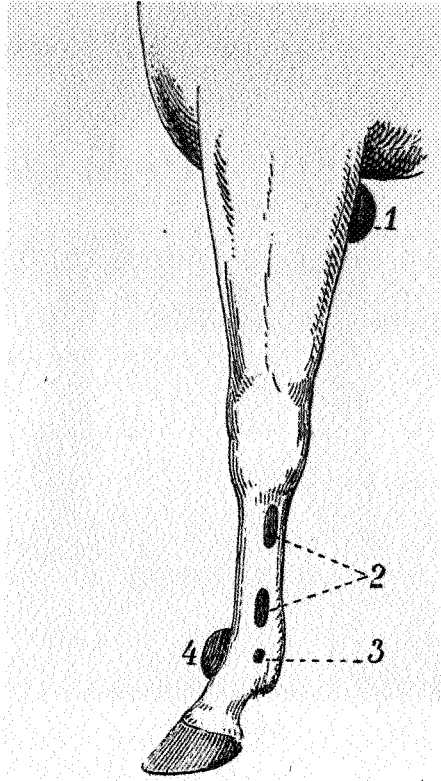
[Er zijn verschillende soorten spat. Een beenwoekering aan de voorknie, soms ter grootte van een vuist, noemt men *voorkniespat*, een harde verdikking aan de onder- of binnenzijde van het spronggewricht *spat*. De ziekte is ongeneeslijk en veroorzaakt veelal kreupelheid. Zie ook het lemma BOLSPAT (7.27). Zie afbeelding 18.]

spat: *spat* K 278, 314, 317, 318, 353, 357, 359, 361, L 191, 0247, 266, 269, 312, 317, 318, 318b, 321, 360, 364, 366, 368, 369, 377, 381, 416, 422, 425, P 44, 50, 107a, 176, 188, 213, 222, Q 3 (dikke pees die van de hak tot de koot zwelt), 14, 95, 96d (harde uitwas aan de poten); *spāt* L 424, Q 2, 2c, 6, 9; *spōt* Q 86, 94, 162; *spōūt* Q 72; *spōt* Q 71; *spōt* Q 178; *špat* L 270, 290, 291, 292, 293, 295, 322, 324, 325, 331, 332, 382, Q 32a, 33, 39, 98, 99*, 101, 113, 117a, 121, 193, 204a, 252; *spatā* (mv.) L 289; *špatā* (mv.) L 290; **aderspat:** *qđarspat* L 372; *hār-* L 265 (hypercurrecte h); *hāršpat* Q 101; **beenspat:**

Afb. 18. spat

bīnspat Q 2; **hakspat:** *hakspat* L 360; **hardspat:** *hartspat* K 314, 317 (harde beenvorming aan de binnenkant van het paardebeen); *hatspōt* Q 188; *hartšpat* Q 101, 111; *hartspatā* (mv.) Q 248; **hartspat:** *hertspat* K 278, L 286 (foute interpretatie van *hard* als „hart”); **kniespat:** *knējspat* L 312; **koespat:** *kuspat* L 265, 266, 318, 321 (uitwas in de hak of achterdeel van de knie, koespat genoemd, omdat de zwelling gelijkenis vertoont met de poot van een koe, waarvan de achterpoot een opvallend spronggewricht hebben); *kuī-* K 314, 353; *kō-* Q 14; *kōī-* Q 94b, 112a; *kōū-* Q 3; *kōūā-* L 360; *kušpat* L 324, 332, 387, Q 98; *kō-* Q 99*, 204a, 252; *kō-* Q 101; *kōū-* Q 111; **spataar:** *spatōr* L 324; *spat-ōrā* (mv.) L 269, 288 (een spatader is eigenlijk geen spat, wel een ader of aders die over de beenwoekering lopen), 324; *špat-* (mv.) Q 99*, 112a; **spatbeen:** *špatbejn* L 387 (verdikking van het been); **spatbolletjes:** *spatbōlāʔās* K 353; **spathak:** *spathak* L 312; **spathakken:** *spathakan* L 355; *spāthakā* Q 2c; *spathek* L 286; **spat-knie:** *spatkni* K 353 (vgl. *spathak* en *kniespat*); **spatpoot:** *spātpūt* Q 2; **koehesen:** *kuhīʔsā* L 369 (vgl. *koespat*); **flebiet:** *flēbet* Q 162 (aderontsteking); **soufletten (fr.):** *sufletā* K 353 (beenverdijking); *sefleṭa* Q 162.

Afb. 19. gal: peesgallen, kootgal, voorkootgal

7.25 GAL

(A 48A, 54h; N 8, 90d, 90f en 90h; monogr.)
 [Gallen zijn veerkrachtige zwellingen met vocht-hoping in de gewrichtszakken, peesscheden of slijmbeurzen. Gallen komen voor langs de pijp, achter de knie, de koot en de kogel. Door allerlei oorzaken kunnen gallen ontstaan aan voor- en achterknieën, bij het jonge dier door verkeerde voeding, een tekort aan vitamine, een wormbesmetting, verkeerde standen, voetverwaarlozing en het te vroeg inspanssen; bij oudere paarden zijn gallen vaak een teken van slijtage. Zie afbeelding 16 en 19.]

gal: *gal* L 266, 269, 289a, 291, 292, 293, 295, 312, 317, 318b, 324, 330, 331, 332, 369, 377, 381 (te veel aan gewrichtsvocht), 382, 425, Q 14, 20, 39, 94b, 101, 111, 112a, 113, 204a; *jal* Q 121; *galə* (mv.) L 163, 191, 210, 265, 271, 288, 289, 290, 321, 324, 325, 374, P 222, Q 32a, 33, 117a, 198b; **floggal:** *floggal* Q 99* (gallen tussen het hielbeen en het ondereinde van het schenkelbeen); **gal aan de hak:** *gal ǝn dən hak* Q 94b; **galknoop:** *galknup* L 192 (*knoop:* bult); **knoop:** *knūp* L 210; **blaas:** *blās* Q 94b (vochtophoping).

Afb. 20. bolspat

7.26 STEENGAL

(A 48A, 16; N 52, 32e)

[Een bloeditstorting in de hoeflederhuid onde de hoefhoorn. Het is één van de meest voorkomende hoefgebreken. De ontsteking kan zich naar boven uitbreiden en een ernstige vorm van bloedvergiftiging aannemen, wat namen als *kankerpoet* en *rotstraal* verklaart. Zie de lemmat ROTSTRAAL (7.19) en STRAALKANKER (7.31).]
steengal: *steingal* L 269, 289, 292, 298, 318t 421; *stējn-* L 331; *štē-* Q 113, 202, 204a; **gal gal** L 291, 320a, 382, Q 101a; **bleinen:** *blejnə* C 88 (< fr.; blaren, ook *bloedbleinen* genoemd) **eksteroog:** *ēkstrouf* Q 95, 193, 198; **kankerpoet:** *kanjəruqt* Q 9.

7.27 BOLSPAT

(A 48A, 54g; N 8, 90f en 90g; monogr.)

[Een zachte zwelling van het spronggewricht waarbij zich vocht met daarin harde weefsel deeltjes in het gewricht ophoopt. Eén van de zo genaamde zachte beengebreen. Bolspat wijs op slijtage van het gewricht of op een chronisch ontsteking. Zie ook het lemma SPAT (7.25). Zie afbeelding 20.]

bol: *bəl* L 291 (week bolvormig gezwel); **bolspat:** *bolspat* L 0247, 266, 269, 282, 288, 328 374, 377, 381; *bəlspat* Q 6; *bəlspat* L 270, 290 291, 292, 295, 331, 332, 387, Q 113.

Afb. 21. schiefelbeen

7.28 SCHIEFELBEEN

(N 8, 32.6, 32.14, 90d en 90e; monogr.)

[Schiefels zijn harde beenwoekeringen aan het het pijpbeen, bij jonge paarden meestal aan het voorbeen onder de knie, als gevolg van bepaalde spanningen, stoten, strijken e.d. Als deze afwijking het kniegewricht of de buigpezen verhindert goed te functioneren, kan ze een peesontsteking veroorzaken, met chronische kreupelheid als gevolg, wat zelden voorkomt. De beenvorming blijft evenwel.

Zie afbeelding 21.]

schiefeltjes: *sxūfalkas* L 210, 265, 266, 271; *sxūfalkas* L 192; *sxǫfalkas* K 317, 318, 353; *skǫfalkas* P 222; *sxǫfalkas* L 288; *sxǫfalkas* Q 2; *šǫfalkas* Q 188; **schiever:** *šivār* Q 248 (1/r-wisseling met *schiefel*); **schiefelbeen:** *sxūfālben* L 163; *šūfālbejn* L 270; *šūfāl-* L 295; *šivāl-* Q 99*; *šifālbejn* Q 20; **schiefelbeentje:** *sxūfālbeņtja* L 210; *šifālbejnka* L 331; **schiefelbeentjes:** *šūfālbejnkas* L 322; *šifālbeņtšas* Q 101; *šifālbejnkas* L 332; *šēvalbeņkas* Q 39; **schieverbeentjes:** *šivārbejnkas* L 318; *šēvār-* L 288, 289; *šēvār-* L 322; **overbeen:** *evārbin* Q 2 (kleine uitwas of beenwoekering aan de binnenzijde van het pijpbeen onder het spronggewricht, du. *Überbein*); *øivarbejnkas* (mv.) P 188; **grif-felbeentje:** *grefālbejnka* L 322 (achterbeen met twee priemvormige beentjes); **jeuksel:** *jǫksəl* Q

96d (vgl. *krauw(sel)*, *schilfer(tjes)* en *schurft*; deze woorden staan in een los verband tot schiefelbeen); **krauw:** *krōy* Q 252 (schurft. Voor de genezing wordt verdunde tabakssaus aangevend); *krōy* Q 247, 247a; *krōy* Q 111; **krauw-sel:** *krǫusəl* Q 200; **schelpjes:** *šǫlʹpkas* L 416 (*schelp:* roof op een genezende wonde); **schilfertjes:** *sxǫlʹvarkas* L 312; *šǫlʹfarkas* L 368; **schilferen (ww.):** *šǫlʹvārə* Q 111; **schurft:** *sxǫrʹf* K 359; *sxǫrʹft* L 282; *sxǫrʹf* P 107a, Q 71; *skǫrʹft* K 357; *šǫrʹf* Q 14; *šǫrʹf* Q 162; *šerʹf* Q 3, 83.

7.29 HANETRED

(A 48A, 40; N 8, 90c)

[Krampachtige beweging van de achterbenen. Het paard gaat als een haan en trekt bij het lopen één of beide achterbenen krampachtig op. Als paarden met deze afwijking een tijdje gestaan hebben, zijn ze erg stijf in de achterpoten. Vgl. het lemma KRAMPIG (7.14). Krampigheid en hanetred worden beschouwd als gebreken die verborgten kunnen blijven.]

hanekramp: *hǫnəkramp* Q 71; *hānə-* P 222, Q 2, 2c, 101; **haneschred:** *hānəšret* L 318; **haneschree:** *hānəsxri* L 366; **hanetred:** L 381, Q 39, 98; *hanəret* L 210, 364, Q 101, 111, 112a; *hānəret* L 298, Q 113; *hǫnətrət* K 317; *hǫnətrēt* Q 72; **hanetree:** *hǫnətrē* Q 117a; *hǫnətrēi* L 330; *hǫnətrēi* L 331, Q 99*; **hanepoot:** *hǫnəpuuət* P 50; **hanesprong:** *hānəsprǫŋk* L 425; *hānəsprǫŋk* Q 99*; **hazesprong:** *hāzəsprǫŋ* L 421 (overbelasting van het spronggewricht, zie lemma 7.21 onder hazesprong); *hāzəsprūŋ* L 369; *hāzəsprǫŋk* Q 94b; *hāzəšprǫŋk* L 291; **kramp-poot:** L 292; *krampuat* K 353; **krampetig:** *krǫmpətex* Q 39; **krampheupig:** *krampǫpex* K 361; **kramppotig:** *krampuatex* K 357, 359; **hanetrededer:** *hānətrējər* L 288; **kramptrekker:** *kramptrēkər* L 288, 321, 324, 325, 374, 377, Q 3; *krāmptrēkər* L 289; **kramptrekker:** *kramptrēkər* L 0247, 265, 268, 269, 271, 290, 295, 322, 332, 424, Q 14, 20, 95, 101, 111; *kramptrējəkər* L 387; *kramptrēkər* L 210, 266, 291, 293, 331; *kramptrēkər* L 271; *kramptrēkər* P 188; **honkelen:** *hǫŋkələ* L 371a (hinkelen); **(het heeft de) kramp:** *kramp* P 48; *krāmp* Q 96d, 193; *krēmp* (mv.) L 416, Q 9.

7.30 KREUPEL ZIJN

(JG 1a; N 8, 62k en 94f)

(het is/staat) kreupel: *krǫpəl* K 278, 314, 317, 353, 357, 359, L 163, 191, 192, 210, 214, 244c, 246, 265, 270, 286, 288, 295, 312, 314, 318, 330, 318b, 360, 382, 387, 414, P 44, 50, Q 9, 20, 39, 94b, 96d, 98, 101, 109, 113; *krǫpəl* Q 197a; *krǫpəl* L 247, 329, 425, Q 117a, 121c; *krǫpəl* L 266, 292a, 294, 322, 328, 422, P 175, Q 14;

krōjpāl P 176; *krōpāl* Q 20, 33, 95, 109, 111, 112a, 188, 248; *krūpāl* L 289, 374; *krēpāl* Q 2; *kripāl* L 368; *kri²pāl* L 416; *kriapāl* L 364; *krijpāl* Q 94; *kripāl* L 317; **lam:** *lām* L 325, 331, 425, Q 2a, 14, 32a, 99*, 101, 111, 112a, 112b, 121, 204a; *lōm* P 107a, 222, Q 72, 86, 162, 193, 198b; *loam* P 188; **makkementig:** *makəmentax* Q 71; **mank:** *maŋk* L 269, 372, P 50, Q 2, 9; **hampeleman:** Q 39 (Rh. Wtb.: *hampeln*); **hinkerd:** *heŋkart* L 324; **hinkepink:** *eŋkəpeŋk* L 424; **kreupel paard:** *krōpāl pērt* L 292a; *krōpāl pērt* K 359; *krōpāl* ~ Q 248; **(een) kreupele:** *krōpālā* L 295, 318, 321, 322, 329, 331; *krōpālā* L 270, 332; *krōpālā* L 266, 290, 324, Q 14; *krēpālā* Q 2; **lam paard:** *lām pērt* Q 14, 111; **(een) lamme:** *lō.mā* L 416, 418, Q 3, 71, 81a; *lōmā* P 107a, Q 83, 198b; *lū².mā* L 414; *lāmā* Q 2c, 99*, 101, 117a, 271; **mank paard:** *maŋk pērt* L 269; **(een) manke:** *ma.ŋkā* K 361, L 416, 418; *maŋkā* K 353, L 271; **mankepoet:** *maŋkəpū².t* L 417; **manker:** *ma.ŋkər* Q 2; *maŋkər* K 353; **stalper:** *stal²pər* K 278 (van *stalpen*: moeilijk te been zijn; Rh. Wtb.: *stalpen*, *stalpern*); **stolp:** *stōl²p* L 364; **stolper:** *stōl²pər* L 210 (paard dat sukkelachtig gaat; Rh. Wtb.: *stolpert*); *stōl²pər* L 312; *stōl²pər* L 270, Q 101, 112a; *stōl²pər* L 322, 382, Q 113, 121c; **stolperd:** *stōl²pərt* Q 188; **stokkerd:** *stōkərt* L 265 (een kreupele); **stroeber:** *strōbər* L 317 (vgl. *hinkerd*, *stolper*; Rh. Wtb.: *strubbeln*); **stumper:** *stumpər* K 317; **(het) kreupelt:** *krōpəlt* K 318, L 271; **lamen (ww.):** *lō.mā* Q 1; *lō²mā* Q 39; **(zich) lamen:** *lō.mā* Q 5, 98; **spanken:** *spankə* Q 72 (hinken); **(het staat) op de doeken:** *op ə dōk* L 414; **klem:** *klem* Q 247, 247a (stijfkramp, tetanus); **klemmes:** *klēmās* Q 2.

7.31 STRAALKANKER

(A 48A, 19; N 52, 32d en 90l)

[Straal- of hoefkanker is een kwaadaardige woeking in de hoorn van de straal of zoolhoefwand. Deze wordt week en rot en er ontstaan rode, licht bloedende tepeltjes of wratten, die een roodachtig, stinkend vocht afgeven. Uiteindelijk raakt de hele hoefschon ondermijnd. Kanker komt bij een paard voornamelijk in de hoef voor. De ziekte is ongeneeslijk. Vgl. het lemma ROTSTRAAL (7.19).

Zie afbeelding 22.]

kanker: *ka.ŋkər* K 361, Q 3; *kaŋkər* L 320a, P 175, 188, Q 101, 112; *kaŋkart* Q 202; *kāŋkər* Q 94b, 196; **kanker in de haarband:** *kaŋkər en ə hōrbant* L 416; **hoefkanker:** *hufkaŋkər* L 265, 291, 318b, 381, 413, 432, Q 3, 204a; *hūf-* L 266; *hōfkaŋkər* L 269, 289, 292, 295, 298, 330, 331, 371a, 377, 382, Q 99*, 113; *hōfkaŋkart* Q 101a; **pootkanker:** *puətkaŋkər* Q 6; **straalkanker:** *strōlkaŋkər* L 292, Q 18; **voetkanker:** *vōtkaŋkər* Q 113; **rotkanker:** *rotkaŋkər* Q 39; *rotkāŋkər* L

Afb. 22. straalkanker

163; **kankerpoet:** *kaŋkəpū².t* L 416; *kaŋkəpū* L 424; *kaŋ²ər-* K 353; *kaŋkəpūət* L 366; *kā kəpūt* Q 95, 193, 198; *kaŋ²əpōət* K 278; *kā kəpūət* (mv.) L 421; *kaŋkəpū².t* (mv.) L 36 **kankerstraal:** *kāŋkərstrōl* Q 198b; **kankervoe** *kāŋkərvuət* P 189; *kāŋkərvōt* Q 88; **kreb** *kreps* Q 121c; **losse wand:** Q 88 (het afsterven van de hoornstof in de witte lijn, waardoor er groeve tussen de wand en de zool ontstaat).

7.32 KLEMHOEFT

(A 48A, 17; N 52, 32b)

[Een hoef waarvan de achterste helft te nauw en waarvan de verzenwand in plaats van na buiten naar binnen gebogen is. Klemhoef kan langzaam ontstaan door het te veel versnijden van de straal en de drachten, evenals door grote droogte van de hoeven, te hoge kalkoeren en te weinig beweging.]

klemhoef: *klemhōf* L 269, 289, 291, 292, 293, 331, 377, 381, 382, Q 101a, 112, 196; *klemhuf* 271, 320a, Q 15, 88; **geitehoef:** *geitənhuf* L 16 **kleine hoef:** *klejn hōf* L 331; **klemvoet:** *klemv* L 266, 429, Q 95, 193, 198; **schaapsvoet** *šōpsvōt* Q 113 (te smalle en hoge hoeven); **plante vers:** *platə vē.rs* L 331; **te kleine straal:** *klej štrōl* Q 202; **hoefbevangen:** *huf-bəvaŋə* 265; **scheef gegroeid:** *sxeif gəgruīt* L 288a.

7.33 ZWEER

(N 8, 90b en 90t)

zweer: *zwer* K 278; *zwiar* P 188; **zweren:** *zwēra* L 191, 210, 266, 318b, 321, 332, 372; *zwērān* L 286, 314; *zwīra* P 222; *žwēra* Q 193; *šwēra* L 387; **zwering:** *zwēreŋ* L 416; **gezwoer:** *jāšwūr* Q 121 (herhaald zweren; abluutend met *zweer*; vgl. du. *Geschwür*); **abcessen:** *ab-sesə* Q 3; **plekken:** *plekə* Q 94b; **uitslag:** *utšlāx* L 295; **uitvlucht:** *utvlōx* L 290 (uitslag); **vart:** *vart* Q 101, 112a (zweren op de paardeschouders; du. *Warze*; wrat); **vaar:** *vār* L 271 (zie *vart*); **wrat-tel:** *vratəl* Q 252.

7.34 WITTE VLEKKEN

(N 8, 90s)

[Kale plekken op de huid. Zij zijn een gevolg van zweren of verwondingen door de druk van zadel en tuig, ook van het toebrengen van slagen. Zie ook het lemma GEDRUKT (7.36).]

duivelshaar: *dīvāshōr* L 321, 322, 374, Q 188, 204a (het paard is gedrukt, ligt open; als de wond geneest, komt er wit haar op); *dījivāls-* L 312; *dyvāls-* L 270; *dījvāshōr* L 163; **duivelsplekken:** *dījivālsplekən* L 282; *dyvālsplekə* L 330; **duivelsvlekken:** *dījivālsvlekə* Q 95, 113, 204a, 252 (plaats waar het getuig gedrukt heeft); *dyvāls-* L 286, 288, Q 9; *dījvālsplekən* L 282; **vals haar:** *valš hōr* Q 39; **vreemd haar:** *vrēm̄t hōr* L 332, 364; *vrēm̄t̄* ~ L 294; *vrēm̄p* ~ Q 101; *vrēm̄* ~ Q 32a, 193; *vrēm̄* ~ Q 121; *vrēm̄t* ~ L 331; *vrīm* ~ Q 98; *vrēm̄t hōr* Q 2; *vrēm̄t hōr* P 107a; *vrēm̄p hōr* Q 83; **vreemd (haar):** *vrēm̄t* P 176; **vreemde plekken:** *vrēm̄dā plek* L 360; **wild gewas:** *welt gewas* L 210; **wild haar:** *welt hō.r* Q 117a; *welt hōr* K 317, L 266, 270, Q 101, 111, 112a, 112b, 248; *welt̄* ~ L 318b, 425, Q 20, 33; *welš* ~ L 372; *wel̄t̄* ~ L 369; *wilt* ~ Q 2; *wilt hōr* Q 2c, 71; *welt hōyər* K 353; *wōlt hōr* Q 86; *wel̄t̄ hōr* L 191; *wel hōr* L 295, 364; **wilde haar (vr.):** *wel̄ hōr* L 293, 318, 324; *wel hōr* K 318, L 368; *wel hōrə* (mv.) Q 113; **plakken:** *plakə* Q 162; **drukplak:** *drōkplak* P 50; **plekken:** *plekə* L 328; **drukplekken:** *drōkplekə* L 331, 424 (kale plekken van het getuig); **hachteplek:** *haxtaplek* L 265 (plek van de trektouwen of kettingen van de borstriem); **schuurplekken:** *šōrplekə* L 292a; **witte plekken:** *wetə plek* L 422; *wete plekən* Q 14; **drukplekken:** *drōkvlekə* Q 99*, 162; *drēk-* Q 2; (het paard is) **gedrukt:** *gedrōkt* P 175; (het is) **gedrukt geweest:** *gadrōk gewēs* Q 96d; (het heeft een) **doorgeslagen huid:** *dōrgāslāgə huət* L 269; (het heeft een) **kwetsuur:** *kwet-sīr* Q 3; (het heeft een) **litteken:** *letejīkə* L 271.

7.35 MANENSCHURFT

(N 8, 90t)

[Steeds terugkerende verzwering of verettering, in de maanstapel en in de oren, te wijten aan een te warme, bedompte stal en onvoldoende huidverzorging. Door schuren en wrijven onstaan kale of bloedige verdikkingen waarop korsten komen.]

fistel: *festəl* K 318, L 210, 265, 266, 271, 286, 288, 292a, 293, 294, 295, 314, 318, 318b, 321, 322, 324, 325, 328, 331, 332, 371a, 382, 387, 424, 425, Q 9, 14, 32, 39, 83, 86, 95, 96d, 98, 99*, 101, 111, 112a, 113, 121, 188, 197a, 204a, 251, 252; *festəl* L 317; *fistəl* Q 101, 121c, 198b; *fesəl* K 353, 359, 361, L 360, P 107a, Q 2, 3; *vestəl* K 353, L 416; *vesəl* Q 94; *fisəl* K 357; *fišəl* L 290; *fesāls* (mv.) L 354; **manefistel:** *mānafestəl* L 331; **schoffistel:** *šofffestəl* L 270; **fit-sel:** *fetsəl* L 282, 312; *fēsəl* L 364; *fitsəl* L 364, P 222; *vitsəl* L 368; **manefitsel:** *mōnafetsəl* L 163; **maanworm:** *mōnwōr^m* Q 162; **open manestränk:** *ōpə mānāstrāŋk* Q 14.

7.36 GEDRUKT

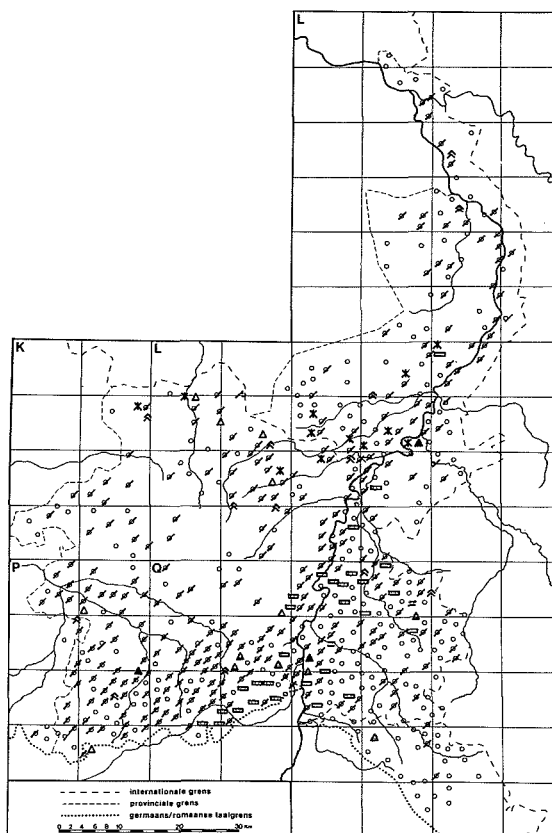
(N 8, 94b)

[Een slecht passend tuig – vooral het gareel bij het trekken – drukt door op de huid. Het paard krijgt drukwonden en plekken. Vgl. het lemma WITTE VLEKKEN (7.34).]

gedrukt: *gadrōkt* K 314, 278, L 163, 265, 266, 290, 312, 317, 322, Q 113, 121c; *gadrōk̄t̄* L 289, 328; *gadrōk* L 425, P 188, Q 101, 178; *gadrōkt* L 282, 321, 422, P 107a, 175, 176, 213, Q 2c, 9, 14, 111; *gadrōk̄t̄* L 288; *gadrōk* L 382, 424, Q 94b, 95, 96d, 99*, 109, 113, 162, 188; *gadrēk* Q 94; *gadrēkt* Q 2, 3, 72; *gadrēk* Q 83; *gadrēk* Q 86; **doorgedrukt:** *dōrgadrōkt* L 270; **geduwd:** *gādīj̄t̄* L 324, 328; *gādij̄t̄* L 294, 331, 332, Q 39; *gādij̄t̄* L 364; *gādō^t* Q 2; **gedouwd:** *gādōūt* K 361, P 222, Q 112a; *gādōūt* K 318, P 44; *gādōt* P 48; *gādō^t* L 210; *gādōūt* P 50, Q 162; *gādō^t* P 175; **gedouwen:** *gādēj̄yā* K 353; **geschuurd:** *gāsxūrt* L 191; *jāšurt* Q 121; *gāšū^rt* Q 204a; **doorgeschuurd:** *dōrgāsxōrt* L 269; *dōrgāšurt* Q 98; *dōrgāšōr̄t̄* L 292a; **opengeschuurd:** *ū^ppāgāšōrt* L 368; *ū^ppāgāšūrt* L 364; **doorgeschaafd:** *dōrgāšāf* L 295; **geblesseerd:** Q 101, 112a; *blesiāt* Q 252; **geblutst:** *gāblōts̄t̄* L 318; **gewond:** Q 101; *gawōnt* Q 197a; *gawun̄t̄* Q 33; (de huid is) **door:** *dōr* L 246, 270, 271, 293, 322, 329, 331, 382, 387; *dōr* L 266; (ze is) **open:** *ōpə* L 318b, 369, 414; *ōpə* Q 33, 111; *ū^ppə* Q 193; *uəpə* L 372; *ū^ppə* L 416; (ze is) **opengegaan:** *ū^ppāgāgānə* L 360; (ze is) **opengevaren:** *uəpāgāvārə* L 364; (ze is) **opengewerkt:** *ōpāgawēr^tkt* K 357, 359; (de) **hals (is) oop:** *hās op* Q 198b; (de) **rug (is) oop:** *rōk op* Q 198b.

Kaart 55. DEMPIG

- / dempig
- = demp(e)tig
- = dampetig
- ▲ kort
- △ kortborstig
- ♠ kort van adem/asem, kortademig
- x longig, longscheutig

7.37 DEMPIG (kaart 55)

(JG 1b; A 48A, 38a; L 1, a-m; L 23, 1a en 1b; N 8, 87, 88 en 89a; N 52, 24; S 6)

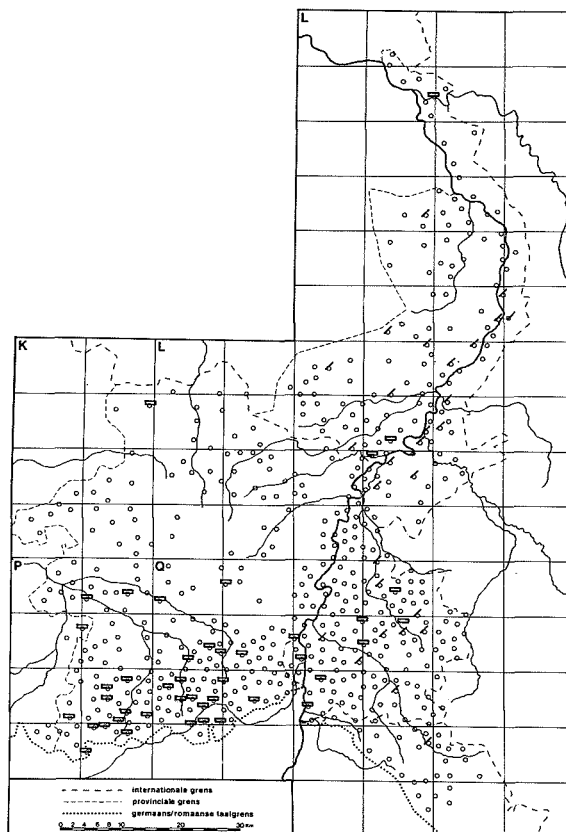
[Gezegd van runderen of paarden met dempigheid, een bemoeilijking van de ademhaling; bij runderen is het vaak een naziekte van het monden- en klauwzeer. Het paard vertoont een versnelde ademhaling, gepaard met een temperatuursverhoging en hoesten. Dempigheid of kortademigheid is niet chronisch, in tegenstelling tot CORNAGE (7.38).]

dempig: *de.mpex* K 357, 358, 359, 360, 361, L 288, 317, 318b, 358, 359, 360, 360a, 363, 364, 365, 366, 367, 369, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 421, 423, 424, P 51, 53, 54, 55, 56, 57, 58, Q 2, 2a, 3, 5, 71, 72, 80, 81, 81a, 82, 152, 153, 154, 155, 156, 157a, 158, 158a, 159, 160, 161, 162, 168; *dempex* K 315, 316, 317, 318, 353, L 164, 165, 191, 192, 209, 210, 211, 215a, 216, 217, 245, 246, 247, 0247, 248, 249, 250, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 289, 290, 291, 292, 293, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 327, 328, 329, 331, 332, 355, 356, 374, 377, 378, 379,

380, 382, 385, 387, 425, 427, 430, 431, 434a, 44, 45, 46, 47, 107a, 113, 115, 172, 173, 17
176, 178, 214, Q 6, 14, 18, 20, 22, 27, 30, 3
32a, 35, 39, 83, 86, 90, 94b, 95, 96d, 97, 98, 9
99*, 101, 103, 104a, 105, 109, 110, 111, 11
113, 116, 117a, 118, 180, 183, 187, 188, 19
196, 197, 197a, 198, 198b, 202, 203, 204, 204
207, 208, 251, 259; *de.mpæx* L 282, 286, 31
313, 314, 316, 352, 370, 371, 372, 419, 42
422, P 117, 176a, Q 1, 2, 2a, 7, 8, 9, 11, 12, 7
76, 77, 84, 87, 88, 94, 96c, 157, 163, 167, 16
170, 172, 178; *dempæx* K 278, 314, 317a, P 4
49, 50, 179, 180, 182, 211, 213, 218, 219, 22
Q 2c, 4, 102; *dempix* Q 121, 121c, 240; *dempix*
L 244c; *dē.mpex* L 361, 362, 368, P 121, 177
Q 164, 166; *dē.mpæx* P 52, 118, 118a, 119, 12
174, 184, 186, 187, 188, 189, 192, 195, 19
220, 223, 227, Q 7, 9, 13, 74, 75, 78, 79, 79
93, 165, 252; *dēmpex* P 227; *dēmpæx* P 177, 21
dēmpex L 163, 246a; *dōmpex* L 432; **dempeti**;
dempætex L 291, 381, 426, Q 12, 14, 15, 16, 1
20, 21, 33, 95, 98, 113, 173, 193, 196, 19
de.mpatax Q 6, 10, 241; *de.mpætix* Q 182, 24
dē.mpætix Q 181; *dē.mpætæx* Q 175, 179; *dēmp*
æx Q 188; **demptig:** *de.mtæx* Q 177; *dē.mtæx*

Kaart 56. CORNAGE

/ cornage
= cornard

174; **dampetig:** *dampøtex* Q 39, 99*; **aamborstig:** Q 10; *āmbørstex* Q 101; **gejaagd:** L 419; **kort:** *kørt* L 330, Q 102; *køt* P 188; **kortademig:** *kørtøjemex* L 192; **kortborstig:** L 312, 313, 362; *kørtbørstex* Q 94b, 112a, 248; *kørtbørstex* Q 89; *kørt-børstex* L 317, Q 96c; *køt-bøstex* P 227, Q 168a; *køtbøstex* Q 188; *køtbøstix* P 50; **kort van adem/asem:** *kørt van øm* L 292a, 374, Q 20; *kørt van øjøm* L 214, 364; *kørt van øm* Q 35; *køt van øjøm* Q 168a; *kørt van øjøm* L 317; *kørt van øsem* K 278; *kørt van øsem* L 367; *køt van øsem* P 107a, 179; **longig:** *løjex* L 330; *lønjex* L 290; **longscheutig:** *løjxøjex* K 278, L 312, 328; *løjøjex* L 318, 318b, 321, 369, 374; *løjøjex* L 293; *løjøjex* L 360; **dempigheid:** *dempexhøjt* L 425, 427, Q 101a; *dempexhøjt* Q 113; **(het heeft het) op de adem:** *øp ø øm* L 331.

7.38 CORNAGE (kaart 56)

(JG 1b; A 48A, 38b; N 8, 87 en 88; N 52, 24 en 25; monogr.)

[Cornage of chronische dempigheid is kwaadaardiger dan dempigheid. Ze is ongeneeslijk. De

doorstroming van de lucht wordt belemmerd door een vernauwing van het strottenhoofd, veroorzaakt door een verlamming van de zenuwen die de stembanden bedienen. De in- en uitademing gaat gepaard met een piepend geluid.]

cornage (subst., fr.): *kørnāžø* L 292, 295, 298, 331, 377, Q 20, 99*, 101a; *kurnāžø* L 382, Q 113; *kærnāžø* L 321; *kørnās* L 265, 271, 329; *kornās* L 268; *kørnāš* L 269, 381, Q 32a, 99*, 101a, 111, 112, 113, 204a, 252; *kornāš* L 290; *kurnāš* L 332; *karnāš* L 210; *kærnāš* L 288, 330, Q 112a; *kørnāš* L 265; **cornard (adj., fr.):** *kørnār* P 197, 218, 223, 224, 227, Q 156, 157; *kærnār* Q 96d; *kørnār* L 328, 374, P 189, 219, Q 33, 98, 101, 112, 162, 167, 168, 240; *ʔø.rnā.r* Q 76; *ʔø.rnār* Q 160, 242; *ʔørnār* Q 77, 79; *kørnart* Q 95, 193, 198; *kørnār* P 175; *kørdanøjt* Q 89; *ko.rnøjt* Q 177; *ko.rnār* Q 241; *ʔornār* Q 161; *ka nār* P 50, 178, 186; *kanār* K 278, Q 2, 3; *kønār* P 55, 107a, 179; *knār* L 163; **piepende damp:** *pipændø damp* L 377; **windzuiger:** *wenʔzøjker* L 288a (vgl. lemma 4.4.5); **zuchterd:** *zøxtart* L 291.

7.39 VERKOUDEN

(JG 1b; N 8, 89; N 52, 24 en 25; monogr.)

[Een ontsteking van het neusslijmvlies.]

bevangen: *bəvaŋa* L 191, 246, 266, 271, 294, 324, 329, 330, 372, 374, 382, 422, P 175, 188, Q 4, 14, 20, 39, 101, 112a, 112b, 193, 204a; *bəvaŋən* K 278, 317, L 282; **vervangen:** *vərvaŋa* K 314, L 270, 288, 325, 328, 330, 368, 369, P 50, 175, Q 14, 83, 94, 96d, 98, 99*, 112a, 121, 162, 248; **verkoud:** *vərkāt* K 361, L 414, P 48, Q 2; *vərkāi* L 332, 333, 382; *vərkāyt* Q 188; *vərkāt* L 290, Q 83; *vərkāyt* L 282, 312, 314, 317, 387, 424; *vərkāyi* L 425; *vərkājt* L 330, 331; *vərkājt* L 360; *vərkōji* L 288, 292a, 318, 318b; *vərkōjēt* L 322; *vərkot* Q 251; **verkelde:** *vərkelt* L 192, 269 (mnl. *verkellen*: verkillen); *vərkalt* Q 101; **(een) kelde gevat:** *kēlt gəvat* L 270 (*kelde*: kou (de), mnl. *kelde*); **een kelde opgedaan:** *nə kəl op-gəduon* K 361; **stijf:** *štīf* Q 252; **versnoven:** *vərsnōva* K 361; **versnuibd:** *vərsnup* Q 101 (du. *verschnupft*); *vərsnoypt* Q 9; **vervang (subst.):** *vərvaŋk* L 416 (stijfheid op het kruis en in de achterste poten als gevolg van de verkoudheid); **een kou hebben:** *nə kə hemə* K 357; **(het heeft) een kou gepakt:** *nə kəu gəpakt* L 286; **(het) krocht:** *krōxt* L 328 (*krochen*: kuchen, fluimen opgeven); *kroxt* L 364; *krōxt* L 265; **snotteren:** *snotərə* L 317; *snotərə* L 364; **(het heeft de) koorts:** *kōts* Q 32a, 197a; **(het heeft het) snot:** *snot* K 361, L 360, 424, Q 35; **snots:** *snots* Q 94b; **(het heeft de) streng:** *streŋ* K 353, P 44, P 107a, Q 88, 94, 178 (goedaardige verkoudheid, vgl. *strengel* en *snot*); *streŋa* (mv.) K 359; **(het heeft de) strengel:** *streŋəl* K 318, 353, P 175, 213, Q 2, 2c, 74, 162; *streŋəl* P 188, 189, Q 71, 72; *streŋəl* Q 83; *striŋəl* P 222; **(het heeft een) valling:** *valey* K 278.

7.40 HOOIVEULEN

(N 8, 88)

[Als een paard tijdens de winter op stal weinig anders dan hooi of ruw voer gegeten heeft, kan het een opgezette buik krijgen, die soms ten onrechte als een teken van drachtigheid wordt beschouwd. Als het opnieuw werkt, wordt het spoedig slank en zegt men „het heeft een hooiveulen”.]

hooiveulen: *hōivōlā* L 192, 270, 290, 293 (in de zomer spreekt men van een grasveulen), 321, 324, 332, 382, Q 98, 101; *huəj-* L 288; *huəj-* K 353; *hūivō.lā* L 369; *hōivō.lān* L 286; *huəj-* K 314; *hōivōlā* L 210; *hōivōlā* L 191, 425, Q 112c; *hūivōilā* P 107a; *hōivōlā* L 374; *hōivōlā* Q 113; **veulen van hooi:** *vōlən van hōi* Q 14; **veuleke in:** *vōlāʹən in* K 278; **kleeveulen:** *klīʹvōlā* Q 111; **kleeveulen in:** *klīʹvōlən en* L 424; **hooipens:** *hūipens* L 282.

7.41 GOEDAARDIGE DROES (kaart 57)

(A 48A, 28b; N 8, 89 en 90a; N 52, 15b, 24 e 25; monogr.)

[Een infectieziekte in de keelstreek die voor jonge paarden aantast. Tussen de besmetting en het uitbreken van de ziekte verloopt ongeveer één week. Dan treedt koorts op, gepaard met ontsteking van het neusslijmvlies, waarbij het slijm wordt afgescheiden, dat na enkele dagen etterig wordt. Typisch voor deze ziekte is een klierzwellings tussen de beide takken van de onderkaak; snel wordt de gezwollen klier daerom verettert en breekt door. Gewoonlijk verloopt de ziekte goedaardig.]

droes: *drus* K 314, 318, 353, 361, L 163, 192, 210, 214, 244c, 265, 266, 268, 269 (alle luchtwegen verstopt), 270, 271, 288, 289, 290, 292, 293, 294 (verkoudheid, soms overgaande in kwaadaardige droes die ongeneeslijk is), 298, 298, 314, 317, 318, 321, 322, 324, 325, 326, 330, 331, 364, 374 (kwaad en goedaardig), 387, 416, 422, Q 2c, 3, 9, 83, 95, 101, 112, 117a, 204a; *drūs* L 0247, 286, Q 162; *drūs* Q 113; *drūs* L 312; *drūs* K 278, L 282; *dros* 372; *dros* L 372; **koorts:** *kots* Q 112a; *kōts* Q 20; **kreet:** *krēt* Q 96d; **krop:** *krōp* L 295, 323, 382, 425, Q 14, 32a, 33, 39, 101, 109, 111, 112, 112a, 113, 117a, 193 (aanwas in de keel die de luchtwegen vernauwt, een vorm van difterie) *krōp* Q 252; *krup* Q 34, 39; *krōp* Q 14, 94b, 99*, 101a, 111, 193, 197a, 198, 200, 204a, 247, 247a; *krōp* Q 198b; **hoesten (ww.):** *hōstə* Q 20

7.42 KWADE DROES

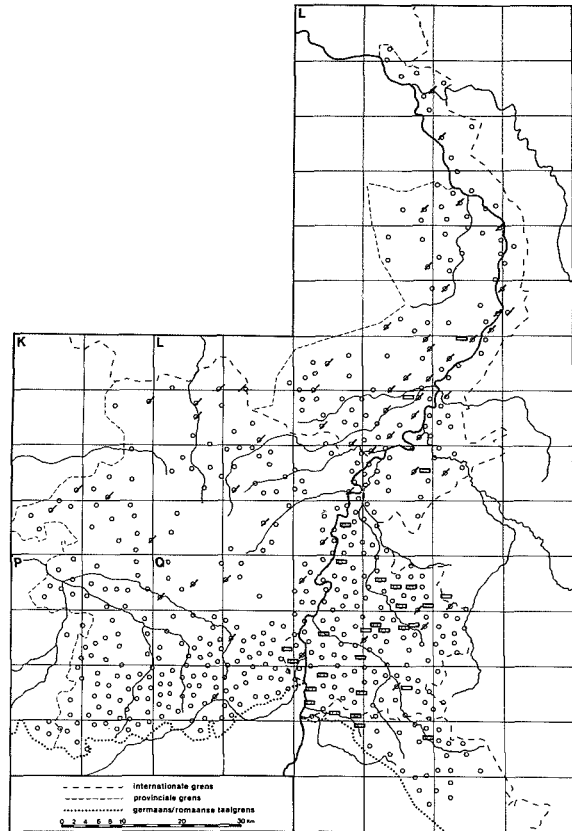
(A 48A, 28a; N 8, 90a; N 52, 15a; monogr.)

[Kwade droes of malleus is een slepende ziekte die nog weinig voorkomt. Op het neusslijmvlies ontstaan knobbeltjes en wonden met opstaande randen die stervormige littekens achterlaten. De keelgangspieren zijn gezwollen, met harde knobbelige, vastzittende verdikkingen. De dieren hebben koorts en vermageren. Meestal wordt tussen goedaardige en kwade droes geen onderscheid meer gemaakt; op vele plaatsen is kwade droes onbekend.]

droes: *drus* L 290, 291, 292, 295, 318b, 331, 331, Q 3, 15, 113; **kwade droes:** *kwōjā drus* 269, 292, 298, 331, 332; *kwōʹn* ~ L 290; *kōjā* ~ L 265; *kō* ~ Q 98; **kwade streng:** Q 8 (slechte speekselklieren; zie voor *streng* lemm. 7.39); **rots:** *rots* L 163 (kwade droes, snotziekte du. *Rotz*).

Kaart 57. GOEDAARDIGE DROES

/ droes
= krop

8. Behandeling en verzorging

8.1 HET PAARD WENNEN AAN TUIG EN ARBEID

(N 8, 99)

aanspannen: *ānspanə* L 246, 247, 266, 271, 292a, 321, 360; *ā.n-* Q 2; *an-* L 191, 210, 214; *aspanə* L 244c; *q̄nspanə* K 317, P 176, Q 72, 94, 178, 188, 198b; *q̄²n-* P 50; *q̄inspanə* Q 162; *ānspanən* Q 14; *q̄²n-* L 312; *ānšpanə* L 270, 290, 294, 295, 322, 325, 328, 329, 331, 332, 382, 387, Q 32a, 98, 101, 109, 111, 197a, 204a; *āspanə* Q 33, 39, 112a, 112b, 113, 117a, 121, 121c, 248, 252; *q̄nšpanə* Q 193; **inspannen:** *enspanə* Q 95; *en-* L 163; **leren:** *līrə* K 361, L 290, 293, 324, 360; *lī²rə* L 288, 289, 318, 328, 369, Q 3; *liərə* L 317, 318b, 364, 425, P 44, 107a, 222; *lijərə* K 314, 353; *lērə* Q 2c, 162; *lerə* Q 252; *lejərən* K 278; **aanleren:** *ānlīrə* L 416; *q̄ānlīrən* L 286; *ānlī²rə* L 368, Q 99*; *q̄ānlī²rən* L 282, 314; *ā.nliə.rə* Q 2; *q̄nlejərə* Q 83; **opleren:** *q̄plī²rə* P 175; *q̄plīarə* P 213; **leren werken:** *lejīrə wer²kə* Q 9; **tuigen:** *tūgə* L 191, 210, 265, 288, 289 (*aantuigen*, *optuigen*: het tuig van een

paard aandoen); *tūgə* K 357; **aantuigen:** *āntūgə* L 331; *q̄ntūgəgə* K 353; **optuigen:** *optūgə* L 322; *optūgīgə* Q 94b; **getuig opleggen:** *gətyx oplēgə* Q 96d; **dresseren:** *drēsīarə* P 222; **inrijden:** *enriən* L 312; **doen wennen:** *dun wenə* K 359; **gewend maken:** *gəwent mōkə* K 318.

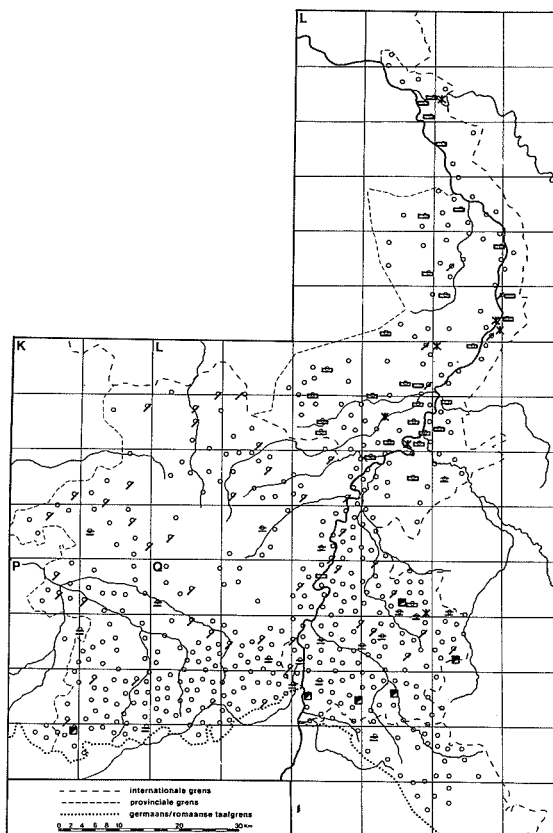
8.2 MOOI PRATEND HET PAARD OP DE NEK KLOPPEN

(N 8, 103e)

aanhalen: *ānhālə* L 289; **aankallen:** *ānkālə* L 374; **bekallen:** *bəkālə* L 270, 318b, 330, 331, 364, 368, 372, 416, Q 2, 2c, 39, 101, 112a; **aanspreken:** *ānšprēkə* L 294; **aanwakkeren:** *āwakərə* Q 101; **bestuïten:** *bəstījtə* L 321; *bəstījtə* L 293; **feenselen:** *fēnzələ* Q 98 (strelen); **feesten:** *fēstə* Q 86, 94, 251 (strelen, goedkeurende kloppes geven); *fējstə* Q 72; *fēstə* Q 162, 204a; *fēstə* L 265, Q 112b; *fējstə* Q 83; *fēstə* L 210; *fēsə* Q 2; *fī²stə* Q 111; *fīastə* L 288, Q 109, 113; *fī.stə* Q 3; *fīstə* Q 94b, 96d, 99*, 121, 193, 198b; **flatteren:** *flatīarə* P 222; **fledderen:** *fledərə* L 290 (strelen, vleien); **fletsen:** *fletsə* P 50, 175, 213; *fletsən* K 278; *fletsə* K 353; *fletsən* L 282; **foene-**

Kaart 58. ROSKAMMEN

- / roskammen
- = roskemmen
- rossen
- kemmen
- x poetsen

sen: Q 117a (strelen; Rh.Wtb.: *funnessen, fonnessen*); **friemelen**: *freimələ* L 328; **feukelen**: *fjʷkala* L 295 (strelen; Rh. Wtb.: *fōkeln*); **jinken**: *jenkala* L 268 (jengelen om gestreeld te worden); **keuren**: *kōrə* Q 20 (strelen, liefkozen); *kōʷrə* Q 112a; *kōʷrə* Q 95, 109; *kōrə* Q 188; *kūʷrə* Q 248; **kloppen**: *klopə* L 288, 318, 324, Q 121c; **prijzen**: *prīzə* Q 33; *prīzən* Q 14; *prīzə* L 292a, 332, 382, 425; *prēzə* K 359; *preizə* L 414; **strelen**: *striələ* L 317; *streijələn* K 278; **vleien**: *fleijə* Q 9; **(met het paard) vrijen**: *frējə* L 163.

L 387; *rōskemə* Q 188, 193; *rōskēmə* Q 24; *rōskemə* L 416; *rōskəmə* L 422, P 107a, 22; *ros*– K 357; **kemmen**: *kēmə* Q 39, 197a, 198; 204a; *kēmə* Q 121c; *kōmə* P 213; **rossen**: *rōsə* 163, 164, 165, 191, 210, 214, 244c, 247, 26; 266, 268, 271, 288, 289, 292a, 293, 318, 318; 322, 328, 329, 330, 331, 332, 374, Q 39; *rōsə* Q 14; *rosə* L 294, 295, 325, 382; **borstelen**: *bōrsələ* K 361; **paardskammen**: *pē.tsk'ēmə* 252; **poetsen**: *putsə* L 163, 269, 270, 324, 33; Q 112a; *putsə* L 290; **schoonmaken**: *sxunmāl* K 361; **zuiver maken**: *zēj.vər mō.kə* Q 3.

8.3 ROSKAMMEN (kaart 58)

(N 8, 102)

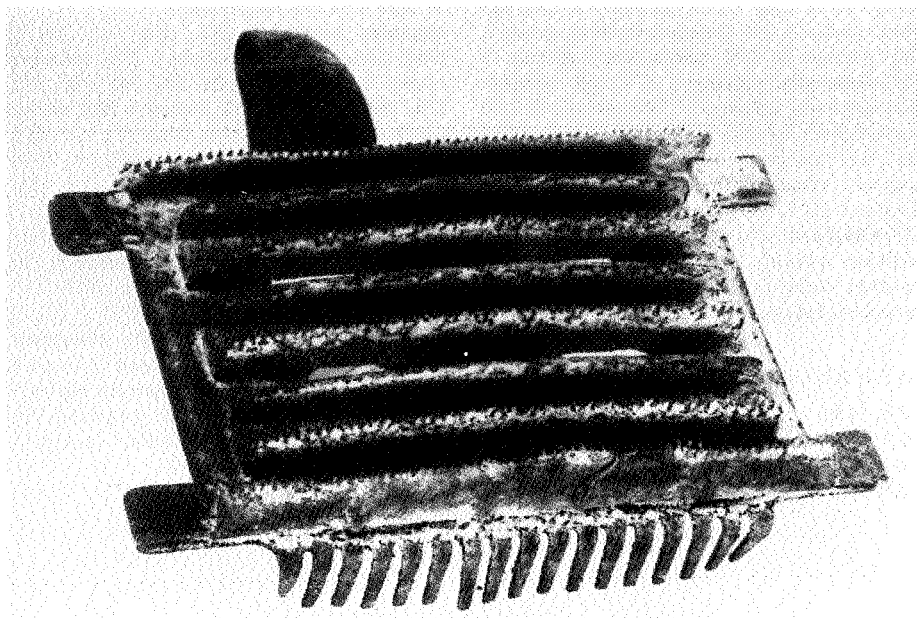
[Met borstel en kam – zie het volgende lemma – reinigen.]

roskammen: *rōskamə* K 318, 353, 359, 361, L 246, 268, 270, 290, 317, 360, 364, 368, 369, 372, 414, 424, 425, P 44, 48, 50, 175, Q 2c, 9, 20, 33, 71, 72, 83, 86, 94b, 96d, 98, 109, 112b, 113, 121, 162, 178; *rōskamən* K 278, L 282, 286, 312, 314, Q 14; *rōskamə* K 317, P 188; *ros*– K 314, L 294, P 176; **roskemmen**: *rōskēmə* Q 2, 39, 94, 95, 99*, 101, 111, 112a, 117a; *rōs*–

8.4 ROSKAM

(N 18, 139)

[IJeren kam met 4 à 8 fijngetande en op regelmatige afstand van elkaar op de vlakke onde zijde geplaatste kamboorden om paarden – oc koeien– te kammen of te rossen, voornamelijk om het stof, plukjes, strootjes e.d. uit het paard haar te kammen. Vooraan is een afzonderlijk naar boven wijdgetande kamboord. Over al vlezige delen, te beginnen met het kruis, wort tegen de haren in gekamd; beenachtige gedee

Afb. 23. roskam

ten worden niet geroskamd. Is het paard fijn van haar of glad gestreken, dan heeft de roskam geen zin. Daarna dient het paard geborsteld te worden met de roskam in de ene en de borstel in de andere hand.

Zie afbeelding 23.]

roskam: *rōskamp* L 269, 270, 288c, 289, 289b, 292a, 294, 295, 317, 318b, 320a, 321, 322, 322a, 324, 326, 330, 331, 332, 355, 360, 374, 384, 386, 416, 420, 422, 423, 426, 0426, 429, P 51, 54, 107a, 177, 213, Q 2, 2b, 3a, 9, 14, 19a, 20, 22, 32a, 39, 71, 77, 93, 95a, 96, 96c, 97, 99*, 111, 113a, 119, 176a, 204a, 211; *ros-* L 265, 325, 329, 416, 422, Q 204a; *rō.s-* L 290; *rōs-* L 291, 383, Q 79a; *rōs-* L 382; *roska.mp* L 331, 331b; *rōskāmp* L 286, P 222, Q 178, 179, 198b; *ros-* Q 203a; *rōskam* K 278, 318, 357, 358, 361, 361a, L 163, 164, 165, 266, 270, 271, 282, 299, 317, 360, 368b, 369, 371, 372, 377, 434, P 48, 55, 107a, 176, 186, 197, Q 2, 4, 14, 33, 78, 94b, 101, 193; *rōs-* Q 78, 156; *ros-* K 278, 314, P 44; *rōskām* L 159a, 163, 163a, 211, 214, 247, 268, Q 96d; *rōskāim* L 244c; **paardskam:** *pētskamp* Q 209; *piēts-* Q 209; *pētskāmp* Q 197, 197a; *pērs-* Q 197; *pētskam* Q 204a; **paardekam:** *piējīrōskamp* P 51.

8.5 OPMAKEN VAN STAART EN MANEN

(N 8, 103a en 103b)

[In dit lemma zijn de antwoorden op twee vragen samengebracht: „het opmaken van staart en

manen” (N 8, 103a), en „een paardestaart vlechten” (N 8, 103b). De antwoorden op vraag 103a hebben immers vrijwel alleen met het opmaken en vlechten van de staart te maken.]

opmaken: *ōpmākā* K 359, L 163, 191, 244c, 246, 247, 269, 288, 289, 290, 292a, 293, 317, 321, 322, 324, 325, 328, 329, 331, 332, 360, 364, 368, 369, 372, 374, 382, 387, 416, 422, 424, 425, Q 2, 2c, 9, 20, 33, 39, 94b, 98, 99*, 101, 102, 109, 112a, 112b, 113, 117a, 192, 197a, 204a; *ōp-* K 357, Q 111, 113, 252; *ōp-* P 48; *ōpmākān* L 282, 312, Q 14; *ōpmākā* Q 121c; *ōpmākā* L 214, P 222, Q 3, 72, 83, 94, 96d, 162, 178, 188, 198b; *ōp-mōkā* P 176; *ōpmōkā* Q 193; *ōpmōkā* Q 71; **opmaken met stro:** *ōpmākā met strij* Q 94b (zie *knuppelen*); **vlechten:** *vlēxtā* K 317, 318, 353, 361, L 266, 270, 318, 318b, 321, 324, 331, 332, 368, Q 20; *vlēxtān* L 282; *vlēxtā* L 265; *vlēxtā* L 364, P 50, Q 193; *vlēxtā* L 163; *vlētsā* Q 248; *vlēxtā* L 422, Q 9, 96d, 101, 162; *vlēxtān* Q 14; **vlechten:** *flitā* Q 251 (*vlechten*); **invlechten:** *envlēxtā* L 271, 331; *envlēxtā* Q 101; **opvlechten:** *ōpvlēxtā* L 210, 289, 295, 318; *ōp-vlēxtā* L 416; *ōpvlēxtā* Q 83; *ōpvlēxtā* P 222; **frezen:** *frizā* K 314 (schuren); **knuppelen:** *knōpālā* P 50, 107a, 175, 188, 213 (knopen in de staart maken met stro ertussen); *knēpālā* Q 2; **opbaken:** *ōpbākā* L 360 (*opmaken*); **opbatelen:** *ōpbātālā* P 107a, Q 204a (met vier draden vlechten); **opbinden:** *ōp-beñā* L 269, 270 (de lengte van de staart verkorten door er één of meer knopen in te leggen); *ōpbeñā* L 266, 290, Q 112a;

opbēnā K 317; *up-* Q 2c; *opbējinān* K 278; **opdoen:** *opdūn* K 361 (staart opbinden); *opduj* L 282; *opduyn* K 359; **opdraaien:** *opdrīanā* Q 251; **opknopen:** *opknōpā* L 271 (vgl. *opbinden* en *knuppelen*); *opknōpā* L 294; *opknōpā* L 210; **rondsniijden:** *rōnsnēn* Q 2; **scheren:** *šē.rā* Q 3 (het haar van zowel staart als manen kort afknippen); **slenderen:** *slendārā* K 353, P 44; *slendāren* K 278; **opslenderen:** *upslendārā* K 353; **slingeren:** *sleḡārā* L 414; *sleḡārān* K 278; **trekken:** *trēkā* Q 2, 95 (de staart uitdunnen); **vrietsel:** *vritšāl* Q 192 (wrong waarin de paardestaart tijdens de winter opgebonden was).

8.6 DE STAART COUPEREN

(N 8, 103d)

[Het kappen of afsnijden van de staart van veulens gebeurt na enkele dagen of weken. Nadat de staart zuiver gemaakt en afgebonden is, wordt

hij afgesneden en toegebrand.]

zwansen: *zwanzān* L 282; *swanse* L 246, 198b; *žwanzā* Q 193; *šwansā* L 293; **zwense** *zwenšā* L 244c, 247, 292a, 360, 368, 369, 374, 382, 416, 422, 424; *zwenšā* L 289; *zwen* L 265, 266, 268, 271, 294, 318b, 321, 328, Q *zwenšā* Q 188; *swenšā* Q 94b, 96d, 98, 197; *swenšān* Q 14; *swensā* L 210, 214, 269, 283, 318, 322, Q 95; *žwenšā* L 290, Q 99*; *žwensā* K 324, 325, 328, 330, 331, 332; *šwenšā* L 283, 329, Q 248, 251; *šwenšā* Q 252; *šwensā* L 273, 387, Q 20, 33, 39, 101, 109, 112a, 112b, 119, 192, 204a, 248; **kappen:** *kapā* K 353, P 222, 2, 3, 83, 86, 162; *kapān* K 278; **uitkappe** *ūtkapā* Q 94; *ut-* Q 178; **afknippen:** *afknepā* 317; **afdoen:** *afdūn* L 163; **couperen:** *kupīrā* 101; *kupērā* L 270; **opscheren:** *opšxērā* K 353; **sniijden:** *sneḡā* P 175; **opsnijden:** *opšneḡā* 353; **uithouwen:** *uthōwā* Q 94b.

- ALFABETISCH REGISTER 35
van woordtypen en lemmatitels
(in hoofdletters)
- A
- aamborstig 113
aan de hand 18
aan de handse kant 16
aan, er hangt sturigheid ~ 85
aan, (het is) ~ de schijt 96
aan, (ze is) ~ het bijkomen 91
aan, (ze is ~ het) udderen 91
aan, (ze is ~ het) uieren 91
aangaan 77
aanhalen 115
aanhengsten 86
aankallen 115
AANKOMENDE, ROEPEN VAN DE
HENGST NAAR DE ~ MERRIE
68
aanleren 115
aanspannen 115
aanspanner 14
aanspreken 115
aanstoten 80
aanstoten, (het) stoot zich aan
63
aanstoten, (zich) ~ 82
aanstrijken, (zich) ~ 81
aantreden, (zich) ~ 81
aantrekken 80
AANTREKKEN, STROMPELEND
LOPEN BIJ HET ~ 80
aantuigen 115
aanwakkeren 115
aanwas 99
AANWASSEN OP DE TANDEN 98
aarden, een goede om patatten
te ~ 83
AARS 36
aars 37
aarsdarm 37
abces 98
abcessen 111
abeel 58
achter, (een) kromme van ~
102
achterarm 42
achterbats 38
achterbeen 43
achterbil 38
achterdijbeen 45
achterhaam, (het) gaat in de ~
55
achterhalen, (zich) ~ 81
achterhand 35
ACHTERHAND VAN HET PAARD
35
achterhandig (deel) 35
achterkant 35
ACHTERKNIE 45
achterknie 45
achterkoot 49
achterkotig 102
achterkwartieren 35
achterlijf 35
achteronderbeen 43
achterpaard 35
achterpijp 43
achterpoot 43
achterscheen 43
achterschenkel 45
achterste bovenbeen 43
achterste, (het) ~ 35
achterste knie 45
achterste koot 49
achterstel 35
achteruihouwen 79
achteruitlopen 79
achteruitslaan 79
achteruitstampen 79
ACHTERUITTRAPPEN 79
achteruittrappen 79
achteruitwerken 79
achterwerk 35
achtienmaander 14
adem, (het heeft het) op de ~
113
adem, kort van ~/asem 113
aderspat 107
adret 59
af, de zegels zijn ~ 91
af, (één) heup ~ 62
af, (één) hoop ~ 62
af, van tand ~ 14
af, voor de hop ~ 16
afbladeren, (een heup is)
afgeblat 62
afdekken 85
afdoen 118
afdoen, van de meer ~ 95
afdoen, van de mem ~ 95
afdoen, van de tet ~ 95
afgeschuurd, pees ~ 102
afgezakte heup 62
afgooien, (bellen) ~ 85
afgooien, witte bellen ~ 85
afknippen 118
afpersen, (de merrie) ~ 92
AFSCHEIDEN, MERRIE DIE
VOCHT AFSCEIDT 86
AFSCHEIDEN, VOCHT ~ 85
AFSCHEIDING ALS TEKEN VAN
HENGSTIGHEID 85
afsmijten 86
aftander 14
aftandig 14
aftandig paard 14, 99
aftandige, (een) ~ 14
aftands 14
aftands paard 14
aftandse voes 14
aftrekken, (het is) afgetrokken
102
afval 94
afwerpsel 87
afzetten 95
afzetten, van de meer ~ 95
afzetten, van de mem ~ 95
afzetten, van de tet ~ 95
afzetten, van het paard ~ 95
alleenstaand 13
anderhalfjarige, (een) ~ 14
angelen 99
angstig 56
appelbloesem 51
appelschimmel 51
APPELSCHIMMEL, POMMELEE, ~
50
ARBEID, HET PAARD WENNEN
AAN TUIG EN ~ 115
arbeid, (ze heeft) ~ 92
arbeid, (ze maakt) ~ 92
arbeiden 92
ardeens paard 3
ardeens paardje 3
ardeense, (een) ~ 3
ardennais 3
ardennees 3
ardenner 3
ardennese, (een) ~ 3
ardens, (een) ~ (paard) 3
ardens paard 3
ardens paardje 3
ardense, (een) ~ 3
asem, kort van adem/~ 113
asselen 30
assepaard 63
averechtese kant 16
- B
- baan, (het) houdt geen ~ 77
baan, witte ~ 24
baard 21
baardje 21
baden 77
bakkes 19
bakkes, hard in de ~ 57
bakkes, sterk in het ~ 57
bakkes, sterk in zijn ~ 57
bakkes, sterk van ~ 57
bakkes vol 28
bakkes, week in het ~ 57
bakkes, week in zijn ~ 57
bakkes, week van ~ 57
bakkes, wreed in het ~ 57

- bakkes, wreed in zijn ~ 57
 balg 34
 ballen 40
 balzak 40
 bang 56
 banzelen 77
 bats 38
 bed 93
 been 43
 been, bovenste ~ 43
 been, dik ~ 106
 been, lang ~ 43
 been onder de knie 43
 been, onderste ~ 43
 beenbrand 104
 BEENDEREN, BEIDE ~ VAN DE
 ONDERKAAK 25
 beenderziekte 95
 beengewricht 45
 beenman 64
 beenpijp 43
 beenspat 107
 beenwrat 45
 beenziekte 95
 beer, grove ~ 64
 beer, (het gaat als/is een) ~
 102
 BEERVOETIGHEID 101
 beest, koppige ~ 55
 beest, lompe ~ 54
 beest, oude ~ 16
 beest, stijf ~ 83
 beest, stom ~ 54
 beest, zachte ~ 58
 beestkeutel 70
 behouden, (ze heeft) niet ~ 88
 BEIDE BEENDEREN VAN DE
 ONDERKAAK 25
 bek 19
 bek, hard in de ~ 57
 bek, hel van ~ 57
 bek, lijs in de ~ 57
 bek, week in de ~ 57
 bek, week van ~ 57
 bek, wreed in de ~ 57
 bekallen 115
 belg 63
 bellen 85
 (bellen) afgooien 85
 bellen, witte ~ afgooien 85
 bels 4, 63
 belsen 71
 BENAMINGEN VAN HET PAARD
 NAAR DE LEEFTIJD 13
 benen, goed op de ~ 59
 benen, (het heeft) fijne ~ 64
 benen, (het heeft) franse ~ 81
 benen, kramp in de ~ (hebben)
 100
 benen, licht van ~ 63
 BENEN, MET DE ~ ZWAAIEN EN
 BEWEGEN TIJDENS HET
 WERPEN 92
 benen, (paard met) grove ~ 64
 bengel, grove ~ 64
 bengel, zure ~ 55
 (bere)klauwen (hebben) 101
 bereklauw, (het heeft/staat) ~
 101
 bereklauw staan 84
 bereklauwen (hebben) 101
 berepoot, (een) ~ (hebben) 101
 berevoeten (hebben) 101
 beslag 96
 bestuiten 115
 bet schokjes lopen 71
 beuken 69
 beuker 56
 beukerd 56
 bevangen 96, 100, 114
 bevangenheid 96
 beven 69
 BEVEND SCHUDDEN MET DE
 HUID 69
 BEWEGEN, BIJ HET STAPPEN DE
 HOEVEN NAAR BUITEN ~ 80
 BEWEGEN, MET DE BENEN
 ZWAAIEN EN ~ TIJDENS HET
 WERPEN 92
 BEWEGINGEN, TRAPPELENDE ~
 MAKEN 78
 bibbelen 69
 bibberen 69
 bidet 2
 bidetje 3
 BIEDEND, WEERSTAND ~ 56
 biek 14, 60
 biek, magere ~ 60
 biek, oude ~ 14
 biek, versleten ~ 14
 biek, versleten oude ~ 14
 bieke 4
 biest 94
 biest, (ze heeft) witte ~ aan de
 demen 89
 biestmelk 94
 bij de hand 18
 bij de handse kant 18
 BIJ HET STAPPEN DE HOEVEN
 NAAR BUITEN BEWEGEN 80
 BIJ HET STAPPEN DE HOEVEN
 NIET VOLDOENDE OPHEFFEN
 83
 BIJ HET STAPPEN DE VOETEN
 KRUISELINGS PLAATSEN 81
 BIJ HET STAPPEN DE VOETEN
 NAAR BINNEN KEREN 81
 bijeen, kort ~ staan 84
 BIJEEN, MET DE POTEN DICHT ~
 STAAN 83
 bijkomen, (ze is) aan het ~ 9
 bik 14, 60
 bik, magere ~ 60
 bik, oude ~ 14
 bik, voor de ~ 16
 BIL 38
 bil 38
 biljarderen 80
 biljarten 80
 bilwrat 45
 BINNEN, BIJ HET STAPPEN DE
 VOETEN NAAR ~ KEREN 8
 binnenhand 18
 binnenhengst 8
 binnenin, hij heeft ze ~ 81
 binnenkant 18
 binnenkantse kant 18
 binnenpiet 8
 blaaien 80
 blaaiieren 81
 blaarkop 53
 blaas 92, 108
 blaasje 92
 blad 30
 blader 30
 blasse ogen 98
 blauw gespikkeld 52
 blauwe, (een) ~ 52
 BLAUWE EN BRUINE SCHIMME
 52
 blauwe moorkop 52
 blauwe schimmel 52
 blauwe voes 52
 blauwgrijze, (een) ~ 52
 blauwschimmel 52
 blazen 66
 blazer 61
 bleinen 108
 bleren 67
 bles 22, 24
 bles, grote ~ 24
 bles, kleine ~ 22
 bles, lange ~ 24
 bles, witte ~ 22, 24
 blesje 22, 24
 blesoog, (het heeft een) ~ 98
 blij paard 58
 blijvend gebeet 28
 BLIJVEND GEBIT 28
 blijvend gebit 28
 bliksemen 85
 blind 97
 blind paard 97
 bloedkrankte 96
 bloem op het paard 52
 bloemen, (het paard heeft) ~
 52
 bloemen, (het paard) heeft ~
 op 52
 blok 47, 63

- blok, zware ~ 63
 bocht 93
 bochtig 58
 bodemwijd staan 83
 boeg 30
 boelee 49
 boelee, dikke ~ 107
 boelee, (het is) gekraakt in de ~ 102
 boelee, (het staat) door zijn ~ 102
 boelee, (het) zakt door in de ~ 102
 boerenpaard 63
 boeten 6
 bok 16, 55
 bok, lompe ~ 54
 bok, oude ~ 16
 bok, slechte ~ 55
 bok, steense ~ 55
 bok, versleten ~ 16
 bokmeer 10
 boks 35
 boks 94
 boks, grote ~ 8
 bol 40, 101, 108
 bollen 40
 bolletje 92
 bollig 107
 BOLSPAT 108
 bolspat 108
 bommeldrafje 71
 bommelen 71
 bonk 63
 bonk, versleten ~ 16
 bont paard 53
 bonte, (een) ~ 53
 bonte, (een) rode ~ 53
 boon 98
 BOOSAARDIG PAARD 55
 bors 40
 BORST 29
 borst 18, 29, 30
 borst, dikke ~ 30
 BORST, VLEES- EN
 SPIERAANZETTING LINKS EN
 RECHTS OP DE ~ 30
 borstelen 116
 borstkas 30
 borstknook 30
 borstkussen 30
 borstspieren 30
 bortelen 80
 BOSJE HAAR DAT TUSSEN DE
 OREN NAAR VOREN HANGT
 22
 BOSJE HAREN AAN DE BOVENLIP
 20
 bot paard 60
 bouletten 30
- BOUW, HARMONISCH VAN ~ 58
 BOUW, SLECHT VAN ~ 59
 bovenarm 42, 43
 BOVENBEEN 43
 bovenbeen 42, 43
 bovenbeen, achterste ~ 43
 bovenbil, eerste ~ 45
 bovengewricht 43
 bovenhand 35
 bovenknie 43, 45
 BOVENLIP, BOSJE HAREN AAN
 DE ~ 20
 bovennek 20
 bovenpijp 43
 bovenpoot 43
 bovenste been 43
 braaf 57
 brabander 63
 brabander, echte ~ 63
 brabantse paard 63
 brabantse, (een) ~ 63
 brak 60
 braken 78
 braks 56
 brand 98, 104
 brand, (het heeft) ~ (op de
 ogen) 98
 brand in de muil 98
 brandader 46
 brandig 98
 brandvoes 53
 brandvos 53
 BRANDVOS, KOFFIEVOS, ~ 53
 brats, de ~ steekt hem 97
 brave, (een) ~ 58
 brede, (te) ~ stand 83
 breed, (het) staat te ~ 102
 breed, (te) ~ staan 83
 breektanden 28
 breken 28
 BRENGEN, DE MERRIE BIJ DE
 HENGST ~ 86
 brengen, naar de hengst ~ 86
 brenselen 66
 brensen 66
 bretsig 58, 97
 breuk 8
 BREUKHENGST 8
 breukhengst 8
 BRIESEN 66
 briesen 66
 briesen, briezen, ~ 66
 briezen, briesen 66
 brik 60
 brobbelen 99
 brod 41
 broek 35, 39
 broers 30
 brokhoef 103
 brokje 92
- BROKKELHOEF 102
 brokkelhoef 103
 brokkelige poten 103
 brokkelige voet 103
 brokkelpoten 103
 brokkelvoet 103
 brokken 99
 bronst 85
 bronstig 85
 BRONSTIG, VAN MERRIES 84
 BRONSTTIJD 85
 broodje 92
 brosse hoeven 103
 bruin 54
 bruin gespikkeld 53
 BRUINE, BLAUWE EN ~
 SCHIMMEL 52
 bruine, (een) ~ 53, 54
 bruine schimmel 52
 bruine voes 52, 53
 bruinrijze, (een) ~ 53
 bruinschimmel 52
 bruinvoes 53
 bruisen 67
 bruistig 85
 brullen 67
 bruller 56
 buidel 40
 BUIK 33
 buik 34
 BUIK, LANG RUW HAAR ROND
 ~ EN UIER 34
 buikkramp 96
 BUIKKRAMPEN 96
 buikpijn 96
 BUITEN, BIJ HET STAPPEN DE
 HOEVEN NAAR ~ BEWEGEN
 80
 buitenhand 16
 buitenkant 16
 buitenkantse kant 16
 buitenmodelse, (een) ~ 60
 buiterhand 16
 bulderen 69
- C
- cale (fr.) 46
 camionneur 4
 CASTREREN 6
 castreren 7
 chinees 55
 chique paard 59
 cholera 97
 circuspaardje 4
 CORNAGE 113
 cornage (subst., fr.) 113
 cornard (adj., fr.) 113
 cornard (fr.) 97
 couperen 118

I.9

COUPEREN, DE STAART ~ 118
croisé (fr.) 4

D

dabbelen 80
dabben 78, 80, 92
damp, piepende ~ 113
dampetig 113
dantelen 77
dappere, (een) ~ 58
darmpek 70
DARMIJTSULPING 8
DARTEL 58
dartel 58
daveren 69
dazelen 77
debberen 78
deel, achterhandig (~) 35
DEEL, VOORSTE ~ VAN HET
 PAARD, TOT ACHTER DE
 VOORBENEN 18
deem 34
deem, (ze heeft) was in de ~
 90
deempjes 34
dekken 86
DEKKEN, DE MERRIE ~ 86
dekken, (ze is) niet ~ 88
deksel 87
dektijd 85
dem 34
demen 34
demen, de ~ plakken 91
demen, (ze heeft) druppeltjes
 aan de ~ 90
demen, (ze heeft een) stop in de
 ~ 90
demen, (ze heeft) kegels aan de
 ~ 90
demen, (ze heeft) kles aan de ~
 90
demen, (ze heeft) krekelen aan
 de ~ 90
demen, (ze heeft) stopjes aan de
 ~ 90
demen, (ze heeft) stopjes op de
 ~ 90
demen, (ze heeft) tappen aan de
 ~ 90
demen, (ze heeft) tippelen aan
 de ~ 90
demen, (ze heeft) top op de ~
 90
demen, (ze heeft) toppen aan de
 ~ 90
demen, (ze heeft) was aan de ~
 90
demen, (ze heeft) witte biest
 aan de ~ 89

demen, (ze heeft) zegels aan de
 ~ 91
demen, (ze heeft) zegels op de
 ~ 91
dempetig 112
DEMPIG 112
dempig 112
dempigheid 113
demptig 112
denderaar 78
denderen 78
derdoor gaan 77
derdoor lopen 77
dertigmaander 14
dertussenuit gaan 77
deruit trekken 77
dervandoor gaan 77
dervandoor (gaan) 77
deugniet 55
DIARREE, PAARD MET
 MAANDELIJKE ~ 96
DICHT, MET DE POTEN ~ bijeen
 staan 83
diep, (het) staat te ~ 102
diepte 32
dij 45
dijbeen 45
dijen 38
dik been 106
dikbeen 43
dikke boelee 107
dikke borst 30
dikke hak 107
DIKKE HAKKEN 106
dikke hakken 107
dikke hartknoek 30
dikke kapeles 107
dikke koten 107
dikke kronen 102
dikke muil 98
dikke raken 98
dikke schijthakken 107
dikke varsen 107
DIKKER WORDEN 91
ding, kwaad ~ 93
djek 15
djek, oude ~ 15
dobbbele, (een) ~ 2
dobbel 58
dobbele, (een) ~ 59
dobbele hit 3
dobbele merrie 2
dobbele poney 2
dobbele pony 2
dobbele pony, poney 2
dode ogen 98
doeken, (het staat) op de ~ 110
doen, van het paard ~ 95
doen, vanaf ~ 95
doen wennen 115

donkelbruin 54
donkele voes 53
donkere voes 53
donkere vos 53
doodskop 24
door, (de huid is) ~ 111
doorbreken 75
doorenhouwen 81
doorentrekken, (het is)
 doorengenrokken 102
doorgaan 77
doorgedrukt 111
doorgeschaafd 111
doorgeschuurd 111
doorgeslagen, (het heeft een)
 huid 111
doorgezakte rug 63
doorjager 60
doorknikken 100
doorknikken, (het is)
 doorgeknikt 100
doorlopen 75
doorloper 96
doorschieten 100
doorslaan 75, 81, 102
doorslaan, te wijd ~ 81
doorslager 82
doorspannen, (het is)
 doorgespannen 102
doorstaan 102
doorstaan, (het) staat door 102
doorstaan, (het staat) door zij
 boelee 102
doorstaan, (het) staat te fel do
 102
doorstaan, te wijd ~ 102
doortreden 81, 102
doortreden, (het) treedt te fel
 door 102
doortreden, te wijd ~ 81
doortreder 102
doortrekken, te wijd ~ 81
doorzakken 100, 102
doorzakken, (het is) doorgeza
 102
doorzakken, (het) zakt door 102
doorzakken, (het) zakt door in
 de boelee 102
doorzaker 100
doorzetten, niet ~ 71
dop 38
dove ogen 98
draad smijten 86
draaien 81
draaien in de koot 81
draaien, (zich) ~ 69
draaiier 38
drachtig 89
DRACHTIG, DE MERRIE IS NIET
 ~ 88

- DRACHTIGE MERRIE 88
 drachtige, niet ~ merrie 88
 (draden) uitwerpen 86
 draf, in de ~ lopen 72
 draffen 72
 drafje, kort ~ 71
 drafje, op een ~ 71
 drafje, op een ~ gaan 71
 drafje, op een klein ~ 71
 drafje, op een klein ~ lopen 71
 drafje, op een ~ lopen 71
 draffen 72
 dragen, (ze) draagt 89
 dragen, (ze) draagt niet 88
 dragend 89
 dragende meer 89
 DRAVEN 72
 draven 72
 draven, langzaam ~ 71
 draven, licht ~ 71
 draven, luiweg ~ 71
 DRAVEN, TEGELIJKERTIJD
 GALOPPEREN EN ~ 75
 draver 59
 drek 70
 drempelen 78
 drentelen 78
 dresen 92
 dressereren 115
 dribbelen 78
 driejaarse, (een) ~ 14
 driejaarse tanden 28
 driejarig 14
 driejarige, (een) ~ 14
 driejariger 14
 drieling 4, 14
 drieslag maken 74
 drieslag, (op de/een) ~ (lopen)
 74
 drieslag, op een ~ gaan 73
 drieslag, op een ~ lopen 74
 drieslagen (ww.) 74
 drieslager 74
 driespringer 76
 driesprong maken 75
 driesprong (maken) 76
 driestappen (ww.) 74
 driestapper 74
 driftig 58
 driftige, (een) ~ 58
 droef 98
 droefogen 98
 droes 114
 DROES, GOEDAARDIGE ~ 114
 DROES, KWADE ~ 114
 droes, kwade ~ 114
 droezel 98
 droezelachtig 98
 droezelig 98
 droezelige ogen 98
 droezelt, (het) ~ 98
 droezig 98
 droge voeten 103
 drukken, (het is) gedrukt
 geweest 111
 drukken, (het paard is) gedrukt
 111
 drukplak 111
 drukplekken 111
 drukvlekken 111
 druppelen 91
 druppelen, (ze) drupt 91
 druppeltjes, (ze heeft) ~ aan de
 demen 90
 druppen 85
 duister 98
 duistere fuchs (du.) 53
 duistere ogen 98
 duivel, koppige ~ 55
 duivel, oude ~ 16
 duivel, stomme ~ 54
 duivelshaar 34, 111
 duivelskind 55
 duivelsplekken 111
 duivelsvlechten 20
 duivelsvlekken 111
 duiverhaar 34
 duizeltig 98
 dun 32
 dunne, (een) ~ 59
 dunnen 32
 duts 98
 dwars 55
 dwarshout 55
 dwarsoor 55
 E
 echte brabant 63
 eczeem, nat ~ 104
 eeltknop 46
 eeltwrat 45
 EELTWAT, ZWEELWRAT 45
 (één) heup af 62
 één heup (hebben) 62
 (één) hoop af 62
 één hoop (hebben) 62
 één, op ~ lijn gaan 84
 één, op ~ lijn staan 84
 een slechte gang (hebben) 77
 eendebek 98
 eenjaars 14
 eenjarig veulen 14
 eenjarige, (een) ~ 14
 eerste bovenbil 45
 EERSTE, DE ~ UITWERPSELEN
 VAN HET VEULEN 70
 eerste knie 45
 eerste kwartier 43
 eerste mest 70
 eerste onderbil 45
 egaal van lijn 58
 eigennuttig 55
 eikels, (ze heeft) ~ 90
 eksterroog 108
 ELKAAR, MET DE POTEN TE VER
 UIT ~ STAAN 83
 ELLEBOOG 42
 elleboog 42
 eng, (te) ~ gaan 83
 eng, (te) ~ lopen 83
 eng, (te) ~ staan 83
 enge, (een) ~ 84
 enge, (een) ~ stand hebben 84
 engelsman, halve ~ 4
 enkel 45
 enkels poetsen 83
 enter 14
 er hangt sturigheid aan 85
 er hangt wat aan haar stopjes
 91
 erfdrek 70
 erfpacht 70
 erfstront 70
 even, (de heupen zijn niet) ~
 hoog 62
 ezel 55
 F
 fatekeren, (het is) gefatekeerd
 102
 feenselen 115
 feesten 115
 fel, (het) staat te ~ door 102
 fel, (het) treedt te ~ door 102
 fetteren 75
 feukelen 116
 fijn 63
 fijne, (een) ~ 64
 fijne, (het heeft) ~ benen 64
 fijne, (het heeft) ~ pootjes 64
 FIJNGEBOUWD 63
 fistel 111
 fits 49
 fitsel 111
 fjord 4
 flabbes 60
 flakeren 81
 FLANK 32
 flank 32
 flank, linkse ~ 33
 flank, rechtse ~ 33
 flanken 33
 flatser 60
 flatteren 115
 flebiet 107
 fledderen 115
 flesveulen 12, 13
 fletsen 115

flink 59
 flosgal 108
 flouteren 75
 fluishaar 34
 fluit 41
 foenesen 115
 fokmeer 10
 fokmerre 10
 FOKMERRIE 9
 fokmerrie 10
 fokpaard 10
 forceren, (het is) geforceerd
 100
 form 102
 fourchette (fr.) 49
 frans gaan 80
 frans, (het) staat ~ 81
 frans lopen 80
 frans staan 80
 franse, een ~ 81
 franse, (het heeft) ~ benen 81
 franse, (het heeft de) ~ gang
 81
 franse, (het heeft de) ~ slag 81
 franse, (het heeft de) ~ stand
 81
 franse, (het heeft de) ~ stap 81
 franse, (het heeft) ~ poten 81,
 102
 fransen 80, 92
 fransman 81
 fransman, lopen wie een ~ 81
 frattel 45
 frezen 117
 friemelen 116
 from staan 84
 frou 22
 frou-frou 22
 frutselen 81
 fuchs, duistere ~ (du.) 53

G

gaan, derdoor ~ 77
 gaan, dertussenuit ~ 77
 gaan, dervandoor ~ 77
 gaan, dervandoor (~) 77
 gaan, frans ~ 80
 gaan, (het gaat als/is een) beer
 102
 gaan, (het) gaat in de
 achterhaam 55
 gaan, (het gaat) over een koord
 81
 gaan, (het paard) gaat op de
 teen 63
 gaan, in galop 73
 gaan, kriskras ~ 77
 gaan lopen 77

gaan, naar de hengst ~ 86
 gaan, op de hol (~) 77
 gaan, op de klater ~ 76
 gaan, op de klater (~) 77
 gaan, op (de) loop ~ 76
 gaan, op de loop (~/zijn) 77
 gaan, op een drafje ~ 71
 gaan, op een drieslag ~ 73
 gaan, op één lijn ~ 84
 gaan, op het gemak ~ 71
 gaan, op het gemakje ~ 71
 gaan, (op het) hazepad ~ 81
 gaan, op hol ~ 76
 gaan, op hol (~) 77
 gaan, op zijn gemak ~ 71
 gaan, op zijn sloffen ~ 83
 gaan, over de koten ~ 100
 gaan, overeen ~ 81
 gaan, sloderentère ~ 77
 GAAN, STAPVOETS ~ 71
 gaan, stapvoets ~ 71
 gaan, stapvoets (~) 71
 gaan, (stapvoets) ~ 71
 gaan, stilletjes ~ 71
 gaan, (te) eng ~ 83
 gaan, (te) wijd ~ 83
 gaan, vandoor ~ 77
 gaan, vierhakig ~ 74
 gaan, viervoetig ~ 74
 gaan, vlaams (lopen/~) 81
 gaan, voetje voor voetje ~ 71
 gaan, wie een zatte (~) 77
 gaan, zigzag over de weg (~)
 77
 gaander, goede ~ 59
 gaarne, hij werkt ~ 58
 GAL 108
 gal 106, 108
 gal aan de hak 108
 galknoop 108
 galop, in de ~ (lopen) 74
 galop, in ~ gaan 73
 galop, in ~ lopen 73
 galop, (in) ~ (lopen) 74
 galop, in ~ (lopen) 74
 galop, in volle ~ (lopen) 74
 galop, korte ~ 76
 galoppen 73
 GALOPPEREN 73
 galopperen 73
 GALOPPEREN, TEGELIJKERTIJD
 ~ EN DRAVEN 75
 galopperen, wild ~ 76
 gang, een slechte ~ (hebben)
 77
 gang, geen vaste ~ (hebben) 77
 gang, (het heeft de) franse ~
 81
 gang, (met) losse ~ 59
 gang, wijde ~ 83

gangige, (een) ~ 59
 gaper 61
 gat 37
 geappeld 51
 geappelde, (een) ~ 51
 gebeet 26
 gebeet, blijvend ~ 28
 gebeet, vol ~ 28
 gebernde voes 53
 GEBIT 26
 gebit 26
 GEBIT, BLIJVEND ~ 28
 gebit, blijvend ~ 28
 gebit, voljarig ~ 28
 geblesseerd 111
 gebloemd 51
 gebloemde, (een) ~ 51
 geblokt 58, 63
 geblokte, (een) ~ 59, 63
 geblutst 111
 GEBOORTE, KOEKJE DAT DE
 VEULENS BIJ DE ~ IN DE
 MOND HEBBEN 92
 GEBOORTEOMHULSEL VAN EEN
 VEULEN 92
 geboortestront 70
 gebouwd, goed ~ 59
 gebouwd, kort ~ 59
 gebouwd, slecht ~ 60
 gebrande, (een) ~ 54
 gebroken, (een) ~ (hengst) 8
 gebroken hengst 8
 gebroken piet 8
 gebroken tanden 28
 gedopte, (een) ~ 51
 gedopte schimmel 51
 gedouwd 111
 gedouwen 111
 gedresseerd, niet ~ 54
 gedrongen 58, 63
 gedrongen, kort ~ 58
 GEDRUKT 111
 gedrukt 111
 geduwd 111
 geen, (het) houdt ~ baan 77
 geen klare 98
 geen spoor (houden) 77
 geen vaste gang (hebben) 77
 geestig 58
 geforceerd, pezen ~ 106
 gegaan, lopen ~ 77
 gegaan, vandoor ~ 77
 gegroeid, scheef ~ 110
 gehamerd 51
 gehandzaam 57
 GEHEEL, GESLACHTSORGAAN
 VAN DE HENGST ALS ~ 38
 geitebenen, (het heeft) ~ 84
 geitehoef 110
 geitepoot, (een paard met een

- ~ 102
 gejaagd 113
 gek 58, 97
 gekloven maanstrang 20
 gekoot, (te) lang ~ 102
 gekruist paardje 4
 gekruiste, (een) ~ 4
 gelder 4
 gelijnd 58
 gelp 107
 gelp, de ~ in de hakken 107
 gelps 107
 gemaakt, lomp ~ 60
 gemaakt, slecht ~ 60
 gemaakte, (een) slecht ~ 60
 gemacht 38
 gemak, op het ~ gaan 71
 gemak, op het ~ lopen 71
 gemak, op zijn ~ 71
 gemak, op zijn ~ gaan 71
 gemak, op zijn ~ lopen 71
 gemakje, op het ~ 71
 gemakje, op het ~ gaan 71
 gemakje, op zijn ~ lopen 71
 gemakkelijk 57
 gemecht 39
 gemene, (een) ~ 55
 gen, lijs in ~ muil 57
 gen, week in ~ muil 57
 gen, wreed in ~ muil 57
 gepenningd 52
 gepenningde, (een) ~ 51
 geperkt 52
 geplekkerde, (een) ~ 51
 geplekt 52
 geplekte, (een) ~ 51
 gepommeleerd 52
 geraamte 31
 gerade 59
 geramasseerd 58
 geramasseerd paard 59
 gerande hoorn 103
 gerochelen 66
 geroed 39
 geruchelen 66
 geschaar 25
 geschicht 41
 geschift 41
 geschikte meer 10
 geschoten, over de koot ~ 100
 geschoten, over de koot (~)
 100
 geschoten, overkoot ~ 100
 geschuurd 111
 GESLACHTSORGAAN, VAGINA,
 ~ VAN DE MERRIE 40
 GESLACHTSORGAAN VAN DE
 HENGST ALS GEHEEL 38
 geslons 94
 gesloten 58
 gesloten, kort ~ 59
 gesneden, slecht ~ 8
 GESNEDEN, SLECHT ~ HENGST
 8
 gesneden, te lang ~ 8
 gesnoden, lang ~ hengst 8
 gesnoden, slecht ~ 8
 gespeend 13
 gespeend, niet ~ (veulen) 13
 GESPEEND VEULEN 13
 gespeend veulen 13
 gespeende, (een) ~ 13
 gespel 102
 gespelterd 102
 gespikkeld 52
 gespikkeld, blauw ~ 52
 gespikkeld, bruin ~ 53
 gespikkelde, (een) ~ 51
 gespikkelde schimmel 51
 gespleten haarband 102
 gespleten hoef 102
 gespleten hoeven 104
 gesteken 52
 gestoken, kort ~ 59
 gestopt 59
 gestuikt 59
 getekend wie een koe 53
 getrokken 59
 getrouw 57
 getuig opleggen 115
 gevat, (een) kelde ~ 114
 geven, (ze geeft) goede natuur
 90
 gevlekt 52
 gevlekte, (een) ~ 51, 53
 gevlekte staar 97
 gevoelig 56, 57
 gevoelige, (een) ~ 56
 gewas, wild ~ 111
 gewend maken 115
 gewillig 57
 gewisselde tanden 28
 gewolkt 52
 gewond 111
 gewone merrie 10
 gewoonlijke, (een) ~ 60
 gewricht 43
 gezeeg 58
 gezegen 58
 gezinnig 58
 gezwel 105
 gezwoer 111
 GEZWOLLEN TANDVLEES 98
 gezwollen tandvlees 98
 giehelen 68
 giemelen 68
 giftig 58
 glasoog 98
 glazen, (het heeft) ~ ogen 97
 glazen oog 98
 glazeren, (het heeft een) ~ oog
 98
 glazeren oog 98
 goed gebouwd 59
 goed, (het) stapt ~ 59
 goed kort 59
 goed, nog ~ voor Krebs 16
 goed op de benen 59
 goed te poot 59
 GOED UIT DE WEG KUNNEND 59
 goed voor de vilder 16
 goed voor te slachten 16
 GOEDAARDIGE DROES 114
 goede, een ~ om patatten te
 aarden 83
 goede gaander 59
 goede schrik 59
 goede, (ze geeft) ~ natuur 90
 goedsgemoeds 58
 gooien, (de poten) overeen ~
 81
 gooien, (de poten) vooreen ~
 81
 goudvos 53
 graspaard 14
 graspens 34
 grasveulen 14
 GRAUWE STAAR 97
 grauwe staar 97
 grienen 98
 griffelbeentje 109
 grijze, oude ~ 16
 grijze schimmel 52
 grijze staar 97
 grijzerd 56
 grinniken 68
 grinsen 69
 grinser 56
 grinzen, (het paard) ~ 69
 GROF 64
 grof 64
 grof van knoken 64
 GROND, MET DE VOORPOTEN
 HARKEND OVER DE ~
 KRABBEN 80
 grote bles 24
 grote boks 8
 grote jong 64
 grote kol 24
 grote pony 2
 grove beer 64
 grove bengel 64
 grove, (een) ~ 64
 grove kluppel 64
 grove, (paard met) ~ benen 64
 grunselen 69
 gust 88
 guste meer 88

H

- haak 98
 haaks 81
 haaks paard 81
 haakse, (een) ~ 81
 haam 92
 haam, niet vast in de ~ 80
 haamvast, niet ~ 56
 haamvast, slecht ~ 56
 haamvol, niet ~ 56
 haar 18
 HAAR, BOSJE ~ DAT TUSSEN DE
 OREN NAAR VOREN HANGT
 22
 haar, er hangt wat aan ~
 stopjes 91
 haar, hot en ~ lopen 77
 haar, hot en ~ (lopen) 77
 HAAR, LANG RUW ~ ROND
 BUIK EN UIER 34
 haar, toefelen van hot naar ~
 77
 haar, vals ~ 111
 haar, van hot naar ~ lopen 77
 haar, van hot naar ~ (lopen) 77
 haar, vreemd ~ 111
 haar, vreemd (~) 111
 haar, wild ~ 34, 111
 haar, wilde ~ (vr.) 111
 haar, ze blaast ~ op 61
 haarband 44
 haarband, gespleten ~ 102
 haarband, kanker in de ~ 110
 haarbeen 44
 haarbrand 104
 haarenkelder 83
 HAARENKELEN 82
 haarenkelen 82
 haarkant 18
 HAARKRANS 44
 haarkrans 44
 haarneuk 20
 haarrand 44
 hachteplek 111
 hak 45
 hak, dikke ~ 107
 hak, gal aan de ~ 108
 hak, vol in de ~ 107
 haken 98
 haken, (het) haakt 81
 haker 81
 haketanden 99
 haki 4
 hakkelen 79
 hakken 45
 hakken, de gelp in de ~ 107
 HAKKEN, DIKKE ~ 106
 hakken, dikke ~ 107
 hakken, vette ~ 107
 hakken, volle ~ 107
 hakvig 81
 hakspat 107
 hals 18
 hals, (de) ~ (is) oop 111
 halve engelsman 4
 hamerslag, (een paard met) ~
 52
 hamevlieger 56
 hampeleman 110
 hand, aan de ~ 18
 hand, bij de ~ 18
 hand, van de ~ 16
 handkant 18
 handpaard 18
 hands 18
 handse, aan de ~ kant 16
 handse, bij de ~ kant 18
 handse, van de ~ kant 16
 handskant 18
 handwortel 43
 handzij 18
 handzijkant 18
 hanekramp 109
 hanekramp, (het heeft de) ~ 81
 hanepoot 109
 haneschred 109
 haneschree 109
 hanesprong 109
 HANETRED 109
 hanetred 109
 hanetred, (het heeft de) ~ 81
 hanetreder 109
 hanetree 109
 HANGEN, BOSJE HAAR DAT
 TUSSEN DE OREN NAAR
 VOREN HANGT 22
 hangen, er hangt sturigheid aan
 85
 hangen, er hangt wat aan haar
 stopjes 91
 hangen, (het) hangt in de koot
 102
 hangen, (het) hangt in zijn
 knieën 102
 hangetige heup 62
 haquet (fr.) 46
 hard in de bakkes 57
 hard in de bek 57
 hard in de muil 57
 hard lopen 72
 harde muil 57
 hardspat 107
 HAREN, BOSJE ~ AAN DE
 BOVENLIP 20
 harenband 44
 HARKEND, MET DE VOORPOTEN
 ~ OVER DE GROND
 KRABBEN 80
 HARMONISCH VAN BOUW 58
 hart 22, 30
 hartje 22
 hartknook, dikke ~ 30
 hartspat 107
 haverkist 60
 haverknevel 21
 hazehak 107
 hazehakjes 107
 hazepad, (op het) ~ gaan 81
 hazespoor, (het heeft een) ~ 8
 hazesprong 45, 104, 109
 hecht 15
 hecht, oude ~ 15
 hees 45
 heet 84
 heffen 79
 heimelijke, (een) ~ 55
 heksenbezem 20
 HEKSENVLECHTEN 20
 heksenvlechten 20
 hel in de muil 57
 hel lopen 72
 hel van bek 57
 helle, (een) ~ 57, 58
 helle muil 57
 helm 92
 hem, de brats steekt ~ 97
 HENGST 5
 hengst 5
 HENGST, DE MERRIE BIJ DE ~
 BRENGEN 86
 hengst, (een) gebroken (~) 8
 hengst, gebroken ~ 8
 HENGST, GESLACHTSORGAAN
 VAN DE ~ ALS GEHEEL 38
 hengst, lang gesnoden ~ 8
 hengst, naar de ~ brengen 86
 hengst, naar de ~ gaan 86
 hengst, (naar de ~) leiden 86
 hengst, naar de ~ rijden 86
 hengst, oude ~ 16
 HENGST, ROEPEN VAN DE ~
 NAAR DE AANKOMENDE
 MERRIE 68
 HENGST, SLECHT GESNEDEN ~
 8
 HENGST, UITGESTORT ZAAD
 VAN DE ~ 87
 hengsten 86, 87
 hengsten, laten ~ 86
 hengsteveulen 11
 hengstig 85
 hengstige veulen 11
 HENGSTIGHEID, AFSCHIEDING
 ALS TEKEN VAN ~ 85
 hengstje 11
 HENGSTVEULEN 11
 hengstveulen 11
 hengstveulentje 11
 herenpaard 59

- herlopen, (ze is) ~ 88
 hesen 45
 heup 36
 heup, afgezakte ~ 62
 heup, (één) ~ af 62
 heup, één ~ (hebben) 62
 heup, (een ~ is) afgeblat 62
 heup, hangetige ~ 62
 heup, hoop (~) 30
 heup, (met een) scheve ~ 62
 HEUP, PAARD MET EEN SCHEVE ~ 62
 heup, verzakte ~ 62
 heupen, (de ~ zijn niet) even hoog 62
 heupen, (een paard met) holle ~ 60
 heupen, hopen (~) 36
 heurn 47
 hevig 58
 hevige, (een) ~ 58
 hiel 49
 hij heeft ze binnenin 81
 hij leert niet 54
 hij treedt (zich) 82
 hij werkt gaarne 58
 hemmelen 68
 himmeren 65
 hinderhand 35
 hinderuitslaan 79
 hinkepink 110
 hinkerd 110
 HINNIKEN 65
 hinniken 66
 hit 3
 hit, dobbele ~ 3
 hitje 3
 hits 85
 hittetijd 85
 hitteveulen 3
 hoddelen 77
 hoden (mv.) 40
 HOEF 46
 hoef 46
 hoef, gespleten ~ 102
 hoef, kleine ~ 49, 110
 hoef, sprokke ~ 103
 hoefbevangen 110
 HOEFBEVANGENHEID 96
 hoefkanker 110
 hoefkroon 45
 hoeflijst 48
 hoefrand 45
 hoefzool 48
 hoes 39
 hoesten (ww.) 114
 HOEVEN, BIJ HET STAPPEN DE ~ NAAR BUITEN BEWEGEN 80
 HOEVEN, BIJ HET STAPPEN DE ~ NIET VOLDOENDE OPHEFFEN 83
 hoeven, brosse ~ 103
 hoeven, gespleten ~ 104
 hoeven, in de ~ klatsen 81
 hoeven, rotte ~ 103
 hoeven, slechte ~ 103
 hoeven, weke ~ 103, 104
 hoge, (een) ~ 64
 hoge hollander 4
 hoge loper 65
 hoge rekel 64
 hoge staak 65
 hoge stultes 65
 hol 59
 hol in de knieën 102
 hol, op de ~ (gaan) 77
 hol, op ~ gaan 76
 hol, op ~ (gaan) 77
 HOL, OP ~ SLAAN 76
 hol, op ~ slaan 76
 hol, op ~ slagen 76
 hol, op ~ zijn 76
 hol paard 60
 hol staan 102
 hol, (te) ~ staan 83
 holbenig 83, 102
 hollander 4
 hollander, hoge ~ 4
 hollands paard 4
 holle, (een) ~ 60
 holle, een ~ 102
 holle, (een paard met) ~ heupen 60
 holle kast 60
 holsporig 83
 hommelen 68
 hommeren 65
 hondsdrif 76
 hondsdrifje, op een ~ 71
 honkelen 109
 honselen 66
 hoofdkant 16
 hoog, (de heupen zijn niet) even ~ 62
 hoog, het (paard) keekt ~ 61
 hoogbenig 65
 hoogpotig 65
 hooi, veulen van ~ 114
 hooipens 34, 114
 HOOIVEULEN 114
 hooiveulen 114
 hooizak 34
 hoop 32
 hoop, (één) ~ af 62
 hoop, één ~ (hebben) 62
 hoop (heup) 30
 hoop, (met een) scheve ~ 62
 hoorn 47
 hoorn, gerande ~ 103
 hoorn, kwade ~ 103
 hoorn, slechte ~ 103
 hoorn, sprokke ~ 103
 hop, voor de ~ af 16
 hopen (heupen) 36
 hortig 55
 hortige, (een) ~ 56
 hot 16
 hot en haar lopen 77
 hot en haar (lopen) 77
 hot, toefelen van ~ naar haar 77
 hot, van ~ naar haar lopen 77
 hot, van ~ naar haar (lopen) 77
 houden, geen spoor (~) 77
 houden, (het) houdt geen baan 77
 houden, (zich) niet ~ 80
 hout, lomp ~ 54
 houten 59
 houteren paard 60
 houwen 78, 79, 92
 HUID, BEVEND SCHUDDEN MET DE ~ 69
 huid, (de ~ is) door 111
 huid, (het heeft een) doorgeslagen ~ 111
 huiveren 69
 hummelen 68
 hummeren 65
 hunkeren 68
 I
 ijverig 58
 ijzeren, in de ~ klatsen 81
 ijzeren, (zich) in de ~ slaan 82
 ijzerlegger 106
 ijzers, (de ~) klinken 82
 ijzers, de ~ kloppen 82
 ijzers, in de ~ kappen 81
 in de draf lopen 72
 in de galop (lopen) 74
 in de hoeven klatsen 81
 in de ijzeren klatsen 81
 in de ijzers kappen 81
 (in een) viersprong (lopen) 75
 in galop gaan 73
 in galop lopen 73
 (in) galop (lopen) 74
 in galop (lopen) 74
 in, (het) staat onder zich ~ 82
 in, kleeveulen ~ 114
 in, veuleke ~ 114
 in volle galop (lopen) 74
 ineengedrongen, kort ~ 58
 ineengedrongen, schoon ~ 58
 ineengehouden, kort ~ 58
 inhaken 81
 inrijden 115
 inspannen 115

I.9

inspanner 14
invlechten 117

J

jaarling 13
jagen 71
jameren 67
jammelaar 56
janker 56
jankerd 100
jarig 14
jarig veulen 14
jarige, (een) ~ 14
jarret (fr.) 45
jekken 75
jenker 56
jep 4
jeuksel 109
jinkelen 116
joechelen 68
joefel 64
joetsier 56
jong, grote ~ 64
jong paard 14
jonken 69
juffrouw 61, 64
juncker 56
junckerd 56
junckeren 69

K

kaak 25
kaak(s)been 25
kabas, oude ~ 16
kaffeevoes 54
kakelaar 56
kaken 25, 69
kakerd 56
kalm 57
kalme, (een) ~ 58
kalversvoet, (een paard met een) ~ 102
kam 20
kanker 104, 110
kanker in de haarband 110
kankerpoot 104, 108, 110
kankerstraal 110
kankervoet 110
kant, aan de handse ~ 16
kant, averechtse ~ 16
kant, bij de handse ~ 18
kant, binnenkantse ~ 18
kant, buitenkantse ~ 16
kant, linkse ~ 33
kant, naar de mans(e) ~ 17
kant, onderhandse ~ 18
kant, overhandse ~ 18
kant, rechtse ~ 16, 33

kant, uiterhandse ~ 16
kant, van de ~ 16
kant, van de handse ~ 16
kant, van de mans ~ 16
kant, van de manse ~ 16
kapeles, dikke ~ 107
kapeel 22
kappen 78, 79, 118
kappen, in de ijzers ~ 81
kappen, schenen ~ 83
kappen, (zich) ~ 83
kapstok 60
karhecht 54
karhengst 54
karpard 54
karslof 54
KARSPRINGER 56
karspringer 56
karzeiker 56
kas 30
kast 34
kast, holle ~ 60
kastanjeleves 53
kattebaard 21
kattefak, (op een) ~ (lopen) 76
keef op zijn ogen 98
KEEL 28
keel 28
keelgang 28
keelgat 28
keelknoop 28
keelpijp 28
keer 99
kegelen, (ze heeft) ~ 90
kegels, (ze heeft) ~ aan de demen 90
keken 69
keken, het (paard) keekt hoog 61
keker 56
kelde, (een) ~ gevat 114
kelde, een ~ opgedaan 114
kemmen 116
kempenaar 4
keren 25
KEREN, BIJ HET STAPPEN DE VOETEN NAAR BINNEN ~ 81
kern 49
kersenplukker 64
kettel 39
ketteren 75
keuren 116
keutelen 70
keutels 70
kietelachtige, (een) ~ 56
kieuwen 26
kiffelaar 58
kin 26
kink 16
kinkel 16

kinkel, magere ~ 60
kinkerspaardje 4
kinnebak 26
klabatteren 75
klabeteren 75
klabetteren 75
klabieteren 76
klabodderen 76
kladder 20
kladder, maan in de ~ 20
klammen 80
klappen, zich ~ 81
klare, geen ~ 98
klarspaard 59
klater, op de ~ gaan 76
klater, op de ~ (gaan) 77
klater, op de ~ slaan 76
klateren (ww.) 76
klatsen, in de hoeven ~ 81
klatsen, in de ijzers ~ 81
klatsen, (zich) ~ 81
klauw 47
klauwen 78, 80
klavatsen 76
klavetteren 75
klawieteren 76
kleeveulen 114
kleeveulen in 114
kleeewater 95
klein, op een ~ drafje 71
klein, op een ~ drafje lopen 71
KLEIN PAARD 1
klein veulentje 13
klein voetje 49
kleine bles 22
kleine hoof 49, 110
kleine, te ~ straal 110
kleine voet 49
klem 110
KLEMHOF 110
klemhoef 110
klemmen, (zich) ~ 81
klemmes 110
klemvoet 110
klepper 64
klepperen 82
kles, (ze heeft) ~ aan de demer 90
kletteren 76
kling 41
klinken, (de ijzers) ~ 82
klippel 64
klijt 70
klitsen 40
kloef 60
klof 54
klof, lompe ~ 54
kloffer 54
klomp 47
klonk 48

- klootzak 40
 klopenkelen 82
 klopenkeler 83
 klophengst 8
 kloppen 116
 kloppen, de ijzers ~ 82
 KLOPPEN, MOOI PRATEND HET
 PAARD OP DE NEK ~ 115
 kloppen, (zich) ~ 83
 klopper 8
 klopschenen 83
 klopschenkelen 83
 klos 54
 kloten 39
 klots 63
 kluppel 54, 55, 64
 kluppel, grove ~ 64
 knapperd 60
 knarser 57
 kneukelen, (zich) ~ 83
 knevel 21
 knie 43, 45
 knie, achterste ~ 45
 knie, been onder de ~ 43
 knie, eerste ~ 45
 knie, voorste ~ 43
 knieën, (het) hangt in zijn ~
 102
 knieën, (het) zakt door de ~
 100
 knieën, hol in de ~ 102
 knieschijf 43, 45
 kniespat 107
 knikkelen 100
 knikkelen, (het) knikkelt 100
 knikkelpoten, (het) heeft) ~ 101
 knikken 100
 knikker 100
 knikkerd 101
 knobbel 46
 knobbelen 30
 knobbels 99
 knoeien 85
 knoes 63
 knoken, grof van ~ 64
 knoken, kramp in de ~
 (hebben) 100
 knol 15, 54, 63
 knol, lompe ~ 54
 knol, magere ~ 60
 knol, oude ~ 15
 knol, steense ~ 55
 knol, versleten ~ 15
 knook 16
 knook, oude ~ 16
 knoop 108
 knopen 20
 knopenkelen 82
 knophout 60
 knopper 55
 knopschenkelen 83
 knors 46
 knul 16
 knuppel 16
 knuppel, lange ~ 64
 knuppel, oude ~ 16
 knuppelen 117
 koe 53
 koe, getekend wie een ~ 53
 koe, (het) loopt) wie een ~ 81
 koe, lompe ~ 54
 koebont paard 53
 koehakkig, (het is) ~ 81
 koehesen 107
 koehesen, (een paard) met ~
 102
 koek 92
 koekje 92
 KOEKJE DAT DE VEULENS BIJ DE
 GEBOORTE IN DE MOND
 HEBBEN 92
 koepaard 53
 koepaardje 53
 koepoot, (een paard met een) ~
 102
 koespas 107
 koetspaard 59
 koewis 107
 koffievoes 53
 koffievos 54
 KOFFIEVOS, BRANDVOS 53
 kogel 43
 kogel 43
 kogel, ontsteking van de ~ 102
 koker 39
 kol 22
 kol, grote ~ 24
 KOLDER 96
 kolder 97
 kolder, (het) heeft de) ~ 55
 kolder, stille ~ 97
 kolderaar 55
 kolderachtig 97
 koldergek 97
 kolderig 97
 kolderig paard 97
 koliek 96
 kolieken 96
 kolletje 22
 kolos 63
 kolstruif 22
 komen, de zegels ~ 91
 kont 36
 kont, de ~ uitgooien 79
 kont, de ~ uitsmijten 79
 koord, (het) gaat) over een ~ 81
 koorts 114
 koorts, (het) heeft de) ~ 114
 KOOT 49
 koot 49
 koot, achterste ~ 49
 koot, draaien in de ~ 81
 koot, (het) hangt in de ~ 102
 koot, over de ~ geschoten 100
 koot, over de ~ (geschoten)
 100
 koot, te lang van ~ 102
 koot, voorste ~ 49
 kootbeen 49
 kootgewricht 49
 KOP 18
 kop 4, 18
 kop, stege ~ 55
 kopje 4
 KOPPIG 55
 koppig 55
 koppige beest 55
 koppige duivel 55
 koppige, (een) ~ 55
 kops 55
 kopsig 55
 kopsige, (een) ~ 55
 kopstruif 22
 korenzaaier 16
 korpus 31
 kort 59, 113
 kort bijeen staan 84
 kort drafje 71
 kort gebouwd 59
 kort gedrongen 58
 kort gesloten 59
 kort gestoken 59
 kort, goed ~ 59
 kort ineengedrongen 58
 kort ineengehouden 58
 kort, (te) ~ staan 84
 kort, te ~ van voor 82
 kort van adem/asem 113
 kort van romp 59
 kortademig 113
 kortborstig 113
 korte galop 76
 kot 37
 koten, dikke ~ 107
 koten, over de ~ gaan 100
 kou, een ~ hebben 114
 kou, (het) heeft) een ~ gepakt
 114
 kraaien 68
 kraam 94
 krabbelen 80
 krabben 80
 KRABBEN, MET DE VOORPOTEN
 HARKEND OVER DE GROND
 ~ 80
 kragge 15
 kragge, oude ~ 15
 kragge, versleten ~ 15
 krak 15, 55, 60
 krak, mager ~ 60

- krak, oude ~ 15
 kraken, (het is) gekraakt in de boelee 102
 krakje 4
 krammen 81, 99
 krammes 16, 55
 kramp, (het heeft de) ~ 100, 109
 kramp in de benen (hebben) 100
 kramp in de knoken (hebben) 100
 kramp in de poot (hebben) 100
 krampachtig 99
 krampbenen, (het heeft) ~ 100
 krampe, (het heeft) een ~ pijp 100
 krampen 80, 96
 krampen, (het heeft) ~ 100
 krampen, (ze heeft) ~ 92
 krampentrekken, (het heeft) ~ 100
 krampentrekker 100
 krampetig 109
 krampetrekker 109
 krampheupig 109
 kramphopig 62
 KRAMPIG 99
 krampig 99
 krampige, (een) ~ 100
 kramppoot 109
 kramppotig 99, 109
 kramptrekker 100, 109
 kranke ogen 98
 kratsen 80
 krauw 20, 109
 krauwen 92
 krauwsel 109
 krawellig 56
 krawellige, (een) ~ 56
 krebs 110
 krebs, nog goed voor ~ 16
 kreet 114
 krek te poot 59
 krekelen, (ze heeft) ~ aan de demen 90
 krekelen, (ze heeft) ~ aan de uier 90
 krem, oude ~ 16
 kremmen 81
 kreng 16, 55
 kreng, oude ~ 16
 krepakken 107
 krets 104
 kretsen 80
 kreunen 67
 kreupel 56, 59, 100
 kreupel, (het is/staat) ~ 109
 kreupel paard 110
 KREUPEL ZIJN 109
 kreupele, (een) ~ 56, 110
 kreupelen, (het) kreupelt 110
 KRIBBEBIJTER 60
 kribbebijter 60
 kribbijter 61
 kribzuiker 61
 kriegelen, (het) kriegelt 100
 krijgen, (de merrie krijgt) pozen 92
 krijgen, (ze) krijgt uier 91
 krikkel 56
 krikker 56
 kriskras gaan 77
 kristaloog, (het heeft een) ~ 97
 kritsel 56
 krobbel 54
 krocht, (het) ~ 114
 kroep 36
 krom 59
 krom lopen 77
 kromme, (een) ~ 55, 60, 81, 102
 kromme, (een) ~ van achter 102
 kronen, dikke ~ 102
 kroon 22, 44, 99
 kroonrand 44
 krop 28, 114
 KRUIS 36
 kruis 31, 36
 kruis, scheef in het ~ 62
 kruisbeslag 96
 KRUISELINGS, BIJ HET STAPPEN DE VOETEN ~ PLAATSEN 81
 kruiselings lopen 81
 kruiselings (lopen) 81
 kruisen 81
 kruisganger 81
 kruisling 4
 kruisslag 96
 kruisslager 81
 kruisweegs (lopen) 81
 kruiswerk 36
 kruk 16, 55, 60
 kruk, oude ~ 16
 kuieren 77
 KUIL, LENDENEN EN ~ 32
 kuilen 32
 KUNNEND, GOED UIT DE WEG ~ 59
 kussen 30
 kussens 30
 kussentje 30
 kwaad ding 93
 kwaad, (het) ~ 93
 kwaad mest 70
 kwaad paard 55
 KWAADAARDIG ROEPEN 69
 kwabbel 46
 KWADE DROES 114
 kwade droes 114
 kwade, (een) ~ 55
 kwade hoorn 103
 kwade straal 103
 kwade streng 114
 kwade voeten 103
 kwak 55
 kwaken 69
 kwaker 56
 kwakerd 56
 kwartier, eerste ~ 43
 kweekmeer 10
 kweekmerre 10
 kweekmerrie 10
 kweekpaard 10
 kween 88
 kweken 69
 kweker 56
 kwekerd 56
 kwelten 92
 kwetsuur, (het heeft een) ~ 11
 kwieker 56
 kwiekerd 56
 kwik 58
 kwispel 22
 kwispeltje 22
 L
 laag, (het staat) te ~ 102
 la(ai) 29
 labeurpaard 63
 lachen 68
 lage rug 63
 laken 94
 lam 110
 lam paard 110
 lammen (ww.) 110
 lammen, (zich) ~ 110
 lamme, (een) ~ 60, 110
 lang 65
 lang been 43
 lang gesneden hengst 8
 LANG RUW HAAR ROND BUIK EN UIER 34
 lang, (te) ~ gekoot 102
 lang, te ~ gesneden 8
 lang, te ~ van koot 102
 langbeen 64
 LANGBENIG PAARD 64
 lange bles 24
 lange knuppel 64
 lange ster 22
 lange streep 24
 langpotige, (een) ~ 64
 LANGWERPIGE STREEP VAN VOORHOOFD TOT NEUS 23
 langzaam draven 71
 langzaam lopen 71
 lap 92

- lap op de tong 92
 lapje 92
 lastige, (een) ~ 55
 lat 39
 laten hengsten 86
 laten rossen 86
 laten springen 86
 laten tekenen 86
 lebber 12
 lechter 106
 leden 32
 leefkoekje 92
 LEEFTIJD, BENAMINGEN VAN
 HET PAARD NAAR DE ~ 13
 leeftocht 92
 leeftong 92
 leeg 88
 leek 85
 leeksel 85
 leepheid 98
 LEEWATER 95
 leewater 95
 lege meer 10
 LEGGER 106
 legger 106
 leiden, (naar de hengst) ~ 86
 leiveulen 12
 lekel 85
 lekelen 85
 leken 85
 leker 85
 lekeren 85
 lekerig 86
 lelijk doen 69
 lelijke ster 22
 lelijkerd 60
 lelijkerik 60
 lenden 32
 LENDENEN EN KUIL 32
 lepelveulen 12
 lepper 12
 lepperd 12
 lepveulen 12
 leren 115
 leren, hij leert niet 54
 leren werken 115
 levendig 58
 levenskoekje 92
 levenzak 92
 lichaam 31
 lichaam, (paard met) weinig ~
 59
 licht 63
 licht draven 71
 licht paard 4
 licht van benen 63
 lichte, (een) ~ 53, 64
 lichter 93
 lichtgeboren paardje 4
 lief 57
 LIES 32
 lies 32, 92
 liesgewricht 32
 liest 32
 liezen 32
 lig 106
 ligger 93, 106
 lijf 30, 34, 40
 lijn, de ~ loopt 91
 lijn, egaal van ~ 58
 lijn, op één ~ gaan 84
 lijn, op één ~ staan 84
 lijns 57
 lijns in de bek 57
 lijns in de muil 57
 lijns in gen muil 57
 lijst 24
 linkerflank 18
 LINKERKANT VAN HET PAARD
 17
 LINKS, VLEES-EN
 SPIERAANZETTING ~ EN
 RECHTS OP DE BORST 30
 linkse flank 33
 linkse kant 33
 LIP 19
 lip 19
 litouwer 4
 litteken, (het heeft een) ~ 111
 lobbos 60
 lochthapper 61
 lochtschepper 61
 lochtveger 61
 lochtzuiger 61
 lodderoog 98
 loebas 55, 60
 loenser 98
 loepi 60
 loerzak 98
 lompe 60
 lompe gemaakt 60
 lompe hout 54
 LOMP PAARD 54
 lompe paard 54
 lompe beest 54
 lompe bok 54
 lompe, (een) ~ 54, 60
 lompe klof 54
 lompe knol 54
 lompe koe 54
 lomperd 54
 lomperik 54, 60
 longig 113
 longscheutig 113
 loom 98
 loop, de ~ opgaan 77
 loop, (het is) op ~ 77
 loop, op (de) ~ gaan 76
 loop, op de ~ (gaan/zijn) 77
 loop, op ~ slaan 77
 loop, viervoetig op ~ 75
 loopkop 55
 loopogen 98
 LOPEN 70
 lopen 70, 72
 lopen, bet schokjes ~ 71
 lopen, de lijn loopt 91
 lopen, derdoor ~ 77
 lopen, frans ~ 80
 lopen, gaan ~ 77
 lopen gegaan 77
 lopen, hard ~ 72
 lopen, hel ~ 72
 lopen, (het is) ~ 77
 lopen, (het loopt) wie een koe
 81
 lopen, hot en haar ~ 77
 lopen, hot en haar (~) 77
 lopen, in de draf ~ 72
 lopen, in de galop (~) 74
 lopen, (in een) viersprong (~)
 75
 lopen, in galop ~ 73
 lopen, (in) galop (~) 74
 lopen, in galop (~) 74
 lopen, in volle galop (~) 74
 lopen, krom ~ 77
 lopen, kruiselings ~ 81
 lopen, kruiselings (~) 81
 lopen, kruisweegs (~) 81
 lopen, langzaam ~ 71
 lopen, met schokjes ~ 71
 lopen, niet rechttoe ~ 77
 lopen, (op de/een) drieslag (~)
 74
 lopen, op een drafje ~ 71
 lopen, op een drieslag ~ 74
 lopen, (op een) kattenfak (~) 76
 lopen, op een klein drafje ~ 71
 LOPEN, OP EEN SUKKELDRAFJE
 ~ 71
 lopen, op het gemak ~ 71
 lopen, op het vossespoor ~ 81
 lopen, op zijn gemak ~ 71
 lopen, op zijn gemakje ~ 71
 lopen, op zijn poten ~ 82
 lopen, overweer ~ 77
 lopen, scheef ~ 77
 LOPEN, STROMPELEND ~ bij het
 aantrekken 80
 lopen, (te) eng ~ 83
 lopen, te vierklauw (~) 75
 lopen, te viervoet (~) 75
 lopen, van hot naar haar ~ 77
 lopen, van hot naar haar (~) 77
 lopen, viergevoets (~) 74
 lopen, vierkappens ~ 74
 lopen, vierkappens (~) 74
 lopen, vierklauwens ~ 74
 lopen, vierklauwens (~) 75

lopen, viersprongs (~) 75
 lopen, viervoetig ~ 74
 lopen, viervoetig (~) 75
 lopen, viervoets ~ 74
 lopen, viervoets (~) 75
 lopen, viervoetsig ~ 74
 lopen, vlaams ~ 81
 lopen, vlaams (~/gaan) 81
 lopen wie een fransman 81
 lopen zijn 77
 lopend, (het heeft een) ~ oog
 97
 looper 4, 64, 65
 looper, hoge ~ 65
 lopertje 4
 los in de muil 57
 losse, (met) ~ gang 59
 losse wand 110
 lubbe 60
 lubben 7
 lubbes 60
 luiertep 35
 luiweg draven 71
 lul 39
 lummel 39
 luxe, (een) ~ 59
 luxe, (een) ~ (paard) 5
 luxe paard 59

M

maaien 80, 92
 maal 40
 maalwerk 26
 maan 22
 maan in de kladder 20
 maanblind 97
 MAANDBLIND PAARD 97
 maandag(s)krankte 95
 maandag(s)ziekte 95
 maandblind 97
 maandeblind 97
 MAANDELIJKSE, PAARD MET ~
 DIARREE 96
 maandeling 13
 maandoger 97
 maandoog 98
 maanschiijter 96
 maangek 97
 maankijker 97
 maankolder 97
 maanlichter 97
 maanlichtig 97
 maanlichtige, (een) ~ 97
 maanoger 97
 maanogig 97
 maanoog, (het heeft een) ~ 97
 maanoogje 98
 maanschiijter 96, 97
 maanspijeren 20

maanstrang 20
 maanstrang, gekloven ~ 20
 maantop 22
 maanworm 111
 machabeeër 14
 madammeke, (een) ~ 84
 mager krak 60
 MAGER PAARD 60
 mager paard 60
 magere biek 60
 magere bik 60
 magere, (een) ~ 60
 magere kinkel 60
 magere knol 60
 magere schrakel 60
 magere schurk 60
 MAK 57
 mak 57
 maken, drieslag ~ 74
 maken, driesprong ~ 75
 maken, driesprong (~) 76
 maken, gewend ~ 115
 MAKEN, TRAPPELENDE
 BEWEGINGEN ~ 78
 maken, zuiver ~ 116
 makke, (een) ~ 58
 makkelijk 57
 makkementig 110
 mam 10, 34
 man, naar de ~ 17
 man, van de ~ 16
 manefistel 111
 manekijker 97
 manelknop 20
 MANEN 20
 manen 20
 MANEN, OPMAKEN VAN STAART
 EN ~ 117
 manen, pop in de ~ 20
 manen, ruwe ~ 20
 manenbles 22
 manenkam 20
 MANENSCHURFT 111
 manenstapel 20
 MANENSTRANG 20
 manenstrang 20
 maneschijter 96
 manestrang, open ~ 111
 manestruif 22
 manetop 22
 manetopje 22
 mank 110
 mank paard 110
 manke, (een) ~ 62, 110
 mankepoot 110
 manker 110
 mans(e), naar de ~ kant 17
 mans, naar de ~ 17
 mans, van de ~ 16
 mans, van de ~ kant 16

mans, van ~ zij 16
 manse, naar de ~ zij 17
 manse, van de ~ kant 16
 manse, van de ~ zij 16
 manskant 17
 matte ogen 98
 meek 56
 meeloog, (het heeft een) ~ 98
 meer 9, 10
 meer, de ~ staat 85
 meer, dragende ~ 89
 meer, geschikte ~ 10
 meer, guste ~ 88
 meer, lege ~ 10
 meer, van de ~ afdoen 95
 meer, van de ~ afzetten 95
 meer, van de ~ zetten 95
 meer, volle ~ 89
 meerkuil 32
 meerloos veulen 12
 meertje 11
 meerveulen 11
 meerveulentje 11
 meken 69
 meker 56
 melk 94
 MELK VAN HET PAARD 94
 melk, (ze heeft) ~ aan de uier
 90
 melk, (ze heeft) ~ in de uier 90
 melk, (ze heeft) ~ in het uier
 90
 melkgebeet 27
 MELKGEBIT 26
 melkgebit 27
 melkktandjes 27
 melktanden 26
 melkveulen 13
 mem 34
 mem, van de ~ afdoen 95
 mem, van de ~ afzetten 95
 memmetjestanden 27
 memtanden 27
 memveulen 13
 merre 9
 merre, oude ~ 16
 merre, versleten ~ 16
 merre, volle ~ 89
 merremelk 94
 merreveulen 11
 MERRIE 8
 merrie 9
 merrie, (de ~) afpersen 92
 MERRIE, DE ~ BIJ DE HENGST
 BRENGEN 86
 MERRIE, DE ~ DEKKEN 86
 MERRIE, DE ~ IS NIET
 DRACHTIG 88
 merrie, (de ~ krijgt) pozen 92
 MERRIE DIE VOCHT AFSCHIEDT

- 86
 merrie, dobbele ~ 2
 MERRIE, DRACHTIGE ~ 88
 merrie, gewone ~ 10
 merrie, niet drachtige ~ 88
 MERRIE, ROEPEN VAN DE
 HENGST NAAR DE
 AANKOMENDE ~ 68
 MERRIE, VAGINA,
 GESLACHTSORGAAN VAN DE
 ~ 40
 merrie, volle ~ 89
 MERRIES, BRONSTIG, VAN ~ 84
 MERRIEVEULEN 11
 merrieveulen 11
 mest 70
 mest, eerste ~ 70
 mest, kwaad ~ 70
 mest, zwart ~ 70
 MET DE BENEN ZWAAIEN EN
 BEWEGEN TIJDENS HET
 WERPEN 92
 MET DE POTEN DICHT BIJ
 STAAN 83
 (met de poten) smijten 92
 MET DE POTEN TE VER UIT
 ELKAAR STAAN 83
 MET DE VOORPOTEN HARKEND
 OVER DE GROND KRABBEN
 80
 (met een) scheve heup 62
 (met een) scheve hoop 62
 (met het paard) vrijen 116
 (met) losse gang 59
 met schokjes lopen 71
 michelen 68
 middelhand 31
 middelras 5
 middelste, (het) ~ 31
 MIDDENDEEL VAN HET PAARD
 30
 middenhand 31
 middenpaard 31
 middenrif 31
 middenstuk 31
 milt 92
 miltkoter 32
 miltkuilen(en) 32
 miltlapje 93
 minken 69
 minker 56
 minkuilen 32
 misgesneden 8
 model 31
 model, slecht ~ 60
 moederbed 93
 moederbrood 93
 moederkoek 93
 moederkoekje 93
 MOEDERLOOS VEULEN 12
 moederloos veulen 12
 moederloos veulentje 12
 moederzak 92
 moedig 58
 MOEDIG EN OPGEWEKT 58
 moeilijk paard 57
 moer 39
 moes 32
 moes(ch) 105
 MOK 103
 mok 104
 mokpoten 104
 molen 26
 MOND, KOEKJE DAT DE
 VEULENS BIJ DE GEBOORTE
 IN DE ~ HEBBEN 92
 monter 58
 montere, (een) ~ 58
 MOOI PRATEND HET PAARD OP
 DE NEK KLOPPEN 115
 moor 53
 MOORKOP 53
 moorkop 53
 moorkop, blauwe ~ 52
 moorvos 53
 morê (wa.) 53
 mot 104
 mottig paard 60
 moustache (fr.) 21
 MOUW 104
 mouw 105
 mouwtje 105
 MUIL 19
 muil 19, 26
 muil, brand in de ~ 98
 muil, de ~ vol 28
 muil, dikke ~ 98
 muil, hard in de ~ 57
 muil, harde ~ 57
 muil, hel in de ~ 57
 muil, helle ~ 57
 muil is vol 28
 muil, lijs in de ~ 57
 muil, lijs in gen ~ 57
 muil, los in de ~ 57
 muil, onderste ~ 26
 muil, roos in de ~ 98
 muil, slap in de ~ 57
 muil, slee in de ~ 57
 muil, sterk in de ~ 57
 muil, stijf in de ~ 57
 muil, stram in de ~ 57
 muil, strang in de ~ 57
 muil, taai in de ~ 57
 muil, teeg in de ~ 57
 muil, teeg van ~ 57
 muil, volle ~ 28
 muil, vrek in de ~ 57
 muil, wars in de ~ 57
 MUIL, WEEK IN DE ~ 57
 muil, week in de ~ 57
 muil, week in gen ~ 57
 muil, weke ~ 57
 muil, witte ~ 24
 muil, wreed in de ~ 57
 muil, wreed in gen ~ 57
 muil, zacht in de muil 57
 muil, zoet in de ~ 57
 muil, zwak in de ~ 57
 muilezel 5
 muis 105
 muisje 105
 muisschimmel 53
 muskels 30
 muts 41
 muzikant 61
 N
 naar de hengst brengen 86
 naar de hengst gaan 86
 (naar de hengst) leiden 86
 naar de hengst rijden 86
 naar de man 17
 naar de mans 17
 naar de mans(e) kant 17
 naar de manse zij 17
 naas 19
 naaskoter 19
 naasspiegel 24
 nademe 18
 nademekant 18
 nademepaard 18
 nademezij 18
 nageboorte 94
 NAGEBOORTE VAN HET PAARD
 93
 nak 18
 namenekant 18
 naremekant 18
 nat eczeem 104
 natte schurft 104
 natte straal 103
 natte voeten 103, 107
 natuur 85, 87
 natuur verliezen 85
 natuur, (ze geeft) goede ~ 90
 natuur, (ze heeft) ~ in de uier
 90
 natuur, (ze) trekt ~ 90
 NEK 18
 nek 18
 NEK, MOOI PRATEND HET
 PAARD OP DE ~ KLOPPEN
 115
 nekstrang 20
 net 92
 NEUS, LANGWERPIGE STREEP
 VAN VOORHOOFD TOT ~ 23
 NEUS, VLEKJE OP DE ~ 24

- neus, witte ~ 24
 neusplekje 24
 NIET, BIJ HET STAPPEN DE
 HOEVEN ~ VOLDOENDE
 OPHEFFEN 83
 niet, (de heupen zijn ~) even
 hoog 62
 NIET, DE MERRIE IS ~
 DRACHTIG 88
 niet doorzetten 71
 niet drachtige merrie 88
 niet gedresseerd 54
 niet gespeend (veulen) 13
 niet haamvast 56
 niet haamvol 56
 niet, hij leert ~ 54
 niet rechttoe lopen 77
 niet vast in de haam 80
 niet vol 88
 niet, (ze) draagt ~ 88
 niet, (ze heeft) ~ behouden 88
 niet, (ze is) ~ gedekt 88
 niet, ze staat ~ 88
 niet, (zich) ~ houden 80
 niets 59
 nietsige, (een) ~ 55
 nog goed voor Krebs 16
 nopjes, (ze heeft) ~ 90
 nugger 58
 nuk 35
- O
- oer, ouwer 34
 ogen, blasse ~ 98
 ogen, dode ~ 98
 ogen, dove ~ 98
 ogen, droezelige ~ 98
 ogen, duistere ~ 98
 ogen, (het heeft) brand (op de
 ~) 98
 ogen, (het heeft) glazen ~ 97
 ogen, keef op zijn ~ 98
 ogen, kranke ~ 98
 ogen, matte ~ 98
 ogen, overlopen ~ 98
 ogen, pupsen (in de ~) 98
 OGEN, TROEBELE ~ 98
 ogen, troebele ~ 98
 ombruien, (zich) ~ 69
 OMHULSEL VAN HET TEELLID
 39
 onder, (het) staat ~ zich in 82
 onderarm 43
 onderarmbeen 43
 onderbeen 43
 onderbil 45
 onderbil, eerste ~ 45
 onderbuik 34
 onderhandse kant 18
- onderkaak 25
 ONDERKAAK, BEIDE BEENDEREN
 VAN DE ~ 25
 ondernemus 21
 onderpijp 43
 onderste been 43
 onderste muil 26
 ONELEGANT PAARD 60
 ongespeend (veulen) 13
 onsoortig 60
 onsoortige, (een) ~ 60
 ontheupt 62
 onthoopt 62
 ontsteking van de kogel 102
 oof 19
 OOG 19
 oog 19
 OOG, EEN NAAR BOVEN
 SCHELEND ~ 98
 oog, (een) vlek op het ~ 97
 oog, glazen ~ 98
 oog, glazeren ~ 98
 oog, (het heeft een) glazeren ~
 98
 oog, (het heeft een) lopend ~
 97
 oog, (het heeft een) vlek op het
 ~ 97
 oog, scheef ~ 98
 oog, staar op het ~ 97
 oop, (de) hals (is) ~ 111
 oop, (de) rug (is) ~ 111
 OOR 19
 oor 19
 op de hol (gaan) 77
 op de klater gaan 76
 op de klater (gaan) 77
 op de klater slaan 76
 op (de) loop gaan 76
 op de loop (gaan/zijn) 77
 (op de/een) drieslag (lopen) 74
 op een drafje 71
 op een drafje gaan 71
 op een drafje lopen 71
 op een drieslag gaan 73
 op een drieslag lopen 74
 op een hondsdrifje 71
 op een hondsdrifje 71
 (op een) kattedrafje (lopen) 76
 op een klein drafje 71
 op een klein drafje lopen 71
 op één lijn gaan 84
 op één lijn staan 84
 op, een (paard) dat ~ is 16
 op een schok 71
 op een schokje 71
 op een schokje schokken 71
 op een sukkel(draf) 72
 OP EEN SUKKELDRAFJE LOPEN
 71
- op het gemak gaan 71
 op het gemak lopen 71
 op het gemakje 71
 op het gemakje gaan 71
 (op het) hazepad gaan 81
 op, (het is) ~ loop 77
 op het vossespoor lopen 81
 op hol gaan 76
 op hol (gaan) 77
 OP HOL SLAAN 76
 op hol slaan 76
 op hol slagen 76
 op hol zijn 76
 op loop slaan 77
 op zijn gemak 71
 op zijn gemak gaan 71
 op zijn gemak lopen 71
 op zijn gemakje lopen 71
 op zijn poten lopen 82
 op zijn sloffen gaan 83
 op zijn varsen treden 82
 opbaken 117
 opbatelen 117
 opbinden 117
 opblazen, ze blaast haar op 61
 opdoen 118
 opdraaien 118
 open manestrank 111
 open poot 104
 open staan 83
 open, (ze is) ~ 111
 opengaan, (ze is) opengegaan
 111
 opengeschuurd 111
 openvaren, (ze is) opengevaren
 111
 openwerken, (ze is)
 opengewerkt 111
 opgaan, de loop ~ 77
 opgedaan, een kelde ~ 114
 opgelopen 61
 opgetrokken 59
 OPGEWEKT, MOEDIG EN ~ 58
 ophang 16
 ophebben, (het paard) heeft
 bloemen op 52
 OPHEFFEN, BIJ HET STAPPEN DE
 HOEVEN NIET VOLDOENDE
 ~ 83
 ophengselpaard 16
 opknopen 118
 opleggen, getuig ~ 115
 opleren 115
 opmaken 117
 opmaken met stro 117
 OPMAKEN VAN STAART EN
 MANEN 117
 opperarm 43
 opscheren 118
 opslenderen 118

- opsmijten, de vot ~ 80
 opsnijden 118
 optuigen 115
 opvlechten 117
 opzij 33
 OREN, BOSJE HAAR DAT TUSSEN
 DE ~ NAAR VOREN HANGT
 22
 os 54
 osseknieën, (het heeft) ~ 84
 oud 14
 oud paard 15
 OUD, VERSLETEN PAARD 14
 oude beest 16
 oude biek 14
 oude bik 14
 oude bok 16
 oude djek 15
 oude duivel 16
 oude grijze 16
 oude hecht 15
 oude hengst 16
 oude kabas 16
 oude knol 15
 oude knook 16
 oude knuppel 16
 oude kragge 15
 oude krak 15
 oude krem 16
 oude kreng 16
 oude kruk 16
 oude merre 16
 oude steel 16
 oude student 16
 oude stuip 16
 oude trekker 16
 oude, versleten ~ biek 14
 ouwer, oer, ~ 34
 over de koot geschoten 100
 over de koot (geschoten) 100
 over de koten gaan 100
 over de poten schieten 100
 overbeen 43
 overbeen 109
 overeen, (de poten) ~ gooien
 81
 overeen, (de poten) ~ slaan 81
 overeen, (de poten) ~ zetten 81
 overeen gaan 81
 overeen slaan, (de poten) ~ 81
 overgekoot 100
 OVERGEVOELIG PAARD 56
 overhandse kant 18
 overheupt 62
 OVERHOEF 102
 overhoef 102
 overknikken, (het is)
 overgeknikt 100
 OVERKOOT 100
 overkoot 100
 overkoot geschoten 100
 overkoot schieten 100
 overkoten, (het heeft) ~ 101,
 102
 overkotig 100
 overkwasten 102
 overlijf 30
 overlopen ogen 98
 overpotig 100
 overslaan 76, 82
 overstaan, (het) staat over 101
 overstappen 82
 overtreden 82
 overvoerd 96
 overweer lopen 77
 overzwikken, (het is)
 overgezwikt 100
- P
- PAARD 1
 paard 1, 14
 PAARD, ACHTERHAND VAN HET
 ~ 35
 paard, aftandig ~ 14, 99
 paard, aftands ~ 14
 paard, ardeens ~ 3
 paard, ardens ~ 3
 PAARD, BENAMINGEN VAN HET
 ~ NAAR DE LEEFTIJD 13
 paard, blij ~ 58
 paard, blind ~ 97
 paard, bloem op het ~ 52
 paard, bont ~ 53
 PAARD, BOOSAARDIG ~ 55
 paard, bot ~ 60
 paard, brabantse ~ 63
 paard, chique ~ 59
 PAARD DAT MET RUKKEN
 TREKT 56
 paard, (een) ardens (~) 3
 paard, (een) (~) dat op is 16
 paard, (een) luxe (~) 5
 paard, (een ~ met een)
 geitepoot 102
 paard, (een ~ met een)
 kalversvoet 102
 paard, (een ~ met een) koepoot
 102
 paard, (een ~ met) hamerslag
 52
 paard, (een ~ met) holle
 heupen 60
 paard, (een ~) met koehesen
 102
 paard, (een) patat (van een ~)
 63
 paard, (een) tweedehands (~) 4
 paard, (een) tweehandig (~) 4
 paard, (een) tweehands (~) 4
 paard, geramasseerd ~ 59
 paard, haaks ~ 81
 paard, (het ~) gaat op de teen
 63
 paard, (het ~) grinst 69
 paard, (het ~ heeft) bloemen
 52
 paard, (het ~) heeft bloemen
 op 52
 paard, (het ~ is) gedrukt 111
 paard, (het ~) keekt hoog 61
 PAARD, HET ~ WENNEN AAN
 TUIG EN ARBEID 115
 paard, hol ~ 60
 paard, hollands ~ 4
 paard, houteren ~ 60
 paard, jong ~ 14
 PAARD, KLEIN ~ 1
 paard, koebont ~ 53
 paard, kolderig ~ 97
 paard, kreupel ~ 110
 paard, kwaad ~ 55
 paard, lam ~ 110
 PAARD, LANGBENIG ~ 64
 paard, licht ~ 4
 PAARD, LINKERKANT VAN HET
 ~ 17
 PAARD, LOMP ~ 54
 paard, lomp ~ 54
 paard, luxe ~ 59
 PAARD, MAANBLIND ~ 97
 PAARD, MAGER ~ 60
 paard, mager ~ 60
 paard, mank ~ 110
 PAARD, MELK VAN HET ~ 94
 PAARD MET EEN SCHEVE HEUP
 62
 (paard met) grove benen 64
 paard, (met het ~) vrijen 116
 PAARD MET MAANDELIJKSE
 DIARREE 96
 (paard met) weinig lichaam 59
 PAARD, MIDDENDEEL VAN HET
 ~ 30
 paard, moeilijk ~ 57
 PAARD, MOOI PRATEND HET OP
 DE NEK KLOPPEN 115
 paard, mottig ~ 60
 PAARD, NAGEBOORTE VAN HET
 ~ 93
 PAARD, ONELEGANT ~ 60
 paard, oud ~ 15
 PAARD, OUD, VERSLETEN ~ 14
 PAARD, OVERGEVOELIG ~ 56
 paard, pijnlijk ~ 56
 PAARD, RANK ~ 59
 paard, rank ~ 59
 PAARD, RECHTERKANT VAN HET
 ~ 16
 paard, rijs ~ 65

- paard, rijzig ~ 59
 PAARD, ROODBONT ~ 53
 PAARD, SLECHT ~ 55
 paard, slecht ~ 60
 paard, staats ~ 59
 paard, stug ~ 55
 paard, tiepig ~ 59
 paard, tweedehands ~ 4
 paard, tweehandig ~ 4
 paard, tweehands ~ 4
 PAARD, UITWERPSELEN VAN
 HET ~ 70
 paard, van het ~ afzetten 95
 paard, van het ~ doen 95
 paard, van het ~ zetten 95
 paard, versleten ~ 16
 paard, vier ~ 59
 paard, vlaams ~ 81
 paard, voesbont ~ 53
 paard, volzet ~ 14
 PAARD, VOORSTE DEEL VAN
 HET ~, TÓT ACHTER DE
 VOORBENEN 18
 paard, vrek ~ 55
 paard, vuil ~ 55
 paard, wit ~ 50
 PAARD, ZWAAR ~ 63
 paard, zwaar ~ 63
 paardekam 117
 paardekeutelen 70
 paardekop 18
 paardemem 34
 paardemest 70
 paardemop 70
 paardetanden 28
 paardevijgen 70
 paardig 85
 paardigheid 85
 paardje 13
 paardje, ardeens ~ 3
 paardje, ardens ~ 3
 paardje, gekruist ~ 4
 paardje, lichtgeboren ~ 4
 paardje, russisch ~ 4
 paards 85
 paardsbuidel 40
 paardsdeem 34
 paardsdem 34
 paardshoorn 46
 paardsigheid 85
 paardskam 117
 paardskammen 116
 paardskeutel 70
 paardskeutelen 70
 paardskeutels 70
 paardskop 18
 paardslip 19
 paardslul 39
 paardsmelk 94
 paardsmest 70
 paardsmop 70
 paardspoot 47
 paardsstront 70
 paardstand 28
 paardstanden 28
 paardstijd 85
 paardsvijgen 70
 paardsvot 37
 paardszweel 46
 pakken, (het heeft) een kou
 gepakt 114
 pakken, (zich) ~ 82
 papkind 12
 pappot 12
 papveulen 12
 paraplu 60
 passage (fr.) 29
 passendraf 71
 patat, (een) ~ (van een paard)
 63
 patatten, een goede om ~ te
 aarden 83
 pees 39
 pees afgeschuurd 102
 pees verlamd 106
 pees verrekt 106
 peesklap 106
 peestrekker 100
 pegel 39
 pek 70
 pekelen 85
 pekmest 70
 penis 39
 pens 31, 33
 penspijn 96
 penszak 34
 perenzie, (ze heeft) ~ 92
 persen 92
 peuls (mv.) 40
 pezen geforceerd 106
 pezerik 39
 piemel 39
 piepende damp 113
 piet 8, 39
 piet, gebroken ~ 8
 piezel 39
 pijnlijk paard 56
 pijnlijke, (een) ~ 56
 pijp 43
 pijp, (het heeft) een krampe ~
 100
 PIJBBEEN 43
 pijpbeen 43
 pijphak 107
 pin 39
 pink 39
 pinter 14
 pingsat 41
 pissel 39
 pisser 39
 PLAATSEN, BIJ HET STAPPEN DE
 VOETEN KRUISELINGS ~ 81
 plak 24
 plak, witte ~ 22, 24
 plakje 22, 24
 plakken 111
 plakken, de demen ~ 91
 plakken, (ze heeft) ~ 90
 plakken, (ze) plakt 91
 plas 93
 plasje 93
 plat, (de poten) staan te ~ 102
 plat, (het) staat ~ 102
 plat, (het) staat te ~ 102
 platsje 93
 platte vers 110
 platvoet, (een) ~ (hebben) 101
 plek 22, 24
 plek, witte ~ 22
 plekje 22, 24
 plekken 111
 plekken, vreemde ~ 111
 plekken, witte ~ 111
 ploegsgang 71
 plomperd 60
 pluche (fr.) 22
 poes 22
 poetsen 116
 poetsen, enkels ~ 83
 poffer 61
 pommelee 51
 POMMELEE, APPELSCHIMMEL 5C
 poney 1
 poney, dubbele ~ 2
 poney, dubbele pony, ~ 2
 poney, pony, ~ 2
 poneytje 2
 poneytje, ponytje, ~ 2
 pony 1
 pony, dubbele ~ 2
 pony, dubbele ~, poney 2
 pony, grote ~ 2
 pony, poney 2
 ponypaard 2
 ponytje 2
 ponytje, poneytje 2
 POOT 41
 poot 41
 poot, goed te ~ 59
 poot, kramp in de ~ (hebben)
 100
 poot, krek te ~ 59
 poot, open ~ 104
 poot, rotte ~ 103
 poot, slap te ~ 100
 pootje, (het) ~ (hebben) 101
 pootjes, (het heeft) fijne ~ 64
 pootkanker 110
 pop in de manen 20
 poten 80

- poten, brokkelige ~ 103
 poten, (de ~) overeen gooien 81
 poten, (de ~) overeen slaan 81
 poten, (de ~) overeen zetten 81
 poten, (de ~) overeen slaan 81
 poten, (de ~) staan te plat 102
 poten, (de ~) vooreen gooien 81
 poten, (de ~) vooreen slaan 81
 poten, (het heeft) de ~ wijd 102
 poten, (het heeft) franse ~ 81, 102
 poten, (het heeft) vlaamse ~ 81
 poten, (het staat) stevig op zijn ~ 64
 POTEN, MET DE ~ DICHT BIJEEN STAAN 83
 poten, (met de ~) smijten 92
 POTEN, MET DE ~ TE VER UIT ELKAAR STAAN 83
 poten, op zijn ~ lopen 82
 poten, over de ~ schieten 100
 poten, rotte ~ 103
 poten, slap in de ~ 100
 poten, slechte ~ 103
 poten, weke ~ 103
 potenkrampetig 99
 pozen, (de merrie krijgt) ~ 92
 PRATEND, MOOI ~ HET PAARD OP DE NEK KLOPPEN 115
 prij 55
 prijzen 116
 protsen 67
 pruim 41, 93
 pruisen 67
 pruisen 67
 pruisen 67
 prut 41
 prutogen 98
 pummel 39
 pupsen (in de ogen) 98
- R
- raak 29
 rabbi 16
 rakels 99
 raken, dikke ~ 98
 raken, (zich) ~ 82
 rammelen 92
 rand 44
 rank 59
 RANK PAARD 59
 rank paard 59
 ranke, (een) ~ 59
 rap 58, 59
 rappe, (een) ~ 58
 ras 5, 59
 rasboek 5, 59
 rasp 46
 raspaard 5, 10, 59
 raspony 5
 rauwelen 68
 rauwen 68
 razelen 69
 recht, (het staat) te ~ 101
 rechterflank 16
 rechterhand 16
 rechterkant 16
 RECHTERKANT VAN HET PAARD 16
 RECHTS, VLEES- EN SPIERAANZETTING LINKS EN ~ OP DE BORST 30
 rechtse flank 33
 rechtse kant 16, 33
 rechttoe, niet ~ lopen 77
 reiger 65
 rein 93
 rekel, hoge ~ 64
 renpaard 59
 revelsel 85
 ribbenkas 60
 ribbenkast 31
 ribbenkoning 60
 richelen 66
 rij(e)ren 69
 rijden 87
 rijden, naar de hengst ~ 86
 rijder 59
 rijpaard 5
 rijs paard 65
 rijter 56
 rijze, (een) ~ 59
 rijzelen 86
 rijzen 85
 rijzig paard 59
 rillen 69
 rits 85
 robbelaar 56
 robber 56
 rochelen 66
 rode, (een) ~ bonte 53
 rode schimmel 53
 roede 39
 roepen 68
 ROEPEN, KWAADAARDIG ~ 69
 ROEPEN VAN DE HENGST NAAR DE AANKOMENDE MERRIE 68
 roeper 56
 roeperd 56
 roepetige, (een) ~ 56
 roffelaar 56
 roffen 80
 roffer 56
 rofferd 56
 rollen 92
 rollen, (zich) ~ 69
 romen (mv.) 94
 romp 31
 romp, kort van ~ 59
 rond 59
 rondborstig 59
 rondsniijden 118
 ROODBONT PAARD 53
 roodschimmel 53
 roos 98
 roos in de muil 98
 ROS 5
 ros 5, 55, 59, 65
 ros(se)tig 85
 ROSKAM 116
 roskam 117
 ROSKAMMEN 116
 roskammen 116
 roskemmen 116
 rossen 87, 116
 rossen, laten ~ 86
 rossig 85
 rossige tijd 85
 rossigheid 85
 rot 103
 rotel 32
 rotkanker 110
 rots 114
 rotser 56
 rotserd 56
 ROTSTRAAL 103
 rotstraal 103
 rotte hoeven 103
 rotte poot 103
 rotte poten 103
 rotte straal 103
 rotte voeten 103
 rotvoet 103
 rotzak 55
 rotzool 103
 ruchelen 65
 RUG 31
 rug 31
 rug, (de) ~ (is) oop 111
 rug, doorgezakte ~ 63
 rug, lage ~ 63
 RUG, ZICH OVER DE ~ WENTELEN 69
 ruggegraat 32
 ruggestrang 32
 rugstrang 32
 ruim, (te) ~ staan 83
 RUIN 7
 ruïn 7, 8
 ruïn, versleten ~ 16
 ruisen 83
 ruiter 5
 rukduivel 56
 RUKKEN, PAARD DAT MET ~ TREKT 56

rukker 56
 rukkerd 56
 runnen 68
 runniken 68
 ruppelen 68
 russisch paardje 4
 rustig 58
 rutsen 80
 RUW, LANG ~ HAAR ROND
 BUIK EN UIER 34
 ruwe manen 20
 ruwe zak 34

S

sabel 39
 saucissemán 16
 saucissepaard 16
 schaakbeen 26
 schaamogen 98
 schaapsvoet 110
 schaar 25, 39, 99
 schaarbek 25
 schachelen 80
 schacht 39, 60
 schachtel 39
 schachtpummel 39
 schaffelen 77
 schakel 60
 schakken 71
 schamele, (een) ~ 55
 schampen 80
 schanker 39
 scharen 25
 scharen 80
 scharminkel 16, 60
 scharren 80
 schede 41
 scheef 62
 scheef gegroeid 110
 scheef in het kruis 62
 scheef lopen 77
 scheef oog 98
 scheeg 45
 scheel 97, 98
 scheeloog 97, 98
 scheen 43
 scheenbeen 43
 scheenpijpen 43
 scheer 49
 scheigelen 77
 scheivoorgewricht 30
 schele, (een) ~ 97, 98
 SCHELEND, EEN NAAR BOVEN ~
 OOG 98
 schelpjes 109
 schenen kappen 83
 schenk 45, 60, 99
 SCHENKEL 45
 schenkel 45, 99

schenkelen 83
 schenken 99
 scheren 118
 schernakel 16
 scheve, (een) ~ 55, 62, 81
 scheve, (met een) ~ heup 62
 scheve, (met een) ~ hoop 62
 SCHEVE, PAARD MET EEN ~
 HEUP 62
 schichtig 56
 schichtige, (een) ~ 56
 SCHIEFELBEEN 109
 schiefelbeen 109
 schiefelbeentje 109
 schiefelbeentjes 109
 schiefeltjes 109
 schieloze, (een) ~ 56
 schieten, over de poten ~ 100
 schieten, overkoot ~ 100
 schiever 109
 schieverbeentjes 109
 schijt 70
 schijt, (het is) aan de ~ 96
 schijtbeest 96
 schijter 96
 schijterd 96
 schijthak 45, 107
 schijthakken 45
 schijthakken, dikke ~ 107
 schijtvars 45
 schijtvarsen 107
 schilfer 104
 schilferen (ww.) 109
 schilfertjes 109
 SCHIMMEL 50
 schimmel 50
 schimmel, blauwe ~ 52
 SCHIMMEL, BLAUWE EN BRUINE
 ~ 52
 schimmel, bruine ~ 52
 schimmel, gedopte ~ 51
 schimmel, gespikkelde ~ 51
 schimmel, grijze ~ 52
 schimmel, rode ~ 53
 schimmel, zwarte ~ 53
 schinde 55
 schinder 55
 schindheks 55
 schindmeer 55
 schindpaard 55
 schobben 71
 schobberd 54
 schocht 29
 schoen 48
 schoentje 49
 SCHOFT 29
 schoft 29
 schoftbeen 29
 schoftfistel 111
 schok, op een ~ 71

schokje, op een ~ 71
 schokje, op een ~ schokken 7
 schokjes, bet ~ lopen 71
 schokjes, met ~ lopen 71
 schokkelen 71
 schokkelen, (zich) ~ 69
 schokkelpaard 71
 schokken 71
 schokken, op een schokje ~ 7
 schooieren, (zich) ~ 69
 schoon 59
 schoon ineengedrongen 58
 schoonmaken 116
 schop 22
 schoppen 78, 92
 schorkel 60
 schouder(s) 30
 schouderblad 30
 schouderen 30
 schoudergewricht 30
 schouderplaten 30
 SCHOUDERS 30
 schoudervlees 30
 schouw 55
 schouwe, (een) ~ 56
 schraag 16, 60
 schraal 60
 schrakel, magere ~ 60
 schrale, (een) ~ 60
 schrankel 55, 60
 schrankelen 77
 schravelaar 77
 schravelen 77
 schreeuwen 68, 69
 schreeuwer 56
 schrik, goede ~ 59
 SCHRIKACHTIG 55
 schrikachtig 56
 schrikachtige, (een) ~ 56
 schrikpiet 56
 schrokkel 60
 schruivelen 68
 schuchtig 56
 schuddelen, (zich) ~ 69
 SCHUDDEN, BEVEND ~ MET DE
 HUID 69
 schudden, vliegen ~ 69
 schudden, (zich) ~ 69
 schudderen, (zich) ~ 69
 schudsen, (zich) ~ 69
 schuibelen, (zich) ~ 69
 schuif 41
 schuifelen 68, 80
 schuil 98
 schuiven 68
 schuiveren, (zich) ~ 69
 schullen, (zich) ~ 69
 schuppen 78
 schuppen, (zich) ~ 82
 schuren 83

- schurft 104, 109
 schurft, natte ~ 104
 schurgen 77
 schurk, magere ~ 60
 schut 60
 schuurplekken 111
 schuw 56
 schuwe, (een) ~ 56
 shetlander 3
 singel 31
 sint-markoensplek 46
 sjiek 24
 slaan 79, 92
 slaan, (de poten) overeen ~ 81
 slaan, (de poten) vooreen ~ 81
 slaan, op de klater ~ 76
 SLAAN, OP HOL ~ 76
 slaan, op hol ~ 76
 slaan, op loop ~ 77
 slaan, (zich) in de ijzeren ~ 82
 slaapmuts 98
 slachten, goed voor te ~ 16
 slachtpaard 16
 slag, (het heeft de) franse ~ 81
 slagen 79
 slagen, op hol ~ 76
 slank 63
 slanke, (een) ~ 59
 slap in de muil 57
 slap in de poten 100
 slap te poot 100
 slecht 60
 slecht, (een) ~ gemaakte 60
 slecht gebouwd 60
 slecht gemaakt 60
 slecht gesneden 8
 SLECHT GESNEDEN HENGST 8
 slecht gesneden 8
 slecht haamvast 56
 slecht model 60
 SLECHT PAARD 55
 slecht paard 60
 SLECHT VAN BOUW 59
 slechte bok 55
 slechte, een ~ gang (hebben)
 77
 slechte hoeven 103
 slechte hoorn 103
 slechte poten 103
 slechte voeten 103
 slee 57
 slee in de muil 57
 sleeë, (een) ~ 57
 sleeppoot 83
 sleffen 83
 slenderen 118
 slenteren 71
 slepen 83
 sleper 63, 83
 sleperd 83
 sleuren 83, 86
 slijm 85
 slijm 93
 slijm, (ze heeft) ~ aan de tetten
 90
 (slijmraden) uitgooien 86
 slijmer 70
 slijmkoekje 93
 slik 29
 slikker 29
 slingeren 77, 118
 slinkerkant 18
 slobberd 60
 slodderen 77
 slodderentère gaan 77
 sloeber 60
 sloek 39
 slof 48
 sloffen 83
 sloffen, op zijn ~ gaan 83
 sloffer 60, 83
 slofferd 63, 83
 sloof 39, 60
 slotsen 83
 slover 85
 sloveren 85
 sluif 39
 sluis 39
 slurf 39
 smal 59
 smal, (te) ~ staan 84
 smalbetser 59
 smalle, (een) ~ 59
 smalle, (een) ~ stand (hebben)
 84
 smijten 86
 smijten, draad ~ 86
 smijten, (met de poten) ~ 92
 smous 21
 snelle, (een) ~ 59
 snep 24
 snijbreuk 8
 snijden 6
 snijden 118
 snijtanden 98
 snoer 85
 snoeren 85
 snoersel 85
 snokpens 34
 snor 20
 snorbaard 21
 snorhaar 21
 snorken 67
 snorretje 21
 snot, (het heeft het) ~ 114
 snots 114
 snotteren 114
 snuif 19
 snuit 19
 snuit, tweede ~ 24
 snuit, witte ~ 24
 snuits 19, 21
 snuiven 67
 snuiver 61
 snurken 67
 soepel 57
 soortig 59
 souffletten (fr.) 107
 spanken 110
 spannend 55
 spatelen 92
 SPAT 107
 spat 46, 107
 spat, (het heeft) ~ 102
 spataar 107
 spatader 46
 spatbeen 107
 spatbel 46
 spatbolletjes 107
 spathak 107
 spathakken 107
 spatknie 107
 spatpoot 107
 speels 58
 speen 35, 46
 speenling 13
 speenveulen 13
 speer 39
 speknak 20
 SPENEN 95
 spenen 95
 spenen, (het is) ~ 95
 sperma 87
 speuls 58
 speunen 95
 spier 43
 SPIERAANZETTING, VLEES- EN
 ~ LINKS EN RECHTS OP DE
 BORST 30
 spierbolletjes 106
 spieren 21
 spinneweb 85
 splinteren 99
 spoes 22
 spons 93
 spoor 46
 spoor, geen ~ (houden) 77
 sporen 46
 sprankelhoeven 103
 springen 76, 87
 springen, laten ~ 86
 springen, vierkappens ~ 74
 springen, vierklauwens ~ 74
 springer 76
 springgewerf 45
 springgewricht 45
 sprok 103
 sprokhoef 103
 sprokke hoef 103
 sprokke hoorn 103

- sprokkelvoeten 103
 sprokkelhoef 103
 sprokkelvoet 103
 sprokpoten 103
 sprokvoet 103
 sprokvoeten 103
 sprong 87, 105
 sprongen 87
 spronggewerf 45
 spronggewricht 45
 spruisen 67
 spruitsen 67
 staak 65
 staak, hoge ~ 65
 staan 85
 staan, bereklauw ~ 84
 staan, bodemwijd ~ 83
 staan, de meer ~ 85
 staan, (de poten) ~ te plat 102
 staan, frans ~ 80
 staan, from ~ 84
 staan, (het heeft/staat)
 bereklauw 101
 staan, (het is/staat) kreupel 109
 staan, (het) staat frans 81
 staan, (het) staat onder zich in
 82
 staan, (het staat) op de doeken
 110
 staan, (het) staat plat 102
 staan, (het staat) stevig op zijn
 poten 64
 staan, (het) staat te breed 102
 staan, (het) staat te diep 102
 staan, (het staat) te laag 102
 staan, (het) staat te plat 102
 staan, (het staat) te recht 101
 staan, hol ~ 102
 staan, kort bijeen ~ 84
 staan, met de poten dicht bijeen
 ~ 83
 STAAN, MET DE POTEN TE VER
 UIT ELKAAR ~ 83
 staan, op één lijn ~ 84
 staan, open ~ 83
 staan, (te) breed ~ 83
 staan, (te) eng ~ 83
 staan, (te) hol ~ 83
 staan, (te) ruim ~ 84
 staan, (te) ruim ~ 83
 staan, (te) smal ~ 84
 staan, (te) wijd ~ 83
 staan, (te) wijd (~) 83
 staan, uiteen ~ 83
 staan, vlaams ~ 81
 staan, ze staat niet 88
 staan, zot ~ 58
 staar 97
 staar, gevlekte ~ 97
 STAAR, GRAUWE ~ 97
 staar, grauwe ~ 97
 staar, grijze ~ 97
 staar op het oog 97
 staar, witte ~ 97
 STAAR, ZWARTE ~ 97
 staar, zwarte ~ 97
 staarogen, (het heeft) ~ 97
 STAART 37
 staart 37
 STAART, DE ~ COUPEREN 118
 STAART, OPMAKEN VAN ~ EN
 MANEN 117
 staats paard 59
 stachelen 80
 stadig, steeg (~) 85
 stalbenen 106
 stalen 87
 stalhaar 34
 stalknie 106
 stalper 110
 stalzwam 106
 stampen 79, 92
 stampen, (zich) ~ 82
 stand, (een) enge ~ hebben 84
 stand, (een) smalle ~ (hebben)
 84
 stand, (het heeft de) franse ~
 81
 stand, (het heeft de) vlaamse ~
 81
 stand, (te) brede ~ 83
 stand, wijde ~ 83
 stang 39
 stap, (het heeft de) franse ~ 81
 stappen 71
 STAPPEN, BIJ HET ~ DE HOEVEN
 NAAR BUITEN BEWEGEN 80
 STAPPEN, BIJ HET ~ DE HOEVEN
 NIET VOLDOENDE OPHEFFEN
 83
 STAPPEN, BIJ HET ~ DE VOETEN
 KRUISELINGS PLAATSEN 81
 STAPPEN, BIJ HET ~ DE VOETEN
 NAAR BINNEN KEREN 81
 stappen, (het) stapt goed 59
 STAPPEN, ZICH BIJ HET ~ OP DE
 VOORHOEVEN TRAPPEN 81
 STAPVOETS GAAN 71
 stapvoets gaan 71
 stapvoets (gaan) 71
 (stapvoets) gaan 71
 stechelen 80
 steeg 55
 steeg (stadig) 85
 steeds 55
 steegtig 55
 steel 39, 65
 steel, oude ~ 16
 steendig, steentig 55
 steendige, (een) ~ 55
 STEENGAL 108
 steengal 108
 steens 55
 steense bok 55
 steense knol 55
 steentig, steendig, ~ 55
 stege kop 55
 steigeren 55
 steken, de brats steekt hem 97
 stelt 65
 stelt(lul) 39
 steltelman 65
 stenig 55
 ster 21, 49
 ster, lange ~ 22
 ster, lelijke ~ 22
 ster, witte ~ 22
 sterk in de muil 57
 sterk in het bakkes 57
 sterk in zijn bakkes 57
 sterk van bakkes 57
 sterrenkijker 61, 97
 sterretje 22
 STERVORMIG, WIT ~ VLEKJE OI
 HET VOORHOOFD 21
 stevig, (het staat) ~ op zijn
 poten 64
 stijf 114
 stijf beest 83
 stijf in de muil 57
 stijfkop 55
 stijfkoppig 55
 stijfmuil 57
 stijger 56
 stijve, (een) ~ 55
 stil 58
 stille, (een) ~ 58
 stille kolder 97
 stilltjes gaan 71
 stippen 92
 stobbelen 80
 stoelspotig 64
 stokkerd 110
 stolp 110
 stolper 110
 stolperd 110
 stom beest 54
 stomme duivel 54
 stomme, (een) ~ 54
 stommerik 54
 stompelen 80
 stop 70
 stop, (ze heeft een) ~ in de
 demen 90
 stopjes, er hangt wat aan haar
 ~ 91
 stopjes, (ze heeft) ~ 90
 stopjes, (ze heeft) ~ aan de
 demen 90
 stopjes, (ze heeft) ~ aan de

uier 90
 stopjes, (ze heeft) ~ op de demen 90
 stoppelen 80
 stoppen, (ze heeft) ~ 90
 stopper 63
 stopfels 70
 stork 100
 storkel 16
 stoten 79
 stoten, zich ~ 82
 stoten, (zich) ~ 83
 stots 38
 STRAAL 48
 straal 48
 straal, kwade ~ 103
 straal, natte ~ 103
 straal, rotte ~ 103
 straal, te kleine ~ 110
 straal, verrotte ~ 103
 straal, vuile ~ 103
 STRAALKANKER 110
 straalanker 110
 stram in de muil 57
 strampelen 80
 strang 20, 32
 strang in de muil 57
 streep 23
 streep, lange ~ 24
 STREEP, LANGWERPIGE ~ VAN VOORHOOFD TOT NEUS 23
 streep, witte ~ 24
 streepje 24
 strelen 116
 streng 20, 39
 streng, (het heeft de) ~ 114
 streng, kwade ~ 114
 strengel, (het heeft de) ~ 114
 strengen, (zich) ~ 80
 strijken, (zich) ~ 83
 STRIJKER 63
 strijker 63
 strijkerd 63, 83
 stro, opmaken met ~ 117
 strobbel 16
 strobbelaar 16, 80
 strobbelen 80
 stroeber 110
 stroffelen 83
 stroffen 83
 strompelen 80
 STROMPELEND LOPEN BIJ HET AANTREKKEN 80
 strompelzak 80
 stronkelen 100
 strot 28
 strots 28
 struif 22
 struif, verkeerde ~ 20
 struikelaar 16, 80

struikelen 80, 82
 struimelen 77
 struivel 22
 strunkelen 80
 stubbelen 80
 student, oude ~ 16
 stug 55
 stug paard 55
 stuiken 80
 stuiker 56
 stuip, oude ~ 16
 stuiper 102
 stultes 16, 77
 stultes, hoge ~ 65
 stumper 110
 sturig 85
 sturigheid 85
 sturigheid, er hangt ~ aan 85
 sturigtijd 85
 sturigvocht 85
 stuur 55, 85
 suf 98
 sukkel(draf), op een ~ 72
 sukkelaar 60
 sukkeldraf 72
 sukkeldrafje 72
 SUKKELDRAFJE, OP EEN ~ LOPEN 71
 sukkelen 71
 sukkelkloot 77
 sul 60
 supieten 39

T

taai in de muil 57
 tabaksbuil 106
 taffelen 80
 takken 82
 tam 58
 tamme, (een) ~ 58
 tand 26
 TAND(EN) 26
 tand(en) 26
 tand, van ~ af 14
 tanden 26
 tanden 28
 TANDEN, AANWASSEN OP DE ~ 98
 tanden, driejarige ~ 28
 tanden, gebroken ~ 28
 tanden, gewisselde ~ 28
 TANDEN, WISSELEN VAN DE ~ 27
 tandvlees 99
 TANDVLEES, GEZWOLLEN ~ 98
 tandvlees, gezwollen ~ 98
 taperaar 80
 taperen 77
 tappen, (ze heeft) ~ aan de demen 90
 tas 30
 (te) brede stand 83
 (te) breed staan 83
 te, (de poten) staan ~ plat 102
 (te) eng gaan 83
 (te) eng lopen 83
 (te) eng staan 83
 te, goed ~ poot 59
 te, (het) staat ~ breed 102
 te, (het) staat ~ diep 102
 te, (het) staat ~ fel door 102
 te, (het staat) ~ laag 102
 te, (het) staat ~ plat 102
 te, (het staat) ~ recht 101
 te, (het) treedt ~ fel door 102
 (te) hol staan 83
 te kleine straal 110
 (te) kort staan 84
 te kort van voor 82
 te, krek ~ poot 59
 (te) lang gekoot 102
 te lang gesneden 8
 te lang van koot 102
 TE, MET DE POTEN ~ VER UIT ELKAAR STAAN 83
 (te) ruim staan 83
 te, slap ~ poot 100
 (te) smal staan 84
 te vierklauw (lopen) 75
 te viervoet (lopen) 75
 te wijd doorslaan 81
 te wijd doorstaan 102
 te wijd doortreden 81
 te wijd doortrekken 81
 (te) wijd gaan 83
 (te) wijd staan 83
 (te) wijd (staan) 83
 teeg 85
 teeg in de muil 57
 teeg van muil 57
 TEELBALLEN, TESTES 39
 TEELLID 39
 TEELLID, OMHULSEL VAN HET ~ 39
 TEELZAK 40
 teen, (het paard) gaat op de ~ 63
 teenganger 63
 teentrappier 63
 TEENTREDER 63
 teentredier 63, 81
 teentredersgang, (het heeft een) ~ 81
 teer 57, 70
 TEGELIJKERTIJD GALOPPEREN EN DRAVEN 75
 TEKEN, AFSCHIEDING ALS ~ VAN HENGSTIGHEID 85
 TEKEN, VOCHTAFSCHIEDING UIT

- DE TEPELS ALS ~ VAN
ZWANGERSCHAP 89
tekenen 86
tekenen, laten ~ 86
tenentreder 63, 82
TEPEL 34
tepel 34
TEPELS, VOCHTAFSCHIEDING
UIT DE ~ ALS TEKEN VAN
ZWANGERSCHAP 89
tepels, (ze heeft) zegels op de
~ 91
ter(d)wars 55
TESTES, TEELBALLEN, ~ 39
tet 34, 35
tet, van de ~ afdoen 95
tet, van de ~ afzetten 95
tettanden 27
tetten, (ze heeft) slijm aan de ~
90
tetter 13
TETVEULEN 12
tetveulen 12
tetveulentje 13
teug 85
teugheid 85
teutel 35
tienmaander 13
tiepig paard 59
tijd, rossige ~ 85
TIJDENS, MET DE BENEN
ZWAAIEN EN BEWEGEN ~
HET WERPEN 92
tippelen, (ze heeft) ~ 90
tippelen, (ze heeft) ~ aan de
demen 90
tippeltjes, (ze heeft) ~ 90
tippen, (ze heeft) ~ 90
tochtig 85
toefelen van hot naar haar 77
toffelen 80
tong, lap op de ~ 92
tongetje 93
toontrapper 81
toontreden 81
toontreder 63, 81
top 22
top, (ze heeft) ~ op de demen
90
toppen, (ze heeft) ~ 90
toppen, (ze heeft) ~ aan de
demen 90
trage, (een) ~ 54
trampelaar 63
trampelen 78
trappelen 78
TRAPPELENDE BEWEGINGEN
MAKEN 78
trappen 79
TRAPPEN, ZICH BIJ HET STAPPEN
- OP DE VOORHOEVEN ~ 81
treden, hij treedt (zich) 82
treden, op zijn varsen ~ 82
trekken 69, 118
trekken, deruit ~ 77
TREKKEN, PAARD DAT MET
RUKKEN TREKT 56
trekken, ze trekt aan 91
trekken, (ze) trekt natuur 90
trekker, oude ~ 16
trekkingen, (ze heeft) ~ 92
trekkussens 30
trekmeer 10
trekmerre 10
trekpaard 63
trepelen 78
trennen 80
tressen 20
treurt, (het) ~ 98
treuzelen 80
trimpelen 78
trippelaar 56, 63
trippelen 78
troebel 98
TROEBELE OGEN 98
troebele ogen 98
troebelig 98
tros 22
trouwe, (een) ~ 58
trullen, (zich) ~ 69
tuchtmeer 10
TUIG, HET PAARD WENNEN AAN
~ EN ARBEID 115
tuigen 115
tuimelen 69
tweede snuit 24
tweedehands, (een) ~ (paard) 4
tweedehands paard 4
tweedehandse, (een) ~ 4
tweederhandse, (een) ~ 4
tweehander, (een) ~ 4
tweehandig, (een) ~ (paard) 4
tweehandig paard 4
tweehandiger, (een) ~ 4
tweehands, (een) ~ (paard) 4
tweehands paard 4
tweehandse, (een) ~ 4
tweejaarse, (een) ~ 14
tweejarig 14
tweejarige, (een) ~ 14
twenter 14
twintiger 14
twintigmaander 14
- U
udder 34
udderren, (ze is aan het) ~ 91
UIER 34
uier 34
- UIER, LANG RUW HAAR ROND
BUIK EN ~ 34
uier, (ze heeft) krekelen aan de
~ 90
uier, (ze heeft) melk aan de ~
90
uier, (ze heeft) melk in de ~ 9C
uier, (ze heeft) melk in het ~
90
uier, (ze heeft) natuur in de ~
90
uier, (ze heeft) stopjes aan de
~ 90
uier, (ze heeft) was aan de ~
91
uier, (ze heeft) was aan het ~
90
uier, (ze) krijgt ~ 91
UIER, ZWELLEN VAN DE ~ 91
uieren, (ze is aan het) ~ 91
uieren, (ze) uiert 91
uilenhaak 99
uiteen staan 83
uiterhand 16
uiterhandse kant 16
UITGESTORT ZAAD VAN DE
HENGST 87
uitgooien, de kont ~ 79
uitgooien, (slijmraden) ~ 86
uitgooien, (ze) gooit uit 86
uithouwen 118
uitkappen 118
uitslag 111
uitsmijten, de kont ~ 79
uitvlucht 111
uitwerpen, (draden) ~ 86
UITWERPSELEN, DE EERSTE ~
VAN HET VEULEN 70
UITWERPSELEN VAN HET PAARD
70
- V
vaar 111
vaats 88
vademekant 16
vademmen, veem (~) 85
vademezij 16
vadempjes, veempjes (~) 85
VAGINA, GESLACHTSORGAAN
VAN DE MERRIE 40
vak 34
vallei 32
vallemans 16
vallemekant 16
vallemepaard 16
vallemezij 16
valling, (het heeft een) ~ 114
valmanszij 16
vals haar 111

- van de hand 16
 van de handse kant 16
 van de kant 16
 van de man 16
 van de mans 16
 van de mans kant 16
 van de manse kant 16
 van de manse zij 16
 van de meer afdoen 95
 van de meer afzetten 95
 van de meer zetten 95
 van de mem afdoen 95
 van de mem afzetten 95
 van de tet afdoen 95
 van de tet afzetten 95
 van het paard afzetten 95
 van het paard doen 95
 van het paard zetten 95
 van hot naar haar lopen 77
 van hot naar haar (lopen) 77
 van mans zij 16
 van tand af 14
 vanaf doen 95
 vanaf zetten 95
 vandeme 16
 vandemekant 16
 vandoor gaan 77
 vandoor gegaan 77
 vanestek 65
 vang 32
 vangen, (zich) ~ 81
 vanneme 16
 vannemekant 16
 vannemepaard 16
 vannemezij 16
 varkensgebit 99
 varkensoog 98
 varkensoog, (het heeft een) ~ 97
 vars 45
 varsen, dikke ~ 107
 varsen, op zijn ~ treden 82
 vart 111
 vast, niet ~ in de haam 80
 vaste, geen ~ gang (hebben) 77
 vazel 41
 vazele, (een) ~ 60
 veem (vademen) 85
 veemdraad 85
 veemmerre 86
 veempjes (vadempjes) 85
 vegen 83
 VEMEN 85
 ver, met de poten te ~ uit
 elkaar staan 83
 verge (fr.) 39
 verkeerde struif 20
 verkeld 114
 verkoot 100
 verkoud 114
 VERKOUDEN 114
 verlamd, pees ~ 106
 verliezen, natuur ~ 85
 verrekkeling 55
 verrekt, pees ~ 106
 verrotte straal 103
 vers, platte ~ 110
 versleten 16
 versleten bieck 14
 versleten bok 16
 versleten bonk 16
 versleten knol 15
 versleten kragge 15
 versleten merre 16
 VERSLETEN, OUD, ~ PAARD 14
 versleten oude bieck 14
 versleten paard 16
 versleten ruïn 16
 versnoven 114
 versnuibd 114
 verspenen 95
 vervang (subst.) 114
 vervangen 96, 100, 114
 vervleugelde, een ~ 83
 verzakte heup 62
 vessem 45
 vette hakken 107
 veulderen 92
 veuleden 92
 veuleke in 114
 VEULEN 10
 veulen 10, 13, 14, 91
 VEULEN, DE EERSTE
 UITWERPSELEN VAN HET ~ 70
 VEULEN, EEN ~ WERPEN 91
 veulen, (een) ~ werpen 92
 veulen, eenjarig ~ 14
 VEULEN, GEBORTEOMHULSEL
 VAN EEN ~ 92
 VEULEN, GESPEEND ~ 13
 veulen, gespeend ~ 13
 veulen, hengstige ~ 11
 veulen, jarig ~ 14
 veulen, meerloos ~ 12
 VEULEN, MOEDERLOOS ~ 12
 veulen, moederloos ~ 12
 veulen, niet gespeend (~) 13
 veulen, ongespeend (~) 13
 veulen van hooi 114
 veulenbrood 93
 veulenbroodje 93
 veulenen 92
 veulenkoek 93
 veulenmeer 10, 89
 veulenmerre 10
 veulenmerrie 89
 veulenpaard 89
 veulenplaaster 93
 VEULENS, KOEKJE DAT DE ~ BIJ
 DE GEBORTE IN DE MOND
 HEBBEN 92
 veulensgebeet 27
 veulensmeer 10, 89
 veulensmerre 10
 veulensmerrie 10
 veulenspoot 49
 veulenspootje 49
 veulenstand 27
 veulenstanden 27
 veulensvoet 49
 veulensvoetje 49
 veulensziekte 95
 veulentand(en) 27
 veulentje 13
 veulentje, klein ~ 13
 veulentje, moederloos ~ 12
 veulezen 92
 veulingen 92
 veulmeer 89
 veulmerrie 10
 vief 58, 59
 vief paard 59
 vierbeens 59
 vierentwintigmaander 14
 viergevoets (lopen) 74
 vierhakkig gaan 74
 vierjarige, (een) ~ 14
 vierjarige 14
 vierkant 59
 vierkantig 59
 vierkantige, (een) ~ 59
 vierkappens lopen 74
 vierkappens (lopen) 74
 vierkappens springen 74
 vierklauw, te ~ (lopen) 75
 vierklauwens lopen 74
 vierklauwens (lopen) 75
 vierklauwens springen 74
 vierkotig 59
 viersprong, (in een) ~ (lopen)
 75
 viersprongs (lopen) 75
 viervoet, te ~ (lopen) 75
 viervoeter 74
 viervoetig 59
 viervoetig gaan 74
 viervoetig lopen 74
 viervoetig (lopen) 75
 viervoetig op loop 75
 viervoetige, (een) ~ 74
 viervoetige weg 75
 viervoets lopen 74
 viervoets (lopen) 75
 viervoetsig lopen 74
 vieve, (een) ~ 58
 vilder, goed voor de ~ 16
 vilderspaard 16
 vinnig 58

- viool 41
 vits 39
 vlaams lopen 81
 vlaams (lopen/gaan) 81
 vlaams paard 81
 vlaams staan 81
 vlaamse, (een) ~ 81
 vlaamse, (het heeft de) ~ stand 81
 vlaamse, (het heeft) ~ poten 81
 vlaamsen 81
 vlakeren 81
 vlamen 81
 vlaming 81
 vlechten 20, 81, 117
 VLEES- EN SPIERAANZETTING
 LINKS EN RECHTS OP DE
 BORST 30
 vleesvlek 24
 vleien 116
 vlek 24
 vlek, (een) ~ op het oog 97
 vlek, (het heeft een) ~ 97
 vlek, (het heeft een) ~ op het
 oog 97
 vlekje 24
 VLEKJE OP DE NEUS 24
 VLEKJE, WIT STERVORMIG ~ OP
 HET VOORHOOFD 21
 vlekken, (het heeft) ~ 97
 VLEKKEN, WITTE ~ 111
 vlekkoog 98
 vleksnuit 24
 vlichten 117
 vliegen schudden 69
 vliegenbros 22
 vliegenschimmel 51
 vliegenvangervanger 61
 vlieger 55, 56, 58
 vliegerd 56
 vliem 32
 vlies 92
 vlok 58
 vlokker 58
 vlot 58, 59
 vlotte, (een) ~ 59
 vlugge, (een) ~ 58
 vluighaar 34
 vocht 93
 VOCHT AFSCHIEDEN 85
 VOCHT, MERRIE DIE ~
 AFSCHEIDT 86
 VOCHTAFSCHEIDING UIT DE
 TEPELS ALS TEKEN VAN
 ZWANGERSCHAP 89
 vochtafzet 85
 voelen 80
 voermanskant 17
 voermanszij 17
 voes 53
 voes, aftandse ~ 14
 voes, blauwe ~ 52
 voes, bruine ~ 52, 53
 voes, donkele ~ 53
 voes, donkere ~ 53
 voes, gebernde ~ 53
 voesbont paard 53
 voespaard 53
 voeschimmel 50
 voet 47
 voet, brokkelige ~ 103
 voet, kleine ~ 49
 voet, weke ~ 103
 VOETEN, BIJ HET STAPPEN DE ~
 KRUISELINGS PLAATSEN 81
 VOETEN, BIJ HET STAPPEN DE ~
 NAAR BINNEN KEREN 81
 voeten, droge ~ 103
 voeten, kwade ~ 103
 voeten, natte ~ 103, 07
 voeten, rotte ~ 103
 voeten, slechte ~ 103
 voeten, sprokke ~ 103
 voeten, weke ~ 103
 voeten, zachte ~ 103
 voetje, klein ~ 49
 voetje, voetje voor ~ gaan 71
 voetje voor voetje gaan 71
 voetkanker 110
 voetzool 48
 vol 88
 vol, bakkes ~ 28
 vol, de muil ~ 28
 vol, gebeet 28
 vol in de hak 107
 vol, muil is ~ 28
 vol, niet ~ 88
 VOLDOENDE, BIJ HET STAPPEN
 DE HOEVEN NIET ~
 OPHEFFEN 83
 voljarig 14
 voljarig gebit 28
 voljarige, (een) ~ 14
 volle, (een) ~ 89
 volle hakken 107
 volle, in ~ galop (lopen) 74
 volle meer 89
 volle merre 89
 volle merrie 89
 volle muil 28
 volspat 46
 volzatten 28
 volzet 14
 volzet paard 14
 volzetten, (het is) volzet 28
 voor de bik 16
 voor de hop af 16
 voor, goed ~ te slachten 16
 voor, te kort van ~ 82
 voor, voetje ~ voetje gaan 71
 voorarm 43
 voorbeen 43
 VOORBENEN, VOORSTE DEEL
 VAN HET PAARD, TOT
 ACHTER DE ~ 18
 voorborst 18, 30
 vooreen, (de poten) ~ gooien
 81
 vooreen, (de poten) ~ slaan 81
 voorhand 18
 VOORHOEVEN, ZICH BIJ HET
 STAPPEN OP DE ~ TRAPPEN
 81
 VOORHOOFD, LANGWERPIGE
 STREEP VAN ~ TOT NEUS
 23
 VOORHOOFD, WIT STERVORMIG
 VLEKJE OP HET ~ 21
 voorkant 18
 VOORKNIE 43
 voorknie 43
 voorkoot 49
 voorkwartieren 18
 voorpaard 18
 voorpijp 43
 voorpoot 43
 VOORPOTEN, MET DE ~
 HARKEND OVER DE GROND
 KRABBen 80
 voorscheen 43
 voorschenkel 45
 voorsporen 46
 VOORSTE DEEL VAN HET
 PAARD, TOT ACHTER DE
 VOORBENEN 18
 voorste, (het) ~ 18
 voorste knie 43
 voorste koot 49
 voorstel 18
 vooruitdabben 80
 vooruithouwen 78
 vooruitstampen 79
 vooruitstoten 79
 VOORUITTRAPPEN 78
 voorwerk 18
 voorwerken 92
 vors 98
 vos 53
 vos, donkere ~ 53
 vosje 53
 vos(PAARD) 53
 vospaard 53
 vosschimmel 50
 vossespoor, op het ~ lopen 81
 vot 37
 vot, de ~ opsmijten 80
 vreemd haar 111
 vreemd (haar) 111
 vreemde plekken 111
 vrek in de muil 57

- vrek paard 55
 vriendelijk 58
 vrietsel 118
 vrijen, (met het paard) ~ 116
 vroom 58
 vuil, (het) ~ 93
 vuil paard 55
 vuile, (een) ~ 54
 vuile straal 103
 vuilnis 93
 vurig 58
 vurige, (een) ~ 58
- W**
- waalmoed 58
 waggelen 77
 wakker 58
 wakkere, (een) ~ 58
 wallach (du.) 8
 wand, losse ~ 110
 warboel 20
 wars 55
 wars in de muil 57
 warsdrijver 55
 warse, (een) ~ 55
 warskop 55
 was, (ze heeft) ~ aan de demen 90
 was, (ze heeft) ~ aan de uier 91
 was, (ze heeft) ~ aan het uier 90
 was, (ze heeft) ~ in de deem 90
 wat, er hangt ~ aan haar stopjes 91
 waterblaas 92
 waterknie 106
 waterrogen 98
 wazig 98
 week 57
 week in de bek 57
 WEEK IN DE MUIL 57
 week in de muil 57
 week in gen muil 57
 week in het bakkes 57
 week in zijn bakkes 57
 week van bakkes 57
 week van bek 57
 weeldeknobbel 46
 weelderig 58
 weerborstel 20
 WEERSTAND BIEDEND 56
 weerwas 20
 weesveulen 12
 WEG, GOED UIT DE ~ KUNNEND 59
 weg, viervoetige ~ 75
 weg, zigzag over de ~ (gaan) 77
- wegloper 56
 weidepaard 16
 weideveulen 14
 weinig, (paard met) ~ lichaam 59
 weisteren 81
 weke, (een) ~ 56, 57
 weke hoeven 103, 104
 weke muil 57
 weke poten 103
 weke voet 103
 weke voeten 103
 wendelen, (zich) ~ 69
 wennen, doen ~ 115
 WENNEN, HET PAARD ~ AAN TUIG EN ARBEID 115
 wentelen, (zich) ~ 69, 92
 WENTELEN, ZICH OVER DE RUG ~ 69
 werkblok 63
 werken 92
 werken, hij werkt gaarne 58
 werken, leren ~ 115
 werpen 86, 92
 WERPEN, EEN VEULEN ~ 91
 werpen, (een) veulen ~ 92
 WERPEN, MET DE BENEN ZWAAIEN EN BEWEGEN TIJDENS HET ~ 92
 wie een zatte (gaan) 77
 wie, getekend ~ een koe 53
 wie, (het loopt) ~ een koe 81
 wie, lopen ~ een fransman 81
 wieëren 66
 wijd, (het heeft) de poten ~ 102
 wijd, te ~ doorslaan 81
 wijd, te ~ doorstaan 102
 wijd, te ~ doortreden 81
 wijd, te ~ doortrekken 81
 wijd, (te) ~ gaan 83
 wijd, (te) ~ staan 83
 wijd, (te) ~ (staan) 83
 wijde gang 83
 wijde stand 83
 wijden 92
 wild 58
 wild galopperen 76
 wild gewas 111
 wild haar 34, 111
 wilde, (een) ~ 58
 wilde haar (vr.) 111
 wildeman 58
 willig 57, 58
 willige, (een) ~ 58
 wind 96
 windblazer 61
 windbuil 61
 windeter 61
- windhapper 61
 windjager 61
 windmaker 61
 windschepper 61
 windslurper 61
 windsnapper 61
 windvreter 61
 WINDZUIGER 61
 windzuiger 61, 113
 windzuiker 61
 windzuiper 61
 winnen 87
 winterhaar 34
 wis 22, 39
 wisje 22
 wisselen 28
 wisselen, (het heeft) gewisseld 28
 WISSELEN VAN DE TANDEN 27
 wisseltanden 28
 wit paard 50
 WIT STERVORMIG VLEKJE OP HET VOORHOOFD 21
 witoog 98
 witte baan 24
 witte bellen afgooien 85
 witte bles 22, 24
 witte, (een) ~ 50
 witte muil 24
 witte neus 24
 witte plak 22, 24
 witte plek 22
 witte plekken 111
 witte snuit 24
 witte staar 97
 witte ster 22
 witte streep 24
 WITTE VLEKKEN 111
 witte, (ze heeft) ~ biest aan de demen 89
 wolfsklauw 46
 WORDEN, DIKKER ~ 91
 wormen, (het heeft) ~ 98
 wrak 60
 wrat 45
 wrattel 45, 111
 wrede, (een) ~ 57
 wreed 57, 58
 wreed in de bek 57
 wreed in de muil 57
 wreed in gen muil 57
 wreed in het bakkes 57
 wreed in zijn bakkes 57
 wregelaar 55
 wrijf 45
 wrijven 83
 wringer 81
 wrong 20
 wuiles 60

Z

- zaad 87
 ZAAD, UITGESTORT ~ VAN DE HENGST 87
 zaadstreng 39
 ZAALRUG 62
 zaalrug 62
 zacht 57, 58
 zacht in de muil 57
 zachte beest 58
 zachte voeten 103
 zagen 77
 zak 34, 40, 92
 zak, ruwe ~ 34
 zakbreuk 8
 zakken, (het zakt) door de knieën 100
 zaknet 92
 zandmeer 55
 zatte, wie een ~ (gaan) 77
 ze blaast haar op 61
 ze, hij heeft ~ binnenin 81
 ze staat niet 88
 ze trekt aan 91
 zeeg 58
 zeenwater 95
 zeepogen 98
 zegels, de ~ komen 91
 zegels, de ~ zijn af 91
 zegels, (ze heeft) ~ 91
 zegels, (ze heeft) ~ aan de demen 91
 zegels, (ze heeft) ~ op de demen 91
 zegels, (ze heeft) ~ op de tepels 91
 zeik 104
 zeikerd 55
 zestander 28
 zetten, (de poten) overeen ~ 81
 zetten, van de meer ~ 95
 zetten, van het paard ~ 95
 zetten, vanaf ~ 95
 zeugeling 13
 zeveren 86
 (zich) aanstoten 82
 (zich) aanstrijken 81
 (zich) aantreden 81
 (zich) achterhalen 81
 ZICH BIJ HET STAPPEN OP DE VOORHOEVEN TRAPPEN 81
 (zich) draaien 69
 zich, (het) staat onder ~ in 82
 zich, (het) stoot ~ aan 63
 zich, hij treedt (~) 82
 (zich) in de ijzeren slaan 82
 (zich) kappen 83
 zich klappen 81
 (zich) klatsen 81
 (zich) klemmen 81
 (zich) kloppen 83
 (zich) kneukelen 83
 (zich) lammen 110
 (zich) niet houden 80
 (zich) ombruien 69
 ZICH OVER DE RUG WENTELLEN 69
 (zich) pakken 82
 (zich) raken 82
 (zich) rollen 69
 (zich) schokkelen 69
 (zich) schooieren 69
 (zich) schuddelen 69
 (zich) schudden 69
 (zich) schudderden 69
 (zich) schudsen 69
 (zich) schuibelen 69
 (zich) schuiveren 69
 (zich) schullen 69
 (zich) schuppen 82
 (zich) stampen 82
 zich stoten 82
 (zich) stoten 83
 (zich) strengen 80
 (zich) strijken 83
 (zich) trullen 69
 (zich) vangen 81
 (zich) wendelen 69
 (zich) wentelen 69, 92
 ziek 104
 zigzag over de weg (gaan) 77
 zij 16
 zij, naar de manse ~ 17
 zij, van de manse ~ 16
 zij, van mans ~ 16
 zijde 33
 zijden 33
 zijkanten 33
 zijn, (het) hangt in ~ knieën 102
 zijn, (het staat) door ~ boelee 102
 zijn, (het staat) stevig op ~ poten 64
 zijn, keef op ~ ogen 98
 zijn, op ~ gemak 71
 zijn, op ~ gemak gaan 71
 zijn, op ~ gemak lopen 71
 zijn, op ~ gemakje lopen 71
 zijn, op ~ poten lopen 82
 zijn, op ~ sloffen gaan 83
 zijn, op ~ varsen treden 82
 zijn, sterk in ~ bakkes 57
 zijn, week in ~ bakkes 57
 zijn, wreed in ~ bakkes 57
 ziltpoten 104
 zim 106
 zinking 106
 zinnig 58
 zitbeen 38
 zoeker 93
 zoeklap 93
 zoek tong 93
 zoet 58
 zoet in de muil 57
 zog 94
 zog, (ze heeft) ~ 91
 zok 94
 zondag(s)ziekte 95
 zondagkrank 96
 zondagskrank 96
 zondagskrankte 95
 ZONDAGSZIEKTE 95
 ZOOL 48
 zoel 48
 zot 58, 97
 zot staan 58
 zucht 106
 zuchterd 113
 zuigeling 13
 zuiger 12
 zuigkussen 93
 zuiglap 93
 zuiglapje 93
 zuigveulen 13
 zuigveulentje 13
 zuikeling 13
 zuikveulen 13
 zuikveulentje 13
 zuiver maken 116
 zure bengel 55
 zure, (een) ~ 55, 56, 100
 zwaaien 81, 92
 ZWAAIEN, MET DE BENEN ~ EN BEWEGEN TIJDENS HET WERPEN 92
 zwaaijer 81
 zwaar 63
 ZWAAR PAARD 63
 zwaar paard 63
 zwabberen 77
 zwadderaar 77
 zwak in de muil 57
 zwam, (ze heeft) ~ 91
 zwambuil 106
 ZWANGERSCHAP, VOCHTAFSCHEIDING UIT DE TEPELS ALS TEKEN VAN ~ 89
 zwans 39
 zwansen 118
 zware blok 63
 zware, (een) ~ 63
 zwart, (het) ~ 70
 zwart mest 70
 zwarte schimmel 53
 ZWARTE STAAR 97
 zwarte staar 97
 zwartkop 53

zwartschimmel 53	zweelwratten 46	zweren 111
zwartvoes 54	ZWEER 111	zwering 111
zweel 45	zweer 111	zwiebelen 92
zweelknobbel 45	zweetkwab 46	zwieren, (het) zwiert 81
zweelknop 45	zweetvrat 46	ZWIJMELEN 77
zweelwrat 45	ZWELLEN VAN DE UIER 91	zwijselen 77
ZWEELWRAT, EELTWRAT, ~ 45	zwemmen 81	zwicken, (het is) gezwikt 100
zweelwrattel 46	zwensen 118	zwing 39

Van het *Woordenboek van de Limburgse Dialecten* verschenen tot nu toe de volgende afleveringen

Deel I. Agrarische terminologie

- WLD, Inl. en I.1: dr. A. Weijnen, dr. J. Goossens, drs. P. Goossens, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Inleiding en Agrarische terminologie, afl. 1 (bemesten en ploegen)*, Assen 1983 (77 en 166 p.). ISBN 90 232 1820 5
- WLD, I.2 dr. A. Weijnen, dr. J. Goossens, drs. P. Goossens, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 2 (eggen en slepen)*, Assen, 1984 (80 p.). ISBN 90 232 1819 1
- WLD, I.3 drs. J. Kruijssen, dr. J. Goossens, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 3 (weidebouw)*, Assen/Maastricht, 1991 (136 p.). ISBN 90 232 2634 8
- WLD, I.4 drs. J. Kruijssen, dr. J. Goossens, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 4 (verbouw van graangewassen)*, Assen/Maastricht, 1992 (202 p.). ISBN 90 232 2751 4
- WLD, I.5 drs. J. Kruijssen, dr. J. Goossens, dr. H. Brok, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 5 (verbouw van knol- en andere gewassen)*, Assen, 1993 (210 p.). ISBN 90 232 2890 1
- WLD, I.9 dr. J. Molemans, dr. J. Goossens, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 9 (het paard)*, Assen, 1994 (152 p.). ISBN 90 232 2920 7

Deel II. Niet-agrarische vakterminologieën

- WLD, II.1 dr. H. Cromptvoets, m.m.v. J. van Schijndel, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 1 (huisslachter en bakker)*, Assen/Maastricht 1986 (214 p.). ISBN 90 232 2242 3
- WLD, II.2 drs. H. van de Wijngaard, dr. H. Cromptvoets, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 2 (bierbrouwer en stroopstoker)*, Assen/Maastricht, 1988 (70 p.). ISBN 90 232 2410 8
- WLD, II.3 drs. H. van de Wijngaard, dr. H. Cromptvoets, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 3 (molenaar)*, Assen/Maastricht, 1991 (242 p.). ISBN 90 232 2669 0
- WLD, II.4 dr. H. Cromptvoets, drs. H. van de Wijngaard, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 4 (turfsteker en ertsontginner)*, Assen/Maastricht 1987 (132 p.). ISBN 90 232 2306 3
- WLD, II.5 dr. H. Cromptvoets, drs. H. van de Wijngaard, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 5 (mijnwerker)*, Assen/Maastricht, 1989 (293 p.). ISBN 90 232 2469 8
- WLD, II.6 dr. H. Cromptvoets, drs. H. van de Wijngaard, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 6 (imker, stro- of buntgrasvlechter)*, Assen/Maastricht, 1991 (128 p.). ISBN 90 232 2616 X
- WLD, II.7 dr. H. Cromptvoets, drs. H. van de Wijngaard, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 7 (kleermaker, naaister, handspinner, handwever, touwslager, mutsenmaakster)*, Assen, 1993 (208 p.). ISBN 90 232 2821 9
- WLD, II.8 drs. H. van de Wijngaard, dr. H. Cromptvoets, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 8 (pottenbakker, steenbakker, pannebakker, gresbuisenindustrie)*, Assen, 1994 (136 p.). ISBN 90 232 2872 3